Ioannis Isaacii Pontani

Regis Historiographi

RERVM DANICARVM HISTORIÆ

LIBRI DECEM.

RERUM DANICARUM HISTORIA.

LIBRIS X

Unoq; Tomo ad Domum usq; Oldenburgicam deducta:

AUTHORE

IOH. ISACIO PONTANO

Regio Historiographo.

Accedit Chorographica

REGNI DANIÆ

tractusq; eius universi borealis Urbiumq; DESCRIPTIO *eodem Authore.*

Cum Indicibus locupletissimis.

AMSTELODAMI,

Sumptibus Ioannus Ianssonii.

ANNO 1631.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI

CHRISTIANO IV

DANIÆ, NORVAGIÆ, GOTHORUM VANDALORUMQ;

REGI;

SLESVICENSIUM, HOLSATIÆ, STORMARIÆ ac DITHMARSIÆ

DUCI,

OLDENBURGENSIUM ac DELMENHORSTÆ &c.

COMITI,

Domino suo clementissimo.

MAGNA semper eximiaque illa regum regnorumq; laus fuit, Rex serenissime, longo majorum ac prædecessorum sanguine ac serie, idque suo in solo solioque, censeri. Hinc Galliæ reges à Francis se profectos, Hispani à Gothis; à Normannis Angli, gloriæ sibi jam olim duxêre, hodieque magni æstimant. At tua tuorumque prosapia, Rex potentissime, domui tuæ propria nec aliunde accersita: &, quod accedit, seculis aliquot anterior illis antiquiorque. Nam etiam iis temporibus, cum notum Francorum nomen necdum esset, nec in Orbis adhuc theatrum Gothi aut Normanni vocabulum suum protulissent, Daniæ reges è Cimbris profecti Romanum lacessere Imperium belloque terrere aggressi sunt. Nomina adducere & regum catalogum è Saxone nostro Grammatico retexere, qui istis etiam seculis Christum natum præcesserê, parum fortassis apud plures fidei mereatur. At Strabonem laudari, authorem Augustei ævi,

quis vitio vertere audeat? Is ſane de ſuo illo ævo deque præſentibus agens, nuperrime ait Cimbrorum legatos è ſuâ peninſulâ, quæ hodie ſat nota, Romam ad Cæſarem Auguſtum miſſos veniſſe, ac, donis allatis, ejus poſtliminio ambiiſſe amicitiam; eâque accepta, domum ad ſuos rediiſſe. Quis item Gregorium Turonenſem ante mille, & quod excurrit, annos de rebus ſui ſeculi loquentem audire aſpernetur? At ille certis jam annalibus, & quibus aſſenſum præbere cuncti tenemur, Daniæ reges, ante Caroli Magni tempora, opibus ac potentiâ floruiſſe dicet. Et in his Gothilacum recenſens, ab eo Magni Clodovei filiorum natu maximum Theodoricum, cui Auſtraſiæ regnum ſortitò obvenerat, valida cum claſſe, atque inde terra quoque impetitum memorat. Et Abbas Stadenſis Albertus ad æram anni DCCLXXVIII, nonne Sigefridum nominat, qui, Caroli Magni temporibus, Vuitichindum, Saxoniæ principem, ſuum in regnum receperit ac armis juverit, utpote fœderatum non modò, ſed generum quoque, & cui filiam ſuam Gevam connubio ſociaverat? Quid Gotricum, ſive ut alij appellant, Godefridum memorabo, qui, fruſtra opponente ſe Carolo, Imperatoris filio, belli virtute Obtotritos ac Nordalbingos ſibi dicto audientes reddidit; ac reportata ex Friſiis inſuper victrice laurea, ultrà Viſurgum & Amaſim fines ſuos prolatavit? Et Gotricus idem ipſi Magno Carolo quàm formidabilis fuerit, hiſtoriæ eorum temporum, & ipſi nos ſuo interius loco oſtendimus. Quid Haraldum referam? qui vel hoc nomine memorandus, quod Daniæ Regum primus ſalutari aqua unà cum conjuge ac fratre Erico, præſente Imperatore Ludovico, Caroli Magni filio, Maguntiæ ad Rhenum tinctus, ac fide Chriſtianâ eruditus, cæleſti exinde doctrina imbui ſuos curavit? Quid deinde referre opus Haraldos alios, quid Canutos, Valdemaros ac Suenothones totque illuſtria paſſim nomina? Qui principum inſequentium progenitores continuatum ad hæc tempora feliciter imperium ſtirpemque protulerunt. Stirpem inquam regeſque ejuſmodi, qui induſtria, juſtitia, clementia, pietate, prudentiâ, ac pari animorum moderatione ac magnitudine, regnum hocce ſtabilitum amplius ampliuſque reddiderunt. Sunt nimirum hæ illæ dotes, quæ imperare imperantes docent; quas & Regibus præcipuè commendat ille Sapiens, ut in perpetuum regnent. Et iſta in vobis dum celebramus, ô Regum maximi, ſimul & Regum illum Regem reſpicimus, à quo illa promanant. qui ſtatum ſtabilem donat; qui eundem cum vertere conſtituit, hæc vicisſim aut tollit aut corrumpit. Ille, ſecundum poetam,

Divoſque mortaleſque turmas
Imperio regit unus æquo.

Vel

Vel, ut voce limpidiore & magis elatâ sanctissimus vates profatur,
Ille solio suo reges collocat, ille eosdem loco movet ac dejicit.

Hos igitur Reges, hosque proavos tuos, Rex inclyte, tot seculorum voluminibus sibi continuè ac ordine succedentes, qui si numerum videamus, propemodò centenarium adæquent, isti Operi, quod tuę nunc Majestati offerimus, ab origine sua repetitos inserui. Eorum præcipue priores Saxo Grammaticus Sialandicus Danus, illustri Langiorum prosapiâ oriundus, ante quadringentos, & quod excedit, annos, mirabili rerum varietate, nec minori dicendi ubertate, sed maxime temporis illud intervallum, Varroni (quod multa in eo referantur fabulosa) Mythicum nominatum, ex patriis ac domesticis carminibus, quod unum, Tacito etiam teste, majoribus nostris memoriæ atq; annalium genus fuit, accuratius pertractans, res insequentes, & quę ævum ejus propius attingunt, tenuius est insequutus. Unde nec æras annorum aut temporis, quo quæque contigerint, indicare curę habuit; satis existimans, si per levia quędam puncta ac temporum quasi gradus aliquam patriæ historiæ lucem fœnerasset. Quocirca Christi natalem Frothoni tribuit, nominis ejus Regum tertio. Longobardorum sub rege Suione, Paulum Diaconum authorem citans, obiter mentionem injicit, Gothorum aut Vandalorum nullo facto indicio. Caroli Magni nomen, rebus moderante Rege Gotrico, quem & Godefredum nominat, sub finem octavi, sed adeò parce inducit, ut sufficere existimarit, si vel ostendisset non ignorata sibi, quę cum maximo illo Imperatorum Rex idem Godefredus bella gesserit. Quin & ante ista, quæ Cimbricæ Chersonesi populus Angli, Vitę, Saxones suis è sedibus in Britanniam transgressi, egregia ac memoranda patrarint, dum eam insulam, obliterato gentis vocabulo, & nominis & potestatis suæ fecerint Angliam appellantes, nuspiam vel meminisse reperio. Danum interim & Angul nominans, illum Daniæ; hunc provinciæ, cui præerat, & gentis simul Anglicæ aptasse nomen leviter innuit, prętereundo per silentium cetera: & eam etiam expeditionem, quę omni ævo memorabilis, & quâ Gallię laciniam boreæ hi populi suam fecerunt, Normanniam appellantes. Canutus quoque Magnus qui ob res externas haud simplice vice, quod illi tribuit, pręconium merebatur, ut omittam parentem quoq; ejus Suenonem sive Suenothonem, quàm tamen levi opera ambobus hac parte defungitur! Cum uterque & pater & filius, iteratis toties classibus; & Magnus præsertim mille navium velis, nec, ut prior & parens ejus, Angliam sibi solùm tributariam, sed suam fecerit, adjiciendo scilicet Daniæ, Suecię, Norvagiæ, Slavorum & Semborum sceptris sextum hoc insuper Anglorum Regnum. Et licet

hęc ità habeant, tamen si inspicere rem propius libeat, ignoscēdum hic etiam maximo authorum Saxoni, qui ad extera ista effundere se nimirum noluit, quod limiteni sibi Daniam, ac boreę præsertim oras, præscripsisset. Unde & patriæ historię ac rerum borealium verè oceanus ac parens appellandus. Interim nostrarum quod esset partium, quantumque decorè licuit, id operam dedimus, ut hic quod requireretur, sufficeremus; & præter annorum ac temporum seriē etiam antiquissimas gentis colonias in mediū adduceremus, orsi scil. ab ipsis Cimbris, & eorum adversus Romanos Mariumque præliis authoribus tam Græcis quàm Latinis, sed sparsim, memoratis. Et meritò hoc auspicari nobis exordio placuit, quod etiam Archias ille, Marco Tullio Ciceroni tantopere inter Græcorum ingenia laudatus vates, CIMBRICAS RES sibi etiamnum adolescenti dicendas sumserit. qui & ipsi Cajo Mario, licet ad studia ista duriori, jucundus nihilominus ob hoc ipsum fuerit, ut idē adjicit Tullius: Indicare scilicet volens, quàm terribile simul Romanis hoc belli fuerit; quàmq; lætum vicissim liberatæ Italię assertiq; imperij diē cuncti togatę gentis habuerint. Nec ista modò, ut ad priora me referam, pręstitisse nos post Saxonem lector studiosus reperiet, sed, excussis quoq; exteris domesticisque, & quos habere Saxoni haud licuit, vernaculis barbarisque superiorum temporum chronologis authoribusq;, variè à nobis, quæ insequuntur, adaucta ornataq;. Et pręterea, Regum postremo, quæ desiderabantur, res actaque ad atavum usq; tuum, Rex serenissime, Christianum II. annorum propemodò CCC historiam complectentia, serie continuâ adjecimus.

Quę omnia singulaq; ut uno veluti corpore conclusa ac elaborata haberentur, sæpius multumq; à prędecessoribus tuæ Majestatis ipsoq; te, serenissime Regum, non actum modò, sed illi quoq; ei operæ adhibiti viri, qui omnibus id numeris absolutum excultumq; reddere potuissent, nisi aut tempora, aut fatum hoc invidisset. Nam inter primos, quos repetere altius licet, occurrit Petrus Parvus Rosæfontanus, vir equestri dignitate, nec minus ingenij ornamentis monumentisque clarus. quod vel ostendant, quæ in Gothum, pro Danicâ gente, ac veritate coactus, evulgavit: sed maximè res regis Johannis, inchoatæ quidem illæ, verùm ad colophonem, ut cetera, quæ affecta habuit, ob immaturum ejus discessum haud perductæ. Eum excepit Johannes Suaningius parenti Majestatis tuæ Frederico, ejus nominis II, moderator additus. Sed & ejus operam, post exantlatos aulæ labores, brevis vitę terminus incidit. Hunc proxime sequutus Andreas Vellejus scribendæ historiæ patrię ex regio itē mandato provinciam suscepit, & pręter Adamum Bremensem, egregiis adornatum scholiis, etiam Saxonem Grammaticum vernacule

cule loquentem popularibus exhibuit. Et exinde Majestas tua Nicolaum Cragium J.C. suffecit, virum undequaq; doctissimum clarissimumq; sed fati minus prosperi. Nam commodum præfecturam Sorensem auspicatus, cum in eo jam esset ut otio liberaliter indulto frueretur, ei Lachesis vitæ filum abrupit. Nec multò post à tuâ similiter Majestate operi admotus Jonas Venusinus, & eâdem quoq; Sorana præfectura honestissimè ornatus, initio statim initæ dignitatis rebus humanis eripitur, nullis magnopere, quæ hanc rē spectent, relictis post se operibus, nisi Theorematibus aliquot, quę in academia Haffniensi, cum ibi professionem sustineret, de historia vera ac fabulosa evulgari curaverat. Addi his potest, qui Opus nuperrimè Daniæ Regum Genealogicum lingua vernacula, à Rege Frothone, ejus nominis III, sub quo natū Christum Saxo voluit, ad nostra hęc tempora magno labore, nec minore industria congessit, Claudius Lyscander, regia similiter liberalitate honestatus. Sed præter hos omnes maximè recolenda opera viri nobilissimi Arnoldi Vuitfeldij ab Odersberg, felicis memoriæ, Regni olim Daniæ Cancellarij, ingenio, labore atq; industria præcipui, & cujus operâ nostram haud leviter adiutam sensimus. Is etenim, excussis regni archivis, quæcunque haberi monumenta, ad historiam præsertim spectantia, Latina vernaculaq; potuerunt, unum in fascem suopte instinctu sponteque collegit: ac Regum exinde omnium res vernaculè, quantum licuit, ordineque expositas, bono publico evulgavit, de quo dixisse suo loco & aliàs memini.

Atque hisce demum insignibus oppido viris, fato suo cum laude perfunctis, cujusmodi & alij, ingenio atque eloquentia præcellentes, hodieq; nec domi desint indiesq; succrescunt, qui istam multò fortasse quam ego exornare spartam melius, atque exsequi copiosius ac gravius potuissent, me tamen ante decennium, & quod excurrit, tua Majestas postliminio surrogatum, hancce accipere provinciam clementer voluit. Quo nomine tuę Majestati, Rex excellsissime, quantum debeam, animo haud unquam excidet meo: Quem annis jam pluribus extra ditiones regnaque tuæ Majestatis tuumq; solum, in quo primus mihi spiritus haustus, & à teneris non tantum pueritia, sed & reliquæ quoq; ætatis meę haud exigua portio jucundissime est transacta, veluti peregrinantem eòdem & ad sua, ut sic loquar, primordia revocas. Et quod maximum tuæ Serenitatis atq; indulgentię argumentum sit, me, qui pridem jam Gelrię Ducatus ac Comitatus Zutphaniæ illustrissimis Ordinibus meam in aliquot annos operam obstrinxeram, loco haud movere, & hic retexere atq; absolvere hanc telam benignissime concessisti, addito insigni ac regio Majestatis tuę salario. quod scilicet haud ignoraret

Majestas tua, sublatis, ut ille inquit, studiorum pretiis ac præmio, etiam studia perire. Et præter hæc, elucet in his singularis divini numinis providentia, quæ cum animum tuæ Majestati addidit, ut inter ardua etiam Regni negotia, nec istam partem derelictam voluerit. Unde & idem summus rerum arbiter eos quoq; secundum Majestatem tuam excitavit egregios ac præeminentes viros, qui hosce Regię Majestatis tuæ laudabiles conatus suo consilio animoque juvare, nosq; suo favore ac cœptum feliciter opus indies promovere, & veluti ergodioctæ adesse laboribus nostris haud desierunt. In quibus vel maxime memorandus illustris ac magnificus CHRISTIANUS FRISIUS toparcha in Cragerup, tuæ Majestatis summus cancellarius, Eques auratus, ac Regni senator primarius, quem suo incitamento &, ut sic dicam, celeusmate, quod olim in simili re Saxoni Grammatico totiq; regno Absalon ille Vidus fuit, nobis præsertim fuisse hac parte merito confiteri habemus.

Hos igitur tua Majestas primos historiæ Danicæ labores nostros læta fronte, & quasi in antecessum, clementer suscipiet. Proximus hinc ad avos atavosque tuæ Majestatis digressus erit, eorumq; tempora, ut & tuæ Majestatis, quæ illa excipiunt dicenda: ac singulorum (modò vitam Deus proroget) domi forisq;, pace belloque, laudes laureasque enarrandas. Horum in scriniis haud exiguam partem affectam jam pridem servamus, proxime, si Deus volet, pertexendam emoliendamq;. præsertim si tua porro Majestas, suppeditatis, quæ in archiis etiamnum habentur huc spectantia, codicillorum documentis, nos nostrumq; clementissime respicere laborem, ac zephyri sui benignitate magis magisque dignetur provehere.

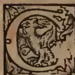
Tuam interea Majestatem, Rex serenissime, totamque Regiam Celsitudinis tuæ Domum, atque omnes, qui tuæ Majestatis consilia participant, proceres magnatesq;, Deus Op. Max. ad gloriam sanctissimi sui nominis ac bonum regnorum tuorum quàm diutissime custodiat, & sancto suo spiritu regat, ac sospitet universos. Dabam Hardervici Geltorum VII. Cal. Feb. CIↃ IↃ CXXXI.

Sacræ Majestatis tuæ

cliens devotus

JOH. ISACIUS PONTANUS.

BENIGNO LECTORI.

Ommonendus hic mihi in limine lector erit, constitutum initio fuiße, quæ ad chorographicam regionumq; descriptionem pertinerent, ipsi historiæ præmittere. Unde subinde remitti se Lector ad præcedentia & Operis partem priorem reperiet. Verum id consilij cum certis de causis, quas pag. 638 attulimus, immutatum exinde sit, fuse ea omnia ac propius pertractata circa finem historiæ Lector deprehendet. Et Regni quidem totius Danici districtus illos duos, Cimbricam Chersonesum & Scandinaviam, ut veteres appellarunt, nunc Juthiam ac Scaniam dicimus, quod essent præsertim continenti non tantum contigui, sed continui etiam, principe quoq; loco enarrandos sumsimus. Quorum ille, qui est australior, Germaniam Saxonesque, Albim versus, quam proximè accedit, hic per Suiones Finnosque longe lateque diductus, hinc Norvagiam, inde Moschos attingit. Quod vero iisdem est intermedium, insulæ haud unæ sunt, magnæ minoresque, Fionia, Falstria, Zelandia, Lalandia, Langelandia, Samsoa, Mona aliæque. Quas inter Fionia Zelandiaque ut amœnitate ità etiam magnitudine præcipuæ sunt, eoque positu, ut illam à Cimbricâ Chersoneso, hanc à proximâ sibi Scandinavia exigua Balthici maris intercapedo seu fretum dispescat. Cimbricam autem Chersonesum, ut & ceteras, quinam veterum primi appellarunt, & quando ea exsolverit nomenclatura, quàm potuit paucis, sed authoribus certis ac fidem merentibus commonstrare operæ pretium existimavimus. Nec è re magnopere censuimus eorum operosè meminisse aut confutasse opiniones, qui sua sensa commentaq;, non classicis ac probatis authoribus demonstrare, sed ingenio fisi, cujusmodi præcipue Goropius fuit, ea comminisci quæ in rerum natura haud unquam fuêre, studio sibi duxere. A quo nec abit, semel iterumque, & paginâ præsertim 644, notatus nobis Suffridus Petri, qui de Cimbricâ Chersoneso loquens, præter ea, quæ locis jam dictis nigro signavimus carbone, ait insuper de origine Frisiorum Lib. 2 cap. 10 Cimbricam peninsulam totis annis trecentis priusquam natus in terris Christus esset à Saxonibus ac Duce eorum Juthone, Frisonis, si Diis placet, filio fuisse occupatam: & inde fluxisse nomen Jutlandiæ: Frisionem vero ipsum, è Persia profectum, Frisiorum extitisse progenitorem. Quibus aliisque ejusmodi, quæ se ipsa sat redarguant, repetendis ac confutandis supersedere consultius duximus, quàm bonas horas, quod dicitur, male collocare. Sic nec ista ad nos spectare magnopere judicavimus, quæ referunt Gallorum, fabulosæ magis quam veræ, historiæ de Holegero. quem tamen nostratium nonnulli fuisse Gotrici, Regis Danorum, filium crediderunt: & eum quidem quem vulgò in ordine regum LIII, Olaum nominamus. Turpinus quoq;, sive, ut alij vocant, Tilpinus haud indictum eundem habuit, vultque ingenti cum exercitu militasse Carolo Magno adversus Saracenos, alij decem millia militum adduxisse in subsidium ei memorant, ac regem fuiße Daciæ, Gallici scriptores Danemarckiæ regem interpretati sunt. qui præterea de ejusdem proceritate ac corporis robore tum & animi fortitudine ac rei militaris peritiâ ea commemorant, quæ seculi nostri captum superant. Et sunt quoque, qui Otgerum nuncupant velutque duce Carolo Magno profectum in Palæstinam, Hierosolymis potitum, atque inde petitâ Indiâ, ibi vastos occupaße terrarum tractus ac condidisse Imperium Abyssinorum regis. Sed hic suo se sorex indicio prodit. Quis enim veterum, præsertim ex illis qui Carolo coævi fuêre, vel per somnium ab eo captam Hierosolymam commeminit?

Qui porro insequuntur versus, quibus nos opusq; hoc nostrum cohonestare viri clarissimi dignati sunt, eos secundum cujusque vocabulum, quod in ordine alphabetico vel prius vel posterius est, collocari fecimus. Et eius quoque commonitum te Lector volui, nescius ne esses.

ÆTATIS LIX AN
CIƆ IƆ.CXXX

IOH.ISACIVS PONTANVS MED.D.ET IN ILLVSTRI GELRORVM GYMNAS.HARDERV.
PROFESS.SERENISS.DANIÆ REGIS ET DVCAT.GEL.HISTORIOGRAPHVS

Natus ubi Danus arcti cervice minaces
Oceani constringit aquas quod Sunda profundum
Vulgus, at indigena malunt Oresunda vocare;
Hic natus Belga sed utroq. parente, retexo
[illegible] tua res claras Dania gentis.
[illegible] forsan melius potuisset, ut olim
[illegible] graphice qui prima exordia duxit:
[illegible] sit saltem accepta voluntas.

Jac. Isaxs pinxit — *I. V. Velde sculpsit*

EPIGRAMMA

In Historiam de rebus Danicis

Clarissimi, Doctissimique viri

D. IOH: ISACII PONTANI

Illustrissimi Regis Daniæ historiographi.

DANICA gens quali se jactet origine, quanto
  Perculerit Latium Cimbrica terra metu:
Ut modò Normannis, leges modò scripserit Anglis,
  Iuncerit & sceptris plurima sceptra suis:
Insignes bello Reges, armisque potentes,
  Quos vetus à magnis stemma coronat avis:
Parte tenus pelago populos, terrasque natantes
  Parte tenus fixo jugera culta solo:
Oppidaque & mores, & priscis eruta fastis
  Prælia, magnorum splendida facta Ducum:
Hic lector studiosus habet, gelidamque per Arcton
  Ambulat, atque illo quidlibet orbe videt.
Lectori, PONTANE, præis, veterumque labores,
  Inde tuos mirâ dexteritate refers.
Quare, qui laudem regnis, & fascibus addis,
  Debebunt laudem Danica regna tibi.

ADRIANVS HOFFERVS.

1628.

ELEGIA

Ad eundem.

AMstela semoto dudum famosior Indo
  Quam sibi, & Arctôo non minor orbe stupor,
Mole suâ in Batavis nulli illustratus obibat.
  Omnis ad immensum substitit autor opus,

Quâque

Quâque sciunt patriam populi, nescivimus urbem
Incolæ, & hic orbi, non sibi, civis erat.
Donec in abstrusas ævi, PONTANE, *latebras*
Ausus & æternæ noctis adire specum,
Parvaque in excelsum vectæ primordia gentis
Canaque tam cano solvere fata situ,
Ignotisque focis peregrinum addicere civem,
Ut patrios posset, jam sibi, nosse lares,
Tum ductos in vasta foris Pomæria muros,
Versaque in aërias infima prata domos,
Orbem urbi inclusum, deductum in fœdera Gangem
Ambustæque procul nomen amicitiæ
Japonem indigenam. Populum (quid plura) dedisti
Perpetuâ nulli prosperitate parem.
Tanta sequi solas decuit monumenta coronas,
Nec minor huic potuit proximus ire labor.
Iamque instas, PONTANE, *tibi, jam grandior autor*
Aggrederis longe sceptra petita loqui;
Canutos veteres, & nomina nata triumphis
Haraldos. &, quæ dira Britannus habet,
* quasi Eer-rijck *Suenones, & qui titulo virtutis * Erici*
Regali decies nati obiere domo.
Felici calamo seram dare fata quietem
Posteritas à te pendula tota rogat,
Iamque parùm est urbem aut Reges, jam posceris orbem
Quà patet, & Cælo mox adhibendus eris.
Euge animi tam vaste vigor quàm limitis expers.
Singula te, par est, inferiora putes.
Forsitan hæc etiam condet sua, Regna, vetustas,
Imperiique olim finis & ortus erit,
Indigenisque novis (prohibe clementia divum)
Barbarus in tantas ibit arator opes.
Forsitan &, qui sole facis compendia Mundi,
Amstela, ut obdurent secula, nullus eris,
Et potis est moriare, nihil compagine rerum
Afflictâ, (sed & hoc dij prohibete nefas)
Mox possit periisse suus cum Consule Rhetor,
Scriptaque collapsâ cum regione ruant.
Eripe te, PONTANE, *neci, tutusque ruinam*
Effuge, quam pars est tunc subitura tui.
Omnia complexus vives quantùm omnia scriptor,
Nec fas te, mundo non moriente, mori.

CONSTANTER.

In-

In Historiam clarissimi doctissimique viri

D. ISACII PONTANI

De rebus Danicis.

GEntis Hyperboreæ dominos, populosque Trionum,
Sceptraque per Regum continuata manus,
Et formidatam Tarpeis sedibus Arcton,
Et tot Vandalico prælia gesta solo,
Posteritas, te teste, leget PONTANE: nec illud
Nesciet, Augusto judice, Cimber opus.
Ingenio per regna, Duces, urbesque vagaris,
Toraque jam Thetys, totaque Vesta patent.
Sic studiis diversa placent. nunc æthera spectas,
Et procul errantes contrahis arte Deos.
Nunc Phœbi delubra subis, veterumque repurgas
Scrinia, nunc tragicum cura reformat opus.
Nunc memoras priscos intorto crine Sicambros,
Et seclum tenebris eruis omne suis.
Ipse etiam, Occiduis nuper bellator in undis,
Amstela tam grandi vindice lætus ovat.
Hæc scribis, vir docte, tuis. Iam longius actus
Parrhasiæ celebras littora vasta plagæ:
Codanumque sinum solers metiris, & arces,
Et quondam Batavis noxia rura meis.
Scilicet hunc Regi juvat impendisse laborem,
Oceanique Deos demeruisse tibi.
Ut si terra neget pretium, submurmuret æquor,
Nec si Belga satis, plus tamen Arctos amet.

CASPAR BARLÆUS.

In Commentarios Danicos
Clarissimi viri

JOH. ISACHI PONTANI.

ΠΟΝΤΑ'ΝΟΥ γένος εἰμί· παῖδα δέ με πολλ' ἀτιτάλλε
Κιμβρογενῶν δ' ἀρχὴν καὶ γένος ἐξανύω.
Οἷα πάλαι πολέμῳ μεμβλωκότες, ἐσχατόωντες
Δυσμῶν καὶ περάτων ἔκτισαν ἀρχάς.
Πάτρα φίλη, σὺ δ' ἄναξ· τεῶν δ' ἀναλείψαι ἄεθλα,
Πρῶτα σῶν ἀρετῶν αὐτὸς ἀπηγέομαι.
Τοὺς σφετέρους Ῥώμη, τὰ δ' Ἀχαιῶν παῖδες Ἀχαιῶν.
Κιμβρογενῶν πρήξεις γράψατο Κιμβρογενής.

Scribebat ex tempore

DANIEL HEINSIUS.

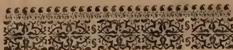
Idem Latinè.

FOetus ego ISACIDAE; *multum enutritus eidem,*
Danorum exortum perficioque genus,
Utque illi quondam jactati fulmine belli
Regna sub occiduis constituere plagis.
Patria chara fave, tuque & rex dexter adesto:
Hic vestræ palmæ, gloria vestra patent.
Roma suos, Graios decantavêre Pelasgi;
Natus apud Danos Danica facta refert.

Reddebat

B. FABER *aliàs* Goltsmit *Zutph. Gelrus.*

Clarissimo

Clarissimo Viro

JOH. ISAACIO. PONTANO

Danicam historiam edenti,

JAC. ZEVECOTIUS.

DUM tibi Danarum Scriptor celeberrime rerum
Nectit Apollinea fronde Camoena caput:
Inque tuas laudes conspiravère Poetæ,
Queis nihil immensus clarius orbis habet.
Emeritum tibi metra cupis quoque scribere vatem
Et nomen tantis jungere nominibus.
Scilicet ut niveos anser comitetur olores,
Tentet & ingenio nobiliora suo.
Non ego sum qui nuper eram; cum tetrica nondum
Sors pareret curas quotidiana mihi.
Dulcia cum lepidæ dictarent carmina Musæ,
Laurus & ambiret non nisi læta caput.
Cum teneræ gratos canerem Thaumantidos Ignes,
Et colerem Nymphas terra Batava tuas.
Aut prius accedens infractos Marte Sycambros,
Fata mihi nondum cogerer atra queri.
Prospera crudeles verterunt tempora Divi,
Et procul à Pindo jam miser exul agor.
Ast quæ fila tibi nent felicissima Parcæ,
Indulgent studiis omnia fausta tuis:
Hæ Medicum Criticumque prius Vatemque crearunt,
Hæ modò dant magnum nomen ab historiâ.
Quin etiam FRISIAE decus indelebile stirpis,
Dignatur calami tendere vela tui.
Gratulor; hoc satis est: frustra celebratur ab ullo,
Qui celebrem toto se satis orbe facit.

AD EUNDEM.

AOnij, PONTANE, chori veterane sacerdos,
Perpetuam allucet cui bona fama facem,
Et modò in occiduos fert pennâ præpete tractus
Et modò in Eoos, & modò in Antipodas:
Quando oculos mentis permittis in omnia, resque,
Orbe alibi haud toto est quin sit aperta tibi;
Iure etiam inquiris Patriæ in cunabula linguæ
Nec sinis ire ejus pessum elementa situ
Luce sed illustras tali, ut, quæ per nebulam ipsis
Vix fuerant Celtis cognita, nedum aliis,
Nunc ità sint manifesta orbi passim omnibus omni,
Ceu Sol qui medio claret alitque die.
Macte animo hoc, ISACI, *bis macte potentibus ausis!*
Qui modò cuncta seris, mox quoque cuncta metes:
Triptolemusque alter, mundum permensus utrumque,
Orbis item fies hujus & hujus amor.

JANUS GRUTERUS Heidelbergæ scrib. 1615. Sept. 14.

IN V. CL.

JOHAN. ISAACII PONTANI.

Historiam Danicam

EPIGRAMMATA.

I.

Ἀλλοδαποὺς βασιλῆας καὶ βαρβαρόφωνον ἰαλὼ,
Καὶ τὰ πολυσχιδέων ἄστεα ἠδ᾽ ἔθνεα,
Ἀρχόντων Μεδόντι καὶ ὀχγενύδαιμον ἀγῶνα,
Ἐρίοντο τε ... φυλόπιδα,
Ἀστεροπὰς, λοιμοὺς, λιμοὺς, καὶ κήδεα λυγρά.
Καὶ τὰ ἐνεργεσιῶν ἆθλα, καὶ ἀμπλακιῶν
Πολλοὶ μὲν φθέγξαντο, ὁ δὲ πρῶτος καὶ ἄριστος
Ἰσάκιος κίμβροιο ... ...
Ἠ καὶ τοσσάτιον κοσμήσει κῦδος ...
Ἄργος ... Μαιονίδης·
Ὡς γὰρ ... ΔΑΝΑΩΝ ... ἄξει
Τῶν ΔΑΝΩΝ ... ἄμμορος ... ἔφυ.

II.

UNde novam capiti nectis PONTANE coronam?
Unde recens populi prodit in ora liber?
Non hæc Mnemosyne dictat, non aurea Peitho,
Ipsa tibi ingenium Patria clara facit.
Sive illam videas Scandos jactare vetustos
Totum è Scandiâ gente volumen erit.
Balthica seu mediam lavet unda, sinusve Codanus,
Gaudet laudatis ire superbus aquis.
Hebridas an memorem, jam coltaque littora Fenni?
Cimbrorumne decus, vel malefacta Marl?
Acceptamne fidem Christi, cœlestia dona?
Maxima de variis nascitur historia.
DANIA Pontano, DANAI sint nomen Homero.
Par opus ut dederint, certius ille dedit.

JACOBUS REVIUS ludebat.

VIR

VIR CLARISSIME,

SI fas esset illorum postulatis adversari, quibus melior affectus debetur, jam non carmen, sed excusationem, & verba tergiversantis induxissem. Adeò enim huic obsequio impar fui, ut facile destitissem, nisi tua me voluntas animasset. Sed malui vel claudicantem Musam ad numeros solicitare, quàm obedientiam abjicere. Tuum erit, Vir Optime, boni consulere quicquid siccior vena eduxit. Ego certè, ceu magni amoris indicium sumo, quod me etiam tam illustri operi volueris acclamare. Vale, vir Cl. & serus in coelum redi. Leidæ 30 Jan. 1629.

In Historiam Danicam Excellentissimi viri

D. IOH. ISAACII PONTANI.

SCAZON.

VEtus refloret laurus, & suam fasces
Redauspiscantur purpuram, novus surgit
Consessus Heroum, genus paludatum
Sacrumque Scandinaviæ: Bases, Cippi,
Et saxa, simplicis rudisque virtutis
Monumenta, trabeas provocant triumphales.
Tu, quæ ruinis tota regna vexasti,
Illustris Arctos, terror orbis, & quondam
Populo cisalpino gravis, renascentes
Agnosce Reges, & vetusta Cimbrorum
Trophæa, belli, Martiique conatus
Invicta signa. Iam satis peregrina
Exempla mirati sumus. Suum Roma
Desistat ostentare seculum; Brutos
Haratios, Scauros: Amazones, Nymphas,
Et quicquid ultra veritatis assensum
Scripsit Pelasgus, Daniæ dabunt fasti.
Erepta laus est Theseo, nec Argivus
Iam solus armis occupabit orchestram.
Dani sequimur, & gloriæ Sabinorum
Libamus aliquid. Si pios poëtarum
Meretur hymnos, qui duellicâ laude
Prostravit hostem; qui sibi parentavit,
Patriæque, victimis tyrannicæ gentis;
Qui legibus cives, cruore plebejos
Domuit furores, vique simplicis recti:
Vos, Patriæ Reges, perenne post fata
Nomen manebit, Vos diserta PONTANI
Mori vetabit penna. Saxa consumens
Fatigat ævum. Sola charta fatorum
Ius, & situm mortalitatis ignorat.

JACOBUS MATTHIAS Aarhusius Danus,

AD EUNDEM.

QUæ gerit invictis, Daniæ Rex maximus, armis,
  Ista tibi est parili cura notare manu.
Heröas acies, illibatosque Triumfos,
  Et Danos, belli fulmina, Scipiadas.
Gesta canis, totum scriptis spargenda per orbem;
  Scripta tuo valeant quæ superesse rogo.
Ornat certa fides, & torrens copia fandi,
  ISACII quidquid conditur historiâ.
Heic acies & bella vides, nec tela pavebis;
  Præsentesque legis, quas fugis ipse, neces.
Charta velut lætam visa est extendere frontem,
  Regali quotiens rapta trophæa manu:
Contractos eadem visa est mihi ducere vultus,
  Mutaret quotiens sors inimica vicem.
Sera igitur tantum regem mirabitur ætas;
  Mirata Historiam, scriptor, inante tuam.
Iam video grandi ventura in sæcula passu
  Et Regis pariter, & decus ire tuum.

MARCUS SUERIUS Boxhorn.

PETRI SCRIVERII

EPIGRAMMA

In historiam Danicam à Cimbris & ipsis Aboriginibus petitam

A

Clariss. & doctiss. viro

IOH. ISACIO PONTANO.

D*Icite Pierides, cujas sit nobilis auctor,*
Qui veterum recitat fortia facta patrũ,
Et simul Arctoi tria regna resuscitat orbis,
(Quâ venere, ô Musæ, quoque lepôre venit!)
Cis mare qui Cimbros, inter mare Balthica sceptra
Colligit, & Gotthos trans mare gnavus adit.
Regna suos quondam numerabant singula reges,
At nunc unius sub ditione fluunt.
Singula diversis olim distracta papyris,
Vnius calamo nunc super astra volant.
Vnius PONTANI, *inquam. Credamne deorum*
Esse genus? Ponto cum Venere ergò satus,
Omnia qui bellè sic effert, atque venustè?
Harlemiis ortus creditur: inde domo est.
Hoc clamant Batavi, sed Dania tota reclamat,
Et natum in Ponto dicit aquosa suo.
Arguit & nomen. Patria sed nomine missus
Hinc pater ad Danos pontiginasque fuit:
Dum peregrè hîc degit, præclarus nascitur ille;
Natalem poterat qui celebrare locum,
Cimmeriisque ipsos tenebris educere Cimbros,
Et tot Hyperboreo debita bella sago.
Nunc age, posteritas; opus istâ lege legatur,
Vt, sive ex illo, quo Venus orta, mari;
Sive sit è Ponto & Danorum gente profectus,
Pontani meritò nomen habere putes.

EIDEM.

DAnia *Pontano* felix scriptore triumphet:
Hoc natale sibi vindicat ille solum.
Nec minus his fastis ô te PONTANE beatum:
His olim vivet posthuma fama libris,
Ergò his obstrictum pariter se credat uterq;:
Vitam illi debes, debet & illa tibi.

GEluckigh Deensche-landt door deson nieuwen seghen/
Wat ghy tot dijnen roem Pontanus hebt ghekeegen/
Die door zijn kloecke pen al dyn ghelegentheydt
Dyn daden al dyn doen de Werelt door sdreyd.
Niet minder is hier in oock dyn gheluck ghelegen/
Niet minder is dyn roem/ Pontanus, opgestegen/
Dus wort dyn naem bekent/ soo wyt de Werelt gaet/
Dus blyft dyn naem bekent so langh de Werelt staet.
Hout u te samen dan dies onderlingh verbonden.
Die uwe eere hier te samen hebt ghevonden.
O Deenschen! weet dies dane Pontanus pè en hant/
En ghy Pontanus oor dyn Weer vanDeensche-land.

S. AMPZING.

ALIVD

Ad

EUNDEM.

Q*Valis in umbrosos, illuni nocte, viator,*
Sylvæ recessus, qui coactus horridæ,
Huc illuc fertur dubius vitæque viæque,
Nec se molestis expedit erroribus:
Nutans inconstans gressu nunc ille vacillat,
Lapsantibus nunc cespitat vestigiis;
Scintillatque acri trepidum formidine pectus,
Quævis ad auræ murmura & susurrulos;
Tum quoque ne denti fiat male præda ferino,
Timet, vel abstruso obruatur gurgite.
Ast ubi jam exoriens patuli fax publica mundi
Diem retexit candidum mortalibus;
Lætus iter cæptum peragit, tandemque cupitos
Gaudet penates cursitans contingere.
Sic quæ Cimmeriis hucusque offusa tenebris,
Et indicenâ destituta temporum,
Martia, Danorum, *monumenta loquentia facta,*
Vel anxios frustraverant indagines;
Votaque Lectoris suspensa tenere solebant,
Ob sæpè fractam veritatis tesseram:
Nunc tamen fortuna novum jubar undiq; faustum
Per litteratos orbis oras exerunt.
Nunc illis rediit, scriptorum vita, *renatis,*
Pulcherrimi *nempè* ordinis concinnitas;
Nec dubij, posthac, quicquam, falsive, recondunt,
Aut tædiosis involutum fabulis:
Tota sed illustri circumvestita decore,
Ferent fugaces ævitatis ambitus.
O magne Historiæ vindex, Pontane, *tibi omne*
Hoc unicè acceptum referre condecet.
Gloria, *jure, tuo pariter debetur olivo,*
Quà nunc caput per astra tollit DANIA.
DANIA *quæ dubitat, quo te dignetur honore,*
Aut quam redhostiat tibi hinc adoream!
Nam licet æternâ donaret tempora fronde,
Comasve sertis impediret gemmeis;
Figeret aut statuam tibi de potiore metallo,
Quævis per urbium suarum compita;
Cætera vel tandem conferret præmia, doctis
Quæ grata mens rependeret laboribus:
Omne minus tantis meritis erit. Ergo precetur
Extenta vitæ longioris stamina;
Augusta, ut pergas, virtutum nomina fastis
Signare, & amplis consecrare annalibus.

STEPHANUS JOH. STEPHANIUS Danus *Eloquentiæ in academiâ Soranâ Professor.*

RERUM

VIR CLARISSIME,

SI fas esset illorum postulatis adversari, quibus melior affectus debetur, jam non carmen, sed excusationem, & verba tergiversantis induxissem. Adeò enim huic obsequio impar fui, ut facile destitissem, nisi tua me voluntas animasset. Sed malui vel claudicantem Musam ad numeros solicitare, quàm obedientiam abjicere. Tuum erit, Vir Optime, boni consulere quicquid siccior vena eduxit. Ego certè, ceu magni amoris indicium sumo, quod me etiam tam illustri operi volueris acclamare. Vale, vir Cl. & serus in cœlum redi. Leidæ 30 Jan. 1629.

In Historiam Danicam Excellentissimi viri

D. IOH: ISAACII PONTANI.

SCAZON.

VEtus refloret laurus, & suam fasces
Redauspiscantur purpuram, novus surgit
Consessus Heroum, genus paludatum
Sacrumque Scandinaviæ : Bases, Cippi,
Et saxa, simplicis rudisque virtutis
Monumenta, trabeas provocant triumphales.
Tu, quæ ruinis tota regna vexasti,
Illustris Arctos, terror orbis, & quondam
Populo cisalpino gravis, renascentes
Agnosce Reges, & vetusta Cimbrorum
Trophæa, belli, Martiique conatus
Invicta signa. Iam satis peregrina
Exempla mirati sumus. Suum Roma
Desistat ostentare seculum, Brutos
Horatios, Scauros: Amazones, Nymphas,
Et quicquid ultra veritatis assensum
Scripsit Pelasgus, Daniæ dabunt fasti.
Erepta laus est Theseo, nec Argivus
Iam solus armis occupabit orchestram.
Danis sequimur, & gloriæ Sabinorum
Libamus aliquid. Si pios poetarum
Meretur hymnos, qui duellicâ laude
Prostravit hostem; qui sibi parentavit,
Patriæque, victimis tyrannicæ gentis;
Qui legibus cives, cruore plebejos
Domuit furores, vique simplicis recti:
Vos, Patriæ Reges, perenne post fata
Nomen manebit, Vos diserta PONTANI
Mori vetabit penna. Saxa consumens
Fatigat ævum. Sola charta fatorum
Ius, & situm mortalitatis ignorat.

JACOBUS MATTHIAS Aarhusius Danus,

AD EUNDEM.

QUæ gerit invictis, Daniæ Rex maximus, armis,
  Ista tibi est parili cura notate manu.
Hëróas acies, illibatosque Triumfos,
  Et Danos, belli fulmina, Scipiadas.
Gesta canis, totum scriptis spargenda per orbem;
  Scripta suo valeant quæ superesse rogo.
Ornat certa fides, & torrens copia fandi,
  ISACII quidquid conditur historiâ.
Heic acies & bella vides, nec tela pavebis;
  Præsentesque legis, quas fugis ipse, neces.
Charta velut lætam visa est extendere frontem,
  Regali quotiens rapta trophæa manu:
Contractos eadem visa est mihi ducere vultus,
  Mutaret quotiens sors inimica vicem.
Sera igitur tantum regem mirabitur ætas,
  Mirata Historiam, scriptor, inante tuam.
Iam video grandi ventura in sæcula passu
  Et Regis pariter, & decus ire tuum.

MARCUS SUERIUS Boxhorn.

PETRI SCRIVERII

EPIGRAMMA

In hiſtoriam Danicam à Cimbris & ipſis Aboriginibus petitam

A

Clariſs. & doctiſs. viro

IOH. ISACIO PONTANO.

Dicite Pierides, cujas ſit nobilis auctor,
Qui veterum recitat fortia facta patrũ,
Et ſimul Arctoi tria regna reſuſcitat orbis,
(Quâ venere, ô Muſæ, quoque lepôre venit!)
Cis mare qui Cimbros, inter mare Balthica ſceptra
Colligit, & Gotthos trans mare gnavus adit.
Regna ſuos quondam numerabant ſingula reges,
At nunc unius ſub ditione fluunt.
Singula diverſis olim diſtracta papyris,
Unius calamo nunc ſuper aſtra volant.
Unius PONTANI, *inquam. Credamne deorum*
Eſſe genus? Ponto cum Venere ergò ſatus,
Omnia qui bellè ſic effert, atque venuſtè?
Harlemius ortus creditur: inde domo eſt.
Hoc clamant Batavi, ſed Dania tota reclamat,
Et natum in Ponto dicit aquoſa ſuo.
Arguit & nomen. Patria ſed nomine miſſus
Hinc pater ad Danos pontiginaſque fuit:
Dum peregrè hic degit, præclarus naſcitur ille,
Natalem poterat qui celebrare locum,
Cimmeriiſque ipſos tenebris educere Cimbros,
Et tot Hyperboreo debita bella ſago.
Nunc age, poſteritas; opus iſtâ lege legatur,
Ut, ſive ex illo, quo Venus orta, mari;
Sive ſit è Ponto & Danorum gente profectus,
Pontani meritò nomen habere putes.

EIDEM.

Dania *Pontano* felix ſcriptore triumphet:
Hoc natale ſibi vindicat ille ſolum.
Nec minus his faſtis ô te PONTANE beatum:
His olim vivet poſthuma fama libris.
Ergò his obſtrictum pariter ſe credat uterq;:
Vitam illi debes, debet & illa tibi.

GEluckigh Deenſche-landt door deſen nieuwen ſeghen/
Dat ghy tot dijnen roem Pontanus hebt ghekregen/
Die door zijn kloecke pen al dijn ghelegentheydt
Dijn daden al dijn doen de Werelt door ſpreydt.
Niet minder is hier in oock dijn gheluck ghelegen/
Niet minder is dijn roem/ Pontanus, opgeſtegen/
Dus wort dijn naem bekent/ ſoo wijt de Werelt gaet/
Dus blijft dijn naem bekent ſo langh de Werelt ſtaet.
Hout u te ſamen dan dies onderlingh verbonden.
Die uwe eere hier te ſamen hebt ghevonden.
O Deenſchen! weet dies danc Pontanus pẽ en hant/
En ghy Pontanus doe dijn Were van Deenſche-land.

S. AMPZING.

ALIUD

Ad

EUNDEM.

Qualis in umbroſos, illuni nocte, viator,
Sylvæ receſſus, qui coactus horridæ,
Huc illuc fertur dubius vitæque viæque,
Nec ſe moleſtis expedit erroribus:
Nutanti inconſtans greſſu nunc ille vacillat,
Lapſantibus nunc ceſſitat veſtigiis;
Scintillatque acri trepidum formidine pectus,
Quævis ad auræ murmura & ſuſurrulos;
Tum quoque ne denti fiat male præda ferino,
Timet, vel abſtruſo obruatur gurgite.
Aſt ubi jam exoriens patuli fax publica mundi
Diem retexit candidum mortalibus;
Lætus iter cœptum peragit, tandemque cupitos
Gaudet penates curſitans contingere.
Sic quæ Cimmeriis hucuſque offuſa tenebris,
Et inditiinâ deſtituta temporum,
Martia, Danorum, *monumenta loquentia facta,*
Vel anxios fruſtraverant indagines;
Votaque Lectoris ſuſpenſa tenere ſolebant,
Ob ſæpè fractam veritatis teſſeram:
Nunc lucem ſortita novam jubar undiq; fauſtum
Per litteratos orbis oras exerunt.
Nunc illis rediit, ſcriptorum vita, *renatis,*
Pulcherrimi *nempè* ordinis concinnitas;
Nec dubij, poſthac, quicquam, falſive, recondunt,
Aut tædioſis involutum fabulis:
Tota ſed illuſtri circumveſtita decore,
Ferent fugaces ævitatis ambitus.
O magne Hiſtoriæ vindex, Pontane, *tibi omne*
Hoc unicè acceptum referre condecet.
Gloria, jure, tuo pariter debetur olivo,
Quà nunc caput per aſtra tollit DANIA.
DANIA *quæ dubitat, quo te dignetur honore,*
Aut quam redhoſtiat tibi hinc adoream!
Nam licet æternâ donaret tempora fronde,
Comaſve ſertis impediret gemmeis;
Figeret aut ſtatuam tibi de pottore metallo,
Quævis per urbium ſuarum compita;
Cætera vel tandem conferret præmia, doctis
Quæ grata mens rependeret laboribus:
Omne minus tantis meritis erit. Ergo precetur
Extenta vitæ longioris ſtamina;
Auguſta, ut pergas, virtutum nomina faſtis
Signare, & amplis conſecrare annalibus.

STEPHANUS JOH. STEPHANIUS Danus *Eloquentiæ in academiâ Soranâ Profeſſor.*

RERUM

RERVM DANICARVM HISTORIAE LIBER I.

Auctore

IOHANNE ISACIO PONTANO
Regio Historiographo.

UI res Danorum à primis initijs ad posterorum memoriam literis consignatas tradiderunt, quos inter præcipuè Saxo Grammaticus alijque eum secuti, Danum gentis conditorem uno omnes consensu memorant. Nos, sepositis aut omissis paulisper istis, auspicium potius ab ipsa Cimbrorum è suâ chersoneso egressione faciendum censuimus; Quod ea maximis authoribus prodita, ista verò, quæ vicem eorum, ut vetustissima recitantur, ejusmodi multa sint, qualia esse quoq; illa, quæ ante conditam condendamque Romam à scriptoribus sunt memorata, decora magis relatu, quam incorruptis rerum gestarum monumentis tradita, summus authorum Livius retulit. Interim tamen in medium adduxisse, quæ historiam præsertim spectant, haud omittendum existimavi, quamvis & aliàs antiquitati, & rebus illis à memoriâ nostrâ remotissimis, sua debeatur ut reverentia, sic etiam venia. Sed priusquam ad ea ex Saxone nostro recognoscenda veniamus, ipsam nunc historię seriem ac gentis, quem diximus, è suis sedibus primum egressum, Græcorum Latinorumque ante natum inter homines Christum, monumentis celebratum, propius attendamus.

Anno ante Christum in terris natum centesimo-undecimo, qui fuit conditę Romę sexcentesimus quadragesimus, C. Cœlio Metello & Cn. Papirio Carbone consulibus, cum bellum in Africâ adversus Iugurtham gereretur, & Hipparchus paulo ante, sub finem fere monarchiæ Græcorum, novum in cœlo sidus haud sine prodigio deprehendisset, excesserunt chersonesi suæ finibus nec non sinus Codani, nunc Danici aut Balthici dicti, insulis Cimbri ac Theutones. Qui dum terras suas aut æstu maris, ut traditur, aut gloriæ victoriæque cupidine ultrò relinquunt, vi & armis quærere novas apud exteros sategerunt. Eorum in hostem ducendi ritum bellique, auspicandi, cujusmodi eum Strabo prodidit, libet paucis pręmittere. Ità enim habet Geograph. libro septimo: *Morem hunc fuisse Cimbris usitatum ferunt. Sequentibus eos in bellum uxoribus, vates quædam comitabantur canæ, albo vestitu, carbasinis supparis desuper fibulis affixis, cinctu æreo, pedibus nudis: Eæ per castra captivis occurrebant strictis gladijs, prostratosque ad crateram æneam adducebant amphoras circiter viginti capientem. Super*

Ante Christum CXI.

A

eam

Ante Christum CVII. *eam pulpitum erat, quo conscenso vates sublimis, singulis supra lebetem elevatis guttur incidebat: è sanguine in crateram fuso suam captabant quandam divinationem: reliqua cadavera sic cæsorum scindebant, intestinisque spectatis, victoriam suis vaticinabantur. In prælijs pelles pulsabant cratibus curruum prætentas, quibus sonitus terribilis edebatur.* Hactenus Strabo. Primo impetu, quod satis constat, finitima loca infestare suamq; in potestatem redigere cæperunt. Successu deinde rerum blandiente, alios atque alios pervagati terrarum tractus, Rheno tandem transmisso, in Gallias se effudère. Ijsque passim vexatis, soli ab hac clade immunes ac liberi Belgæ fuère, dum intra suos fines ingredi eos, Cæsare teste, prohiberent. Referunt authores ccc millia armatorum fuisse; genus hominum procerâ staturâ, cæsijs oculis, & perinde ac corporibus etiam armis ingentibus, ut plane ad stragem urbium, ac populorum interitum profati viderentur. Plutarchus triginta hominum arma ferentium myriades numerat; turbam verò virorum mulierumq; quæ sedem atq; urbes quærebant, in quibus habitacula figerent, multò extitisse ampliorem prodidit. Priusquam, quod Cæsar memorat, iter in provinciam atq; Italiam facerent, impedimentis, quæ secum agere ac portare non poterant, citra flumen Rhenum depositis; custodiæ ex suis ac præsidio sex millia hominum unà reliquerunt. Hi postmodum multos annos à finitimis exagitati, cum alias bellum inferrent, alias illatum defenderent, pace cum Belgis factâ, sibi in Advaticis domicilio locum delegerunt, ut inde referemus. De adventu eorum cum ad urbem esset perlatum, vix fidem nuncius invenit. At mox relatis omnia majora comperta sunt. Nam terribili, ut ille inquit, Marte ululantes animo, ferociâ ac strenuitate in prælijs invictâ, tum & pernicitate tantâ velut fulgur quoddam imminebant. Nec obsistere impressioni eorum quisquam potuit, sed quoscunq; aggrederentur obvios aut pessum egerunt aut clade affecerunt. Unde inter Gallos, qui compulsi in opida resistebant, adeo pertinaces fuisse quosdam refert apud Cæsarem Critognatus, ut corporibus eorum, qui ætate inutiles ad bellum erant, tolerare vitã, quàm se obsidentibus dedere maluerunt. Plures etiam atq; ingentes exercitus ducesque qui ad claustra Italiæ, & Galliæ præsertim Transalpinæ defensionem excubabant, fœde obtriti.

Quibus initiis, & jam adoreis spolijsque permultis animosi ac læti, statuerunt nusquam gentium consistere priusquam, vastatâ Italiâ; ipsam quoque Romam, quæ jam, subjugatâ quodammodo Græciâ, ad Orbis imperium adspirabat, in totum excidissent. Quum ergo, pervastâ Galliâ, Italiam quasi oculis usurparent, sibi metuere Romanus cœpit. Divisi bifariam erant & castra partim locata habebant versus eam Galliæ partem, quæ Pyrenæos atque Hispaniam spectat, partim quà Illyricum Alpes attingunt. Romani quam maximè eo districtu impetum atq, irruptionem veriti, misêre eo cum Imperio Papirium Carbonem, qui armis obviam eundo hostes aditu Italiæ prohiberet. Hic ad Noteiam, quæ supra Aquilliam sita est urbs, ubi pervenisset, primus Romanorum conflictum cum ijs iniit. Verùm signis collatis, re infectâ retrocedere coactus est. Cimbri, populato Illyrico, iterum ad belli aleam lacessere consulem cœperunt. Qui deinde haud auspicatius, quàm prius, congressus perquam infeliciter dimicavit. Nam & fusus fugatusque est cum ingenti cæde ac clade Romani exercitus. Mox ad Helvetios versi, sociatis sibi Tigurinis & Ambronibus, totam pæne Galliam inundarunt: Versus Pyreneos progressi Hispaniam petituri, sed impediti à Celtiberis remigrare in Gallias consultius judicarunt. Hinc in castra Silani, qui secundò illis obviam missus, legatos miserunt; atque inde ad senatum, petentes ut Romanus populus sedem & agros sibi concederent, velut salarium; ceterum, ut vellet, manibus suis atq; armis uteretur. Memorat Plinius spectatum per id tempus in foro Romano artifici manu depictum pastorem senem cum baculo, deque eo Cimbrorum Theutonumque legatum interrogatum, quanti eum æstimaret, respondisse sibi donari nolle talem vivum verumque. Legatio autem ipsa vel ideò irrita fuit, quod ut habet Florus, ipsi populo Romano terra, quam daret, vix esset, utpote agrarijs mox legibus intra se dimicaturo. Repulsi itaque, quod nequierunt precibus, armis impetrare constituunt. Silanum enim aggressi in fugam, ut ante Carbonem, vertunt, castris exuunt ac toto cum exercitu ad internecionem propemodum delent. Tigurini & Ambrones, Helvetica eique vicina gens, cum Cimbris, ut diximus, cumque Theutonibus fœderati, perceptâ Romanorum clade iteratâ, arctius se suaque cum ijsdem conjungunt: Dux eorum Divico castra circa Rhodani ostia tenebat. Quo cum maximo atque instructissimo exercitu Cassius Longinus profectus, ad oceanum usque Mediterraneum Tigurinos est insecutus; & ipse vicissim, eorundem armis atque insidijs circumventus, occidione occiditur. Interfectus quoque Lucius Calphurnius Piso, vir consularis Cassij consulis legatus. C. Popilius vel ut alij, C. Publius,

Publius, alter ejusdē Cassij legatus, ne residua exercitus portio, quæ in castra confugerat, penitus deleretur, obsides & dimidiam rerum omnium partem Tigurinis turpissimo fa-dere dedit: Qui Romam reversus à Cælio tribuno plebis die dicta, quod obsides dedisset, in exilium profugit. Cæsar exercitum Cassij sub jugum missum simpliciter memorat. Præter verò Tigurinos & Ambrones, ejusdem etiam tractus populum Tugenos accessisse, præsertim Theutonis socios atque auxiliares, testatur, authore Posidonio, Strabo. Qui & causam ejus conjunctionis refert, quod ipsi totaque Helvetia, licet auri ac divitiarum non indigerent, tamen cum viderent suis majores esse Cimbrorum opes, bello ac direptionibus partas, animum ad prædas quoque adjecisse, & unà in expeditionem cum illis profectos. Proximo qui secutus est ante Christum natum, anno CVI. qui fuit ab urbe condita circiter DCXLII. novus adversus eosdem surrogatur exercitus, duce & consule Aurelio Scauro. Hic nequaquam secundiore, quàm priores, fortunâ confligens, fuso exercitu, ipse captus ac tandem interfectus est. Nam in consilium à victoribus adhibitus, cum eos deterrere conaretur, ne, superatis Alpium jugis, in Italiam se demitterent, quod vinci non posse Romanos diceret, Bolus rex, ingenio feroci juvenis, suâ eum manu confestim peremit. Duo ejus filij simul cæsi, octoginta Romanorũ sociorumq; trucidata millia cũ aliquot insuper calonum ac lixarũ millibus, ut refert, Antia teste, Orosius. Qui eodem in prælio C. Manlium & C. Cæpionem proconsulem, dum inter se gravissima invidia ac contentione disceptant, cum summa ignominia ac periculo Romani nominis unà cũ ceteris fusos & fugatos cõmemorat. Cimbri binis castris atq; ingenti præda potiti nova quadã atq; insolita lætitia exsultavêre. Romæ non solũ ingens luctus sed metus fuit, ut confestim Cimbri Alpes transgressi Italiã delerent. Quapropter & Cępio, quod illius culpa exercitus Romanus à Cimbris & Theutonis videretur superatus in carcerem conjectus est. Et mox in publicis vinculis deposito spiritu, corpus ejus funesti carnificis manibus laceratum, in scalis Gemonijs, magno cum horrore totius fori, conspectũ jacuit. Quod sanè miserabile spectaculum indicio fuerit, quam incertum & volubile babendũ, quodcunq; fortunæ acceptũ debetur: præsertim cum jam antea idem Cæpio, ut refert de eo Val. Maximus, præturæ splendore, triumphi claritate, cõsulatus fascibus, maximi pontificatus sacerdotio, ut senatus patronus diceretur, assecutus fuisset. Atq; itâ Cimbri pręter Silanũ & Pisonem, Carbone & Cassio, Aurelio item Scauro & Cępione, M. quoq; Manlio Cossssss. fusis aut captis, quinq; simul consulares exercitus Romano populo abstulerunt. Quo metu cũ omnis Italia cõtremiscere ret, vovit populus Iovi. Opt. Max. ludos & solennia, si rempub. in meliorẽ statũ vertisset. Sed pręcipue in Caio Mario spes atq; opes urbis tum sitæ fuerunt. Et quamvis absens, contra quàm leges majorumq; instituta permittunt, Consul tamen tertiũ factus, decreto eidẽ bello hoc Cimbrico: Unde hac de re tota breviter, sed accuratè Florus, nisi quod omissa clade Carbonis, primùm impetũ in castra Silani factũ velit, tum & Tigurinos è littoribus Galliæ ac Cimbrorum deducat, cum, ut ante relatum, illi se postmodũ illis conjunxerint. Ait enim: Cimbri, Theutoni ac Tigurini ab extremis Galliæ profugi, quum terras eorum inundasset Oceanus, novas sedes toto orbe quærebant: exclusiq; Gallia & Hispania, quum in Italiam remigarent, misêre legatos in castra Silani, inde ad Senatũ; petentes ut Martius populus aliquid sibi terræ daret, quasi stipendiũ: ceterũ ut vellet, manibus atq; armis suis uteretur. Sed quas daret terras populus Romanus agrarijs legibus intra se dimicaturus? Repulsi igitur, quod nequierunt precibus, armis petere constituunt. Sed nec primum quidem impetum eorum Silanus, nec secundũ Manlius, nec tertiũ Cępio sustinere potuerunt. Omnes fugati, exuti castris: actũ erat, nisi Marius illi seculo cõtigisset. Collega tum Mario datus Quintus Catulus, vir inter primates summæ autoritatis nec ingratus multitudini. Ipse ergo Marius cum Catulo consule haud è re existimans statim cum hoste cõgredi, tenuit in castris militẽ, donec invictus ille ardor & impetus gentis paulatim consenesceret. Commodum etiam eidẽ accidit, ut, Cimbris ac Theutonis cum reliquâ manu circa Rhodanum & Pyrenęos distentis, spatiũ habuerit exercendi suos, & animũ cujusq; ad audendũ firmandi: &, quod erat præcipuũ, ut ipse quis esset, miles intelligeret. Hinc superatis paulatim Alpibus, ad Rhodanum consedit, grandi commeatu in castra comportato, ne forte inopiâ alicuius rei adactus cogeretur cum hoste manum conserere. Et ut mari quoq; aliquanto commodius necessaria subveherentur, militari opere, quà erant fluminis ostia vadosa, fossam navium capacem, corrivatis aquis, ad mare deduxit. Unde *stagnum* & *fossa* ea *Mariana* postmodum appellata. Cimbri ceterique cunctationem Marij metum interpretantes, divisis copijs, Italiam ingredi instituunt. Tigurini bipartitò, Cimbri locis

Ante Christum CVI.

C. MARIUS III. COS.

Ante Christum 61.

bri locis superioribus per Noricos cœperunt adversus Catulum movere, atq; aditũ illum perrumpere. Theutoni & Ambrones secundum mare Ligures versum, Marium ipsum petunt. Cimbri longiusculè cunctati tempus videbantur trahere. Theutoni & Ambrones confestim profecti emensiq; interjectã regionẽ speciẽ præbuêre maximi exercitus, horribiles aspectu voceq;, locatis circa campi planitiem castris, Marium ad certamen provocarunt. Et eorum uni, ut habet Frontinus, postulanti seorsim ut prodiret, respondet Marius, si cupidus mortis esset, laqueo eum vitã posse finire; Et mox, monstrato gladiatore cõtemtæ staturæ ac prope exactæ ætatis, eidem Theutono dici jussit, si eum superasset, cum victore congressurũ. Itaq; nihil motus militem intra castra continuit, acerbeq; increpuit, si quis ad arma ferocius adhortaretur, patriæ proditorem atq; hostem identidè appellans. Neq; enim de triumphis in præsens deq; trophæis ostendit agi, sed quomodò tantã belli mole tantoq; fulgure discusso, conservaretur Italia. Atq; hæc taliaq; apud duces ac paris dignitatis viros disseruit: milites vicissim vallũ conscendere ac speculari jussit, ut vultum hostium ferre ac vocẽ tolerare assuescerent, arma item ac tractationẽ eorũ condiscerent: haud ignarus ut quadã novitate suâ videntur terribilia, itâ assuetudine, quæ verè sunt terribilia, mitescere. Irritari ad hæc miles hostiũ vocibus contemtus & contumeliç plenis, ut jam propemodũ molestè ferret, quod tamdiu prælio abstineretur. Hinc ad Mariũ perlatæ eorundẽ voces querelæq;: Quanã nostrâ ignaviâ Marius à prælio, ut fœminas sub janitore & clavibus positas, nos arcet? Agite simus viri, quæramusq;, num quos alios operiatur, qui dimicaturi sint pro libertate, quo nos ad opera facienda adhibeat, ubi fossa agenda, extrahendum cœnũ & derivanda sunt flumina? An verò eũ Carbonis & Cæpionis, qui ab hoste fusi fugatiq; sunt, casus territat? At hi, ut Mario virtute & gloriâ inferiores, itâ multò debiliores habuerunt copias. Quin & pati aliquid & perire per virtutem ac decus potius sit, quàm ut resides calamitatẽ & cladẽ spectemus sociorũ. Hæc & ejusmodi audienti Mario haud ingrata fuerunt. Quo autem sedaret leniretq; ferocientes, addebat haud diffidere se ipsis, sed ex oraculis quibusdam victoriç pariter & occasionem & locum aucupari. Namq; mulierem quandã gente Syram, nomine Marthã, ut est apud Plutarchũ, futuri præsciam ac veratricem in lectica residentem magno circumducebat veneratione & sacra quoq; illius instinctu ac monitu peragebat. Quæ dum in castris fiunt, & ille, ut vult Velleius, tertius Marij consulatus in apparatu quasi belli consumitur, Romã ex Ameria & Tuderto, Italiæ opidis, allatũ est, visas noctu ardẽtes in cçlo frameas & scuta primò errare; mox velut duas ex adverso acies concurrere alteramq; profligatam in terram decidisse. Bathabaces quoq; magnæ matris sacerdos ad senatum venit, Deæq; monitu victoriam se illi nunciare dixit, monereq; ut ædem ipsi Deæ faciendam decerneret: Eadem ad populum nunciare volentem Aulus Pompeius, tribunus plebis, ut vanam fari prohibuit. Interea Ambrones & Theutoni, quiescente Mario, castra ejus oppugnare adorti telorũ veluti nube à Romanis repelluntur. Cœptum tamen perficere ac progredi in animum inducentes, ne absidendo tempus tererent, vasis cõclamatis, ad Alpes iter intendunt. Instructi paratiq;, dum castra Romana turmatim prætergrediuntur, vel maximè apparuit immẽsitas & multitudo gentis. Siquidẽ sex continuos dies longo agmine stativa Marij prætereuntes per ludibriũ sciscitati Romanos, intra vallũ se cõtinentes, an haberent quæ vellent cõjugibus suis nunciata; se enim Romam tectâ pergere. Marius, ubi transire desierant, confestim, motis castris subsecutus agmenq; extremũ tumultuario lacessens prælio à tergo metãtibus hæsit. Ad Sextias Aquas indè ventum: unde breve erat ad Alpes iter. Hîc Marius, cui jam quartus consulatus erat delatus, quia in animo habebat, acie cum hoste confligere priusquã in Italiam transcenderet, aliquanto remotius à flumine castra locat, idq; loco minime irriguo, ut vel hoc pacto pugnandi necessitatem militi imponeret. Quod cum miles quereretur, manum ad flumen intendens, inde, inquit, potus sanguine vobis emẽdus. Lixæ itaq; & calones vi, si prohiberentur, aquaturi dextra, armis instructa, altera urnã tenentes ad flumen decurrunt. Hîc aliquot repente circa amnẽ oppressi, qui eò lavandi studio cõcesserant (erant enim in proximo thermarũ balnea) cõtinuo tumultũ excivêre; ac primi omniũ Ambrones, quorũ triginta millia fuisse memoratur, novo & insolito Romanis more arma corripiunt: nec tamen cum impetu aut procursu incondito, sed rhythmico pulsu & consonantia quadam pedũ armorumq; decenti se promoventes identidem interjungebant Umbronum vocabulũ, sive ut eo se mutuo adhortarentur, sive ut nominis admonitu terrorẽ Romanis incuterent, quoniã Cæpio & Carbo Coss. (ut modò memoratum) ab ipsis potissimum ad Rhodanum jam ante fuissent superati. Ex Italicis primi, qui in eos movêre Ligures, ut clamorẽ acceperunt suum

Ante Christum CII.

ſuum id verum & vetus eſſe cognomen, ex adverſo reddiderunt. Ambrones à Liguribus rivus ſuperaverat; quem dum ſuperare hi nituntur, prælio contracto pæne obruti fuiſſent, niſi à Romanis continuò auxiliares accurriſſent: Quorum vi Ambrones præſertim qui rivum obſidebant, fuſi fugatiq; ſunt, cædeſq; circa ripam ingens edita ac flumē cadaveribus propemodū oppletum. Romanis tum, qui diſpalatos ad caſtra uſq; ſunt proſecuti, novum certaminis genus obortum eſt. Ambronum enim mulieres, ſecuribus & gladijs temere arreptis, mixto agmine ferociter occurrunt, inſtantq; terribili clamore, ac ſuos convicio inceſſentes in hoſtem truci aſpectu ac fremitu, ferarū ritu, irruebant. Nonnullæ per vulnera & crebra tela ſe expedientes ſcuta gladioſq; de manibus ipſorū extorta ſecū ut manubias ac trophæa referebant. Atq; hoc eventu, primo ſtatim die, utrimq; concurſū eſt. Romani, etſi Ambrones late à flumine ad caſtra uſq; rejecerant, turbulentam tamē & terrorum plenam, quæ ſecuta eſt, noctē egerunt. Neq; enim caſtra magnopere communita habebant, multæq; adhuc hoſtiū myriades intactæ ſupererant, tumuli, valles totaq; planicies flebili minaciq; clamore per noctem reſultabat. horrendi gemitus exaudiri eorum, qui ex prælio adhuc inter utraq; caſtra ſalvi vagabantur. Timere conſul & ceteri nocturnū hoſtium incurſum atq; ità futurum arbitrari, ut ſequente luce ad ſuorū cędem vindicandam in ſe impetū verterent. Sed illi, pręter opinionem, redintegratâ acie, diem poſterum ad noctē uſq; immoti conſtitère. Tum Marius locum hoſti imminentē capere M. Claudium Marcellum noctu imperat, atq; ibi tandiu in inſidijs ſubſiſtere dum hoſtē prælio occupatū, à tergo cū clamore invadendi occaſio ſe oſtenderet. Data illi ad id negotij tria peditū millia. Conſul interea ceteras copias in aciē educendo ad prælium componit; conſpicati id Ambrones, & qui præcipue adhuc erant, Theutones irruptionē in Romanos nimis præpropere moliuntur. Nā cū nondū ad plana eſſet progreſſus Romanorū exercitus, iniquo & loco & Marte ab illis eſt dimicatū. Dum enim reluctantur ipſis Romani, & aſcendentes manuſq; confèrre molientes repellunt, factū ut impulſi facile pedem retulerint in campum; & cum primi in planicie aciem jam direxiſſent, clamor & turbatio exorta eſt apud noviſsimos. Neq; enim fefellit Marcellum occaſio, ſed cum ſublatus in colles fremitus eſſet, excitatis ſuis, curſu & clamore hoſtiū terga invaſit conciditq; poſtremos. Qui dum proximos in ſe convertunt, brevi totā aciē tumultu implent. Ubi veró delatos ſe in inſidias vident, nec à fronte modo ſed à tergo quoq; urgeri, haud diu reſtitère; verùm diſsipatis ordinibus, vertunt ſe in fugā. At Romanus fugientibus inhærens ſupra millia centum aut cepit aut trucidavit. Unde in ſtratagematibus ſuis Frontinus, *C. Marius*, inquit, *victis prælio Teutonis, reliquias eorum, quia nox circumvenerat, circumſedens, ſublatis identidē clamoribus, per paucos ſuorū territavit, inſomnemq; hoſtem detinuit, ex eo conſecutus, ut poſtero die irrequietum facilius debellaret*. Livij Epitome permulta tum hominū millia cæſa, & nouaginta tantū capta author eſt; & in his regē *Teutobochum*, virum miræ proceritatis & qui quatuor ſenoſq; equos, ut tradit Florus, ſolitus erat tranſcendere. Euſebius non *Teutobochum* ſed *Teutomodum* appellat. Oroſio eſt *Teutobechus*, variante nonnihil à primâ nomenclatione dialecto. Maſsilienſes, quod ad magnitudinē cædis attinet, procedente tempore humanorū oſsium congerie munijſſe vineas dicuntur ſolumq; ſuperfuſis crebro imbre cadaveribus, humano cruore & adipe ità emaceratū, ut in ſummā ubertatē & frugū incredibilem copiam reſolutum ſit. Biduo tum circiter pugnatū authores habeo. quos inter Velleius Paterculus priore ac poſtero die amplius CL. M. trucidata memorat. quamvis Oroſius quarto die rurſus utrimq; productas in campū acies, & ad meridiē uſq; pæne pari decertatū diſcrimine innuat; Sed ejus in verbis ſi pro, *quarto die*, ſubſtituamus, *orto die*, idem quod ante ſe authores dicet. Marius magnâ vi armorū ad triumphum delectâ, cetera in unū coacervata, circumſtante exercitu, veluti ſacra peracturus, face ſubjectâ, incendit. Multæ inde fuerunt circa eum tum quartò, ut dictum, Conſulem grattulationes quintum illi deinceps conſulatum favore deſtinantium, quem abſenti oblatū, haud multo poſtquā ad Sextias fuit Aquas pugnatū, inivit. Hoc adverſus Theutones Marij prælium ità Florus enarrat, ut nullam Ambronum mentionem faciat, ſtrictim cuncta & veluti per puncta in modum, ut ſequitur, notans: Ille quoq; (Marius) non auſus congredi ſtatim militē tenuit in caſtris, donec invicta illa rabies & impetus, quē pro virtute barbari habent, cōſeneſceret. Receſſère igitur increpantes & (tanta erat capiendæ urbis fiducia) cōſulentes, ſi quid ad uxores ſuas mandarent. Nec ſegnius quàm minati fuerant, tripartito agmine per Alpes, id eſt, clauſtra Italiæ, ferebantur. Marius mirâ ſtatim velocitate occupatis compendijs, prævenit hoſtem prioreſque Theutonos ſub ipſis Alpium radicibus aſſecutus, in locum, quem Aquas Sextias vocant, quo, fides numinum, prælio oppreſsit!

A iij Vallem

Ante Chr. xcix.

Vallem fluviumq; medium hostes tenebant, nostris aquarum nulla copia. Consultone id egerit imperator, an errorem in consilium verterit, dubium. Certe necessitate aucta virtus, causa victoriæ fuit. Nam flagitante aquam exercitu, viri, inquit, estis: en illic habetis. Itaque tanto ardore pugnatum est, eaque cædes hostium fuit, ut victor Romanus de cruento flumine non plus aquæ biberit, quàm sanguinis barbarorum. Certè rex ipse Teutobochus quaternos senosque equos transilire solitus, vix unum, cum fugeret, ascendit, proximoque in saltu comprehensus, insigne spectaculum triumphi fuit, quippe vir proceritatis eximiæ super trophæa ipsa eminebat. Quibus in verbis Ambronum, ut memini, nulla mentio. Nec verum interim sit, quod de ijs Festus Pompeius prodidit, eos scilicet subitâ inundatione maris ab ultimis etiam Galliæ Germanieq; littoribus cum Cimbris ac Theutonis profectos; cum, ut ante ex Strabone ac Plutarcho patuit, illis sua sponte postliminio accesserint, Tygenis & Tigurinis juncti, utpote gentis ejusdem populus, & à mari atque oceano quàm longissimè semotus.

Erantque res hac belli vicissitudine admodum lætæ, quum alius à parte Cimbrorum terror exortus est. Sic enim ut plurimum accidit, sive fortuna sit, sive aliqua occultior Nemesis, quæ nullam in humanis rebus felicitatem meram & molestiæ expertem esse patiatur adversaq; secundis misceat. Iam enim Cimbri, qui diversi à Theutonis & Ambronibus abierant, Alpes tantâ virium ostentatione transcenderant, ut intecti per nivosa adhuc quibusdam locis juga incedentes, ubi ad declivia & anfractus montium erat ventum, lata scuta corporibus subjicientes, velut tormento aliquo contorti ad imum per lubrica ruerent potius quàm laberentur. Communiverat interim Catulus castra ad Athisonem; qui fluvius ex jugis Tridentinis lapsus Veronam interfluit. Cui sententiæ & plures astipulantur, qui per saltum Tridentinum Cimbros in Italiam descendisse authores sunt. Plutarchus rem in dubium trahens ait cum Cimbris haud procul Vercellis dimicatum. Florus in patentissimo campo concursum vult, cui Caudio fuit nomen. Velleius, quàm rectè nescio, Raudium eundem vocat. Cimbri itaque rapidissimum fluentum superare adorti clamore & baritu terribili, arborum truncos validaque robora ad vim aquarum frangendam ripis devolvunt, tumulos æquant, complent valles multaque hujusmodi ad hostium terrorem moliri. Romani, qui ultra flumen castra metati fuerant, animo perculsi apertam jam fugam meditabantur. Catulus cum sistere fugientes vix valeret, sed prætrepidos sibi consulere videret, aquilam tolli jussit, cursuque ad primum agmen contendit abeuntium, ducemque se præbuit, quò suam non patriæ hanc maculam faceret, nec fugere, sed ducem sequentes viderentur abire. Cimbri præsidium ipsum præproperè adorti, suam in potestatem id redigêre. Militemque, qui impositus substiterat, quod se gessisset fortissime atque ex dignitate Romani nominis decertasset, virtutem reveriti dimiserunt incolumem, æneo tauro ex more & consuetudine gentis prius jurato. Quod sane barbarorum, ut eos Romani appellabant, haud quaquam barbarum factum: qui virtutem admirari eam etiam in hoste tam insigni remunerandam beneficio voluerunt. Taurum exinde sub pugnâ captum in domum Catuli, tanquam victoriæ primitias, delatum memorant. De hac ad Athisonem Catuli cum Cimbris concertatione, & quo adversus eosdem eâ in fugâ sit usus stratagemate, egregius est apud Frontinum locus, quem, quòd propius aperiat omnia, totum adscribam: Cum, inquit, pulsus à Cimbris Catulus unam spem salutis haberet, si flumen superasset, cuius ripam hostes tenebant; in proximo monte copias ostendit, tanquã ibi castra positurus; ac præcepit suis ut sarcinas solverent, aut onera deponerent, ne quis ab ordinibus aut signis decederet, & quo magis persuasionem hostium firmaret, pauca tabernacula erigi in conspectu jussit ignesq; fieri & quosdam vallum struere, quosdam in lignationem, ut conspicerentur, exire: quod Cimbri vere agi existimantes, & ipsi castris delegerunt locum: dispersique in proximos agros ad comparanda ea, quæ necessaria sunt mansuris, occasionem dederunt Catulo, non solum flumen trajiciendi, sed etiam castra eorum infestandi. Tradit autem Valerius Maximus sub idem tempus, & cum tanto Cimbrorum impetu ex equitibus Romanis multi pulsi, deserto proconsule Catulo, urbem pavidi repeterent, M. Scaurum consternationis ejus participi filio suo misisse qui dicerent, libentius se in acie ejus interfecti occursurum ossibus, quàm ipsum tam deformis fugæ reum visurum: atque ideo, si quid modò in pectore verecundiæ superesset, conspectum irati patris vitaret. Quæ dum ibi aguntur, erat adhuc Romæ Marius, post Theutonicam victoriam ad triumphum accersitus, nec enim Cimbri tam propere accesserant. Is hostium adventu audito, confestim ad Catulum jam proconsulem, seposita triumphi curâ, revolans convocat

Ante Christum XCVIII.

vocat è Galliâ legiones. Quæ ubi adfuère, trajecto Pado, instititarcere hostem ab Italiâ Cispadanâ. Mirari interea Cimbri quid esset, quod Theutoni nondum in Italiam descendissent, omnium, quæ ad Aquas Sextias facta fuerant, ant ignari aut certè se ea ignorare simulantes. Eorum legati, qui ad Marium missi, placidè & sibi & Theutonis, fratribus suis, terram assignari petebant, eam habituri, quam Romani datam vellent. Ad ea subridens Marius, mittite, inquit, hanc de fratribus curam: habent illi terram, quam tantopere optabant: habiturique sunt semper. Inde regulis ac ducibus gentis in medium productis, eoq; intellectâ suorum clade, animis commotis in castra regressi sunt. Hinc è vestigio moverunt in Marium, quiescentem adhuc & castra circum quaque tuentem. Primo omnium BOIERIX Cimbrorum rex cum paucis propius accedens lacessivit Marium, ut die & loco præfinito prodiret deq; solo dimicaret. Marius cum respondisset non esse moris Romani, ut pugnæ committendæ mutuarentur ab hostibus consilium, addidit se suo non hostium arbitrio dimicare. Hoc interim Cimbris indultum, ut dies ab illo tertius pugnæ, locus & campus circa Vercellas statutus sit; qui ut habet Plutarchus, equitatui Romanorum erat peropportunus, & ad tantam explicandam multitudinem accommodatus. Alij, quod ex Floro & Velleio indicavimus, *Caudium* sive *Raudium* eandem planitiem appellant: ut facilè hinc error appareat authoris, qui inscribitur de Viris illustribus, memorantis in Galliâ apud Aquas SextiasCimbros, Theutones in Italiâ in campo Claudio à Mario victos ac triumphatos; cum ex adverso hîc Cimbri, ibi Theutones protriti sint. Præstitutā igitur diem alacriter obière, aciesque infestæ utrimque nec segniter in procinctum deductæ. Erant in castris Romanorum duo & quinquaginta millia peditum. Marius suos in cornibus locarat, Catulus mediam tenuit aciem. Et ferant eum in modum à Mario digestum exercitum, ut victoriæ laus non tam Catulo quàm ipsi, qui alis & cornibus præerat, accepta tribueretur. Quod Sylla, qui illi prælio non tantum interfuit, sed & rem literis prodidit, haud obscurè apud Plutarchum videtur innuere. Verum Syllæ, qui Mario ex professo fuit inimicus, unius testimonio haud quaquam hîc autem præbuerim, cum præcipua pugnæ gloria, passim authoribus testantibus, penes Marium steterit. Cimbrorum pedites è castris compositè progressi acie quadrata constitère. Siquidem latera aciei singula, quod Plutarchus refert, terna millia DCCL. passuum obtinebant. Equitum quindecim millia fuère. Galeas gerebant, quæ repræsentabant sævarum belluarum rictus & inusitatas figuras, quæ & cristis alatis apparebant eminentiores. Erant & ferreis loricis exculti ac candidis micabant scutis, pro telo habentes singuli telum bipenne. Pede collato, ponderosis utebantur & grandibus gladijs. Ac tunc non in frontem procurrère Romanis, sed deflectentes ad dextram id egerunt, ut intra se & collocatos à sinistris, quos habebant, pedites, Romani intercluderentur. Verum haud fefellit id duces Romanos. quocirca priusquam inhiberi miles poterat ac demonstrari ad vocem unius hostes fugam capessere, omnes procurrère ad insequendum. Interim Cimbrorum peditatus instar vasti pelagi agitatus irruebat. Ad quem concursum tam densus est pulvis in nubem elatus, ut dempto rerum omnium aspectu vix intelligi potuerit quid hac aut illâ parte gereretur. Sylla, qui prælio ut modò dictum, interfuit, potissimum conflictum circa Catulum & illius legiones, in quibus & ipse steterat, versatum tradit. Verum Syllæ, qui in Marium, ut innuimus, iniquior fuit, minus hîc fidei, præsertim ipsi de se quoque verba facienti, tribuendum. Nam, præter cetera, Marij præcipue consilio factum fatentur omnes, quod itâ acie concursum fit, ut Solem à tergo Romanus habuerit; Contra Cimbri oculis fulgore perculsis parum aut nihil, quod facto opus esset, prospicerent. Quæ res & ipsis præcipue obfuit omniaq; difficilia reddidit. Florus Marium ait primò nebulosum diem nactum, ut hosti inopinatus occurreret: tum ventosum quoque ut pulvis in oculos & ora ferretur: & denique aciem in orientem vertisse, ut ex splendore galearum ac repercussu quasi ardere cœlum videretur. quamvis aliter paulo referat Frontinus, ubi inquit; Marius adversus Cimbros ac Theutones, constituta die, pugnaturus, firmatum cibo militem ante castra collocavit, ut per aliquantum spacij, quo adversarij dirimebantur, exercitus hostium labore itineris profligaretur. Fatigationi eorum deinde incommodum aliud objecit, itâ ordinata suorum acie, ut adverso Sole & vento & pulvere eorum occuparetur exercitus. Quibus accesserit quod ipsa gens sua natura magis frigoris, quàm caloris patiens, manante totis corporibus sudore, magno cum anhelitu scutis ora obtegeret. Pugnatum est ad tertium calendas Augusti, quo tempore vehementissimi sentiuntur calores ob æstivum solstitium. Majore itaque gentis parte cæsa, reliqui retrorsum ad castra recurrère. Ibi multi à mulieribus

Ante Christum XCVIII. lieribus fugam & dedecus aversantibus, ferro obtruncati. Quædam curribus stantes, ubi nihil æqui ab hoste impetrari posse apparuit, in se suosque immaniter sævière. Tradunt enim authores, quod ad laudem ac pudicitiam fæminarum præcipue pertinet, conjuges cæsorum maritorum, postquam ex essedis carpentisque animose pro se liberisque suis pugnassent, nec se victoriæ lituras viderent, orasse postremò Marium ut in numerum Vestalium virginum assumerentur, affirmantes æque se atque illas virilis concubitus expertes futuras. Et id cum impetrare ab eo, utpote contra fas ac legem istius sacerdotij haud possent, suffocatis elisisque passim infantibus, etiam sibimet nocte proximâ manus intulisse. Nec mirum id, cum in universum exsultare in acie solitos Cimbros, præter alios, Valerius Maximus memoret, tanquam gloriosè ac feliciter vitâ excessuros; in morbo verò lamentatos, quasi turpiter ac misere perituros. Addit Plinius, in istâ adversus Marium pugnâ, cæsis dominis, casas eorum plaustris impositas etiam canes ingentesque molossos ad extremum defendisse. Capta & hìc supra LX. millia, cecidisse bis totidem & amplius memoratur. Eusebius ducenta millia cæsa refert, capta millia octuaginta; cum Livius cæsorum numerum haud ultra centum quadraginta fuisse velit, captorum verò circiter sexaginta millium. De eodem ac quinto hoc Marij consulatu ità Velleius: *Quinto consulatu, citra Alpes in campis, quibus nomen erat Raudis, ipse Consul & proconsul Q. Lutatius Catulus fortunatissimo decertavére prælio, cæsa aut capta amplius* CM. *hominum*. Ubi docti, prout alij & præsertim Eusebius jam memoratus, summas cæsorum captorumque concipiunt, geminandam centenariam notam existimant faciendumq; CC.M. *hominum*. Florus Beleum regem in acie dimicantem impigrè nec inultum occubuisse refert. Meminit etiam, quem supra nominavimus, *Boiorigis*, & *Lugij* aliorumq; regulorum ac ducum, ut *Claudici* & *Cæsorigis*, sed vitio scriptionis, corruptis vocabulis, Orosius. Quorum posteriores duos captos, cæsos priores tradit. Forcatulus, ex annalibus Gallorum anni 1233. effossam circa Aquas Sextias loricam injicit, cũ inscriptione, si fidem ea mereatur, ejusmodi, BELEOS CIMBROS. At Flori (in cujus solius codicibus *Beleus* occurrit) membranæ vetustiores non *Beleum* sed *Boelerium* præferunt, ut idem fortasse qui *Boiorix* fuerit, Plutarcho alijsque, ut indicavimus, nominatus. quamvis & sint, qui *Beleum* regem appellant, à quo, ut ante memoratum, Scaurus trucidatus est & illud accedat, Forcatulo & ejus annalibus minus favens, quod pugna hæc cum Cimbris habita, non circa Aquas Sextias, sed in campis Italiæ ultra Alpes, Raudis, ut indicatum, Velleio dictis, sit depugnata. Tertia Tigurinorum manus, qui quasi subsidio Noricos insederant Alpium tumulos in diversa lapsi, fugâ sibi consuluit. Prædam milites Marij diripuêre; spolia, tubæ & cetera insignia in castra Catuli delata sunt. Orta inter Marij & Catuli milites contentione, utrorum præcipuè opera victoria videretur quæsita, Parmensium legatorum judicio Catuli militibus ea laus attribuebatur, quia plura pila corporibus hostium infixa reperiebantur, quibus Catuli erat nomen, quàm Marij, inscriptum; fama tamen & decus omne ob consulatus majestatem; tum priorem adversus Theutones palmam & Catuli fugam Caio Mario vindicabatur. Populus Romanus tertium eum conditorem urbis appellavit, quod non minori discrimine tum Roma esset servata, quàm cum Senones à Furio Camillo ex urbe ejecti fuêre. Velleius Paterculus ea victoria meruisse Marium ait, ue ejus nati rempublicâ pœniteret, ac bona malis repensasse. Hilares itaque ac læti cives unà cum uxoribus & liberis, quisque domi suæ, Dijs simul ac Mario libaverunt. Quin & ipsi uni uterque triumphus decretus est. At ille, quò tantis rebus gestis, suam omnibus commendaret modestiam, unà cum Catulo triumphavit. Post tamen triumphum, quod Liber pater Indicum ex Asiâ ducens triumphum, cantharo potare consuevisset, ipse quoq; eodem poculi genere usus memoratur, ut inter ipsum vini haustum patris Liberi victorijs suam hanc Cimbricam, ut habet Valerius, compararet. Quanta interim eum conficiendi præcipue hujus belli sollicitudo habuerit, ex eo etiam liquere potest, quod Dorotheus quarto Italicorum, ut author est Plutarchus, tradat, durante bello, in somnis præmonitum, victoriam ei adspiraturam, si prius victimam filiam, Calphurniam nomine, Dijs faceret: Atque ipsum, posthabito patriæ saluti proprio affectu, filiam immolasse. Præda porro licet militibus, ut est dictum, cesserit, præcipua interim spolia manubiasque, ut & modo innui, fuisse reservatas inque castra Romanorum deportatas vel illud quoque indicium est, quod elapso exinde tempore insignis ille arteque mirabili ex lapide permagno quadrato supra Narnem pons, cujus tanti fuêre, attestantibus hodieque ruderibus, arcus, ut ijs altiores sibi haud unquam visos fateatur libro primo belli Gothici Procopius, ex CIMBRICIS sit SPOLIIS ab ipso Augusto exædificatus. Hunc tam lætum

lætum tamq; felicem libertatis Italiæ asserticique imperij nuncium non per homines, ut solebat, accepisse populum Florus ait, sed per ipsos (si fas est credere) Deos: Quippe eodem, quo res est gesta, die, visos pro æde Castoris & Pollucis juvenes laureatas prætori literas dare, frequentemq; in spectaculo rumorem, VICTORIÆ CIMBRICÆ FELICITER dixisse. M. Cicero, quod ad honorem quoq; gentis & Marij sempiternam hanc victoriam facit, refert poëtam Archiam CIMBRICAS RES adolescentem attigisse, & ipsi illi Caio Mario, licet ad studia humaniora duriori, ob id tamen jucundum fuisse. Et Seneca exinde stragis tam insignitæ causam inquirens, *quid*, inquit, *Cimbrorum Theutonumq; tot millia superfusa Alpibus ità sustulit, ut tantæ cladis notitiam ad suos non nuncius, sed fama pertulerit, nisi quod erat illis ira pro virtute? quæ ut aliquando perculit stravitq; obvia, ità sæpius sibi exitio est*. innuere scilicet volens solum obfuisse impetū ac ferociam gentis, quo minus victoriæ ubiq; litans totum, quà late patebat, Romanum imperium pessunderent; fatente idipsum quoq; æquali propemodum eorum temporum Sallustio, qui Cæpionem Manliumq; atq; inde ad suam usque memoriam Romanos ità habuisse ait, alia omnia virtuti suæ prona fuisse, excepto Gallorum populo, qui cum non de gloriâ sed pro salute certarint: Gallos eo loci Cimbrorum Theutonumq; gentem vocans, quod in Gallijs primum audita eorum arma. Ità enim sub finem belli Iugurthini habet: *Per idem tempus adversum Gallos ab ducibus nostris Q. Cæpione & M. Manlio male pugnatum. Quo metu Italia omnis contremuerat: illiq; & inde ad usque nostram memoriam Romani sic habuêre: alia omnia virtuti suæ prona esse; cum Gallis pro salute, non pro gloriâ certare. Sed postquam bellum in Numidia confectum, & Iugurtham Romam vinctum adduci nunciatum est, Marius consul absens factus est, & ei decreta provincia Gallia. Eâ tempestate spes atque opes civitatis in illo sitæ.* Hactenus Sallustius. Cujus verba, quamvis proprie, ut dictum, Theutones Cimbricumq; hoc bellum respiciant, in universum tamen de ijs etiam Gallis populisque transalpinis intelligi possunt, quos Senones dictos Florus ait, quique urbe incensâ, à Camillo mox cæsi fuerunt; atque inde sub nomine Insubrium Gallorum, Britomaro ac Viridomaro ducibus, Italiam infestarunt. Ut omittam, qui, Brenno archego, pervasâ Græciâ Delphicoq; templo incenso, Gallogræci sunt appellati. Quorum expeditiones omnium hanc Cimbricam lustris annorum permultis præcessisse ex authoribus constat. Nam à Viridomaro ad primam usque victoriam Cimbrorum, fuso ac fugato Consule Papirio Carbone, sunt anni plusquam centum ac tredecim. Duravit autem bellum Cimbricum ab ejusdem Carbonis ad quintum usque Consulatum C. Marij annos novem circiter. Quod cum colligi ex superioribus perfacile queat, hic repetere aut demonstrare curiosius supervacuum puto.

Ante Christum XCVI.I.

Porro Cimbrorum hac strage à Romanis editâ, neutiquam tamen, quod nonnullis placuit, universa simul gens eâdem ad internecionem deleta. Nam tametsi vires eorum plurimum eâ attritæ fractæq; sint, adeo ut robur & potentiam pristinam haud facile nec subito recuperare potuerint, reliquiæ nihilominus tam extra quam intra chersonesum mansêre superstites. Cæsar enim, quod modò relatum, cum dixisset Cimbros Theutonesque, ubi in Galliam Italiamque iter facerent, impedimenta, quæ secum agere ac portare non poterant, citra Rhenum cum præsidio sex millium hominum deposuisse, adjecit continuo, eosdem, profligatis in Italiâ socijs ac popularibus, multos annos à finitimis exagitatos, quum aliàs bellum inferrent, aliàs illatum defenderent, consensu eorum omnium, pace facta, inibi locum domicilio sibi delegisse: atque ex illis prognatos Advaticos, quos hodieq; juxta Eburones & illo circa Mosam ac Scaldim districtu teneri omnium propemodum & constans sententia est. Quam verò ingens, illæ Cimbrorum reliquiæ Advatici, populus fuerit, ex eo patebit, quod in opido eorum, cum id à Cæsare expugnaretur, reperta sint capitum millia LIII. Adeo ut mirari subeat, cum sex tantum hominum millia à Cimbris Theutonisque in Provinciam atque Italiam euntibus circa Rhenum custodiendis impedimentis relicta fuerint, tam exiguam manum non modò longe lateque per ferocissimas prope ad Oceanum nationes penetrasse, verùm etiam in tantam tam brevi excrevisse multitudinem; ut Cæsar solis quinquaginta annis post, intra id opidi tot millia hominum repererit, quos ille per sectionem, ut postea addit, omnes distraxit. Neque interim credi par est, totam tum gentem Advaticorum inibi conclusam venumque expositam fuisse, quia postea bellum vicissim adversus Romanos unà cum Nervijs repararint, teste eodem Cæsare. Unde haud absimile vero fit, eos haud paucorum ex popularibus, qui in Italia Galliaque cladi superfuêre, regressione paulatim auctos, aut alios ejusdem procinctus in proximo socios habuisse, qui cum ipsis & vires & domicilia junxerint. In ipsa autem Rheni ora,

Ante Christum LV.

C. MARIUS V. COS.

Ante Christum 1. orâ, ubi, ceteris Galliam Italiamque petentibus, sex millium præsidium relictum ex Cæsare est memoratum, quis etiam ambigat ità pedem ab ipsis fixum, ut non modò suorum aliquos, sed illi pago, qui est ex adverso Coloniæ Agrippinæ positus *Duitz* dictus, ex Theutonum Tuisconumque gente suam nomenclaturam reliquerint? Deinde cum ingens, ut meminimus, eorum manus ab ipso Mario in Italiâ captiva detenta sit, verisimile est complures eorum exinde in Gallias non modò, aut patriam regressos, sed & aliquos etiam Italici cæli amænitate illectos ibi substitisse; & ab ipsis paulatim Romanis militiæ similiumque dignitatum muneribus, utpote viros Martios ac bello suetos, esse honestatos. Quos inter censeri possit, quem authores nonnulli *Gallum*, alij, ijque plures, *Cimbrum* memorant; qui, ut narrant, latentem in paludibus Minturnarum proscriptum postmodò Marium occisurus, vultus ejus majestate deterritus retrofugerit: ut omittam *L. Tullium Cimbrum*, qui primas partes invadendi in Curiâ Cæsaris teste, Suetonio, una cum Bruto Cassioque susceperat. Cujus & Seneca epistolâ 83. meminit, eum dictitans & nimium in vino & scordalum fuisse. Ità enim verba habent: *Tullius Cimber & nimius in vino & scordalus.*

Intra verò Chersonesum & suo in solo, imperante statim post Iuliũ Cæsarem Augusto, retinuisse etiam tum Cimbros veteris imperij formam vel inde constat, quod illi ipsi Augusto, ut memorat Strabo, æreum lebetem peculiari quadam religione abs se consecratum per legatos dono miserint, ut eo facto dissidij veteris & injuriarum memoriâ quasi abolerent, ac novæ quodammodo amicitiæ fœdus pangerent. Hi legati voti sui compotes facti, domum exinde alacres reversi, ut Strabo idem refert; addens etiam tum antiquas suas sedes ac nomen intra chersonesum, ad Albim pæne usque, inviolatas tenuisse, refellens ac notans eos, qui, ut incertis vagarentur sedibus & latrocinijs victum quærerent, diluvio aut æstu maris compulsos tradiderant. Verba Strabonis ita habent: De Cimbris quædam ineptè dicuntur, quædam probabilitatem habent. Non enim hac de causa eos, ut incertis vagarentur sedibus & latrocinijs victum quærerent, compulsos crediderim, quasi è peninsula, quam inhabitabant, diluvio fuerint ejecti: cum hodieq; antiquas incolant sedes, nuperque Augusto lebetem, qui apud ipsos sacerrimus habebatur, dono miserint, amicitiam expetentes, & veniam illatarum injuriarum, eaque consecuti domum redierint. Et ridiculum fit, eos naturali ac sempiterno æstui, quotidie bis contingenti, iratos solum vertisse. Quin & figmentu videtur, eluviem aliquando immodicam accidisse, cum id genus Oceani accidentia intendantur quidem ea & remittantur, sed ordine tamen suo ac modo. Non recte etiam is, qui arma adversus exundationem cepisse Cimbros ait, &c. Quamvis inficiandum interea haud est, quin recte notarit Plutarchus atq; inde Festus, Cimbrorum ipsorum linguâ, quam illi Germanicam aut Gallicam vocant, dictos Cimbros latrones, si nimirum vox latronis, quod alibi injecimus, pro milite ac bellatore sumatur. Latrones enim *ἀπὸ τοῦ λατρεύειν* dicti, id est, *obsequi & mercede servire.* Vel si placeat magis Latina Varronis notatio, appellati *latrones*, quasi *laterones* seu assistentes lateri regis. Unde in Pænulo Plautus; *Hic latro in Spartâ fuit*, id est, militari sacramento auctoratus. Et apud Nonium Gracchus: *qui apud regem in latrocinio fuisti & stipendium acceptasti.* quomodo & passim veteres: Cimbri igitur Gallorum linguâ latrones intellecti, id est, viri militares ac bellatores. Et est hodieq; Danis *Cimber, Kimber* seu *Kemper, pugnator, pugil, athletes.* Extremis autem ejusdem adhuc Augusti temporibus, Drusus Germanicus, privignus ejus, Dux Rhetici atque inde Germanici belli oceanum Septentrionalem primus ducum Romanorum navigans, classe Germaniam circumvecta, testante Plinio, adusque CIMBRORUM PRO-

Ante Christum 2. MONTORIUM, quod *Boubergen* hodie, aut alterum ab illo *Scagen* promontorium nostratibus est, pervenisse memoratur. Quibus deinde & Tacitus adjicit, fama tum vulgatum etiam HERCULIS COLUMNAS illo Oceani tractu reperiri; nec defuisse audentiam Druso, sed obstitisse oceanum in se simul atque in Herculem inquiri. Quas columnas, quod eruditis nonnullis ad eam Scandinaviæ excelsam rupem, seu promontorium est, quod hodie COL tam indigenis quàm alijs ac vulgò prætemavigantibus solet nuncupari, referre libuerit, id minus firmum existimo ex solo præsertim etymo, quod vocabulum COL vel ab Hercule vel à columna mutilatum augurentur. Plus ponderis aut saltem fidei colorisque narrationi superaccedat, si dicamus ibi adhuc obtineri hodieq;, & veluti religione apud naucleros sacrum haberi, ut tirones, quibus boreum mare, & istud præcipue promontorium prætemavigatum non est, statis ceremonijs inaugurati excipiantur, maloq; nautico alligati aquæ marinæ aspergine, quam haustro affundunt, ceu libamento quopiam expientur: Quomodo & olim de Gaditanis ejusdem Herculis columnis

columnis Strabo retulit, solitos nimirum navigantes, ubi ad eas prævenerant, quasi cursu & metâ laborum absolutâ, Herculi sacra facere. Ejusdem præterea Augusti temporibus superfuisse manubias amplaq; spolia ex Cimbrico triumpho, quem Marius Catulusq; duxerunt, liquet ex ijs, quæ jam ante de ponte Narniensium retuli, eum nimirum ab Augusto exædificatum ex Cimbricis spolijs, attestantibus, qui id Narnienses ipsos confessos memorant, authoribus. *Ante Christum L.*

Post hæc tempora minus in historiâ Romanâ celebratum invenitur Cimbrorum vocabulum, adeò ut suo ævo Tacitus, qui sub Trajano claruit, parvam eorum civitatem, sed gloriam ingentem fuisse commemoret: intelligens scilicet civitatis nomine non opidum aut urbem, sed collectam ac constitutam civium multitudinẽ, jure ac legibus viventium. Ptolomæus, qui ut omnium ex antiquis fere ultimus Cimbrorum meminit, eorumq; chersonesum accuratè descripsit, ità inter primos mentionem Saxonum facit, Cimbris eosdem conjungens. Nec omittenda inter hos Imperij Notitia. quæ mentionem Cimbrianorum militum injicit. qui ex populis Cimbricæ chersonesi lecti militaverint sub Comite Africæ unà cum Celtis: habentes insigne parmam rubeam cum orbe luteo, ut eos describit eadem Notitia. Mentio quoque eorundem inter legiones Palatinas duodecim. Taciti verò & Ptolomæi, de quibus dixi, ævum in annum propemodum Christi centesimum coincidit. Cui si accedant centum illi & undecim ante natum Christum anni à prima Cimbrorum expeditione supra inchoati, colligentur ad hoc usq; tempus anni ducenti & undecim. Atq; inde si reputemus tempus, quo in literas est missa Imperij Notitia, ad tempora Constantini Magni & ultra progrediemur. Nam & Claudianus quoque, qui Arcadij & Honorij ævo claruit, cum Romanæ militiæ Stilico esset præfectus, Cimbros haudquaquam tacuit illo versu: *Anno Christi C.*

Latisq; paludibus exit
Cimbrus, & ingentes Albim liquêre Cherusci.

Quin & idem Claudianus de victoria agens Alarici, quæ in annum incidit Christi circiter quadringentesimum, & quod excurrit. haud obscurè innuit totũ id *mare*, quod nunc Norvagicum Germanicumque ad littora usque Flandrorum appellamus. quodque Rheni in se utrumque ostium recipit, haud aliter per ea tempora quàm *Cimbricum* intellectum nominatumque, ubi inquit: *CCCC.*

Te Cimbrica Thetys
Divisum bifido consumit Rhene meatu.

Ut ità quoque, quod nonnulli concludunt, illa maris Oceani inundatio, de quâ authores referunt, quæque Cimbros ab extremis Boreæ littoribus ad oras Rheni digressos petere Galliam Italiamque compulerit, non de ipsorum littoribus, quod etiam Strabo, ut retulimus, confutat, sed de maritimis & humilibus præsertim Chersoneso proximis finibus, in quibus, ut fit, primò consederint, sit accipienda. Et esse hodieque eam littoris ibi faciem, præsertim Ditmarsi, Stormarsi, & ea maritima ora, cui *Frisia* illa, quam Saxo Grammaticus *minorem* vocat, est adsita, crebræq; ibi, quarum meminit historia, eluviones loquuntur. His autem superatis in patentem atque intimam se effudisse primò Germaniam, atq; inde ad Gallos flexisse, itineris ipsorum atque expeditionis series jam memorata declarat, ut & verba Posidonij apud Strabonem, quibus etiam Boios ac Bohemos habuisse infestos intelligitur. Ita enim verba habent lib. VII. Idem perhibet Boios quondam Hercyniam incoluisse silvam, ac Cimbros, quum ad ea loca se contulissent, ab ijs repulsos, ad Istrum & Scordiscos Gallos descendisse: Inde ad Teuristas & Tauriscos, itidem Gallos: tum ad Helvetios, auri divites ceterum pacatos. „

HOc igitur tam longi ævi & antecedente atque intermedio spacio, à Saxone Grammatico, & qui eum secuti, longus recitatur Regum catalogus, qui omnes intra Daniam regni diadema tenuerint. Horum à Dano, qui Humblo patre natus Daniæ nomen dederit, ac multis ante Christum seculis omnium primus fuerit, ad usque Frothonem tertium, qui circa Christi demum natalem (cum illa ad Augustum Cæsarem Cimbrorum legatio, de quâ ex Strabone modò retuli, silentibus licet domesticis annalibus ipsoque Saxone, perageretur) regnare cœperit, quatuor & viginti reges recensiti: Et ab ipso vicissim ad Gotricum usque, qui cum Carolo Magno belligeravit, illis etiam plures enumerati. Quorum ego & nomina & facta etiam præcipua, secutus præsertim Saxonem, ità deinceps recensebo, non ut ea vel affirmare vel refellere sit animus, sed tantum ut suo exinde & loco, & ordine

Ante Christum

ordine possit constare, nos domesticæ historiæ rationem, etiam hac parte habere, nec eam negligere prorsus, aut in totum seponere voluisse; nec debuisse etiam, aspectu præsertim Saxonis Grammatici; cujus hoc flagitet non modò, quam hodie stupemus, ob seculi, in quo vixit, barbariem, admirabilis eruditio; sed ejus quoque, in rebus præcipue patriæ & à memoriâ nostrâ tam longè remotis, quæ passim suggerit, etiam famam ac fidem quasi excedentia subinde commemorans, recondita ubivis observata documentaque.

DANVS REX I.

A Dano igitur Humbli filio, jam indicato, non à Danais, ut proditum Dudoni, Daniæ regnum appellationem sortitum Saxo alijque Saxonem secuti volunt. Ei frater fuerit Anglus nomine, à quo, ut præside ac rectore Anglicæ gentis in Cimbricâ Chersoneso, Gutiam nunc dicimus, principia promanarint. Cujus exinde, post secula aliquot, successores Britanniâ potiti, priscum insulæ nomen novo patriæ suæ vocabulo, Angliam appellitantes, permutarunt. Quod, perperam intellecto Saxone, de Anglo ipso, non posteris ejus accipit Crantzius. Paternum vero Humbli nomen testetur exilis hodie, olim Humbli palatio celebris apud Sialandos pagus *Humbelbequa*, ad ripā Oresundæ freti, amænissimo in idem fretum prospectu, collocatus, sicuti & *Humleora* arx haud procul Ringstadio in ipso propemodum ejusdem Sialandicæ insulę meditullio sita quondam, ubi nunc est Harrestada. Dano autem, qui rerum dominium tenens regij tamen nominis expers egerit, è Grethâ, summæ inter Theutones dignitatis matronâ, duo filij nati *Humblus* & *Lotherus*. Hæc ad æram anni bis millesimi nongentesimi ac decimi à mundi conditu referuntur à quibusdam. qui fuerit ante Christum annus millesimus trigesimus nonus, & quod excurrit. Gassarus haud ultra annum CCCCXC. ante Christum agnoscit. Saxo de calculo & ærâ annorum securus rem solum ponit.

HVMBLVS REX II.

POST Danum ad electionem novi principis digressi proceres. Hi ex more gentis electuri regem affixis humo saxis insistere suffragiaq; seorsim depromere singuli consueverant, è firmitate subjectorum lapidum de facti constantia quasi omen captantes, ut Saxo memorat. Eoque ritu Humblus Dani filius avi paterni nomen gerens novo patriæ beneficio rex creatus, sequentis fortunæ malignitate ex rege privatus evaserit. Bello siquidem à fratre Lothero captum, regni depositione vitæ spiritum sibi mercatum ut Saxo refert, ità alij interemptum ab eo tradunt, juxta fortasis illud, quod de Romulo quoque & Remo fratribus cecinit Lucanus:

Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Ei liberos tribuere nonnullos video ex Adelâ, quam nominant, Guttonis Gutiæ principis filiâ, Danum & Boghium, Saxoni nuspiam nominatos. qui & nobis idcirco omissi hoc loco, aut obiter saltem, si quis ad rem pertinere existimet, indicati.

LOTHERVS REX III.

SUCCEDENS deinde fratris paricida Lotherus, nequaquam tolerabiliorem regem, quam militem agens ideoque nec scelerum diu impunitus, ab ipsa, quæ regnum concesserat, domestica nobilitate, & regno & vita spoliatus est. Saxo scribit patriæ consternatione peremptum, eadem scilicet spiritum eripiente, quæ dignitatem largita fuerat; præsertim cum illustrissimum quemque vitâ & opibus privare, patriamque bonis civibus vacuefacere, loco probitatis duceret; tum & sceptri æmulos judicaret, quos nobilitate videbat pares.

SCIOLDVS REX IV.

SCIOLDUS Lotheri filius, naturam à patre, non mores sortitus, avitis virtutibus feliciter respondisse memoratur. quindecimq; natus annos adeò insuitata corporis mole justum humanæ staturæ & modum & magnitudinem prætulerit tamq; excellentis animi indole

indole fuerit, ut ab ipso deinceps ceteri Danorum reges comm[illegible] voc[illegible] *Scioldungi* [illegible]pa[illegible]i. Inter ce[illegible]oris sui e[illegible]perimenta narra[illegible]uc ad[illegible]s, co[illegible] v[illegible]oni forte fort[illegible]t, obvium habuisse inusitatæ magnitudi[illegible]rsum, cumque telo vacuus cingulo suo religatum eousque detinuisse, dum necandum comitibus præbuisset. [illegible] cum speciosissimæ puellæ connubium singul[illegible]i certa[illegible] [illegible]te Alemannos prov[illegible] m[illegible], interfecto eorum satrapa Scato, ejusdem puellæ competitore, filium ex ea [illegible]ramum sustulisse memoratur, atque inde non armis modò, sed & patriæ charitate magn[illegible]que fuisse rebus conspicuus, utpote qui omnem Alemannorum gentem, peri[illegible]e ac d[illegible] [illegible] debellatam reddiderit tributariam. Inter cætera d[illegible]ctum ej[illegible] à Saxone [illegible] re[illegible]ur, quo affirmare sit solitus, *pecuniam ad militem, gloriam ad ducem redundare debere*. Frisici scriptores, interque eos Cornelius Kempius, Frisios, post primum [illegible] suæ conditorem Frisonem, præceptionum ejus, qui liberos eos & à jugo pe[illegible] [illegible]bere [illegible]unes voluerat, imme[illegible]res, ad regem Danorum, cujus nomen non po[illegible], legatos misisse [illegible]eq; ejus submisisse imperio refert. Atq; inde eosdem tædio externi dominatus [illegible]jecisse aut obtruncasse, quem præsidem constituerat Danorum rex: uxorem verò [illegible], quæ & soror Daniæ regis erat, relictam in Frisiâ gravidam navi impositam cum ignomini[illegible] dom[illegible] remisisse: natumq; ex e[illegible] mox filium cædis paternæ à Frisijs perpetratæ ultorem: utpote qui, acceptâ à rege Danorum classe, ad littus Frisiorum appellens congre[illegible]s Groneburgi septem Frisiæ Zelandiarum judices benigne in navem receperit r[illegible]sq; in Daniam avexerit, atq; ibi eosd[illegible] vel mori vel ad vetus reducere obsequium Frisia coegerit. Addit Kempius hæc ista quatuordecim annis natum præsidis filiu perpetrasse, ac ea ætate inusitato corporis incremento perfectissimũ humani roboris prætulisse specimen: adeò [illegible] verba ea postrema, cũ sint Saxonis nostri Grammatici de Scioldo, cujus me[illegible]onem fa[illegible]mus, loque[illegible]s, operæ pretium putavi rem, ut est a Kempio prodita, hoc loco vel o[illegible] r[illegible]isse. Memoriam ac nomen Scioldi, regia olim ejus, hodierno adhuc die *Scoldenessa* testetur.

Ante natum Christum

GRAMUS REX V.

SCIOLDO adhuc vivo, sed ætatis ultimæ Gramus surrogatus, non tantum patrij diadematis, sed & pat[illegible]rnarum virtutũ hæres, ijs corporis animiq; præstantissimis dotibus præditam ad[illegible]tiam ad summũ gloriæ culmen promovit, tantumq; magnitudini ejus tributum, ut in ve[illegible]ssimis vatum carminibus ipsius vocabulo regia nobilitas censita memoretur. Primus, occiso Suetiæ rege Sictrugo, Sueciam Daniæ adjunxit, quæsitumq; armis imperium [illegible]ossessione certiore firmaret, Suarinum Gothię præfectum, quem regni affe[illegible] su[illegible]pe[illegible]m habebat, in pug[illegible]æ certamen evocatum e medio sustulit. Et tandem post alias aliasq; gloriosas victorias multaq; egregia facinora à Suibdagero sororio generoque suo, Norvagiæ rege, finibus ejus pulsus atq; inde in Daniâ, dum stupratæ sororis [illegible] ac lac[illegible] filiæ pudiciti[illegible]ã ulcisci conatur, ab eodem oppressus occubuit. Saxo addit ab ipso an tea, [illegible] fac[illegible] in[illegible]osæ inter[illegible] complexus amicorũ, dum nuptiæ celebrantur cum Sumbli Finnorum regis filiâ, obtruncatum Saxonię regulum Henricum nomine; [illegible] eas nuptias (à perfido patre pactas jam ante Gramo) rapuerat. Additurq; & necis in[illegible]sam Gramo natam, dum reguli & affines Henrici prin[illegible], in ultionem cædis ejus Suibdagero Norvago copias a[illegible]xiliaq; adversus Gramum subministrant. Filios reliquerit G[illegible]ttormum, Hadingum & utroque priorem Suibdagerum. Sed is, quod ex Saxone [illegible]o liquet, non filius, sed gener sororiusq; fuerit.

SUIBDAGERUS REX VI.

VI[illegible]TOR Grami Suibdagerus Norvagiæ [illegible] a[illegible]q[illegible]e [illegible]de, post Grami cædem, Daniæ Suetiæque imperij auctus, omnium primus trium borealium Daniæ, Suetiæ ac Norvagiæ regnorum Rex memoratur, ab Hadingo deinde Grami filio navali prælio, ut dicetur, in ultionem paternæ necis, circa Godl[illegible]ndiam interemptus. Dum autem rerum per boreæ regna solus potitur, ut eriperetur ejus fa[illegible]bus G[illegible] uterq; filius Gutormus & Had[illegible] quorum alterum Groa, alterum Signe [illegible]rat en[illegible], d[illegible]portari ambos educator eorum Brachi[illegible]s in Sueciæ extremas oras cura[illegible], atque ibi Vagnophi & Haphali g[illegible]gantum tutelæ commendati. Quo relato Saxo Grammaticus, sumptâ ex eo occasione, ad sui excusationem, eorumque, quæ ut incredibilia super gigantibus subinde

Ante natum Christum

commemorat, inferferi nonnulla de triplici fatidicorum apud boreæ gentes genere, ipse mathematicos [illegible] voce. Horum primos eximiæ & supra humanum modum staturæ ac roboris [illegible] viros memorat, gigantes aliquando, quandoq; athletas pugilesque appellans. Secundos aliis, physiculandi præcipue solertiam callentes, fuisse vates ac spiritu Pythonico [illegible]tos ait, tandemque [illegible] prioribus præstitisse, quantum ab illis vincerentur corpore. eosque de re uni quoque [illegible] cum gigantibus sæpenumero bellis certasse, quoad superato tandem giganteo genere, sibi non modò regnandi jus, verum divinitatis etiam opinionem conciliarint. utrosque autem mira ac monstrosa operari solitos. Tertium genus pullulasse ex prioribus [illegible], majorum tamen suorum indolis, nec corporum mole, nec artibus respondisse. Quæ cum Boreæ genti quasi propria recenseat Saxo, scire refert eum ex intimâ ac erudita antiquitate, quæ haud dissimilia suppeditat, [illegible] omnem rerum ac verborum supellectilem arcessivisse. Nam de mathematicis magisque Italia urbeque pellendis quoties facta sena[tus]consulta repetitaque legimus in historijs? Physiculatores autem vel, ut ipse loquitur, physiculandi solertiam obtinentes, ecquid alij, quam quos Martianus Capella, eadem utens voce, refert, *physiculatis extorum prosicijs, vat. [illegible] ob[l]iquis ambagibus*. [illegible] quo[r]um bus quoque Glossarijs nonne legere est: *physiculo, propitio Divos. Physiculator, augur naturas in extis animantium quærens*. Et ut propius ad rem veniamus, illi ipsi, quos vocant authores, Celtarum Druidæ, nonne tales fuere, cujusmodi hi Saxoni describuntur? Legimus Cicero libro primo Divinationum Divitiacum Æduum fuisse ait, qui & naturæ [rati]onem, quam physiologiam Græci vocant, notam sibi esse profitebatur, & partim auguriis, partim conjecturà, quæ essent futura dicebat. Quodque addit Saxo co[llecti]s cum gigantibus de summà rei certasse, atque eis postremo imperandi jus armis extorsisse, nonne in eo ipso, quem jam nominavimus, Divitiaco Æduo Druide clarum est, qui, ut Cæsar habet, annuo apud Æduos magistratu præerat, & apud Suessones Rex, totius Galliæ potentissimus? ut omittam, quod recitat, apud Suidam Dio Prusæus, qui ipsis etiam regibus dominatos adjicit. Certe in bellis utramque eos paginam fecisse, cum adhortando, tum eventa ac rerum statum prædicando [illegible] demonstrant. Qui & originem eorum è Britannia ac boreæ [illegible] insulis arcessunt, generali vocabulo Druides nominantes. Quod vocabulum Ammianus Marcellinus seorsim accipiens, in modum fere, ut Saxo noster, tres eorum sectas facit, *Bardos*, *Eubages* & *Druidas* appellans. Quorum *Bardos* fortia virorum illustrium facta versibus cecinisse refert, *Eubages* summa & sublimia naturæ indagasse, *Druidas* vero ingeniis celsiores secundum Pythagoram quæstionibus occultarum rerum altarumque erectos ac despectantes humana pronunciasse animas immortales. Quorum loco primo *Bardi*, quamvis Druidibus ex authoribus jam ante & à Saxone relatis non respondere videantur, illis tamen vel maximè intelligi, & hos esse eos vates, ac poetici spiritus viros ex ipso Saxone liquet, quorum vernaculis carminibus adjutum se, haud parvam historiæ suæ partem contexuisse in operis procemio fatetur. utpote haud alias de rebus istis remotissimis memorias aut annales apud suos reperiens, attestante scilicet & Tacito ejusmodi olim versiculos Germaniæ gentibus annalium loco fuisse. Hi ergo inter Druidas à sono & murmure, quod cantitando edebant, Bardi propriè appellati. Belgæ vulgo *baren* dicunt. Dani ab eadem nominis ratione *Scialdros* vocitarunt. Et id eorum ab Ammiano celebratum officium ac nominis [illegible] etiam ante Ammianum expressit eleganter Lucanus:

Vos quoque qui fortes animas belloque peremptas
Laudibus in longum vates dimittitis ævum,
Plurima securi fudistis carmina Bardi.

Nec aliud est, quod Saxo superius de Scioldo in ordine regum quarto loquens, dicebat ejus magnitudini à posteris tantum tributum, ut in [illegible] Danorum carminibus ipsius vocabulo regia nobilitas censita sit. Vetusta scilicet carmina intelligens [illegible] ipsa, de quibus jam dictum. Quod & illud e[st] eodem loquet, magnitudinem c[orpo]rum eximiam a[ut] regum, aut [qui] regibus proximi fuere, cum peculiarem a[c] [illegible] habitam. Nam qui negent velint giganteà mole & extra communem sortem homines posse existere aut extitisse [illegible] sacram non modò omnem ac prophanam histor[iam] [illegible] e[ver]t[unt], sed naturam quoque ipsam negent, quæ u[t] in nanis & pu[milion]ibus pro[du]cendis sæpenumero ludit, ità luxuriatur

vicissim

vicissim in alijs, quos staturâ & mole præstare ceteris videmus. Et ne longe abeamus, hoc decus ac robur corporum boreæ populis, quod hic Saxo injicit, præ reliquis contigisse & olim fuisse, præter Tacitum, qui magna Germanorum corpora agnoscit, etiam Cæsar oculatus testis de Gallis quoq; illis primis & antiquissimis fateatur, qui ait plerisq; hominibus Gallis præ magnitudine corporum suorum brevitatem Romanorum contemtui fuisse. Et Hirtius de bello Africo Gallis Germanos jungens, *Gallorum Germanorumque corpora mirificâ specie amplitudineq; exstitisse* refert: ne repetam, quod de Cimbris ipsisque Danis & rege præsertim Theutonum Theutobocho superius est relatum, eum quaternos senosque equos transilire solitum ac tantæ in triumpho proceritatis conspectum, ut super tropæa ipsa immineret. Cum igitur Vagnapho Haphiloque gigantibus in tutelam ac disciplinam traditi à Saxone memorentur Grami uterque filius, nihil etiam eo indicatum aliud voluit, quàm quod inter Druidas illos vetustissimos pro more obtinebat, ut gentis nimirum suæ nobilissimos erudiendos acciperent, testante id de suo adhuc ævo Pomponio quoque Melâ, ubi de ijsdem illis Druidibus loquens inquit, *Docent multa nobilissimos gentis, clam & diu, vicenis annis, in specu aut in abditis saltibus.*

GUTORMUS REX VII.

MEMORATUR Suibdagerus in gratiam conjugis suæ hoc sæpius efflagitantis, fratrem ejus Gutormum, Guterinum Crantzius vocat, Grami filium, ab exilio Suetico domum reductum rebus atque imperio domestico præfecisse, assumpto eo ut successore, sed clienteları ac beneficiario. Alij autumant Suibdagerum ipsum, conscium sibi cædis in Gramum parentem Gutormi perpetratæ, subsistere in Daniâ haud ausum, factâque fugâ sibi consuluisse, ne, quod meruisse se non ignoraret, expectandum semper ac metuendum haberet.

HADINGUS REX VIII.

HADINGUS, Grami filius alter, ex Signe natus, parum penes Suibdageri gratiam habens, postquam omnem fere juventæ ætatem militiæ laboribus transegisset, præstigijs tandem atque amore Hartgrepæ inescatus; atque inde ad Curetes digressus, cum ibi captus iterumque dimissus ad Thraciæ regem devenisset, & eum, armis sumptis, intra Duuæ opidum obsedisset, videreturq; urbs ob mœnium altitudinem inexpugnabilis, traditur ingenioso commento diversi generis aves hospitio urbis assuetas per aucupij peritos prehendi, atque alis earum accensos igni fungos affigi curasse; sicque, dum illæ nidulos suos ac tecta consueta repetentes urbem flammis replent, civesque incendio extinguendo concurrunt, urbem ac portas opidi excubijs vacuas novo ac festivo ejusmodi stratagemate suæ fecisse potestatis. Hinc cæso navali sub Gotlandiam militia Suibdagero atque inde haud multo post sublato apud Suecos ejusdem filio Asmundo, nec non Suetiæ rege U[illegible]one, Asmundi filio, Suetiæ regno Hundingum, Uffonis fratrem; præfecit: idque eo aspectu potissimum, ne imperium in exteros potius transfusum, quàm in Asmundi familia continuatum videretur. Mox Tostonem ignobili apud Gutas loco natum, sed qui scelere & audaciâ inclaruerat, adjuncto sibi Saxoniæ principe Suffrido, postquam iterum iterumque arma ejus, Britannicis adjutus auxilijs, retudisset, singulari tandem superavit certamine expertus post id Ulvildæ filiæ eiusq; mariti, quas tamen feliciter evasit, mulctato authore, insidias. Refert pluribus Saxo, priusquam ad Uffonem Sueciæ regem Hadingus pervenisset, Biarnenses, qui extremæ Finniæ sunt populi, visos ipsi ac côperisse arma eos artibus permutantes, carminibus in nimbos cælum solvisse, lætamque aëris faciem tristi nubium aspergine con[illegible]disse: & alium contra obortam imbrium molem obvia nube pepulisse; fuisseque ex ijsdem unum, qui prædixerit, fore, ut nulla hostili vi sed voluntario mortis genere consumeretur. Inde ab Uffone per colloquij simulationem Upsaliam accersitus, amissis per insidias socijs noctis tenebris protectus sibi consuluit. Eamq; injuriam prælio vindicaturus Uffonem in acie oppressit, corpusq; ejus, deposito odio, conspicuo operis mausoleo mandavit, testari volens, quem vivum hostili studio insectatus fuerat, extinctu honoris impendio haud quaquã fraudandũ existimasse. Et simul ut devictæ gentis animos sibi adhuc arctius conciliaret fratrem, quem diximus, Uffonis Hundingum Sueciæ regno præfecit, cumque jam regno aliquantum temporis Hundingus præfuisset

 obitum

Ante natum Christum

obitum Hadingi falsò ad se relatum inferijs excepturus, optimatibus convocatis, dolium cereali liquore completum deliciarum loco medium convivis apponi pręcepit, & ne quid celebritatis deesset, fertur ipse, ministri partibus assumptis, pincernam agere haud cunctatus, moxque exsequendi officij gratiâ regiam perlustrans, offenso gradu, in dolium collapsus, atq; intercluso humoris copiâ spiritu, pœnas sive orco, quem falsâ exequiarum actione placabat, sive Hadingo, cujus interitum mentitus fuerat, pependisse. Eoque cognito, Hadingus parem veneratori gratiam relaturus extinctoq; superesse recusans ipse quoque, cunctis inspectantibus, se vitâ exuerit. Et hoc ei fati genus à sene Biarmiensi, ventos ac nubila cogere petito, postquam ab inferis vivus rediens domitionem pararet, prædictum fuisse pluribus à Saxone memoratur.

FROTHO I. REX IX.
GIFFMILD DICTUS.

HADINGO filius Frotho, ejus nominis regum primus, cognomento liberalis, successor datus. Cujus varij insignesque casus memorantur. Nam primum thesauro paterno bellicis operibus exhausto, cum stipendia, quibus militem aleret, non suppeterent, mirabili indigenæ cujusdam vaticinio de insulâ quapiam, in quâ aureis gazis Draco incubaret, admonitus, necessarij usus subsidia, dracone interempto, luculenter adeptus atq; ijs instructus classem Curetum finibus admovit. Quorum regem Dornonem, urbe munitâ se continentem, cum ad prælium elicere non posset, dolo circumvenisse in hunc modum tradunt. Complures enim insolitæ profunditatis fossas intra castra fieri latenterq; per corbes egeri humum & in fluvium manibus propinquum tacitè dejici jussit; eumq; dolum, crebro cespite fossis superaddito, occultandum curans, ac metu deinde simulato quasi castra deseruisset, imminentes sibi opidanos passimque, elusis vestigijs, in foveas provolutos, ingestis desuper telis, trucidavit. Inde conversus in Ruthenos, Tranonem, gentis tyrannum, adortus, ac copias ejus maritimas speculaturus, innumerisque clavis ex fustibus confectis, ijsdem lembo onerato ac noctu hostium latenter subiens, clam navigia terebro perforat; quæ, ne repentinum undarum paterentur incursum, patentia foraminum loca, provisis antea clavis, obstruxit; Cumque foraminum copiam mergendæ classi sufficere crederet, demptis obstaculis, hostilem fertur classem sua circumfudisse, Ruthenosque ancipiti periculo circumventos superasse. Atque inde armatis denuò navibus oceanum repetituro prima adversus Vichonem, Frisiorum piratam, congressio fuit; cũ antea sororem suam Ulvildam, sibi ac regno gravem, amico & familiari suo Scoto, qui & ipse Scotici nominis conditor fuerit, nuptum transmisisset. Hæc irrequieti animi fæmina, ut primum maritum Gutormum adversus patrem Hadingum, ità alterum, Ubbonem nomine, in fratrem incitarat, & tertio postremùm huic nupta, Scotorum principi ac conditori Scoto, eundem insidijs lacessere haud desisse, authoribus ac Saxone præsertim memoratur. Crantzius, qui eam post structas patri Hadingo insidias cum marito trucidatam refert, perperam Saxonem expressit: qui dolum in authorem, id est, maritum torsisse solummodo ait. Frotho exinde, Britanniam ingressus, postquam Scotos armis infestasset, per generum suum, Scotum regem sibi auxiliarem factum, eorum insectatione relictâ, Lundoniam, Britanniæ metropolim, singulari astutiâ, dum se mortuum divulgat, suam in potestatem redegit, urbis præfecto Dalemanno militum crudelitati permisso. Quibus gestis in patriam redux Hundingum Haquinumque pugiles duello superavit, vestem indutus, quam illi Ulvilda soror donarat, ferro impenetrabilem. Ipse postremò, dum Suecię regem, sororis suæ Suanvidæ maritum Regnerum, bello lacessit, non telorum vi, sed armorum pondere & corporis æstu strangulatus interijsse narratur, *Haldano, Roe & Scato*, relictis filijs.

HALDANUS REX X.

HI fratres, virtute & animi magnitudine pares, æquali similiter ad regnandum ferebantur impetu. Fraternus respectus aut gradus ætatis locum non habebant. quem enim nimius sui obsidet amor, aliena deserit, nec sibi quisquam ambitiosè, atque alijs amicè potest consulere. Itaque maximus eorum natu Haldanus, minoribus fratribus Roe & Scato interfectis, regnum parricido acceperit; & ne ullum crudelitatis exemplum omitteret, com-

comprehenſos eorum fautores prius vinculorum pœnâ, mox laqueo conſumpſerit. Cujus ex eo vel maximè fortuna admirabilis habita, quod, licet omnia temporum momenta ad exercenda atrocitatis officia contuliſſet, ſenio tamen non ferro vitam finierit. Duo illi filij, *Roe* & *Helgo*, ſuperſtites relicti. *Ante natum Chriſtum*

ROE REX XI.

A Roe Roſchildia condita, quam poſtmodum Sueno, furcatæ barbæ cognomento clarus, civibus auxit, amplitudine propagavit. Brevi hic anguſtoque fuiſſe corpore memoratur; Helgonem habitus procerior evexerit.

HELGO REX XII.

QUI diviſo cum fratre regno, ac maris poſſeſſione acceptâ, regem Slaviæ Scalcum maritimis copijs laceſſitum oppreſsit, ac Slavia deinde in formam provinciæ redactâ varios pelagi receſſus, vago navigationis genere perluſtravit; viceritque Hundingum, Saxoniæ regis Syrici filium, commiſſo apud opidum Stadæ prælio: Eundemq; ex provocatione adortus duello exinde proſtrarit, obtento ob id victoriæ cognomine, ut Hundingi interemptor vocari meruerit. Iuriæ inſuper Saxonibus ereptæ jus ac procurationem certis Ducibus demandavit, ac poſtremò vindicatâ fratris Roe, quem Hotobrodus Suecus occiderat, nece, cum filiam Urſam, quam ei ut alienam uxor ſuppoſuerat, à ſe ſtupratam cognoviſſet, mortem ſibi ipſe conſciviſſe memoratur. Huic autem Helgoni quod Suetici ſcriptores, & præſertim Iohannes Gothus, latrantem canem à Sueonum rege Haquino ſive Attilo pro rege ſuffectum tradant, ab omni non modò vero ſed veriſimilitudine deviare, cum ipſa res, tum & Saxo arguat, qui ejus fabulæ ne per ſomniũ quidem meminit: Secundum quem, ex Urſâ natum, filium Rolfonem habuiſſe ſucceſſorem memoratur.

ROLFO REX XIII.

KRAGE DICTUS.

HIC animi corporiſque dotibus haud vulgaribus auctus, inſignem ſtaturæ magnitudinem cum pari virtutis habitu decorabat, obque inuſitatam & heroicam proceritatem Danico vocabulo Rolvo *Krage* eſt appellatus. Linguâ enim gentis vernaculâ *Krage* id propriè intelligitur, quod trunco ſimile ramos ſemicæſos habet, quibus arborum faſtigia conſcenduntur. Ejus temporibus cum imperio Danorum Suetia ſubjaceret Atiſlus ſive, ut Gothus habet, Attilus, Hotobrodi filius, liberandæ patriæ ratione callidius quæſitâ, matrem Rolvonis Urſam conjugio ſibi ſociandum curarit, intercedente connubij affinitate, efficaciores ſuos apud privignum monitus futuros exiſtimans. Sed Urſa Attilo (quem ut avarum ac tenaciſsimum Saxo deſcribit) nupta, in filium propenſior, moreſque mariti ac ejus præſertim avaritiæ ſordes deteſtans, capta occaſione vocatum ad ſe Rolvonem ac dolis inſtructum monet, eouſque Attilo epulanti adeſſet, dum ipſa, congeſtis regni theſauris, quos ſibi ipſique, utpote Regi, non clienti ac beneficiario ejus Attilo, deberi referebat, in Daniam, facto procinctu, abijſſet. Quô peracto domumq; regreſſo Rolvone, poſtquam ſororis ſuæ Schuldæ maritum Hiartvarum, quem Sueciæ præfecerat, è Sueciâ ad ſe cum tributo venientem amice excepiſſet, ab eodem inſidioſe eſt interemptus in arce ſeu opido Lethra dicto, quod ab ipſo Rolvone conſtructum, eximijſq; regni opibus illuſtratum, ceteris in confinio urbibus fundationis ac ſedis authoritate præſtitiſſe proditur. Sed Hiartvarus eodem, quo Rolvonem, doloſe occiderat die, occidit & ipſe, interemptus à Wiggone poſt epulas inferiales, quas Rolvoni paraverat: Ut ita lux una, quæ regnum Hiartvaro pepererat, eadem finierit. Quod ſcilicet fraudulenter & per vim quæſitæ res, eadem ſorte, qua petuntur, diffluant; nec unquam diuturnus ſit fructus, qui ſcelere ac perfidia acquiritur. Hunc Vigonem, necis Rolvonis ultorem, quomodo ſibi Rolvo amicum ac clientem effecerit, libet ex Saxone his obiter attexere: Adoleſcens quidam, inquit, Wiggo „ nomine, corpoream Rolvonis magnitudinem attentiore contemplatione ſcrutatus, ingen- „ tique ejuſdem admiratione captus, percunctari per ludibrium cœpit, quiſnam eſſet iſte „ *Krage*, quem tantæ ſtaturæ faſtigio prodiga rerum natura ditaſſet, faceto cavillationis ge- „

Ante natum Christum.

nere insitatum proceritatis habitum prosecutus, dicitur, inquit, lingua Danica, *Krage* truncus cujus semicæsis ramis fastigia conscenduntur, ita, ut pes præcisorum stipitum obsequio perinde ac scalę beneficio nixus, sensimque ad superiora provectus, petitæ celsitudinis compendium assequatur. Quem vocis responsum Rolvo perinde ac inclitum sibi cognomen amplexus, urbanitatem dicti ingentis armillæ dono prosequitur, quâ Wiggo dextram excultam extollens, lævâ per pudoris simulationem post tergum reflexâ, ridiculum corporis incessum præbuit. Rogatus cur ità se gereret, inopē ornamenti manum, nulloque cultus beneficio gloriantem, ad aspectum reliquæ, verecundo paupertatis rubore perfundi dicebat. Cujus dicti calliditate consentaneum priori munus obtinuit. Siquidem Rolvo, manum, quæ ab ipso occultabatur, exemplo reliquæ in medium accersendum curavit. Nec Wiggoni rependendi beneficij cura defuit: siquidem arctissimâ voti nuncupatione pollicitus est, si Rolvonem ferro perire contingeret, ultionem se ab ejus interfectoribus exacturum. Nec prætereundum, quod olim ingressuri Curiam proceres, famulatus sui principia, alicujus magnæ rei voto principibus obligare solebant, virtute tirocinium auspicantes.

HOTHERUS REX XIV.

POST Rolvonem Hiartvarumque, quem tamen in regum censu alij haud ponunt, Hotherus Atisli frater ex Hotobrodo Suanvidæ, Frothonis jam ante memorati sororis, filio, utriusque & Daniæ Sueciæque regni habenas sumsit. Cujus à teneris apud Gevarum, Norvagiæ regem, educati versatile ingenium ac omniū artium capax, mirè celebrat Saxo. Inde ad lares regressum Gelderus, Saxoniæ rex, armis cæpit lacessere. Sed ei instructa cum classe obviam profectus ex inimico amicum ac beneficiarium reddidit. Ac mox congressus cum Baldero, Othini, quem ut semideum colebant, filio, eum repetitis vicibus postremò peremit, occumbente in primo alterove conflictu Geldero Saxoniæ regulo, amplissimis post id ab eodem exequijs funerato. Prioris Balderi fugæ testis sit portus hodie celebris *Baldersbrund*. Othinus, divulgatâ filij nece, de ultione cogitans humana divinaque sollicitasse narratur, ac tandem exortus Boo, ejusdem Othini ex secundis nuptijs filius, qui cum manus conserturus Hotherus, vocatis in concionem proceribus, periturum se eo conflictu idque non dubijs conjecturis sed veris indicijs cum sibi compertum retulisset, orasse perinde eos memoratur ut filium suum Roricum regno præficerent, plus se voluptatis ex filij successione, quàm amaritudinis ex propinqua morte percepturum testatus. Quo ocyus impetrato, pugna cum Boo congressus occubuerit, quamquam nec ipsi Boo jucunda extitit victoria, quippe qui adeò graviter affectus ex acie recessit, ut scuto exceptus ac domum delatus ex vulnerum dolore postridie animam efflarit. Sunt ex recentioribus qui funeratum Hotherum prope Truggeveldiam volunt, regium apud Sialandos castrum; ubi & Gothicis characteribus saxo insculptum ejus epicedium servari addunt. Quod licet Saxoni omissum, hîc tamen obiter injiciendum censui, ob monumentum illud antiquitatis, quod in arce Truggeveldensi spectari hodieque intelligo. Uxor ei Nanna fuerit Gevari apud Norvagos regis, cognomento prudentis, filia, Saxoni memorata.

RORICUS REX XV.
SLYNGEBAAND DICTUS.

EXTINCTO rege Hothero, Curetes & Sueones, perinde ac morte ejus tributario forent onere liberati, Daniam, quam annuis vectigalium obsequijs amplecti fuerant soliti, armis aggredi in animum induxisse referuntur. Quæ res Slavis quoq; defectionis audaciam ministravit, aliosq; perplures ex obsequentibus hostes effecit. Cujus injuriæ propulsandæ gratia Roricus, contractis in arma popularibus, ad capessendam virtutem impensè omnes adhortatus fuit. Adfuisse tum in exercitu Danorum Ubbonem referunt, qui præstigijs & ejusmodi artibus præpollens, cum de industria, quod esset certamini aut vincentibus præmium propositum quæreret, regemque armillas spopondisse accepisset; & rex, ut erat in navigio collocatus armillas ingenti excussas jactu petitori porrigere laboraret, conatum ejus fefellisse interstitij magnitudo memoratur, sicque armillas languido ac parum vegeto motu, citra destinatum locum collapsas, fluctibus interceptas perisse, atque

se, atque inde inolitum ei cognomen *Slyngebaand*. Eodem circiter tempore in præsidium Cimbricæ chersonesi, Iutiam dicimus, collocati Hervendillus ac Fengo fratres. Quorum ille piraticæ intentus, ubi regem Norvagiæ Collerum sustulisset, ipsemet à fratre postremum suo interemptus traditur: Et id cum ægre esset Harvendilli filio Amletho, stultitiam mentis, ut patruum ulcisceretur, simulasse referunt: ac eo tandem ut Fengo liberaretur, addunt Amlethum transmissum ab eo ad regem Britannię, quem fædere sibi junctum habebat, monitumq; Britannum ut eum mentis haud compotem suspendio affici curaret: Verum id Amletho ubi subolitum, tradunt literas eum ligno, uti tum erat moris, inscriptas comitibus, quos secum binos habebat, clam surreptas immutasse, & necem sibi paratam in caput comitum vertisse; sibi verò ut filia Britannici regis in matrimonium traderetur, quasi id patruus flagitaret, literis ac buxo eidem inseruisse. Sicque post annum elapsum ad lares reversum, habito cum matre consilio, sustulisse è medio Fengonem, & ędes ejusdem totumque satellitium ferro ac flammis evertisse. Cumq; corpus Fengonis ferro confossum inter cruentas exuvias spectaretur, alijs indignatio, alijs mærot, quibusdam gaudium occultum incessit. Unde Amlethus accersitis, quibus artiorem Fengonis memoriam inhærere cognoverat, concionem petit, orationemq; habuit, quā verbis Saxonis ponam, eloquentissimam: Non vos moveat, proceres, præsens calamitatis facies, si quos miserabilis Horvendilli exitus movet: non vos inquam moveat, quibus in regem fides, in parentem pietas servata est. Parricidæ, non regis intueamini funus. Luctuosior siquidem illa facies erat, quum ipsi regem nostrum ab iniquissimo paricidà (ne dicam fratre) flebiliter jugulatum vidistis. Ipsi laceros Horvendilli artus, ipsi corpus crebris vulneribus absumptum, plenis miserationis oculis aspexistis. Quem ab atrocissimo carnifice spiritu spoliatum, ut patria libertate exueretur, quis dubitat? una manus ei fatum & vobis servitutem injecit. Quis igitur tam amens, ut Fengonis crudelitatem Hervendillianæ præferat pietati? Mementote quá vos Hervendillus benevolentià foverit, justitia coluerit, humanitate dilexerit. Memineritis ademptum vobis mitissimum regem, justissimum patrem, subrogatum tyrannum, suffectum paricidam, erepta jura, contaminata omnia, pollutam flagitijs patriam, impositum cervicibus jugum, ereptum libertatis arbitrium, & nunc his finis, quum suis authorem criminibus, suorum pænas scelerum paricidam pependisse cernatis. Quis mediocriter prudens spectator, beneficium injuriæ loco duxerit? Quis mentis compos proprium in autorem scelus recidisse condoleat? Quis cruentissimi lictoris cladem defleat, aut crudelissimi tyranni justum lamentetur interitum? Præsto est autor rei, quem cernitis. Ego quidem & parentem & patriam ultione prosecutum me fateor. Opus, quod vestris pariter manibus debebatur, exercui. Quod vos mecum communitet condecebat, implevi. Adde quod neminem tam præclari facinoris socium habui, nec cujusquam mihi comes opera fuit: quamquam haud ignorem vos huic manum daturos negocio, si petissem, à quibus fidem regi, benevolentiam principi servatam non dubito. Sed sine vestro discrimine puniri nefarios placuit: neque enim alienos humeros oneri subjiciendos putabam, cui sustentando proprij sufficiebant. Incineravi ego alios, solum Fengonis truncum vestris manibus concremandum teliqui, in quo saltem justæ ultionis cupidinem exatiare possitis. Concurrite alacres, extruite rogum, exutite impium corpus, decoquite scelestos artus, spargite noxios cineres, disjicite immites favillas: non urna, non tumulus nefandas ossium reliquias claudat. Nullum paricidij vestigium maneat, nullus contaminatis artubus intra patriam locus existat, nulla contagium vicinia contrahat, non mare, non solum damnati cadaveris hospitio polluatur. Cætera ego præbui, id solum vobis pietatis officium relictum est. His exequijs prosequendus tyrannus, hac pompà paricidæ funus ducendum. Sed neque ejus cineres, qui patriam libertate nudaverit, à patria tegi convenit. Præterea quid meas revolvam ærumnas? calamitates recenseam? retexam miserias? quas ipsi me plenius nostis. Ego à vitrico ad mortem quæsitus, à matre contemptus, ab amicis consputus, annos flebiliter exegi, dies calamitose duxi, incertum vitæ tempus periculis ac metu refertum habui. Postremo omnem ætatis partem, maximà cum rerum adversitate emensus sum. Sæpe me, tacitis intra vos questibus, sensu vacuum gemebatis deesse ultorem patri, paricidio vindicem. Cujus itaque tam asperum pectus, tam saxeus rigor, quem non passionum mearum compassio molliat, ærumnarum miseratio non flectat? Miseremini alumni vestri, moveamini infortunijs meis, qui ab Horvendilli nece immunes geritis manus. Misetemini quoque afflictæ genetricis meæ, & reginæ quondam vestræ, extincto congaudete dedecori, quæ viri sui fratrem interfecto-

Ante natum Christum

Ante natum Christum.

remque complexa, geminum ignominiæ pondus fœmineo perpeti corpore cogebatur. Quamobrem ut ultionis studium occultarem, obscurarem ingenium, adumbratum non verum inertiæ habitum amplexus sum, stoliditatis figmento usus, sapientię commentum texui, quod nunc an efficax fuerit, utrum finis sui complementum attigerit, vestro conspectui patet: vos tantæ rei arbitros habere contentus sum. Ipsi paricidiales favillas pedibus conculcatis: despicamini cineres ejus, qui jugulati fratris uxorem polluit, flagitio temeravit, dominum lęsit, majestatem proditionis scelere lacessivit, acerbissimam vobis tyrannidem intulit, libertatem ademit, incesto paricidium cumulavit. Me tam justæ vindictæ ministrum, tam piæ ultionis æmulum patrio suscipite spiritu, debito prosequimini cultu, benigno refovete contuitu. Ego patriæ probrum dilui, matris ignominiam extinxi, tyrannidem repuli, paricidam oppressi, insidiosam patrui manum mutuis insidijs elusi: cujus, si superesset, indies scelera percrebrescerent. Dolebam & patris & patriæ injuriam, illum extinxi, vobis atrociter & supra quàm viros decuerat, imperantem. Recognoscite beneficium, veneramini ingenium meum, regnum si merui date, habetis tanti authorem muneris, paternæ potestatis hæredem, non degenerem, non paricidam, sed legitimum regni successorem, & pium noxæ paricidialis ultorem. Debetis mihi recuperatum libertatis beneficium, exclusum afflictantis imperium, ademptum oppressoris jugum, excussum paricidæ dominium, calcatum tyrannidis sceptrum. Ego servitute vos exui, indui libertate, restitui culmen, gloriam reparavi, tyrannum sustuli, carnificem triumphavi. Præmium penes vos est, ipsi meritum nostis, à vestra merces virtute requiritur. Post id in Iutiæ regulum creatus Amlethus, ac mox regressus ad regem Britanniæ, postquam rerum suarum eventa enarrasset, Rexq; Britanniæ Fengonem, amicum veterem, obtruncatum accepisset, amicitiam in iram vertisse narratur. Et quia ipse per id tempus conjugem suam morbo amisisset, Amletho reparandarum nuptiarum legationem ad regis Scotorum filiam Hermetrudam imposuit, existimans eodem eum excipiendum modo, quo alios illa excepisset, quos tolli omnes clam palamque curarat. Verum, sorte mutatà, non amicè modo Amlethus susceptus, sed quod regis nomine impetratum venerat, ipsemet obtinuit. Indeq; ad socerum Britannum reversus cum sibi ob rem prosperè gestam invideri ac strui insidias animadverteret, Britannum ipsemet præstantem sustulit, sumptisque secum conjugibus Britannà Scotàque, in Iutiam redijt, ubi ab occurrente sibi Vigleto, Rorici filio, in campo Amlethi dicto, peremptus occubuit, relictà in matrimonium ejusdem Vigleti conjugum alterà Hermentruda.

VIGLETUS REX XVI.

VIGLETO à nonnullis sed recentioribus & qui post Grammaticum Saxonem res Danicas concinnarunt, Horvendillus & Amlethus, jam modò nominati, ut reges præferuntur, cum eos Iutiæ solum reges sive regulos fuisse Saxo innuat. Qui & memorat Amlethum, antequam cum Vigleto confligeret, tantà Hermuntrudæ curam gessisse, ut majorem futuræ ejus viduitatis, quàm propriæ necis solicitudinem animo infixam haberet; omnique studio circumspexisse, qualiter ei secundas nuptias ante belli ingressum conscisceret; sed spopondisse Hermuntrudam, se nec in prælio ab ipso discessuram, eique commorituram: verum eam promissionem parum executam, quum, Amletho à Vigleto in acie interempto, ultrò in victoris prædam amplexumque concesserit: Ostendens nimirum muliebris animi fidem esse lubricam, ac temporum fortunæque mutatione abripi plerunque ac mutari. Vigletus igitur Rorici filius ac regni proximus hæres, occiso, ut memoratum, Amletho, regnum solus tenuit; longàque ac festà pace florens morbo tandem consumptus interijt, relicto post se filio, regni ac diadematis regij susceptore, Vermundo.

VERMUNDUS REX XVII.

VERMUNDUS cum felicia juventæ tempora ad usque ætatem senectam sine prole perduxisset, senior Uffonem filium sero fortunæ munere suscitasse memoratur. Ejus temporibus pugiles bini Ketto ac Viggo ulturi parentis sui necem morte Atisli, qui apud Suecones regnabat, famà studioque conspicui, plus eo facto dedecoris quàm gloriæ sibi peperisse memorantur, cum bini adversus unum pugnarint. Sed eam labem luculenter postmodum absterserit, qui est secutus, Vermundi filius Uffo; licet idem primis ætatis suæ annis

nis bardo ab omnibus ingenio blennoque ſit habitus: Memorant authores eundem Vermundum, præter cætera, etiam ſenio & cæcitate hoſtibus fuiſſe deſpectui, ac inde vulgari quoque cognomento *Cæcum* appellatum. Ante natum Christum

UFFO REX XVIII.

VFFO verò, quantumvis coævos ſuos corporis habitu ſupergrederetur, adeò tamen hebetis ineptique animi principio juventæ exiſtimatus eſt, ut privatis ac publicis rebus omnino inutilis ſit viſus. quod nimirum ab ineunte ætate, nec ludere cum æqualibus & vix loqui deprehenſus fuerit. At poſtmodum, ubi patrem oculis captum, & jam regnum ab alijs peti animadverteret, mirabili atque inopinatâ metamorphoſi virum induiſſe parentemque ac regnum, quod hinc à Sueco, inde à Saxonibus premebatur, ſolum reſtituiſſe memorant. Nam ad duellum cum parens, quem cæcum eſſe ſciebant, provocaretur, ipſe mox, ut ſtolidus licet ac inutilis habitus, ſubito, velut ex muto vocalis evadens reſpondiſſe fertur, *nec regi filium, nec regno deeſſe tutorem*. Atque ità duobus unus pugnans non victor modò, ſed domitor quoque, & veluti terror Saxonum Suecorumq; celebratus exinde traditur. Saxoniæ enim territorium ad Danos tum temporis tranſlatum authores volunt. Poſt patrem itaque Uffo imperium utrumque regendum ſuſceperit, qui ne unum quidem rite moderaturus credebatur. Eum à compluribus Olaum invenio dictum & ob animi lenitudinem donatum ſub extremum *Manſueti* cognomine. Conqueritur hoc loco Saxo penuriâ bonorum ingeniorum ac vitio ævi obliterata nec tradita memoriæ, ſi quæ exinde Uffo, patre è vivis ſublato, præclare domi militiæque exſecutus fuerit, addito interim, uxorem duxiſſe, ſuperſtite adhuc patre, Sleſvicenſium præfecti, viri illuſtriſſimi, filiam.

DANUS II. REX XIX.

EX eâ Danus ſecundus prognatus regnique habenas ſuſcipiens rebus gerendis patri ſe diſſimilem præbuit, dum partum gloriæ fulgorem aut ſuperbiæ aut luxuriæ ſquallore confuſcat. Nam licet, transfuſis in exteros trophæis, regni fines dilataſſet, eam tamen claritudinem nimius animi faſtus obtriverit, ut & bona, quæ vel à majoribus acceperat, vel ipſe exterarum gentium manubijs ſibi pepererat, flagitijs abſumptæ Et opes quoq;, regio ſplendori ſervire ſolitæ, vilibus ſed voracibus rerum impenſis diminutæ.

HUGLETUS REX XX.

HUIC proximè ſucceſsit Hugletus patre, ut creditur, Dano progenitus, de quo quod memoretur præcipuum ſit quod Homothum & Hogrinum, Sueciæ tyrannos, maritimo conflictu fuderit ac fugarit.

FROTHO II. REX XXI.

POST hunc regnaſſe Frothonem II. traditur, cognomento vegetum, qui id cognomen corporis animique ſui robore teſtatus, decem Norvagiæ ducibus bello conſumptis, inſulam, quæ ex ipſo poſtmodum nomen obtinuerit *Frothoe* dicta, armis occupavit, & ipſum poſtremò Norvegiæ regem Frogerum athletico certamine invadens ſuſtulit. Hunc Frogerum Saxo ait fuiſſe qui Othino ſemideo natum dicerent, & à dijs immortalibus beneficium obtinuiſſe, ne ab alio quoquam ſuperaretur, quàm qui ipſo certaminis tempore ſubjectum pedibus ejus pulverem manibus abſtuliſſet: Idque cum non ignoraret Frotho, loco, quo Frogerus exceſſerat, pulvere correpto, id victoriæ ſuæ præſagium habuiſſe.

DANUS REX XXII.

EUM Danus tertius ſecutus regnum feliciter accepit. Nam annum circiter duodecimum agens, cum urgeretur à Saxonibus vel ad excipiendum bellum, vel ad tributum pendendum, bellum tributo prætulerit, malens mori ſtrenue, quam timidè vivere. Itaq;,

Ante natum Christum. pugnâ pensioni prælatâ, Albim fluvium tot navium rostris tantoque complevisse milite authores referunt, ut idem amnis perinde ac ponte continuo transitum concederet. Quo evenit, ut Saxones quod petierant, ipsi penderent; Facereque eos imperata Rex Danus adegerit.

FRIDLEVUS REX XXIII.

CELER DICTUS.

EIDEMQUE Fridlevus, Celer dictus, votis omnium surrogatus traditur. Qui, post superatam virginem Rusilam, militaribus operibus claram, Huirvillumque Hallandiæ principem, fœdere sibi adjunctum, unà cum ejusdem athletis ac belli socijs Broddone, Bildo, Bugone, Fanningo, Gunholmoque, translatis ultra Oceanum armis, Duflinum Hiberniæ metropolim per insidias suam in potestatem redegerit, Britanniæ quoque conterminę terrore incusso. Nam, amissis bello militibus, cum difficilem ad littus reditum habere videretur, interfectorum cadaveribus erectis, inque acie collocatis, ità pristinam exercitus multitudinem mentitus memoratur, ut nihil ex ejus specie, eâ quam passus fuerat, strage detractum apparuerit. Quo stratagemate non hosti solum conferendæ manus abstulerit fiduciam, sed & fugæ inlistendæ occasionem præbuit. Et præter insitam animi fortitudinem addit Saxo etiam tunicam fuisse ferri omnis atque aciei contemptricem: Eaque usum indutumque in publicis privatisque conflictibus, tanquam servatore salutis, felicem semper pugnarum eventum habuisse, oppressis hoc pacto, præter ceteros, Huirvillo, Bugone & Fanningo. Nam Gunholmum, hostile ferrum carminibus obtundere solitum, iteratis capuli ictibus examinarit. Quorum Huirvillum Hallandiæ ut supra indicatum, principem, perperam *Hollandiæ principem* Latini Saxonis exemplaria typis excusa præferunt. Et perperam similiter qui Saxonem Danice transtulerunt, **aff Holland**, item, **Hollander** reddiderunt, reclamantibus, præter alia, eamq; versionem arguentibus satis, ipsis illis, quæ positæ sunt, Bugonis & Gunholmi ceterorumque nomenclationibus Sueciam Hallandiamque, Daniæ Norvegiæque conterminas, non Hollandiam, ævo adhuc Saxonis parum notâ aut nominatam, redolentibus. De conjugio ac prosapiâ Fridlevi nihil apud Saxonem legere aliud memini, quàm filium ei successisse Frothonem III. Eique sororem fuisse, quæ Erico postmodum, cognomento sapienti, in matrimonium tradita; & fratrem præterea, cujus nomen non ponitur; ex quo Oddo progenitus.

FROTHO III. REX XXIV.

FRIDLEVUM filius Frotho septennis excepit. Cujus exinde infantiæ duodecim ex regni primoribus rectores dari. Ipso autem rebus imperij mox admoto, quæ passim invaluerat, dum adhuc adolesceret, aulicorum insolentia, paulatim exacta repressaque: Et regnum exinde non modo divitijs, æquitate ac legibus, sed victorijs quoque ac multis ab hoste reportatis trophæis gloriosum ac celebre redditum. Conjugem initio habuit Hunnorum regis filiam, quam adulterij convictam alteri cessit, ductâ in ejus locum Gotari regis Norvagorum filiâ Alvildâ. Quadraginta annos imperasse sunt qui annotant. Quod an respondeat Saxonis & Crantzij verbis, qui septennem parenti Fridlevo surrogatum, & tandem ætate ac longo senio fessum interijsse referunt, ipsi viderint. Fortasse, quia Augustum Cæsarem quadraginta annos terra marique pace parta regnasse acceperant, idem *Christus nascitur.* & Frothoni, utpote Augusti coævo, tribuendum commenti sint. Nam & Christum, publicæ salutis authorem, sub ipso natum Saxo quoque tradidit. Quocirca jure optimo, utpote ad res Danię quàm maximè spectans, quamvis Saxoni Crantzioque nuspiam memoratum, huc referendum, quod de Cimbris superius locuti ex Strabone, authore eorum temporum æquali, adjecimus, Cimbrorum scilicet legatos, Augusto imperium tenente, è sua peninsula Romam profectos, ibique lebetem, qui apud ipsos maximi fiebat, ac religione quadam sacer habebatur, donum, inter cetera, ei obtulisse, amicitiam ejus expetentes, & veniam illatarum injuriarum, eaque consecutos domum redijsse. Sed ipsa Strabonis verba operæ pretium existimo his propius apponere; *Cimbri nuper Augusto lebetem, qui apud ipsos sacerrimus habebatur, dono misere, amicitiam expetentes, & amnestiam illatarum injuriarum, eaque consecuti domum rediere.* Frotho autem bella quæ gesserit perplura, ordine referuntur à Saxone. Quorum primo Slavi Danię subjecti: Altero in regem Norvagię Gotherum converso,

con[illegible] eum vicerit, [illegible] Norvagis novo rege Rollero nomine Eri[illegible] Norv[illegible], *Post natum Christum*
qu[illegible] habe[illegible] [illegible]rmano. T[illegible] tium [illegible] b[illegible] [illegible] [illegible]que D[illegible] [illegible] festante[illegible], [illegible] [illegible]rofligarit [illegible] g[illegible] deinde quartum adversus eundem bellum & quintum denique quo in totum sit domitu[illegible], cum regibus insuper ducentis & viginti, quos [illegible] universo benefici[illegible] ac dicto audientes fecit. Hic Ericus procerum ejus primatus, postquam inter[illegible] Su[illegible] [illegible]em Alricum Suecis a [illegible]tione Rex datus est, fueritque ejus no[illegible] Suecos rex primus. Septimo adversum Norvagos ità præliatum cædibus[illegible] sævum, ut quinta [illegible] totius pars desecta jacuerit. Octavum bellum affinis [illegible] regem [illegible] [illegible] ac [illegible]os movit, eosque sub jugum traduxit, [illegible]ris [illegible] [illegible]bus, [illegible] Danicum detrectare viderentur imperium. De hac gente [illegible]peræ e[illegible] audire ipsum Saxonem. F[illegible]um, inquit, ultimi Septentrionis populi, vix ,,
[illegible]em h[illegible]abilem o[illegible] partem cul[illegible] [illegible]sione [illegible]pleri. Acer ijsdem ,,
[illegible] Non [illegible] g[illegible] promptiore jaculandi pe[illegible] [illegible] [illegible]andibus & latis ,,
[illegible]gitti[illegible]nt, incantationum studijs incumbunt, venationibus valent. Incerta illis ,,
[illegible] vagaque dom[illegible] ubicunque feram occupaverint, locantur sedes. Pandis ,,
[illegible], co[illegible] juga percurrunt. Ultimo de[illegible] [illegible]anniam Hiber- ,,
niamque [illegible]ata arma. Ubi maximâ cum laude postquam res esset executus, domum re[illegible]s traditur. Celebranturque præclaræ tum, ut & antea, ab eo latæ leges statuta-
2 que, [illegible] hodieque [illegible] habeat, alia aut abrogata, ut varie pro tempore ac [illegible] [illegible]tæ [illegible]taque. Militiæ ac belli tempore c[illegible], inter cætera, ut primipil[illegible] [illegible]da partitione facta, majorem cætero milite portionem acciperet. Ducibus vero [illegible] anteferri solerent, dignitatis causa captivum cederet aurum: gre[illegible] [illegible] do[illegible]. Arma ad pugiles redundarent, [illegible] popularibus [illegible] [illegible]ita, quibus condendi n[illegible] ju[illegible] esset. Sanxit præterea, [illegible] qui [illegible] familiarem [illegible]eris aut cistæ mandaret, duplum ex fisco regio amissorum precium recepturus. Quam si quis arcarum claustris observandam duxisset, aureæ [illegible] fieret. In [illegible], qui furi ignos[illegible], furti pœna recideret. Præterea si [illegible] fugam capesseret, à communi jure alien[illegible]. Quod postremo [illegible] Germanis [illegible] suam debet, de quibus in libro super moribus eo[illegible] *Cum ventum in aciem, turpe principi virtute vinci, turpe comitatui virtutem principis non adæquare. Iam vero infame in omnem vitam ac probrosum, superstitem principi suo ex acie recessisse.* [illegible] civilia, inter cetera, sic ordinata, ut bonis artibus expiaretur, quod sinistra [illegible]atione [illegible]oleverat. Itaque fæ[illegible] arbitraria nubendi potestas indulta, ne qu[illegible] coactio fieret. Marib[illegible] quoque q[illegible]inque [illegible] cognovissent, ducendi lex [illegible]ta. Adulteros a veris conjugibus corporum parte multandos statutum, quo [illegible] flagitijs [illegible]retur. Præterea quisquis exulum patriæ suæ hostis fa[illegible] [illegible] r[illegible]m ac vitæ periculo pœnis liber[illegible]. Defuncto [illegible] [illegible]rothone corporeque [illegible]s, ut erat [illegible] [illegible] ac com[illegible] [illegible], [illegible] statum [illegible] proc[illegible] [illegible], [illegible] filium qui apud [illegible] educabatur, [illegible] accepissent. [illegible]que f[illegible] [illegible]um hæredis [illegible] claudicaret, nec in regia gente [illegible] posse videretur, [illegible] sceptro [illegible]mum arbitrati sunt, qui, illustrandi Frothonis gra[illegible] [illegible] ejus, quas maxi[illegible] curaverant, ex [illegible] quijs, plenum laudis carmen affigeret tamanque tanti he[illegible] [illegible] posteris [illegible]ulo c[illegible]celebraret. Iam tum scilicet existimantes nihil in mau[illegible] [illegible] ma[illegible]moribus, nihil in sculpt[illegible] [illegible] perpe[illegible] aut [illegible]urum exi[illegible] [illegible]sit id in [illegible] & Musarum [illegible] commendaretur.

HIARNUS REX XXV.

SCIALD [illegible]

A[illegible], *Scald* sive *Sc[illegible]us* vernacule cogn[illegible] [illegible]us vir, [illegible]pra me[illegible] [illegible] sectæ ac[illegible] [illegible] qui Celtis o[illegible] a [illegible] murmu[illegible] [illegible]ed[illegible]bant *Bar[illegible]* dicti, quosque *Scal[illegible]* [illegible] [illegible], hoc [illegible] [illegible]t[illegible], ita populum proc[illegible] [illegible] more [illegible] [illegible] donatos rec[illegible] [illegible], [illegible] omnium [illegible] [illegible]. Cui, ut illud obiter interferam, pene est geminum, quod [illegible]

tibi [illegible]

Post natum Christum

tibi [illegible] ut [illegible] in Libello [illegible] ma Au[illegible]. Ve[illegible] [illegible]acula lu-ferit in hæc verba [illegible]t Saxo

Frothon[illegible] D[illegible], quem longum vivere vellent,
Per [illegible] rura tuler[illegible] diu.
Princ[illegible] hoc fun[illegible] tu[illegible]mulatum ceſpite corpus
Æ[illegible]here ſub [illegible] nuda recondit humus.

Exilis opera, ſed merces [illegible]ge[illegible]; qu[illegible] & f[illegible]mam Cæſareanæ retributionis longiſsim[illegible] poſt ſe relinquit. [illegible]ivus ſiquidem I[illegible]ius [illegible]ictoriarum ſuarum toto orbe editarum ſcriptorem illuſtratoremque [illegible] donare [illegible]ontentus: ut & Africanus ille Sci[illegible]io, qui Ennium ſuum viventem [illegible], d[illegible]functum [illegible] [illegible]neſt[illegible] [illegible]buit, [illegible] agreſti ac ruſticano incondi[illegible] [illegible]uum pauc[illegible]tas ſcep[illegible] obr[illegible]t. S[illegible] Fridlevus falſo, ut diximus, obij[illegible]e memoratus [illegible]to paternæ morti[illegible] nuncio in patriam redux poſt alia illuſtria facta Hiar[illegible] Sciald[illegible] paterni ſolij inſe[illegible]rem duello ſu[illegible]ulit. Semel iterumq; à Fridlevo impetit[illegible] [illegible], Et [illegible]rima quid[illegible] [illegible]landiam congreſsio fuerit; altera in [illegible], in quam Hiarnus profugerat, quæ & hodieque *Hiarnæ*, dicitur; Poſtremo Fridlevi armis obtruncatus, ſepulturam accepit juxta tumulum cui ſimiliter vocabulum e[illegible]iam [illegible]um hæret *Hiarneboy* dicto.

FRIDLEVUS II. REX XXVI

SUBLATO Hiarno, ſecure reguo potitus Fridlevus. Qui jam ante deletum Hiarnum, dum reditum in patriam parat, apud Norvagos duodecim illuſtres giganteis tropheis juvenes ſuſtuli[illegible]e Saxoni memoratur. In r[illegible] verò regreſſus, poſtquam amicè eſſet à proceribus exceptus; ac mon[illegible]us econt[illegible], d[illegible] quo d[illegible]ximus, Hiarnus regiæ ſtirpi cedere, cum perfunctorie ac precariò regium titulum accepiſſet, idque recuſare videretur, ac velle potius partam ingenio gloriam armis t[illegible] vulgi ſortem retrudi; & proceres, Fridlevumque [illegible]mus, modo vitam cum morte commutavit. Indeque [illegible]s omnium ac votis in locum paternum receptus Fridlevus, poſtquam ex ſententiâ conſilioque regni procerum Amundi Norvagiæ regis filiæ Forgerthæ nupt[illegible]as poſtulal[illegible]t, eamque honeſtiſsimam petitionem Amundus ob tyrannidem, ut prætexebat, Frothonis in Norvagos jam olim perpetratam rejeciſſet, idque Forgerthæ ægre eſſet, qua patrem hac part[illegible] arguebat, quod eum generum, cujus nec virtus nec ſtemma in obſcuro [illegible]t, averſar[illegible]ur, arma poſtremo in ipſum Amundum expedijſſe tradunt; atque eo, poſt [illegible] al[illegible] umque [illegible]um, ſuperato, ejus ſibi filiam Forgertham poſtliminio in matrimon[illegible]um accepi[illegible]. Q[illegible] ei fil[illegible]m enixa Frothonem nomine, militi populoque univerſ[illegible] ob avitæ f[illegible]licitatis memoriam, quam nomine referebat, adeò charum, ut, primi[illegible] [illegible]tiæ a[illegible]s, humi eum [illegible]ere aut conſiſtere haud tolerarent, ſed è ſolo ſublatum [illegible]is ac ſi[illegible] certatio fo[illegible]t. Memorat Saxo ante ſuperatum Amundum inuſitat[illegible] habitu ab eodem victum gigantem Hithyium: qui Regis Thilamarchiæ filium pueril[illegible]er obludentem domo paterna raptum abduxerat. Hunc priuſquam aggrederetur, tali e[illegible] affatus e[illegible]t carmine

Cum ſis gigas tricorpor invictiſſimus,
Tuoq; cælum pæne exæques vertice,
Cur hoc ridendus enſis fæmen obligat?
Latuſque grande curta cingit framea?
Quid f[illegible]rte munis pectus enſe debili,
Habituſque corporalis inſtar ne[illegible]us,
Sicæ brevis parvo fretus geſtamine?
Iam jam tuum fruſtrabor audax impetum
Ferro retruſo molient[illegible] prælia
Meticul[illegible]a cum ſi[illegible]b[illegible]llua,
Mol[illegible]que digno [illegible] robore
Spe[illegible] abi[illegible] [illegible]laroque na[illegible]us corpore
Umbræ [illegible]ugaci [illegible] præce[illegible]s tolleris,
Imbelle[illegible]s [illegible] pavore lubricum

Mem.

Membrisque summè dissidentem spiritum,
Ex hoc tuæ compago nutat fabricæ,
Cum forma felix strage mentis claudicet
Suisque sit natura discors partibus,
Te laudis ex hoc munus omne deseret,
Nec fortium clarus loco censeberis,
Obscura computandus inter agmina.

Post natum Christum

Quo dicto, gigantem, liberato captivo, pede manuque curtatum fudit ac fugavit. Ac mox promontorium ejus petens, egestas antro opes asportavit. Ijsque spolijs ereptoque adolescente ovans, utensque in trajiciendo mari secundâ navigione, hoc alacri carmen voce subtexuit:

Sanguine suffusos enses ferrumque cruore
Puniceum rapidi versavimus in nece monstri,
Dum te Norvagicæ cladis moderator Amunde
Excipit alta quies, quam cum sine lumine mentis
Nox ignara premat, virtus dilapsa fefellit.
At nos truncatum membris, opibusque gigantem
Contudimus, vastique chaos penetravimus antri.
Illic congestum raptu violavimus aurum,
Et jam fluctivagum tonsis everrimus æquor,
Confertamque ratem spolijs ad littus ovantes
Remigio reduces agimus, percurrimus undas
Permensore maris carabo, sulcemus alacres
Hoc pelagus, ne nos hosti lux obvia prodat.
Ergo leves, totoque manus conamine nisi
Rimemur mare, castra prius classemque tenentes
Quam roseum liquidis Titan caput exerat undis:
Et cum rem rumor vulgaverit atque Frogertha
Noverit egregio partam conamine prædam,
Blandior in nostrum moveat præcordia votum.

FROTHO IV. REX XXVII.

DEFUNCTO Fridlevo cum annum ætatis duodecimum Frotho ageret, Saxoniæ regulos Suertingum & Hanevum imperium detrectantes, ac palam rebellare annisos, acie superavit, inflictâ unicuique ex subditis ipsorum pendendi pro capite nummi mulctâ. Liberalitatis eximiæ fuisse, præsertim erga militem, memoratur, suetaq; militiæ stipendia duplicasse, ac opes præterea quasi in propatulo habuisse, dum ceteros largiendo præcurrere, omnes humanitatis officijs antevenire, &, quod difficillimum est, virtute invidiam vincere curæ haberet. Unde & *Largi* sive *Benefici* cognomentum ei inditum. Estq; brevi tantâ apud omnes claritate celebratus, ut adolescentulus etiamnum majorum titulos famâ transcenderet. Ejus temporibus invicti roboris pugil Stercotherus ab Esthonum gente in Daniam digressus Frothoni eâ familiaritate conjunctus, ut ejus inter domesticos ac comites habitus, à Saxone referatur monstroso primum corpore editus, sed à Deo Thor in humanā faciem redintegratus. Atque eâ occasione idem Saxo de *Thor* & *Othino*, à quibus hodieq; Danis remanent dierū *Thaarsda* & *Othensda* nuncupationes, dissertatiunculam interserit, inquirens obiter cui Deorum apud Græcos ac Romanos *Thor* & *Othinus*, cum & illi, qui Danis est *Thorsda*, *Iovis* diem; & *Othensda*, *Mercurij* nominent, respondere quàm proxime videatur. Nos de eo quid statui possit, * alibi explicatum dedimus; ostendimusque *Thor* non tam *Iovem* censendum, quàm eum, quem Lucanus eodem propemodum ac peculiari hoc vocabulo *Thor* extulit, *Tharanim* appellans, *A* pro *O* posito, quemadmodum etiam Anglorum hodieq; dialecto dies hic ipse non tam *Thorsda*, quàm *Thaersdai* dicitur. Versus autem Lucani, quos aspicimus, de Celtis ac boreæ populo verba facientis, isti sunt:

* *In Gloss. Prisco-gallico & Origin. Franc.*

Et quibus immitis placatur sanguine diro
Teutates, horrensque feris altaribus Hesus,
Et THARANIS *Schyticæ non mitior ara Dianæ.*

Post natum Christum

Inde à Saxone recensentur facinora Stercotheri, Frothonis ac regni nomine multifariam perpetrata; monstraturq; primò ejus dextra occubuisse Norvagiæ regem Vikerum; apud Moschos principem Folconem, pugilemque Visinum; In Hibernia regem Hugletum, cujus & metropolim Duflinum ceperit, ablatis simul, qui ibi ingentes reperti, thesauris ac opibus regijs. Similiter & Tanno apud Byzantium, quæ postea Constantinopolis dicta, eidem succubuerit; ut & Vascius apud Polonos; & Hamo (unde Hamburgum fortasse) in extrema Saxonia ad Albis fluentum, ipsa circumquaq; gente reddità tributarià. Frotho his palmis beneficio Stercotheri famigeratus, strategum hunc suum agris ac territorijs liberali manu donasse memoratur. Saxonum autem populos impositum tributi stipendium ità pressit, ut eo excitatus eorũ princeps Hanefus arma in adversum ostentarit. Unde Albim transcendere ipse Frotho coactus, eum prope municipium, cujus hodieq; nomen superstes est, Hanoveram dictum, cum omnibus, quæ ad manus erant, copijs fudit ac fugavit. Verum ejusdem exinde gentis princeps Suertingus, non tam armis quam dolo agendum ratus, Frothonem, convivij & epularum simulatione ad se vocatum, cum incendio consumere statuisset, à Frothone præventus, mutuis vulneribus & Frotho ipseque Suertingus occubuêre; ut ità scelus alterius amborum interitus fuerit. Frothoni à liberalitate, quam in omnes, & eos præsertim, qui grave Martis onus tolerabant, erat declarare solitus, LARGI, ut diximus, cognomen datũ. Quo & primum quoq; Frothonem clarum ac famigerabile habitũ supra ostendimus, dũ alijs *Liberâlis* seu *Giffmilt*, alijs *Fregne* populariter cognominatur. Quę tamẽ epitethorũ insignia huic pręcipue Frothoni fuisse propria ex verbis pręsertim Saxonis, cũ de primo, quod ad hæc alij commemorent, verisimile habeam.

INGELLVS REX XXVIII.

FROTHONI filius Ingellus surrogatus, inertiæ ac luxus, ut eum pluribus Saxo celebrat, mancipium. Veriti autem Suertingo superstites filij ne Ingillo poenas paterni facinoris darent, ei sororem in matrimonium contulêre, hoc veluti placamento præcurrere ultionem conati. Eodem circiter tempore cum soror quoq; Ingilli nuptijs se implicuisset regiam domum minus decentibus, idq; ægerrime ferret Stercotherus, ei adfuisse idem memoratur, ac thoro sordido abductam regi Norvagorum Helgoni sociandam curasse. Unde oborta ei haud levia prælia, depugnata cum novem giganteę similiter molis ac prosapiæ athletis, qui illustres illas cũ Helgone nuptias reddere irritas molirentur. At omnibus uno eodemq; in campo, cui *Rolingshede* est nomen, prostratis, ipse multis vulneribus saucius ac delassatus, dum in saxum ingens, proximè adsitum, quietem capturus procumbit, corporis sui effigem ac modum, jam olim adhuc in lapide eodem conspicuum, impressum reliquisse antiquis carminibus traditum refertur. quamvis Saxo eam imaginem, humanâ potius industria ac arte quam illo córporis fortuito incubitu effigiatam existimet. Postmodum Stercotherus accepto, Ingellum delitijs ac voluptatibus uxoris inescatum, veneri ac ventri se totum mancipasse, adeòque luxuriâ foedum perhiberi, quàm fuerat Frotho pater militiâ ac virtutibus clarus: tum & indies cum filijs Suertingi, uxoris suę germanis fratribus, genialiter ætatem traducere, &, ritu exotico, obsoniorum apparatu pro.usiori quam patrius mos ferret, oblectari: nec in animum revocare proditionem ac foedam à Suertingo in Frothonem parentem optimum editã cædem; Stercotherus idcirco magnis itineribus ad regem pergere, conjecto in humeros grandi carbonum fasce; Rogatusq; ab obvijs, quò tam insolitum onus deferret, se Ingelli regis hebetudinẽ istis quasi fomitibus excitaturũ respondit. Itaq; regiam ingressum, cum ex vultu turbatũ ac minus hilarẽ Ingellus agnosceret, nihil non egit ut pacatiore uteretur. At Stercotherus, effuso tandem animi dolore, se inquit non epulis ullis aut delitijs, quas semper aspernatus fuisset, captum in Daniam descendisse, sed animo reperiendi alumnum olim suũ Frothonis summi amici filium. A quo quam longè abesset, postquã declarasset, ostendit pręterea eũ, neglectâ naturæ lege, paterni cruoris carnifices domestici cõvictus ac mensæ honore dignatos benevolentiæ officijs quotidie complecti, additâ ad ulciscendum parentis cædem Adhortatoriâ, quã numeris Sapphicis reddidit Saxo noster, oppido elegantissimis, & quos vel suos dici non erubesceret ille Romanæ fidicen lyræ. Eâ oratione Stercotherus, quasi excusso è silice igniculo, ab Ingilli enervi ac frigescente pectore novum vigorem elicuit, ità ut hospites illos suos mox hostes proclamarit, ac sumpto impetu, universos inter ipsa mensæ sacra obtruncatos deleverit. Exulaverat scilicet, ita Saxo addit, non exspiraverat juvenis probitas, quæ accedente præsertim Stercotheri, senis atque educatoris ipsius, suasoriâ,

suasona, in apertum postremò erupit. Quibus peractis ac valedicto, Stercotherus Ingellum insuper cantu ac carminibus prosecutus, hos inter ceteros, aut hocce saltem sensu, versiculos adjecit: *Post natum Christum*

Tu quoque rex sævam, si quid sapis, effuge nuptam,
Ne lupa consimilem sibi fœtum gignat, & ex te
Bellua consurgat proprio nocitura parenti.

De obitu ejus nihil apud Saxonem, tacentibus ut videtur, quæ secutus fuit, rerum memorijs, annotatum reperi. Compendiaria regum historia non ferro aut bello absumptum, sed ad diem usque fatalem in arce Lethrà superstitem, morbo ac valetudine defunctum memorat, authore, quo id referat, non addito. De liberis quoque, si ex versibus jam positis conjectandum, tum adhuc temporis, cum illi à Stercuthero canerentur, nullos ei ex filià Suertingi fuisse dicendum videretur, nisi Saxo jam ante ex eà Frothonem, Fridlevum, Ingellum atque Olavum susceptos retulisset.

OLAVUS REX XXIX.

HORUM Olavum, tribus prioribus bello peremptis, solum post parentem regnasse, peritam rerum prodere antiquitatem idem Saxo ait; addens injicere nonnullos, sed parum certò, eundem Olaum sorore Ingelli editum. Res ejus, cum nusquam relatæ occurrant, longi temporis vetustas abstulisse aut minus ad memoriam posterorum transmisisse videtur, præter illud unum quod fato jam vicinus statuisse memoratur: Tum enim rebus humanis valedicturus duobus, quos ex Allogà, ut eam nonnulli nuncupant, susceperat filijs, Frothoni & Haraldo id quasi præcepti vice relictum voluit, ut singuli æquali agerent potestate, hac tamen lege ac conditione, ut alter terris, alter mari cum imperio præesset, idque annuà vicissitudine, quandiu uterque ac simul in vivis essent; ut nimirum, qui annum integrum ditionum circumquaque terrestre regimen administrasset, idem proximo anno fratri id totum permitteret, suscepto in se, quod frater jam ante tenuerat, rerum maritimarum imperio.

FROTHO V. XXX. & HARALDUS I. XXXI.

QUORUM Haraldum natu minorem, cui anno primo terræ imperium, sequenti rerum maritimarum cura obtigerat, à quodam suorum familiarium occultè occidi Frotho curavit, quod ille, ut prius terrà, ità & postea mari res ipso felicius multò exsecutus fuisset; existimans indecorum haberi, ut quem ætate vinceret ab eo se vinci virtute toleraret. Frothoni quod prospere minus cesserit prima navalis expeditio, causam Saxo fuisse ait uupera nautarum conjugia, qui domesticas thori voluptates novasque nuptas ad animum revocantes militiæ externos labores respuebant. Quod animadvertens, qui succedebat frater Haraldus, militem sibi legerat à vinculis conjugalibus liberum. Frotho exinde patratà fraternà cęde nec ulla re alià magnopere clarus etiam filios fratris tollere conatus: ne ullus uspiam superesset parricidij vindex. At hi curatorum industria servati ipsum Frothonem, quum prius, occupata regia, reginam lapidassent, intra angustum quoddam specu delitescentem vapore ac fumo suffocatum strangularunt. Memorabile est quod Saxo recitat, Frothonem postquam fratrem Haraldum à proprio ministro tolli e medio fecisset, etiam ipsum ministrum, ne scelus à conscio proderetur, tacitè necari jussisse, atque inde ut innocentem se ostenderet notamque parricidij exiret, ecquis inopinus casus fratrem sustulisset, latius investigari præcepisse: Sed ne sic quidem, quo minus eum tacita vulgi opinio notaret, effugere potuisse: Et forte fortuna cum affinem Haraldi Carolum interrogasset, à quo occisum Haraldum existimaret, dissimulanter ab eo notæ rei quæstionem agi responsum tulisse. Idque causam exinde Carolo mortis fuisse, quod Frotho exprobratum sibi latenter parricidium judicaret. Conjux ei Ulvilda fuerat, Sueciæ regi Sivardo prognata. Ex qua Ericum tulit, Sueciæ postmodum regem, ut suo jam statim dicetur loco. Haraldo Signe nupserat, Gotlandiæ præfecti Caroli filia, quæ ei cognominem Haraldum & alterum Haldanum progenuit.

Post natum Christum

HALDANUS II. & HARALDUS II. XXXII. XXXIII.

HORUM præcipuus Haldanus Biergrami cognomento celebratur: qui cum tres circiter annos patriæ præfuisset, Haraldo fratri, quem aliqui in regum hoc censu non ponunt, regnandi jure obiter tradito, Sueciam invasit armisq; suam fecit. Nam & regem Sueciæ Sivardum, vitâ exutũ, debellarit, atq; inde ejusdem ex filiâ nepotem, Frothonis patrui sui filium Ericum, Sivardi successorem, identidem bello afflictum, ac tandem luco quodam circumventum, cum se dedere nollet, feris lacerandum reliquit: cum idem prius Ericus, invasa vicissim Daniâ, fratrem ejus Haraldum tribus prælijs superatum quarto interemisset. Post hæc piratico bello occupatus famigeratos passim prædones binos, Toconem & Amundum, memorabili prælio sustulisse ac mare harpyis ejusmodi purgatum præstitisse narratur. Ac mox ijs è medio sublatis, cum Sivaldus claro apud Suecones loco natus Haldanum populo odiosum reddere, ac sibi regni diadema aptare conaretur, Frothonis, inter cetera, ejusque conjugis Ulvildæ exitu, per Haldanum ejusque fratrem Haraldum procurato, flebilius commemorato; eum ante omnia præveniendum Haldanus ratus, ac subitò in Sueciam regressus, intellexit non detrectare singulari secum pugnâ congredi Sivaldum, fretum præsertim filiorum, quos septem habebat, inusitatis veneficijs; utpote qui furore agitati modò torvum infremerent, modò scuta morsibus frangerent ac torridas fauce prunas absumerent aliaque mira atque incredibilia peragerent. Sed eos universos haud diu cunctatus Haldanus clavæ suæ, quam nodosam manu gerebat, pondere confectos enectosque humi prostravit. Nec alia Hartbenio eâdem circiter tempestate sors fuerit, athletæ ac pugili miræ proceritatis, utpote qui novem cubitos æquaret. Hic cum raptas regum filias stuprare gloriæ duceret, illustresque nuptias humilibus præferret tantoque se clariorem censeret, quanto spendidiores concubitus per vim assequeretur, id ei haud impune Haldanus esse voluit. Eoque Hartbenius accepto, inopinato furiarum afflatu correptus clypei partes morsibus abrumpit, prunas ore devoratas in viscera condidit omnique sævitiæ genere debacchatus in proprios tandem socios ferrum convertit. Inde residua manu adversus Haldanum progressus ferreo malleo miræ magnitudinis ab Haldano contusus occubuit, pœnas pendens & Haldano, quem provocaverat, & regibus quorum sanguini illuserat. Hoc monstrum excepit confestim aliud Etherus Finnensis pirata, quo cum navali primum militiâ manus conseruit; inde in terram progressum duello ex provocatione oppressit: ut & Grimum haud multò post, Norvagiæ clarum pugilem. Qui cum nuptias Thorildæ Norvagiæ regis Hatheri filiæ expeteret, ac depugnare pro eâ adversus competitorem, quicunque is esset, se paratum declararet, obtulit se, idque enixè exoptanti Hathero, Haldanus, qui illud quoq; portentum domuit. Sicque acceptâ in conjugem eximiâ virgine Thorilda, regiâ Hatheri filiâ, ex ea Asmundum sustulit, à quo Haldanoque se Norvagiæ reges originem duxisse magni æstimant. Post hæc similiter Ebbo, plebei generis pirata, cum ad splendida capessenda conjugia virtutis fiducia concitatus Sygrutham, Gotlandiæ reguli Uuguini filiam, postulasset ac eam mox pactam esset ducturus, idque Haldanus rescisset, eò ex templo profectus, Ebbonem vita, ac filiam Unguini pudendis nuptijs exsolvit, sibi in matrimonium eidem associati. Ex qua cum liberos non tulisset, in patria decrepitus obijt, regijs opibus ipsoque regni sceptro in manus ac potestatem Unguini soceri sui per tabulas testamenti legatis. Cognomentum illi hæsit Biergramo, ex eo natum, quod in conflictu quodam adversus Ericum inclinatam suorum aciem, conscenso montis vertice, ac saxis desuper provolutis, eorum pondere ac ruina hostiles phalanges fregisset. Apud Suecones quoq; tanti habitus memoratur, ut magni Thoronis, quem, ut meminimus, unà cum Othino numinis loco boreales colebant, fit filius æstimatus, ac honoribus insuper divinis publicoq; libamine, haud aliter ac ipse Thaaro, à plebe promiscua dignatus deinceps fuerit.

UNGUINUS REX XXXIV.

VNGUINO ad regni solium, post obitum Haldani, evecto exortus confestim æmulus, cui Reginaldo nomen erat. Is operam id sedulò dedit, ut eũ quocunq; modo è medio tolleret; sustulitq; postremum fervente bello, cujus occasionem, aut ubi id gestum, nullibi memo-

memoratum repperi. Compendiaria regum Daniæ historia Hnguinum eum non Unguinum nominat, sed perperam nepotem Haldani facit, qui socer fuerit. Filius ei superstes relictus Sivaldus nomine. *Post natum Christum*

SIVALDUS I. REX XXXV.

IS parenti succedens id ab initio adversum aut molestũ expertus, quod filiam Gyritham haberet, nimiâ formæ venustate omnibus, qui eam oculis usurparent, amabilem. Unde ingenti frequentiâ procorum turbâ identidem petita, postremũ tamen Ubboni Otharo, quamvis iterum iterumque, de quo pluribus Saxo, repulsam passo, in manus ac matrimonium tradita. Cujus deinde promptissimo auxilio usus Sivaldus, adversus percussorem parentis sui Reginaldum, Sueciæ regem, dimicans, victor evaserit, perempto non modò Othari victrici dextra Reginaldo ipso, verum athletis insuper quadraginta, Sueonum fortissimis, in fugam actis, unà cum pugilum celeberrimo Starcothero, qui tum apud Suecos agens in illis familiam ducebat, nullis aliàs rerũ periculis aut formidine quati solito, ut illi tum iste quasi cœlitus injectus metus sit, ne supra fortasse humana se vireſq; suas jactaret.

SIGARUS REX XXXVI.

SIVALDO filius Sigarus successor assumptus, cui præter cognominem patri Sivaldum, Alphumq; & Algerum, filia insuper Signe fuerit. Quorum Alphus Alvildam, Gotlandiæ regis filiam, quæ proximo tum mari piraticam exercebat, navali prælio superatam sibi connubio junxit. Borcharus vero, eidem Alpho militans, unà ex nimphis ac pedissequis Alvildæ sibi sociatâ, sustulit ex eâ haud multo post Haraldum, quem sequens deinde ætas Hyldetan appellavit. Occasione verò navalis militiæ per Ulvildam militatæ interserit nonnulla Saxo de fæminarum ac virginum Danicarum antiquitus recepto more, quę bello non tantum maritimo, sed & terrestri deditæ, suo etiam sexui haud deesse fortitudinem probatum dederint, ne sola suos Amazones jactet Græcia. Inter commilitones autem Alvildæ, præter ceteros, & maxime Helvinum & Amundum, à filijs Sigari fusos ac profligatos, Hagbartum celebrant: A quo stuprum exinde perpessa Sigari regis filia Signe, patri interitum peperit. Nam ille ut Hagebartum ob istud in filiam facinus laqueo necari fecerit, ita vicissim eum Hagebarti frater Haquinus, Haconem Saxo appellat, peremisse in acie circa *Valbrunnam* memoratur, *stragis puteum* à multitudine cæsorum, si quis Latinum velit, dicendum.

SIVALDUS II. REX XXXVII.

SIGARO Sivaldus, ejus nominis secundus, succedens, contracto ex utroq; sexu (tantus amor defendendi regis erat) exercitu, ultoris partes sumsisse, sed prælio adversus Haquinum, parentis interfectorem, inito inque biduum animose pugnando eodem extracto, stetisse quidem ab ejus partibus victoriam, sed morte ipsius partam, memoratur. Unde cum ejusmodi rerum bellorumq; discrimina, multoties intercurrerent, regia apud Danos prosapia adeò exhausta, ut ad solam ex ea progenie superstitem Alphi filiam Iuritham, Sigari neptem, redacta fuerit. quapropter animadvertentes proceres suetæ nobilitatis regumine se destitui, regnum popularibus moderandum tradidère. Crearisq; ex plebe principibus, Ostmaro Scaniæ, Hundingo Sialandæ procurationem attribuerunt, collato in Hanonem Fioniæ dominio, ac penes Roricum atq; Hatherum constitutâ Iutiæ summâ, idque discretâ potestate. Interea apud Suecos tyrannide insignis regem agebat Gunnarus, qui concepto in Norvagos parricidiali odio, omnem, quâ poterat, gentem clade ac cædibus respergebat ultimaque eidem minitabatur. Præerat tum illis cum imperio Reginaldus extremę ætatis senex, qui inter cetera, metuens, quam unicam habebat, Drothæ filiæ, eam occulto specu abditam satellitibus custodiendam tradit. Sed Gunnarus in aciem profectus senem superat. Utque devictæ gentis ignaviam extremo ac inusitato dedecore mactaret, regis loco canẽ eis præsidere curat. Et ne quid contumelię deesset, satrapas pręterea attribuit, qui sub ejus titulo regia ministeria exsequerentur: mandavitque sub capitis pœnâ eidem cani haud aliter ac regi honorem exhiberi: In modum fere, quo olim Romanorum Imperator Caligula, quod annotatum Suetonio memini, equo suo Incitato

Post natum Christum

urbis populiq; Romani Consulatum destinavit,& præter equile marmoreum,ac præsepe eburneum præterque purpurea tegumenta, ac monile è gemmis, domum etiam & familiam,& suppellectilē dedit,quò lautius nomine ejus invitati acciperentur. Sed Gunnarus, patre Reginaldo,ut dictum,extincto, etiam filiæ exinde è specu, in quam descenderat, eductæ,trucidatis famulis,stuprum intulit,procreato ex eâ Hildigero,patri simillimo filio, qui & adeò postremum ipsi Gunnaro fuisse infestus memoratur, ut proscribi meruerit. At Borcarus nobilis Scanus, ex regis Haldani II. oriundus progenie, Drotæ matrimonium à Gunnaro occupatum intelligens, ubi ipsum vitâ privasset, sibi Drotam connubio sociavit, quæ etiam haud ægre nuptijs assensa, quod parentis ultorem jure complexura videretur. Ex quâ illi susceptus Haldanus.

HALDANUS III. REX XXXVIII.

HIC natus,ut dictum,Drothâ matre,obq; corporis animique invictum robur *Fortis* cognomento appellatus,statim juventæ primis annis ambire Iuritham cæpit,regiæ stirpis solam,ut memoravimus,tum superstitem. Eamque ubi difficilem nec facile assentientem experiretur, utpote quæ tum quasi sorte fortunâque imparem videretur fastidire, ita se exinde gessit Haldanus, quamvis & antea quoque virtutis suæ specimina edidisset, nec generis nobilitate destitui se commonstrasset, ut ejus tandem assensum obtinuerit. Nam & duodecim,qui ei custodes additi,pugiles interemit,ac principem præterea Saxoniæ Sivardum, cui nolens volens desponsata fuerat,prius è medio sustulit, quam ejus est nuptijs in totum potitus. Ex ea unicum exinde filium,diu multumq; votis petitum,suscepit,Haraldum nomine,matri singulariter dilectum; Adeò ut pater,dum bellum redintegrando regno, quod principum injurijs variè erat laceratum, adversus Sialandos & in ijs Visetum, præcipuæ opinionis pugilem, gerit, inque eo à Viseto confossus occumbit,mater,quæ habitu virili prælio intererat, filium, tum adhuc tenerum,singulari industria servatum in tuto stitit.

HARALDUS III. REX XXXIX.

SUFFECTUS igitur regi Haldano Haraldus ex Iuritha filius, *Hyldetan*, seu potius *Haldtan* dictus; utpote à superiori, quem *Hyldetan* cognominatum, Borcari non nepotem sed filium fuisse est demonstratum in rege Sigaro, & nomine & re diversus atque alius. Nam *Haldtan* ideò appellatus, quod alterum dentium ordinem à Viseto excussum eoque depressiorem haberet. Idem, occiso ante omnia parentis percussore orisque sui mutilatore Viseto,Scaniæ dominium assumpsit. Inde oppugnato extinctoque apud Iutas Hathero,nomen ejus perpes in opido Haterslebo relictum putatur. Post quæ etiam,Hundingo Roricoque prostratis,Lethram occupavit,constituto simul,quod erat à quinquumviris distractum, in pristinum suum statum ac formam Daniæ imperio. Inde quoque Asmundo Norvagiæ regi postquam sceptrum restituisset; & Daniam, ab obitu Alveri parentis, Ingo Sueciæ regulus bello lacesseret, eum Haraldus, ab Othino fatidico militiæ artes edoctus, invasisse memoratur, intraque regni fines unà cum fratre Olao trucidatum in totum delevisse, recepto solum, qui fratrum tertius erat, in gratiam suam Ingildo, ex corporis ægritudine,ut præferebat,lecto decumbente,ac belli inducias per legatos deposcente. Nec multò post,petita Norvagia,Olao Trunheimensi suppetias tulerit; ac mox Frisicæ gentis athletam fortissimum Ubbonem,Iutlandiæ fines populantem,quum armis subdere difficulter posset, milites ad eum capiendum hortatus vinculis incluserit; atque ijsdem mox vinculis exemto sororem suam in matrimonium collocavit; nactusque ex hoste militiæ socium finitimis Rheno populis tributo imposito, ac plurimo ex tractus ejusdem nationibus collecto milite, Slaviam non modò,sed & Aquitaniam Britanniamq; bello victorijsque peragrarit, vicinis circumquaque regibus ac provincijs ut nomen ejus ob summam potentiam bellique gloriam formidantibus, ità ejusdem vicissim amicitiam ac favorem passim ambientibus. Postremò terra marique adversus nepotem suum Ringonem, quem Sueciæ præfecerat, summis regni viribus confligens morte functus occubuit. Horum utriusque exercitus antequam armis infestis concurrerent, quantus utrimque apparatus fuerit,quis pugilum fortiumque virorum non è Dania modò,sed è proxima quoque Vandalia delectus habitus prolixè nominatimque à Saxone commemoratur, qui Haraldum

Haraldum texiſſe eum in modum navibus fretum illud ait, quod eſt intra Selandiam & Scaniam, Oreſundæ dictum, ut, ponte veluti ſtratum, Selandiam Scaniæ conjunxerit. Et addit ipſo in prælio, præter Haraldum, de quo dictum, promiſcuamq; multitudinem cæſa ex ducibus triginta millia, à parte verò Ringonis millia duodecim, teſte, qui bello interfuit, ac Danicis hoc ipſum rhytmis mandavit, Stercotero. Depoſitum Haraldi corpus Lethræ, ac regio more cum equis ac armis ingenti cum magnificentiâ, ab ipſo, qui eum vicerat, nepote Ringone ibidem funeratum. Qui & eo parentationis genere Danorum ſibi favorem itá conciliaſſe traditur, ut exoratus ab ijſdem ſit, HETHAM, virilis animi fœminam ac Danis gratam, Selandis reginam præficere. Quod & fecit, traditâ præterea Scaniæ præfecturâ Oloni, Haraldi ſorore nato. Verum Sialandos parere fœminæ minus decorum ratos, Olonem exinde acceſſiſſe authoribus memoratur, poſtulantes ut ſe clariſſimi regis militiæ aſſuetos muliebri jugo liberaret; Olonemque ad ſe Hetham venire juſſam, cunctis, præter Iutiam, ditionibus cedere non tam armis quàm minis coegiſſe, & ipſam inſuper Iutiam, ne fœminæ regni uſus permitteretur, vectigalem reddidiſſe. Ab hac reginâ *Hethâ* Sleſvicum, quod *Hetheby* olim nuncupatum, accepiſſe originem nominis ſunt qui autumant.

Poſt natum Christum

METHA regina.

OLO REX XL.

HUNC igitur in modum proximè ſucceſſiſſe patruo ſuo Haraldo Olonem ſcriptores referunt, magnis animi corporiſque dotibus inſignem. Quarum, inter ceteras, eâ obtutus acie fuerit, ut quod alij armis, ipſe oculis in hoſtem ageret, terreretque fortiſſimum quemque luminum ſolâ vi ac perſpicuitate. Quæ verò facta ejus facinoraq; fuerint, priuſquam ad regni ſolium eveheretur, quodque non modo Scatum & Hiallum, ſed & Thoronem regem cum ejuſdem ſatellitio proſtrarit, ac inde cognomen *Vegeti* meruerit; Ac mox ſeptuaginta piratis navali militiâ ſublatis, pacem paternæ domui totique Norvagiæ, cui tum Sivardus ejus parens imperitabat, reſtituerit, pluribus à Saxone Crantzioque commemoratur. Mox illi ex Eliſâ, Vermelandiæ regis, Olavi filiâ Omundus progenitus. Traditurque exinde adeò ſeverum regem egiſſe, ut Hethæ ſuperior contemptus, cunctis ruborem ac pœnitentiam injecerit. Unde duodecim duces, ſive patriæ calamitate moti, ſive alias Oloni olim infeſti, in eum conjurare cæperunt. Ex his fuêre Lemnius, Atyla, Thottus & Vithnus, qui licet apud Slavos præfecturam gererent, ad Danos tamen originem ſuam referebant. Hi, viribus ipſi diffiſi ſuis, Stercotherum pecunia eò redigunt, ut ferro facinus exſequeretur, ac regem balneo utentem trucidaret. At ille rem infandam auſpicaturus, qui tot pugilum ducumque arma protriverat, inermis ac diſcincti regis ſuſtinere obtutum haud valens, relato pede, ſuſpenſum habere ſcelus inſtituerat, niſi à rege, cui erat familiater notus, forteſortuna revocatus, animum reſumeret. Ac ſtatim, recurrente ad deſtinatum propoſitum mente, regem nihil ejuſmodi, à Stercothero præſertim, expectantem diſtricto mucrone proſternit, conantique aſſurgere júgulum diſſecat. Sed poſtmodum pænitudine ac pudore perculſus Stercotherus, quoſdam ex his, quorum inſtinctu uſus fuerat, in ſceleris à ſe commiſſi vindictam occidit, & cui facto manum tribuerat, præbuit ultionem.

OMUNDUS REX XLI.

A Morte Olonis, filium ejus Omundum, non tam merita parentis, quàm ſanguinem majorum ac nobilitatem intuentes, regem creavère. Qui exinde adoleſcentiæ annos egreſſus in nullo paternis operibus inferior, res ab Olone geſtas aut æquare aut tranſcendere curæ habuit. Præerat eo tempore Norvagiæ parti Ringo. Hujus filiam cum ſibi thori ſociam Omundus optaret, obſtareque rex ipſe Ringo videretur, qui generum ſpectatæ fortitudinis circumſpiciebat, ipſum Ringonem, duce Oddone, aggreſſus, poſt aliquot conflictus, navali tandem prælio ſuperavit; mortiferoque perſtrictum vulnere in hæc verba exſpirantem excepit, jucunde ſe fatum excipere ſi tali filiam connubio relinqueret. Memorat fere in eum ſenſum, ſed pluribus Saxo, addens exceſſum ejus lachrimis proſecutum Omundum; Ac filiarum alterius connubio donaſſe, cujus fidam eo in bello operam expertus fuerat, Oddonem; alteram ſibi ſervaſſe. Addunt præterea Ruſilam id temporis Norvagicam viraginem, belligerantem de rerum ſumma cum fratre germano,

Post natum Christum Trondone rege, nec ferentem rebus pro parte Norvagicis præesse etiam Omundum, Danos, quà poterat, infestare idcirco solitam; Et mox in adversum ab Omundo missas copias profligasse; Eâque intumentem victoriâ animum quoque ad ipsam potiendam Daniam intendisse, sed profligatam ab Omundo prope Hallandiam, ac fugientem ad interiora Norvagiæ, ibi obvium sibi factum Trondonem fudisse; sed ab Omundo ad extima postremò Norvagiæ compulsam, ibi tandem à fratre oppressam cæsamq́;. Ejus necem quomodo exinde à piratica regressi, qui Rusilæ militabant, Thorius Biornoq́; vindicare instituerint, apud Saxonem fusius est legere. Sicuti & illud, quod de Slavis proximè subjicitur, Omundum nimirum, cum per legatos suetum ab ijs tributum exigeret, illiq́; non modò legatos sustulissent, sed & vi in Iutiæ confinia irruptionem fecissent, septem eorum regulos uno certamine superasse, ac solitum tributi jus victoriâ stabilijsse. Ea tempestate Starcotherus longo jam senio causarium ac debile corpus trahens, ignobile atque indecorum existimabat, qui toties totque excellentes strages edidisset, si incruentâ morte defungeretur. Itaq́; aurum, quod interficiendo Olonem obtinuerat, collo appendi curavit, idq́; præmij loco cessurum percussori suo, quicumq́; is foret, significavit. Hunc quippe usum sceleftissimi precij pulcherrimum credidit. Inde Hatherus, cujus jam ante parentem Stercotherus interfecerat, cum expediundæ ejus neci se paratum offerret, multa alterno utrimq́; sermone inter sese agitasse, idq́; odis metro inclusis, ex Saxone est colligere. Et Starcotherus quidem, postquam senectutis incommoda, & quis olim fuisset, jamque esset, plurifariam perorasset, sua adjecit Hatherus, ejus non modò pugnas illustriaque certamina, sed & poësin patriaque acta versibus celebrandi studium decantans: Stercotherus econtrà brevem rerum suarum historiam retexens, inter cetera, ità cecinit:

Quid quando Curetum
Littus, & innumerâ constratum cuspide callem
Primus ligniferis docui decurrere plantis?
Namque aditurus agros consertos murice ferreo
Armabam laceros subjecto stipite gressus.
Hinc mecum egregijs congressum viribus Hamam
Enecui, mox cum Rheno duce Flebace nato
Obtrivi Curios, vel quas alit Estia gentes,
Et populos Semgala tuos. Post hæc Thelemarchos
Aggressus caput inde tuli livore cruentum,
Quassum malleolis, armisq́; fabrilibus ictum.
Hic primum didici quid ferramenta valerent
Incudis, quantumve animi popularibus esset.
Theutonici quoq́; me pœnas authore dedère,
Quum natos, Suertinge, tuos Frothonis iniquâ
Cæde reos, domini vindex, ad pocula stravi.
Nec minus hoc facinus, quando pro virgine charâ
Vno septenos necui certamine fratres
Teste loco, qui, me stomacho linquente, peresus
Non parit arenti redivivum cespite gramen.
Moxque ducis Kerri bellum navale parantis
Vicimus egregio confertam milite puppim.
Inde dedi letho Vazam, Fabrumque procacem
Multavi natibus cæsis; ferroque peremi
Rupibus à niveis hebetantem tela Visinnum.
Quatuor hinc Leri natos, pugilesque peremi
Biermenses, gentisque Hiberniæ principe capto,
Dustinæ populabar opes, semperque manebit
Nostra Bravellinis virtus conspecta trophæis.
Quid moror? excedunt numerum quæ fortiter egi,
Quodque manu gessi ad solidum celebrare recensens
Deficio, sunt cuncta meo maiora relatu,
Vincit opus famam, nec sermo suppetit actis.

Quibus

Quibus obiter recollectis, Hatherum hortatus ne à parentis sui interfectore pœnas exigere cunctaretur, cervicem ei præbuit, cum pauculos prius ex mente Stoicorum versus protulisset, à Saxone similiter Latinè expressos, in modum ut sequitur, eloquentissimos: *Post natum Christum*

Præterea Hathere privavi te patre Lenno:
Hanc mihi quæso vicem referas, & obire volentem
Sterne senem, jugulumque meum pete vindice ferro:
Quippe operam clari mens percussoris adoptat,
Horret ab ignavâ fatum deposcere dextrâ.
Sponte piâ legem lethi præcurrere fas est.
Quod nequeas fugere, hoc etiam anticipare licebit.
Arbor alenda recens, vetus excidenda, minister
Naturæ est quisquis fato confinia fundit,
Et sternit quod stare nequit. Mors optima tunc est
Cum petitur vitæque piget, quum funus amatur,
Nec miseros casus incommoda proroget ætas.

Inde exertam crumena, quam collo, ut diximus, appensam habebat, pecuniam promit Hatheroque donat. Ille accepto, quod offerebatur, vegetèque adacto gladio, seni caput demessuit. Corpus, ne busti inops haberetur, in campo, qui vulgo *Rolung* dicitur, sepulturæ mandatum. Ejus olim dentem in pinacotheca sua servasse ac talium cupidis monstrare solitum virum nobilem Henricum Emeldorpium, duodecim pollicum crassitudine, referre aliquando memini magnificum dominum Arnoldum Vitfeldium, regni Daniæ quondam Cancellarium. Omundus post hæc pace integra, relictis filijs duobus ac totidem filiabus, è vita migravit.

SIVARDUS REX XLII.

Ex quibus maximus natu Sivardus, fratre Buthlo adhuc tenero, regnum hæreditate sibi debitum (ita Saxo) consecutus. Gassarus ejus æram refert ad annum circiter Christi quadringentesimum trigesimum secundum. Bella minus feliciter gessisse fortunamque ccccxxxii habuisse novercam res ejus satis indicant. Nam & Scania ejus temporibus in prædam Suecis patuit, rerum tum apud eos potiente Gotharo. Hic enim Sivardi sororem, sibi peculiariter adamatam, cum in matrimonium expetijsset, ejusque assensum, missa legatione, obtinuisset; ac nihil præter nuptias restaret, misit, quo prius legato usus fuerat, Ebbonem, qui ad se sponsam deduceret. Eoque forte fortuna in agresti quodam apud Hallandos tugurio pernoctante, in eum se vertit hospes ipse unà cum fratribus hæc erat consuetudo, ut hospites suos, præsertim lautiores, clam, certo machinamento circa lectos ad id præparato, trucidarent. Sed Ebbo insidias animadvertens, ideoque insomnis agens, pugnando feliciter evasit, relicto ex suis uno alteroque: Ac se confestim ad Gotharum retulit, cladis potius suæ, quam legationis eventum declaraturus. Gotharus rem à Sivardo profectam, sinistrè autumans, ab eo injuriæ vindictam repetere confestim instituit, Scaniamque, ut diximus, suam fecit, ablata simul, quam sibi sponsam elegerat, Sivardi regis sorore. Sivardus verò cum se interea in Iutiam recepisset, eam ei Slavi armis illatis eripuerunt, unà cum filio Iarmerico, filiabusque, tum adhuc admodum parvulis, in captivitatem abductis: adeò ut solas sibi, quæ erant inter Iutlandiam Scaniamque mediæ, insulas Sivardus retinuerit. Ex quibus dum in Scaniæ præsidem, à Gotharo constitutum, bellum reparat, præsidem quidem è medio sustulit, sed ipse eadem in acie peremptus occubuit. Iarmericus exinde, quibus artibus qualique industria è custodia ac captivitate, in quam eum Slavi deduxerant, egressus sit, à Saxone pluribus commemoratur.

BUTHLUS REX XLIII.

Extincto Sivardo, Danici regni sceptrum tutatus ejus frater Buthlus, omniaq; vice regis exsecutus moderatusq; memoratur, dum filius Sivardi Iarmericus è Slavica custodia domum redijsset. Quo ad lares regresso, Buthlus, abdicato imperio, se privatum continuit. Iarmericum verò nepotem ejus amice magnificeq; exceptum proceres diademate ornarunt omniumq; suffragijs regem proclamarunt.

Post natum Christum

IARMERICVS REX XLIV.

IARMERICI ad solium regium evecti res paulo fusius enarrat Saxo; Quod Sueciam scilicet Suecosque, oppresso rege eorum Gotharo, parentis sui hoste, Daniæ regno subjecerit; impositâ exinde Slaviæ quoque populis, Sembis ac Curetibus, qui imperium ejus detrectarant, obsequij reverentia: quodque è piraticâ rediens classem Slavorum interceptam navali prælio deleverit, ac eo facinore priorum victoriarum titulos decorarit. Ac demum, quod in rupe editissimâ, dum undique gentium manubijs locupletatur, mirifico opere arcem sit molitus, in cujus magnificentiam omnem propemodum opum suarum apparatum congesserit, fixis in eâ undiquesecus excubijs. Ac mox, domesticis hoc pacto rebus compositis, quod denuò ad externas cupidinem verterit; atque institutâ navigatione, quatuor ex Hellesponto profectos fratres in oceano obvios impugnarit, ac misso inox prælio, sororem eorum ac medietatem tributi, quâ victos oneraverant, sibi pactus fuerit. Eam Græcanici generis virginem, postea Iarmerici conjugem, nescio an satis ad genium Græciæ, Svavildam Saxo nominat; adjiciens, arte cujusdam Bicconis apud Iarmericum exinde adulterij cum privigno suo Brodero, Iarmerici filio, accusatam, inmani ob id supplicio, quod graphice idem describit, à Iarmerico affectam: Ac postmodum re intellectâ, ad ultionem ab extremo Græciæ Hellesponto fratres accurrisse: Et Iarmericum in arcem jam memoratam, ut se defenderet, confugientem, ibi oppugnatum expugnatumque pedibus manibusque truncasse: ac ipsos quoque eâdem invasione consumptos prostratosque interijsse.

BRODERVS REX XLV.

BRODERUS, non quidem ex Swavildâ sed ex alio jam ante susceptus matrimonio Iarmerici filius fuit. Enim pater, quod cum Swavildâ, ut memoratum, consuevisse ex delatione Bicconis perhiberetur, post necem, de quâ dictum, Suavildam, suspendio damnaverat, moderante in hunc modum sententiam eodem Biccone, ut, fulcimento suspensi pedibus subjecto, eoque allevatus à strangulatione servaretur. Itaque laquei nexibus implicito Brodero, intrat triclinium regium Broderi canis, quasi deflens domini sui interitum, simul & accipiter ejusdem introvolans plumas sibi evellebat. Unde rex capto omine, quod scilicet, sublato Brodero, veluti implumis ac orbus sineque liberis & hærede ageret, præpropere, qui eum laqueo exuerent, mittit. Sicque liberatus Broderus Iarmerico patri, in modum, ut memoratum, neci dato, parum idoneus (ità Saxo, nec quidquam præterea addens) successit in regnum.

SIVALDVS REX XLVI.

DEFUNCTO Brodero, regium nomen atque administrationem adijt Sivaldus. Cujus imperium licet longi temporis fuisse ex authoribus satis intelligatur, res tamen ejus actaque ad publicum patriæ bonum prodita nusquam annotata occurrunt. Filius ei Snio fuisse memoratur, qui, patre jam senio atque annis fesso, instructâ cum classe oceani oras ingressus res patriæ non solum servavit, sed regum etiam priorum socordiâ variè diminutas auxerit inque statum pristinum revocarit. Quorum meritorum aspectu in regem electus mox etiam, parente vitâ functo, omnium votis regio diademate atq; honore donatus eidem in plenum successisse narratur.

SNIO REX XLVII.

SIVALDUM itaque Snio exceperit. Ac statim, suscepto imperio, Eschilli atque Alkili pugilum insolentiam comprimendo, Scaniam, à Daniæ societate per bella semotam, eidem postliminio conjunxit. Inde cum ambisset sibiq; in conjugem per nuncios clandestinos postulasset Gothiæ regis filiam, eosque nuncios parens puellæ, in pœnam quasi improvidæ legationis, suspendio affecisset, in eum contracto exercitu, movisse Snio proditur, exigendæ ultionis cupidus. statutaque inter regem utrumque lex, ut res utriusque nomine per athletas gereretur, ac regum alteruter, pro variâ pugilum fortunâ, aut proprium perderet,

perderet, aut alienum acciperet imperium, victique regnum in præmium victoriæ reponeretur. Quo evenerit, ut Gothorum rex pugilum suorum infortunio superatus, cedere regno Snioni coactus sit. Filiam autem ejusdem Gothiæ regis, quam, ut dictum, sibi in matrimonium Snio petierat, cum intellexisset Sueonum regi connubio traditam, quendam obsoleto habitu ac stipem ostiatim efflagitantem ad eam tentandam subornat. Atq; iste, egentium more, ubi limen regalis palatij accederet, ac, visa reginâ, exili voce accinens diceret, *Amat te Snio*: Illaque, dissimulato, quem auribus exceperat, sono, in regiam continuo gradu procederet, ac mox velut aliud agens retrogressa, obscuro, & vix aures offendenre, sibilo recinuisset, *amantem*, inquiens, *me redamo*: Egenus ille haud cunctatus, altero statim die ijsdem se foribus applicat mutuisque nutibus ac sibilis tantum postremò effecit, ut inde è Suecia ad Daniæ regno conterminum quendam locum, cujus indicium mendicabulo isti fecerat, profecta regina, se Snioni stiterit. Unde diuturna postmodum inter utrumque regem exorta bella, cum alter sibi tabulis nuptialibus legitimè pactam repeteret, alter liberam ac sponte sua ad se venientem remittere, aut à se dimittere, sibi integrum negaret. Tom? nat. Christ. ...

Ejus tempestate, exortâ per Daniam universam annonæ charitate, cum interimere senes atque invalidos omnemque imbellem ætatem regno exigere plebiscito Aggonis & Ebbonis esset pronunciatum, mater eorum Gambara, Gambaruc est in Saxone, Icelestum consilium aversata, suasisse memoratur, ut, sorte ducta, excederent omnes domo, ad novas terras imperiumque constituendum, quicunque arma ferre possent. Itaque multi patria extorres Aggone & Ebbone ducibus, primum Blekingiam advecti, atq; inde Moringiâ præternavigatâ, ad Gothlandiam se applicuerint. ubi & Paulo teste, (ita Saxo habe.) authore Frig Dea Longobardorum vocabulum, quorum postea gentem condiderunt, traduntur adepti. Tandem ad Rugiam se applicantes desertisque navigijs solidum iter ingressi cum multum circumquaque terrarum emensi armisque depopulati fuissent, post editas late strages, postremò petitis in Italia sedibus, priscum gentis vocabulum suo nomine permutarinr. Hoc alij ad æram Christi OLXXXVI, alij ad OCLXXXVI, referendum existimant. Crantzius coloniam hanc ductam putat sub Haraldo secundo, anno, quem & Prosper ponit, CCCLXXXIV; & plusquam exinde seculum, ad annum nimirum Christi CCCCLXXXIV. consedisse in insula Rugia ac tum demum, regnante, de quo loquimur, Snione Dannoium versus castrametatos ac tandem Italiam occupasse. Nos de tota hac re ac gente ipsa cum antea nonnihil diximus, tum & libro statim proximo plura dicemus. CCCCL. XXXIV.

Quam autem Saxo hoc loco emigrationem refert, eam authore Paulo Diacono se prodere, nec eo habere antiquiorem scriptorem, satis videtur innuere. Quamvis ejus egressionis ante Paulum Diaconum, ut & alibi nobis ostensum, Prosperi Chronicon mentionem faciat, & in Pauli verbis non Blekingia aut Moringia, sed vice earum Scoringia & Mauringia nomineutur. quarum Scoringia, ut existimo, Sconingia fuerit. Deinde priscum gentis vocabulum, quod Longobardico permutarint, Saxoni silentio præteritum, Vinulorum fuit, ut habet Diaconus. Et Ducum quoque nomina, quæ Ago & Ebbo Saxoni, eidem, corruptius expressa, sunt Ibor & Aio; cui & Frig Dea, Frea dicitur. Idem etiam primum è Scandinavia, quam errore tralaticio insulam facit, egressos eosdem Vinulos memorat, atque inde post Scoringiam Mauringiamque intratas, Gotlandiam attigisse; Inque Scoringia, authore Frea, nomen accepisse Longobardorum, non, ut apud Saxonem est, in Gothlandia; addita, quam & Saxo præterit, occasione ejus nominis à Vodane & Frea ipsis inditi, quod fœminæ scilicet capillos haberent ità compositos ut ultra os mentumq; propenderint, & viris quoque barbæ essent prolixiores. Ac mox Ibori & Ajoni ducibus defunctis Agelmundum Agonis filium successisse addit, ex Gungincorum generosissima gentis prosapia oriundum: Eundem deinde Agelmundum ad flumen quoddam, cujus nomen omittit, cum gente & copijs suis delatum, idque transire ab Amazonibus prohibitum; sed ope Lamissionis, qui ex Amazonibus unam monomachiâ devicit, flumen omnes superasse: atque ibi à Bulgaris impetitos Agelmundum in illo conflictu amisisse: Eique successorem datũ Lamissionem, de piscina, ut antea memoraverat, ex qua infantulus forte fortuna protractus fuerat, ità nominatum: Atque ei postquam Lechus, & illi vicissim Hildeocus, atque ei demum Gudeocus successissent, Rugorum provinciam Longobardos occupasse, orto nimirum inter Edoagrum regem Turcilingorum, ac Rugorum Feletheum bello; quorum Feletheum, superatis Rugis, odoacer extinxerit. Ità enim de Agelmundo primo Longobardorum rege deque Lamissione, Lecho, Hildeoco & Gudeoco, Agelmundum secutis,

Post natum Christum

secutis, deque Rugis, post superiora illa Saxoni, ut ostensum, partim dissentientia, partim convenienter relata, habet porro Diaconus libri sui primi Capp. XVI. XVII. XVIII. & XIX. ubi inquit: *His temporibus inter Odoachar, qui in Italiâ per aliquot jam annos reghabat, & Feletheum, qui & Feva dictus est, Rugorum regem, magnarum inimicitiarum fomes exarsit. Qui Feletheus illis diebus ulteriorem Danubij ripam incolebat, quam a Norici finibus idem Danubius separat.* Hisque interjectis nonnullis de beato Severino, Noricorum tum fines incolente, addit continuò: *Adunatis ergo Odoachar gentibus, quæ ejus ditioni parebant, id est, Turcilingis & Herulis Rugorumque parte, quos jam dudum possederat, nec non etiam Italiæ populis, venit in Rùgeland pugnavitque cum Rugis ultimâque eos clade conficiens, Feletheum insuper eorum regem extinxit. Vastataque omni provinciâ, Italiam repetens, copiosam secum captivorum multitudinem abduxit. Tunc Longobardi de suis regionibus egressi, venerunt in Rugeland, quæ Latino eloquio Rugorum patria dicitur, atque in eâ, quia erat solu fertilis, aliquantis commorati sunt annis.* Hactenus Diaconus. Atque inde, duobus post Gudeocum regibus, nimirum sub Tatone: vult idem progressos demum Longobardos è Rugilandiâ, habitasse patentes campos, quos ait eorum sermone *feld* appellatos: addens præterea ab Andoino qui ex rege Valtaro nepos Tatonis fuit, quiq; annū circa Christi DXXVIII. claruerit, traductos postremò in Pannoniam Longobardos.

DXXVIII.

Quæ omnia si examinare atque introspicere pressius velimus, difficultates passim ac salebras, præter jam dicta, inveniemus; & æram præsertim egressionis, tot post Christum seculis, minime respondere genti, quæ jam ante Christum natum, in Germaniâ borealiori sedes tenuerit, docentibus id æqualibus eorum propemodo temporum authoribus, uti monstratum jam ante monstrabuntque sequentia. Nec omittendum isto præcipue loco vetustum quoddam rhytmicis metris linguâ genti vernaculâ cantitatum olim apud Gotlandiæ incolas carmen: quo sane, quod ad istam emigrationem, multò verius multoque accuratius, quam est à Paulo præstitum, celebrari omnia comperio. Fuisse autem boreæ genti annalium ac memoriæ veluti genus ejusmodi versiculos cum ex alijs tum ex Tacito non semel est indicatum, qui Tuisconem ejusmodi antiquis olim carminibus celebratum Germaniæ populis memorat. Hoc igitur Carmine, quod statim subjiciemus, Vinulos, Vinnelandos & Vendelboos fuisse, qui nunc Cimbricæ Chersonesi est populus, satis intelligitur; Nec eos apud Scoongiam aut Gotlandiam, instinctu Freæ Deæ, ut habet fabulose Diaconus eumque secutus Saxo noster, occasione, ut dictum, capillorum & barbæ prominentioris nominatos Longobardos, sed illud demum vocabulum à devictâ eâ gente traxisse, postquam eum borealioris Germaniæ tractum armis suum fecissent. Atque ità jam veritas veteri historiæ sequentique constabit, cum aliàs fabricentur longè post æram Christi Longobardi, qui jam ante natum in terris Christum à temporum eorum, ut indicatum, authoribus, fuisse Germaniæ borealioris populi sunt commemorati. Postremò in eodem illo historiali Carmine, etiam Ducum nomina *Ago* & *Ebbo*, non, ut effert corruptè Diaconus & ante eum Prosper, *Ibor* & *Aio*, nominantur. Agelmundus verò Agonis filius, primus gentis Rex, additâ aspiratione, Hagelmunder dicitur, in modum ut sequitur:

Ebbe oc Aage de helde saa fro/
  Siden de for hunger aff Schaane dro/
Da stedde de näst varum guthe Gudland/
  Met gam'e oc ungum quinde oc mand/
Deris Snecker varum halve fierdum stie
  Oc hundrum mendum inden huerum di/
De neffnde sig Vinilinder/ jach sige kand/
  Effter Ebbe huilken kom aff Vendelbo land/
Dog de varum baadum Gödinge köningum/
  Meden Aage varenum moders sönnum/
Wir togum till verge baadum store oc smaa/
  At de skulle ey vorum landum naa/
De bede off allum met quindendum Röst/
  Ad wir willum komme dennum till tröst/
Wi toekum till giffel/ hoffuigmendenum badum/
  At de skullum icke for möcket radum/
So duelde de näst VI. maanedum ive/
  De varum der veder saa meckut froe
Wir lodum dennem fölgum met snecker thi/
  Och hundredum mandum indum huerum di/

Post natum Christum

Till Rolandum lodum de standum da/
  Jach land med sandenum slaum fraa/
Derum macke kundum ingen standum moed/
  De vundem håd landum under derum foed/
Oc andrum landum/hinlickum der logum nest/
  For lycken vaar dennum allum ridum best/
Der hoffuitz mendum aff Dödum varum qual/
  Gaffue de sig icke till lengrum taal/
Meden valdum til koning einen fracker mand/
  Hagelmundes hand håd/jack sige kand/
De slogum de Longobarder indum derum land]
  Der bleff icke leffuend einum enste mand/
Saa lode de sig Longobarder kallum/
  Pannonien bestriddum de oc med allum/
Oc togum saa indum Vallandum nåst
  Der rimedis dennum lycken allum best/
Håd er vel skreffuet/had er vel spuit
  Huad de haffde sidum mandelickum giurt/
Oc mest sidem de indum Vallandum kom/
  Håd er vel kynde allum verdum om/
Fordi aff dennum leed mangum mand möder
  Till Karl Keyser hin stura fick lagd dennum öde.

Quorum ex ultimo versu intelligi postremò datur concinnatum hoc Carmen finitâ jam imperij Longobardorum periodo, rerum per Germaniam Italiamque late potiente Carolo, qui ob res præclare ampliterque gestas Magnus est appellatus. Snioni autem, ut ad eum, unde digressi sumus, redeat oratio, successor Biorno tribuitur. Ille an ei filius fuerit, & quâ ex matre natus, authores haud referunt.

BIORNO REX XLVII. HARALDUS IV. REX XLIX.

BIORNONIS res domi forisve gestas nulli annales aut monumenta nos docent; sicuti nec Haraldi, qui eum exceperit, nominis ejus tertius. Tantùm refertur summam rerum assecutus, filioque Gormone exauctus, regnum eidem reliquisse. Nobilissimus Vitfeldius Biornonem ferrei lateris, vulgo *Iernside*, cognomento afficit, authore, quo id habeat, non addito. Refertque æram ejus, ex Gassari calculo, ad annum Christi DXVIII. Haraldum verò claruisse ejusdem Christi anno DCCXI. adeò ut colligendum inde addat, si inter Biornonem Haraldumque reges intermedij nulli fuerint, imperasse eorum quemque annos circiter centum & octuaginta. Quod sane vix esse verosimile cum eodem fatear. At ipse Gassarum si rectis oculis inspexi, refertur Biornonis æra non ad DXVIII, sed ad Christi annum DCLIV. Haraldi verò ad DCCXI. Gormonis, qui Haraldum excipit, ad DCCXLI. atque inde Gotrici ad DCCLXXIV. Ut ita hic calculus habere magnopere alogi nihil aut absurdi videatur: nisi inter Snionem & Biornonem, quæ ab eodem notatur temporis æra, ut Snio nimirum imperare cæperit anno Christi DLXXVII. Biorno verò, ut indicatum, anno DCLIV. majorem hiatum atque intervallum faciat. Quod tamen haud tantum sit, ut eo nomine sollicitari debeat, qui à Saxone est positus, & ab omnibus huc usque receptus, regum census ac series. Et maxime cum ij, qui Snioni ad usq; Biornonem numero septem, ut sunt *Rorichus*, *Sueno*, *Gotlachus*, *Haraldus*, *Eschyldus*, *Vermunbus*, *Omundus*, serie continuâ ab illis, qui hoc urgere jam nuper cæperunt, subjiciuntur, atq; inde qui Biornoni & Haraldo ab ijsdem interjicitur *Ethelbalder*, ejusmodi fere sint, qui ad Daniã haud spectent. Nam primus *Rorichus*, à quo sequentes ut à stirpe ac progenitore descendunt, Rex Alemannorum, non Daniæ fuit. Diserte enim Gregorio Turonensi lib. I. cap. III. & XXXIV. *Chrocus* est Alemannorum rex; Alijs chronologis *Erocus* item *Cracus*, nec aliter quàm Alemannorum rex intelligitur. Adeo, ut capite & archego, qui assumitur hujus fabulæ, *Eroco* everso, reliqui concidant necessum est. Nam *Gotelacum*, qui ijsdẽ ut purpura panno intermiscetur, certũ quidẽ est a probatis authoribus, & eorũ antiquissimo Gregorio Turonensi jã memorato, regem Danorũ agnosci & ad ærã circiter Christi DXVI. referri; At eũ ab Eroco aut Chroco Alemannorũ rege prosapiã trahere ejusq; ex filio nepotem habendũ, quò iste insititius regũ catalogus abire videtur, ecquis unquã alicujus nominis chronologorũ prodidit? Sed

Post natum Christum

Crantzium objiciunt, qui primus huic æræ ſcrupulum injecit. Verum id quidem. At Crantzius, poſito primum de Longobardorum è Scandia egreſſione teſtimonio ac calcuculo Proſperi, quo inter chronologos, qui ejus emigrationis meminêre, antiquior non occurrit, cum exinde longam ſibi fingat eorundem apud Rugos moram, ſecutus fortaſſe Diaconum, quem falli ac fallere ſubinde hîc ſupra demonſtratum, mirum non eſt in Daniæ quoque regum calculo, quem ad iſtum exigit, hallucinari. præſertim cum æque incerta ſit priorum hæc regum Daniæ æra, utpote à veterum nullo commemorata, & à Saxone quoque ſilentio prætenta. Ut ità ceteri, qui Saxonem ſequuti, per conjecturas hîc agere, nihilque demonſtrare certi poſſint; & aliud hîc Crantzius, aliud Gaſſarus, alijque aliud adferant. Interim *Gotilachum*, & ſi qui ejuſmodi ſint, probatis authoribus indicati, ac certâ ærâ inſigniti reges, nobis haudquaquam inſuperhabendi. De quibus & ſuo mox loco atque ordine referre haud omittemus. Nunc Gormonem videamus.

GORMO REX L.

GORMONEM inter priſcos Danorum duces non infimæ laudis locum rerum præclare geſtarum tituli aſsignant. præſertim in perveſtigandis rerum non obviarum ſecreti curam, ejus atque induſtriam qui volet cognoſcere, apud Saxonem legendo vix ſatis mirabitur. Et maximè, ut alia mittam, illud dignum notatu, de Torchillo, qui, terrâ marique ſuſceptis itineribus aliquot planè Ulyſſeis, multas ærumnas ac pericula, tam cum rege ipſo quàm in gratiam regis, dum ſimul naturæ ſcrutandæ incumbunt, exantlarint, ad extremum in Germaniam, Chriſtianis tum ſacris imbutam, deveniſſe refertur; ibique religionis rudimenta eidem propalata. Quæ & regi totique populo communicata expoſuiſſet, aperuiſſetque diligentius, modo & regem ipſum Torchillumque ſupereſſe diutius fata permiſiſſent.

GOTRICUS REX LI.

HUIC Gotricum filium ſucceſſiſſe tandem & Saxo alijque demonſtrant; eum nimirum, quem Godefridum Stadenſis Abbas alijq; nominant; quemq; cum Carolo Magno belligeraſſe victriciaq; ad Rhenum uſq;, ſubjugatis Friſijs, ſigna circumtuliſſe certæ rerum memoriæ atteſtantur. De quo priuſquam dicere incipiam, illa tempora eaſq; gentis res atque expeditiones, quæ poſt nimirum Cimbrorum ſuperius enarrata arma nomenque celebratum, tam adverſus Romanum, quam Francorum exinde imperium alioſq; populos, ſub nomine nimirum Gothorum, Vandalorum, Rugorum ac Longobardorum, ut & Anglorum Vitarumq;, ſuſceptę fuerunt, Saxoni Grammatico alijſque domeſticis ſcriptoribus non memoratas, proxime ſequentibus libris duobus propius enarrandas diſcutiendaſque, ſed quàm poteſt brevisſime, præmittam.

Regum verò, qui modò ad Gotricum uſque explicati, ut uno quaſi intuitu habeantur omnes, talis & ſeries & ordo eſto:

1. *Dan* ſive *Danus* annis ante Chriſtum CCCCLXXXX. juxta Gaſſarum; juxta alios MLXXIII. ſecundum Suffridum Petri, CCCVIII.
2. *Humblus.*
3. *Lotherus.*
4. *Scioldus.*
5. *Gramus.*
6. *Suibdagerus.*
7. *Guttormus.*
8. *Hadingus.*
9. *Frotho I.*
10. *Haldanus I.*
11. *Roe.*
12. *Helgo.*
13. *Rolvo Krage.*
14. *Hiartvarus.*
15. *Hotherus.*
16. *Roricus* Slingebond.
17. *Vigetus.*
18. *Wermundus.*
19. *Uffo* qui & Olaus.
20. *Danus II.*
21. *Hugletus.*
22. *Frotho II.*
23. *Dan. III.*
24. *Fridlevus Celer.*
25. *Frotho III.* ſub hoc Chriſtus naſcitur.
26. *Hiernus.*
27. *Fridlevus II.*
28. *Frotho IV.*
29. *Ingellus.*
30. *Olaus.*
31. *Haraldus I.*

32. *Frotho*

[illegible] *Frotho V.*
[illegible] *Haldanus II.*
[illegible] *Unguinus* five *Huguinus.*
[illegible] *Siwaldus I.*
[illegible] *Sigarus.*
[illegible] *Siwaldus II.*
38. Quinquemviri rebus Danicis præfecti.
39. *Haldanus III.*
40. *Haraldus II.* Hic ejectis quincumviris monarchiam restituit.
41. *Olo.*
42. *Omundus.*
43. *Siwardus.*
44. *Buthlus.*
45. *Iarmericus.*
46. *Broderus.*
47. *Siwaldus III.*
48. *Snio.*
49. *Biorno.*
50. *Haraldus III.*
51. *Gormo.*
52. *Gotricus,* qui & *Godefridus.* Hic bella cum Carolo Magno gessit an. circiter Christi DCCLXXXX.

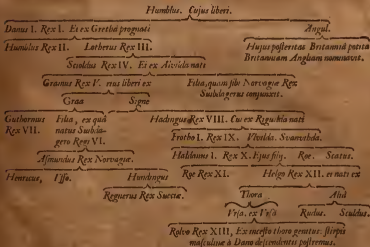
His triplex subjeci eorundem regum stemma genealogicum.

Primum continuâ serie à Dano primo stirpem regum masculam adusque Rolvonem, Frothonis I. abnepotem, qui omnium est ultimus, deducit.

Alterum à Suanvidâ, quæ filia fuit Hadingi, soror Frothonis primi, uxor verò Regneri Sueciæ regis, qui pater Hothobrodi memoratur, ex qua Hotherus Daniæ Sueciæque rex natus, eam prosapiam adusque Haldanum II. in quo defecit, prosequitur.

Atque inde Unguinus, Gothiæ rex, Haldani II. socer, ac proavus Guruthæ cum liberis assumptus. Quorum Gurutha Unguini neptis cum sola stirpis istius regiæ superesset, Haldano III. nupta stemma regum feliciter exinde propagavit; idq; tabulâ tertia ad Gotricum usque exhibetur. Cujus exinde progenies primos & aborigines hos reges, quorum Christophorus Bavarus postremus fuit, ad domum usq; novam ac stemma aliud, Oldenburgicum nimirum, serie nusquam interruptâ deducit finemque prosapiæ huic universæ statuit. Ut locis exinde suis historiæ contextus, &, quæ illi subjungentur genealogica schemata, clarius commonstrabunt.

STEMMA I.

STEMMA II.

SUANHVIDA *soror Frothonis I. nupta Regnero Sueciæ Regi. Eorum filius*

Hotobrodus. Cui duo filij

Atislus Rex Norvagiæ. Vxor ei Vrsa mater & soror Rolvonis.

Hotherus Rex Daniæ. Ei ex Nannâ natus

Roricus Rex. Cuius nati

Gerutha, nupta Hardevendelo Iutlandiæ præsidi. Eorum filius

Amlethus. cui binæ conjuges

Filia regis Britanniæ; ex qua ei natus filius.

Hermetruda regina Scotiæ nupta postmodum Vigleto.

Vigletus Rex. ei ex Hermetruda natus

Vermundus Rex. Ei natus

Vsso Rex. Ei natus

Danus II. Rex XX. is genuit

Hugletum Regem. cui progenitus

Frotho II. Rex XXII. Ei natus

Danus III. Rex XXIII. Cui filius fuit

Fridlevus Celer Rex. Ei natus

Frotho III. Rex XXV. sub quo Christus est natus. Frothonis conjuges

Hermunda Regis Vngariæ filia

Alvildâ Regis Norvagorum filia. Ex hac susceptus

Fridlevus II. Rex XXVII.

Olaus. *Frotho IV. Rex XXVIII.*

Ingildus Rex. Ei suscepti ex filiâ Suertingi Saxoniæ principis

Frotho. Fridlevus. Ingildus & Olaus Rex. Ejus filij

Frotho V. Rex XXXII.

Haraldus I. Rex XXXI. Ei nati ex Caroli regis Gothiæ filia Signe

Haraldus. qui cum fratre brevi tempore regnavit.

Haldanus II. Rex XXXIII. is, nullis ex Sigrithâ filiâ Vnguini regis Gothiæ susceptis liberis, regnum in socerum suum Vnguinum transtulit.

STEMMA III.

STEMMA III.

Vnguinus sive Huguinus Rex, ab Haldano II. ut dictum, genero suo assumptus filium habuit

Sivaldum I. *Regem* XXXV. *ei natus*

Sigarus Rex. cui filiâ unâ & filij tres

Signe ab Hageberto compressa. — *Sivaldus* II. *Rex* XXXVII. — *Alger.* — *Alphus, ex filiâ regis Gothiæ Sivardi tulit.*

Filiam, regi Sueonum Ringoni nuptam. — *Filiam, quæ ex Sivardo rege Norvagiæ suscepit* — *Haraldum* II. *Huldetan, Regem* XL.

Olaum sive Olonem Regem. cui natus

Omundus Rex. Et nati ex filia Ringonis,

Sivardus Rex. — *Buthlus Rex.* — *Filia nupta Gothero Norvago.*

Filia I. — *Filia II.* — *Iarmericus, qui ex Suavildâ liberos non suscepit. Ex aliâ natus.*

Roderus Rex. cui natus

Sivaldus III. Rex XLVII.

Snio Rex.

Biorno Rex.

Haraldus III. Rex L.

Gormo Rex.

Gotricus Rex. Cuius postea stirps adusque Christophorum III. omnium que ex hac prosapiâ ultimum continuata, suo exhibebitur loco.

LECTORI.

EXPLICATA superius Cimbrorum in Italiam expeditione, adjecimus obiter, occasione verborum Sallustij, quæ sunt posita paginâ 9. quænam jam antea ex Galliâ populisque Transalpinis nationes Italiam similiter infestatint, diximusq; Senones eos Gallos fuisse, ducesque præcipuos nominatos *Brennum, Britomarum, Viridomarum:* Et eorum deinde reliquias in Græciam & Asiam effusas *Gallo-græcos* appellatos. Quæcum eum in modum à nobis eo loci paucis sint indicata, operæ pretium nunc censui, colophonis quasi loco, ipsa authorum verba eòdem spectantia hîc integrè subjicere: Ut simul constet, qui authoribus Galli sæpenumero appellantur, lato modo & quomodo ipse Sallustius, verbis supra positis, Cimbros Theutonesque Gallos quoque dixit, esse accipienda. Nam, ut statim patebit, Livij loco, qui primò ponetur, licet Senonum ibi Gallorum expeditio memoretur, Gallos tamen accipi haud strictè posse indicio sint ibidem ducum nomina, cum *Elitovius*, ne de Brenno dicam, inter Teuthones populosque Germaniæ diserte eidem Livio recenseatur. Atque inde in verbis Flori, qui nominatur inter Gallos Insubres *Viridomarus*, de quo tertia opima spolia retulerit Claudius Marcellus, fuisse Germanum, & à Rheno non modò profectum, sed, Rheno trajecto, devenisse in Gallias indicabunt perspicuè Propertij versus, qui ità habent Elegiâ penultimâ Lib. 4.

Claudius à Rheno trajectos arcuit hostes
Belligerans; vasti parma relata ducis
VIRDOMARI, *genus hic Rheno jactabat ab alto*
Nobilis erectis fundere gesa rotis.
Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis
Torquis ab incisâ decidit unca gulâ
Nunc spolia in templo tria condita &c.

Adjeci deinde ex Iustino quoque paucula de bellis Gallo-græcorum in Græciâ Asiâque: Atque ultimo etiam *Bellum* ipsum *Cimbricum*, cujusmodi id à Floro Orosioque est enarratum. Quæ omnia ad lucem antecedentium, & præsertim illius de Cimbris Teuthonibusque superius positæ historiolæ pleniorem ornatum haud parum factura nullus ambigo. Nec omissa denique, occasione Teuthoboci, *de Gigantibus*, deque gentium nonnullarum & præsertim borei populi origine, & an illa, ut volunt quidam, à gigantibus sit repetenda, *Dissertatio* sive ADDITAMENTUM nostrum. Nunc ordine singula videamus.

De primis Senonum Gallorum itemq; Germanorum in Italiam expeditionibus, Bellevoso, Elitovio ac Brenno ducibus:

Ex Livij Libro V.

Galli cur Alpes transierint.

„ ADVENTANTE fatali urbis clade, legati ab Clusinis veniunt, auxilium adversus
„ Gallos petentes. Eam gentem traditur fama dulcedine frugum, maximeque vini
„ nova tum voluptate captam, Alpes transisse: agrosque ab Etruscis ante cultos possedisse:
„ & invexisse in Galliam vinum illiciendæ gentis causa Aruntem Clusinum, irâ corruptæ
„ uxoris ab Lucumone; cui tutor is fuerat ipse, præpotente juvene, & à quo expeti poenæ,
„ nisi externa vis quæsita esset, nequirent; hunc transeuntibus Alpes ducem, auctoremque
„ Clusium oppugnandi fuisse. Equidem haud abnuerim, Clusium Gallos ab Arunte, seu quo
„ alio Clusino adductos; Sed eos qui oppugnaverint Clusium, non fuisse qui primi Alpes transierint,

transierint, satis constat ducentis quippe annis ante, quam Clusium oppugnarent, urbemque Romam caperent, in Italiam Galli transcenderunt: nec cum his primum Etruscorum, sed multò antè cum ijs, qui inter Apenninum Alpesq; incolebant, sæpè exercitus Gallici pugnavêre. Tuscorum ante Romanum imperium latè terrâ marique opes patuêre, mari supero inferoque, quibus Italia insulæ modo cingitur, quantum potuerint, nomina sunt argumento, quod alterum Tuscum communi vocabulo gentis, alterum Adriaticum mare ab Adriâ Tuscorum coloniâ vocavêre Italicæ gentes. Græci eadem Tyrrhenum atq; Adriaticum vocant. Ij in utrumq; mare vergentes incoluêre urbibus duodenis terras, prius cis Apenninum, ad inferum mare: postea trans Apenninum totidem, quot capita originis erant, colonijs missis: quæ trans Padum omnia loca, excepto Venetorum angulo, qui sinum circumcolunt maris, usque ad Alpes tenuêre. Alpinis quoque ea gentibus haud dubiè origo est, maximè Rhetis, quos loca ipsa efferarunt, nequid ex antiquo, præsertim sonum linguæ, nec eum incorruptum, retinerent.

De transitu in Italiam Gallorum hæc accepimus: Prisco Tarquinio Romæ regnante, Celtarum, quæ pars Galliæ tertia est, penes Bituriges summa imperij fuit, ij regem Celtico dabant. Ambigatus is fuit, virtute fortunaq; cum sua tum publica præpollens; quod in imperio ejus Gallia adeò frugum hominumque fertilis fuit, ut, abundans multitudine vix regi videretur posse. Hic magno natu ipse jam exonerare prægravante turbâ regnum cupiens; *Bellovesum* ac *Sigovesum* sororis filios impigros juvenes missurum se esse, in quas dij dedissent augurijs sedes, ostendit. quantum ipsi vellent numerum hominum, excirent, nequa gens arcere advenientes posset. Tum *Sigoveso* sortibus dati Hercinij saltus, *Belloveso* haud paulò lætiorem in Italiam viam dij dabant. Is, quod ea gens populis abundabat, Bituriges, Arvernos, Senones, Heduos, Ambarros, Carnutes, Aulercos, excivit. Profectus ingentibus peditum equitumque copijs, in Tricastinos venit. Alpes indè oppositæ erant quas inexsuperabiles visas, haud equidem miror nullâ dum viâ (quod quidem continens memoria sit, nisi de Hercule fabulis credere libet) superatas. Ibi cum velut septos montium altitudo terreret Gallos, circumspectarentq; quanam per juncta cœlo juga in alium orbem terrarum transirent, religio etiam tenuit: quod allatum est, advenas quærentes agrum ab Salyum gente oppugnari: Massilienses erant hi, navibus à Phocide profecti. id Galli fortunæ suæ omen rati adjuvere, ut quem primum in terram egressi occupaverant locum, patentibus silvis communirent: ipsi per Taurinos saltusque Iuliæ Alpis transcenderunt: fusisque acie Tuscis, haud procul Ticino flumine, cum, in quo consederat, agrum Insubrium appellari audissent, cognomine Insubribus pago Hednorum: ibi omen sequentes loci, condidêre urbem, Mediolanum appellant. Alia subinde manus *Germanorum*, *Elitovio* duce, vestigia priorum secuta, eodem saltu favente *Belloveso* cum transcendissent Alpes, ubi nunc *Brixia* ac *Verona* urbes sunt, locos tenuere Libui, considunt; post hos Salluvij, qui prope antiquam gentem Levos Ligures, incolentes circa Ticinum amnem. Pœnino deinde Boij, Lingonesque transgressi, cum jam inter Padum atque Alpes omnia tenerentur, Pado ratibus trajecto, non Etruscos modò, sed etiam Umbros agro pellunt: intra Apenninum tamen sese tenuêre. Tum Senones recentissimi advenarum, ab Usente flumine usque ad Athesim fines habuêre, hanc gentem Clusium Romamque indè venisse comperio; id parum certum est, solamne, an ab omnibus Cisalpinorum Gallorum populis adjutam. Clusini novo bello exterriti, cum multitudinem, cum formas hominum inusitatas cernerent, & genus armorum: audirentque sæpè ab ijs Padum, ultraque, legiones Etruscorum fusas: quanquam adversus Romanos nullum eis jus societatis amicitiæve erat, nisi quod Vejentes consanguineos adversus populum Romanum non defendissent, legatos Romam, qui auxilium ab senatu peterent, misêre. De auxilio nihil impetratum, legati tres M. Fabij Ambusti filij missi, qui senâtus populique Romani nomine agerent cùm Gallis, ne, à quibus nullam injuriam accepissent, socios populi Romani, atque amicos oppugnarent. Romanis eos bello quoque, si res cogat, tuendos esse: sed melius visum, bellum ipsum amoveri, si posset: & Gallos novam gentem pace potius cognosci, quam armis. Mitis legatio, ni præferoces legatos, Gallisque magis quàm Romanis similes habuisset, quibus postquam mandata ediderunt in concilio Gallorum, datur responsum: Etsi novum nomen audiant Romanorum, tamen credere viros fortes esse, quorum auxilium à Clusinis in re trepidâ sit imploratum, & quoniam legatione adversus se maluerint, quam armis tueri socios, ne se quidem pacem, quàm illi afferant, aspernari, si Gallis egentibus agro, quem latius possideant, quàm colant Clusini, partem finium concedant: aliter pacem impetrari-

Elitovius Germanorum dux.

Legati Romanorum ad Gallos.

petrari non posse, & responsum coram Romanis se accipere velle: & si negetur ager, coram iisdem Romanis dimicaturos, ut nunciare domum possint, quantum Galli virtute cæteros mortales præstarent. Quodnam id jus esset, agrum à possessoribus petere, aut minari arma. Romanis quærentibus? ecquid in Hetruria rei Gallis esset? cum illi se in armis jus ferre, & omnia fortium virorum esse ferociter dicerent, accensis utrimque animis ad arma discurritur, & prœlium conseritur. Ibi, jam urgentibus Romanam urbem fatis, legati contra jus gentium arma capiunt, nec id clam esse potuit, cum ante signa Etruscorum tres nobilissimi fortissimique Romanæ juventutis pugnarent. tantum eminebat peregrina virtus. quinetiam Q. Fabius evectus extra aciem equo, ducem Gallorum ferociter in ipsa signa Etruscorum incursantem, per latus transfixum, hastâ occidit, spoliaque ejus legentem Galli agnovêre, perque totam aciem Romanum legatum esse, signum datum est. Omissa inde in Clusinos ira, receptui canunt, minantes Romanis. Erant qui extemplò Romam eundem censerent. vicêre seniores, ut legati prius mitterentur questum injurias, postulatumque; ut pro jure gentium violato Fabij dederentur. Legati Gallorum cùm ea, sicut erant mandata, exposuissent, senatui nec factum placebat Fabiorum, & jus barbari postulare videbantur.

Legati Gallorum Romã missi.

Sed ne id, quod placebat, decerneret, in tantæ nobilitatis viris, ambitio obstabat. itaq; ne penes ipsos culpa esset cladis forte Gallico bello acceptæ, cognitionem de postulatis Gallorum ad populum rejiciunt, ubi tanto plus gratia atque opes valuere, ut quorum de pœnâ agebatur, tribuni militum consulari potestate in sequentem annum crearentur. quo facto, haud secus quam dignum erat, infensi Galli, bellum propalam minantes, ad suos redeunt. Tribuni militum cum tribus Fabijs creati P. Sulpitius longus, Q. Servilius quartùm, P. Servilius Maluginensis. Cum tanta moles mali instaret (adeò occæcat animos fortuna, ubi vim suam ingruentem refringi non vult) civitas, quæ adversus Fidenatem & Vejentem hostem, aliosq; finitimos populos ultima experiens auxilia, dictatorem multis tempestatibus dixisset: ea tunc inusitato atque inaudito hoste, ab Oceano terrarumque ultimis oris bellum ciente, nihil extraordinarij imperij aut auxilij quæsivit. Tribuni, quorum temeritate bellum contractum erat, summam rerum præerant: delectumque nihilo accuratiorem, quàm ad media bella haberi solitus erat, extenuantes etiam famam belli, habebant. Interim Galli, postquam accepêre ultrò honorem habitum violatoribus juris humani, elusamque suam legationem esse; flagrantes irâ, cujus impotens est gens, confestim signis convulsis, citato agmine iter ingrediuntur. Ad quorum prætereuntium raptim tumultum cum exterritæ urbes ad arma concurrerent, fugaque agrestium fieret; Romam se ire magno clamore significabant: quacunque ibant, equis, virisque longè ac latè fuso agmine immensum obtinentes loci. Sed antecedente fama, nuncijsque Clusinorum, deinceps inde aliorum populorum plurimum terroris Romam celeritas hostium tulit. quippe quibus velut tumultuario exercitu raptim ducto, ægrè ad undecimum lapidem occursum est, qua flumen Allia Crustuminis montibus præalto defluens alveo, haud multum infra viam Tiberino amni miscetur. Iam omnia contra, circaque hostium plena erant, & nata in vanos tumultus gens, truci cantu, clamoribusque varijs, horrendo cuncta compleverant sono. Ibi Tribuni militum non loco castris ante capto, non præmunito vallo, quo receptus esset, non deorum saltem, si non hominum, memores, nec auspicato, nec litato, instruunt aciem diductam in cornua, ne circumveniri hostium multitudine possent. nec tamen æquari frontes poterant, cum extenuando, infirmam ac vix cohærentem mediam aciem haberent. paulum erat ab dextrâ editi loci, quem subsidiarijs repleri placuit, eaque res ut initium pavoris ac fugæ, sic una salus fugientibus fuit. nam *Brennus* regulus Gallorum in paucitate hostium artem maxime timens, ratus ad id captum superiorem locum, ut ubi Galli cum acie legionum rectâ fronte concurrissent, subsidia in aversos transversosque impetum darent; ad subsidiarios signa convertit; si eos loco depulisset, haud dubius facilem in æquo campi tantam superanti multitudine victoriam fore, adeò non fortuna modò, sed ratio etiam cum barbaris stabat. In alterâ acie, nihil simile Romanis, non apud duces, non apud milites erat. pavor fugaque occupaverat animos, & tanta hominum oblivio, ut multo major pars Vejos in hostium urbem, cum Tiberis arceret, quam rectò itinere Romam ad conjuges ac liberos fugerent. Parumper subsidiarios tutatus est locus. in reliquâ acie simul est clamor proximis ab latere, ultimis ab tergo auditus, ignotum hostem prius pene quam viderent, non modò non tentato certamine, sed ne clamore quidem reddito, integri intactique fugerunt, nec ulla cædes pugnantium fuit.

Brennus Gallorum regulus.

terga

terga cæsa suomet ipsorum certamine in turba impedientium fugam. circa ripam Tiberis, quo armis abjectis totum sinistrum cornu defugit, magna strages facta est: multosque imperitos nandi, aut invalidos graves loricis, alijsque tegminibus hausere gurgites. maxima tamen pars incolumis Vejos perfugit, unde non modò præsidij quicquam, sed ne nuncius quidem cladis Romam est missus. ab dextro cornu, quod procul à flumine, & magis sub monte steterat: Romàm omnes petière & ne clausis quidem portis urbis in arcem confugerunt. Gallos quoque velut obstupefactos miraculum victoriæ tàm repentinæ tenuit, & ipsi pavore defixi primum steterunt, velut ignari quid accidisset: deinde insidias vereri, postremò cæsorum spolia legere, armorumque cumulos, ut mos eis est, coacervare. Tum demum postquam nihil hostile usquam cernebatur, viam ingressi, haud multo ante solis occasum ad urbem Romam perveniunt. ubi cum prægressi equites, non portas clausas, non stationem pro portis excubare, non armatos esse in muris retulissent: aliud priori simile miraculum eos sustinuit, noctemque veriti, & ignotæ situm urbis, inter Romam atque Anienem consedère, exploratoribus missis circa mœnia aliasque portas, quænam hostibus in perditâ re consilia essent. Romani, cum pars major ex acie Vejos petijsset, nec superesse quemquem præter eos, qui Romam refugerant, crederent, comploratis omnibus pariter vivis mortuisque, totam prope urbem lamentis impleverunt. Privatos deinde luctus stupefecit publicus pavor, postquam hostes adesse nunciatum est. mox ululatus cantusque dissonos vagantibus circa mœnia turmatim barbaris audiebant. omne inde tempus suspensos ita tenuit animos usque ad lucem alteram, ut identidem jam in urbem futurus videretur impetus primo adventu, quo accesserant ad urbem. mansuros eoim ad Alliam fuisse, nisi hoc consilij foret. deinde sub occasum solis, quia haud multum diei supererat, ante noctem rati se invasuros, tum in noctem dilatum consilium esse, quo plus pavoris inferrent. postremò lux appropinquans exanimare, timoriq; perpetuo ipsum malum coutinens fuit, cum signa infesta portis sunt illata. nequaquam tamen ea nocte, neque insequenti die similis illi, quæ ad Alliam tàm pavidè fugerat, civitas fuit. nam cum defendi urbem posse, tàm parva relicta manu spes nulla esset, placuit cum conjugibus ac liberis juventutem militarem, senatusque robur in arcem, Capitoliumque conscendere: armisque & frumento collatis, ex loco inde munito deos, hominesque & Romanum nomen defendere, flaminem, sacerdotesque vestales, sacra publica à cæde, ab incendijs procul auferre: nec ante deseri cultum eorum, quam non superessent qui colerent. Si arx, Capitoliumque sedes deorum, si senatus caput publici consilij, si militaris juventus superfuerit imminenti ruinæ urbis, facilem jacturam esse seniorum, relictæ in urbe utique perituræ turbæ, & quo id æquiore animo de plebe multitudo ferret, senes triumphales consularesque simul, se cum illis dicere palam obituros: nec his corporibus, quibus non arma ferre, non tueri patriam possent, oneraturos inopiam armatorum. Hæc inter seniores morti destinaros jactata solatia. Versæ indè adhortationes ad agmen juvenum; quos in Capitolium atque in arcem prosequebantur, commendantes virtuti eorum juventæque urbis per trecentos sexaginta annos omnibus bellis victricis, quæcunque reliqua esset, fortunam. digredientibus qui spem omnem atque opem secum ferebant, ab ijs, qui captæ urbis non superesse statuerant exitio, cum ipsa res speciesque miserabilis erat, tum muliebris fletus, & coucursatio incerta, nunc hos nunc illos sequentium rogantiumque viros natosque cui se fato darent? nihil, quod bumanis superesset malis, relinquebant. magna pars tamen earum in arcem suos persecutæ sunt, nec prohibente ullo, nec vocante: quia quod utile obsessis ad minuendam imbellem multitudinem, id parum humanum erat. Alia maximè plebis turba, quam nec capere tam exiguus collis, nec alere in tantâ frumenti inopiâ poterat, ex urbe effusa velut agmine jam uno petijt Ianiculum. Iude pars per agros dilapsi, pars urbes petunt finitimas, sine ullo duce, aut consensu, suam quisque spem, sua cousilia, communibus deploratis, exequentes. Flamen interim Quirinalis, virginesque Vestales, omissâ rerum suarum curâ, quæ sacrorum ferenda, quæ (quia vires ad omnia ferenda deerant) relinquenda essent consultantes, quisve ea locns fideli asservaturus custodia esset, optimum ducunt, condita in doliolis sacello proximo ædibus flaminis Quirinalis, ubi nunc despui religio est, defodere: cætera inter se onere partito ferunt, via, quæ sublicio ponte ducit ad Ianiculum. In eo clivo eas cum L. Albinius de plebe Romanâ homo conspexisset, plaustro conjugem ac liberos vehens inter ceteram turbam, quæ inutilis bello urbe excedebat, salvo etiam tum discrimine divinarum humanarumque rerum, irreligiosum ratus sacerdotes publicos sacraque populi Romani pedibus ire, ferrique; se ac suos in vehiculo

,, hiculo conspici, descendere uxorem ac pueros jussit, virgines sacraque in plaustrum im-
,, posuit: & Cære, quo iter sacerdotibus erat, pervexit. Romæ interim satis jam omnibus,
,, ut in tali re, ad tuendam arcem compositis, turba seniorum domum regressa,adventum
,, hostium obstinato ad mortem animo expectabat. qui eorum curules gesserant magistra-
,, tus,ut in fortunæ pristinæ honorumq; aut virtutis insignibus morerentur,quæ augustissi-
,, ma vestis est,thensas ducentibus,triumphantibusve ea vestiti medio ædium eburneis sel-
,, lis sedère. Sunt,qui M. Fabio Pontifice maximo præfante carmen, devovisse eos se pro
,, patria,Quiritibusque Romanis tradant. Galli , & quia interposita nocte à contentione
,, pugnæ remiserant animos,& quod nec in acie ancipiti usquam certaverant prælio, nec
,, tum impetu aut vi capiebant urbem, patente Colina porta in forum perveniunt, circum-
,, ferentes oculos ad templa deûm,arcemque solam belli speciem tenentem. inde modico
,, relicto præsidio,ne quis in dissipatos ex arce aut Capitolio impetus fieret, dilapsi ad præ-
,, dam vacuis occursu hominum vijs,pars in proxima quæque tectorum agmine ruunt. pars
,, ultima, velut ea demum intacta & referta præda,petunt. Inde rursus ipsa solitudine ab-
,, sterriti,ne qua fraus hostilis vagos exciperet, in forum ac propinqua foro loca conglobati
,, redibant: ubi eos,plebis ædificijs obseratis,patentibus atrijs principum,major prope cun-
,, ctatio tenebat aperta quàm clausa invadendi. adeo haud secus quam venerabundi intue-
,, bantur in ædium vestibulis sedentes viros,præter ornatum habitumque humano augusti-
,, orem. majestate etiam, quàm vultus gravitasque oris præ se ferebat, simillimos Dijs. Ad
,, eos velut simulacra versi,cum starent,M.Papirius unus ex his dicitur Gallo barbam suam,
,, ut tum omnibus promissa erat,permulcenti,scipione eburneo in caput incusso iram mo-
,, visse: atque ab eo initium cædis ortum; ceteros in sedibus suis trucidatos. Post princi-
,, pum cędem,nulli deinde mortalium parci,diripi tecta,& exhaustis injici ignes. Ceterum,
,, seu non omnibus delendi urbem libido erat,seu ita placuerat principibus Gallorum, & o-
,, stentari quædam incendia terroris causa, si compelli ad deditionem caritate sedium sua-
,, rum obsessi possent: & non omnia concremari tecta, ut quodcunque superesset urbis, id
,, pignus ad flectendos hostium animos haberent: nequaquam perinde atque in captâ urbe
,, prima die aut passim,aut late vagatus est ignis. Romani ex arce plenam hostium urbem
,, cernentes, vagosque per vias omnes cursus, cum alia atque alia parte nova aliqua clades
,, oriretur,non mentibus solum concipere,sed ne auribus quidem, atque oculis suis consta-
,, re poterant. quocumque clamor hostium,mulierum puerorumque ploratus,sonitus flam-
,, mæ,ac fragor ruentium tectorum avertisset, paventes ad omnia animos oraque & oculos
,, flectebant, velut ad spectaculum à fortunâ positi occidentis patriæ: nec ullius rerum sua-
,, rum relicti, præter quam corporum vindices: tanto ante alios miserandi magis, qui un-
,, quam obsessi sunt,quod interclusi à patria obsidebantur, omnia sua cernentes in hostium
,, potestate. Nec tranquillior nox diem tam fœde actum excepit. Lux deinde noctem
,, inquietam insecuta est. nec ullum erat tempus, quod à novæ semper cladis alicuius spe-
,, ctaculo cessaret. nihil tamen tot onerati atque obruti malis flexerunt animos: quin etsi
,, omnia flammis atque ruinis æquata vidissent, quamvis inopem parvumque, quem tene-
,, bant,collem libertati relictum virtute defenderent , & jam cum eadem quotidie accide-
,, rent,vel ut assueti malis abalienaverant ab sensu rerum suarum animos, arma tantum, fer-
,, rumque in dextris velut solas reliquias spei suæ intuentes. Galli quoque; per aliquot dies
,, in tecta modò urbis nequiquam bello gesto, cùm inter incendia ac ruinas captæ urbis ni-
,, hil superesse præter armatos hostes viderent,nec quicquam tot cladibus territos, nec fle-
,, xuros ad deditionem animos, ni vis adhiberetur: experiri ultima, & impetum facere in
,, arcem statuunt. Prima luce signo dato, multitudo omnis in foro instruitur: inde clamo-
,, re sublato, ac testudine facta subeunt. adversus quos Romani nihil temere, nec trepide,
,, ad omnes aditus stationibus firmatis,qua signa ferri videbant,ea robore virorum opposito
,, scandere hostem sinunt. quo successerit magis in arduum, co pelli posse per proclive fa-
,, cilius rati. medio verò clivo restitère: atque inde ex loco superiore,qui prope sua sponte
,, in hostem inferebat,impetu facto, strage ac ruinâ fudere Gallos: ut nunquam postea nec
,, pars nec universi tentaverint tale pugnæ genus. Omissâ itaque spe per vim atque arma
,, subeundi,obsidionem parant: cujus ad id tempus immemores, & quod in urbe fuerat fru-
,, mentum,incendijs urbis absumserant,& ex agris per ipsos dies raptum omne Vejos erat.
,, Igitur exercitu diviso, partim per finitimos populos prædari placuit, partim obsideri ar-
,, cem,ut obsidentibus frumentum populatores agrorum præberent. Proficiscentes Gallos
,, ab urbe ad Romanam experiendam virtutem , fortuna ipsa Ardeam,ubi Camillus exu-
labat,

[Margin notes:] Galli nullo [?] manu ... in Col[linam] ... intro[e]unt ... ingrediuntur, & deprædantur.

Romanos in ædium vestibulis sedentes trucidant.

Galli animum in arcem ... [in]tant, a Romanis fundi[un]tur.

labat, duxit. Qui mœſtior ibi fortunâ publicâ quam ſuâ, cum dijs hominibuſque accuſandis ſeneſceret, indignando mirandoque ubi illi viri eſſent, qui ſecum Vejos Falerioſq; cepiſſent, quia [illegible] bella fortius ſemper quam felicius geſſiſſent; repentè audit Gallorum exercitum adventare, atque de eo pavidos Ardeates conſultare. Nec ſecus quam divino ſpiritu tactus, cum ſe in mediam concionem intuliſſet, abſtinere ſuetus ante talibus conſilijs. *Ardeates, inquit, veteres amici, novi etiam cives mei, quandò & veſtrum beneficium ita tulit, & fortuna hoc egit mea, nemo veſtrum conditionis meæ oblitum me huc proceſſiſſe putet, ſed res, ac periculum commune cogit, quod quiſque poſſit in re trepida præſidij, in medium conferre. & quando ego vobis pro tantis veſtris in me meritis gratiam referam, ſi nunc ceſſavero? aut ubi uſus erit mei vobis, ſi in bello non fuerit, hac arte in patria ſteti, & invictus bello, in pace ab ingratis civibus pulſus ſum. Vobis autem Ardeates fortuna oblata eſt, & pro tantis priſtinis populi Romani beneficijs, quanta ipſi meminiſtis (nec enim exprobanda apud memores ſunt) gratiæ referendæ: & huic urbi decus ingens belli ex hoſte communi pariendi. Quæ effuſo agmine adventat, gens eſt, cui natura corpora animoſque magna magis quam firma dederit. Eo in certamen omne plus terroris quam virium ferunt. argumento ſit clades Romana: patentem cepére urbem, ex arce Capitolioque his exiguâ reſiſtitur manu. iam obſidionis tædio victi abſcedunt, vagique per agros palantur. cibo, vinoque raptim hauſto repleti, ubi nox appetit, prope rivos aquarum, ſine munimento, ſine ſtationibus ac cuſtodijs paſſim ferarum ritu ſternuntur, nunc ab ſecundis rebus magis etiam ſolito incauti. Si vobis in animo eſt, tueri mœnia veſtra, nec pati hæc omnia Galliam fieri, primâ vigiliâ capite arma frequentes: me ſequimini ad cædem non ad pugnam, niſi victos ſomno velut pecudes trucidandos tradidero, non recuſo eundem Ardeæ rerum mearum exitum, quem Romæ habui.* Æquis iniquiſq; perſuaſum erat, tantum bello virum neminem uſquā eâ tempeſtate eſſe. Concione dimiſsâ, corpora curant, intenti quā mox ſignū daretur. quo dato primæ noctis ſilentio ad portas cum Camillo præſto fuêre. egreſſi haud procul urbe, ſicut prædictum erat; caſtra Gallorum intuta neglectaq; ab omni parte nacti, cum ingenti clamore invadunt. nuſquam prœlium, omnibus locis cædes eſt: nuda corpora, & ſoluta ſomno trucidantur. extremos tamen pavor cubilibus ſuis excitos, quæ aut unde vis eſſet ignaros, in fugam, & quoſdam in hoſtem ipſum improvidos tulit. magna pars in agrum Antiatem celati, incurſione ab oppidanis in palatos factâ, circumveniuntur. Similis in agro Vejente, &c.

Camilli Oratio ad Ardeates.

Ardeatis duce Camillo, castra Gallorū invadunt, eoſque trucidant.

Romæ interim plerunque obſidio ſegnis, & utrimque ſilentium eſſe: ad id tantum intentis Gallis, ne quis hoſtium evadere inter ſtationes poſſet: cum repente juvenis Romanus admiratione in ſe cives hoſteſque convertit: Sacrificium erat ſtatum in Quirinali colle genti Fabiæ: ad id faciendum C. Fabius Dorſuo, Gabino cinctu, ſacra manibus gerens cum de Capitolio deſcendiſſet, per medias hoſtium ſtationes egreſſus nihil ad vocem cujuſquam terroremve motus, in Quirinalem collem pervenit. Ibique omnibus ſolenniter peractis, eadem revertens ſimiliter conſtanti vultu graduque, ſatis ſperans propitios eſſe deos, quorum cultum ne mortis quidem metu prohibitus deſeruiſſet, in Capitolium ad ſuos redijt: ſeu attonitis Gallis miraculo audaciæ, ſeu religione etiam motis, cujus haud negligens gens eſt.

Vejis interim non animi tantum indies, ſed etiam vires creſcebant: nec Romanis ſolum eò convenientibus ex agris, qui aut prælio adverſo aut clade captæ urbis palati fuerant, ſed etiam ex Latio voluntarijs confluentibus, ut in parte prædæ eſſent. Maturum jam videbatur, repeti patriam eripique ex hoſtium manibus: ſed corpori valido caput deerat, locus ipſe admonebat Camilli, & magna pars militum erat, qui ductu auſpicioq; ejus res proſperè geſſerant. itaque conſenſu omnium placuit ab Ardea Camillum acciri, &c.

Camillus ab exilio revocetus dictator creatur.

Dum hæc Vejis agebantur, interim arx Romæ Capitoliumque in ingenti periculo fuit. namque Galli, ſeu veſtigio notato humano, quà nuncius à Vejis pervenerat, ſeu ſua ſponte animadverſo ad Carmentis ſaxum aſcenſu æquo, nocte ſubluſtri cum primò inermem, qui tentaret viam, præmiſiſſent, tradentes inde arma, ubi quid iniqui eſſet, alterni innixi, ſublevanteſque invicem, & trahentes alij alios, prout poſtularet locus, tanto ſilentio in ſummum evaſere, ut non cuſtodes ſolum fallerent, ſed ne canes quidem, ſolicitum animal ad nocturnos ſtrepitus excitarent. anſeres nō fefellêre, quibus ſacris Iunoni in ſummâ inopiâ cibi tamen abſtinebatur. quæ res ſaluti fuit. namque clangore eorum, alarumque crepitu excitus M. Manlius, qui triennio ante conſul fuerat, vir bello egregius, armis arreptis ſimul ad arma ceteros ciens vadit. & dum ceteri trepidant, Gallum, qui jam in ſummo conſtiterat, umbone ictum deturbat. cujus caſus prolapſi cum proximos ſterneret, trepidantes alios armiſque omiſſis ſaxa, quibus adhærebant, manibus amplexos trucidat. jamque & alij congregati telis, miſſilibuſque ſaxis perturbare hoſtes, ruinaque tota prolapſa

Galli clam in arcem tendunt.

Anſeres M. Manlium excitant.

acies

acies in præceps deferri. Sedato deinde tumultu reliquum noctis, quantum in turbatis mentibus poterat, cum præteritum quoq; periculum solicitaret, quieti datum est. Luce orta vocatis classico ad concilium militibus ad tribunos, cum & recte & perperam facto precium deberetur; Manlius primum ob virtutem laudatus, donatusque non ab tribunis solum militum, sed consensu etiam militari. cui universi selibras farris, & quartarios vini ad ædes ejus, quæ in arce erant, contulerunt: rem dictu parvam, ceterum inopia fecerat eam argumentum ingens caritatis; cum se quisque victu suo fraudans, detractum corpori atque usibus necessarijs ad honorem unius viri conferret. Tum vigiles ejus loci, qua fefellerat ascendens hostis, citati: & cum in omnes more militari se animadversurum P. Sulpitius tribunus militum pronunciasset. consentiente clamore militum in unum vigilem conjicientium culpam, deterritus à ceteris abstinuit: reum haud dubium ejus noxæ approbantibus cunctis de saxo dejecit. Inde intentiores utrimque custodiæ esse: & apud Gallos, quia vulgatum erat, inter Vejos Romamque nuncios commeare: & apud Romanos nocturni periculi memoriâ. Sed ante omnia obsidionis bellique mala, fames utrimq; exercitum urgebat: Gallos pestilentia etiam &c.

Induciæ Gallorum cum Romanis.

Induciæ deinde cum Romanis facta, & colloquia permissu imperatorum habita: in quibus cum identidem Galli famem objicerent, eoque necessitate ad deditionem vocarent, dicitur avertendæ ejus opinionis causa multis locis panis de Capitolio jactatus esse in hostium stationes. Sed jam neque dissimulari, neq; ferri ultra fames poterat: Itaq; dum dictaror delectum per se Ardeæ habet magistrum equitum L. Valerium à Vejis abducere exercitum jubet: paret instruitque, quibus haud impar adoriatur hostes: interim Capitolinus exercitus stationibus vigilijsque fessus, superatis tamen humanis omnibus malis, cùm famem unam natura vinci non fineret: diem de die prospectans, ecquod auxilium ab dictatore appareret, postremò spe quoque jam, non solum cibo deficiente, & cum stationes procederent prope obruentibus infirmum corpus armis, vel dedi vel redimi se quacunque pactione possent, jussit: jactantibus non obscurè Gallis, haud magna mercede se adduci posse, ut obsidionem relinquant. Tum senatus habitus, tribunisque militum negotium datum, ut paciscerentur. Inde inter P. Sulpitium tribunum militum, &

Cum Brenno paciscuntur Romani.

Brennum regulum Gallorum colloquio transacta res, est, & mille pondo auri pretium populi, gentibus mox imperaturi, factum. Rei fœdissimæ per se; adjectaindignitas est. pondera ab Gallis allata iniqua: & tribuno recusante, additus ab insolente Gallo ponderi gladius: auditaque intoleranda Romanis vox *Væ victis esse.* Sed dijque & homines prohibuère redemptos vivere Romanos. nam forte quadam, priusquam infanda merces perficeretur, per altercationem nondum omni auro appenso, dictaror intervenit: *auferrique aurum de medio, & Gallos submoveri* jubet, cum illi renitentes pactos dicerent sese, negat *eam pactionē esse, quæ injussu suo ab inferioris juris magistratu facta esset:* denunciatq; Gallis, *ut se ad prælium expediant: suos in acervum conjicere sarcinas, & arma aptare, ferroque non auro recuperare patriam* jubet, *in conspectu habentes fana deûm, & conjuges & liberos, & solum patriæ deforme belli malis, & omnia quæ defendi repetique & ulcisci fas sit.* Instruit deinde aciem, ut loci natura patiebatur, in semirutæ solo urbis, & natura inæquali; & omnia quæ arte belli secunda suis eligi præpararive poterant, providit. Galli nova re trepidi, arma capiunt, iráque magis quam consilio in Romanos incurrunt. Iam verterat fortuna; jam deorum opes humanaque consilia rem Romanã adjuvabant. Igitur primo concursu haud majore momento fusi Galli sunt, quàm

Galli à Camillo fusi.

ad Alliam vicerant. Iustiore altero deinde prælio ad octavum lapidem Gabinâ viâ, quò se ex fugâ contulerant, ejusdem ductu auspicioque Camilli vincuntur. Ibi cædes omnia obtinuit, castra capiuntur, & ne nuncius quidem cladis relictus.

Camilli triumphus.

Dictator recuperata ex hostibus patria, triumphans in urbem redit: interque jocos militares, quos inconditos jaciunt, *Romulus ac parens patriæ, conditorque alter urbis* haud vanis laudibus appellatur.

Bellum idem Gallicum, Ex Flori lib. I. Cap. XIII.

HINC sive invidia Deum, sive fato, rapidissimus procurrentis imperij cursus, parumper Gallorum Senonum incursione supprimitur, quod tempus populo Romano nescio utrum clade funestius fuerit, an virtutis experimentis speciosius. Ea certe fuit vis calamitatis, ut in experimentum illatam putem divinitus, scire volentibus immortalibus

dijs

dijs, an Romana virtus imperium orbis mereretur. Galli Senones, gens natura ferox, moribus incondita, adhoc ipsa corporũ mole perinde ac armis ingentibus, adeò omni genere terribilis fuit, ut planè nata ad hominum interitum, urbium stragem videretur. Hi quondam ab ultimis terrarum oris, cum cingerentur omnia Oceano, ingenti agmine profecti, cum jam media vastassent, positis inter Alpes & Padum sedibus, ne his quidem contenti per Italiam vagabantur. Tum Clusium oppidum obsidebant. Pro socijs ac foederatis populus Romanus intervenit. Missi ex more legati. Sed quod jus apud barbaros? ferocius agunt. Movent exinde certamen; Conversis igitur à Clusio, Romamq; venientibus, ad Alliam flumen cum exercitu Fabius consul occurrit. Non Cremeræ foedior clades. Itaq; hunc diem fastis Roma damnavit. Fuso exercitu, jam moenibus urbis appropinquabant. Erant nulla præsidia. Tum igitur aut nunquã aliàs, apparuit vera illa Romana virtus. Quam primũ majores natu amplissimis usi honoribus, in forum coeunt. ibi devovente Pontifice, dijs se Manibus consecrant: statimque in suas quisque ædes regressi, sicut in trabeis erant, & amplissimo cultu, in curulibus sellis sese posuerunt, ut cum venisset hostis in sua dignitate morerentur. Pontifices & Flamines, quidquid religiosissimi in templis erat, partim in dolijs defossa terrà recondunt, partim imposita plaustris secum auferunt. Virgines simul ex sacerdotio vestæ, nudo pede fugientia sacra comitantur. tum excepisse fugientes unus è plebe fertur L. Albinius, qui depositis uxore & filijs, virgines in plaustrum recepit. Adeo tum quoque in ultimis, religio publica, privatis affectibus antecellebat. Iuventus verò, quam satis constat vix mille hominum fuisse, duce Manlio arcem Capitolini montis insedit, obtestata ipsum quasi præsentem Iovem, ut quemadmodum ipsi ad defendendum templum ejus concurrissent, ita ille virtutem eorum numine suo tueretur. Aderant interim Galli, apertamque urbem primò trepidi, ne qui subesset dolus: mox ubi solitudinem vident, pari clamore & impetu invadunt. Patentes passim domos adeunt; ubi sedentes in curulibus suis prætextatos senes velut Deos Geniosq; venerati, mox eosdem, postquam esse homines liquebat, alioqui nihil respondere dignantes; pari vecordià mactant, facesque tectis injiciunt, & totam urbem, igne, ferro, manibus, solo exæquant. Septem mensibus barbari (quis crederet?) circa montem unum pependerunt, nec diebus modò, sed noctibus omnia experti, quos tandem Manlius nocte subeuntes, clangore anseris excitatus, à summa rupe dejecit: & ut spẽ hostibus demeret, quãquam in summa fame, tamen ad spem fiduciæ panes ab arce jaculatus est. Et stato quodam die per medias hostium custodias Fabium Pontificem ab arce demisit, qui solenne sacrum in Quirinali monte conficeret. Atque ille per media hostium tela incolumis religionis auxilio redijt, propitiosque Deos renuntiavit. Novissimè, cum jam obsidio sua barbaros fatigasset, mille pondo auri recessum suum vendidantes, idque ipsum per insolentiam, cum ad iniqua pondera addito adhuc gladio superbè, væ victis, increparent, subito aggressus à tergo Camillus adeò cæcidit, ut omnia incendiorum vestigia, Gallici sanguinis inundatione deleret. Agere gratias dijs immortalibus ipso tantæ cladis nomine libet; Pastorum casas ignis ille, & flamma, paupertatem Romuli, abscondit. Incendium illud quid egit aliud, nisi ut destinata hominum ac Deorum domicilio civitas, non deleta, non obruta sed expiata potius, & illustrata videarur? Igitur post assertam à Manlio, restitutam à Camillo urbem, acrius etiam vehementiusque in finitimos resurrexit. Ac primum omnium illam ipsam Gallicam gentem non contentus moenibus expulisse, cum per Italiam naufragia sua latius traheret sic persecutus est duce Camillo, ut hodie nulla Senonum vestigia supersint. Semel apud Anienem trucidati, cum singulari certamine Manlius aureum torquem barbaro inter spolia detraxit. inde Torquati. Iterum in Pomptino agro, cum simili pugna M. Valerius, insidente galeæ sacra alite adjutus retulit spolia, & inde Corvini. Nec non tamen post aliquot annos omnes reliquias eorum in Etruria ad lacum Vadimonis Dolabella delevit, ne quis exstaret in ea gente, qui incensam à se Romanam urbem gloriaretur.

Bellum Romanorum adversus Insubres Gallos.

Ex Flori Lib. II. Cap. IV.

GALLIS Insubribus, & his accolis Alpium, animi ferarum, corpora plusquam humana erant. Sed experimento deprehensum est: quod sicut primus impetus eis

 major

major quam virorum eſt, ità ſequens minor quam fœminarum. Alpina corpora humenti cœlo educata, habent quiddam ſimile cum nivibus ſuis, quæ mox ut caluere pugnâ, ſtatim in ſudorem eunt, & levi motu, quaſi ſole laxantur. Hi ſæpè & aliàs, ſed *Britamoro* duce non prius ſoluturos ſe baltheo, quam Capitolium aſcendiſſent, juraverant. Factum eſt. victos enim Æmilius in Capitolio diſcinxit. Mox Aſtronico duce vovere de noſtrorum militum præda Marti ſuo torquem. Intercepit Iupiter votum, nam de torquibus eorum aureum trophæum Iovi III. Flaminius erexit. *Virdumaro* rege Romana arma Vulcano promiſerant: aliorſum vota ceciderunt. Occiſo enim rege, Marcellus tertia poſt Romulum patrem Feretrio Iovi opima ſuſpendit.

De bello in eoſdem Gallos Ciſalpinos: Item in Inſubres Gallos. Ex Oroſij Lib IV. Cap. XIII.

SIQUIDEM L. Æmilio Papo, C. Attilio Regulo conſulibus, magna formidine conſternatus ſenatus defectione Ciſalpinæ Galliæ, cum etiam ex ulteriore Gallia ingens adventare exercitus nuntiaretur, maximè Geſatarum, quod nomen non gentis, ſed mercenariorum Gallorum eſt. Itaq; permoti conſules, totius Italiæ ad præſidium imperij contraxère vires. Quo facto, in utriuſq; conſulis exercitu octingenta millia armatorum fuiſſe referuntur, ſicut Fabius hiſtoricus, qui eidem bello interfuit, ſcripſit. Ex quibus Romanorum & Campanorum fuerunt peditum trecenta quadraginta octo millia ducenti, equitum verò viginti ſex millia ſexcenti: cætera multitudo ſociorum fuit. Commiſſo prælio apud Aretium, Attius Conſul occiſus eſt: DCCC millia Romanorum, nec ſaltem tantâ, quanta eos terrere debuit, cæſâ ſui parte fugerunt: nam tria millia eorum tunc interfecta hiſtoriæ tradunt, quod ideo ignominioſius turpiuſq; eſt, tam paucis amiſſis, tanta agmina diffugiſſe, quia ſe in alijs victorijs non viribus animorum prevaluiſſe, ſed bellorum proventibus, prodiderunt. Quis enim rogo in exercitu Romanorum crederet numerum iſtum fuiſſe ſaltem, non dico fugiſſe? Poſt hæc ſecundum cum Gallis prælium geſtum eſt, in quo planè quadraginta millia Gallorum trucidata ſunt. Sequenti anno Manlius Torquatus & Fulvius Flaccus conſules, primi trans Padum Romanas duxere legiones. Pugnatum eſt ibi cum Inſubribus Gallis, quorum interfecta ſunt viginti tria millia, quinq; millia capta ſunt. Eo deinde anno, qui huic proximus fuit, dira miſeram urbem terruere prodigia, &c. Eodem anno Flaminius Cos, contemptis auſpicijs, quibus pugnare prohibebatur, adverſum Gallos conflixit, & vicit. In quo bello novem millia Gallorum cæſa, decem & ſeptem millia capta ſunt. Poſt hoc Claudius Conſul Gæſatorum triginta millia, delevit, ubi etiam ipſe VIRDOMARUM regem in primam aciem progreſſus occidit: & inter multa Inſubrium, quos ad deditionem coëgerat, oppida, Mediolanum quoque urbem florentiſſimam cepit.

Bellum Gallogræcum: Ex Flori Lib. II Cap. XI.

GALLOGRAECIAM quoque Syriaci belli ruina convoluit. Fuerant inter auxilia regis Antiochi. An fuiſſet cupidus triumphi Manlius, an eos viſos ſimulaverit, dubium: certe negatus eſt victori triumphus, quia cauſam belli non approbavit ſenatus. Cæterum gens Gallogræcorum, ſicut ipſum nomen indicio eſt, mixta & adulterata eſt: reliquię Gallorum, quibus *Brenno* duce vaſtaverant Græciam, mox Orientem ſequuti in media Aſiæ parte etiam ſedere. Itaq; ut frugum ſemina mutato ſolo degenerant: ſic illa genuina feritas eorum, Aſiatica amœnitate mollita eſt. Duobus itaque prælijs fuſi fugatiq; ſunt: quamvis ſub adventu hoſtis relictis ſedibus, in altiſſimos ſe montes recepiſſent, quos Toliſtobogij Tectoſagæque jam inſederant. Utrimque fundis ſagittiſque acti, in perpetuam ſe pacem dediderunt. Sed alligati miraculo quodam fuere, cum catenas morſibus & ore tentaſſent, cum offocandas invicem fauces præbuiſſent. Nam prima Orgiagontis regis uxor à centurione ſtuprum paſſa, memorabili exemplo cuſtodiam evaſit, revulſumque militis caput ad maritum ſuum retulit.

De Origine Gallogræcorum, Ex Livij Lib. XXXVIII. Cap. XVI.

HI Galli, magna hominum vis, ſeu inopia agri, ſeu prædæ ſpe, nullam gentem per quas ituri eſſent, parem armis rati, Brenno duce in Dardanos perveuerunt. Ibi ſeditio orta, & ad viginti millia hominum cum Lomnorio ac Lutario regulis, ſucceſſione factâ à Brenno, in Thraciam iter averterunt, ubi cum reſiſtentibus pugnaudo, pacem petentibus ſtipendium imponendo, Byzantium cum perveniſſent, aliquandiu oram Propontidis vectigalem habendo, regionis ejus urbes obtinuerunt. Cupido inde eos in Aſiam tranſeundi, audientes ex propinquo quanta ubertas terræ ejus eſſet, ccpit. & Lyſimachia fraude capta, cherſoneſoque omni armis poſſeſſa, ad Helleſpontum deſcenderunt. Ibi verò exiguo diviſis freto cernentibus Aſiam, multò magis animi ad tranſeundum accenſi, nunciosqne ad Antipatrum præfectum ejus oræ de tranſitu mittebant. quæ res cum lentius ſpe ipſorum traheretur, alia rurſus nova inter regulos orta ſeditio. Lomnorius retro, unde venerat, cum majore parte hominum repetit Byzantium: Lutarius Macedonibus per ſpeciem legationis ab Antipatro ad ſpeculandum miſſis, duas tectas naves, & tres lembos adimit. his alios atque alios dies noctesque tranſvehendo, intra paucos dies omnes copias transjecit. Haud ità multo poſt Lomnorius, adjuvante Nicomede Bithyniæ rege, &c.

Ex eiuſdem Livij Libri XXXVIII. Cap. XVI.

CUM hoc hoſte (Gallogræco) tam terribili omnibus regionis ejus, quia bellum gerendum erat, pro concione milites maxime in hunc modum allocutus eſt conſul Manlius: Non me præterit, milites, omniū quæ Aſiā colunt, gentiū, Gallos famâ belli præſtare. Inter mitiſſimū genus hominum ferox natio pervagata bello prope orbē terrarū, ſedem cepit, procera corpora, promiſſæ & rutilatæ comæ, vaſta ſcuta, prælongi gladij: ad hoc cantus ineuntium prælium, & ululatus & tripudia, & quatientium ſcuta in patrium quendam morem, horrendus armorum crepitus: omnia de induſtria compoſita ad terrorem. Sed hæc, quibus inſolita atque inſueta ſunt, Græci & Phryges & Cares timeant: Romanis Gallici tumultus aſſuetis etiam vanitates notæ ſunt. Semel primo congreſſu ad Alliam olim fuderunt majores noſtros: ex eo tempore per ducentos jam annos pecorum in modum conſternatos cædunt fugantq;, & plures prope de Gallis triumphi, quam de toto orbe terrarum acti ſunt. Iam uſu hoc cognitum eſt: ſi primum imperum, quē fervido ingenio & cæca irâ effundunt, ſuſtinueris, fluunt ſudore & laſſitudine membra: labant arma: mollia corpora, molles, ubi ira conſedit, animos Sol, pulvis, ſitis, ut ferrum non admoveas, proſternunt. Non legionibus legiones eorum ſolum experti ſumus, ſed vir unus cum viro congrediendo. T. Manlius, M. Valerius, quantum Gallicam rabiem vinceret Romana virtus, docuerunt. Iam M. Manlius unus agmine ſcandentes in Capitolium, detruſit. & illis majoribus noſtris cum haud dubijs Gallis in terrâ ſuâ genitis res erat. hi jam degeneres ſunt, miſti, & Gallogræci vere, quod appellantur &c.

De eiſdem & Brenno ex Iuſtini Libro XXIV.

INTEREA *Brennus*, quo duce portio Gallorum in Græciam ſe effuderat, auditâ victoriâ ſuorum, qui Belgio duce Macedonas vicerant: indignatus parta victoria opimam prædā, & Orientis ſpolijs onuſtā tam facile relictam eſſe, ipſe adunatis CL millibus peditū, & XV millibus equitum, in Macedoniam irrumpit. Cum agros villaſque popularetur, occurrit ei cum inſtructo exercitu Macedonum Soſthenes; ſed pauci à pluribus, trepidi è valentibus facile vincuntur. Itaque cum victi ſe Macedones intra muros urbium condidiſſent, victor *Brennus*, nemine prohibente, totius Macedoniæ agros deprædatur. Inde quaſi terrena jam ſpolia ſorderent, animum ad deorum immortalium templa convertit, ſcurriliter iratus, locupletes deos largiri hominibus oportere. Statim igitur Delphos iter vertit. Templum autem Apollinis Delphis poſitum eſt in monte Parnaſo &c. Igitur *Brennus* cum in conſpectum haberet templum, diu deliberavit, an confeſtim rem aggrederetur; an verò feſſis via militibus, noctis ſpatium ad reſumendas vires daret. Emanus & Theſſalorus duces, qui ſe ad prædæ ſocietatem junxerant, amputari moras jubent,

dum imparati hostes, & recens adventus sui, terrori esset: Sed Gallorum vulgus ex longâ inopia, ubi primum vino, ceterisque commeatibus referta rura invenit, non minus abundantiâ, quàm victoriâ lætum per agros se sparserat; Quæ res dilationem Delphis dedit &c. Habebat *Brennus* lecta ex omni exercitu peditum sexaginta quinque millia: Delphorum sociorumque non nisi quatuor millia militum erant: quorum contemptu Brennus ad acuendos suorum animos, prædæ ubertatem omnibus ostendebat, statuasque cum quadrigis, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro fusas esse, pluísq; in pondere, quàm in specie habere prædæ affirmabat. Hac asseveratione incitati Galli, simul & hesterno vino saucij, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Contra Delphi plus in Deo quam in viribus reponentes, cum contemptu hostium resistebant; scandentesq; Gallos è summo montis vertice, partim saxo, partim armis obruebant. In hoc partium certamine, repente universorum templorum antistites, simul & ipsi vates, sparsis crinibus, cum insignibus atque infulis, pavidi vecordesque in primam pugnantium aciem procurrunt: advenisse Deum clamant &c. Præsentiam Dei & ipsi statim sensêre: nam & terræmotu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum, & confertissimi cunei non sine vulneribus hostium dissipati ruebant. Insecuta deinde tempestas est, quæ grandine & frigore, saucios ex vulneribus absumpsit. Dux ipse BRENNUS, cum dolorem vulnerum ferre non posset, pugione vitam finivit. Alter ex ducibus, punitis belli auctoribus, cum decem millibus sauciorum citato agmine Græcia excedit. Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit &c.

De Gallogræcorum Brenniq; eiusdem reliquijs:
Ex Iustino Libro XXXII.

GALLI bello adversus Delphos infeliciter gesto, in quo majorem vim numinis, quàm hostium senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia, quà venerant, antiquam patriam repetivère. Ex his manus quædam in confluente Danubij & Sabi consedit, Scordiscos se appellari voluit. Tectosagi autem cum in antiquam patriam Tolosam venissent, comprehensiq; pestiferâ lue essent, non prius sanitatem recuperavere, quam auspicum responsis moniti, aurum argentumque bellis sacrilegijsque quæsitum, in Tolosensem lacum mergerent. Quod omne magno post tempore Cæpio Romanus consul abstulit. Fuère autem argenti pondo centum decem millia; auri pondo quinquies decies centum millia. Quod sacrilegium causa excidij Cæpioni *exercituique ejus postea fuit. Romanos quoque Cimbrici belli tumultus, velut ultor sacræ pecuniæ insecutus est &c.

* Vide, & refer, ad pag. 3. supra.

Bellum Cimbricum, Theutonicum ac Tigurinum.
Ex Flori Lib. II. Cap. XI.

CIMBRI, Theutones, Tigurini, ab extremis Galliæ profugi, cum terras eorum inundasset Oceanus, novas sedes toto orbe quærebant: exclusique Gallia & Hispania, cum in Italiam remigrarent, miserunt legatos in castra Silani, indè ad senatum, petentes ut Martius populus aliquid sibi terræ daret quasi stipendium: Cæterum, ut vellet, manibus suis atque armis uteretur. Sed quas daret terras populus Romanus agrarijs legibus inter se dimicaturus? Repulsi igitur, quod nequiverant precibus, armis petere constituunt. Sed nec primum impetum barbarorum Silanus, nec secundum Manlius, nec tertium Cœpio sustinere potuerunt. Omnes fugati, exuti castris. Actum erat nisi Marius illi sæculo contigisset. Ille quoque non ausus congredi statim, militem tenuit in castris, donec invicta illa rabies, & impetus, quem pro virtute barbari habent, consenesceret. Recessere igitur increpantes, & (tanta erat accipiendæ urbis fiducia) consulentes si quid ad uxores suos mandarent. Nec segnius quam minati fuerant, tripartito agmine per alpes, id est, claustra Italiæ ferebantur. Marius mira statim velocitate occupatis compendijs prævenit hostem, prioresque Theutonas sub ipsis alpium radicibus assecutus, in loco quem aquas Sextias vocant, quo, fides numinum! prælio oppressit. Vallem fluviumque hostes tenebant, nostris aquarum nulla copia, consultone id egerit Imperator, an errorem in consilium verterit, dubium, certe necessitate

acta virtus, causa victoriæ fuit. Nam flagitante aquam exercitu, viri, inquit, estis: en illic habetis. Itaque tanto ardore pugnatum est, eaque cædes hostium fuit, ut victor Romanus de cruento flumine non plus aquæ biberit, quam sanguinis barbarorum. Certe rex ipse *Theutobochus* quaternos senosque equos transilire solitus, vix unum cum fugeret ascendit, proximoque in saltu comprehensus, insigne spectaculum fuit, quippe vir proceritatis eximiæ super trophæa ipsa eminebat. Sublatis funditus Theutonis, in Cimbros convertitur. Hi jam (quis crederet?) per hyemem, quæ altius Alpes levat, Tridentinis jugis in Italiam provoluti ruina descenderant. Athesim flumen non ponte, nec navibus, sed quadam stoliditate barbarica, primum corporibus aggressi: postquam retinere amnem manibus, & clypeis frustra tentaverant, ingesta obrutum silva transiluere: & si statim infesto agmine urbem petissent, grande discrimen esset: Sed in Venetia, quo ferè tractu Italia mollissima est, ipsa soli cœlique clementia robur elanguit. Adhoc panis usu, carnis coctæ, & dulcedine vini mitigatos Marius in tempore aggressus est. Iam diem pugnæ à Mario Imperatore petierunt, & sic proximum dedit. In patentissimo, quem Caudium vocant, campo concurrêre, millia inde CXL. ceciderunt, hinc tertio minus, per totum diem, conciditur barbarus. Isti quoque Imperator addiderat virtuti dolum, secutus Annibalem, artemque Cannarum. Primum nebulosum nactus diem, ut hosti inopinatus occurreret: tum ventosum quoque, ut pulvis in oculis & ora ferretur: tum acie conversa in Orientem, ut quod ex captivis mox cognitum est, ex splendore galearum, ac repercussu, quasi ardere cœlum videretur. Nec minor cum uxoribus eorum pugna, quam cum ipsis suis, cum objectis undique plaustris atque carpentis, alte desuper quasi e turribus lanceis contisque pugnarent. Perinde speciosa mors earum fuit, quam pugna. Nam cum missa ad Marium legatione, libertatem ac sacerdotium non impetrassent, (nec fas erat) suffocatis elisisque passim infantibus suis, aut mutuis concidere vulneribus, aut vinculo è crinibus suis facto, ab arboribus jugisque plaustrorum pependerunt. Beleus rex in acie dimicans, impigre, nec inultus occubuit. Tertia Tigurinorum manus, quæ quasi in subsidio Noricos insederat Apium tumulos, in diversa lapsi fuga ignobili & latrociniјs evanuit. Hunc tam lætum tamque felicem libertatis Italiæ, assertique Imperij nuntium, non per homines, ut solebat, populus accepit, sed per ipsos (si credere fas est) deos. Quippe eodem die quo gesta res est, visi pro æde Castoris & Pollucis juvenes laureati prætori literas dare frequensque in spectaculo rumor victoriæ Cimbricæ feliciter, dixit. Quo quid admirabilius, quid insignius fieri potest? Quippe velut elata montibus suis Roma spectaculo belli interesset, quod in gladiatorio munere fieri solet, uno eodemque momento cum in acie Cimbri occumberent, populus in urbe plaudebat.

De bello eodem Romanorum adversus Cimbros, Teutonas, aliasque gentes gesto:

Ex Orosij Libro V. Cap. XVI.

ANNO ab urbe condita DCXLII. C. Manlius Consul & Q. Cæpio proconsul adversus Cimbros & Teutonas & Tigurinos & Ambronas Gallorum & Germanorum gentes, qui tunc, ut imperium Romanum extinguerent, conspiraverant, missi, provincias sibi Rhodano flumine medio deviserunt. Ubi dum inter se gravissima invidia & contentione disceptant, cum magna ignominia & periculo Romani nominis victi sunt: siquidem in ea pugna M. Aurelius consularis captus atque interfectus est. Duo filij consulis cæsi, octoginta millia Romanorum sociorumque ea tempestate trucidata, quadragiuta millia calonum atq; lixarum interfecta, Antias scribit. Ita ex omni penitus exercitu decem tantummodo homines, qui miserum nuntium ad augendas miserias reportarent, superfuisse referuntur. Hostes binis castris atque ingenti præda potiti nova quadam atque insolita execratione cuncta, quæ ceperant, pessum dederunt. Vestis discissa & projecta est, aurum argentumque in flumen abjectum, loricæ virorum concisæ, phaleræ equorum disperditæ, equi ipsi gurgitibus immersi, homines laqueis collo inditis ex arboribus suspensi sunt, ità ut nihil prædæ victor, nihil misericordiæ victus agnosceret. Maximus tunc Romæ non solum luctus, verumetiam metus fuit, ne confestim Cimbri alpes transgrederentur; Italiamque delerent. Ijsdem temporibus Q. Fabius maximus filium suum adolescentem rus relegatum, cum duobus servis parricidij ministris interfecit,

ipsosq; continua servos in pretium sceleris manumisit. Die dicta, Cn. Pompeio accusante, damnatus est. Igitur Marius quartum consul, cum juxta Isaræ Rhodanique flumina, ubi in sese confluunt, castra posuisset, Teutones, Cimbri, & Tigurini & Ambrones, postquam continuo triduo circa Romanorum castra pugnarunt, si quo pacto eos excuterent vallo, atque in æquos campos effunderent, tribus agminibus Italiam petere destinarunt. Marius post digressum hostium castra movit, & collem occupavit: qui campo & fluvio, ubi hostes sese diffuderant, imminebat. Cumque exercitui ejus aqua ad potandum deesset, quereli sque omnium coargueretur, aquam quidem in conspectu esse respondit, sed eam ferro vindicandam. Primis itaque calonibus cum clamore in pugnam ruentibus, subsequutus exercitus, mox justo certamine compositis ordinibus, bellum gestum & vicêre Romani: * Orto die rursus productæ utrinque in campum acies usque ad meridiem pene pari pugnavere discrimine. Post ubi incalescente sole fluxa Gallorum corpora in modum nivium distabuerunt, usque in noctem cædes potius quàm pugna protracta est: Ducenta millia armatorum in eo bello interfecta sunt, octoginta millia capta, vix tria millia fugisse referuntur. Dux quoq; eorum * *Teutobodus* occisus est. Mulieres eorũ constantiore animo quam si vicissent, consuluerunt consulem, ut si inviolata castitate virginibus sacris ac dijs serviendum esset, vitam sibi reservarent. Itaque cum petita non impetrassent, parvulis suis ad saxa collisis, cunctæ sese ferro ac suspendio peremerunt. Hæc de Tigurinis & Ambronibus gesta sunt. Teutones autem & Cimbri integris copijs alpium nives emensi. Italiæ plana pervaserant: ibique cum rigidum genus diu blandioribus auris, poculis, cibis ac lavacris emolliretur: Marius quintum consul & Catulus adversum eos missi, die ad pugnam & campo dato, Annibalis secuti ingenium, in nebula disposuere pugnã, in sole pugnarunt. Prima siquidem perturbatio Gallorum fuit, quud Romanam aciem prius offendere dispositam, quàm adesse senserunt.

**Vulgo, sed perperam editiones omnes* Quarto die.

**In triumpho ductus non occisus Floro supremus memoratur.*

Cumque illico vulnerati equites retro in suos cogerentur, totamque multitudinem indispositè adhuc adventantem conturbarent, & sol cum vento ortus ex adverso emicuisset, visus eorum pulvis opplevit, & splendor hebetavit, ita factum est, ut tanta ac tam terribilis multitudo, minima Romanorum clade, sua autem ultima internecione cęderetur. Centum quadraginta millia eorum tunc in bello cæsa, LX. millia capta dicuntur. Mulieres graviorem pene excitavere pugnam, quæ plaustris in modum castrorum circumstructis, ipsæ autem desuper propugnantes, diu repulere Romanos. Sed cum ab novo cædis genere terrerentur, (abscissis enim cum crine verticibus, inhonesto satis vulnere turpes relinquebantur) ferro quod in hostes sumserant, in se suosque verterunt. Namque aliæ concursu mutuo jugulatæ, alię apprehensis invicem faucibus strangulatæ, aliç funibus per equorum crura consertis, ipsisque continuo equis extimulatis, postquam suas ijsdem funibus, quibus equorum crura nexuerant, indidere cervices, protractæ atq; examinatæ sunt, aliæ laqueo de subrectis plaustrorum temonibus pependerunt. Inventa est etiam quædam, quæ duos filios, trajectis per colla eorum laqueis, ad suos pedes vinxerit: & cum seipsam suspendio morituram demisisset, secum traxerit occidendos. Inter hæc multa & miserabilia mortis genera, reguli quoque duo strictis in se gladijs concurrisse referuntur: * Lucius & Bojorix reges in acie ceciderunt. Claudicus & Cesorix capti sunt. Ita in his duobus prælijs trecenta quadraginta millia Gallorum occisa, & centum quadraginta millia capta sunt, absque innumera mulierum multitudine, quæ se suosque parvulos fœmineo furore vi autem virili necaverunt. Igitur talem Marij triumphum Romanamque victoriam incredibile facinus, & nunquam antea Romanis cognitum, Romæ subitò perpetratum, versa in horrorem ac mœrorem tota urbe suscitavit. Publicius siquidem Malleolus, servis annitentibus, matrem suam interfecit. Damnatus parricidij, insutusque in culeum & in mare projectus est: impleveruntque Romani facinus & pœnam; unde Solon Atheniensis decernere non ausus fuerat, dum fieri posse non credidit: & Romani, qui se ortos à Romulo scirent, etiam hoc fieri posse intelligentes supplicium singulare sanxerunt.

**Lugius alias.*

* *Notandus hic iterum error Orosij, qui* Tentobochum *(ipse* Teutobodum *nominat) Ducem Tigurinorum & Ambronum videtur facere, cum diserte eum Teutonis accenseat Florus alijq;.*

ADDI-

ADDITAMENTUM.

Occasione Teuthoboci, *de quo dictum, super gigantibus & an ij gentium & præsertim Arctoi orbis populorum conditores habendi.*

OCCASIONE Teuthoboci, Cimbrorum Teuthonumque regis, cujus jam semel iterumque injecta superius mentio, libet hoc loco breve additamentum, adjicere; Præsertim quia annis superioribus effossum apud Delphinates Teuthoboci cadaver in literas relatum memini, pluribusque id ipsum spectandum etiam publice tunc exhibitum, specie mirandâ atque ossibus humanum modum excedentibus. Ut igitur verba Flori de eo jam ante posita pag. 6. paulo propius expendamus, fatendum non uno accipi modo posse, quod, inter cetera, inquit, *quaternos* eum *senosque equos transilire solitum*: aut enim saltu eos transgressus intelligi debet, aut pedibus divaricatis intra utriusque coxendicis femur junctim complexus; Aut denique dicendum indicare Florum voluisse, eum, qui tot equos ad manum & in procinctu habere erat solitus, tum, cum esset fugiendum, equo destitutū. Addit enim, *vix unum cum fugeret ascendit*. Quarum explicationum priores duæ uti novum aliquid videntur inducere, ità si ultima admittatur, nihil ea stupendi habeat. Sed eam interpretationem corporis moles, quæ spectanda per oras multarum passim regionum multorumque obtutibus tum fuit exposita, videtur tollere; tum & verba, quæ sequuntur, Flori, quibus memoratur à Romanis mox comprehensus Teuthobocus inque triumpho exhibitus eà proceritate fuisse, ut *super ipsa trophea emineret*. Quæ sane insignem, & ultra fere fidem, corporis magnitudinem videntur innuere, cum torphęa eximię fuerint eminentię, & quæ in montium subinde jugis pósita, quo ob omnibus hoc pacto conspici facilius possent. Fuerit igitur stupendæ molis Teuthobochus, sed an omnes & passim hac cæli plagâ eà altitudine mortales tum exstiterint, id quæri possit, pręsertim cum ipsa vox *Cimbri* à pluribus ità accipiatur, & Danico hodieq; idiomate *Kimber* sive *Kempe* & *Kemper*, non *bellatorem* tantum sed proprie *gigantem* notet. Hîc vt respondeatur, non abeundum longè, sed repetenda obiter ea, quæ disputata superius pag. 14. & 15. occasione verborum Saxonis Grammatici. Vbi demonstratum, sive sacram, sive prophanam respiciamus historiam, haud quaquam inficiandum giganteá mole exstitisse olim homines: Et hodie quoq; posse existere, ac demonstrari id indies, sive lusum naturæ videamus in nanis ac pumilionibus, sive ejusdem luxuriem in alijs, quos videmus, plane heroicá, quod dicitur, & ultra communem sortem proceritate excellere. Saxo ut plurimum hoc decus ac robur corporum regibus, aut qui à regibus proximi erant, adscribit. Et alias passim Romani scriptores nonne in Gallis illis antiquissimis, & præcipue Germanis ac boreæ populo, hanc staturæ prærogativā agnoscunt, vt meminimus? Quin & de alijs quoq; gentibus similia, quamvis parcius, authoribus memorata habemus: Sacram historiam præteribo, quæ Samsonem, Goliathum, Samuelem, Absolonem, aliosque huc spectantes permultos suppeditet; prophanam solam videamus. In eâ, præter ceteros, Virgilij Turnus occurrit, qui manu elevatum saxum, cujusmodi vix alij duodecim movissent, in hostem proiecisse memoratur: inquit enim poeta 12. Æneidos:

Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat
Limes agro positus, litem vt discerneret arvis,
Vix illud lecti bis sex cervice subirent,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus,
Ille manu raptum trepida torquebat in hostem
Altior insurgens, & cursu concitus heros.

Et refert in vitâ Sertorij Plutarchus, eum, cum in urbe Tingetana ab incolis accepisset haberi ibi Antęi sepulchrū, id confestim recludi jussisse, inq; eo, quod semper fabulosum existimaverat, humanā molē deprehendisse vlnarū trigiuta: Et Plinius alium 42. cubitorū repertum in insulâ Cretâ tradit intra montē, qui erat à terræ motu subversus, addens nonnullos Orionis, alios alius existimasse cadaver. Nec aliud fere est quod à Philostrato refertur, cranium cujusdam effossum, quod 72. vini amphoras ceperit. Et, ne nimium antiqua aut fabulis poetarum similia quis existimet, scriptum reliquit fidei probatæ author

Zonaras, imperante Iustino, fæminam in Sicilia spectatam, quæ viros etiam procetos ulnæ longitudine excederet. Et ante Iustini tempora Imperatorem Maximinum, natione Thracem, cujus pater è Gothis, mater ex Alanis erat genita, eo fuisse corporis robore eâque magnitudine Capitolinus scribit, ut inter luctandum quinos, senos ac septenos ad terram prosterneret; pollice autem tam vasto (sunt ejusdem Capitolini verba) *ut uxoris dextrochero, sive armilla brachiali, uteretur pro annulo, hamaxas manibus attraheret, rhedam onustam solus moveret; equo si pugnum dedisset, dentes solveret, si calcem crura frangeret; lapides tophaceos friaret, arbores teneriores finderet; Alij eum Crotoniatem Milonem, alij Herculem, Antæum alij vocabant.* Hæc Capitolinus. Quibus si addamus, quod ex Augustino nonnulli adducunt, eum in littore Uticę dentem effossum spectasse, qui unus centuplo nostrates excesserit, nihil tam magnificum de suis adferat gigantibus Saxo, quod istis non minus sit. Nam de dente Stercotheri, quod modò retulimus, eum duodecim pollicū crassitudine fuisse, ad Augustini relata parum est. uti ad id quoque, quod à Ludovico Vive memoratum accipio, eum in æde cathedrali suæ civitatis molarem vidisse dentem pugni crassitudine. Et iterum Augustinus lib. xv. cap. xxiii. de Civit. Dei, disputans & demonstrans etiam suo & omnibus temporibus nata ac nasci hominum corpora communem modum excedentia, historiolam hoc affirmantem adducit, quam ipsius verbis ponam: *Paucos*, inquit, *ante annos cum Romanæ urbis, quod a Gothis factum est, appropinquaret excidium, Romæ fuit fœmina cum patre suo & matre, quæ corpore quodammodo giganteo longe ceteris præemineret. ad quam visendam mirabilis fiebat usquequaq; concursus. Et hoc erat maxime admiratione, quod ambo parentes ejus, nec saltem tam longi homines erant, quàm longissimos videre consuevimus.*

Ut ergo ad propiora & nostra quoque secula veniamus, referunt authores circa annum Christi 1338. Magno, Erici filio, Norvagiæ rege, gigantē 15. cubitorū a viris quatuor victū atq; è vivis sublatum. Quo eodem propemodum seculo alium producunt Hollandiæ annales, non marem sed fæminam, à Wilhelmo Hannonię Comite missam ad nuptiarum solennia Caroli Pulchri Franciæ regis, inusitatâ corporis mole, natione Selandam, præ quâ proceri etiam homines nani videbantur: Quæque tanto insuper virium robore polleret, ut bina dolia cereali potu referta ambabus utrumque manibus portaret, trabemque, cui attollendæ incapaces octo viri fuerant, quo vellet, transferret. Memoratur & Iohannes Arculeæ dominus, sed ante superiorem utrumque, anno nimirum MCCLXXII. tantis fuisse corporis viribus, ut equum solo attolleret parietique adverso impingeret. Unde & gigantis cognomen, accedente corporis haud usitatâ magnitudine, tulerit. Testatur & Iulius Scaliger vidisse se Mediolani in nosocomio decumbentem, qui duas spondas lectorum junctas expleret.

Quæ aliaque apud authores obvia exempla satis demonstrare puto, sententiamque Augustini firmare, asserentis nullo non seculo extitisse giganteâ staturâ homines; Et olim tamen, ac seculis illis antiquissimis crebrius hoc contigisse quàm sequentibus atque isto nostro. Nam & vates ille Homerus ante annos mille quingentos, & quod excurrit, non cessavit minora corpora mortalium, quàm prisca, conqueri; & idem quoque Plinium fecisse constat, qui & observari inquit, cuncto mortalium generi minorem in dies mensuram fieri. Unde & Iuvenalis: *Terra malos homines nunc educat atque pusillos.* Interim gentem aliam aliâ, quod ad corporum modum, augustiorem inveniri, & præcipue boreæ populo, &, ut supra ostensum, Germaniæ genti hanc fuisse prærogativam certum habeo.

Nec sequi tamen eorum sententiam possum, qui origines suas fabulis involventes gentis suæ conditores gigantes statuunt. Quorum in numero, præter ceteros, Hollandiæ annales reperio. Et nuper virum aliàs doctissimum in eam abijsse opinionem vidi, ut primos Arctoi orbis incolas fuisse meros gigantes, eosque ex reliquijs Cananæorum profectos, tribus præcipue argumentis suffultus asseruerit. Horum primum ex Saxone Grammatico illi petitum: quod is in præfatione sui operis memoret, Danicam regionem giganteo quoodam cultu exercitam, idque, præter alia, eximiæ magnitudinis saxa veterum bustis ac specubus affixa, tum & ingentes cautes montium verticibus impositas, testari: Deinde ex Procopij lib. 4. de bello Vandalico demonstrare nititur Europam suos incolas accepisse primò à Cananæis gigantibus, scribereque Genebrardum Chronologiæ suæ libro primo: *Iesua Cananæos partim depulit, partim interfecit. Horum reliquiæ traduntur migrasse in Germaniam, Slavoniam & regiones vicinas.* Atque ultimo argumenti loco assumit, quod provincia quædam Norvagiæ seu Finnemarchię contermina, Risaland/id est *gigantum terra*, antiquitus dicta sit; à quâ nec longe absit Jötum hatmat/id est, *gigantum habitatio*, & inde

etiam-

etiamnum Iåt/*gigantem* notare, viderique nec aliunde *Iutlandiam*, quæ olim *Cimbrica Cherſonesus*, appellatam: quod nimirum à Cimbers ſive Kempers/ quod *pugilem* ſive *gigantem* ſignificet, *Cimbri*, ac poſtea ijdem, vocabulo *Iæti* idem notante, & terra denique *Iutlandia* ſit nominata.

Quam eorum ſententiam, quo minus amplectar, facit ipſe primum Saxo, qui licet in Daniâ gigantes olim exſtitiſſe agnoſcat, non tamen eo genere fuiſſe in univerſum omnes vult. Imo contrarium demonſtrare eum oſtendimus jam ante pagg. 14. & 15. Et ſunt ipſius Saxonis verba diſerta libro primo haud longe à principio, docentis præter triplex, quod ibi ponit, fatidicorum genus, quorum unum tantum gigantibus tribuit, & reges & vulgus præterea hominum fuiſſe, atque eos omnes à gigantibus diverſos habitos, nec corporum mole aut alijs rebus illis pares fuiſſe. Deinde quod dicitur Cananæorum gigantum poſteritatem in Europam ultimumq; boream & præſertim, ut habet Genebrardus, in Germaniam Slavoniamque ſe effudiſſe, id conjecturâ ſolum, nullo autem idoneo aut claſſico teſtimonio demonſtrari poteſt: & eodem, quo aſſeritur modo, negare viciſſim in promptu eſt. Quin & abſoni hoc habeat, ut ijdem Cananæi, alij apud Danos, alij viciſſim apud alios Europæ gentes fuerint. Nam ſi in Daniâ ſui ſimiles, gigantes omnes protulerint, cur non & idem in Germaniâ & alibi effecêre? Nam licet magna, ut plurimum, Germanorum fuiſſe corpora authores vetuſti tradant, cujuſmodi & hodie ſunt, ſi cum alijs & auſtralioribus præſertim comparentur, nihil tamen giganteum aut cyclopicum retulerunt. Iutlandiam autem à *Iætis*, id eſt *gigantibus* deducendam quamvis veriſimile ſit ex vocis, quæ adducitur, ratione & etymo, tamen cum eam, quantum memini, parum uſitatam ipſi Daniæ exiſtimem, ampliandam hîc ſententiam ſtatui, & maximè cum & illud conſtet, eam terram antiquitus Cimbricam cherſoneſum appellatam, & gentem ipſam Romanis cognitam ac celebratâ, nec tamen gigantũ nomine. Fuiſſe interim pleroſq;, ut & vicinos Germaniæ populos, eximię & ſupra communē Italorum modum ſtaturæ ac roboris; & quoſdam etiam, cujuſmodi deſcriptum veteribus Teuthobocum agnoſcimus, plane inuſitatâ ſpecie ac magnitudine vero conſentaneum habeam. Poſtremò nec omittendum Genebrardum, ut erat Germanię genti, odio, ut videtur, religionis, minus æquus, hanc illic traducem velut opprobrium impegiſſe, quod genus ſcilicet ſuaque primordia à gigantibus acceperit: cum verius multoque ſanius illi, qui eſſe boreales omneſque Europeos Iapeti proſapiam ſtatuant, de quo pluribus initio libri, qui hiſtoriam præcedit, tum & alibi egiſſe nos alioſque memini. Ut omittam, proceritatis in gentibus borealibus cauſam non ad traducem aliquam populorum, ſed ad ipſum cœlum à phyſicis referri. Nam ſicuti ad auſtrum ardore, ut plurimum, ſiccantur arctanturque corpora, ità boreales humore non tantum, ſed & calore interno, quo auſtrales carent, abundantes, veluti aluntur atque extenduntur. Quamvis & alij alios ſuperent. Et illi præterea qui polum quàm proximè accedunt, ut Gronlandij extremæque Norvagiæ & illarum inſularum populi lurore plerumque deformes ſtaturàque exili ſunt, utpote, qui non minus rigore nimio, quàm illi ad auſtrum nimio aduruntur ardore. Unde rectè Hippocrates libro de aere, locis & aquis ageus, ad ſeptentrionem homines pallore ac macie deformes pronunciavit; intelligens ſcilicet hos extremi boreæ, non eos verò, qui vicinam Scandinaviam Germaniamque colunt, quos authores fere omnes, ut dictum, proceros, robuſtos, venuſtos candidoſque affirmant.

RERUM DANICARUM HISTORIÆ
LIBER II.

DANICÆ gentis hiſtoriam ſcripturus ex re fore exiſtimavi, quò omnia in aperto eſſent. poſt chorographicam regni regionumque delineationem, Cimbrorum primò expeditionem, utpote in illuſtri poſitam, & quæ gentis potentiam, ac, tot ante Criſtum in terris natum annis, formidabilem ejus Romano populo militiam ſummopere oſtendat, quàm potuit breviſſimè, ex claſſicis, & ijs præcipue ſcriptoribus, quorum ſumma eſt apud omnes doctos authoritas, cunctis ob oculos enarratam propoſuiſſe: Atq; inde ad teſtes domeſticos converſus, quid ijdem, exorſi à *Dano*, Regum primo (qui tribus & ultra ante Chriſtum ſeculis fuerit) aduſque *Gotricum* ſive *Godefridum*, qui ſub Carolo Magno claruit, poſterorum memoriæ tradiderint, veluti in tabellâ ex adverſo ſpectandum exhibuiſſe. Ijſque ordine expoſitis, nunc ad reliqua progrediendo, prȩter cetera, demonſtrabimus quam cœperant ijdem atq; animo agitarant Romani imperij vaſtationem, taudem ad finem & colophonem à poſteris eorum mirabiliter perductam. Nec illud modò, ſed nova ab ipſis regua novoſque principatus, inductis prioribus, extra proprij regni pomeria conſtitutos. Nam, antiquato *Cimbrorum* vocabulo, protulit mox idem hic tractus *Rugos* ſuos, *Gothos*, *Vandalos*, qui & Romam & imperium in totum peſſundedêre. Atq; illis viciſsim aut obſoletis aut langueſcentibus, emerſêre ex eâdem coutinuò gentium officinâ *Angli*, *Vitæ*, *Saxones*, qui tranſgreſſi in Britanniam, obliterato vetuſto gentis vocabulo, potiſſimam inſulæ partem & nominis & poteſtatis ſuæ fecerunt, *Angliam* appellantes. Hinc ijdē, eandem peragentes fabulam, Francorum annalibus ſub *Normannorum* aut *Danorum* nominibus cogniti, *Normanniæ Ducatum*, invitis licet & reluctantibus diu Francorum regibus, condidere, ut alia in tempore & loco memoranda nunc mittam. Annales domeſtici, qui ſilentio hæc omnia prætereunt, adducunt neſcio quid de Longobardis, ſub rege Snione, qui, ut ſupra patuit ordine eſt XLVIII. quaſi illi, eo imperitante, anno nimirum Chriſti quingenteſimo; vel, ut Crantzius vult, circa quadringenteſimum Boreali hac plaga egreſſi, Longobardorum & nomen & imperium in Italià conſtituerint. Sed quàm hæc à rei veritate diſcrepenr, haud ignorent illi, qui præter Proſperum aliquem aut Diaconum, authores anteriores Strabonem nimirum, Paterculum, Tacitum ac Ptolemænm in conſilium haud oſcitanter adhibuêre. Nam licet medij illi ævi ſcriptores, ut Diaconus alijque, Longobardos prius Vinilos dictos è Scandinavià

dinaviâ ſub Theodoſij tempora in Germaniam profectos ibi Longobardorum nomen *Poſt natum*
ſortitos memorent, certum tamen eſt longè ante ævum Theodoſij in intimâ Germaniâ, *Chriſtum.*
nec alibi quàm in Germaniâ, conſtitiſſe. Quod ut Ptolemæus, Tacitus & Paterculus, de
quibus diximus, ſatis evincant, ità præcipue Strabo aperit, qui ineunte imperium Octa-
viano Auguſto florens haud alias ipſis quàm juxta Hermunduros & Semnones, Germaniç
prope Albim populos, ſedes adſcripſit. Adeò ut perſpicuè hinc liquere poſſit & Proſpe-
rum & Paulum Diaconum, quem ſecutum ſe hic, quod ad Longobardos attinet, etiam Sa-
xo fatetur, falſitatis argui. quamvis interea boreæ eſſe populum Vinulos & inde in Ger-
maniam, ſed ſeculis aliquot prius, progreſſos mutatoque vocabulo Longobardos appella-
tos haud valde inficiandum putem; præſertim quia & vetuſtiſsimi gentis Gothicæ
vernaculi rhythmi, de quibus aliàs injecimus, idem haud obſcure adſtipulari, & multò,
quàm hactenus proditum, enarrare hoc ipſum rectius, uti oſtenſum jam ante, reperiam.
Quod ergo inſtituimus nunc perſequemur, & quidem de *Vandalis*, *Gothis*, & *Rugis*, utpote
tempore primis primo loco, ſed breviter dicentes, ad reliqua, puta *Anglorum* & *Iutarum*
res, indeque ad *Normannorum Danorumque* &c, qui in Regum catalogo ſuperius poſito eſt
ultimus, *Gotrici* nimirum expeditiones, & ſi quæ deinceps ordine ſequentur, ſtilum
vertemus.

Gothi poſtquam è Scandia viciniſque inſulis, primis & patrijs ſuis, de quibus ſuo ſupra
loco eſt actum, ſedibus eſſent egreſsi, diu in Scythiâ Europæâ perque Sarmatiam utram-
que, poſt tempora ſtatim Aurelij Antonini, circa annum Chriſti milleſimum nonageſi- CXC.
mum, longe lateque vagati, tandem circa Iſtrum boream verſus conſedère, diviſi in *Oſtro-
gothos* & *Weſtrogothos*, ſeu, ut vulgo ſcribunt, *Wiſegothos*. Egiſſeque de illis imprimis tri-
umphum Imperatorem Aurelianum memorat Vopiſcus, addens CURRUM, quo inve- CCLXX.
ctus eſt Capitolium, REGIS GOTHORUM fuiſſe, quatuor cervis junctum. Cumq;
frequenter exinde populandi cauſa, Iſtro tranſmiſſo, in Mæſiam & Thraciam Romanas
provincias excurrerent, repulſi aliquoties cum ab alijs, tum etiam à Diocletiano & Con-
ſtantino Auguſtis. Poſtremò fugati ab Hunnis, relicto *Athanarico* rege, Alvino & Fritiger- *Athanaricus*
no ducibus Danubium tranſierunt, præmiſsis Antiochiam ad Valentem Imp. legatis, qui, *Rex.*
ut ſeſe reciperet, orarent; fidele in omnibus bellis auxilium pollicentes: ijſque cognitis
Valens, magnum ſe accepturum beneficium duxit, ſi tantus ac tam bellicoſus populus CCLXXX.
Danubium tranſiſſet, ſtipendiaq; pro ſe meruiſſet. Acceptaq; conditione, miſit qui fæ-
dus componerent, atq; ipſos cis Iſtrum traducerent. Sunt qui tradunt, promiſiſſe etiam CCCXXVIII.
Gothos Chriſtiana ſe ſacra Valentis arbitrio ſuſcepturos. Qui cum Arianis deditus hæ-
reret, factum ut Gothi eàdem doctrinâ imbuti Arianiſmum perpetuo exinde propugna-
rint. Sed, orto haud multò poſt inter Romanos & Gothos diſsidio, ad arma viciſsim i-
tum eſt. Et tandem in Thraciâ Valentem ipſum ſemel atq; iterum bello aggreſsi pere-
merunt. Victi deinde à Theodoſio auguſto, ſed ab ipſo demum poſt varios conflictus in CCCLXX.
amicitiam & leges Romanorum recepti, nec civitate tantum, & honoribus militaribus,
ſed agri etiam Romani parte donati ſunt. Hinc ſub Honorio & Arcadio, inſtigante, ut
nonnulli volunt, Stilicone, eoſdem unà cum Alanis & Hunnis, ex inferiori Pannoniâ in
ſuperiorem deduxit, ex nobili Balthiorum oriundus familia, Rex *Alaricus* ad alpes uſq; No- *Alaricus Rex.*
ricas; Quibus ſuperatis, Noricum ipſum, fruſtra obnitente Ætio, irrupit, deſcendens inde
per ſaltum Tridentinum in agrum Venetiæ. Oppoſuit ſe ei Stilico, qui, detectâ Ruffini
proditione, Germanos in ſocietatem belli pretio emptos aſſumſit. Hoc enim intelligit
Claudianus ſub Francorum, Alemannorum & Sicambrorum nomine, cum inquit:

Ante ducem noſtrum flavam ſparſere Sicambri
Cæſarjem, pavidoq; orantes murmure Franci
Procubuère ſolo. Iuratur Honorius abſens
Imploratq; tuum ſupplex Alemannia nomen.

Sed vario eventu cum ipſis congreſſus Stilico, tandem etiam poſt Pollentinum prælium CCCCL.
licet victor, pacem cum Alarico pepigit. Secutus hinc *Rodagiſus* omnium, ut inquit Oro-
ſius, antiquorum præſentiumq; hoſtium longe immaniſsimus collectâ magnâ manu Ita-
liam invadit. Ducenta millia in exercitu ipſius P. Diaconus, Zoſimus quadringenta fuiſ-
ſe tradit. Progreſſus in Hetruriam, arcta obſidione Florentiam circumdedit. Stilico
præter Italos, firmam Alanorum ac Hunnorum manum mercede conductam habebat,
intel-

Post natum Christum, intellectoque Radagisum Florentiæ obsidione implicatum,ac montibus undique septum
in saltibus Apennini teneri , neque copiam habere aciei explicandæ atque dilatandi ad
pugnam exercitus,continuo cum suis eodem advolavit, ac statim tantâ felicitate dimica-
vit,ut,salvis omnibus suis,hostium amplius centum millia straverit. Radagisus,hac clade
acceptâ,pavidus sese cum reliquijs exercitus in collem Fesulanum recepit,ibique partim
fame ac peste extincti,partim armis superati sunt. Ipse Radagisus cum in manus militum
Stiliconis incidisset , haud multo post cum filijs obtruncatus est. Eodem pæne tempore
Gadegisilus Vandalorum rex sive Stiliconis , qui & ipse Vandalorum erat genere editus
CCCCVI. hortatu ; sive exemplo Radagisi provocatus, non Italiam, ut Gothi, sed Galliam sibi in-
vadendam proposuit, ratus haudquaquam eandem in provincijs fortunam fore, atque in
Italia ducente Alarico, fuisset. Itaq; cum Vandalis & Alanis è Scythiâ egressus assumptis
etiam Quadis, trajectoque Danubio in Germaniam se effudit. Quam dum peragrat, po-
pulos ejus sive spe prædæ illectos, sive metu direptionis perculsos secum adduxit Marco-
mannos,Herulos,Suevos,Alemannos, Saxones. Cumque his citato agmine ad Rhenum
progressus, frustra sese opponentibus Francis , amnem transmisit pridie Kalend. Ianuar.
CCCCVII. Honorio VII. Theodosio iterum Coss. Effusi hoc modo in Germaniam primam , Belgi-
camque secundam,latè omnia vastare instituunt. Maguntiacum,multis mortalibus in ec-
clesia trucidatis,eversum est. Vangiones diu obsessi in deditionem adducti. Rheni,Am-
biani,Attrebates,Morini,Tornacum,Nemetes,Argentoratumque direpta, inde in Aqui-
taniam progressi ipsam unà cum Novempopulania Lugdunensi & Narbonensi provin-
cia, attriverunt, Hispaniam quoque protinus invasêre. Interim Alaricus ubi diu tempus
CCCCVIII. irruptionis in Illyricum,quæ ostentata fuerat,expectaverat, literis Honorij ab eâ expedi-
tione deterritus, ex Epiro in Pannoniam & Noricum cum ingenti Gothorum multitudi-
ne redijt. Atq; inde legatos Ravennam ad Stiliconem misit pecuniam poscens pro morâ,
quam ejus rogatu in Epiro traxisset, additis minis , ni daret,se in Italiam descensurum ac
damna sua agris depopulandis resarciturum. Habito senatu ac ceteris bellum suadentibus
pacem ac pecuniam decrevit Stilico. Postea extincto Stilicone , denuò procinctum in
Italiam movit,assumpto sibi Ataulfo conjugis suæ fratre, qui Gothorum Hunnorumque
CCCCIX. haud despiciendas copias haberet. Deinde cum is lentius videretur agere, eo non expe-
ctato,iter ingressus Alpiumque Noricarum refractis claustris irrumpens, Aquileia, Con-
cordia, Altino Patavioq; à leva dimissis, occurrente nemine ad Padum amnem pervenit.
Quo trajecto castellum Bononiæ accedens Oecubariam nomine , ut Zosimus habet,
Ravennamque profectus ad pontem Candidianum haud longè ab urbe consedit : Ac sta-
tim misso ad Honorium legato pacem sedesque sibi ac suis in Italia postulavit, promptum
fidei ac operæ militaris obsequium offerens,si ejus sibi uti beneficio licuisset. Honorius
quanquam se inferioribus esse viribus sentiebat,quam ut æquo cum eo posset marte con-
fligere,tamen Ravennę urbis munitione & orientalium copiarum,quas vivente Stilicone
acciverat,expectatione , ceterisque Italiæ atque inprimis urbis Romanæ præsidijs confi-
sus, respondit, nihil se eorum quæ postulabat, dare posse, ipsumque ut prioris meminisse
expeditionis vellet,& quem ea exitum apud Pollentiam habuisset, commonere. Quo re-
sponso incensus Alaricus subito motis castris, Arminium atque in Picenum èque Piceno
in Umbriam transijt, obvia omnia depopulans seque itare Romam ostendens, quo vel eo
terrore Honorium ad aliquâ pactorum æquitatem adduceret. Cum autem ne ità quidem
cederet Honorius, Narniæ obsidione, quam in speciem instituerat, relictâ, Romam perre-
xit,eamq; undiquaq; circumfuso exercitu arctissime obsedit, sed mox pactione initâ do-
nisque acceptis obsidionem remisit. Qua re auditâ beatus Hieronymus hoc scriptum re-
liquit : *Quis hoc credet, Romam in gremio suo non pro gloria, sed pro salute pugnare, imò ne pugnare
quidem,sed auro & cuncta supellectile vitam redimere?* Hinc,Honorio non nolente Iovius præfe-
ctus prætorij cũ Alarico de fœdere agere instituit: Postulavitq; Alaricus ut in annos sin-
gulos certa pecuniæ atq; annonæ summa sibi irrogaretur, & suis ad habitandum Venetia,
Noricum & Dalmatia traderetur. Quæ postulata ad Honorium transmittens Iovius sepa-
ratim eum per literas adhortabatur, ut Alaricum militiæ magistrum constitueret, quo ille
hoc honore delinitus aliquid de conditionum asperitate remitteret, & pacem legibus æ-
quioribus faceret. Honorius,ijs acceptis,vehementer temeritate Iovij damnatâ, respon-
dit auri & annonæ modum statuere eum pro magistratu posse,utpote qui præfectus præ-
torio esset,illud verò nunquam à se impetraturum,ut dignitatem aut præfecturam Alari-
co aut genti ejus impertiat. Quæ epistola à Iovio , audiente Alarico,temere recitata de
novo

Post natum Christum.

de novo novi odij & irarum causa fuit. Nam cum cætera moderatè tulisset, sibi gentique suæ negatam præfecturam iniquo adeò animo accepit, ut ex tempore militem suum Romam versus iter expedire ad ulciscendam injuriam imperarit. Iovius verò ejus colloquij exitu perturbatus Ravennam rediens, ut se omni suspicione criminis liberaret, Honorium sacramento adegit ne unquam cum Alarico pacem iniret, idemq; à ceteris omnibus, qui cum potestate erant, exigens. Quibus intellectis Alaricus Romanæ tandem expeditionis pœnitentiâ ductus episcopos ad eum legavit, hortatum ne sua culpa eam urbē, quæ mille annorū spacio terrarum orbi cum imperio jura præscripsisset, vastari ac diripi, totq; operū magnificas moles hostili flammæ exurendas permitteret, sed æquis conditionibus pace compositâ, sibi potius ac urbi omnium præstantissimæ parceret. Neq; enim se præfecturæ honorem cupere, neq; Venetiā ad constituendas sedes amplius exigere, sed certâ pecunię summâ ac Noricis contentū fore sicq; armatum adversus omnes ejus hostes excubaturū. Ceteris Alarici consilium ac sedatum animum admirantibus, Iovius & alij regię potentię participes, hæc confici posse negarunt, quod omnes magistratus jurejurando obstricti tenerentur, se cum eo pacē nullam udituros. Alaricus postquam suas respui conditiones animadvertit, universum exercitū Romam ire præcepit, eo animo ut in urbis & civium obsidione constanter permaneret, donec aut fame aut armis adacti imperata facturos se pollicerentur. Ubi Romam pervenit, primoribus urbis evocatis, Honorij iniquitatem exposuit, simulq; se urbem per vim expugnaturum, nisi ipsi conjunctis secum viribus arma adversus eū expedirent. Illis verò cunctantibus, iterū armatorum coronâ circumdans mœnia ad portū præmittit qui eum diebus aliquot dum oppugnat, capiant. Ibiq; cum rei frumentariæ copiosam vim congestā reperisset, eam se in exercitus sui commoda consumpturū, nisi primo quoq; tempore se dicto audientes exhibuissent, ostendit. Quibus de rebus senatus consilio habito, quod nullū superesse perfugiū, subductâ annona, intelligerent, se demum Alarici potestati permittunt receptisq; ejus legatis ipsum ad urbē evocarunt, concessâ vicissim ad ipsius petitionem Placidia, Honorij sorore tanquā obside. Quo facto, Roma dedita & Attalus quidam, volente Alarico, Augustalibus insignijs exornatur. Qui haud CCCCX. multò post Ravennam ad obsidendum Honorium properavit. Sed Alaricus cum Honorio pace pactâ obsidionē eam irritā reddidit. Pax verò fœdusq; hisce conditionibus percussū, ut nimirum Alaricus socius Honorij esset atq; in Gallia sedes sibi suisq; collocaret, ibiq; bellum cum hostibus Honorij faceret. Inde verò exortus inopinato quidā militiæ præfectus Sarus nomine, qui nec Honorio nec Alarico favens eam pacē & pacta omnia turbavit. Unde factum ut clanculum ac derepente Romam redierit Alaricus & ipsis Kal. Apr. toto cum exercitu urbem ingressus sit. *Quis cladem illius noctis, quis funera fando explicet?* Nam urbe potitus publice per præconem edixit, ut pro se quisq; bona fortunasq; civiū raperet, verum à cæde hominum & ecclesiarū direptione temperarent. Romani inopinatâ hostiū irruptione perculsi & tenebris noctis exterriti neq; ad resistendum neq; ad fugiendum satis animi aut consilij habuerunt. Unde Hieronymus ad Demetriadem: Ad stridulæ buccinæ sonum Gothorumq; clamorem lugubri oppressa metu domina orbis Roma contremuit. ubi tunc nobilitatis ordo? ubi certi ac distincti familiarum gradus? permixta omnia & timore confusa omni domui planctus & æqualis fuit per cunctos favor, unū erat servus & nobilis, eadem omnibus imago mortis, nisi quod eam timebant illi, quibus fuerat vita jucundior. Alaricus victor Attalum, quem secum habebat, iterum primo die tanquam Imperatorem Augustalibus insignijs decoratum incedere jussit; altero verò ijsdem privatum contumeliæ causa populo ostendit; tertio deniq; præda & manubijs opulentissimis onustus urbe cum exercitu facessijt, secum Placidiam ducens, quam honestissime habuit. Urbe spoliatâ ac direptâ, animum ad ulteriorem populandam Italiam contulit. Itaq; Latium, Campaniam, Apulliam, Lucaniam & Calabriam itâ cum exercitu universo peragravit, ut locum nullum intactum à vexatione relinqueret. Hinc Siciliam petens, adversa tempestate rejectus, naufragioque conflictatus, retulit se in Calabriam. Ibi Consentiam validam urbem imperata facere detrectantem nactus, admoto exercitu & operibus circumdedit, ac demum expugnatam similiter diripuit. Dumq; ibidem moram trahit de rerum gerendarum ratione ulterius consulturus, ecce morbo repentino oppressus atq; in summo blandientis fortunæ articulo, horæ momento extinguitur. Mox comitijs sufficiendo regi habitis, omnium suffragijs *Ataulfus* uxoris Alarici frater ad idem fastigium evehitur. Ataulphus Rex. Is regijs insignibus exornatus primum omnium uxorem sibi despondet Placidiam, Honorij Augusti sororem, mulierem formâ, moribus prudentiaque conspicuam.

Post natum Christum. Tum, versis signis, è Calabria Romam redire contendit, eo animo ut eam vix à clade pristina resurgentem rursus invaderet, neque Alarici exemplo direptam relinqueret, sed occupatam sibi adsciſceret ac pro *Roma* GOTHIAM appellaret, dira quadam libidine delendi Romani nominis inflammatus. Verum precibus & voluntate Placidiæ id ipsum aversantis, ac prope tanquam ominosum aliquid detestantis revocatus, cui omnia quæ postulabat summo animi studio indulgebat, statim eo consilio destitit: ac proximo Alarici fœdere
CCCCXII. stare, id est, Italia relicta, Galliam adire constituit. Anno exinde quadringentesimo duodecimo, Honorio nonum & Theodosio quintum consulibus, Ataulfus tandem cum omni Gothorum exercitu Italia cessit atque in Galliam sedem Narbone atque in proxima regione sibi ac Gothis ex fœdere collocavit. Quo facto, Honorius Romam repetijt ac lætus tanquam exonerata aliquando incumbentium Gothorum mole Italia secunda vicennalia magnifico ludorum apparatu edidit, populo Romano post diuturnas tenebras lucem se tandem aliquando ocij ac libertatis aspicere gratulante. Quæ dum aguntur, Vandali unà cum Suevis Hispaniæ Callæciam sibi subjugarant, Alanis Lusitania, Turcilingis Bætica
CCCCXIV. permissa. Ataulfus Gothorũ exinde Rex discordiæ semina cũ Honorio quærens, Attalũ, quem secum ex Italia duxerat, ad resumenda Augustalia insignia incitavit. Qua re ille pro insita ingenij levitate perfectâ, haud contemnendam hominum manum rebus novis studentium comparavit, seque adversus Honorium, de integro Imperatorem gerens, inferre haud dubitavit. Quod ut audijt Honorius, Ataulfum ictum fœdus violasse interpretatus bello eum persequendum, ut hostium suorum fautorem, decrevit, Comite Constantio, quem tum unicum rerum suarum præsidium habebat, in Galliam destinato. Honorio mox
CCCCXV. decimum, & Theodosio sextum consulibus, Constantius Arelate progressus, ut bellum Ataulfo Gothisque faceret, castra ad oppidum Narbonem admovit, &c; urbem obsidione pressurum, nisi sibi Attalus dederetur, ostendit. Hanc vim ne Ataulfus sustineret de Africa invadenda cogitavit; sed cum naves, ut in re subitâ, deessent, Hispaniam citeriorem, quæ ab Honorio adhuc tenebatur, occupavit, atque Attalo incolumitatis causâ secum adducto, in Tarraconensi provincia oppidum Barcinonis suâ in potestatem redegit. Ibiq; Attalus à Gothis neglectus per dolum demum à quibusdam interceptus, & ad Constantium deductus est. Quem ut ille vidit, gaudio elatus ad Honorium demisit, à quo deinde in vincula conjectus triumphoque servatus est. Vandali verò postquam in Hispaniam transisse Gothos cognovère, adversarios sibi fore haud dubitantes omni ope ne ibi essent, armis inferendis enixi sunt. Ac statim ad Honorium legatione missâ, sibi pro Romanis bellum deposcunt. Verba inter cetera legationis fuêre: *Tu cum omnibus pacem habe, ab omnibus pacem accipe, nos nobis confligimus, nobis perimus, tibi vincimus.* Placidia autem, quæ jam ab initio iniquo admodum ferebat animo Ataulfum maritum cum Honorio fratre bellum resumsisse, cum sæpius de concordia & Attalo dedendo cum eo egisset & jam esse in potestate Honorij Attalum intelligeret, summis iterum precibus ab Ataulfo contendit ut pacem cum fratre redintegraret, quo cum, non fœdere modò, sed & affinitate conjunctus teneretur. Neque id uxori tam justa roganti homo inprimis uxorius denegavit. Gothi verò quibus bellum pace erat potius, ex quo ad mitiora consilia propendere Ataulfum viderunt pacemque probare, quam non solum rebus suis inutilem sed etiam nomini deformem existimarent, ipsum Barcinone per fraudem interemerunt, Sigerico rege, quod filios non haberet, ei substituto. Cui similiter quod ad pacem inclinaret, extincto, Valliam sufficerunt.
CCCCXVI. Hic verò Ataulfi consilio de trajectione in Africam comprobato, armis navigijsque instructis ad fretum Gaditanum perrexit, ut brevi illo spacio maris transmisso, Mauritaniam oppositam obtineret, ac navibus conscensis cursum eò instituit. Verum sævâ desubito exorta tempestate, ac fœdo contracto naufragio repulsus inceptum, tanquàm ominosum, omisit, adversa quoque Alarici in Siciliam transmissione deterritus. Itaque Constantio Comiti exercitum in Hispaniam adversus eum ducenti sese ad Pyrenæos obvium intulit, paceque per legatos petitâ spopondit se Placidiam, quam honestè apud se habebat, Honorio redditurum obsidesque in fidem daturum, si vicissim sibi è Gallia nobiles traderentur: Ac denique si in Hispania sedes relinquerentur, assiduè se & fortiter adversus Vandalos pugnaturum. Quas conditiones Constantius haud illibenter accipiens, Placidia obsidibusque receptis atque invicem datis, Avitoque Arverno, qui post imperavit, sese interponente, novum cum Gothis sœdus percussit. Hujusce fœderis, præter Iornandem & Prosperum, Sidonius præsertim mentionem facit, ubi de Avito, qui cum Constantio militavit, loquitur. Additque Avitum adeo fuisse Valliæ regi jucun-

jucundum ut eum ad se traducere haud aliter ac Pyrrhus quondam Fabricium tentarit. *Post natum Christum.* Constantius inde re feliciter gestâ Romam decessit, quem Honorius duplici honore affecit. Nam & consulem iterum designavit & sororis Placidiæ matrimonio decoravit. De Attalo quoque tyranno Honorius triumphans tunc urbem intravit, ipsumque Attalum CCCCXVII. vinctis post terga manibus ante currũ ducens, peractâ de more pompa, in pœnã repetitæ perfidiæ dexterâ truncatâ Liparas relegavit. In Hispaniâ interea Gothorum rex Vallia non solum ut promissa Honorio præstaret, sed etiam ut præda manubijsque populum ditaret latiusque ditionis suę fines produceret, Vandalos eorumque fœderatos armis adortus est. Res maxime ad Tartessum & Calpem extrema Lusitaniæ oppida gestæ. Quarum in Anthemio Sidonius meminit loquens de Ricimere Valliæ nepote & Genserico Gunderici regis Vandalorum filio :

Simul & reminiscitur illud
Quod Tartessiacis avus huius Vallia terris
Vandalicas turmas & vincti Martis Alanos
Stravit, & occiduum texere cadavera Calpem.
Quid veteres narrare fugas, quid damna priorum,
Argantheum recolit dispendia campi?
Inde furit, quod se docuit satis esse nepotem
Illius usque viri, quo viso, Vandale, semper
Terga dabas.

Unde intelligitur quam formidabilis Vandalis Vallia fuerit & quam non semel eos oppugnarit atque in fugam compulerit. Eidem bello interfuisse etiam Constantium Iornandes ostendit, tradens eum hoc tempore Vandalorum ducem Fredibaldum captivum ad Honorium transmisisse. Constantius ergò & Vallia continuato in Lusitania bello Ala- CCCCXVIII. nos & Suevos apud Emeritam acie superarunt. Ortoque inter ipsas nationes dissidio Suevorum regem Ermenericum Gundericus Vandalorum rex prælio in Gallæcia provocavit. Verum Vallia, ut notat Prosper, crebris Vandalorum nobilitatus victorijs, laborum quasi suorum mercedem a Constantio postulavit, ut in Gallia sibi sedes redderentur ac fœdus cum Ataulfo jam antea ictum firmaretur. Cui Constantius ex Honorij authoritate assentiens pactione cum eo inita Aquitaniam ei secundam concessit, urbemque insuper Tholosam, quam ille sibi ut regni sedem adscivit. Itaque Vallia haud intermissa vexandi Vandali occasione etiam hoc anno qui fuit quadringentesimus vigesimus, exercitum adversus CCCCXIX. Alanos in Hispaniam duxit eosque tanta armorũ mole invasit ut fractis desperatione animis, regiam dignitatem dimiserint seque Gunderico Vandalorum regi submiserint. Reversus inde victor Tholosam fato concessit, testante Iornande in annalibus. Defuncto eo, Gothi continue imperium Theodorico detulerunt. Atque hoc initium Regni Gothorum in Gallia Hispaniaq; fuit, duravitq; ad annum usque 533. tenentibus imperium post *Valliam*, qui ordine sequuntur :

Theodoricus Rex anno	420
Thorismundus Theod. filius	453
Theodoricus 2	454
Euricus	467
Alaricus	495
Amalaricus fil.	506

Amalarico à rege Francorum Theodoberto Gallia exacto inque totum superato successit Theida, qui res regnumque Gothorum solâ in Hispaniâ sustinuit. Atque hi Visegothorum vocabulo insigniti. Dumque adhuc in Gallia hoc pacto res administrant, paulatim in Italia Ostrogothorum regnum inchoatum. De quo priusquam dicam, pertexenda quæ de Vandalis cæpta sparsimque superius iniecta fuerunt, quo nimirum liqueat, quando & ipsi quibusque occasionibus, relicta tandem Hispania, novum sibi in Africa regnum constituerint :

Honorius ubi bellum à Gothis, de quo dictum, in Hispania strenuè ac forter adversus

Post natum Christum.

De Vandalorum in Hispania rebus & in Africam traiectione.

Vandalos geri intelligeret in ſpem eius provinciæ recuperandæ adductus Caſtinum magiſtrum militum, ut Gothis auxilio eſſet, in Hiſpaniam deſtinavit, adſociato illi Bonifacio Africæ comite. Verum diſſenſio inter utrumq; exorta Reipub. Romanæ propemodum exitio, certè maximo detrimento fuit. Caſtinus enim cum Bonifacium non ducis, ſed legati loco habere cœpiſſet, id diutius Bonifacius ferre non potuit, indignum ratus obedire ei cui par eſſet imperio. Itaq; in Africam provinciam ſuam, relicto in Hiſpaniâ Caſtino, ſe retulit. Vnde Vandali, quos ducum Romanorũ virtus ac concordia continuerat, ſæpeq; afflixerat, redintegrato poſt Bonifacij profectionem bello, inſignem ſibi, imprudentiâ Caſtini, victoriam, deletis Romanorum copijs, pepererunt. Bonifacij autem fidem cum jam ſuſpectam habere Romani & præſertim Placidia Auguſta haud fruſtrà cœperat, eum in-

CCCCXXVII. tra Carthaginem ſe continentem, arctâ obſidione circumdedêre. Verum cum in eâ obſidione duces ſuos cædi ac conſumi, bellumq; trahi Placidia comperiret, confeſtim rerum ſummam Comiti Sigevulti commiſit, ac Bonifacium majore, quam ante, armorum mole concuſſit. Quæ res Bonifacium æquis ſe viribus cum imperatore confligere poſſe diffiſum coegit auxilia externa circumſpicere. Gunderico Vandalorum in Hiſpania regi ſuperiori anno vitâ functo ſucceſſerant filij Guntharius puer ex legittimo matrimonio natus & Genſericus ex concubina ſuſceptus, hos à Gothis Romaniſq; bellorum aſsiduis contentionibus fatigatos oportune adeundos ſibi Bonifacius credidit; pollicituſq; eſt ſi traijcere in Africam & ſecum arma capere adverſus Romanos vellent, ſe illis Mauritaniam permiſſurum. Quâ conditione libenter accepta Guntharius & Genſericus cum Bonifacio Vandaliſq; & Alanis, freto Herculeo tranſmiſſo, Mauritaniam nullo ferè negotio ſui juris reddiderunt anno decimo nono, poſtquam ex Pannonibus Scythię exceſſerant. Genſericus in Africam egreſſus, extincto interim Gunthario fratre, ut famã gentis ſuæ extolleret, omnis multitudinis numerũ inijt, inventaq; ſunt ſexus utriuſq; atq; omnis ætatis hominũ octuaginta millia, cum autem pacatam ſpecioſamq; nactus eſſet provinciam, omnia populatione, incendio, cædibuſq; permiſcuit. Bonifacius verò Felice & Tauro conſulibus, anno quadringenteſimo vigeſimo octavo, aſſumptis ex Mauritania Vandalis Sigevulti ſummâ

CCCCXXVIII. vi in ſe ruenti occurrit: atque omni moſe, ut Africâ eijceretur, contendit. Verum Bonifacij cum pernitioſa rei Romanæ virtus aſsiduis aliorum maledictis laceraretur, anniſi amici eum in Placidiæ gratiam reſtituere. Quippe mirantes, hominẽ alioqui officij pietatiſque pleniſſimum de fide tam temerè deceſſiſſe, conſciâ Placidiâ Carthaginem profecti ſunt, deque re totâ cum ipſo conferunt. Ille ſe excuſare & juſti doloris teſtes ipſas Ætij literas proferre. Quibus lectis, rationem ſe reconciliandæ gratiæ inveniſſe rati, confeſtim cum ijs Romam ad Placidiam redierunt: ac Bonifacium nõ ſua ſed Ætij culpa lapſum eſſe docuerunt. Illa animo perturbata, dolore tamen ſuppreſſo, nihil cum Ætio expoſtulavit, ne ſummum ducem, & rem præcarè gerentem alieno tempore irritaret. Verum cum Bonifacij amicis re ultrò citroque perpenſa fraudemque Ætij deteſtata juravit ſe æquam Bonifacio fore, ſi ille pro re Romanâ ſtare in animum induxiſſet, & barbaros, quos acciverat, ex Africa dimiſiſſet. Bonifacius ab amicis de fraude Ætij & animo Placidiæ erga ſe certior redditus ſummâ ope ſe facturum, quod illa poſtulabat, promiſit, atque ita ab armis Reipub. Rom. inferendis deceſſit, animumque ad Vandalos ex Africâ ſemovendos convertit. Florentio inde & Dionyſio conſulibus Placidia Felicem Patricium & Ætium magiſtrum

CCCCXXIX. militem fecit. Bonifacius autem recuperare Placidiæ & Valentiniano Mauritaniam cupiens, Genſericum primum, ingentis pecuniæ vi oblata, emittere provincia voluit, deinde pecuniam non accipientem bellò ſe perſequuturum oſtendit. Acceptis copijs, quæ ſibi Roma & Conſtantinopoli mittebantur, quorum Aſpar erat magiſter, adverſus eum proceſſit. Hunc Genſericum, ut qui per ea tempora fuerit clariſſimus, deſcripſit Iornandes, virum ſtaturâ mediocrem, equi caſu claudicantem, animo providum, ſermone rarum, irâ turbidum, habendi cupidum, ad ſolicitandas gentes paratiſſimum, ſemina contentionum jacere, odia concitare pergnarum. Cum hoc igitur tam ſtrenuo duce Bonifacius & Aſpar in Mauritania congreſſi, acieque victi, intra ſuos fines ſe referre coacti ſunt. Capti multi ex Romanis & inter ceteros Marcianus, qui poſt Theodoſium imperio Orientis præfuit. Accidit autem, ut poſt prælium, Genſericus, captivis in unum locum compulſis, quò prædam ex ſpeculâ conſpiceret, Marcianum animadverteret, cælo aperto ſomnum capientem, atque aquilam aliunde advolantem expanſis alis ipſum inumbrantem & à ſolis ardore tutantem. Quo viſo, mirabundus continuò, quod erat futurum, conjecit, & accitum ad ſe hominem libertate donavit ſacramento

fidei

fidei obſtrictum,ut ad imperinm evectus ſibi ac Vandalis eſſet amicus. Hac victoriâ po- *Poſt natum Chriſtum.*
titus Genſericus è Mauritaniâ in Numidiam ac reliquam Africam ſeſe cum exercitu
intulit, nec Bonifacio obſiſtere valente, vaſtare omuia circumquaque inſtituit. Si-
quidem oppida ipſa excidit, agreſtes alios cæde,alios fuga diſperſit. Quæ bearus Augu-
ſtinus Hippone tum agens ubi pro parte ipſemet videret, partim auditu cognoſceret, ve-
hementer eſt animo concitatus. Itaque ſcribendi munus,in quo aſsidue deſudabat, inter-
miſit pauloque poſt mortuus eſt. Quod & victor his verbis prodidit: *Genſerico Hipponem
obſidente, Auguſtini flumen illud eloquentiæ, quod ubertim per omnes campos eccleſiæ decurrebat, ipſo me-
tu exſiccatum eſt.* Anno deinde quadriugenteſimo trigeſimo, clara hæc Africæ civitas in CCCCXXX.
deditionem Vandalorum adducta malorum omnium, quæ inferre hoſtilis vis potuit, ex-
trema perpeſſa eſt. Nec multò poſt, anno ſcilicet quinto, Valentinianus per Trigetium CCCCXXXV.
cum Genſerico pacem compoſuit, Numidiâ Hipponenſi ad habitandum illi conceſsâ.
Verum anno exinde quadringenteſimo trigeſimo uono, novæ ex inopinato difficultates CCCCXXXIX.
exortæ. Nam Genſericus conceſſis oppidis haud contentus, animum ad Carthaginem
provinciæ caput adjecit: ac neceſſarijs rebus præparatis,occupatum alijs curis imperato-
rem cernens & Carthaginem infirmis,ut in pace,teneri præſidijs videns,ipſam ſtatim ſibi
oppugnandam atque expugnandam ſuſcepit. Hæc urbs,ut inquit Salvianus,Romanis ar-
tibus ſemper æmula, armis quondam & fortitudine, poſt ſpleudore & dignitate urbi Ro-
mæ maximè adverſaria & in Africa quaſi Roma,univerſam penitus, quâ totus mundus re-
gebatur, in ſe complexa erat, diſciplinam. Illic enim omnia publicorum officiorum in-
ſtrumenta,illic artium liberalium ſcholæ,illic philoſophorum officinæ, cuncta deniq; vel
linguarum gymnaſia vel morum. illic copiæ militares & regentes militiam potentes: illic
houor proconſularis,illic quotidianus iudex & rector,nomine quidem proconſul,ſed opi-
bus conſul. illic omnes rerum diſpenſatores & differentes iuter ſe tam gradu, quam vo-
cabuli dignitate, omnium platearum & compitorum procuratores, cuncta ferme & loca
urbis & membra populi gubernantes. Hanc igitur XIII. Kal. Novemb. ut Proſper ſcri-
bit, cum ſuam iu deditionem Genſericus adduxiſſet, continuò edictum propoſuit, ut
omnes quicquid auri,argenti,gemmarum, veſtiumq; pretioſarum habereut,exponerent.
Templa quoque ſacris vaſis omnibuſque theſauris exinanita uictoris arbitrio ceſſerunt.
Poſtmodum anno quadringenteſimo quadrageſimo ſecundo, fœdere cum Theodoſio CCCCXLII.
icto,ſeſe ad Valentinum convertit ac pacem ab illo quoque petijt, atque impetravit hiſce
præſertim conditionibus; ut in poſterum nimirum certis ſe Africæ limitibus contineret,
tributum Valentiniano per triennium ſolveret & Honoricum filium ſervandæ, quam bis
fregiſſet,fidei obſidem relinqueret. Inde exortum bellum Hunnicum,maximumque Va-
lentiniano atque imperio negotium faceſſijt Attila. Verum, Valentiniano haud multo CCCCLV.
poſt Maximi Secundi dolis interempto, accidit quod uon ipſi tantum Maximo ſed urbi
etiam Romanæ præſens ac memorabile exitium attulit. Nam Maximus Cæſaris Valen-
tiniani relictam conjugem Eudoxiam volentem uolentem matrimonio ſibi ſociaverat,
ac prima nocte cum ea decumbens illud in ſermone imprudenter injecerat, ſe nimio il-
lius amore incenſum marito ejus Valentiniano inſidias ſtruxiſſe. eaque vox cum altius
in pectus fœminæ dimiſſa penetraſſet, illa ſive propriæ cōtumeliæ inpotens, ſive alienæ
ultionem injuriæ appetens,ſtatim animum ad perniciem Maximi appulit. Ac mox alijs
auxilijs rejectis,occultè nuncium ad Genſericum regem in Africam cum literis ac mune-
ribus ampliſſimis miſit,magnopere obteſtans,ut ad ſe civitatemq; Romanam infeſta Ma-
ximi tyrannide liberandam, ac ſimul ad Valentiniani mariti necem injuſtiſſimam vindi-
candam accederet. Idem ipſum fœderi amicitiæq; debete,quo nuper ſe cum eo per Ho-
noricum filium obſidem aſtrinxiſſet. His literis acceptis,Genſericus erectns,optatam po-
tius,quam ſperatam occaſionem ultrò oblatam arripuit,ac ſubito ſpe ingentis atq; opimę
prædæ illectus claſſem ad expeditionem Romanam inſtruxit, trecentiſque millibus Van-
dalorum Maurorumq; impoſitis, Romam verſus curſum prope fatalem inteudit, ut quod
Alaricus ſummis votis expetitū ac maximis viribus tentatū vix extorſit,id ipſe ultro quaſi
à fortunâ porrectū acciperet,id eſt,ut Romā à principio originis ſuæ ab hoſtili clade pro-
pe intactam ſecundâ irruptione affligeret ac feritatis Vandalicæ veſtigia ad omnē poſteri-
tatis memoriā in ipſo quoq; imperij domicilio impreſſa relinqueret. Itaq; dum Maximus
aulā imperiumq; inter ſævos militū, populorū, fœderatorumq; rumultus,nihil ex Africa
adverſi metuens, regit,ecce derepente pridie Idus Iunias, nec ullis opinantibus Genſeri-
cus claſſē valido atq; omni bellico apparatu refertā ad littora Romana appellit,atq; exer-

Post natum Christum. citum in omnem eventum instructissimum desubitò exponit moxq; explicatis ordinibus ducere ad mænia urbis instituit. Quare cognitâ, tantus evestigio civitatê pavor invasit, ut eodem momento & obsessa urbs & capta videretur. Itaque vulgus juxta ac nobiles, de suâ salute solliciti se tumultuosè è portis proripuerunt, inq; montes ac silvas quasi tutiores futuri profugerunt. Quâ trepidatione Maximus & ipse formidine anxius ac prope ab omnibus auxilijs destitutus urbe excessit, seq; ceteris non tam fœdæ, quàm periculosæ fugæ socium præbuit. Fugientem autem ac solum senatores nonnulli ubi viderunt, veterum offensionum subitò recordantes, iràq; incensi lapidibus exceperunt ac mox tractum laceratumq; per Ursum Romanum militem in Tiberim projici imperarunt. Quæ postquam Gensericus accepit triduo post urbem omni necessario præsidio vacuam nec ullo resistente ingreditur. Oravit vero Leo pontifex ut civitati vellet parcere, cui nuper inimicissimus ac sævissimus omnium Attila, se intercedente, pepercisset. Nec tamen flexère sanctissimi antistitis preces regem Christianum, quę paganum jam ante infregerant. Nam urbem ingressus non tam prophanas domos, quam sacra loca templaq; contra quam Eudoxiæ promiserat, libidini avaritiæque militari permisit. Atq; ità Roma post annum quadragesimum tertium, quam à Gothis & Alarico capta spoliataq; fuit, iterum à Vandalis occupata fœdissimaque populatione vastata est. Inter captivos abducta quoque, quæ memorabilis hujus cladis occasionem præbuerat, Augusta Eudoxia cum duabus filiabus Eudocia Placidiaque. Quarum Eudocia Transamundo exinde Genserici filio nuptui data. Gensericus his actis, die decimo quarto ex urbe excessit ac prædam omnem in naves impositam in Africam deportavit. Domum regressus facinori isti aliud adjecit. quippe partem Africæ quam Valentiniano in divisionem promiserat, repente atque inopinato invasit; præfectisq; Romanorum expulsis imperij ditionisque suæ effecit. Neq; Romani post id juris aliquid in Africâ habuerunt totaque exinde Vandalorum imperio paruit, donec eam Iustinianus Augustus felicitate Bellisarij imperio restituit anno DXLIII. Reges qui post Gensericum imperarunt isti fuerunt.

Honoricus anno	478.
Gundamundus	485.
Transamundus	497.
Hildericus natus ex Eudocia	524.
Gilimer	531.

Rugi. Nunc de Rugis & Ostrogothis, ut similiter constet quibus initijs & quâ occasione eorum in Italia regnum invaluerit breviter repetendum: Orestes, imperatore filio Momyllo

CCCCLXXVI. constituto, ut se facilius adversus Gothos, Burgundiones & Francos, Galliam incolentes tueretur, fœdus cum Genserico Vandalo rege Africæ renovavit, atq; Italiam in summâ

CCCCLXXV. pace administrare pro arbitrio cæpit. Hoc ejus ocium subito perturbavit, non eorum aliquis, quos ipse jure suspectos habere tanquam vicinos Italiæ potuit, sed alius longe terrarum, quippe trans Danubium positus. Hic Odoacer Rugus fuit, Herulorum & Turcilingorum regno potitus. Is fama rerum quæ seditiose gererentur in Italia percitus, vehementius ad illius cupiditatem exarsit. Animum verò accendit atq; addidit primum ipse Momyllus, cujus in magna populorum dissensione, opes infirmissimas esse compe riebat; deinde Zeno, qui eodem tempore à Basilisco expulsus, omnes cogitationes opesque suas ad recuperandum Orientem contulerat, accessit quod ne ipse quidem Odoacer, Italiam prorsus, ut qui Orestis Imp. armiger fuerat, ignorabat. His igitur de causis haud operosam fore victoriam, si ex inopinato cum paratissimo se intulisset exercitu arbitratus Herulos, Turcilingos, Scyros ac Rugos interioris Germaniæ populos, qui nuper inter valida Attilæ sævientis auxilia fuerant, excitavit ac magnorum spe præmiorum sollicitatos haud ægrè ut se in Italiam sequerentur, induxit ac diem ad profectionem præstituit. Quæ ubi vere novo advenit cum omni populo ex finibus egressus, Danubio trajecto, in Noricum penetravit. Erat tum ijs in locis Severinus quem Noricorum Apostolum appellant, qui ab Odoacre, ut divinus quidam vates, de belli eventu consultus in hæc verba locutus memoratur: *perge in Italiam Odoacer vilissimis nunc pellibus tectus, verum propediem pretiosa multa multis largiturus.* Profectus inde alacri animo movensque ex Norico per Alpes Tridentinas ac fines Veronensium Italiam intravit. Quod ubi Orestes non dubijs nuncijs comperit, extemplo quam maximas potuit ex Italia equitum peditumq; copias conscripsit, eas-

Paul. Diacon. lib. 16.

que

que convenire ad Laudem in Liguria jussit. Ceterum Odoacer, hoste, qui transitum mo- *Post natum*
raretur in Venetia non reperto, protinus trajecto Abdua in Liguriam transijt, atq; ad Lau- *Christum.*
dem, ubi consedisse Orestem audiebat, castra convertit. Atque eo fine cunctatione pro-
gressus summo ipsum certamine provocavit. Orestes cum se & multitudine armatorum
inferiorem esse & indies à Gothis quos auxiliares habebat, deseri animadverteret, quod
tertiam ipsis agrorum partem promissam non tradidisset, motis inde castris Ticinum re-
cessit: ibiq; se pro tempore, quoad potuit confirmavit, tantam belli procellam murorum
potius quam militum præsidio subiturus. Quo intellecto Odoacer præpropere ipsum in-
secutus exercitum Ticinum adduxit urbemque summis viribus oppugnare instituit. neq;
ità multis post diebus, toto incumbente exercitu ipsam cum Oreste in potestatem suam
redegit, captamque militibus diripiendam concessit. Quibus x. Kal. Septemb. perpetra-
tis, Odoacer Italiæ rex à suis est proclamatus. quo eventu ac favore superbus inde Pla- *Odoacer Rugus Rex Italiæ.*
centiam movit, atque ibi v. Kalend. Orestem captivum, exercitu inspectante ac gratu-
lante, occidit. Tum in Momyllum intentus, motis castris, Ravennam contendere matu-
ravit. Cum autem eum metu exanimatum Romam profectum reperisset, pridie Nonas
urbe in potestatem adductâ, Paulum, Orestis fratrem qui relictus in præsidio fuerat, inter-
fecit. Demisso inde per Italiam exercitu omnes civitates, quæ Momyllo deditæ Odoa-
crem renuebant aut vi aut metu suas in partes perduxit. Ac citeriori Italiâ quam citissi-
mè ad obsequium deductâ, Romam inde properavit atque urbem coronâ circumdedit,
ipsam, ni se dederet, expugnaturum denuncians. Populus dirâ ceterarum urbium clade
edoctus, deditione repente factâ, obviam extra urbem effusus ipsum magnâ hilaritate ex-
cepit. Quod ubi vidit Momyllus metu consternatus, quò saluti suæ consuleret, purpuram
confestim deposuit, seque infausto à patre sibi parato imperio abdicavit: ac vitâ hoc pa-
cto ab Odoacre impetratâ, jussu ejus in Lucullanum, Campaniæ castrum, tanquam in exi-
lium abijt. Atque ità varijs hisce ancipitibusque rerum temporumque successibus Roma
jam tertium capta Italiaque à boreæ populis firmo tandem possideri imperio cœpta est.
Imperium autem Romanum, quod in Augusto initium sumpsit in hoc Augustulo (sic
enim Momyllus est appellatus) finem accepit.

Odoacer, Augustulo imperij dignitate se abdicare coacto, Occidentis quidem ille do-
minationem invasit, sed sine Imperatorio titulo, contentus se regem Italiæ nominari. In-
de concilijs agitatis regnum ad imperij pacisque conservationem ità formavit: inprimis
Gothos, qui erant in Italiam jampridem à Valentiniano adversus terrores Hunnicos ad-
vocati ad studium suum convertit tertia agrorum parte, quam promissam ab Oreste obti-
nere non potuerant, persolutâ. Romanis senatus authoritas, & consulum dignitas ad fero-
ces contundendos spiritus dempta: reliquis in rebus vetera reipub. instituta & magistra-
tuum jura nominaque retenta: Ecclesijs quoque atque episcopis suus honos servatus:
Eurico Vesegothorum regi pars Galliæ ab Alpibus ad Rhodanum, quæ hucusque Roma-
norum in potestate fuerat, pacis habendæ causâ remissa, & cum Gundebardo Burgundio-
num rege fœdus percussum. Inde Basilio præfecto prætorio ac patricio, qui vices suas ge-
reret, Romæ relicto, Ravennam repetijt, atque ibi, instituto ab Augustis exemplo regni
sedem locavit. Proximo anno ut oportunum omnium animis metum incuteret & populos CCCCLXXVII.
insigni aliquo servitutis exemplo promptiores ad obsequium efficeret, Brachilam Comi-
tem imperium suum detrectantem v. idus Iunias ultimo supplicio affecit. Quibus de re-
bus non solum metui, sed etiam suspici ab Italicis atque exteris longeque dissitis, cœpit.
Nam & Gensericus Africæ Rex in admirationem virtutis & fortunæ illius adductus ora-
tores ad eum de pace misit atque illius impetrandæ ergò Siciliam ei tributario jure con-
cessit. Anno CCCCLXXXIII, Theodomiro Ostrogothorum regi mortuo filius Theodori- CCCCLXXXIII.
cus Amalus successerat. Iuvenem summâ virtute magnisque opibus ad res in Illyrico no-
vandas instructum adeptus Imperator Zeno suam in amicitiam etiam arctius recepit. *Theodoricus*
Quocirca ad se venire Constantinopolim jussum omni honoris genere excoluit, nam & *Ostrogothus.*
inter proceres sui palatij retulit & magistrum militiæ fecit, & in filium adoptatum statuâ
insuper equestri æneâ ante palatium positâ decoravit. quinetiam Ripensi Daciæ Mæsiæ-
que parte donatum in posterum annum Consulem designavit. Odoacer cum nullam ar-
morum materiam domi haberet, interim rei foris gerendæ occasionem est nactus. Rex
erat Rugorum trans Danubium Feletcus, qui Herulis finitimus infestum se præbebat.
Odoacer officij sui credidit cognatum populum ab injuriâ vindicare. Itaque exercitum CCCCLXXXVII
adversus regem trans Alpes eduxit ac prælio ibi commisso fortissimè dimicans regionem
F iiij illam

Post natum Christum.

illam latè vastavit, capto simul Feleteo Rugisque profligatis. Inde victore reportato in Italiam exercitu, XVIII. Kalend. Decemb. urbem triumphans ingressus regem ante currum captivum eduxit. Ceterum decimus jam subibat annus, cum Italia sub regis Odoacris imperio quieta magis quam læta degebat; Cumque fortuna ejus quiescere nesciens, sed nova indies servitij juga moliens, Ostrogothos adversus eam excitarit. Hi in Pannonia confidentes cum propter pacem cum Romanis, unde prædam agerent non haberent; ad extremum inopiæ ærumnarumque pervenerant. Itaq; Theodoricum regem, missis publicè legatis Constantinopolim, adierunt verbaq; in hunc ferè modum fecerunt: Magnam rem esse de quâ querelas apud eum suas effunderent, nec dubitare, quin animum ejus offensuri essent, si taciti diutius dolorem suum premerent, ceterum ad rem ejus magnopere pertinere ipsum non ignorare, se, dum delitijs apud Imperatorem difflueret, extremis angustijs rei familiaris oppressos, &, postquam ex Romano agro prædari desijssent ad egestatem adductos. Ob id orare illum atque obtestari ut res suas aliquando respicere & gentis rationem habere vellet, ne injussu ejus durius sibi consulere atque alias propter penuriam sedes cogerentur quærere. Quæ cum iniquis auribus Theodoricus audisset, facile justis eorum precibus est obsequutus. Itaque in Mæsiam reversus bellum Zenoni, calentibus suorum animis usus, movit. quippe Constantinopolim & Melenthiadem exercitu infesto accessit & vastatis direptisque circumquaq; agris, prædâ gravis ad Novas Mæsiæ oppidum, unde discesserat, redijt. Per quos dies Odoacer vastato, ut dictum, Rugorum agro intelligens Fredericum Felethei regis filium domum ex fugâ reversum, continuò adversus eum cum validâ militum manu Omulfum fratrem dimisit. Qua re cognita, Fredericus ad Theodoricum, tum Novis morantem, confugit. Itaque Omulfus sine magno certamine rerum potitus Rugos omnes jussit in Italiam commigrare. Theodorici defectionem Zeno ut qui maxime deprehendit, sed ut prudens, clementer ac liberaliter sibi cum eo agendum putavit: ne si asperius duriusque consuleret vehementius præferocis juvenis animum in sui perniciem concitaret. Itaque Dinanio jam Sifidioque consulibus amicè illum ac comiter ad se per literas evocavit. Paruit ille & in conspectum progressus ac rationem tam inopinatæ defectionis reddere jussus, se penuria & precibus suorum commotum ad extrema descendisse dixit, veniaq; petita ut rebus consuleret suis, oravit. Exigente inde imperatore, qua tandem ratione ærumnas levare illius ac miserias possit. Italia terra est, inquit, quæ nunc ab Odoacre Herulorum rege injussu tuo tenetur. permitte me ad eam occupandam cum gente atque exercitu meo contendere. Nam si Odoacrem vicero tua gloria erit, qui me miseris; si cecidero, tu annuorum stipendiorum onere liberaberis. Victor verò tuo beneficio Italiam obtinebo. Est autem æquius me, qui cliens & filius sum tuus, Italiam habere, quam eum, qui senatum & rempublicam tuam iniqua servitute tenet oppressam. Zeno his vocibus permulsus haud gravatè, ut Illyricum infesta ac meritò sibi suspecta Gothorum multitudine exoneraret, assensit. Itaq; re cum eo composita Italiam ei per pregmaticum, ut Diaconus inquit, tradidit, ac sacro velamine capiti imposito firmavit senatumque ac populum Romanum cum ipsa urbe ac tota Italia præcipue commendavit. Quibus rebus perfectis, Theodoricus inde alacri animo ad suos reversus eos sine cura esse ac bene de reliquo sperare jussit; se enim Italiam terram omnibus terris nobilitate atque opulentia præcellentem præcipui beneficij loco impetrasse. Proinde accingerent se ad iter & expeditionem alacres susciperent. Eusebio inde & Probino consulibus, Gothis omnibus se ad iter summa alacritate parantibus repentinum bellum præter opinionem omnium desubitò intervenit. Nam Transylla Gepidarum & Busa Bulgarorum reges sive sua sponte impulsi, sive ab Odoacre tantam à se belli molem avertere cupiente solicitati, insidias Theodorico regi pararunt, atq; ipsum, antequam iter ingrederetur, adorti ad prælium lacessiverunt Theodoricus de improviso tantâ armorum tempestate oppressus animo haud quaquam defecit, sed converso in eos impetu summâ non solum virtute sed etiam felicitate pugnavit. nam uno prælio Transillam, alterò Bulgaros prostravit. Ita viâ sibi ad profectionem munitâ, protinus se ad cogitationes Italicas retulit. Tria erant loca quæ præcipuè barbaris Italiam invadentibus moram afferre aut claustrum objicere poterant, Alpes Italiæ, amnis Sontius & opp idũ Aquileiæ. Odoacer quoniam Alpes urbemque communitas superioribus bellis parum ad victoriam profecisse cognoverat, Aquileiam desolatam transgressus ad amnem occurrit ejusque trajectionem sibi impediendam suscepit. Theodoricus ingenti Pannoniæ flumine Dravo Savoque trajecto, quod immensa illa, ut plurimum, agmina barbarorum Italiæ infudit, ad Alpes

Ostrogothorum adversus Odoacrem res & successus.

CCCCLXXXVIII.

Alpes profectus iisque superatis ad Sontij mox ripam è regione castrorum Odoacris ac- *Post natum*
cessit. Hic dum omni ope transire flumen molitur, frustrà se obijciente ac renitente Odo- *Christum.*
acre, feliciter tandem transmisit, neq; ità multò post, instructo ad pugnam exercitu, ma-
num cum eo ità cōseruit, ut prælio pulsum trepida fuga in castra se referre coegerit, mox-
que secutus eorundem oppugnationem instituit. Odoacer castra se tueri posse adversus
Theodoricum diffisus, captato tempore, retro abijt ac Veronam usque contendit. Theo-
doricus, omnibus ad Sontium, quæ in rem videbantur, compositis, Odoacrem per vestigia
insecutus exercitum similiter Veronam adduxit. quo comperto Odoacer, qui copias suas
dissipatas ex fuga collegerat ac novis etiam auxiliorum supplementis adauxerat, alacris ex
urbe ad prælium egressus est. Verum neq; tum virtuti fortuna respondit. nam magna mili-
tum parte amissâ superatus, eo quoque loco cedere cogitur. Theodoricus dum fugientes
insequitur, Veronā civibus inusitato terrore perculsis intravit: atque eâ post paulo relictâ,
Odoacrem ad amnem Abduam assecutus, tertio secum confligere compulit: cujus prælij
idem fuit qui superiorum eventus. Itaq; Odoacer in hoc rerum articulo constitutus cum
ijs, qui supererant, maturato itinere Romam contendit, sperans si urbem tenuisset, facilè
se totius Italiæ imperium servaturum. Verum cum ad urbem accessisset, clausis portis à
Romanis exclusus est, Theodorico ut iusto domino (jam pridem enim ipsam imperato-
ris voluntatem acceperant) se obtemperare velle referentibus. Vnde irâ incensus subur-
bana ædificia omnia, quæ potuit, repente ac hostiliter diruit, aut subito igne exussit.
Romaque repulsus, quod alterum erat perfugium, animum ad Ravennam saltem obtinen-
dam applicuit. Cum autem & hanc Libilla, magister militum, castris ante urbem positis,
pro Theodorico sibi custodiendam sumpsisset, eam oppugnare adortus cepit, ac Libilla in-
terempto Raveunam intravit. Theodoricus interim Abduâ relicto Mediolanū processit, CCCCXCI.
idque suam in potestatem redegit: inde Ticinum Ravennamque versus promotis castris
Odoacrem intra urbem se continentem obsedit. atque ibi multa quidem sed levia prælia
edita, cum Odoacer partem militum quotidie emitteret, ut & vires suorum pugnis le-
vioribus exerceret & Theodorici exercitum eruptionum crebritate & lentæ sessionis ad CCCCXCII.
urbem diuturnitate fatigaret simul ac frangeret. Postea Albino consule, Odoacer post
multas sed inanes eruptiones ac certamina, cum jam extrema rerum urgeret inopia, silen- CCCCXCIII.
tio noctis, auxilio à virtute petito, universum adversus Theodoricum eduxit exercitum.
Quod ubi ille sensit & ipse suos in aciem promovit. Ceterum commisso prælio tantâ vi
Odoacer pugnavit, ut Theodoricum cum suis præcipiti fuga se referre cogeret. Eique
in castra redeunti obvia mater, quò tendis, inquit fili? neque enim locus superest, quò
te fugiens recipere possis, nisi ego veste sublatâ te eo, unde in lucem prodijsti, recipiam.
Quibus verbis irritatus ac pudore succensus collectâ suorum, quos nancisci potuit, exiguâ
quidem sed valida manu infestus in hostem, qui victoriæ quasi certus latè jacebat in cam-
pis, revertit: ac magna strage edita, Odoacrem in urbem denuo compulit. Crescebat
jam indies cibariorum omnis generis intus inopia, foris autem Gothi diuturnæ ad unam
urbem mansionis tædio languescebant. Itaque fessis utrimq; rebus animisq; haud gravate
legati ultro citroque missi audiri de pace sunt cœpti. Neque etiam urbis episcopus Odoa-
crem ad pacem accipiendam hortari, si honestæ & tolerabiles ferrentur conditiones, de-
sinebat, nec præsentem urbis calamitatem & civium servitutem proponere ob oculos
desistebat. Theodoricus itaque cum petijsset, ut æquo cum Odoacre imperio Ra-
vennam regnumque Italiæ obtineret, Odoacer assensus est. Ideoq; in eas conditiones fœ-
dere urbem Theodoricus ingenti magnificentia intravit. Post verò aliquot exinde dies
(ut appareat quam infida sit omnis regni societas) Odoacrem Italiæ partem ex pacto sibi
attribui postulantem ad convivium invitavit: ibique ab eo insidias paratas criminatus
ipsum cum filio ac primoribus per dispositos sicarios interfecit. Atque hic Odoacris Ru-
gorumque in Italia dominationis ut finis fuit, ità & occasionem præbuit novi ibidem ab
Ostrogothis imperij constituendi. Cui *primus* præfuit, dequo jam diximus, Rex *Theodori-
cus*: A quo ad annum usque 552. sequentes recensentur:

Athalaricus Theodorici ex filia Amalasuenta nepos, unà cum Amalasuenta matre	Anno 526	CCCCCXXVI.
Theodahatus sororis Theodorici filius	534	
Vitiges à Gothis evectus	536	
Ildobaldus à Gothis evectus	539	

Araricus

ZENO ORIENTIS IMP.

Post natum Christum.

	Araricus à Rugis evectus & occisus à Gothis	541
DLII.	*Totilas Ararico à Gothis suffectus*	541
	Teias à Gothis evectus.	522

Teia rege à duce Narsete Imperatoris Iustiniani armis superato atque interfecto, reges regnumque in Italia Ostrogothorum desijt: Atque ità Iustinianus imperator ab an-
DLIII. no statim 553. Italiam, tanquam Orientalis imperij provinciam, gubernare cæpit, relicto ibi ad res ordinandas eodem Narsete. Initio autem belli, quod cum Gothis gessit, memorabile est & ad historiam rerum Danicarum præcipuè pertinens quod refert Procopius, Herulorum legatos auxiliares copias domo, id est, ab ultima Scandinavia, ipse Thylen vocat, conquisituros, post Slavorum ditiones, regionem undiquaq; desertam transgressos ad Varnos primò devenisse, atque inde, peragratis Danorum nationibus, ad oceanum delatos mare transmisisse. Ex quibus de patria & primigenio horum populorum solo conjecturam facere: Et eos quidem omnes, antequam Italiam invaderent, circa Istri ripas cōsedisse, sed è borea profectos huc accessisse intelligi perfacile erit, quomodo est jam ante commonstratum à nobis propius. Debellatis vero confectisq; in Italia tam Gothis quam Ostrogothis & qui illis se miscuerant, Rugis Herulisq;, Longobardorum gens, qui ex ultimo similiter Borea sub nomine Vinulorum, quod ante dictum, in Germaniam profecti, tum adhuc intra Pannonias se continens a Narsete in invidiam Sophiæ Augustæ evocata, paulatim successit novumque in Italia imperium est auspicata. Nam annum circiter
DLXX. Christi DLXX. post cæsum Teiam Alboinus Longobardus è Pannonia veniens in Italiam descendit, & regnum illic sibi constituit: cujus sedes Ticinum fuit. Post quem regnavit Clepho; post Clephonem præfuère xxx duces per annos viginti: quibus annis finitis regnum paternum inijt Autheris Clephonis natus, primus Christianismi sacris initiatus. Atq; cum longa regum series ejusdem gentis secuta fuit: quorum ultimus Desiderius à Carolo
DCCLXXIV. Magno Francorum rege debellatus anno æræ Christianæ DCCLXXIV. regno huic Longobardico finem dedit, cum stetisset ab Alboini in Italiam adventu & occupato Ticino annos CCIV.

ISIDORI
BREVE CHRONICON
GOTHORVM,

Ad uberiorem paulo enarrationem eorum, quæ superius de rebus præsertim Visegothorum in Hispaniâ parcius sunt indicata, obiter additum.

GOTHORUM antiquissimum esse regnum certum est, quod ex regno Scytharum est exortum, Isti enim sunt quos Alexander vitandos pronuntiauit, Pyrrhus pertimuit, Cæsar exhorruit. Per multa quippe sæcula & regno & regibus usi sunt: sed quia in chronicis adnotati non sunt, ideo ignorantur. Ex illo autem in historiis inditi sunt, ex quo aduersum se Romani eorum virtutem experti sunt: quorum oportet tempora & reges per ordinem cursim exponere, & aliqua eorum gesta de historiis libenter retexere.

ERA CCXCIII. anno Valeriani & Galieni Impp. Gothi descensis Alpibus, quibus inhabitabant, Græciam, Macedoniam, Pontum & Asiam, atque Illyricum vastauerunt: ex quibus Illyricum & Macedoniam xv. fermè annis tenuerunt. Deinde à Claudio Imperatore superati, sedes proprias repetunt. Romani autem Claudium Aug. pro eo quòd tam fortissimam gentem à finibus reipubl. remouisset, insigni gloria honorantes, in foro illi aureum clypeum, in Capitolio autem auream ei statuam collocauerunt.

ERA CCCLXIX. anno XXVI. Constantini Imperatoris, Gothi regionem Sarmatarum aggressi, copiosissimis super Romanos irruerunt agminibus. Adversus quos idem Constantinus aciem instruxit, ingentique certamine vix superatos vltra Danubium expulit; de diversis gentibus virtutum gloria clarus, sed de Gothorum victoria amplius gloriosus: quem Roma-

Romani, acclamante ſenatu, publica laude proſecuti ſunt, quòd tantam gentem vicerit, quòd pacem reipublicæ reformaverit.

ERA CCCCVIII. anno Valentis V. Gothorum gentis adminiſtrationem Athanaricus, accepit, regnans annos XIII. qui perſecutionem adverſus fidem communem voluit exercere contra eos qui in locis ſuis Chriſtiani habebantur. ex quibus plerique, quia idolis immolare non adquieverunt, martyrio coronati ſunt: reliqui autem coacti ſunt de regno ſuo exire, & in Romanam tranſire regionem.

ERA CCCCXV. anno XIII. Valentis Imp. Gothi adverſum ſe in Athanarico & Fridigerno diviſi ſunt, alternis ſe cædibus populantes: ſed Fridigernum Athanaricus Valentis Imp. auxilio ſuperans, hujus rei gratia cum omni gente Gothorum in Arrianam hæreſim devolutus eſt. Tunc Galſilas eorum epiſcopus Gothicas literas adinvenit, & ſcripturas ſacras in eandem linguam convertit.

ERA CCCCXVI. anno XIV. Valentis Imperatoris, Gothi qui primum Chriſtianos à terra ſua expulerant, poſtmodum ipſi ab Hunis expulſi ſunt, tranſitoque Danubio fluvio, Valentis Imp. poteſtati ſe, non depoſitis armis, dederunt, accepta ab eo ad habitandum Thracia. Sed ubi viderunt ſe opprimi à Romanis contra conſuetudinem propriæ libertatis, reſumptis armis rebellando Thraciam ferro incendijſque depopulantur, deletoque Romanorum exercitu, ipſum Valentem jaculo vulneratum in quandam villam fugientem incendunt: ut meritò, juxta cujuſdam ſententiam, ipſe ab eis temporali cremaretur incendio, qui tam pulchras animas ignibus æternis tradiderat.

ERA CCCCXIX. anno imperij Theodoſij Hiſpani tertio, Athanaricus cum Theodoſio jus amicitiæ diſponens, mox Conſtantinopolim pergit: ibique XV. die, ex quo fuerat à Theodoſio favorabiliter ſuſceptus, interijt. Gothi autem proprio rege defuncto, aſpicientes benignitatem Theodoſij Imperatoris, inito fœdere, Romano ſe imperio tradiderunt.

ERA CCCCXLVI. anno XIV. Arcadij & Honorij Impp. poſt Athanaricum duo reges Gothis imperaverunt, qui pacis fœdere rupto, ad deprædandam Romaniam ſe dederunt. Quorum unus Radagaiſus Scytha atque paganus, cum CC. ferè millibus Italiam belli feritate aggreditur, promittens ſanguinem Chriſtianorum dijs ſuis litare ſi vinceret. Cujus exercitus à Romanis in montuoſis locis concluſus, fame eſt potius quàm ferro conſumptus: ipſe poſtremùm rex captus eſt & interfectus.

ERA CCCCXLVII. anno Honorij & Arcadij Imperatorum alter ille Alaricus Chriſtianus quidem, ſed hæreticus, pro conſorte regni amiſſo in vindictam ſanguinis ſuorum profectus in Italiam, urbem irruit, & obſeſſam capit: ſicque Roma irruptione atque impetu magnæ cladis everſa eſt. Tantum autem Gothi clementes ibi extiterunt, ut votum antea darent, ut ſi ingrederentur urbem, quicunque Romanorum in locis Chriſti invenirentur, in eos agere belli jure non liceret, ſed ibi & feriendi refrenaretur immanitas, & captivandi cupiditas coerceretur. ſicque poſt hoc votum aggredientes urbem, quoſcunque in locis ſacris Chriſti vel martyrum vel baſilicis confugientes invenerunt, in vaſtatione urbis non miſerunt, nec cruentus ſævijt in eos gladius, commiſerantibus hoſtibus. Sed & qui extra loca martyrum erant, & nomen Chriſti vel ſanctorum nominabant, & ipſis ſimili miſericordia hoſtilis furor pepercit. Sic evaſerunt multa millia Romanorum, quibus Gothi propter Chriſtum miſericorditer pepercerunt. Unde & hucuſque Romani, qui in regno Gothorum conſiſtunt, adeo amplectuntur, ut melius ſit illis cum Gothis pauperes vivere, quàm inter Romanos potentes eſſe, & grave jugum tributi portare. Gothi autem poſt tertium diem quo Romam ingreſſi ſunt, nullo hoſte cogente ſponte diſcedunt.

ERA CCCCXLIX. anno primo Theodoſij minoris, Alarico mox poſt captam urbem defuncto, Athaulfus Gothus Italiæ regno præficitur annis ſeptem. Iſte quinto regni anno de Italia ſuccedit ad Gallias, ibique Placidiam filiam Theodoſij principis, Arcadij & Honorij Imperatorum ſororem, quæ à Gothis Romæ capta fuerat, uxorem ſibi aſſumpſit nullo ex ea ſemine ſubſiſtente. Qui dum à Conſtantio Romano patricio admoneretur, ut relictis Gallis Hiſpanias peteret, per quendam Gothum apud Barcilonem inter familiares fabulas jugulatur.

ERA CCCCLIV. anno VII. Theodoſij minoris, poſt Athaulfum Gothis Sigericus princeps electus eſt, qui dum ad pacem cum Romanis eſſet promptiſſimus, mox à ſuis eſt interfectus.

ERA & anno quo ſuprà, Vallia ſuccedens tribus annis regnavit, belli cauſſa princeps à Gothis

Gothis effectus, sed ad pacem divina providentia ordinatus. mox enim ut regnare cœpit, fœdus cum Imperatore Honorio pepigit: Placidiam sororem ejus honorifice reddidit: Romani quoque nominis causa intra Hispanias cædes magnas Barbaris intulit: Wandalos Silingos in Betica omnes bello extinxit: Alanos, qui Wandalis & Suevis potentabantur, adeo *.* ut extincto Utaco rege ipsorum, pauci qui superfuerant obliro regni nomine, Gunderici regis Wandalorum, qui in Gallia resederant, se patrocinio subjugarent. Illi sunt Wandali qui postea Suevorum obsidione relicta ad Beticam transierunt, captaque Hispali in Africam migraverunt. Vallia autem confecto bello Hispaniæ, dum instructa navali acie in Africam transire disponeret, in fretum Gaditani maris vi tempestatis interceptus, in Hispaniam redire coactus est. Qui deinde per Constantium Romanum patricium ad Gallias revocatur, data ab eo Gothis ob meritum victoriæ ad habitandum secunda Aquitania usque ad Oceanum, cum quibusdam civitatibus confinium provinciarum.

Era cccclxvii. anno xx Theodosij minoris, Theudoridus post Valliam regnat annis xxiii. qui regno Aquitanico non contentus, pacis Romanæ fœdus recusat, exercitum movet, Arelatem nobilissimum oppidum Galliæ obsidet: a cujus obsidione imminente virtute Aetij Romanæ militiæ ducis remotus abscedit. Extincto autem à Valentiniano Imperatore Eëtio, dum Theudoridus Narbonæ esset infestus, rursus Theudo à Litorio duce Romanæ militiæ Hunis auxiliantibus effugatur. Litorius autem dum primum res prosperas adversus Gothos gessisset, denuò responsis dæmonum deceptus, in bello à Gothis amisso exercitu miserabiliter superatur: & qui antea hostium millibus cæsis feliciter vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobiliter victus interijt: Theudoridus autem sumpto contra Hunos prælio in campis Chatalunicis superatus occubuit. Gothi autem dimicante Turismodo Theudoridi regis filio adeò extitere victores, ut Attila rex Hunnorum prælio victus, metu insequentis exercitus, nunquam comparuisse dicatur.

Era ccccxc. anno Marciani Imp. primo, Turismodus filius Theudoridi regnavit anno uno: qui postquam de Hunis triumphavit, dum multa ageret insolentiùs, à Theudorico & Frigdarico est fratribus interfectus.

Era ccccxci. anno II. Marciani Imp. Theudoricus post fraternam necem in regnum succedens imperavit annis xiii. qui pro eo quòd Imperatori Avito sumendi imperialis fastigij cum Gallis auxilium præbuisset, Aquitanias cum ingenti exercitu & cum ingenti licentia ejusdem Aviti Imperatoris ingreditur. Cui cum magna copia rex Suevorum Rectiarius occurrens, duodecimo Asturicensis urbis milliario, apud fluvium qui Urbicus appellatur, inito mox certamine superatus est, cæsis suorum agminibus, aliquantis captis, plurimisque fugatis, ipse postremùm rex telo sauciatus fugit. Theudorico autem cum exercitu ad civitatem Bragarensem pertendente, die Dominico, etsi incruenta tamen satis lamentabilis ejusdem direptio civitatis, & Romanorum magna captivitas fuit. Rectiarius verò ad locum Portuculæ profectus, regi Theudorico captus adducitur. Quo perempto cæteris qui de priori certamine superfuerant sese tradentibus, aliquantis nihilominus interfectis, regnum Suevorum pœnè destructum est & finitum. Reliqui Suevi, qui remanserant in extrema Galliciæ, Massilæ filium nomine Masdrum sibi regem constituunt, regnumque reparatur Suevorum. Theudoricus autem de Gallicia ad Lusitaniam victor succedens, dum Emeritensem urbem deprædari moliretur, beatissimæ Eulaliæ martyris terretur ostentis. Mox adversis sibi nuncijs territus, de Emerita egressus, Gallias repetit, & partem exercitus, cum suis ducibus, iterum ad campos Galliciæ dirigit, qui cæsa Asturicensi regione rursum revertuntur ad Gallias. Nec mora, Gothicus exercitus duce Cevrila & Theudorico ad Hispanias missus succedit ad Beticam. Post quem sequenti anno Sigericus cum alia parte exercitus dirigitur, & Ceurilas revocatur ad Gallias. Pars autem Gothici exercitus à Sunierico & Nepotiano ducibus ad Galliciam directa, Suevos apud Lusitaniam deprædatur. In Gallias autem Agrippinus Comes & concivis Egidio Comiti Romano æmulus, ut Gothorum mereretur auxilia, Narbonam tradidit Theudorico. Post aliquot legati Suevorum ab Arismodo rege Masdræ filio, rege Suevorum, missi ad Theudoricum venerunt, pacem amicitiamque poscentes. Similiter Theudoricus Arismodo remittit, cum armorum adjectione, munera, directa etiam & conjugi quam haberet. Sallanem quoq; legatum denuo Theudoricus mittit ad Arismodum, qui reversus ad Gallias Theudoricum ab Eurico fratre suo repperit interfectum.

Era div. anno imperij Leonis octavo Euridicus, pari scelere quo frater, succedit

in

in regnum annis XVIII. in quo honore provectus & crimine, statim bello desævit, parteisque Lusitaniæ deprædatur. Qui priùs capta Pamphilona, Cæsaraugustam invadit, totamque Hispaniam superiorem obtinuit. Terraconensis etiam nobilitatem, quæ ei repugnaverat, exercitus irruptione peremit. In Gallias autem regressus, Arelatum, & Massiliam urbes capit, suoque regno utramque subjecit. Iste quodam die congregatis in colloquio Gothis, tela quæ habebant omnes in manibus, à parte ferri, alia viridi, alia roseo, alia croceo colore mutata, naturalem ferri speciem aliquandiu non habuisse comperit. Sub hoc rege Gothi legum instituta scriptis habere cœperunt: nam antea tantum moribus & consuetudine tenebantur. Obijt Arelato Euricus morte propria functus.

ERA DXXII. anno XI. Zenonis Imperatoris, Eurico mortuo, Alaricus filius ejus apud Tolosensem urbem princeps Gothorum efficitur, eosque rexit annis XX. tribus. Qui cùm à pueritia vitam in otio & convivio peregisset, tandem provocatus à Francis, in regione Pictavensis urbis prælio inito, extinguitur, eoque interfecto regnum Tolosanum occupantibus Francis destruitur.

ERA DXLV. anno XVII. Anastasij Imp. Gesélicus superioris Regis ex concubina filius Narbonæ princeps efficitur: & regnavit annis quatuor: sicut genere vilissimus, ita infelicitate & ignavia summus. Denique dum eadem civitas à Gumdebaldo Burgundionum Rege direpta fuisset, iste cum multis vi, dedecore & cum magna suorum clade apud Barcinonam se contulit. Ibi moratus, quo usque regni fascibus à Theudorico fugæ ignominia privaretur. Inde profectus ad Africam, Wandalorum suffragium poscit, quo in regnum posset restitui. Qui dum non impetrasset auxilium, mox de Africa rediens, ob metum Theodorici Regis, Aquitaniam petijt. Ibi anno uno delitescens Hispaniam reversus ab Ebbave Theudorici Regis duce, duodecimo à Barcinona urbe milliario commisso prælio superatus in fugam vertitur, captusque trans fluvium Druentium Galliarum occiditur.

ERA DXLV. anno XXVI. Anastasij Imperatoris, Theodericus junior dum jampridem à Thracia & Pannonia veniens, fugato Arnulfo Rege Ostrogothorum, regnasset in Italia annis X. & octo, rursus expulso Rege Vuisigothorum Geselico, regnavit in Hispania annis XV. sicque priùs Italo regno potitus, postea Hispaniam rexit, quam superstes ejusdem Amalarico nepoti reliquit. Per hunc dignitas urbis Romæ non parva est restituta. muros enim ejus iste redintegravit. ob quam causam à senatu inauratam statuam meruit.

ERA DLXIV. XIV. anno Iustiniani Imperatoris, defuncto Theuderico, Amalaricus nepos ejus quinque annis regnavit. Qui cum ab Hildeberto Francorum Rege Narbonæ prælio superatus fuisset, Barcinonam fugiens venit, omniumque contra se odio excitato, apud Narbonam in foro ab exercitu jugulatus interijt.

ERA DLXX. nona, Iustiniani Imp. tempore, post Amalaricum Theudis in Hispania creatur in regnum per annos XVI. menses quinque. Qui dum esset hæreticus, pacem tamen concessit Ecclesiæ Dei, ut licentiam Catholicis Episcopis daret in unum apud Toletanam urbem convenire, & quæcunque ad Ecclesiæ disciplinam necessaria existerent, dicere licenterque disponere. Iste Francorum Reges quinque Cæsaraugustam obsidentes, omnemque ferè Terraconensem provinciam bello depopulantes, misso duce Theudisclo fortiter debellavit, atque à regno suo non pace, sed armis exire coëgit. Vulneratur autem à quodam in palatio, qui jamdiu dementis speciem, ut regem deciperet, simulaverat. Finxit enim arte insaniam, & quasi furore repletus perfodit principem. quo vulnere prostratus occubuit, & vi gladij indignantem animam exhalavit. Fertur autem inter effusionem sanguinis conjurasse homines suos, ne quis interficeret percussorē suum, dicens recepisse se dignam vicissitudinem, quòd & ipse privatim ducem suum sollicitatum occiderat.

ERA DLXXX. anno XVI. Institiani Imperatoris interempto Theudi Theudisclus Gothis præficitur. Regnavit anno uno, mensibus VII. Hic pari conjuratorum manu inter epulas cœnæ, gladio confossus extinguitur.

ERA DLXXXIV. anno XXI. Iustiniani Imperatoris, extincto Theudisclo, Agila Rex creatur, regnans annis quinque. Cujus tertio anno Athanagildus tyrannidem regnandi cupiditate arripuit. Gothi autem Agilam apud Emeritam fide sacramenti oblita interimunt, & Athanagildo se tradunt.

ERA DXCIII. anno XXVIII. Iustiniani Imperatoris, Agila perempto, Athanagildus regnum, quòd invaserat, tenuit annis XVI. Iste cùm jam dudum sumpta tyrannide Agilam regno privare quæreret, militum sibi auxilia ab Imp. Iustiniano poposcerat, quos postea submovere à finibus regni molitus non potuit. adversus quos huc usque confligitur.

Nam frequentibus antea pręlijs cæſi,nunc verò multis caſibus fracti & diminuti ſunt. Deceſſit autem Athanagildus Toleto propria morte,vacante regno menſibus quinque.

Era dxiv. anno ſecundo Iuſtini minoris poſt Athanagildum Liuva Narbonæ regno præficitur,regnavitque annis tribus.qui ſecundo anno poſtquam adeptus eſt principatum Leuvigildum fratrem ſuum ſocium regni conſtituit,Hiſpaniæque adminiſtrationi præfecit. ipſe autem Galliæ regno contentus eſt. ſicque regnum duos capit, cùm nulla poteſtas patiens conſortis ſit. Huic autem in ordine temporum unus tantùm annus reputatur, reliqui,Leuvigildo adnumerantur.

Era dxiv. anno Iuſtini minoris,Leuvigildus adepto Hiſpaniæ & Gallię regno ocium periculoſum ratus,regnum bello ampliare ſtatuerat. Subegit Aregenſes. cepit Sabariam. Croſpida ab eo devicta eſt. Ceſſerant etiam armis illius omnes rebelles Hiſpaniæ urbes. fudit quoque diverſo prælio militem,& quædam caſtra ab eis occupata dimicando recepit. Erminigildum deinde imperijs ſuis tyrannizantem obſeſſum exſuperavit. Poſtremò bellum Suevis intulit, regnumque eorum injuria gentis ſuæ mira celeritate tranſmiſit, Hiſpania penè tota potitus. Nam antea gens Gothorum anguſtis finibus artabatur. Sed obfuſcavit in eo error impietatis gloriam tantæ virtutis. Denique iniquæ perfidiæ furore repletus,in Catholicos perſecutione commota,plurimos Epiſcoporum exilio relegavit, & Eccleſiarum reditus & privilegia tulit. multos quoque terroribus ſuis in Arrianam hæreſim & peſtilentiam impulit: pleroſque ſine perſecutione,illectos auro rebuſque decepit. Auſus quinetiam inter cætera hæreſis ſuæ contagia, rebaptizare Catholicos, & non ſolùm ex plebe ſed etiam ex ſacerdotalis ordinis dignitate, ſicut Vincentium Cæſarauguſtanum de Epiſcopo apoſtatam factum, & tanquam a cœlo in inferna projectum. Extitit autem & quibuſdam ſuorum pernicioſus. nam vi cupiditatis & livoris quoſque potentes ut vidit, aut capite damnavit, aut opibus ablatis proſcripſit. Ærarium quoque ac fiſcum primus iſte auxit: primuſque inter ſuos regali veſte opertus,ſolio reſedit. Nam ante eum & habitus & conſeſſus communis ut genti,ita & regibus erat. Condidit autem civitatem in Celtiberia, quam ex nomine filij ſui Recopolim nominavit. In legibus quoque ea quæ ab Eurico inconditè conſtituta videbantur correxit, plurimas leges prætermiſſas adjiciens,pleriſque ſuperfluas auferens. Obijt propria morte Toleto anno regni ſui xviii.

Era dcxxxv. Leuvigildo defuncto filius ejus Recaredus regno eſt coronatus, cultu præditus religionis, & patrijs moribus longè diſſimilis. Namque ille inreligioſus & bello promptiſſimus, hic fide pius & pace præclarus. ille armorum artibus gentis imperium dilatans, hic glorioſus eandem gentem fidei trophæo ſublimans. In ipſis enim regni ſui exordijs Catholicam fidem adeptus, totius Gothicæ gentis populos inoliti erroris labe deterſa, ad cultum rectę fidei revocavit. Synodum etiam ad condemnationem Arrianæ hæreſis congregavit, cui concilio idem glorioſiſſimus princeps interfuit, ſuaque eam præſentia & ſubſcriptione firmavit. In belli quoque gloria ſatis clarus ac præcipuus extitit. Francis enim cum ſexaginta ferè millibus armatorum copijs Gallias irruentibus,miſſo Claudio duce adverſus eos,glorioſo triumphavit eventu. Nullus unquam in Hiſpanis Gothorum vel major vel ſimilis extitit. Proſtrati ſunt enim & capti mulra millia, reſidua pars exercitus in fugam verſa, Gothis poſt tergum inſequentibus uſque regni ſui finibus cæſa eſt. Sæpe etiam & lacertos contra Romanas inſolentias & irruptiones Waſconum movit, ubi non magis bella tractaſſe, quàm potiùs gentem, quaſi in palæſtra eludij,pro uſu utilitatis videtur exercuiſſe. Provincias autem pater prælio conquiſivit: iſte pace conſervavit, æquitate diſpoſuit, moderamine rexit. Multi quoque adverſus eum tyrannidem aſſumere cupientes, detecti ſunt, ſuæque machinationis conſilium implere non potuerunt. Fuit autem placidus, mitis, egregiæ bonitatis, tantamque in vulgus gratiam habuit, & tantam in animo benignitatem geſſit, ut in omnium mentibus influens etiam malos ad affectum ſui amoris attraheret: adeò liberalis, ut opes privatorum, Eccleſiarum prædia direpta à patre & fiſco adſociata, juri proprio reſtitueret. Adeo quoque clemens fuit, ut populi tributa ſæpe indulgentiæ largitione donaret. Multos etiam ditavit rebus, plurimos ſublimavit honoribus, opes ſuas in miſeris,theſauros ſuos in egenis recondens: ſciens ad hoc illi fuiſſe collatum regnum, ut eo ſalubriter uteretur,bonis initijs bonum finem adeptus, fidem enim rectæ gloriæ quamprimum percepit,noviſsimè publica confeſsione pœnitentiæ cumulavit. Quintodecimo anno Toleto morte propria deceſsit.

Era

Era DCXL. anno post Recaredum principem filius ejus Liuva regni suscepit sceptra annis duobus: ignobili quidem matre progenitus, sed virtutum indole insignitus: quem in primo flore adolescentiæ Vittericus sumpta tyrannide innocuum regno dejecit, præcisaque ejus dextra occidit, anno ætatis XX. regni verò secundo.

Era DCXLII. extincto Liuva Vittericus regnum, quod vivente illo invaserat, sibi vendicat annis VII. vir quidem strenuus in armorum arte, sed tamen expers victoriæ. Namque adversus Romanum militem bella sæpe molitus, nil satis gloriæ gessit, præter quòd milites quosdam Sagontia per duces obtinuit. Hic in vita plurima illicita fecit. in morte autem, quia gladio operatus fuerat, gladio perijt. Mors quippe innocentis inulta in illo non fuit. inter epulas enim prandij conjuratione suorum est interfectus. Corpus verò ejus viliter est exportatum atque sepultum.

Era DCXL. octava, Gundemarus post Vittericum princeps efficitur annis duobus. hic Wascones una expeditione vastavit, alia militem Romanum obsedit. Toleto propria morte decessit.

Era DCLI. Sisebutus post Gundemarum regali fastigio evocatur, regnans annos VIII. menses sex. qui in initio regni sui Iudæos ad fidem Christianam permovens æmulationem quidem Dei habuit, sed non secundum scientiam. Potestate enim compulit, quos provocare fidei ratione oportuit. Sed sicut scriptum est, sive per occasionem, sive per veritatem, Christus adnuntietur. Fuit autem lingua nitidus, literarum studijs ex parte imbutus. In bellicis quoque causis favorem habuit præliorum. Astures enim rebellantes misso exercitu per ducem suum Richilanem in ditionem suam reduxit. Roccones arduis montibus undique circumseptos similiter per duces devicit. De Romanis quoque præsens feliciter triumphavit, & quasdam urbes pugnando subegit: adeo clemens post victoriam, ut pœnè omnes ab exercitu suo hostili præda in servitutem redactos precio dato absolveret, ejusque thesaurus redemptio captivorum existeret. Hunc alij morbo, alij veneno asserunt interfectum. Hi sunt anni Gothorum regum, ab exordio Athanarici regis usque ad istum Sisebutum, anni CCL. unus. Era DCLXVI.

Explicit historia Gothorum.

INCIPIT

HISTORIA

WANDALORUM.

VUandali cum Alanis & Suevis pariter Hispanias ingrediuntur. Hi pace inter se inita, sorte ad inhabitandum sibi provinciarum dividunt regiones. Galliciam Wandali & Suevi occupant. Alani Lusitaniam & Carthaginensem provincias. Wandali autem cognomine Silingi Beticam sortiuntur. Hispani autem per civitates & castella residua barbaris dominantibus se subjugunt. In Hispanias Gundericus primus rex Wandalorum successit, regnans in Galliciæ partibus annis XVI. qui dum rupto fœdere pacis Suevos in Nervosis montibus obsideret, relicta tandem Gallicia cum omnibus Wandalis ad Beticam transivit: captaque Hispali cum inreverenter in Ecclesias ipsius civitatis manus extendisset, mox Dei judicio dæmone correptus interijt. Cui Gisericus frater suus ex Catholico apostata factus succedit in regnum annorum sexaginta. qui de Beticæ provinciæ litore ad Mauritaniam venit, & Africa relicta in Hispaniam transfretavit. Cui Valentinianus occidentis Imperator non valens obsistere, pacem mittit, & partem Africæ quam Wandali possederant tanquam pacifico tradidit, conditionibus ab eo sacramenti acceptis ne quid amplius invaderet. Ille autem sacramenti religione violata Carthaginem pervadit, Siciliam deprædatur, Panormum obsidet, Arrianam pestilentiam per totam Africam intromittit, sacerdotes Ecclesiæ expellit, martyres plurimos effecit. Adversus quem Theodosius minor Orientis Imperator bellum præparavit, quod ad effectum non venit. Hunis enim Thraciam Illyricumque vastantibus, exercitus Wandalorum à Sicilia revocatur, & ad defendendos Thraces & Illyrianos

„ Illyrianos transmittitur. Geisericus autem non contentus solis Africæ vastationibus, navibus advectus Romam ingreditur, direptisque opibus Romanorum per quatuordecim dies, relicto Valentiniano, filias ejus multaque millia captivorum secum tulit. moxque Carthaginem redijt, & per legatos postulata pace à Valentiniano filias ejus ei Constantinopolim mittit. sicque post multarum provinciarum clades & Christianorum spolia atq; neces moritur regni sui anno sexagesimo. Hunericus autem filius ejus regnavit annis septem, mensibus quinque, habens in conjugio Imperatoris Valentiniani filiam, quam pater ejus Roma captivam cum matre abduxerat, qui & ipse Arriano suscitato furore Catholicas per totam Africam atrocior patre persequitur Ecclesias, tollit sacerdotes, & cuncti ordinis clericos in exilium mittit: monachos quoque atque laïcos quatuor circiter millia exilijs durioribus relegavit, martyres fecit, confessoribus linguas abscidit, qui linguis abscissis perfectè usque ad finem suum locuti sunt. Tunc Lætus Leptensis civitatis Episcopus glorioso martyrio coronatur. Venericus autem inter innumerabiles suarum impietatum strages, quas in Catholicos exercuerat, octavo regni sui anno ut Arrius pater ejus interioribus cunctis effusis miserabiliter vitam amisit. Cui succedens Guntabundus regnavit XII. annis, qui statim pacem Ecclesiæ donavit, & Catholicos protinus ab exilio revocavit. Quo defuncto Thrasemundus regnavit annis XXVII. mensibus quatuor. Iste Arriana insania plenus Catholicos insectatur, Ecclesias claudit, in Sardiniam exilio ex omni Africana ecclesia CXX. Episcopos mittit. Apud Carthaginem moritur. Post quem regnavit Hildiris ex filia Valentiniani Imp. genitus à Geiserico captivata, quæ Hunerico filio suo fuerat juncta. Regnavitque Hildiris annis septem & tribus mensibus. Iste sacramento à prædecessore suo Trasemundo fuerat obstrictus, ne Catholicis in regno suo Ecclesias aperiret, aut privilegia restitueret. priusquam regnaret, ne religionem sacramenti violaret, præcepit sacerdotes Catholicos ab exilio reduci & Ecclesias aperiri. Quem Gilimer assumpta tyrannide regno privavit, & cum filijs carceris custodia mancipavit. Post hæc Gilimer tyrannus regnavit annis tribus, mensibus octo: qui multos nobilium Africæ provinciæ crudeliter extinxit, multorumque substantias tulit. adversus quem Iustinianus Imp. incitatione Læti Episcopi, qui ab Hunerico Wandalorum rege martyr fuerat factus, exercitum in Africa Belisario magistro militum duce mittit: quem Belisarius cum omni gente Wandalorum prælio fugavit. Africam cepit centesimo XVII. Wandalorum ingressionis anno. In ipso autem Belisarij occursu, priusquam congressio fieret, Gilimer tyrannus Hildirim regem cum quibusdam generis ejus affinibus occidit. Belisarius Gilimerum tyrannum capit, & eum cum divitijs suis ex rapinis provinciarum Africæ conquisitis Constantinopolim Iustiniauo Imperatori duxit: sicque regnum destructum est & finitum Wandalorum. Fiunt simul à primo anno Gunderici Regis, quo in Hispaniam ingressus est, usque ad Gilimeri casum & Wandalorum interitum anni CXX. tres & menses septem.

Explicit historia Wandalorum.

INCIPIT

HISTORIA SUEVORUM.

„ SUEVI duce Hermerico rege cum Alanis & Wandalis simul Hispanias ingressi sunt ERA CCCCXCVII. Hi Galliciam cum Wandalis occupant. Wandalis autem transeuntibus Africam, Galliciam soli Suevi sortiti sunt, quibus præfuit Emericus annis quatuordecim. Gallici autem in parte provinciæ regno suo utebantur: quos Emericus assidua vastatione deprædans tandem ob morbi dolorem eis pacem dedit: quo morbo diutissimè per annos septem oppressus interijt. Post quem Riccila filius ejus successit & regnavit annis octo. Hic jubente patre ab eo missus, Undebotum Romanæ militiæ ducem cum suis omnibus copijs ad Singilium Beticæ fluvium inito bello prostravit, magnis ejus auri argentique copijs occupatis. Post obitum autem patris suscepto regno,

Hispania

Hiſpania ab eo obtenta cum Betica, Carthaginenſes provincias in ſuam redegit poteſtatem. Quo defuncto Rechiarius ſuccedit in regnum annis novem. Hic accepta in conjugio Theudoridi regis Gothorum filia in initio regni ſui * deprædatur. Mox ad Theudoridum ſocerum ſuum profectus Cæſarauguſtanam regionem cum auxilio Gothorum rediens deprædatur, irruptaque per dolum Ilerdenſi urbe, egit ibi magnam captivitatem. Ad ultimum dum Theudoridus rex Hiſpaniam ingrederetur, inito prælio adverſus eum, primò fugatus, deinde captus occiditur. Occiſo Rechiario Suevi bifariè diviſi, pars Fratan, pars Maſdram ſibi regem conſtituunt. Maſdras autem cum manu Suevorum ſtatim Luſitaniam deprædatur, acta illuc Romanorum cæde prædiſque contractis. Civitas etiam Oliſepona ſub ſpecie pacis intratur. Nec mora, Fratan mortuo, Suevi, qui cum eo fuerant, ad Maſdram revertuntur: regionem Gallicæ adhærentem flumini Durio deprædantur. Maſdras autem peracto tertio anno regni ſui jugulatur. Quo extincto inter Frumarium & Remiſmundum Maſdræ filium oritur de regni poteſtate diſſenſio. Sed Fumarius, cum manu quam habebat, Flamenſem civitatem grandi evertit excidio. Remiſmundus autem vicina ſibi pariter Arigenſium loca & Lucenſis conventus maritima populatur. Frumario autem mortuo, Remiſmundus omnes Suevos in ſuam ditionem revocat, pacem cum Gallicis reformat, legatos fœderis mittit ad Theoderidum regem Gothorum: à quo etiam per legatos & arma & conjugem quam haberet, accepit. Tertio regni anno ad Luſitaniam tranſijt. * Cimbricam pace deceptam diripit. Oliſepona quoque ab eo occupatur: cives verò qui illic præerant, cuſtodiendos tradidit Luſidio. Hujus tempore Alax natione Galata, effectus apoſtata & Arrianus, inter Suevos regis ſui auxilio fidei Catholicæ hoſtis emerſit. cujus ſeductione Suevi à fide Catholica recedeutes, in Arrianum dogma declinant. Poſt multos deinde reges regnum Suevorum ſuſcepit Theudemirus: qui fidem Catholicam adeptus, Arrianæ impietatis errore deſtructo Suevos unitati fidei reddidit. Hujus temporibus Martinus monaſterij Dumienſis epiſcopus fide & ſcientia claruit. Cujus ſtudio & pax eccleſiæ reddita eſt, & multa monaſteria condita. Poſt Theudemirum, Miro Suevorum princeps efficitur, & regnavit annis XIII. Hic bellum ſecundo regni ſui anno contra Roccones intulit: deinde in auxilium Liuvigildi Gothorum regis adverſus rebellem filium ad expugnandam Hiſpalim pergit, ibique vitæ terminum clauſit. Cui Eburicus filius in regnum ſuccedit: quem adoleſcentem Audicas aſſumpta tyrannide regno privat, & monachum factum in monaſterio damnat, pro quo non dilata eſt ſententia. mox enim Liuvigildus Gothorum rex Suevis bellum inferens, obtento eodem regno Audicam dejecit, atque detonſo eo, poſt regni honorem, presbyterij officio conſecravit. Sic enim oportuit, ut quod regi ſuo fecerat, rurſum idem ab alio congrua meriti viciſſitudine pateretur. Regnum autem Suevorum deletum in Gothos transfertur, quod manſit annis centum XX. ſex.

* Conimbricam.

Explicit hiſtoria Suevorum.

LECTORI.

HIS non abs re eſſet ſubjungere nonnulla de origine & gentium harum, quibus Gothis, Vandalis ac Suevis eſt nomen, primis ſedibus: Et præſertim de Suevis aliquid attexere, cũ de illis non una omniũ ſententia ſit, eaque maximorum etiam virorum; & in his ſummus ille, tam veterum quam recentium ſcriptorum Ariſtarchus, Cæſar Scaliger libro VI. Poetices, cui Hypercritico titulum fecit, Lucani illum verſum,

Fundat ab extremo flavos Aquilone Suëvos
Albis.

In reprehenſionem rapuerit, & maximum authorum erroris inſimulaverit, quod Suevos albicolas feciſſet, exiſtimans Rheno eos quam Albi propiores. At rectè à Lucano ſcriptum id & Albi vindicandos Suevos imo ultra etiam Albim antiquitus egiſſe, quamvis hodie circa Danubium veſtigia ſui nominis retineant & Schwaben *vocentur, vel unus doceat idq; diſertis verbis Cornelius Tacitus, qui in libro de Germania hæc habet: Maxima eſt Suevorũ natio: nam & a Rheno ad Albim uſq; pertingit, & trans Albim habitat pars eorũ, ut Hermunduri & Longobardi: atq; nunc quidẽ hi fugâ factâ omnino in ulteriorem regionem ſe conjecerunt. Vbi non tantũ Albi vicinos, ſed ultra etiã Albim, & partem eorũ Longobardos fuiſſe demonſtrat.*

Vt meritò quoq; à Peucero sit traditum, verbis quæ Ortelius memorat, Suevos olim omnem eam borealis Germaniæ oram tenuisse, quam nunc incolunt Cassubij & Pomerani universi ad littus usque maris Balthici, quod Suevicum Tacitus nuncupat. Ità ut jure inter Vandalos meruisse ac ijs mixtos egisse superiora ostendant. Sed de his cum antea & eo præsertim libro, qui Historiam præcedit, distinctè ac proprie diximus, eo remittere lectorem, quam hic, quod dicitur, crambem repetere satius duco.

Illud interim monendum lectorem habeam, in CHRONICO, *quod posuimus,* ISIDORI, *Initia regni Gothorum in Hispaniâ ratione Ærarum Hispanicarum esse expressa, eaque ad annos Christi reducenda, aut annorum potius Christi ordine, qui sequatur, distinguenda:*

Anni *ÆRÆ Hispanicæ.*	Anni *Christi.*		Anni *ÆRÆ Hispanicæ.*	Anni *Christi.*	
407	369	Athanaricus.	639	601	Liuva.
420	382	Alaricus cum Radagatho.	641	603	Wittericus.
449	411	Athaulphus.	648	610	Gundamarus.
454	416	Segericus.	650	612	Sisebutus.
454	416	Wallia.	659	621	Suinthila.
457	419	Theuderedus.	669	631	Sisenandus.
490	452	Turismundus.	674	636	Chintila.
491	453	Theudericus.	678	640	Tulca.
504	466	Euricus.	680	642	Chindasuinthus.
521	483	Alaricus.	710	972	Wamba.
544	506	Gesalricus.	718	680	Eruigius.
549	511	Theudericus.	725	687	Egiga.
565	527	Amalaricus.	739	701	Witiza.
569	531	Theudis.	749	711	Rudericus.
586	548	Theudisculus.			
587	549	Agila.			
592	554	Atanagildus.			
605	567	Liuva.			
606	568	Leovigildus.			
624	586	Reccaredus.			

RERVM DANICARVM HISTORIÆ

LIBER III.

POST ergò Gothorum, Rugorum Vandalorum ac Longobardorum absolutam jam pene claritatis ac nominis periodum, emissi ex eâdem hac veluti vagina ac promptuario gentium, sed alijs appellationibus, *Angli*, *Vithæ* & *Saxones*. Quorum *Vithas* Bedæ nominatos Chersonesum hodieque Cimbricam constanter sub *Iutharum* vocabulo retinere alias indicavimus, quemadmodum & *Anglos* ante Bedam in eâdem hac Septentrionis ac Chersonesi Germania haud ignoravisse Cornelium Tacitum. *Saxones* verò paulo post circa ejusdem Chersonesi collum Ptolemæo, qui Tacitum proxime est secutus, aguitos, antea similiter & alibi nobis memoratum. Hi quam validus populus, quamque non classibus modò, sed & terrestri militiâ prævaluerint, eorum expeditiones & ductæ ex Chersoneso suâ in vicinas gentes transmarinæ coloniæ regnaque ibidem & imperia constituta, mutatis ac deletis priorum vocabulis, præcipue indicio *Angli* fuerint. Quæ ramen omnia ut clarius luculentiusque ob oculos proponantur, semovenda est, quæ glaucomâ hîc solet objicere, antiquitatis nebula, ipsaq; rerum principia atque occasiones repetendæ nonnihil altius, servatâ ubique atque addita, quæ hic per necessaria, annorum serie.

Cum jam in extremâ, quod dicitur, tegula res Romana versaretur & hinc Italia inde Hispaniæ Galliæque quasi discerptæ à peregrinis gentibus teuerentur, illisque omnibus superveniens Attila majorem adhuc tempestatem minaretur, legiones, quæcunq; haberi potuerunt, ad subsidium revocatæ, & Ætio, supremo militiæ duci, commissæ. Britanniam tum veluti alium orbem & extra continentis terminos collocatam, tres diversæ nationes habitabant: *Britones*, qui indigenæ erant, Romanis parentes, itemque *Picti* & *Scoti*, qui ut advenæ, ex Hibernia nimirum profecti, Borealiorem insulæ partem colebant. Hi Britonibus perpetuò infesti & licet Romanorum sæpenumero præsidijs repressi haud tamen qniescere potuerunt, præsertim cum difficillimis ac multiplicibus bellis Romanos distineri, eorumque legiones partim ex insulâ avocari, partim lente parceq; in eandem reduci animadverterent. Scoti igitur sine mora cum Pictis arctiori percusso fœdere collectisq; undiquaque copijs (quas inter & Norvagienses & Danos fuisse Math. Westmonasteriensis ad annum ccccxxxiv. videtur innnere) Britannos invadunt vastantque. Britones ut ccccxxxiv.
sese recolligerent, auxilio jam omni destituti ad Ætium confugiunt. Ille fatigatus com-

Post natum Christum.

motusq; eorum precibus, utpote adhuc in fide Romanorum consistentium, unam ipsis ex Gallia legionem suppetias misit. Quâ illi confisi, repulsisque ac profligatis semel iterumque hostibus, rem fortiter agere, & inito cum Ætianis ducibus consilio vallum inter Romanorum provinciam & fines Pictorum constituere, futurum in omnem eventum adversus hostium incursionem haud invalidum munimentum. Dumque hoc pacto unius legionis præsidio conquiescit Britannia, infestis signis Galliam petunt gentes, adeo ut suos ex insula subitò ac necessario revocarit Ætius. Scoti, re intellectâ, confestim Britannos repetunt magnoque impetu unà cum Pictis murum superant. Et actum fuisset de Britonibus nisi Valentinianus Imperator, qui aliquammultas copias Parisijs adhuc retinebant, insulanis auxilium rogantibus subsidio adfuisset. Tum vallus ille sive murus denuo sed ex lapide communitur & additis insuper ad excubias habendas castellis aut speculis multò quam prius validior redditur. Verum Scoti mox Pictique fractis jam aut languescentibus imperij viribus, ubi multò quam antea ferocius in Britannos incumbunt, iterum ad Ætiũ, Galliarum ac militiæ præsidem, legati à Britonibus missi, qui auxilia flagitarent. Sed Ætio jam ad reprimendum Attilam summo animo ac viribus intento, haud quicquam impetrare potuerunt. Quæ dum fiunt, occupant Scoti extremâ insulæ partem, quæ à Grampio colle ad boream spectat, quam & hodieque tenent ac suo de nomine Scotiam nuncupant. Inde Britanniæ proceres cum viderent tantam tempestatem à Scotis æquè ut à Pictis assiduè impendere, de duce aliquo ac rege nuncupando consultare incipiunt. Itaq; habito consilio, Vortigernus eligitur, quod esset inter suos non tantum authoritate, sed etiam virtute ac generis nobilitate præcipuus. Alij, quos inter Buchananus, & si qui eum secuti recentiores, referunt è gente suâ Britones Constantinum è Gallica Britannia accersitum regem pronunciasse; eumque per decennium pacem qualemcunque cum finitimis habuisse, ac tandẽ fraude Vortigerni sublato, ejusdem filium à Vortigerno in regnum substitutum; & eo similiter per sicarios clam interfici jusso ipsisque vicissim sicarijs neci traditis, non invitis Britonibus regnum exinde sibi Vortigernum occupasse. Verum hallucinatos eos aut saltem popularia quædam ac minus vera secutos existimo. Nam Constantinus ille, quem e Gallica Britannia non Britones sed miles Romanus non tam ullo ejus merito, quam ominatione nominis apud Britannos gratiosi, ad imperium surrogarat, multò jam ante, intra nimirum Arelatem à Comite Honorij Constantio obsidione victus missusque ad Honorium cum uno filiorum Iuliano ad Mincium flumen truncatus est. Sicuti & Constantem filiorum ejus alterum Gerontius Britannus Viennæ in Gallijs oppugnatum suamque in potestatem adductum vitâ exuit. Vortigernus igitur ad regni clavum vocatus nihil antiquius habuit quam de Repub. cogitationem ac curam suscipere, quo nimirum patriæ fatum, quod jam præ foribus erat, omni ope consilioque averruncaret. Cumque diu multumque, quid maximè è re foret quæsitum agitatumque esset, procerum præcipui rebus suis ac viribus diffisi externa auxilia circumspicienda judicarunt. Quapropter ex consensu populi vicinos è regione ad ortum borealem *Anglos*, ad collum Cimbricæ Chersonesi locatos, *Vitasq;* Bedæ, nunc Iutas vocatos, una cum *Saxonibus*, qui tũ præcipuè rei militaris famâ longe lateque illustres ac celebres habebantur, accersendos decernitur. Atque ità missi quamprimum sunt, qui eos ad opem laborantibus ferendam amplissimis promissis adhortarentur, ac demum auxilium non abnuentes in Britanniam protinus ducerent. Quo nuncio accepto, unà cum Vitis & Saxonibus Angli, læta bello gens & quæ vel ultrò stipendij faciendi erat avida confestim delecta fortissimorum juvenum manu navibusq; impositâ, ducibus Hengisto & Horso, ij fratres erant Martijs animis viri, Britanniam appellunt, annum circiter salutis humanæ CCCCXLIX. Egressos in terram honorificè ac comiter Rex accepit, assignatis insuper in Cantio ad habitandum sedibus. Ac mox adjunctis sibi insulanorum auxilijs in Pictum & Scotos, agrum late vastantes, contendunt: prælioque commisso insigni victoria potiti sunt. Rex successu gaudens novam gentem, & cujus auspicijs vim hostilem profligârat, liberali cumprimis stipendio remuneratur. Quanquam sint, qui non evocatos patriâ, sed ut homines vagos & qui sponte suâ prædandi animo ad littora insulæ ubi forte advenissent, regi Vertigerno conciliatos autument. A qua opinione ut abhorream, faciunt Pauli Diaconi verba, qui disertè Anglorum gentes à rege Vertigerno invitatas commemorat. Hengistus igitur, ut erat non tantum manu fortis, sed & sensu celer & ultra barbarum promptus ingenio, cognito regis animo, qui jam totus in Anglorum virtute conquiescere videbatur, tum etiam perspectâ, ad transmittendum bellum ac commercia, regni oportunitate, id sibi agendum putavit, quibus

Lib. 5 in Fugenio rege XLI.

Vide Orig. Fran. lib. 4. ad annum CCCCXII.

CCCCXLIX.

Post natum Christum,

quibus ipse modis sibi suisque possessionem ac sedem stabiliorem in regione tam commoda tamque amoenâ paulatim firmaret. Itaque omnium primò locum, qui ad colendum erat concessus, haud perfunctoriè communire, ejusq; fines deducere, impositis etiam præsidijs accuratius custodire curæ habuit. Deinde, non cessantibus Pictorum incursionibus, de novo gentis suæ supplemento deque majore militū manu convocanda cum Vertigerno cæpit agere. Et Vertigernus quidem futuræ sortis nescius nequaquam consilium aspernatur. Itaq; famâ jam ultra Oceanum latè divulgatâ, sive ab Hengisto per nuncios exciti, sive ab ipso domum hoc nomine remisso conscripti (utrumque enim traditur) multò quam prius majore multitudine ex ijsdem nationibus viri simul ac fœminæ, naves conscendunt, magnâque classe completâ, in Britanniam commigrant. Quin & illud addunt quidam, adductam simul fuisse Hengisti filiam, cui Ronix nomen erat, miræ pulchritudinis puellam & moribus, qui ut talem decerent, ita non displicerent Vertigerno. Hengistus comperto suos haud esse regi ingratos, id porrò operam dedit ut eundem in filiæ amorem illiceret. Quod & occasione festivi convivij, ad quod ab Hengisto vocatus accesserat, factum memorant. Hic enim delectatus Rex cum elegantiâ corporis tum morum Ronicis, eam continuo in thori sociam assumptam matrimonio sibi copulavit. Angli igitur præter agros, quos acceperant affinitate jam insuper regia cum Britonibus junctâ fidentes gnaviter adversus Pictos ac Scotos se gerere eosque extra vallum, quem diximus ab Ætianis ducibus eductum, submovere, tutam Britonibus quietem undiquaque præstare: mox agmine facto, certatim novi coloni in insulam adventare, ac numero aucti insolentius se extollere ac ipsis quoque indigenis esse formidini, ac tandē, ceu fieri solet, ad contentiones ex contentionibus ab arma & injurias devenire. Accedebat quod Ronix Vertigerni conjux suos præcipue apud maritum commendare & ad eorum injurias connivere crederetur. Unde Britanni, studio quodam vindicandi se excitati, Vertigerni primogenitum, Vertimerium nomine, quem & mirè noverca oderat, spreto parente regem creant. Hic ad novos habitatores, quos pater acciverat, ejiciendos signo sublato, primum in arctum eos cogere Tanetha insula juxta Cantij latus conclusos: inde Britanniâ quoq; totâ tentat ejicere. Sed in medio rerum cursu novercalibus insidijs extinctus patri sedem regni vacuam, unde dejectus erat, reliquit. Et ita Anglis Saxonibusque commutata fortunæ alea. Hengistus igitur, aspirante jam rursus secundiore aurâ vires resumit, atque ità exinde in insulam animatus instructusque regreditur, ut vim tumultuariam Britonum, aut in fide levitatem metuendam deinceps magnopere non haberet. Quod & advenæ ubi animadverterent, erectis altius animis, frumentum, stipendia, agros novos, majora indies postulare, renuentibus vim & arma ostentare, & proxima quæque invadere ac sedes denique trans Humbrum locare cæperunt. Britonibus tum solatium aliquod, sed in tantis miserijs fugitivum ac leve attulit *Aurelius* Ambrosius, qui, ut habet Diaconus, solus forte Romanæ gentis Saxonum cædi superfuerat. Hic purpurâ sumptâ & imperator salutatus cum Vertigerno & Anglis conserere manum ausus; ipsum Vertigernum, in oppido Walliæ Geuora, imparatum oppressit atque in turri, in quam sui consulendi causa confugerat, concremavit. Inde aucto exercitu contra Saxones se vertit, quos ter instauratâ pugnâ fudit ac fugavit, Horso Hengisti fratre alijsque permultis neci datis. Verum juncti Saxonibus Angli, viribusque reparatis ac novis è Cimbriâ acceptis auxiliorum manipulis animosi, iterum fortunam tentare ac bellum redintegrare haudquaquam veriti, Aurelius intellecto hostem cum exercitu satis firmo adventare, nihil cunctatus ad ripam fluminis, quod dunum vocant, cum expedita suorum manu se obvium tulit, prælioque ingenti commisso victoriam priore majorem reportavit, ipso Hengisto primo impetu interempto & alijs insuper quamplurimis desideratis. Hengistus duos reliquit filios, Oscam, sive ut alij vocant, Occonem & Otham, masculis animis juvenes. Hi resarcitis copijs adversus Aurelium ituri iterum succumbunt ac repelluntur, sed dum & instant acriterque pugnant repugnantque, ipse Aurelius accepto obiter vulnere, paucis post diebus interijt. Vertimerio jam, ut diximus, sublato successerat frater Utherius cognomento Pendraco, qui nihil sibi statim a principio potius duxit, quam ut Patriæ rebus consuleretur, modò id per civium discordiam licuisset. Initio regni ejus Pascentius Vertigerni ex Anglo Saxonicâ filius novas copias ex Cimbrico littore transvectas ducens, junctâ cum Hibernis societate, in Bitannos incubuit. Sed Utherius qui Pictos Scotosque tumultuario sibi fœdere conciliaverat, victor tum extitit. Nec sic tamen animum remisêre Angli Saxonesque quin denuo ad præliandum se pararent. itaque Occone, quem diximus, duce, magnis copijs

Aurelianus est in Gilda & Beda.

Post natum Christum. copijs atque animis cum Utherio congressi, non ante pugnare destiterunt quàm, utrimq; ingenti strage editâ, Occonem ab hoste captum intelligerent. Quo postmodum e vinculis elapso ad prælia & pugnas redierunt. Ac tandem cum animadverteretur parum aut nihil tot expeditionibus diminutas Anglorum Saxonumque vires, consultius judicavit Utherius pacisci cum ijs, quam ad nova auxilia repetenda eosdem concitare. Conditiones inter ceteras dictæ, ut ager Britanniæ inter Britones Saxonesque atque Anglos certis terminis divideretur, suâ quisque parte contentus ageret; nec quicquam ultra molirentur. Beda qui aliter paulo hæc refert, ait Anglo-saxones Londinum properantes voce clamantium Britonum canentiumque Alleluia, præcinente Germano Episcopo, perterritos in fugam se conjecisse, ac sic discessum utrimque nullo effuso sanguine: indeque aliquamdiu ab armis temperatum ac veluti inducias fuisse, donec tandem inter se contendere exorsi Britones: Eaque occasione Anglos eorumque fœderatos Saxones monte quodam edito, (Badovicum appellabant) in littore Germaniam prospectante, celeriter occupato, qui esset auxilijs eorum e patria recipiendis idoneus, præsertim cum fluminis ostium, in proximo haberetur; denuò se communire bellaque & Martem spirare cœpisse; sed Britones expeditis statim copijs eo profectos locum obsedisse, Anglosque ad prælium & planiciem descendere ob inediam adactos, post longam tandem dimicationem, magnâ illâ clade affecisse, in qua Occo cum fratre perierit: Hujus prælij etiam Gildas meminit, adjiciens se in lucem eodem illo anno editum, qui fuit ab adventu in Britanniam Anglorum XLIV. humanæ verò salutis CCCCXCII. Utherij, de quo est dictum, obitus refertur

CCCCXCII. DXVIII. ad annum quinquagesimum ac decimum octavum. Eique cum successerit Arthurus filius, adolescens, qui corporis dotes animi bonis cumulabat. Ejus ætas cum esset Anglo-saxonibus contemptui, facile etiam pacta cum parente inita ijdem floccifecere. Nullus tamen in Britannia regum plus ipsis facessijt negotij. Firmatis enim, quæ cum Scotis & Pictis icetat, fœderibus, eorum accitis auxiliaribus copijs, priusquam vel audire quicquam bellicum, aut sibi à rege adolescente metuere hostes poterant, ultrò in eos ducit, iteratòque magnis prælijs superior evadit. Et fractis profligatisque gnaviter instans Anglo-saxonicæ regni metropolim Londinum subitò invadit atque occupat; Eboracum alteram hostium sedem coronâ cingit & quamvis e littore Cimbrico adventantium copiarum tamâ motus remittere obsidionem cogeretur, tandiu tamen parte exercitus obsessos attinuit, dum tandem deditio sequeretur. Anglo-Saxones nec istis attriti iterum se parant, ac novo circa Humbrum flumen exercitu Britonibus occurrunt. Tunc Arthurus, cum Scotis & Pictis firmiori pacto inito, de tota paganâ hac gente ex insulâ ejicienda ac sacris Christianis per universam Britanniam instaurandis consilium capit. itaque conjunctis copijs trium diversarum gentium reges in aciem prodierunt. Nec morati Anglo-saxones prælium fortiter capessunt, editaque ingenti hostium strage diu in ancipiti Mars stetit. Sed tandem Arthurum victoria respexit. Occo, qui Anglis ceterisque dux erat, superioris Occonis filius Hengistique nepos, cum diu inclinatam aciem animose sustinuisset, gravi accepto vulnere ad classem delatus in continentem trajecit. Eum subsecuti continuo, quibuscunque navium copia fuit. Arthurus re adeò feliciter expeditâ, triplicato sub proximum ver exercitu in Cantium & Orientalem Britanniam, ubi Angli eorumque socij validum adhuc militem tenebat, ducit, ac sæpe dubiâ fortunâ rem agens postremum tamen victor abijt. Et obtrita jam, penitusque deleta Anglorum Saxonumque gens videri poterat, vulgoque existimatum haud unquam vires recuperaturam. Sed versa propediem fortuna est. Nam à morte Arthuri, quo cum occubuisse virtus Britonumque felicitas est visa, regressi, qui insulâ exierant, memoriâque amissorum stimulati, haud destiterunt prius, quam Britones sæpe victos, aliquando & per intervalla præsertim sub Cadavallone, rursus victores, iterumque sub Cadavallardo cladibus multis afflictos, agris tandem excedere partimque in Walliam & Cornubiam e fuga se recipere, partim in Britanniam Aremoricam, trans mare, novas quærere sedes adegissent. Ipsi verò totius tum insulæ, præter Scotiam & quæ Picti tenebant, imperio potiti vacua loca novis colonis implerunt. Fuit is annus

DC. Regis Cadavillardi duodecimus, salutis verò humanæ DC.

Angli igitur majore jam insulæ parte occupatâ in plura se regna divisere. Primum regnum Cantianum fuit. Hengistus enim, ut ante dictum, Cantium tenuit, ejusque territorij se regem dixit. Habuit id regnum ab oriente Sole & meridie oceanum: à borea Thamesin flumen, ab occidente terminabatur finibus Australium Saxonum. Secuti Hengistum Occo & Otha ejus filij: itemque Henricus & Etelbertus quintus ab Hengisto vir

pari

Post natum Christum.

pari innocentia atque animo egregius, bellicæque rei studiosissimus: quippe qui post partum foris otium, domi minime quietus, omnium primus bellum adversus suæ gentis regulos gerere ausus fines regni sui ad Humbrum usque flumen extendisse memoratur. Neque id contra quam belli jus suadet, fecisse dicendus, cum Regnum Britannis ereptum occupanti tum patuerit. Deerat adhuc ei totique genti veræ religionis cultus. Cui promovendæ occasionem præcipuè dedisse uxor Bertha potest. Quæ cum è gente Francorum esset, sanctis suis monitis ità maritum instituit, ut à nomine Christiano nequaquam abhorreret. Unde factum, ut Gregorius Magnus, Romanæ sedis antistes, Augustinum miserit, qui tum ipsum Ethelbertum, tum ceteros ejus populares rudemque plebem Christianam pietatem, qualis tunc temporis habebatur, haud paucis superstitionum involucris contaminatam, edoceret. Accidit id annum circiter Christi sexcentesimum ac tertium imperante Romanis in oriente Mauritio. Tunc & idem Rex, Augustini rogatu, ædem divis Apostolis Petro & Paulo posuit, domisque ornavit amplissimis, ac postea seorsum apostolo Paulo Londini templum extruxit & aliud Roceſtriæ divo Andreæ: Successores ejus hi fuerunt: Edbaldus, Eccombertus, Egbertus, Lotharius, Edricus, Vihtredus, Edbertus, Ethelbertus, Alricus, Edbertus aliàs Edelbertus, Cuthredus, Baldredus, Ethelbolphus. Hic ordine regum decimus octavus & ultimus ab Egberto occidentali rege captus victori possessione regni cessit. Sicque Cantianum regnum adjunctum occidentali. Regnatumque in Cantio ab Hengisto usque ad amissam libertatem annos circiter CCCLXIII. DCIII.

Alterum regnum fuit Australium Saxonum. Hoc anno trigesimo altero ab adventu in insulam Anglorum habuisse initium ex Ella Saxone putatur. Is enimdum Britanni varijs belli motibus defatigantur, paulatim Australem insulæ partem occupavit, ibique regnum tenuit. Pauci admodum illius districtus reguli enumerantur: superati enim civili bello in nomen ditionemque occidentalium Saxonum concessère. Fines regni fuisse suspicantur, quibus nostro hoc tempore continentur Vintoniensis & Cicestrensis diœceses. Post Ellam quatuor duntaxat reges recensentur, Sisca, Ethelvalchius, Berutius & Aldinus. Quem Inas occidentalium Rex vita pariter & regno expulit.

Tertium regnum Anglorum Orientalium, quod illi eam insulæ partem tenerent, quæ ortum Solis spectat. Hoc terræ spatium hodie diœceses Nordovicensis & Eliensis complectitur, in tres divisum Comitatus, Eutfolchiam, Nortfolchiam, & Cantabrigiensem. Hujus primus regulus fuit Uffa: quem secuti Titullus, Redovaldus, Carpvaldus, Sigebertus literarum patronus, Egricus, Annas, Ethelherius, Aldulphus, Edvoldus, Beornas, Ethelredus, Ethelbertus martyr. Idem hoc regnum modò à Mercijs modò ab Occidentalibus, aliquoties à regulis Cantianis possessum, donec illud Edmundus vir sanctus ex gente Anglorum ultimus tenuit. Edmundum secuti ex gente Danicâ Guthormus, & Ericus post cujus cædem coacti Angli se regi Occidentalium dedere. Atque ita Orientales Angli & regnum, quod diutius quam ullum aliud stetit, & nomen amisère.

Quartum sequitur Orientalium Saxonum regnum, juxta Bedam, qui alios esse Saxones, alios Anglos tradidit. Hi igitur sibi regnum constituerunt, quod ab Erchenvino regulo ortum habuit. cujus regni caput fuit Londinum, quâ urbe postea Ethelbertus Cantianus rex, uti supra ostensum, potitus est: claudebatur ijsdem finibus ac memoria nostra Londinensis diœcesis. Sunt authores, quibus & plures assentiuntur, qui autumant Orientalium Anglorum & Saxonum idem fuisse regnum & à duobus regulis interdum administratum cum & gentis utriusque caput Londinum sedesque regia fuerit. Reges ab ipso regni initio Ercehvino successerunt Sladda, Sibertus, Surredius, Sigebertus parvus, Suthelinus, Sigerius, Sigehardus, Offa, Colredus, Sutthedus, undecimus & regum ultimus. Hujus principatum Egbertus demum occidentalium rex unà cum Cantianorum & Northumbrorum regnis suis ditionibus, ut mox dicetur, adjunxit.

Quintum regnum Merciorum, id est, mediterraneorum Saxonum fuit à Crida Saxone inchoatum. De hujus longitudine aut latitudine nihil certi traditur, eos tamen fines habuisse judicant, quibus hodie terminatur Lincolniensis, Conventrensis & Lichefeldensis ac Vigorniensis diœceses. Crida vir copijs ac fama potens, cum Britannis bellando paulatim in ea insulæ parte principatum obtinuit, quem ad ultimum per manus Vibbæ filio tradidit. Neque Vibbas virtute inferior parente regnum non servavit modò, sed auxit etiam, Britannis finitimis passim devictis. Deinde Cearlus regnum obtinuit, cui Penda Wibbæ filius à Crida quartus successit. Hic moriens septenos reliquit liberos. Ex quibus Beda

Post natum Christum.

Peda & Vuilterus ordine successerunt. Regnavit post eos Chenredus Vuilfredi filius sub Ethelredi patrui tutelâ. Maturus ævo filium genuit Celredum regni hæredem, quem Ethelbaldus postremum secutus; qui à Mercijs, postquam annis XL. regno præfuerat, interfectus. Author cædis Beruredus fuit, qui & regnum occupavit. Beruredum Offa secutus; Inde Egtridus, Conulphus, Chenelmus, Cevalphus, Bernulphus, Ludicemus, Utlacus, Bertulphus. Hic à Danis, qui, Regnero rege in insulam delati sedes sibi quærebant, acie victus, regno cessit. Dani qui domo patriaque procul nulla arma aut insidias magnopere timebant, dum universos insulanos aut vi aut dolis superare inque officio continere satagunt, Burthredus homo potens & cui jure hæreditas regni Merciorum veniebat, intra Merciæ fines derepente cum magno armatorum numero ingressus hostes ubique cædit & fugat, seq; regem dicit. Regnat idem annos circiter viginti. Interea variâ fortunâ cum Danis congressus, postremò magnâ acceptâ clade ac patria pulsus Romæ privatus obijt. Dani regno Merciæ rursus potiti, sed dubij an ex suo commilitio regem aliquem pronunciarent, præsertim motis adhuc ubique rebus & insulanis prævalentibus, capto in arena (quod dicitur) consilio Cevolphum Burthredi servum regem creant, adactum prius jurejurando se ut regno abdicaret, quandocunq; id fieri imperarent. Fuit Cevolphus à Crida Merciorum rege primo XXII. & ultimus. Eum enim nullo genere aut virtute clarum Alvredus Occidentalium Rex levi negotio vicit regnumque Merciorum suo adjecit, annum circiter DCCCXX.

Sextum regnum Northumbrorum sive Berniciorum, quod & in Deirorum regnum dividebatur, ab Idâ & Aliâ primis illius provinciæ possessoribus, post adventum Anglorum initium sumpsit, anno nimirum LXXXIV. salutis verò humanæ DVIII. Latitudinem eam habuit, in quam nunc diœceses, Eboracensis, Carliolensis, & Dunelmensis patent. Dicta Northumbria, non, ut vult Polydorus, quod ob montium altitudinem umbrosa sit, sed a North & Humbro flumine, cui à parte nimirum Boreali adjacet. Dividitur in duas regiones, Berniciam scilicet, quæ ad Scotiam spectat, & Deiram. Hanc primum occupasse Allum ferunt, inque ea annis circiter XXX. regnâsse. Idas vir acer & bellicosus, ut regio nomine se dignum demonstraret, ita feliciter arma circumtulit ut brevi imperij fines ab Humbro flumine ad fretum usque Scoticum propagarit, Lotho Pictorum, & Conrano Scotorum rege, acie victis. Post eum & Allam ordine regnarunt Addas, Clapas, Theodulphus, Freodulphus, Theodoricus, Ethelricus, Ethelfredus, Edvinus, Osvaldus, Osuvius, Egfredus, Alfredus, Offredus, Chenredus, Osrichus, Ceoloulphus, Egbertus. Qui ab altero & vigesimo anno, quam regnare ceperat, regno relicto, monachum induit. Ex illo res Northumbriæ inclinare cœptæ, populo per factiones in partes discisso. Successit Osoulphus, qui brevi domestico odio oppressus perijt. Hunc Alfredus secutus est, qui decimo post anno, discordia itidem civili fatigatus, imperio cedere est compulsus. Cujus exemplo territus, qui ei successit, Osredus vix anno circumacto, ad privatam vitam se recepit. Postremò Ethelbertus seu Adelredus ab Idâ vigesimus quartus, & ultimus, curam regni tot antea regulis exitialem suscipere ausus, superiorum tamen fatum effugere haudquaquam potuit, post enim quartum, quam illud occuparat, annum à suis quoque occisus est. Vacavit regnum aliquandiu nemine id magnopere ambiente, utpote quod velut aurum quoddam Tholosanum aut equum, quod ajunt, Seianum, quisque reformidaret. Sic Northumbria domesticis & intestinis agitata malis, deinceps triginta & amplius annis tam finitimorum quam externorum injurijs exposita fuit. namque & Dani sedibus patrijs egressi inque insulam delati imperium aliquandiu exercuerunt, dum tandem Egbertus Occidentalium rex regnum seditionibus scissum suo id adjecerit anno salutis DCCCXXVII.

Septimum regnum Occidentalium Saxonum, anno adventus Anglorum circiter altero & septuagesimo, salutis humanæ DXXI. exordium à Cerdicio primo rege sumpsit. Fines ejus fuerunt, quà hodie fere Bathoniensis & Vuellensis, item Sarisberiensis ac Exoniensis diœceses patent. Cerdicius ex Germanico littore, ut referunt authores, fere ultimus cum auxiliaribus copijs accessit. Cumque ab insulanis impugnaretur, prospere adversus eos re gestâ superior fuit. Isque primus belli successus quietem ei peperit. Nam occupata paulatim ulteriusque invasa ea insulæ parte; quæ ad occidentem vergit, ibi regnare cæpit, indeqve est dictus rex occidentalis. Regnum sibi ac posteris longe pulcherrimum comparavit, reliquitque ab se in dies singulos majoribus auctum opibus. Cerdicium secutus est *Cenricus* à patre accepto imperio. Post Cenricum regnat *Ceaulinus.*

Ceaulino successerunt *Celricus* & Ceoloulphus sive *Quichelmus*, ut placet alijs. Hi diviso æqui lance imperio cōcorditer vixisse memorantur; Quod ut illo ævo inq; Martia ea gente rarum, ità difficillimum judicatum, cum præsertim, ut ille inquit, imperium omne impatiens consortis habeatur. Cleoloulphum *Cynigillus* secutus, quo regnante, imbutus est populus christianæ doctrinæ initijs, cæpitq; pietati ac moribus mansuetioribus paulatim assuefieri. postea Cynigillus secutus est, quo regnante, operà præsertim Berini episcopi, quem Honorius pontifex in insulam id temporis miserat, in totum se Christianæ religioni populus dedidit. Post Cynigillum *Cenovalchius* regnat à Cerdicio septimus. Qui obijt anno regni sui trigesimo. Secuti sunt reges *Elcuinus* & *Centuinus* ambo adolescentes virtute & armis insignes, siquidē ille Mercios, hic Britannos clade affecit: sed brevitas vitæ diuturniorem eis felicitatem invidit. Vix enim annis novem imperio præfuerant, cum vitâ functi sunt. Beda eos non communi, ut quidam volunt, imperio regnâsse, sed regnum inter se dividisse tradit. Eos proximè excepit *Cedovalla*, qui ordine regum à Cerdicio decimus, ab initio præclarissimorum facinorum famam quærens, finitimos circumquaq; bello vexandos existimavit. Unde & varia bella confecit, modo Australes Saxones, modo Cantianos infestando. Vectem insulam hostiliter ingressus, parum abfuit, quin totā deleret. Quæ & ipsa gentium adhuc idolis deserviens gessit. mox ad humanitatē ac vitam mitiorem conversus seq; in societatem eorum, qui Christo nomen dederant, tradere desiderans, Romam profectus est ibiq; aquâ baptismatis initiatus, brevi post vita excessit. Cedovallam secutus est *Inas*. qui confestim inito principatu, Cantianos aggressus, eos pactione cum bellum detrectarent suas in partes attraxit. Deinde in Saxones Australes arma vertens, victo Aldinio, totum id regnū suo adjecit. Postremo domi forisq; clarus ac pacis duntaxat artibus vacans cœnobia atq; ædificia sacra, ut illa erant tempora, excitari curavit. Quin & eo imperante atq; indulgente, Angliæ regnum pontifici esse vectigale primum cæpit, singulis argenteis nummis, quos Petri denarios vocant, singulas in domos impositis. Tandem tædio humanarum rerum monasticam vitam professus regnū consanguineo suo Ethellardo tradidit, quem & autea hæredem instituerat. De quo quod referant annales, nihil habent memoria magnopere dignum. Successit ei *Cuthredus*, vir animo ferox, qui cū affectus esset injurijs a gente Merciorum, bellum illis intulit superiorq; evasit. Inde otio deditum nec ità mulò post vitā functum excepit *Sigebertus*, homo domi crudelis & sævus, foris vecors & ignavus: qui cum suos aspernare tur bene consulentes, unum præ ceteris, nomine Cumbranum, sincere quidem sed vehementius admonentem interfecit. Quā re indignati reliqui, facta conjuratione, eum primo imperij anno regno deturbant. Sigebertus, ut erat naturâ timidus graviora metuens in loca silvestria dum abdere se annititur à vilissimo Cumbrani servo, qui armentis præerat, trucidatus est. In ejus locum principes gentis substituerunt *Cinevolphum* egregiâ virtute juvenem & regia quoq; stirpe editū, sed felicitate minus respondente nataliū splendori aut animi dotibus. Nam commisso mox prælio cum Offa Merciorum rege, inferior fuit, licet haud magno accepto incommodo. Ac deinde in otio dum agit, ejecit in exilium fratrem Sigeberti nomine Cineardum, juvenem manu promptum atq; animo alacrem. Qui injuriæ mox memor cupidusq; ulciscendi, cum non mediocri perditorū hominum manu clam in patriam rediens regem nil tale opinantem in ædibus cujusdam nobilis matronæ circumsedit. Rex ancipiti discrimine permotus, primum fores domus claudi jussit, sperās aut blandis verbis delinire hostē, aut majestate deterrere. Sed cum neutrum procederet, ad arma se vertit ac fortiter rem gerens à Cineardo interfectus est. Quo intellecto, quæ erat in proximo regis cohors, confestim renovato certamine percussores invadit, cædem principis vindicatura. Dimicatū aliquandiu est, his pro vita, illis pro gloria summâ ope nitentibus; tandem Cineardus, qui quasi victoriam manu tenebat, prœliando cecidit. Cujus casu perculsi reliqui ad unū quoq; omnes trucidati. Eum secutus *Britrichus* ordine regum à Cerdicio sextus decimus, vir pacis quam belli studiosior: Unde & Egbertum egregium juvenem, qui postea successit, quod ejus virtutem haberet suspectam ac formidaret, in Gallias veluti exulatum ire jussit. Hic licet regio quoq; sanguine ortus esset, hoc tamen patienter tulit, haud dubitans, quod & postmodum contigit, sibi id bono futurum. Sed Britricho, qui eo pacto se fruiturum otio sperabat, aliud aliunde malum oblatum est. Nam Dani & Humbri fluminis ostium ex inopinato appulsi totam eam maritimam orā primò vastare atq; inde ad interiora conversi finitima circumquaq; loca depopulari cæperunt. Quibus ut obviam iretur, convocati magno numero insulani, qui confertim arma expedientes redire eos ad portū & naves repetere coegerunt.

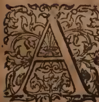
Post natum Christum.

Petri denarius

Gotilacus Rex *Anno Christi.* DX.

RERVM DANICARVM HISTORIÆ LIBER IV.

ANGLORUM ex Cimbrica suâ chersoneso in Britanniam profectiones eorumque res atque imperium ibidem constitutum excipiunt proxime, quæ *Dani* mox *Normannique*, eadem origine sed alijs nominibus gens, ejusdem inquam chersonesi partim indigena, partim vicinus, versus boream Scandinaviæ & insularum Balthici maris populus, tam in suos illos populares Anglos, quàm Belgas & Frisios totumque Francorum imperium, terrâ aut classibus attentarit. Erant scilicet & versabantur ante oculos multa virtutis exempla, sive majores suos respicerent; qui jam, ut ante memoratum, non tantum in Britanniam Anglos transfuderant, sed & olim, ut suo est loco relatum, in Italiam Cimbros itemque Gothos ac Rugos emiserant: Atq; inde & ante quoq; ab Estonibus, Sembis, Curetibus & Russis tot bellorũ trophæa, tot gentium spolia ac regum manubias feliciter reportarant: Sive etiam ad proximos Saxones, eisq; vicinos Francos sese converterent, habebant quod torporem omnem atq; animis desidiam excuteret. Nam Saxones, Albi transmisso, Rhenanis jam gentibus imminebant: Franci, occupato Rheno, & mox perruptis aut fugatis Romanorũ præsidijs, in Gallias Franciam transtulerant. Horum igitur suorumq; tam illustribus victorijs incitati classẽ viris, armis, commeatu haud illubentes nec segniter illi ipsi Dani Normannique instruebant, gnari & regna & opes ejusmodi factis parari; odiũ verò Christiani nominis, ut causã prætendi. Accedebat & patrius mos. Nã Rege defuncto, liberi regij ità inter sese Regnorũ jura dividebant, ut uno rerũ domi potiente, ceteri extraneis ac maritimis expeditionibus præfecti, eã terræ oram, quam aut venti aut occasio monstraret, sibi tutandã atq; incolendã acciperent.

GOTILACUS DANORUM REX.

PRIMUS omnium, qui ævi medij scriptoribus, quamvis Saxoni ceterisqne domesticis authoribus ignoratus, Danorum vocabulo insignitur, *Gotilacus* Rex fuit. Hic ut habet Gregorius Turonensis, qui res Francorũ circa annũ Christi DL. posterorũ memoriæ consignatas reliquit, cũ haud invalidâ populariũ suorũ manu à boreâ profectus exscensionem in eam Francici regni partẽ fecit, quæ post Clodovei regis excessũ Theodorico liberorũ ejus natu minimo sub Austrasiæ aut Mediomatricũ regni appellatione sortitò obvenerat. *Dani* enim inquit, *cum rege suo Gothilaco evectu navali per mare Gallias appetunt.* Et initio quidem pagum, cujus nomen Turonensis omittit, suæ potestatis factum diripiunt, navigia captivis

THEODORICUS AUSTRASIAE REX.

GOTILACUS Rex A. C. captivis & prædâ onerantes. Theodoricus intellecto ditionis suæ territorium externorum incursionibus vastari, nihil prius habendum putavit, quàm Theodobertum filium cum instructis atque expeditis copijs eodem demittere, ut primis eorum conatibus retusis, ipsos quasi in herbâ succideret. Theodobertus ergo cum ex inopinato supervenisset; Rex Gothilacus in littore consistens id agebat ut classiariorum aliqui lembos prædâ ac spolijs onustos è terrâ in altum molirentur, & ipse, vasis conclamatis signoque receptui dato, postremus sequeretur. Verum illa spes frustra Gothilacum habuit. Nam undique & terrâ & mari commeatu intercluso, Theudobertus nihil tale cogitantem desubitò oppressit: Socios verò, & qui naves servabant navales, prælij fortunam licet animosè ausos ad unum tamen omnes & profligavit & prædam captivosque universos victoribus ereptos suis restituit. Hoc ad annum quingentesimum decimum sextum chronologi fere ejus gentis referendum existimant. Aventinus incertum facit videturque ambigere, num, authore Theodorico Ostrogothorum rege, instigatus tum fuerit ad invadendam Galliam Gothilacus, cum ejus, Theodorici inqua, ad sinus Codani incolas, (ità ipse refert) extent epistolæ. Et ante hoc tempus integro propemodum seculo in annalibus Francorum mentionem fieri, si non Danorum, Cimbrorum saltem, commonet in historiâ suâ Flandricâ statim sub initium, fide authorum, quos non nominat, Iacobus Mejerus: Referens regem Francorum Clodionem, postquam Rheno Mosaque transmissis Tungros ac Texandros subegisset, ad Scaldim usque flumen accessisse ac cæsis fugatisque Romanis, suæque potestatis facto Cameraco Tornacoque, in Morinos exercitum duxisse, ac ibi Golduenum Cimbrorum Ruthenorumque Ducem Morinis suppetias accurrentem unà cum filiâ captivum abduxisse, direpto simul Morinorum opido Tarvanâ. Atque inde Goldueri, Cimbrici ducis, captivam filiam Flandeberto, ex Blesindâ sorore nepoti, nuptam dedisse, ac ipsum Flandebertum, pulso Romanorum præsidio, Belgici littoris, quod tum latè Cimbri tenebant, præfectum constituisse. Qui & Flandriæ exinde nomen dederit. Inde circa annum salutis quingentesimum septuagesimum alias ab eodem hoc tractu in Gallias irruptiones tentatas, authores, qui ævum *Iustiniani* proxime sunt sequuti, literis consignatum tradiderunt. Nam & postmodum anno circiter quingentesimo octuagesimo, alij decennium minus numerant, incursiones Danorū ac Saxonum in terras Francorum, defuncto jam rege Gotilaco, satis indicant verba Fortunati; qui ijsdem temporibus superstites ad Lupum ducem Sigeberti Francorum regis scribens, & prælij & victoriæ adversus utramque gentem commeminit, cum inquit:

DXVI.

DLXX.

DLXXX.

Quæ tibi sit virtus cum prosperitate supernâ,
Saxones & Dani gens cito victa probat.
Borda à quo fluvius sinuoso gurgite currit,
Hic adversa acies, te duce, cæsa ruit.

Victoriam quidem à parte Francorum stetisse, sed admodum cruentā fuisse vel inde constet, quod præter multos fortissimos viros, Condanis viri principis duo filij, magnis honoribus conspicui, tum occubuerint, ut idē refert Fortunatus, addens nullis periculis nullisq; difficultatibus territos Danos, sed identidem arma & vires resumsisse: Et, licet primum impediti fuissent à Guntrano, & jā à Sigeberto quodammodo superati, regis tamen Hulferici provinciā Suessionensem adortos eamq; transgressos, ad Rhenum tandem usq; pervenisse. Quo spectant illi quoq; ejusdem Venantij Fortunati notabiles versiculi:

Hulferrice potens, si interpres barbarus exstet,
Adjutor fortis nobile nomen habes:
Quem Geta, Vasco tremunt, Danus, Suio, Saxo, Britannus,
Cum patre quos acie te domuisse patet.

Ità enim versum tertium constituimus, cum vulgo ac perperam edatur, *Danus, Euthio, Saxo, Britannus:* vel, ut Christophorum Brouverium, qui Venantium Commentario illustratum primus evulgavit, conjecisse postmodum vidi, *Danus, Esthio, Saxo, Britannus:* ut *Esthiones* sive *Esthones* intelligātur, qui Tacito & Eginhardo *Æsthij*, borealis similiter & ejusdē hujus cœli populus; hodieq; inter Saxonū reliquias circa fines Livoniæ, Moschis quā Danis aut Saxonibus propinquiores. Hinc plurimis annis integroq; circiter ad ævum usq; Caroli Magni seculo,

seculo, apud authores, qui res præsertim Francorũ tradiderunt, Daniæ quidem regum nomina vix occurrunt, Domi interim *Snio, Biornus, Haraldus Gormusq;* memorantur, de quibus jã ante, & suo superius loco relatum fuit. Et quanquam hoc pactoGalliarum exinde regno quies aliqua parta videretur, haud tamen diuturnam eam aut perpetuam fuisse, aut prorsus exinde conquievisse Daniam Normannosque indicio sint ea ipsa Caroli Magni tempora. Nam & illum verè magnum imperatorem eorum tum in Frisiam Rhenique ac Schaldis insulas aliosque vicinos portus irruptionibus veluti scopulum objectum refert alumnus ejus Eginhartus. Et jam ante prævidisse divus Ludgerus ac prædixisse Frisijs suis imminentem à Boreâ tempestatem memoratur. Nam ut extat in gentis illius annalibus Ludgerus è finibus Danorum ad suos reversus cum extruere in solo natali cœnobium suaque omnia pietati consecrare pararet, somnio admonitus à proposito idcirco destitisse perhibetur, quod vidisset per quietem atras à septentrione nubes cogi & assurgere, ventoque impulsas per oceani littora Frisiæ incumbere, donec à meridie tandem sol serenior emergens tenebras paulatim dispelleret. Quod si ita videtur, referri ad Carolum Magnum, ejusque res adversus Normannos postmodum gestas, haud incommode potest. Ille enim ijsdem statim temporibus, cum jam, quod annotasse Eginhartum cæperamus dicere, freta undiquaque & sinus inferioris Germaniæ à Normannis, quos, ut idem addit, Danos vocabant, infesta haberentur, per omnes portus fluviorumque, qui in oceanum septentrionalem se exonerant, ostia & fauces, stationes militum per intervalla disponi imperavit, qui noctes diesque in excubijs consistentes id præcipue operam darent, ne quid res imperij detrimenti acciperet. Molitus est & classem adversus eosdem, fabricatis ad hoc navibus juxta fluenta præsertim illa, quæ e Gallijs & Germania borealem oceanum influunt, quò ità fluminum eorundem ingressus ab omni depopulandi injuriâ sartos tectos præstaret. Quod etiamsi per aliquot annos magno imperij & provincialium bono fieret, haud tamen in totum ab omnibus incommodis imperij præsertim extremas partes tutas reddidit. Nam bellum Saxonicum, quod quasi intermissum videbatur, statim ubi ad imperium vocatus est, anno circiter septingentesimo septuagesimo secundo repetitum fuit. DCCLXXII. Saxones enim, sicuti omnes tum fere Germanorum extimi, in quibus & Dani censebantur, naturâ feroces & idolorum cultui adhuc dediti, neque divina neque humana jura, ut idem habet Eginhardus, magnopere curabant. Itaque susceptum adversus eos bellum, quod magna utrimque animositate per annos fere triginta continuos gestum. Et poterat finiri citius nisi *Vuitechindus* Saxonum princeps, Danorum præsertim auxilijs atq; opibus fretus, perpetuo restitisset. Accedebat & affinitas ejusdem Vuitechindi cum rege Danorum Sigefrido. Cujus etiamsi Saxo Grammaticus nuspiam meminerit, ejus tamen accurata habetur in annalibus Francorum & apud Abbatem Stadensem mentio.

Snio, Biornus &c. Daniæ Reges.

A. C.

SIGEFRIDUS REX.

SIGEFRIDO igitur, Vuitichindi Saxonum Ducis socero, rerum in Dania potiente, Carolus Magnus primis, quæ in Saxones movit, armis Hæreburgum, quod ad Lippiæ fluentum Saxonum erat præsidium, capit ac solo æquat. Inde ad templum augustum, & illis vetustâ religione celeberrimum ac frequentissimum, donarijs etiam opulentum, *Irmensul* dictum, procinctus est motus. In eo imago erat statuæ, vir armis terribilis, & gladio accinctus. Galea gallum loco coni gerebat, thorax ursum ostentabat: in clypeo leo visebatur: manus dextra vexillum, sinistra bilancem ferebat æquilibrem, quæ item in clypeo spectabatur. Hoc numen Saxonibus erat quasi tutelare atque omnibus commune. Templum ipsum *Irmensul* sive *Idermansseul* vernaculo gentis idiomate veluti *universalem columnam*, quæ omnia sustineat, dictam credidit Adamus Bremensis. Alij quasi *Hermionis salam*, id est, aulam sive basilicam Arminij, viri bellicosi, & qui, ut Tacito memoratum, Varum Quintilium Romanorum legatum universo cum exercitu circa Visurgim fudit & fugavit, potius nuncupatam autumant. quamvis Aventinus Hermioni Tuisconis nepoti, Manni filio Tacito etiam nominati malit tribuendum. Hoc igitur templum Carolus initio spoliat magnis thesauris absportatis; deinde evertit ac cremat, sublatis etiam loci vestigijs. Post hæc evocatis Saxonum primoribus acceptisque obsidibus in Franciam regressus est. Saxones, absente Carolo, dum in Italiâ Desiderio Longobardorum regi, bellum facit, universi deficiunt, seque in libertatem asserunt. Quin & ulturi ædis suæ vastationem, in ipsos Francos movent. Sed Carolus, intellectâ ipsorum defectione, per præ-

SIGEFRIDUS Rex A. C. fectos ter cum ipsis dimicat, ac totidem victorijs potitur. Mox, confecto bello Longobardico, ipse expeditionem in eos suscipit; Sigeburgum castellum capit, Hæreburgum instaurat, & in formam ampliorem reducit; prope arcem Brunoburgum de transitu Visurgis cum hoste contendit, ac ripam utramque non sine multorum cæde occupat. Inde acceptis obsidibus ac munitis circumquaq; præsidijs, pacatam in posterum fore Saxoniam sperabat. Verum, regresso Carolo & bellis Italicis districto, iterum in Saxoniâ motus exorti. DCCLXXVI. Itaque Vormatiæ Vangionum anno Christi septingentesimo septuagesimo sexto comitia indicta; ibique inter cetera, de bello Saxonico disceptatum, itumque in hanc sententiam; Saxoniam ob toties violatam fidem nequaquam impunem relinquendam: Esse tot victorias de ipsis partas, favoris divini indices. Præterea vires gentis magna ex parte debilitatas, interfectis viris fortissimis, tum fundamenta religionis posita, in quam & vir princeps Bruno, Vuitechindi frater, consenserit; Obstare unicum Vuitechindum & qui eum sequerentur; de hoc explorandum corrigi, aut everti malit: Decernitur itaque rem benè feliciterque cœptam porro continuandam. Evocantur Padelbornam Saxones, ut ibi se sistant. Eique mandato dum cæteri parent, qui frequentissime aderant, solus Vuitechindus declinare periculum cupiens ad Regem Danorum Sigefridum, quem annales Saxonici sororium ejus perperam faciunt cum socer fuerit ob filiam, quam in matrimonio Vuitechindus habebat, sese contulit. Vuitechindi è patria in Daniam discessu, nemo dubitabat bella, horrida bella, Saxoniæ deinceps imminere. Sed Carolus summa humanitate erga eos usus præsulibus mandabat, ut mentes rudes & asperas severitate potius leni ac paternâ mitigarent, quam frangerent aut indurarent: se videlicet non fortunas eorum aut libertatem quærere, sed animorum cultum & salutem cupere infertam. Proponi igitur jubet mandata quædam plena benevolentiæ, & invitari populum spe præmiorum, si in fide Christianâ persisteret & errores ac superstitionem veterem mutari permitteret. Igitur cum voluntates vulgi videret erectas, propè Lippiæ fauces maxima hominum multitudo ad ecclesiæ societatem per Baptismi sacramentum aggregatur, tum & præsulatus Bremensis, Verdensis & Padelbordensis constituti, datis cuique diœcesi pastoribus, quorum erant Vilradus & Suibertus Angli, Harimarius vero Saxo, ut Crantzius tradidit; Alij Suibertum ab eo, qui cum Vuillebrordo ex Angliâ venit esse diversum, & in Frisijs natum volunt. Carolus deinde ob incursiones Saracenorum vocabatur in Hispaniam: Vuitechindus ea occasione non neglectâ e Daniâ regressus rumorem spargit de Carolo in Hispania à Saracenis occiso. Qua ratione effecit, ut & aliqui deficerent. Exercitu igitur, quem in Daniâ partim, partim apud suos tumultuarium in modum comparaverat, percurrit totam Saxoniam; templa nuper condita incendit, præfectos Francos occidit, præsules expellit, ausus etiam progredi longius universam Rheni oram à Tuitio, quod e regione est Coloniæ, adusque Mosellam ferro & igne depopulatur, nulli sexui aut ætati parcens, ut facile appareret, eum non tam prædandi, quam ulciscendi sui & suorum causa è patria fuisse protectum. Carolus re intellectâ præmisit primo cohortes, & militem subitaneum, qui Saxonum arma compesceret; inde ipse Tuitium veniens conventus agere & in Saxoniam rursus properare. Cui dum opponunt se Saxones fusi fere omnes & fugati sunt. Et tum denuò tota eorum ditio citra & ultra Visurgim in potestatem Francorum redigitur, obsides imperantur, sacramentum exigitur, leges severiores præscribuntur, templa quæ DCCLXXXI. violaverant instaurare coguntur. Atque inde anno DCCLXXXI. solutis Vormatiâ hibernis rursus in Saxoniam Carolus contendit: Ac veniens ad Ocræ & Albis confluentes convocat Saxones, illisque, quam Deo fidem dederant & quam sibi essent polliciti, in animos revocat. Monet insuper ne Vuitechindi partes foveant. Non obtemperantibus & libertatis & fortunarum ad patriæ amissionem minitatur. Pacatâ in hunc modum de integro Saxoniâ, constituit in ea annuos conventus celebrandos, quò turbulentis & factiosis hominibus rebellandi occasionem præcideret, & qui modestiores essent in officio retineret. Legatos præterea Danicos, qui erant à rege Sigefrido ad eum magnificè missi, benigne excepit atque honorifice dimisit, tantum ne receptum aut hospitia seditiosis dareut, adhortatus. Idq; ut videtur non tam ob Vuitechindum & qui ei favebant, quam Radbodi quoq; regis Frisiorum aspectu imperatum. Radbodus enim à Francis jam ante patriâ ejectus exul tunc in Dania delitescebat. Et volunt quidâ vitam quoq; ibi clausisse, ac Danis odij in Frisios ac Francos materiam reliquisse; quamvis nec desunt, qui in patriam cum classe postmodum Danorum reversum velint, ac diu exinde ea regione, quæ trans Flevum est, principatum tenuisse. Vuitechindus porrò cum in animum inducere non posset

SIGEFRIDUS Rex A. C.

posset ut Francis obtemperaret aut patrios ritus ac religionem majorum relinqueret, denuò res novas molitur. Nam Sorabi, qui inter Albim & Salam habitabant, cum primò Turingiam atque inde Saxoniam prædandi causa essent ingressi, & Carolus duces suos Adalgisum à cubiculis, & Geilonem stabuli comitem nec non Volcadum palatij magistrum adversus eos cum exercitu misisset, Saxones, duce & impulsore Vuitechindo, copias Francicas invadunt, & loco pugnæ superiores facti viros spectatos & illustres Adelgisum & Geilonem in acie cædunt: reliquum exercitum in fugam conjiciunt, Slavis & Sorabis, ne progrederentur longius, prælij istius successu territis. Carolus cum non ignoraret tanti facinoris caput & incentorem fuisse Vuitechindum, eum sibi tradi sine morâ postulat. Sed illo in Daniam interiorem digresso, & ibi apud amicos, unde non nisi cum hostium detrimento prodire erat solitus, latente, alij, qui consenserant, missi in castra regia circiter millia quatuor & quingenta, devota in pœnas capita, quos omnes, spectante Francorum excercitu, gladijs cædi jussit ad pagum Fredam juxta Alaram. Territus exempli gravitate & animadversionis constantiâ populus Saxonicus animos dimisit, seque jussu atq; authoritate ipsius victurum jurat. Sed ut crudelitate nulla apud mortales efficias ut ament quod naturaliter odère, ita & hic accidit. Nam denuò rebelles Carolo occasionem præbuerunt, ut anno DCCLXXXIV. jam sextum in Saxones properaret, ipsorumq; excercitum DCCLXXXIV. in campo Thitemello (hodie est Dethmolde aulæ Lippiensis sedes) non procul à monte Osego, ut vocat Eginhardus, magna vi dissiparet ac dejiceret. Verum mox ad Hasiæ flumen recollectus miles denuò se pugnæ accingit. Carolus qui castra habebat Padelbornæ, copias, quæ erant ad manum, recenset, & in hostium conspectum alacriter ducit. Nec Saxones Francorum præsentia territi, pugnæ signum confestim edunt, maximisque viribus dimicant. Duravisse dies continuos tres, id est, identidem repetitum atque instauratum prælium Chronologi memorant. Cæso excercitu suo Vuitechindus in arcem à se dictam juxta Visurgim veste vili, ne agnosceretur, indutus se recepit. Atque inde in locum tutiorem recedens etiam Frisios, qui erant proximi, in belli societatem convocat. Quapropter Carolus duplici excercitu conscripto, alteri, qui in Westphaliam & Frisios irrumperet, præfecit Carolum filium, adolescentem paternæ virtutis imitatione animosum: ipse per Turingos & Hercinios in Ostvaliam conabatur irruere. Uterque & pater & filius fortissimè rem gerentes, prælijsque varie commissis, superiores evasere. Saxones tot tantisque fracti cladibus dare tandem manus coacti sunt. Eratque in extremas jam angustias redactus Vuitechindus, nec locum habebat tutum nec quo se verteret iuveniebat consilium. Itaque acceptis tandem à Carolo tuti itineris literis atque impunitatem spondentibus, venit cum patruele suo Albrone Artoniacum, ubi tunc morabatur Carolus. Vuitechindus, præter cæteros, conjugem secum ducebat Gevam nomine, natione Danicam, Sigefridi nimirum regis filiam: Albro, vel ut alij scribunt Albio, qui cælebs erat, multorum nobilium comitatu stipabatur. Carolus hospitio omnes honorificè excipi jubet: cumque in conspectum admisisset, imprimis in Vuitechindum conjectis oculis, ait: Miror abusos vos toties nostrâ patientiâ ac facilitate, idque cum vestro & patriæ, quam squalidam nunc lugentemque conspicitis, maximo detrimento. Sed deleta præteritorum memoria, patet etiamnum locus veniæ, modo consilia nostra favoremque ac benignitatem non aspernamini. Vuitechindus natura asperior, patrios inquit Deos & patriam defendimus, nec negamus infenso nos semper in Francos fuisse animo, neque etiamnum desisteremus ab incepto, quamvis afflicti, nisi tua Cæsar revocaret auctoritas & moderatio. Igitur tuæ nos fidei committimus, quam experti sumus præstantem, & recta atque utilia suadenti ultrò parebimus, idque eâ virtute atque constantiâ, quam à majoribus accepimus. Auditus est cum admiratione vir militaris. Nam qui armis nondum victus erat, victum se mansuetudine fatebatur. Inde dies dictus, quo & ipse cum uxore; & Albro cum nobili comitatu undis lustralibus tingeretur. Carolus ipse plenus gaudij & observantiæ fide jubendo astabat Vuitechindo, dum nomen majestati cœlesti daret, seque in religione Christiana ac fide erga Francos permansurum pollicetur. Conjugi ejus Gevæ ipsa regina Fastrada proximam se applicarat, sicuti & cæteris Caroli ipsius viri aliquot principes interque aulicos illustriores. Lætissimus atque optatissimus omni populo dies visus est, quo tanta fiebat ad ecclesiam accessio. Baptismum Lullus administrasse memoratur, olim Bonifacio datus collega, antistes Moguntinus. Plures interea ex Saxonum gente apud Danos Vandalosque latebant, qui Vuitechindum acerbè oderant, & moris majorum ac libertatis proditorem nominabant, primum quod suos fasces submisisset

SIGEFRIDUS Rex A. C. DCCXCVIII.

Francis, populo superbo & insatiabili; deinde quod adjurasset religionem & sacra majorum conculcasset. Hujus factionis dux erat Thrasico, qui ferro & igne sæpenumero in fines Francorum sæviebat, Obotritos Francis fœderatos bonis ejiciebat. Ortumque tum annum circiter DCCXCVIII. novum in Transalbiana regione belli incendium. Nordalbingi enim vel, ut habent à Pithæo editi annales, Norludi regios præfectos, quos illis administrandæ justitiæ Carolus præfecerat, vel quod atrociores in exigendis pœnis essent, vel quod ad extorquenda tributa iniquiores, facto concursu, partim interficiunt, partim vinculis includunt. Revertebatur tum temporis legatus imperatoris è Dania vir maximæ auctoritatis Godeschalcus, qui, cum per eorum territoria iter haberet & ipse interceptus occiditur, & comites quoque contumeliâ affecti trucidantur. Delato ad se tanti facinoris rumore, statim in eos exercitum misit Carolus, & una congressione quatuor hominum millia neci dedit. Qui erant reliqui aut fugati, aut de pace tractantes non auditi, dum tandem anno exacto, post sedatum nonnihil animum regis missi Padelbornam legati veniam supplices impetrant. Insequenti deinde anno iterum cum exercitu trans Albim profectus Carolus ut Vilsos Henetorum gentem in ordinem similiter redigeret. Traductoque trans flumen exercitu, quò reditum ad suos tutum haberet, si quid adversi accideret, duos Albi pontes imponit; relictoque ad capita eorum utrâque in ripâ præsidio in hostem contendit sicque pressit, ut se victori dederit. Multum hic usus Imperator Frisiotum operâ, qui, superatis Saxonibus ac Vidichindo in fidem recepto, id temporis Carolo militabant.

GODEFREDUS REX.

SIGEFRIDO postmodum intra regnum suum pacificè defuncto, quippe qui vixerat quietis quam belli amantior, frater *Godefredus* (Saxo, ut supra patuit, *Gotricum* dixit) superstes relictus, Daniæque rex declaratus, pronus ad arma ferebatur. Et jam solicitari per eum Saxones, qui Cimbricæ Chersoneso colebant viciniores, relicta Francorum societate, sese Danis conjunxerant, quod suspectæ utrisque essent imperatoris vires atque potentia. Tum & jactaretur vulgo, Augustum imperij orbis terrarum avidum ferre parem non posse, excisurumque regium nomen ex universa, qua pateret, Germania. Proinde Godefridus borealis Germaniæ, (unde & Nortmanni dicti) rex potentissimus qui Danis, Gothis, Norvagis, nationibus ferocissimis, imperitabat, qui & Scandinaviam incompertæ magnitudinis, ut veteres existimabant, Gothlandiamque, ac cæteras Codani Venedicique sinus insulas, longe lateque possidebat, asseverabat sibi jure deberi Germaniam, se genuinum Germanum vetustissimumque Germaniæ regem esse; qui tenax disciplinæ patriæ, avitos Deos, fines moresque suorum, nunquam deseruisset: Carolum degenerem ad Italorum, Gallorumque & eorum, quos vicerat, vitia, superbiam atque avaritiam desciviſſe, habitus peregrinos recepisse, natale solum, instituta ac religionem majorum juxta fastidire, victos victoribus imperare. Addebatque Saxones in universum, si Danorum finitimorum consanguineorumq; suorum amicitiam ac societatem servituti Francorum præferrent secumque fœdus facerent, in animo sibi esse communibus armis, communique consilio Germaniam, communem patriam, ab exterorum injuriâ vindicare inque libertatem pristinam asserere. Unde & cladibus superiorum temporum novam etiam ac graviorem plagam accumulaturus, velut turbo inexpectatus, in littora Francorum atque oram præcipue Frisiotum incubuit. Dicta quidem jam ante inter eum & imperatorem Carolum colloquij dies fuerat, sed ipse haud ultra regni sui & Saxoniæ terminos propè Sliedorpium progressus per legatos cum imperatore quam coram agere maluit: Monitus scilicet à consiliarijs plenum periculosæ aleæ opus esse imperatorem præsentem affari: Quod nimirum dolosa esset Francorum societas, utpotè qui imbuti levitate Gallica & Italorum perfidiâ familiaria haberent ridendo fidem frangere. Inculcant igitur ipsum, dum obsequi Augusto studet, manifestum discrimen adire. Debere nou Danos ad Francos, sed Francos ad Danos, si quid velint, venire. Itaque missi ad Albim flumen nuncij in locum qui **Holstein** Alberto Stadensi, alijs **Hodingstede** nominatur, anno circiter octingentesimo & DCCCIV. quarto. Actumque de captivis & transfugis, qui bellis superioribus fuerant intercepti, utrinque reddendis, tùm & de fœdere ac pace utrimque constituenda. Sed, redditis vice versa captivis & transfugis, de cætero suis cuique legibus permissum vivere. Inde ingentis tributi modum Saxonibus imperavit, & belli virtute Nordalbingos, Obotritos, cæterasq;

cæterasque illas gentes, frustra se opponente Carolo imperatoris filio, dicto audientes reddidit; ex Frisijs quoque victrice laureâ, quam prioribus adoreis adjungendam voluit, feliciter reportatâ. *Gotricus Rex A. C.* Sed de Frisijs priusquam dicam, præmittendum de bello, quod cum Abotritis gestum est. Abotriti & Nordalbingi boream versus intra Albim & Cimbricam Chersonesum locati, fidem & imperium Francorum sequebantur. Hos cum invasisset hostiliter Godefredus, idque nunciatum esset imperatori Carolo, confestim filium sibi cognominem validò cum exercitu in adversum contendere, tutarique Saxoniæ fines ab impetu hostium jubet. Verum Godefredus, expugnatis jam ante ac direptis Abotriorum pluribus castellis, ipsorum quoque ducem Traschonem loco & sedibus suis pepulerat. Gotlæbum alterum gentis regulum per insidias captum in crucem egerat, reddita potiori provinciæ parte sibi stipendiaria. Nec tamen sine clade & sanguine suorum hæc steterat victoria. Nam & optimos militum & manu promptissimos interque eos Reginbaldum, *Reginbaldus.* fratris Sigefridi filium, desideravit; qui in oppugnatione cujusdam oppidi cum primoribus Cimbrorum occubuit. Filius vero imperatoris Carolus de singulis certior redditus celeriter ad Albim pontem erigit, flumen cum copijs transmittit, Helvionum & Sameldingorum, qui & ipsi ad Godefredum desciverant, agris vastatis, incolumem militem in Saxoniam reducit. Vilizi quod ægrè Francis obsequentes essent, suas cum Danis copias junxerant, sed vim majorem metuentes domos se recipiunt. Godefredus verò emporium, quod in Oceani littore constitutum, lingua Danorum, ut habent annales, Rerick dicebatur, negotiatoribus frequentissimum, unde & magna portoria vectigaliaq; ad fiscum redibant, exscindit, mercatoribus cum civibus & rebus omnibus secum translatis; Ac classe ad portum Sleswici una cum copijs delatus, ibi per aliquot dies stativa celebrat. Et simul Cimbricæ peninsulæ cervicem, regni sui limitem, qua Saxoniam attingit, aggere & vallo munire aggreditur. Quicquid loci inter oceanum occidentalem & sinum Codanum orientalem in longum tenditur, per ripam Eidoræ borealem munimento destinat: relictisque qui operi exstruendo præessent, ipse ad regni negotia revertitur. Aggesta igitur terra truncis & stipitibus arborum compacta ingens sepimentum surgit. Unicam toti moli adjici portam curat, per quam equiti carroque ingressus exitusque pateret. Hæc fere ad annum octavum & octingentesimum referuntur à Chronologis. *DCCCVIII.* Anno qui secutus est nonus & octingentesimus Rex Godefredus mercatores ad prætorem, *DCCCIX.* qui Frisiam pro Cæsare administrabat, proficisci jubet; ijque referunt inaudisse regem succensere imperatorem, quod arma lacessitus ulturusque injurias in Abotritos vertisset: At falsò ipsum & immeritissimum accusari fœderis violati. Proinde abs Cæsare postulare, ut aliquem locum medium amico colloquio deligeret, quo de Repub. & summis utriusq; rebus agi cognoscique possit: velle jure potius illum disceptare, si quid esset peccatum, quam bello decernere. Hisce ad Carolum relatis, amborum principum legati trans Albim in confinio utriusque regni die constituta conveniunt. Franci salva amicitia postulant primò ut Godefredus Abotritis ablata restitueret, obsides redderet, stipendium remitteret: deinde ne amicos imperatoris & socios amplius injuriâ lacesseret, nec Vilizos hostes & transfugas reciperet: neve dedititios imperio subtraheret. Quod si fecerit perpetuam gratiam amicitiamque imperatoris cum Danis futuram. Ad hæc Francorum postulata Dani responderunt, regem suum injuriam propulsasse, non intulisse. Abotritos, quoniam belli aleam tentassent & armis congressi ac superati essent, stipendiarios jure belli esse, licere victoribus jure agere cum victis, hisque tributum imponere. Nec posse principem optimum deserere eos aut ipsorum injuriam negligere, qui ad suam fidem ac tutelam confugissent, amicitiam imperatoris regno Danorum ornamento potius & præsidio esse oportere quam detrimento. Atque ita irritatis per contentiones utrimque animis, colloquium diremptum est; legatique re infecta discessère. Trascho regulus Abotritorum contractis raptim popularium reliquijs accitisque Saxonum auxiliarijs copijs finitimos sibi Vilizorum agros invadit ac præda ingenti potitur: Sameldingorum maximam urbem expugnat omnesque qui defecerant, absque cunctatione ad deditionem & officium imperataque rursus facienda cogit. Post hæc insidijs circumventus intra Rericum emporium ab hominibus Godefredi est interfectus, vir alias bellicosus & amicitia ac fide erga imperatorem clarus. At Carolus quam citissime hisce rebus occurrendum ratus, constituit trans Albim, ducta colonia, præsidiarias Francorum cohortes collocare. Quapropter conscriptis atque coactis ex omni Germania, qui nomina sua dederant Egoberto principi proceribusque Saxonum, deducendæ coloniæ capiendiq; soli potestatem concedit.

concedit. Hique comparatis armis, re frumentaria cæterisque omnibus provisis novos colonos per Frisiam deducunt; & vicum sive castrum tum *Esoveltam* nuncupatum ad Sturiam amnem ultra Albim boream versus collocatū circa idus Martias prosperè occupant. Deinde mœnibus, fossa, vallo celerrimè muniunt. Veteranis agros dividunt, & novam civitatem præsidio Francorum, adversus Danorum præsertim irruptiones, validissimo firmant. Quibus incensus Godefridus, vel, ut alij volunt, ob regem præcipuè Frisiorum Radbodum, memor irarum veterum cum classe ducentarum navium de Cimbricâ peninsulâ in Frisiæ continentem appellit. Frisij cum ijs semel tertioque pugna congressi ter quoque superati inferiores abière; victique non solum tributum solvere sed certa quoque pensione se redimere ac pacem à victore mercari coacti fuerunt. Addunt Frisiorum & Daniæ annales vectigal illud annuum fuisse, nec sine contumelia victis imperatum. Nam ut Saxo refert, constitutum ab eo ædificium CCXL. pedum longitudine ac bis senis distinctum paribus spacijs maceria diremptis, ad cujus caput, cum esset pendendum tributum, considere quæstorem jussit, collocato ad extremam ædificij partem concavo ex ære clypeo, in quem singuli Frisiorum tributum solituri nummum conjicerent: cujus nummi cadentis sonum, si quæstor ex longo intervallo exaudiret in solutum cedebat; sin minus, regio quidem fisco ille accrescebat; sed qui jecerat alium atque alium majoris ponderis eodem conjicere cogebatur, donec tinnitum quæstor perciperet. Ita fere Saxo noster, Frisiorum vernaculi auctores plura adjiciunt: omnibus nimirum fortunis exutos Frisios & auri argentique usu in cultu corporis penitus prohibito, ad torques vimineos similiaque servitutis extremæ insignia, lege latâ, redactos, addito præfecto, qui vilibus ministerijs dum plebem detinet, ostium in ædibus septentrionem prospectans haberet humilius quam pro statura corporum, quo & jugum turpiter quotidie subire, & exituri, inflexo toto corpore, Regem Danorum quasi venerari viderentur. Quam ille ignominiam defectione quadam priori, ut quidam tradunt, irritatus, an studio nimio & fide gentis erga Francos offensus, an denique alia causa actus irrogarit, haud liquido memoratur. Captum tum etiam Hocbbocorum oppidum, Albi conterminum, quod Odo legatus imperatoris & Saxonum præsidium tenebat; Sed captum hoc expugnatumq; non tam à Danis quam à Vilizis, Danorum fœderatis ac socijs. Quibus alijsque successibus lætatus Godefredus ad ulteriora jam animum applicabat. Frisiam enim & Saxoniam Vendorumque regiones haud aliter ac suas defendendas judicabat. Minitabatur etiam rumoreq; spargendum curabat se brevi atque propediem ad aquas Graneas imperij sedem castra moturum: inque amœnissima Mosellæ ripa legatis responsa, popularibus jura redditurum: potentissimo regi veterumq; ac fortissimorum Cimbrorum genuino hæredi indecorum ac turpe esse pati Germaniam Theutonesque populares ac consanguineos suos opprimi servitute: Carolum Italia ac Gallia alijsque exterorum ditionibus, in quorum mores, habitum, superstitionem longinqua consuetudine transisset, oportere esse contentum, sibi permittendas liberas Germanias: seque adhuc germane Germanum Germanis integris imperaturum. Quæ ut Carolus rumore famæ longe lateque jactata cognovit, absque morâ evocatis undiquaq; copijs ad obviandum hosti, quanta potuit celeritate, contendit; Relictisq; Aquis Grancis ac Rheno celeriter transmisso ad Lippiam amnem tabernacula figit: ibiq; diebus aliquot moratus, ne paucitas suorum sperneretur, majorem manum operiri statuit. Quo cum ex Gallijs, Germanijs, Italia militares cohortes equitumque turmæ provolassent, imperator intento infestoque excercituącieq; instructa ad Alaræ Albisque fluminum confluentes perrexit, ibique, positis castris, quam primum cum Godefredo confligendum atque inde, promotis armis, omnem in ipsam Daniam belli impetum transferendum decrevit. Et erant ad tantam molem expeditionemque adfatim cuncta comparata, legiones, equitatus, auxilia, commeatus, arma, tormentaque, sed frustra hæc omnia. Nam Dani, exortis invicem contentionibus, ac Rege per vim à satellite proprio è vivis sublato, cum classe universa, relictis Frisiæ portubus, domum rediere: Eginhardus non à satellite sed à proprio filio, cujus matrem, superinductâ aliâ, rejecerat, fraude interfectum, & vitæ suę & bellià se inchoati finē fecisse ait. Saxo eum non armis modò, sed etiam liberalitate conspicuum fuisse, & severitatem mansuetudine castigasse insigni elogio commemorat. Et Cæsar quoque, dum ibi agit, ob iram cœli pestemque gravissimam, quæ in jumenta primum atque inde in homines desævire cæpit à proposito desistere, quam numine averso quidquam tentare, satius habuit.

OLAUS

OLAUS REX.

DEFUNCTO igitur, aut per fraudem, ut dixi, extincto *Godefredo* successisse *Olaum* filium Saxo refert; eumque ubi paternæ necis percussorem esset ultus, aut saltem vindictæ studio patriam bellis civilibus implicasset, haud multo post fatis concessisse. Addens extincti ejus corpus collem, Olavi titulo celebrem, prope Lethram congestum excepisse.

HEMMINGUS REX.

HUJUS Olai nec Albertus Abbas Stadensis nec Francorum chronologi meminerunt, sed *Hemmingum* successisse omnes tradunt. Qui paci magis, quam armis deditus tranquillitatem aliquamdiu vicinis gentibus præstitit: præsertim occasione sacramenti, quod inter eum & Carolum Imperatorem continuo tunc firmatum. Saxo pactionem eam ad Cæsarem Lodovicum referre videtur, cum Albertus Stadensis diserte, ut retuli, in extrema Caroli tempora rejiciat. Pacti conditiones hoc præcipuè continuisse reperio, ut videlicet in futurum inter Francos & Danos utriusque regni confinia Eidora flumen disterminaret, ut & habent in vita Caroli Francorum annales à Pithæo editi. Quamvis vel ideò quoque amicitiam fœdusque Caroli expetivisse credibile est, ut se nimirum adversus regni æmulos, Godefredi puta posteros aliosque muniret. Fœderis ipsius formula apud Aimonium & alios concepta corruptissime exhibetur, additis utriusque partis legatorum nominibus: Quorum qui ab Hemmingo rege erant missi, nominatur uterque regis frater *Haquinus* & *Augandeo*. nec non *Ostredus* cognomento *Turdimulo*; *Wasteimus*, *Suonus*, *Vrnus*, filiusque *Helligeni* sive *Haquini Otfredus*, & alius ejusdem appellationis *de Scanonue* itemque *Ebbo* & *Vffo*. Pace igitur inter imperatorem & Hemmingum regem ritè constitutâ, cessatum aliquantisper à promiscuis vicinarum regionum depopulationibus. Dissidere verò inter sese tum cœperant Avari & Venedi, Danubio contermini, videbanturque in Boariam irruptionem moliri, sævaque imperio minitari: itaque & Avarorum regulus Cranzaucus & Thudano & Hunnorum rector cum proceribus Slavorum Venedorumq; jussi ad aquas Graneas se contulêre. Ubi & *Haquinus* & *Ebbo* Hemmingi regis legati cum muneribus adventum præstolabantur Augusti. Qui, posteaquam ei id renunciatum est, relictâ Gallorum, ubi agebat, Bonouiâ, Schaldim fluvium, Gandavosque petijt, ac medio deinde novembri ad aquas Graneas perveniens legationes singulorum audivit atq; absoluit. An isto simul tempore à Carolo constitutus sit in agro Leodiensium Lossæ Comitatus Comitique Danico Ogetio traditus, certò ex annalibus asseverare nequeo. Saltem id constat ex actis Leodiensium principum, à Carolo Magno eum Comitatum originem accepisse, qui eum *Ogerio* Dano (ita nomen exprimitur) Franciæ Pari ob virtutem dono dederit. A quo exinde *Ogerio* originem suam repetendam habent Lossenses sive, ut hodie scribunt, Lonenses Comites; quorum Ludovici, qui Adam Theodorici Hollandi filiam uxorem habuit, meminerunt prolixe annales Hollandiæ.

Lib. IV. c. CXCIV.

SIVARDUS & RINGO REGES.

HEMMINGUM antem ipsum brevi & inglorio dominatu potitum, sunt qui à *Sivardo* (quem & *Sigefridum* cognomento **Ring** vocant) Godefridi nepote, solio dejectum tradant. Albertus Abbas ad annum octingentesimum & septimum ait, mortuo Hemmingo, *Sigefridum* & *Annulonem*, cum de regni primatu convenire non possent, prælio sceptrum partitos: idque tanta animorum pervicacia, ut plus minus undecim Danorum millia uno conflictu ceciderint, Rege utroque & spe regni & vita exuto; ita tamen ut victoria, quamvis cruenta Annulonis partibus cesserit. Hic *Annulo* scriptoribus Francicis *Amlo*, dicitur. At *Annulo* Danicum vocabulum interpretatur: Saxoni enim *Ringo* est, quod *annulum* Danis Germanisque significat. Filium fuisse Olai, consobrinum verò Sivardi ex Saxone eodem est intelligere. DCCCXVII.

HARAL-

HARALDUS Rex.

HARALDUS & REGNERUS REGES.

PORRO à partibus Ringonis, qui victores supererant, in Haraldum Ringonis filium
& *Regnifridum (Regnerum Lodbrogum* Saxo vocat) Sivardi filium communem regni ti-
tulum transtulêre. Sed ut esse potestas omnis impatiens consortis solet, ita & hic perpe-
tuæ inter utrumque & lites & dissidia viguerunt. Pulsus primò ut tradit Stadensis, ab Ha-
raldo Reginfridus mari fortunam tentare instituit, piraticam longè latèq; per Hybernias
ac Scotiam exercendo: Atque inde longinquam militiam ingressus Hispaniasque præter-
vectus, non quievit donec ad mare mediterraneum longo circuitu pervenisset omnesque
circumpositas regiones una cum ipsa Constantinopoli divexasset, & tandem eodem re-
menso itinere in Daniam cum admirabili victoria redijsset. Haraldus interea, defuncto
DCCCXV. Carolo, cum Lodovico imperatore inito fœdere, ipsius copijs adjutus, regnoque potitus
LUDOVICUS est. Missi tunc simul nomine imperatoris ad pacem regni solidè constituendam, præter
IMP. Theotharium, & Rotmundum præfectos, Ebbo Rhemorum episcopus, qui eâdem tum
operâ complures Cimbrorum Christi Evangelium recipere atque aqua Baptismatis lu-
strari persuasit. Sed in patriam, ut dixi, regressus *Regnerus* iteratis prælijs victum *Haraldum*
regnoque atque omnibus domesticæ opis præsidijs spoliatum ad Ludovicum Imp. sibi
jam fœderatum externa majoraque auxilia circumspicere compulit; ut refert fere pluri-
DCCCXXVI. busque exponit Saxo noster. Alij quos inter ad annum octingentesimum vigesimum
sextum Stadensis, Francorumq; annales, à filijs Godefridi ejectum regno volunt, ac tum
demum ad Cæsarem Lodovicum in extremis rebus suis confugisse. Eum vero ut adve-
nisse imperator intellexerit haudquaquam fœderati ac supplicis preces respuit, opem &
auxilium largiter spondens, modo ille vicissim Christi cultum ejusque nomen ac baptisma
susciperet. Lodovicus enim ut erat fortasse bellicis laudibus patre inferior, ita summo,
imo multò majore, quam pater amplificandæ religionis Christianæ ardore accendebatur.
Haraldus ergo his acceptis conditionem haud penitus sprevit: præsertim cum impera-
toris auspicijs in regni sedes reducendum se intelligeret. Itaque Maguntiæ primus Da-
niæ regum una cum uxore ac fratre *Erico* alijsque regni proceribus per baptismum Chri-
sto nomen inseruit. Atque inde acceptis ab Imperatore Saxonicis trans Albim præfectu-
ris in territorio Slesvicensi Deo dicandam ædem multis impensis soliciteq; molitum Da-
nici annales testantur, quamvis & ijdem posthabuisse exinde Christiana sacra & infamem
eorum desertorem evasisse adjiciant. Quod tamen ego nec apud Adamum Bremensem
nec Stadensem Abbatem neque in annalibus Francorum reperisse memini. Haraldi fra-
ter *Ericus* missus ab eodem Lodovico in oræ Frisiorum maritimæ possessionem, cum ut
ipsemet liberaliter se sustentaret, tum ut limitem imperij tutando, piratarum incursiones
propulsaret. Frisiæ illam partem quam assignatam ei inter cætera scriptores consentiunt,
plerique *Rustri* appellatione afficiunt. Ubboni Emmio in Frisiæ orientalis descriptione
chorographica *Rustringia* sive *Rustria* appellatur. Estque ei duplex *Cisiadana* & *Transiadana.*
Cap. 2. Lib. 1. Populus ipse **Rüstringen** vulgo dicitur. Quin & cum Orientalis Frisiæ tractum, Danos
adhuc suis temporibus, tanquam legitime sibi debitum, exegisse Adamus Bremensis alij-
que testantur. Quamvis interea nec inficiandum, quin & reliqui Frisiorum tum nomine
censi Erico duci dicto audientes fuerint, cum præsertim referant annales Pithæani ipsum
cum fratre Haraldo Dorestadum, (hodieque ad Rhenum in diœcesi Trajectensi notum
oppidum) jure fiduciario Ludovici Pij beneficio possedisse. Hoc propemodum tempo-
DCCCXXVIII. ris tractu, anno scilicet octingentesimo vigesimo octavo, Ludovicus Imperator Ansgariū
è Francis oriundum, virū virtute & doctrinâ conspicuum cum Haraldo Danorum Rege,
suadente quoque & petente id ipsum Haraldo, è novo cœnobio Corbeiensi à se nuper
juxta Visurgim, ad æmulationem ejus, quod erat in Gallijs, condito, evocatum in Daniam
ad prædicandum Christi Evangelium demiserat. Multos ibi sudores multaque pericula
dum tolerat, magnam interea plebis multitudinem ad veri Dei cultum veramque religio-
nem traducit, operam conferente, quem sibi collegam laborumque socium assumpserat,
Autheberto. Verum sæva mox tempestate ab idolorum patronis excitatâ, cui cedendum
videbat, in Germaniam regressus Corbeiensi monasterio se reddidit. At Ledoricus insi-
DCCCXXXIII. to sibi pietatis zelo incensus, post annos aliquot, anno nimirum octingentesimo trigesimo
tertio, probante & favente, quem circa se habebat, ecclesiastici ordinis senatu, archiepis-
copum

copum eum constituit Hamburgensem; ejusque curæ septentrionis populos *Danos, Norwegos, Suedos, Finnos* & qui his omnibus ulteriores sunt, *Islandos, Groenlandosque* Christi doctrinâ ac pabulo imbuendos pascendosque commisit. Consecratum à Drogone Metensi episcopo chronologi adjiciunt, astantibus & assensum suum interponentibus, Othgario Maguntiensi, Ebbone Rhemensi, Hattone Treverensi, itemq; Bremensi & Ferdensi episcopis. Quo autem, haberet locum certum, quo se, ingruente fortassis circa Albis easque regiones persecutionis procellâ posset recipere *Turnholti* apud Belgas Brabantiæ refugium & veluti asylum illi, extruxit, additis rerum necessariarum reditibus. Sed hæc prolixius propiusque edocebunt, quibus tum à Lodovico donatus ornatusque est, publici instrumenti tabulæ. Quarum hic formulam subjungendam, vel ob ævi illius antiquitatum studiosos, omnino prætium operæ judicavi:

HAR... Re... A. C.

In nomine Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi, Ludovicus divino favore, & propitiante clementia, Imperator Augustus. Si specialibus cujusque fidelium nostris necessitatibus prospective subveniendum esse, temporalis authoritas monstrat, quanto magis ad debitam generalitatis providentiam, æquum dignumq; pertinet, ut & Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ, quam Christus suo pretiosò sanguine redemit, eamque nobis regendam tuendamque commisit, piam & solicitum in cunctis oportet gerere curam, & ut in ejus profectu vel exaltatione, congruam exhibeamus diligentiam, novis ad ejus necessitatem vel utilitatem atque dignitatem pertinentibus rebus, nova, imò necessaria & utilia providemus instituta. Idcircò sanctæ Dei ecclesiæ filijs præsentibus scilicet & futuris certum esse volumus, qualiter divina ordinante gratia nostris in diebus, aquilonaribus in partibus scilicet, ingentibus, Danorum, Sueonum, Norvagorum, Farriæ, Groenlandorum, Helsinglandorum, Islandorum, Scrifindorum, & omnium septentrionalium & orientalium nationum magnum cœlestis gratia, prædicationis sive acquisitionis patefecit ostium, ita ut multitudo hinc inde ad fidem Christi conversa, mysteria cœlestia Ecclesiasticaque subsidia desiderabiliter expeterent, unde domino Deo nostro laudes immensas persolventes extollimus, qui nostris temporibus & studijs, sanctam Ecclesiam sponsam videlicet suam, in locis ignotis fruit dilatari atque profiteri. Quamobrem una cum Sacerdotibus, cæterisque nostri imperij fidelibus, hanc Deo dignam cernentes causam, valde necessariam atque futuræ Ecclesiæ dignitati profecturam dignum duximus, ut locum aptum nostris in finibus, evidentius eligeremus, ubi sedem Archiepiscopalem, per hæc nostræ authoritatis præceptum statueremus, unde omnes illæ barbaræ nationes, æternæ vitæ pabulum, facilius uberiusque capere valerent, & sitientes salutis gratiam præ manibus velocius haberent. Insuper & magnorum progenitorum nostrorum sacra lucr[illegible] studiu, nostris in diebus nunquam deficerent. Progenitor enim noster gloriosæ memoriæ Carolus, omnem Saxoniam Ecclesiasticæ religioni subdidit, jugumque Christi adusque terminos Danorum atque Slavorum, corda ferocia, ferro perdomans, docuit, ubi inter has utrasque gentes Danorum sive Vinnedorum ultimam Saxoniæ partem sitam in diversis periculis temporalibus videlicet & spiritualibus, in[illegible]em perspiciens, Pontificalem ibidem sedem fieri decrevit, Transalbiam unde postquam terram Tr[illegible]norum laxata captivitate, quam ob multam perfidiam ipsis Christianitatis initijs patratam per [illegible], ne locus ille a barbaris invaderetur, Ecberto comiti restituere præceperat, non jam [illegible] cop[illegible]ere voluit, sed ne quisquam eorum hanc sibi deinceps parochiam vendicaret, & è remotis Galliæ [illegible]us quendam episcopum Anscharium nomine direxit, qui primitivam Ecclesiam [illegible]lem consec[illegible] eidem Ecclesiæ sacras reliquias ac plura Ecclesiastica munera pia largitate specialiter destinare curavit. Postmodum vero captivis optatam ad parochiam undiq; confluentibus, eandem paroc[illegible]am, cuidam præsbytero Herodach *nomine, specialiter commendavit, quem universæ Transalbinorum E[illegible]siæ, ne ad ritum relaberentur gentilium, vel quia lucrandis adhuc gentilibus locus ille reddebatur aptissimus, disposuerat consecrari episcopum, ut ipsa occasione vel authoritate summa in ipsis ternanis [illegible]itum sedulitate prædicandi sancta multiplicaretur Ecclesia, dum vicinorum ipsius novitatis Episcoporum multa latitudinis cura non sufficiebat discurrere per omnia. Delegavit etiam eidem præsbytero quandam Ecclesiam* Liodnach *vocatam, quatenus eidem loco periculis circumdato, fieret supplementum. Sed quia consecrationem jam dicti viri, velox ex hac luce transitus pij genitoris nostri fieri prohibuit; Ego autem quem divina clementia in sedem regni ipsius asciverat, cum in multis regni negotijs insisterem, hoc quoq; prædictum patris mei studium velut regni in finibus minus cautè attenderem, prædictam parochiam vicinus Episcopis interim commendavi. Nunc autem propter supra dicta Ecclesiastica lucra in gentibus demonstrata, quam & propter votum pij genitoris nostri ne ejus studium infectum remaneat, statuimus una cum consensu Ecclesiastico, præfata ultimâ in regione Saxonicâ trans Albiam in loco nuncupato* Hannenburch; *cum universa Transalbinorum Ecclesia proprij vigoris constituere sedem Archiepiscopalem cui ut primum præesse atq; solenniter consecrari per manus Drogonis Metensis & summæ sanctæ palatinæ præsulis* Anscharius *fecimus Archiepiscopum, adstantibus Archiepiscopis, Ebbone Remensi, Hattone Treverensi, Ottigario Maguntiensi cum plurimis alijs, generali in conventu totius imperij nostri præsulibus*

LODOVICUS IMP.

HARALDUS Rex. A. C. congregatis adsistentibus quoq; specialiter ac consentientibus atq; consecrantibus Helmgaudo sive Villerico Episcopis; a quibus jam dictæ Parochiæ partes a nobis & à patre nostro sibi olim commendatas recepimus, cui videlicet Anschorio, tam nostra quam sancta Romana authoritate, hanc Deo dignam præfatis gentibus commisimus legationem, ac proprij vigoris asscribere decrevimus. Et quia casus præteritorum cautos nos facit in futura, ne quisquam Episcoporum aliquam sibi Transalbiam, vel alicubi in Parochia vindicet potestatem, certo limite circumscriptum esse volumus videlicet ab Albio flumine deorsum usq; ad mare oceanum sursum per omnem Slavorum provinciam usq; ad mare quod Orientale vocant & per omnes prædictas nationes septentrionis, omnes quoq; paludes infra sive juxta Albiam positas, cultas & incultas, infra terminos ejusdem Parochiæ fore nimus, ut trans Albiam se & sua ab incursu Paganorū qui sæpe timendus est, in his locis occultare queant. Et ut hæc nova constructio periculosis in locis cœpta subsistere valeat, quandam cellam Turnholt vocatā tam huic novæ quam ejusdem Archiepiscopi successorumq; suorum, in gentibus legationi permittere servituram ad nostram nostraq; sobolis perpetuam mercedem, divinæ offerimus Majestati. Res itaq; præfatæ sedis & jam dicti monasterij sub plenissima defensione & immunitatis tuitione, volumus ut consistant, ut liceat venerabili Archiepiscopo prædicto suisq; successoribus ac omni clero sub eorundem regimine constituto quiete in Dei servitio degere & pro nobis proleq; nostra atque statu totius imperij nostri, divinam misericordiam exorare; & ut hæc authoritas sui vigoris perpetuam obtineat firmitatem manu propria subter eam firmavimus & sigilli nostri impressione signari jussimus, Hirminatus notarius ad vicem Theodori recognovit. Data idus May. Anno XXI. imperij Romani Ludovici

DCCCXXXIV. pijssimi Augusti Indictione XV. Actum Aquisgrani Palatio Regio, in Dei nomine feliciter, Amen. Anno Domini nostri Iesu Christi DCCCXXXIV.

Accedunt illis Gregorij quarti Romani pontificis literæ, quibus vocationem Ansgarij ab imperatore & episcopis factam, anno sequente ratam se habere demonstrat. Eæ in hunc modum scriptæ fuerunt:

Gregorius Episcopus servus servorum Dei, omnium fidelium dignoscentiæ, certum esse volumus, qualiter beatæ memoriæ, præcellentissimus Rex Carolus, tempore prædecessorum nostrorum divino afflatus spiritu, gentem Saxonum sacro cultui subdidit jugumq; Christi, quod suave ac leve est, adusq; terminos Danorum sive Sclavorum, corda ferocia ferro perdomans docuit, ultimamq; regni ipsius partem transalbiā inter mortifera paganorum pericula constitutam videlicet ne ad ritum relaberetur gentiliū vel etiam quia lucrandis adhuc gentibus aptissima videbatur, proprio Episcopali rigore fundare decreverat, sed quia mors effectum prohibuerit succedente ejus præcellentissimo filio, Ludovico Imperatore Augusto, pium studium sacri genitoris sui efficaciter implevit, quæ ratio nobis per venerabiles, Racolfum, sive Vernoldum Episcopos, nec non Geroldum comitem vel missum venerabilem relata est confirmanda. Nos igitur omnem ibi Deo dignam statutam providentiam cognoscentes, instructi etiam præsentia fratris filij nostri Anscharij primi Nordalbingorum Episcopi per manus Drogonis Metensis episcopi consecrati, sanctum studium magnorum Imperatorum: tam præsenti authoritate quam etiam pallij donatione more prædecessorum nostrorum roborare decrevimus, quatenus tanta authoritate fundatus prædictus filius noster, eiusque successores lucrandis plebibus insistentes adversus tentamenta Diaboli validiores existant, ipsum filium nostrum iam dictum Anscharium & successores eius legatos in omnibus circumquaq; gentibus Danorum, Sueonū, Noruegorum, Farriæ, Groenlandorum, Heisinglandorum, Islandorum, Scrichfindorum, Sclavorum, nec non omnium septentrionalium & Orientalium nationum quocumque modo nominantur delegamus & posito capite & pectore super corpus & confessione sancti Petri Apostoli sibi suisque successoribus vicem nostram perpetuo retinēdam publicamque evangelizandi tribuimus authoritatem ipsamque sedem. Nordalbingorum Hammenburch dictam, in honore Salvatoris, eiusque intemeratæ genetricis Mariæ consecratam Archiepiscopalem esse decrevimus. consecracionem verò sacerdotum donec consecrantium numerus ex gentibus augeatur sacræ Palatinæ providentiæ interim committimus strenui vero prædicatoris persona, tantoque officio apta, in successione semper eligatur omnia verò a venerabili principe ad hoc Deo dignum officiū deputata nostra etiam authoritate pia eius vota firmamus, omnemq; resistentem vel contradicentem atque pijs nostris his studijs quo libet modo, insidiantem anathematis mucrone percutimus atq; perpetua ultione reos diabolica sorte damnamus ut culmen Apostoli cum more prædecessorum nostrorum causam Dei pro effectu zelantes ab adversis hinc inde partibus tutius muniamus. Et quia te Charissime Fili Anschari, divina clementia nova in sede disposuit, esse Archiepiscopum, nos pallium ad missarum solemnia celebranda tribuimus, quod

DCCCXXXV. tibi in diebus tuis uti largimur. Sancta Trinitas vitam tuam conservare dignetur incolumem atque post huius seculi amaritudinem ad perpetuam perducat beatitudinem. Amen. Datum. 835.

His instructus Ansgarius difficillimo operi accingitur; sed numine tam pius & honestis conatibus aspirante, labor illi omnis dulcis fuit, præsertim cum & fructum uberrimum indies persentisceret, exsurgentibus passim, qui Christo nomen darent. Nec interea desistunt Dani fortunæ aleam iacere. Nam paratâ haud exigua id

poris classe ex intervallo Angliæ littus invaserant. Rex *Egbertus* re intellecta, militem confestim coëgit hostique obviam processit. Sed prælio inferior ac multis suorum desideratis, vix ipse cum paucis elapsus est. Dani autem, etiamsi superiores se scirent, trepidi tamen ne in hostili solo insidijs circumvenirentur, à persequendo destitêre. Unde, reparato mox idoneo exercitu, Egbertus confertas in hostem copias eduxit, commissoque iterum prælio fudit pæne universos ac fugavit. Difficilior in Galliarum littora exscensus fuit, quod jam exemplo patris Caroli, de quo supra monuimus, portus omnes atque aditus maritimos militaribus præsidijs circumquaque obseptos teneret Lodovicus. Flandriæ tamen oras Mejero memorante, nec sic quidem intactas reliquerunt furtivis scilicet expeditionibus modo has, modo Sequanæ ostia infestantes: sed præcipuè in Aquitaniam se effudisse author est Aimonius direpto ibi vastatoq; vico Bundij vocabulo. Et hæc quidem, ut innui, claudestinè & subito ab illis perpetrata, dum vel persistunt adhuc cum rege Francorum intra pactionis leges, vel potius dum contentionis etiamnum funem cum Godefredi posteris Rex Haraldus eique associati domi ducunt, adeò ut justas tum classes moliri & in longinqua terrarum mittere cogitationes haud vacuum fuerit. Sed istis paulatim pacatis, & mox exortis in domo Palatinâ intestinis dissidijs, miserrimus imperij Francorum status subsecutus est. Nam hiuc imperatoris filij, sumptis in patrem Lodovicum armis inde classicum canentibus episcopis eò illum adegerant arbitrio ac nutu eorum sceptri diadema deponere intraq; cœnobij conclave se continere necessum habuerit. Et licet haud multò post in integrum restitueretur, alia tamen atq; alia discordiarum ac simultatum interna mala suborta, quæ civilibus motibus occasionem præbuerunt. Dani Normanniq; hæc eminus speculantes se quoq; pactis conventis jam exemptos, aut saltem novas conditiones resumendas, æquum judicabant. Chronologi & præsertim incertus ille annalium scriptor à Pithæo primum publicatus hoc insuper habiti fœderis tempus refert ad annum DCCCVIII. atq; per negligentiam ruptum; sive incuriam hanc intelligens limitum custodibus imputandam seu potius Palatinorum socordiæ; hoc certe idem adjicit tum continuò invasa à Normannis Francorum castra direptaq;, palam & sine feciale bellum aliquandiu intermissum quasi instaurare parantibus. Quin & conflatæ extemplo navales copiæ interque duces divisæ, veluti justâ expeditione modo Germaniæ modo Galliæ oras infestas habuerunt. Tunc Batavorum, (Dorstadum vulgo) vastatum atque eversum: incensa Andwerpia; & Wittha (modò vera sit Chronologi Pithæani scriptura) celebre ad Mosam emporium ferro similiter & flammis deformatum: Frisijs vectigal imperatum exactumque. Et anno qui fuit octingentesimus trigesimus sextus, Walahria quoque, Zelandorum insula reddita ijsdem tributaria, trucidato, præter alios, limitis comite Eginhardo, unà cum Hemmingo Halpdani filio, dum se fortissime dimicando singuli defendunt. Ibique aliquandiu commorati exacta prius ab insulanis ingenti pecuniæ summa, iterum ad Dorestadum proximosque ei Frisios vires suas atq; arma convertunt. Quæ res inprimis Lodovici Imperatoris animum accendit injecitque de classe sub annum proximum instauranda cordatissimo principi deliberationem. Sed, ipso partim animi ægritudine ob filiorum discordias, partim senecta & morbis minus alacri, inhiberi haudquaquam Normanni potuerunt, quo minus inchoata feliciter persequerentur. Ac primò quidem tentati, qui proximi occurrebant, Frisij inde Rheni faucibus frænum injectum & ipsa Agrippinensium colonia obsidione vexata. Ac denique Nordalbingorum metropoli Hamburgo (quod in regressu, ut videtur, patratum) excidium & solitudo illata. Siquidem hanc universam vel incendio vel ferro unà cum bibliotheca librorum veterum thesauris instructissima consumptam Abbas Stadensis & ante eum Adamus Bremensis sub annum octingentesimum quadragesimum gravissime conquerentur, adjicientes *S. Ansgarium* destitutum omni præsidio cum paucis aliquot nudum ac nudatum evasisse. Helmoldus summam tum temporis Danorum potentiam agnoscens ità de rebus ijsdem verba facit: Eâ tempestate, scisso per discordias fraternas imperio, primi vel præcipui Danorum populi, viribus & armis præpotentes, prius quidem Slavos itemq; Fresones tributis subjiciunt, de hinc classe piraticâ per Rhenum subvecti, Coloniam obsiderunt: per Albiam *Hammenburg* funditus exciderunt. Inclyta civitas & recens ecclesiæ structura, tota incendio disperijt. Quin & Nordalbingorum provincia, & quidquid flumini contiguum fuit, barbarorum direptionibus cessit, Saxonia magno terrore, concussa est. Sanctus autem Anscarius Hammenburgensis archiepiscopus, & ceteri prædicatores in Daniam & Slaviam destinati, magno persecutionis fervore

REGNERUS Rex. A. C.

DCCCXXXVI.

DCCCXL.

REGNERUS ,, sedibus suis pulsi sunt, & usquequaque dispersi. Præcesserant jam ante Lodovici Augusti
Rex. exequiæ, qui in insulam Ingelheimensem juxta Maguntiam valetudinarius delatus, ibi ad
A. C. XII. Iul. anni antecedentis animam cœlestem Deo reddiderat, cum filiorum maximum
Lotharium ornatum imperij titulo Italiæ, Lodovicum Germaniæ, Pipinum Aquitaniæ,
Carolum natu minimum hæredem Galliarum instituisset. Quam tamen regnorum divisionem cum præsertim Lotharius ac Pipinus, ut iniquam judicassent, funestissima inter
fratres concitata sunt bella, ijsque factum ut enervato atque in partes scisso imperio veluti classico sit excitus Aquilonis populus, nec ut ante clandestinis irruptionibus, sed justis
copijs classibusque regium in modum armatis verè formidabilem se faceret. Accedebat
præterea quod notat ævi istius synchronus Nithardus, Lotharium tam effero in fratres
Lodovicum & Carolum fuisse animo, ut ipsos paganos interque eos Normannorum præcipuè gentem suas in partes pellectam traductamque ad utriusque regnorum confinia infestanda sollicitarit, proposita ijsdem publica non tantum exercendi paganismi libertate,
sed & christianos quoscunque sub Lodovici vel Caroli imperio agentes dispoliandi ad libitum immunitate. Itaque terrâ marique in rem suam intenti occasioni nuspiam deerant, direpto Cantvici municipio atque inibi transmisso pelago etiam Hamuicum una
cum Nothumvico eadem expeditione deprædati, ut memorat iterum Nithardus, omissa
tamen regionis, in qua hæc sita nomenclatione. Sed levior hæc clades illâ, quæ vix bien-
DCCCXLV. nio post, Aimonio testante, ad annum DCCCXLV. Caroli regis opes miserrimis modis afflixit. Regenarius enim, Rorici Danorum Regis auspicijs, majore animo ac vi ad littora
vicina classem applicans modo Frisiam modo Flandricam atque ultimò Gallias armis infestas habuit. Ad ostia Sequanæ delatus, primò Parisiorum civitatem incursavit, mox D.
Germani monasterium depopulatus, ad Melodunum, Senonum opidum, igne & flammis
devastandum se vertit, prius, quæ in urbis erat conspectu, insulâ suam in potestatem redactâ. Tandem etiam prælio cum regijs copijs inter Santonas & Burdigalam commisso,
superior discessit, Siguino Vasconum præfecto inter pugnandum cæso ipsoq; Rege Calvo vix ægre per fugam dilapso tanta omnium consternatione, ut ingentis pecuniæ summâ in publicum collectâ, Rex gravioris belli metu, mercari ab eo pacem coactus fuerit.
Addit miraculum Aimonius Raganarium scilicet, dum se suosque adversus Calvum successus & hanc præcipuè S. Germani divastationem Regi Rorico jactaret diceretq; plus
ibi mortuos quam vivos potuisse, quod solos sibi divi Germani manes occursantes habuisset, continuo collapsum atque inde post tridnum expirasse: Ex commilitonibus quoque
permultos, qui sacrilegas ædi manus intulissent, dysenteriâ extinctos. Hunc *Regenarium*,
Aimonio dictum, regem esse *Regnerum Lotbrogum* parum ambigam; licet Saxo, qui eũ quoq; peregrè fato suo functum ait, paulo aliter narret, & ab Ellâ apud Hibernos truculentissimâ nece confectum referat, ut inde dicemus. Quis autem eidẽ Aimonio *Roricus* Rex sit,
cujus ista auspicijs Regenarius gesserit, ex Saxone eodẽ aut actis domesticis nuspiã liquet.
Mors verò atq; exitus Regneri cujusmodi Saxoni memoretur, quamvis aliquid quoq; de
,, eodem mox dicemus, ità verbis illius refertur: Hellam apud Hibernos Regnerus classe
,, adortus, justâ omnipotentis animadversione manifestas detractę religionis pœnas pependit. Comprehensus enim atq; in carcerem conjectus, noxios artus colubris consumendos
,, advertit, atq; ex viscerum suorum fibris tristem viperis alimoniam præbuit. Cujus adeo
,, jocinore, cum cor ipsum, funesti carnificis loco, coluber obsideret, omnem operũ suorum
,, cursum animosâ voce recensuit, superiori rerũ contextui hanc adjiciens clausulã, si suculę
,, verris supplicium scissent, haud dubio irruptis haris afflictum absolvere properent. Quo
,, dicto Hella adhuc nonnullos filiorũ ejus vivere interpretatus, quiescere carnifices, amoveriq; viperas jubet. Cumq; satellites peragendæ jussionis gratiâ accurrissent, Regnerus
,, imperium regis funere suo præcesserat. Quem quid aliud quam duas inter se fortunas partitum esse dicemus, alteram quæ ei incolumem classem, propensum imperium, præcipuas
,, piraticæ vires adjiceret; alteram, quæ claritatis ruinam, commilitonum necem, acerbissimum vitæ exitum irrogaret, cum ipsum carnifex venenatis bellnis circumfusum, eo corde, quod adversus omne discrimen immobile gesserat, aspides exatiantẽ videret. Itaq; ex
,, speciosissimo victore ad miserabilẽ captivi sortẽ deductus, ne quis nimiũ fortunæ credat,
,, edocuit. Sed hæc utcunq; se habeant, illud sane chronologorũ etiã aliorum assertionibus
constat, haud minora, ab ejusdẽ Regneri socijs in patriã mox reditum parantibus Flandrię
Frisiæq; oris illata detrimenta. Cũ Frisijs præsertim tribus cõmissis conflictibus, cũ primo
certamine victi essent, reliquis duobus, validius instaurato impetu, superiores evaserunt.
Atque

Atque inde regione omni atque incolis circumquaque direptis prostratisque, onusti opimis spoliis ovantium ritu suos ad lares regressi; invaso prius vastatoq; castello, cui nomen Hamburgo ad Albis ripam in Saxonum confiniis collocato. Quibus aliisque de causis verisimile est Regem mox Lodovicum cui, ut ante memoratum, sortito obvenerat Germania, Regni comitia Paderbornæ in ipsa Saxonia sub autumnum indixisse. Ad ea certe non modo fratrum ejus Caroli & Lotharii nuncii, sed & Normannorum legationes, præter Sclavos & Bulgaros, frequentes adfuêre. Quin & interquievisse exinde & quasi respirasse paulisper eos comperior, inita tum forte aliquali inter Lodovicum & Carolum cum imperatore Lothario reconciliationis pactione: nisi quod anno interea octingentesimo quadragesimo septimo Dorestadum tertiò ab iisdem tentatum flammisque fœdatum Pithœi annales injiciant; atque anno vicissim proximo circa Cal. Octob. iterum generale a Lodovico Maguntiaci habitum placitum: in quo denuò præter fratrum ipsius Slavorumque legatos etiam Normannorum proceres benignè excepti dimissique. Valida per ea tempora classis eorundem ad littus Hispaniarum profecta orâ universam Galleciæ infestam reddidit, dum ope regis Ramerici, exutis septuaginta navibus, ad mare regressi sunt, Qui cladi superfuerunt, Nerio promontorio superato ad Tagi ostium invecti Olisiponem urbem, quæ ad Maurorum ditionem redierat, omni belli injuriâ fatigarunt. Atque inde aucti classe & viribus Hispalim obsederunt, Gaditanos agros & Assidoniæ fines, ablatis opimis prædis, vastarunt. Mauri, qui prælii fortunam tentare sunt ausi, tribus conflictibus magno numero sunt cæsi. Ad extremum cum diutius iis locis consedissent & jam nova arma in adversum moliretur Aderrhamus, magna gloria parta, spoliisq; onusti discesserunt. Hinc cum ageretur annus octingentesimus quinquagesimus, Ericus, quem cum fratre Haraldo, concedente Lodovico pio, possedisse aliquandiu, Dorestadum jam supra indicatum, post excessum Augusti obitumque ipsius Haraldi, apud Lotharium imperatorem proditionis crimine, sed, ut fama vulgavit, falso insimulatus comprehensusq; & in vincula conjectus, sed elapsus mox custodiâ ad fratrem imperatoris Lodovicū Germaniæ regem, ut sibi consuleret salutisque præsidium inveniret, ingenti festinatione contendit. Quo cum pervenisset essetque in fidem ac clientelam ejus jam admissus, eo confestim Saxoniæ tractu, qui est Daniæ quam proxime conterminus, non nolente Lodovico, sedem sibi ac domicilium posuit. Ubi dum agit, coacta traductaque in suas partes popularium haud exigua manu, fortunam mari tentare, ac Lotharii Imperatoris regiones, oceani borealis littoribus confines, hostiliter invadere ac divastare aggreditur. Et mox per Rheni fluminis ostia subvectus Dorestadum per vim occupatum, invito eodem Lothario, belli jure possedit. Unde cum exturbare eum absque manifesta suorum clade imperator haud posset, per legatos cum eo agere cœpit: Actaq; in hunc modum res est, ut imperatori reconciliatus inque fidem receptus id operam daret, ne qua fraus regio tributo cæterisque ad ærarium pertinentibus negotiis obveniret; ac denique ut imperii limites, quibus esset præpositus, à piraticis popularium præsertim incursionibus tutas atque inviolatas præstaret. Quibus ille conditionibus acceptis, gnave fideliterq; quod promiserat, executus Normannos undiquaque à Rheni Frisiorumque æstuariis seclusos arcuit. Quo exinde factum, ut ad Caroli pomæria opesque conversi, primo in Galliæ maritimas oras atque inde ulterius missis armis, ad interiora quoque ejusdem regni pervaderent. Siquidem Duce Godefredo Regneri Lodbrogi regis ex Lathgertha filio (quem secundum nominandum puto, respectu prioris, de quo supra dictum) opulentissimas Francorum ditiones per Sequanam ingressi nihil pœne intactum à deprædatione reliquerunt. Quorum expulsioni imperator Lotharius in auxilium vocatus, fratri Carolo sine morâ se stitit: adductisq; auxiliaribus copiis, paratum se promptumq; satis ostendit cum hoste in omnem eventum manus conserere. Sed Carolus mutato, præter expectationem, consilio ipsum Godefredum totumque ejus exercitum in regni societatem accepit, bona Neustriæ parte eidem ad incolendum attributâ.

REGNERUS Rex. A. C.

DCCCXLVII.

DCCCXLVIII.

DCCCL.

GODEFRIDUS II. Daniæ Dux.

SIVARDUS REX.

QUÆ dum foris peraguntur, domi rerum potiebatur Godefridi ex alio thoro frater Sivardus. Qui quod anguino obtutu esset Snogøye, id est, *anguis oculum* appellatum authores restantur domestici. Erat autem Regnero patre natus & jam fato functus Ericum admodum infantulum magis naturæ quam regni hæredem reliquerat, quippe, de quo

ERICUS Rex A. C. de quo memoravimus, Haraldi frater Ericus, postquam multo nunc tempore externa arma, modò ut hostis, modò ut socius imperij circumtulisset, sive vi & sponte sua, sive ab altera diffidentium parte in patriam evocatus Sivardi solium, posthabito ejus filio Ericô, ut minorenni, sibi occupavit.

ERICUS REX.

IS ergo Ericus regno potitus nec à Christi fide magnopere alienus, utpote Maguntiaci ut memoratum baptismate jam ante initiatus, identidem ab Ansgario, apud Danos id temporis agente, compellatur; nec, ut habent chronologi, Christianus tum factus (jam enim, quod indicatum, Maguntiaci Christo nomen dederat) sed magis magisque in verâ fide ac pietate ab eodem Ansgario firmatus, templum, in quo Christus doceretur, Slesvici constituit. Promulgari insuper publicè fecit, Christi nomen quicunque assumere, vitamque ad ejus sanctissima jussa vellet componere id liberum esse omnibusque permitti. Eaque occasione infinita gentilium multitudo, relictis idolis, Christum confessa memoratur. Inde ad Sueones quoque authore ipso conversus Ansgarius, jactaque & ibi fideliter Evangelij semente, haud exiguam laboris sui messem reportavit. Non debet hoc loco præteriri silentio Genaldus Normannus, uti cum Francorum annales nominant. Hic superioribus annis Erici heri sui iram atq; offensam tempestive declinans ad regem Germaniæ Lodovicum confugerat. Cujus auspicijs cum esset non tantum perbenigne acceptus, sed & baptizatus quoque & fidei nostræ sacramentis imbutus, honorifice aliquandiu inter proceres Francorum aulæque optimates habitus fuit. Tandem apud principes borealium partium atque inprimis apud comites, qui limitibus castellisque adversum Danos erant impositi, delatus, quasi dubiæ ac lubricæ fidei suspectari cœpit. Unde & mox conceptæ potius, quam patratæ proditionis nomine, capite pœnas persolvit. Qua eadem DCCCLIII. tempestate Normanni ducentis quinquaginta duabus omnis generis navibus ad Frisiæ littora inopinato appellentes, terram universam populabundi percurrerunt, omnibusque quæ ant agi ferrive poterant direptis, ad naves se denuò receperunt. Proximo autem vere majora ausuri, ad Galliæ maritima conversa classe post Sequanæ ostia ac portus bis iterumque victricibus armis superatos, urbemque Parisiorum sollicitatam Ligeri quoque fluviorum regi navales injecêre compedes. Atque inde in terram progressi mediterranea etiam impetere ac penetrare non destitêre. Nam & Britones Galliaru in societatem ipsis adsciti: Nannetes verò, Turones aliaque vicina oppida vel occupata vel desolata rapinis ac prædæ victoris patuerunt. Ipse Nannetum episcopus, dum rei divinæ operatur, à milite furente una cum opidanorum multitudine obtritus, incensa simul, præter alia, insigni apud Turones æde, quæ sacra Martino habebatur. Nec dissimilis Andegavensium fortuna fuit; cum & ipsi derelictis penatibus suis idoneum propugnatorem non invenirent. Carolus enim Rex, ut ab Æmylio Gallicarum rerum historiographo est traditum, etiamsi ad defensionem seriò se pararet, serius tamen & quod dicitur post Pythia ac depugnato jam prælio adcucurrit. A quibus quantopere dissentiat Albertus Stadensis, illi seculo vicinior scriptor, paucis adjiciam. Nam post alias Galliarum oræ illatas clades, testatur eos DCCCLVIII. circa annum DCCCLVIII Sequanæ fluvio invectos, Parisijs obsidionem fecisse ipsumq; adeò regem Calvum campis & castris exutum eo angustiarum ac necessitatis compulisse, ut bonam regni sui partem obtinendam ipsis colendamque concesserit: Nec illud modo, sed Lotharingiam tunc quoque ab ijsdem vastatam & Frisios deniq; invasos subactosq;. Et hæc insuper in annū ut posui DCCCLVIII. ab eodem relata; cum Regino, Frisingensis, Sigebertus ipsique à Pithæo vulgati Francorum annales quinquennio ante evenisse concorditer unoque ore loquantur. Quæ dum apud exteros geruntur, domi quoque exserere caput Bellona cœpit. Ericus namque, ut diximus, contempta ætate nepotis & cognominis sui Erici Sivardo geniti, postquam sceptrum eidem delatum ad se rapuisset, tanta clade inter eum & Guthormum, fratris sui Haraldi filium, confectum est bellū, ut eorum utroque cum innumeris alijs interempto, regia Danorum stirps atrocissimis exhausta cædibus ad unicum superioris Sivardi filium Ericum redacta fuerit. Occasionem hujusce mali luculentius enarratam referunt Francorum annales, Gothurmo nimirum summis jam viribus hoc agenti, ut idonea instructus manu regnū patrium adversus patrui perfidiā sibi vendicaret, insperato & præter opinionem accidisse ut classis copiæque Danorum Normannorumque, qui jam permultos annos circumquaque cum vicinas tum longius positas

positas regiones fuerant depopulati, domum & suos ad lares regreßionem facerent: Eosq; ex disjunctißimis provincijs, per quas belli & rei suæ augendæ cupidine se diffuderant, ubi in unum veluti clasśico convenissent, de præda, quam ex tot regum regionumq; manubijs ac spolijs conflarant, inter sese dißidentes tumultuari mutuo & ferram, (quod dicitur) reciprocare instituisse: Atque inde à rixarum verborumque prolusionibus ad arma & pugnas devenisse, tandemque post mutuam suorum stragem discesśisse in partes: Farumque alteram Erico, alteram se Guthurmo militari sacramento addixisse: Atque ita prælio commisso, perijsse non tantum Ericum regem una cum adversario suo Guthormo, sed militem quoque universum pene omnesque regiæ ac Palatinæ domus principes, uno excepto juniore Erico, quem sola ætatis immaturitas tam funesto atq; internecino conflictu exemptum reservarat.

ERICUS Barn Rex. A. C.

ERICUS Barn sive Puer REX.

Ericus itaque interemptis omnibus, qui sanguine regio censebantur, solus superstes, eorum infortunio ac clade ad regnum evectus ductaque Guthormi filia initium imperij laudabile habuit. Nam paganismo adhuc imbutus in omnes, quicunque jam modo sub Erico priori, adnitente ut diximus Ansgario, Christi nomen assumpserant, adeò efferum se adeoque iniquum declarabat ut ecclesias circumquaque, expulsis Euangelij præconibus, aut aboleri aut claudi vicißim præciperet. Ansgarius nihilominus divino fretus numine haudquaquam veritus, ex Suetia jam redux, præsentem præsens adire coramque verbis affari. Quod & illi totique regno haud infeliciter cesśit. Nam Ericus, salutaribus ejus moniris aure adhibitâ, non modo errorem omnem & quidquid in animo adhuc ejus ferum supererat, paulatim deposuit, sed expiatis etiam, quæcunque in Christi famulos insolentius commiserat, se pietatis verum alumnum verumque cultorem omnibus in posterum approbavit. Quin & edito in publicum mandato, religionem Christianam per universas regni sui oras ac territoria promulgari singulisque ferio ac severè commendatam haberi voluit, exstructâ ad hæc in Dei sempiterni honorem insigni apud Ripenses ecclesiâ. Sed Ansgarius non tantum Hamburgensis sed & Bremensium episcopus postquam jam annis circiter triginta quatuor borealibus populis verbum vitæ fideliter deprædicasset, regnante adhuc Erico, mortem obijt, relicto successore præillustri ac multæ pietatis viro Remberto diacono. cujus temporibus Sigefridi quoque ejusque fratris Haldani regnantium apud Danos mentionem injici, præter Adamum Bremensem Francorumque aunales, etiam Albertus Stadensis subiudicat, addens eosdem Cæsari Lodovico gladium capulo tenus inauratum aliaque donaria muneri misisse, pacem efflagitantes: atque inde missis ad flumen Eidoram legatis, fœdus utrinque, more gentis, per arma firmasse. Enumerant & ipsi plures ea tempestate reges sive duces potius qui patriâ procul longinquis expeditionibus Anglorum Gallorumque littora infesta habuerunt: quorum præcipui recensentur *Horicus, Ordvigus, Godefredus, Rodulphus* & *Ingnarus*, sive *Agnerus* filij omnes, ut volunt domestici authores, Regis Regneri, quem vulgo *Lothbrogum* appellatum supra diximus. Eidem & *Sigefridum* una cum Haldano jam ante nominato, aliosq; præterea ut *Hobonem* & *Ivarum* attribuunt. Hic Regnerus Haraldi, ut supra patuit, præcipuus adversarius cum modò Sueonibus modò Anglis, alijsque continua moveret bella, videtur ab obitu Haraldi, posthabito Daniæ regno, aut liberis suis (quos ut indicatum plures habuit) in hæreditatem relicto, apud exteros fortunam quæsivisse. De morte ejus quæ adfert Saxo, quod nimirum post varios rerum eventus multaque discrimina carceri apud Hibernos inclusus fame & colubris enectus interierit, ut & ante injecimus, non consentiunt cum Anglorum relatis. Volunt enim illi Regnerum (Lothebricum vocant) patrem Agneri & Hubonis, cum aucupio plurimum delectaretur, hiberno tempore ascensâ naviculâ, dum studio insectandi aquatiles aves circa littus vagatur, subitâ ventorum vi in altū abreptum duasque continuo noctes huc illuc agitatum, tertio tandem die ad Orientalium Anglorum littus pervenisse, & ibi ob scientiam aucupandi ab Edmundo in familiam acceptum, & mox à servo Edmundi domestico accipitrum domitore, qui invidia motus quod se peritiorem aucupij Regnerum animadverteret, per insidias interemptum: Eumq; famulum, cum ei à rege ob commissum facinus venia negaretur, in Daniam aufugisse, ibique Edmundo infensum indicasse Agnero & Huboni de patre admodum anxijs eum Edmundi jussu necatum esse: Agnerum, cognita patris morte, ira & furore accensum, sumptis con-

SIGEFRIDUS & HALDANUS Duces. DCCCLXV.

ERICUS Barn Rex. A. C.

festim armis, cum haud exigua armatorum manu in insulam properasse ad ulciscendam paternam necem: Cumque ad Anglos Orientales pervenisset, Edmundum per exploratores compellari curavisse, pecuniamque atq; alia usui necessaria imperasse: Edmundum verò respondisse deliberaturum se si sacra Christiana amplecti vellet: Quo accepto, haud multo post Edmundi regiam ab Agnero occupatam ipsumque Edmundum multis verberibus exceptum flagellatumque, ac tandem, amputato capite, veluti martyrio coronatum oppetijsse. Saxo verò Grammaticus Ivarum filium ultum parentis necem, idque non in Edmundo Anglo, sed Ella Hiberno, pluribus, sed aliter commemorat. Inter cetera autem hæc habet: Ivarus petitis Angliæ partibus, quum classem suam conferendi cum hoste belli impotentem animadverteret, astum audaciæ præferens, Hellam acumine tentat, spatium arvi quantum equino tergore complecti potuisset, in sequestræ pacis pignus expostulans. Et quidem quod petijt, impetravit. Rex enim parvo preces stare autumans, à tanto hoste exiguum magnæ rei loco expeti gratulatus est, ratus perquam breve tergus, paululum ruris occupaturum. At Ivarus, corio in exiles admodum corrigias sciſsum extracto, habilem exædificandæ urbi agrum implicuit. Igitur Hella prodigalitatis pænitentia succedente, magnitudinem corij sera æstimatione collegit, divisam cuticulam rectius quam incolumem mensus. Quam enim exiguam soli cincturam credidit, amplissima jugera latius occupantem aspexit. Ivarus verò conditæ urbi abunde suffecturos obsidioni commeatus invexit, ab inedia perinde atque ab hoste defensam haberi cupiens. Interea Sivardus ac Biornus cum quadringentarũ navium classe supervenientes, bellum regi manifestâ provocatione significant. Idque statuto tempore exsecuti. Comprehensi ipsius dorsum plaga aquilam figurante affici jubent, sævissimum hostem atrocissimi alitis signo profligare gaudentes. Nec vulnus impressisse contenti, laceratam salivere carnem. Taliter perempto Hellâ, Biornus ac Sivardus regna sua reduces petivere. Ivarus Angliam biennio tenuit. Hactenus Saxo. Sed Dani qui jam aliquoties cum Anglis popularibus suis (de quo in rebus Anglorum supra actum) manus conseruissent, modò arte & insidijs, modo Marte aperto rem agentes tandem cum Ethelredo rege collatis signis conflixere. Ivarus enim ejusdem, ut dictum, Regneri filius, ingenti classe delatus in Humbri ostium hostilem in modum terram circumquaq; depopulatur. Ei occurrens *Ethelredus* suos confestim in aciem eduxit. Dani haud usquam loco cedentes, apparatis similiter ordinibus alacres appropinquant, ac signo utrinque dato concursum est acriter varieq; dimicatum. Perijt eo in prælio Ivarus; Cujus in locum continuo Aguerum & Hubonem fratres, quorum & mo do mentionem fecimus, duces Dani elegerunt. Eorumque animositate & studio exercitus extemplo reparari atque in gradum constitui cœptus fuit. Decimo enim quinto post cladem acceptam die, refecto jam milite, cum Anglis denuo congressi haud dubia spe ita eos fuderunt, fugaruntque ut parum abfuerit quin ille ultimus ipsis dies conserendi cum Anglis signa fuisset. Sed mox dum victor exercitus late omnia divastare aggreditur, insidijs Ethelredi interceptus haud exiguam stragem adijt: quanquam nec Anglis incruenta victoria fuerit, & ipsi præsertim Ethelredo regi, qui vulnere accepto, intolerabili ejus cruciatu brevi post extinctus est. Tumulus ejus hodieque Winburnæ, in virginum quodam monasterio, conspicitur cum hujusmodi inscriptione:

DCCCLXXII.

IN HOC LOCO QUIESCIT CORPUS S. ETHELREDI REGIS WESTSAXONUM MARTYRIS, QUI ANNO DOMINI DCCCLXXII. APRILIS XXIII. PER MANUS DANORUM PAGANORUM OCCUBUIT.

Ethelredus fratrem successorem *Aluredum* habuit. Quem circa hæc ipsa tempora Danorum copiæ, quæ Londini morabantur, dum in vicino venationi vacat, circumcinctum villæ cujusdam parietibus includunt. Ille, re intellecta, perterritus quidem sed occurrendum periculo existimans factus est irruentibus obviam. Verum à multitudine cum circumveniri se intelligeret fugæ cœpit insistere; collectoque quam celerrimè idoneo exercitu iterum se Danis objicit. Qui inde vim majorem pertimescentes de pace per legatos agere instituunt. Pacis conditiones erant, ut res occidentales nullo post id tempore infestas incursionibus suis redderent, ac pacti servandi causa obsides darent. At illi haud multò post religionem & fidem occasioni & commodo suo posthabentes Londino movent, maximisque itineribus Exoniam profecti urbem ipsam vi capiunt. Est autem Exonia urbs Devoniæ comitatus, loco præcelso versus occidentem posita, abluiturq; flumine Exi,

Exi, à quo & nomen habet, distans à mari circiter millia passuum tria. Aluredus intellecto violatum à Dano milite fœdus obsidibus pœna affectis subitò in hostem vadit. Danus nequaquam regem exspectans, sed, relicta Exonia, præpropere Loudinum regressus ad Chipenhaum pagum prope Bristollum castra posuit ibique circumducto vallo se munijt. Qua re cognita, Rex de via paulatim divertens hostemque ad certamen quasi provocaturus juxta eum castra posuit. Dani, quibus satis constare jam poterat aut pugnandum aut oppetendum esse, nihil cunctati ad pugnam se expediunt, dato utrinque classico, ad arma clamatum. Angli sine signo & ordine in aciem tumultuarie irrumpentes tanto impetu prælium inchoarunt ut ipsa audacia terrorem hosti injecerint. Deinde rari in confertos illati, cum paucitas parum esset tuta, respicere alij alios & undique pulsi coire in orbem cœperunt. Quod quantumvis è re eorum esse videbatur, tamen urgentibus undique Danis adeò in arctum compulsi sunt, ut vix movendis armis spatij satis esset: ita tamen in globum coacti cladem haud exiguam Danis intulerunt. In ijs Hubo Agneri frater, de quo diximus, alijque nobiles duces perierunt. Postremo Angli, qui coronâ hostium cincti ad multum diei ex omni parte cædebantur, eruptione facta, se in castra retulère. Fuit eo prælio adeo æquo Marte pugnatum, ut neutra pars cognorit qui victi aut victores evaserint. Postea sauciatis cura adhibita cæsique sepulturæ mandati. Dani imprimis corpus Hubbonis magnâ pompâ humandum curarunt. Locum ubi occubuit *Hubleston* ab historicis Anglicanis vocari author est Asserius Menevensis: Addens vexillo quoque ejus dicto *Raunfan* (ita enim legendum non *Reofan*, ut est in Cambdeno) tum potitos Anglos; idque vexillum corvi insignibus, veluti invicto omine, à Lotbrochi filiabus opere Phrygio artificiose intextum fuisse. Inde cœptum iter pergentes Abyndomiam (qui locus est ad Thamesin Londino circiter milliaria quadraginta distans) pervenère ibique castra locarunt: quo & Angli cum accessissent sua castra prope hostem metati sunt. Aluredus postridie ejus diei quam eodem advenisset, copias suas satis auctas in aciem eduxit; nec Dani extraxerunt pugnam, sed acriter cœptam viriliter tolerarunt; quippe tanto irarum certamine gesta res est, ut neutra à patre emissa sint tela gladijs pugna cœpit & acerrime commissa adeò anceps fuit ut non cum Danis aut notis adversarijs sed cum gente aliqua nova videretur esse dimicatio. Iam cruor ubique exundabat, cum nox præliantes oppressit simulque certamen diremit. Cui parti victoria cesserit, dubium habetur, ita utriuque pari virtute & gloria certatum est. Ad extremum debilitatis utriusque viribus ad pactionem deventum, idque hisce conditionibus: ut nimirum Dani manus ab armis abstinerent, nullum Anglis aut palam aut clam bellum inferrent, neque ex Dania novum in insulam militem advocarent. Sunt qui tradant, ex eo fœdore cunctos in patriam Danos remigrasse: quod tam à vero quam à facto alienum esse indicabant sequentia. Annales Francorum, quos à Pithæo editos habemus, fere eodem hoc tempore anno nimirum præcedente octavum & octingentesimum quinquagesimum, iterum Erici, qui Dorestado fuit præpositus, mentionem injiciunt, quasi is Lotharij auspicijs, ducta in fines Normannorum classe, eam regni Danici partem, quæ inter Eidoram & mare est, ab Erico, quem regem Danorum ijdem annales appellant, una cum socijs obtinuerit. Plures fuisse Erici nomenclatione interque eos præter Haraldi Klag fratrem, & alterum, quem Sivardi regis filium diximus, etiam ille subinde Horicus, sive Ruoricus chronologis dicitur, quem inter Regneri Lothbrochi liberos regio quoque nomine clarum supra recensuimus, virum fortem & qui Britanniæ ac Galliæ oras, vi suis armis sæpenumerò conterruit: Eum proxime secutus Hastingus alijs Haddingus regio similiter sanguine vir, magnumque nomen domi militiæque cum ob animi promptitudinem, tum res præclarè gestas adeptus. Hic à rege *Biorno* costæ ferreæ cognomine, qui inter filios quoque Regneri censetur, exercitus Dux declaratus, post Galliæ borealis oras variè tentatas, instructa cum classe Herculeo freto penetrato, atque orâ illâ Hispaniæ interioris prætervnavigatâ, Rhodanum ascendit. Eodemque vicissim non sine clade incolarum regressus Italiam petijt caput orbis Romam incursione subitaneâ aut territurus aut suam in potestatem redacturus. Sunt qui tradunt in animo habuisse, modò omnia ex animi sententia successissent, Biornum Cæsareo diademate ornatum imperatorem proclamare. Primam omnium Liguriæ claram urbem Lunam cum haberet in conspectu, eam Romam arbitratus inopinatam intravit. Moxque dolo magis quam armis agendum ratus, delegit ex primarijs linguæ peritos qui legatorum quasi vice fungentes urbis præfectos, instituta in hanc fere sententiam oratione compellarent: Reliquimus, viri illustres, Daniam natalę

ERICUS Barn Rex. A. C.

DCCCLVII.

HASTINGUS Danorum Dux.

ERICUS Barn Rex. A. C.

natale nobis ſolum, non culpa aut crimine, ſed ſorte ducta & more gentis cum alendæ multitudini vix terra ſufficeret. Multis maribus tranſmiſſis Franciam primum ingreſſi atque inde armis repulſi erravimus: Tandem varijs circumacti tempeſtatibus haud ſatis notam nobis regionem veſtram attigimus, nihil à vobis niſi amicitiam & lares hoſpitales expectaturi. Facultates & opes commeatui comparando non deſunt. Fas modo ſit à mari adhuc recentes veſtris in oris refici pauliſper ac reſpirare. Senior, quem principis loco colimus, annis gravis & jam viribus feſſus tum & maris tædio fractus, ante abitum vitæque extremum habitum imbui chriſtianis ſacris ſeque baptiſmatis fonte ablui depoſcit. Si quid apud vos pium propitiumque eſt, miſeremini. His dictis reſpondit pontifex; Alienum à ſe & moribus ſuorum eſſe, lavacro ſalutis quempiam prohibere, illud potius agere, ut invitentur atq; allicientur etiam reluctantes ac dubij. Itaq; principi veſtro vobiſque ſi cordi ſit pietas libere, inquit accedite & teſſeram hoſpitalem commerciaq; nobiſcum communia pacifici accipite. Hinc magno apparatu lavacrum juſſu pontificis inſtruitur, accurrentibus ad novum ſpectaculum omnis ſexus atque ordinis hominibus ſimulque admirantibus virum Barbaræ gentis principem ad Sacra Chriſti feſtinantem. Omnibus ritè præparatis prodibat auro oſtroque inſignis Haſtingus innixus baculo ac debilem (ut videbatur) greſſum trahens. Sequebantur ordine longo juvenes aliquot honeſta veſte, ac vultu, ſatellitibus ac militiæ præfectis proximum latus claudentibus. Mox ſolenni ritu ſacris initiatus fidem opidanis fecit ſine fuco & fallacijs rem agi. Itaque ſpeculatus urbis ingreſſum ac mœnia contemplatus ad claſſem reducitur: Proxima luce fama divulgat vita functum principem. Simulatur luctus in caſtris ac toto exercitu. Procedunt pullati proceres, ac locum ſepulturæ ab urbis præſidibus petunt. Eoque impetrato, parantur intra urbē regio more funeràlia confluente ad exequias tota civitate. Poſt hæc, ut erat armatus, feretro imponitur inq; publicū producitur, concomitante pro more gentis exercitu militariter inſtructo. Nec erat qui dolum ſuſpicaretur in luctu, Itaq; procedente in hunc modum funere, antiſtes loci ſolemni indutus habitu rem divinam facere meditabatur: ſed feretro commodum depoſito, exſurgit Haſtingus, ac dato militibus ſigno, proſternuntur ſacra cum prophanis. Ipſe non tantum Epiſcopus, ſed & clerus laiciq; ſine diſcrimine cuncti trucidati. Vaſa ac donaria eccleſiæ & quicquid uſpiam in templis aut ædibus habebatur prætioſum ad naves deferebatur. Ac denique exuſto opido, luctus quem ſimulaverat exercitus, in verum urbis luctum converſus eſt. Haſtingus ejuſmodi ſtratagemate eluſis ac divaſtatis Lunenſibus in Franciam præda onuſtus revertitur. Hic cum rege Francorum (Carolus Calvus is erat) inito fœdere Carnutenſium (hodie *Chartres*) civitatem atque agrum dono accipit; Biornum vero in patriam remittir. Qui dum in itinere eſt, moritur in Friſia. Unde colligere ſit Danos cum in Angliam aut Gallias vel etiam ulterius claſſes mitterent vel ijs ex locis regredi in patriam pararent, apud Friſios præſertim ſtativa in omnem eventum habuiſſe & ibi veluti interjungere ſolitos. Invenio ante hanc in Italiam eorum expeditionem, Biornum præſertim in Scotos moviſſe, ſollicitatum à dictis. Nam ut habent Scotorum annales, Dani tum omnium Germanorum florentiſſimi non tantum à Pictis evocati ſed animos quoque faciente Biorno, cujus uxori Oſbrethus per vim ſtuprum intulerat, cum & domi juventutis multitudine abundarent, facile conſenſerunt, ut in Britanniam claſſe magnâ tranſmitterent. Primum in agrum Fiſanum exſcenderunt. Ibi obvijs omnibus, ob Chriſtiani nominis odium, ſine diſcrimine trucidatis, bifariam diviſo exercitu agros latè vaſtarunt. Adverſus eos Conſtantinus, Scotorum Rex, profectus, primum in eam incidit manum, cui Hubba regis Danorum frater præerat. Hi ſubito Levini amnis incremento prohibiti cum ſuis vires conjungere, facile victi, omneſque cæſi, præter paucos, qui nandi periti flumen tranſiēre, atq; ad Humbrum alterum ducem pervenēre. Ad hos, fluvio jam permeabili, Conſtantinus tanquam ad prædam, non ad prælium ducens eos eſt aſſecutus non procul à Caraliâ opido, caſtris jam permunitis. Dani enim ab adverſæ pugnæ eventu magis in omnia intenti; ſuper modicas & flexuoſas rupes, prope littus, cumulis objacentium paſſim Saxorum aggeſtis, ſpeciem valli objecerunt. Ibi Conſtantinus eos adortus, loci iniquitate Danorum virtutem juvante, multo cum ſuorum ſanguine ſuæ temeritatis pænas luit. Magnâ enim exercitus parte amiſsâ, ipſe captus & in ſpeluncam modicam tractus occiditur. Extant adhuc ejus pugnæ monumenta ſpecus & caſtrorum ambitus non æquis ſpatijs dimenſus, ſed ad rupium flexus circumductus. Rei male geſtæ culpam quidam in Pictos conferunt, qui à Conſtantino in fidem recepti ac in commilitiū adſciti fuerant. Ab eis initium fugæ factum,

factum, magnam exercitus partem unà avertit. Dani spolijs collectis ad naves abierunt. Postridie regis cadaver inventum, ad sepulchra maiorum in insulam Ionæ defertur ibiq; humo mandatum. Anno DCCCLXXIV. Hac etiamnum tempestate rerum in Daniâ potiebatur Ericus iunior, Biorni iam dicti ex fratre nepos. Quo eodem tempore non Belgium tantum, sed imperium pene totum, & maxime qua Oceanum spectabat ingens calamitas invasit. Nam licet post illam funestam, de qua supra dictum, Guthormi & Erici maioris intra regnum acceptam cladem, collapsæ iam genus vires Normannique in totum protriti videri poterant, multo tamen acrius multoq; vehementius exiguo exinde temporis intervallo de integro convalescentes eminuerunt. Quippe toties iam percepta Galliæ ubertate atq; opulentia quodammodo inescati, partem eius Neustriam non iam, ut alienam, [illegible] virtute quasi acquisitam factamque paulatim suæ potestatis, provinciam, belli iure reposcebant. Quocirca novo virorum armorumq; delectu redintegratis classibus tota denique borealium regnorum mole in Gallias rursum terra marique incubuêre: Accedebat quod cruentissimo illo ad Fontoniacum, prælio, in immensum debilitatæ iam essent Francorum [illegible]ues; vigerentq; inter regem Carolum eiusque nepotem Lotharium fatales controversiæ. Tum & aberat Ludovicus Germaniæ rex, posthabitis Normannis aut fœdere pacatis, cum Slavis, Obotritis & Sorabis bello illigatus; convulso ad hæc intestinis procerum factionibus ac diffidijs Regni interiore gubernamine. Atque inde annum circiter, ut habet Stadensis, octingentesimum septuagesimum sextum, ipso Ludovico vitâ functo, & iam aut rupta aut neglecta, quæ inter eum & Normannos facta fuerat, sacramenti fide, omnium primos eis & ultra Albim infesto agmine Saxones invadunt, occiso eorum duce Brunone cum duodecim comitibus & episcopis duobus, Tiadrico & Marquardo. Hi enim collectis a Brunone copijs suas immisisse ad sponte ad reprimendos Christianæ pietatis hostes concurrisse videntur. Alij ex sacro ordine tres cæsos referunt, Mindensem, Verdensem, & Hildeshemium episcopos. Brunoni duci Brunsviga urbs principium & nomen debere putatur, orto e Vitechindi familia, Henrici aucupis patruo. Hinc, perculsa & clade miserabili affecta Frisia ad Batavos & Gelros versi, Vltraiectum incolis pœne vacuum cum oppugnare cœpissent, facili negotio cœperunt captumq; exsciderunt. Radbodus Episcopus cedens cum suis paganorum incursionibus Daventriæ, quam vel a Ludovico [illegible] vel a Carolo Calvo Francorum rege prædecessores eius dono acceperant, sedem episcopalem posuit; ibique anathematis gladio incredulos ultus est. At illi, Hastingi ducis fiducia, lectis reliquis Galliæ littoribus, cum Ligeris ostia ingressi essent, Nannetum, Andium, Turonum Pictonumq; agros diripuerunt: Inde in Aquitanos procinctum vertentes Ramulphum, Aquitaniæ ducem, & Robertum Andium principem, Caroli regis comitem, e Saxonum prosapia ortum, Vindechindi nimirum Magni progeniem occurrere ausos cum omni exercitu ad internecionem deleverunt. Nec defuit quibusdam animus Italiam demum tentandi, classe per Rhodanum in mare Ligusticum diducta. Alij (quos inter Orduigum, Regneri filium sunt qui memorant) per Rhenum subeuntes, direpta primum atq; incenso Batavo duro, Coloniam Agrippinam ac Treviros simili ruinæ involucrunt; Aquisgrani palatio, quod exstructum a Carolo Magno magnificentissimum ea tempestate habebatur, equis stabulandis adaptato. Nec prius finem fecerunt quam ingens tributum quod viritim per regni oras collectum fuit, a Carolo Calvo rege extorsissent. Quo deliniti ad tempus, sed mox è Belgio in Galliam interiorem reversi, cum Audes in potestatem iterum redegissent, eum sibi locum perpetuò domicilio eligendum iudicarunt. Sed a Calvo rege Francisq; continuo obsessi, deficiente commeatu, sese tandem coacti sunt dedere, collato in fiscum Caroli redemptionis ingenti pretio. Hoc circiter tempore, quod notant annales Fuldensium, etiam Rudolphus Normannus Regnero similiter rege prognatus, direptis exhaustisq; varijs Galliarum partibus præda dives cum popularium exercitu, ac classe valida in Frisiam appulit, indictòq; ac negato tributo ad diripiendam vastandamque regionem se vertit. Sed Frisij, Normanno quodam, qui Christum professus fuerat, ductore secundum Deum freti, ad arma quantocius conversi, grassantibus se obiecère; ac prælio commisso cæsisq; eorum aliquot, tum & duce ipso Rudolpho perempto, reliqui reditu ad naves exclusi & commeatu prohibiti ad deditionem adacti sunt. Deditos non spolijs modo nudavère sed ingenti quoq; pecuniæ vi è navibus reportata multarant: Et tandem suasore eodem Normanno obstricti promisso per iusiurandum facto se iu Frisiam haud unquam redituros, dimissi sunt. Quod priusquam impetrare a Frisijs idem Normannus potuit, huiusmodi apud manipulares suos usus suasoria memoratur; Commilitones

ERICUS Barn Rex. A. C.

DCCCLXXVI.

ERICUS Barn Rex. *A. C.*

litones optimi, sufficiat nobis feliciter ac pene supra votum ex parte nostra a paucis adversus tam numerosam gentilium multitudinem esse pugnatum, ac Christianos paganis prævaluisse. Quod quidem ipsum Dei benignitati potius, quam vel armorum vel animorum nostrorum robori tribuendum, quisquis vel turpiter ignorat, vel maligne dissimulat, eum verò ego indignum censeo, qui unquam posthac victoriæ litet. Sed & illud insuper vos non latet nostrum plerosque vulneribus graviter saucios, omnes vero prælliando opido defessos esse; adversarium verò, quem obsessum tenemus, redactum ad desperationis quodammodo metam. Quod ideo moneo, uti animadvertatis, neve temeraria potius consilia ex casu, quam cauta cum ratione conducere rebus nostris existimetis. Nam si (ut fieri plerumque solet) clausis ex desperatione gliscat audacia, & quibus spei nihil est, arma formido ministret, quam tum erit dubia aut si indubitata, quanto cum nostro sociorumque nostrorum sanguine constabit victoria? Nonne ergo satius humanarum rerum memores atque incertos præliorum eventus reputando, ab obsessis fidei obsides accipere? Mihi sane ita videatur. Atq; interim aliquot ex ipsis ultro citroque ad classem commeare permittemus, donec captivum æs omne, quod intra navium suarum foros tenent, nobis & in manus nostras transcriptum resignaverint, prius tamen, ritè præstito sacramento, ne posthac in regnum Ludovici regis cum classe hostiliter armata reversionem unquam instituant. Et Frisij tum quidem consilium sui ducis secuti. At Dani sive ijdem, rupta promissi fide, sive alij, eorundem conterranei in occiduam Frisiam impressione post modum facta, ab incolis iterum superati spolijs variarum regionum direptione congestis victores locupletarunt. Sed hæ velitares ac tumultuariæ incursiones veræque pugnæ quasi prælludia tum fuerint. Nam postea iultis armis & classibus in Franciam effusi, quicquid Sequanam Rhenumque fluvios interiacet, opida, castella, fana, agros, ferro flammaque perdum

DCCCLXXVII. *Neomagum.*

dedêre. Certa eorundem manus, occupato per insidias Neomago, incendijs ac direptionibus cuncta comuniscuit. Tunc & Ivonem episcopum ex urbe abductum necatum denique tum annales loquuntur. Inde in Frisios vicinos versis armis cæde & flammis omnia vastata sunt. Opposuit se quidem, qui patri successit Ludovicus, sed labus prælijs haud magnum victoriæ pretium referens. Iuxta Schaldum tamen converso in eos exercitu in eoq; certamine quinque amplius millia prostrata memorantur. Sed eam victoriam quam luctuosam patri Ludovico reddiderit Hugo filius in prælio desideratus ex Reginone, qui pluribus narrat, potest intelligi. Ceteri, qui in Frisios, Amaso superato, sese effuderant, prope Nordam castra posuerunt. Hanc Norwidam sive Nordwigam in proximus oceani locis sitam Alberti Stadensis Chronicon appellat eique eversiendæ totos imminuisse adjicit quamvis alij & præsertim Hollandici annales recentiores ad pagum mari vicinum non procul Leydâ collocatum, quem Nordvicum indigenæ vocant, potius referendum sed perperam existiment. Agebat verò tunc temporis Nordæ Rembertus, quem supra nominavimus Ansgarij successor, vir illustri ob pietatem fama, qui istuc se contulerat ut populum suæ curæ commissum (erat enim Hamburgensium non tantum sed & Bremensium antistes) tam difficili tempore præsens consilio iuvaret, atque ad constantiam ac pietatem erga Deum hortaretur. Confluxerat eodem ingens Christianorum multitudo, qui imbellibus sexu & ætate sepositis semet paratos declarabant pro patriâ & religione fortiter pugnando aut vincere aut morti occumbere. De quibus cum accepissent Normanni, ad eos obterendos quasi de victoria certi contendunt. Tum episcopus ad concionem vocatos paucis sed serio admonuit, ut quæ verbis ante magnifici jactaverant, rebus atque opere comprobarent, se divino freti auxilio viros præstarent, præsertim cum ad effugium nec locus nec tempus prope reliqua essent: tum & meminissent suscipi certamen, non tantū pro aris & focis, proque uxoribus, parentibus ac liberis, sed religione quoque & libertate) ac postremo cogitarent sicuti morte quæ pro hisce oppetitur, nihil beatius, ita victoria pro ijsdem parta haud quicquam existere gloriosius, Hinc ad Dei opem implorandam singulos cohortatus precibusque communibus fusis bono omine in prælium eos misit. Normanni non tam ad pugnam, quam ad certissimam victoriam venientes in proximo iam aderant atque impetu facto in aciem hostilem primi irruebant. Frisij ex adverso monitorum Remberti memores magno ausu patentibus in campis eos exceperunt. Exortumque ingens certamen, Normannis indignantibus post tot facinora editasque strages perpetuum felicium, armorum suorum cursum à rustica plebe temere collecta inhiberi; Frisijs interim pro aris & focis summa vi devotisque animis in paganos euntibus. Et tandem facta ingenti suorum cæde, quod multa præter expectationem obvenissent, cedere loco

Normanni

Normanni cœperunt sibique, qua poterant, fuga consulere. *Bavo* Corbi[illegible] ejusdem fere seculi scriptor, prodit ad x millia &cccc. in acie aut prima fuga ferro perijsse; plurimos etiam in vadorum ac fluminum transitu circumventos occubuisse. Hac adoreâ læti Frisij solemnes per omnia delubra Deo gratias agi ac supplicationes per singula territoria institui curarunt, verum ea felicitas haud in longum illis fuit. Nam Godefridus & Sigefridus, intellecta suorum clade, magno studio magnisque animis in ultionem éxsurrexêre, nec Frisiam modo sed universas Francorum provincias nomenque Christianum vindictę destinabant. Itaque majore quam unquam anteà exercitu coacto & in naves imposito e Dania alacres solverunt, maximo ubique adventus sui fama excitato terrore, Galliamq; agmine tripartito per Rhenum, Mosam, ac Schaldim subeuntes, classe sua infestam habuerunt. In Angliam quoque missus ex Haldani socijs unus, qui dum ibi præliando occumbit, in locum ejus Gundredum substituerunt. Atque ex illo tempore, expugnata per eundem Gundredum Northumbriâ, & Angliam & Frisiam sub Danorum constitisse imperio, præter Albertum Stadensem etiam Adamus Bremensis testatum facit. Convenêre exinde novæ præterea ex Gallijs sociorum copiæ, quæ præter alia municipia ac loca, etiam Bajorzumam (ubi partem Frisiorum maximam habitasse annales Francorum loquuntur) incendio concremarunt: Atque istinc digressi intrato Vahali amne, Noviomago naves applicuêre, castrisque inibi positis, nec non vallo & propugnaculis firmissimis urbe iam antea probè communita hiemandi sibi locum in ipso regis palatio delegerunt. Rex Lodovicus, his acceptis, exercitû eodem preproperè convertit arcemq; obsidione circumcinxit. Consumpti ibi dies aliquot velitationibus utrinque ac levibus initis prælijs, sed parum promotum, cum ob hiemis vehementiam tum quod ipsum palatium immensæ molis ac operis satis firmi, tutissimum obsessis præberet munimentum. Captus est tamen, inter illa oppugnationum præludia, a partibus Normannorum Eberhardus Saxo, filius Meginhardi comitis, quem postea mater eius Enessa magno pretio redemptum incolumem recepit. Lodovicus denique animadvertens obsidionem hiberno præsertim tempore esse difficilem parumque armis profici; pollicitis Normannorum, qui se regni ipsius finibus decessuros spem iniecerant, inductus est tandem ut obsidionem missam faceret. Eoque cum copijs omnibus digresso Normanni dum vasa conclamant, palatium incendio corrumpunt, ac navibus insuper regijs igne iniecto, per Rheni fluminis ostia, unde advenerant, recedunt. Haud levem eodem tempore exercitus ipsorum, circa Carbonariam silvam cum regis nepote Ludovico confligens, cladem incurrerat; amissis ex equitatu millenis aliquot. Quam ut repararent militum suorum iacturam instauratæ sunt de novo copiæ; & supra quam cuiquam credibile, celerrimè auctis manipulis etiam equitibus supplementum additum; idque Godefredi maxime ac Sigefridi regum, de quibus modò dictum, auspicijs ductuque. Consederant hi in loco, qui dicitur *Haslou*, iuxta Mosam flumen & primò quidem impetu finitima loca, quantum poterāt depopulati, Leodium, Traiectum ac Tungros (ad Mosam hæc omnia sita) ferro ac flammis exscindunt. Secunda deinde excursione per Ripuariorum agros diffusi præcipua in ijs cœnobia ut Prumiam, Indam Malmundam, aliaque loca in favillas convertunt. Nec præteritum Aquense palatium, in cuius sacellum equi ad stabulandum introducti. Præterea Colonia Agrippina, Bonna, civitates ad Rhenum locatæ, cum circumiectis castellis Tulpiaco ac Novesio igne immisso similique calamitate defœdatæ. Sigebertus ad annum octingentesimum octuagesimum secundum eandem hanc temporum noctem notans, ita de re tota verba facit: Normanni adiunctis sibi Danis Franciam & Lotharingiam pervagantes Ambianum, Atrebates, Corbeiam, Cameracum, Tervennam, fines Morinorum, Menapiorum, Brachatensium omnemque circa Schaldim fluvium terram, monasteria Sanctorum Valarici & Richarij ferro & igne devastant. Inde Vahalim fluvium ingressi totam Bataviam, Palatium etiam Neomagi incendunt. Eodem anno Godefridus & Sigefridus reges Normannorum cum inæstimabili multitudine iuxta Mosam in loco Haslou consedentes Leodium, Traiectum, Tungros, Coloniam Agrippinam, Bonnam cum adiacentibus castellis comburunt. Aquis in palatio equos stabulantes opidum & palatium incendunt: præterea monasterium Stabulaus, Malmundarium, Indam, Prumiam. Hucusque Sigebertus. Et adde post Cameracum, de quo dicit, una cum cœnobio D. Gangerici ab ijs exustum, Flandriæ Comitem Baldevinum primùm emunivisse tam adversus eosdem Brugis castellum, quod hodieque Burgum ibi vocatur. Interea Lodovicus Rex, quia ipse Francofurti ad Mænum graviter decumbens occurrere hostibus non poterat, exercitum suum adversus eos destinavit. Quo eodem

E R I C [illegible]
Barn R[illegible]
A. C.

DCCCLXXXI.

DCCCLXXXII.

K

LUDOVICUS IMP.

ERICUS Barn Rex. A. C. eodem tempore ad diem xv. Cal. Feb. sub primam noctis horam insolitum sidus apparuit, Cometem vulgo vocant; cujus haudquaquam temerarius tum ignis fulsit. Nam infausta illa ac tristia, quæ brevi sunt subsecuta non vane præmonstrasse videtur. Ludovicus enim, invalescente morbo, xiii Calend. Decemb. diem ultimum claudens immane

Cometa. quantum regno suo mœroris, insperatæ vero lætitiæ ac securitatis, præter alios, Normannis attulerit: Et maxime cum jam ipsi, inter cætera, exercitum paulo ante ejus mortem, ut indicatum, adversus se destinatum re infecta defluxisse certis authoribus intelligerent. Cujus vestigia, relictis suis castris, presse secuti, cætera, quæ prius demiserant, per incendia ac rapinas adusque Confluentis castellum, ubi Mosella Rhenum ingreditur, populando devastant. Præteritum ipsis Maguntiacum, quod id restauratum tunc habebatur, ductâ fossâ, quæ mœnia exterius circumquaque tuta præstabat. At Treviros nobilissimam Galliarum civitatem ipso Paschatis die inopinato ingressi habitatoribus urbis partim expulsis partim occisis, totam exusserunt. Metantibus inde castra Mediomatricum versus Walo episcopus, assumpto in commilitium Bertolpho antistite, & Comite Andalhardo, ultro illis obviam in pugnam processit. Inito prælio superiores decessêre Normanni, episcopo inter primos perempto, ac reliquis, quibus id oportuuum fuit, fuga sibi consulentibus. Unde immensis jam ecclesiarum ac urbium spolijs manubijsque locupletati, itinere, quod instituerant, omisso, ad munitiones castrorum prope Mosæ flumen in locum, quem & modo nominavimus, *Haslou* dictum; sive ut alij scribunt *Aschlolam*, à Rheno miliaribus xiv distantem, quanta poterant celeritate sese receperunt. Tum frequentes ad Carolum, cui Crasso cogno-

DCCCLXXXIII. men erat, totius pene Christiani orbis nomine ex omnibus undiquaque imperij partibus missæ in Italiam legationes, eum identidem præn santes orantesque ut regni fraternâ morte ad se hæreditario jure devoluti gubernacula susciperet: simul fessis rebus ac periclitanti imperio difficillimis ejus temporibus haud deesset. Quibus acceptis, confestim relictâ Italiâ in Franciam perrexit, indictis ex tempore Vormatiæ Vangionum, imperij generalibus comitijs. Atque inde regio verêque imperiali exercitu ex universis undique regni sui ditionibus ac populis Francis, Alemannis, Longobardis, Boijs, Saxonibus, Frisijs, in unum collecto recta ad Normannorum castra contendit: Ita tamen divisis prius copijs, ut Bojarij cum principe suo Arnulpho, Franci, Duce Henrico, valida cum manu regem exercitumque præcederent, si fortè incautos & extra munitiones evagantes nonnullos ex inopinato oppressos suam in potestatem redigere potuissent. Quod & successu haud caruisset nisi ex Francis aliqui muneribus corrupti proditione rem aperuissent. Comprehensis nihilominus atque interemptis ex magno numero perpaucis ad regem regressi sunt. Illis redeuntibus mutato consilio Carolus cum omni exercitu ad fines ac castra Normannorum, quibus se præsertim Godefridus & Sigefridus reges una cum principibus Vorinone & Halso continebant, occupanda properavit. Sed illi, obsidionis in longum sustinendæ securi, Caroli conatus flocci faciebant utpote commeatu antea proviso luculenter instructi. Iamque ultra duodecimum diem trahebatur obsidio cum stupendum quiddam tam obsessis quam obsessoribus cælitus objectum. Nam xii Cal. Aug. statim à meridie densissima desubitò oborta caligo castra utrimq; in totũ cooperuit omniaq; fulgure ac tonitru horrendo concussit. Quibus insolitus præterea grandinum globus accedens non minus miraculo quã pavori propius inspectantibus fuit. Erat enim ea singularum ratio ut superficiem non aliarum grandinum more planam & æqualem sed verò angulosam & corniculatã præferentes vix pollice & digito medio comprehendi magnitudo earũ potuerit. Hoc veluti prodigio talem in modum aliquandiu deseviente, etiam equi refractis habenis consternati, partim extra castra, partim in ipsis castris repagula omnia disjiciebant; adeò ut rei novitas ac religio quædam ipsos quoque militares animos perculsos habuerit. Quæ & eo formidabiliora sunt visa, quod vi ventorum magna murorum pars, apud Normannos disjecta, ruinam tam vasto hiatu dederit, ut equitum turma per eum servatis ordinibus intra muros recipi potuisset, nisi lorica exterior, quâ erat circumquaque munitum oppidum (Asloha nimirum de quo supra. Crantzius cap. 10. lib. 2. Norveg. appellat *Hasban*. videturque esse *Hasbanum* de quo consulendus Divæus lib. 1. cap. 10. Rerum Brabant,) obstaculo fuisset. Verum nihil æquè utrosque fatigabat, quam adultæ æstatis fervor, quem etiam ultra solitum flagrans canicula accenderat; tum promiscui hominum equorumque ferro acervatim occumbentium pedores ac cadavera, quibus non soli modo; sed & cœli pestilentis tabum utrimque

ERICUS Barn Rex. 4. C.

utrimque exortum varijs ægritudinum malis ac mortibus denique occasionem præbuit. Carolus igitur aut deferendum hostem aut paciscendum cum eo animadvertens, alterum hoc elegit. Itaque datis à sua parte obsidibus pactum inijt, idque hisce conditionibus: uti nimirum Godefredus Danorum princeps, cujus validiores erant copiæ, ad Carolum, qui diei itinere castris aberat, progrederetur, Christo nomen daturus ea lege, ut ipse mox imperatori affinis Giselam, quam alij Ægidiam vocant, Lotharij imperatoris ex Lothario filio, Italiæ rege, neptem uxorem duceret; ac Frisiam provinciam, sive quod juris aliquam speciem majorum suorum aspectu in eâ habere videretur; sive quod armis occupatam teneret, in dotem servaret, una cum opidis ac municipijs omnibusque dignitatibus cujusmodi eas antea Roricus sive, ut alij & quidem rectius scribunt Ericus, Daniæ postmodum Rex, Lodovici Pij beneficio ibidem usurpaverat. Atque ita à Caroli provincijs, tum ipse tum socij recederent nec unquam (dum quidem in vivis esset imperator) aut noxam aut detrimentum ijsdem inferre animum inducerent. His peractis ac jurejurando utrimque firmatis, ipse imperator Godefridum sacris fidei ac religionis initiatum è fonte baptisterij more Christianorum suscepit biduumque festis epulis mutuisq; gratulationibus insumptum. Ac mox regressis è Normannorum propugnaculis, quos Carolus miserat, obsidibus, Godefredus vicissim ad suos ut rediret non sine solemni omniumque benigno applausu, postquam ab AUGUSTO bis mille octuaginta auri argentique libras dono accepisset, honorifice est dimissus. Sigefrido etiam ac Vormoni alijsque Normannorum proceribus similiter muneribus gratificatum, indultis auri argentiq; donarijs, quæ de S. Stephani Metensis aliorumque divorum thesauris sublata imperator acceperat. Quæ omnia tam prolixe ac liberaliter à Carolo præstita, ipsi ac consobrino ejus Carolomanno eorumque regionibus nec non vicinis omnibus populis præcipuè incommodo nedum exitio postmodum fuêre. Nam Frisiam dum belli sedem Normanni tenent, in eâ veluti specula, excubantes & ad omnes undiquaq; occasiones parati omnium cervicibus imminebant. Prima tum arma Sigefridus movit; qui cum quadragenis, ut habet Aimonius, Normannorum millibus Lutetiam Parrhisiorum circumvallare ausus, sed rejectus; annitente, qui opido impositus erat, Gollivo alijsque Francorum principibus, ad Sonam castra locavit. Hic aliquoties vario cum ijs eventu confligens Carolomannus tandem victoribus manus dedit, eoque postremò angustiarum redactus, ut necessum habuerit duodecim millibus talentis annorum duodecim inducias ab illis mercari: Quæ & ipsæ ad breve admodum servatæ. Nam Carolomanno sub annum octingentesimum octuagesimum quintum fatis functo, causantes cum rege, non cum indigenis inducias pactas, denuo in terras Francorum irruptionem faciunt. Nec ante quies concessa, quam à successore Carolomanni ad animos victoris populi placandos summæ priori tantundem adjiceretur. His exterriti Galliarum proceres, festinatâ ad Crassum imperatorem legatione, quo adversus paganos (ut tunc vocabant) esse tuti possent, se suaque in fidem ac potestatem ejus ultro detulêre. Qui accepto à Francis sacramento, Normannos continuo ut vim hostilem suo à regno abstinerent seriò commoneri fecit, sibi alioqui constitutum subditorum causam suscipere, & eorum injurias putare suas. Sed illi imperatoris edicta parum reveriti omissâ Franciâ, in Lotharingos usque penetrarunt. Est in eorum confinio locus, annalibus Fuldensium Lovonnium, sive ut nunc scribimus Lovanium dictus. Hic positis castris, modò in Francos modò in Germanos excursiones instituere æque ipsis promptum atque obvium habebatur. Sed imperator cum valido exercitu tandem accurrens multis frustra tentatis, sub extremum ad Mosam flumen præcipuam eorum multitudinem loco idoneo deprehensam castris suis ita circumdedit, ut deditionem facere è re sua existimaverint: quanquam alij, ijque potiores, tradant nec istam militiam Crasso satis ex sententia cessisse, ideòque fœdere instaurato incolumes dimisisse; ac duces insuper muneribus maximis prosecutum. Accidit hoc biennio non integro post pacem cum ijsdem in castris juxtæ Ascloam sancitam. Quo propemodum eodem temporis tractu Normannorum aliqui circa Kinhemum. (Ubi, ut videtur, Rhenus medio ore modicum nomine suo custodivit alveum, ut verba habent Plinij) in Frisiam è Dania cum classe appellunt & connivente Godefredo (cui ut ante memoratum in dotem Frisia cesserat) Rhenum ascendunt suamque in potestatem redacto Duysburgo, propugnaculum in proximo extruunt per totum ibi brumæ tempus una cum copijs, in hibernis acturi. In Reginone ad annum DCCCLXXXIV. locus mendose legitur: *Eodem anno Normanni, qui in Chinheim & Danemorcam venerant adsentiente Godefredo Rhenum navi-*

DCCCLXXXV.

ERICUS Barn Rex. A. C. *navigio ascendunt;* cum legendum non, & *Danemarcam,* sed, *ex Danemarcâ* vel *è Danemarcâ.* Hoc porro intellecto Henricus Dux castris ex adverso locatis eos à cæde ac prædis agendis intra nimirum septa coercitos continuit, donec redeunte demum vere atque exustis aut dirutis munitionibus in partem Frisiæ maritimam, unde venerant, à rege, ut videtur, Godefredo ipsis concessam remigrarent. Anno deinde, qui secutus octingentesimus octuagesimus sextus, maximi motus, ne dicam internecinum quiddam,

DCCCLXXXVI. Crasso parabatur, nisi detectâ machinatione in tempore fuisset occursum. Erat Lotharij regis, e pellice Waldrada, natus filius Hugo, Giselæ (*Gilæ est in Sigeberto*) Godefredo regi denuptæ frater Germanus. Hic Lotharingiæ regnum affectans ac repente invadens, eum id, ut jure sibi debitum, retinere bonis artibus desperaret, clam directâ in Frisiam legatione Godefredo sororio suo persuadere instititit, ut primo quoque tempore validis e Dania & aliunde accitis copijs, sibi ad regni paterni defensionem adesset. Quo autem pondus dictis accederet, Lotharingiæ simul partem ei in dotem pollicetur. Godefredus his alijsque persuasionibus inductus, adminiculante Hugone, varia comminisci incipit, quo se religione sacramenti Carolo Augusto præstiti eximeret. Inter cætera, Gerolphum & Gardolphum Frisiorum Comites ad Cæsarem certis cum mandatis ablegat, exposcitque inter alia, quo limiti ab imperatore sibi concredito promptius atque alacrius tutando præesset, cum Frisiæ ager vinum non ferret, concedi sibi imperialia aliquot & vini feracia interioris Germaniç oppida Andernacum, Confluentes, Sulicham; tum ut militi suo e publico imperij fisco stipendia numerarentur; sperans nimirum hoc pacto suos, acceptis ab imperatore stipendijs, auctoratos in imperij penetralibus hæsuros, aut speciosam rebellandi causam, si negaret imperator, hanc ipsâ esse habituros. Sed Crassus quid agitaretur intelligens, recte atq; ordine factûrum se credidit si pari arte periculum à se in auctores transferret. Habito itaq; cû Henrico Brabantiæ duce, viro cato ac rerum peritissimo, secretiore consilio illud præcipue agendum duxit, ut ipsi videlicet doli machinatores suis potius artibus quam aperto Marte percellerentur. Nec latebat Crassum in eam, quam tenebat Godefredus provinciam, ob loca paludosa & aquarum in diversa tendentium varios decursus difficilem cohortibus ac turmis militaribus ingressum esse. Itaq; legatos præpropere ad Godefredum remittit mandatq;, ut regi suo referant curæ sibi fore quæ nomine ipsius postularant, eâq; super re brevi ad ipsum ablegaturû viros certos cum amplissimis mandatis, quæ cum ibi tū regi inprimis conductura judicaret, Rogare interim & pro imperij Romani jure mandare uti in officio ac fide, quâ inviolatam hactenus custodivisset, constanter porrò perseveraret. Crassus inde acceleratis cœptis, ad Godefredum, præter ducem Henricum, Willibertum insuper Coloniensem Episcopum ablegandum curat. Quorum Coloniensis suos monet, ut maturatis per Saxoniam itineribus, non agminatim sed sparsim, loco & die, quo edixerat, in occursum sibi venirent. Atque ita compositis rebus, dux & episcopus paucissimis comitati, quo id, quod agebatur, occultius foret, in Bataviam proficiscuntur. Godefridus cognito eorum adventu bonæ spei plenus rectâ ijs obviam procedit ad locum qui dicitur, ut verba habent Reginonis, *Herispich* circa initium agri Batavici; ubi Rheni ac Vahalis fluenta uno se alveo resolvunt, longiusque mox in diversa bifariam dispertito cursu labentes Bataviam gurgitibus suis hinc inde circumcingunt. Ibi indicto mox conventu ac multis utrimque consumptis sermonibus, dies per altercationes ad occasum usque de industria extracta est. Et tandem soluto colloquio, Imperatoris legati insulâ excedunt hospitiaque sua, quæ erant in continente, repetunt, eodem scilicet die sequenti ad constitutum reversuri. Quod priusquam fieret episcopum ante adhortatur Henricus ut postera luce Giselam Godefredi conjugem extra insulæ terminos evocatam ad pacis studium suis verbis animaret, dum ipse apud Godefredum causam Eberhardi comitis (qui se indignè tractatum ac rerum suarum possessione interversum querebatur) in controversiam ac disceptationem vocaret. Simul eidem Eberhardo auctor est, ut in rem præsentem veniens coram de injuriâ sibi illatâ voce altiore cum Rege expostularet. Idque ubi fieret, Godefredus animo elatior nec talia audiendi solens Comitem non sine stomacho vicissim affatur. Ille contra iræ quam deprecationi propior, & manu potius quàm linguâ offensas vindicare paratus gladio repente evaginato summis viribus adnisus caput Regis ingenti plagâ consauciat. Unde mox è solio suo in humum provolutus ac resupinatus, priusquam erigi de terra ac sustolli posset, repetitis identidem ictibus, ab Henrici porrò satellitio nefarie confossus moritur. Trucidati & reliqui, quos secû in insulâ Rex abduxerat. Eû Saxo Gram-

Grammaticus nō *Godefridum* sed *Fridlevum* appellat; Atq; matre Lathgertâ, patre verò quod & ante notatum, Regnero Lothbrogo procreatum; primisque militiæ stipendijs Norvegiæ atque Orcadum insulis à patre præfectum, omissis aut ignoratis quæ à nobis jam, certis auctoribus tradita, prolixe sunt memorata. Porro Hugo, qui consiliorum præcipuus incentor fuerat, postquam ab eodem Henrico blandis pollicitationibus ad villam Gindulphi esset deductus inque vincula coniectus jussu imperatoris luminibus orbatus est; ac cæteri ejusdem factionis affines ac conscij pro meritis quique aut pœna aut ignominiæ nota affecti. Et Hugo insuper post hæc omnia in cœnobium S. Galli missus atque illinc porrò in patriam revocatus, novissimè temporibus Sundobolchi regis in secretum Prumiensis monasterij sepositus ac manu Reginonis, ut ipsemet de se atque illo Regino fatetur, attonsus non ita multos post annos inibi obijt ac sepultus est. Normanni haud leviter his offensi atque irritati duce Sigifrido Godefridi, ut ante memoratum, commilitone ac socio circa Lovanium castra posuerunt. Ubi cum aliquandiu consedissent nec armis Crassi dimoveri loco possent, instructis copijs, quas ultra triginta armatorum millia fuisse chronologi referunt, Lutetiam Parisiorum perrexerunt, eamque obsessam oppugnationibus premere ac fatigare agressi sunt. Imperator ad urbem obsidione liberandam. expedito cum exercitu ducem suum Henricum Godefredi interfectorem subsidio mittit. Qui in ipso aditu præparatis ad hoc Normannorum insidijs circumventus (dum nimirum astu militari fossæ levi stipula & terrâ intectæ Henricum nescium præcipitant) occisi Regis manibus suo sanguine parentavit. Nec imperator cum novis exinde copijs excedens aut solvere obsidium aut rebus afflictis quidquam adferre momenti valuit: potius rursus parte sui regni eum adversario decidere, quam dubiam pugnæ aleam expectare: Proinde & Parisienses ad arbitrium Sigefridi ingenti auri pondere direptionem hostilem redimere; Et Crassus ut a reliqua Gallia ejusque depopulatione abstinerentur, concessione Neustriæ victorem placare pacareque coactus fuit. Unde ex eo tempore pars illa Franciæ, quæ ab Epta flumine ad Britones oceano Gallico terminatur, incoli à Normannis cœpta, paulatim in Normannorum nomen ac ditionem concessit. Ditionis hujus caput seu metropolis habebatur Rothomagum. Carolus deinde Crassus cum tantę rerum moli nec mente nec corpore sufficere satis videretur, communi optimatum sententia imperio abdicatus est, anno octingentesimo octuagesimo septimo. Successor ei & DCCCLXXXVII. veluti curator datus Carolomanni filius Arnulphus, novo prorsus exemplo nepos patruo. In Crasso autem summam felicitatem cum summâ infelicitate conjunctam animadvertere est operæ pretium. Nam & monarcha augustissimus & Dominus regnorum avitorum omnium supra mortales omnes eminuit; Et mox vicissim ab eodem deturbatus fastigio abjectusque pene infra cunctos jacuit: ut videatur in eo præcipuè extremas experiri vires, fataque Carolinæ domus complere fortuna voluisse. Extatque in æde monasterij; quod est in insulâ Rheni prope Constantiam Richenau dicta, ubi & diem supremū clausit, ejus epicedium: Quod ego ante annos complures cum ea iter facerem, præsens inspexi ac descripsi, dignum non modò ob antiquitatis reverentiam, sed ob rerum quoque, quas continet memoriam, quod ibi non solum spectetur. Est autem ejusmodi:

Ericus Barn Rex. A. C.

CAROLUS CRASSUS REX SUEVIAE PRONEPOS CAROLI MAGNI ITALIAM POTENTER INTRAVIT EAMQUE DEVICIT IMPERIUMQUE ROMANUM UBI CAESAR CORONATUS OBTINUIT AC MORTUO FRATRE LUDOVICO UNIVERSAM GERMANIAM ET GALLIAM IURE HEREDITARIO ACQUISIVIT DEMUM ANIMO MENTE ET CORPORE DEFICIENS AB IMPERIO SANE MAGNO CUM FORTUNAE LUDIBRIO DEIECTUS À SUIS OMNIBUS POSTPOSITUS HUMILI HOC IN LOCO SEPULTUS IACET. OBIIT ANNO DCCCLXXXVIII. IDIB. IAN. DCCCLXXXVIII.

Hoc etiam anno 888 obijsse Regino tradit: At Sigebertus ad annum 890 videtur referre. Mausoleo, sub quo conditur, hæc præterea incisa in eadem Richenavensi æde leguntur:

Pannones & Cimbros diverso Marte subegit
Carolus, à Crasso corpore nomen habens:
Sed bene quas juvenis regni tractarat habenas,
His iterum senior dispoliatus obit,

ARNULPHUS IMP.

ERICUS Barn Rex. A. C.

Mortuo Crasso, & jam imperium auspicante Arnulpho, nusquam tamen interquiescebant Normanni, sed in omnes ubiq; occasiones arrecti intentiq; Parrhisiorũ urbe leviter tentata omnem belli apparatum in Burgundos convertêre: positisque ad Senonum civitatem castris, totos sex menses in obsidione perseverarunt. Verum obsessi cum strenuè rem gererent, receptui canere consultius ipsis visum. Atque ita demissis non sine clade Senonibus Parisios denuo oppugnatum ivêre: Sed repulsi, & ad Oxonam flumen, duce Othone (qui comes Parrhisiorum tum Galliam regis imperio pro Carolo simplice administrabat) prælio superati; atque inde per Sequanam cum classe Matronam fluvium ingressi Trecarum civitati flammas injecerunt, cæteris circumquaque Verdensi Tullensique opidis tenus, populando direptis. Quæ cum successissent haud infeliciter, motis à Matronâ, ubi naves erant, castris, rursus ad expugnandam Lutetiam se accingunt, septimum jam annum, repetitis vicibus, in expugnatione illius occupati. Sed & isto quoque tempore post varios insultus postque multa utrinque commissa prælia desperantes urbis deditionem, rem memorandam aggressi sunt. Classem enim, quæ in Matrona stabat, magno cum molimine compendium viæ nacti, vitatis Parrhisijs, in Sequanæ alveum terrestri itinere deducunt, omnibusque ad navigationem paratis, in proximos Britanniæ Aremoricos impetum faciunt. Fervebant id temporis inter duces Britonum Alanum & Iuhilem, Vidicheil Reginoni, recentia odia. Quorum occasione Normanni magnam inter eos stragem ediderunt. At Britones reconciliatis quibus cum his fuerat, tum & resumptis cum virtute animis belli eventum de integro periclitari ausi, duobus ingentibus prælijs ex sententiâ pugnatis Normannorum vires propè pessumdedêre, dum ex quindecim armatorum millibus, ut habent Francorum Chronologi, vix ad classem quingenti incolumes evaserint. Sigebertus ad annum DCCCXCIV. duodecim millia perempta ait. At illi ne sic quidem remisêre animos. Nam repente qui e classe superarant traductis in Lotharingiam, reparatoque ex socijs exercitu, castra in ejus regni confinijs metati, prædas agere haud segniter cœperunt. Arnulphus, quem Crasso successisse diximus, maximis copijs instructum exercitum in adversum mittit ac fixis ad Mosæ ripam tentorijs, transitu fluminis Normannos prohibere annititur. Verum illi haud procul Leodiq, cum nondum omnes ad præstitutum castris locum Cæsarianæ advenissent copię, Mosam transmittunt relictisque à tergo hostibus per loca saltuosa ac palustria Aquensi Palatio contigua se diffundunt. Ibique post principia latitantes in obvios impetu facto vehicula etiam ac plaustra, quibus annona subvehebatur intercepta diripuerunt. Idq; cum longè lateq; rumor divulgasset, ad ipsa etiam Cæsarianorum castra dimanavit: Unde panicus quidam terror omnium mentes invasit. Duces convocata militari concione, ut solet in re trepida ac dubia, inter se anxij deliberare, num per Ripuariorum fines propere Coloniam transeuntes, atque inde per Pruniam facto itinere Treviros versus agmen instituendum haberent; an vero declinata Normannorum multitudine ac Mosa transvadato classem repetere tutius foret. Quæ dum consultantur, nox superveniens conventum solvit. Posterâ autem luce simulatque radios aurora sparsisset, universi ad prælium armantur, levatisque vexillis secundi fluminis ripam tenentes ad pugnam prodeunt; transmissoque, qui Guhil dicitur, torrente, acies utrinque substitêre. Inde nova consilia inita st[illegible] ut[illegible]mque ne in cassum universus fatigaretur exercitus, ut turmis aliquot præmisis, hostium copiæ explorarentur. Hæc agentibus subito atque inopinato apparuere speculatores Normannorum. Quos cum incondita multitudo, inconsultis ducibus, confusè ac sine ordine insequeretur, in vicum nescio quem dilapsi ex hostium peditatu quosdam offendunt, qui in unum conglobati nullo negotio sparsim supervenientes repellunt ac retrocedere cogunt. Inde concrepantibus ex more pharetris sublatoque baritu, prælium committitur. Equites Normannorum audito clamore, quàm celerrimè atque expediti advolant, instantque animosè. Ac mox ingravescente certamine Imperatoris exercitus terga cæpit vertere sibique fugâ, quantum licuit, consulere. Præter nobilium turbam ac militem gregarium, qui eo in conflictu plurimus cecidit, etiam episcopus Moguntinensis nec non Arnulphus & Zunso comites occubuêre. Normanni victoria potiti, castra rebus omnibus referta invadunt ac diripiunt: Sicque onerati opimis spolijs ac trucidatis, quos in bello ceperant,

DCCCXCI. ad classem redeunt. Hanc cladem ad VI. Kal. Iul. anni octingentesimi nonagesimi primi refert Regino; Sigebertus vero, ut ante positum, quadriennio post factam computat.

CANUTUS

ARNULPHUS IMP.

Canuti Rex. A. C.

CANUTUS REX.

QUÆ dum apud exteros geruntur, in Dania post patrem Ericum rerum potiebatur Canutus, quem alij *parvum* alij *hirsutum* (**Lodnecnudt**) cognominatum tradunt. Saxo adhuc infantem regni rebus sub tutore admotum innuit, ubi inquit: Hujus (Canuti) manente infantia regni pupillique tutor exposcitur. Verum quoniam hujusce muneris advocationem præstare, plerisque vel invidiosum vel arduum videbatur, sortitione virum legi placuit. Prudentissimi namque Danorum in tam excellenti negotio delectu uti pertimescentes plus alienæ fortunæ quam suis sententijs permiserunt, electionis eventum fortuito magis quam solido consilio delegantes. Quo evenit, ut Enignupus quidam amplissimè atque integerrimè virtutis tam onerosè functioni humeros suos submittere cogeretur, decretamq; sorte administrationem ingressus non minus universorum res, quam singularia regis incunabula tueretur. Unde & ei quidam parum annalium periti medium in fastis locum tribuunt. Cumque Canutus decursis adolescentiæ spatijs ab annis virilitatem traxisset, amotis, qui sibi beneficium educationis impenderant, ex pene desperato adolescente author insperatæ probitatis invasit. Hoc uno deflendus, quod absque religionis Christianæ insignibus è vitâ ad mortem transitum habuit; Hæc Saxo, adjiciens, ad ejus mox filium Frothonem rerum summam devolutam. Interea accepta à Normannis superiori clade Imperator Arnulphus tot suorum jactura turbatus tum & ignominiæ magnitudine perculsus apud suos cum gemitu querelam deponit. Inde iram atque indignationem in virtutem vertens hostem invadere de novo parat. Collectoque ex orientalibus regnis exercitu Rhenum transmittit; ac castra haud procul Mosæ ripis metatur. Normanni pugnæ prioris successu adhuc feroces ad prædas agendas pro more excursiones instituunt. Quibus ut obviam iretur, Rex Arnulphus cum expeditâ ac levis armaturæ manu in procinctum festinat. Illi animadverso acies appropinquare, prope fluvium, qui Thilia dicitur, juxta Lovanium opidum, sepibus ac vallo se communiunt: convicijsque & cachinnis imperiale agmen, ut solent inter se milites, incessunt, identidem ingeminantes ut reminiscerentur Guliæ turpisque fugæ ac stragis, quam ibi pertulissent, similiaque nunc ipsis interminantes. Imperator hisce commotus ac videns hostem flumine ac palude clausum, nec in equis facile invadi posse, jubet omnes dimittere equos, ac hostem in recessu ac latebris suis consistentem pedestri congressione invadere. Et illi quidem dum jussa faciunt, haud segnius etiam Danus pro salute arma expedit, ordines instituit; subsidijs firmat, tot jam antecedentibus adoreis haud parum animosus ac ferox. Fitque desubitò concursus impelluntque atque impelluntur utrimque: cædes, gemitus, clamor, miscentur: hæretque diu ambigua atque anceps victoria, donec tandem ità cæsi ut ex innumerabili multitudine, vix esset, qui ad classem nuncium reportaret, ut refert Regino, qui illa tempestate superstes claruit: Et addit Fuldense chronicon, plerosque dum fuga sibi consulere student, adeò confertim flumine mersos, ut cadaveribus interceptus alveus siccus appareret: cæsosque ex regibus Sigefridum & Godefredum. Quod & Abbas quoque Stadensis notat. Sed de fide utriusque jure ambigi potest. Nam de Sigefrido fortassis ut concedam, de Godefredo, Lotharij genero, quomodo concedi aut verum id esse potest? Godefredum enim in Batavâ insulâ dolo ducis Henrici jam ante interfectum fide Reginonis, aliorumq; idem accuratè referentium modo memoravimus. Et accedunt Frisiorum annales, qui testantur, tacentibus licet Francorum chronologis, etiam Sigefridum Godefredi socium ac necis vindicem cum tota æstate Franciam afflixisset, sub autumnum in Frisiam celeriter regressum, sive ut tumultuantem à morte Godefridi præsens compesceret, sive ut hibernorum sedem quietam eam haberet; ibiq; (quam verè, nescio) ferro peremptum occubuisse. Est præterea apud Chronographos in annorum computu non levis hic dissensus. Siquidem Abbas Urspergensis in annum nonagesimũ supra octingentesimum hanc cladem rejicit. Alij (in quibus Regino Fuldensibus annalibus subscribens) annum unum adjiciunt, ut nimirum eodem, quo superior illa strages, anno contigerit. Sigebertus vero toto post quadriennio evenisse videri cupit. Cui annorum summæ integrum pænè octenniũ detrahit insuper Marianus Scotus, in annũ scilicet DCCCLXXXVII referens. Qui & ipse Arnulphi quidem imperatoris auspicijs, sed ductu præcipuè ac solertia Othonis (Roberto ex Saxonum prosapia Andium Duce geniti) rem omnem gestam haud obscure profitetur. Et denique ut maximam (qualis revera fuit) victoriam DCCCXCV.

hanc

CANUTUS Rex. A. C.

hanc iijdem concinnent chronologi, adjiciunt plerique eam unius tantum capitis jactura Christianis constitisse, cum à parte paganorum centena millia occidione occisa sint. Sed ego hoc loco Reginonem potius sequendum putavi qui *innumerabilem multitudinem* dixisse satis habuit, accedentibus quoque Fuldensium annalibus, qui durè asperèque admodum, hoc est, ancipiti Marte à paganis decertatum innuunt. In quibus & Danicæ gentis tale elogium extat: *Erat ibi gens fortissima Danorum, quæ nunquam antea in aliqua munitione aut capta aut superata auditur*, ut nimirum hæc Danorum illis temporibus quasi propria laus fuerit, locorum præsidia ac munitiones cum curâ ac fide adversus vim hostilem tueri ac defendere. Atque ita fusi fugatique tandem hac clade Dani, qui reliqui erant, trans mare se receperunt. Et videbatur jam quasi extincta illis in oris una cum nomine universa

Militia Danici peculiaris olim laus.

DCCCCI. Danorum Normannorumque natio, nisi sexennio post *Rollo* ingentis animi ac spiritus vir, de novo motis armis collapsas popularium res felici successu restituisset. Is enim illustri natalium splendore inter suos conspicuus, sed ob factiones intestinas minus domi tutus, tum & gloriâ majorum nec non dolore ex recenti gentilium suorum clade incitatus adeoq; novarum sedium parandarum percupidus instructissima cum classe e Daniâ in altum provectus est: Et primum quidem vel consulto vel vi ventorum delatus in Angliam ad littora Northumbriæ appulit, commissisque levibus aliquot in exscensu ad terram prælijs, cum gentis illius Rege Alvredo societatis fœdus componit. Idque eo, ut videtur, animo consilioque, ut ibi in hibernis persistens impetraret à rege commeatum suosque manipulos novo militarium virorum supplemento adaugêret. Quod & ei feliciter cessit. Nam actis hibernis auctusque novis copijs primo statim vere classem ad Franciæ littora destinavit, somnio, ut voluut, monitus, quo laborum ei requies ac tranquilla sedes ejus in regni maritimis partibus portendebatur. Cujus spei fiducia plenus, datis vento velis, sed tempestate desubitò exorta præstitutum sibi ab initio cursum neque tenêre neque exsequi potuit. Itaque fluctibus obsequens in Valachriam Zelandiæ insulam rejectus, cum descendere cum suis in terram vellet, ab insulanis prohibitus ferro viam munijt insulamque suæ potestatis fecit. Verum ubi diutius quam par videbatur moram cum exercitu ac classe trahit, veriti Valachrienses ne sedes ibi perpetuas figere ac firmare in animum induceret, ad eum majore vi atque omni modo adoriendum insulaq; exturbandum fidem atque auxilia circumquaque vicinorum sociorumque principum implorare instituunt. Inter primos & qui situ regionis erat proximus, advenit Remerus Longicollus Basbacensium Dux, eumque secutus mox Radbodus Frisicæ gentis princeps. Hi conjunctis in unum exercitibus magno utrinq; animorum robore *Rollonem* aggrediuntur. Sed *Rollo* pro prædâ, gloriâ ac dominatu depugnans, superior evasit; quamvis ex adverso insulani pro libertate proque aris ac focis haud segniter rem gererent. *Rollo* victoriæ compos & ipso successu, ut fieri solet, animosior occupata in totum Valachria præsidijsque locatis expedita cum manu in Frisiam ducit, Radbodo æquissima talionis lege arma quæ sibi in alieno solo intulerat in suo repositurus. Frisij cum in se verti aciem viderent, ipsi quoque alacriter ad excipiendum Normannum procedunt, partim sua sponte partim exhortationibus ducis atque exemplo magis magisque ad defendendam patriam excitati. Idque animadvertens *Rollo* arte potius quam Marte aperto agendum sibi existimavit. Quocirca ut primos Frisiorum assultus strophâ aliqua declinaret, suos in genua subsidere, sublatisque supra caput clypeis ad excipienda hostium tela quietos esse atque immobiles jubet. Quod cum cernerent Frisij diffidentiæ ac pavoris indicium sinistre id rati, animoso quidem sed temerario ausu, magnoque suo malo propius se inferre cœperunt. Idque ubi fieret, viriliter obnitentes Dani ac signo confestim dato, omnes extemplo corpore erecti terga tandem Frisios dare, sibique victoriam relinquere pulcherrimam adegerunt. Tum *Rollo* fortunam urgens, haud ante persequendi instandique perculsis finem fecit quam legibus a victore acceptis, ingens viritim vectigal penderent. Sicque opimâ prædâ magnoque censu onustus cum suis è Frisia, nullo ibi relicto præsidio, decessit. Aliò enim festinabat, & ipsum quoque Reinerum Basbacensem ducem bello persequendum & ad imperata cogendum animo cogitabat. Quapropter victrice classe Schaldis ostia subiens terramque infestans lusorijs aliquot pugnis de industria subdolè lacessitum ex insidijs intercipit, sibique mira comitate ac beneficentia cum perdere captivum posset dux providus ac circumspectus ex hoste amicum ac fœderatum efficit, Africani Scipionis exemplum hoc ipso æmulatus. Inde mare repetens ac prætervectus à dextra Britanniam in Franciam appellit Sequanæque ostium cum classe ingressus nemine jam vim prohibente in terram, quam

ARNULPHI FIL. LUDOVICUS IMP.

quam Neuſtriam id ævi vocabant, deſcendit, felicem quidem illam, ſed ob vaſtationes continuas parum tum cultam. Mox Rothomagum obſidione arctiſſimâ clauſum, poſtquam opidani diu ac fruſtra à Rege auxilia expectaſſent, deditione accipit. Quâ vetuſtâ Aulercorum ſede potitus, ad finitima etiam loca occupanda omnes curas ac cogitationes convertit, ratus huic rei maturandæ præcipue conducere, quod tres fluvij navigabiles *Sequana*, *Ligeris* & *Garumna* ſibi eſſe uſui quam maxime poſſent. Iraque Francos ſedem æquis conditionibus negantes armis ſuperat ipſamque, regni caput, Parrhiſiorum Lutetiam toties quoque à populari ejus Sigefrido (ut ante memoratum) tentatam, obſidet, Bajocum & Eboricas obiter excurrens occupat: Inde Alvredi ſibi jam ante fœderati regis precibus è medio rerum ſupra vota fluentium curſu in Angliam revocatus, eum in ſolium, ubi ſubditorum ſuorum defectione erat exturbatus, reſtituit; Neuſtriamque denuò petens, tripartita claſſe Sequanam, Ligerim & Garumnam uno eodemque tempore populabundus invehitur; quo nimirum undique devaſtato Francorum regno animos incolentium facilius inflectere ac percellere, ſimulque Parthiſiorum civitatem quam denuo obſidione urgere cogitabat, ad deditionem faciendam compellere poſſet. Hinc cum in arctum ſe agi animadverterent Franci, Carolus Rex, cognomento Simplex, ratus lenitate potius, quam armis mitigandum adverſarium, miſit ad *Rollonem* legatos trium menſium inducias petitum. Quæ res cum Dano haud importuna videretur, quippe qui militem multis jam feſſum laboribus reficere cupiebat, neutiquam negata; Completo verò induciarum tempore Carnutes confeſtim invaſit, opidumque eorum (Caſtres hodie) obſidione cinxit. Adfuit auxilio obſeſſis Richardus Burgundiorum dux una cum Pictavienſium principe: Qui cum omni exercitu circumventum *Rollonem* in ſummum deduxêre diſcrimen. Coactaque fuiſſet bona exercitus ejus pars aut hoſtibus ſe permittere, aut extremo cum periculo de vita dimicare, niſi ab animi invictâ fortitudine præſidium mutuatus ex omnibus ſimul caſtrorum portis de nocte erumpendi ac per medios hoſtes, dum juvarent tenebræ, vi viam pateficiendi conſilium cepiſſet. Rollo in tutum receptus, multo quam ante aſperior inque omnia obvia, humana divinaque ſævire pergens, eo rem deduxit ut denuo ad regem feſsi ac fracti tot malis Franci auxilia rogatum pergerent. Rex convulſo non tantum externis hiſce ſed domeſticis quoque ſeditionibus Galliarum ſtatu, quod ſolum poterat, concilio principum convocato, quodnam malo remedium adhibendum exquirit. Ac tandem conſentientibus omnibus ad pacandum placandumque Normannum Neuſtriam etiam olim, ut ſupra patuit, Normannis conceſſam, nunc vaſtam & bellis pene peſſumdatam perpetuò habendam offert: traditque ea lege ut Chriſtianam religionem cum ſuis ſuſcipiat & pacem cum Francis conſtantem atque æquam colat. Sic ea Galliarum pars Normanno contra Normannos, aſsidue huic imminentes, defendenda eſt data, communique in poſterum conſenſu ab incolis *Normannia* nuncupata. Volunt aliqui regionem Britonum, Franciæ regibus male parentem, Neuſtriæ quoque adjectam & regis inſupec ſororem aut filiam *Ægidiam*, ſive *Giſlam* nomine, matrimonio eidem *Rolloni* collocatam; Alij non *Ægidiam*, ſed *Opem* ſive *Popam* Beringarij, Bello-vacorum comitis filiam fuiſſe ſcribunt; Ægidiam autem non Simplicis, ſed Craſsi neptem Godefredo Danorum regi, de quo ante memoratum, datâ in dotem Friſiâ, conpulatam: ſed cognomines fuiſſe ex alijs liquet, qui, defunctâ ſine liberis Ægidiâ ſive Giſla, Popam antea repudiatam, ex qua & filium Wilhelmum, cognomento *longa ſpatha*, jam adultum habebat, denuo in conjugio ab eo aſſumptam literis traditum reliquerunt: Poſtremum *Rollo*, ſacris Chriſtianis initiatus, *Roberti* nomen accepit & Normanniæ duces ſequentes adeoque poſteris ſeculis Angliæ reges à ſecundo Gulielmo, quem Conquæſtorem appellant, ad præſens uſque ævum præſentemque magnæ Britanniæ ſereniſsimum regem IACOBUM inclyti Danorum regis CHRISTIANI IV affinem, & qui modo regnat *Carolum*, ejuſdem *Chriſtiani* nepotem, ex ſeſe propagavit.

Baptiſmum Rollonis in annum nongenteſimum vigeſimum; alij, quos inter Walſinghamus & Gemmeticenſis, in annum nongenteſimum duodecimum referre videntur. DCCCCXII. Quorum Walſinghamus hoc præterea habet, *Haſtingum* Danum, ſupra ut diximus Carnutenſium civitate & agro à rege Calvo donatum, tunc adhuc, cum primum in Franciam *Rollo* appelleret, ſuperſtitem, inter cæteros ad Rollonem à Simplice legatum miſſum, Rollonemque his verbis conveniſſe: fortiſsimi milites à rege Francorum ad vos miſsi accedimus, intellecturi, quinam & unde huc profecti adveneritis;

quæ

quæ veniendi causa fuerit, quis præfectus aut princeps vobis imperitet; Ad hæc ut benigne respondeatis, amicè rogamini. Cui vicissim *Rollo*, Dani, inquit, sumus, imperio & dignitate pares, soli hujus incolas exturbatum accessimus, & nobis parentem regionem reddere: Tu vero ecquis es, qui tam festive nos compellas? Haud dubio respondit ille, fando audistis *Hastingi* nomen, qui à vobis extorris & exul cum classe huc appellens, Francorum hoc regnum maximâ pro parte aut in solitudinem aut suam in potestatem redegit. Cui *Rollo*, accepimus quidem *Hastingi* vocabulum, sed & ipsum bene cœpta minus feliciter peregisse, id simul intelleximus. Tum *Hastingus*, vultis Carolo regi vos vestraque submittere. Nequaquam inquit *Rollo*, sed illud regi renuncia, nos quæcumque armis acquisituri sumus nostro jure vindicaturos. Atque ita utrimque discessum. Addit deinde Walsinghamus, falso postmodum accusatum à Comite Theobaldo Hastingum, quasi idem cum Rollone faceret; Eoque petterritum, divendita eidem Theobaldo Carnutensium urbe cæterisque omnibus distractis peregrè profectum disparuisse. Norvagiæ Chronicon vernaculum, ubi de Haraldo Haartagero agit, Rollonis patrem nominat; atque apud Norvagos virum præpotentem fuisse ac Iarli, quæ ibi Comitis habebatur dignitas, potestate egisse: vocatumque Rogvaldum cognomento *divitem*; filium autem ejus Rollonem eà fuisse corporis mole, ut illi vix ullus veredus ferendo esset, indeque & *Rolfonem Gaange*, quod peditem notare videtur, appellatum: Cumque aliquandiu piraticam, ut tunc erat moris, exercuisset & domi quoque, licet interdicto id vetuisset Haraldus, à prædis agendis haud abstineret, succensuisse ei supra modum Haraldum, ac totâ Norvagiâ proscripsisse; Rollonemque eà occasione assumptis, qui se ducem sequi vellent, in Angliam primò, atque inde in littus Francorum, quod tum Neustria dicebatur, institutâ navigatione profectum; atque ibi Ducatus Normannici fuisse conditorem. Ità Chronicon. Alij Danos referunt postquam ex Angliâ, ubi se illis Rollo junxerat, in Gallias cum classe & copijs devenissent, & jam Rothomagum tenerent, sortitione de duce eligendo cogitasse, sorteque in Rollonem Norvagum devolutâ, ei omnes obsequium & fidem pollicitos. Nos in ijs, quæ superius de Rollone adduximus Dudonem de S. Quintino, &, qui eum exscripsit, Wilhelmum præcipue Gemmeticensem sumus secuti. Illi autem cum è Danamarchâ (hac enim voce utuntur) Rollonem deducant, & patrem quidem ejus non nominantes, virum tamen ditissimum ac late in partibus Daniæ dominatum ipsique Danorum regi controversiam movisse fateantur, tum & Rollo ipse, ut modò ex Walsinghamo patuit, se suosque commilitones Danos non Norvagos dixerit, existimem verba Chronici Norvagici de Rollonis parente ità accipienda, ut is, latè in borealibus tam Daniæ quam Norvagiæ oris cum auctoritate tum opibus florens, domesticâ præcipue factione compulsus apud Norvagos se continuerit. Nam addit postremò idem Gemmeticensis, Daniæ Regem, intellecto quod dux potentissimus pater Rollonis & *Gurim* esset defunctus, armis sumptis, in filios facta parentis vindicare voluisse: Eâque occasione cum classe aliquot navium è Dania ad Scangianos sive Norvagos Rollonem concessisse; ac postquam ad eum frequens populus conflueret, qui à rege Danorum, utpote partibus Rollonis favens, indies proscriberetur, auctis copijs, vela ventis dedisse ac primo Angliam, atque inde, ut memoravimus, superatis Valachrensibus ac Frisijs ictoque cum Duce Basbacensium fœdere in littus Francorum impetum atque arma vertisse. Controversiam verò qui movisse Rolloni memoratur Danorum rex, is an Canutus fuerit, cognomento, ut meminimus, *Lothneknud* dictus, silentibus rerum memorijs certò affirmare non habeam. Interim rebus moderante eo ipso Canuto, in oras exteras variè egressos regni incolas etiam Erici Daniæ regis, quod habetur, chronicon ostendit verbis, quæ subscripsi: *Lothneknud filius Erici Barn, bellicosus erat multum & versutus regnavitque anneis* XI. *Huius tempore quilibet tertius de servis & hominibus exivit de regno aliasque quàm plures terras subjugaverunt sibi & delectati terrarum ubertate noluerunt redire. Huic successit Frothi filius ejus.* Hactenus chronicon. *Nunc Rollonis &, qui ex eo prognati, Normanniæ Ducum stemma subjectum propius inspiciamus.

ROLLONIS

ROLLONIS

Ducumque NORMANNIÆ Genealogia ac Series adusque GULIELMUM CONQUÆSTOREM: Qui & Angliæ postmodum Rex fuit.

ROGVALDUS *cognomento* Dives, *Iarlus sive Comes ac familiaris Haraldi Haarfaveri Regis. Ei filius fuit.*

ROLLO *sive* ROLFO. *Qui factus cum popularibus suis Christianus Neustriam, quam armis occuparat, à* Carolo Simplice *incolendam obtinuit circa annum* IↃCCCCXII. *Vxorem habuit priore loco* Popam *Berengarij Comitis Blessimensis & Belovacensis filiam. Postea duxit* Ægidiam *sive* Gislam Caroli Simplicis *filiam improlem. Obijt* DCCCCXX. *Ex* Popâ *ei nati:*

G[illegible]rim. *Huius u[illegible]ote junioris f[illegible] meminit Dudo lib. 2. de rebus Normannorum.*

G[illegible]rloca *nupta Comiti Pictavorum Gulielmo.* Gemitensis lib. 3. cap. 3.

GULIELMUS *cognomine* Longa Spatha, *Dux Normanniæ II. Vxor illi* Sprotha, *puella nobilissima Danico more juncta. Postea ei ducta Viromanduorum Comitis filia Leudogar[illegible], ab Arnulpho Flandriæ Comite oc[illegible]sus an.* D[illegible]C[illegible]XLIII. *Vide Gem[illegible]cen[illegible] in lib. 3. cap. 2. 3. Ex* Sprotha *natus:*

RI[illegible]HARD[illegible] *I. Dux Normanniæ III.* Senex *dictus. Ob[illegible]t* DCCCCXX. *Se[illegible]ultus Fescampi. Vxorem habuit* Emmam *Hugonis Magni filiam improlem [illegible] quâ mortua duxit* Gunnorem *sive* Gunildam *nob[illegible]ssimæ prosapiæ Da[illegible] [illegible]gin[illegible]m speciosissimam, ut habet Gemmeticensis lib. 4. cap. 18. Ex hac nati:*

RICHARDUS *II. Dux Normanniæ IV. Obijt* CIↃXXVI. *Sepultus Fescampi apud patrem. Vxores habuit duas;* Iuditham *Comitis Britanniæ sororem, &* Estritham *Suenonis regis Daniæ & Norvagiæ filiam Canuti Magni Daniæ & Angliæ regis sororem. nati ex* Esthrithâ, *Ex* Iudithâ:

Robertus *Comes Ebrovicensis ae postea archiepiscopus Rothomagensis.*

Maugerius *Comes Corbulensis.*

Haduvis *uxor Godefredi Comitis Britanniæ.*

Emma *Regina Angliæ.*

Matildis *juncta Odoni Comiti Carnotensium.*

Gulielmus *Comes Talogij &c.*

Maugerius *archiepiscopus Rothomagensis.*

Hos ex Popiâ *natos ait Gemmeticensis lib. 7. cap. Quæ* Papia *est hæc ipsa* Esthrita *Danica.*

RICHARDUS *III. Dux Normanniæ V. à fratre veneno sublatus, uxorem nō duxit. Reinerius tamen, & qui eum sequuntur, filium ei tribuunt* Tancredum *Siciliæ postmodum regem.*

ROBERTUS *I. Liberalis cognomine. Dux Normanniæ VI. post fratrem. Obijt in peregrinatione Hierosolymitana, sepultus Niceæ anno 1035. Ei ex* Herlevâ *concubinâ natus,*

Gulielmus *monachus Fiscampi.*

Filiæ *IV.* Adeliza *uxor* Rainaldi *Burg. Comitis. Ceteræ non nominantur.*

GULIELMUS *Nothus sive* Bastardus *ejus nominis II. Dux Normanniæ VII.* Conquæstor *cognominatus, quod Angliæ regnum, sibi testamento legatū ab Eduardo cognato, armis conquisiverit. Mortuus anno* MXCIII. *Sepultus Cadomi in æde S. Stephani. Vxorem habuit* Matildam, *Balduini Pij Flandriæ Comitis filiam. Ex quâ filios IV. & filias V. procreavit.*

FAMILIA

FAMILIA

SORORUM GUNNORIS NORMANNIAE DUCISSAE, Nobilissimâ Danorum prosapiâ ortæ.

In hac eminent Giffardi Comites de Buchingeham.

N.

Sainfria *uxor Forestarij Ducis Richardi I.* — Gunnor *Ducissa Normanniæ, uxor Richardi I. Ducis. Eorum liberos vide supra.* — Voeva *seu* Weviva *copulata* Turulfo de Ponte *Audomari filio Torf.* — Auvelina *uxor* Osberni *de Boslebec.*

Humfredus de Vetulis *pater Rogerij de Bellomonte.* — Ioscelina *uxor* Hugonis de Montegomerici. — Galterius Giffardus *N. filia Girardi Flaitelli.* — Godefridus.

Galterius Giffardus *II. Comes de Buchingeham in Anglia.* Agnes *soror Ansoldi de Ribothmonte.* — Rohais *uxor* Richardi *filij Gisleberti Comitis.* — Vuillelmus de Archis.

Galterius Giffardus *III. Comes de Buchingeham.* — Mathildis *uxor* Vuillelmi *Camerarij de Tancarvilla.*

Comites de Buchingeham. — Rebellus *Camerarius de Tancarvilla.*

Hæc ex Gulielmo Gemmeticensi *&* Oderico Vitali, *scriptoribus Normannicis, collecta.*

DE REGIBUS & REGNO IN ITALIA & SICILIA à Normannis constituto

EPIPHONEMA.

EPIPHONEMATIS hîc loco paucula quædam superioribus adjicienda de primis Apuliæ & Siciliæ regibus. Hos enim ex gente Normannorum ut nemo ortos ambigit, ita unde & quando in Italiam venerint, haud liquido traditum apud auctores occurrit. Fatetur quidem Blondus Gulielmum quendam Normannum, cognomento Ferrabachum patre Tancredo procreatum ac parte Hetruriæ, quæ Romandiola dicitur, potientem, expulsis Saracenis, Apuliæ ac Siciliæ imperium sibi ac posteris suis parasse. Sed idem quo tempore Italiam intraverit aut quâ fretus auctoritate seu occasione eas sibi regiones subegerit, à nemine perspicue expositum addit, existimans interea à Longobardiæ Comitibus utriusque stemma promanasse. Quapropter ut propius aperiantur fortissimæ gentis natales, repeti obiter à primâ origine expeditiones necessum est, quæ in Italiam diversis profectionibus ab ipsa fuerunt institutæ. Nam præter ea, quæ superius de Hastingi in Italia classe & rebus sunt commemorata, occupatam nimirum ab eo Lunensium civitatem, accedunt insuper Sigeberti varia testimonia, ex quibus verisimile fit non unis in locis sedes apud Italos posuisse Normannos, quemadmodum factum ab ijsdem in Galliæ
DCCCLVII. maritimis partibus. Ait enim anno quinquagesimo septimo post octingentos: *Normanni Hispaniam & Africam navigantes ingrediuntur Rhodanum, direptisque civitatibus ac monasterijs in*
DCCCLX. *insulam quæ Camarias dicitur, venerunt.* Et anno sexagesimo: *Normanni Italiam petunt & Pisas*
DCCCLXXIX. *civitatem aliasque capiunt ac devastant.* Et rursus anno septuagesimo nono, quum imperium Carolus Calvus teneret, *Normanni mare intrant: & pars quædam ex ipsis in Italiam redijt:* Ubi disertè redijsse in Italiam dicuntur, ut constet jam ante sedes ibi tenuisse. Quin & Calvi seculo, cujus expeditionis etiam Blondus ipse mentionem injicit, Normanni prædâ in Aquitania & ceteris Galliarum regionibus factâ, trecentarum sexaginta navium classe Constantinopolim duxêre, suburbanisque illius spoliatis atque incensis in mare Britannicum reversi sunt. Nec desunt qui tradunt, Tancredum Gulielmi patrem quintum fuisse à Rollone,

Rollone, quem poſt baptiſmum Roberti nomen accepiſſe ſupra indicavimus: Eumque Tancredum natum patre Richardo III Normanno, qui ex duabus uxoribus cum ſuſcepiſſet duodecim filios, & res domeſticæ eſſent, quàm pro tot filiorum numero tenuiores, ad ampliores quærendas in Italiam profectum, primò militaſſe Berengario contra Hunnos; deinde Pandulpho Longobardorum duci contra Guaimarum Salernitanum: Moriturum verò ceteris filijs præfeciſſe Gulielmum, qui à corporis robore nominatus eſt Ferrabachus vel, ut ſcribunt alij, Ferrobrachius, qui & præter ceteros, fratrem habuerit Robertum cognomento *Guiſcardum*, quod nomen Normannicâ linguâ ſignificaverit *erronem* ſive *virum victorem*, quod nimirum oberrando terrarum multum ac imperium victor obierit, niſi à victorijs *Guincarlum* potius fuiſſe; aut ſaltem *Guiſcarlum* ab ingenij ſagacitate, & ut habet quoque Thomas Fazelus alijque plerique cenſent, quia verſutiſſimus fuerit, ita popularibus appellatum dicamus.

Initium autem claritudinis ipſorum in Italia, & quomodo duce, quem diximus, Gulielmo Apuliâ atque inde Siciliâ potiti ſint, ita ſe breviter habet: Gulielmus gente Normannus, cognomento ut dictum Ferrebachus, annum circiter milleſimum, ceſſantibus M, in Italia motibus à Berengarijs & Saracenis atque Ungaris (quorum incurſibus diu labefactata erat provincia) præclarum aggreſſus eſt facinus, Capuano namq; & Salernitano principibus per fœdera ſociatus ad Malochum Græcum, Apuliam Calabriamque pro imperatore Græcorum adminiſtrantem, legatos mittens, eundem fœderibus adjungit. Convenitque inter quatuor ut æquis viribus ac fortunis enavigantes in Siciliam, eam, Saracenis ejectis, occupent. Collatis viribus enavigatum eſt: Et inſulam ingreſſi, Saracenos obviam euntes fundunt: fugatiſque reſiduis prædâ ingenti locupletantur, æqualiter inter ſe diviſâ. Malochus autem inſulæ poſſeſſionem ſuo ſervavit imperatori. Indignatus Gulielmus, quod ſibi ceteriſque inſulæ partem non daret, expedito agmine, reliquis quieſcentibus longum iter ingreſſus duxit in Apuliam, circumſeditque Melphim, & ad extremum expugnavit. Quo accepto Malochus & ipſe cum milite feſtinus accurrit, urbem recuperaturus. Ibi autem Normannus Græcos ab itinere feſſos nec caſtris adhuc communitos agreſſus facile fudit ac fugavit: & magnum ſimiliter illius territorij partem, pulſis Græcis, ſibi acquiſivit. Verum Bubaganus cum mox Malocho ſucceſſiſſet oportuno Apuliæ loco coloniam extruere conatus, Trojam eam vocat; quò nimirum Græcis habitatoribus impleta præſidio eſſet regioni. Quod nequaquam ferens Henricus imperator ejus nominis ſecundus, qui jam erat cum exercitu in Italiâ, admotis copijs, urbem novam quatuor menſibus obſeſſam expugnavit &, acceptis obſidibus, Romam revertitur. Cum verò exinde ſucceſſiſſet Henrico Conradus, Græci Normannis in Apulia gravi bello oppoſiti, pellere eos annisi ſunt; ſed fruſtra. Collatis enim ſignis victores Normanni Græcos ejecère. Atque inde repetitis vicibus ijdem Græci Normannos agreſſi, interque Aufidum præſertim amnem & Oleventem oppidum acerrime concurrentes victoriam Normanno cedere coacti fuerunt. Gulielmo deinde ſatis functo, frater Drogo ſubſtituitur. Quem ſecuti poſt fratrem Hunfredum, Godeſredus & Robertus, quem diximus, *Guiſcardi* cognomento celebris. Hi conſilio & opera Bettumeni Saracenis oriundi expugnarunt Meſſanam in Sicilia anno Chriſti milleſimo ſexageſimo. MLX. Inde progreſſi continuis triginta annorum bellis poſt aliquoties profligatos Saracenos Siciliâ univerſâ potiti ſunt, anno milleſimo nonageſimo. MXC. Roberto nepos fuit ex filio Rogerio Gulielmus, qui & poſtmodum ſucceſſit, natus ex Adeliſiâ ſive Adelâ Canuti IV Daniæ Regis relictâ viduâ, Roberti Flandrenſis filiâ. Hoc enim in more tum poſitum habuiſſe videntur Italiæ Normanni, quo genus ſuæ cum Galliæ Normannis ſummam neceſſitudinem demonſtrarent, ut nuptias plerumque cum eâdem ſuâ gente contraherent. Nam & Richardus Normanniæ dux, repudiatâ conjuge, Canuti Magni Angliæ & Danorum regis ſorore, ejus iram atque impetum, de quo poſtea dicetur, declinaturus haud alio quàm ad Siciliæ Normannos confugiſſe authores tradunt. Atque hæc cum in Italia tum in inſula florentiſſima Sicilię Normannici imperij fuerunt initia. Nunc in viam & domum quaſi redeamus; Si prius ſtemma familiamque Ducum Apuliæ ac Regum Siciliæ ex Normannis progenitorum hîc proximè ſubijciamus:

FAMILIA

DUCUM APULIAE, Comitum & Regum SICILIAE:

NEC NON

Principum Antiochiæ, Normannorum.

N.

Tancredus Normannus de Alta-villa, *de pago Constantino* XII. *filios & filias plures habuit de duabus legitimis uxoribus, quarum una* Fredesendis *dicta, teste Orderico Vitali lib. 3.*

Goifredus *paternæ hæreditatis agros in Normannia possedit.*

Vinfredus *Dux Apuliæ.*

Drogo *princeps Normannorum in Apuliâ.*

Vuillelmus.

Hermannus *Ordericus pag. 472.*

Robertus Wischardus *Apuliæ Dux habuit duas uxores. Ex prima, quam propter consanguinitatem reliquit natus.* — Sichelgaita *secunda uxor filia Gaumari principis Salerni. ex hac nati.*

Rogerius Gibbosus *Comes Siciliæ* Adelais *filia Bonifacij Marchionis.*

Abailardus, *quē patermoriens Roberto Vuischardo commendavit.*

Marcus Buamundus *princeps Antiochiæ:* Constantia *filia Philippi Regis Francorum.*

Rogerius *Bursa, Dux Apuliæ seu Calabriæ uxor* Adela, *Canuti IV. Danorum regis relicta vidua.*

Guido. Mabilia *uxor Gulielmi de Grentemesnil. & aliæ adhuc filiæ duæ.*

Rogerius *II. Comes Siciliæ & Dux Apuliæ, tandemq; Rex. uxor* Indith *filia Willelmi Ebroicensis.*

N. uxor Roberti filij Roberti Ducis Burgundiæ.

Buamundus *II. Princeps Antiochiæ. Uxor filia Balduini II. Regis Hierosolymitani.*

Gulielmus *Dux Apuliæ, obijt sine liberis. Principatū testamento reliquit agnato* Rogerio *II.* Rogerij Gibbosi *filio.*

Rogerius *III. Dux Apuliæ, patrem morte prævertit. uxor filia Roberti Comitis Aletij.*

Gulielmus *cogn.* Malus. *Rex Siciliæ & Dux Apuliæ. à papa Adriano II. diris devotus mox in gr[illegible]iam receptus Tunetum diripuit. Ob tyranni[de]m à proceribus captus, sed brevi dignitati restitutus, obijt A.C. 1166. Uxor* Margareta *filia Garsiæ R[eg]is Navarræ.*

Henricus.

Tancredus *ante patrem obijt.*

Constantia.

Constantia *legitimo patris Thoro nata. quinquagenaria jā à Romano pontifice è cœnobio reducta, regni Siciliæ hæres nuncupata, & filio Imp. Frederici Barbarossæ H[illegible]co VI. est de[illegible]a.*

A

Tancredus *è concubina natus Comes Aletij. Testamēto* Gulielmi Boni *Rex utriusq; Siciliæ creatus.*

B

Rogerius *IV. Dux Apuliæ, Rex Siciliæ contra patrem populari tumultu nominatus ac fortuito [illegible] re[ce]ptus.*

GULIELMUS *II. cognomento* Bonus. *Rex utriusque Siciliæ. Obijt improlis. quamvis nupta ei esset* Iohana *filia Hērici II. Angliæ regis.*

Robertus. Henricus *principes Capuani improles.*

Frede-

A	B		
Fredericus *II Imp Rom Rex Neapolis & Siciliæ: ductâ in uxorē* Iole *Iohannis Brennij Hierosolymorū regis filiâ jus Hierosolymitani regni est consecutus. Senex ac lecto æger decumbens à filio notho Manfredo Tarentinorū principe est suffocatus A. C 1250. Ab hoc longa serie propagati Arragoniæ Hispaniæq; reges, ac ipse postremū* Carolus *V. Imp. natus matre* Iohanna: *cujus avus* Iohannes *Arragoniæ & Navarræ Rex proavos suos ad Manfredum refert.*	Rogerius *[illegible] atre Rex utriusq, Siciliæ nominatus, brevi morte eum prævertit A. C. 1194. uxor* Irene *filia Isacy Imp. Byzantini.*	Gulielmu *III. Rex Siciliæ post patrem captus ab Hērico VI. Imp. est excæcatus testibusque orbatus stēma Normannorum in Sicilia principum finijt: A. C. 1195.*	Alceria, Constantia & Migdonia, *unà cū matre ab Hērico VI. Imp captæ in carcere diem obiēre.*

LECTORI.

VT Lector propius & ad oculum, quod dicitur, introspiciat, Rollonem, ejusque majores posterosque, qui sæpenumero ac vulgo fere apud authores Normanni nominantur, non Norvagicæ seorsim, ut Crantzius est interpretatus, sed Danicæ fuisse originis ac gentis; quomodo etiam innuisse superius in ipsâ historiâ, & alibi, nos scio, idem nunc verbis authorum, qui temporum eorum propemodum æquales fuēre, Dudonis & Gemmeticensis aliorumque, hîc ostendendum existimo. Et est inter primos *Dudo*, cujus magnificè historiæ suæ initio Saxo Grammaticus meminit, *rerum Aquitanicarum scriptorem eum* appellans, utpote qui claruit sub Richardo ejus nominis Normanniæ I. Duce, cui avus Rollo fuit. Is autem cum pro more *Daniam* fere semper *Daciam* vocet, ità loquitur lib. 1. pag. 65. de *Hastingo* verba facturus:

> *Igitur* DACI *nuncupantur à suis* Danai, *vel* Dani; *gloriantürque se ex* ANTENORE *progenitos. Hi Daci relato ritu olim à suis expulsi, quà suos tractus* FRANCIA *protensè exporrigit, cum Duce Hastingo ferociter sunt appulsi.*

Hæc eo loci Dudo, suntque eadem, quæ Saxoni nostro Grammatico, de quo dictum, in mente fuerunt, cum scriberet initio statim historiæ Danicæ: *Dan igitur & Angul, à quibus Danorum capit origo, patre Humblo procreati, non solùm conditores gentis nostræ, verum etiam rectores fuēre. Quanquam Dudo rerum Aquitanicarum scriptor, Danos a Danais ortos nuncupatosque recenseat.*

Inde idem Dudo libro secundo de Rollone acturus, ac quædam de parente ejus, quem nos, sequuti vernaculum Norvagiæ Chronicon, Ragvaldum nominavimus, præmittens hæc habet:

> *Illis in diebus senex quidam erat in partibus Daciæ, omnium rerum affluentiâ locupletissimus, innumerabiliumque militum frequentia undique secus stipatus, qui nunquam colla suæ cervicis cuiquam regi subegit, nec cujuslibet manibus gratia servitij manus suas commendando commisit. Qui Daciæ regnum pene universum possidens, affines Daciæ & Alaniæ terras sibi vendicaret, populosque fi[illegible] præliis quamplurimis vi & potestate subjugavit. Erat enim omnium orientalium præstantiore virtute præpotentissimus, cunctorumque exaggerato omnium vir-*

tutum cumulo præcellentissimus. Defuncto verò illo, superstiterunt duo filii eius, armis strenui, bello audaces, corpore pulcherrimi, animositate robustissimi. Quorum vero maior natu R O L L O, *alter vero junior* G U R I M *nuncupatur.*

Gulielmus Gemmeticensis, qui Dudone posterior est, hæc fere eadem & eisdem verbis Dudonis recitat historiæ suæ Normannorum libro secundo cap. 1. At tertio & quarto capite ejusdem libri Rollonem non semel Danum vocat. Et tertio præsertim capite, ubi occasiones recitat digressionis e Dania Rollonis, ita ait:

Rollo verò morari non valens in Dacia propter Regem, diffidens sui S C A N Z A M *insulam cum sex navibus aggressus est. Tunc Dacia pro Duce, Patricioque: atque robustissimo Advocato privata, magno eiulatu concussa cœpit nimium flere.*

Et Capite deinde, quod proxime sequitur, quarto, ubi de somnio agit, quo monitus Angliam Rollo idem petiit, ita loquitur:

Cumque diu Scanzâ insulâ mœstus moraretur, sollicitéque contorquentis animositatis eo[illegible] æstuans, moliretur ut vindicaret se de inimicis [illegible] plurimisque, quos fugarat de Daciâ regalis immanitas, ad eum reverti re[illegible] s labore artibus, sopore oppressus, vox divina illi sonuit, dicens: [illegible] o velociter surge, pontos [illegible] inanter navigio transmeans ad A N G L [illegible] S *per[illegible] audies quod ad patriam sospes reverteris, perpetuaque pace in ea [illegible] detrimento frueris. Hoc somnium cum euidam sapienti viro & Christicolæ [illegible] ujusmodi sermone interpretatus est: Tu vergente venturi [illegible] cursu, sacro [illegible] baptismate purificaberis, prædignusque [illegible] eris, & ab errore fluctuantis seculi ad Anglos, Angelos [illegible] licet, usque olim pervenies, pacemque perennis gloriæ cum illis habebis. Illico vela navibus aptans, remisque eas exornans: atque frumento, vino, tergisque suum eas onerans, [illegible] volum mare celeriter permeans, Anglos aggreditur, ibique morari quiete diu suspicatur. Audientes autem illius territorii pagenses quod* [illegible] L L O D A C V S *adveniret, aciem magnam contra illum construxerunt, eumque ab [illegible] finibus fugare conati sunt, &c.*

Quibus in verbis, ut & antecedentibus quoque, [illegible] & apud Dudonem habentur, disertè, præter cetera, liquet e Dania [illegible] migrasse [illegible] cum suis Rollonem, atque inde perpetuo Danum (*Dacum* [illegible] & Dudo, quamvis perperam, scribit) esse intellectum. Scandiam autem e[illegible] am [illegible], ut accipere eos hanc vocem est verisimile, nec Scandiam sive Scanziam [illegible], quæ hodie regni tantum est Danici, sed & Norvagiam quoque com[illegible], ut veteres olim id totum, quod est ultra Daniæ insulas & Chersonesum Cimbricam, boream versus, unâ voce *Scandinaviam* appellarunt. Et hoc demonstrant præterea verba, quæ exstant in G E N E A L O G I A quapiam D U C U M N O R M A N N O R U M ex veteri Codice MS desumpta, ista scilicet:

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVI. *regnante Francorum Rege Karolo, qui Simplex appellatus est, piratæ Danorum ex insula Scanzia, quæ Northuega dicitur, egressi; cum in Francia multa gessissent prælia, regnumque devastassent: Karolus prædictus acceptis obsidibus, eis Neustriam tradidit, quam ab ipso tempore vocaverunt Northmanniam, eo quod ab ipsis, qui ex Nortvegâ venerant, possessa erat. Robertus igitur, Rollo dictus, eorum primus erat Dux, Comesque Northmanniæ. Robertus iste genuit Willelmum, qui Longa spatha cognominatus est [illegible]*

[illegible]

Franci dolo occiderunt. Vuillelmus autem Longa-ſpatha genuit Richardum Senem &c.

Clarè ex iis intelligere eſt, *Scanziam* hanc, in quam è Daniâ conceſſiſſe Rollonem ejuſque populares Dudo & Gemmeticenſis volunt, *Norvagiam* fuiſſe, & ipſos interea Danorum piratas intellectos: Normannos autem, quod ex boreali hac plagâ progreſſi advenissent, eſſe vocitatos. quamvis etiam, quod & alibi oſtendimus, non ſolum Norvagi, ſed & Dani quoque omneſque boreæ populi promiscuè *Normanni* olim vocitati. Quod feſelliſſe præcipue Crantzium clarum eſt, qui voce Normannorum deceptus, ſolos hos populos fuiſſe Norvagiæ ac Norvegianos aſſerrum voluit: cum contra tradat diſertèque ſcribat ad annum DCCCX Albertus Stadenſis: *Dani & ceteri, qui trans Daniam ſunt populi, omnes Normanni vocantur.* Et adde hiſce inſignem locum Eginharti, qui in vitâ Caroli Magni hæc habet:

> *Ultimum, quod contrà Normannos, qui Dani vocantur, primò piraticam exercentes, deinde maiori claſſe littora Galliæ ac Germaniæ vaſtantes, bellum ſuſceptum.*

Nec diſſimilia ſunt, quæ eâdem de re ſuggerit Adamus Bremenſis. Quæ addere qui libet, in promptu erit. Et eſt præterea illud quoque ex præcedentibus notatu haud indignum, quod in illâ GENEALOGIA DUCUM NORMANNORUM, quæ citata jam eſt ex Codice MS, diſerte *piratæ Danorum* appellentur ii, qui è Daniâ in Scanziam ſeu, ut interpretantur, Norvegiam advenerant, nec *Daci* aut *Dacia*, ut apud Dudonem & Gemmeticenſem, ſed *Dani* rectiſſimè efferantur. quamvis Ordericus Vitalis, Uticenſis monachus, qui Gemmeticenſem continuat, ac res præcipue *Gulielmi Conquæſtoris*, coætanei ſui, &, qui eum proxime excipiunt, Roberti ac Stephani regum Ducumque ad annum uſque Chriſti MCXLI exequitur, *Daciam* etiam ſemper ferè, non *Daniam* nominet. Et ſtatim in Præfatione hæc idem habet:

> *Nunc illud mihi à magiſtris opus injungitur, & de Normannicis eventibus materia porrigitur: quoniam ipſi de Dacia prodeuntes, non literis, ſed armis ſtuduerunt, & uſque ad Gulielmi Nothi tempora magìs bellare quàm legere vel dictare laborarunt: Bellicos ſiquidem actus trium Ducum* DUDO *Vermandenſis Decanus enarravit; & Richardo Gunnoridæ, gratiam eius captans tranſmiſit. Quem* Gulielmus *cognomento* Calculus Gemmeticenſis *cœnobita ſequutus abbreviavit, & quatuor Ducum, qui ſucceſſerunt, res breviter adjecit.*

Sed hæc ceteràque, cum alibi & ſuo loco propius preſſiuſq; à nobis ſint indicata tractataque, hîc repetere pluribus ſupervacuum habeam.

AD

ILLVSTREM AC GENEROSVM VIRVM

CHRISTIANVM FRISIVM

DOMINUM IN CRAGERUP,

EQUITEM AURATUM,

MAGNVM DANIÆ CANCELLARIVM.

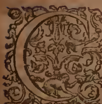
OLim ABSOLONUS, CANDIDUS *cognomine,*
Aras focosque, pontifex ac dux, duo hæc
Defendit unus, Daniæ decus suæ,
Illustris heros, gente VIDORUM *satus.*
Qui in Saxonem idem fovit, & suasor fuit
Viresque & animum fecit ad res Patriæ
Ævo explicandas, nocte cæcâ conditas,
Quapropter etiam jure nunc primus sator,
Author paterque Danicæ historiæ cluit.
Sed Absolonem tempus atque ævum tulit;
Nunc mente simili te, FRISI, *quisnam neget*
Juvare patriam resque præclaras situ
Evolvere atro, nec pati prisca ut patrum
Sileantur acta, laude sed vigeant suâ,
Dum nos priorum subsequi vestigia
Voluisti, & illa gesta maiorum stilo
Nostro notari prodierque posteris?
Quis præeuntem, quis patronum te sequi
Vir magne renuat? Tu facis vires mihi.
Nam quod nequibat nostra Musa incultior
Sperare proprio domini ab ingenio sui,
Debebit istud forsitan genio tuo.

RERVM

RERUM DANICARUM HISTORIÆ
LIBER V.

FROTHO REX LX.

ANUTO superius, qui *Parvus* itemque **Lodnecnudt** est in- FROTHO Rex. A. C.
digetatus, successisse Frothonem memoravimus: Cujus tamen
neque Stadensis Abbas neque Adamus Bremensis mentionem
injiciunt, volentes nimirum post cladem illam ab Arnulpho
Augusto Normannis Danisq; illatam sceptrum apud eos tenuisse
Hellygonem, virum ob justitiæ & sanctitatis opinionem populo
gratum atque amabilem: Postque eum, à Sueonibus protectum
Olavum vi & armis regnum occupasse, qui & plures habuerit
filios, inter quos *Elmabum* & *Giurdum* successores ejus, nominibus
haud satis emendatè expressis, iidem recensent. Verum *Helli-
gonem* adversus Anglos arma, ut plurimum, moventem in Angliâ occubuisse authores alij
testes sunt, qui & ibi frequentius quam in Daniâ egisse simul adjiciunt. Mortuo mox
post annum nongentesimum Imperatore Arnulpho, suffectus est ei filius Lodovicus: Cu- DCCCC.
jus deinde excessu ut stirpis Carolinæ ità quoque imperij Francici, tot gentium irrupti-
onibus enervati & fracti, finis fuit. De eisdem his rebus ac Daniæ per id tempus regibus
hæc habet à prioribus nonnihil dissentientia Chronicon Erici regis: *Anno Domini* DCCCCII. DCCCCII.
Arnulphus *Imperator Danis in Teutonia occurrens prostravit ex eis centum hominum millia bello
cælitus administrato, eodem anno obijt Ericus Barn, & regnavit pro eo Olaff rex Sueciæ. Iste vi & ar-
mis obtinuit regnum in Dacia & regnavit v annis.* Frothonis verò adolescentia armis belloque
exercita eò felicitatis adolevit ut provincias, quæ à Danis defecerant, ad pristinas obse-
quij leges redegerit. Utriusque & Angliæ & Daniæ imperiò præfuisse annales domestici
subindicant: Et in Anglia præsertim, suscepto baptismi lavacro; sacris Christianis initia-
tum. Unde & mox privatam suam salutem in publicum omnium bonum redundare cu-
piens ab Agapeto, vel, ut alij, ab Adriano pontifice, Daniam Christianâ religione imbui
præoptavit. Sed votis ipsius priusquam satisfieri potuerit, morte præventus est, cum re-
gnum tenuisset annis circiter viginti. Hujus tempestate Slesvicensem & Ripensem ec-
clesias, quæ bellis superioribus dejectæ fuerant, redintegratas reperio. Tertiam ipsemet
è solo noviter excitatam constitui apud Arhusienses curavit. Imperitabat autem, super-
stite adhuc Frothone, Anglis Orientalibus Ericus Danus Haraldi Gormonis filius: Nam

FROTHO & fratrem ejus Gormonem jam ante Alvredus amore filij complexum Northumbris præ-
Rex. fecerat, de quo & infra referetur. Verum Alvredo Regi succedens mox Eduardus ut
A. C. reipublicæ ac regno à se suscepto, quantum posset, consuleret, loca omnia præsidijs muni-
re, urbes, quas hosti oportunas duceret, singulas obire, suorum atque hostium res pariter
attendere, barbarorum insidias antevenire magno studio maturat, ut ità & suos in officio
ac fide retineret & ipsis Danis, tum adhuc Northumbris & Angliæ Orientali, ut dictum,
dominantibus, occasionem belli movendi usquequaque præcideret. Verum isti rei bellum
Scoticum subito prævertendum fuit, vexante continenter fines Anglicos rege Constanti-
no. Itaque Eduardus primo quoque tempore bellum ei intulit, quod multa utrimque
cæde gestum est. Sed Scotus majoribus affectus incommodis non invitus ab armis de-
cessit, pace cum Eduardo in tempore compositâ. Post hæc Wallos vacillantes ad sanitatem
reducere studio habuit & Merciam quoque suo adjicere imperio. Sed eam Eduardi feli-
citatem, prosperosque successus, Danorum præsertim, qui in Northumbria erant, præsidia
potētiaq; haud leviter fregit ac retardavit. Cū enim rebus suis minus eos Eduardi progres-
sus commodos viderent, discordiarum semina inter eum fratremq́, ejus Adelvoldum con-
citare haud cessavère, adeuntes Adelvoldum, juvenem suâpte naturâ regnandi avidum,
monentesque tempus & occasionem præsto esse, quâ posset, modò velit, regnum, expulso
fratre, obtinere. quod nimirum Eduardus suis ac finitimis omnibus infestus res ac terri-
totia sua, ultra quàm jus fasque permitterent, proferre & aliena contrahere plus nimio stu-
deret. Quo autem maturaretur negotium, ipsi ultro auxilia pollicentur & periculū omne
ac damnum indè exoriturum se præstituros liberaliter promittunt. Quibus dum aurem
ille commodat, animum intendit in regnum fratris, comparatoque extemplo exercitu
hostiliter illud occœpit invadere. Verum post aliquot insultus diffisus viribus aut metu
exterritus fugam capessit, seque Danis, qui Northumbriam tenebant, conjungens denuo
ad arma redit. Quo intellecto, tantâ celeritate est insecutus Eduardus, ut juvenis omit-
tere institutum, & ad mare tendere indeque transmarinas oras petere coactus sit. Ubi vix
annum moratus redijt ad Northumbros. Dani, licet Eduardum suspicerent, perbenigne
tamen Adelvoldum accipientes, belli ducem constituunt. Adelvoldus, accepto imperio,
iterum adversus fratrem movit: Dumque cuncta, quæ erant in proximo, Dani pervadunt
ipse conversus in Merciam, pariter dat prædæ omnia. Atq; inde Thamesim transmittens
usque ad pagum, quem vocant Basynstochum, regionem circumquaque populatur. Rex,
instructâ in adversum acie, hosti obviam factus eum soluto agmine venientem magno
impetu adoritur. Dimicatum summis utrimque viribus fuitque diu atrox atque anceps
conflictus, multis parte utrâque cadentibus. Adelvoldus inter primos fortiter rem gerens
occubuit: Cujus tamen interitu nihil intermissum à Danis, dum tandem regij milites
repugnando victi terga verterent. Sed & ipsi tandem, longo certamine fessi, pacem cum
Eduardo vel, ut alij, inducias fieri permittunt. Nec ægre concessit Eduardus. Ericus
enim Danus, qui, ut diximus, Orientalibus Anglis præerat, toti Anglorum nomini immi-
nens alios è popularibus suis in belli societatem adducere paulatim studuit, quo junctis ar-
mis universorum simul opes uno eodemque tempore concuteret. Ceterum Eduardum
cum non lateret ejus studium, insidias ille præveniens, invasis regni ejus finibus, agros cir-
cumquaque depopulatus est. Ericus qui suos quidem in armis habebat, dum in hostem
præcipitantius fertur, minus feliciter pugnavit. Nam victus fugatusque, ab Anglis exin-
DCCCCXIII. de Orientalibus interfectus est. Hæc ad annum circiter nongentesimum decimum ter-
tium referuntur à Chronologis: Qua eadem tempestate, ut habet Stadensis, catervatim
atque identidem a Danis, Slavis & Bohemis conturbatæ Saxonum ecclesiæ. Nec multo
DCCCCXVIII. post, anno nimirum nongentesimo decimo septimo Normanniæ Dux Rollo sive, ut inde
appellatum supra monuimus, Robertus, mortem obijt: vir profecto belli laudibus claris-
simus: quippe quo vix alius in hostili solo sibi ac posteris suis majore virtute principa-
tum non modò paravit, sed ità præterea constituit, ut ceteris quibusque maximis regibus
ac regnis par viribus fuerit. Imperio tū temporis Ro. post Ludovicum Conradus præfuit.

GORMO Anglicus REX LXI.

INDE Gormo, qui ob diutinam in Angliâ habitationem Anglicus dictus, ad regni cla-
vum vocatus est, anno nongentesimo trigesimo primo, ut quidam tradunt. Stadensis
DCCCCXXI. ad annum DCCCCXXI retulisse videtur. qui & *Hardeviti* vel potius *Haraldi* filium facit:
Adamo

Adam. Bremens. cap. 46. & 47. [illegible] *Hardewich.* Quamvis hic aliquot [illegible] Haraldum [illegible] Saxo, quorum neque Bremense Chronicon neque [illegible] uspiam [illegible] meminit [illegible] o Gormonem trucem admodum ac religionis Christianæ [illegible] acerrimum [illegible] persecutorem, adeo ut *Vormo* sive vermis crudelissimus vulgo sit vocitatus, [illegible] consentiunt. Templum quod in agro Slesvicensi à religiosis tum [illegible], tanquam sacrilegum aliquod impietatis domicilium ab imis fundamentis evertit [illegible] priscum ibi [illegible]oris cultum restitueret. Anglici scriptores Gormondum fere vocant. Concessusque illi, cum ibi ageret, ab Alfredo rege totus propemodum [illegible] hodie tractus, qui & inde **Gormoncester** appellari est cæptus, attestante [illegible] ulo, quem citat [illegible] Camdenus. *Gormonus a [illegible] nomine, nomen habet.* De eo [illegible] recitat hæc [illegible]. Pictus antiquus item scriptor, *Rex Danorum Guth[illegible]um quem Gormondum [illegible] bus, [illegible] pene popul[illegible] gatus, [illegible] ab A[illegible] o fu[illegible] us, imposito [illegible] provinciæ Orientalium Anglorum & Nor[illegible]orum [illegible] regis foveret hæreditario, quas pervaserat latrocin[illegible].* Ejus temporibus Henricus Auceps, qui [illegible] Lodovici, cujus supra meminimus, atque [illegible] Co[illegible] Augustorum [illegible] imperij admotus, postquam magna [illegible], Venetos, Sorabos, Polonos, Silesios, Bohemos, Lusatios reliquasque gentes Slavicas, constitutis novis limitum præfecturis, submovisset, nec tamen sævire exinde desierant, iterum adversus ipsos valido cum milite, quem bella superiora erudierant, & [illegible] promptum fecerant, [illegible] Mersburgum congressus ingentem eorum stragem edidit, ut reliquiæ consistere nusquam auderent. Eaque victoria potitus in Danos movit. Quippe Dani, ut ante injecimus, cum in Saxoniam excursiones creberrime instituerent [illegible] eque à Comite Ringelheimio essent affecti, ut [illegible] rentur, non solum [illegible] Saxoniam eo tempore arma transtulerant, verum viciniam etiam Frisiam, imperij provinciam, prædando atque urendo infestam habebant. Quibus incommodis ut obviam iretur ac simul ut sacra Christiana longius inter gentes feras [illegible] everentur, accurrit cum exercitu imperator profectusque in dorsum usque Cimbricæ Chersonesi, Danorum copias cęcîdit, ac Slesvicum, Hedeby tum dictum, validum [illegible] rens oppidum, vi captum, præfecto tuendum dedit. Eumque marchionem seu limitis Comitem appellavit, constitutâ simul ibidem Saxonum coloniâ. Quin etiam regem ipsum Gormonem pietati Christianæ, ut diximus, inimicum victricibus ijsdem armis ità conterruit, ut [illegible]be[illegible]am religionis nostræ professionem deinceps intra regnum suum se admissurum pacemque æquam cum imperio culturum per legatos ultrò promitteret. Unno Hamburgensium id temporis præsul hac usus occasione in Daniam Sueciamque enavigans magno ibi fervore, nec sine fructu, Christum deprædicavit, constitutis passim novellis ecclesijs. Et licet Gormonem ad saniora inflectere nequiverit, filius tamen ejus Haraldus doctrinâ Christiana semet imbui libenter permisit. Prodit Sigebertus Aucupem, defensis contra injurias Frisijs, victos Danos ad tributa pendenda ac regem eorum *Chnupam* ad baptismum ac Christi professionem coëgisse. Quod tamen, silente hic etiam Saxone, nec veri simile esse, nec [illegible]m historiâ ejus temporis, quam Stadensis alijque prodiderunt, consentire videtur. Neque etiam regem ullum *Chnupam* antiquissimi Bremensium [illegible]es, sicuti nec tributum nisi ab Ungaris, Sorabis & Slavis tum Aucupi promissum [illegible] cuut. quamvis interim pro *Chnupam* Gormonem aut Haraldum, de quo statim dicendum [illegible] legendum apud Sigebertum haud ægre admiserim. Necdum circa hæc tempora [illegible] ccer[illegible]s identidem domo auxilijs, littora Francorum infesta habere desierant. Et [illegible]at[illegible] in[illegible] illos Rodulphus, Rex Burgundionum, Comitesque Flandriæ Arnulphus & Adulphus, qui ad Falcobergam, commisso prælio, victoriam quidem ab eis, sed DCCCCXXVIII.
[illegible]d cruentam retulêre. Dum tandem, anno DCCCCXXVIII, ut notat accurate Mejerus, [illegible], [illegible] Duce, factâ in oram maritimam Morinorum impressione, Gisnas opidum [illegible]tum, Comite Arnulpho inconsulto, duplici fossâ cingunt, ac mox, pace sancitâ, [illegible] ab Arnulpho cum tota adjacente regione possidendum impetrant. Verum haud [illegible] post, cum Estrudem Arnulphi filiam vi rapuisset Sifridus, bellum de novo exortum est. Arnulphus[illegible]que, contracto optim milite, Sifridum petit. Qui, cum resistendo [illegible]sset, nec haberet qui auxiliarentur, ad ultimam necessitatem confugit, ac m[illegible] sibi [illegible]ite illata, iram ac minas inimici evasit. Estrudis verò impleto utero peperit exin[illegible]dulphum, qui [illegible]vo concedente, primus est factus Comes Gisnensium, *(Comes Guinesi[illegible]* [illegible]it [illegible] Mercantio, qui & *Guinesam* oppidum non *Gisnas* vocat.*)* Hic Sifridus an idem sit, quem

HARALDUS Rex. A. C. DCCCCIX. quem supra Godefridi regis commilitonem ac socium diximus, quemque [illegible] in Frisia occubuisse existimant, an verò ab illo diversus habendus, despiciendum [illegible]. Anno hinc proximo, qui fuit Christi DCCCCIX, Saxoniam penitius ingressi [illegible] multis affixère cladibus, donec Imperator, missis in eos cum exercitu principe L[illegible] Bernardo & Comite Wethinensi ducibus suis, qui eorum ad centena & viginti [illegible] ceciderint circa mare, quod Balthicum vocant. Conjugem sibi Gormo copulaverat Hadelradi Anglorum regis filiam Thyram, Christianâ pietate alijsque virtutibus multis insignem, atque inde etiam *Danebod* cognominatam. Ex eâ Canutum & [illegible] genuerat. Quorum Canutus adeò ei charus & curæ fuit, ut nunciato ejus apud Hibernos excessu, ipsemet protinus exspirarit. Alter filiorum Haraldus regni sceptrum unà cum patre tum, ut videtur, valetudine & ætate fesso, administrasse aliquandiu chronologis memoratur.

HARALDUS REX LXII.

DCCCCXXXI. DEFUNCTO Gormone regnum adeptus est annum circiter nongentesimum trigesimum primum filius Haraldus cognomento *Blaatand*, tenuitque annos circiter quinquaginta, excepto tempore quo imperitasse cum patre meminimus modò. Erat illi maternus avus Hadelradus sive, ut Saxo habet, Hetelredus, Polydoro Eduardus est, Angliæ Rex: Cujus filius Adelstanus, ubi intellexisset paterno testamento Haraldum regni hæredem designatum, armis sibi vindicare, quod patria denegarat voluntas, præoccupat. Haraldus traductâ tum in orientem classe, dum circumpositum lacessit oceanum, ejus rei nuncium serius accepit, & prius Norvegiæ Regis cum avunculo factam pactionem intelligit, quam parare in adversum arma potuerit. Domi interim pius atque æqui amantissimus, illud inter cetera primum ac præcipuum duxit, ut Gormoni regium in morem funerato mausolei præterea saxum superimponeret, quod hodieque characteribus Gothicis perscriptũ in ipso Iellingi cœmeterio visitur, memoriæ ac pietatis in parentem preclarum monumentum. Eadem ferè tempestate Unno Hamburgensium antistes, quo, ut diximus, adminiculante, Haraldus licet à matre jam ante Christianis conciliatus, fidei doctrinam uberius didicerat, apud Suecos obijt. In Anglia tum adhuc Dani Northumbriam tenebant. Sed Adelstanus capta occasione ex obitu Regis *Sit[illegible]rici*, vel *Sigfridi* potius, Northumbriam sibi subjicit, spretis eius filijs Analepho & Godefrido. Quorum alter in Hiberniam, in Scotiam alter fugâ elapsus externa cœpit circumspicere auxilia. Godefridus apud Scotos nonnihil virium comparasse visus Dunelmum, quàm maxima vi potuit, circumsedit, sed repulsus est. Analaphus, sive ut alij scribunt, Analaffus cum regij generis esset à Danis, qui in Northumbriâ remanserant, ex Hibernia ad accipiendum regnum, mortuo jam Adelstano, vocatur. Edmundus verò, Adelstani frater, prospiciens quantâ belli moles instaret, Milcolumbum Cambria & Vestmaria donat, eâ lege, ut qui proxime in regnum Scotorum successurus esset, sacramentum Anglorum regi, ceu supremo eorum locorum domino, diceret. Atque inde varijs calamitatibus obtritos Danos facile superavit, licet ipse haud diu victoriæ superstes fuerit. Cuius in locum cum frater Eldredus rex esset creatus & adversus eum quoque Dani, qui Northumbriam tenebant, nec unquam bona fide cum Anglis pacem fecerant, rebellassent multaque munita loca, & in ijs Eboracum cepissent, tandem Eldredus acceptis Scotorum auxilijs, eos aliquatenus compescuit. Quæ dum ibi geruntur, apud Slesvicenses anno salutis humanæ nongentesimo

DCCCCXLVIII. quadragesimo octavo Marchionem, qui, ut ante monstratum, adversus Danorum incursus tuendo ibi limiti ab Aucupe Henrico erat constitutus, ex improviso cum legatis Othonis Augusti, qui Aucupi successerat, circumventum Dani trucidant, deletâ insuper ibidem loci Saxonum coloniâ. Otho ignominiæ impatiens exercitum in eos confestim duxit ingentique clade fusis Danis, totam Iutiam, Cimbricam olim chersonesum dictam, victor emensus ad usque Cimbrorum promontorium, quod ad boream postremum est, pervenit. Ibique in littore consistens ac septentrionem prospectans in mare lanceam conjecisse memoratur marique nomen dedisse, quod ex nomine ipsius hodieque Ottesunt/ut tradit Adamus Bremensis, appellatur. Distinebatur id temporis Haraldus S[illegible]orum Suetici regis Biornonis filij querelis. Is enim è Suetiâ in Daniam unà cum sorore Gyritha *sive Gunilda* profugus Haraldi adversus Ericum opem implorabat, quod se paternâ regni hæreditate iniquè spoliaret. Nec deerat precibus locus, [illegible] cum [illegible]dem [illegible]oris

Otho I. Imp.

HARALDUS Rex. A. C.

sororis suæ matrimonium liberalius offerret. Verum intellectâ Germanorum in oras suas irruptione Haraldus, sepositis rebus Sueticis, haud procul Slesvico, quà est angustissima peninsula, valido cum exercitu ac omnibus regni viribus adfuit, locisque idoneis præsidio occupatis aut exitu prohibere Germanos aut justam ad pugnam loco sibi commodo vel invitos lacessere constituit. Verum commisso acri prælio, superior fortuna fuit imperatoris. Saxo ab hisce non nihil dissentiens ait, sinu Lymico Vendalam aquis claudente progredi ulterius vetitum imperatorem: ac reditum ejus non victoriæ, sed fugæ fuisse simillimum, dum Haraldus hostium tergis insistens Eponem, extremi agminis ducem, unà cum socijs trucidat. Sed operæ est ipsa apponere verba Saxonis: *Haraldus*, inquit, *Theutonicæ* irruptionis, quæ à Cæsare Othone gerebatur, nuncium accipiens alienæ rei impetitionem quam propriæ defensionem prosecutus externæ pugnæ proposito domesticæ curam anteposuit, reflexoque è Sueciæ atque Hallandiæ finibus in Iutiam cursu, ad opem oppressis ferendam præcipiti celeritate contendit. Sed eo supervenientem, Cæsar Iutiam, utpote regio ductu vacuam, nullo resistente, permensus cum Lymici sinus objectu tunc temporis aquis Wendalam claudentis, ulterius excurrere vetaretur, conjectâ in undas lanceâ, non solum iter ad Eidoram reflexit, verum & simillimum fugę reditum habuit. Siquidem hastam ejus, cujus usum habebat, maritimos in fluctus relinquendi monumenti gratia jaculatus, suum freto vocabulum indidit. Verum ut impetu gravis, ita exitu vanus apparuit. Haraldus quippe ardentissimo cursu abscedentes hostium reliquias insecutus, Epponem extremi agminis ducem cum ijs quos reperit, trucidavit. Sed hoc utcunque se habet, illud certe constat, Haraldum, instituto cum imperatore colloquio, ac rebus, quod & ipse deinde Saxo fatetur, compositis, consortium catholicæ religionis amplexum divinam humanamque pacem regno suo conciliasse. Alij addunt cum omni familiâ conjugem ejus Gunildam ac filium Suenonem baptismo admotos idq; haud procul Slesvico, juxta rivum, qui inde sacer dictus. Vulgo enim **Helligebeke** appellant. Et filium quidem honoris ergo ex nomine imperatoris, qui eum ex lavacro susceperit, SUENOTHONEM esse nuncupatum, quamvis Saxo historię hujus quasi ignarus, referat in exilio, de quo mox dicam, apud Scotos & baptizatum eum & Christianam simul hausisse pieratem. De Haraldo quoque ipso non consentiunt scriptores, ab Unnone baptizatus multo ante sit, an eruditus quidem ab eo prius, verum animo fluctuans ad hoc usque tempus baptismum distulerit. Putatur & primus, qui Slesvici est institutus episcopus, ab Othone eò missus. Nam cum verbi divini pręconem initio ibi constituisset, mox & episcopum miserit, quem acta ecclesiæ Slesvicensis Marcum nominant.

Othone in Germaniam regresso, Dani immensi operis vallo, curante præcipue Haraldi matre Thyrâ, quæ tunc adhuc superstes fuerit, supra Slesvicum & Gottorpiam inter utrumque Orientis & occidentis mare, octo aut novem circiter milliarium spacio, una cum fossâ excitato, Germanos ab irruptionibus clandestinis Daniæque limitibus seclusos arcuerunt. Erant in hoc aggere extructæ turres, vel speculę potius, per intervalla ità dispositæ, ut ex ijs eminus adventantem hostem facile esset animadvertere atque aditu prohibere. Hodie **Danewirckam** appellant. Similis monumenti annales quoque Francici mentionem injiciunt sub Caroli Magni tempora à Rege Godefredo ibidem constituti: Cujus & supra suo loco meminimus. adeò ut vero haud sit absimile non quidem à fundamentis hoc fortasse tempore eductum, sed opus olim cæptum, nunc aut reparatum aut communitum luculentius. Postea quoque regem Valdemarum, adjuvante Danorum antistite Absalone, quò esset terrestris molis solidior structura coćti lateris murum superjecisse testimonio sunt annales domestici. Otthone deinde è Germaniâ in Italiam profecto, cum multis esset criminibus coram ipso accusatus Papa Iohannes XIII, consentientibus Prælatis, pontificatu est abdicatus inque locum ejus suffectus ab Othone Leo octavus. Quo vicissim, adjuvante nobilitate Romanâ, urbe excluso, Iohannem populus recepit. Sed eodem in adulterio mox deprehenso ac pugione, ut habet Ticinensis, à marito adulteræ perfosso, Benedictus quintus ab amicis Iohannis, neglecto Leone, pontifex creatus est. Sed Otho eam injuriam Leoni, à se constituto haud quaquam impingi passus, admoto urbi exercitu, cives Romanos adegit ut restituto in sedem Papalem Leone, Benedictum sibi traderent. Quo facto, in Germaniam reversus Otho, Benedictum, Papali dignitate privatum, cancellario suo Adeldago, tum Hamburgensium Archiepiscopo in exilium Hamburgum transmisit. Ubi anno Christi DCCCCLXIV ex DCCCCLXIV. animi, ut volunt, mærore defunctus in Ecclesia cathedrali ibidem sepultus jacet.

HARALDUS Rex. Hinc è vivis sublato apud Norvagos Haraldo, filius ejus Haquinus Adelstenus patriam debitâ Danis pensione exuere cupiens speransque Germanicis cum Cæsare bellis penitius implicatum Haraldum Danum, palam detractare obsequium hac captâ occasione, haud destitit. Sed Haraldus, Othone pacato, nec diu cunctatus Norvagos ad pristinæ reverentiæ cultum compulit, missâ adversus eos Iulinæ piraticæ manu, Boo & Sivaldo ducibus, quibus contemptus sui ultionem mandavit. Soror præterea ejus Gunilda, Erici Blodoxe Norvagiæ regis vidua, cum filio Haraldo in Daniam ad fratrem Haraldum profecta eousque adversus Adelstenum fraternis adjuta auxilijs bellum lacessijt, donec tandem, interempto Adelsteno, regnum paternum filius reciperet. Atque inde dum Christi religionem per Daniam ac Norvagiam magno studio promovere curæ Haraldus habet, acceptis ab Adeldago, Hamburgensi præsule, episcopis, qui, præter Ripensem, Slesvicensem & Arhusiensem ecclesias, (quas ab Othone Imp. institutas ac totam ab eodem Iutiam in tres episcopatus, Slesvicensem, Ripensem & Arhusiensem divisam Bremensis ait) etiam insulanos proximos ac Scandam sibi commendatam haberent, proceres plerique & plebs pristinis adhuc superstitionibus fascinati ac novis sacris minus æqui, non solum suis domi, sed patriâ quoque relicta vicinis regionibus, ubicunque dabatur, molesti ac more suorum majorum inlesti incubuêre: Adeo ut ne Normannos quidem in Galliæ littoribus cæterosque in proximo populares intactos reliquerint. Frisia etiam, quæ ejusmodi injurijs ob vicinitatem maxime erat oportuna, omne malorum genus tum denuò experta. Nec omissa quoque ipsis Hispania. Nam Gallecia littoribus, quæ Portugalliæ vicina sunt, cum jam olim assuevissent, comparata instructaque circa annum nongentesimum sexagesimum octavum, numerosa classe univetsam eam oram, duce Gundredo, armis infestam habuêre. Vici, castella, oppida ferro atque igne vastata. multi mortales cum alia omnis generis præda abacti. Cumque biennium circiter omnia sibi subjecta tenuissent, destructa insuper, quæ Flavij olim Brigantij fuit, coloniâ (Compostellam vulgo vocant) interemptoque, qui se irrumpentibus objecerat, Sisinando episcopo, tandem partem eorum Consalvus Sanctius circa mare improvidam ac præda gravem adortus profligavit. Obijt post hæc Otho Imperator annum circiter nongentesimum septuagesimum tertium, atq; inde commodum surrogato in loco ejus filio Othone, ejus nominis secundo, circa annum Christi CMLXXIV. Haraldus in Saxoniam, facta excursione, eam vastasse, abactis hinc inde ingentibus prædis, memoratur. Pace deinde cum novo Imperatore constituta, Glíscere in eum indies populi invidia cæpit, cum ob religionem Christi assumptam, tum bella assidua aliaque onera, quibus in excitando Thyræ monumento impensius plebem fatigabat. Induci itaque se Sueno filius permisit, ut ejuratâ, quam suis sciebat esse exosam, Christianâ religione, arma adversus patrem capesseret. Sumptis armis, ejectus est regno pater, religio profligata ac denique victimarij templis, aris libamenta restituta. Regno extorris pater apud Vandalos Iulini, quod Danicis tum erat præsidijs refertũ, exilio suo receptum invenit. Ibique mixtis Danorum Slavorumque copijs bellum adversus Suenonem filium reparat. Sed ille semel iterumque victum patrem, ac demum apud Hellegenesi promontorium, dum factis inducijs incautius in proximum littus evagatur, à Tokone quodam miro jaculandi artificio præ ceteris prædito, sagitta vulneratum mori in exilio apud Iulinenses adegit anno CMLXXX. Ita fere authores domestici; Francorum alijque annales aliter referunt. Volunt enim ejectum regno Haraldum primò omnium in Normanniam ad ducem Gulielmum filium Rollonis venisse, benigneque ab eodem susceptum ac donatum, qui est ibi inter littoreas regiones, Comitatu Constantiensi; indeque collectis copijs in patriam regressum ac filio fuisse reconciliatum, sed postmodum ab eodem iteratò repulsum Iulinum tandem concessisse atque ibi mortuum. Sed verba Gemmeticensis antiqui auctoris, qui eam historiam accurate, & additis rerum occasionibus, prosecutus est, plenius subjiciemus. Nam postquam lib. 3. cap. 8. historiæ Normannicæ, de filio Gulielmi Ducis Richardo, & præstito eidem à Normannis & Britonibus fidei sacramento verba fecisset, addidit statim: Quem RICHARDUM confestim pater (Gulielmus) BAIOCAS mittens, BOTHONI, militiæ suæ principi, nutriendum tradidit; ut ibi LINGUA eruditus DANICA suis exterisque hominibus sciret aperte dare responsa. atque inde continuo de ipso Haraldo è Dania in Normanniam profugo, & quæ dum ibi hæret secuta sunt, loquens, Interea, inquit, tanti principis (Gulielmi) fortitudinem ac pietatem famâ divulgante, HAROLDUS Danorum Rex à filio suo Suenone regno pulsus, cum LX navibus armato milite plenis, in Normanniam venit ac supplex Gulielmum Ducem adijt. quem

Margin notes: CMLXVIII. (beside "mum sexagesimum octavum"); CMLXXIII. (beside "gavit. Obijt post hæc Otho"); CMLXXIV. (beside "circa annum Christi"); CMLXXX. (beside "ri in exilio apud Iulinenses")

quem ille, ut potens ac liberalis princeps, magno cum honore recipiens, eidem CONSTANTIENSEM COMITATUM ad præsidiū concessit, donec fabricatis navibus exercitum multiplicaret & amissum cum validiore militū manu repeteret regnum. Ea tempestate Arnulphus Flandrēsis Comes, homo versutus intra sui juris terminos, cupiditate illectus, se cohibere haud valens, plurimos in vicino positos fastu dominandi studuit conturbare. Unde inter ceteras suæ nequitiæ machinationes, cuidā comiti nomine HERLVINO gravissimum inferens detrimentum, castrum, quod MONASTERIOLUM vocatur, fraude abstulit. Qui ab HugoneMagno, domino suo, defectus ad Normannos confugit. Cujus calamitati princeps animo benevolente condolens, idem castrum, ejecto per vim Flandro, Herluino reddit. Arnulphus verò de ablato municipio mæstus, ac dolos agitans, mandat per legatos Gulielmo duci se *amicitiam cum eo velle ac pacem indelebilem firmare, & simul Herluino comiti infensa remittere.* Deniq; toto animo rogat, *ut locum indicare satagat, quo ei occurrere ad mutuum colloquium possit.* His acceptis, cupiens quoque Dux suum Ducatum reddere pacatum, eò quod ad monasticam vitam anhelaret; nominato loco apud PINCHINIACUM cum innumera manu lectissimorum militum super SOMNAE fluento tanti negotij ergo proficiscitur. Ubi & ARNULPHI ex unà parte fluminis, Wilhelmi vero ex altera è regione consedit exercitus. Erat quippe insula in medio alvei, in quà libatis osculis uterque ducum convenit. Arnulpho etenim proditoris Iudæ morem imitato, nænijs & ambagibus diutius telam araneæ texente, novissime post jurata amicitiarū sacramenta, & plurima pacis atq; honoris officia, Sole occasum spectante, ab invicem dirimuntur. Sed ecce, remeante per flumen Wilhelmo, HENRICUS necnon BALSO, ROBERTUS quoque atque RIULPHUS, quatuor Satanæ filij, clamoribus illum revocantes referunt, *dominum suum præcipuum quiddam omisisse.* Quem navim ad ripam retorquentem, mox ut terram tetigit, extractis pugionibus trucidant innocentem. Corpus deinde cum luctu illatum Rothomago, ac statim funeri obviam procedens clerus, & populus utriusque sexus ad portam urbis, cum mæstis singultibus intulerunt illud in ecclesiam sanctæ Mariæ. Atque inde mittentes ad Bajocassinam urbem, puerum RICHARDUM adsciscunt ad patris tumulationem. Ibique iteratò renovantes fidei sacramentum, tradiderunt eum sub tutela BERNARDI DANI, ut sub ejus tam providà quam fideli curà tutius custodiretur intra muros civitatis. Audientes deinde Francorum optimates tam nefariam Flandrensis Arnulphi proditionem & lugubrem Gulielmi ducis necem, plurimi ejus vicem doluerunt. Alij & inter cæteros LODOVICUS Francorum Rex æstimans sibi magni honoris januam hac occasione patefactam, & immemor beneficiorum fideique à Duce sibi impensæ; quasi consulturus Normannos super illius morte accelerato itinere Rothomagum venit. Quem Rodulphus & BERNARDUS atque ANSLECHUS totius Normannici Ducatus tutores, cum regali honore, uti decebat, suscipientes, eius se submisêre famulatui. Videns autem Rex cœli solique totius commoditatem tum & cupiditate irretitus fraudulētis promissis inescare eos aggreditur. Siquidem RICHARDUM puerū ad se accersiri jussit, & eum, cum egregiâ formâ decoratum cerneret, cū coœtaneis in suo palatio decrevit educandum. Interea ingratus rumor totam urbem concussit, Richardum suæ spei depositū à rege captivum teneri. Quocirca cives mixti militaribus globis per urbem gladijs strictis discurrentes, curiam regiam irrumpunt, illum omni conatu trucidare festinantes. Quorum tumultū ut comperit, vehementer territus, consilio Bernardi Dani *puerum in ulnis arripuit, eumque furentium conspectui exhibuit, & sic efferos eorum motus compressit.* Volens ergo Rex tumultuantes Normannorū animos penitus sedare, consilio suorum usus Richardo puero paternā hæreditatem, pacta sibi inde fidelitate, concessit. Quem in sua fide suscipiens, spospōdit se eis, licet subdole, eum redditurum, palatinis disciplinis ac moribus decenter institutum. His ita peractis, Rex dedecus, quod à Normannis acceperat, sub occulto pectoris ægre comprimens, cum Richardo puero, quasi patris eius mortem de ARNULPHO Flandrensi hostiliter ulturus, Franciam repetit. Arnulphus itaque metuens, ne Rex Ludovicus cum manu armata in se irrueret; & à crimine proditoris factum suum expiare cupiens, missis legatis cum decem auri libris à GULIELMI nece se coram Rege fatetur esse immunē. Peremptores verò illius, si iubeat, procul à patriâ se exterminaturum pollicetur: Attamen reminisci debere contumeliæ & opprobriorum, quæ tam longo tempore à Normannis ipse & pater eius perpessi fuissent. Et ne diuturnâ ægrimoniâ langueret, optimum fore consilium, ut Richardum puerum, adustis poplitibus, gravi custodia arctaret & GENTEM NORMANNICAM gravissimis vectigalibus tam diu affligeret, quoadusq; DANAMARCHAM, ex qua erupêre, coacta repeteret. Rex igitur muneribus, versutisq; proditoris decipulis

HARALDUS Rex. A. C.

M

HARALDUS Rex. 4. C.

decipulis cæcatus, ipsum supplicio dignum à scelere absolvit, & iram in puerum innocentem reflexit. Unde cum apud LAUDUNUM CLAVATUM moraretur, puerum ab aucupio redeuntem acerbissimis confutatum convicijs, meretricis filiū vocavit, & ne elaberetur, mutatis custodibus, quàm diligentissime servari præcepit. OSMUNDUS autem procurator ejus audiens severissimam regis sententiam, & intelligens futuros rei casus, animo consternatus Normannis legatum mittit, indicans dominum suum Richardum regio jussu incarceratum teneri. Quibus compertis, confestim per totam Normanniam indicto triduano jejunio ecclesia pro eo suis apud Deum precibus intercedit. Osmundus autem inito cum YVONE patre Wilhelmi de BELISMO, puerum hortabatur, ut simulatâ corporis ægritudine lecto decumberet. Puerq; monitis obsequens extremam valetudinem mentiebatur. Quod videntes custodes negligentius officium suum facere, ac rebus proprijs intenti huc illuc discurrere instituunt. Eaq; occasioue Osmundus accepti forte fortuna fœni fasciculo puerum in eo collectum humeris suis imponit, velut pabulū equo laturus, ac mox cænante rege mœnia urbis transgreditur fugiensq; quantociusCODICIACUM appellit. Ibiq; commendato castellanis puero ipse SILVANECTIS Bernardum Comitem adijt atq; ei rem totam aperiens eum solito lætiorem fecit habitoq; cum HUGONE MAGNO consilio contractisq; raptim copijs puerum ad urbem Silvanectensem gandentes deducunt. Mox Lodovicus sollicitato Bernardo Silvanecteuse deq; restitutione Richardi diffidens misit ad ARNULPHUM Flandrensem ut sibi festinus occurreret ad vicū, gnod dicitur RESTIBULUS. Ubi dum uterq; diversè disceptaret super rei hujus casu, uovissime subintulit Arnulphus: Novimus, inquit, Hugonem Magnnm cum Normannis diu sentire, & ideo expedit muneribus illum inescare. Concedo ergo ei à Sequana usq; ad mare Normanniæ Ducatum, tibi reservato Rothomago. Quibus persuasus Rex continuo per legatum suum, convocato ad colloquium Hugone, ei sententiam suam de Comitatuum distributiore aperit. Qui confestim, majus scilicet ducens honore ampliari, quam fidem Richardo inconvulsam servare, regi annuit. Ac statim jurata adversū Normannos expeditione & ab utraq; parte congregato milite, Rex CALCINA, Hugo BAIOCASSINA, cœperunt rapinis & incendijs divastare. Quæ cum Bernardus Danus didicisset, Bernardi Silvanectensis adhibito consilio, extemplo legatos ad regem Lodovicū cum hujusmodi mandatis dirigit: Quare, inquiunt, potentissime Rex, tuam demoliris patriam, præsertim cum sit tibi nullo obsistente pacifica & quieta? Desiste igitur à tuorum rapinis, & utere ac fruere Normannorum militum militiâ urbeq; Rothomago, quæ tuā est. Hac legatione opido exhilaratus Rex prohibitisq; à prædâ militibus, ad urbē festinato digressus est. Quo cum venisset, essetq; à clero ac civibus gratanter exceptus, indeq; ad regias dapes deductus, cœpit epulari splendide, Bernardo Dano ministrante. Hinc, durante adhuc prandio, ac rege jam vinoac lætitiâ incalescente, sic eum affari Bernardus cœpit: Hodie; serenissime Rex, lætissimus illuxit nobis dies, quo cœpimus esse regales. hactenus militavimus Duci, ulterius serviemus invictissimo regi. Teneat sibi Bernardus Silvanectensis Richardum suum nepotem: nos utinā tempore longo habeamus te dominum & regem! Revera exitiale tibi consilium dedit, qui totius Normannici exercitus robur amittere suasit. Quē verò inimicorū non terruisses illorū adjutus virtute & armis? Sunt enim, ut nos, tuo obsequio dediti. Quare ergo 20 millib. bellatorum in nos armasti Hugonem inimicū tunm? Nonne tibi semper ipse infensus extitit, & contra te assidue rixatur? His & hujusmodi Rex placatus verbis, cnm festinatione Hugoni legatos mittit, qui eum, quamvis indignantem exire è Normanniâ jubent. Rex deinde aliqnandiu Rothomagi moratus, præfectoque Comitatui isti RODULPHO cognomento TORTA, ipse Laudunum regressus est. Metuens interea Bernardus Danus, ne in reditu Lodovicus Rex & Hugo Magnus capnt conferentes, ad opprimendos Normannos consilia sua verterent, clam HARALDO Danorum Regi (HAIGROLDO est in Gemmeticensi) tum adhuc apud CHIERISBURCH agenti, legatos mittit, mandans, ut sociatis sibi Constantiensibus atq; Bajocassinis militibus, expeditione terrestri, ipse cum hosticâ classe direptionibus Normanniam à parte maris concuteret: quatenus hujus rei gratiâ Ludovico Rege ad colloquiū contra se veniente, satageret amici sui GULIELMI sanguinē de hostibus vindicare. Cujus monitis rex Haraldus celerrime favēs, propulsis ad mare navibus, subductisq; in altū velis, circio flante, CORBONIS salinæ littora appulit, qua rapido meatu se procelloso mari DIVA infundit. Enimvero fama solito more volans Francorū aures illico perculit, paganos maritima loca occupasse cū naviū multitudine gravi. Bernardus etiā Danus & Rodulphus Torta, Regi Ludovico, misso ad eū legato, quid ageretur significarunt. Qui validum

Haraldus Rex. An. C.

validum congregans exercitum, quantocius venit Rothomagum. Hinc Haraldo Danorum regi mandat, ut apud Vadum, qui HERLVINI vocatur, sibi occurrat, insinuaturus scire cupienti, cur infestet terminos regni sui. Quæ res regi Haraldo vehementer complacuit, utpote qui decrevisset mortem Ducis toto annisu ulcisci. Ibi igitur cum regum uterque die præfinito adesset, & de Gulielmi Ducis injusta nece diutius inter se disceptarent, quidam Danus HERLVINUM Monasterioli castri Comitem; pro quo idem Dux occubuerat, inter alios prospiciens, zelo amici succensus; confestim illum lancea perfodit, mortuumque sub momento sternit. Cujus mortem LAMBERTUS frater ejus, ceterique Franci, graviter ferentes, concitatis animis ad dimicandum super Danos repentino impetu proruunt. Quos illi viriliter excipientes, sæviente Marte, satrapas decem & octo cum innumeris alijs obtruncatos letho tradunt. Alij occulere se festinantes, per diversa latibula hac illacque nutabundi vitæ suæ consulere satagebant. Rex quoque ipse Lodovicus pernicis equi cursu à Regis Haraldi insecutione liberatus; In manus cujusdam militis incidit. Cui cum multa promitteret, ne ejus proditione hosti traderetur; tandem miles victus Regis lachrimis in quandam Sequanæ insulam clanculum eum abduxit. Quod ut agnovit ex relatoribus Bernardus Danus, direxit extemplo, qui militem in vincula conjiceret. Ille necessitate coactus regem in insulà teneri confessus est. Unde mox Bernardi jussu Rothomagum deductus sub arctà custodià ibidem retentus fuit. Gerberga regina maritum suum à Normannis esse captum intelligens, petit ab Imperatore HENRICO, patre suo, & (quòd Dudo addit) fratre OTHONE contra Normannos auxilia. At ille juste hoc illi accidisse respondit, quod fidem Gulielmo datam, filium ejus capiendo, fregisset. Inde regina traditis proprio filio ac duobus episcopis, Beluacensi & Suessionensi, obsidum loco, regem Lodovicum in regnum recepit. Post hæc Normanni mittentes ad Silvanectensem Bernardum; revocaverunt magno cum exercitu Richardum seniorem suum. Et mox, ascitá militari manu, Francorum Rex venit ad fluvium Eptæ cum præsulibus Magnoque Hugone, Normannis occurrentibus in altera parte fluminis cum puero Richardo. Discurrentibus autem ab utraq; parte internuncijs, pax inter eos stabilita fœderibus firmis, juratisq; sacramentis obsides redditi, mortuo filio Regis apud Rothomagum. His autem rite expletis, Rex Ludovicus regreditur Laudunum, & puer Richardus Rothomagum. Haraldus verò Rex, haud multò post in regnum suum Danamarchæ procinctum movit; atq; ibi cum filio suo Suenone reconciliatus est. Inde, imperium Romanum moderante post Henricum Aucupem Othone, & mortuo jam Francorum rege Ludovico, successerat patri Lotharius filius, qui adscitis sibi Richardi Ducis inimicis ac hostibus, Balduino Flandrensium Comite, Gaufredo Andegavensi & Thebaldo Carnotensi, nova Normanniæ arma intulit: Captaq;, præter ceteras, urbe Ebroicà, eam Thebaldo possidendam tradidit, dum interea Richardus ex adverso Carnotensem & Dunensem Comitatus igne ferroq; divastat. At videns idem Richardus Dux (sunt porrò verba Gemmeticensis) tantarum fraudium molimina Comitesq;, Francorū unanimiter adversus se sævire, HARALDO Danorum regi legatos dirigit, & mandat ut ocius illi succurrat, & paganorum multitudine Francorum rabiem solotenus comprimat. Cujus legatos Rex non modò gaudenter recepit, verum etiam maximis muneribus ditatos Duci remisit, seq; missurum celerrime illi auxilia spopondit. Quid plura? jussu regio naves ad mare propelluntur. Ad tantæ expeditionis negotium paganica juventus præparatur, clypeis & loricis ac galeis omnique armorum apparatu innumerabilis exercitus munitur. Inde statuto die elevantur vexilla, ventis salubriter spirantibus librant vela, celeriq; navium cursu permenso mari ad Sequanica devolvuntur ora. Quorum adventu dux cognito, vehementer gavisus, illis obviam processit, atq;, eo præeunte, sulcantes remigio alveū Sequanæ, & ad fossam usq; Givoldi provecti, fixis ibi anchoris, de subversione consulunt Franciæ. Et ecce, repentino tumultu è navibus proruunt, totamq; in circuitu regionē exitialiter comburunt. Dehinc viri cum mulieribus concatenati distrahuntur, vici diripiuntur, desolantur urbes, subvertuntur castella & terra in solitudinem redigitur. Fit luctus omnium in commune, nullo cane per Comitatum Thedbaldi latrante. Ubi vero illa deficiunt, regalia territoria continuo invadunt. adeò ut necessitate tandem compulsi Rex Lotharius & Thedbaldus Comes cuncta, quæ Duci Richardo eripuissent, sarta tecta restituerint. Hactenus fere Gemmeticensis. ex quibus liquere satis potest temporis, quo primū è Dania in Galliæ seu Normanniæ littus appulerit Haraldus, æram incidisse sub extremos fere Gulielmi Ducis annos, qui excessit anno à nato Christo 943. Quod autem refertur deinde, ubi de Richardo Gulielmi filiu

HARALDUS Rex.

filio agit, Gerbergam Galliarum reginam, capto Ludovico, auxilium patris Henrici Imperatoris ac fratris Othonis adversus Normannos & Richardum imploraſſe, id verius de Othone tantum fratre accipiendum, cum Henricus quinquennio fere ante Gulielmum Normannum obierit, anno nimirum, quomodo omnes tradunt, CMXXXVIII. Quando verò in Daniam Haraldus redierit, & cum eo filius Sueno ſit reconciliatus, referendum videtur ad primos imperij Othonis annos. Nā, ut ſupra meminimus, anno CMXLVIII, cum eo in intimâ Cimbriæ ſuæ Cherſoneſo præſens conflixit: Imperator verò fato ſuo functus anno CMLXXII. Adeò ut Haraldus ab exilio Normannico regreſſus, domi egiſſe permultos annos pacatè videatur, præſertim cum obitus ejus ad annum demum CMLXXX. referatur. Suenonem verò, quem anno illo CMXLVIII, cum Cimbriam intraſſet Otho, baptiſmatis aquâ tinctum chronologi omnes tradunt, non quidem recenter tum natum, ſi Gemmeticenſem ſequimur, ſed ætate grandiorem fuiſſe vero eſt ſimile: utpote qui patrem jam ante regno pepulerit: Ideoque nec Gyrithæ Sueticæ, quæ, ut Saxo habet, tum demum Haraldo in matrimonium à Storbiorno fratre fuit oblata, cum Cimbriam Otho irrupiſſet, ſed Gunildæ (cujus Helmoldus & Adamus Bremenſis nec non Abbas Stadenſis ad annum CMXLVIII meminere, quam & ſimul baptiſatam tum ajunt) filium fuiſſe certius putem. Helmoldus, uti nec Adamus Bremenſis Saxoq; noſter & eū proxime ſecutus Stadenſis Abbas, hujus Normannici exilij, aut rerum ibi ab Haraldo geſtarum, ullam mentionem injiciunt. Helmoldus quin etiam Suenonem, cum ab Othone Cæſare, unà cum Haraldo & Gunildâ parentibus, è lavacro baptiſmatis ſuſciperetur, *parvulum* vocat, quod quomodo poteſt, ſi, ante imperium aut irruptionem in Iutiam Othonis, patrem patriâ pepulerit, quemadmodum jam innuimus & ex Gemmeticenſe oſtenſum eſt. Illud præterea in verbis Gemmeticenſis notandū exiſtimo, unum fuiſſe eundemq; populum Galliæ Normannos & Danos eos, qui, occupatâ quondam Britanniâ, Anglicum nomen ex ſuâ gente conſtituerint: Et ideo haud fruſtra decreviſſe Gulielmū, ut filius Richardus apud Bothonem, militiæ ſuæ principem, educatus linguam ſuæ gentis, Danicam nimirum, recoleret. Quod & Dudo de S. Quintino, qui eo ævo claruit, ac res Normannicas adusq; Richardum hunc primum, Rollonis nepotem, pertexuit, luculentius aperit, ubi refert quid eà de re, veluti ultimis ceris, pater Gulielmus ſtatuerit, hæc adducens digna quæ adſcribantur: *Quoniam Rothomagenſis civitas Romano potius quā Danico utitur eloquio, & Bajocenſis freqūentius Danicâ linguâ, quā Romanâ, volo ut ad Bajocenſia mœnia Richardus deferatur, & ibi ut ſit ſub cuſtodia Bothonis, atq; erudiatur ac educetur cum magnâ diligentiâ, fervens loquelâ Danicâ.* Hic Dudo, qui nuper Lutetiæ Pariſiorum typis primum deſcriptus eſt, is eſt quem etiam Saxo noſter, initio hiſtoriæ ſuæ nominat, rerū Aquitanicarum ſcriptorem vocans. Cur antē ità vocet, cū res Normannorum literis tradiderit, nondum ſatis expedio, niſi Aquitanos & Aremoricos nnos eoſdemq; intellexerit, utpote aquis & oceano adhabitantes, quod placuiſſe in Naturali hiſtoriæ etiam ante ipſum Plinio comperior. Extincto igitur Iulini inter paganos Haraldo, corpus Roſchildiam tranſlatum in ſacrario, quod ab ipſo jam ante conditum fuerat, ſolemnem ſepulturę locum recepit. Epicedium ejus, quod ibi hodieq; exſtat, licet id, prout tum erat ſeculum, incultius minuſq; amœnum aut elegans ſit, annum interim, quo vitâ exceſſit, multo, quam æræ chronologorum, certius annotatum ſubindicar. Ità enim habent poſtremi duo verſiculi:

Poſt natale Dei, dum ſcripſimus octoginta

CMLXXX. *Nongentos, meruit ſcandere celſa Poli.*

Notat Stadenſis, rebus ipſum adhuc integris non Daniæ modò, ſed Tranſalbianis quoq; & Friſijs civilia ſtatuta & leges tuliſſe; quas & ipſi, à tanto præſertim rege profectas, haud illibenter amplexi ut ſacras exinde atq; immotas tenuerint. Præter Suenonem filium habuit Haquinum inſuper; qui fratrem virtutum fulgore ſupergreſſus, longo poſt ſe intervallo reliquit, rebus præſertim ejus ductu atq; auſpicijs apud Sembos præclare geſtis. Quorum tandem connubijs innexus patriæque, ut loquitur Saxo, barbariem præterens, ibi fato functus eſt.

SUENOTHO REX LXII.

CMLXXXI. HARALDO ſuccedens Sueno (Suenotho vulgo & aliàs quoq; à barbâ furcatâ vernaculè Tiuſkeg nominatus) etiāſi, ut dictū, Chriſto per baptiſma nomē dediſſet, Iulini tamē apud Van-

Vandalos inter paganos ac Martium populum à teneris educatus, ferum & Christo inimicum animum retinuit. Iamque sine æmulo regnans, quod promiscuæ multitudini haud ingratum fore prævidebat, in omne nomen Christianum crudeliter invectus est. Unde & populares suos, qui vicina Francici imperij Angliæq; littora atq; oras prædationibus infestabant, non solum non inhibuit, verum vires etiam atq; animum addidit. Ipsos quin etiam educatores suos Iulinenses, tum adhuc, qualis & ipse erat, idolorum cultui deditos, non ob religionem, sed aliam facto causam prætexens, quod nimirum Haraldum patrem hostem regni judicatum, contra fœdus contraque patrios deos auxilijs juvissent, navali prælio aggreditur. Sed ipsi haud segnes in adversum festinantes bellum animosè excipiunt. Nec obiter aut tralatitie pugnatum. Sed semel iterumq; ac tertiò in mari cum ijs confligens singulis quoq; vicibus infeliciter pugnando captus, non nisi arbitrio victorum multo auro è vinculis liberari regnoq; restitui potuit. Alterâ vice victus, datis obsidibus, cum ex fisci thesauris solvendo non esset, indigenæ, qui filios pro salute ejus, proprio spiritu chariores, prædes dederant, viritim ex suis opibus, ære collato, captivos redimere coacti sunt: Ac tertiò in idem infortunium dilapsus, agris ac regni latifundijs passim distractis, patriam fere suis venalem effecerat, ut cathenis solveretur. Regno restitutus cum superasse tot mala videbatur, major ab aquilone tempestas incubuit. Nam Ericus Sueciæ Rex, memor sive irarum auxilijque, quod Sturbiorno adversus Sueones Haraldus jam pridem destinaverat, sive fractas Suenonis res videns, arma in eum corripuit, ac Daniâ omni expellens toto septennio regnum tenuit. Obierat jam ante annum circiter nongentesimum octuagesimum tertium Otho secundus, cum ei continua serie est surrogatus ejus nominis tertius Otho, vivente adhuc apud Bremenses archiepiscopo Adeldago, à quo, ut supra est commemoratum, episcopos ecclesijs Danicis acceperat Rex Haraldus. Et nunc, eodem apud Othonem tertium adminiculante, eædem ecclesiæ, in quibus, præter Ripensem, Slesvicensem & Arhusiensem, etiam Othoniensis sive, ut est in codicillis Cæsareis, Othenesvigensis nominatur, singularibus privilegijs atq; immunitatibus ab Othone donatæ anno CMLXXXVII; ut habent ejusdem literæ, quas ob antiquitatis ac rei memoriam, qua conceptę sunt ævi ejus phrasi ac formulâ, proximè subjiciendas putavi: In nomine S. & individuæ Trinitatis Otho Dei clementia Rex, omnium fidelium nostrorum, tam pręsentium quam futurorum prędevotione, pareat quomodo nos ob petitionem & interventum dilecti nostri Adeldagi, Bremensis Ecclesiæ venerabilis Archiepiscopi, ac pro statu & incolumitate regni nostri, quidquid proprietatis in regno Danorum ad Ecclesias in honorem Dei constructas, videlicet, Slesvicensem, Ripensem, Arhusiensem, Othenesvigensem, vel adhuc pertinere videtur, vel in futurum acquiratur, ab omni censu vel servitio nostri juris absolvimus, ut & Episcopis præscriptarum Ecclesiarum absque ulla comitis vel alicujus fisci nostri exactoris infestatione serviant ac succumbant, volumus & firmiter jubemus. Insuper concedimus prædictarum Ecclesiarum episcopis ut potestatem habeant emendi agros, possessiones & prædia in omnibus regni nostri partibus, ubicunq; velint, aut possint, servos verò & colonos in eorum proprietatibus habitantes, nulli nisi Episcopis servituros, ab omni etiam nostri juris servitio absolvimus, & sub nullius banno & disciplinâ illos, nisi sub illarum Ecclesiarum advocatis esse volumus. Ad hæc etiam omnes fideles nostri dignoscant, quod nos Folgeberti nuncij Ecclesiæ, Episcopi rogatu, omnes etiam inquilinos, sive qualicunq; paratu euntibus in nostri regni finibus Telonium prorsus perdonavimus. Et ut hoc nostræ auctoritatis præceptum firmum atq; inconvulsum permaneat, hanc chartam conscribi, annuliq; nostri impressione signari jussimus, quam & manu propriâ subtus firmavimus. Datæ XV. Kal. April. anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXXXVII. Indictione decima, anno autem tertij Othonis regnantis V. Actum Wildelhusen, in Dei nomine feliciter. Amen.

Quo eodem fere tempore, anno nimirum Christi CMLXXXVIII, mirabilis exorta prædonum manus, qui vulgo Æscomanni vocabantur, quod scilicet de annonâ & commeatu ampliore sibi non prospicerent, quàm peris aut pixide, Danis hodieq; *Escke* dictâ, circumferre poterant. Hi intermissam aliquandiu, contemptâ tum quoq; Othonis III pueritiâ, magno ausu maximisq; in classẽ comparatis subsidijs, instaurare piraticã cœperunt. Et licet Christi jam nomen professi Dani Norvegiq; ac Sueones essent, erant nihilominus plurimi adhuc singulis in regnis cum dubij tum veteri superstitioni penitus inhærentes. Horũ itaq; impetum perpessa primò Saxonia atq; inde Hathelariæ ac Frisiorum littora. Saxones ubi intellexissent, Albi penetrato, Stadâ usq; ac cetera circumquaq; vicina populationibus ac flammis

SUENOTHO Rex.

CMLXXXIII.

CMLXXXVII.

CMLXXXVIII.

SUENOTHO Rex.

flammis vastari, collecto quidem aliquanto milite obviam occurrerunt, sed impares numero omnes pæne cęsi aut capti aut in fugam compulsi terga turpiter dederunt. Inter captivos Sigafridus Marchio fuit, itemq; Thedricus Comes, alijq; illustres viri. Marchio cum forte fortuna ope atq; industria cujusdã piscatoris, adjuvantibus nocturnis tenebris, esset elapsus, piratas id pessime habuit maximeq; irritavit. Nam & homines domi nobiles aliosq; honestæ familiæ, quosdam etiam naribus præcisis, in terram semianimes projecerunt. Quorum aliqui multo exinde tempore superstites veluti in opprobrium imperij spectaculo cunctis fuerunt. Sigafridus, quem elapsum diximus, vindicandi se cupidus patriæque defendendi studio Bennonem Saxoniæ totius Ducem commovit, ut, sumptis secum armis, occurreret prædonesque ulcisceretur. Quod ille dum haud ignavè agit, denuo in certamen juxta Stadæ opidum, junctis copijs, sed felicius quam ante progressi, piratas vicerunt. Tum & aliùs similiter eorum globus in proximis ejusdem Saxoniæ confinijs ad internecionem deletus. Nec sic tamen harpagum conquievit licentia. Nam & sociorum alij, qui Visurgim flumen ingressi latè se ad vicina quæque effuderant, maximum omnibus terrorem incusserunt: Adeo ut ecclesiæ vasa ac thesauros in urbe Bremã vix satis tutos, aliò transferre necessum fuerit. Verum & hi virtute Harvardi equitis, quem captum habebant, suorum mox scelerum pœnas dederunt. Ille namque ductor eorum designatus, cum in loca eos difficillima ac paludibus invia ità irretitos abduxisset, ut effugio locus non esset, ad unum omnes obtruncati à Saxonibus. Maximum eorum numerum fuisse nec pauciores xx millibus Abbas Stadensis memoriæ prodidit. Inde Saxonici districtus pagi atq; opida, dum novas quotidie irruptiones extimescunt, sibi consulere atque objectis hosti munimentis, ad defensionem omnia comparare cœperunt. Tum quoque fossa valloque ac mœnibus Brema circumcincta.

Sueno interea apud vicinos, ac reges cognatos extorris agens, ab omnibus fere, prout solet fortuna mutare fidem, fastiditus est. Inter primos Olaum Norvagiæ regem adijt, quod parentem ejus similiter regno exactum Haraldi patris sui ope restitutum meminerat. Sed ille spreto jacente ac supplice, parentis ipsius meritis gratiam referre neglexit. Inde ad Anglos conversus suspectari apud Eduardum cæpit, quasi exilij simulatione regnum à callido peteretur, Ideoque & profugum auribus obseratis aversatus est. Tandem ad Scotos & ultimum pæne boream dilatus clementiam, quam in gente ac cœlo aliquanto mitiore non reperit, apud eos invenit. Quin & ibi dum agit tot jam ærumnis eruditus, cæpit antecedentem vitam suaque facinora, paricidium præsertim ac sacrilegia, circumspicere & ad saniorem paulatim mentem regredi. Factusque, ut existimabatur, ex acerrimo Christiani nominis hoste seriæ pœnitentiæ Christianus, regnum quod tum, oportunè Ericus Suecus suo obitu vacuum reliquerat, acceptis apud Scotos modicis copijs, feliciter recuperat. Receptoque domi sceptro, annum circiter nongentesimum

CMXCIII. nonagesimum tertium, ità se in negotio religionis gessit, ne inter initia suis, quos à Christo aversos noverat, esset offensui; donec tandem Pepponis Frisij concionibus ac ferri præsertim igniti (quod ille sibi fidei faciendæ gratiâ nudis manibus præhendens aliquandiu illæsis manibus tennit) miraculo, ac rege insuper sanctum studium promovente, universa, qua patet, Dania in Christi cultum consenserit. Atque inde varijs in locis varij constituti præsules. Popponi Arhusium, Slesvicus Harico, Ripæ Lefdago cesserunt. Gerbrandus Roschildiæ clarus est habitus. quamvis alij de Poppone non consentiant & ante Suenonis ad regni gubernacula reditum, obijsse jam voluut. Sed priori sententiæ, quæ vero videtur propior, etiam annales adstipulantur Frisici.

Hæc continuo subsecutum est bellum, quod ab Olao Truggone, Norvegiæ rege, cæptum minus feliciter eidem cessit. Erat tum adhuc cœlebs Olaus. Itaque ut Sueciæ regem, Olaum etiam nomine, sibi per nuptias conciliaret, missis ad matrem ejus Sigritham, olim Erici regis illustrissimam conjugem, legatis, effecit ut ipsa in suum conjugium consentiret. Sueno id agi animadvertens omnem movit lapidem, ut regum duorum animos sibi mox minus futuros æquos, dissociaret. Quapropter ex aulicis subornat quasi transfugas, qui ad Olaum Norvegianum profecti ac more gentis benigniter ab eodem admissi, ubi data esset sermocinandi occasio, inter cetera Suenonem vituperant, Thyram filiam ejus laudibus vehunt. Quod cum multis atque identidem fieret, Olaus tandem à Sigrithâ reginâ ad filiam Suenonis cogitationes suas transferens, sibi eam per legatos in Daniam transmissos desponsari curavit. Quo facto, Sigritham illius rei ignaram colloquij specie ad se invitat. Quæ cum navem conscensura pedem pensili ligno imponeret, mox

per

per insidiosos ligno everso, ipsa præceps inter undas periclitata, vixque suorum manibus aquis erepta, semianimis in littus exportatur: Recepto spiritu, cum se duabus non ferendis injurijs periculi ac probri delusam videret, dolorem, quem animo conceperat, vultu ac voce non tacuit. Atque ità Sueno astuti ducis officio functus, vires, quibus Olaum spoliavit, sibi adjecit: confestim namque petitæ in matrimonium Sigrithæ assensum obtinuit, Olao, quam desponsaverat Thyram, negavit. Olaus itaque, dum alteram stolidè contemnit, ab altera turpiter repellitur, duobus illustrissimis conjugijs destitutus, nec ignarus machinationis istius authorem fuisse Suenonem, extremæ audaciæ rem aggreditur. Collectis siquidem copijs ac validæ classi impositis in Suenonem ducit. Sueno autem privigni sui Olai Sueonum regis auxilio tum quoque suffultus facile adventantem excepit ac vicit. Victus ne in hostium potestatem vivus veniret de puppi cum impetu in fluctus prosilijt seque arbitrario fato oculis victoris subduxit. Commissa ea pugna in freto nunc *Oresunda* nuncupato. Quam antiquitus navalium ejusmodi conflictuum veluti arenam vicinos reges habuisse Adamus Bremensis author est. Norvagiense quod est in manibus vernaculum Chronicon, in diversum nonnihil hic abit. Vult enim Burislao, Vandalorum principi, Thyram, Suenonis non filiam sed sororem, nuptui datam idq; invitam quod senex is & paganus esset: indeque captâ occasione, furtim cum Atzero nutricio suo ad Olaum Truggonem, Norvegiæ regem, profectam eique connubio copulatam: ac factis nuptijs, authorem Olaô, marito suo, fuisse ut dotem à Burislao sibi debitam repeteret: ipsumque, dum sæpius iterumq; ab eâ urgetur, paratâ in Vandalos classe procinctum movisse: Eoque Sigritham intellecto, Suenonem adhortatam ut ista occasione injuriæ sibi ab Olao Norvego illatæ pœnas reposceret. atque ità conjunctâ cum Sueonibus classe ac copijs, Olaum, qui in littore Theutonico quadraginta cum navibus aderat, à Suenone impetitum ac superatum; aginox cum Olai, Sueonum regis; affinibus successisse in partem Norvegiæ Suenonem. Hæc dicti annales. qui & ideò conjugium inter Sigritham & Olaum non successisse tradunt, quod Olaus Christianis jam sacris esset initiatus, illa autem paganismo dedita, quem nec ejurare cuperet. Sueno porro interjecto tempore, ex Sigritha *Canutum* filium procreavit, regem postmodum ut suo monstrabitur loco, ex rerum gestarum magnitudine *Magni* nomen adeptum.

Priusquam autem ad regnum Sueno rediret; non cessaverant interea populares ejus Angliam identidem invadere ac deprædari. Successerat jam Eduardo patri Ethelredus, qui otij & luxus magis quàm militiæ studiosus, suisque ob id ut minus gratus, ità & exteris quoque, minus habebatur formidabilis. Unde Dani, capta imbellis principis occasione, tum sua majorumque virtute excitati, primum insulæ maritima loca paucis aut nullis munita præsidijs suam in potestatem haud difficiliter redigunt; atque inde, secundis rebus elati, intimius penetrant omniaque passim diripiunt. Dux Essexiæ Brithnothus, collectis copijs, obviam ire ac reprimere adventantium impetum connisus, suis cum omnibus præliando occubuit. Rex succedaneum se objicere vel nolens vel metuens pacisci cum eis decem millibus auri pondo satius habuit, idque ea lege, ut Angliæ regno relicto, in oras patrias versoriam capescerent. Notant Chronologi primum id tributum fuisse, quod Danis dependum Angli solverint. Et regressi tunc quidem in Patriam Dani. Verum longe ab expectatione creduli regis res cecidit. Vix enim anuus interjectus, cum auro atque eventu priori illecti, denuo insulam adoriuntur, nec ut prius tumultuario milite, sed classe justa instructi negotium gerere instituunt. Rex cum nihil tale futurum speraret, quippe quietis quam belli amantior, tum pacto & fide data confisus, ad repugnandum vix quidquam reperiebat præsidij. Necessitate tamen, duro telo, adactus classem confestim virosque instruxit. His præter Alstanum & Æschevinum antistites, Alfricum præcipue ducem præfecerat, virum animo & corpore ferocem, sed fidei erga regem haud satis integræ. Is itaque adventantibus Danis obviam factus seque ad prælium quasi parans, sed aliud mente agitans; ad Danos deficit. Quæ res adeò insulanos perculit ut nullum pæne operæpretium effecerint. Dani verò idonea tempestate in terram delati ad prædas agendas se effudêre. Qui ex illis ingressi Northumbriam, dum sibi quisque studet, ab agrestibus aut cæsi plerique aut profligati sunt. Alij qui Londinium oppugnaturi petierant, resistentibus animose civibus, sponte sua obsidionem solverunt. Nec segnius tamen Anglum urgebant ac divexabant vastando agros, aperiendo limites, urendo domos obviosque fundendo. Dum tandem Ethelredus viribus impar atque animo consternatus de pace ac quiete redimenda legatos miserit. Qui missi venerunt, ea conditione cum Danis pacti,

SUENOTHO Rex. 4. 6.

Lib. 2. cap. 29.

SUENOTHO Rex. &c.

pacti, ut in annos singulos Anglia, veluti in formam redacta provinciæ, certam stipendij summam penderet. Ethelredus qui existimabar, hoc pacto compositis rebus, pacem se qualemcunque tunc nactum, non de bello & imminentibus curam aut cogitationes suscepit, sed otio potius atque avaritiæ intentus suis indies gravior incubuit: Adeò ut dum al[illegible]faculratibus exuit, alios oneribus premit, nonnullos calumnijs ac delatoribus objici[illegible]ı invidiam atque execrationem pæne omnium conciliavit.

Horum nec ignari Dani hanc præsertim regis socordiam rem suam facientes, haud imprudenter speculati sunt neminem celerius opprimi, quàm qui nihil timeret, & frequentissimum initium esse calamitatis, securitatem. Sueno igitur qui Norvegiæ magnam tum partem, ut supra memoratum, Daniæ adjunxerat, & Sueciæ rege, propinquo suo, ad arbitrium suum utebatur, tum memor repulsæ ab Eduardo Ethelredi parente sibi olim exuli illatæ, de invadendâ Angliâ belloque in Ethelredum faciendo primò cum paucis, mox adhibitis pluribus, consilia agitat, opprimi eum posse & dicit & persuadet. Itaque, copijs & classe comparatâ, ad Angliæ oram, quæ ortum spectat, naves appellit. Hic cum intellexisset per exploratores locorum accolas esse imperatos, relicto apud naves levi præsidio, in terram descendit, ac vicos vi expugnat, domos obviosque prosternit. Moxq; ad boream contendens, Northumbros primum invadit. Illi periculo & armis territi tum memores non tam hostes quàm populares suos adesse, ultro deditionem faciunt. Hinc Mercios adortus nullo fere negotio superat. Postea ad australem conversus plagam similiter & ibi incolas sibi omnes subigit. Quibus tam claris elatus victorijs ipsam Londinensium civitatem, gentis caput, & quò recepisse se Ethelredũ acceperat, adoriri statuit. Verum cives etiamsi casu tam inopinato trepidarent omnia tamen ad defensionem gnaviter conferunt, nec ignari periculorum, ferratas sudes, gravia saxa non temere jaciebant. Ubi sonus molientium, aut scalæ appositæ, hostem in manus dederunt, propellere umbone, pilo sequi. Ac tandem instantibus fortissime Danis, effusi portis impetum in hostem fecêre. Sueno dum sustentare suos & jam quasi adeptam victoriam retinere satagit, ab hoste propemodum circumventus inter infesta tela erumpit, ac dato receptui signo cum exercitu toto Bathoniam versus concedit. Hinc in Essexiam & Sudesexiam impetu facto utramque suis subjecit legibus. Cantium deinde & Sudhamthoniam aliaque in vicino loca eodem adegit. Cetera, & si qui arma in adversum ostentare parabant, aut ferro repulit aut diripuit. Ethelredus, intellectâ suorum strage, misit qui censum & commeatum promitterent. Posita tunc erant juxta Sudhamthoniam Danorum hibernacula. Atq; ibi dum agunt, Vestsaxia ceteriq; fere Anglorum totâ Britanniâ, quod erat pactum conventum detulêre stipendium. Idque fuisse librarum circiter sedecim millium chronologi referunt. Agebat in comitatu Regis Suenonis Anslavus, sive Olaus potius, Norvagiæ princeps, quem ad se vocatum Ethelredus, datis obsidibus, honorifice suscepit ac filij loco habens multis honestavit muneribus. Anslaus vicissim, redditis gratijs, non nisi volente Ethelredo rediturum se in oras ejus pollicitus, ac datis mox vento velis, ex Angliâ regressus promissum tenuit. Sueno quoque non diu moratus ad sua abijt. Classem interea omniaque præsidia idoneis locis relinquens id obtinuit, ut, absens licet, cuncta tamen armis & multitudine infesta retineret. Horum dum aliqui ad Normannos Galliæ hostiliter procinctum movissent, Ethelredus Rex, Cumbris vastatis, Monam insulam vi occupat. Alij non hostiliter sed amicè profectos ad Normannos volunt, ut nimirum veterem necessitudinem & cum posteris Rollonis, consanguineis & popularibus suis, amicitiam instaurarent. Inter hos fuisse Olaum, qui postea Norvagiæ rex inter divos relatus est, sunt qui existimant: Et esse fortasse eundem, qui supra comes Suenonis minus rectè

M. Anslavus est nominatus, haud abs re non nemo suspicetur. Hæc ad annum fere Christi

MI. millesimum referuntur à chronologis. Proximo, qui sequutus est, novi seculi anno MI vitâ excessit Otho Imperator ab uxore Crescentij, quem antea capitis supplicio affecerat, chirothecis veneno infectis Romæ enecatus anno imperij decimo septimo. Hic est Otho, qui uxorem habuit Mariam de Arragonia fœminam impudicam ac sterilem, virorum appetentissimam: Quæ cum secum aliquandiu muliebri habitu cicumduxisset juvenem concubinũ idq; innotuisset Imperatori, juvenis præsentibus multis exutus vestibus, proq; famula famulus agnitus flammis est traditus. Sed & imperatrix exinde in Italiâ circa Mutinam urbem, adulterij ac falsi criminis convicta, viva etiã cremata memoratur. Cum enim Comitem quendam elegantis formæ & virum optimum cœpisset deperire, cumque multis blanditijs conatâ esset in sui amorem pellicere, nec is assentiri vellet, falsis

falsis delationibus ab eâ est apud Imperatorem accusatus, & pœnâ capitis damnatus. Uxor Comitis conscia mariti sui innocentiæ, caput ejus abscissum deosculatur, & secum ablatum diligenter recondit. Deinde ad Imperatorem pro tribunali sedentem properans, magno clamore & ejulatu petit causam suam rectè cognosci & legum auctoritate defendi. Sciscitanti itaque Imperatori à quonam læsa esset: Tu, inquit, ô Imperator is es, à quo sum læsa, simulque in medium projiciens mariti sui caput, hunc maritum meum contra jus & fas capite multasti, & statim candens ferrum illæsis manibus apprehendens mariti sui innocentiam cum stupore omnium, qui aderant, comprobavit. Ibi Imperator detecta rei veritate graviter commotus viduam multis muneribus & castellis quatuor donavit, suam verò conjugem supplicio afficiendam permisit. Quod vel ideo prolixius addidi, ut constaret hisce temporibus, judicium igniti ferri passim usurpatum & apud Danos adeo fuisse usitatum, quomodo & sequentia ostendent, ut hodieque *signum veri* suâ linguâ *signum candentis ferri* vocent, vulgo enim & vernaculè **tern tegen** dicunt.

SUENOTHO Rex.

Mox ab eorum, quos diximus, plerisque, ubi è Galliæ Normannia in Angliam essent reversi, obsidium continuo Exsoniensis oppidi tentatum est. Sed repulsi magnam circumquaque stragem dedêre, opponentibus licet arma Sumersetanis illotumque vicinis Dorsetensibus. Vectam insulam classis suæ perfugium, & velut asylum, habebant. Expeditiones quoque & procinctus inde, ut plurimum, moti. Dorsetania itaque & Suthamthonia omnisque ille, qui Vectæ objicitur, maritimus insulæ tractus partim in potestatem redactus, partim igne ferroque vastatus est. Ethelredus rex ut pace potiretur, cum armis non posset, pecuniâ evicit. Solutaque tunc constat quatuor & viginti librarum millia. Hoc lutro deposito ille jam omnium quasi securus, ducta etiam in conjugem Richardi primi, Normanniæ ducis, filia Emma, liberius cæpit agere. Quin & nefarium inijt consilium MII. clanculumque mandavit, ut quidquid superesset in Anglia Danici nominis, illi sive viri sive fœminæ essẽt, ætatis quoq; aut sexus nullo habito discrimine, una nocte tollerentur. Tradunt annales, hujus tragœdiæ prologum acturum ipsum Ethelredum Danorum duces Oxoniam ad colloquium pollectos perfidè interfecisse; reliquorum magnam multitudinem Fridesuidæ ejusque monumenti patrocinio se concredentem unà cum summa ecclesiæ turri, qua se tuebantur, concremasse. Et author est Gulielmus Gemmeticensis, ut ejus verbis utar, Danos unanimi concordia per omne regnum agentes, subito furore perimi jussos, mulieres alvo tenus terræ esse defossos, & concitatis ferocissimis canibus mamillas ab earum pectoribus divulsas, puerosque lactentes ad postes ædium allisos; nullis criminum existentibus causis. At ille perpetrato hoc facinore, evulgari nomenque præberi mox fecit, quasi detecta conjuratione regnum prodere, & ad populares suos transferre, consilia agitassent. Verum Ethelredus, qui ista sanguinis offusione Danicum incendium se restincturum existimabat, id potius effecit, ut in multò majorem magisque exitialem flammam exarserit. Sueno enim hac suorum laniena (in qua & soror ejus Gunilda Palingo Comiti nupta, quæ & pacis sæpenumero inter Anglos & Danos sequestra fuerat, capitis supplicio affecta) irritatus, numeroso cum exercitu Angliam iterato invasit. Primoque statim, postquam è Dania solvit, ingressu Exencastriam suæ potestatis fecit, adminiculante limitis Comite Hugone Normanno; quem Domnaniæ præfecerat regina Emma. Hic rebus Danorum studens, reclusis opidi portis, Suenonem admiserat. Admissus destruxit mœnia vallosque ac cetera munimenta disiecit urbemque præsidijs nudatam militi spoliandam reliquit. Oram deinde universam Viltoniensis provinciæ plurimum diuque infestam habuit. Ac tandem Viltonienses unà cum Suthamtoniensibus, collecto exercitu, cui Alfricus dux præfectus est, in adversum progredi ausi, sed proditi ab ipso duce; turpiter fugere coacti sunt. Hinc Vintoniam & Satbyriam urbes ingressus, totas diripuit atque incendit. Mox Nordvicum advectus, simili oppidanos clade affecit. Erat tum illius districtus totiusque Angliæ Orientalis dux Ulfchetillus, vir non minus fortis quàm providus ac multi consilij. Hic cum inopinato adesse Danos accepisset, habito cum proceribus senatu, inducias potius faciendas, quam belli tentandam aleam è re & bono censuit. Nec Sueno petentibus pacem difficilem se præbuit, sed eam volentibus concessit. Verum rupto mox, quod pactum fuerat, fœdere, è navibus cum expeditis copijs progressus totam Theotfordiam devastat ac flammis involvit. Eoque intellecto, Ulfketillus ad classem invadendam nonnullos ex suis demittit. Sed hi, cum re infecta aut parum feliciter tentata, essent reversi, ipse collectis copijs in hostem movit; datoque classico, adeò ab utraque parte immaniter ac diu dimicatum, ut ex Danica nobilitate

A. C. MV. tate plurimos, ex Anglis verò universos pæne acies absumpsêre. Nec illo fuisse acriorem inter utramque gentem conflictum Danorum ipsorum confessione proditum. Anno deinde millesimo ac quinto, maxima annonæ charitas universam insulam afflixit. Tum evocatus ad regni negotia Sueno, domum cum paucis maturat. Sed expeditis quàm celerrime regni rebus, ad destinata mox revolat. Immissâque Sandvico classe, miles, qui in terram expositus, obvia quæcunque habuit, cæde atq; incendio complevit. Ac modò invaso, quod proximum occurrebat, Cantio, modò divexatâ Suthsexiâ, undique prædas egit. Ethelredus, tot circumquaque oppressus malis, è Mercia & Vestsexia coactis, quas potuit, copijs, seriò conserere cum hoste manus constituit. Verum ille tum sui copiam facere, aut palam confligere recusans, id præcipue studio habuit, ut onustus opimis spolijs Ethelredi paulatim exercitum fatigaret tempusque traheret. Atque inde adventante jam hyeme, direptisque in vicino provincijs, ad Vectam insulam in hiberna concessit. Ethelredus, quod unum dabatur, consentientibus regni primoribus, tributum denuo offert, idque ea vicissim lege, si à direptionibus temperaturos se promitterent. Illi, ut prius, prolixe omnia polliciti librarum tunc acceperunt triginta sex millium pondo.

MVII. Et respirare aliquantulum jam Anglia cœperat erantque pacatiora omnia, cum ecce sub annum millesimum septimum Danicus Comes Torchillus, quem aliquot instructum prætorijs navibus subsecutus continuo est Hemmingus & Eigenulphus, suæ quisque classi præfectus insulæ appropinquant. Hi, in unum junctis viribus, Sandvici portum intrant, ibique factâ in terram exscensione Cantuariorum opidum adeunt hostilia minantes, nisi imperata facerent. Illi cum obsistere non auderent, confestim ut sibi ac suis parceretur librarum tria millia promittunt penduntque. His acceptis, Vectam versus progressi, maritimam nihilominus Sutbamthoniæ Suthsexiæque oram depopulari omniaque flammis exurere insistunt. Rex Ethelredus videns exactionibus ac tributis exhauriri cives hostiumque animos efferari potius, quàm mitigari, iràque atque indignatione identidem succensus universam Anglorum gentem in arma rapit. Quibus & sua juuxisse tum auxilia Scotos, frustra dissuadente ac hostilia comminante, si id facerent, Suenone, annales ipsorum indicio sunt. Hisque præsidijs cum passim provincias ac loca, quæ erant mari vicina, Ethelredus communisset, magna vi magnisque animis irrumpenti hosti manipulos suos objicit. Dani nihilominus, capta occasione ac tempore, prædas agere proque locorum situ irruptiones tentare haudquaquam desinebant. Cumque aliquando longius à littore ad interiora penetrassent, onustisque ingenti prædâ reverti ad naves difficulter concederetur, quod itinera, quæ ad mare & classem ducebant, Rex undique milite sepsisset, unum tunc illis saluti fuit: Dux enim Edricus Streona, qui Adgitham Regis filiam sibi connubio sociarat, socero regi persuadet, ne teneret abeuntes aut prælium adversus desperabundos committeret. Quo consilio, aut ut Anglici interpretantur autores, perfidia ducis, erepti, quod dicitur, ex orci tum faucibus Dani. Nam sanè, quod Rex decreverat, aut oppressi fuissent universi aut ingens periculum incurrissent, si hinc Ethelredus, inde Edricus, motis utrimque copijs, medios clausissent. Verum Dani, digressis Anglis, ovantes ac multis ditati manubijs ad classem incolumes redierunt, Eoq; successu animis aucti, statim exinde, flexo Cantij promontorio, Thamesin subeunt atq; ibi locatis hibernis, totam Essexiam vicinasque ripæ fluminis provincias aut armis aut depopulationibus infestas faciunt. Londinensem quoque civitatem semel atque iterum aggressi re tamen infectâ desistere coacti sunt. Agebatur jam annus millesimus ac decimus, cum iterum ad

MX. interiora progressi Oxonium vi magna diripiunt, direptumq; flammis admotis incendunt. Et mox acceptis opimis spolijs, cum intellexissent cogi adversus se Londini exercitum, qui transitu prohiberet, continuo cum parte copiarum ripam Thamesis borealem emensi juxta locum, qui *Stane* dictus, flumen transierunt. Atque ibi in unum denuo collecti multâ cum prædâ, pervastato simul Suthregiæ territorio, reditum ad naves paraverunt. Dum etiam in Cantio circa quadragesimam consistunt, refectis obiter navibus, à Paschatis mox festo Angliam Orientalem advecti ac prope Gibisvicum classe egressi ducem Ulfketillum, qui ibi tuendo limiti consederat, expositis inopinato in terram copijs, invadunt, dubioque utrimque commisso prælio, terga tandem Anglos dare coëgerunt. Illisq; fugatis universa, qua patet Orientalis Anglia, ad imperata concessit. Nec multo exinde tempore ceteræ quoque provinciæ aut dicto obedientes aut nutantes redditæ. Præcipue autem Cantuariæ opidum, accedente defectione Almeari archidiaconi, miserum in modum expugnatum, direptum, atque exustum est. Præter alia, quæ in victos vis hostilis perpetrat,

perpetrat, archiepiscopus Alfegus, cum redemptionis pretium, quod erat imperatum, gravaretur persolvere, à milite trucidatus occubuit. Ceterorum tam civium quam monasticorum cum frequens ac numerosus intra urbem esset populus, ne occidione omnes interirent, novam nec priscis notam aut usurpatam decimationem instituunt. Apud Romanos enim veteres, cum decimarentur legiones, decimus quisque supplicio assignabatur, reliqui dimittebantur liberi. At hi, more & exemplo plane contrario, solum decimum quemque, testante Vigorniensi, vitæ reservabant, reliquis, qui supererant novem, neci dedi̇tis. Unde ex universâ, qui decimati sunt civitate, quatuor tantum & octuaginta salvos ac sospites dimissos Anglici annales referunt: Quibus denuo motus Ethelredus, missis ad eos ex optimatibus aliquot, ut ab ulteriori provinciarum depopulatione supersederent etiam atque etiam orat, addens nec defuturum tributum. Quod uti fuisset eousque liberaliter persolutum, ità & porro, quodcunque promitteretur, prompte persolutum iri. Promissa tunc autem quadragintaocto librarum millia: Eaque anno proximo, qui fuit millesimus duodecimus, à duce Edrico Streona ceterisque regni primoribus Londini curata persolutaque his legibus ac conditionibus, ut pacem ac securitatem regno incolisque præstarent, ut arma ac defensionem pro ijsdem, si à piratis aut aliàs invadi hostiliter insulam contingeret, prompte paratèque susciperent. Quas & illi conditiones ita acceperunt, si vicissim commeatus & annona à rege regnoque sibi præberetur. Quæ cum negata quoque haud essent, decessit è Thamesi classis, relictis in usum & obsequium regis navibus quadraginta quinque. Domi exinde & in ipso patrio solo religionis inter cetera, curam capessens Sueno diœcesin Episcopalem Roschildiæ instituit. factusque tum præsulum eo loci primus Heribrandus, vel, ut supra nominatum memini, Gerbrandus. Est & ibidem Trinitatis circa idem fere tempus ab eodem exędificatum monasterium, seu ædem potius aut templum appellare libeat.

SUENOTHO Rex. 6.

MXII.

Anno; qui superiorem secutus est millesimus decimus tertius, cum jam eò Anglorum res deductas Sueno animadverteret, ut ad ignavum redacti stipendium, tributo, quod *Danegildum* vulgo vocabant, pacem quotannis cogerentur redimere; Et anno superiori immenso ære pacatis, qui cum navibus suis, duce Torchillo Comite Danico, Thamesim erant ingressi, satis ostenderint, non nisi ipsorum Danorum armis aut stare se, aut opprimi posse, tum atroci illa gentis suæ ac propriæ sororis cæde ac supplicio commotus, universa bellorum mole in Angliam versâ; infestam Saudvico classem intulit. Nec ibi diu moratus, sed Angliam Orientalem mox circumvectus, Humbri fluminis ostium intravit. Inde Trentam subiens, ibi vires suas explicaturus consedir. Hinc, si Gemmeticensem sequimur, paucis cum navibus Rothomagum profectus est, ut pacem cum Richardo Duce constitueret. Quem & Richardus regaliter acceptum benignè apud se aliquandiu detinuit; ac fœdus ea lege ac conditionibus utrimque firmatum, ut id per succedentia Danorum Regum (sunt verba Gemmeticensis) Normannorumque Ducum eorumque heredum tempora, firmum maneret; & quæ Dani hostibus abstulissent; ea distrahenda Normannis inque portus eorum liberè transferrent. Si qui verò eorundem valetudinarij aut aliàs vulneribus saucij manum medicam aut solatia poscerent, ijs tutum accessum & velut lares proprios Normanniâ concederet. Hæ conditiones, ut ratæ inque perpetuum firmæ manerent, utriusque sacramento signatæ. Quibus ex voto peractis, confestim ad suos redijt Sueno. Acprimò omnium Canuto filio classis ac oræ maritimæ custodiam demandans, tum ipse cum robore militum in terram progressus proxima omnia ferro flammisq; vastavit. Inter primos Northumbri, Lindesij, Silburij deditionem fecerunt, præeunte præsertim Northumbrorum principe Uthredo. Hinc subsecuta universa penè, quà spectat Aquilonem Anglia, tributum & obsides detulit, adjecto præterea fidei sacramento. A boreâ ad Austrū deinde conversus pari modo grassatus est: oppressi cives, trucidati coloni, vastati agri, exustæ domus, luci & pomeria succisa, spoliatæ ecclesiæ nec parcitum imbelli sexui; sed obvium quodcunq; aut jugulatum aut reservatum libidini. Mox Oxonium ubi deventum, levi similiter conanime & opidum & opidanos sibi subjecit. Hinc Vintoniam transiens, eam quoque leges suas accipere cives que ac subditos obsequij juramentum præstare coegit. Totque jam adoreis ac prosperis elatus, Londinum aggredi ac castra mœnibus admovere properat. Nec cessabat agere omnia, ut ea veluti regni metropoli potitus ad alia se quam celerrime converteret. Primo accessu, multi ex militibus, dum nec ponti nec vado insistere curæ habent, flumine absorpti sunt. Regi Ethelredo, qui intra civitatem cum Danico Comite Torchillo se continebat, id guaviter curatum, ut unà

MXIII.

SUENOTHO Rex. A. C.

ut unà cum opidanis mœnia urbis adversus vim hostilem viriliter defenderentur; idque cum tantâ quoque animositate fieret, ut adipiscendæ civitatis ereptam sibi spem omnem Sueno videret, subito motis castris, Valingtordam ac Bathoniam concessit. Ubi dum exercitum reficit, sponte se obtulit Domnaniæ Comes Athalmarus, qui obsides & fidem promittens pacem cum eo pepigit. Hinc ad classem ac filiũ Canutum recedens ab omnibus Angliæ Rex salutatus est. Cives etiam ac civitas Londinensis, post longas deliberationum moras, missis obsidibus, eius se tandem fidei ac potestati similiter permisit. Ethelredus comperiens undiquaque se deseri, & jam à Londinensibus quoque desertum, misit confestim ad Richardum affinem suum, Normanniæ ducem, Emmam coniugem cum Alphredo & Eduardo liberis. Quibus ille benigne susceptis, omnia quoque cum ipsis, tum Ethelredo parenti eorum, fraterni amoris officia pollicitus fuit. Cuius cum Ethelredus, qui in flumine Thamesi juxta Grenvicum, extremum & unicum refugium Danicam Torchilli classem, magno, ut ante diximus, ære pactam ad manus & nutum suum retinebat, nuncium accepisset, datis statim vento velis, ad insulam Vectam profectus ibique paulisper subsistens rectà ad Galliæ Normannos suumque affinem Richardum delatus est. Sueno interea sub pellibus se continens id, inter cetera, curabat ut vicini, omnisque Angliæ populus, qui jussa atque imperium suum essent sequuti, ad persolvendum, quod erat imperatum, stipendium parati adessent. Torchillus quoque classi suæ, quæ in Thamesi apud Grenvicum consistebat, quod pactum fuerat, ut tempestive redderetur similiter studio habuit. Hic Torchillus, etiamsi à partibus Ethelredi regis, ex pacto ac promisso, ut supra patuit, tum staret, Suenoni tamen, utpote populari ac regi suo fidelior, ei præsertim (quod notat Malmesburiensis) & auctor & adhortator esse non desijt, ut aliud tum agente Ethelredo, Angliæ occupandæ occasionem haud intermitteret.

Porro victoria ex Anglis hoc pacto potitus Sueno, sibi quoque multandos Scotos judicavit. Dum enim Anglicum bellum urget, auxilia Scotorum, Ethelredo & Anglis submissa, non ignorabat, quamvis multa fuisset ipsis comminatus quòd, Anglis relictis, domum redire nollent. Itaque Olaus Scandianus & Enecus, summus Daniæ præfectus, ab eo cum exercitu valido in Scotiam immissi. Hi per Moraviam vagi, cæsis obvijs, sacris profanisque direptis, tandem in unum collecti, arces & alia munitiora loca aggrediuntur. Quæ dum oppugnant, Scotorum Rex Milcolumbus è proximis regionibus milite collecto, castra non longe ab eis locat. Postridie Scotos, visa Danorum multitudine & apparatu bellico, ingens terror invasit. Rex eos confirmare aggressus, cum haud multum proficeret, tandem clamor à paucis exortus, & à reliquis exceptus, fecit ut statim, velut lymphati, injussu ducis in hostem proruerent, ac multi à Danorum exercitu relis petiti conficerentur. Primis cadentibus, reliqui citatiore quam venerant gradu fugam intenderunt. Rex accepto in capite vulnere, vix à suis in nemus proximum ablatus, ac ibi equo impositus discrimen evalit. Dani, obtentâ victoria, Narnim arcem, custodibus eventu infelicis pugnæ perterritos, per deditionem acceperunt. Hæc arx Danico exinde vocabulo *Burgus* appellata. Reliquæ arces, quæ Elginæ & Foressæ erant, ob metum desertæ. Dani rebus tam feliciter fluentibus, naves domum dimittunt, quæ liberos & familiam adveherent. Verum Milcolumbus, ut ijs resisteret ac regno submoveret, majores undique vires comparat. Quibus collectis, de novo commissa pugna cæsoque in acie Eneco Scoti audaciores redditi fugientibus instare cœperunt. Multisque occisis, alter imperatorum Olaus cum militum præcipuis in Moraviam salvus redijt. Hanc suorum cladem ad se in Angliam delatam magno animo tulit Sueno, nec diu cunctatus ad veterem exercitum supplendum Camum ducem cum aliquot è veteranis ac novis subsidijs transmisit. Sed & illi, priusquam popularium suorum copijs conjungerentur, unà cum duce profligati penitusque deleti sunt. Hujus victoriæ extare monumenta obeliscum & vicum proximum, adhuc memoriam nominis Cami retinentem, rerum Scoticarum auctores memorant. Nec eo quoq; dispendio fractus Sueno confestim Canutum filium cum novo delectu substituit. Qui dum æquo sæpenumero, aliquando etiam ancipiti cum Scotis Marte confligit, ac plurimi utrimq; ferro indies oppeterent, nec tam bellum quàm cædes esset, placuit utrisq; ad pacis conditiones descendere. Quæ ad hunc modum conceptæ: ut Dani, Moraviâ Buchaniaque relictis, discederent; neuter populus, Suenone & Milcolumbo viventibus, alterum bello lacesseret, aut etiam hostibus alterius adversus alterum auxilia ferret.

Sueno autem dum in Anglos victoriam exercet, nihil à sævitiâ suâ immune præstitisse omniaque

omniaque humana divina promiscue habuisse scriptores præsertim Anglici passim injiciunt. Tradunt præterea postquam multas ædes sacras donarijs dispoliasset, postremò cœnobium Buriense, in quo Edmundi regis ac martyris corpus sepultum jacebat, diripuisse: ac paulo post, inter suos de regno adepto exultantem, velut pugionis superne demissi ictu confossum in terram corruisse, ac voce elatâ proclamasse, manus sibi ac mortem inferri, nullis tamen ex ijs, qui aderant, percussorem uspiam cernentibus. Saxo ab his haud parum divertens, nec de expeditionibus ejus Anglicanis exactè referens, Angliam tamen ab eo devictam obiter dicit, & mox senilis animæ laboribus fessum & ab omni humanâ perturbatione vacuum solisque operantem divinis ad vitam meliorem decessisse. Qui tamen idem lib. 14. ubi de dolo Rugianorum Santvito loquitur, alia his omnia & ab Anglicis chronologis, haud magnopere dissentientia videtur adducere, cum inquit: Hanc statuam totius Slaviæ pensionibus cultam, finitimi quoque reges non absque sacrilegij respectu donis prosequebantur. Quam inter ceteros etiam rex Danorum Sueno, propitiandi gratia, exquisiti cultus poculo veneratus est, alienigenæ religionis studium domesticæ præferendo: cujus postmodum sacrilegij infelici nece pœnas dedit. Nec enim de alio id capi an posset satis reperio. Sunt qui sepultum Eboraci, alij ex Angliâ in Daniam reductum funus volunt, & mortem ejus incidisse in annum MXII, cum alij in annum MXIV rejiciant. Refert præterea Iulinensium chronicon, non ex legitimo matrimonio, sed è pellice susceptum, Haraldi quidem filium, sed naturalem fuisse. Quamvis Emmæ Reginæ encomiastes omnia de eo magnifica memoret, eum scilicet, domitis Anglis, exiguo quidem supervexisse tempore, sed summâ cum gloriâ: Et mox præsentiscentem vitæ finem advocasse CANUTUM filium, atq; ei multa de regnorum gubernatione, multaq; de Christianitatis studio coram commonuisse, ac tandem animam Deo, illi regale sceptrum commendasse; hoc addito veluti ultimo voto, ut quandocunq; in patriam reditû institueret, eodem quoque paterna ossa deportari curaret; Quod scilicet haud ignoraret, se in Angliâ terrâ alienigenam, & populum, quem subjugarat, ipsi aliquando minus futurum propitium. Memorat hinc idem Encomiastes id quoque diligenter curatum: Et corpus mox ejus aromatibus suffultum à quadam Anglicarum matronarum, magna cum cura in Daniam navigio delatum; atque ibi in monasterio S. Trinitatis, ab ipso quondam Roschildiæ extructo, præsentibus filio ac regni primoribus honorifice tumulatum.

SVENOTHO Rex. 4. 6.

MXII.

MXIV.

LECTORI.

OPeræpretium erit verba etiam alia Encominstæ, qui Emmam reginam defunctam celebravit, & cujus jam modò meminimus, quatenus ea regem Suenonem tangunt, hic proximè subjicere; & præcipue, quia author is est eorum temporum, quiq; de rebus sui seculi loquitur. Initio igitur Laudationis, quam de eâ instituit, Suenonis statim mentionem miscit, utpote patris Canuti regis, cui Emma nupserat: Eumque à natalium regij stemmatis vetustate, a moribus & mansuetudine, tum & charitate, quâ eum cuncti, & præsertim nulis complectebatur, dilaudans, tandem & odij inter eum & parentem Haraldum occasiones recensens, cuncta quæ ad Suenonem in partem benigniorem rejicit, in modum, ut sequitur:

Regem Danorum SVEINUM *veridicâ comperi relatione omnium sui temporis regum ferme fortunatissimum extitisse; adeo ut (quod raro contigit) principijs felicibus secundum Deum & seculum, multo felicior responderet exitus. Hic denuq; a nobilissimis, quod primum est inter homines, duxit originem, magnumq; sui decus secundum seculum peperit imperij, quod administrabat, regimen. Tantam deinde illi gratiam divina concessit virtus, ut etiam puerulus intimo affectu diligeretur ab omnibus: tantum patri proprio invisus, nullâ hoc promerente puerili culpâ, sed solà turbante invidia. Qui factus juvenis, in amore quotidie crescebat populi, unde magis magisque invidia augebatur patri: adeo ut eum a patria non jam clanculum, sed palam vellet expellere, jurejurandoque asserens, eum post se regnaturum non esse. Unde dolens exercitus, relicto patre, hærebat filio, & eum defendebat sedulo. Hujus rei gratia congrediuntur in prælio, in quo vulneratus fugatusque pater ad Slavos fugit, & non multo post ibi obijt; &* SVEIN *ejus solium quiete tenuit.*

Inde occasionem recensens, quâ Tarchillo adhortante, relicto suo regno, ad invadendam Angliam excitatus Sueno fuerit, additque postremo hæc verba:

Rex videns populum innumerabilem, voce præconiariâ jussit suam patefieri voluntatem; se velle scilicet classem adversum Anglos armare ditionique suæ omnem hanc patriam ferro dolisque subjicere. Quod ubi

„ *omnibus visum esset laudabile, elegit primum qui regnum suum deberent custodire, ne dum alienum incautè*
„ *appeteret, illud quod securus tenebat, amitteret, & intentus in utroque neutri imperaret. Habebat enim*
„ *filios duos bonæ indolis, ex quibus primogenitum sibi junxit comitatui, natu verò minorem præfecit universi*
„ *regni dominatui, adjuncta ei copia militari, paucisque primatum, qui puerulum sagaciter instituerent, &*
„ *qui huic consilijs armisque pro muro essent.*

Horum filius major, CANUTUS MAGNUS; *minor,* HARALDUS *fuit, ut mox è rebus Canuti, & Emmæ quoque Laudatione, quam deinde verbotenus adjiciemus, luculentius patebit.*

AD

Illustrem, magnificum ac generosum virum

D. CHRISTIANUM FRISIUM

Toparcham in Cragerup, equitem Autatum,

Serenis. CHRISTIANI IV. *Daniæ, Norvegiæ, &c. Regis*

CANCELLARIUM MAGNUM;

Ejus Mag^tiæ inscriptum hoc Carmen, cum Libri hujus quinti partem insequentem eidem manu descriptam transmitteremus.

CANUTUS *ille est Daniæ regum decus,*
Qui Magnus ob res maximas dictus fuit,
Quas gessit olim præpotens, domi & foris,
Dum regna boreæ trina, dum Britanniam
Dum Sembiæque & Slaviæ gentes feras
Moderatur, uno sic tenens sceptro suo
Septentrionis regna sex præfulgida.
Quæ nunc papyrus ista, quam mitto tibi
Vir summe, chartis explicabit pauculis,
Et addet unà, quæ sequens ætas tulit
Adusque primum VOLDEMARUM, *qui novus*
Sol Danici orbis audit, & merito suo,
Dum regna in unum dissipata colligit,
Et mox, ab Albi ad ultimos Germaniæ
Moschos & Æstios, promovet sceptri jubar.
Quas Saxo graphicè noster, & præsens sui
Res narrat ævi, temporum si æram simul
His addidisset atque alia, quæ seculi
Negavit horror cultiora reddere.
Nos hæc & illa, & quæ sequuta, promimus
Rege auspicante, gemma qui Regum cluit,
Sed te, FRISI, *ductore; tu lætus cape*
Labore nostro, sed lubentiâ tuâ
Quod ecce natum est; & simul natum fore.

CANUTUS

CANUTUS MAGNUS. Rex. A. 6

CANUTUS MAGNUS REX LXIV.

Ejusque frater Rex HARALDUS.

SUENO igitur tot tantisque victorijs ac triumphis gloriosus Daniæ Angliæq; regna; quibus solus præfuerat, filio Canuto moriens administranda mandavit. Canuto inquam, cui ex rerum gestarum magnitudine Magni exinde nomen impositum. Erici regis de gente Danorum, quæ exstat, historia, non continuò Canutum Magnum, sed HARALDUM, ejus fratrem, successisse parenti quàm proxime injicit: Et eum cum ob luxū lasciviamq; regno esset exactus, ejus loco fratrem ipsius Canutū hunc Magnum, virum, ut idem habet chronicon, bellicosum, regia dignitate ornatū; sed & eo exinde, cum raro domi ageret, & foris continuè bellis distineretur, neglecto, iterum assumtū Haraldum; qui tamen post id haud diu superstes sceptrū Canuto vicissim reliquerit. Quæ sanè nec dissonant à relatis illis, quę adfert author horum temporū æqualis; cujus, inter scriptores Normannicos, absq; auctoris nomine, *Encomium Emmæ reginæ*, conjugis, ut inde referemus, Canuti Magni, Latinè contextum habetur. Diserteq; in eo *Haraldi* Danorum regis mentio fit, & idem frater *Cnutonis*, ità enim verba habent, sed ætate minor, vocatur. Quod silentio nequaquā involvendum censui, præsertim, cum hujus, Haraldi regis filijq; Suenonis, ne per somnium quidem vel Saxo aut Crantzius ceteriq; scriptores domestici meminerint, uno excepto, quod jam dixi, Regis Erici chronicio. Cui haud quaquam deroganda fides, accedente præcipue Emmæ reginæ encomiaste, ævi illius, ut indicatum, synchrono. Olaus autē Norvagus, qui inter divos post relatus, quē & supra nominavimus, occasionē defuncti Suenonis haud negligens Norvagiæ regnum, cujus quoq; partem Sueno tenuerat, sibi in totum à subditis delatum oportune accepit. Sed & Angli, intellecto Suenonis ejusdē obitu, nihil habuêre antiquius, quam ut Etelredus à Suenone, ut ante memoratum, paternis ditionibus in Normanniam, olim Neustriam dictam, pulsus, regno quàm primum redderetur. Itaq; de proximo Galliarum littore præmissus in Angliā Eduardus, filius ejus natu major, animos & vota singulorū præsens explorat omniaq; secunda cognoscens ac magna usus celeritate ad patrem continuo regreditur, singula tuta nuncians. Etelredus, tam læto accepto nuncio, in spem bonam erectus statuit fortunæ aleam jacere. Acceptisq; cum à Richardo Normanniæ duce, affine suo, auxiliaribus copijs, tum fide suorum fretus præpropere in Angliam enavigavit. Angli adventu illius majorem in modum lætati, Regem eum confestim salutant. Et Canutus quidem, etiamsi in Anglia tum adhuc classem validissimam obsidesq; patri traditos retineret, tempori tamen cedens nec universum suorum robur inter initia rerum periclitandum ratus, dissimulandum tum potius quàm omittendā regni recuperationem, ad alia scilicet prævertens, consultius judicavit. Itaq;, relictâ Angliâ, ante omnia in Daniam ad res ejus regni componendas digressus est. Referunt chronologi, priusquam Anglia excederet, ubi accepisset, se præterito, regem ab Anglis pronunciatum Etelredum, tumultuariam ad ulciscendum se manum parasse, sed ab Etelredo præventum ac tota Lindesia, indigenis severè prius mulctatis ac trucidatis, fuisse profligatum. Indeq; ad classem, quæ in portu Sandvicensi stabat, cum ira & minis de reditu suo, digressum, ac obsides quoscunq; regni habebat, miserum in modum ora mutilatos in terram remisisse; atq; ità datis vento velis domum festinasse: Additq;, de quo dixi, Emmæ encomiastes eo consilio, præter cetera, in Daniam se tum recepisse Canutum, ut fratris Haraldi, Daniæ regni habenas moderantis, consilium ac sententiam exquireret; ac simul Danici regni portionem sibi debitam ab eodem acciperet. Inde idem ne intra patriæ pomœria potentiam suam obsolescere sineret, Slaviæ ac Sembiæ vicina regna Daniæ adjecit. Eaq; re præclarissime gesta, majora paulatim animo agitans, destinavit & Norvagianos armis aggredi, utpote qui, audita morte Suenonis, Olaum, quem dixi, regē sibi elegerant. Sed minus tutum ducens multis simul distineri, sepositis in tempus commodius Norvagis, ad Anglicum bellum intentus, quæcunq; ei rei essent necessaria, magno studio comparabat. Quæ dū agitantur, populares ejus è boreæ littoribus profecti, Frisiam ex intervallo, Hollandis conterminam, invadunt, prædisq; abactis, Tielæ Batavorum, nunc Gelriæ opidum, ad Vahalim flumen in Episcopatu Trajectino situm, penitus exurunt. Idq; cum impune ipsis esset, postero anno rursum Frisiorū littora legunt, nec jam prædas tantū agunt, sed in obvios quosq; desæviunt cædemq;

HENRICUS II. IMP.

CANUTUS MAGNUS Rex. A. C. MXIV.

promiscuam edunt. Atq; inde Trajectum inferius festinato contenden[illegible] del-voldus episcopus præerat, cum urbem metu pæne desertam invenissent, [illegible] incenduntque; atque ità spolijs onusti ad naves suas se recipiunt. N[illegible] eo tempore annus Christi millesimus & decimus quartus, quo & varia apud A[illegible] diversa prodigia, quæ regni mutationem solent portendere. Inter cetera, Ocea[illegible] præcipuè fuit, qui sine ulla evidenti causâ eo altitudinis exsurrexit, ut pagos multosque m[illegible]ales absorpserit. Ethelredus interea otio potius quam ulli honestæ rei deditus, nec de exercitu conscribendo nec bello gerendo, quæ opus essent, curæ magnopere habuit. Unum vel maxime visus agere, quod ipsi tandem in perniciem vertit. Nam Danos, quicunque in insulâ lares suos liberosque ex Anglicanis conjugibus susceptos habebant, ità oppressit, ut plurimi passim capti, alij per varios cruciatus miserè necati interierint; interque eos Sigefredus & Morgandus Danorum nobilissimi; qui ab Edrico Streona, homine doloso, apud regem falsi criminis insimulati. Cui sceleri & aliud accessit. Nam uxor Sigefridi, quæ inter captivos habebatur, mulier ut formâ elegantissimâ, ità singulari pudicitiâ, postquam ab Edmundo, filio regis, esset stuprata, ab eodem, post necem mariti in matrimonium assumpta est: Quæ omnia ut Canuto rumore famæ nunciata sunt, ità illius animum haud leviter irritarunt. Et oportune eodem tempore Danicus Comes Turchillus, qui, ut supra memoratum, relictâ in Angliâ classis suæ parte, qualecunq; cum Ethelredo pactum injerat, cum navibus novem in Daniam advenit; Nec injussus exire in littus ausus, utpote qui, rege inconsulto, in Angliâ se remansisse non ignorabat, præmisit, qui portus subeundi veniam postularent. Quo concesso, cum gratiam ac benevolentiam regis summo cum studio emeruisset, dato consestim sacramento, obsequium ei atq; officia sua deinceps obtulit, adhortatus simul, ut sine morâ Angliam repeteret, esse ibi ac præstolari ejus adventum valido cum milite triginta navium suarum classem, notos utrique ac patere jam regni aditus sinuumque anfractus, tantum rem alacriter aggrederetur, & fortunam, tam secunda ac felicia pollicentem, bonis cum avibus tentaret. Itaque rebus, quantum licuit, domi cum fratre Haraldo dispositis, tum & inito cum Sueonum rege Olavo, uterino sibi fratre, nec non Olavo Norvagiæ rege fœdere, confestim in Angliam ad causam suorum vindicandam cum classe, quæ sufficere visa, mille, ut habet Adamus Bremensis, navium, sub annum millesimum decimum quintum, occupato Scandvici portu, redijt. Au-

MXV.

ctor, qui Emmam reginam encomio, quod inter historię Normannicæ scripta habetur, eo ævo celebravit, præcipue ducentarum navium mentionem injiciens: eas omni telorum ac commeatum genere, tum & viris ac milite longe instructissimas fuisse refert; tantumque fulgoris arma & apparatum eminus intuentibus objecisse ut igneæ potius quàm ligneæ viderentur: Puppesque leones inauratos terribili specie, alias humanis vultibus è metallo simulachra ostentasse, & alias vicissim radiantibus cornibus tauros effigiatos draconesque exhibuisse obrizo inardentes; omnesque velis habiles ac remis citas, tum & auctas alacritate militum ac legionum, quas vehebant, in speciem ac terrorem. Hic primo Canutus, relictis, qui navibus essent præsidio, populabundus Cantium invasit. Inde ad Saxones occiduos copias vertens, ferro omnia flammisque involvit. Præ ceteris eminebat Torchillus, qui fidem suam Canuto probaturus, expeditâ cum manu in terram progressus prope locum, qui SCORASTAN dictus, hostem invasit. Qui cum numero ac vi majore, quam Turchillus, esset, tantâ strage Danos affecit, ut jam de fuga cogitarent, nisi Ducis alloquium fugibundos stitisset. Ille enim declarans evadendi locum non dari, urgente præsertim à tergo hoste, & navibus quàm longissime à littore stantibus, vincendum esse aut occumbendum ostendebat. Unde animosiores facti inque hostem de novo ducentes pulcherrimam victoriam maximaque ad suos spolia retulerunt. Quod primum adoreæ decus Torchillus promeritus haud leve momentum occupatæ deinceps Britanniæ attulit. Et ejus exemplo exciti alij, & inter primos Norvagorum princeps Ericus, vir armis strenuus, qui, acceptâ à rege lacessendi hostem copiâ, cum aliquot suorum manipulis excursionem instituit, ac passim direptis atque incensis vicis, cum prædâ opimâ ac multis captivis ad classem redijt. Decumbebat id temporis æger Ethelredus: itaque Edmundum filium de exercitu cogendo inque hostem ducendo solicitat. Erat Edmundus cum animi tum corporis viribus ferox, unde & ferreum latus (Iernside est in Vuilhelmo Malmesburiensi) vulgò nominabatur. Eum Ethelredus non ex Emmâ, sed aliâ conjuge Ethelginâ, ignobili genere ortâ, susceperat. Ipse igitur exploratis hostium itineribus, quam maximas potest copias parat; id præcipue animo volvens, ut præventis ex occulto Danis, inopinantes ac derepente

pente opprimeret. Erat ei consiliorum omnium ac belli socius Edricus Streoma, vir cal- CANUTUS MAGNUS Rex.
lidi magis quàm recti animi, & qui Edmundum, quamvis sana volentem, perpetuo dehortatus alioque abducens, id nimirum spectabat, ut eo subverso, ipse aut domi aut apud hostem clarus potensque haberetur. Ac tandem cum multa, sed frustra tentasset, postremo haud amplius dissimulandum ratus, Canuto palam sacramentum dixit. Quo factum, ut ingens insulanorum multitudo idem exemplum secuta, ultro datis obsidibus, in foedus ac pacta Danorum consenserit. Soli Mercij cum Anglis persistentes declarabant se nequaquam defecturos, modò ducem haberent. Inter hæc Ethelredus morbo paulisper levatus, videbatur in hostem ipse ducturus, sed accepto adversæ rei nuncio, deflexit Londinum. Ubi cum gravius solito malum invalesceret, Edmundus magno animo rem agens optimum factu arbitratus est, si, omisso hoste, urbes, quæ metu defecerant, aut vi aut arte recuperaret. Unde & loca nonnulla, duce Utredo, Northumbriæ Comite, aggressus, subito cepit, alia, postquam expugnasset, solo æquavit: In eos quoque, qui studio desciverant, animadvertens id obtinuit, ut ceteri supplicij metu deterriti in officio permanerent. Canutus intellecto consilium id hostis sibi summopere detrimento futurum, nisi in tempore occurreretur, continuo copiarum partem in Northumbriam transfert, ut rebus ibi Utredi, qui exercitum Edmundi ductabat, turbatis, ipse ad sua defendenda domum festinaret. Nec fefellit ea spes Canutum. Utredus enim, accepto injuriæ sibi illatæ nuncio, præpropere in Northumbriam ad sua revolavit. Et licet fortissime aliquandiu restiterit, ad ultimum tamen vi majore superatus cum totâ Northumbriâ Canuto se dedidit. Edmundus eo præsidio destitutus, & paulo post quoque, à Turbrando Comite interempto Utredo, Londinum ad patrem se recepit. Quod ubi coguovit Canutus, impositis Northumbriæ, quantum satis esset, præsidijs, navem conscendit atque oram Cantianam petens ad classem reversus est. Ethelredus inter hæc, qui annus fuit millesimus decimus MXVI.
sextus, morbo pariter ac moerore contabescens vitâ excessit, cum annum circiter ætatis quadragesimum octavum complevisset, quod & indicat ejus in æde Paulina epicedium ac tumulus, quæ hodieq; adhuc apud Vestmonasterienses servari inviolata Londini constat. Est autem illud ejusmodi, seculi sui genium referens:

IN ISTO TUMULO IACET ETELREDUS, QUONDAM REX ANGLIAE DE GENERE SAXONICO, FILIUS REGIS EDGARI, DICTI PACIFICI, ET PATER SANCTI EDUARDI REGIS ET CONFESSORIS. FUIT ETIAM PATER EDMUNDI REGIS. POSTQUAM AUTEM REGNAVERAT ANNOS XXXVIII IN MAGNA TRIBULATIONE DANORUM OBIIT XXIII, DIE MENSIS APRILIS, ANNO DOMINI MXVI, AETATIS SUAE XLVIII; ET HIC SEPULTURAM PROMERUIT, &c.

Post obitum Ethelredi potissima regni pars unanimi cousensu sceptrum Canuto detulit; solis Londinensibus, præter perpaucos alios, Edmundo adhærescentibus. At Emmę Encomiastes refert, defuncto ac sepulturę mandato Ethelredo, cives Londinenses, missis ad Canutum nuntijs ei obsequium pollicitos; & Canutum quoq; firmato cum ijs foedere urbem ingressum, sed cum animadverteret exercitū Ethelredi Edmundo adhærere & opido jam ante egressum de vi majore consilia agitare, tum & dubitaret de fide civiū, cessisse ad tempus, & ascensis navibus iusulam *Scepei* dictam petijsse, atq; ibi in hibernis constitutâ classe rei eventum expectasse. Edmundum autem, regrediente Canuto, magna cum manu Londinum, volentibus civibus, intrasse, ac mox singulare ei certamen detulisse, sed Canutum responsum dedisse, ut, qui hic hiemali die duellum expeteret, videret ne sub æstatem & tempore commodiori id detractaret. Canutus itaque coactis exinde copijs Londinum petit & mox, subvecta eodem per Thamesin flumen classe, urbem obsidione circumdat. Londinenses, quibus de commeatu & annona satis erat prospectum, tum & armis & viris muniti obsidionem, licet arctissimam, animose tolerarunt, tentatis fere indies novis irruptionibus; dum tandē, festinante Canuto cum Edmundo confligere, obsessis nonnihil quietis ac pausæ concessum. Edmundus autē, qui ad pagum Andoverā prope Sarisberiā castra locaret, ubi signa Danorū efferri animadvertit, se quoq; certamini accingit. Inde ab hora tertia, ad noctem fere usq; extractū prælium, cum in neutram adhuc partē inclinata acies consisteret. Quod animadvertens Edricus prælio egressus est ac tumulo conscenso gladiū

cruore manantem vibrans tali voce perclamavit; *fugite Angli, fugite, Edmundus extinctus est.* Habent annales Anglici idiomate gentis in hæc fere verba id ipsum prolatum : *flet Engle, flet Engle, ded is Edmund.* Alij volunt caput gregarij militis cervice recisum, pro capite Edmundi ostentatum ; atque eo veluti Panico terrore commotum exercitum de fuga cogitasse, nisi dolus extemplo omnibus innotuisset. Itaq; Anglus ea indignatione magis magisque commotus tanto post id impetu in hostem prorupit, ut eum loco primum moverit, atque inde in fugam conjecerit. Canutus commisso prælio , ad urbem propius movens aciem de novo instruxit : factaq; tum pugna atrox recentibus animis corporibusq;, quam æquo utrimque Marte diu commissam nox tandem diremit. Similiter & aliquot deinceps diebus dimicatum ; donec ultra viginti hominum millia utrimque desiderata. Post hæc Canutus circa Rocestriam dies aliquot moratus, partim ut majorem exercitum faceret, partim ut hostium consilia per exploratores intelligeret. Quod & facili negotio obtinuit. Nam Edmundus haud patiens moræ iterum fortunæ aleam tentare ausus castra sua Danorum castris quam proxime locavit : Priusquam verò committeretur acies, alloquitur militem monetque ut memor tot antea commissorum præliorum fortiter in adversum iret, quo tandem aliquando tantis laboribus optatus finis imponeretur. Canutus itidem, qui suos in dies horasq; esse paratos jusserat, alacris ex adverso in arenam descendit. Pugnatumq; est amplius horis quatuor, cum cedere Dani cœperint. Quod ubi vidit Canutus, equitem in primam aciẽ ire jussit. Sed dum alij trepidi cedunt, alij segniter subeunt, turbata est acies, & fuga secuta omniũ. Multi nihilominus ex Anglis cæsi, quãvis major Danorum strages fuerit. Clarissimus Cambdenus Brentfordiæ situm commemorans, ait ad ejus amniculum, qui & urbi nomen dederit, Edmundum Danos, quos à Londini obsidione gradum referre cogerat, ità adortum , ut effusis habenis fugam non sine magnâ cæde capesserent. Ac mox de ipso Londino idem agens refert , Canutum , dum urbem obsidet, effosso canali, Tamisim avertere molitum, sed operam lusisse, dum impetum hostilem cives fortissimè propulsarent. Postridie ejus diei Edmundus, orto sole, ad spolia colligenda intentus suos expediebat ut hostium deinde tergis insisteret , cum ecce dissipatos antea, tum verò in unum collectos, Thamesi transmisso, in Anglos orientales arma vertisse certior redditur. Ille nihilo segnius vestigia eorum legens flumen quoq; transijt, & assecutus, dato confestim signo, ad pugnam provocat. Tum prælium adeo atrox exarsit, ut cedere jam jam Dani viderentur. Sed Canutus, intellecta suorum trepidatione, illico in cornu sinistrum, unde præcipue periculum impendebat, impressione facta, it suis subsidio, atque obvios quosque vi magnâ prosternit. Quo perterriti Angli facto impetu fugam capessere instituunt. Verum Edmundus sistere ac velut sufflaminare fugientes, quantum in se erat, annisus id effecit, ut, ordinibus disjectis, cum restitui acies haud posset undiq; à Danis interclusi ad unum fere omnes occidione occiderint. Concidisse in eo prælio florem pæne universum nobilitatis Anglicanæ ac robur militum notant chronologi. Inter ceteros addit Malmesburiensis Edricum Streonam, perfidiæ notæ hominem, & supra quoque eodem elogio non semel nominatum, paulo ante pugnam commissam, desertis ex composito Canuti partibus, ad Edmundum, à quo defecerat, denuo transisse ac primum fuisse , qui se cum suis in fugam conjecerit. Alij & præsertim author encomij Emmæ reginæ nihil de transito Thamesi aut clade Canuti injiciens , refert victoriæ auspicium Danis factum ex eo, quod tem[illegible]re prælij corvus, vexillo candido quasi intextus, à milite sit animadversus modò assilire modò se dimittere, primumq; fuisse Torchillum, qui eodem conspecto, militem bono animo esse jusserit, ac simul in hostem duxisse circa *Escedunum*, quod *montem fraxinorum* interpretatur. Ac tum defecisse ab Edmundo Edricum: Verum Edmundum suos nihilominus cohortatum ut pro patriâ , pro libertate proque liberis & conjugibus animosè pugnarent nec moverentur meticulosorum quorundam discessu, qui impedimento magis quàm adjumento fortibus erant futuri : atq; ità in medios hostes progressum. sed Danos cedere nescios & ad necem potius quàm ad fugam paratos, ab horâ diei nonâ in vesperam usque prælium extraxisse & ne tunc quidem cessasse , sed Lunâ lumen præbente in hostem irruisse, dum tandem fatigati Angli & strage suorum numerosa compulsi fuga sibi consuluerint, relictâ penes Canutum victoriâ. Edmundus igitur rem conclamatam videns magnis itineribus ad Anglos occiduos contendit seque Glocestriam recepit. Et licet fracti eâ clade jam Angli viderentur ac passim opida ipsumque Londinum Canuto obsequium ac fidem pollicerentur, tamen Edmundus iterum exercitum parare & Canuto, qui victum victor insequebatur, se opponere seque extremo commit-

CANUTUS MAGNUS Rex.

A. C.

...cere periculo nequaquam dubitabat. Iamqne operiebatur haud procul Sabrinæ ripâ ad pugnam ineundam expeditus utrimque exercitus, cum repente ſuaſu Edrici, qui poſt varias technas pacis demum ſequeſtrum ſe offerebat, inſtitutum fuit inter reges colloquium. Quo conventum exque fœdere pactum (ità enim traditur) ut poſitis utrimque armis Mercia & quidquid à Thameſi eſt Angliæ, ortum & boream verſus, Canuto cederetur; Edmundus inſulæ partem, quæ Auſtrum & occidentem ſpectat, teneret. Alij produnt unum ex ducibus, is Angluſne an Danus fuerit, non memoratur, impetratâ loquendi facultate ità coram regibus verba feciſſe: Satis, ô fortiſſimi imperatores, armis utrimqne certatum, ſatis utriuſque gentis fuſum ſanguinis, ſatis etiam veſtra ac militum veſtrorum virtus perſpecta. Si pro regno belligeratis, dividite inter vos opulentiſſimum regnum, qnod olim ſeptem regibus ſatis fuit: Sin verò gloria ad incerta vos ducit, & unus præeſſe velit omnibus, inite rationem, qua ſine magna clade, ſine tanto utriuſque populi cruore decerni poſſit, uter alteri præſtet. Et addunt placuiſſe poſteriorem ſententiam Edmungo, eamque nec Canuto improbatam. Itaq; decretum ut reges inter ſe duello certarent. Quorum qui viciſſet, is ſeorſim & ſolus regnum obtineret. Erat in medio Sabrinæ flumine perexigua inſula (ità porro tradnnt) Olvea dicta, in hanc uterque regum armatus deſcendit. Ac dato extemplo per tubicinem ſigno, armis infeſtis concurſum. Edmundus, cujus corpus erat mole & magnitudine ſpectabile, ingenti cum pondere magnoque fragore in adverſum ruebat. Canutus verò ſtatura mediocri, quod deerat corpori, viribus atque animo penſans, & exire ac reddere ictus paratum ſe oſtendebat. Cumque cominus aliquandiu & æquo ſic eſſet marte pugnatum, ſpeſque victoriæ appareret dubia. Tum Canutus, ecquid juvabit, vir fortiſſime, immaturam pro regno oppetere mortem. Quin potius diſpoſitis cum odio armis, pacem inter nos colimus. Sane tu, prout lubet, utere Canuto tuo, quem vides præſentem tuique faventem. Quibus verbis dilinitus Edmundus, eveſtigio projectis armis porrigit adverſario dextram. Secutuſque exemplum exercitus. Inde pace firmata, ac multos in annos ſancito fœdere, regnum, ut modò eſt memoratum; partiuntur. Et ità quidem nonnulli traditum memoriæ reliquêre. At Emmæ Reginæ Encomiaſtes, æqualis eorum temporum, & quem ideo ſequendum potius exiſtimem, duelli hujus non meminit, tautùm de Edrico refert eum inter Canutum & Edmundum pacis ſequeſtrum fuiſſe. Sed fluxæ ſunt opidoque caducæ res mortalium! Nam Edmundus integra jam pace fruens, atq; animo ſecurus haud multò poſt humanis exemptus eſt. De cujus morte quàm varient auctorum ſententiæ, libet vel paucis interſerere. Sunt qui tradunt Edrici filium, impulſore parente, regem, dum alvum exonerat, furtim adortum ac ferro ventrem atque inguina interfeciſſe. Alij, quibus fabellæ cordi ſunt, perhibent ipſum Edricum ità domi ſuæ aptaſſe imaginem, tenentem dextra mucronem, ut, quoties vellet, accedentem ad eam feriret; Et forte fortuna Edmundum, dum imaginem propius contemplatur, eo mucrone confoſſum. Alij morbo obijſſe volunt. Plurium interum ſtat ſententia, Edricum ſceleris auctorem fuiſſe, ideoque & ſtatim, poſt extinctum Edmundum, ſalutaſſe Canutum Angliæ totius regem; ac poſtea, cum ſuo id ei obveniſſe beneficio profiteretur, Canntum facinus deteſtatum, atque Edricum proditionum artiumque talium veterem ac peritum merito affeciſſe ſupplicio. Saxo etiam noſter & hujus & regni inter reges diviſi mentionem; ſed obiter injicit. Abit verò à ceteris, quod ſeptennio poſt factam diviſionem exceſſiſſe Edmundum memoret; quodq; pro Edmundo Eduardum perpetuò ac perperam appellet. Ità enim hiſtoriæ ſuæ libro decimo loquitur: *Eduardus contuſis ſuorum animis, intolerabilem Danici exercitus ſpiritum animadvertens, quia manum non poterat, pactum cum hoſte conſeruit, ut quoad ipſe viveret, Kanutum dimidij regni conſortem haberet, extinctus omnium bonorum hæredem relinqueret.* Atque inde paucis interjectis: *Septenis poſtmodum elapſis annis quidam triclinium, in quo Canutus epulabatur, ingreſſi, totius Angliæ regem ſalutare cæperunt. A quibus rex ſibi ictum cum Eduardo fœdus per involucrum exprobrari ratus, nihil ejus ſe pudere reſpondit. Sed neque ab irâ animum neque vultum à rubore continuit, profectas à ſcelere voces ludibrio propinquas exiſtimans. Tunc illi funeſtum miniſterium incauto confeſſionis officio proſecuti, Eduardum ſuâ interemptum operâ jactitabant, eo ſe regi placituros rati, quo ſummam ejus offenſam accenderant. In quos rex perinde ac majeſtatis inſidiatores, præparati præmij loco, ſuſpendio protinus animadvertendum curavit, deterrimum facinus deformi vindictæ ſpecie puniens. Quamquam enim ſe acri æmulo liberatum cognoſceret, ſceleri tamen pœnam, quam utilitati gratiam referre maluit.*

Canutus, defuncto Edmundo, ſenatum ac principes regni convocari fecit, à quibus more majorum ac feſtis acclamationibus rex renunciatus, & ab antiſtite Cantuarienſi Al-

N iiij vredo

CANUTUS vredo sub annnm humanæ salutis millesimum decimum septimum confectatus, regnum
MAGNUS sibi solus retinuit. Sunt qui tradunt in eo conventu quosdam ex magnatibus, qui postre-
Rex. mis inter Edmundum & Canutum pactis conventis interfuissent, à Canuto, quasi transa-
A. C. ctionis parum memori, interrogatos, quid de fratribus & filijs Edmundi si forte ante se
MXVII. mori eum contingeret, decretum fuisset? datumque responsum id sibi constare, nunquam
decrevisse Edmundum ut aliquam, ipso sive vivo sive mortuo, regni portionem fratres
acciperent; de filijs verò haud ignorare se, eos Canuto summopere commendatos, dum
ad eam tandem ætatem pervenissent, qua & sibi ac suis consulere ac rebus præesse possent.
Sed eos quacunque tandem gratia id falso testificatos non ignarus Canutus, quosdam eo-
rum è medio exinde, detecto consilio aut qua alia occasione, tolli curavit. Unus item fra-
trum ipsius Edmundi inter ceteros quoque suspectatus, cum aliquandiu necem evasisset,
postea tamen sublatus est, si vera sunt, quæ referunt Chronologi Anglici. Interea ceteri
omnesque regni primores, abjuratis Edmundi liberis ejusque fratribus, se uni Canuto fi-
dem atque obsequium perpetuo præstituros solemni sacramento promiserunt. Et ipse
vicissim omnia sua prolixe proceribus pollicitus, talem se ipsis totiq; genti futurum prin-
cipem, qualem esse Christianum deceat, seriò est adstipulatus. Inde senatum sibi dome-
sticum delegit, de cujus consilio cuncta regni negotia gererentur. Ei inter ipsa rerum
initia, quo omnes dissidiorum occasiones amoverentur, e re visum, ut quam primum Ed-
mundus atque Eduardus, Edmundi regis filij, extra insulam ablegarentur. Qui post lon-
gos viarum errores tandem ad regem Hungariæ Salomonem, Henrici III. Imp. affinem,
delati atque ibidem regio cultu habiti, in exilio vitam tolerarunt. Edmundus procedente
tempore ibidem apud Pannonias obijt. Eduardus, acceptâ in matrimonium Agathâ regis
filiâ, ex eâ Margaretam, postea Scotorum reginam, nec non Christinam monialem
itemque Edgarum Clithonem liberos suscepit.

Canutus deinde diviso in quatuor territoria toto regno, cum unicuique suum dedisset
Comitem, sibimet Vestsaxiam reservavit. Postremo moribus ac nobilitate exornandum
regnum deque omnibus bene mereri velle in animum inducens, Edgari regis Constitu-
tiones aliasque salutares leges partim in usum revocavit, partim de novo ut sancirentur,
mandari curavit. Atque ità dispositis domi rebus, cum filios tantum ex Albinâ Haraldum
& Suenonem naturales haberet, constituit cum finitimis amicitiam esse nectendam tol-
lendosq; ex thoro legitimo liberos, qui sibi aliquando hæreditatis jure possent succedere.
Quapropter Emmam, Ethelredi olim regis conjugem, quæ cum Eduardo & Alphredo fi-
lijs apud fratrem Richardum, Normanniæ ducem, exulabat, in matrimonium duxit: Et
ipse Richardo vicissim sororem suam Esthritham, quam aliàs Margaretam appellant, con-
jugio elocavit. Inter alia quoque de eadem hac laudabili ejusdem mente ac proposito
Saxo Grammaticus, postquam de Ulphone sororio ipsius, Margaretæ nimirum post Ri-
chardum marito, verba fecisset, ità ait: *Quinetiam sororem Anglorum satrapæ Godvino nuptijs
junxit, genti gentem animis atque affinitate conferere cupiens. Ex quâ Haraldum, Biornonem, Tostonem
ortos memoriæ proditum habemus*: Ubi notandum id modo, sororem hanc intelligendam non,
ut vulgo accipiunt, atque interpretantur etiam vernacule, Canuti Thyram (cum hæc Bu-
lislao Vandalorum, ut dicetur, principi primum, atque inde facto divortio, Norvagiæ Re-
gi Olao Tryggonis nupserit) sed de Thyrâ capiendum, quæ soror fuit ipsius Ulphonis, ut
habet diserte Adamus Bremensis. Et nos de Haraldo, quem rectè ex hoc connubio, præ-
ter ceteros, natum Saxo observat, Angliæ postmodum rege, dicturi referemus inferius.

MXVIII. Anno, qui secutus est, millesimo decimo octavo, septuaginta bis millium librarum tri-
butum Angliæ imperatum ad præstandam solutionem classi ac regio militi debitam. Cu-
jus tributi soli Londinenses mille quingenta pondo in solutum tradidêre. Inde universa
Danorum classis, navibus quadraginta exceptis, in patriam remeavit. Et subsecutus est
MXIX. anno proximo sub autumnum ipse Canutus, qui hyeme tantum eâ apud Danos transactâ,
confestim in Angliam ante festum Paschatis reditum maturavit. Reversus omnium re-
gni procerum cogi concilium apud Cirencestrenses imparavit; ubi, inter cetera, dux Etel-
vardus cunctorum suffragijs regno exactus. In Daniam verò missus Regnerus, qui ibi,
postquam ab archiepiscopo Cantuariensi Elnotho solenni ritu fuisset apud Anglos inau-
guratus, episcopatum Fionensem administrandum suscepit. Et anno mox vigesimo pri-
MXXI. mo post millesimum Torchillus, quem Angliæ Orientali comitem Canutus constituerat,
itemque Ericus, qui Northumbriæ ab eodem fuerat præfectus, Angliam relinquere jussi.
Quorum Torchillus, qui occasionem præbuisset tollendi beati Alphegi, cujus supra me-
minimus,

minimus, statim ut Daniæ littus attigit, oppressus est a limi[illegible]m ducibus. Atque ità cum omnis Anglia uni Canuto pareret, summo ubique studio allaboravit ut Anglos sibi conciliatos magis magisque devinctos retineret. Itaque sine discrimine Danos Anglosque habendos censuit, idem utrisque in consessibus, in castris, in concilijs omnibusque in locis ac rebus jus ac prærogativam concedens. Quâ etiam re, Ethelredi, quam diximus, viduam, Richardi sororem, è Normannia accersitam in pristinum solium restituit, ac sibi connubio jungens tristium laborumque esse sociam voluit; ut ita non mutatos dominos, sed receptos, quos putarant amissos, omnes recognoscerent. Et ipsum denique Richardum sibi hoc pacto devinciens, eum de nepotibus securiorem ac minus solicitum reddidit, cum alios se consecuturum ex Canuto persuasum haberet. Eundem quoque in finem passim per Angliam monasteria, bellis superioribus aut diruta aut fœdata, reparavit. Quædam etiam ex ipsis fundamentis de novo excitata, additis præfectis & reditibus amplissimis, locupletavit. Basilicam præterea in honorem & memoriam Edmundi martyris, à popularibus ejus ac milite grassante olim trucidati, regiâ planè magnificentiâ exstrui curavit: Quam & suo adhuc tempore perdurasse integram Malmesburiensis ait; & cetera omnia Anglicana cœnobia, cum elegantiâ tum amplitudine domorum, multis parasangis superasse. Quin etiam curæ habuit ut episcopi pietate & doctrina commendati ex Anglia in Daniam transmitterentur. Nec contentus Regnerum, de quo diximus, Fioniæ episcopum constituisse, nisi & Bernardum Scaniæ, & Gerbrandum vel, ut alij, Heribrandum Selandiæ præficeret. Quorum Gerbrandi jam ante quoque sub Suenone mentionem injecisse nos memini; At nunc episcopi titulo ab archiepiscopo Cantuariensi Elnotho cum ceteris insignitus, ubi reditum ex Anglia in Daniam pararet, retentum ab archiepiscopo Hamburgensi Unvano notat Adamus Bremensis, utpote consecrationem ab Anglis factam minus æquam judicante. Verum ille pro tempore Unvano obsecundans omniaq; Hamburgensi cathedræ prolixe deferens cum archiepiscopo in gratiam redijt. Qui exinde legatos suos muneribus instructos ad regem Canutum discedenti addidit: ijq; Regi de rebus in Anglia feliciter gestis postquam fuissent congratulati, simul eundem commonendum sibi in mandatis datum significarunt, quod despectâ Hamburgensium ecclesiâ, cui illud summi pontificis privilegio debebatur, Danorum episcopos inungi apud Anglos permitteret. Quæ omnia benigne rex accipiens & obsecuturum quoque archiepiscopo in posterum pollicitus, eo deinceps peramico usus est. Adeo ut de ipso verè dici possit, eum sanctitate & fortitudine instructissimum non minus religionem, quàm regnum proferre curæ habuisse.

CANUTUS MAGNUS Rex. 4. C

Hoc circiter tempore, qui fuit post millesimum annus vigesimus secundus, obijt imperator Henricus II, ob justitiam & pietatem *sanctus* appellatus; quem & *claudum* cognominatum tradunt. Ab eo ad Conradum Salicum translatum imperium, cum post biennij interregnum discordantium inter se principum sententiæ in eum tandem omnes consensissent. Initio statim imperij Bohemos & Slavos compescuit. Cum rege Canuto, medium se interponente archiepiscopo Unvano, pacem & fœdus pepigit. Ejusdem quoque cura & studio Sydericus & Utho, Slavorum satrapæ alijque vicini principes, in fide & amicitiâ Canuti perstitère, dum ipsum ad publica subinde gentis suæ comitia & amica colloquia invitant. MXXIII

Eodem propemodum temporis spacio Norvagiæ Rex Olaus, cum domi forisque salutarem Christi doctrinam summo studio etiam usque Islandos propagasset, armaque unà cum Sueco Danis movisset, seditione domestica pulsus regno, occasionem Canuto dedit occupandi sceptri. Advenerat tum commodum magna cum Anglorum manu è Britannia ille: Et licet haud deessent quibus non displiceret Olaum ab exilio ad regni solium revocari, pluribus tamen placuit Canutum, ut populo magis gratum, in locum absentis substitui. Cum itaque redijsset è Russia (eo enim profugerat) in patriam Olaus, & orta esset inter ipsum & regni proceres ob cædem quorundam præfectorum contentio, erupit tandem ea in apertum bellum. In quo ad extremum, deleto Olavi exercitu, ipse ut sanctus & martyr, acceptis aliquot à ducibus belli vulneribus, in loco prælij prope Stekelstadum expiravit. fraterque ejus Haraldus similia timens, primo ad Moschum atque inde in Græciam profectus, aliquandiu apud Orientis imperatorem stipendia meruit. Filius verò Magnus ad Moschos delatus ibi similiter aliquandiu delituit. Tum Canutus, qui & Norvagiensium quosdam, ut Saxo notat, devinctos sibi pecunia tenebat, Daniæ & Angliæ regnis adjiciendi insuper Norvagiæ titulum occasionem arripuit. Nam confestim post MXXVIII

cædem

CANUTUS MAGNUS Rex. A. C.

cædem Olai classe navium quinquaginta Norvagos adijt, & superatis aut femotis, qui favere Olao videbantur, facili negotio regnum universum sibi pacatum ac dicto audiens reddidit. Inde priusquam in Angliam vela verteret, nepotem suum Haquinum, cognomento Iarlæum, quem rebellionis nomine suspectum habebat, specie legationis semovere studens, Regem Norvagiæ nominavit. Cui dum ille aliquanto tempore præest, captâ occasione, in Angliam navigat, ut inde pactam sibi speratam secum ad Norvagos deducat. Sed tardius & adulto jam autumno cum classe regressus, & ipse & sponsa cum ceteris, qui aderant, oborta tempestate naufragio perijt. Idque cum intellexisset Canutus Suenonem ex Alvina filium, qui tum apud Iulinenses agebat, domum accersitum Norvagiæ rebus imposuit. Refert Norvagiæ chronicon vernaculum statim à primo in Norvagiam Canuti Magni appulsu nepotem ejus Haquinum Norvagis præfectum, atq; inde, digresso Canuto, socijs Norvagorum armis in totum ab ipso pulsum Norvagia Olaum, secessisse ad Iarlevum Russorum principem, qui Astritæ conjugis ejus sororem Iugeburgam duxerat: & mox elapso tempore, ubi accepisset Haquinum naufragio absumptum, è Russiâ ad repetendam Norvagiam redijsse, sed armis indigenarum retusum, eum, ut memoravimus, in modum prœliando occubuisse. Saxo præterea id adjicit, Canutum, obtentâ Norvagiâ, ad Anglos reducem arma statim in affinem suum Richardum, Normanniæ ducem, ob spretam Esthritam conjugem, vertisse, eumque patria exegisse: Ac mox sororem Esthritam ad Daniæ Zelandos regressam regni rebus ab eodem Canuto, fratre suo, præfectam.
MXXIX. Sed de eo dicetur uberius postea. Mox annum circiter millesimum vigesimum nonum successit Unvano, Hamburgensium archiepiscopo, Libentius. A quo deinde in locum Herbrandi consecratus est Avaco Selandiæ, Alburgensium vero antistes nominatus Meinherus.

Canutus igitur superiori adversus Norvagianos bello cum & Scaniam recepisset & Suecorum vires perplurimum attrivisset, non tantum Norvagiæ, sed Suetiæ quoque regno frœnum injecisse videri poterat. Itaque Slaviæ & Sembiæ, de quibus supra indicatum, tum & Daniæ, Norvagiæ, Sueciæque atque Angliæ, sex præpollentium regnorum latè dominus, ad Scotiam quoq; subigendam animum applicuit. Saxonis hoc loco Grammatici verba, quibus sex regnorum meminit, non satis intellecta Crantzio, quem fugisse videtur Sembiam & Slaviam ab eo inter regna Septentrionis numerari. Sueno igitur Norvegiæ, ut monuimus, cum regio imperio à Canuto præfectus, paternæ laudis æmulus magna cum classe è Norvegiâ in Fifam Scotorum trajecit. Ad rumorem adventus ejus, hinc Macbetus inde Duncanus, velut è somno excitati, hosti obviam eunt. Primum prælium prope Culrossiam pugnatum est, tanta pertinacia ut Danis ad sequendum fugientes animus deesset, Scotis ad fugam vix vires suppeterent. Itaque Sueno, modò insisteretur, totam Scotiam brevi suæ ditionis fore non vanè auguratus, Bertham cum omnibus copijs ad obsidendum Duncanum contendit, classe circummissa, ut per Taum amnem eodem appelleret. Quod Duncanus videns, omni jam ope quasi destitutus ut arte se expediret, dimittit nuncios, alium ad Macbethum ut subsisteret, alium ad Suenonem, qui de deditione ageret. Scotus petebat, ut urbe dedita, sibi cum suis incolumibus abire liceret. Sueno existimans eam petitionem ab ultima desperatione profectam, nihil, nisi omnibus sibi permissis, audiebat. Missi & alij, qui in scribendis conditionibus tempus traherent. Hi ut ampliorem beneficentiæ speciem adjicerent, regem adfirmant, dum leges pacis darentur, earum rerum, quæ ad commeatum spectant, abunde in castra missurum. Itaque missa magna vis panis & vini nec non cervisiæ ex hordeo confectæ ac succo herbæ cujusdam, quam Latini solanum somniferum vocant, imbutæ. Hæc herba, si largius sumatur, in amentiam agit. Ea igitur cum essent infecta pæne omnia, qui commeatum in castra vehebant, ne fraus appareret, prægustabant, Danosque ad bibendum invitabant. Idem quoq; Sueno ipse benevolentiæ testandæ, ut mos est genti, faciebat. Ac mox potu copiosiore in somnum solutis Norvagis, castra ingressi Scoti cædunt universos. Sueno ipse somno adhuc gravis à paucis, qui minus temulenti erant, arreptus ad naves delatus est. Quæ dum fiunt, adfertur aliam ad Kingornum Danicam classem stare subsidio Suenoni à Canuto submissam; rectores in terram expositos ferre, agere, nullo resistente, incolentium bona. Adversus eos Scoticus dux, Bancho nomine, cum copijs missus primos adortus & quosdam concîdens reliquos ad naves compulit. Verum Scoti isto stratagemate, sive dolo potius, non virtute superiores, ad incitas tum acti fuissent, præsertim si altera hęc classis priori juncta rem integrã reperisset. Regressus inde ad Norvagos Sueno Scotos demisit.

Hanc

Hanc in Scotos expeditionem Malmesburiensis, qui & eâ subactos eosdem videtur innuere, refert ad annum non quem posuimus, sed proxime sequentem, quo Româ nimirum Canutus redierat. de qua ejusdem profectione nunc breviter dicendum: CANUTUS MAGNUS REX.

Agebatur à nato servatore annus millesimus trigesimus, vel, ut alij, trigesimus primus, cum relatâ ad filios Haraldum, Suenonem & Canutum regnorum suorum curâ, ipse Romam iter ingressus & à Iohanne ejus nominis vigesimo primo pontifice maximo, perhumaniter exceptus, multis ex auro argentoq; fulgentibus donis alijsque pretiosis honorarijs Apostolorum principem Petrum veneratus est. Ab ipso autem summo pontifice, inter cetera, comiter impetratum obtinuit, ut illustre quod habebatur apud Anglos liberalibus studijs dicatum Athenæum ab omnibus post id temporis exactionum oneribus immune atque exemptum præstaretur. Se præter hæc, dum itinere faciendo distinetur, tam eundo quam redeundo, mire se adversus egenos munificum præbuit. Quin & locis diversis, ubi in publicum conferre aliquid portorij vice peregrini ex more teuebantur, ipse deposito semel ingenti pretio, collationes ejusmodi in totum abrogari curavit. Assistens verò ac coram contuens Apostolorum divi Petri & Pauli memorias (ità monumenta vocant) sancte serioque pollicitus est, ac Deo veluti vovit, se exinde talem vitæ morumque inituum rationem, quæ verè pœnitentem approbaret. Quibus de rebus epistolam insuper memoriâ posterorum dignissimam venerabili ac spectato viro Livingio, ecclesiæ Stavetocensis Abbati, quem sibi itineris comitem elegerat, alijsque legatis suis traditam, in Angliam præmisit, dum ipse, unde digressus fuerat in Daniam prius quàm ad Anglos redit. Hac epistolâ Etelnoto Metropolitano & Alfrico Eboracensi archiepiscopo ceterisq; præsulibus ac regni primatibus præmissâ salute, profectionis suæ ad urbem Romam fuisse causam indicat, ut ibi pro remissione suorum delictorum proque incolumitate regnorum ac populorum suorum apud Deum Opt. Max. precibus intercederet: seque jam diu id animo agitasse; sed hactenus ob varia rerum ac regnorum suorum negotia impeditum; nunc vero Deo grates agere, qui illud iter perficere ac sanctos suos Apostolos coram adorare ac salutare concesserit: Cumque à viris prudentibus doctus non ignoraret præcipue Petro Apostolo datam à Domino potestatem ligandi ac solvendi, eique & claves aulæ cœlestis concreditas; ideoque vel maxime illius opem ac patrocinium exorandum judicasse. Non itaq; latere eos velle in illâ solenni Paschatis festivitate ingentem undiquaq; hominum multitudinem omnesque à Gargano monte ad proximum usque mare gentium principes cum ipso pontifice Max. Iohanne & imperatore Conrado præsentes adfuisse, seque ab omnibus summo studio exceptum ac salutatum multisq; muneribus honoratum; & maxime ab ipso imperatore cum aureis tum argenteis vasis alijsque singulari artificio elaboratis rebus; ut pallijs maximique pretij vestibus esse donatum; Eâque occasione cum imperatore & pontifice ceterisque principibus viris de oneribus ac querimonijs subditorum suorum, tam Anglorum quam Danorum, sermones miscuisse, ac petivisse ne ij, Romam ituri, tot telonijs atq; exactionibus alijsque remoris fatigentur; ijsq; & annuisse imperatorem & Regem quoque Rudolphum, qui præcipue istarum, per quas transitus patet; clusarum curam gerit: Conquestum etiam apud summum pontificem, sibique displicere diserte à se eundem commonitum, quod præsules suorum regnorum tanto ære tantisque impendijs exhauriantur, si quando ad pallium accipiendum sedem Apostolicam pro more accedant: atque id ne deinceps fiat decreto sancitum: Sicque cuncta, quæ à se essent postulata & quorum nomine pontificem maximum atq; ipsum Romanorum Imp. & Regem præterea Rudolphum, per quorum territoria commeari Romam solet, compellavisset, ea benigne omnia indulta ac præsentibus insuper quatuor archiepiscopis nec non episcopis viginti, exceptis ducibus ac nobilibus, qui frequentissimi aderant, singula sacramento firmata. Se itaque omnipotenti Deo & ore & pectore ingentes gratias reddere, quod quæcunque animo & mente concepisset ea omnia feliciter & ex votis esset consecutus. Et velle idcirco, ut constet suis omnibus, Deo supplicem vovisse, se ab isto temporis puncto vitam ac mores suos in melius elaturum; regnisq; ac subditis suis, habito ubiq; æqui ac juris respectu, pie ac religiose præfuturum; Et si quid esset vel negligentiâ vel alias juvenili imprudentiâ à se hactenus commissum, id, numine juvante, deinceps emendaturum. Ideoque obtestari ac seriò mandare consiliarijs suis, quibus regni negotia commissa sunt, ne ullo pacto aut sui metu aut cujusquam præpotentis favore ab æquo deflectant, aut suis in territorijs quidquam quod iniquum sit, surrepere aut prævalere permittant; Præcipere etiam vice-comitibus omnibus, ac regni sui universi præfectis, quatenus sui

A. C. MXXX. MXXXI.

CANUTUS MAGNUS Rex. 4. 6

sui favorem ac propriam salutem charam habeant, ne quenquam sive divitem sive pauperem, nobilem aut ignobilem ullâ injuriâ afficiant, sed omnes ex æquo legibus ac jure ut frui sinant; à quibus nec ob sui favorem nec ob personæ alicujus præillustris potentiam neque ob fiscum denique suum adimplendum ut recedant, ullatenus cupere, cum necessitas nulla suadeat ut modis iniquis aut artibus malis opes sibi aut pecunias cumulet. Se idcirco, quod eos ignorare nolit, in Daniam & ad borealia sua regna unde iturus Romam, fuerat digressus, redire, quo pacem ac firmum cum ijs populis fœdus feriat, qui ut se regno ac vitâ spoliarent modis omnibus allaborarunt, sed, Deo consilia & conatus ipsorum dissipante, frustra fuisse. Qui & porro suo nutu regnum sibi pacatum concedat honoresque adaugeat, ac animum ex adverso suorum inimicorum viresque ac machinationis destruat. Denique constituisse se hac æstate, composita cum gentibus vicinis pace, ac tranquillato, quod est in oriente, regno universo, ità ut nullibi extimescendum sibi bellum sit, quam citissime in Angliam cum classe reverti: Hanc autem idcirco præmittere epistolam, ut de felici rerum suarum successu omnes exultent, gnari nec labores se nec molestias ullas subterfugisse, neque etiamnum subterfugere, quibus suorum commoda promovere suisque prodesse possit: Ideoque & obtestari ac mandare Episcopis suis omnibus ac regni præfidibus, per eam, quam Deo & sibi fidem dederunt, ut, priusquam in Angliam adveniat, nomina omnia, & quæcunq; more majorum Deo exsolvenda non ignorent, expuncta ac soluta sint: Cujusmodi sunt, pro aratris elemosynæ & animalium anni cujusque decimum; itemque S. Petri denarius tam ab urbanis quam ex vicis exigi solitus, ac denique decimæ medio Augusti mense ex frugibus reddendæ; atque inde sub festum divi Martini satorum primitiæ, quas suæ quisque parochiæ persolvit, Anglis vulgo **Kirkeschat** nominatæ. Hæc & his similia, si ante suum reditum non fuerint reddita, se ut regiâ auctoritate secundum leges in delinquentes statuatur, haud prætermissurum: Ipsam epistolam, quâ est exarata phrasi ac formula, ne quis & eam desideret, proxime subjiciendam curavi:

CANUTUS *Rex totius Angliæ & Danemarciæ & Norreganorum, & partis Suanorum, Æthelnotho Metropolitano, & Alphrico Eboracensi archiepiscopo, omnibusque episcopis & primatibus, & toti Anglorum genti, tam nobilibus quam plebeis salutem. Notifico vobis, me noviter ivisse Romam, oratum pro redemptione peccaminum meorum, & pro salute regnorum, quique meo subjacent regimini populorum. Hanc quidem profectionem Deo jam olim devoveram, sed pro negotijs regni, & causis impedientibus, huc usque perficere non poteram. Nunc autem ipsi Deo meo omnipotenti valde humiliter gratias ago, qui mihi concessit in vitâ mea sanctos Apostolos suos Petrum & Paulum, & omne sanctuarium, quod intra urbem Romam aut extra addiscere potui, expetere, & secundum desiderium meum præsentialiter venerari & adorare. Ob id ergo maxime hoc patravi, quia à sapientibus didici, sanctum Petrum Apostolum magnam potestatem à domino accepisse ligandi atque solvendi, clavigerumque esse regni cœlestis, & ideo specialius ejus patrocinium apud dominum diligenter expetere valde utile duxi. Sit autem vobis notum, quia magna congregatio nobilium in ipsâ Pascali solennitate ibi cum domino Papâ Iohanne & Imperatore Conrado erat, scilicet omnes principes gentium à monte Gargano usque ad istud proximum mare, qui omnes me & honorifice suscepere, & donis pretiosis honoravêre: maxime autem ab Imperatore donis varijs, & muneribus pretiosis honoratus sum, tam in vasis aureis & argenteis, quam in pallijs & vestibus valde pretiosis. Locutus sum igitur cum ipso imperatore, & domino Papâ, & principibus qui ibi erant, de necessitatibus totius populi universi regni mei, tam Anglorum quam Danorum, ut eis concederetur lex æquior & pax securior in viâ Romam eundi, & ne tot clausuris per viam arctentur, & propter teloneum injustum fatigentur, annuitque postulatis imperator, & Rudolphus rex qui maximè ipsarum clausurarum dominatur, cunctique principes edictis firmaverunt, ut homines mei tam mercatores quam alij orandi causâ viatores, absq; omni angariâ clausurarum & telonariorum, firma pace & justâ lege securi Romam eant & redeant. Conquestus sum iterum coram domino Papâ, & mihi valde displicere causabar, quod mei archiepiscopi in tantum angariabantur immensitate pecuniarum, quæ ab [illegible] expetebatur, dum pro pallio accipiendo, secundum morem, apostolicam sedem peterent, decre[illegible] ne id deinceps fiat. Cuncta enim, quæ à domino Papâ & ab ipso imperatore, & à rege Rodolp[illegible]que principibus, per quorum terras nobis transitus est ad Romam, pro meæ gentis utilitate post[illegible]imè annuerunt, & concessa sacramenta etiam firmaverunt, sub testimonio quatuor archiepiscoporum [illegible]ginti episcoporum & innumeræ multitudinis Ducum & nobilium, qui ibi aderant. Quapropter Deo omnipotenti gratias magnificas reddo, quia omnia quæ desideraveram, prout mente decreveram, prospere perfeci, votisque meis ad velle satisfeci. Nunc itaque notum sit omnibus vobis, quia ipsi Deo omnipotenti supplex devovi vitam meam a modo in omnibus reformare, & regna mihi subdita, populosque juste & pio regere, æquumque judicium per omnia observare: & si*

CANUTUS MAGNUS Rex.

& si quid per meæ juventutis intemperantiam aut negligentiam hactenus præter id quod jussum erat, actum est, totum Deo auxiliante deinceps dispono emendare. Idcirco obtestor, & præcipio meis consiliarijs, quibus regni consilia credidi, ne ullo modo, aut propter timorem mei, aut alicuius potentis personæ favorem, aliquam injustitiam à modo consentiant, vel patiantur pullulare in omni regno meo. Præcipio etiam omnibus vice comitibus, & præpositis universi regni mei, sicut meam amicitiam aut suam salutem habere volunt, ut nulli homini (nec diviti nec pauperi) vim injustam inferant, sed omnibus tam nobilibus quàm ignobilibus, & divitibus & pauperibus, sit fas justâ lege potiundi, a qua nec propter favorem regium, aut alicuius potentis personam, nec propter mihi congregandam pecuniam ullo modo devietur; quia nulla mihi necessitas est, ut iniquâ exactione mihi pecunia congregetur. Ego itaque, quod vobis notum fieri volo, eadem viâ quâ exivi, regrediens Danemerciam, eo pacem & firmum pactum omnium Danorum consilio cum eis gentibus & populis compositurus, qui nos & regno & vitâ privare, si eis possibile esset, volebant, sed non poterant, Deo scilicet virtutem eorum destruente, qui nos sua benignâ bonitate in regno & honore conservet, omniumque inimicorum nostrorum potentiam & fortitudinem deinceps dissipet & annihilet. Compositâ denique pace cum gentibus, quæ in circuitu nostro sunt, dispositoque & pacato omni regno nostro hic in oriente, ità ut à nulla parte bellum aut inimicitias aliquorum timere habeamus, quam citius hac æstate apparatum navigij procurare potero, Angliam venire dispono. Hanc autem epistolam idcirco præmisi, ut de meâ prosperitate omnis populus regni mei lætificetur, quia ut vos ipsi scitis, nunquam memetipsum, nec meum laborem abstinui, nec adhuc abstinebo, impendere pro omnis populi mei necessariâ utilitate. Nunc igitur præcipio, & obtestor omnes episcopos, & regni præpositos, per fidem, quam Deo & mihi debetis, quatenus faciatis, ut antequam ego Angliam veniam, omnia debita, quæ Deo secundum legem antiquam debemus, sint soluta, scilicet elemosynæ pro aratris, & decimæ animalium ipsius anni procreatorum, & denarij, quos Romæ ad sanctum Petrum debemus, sive ex urbibus, sive ex villis, & mediante Augusto decimæ frugum, & in festivitate sancti Martini primitiæ seminum ad ecclesiâ, sub cujus parochia quisq; est, quæ Anglicè Circescear *nominatur. Hæc & his similia si (dum venero) non erunt persoluta, regia exactio secundû leges (in quem culpa cadit) districte absq; veniâ comparebit. Valete.*

Rex Rudolphus, cujus epistola meminit, Abbati Stadensi Rex Burgundię est. Hic anno MXXXII diadema suum Cunrado Imp. per tabulas testamenti moriens mandavit. Nam ut tradit Helmoldus, annis jam ante à subditis ditione pulsus postquam confugisset ad Imp. Henricum cognatum, per antistitē Argentoratensem Vernerum, victis prelio Burgundis, solio suo restitutus est. Hoc etiam tempore ipsius Canuti regis & Bernardi Saxoniæ Ducis operâ firma inter eas gentes, quæ Albim borealem accolebant, pax constituta. Eâque occasione usus episcopus Libentius sæpenumero Bremâ Hamburgum commeabat. Nam & Cæsar Vinnulos tum bello domuerat. Horum principes habebantur Gneus, Anatrogus & Utho: Quorum postremus Utho tertius dictus, Mistovi filius, se adversus Christianos periniquum atq; inimicum declarabat. Unde & mox à transfugâ quodam Saxonum trucidatus, filium reliquit Godeschalcum: Qui per idem tempus Luneburgi, quod Ducis erat monasterium, liberaliter habitus, ibi literarum cultu imbuebatur. Verum intellectâ parentis cæde, adeò vindictæ cupidine efferatus exarsit, ut rejectis cum fide Christianâ literis, earum vice arma corripuerit, & ad Vinnulos fidei Christianæ hostes, Albi transmisso, profugerit. Quibus conjunctus multa Saxonum millia, ut patrem ulcisceretur, ferro sustulit. Tandem ut grassatorum coryphæus à Duce interceptus custodiæ est traditus. Sed postmodum icto cum eo; utpote viro fortissimo & quem rebus suis haud incommodum futurum Dux judicabat, fœdere, dimissus est. Inde ad Regem Canutum digrediens cum ipso in Angliam transmisit. Ubi aliquandiu inter aulicos ac regis familiares militiæ laboribus alijsq; honestis studijs vitam traduxit. Saxoni Grammatico parens ejus non Utho, sed Apribigneus appellatur. qui & illud à superioribus, in quibus Adamum Bremensem & Abbatem præcipue Stadensem sumus secuti, diversum habet, quod patrem Christiani cultus fuisse amantissimum & Slaviâ à religione deficientē revocare, sed frustra conatū dicat.

MXXXII.

Canutus verò cū esset, ut diximus, in Italiâ, & Imp. Cunrado familiariter & multū uteretur, accidit ut, præter cetera modò memorata, de nuptijs quoq; inter Henricū 3. Imperatoris filiū, & Gunildā ex Emmâ genitā, Canuti filiā, cōtrahendis ageretur. Quę & pactę exinde ac celebratæ, ut voluit, in inferiori Germania Neomagi sunt, ingenti magnificentiâ. Cujus lætissimi connubij æram referunt chronologorum plerīq; ad annū MXXXVI, quamvis nec desunt qui anno minus numerent. Et sunt quoq; qui tradunt, imp. resignasse tum simul regi Canuto jus quod haberet in terris Holsatiæ & Daniæ conterminis. Ex eâ haud multo post Cæsar, Saxone attestante, filium suscepit æque fortunâ ac nomine, Magnum. Postmodū, ut solet fere gaudia mœror consequi, calumnijs malevoli cujusdā coram Imp. accusata

MXXXVI.

O

CANUTUS MAGNUS Rex.

accusata adulterij, cum se judicio candentis ferri, ut tum erat moris, marito purgasset, nec tamen vel ei aut calumniatori satisfactum videretur, submisit in duellum suo nomine adolescentulũ, quem secũ domo adduxerat. Hic, Deo innocentiæ vindice, vicit ac prostravit accusatorũ, giganteæ staturæ ac roboris hominem, ipse pæne puer ac pumilio. Et licet istis indicijs ac testimonijs Henricũ placasset animoq; ejus omnem quodammodo exemisset scrupulũ, tamẽ offensa tam pertinaci mariti suspicione, misit illi libellũ divortij, secessitq; ad Balduinum Pium, Flandriæ Comitem, qui tum Brugis, ut plurimum agebat. Apud eum, quandiu vixit, splendide ac regali cultu est sustentata, utpote cui sanguine erat cõjunctissima. Post obitum, qui incidit in annũ MXLIII, in urbe Brugensium sepulturæ locum accepit in Ecclesia S. Donatiani, quam collegiatã vocant, à latere ostij borealis. Multa cum vivens tum moriens eidem Canonico sodalitio testamento donasse legitur, in quibus fuerunt Augustalis corona, multiq; optimorũ auctorũ libri magno sumptu descripti, qui fere jã perierunt, unico ipsius servato psalterio lingua Danica, quemadmodũ ex actis illius, quam dixi, ecclesiæ, memoriæ prodidit vir clarissimus Antonius Schoonhovius ibidem olim Canonicus. Mejerus insuper rerum Flandricarum clarus scriptor de eadem ad annũ MCCCLXXXIX. haec interserit: „Brugis cum templum divi Donatiani vetustate suâ penè corrueret, vendita est preciosa auri & argenti suppellex pro templi reparatione, quã olim ecclesiæ dederat Gunnildis Augusta, uxor Henrici Imp. filij Conradi, quæ nupserat anno salutis MXXXVI: filia regis Danemarchiæ & Angliæ ex Emma sorore Richardi Ducis Normanniæ. quæ quidem Gunnildis, Brugis obijt sub annum domini MXLIII, ut alibi fusius per Dei gratiam explicabimus. Sepulta est ad Donatiani juxta ostium septentrionale templi: ubi nunc visitur imago beatæ Mariæ, ejus superimposita monumento. Polydorus in rebus Angliæ, & Cuspianus in Cæsare Henrico, Gulielmus item Malmesburiensis in historia Angliæ, alijq; scriptores mentionem de ea faciunt: sed nemo omnium quo devenerit, vel ubi sepulta est, novisse videtur. Venit enim ad consanguineum suum Balduinum Pium Comitem Flandriæ, postquam injustè à marito accusata adulterij, justum per duellum innocentiam suam defendisset, repudiumque injusto marito misisset. Hucusque Meierus.

Per idem id tempus, qui Norvagis, ut indicatum, à Canuto erat impositus Sueno, apud populũ paulatim evilescere ac fastidiri cœptus, partim ob nova quędam ab ipso lata statuta ac leges, partim quod ij, qui Canutum, parentem ejus, ad solium Norvagię evexissent, minorem meritis suis gratiam relatam existimarent. Unde postremum arma in eum sumpta. Et licet subinde in hostem adversum ducens superior evaderet, tandem tamen revocato, qui ad Moschos profugerat, Magno Olai filio, à procerum plerisq;, quibus res opesq; Danorum insurgere minus placebat, neglectus primo, atq; inde à ceteris spretus, ad fratrem Canutum, qui Daniæ præerat, facto procinctu, festinavit. Atq; ibi haud multo post mortem obijt. De origine ejus sicuti & fratris Haraldi, quorum uterq; Canuti filius ex Alviga Northamthumensi censebatur, quæ prodita exstant, vix exequi libuisset, nisi Vigorniensem auctorem præferrent. Ait igitur is, Algivam, cum masculam prolem Canuto nullam pareret, etiamsi quam maxime vellet, fœtum supposititium à sacrificulo quodam acceptum; Canuto ut suum obtulisse, eumq, Suenonem nominatum: Haraldũ, verò alia similiter matre, ac patre calceario genitum, eidem pro suo exhibuisse. Quæ tamen nos in medium relinquere, quàm falsa promere aut vera silere malumus. præsertim cum Norvagiæ vernaculum chronicion ab istis longe diversa prodens Alvinam Norvagam faciat, filiam Alfringi Comitis, Iarli ipsorum idiomate dicti.

MXXXVI. Ultimam Canuti expeditionem referunt auctores in annum MXXXVI: eamq; susceptam tradunt adversus Richardum Normanniæ Ducem ejus nominis II. Cum enim, ut supra ad annum 117 est memoratum, uxorem ille accepisset Estritham Canuti sororem germanam, Margaretam alij vocant, eamq; levi de causa postmodum repudiasset, Canutus quidem eam recepit atq; educandum in Daniam remisit, nuptã exinde Ulphoni, cui & Suenonem regem peperit, suo deinceps loco memorandum. Ab Richardo verò pœnas repetiturus Canutus, utpote maritali supercilio severius uso, classe multarum navium in littus illud Galliarum trajecit. Sed Richardus, cognito Canuti adventu, oculis se affinis sui subduxit, suscepta in Siciliam aut terras sanctas, ubi & fatis concesserit, longinqua peregrinatione. Vix autem in hostico militem Canutus exposuerat, cum de rebus & obitu filij sui, non, ut est in Saxone, Haraldi, qui parenti superstes Angliã ultra biennium tenuit, ut infra dicetur, sed Suenonis Norvagiæ præfecti, factus est certior. Eoq; nuncio sicuti haud leviter perculsum par est credere, ità accedente adversa mox valetudine, tum gravis ac diu-

turnæ

CANUTUS MAGNUS Rex. A. G

turnæ militiæ laboribus pressus ac veluti consumptus in ipsa, quod dicitur, statione, & quomodo mori oportere imperatorem ipse Imp. Vespasianus olim dicebat, è vitâ migravit. Corpus ejus tribunorum ac centurionum humeris tumulo illatũ Vintoniæ; ductumq; magnifice funus, postquam annos viginti septem Daniæ, Angliæ verò quatuor & viginti ac deniq; septem Norvagiæ præfuisset. Præter faces ac similes funerum apparatus, conspecta incomta signa, versi fasces ac plebs proceresq; atrati trabeatique, dolorem vultu ac voce testantes. Saxo Grammaticus non quidem Vintoniæ Anglorum, sed Rothomagi, ut defunctum ità etiam funeratum memorat, addito elogio, quod verbis ipsius subjeci: Hunc Canutus exitum habuit, quod nemo nostrorum regum, tametsi plura alij victorijs illustraverint, splendidor fuit. Adeo enim operum ejus magnitudinem propitio famæ fides anxerat, ut quos rerum gestarum gloria pares habuerit, amplitudine claritatis excellat. Cumq; aliorum splendorem ignorantiæ obscuritas; ac vetustatis rubigo perederit, hujus decus longæ famæ usurpatione subnixum, perpetuis memoriæ fructibus revirescit. Siquidem sanctitate ac fortitudine instructissimus, non minus regnum, quàm religionem proferre curæ habuit. Quippe cum bellicis latè titulis inclaruisset, placidiore studio usus ex fisco suo compluribus in locis privatorum clericorum convictu instituto, cellularum frequentiam novis conventiculis auxit, sacrorumq; venerationem, quam maximam semper exhibuerat, regiarum opum impendio stipendijs multiplicavit: sacrum quoq; ordinem uberiorem reliquit, ne ferociæ propior quàm pietatis officijs videretur, æquam sibi utriusq; landem adjicere cupiens. Cujus studij industria ad tantum claritatis lumen accessit, ut cum fortissimorum regum bellica virtus antiquitate exoleverit, ejus famã gloriæ quæstu opulentissimam tenacissima posteritatis agnitio comprehenderit. Genuit ex Algivâ sive, ut alij scribunt, Albinâ Suenonem & Haraldum, de quibus indicavimus. Hanc Olao Norvago adamatam, sed ob formæ pulchritudinem eidem præreptam, sibi sociaverat. Quæ & causa, præter alia, inter ipsum & Olaum simultatum exstiterit. Postmodum Emmam Richardi II, Normanniæ Ducis sororem, Regis Ethelredi, ut meminimus modò, viduam, legitimis sibi nuptijs copulavit. Ex hac *Canutus* cognomento *Durus*, & *Gunilda* procreati. Quod vel ideo repetere visum, quia Emmam confundi cum Alvinâ & Durum Canutum non Emmæ, sed Alvinæ tribui apud auctores, præter Vigorniensem, etiam domesticos, quamquam perperam, traditum reperi.

Soror verò ejus Elthrita, vel, ut aliàs appellatam diximus, Margareta, primum quidem Normanniæ Duci Richardo II atque inde, ab eo remota, Ulphoni matrimonio conjuncta fuit. Sed quod Saxonem præcipue & Adamum Bremensem sequuti jam diximus, Richardum, cum ob id pœnas ab eo repetiturus Canutus in Galliæ littus, sub annum MXXXVI, cum classe trajecisset, Hierosolyma & in terras longinquas; facta fuga, abijsse: atque ibi fatis concessisse: Id neque cum ætate neque cum rebus Richardi II convenit. Nam Richardus, ut fere omnes putant; octennio ante id tempus, id est anno MXXVI, aut ut alij MXXVIII, è vita migraverat: & quidem non Hierosolymis aut in longinqua aliqua peregrinatione, sed domi in ipsa patria sua, conditus juxta parentis tumulum Fescampi. adeo ut anni æram etiamsi ad anteriora revocemus, quod facile possit, haud tamen alterum hoc, de longinquâ & ad sacras oras peregrinatione, Richardo quadrabit. Conveniet interim Roberto ejus filio, qui postea, defuncto fratre Richardo III, imperium tenens obijt anno; ut traditur, consensu fere omnium millesimo trigesimo quinto in peregrinatione Hierosolymitanâ: De eo autem, quia omissum alijs video; ad Canutum tamen & res istas proprie spectans, huc attexere operæpretium puto; Gemmeticensi proditum, ROBERTUM nimirum hunc sub annum millesimum trigesimum quartum, missis ad Canutum in Angliam legatis, eum commonuisse ut consobrinorum suorum Eduardi & Alvredi filiorum regis Etelredi, diuturni exilij meminisse, & eos paternis hæredijs restituere postliminio vellet: Sed Canutum legatos, re infecta, ac nihil lætum nunciantes remisisse: Eoque accensum irâ Robertum, cum suis habito consilio, classem extemplo ac viros adversus Canutum armasse, sed ventis adversis diu circa insulam Gersei detentos; ac mox altum denuo tentantes, sed obortâ identidem tempestate, domum redire coactos. Et Robertus exinde cum eandem classem ad infestandum Britanniæ, in orâ maritimâ Galliç, Comitatum misisset, salutatum eum advenisse Canuti Anglorum regis legatos, pacata omnia ac regni portionem liberis Etelredi, Canuto jam debili ac longâ valetudine fesso, offerentes: Sed Robertum, dilatâ tum re, Hierosolymam, quod dudum constituerat, perrexisse atq; inde regredientem, Niceæ supremum diem clausisse:

CANUTUS MAGNUS Rex.

Ita ferè Gemmeticensis. Quæ an aliquam fœnerare lucem superioribus de Richardo ex Saxone relatis possint, alio dispiciendum erit loco. quamvis hoc obiter hic indicasse à re alienum non erit, videri non tam Richardum II, quàm III aut eorum familiam ac posteros Normanniæ Duces nomine Richardi Saxoni nostro intellectos, ut solet fere in rebus præsertim externis alia sæpenumero regum ac principum nomina pro alijs ponere. Sic & Eduardum Angliæ regem in rebus Canuti hujus Magni perpetuò nominat, cum tamen is sub patre Canuti Suenothone jam diu ante fatis concessisset, ac regno post eum præesset primò Etelredus, atque inde aliquandiu unà cum Canuto ipso Edmundus, quod & liquere ex antecedentibus satis potuit: ut ità, quemadmodum ibi Eduardus pro Etelredo aut Edmundo, ità etiam hic secundum Richardum pro tertio aut Roberto potius posuisse verò consentaneum habeam. Estque Robertus hic ille, frater scilicet Richardi III Normanniæ Ducis, quem fuisse Tancredi Normanni, primi Siciliæ principis; parentem, tradere plerosq; superius meminimus; Adeo ut Richardus hic idem ejusq; frater Robertus, proavi fuerint ROGERII II Normanni, Tancredi nepotis, Ducis ac regis Siciliæ Apuliæque: qui & postmodum rex insuper Calabriæ ac Neapolis declaratus, etiam Pœnos felicibus armis compescuit, ac suo inscriptum ensi hunc de se legi propalam, ac evulgari versiculum haud veritus fuit:

APULUS ET CALABER SICULUS MIHI SERVIT ET AFER.

Fuit porrò sub extremis vitæ temporibus singulari erga Deum pietate Canutus omnesq; præsertim adulationes & ultra humanum fastigium honores, ut maledicta & opprobria aversatus est. Aliquando cū juxta littus obambularet essetq; *Rex omnium potentissimus* salutatus: Idq; universi, qui aderant, comprobare viderentur, ille & vultu & manu indecoram salutationē repressit, & tali præterea argumento coarguit; Veste enim exteriore in terrâ deposità ac super convolutâ ad littus maris sedens, vel, ut alij, sede regiâ in littore positâ, affluentem oceani undam his cœpit verbis increpare: Tu mare ditionis meæ es, & terra, in quâ sedeo, es mea: impero tibi & denuncio, ne in terram meam ascendas, nec membra, aut vestem domini tui madore perfundas. At mare nihilominus æstu insurgens totum madefecit. Tum ille ad suos conversus, videtis, inquit, quem *regem potentissimum* appelletis, qui ne illas quidem aquarum guttulas cohibere atque imperio meo possum remorari? Solus itaque universi conditor ac rector Deus hoc honore ac nomine compelletur. Quâ erga summum rerum moderatorem animi demissione nescio an quisquam Christianorum principum Canuto præferri debeat; Certe gentium imperatoribus, & quicunq; ut apud Græcos Alexander ille Magnus, divinitatem affectarunt, ut verâ erga Deum pietate major fuit; ità ipsi Augusto, quod ad hanc civilitatem attinet, parem se gessit. Nam primus fuisse Augustus legitur, qui adulicorum ejusmodi blanditias corripuerit, seque *dominum* appellari, ne à liberis quidem aut nepotibus suis, vel serio vel joco, passus sit. Sed & alia sunt, quæ ejus pietatem prolixe testari poterunt: Nec repetam nunc insignem illum in divina cultum, quem Emmæ encomiastes in unâ S. Audomari urbe ejusque monasterijs, cum ea de viâ transiret, se oculatum testem observasse pluribus meminit, illud tantum addam quod Anglici tradunt annales, Canutū in memoriā prælij prope Assundum adversus Edmundum commissi, in quo is, cum prosperâ initio pugnâ Danos profligasset, versâ exinde fortuna, ab illis, ut supra est memoratum, fuit profligatus, templum non eo tantum loci posuisse, sed & alibi & ubicunq; pugnasset, ob effusum humanum cruorem pœnitudine motum ædiculas postea sacras excitari curasse. Et est, quod addunt ijdem chronologi, memorabile, Rusticos ebulum, quod sanguineis baccis juxta locum jam dictum copiose provenit, non alio nomine quàm *Danes-bloud*, id est, *Danorum sanguinem* etiamnum appellitare, ob atrocitem scilicet conflictus & sanguinis utrimq; effusi eo loci copiam.

Tali Canutus animi altitudine ac modestiâ vere Christianâ insignis, ut regnum insuper laudatissimis statutis ornaret, civilia etiā jura sibi curæ ac cordi esse ostendens, ex collectis prędecessorum regū placitis congessit consuetudines Angliæ libris tribus. Exstant & centum ejusdem instituta unico libro comprehensa. Edgari præterea leges, de quibus ante injectum, in Oxoniensi parlamento circa annum Christi MXXVI authoritate sua regia confirmavit ac stabilivit. Quàm etiam juris ac disciplinæ præsertim militaris rigidus exactor fuerit, docent ab ipso in Dania similiter latæ consuetudines ac leges, quarum longum catalogum Saxo texuit. In his, adjutore usus *Opone Sealandico*, omnia veterem ac severiorem ad morem redigi curavit. Eaque optimi principis diligentia fuit, ut optimis

CONRADUS SALICUS Imp.

CANUTUS MAGNUS Rex. A. 6

optimis institutis omnia constarent. Nec tantum quid in agmine, pugnâ, stationibus, vigilijs ceterisque diurnis nocturnisque munijs militem deceret, sed etiam tempore pacis qualis esse miles domi deberet, accuratè ut traditum haberetur elaboravit. Statuitque inter cetera, verba sunt ipsius Saxonis, ut in capessendo discubitu ordine quo quisque militaris officij advocationem sortitus fuerat, uteretur, locoque antecederet, qui prior obsequio foret. Eum verè, qui cœnâ initâ aliquâ interpellante morâ tardior supervenisset, inter consedentes excipi oportebat. Qui si tam arcto se consessu junxisset, ut ob nimiam eorum frequentiam, qui supervenerat, sessum recipi nequiret, qui ejus loco insederat exurgens proximum occupabat, eousque invicem se assurgendi officio venerantibus, donec laxato totius confessionis ordine, legitimum recipiendo spacium patuisset, mensâque, qui postremus residebat, abscederet. Si quis verò alieno discubitu uti per insolentiam perseverasset, qui eo spoliatus fuerat proxime circumsedentibus injuriæ querelam detulit, hisdemque testibus in concionem productis adversus reum actione contendit, effecitque ut qui cedere jussus contumaciter supersedisset, contumeliosè stipendijs amoveretur. Ter tamen regi tali culpâ affectis necessitatem pœnæ remittendi fas erat. Quod si quarto se quis eodem reatus genere maculasset, discreto à milite loco, mensæ alienus fiebat, commilitonum nemini catino aut calice communicabat. Eodem pœnæ genere in minutos quosque animadvertebatur excessus; ut si quis alium convicio insecutus fuisset, aut potione per contumeliam respersisset. In eos, quorum egregiâ operâ usus fuerat, asperè pronunciare nolens, quæstionem ad se delatam; ad curiæ cognitionē relegavit. Cumq; exauditâ militum responsione, totius concionis suffragia judicationi consentanea noscerentur, qui damnatus fuerat, interrogari solebat, terrestri an maritimo secessu fugam petere decrevisset. Ita rex proscriptione suos quàm nece puniri maluit. Quod si reus mare delegisset, eo commilitonum frequentia prosequendus, dataque navi, remigijs, commeatu, vasculo egerendis aquis idoneo tandiu in littore operiendus fuerat, donec remi, si eis navigatio gereretur, vel si velis, antennæ extra conspectū abijssent. Qui si tempestate in littus relatus fuisset, continuo ut hostis habitus violatæ societatis pœnas pendebat. At si terra profugere maluisset, ad nemus usq; pari militum curâ comitandus erat, cunctis tandiu in ejus abitu expectantibus, quousque procul abesse cognoscerent. Ac tunc demum magno cum totius militiæ fragore ter valide edendus clamor, cunctaque strepitu miscenda fuerant, ne fugiturus ullo ad eos errore referri posset.

Earumque ac similium, quæ apud Saxonem prolixè videndæ, legum occasio præcipue exstitit, quod frequens ad eum jam undiq; miles confluceret, quorum multi bello strenui, pacis commoda minus æquâ mente tolerabant. Cujusmodi, præter ceteros, Ulpho memoratur: Cui, licet sororio suo, nequaquam parcitum voluit. Is enim genialiter una cum ipso ac regni proceribus ceteroque palatij comitatu cum esset epulatus, ac tandem temulentiâ incalescens hostium laudes, cladem verò Danorum celebraret, hanc ut exprobrationem suam Rex ducens, impetuque excandescens, invadi hominem ac confodi coram, inter ipsa licet mensæ sacra, imperavit. Quo se rex sanè Alexandro, cognomento similiter Magno, hic verò se Clyto gessisse parem videri potest. Nam Clytus cum inter epulas & pocula; idque rege etiam suo Alexandro præsente, haud satis sobrius Euripidis Græci poetæ retulisset carmen, quo significabatur, malè instituisse Græcos, quod trophæis, regum duntaxat nomina inscriberentur: Idq; Alexander, quasi laudes suas obterens, acciperet, conceptâ parem in modum intra pectus ira, Clytum secum epulantem occidit.

Hic autem ille est *Vlpho*, de cujus prosapiâ, sicuti & de matrimonio cum Canuti sorore, alijsque factis, haud vulgaria & penè fabulosa sunt, quæ referuntur. Ait enim Saxo cum virgine Sueticâ, quæ forte fortuito in avijs silvarum à comitatu suo aberraret, ingentem ursum venereo modo consuevisse, & ex eo congressu avum Ulphonis prognatum; ipsumque patre Turgillo Sparchalego exinde genitum, cum esset in familiaritatem Canuti, tunc in Anglia commorantis, assumptus, astutia singulari usum ut à Canuto ad ejus sororem Estritham, quæ tum; post nimirum divortium cum Richardo II; Normanniæ Duce, factum, in Dania manebat; literas acciperet, quibus à fratre præciperetur, ne ipsa facere omitteret, quæ Ulpho per eam fieri postularet. Persuaserat autem Canuto se (acceptis ab eo militum copijs) bellum adversus Norvegianum Olaum & ejus fœderatum Amundum Suecum pro viribus promoturum. At cum ad Estritham pervenisset, & illa; lectis literis, interrogaret, quid factum vellet, tum Ulphonem ejus conjugium summis precibus expetentem, voti confestim compotem evasisse,

CONRADUS SALICUS IMP.

CANUTUS MAGNUS Rex. A. C.

præsertim cum ipsa crederet, eam petitionem ex arcano fratris consensu prodijsse: Nuptijsque peractis Ulphonem, ne Canutum patratæ perfidiæ vindicem in Dania expectandum haberet, ad Suecos una cum Estritha profectum, & ea Amundo atque Olao consilia suggessisse, quibus Canutus & tota propemodum Dania exinde in discrimen venerint. Addunt auctores eum, ubi ad prælia Sueci venissent, non armis tantum & ferro rem adversus Danos egisse, sed ipsa quoque elementa suum ad nutum habuisse, & aquas simul & flammas in hostem armasse: sed tandem intercessione Estrithæ conjugis in gratiam apud Danos regemque affinem receptum: atque ejus deinde opera reductum ad Canuti obsequium Scaniam: & istum postremò, ut memoravimus, vitæ sortitum exitum. At verò auctores non externi tantùm, sed & regis Erici de gente Danorum historiola, & ante eum Adamus Bremensis, Ulphonis propemodum synchronus, ea adducunt, quæ Saxonem & cetera illa de ejus origine penitus redarguant, cum non Sueticæ prosapiæ, sed Anglum faciant ducemq; Anglicum, vel, ut alij, Comitem Angliæ nominent. Et addunt Anglorum chronologi Canutum vel ob id sororem suam Ulphoni Anglorum præcipuo Duci despondisse, ut amicitiæ inter utramq; gentem Danorum & Angliæ firmiores coalescerent. Sororem certe Ulphonis Thyram Godvino Anglorum satrapæ denuptam, & ex ea Haraldum Angliæ exinde regem procreatum, præter superius memorata, repetetur inferius. Sed verba ipsa Adami Bremensis operæpretiũ existimo hîc proximè subjicere, ut & illa, quæ suo in chronicio eadem de re habet, sæpenumero jam nobis laudatus, Rex Ericus.
„ Ait enim Adamus lib. 2. cap. 37. Chnut Adelradi regnum accepit, uxoremq; ejus Immam
„ nomine, quæ fuit soror Comitis Nordmannorum Richardi, cui Rex Danorum suam vi-
„ cissim dedit germanam Margaretam pro foedere. Quam deinde Chnut repudiatam à Co-
„ mite, Ulff Duci Angliæ dedit. Ejusq; Ulff sororem copulavit alteri Duci Gudvino, cal-
„ lide ratus Anglos per connubia Danis fideliores. Hæc Adamus. Erici vero regis chronicion, postquam verba fecisset de Canuto Magno ejusque filio Canuto Duro, hæc addit:
„ Huic successit Suen Estreth, filius scilicet sororis Canuti Magni Gammelknud dicti. Suen
„ autem Estreth patrem habuit Ulff Comitem Angliæ regnavitque post Canutum Durum. Utrobique autem, tam apud Adamum Bremensem, quam apud Ericum regem, *Vlff* non *Vlpho* dicitur: soror verò Canuti Magni *Margareta* est Adamo, quæ eadem Erico *Estreth* nominatur, quomodo & alijs modò Margaretam, modò Esthritham appellari aliàs monui. Crantzius porro istud de origine Ulphonis fictum similiter ac commentitium censens, occasionem nominis hinc natam verius putat, quod avus aut proavus Ulphonis *Lupus* appellitatus fuerit, cujusmodi à feris petitæ appellationes hodieque sunt non tantum apud Danos & Suecos, sed aliæ quoque boreæ ac Germaniæ gentes usitatissimæ, ut alius *Leo*, alius *Lupus* atque *Vrsus* nominetur. Quanquam & hoc quoque dici potest, antiquitati nonnihil in talibus indulgendum, quod ea ut origines suas luculentiores afficiat, ad fabulas & res ejusmodi à veritate prorsus alienas, & quas esse falsas, nec fieri posse quivis odoretur, confugere nonnunquam soleat: Veluti cum è Titanuum cruore & capitis Medusæi sanguineis guttis serpentum genus enatum Græci; Romani verò Romulum & Remum, conditores suos, Marte genitos, & à lupa lactatos atque educatos, aliaque ejusmodi, memoriæ prodiderint. Nec itaque vertendum vitio Danorum annalibus, si & illi, quo regis præstantissimi Suenonis Estrithij (cujus, ut diximus, ac porro dicemus, parens Ulpho fuit) augustiores natales facerent, non tam manifesta sectari, quam fabulæ involucris obscurata tradere, vel potius à majoribus simpliciter prodita, & ipsa vetustate in majus aucta, repetere voluerint. Quamquam hîc Anglicorum non modò chronologorum, sed Adami quoq; Bremensis, ut dixi, temporũ eorum æqualis scriptoris, tum & Erici regis domestici testis, cujus præter alia, verba jam posita, sequi potius auctoritatem & fidem haud defugiam; & asseverare ex eorum testimonijs, Ulphonem è vetusta Cimbricæ Chersonesi Anglorum prosapia oriundum, Danorum Regi Suenoni Esthrithio natalium originem longa majorum serie impertisse.

Præter autem *Magni* cognomen, quod ob rerum gestarum magnitudinem inditum fuisse Canuto supra meminimus, etiam *Divitem* cognomento & denique *Gammelknud*, id est, *senem Canutum*, respectu scilicet filij cognominis, appellatum ex historia gentis Danicæ, ab Erico Rege concinnata, potest intelligi. Ita enim verba ejus habent, postquam de Canuti parente, quem vulgo *Suen Tyngeskeg* cognominatum refert, ità inquam habet: Ha-
„ raldus fuit homo effoeminatus & totus libidini deditus, hac de causa Dani eũ deposuerunt
„ de regno, & Gameleknud fratrem ejus regem fecerunt, quod bellicosus homo esset: sed

sed tœdio affecti super eo, & raro in regno fuit, & continue extra regnum in bellis, quod „ tamen pro gloria regni libenter tolerare debuissent, Canutum deposuerunt & Haraldum „ effœminatum & ibi valentem regno præfecerunt, qui tamen cito post mortuus est, & successit ei dictus Gammeleknud frater ejus. Et ante Ericū Regem Adamus Bremensis modo memoratus ejusque vetus scholiastes ait, Canutum abjecto nomine gentilitatis in baptismo *Lamberti* vocabulum accepisse: & ideo scriptum reperiri in codice Fraternitatis Bremensium: LAMBRICHT REX DANORUM ET IMMA REGINA & KNUT FILIUS EORUM DEVOTE SE COMMENDARUNT ORATIONIBUS FRATRUM BREMENSIUM.

CANUTUS MAGNUS Rex.

Exstant versiculi haud inelegantes, qui res ejus paucis perstringentes hoc solum involuti habent, quod quinque tantum regnorum eum regem faciant, cum sex tenuisse, Saxone teste, constet, & præterquàm Anglis, Danis, Suecis, Norvagis etiam Slavis & Sembis imperitasse, ut ante meminimus, quamvis alij, qui versus ipsos interpretati sunt, existimarint post Daniam, Angliam, Sueciam, Norvagiam loco quinto Normanniam, quæ est in Gallijs, intelligendam. Sed eos rationem fugisse inde liqueat, quod nunquam ei Normanniæ, quæ in Gallijs fuit, sceptrum cesserit, nec etiam ut regnum, sed Ducatus potius censeatur, semperque censitus sit Normanniæ tractus. Sunt autem, quos dixi, versiculi isti:

Desine mirari, quos garrula laudibus effert
Græcia, quos jactat Roma superba Duces,
Dania non ulli veterum virtute secundum
Edidit, hiberno terra propinqua freto.
Facta mihi Magni pepererunt inclyta nomen,
Quinque sub imperio regna fuère meo.
Justitia præclarus eram, regesque potentes
Subjectos docui legibus esse suis.

Hæc de Canuto Magno; jam ad filium ejus Canutum, cognomento *Durum*, stilus vertendus, si prius, quod supra promisimus, EMMAE reginæ, conjugis Canuti Magni, ELOGIUM his proximè subjungamus; Præsertim, quia authorem id habet ejus, quo Emma Canutusq; vixerunt, seculi: insigne antiquitatis monumentum ac magno historiæ Danicæ ac rerum præsertim Canuti Magni bono reservatum; nuperque inter scriptores Normannicos, à viro clarissimo Andreâ Duchesnio Turonensi e situ bibliothecarum summâ cum curâ erutum evulgatumque Parisijs. Est quidem, quod & ante & alibi injeci, author ejus anonymus, at certus interea, & ejus, ut dixi, ævi. Nam vernulam ipse se & monachum sancti Bertini vocat. Ac suam hanc historiolam ipsi EMMAE reginæ adhuc viventi consecrat; ac regem CNUTONEM, secundum ejus maritum, ingentes oblationes in monasterijs Audomari & sancti Bertini facientem se vidisse præsentem contestatur, de quo & supra nonnihil in rebus ipsis Canuti Magni injecisse me scio. Nunc ipsum ELOGIUM (ipse *Encomium* vocat) videamus.

EMMÆ ANGLORUM REGINÆ CANUTI MAGNI CONIUGIS ELOGIUM;

Conscriptum ab autore eorum temporum synchrono.

MORTUO *patre (Suenothone)* CNUTO *regni parat retinere sceptrum. Sed ad hoc minimè sufficere potuit, deficiente copia fidelium. Angli siquidem memores, quod pater ejus injustè suas invasisset fines, ad expellendum eum, utpote qui juvenis erat, omnis regni pariter colligerunt vires. Quo comperto, Rex clam per fideles amicos reperto honoris sui consilio, classem sibi præparari jubet: non quod asperos eventus belli metuendo fugeret, sed ut fratrem suum* HAROLDUM, *Regem scilicet Danorum, super tali negotio consuleret. Paternâ itaque classe repetitâ, instauratoque remige, ventis marique regalia commisit carbasa: sed tamen non omnem militiam secum reduxit, quæ cum patre suo secumque patriam introivit. Nam* IURKIL, *quem principem militiæ prædiximus, terra, quod esset optima inspecta,*

specta, maluit conversari vitam fertili patria, cum patriensibus pace confectâ, quàm velut expulsus demum redire ad propria. Et, ut quidam ajunt, hoc non fecit despiciendo dominum; sed uti cum resumptis viribus fratrisque auxilio repedaret ad debellandum regnum: aut optimates regni consilio suo ad deditionem flecteret, aut si id parum processisset, dimicantes contra dominum suum hostes incautos a tergo cæderet. Cujus rei patet veritas ex eo, quod secum maximam partem militum retinuit, quod Rex non amplius quam sexaginta naves secum abire permisit.

PROSPERO *itaq; cursu Rex natales ad fines, * cum mirarentur omnes solitarium reditum ejus, quantū ad Regem, patri antea fideles.* HARALDI *Regis subito complevit volitans fama palatia, fratrem ejus majorem,* CNUTONEM *scilicet sua advenisse littora. Miratur Rex, omnisque pariter exercitus; atque adhuc nescij duros ipsius præsagibant casus. Igitur à latere Regis milites diriguntur delecti, paratique in occursum transmittuntur equi. Fraternus siquidem amor fratris eum movebat inservire decori. Cumque tandem honorifice, utpote Regem decet, fraterna subintraret limina; frater ipse in primo aditu occurrit, mutuaque brachiorum connexione pressis corporibus sibi invicem pia quàm sæpe desigunt oscula. Collum utriusque partim pro amore, partimque pro patris morte fusæ madefecere lachrimæ: quibus vix extinctis multo refocillantur affamine. Ubi dum quisque fortunam fratris inquireret, propriam quoque patefaceret;* CNUTO, *qui major natu fuerat, sic* HARALDUM *fratrem alloquitur:* Adveni, frater, partim causa tui amoris, partim verò ut declinarem improvisam temeritatem barbarici furoris: non tamen metuens bellorum, quæ meæ repetam gloriæ, sed ut tuo consultu edoctus, præsidioque suffultus, redeam certus victoriæ. Est autem primum, quod mihi facies, si non gloriæ meæ invides, ut dividas mecum regnum Danorum, meam scilicet hæreditatem, quam solus tenes: deinde regnum Anglorum, si communi opera poterimus nostræ hereditati adjicere. Unum horum quodcunque elegeris feliciter teneto, & ego aliud similiter tenebo. Hujus rei gratia tecum hiemabo, ut tempus tuo sufficiat consilio, & ut expedit reparentur naves & exercitus, ne deficiant necessaria, dum pugnæ ingruerit tempus. THVRKIL noster, nos reliquendo, ut patrem, in terra resedit, & magnam partem navium nostrarum retinuit; & ut reor, nobis adversarius erit, sed tamen non prævalabit.

HARALDVS *Rex, audito quod noluit, his fratrem verbis excepit:* Gaudeo, frater, de tuo adventu, habeoque gratias tibi, quod me visitasti: sed est grave auditu quod loqueris de divisione regni. Hereditatem, quam mihi pater, te laudante, tradidit, guberno: tu verò hac majorem si amisisti, doleo, teque juvare paratus regnum meum partiri non sustinebo. *Hoc* CNVTO *audiens, fratremq; recte locutum tacitè perpendens:* Hoc tempore de hoc sileamus, *inquit.* Deus enim rectius fortasse hoc solus ordinabit. *Talibus, alijsque diversis sermonibus colloquentes, convivijsque regalibus convivantes, aliquanto tempore simul manserunt; & naves meliorantes exercitum restaurarunt. Pariter verò Slavoniam adierunt, & matrem suam, quæ illic morabatur, reduxerunt.*

INTEREA *quædam matronarum Anglicarū navim sibi fecit parari, & assumpto corpore* SVEINI *Regis suâ in patria sepulti, illoq; aromatibus condito, pallijsq; velato, mare adijt, & prospero cursu appulsa ad portus Danorum pervenit. Mittens ergo utrisq; fratribus nunciū, mandat corpus adesse paternum, ut hoc maturent suscipere, tumuloq; quod sibi præparaverat locare. Illi hilares adsunt, honorifice corpus suscipiunt, honorificentiusq; illud in Monasterio in honorē sanctæ Trinitatis ab eodē rege constructo, in sepulchro, quod sibi paraverat, recondunt. Quo perfecto, jamque appropiante sole æstivo accelerat* CNVTO, *redintegrato exercitu, redire, suasque injurias vindicare. At illi circa littora deambulanti subitò apparescunt carbasa non multa in medio mari. Nam* THVRKIL *memor quod* SVEINO *jecerat, & quod tunc in terrâ Anglica absque licentia domini sui* CNVTONIS *inconsulte remanserat: cum novem navibus earumque exercitu dominum suum requisivit, ut ei patefaceret, quia non contra ejus salutem se recedente remanserat. Qui veniens, non præsumpsit littora injussus subire, sed ejectis anchoris præmissisque nuncijs, poscit se portus subintrare licere. Quod ubi concessum est, ascendit, misericordiamque domini sui requisivit: & illi multo labore conciliatus, dat fidei sacramentum se illi deinceps fideliter serviturum. Cum quo mense plus integro moratur, & ut ad Anglos redeat, hortatur, dicens eum leviter illos posse superare, quorum fines longè lateq; notificarentur utrisque. Præsertim ajebat, se triginta naves in Anglorum patria cum exercitu fidissimo reliquisse, qui venientes susciperent honorificè, ducerentque per fines totius patriæ. Tunc Rex valedicens matri & fratri, curvi littoris repetit confinia, quà jam adunaverat ducentarum navium speciosa spectacula. Nam hic erat tanta armorum copia, ut una earum navium, si omnibus reliquis defecissent, sufficeret abundantissimè tela. Erant autem ibi scutorum tot genera, ut crederes adesse omnium populorum agmina. Tantus quoq; decor inerat puppibus, ut intuentium hebetatis luminibus flammeæ magis quam igneæ (ligneæ) viderentur à longe aspicientibus. Si quando enim sol illis jubar immiscuit radiorum, hinc resplenduit fulgor armorum, illinc vero flamma dependentium clypeorum. Ardebat aurum in rostris, fulgebat quoque argentum in varijs navium figuris. Tantus siquidem classis erat apparatus, ut si quam gentem*

ejus

ejus vellet expugnare dominus, naves tantùm adversarios terrerent, priusquam earum bellatores pugnam ullam capessérent. Nam quis contrariorum leones auri fulgore terribiles, quis metallinos homines aureo fronte minaces, quis dracones obrizo ardentes, quis tauros radiantibus auro cornibus necem intentantes in puppibus aspiceret, & nullo metu regem tantæ copiæ formidaret? Præterea in tantâ expeditione nullus inveniebatur servus, nullus ex servo libertus, nullus ignobilis, nullus senili ætate debilis. Omnes enim erant nobiles, omnes plenæ ætatis robore valentes, omnes cuivis pugnæ satis habiles, omnes tantæ velocitatis, ut despectui eis essent equitantium pernicitates.

TALIS *itaque militiæ fastuosis scansis ratibus intrat pelagus, solutis à littore anchoris & funibus, talique verrit impetu fluctus, ut alatis puppibus hanc supervolare undas putares, vix tanto mari rudentibus. Regalis autem navis reliquis erat honor & intentio, quia nulla alijs fuerat optio, nisi tantùm, ut regis sui fasces ampliarent toto studio. Expectabili itaque ordine, flatu secundo, Sanduinch, qui est omnium Anglorum portuum famosissimus, sunt appulsi; ejectisq; anchoris, baculis* * *exploratores se dedunt littori, & citissimè finitimâ tellure explorata, ad nota recurrunt navigia, Regique edicunt adesse resistentium parata millia. Patrienses enim Regi Danisque, ferventissimè rebellare ardentes, quas sibi ad luctam credebant adunaverant phalanges, conglobatique in unum conspirati advolitabant, dextris nobilium morituri. Tunc* THURKIL *tempus intuens instare, quo fidelitatem suam domino suo valebat patefacere;* Ego, *inquit,* hoc certamen domino meo accurabo cum meis evincere, nec regem meum ad bellandum, utpote juvenem ferventissimum, huic misceri patiar pugnæ. Nam si victor fuero, regi ipsi triumphabo; si autem cecidero, sive tergum dedero, non Anglis gloriæ erit adeo, quia Rex supererit, qui & prælium restaurabit, & fortasse victor meas injurias vindicabit. *Hoc dictum cum sanæ mentis videretur esse omnibus, annuente Rege ascendit cum suis è navibus, dirigens aciem contra Anglorum impetum, qui tunc in loco* SCORASTAN *dicto fuerat congregatus. Quadraginta deinde navium, & eo amplius, Danorum exercitus ascenderat: sed adhuc hic numerus medietati hostium par fuerat. At Dux eorum magis fisus virtute quam multitudine, omnes rumpens morulos, classica insonuit, gradiens in prima fronte, & mente semper Dei auxilium exorans, quæque obvia metebat mucronis acie. Angli verò imprimis fortiores dirâ cæde Danos obtruncarunt, intantum ut penè victoriam adepti, adversarios fugere cogerent; si non Ducis alloquio retenti, memoresque virtutis, fugam erubescerent. Namque memorabat ille abesse diffugium, in terra scilicet hostes, & a littore longè remotas puppes: Ideoque si non vincerent, quod pariter occumbere deberent. Unde illi animosiores effecti, in prælio illico manifestant, quàm periculosa sit desperatio. Enimvero de refugio fugæ desperati, tantâ in hostes debacchati sunt insania, ut non tantum mortuorum aspicere corpora cadentia, verum etiam vivorum ictus declinantia. Tandem ergo potiti optatâ victoria, suorum quæ repetere poterant tumulabant membra. Ab adversarijs quoque diripientes spolia, revertuntur; & adjacentem regionem invadendam accinguntur. Hoc primum decus Thurkil armis* CNUTONIS *auxit, & magnam partem patriæ pro hoc postmodum promeruit.*

AT *tunc ad dominum regressus, ei & socijs suos indicat eventus, facitque eos spolijs, quæ attulit ardentiores ad pugnam, manubijs lætus & palmæ successibus. Quo exemplo* ERIC *quidam Dux; & princeps provinciæ, quæ Nordvega dicitur, incitatus (nam & is* CNUTONIS *Regis intererat officialibus, jamdiu illi subditus, vir armis strenuus, omni honorificentiâ dignus) acceptâ licentia cum suis est egressus; & partem terræ aggressus spolia diripuit, vicos invadendo destruxit, occurrentes sibi hostes domuit, & multos ex eis captivavit, tandemque victoriosus ad socios cum spolijs redit. Quo reverso, Rex parcens patriæ, prohibuit ultra eam prædari, sed jussit civitatem* LONDONIAM *metropolim terræ obsidione teneri, quia in eam confugerant optimates, & pars exercitus, & maximum (ut est populosissima) vulgus. Et quia hoc equites peditesque nequibant explere (undique enim mari quodammodo non pari vallantur flumine) turritis puppibus eam coangustare fecit; & firmissimâ vallatione tenuit. Deus itaque, qui omnes homines vult magis salvare quam perdere, intuens has gentes tanto periculo laborare; eum principem, qui interius civitati præsidebat, educens è corpore, junxit quieti sempiternæ; ut eo defuncto liber Cnutoni ingressus pateret, & utrique populo confectâ pace paulisper respirare copia esset. Quod & factum est. Nam cives suo honorificè sepulto principe, initoque salubri consilio, elegerunt, internuncios mittere, & Regi placita mandare: videlicet ut dexteram illis daret; & civitatem pacificè susciperet. Hoc ubi Cnutoni satis videretur probabile facto, fœdus firmatum est, ingressui ejus die constituto. At pars interioris exercitus sprevêre statutum civium: latenterque nocte illa, cujus sequenti die ingressus est rex, cum filio defuncti principis egressi sunt civitatem, ut experirentur rursus collecta innumerabili manu, si forte à finibus suis valerent arcere ingressum Regem. Nec quieverunt, quousque omnes penè Anglos sibi magis adhuc acclives quàm Cnutoni conglobarent. Cnuto autem civitatem intravit, & in solio regni resedit: sed tamen Londinenses non sibi adhuc esse fideles credidit. Unde & navium stipendia illa æstate restaurare fecit: ne, si forte exercitus adversariorum civitatem oppugnaset, ipse ab interioribus hostibus exterioribus traditus interiret. Quod cavens,*

CNUTO ANGLIAE Rex. A. C.

* Nō bacula sed batula sive bosula sunt cymbæ ac lembi minores linguâ Danicâ. Unde & remiges eādē Danorum linguâ *botecarls* dictos indicat Vigorniensis.

CNUTO Rex. A. C.

cavens, rursus ad tempus ut prudens cessit: & ascensis ratibus, ac civitate relicta, insulam SCEPEI *dictam cum suis petijt, ibique hiemans pacifice eventum rei expectavit.*

ÆDMUND *itaque (sic enim juvenis, qui exercitum collegerat, dictus est) recedente Cnutone, cum populo non mediocri sed innumerabili veniens, civitatem pompatice ingreditur, & mox eum universi sequuntur, obtemperant & favent, & virum fortem fieri suadent, dicentes quod eum magis quàm Danorum principem eligerent. Erat quoque ejus partis Comes primus* EDRICUS, *consilijs pollens, sed tamen dolositate versipellis, quem sibi ad aurem posuerat* ÆMUND *in omnibus negotijs. Fertur autem ipse juvenis illo tempore domino* CNUTONI *recedenti singularem pugnam obtulisse; sed Rex sapiens dicitur sic respondisse:* Ego tempus luctæ præstolabor congrue, dum non casum suspectus, certus fuero victoriæ. Tu verò qui aves duellum in hieme, cave ne deficias etiam aptiori tempore. *Sic Rex, ut dictum est, in* Scepei, *quod est dictum* Insula ovium, *ut poterat, hiemavit. Ædmundus autem in Londonia, dimisso exercitu, ultimam hiemem duxit.*

RECEDENTI *vero brumali tempore, tota Quadragesimâ rursus militiam adunavit, & mox post Paschales dies Regem & Danos à finibus Anglorum deturbare paravit: [illegible] veniens cum innumerabili multitudine, eos subito cogitavit invadere. At sermo non latuit Danos, qui puppibus posthabitis petunt arida, aptantes se excipere quæque obvia. Erat namque eis vexillum miri portenti, quod licet credam posse esse incredibile, lectori tamen, quia verum est, veræ inseram lectioni. Enimvero, dum esset simplicissimo, candidissimoque intextum serico, nullius figuræ in eo inserta esset imago, tempore belli semper in eo videbatur corvus, ac si intextus, in victoriâ suorum quasi hians ore, excutiensq; alas, instabilisq; pedibus, & suis devictis quietissimus, totoque corpore demissus. Quod requirens* THURKIL *auctor primi prælij:* Pugnemus, *inquit,* viriliter, socij, nihil enim nobis erit periculi. Hoc denique testatur instabilis corvus præsagientis vexilli. *Quo audito, equi audentiores effecti, ferratisque induvijs indurati, occurrunt Anglis in* ÆSCENDUNO *loco, quod nos Latini* Montem fraxinorum *possimus interpretari. Ibique nondum congregatione facta,* EDRIC, *quem primum Comitem* EDMUNDI *diximus, hæc suis intulit affamina:* Fugiamus, ô socij, vitamque subtrahamus morti imminenti, alioqui occumbemus ilico. Danorum enim duritiam nosco. *Et velato vexillo, quod dextra gestabat, dans tergum hostibus, magnam partem militum bello fraudabat. Et, ut quidem ajunt, hoc non causa egit timoris, sed dolositatis, ut postea claruit: quia hoc eum clam Danis promisisse nescio quo pro beneficio, assertio multorum dicit. Tunc* EDMUNDUS *hoc intuitus, & undique angustiatus;* O Angli, *inquit,* aut hodie bellabitis aut omnis una in deditionem ibitis. Pugnate igitur pro libertate & patria, viri cordati. Hi quippe, qui fugiunt, utpote formidolosi, si non abirent essent impedimento exercitui. *Hæc dicens, in medios ingreditur hostes, circumquaque cædens Danos, nobiles hoc exemplo suos reddens ad bellandum proniores. Commissum est ergo prælium pedestre gravissimum, dum Dani, licet pauciores, nescij cedere, magis eligerent internecionem quàm fugæ periculum. Resistunt itaque viriliter, & prælium horâ diei nona cæptum ducunt in vesperam, se gladio haud sponte opponentes, sed gladiorum aculeis valentius alios urgentes. Cadunt utriusque partis armati, plus tamen ejus quæ erat numero eminentiori. At ubi jam advesperantis noctis adessent tempora, vincit amor victoriæ tenebrarum incommoda, quia neque horrebant tenebras, instante cura majore, neque etiam nocti dignabantur cedere, in hostem tantum dum ardebant prævalere. Et nisi luna clarescens ipsum monstraret hostem, cæderet quisque suum commilitonem, ut inimicum resistentem; nullusque utriusque partis superviveret, nisi quem fuga salvasset. Interea, cæperunt Angli fatigari, paulatimque fugam meditari, dum intuentur Danos in hoc conspiratos, quatenus aut vincerent, aut usque ad unum omnes unà perirent. Videbantur enim ijs tunc numerosiores, & in tam diutinâ conflictatione fortiores. Fortiores namque eos æstimabant verâ suspicione, qui jam stimulis ferri commoniti, casuque suorum turbati, magis videbantur sævire quàm bellare. Unde Angli terga vertentes, hac & illac fugitant absque morâ, semper ante adversarium cadentes: adduntque decus* CNUTONIS *& victoriæ, decorato* EDMUNDO, *fugiente principe. Qui licet devictus valentioribus cedens recederet; tamen adhuc non penitus desperans, tutis se commisit locis, ut demum fortiori multitudine collectâ, iterum experiretur, si quid forte boni sibi succedere possit. At Dani fugientes non longe sunt persequuti, quia incogniti locorum noctis obscuritate sunt retenti. Angli verò loci non nescij, cito à manibus hostium sunt elapsi: eos relinquentes ad spolia, seseque dantes ad honesta refugia.*

TUNC *victores suâ læti victoriâ, transacta jam nocte plus mediâ, pernoctant quod superarat inter mortuorum cadavera. Non autem in nocte spolia diripiunt, sed interim suos requirunt, seseque adunantes ut securiores esse possent, simul omnes uno in loco perstiterunt. Illucescente verò jam mane; suorum agnoscunt multos in prælio cecidisse, quorum cadavera ut potuerant, tumulavère. Ab adversariorum quoque membris abradunt spolia, bestijs & avibus eorum relinquentes morticina: Et ad naves redeuntes, Londoniamq; repetentes, saniora sibi quærunt consilia. Similiter & Angli suo cum principe sibi consulunt, & super*

& super hoc negotij Dei auxilium quærunt: ut qui toties armis sunt devicti, saltem aliquo consilio valerent remanere suffulti. Iam etiam EDRIC, *quia antea à bello recessit profugus, ad dominum suum, & ad socios rediit; & susceptus est, quia vir boni consilij fuit. Is surgens in medio agmine, omnes tali allocutus est sermone:* Licet omnibus pene vobis sim invisus, quia bello cessi: tamen si vestris sederet animis dictio parere mei consilij, victoriosiores effici meo consultu possetis, quàm si totius terræ his viris resisteretis armis. Satis enim Danorum victorias expertus, frustra nos reniti omnino scio; & ob hoc me subtraxi à prælio, ut vobis postmodum prodessem consilio, non, ut vos æstimatis, perculsus timore aliquo. Dum enim scirem necesse esse me fugere, quid satius fuit, aut vulneratum aut sanum recedere? Est procul dubio certa victoria interdum à fortiori hoste elabi fugâ, cui nequit resisti per arma. Omnes enim, qui adsumus, proh dolor! fugimus. Sed ne hic casus vobis eveniat ulterius, dextras Danis demus, ut ipsos fœderatos habentes, fugam periculumque bellorum sic saltem declinemus. Attamen hoc aliter nequit fieri, nisi divisione regni nostri. Et melius esse judico ut medietatem regni Rex noster cum pace habeat, quà totum pariter invitus amittat. *Placuit sermo optimatibus, & licet invitus, hoc tamen annuit* EDMVNDVS, *electisque internuncijs, præmittit ad naves* CNVTONIS, *qui dextras Danis dent & accipiant ab eis. Quos ubi primum Dani venientes intuentur, exploratores eos esse suspicantur: sed postquam propius eos vident accedere, accersitis eis, quidnam quæsierunt, orsi sunt rogitare. Discedentes vero ab eis pro conficienda pace eos venire, lætantes eos sistunt conspectui regis. Erant enim obnixè optantes prospera pacis, jam lassi bellorum, & continuatione navigationis. Tunc missi, Rege pacificè salutato:* Miserunt nos, *inquiunt*, ad te, ô Rex. Princeps noster, & procerum nostrorum multitudo, ut consentias eis de pace datis nobis dextris & obsidibus, à nobis indidem recipias cum regni medietate. Dominare in boreali parte cum quiete: è regione autem sit noster EDMVNDVS in finibus meridianæ plagæ. Hujus rei gratia ad te sumus legati: tu verò bene faciens, placito consenti. Alioquin licet simus semel & iterum à vobis bello deturbati, adhuc tamen majori violentia roborabimur vobiscum bellaturi. *Quibus Rex non temere respondit, sed ipsis amoris consilium à suis quæsivit, & sic eis postmodum pacificè consensit. Audierat enim a suis, quod multi suorum defecissent: nec erat qui locum morientium suppleret, cum longè remoti à propria patria essent: Anglorum quoque quamquam perplurimi interficerentur, numerus eorum non adeo minuebatur, quia in proprijs positi, semper qui morientis locum restauraret inveniebatur. Revocatis igitur internuncijs:* Vestris, *inquit Rex*, ô Iuvenes, legationibus consentio, & uti dixistis media mihi libere erit regio. Sed tamen vectigal etiam suæ partis vester Rex, quicunque ille fuerit, exercitui dabit meo. Hoc enim illi debeo, ideoque aliter pactum non laudo.

FOEDERE *itaque firmato, obsides dantur ab utraque parte; & sic exercitus solutus bellorum importunitate, optatá lætus potitur pace. Verumtamen Deus memor suæ antiquæ doctrinæ, scilicet omne regnum in seipsum divisum diu permanere non potest, non longo post tempore* EDMVNDVM *eduxit è corpore, Anglorum misertus imperij; ne forte si uterque superviveret, neuter regnaret secure, & regnum diatim adnihilaretur renovata contentione. Defunctus autem regius juvenis regio tumulatur sepulchro, defletus diu multumque a patriensi populo, cui Deus omne gaudium tribuat cœlesti solio. Cujus rei gratia eum Deus jusserit obire, mox deinde patuit, quia universa regio ilico* CNVTONEM *sibi regem elegit: & cui ante omni conamine restitit, tunc sponte sua se illi & omnia sua subdidit.*

ERGO *miseratione divina monarchiam regni* CNVTO *vir strenuus suscepit, & nobiliter Duces & Comites suos disposuit, & fine tenus deinceps regnum Anglorum pacificè tenuit. Erat adhuc primæva ætate florens, sed tamen indicibili prudentia pollens. Unde contigit ut eos, quos antea* EDMVNDO *sine dolo fideliter militare audierat, diligeret, & eos, quos subdolos sciebat, atque tempore belli in utraque parte fraudulentâ tergiversatione pendentes, odio haberet: adeo ut multos Principum quadam die occidere pro hujusmodi dolo juberet. Inter quos* EDRICVS, *qui à bello fugerat, tum præmia pro hoc ipso à Rege postularet, ac si hoc pro ejus victoriâ fecisset: Rex subtristis,* Qui dominum, *inquit*, tuum decepisti fraude, mihine poteris fidelis esse? Rependam tibi condigna prœmia, sed ea ne deinceps tibi placeat fallacia. *Et* ERICO *Duce suo vocato,* Huic, *ait*, quod debemus persolvito, videlicet, ne nos decipiat, occidito. *Ille vero nil moratus, bipennem extulit, eique ictu valido caput amputavit; ut hoc exemplo discant milites Regibus suis esse fideles, non infideles.*

OMNIBVS *itaque ritè dispositis, nil Regi defuit absque nobilissimâ conjuge, quam ubique sibi jussit inquirere: ut juventam hanc legaliter adquireret, & adeptam imperij sui consortem faceret. Igitur per regna & per urbes discurritur, & regalis sponsa perquiritur: sed longè latèque quæsita, vix tandem digna reperitur. Inventa est verò hæc imperialis sponsa in confinitate Galliæ, & præcipuè in Normandensi regione, stirpe & opibus ditissimâ: sed tamen, pulcritudinis & prudentiæ delectamine omnium ejus tempo-*

rum

CNVTVS Rex. A. C.

CONRADUS SALICUS IMP.

rum mulierum præstantissima, utpote Regina famosa. Propter hujusmodi insignia multum appetebatur à Rege, & pro hoc præcipue quod erat oriunda ex victrici gente, quæ sibi partem Galliæ vendicaverat, invitis Francigenis, & eorum Principe. Quid multis immoror? mittuntur proci ad dominam, mittuntur dona regalia, mittuntur etiam verba precatoria. Sed abnegat illa se unquam Cnutonis sponsam fieri, nisi illa jusjurando affirmaret, quod nunquam alterius conjugis filium post se regnare faceret, nisi eius: si fortè illi Deus ex eo filium dedisset. Dicebatur enim ab alia quadam Rex filios habuisse. Vnde illa suis prudenter providens, scivit ipsis sagaci animo profutura præordinare. Placuit ergo Regi verbum virginis, & jusjurando facto virgini placuit voluntas Regis. Et sic, Deo gratias, domina Emma mulierum nobilissima, fit conjux Regis fortissimi CNUTONIS. Lætatur Gallia, lætatur etiam Anglorum patria, dum tantum decus transvehitur per æquora. Lætatur, inquam, Gallia, tantam tanto Regi dignam se enixam. Anglorum verò lætatur patria, talem se recepisse in oppida. O res millenis millies parata votis, vixque tandem effecta auspicante gratia Salvatoris. Hoc erat, quod utrobique vehementer jam dudum desideraverat exercitus, scilicet ut tanta tanto digna etiam digno maritali convinculata jugo, bellicos sedaret motus. Quid enim majus ac desiderabilius esse posset in votis, quam damnosos ingratosque labores belli placidâ finiri tranquillitate pacis, cum pares paribus vi corporis, virtuteque animi concurrerent? cumque nunc hi, nunc vero illi, alternante casu belli, non sine magno detrimento sui, vincerent?

VERUM, ubi divina dispensatione, multisque alterutrum diu habitis internunciis, maritali se tandem copula placuit confœderari: difficile creditu est quanta repente in utrisque alteri de altero exorta sit magnitudo gaudij. Gaudebat enim Rex nobilissimis insperato se usum thalamis: hæc autem hinc præstantissima virtute conjugis, hinc etiam spe gratulabunda accendebatur futuræ prolis. Inæstimabiliter quoq; uterque gaudebat exercitus, opes suas communibus sperans augendas viribus, ut rei postmodum probavit exitus. Quamplures enim populi domiti bello, gentesque complures longè distantes vita, moribus, etiam & lingua, æternaliter Regi regiæque posteritati annua compulsi sunt solvere vectigalia. Sed quid mirum si tantus talisque Rex repugnantes sibi dimicando devinceret? cum quamplurimos partim liberali largitione, partim patrocinandi gratiâ imperio suo ultraneos submitteret? profectò non mirum. Quoniam illic divina aspirat gratia, ubi justitiæ probitatisque æqua libratur trutina.

SED quid multis immoror? Gaudium magnum in conjugatione tantorum dixi fuisse: multo autem amplius dico, suscepta masculæ prolis opportunitate. Nam multo post siquidem, Salvatoris annuente gratia, filium peperit nobilissima Regina. Cuius cum uterque parens intima, atque ut ita dicam, singulari gauderet dilectione: alios verò liberales filios educandos direxerunt Normanniæ, istum hîc retinentes, sibi utpote futurum heredem regni. Itaque dilectissimum pignus, uti mos est Catholicis, sacro abluunt fonte baptismatis, imponuntque ei vocabulum quodammodo obtinens indicium futuræ virtutis. Vocatur siquidem HARDECNUTO, nomen patris referens cum additamento. Cujus si etymologia Teutonicè perquiratur: profectò quis quantusve fuerit dinoscitur. HARDE quidem, velox vel fortis, quod utrumque, multoque maius his in eo cognosci potuit. quippe qui omnes sui temporis viros omnium virtutum præstantia anteivit. Omnes igitur ejus virtutes enumerare nequeo. Quapropter ne longius a proposito exorbitem supra repetam, historiæque sequar ordinem.

ADULTO denique puero, de quo sermo agitur, pater adhuc in omni felicitate degens, omne regnum suæ ditioni subjectum sacramento devinxit: eumque postmodum ad obtinendam Monarchiam regni Danorum cum delectis militibus misit. Cum autem Rex CNUTO solum imprimis Danorum obtineret regimen, quinque regnorum, scilicet Danomarchiæ, Angliæ, Britanniæ, Scotiæ, Nordwegæ, vendicato dominio, Imperator extitit. Amicus verò & familiaris factus est viris Ecclesiasticis, adeo ut Episcopis videretur Coepiscopus, pro exhibitione totius religionis, Monachis quoque non secularis, sed cœnobialis pro continentiæ humillima devotionis Defensabat sedule pupillos & viduas, sustentabat orphanos & advenas: leges oppressit iniquas, earumque sequaces justitiam & æquitatem extulit & coluit. Ecclesias extruxit & honoravit: sacerdotes & clerum dignitatibus ampliavit: pacem & unanimitatem omnibus suis indixit: ut de eo illud Maronicum dici posset, nisi extra Catholicam fidem hoc fuisset:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane.
Divisum imperium cum Iove Cæsar habet.

Deo omnibus modis placita studuit, ideoque quicquid boni agendum esse didicerat, non negligentiæ, sed operatione committebat. Quæ enim Ecclesia adhuc eius non lætatur bonis? Sed ut sileam, quæ in suo regno positis egerit, huius animam quotidie benedicit Italia, bonis perfrui deposcit Gallia, & magis omnibus hanc in cœlo cum Christo gaudere orat Flandria. Has enim provincias transiens Romam petijt, & ut multis liquet, tanta hoc in itinere misericordiarum opera exhibuit; ut, si quis hæc describere omnia voluerit, licet innumerabilia ex his fecerit volumina deficiens fatebitur se vix etiam cucurrisse per minimâ.

Nam

CONRADUS SALICUS IMP.

CNUTO Rex. A. 6.

Nam quid singulis in locis fecerit sileo. Veruntamen, ut credibiliora fiant quæ assero, quid in una urbe S. Audomari fecerit quod dicam pro exemplo, quod etiam oculis meis me vidisse recordor.

INGRESSUS *Monasteria, & susceptus cum magna honorificentia, humiliter incedebat, & mirâ cum reverentiâ in terram defixus lumina, & ubertim fundens lachrymarum, ut ita dicam, flumina, tota intentione Sanctorum expetijt suffragia. At ubi ad hoc perventum est, ut oblationibus regijs sacra vellet cumulare altaria: Ohe! quotiens primum pavimento lacrymosa infixit oscula! quotiens illud pectus venerabile propria puniebant verbera! qualia dabat suspiria! quotiens precabatur, ut sibi non indignaretur superna clementia! Tandem à suis ei imminenti * sua porrigebatur oblatio non mediocris, nec quæ aliquo clauderetur in marsupio, sed ingens allata est palleali extento in gremio, quam ipse Rex suis manibus altari imposuit, largitor hilaris monitu Apostolico. Altari autem cur dico? cum vidisse me meminerim eum omnes angulos Monasteriorum circuisse, nullumque altare, licet exiguum præterisse, cui non munera daret, & dulcia oscula infigeret? Deinde adsunt pauperes, munerantur etiam ipsi protinus singulatim omnes. Hæc & his mirificentiora à Domino* CNUTONE *gesta vidi ego vester vernula, sancte Audomare, sancte Bertine, cùm fierent vestris in Cænobijs. Pro quibus bonis tantum Regem impetrate vivere in cælestibus habitaculis, ut vestri famuli Canonici & Monachi sint orantes orationibus quotidianis.*

DISCANT *igitur Reges & Principes huius Domini imitari actiones, qui ut valeret scandere sublimia, sese humiliavit in infima; & ut posset adipisci cælestia, hilariter largitus est terrestria. Non enim fuerat oblitus propriæ conditionis, quod moriturus erat in mundo, & relicturus quæq; possunt concupisci in seculo. & ob has divitias, quas secum nequivit moriens auferre, vivens Deo & sanctis eius locis partitus est honorifice: ne fortè si avaritiæ studeret, omnibus invisus viveret, nullusque esset qui eius animæ aliquid boni & alius ei succederet, qui in ejus regno largius viveret, & de ejus parcitate indignaretur. Verum hoc ne fieret satis cavit, & suis posteris bonum exemplum largitatis, totiusque bonitatis reliquit: quod & ipsi adhuc, Deo gratias, servant, optimè pollentes in regni moderamine, & in virtutum decore.*

TANTUS *itaque Rex postquam Româ est reversus, & in proprio aliquantisper demoratus, omnibus benè dispositis transijt ad Dominum, coronandus in parte dextera ab ipso Domino auctore omnium. Turbabantur itaque ejus obitu omnes qui audierant, maximeque ejus solio deservierant: quorum maxima pars cuperet ei commori, si hoc displiceret divinæ dispositioni. Lugebat domina* EMMA *ejus Regina cum parentibus, ululabant pauperes cum potentibus, flebant Episcopi & Clerici cum Monachis & Sanctimonialibus. Sed quantum lugebatur in mundo, tantum lætetur in cæli palatio. Isti flebant hoc quod perdiderant: illi gratulentur de ejus anima, quam suscipiant. Isti sepelierunt corpus exanime, illi spiritum deducant in sublime, lætandum in æterna requie. Pro ejus transitu soli flebant terreni, sed pro ejus spiritu interveniant cum terrenis etiam cives cælici. Vt ejus gloria crescat cotidie, oremus Deum intentè. Et quia hoc promeruit sua bonitate, cotidie clamemus,* ANIMA CNUTONIS REQUIESCAT IN PACE, AMEN.

MORTUO *Cnutone Rege, honorificèque sepulto in Monasterio in honore sancti Petri constructo, domina Regina* EMMA *sola remansit in regno, dolens de domini sui morte amara, & sollicita pro filiorum absentia. Namque unus eorum* HARDECNUTO *scilicet, quem pater Regem Danorum constituit, suo morabatur in regno: duo alij in Normanniæ finibus ad nutriendum traditi, cum propinquo suo degebant* ROBERTO. *Vndè factum est, ut quidam Anglorum pietatem Regis sui jam defuncti obliti, mallent regnum suum dedecorare, quam ornare; relinquentes nobiles filios insignis Reginæ Emmæ, & eligentes sibi in Regem quendam* HARALDUM, *qui esse filium falsâ æstimatione asseritur cujusdam ejusdem Regis Cnutonis concubinæ. Plurimorum verò assertio eundem Haraldum perhibet furtim fuisse subreptum parturienti ancillæ, impositum autem cameræ languentis concubinæ. Quod veracius credi potest. Qui electus, metuensq; futuri, advocat mox Archiepiscopum* ÆLNOTUM, *virum omni virtute & sapientiâ præditum: imperatque & orat se benedici in Regem, sibique tradi cum coronâ regali suæ custodiæ commissum sceptrum, & se duci ab eodem, quia ab alio non fas fuerat, in sublime regni solium. Abnegat Archiepiscopus, sub jurejurando asserens, se neminem alium in Regem (filijs* EMMAE *Reginæ viventibus) laudare vel benedicere.* Hos meæ fidei CNUTO commisit, his fidem debeo, & his fidelitatem servabo. Sceptrum & coronam sacro altari impono, & hoc tibi nec denego, nec trado: sed Episcopis omnibus, ne quis eorum ea tollat, tibive tradat, teve benedicat, Apostolica auctoritate interdico. Tu verò si præsumis, quod Deo mensæq; ejus commisi, invadito. *Quid miser ageret, quo se verteret ignorabat. Intentabat minas, & nihil profecit. Expendebat munera, & nil lucratus; doluit, quoniam vir Apostolicus nec valebat minis deijci, nec muneribus flecti. Tandem desperatus abscessit, & Episcopalem benedictionem adeò sprevit, ut non solum ipsam odiret benedictionem, verum etiam universam fugeret Christianitatis Religionem. Namque dum alij Ecclesiam Christiano more Missam audire subintrarent; ipse aut saltus canibus ad venandum cinxit, aut quibuslibet alijs vilissimis rebus sese occupavit, ut tantum declinare posset quod odivit. Quod Angli videntes dolebant,*

P *sed*

CNVTO Rex. A. C.

sed quia hunc sibi Regem elegerant, hunc erubuerunt deijcere, ideoque disposuerunt hunc sibi Regem finitenus esse. Domina autem Regina EMMA *tacitè exitum rei expectabat, & aliquantisper sollicita auxilium* DEI *cotidie exorabat. At ille clam, quia nondum palam audebat, Reginæ insidias moliebatur; sed ut illi noceret à nemine permittebatur. Unde ille cum suis iniquo excogitato consilio, natos dominæ suæ volebat interficere; ut sic securus deinceps in peccatis vivens posset regnare. Verumtamen nullum in hoc omnimodis effectum acciperet, nisi fraudulentorum dolo adjutus, hoc quod narrabimus adinveniret. Namque dolo reperto, fecit Epistolam in persona Reginæ ad filios ejusdem, qui in Normannia morabantur, componere; cujus etiam exemplar non piget nobis subnectere.*

EMMA tantum nomine Regina, filijs EDWARDO & ALFRIDO materna impertit salutamina. Dum domini nostri Regis obitum separatim plangimus, filij carissimi, dumque diatim magis magisque regno hæreditatis vestræ privamini; miror quid capietis consilij, dum sciatis intermissionis vestræ dilatione, invasoris vestri imperij fieri cotidie soliditatem. Is enim incessanter vicos & urbes circuit, & sibi amicos Principes muneribus, minis, & precibus facit. Sed unum e vobis super se mallent regnare, quam istius, qui * non eis imperat, teneri ditione. Unde, rogo, unus vestrum ad me velociter & privatè veniat; ut salubre à me consilium accipiat, & sciat quo pacto hoc negotium quod volo fieri debeat. Per præsentem quoq; internuntium quid super his facturi estis remandate. Valete, cordis mei viscera.

* f. nunc.

HAC *fraude jussu* HARALDI *Tyranni composita, regijs adulescentulis est directa per pellaces cursores, eisque ex parte matris ignaræ oblata, & honorificè ab eis, ut munus genetricis suscepta. Legunt dolos ejunescij, &, proh dolor! nimis falsitati creduli, inconsultè remandant genitrici, unum eorum ad eam esse venturum, constituuntque ei diem, & tempus, & locum. Regressi itaque legatarij intimant Dei inimicis, quæ sibi responsa reddita sunt à juvenibus nobilissimis. Hinc illi præstolabantur ejus adventum, & quid de eo facerent ad suum invenerunt detrimentum. Statuto igitur die,* ALFRIDUS *minor natu, laudante fratre, elegit sibi commilitones; & arripiens iter, Flandriæ venit in fines. Quo paululum cum Marchione* BALDUINO *moratus, & ab eo rogatus ut aliquam partem suæ militiæ secum duceret propter insidias hostium. Sed tantum Bononiensium paucos assumpsit, & ascensis puppibus mare transfretavit. At ubi littori venit contiguus, mox ab adversarijs est agnitus. Qui occurrentes volebant eum aggredi, sed statim ille agnoscens jussit naves à littore illo repelli. Alia autem ascendens in statione, matrem parabat adire; æstimans se omnem insidiarum pestem evasisse. Verum ubi jam erat proximus, illi Comes* GODVINUS *est obvius factus, & eum in suâ suscepit fide, ejusque fit mox miles cum sacramenti affirmatione. Et devians eum à Londonia, induxit eum in villa* GILDEFORDIA *nuncupata, ibique milites ejus vicenos & duodenos, decenosque singula duxit per hospitia, paucis relictis cum juvene, qui ejus servitio deberent insistere. Et largitus est eis abundanter cibaria & pocula: & ipse ad sua recessit hospitia, mane rediturus, ut domino suo serviret cum debita honorificentia. Sed postquam manducaverant & biberant & lectos, utpote fessi, libenter ascenderant; ecce complices* HARALDI *infandissimi tyranni adsunt & singula hospitia invadunt, arma innocentum virorum furtivi tollunt, & eos manicis ferreis & compedibus arctant, & ut crucientur in crastinum servant. Mane autem facto adducuntur insontes in medio, & non auditi damnantur scelerosè. Nam omnium exarmatis vinctisque post tergum manibus, atrocissimis traditi sunt carnificibus: quibus etiam jussum est, ut nemini parcerent, nisi quem sors decima offerret. Tunc tortores vinctos ordinatim sedere fecerunt, & satis supraque eis insultantes, illius interfectoris Thebeæ legionis exemplo usi sunt, qui decimavit primùm innocentes multò his mitius. Ille enim Rex paganissimus, Christianorum novem pepercit, occiso decimo. At hi profanissimi, falsissimique Christiani bonorum Christianorum novem perimerunt, decimo dimisso. Ille licet paganus Christianos trucidaret, patulo tamen in campo eos nexibus non irretitos decollari jussit, ut gloriosos milites. At isti licet nomine Christiani, actu tamen paganissimi, lanceolarum suarum ictibus non merentes Heroas catenatos mactabant ut sues. Unde hujusmodi tortores canibus deteriores dignè omnia dicunt secula, qui non militiæ violentiâ, sed fraudium suarum insidijs tot militum honesta damnaverunt corpora. Quosdam, ut dictum est, perimebant, quosdam verò suæ servituti mancipabant. Alios cæca cupidine capti vendebant, nonnullos autem arctatos vinculis majori irrisioni reservabant. Sed divina miseratio non defuit innocentibus in tanto discrimine consistentibus. quia multos ipsi vidimus, quos ex illa derisione eripuit cœlitus, sine adminiculo hominis ruptis manicarum compedumque obicibus.*

ERGO *quia militum agones succinctim transcurrimus, superest ut & eorum Principis gloriosissimi licet* ALFRIDI *martyrium narrando seriem locutionis abbreviemus: ne fortè si singulatim omnia, quæ ei acta sunt, perstringere voluerimus, multis ubique præcipuè dominæ Reginæ dolorem multiplicemus.*

Quæ

CNVTO Rex. A. C.

Quâ in re, rogo te domina, ne requiras amplius quam hoc, quod tibi parcendo breviter dicturi sumus. Possent enim multa dici, si non tuo parceremus dolori. Est quippe nullus dolor major matri, quam videre vel audire mortem dilecti[illegible] filij. Captus est igitur regius juvenis clam suo in hospitio, eductusque in insula HELI *dicta, à[illegible] primum [illegible] est iniquissimo: deinde contemptibiliores eliguntur, ut horum ab insaniâ flendus juvenis dijudicetur. Qui judices constituti, decreverunt illi debere* * *oculi utrique ad contemptum primum erui. Quod postquam parant perficere duo illi super brachia ponuntur, qui interim tenerent illu, & unus super pectus, unusque super crura, ut sic facilius illi inferretur pœna. Quid hoc in dolore detineor? Mihi ipsi scribenti tremit calamus, dum horreo quæ juvenis passus est beatissimus. Evadam ergo brevius tantæ calamitatis miseriam, finemque hujus martyrij finetenus perstringam. Namque est ab impijs tentus, effossis etiam luminibus impijssimè est occisus. Quâ nece perfe[illegible]a, relinquunt corpus exanime, quod fideles Christi, Monachi scilicet ejusdem insulæ Heli rapientes, sepelierunt honorificè. In loco autem sepulchri ejus multa fiunt oracula, ut quidam ajunt, qui etiam se hæc vidisse sæpissimè dicunt. Et meritò; Innocenter enim fuit martyrizatus, ideoque di[illegible]num est ut per eum innocentium exerceatur virtus. Gaudeat igitur Emma Regina de tanto intercessore, quia quem quondam in terris habuit filium, nunc habet in cœlis patronum.*

* l. oculos utrosque.

AT *Regina tanti sceleris novitate perculsa, quid facto opus sit mente considerat tacitâ. Animus igitur ejus diversus huc illucque rapitur, & se amplius tantæ perfidiæ credere cunctatur: quippe quæ perempti filij inconsolabiliter confundebatur mœrore, verum multo amplius ex ejusdem consolabatur certâ requie. Hinc duplici, ut diximus, angebatur caussa, necis videlicet filij miserabili mæstitiâ, tum verò reliquæ suæ vitæ dignitatisque diffidentiâ. Sed fortassis hîc mihi quilibet clamabit, quem livor hujusce dominæ lividum onerosumque reddit. Cur eâdem nece mori refutabat, quæ sub hac proditione necatum filium æterna requie frui nullatenus dubitabat? Ad quod destruendum, tali responsione c[illegible]nseo utendum. quoniam si persecutor Christianæ religionis fideique adesset, non vitæ discrimen subire fugeret. Ceterum nefarium & execrabile cunctis orthodoxis videretur, si ambitione terreni imperij talis famæ matrona vitâ privaretur: neque profectò emori, fortunis tantæ dominæ honestus exitus haberetur. Hæc & his similia antè oculos ponens, & illud autenticum Dominicæ exhortationis præceptum suis fortunis conducibile censens, quo videlicet electis insinuat,* Quoniam si persecuti vos fuerint in una civitate, fugite in alia: *pro suo casu spes satis honestas reliquæ dignitatis conservandæ exequitur, & tandem gratiâ superni respectus consilio solerti utitur. Exteras nationes petere sibi utile credit, quod sagaci ratione fine tenus perducit. Tamen quas petit non externas sibi experta est fore, quis* * *immorans haud secus ac suis colitur decentissimè. Igitur pro re atque tempore, quamplurimus potest sibi fidos optimates congregat; his præsentibus secreta cordis sui enucleat. A quibus etiam mitæ dominæ probato consilio, commeatus classium eorum apparatur exilio. Itaque prosperis usi flatibus transfretant, & cuiquam stationi haud longè à castello Bruggensi distanti sese applicant. Hoc castellum Flandrensibus colonis incolitur, quod tum frequentia negotiatorum, tum affluentia omnium, quæ prima mortales ducunt famosi[illegible]imum habetur. Hic equidem a Marchione ejusdem Provinciæ* BALDUINO *magni & invictissimi Principis filio, ejusque conjuge* ATHALA, *quæ interpretatur nobilissima, Francorum Regis* RODBERTI *& Reginæ* CONSTANTIAE *filia honorificè, uti se dignum erat, recipitur. A quibus etiam in prædicto oppido domus regali sumptui apta eidem Reginæ tribuitur: ceterum obsonium benignè offertur. Quæ partim illa tam gratiarum actione suscipit, partimque sese non indigere quodammodo ostendit.*

* quibus.

IN *tanta igitur posita securitate, legatos suo filio mittit* EDUARDO *postulatum, ne versus se pigritaretur venire. Quibus ille obaudiens equum conscendit, & ad matrem usque pervenit. Sed ub[illegible] eis copia data est mutuo loquendi, filius se matris fortunas edocet miserari; Sed nullo modo posse auxiliari, cum Anglici optimates nullum ei fecerint jusjurandum. quæ res indicabat à fratre au[illegible]um expetendum. His ita gestis,* EDUARDUS *Nermanniam revehitur, & mens Regi[illegible]e quod [illegible]i foret agendum, etiam nunc cunctatur. Post cujus reditum, nuncios* HARDECNU[illegible]ONI *filio suo legat, qui tunc temporis regimen Danorum obtinebat, per quos sui doloris novi[illegible]n aperit, & ut ad se venire quantocius maturet, petit: Cujus aures ut tanti sceleris horror in[illegible] omnium mens ej[illegible] intolerabili obtusa dolore in consulendo sat[illegible]cit. Ardebat en[illegible] ani[illegible], [illegible]ratris in[illegible] ultum ire, imò etiam matr[illegible]s legationi parer[illegible]. Hinc utri[illegible]ue re[illegible] prævidens, quam maximas [illegible] navium m[illegible]tumque parat, quorum ampliorem numerum quo[illegible]m maris in [illegible] collocat. qui si inter eundum sibi copia pugnandi, seu etiam necessitas repugnandi ac de[illegible] pr[illegible]dio ad [illegible], Ce[illegible]um non amplius decem navibus se comitantibus ad matrem profi[illegible] [illegible] quæ non minima [illegible] anxi[illegible]tate fatigabatur. Dum igitur prospero cursui intenti non [illegible] certatim spumas [illegible]alis ære rubebant, verumetiam suppara velorum secundis flatibus attollebant,*

CNUTO Rex. A. C.

ut maris facies non unquam certa, sed semper mobilitate flatuum dubita[illegible] habetur, & insi[illegible], repentè fœda tempestas ventorum nubiumque a tergo glomeratur, & ponti superficies jam supervenientibus austris turbatur. Itaque quod in tam atroci negotio solet fieri, anchoræ de proris jactæ arenis affiguntur fundi. Quæ res tametsi tum illis fuerit importuna tamen non absque Dei nutu cuncta disponentis esse creditur acta, ut postmodum rei probavit eventus, membris omnium [illegible] dæ quieti somni cedentibus. Nam postera nocte, eodem HARDECNUTONE in stratu qui[illegible]ente, divinitus quædam ostenditur visio, quæ eum confortans & consolans, forte jubet esse animo. Hortatur præterea, ne ab incœpto desisteret, quia paucarum dierum intervallo injustus regni invasor, HARALDUS scilicet, occideret; & regnum patrijs viribus domitum fi[illegible] justo heredi justissima successione incolume redderet. Evigilans igitur somniator talibus indicijs certior fit, & Deo omnipotenti tantâ consolationis causâ gratias reddidit: simulque futura nullatenus dub[i]tat, quæ sibi memorata visio prædixerat. Denique maris ira pacata, omnique tempestate sedata prosperis flatibus sinus pandit velorum: sicque secundo usus cursu, ad Brugensem sese applicuit portum. Hic anchoris rudibusque navibus, & nautis qui eas servarent expeditis, recta se via cum delectis ad hospitium dirigit matris. Qualis ergo mœror, qualisque lætitia in ejus adventu fuerit exorta, nulla tibi unquam explicabit pagina. Dolor haud modicus habebatur, dum in vultu ejus faciem perempti fratris mater quadam imaginatione contemplaretur: Item gaudio magno gaudebat, dum superst[i]tem salvum adesse sibi videbat. Unde viscera divinæ misericordiæ se sciebat respicere, cum nondum tali frustraretur solamine. Nec longo post filio cum matre morante, & memoratæ visionis promissa expectante, nuncij læta ferentes nuncia adventant, qui videlicet HARALDUM mortuum nunciant: qui etiam referunt Anglicos ei Principes nolle adversari, sed multimodis jubilationibus sibi conlætari. Undè regnum hereditario jure sibi debitum non dedignetur repetere, & suæ dignitati, eorumque saluti juxta in medium consulere.

HIS Hardecnuto materque animati repetere statuunt oras aviti regni. Cujus rei fama ut populares impulit aures, mox cuncta dolore & luctu compleri cerneres. Dolebant enim divites ejus [re]cessione, cujus semper amabili fruebantur collocutione. Dolebant pauperes ejus recessione, cujus diutinis largitionibus ab egestatis defensabantur onere. Dolebant viduæ cum orphanis, quos illa extractos sacro fonte baptismatis non modicis ditaverat. Quibus igitur hanc laudibus efferam ne[sci]o, quæ ibidem numquam abfuit renascentibus in Christo. Hic ejus fides patet laudanda, hîc bonitas omnimodis celebranda. Quod si pro singulis ejus benefactis parem disserere, prius me tempus quàm rem credo deserere. Unde ad seriem nostræ locutionis propero redire.

DUM Reginæ filijque ejus reditus apparatur, omne litus planctu gemituque confunditur, omnes dextræ cœlo attollebantur infensæ. Flebant igitur à se discedere illam, quam toto exilij tempore ut civem vidère suam. Nulli divitum gravis hospita, nulli pauperum in quolibet onerosa. Omnes igitur natale solum mutare putares, cunctas secum exteras petere velle diceres regiones. Sic toto plangebatur litore, sic ab omni plorabatur populo astante. Licet ei quodammodo congauderent pristinum gradum repetere dignitatis, non tamen eam matronis siccis dimittere poterant oculis. Tandem vincit amor patriæ, & omnibus viritim osculatis, & flebili eis dicto vale, cum [fil]io su[i]sque altum petit mare, non absque magna lachrymarum utrimque fusa ubertate. Igitur Principes Anglici parum prævenisse fidentes legatione, antequam ab illis transfretaretur obvij sunt facti, optimum factu rati, ut & Regi Reginæque satisfacerent, & se devotos eorum dominationi subderent. His Hardecnuto cum matre certus factus, & transmarini littoris tandem portum nactus, à cunctis incolis ejusdem terræ gloriosissimè recipitur; sicque divini muneris gratiâ regnum [u]t debitum redditur. His ita peractis, & omnibus suis in pacis tranquillitate compositis fraterno correptus amore, nuncios mittit ad EDUARDUM rogans, ut veniens secum obtineret regnum. Qui fratris jussioni obediens, Anglicas partes advehitur, & mater amboque * filij regni paratis commodis nulla lite intercedente utuntur. Hic fides habetur regni socijs, hic inviolabile [illegible] fœdus materni fraternique amoris: Hæc illis omnia præstitit, qui unanimes in domo habitare facit, JESUS CHRISTUS, Dominus omnium: cui in Trinitate manenti immarcessibile floret imperium, Amen.

* His haud dissona sunt, quæ à Saxone inferius relata asculimus.

CANUTUS

CANUTUS REX LXV, cognomento DURUS.

CANUTUS DURUS Rex. A. C.

MORTUO Canuto Magno, filius ejus Harde-Canutus, qui jam aliquandiu vivo patre Daniæ præfuerat, summo Ordinum omnium consensu in regnum succedit. Sceptro potitus, sepositâ paulisper Angliæ curâ, ante omnia Norvagiam, cui, ut dictum, filius Olai Magnus è Moschoviâ redux imminebat, Daniæ adjungere omniaque nexu firmiore disponere constituit. Nec enim levius Norvagorum defectione, quàm paterni fati rumore perculsus, nihil non agendum existimavit, quo in fide suos retineret. Sed id majoris molimi is cum re ipsâ experiretur, inijt cum Magno pactum, ut uter eorum superesset, regnum utrumque solus possideret. Adeò enim, quod Saxo addit, Daniam Norvagiamq; unius esse regiminis affectabat, ut alteram alteri subjici, quam utramq; separatim regnum gerere præoptaret, patriæque exteros imperitare, quàm patriam sine exteris imperium gerere mallet. MXXXVII.

Interea apud Anglos regni primores concilium de rege creando coegerant, in quo Haraldum, quem pater ad bellum Normannicum proficiscens insulæ præfecerat, plurium suffragijs, morante in Daniâ diutius Canuto, regem pronunciant. Alij tradunt, itâ inter utrumque divisum regnum, ut Thamesis fluvius fratribus regni fines herciscseretur: Borealis ab eo fluvio pars Haraldo, australis Hardecanuto cederet: sed in Daniam proficiscente Canuto, totius Angliæ regem proclamatum Haraldum. Emmæ superius Encomiastes, cui, ut temporum horum æquali, potissimum fides debetur, solum Haraldum, præteritis Emmæ liberis, electum quidem à plebe memorat, sed cui Elnothus archiepiscopus, viventibus Emmæ liberis, utpote sibi à Magno Canuto præcipue commendatis regni diadema conferre, aut alium quempiam, præter ipsos, in regem inungere haud quaquam voluerit. Verum Haraldus in regnum, non verò mores patris succedens, statim ut regium titulum populi solius suffragio adeptus est, imperium exercere violentius instituit. Inter primos Emmam novercam proscripsit, & civium alios aut despexit aut vi aut fraudibus oppressit. Alphredum Emmæ reginæ filium quàm dolosè ad se evocatum circumvenerit, ac tandem adjuvante Godvino, miserrime emori adegerit, superius pro parte ex Emmæ Elogio potuit intelligi. Emma autem regina, regno exacta, in Flandris apud Comitem Balduinum receptum invenit.

Sed ipse exinde Haraldus, post annum quàm regnare cœperat circiter tertium è vitâ demigrans, anno scilicet saluti humanæ millesimo quadragesimo, ipsâ imperij brevitate famæ suæ consuluit. MXL. Ejus itâ solum Saxo mentionem injicit, quasi is vivente adhuc & peregre in expeditione Normannicâ agente Canuto Magno, apud Anglos fato suo functus sit: Cum Angliæ ultra biennium post Canuti Magni excessum præfuerit, quod ex Emmæ superius posito Encomiastâ diserte fuit intelligere, & alij quoque tradunt, & ipsi jam modò meminimus. Canutus verò Durus paulo ante ejusdem obitum, instructâ cum classe Brugas in Flandriam ad Emmam matrem profectus, ibi de rebus Haraldi ac morte tandem ejusdem certior redditur. Atque inde ex Angliâ missi confestim ad eum legati, qui ipsi ut hæredi legitimo, regnum delatum significant. Itaque habito suorum delectu classeque paratâ Angliam petit: ac mox Londinum ingressus animisque lubentibus exceptus omnium votis Rex declaratur. Factus Rex initium regnandi a vindictâ fecit. Memor enim injuriæ, sibi pariter ac Emmæ matri illatæ, Haraldi cadaver, quod apud Vestmonasterienses paucis ante diebus sepulturæ mandatum fuerat, exhumari ac capite truncato in Thamesin jubet projici. Inde Emmam, quæ adhuc apud Flandros agebat, in regnum revocat: Ejusque quamprimum in Angliam redijt, consilio perplurimum est usus; sicuti & Godvini Cantij Comitis. Hic Godvinus cum se, regnante Haraldo, severius nonnulla in liberos præsertim Ethelredi (quorum Alphredum excœcatum ac carceri mancipatum mori adegerat) perpetrasse non ignoraret, donis sibi demereri Canutum ejusque favorem aucupari studuit. Inter alia, quibus regem in Angliam adventantem muneratus est, Vigorniensi præsertim recensetur singulari ingenio magnisque impendijs fabrefacta triremis, cujus erat prora inaurata, vehens præter armamenta ceterumq; navalem apparatum milites præsidiarios octuaginta: quorum quisq; lorica triplici indutus aureas armillas brachijs ostentabat, uncias sedecim pendentes; cassides, quas quisq; habebat, sparsim quoque erant auro argentoque variegatæ, sicuti & capuli gladiorum, qui lumbis adhærebant.

HENRICUS III. IMP.

CANUTUS DURUS Rex.
A. C. MXLI.

Pendebantque de humeris finiftris Danicæ fecures, auro fimiliter argentoque redimitæ undique: Quique finiftra geftabantur clypei, clavos præferebat atque umbones eundem in modum pretiofè exornatos. in dextris lanceæ erant, quas Angli *Ategar* dicebant.

Anno poft hæc millefimo quadragefimo primo, imperato in ufum claffiariorum ingenti vectigali, eoque paulo inclementius exacto, haud parum fibi Canutus odij conciliavit. Venitque eodem anno è Normannia Eduardus falutatum regem fratrem ac matrem Emmam, paucifque diebus moratus, unde venerat, mature redijt. Sunt qui volunt jussu regis cum Eduardo atque ijs, quos fecum adduxerat, fuiffe inhumanius actum, & ipfum Eduardum ægre evafiffe. Sed tradunt plures peramanter à Canuto acceptum fratrem. quod & vero propius habendum; præfertim cum Emmam non modò præfentem, fed & confiliorum fuorum, ut diximus, participem Canutus haberet: ut taceam indolem ipfius omnium confeffione mitem & ad benignitatis officia fuiffe propenfiffimam. Vitæ ejus finis talis memoratur. Invitatus à viro principe Ofgodo, qui filiam fuam Comiti Danico, *Tovom Pruden* dicto, elocabat, ut nuptiarum intereffet folennibus, agenfque hilarius inter ipfa vina rofafque concidit atque exfpiravit, haud fine veneni fufpicione, biennio poftquam regno potitus fuiffet, ut referunt atque uno fere ore etiam fuperioribus à nobis relatis confona teftantur Annales Anglici. Scriptores tamen domeftici, & Saxo præcipue Grammaticus, cui fides nequaquam eft abroganda, temporum horum hiftoriam longe aliter digerunt. Tradit enim Saxo Haraldum, vivente adhuc Magno Canuto, vità functum eique in Angliæ præfecturam fuffectum Suenonem Eftritium: adeò ut Haraldum nunquam regnaffe, fed Canutum continuo poft obitum patris in regnum fucceffiffe velit. Eundemque è Danià in Angliam profectum, cum operà atque induftrià Suenonis præfecti omnia tuta offendiffet, impertiffe imperium Eduardo fratri ex Ethelredo & Emmà progenito; idque non tam quia fraternum in illo affectum magnopere percoleret, fed ut, regni parte concefsà, totum appetere prohiberet: Atque inde biennio poft, defuncto Canuto, Suenonem, relictis in Anglià præfidijs, redijffe in Daniam repetitum avitum regnum, quod jam Magnus Olai filius, Norvagiæ Rex, fœderis cum Canuto percuffi jure fibi vindicarat. Quamvis Adamus Bremenfis innuere videatur, ftatim à Canuti in Angliam trajectione occupatam à Magno Daniam eique extrudendo cum claffe fubmiffum à Canuto Suenonem, fed à Magno fuperatum in Angliam remeaffe; ac tum demum defunctum comperiffe Canutum: atque ità cum Eduardo nec non Godvino affinitate fibi junctis, inità de infulæ parte retinenda portione, in Daniam denuo ad Magnum oppugnandum effe regreffum. Ità fere illi. Addunt autem annales Saxonici, Suenonem dum identidem cum claffe ac milite inftructo in Angliam navigat, five fponte five tempeftate coactum in Albis oftia deflexiffe, ibique in terram expofitos claffiario forte fortuna, & more militum, Hadeleriam, quæ oftio eft proxima, depopulatos: Idque animadvertentes, qui tum forte ex fatellitio epifcopi Bremenfis ibidem aderant, homines militares, raptim collectà colonorum manu, & pro tempore armatâ, in prædam facientes duxiffe; communi fàque tumultuariâ pugnâ, ac cæfis aliquot, ipfum Suenonem captivum cepiffe: Sicque lætos & quafi triumphantes Bremam, ubi tunc archiepifcopus Bezelinus, cognomento Alebrandus, erat, vinctum perduxiffe; Epifcopum autem, ubi coram fe confiftentem afpexiffet, commiferatum fortunam regiam laxari vinculis & benigne haberi eum juffiffe: fimulque humaniffimis ipfum verbis affatum honore & donis infignibus affectum paulo poft dimififfe: Eoque facto toti illi Saxonum maritimæ oræ haud male confuluiffe Bezelinum; Quod Sueno regnum poftmodum adeptus, beneficij illius nequaquam immemor, pacem non tantum cum ipfo, fed & ceteris Germaniæ principibus prolixe coluerit. His non abs re erit addere, quæ habet in hiftorià fuâ, ut vocat, gentis Danorum Rex Ericus. Nam ad hæc tempora ubi devenit, ità de rege Canuto Duro Haraldoque ejus fra-
,, tre & Snenone loquitur. Harald verò quatuor tantum annis regnavit in Anglia & mor-
,, tuus eft. Cujus regnum Hardeknud rex fufcepit. Suen vero quinque annis in Norvagia
,, regnans obijt. Cujus regnum accepit Magnus filius fancti Olai. Quod audiens Harde-
,, knud, cum Anglis & Danis Norvegiam intravit, fed per amicos reconciliati funt, Magnus
,, & Hardeknud tali pacto, quod qui diutius viveret fuperftes regnum defuncti acciperet.
,, Ifte Hardeknud regnavit fuper Daniam, Sueciam, Slaviam & Angliam. Qui præter quo-
,, tidianam familiam fuam VI millia armatorum continuè tenuit. Qui cum LX longis navi-
,, bus ad domandum regna æftate difcurrebant, hyeme verò in caftris manebant, quibus
,, quafi religiofis leges & ftatuta præfcribebat honeftatis. Unde tempore fuo fuper omnes reges

reges mundi terribilis & laudabilis exstitit. Transivit etiam cum imperatore in Italiam ,, CANUTI
ad domandum nationes exteras. Obijt autem in Angliâ, Huic successit Suen Estreth, ,, DURUS
scilicet filius sororis Gameleknud. Quibus ex verbis cum lux superioribus non tantum, ,, Rex.
sed & sequentibus accedat, monendum modò, posteriora illa de legibus & statutis militi A. 6.
latis, deque laude, quâ temporum suorum reges omnes supergressus Canutus formidabilis
ubivis exstiterit, ac demum quod cum Imperatore in Italiam transierit, ea non Canuto
Duro, sed parenti ejus Canuto Magno convenire singula, ex memoratis superius, facile
intelligi: adeò ut huc perperam irrepsisse, & loco non suo posita esse, dubium non sit.

Eodem hoc tempore denuo irruptio ac nomen auditum piratarum, quos supra ad annum CMLXXXVIII à pixidibus, Danice *Escke* dictis, *Æscomannos* diximus appellatos. Hi magno ausu ac multis cum copijs Visurgis alveum ingressi omnia circumquaq; igne ac ferro divexarunt. Sed tandem ad naves opimis onusti spolijs cum reditum pararent circa Avonem remora ipsis injecta. Indigenæ enim ac nobiles ejus loci alijque vicini, convocato præpropere milite, maximam eorum partem aut trucidarunt aut turpem in fugam compulerunt. Horum quoque Crantzius mentionem injecit, sed minus accurate, dum hos & priores illos temporibus non distinctis, unos eosdemque facit.

Porro Canuto juxta parentem suum Magnum Canutum in Ecclesia Vintoniensi regium in morem funerato, Rex Anglis electus est ac renunciatus Eduardus, opera ac studio maxime Godvini Comitis: Qui occasioni intentus, & jam ante per scelus sublato ejus fratre Alfredo, hoc potissimum agebat, ut aut sibi aut liberis suis ad regni solium viam hoc pacto muniret. Nam Eduardus cum vir esset mitis ac minime sagacis ingenij, abhorrens à bellis ac cædibus, adeò ut etiam exul dicere soleret, malle se vitam perpetuo privatam agere, quam cæde & strage mortalium ad regnum evehi; ideoque sperabat Godvinus facile se eum, qui rerum gerendarum esset nescius, aut compositurum suum ad nutum, aut datâ aliquando occasione subversurum. Itaque postquam se apud Eduardum de nece fratris purgasset, enixe elaboravit ut Editha filia sua, suscepta ex Thyra non Canuti, ut perperam tradunt scriptores Anglici, sed sorore Ulphonis, qui Canuti Magni, ut memoravimus, germanam duxerat, ei nuptui cederetur. Quod & contigit. Eâq; re fretus, continuo Eduardum adversus Emmam matrem concitavit, allatis causis atque accusationibus partim frivolis partim confictis; Quod nimirum, Canuto, patriæ hosti, nupsisset, quodque filios extorres parum aut nihil promovisset; ac denique quod rumor ferret eam etiam proprijs filijs necem machinatam. Atque ita fœmina innocentissima bonis omnibus, & maxime auro, argento, monilibus aliâq; supellectile pretiosâ, impulsore præsertim Godvino, non modò exuta, sed & intra Vintoniæ septa ut subsisteret nec pedem
eo loco efferret, severè commonita astrictaque. Fatalem habuit annum, qui fuit mille- MXLIII.
simus quadragesimus tertius, Henrici Imperatoris conjux Gunildis Augusta, Canuti Magni, de quo dictum, filia, hujus de quo agimus, Duri soror germana, utpote Emmâ genita. Obijt verò Brugis apud consanguineum suum Balduinum Pium Flandriæ Comitem, ad quem, ut ante relatum, post divortium cum marito, confugerat, XII Cal. Septemb. quo die solenniter hodieque fiunt anniversariæ ejus exequiæ. Sepulturam ostentat ædes divi Donatiani, juxta ostium templi boreale, ubi suâ adhuc tempestate visam refert Meierus, rerum Flandricarum accuratus author, imaginem beatæ Mariæ, monumento ejus superimpositam. addens nec Malmesburiensem, nec Polydorum in rebus Angliæ, neque etiam Cuspinianum aliosque, qui ejus, utpote Cæsaris Henrici conjugis, mentionem faciunt, uspiam meminisse, quò post divortium devenerit, aut ubi postremum defuncta sepulturam acceperit; ut & ante, allatis ejusdem Meieri verbis, injecimus.

Eodem circiter tempore, qui fuit annus Christi millesimus quadragesimus quartus, il- MXLIV.
lustris matrona alia, Gunilda etiam nomine, regis Virthgorni ex sorore Canuti filia, modo id recte annotatum à chronologis, Comitum Haquini atque inde Haroldi relicta vidua, cum filio utroque Hemmingo & Turchillo relegata ex Anglia in Flandriam concessit. Cumque aliquandiu Brugis fuisset commorata tandem in Daniam profecta est. Apud Cimbros (hodie Iutenses dicimus) ecclesiæ Ripensis episcopus Othinkarus, quem juniorem appellant, mortem obijt. Hujus in plerasque ejusdem diœceseos ecclesias singulare studium ac munificentia plurimum celebratur. Ei successit filius Christianus nomine. In locum verò Regneri Fionensis episcopi, de quo ante memoratum, surrogatus ab Adelberto, archiepiscopo Hamburgensi, Edbertus: quem volunt à prædonibus ad Christi fidem conversum inhabitasse primitus insulam Faræ, nunc Hillegerlandam nuncupatam,

MAGNUS Rex. A. C. MXLV.

atque ibi cœnobium condidisse. In vitâ S. Wilhadi eadem hæc insula Foetislandia dicta, ac sita memoratur inter Daniam ac Frisiam. Edbertus postquam esset, ut dictum, Hamburgi inauguratus, unà cum Wilhelmo Sialandiæ episcopo in Daniam redijt.

Qui deinde secutus est, anno millesimo quadragesimo quinto, instructissimam classem consistere Sandvici ac locis illis præsidere adversus Magnum Norvagiæ Regem, hostiliter in Angliam adventare parantem curavit Eduardus. Sed hæc Magni Anglicana expeditio inhibita bello, quod illi confestim Danorum rex Sueno facessijt.

MAGNUS REX LXV, cognomento BONUS.

POSTQUAM increbuisset Canutum vitâ functum, statim Olai filius Norvagiæ rex Magnus Daniam ex pactione cum Canuto initâ, ac procerum regni consensu firmatâ, sibi ut jure debitam, accepit. Sed Sueno ex sorore, ut indicavimus, Canuti Magni genitus, solus se Magni conatibus objecir, fretus non tam amicorum præsidijs quam suâ virtute & natalibus, quibus id, qnod poscebat, omni ratione deberi existimabat. Itaque de Angliâ securus, quam sibi fidam atque integram mansuram Eduardi ac Godvini promissis, tum & proprijs, quas ibi passim collocarat, militaribus copijs confisus, ad Daniam à Magno repetendam omnes omnino cogitationes ac vires contulit. Sed Haraldus Godvini filius, cujus arbitrio se totum Eduardus permiserat, Suenonis discessu lætatus aliud consilium inijt. Nam Danicum præsidium, quod in Angliâ Sueno certis locis disposuerat, magnificis convivij apparatibus per obsequij simulationem exceptum ubi mero ac somno sopitum noctu intellexisset, immissis per insidias percussoribus, trucidari universum curavit. Eaque nox exiguo temporis momento vetustam Danorum dominationem ac longo multoque majorum sudore ac sanguine partum imperium ità pessundedit, ut vix unquam Danos exinde fortuna respexerit. Haraldus verò sese deinceps potentiâ undiquaque muniens, ac rerum administrationem gerens, inane majestatis nomen Eduardo relinquebat. Nec ijs contentus, tandem etiam eò cupiditati fræna laxavit, ut rege vix vitâ functo, aut, ut Saxoni placet, per scelus necato, ipsam quoque regis nuncupationem atque insignia in sese transtulerit. Sed hæc postea fuère. Sueno interea belli fortunam cum Magno experiri volens, sed videns vires sibi ac copias perquam esse tenues, nequaquam è re judicavit exiguâ cum manu adversus multitudinem confligere. Itaque misit in Angliam ad Eduardum legatos, ut classe & exercitu ad se transmisso, suppetias ferret. Sed Godvinus aut ejus filius Haraldus super eo rogati sententiam, cum naves tantum quinquaginta parari posse, atque eas sufficere dicerent; alijque ex consiliatijs etiam pauciores mittendas decernerent, variantibus suffragijs, nihil auxilij submissum est. Igitur Magno plenis adversus Suenonem copijs adventante, Sueno primum maritimâ cum eo pugnâ congressus, atque inde terrestri militiâ rem agens, sed victus utraque in Fioniam concessit. Ibique cum omni se auxilio destitutum, nec quidquam superesse in popularibus spei animadverteret, in Sueciam abijt; sperans vel ibi amicorum ope vires reparaturum, ut narrant fere scriptores Anglici, à quibus nec Saxo magnopere dissentit. At vetus Norvagiæ Chronicion, ab illustri olim Vitveldio vernacule editum, refert post obitum Canuti, Magnum continuo ad Daniæ proceres legatos misisse, quibus indicabat se primâ occasione in Daniâ adfuturum juxta fœdus, quod inter se & Canutum erat percussum, ut uter alteri superesset, utrumqne regnum, Norvagiam nimirum & Daniam, solus possideret: Magnumque deinde, postquam numeroso cum exercitu advenisset, omnium suffragijs Viburgi in plenis comitijs Daniæ regem renunciatum, atque ibi, aut in proximâ Norvagiâ, æstate totâ commoratum: Ac mox Suenonem prope Bahusiam, ubi tum regia classis stativa agebat, Magnum coram convenisse; esseque inter ntrumque ejusmodi pactum initum, ut Sueno, datâ Magno fide, veluti satrapa aut præses, absente Magno, Daniam administrandam acciperet: atque ità concessisse in Norvegiam penitiorem Magnum: Suenonem verò, dum in Norvegia est Magnus, procerum ac subditorum sibi in Daniâ benevolentiam conciliasse, ac tandem regis titulum usurpare cœpisse, idq; assensu multorum sed non omnium: Ideòque cum classe & exercitu ad Iulini obsidionem in Daniam properante Magno, profugisse in Suetiam Suenonem, atque ibi delituisse, donec militem Magnus dimisisset; Sed mox cum Vandali Slavique repente se in Iutiam effudissent,

denuo

[illegible] à Magno & proceribus [illegible]te coll[illegible]cto, & accedente Brunsvicensium d[illegible] O[illegible]o-[illegible],ut alijs placet, Ortulpho [illegible] sorotem Magni filiam Olai conjugem habebat, pro- [illegible] à Magno Vandalos ac tantâ strage concidisse ut vix quispiam evaserit, ac tum con[illegible] è Suetia movisse cum copijs [illegible] Suenonem, sed [illegible] à Magno fusum ac fugatum Sueciam repetivisse. Hæc Chr[illegible]on jam i[illegible]di[illegible]tum, adde[illegible] circa idem fere tempus reversum Byzantio Haraldum (quem, cæso fratre Olao, ad imperatorem Orientis concessisse supra monnimus) Eumque, in Sueciam ubi advenisset, copias cum Suenone ad- v[illegible]rsus Magnum junxisse; & Magnum re intellectâ, exercitum vicissim p[illegible]sse, sed regni p[illegible]cerum intercessione itâ bellum compositum, ut Haraldus alterâ Norvegiæ parte contentus agens, mobilia ac rem familiarem omniaq; stipendijs externis parta unâ cum Magno divideret; eoque facto quietè ab utroque administratam Norvegiam: Suenonem verò, dum apud Norvagos Magnus agit, omnes Danici regni reditus, qui eo anno erant persolvendi, sibi vindicasse, sed Magnum ex tempore cum Haraldo in Daniam profectum denuò propulsasse Suenonem ac regnum universum recuperasse; nec multo post morbo correptum, cum diem fatalem imminere sentiret, Suenoni Estritio Daniæ regnum sua sponte detulisse, servatâ ac relictâ Haraldo patruo Norvegiâ. Itâ Norve[illegible], quos diximus, Annales. Adamus verò Bremensis seorsum hîc abiens ait Suenonem auxilio Suecorum regis Iacobi ac Tuphi ducis suffultum, e Dania propulisse Magnum: atque ipsum deinde Magnum, cum denuo bellum instauraturus mare transfretaret, in navi exspirasse. [illegible] Saxo de morte Magni plane diversa adfert, eum nimirum, dum profugum Suenonem in S[illegible] persequitur, juxta Alextatiam, itâ [illegible]stadiam nominasse videtur, concidente ex [illegible]c[illegible]rsu leporis equo, in stipitem præacutum collapsum animam efflasse: Corpus verò ad Norvagos relatum, Nidrosiæ in area regiorum monumentorum magnificè tumulatum [illegible] adjiciens, hoc pacto Suenoni angustissimis rebus implicito omnique mortalium ope destituto præsidium superne affulsisse; regnumque, quo illum fortunæ iniquitas spoliaverat, ejusdem beneficium reddidisse. in illo autem Magni adversus Slavos conflictu cladem hominum maximam factam, ex Chronico eodem Norvagiæ, quamvis numerum non exprimat, satis est colligere, cum eos in morem ovium concidisse referat. Alij quadra[illegible]ta millia cæsa memorant. Saxo, qui paucis attingit, refert Magno eâ nocte, quam prælij dies est insecutus, in somno imaginem cujusdam visam, qui eum hoste superiorem futurum inque aquilæ nece victoriæ fidem auspiciumque habiturum memoraret; atque expergefactum visionis ordinem die posterâ magnâ cum omnium admiratione evulgasse, ac mox, progresso exercitu, aquilam, quæ in quiete fuerat demonstrata, cominus conside- re animadvertisse, jaculoque à Magno petitam in terram concidisse, ac omen victoriæ indubitatum hoc pacto ipsi reliquisse. Tradit præterea Adamus Bremensis Magni sororis mari[illegible] Ordulphum, Saxoniæ Ducis filium, supra Brunsvicensem Ducem diximus, sta[illegible] factas nuptias, in gratiam Magni affinis sui, Haraldum, virum inter Danos principem, Româ redeuntem circa Albim obtruncasse: Causamque facinoris haud aliam habuisse, quàm quod is è regiâ Danorum prosapiâ sceptro propior, quàm Magnus, videretur. Hic an patruus Canuti Duri, an quis alius fuerit, à chronologis non est proditum. Inter[illegible] Emmæ reginæ Encomi[illegible]stes Canuti Magni fratrem Haraldum natu minorem a- g[illegible], qui Daniam, cum esset cum patre Suenone in Angliâ Canutus, imperio suo moderatus sit. Meminit quoque ejusdem Ditmarus, nec non & Regis Erici chronicon, ut est superius à nobis memoratum.

MAGNUS Rex.

Obitus Magni refe[illegible]ur fere ad annum millesimũ quadragesimum octavum, cum Daniæ præfuisset annos circiter octo. Dum autem [illegible]troque potitur regno, adeò ille ob pacis ac justitiæ studia gratus omnibus amatusque celebratur, ut *Boni* cognomen apud populares non tantum Norvegos, sed Danos quoque meruerit. Res etiam pietatis quàm ei curæ fuerint, indicant ecclesiastici conventus, & præsertim ille Slesvici indictus, ad quem non modo ar[illegible]episcopus Bremensis Bezelinus, sed & dux Saxoniæ Bernardus cum aliquot territorij sui episcopis præsens accessit. Interque eos, præter ceteros, nominatur *Tiadmarus Hildenensis episcopus*, vir natione Danus, & qui ad illud fastigium ob morum ac doctrinæ famam, [illegible]nitente imperatrice Gunildâ, Canuti Magni filiâ, evectus fuerat. Slavorum autem Vandalorumque in Cimbricam chersonesum, qua Iutia Australis est, irruptio, de quâ diximus, stragesque eorundem, facta prope Slesvicum in planitie Hedebuensi, hodie **Die Croppen heide** dictâ, cæsis in tugressu ab eodem Magno multis ut dictum, eorum m[illegible], Ubi & [illegible]ulgi tum natum diverbium, **Du bist kroppe noch nicht voorby**, id est, Crop-

MXLVIII.

MAGNUS Rex. 4. 6

Croppenhedam nondum prætergressus es, hodieque ibi usurpari solitum, si quando jactabundum, & ante superatum periculum nimis audacem reprimere ac sufflaminare volunt. E[illegible] habent quidem ità recentiores, quos secutus sum authores, qui ditionem Slesvicensem topographicam ediderunt; at Chronicon Norvagiæ vernaculum, cujus & supra meminimus, hanc stragem factam memorat circa amnem Schotburgensem, qui Iutiam Australem à Boreali disterminat, idque in campo Lyskouæ, vulgo **Lyskows hede** nuncupato, quemadmodum quoque in chorographica regni descriptione ad eum locum, seu amnem jam ante notasse memini.

Nunc priusquam ad *Suenonem Estbritium*, de quo proxime dicendum, oratio se vertat, subjiciemus ad uberiorem cum antecedentum, tum eorum, quæ porrò sequentur lucem, Daniæ regum continuam seriem, ab anno DXVIII, quo *Gotilaci regis Danorum* mentionem Gregorius Turonensis injicit, adusque SUENONEM *Estbritium*, sumpto initio ab *Haraldo Gormoneque* avo patreque regis GOTRICI. Qui nobis singuli sub finem libri primi, & quarti principium superius memorati.

STEMMA REGUM DANIÆ

à GOTRICO, qui adversus *Carolum Magnum* belligeravit adusque SUENONEM *Estbritium*.

GOTILACUS, *Danorum Rex Gregorio Turonensi. Vide supra libro 4. pag. 87.*

HARALDUS *Rex, de quo pag. 3[illegible].*

GORMO, *vide supra pag. 38.*

GEVA *nupta Videchindo Magno.*

SIGEFRIDUS *Daniæ Rex, Videchindi Magni affinis. Ejus non meminit Saxo. Vide supra pag. 89. & seq.*

GOTRICUS *qui & Godefredus Daniæ Rex, bellum gerit cum Carolo M. vide ad 804. superius.*

Reinoldus *aliàs* Reginbaldus *cæsus in expeditione patrui* Godefredi *adversus Obotritos. Vide supra & Stadensẽ Abb. ad an. 808.*

HEMMINGUS *Daniæ Rex.*

OLAUS *Daniæ rex.*

ANNULO *Stadensi ad ann. 817. Vide supra Saxoni est* RINGO.

N. *filia* ἀνώνυμος *nupta* SIVARDO *Norvago.*

HARALDUS *Klack ab Imperatore Ludovico ad Christi fidem traductus.*

ERICUS *à Ludo[illegible] Imp. Fri[illegible] p[illegible]ctus. Postmodum Daniæ rex.*

SIGEFRIDUS, *[illegible]xoni* SIGVAR[illegible] *Hic cum* An[illegible]lone *[illegible] re[illegible] confl[illegible] unà cum* A[illegible] *per[illegible]t. Uterq; & [illegible]* Annulo, *Regis titulo [illegible]gnantur.*

Guthormus *Adamo Bremensi & Alberto Stadensi* Gudure.

Filia, nupta ERI[illegible]O *Puero, genuit* CANUTUM parvum *regem Daniæ. Vide * pag. sequenti.*

REGINFRIDUS *Abberto Stadensi; Saxoni [e]st* RECNERUS *Lodbroch. Cum patrueli suo* HARALDO *de regno contendit, sicut & filij ejus, quos plures habuit ex pluribus matrimonijs,*

Ex

1. Lathgertâ.

FRIDLEVUM *Saxoni, qui Adamo Bremensi & alijs est* GODAFREDUS, *cæsus in insula Batavorum. Vide supra pag. 101. 112. 113. Quâ etiã pag. 113. vers. 1. legendum* Aitq; *pro* Atq;.

2. Thorâ *Herothi Sueci filia.*

3. Suanlogâ.

4. *Esbern[a] Sueci filia.*

A

Rath-

A

Rathbartum *Dux Saxoni, qui Scotiæ australibus insulis præfectus.*

Varthum.

Ivarum, *qui patri in Anglia successit.*

Agnerum, *qui rex Angliæ post Ivarum.*

Biornū, *qui aliàs Iernside dictus, Sueciæ reg.*

SIGVARDVM, *ab anguino obtutu* Snogoye *Daniæ rex.*

Sigefridū & Haldan* *fratres quorū Abbas Stadensis & Annales Francorum, exq; iis nos ad an. 865. & deinceps meminimus, an ad filios quoq;* Regneri *sint referēdi, cūm id diserte chronologi haud tradant, in medio relinquimus.*

* ERICVS barn *sive* puer *Daniæ rex.* — *Vxor N. filia* Guthormi.

CANVTVS parvus: *item* Laaneknud *Daniæ rex.*

FROTHO

GORMO, *qui Alberto Stadensi ad an. 921. filius* Hardevechi *sive* Haraldi *potius: Nam Saxo inter hunc &* Frothonem *interserit* Gormonem Haraldumque, *ut monitum nobis pag. 129. superius. Hic ex* Thyra *Anglorum regis filia, suscepit,*

Ericus *Angl. Orient. rex supra ad ann. 902.*

HARALDVM *Daniæ regem cognomento* Blaatand. *Cui uxor* — Gyritha, *ut Saxo habet, Helmoldo, Adamo Bremensi & Alberto Stadensi ad ann. 948. est* Gunilda. *Vide suo loco supra.*

Canutum *apud Hibernos cæsum.*

Gunildam *nuptā* Erico Blodoxe *Norvagiæ regi post* Haraldum Hartagerū.

Haraldus Graafeldus, *defuncto* Haquino Adelsteno, *Norvagiæ rex.*

Gunilda *nupta Palingo Comiti Anglico. Vide supra ad an. 1000. & 1003. Itemq; Math. Vestmonasteriensem:*

SVENO *ab* Othōne Magno *Imp.* Suenotho *dictus, ei ex* Gyritha *nati.*

Haquinus *à Sembis interemptus.*

Thyra *nupta primum Burislao Vandalorum principi, atq; inde facto divortio,* Olao Truggonis *Norvagiæ regi. Norvagiæ Chronicon non filiam sed sororem facit Suenonis. Perperā quoq; eam genealogiæ, quæ Saxonis editioni Danicæ inseruntur, Godwino Anglico nuptam referunt, cum de* Thyra, *Vlphonis sorore, id verum sit, quemadmodum etiam hac tabulâ, testante Adamo Bremensi, exhibuimus. Vide versâ paginâ.*

HARALDVS *Daniæ rex, cuius meminit Ditmarus & Erici Chronicon, silente Saxone.*

Emma *soror Richardi, Normanniæ Ducis, Vidua regis Anglorū Ethelredi.* — CANVTVS *Magnus, Daniæ, Angliæ &c. rex.* — Alvina *Norvagica.*

† MARGARETA *aliis* ESTHRITA. *Vide versâ paginâ.*

CANVTVS Durus *Daniæ & Angliæ rex.*

Gunilda *Vspergensi Cunigunda nupta* Henrico III. *Imp. Rom.*

Haraldus *rex Angliæ.*

Sueno *rex Norvagiæ.*

Magnus *fortunâ & vocabulo, ut habet Saxo Grammaticus libro 10.*

Haquinus Iarlus *Norvagiam Canuti Magni nomine administrans, periit naufragio inter Norvagiam & Angliam. Vide Chronicon Norvagiæ & nos in rebus Canuti Magni.*

Richardus *Dux Normanniæ.* — ‡ MARGARETA *alijs* ESTHRITA. — Ulpho *Comes Anglicus. Ejus soror* Thyra *nupta* Godvino, *peperit*,

Maugerius archiepiscopus Rothomagensis.	Gulielmus *non rex Angliæ, ut perperam Reinecctius, sed comes Tullonis & Marquesij.*

Suenonem, *qui Saxoni est* Biorno.	Tostonem, *de quo in rebus Suenonis Esthritij inferius.*	Haraldum *regem Angliæ, de quo infra.*	Gytham, *quæ* & Editha, *nuptam regi Anglorum Eduardo. Perperã alij Iarislao Ruthenο nuptam tradunt.*

Biorno *Dux, Adamo Bremensi cap. 37. lib. 2.*	*Esbernus Dux, Adamo Bremensi lib. 3. cap. 14.*	SUENO Esthritius *Daniæ & Angliæ rex, de quo in sequentibus.*

SUENO ESTHRITIUS REX LXVI.

STATIM ab excessu Magni Sueno, Ulphone & Estrithâ, ut ante memoratum, Canuti Magni sorore genitus, omnium procerum suffragijs Daniæ rex declaratus est. Quàm ille se Magno Norvagiæ regi, qui solo Canuti de regni cessione, ut est ostensum, sacramento nisus ad regnum pervenerat, adversarium perpetuo præbuerit, ex modò memoratis patuit. Et Saxo præterea, reprehensos non semel ab ipso Danici regni proceres adjicit, ut nimis hac parte religiosos; qui obsequi illis, quibus imperitassent, & in unius juramenti imprudentiâ communem deponere libertatem, seque ex fulgenti imperio in humillimam repente conjicere servitutem, quàm temerarium & stoliditati proximum Canuti regis pactum rescindere præoptarent: Laudans interim antiquam majorum severitatem, & nimio tum plus teneram & enervem Christianæ religionis valuisse pietatem, quàm suo ævo ejus jam adultæ vimatque authoritatem. At Sueno alius planè & à proceribus diversi animi, regnoq; potius quam religioni studens, præter stultum sacramenti vinculum, etiam illud Romani Cæsaris mente volutare videbatur: *Si violandum est jus, regnandi causâ violandum est, alijs rebus pietatem colas.* Regni solium tenenti adversarium se continuò objecit Haraldus. Is enim Norvagiâ, ut indicatum, post obitum Magni potitus, collectâ sub æstatem navium sexaginta classe, arma in Daniam transtulit. Ac omnium
MXLIX. primam, annum circiter Christi millesimum quadragesimum nonum, chersonesum Cimbricam ingressus expositoque in terram milite, quacunque iter ageret prædæ ac flammis involvit omnia. Slesvicum, inter cetera, cum esset deprædatus, opidum quoque igne absumpsit. Eoque incenso ac direpto una cum pagis vicinis ipsâque Arhusiâ, quidquid agi aut ferri poterat in naves congestum est. Idque Sueno intelligens, paratâ confestim in adversum classe, hostem quantum potest insequitur. Cumq; se premi Haraldus videret, quo tamen effugeret atque insequentes moraretur, obvia quæque abjici in undas imperat. Eaque ubi servare ac fluctibus eripere suos Sueno animadverteret, inhibuit atque hosti insistere jussit. Vidente ergo Haraldo, Danos nihilominus serio subsequi, cœpit non tantum cupas, asseres, scrinia aliaque supellectili omni vacuata, sed homines etiam, quos captos habebat, in fluctus projicere. Quos cum inter undas jactari cum ceteris opemque flagitantes Sueno videret, consulere afflictis atq; eripi eos aquis mandavit. Sicq; isto tum stratagemate evasit Haraldus. Ubi autem ad suos redijsset, capitales inter eum & Einerum Tambeschelverum exortæ contentiones, adeò ut Einerum in jus vocatum occidi per sicarios, unà cum filio ejus Eudrido, curaverit. Unde tantæ postmodum ijs in locis enatæ lites ac dissidia, ut excedere Nidrosiâ rex cogeretur; dum tandem Arnissonius Findus Nidrosiam profectus, author omnibus esset, ut simultatibus positis, cum rege ac domino suo in gratiam redirent. Cui licet plerique omnes aures præbuissent, Iarlus tamen Hogenus, postquam petitâ in conjugem Magni filiâ, repulsam fuisset passus, in Daniam ad Suenonem concessit. Qui tamen haud multo post, mortuo Ornone Iarlo (quod præfecti ac dignitatis apud Norvagos nomen est) voti factus compos in Norvegiam re-

dijt ac

SUENO ESTHRITIUS Rex.

dijt ac fidem suam Haraldo strenue probavit. Eadem ætate ipse Arnissonius Findus versâ fortunâ exercere cum rege inimicitias cæpit, accusans Haraldum, quasi eo auctore aut conscio, cæsus fuisset frater suus Arnissonius Calphus nominatus. Quapropter Findus è Norvegia profugus in Daniam venit, & à Suenone benigne exceptus Hallandiæ præfecturam accepit, ut eum nimirum Daniæ tractum, Norvagis couterminum, adversus Haraldum tutaretur. Inde ad Suenonem misso feciale significat Haraldus, se sub proximum ver circa Albim, Norvagiæ amnem, adfuturum, atque ibi cum eo de rei summa, & uter utrumque regnum teneret, velle decernere. Itaque paratis omnibus Austrum versus, ac Albim jam dictum supergressus ad Hallandiam ferensque juxta fretum, quod Lavesiortum appellant, cum navium ducentarum classe hostiliter armatâ Haraldus appellit; ibique consistens Suenonem cum navibus trecentis obvium reperit. Fit acris hic pugna. In quâ Findus ab Haraldo captus; sed mox dimissus, & apud Suenonem quoque suspectari cæptus in Sueciam profectus est, ubi extorris delituit. Inde percussum inter Haraldum & Suenonem pacis fœdus in hanc fere sententiam, ut Haraldus Norvegiam, Sueno Daniam retineret, & damna, quæ belli tempore utrimque essent illata, utrique prout ea accepissent, æquâ & communi sorte tolerarent.

Circa idem fere tempus valido cum exercitu adversus Flandriæ Comitem Balduinum perrexit Imperator Henricus tertius. Belli causæ memorantur, quod Cæsarem Lotharingiæ Mosellanicæ maximâ parte Balduinus ejecisset, nec non palatium ejus Neomagi cum agris finitimis protervè incendisset, ac tandem regionem Scaldi Dendræque fluminibus interjacentem eidem ereptam, Flandriæ adjecisset. Cæsari erat associatus multis cum præsulibus alijsque diversarum gentium principibus Leo Romanus pontifex. Aderat & Sueno Danorum Rex ingenti ac regio plane comitatu: Voluut aliqui non tantum ob bellum hoc Flandricum sed idcirco etiam eò evocatum venisse ut imperatori ob certas circa Eidoram aliasque in vicino sitas provincias sacramentum diceret. Exciverat quoque ad eandem expeditionem Augustus Eduardum Angliæ regem. Sed is adusque Sandvici portum admoto exercitu, ibi consedit, si forte mari conatus fuisset effugere Flandrus. Verum motus illi omnes pontificis maximi aliorumque principum virorum auctoritate atque intercessione ità tandem compositi, ut Baldevinus datis obsidibus, cum Cæsare fœdus fecerit.

Surrogatus jam ante fuerat Bezelino archiepiscopo Bremensi, viro optimo ac pientissimo, homo, ut postea patuit, inexplebilis ambitionis, supra quoque jam obiter nominatus, Albertus sive Adelbertus nomine, qui generis nobilitate (erat enim Bavariæ principis germanus, si Crantzio credimus, aut è Misniæ Marchionibus, ut quidam volunt) fastuque nimio ac gloriæ inanis vento inflatus, tum antecessorum prosapiam, fortunam, instituta pro vilibus habens; seque ac sua tanquam multo potiora ostentans, prioribus despectis, ad nova ac magna anhelabat. Hic cum plurimum apud Henricum III Imperatorem & Agnetam imperatricem valeret, mira concipiebat animo de honore, opibus ac potestate ecclesiæ suæ, ac denique ex archiepiscopatu patriarchatus dignitatem per omnem oram Germaniæ maritimam triaque Septentrionis regna somniabat. Itaque primum prædia, agros, vicos sparsim diœcesi suæ innexos à Cæsare impetrat: deinde plura ac majora cupiditate complectitur, deq; ijs identidem imperatorem fatigat. Postremo comitatum quendam sive Frisici sive Oldenburgici districtus ab eodem Henrico dono acceptum ecclesiæ suæ adjiciendum procurat: Idq; quo facilius obtineret imperatorem, quasi ad visendum Lismonam conveniendumque Daniæ regem Suenonem Bremam evocarat: cum id revera tum avaritiæ hujus causâ fecisset, tum ut ducibus inferioris Saxoniæ, quibus erat infensior, calumniam strueret. Misit interea ad reges Aquilonis legatos amicitiam ac fœdus eorum flagitantes, additis ad omnes Daniæ, Norvagiæ ac Sueciæ episcopos literis, quibus serio eos cohortabatur monebatque, ut Christi negotium agentes in viam præsertim veritatis paganos deducere, quantum in ipsis esset, intrepide allaborarent. Sueno eodem tempore, cum omnia ei ex votis fluerent ac titulis trium regnorum Daniæ, Angliæ ac Norvegiæ, quibus universis præfuerat, eveheretur, mandatorum summi ac cœlestis dictatoris oblitus in conjugem duxit consanguineam suam Giutham è Suecis oriundam. Idque ubi resciviset archiepiscopus, missis ad eum legatis, monet ut à se dimittat ductam cognatam; minaturque censuram

SUENO ESTHRITIUS Rex. ac fulmen pontificis nisi dicto audientem se præbeat. Sueno etiamsi ira incensus vix archiepiscopo cessurus videretur, ac multa simul in adversum reponeret ferrumque ac flammas diœcesi ejus illaturum minitans, tandem tamen manus dedit ac Gutham dimisit. Et ipse vicissim archiepiscopus, Suenonis tum minis perterritus, sedem pontificiam Hamburgo Bremam transtulit. Giutham verò ad Suecos exinde regressam, assumptis viduitatis insignibus, cum summâ morum castimoniâ vitam transegisse refert Saxo; adduntque annales Suetici ipsius vocabulo virginum monasterium hodieque ibidem extare ab ipsâ fundatum ejusque honoratum sepulturâ. quamvis aliter narret scholiastes antiquus, qui Bremensium annales brevibus ad oram notis illustravit. Vult enim is ab unâ ex concubinis Suenonis, cui Thoræ nomen, veneno potionatam interijsse. Quod tamen ipsa Adami Bremensis lib. 3. cap. 16. verba minus suadent, qui Giutham à Suenone demissam apud Suecos suis in prædijs soli operantem pietati egisse docet; Atque ibi aliquando, adjuvante, qui postea Sueonum rex fuit, Stenchillo, recepisse ecclesiæ Bremensis legatos à Sueonibus pulsos, ac multis in eosdem, ut Dei operarios ac feciales, collatis benevolentiæ officijs, varia quoque ad ipsum archiepiscopum transmisisse honoraria. Scholiastes autem ille, quem dixi, hoc præterea de Thorâ adjicit, eam Suenoni filium peperisse Magni vocabulo: atque eum cum parens Sueno Romam mitteret, ut ibi consecraretur in regem; in itinere defunctum: nec exinde alios ex Thorâ liberos suscepisse. ut vel inde constare possit prolem eam omnem, quam post se, ut mox referetur, numerosam Sueno reliquit, non ex Thorâ sed alijs concubinis susceptam.

MLI. Apud Anglos hoc anno, qui fuit millesimus quinquagesimus primus, abrogari Eduardus curavit ingens illud tributum, quod, à parente ejus Ethelredo primitus concessum, dependi annuatim Danis solebat, vulgo *Danegildum* Angli vocabant. Obijt deinde

MLII. anno proximo Vinthoniæ, ubi & honorificè sepulta est, regina Emma, Ethelredi & Canuti Magni relicta vidua.

Eodem quoque tempore, Norvagiæ Rex, de quo ante dictum, Haraldus cum jam aliquandiu regno præfuisset, ad sæva atque aspera adigendo subditos exercere in eos imperium cæpit, Unde ob bella assidua aliasque molitiones inhumanas alij eum ut durum & immitem, alij ut fulmen ac fatale Septentrioni malum extimescebant. Tenebat non tantum Norvagiam, sed ad Orcadas usque transmissa potestate Islandiam quoque legibus suis parentem habebat. Præcipue ejus furor in eos desæviebat, qui Christi nomen professi ecclesiæ thesauros sibi tutandos existimabant. Hos enim vexare ac res sacras rapere inque militem distribuere officij sui esse judicabat, adeò ut ne ab illis quidem donarijs, quæ fratris ipsius S. Olai tumulo essent illata, uncas abstinere manus potuerit. Quibus commotus archiepiscopus Bremensis eum per legatos seriò increpabat, quod ea, quæ sacris essent dicata, ad usus prophanos transferret; quodque Norvagiæ episcopos, posthabito se, cui illud Apostolicæ sedis auctoritate competeret, initiari apud Anglos aut Gallias permitteret. Sed Haraldus, his acceptis, respondit, præter Haraldum non agnoscere se præsulem aut alium quempiam, qui jura aut modum Norvagis præscribat. Se Hamburgensi archiepiscopo Hamburgensia, & si qua ipsius forent ditionis, integra atque inviolata relinquere; sibi in suis jus esse. atque ità spretos legatos dimisit. Inde perlatæ ad eum Alexandri pontificis Romani literæ, quibus severè mandabatur, ut & ipse & episcopi ejus vicario Apostolicæ sedis, Hamburgensi archiepiscopo, debitam obsequij exhiberent reverentiam.

Hisque apud Norvagos peractis, summopere allaborabat archiepiscopus ut regi Suenoni, quem sibi ob divortium consobrinæ minus æquum non ignorabat, reconciliaretur. Nec enim dubitabat, impetrato tanti principis favore ac gratiâ, ad cetera, quæ animo agitabat, faciliorem deinceps fore aditum. Itaque profectus Slesvicum omnibus officijs demereri Suenonem curæ habuit. Eumque muneribus atque epulis sumptuosis quotidie excipiens, & quasi magnificentiâ cum rege decertans, tandem in gratiam cum eo redijt. Inde, ut mos est genti, extracto per octiduum convivio, fœdus & amicitia inter utrumque sancita. Ibi tum quoque de rebus alijs, tam divinis quàm humanis, deque pace Christianorum ac conversione paganorum, variè deliberatum. Postremò rebus feliciter gestis, domum regressus pontifex, Cæsari author fuit, ut evocatus in Saxoniam Daniæ rex perpetuum uterque societatis fœdus iniret. Quod & factum esse Bremensium annales non tantum prolixè loquuntur, sed & fœdus illud tum suæ

fuæ dioeceſi, tum reliquis borealibus populis maximo fuiſſe emolumento teſtantur inſuper.

Ad idem hoc circiter tempus referendum Alexandri quoque, de quo dictum, pontificis maximi ad Suenonem datum epiſtolium, cujus meminit in libris ſuis de Donat. Conſtantini Stenchus Engubinus, demonſtratum eo quaſi volens, etiam Daniæ regnum eccleſiæ Romanæ eſſe peculium. Ea literæ in hunc modum ſcriptæ fuerunt: Alexander epiſcopus dilecto ſuo Suenoni Danorum regi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem: Prudentiam tuam monemus, ut cenſum regni tui, quem anteceſſores tui ſanctæ Apoſtolicæ eccleſiæ perſolvere ſoliti ſunt, nobis & ſucceſſoribus noſtris tranſmittere ſtudeas: ita tamen, ut non ſicut oblatio ſuper altare ponatur, ſed tam nobis quam ſucceſſoribus noſtris, ut certius approbetur, præſentialiter offeratur. Iiſdem diebus, anno ſcilicet Chriſti MLVI, Iſlephus memoratur, qui primus apud Iſlandos epiſcopalis dignitatis candidatus Romam perrexit, acceptoq; pontificis mandato ad Bremenſem archiepiſcopum, ab eodem in ferijs Pentecoſtis Iſlandiæ præſul ordinatur. Salutavit in itinere Henricum Imperatorem, ejuſque fratrem Conradum Bavariæ Ducem: In quorum gratiam, donato urſo Gronlandico, ſe inſinuavit. Eſtque in patriam haud multò poſt, ſub annum ſcilicet, qui ſuperiorem eſt inſequutus, milleſimum quinquageſimum ſeptimum, incolumis reverſus. Poſt hæc anno deinde proximo, Slaviæ Dux Godeſchalcus, cujus & ſupra injecta mentio, vir ſtrenuus ac prudens, acceptâ in matrimonium filiâ Suenonis Siritha, in Slavos arma convertit; Eoſque cum proprijs viribus, tum copijs auxiliaribus, quas ei Sueno tradiderat, ſubnixus ità perdomuit, ut, pacem flagitantes, facturos ſe imperata promitterent. Quibus tam proſperè fluentibus, etiam Hamburgenſi eccleſiæ ac toti iſti diſtrictui optata poſt varios nimbos ſerenitas obtigit. Miſſique paſſim ad Slavos pietatis doctores, qui vineæ domini modò excolendæ, modò plantandæ indefeſſis ſuis laboribus nuſpiam deeſſent. Quamvis, ut habent annales Sleſvicenſium, poſt exinde ſexennium Slavi in Cimbricam cherſoneſum, quæ tum Nordalbingiæ nomine erat celebrior, irruentes, Sleſvici opidum expugnarunt, funditusque ſunt depopulati, reducto etiam in locum veræ religionis paganiſmo. Sed illis mox pulſis reſtitutus paulatim eſt Dei cultus templaque reſtaurata.

MLVII. MLVII. MLVIII. MLXIV.

Incidit deinde in annum milleſimum ſexageſimum quintum obitus Edithæ, Anglorum reginæ, Eduardo regi, ut memoravimus, in thori ſociam artibus Godvini traditæ. MLXV. Eam Mathæus Veſtmonaſterienſis ſuo thoro nec removiſſe Eduardum, nec ab ipſo tamen cognitam refert: Idque an odio patris, an verò caſtitatis ſtudio, incertum addens. Sunt qui afferunt regem ſanctiſſimum, de genere proditoris, hæredes, qui ſibi ſuccederent, procreare noluiſſe. Condita eſt à parte boreali mauſolei, quod ſancto eidem Eduardo eſt poſitum in Regum Capellâ Veſtmonaſterij. Inſcriptio ibi ſepulchro ejus hæc addita:

EDITHA REGINA ANGLIAE, FILIA GODWINI COMITIS CANTII, UXOR SANCTI EDUARDI REGIS ET CONFESSORIS; FOEMINA SUMMA PIETATE ET MODESTIA.

Agebatur hinc annus humanæ ſalutis milleſimus ſexageſimus ſextus, cum Eduardo MLXVI. quoque Angliæ rege Edithæ marito, ſine prole defuncto, Haraldus Godvini, ex Thyrâ ſorore Ulphonis Canuti Magni ſororij, filius, regiæ domus Major, & qui, ut ante eſt indicatum, vivo adhuc Eduardo univerſam in ſe regni adminiſtrationem tranſtulerat, regnum præpropere occupare conatur. Anglici ſcriptores, & in his Polydorus Virgilius, Canuti Magni ſorore natum Haraldum hunc tradunt, ſed perperam. quamvis & Saxo noſter haud aliud voluiſſe videatur; niſi in eo pro, *Quin etiam ſororem, Anglorum ſatrapæ, Godvino nuptiis junxit*, legendum potius: *Quin etiam ſororem Vlphonis, Anglorum ſatrapæ, Godvino nuptijs junxit*, ut habet diſerte eorum fere temporum æqualis Adamus Bremenſis libro ſecundo capite trigeſimo ſeptimo. Ubi ait: *Ejuſque Vlfi ſororem copulavit Canutus Magnus alteri Duci Godwino*.

Eum igitur Haraldum ut præverterent hinc Toſto frater, illinc Galliæ Normanni, omnem adhibuerunt lapidem. Itaque ancipiti cura de novo ac legitimo rege ſubſtituendo proceres populuſque diſtrahebantur. Solus ſupererat è virili Saxonicorum regum ſtirpe Edgarus cognomento Ethelingus, Edmundi Ferrei lateris è filio abnepos. Sed ille cum ætate eſſet inferior, quàm ut rebus gerendis par videretur, & ingenium

Q ij quoque

SUENO ESTHRITIUS. Rex.

A. C

quoque peregrinis moribus miscuisset, utpote in Ungaria apud Pannones natus matre Agathâ filiâ regis Salomonis, qui terrarum situ erat disjunctior, quàm ut adolescentem auxilio aut consilio juvare posset, Anglis minus erat gratus: Quibus nihil videbatur antiquius, quàm si regem sibi e suo quasi corpore acciperent. Quocirca Haraldum modò nominatum, pacis ac belli artibus florentem, respicere plerique cæperunt. Et licet ille unâ tantum imagine, à parte nimirum matris Thyræ, esset nobilis, cum pater ob raptus & proditiones varie haberetur infamis, benigno tamen alloquio, comitate, liberalitate bellicâque virtute maximam sibi apud populum gratiam conciliaverat, adeò ut omnibus plane heroicis virtutibus instructissimus & ad Anglicum instaurandum imperium quodammodo natus videretur. Sperabatur præterea Danos, qui præcipue Britannis terrori erant, Haraldo rege creato, illis in posterum futuros æquiores, quod eum è Thyrâ, Suenonis Daniæ regis amitâ (alij magno errore *Gytham* nominant & sororem fuisse Suenonis tradunt) natum constaret. Et si qua aliunde vis, sive externa sive domestica oborire-tur, civium benevolentiâ & nobilium cognatione atque affinitate satis munitum judicabant, præsertim cum Morcari & Edvini fratrum, qui inter potentissimos habebantur, sororem haberet conjugem, excepto quod ei Edricus insuper, vir excelso animo & auctoritate summâ, propinquitatis vinculo esset conjunctissimus. Commodum etiam Anglis accidit, quod eodem tempore Sueno rebus domesticis ac bello præterea adversus Vandalos ac Slavos unà cum genero suo, Slaviæ principe, Godeschalco, de quo dictum modò, implicaretur, & Guilielmus in littore proximo Normanniæ cum rege Francorum Philippo funem contentionis duceret: Credebatur enim Eduardus cum exul apud Normannum ageret, conceptis verbis regnum Gulielmo promisisse si absque prole decederet; Et ad illud promissum præstandum se deinde sacramenti religione quasi sponsorem obligasse Haraldum, cum è Normanniâ captivus fratrem quoque obsidem reciperet, additâ etiam hac conditione, se Normanni filiam in uxorem ducturum. Unde Normanno regnum deberi & eidem deferri oportere plurimi existimabant; tum ut fidem liberando, bellum, quod imminere prospiciebant, suis à cervicibus averterent; tum Angliæ Normanniam vicinam adjungendo respublica sub tanto principe non modò in formam ampliorem exsurgeret, sed multo quoque firmior ac stabilior redderetur. Verum Haraldus omnes omnium deliberationes incidit, qui nihil sibi cunctandum ratus, eo ipso die, quo Eduardus sepulturæ est traditus, imperium præter plurimorum expectationem arripuit, & diadema sine inaugurationis solemnibus ipse sibi imposuit. Quo facto ecclesiæ antistites, quasi religionis violator, haud leviter irritavit. Quo itaque offensam eam obliteraret, & sceptrum sibi firmaret, ad rem sacram promovendam ac monasteria passim exornanda totum se contulit. Edgarum Æthelingum, quem Oxoniæ Comitem creaverat, reliquosque nobiles omni benevolentiâ complexus est; populum magna tributorum parte sublevavit: vim magnam pecuniarum in pauperes effudit; denique alloquendi comitate, audiendi lenitate, decernendi æquabilitate charitatem unà cum authoritate sibi circumponere undiquaque allaboravit. Quæ ut certis nuncijs Gulielmo Normanno allata sunt, Eduardi obitum gravissime dolere præ se tulit, cum interim animo discruciaretur, Angliæ regnum, quod jam spe quodammodo devoraverat, è faucibus sibi præreptum. Protinus igitur ex suorum consilio legatos ad Haraldum mittit, qui promissorum & sponsionis admonerent, simul regnum repeterent. Ille re deliberatâ respondet: Quod ad Eduardi promissa pertinet, Anglicum imperium promissis deferri non posse, nec se ejus promissis teneri cum electione non jure hæreditario regnum sibi obvenerit: Quod ad sponsionem, eam ab homine captivo, vi, dolo & perpetui carceris metu in Reipublicæ Anglicanæ damnum & ordinum præjudicium extortam, & proinde irritam esse; quam nec præstare si poterat, debuisset; nec, si vellet, potuisset, cum rege nesciente & populo non adsentiente facta fuisset. Illud verò admodum iniquum videbatur postulare, ut Normanno penè regrinæ stirpis principi regno cederet: quod tanto omnium ordinum consensu suscepisset. Hoc responsum parum æquis auribus accepit Normannus, Haraldumque latebras perjurio quærere existimavit: itaque rursus per legatos Haraldum jusjurandi commonefecit. Verum cum jam Gulielmi filia Haraldo in pactis desponsa, quæ quasi firmamentum sponsionis erat, fatis erepta fuisset, haud aliud quam prius responsum est redditum. Ad bellum apertum jam omnia spectare cæperant. Haraldus classem instruit, milites conscribit, præsidia per littora locis oportunis disponit, & ad vim Norman-

SUENO ESTRITIUS Rex A. C

Normannicam propulſandam, quæ uſui viderentur, omnia parat. Primam belli facem germanus eius frater Toſto in apertum extulit. Ille vir animo elato & effero, magna cum auctoritate aliquandiu Northumbris præfuit, verum cum ſeveritate adverſus inferiores, ſuperbiâ in principem, & odio in fratres graſſaretur, ab Eduardo confeſſore proſcriptus in Galliam ſeceſſit. Hic auctoribus Balduino Flandriæ Comite & Gulielmo, ut eſt veriſimile, Normanno (Nam & Toſto & Gulielmus, ſinguli unam Balduini Flandrenſis filiarum in matrimonio habebant) fratrem, quem diu odio fuerat proſecutus, nunc bello aperto exercere incipit; Eq; Flandriâ ſexaginta piraticarum navium claſſe ſolvit, Vectam inſulam populatur, Cantij oram maritimã infeſtat, ſed regiæ claſſis adventu territus, ſublatis velis, ad remotiores Angliæ partes delatus in Lincolnienſi agro terram prædabundus conſcendit, ubi ab Edwino & Morcaro prælijs exceptus & fugatus, Scotiam petijt, ut ibi vires redintegraret. Duplici iam belli expectatione hinc e Scotia, inde è Normanniâ omnium animi ſuſpenſi erant, eoque magis quod in feſto Paſchatis cometes triſti admodum ſpecie, ſeptem plus minus diebus effulſit, qui anxias hominum mentes, ut turbulento fit tempore, ad infauſtas ominationes convertit. Eius ſideris Albertus etiam Stadenſis ſub annum 1066. mentionem inijcit, & belli non modò iſtius, ſed & Slavicæ defectionis, de quâ deinceps dicemus, fuiſſe prænuncium innuit. Haraldus verò, intentis oculis omnes regni partes intuebatur, auſtrale littus præſidijs firmabat. A Scotia & Toſtone minus ſibi timuit, cum Milcolumbus Rex Scotorum inteſtinis malis conflictaretur. Gulielmus interim multa animo de Angliâ agitat, rem cum ducibus ſubinde communicat, quos alacres & geſtiente ſpe plenos videt: pecuniæ autem in tantum bellum conflandæ ratio difficilior videbatur. Nam in publico Ordinum Normanniæ conventu cum de ærario proponeretur, reſponſum eſt opes bello, quod contra Gallos erat geſtum, ita accifas, ut ſi novi ingruerent motus, vix ſua defendere pares eſſe, ſuâ potius tuenda quàm aliena invadenda: bellum illud etſi iuſtum, minus tamen neceſſarium & imprimis periculoſum videri. Præterea Normannos nequaquam teneri peregre in militiam proficiſci. Dux, iſtis acceptis, quod publico conventu non poterat, aliâ ratione obtinere inſtituit. Opulentiſſimum quemque ſeorſim ad ſe accerſit, blandè alloquitur ut aliquantulum in hoc bellum conferrent, petit: Illi, quaſi jam certamen eſſet iuvandi principis, prolixe promittunt, promiſſis ſtatim in tabulas relatis, vis pecuniæ omnium opinione maior cito coacta eſt. His rebus confectis, opem & auxilium à vicinis principibus Andium ſcilicet, Pictouum, Cenomanorum & Bononiæ Comitibus petit atque impetrat. Nec defuit ſocer eius Balduinus Lilanus, Flandriæ Comes. Nam præter illas Toſtoni, ut modo indicatum, conceſſas copias, Gulielmo præterea eâ lege ſuam eſt operam atque auxilium pactus, ut ipſe omneſque poſt ipſum Angliæ Reges trecentas in annos ſingulos argenti ſelibras ſive marcas Flandriæ principibus penderent. Philippum etiam Gallorum regem adit, Verum cum ille è re Gallorum minime exiſtimaret ut vicinus Normannus, cuius jam tum ſuſpectam habebat potentiam, Angliæ acceſſione adaugeretur, non tantum opem non tulit, ſed etiam ab invadendâ Angliâ deterruit. Gulielmus nihilominus ab incepto demoveri haudquaquam poterat, communitus præſertim atque alacrior redditus Alexandri Romani pontificis auctoritate, qui cauſâ probatâ ſacratum vexillum in victoriæ ac regni omen tranſmiſerat. Itaque claſſe ac copijs, quam maximas potuit, comparatis, ad portum S. Valerici, iuxta Somæ fluminis exitum, ventum ſecundum expectans aliquandiu ſubſtitit. Haraldus qui iam dudum adventum eius ſed fruſtra præſtolatus fuerat, exercitũ dimittere, claſſem ſubducere & littus relinquere conſtituit, tũ rei frumentariæ inopiâ coactus, tum quod Flandriæ Comes per literas ſignificaverat, Gulielmum nihil eo anno moturum: cui facile credidit, quia anni tempore navigationem præcluſam exiſtimaret, inſtante iam æquinoctio. Dum hæc animo agitat, novi ex improviſo belli neceſſitate exercitum revocare adactus eſt. Haraldus enim cognomento **Haarderaade** vulgo *Durus* ſive, ut placet, Saxoni *malus* (Gemmeticenſis Haraldũ Herfagam vocat) Norvagiæ rex à Toſtone in ſpem Anglici regni evocatus, Tinam flumen cum myoparonibus plus minus quingentis, vel, ut eſt in chronico Norvagico, navibus ducentis ſubintrat, quibus & ſuam quoq; claſſem Toſto adiunxit. Hic cum aliquandiu agros eſſent depopulati, ſublatis anchoris, Eboracenſis agri littus legentes in Humbrum delati omnia circumquaq; vaſtare cœperunt. Ad quos reprimendos Edwinus & Morcarus Comites tumultuariam manum ducunt, verum illi Norvagorum impetũ non ferentes pars effuſâ fugâ unà cum Comitibus ſibi conſuluerunt, plures in Ouſam

Cometes.

SUENO ESTRITIUS, Rex.

in Ouſam flumē ruentes fluctibus hauſti ſunt. Norvagi tum obſidionē urbi Eboraco inferre parant, quam & ſtatim obſidibus utrimq; datis, deditione recipiunt. Pauculis interpoſitis diebus Haraldus Anglicus omnibus circumquaq; contractis copijs Eboracū contendit, & inde in Norvagos movet, qui caſtris poſitis loco tutiſſimo conſederant: à tergo enim oceano, à ſiniſtrâ Humbro æſtuario, in quo eorum claſſis conſtitit; à dextra verò & à fronte Derventione flumine quodammodo muniti: in eos tamen Haraldus animoſe invehitur: primum ad pontem acriter decertatur, in quo Norvagum quendam aliquandiu univerſum Anglorum exercitum ſuſtinuiſſe fertur, donec ſagitta transfixus caderet. Deinde æqua virtute fortunaque in ipſis caſtris aliquandiu pugnatum. Tandem tamen diſſipati Norvagi, & præter cæteros Haraldus ipſe Norvagorum Rex & Toſto cum maxima exercitus parte interfecti. Victor Haraldus prædam ingentem ſed ſibi ſoli obtinuit, ut auri & argenti magnam vim, claſſemque inſuper numeroſam, præter viginti navicula, quas Paulo Orcadum Comiti & Olao Haraldi interfecti filio ad ſaucios avehendos conceſſit, jurejurando prius dato ipſos nihil in Angliam jam inde molituras. Hæc victoriâ Haraldo animum erexit jamque ſe terrori Normannis fore exiſtimavit, cum ſuis eſſet odio, quod nihil ex prædâ militi diſtribuiſſet. Fuiſſe enim prædam ingentem, tantumque auri pondus victori Anglo inter ſpolia obveniſſe authores referunt, quantum duodecim juvenes cervicibus vix ſuſtinere poterant. Interea verò Gulielmus Normannus idoneam nactus tempeſtatem, ſub finem ſeptembris naves ſolvit & leni vento provectus ſalvis omnibus ad Pevenſeam in Sutſexia acceſſit nudoque potitus jam littore, ut ſpem fugæ ſuis præcideret, navibus ignem injecit munimentoque ibi poſito, quod ſuis receptui eſſet, ad vicum Haſtingum progreſſus & ibi quoque alterum excitavit propugnaculum præſidiumque impoſuit. Hic belli cauſas duas vulgari curat, ut ſcilicet ulciſceretur mortem Alfredi cognati ſui, quem una cum plurimis Normannis Godvinus Haraldi pater ſuſtulerat; ut perſequeretur injurias Haraldi, qui cum Robertum archiepiſcopum Cantuarienſem in exilium ejecerat, tum regnum Angliæ ſibi delatum, conculcatâ ſacramenti religione, occuparat, ſuis autem ne hoſtiliter Anglis depopulationem inferrent edicto vetuit. His ad Haraldum quàm celerrime perlatis, omnibus modis id egit ut primo quoque tempore Normannum exciperet. Quocirca & nuncios quaquaverſus dimittit ac ſuos obteſtatur ut in fide maneant. Contractiſque undiquaque copijs magna celeritate Londinum properat, ubi illum legatus à Gulielmo adit: Qui cum regnum pluribus repeteret, parum abfuit quin Haraldus præcipiti ira percitus legato manum intulerit. Ac protinus ſuos viciſſim ad Gulielmum legat qui inſolentius comminarentur, niſi quamprimum in Normanniam ſe reciperet. Hos tamen facili reſponſo magnàque humanitate ille demiſit. Delectum interim Londini Haraldus habet, reſque ſuas ſuperiori contra Norvagos prælio admodum attenuatas novo exercitu ex nobilibus & alijs, quos patriæ amor ad commune periculum propulſandum evocarat, firmat. Inde in Sutſexiam, matre Thyra nequicquam remorante, ducit, & animo obfirmato vix ſeptem mill. paſſ. à Normanno caſtris in planicie poſitis conſedit. Quo etiam confeſtim ſuum admovit exercitum Normannus. Primum explotatores utrimq; ſubmiſſi, qui ab Anglis erant, omnia

MLXVI. ſive veri ignorantia, ſive mentiendi libidine, Normannorum multitudinem, apparatum & diſciplinam ſupra fidem extulerunt, adeo ut multi Haraldo authores eſſent ne ſe pugnandi aleæ committeret, admonentes dubium eſſe Martis eventum & victoriam à fortuna ſæpius quam à virtute venire, ac denique cunctationem eſſe præcipuam diſciplinæ militaris partem. Erat & frater Haraldi bellicis operibus clarus, qui ab omni ſacramento immunis Haraldum monuit ut ipſe quieſcens ſibi exercitum concrederet, ſe nec boni fratris nec fortis ducis officio defuturum. Quæ tamen Haraldus, utpote cum dedecore ſuo conjuncta, minus æquis auribus accepit. Gulielmus autem ut oſtenderet ſe à ſanguine & cruentis conſilijs eſſe alienum, mittit internuncium, qui Haraldo conditionem propoſuit, vel regno prorſus cederet, vel ſub Normanno clientelari ſe jure regnare agnoſceret, vel ſingulari certamine cum Gulielmo decertaret, ſaltem ut Romani pontificis judicio de Angliæ imperio ſe ſiſteret. Sed Haraldus quaſi ſui impotens nullam conditionem amplexus poſtero die, qui II. Id. Octob. erat, pugnandi copiam ſe facturum reſpondit. Inde luce primâ, quæ ſecuta eſt, acies utrimque inſtruunt. Haraldus in primo agmine Cantianos (quibus veteri inſtituto exercitus frons debetur) cum bipennibus conſtituit, altero agmine ipſe cum fratre, mediterraneis Anglis & Loedinenſibus conſtitit. Normannorum verò aciem primam ducebant Rogerus Montegomercius & Fitſoſbernus. Ea conſtabat ex

equi-

equitibus Andegavensibus, Perticensibus, Cenomanis, Britonibus, quorum plurimi Ferganto Britoni militabant. Mediam, quæ è Pictonibus & Germanis constabat, Galfredus Martellus & Germani regebant. Extremum agmen dux ipse claudebat, cum robore Normannorum suæque nobilitatis flore. Sagittariorum verò cohortes ubiq; erant immistæ. Normanni non incondito sublato clamore bellicum canentes agmina moverunt, primumque sagittarum grandinem undiq; immittunt, quod genus pugnæ ut Anglis novum, ità omnino terribile erat, adeò enim densè recidebant, ut in medijs copijs habere hostem viderentur. Deinde in primũ Anglorum agmen præcipiti impetu incursant: hi autem qui locum quem ceperant corporibus tegere potius quàm cedere destinarant, omnes connixi fortiter hostem magna cum clade averterunt, illi autem denuo irruunt, horrendoq; strepitu utrimque acies impellitur. Iam collato pede quasi vir viro congrederetur, acriter aliquandiu pugnatum est. Angli autem conferti & quasi cohærentes impetum sustinent, adeò ut multis vulneribus acceptis jam regressuri fuissent, nisi Gulielmus non ducis magis quam militis munere fungens sua authoritate inhibuisset: hæret itaq; pugna & equites Normannici quam concitarissimi immittuntur & superne vi sagittarum Angli quasi obruuntur, agmen tamen non perrumpitur. Haraldus enim intrepidi ducis munia obiens suis ubique præsto erat; Nec minus parte aliâ Gulielmus, qui cum, uno & altero equo suffosso, verâ virtute vincere non potuit, ad artem se convertit, suis imperat ut receptui canant & gradum servatis tamen ordinibus, referant. Angli jam terga dedisse rati & victoriam præ manibus esse, ordines laxant suos, incompositique hostibus instant, quasi certa jam & explorata victoria, cum illi reductis ex improviso agminibus, de integro signa inferunt & palantes Anglos adorti & circumfusi stragem maximam edunt: Plurimi inter fugæ pugnæque consilium oppressi, plures autem editiorem locum occupantes conglobati & mutua adhortatione firmati præsentibus animis diu restiterunt, quasi locum laudabili morti elegissent, donec Haraldus sagitta caput transverberatus una cum fratre ceciderit: Tum Edvinus Morcarusque & ceteri, qui cædi superfuerant, tempori cedendum rati fugâ sibi consuluerunt, cum ab horâ diei septimâ ad crepusculum usque continenter esset pugnatum. Desiderata sunt hoc prælio Normannorum plus minus sex millia: Anglorum verò longe plures. Tantâ potitus victoriâ Gulielmus decretâ supplicatione imprimis Deo optimo maximo honorem habuit. Postero die cum suos humo mandasset, Anglisq; idem permisisset, ipse Hastingas regressus est, ut quid deinceps factu esset opus, consilium iniret, & militem prælio fessum simul reficeret. Haraldi mater Thyra adeò se lamentis dedidit, ut vix solatium admitteret; infimisque precibus filiorum cadaveribus à victore impetratis ea Valthamiæ tradi sepulturæ curavit. Edvinus Algitham sororem, quæ & regina & uxor Haraldi erat, in regni remotiores partes dimisit.

Saxo addit filiam Haraldi cum duobus fratribus in Daniam ad Suenonem profectam; atq; ibi postea, adminiculante Suenone, nec memore paternarum ejus injuriarum, sed solo consanguineæ pietatis amore ducto, Ruthenorum regi Voldemaro, qui & ipse Iarislaus à suis est appellatus, nuptui traditam; natamque ex ejus deinde filiâ Magni Voldemari, de quo deinceps memorabimus, illustrissimam prosapiam. Adeò ut hinc Britannicus, inde Eous sanguis, ut est apud Saxonem, in salutarem tanti principis ortum confluens, communem stirpem duarum gentium ornamentum effecerit.

Porro proceres regnique primates populum, ne animum despondere, admonent consiliaque de republicâ conferunt. Archiepiscopus Eboracensis, cives Londinenses & classiarij (quos Anglorum idiomate *bothecareles* appellat Vigorniensis) Edgarum in regem levandum bellumque cum Normannis redintegrandum censuerunt. Edvinus & Morcarus de imperio sibi occupando clandestina consilia agitarunt. Episcopis vero & præsulibus alijsque, qui Romani anathematis fulmen extimescebant, consultius videbatur deditionem facere &, omissâ dubij belli fortunâ, fatis cedere, quæ jam in manus Normanni Angliam quodammodo tradiderant. Gulielmus interim Hastingas præsidio firmans infesto agmine Londinum petere constituit: Verum ut latius sui metum inferret & à tergo omnia secura redderet, partitis copijs per Cantij territoria Suthsexiam, Suthreiã & agros Bercheriensem & Suthantonensem pervagatur, vicos & ædificia incendit prædasq; agit; ac tandem, transmisso ad Valingfordiam Thamesi, terrore omnia complet. Quæ dum fiunt in incerto habuêre proceres quidnam consilij caperscerent, nec adduci poterant, ut positis simultatibus, communi animo Reipublicæ prospicerent. Cumq; se multi ex urbe subducerent, archiepiscopus tamen Eboracensis Alfredus, & Vigorniensis antistes Vol-

Q iiij stanus,

SUENO Rex. A. C. ftanus, alijque præfules unà cum Edgaro Edthelingo, Edwino, Morcaro victori Normanno ad Berkhamftadam occurrunt, obfidibufque datis in fidem & deditionem fefe permittunt. Normannus verò ubi Londinum advenit, ingenti lætitiâ & feftis acclamationibus exceptus Rex falutatur, atque inde fub octavum Kal. Ianuarij regio ibidem diademate folenniter infignitus. Eratque abfoluta jam in Britanniâ Anglici regni periodus, quæ à primo gentis è Cimbricâ cherfonefo in infulam acceffu annis fexcentis ac feptem definita, univerfum in Normannos Rollonifq; Dani pofteritatem imperium eo temporis momento tranftulit. Hanc rerum ac ftatus converfionem in Cometem, de quo fupra diximus, & vim fiderum Mathematici, Politici in magiftratuum focordiam ac præfulum fuperftitiofam ignaviam, Theologi verò in Deum, qui occultis quidem, fed nunquam injuftis judicijs, à gente in gentem regna transfert, rejecerunt. quamvis & alij propinquioribus caufis intenti, prudentiam in Eduardo rege defiderarunt, quod Godvino & ejus familiæ nimium deditus, regnum ambitiofiffimorum hominum libidini dilacerandum permififfet.

Eodem hoc temporis tractu, dum ifta apud Anglos peraguntur, Slavorum princeps Godefchalcus, cui filiam Suenonis nupfiffe fuperius memoravimus, Danorum & Saxonum auxilijs fuffultus quatuor præcipuos Vinulorum populos Circipanos, Chizinos, Tholozantes & Rheteros, poft varios conflictus multaque paganorum millia aut neci data aut carceri mancipata, dicto audientes reddidit. Quàm autem illuftris eodem in bello Suenonis opera fuerit, demonftratur egregia ejus oratione, five querimonia potius, fuper Saxonibus, docentis eorum præcipue avaritia, ac cenfus magis quàm pietatis promovendæ ftudio tactum, quod tam difficulter ad Chriftum converterentur Slavicæ gentis populi. Meminit orationis hujus Adamus Bremenfis, eamque ex ipfo Suenone libentiffimis fe auribus præfentem haufiffe refert. Erat jam Brema ob Adelbertum archiepifcopum longe lateque fama celebris & à populis præfertim Borealibus, velut altera Roma, frequentabatur. Itaque miffi ad eum ab extremis non tantum Iflandis Gronlandifque, fed Orcadum quoque infulis legati, qui ad fe Chriftianæ pietatis antiftites tranfmitti obnixe flagitabant. Nec deerat officio archiepifcopus: ftatimque in Sueones & Norvagos atque inde ad ultimi maris infulanos amandati ad meffem Chrifto faciendam operarij. Illuftravit tum primum Iflandos epifcoporum antefignanus Iflavus, cujus in Norvagiæ præfatione etiam Crantzius mentionem injicit. Eratque jam late adeo in Septentrionem Chriftiana religio propagata, ut de fynodo apud Danos celebranda Albertus, miffis quaquaverfus in Boream epifcopis, conftituerit. Nec difplicebat confilium Suenoni, & acceſſerant quoque literæ Alexandri pontificis, præter eas, quæ ad Gulielmum Rofchildienfem epifcopum ab Alberto tranfmiffæ: Quarum omnium hodieque exempla fervari atque exftare in annalibus Bremenfium, qui anquirere volet, reperiet. Apud Slavos autem, dum voce & armis foceri Suenonis adjutus Godefchalcus, in eo eft totus, ut confirmarentur neophyti, & qui nondum erant converfi, Chrifto lucrifierent, ecce à paganis interceptus occiditur, vir omni ævo memorandus ac vere feculi fui Machabæus. Martyrij coronam fubiiffe annales referunt in opido Leontio five Lenzin, ut habet Helmoldus, VII. Id. Iunij unà cum præfbytero Eppone, quem juxta altare, cui deferviebat, veluti immolatum tradunt. Affuerus quoque monachus in opido Razinburgo, ut alter Stephanus, lapidibus eft obrutus. Et Iohannes Scotus epifcopus, poftquam peregrinationis amore è Scotia ad Slavos deveniffet, ac millia aliquot Slavorum ad Chriftum perduxiffet, fuftibus cæfus & opidatim, quafi in triumphum circumductus, cervicem tandem gladio fubjicere adactus eft. Caput ipfum conto præfixum in titulum victoriæ idolo ipforum Rathegafto oblatum. Hæc Rathiæ in opido metropolitano Slavorum gefta fub IV. Id. Novemb. At Megapoli, quæ Obotritorum eft civitas, filia quoq; Regis Suenonis Siritha gloriofum affecuta martyrium, dum omnibus nudata ornamentis unà cum alijs honeftiffimis matronis domo pulfa per vicos verbere ad necem agitur. quamvis alij, ut Helmoldus & Stadenfis, nudam cum alijs mulierculis dimiffam inuuerint. Fuit hæc, ut ante memoratum, Godefchalci Slavorum principis illuftriffima conjux. Ex qua & filium ille fufceperat Henricum. nam Buthus ex alia eidem natus eft: Quorum uterque pientiffimi parentis pij filij cum à Slavis paganis, nepote veritati Chriftianæ adverfis, à fucceffione arcerentur in locum eorum Crucho (alias *Crito*) fubftitutus eft. Idque videns Henricus, qui Suenonis è filia nepos erat, in Daniam abijt: Buthus poft varia cum ipfo Crucone & Slavis commiffa

MLXVII. prælia tandem à fatellitio Cruconis perfide confoffus interijt, annum circiter MLXVII.

Haraldo

Haraldo autem Rege Norvagorum, ut supra est memoratum, in Anglia cæso, duo ejus filij superstites Olaus & Magnus regni successioni fuère proximi. Hi pacem & fœdus cum Suenone pacti simul sceptrum tenuerunt, annis circiter duobus: mortuoque mox Magno solus Olaus regno potitus connubio sibi filiam Suenonis Ingertham sociavit: atque ità cessatum utrinq; à bellis mutuis. Hic Olaus vulgo *Kirre* dictus, quod mite & quietum ejus esset regimen. *Kirre* enim seu *querre* Danis, quietum notat. Sed ut pax & quies inter Danos & Norvegos tum fuit, ità inter Anglos & Danos recruduit diu latens simultas, præsertim tenente jam imperium Gulielmo. Qui licet è boreali hac plagâ genus traheret, utpote Rollonis (qui primus in Galliæ littore à se & gente sua appellatam Normanniam constituit) adnepos, tamen ægrè Suenonem habuit, quod Godvini & Haraldi primum technis deceptus, post Eduardum absenti sibi Angliæ sceptrum videret præreptum, & nunc vicissim, excluso aut interempto Haraldo, id sibi Normannum paravisse. Nec latere hoc Normannum potuit, qui idcirco nihil prius habuit, quam Danici belli tempestatem, quam impendere videbat, avertere & sibi vel gratiâ vel pecuniâ quietem redimere. Quâ in re præcipue est usus Adelberti archiepiscopi Bremensis operâ. Hic enim muneribus Gulielmi persuasus summo allaboravit studio, ut inter Suenonem & Normannum pax coiret. Et eam licet aliquatenus consecutus archiepiscopi solertiâ Gulielmus videretur, non tamen in plenum frui potuit. Nam Sueno etiamsi ipse domesticis atque alijs rebus distentus, nihil in adversum moveret, tamen filij ejus Haraldus & Canutus, assumptis Comitibus Esberno patruo & Torchillo, cum classe ducentarum & quadraginta navium, anno millesimo sexagesimo nono ostium Humbri fluminis hostiliter ingressi. Cumque in terram descendissent & fama eorum latè divagaretur, obvios habuerunt magnâ cum armatorum manu Edgarum Ethelingum & Comitem Walthosum, qui à Gulielmo Notho, dum is levissimis de causis in omnes Anglici ac Danici generis nobiles desævit, ex Anglia profligati apud Scotos se extorres continebant. Hi occasione Danicæ classis illud agendum putaverunt ut, copijs suis cum Haraldo & Canuto conjunctis, Gulielmum communibus viribus oppugnarent. Itaque percusso inter se fœdere, Eboracum versus iter instituunt cunctaque ferro & igne populantur. Inter ceteros archiepiscopus urbis Alphredus tanto terrore adventantium de novo Danorum exhorruit, ut animi internecino mœrore affectus continuo exspirarit. Interea qui urbi relicti erant præsidio Normanni, ubi per speculatores cognoverunt Danos vix bidui abesse, consilium capiunt incendendi suburbana præsidia ne usui hostibus forent, seque intra urbem continendi. Injecto itaque castellis igne, subortus repente ventus vagantem flammam adeò in altum lateque evexit, ut igneæ scintillæ magnâ cum copiâ urbem versus diffusæ majus intra quam extra muros incendium fecerint, quo pæne ædificia universa cum æde divi Petri in totum absumpta sunt. Quocirca quod erat intra urbem præsidium civiumque plurimi exire compulsi, in hostem, quem vitare studuerant, incidunt. Hic à Danis Normanni, cum ad urbem, quæ jam in favillas quasi conciderat, regressus non esset, adeò confertim cæsi, ut ultra hominum tria millia trucidata chronologi referant. Inde manubijs & spolijs completâ classe ac verso quàm celerrime in Northumbros procinctu, eos in fidem ultro se dedentes recipiunt. Iamque totam pæne, quæ est ad boream, Angliam Danus tenebat, seque ad oppugnandum Londinum parabat, nisi anni hiems, solito vehementior, expeditionem tardasset. Nec alia causa Guilielmum in adversum ire parantem detinuit: dum cœlo tandem pacatiore usus magnis itineribus in Eboracensem agrum contendit, ac prope Trenram flumen, quod Humbrum influit, castra metatur. Hic aliquantulum moratus mox copijs explicatis manum cum Danis conseruit. Dimicatumque est acriter & aliquandiu æquo Marte, dum tandem, qui equitatu erat superior Normannus, aliquot ex Scotis Danorum auxiliaribus in fugam compulsis, ceteros quoque loco movet. Quorum Edgarus cum omnibus suis, qui cladi superfuerunt, in Scotiam redijt. Gulielmus victoria potitus, postquam in defectionis auctores, quos nancisci potuit, animadvertisset, Northumbriam atque omnem Eboracensem agrum ita desolavit, ut aliquot exinde annis incultus steterit. Tradit Vigorniensis Gulielmum non tam in hostem, quàm in ipsos Anglos, Northumbrosque desævisse; ac missis ad Comitem Danicum Osbernum nuncijs, præter ingentem pecuniæ summam, etiam commeatum, qui ei totique ejus exercitui sufficeret, eâ lege obtulisse, ut hibernis transactis absque pugna ac direptionibus cum classe totoque exercitu in patriam reverteretur; Esbernumq; pecuniæ ac opum avidum non sine suorum dedecore conditionem à Norman-

SUENO Rex. A. C.

MLXIX.

SUENO Rex. A. C. Normanno oblatam accepisse. Addunt præterea Scotici annales, Gulielmum post varia deinde adversus Scotos & Edgarum prælia, tandem lenitâ ferociâ, & longo magis quàm necessario bello fatigatum ad pacis studia animum adjecisse pacemq; his legibus factam, ut limite regnorum constituto Cumbriam Scoti tenerent, quo jure eam majores ipsorum tenuissent; rediretque in gratiam Edgarus ac prædijs amplissimis in Angliâ donatus ab omni novandarum rerum suspicione abesset, ac denique Valthofus, Sibardi filius, receptis bonis paternis in affinitatem regiam adscitus uxorem acciperet neptem regis ex filiâ. Esbernus autem, finitâ hieme, cum classe in Daniam ex pacto regressus est. Reversum Rex haud quaquam benigne excipiens expertem regno cedere quamprimum jussit, quod bellandi occasionibus posthabitis se reliquis invitis deliniri pecunia ac largitionibus siviffet. Hunc Osbernum cum Annales Anglici Comitem appellent, non videatur à temporum ærâ alienum si eum fuisse dicamus, cui sub nomine Gulielmi Osberni Normanni nupsisse exinde Richildam Balduini Flandriæ Comitis viduam annales Flandriæ testantur. Nam & cæsum eum à *Roberto* Frisio circa annum MLXXI Mejerus injicit, *Rischildis novum maritum* vocans.

MLXXI.

Dum autem Sueno domi pacatè agit, magnam tulit laudem & pietatis & sapientiæ, utpote qui non ipse tantum meliorum literarum cognitione excelleret, sed & eorum quoque convictu summopere gauderet, qui amore doctrinarum ac rerum veterum ducebantur. Inter ceteros, & exteros præsertim, Adamum Bremensem ob antiquitatis studium familiariter complexus est. Domi autem charissimum sibique conjunctissimum habuit Roschildiensem pontificem Gulielmum, Anglis oriundum; & ipse ab eo vicissim, ut par erat, quam studiosissime observabatur. Nec erat modò virtutum singularis æstimator is ipse Gulielmus, sed & vitiorum quoque acerrimus censor ac castigator. Itaque libenter se ab eo coargui atque admoneri est passus Sueno, si quid forte censura dignum committeret. De quo prolixe differentem Grammaticum Saxonem, qui volet, inspiciat, & sub imagine Suenonis, qui se homicidio polluerat, Theodosium; sub Gulielmo verò Ambrosium, cædibus pollutum Imperatorem à templi foribus arcentem, recognoscat. Secundum Gulielmum maximi præterea faciebat Suenonem Norvagum; quo & intra domesticos aulæ parietes ut Euangelij ac verbi divini præcone, ut plurimum, utebatur. Fuerat hîc à præfectura ad sacerdotium translatus. Estque ille, qui, teste Saxone, rem divinam facturus & librum, quem invidi lituris inspersum supposuerant, nactus, pro, *Deus regem famulum suum protegat*, legebat, *mulum suum protegat*, extritâ nimirum primâ in voce *famulum* syllabâ. Sed postea, ut alit æmulatio ingenia, ad studia literarum animum propius applicans etiam ipsis irrisoribus suis evasit cultior, & locum, quem in ecclesiâ Roschildensi sibi à rege designatum, episcopalem acceperat, ad vitæ usque finem tenuit digneque tutatus est.

Vix autem frui hoc otio Sueno cæperat cum illud archiepiscopus Bremensis, ut erat irrequieto & in Saxones præcipue efferato animo, interturbare per cuniculos aggreditur.

MLXXII. Nam ubi Suenonem ad Imperatoris Heurici IV. colloquium, anno millesimo septuagesimo secundo, Luneburgum usque (aliàs *Hamburgum* est in editione prima Adami Bremensis) quasi ad fœdus iciendum evocasset, comperit Rex non fœdus sed arma parari. Et licet eò se abripi Sueno permisisset, ut copijs collectis, terrà marique Saxones infestaret, mox tamen mutatâ sententiâ, & à suis saniora monitus, arma ab illis, quorum territorijs ut munimento semper usus fuerat, quam citissime abstinuit. Archiepiscopus autem eodem tempore post varios vitæ casus fato concessit. De quo ut paucula quædam altius repetam, additis extremis, deposcere locus videtur. Defuncto igitur, de quo supra dictum, Henrico III, ne rerum summa sine certo imperio fluctuaret, Hanno archiepiscopus Coloniensis & ipse duumviri designati, qui & aulæ & reipublicæ, impubere adhuc Henrico IV, præessent. Hoc veluti secundo vento Albertus usus reliqua, quæ cupitis adhuc deesse videbantur, pertexere aggreditur. Præter Hadeleriam & Lismonam tres in eodem tractu Comitatus Stadensem, Findgoam & Emisgoam itemque Corbeiam & Larissam, cœnobia duo opulentissima, gratia pretioque sibi comparat. Quod ne deesset, omnem ecclesiæ suæ pecuniam, omnes reditus, aurum & argentum fabrefactum gemmasque & quidquid ornamentorum in sacris erat, ac prior ætas magno studio religionis congesserat, profudit: irritatosque & in se insurgentes Ordulphum & Hermannum Saxones proscribi decreto imperatoris procurat, nec, nisi male multatos, in gratiam recipit, ceteros ab audendo deterret. Mox, ut solet secundante fortunâ, exortis compluribus æmulis

æmulis & ipso præsertim Coloniensi archiepiscopo Hannone, in pœnam arrogantiæ & fastus solio suo dejicitur. Dejectus, continuo ab Ordolpho ac filio ejus acrius quàm prius affligitur atque omni afficitur contumeliâ; provincia ejus ferro & flamma pervastatur ne Bremâ quidem immuni; Ipse profugus latere aliquandiu apud Goslarienses coactus, donec tandem haud exigua provinciæ suæ parte in feudum Magno concessa pacem parum honestam redimeret. Ità triennij calamitate edoctus, cum ad pristinum potentiæ gradum postea redijsset, cautius jam fortuna uti, & obsequio principes demereri amicosque ex æmulis facere instituit. Itaq; nihil omisit quod ad ditandam suam diœcesin pertinere ullo pacto videretur. Præter cetera Emisgoæ, quæ Bremensi parochiæ vicina erat regio, ut jus acquireret, mille argenti libras imperatori promisit, dictitans, ut notat istius temporis synchronus Adamus Bremensis, haud moleste laturum se si pauper ipse esset, modo dites servos haberet. Summam autem imperatori promissam cum præstare nequiret (erat enim jam ante exhaustus) quidquid habebatur in thesauris ecclesiæ suæ adhuc reliquum, quidquid in donarijs pretiosum, cruces, imagines, tabulas auro argentoq; graves, in usum nummorum, ausu temerario, conflavit; adeo ut sortem postremo tulerit, quæ esse iniquarum cupiditatum fere comes consuevit, ut exhaustus facultatibus omnibus, inter curas & sordes vitam traxerit, & quem felicem ac florentem ab antecessoribus episcopatum acceperat, eum, multis frustra tentatis, afflictissimum & cunctis exutum ornamentis reliquerit. Sicque ingravescente ætate mentis parum compos ac veluti in delirium ex nimio curarum æstu prolapsus & ab omnibus derelictus, seu, ut habet Stadensis, epulantibus ac cutem curantibus suis, animam efflavit ad annum Servatoris, ut diximus, MLXXII. Ei Liemarus successit natione Bavarus, adnitente præsertim imperatore, de quo dicere cœperamus, Henrico IV.

Cujus quoq; Henrici tempora fuisse infelicissima, pontificum præcipue ambitione, docent hujus ævi memoriæ. Nam cum despectui primum esset imperij majestas ob ipsius ætatem, multa passim aut pueri aut rectorum vitio perperam gerebantur. Deinde adulto jam eo, maximi Germaniæ principes jurejurando soluti à Gregorio VII pontifice, quem & Hildebrandum vocant, in imperatorem suum nequissimo incentore, concitabantur. Origo mali partim hinc erat, quod in synodo Vormatiensi, præsente Henrico, omnes Germaniæ episcopi, exceptis Saxonicis, Gregorium abdicaverant; partim quod ambitione Alberti, episcopi Bremensis, jam ante exasperatam Saxoniam duo potentissimi principes, æmuli gloriæ imperatoris, denuo commovebant, Egbertus Marchio & Otho Saxonum Bojorumque dux: è quibus hic ob majestatis confictum ab æmulis crimen Bavaria exspoliatus ab Imperatore, quam à patre ejusdem acceperat; Ille in Saxoniæ medio, ubi Brunsviga opidum est, ditionem latam tenens arctissimâ etiam agnatione ipsum Imperatorem attingebat. Et hos Magnus, inferioris Saxoniæ dux, ac patruus ipsius Harmannus sequebantur. Has occasiones nactus pontifex, Romæ indictâ synodo, pronunciat suæ esse potestatis Imperatores constituere. Simulque Henricum excommunicat & subditos ipsi omnes absolvit obsequio & juramento eidem solemniter præstito. Hoc veluti classico cuncta commota. Et imperator, ut nexu pontificio se solveret, abit Romam: ubi dum jubet eum pontifex annum integrum ad valvas & limina templorum expiandi sui causa sese volutare, excitati à pontificijs æmuli, qui imperium contra eum capescerent: Electusque Rudolphus Suevus, cui papa coronam misit tali cum titulo: *Petra dedit Romam Petro, tibi Papa coronam:* Redux, aut potius fugâ elapsus ex Italiâ Imperator, cum Saxonibus & Rudolpho, multis commissis prælijs, tandem ad Elistrum Misniæ amnem cum ijsdem congressus victor evasit, Rudolpho, inter præliandum, perjurâ dextrâ amputatâ, qui & Moesburgi haud multo post mortuus est. Inde in Italiam profectus Romam capit & in locum Gregorij Clementem III pontificem renunciat, à quo absolutus redit in Germaniam. sed frustra. Neque enim ante cessatum est ab episcopis & Gregorij fautoribus, quàm & Conradum & Henricum filios in patrem armassent. Quibus undique procellis agitatus imperator sexagies bis coactus est in acie cum hoste dimicare. ac tandem exauctoratus, dum omnia tentat omniaque circumspicit ac metu demum egestatis Canonicatum Spiræ obtinet, moritur Leodij anno MCVI.

Quæ dum in Germania atque Italia geruntur, apud suos Sueno ætate jam propemodum confectus levi primum valetudine tentatus, atque inde gravius graviusque eadem invalescente, sub annum millesimum septuagesimum quartum vitam cum morte commutavit in opido Cimbricæ chersonesi, quod Slutorpium domestici scriptores vocant: MLXXIV.

Exequias

SUENO Rex. A. C.

Exequias suas Roschildię celebrari atque in areâ regiorum monumentorum deponi funus mandavit. Ubi hodieque in ęde cathedrali comprehensum in tabulâ marmoreâ ejus elogium legitur, quo res ipsius gestę, ut brevius ità quoque venustius quàm longis multorum annalibus exprimuntur. Itaque & apponendum hoc loco pretium operę existimavi:

Regum Sueno decus, magno quo Dania rege
Floruit, & sceptris imperiosa fuit.
Non virtute minor Sueno, quam nomine magnus,
Nam dici poterat Magnus utroque modo.
Hunc soror illustris Regis praclara Canuti
Estridis genuit, prole beata parens.
Anglos Marte premens Norvagica sceptra subegit,
Fit tria sceptra tenens unica Dana manus.
Res miranda nimis, quem vix tria regna valebant
Imperio capere, jam petra parva capit:
Et quia stare diu nequeat terrena potestas,
Terrarum reges quarite regna Dei.

Extat in eàdem cathedrali ecclesia epitaphium quoque Gulielmi episcopi, in quo non tantum cędis, qua se polluerat Sueno, & expiationis, quâ idem in ecclesiam receptus est, cujus modò meminimus, sed & funeris atque obitus mirabilis ipsius episcopi Gulielmi, dum nimirum exequias regi extra Roschildiam iturus ipsemet funeri funus accedit, mentio injicitur. De utroque pluribus differit Saxo, quę omnia paucis proponit, quod dixi, Epicedium mixtis ex jambis & choriambis rudi minerva, ut tum erat seculum, syllabis, in modum ut sequitur:

Gulielmus olim Episcopus Roschildensis
Præstantibus Dei relucebat donis,
Pietate, religione, percelebri vitâ
Et sancta & omni virtutum genere illustri.
Adeo ut in incerto erat sine officio tali
Dignior erat, an illo officium; tam spectatum
Episcopatus præstitit sui exemplum.
Hic fretus innocentia atque item justo
Injusti homicidij dolore permotus,
Quod a rege factum erat libidine, magis quàm
Ratione, regem ipsum quamvis magnum & tali
Potentem regno comitatuque stipatum.
Magno repulsum baculo, prohibuit templo
Rebusque sacris, donec pœnitens facti
In gratiam cum Ecclesiâ ac Deo offenso
Rediisset. His actis tempore non ità multo
Post, mortui jam regis huc deferebatur
Funus, quod ut rescitum est *appropinquare* — *vel* rescivit
Urbi, duo sepulchra confici jussit.
Duobus etiam pheretris adornatis, ibat
Guilielmus obviam. postquam ad funus ventum est,
Oratione facta, ut illi, quem in terris
Deo patri jam lucrifecerat sanam
Per admonitionem, commori posset.
Mox membra collapsus animam sanctam cælo
Reddidit, atque inde uterque suo loculo impositus
Hanc sacram ad ædem pariter (mirabile dictu)
Magno omnium stupore deportati sunt.
Gulielmo honorifice sepulto, ac de more
Episcopalibus insignibus unà cum illo
Terrâ conditis, *novo Deus funus* — *l.* reconditis

Miraculo

HENRICUS IV. IMP.

SUENO Rex. 4. 6

Miraculo hominum memoriæ, consecravit.
Hac ipsa namque ut obruta cumulo terræ
Vltro sepulchrum reddidit, translatum ergo
Huc funus est, ac magna cum religione
Hoc in loco commendatum sepulturæ.

Superstite adhuc Suenone, duo in Scaniâ episcopatus constituti, quorum alterius sedes Lundæ, alterius Dalbyæ babebatur. Qui Lundensem præsulatum primus tenuit, Eginus dictus; quem alij Eginonem vocant. Ejus erat Scaniæ, quà occasum spectat, diœcesis; Dalbyensium antistes ortivi districtus curam gerebat; Cui nomen Henrico fuit. Sed idem temulentiæ & intempestivis convivijs nimium deditus cum alia videretur agere, factus est ex duobus episcopatibus unus, qui hodieque Lundensis dicitur. In Cimbricâ similiter chersoneso, quæ borealis nunc dicitur Iutlandia, episcopatus quoque bini ab eodem instituti circa annum Christi MLXV. Prior Borchlumensis fuit, condito in id monasterio etiam Borglumense, quod præsulum adusque religionis reformatæ initia perpetuo sedes fuit. Et qui præfuit episcoporum omnium primus Magnus dictus, de quo alibi retulisse memini. Alter episcopatus constitutus Viburgi. Cujus àdministratio demandata, qui primus omnium nominatur, Heriberto. Suenoni ex legitimis nuptijs nulli fuerunt liberi, naturales plures habuit: è quibus præter Magnum, qui è Thorâ, de quâ supra diximus, natus fuerat, nominant chronologi Gormonem, Haraldum, Suenonem, Odmundum, Ubbonem, Olaum; Nicolaum, Biornem & Benedictum, accedentibus praeterea Canuto & Erico præcipuis patriæ suæ columinibus, præter illustrissimas duas filias Sigritham & Ingertham: Quarum prior Godeschalco Slavorum principi, altera Olao Kitre, Norvagorum regi, denupsit, ut suis est supra locis indicatum. Adnumerandus postremò his omnibus, ex quorundam sententia etiam *Edmundus*. qui infans obierit: Itemque *Hardingus* non quidem Saxoni Grammatico, sed Anglicis authoribus nominatus, utpote qui in Angliâ, ductâ uxore, ibi pedem fixerit, relicto post se filio Roberto: Qui patritius fuit Bristoliensis, & Henrico II Anglorum regi ita charus, ut ejus beneficio unicam filiam & ex asse hæredem domini de Barcklei in uxorem acceperit: unde Roberti illius posteri, qui summo honore floruerunt Barones de Barclai etiamnum apud Anglos appellantur. Idem unà cum rege Henrico jam indicato; speciosum illud cœnobium sive templum prope Fromi fluentum condidisse memoratur, attestante, quæ ibi vestibulum prætendit, antiquâ inscriptione, quæ & Robertum hunc Hardingi filium regio Danorum sanguine natum subindicat. Ità enim habet, Camdeno teste:

REX HENRICUS II ET DOMINUS ROBERTUS F. HARDINGI FILII REGIS DANIAE HUIUS MONASTERII FUNDATORES.

Reges hoc tempore, qui Suenoni Esthritio fuère synchroni, reperio inter Suecos *Iacobum*, ità dictum cum ex fonte baptismatis susciperetur, antea *Amundum* appellatum, ut memorat accuratè Adamus Bremensis, quamvis parum id animadversum Sueonum annalibus. Eo regnante ad annum usque MLI latè se apud Sueones effudit Christiana pietas, adeò ut *Christianissimi* elogio eum afficiat idem Bremensis; Qui & successisse mox ei *Edmundum* notat, fratrem consanguineum, virum malum, & à fide Christianâ alienum: atque inde, eo extincto, ad sceptrum vicissim promotum *Stenchillum*, Christianæ religioni faventem, Apud Norvagos autem, initio rerum ejusdem Suenonis, *Haraldus Haarderode* imperitavit, vir, ut patuit ex antecedentibus, animo inquieto & sævo. Idem cum ageret apud Imperatorem Orientis Bizantij, cujus jam modò meminimus, quæ tum ejus fortuna fuerit, cum antea referre occasio non daret, & alia omnia sint, quæ memoret Chronicon illud Norvagiæ vernaculum, nobis non semel superius citatum, ab ijs quæ Saxo habet, operæpretium existimo, rem hoc loco paucis attigisse. Saxonis enim narratio memorabilis dicam an mirabilis est, certè fabulæ quàm veritati propior videtur, ipsaque sic verba habent: Hoc loci splendida Haraldi memoria tempestivam sui exhibet mentionem. Qui cum fratre (S. Olao) cassus, salutem suam intra patriam tueri non posset, fugam Byzantio credidit. A cujus rege homicidij crimine damnatus, domestico draconi lacerandus objectari præcipitur. Nihil enim ejus morsu ad necandos reos valentius ducebatur. Cui in carcerem eunti ingenuæ fidei servus ultro sese damnationis comitem obtulit. Exuit vernam ut socium ageret, mortemque excipere quàm domino deesse ma-

SUENO Rex. A. C.

luit. Utrumque is qui custodiæ præerat curiosius observatum, per os antri inermem excussumque demisit. Itaque nudato ministro, Haraldum verecundiæ gratia linteo tantum discinctum excepit. A quo clam armillâ donatus, pisciculis pavimentum instravit, ut haberet draco in quo primæ famis procursum effunderet, reorumq́, carcerabilibus tenebris obfusi oculi vel parvulam perspiciendi copiam ipso squamarum nitore capessrent. Tunc Haraldus lecta cadaverum ossa angustijs telæ consertioris implicuit, hisdemq́; in unum globum coactis veluti clavam effecit. Cumq́; allapsus draco in objectam perquam avidè prædam irrueret, dorsum ejus veloci saltu conscendens, cultellum tonsorium, quem secum forte tectum attulerat, umbilico qui solus ferro patebat, immersit. Hunc cultellum Valdemarus rex res gestas cognoscendi ac referendi cupidissimus, rubigine exesum, vixq́; secandi sufficientem ministerio, familiaribus sæpe monstrabat. Sed neq́; Haraldus ob sessionis eminentiam ingenti belluæ ore corripi, dentiumve acumine noceri, aut caudæ voluminibus elidi poterat. Minister verò compacto gestamine usus, converberatum belluæ caput ad sanguinem & necem usq́; crebris ictum ponderibus contundebat. Quo cognito rex, ultione in animi rationem versâ, fortitudini supplicium remisit. Nec pœnam remisisse contentus, addidit charitatem Navigio enim stipendioq́; donatos abire permisit. Hæc Saxo noster. At Chronicon, de quo dixi, Norvagiæ, Haraldum inquit, relictâ Norvagiâ, primò Moschos adijsse, atq́; ibi aliquandiu in aulâ & bellis apud Iarislaũ strenuam operam navasse: ac mox in Græciâ profectum, cui tum Zoe regina unà cum Michaele Calaphate præerat, ibi cum præside militiæ Georgio, cognomento Maniace, Reginæ consanguineo, contractâ Constantinopoli amicitiâ, navalibus præfectum copijs, unicèq́; præ ceteris à milite suspectum amatumq́;, adeò ut ipsi seorsim classis commissa sit: eâq́; deinde Siciliæ Africæq́; oras advectum plurimas suæ potestatis arces opidaq́; fecisse, ac magnâ eâ occasione pecuniæ vim sibi parasse: indeq́; Hierosylma digressum, Iordani fluentum visisse; ac multa donaria sacro Christi tumulo intulisse: atq́; ultimò cum inde Byzantium esset reuersus, intellexisse Magnum Sancti Olavi filium, nepotem suum, Daniâ Norvagiâq́; potiri: ideoq́, obsequij fide, quã Imperatori fecerat, renunciatâ de redeundo in patriam cogitasse: Idq́; ubi reginæ innotuisset, eâ irâ succensam detulisse eum apud Constantinũ Monomachum, qui tum imperabat, quasi partas peregre ingentes opes, aliaq́; Imperatori debita, sibi rapuisset: atq́; ideo mox carceri mancipatũ: Sed & alios alias custodiæ causas adferre idẽ Chronicon ait, quod nimirum Zoæ reginæ neptis fuerit, Maria nomine, quam sibi, invitâ Zoe, connubio jungere Haraldus voluerit: vel, ut plures referre addit, quod Maria ipsa Haraldi connubiũ petierit, sed refugisse eas semper nuptias Haraldum: & hanc esse irarum veram causam: Sicq́; carceri inclusus dum detinetur cum famulis duobus Haldario & Rolfone, narrat porro idem Chronicon, honestâ ac opibus præpotentem matronam, Haraldo fidã, curasse turrim, in quâ servabatur, scalis conscendi dimittiq́; in eam funem, quâ evaserit; ac mox militibus suis redditum, manu armatâ ingressum Cæsaris palatium, Cæsarem cepisse, captumq́; exoculasse. Hæc Chronicon, adjiciens omnium, qui cum Haraldo Constantinopoli fuère regressi, sermonibus hoc jactatum, licet à Saxone aliter memoretur. Ut vel inde constet diligenter ab authore ejus chronici inspectum Saxonem, quamvis Saxone vix annis sexaginta fuerit posterior, utpote qui annum circiter Christi MCCLX chronicon suum finiat.

Ex eodem hoc Chronico invenio per hæc tempora conditum ab Haraldo Asloense Norvagorum opidum, & idem libenter ac sæpe ab eodem inhabitatum. Bello autem navali quod Saxo bis ab eo superatum Suenonem referat, ex antecedentibus, ubi Norvagicum præcipue chronicum jam memoratum sumus secuti, primò circa Cimbricam chersonesum non tam victum Suenonem, quàm masculè repulsum Haraldum, & victoriã quidem, sed fugæ habuisse simillimam constat. Altero deinde ejusdem adversus Suenonem bello, quod ad littus Hallandiæ ac Scaniæ classibus est gestum, memorabilis est virtus ac fortitudo Aslaci, militum tribuni, cujus cum Absolon pontifex præco exinde fuerit, ut Saxo refert, libet hic ipsiusmet verba Saxonis, Aslacum quasi coram compellantis, adscribere: Hic nobis Aslace Scialmonis Candidi remex ob immensam bellicæ virtutis gloriam literarum præconijs inculcandus occurris. Danis siquidem adversum Norvagienses maritimo certamine decernentibus, non contentus clarissimam pugnam intra proprium edidisse navigium, omnibus corporis tui munimentis præter scutum abjectis, confertissimam hostium ratem insiluisti, quercuque quam in gubernaculi prius colligamentum excideras, viribus fretus hostium corpora converberasti, ejusque crebris

& vegetis

SUENO Rex.

& vegetis ictibus quicquid obvium fuerat obtrivisti, ingentique verberum fragore stupentes præliantium animos à proprijs periculis ad tuæ virtutis spectaculum deflexisti. Quinetiam fortissimos utriusque agminis bellatores, operis tui admiratione suscepti certaminis immemores reddidisti, pugnæque ac periculorum oblitis avidius te intuendi, quàm se ipsos tuendi studium incussisti, ita ut promptissimi quique neglecto discriminis sui negotio, plus te viso stuporis, quàm ex dubiâ salute formidinis caperent. Itaque fortius fuste, quàm ceteri ferro, rem gessisti, cunctaque intolerabili modo comminuens, hinc Danicis, inde Norvagicis oculis incredibilem, nisi spectareris, operam edidisti. Adeo autem sociorum paucitatem hostium multitudini coæquasti, ut disparem viribus pugnam in noctē usq; per belli successus extraheret, numeroq; dissimiles copias fortuna persimiles reddidisti. Postremò cum omnem navis remigem partim fuste, partim fluctibus obruisses, compluribus sed levibus plagis perstrictus, ex tot hostibus admirabilem solus victoriam retulisti. Quæ res veri fidem excederet, si non Absolon autor suis eā relatibus tradidisset.

Porro apud Anglos, ut est superius memoratum, cesus Haraldus successores habuit Magnum & Olaum filios. Quorum hic, ut dictū, *Kyrre* cognomento Suenonis filiam connubio sibi junxit, annosq; perplures in imperio exegit. Nunc ad Haraldum, qui sceptrū regiū post parentē Suenonem, utpote filiorum natu maximus, proximè suscepit, stilū vertamus.

HARALDUS REX LXVII.

HARALDUS inter fratres natu maximus parenti suo Suenoni sub annum MLXXXIII. MLXXXIII. vel, ut alijs placet, octavum successor declaratus. Sed annorum utcunq; accipiatur calculus certum aliquandiu integrum fuisse ac disceptasse inter se ac dubios hæsisse regni proceres utrum, Canutum an Haraldum, ad regni clavum essent admoturi. Qui Canutum ætate minorem præferendum judicabant, ejus ut animi corporisque singulares dotes, ità & merita spectabant, quibus ipse sæpenumero patriæ salutem attulisset. Haraldus verò, licet ætate anteiret, illis tamen alijsq; virtutibus, quæ regem ac principem solent commendare, longe relinquebatur. Itaq; eum præficiendum regno existimabant, qui patriæ decus, civibus pacem, militibus gloriam posset parere: eumq; Canutum esse permultis ipsius laboribus ac periculis pro republicâ domi militiæq; exantlaptis, sibi constare referebant. E diverso qui Haraldo favebant, etiamsi Canutum corpore & animo præstantiorem non negarent, memores tamen quantis per illum discriminibus, dum sub parente militat, essent impliciti, in Haraldum utpote sedatum & moribus compositum magis inclinabant. Quæ cum non ignoraret Canutus suis vicissim ob oculos ponebat cum summâ tamen verecundiâ, quantos ipse quiescente fratre, jam pridem in purgando piraticis infestationibus mari, quantos etiam pro illustrandâ apud vicinas nationes patriâ sudores & molestias subijsset: nec ista adferre se, ut quicquam in fratre suo carperet: esse illis liberum de rebus judicium, si majorem habeant fratris rationem se non defenturum pro gloria suæ gentis, quæ suarum essent partium, se ad utrumq; paratum & æquo id, quicquid foret, laturum animo. Hæc & ejusmodi cum inter suos dissereret Canutus, potior tamen procerum pars, accedente populi suffragio, Haraldum regem proclamat. Canutus animadvertens populi inclinationem, acceptis aliquot rostratis navibus, primo in Scaniam, atq; inde in Sueciam se contulit, postremò bellum, vivente adhuc patre, adversus orientales cæptum, persequi aggressus est. Ait Saxo, solos Scanienses justâ animi inclinatione provectos, Canuti probitate cultâ, Haraldi desidiam respuisse.

Haraldus igitur suscepto regno totum se pacis artibus dedit. Inter cetera maximos meruit vulgi applausus, latâ lege, quâ reis permittebatur ad sui defensionem non ferro candenti, sed jurejurando se tueri. Erat autem vel ideo lex ea populo acceptissima, quod minus periculi formidaret ex perjurio, quàm ex ferro. Quamvis, ut Saxo notat, multis occasio ex eo data pejurando se polluere. Quocirca receptus est postmodum & servatus adhuc ejusdem Saxonis ævo, ferri usus adusq; Valdemari tertij tempora, quo regnante in totum est abrogatus, adnitente præcipue pontifice Eugenio & ejus vice sacramenti religio firmius sancita. Erat tum quoq; usitatissimum manu & duello lites dirimere, quod & veteres ferè olim Germanos factitasse universos authores tradunt, & præter alios, Velleius Paterculus, Varum Quintilium exercitus Romani ducem nominat, qui cum esset ingenio similiter miti, & moribus quietus, putavit in mediâ constitutus Germaniâ armis apud eos decerni solita, posse jure terminari. Unde tandem in summam perductus socordiam sex

R ij

HARALDUS Rex. 4. C.

sex legionum occidione pœnas ipsis pependit. Has quoque & ejusmodi velitationes congressusque singulares sustulerat jam, aut esse tollendos censuerit Haraldus, modò votis ac legibus ejus prudenter latis seculum respondisset. At leges sine moribus nihil proficere vanæ potuerunt. Saxonem nostrum minus ei æquum fuisse, ejus potius quam meis verbis declarandum. Haraldus verò, inquit, solis sacrorum officijs deditus, latarum à se legum severitate neglectâ, impunitas omnium noxas enervi legum indulgentia præteribat, omniaque statuti juris munimenta convulsit, ignarus plus Deo sinceram regni administrationem, quam inania superstitionis monumenta placere, severumque justitiæ cultum supervacuâ precum adulatione gratiorem existere: præterea divinum plenius propitiari numen, ubi jura quàm thura promuntur: plus scelerum quàm pectorum contusionem probare, libentius criminum quàm genuum flexus aspicere, nullamque victimam vindicatæ pauperum libertati præferre. Quanquam enim regum majestas rite religioni intendere debeat, aliquanto tamen speciosius interdum tribunalia, quàm aras excolere potest. His omissis rex sola sacrorum charitate conspicuus, iniquissimos actus profusâ animi tolerantia sustinebat, pauciora experimentis prosecutus, quàm promissis complexus fuerat. Noxas non modò, sed etiam licentiâ prosequebatur, tamque inopem juris patriam reddidit, quàm antea promissis divitem fecit. Sed neque à regijs moribus habituque degenerare deforme ducebat. Hactenus Saxo. Quibus si adjungamus, quæ de fratre ejus Canuto sparsim refert, tàm in laudes hujus, quàm ejus vituperium effusus reperietur. Præter cetera, ubi de rege Suenone, parente utriusque dixerat, hæc de Canuto continue subjicit: Veniam nunc ad Canutum Suenonis filium, qui propriæ fortunæ beneficio summis naturæ dotibus cumulatus, magno cum indolis experimento ætatem animo præcucurrit. Quippe, contracta juventute, myoparonum piratica monstra perdomuit, Sembicis atque Esthonicis illustrem trophæis adolescentiam egit, novisque virium gradibus paterni roboris fundamenta transcendit. Quæ victoria futurum ejus dominium ominata est. Pro amplificandâ tuendâque patriâ juges excubias gessit, rerumque quarum ob infirmam ad huc ætatem vix spectator esse potuit, author haberi præsumsit. Quin etiam juvenile corpus continuo usu ad bella impigre conficienda, armaque viriliter sustinenda firmabat, famaque ejus bellicâ vi in tantum claritatis excessit, ut redivivum Magni Canuti spiritum fotrunamque simul cum nominis videretur communione sortitus, adeò ut nullus eum paterni regni successione potiturum ambigeret. Neque enim virtute jam maturus, honori intempestivus videbatur. Sed nec liberalitatis species ejus adolescentiæ defuit, cujus fratrem Haraldum natu majorem obtusi admodum cordis inter juventæ initia perpetuus inertiæ sopor oppressum tenebat. Et statim exinde, ubi de ipso Haraldo verba facere instituit, de utroque hæc habet: Major Danorum pars memor quantis per Canutum adhuc privatæ fortunæ periculis objecta fuerit, graviora si regnum indueret verita, maligna virtutis interpres, quod gloriæ ejus accrescere debuerat, iniquissimâ meritorum æstimatione damnabat, elevatis virtutum præmijs clarissima ejus opera repulsæ turpitudine rependendo. Igitur ut hunc negotiorum metu perosa, ità Haraldum ocij cupiditate complexa, audaciæ hebetudinem prætulit, ignavumque sibi regem maluit imperare quàm fortem. Atque ultimò de obitu & extremis ejusdem Haraldi dicturus, allatis verborum paucissimis, rem in hunc modum absolvit; Regnando bienniumtemensus Haraldus defungitur.

CANUTUS IV. REX LXVIII.

SANCTUS dictus.

HARALDO igitur sine sobole rebus humanis exempto, Canutus ejus frater nullo ferè negotio rex est declaratus, maximè ab ijs, qui priusquam ad regnum pervenisset Haraldus, ei jam tum deferendum idipsum censuerant. Rebus imperij admoto prima illi curarum fuit, religionem Christianam, quæ jam in Daniâ passim efflorescebat, etiam orientalibus communem facere. Quocirca bellum, quod adolescens adversus eos inchoaverat, juvenis lacessijt, jam regno potitus majore quam unquam antea apparatu aggressus est. Itaq; in illos movens Estonum, Curetum, Sembonumq; regna armis undiquaq; concussit, ac tandem, imperato universis vectigali, reditum in patriam maturavit. Ad suos reversus ante omnia de certis sibi nuptijs prospiciendum censuit, patris in eo solutos amores & re

& animo

& animo detestatus. Quapropter Roberti Flandrorum & Hollandiæ Comitis illustrissimam filiam Adelam uxorem accepit, quæ illi, præter duas filias, Carolum progenuit ejus vocabuli primum inter Flandrenses Comitem. Inde haud mediocris illi quotidie labor obortus, quod leges haud quaquam inane nomen, sed eas etiam opere & facto implendas cuperet. Pietati præterea promovendæ quantopere studuerit ostendit non tantum cathedralis apud Roschildenses ædes, tum primum è lignea, qualem Gulielmus reliquerat, facta lateritia, sed aucta quoque sacerdotum & pontificum stipendia, honorque additus, ut interessent etiam consilio regio episcopi, primusque illis inter proceres perinde ac ducibus locus tribueretur: ac reliquus clerus ut haberet non modò distinctos ordines, verùm separatum à civium forensi curiâ dicasterium. Sueno Norvagus, cujus ante meminimus, archiepiscopo Gulielmo tum commodum successerat, cujus monumentum ac cineres, ubi jacerentur Roschildiæ novi templi fundamenta, aliò transferendos, etiam ruinâ sacelli curavit. Quin & cœnobium eodem loci Mariæ sacrum, & aliud Ringstadiæ nec non ædem S. Michaelis Slagosæ è solo & fundamentis excitatam constituit. Eginus similiter Lundensis ecclesiæ ædificationem jam ante cœptam animosè prosecutus, ac fretus præcipuè benignitate ac munificentia Canuti, summam tandem operi manum imposuit. Quin & Canutus, sedente, post Eginum, Richvaldo, ut singularem ergà ecclesias affectum monstraret, constituto ibidem, qui ab Episcopo secundus esset, præposito, adjecit & beneficia, quæ non in ædis tantum illius, sed in usum quoque scholæ bonarumque literarum cederent. Idem decimarum religioni rudem adhuc sacrorum populum assuefacere conatus haud facile dicto audientem habuit. Ruina autem illa sacelli Roschildensis, cujus memini, ea non sine prodigio & ob id accidisse prolixe à Saxone refertur, quod ossa Wilhelmi episcopi, qui inter sanctos exinde est habitus, commovere Sueno & alio transferre haud dubitasset. Sed ea aliaque illa de eodem porro conditorio post annos iterum perplures in locum alium translato, deque pœnâ, quæ authores ejus facti secuta est, à Saxone eodem liberalius commemorata, nos studio quodam & aliò festinantes omisimus, lectores talium avidos ad ipsum Saxonem remittentes. Canutus itaque postquam integrum ferè quinquennium ordinandis domi rebus operam impendisset, annum circiter millesimum octuagesimum quintum, assumtis in clientela[illegible]am, quos plures habuisse suprà indicatum, fratribus, excepto Olao, quem regendis Slesvicensibus imposuerat, majus quiddam animo cœpit volvere. Nec enim contentus initia imperij sui orientalibus illustrasse victorijs etiam Angliam, infelicitate amissam, hæreditario jure repetendam existimavit. Recolebat nimirum bellicam majorum gloriam, cumq; opibus imperij fines, longe ex insulæ unius titulis, quàm ex omnibus Orientis spolijs exstitisse illustriores latiusque propagatos. Itaque occultum mentis ac sensus sui consilium, Olao primum prodit; eoq; hoc ipsum adhortante, idem deinde popularibus aperit. Quorum omnium propensi assensus animum atque impetum indies rei gerendæ regi majorem addiderunt. Accedebat & soceri ejus Roberti Flandriæ Comitis ad eandem expeditionem mira alacritas ac studium, præterquam ipsorum etiam Anglorum, qui in Daniam tædio Normannicæ dominationis profugi quotidianis quasi com[illegible]ijs ad arma adversus Normannum capessenda Canutum sollicitare non desinebant, dictitantes Angliam ipsius & Danorum regnum esse, nec pati eos debere, illud à novo homine injustè possideri: Esse tyrannum & alieni territorij violentum insessorem Gulielmum: Iamque invisum omnibus de solio quàm facillimè posse deturbari, modò rerum agendarum occasiones non intermitterentur. Quibus alijsque persuasus Canutus belli aleam constituit jacere. Itaque, imperata classe, eam Lymico mari invehi & ibi præstolari mandavit. Fuit enim ab eo fine brevissimus olim in oceanum transitus, quamvis hodie arenarum mole difficilior minusque navigijs sit pervius. Est autem hic ille ad Anglicum bellum apparatus, quem Polydorus eundem facit cum eâ expeditione, de quâ superius in Rege Suenone est dictum: Cui quidem interfuit etiam Canutus, sed præfuit præsertim Osbernus ejus patruus. Dum igitur exspectatur Olaus, rerum omnium ac consiliorum, ut diximus, particeps, illud ferè Canuto obvenisset, quod solet pro certis incerta appetentibus, ut aliena vestigantes propria amittant; ita & ille, Angliam petens, Daniam sibi à fratre præreptam propemodum vidisset: Nam Olaus etiamsi verbo quidem assensus fuisset, laudassetque regis institutum, sciebat interea quam essent plerique ex proceribus populoque jam longâ pace tabescentibus, iniquo ad arma animo: unde fratrem in eorum vel invidiam vel indignationem deventurum sibi haud vanè pollicebatur.

Canutus Rex.

MLXXXV.

R iij Itaque

CANUTUS Rex. A. C.

Itaque decessit à fratre quasi rebus instruendis paratissimus, cum ille omnino aliud animo volvens, cuncta pararet subvertere. Iamque diem conventus & locum rex præfinierat, quo parata classis, adhibente operam vento, celeri & uno veluti cursu Angliæ littoribus inferretur. Et aderant undique ex varijs regni partibus terrestres navalesque collectæ copiæ, solus, qui ijs cum fratre præesset, requirebatur Olaus. Isque identidem monitus, seque venturum etiam pollicitus cum tamen haud quaquam præsto adesset, ipse ad eum digressus rex, quietum & omnium rerum securum Slesvici reperit. Moxque causa ventilata, indignatus hanc sive tergiversationem sive perfidiam fratris, innecti eum compedibus jubet. Et licet refugeret ac detrectaret imperium miles, regium in Olao sanguinem teveritus, communis tamen frater Ericus, perjuros accusans omnes, sed maxime Olaum fratrem, vinctum eum regi stitit. Qui deinde in Flandriam socero suo Roberto carcerali septo custodiendum transmisit. Interim conjurati, qui apud classem remanserant, dolum struunt, sparso clanculum rumore, quasi diutina exspectatione ac longâ regis morâ commeatus deficeret: Ideoque consultius judicasse se, si quisque domos repetens denuo ad regis imperium vocatus adesset. Hujus expeditionis, aut potius ad Angliam invadendam apparatus, qui meminerunt, quos vidi, recentiores, navium mille classem fuisse collectam referunt, & integrum circiter biennium in ejus apparatu consumptum, sed ventis in adversum perperuò spirantibus, regem divino nutu, quem sibi obluctantem quasi experiretur, commotum dimisisse navales militemque; Verum intellecto exinde infortunium id sibi sagarum malitiâ objectum, novam classem navium circiter bis millium instruxisse, & eam à Gulielmo Normanno, tum rege Anglorum, ità exceptam ut facile receptui cecinerit. Ita illi. Sed cum multitudinis navium, nec temporis in apparandâ classe, uti nec ventorum adversantium, sed perfidiæ tantum Olai fratris mentionem Saxo & eum secutus Crantzius faciant, etiam illud, quod de sagis additur, ut & classe resumptâ, esse erroneum verisimile sit, ortum fortasse ex Polydori historia, qui classem etiam hanc cum classe aliâ confudit, ut & modò memini. Rex solutum haud multò post exercitum intelligens, nec satis adhuc gnarus ex compacto magnates agere, occasionem ex re natâ sumpsit, mulctæ ac supplicij loco, quod optimo jure omnes meruerant, decimarum solutionem exigere. Igitur ex commodo advocatâ concione docuit, quanta gloria majores sui victricia signa circumtulissent, solâ militum alacritate freti; quàmque unâ illâ re incredibilia memoratu peregissent, diuque res Danica disciplinâ militari incolumis perstitisset. Et nunc eâ contemptâ tantam sibi irrogatam contumeliam, quanta nulli antea regum. Et ea licet oratio haud parum permovisset militares animos, populus nihilominus ad decimas Ecclesiæ persolvendas seque perpetuæ, ut judicabat, involvendum servituti neutiquam adduci potuit. Quocirca mulcta militaris imperata. Cujus collectioni qui fuerunt propositi, omni diligentiâ id agebant, ut conjuratio paucorum ad plures permanaret. Et facile serpit offensa, ubi æris præsertim exactio animos exasperat. Primum itaque regis amici, rem, ut erat, in quæstores derivabant; Sed hi cum nihil moderatè agerent, versa est in regem indignatio. Eamque adjuvantibus ex occulto conjuratis, crevit tumultus. Quod ubi persensit Canutus sibi consulere studuit, profectione Slesvicum sinistrè institutâ. Atque ibi conjugem Reginam cum filio commorantem allocutus, si res sinistrè cederent, in patriam ut pergeret, commonuit. Inde Vandali Cimbriæ (nunc Iutiæ dictæ) aquilonaris populus regi secedenti quasi victores insultare cæperunt, palam dictitantes non nisi armis redimendam libertatem. Rex, motis Iutis, etiam vetera auxilia deficere aut vacillare animadvertens, quo tutior foret, in proximam Balthici maris insulam Fioniam conceffit. Sed semel concitus populus quiescere vix potuit. Inter cæteros memorabilis est Blacconis perfidia. Qui cum regi salutaria videretur suadere, contraria ad populum detulit, pellacis ingenij fuco & populum simul & regem frustratus. Itaque rex Othoniæ sedens, dum precibus vacando pietatis officia exequitur, in æde D. Albani cum fratre Benedicto à plebe consternatâ trucidatur. Ericus cum opitulari non posset, per medios hostes dextrâ lævaque irruentes cædens, vix salvus evasit. At Blacco ex hoste occulto manifestus jam ductor effectus, in ipso, per quem irrupe-rat, aditu occisus, meritas utrimq; & parricidij & perfidiæ pœnas dedit.

Regina his tristibus perculsa cum filio Carolo tum adhuc impubere in patriam est profecta, filiarum utramque in Daniâ relinquens. Quarum prior, Ingertha nomine, Sueorum nobilissimo Folchoni connubio sociata. Unde Folchungorum exinde enatam prosapiam Sueticis annalibus est traditum. Saxo Benedictum & Canutum ex ijs progenitos indicat;

indicat; & alteram, Cæciliam dictam, Erico Gothorum præfecto denuptam, Canutum cum Carolo procreasse. Addit præterea Ingerthæ postmodum ex nuptijs filiorum præter cæteros Birgerum, Sueciæ ducem, obvenisse nepotem. Et Flandriæ similiter Chronica Arnulphum Danum nominant ex sorore Caroli natum: Cui jure post Carolum avunculum Flandria debebatur, nisi obstitisset Galliarum rex, ut infra dicetur, unà cum Wilhelmo Normanno, qui in conjugem acceperat reginæ Galliarum sororem; Iohannam. In ijs, quæ ante annos plusquam quadringentos & octuaginta de rebus & martyrio Sanctissimi hujus regis Elnothus Anglus posterorum memoriæ reliquit, proditor ejus non Blacco, sed Pibo nominatur: Quod fortasse cognomen fuerit. Nam inter ceteros, qui eâdem tum præter Benedictum strage perierunt, etiam Blacconis nomen occurrit. Memorantur enim Blacco, Sueno, Ebbo, Trudo, Thago, Bernardus; Gotmerus, Sunia, Eschildus, Palmus, Rhodulphus, Vilgriphus, alijque nonnulli. Corpus depositum in eâ ipsa, quâ obtruncatum diximus, S. Albani æde, quam ille ante octennium, allatis ex Angliâ ejusdem Divi ossibus atque ibidem conditis, exstrui curarat. Tradit præterea idem Elnothus ejus postea funus translatum in templum aliud; idque de nomine ipsius S. Canuti appellatum. Sunt etiam qui à loco sepulturæ Canutum Othoniensem vocant. Præfuit regno circiter septennium, defunctus cum annus ageretur millesimus octuagesimus septimus, ut habet Vigorniensis. Elnothus integrum pœne triennium adjicit, & anno demum nonagesimo excessisse videtur innuere. Cujus calculo etiam Saxonem subscribere, ex ijs, quæ de Olao ejusdem fratre ac successore tradit, potest intelligi. Vult enim duo circiter lustra, tot nimirum quot Canutus imperaverat annos, regnasse, de quo dicemus, Olaum.

CANUTUS Rex.

MLXXXVII.

MXC.

Othoniæ cum anno MDLXXXII die XXII Ianuarij Chorus, ut vocant, ecclesiæ D. Canuti instauraretur, reperta est tumba cuprea, auro obducta gemmisque, atque alijs ornamentis pretiosis affabre elaborata, in quâ reconditum fuit Canuti regis ac martyris sceletum cum ejusmodi epitaphio:

Iam cælo tutus summo cum rege Canutus
Martyr in auratâ rex, atque reconditur arca:
Et pro justitiæ factis, occisus iniquè;
Vt Christum vitâ, sic morte fatetur in ipsâ:
Traditur à proprio, sicut Deus ipse, ministro,
Et patiens potum, telorum pertulit ictum,
Lancea necne latus, ut Christi perforat ejus.
Ejus & ante sacram sanguis sacer effluit aram:
Spiritibusque sacris moriens sociatur in astris.

Legitur & illud:

Anno incarnationis Dominicæ MLXXXVI in civitate Othensiâ gloriosus rex protomartyr Danorum Canutus pro Zelo Christianæ religionis & justitiæ operibus ut Christus, à proprio convivâ Blacone traditus, in Basilica S. Albani Martyris, per eum paulo ante ex Anglia in Daniam transvecti, post confessionem delictorum sacramento munitus Dominici corporis, ante aram manibus solo tenus expansis in modum crucis latere lanceatus VII idus Iunij VI feria, Mortem pro Christo passus requievit in ipso.

Meminit etiam Canuti Martyris in Martyrologio suo Molanus, refertq; passionis ejus diem ad X Iulij, anni MLXXX, typographi aut scribarû incuriâ integrum, ad minimum, sexennium minus, quam res est, ponens. Saxo de eo ac cæde ipsius quod habet epiphonema, populi nô modò sed & ejus de ipso judiciû complectens, libet colophonis hîc loco verbis ipsius subjicere: Populus, perempto rege exultans, quod scelus deflere debuerat, insultatione prosequi voluptatis loco ducebat. Qui cum pietatem parricidio prætexeret, idq; tyrannicidij nomine coloraret, militem suum Deus mercede fraudari non passus, arcanam sanctissimi viri innocentiam manifestis publicavit indicijs, eximioq; vitæ ejus splendore etiam clara mortis ornamenta concessit. Quorum plebs admiratione perculsa virtutis invidiam egit, conspicuamque signorum experientiam diu nequicquam infuscare tentavit. Quanquam enim damnatos à se mores cœlesti judicio comprobatos videret, ad dissimulandam tamen occultandamque miraculorum fidem justam cædis causam fingebat, firmamque facti tuitionem retinens, sententiæ suæ perseverantissima propugnatrix

R iiij exsistere

existere non erubuit. Nec vitâ regem spoliasse contenta, etiam fati laudibus exuere conabatur, cujus lucem extinxerat, famam quoque sepelire connisa. Cumque obtrectantium livor, crebescentibus signis, virtuti cedere cogeretur, nec fidem ulterius frustrari quivisset, in facti tamen defensione persistens sanctitati quidem assensit, sed eam non tam ex præteritæ vitæ meritis quàm ultimi temporis pœnitentiâ astruxit. Siquidem dignè regem perisse, sed pium lachrimis evasisse dicebat, ipsum avaritiæ quàm religioni propiorem existimans. Verum sacra ejus exiguo Othoniæ opidulo orta toto penè terrarum orbe fulserunt, cultusque ipsius primùm à civibus exceptus, paulatim in communè prorepsit. Cujus tam vitæ quàm miraculorum virtutem privatim Othoniensibus venerandam, publica exinde religio consecravit. Sed & cœlestem ejus spiritum ad hoc usque tempus felix signorum fortuna prosequitur. Hinc est quod Canutus divini jam animi immortalitate potitus, ut terrestribus patriam patrocinijs attollere studuit, ità cœlestibus protegere non desistit. Ideoque sanctitas ejus gloriæ & celebritatis fructu opulentissima, splendidum in fastis locum obtinet. Quin etiam salutares actus suos quotidianis administrat indicijs, malitiamque patriæ, beneficijs pensat. Nam virtutum ejus insignibus omnis ætas Danica glorabitur. Talibus illustrationis radijs sanctorum fatis claritas erogatur, cum cœlesti beneficio mortalium livor opponitur.

OLAUS REX LXIX.

Canuto eum in modum, ut supra est memoratum, è vivis sublato, omnem moverunt lapidem ejus adversarij ut e custodiâ Flandrensi liberatus Olaus sibi ac patriæ restitueretur. Nam cum ipsi tanto studio, tantoque discrimine regnum quæsivissent, eodem vicissim propitio ac favente usuros se, ubi ad regnum mox esset vocatus, neutiquam ambigebant. Neq; fratri ejus Erico, quod is Canuti partes ac patrocinium suscepisset, eum honorem ullatenus deferendum existimarunt. Itaque pactâ pecuniâ, fratrem Nicolaum, qui postmodum quoque ad imperium promotus fuit, vadem pro ejus redemptione in Flandriam tum misêre; receptoque Olao, regium ei diadema confestim imponunt. Quo facto, haud exiguum sanè fraterni affectus specimen Nicolaus edidit, dum sibi fraternas induens catenas regnum germano emere suis quasi vinculis haudquaquam dubitavit. Quamvis sint, qui præter Nicolaum obsides insuper datos referant, ex Danicâ nobilitate Suenonem Trunsonium & Estrithium: quorum ille archiepiscopi Lundensis Atzeri, qui Richvaldo successit, parens fuerit. Ericus, his acceptis, memor vinculorum, quæ mandante Canuto, injecerat Olao, cum conjuge Botilda ceteràque familiâ in Sueciam se recepit. Sed Olaus dum regnum duobus circiter lustris tenet, totidem nimirum, quot Canutus imperaverat annis, tanta non modo annonæ per regnum universum caritas fuit, sed ea etiam infelix aeris temperies, ut nec imbrem æstus leniret, nec æstus imbris illuviem tolleret. Si quid sol æstivo cœlo vix ægre produxisset, id autumnalis tempestas oppressit. Adeò ut subsecuta continuò sit tam insueta frugum penuria, quæ egenos inediâ passim necavit, locupletes verò ad egestatem perduxerit. Ipse rex, ut militi, qui regni ingressus aliaque opportuna loca præsidio tenebat, commeatum victumque sufficeret, latifundia sua distrahere necessum habuit. Hanc tam evidentem cœli soliqque calamitatem, alijs fruge abundantibus, Danis seorsim infestam, in noxam paricidarum & innocentiam trucidati regis, inflictam multi judicabant. Et Sueno Roschildiensium antistes, summâ ut authoritate ita quoque eloquio præditus, nec minori apud populum gratiâ & favore valens, eam cladem ingratis & erga regem pientissimum perfidis imminere haud semel præmonuerat. Is autem eodem hoc tempore, postquam sacris ædibus aut instaurandis aut è fundamento excitandis, magnam domi operam impendisset, majoremque adhuc impensurus videbatur, peregrè ad loca sacra & præsertim Hierosolymam visendam profectus, in ipsa Rhodo vivendi finem habuit. ut cujus pietatem scilicet admirata fuerat Græcia, ejus quoque cineres Rhodos servaret. Cui exinde communibus suffragijs in episcopatu successit Petrus cognomento Bodeldus. Nec episcopi tantum Suenonis animum eo tempore is fervor, Hierosolymam petendi, invaserat, sed & alij Danicæ gentis, ut refert ad annum MXCVII Albertus Stadensis, studio recuperandæ à Turcis ac Saracenis terræ sanctæ in Palæstinam profecti, ibi sub signis Lotharingiæ Ducis Godefredi, quem Imp. Henricus IV sacræ illi militiæ præfecerat, stipendia fecerunt. Occupata tum temporis difficili certamine Nicea, atque inde, biennio post, Asiâ longè latèque

lateque victorijs peragratâ, Godefredus tandem Hierosolymæ Rex declaratus est. Domi verò Olaus continuâ rei familiaris penuriâ pressus, cum duo circiter, ut indicavimus, lustra regnando complevisset, nihil regio imperio, quantum quidem reperio, pace aut bello magnopere dignum exequutus, nisi quod paulò postquam Deum Opt. Max. summis fuisset votis deprecatus, ut, si quid adversus populum suum iræ concepisset id suo, non ejus capiti, accideret, vitâ functus sit, annum circiter millesimum nonagesimum sextum, ut ita eâ supplicatione sibi quidem vivendi finem, at patriæ hoc ipso, redeunte paulatim annonę ubertate, salutem ac prosperitatem acceleraverit. Vernaculi quidem annales, sive Rhytmu potius, ex decennali populi inedia Olaum cognomento *Hunger* appellatum volunt. Saxo tamen nihil ejus meminit. Tantum ait famelicum & inediâ laborantem à finitimis contemptum, aut præteritum, nec ullo quamdiu regnavit bello magnopere lacessitum. Alij ab ætate, non fame, cognomen mutuantes, Olaum *Unge*, id est, juniorem appellant. Verum cognominis prioris ratio plus habere videtur verisimilitudinis, quod soleat plerumque infelicitas contemptibiles facere: Et Burgundiones quoque olim, ut notat Ammianus Marcellinus, reges suos exilio multabant, si aut belli fortuna titubasset, aut segetum copiam negasset terra. Olao adhuc imperante obijt Richvaldus Lundensium Episcopus; cujus in locum Atzerus, quem modo nominavi, vir genere ac pietate perillustris, proximè successit. Surrogatus tum quoque apud Roschildenses Suenoni alius, Bodeldus, ut diximus, cognomine. Conjugem Olao fuisse Ingertham, Haraldi Haarderodi Norvagiæ regis filiam, meminit, quod est in manibus vernaculum Norvagiæ Chronicon. Reusnerus verò quod filias illi tribuat Slavinam, & Giselam Ortulpho Electori Saxoniæ nuptam, in eo, quod ad Giselam, toto cœlo aberrare eum constat, cum Gisela Olai neq; Dani, sed Norvagi, qui sanctus est dictus, eodem Chronicio Norvagico testante, filia fuerit.

OLAUS Rex. 4. 6.

MXCVI.

ERICUS REX LXX.

BONUS *Eiegod* dictus.

OLAO defuncto Ericum fratrem, qui ut supra memoratum, metu Olai in Sueciam secesserat, omnium acclamationes ac vota regem pronunciant. Sub ejus imperio, cum ipsemet multis esset heroicis virtutibus præditus, cuncta quasi reflorescere cœperunt. Et ipsi easdem ob dotes, tum morum tractabilitatem, Boni cognomen est inditum. Tantam autem, regnante eo, rerum omnium affluxisse ubertatem domesticorum scriptorum testimonio est traditum, ut singuli cujusque annonæ modij singulis denarijs venirent. Erat præterea eâ corporis spectatâ proceritate, ut vertices ceterorum humeris suis facile excederet. Vocis quoque ea vi ac perspicuitate, eâque in dicendo sonorâ facundiâ pollebat, ut non ab astantibus solum, sed procul etiam positis liquido exaudiretur. Quibus accedebat singularis ad conciliandam sibi unuiscujusque benevolentiam gratia ac comitas. Nec unquam è procerum aut popularium cætu solitus erat discedere, nisi salutatis singulis, & ut suos quoque nomine suo domi salutarent, benignè commonitis. Quæ tamen omnia obfuscabat haud parum, quod uxorem insigni formâ ac pudicitiâ Botildam nactus, aliò nihilominus amores transferret. Nam cum tres ei essent filij, Haraldus, Canutus & Ericus, & plures etiam filiæ, unus tantum Canutus legitimo thoro, Ericus etiam adulterio, cæteri e concubinatu suscepti sunt. Ejus temporibus cum jam nimium excrevisset per Olai socordiam Vandalorum insolentia, adeò ut impune per mare piratica vulgo exerceretur, decretum in eos, & præsertim Julinenses classem mittere. Quæ ubi parata fuit, rectâ Iulinum, quod caput erat gentis, profecta, illud obsidione arctissimâ cinxit. Et licet omnia in adversum obsessi agerent, eo tandem res deductâ, ut deditis, qui eo profugerant, noxijs singulisque juxta delicti cujusque modum punitis, ac denique Iulinensibus tributo imposito, signum receptui sit datum. Novis tum cruciatibus animadversum præsertim in patriæ proscriptos, quorum nonnullis palo alligatis viscera exsecta, alijs alio sævitiæ genere nex illata. Archiepiscopus Bremensis (Liemarus is fuit) cui tum omnes Ecclesiæ Aquilonares parebant, his alijsque occasionibus concitatus regem anathemate ferire constituit. Quod animadvertens Ericus appellatione sententiam præcucurrit, Romamque solemni comitatu digressus ipse coram Maximo pontifice ita causam egit, ut archiepiscopi accusatione liquidissimis rationibus confutatâ domum actore

ERICUS Rex. A. C

actore superior redierit. Nec eo contentus, iterato deinde Romam profectus id apud pontificem obtinuit, ut ecclesiæ Danicę Saxonico jugo liberatæ propriũ archiepiscopum acciperent, cui sedes in ecclesiâ Scandinaviæ Lundensi attribueretur. Affirmabat enim, quod res erat, commodius edoceri populum per suæ gentis homines, qui linguam, mores, ingenia cujusque nossent, quam per alienigenas & longè dissitos, quibus ad declarandum animi sensa aut opus esset interprete, aut epistolis internuncijs, quæ moram aut temporis longioris usuram requirerent.

MXCVIII. Eadem circiter tempestate apud Norvagos rex Magnus, Olai filius, insulas Scotiæ, quas Orcadas vocant, per vim ingressus, occiso Comite Hugone, Norvagiæ regno adjecit. Imperitabat tum Scotis Donaldus, qui cum ad tantam contumeliam parum commoveretur, fraudem subesse Scoti existimantes eum suspectare cœperunt. Et accensa tandem multo vehementius est publica omnium indignatio, postquam in vulgus prolatæ sunt secretæ ejus cum Norvago pactiones. MC. Inde sub annum millesimum centesimum comitijs Congellæ indictis eò, præter Magnum Norvagiæ regem, concessere Ericus Daniæ & Ingo Suecorum rex. Conventumque ut quisque regnum suum, prout illud à majoribus possessum accepisset, ita deinceps retineret, & damna singulis illata singuli ex æquo rependerent, ac tandem ut rex Magnus, *Barfoed* dictus, in conjugem acciperet filiam Ingonis Margaretam. Barfoed autem, sive nudipes ideo appellatus Magnus, quod arma, ut Saxo notat, in Hallandenses movens ac inopinatâ eorum irruptione perculsus pedibus nudus ad classem profugeret. Norvagiæ Chronicon, quod pedibus incedere nudis delectaretur, cognominis id adeptum memorat. Et addit idem Chronicon, Magnum deinde rebus cum Dano & Sueco amice, ut memoratum, compositis, classe comparatâ ad Orcades profectum, ijsque in potestatem redactis Hiberniam petijsse ac juris sui fecisse insulę metropolim Dufflinum, omnesque, quæ erant in proximo, ditiones: Ac mox, hieme ibi transactâ, cum remeare ad Norvagos ac sibi de commeatu prospicere pararet, ex improviso ab irruentibus in se ac suos Hibernis oppressum occubuisse. Ut itâ ea, quæ ante sunt memorata de ejus in Orcadas expeditione, non ante sed post pacificationem istam accipienda. Et ita non modo Norvagiæ, quod dixi, Chronicon vernaculum, sed & Manniæ vetus Memoriale, quod primus evulgavit V. Cl. Gul. Camdenus, à monachis, ut existimat, Monasterij Russinensis, quod in eâ insulâ præcipuum fuit, Latine conscriptum, præter cetera, refert, occasionem adjiciens, cur è Norvagia sit profectus Magnus insulasque illas ac demum Hiberniam invaserit. Cujus chronologi verba ipsa cum ob hoc tum alia, quæ interferuntur, ponenda verbotenus putavi, ità enim habent:

,, Eodem anno MXCVIII Magnus Rex Norvegiæ, filius Olavi filij Haraldi Harfagre, vo-
,, lens explorare incorruptionem S. Olavi Regis & Martyris, præcepit ut ejus Mausoleum
,, aperiretur. Episcopo autem & clero resistente, ipse Rex audacter accessit, & vi regiâ a-
,, periri scrinium fecit. Cumque & oculis vidisset, & manibus attrectasset incorruptum
,, corpus, subitò timor magnus irruit in eum, & cum magnâ festinatione discessit. Sequen-
,, te nocte, Olavus Rex & Martyr ei per visum apparuit, dicens: Elige tu, inquam, unum è
,, duobus, vel vitam cum regno intra triginta dies amittere, vel à Norwegiâ discedere &
,, eam amplius nunquam videre: Expergefactus rex à somno, vocavit ad se principes &
,, majores natu & exposuit eis visionem: Illi autem conterriti hoc consilium dederunt ei,
,, ut cum omni festinatione de Norwegiâ exiret. Ille sine morâ coadunari fecit classem
,, centum sexaginta navium, & ad Orcadas insulas transfretat, quas sibi statim subjugavit, &
,, transitum faciens per universas insulas, easque sibi subjiciens, pervenit usque ad Man-
,, niam: Cumq; applicuisset ad insulam S. Patricij, venit videre locum pugnæ quam Man-
,, nenses paulo ante inter se commiserant. Videns autem insulam pulcherrimam, placuit in
,, oculis ejus, eamque sibi in habitationem elegit, munitiones in eâ construxit, quę usque ho-
,, die ex ejus nomine nuncupantur. Galwedienses ità constrinxit, ut cogeret eos materias
,, lignorum cædere, & ad littus portare, ad munitiones construendas. Ad Moniam insulam
,, Walliæ navigavit, & duos Hugones Comites invenit in eâ, unum occidit, alterum fuga-
,, vit, & insulam subjugavit. Wallenses verò multa munera ei præbuerunt, & valedicens
,, eis ad Manniam remeavit. Murecardo Regi Hiberniæ misit calciamenta sua, præcipiens
,, ei, ut ea super humeros suos in die natalis domini per medium domus suæ portaret, in
,, conspectu nunciorum suorum, ut inde intelligeret se subjectum esse Magno regi. Quod
,, audientes Hibernienses ægre ferebant, & indignati sunt nimis. Sed Rex saniori consilio
,, usus, non solum, inquit, calciamenta ejus portare, verumque manducare mallem, quam

Magnus

Magnus Rex unam provinciam in Hibernia destrueret. Itaque complevit præceptum & nuncios honoravit. Multa quoq; munera per eos Magno Regi transmisit, & fœdus composuit. Nuncij verò redeuntes ad dominum suum, narraverunt ei de situ Hiberniæ, & amœnitate, de frugum fertilitate & aeris salubritate. Magnus verò hæc andiens, nihil cogitabat quàm totam Hiberniam sibi subjugare. Itaq; præcepit classem congregare. Ipse verò cum sedecim navibus procedens, explorare volens terram, cum incaute à navibus discessisset, subito ab Hiberniensibus circumvallatus interijt cum omnibus fere qui secum erant. Sepultus est autem juxta ecclesiam S. Patricij in Duno. Regnavit sex annis. Quo mortuo, principes insularum accersiverunt Olavum filium Godredi Crovam, qui degebat in Curia Henrici Regis Angliæ filij Gulielmi.

ERICUS Rex. 4. 5

Circa hæc eadem tempora admirabilis fervor principum Christianorum animos invasit Hierosolymæ universæque terræ sanctæ à Turcis recuperandæ. Consentitque infinita multitudo hominum omnis generis, qui nomina in hanc militiam volentes, ac multis invitati stipendijs, dederant. Præter pontificem Urbanum, qui multam ei rei operam navabat, eminebat inter principes præcipue Godefredus Bulionæus Lotharingiæ dux, cui ab imperatore supremi ac splendidissimi exercitus imperiū permissum est, Hugone Philippi Francorum regis fratre, Roberto Flandriæ, & altero ejusdem nominis Normanniæ duce, alijsque magnæ potentiæ principibus, eadem castra sequentibus. Aderant & alij non tantum ex Germaniâ & Galliâ, sed Dani quoque & Norvagi, viri militares incredibili multitudine, quos pietas & gloria stimulabat. Nec terrâ tantum sed classibus quoque Galliâ Hispaniâque circumnavigatâ, per Herculis fretum, mare mediterraneum, contemptis ac superatis omnibus difficultatibus, in Palæstinam festinatum. Inter eos præcipue Sivardi, Magni Norvagorum regis filius, cum fratre Olao, domi ad regni clavum relicto fratre altero Osteno, majore numero quàm quisquam vicinorum regum, ac studio ferventiore sacram hanc militiam secutus est. Navibus enim sexaginta ex Norvagiâ solvens atque omnium primò in Angliam appellens apud Regem Henricum in hibernis aliquandiu constitit. Inde vere adventante, Galliâ ad lævam relictâ ad littora Galliciæ cum classe pervenit; atque ibi icto cum præside loci fœdere, hiemem pacate transegit: Mox Hispanias petens, plurimasque gentilium triremes obviam habens, octo earum cepit, reliquas profligavit. In terram descendens propugnaculum, quod Sintram vocant, à Saracenis occupatum obsidione cinxit, ac mox suam in potestatem ubi idem redegisset, multas, qui Christo dare nomen renuebant, ferro sustulit. Metropolim quoque Lusitaniæ Olyssiponem, totumque illum occiduum tractum, quem hinc inde Saraceni aliæque à Christo aversę gentes tenebant, armis aggressus, ac multis commissis prelijs, latè circumquaque stragem dedit. Indèque Herculeum ingressus fretum, Insulasque Baleares aliaque Tirrheni maris loca, haud sine clade prætervectus maximis cum spolijs in Siciliam delatus est. E Siciliâ rectâ Hierosolymam, transmisso Ægæo mari, perrexit. Hic à rege Balduino, qui tum commodum Godefredo fratri successerat, multis pretiosissimis donarijs sanctorumque, quæ vel maximi id temporis fiebant, reliquijs, accedente præsertim patriarchæ liberalitate honoratus sese exinde Byzantium recepit. Imperator eum adventare intelligens patefactis portis ac purpurâ, per quam incederet, stratâ, magno eum cum honore intra urbem admisit. Admissum magnificè excepit, ac regium in morem muneratus omnia humanitatis officia prolixe exhibuit. Cumque redire jam domum, idque terrâ constituisset, ac Cæsari idcirco universam classem cum milite omnibusque ornamentis dono relinqueret, exceptis, qui se sponte in Cæsaris famulitium tradidissent, ei vicissim equos & esseda aliaque ad iter terrestre necessaria, tùm loca & lautia, quacunque iter ageret, dari imperator mandavit. Cæterum ut classe Sivardus, ita Ericus rex terrâ eodem profectus in Cypro insulâ, sub annum millesimum centesimum quintum è vivis excessit. De eâ expeditione, cum de superiori Norvagorum sileat, ità Saxo loquitur; quasi solâ delictorum expiatione motus Ericus iter illud instituerit. Ait enim eum, postquam à citharedo quodam hominum affectus, prout vellet, inflectere docto, eò esset perductus dementiæ, ut quatuor ex satellitibus, qui ejus comprehendendi gratiâ accesserant, manu suâ contrivisset, mox mentis compotem non tantum militiæ justa persolvisse, verum insuper, ut lege severiori pœnitentiam demonstraret, noxæ redimendæ causâ religiosam hanc peregrinationem esse amplexum: ac socios sibi itineris selegisse, qui essent procerissimi, ac corporis eâ dignitate, quę ad suam proximè accederet; Haraldumque, qui erat inter filios ętate maximus, regis partibus persunctiorie donasse; Scialamoni verò

MCIV.

MCVI.

ERICUS Rex. A. C.

Vido (Candidum Saxo vocat) cui non modò totius Sialandiæ, sed etiam Rugiæ vectigalis à se factæ, procurationem detulerat, Canutum educandum commendasse; atq; alijs minorum gentium tutoribus Ericum loco obscuriore natum, reliquisse; Botildam quoque haud impigram ad consectanda mariti studia peregrinationis se sociam, licet thoro dividuo, obtulisse: ac mox petitam navigio Russiam, indeque magnâ orientis parte transcursâ, Byzantium venisse, ibique imperatorem Alexium famam ejus ac magnitudinem suspicione insecutum, ac fraudem subesse ratum urbe eum excipere adhæsitasse; Ideoq; extra mœnia hospitij officia liberaliter exhibuisse; sed postmodum intra urbem admissum, spretis, quas largiter imperator offerebat, Græcorum opibus, sacros potissimum defunctorum cineres muneri accepisse: Simulque myoparones aliquot; ijsque in Cyprum trajecisse: atque ibi veluti fatali loco, cùm conjuge extremum efflavisse spiritum, accedente sepulturæ eorum hoc miraculo, ut Cypria tellus, quæ antea humanorum cadaverum fuerat impatiens, Erico & Botildâ ibi funeratis, nec aliorum exinde corpora respuerit. Addit Saxo Ericum patriâ excedentem non tamen patriæ aut ecclesiæ in universum curam ac sollicitudinem abjecisse, sed ordinatis, qui cum filio Haraldo regno præessent, etiam Romam legatos misisse, eosque cum Romano pontifice de archiepiscopatu intra Daniam constituendo, quod jam ante agi fuerat cœptum, ad plenum peregisse: ac missum continuo è curiâ legatum, eumque in Daniam ubi venisset, lustratis regni celeberrimis urbibus, Lundensium civitati ob egregios Atzeri mores, tum quod ad eam è finitimis regionibus terra marique transitus abunde pateret, hunc potissimum supremæ sedis honorem authoritate pontificiâ detulisse.

MCVI. Interea, cum ageretur jam annus millesimus centesimus sextus, surrogatus est in locum paternum per præsules ac principes Germaniæ Imperator Henricus V. Crucho autem Christianorum acerrimus adversarius, (quem occupasse Slavorum principatum, rejectis Buthone & Henrico Godeschalci pientissimi principis filijs, supra memoravimus) cum esset per idem tempus, senectâ propemodum confectus, in eum tamen Henricus cum classe & copijs è Daniâ (quo, ut dictum quoque supra, confugerat) movens, occupatoque Aldenburgo, universam illam Slaviæ maritimam oram ferro & flammis assiduisque direptionibus infestam reddidit. Idque cum repeteretur identidem, perterriti Slavi, præsertim insulani ac littorum accolæ, nec non & ipse Crucho, concessis ad incolendum oportunis locis, pacem cum eo hac mente fecit, ut quem vi & palam armatumq; non posset, occultè & per insidias inermem ac nihil inimici cogitantem oblatâ aliquando occasione opprimeret: Verum uxor Cruchonis Slavina ab Henrico non aliena, eum sæpenumero ut sibi caveret, præmonuit; ac denique seni marito paulatim invisa, nubere Henrico affectavit. Unde instinctu ejusdem Slavinæ invitatur ad epulas Henrici Crucho, ac multò mox potu temulentus ab uno è satellitibus securi percussus capite truncato concidit. Sicque ultione de hoste sumptâ, ducit Slavinam. Atque inde accepto universo Chruconis principatu, sacramentum cognato suo duci Magno dicit. Slavi, qui ortum & austrum versus agebant, intellecto Christianum sibi principem imperitare, tributa & collationes exigentem, arma expediunt. Verum ille inito uno atque altero cum illis certamine ad imperata facienda universos adegit: curavitque, exstirpatis primo latrunculis, ut ad agros colendos quisque rediret. Nordalbingi quoque, qui se ob grassationum insolentias intra munitiones continuerant, veteres suas in sedes ac possessiones missi undique cum privata tum publica, sacraque ædificia, per bella passim diruta instaurare cœperunt. Slavis vero nec ecclesia, nec sacerdos tunc ullus erat, nisi ea in urbe, quæ Lubeca vetus dicebatur, co quòd ibi, ut plurimum, cum familiâ omnique comitatu Slaviæ princeps Henricus demorari erat solitus.

Eodem tempore dux Saxoniæ *Luderus*, Imperator postea *Lotharius* dictus, Godefredo Holsatiæ Comite à sicarijs Slavorum perempto, Comitatum eundem illustri viro Adolpho Schouwenburgico possidendum tradidit: paxque tum inter Adolphum & principem Slavorum Henricum, facto utrimque fœdere, firmiter constituta. A discessu verò è patriâ Erici biennium propemodum intercessit, priusquam Dania certum de morte ejus nuncium acciperet. Haraldus igitur, quem, ut memoratum, pater peregre proficiscens regno in omnem eventum præfecerat, cum iniquâ rerum administratione populariun sibi odia peperisset, Sueno, qui cum Ubbone & Nicolao ex regiâ adhuc Suenonis stirpe supererat, sceptrum post Ericum fratrem ambit, evocatâque Viburgum concione, dum eodem festinat, fato præventus ante inaugurationis tempus diem obijt. Restabat idcirco

idcirco ut circa Nicolaum Ubbonemque delectus ageretur. Sed Ubbo, licet ei, ut natu majori, cunctis suffragantibus summa decerneretur, tanto tamen oneri humeros subjicere recusans, ac fratrem, vegeto ingenio agentem, eoque munere dignissimum asseverans, cum vires suas proprio quàm alieno judicio metiri prudentius ratus, omnem eum honorem regiumq; diadema Nicolao fratri deferri non invitus permisit, tanto scilicet dignior imperij fastigio, quo id magis recusaret. NICOLAUS Rex. 4. G

NICOLAUS REX LXXI.

NICOLAUS itaque, Erici frater, rex declaratus regendi auspicium sub annum millesimum centesimum septimum fecisse chronologis memoratur, regnoque præfuisse annos circiter octo & viginti. Uxorem habuit Margaretam Ingonis Suecorum regis filiam, quæ, ut supra indicatum, Magno Norvagiæ regi antea nupserat. Ex hac præter Ingonem, qui adolescens ex equo præcipitatus obijt, filium insuper alterum suscepit Magnum nomine, sed ingenio & moribus, quod facta demonstrant, minus respondentibus aut nomini aut natalium dignitati. Nicolaus initio statim imperij ad pacis opera conversus coenobium Benedictinum in memoriam D. Canuti Othoniæ exstruxit, allaborante, præter cæteros, episcopo Hubaldo: maximaque exinde & cœnobium & ipsum ordinem liberalitate est prosecutus, multisque proventibus locupletavit. Nec tacuit hanc ejus munificentiam Papa Paschalis, mittens ad eum Anagniâ literas & codicillos, quibus hoc ipsum luculenter deprædicat, approbatis præterea ac bullâ pontificiâ roboratis ejusdem monasterij immunitatibus. Eidem studio impensè dedita regina Margareta, non solum divinarum ædium opes latifundijs auxit, sed & totis viribus ad amplificandum sacrorum splendorem incubuit. Hubaldus autem, quem dixi, gente Anglus, primus omnium, postquam Daniæ suus archiepiscopatus est concessus, ab Atzero Danorum summo præsule Lundæ initiatus, ecclesiæ apud Fionenses aliquandiu præfuit. MCVII. MCX. MCXV.

Anno deinde millesimo decimo nono, ut notat Mejerus, Balduinus Flandriæ Comes ex vulnere, quod Anglico bello fronti ejus erat impactum, moriturus, Carolum amitinum suum, Divi Canuti Danorum regis filium, ex asse hæredem instituit. Qui postquam annos octo Flandris summâ cum justitiæ ac clementiæ laude præfuisset, in æde, ut inde referemus, Donatiani Brugis manu parricidiali, ut ante apud Danos in æde Othoniensi pater, confossus, nullis ex conjuge, quam duxerat, Reinoldi Comitis Claremontij filiâ, post se liberis relictis, exspiravit. Vitfeldius ait nuptam Carolo filiam Roberti junioris Comitis Flandriæ; Nos hic Marchantium sumus secuti: qui Robertum ex Clementiâ uxore, præter tres filios Balduinum, Gulielmum & Philippum, filias habuisse non refert, & ipsam Clementiam, quæ soror fuit Calixti II. pontificis Romani sterilitatem (quam medici asyllipsiam vocant) sibi accersivisse, ne prole numerosa gravaretur. Erat Carolo ex sorore nepos Arnulphus Danus, ut eum Mejerus, & alij nominant. Sed ille à justâ avunculi successione, adjuvante Francorum rege Ludovico, vel ideò tum repulsus, quod Dani totumque Danicum nomen Francis id temporis præcipuè haberetur odiosum ac formidabile. Arnulphus nihilominus comparatis copijs Flandriam irrumpens jus suum armis persequendum judicavit. Verùm Gulielmus Normannus, cui Gallus favebat, omnibus modis se ei opponens confugientem in oppidum divi Audomari obsedit, ac destitutum mox à civibus coëgit iniquas conditiones accipere, & amissâ hæreditate, domum quà venerat, classe reverti. MCXIX.

Præcessit hæc paulULUM obitus Imperatoris Henrici V, qui annũ circiter millesimum supra centesimum vigesimum quintum fato suo functus. Sepulturæ locum accepit Spiræ Nemetum, conditus juxta parentis ac avi sui Henricorum & abavi Conradi monumenta. Cujus rei indicium præferunt hodieque eodem loci singulorum tumulis, in modum ac ordinem ut sequitur, appositæ inscriptiones: MCXXV.

FILIUS HIC, PATER HIC, AVUS HIC, PROAVUS IACET ISTHIC.

Imperatoris excessum, anno exinde, qui fuit vigesimus sextus supra millesimum centesimum, secuta est, de quâ innui, Flandriæ Comitis CAROLI (regis Suenonis Estrithij ex filio Canuto, de quo superius est memoratum, nepotis) cognomento BONI, ad aram MCXXVI.

NICOLAUS Rex. A. C.

veluti sacram in æde Donatiani Brugensium immolati, cædes. Ejus ante annos quingentos, & quod excutrit, Gualterus, Morinensis seu Tarvanensis ecclesiæ canonicus & archidiaconus, martyrium in literas misit. Qui commentariolus Tornaci MS. ad divi Martini aliquandiu servatus, jam nuper, anno 1615, Lutetiæ Parisiorum typis Carmosij, in officinâ Nivellianâ, studio & curâ Iacobi Sirmondi S. I. bono publico est editus. Et eandem deinde retexuit, & excudendam ornatius procuravit V. Cl. Ianus Lernutius Brugensis. Quod egregium antiquitatis monumentum nos unà cum generis ejusdem schediasmatis alijs, volente fortasse numine, alibi ac loco exhibendum curabimus commodiore. Dum autem Fiouiæ adhuc episcopatum Hubaldus tenet, interdictum fuit clero universo, quod antea permissum habebatur, conjogia frequentare. De quo & iste tum versiculus increbuit, inque ore ac memoria multorum, etiam annis insequentibus, habebatur:

M. C. bisque decem Danorum clerus abegit
Vxores ductas, non sine clade gravi.

Cladem nimirum gravem intelligens haud dubio populi & cleri ex ejusmodi re negatâ commotionem. Quippe & Moguntinus antistes, cum paulo ante, convocatâ Erphordiam Synodo, Papę super eodem literas, invitus licet, prǽlegisset, otassetque summi pontificis edicto audieutes esse, quęq; concilio placuissent, recipere vellent, repente tanta eo in confessu seditio exorta, ut parum abfuerit, quin pręsul ipse de cathedrâ protutbatus subitoque tumultu contrucidatus fuisset, clamantibus multis, satis esse Episcopum Papę fautorem ferro perire, quàm dogma tam vesanum & hęreticum cum tantâ sacerdotij contumeliâ promulgari. Neq; exemptus periculo fuisset pręsul, nisi in posterum saniora promisisset.

Eodem propemodum temporis tractu Sivardus, cujus supra mentionem fecimus, Norvagię rex relicto Bizantio, ac peragratâ Bulgariâ ac Germaniâ, ubi & Romanum imperatorem Lotharium Saxonem, qui tum commodum Henrico V successerat, salutavit, Hierosolymis redux in Daniam feliciter advenit. Cumq; regem Nicolaum honorificè adijsset, essetque vicissim ab eodem magnifice exceptus, magnâque postremum cum pompâ ac lætitiæ significatione prætoriæ navi impositus, regioque comitatu stipatus in regnum suum salvis omnibus perductus est. Norvagiæ Chronicon vernaculum, cujus jam sæpius meminimus, Sivardi hunc reditum ad initium imperij regis Nicolai refert, atque haud ultra triennium domo abfuisse. Ordericus vitalis, quod apud alios non reperio, refert Sivardum in reditu ab Hierosolymis Russiam pertransisse, & ibi regis filiam Malfredam uxorem duxisse. Nostri annales Malfredam S. Canuti ducis sororem faciunt; at rectius Chronicon Norvagiæ jam dictum, sororem eam dicit non S. Canuti, sed uxoris ejus Ingeburgæ, quæ & regis Russorum Iarislai filia fuit, mater Waldemari I; & ante eam, Malfredam inquam, nuptam Sivardo innuit regis Irlandiæ Myrkiortani filiam, idque volente patre Magno, cum ibi adversus Irlandos bellum simul lacesserent. Addit præterea Ordericus Ostenum & Olaum legitimo tantum thoro susceptos, Sivardum verò ex Anglicâ captivâ, sed uobili natum. Adolescebat jam Magnus, & consobrinus ejus Canutus, Erico prognatus, princeps eo tempore juventutis habitus, ut ab omni invidiâ ac suspicione semotus ageret ad Imperatorem Lotharium concessit. Ibique in aulâ & domo Cæsareâ postquam aliquandiu benignè ac honorificè esset enutritus, ijsque artibus, quæ exornare principes solent, eruditus, in patriam reditum maturavit. Reversum Nicolaus clementissimè excepit, donavitque Slesvicensi Ducatu. Regina quoque Margareta, ut suos regiæ prosapiæ arctius innecteret, Ingiburgam, sororis suæ filiam, conjugio eidem copulavit. Memorabile est quod Helmoldus observat, eum cum jam præfecturæ Slesvicensi esset admotus, idque ageret ut regionem circumquaque pacatam liberamque ab ærusc atoribus redderet, & aliquot ex grassatoribus, qui inter Sliam & Eidoram latrocinia exercuissent, supplicio adjudicasset, unusque ex ijs, ut sibi consuleret, se consanguineum ejus ac regia stirpe oriundum diceret, respondisse, turpe fore consanguineum suum ceterorum more vulgari ac humili supplicio affici, debere ejus claritati aliquid illustrius, ac simul jussisse, ut in nauticam pinum sublimatus laqueo innecteretur.

Henricus interea Godeschalci Vandalorum principis e Siritha, Nicolai regis sorore, filius, cujus in rebus Suenonis suo superius loco injecta non semel mentio, cum se maternorum bonorum hæreditate fraudari à Nicolao existimaret, tam acrem eorum repetitorem egit, ut omnia armis infesta faciens ipsum Nicolaum intra Slesvici fines compulsum statione

NICOLAUS Rex.

ſtatione & excubijs uti coëgerit. Sed Nicolaus indignum ratus ab impari hoſtē haberi ſe contumelioſius, excitâ confeſtim claſſe, & equitum cohortibus per Elivum Sleſvicenſium præſidem terrâ dimiſſis, in proximos Vandalorum fines juxta Lubecam cum peditum præcipuo robore appellit. Hic dum Elivum cum equitatu operitur, majore feſtinatione, quàm conſilio, in terram pedites dimiſit. Quippe Elivus donis, ut volunt, corruptus & idem cum Henrico agens Nicolaum ſuo & equitum adventu fruſtratur. Unde Vandalus regis peditatum, qui in terram deſcenderat, obequitando defatigare ac frangere paulatim, quam manum cum univerſis conſerere tutius ducens, nunc alas, nunc cornua circumvolitando & jaculis hic inde inceſſendo, per intervalla dilacerabat. Sed pedites conſcenſo tandē, qui erat in proximo, montis vertice, & jam loco muniti, etiamſi deſpicere ab alto hoſtem potuiſſent, ne tamen loco magis, quàm ſuis viribus confidere viderentur in planum poſtremo digreſſi, pugnæ aleam redintegrare incipiunt. Verum & tunc idem, qui fuerat pridem, utpote ab omni equitatu deſtitutis exitus fuit. Tracta tamen in longum dimicatio. Ctaderant Haraldus & dux ipſe Sleſvicenſium Canutus, Nicolai nepotes, qui dum acriter pro patriâ ac patruo rem gerunt, acceptis aliquot vulneribus, ſuorum clypeis ex acie in tutum dilati ſunt. Canutus præſertim promptiſſimam tum militis ſui fidem expertus. Ne enim vulneribus defatigatus in hoſtium poteſtatem herus deveniret, miles ſe victum ſimulans, ac ſpeciem præbens quaſi Vandalo manus vinciendas offerret, fræno equi adducto, barbarum jumento deturbavit, eoque receptus Canutus feliciſſimè diſcrimen evaſit. Inde Nicolaus, rebus omnibus ad claſſem reductis, digreſſuſque ad ſua præfectum Sleſvicenſium, quod patriæ incolumitatem pecuniæ poſthabuiſſet, damnatum perfidiæ, omnibuſque exutum bonis extremâ affecit ignominiâ. Henricus verò, ſucceſſu blandiente ferocior redditus, Holſatis, Friſonibus, Ditmarſiſque in auxilium convocatis crebras in agrum, Sleſvicenſi præfecturæ proximum, excurſiones inſtituit. Et actis identidem latrocinijs, variâque fortunâ utrimque commiſſis præliationibus, Canutus tandem vaſtatis ex adverſo ad intima uſque Slavis ſuâ præcipuè prudentiâ ac fortitudine univerſas Henrici vires concuſſit ac debilitavit. Atq; ita cum patriam non hoſte tantum, ſed hoſtem quoque robore vacuefeciſſet omni, ipſum poſtremo Henricum ex infeſtiſſimo adverſario amiciſſimum ſibi reddidit; Et eundem quoque in gratiam Nicolai regis ſuâ præſertim moderatione, atque æquanimitate reduxit. Siquidem Henricus latifundia, totamque ad ſe pertinentem in Dania maternam rem, cujus obtentu arma in Nicolaum aſſumpſerat, pretij pactione interpoſitâ, Canuto in poſſeſſionem tranſſcripſit. Eandem Canutus viciſſim conditionem, uti acceperat, in regem tranſtulit, atq; inde receptam ab eo pecuniæ ſummam Henrico adnumerari curavit. Quin & hoc acceſſit, ut idem Henricus diffidens filiorum ſuorum indoli, Canutum poſt ſe Vandalorum principatum tenere hæredemque eſſe voluerit, potius ſcilicet ducens maturum ætate ac prudentia virum pro arbitrij ſui libertate ſucceſſorem conſtituere, quàm ſub naturali, ſed invalido liberorum patrocinio ditiones ſuas periclitari. Et licet petitioni iſti juſtiſſimè ſe adverſari, aſpectu immerentium liberorum, Canutus demonſtraret, tamen inſtante identidem Henrico & apud Cæſarem Lotharium, cui ſciebat Canutum haud eſſe ingratum, tem diligentius agente, haud difficulter votis ipſius aſſenſum; Canutuſque Obotritorum rex declaratus eſt. Albertus Stadenſis hujus quoque, ad annum milleſimum centeſimum trigeſimum tertium, ſed aliter paulo mentionem injicit. Vult enim, MCXXXIII. defuncto Henrico, ſucceſſiſſe in principatum filios ejus Zuentoplochum & Canutum, ſed temporum tranquillitatem bellis inteſtinis conturbaſſe; atque inde, cæſo Lutilinburgi juniore filio Canuto, ſolum tenuiſſe imperium Zuentoplochum; eumque ſimiliter haud multo poſt dolo cujuſdam Dazonis, viri prædivitis, apud Holſatos occubuiſſe, relicto filio, qui itidem poſt patrem ferro aut fraude perierit. Atque ità, deficiente progenie Henrici, tranſlatum principatum ad ducem Canutum: Ipſumque profectum poſtea ad Imperatorem Lotharium, oblatoque impenſo pretio, Vandalici regis nomen ac coronam impetraſſe. Nec diſſimilia fere ſunt, quæ memorat Chronici ſui Slavici libro primo Helmoldus, quem & ſecutum Stadenſem eſt veriſimile. Niſi quod illud præterea habeat, Canutum, quem Lavardum cognomento appellatum ait, emiſſe ab imperatore Lothario multâ pecuniâ Obotritorum regnum; atque ità agnitum receptumque eum ut ejus, ut vulgo vocabant, homo imperijque cliens haberetur. Crantzius adjicit veriſimile eſſe Canutum, qui ab imperatore, Obotritorum, vel ut aliàs vocamus, Vandalorum regis titulo ac dignitate eſt decoratus, eundem ad poſteros inviolatum tranſmiſiſſe; atque

S ij inde

LOTHARIUS Imp.

NICOLAUS Rex. A. C.

inde hodieque familiare esse Danorum regibus omnibus, ut se Danorum Vandalorumque reges inscribant.

Orta deinde inter Ericum quoq; & Haraldum, Canuti fratres, haud levis de bonis paternis dissensio, actaque res utrimque ingenti animorum armorumque contentione. Haraldus omnibus invisus omnium possessionibus imminebat: & præsertim Erico fratri, cui erat erga populares modestius ingenium, negabat ullam paterni hæredij communionem deberi, quod ex adulterio esset conceptus. At Canutus latius evagari lites ac licentiam videns evocatos Slesvicum acriter objurgat; ac comminatur, nisi à contentionibus atque armis supersedeant, se viribus suis modum ipsis positurum. Decernitque quo quisque contentus agens alium in suo conquiescere permitteret.

Post ista Magnus Nicolai filius Gothis imperitans & ipsis præsertim annitentibus, Sueonum etiam regno post cædem Ragvaldi potitus, ad nuptias cæpit respicere. Desponsâque sibi per internuncios Bogislai Polonorum ducis filiâ, regem mox Vartislaum cum Danis Polonisque inimicitias gerentem, classe paternâ lacessit. Adortusque Nicolaus urbem Ornam (Crantzio Cosna est) ære redimere obsidionem coëgit. Hinc Iulinum petens Bogislaum instructum copijs obvium habuit, Ejusque auctus manipulis oppidum ipsium quàm celerrimè expugnavit. Animadvertens autem Vartislaus res suas, nisi induciæ fierent, ad incitas terri, bello componendo locum ac tempus postulavit. Quo permisso, ac à rege humaniter invitatus, cum adesset in navi prætoriâ captivi in morem à satellitibus detentus regredi prohibitus est. Quod Canuto quantopere displicuerit, in publicis concionibus neutiquam tacuit. Demonstrabat siquidem publicâ fide conturbatâ nihil sanctum atque tutum superesse. Eam omnium gentium consensu inviolatam semper atque integrè servatam: Itaque dimittendum Vartislaum, nisi privatum crimen ad patriæ universæ dedecus redundare cuperent. Hæc tam justa Canuti querimonia suffragijs reliquorum probata, effecit ut Vartislaus libertati redderetur, quamquis alienæ invidiæ haud leve irritamentum præbuerit. Dimissâ classe nuptiarum sacra Ripis, quod opidum est Cimbricæ chersonesi haud ignobile, regio ritu celebrata. Hic invidiæ ærugo inter ipsam epulantium festivitatem se prodidit. Nam & Magnus & alius item Canuti patruelis Henricus Scatellerus cognomine, prosperè fluentibus Canuti rebus iniquiores, scommata in eum obliquè distringunt. Cum enim Canutus veste Saxonicâ ceteris nitidior videretur, Henricus inter alia cultus novitatem per altercationem irridens negavit latus ejus purpurâ quàm panno fore munitius. Ille jocum joco retundens, sed ne ovillis quidem pelliculis respondit. Idem piratas exinde in Sueciam usque persecutus, & amplam domum spolia referens, cum laudem speraret, laborem & increpationem promeruit, culpatus à rege quod amicam provinciam infestasset. Quamvis Magnus postea patruelem æmulando similia aggressus, cum malleos, inter cetera, joviales, quos pagana tum superstitio ad ciendos coeli fragores magnâ religione colebat, ex insulâ quapiam Sueonibus vicinâ, in patriam retulisset, nihil iniqui expertus fuit. Margareta interea regina simultates inter regios juvenes indies exoriri majores videns, eas ut in herba, quod dicitur, opprimeret, omnem navavit operam, præsertim cum ipsa valetudine jam & ætate fessâ præpropere sibi fatum imminere persentiret. Quocirca in primis Canutum, fiduciâ generosæ ejus indolis, advocatum orat atque obsecrat, ut ille saniora consilia sequens concordiam ac pacis studium inter propinquos perpetuò foveat, talemque se domi præstet, qualis militiæ semper ac foris egisset. Adjiciebat haud clam se esse, existere qui dissidia in regiâ domo concitare vi omni atque ope molirentur, quos opportunis suis monitis hactenus repressisset. Canutus Deum & innocentiam suam testem vocans se, quod perpetuò studuerat, in id quoque deinceps incubiturum sanctè pollicetur; injuriam potius ferre, quam infligere; beneficijs quam odijs certare paratum se semper fore testatur. Margareta, oratione ejus ac studio collaudato, tum ut hoc ageret identidem commonito, securius se fatalem suam diem tali fretam fiduciâ excepturam adfirmavit. Quod domesticis ac certis autoribus haud traditum reperiam, minus hic affirmaverim, quamvis silentio interim nequaquam involvendum censuerim; prodente præsertim Alberto Stadensi, Canutum nimirum post superatos ac captos Pubislaum & Niclotum Obotritorum primates, Slesvici in eodem cum patruo Nicolao conventu se per omnia & loco & dignitate æqualem patruo tulisse; Idque indignissimè à Magno acceptum, qui deinceps instigante ad hoc eum matre Margareta, de occidendo Canuto consilia agitarit: & patrem deinde Nicolaum, cum

NICOLAUS Rex.

cum idem resciviſſet, convocaſſe regni optimates & juvenum diſſidentium animos conciliaſſe: ſed fœdera licet utrique jurata, apud Canutum firma, apud Magnum fucata fuiſſe. Verum hoc utcunque fuerit, id conſtat, ſtatim ab exceſſu Margaretæ, Canutum apud regem majeſtatis ac regni affectati accerſitum. Inter accuſatores præcipue habebatur Henricus alijque perpauci, quos ipſe conſilij ſui participes fecerat. Rex, re intellectâ, concionem quamprimum indicit, ac Canuto ut eodem veniat, per ſuos imperat. Qui cum prior adeſſet, ſupervenienti patruo, ut erat mos Theutonum, pallio vacuus obviam accurrit; atque equo deſcendentem continendæ ſellæ ac ſtapedis miniſterio honoravit. Hinc dicere orſus Nicolaus, demonſtrat; Suenonis filios annorum reſpectum in regni acceptatione habuiſſe, ſe ut natu minimum voluntate ac moderatione fratris Ubbonis, qui major erat, ad regni culmen, non ut raptorem, ſed uſurpatorem fraterni beneficij pervenisse; Canutum, neglectis majorum exemplis, regni jus, cum re necdum poſſeſſo, appellatione præcerpere. Quamvis acturum conſultius, ſi regni titulos non in adulatione ſuorum, ſed procerum conſentientibus ſententijs reponat. His & ejuſmodi à Nicolao in medium peroratis, reſpondit Canutus; Calumniatoribus haud temere aures commodandas, ſibi eorum opera pro benefactis malefacta rependi: Herum ſe non regem à ſuis ſalutari. Apud Vandalos quidem inſolito honore affectum, ſed nihil hoc ipſo patrui regno aut titulis diminutum; Se delatores ſuos æque patruo ac ſibi hoſtes judicare. Sibi quidem vitam, patruo etiam fidam clientelam invidere: & conceſſo, regium nomen donatum, quid? nonne & Magnus iiſdem inſignibus apud Gothos ornatus? ſibi itaque ſi par apud Vandalos fortuna affulſerit, jocundum id; non ingratum patruo accidere debere, qui duorum regum filij & nepotis obſequijs auctus, regno ſuo majus fortunæ incrementum, majuſque decus acquiſiviſſet. Nihil unquam antiquius babuiſſe ſe quam terrâ marique excubare pro regni incolumitate. [illegible] qui inde redierint, non ignorare patruum, & loqui Daniam præter veteres terminos tot novis latifundijs ac territorijs adauctam: loqui etiam eos, qui prius infeſti, nunc ſuâ operâ ad tributum acti, regni faſcibus ſubjiciuntur: à ſe militiæ ſementem jactam; patruum abſque negotio fructum ejus ac meſſem feciſſe: non itaque talibus operibus meritum ſe, adverſus quem genuinum ſtringeret. Alia ſibi pro immenſo labore præmia, pro gravi militia ſtipendia exſpectata. Se tamen non tam patruo, quam malevolorum vecordiæ hæc omnia imputare. Patruo precari ſe, ut diu feliciterque imperium paternum gerat, ſe quocunque in ſtatu fuerit, nunquam ipſius celſitudini aut fide aut obſequio defuturum. Delinitus nonnihil oratione Canuti Rex, deteſtari adulatorum ſuſurros, ſeque in poſterum haud facile accommodaturum talibus aurem ſecum ſtatuere.

Sed Henricus malorum incentor, licet ſpe ſua fruſtratum ſe videret, haud tamen ut erat animo indomito acquieſcere potuit. Regem itaque captâ occaſione adortus docet de Magni, filij ipſius; capitali re agi. Eum regno ac ſucceſſione excluſum iri, ſi populi ſuffragijs ſumma deferatur: Nota blandimenta & favorem apud omnes Canuti. Rectè facturum ipſum ſi ſuſpectam hanc ejus fortunam ferro præcidat, ut filio conſulatur. Hæ voces denuò regem novis involvêre ſollicitudinibus, & graviori quàm ante de re tota certi aliquid conſtituendi cogitationem præbuerunt. Quæ parentis ſollicitudo cum Magnum non fugeret, quaſi ſui conſulendi & æmuli tollendi à patre licentiam nactus Henricum & cæteros ad ſe conjuratos vocat, eoſque in verba ſua ſub fide ſilentij adigit. Haquinus, Canuti ſororius, intellecto de nece & capite Canuti agi, ſeſe è medio proripuit, hoc ſolum delinquens, quod, licet fautorem iſtius conſilij ſe fore negaret, haud tamen proditurum profeſſus ſit. Quo igitur ſcenam ſuarum fraudum Magnus explicaret, fingit decretum ſibi voti cauſa ſacram peregrinationem inſtituere. Petere idcirco ut Roſchildiam, quò & plures ex nobilitate convocarat, accedere ſub feſtum Dominicæ Nativitatis Canutus, haud dedignetur; velle ſe de tutelâ ſuorum liberorum, deque alijs ad conjugem ac familiam pertinentibus rebus cum eo familiarius agere: Uxor Canuti ſive per conſcios eorum conſiliorum, quæ Magnus animo volveret, rei non ignara; ſive, quod etiam traditur, ſomno monita marito per literas, quid timeret ſeque ſollicitum haberet, aperit. Sed ille ut à pavore muliebri profectum indicium reſpuens ſalubriter monentem neglexit. Itaque profectus, dies aliquot feſtis epulis cum magnatibus Roſchildiæ peregit. Inde ſoluto conventu Magnus & ipſe, quod erat reſidui temporis ſeorſim traduxêre. Mox autem ſecedens Magnus in locum ſceleri deſti-

NICOLAUS Rex. 4, 6

destinatum, & evocatis eodem conjuratis, cuncta ad insidias cœpit disponere. Paratisque omnibus, mittit qui Canutum accersat. Qui missus, genere Saxo erat, arte cantorem profitebatur. Ille cum summopere Canutum eorum, quæ agerentur, conscium fieri præoptaret, & edere jusjurando prohiberetur, occinit inter equitandum pervulgatam tum temporis cantilenam, quâ similis Grimaldæ in fratres perfidia prodebatur. Sed cum nec ea Canutum permoveret, propius adequitans latentem sub veste loricam prodidit. Verùm nec ità deterritus ad locum carnificinæ destinatum, vulgo *Haresiadæ*, Saxoni *Haralstadium* dictum, pervehitur. Magnus composito in hilaritatem ore excepit venientem. Sed rectum ferro pectus animadvertens Canutus, quid habitus velit interrogat? Refert ille, proximum se colonum petere, & ejus demoliri ædes constituisse. Quod cum dehortaretur Canutus, & verba utrimque commutarentur, invadit loquentem objurgantis in morem Magnus, & capitis media diffissum exanimat. Continuò [illegible]ceteri accurrentes humi stratum crebris ictibus conficiunt. Compertâ tam chari capitis cæde, filij Scialmonis Vidi, Candidi est in Saxone, (quem moderatorem adolescentiæ ejus fuisse supra indicavimus) regem confestim adeunt, orantque ut in areâ Roschildensi tumulari eum patiatur. Sed ob populi frequentiam non impetrato, quod petebatur, miserandum amici corpus tenui apparatu Ringstadium intulerunt. Populus cum nuncium de nece ejus accepisset, protinus conviviorum hilaritatem, quæ tunc pro more agitabatur, in fletum ac mœrorem mutavit. Omnium luctus unius gemitus videbatur. Funus non tam imaginibus & pompâ quàm publicâ cunctorum voce per laudes & memoriam virtutum ejus celebre fuit. Magnus, paricidio perpetrato, Roschildiam redire non destitit, quasi remoto jam æmulo de successione securus. Quin & gaudio suo vix moderans tripudijs & cantu

MCXXXIV.

exsultabat. Facta cædes postridie festivitatis trium regum, cum, elapso deinde octiduo,

Nascatur Voldemarus I.

Ingiburga uxor, extincto marito, hæredem peperit Valdemarum nomine. Hinc a[illegible] & fratres Canuti, Haraldus atq; Ericus, passim in procerum ac popularium conventibu[illegible]noris atrocitatem querimonijs differre: vestem etiam vulneribus scissam ad iram usq; [illegible]; indignationem exaugendã vulgi oculis objectare. Nec multò post indictis Ringstadij comitijs Magnus paricidij ac cædis reus peragitur. Nicolaus pater populi ac procerũ studia metuens Ringstadij quidem, sed intra privatos parietes se continuit. Misit tamen suo nomine antistitem Lundensem Atzerum, qui Erico obviam factus, eumq; equo descendens veneratus, rogat atque intercedit pro Magno: pro patre, ejusq; innocentiâ, statutam legibus defensionem pollicetur. Tantumque ipsius apud Ericum tum preces potuêre, ut regi non modò salus, sed locus etiam in concione permitteretur. Rex itaque concione fine filio petitâ haud aliter placare patrum ac populi animos potuit, quàm ut, Magni abdicatâ præsentiâ, eum domo & patriâ excessurum, nec umquam, nisi regno ac proceribus volentibus, rediturum jurejurando firmaret. Atq; ità composito popularium motu, Rex Cimbriam, Iutiam nunc dicimus, Magnus Gothiam exilij speciem præbiturus repetijt. Sed ut sunt mortalium irrequietæ ac cæcæ per ambitionem mentes, ità Nicolaum, conquiescente vix populi motu, pœnitere quam primum præstiti sacramenti cœpit. Accedebant & odia & voces eorum, qui Magno occidendi Canuti sua etiam consilia suggesserant. Hi conditiones & latam in comitijs sententiam execrantes, teterrimè sibi regem consuluisse dicebant, quod unicum filium, eumque in spem regni educatum, levibus agrestium judicijs permisisset: Ipsumque hoc sibi potius reservare oportuisse; & paterno judicio, non populi, aut procerum suffragijs revertendi jus atque arbitrium deferri debuisse. Quibus irritatus Nicolaus, haud multò interfluente tempore, missis codicillis, Magnum revocat. Tum omnia quæ ante discessũ ipsius quasi lenita videbantur, reditu exasperata recruduerunt. Et facta confestim frequens ad Haraldum & Ericum concursatio. Omniumque vox erat æquè patrem ac filium reum habendum; utpote qui contra fas contraque datam fidem paricidam ac proscriptum intra regnum revocasset. Itaque, abdicato Nicolao, ad Ericum potius quam Haraldum respicientes, ei & nomen & regias vires suffragijs detulerunt. Et ille quidem non tam recusandum oblatum honorem, quàm imperio, ante partam adversus Nicolaum victoriam, abstinendum ratus, ducis officium exsecuturus omnium primò Iutiam infestis signis petit. Sed hic eum Toko Ripensium antistes, explicatâ jam acie consistentem aggressus ac verbis compositis permulcens prænsansque identidem, seriò sanctèq; pollicetur jurejurando staturum Nicolaum aliaq; exsecuturum non displicitura & ipsi & cæteris, modò ille arma atq; impetum pugnæ deponat. Quibus dum aurem Ericus accommodat, Rex instructo agmine superveniens imparatos & absque

absque ordine consistentes levi negotio dissipavit. Dux hoc pacto blandimentis episcopi ludificatum se cernens justiorem jam belli titulum oblatum sibi existimavit. Et licet rerum angustijs exclusus, apud Isoram regio nomine insigniri nequiret, confestim tamen ad Selandos interiores reversus, eorum Scanensiumque suffragijs recusatum aut potius dilatum jam ante honorem assumit, seque deinceps multo quàm ante alacrius ad fratris ultionem totum componit. Imprimis ad Imperatorem Lotharium literas & legatos mittit, quibus amici & clientis necem ne inultam sinat hortatur, pœnasque à Magno paricidio debitas expetat: ac denique ut belli à se adversus perjuros suscepti eventum, non suo tantum applausu & favore, sed ductu quoque & societate adjuvare, sibique esse præsidio velit precibus ac præmijs propositis clementer orat. Imperator ejusque conjux Rixa, intellectâ luctuosâ Canuti cæde, casum tam miserabilem, ut par erat, graviter tulerunt. Et Cæsar quidem collecto confestim valido exercitu, Slesvicum contendit, juxtaque vallum, quem *Danewirkam* appellant, castra locavit. Quamvis Saxo non tam ulciscendæ cædis, quam regni potiendi cupiditate advolasse celerius imperatorem existimat. Ericus nihilominus vires suas Cæsari juncturus cum classe se obviam dedit. Sed Magnus utriusque adventum accuratâ valli munitione præcurrens firmissimum portis præsidium applicuit; & accedens simul ipse Nicolaus immensâ Cimbrorum multitudine valli citeriora circumfudit; adeò ut Imperator acie cum ijs congredi, aut classe Erici suas in urbem copias trajicere minus ex usu minusque tutum judicarit. Itaque tempori obsequens, cum Nicolao & Magno, quo honestior discessio esset, ità est pactus, ut, Erico ab obsidione supersedente, Magnus Romani imperij miles haberetur, ut narrat præter Crantzium Saxo. Albertus Stadensis hoc adjicit, Nicolaum cum filio suppliciter imperatorem coram veneratum ac multo auro dependo pollicitum de Canuti sicarijs secundum fas & leges pœnas exigiturum. Acceptis utrimque conditionibus; Cæsar continuò trans Eidoram exercitum cœpit reducere. Quod Erico postquam innotuisset, Cæsarem navigio petitum assequitur, ac levitatem haud obscurè incusans demonstrat haud aliâ erga ipsum fide futurum Magnum, quàm erga Canutum fuisset. Nec vana assertio exstitit. Nam Eidoram vix remenso imperatore, Adolphus Holsatiæ Comes, qui agmen extremum ductabat, à Magno per insidias detectus ità ab eo exceptus impetuque fuit, ut armis abjectis, ipse sibi nandò consulere necesse habuerit. A quibus nonnihil diffidens, aut alia tradens Albertus Stadensis refert, receptum à Slesvicensibus Ericum terrâque ac mari impugnatum à regibus Nicolao & Magno: Missumque tum ad Comitem Adolphum, eumque ingenti pretio adductum, ut, trajecto Eidora, auxilio adesset, sicque mox cum parte copiarum subsidio accurrisse; Sed Magnum obviam ei datum, ipsum fugasse, ac gravi clade affecisse Nordalbingos; indeque partâ victoriâ ad obsidionem regressum, sed eventu frustraneo, quod Ericus interea, solutâ hyeme, Slesvico elapsus in Scaniam abijsset. Addit præterea eundem Ericum, quod toties superatus, toties que sibi fugâ consulens evasisset **Hasenbotth** sive **Harebort** Danice, id est, *leporipedem* seu *leporem galeatum* vulgo tum nominatum.

Ericus porro ab imperatore eum in modum destitutus, dum orientem versus iter ingreditur, aliaque sibi ac certiora circumspicit auxilia, supervenêre à rege Norvagensium missi legati, qui regi suo Magno sponsam petebant filiam majorem ducis Canuti. Quos Ericus amice excipiens ac votis ipsorum secunda grataque pollicitus, sibi vicissim ejusdem regis novercam, Norvagensium quondam reginam, Malfredam, annuente privigno, despondit. Hinc Ericus, transactis per quietem hibernis, Christierni apud Cimbros splendidissimo loco nati promissis allectus bellum sub æstate redintegrat. Sed ad manus ubi ventum Christiernus infeliciter cum Nicolao congressus ingenti suorum strage acceptâ capitur. Ericus licet prosperè ad fines usque Iutiæ, profligatis obvijs, pervenisset, iguarus tamen eorum, quæ circa Christiernum essent gesta Lymicum mare classe complevit. Ubi cum exposito incautius milite Christiernum captum & regem adventare intelligeret, ocyus receptui signo dato recessit. Ex agmine tamen complures, dum naves repetunt, ab imminente exercitu trucidati.

Hinc Erici frater Haraldus dubiâ fide agens, diu occultis adversariorum promissionibus invitatus, ab Erico ad Nicolaum defecit, plus scilicet ob indignationem delati ad fratrem imperij fraternis sicarijs quàm fratri deferens. Habebat idem in suburbio Roschildensium præsidio firmatum castellum, quod Ericus balistis alijsque tormentis, quæ tum ibi in usu esse cœperant, concussum, suam in potestatem redegit. Deinde adauctus jam amicitiâ

S iiij

LOTHARIUS IMP.

NICOLAUS Rex. A. C

amicitiâ Haraldi Nicolaus, instructa cum classe è Iutia in Selandiam trajicit, & apud pontem, cui *Wera* nomen, gravissimo cum Erico prælio confligens superior evadit. Superatus & ubivis jam exclusus Ericus ad Magnum Norvagiæ regem necessitudinis fiduciâ una cum conjuge, filioque parvulo, quem naturalem habebat, Suenonis vocabulo, refugium capit. Ubi dum hæret, Magni primum humanissimam hospitalitatem, mox dolum & fallacias experitur. Nam licet Ericus non tantum, ut indicatum, novercam ejus conjugem haberet, sed eidem ob neptem quoque Canuti ducis filiam, quæ jam Magno denupserat, patruus esset, tamen subdolis Nicolai regis promissis inescatus exitium ei festinasset, nisi à reginâ nepte suâ admonitus insidias evitavisset. Nam elusis aut commessatione intempestivâ sopitis, quos ei Magnus circumposuerat, satellitibus, unico navigio, quod ei Lalandenses subministraverant, feliciter elapsus ad easdem Lalandias, sibi tum fidissimas pervenit. Captoque ibi, quem minorum insularum Nicolaus præfectum constituerat, Ubbone, eoque confestim in crucem acto, clarum reditus sui indicium omnibus præbuit. Intellectoque Nicolaum Lundæ apud Scanenses Natalis Dominici die ferias celebraturum, adventum ejus prævertit, omnemq; regij apparatus impensam suum in usum transferens totum se firmandis, quantum potuit, viribus comparavit. Idque rumore famæ ubi rex in Selandia accepisset, adventante jam æstate transmissas mari copias ad Fotam sinum **Fothevig** vulgo, appellit. Terramque ingressus cum aciem juxta littus pedestrem constituisset, Ericus valido equitatu superveniens conversos in fugam aut fudit, aut nando naves repetere, sibique consulere, aut mergi denique coegit. Ipse Magnus cum aliquot fortissimorum manipulis animosè resistens & cadere, quam turpiter cedere generosius ducens fatum fugæ prætulit. Itaque haud exigua adversariorum strage pugnando editá, cum Petro Roschildiensium antistite, qui Nicolai partes fuerat secutus, super strue cæsorum occumbens, Petrum, ut necis ità tumuli consortem habuit. Nicolaus admoto sibi per villicum equo, ad naves evasit. Potissima fugientium pars, qui primi evaserant, tardius adnatantes sine societatis aspectu aversati, magis in suos quàm in hostem sævire videbantur, cum pendulis navigia brachijs amplexos hinc hostis urgeret, inde civis repelleret. Credidêre plerique hanc victoriam humanis vix viribus, sed numine divino, parricidium vindicante, præcipue concessam. Neque bellum fuit, quod sacri ordinis præsules plures abstulit. Quippe Petrum, quem indicavimus, Roschildiensium, & Henricum Suecicarum partium omnesque, excepto uno, Iutiæ pontifices hoc prælio oppressos Saxo memorat. Albertus Stadensis ipso Pentecostes die conflictum factum tradit; & frustra ab Episcopis monitum Magnum ut prælio supersederetur. Quin & pugnâ commissâ Magnus, Norvagiæ rex, conjugem suam Christinam, ob revelatum consilium, datis repudij codicillis, Erico remisit. Sed ille ob egregiam hanc regno navatam operam insignis charusque est habitus. Datumque tum ei, abolito priore *Haresoed*, quod notam timiditatis aspergere videbatur, novum cognomen, ut Ericus EMUNDT, hoc est, *illustris clarusque* appellaretur. Nicolaus postremò reservatus ad fortunæ quasi ludibrium cum Iutiam fugâ pertingisset, & se jam, Magno trucidato, orbum cerneret, non tam ut sibi successor, quàm Erico ut hostis superesset, Haraldum post se regni hæredem proclamat. Hinc Slesvicenses, quos, Magni aspectu, infensos sibi non ignorabat, de pace componendâ sollicitat. Et licet haud satis animos omnium haberet exploratos, tamen ex primarijs paucorum auctoritate fretus, dum urbem ingreditur, clerum quidem solemnibus sibi faventem officijs invenit, at ceteri ut hostem exceperunt. Cumque inter plateas adversis hinc inde signis concursare cives videret, suaderentque amici, ut in ædem Divi Petri, quo tutior esset, concederet, in regiam conscendit. Quò cum irrumpere infestis animis Slesvicenses tentarent, satellites ad regem defendendum cuncti convolarunt. Sed indies, crescentibus odijs, tandem & satellitium & regem sustulerunt, anno circiter à Christo inter

MCXXXV. homines nato millesimo supra centesimum trigesimum quintum. Exstat chronologicum de rebus & origine regum Daniæ collectaneum, autore, ut volunt, Erico Pomerano Daniæ rege, qui cædem hanc regiam Slesvicensium præcipuè sutoribus adscribit.

ERICUS Rex. 4. C

ERICUS REX LXXII.

EMUND dictus.

ERICUS, profligato è Scaniâ Nicolao, & jam in Selandiam transgressus cum in Iutiam classem destinasset, commodum circa Syram Insulam oppressum à Slesvicensibus Nicolaum intelligit. Fluentibusque ad eum modum rebus, Ericus & Bero inter Haraldi filios primi natu, cum, patre deserto, Erici partes elegissent, sed incautius à patre per internuncium consulti, eum, ut ad Norvagos se reciperet, clanculum monerent, nec Ericum, nisi rogati, certiorem eorum facerent, suspectos sibi custodiæ mandari curavit. Atque inde cognitâ eorum ex patris ad Norvagos abitu innocentiâ, licet ad ignoscendum se parasset, sinistris tamen aulicorum delationibus aliò traductus aquis suffocari permisit. Electum Ericum, indeque regio collocatum solio, antequam humanis esset exemptus Nicolaus, supra commonstratum. Victoriæ illius, quam post varias clades gloriosissimam posttemò apud Scanenses obtinuisse memoravimus, indicium ac gratam memoriam præfert epistola ejus, quæ sub annum statim millesimum centesimum trigesimum quintum Atzero adhuc Lundensium præsuli super rebus illius ecclesiæ scripta. MCXXXV. His enim in literis, præter alia, Dei Opt. Max. erga se beneficia tum & difficultates atque ærumnas, quibus victrice ejusdem dextrâ ereptus fuerit, prolixè commemorat; seque vicissim gloriam omnem & laudem divinæ ipsius benignitati tribuere, qui populum suum tam clementer liberarit, seque in solium ac possessiones majorum suorum restituerit. Habetur & Malfredæ reginæ, nec non & filij Suenonis, qui postmodum ad regni etiam diadema pervenit, honorifica in illis codicillis mentio. Haraldus autem æmulus atque invidens fraternæ fortunæ è Norvagiâ, quò se, ut diximus, liberorum suasu receperat, ad Cimbros in Iutiam reversus; Ibique convocatâ concione, multorum suffragijs rex est declaratus. Eoque comperto, Ericus navigijs glacietenus (hiems enim erat) è littore in altum usque protractis, Iutiam inopinato intravit, Haraldumque prope Schyptorpinm noctu, unà cum filijs qui supererant, interceptum capitali supplicio affecit. Unus filiorum Olaus sub fœminæ habitu apparitores præverteus aut fallens, petitâ Norvagiâ, solus evasit.

Per eadem fere tempora ex Hibernia ad Norvagos accesserat, qui Haraldi nomen ferens Magno Norvagiæ rege, Hiberniam quondam populante, prognatum se assereret. Cumque ut moris tum erat, ferri candentis examine dictis suis fidem astruere juberetur, nudatis super ignitas laminas plantis, quomodo olim Feroniæ numine afflati, illæsus incessit. Idque cognoscentibus regni proceribus, judicio eorum lata sententia, ut Sivardus qui solus imperitabat, dimidio regni cederet. Sed mox Sivardo defuncto, cum Magnus ejus filius hominem ignotis, ut existimabat, ortum parentibus vix ægre admitteret, & postmodum quoque ubi excludere pararet, ad arma tandem deventum est. Primum in agro Fridlevino certamen exarsit. Ubi cum fusus fugatusque Norvagia propelleretur Haraldus, in Daniam ad regem Ericum, ut virium aliquid contraheret, magnis itineribus profectus contendit. Ericus ob repudiatum à Magno, quod ante memoratum, neptis suæ matrimonium, supplicem haud aspernatus, auxilijs eum prosequi statuit. Verum Slavis domesticam eodem tempore pacem interpellantibus, omisso aut dilato amico, ad propria curam ac cogitationes convertit. Collectâque centum ac mille navium classe, quo celerius bellum conficeret, primus maritimæ expeditioni etiam equos adjecit, singulis navigijs quaternos imponendo. His ad Rugiæ insulam appulsus Archonensium civitatem cum satis valido munitam præsidio deprehendisset, eam ut à continenti & finitimorum auxilijs separatam teneret, tractum, qui Archonensium fines à Rugiâ propemodum diremptos cum continenti committit, ligonibus effossum in vallum opacæ altitudinis redegit: Eique tutando Hallandenses imponit. Quos Rugiani, quæsito per vada transitu, cum noctu inopinatos adorirentur, cæsi quidem complures, sed ipsi tandem accedentibus è reliquo exercitu, novis manipulis, repulsi fortiter, fugatique. Quapropter Archonenses, cum nec vires ad conferendum bellum, nec spes ab externis auxilijs superesset, arctissimâ obsidione victi deditionem certis conditionibus facere adacti sunt. Conditiones præcipue erant ut sacra Christiana & antistitem, qui verbum eos divinum doceret, reciperent; tributa quotannis penderent; simulachrum interea, quod longâ civium religione sub nomine S. Viti cultum habebant, retinerent. Eoque, ut Saxo addit, asservato,

Ericus Rex, A. C.

asservato, veterem sacrorum morem haud penitus abrogarunt. Quin & paulo post, regresso domum Erico, unà cum antistite pulsa religio & pristinus simulachri cultus restitutus. Idololatriæ isti occasionem præbuisse Anscharium aliosque è cœnobio Corbejensi, viros alioquin pios, Crantzius Helmoldum secutus refert. Nam cum verbum illi vitæ his gentibus deprædicarent, ubique patronum sui loci Vitum præcipuè extulêre; atque ità ex nimiâ optimi aliàs martyris ac Christi confessoris, commendatione, temporis progressu idolum enatum.

Ericus post hæc, dispositis domi rebus, Haraldum adornatâ classe, quod ante Vandalicum bellum distulerat, ad Norvagos remisit. Qui ibi collectis insuper copiis Magnum prope Bergas insecutus circumvenit ac cepit. Captum vitâ quidem frui permisit, sed in posterum, ne aut regnum unquam appeteret, aut sobolem sui ultricem excitaret, oculis & virilibus privat. Norvagicum Chronicon oculis orbatum alteroque pede truncatum indicat. Ille igitur cœcatus mutilatusque à sceptro ad cucullum devolutus Nidrosiæ in monasterium se abdidit. Inde in Haraldum vicissim Nemesis Sivardum Slembeum veluti tempestatem ex inopinato exortam concitavit. Sivardus enim cum similiter Magno rege (Barfoed appellatum supra diximus) se prognatum venditaret, militem passim conscribit, & Magni, quem excœcatum & monachum factum diximus, amicos sibi quam arctissimè conciliat. Hic, nocte intempestâ, per insidias Haraldo in amplexibus amicæ obtruncato, bellum adversus ejus filios, Ingonem, Sivardum & Ostenum cœpit lacessere. Et quò felicius sub alterius personâ regno potiretur, Magnum è monasterio educit:
MCXXXVI. Comparatisque in Daniâ & alibi navalibus auxiliis, Haraldi filios, qui regiis erant insignibus ornati, terra marique persequitur. Sed illi haud segniter obviam facti primo conflictu Magnum teli ictu perfossum superant. Sivardum verò cum in hostium potestatem vivus venisset, contusum atque in frusta dissectum interimunt. Fuitque hic belli hujus eventus exitusque Sivardi Haraldique: quem posteriorem Chronologi Norvagiani cognomento Gylle appellant. Saxo non tam animi ejus quam corporis virtutes mirè deprædicat, adductis aliquot inusitatæ agilitatis experimentis, quæ passim edidit. ut vel inde cognomen illi *Gylle* patrio idiomate, quod *alacrem* atque *agilem* denotat, donatum arbitrer. Nec minora sunt, quæ refert idem de Sivardo, ejusque præsertim nandi promptitudine, sub librum historiæ suæ decimum quartum.

Interea Ericus pacem armis quæsitam justitiæ & clementiæ ornamentis illustriorem redditurus, id præcipue operam dedit, ut ordinum ac dignitatum respectu seposito, omnibus ex æquo jus diceretur. Irrogatas minoribus injurias superiorum pœnis pensabat, nullam vel familiaritati vel necessitudini immunitatem aut prærogativam concedens. Quo studio atque æquanimitate, ut magnatum erga se odia, ità plebis obsequia excitavit, effecitque ut illis formidolosus, his charus haberetur. Tantis verò res à se gestas laudibus efferri solitum memorant, ut veri subinde fidem excederet. Et inde ei natum *Emundi* cognomen sunt qui censeant. Nos quæ supra de vocabuli ejusdem occasione retulimus, ut vero propiora, ita hanc aliorum opinionem non omittendam puta-
MCXXXVII. vimus. Postea inter eum & Episcopum Roschildensem Eschillum quædam veluti inimicitiæ semina exorta, quæ mox haud levibus seditionum procellis agitata. Nam antistes Selandensium favore & armis fretus, regem totâ eâ insulâ excedere coëgit. Indeq; popularibus passim sub titulo libertatis in societatem attractis, obsides à suspectis exigere instituit. Quos inter cum forte filii Scialmonis candidi censerentur, hos ad concionem citat, & ut obsides tradant, bonis mulctandos minatur. Sed illi minaciis haud territi in proposito perstitêre: donec tandem rex cum classe è Iutiâ reversus Eschillum in arctum redigit. Qui deinde patris & patrui Atscheri Lundensis archiepiscopi intercessionibus usus vix ægre pacare regem potuit. Tandem tamen res eo deducta, ut auri vicenis talentis mulctæ loco persolutis liber & suæ potestatis ageret. At postmodum sub annum
MCXXXVIII. millesimum centesimum trigesimum octavum, defuncto Atschero, exulcerati adhuc erga Eschillum animi indicia haud obscurè rex prodidit. Cum enim de novi antistitis suffectione apud Lundenses ageretur, & populi suffragia in Eschillum, qui Atscherum sanguine contingebat, propendere viderentur, rex ei Riconem Slesvicensem, quod ejus in regno potiendo secundâ admodum operâ usus fuisset, præferendum judicavit. Nec tamen vota hæc palam tum in litem aut controversiam progressa, Scanis præsertim metu adhuc mussantibus. At mox Plogus quidam, claris apud Iutas natalibus, nec ità diu in militiam regis adscriptus, capiti ejus insidias comparare aggressus, regemque dum jus inter

inter populares Haddingæ dicit, inermem nec tectum loricâ animadvertens, latus ei lanceâ transverberat. ERICUS Rex. Et ne timidius dicere, quam facere videretur, confestim à se regem prostratum exclamat, ac ceteros, ut operis collatis militem etiam invadant, cohortatur. A. C. Hæc ad annum trigesimo octavo posteriorem nonnulli, alij biennio contigisse serius notant. MCXXXIX. Quo eodem circiter tempore Imperator quoque Lotharius, postquam Italiam bellis explicuisset, Tridenti defungitur, humaturque prope Brunsvicum in monasterio *Lutheren*. Inde, Confluentiam advocatis imperij principibus, in locum ejus electus est Conradus Sueviæ Dux, multum, sed frustra, in adversum annitente Henrico Bavarorum principe. Erici verò exequiæ ac funeris solemnia Ripis celebrata, ubi hodieque in ecclesia cathedrali sepultura ejus regium in morem exornata spectatur.

ERICUS REX LXXIII.

LAM *dictus*.

ERICO Emundo successit ex sorore nepos ac cognominis Ericus, cui à patientiâ, ut volunt, cognomen obvenit; *Lam* enim populariter dictus; quod *agnum* seu *oviculam* latine redditum significet. Cujusmodi & olim dicterio apud Romanos Iulius Silanus *pecus aurea* C. Cæsari est appellatus, quod esset & signis & dominationibus fastiditus, ut refert, præter alios, annalium decimo tertio Tacitus. Pater Erici Haquinus fuit, Erici, qui *Bonus* cognominatus, ex filio Haraldo consanguineus. Celebrant præcipue chronologi ejus cum animi præcipitem confidentiam, tum pietatem: adeo ut pietatis potius, quam audaciæ aspectu, cognomen illi *oviculæ* inditum existimari queat. Quamvis egregium utriusque specimen edidit, statim post cæsum à Plogo Ericum. Aulici enim, rege interempto, cum passim metu dilaberentur, solus ille intrepide subsistens ac regis cadaver suo corpore tegens pugnam in irruentes haud detrectavit: dignus scilicet vel hoc ipso, ut è Saxone argutum illud interseram, qui ei succederet, pro quo, etiam mortuo, vitam contemsit. At mox de electione cum agi est coeptum, alij Suenonem Erici, alij Canutum Magni, alij Valdemarum Ducis Canuti filium in medium producebant. Verum ex ijs, cum vix quispiam regno ob ætatem maturus videretur, variatum sententijs. Christiernus, unus ex proceribus, utramque in partem pro Valdemaro differens eum præcipuè regno dignissimum judicabat, memorando in longum patris ipsius ingentia beneficia, ut nimirum jura & leges stabilierit, ut foris hostem represserit, ut furtis & rapinis patriam vacuefecerit, utque Daniæ poenè exhaustæ atque exsangui Slaviam subjecerit, ut etiam unicuique per vim amissa ad integrum restituerit, ac denique ut cunctis ejusmodi operibus sanguini suo regnum deferri optimo jure meruerit: Verum inde se ad annos Valdemari adhuc impuberis converteus, fatebatur Daniæ regno sub auspicijs puerilibus militiæ onera administrari minus tum expedire, virum circumspiciendum, qui adusque provectiorem pupilli ætatem tutoris veluti nomine regni negotia procuraret; eique muneri Ericum superioris Erici ex sorore cognatum aptissimum videri, utpote, qui intrepido pectore præstans, genus etiam maternum ex regibus duceret. Atque ita Erico & populi favor & pueri Valdemari majestas regium cum nomen tum vires circumposuit. Domestici autores præcipue eum, ut innuimus, ab audaciâ commendantes, nec prudentia, nec eloquio, aut alijs naturæ similibus dotibus magnopere ornatum demonstrant. Quin & stolidum adeo ac salutis suæ prodigum fuisse addunt, ut sæpe, nisi ab alijs inhibitus, seorsim ac solus in hostem proruerct. Eschillus Roschildiensium apud Selandos episcopus, de quo supra memoratum, accepto Erici Emundi apud Cimbros Iutiæ discessu, extemplo se ad occupandum archiepiscopatum in Scaniam confert: Ericus verò, cum antecessoris sui sententiam ei adversam fuisse non ignoraret, essetque in Riconem, quem prior Ericus nominaverat, propensior, ei potius dignitatem eam tribuendam existimabat. Sed renitentibus Scanis & ultima potius experire cupientibus, quam si in novam familiam devenitet pontificatus, cessit proposito, & Eschillum Scaniæ, Riconem verò Selandiæ præsulem, mediantibus cleri suffragijs, creari permisit. Eschillo rebus ecclesiæ præposito, nationalem Synodum Lundæ celebratam ecclesiasticæ rerum memoriæ innuunt: Eique præter Daniæ, Norvagiæ ac Sueciæ episcopis, aliosque pietate & doctrinâ claros viros, etiam pontificis Max. legatum interfuisse Theodignum nomine ab ijsdem memoratur.

Interea Olaus Haraldi filius è Norvagiâ reversus, anno circiter MCXL, patrimoniũ suum, MCXL.
quasi

ERICUS Rex. quasi inter bella civilia à patruo injuste occupatum, ut sibi debitam hęreditatem, reposcit. Cui vicissim legem Ericus opposuit, quâ in patriam perduelles bonorum pœna mulctantur: demonstrans simul patrem ejus peregrino milite adversus patriam usum, ejus manifesto reum fuisse. Quapropter perinde ac justum jam belli titulum accepisset Olaus, omissâ patrimonij repetitione, regno cœpit intendere. Ac primo regem Arnę apud Scandianos agentem per insidias adoriri studens, sed repulsam passus in Sueciam abijt. Inde intellecto excessisse e Scaniâ Ericum, regressus regium sibi nomen, illecto popularium aliquot favore, assumsit: Quod indigne Eschillus ferens, acceptâ à Scanensibus levi manu, cupidius ei quam felicius occurrit. Siquidem victus & datis obsidibus salutem pactus, sed postmodum elapsus in Selandiam ad Ericum pervenit. Qui collaudans eum ac multis beneficijs ob constantiam prosecutus, seque, non episcopum, superatum credens classe in Scaniam trajiciendum decernit. Sed ipse fabulosâ quorundam opinione imburus, cum littus *Landoræ* dictum (*Landskrone* est in Andreę Vellei versione) ad quod pervehenda classis erat, ut ominosum & regibus fatale duceret, per Eschillum absens res gerere quam pręsentiâ suâ fatum incurrere potius habens, fortunam priori similem, id est, episcopo adversam expertus est. Olaus victoriâ exsultans quasi ipsum jam superasset Ericum, excluso Eschillo, opes ejus ęquè ac regias invadit, atque alij, ejusdem cum Eschillo nominis, pedum pontificale in manus tradit. Rex, accepto hoc nuncio, contractis undique tumultuarijs aliquot, & quæ sors obtulerat, navigijs, noctu è Selandiâ exercitum in Scaniam trajicit; interceptosque ex Olavianis aliquot aquis obruendos, alios, ipsumque novum pontificem laqueo strangulandum curavit. Arma & quicquid hostium haberi potuit militibus in prædam permisit. Ac demum apud Glunsdorpium vicum assecutus Olaum prælio superat. Sed ille in Gothiam confugiens iterum se pugnæ paravit: ac denuo fugatus, iterumque resumtis viribus Scaniâque relictâ, belli fortunam in Selandiam transtulit. Sed & ibi victus in Hallandiam excurrit. Ex quâ rursus Selandiam petens antistitem Riconem in vico Ramlosæ forte fortunâ commorantem oppressit. Obsessusque à milite episcopus, cum petita impetrataque cum Olao colloquij potestate, caput foribus exsereret, trucidatur, ut Saxo memorat. Crantzius caput è fenestrâ protendenti Riconi protinus ab Olao, qui aderat, dissectum ait, Quo cognito Romanus pontifex excommunicationis fulmine in eum usus, omnibus per Europam pontificibus ut hominem sacrum & execratum inque solas amandandum terras proscribit. Ericus verò comperto in Hallandiam regressum, festinato est insecutus, Sed Olaus, transmisso apud Aristadium flumine, sibi consulturus transfugæ insidijs propemodum oppressus fuisset, nisi equo repentè delapsus imminens jaculum corporis flexu evitasset. Ad extremum tamen cum parte majore copiarum prope Thyutam amnem (*Sutolffte* vulgo) bello deletus est. Quod prælium priusquam committeretur animum paulo ante ad sacra nuptiarum appulerat Ericus. Ductaque ei in conjugem Hartvici Bremensium episcopi

MCXLIV. soror germana Luidgardis nomine. Refertur id ad annum millesimum centesimum quadragesimum quartum ab Alberto Stadensi. De ipsâ verò Luidgarde diversa ab auctoribus memoriæ prodita reperio. Saxo natu quidem nobilem, sed parentelâ potius quam pudicitiâ conspicuam innuit, & Ericum ejus instinctu prodigum magis quàm liberalem exstitisse, cum vetera passim latifundia regum in militem, cujus operâ adversus Olaum feliciter usus fuisset, nimis profusè erogaret. Stadensis prius nuptam ait Frederico Palatino, qui ex eâ filium susceperit Albertum Palatinum: Sed postmodum à Frederico ob sanguinis propinquitatem, volente sic pontifice, separatam nupsisse Erico, quem diximus; Eoque mox defuncto, reversam ad Saxones datamque in connubium Harmanno Vinceburgico: cui filias ternas genuerit: Earumque unam Henrico Comiti Suartsenburgico (quam exinde defuncto ipso, duxit Ulricus Witinensis) alteram Magno Burisio apud Danos Ducis titulo celebri elocatam: sed eo proditionis postea à Valdemaro rege insimulato luminibusque orbato, ipsam in Saxoniam regressam clade miserabili à famulo (casu an studio diserte non additur) naso truncatam.

Ericus porro præter domestica bella, etiam externis implicitus, sed quæ dispari à domesticis virtute ac fortunâ confecit. Res siquidem adversus Slavos gestæ minori hostibus detrimento, quàm ipsi dedecori fuêre. Adeò scilicet apud eum, qui pridem Achilles fuerat, ignava tum omnia solutaque deprehensa. Quâ mollitie sicuti foris contemtui, ità domi ab invasionibus aliorum haud tutus exstitit.

Interjecto deinde tempore apud Selandos agens levi tentatus valetudine, ad Fionios, unde

unde erat oriundus, concessit, ut ibi nimirum corpori curando commodius apud suos vacaret. Sed frustra tentatis juvando malo remedijs, animæ consulturus regiam vestem monachali permutat, ac palam convocatâ militum cohorte, regno renunciat. Assidebat inter alios ægro Elivus Visingius, qui se reliquosque jam regis clientes sacramento solutos commonefaciens de novo creando rege mentionem injicit. Quâ voce itâ percussum Ericum Saxo addit, ut protinus animam efflarit, iniquè scilicet accipiens vivo adhuc sibi ac videnti successorem requiri. Obitus ejus in annum ferè millesimum centesimum & quadragesimum septimum à chronologis rejicitur. Elivum Visingium, quem, Saxonem secuti, diximus, aliàs Eilerum Vestorpij Comitem appellari ex vetustis quibusdam codicillis Ecclesiæ Fionensi à pontifice Romano concessis, suggerente Vitfeldio, intelligo. Agunt eæ literæ de episcoporum electione, deque bonis nobilissimorum virorum Georgij præsertim Munckij & Eileri jam dicti Comitis indultu ad ecclesiam pertinentibus. Ericum præterea, de quo loquimur, regem ejus nominis non quintum, ut plerique aut sextum ut Crantzius, sed tertium indigitant, haud scilicet alterius quàm ab Erico fortassis Bono repetito calculi initio, cum in ordine quintus potius sit, si, ut oportet, ab Erico primo, Haraldi Klag filio, instituatur numeratio.

ERICUS Rex. 4. 6

MCXLVII.

Helmoldus non *Lam*, ut modò commemoratum, sed *Spac* cognomentum ei fuisse ait, refertque tutoris non regis nomine Daniæ præfuisse. Cujus verba, quia abire à relatis superius nonnihil videantur, adscribenda censui. Ait enim libro Chronici Slavorum t. cap. 68: Occiso Erico, cui cognomen erat *Emun*, remanserunt tria genimina regum, scilicet Suein ejusdem Erici filius, Valdemarus Canuti filius, Canutus Magni filius. Qui cum adhuc infantuli essent, consilio Danorum positus est eis tutor quidã ERICUS cognomento SPAC, qui regnum cum regiâ sobole tutaretur. Fuitq; vir ille pacificus, cum tranquillitate creditũ sibi gubernans regnum, nisi quod Slavorum furijs minus obstitit. Nam latrocinia Slavorum eo tempore solito plus invaluerunt. Sentiens autem Ericus propinquare diem mortis suæ, convocavit tres adolescentes regios, adhibitoque magnatum consilio, Suein destinavit ad regnum, Valdemarum & Canutum paterna hæreditate jussit esse contentos, ordinatisque taliter rebus defunctus est. Hactenus verba Helmoldi. Nunc Suenonem videamus.

SUENO REX LXXIV.
GRATENHEDE *dictus*.

ERICO Lam vitâ functo, non omnibus una de successore sententiâ fuit. Quippe apud Cimbros Canutus, apud Selandos Sueno, ille Magni, hic Erici Emundi ex Chunnâ concubinâ, ut habet Helmoldus, naturalis filius, impenso uterque ad regni diadema obtinendum studio ambituque ferebatur. Et licet favere Selandenses Suenoni videbantur, nihil tamen sine consensu publico ac regni totius majestate sibi faciendum judicabant. Unus omnium, hæsitantibus ceteris, Steno regio Suenonem nomine primus salutavit ac partem concionis majorem eodem traduxit. Inde in Scaniam profectus, assumpto sibi Iacobo Colone, singularis facundiæ viro, Scanenses quoque easdem in partes propellit. Iacobus enim, acceptâ dicendi copiâ, demonstrat, nihil voluisse Selandos sine Scanensium consensu in regiâ Suenonis electione peragere, ipsorum potius sequi sententiam, quam præcurrere statuisse. Interim commendatum sibi habere Selandos Suenonem regiamque ei potestatem deferre, dummodo accedant Scanensium suffragia: simulq; meminisse monet, ut olim fuso fugatoque Magno, rem Danicam suis præsertim viribus suffulserint, & patri Suenonis ad extrema redacto, nihilque nisi interitum præstolanti imperium tribuerint, itâ nunc etiam filium respicere & eâdem, quâ patrem, humanitate ac faventiâ prosequi non nollent. Quibus prolixe memoratis haud difficulter Scanensium animos huc quodammodo suâ sponte propendentes Suenoni in totum propitios reddidit. Nec secius apud Iutiæ Cimbros, indignè ferentes Suenonem solis Selandensium ac Scanorum suffragijs insignia regis assumsisse, rem suam Canutus agens dignitatem ac sceptrum regium sibi ab ijsdem deferri permittit. Eorumque mox fretus auxiliaribus copijs sine morâ procinctum in Selandos movet. Atque ibi Eschillum Lundensium præsulem occultis ad defectionem promissis sollicitans id effecit, ut episcopus, tentatis quidem, sed minus ex sententiâ cedentibus rebus, apud Suenonem proditionis accersitus in custodiam, quæ erat excelsâ in parte ædis Laurentianæ, compingeretur.

T Sed

CONRADUS IMP.

Sed metuens Sueno pontificiæ excommunicationis censuram, tum ut ex inimico amicum sibi atque obstrictum redderet, Eschillum non prædijs modò, sed & Borcholmiæ insula (Burgundia est sed perperã in editionibus Saxonis) liberaliter donat. Nec multò post, absente eodem prope Slangedorpium, Selandiæ oppidum, manus cum æmulo conferens cruentissimo eum prælio superatum totâ Selandiâ pepulit. Indeq; in Scaniam ipse, Canutus in Iutiam refugus abijt.

Per eadem tempora Romanus pontifex animadvertens Christiana sacra à barbaris passim proculcari, principes per universam Europam, datis codicillis, adhortatur ut sumptis unanimiter armis quisque suæ provinciæ vicinum hostem invadat. Dani igitur, ne & ipsi bono publico deessent, eodem quoque studia sua atque animos convertunt. Datisque utrimque inter Suenonem & Canutum obsidibus, inducias pro tempore paciscuntur; revocatumque à visceribus suis ferrum in Slavos transferunt. Cumque classe suâ Germaniæ continenti appropinquarent, occurrentes in littore terrestribus copijs Saxones, militiæ eorum se socios offerentes, habuêre. Classis Danorum, quæ à locis diversis diversa accesserat, alia Canutum, alia Suenonem sequebatur: Canuto præcipue Cimbri, qui Iutiæ erant borealiores, adhærebant; Suenonem comitabantur Slesvicenses. Qui e Scaniâ & Selandiâ extremi appulerant, quisque prout locus ferebat, portum hostilem occupat, classemque priorem suâ circumincludit. Ac prima quidem in oppidum Dobinum, piraticâ celebre, instituta oppugnatio. Sed recens inter reges dissensio insitumque animis odium, causam præbuit, quominus ad finem optatum perducta obsidio fuerit. Accessit quoque Rugianorum in classem præsertim Scanorum ex inopinato factus impetus. Nam in terram cum pleraque multitudo ad oppugnandum Dobinum esset exposita, Rugiani, cognita eorum, qui naves servabant, paucitate, adorti, quos ordo proximos offerebat, Scanienses, ferme universos fuderunt. Nec injucunda Iutensibus sociorum hæc clades visa, utpote vix socios reputantibus, quorum ducem à se dissidere non ignorabant. Itaque Sueno, relicto celerius Dobino, Slesvicum devectus prior Canuto Selandiam occupat, atque urbem Roschildensium, quæ mœnibus eousque caruerat, vallo ac fossâ circumcingit. Eique imposito præfecto Ebbone, Scialmonis Candidi filio, ipse in Scaniam festine trajiciens rebus quoque ibi, quantum dabatur, consuluit. Canutus, comperto Roschildiam in partes Suenonis concessisse, & operâ Ebbonis præsidijs quoque communitam, mittit tamen, qui ad deditionem cohortatur: Sed capto atque oculis excæcato feciale, aliud in arenâ consilium capit. Observataque temporis oportunitate Selandiam, quâ parte maris anfractibus interluitur, inopinatam classe invadit, ac Roschildensibus, nihil tum hostile metuentibus, oppressis, ædes etiam ac prædia Ebbonis direpta incendio consumit.

Sed de Romano pontifice deque ejus pro Christianâ pietate adversus barbaros sollicitudine, quod retuli, id Saxonem nostrum Grammaticum sequutus retuli. Didicique postmodum Auctarium Gemblacense, quod Miræus Sigeberto adjectum edidit, ejus non modò expeditionis sed & cladis quoque Scaniensibus illatæ aliam commemorare occasionem. Cujus verba adscribenda censui, quæ habentur ad annum millesimum cen-
MCXLVIII. ,, tesimum quadragesimum octavum ejusmodi: Dani, Vestphali ac Saxonum duces con-
,, senserunt in hoc, ut alijs euntibus Hierosolymam contra Saracenos, ipsi vicinam sibi Sla-
,, vorum gentem aut omnino delerent, aut cogerent Christianam fieri. Et cum jam ad ar-
,, ma ex utraque parte ventum fuisset, Teutonici acceptâ pecuniâ, vendiderunt Danos, cæ-
,, ptoque prælio se subtrahentes multa millia Danorum occidit Slavorum gladius.

Postinde ex Cimbricâ nobilitate viri duo conspicui ac bellicâ laude clari, deserto Canuto, assumptisq; liburnicis ad Suenonem transeunt. Quorum accessione gavisus Sueno, postquam ducibus belli Eschillo ceterisq; unà cum copijs, quas sufficere judicavit, in Selandiam adversus Canutum trajecisset, prope Thorstam vicum acies concurrêre. Fuitque diu dubia pugna, dum tandem Sueno, qui terga dare cœperat, à suis in gradum revocatus ex pœnè victo victor evasit. Inde Valdemarus, divi Canuti filius, jam armis per ætatem maturus cum Suenone potius quàm cum Canuto, ob perpetratum à patre ejus paricidium militiæ suæ tirocinia jungens, plurimum Suenoni favoris atque autoritatis conciliavit. A quo & præfectura paterna, ducatu nimirum Slesvicensi, cohonestatus, competitorem, quem Canutus subvexerat, importunè atque identidem eidem inhiantem, spe omni summovit, armisque compescuit. Sueno hoc pacto fluentibus ad vota rebus, tum & viribus atque amicis auctus Canutum sibi persequendum statuit.

Ac primo in Fioniam, inde in Cimbriæ Chersonesum transvectus, auctore transfuga, in Holsatos, sed minus feliciter arma capessit. Amissis enim ibi suorum haud paucis vitandum tunc Canutum quàm fessis dispersisque copijs integrum appetendum consultius judicavit. Quippe Ethelerus natione Dithmarsus, qui se Suenoni junxerat, cum ad flumen usque Eidoram Suenonem cum exercitu ad insequendum Adolphum Comitem instigasset, incolæque pontem abrupissent, ex Danis, qui flumen lintribus transierant, cæsi tere aut capti omnes: quanquam in propulsando periculo animus illis haud deesset, utpote qui nec fugere possent, & in oculis regis, qui in ripa adversa erat, pugnam edere necesse haberent. Itaque in Scaniam regressus Sueno, compositisque de novo ad bellum manipulis confestim ad Selandos ac Fionenses redijt. Ubi dum hæret, de obitu Ebbonis certior redditus, quàm sibi viri illius casus totique exercitui lachrimabilis accidisset, indicto armorum justitio commonstravit. Adeò enim familiariter eo usus fuerat, ut nihil domi militiæve, publice aut privatim, sine ejus arbitrio administrandum existimaret. Sed mox discusso funeris mœrore è Fionia in proximam Iutiam movens Viburgenses telonij regij immunitatem pactos sibi inter primos conciliavit. Quo & Canutus, sociorum suffultus viribus, cum advenisset, prælium peratrox commissum est. Canuto, qui superioribus pugnis equitatu parum ex sententiâ usus fuisset, autores plerique è proceribus fuêre, ut robore exercitus in peditem conjecto, ei præcipuè insisteret. Sed hoc illi consilium quam infeliciter cesserit, Sueno ostendit, qui in suum id commodum vertens, monitore præsertim Valdemaro, tum adhuc annis tenero, sed animis & industria prompto, pedites peditibus opposuit, latera autem tergaque equitibus clausit. Itaque cuneos Canuti, qui potissimum ex pedite constabant, partito equitatu circumvolans eorum quàm celerrimè ordines aciemque perfregit. Quo viso Canutus transversis militem principijs instruit, revocatamque à pedite pugnam ad equites transtulit. Sueno, qui & armis diffideret, & equorum præsertim pericula formidaret, fatigandum hostem & Marte potius incerto ludificandum, quàm manu confertâ percellendum censens lacessitudine eum atque æstu propemodum confecit. Interque eos gravissimè impetiti, quicunque communi evagantes acie periculo semet objectabant. Sicque variè lacessiti, crebroque impetu & obliquis concursibus lacerati manum tandem herbamque dedêre. Et nisi proximum opidum effugio patuisset, unà omnes internecione occidissent, ita nec ad fugam receptus alius, nec ad pugnam vires supererant. Oppidoque recepti, pars fugam capessere, alij latebras quærere, nonnulli per medias plateas erumpere; Canutus ipse per vicorum angiportus ac devia delatus celeri equo discrimini eripitur. Qui substitêre, ingresso mox oppidum Suenone, certum in locum captivi abducti. Hic regi occurrens Helias Ripensium antistes, natione Flandrus, circumspectis omnibus Suenonem hortulani consilio utendum monet, qui fruticibus noxijs extractis locum utilibus relinquit. At Sueno mitiora secutus, duobus tantum ob latrocinia gladio cæsis, multos in gratiam recepit, quosdam etiam se redimi permisit, exceptis qui dato sacramento ac facta sponsione in fidem ejusque militiam adscripti. Canutus igitur, jam tertium victus ac profligatus Alburgo in Sueciam concessit; atque ibi apud vitricum Suerconem aliquandiu amice habitus, postquam se non tam Suerconi quàm filio ejus Iohanni, qui fortunam ipsi atque iterato identidemque inflictas clades subinde cantilenis exprobabat, onerosum animadverteret, accepto commeatu, in Poloniam maternæ necessitudinis, beneficiorumque fiduciâ profugit. Sed quis in adversis bene factorum aut cognationis servat memoriam? aut quis ullam calamitosis deberi putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? Itaque & hinc, avunculo quidem primo non adeo ingratus, post despectus, ad ducem Saxoniæ Henricum pervenit. Apud quem similiter exspectatione suâ ac spe minora reperiens, Hamburgensem antistitem Hartvicum adijt, quem Danis, jurisdictioni ipsius exemptis, minus faventem non ignorabat. Ab eo humanissime exceptus, & belli quoque subsidia mutuatus, Iutiam intrat, atque urbem Viburgensem obsidione quam potest arctissimè premit. Sed Sueno, reductis confestim sub signa copijs, in adversum progressus castris eum exuit. SUENO Rex.

Helmoldus Chronici sui libro primo idem hoc bellum Suenonis adversus Canutum tangens, cum referat, quæ alibi legisse non memini, operæpretium putavi verba ejus ipsissima adscribere, quæ ità habent cap. 68: Sentiens Ericus cognomento Spac appropinquare diem mortis suæ, convocavit tres adolescentes regios, adhibitoque magnatum „ consilio, Suein destinavit ad regnum, Valdemarum & Canutum hæreditate paternâ „

T ij jussit

SUENO Rex. A. C.

jussit esse contentos, ordinatisque taliter rebus, defunctus est. Nec mora, Canutus, Magni filius, ruptâ Curatoris sui dispositione, conatus est arripere regnum, movitque contra Suenonem prælia magna. Porro Valdemarus partes Suein adjutabat, & commota est universa Dania; Visaque sunt prodigiosa in cælo versus aquilonem signa, species quasi ignearum facularum & humani cruoris similitudo rutilantis. Nec fefellerunt portenta. Quis enim ignoret strages factas, factas inquam in eo prælio? Certabat ergo uterque regum ascifcere sibi Comitem nostrum (Adolphum Holsatum) miseruntque nuncios cum donarijs, plura offerentes & ampliora promittentes. Complacuitque Comiti ad Canutum, habitoque colloquio, fecit ei hominium. Quod factum est zelatus Suein, assumptaque manu armatâ, transivit in Vagirensem terram & succendit Aldenburg, & demolitus est omnem terram maritimam, & digrediens inde succendit suburbium Sigeberg, & quæcunque in circuitu ejus erant, vorax absumpsit flamma. Hujus autem mali fuit author Ethelerus quidam de Thietmarsiâ natus, qui divitijs Danorum sublevatus, omnem fortem de Holsatia sibi sociaverat. Factusque ductor regis, volebat Comitem provinciâ pellere, terramque ejus addere regno Danorum. Quod factum cum innotuisset Comiti, transijt ad Ducem (Henricum Leonem) ut protegeretur ab eo. Nec enim in Holsatiâ tutò consistere poterat, eò quod increvissent homines Etheleri, qui insidiabantur vitæ ejus. Quicunque volebat fieri homo Etheleri, veniebat ut acciperet in munere byrrum, clypeum vel equum: Atque donis ejusmodi corrupta, repleta est terra seditiosis. Præcepit ergo Dux omni populo Holsatorum & Stormariorum, ut sicubi reperti fuissent homines Etheleri, aut renunciarent hominio, aut provinciâ secederent. Et factum est ita: juravitque omnis populus, stare ad mandatum Ducis & obedire Comiti suo. Sociatusque est sibi vir Holsatensis in die illa, seditiosis omnibus aut reductis in gratiam, aut provinciâ pulsis. Misit ergo Comes nuncios ad Canutum, suggerens ut quantocius cum exercitu veniret, oppressurus Suein. Cui etiam ipse occurrit cum quatuor millibus expeditorum, prope Slesvich. Fixeruntque castra longis ab invicem spacijs. Morabatur autem Suein in Civitati Slesvich, cum non minimâ bellatorum manu. Videns ergo Ethelerus, princeps exercitus Suein, quia duplicata sunt mala, multusque exercitus venit ad obsidendum eos, abijt ad Canutum in dolo, datâque pecuniâ principibus seduxit adolescentiam Canuti, ut rediret in terram suam, inscio Comite Adolpho, & demitteret unumquemque in locum suum. Præfixis quoque inducijs, spopondit se sine bello pacem Danis redditurum. His ad libitum peractis, redijt Ethelerus Slesvicum, mane pugnaturus cum Comite, & perculsurus eum repente. Eo vespere quidam familiarium Comitis erat Slesvici, qui sentiens ea quæ clam parabantur, transijt cum festinatione lacum, & veniens in castra dixit ad Comitem: Deceptus es ô Comes, deceptus atque pessundatus es: Canutus enim & exercitus ejus, in quorum auxilium tu venisti, reversi sunt in terram suam, & tu solus hic jaces. Ecce venturus est Ethelerus diluculo pugnare tecum: Comes ergo supra quam credi potest admirans imposturam, dixit ad suos; Quandoquidem in medio myricæ consistimus, & equi nostri afficiuntur inediâ, bonum est nos hinc transire, locumque quærere castris oportunum. Sensit ergo exercitus, animum Comitis frustra legatione concussum. Moveruntque castra de loco, qui dicitur Coningisho, verteruntque iter versus Egdoram. Tanta autem festinantiâ præterlapsi, ut veniente Comite ad Egdoram, de quatuor millibus expeditorum, vix quadringenti cum eo reperti fuerint. Quos Comes adhortans ait. Licet fratres & amicos nostros hujus ignaros rei fugaverit cassus timor, mihi tamen utile videtur, nos hic consistere propter custodiam terræ nostræ, quousque directis nuncijs certius cognoscamus, quid actitent hostes nostri. Statimque misit nuncios, qui veritatem præferrent. Quibus apud Slesvicum comprehensis & in vincula conjectis, dixit Ethelerus ad regem dominum suum: jam nunc festinandum est, & eundum cum exercitu, quia facile est ut tradatur Comes iste desolatus in manus nostras. Quo percusso, transibimus in terram ejus, & abutemur eâ prout libuerit. Et abierunt cum manu forti; Comes ergo irritatus, quia nuncij juxta placitum non venissent, alios misit nuncios, qui visis hostibus cum celeritate nunciaverunt Comiti. Ille licet intus morderetur suorum paucitate, elegit tamen virtutis intuitu, confligere, dixitq; ad socios: En tempus est ô socij, quo compendium est, ubi sit vir audax & virtutis continens, qui ruinas pronus excipere velit. Sæpius quidē mihi à nostratibus objectum est cum insultatione, quasi cor muliebre & fugax habuerim

FREDERICUS BARBAROSSA Imp.

SUENO Rex.

habuerim, qui bellorum jacturas plus linguâ quàm manu propulerim. Et hoc quidem non imprudens egi: quoties bella sine sanguine caveri poterant. Nunc quidem quia majus periculum indiget operâ manuum, videre jam fas est, si fæmineus mihi, ut dicitis, insit animus. Quin potius videbitis dante Deo mihi cor inesse virile. Animæquior autem ero, si vestra concors mecum fuerit voluntas, si in defensionem patriæ mecum conjuratâ manu steteritis. Hoc enim loco præsidium pugnæ flagitat, & verecundia fugæ & certissimum patriæ excidium. Hæc cum perorasset comes, gratulati sunt socij, grandique juramento se obligarunt, ut starent firmiter, pro salute suimet & patriæ. Præcepit ergo Comes effringi pontem, & posuit custodias in locis quibus permeabilis erat fluvius. Venit autem nuncius, qui significaret hos traduci prope villam, quæ dicitur Scullebij. Factâ ergo oratione ad Deum, Comes festinavit pugnare cum his, qui traducti fuerant, priusquam universus transiret exercitus. Statimque ubi congressi sunt, Comes equo dejectus est, & fuerunt ei præsidio duo milites, qui sublevatum equo restituerunt. Et fuit pugna vehemens, & victoria utrimque ambigua, quousque unus partium Comitis proclamarit, ut poplites equorum, quos hostes insidebant, fortiter cæderentur, factumque est, ut cadentibus equis, sessores quoque loricati collaberentur, gladijs nostratum protriti sint; Et cecidit Ethelerus, ceteri nobiles aut occisi sunt aut capti. Quod videns rex ex altera ripâ fluminis, & qui cum eo erant, petijt fugam & reversus est Slesvicum. Et post pauca addit: Inde reconciliatus est Comes Suenoni, Danorum regi. Ille enim crebris prosperatus victorijs, Canutum ejecit de terrâ, & ad Saxones propulsum exulare coegit penes nominatissimum Hartwigum archiepiscopum, qui clarissimo genere natus magna pollebat hæreditate. Atque inde interjectis nonnullis, iterum Helmoldus: Dani laborantes intestino bello certabant Comitem prævenire muneribus. Canutus enim, qui profugus exulabat apud archiepiscopum, conflato de Saxoniâ conductitio exercitu, reversus est in Daniam. Et additi sunt ei pene omnes, qui habitabant Iutlandiam. Eoque audito, Sueno contraxit maritimas copias, transmissoque mari, venit ad civitatem Viburgensem, & commiserunt reges prælium & fusæ sunt copiæ Saxonum, & ad internecionem deletæ. Canutus fugâ elapsus venit in Saxoniam. Hucusque Helmoldus.

Inde fluente jam anno millesimo supra centesimum quinquagesimo tertio in Frisiam, MCLIII.
quam Saxo Frisiam minorem appellat, Danici juris districtum, excurrit, ut ibi postremum lapsis rebus præsidij nonnihil acquireret. Bello hîc promta gens, & quæ in se quod erat, profugi regis fortunam fulcire conata ad Mildam flumen, castello instar opidi excitato, dum incautius elici à Danis ad transeundum flumen se sinit, à Suenone, qui cum maximis regni viribus aderat, oppressa cladem ingentem accepit. Quin & mulctæ nomine post stragem acceptam ut duo librarum millia cum obsidibus penderent, simul imperatum. Chronicion, quod circumfertur, Erici Pomerani, Danorum regis nomine non Frisones, sed à Frisonibus superatum ac cæsum, cum multa Scanensium aliorumque nobilitate, Suenonem ad eundem hunc annum refert. Sed contrarium eventus docuit. Nam Canutus jam quintùm profligatus ac undique exclusus, ad Cæsarem Fredericum, vulgo Barbarossam appellabant, Conradi Imperatoris ex fratre nepotem, qui anno antecedente suffragijs principum totius Germaniæ, ad imperij diadema Francofurti fuerat electus, se recepit: eumque veluti extremum præsidium ac sacram anchoram amplexus sibi de eo, utpote communi Germaniæ pacatore, omnia summa pollicebatur. Nec deerant ingentia promissa, quibus allicere Imperatorem ac dicto audientem reddere poterat, dum se, præter aliâ, in ejus beneficio patriæ procurationem, cunctaque ad ipsum relaturum identidem promittit. Itaque Augustus proferendi imperij studiosus confestim ad Suenonem, quo olim juvene ipse ejusdem ætatis in aulâ Imperatoris Conradi, dum unà stipendia faciunt, familiariter atque amicè usus fuisset, nuncium mittit, oratum ut se invisat, esse, de quibus, cum eo conferre cupiat, sed & veteris præsertim amicitiæ nomine, tum ipsius post intervalla videndi ac salutandi desiderio, hoc ipsum seriò petere; adjiciens semet propius accurrere voluisse, nisi præpedivissent imperij negotia. Sueno tam honorificâ ac benignâ compellatione invitatus, assumpto sibi, præter cæteros, Valdemaro ad Imperatorem Mersburgum Misnorum, quo tum fere totius Germaniæ nobilitas confluxerat, magnâ cum apparatus majestate profectus est. Cumque ad urbem pervenisset à Cæsare primò peramanter habitus, mox Canuti altercationibus involutus haud per

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

SUENO Rex.

omnia facta promissis respondentia deprehendit. Cæsar enim pacis conditiones, quibus parere utrumque sub pœna læsæ majestatis cupiebat, ejusmodi proposuit, ut Sueno imperatorem recognosceret, Canutus verò, sepositâ regni spe, Suenonis militem agens beneficij loco Selandiam acciperet. Sueno in re tam ancipiti parendum aut periclitandum animadvertens, simulatâ assensione, paterna tantum bona, quibus in Selandia seorsim fruebatur, se excipere referebat, ne scilicet à pactis in omnem eventum per occasionem resiliendi deesset opportunitas. Canutus autem conditionibns assensu suo ad plenum approbatis, solum Valdemarum pro Suenone sponsorem efflagitabat. Sed ille lubricam & fluxam eam omnem compositionem perspiciens, quamvis ægrè, tamen eâ lege annuit, ut liberum sibi foret, si Sueno pactis non staret, Canuti partibus accedere. Sunt qui tradunt Danos circa idem hoc tempus, occupatâ Lubecâ, exercitus toto eo littore habuisse firmissimos; Fredericum verò cum animo agitaret expeditionem Italicam, maluisse, receptâ Lnbecâ, cum Danis transigere & gentem fortissimam, quæ diuturnis ac difficilibus bellis imperatores exercuerat, societate & amicitiâ Germaniæ conjungere, quàm exasperare continuis ac domesticis prælijs. Sed hoc tempore posterius accidisse, & ad res Valdemari referendum, postea monstrabitur. Sueno verò vix in regnum regressus, è vestigio ad Imperatorem literas mittit, quibus pactiones cum eo initas, ut fide minus bonâ transactas, & in quas nemo ante se regum concesserit, eatenus se rescindere significat. Canutus tum quoque delusum se videns, vadem adit. Qui cum regem deserere vel sponsionem corrumpere æque fœdum judicaret, mutare pactionem quàm irritam reddere maluit. Rex enim cum Selandiam commeatui suo necessariam, nec à regno abalienandam diceret, interponente se Valdemaro, ità res composita, ut aliud ejus loco Canuto assignaretur. Itaque tripartitam ei præfecturam rex constituit, peculiari nimirum in Iutiâ, Selandiâ & Scaniâ collato beneficio; quod scilicet intercisâ hoc pacto dominatio minus habitura videretur potentiæ. Hujus quoque rei prædem Valdemarum Canutus postulavit accepitque. Suenonem verò, iteratâ priori sponsione, polliceri coëgit, se haud ægre aut Valdemari aut utriusque laturum defectionem, si refringi fortasse ipsius culpâ pactum contingeret. Quo veluti pignore fretus Canutus haud invitè conditionem amplexus est. Sueno autem, quasi jam bellorum omni metu solutus, se exinde superbiæ ac luxui tradidit. Nam & mores non tantum patrios, ut minus urbanos, sed & cultum domesticum Saxonico mutavit. Epulandi quoque receptam consuetudinem transmarinis mensarum delicijs condiens novas commessationum offucias invexit. Honores præterea, sepositis à latere suo proceribns, alijsque illustribus viris, in histriones similisque farinæ personas viliores contulit. Accessit & avaritiâ, quâ ut plebem exhausit, ità militem locupletavit. Sed dum hujus obsequitur desiderijs, illius, qui vel maximè ei necessarius erat, favorem paulatim amisit. Forenses similiter controversias & quicquid jure aut sacramenti religioue decidi oportebat, ad duella & pristinum gentis morem revocatum, armis ac corporum robore discerni terminarique permisit. Popularium denique si quando conventus haberentur, aversatus plebeiorum colloquia se non nisi loco editiori collocatum adiri ab ijsdem ac salutari voluit. Quibus alijsque fastuosi animi indicijs multorum à se mentes atque inclinationes abalienavit. Incidit eâdem tempestate belli adversus Suecum gerendi necessitas, nisi regia nuptiarum solennia, eorumque apparatus id differendum monuissent. Quippe Saxoniæ principis Conradi Pij filiam Adelheidam, sibi jam ante desponsam, domum ducturus, in eo præcipuè erat, ut debitas celebritati isti finis imponeretur. Per hanc Suenonem in ritus peregrinos adductum tunc vulgi passim sermonibus differebatur. Sed eam opinionem falsam fuisse, præter Saxonem, etiam Crantzius ostendit, quod jam ante non modò Theutonum ritus sibi familiares habuisset, sed Germaniam quoque & aulam imperatoris Conradi & Frederici frequenter adeundo, quicquid exotici moris erat avidè semper amplecti consuevisset. Per eadem tempora Nicolaus Breckesparre, natione Anglus, S. R. E. Cardinalis, episcopus Albanensis, qui postea fuit Hadrianus 4 pontifex maximus, missus à Papa Eugenio in Norvegiam, quæ tum adhuc Lundensi Danorum archiepiscopo parebat, Nidrosiæ (Thrundhemum aliàs diximus) primum metropolitanum Iohannem constituit. Ejusque ditioni atque imperio subjectos dictoque audientes esse voluit Asloensē, Bergensem, Stavangriensem, Hamerensem, Orcadensem cum Islandensi & Gronlandensi episcopos. Et idem quoque apud Sueones peracturus videbatur; Sed dum ipsi de loco & persona cum Gothis digladiantur, propositum ejus dilatum est. Itaque in Daniam digressus pallium archiepiscopalis eminentiæ, Suecis destinatum

SUENO Rex. A. C. MCLIV.

ſtinatum, apud Eſchillum Lundenſium præſulem depoſuit, ut is nimirum in eum per occaſionem conferret, cui id Gothorum Sueonumque concors ſuffragium attribuendum pronunciaſſet. Eoque pacto Eſchillum, quem urebat ſubſtracta Norvegia, pacatiorem reddens eidem & hoc & cætera ſua acta Apoſtolicis literis propediem corroboraturum promittebat. Quod & obſtinuiſſe exinde, ſub annum milleſimum centeſimum quinquageſimum quartum, ab Anaſtaſio conſtat, Eugenij ſucceſſore; quem ipſe poſtea Nicolaus Anglus, aſſumpto, ut dixi, Hadriani IV vocabulo, continue ſecutus eſt.

Iamque ad bellum Sueticum Sueno ferebatur. Cui Iohannes Suercheri Suecorum regis filius, à patre indulgentius quàm honeſtius educatus occaſionem præbuerat. Is enim, collatis copijs, Hallandiam inopinato adortus conjugem abſentis præfecti ſororemque viduam, matronas ſpecie pulcherrimas, ac ſumma morum honeſtate præditas, ad libidinis conſortium raptas in Sueciam uſque invitas devexit. Ac tandem poſtquam publicum patriæ totiuſque populi odium ob facinus adeò temerarium meruiſſet, utramque remiſit. Sueno tam impio facto permotus exiſtimavit in omne Sueonum nomen hoc ipſum vindicandum. Sed Cardinalis, qui tum adhuc aderat, Nicolaus, intellectâ Suenonis mente, ſummopere ipſum ab eo bello revocare conatus eſt; adductis pluribus impedimentis ac præſertim locorum difficultatibus, quæ ante eſſent ſuperanda, quam manus cum hoſte conferendæ: Et cum omnia feciſſet, ſimilem eum araneæ fore dicebat, quæ ſemet eviſcerando, præter muſcas & vilia animalcula; nihil aſſequatur. Verum Sueno dignitatem potius quàm conſilium Cardinalis reveritus; abeuntem ad regni uſque fines honorificè proſecutus eſt. Inde conceptum animo bellum cum ſeriò eum urgere Suercherus animadverteret, miſſis legatis, petit ſi alia quapiam iniri ad concordiam via poſſit; ſe ad omnes omninò pacis conditiones promptum ac paratum fore. Sed apud Suenonem, qui animum obfirmaverat; rationibus locus non fuit. Suercherus igitur imminere bellum videns filium ſuum Iohannem copijs præfecit. Qui cum officio ſuo votiſq; paternis ſatisfacturus coram populo de belli inſtantis oneribus ſolvendoque tributo ageret; ſummâ omnium indignatione, utpote mali publici fomes atque occaſio, exceptus ac mox à plebe conſternatâ interemptus eſt. Fuitque is hic exitus ac fatum filij Suercheri Iohannis: Cui & alius inſuper fuit Carolus nomine ex raptâ natus. Rex enim Nicolaus, de quo ante memoravimus; emortuâ Margaretâ Ulvildam Norvagicam in matrimonium receperat: Hancque Suercho legationibus primo amatorijs ſollicitatam, mox furtim viro ſubductam in ſui amorem pellexit: ejuſque thalamo pro connubio uſus Carolum ex eâ; qui & poſtmodum apud Suecos regnavit; filium procreavit. Hanc injuriam etiamſi ulciſci Nicolaus cuperet, domeſtica tamen bella aliaque; quibus diſtrictum ſupra oſtendimus, tum & mors, præpropere ſubſecuta, litem eam ac controverſiam abrupit. Suercherus verò, auditâ filij ſui Iohannis cæde non prælio ſe offerre; non arma aut expeditionem parare; ſed ignotos locorum receſſus quærere ſummamque rei popularibus permittere. Idque cognoſcens Sueno victoriam hoc pacto paratam ſibi fore nullus videbatur ambigere. Sed mox prædabundus Findlandiam atque inde Verendiam ingreſſus, cum animadverteret agricolas undique ad bellum non modò paratos, ſed cæſis præterea arborum truncis omnes ubique tranſitus obſeptos, celerius opinione receptui ſignum dedit, relicto poſt ſe exercitu, qui ob frigoris vim ac nivium molem cum nec fungi officio ſuo nec obire ſatis pro debito excubias militares poſſet, haud leve detrimentum incurrit.

Ea Suenonis irruptio Canuto ad res novandas animum addidit. Unum tantum obſtaculo erat, Valdemari Ducis cum Suenone concordia. Qui itaque Canuto ſtudebant, hoc ante omnia tollendum rati; connubij affinitatem inter Valdemarum & uterinam Canuti ſororem Sophiam ineundam ſuadent. Sed Valdemarus cum minus huc animo propendere videretur, quod virgo licet eximiæ pulchritudinis, Rutheno tamen patre nata, nullas in Daniâ hæreditarias poſſeſſiones obtineret; Canutus totius patrimonij ſui partem tertiam dotis loco promiſit: Atque ità, acceptâ ſponſione, Valdemarus virginem ubi ad nubiles veniſſet annos, ducturum ſe pollicetur. Quâ connubij ſocietate, ſicuti neglectum inter utrumque ſanguinis vinculum ac diu funeſtis odijs laceratum, novâ tum amicitia coaluit, ità ſuſpecta hæc omnia ac ſuſpenſa apud Suenonem fuère. Idque cum nec Valdemarum nec Canutum lateret, impetratâ ab eo commeandi licentiâ, in Sueciam quaſi ibi res ſuas ac negotia curaturi proficiſcuntur; re autem verâ Canuto Suerconis filiæ poſtulandæ negotium fuit. Cujus utriuſque præſentiam tanta affectione eſt amplexus Suerco, ut nihil eorum votis denegandum exiſtimarit. Inde in Daniam reverſi hoc Suenoni in-

SUENO Rex. A. C.

visiores fuêre, quo se majore cum hoste necessitudine devinxissent. Post Canuto in Intiam profecto, Valdemaro verò Ringstadij subsistente, Rex ad eum curriculo venit ac verbis atrocibus exceptum perfidiæ ac proditionis accusat. Neganti confictas à se literas exhibet, quæ utriusque cum Suercone fœderationis indicium continerent: Valdemarus falsam criminationem arguens ac magnâ verborum acrimonia in regem vicissim invectus, dolere inter alia se referebat, talia sibi pro vulneribus, pro militiæ laboribus præmia reponi. Fuissentque, commoto vehementius rege, manus illi injectæ, nisi miles, qui Valdemarum reverebatur, operam detrectasset. Valdemarus igitur apud Cimbros & Canutum hanc regis insectationem non sine querimoniâ prosecutus majorem sibi populi favorem, regi odium creavit. Nec multò post unà cum Canuto & milite præsidiario in Selandiam regressus id agendum censuit, ut novis conditionibus fidem ac vetus cum Suenone fœdus redintegraret. Itaque indicto apud vicum maritimum, Sondby appellatum, conventu, unius diei colloquio cuncta transacta. Paceq; qualicunque compositâ rex concubiâ nocte Roschildiam redijt.

Interea Slavi Vandalique numerosâ cum classe in Selandiam, quà ortum spectat, devecti ferro flammisque adusque Roschildensium agros depopulantes cuncta pervaserant. Sed hîc Rudolpho Duce, ità illis modò Marte aperto, modò arte obviam itum, ut pauci ex ijs in littus elapsi nando ad naves reverterint. Nonnulli fugâ cupidius initâ cœco procursu inter undas exanimati perierunt. Similiter & alij ejusdem gentis ac tractus, laxatis piraticæ habenis, ad flumen usque Eidoræ procinctum moventes, non tantùm continentis eam oram, sed ad insulas etiam proximas Fioniam, Falstriam, Lalandiam, aliasque delati sub jugum omnia ac tributa redegerunt. Nusquam armis aut urbibus consisum, ipsi adfractus atque æquorum angustiæ, licet palis ac sudibus prælongis obseptæ, vix tutam navigijs stationem relinquebant. Sueno animadvertens patriæ statum in ancipiti collocatum, nisi piratis mare ac territoria purgarentur, quod suis viribus non poterat, ope & opera alterius exequendum judicabat. Quocirca Henrici Saxoniæ Ducis, qui, Leo dictus, ea tempestate inter principes vicinos potentissimus habebatur, auxilium adversus Slavos implorat. Eique grandem ex publicâ collatione pecuniam mercedis nomine pollicitus summam rei permittit. Sed ejus, ut fieri solet, venalis magis quam utilis amicitia cum publico parum profuisset, animi civium magis magisque adversus Suenonem incensi, turpe existimarunt non armis sed opibus patriam defendere, & pacem pecuniâ mercari.

Suenoigitur desperatis quasi rebus ac missis piratis, ad ea, quæ domi imminêre videbantur, animum ac curam propius reflexit. Cumque è duobus adversarijs maximè suis rebus incommodum animadverteret Valdemarum, de eo occupando ante omnia agitare consilia cæpit. Et placuit, quia in Dania ab omnibus coli eum non ignoraret, ut peregrè abductum alicui ex Germaniæ principibus in carcere custodiendum demandari curaret. Itaque Valdemarum de itinere suo certiorem facit, sibi ad socerum proficisci constitutum indicans, ut cum eo de dote conjugis, alijsque negotijs accuratius agat, petere se ut viæ comes accedat. Valdemarus etiamsi tectè omnia à Suenone fierent, ab amicis tamen quid ageretur, edoctus de comitatu quidem & officio suo satis prolixè pollicetur, sed præfatus vel conquestus potius non se clam esse quid animo volveret, dolum nimirum & fraudem sibi strui, cum alia omnia ac meliora se meritum putaret. Ac simul memoratis, quæ pro eo fideliter ac strenuè cum domi tum militiæ gessisset, palam perfidiam objecit. At Sueno ex adverso sanctè jurans nihil fraudulentum cogitari, Stadam usque unà cum eo pervenit. Ibiq; magnificè atq; amicè ab archiepiscopo Bremensium Hartwico excepti continuò ad Ducem Henricum se conferunt. Indeq; missis à rege ad socerum Conradum, qui de adventu suo significarent, unus eorum seorsim Conradum compellans demonstrat habere regem ex affinitate recenter initâ suspectos propinquos: Eorumque alterum in comitatu ipsius adesse, quem rerum novandarum metu in vinculis ab ipso asservari percupiat. Conradus post aliquot cum nuncij gerulo interjectos sermones, ubi quæsivisset quo pacto regem comitaretur, atque is dixisset, ex pacto ac fide datâ comitem ascitum, respondit se jam senem perfidiæ crimen, quod etiam juvenis perpetuo fuisset execratus, haud quaquam admissurum: interim libentissimè genero adfuturum, si absque fraude & occultis, palam atque armatus, quos metuat, sive impetere, sive ulcisci instituat. Quibus acceptis Sueno rubore perfusus ac viæ ulterioris tædio in regnum redijt.

Inde

Inde Canuto & Valdemaro Viburgi agentibus rex incautos oppressurum sperans, tacite è Selandiâ in Fioniam trajecit. Sed, dolo detecto, cum varie apud eos excusatione uteretur, nec occupatum, sed allocutum eos venisse dictitans, illi de rege nihil in posterum aut sani aut bonæ spei sibi pollicentes, uterque, obtentis Cimbrorum suffragijs, regium nomen assumpsit. Tum rex apud Othenas (nam eo forte loci diverterat) convocatis in regiam militiæ præfectis de bello gerendo consultaturus, nunc universos nunc singulos interrogat. Alijs aliter respondentibus unus ex præcipuis curiâ solus excedit. Rogatusque cur egrederetur, injuriam illatam & villas ereptas prætendit, cum amor & obsequium erga Valdemarum in causâ præcipuè essent. Sed & alijs similiter à rege, quem recta sæpenumero sed frustra monuissent, desciscentibus, aut fide non satis certâ agentibus, rex de abitu cogitationem instituit. Quamvis miles ad extrema paratus bellum potius, quam fugam hortaretur.

At Sueno remotiora sectatus èque Falstriâ in proximam Germaniam trajiciens, atque ibi apud socerum triennio propemodum transacto, post ejus obitum, Saxonum ducem Henricum prensatum accedit. Eique datis vadibus, omnia summa pollicetur, si per eum imperio ac bonis avitis restitueretur. Pactus cum Suenone dux, cui se etiam Hartwicus, Bremensium pontifex, adjunxerat, ubi ad aggerem, quem Dauewirckam appellant, una cum milite & copijs pervenissent, pecuniâ, qui portæ præerat, corrupto, obsidione censum à Slesvicensibus extorquent. Et Sueno præterea institorum Ruthenorum, qui ibi id temporis stationem habebant, classem prædatus, direptas omne genus merces stipendij loco militibus erogavit. Cimbri verò australiores paucitate suorum diffisi, ad partem peninsulæ borealem, quæ multitudine præstabat, quasi fugam meditantes, bellum reparant.

Eaque tempestate Suerco Suecorum rex cum insidijs famuli, qui à cubiculis ei erat, dormiens esset interemptus, socrus solandæ gratiâ ad Sueciæ superiora Canutus abierat. Valdemarus verò excitus his motibus Absalonem, collacteum suum ac familiarem, qui Canuti reditum maturaret, in Sueciam quàm celerrimè dimittit. Ipse autem ad Iutiæ interiora profectus suâ præsentiâ & fortibus fiduciam addidit, & ignavos ac nutantes ad bellum pro patriâ suscipiendum erectos animavit. Nec multò post reversus in patriam Canutus omnia & strenuè & prudenter à Valdemaro peracta cognovit. Quo eodem propemodum tempore tanta Fionensibus à Slavis maritimis illata clades, uti si alteram ei similem accepissent, non afflictæ modo eorum res, sed pessundatæ etiam ac perditæ fuissent.

At Sueno non contentus semel Saxonibus supplicasse, iterato ad Henricum decurrit, rogat, ut opera Slavorum, qui inate accolebant, ejusque ditioni suberant, in patriam tentata maritimâ expeditione reduceretur. Sicque classe eorum translatus, lætis civibus ad urbem Fionensium Othenas pervenit. Atque ibi per Slavos pax immunitasque promissa omnibus quicunque benignius regem exciperent. Quo accepto, Valdemarus Canutusque contractis ex tempore, quascunque terra marique poterant, regni copijs, expeditioni se accingunt. Fuissentque Fionenses, qui pauci & exhausti tum erant, ea multitudine in totum quasi obtriti, nisi Valdemarus, miseratione reliquiarum, afflictis insulæ rebus parcendum judicasset. Itaque autore eo, res in colloquium delatæ, condictumque ut Sueno cum adscriptâ sibi clientelâ eousque in Lalandiâ, quæ proxima Fioniæ est insula, subsisteret, donec inter ipsum & Duces de pace plenius convenisset. Postera deinde die cum Othenas lavandi gratiâ Valdemarus intrasset, à Suenone, huic rei intento, salutatus in ædem S. Albani abducitur. Ibique nemine, nisi Absalone, præsente ità eum intra sacellum sedens affari cœpit: Invidit hactenus fortuna, Valdemare, quo minus illæsa & inoffenso pede nostra necessitudo processerit, quanquam animum tibi semper deditum ac devotum habuerim: primusque parens meus fuerit, qui bello pro tua salute adversus patris tui interfectorem suscepto, te inter manus parricidiales consistentem sua pietate ab exitio vindicarit. Eum proximè secutus Ericus junior, ne, quod patet feliciter cæperat, suâ ignaviâ intercideret, & regni & tui simul curam suscepit: Tertius ego tuæ pueritiæ propugnator accessi. Nec meam hic parciorem quàm priorum fuisse pro te servando operam, demonstrant adversus eum, cujus jam fidem exosculariis, arma suscepta. Qui ne nunc quidem te secundum pateretur, nisi me tertium extimesceret. Ego dum vivo, tibi vitam adversus ejus insidias prorogo: Extinctus, ut meum, ità & tuum diem finio. Itaque ad te & tuam præcipuè opem confugio, teque pacis arbitrum amplexans, ex tua sententia contentus vixero quacunq; me sorte donaveris.

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.[1]

A. C

Hæc aliaque dicentem interpellat Valdemarus, ostendens concordiam inter se & Canutum incassum vellicari, cum ille cædis paternæ affinis non fuerit: se verò quod ab ejus sacramento recesserit, ipsius perfidiæ, non sibi vitio vertendum: quem fraudibus toties petierit, & nuper quoque inter vincula apud socerum moriturum amandare voluerit. Se nihilominus non ob merita ac promissionum fidem, quæ nulla esset, sed miseratione fortunæ, rerum ipsius, quoad fieri poterit, rationem habiturum. Tum vicissim Sueno, verbis in simulationem compositis, respondit, se quæ diceret, quæque deinceps promissurus esset, etiam re præstiturum: præsertim cum eâ valetudine sit, ut vitæ exiguum superesse sibi sentiat, nec filios, quibus aut curet, aut regnum paret, ullos habeat: Se adversam quamcunque fortunam malle perpeti, quam perfidiæ crimine ignominiosam sui memoriam apud posteros relinquere.

Digresso Valdemaro, ipse, ut erat conventum, Lalandiam petijt: ubi paucitate satellitum non contentus plures stipatores adscivit. Inde appetente, qui statutus erat, colloquij die, Canutus & Valdemarus cum regni proceribus totaque Danorum nobilitate eandem in Insulam transvecti. Confestimque Valdemarus ad Suenonem, quod eum familiarius frequentare esset solitus, cum paucis concessit. Subornarat autem ex suis Sueno, si unà accederet Canutus, qui utrumque, excitatis litigijs, ferro tolleret. Sed illo sine socio veniente, consilium mutatum est. Quo intellecto sed dissimulato, Valdemarus die postero ab eo vicissim ad colloquium expetitus, non aliter, quàm ut soli & remotis satellitibus convenirent, adfuturum se annuit. Militibus itaque abesse jussis, proximâ luce concilium indictum est. Simulque permissum Valdemaro, consentiente etiam Canuto, ut penes ipsum compositionis arbitrium staret. Ille igitur, utroque sic volente, hunc in modum statuit, ut singulis regium nomen relinqueretur, ac regno trifariam diviso, ipse Iutiam, Canutus Selandiam cum proximis insulis, Scaniam Sueno possideret. Erici regis, quod habetur, Chronicon Suenoni non Scaniam, sed Selandiam, Valdemaro verò Scaniam cessisse asseverat. Sed nos Saxonem secuti, eum Erico ut antiquiorem, quippe temporibus hisce coævum, ita quoque testem certiorem putamus. Diserte enim ille Suenoni quidem Selandiam destinatam tradit, sed ne medium inter æmulos locum teneret, Scaniam ab eo acceptam, Valdemaro autem Iutiam, Selandiam verò & cæteras, quæ intermediæ sunt, insulas Canuto attributas. Cui etiam narrationi adstipulatur Helmoldi, quod est in manibus, Slavorum Chronicon.

Tres simul Daniæ reges.

SUENO CANUTUS VALDEMARUS
ERICI MAGNI CANUTI
LXXIV. LXXV. LXXVI.

EA igitur approbatâ à singulis partitione, pacti fides non tantum sacramento, sed antistitum etiam præsentiâ ita firmata, ut quicunque fidem frangeret, execrationis sententiâ feriretur. Quibus eum in modum compositis, Canutus in provinciam suam, comite Valdemaro, abitum maturans, Suenonem, qui erat subsecutus, ut sibi Roschildiæ hospes adesset jubet invitari. Sueno venturum se promittens, ac mox iter ingressus prius Ringstadij Valdemarum salutat, atque inde ad Thorbernum, qui prope Roschildiam prædium habebat, deflectens, filiolam, quæ ibi educabatur, invisit. Feruntque Thorberni tum conjugem, inter cetera, dixisse, mirari se, assensisse eum in ejusmodi conditiones, ut qui regnum totum tenuisset, nunc tertia ejus parte contentus agat: Suenonemque hoc dicti altius in pectus demisso, exinde de tollendo utroque agitare secum cœpisse. Sed ibi dum hæret, mittuntur à Canuto, qui cœnatum eum accerserent. Quorum hortatu ad urbem properans Canutumque, quamprimum advenisset, amicè salutans, cum accumbendi tempus venisset, Sueno ob ætatem in locum honoratiorem receptus est. Atq; inde (quod tertiâ convivij die factum Helmoldus refert) remotis post epulas primis mensis, cum jam convivij hilaritas, volantibus hinc inde poculis, augeretur, & inter cæteras amœnitates citharædus Suenonis fugam exiliumque liberiori carmine accineret, offensis ceteris, Sueno ut pergeret hortabatur, sibi dictitans post ærumnas exantlatas volupe esse malorum meminisse. Verum advesperante mox die, illatisque ex more luminibus, cum redintegraretur convivantium festivitas, Sueno non diu moratus de mensâ surrexit, quasi vocatus à satellite, qui proxime astabat. Inde conjuratis, & qui partium Suenonianarum erant,

erant, conferentibus inter se capita, unus eorum, Thitlevus nomine, Canutum primo atque inde Valdemarum aggressus, illum quamprimum humi prostratum trucidat. Valdemarus quantocius sede exiliens, dum militem in se ruentem avertit, accepto circa femur vulnere, quamvis graviter sauciatus, tamen evasit. Stabat tum in medio pugnantium Absalon amplexusque semianimem Canutum, cum esse non Valdemarum, quod existimabat, sed Canutum animadvertit, mixtum mœrori gaudium ejus fuit. Et ipse postremo ex orci, quod dicitur, faucibus feliciter elapsus, arreptoque apud villicum veredo, incolumis ad suos pervenit. Quò cum etiam Valdemarus forte fortuitò esset delatus, rumor ad aures eorum accidit, Suenonem collectis posterà luce civibus, Canutum & Valdemarum ut violatores hospitalitatis, ut fœdifragos atque homicidas proclamasse, sed addidisse numinis interim erga se benignitatem inde agnosci, quod facinus utriusq; cæde unius fuisset evitatum, seque idcirco omnium auxilia adversus superstitem implorare. Sed hæc licet seriò asseveraret, cum res in aperto esset, minus adhibitum adsertionibus ejus fidei. Inde exitus atque introitus insulæ observari cumcumquaque & navigia, quæ servire transvectionibus erant destinata, perforari omnia curat, ne quà uspiam Valdemaro effugiendi vel rima pateret. Sed ille, operam commodante Hesberno, nactus navigium commodum, licet reluctante primitus tempestate, mox tamen aura benignius aspirante, secundo mari in Iutiam pervectus est. Eàdem nocte non sine numine, Slavorum ingens manus cum classe mille ac quingentarum navium ad oras Scandiaviæ appulsa vi ventorum naufragium adijt. Eorum quotquot in littus ejecti quamvis tempestatem evaserant, ferrum tamen effugere haudquaquam potuerunt. Nam interempti ferè omnes piraticæ temeritatis pœnas dedère. Valdemarus suam in provinciam delatus deque perfidià & dolis Suenonis apud Viburgenses in publicis comitijs præfatus omnium animos ad arma sumenda lachrimosà rerum suarum narratione permovit. Accedebat & vulnus, quod recenter à paricidis inflictum non minus miserationis quam fidei verbis ipsius adjiciebat. Sueno autem de trajectione ejus certior factus extemplò reparatis, quas perfoderat, navibus, classem in Iutiam destinat. Narrat Saxo egregium & plane virilis industriæ facinus à sorore & matre Absalonis eo tempore perpetratum: Eas nimirum, ne confestim & imparatum Valdemarum Sueno opprimeret, navigia, quibus trajicere statuerat, variè mutilanda curasse; atque ità, dum eà reficiuntur, essetque in Fioniam mox Sueno transvectus, Valdemarum interea primos Iutiæ ingressus ejusmodi præsidijs communisse, ut Sueno in Selandiam relato pede de copijs augendis & auxilijs Scauensium convocandis cogitare necessum habuerit. SUENO Rex. A. C

Interea Valdemarus annum circiter millesimum centesimum & quinquagesimum sextum, sive incerta belli reputans, sive ut militem Canuti hoc pacto expeditiorem haberet, repetito Viburgo, cum virgine sibi desponsà Canuti, ut diximus, uterina sorore Sophià nuptias celebrat. Peractisque connubij solennibus copias confestim Randerbusium demisit, ut inde in Selandiam, quæ Suenoni receptui erat, arma commodius transferret. Multi tunc temporis Suenonis militiam ob scelus paricidij detestati ad Valdemarum transière. At Sueno inferre bellum, quam excipere speciosius ducens, tum animi sui magnitudinem intra unius aut duarum insularum fines concludere nequiens è Selandià Fioniàque comparatis navigijs, ijsque intra Dursæ Iutiæ fluminis alveum recipi jussis, ipse cum equitum promptissimis sub dubià oppidanorum fide Viburgum approperat. Quo percepto, præmisit extemplo cum copijs navalibus Valdemarus, qui classem Selandensium si forte nutantem aut minis aut monitis à continente averteret. Factumque ut solà præfectorum moti autoritate ad suos institutà versorià redierint. Fionenses autem regem potius quam privati cujusdam nutus ac suasiones secuti, dum arma respiciunt, deserti à ceteris, celerrime in fugam conversi sunt. Hoc quam ægre Suenoni accidevit, intelligi magis quam exprimi potest. Inde Hesbernus cum ad explorandas confestim Suenonis copias excurrisset, volucri fisus equo ad castra confestim redijt: deque hostium consilijs referens, demonstrabat in eo esse Suenonem, ut se quacunque oblata opportunitate propius admoveat, aciemque ad dimicandum instruat. Sed Valdemarus, dum suos in unum colligit, ducendum nonnihil tempus ratus, haud ante, quàm essent completæ in universum militum copiæ, ad pugnam prodeundum censuit. Itaque explicatis mox ordinibus, cum se multitudine vinci Sueno videret, auctor suis fuit, ut hostem non manu quidem consertà, sed carptim & per intervalla invaderent, potiusque fatigarent quam vincerent. Quod ejus haud imprudens consilium Ago interrumpens, aut pugnandum MCLVI.

SUENO Rex. dum regi, aut à suis deserendum commonebat: adjiciens meminisse oportere quoties ille exiguâ manu insignes victorias obtinuisset: nec numerum sed animos virtutemque suorum intueri debere: veteranum esse & exercitum militem, non vulgum & rudem armorum promiscuam multitudinem, quæ paret victoriam; illos turbâ, se viribus præstare. Quâ oratione devocato in aliam sententiam Suenone ad prælium deventum est. Valdemarus ità cohortes ordinarat, ut intra dextrum ac sinistrum cornu, quo robur militum continebatur, ipse cum reliquo exercitu medius incederet. Suenonis vero acies non tam lata quam instructa primo impetu dextros aggressa, inde in medios versa præcipuè sibi equitatum adversum habuit. Quippe Valdemarus equos agiles, Sueno ventribus distentis, ac sata depastos adduxerat. Itaque à parte Valdemari cum utroque à latere infestarentur Suenoniani, facile manus dare ac cedere coacti fuêrunt. Fugientes autem dum sistere primipilus conatur, & ipse in obvios animose ruit, post multam ac strenuè navatam rem letho oppetijt. Sicque fugâ jam undique exortâ, etiam Sueno consulere sibi festinans, acto versus paluftria jumento, cum onus cœnum non ferret, altius in lutum desidit. Unde confestim eluctari studens, tandemque relicto equo, dum abire pedes annititur, sed armis gravatus identidem hæret, ac illis etiam exutus lentius procedit, à milite ceterisque, qui sequebantur, apprehensus est. Hi caballo impositum, cum se scribam Suenonis affirmaret, sistendum Valdemaro judicarunt: sed agrestium unus casu advolans, sive quod nosceret, sive quâ aliâ de causâ incertum, caput ei ense deverberat. Corpus e[...]s nullis exequiarum impensis magnopere honoratum humili in æde juxta ipsum, in quo pugnatum est, campum, vulgo *Gratenhede* appellatum, unde & ipsi exinde Suenoni cognomen inditum, per populares fuerat tum est, anno à Christo in terris nato, juxta Stadensem,

MCLVII. millesimo centesimo & quinquagesimo septimo, Calendarum Octob. decimo. Ex Adelheidâ, quàm ei nuptam diximus, Conradi Pij Marchionis Misniæ filiâ liberos nullos sustulit: Cum ea tamen vidua postmodum inclyto illi ac potentissimo Alberto Urso, cui Pulchri cognomentum fuit, Ascaniæ Comiti, in connubium tradita, eum filiorum quinque ac filiarum duarum prole auxerit. Unde & hodie, quæ est Anhaltinorum principum illustrissima prosapia atque stemma, promanat.

Ut autem & hic constare queat, quid de eodem Suenone, & ejus præsertim extremis, cum priora sparsim superius attigerimus, Helmoldus tradat, verba ipsamet ejus apponenda putavi; Quæ ita habent:

» Ducem Henricum Leonem curiâ redeuntem, adierunt principes Saxoniæ interpellantes ut fieret Suein auxilio, & reduceret eum in regnum suum. Promisitq; Duci Suein pecuniam immensam. Collecta ergo maxima militia Dux noster hiemali tempore reduxit Suein in Daniam, & statim apertæ sunt ei civitates Slesvich & Ripa. Non tamen ultra prosperari poterant in negotio. Nam Suein gloriatus fuerat sæpissime apud Ducem, quia venientem se cum exercitu Dani ultro essent excepturi. Quod juxta sententiam ejus minimè cessit. Nullus enim in totâ Danorum terra fuit, qui reciperet eum, aut occurreret illi. Sentiens ergo ille, refragari sibi fortunam, & omnes refugere à se, dixit ad Ducem: Cassus est labor noster, melius est, ut redeamus. Quid enim prodest si vastaverimus terram, & spoliaverimus innocentes? Volentibus nobis cum hostibus confligere locus non est, eo quod profugiant à nobis, & transeant ad interiora maris. acceptis ergo obsidibus duarum civitatum, exierunt Daniâ.

» Tunc Suein aliâ viâ & consilio utens statuit transire ad Slavos, & utens diversorio Comitis Lubike, transijt ad Niclotum principem Obotritorum. Præcepitque Dux Slavis in Aldenburch, & in terrâ Obotritorum, ut adjuvarent Suein. Acceptisque navibus paucis venit pacificus in Lalande, & invenit eos gratulantes de introitu ipsius, e[o] quod ab initio fuerint ei fideles. Inde transijt in Fioniam, & addidit eam sibi. Dehinc procedens in reliquas insulas minores, donis atque promissis addidit sibi quàm plurimos, cavens insidias, & contutans se in locis firmissimis.

» His recognitis Canutus atque Valdemarus venerunt cum exercitu, ut expugnarent Suein, & ejicerent eum de terrâ. At ille consederat in Lalande, paratusque ad resistendum, simul etiam adjutus firmitate locorum, med[ian]te domino Heliâ, pontifice de Ripâ, & principibus utriusq; partis, discordiæ ad pacem inclinatæ sunt, & divisum est regnum in tres partes. Et data est Valdemaro Iutlandia, Canuto Seland, Suein Sconæ, quæ vi[ri]s & armis præsta[ntio]r esse probatur. Cæteras ins[ul]as minores partiti sunt cuilibet pro sua oportunitate. Et ne pactiones irritarentur, juramentorum adhibita sunt sacramenta.

Post

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

[illegible]

CANUTUS REX LXXV.

[illegible] ostensum LXXV, [illegible] dolo [illegible] referendum. [illegible] præter ceteros [illegible] qui ad [illegible] ratum suffulcit [illegible] quod usu [illegible] Cujusmodi [illegible] exque illust[illegible] & pietate, qu[illegible]

[illegible] atensium pri[illegible]

[illegible]

[illegible] BARBAROSSA IMP.

[illegible]
jugem [illegible]
paulo [illegible]
[illegible]
fim [illegible]
circiter [illegible]
[illegible]
[illegible] & [illegible]
mel, avenam, [illegible]
ac [illegible]
[illegible] mari [illegible]
ab [illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible] mulier, [illegible]
[illegible] & [illegible]
[illegible] & [illegible] gan, [illegible]
[illegible] ne & [illegible] carne & aquâ [illegible]
strati pen [illegible] essent, [illegible] us domestica [illegible]
rum [illegible] Petrum compellans, mollius, inq [illegible] tunc [illegible]
ba [illegible] t, quam m [illegible]. Petrus [illegible] ut jocum [illegible]
& [illegible] Erat [illegible] Dobe [illegible]
familiaris [illegible] utebatur [illegible] clam [illegible]
tigit id dictum principis animum, & sermonibus quidem [illegible] jocisque fin [illegible]
verò ne postea quidem satis dissimulavit, sive dolorem, [illegible]
stina ubi tri [illegible]
causam, di [illegible] V [illegible] & [illegible]
tate uxoris detegit ei vulnus [illegible] sui. Re cognitâ grav [illegible]
occasionemque ulciscendi quæsivit. Eamque cum [illegible]
deret in eo, quod Petrus [illegible]
lecta mulier apud [illegible] desque [illegible]
vo, nunquam animi compotem futuram [illegible]
summaque potentiâ prædit [illegible] & [illegible]
mas Calisiensem, Crusvici [illegible] C [illegible]
m [illegible] set. Subornat ta [illegible]
partim pollicitatione bon [illegible] modi [illegible]
ficeret. Non est tamen aus [illegible] apert [illegible]
[illegible], quo per fraudem eum [illegible]
[illegible] borum sive Vinidarum [illegible]
celebritate apparabat: eò se qu [illegible] mag [illegible] e [illegible] est, [illegible]
nihil ejusmodi suspicantem [illegible] rum, solum forte [illegible]
randas nuptias, & hos [illegible] ex [illegible] os fa [illegible] ar, [illegible]
dispositis ad hoc [illegible] s, a [illegible] po [illegible] & [illegible]
slaus animi dubius fuit, [illegible] dignitate [illegible]
scebatur quod honore apu [illegible] m suum [illegible]. C [illegible]
[illegible] Petrus [illegible] tatur, [illegible] que [illegible]
[illegible] Ubi [illegible]
p [illegible] o [illegible] prostitut [illegible] r. V [illegible] tau [illegible]
gua ei præ [illegible] retur, atq [illegible] ur. Ignora [illegible]
mal [illegible] om [illegible] quàm [illegible] pe [illegible]
[illegible] ad [illegible] di [illegible]
[illegible] ma, quod [illegible] t super [illegible] a [illegible]
[illegible] mpt [illegible] que filios [illegible] pot [illegible] P [illegible] a [illegible]
dend [illegible] d [illegible] sque [illegible] ldemaru [illegible] us [illegible]
ponam [illegible]

[illegible]

Fr [illegible] Barbaro [illegible]

STEMMA REGVM DANIÆ

à SUENONE Esthritio adusque VOLDEMARUM, ejus nominis primum, Daniæ regem.

SUENO *Esthritius Daniæ & Angliæ Rex, filius* Ulphonis *Ducis Anglici &* Margaretæ *Esthritiæ* Canuti Magni *sororis, de quibus dictum supra.* *Ex ex conjuge* Iuditha *Suetica liberi non nati. Filij & Filiæ naturales fuere:*

Ingertha *regi Norvagiæ Olao Cyrre nupta.*

Syritha *uxor Godeschalci Slavorum principis.*

Gormus.

Sucoo.

Henricus *Scatteslerus, cui ex Ingertha Regina Margareta (quæ regis Nicolai conjux fuit) fratris Regnoldi filia nati* Haqoinus, Caootus *&* Magnus.

HARALDUS Daniæ rex.

Omundus.

Ubbo, *oblatum regni diadema fratri Nicolao accipiendum permisit.*

Magnus, *natus è Thora.*

Biorno.

OLAUS *Daniæ Rex*, Hunger *dictus.*

NICOLAUS *rex Daniæ. Ei nati ex Margaretâ reginâ:*

Filiæ duæ, *quæ infantes obierunt.*

Ingo *adolescens obijt, equo dejectus.*

Magnus *Gothorum in Suecia rex, interemptor* Canuti, *parentis Voldemari I. Uxor ei fuit filia Bugislai regis Polanorum, vidua Valdamiri principis Ruthenorum, ex quâ*

CANUTUS *Daniæ Rex à Suenone Gratenhede peremptus. Uxor fuit filia Suerconis Suecorum regis, utriusque, ex hac*

Voldemarus *episcopus Slesvicensis.*

Sophia, *quæ nupta regi Daniæ* Voldemaro *eius nominis primo,* Canuti *non soror germana, ut est in tabulis fere genealogicis omnium, sed uterina eius soror fuit, patre Valdamiro Rutheno prognata, ut habet diserte Saxo. Quin & eadem Sophiæ mater, quæ sicuti primò nupta Valdamiro Rutheno, hanc Sophiam genuit, & inde Magno, Canutum procreavit, ita tertio Suerconi Sueciæ regi denupsit. Unde &* Sophia *Suerconis regis filia dicitur, in vetusto illo, quod legitur Ringstady, epicedio eius.*

CANUTUS *Daniæ Rex. Ex* Adela *Roberti Comitis Flandriæ filia suscepit,*

Ingertham.

Carolum Flandriæ Comitem.

Ciciliam.

N. Anna *nupta Haquino Cimbro.*

ERICUS LAM *aliàs* Spage *dictus Daniæ Rex.*

N. Haraldus Cæsar *dictus et filij plures: inter quos duo submersi à patruo* Erico *regi, reliqui ab eodem decollati cum patre Haraldo, excepto Olao, qui ab* Erico Lam *profligatus.*

Benedictus.

Boulde *reginæ.*

Canutos *Dux, peremptus à Magno Nicolai regis filio. Coniux fuit* Ingeburga *Ruthena filia principis Iaroslai, ex quâ*

Christensa *nupta Norvagiæ regi Magno, Cæco dicto.*

Petronella *nupta Prilislao Vandalorum principi. Ei genuit*

Canutum, *qui à patruo Nicoloto Vandalis pulsus præfectura postmodum donatus est Lalandiæ apud Danos.*

Iudithe *nupta Bernardo Udilioni Saxoniæ, potentissimo principi Alberti Veli filio. Ex eo duos sustulit filios*

Albertum *Saxoniæ Electorum propagatorem.*

Henricum *Anhaltinorum principum progenitorem.*

VOLDEMARUS *eius nominis primus,* Magnus *dictus, Daniæ Rex. De quo mox.*

ERICUS Eigod *dictus, Daniæ Rex. Ei nati ex*

ERICUS Harevoed *&* Emund *dictus Daniæ Rex. Et ex Thunâ côcubina, ut habet Helmoldus, natus*

SUENO Gratenhede *Daniæ Rex. Uxor ei* Adelheida *Marchionis* Conradi, *cognomento Pij filia, ex hac an filia ei nata, cuius etiam Saxo meminit, incertum. Ipsa postmodum* Adelheida, *cæso Suenone, nupta* Alberto Urso. *unde origo illustrissima prosapia principum* Anhaltinorum.

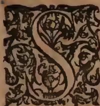

RERUM DANICARUM HISTORIÆ LIBER VI.

VALDEMARUS I. REX LXXVI.

Cognomento MAGNUS.

VALDEMAR. Rex. A. C.

UBLATO igitur perfidiâ Suenonis Canuto, extinctoque, ut indicatum, post commissum prælium, ipso Suenone, ad unum in universum, Valdemarum regnum recidit. Quod ab eo sicuti prudenter ac summâ cum moderatione susceptum, ità quoque diu feliciterq; administratum est. Prima ei, superato Suenone, cura fuit, ut in captivos ac cædis Canutianæ reos pœna statueretur. Quorum Ulffo Canutianorum manibus perijt. Thitlevus, qui vulnerato Valdemaro, principem virorum Canutum suâ dextrâ interfecerat, raptus ad equuleum ac turpi supplicio affectus meritas paricidij pœnas dedit. Magnus posterioris Erici ex pellice filius, partium Suenoniarum magis acris, quam justus defensor, cum similiter inter captivos duceretur, seque ultima passurum timeret, supra vota victorem propitium expertus est. Nam eum Valdemarus cognationis respectu non modo vitâ donatum, sed honorum etiam insignijs exornatum suæ clientelæ adscivit. Burisium quoque, ut sanguine, ita animo obsequioq; sibi conjunctum, quod optimâ ipsius adversus Suenonem operâ fuisset usus, & opibus & honoribus prosecutus est. Cujus fratrem Canutum pari munificentiâ ad præfecturæ fastigium jam ante evectum cohonestaverat. Miles verò, qui Canuto stipendia fecerat, non contentus hostium clade, etiam conscij si qui erant, quique Suenoni consilium interficiendi Canuti dederant, ut proscriberentur universi, Valdemarum instantius hortabatur. At ille metuens, ne si tot suæ gentis nobiles viros exilio mulctaret, dubios simul ac fide nutantes hoc pacto adversus se proscriptorum armis instrueret, maluit connivendo sibi obstringerentur, quàm ut æmulis, eorum abitu, auxilium ac vires accrescerent. Itaque permisit, ut veniâ pluribus datâ, nonnulli relegarentur, qui tamen revocari in omnem eventum bonorum intercessionibus poterant, si quando & ità existimaretur conducere reipublicæ. Sciebat nimirum facilem humani animi ab odio ad gratiam esse reflexum, nec quicquam in his tam ferum reperiri atque asperum, quod tempus & casus non posset emollire.

His

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex. 4. G

His ità compositis, proxima illi curarum fuit regni sui auspicia illustribus factis exornare: ac simul patriam, tot annis piraticâ laceratam, ut aliquâ injuriarum ultione reficeret, in Slavos & Vandalos, à quibus præcipuè calamitas obvenerat, classem atque arma convertit. Verùm ea expeditio opinione ejus celerius soluta, successum non habuit, quod omnia apud Slavos non modò detecta, sed & præparata haberentur. Ideoque & proceres, qui castris & concionibus præerant minus ex usu judicabant adversum providos & præmunitos fortunam periclitari, opusque esse dilatione ac morâ, quoad melior aliquando gerendæ rei facultas daretur.

Eâdem tempestate è vivis sublato Roschildensium antistite Ascero, cum inter se de novo pontifice eligendo dissiderent plebis & cleri suffragia, eo usque utriusque accrevit simultas, ut factâ populi conjuratione mutuis inter se cædibus civitas exundaret; & partim cæsis advenis, partim urbe ejectis etiam regium procuratorem invaderent, ejusque ædibus solo æquatis, bona omnia diriperent, aliaque vesaniæ argumenta perpetrarent. Rex commotus tantâ opidanorum insolentiâ, tum etiam ob majestatis suæ contemtum toti infensus civitati, collectâ provincialium manu, ad excidium ejus properare videbatur, nisi cives, missis confestim deprecatoribus, incolumitatem urbis pecuniæ pactione redemissent. Et ipse paulò post urbem ingressus, cleri super electione pontificis prærogativam tutatus est. Nec enim se adversus ecclesiæ leges ac longo usu receptam consuetudinem quidquam innovaturum profitebatur, sed operam daturum potius, ut libera electorum suffragia, suumque præsulibus jus integrum atque inviolatum constaret. Quam ejus singularem æquanimitatem cum multis gratiarum actionibus prosecutus esset clerus, tres spectatæ opinionis viros, quibus Absalon ob ingentia erga patriam merita ut quartus accessit, scripto consignavit, ut ex ijs assumeretur præstantissimus. Itaque petijt Valdemarus ut quisque quem ex illis eligendum vellet, ejus nomen descriptum chartæ involutum exhiberet, ut ità cujusvis voluntas ante manu quam linguâ proderetur. Evenitque ut omnium vota in unum Absalonem conspirarent. Ille igitur hoc pacto annum circiter millesimum centesimum & quinquagesimum octavum ad præsulatus MCLVIII. dignitatem feliciter evectus, nec tantum antistitis sed etiam ducis exsequendo munia se veluti scopulum piratarum conatibus objecit. Descriptoque circa omnes recessus portuum præsidio navium, ipse relictis laribus ac sede pontificiâ, maritimas assiduè stationes peragens suis excubijs omnium quieti consulere studio habuit. Nec minus tum quoque illius eloquentiam forum & publici conventus salutarem sensère, dum ad rixas & vim prolapsas conciones domesticas suâ mansuetudine ad modum sedatiorem reducere curaret. Atque ità more majorum, & quomodo illi olim rei Romanæ florentissimi imperatores, non secius militem, quàm pontificem agens, pridie quam solemne palmarum instaret, primum cum Slavis conflictum inijt. Nunciatâ enim, circa Borlundam vicum, eorum è navibus in terram exscensione, cum paucis nec justis copijs in adversum progressus complures ex equitibus, pedites fere omnes oppressit. Nec in tanto discrimine nisi unum ex suis desiderasse memoriæ proditur, pulcherrimâ scilicet victoriâ & pontificatum & militiam auspicatus. Eodem anno vim suam in Arhusienses ac Cimbriæ maritima prædones effuderant, nec intacti abierant Falstrienses, qui munitione ad mare excitatâ, se quibus poterant viribus tuebantur. Impositus erat eidem munimento regius pincerna, qui Falstriensium liberiorem vocem, quasi jactum in regem scomma, cavillatus, eos apud regem hoc nomine detulerat. Qui & arma idcirco in ipsos vertisset, nisi valetudine ex inopinatò obortâ præpeditus subsistere coactus fuisset. Sed & postea, redditâ sanitate, deque errore ac scommate, quod non in ipsum, sed calumniantem fuerat districtum, certior redditus, rex non sine numine adversam valetudinem objectam intellexit: Gavisusq; est, quod eâ occasione ab immerentibus manus atq; arma renuisset, nec in ipsa regni sui, quod ex hostium faucibus erat erepturus, viscera sævijsset. Et Absalon quoq; regij in Falstrienses decreti consors, mutatâ in melius sententiâ, regem cohortatus est, ut à civium periculis ad hostes lacessendos, eosque sacris Christianis, quæ toties suscepta identidem abjecerant, propius imbuendos animum ac vires transferret.

Itaq; rex assumptis, præter Absalonem, Petro, Sunone & Esberno, qui potissimum consilijs ejus interesse consueverant, de summâ belli deliberat. Statutumq; ut classe inopinatâ, eaq; expeditâ potius quam magnâ nimiumq; operosâ, in hostem idq; sine feciale duceretur. Quod nimirũ facilioris esset negotij, oppugnare inopinatos quàm providos, & multitudo sępenumero magis obesse, quàm prodesse soleat. Quocirca Scanensiũ & Selanden-

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMAR. Rex. 4. C.

fium myoparonibus in unum collectis, Lalandos postremum & Fastrienses colre jussit, ut ità Slavos Vandalosque, qui non nisi freto ab illis distinguuntur, quam maximè posset, imparatos opprimeret. Prima navium collectio juxta *Landeram* apud Scandinavos instituta; sed eum locum, quoniam ominosum & perinde ac fatalem cuncti Danorum reges cavere consueverant, proximo in portu universus belli apparatus à rege lustratus est, summaque navium ducentarum ac sexaginta comperta. Ac mox egressa eodem è sinu classis navigationem toto mari tranquillam habuit. Ut autem taciti inexspectatique appellerent, non velis, sed remis agebantur, præmissusque cum paucis aliquot Absalon, qui Rugiæ primos ingressus ac veluti vada tentaret. Cumque jam prope in conspectu hostile littus adesset, animadvertit, indicium facientibus nautis, regiam navim, passo velo, cursum reflectere; ignarusque quid esset, præsertim cum & cetera classis idem faceret; tandem & ipse proram vertit ac regem Mouenfium in portu receptum secutus, atque ibi præsentem affatus animi sui sensum non tacuit. Indignabatur siquidem optimam rei gerendæ occasionem è manibus præreptam, cum & aëris favor & militum arrideret alacritas; Et licet rex noctem intempestam quereretur eam quieti, diem laboribus dictitans destinatum, Absalon nihilominus plurimum in temporis collocatum opportunitate reponens, haud quicquam superesse adjiciebat, quam ut domos inglorij repetant, si navigationem vel maris intemperies vel adversitas interpellet ventorum. Rex Absalonem recta quidem, sed liberius commonentem nonnihil aversatus, iram tamen, quam vultus præferre videbatur, ad lenitatem reducens, tum & studium Absalonis benigniore oratione prosecutus, cimbâ navem repetijt. Posterâ deinde nocte exorta tempestas ita mare concitavit totoque quatriduo iratum tenuit, ut disiecta hinc inde classis nec anchoris stare, nec portu retineri potuerit. Tumque lenitus haud parùm regis erga Absalonem animus, ac simul, advocatâ concione, docet ea, quæ corrigi non possent, velle corrigere esse hominis non satis providi; ideoque ad tempestiva rebus consilia vertendum animum; ac sibi quidem propositum honestè potius oppetere, quàm deformi reditu expeditioni susceptæ notam inurere. Quibus & Petrus cum nonnulla lenioribus verbis, pro sententiâ præsertim Absalonis, interjecisset, simulque demonstrasset oportere, quam primum aura permitteret, classe reparatâ, ad incepta progredi, Rex collaudatâ singulorum sententiâ, mandat Absaloni occasioni speculandæ operam impendere. Itaque nocte proximâ cum posuisse venti viderentur, signum navigationi quamprimum datum est. Cunctisque præsentibus ac suas in naves digressis singulis, magno exinde labore colluctati præcipuè remiges priusquam & portum excedere, & vada feliciter superare potuerint. Moxque in altum dilatis major oborta tempestatum vis, omniaque difficilia fuêre. Absalon ne fortius dixisse quàm fecisse videretur, contra nititur; nec segnius instare suos rex jubet; dum tandem navi, quâ vectabatur, rimis dehiscente, in aliam se transfert. Et eum proximè comitatus Eschillus, etiam suam procellis quassatam sentiens, facto regi indicio, versoriam capit. Quem dum alij, aut studio aut errore sequuntur, ex classe universâ vix naves, quæ manserè, sexaginta numeratæ. Inde cum ad littus pervenissent, jussi duces de summâ rei consilium inire. Multorumque prolatis sententijs, hæc præcipuè placuit, ut in oram, quæ Rugiæ est proxima, *Barcam* Saxo vocat, impetus fieret. Quod & tanta celeritate peractum, ut incolæ cum equitum strepitum exaudirent, Bugislaum aut Cazimarum adesse crederent. Sed tela volitantia satis docuerunt, non suos, quod putabant, principes sed hostem advenisse. Nam & vici extemplo direpti, abacti greges cunctaque ferro & flammis divastata. Interim qui relictus erat classi & maris custodiæ præfectus à Rugianis seorsim impetitus fortissimè se classemque tutatus est. Et mox reversis ex prædâ cohortibus, validius ijsdem occursum. Verùm crescentibus per singula momenta Rugianorum viribus, visum tandem vela pandere, præsertim cum & classis potissima pars præsto non esset, & ex ijs quoque, qui ad littus accesserant, nonnulli ab insulanis pulsi fugâ sibi consuluissent. Quocirca re in tempus aliud & occasionem commodiorem dilatâ, ferentibus usi ventis in patriam redierunt. Inde confestim sub proximum autumnum rex, coactis per Scaniam & Selandiam copijs, quibus & suas Cimbri, sed rariores addiderant, alteram in Slavos classem educit. In quâ ex ijs haud pauci etiam fuêre, qui fugæ prioris memores, ut eam rege ac socijs testibus abolerent, omnem movêre lapidem. Ac primum omnium *Arconæ* subjectum territorium invadunt, auctique opimis spolijs, dum in eo jam essent ut naves repeterent, in hostem incidunt. Accesserat Danorum tum partibus princeps Slavorum Perislavus, qui relictis idolis ac

proprijs

proprijs penatibus, militiæ Danorum adſcitus, eos ut priſtinæ virtutis meminiſſe vellent cohortatus, & hoſtem adeſſe, & copiam pugnandi dari ſignificabat. Dani, quorum animos vindictæ cupido in Slavos ſtimulabat, magno impetu progreſſi pulcherrimam victoriam retulêre. In ipſo prælij ingreſſu, quod eſt memorabile, & à Saxone refertur, duo ex regijs equitibus, dum hoſtem vehementius inſequuntur, juxta regem collapſi & ipſe cum illis rex, iſque ut vidit Abſalonem ſubſidio accurrentem, Macte, inquit, hoc eſto hoſtilis ruinæ præſagium. Et ità ſanè fuit. Nam ea victoria tantum promotum eſt, ut Vandali exinde non acie aut marte aperto, ſed levibus tantum prælijs & excurſionibus ſubitaneis certare cum Danis auſi fuerint. VALDEMARI Rex. A. C.

Hinc interjecto tempore regis aliquandiu ac regij Senatus cura omnis in conſtituendis domi ditionum regni territorijs ordinandiſque præfecturis verſata eſt. Ac mox aſpirantibus vernis zephyris, anno Chriſti milleſimo centeſimo & ſexageſimo primo, totus bello incubiturus Valdemarus, regni propemodum univerſi vires concivit: Tantum nimirum ex Cimbris, Scandinavis, Selandis, Fionijs, Falſtrijs alijſque diſtrictus ſui partibus copiarum naviumque apparatum fecerat, facile ut appareret nihil eum vulgare meditari. Et ſtabat jam in anchoris claſſis proſperum navigationi ventum præſtolatura, cum ecce Rugiani clade priori commoti ac ceteri, qui in proximo agebant, Vandali perculſi terrore, legatum de pace miſerunt, Domborum nomine, virum prudentiâ & eloquio celebrem. Is cum Abſalonem plurimum apud regem poſſe non ignoraret, eum inter primos adijt: dictâq; ſalutatione, ad regem exinde, in loco ubi claſſis erat, admiſſus, cum omnia in procinctu eſſe, atque undique collectas vires videret, nullas propemodum pacis conditiones aſpernari videbatur. Mox autem dum ibi diutile ſubſiſtit, nec ventus Danorum votis aſpirat, & quoſdam etiam de re frumentariâ & inopiâ commeatus quiritari diſſidiaque & contentiones exoriri inter populares animadvertit, pacem, quam antea ſupplex petiverat, non niſi ſub æquis conditionibus accepturum ſe innuebat. Cumque de modo tractationis agi eſſet cæptum, & Abſalon obſides depoſceret, Domborus concedi quidem eos haud renuebat, modò & ſibi viciſſim ac ſuis concederentur. Quod cum indignius acciperet Abſalon, & alienum eſſe à moribus ac conſuetudine Danorum diceret, Domborus diſcriminandas temporum vices reſpondit, & olim quidem Danos gente ſuâ potiores eaque validiores exſtitiſſe, nunc verſam fortunam, & ſe viribus, ſucceſſuque præſtare. Abſalon, indignationis ſuſpicione diſſimulatâ, paucis eum reſponſis excipiens ad regem, quæ acceperat, perfert. Rex adverſam tempeſtatem nihil remittere cernens, tum Slavos licet feliciter attentaſſet, tamen in totum ut debellarentur, majoris negotij fore advertens, ducem Saxoniæ Henricum, cui *Leoni* cognomen erat, ingentis atque elati ſpiritus virum, in armorum militiæque ſocietatem ſollicitat. Ille nihil cunctatus haud illibenter oblata arripuit: quippe qui infeſtos jam diu Vandalos expertus prima adverſum eos militiæ rudimenta admodum adhuc adoleſcens poſuerat. Itaque & ſui vindicandi & ſimul proferendi diſtrictuum ſuorum terminos oportunitatem ſibi quàm commodiſſimam datam gaviſus arma quamprimum militemque expedijt. Interea Valdemaro à rege Norvagorum triremis in formam Draconis effigiata muneri miſſa: quam & rex gratiſſimum donum habuit: Et Abſaloni, ut impoſito navarcho ad reliquam claſſem dirigeretur, datâ curâ, mox anchoris levatis ad littora Vandalorum omnibus cum copijs devectus eſt. Primus circa *Polam* exſcenſus fuit; alteroque illius tractus latere potiti Dani, alterum Theutones ingreſſi ferro omnia atque igne depopulabantur. Adeoque ſubinde vicini concurrebant, ut alter exercitus cognoſci ab altero potuerit. Cumque excurſiones ac prælia frequentiſſimè fierent, & primo Saxonum quoſdam adorti Slavi interemiſſent, illi viciſſim, capto tempore, in Slavos verſi, præter cæteros, *Niclotum* ducem, patrem Periſlavi, trucidarunt. Cujus caput corpore aſciſſum ac pilo impoſitum, miles per caſtra circumtulit; idque cum filio ejus Periſlavo, qui, ut ante memoratum, ad regem Valdemarum tranſierat, ceenitanti tum commodum annunciaretur, ille nonnihil triſtatus primò, ac mox reſumpto animo, ſolitaque convivio celebrans veri Dei inimicum ac contemtorem meritâ morte perijſſe referebat. Interea Valdemarus & Abſalon cum ducem Henricum propius acceſſiſſent, ut de belli communibus negotijs inter ſe conferrent, poſt multos utrimque habitos ſermones, deductus tandem in caſtra rex, apud Henricum magnifico epularum apparatu exceptus eſt. Digreſſoque deinde rege cum iterum interpellandi ducis neceſſitas urgeret, miſſus eſt cum Abſalone Periſlavus, quem datâ tum in matrimonium ſorore, arctiſsime ſibi nexu Valdemarus adſtrinxerat.

MCLXI.

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex.

A. 6

Hi conſcenſis equis, poſtquam mandata regis pertuliſſent, & dux, ut ſubſiſterent ac manum ſatellitum majorem acciperent, oraret, illi, miſſis remoris, cum præſertim ſine portu claſſis conſiſtens ventis impellentibus pateret, abitum accelerarunt, nec ſine ingenti diſcrimine, cum omnes circumquaque viæ obſiderentur, medios per hoſtes in caſtra reverſi ſunt. Inde ad *Gudacram* amnem, nunc *Varnum* dicimus, cum claſſe diſceſſum. Sed ejus vadoſus aditus cum navium grandiorum eſſet impervius, minoribus intratæ fauces: Et Abſalon præcipuè triremes alveo fluminis, ceteraſque navium, ut quæque habiles, per vada adigit. Quod veritus hoſtis anguſtias amnis, qua ſtagni interius ſpeciem præbet, multis navigijs obſepſerat, ingreſſum, qua poterat, prohibiturus. At Dani locorum minus gnari, dum identidem in vadis hærent, impigrè exſiliunt, &, quod remis negabatur, manibus exſecuti in ipſis undis hoſtem accurrentem profligant. Ante alias binæ Periſlavi naves ſtagnum ſubiêre. Quas inſecutæ continuò ceteræ, ac mox fugato hoſte, quacunque voluêre iter ingreſſi fugientium barbarorum navigia ſuam in poteſtatem redegerunt. Hinc minore liburnicâ in lacum provectus rex, Sunonem præfectum cum binis navigijs ad interiora paludis prædabundum dimittit. Qui ſimul expeditâ cum manu in terram profectus vicinam lacui urbem *Roſtochium*, perculſis opidanis, facili negotio invadit ac diripit. Præter alia, quæ aut incenſa aut funditus vaſtata, etiam ſtatua, quam divinis honoribus afficere pagani conſueverant, flammis exuſta. Quibus feliciter peractis, confeſtim eundem in locum Henricus Dux cum exercitu acceſſit, de ſummâ belli cum rege collocuturus. Accidit eodem tempore ut frater Periſlavi, Periſlavus item nomine, (Pribiſlaus alias ſcribitur) circa ripam obequitans conſiſtentem ab alterâ parte fratrem conſpiceret, eumque verbis laceſſens impietatis accuſaret, quod cum parentis interfectoribus amicitiam ac militiam ſociaſſet: Quem alter viciſſim torve excipiens, præter cætera & inter jurgia referebat, ſacrilegum ſe parentem non agnoſcere. Quæ diu gerebantur, ſubitò ad aures Valdemari rumore perlatum, Rugianos cum claſſe adeſſe idque agere, ut ipſum amni incluſum à claſſe prohiberent. Itaque rex, finito colloquio, ad littus properato deſcendit, comperitque Rugos intra occultos maris ſinus abditos occaſionem operiri, quâ, Danis ad interiora populanda penitius digreſſis, claſſem ſecurè invaderent, omnemq; reditus ſpem, navibus interceptis, regi præciderent. Verùm Rex, conſilij hujus haud ignarus, & artem arte deludere ſtudens, uni ex ſtrategis, cui Magno vocabulum erat, in mandatis dat, ut populatione ſimulatâ, agris vicinis ignem injiceret, quo hoſtem hoc pacto ad claſſem ſi fortè impetendam exciret. Nec regem fefellit opinio; Nam Magno flammas vicorum tectis ſubdente, Rugiani extemplo vacuas jam naves arbitrati avide advolant; Et cæſi fuiſſent univerſi, niſi quorundam, qui regis mentem haud ſatis perceperant, nimium præcipiti occurſu, inſidias ſubeſſe Slavi intellexiſſent, atque ità quam celerrime, re infectâ, regreſſum maturaſſent. Hinc biduo vicini tractus deprædatione tranſmiſſo, fugientes Rugianos claſſe ſecuti prope *Valungiam* anchoras figunt. Ubi dum agunt, & miles, præter arma & prælia nihil ſpiraret, hoſtis de pace ineundâ ſollicitus, diverſa conſilia agitabat. Domborus enim qui ſtatim ſub initium expeditionis ad ſuos reverſus, igne circa littus excitato, ſe legationem adferre monſtrabat. Cùm ante nec flammæ indicio, nec vociferatione exaudiretur, Danis, ut videbatur, ad pacem parum propenſis, propria rate de littore progreſſus, Abſalonis prætoriam intravit: Eumque ut pacis ſequeſtrum ageret identidem orans, etiam obſides traditurоs ſe aliaque prolixè pollicitus fuit. Verum Abſalon clades jam pridem à popularibus ipſius Danorum inſulis illatas reputans, & eorum quoque, quæ antea de gente ſuâ ferocius objeciſſet, haud immemor, quaſi quid peteretur ignarus, parum ad palatum aut grata Domboro verba faciebat. Itaque Domborus orationem ſuam minus æquis reſponſionibus excipi per interpretem cognoſcens, ità Abſalonem denuò affatus eſt: Quod te, pontificum optime, præ ceteris ſalutatum accedimus, ratione haud vacat. Siquidem & gens noſtra jam olim ſimili in cauſâ advocatione avi tui ſuffulta, æquè ac regio reſponſo ſæpenumero contenta diſceſſit. Quia verò filiorum ejus nemo ſupereſt, te quidem ut nepotem agnoſcimus, ſed dignitate, quâ polles, & autoritate quâ potes, avum nobis revixiſſe putamus. Nos olim, cum unum in Daniâ ſentiretis, veſtris imperijs paruimus; poſtquam verò diſcordes intra vos & in viſcera veſtra ſævire cæpiſtis, diſſidijs veſtris res noſtræ creverunt; quamvis & hoc vobis inferendo bella præſtitimus, ut vos, miſſis internis ſimultatibus, ad pacem & concordiam, quâ ſolâ indigebatis, viâ quaſi oſtenſâ, in gradum repoſuiſſe videri queamus. Adeò ut reipſa amici, ſpecie tantum adverſarij fuerimus. Nec idcircò video, cur pacis & gratiæ queatis fores, quas vobis reſeraverimus,

raverimus, nobis esse clausas velitis. Cumque finijsset, & Absalon vastatas adhuc Danorum provincias quiritaret, ecquid, inquit, iterum Domborus, ab illo clementiæ tuæ sinu, quem nullus unquam supplicum difficilem sensit, nos solos repelles? Etenim repulsi eodem tamen revolvemur, pueros scilicet hoc ipso imitati, qui, quo severius à matre verberibus objurgantur, hoc in ejusdem allabi gremium avidius consueverunt. Si ergo & de nobis parum adhuc supplicij sumptum creditis, ecce suram præbemus: vastentur licet agri, exurantur vici, evertantur urbes, trucidentur populi, precibus vobiscum non armis agemus, pro bello veniam quæsituri. His similibusque sermonum blanditijs emollitus tandem Absalon, apud regem suâ intercessione effecit, ut, acceptis obsidibus, rex incolumi cum exercitu victor in patriam classem referret.

VALDEMARUS I. Rex. 4. 6

Helmoldus, temporum horum æqualis scriptor, Chronici sui Slavorum lib. 1. c. 87. 88, hujus in Slavos expeditionis mentionem faciens, ostendit belli in eos hoc tempore à rege Valdemaro moti ipsos suâ perfidiâ occasionem præbuisse: Cum enim Cæsar Barbarossa in Mediolanenses procinctum esset moturus, & ei quoq; militiæ interesse Saxoniæ Ducem Henricum Leonem percuperet, factum narrat ut ea occasione pacem in finibus suis Dux, se præsertim absente, procurandam judicaret: atque ideo juncto fœdere atque amicitiâ cum rege Valdemaro, Slavos eum in modum sibi adstrinxisse, & in his præcipue principem eorum Niclotum, ut pacem firmam servarent tam cum Danis quàm Saxonibus: Et ut pactio ea rata haberetur, jussisse insuper omnes piraticas Slavorum naves (sunt verba Helmoldi) perduci **Lubike**, & nuncio suo præsentari. Sed illos præter solitæ temeritatis ausum & vicinitatem Italicæ expeditionis, paucas admodum naves & easdem vetustissimas obtulisse, cæteris, quæ bello aptæ erant, callide retentis. Indeque, profecto in Italiam Duce, cum ad ingenium redijssent Slavi, pacem cum Danis pactam violasse, sicque arma in eos Valdemarum, ut modò memoratum, expedijsse. Et addit Helmoldus, Lubecensium antistitem Getoldum se per id tempus pacis sequestrum inter Slavos & regem obtulisse, factasque inducias adusque adventum Ducis: At Duce mox domum regresso, indictum colloquium provinciale (sic porro Helmoldus) omnibus Marcomannis, tam Teutonicis quàm Slavis in loco, qui dicitur *Berenvorde*; Danorum verò regem Valdemarum venisse usque ad *Ertheneburgum*, ibique seorsim conquestum apud Ducem, deque malis omnibus, quæ sibi regnoq; suo intulerant mandati publici prævaricarores Slavi, palam retulisse: atque inde junctis viribus & regem & Ducem in Slavos movisse. Quod adversus Slavos bellum dum memorat exinde Helmoldus, ità refert, ut silentio pleraq; transmittat quæ, Saxonem Grammaticum, authorem domesticum, sequuti, modò memoravimus, ac solum de Henrico Duce, cujus & nos Saxoque meminit, verba faciat. Ita enim habet loco jam dicto capitis 88: Post hæc intravit Dux Henricus terram Slavorum in manu valida, & vastavit eam igne & gladio. Et videns *Niclotus* virtutem Ducis, succendit omnia castra sua, videlicet **Ilowe**, **Mikilinburg**, **Zuerin** & **Dobin**, præcavens obsidionis periculum. Unum solum castrum sibi retinuit **Wurle**, situm juxta flumen **Warnou**, prope terram **Kicine**. Inde exibant per singulos dies, & explorabant exercitum Ducis, & percutiebant de insidijs incautos. Unâ ergo dierum, dum exercitus moraretur prope *Mikilinburg*, egressi sunt ad nocendum filij Nicloti Pribizlaus & Vertizlaus, & percusserunt quosdam de castris, qui exierant ad frumentandum. Quos insecuti fortiores de exercitu, comprehenderunt multos eorum, fecitque Dux eos suspendio affici. Filij autem Nicloti, amissis equis & viris melioribus, venerunt ad patrem. Quibus ille dixit: Ego quidem æstimabam me viros enutrisse, sed isti mulieribus fugaciores sunt. Egrediar ergo ipse, & experiar si forte majora promovere possum. Et exijt cum electorum numero, & collocavit insidias in latibulis prope exercitum. Tunc exierunt pueri de castris ad conquirendum pabulum, & venerunt prope insidias. Porro milites venerant intermixti servis numero quasi sexaginta, omnes induti loricis sub veste intrinsecus. Quod non advertens *Niclotus*, equo velocissimo perlatus est inter eos, conatus quendam pertigere. Sed lancea pertingens ad loricam casso ictu resilijt. Volens ergo ad suos reverti, circumventus subito atque trucidatus est, nemine suorum ipsi præsidium ferente. Caput ejus recognitum, in castra perlatum est, non sine admiratione multorum, quod tantus vir, tradente Deo, de omnibus suis solus ceciderit. Tunc filij ejus auditâ morte patris, succenderunt *Wurle*, & occultaverunt se in nemoribus, familias vero suas transtulerunt ad naves. Dux demolitus omnem terram, cæpit ædificare *Zuerin*, & communire castrum. Et imposuit illic nobilem quendam Guncelinum, virum bellicosum, cum militia. Post hæc redierunt filij Nicloti

A. 6

Nicloti in gratiam Ducis & dedit eis Dux Vurle, & omnem terram &c. Quo loci [illegible] nihil Helmoldus de navalibus Danorũ copijs, eorumq; gestis rebus refert, ita nec Prib[illegible] meminit, qui à patre Nicloto ante ejus cædem decedens se Valdemaro junxerat, & ei artiori mox nexu adsociatus, ejus sororem conjugem accepit. Solum Pribizlaum & Vartizlaum Nicloti filios nominat, non addito, duos eidem Nicloto filios fuisse Pri[illegible]zlai nomine. Quæ nos ceteraque ex Saxone distinctè omnia memorata, vel eo libe[illegible]ius [illegible]olimus, quod is index harum rerum usus fuerit illustri viro Absalone Vido, expeditionis cum hujus tum ceterarum in Slavos, quæ sequutæ, post regem archego.

Eodem propemodum temporis tractu, Romæ exorta controversia super electione summi pontificis. Duo erant, quorum uterq; hanc sedem ambiebat, Alexander & Octavianus. Illum, qui & Rolandus appellatus, Galli, hunc sequebatur Germania. Cujus schismatis cum in Dania quoque rumor percrebuisset, archiepiscopus Lundensis Eschillus, qui insignem pecuniæ ac cimeliorum thesaurum in Gallijs apud fidos amicos collocatum habebat, ne fortasse ferventibus Bellonæ rebus, deposito fraudaretur, illud per ministros reportandum judicabat. Et missis, qui negotium exequerentur, cum unus forte fortuitò incautius commissa custodiret, & Stadæ inter cœnandum, non suppetente calice ligneo, ex scrinijs suis aureum depromi curaret, occasionem ijs, quorum hospitio excipiebatur, præbuit, ut mox digressum atque iter facientem apud Holsatos subsecuti sarc[illegible]s omnique pecuniâ dispoliarint. Quod ubi Eschillus intellexisset, tum commodum ab expeditione quoque Vandalica domum reversus, adijt regem obsecrans ut ejus autoritate ad restitutionem eorum, quæ abstulissent, prædones cogerentur. Vidensque ad vota sua minus propensum aut facilem Valdemarum, portionem pecuniæ, dummodo per[illegible] redderetur, fisco illius inferendam promittit. Sed rex quod & raptor incertus & a[illegible]ta recuperatu essent difficilia, ægre hic operam suam pontifici pollicetur. Et postmodum exceptæ, ut volunt, Slesvici inter epulandum jocantis voces, quibus Eschillum ob res omissas quasi incessere videretur. Eaque frustrà susurronum operà ad antistitem delata, eò dementiæ ipsum adduxêre, ut & regis amicitiam deserendam censuerit, & ipsum pecuniæ sibi sublatæ conscium non modo suspicaretur, sed etiam palam asseveraret. Quibus & illud accessit, quod Occo eodem hoc tempore episcopatu Slesvicensi ob schisma, quod sequebatur, abdicatus, & ab Octaviano, accedente regis favore, dignitati restitutus Eschillum permoverit, ut Occonem non tantum proscriberet, sed & regem haud leviter perstringeret. Et licet per Absalonem ad saniora vocaretur, ille nihilominus in animo sibi esse significabat regem, ut Schismaticis faventem, & ecclesiæ insultantem, adhortantibus ad id quoque magnis amicis, palam pro hoste habere, & injuriam illatam armis vindicare. Absalonem etiam precibus sollicitat, ut se belli adversus Valdemar[illegible]m s[illegible]piendi socium declararet, aut saltem ipsi regi, quid de eo sentiret suo nomine significare haud gravaretur. Sed Absalon antistitis sublimitate cum obsequio & fide, qua regi obstringeb[illegible]tur, comparatâ, hanc ejus temeritatem, toto pectore & ore detestabatur. Illud interea petenti annuit, se quidem ad regem mandata perlaturum, sed respon[illegible], quod à rege v[illegible] redderetur, nuncium se futurum negabat, quod inter illustres viros, inimici[illegible]arum sator haberi haud quaquam cuperet. Eschillus non satis fisus promisso & legationi Absalonis, Gerhardum Esromeum ei subjungit, ut omnia quæ ad regem referri vellet, eo mod[illegible], quo mandasset, annunciarentur. Quorum mandatorum t[illegible] e[illegible]at al[illegible]s, ut sim[illegible] non tantum excitare, sed omnem in universum amicitiam radicitus extirpare potu[illegible]. Quamvis Absalon, quoad potuit, benigniore verborum interpretatione emollire singula ac temperare conaretur. Rex auditâ legatione, præter morem ex[illegible]ande[illegible]cens [illegible] superiorum regum cruorem combibere solitum, nunc etiam [illegible] in eandem sententiam cum stomacho prolatis referri ea cuncta ad [illegible]um curav[illegible] Quibus ille acceptis, cristam paulatim cœpit deponere, cœperuntqu[illegible] & min[illegible] [illegible]ibus a[illegible]tea turserat, detumere proque furore pavor surrepere dum [illegible]m evit[illegible] peric[illegible] causâ longinquas Vernodiæ (Vermelandiam plerumque app[illegible]es fec[illegible]us salu[illegible] suam non bello, sed secessu quærendam ex re & usu sibi fore judi[illegible]ret. Rex contumaci[illegible] episcopi ægerrime ferens, contractis aliquot extemplò copijs, urbem, quam in Lethrę palude munitissimam excitarat, obsidione circumcingit. Et licet opido ipsi non tantum ob loci naturam, sed de commeatu etiam affatim esset prospectum, obs[illegible]sli tamen vim ma[illegible]rem veriti deditionem propediem facturos se pollicentur, nisi interea ad compositionem Eschillus adproperaret. Eiq; rei ut fides accederet, Eschilli nepotem, qui apud Esru[illegible]

MCLXII.

ed[illegible]

[illegible]

[illegible] des facras [illegible] ma[illegible]u contulerant, [illegible] gix [illegible] usus p[illegible] permisit. Inde ne[illegible] [illegible] profe[illegible] [illegible] è Ge[illegible] [illegible] C[illegible]anus, [illegible] p[illegible]ea præ[illegible]ntinus [illegible] age[illegible] sibi [illegible]avit, ut eos ad [illegible]atem Oc[illegible] [illegible] ab Octaviani [illegible] tamen [illegible] ad [illegible] per [illegible] quæ [illegible] g[illegible] redd[illegible] [illegible] In [illegible] loci præsi[illegible] [illegible] memo[illegible] [illegible] nam & [illegible] om [illegible] an[illegible]stitis ti[illegible] occuparat [illegible] est [illegible]

[illegible] Veto[illegible] [illegible] qui pa[illegible] q[illegible] [illegible] pirata [illegible]

[illegible] ut [illegible] artes Dano- [illegible] og[illegible] [illegible] ad[illegible] tanu[illegible] [illegible]m [illegible] arem d[illegible] A [illegible] Octa[illegible] [illegible] e em[illegible]nd[illegible]cata [illegible] e ante[illegible] [illegible] Cæsar [illegible]

Valde-ru. Rex. A. C.

edisserit. Deinde cum se circumventum rex videret, cervicem ferro potius, quam *patriam* servituti subjecturum affirmabat. Dum ęstuat viamque effugij identidem requirit, hoc ei consilium Absalon dedit, ut trans pontem, quo Galliarum limes à Germanico secernitur, venationis specie sępius obequitaret, ac demum cum vicisset consuetudine suspicionem, cum potiore familię parte finitimam Galliam peteret, quo ita à rege Francorum ornatius in patriam dimitteretur. Verùm id consilij Cęsar celeritate prędvenit. Siquidem universos Germanię principes sacramento adegit, ut junctis viribus Vandaliam regis imperio subjicerent, adjiciens si eorum opera minus proficeret, seipsum, quam primum ab Italiâ redijsset, coronidem bello impositurum: Eaque pollicitatione ad obsequium suum regem pertraxit. Cęterum ei non curiam communi principum more petere, non in Romani imperij præsidium copias ductare, solâq; specie non re Cæsari parere concessum: Filio quoq; post eum proxime regnaturo permissum paternas conditiones accipere vel rejicere, ne ad omnē scilicet Danorū gentem hæreditarium manaret obsequiū.

Accessisse ad eadem comitia regem Francorum Ludovicum, aut potius à Cæsare eò vocatum, prævenisse Cæsarem; ac eum hoc ipso vafre clusisse refert Helmoldus. Cujus verba, quia etiam Valdemari regis Daniæ & urbis Bremanæ præsulum, ut & Comitis Holsatiæ Adolphi præter alia mentionem faciunt, & proprie huc spectent, subjicienda existimavi. Ait enim chronici Slavorum libro 1. cap. 91: „Præterea misit Cæsar nuncios ad regem Daniæ & ad regem Ungariæ & ad regem Bohemiæ, ut venirent ad constitutum diem: insuper omnibus archiepiscopis & episcopis & summis potestatibus regni sui, & religiosis quibuscunque solemniter adesse mandavit. Grandis ergo erat expectatio universorum ad tam celebrem curiam, quo uterque Papa, & tanti terrarum reges conventuri ferebantur. Tunc abierunt simul Valdemarus cum episcopis Daniæ, Hartvicus archiepiscopus, Geroldus episcopus, & comes Adolphus, cum multis Saxoniæ nobilibus, ad præfixum colloquij locum. Dux vero (Henricus Leo) positus in Bavaria, aliâ via venerat. Ludovicus Franciæ rex, cujus præcipue exspectabatur adventus, ubi intellexit Cæsarem appropiare cum exercitu & armis multis, dubitavit occurrere illi. Sed propter fidem sacramentorum, venit ad locum placiti constituto die, hoc est, in decollatione Iohannis Baptistæ, & exhibuit se in pontis medio ab horâ tertia usque ad horam nonam. Porro Cæsar necdum venerat. Quod rex Franciæ accipiens pro omine, lavit manus suas in flumine ob testimonium, quasi qui fidem pollicitam reddiderit, & digrediens inde abijt ipso vespere Divionem. Veniens ergo noctu Cæsar, intellexit regem Franciæ discessisse, & misit honorabiles personas denuo accersere eum. Sed ille nullâ ratione vacare potuit gratulans se fidem solvisse, & suspectam Cæsaris manum evasisse. Ferebatur enim à multis, quod Cæsar eum circumvenire voluerit, & propter hoc contra pactionum tenorem armatus advenerit. Sed ars arte delusa Francigenæ enim ingenio altiores, quod armis & viribus impossibile videbatur consilio evicerunt. Tunc Cæsar vehementer irritatus secessit à curia intentans Francigenis bellum. Alexander Papa confortatus ab eo tempore magis invaluit. Henricus dux declinavit in Bavariam. Et compositis illic rebus, reversus est in Saxoniam.„

Post hæc Octavianus, convocatâ concione, demonstrat quàm legitimis ac justis suffragijs in adipiscendo summo pontificatu usus fuerit, quam verò eundem injustis rationibus Alexander occuparit, se per ostium, illum aliunde ingressum. Quibus continuò Cæsar adjecit, ejus ergò convocatos undique reges ac principes (exceptis qui suo arbitratu designandum Romanum pontificem contendunt) ut de eâ controversiâ alterutram in partem statueretur, seque eorum sententiæ unà cum Octaviano libenter pariturum. Antistes quoque Coloniensis Rainaldus, quæ Cæsar cœperat, uberius explicaturus, ita est prosecutus, ut ostenderet, quemadmodum imperatori non conveniret Hispaniæ, Franciæ aut Angliæ regibus in eorum provincijs episcopos ordinandos præscribere, ita nec decere eos in urbe Romanâ, quæ titulum & imperium agnoscit Cæsaris, suo pro libitu antistitem designare. Quæ aliaque postquam ille in eandem sententiam prolixius differuisset, exsurrexit Victor Octavianus, ut Alexandrum anathemate feriret. Tum Valdemarus, indicium faciente Absalone, ne schismati, quod improbabat, suum aut calculum aut nutum adjecisse videretur, concione excessit. Die sequente Octavianus Livonem Othoniensium electum, quamvis aliter Absalonem judicare non ignoraret, episcopum consecrat. Verba Saxonis ita habent: „Octavianus die postero Livonem Othoniensium electum, vehementer ab Absalone prohibitum, fallâ pontificis unctione prosequitur.„

X Mox

VALDEMARUS I. Rex.

Mox ad oppidum Byzantij cum toto satellitio omnibusq; impedimentis concessum. Hic cum laborare commeatus rei frumentariæ inopiâ inciperet, nec pabula jumentis debita subministrarentur, exortę, ut solet in turbâ promiscuâ, simultates, ac demum vicorum quoque direptiones villarumque incendia, quod cum ferret ægerrimè Valdemarus, nec magnopere, quamvis ingentia polliceretur, succurreret Imperator, abitum tandem maturare instituit. Factoque per antistitis Maguntini dioecesin transitu, Thuringiam ingressus, inde Holsatiam intravit. Cujus comes Adolphus, interventu Absalonis, primum regi amicus, mox datâ solemniter fide, miles factus, obsequij initium hospitalitatis officijs prolixè comprobavit. Inde in regnum profectò, cum annus ageretur millesimus centesimus & sexagesimus tertius, Canuti ex Sophiâ feliciter suscepti natalis nunciatus est. Cujus baptismatis solemnia per Absalonem celebrata, Guthormus Sueonū dux, qui neptem Valdemari eorundem regi Carolo desponsam ad Suecos deducturus tum commodum accesserat, suâ etiam pręsentia cohoneſtavit.

MCLXIII.

Per idem forte tempus Norvagensium legati regem petiverant, orantes, ut Norvagię statum tot intestinis bellis concussum, ac regulorum dominationibus variè distractum, jamque exanguem propemodum ac ruinosum suâ prudentiâ atque ope fulcire dignaretur. *Haraldi* enim, de quo ante memoravimus, superstites liberi, *Ingo, Sivardus* & *Ostenus*, postquam varijs inter se de regni possessione prælijs conflixissent, trium fortuna ad unum Ingonem, per vim & facinus è medio sublatis fratribus, devenit. Quem cum ferre regem complures ex nobilitate viri insignes haud sustinerent, regnum quod scelere quæsivisset, minus quietum aut securum habuit. Quippe, *Haquino*, Sivardi filio, regio nomine cohonestato, bellum *Ingoni* indicunt. Tentataque aliquoties pugnæ aleâ, sed prælijs continuis inferiores in Sueciam tandem cum pupillo diffugiunt. Moxque appetente hieme patriam repetere adorsi, & tanquam fortunam tempore mutaturi coelo hiberno superque aquis gelu duratis cum *Gregorio Dagesonio*, in quo spes & opes Ingonis innitebantur, signis infestis manum conserunt; eumque in eam glaciei partem, quam esse infirmissimam non ignorabant, perductum cum omnibus copijs fundunt ac superant. *Ingo* licet cladem eam, ac mortem præsertim Gregorij, calamitosam sibi ominaretur, instaurato tamen bello ac gelu adhuc durante, nihilo felicius Gregorio prælij fortunam tentavit. Siquidem gelato similiter mari, veluti arenam ad pugnandum electo, quamvis militum numero præstaret, cum toto tamen exercitu ad internecionem deletus est. Hoc bello, quo nullum majus aut cruentius habuisse Norvagiam Saxo profitetur, universa propemodum eo in regno, quæ supererat, regiæ domus prosapia interijt. Superato Ingone, *Haquinus*, cognomento *Hardebredus*, universam sibi regionem subjecit. Sed ne aut ei æmulus, aut *Ingoni* ultor deesset, confestim *Erlingus*, qui è clade, jam memorata, superstes evaserat, filium suum *Magnum* Haquino opponit; eumque quod genus maternum à priscis Norvagiæ regibus duceret, atque idem cum Valdemaro commune haberet, erat enim *Sivardi* regis, quem *Iordsalefarsium* Norvagi cognominant, nepos, regem denunciant. Profectusque cum eodem ad Regem Valdemarum, firmissimo se ei non tantum foedere conjungit, sed regni etiam portionem, si ex votis omnia succederent, pollicetur. Hinc utroque cum classe ad Norvagos reverso, *Haquinus* à suis, & præsertim *Sivardo* militiæ duce, sed cui belli impensas negarat, desertus, ac mox acie cum *Erlingo* congressus occiditur. *Sivardus* ad Suecos dilapsus, dum interjectis diebus in patriam revertitur ab *Erlingi* militibus interemptus perijt. Cæteri qui ex Haquini militiâ superfuerant, partim novarum rerum cupiditate, partim hostium fortunâ accensi, *Marci* cujusdam alumnum, optimæ spei, ut Saxo habet, puerum regem creant. Norvagicum chronicon *Sivardum Sivardsonium*, *Haquini* fratrem fuisse satis innuit, ei à *Marco* suppetias latas adjiciens. Sed ijdem prælio ab Erlingianis protriti & victoriâ & rege destituti ad regem Suecorum *Carolum* profugêre. Chronicon, quod dixi, Norvagicum utrumq; & *Sivardum* & *Marcum*, illum quidem capite, hunc crucis supplicio affectum memoriæ proditum reliquit. *Erlingus* fluentibus in hunc modū rebus, arctiori se cum episcopo *Osteno* necessitudine conjungit, ejusq; amicitiam sartam tectam nactus id exinde egit, ut *Magnus* regno præficeretur. Quod cū & obtinuisset, coronationem etiā maximis solemnibus celebrari curavit, pręsentibus non tantum, pręter ceteros, regni Episcopis omnibus, sed legato etiam pontificis maximi, qui tum aderat, Stephano. Fuitq; inter primos Norvagiæ reges *Magnus*, qui ijs ritibus, qui adhiberi in creandis regibus ab exteris solent, cohonestatus habetur. Verùm quos diximus, ad regē Suecorum Carolū confugisse, ij, ne omni spe excidisse putarentur, ipsū Carolū, utpote cui cū regibus Norvagiæ aliqua

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

[illegible] cum [illegible] neceſſi[illegible]do intercederet, belli ducem depoſcunt. Sed cum cum poſt multa VALDEM-
[illegible]ſa, [illegible] alacrem, & magis de regno proprio ſervando, quàm invadendo alieno RUS. I.
[illegible]rum v[illegible]rent, ad *Valdemarum* legatos, ejus implora[illegible]s auxilium, mittunt. Valde- Rex.
[illegible] ſo[illegible] [illegible]one in belli aleam ſe ſuoſque conjiceret, prius popu- A. C.
[illegible] bus explorandos è re judicavit. Quorum cum mentes re-
[illegible]orum [illegible] es reperiſſet, abſque morâ auxilium & copias expedijt. Quo
[illegible] Erlingus quam potuit longiſſimo receſſu ad fines Norvagiæ extremos receſſit,
[illegible] ſuas illas oras fu[illegible] amplecti, quam primas & in fronte poſitas dubio marte
[illegible] Itaque Valdemarus magnam regionis partem proſpere permenſus,
[illegible] inde gentis alacritate receptus, ubi ad urbem *Sarpam* veniſſet; nomen re-
[illegible] ſibi decretum ſuſcepit. Totumque haud dubio Norvagicum regnum
[illegible]ſſet, ſi eam inſequendo hoſti, quam celebrandis popularium concionibus o-
[illegible] impendiſſet. Inde ad oppidum *Tonſbergium* navigatione inſtitutâ, ex epiſcopis
[illegible]que ſacro ordine, cujus eâ tempeſtate magna apud Norvagianos auctoritas erat, ne-
[illegible]m obvium habuit. Quod, ut Saxo interpretatur, potius patriæ quàm Erlingo tribu-
[illegible]os veriſimile habendum. *Ormus* interim, quem ut regis Magni germanum ſalutabant,
[illegible] Valdemaro, ſalvâ, quam Magno debiſſet, fide, obſequium & officia ſua obtulit.
[illegible] ortâ poſtremum commeatus inopiâ rex ſine cujuſquam injuriâ aut depopulatione
in Daniam redijt. Sequntique ex Norvagienſibus haud pauci, qui partim regijs, partim
[illegible] iucipum virorum impenſis voluntarium exilium, ne domi pœnas incurrerent, pertu-
[illegible]t. Ita propemodum Saxo. Norvagicum, quod jam ſæpe nominatum eſt, chronicon
[illegible]ert Valdemarum, poſtquam accepiſſet Magnum regio diademate à Norvagiis in-
[illegible]um, miſiſſe ad ipſos legatum & literas, quibus eos commonebat, actuum & pactio-
[illegible], quas ipſi, promiſsâ regni portione, ſibi obſignatas tradidiſſent: Erlingumque ac-
[illegible]is literis populo eas promulgari curaſſe, atque inde vulgi murmur atque indignatio-
[illegible] exortam, omniumque vocem ac ſententiam fuiſſe, ut Erlingus ſacramento, quod
[illegible] & regno præſtitiſſet, ſtaret, ſe Danorum imperio nolle ſubmitti: Eoque reſponſo le-
[illegible]tos domum regreſſos de re totâ Valdemarum certiorem reddidiſſe. Eumque indi-
[illegible]m perſtrinxiſſe Erlingi perfidiam, addito in Norvagianos ſcommate, quaſi ij reli-
[illegible]imum, fœtore recedere conſueverint, ac ſtatim ſub veris initium collectis co-
[illegible] Norvagiam aggreſſum, ac primum in eos circa Vicenſes impetum feciſſe: Verum
[illegible]um undique præſidia reperiſſet, Tonſbergum moviſſe: eoque convocatis ad comi-
[illegible] indigenis poſtquam nulli accederent, miſſis Norvagis, domum repetijſſe igne ac fer-
[illegible], [illegible]nque tranſeundo præcurreret, divaſtatis. Hactenus chronicon Norvagi-
[illegible]m. Quæ ut à Saxone haud planè diſſentiunt, ità nec conſentanea per omnia re-
[illegible]nt.

Nunc ex eodem chronico belli hujus cataſtrophen, cùm faciat ad eorum, quæ de Erlin-
[illegible] exinde nerrabuntur, clariorem intellectionem, ſuperioribus attexere operæ pretium
[illegible]it. Erlingus igitur, ubi acceptiſſet intraſſe Norvagiæ fines Valdemarum, magnâ cum
[illegible]u in oram Vicenſium auſtraliorem caſtra metatus eſt, atque ibi de Valdemari diſceſ-
[illegible]ior redditus navali expeditione in adverſam Cimbriam trajecit, claſſemque re-
[illegible] in amne Diurſâ commorantem ex inopinatò aggreſſus facilè aut fudit aut diſſipa-
[illegible] Eoque pacto ſpolijs onuſtus Norvagiam repetijt. Cumque aliquandiu tenuiſſet hoc
[illegible]um, Chriſtina Erlingi conjux filia regis Sivardi, petito commeatu in Daniam ad re-
[illegible] Valdemarum profectionem inſtituit. Valdemarus, qui ei conſobrinus erat, honori-
[illegible] adventa[illegible]em excepit, ac multis ſæpenumero deque varijs rebus ultrò citroque habi-
[illegible] invicem ſermonibus, ejus ſemper affatum ſibi quàm gratiſſimum accidere demonſtra-
[illegible]. Moxque appetente vere, miſit Chriſtina, qui marito ſignificaret ut in Daniam ſimul
[illegible]iret, operamque daret, ut cum Valdemaro, quibuſcunque poſſet conditionibus, in gra-
[illegible]am rediret. Erlingus accepto hoc nuncio, haud diu moratus totum ſe itineri accin-
[illegible], ſumptaque ex navibus præſidiarijs, quas habebat viris atque armis inſtructiſſimas,
præcipuâ, rectà ad Cimbros curſum direxit. Quò cum perveniſſet, regem Valdema-
[illegible] Randelhuſij agentem abſque cunctatione acceſſit, eoq; ſalutato, ait, huc ecce bonâ
[illegible] abſque fe[illegible]ale aut tuti commeatus literis advenientem vides, & ſi neceſſe ſit, eo-
[illegible] loco ipſe [illegible]ero. Reſpondit Rex, tutũ hoc tibi, Erlinge, ac liberum eſto. Nec moris
[illegible] noſtri mala fide excipere, ſi qui ſuâ ſponte nos compellarum accedunt. Inde Erlingus
propius ad regem digreſſus manũ ejus oſculatus eſt, ſeq; ad ſuos recepit. Erlingus autem
X ij dum

VALDEMARUS I. Rex. A. 6

dum aliquandiu cum rege agit, deque pace ineunda sermones instit[illegible], tandem it[illegible] eo convenit: ut ipse in Dania obses [illegible]fister[illegible]t, E[illegible] nareus A[illegible]saloni frate[illegible] ejus vicissim loco Norvagis permitteretur. Nec mult[illegible] post i[illegible] & [illegible] p[illegible]c[illegible] conditiones factæ, qu[illegible]bus i[illegible]sum ut jarlum sive Comitem [illegible] en[illegible]us rex p[illegible] [illegible]on-ceditque ut [illegible]erri[illegible]o[illegible]ium istud u[illegible]a cum oneribu[illegible] ac tri[illegible] om[illegible]us, quamdiu v[illegible]m imperio nomine regis retineat. E[illegible]lingu[illegible] pactis hu[illegible] [illegible] citâ ac nu[illegible] ex vot[illegible] potitus apud Norvagos magnus pote[illegible] [illegible] inde habuit, ut [illegible]us t[illegible]tur, quicunque apud eos e[illegible] r[illegible] genie ullibi superessent, q[illegible] ita regnum [illegible]o [illegible] de[illegible]t. Quâ etiam occasione Sivardum Haraldi[illegible]onium Ma[illegible] r[illegible], c[illegible] fu[illegible]t, [illegible]atrem uterinum pro[illegible]e Bergas comprehensum capit[illegible] mu[illegible]cta[illegible] [illegible] que regis ex [illegible]â [illegible]epotem O[illegible]m nomine, re[illegible]o exe[illegible]it; [illegible] deinde Al[illegible]ud Cimbros fato suo functus ibidem i[illegible] æde Mariæ [illegible]a[illegible] a[illegible]pit.

MCLXIV. Anno, qui secutus est, millesimo centesimo ac sexage[illegible]no q[illegible], V[illegible] t[illegible]llectâ Vandalorum defe[illegible]ione, belli fœdus cum Hein[illegible] Saxoniæ duce pe[illegible]. Et quo firmio[illegible] inter eos am[illegible]citia coalesceret, filia[illegible] eju[illegible] [illegible] [illegible]ofl[illegible]odum r[illegible]diatâ susceptam tum adhuc in c[illegible]is vagientem [illegible]o C[illegible] ingresso sponsam adscivit. Dum autem terrestri apparatu c[illegible] [illegible]enricus i[illegible], rex ipse classi, ac m[illegible]timæ expeditioni i[illegible]tentus, ubi ad [illegible]sulam R[illegible] [illegible]rvenit[illegible] auxilia ab incolis con[illegible]he[illegible]da per Absalone[illegible] c[illegible]fic[illegible]r. Ne [illegible]m He[illegible] tardius occurreret, eumque promisso fraudare [illegible]deret[illegible] ad [illegible]rum [illegible] q[illegible]n [illegible] me se suosque stitit. Absalon verò, licet Rugianorum a[illegible] c[illegible]actio[illegible]orum obf[illegible] fide niteretur, eorum tame[illegible] concionem in[illegible] atq[illegible] int[illegible]r ipsos [illegible] di loco susceptus legation[illegible] suæ j[illegible]ssa expos[illegible]t. Quæ [illegible] be[illegible] & gentis Rex Torislaus classis supplementum sine mora esset poll[illegible]it[illegible], A[illegible] [illegible]seq[illegible] regem maturavit. Henricus interea coacto exercitu, [illegible]um pri[illegible]m H[illegible]torum Adolphum aliosque [illegible]stres vir[illegible], ut expe[illegible] at[illegible]ue ob[illegible] p[illegible]rarent, cum parte copiarum præ[illegible]isset, eo[illegible] ex inopi[illegible]ato [illegible] S[illegible] [illegible]gant. Inter primos ipse Adolphus collapsus neglectæ militaris prud[illegible]iæ pœnas suo [illegible]u-g[illegible]ne persol[illegible]it

Non omittenda hoc loco Helmol[illegible], quem [illegible], [illegible]po[illegible]-rum authorem coævum ac synchronum, ad te[illegible] o[illegible] [illegible]avimus, [illegible]re ca[illegible]om-memoratio. Is occasionem hujus conflictus ac cæ[illegible] A[illegible] Com[illegible]s propius subindi-c[illegible], postquam retulisset Henricum Leonem, [illegible]ræt[illegible]r Adol[illegible]um [illegible]atum, etiam Albertum Ursum, Marchionem orien[illegible]s Slaviæ, [illegible]m adscivisse, unà cum rege Danorum Valdemaro, qui navali ex[illegible] ger[illegible]ret [illegible] ita deincep[illegible] infit: Un[illegible]

,, versus verò [illegible]lavorum exercitus confederat[illegible] be Demin [illegible]uerun[illegible]que princ[illegible]pes eoru[illegible]
,, Kazemarus & Bugeslavus, duces Pome[illegible], & c[illegible] Pr[illegible]us [illegible]r rebel[illegible]o-
,, nis, miseruntque nuncios ad Comi[illegible]e[illegible], vol[illegible]es pe[illegible] a[illegible] ad [illegible]on[illegible]one[illegible]a-
,, cis, & promiserunt tria millia marcarum. Ru[illegible]m ali[illegible] [illegible]u[illegible]t [illegible]
,, m[illegible]llia. Et displicuit ve[illegible]bum hoc Comiti Ado[illegible]pho, & [illegible]it ad [illegible] Q[illegible]d vo[illegible]
,, tur ô viri sapientes? Qui l[illegible] pr[illegible]r[illegible]nt tr[illegible] [illegible]lia M[illegible], [illegible]
,, millia. Verbum istud non est q[illegible]rens p[illegible]cem, [illegible]d [illegible] bell[illegible]m. M[illegible]erunt er[illegible]
,, Slavi noctu sp[illegible]ulatores i[illegible] castra ad explorand[illegible]m statum exer[illegible]itus. Ald[illegible]bur[illegible]
,, verò Slav[illegible] lue[illegible] A[illegible]o Comite, [illegible] [illegible]iose; nam q[illegible]e[illegible]
,, in exercitu, re[illegible] ver[illegible]nt h[illegible]us pe[illegible]s e[illegible]plorato[illegible]m. [illegible]t e[illegible]
,, pho Comiti Marchradu[illegible] sen[illegible]r Holsatorum, & ceteri, qui intell[illegible]xer[illegible]
,, sconditum[illegible] Au[illegible]mo comp[illegible], quod hostes n[illegible]
,, Porro nostrat[illegible] [illegible], nec in [illegible] d[illegible]
,, ligentiam. A[illegible]be ergo ca[illegible]nem p[illegible], eo quod Dux [illegible]r de te. [illegible]
,, dissimulavit Comes, ceteri[illegible] no[illegible]les & dixerunt: Pax & [illegible], [illegible]ua est c[illegible]
,, virtus Sl[illegible]vorum. De[illegible] er[illegible] [illegible]stodia. Mo[illegible] a[illegible] D[illegible]ce, [illegible]
,, fec[illegible]t i[illegible] exe[illegible]ci[illegible] al[illegible] a [illegible]e ad Ducis c[illegible]r[illegible]m [illegible]m a[illegible]
,, rent. His primo diluculo i[illegible] [illegible]s ecce in ascensu[illegible] a[illegible]u[illegible]e [illegible]
,, rum cum populo innumerabili, tam equitum, quàm pe[illegible]. [illegible]
,, re ped[illegible]m [illegible]ue[illegible]i, & [illegible] do[illegible]m [illegible] Ali[illegible]
,, [illegible]es mor[illegible]m f[illegible]. [illegible] [illegible]ustr[illegible]s atq[illegible]es Adolphu[illegible]

Rer[illegible]

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDERUS R A.

Reinoldus cum pauciſſimis Holſatenſium atque Thetmarſienſium, qui forte ſomno exciti maturius accurrerant, exceperunt hoſtes in deſcenſu clivi, & contrita eſt prima acies Slavorum ab eis, & percuſſerunt eos uſque ad interiora ſtagni. Quos è veſtigio ſubſecuta ſecunda Slavorum acies operuit inſtar montium, & percuſſi ſunt Comes *Adolphus*, & Reinoldus Comes, & fortiſſimi quique occiderunt. Et obtinuerunt Slavi caſtra hoſtium & diripuerunt prædas caſtrorum. Porro Gunceliuus & Chriſtianus, & cum eis amplius quam trecenti milites conglobati in unum, continebant ſe in latere pugnæ, ignorantes quid agerent. Accidit ergo ut cuneus quidam Slavorum veniret ad tabernaculum quoddam, ubi multi erant armigeri & equi plures. Quibus expugnandis cum valentius inſtarent, armigeri clamaverunt ad dominos ſuos, quorum globus fuit è vicino: Quid ſtatis ô fortiſſimi milites? & quare non ſuccurritis ſervis veſtris! rem utique turpiſſimam agitis. Qui concitati clamore ſervorum ſuorum inſilierunt in hoſtes, & quaſi cæco furore pugnantes, liberauerunt ſuos. Deinde caſtris fortius immerſi, difficile dictum eſt quantos ictus dederint; vel quantas ſtrages hominum fecerint, donec victrices illas Slavorum acies disjicerent, & reciperent caſtra, quæ perdiderant. Atque inde poſt pauca: Et venit Dux (Henricus Leo) feſtinanter ut fieret ſuis præſidio, & vidit ruinam, quæ facta eſt in populo ſuo, & quia mortuus eſt *Comes Adolphus*, & fortiſſimi quique & reſolutus eſt in lachrimas multas. Sed dolorem ejus mitigavit copioſior victoria, & cædes Slavorum maxima, qui ad duo millia & quingentos connumerati ſunt. Præcepit ergo Dux corpus Adolphi Comitis concidi fruſtatim, & aſſum condiri opere pigmentarij, quo poſſet circumferri & patrijs inferri monumentis. Et impletum eſt vaticinium, quod cecinit pridie quàm pateretur, ſæpiſſime reiterans verſum, igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas. Hæc Helmoldus.

Eaque clade, ut par erat, permotus Henricus exigendæ vindictæ ſtudio ad obſidionem *Deminæ* urbis, quanta potuit celeritate contendit. Sed eam poſtquam ab incolis deſertam ac flammis fœdatam comperiſſet, mœnia etiam ſolo æquavit. Ac ſimili trepidatione Cozcovienſes affectos videns, eorum oppido ignem injecit. *Valogaſtini* hos ſecuti, trajecto cum uxoribus ac liberis flumine, ſuum ſimiliter municipium rebus ac ſupellectile vacuum reliquerunt. Rex nullo negotio urbem ingreſſus eam militibus ac ſtipendijs inſtruxit ac Vethemanno, piraticâ celebri, cuſtodiendam commiſit. *Ornenſes* quoque plus ex aliorum clade timoris quàm ex ſuis viribus fiduciæ capientes, ut ſibi vicinarum civitatum, quarum formidinem ſequebantur, exemplo conſulcrent, urbem ne ab hoſtibus habitari poſſet, ipſi deſertam incendunt. Tunc rex, pontem, qui medium amnem ſecabat, abrupto ſublatiſque cæteris navigationis obſtaculis ad *Stolpam* vicum proceſſit, ubi & ducem Henricum poſtmodum ſibi obvium habuit. *Valogaſtum* autem, quod levibus copijs communitum Vethemanno commiſerat, ne eodem exemplo deſertum; quo captum, poſt ſuum diſceſſum hoſtibus redderetur, Abſalonem; Buriſinm, Suenonemque, tunc Arhuſij epiſcopatu fungentem, ejus municipes efficere conſtituit, filium præterea *Chriſtophorum*, quo plus à ceteris in auxilio ſuo fiduciæ reponeretur, eiſdem aſſociaturus. Exiſtimabat enim, ſi præſertim in poteſtate ac fide ſuorum id opidi permaneret, perpetuum Vandaliæ imperium Danos retenturos. Sed Abſaloni cum ſoli Sialandenſes præſidij ſocietatem pollicerentur, reliquis ob imminentis periculi magnitudinem tergiverſantibus, rex aliud in arenâ conſilium cepit. Siquidem Abſaloni ſeorſim in mandatis dedit, ut palos amni infixos cæteraque navigantium impedimenta per remiges tolli curaret, quaſi toti claſſi tranſitum paraturus. Quod cum effectui feliciter dediſſet, licet Slavi utraque ripâ obequitantes hinc inde Danos infeſtarent, viam tamen ac liberum ingreſſum non ſibi tantum, ſed & Henrico patefecit. Nam & eum eâdem occaſione cum toto exercitu, junctis in arctum navigijs, tanquam ponte trajecit. Quo intellecto, Vandali excidium reliquarum urbium extimeſcentes pacis obſides, quos ante negaverant, Valdemaro promiſerunt, eos ſe nequaquam daturos Henrico dictitantes. At Rex ſine Henrico, utpote militiæ ſocio, paciſci fraudulentum judicans per Thorbernum, quæ ab hoſtibus offerrentur, ſignificat. Illo conditionibus, quas ipſe feciſſet, libenter uſurum ſe aſſeverante; rex cum hoſtibus eum in modum pactus eſt, ut *Valogaſti* dominio trifariam diviſo, pars una *Tetiſlao*, altera *Cazimaro*, tertia *Nicloti* filio *Priſlao* vindicaretur, piratæque Daniam invadere ſueti, *Pene* fluminis oſtio ſecluderentur: Henrico quoque munitionum, quas apud Vandalos obtinuiſſet, poſſeſſio ſartatecta permaneret.

VALDEMARUS I. Rex. A. C. MCLXV.

Post verò regis discessum cum exterorum societatem Cazimariani minus ferrent, & Rugianos quoque aut clam aut palam divexarent, ac deniq; piraticæ fræna laxarent; non uno modo ictum fœdus ab ipsis violatum fuit. Et postmodum quoque Rugiani, *Henrico Leone* fiduciam subministrante, cum palam adversum Danos inimicitias profiterentur, Rex amici perfidiam æquè ac hostium levitatem perosus, effusâ in Arconensium provinciam vernali expeditione militum manu, totam regionem incendio aut ferro depopulatus est. Inde ad portum, quem incolæ *Porum* appellant, profectus, ne cum universis congredi necessum haberet, Absalonem nocturnâ navigatione *Eindram* præcedere jubet, seque continuò subsecuturum pollicetur. Verùm vigilibus somno gravatis, nec ad tempus discessionis satis attentis, cum absque regio comitatu Absalon esset digressus, non solum *Eindram*, sed agros etiam vicosq; ei confines, partim igni partim ferro vastavit. Ac multis hinc inde habitis cum Slavis velitationibus, ubi rex tandem vigilum monitis expergefactus ad iter progrederetur, intelligeretque victoriam penes suos stare, summopere sibi gratulatus est, quod exigua adeo manus, non minus quam si ipse adfuisset, rem proprijs auspicijs feliciter peregisset. Inde cum alios atque alios insulæ tractus armis igni que tentasset, domum in æstiva concessit. Postea circa autumni initium classe regressus primò vastandis agris incubuit, inde ad opidum *Arconæ* ubi pervenisset, opidani virium fiduciâ portam, (quam urbs unicam habebat) egressi confligendi occasionem captare videbantur, Sed rex longius à mœnibus abducere eos conatus, Danos consultò retrocedere admonet. Quod cum illi animadvertissent, cunctantius rem gerere & magis regredi quam progredi cœperunt. Itaque rex cautiores eos, quam exspectarat, compe riens subito est insecutus, atque opinione celerius repetere omnes urbem coëgit. Portam tamen aut urbis mœnia, ne hostium jaculis confoderentur, accedere suos propius ac subire inhibuit. Quamvis ex Sialandianis equitibus memorabile factum Nicolai habetur, qui injecto per portam telo, quendam ex hostibus, dum in aditu incursantibus resistit, exanimem prostravit, ipseque reflexo protinus equo salvus evasit. Cujus facinus *Thorbernus*, inter gentis ejusdem equites haud postremò quoque loco nominandus, pari quidem audaciâ, sed dispari fortunâ æmulatus, cum unum ex Rugianis lanceâ vulnerasset reductisque habenis redire pararet, ità lapidis unius ictu percussus fuit, ut seram corporis incolumitatem ægrè recuperarit. *Burisius* quoque nobilitatis suæ splendorem factis illustriorem redditurus, cum similiter portæ propugnatores adoriretur, ità saxis est obrutus, ut pœne exanimis equo decidisset, nisi sociorum interventus, ne ab hostibus opprimeretur, auxilio adfuisset.

Inde ad provinciam *Asmode (Iasmoda* Crantzio, hodie fortè *Iasmundt)* tota cum classe concessum. Ubi inter cæteros, præcipuè Absalonis virtus enituit; cui licet expedita semper equitum ac peditum manus præsto adesset, rex nihilominus robur exercitus penes se retinebat, & non nisi gravi ac composito militiæ genere, idque pedetentim, procedere in more positum habebat. Itaque pugnandi copiâ nusquam oblatâ, magnam regionis partem permensus, variè prædas egit. Ac demum, vicis undique concrematis, & ad *Gorum* usque promontorium incendijs ac direptionibus prolatis, Rugiani cum se contrahendi à Saxonibus auxilij spe delusos viderent, prope *Strelam* insulam (ubi nunc *Stralesunda* ut putat Crantzius) datis pecuniâ & obsidibus, pacem cum rege pepigerunt. Reperio apud Pomeranorum chronographos, silentibus licet domesticis annalibus, hoc circiter tempore Valdemarum quoque Sobislao Pomeraniæ principi bellum mari intulisse, & arcem seu propugnaculum *Danswicum* ad vistulæ ostium excitasse, quod rege mox discedente Sobislaus vicissim occupavit, atque inde annis sequentibus opidum ad hanc paulatim excrevisse magnitudinem.

Post hæc considerantibus regni proceribus Daniæ statum, temporaque difficilia, tum graves, qui undique imminerent, belli casus ac pericula, placuit eis ut filio Valdemari *Canuto* regij honores jusque successionis decerneretur, ut haberent nimirum regni primates, ad cujus nomen titulumque, si quid in omnem eventum regi humanitus accideret, possent confugere. Quorum rex probatâ sententiâ, nec non circumspectâ eorundem prudentiâ æquè ac benevolo in se ac sanguinem suum affectu delectatus, ut procerum suffragijs filio suo *principis patriæ* nomen deferretur libenter assensit. Cumq; & calculum suum universus exercitus lætâ acclamatione addidisset, solus Burisius, sive tacitâ regni affectatione, sive rei novitate permotus, nullam pœnè vocem suffragijs attulit. Qui cum hoc nomine apud regem se suspectum haberi sentiret, ità silentium excusavit, ut amoris id potius quam

quam odij indicium fuisse diceret: quod Daniæ regnum, testantibus rerum præteritarum memorijs, in plures divisum sæpenumero inter patrem & filium de rerum dominio bella concitasse non ignorarit, tum & tacuisse, quia res inopinato sibi accidisset, utpote quam nec à rege ipso, nec ab amicis communicatam accepisset. Quibus allatis effecit, ut rex dissimulatione saltem hoc quicquid esset, per id temporis transmiserit. Verum cum idem, peractâ expeditione, inter cæteros Daniæ optimates apud Roschildenses Canuti miles solemni more fieri juberetur &, alijs libenter eum honorem suscipientibus, ipse recusaret, iterum in suspicionem priore haud minorem incidit. Sed & tum excusante se, quod vivo eo, cui primam militiæ fidem dedisset, alij eandem dare, & vetus obsequium novo mutare minus decorum existimaret, regem quidem aliquatenus pacavit, at omnem pectori ejus scrupulum haudquaquam exemit. Et licet postmodum præcipuam Iutiæ partem auxilio Absalonis à rege cum imperio acciperet, Canutoque obsequentem se exhiberet, solidam nihilominus regis amicitiam recuperare haud potuit.

MCLXVI.

Vere appetente, qui annus fuit millesimus centesimus & sexagesimus sextus, seorsim adversus Slavos expeditionem suscipiunt hinc Scanienses, inde Fionij atque Selandiani. Ductores erant Absalon & Magnus, itâ tamen ut medius inter utrumque militandi locum acceperit Christophorus, qui, tanquam natu junior & regij sanguinis, illis veluti stipatoribus cingeretur. Adortique mox Tribusanam provinciam, tantas undique ferro ac flammis regioni clades intulêre, ut diu post deserti vici & agri culturâ vacui permanserint. Absalon repetiturus e littore classem, dum agmen extremum ducit, nunciatur ei hostium superventus. Itaque licet revocari ob vim frigoris primi haud possent, ipse solis quadraginta stipatus equitibus prius hostem quam vadum, per quod erat rediturus, tentavit; ijsque feliciter fugatis, lento itinere ad amnem concessit. Inde conjunctâ classe, faventeque cœlo, læti in patriam redierunt. Tum rex Christophoro Petrum & Selgrethium pædagogos addidit, qui ejus adolescentiam honestis exercitijs ac plenis ad humanitatem præceptis erudirent.

MCLXVII.

Ac mox redeunte æstate expeditionem instaurat. Volgastani enim fœdus, quod supra commemoravimus, haud simplice vice conculcatum violaverant, cum & Rugianos, mœnium suorum socios, non tantum urbe ejecissent, sed & piratas Peni fluminis ostia intrare atque ibi receptum ac stationem habere permisissent. Itaque rex *Lentitios* dum petit, ab Henrico, Saxonum duce, literæ adferuntur, quibus admonetur ut sibi à Burisio caveat, quod nimirum cum Norvagis opprimendi ejus consilia inijsset, essentque jam jam in procinctu ad invadendam Iutiam illi ipsi Norvagiani. Nec multò post intercepta Norvagensium epistola idem prodidit. Accessit & ultimo Vendilensis episcopi Toconis affirmatio, qui Burisij militem novo sacramento obstrictum affirmaret, utpote qui se quocunque duceret, secuturum promiserat. Tot indicijs motus rex, licet rem dissimulanter haberet, expeditionem tandem intermittere potius duxit; profectusque citatâ navigatione in proximam Iutiam, eodem Burisium cum cæteris regni primatibus convocat: & quid de ejus insidijs accepisset, præsentibus omnibus aperit. Burisio proditionis crimen, quod impingi videbatur, disertè pernegante, Rex eum commorari secum præcepit, pollicitus si vana forent, quæ erant nunciata, incolumem discessurum. Sed ille cum nihil absurdius diceret, quàm ut se & capitis sui discrimen incertis eventuum experimentis committeret, magis quàm dudum suspectum se arbitris reddidit. Eoque ad urbem Latrensem cum rege commeare jussus, ibidem leni sed firmæ custodiæ traditus est.

Interea *Erlingus*, & *Ormus* Burisij frater, cum exercitu navali è Norvagiâ egressi, classem Cimbrorum in amne Diursa repertam, gubernatoribus vacuam, facile superant ipsiusque Burisij intercepto navigio ad vicum Selandensium, qui etiam tum *Mercatorum portus*, nunc regni præcipuum emporium *Hasfnia*, & vulgo *Copenhaven* appellatur, festinatò se conferunt. Sed eis expeditâ militonum cum manu occurrens Absalon in terram exscensionem facere prohibuit. Habitisque nihilominus diversis sed levibus aliquot inter minora circa littus navigia conflictibus, tandem Erlingus cum se frustra esse omniaq; detecta animadverteret, datis vento velis, domuitionem instituit. Postquam itaque regi de insidijs res ipsa fidem fecisset, Burisium perinde ac majestatis reum inter vincula asservari mandavit. Erici Regis chronicon, quod addit oculos ei effossos; & Albertus Abbas, qui aquis submersum a Valdemaro ait, apud Saxonem legere non memini. Erlingus interim dum Selandensium oras legit, hinc inde impetitus cladem incurrit. Nec minori Hallandensium virtute exceptus apud *Nizem* amnem unâ rate ejusque remigibus spoliatus abscessit.

VALDEMARUS I. Rex. A. C. MCLXVIII.

Superius quæ ex chronico Norvagico de Erlingo eodem ejusque in Iutiam atque amnem Diursam navali trajectione injecimus, ad idem hoc tempus eandemque hanc expeditionem, quamvis paucioribus perstricta, pertinere, qui propius inspiciet, etiam me tacente, intelliget. Eodem fere tempore, annum circiter millesimum centesimum & sexagesimum septimum vel, ut alij, octavum ad arcendos à Selandiæ finibus piratas Absalon insulam maritimam novi castelli fundamento complexus (*Stegelburgum* tum appellatum, & postea etiam *Axelshus*, nunc urbis Haffniensium arcem dicimus) exiguo quidem id temporis munimento ingens patriæ præsidium attulit.

Porrò quò minus ad vindicandam à Norvagiensibus illatam injuriam Dani confestim progrederentur, effecit Henricus Leo Saxonum satrapa. Is enim superhabitâ, quam cum Valdemaro pepigerat, societate ac fide, Bugislavi Danos metuentis obsequium pactus, totum se ei defendendo comparaverat. Quin etiam cum rege juxta *Crempe* flumen in colloquium descendens queri ausus est, quod militem & clientem suum Bugislavum coram se non accusatum bello lacesseret. Rex è diverso cum negaret se ullius respectu cessaturum ab invadendo eo, qui se damnis ac injuriâ afficeret, manente controversiâ, fœdus cum colloquio solutum est. Inde Scaniam ingresso falso nunciatur Saxonum in Iutiam irruptio. Itaque quem confecerat, belli apparatum oportunè remisit. Eadem tempestate Esbernus Vidus, aliàs Snareus appellatus, Absalonis frater, arcem & opidum *Calunde*, nunc *Callenburgum* vocamus, e fundamentis excitans eo propugnaculo portum, quem loci natura constituit, ab hostili piraticâ liberum atque immunem præstitit. Erat autem hoc tempore Danici regni is status, ut rex undiquaque maximis circumcinctus difficultatibus nihil magnopere aggredi memorabile in animum induceret. Hinc etiam Norvagos, inde Vandalos infestos sentiens, etiam Saxonum machinationes sibi pertimescendas habebat. Adeò ut nulli hostium tuto atque audacter occurrere auderet, metuens ne dum unum invadit, ab altero invaderetur.

Eâ regni necessitate permotus Godeschalcus, primarius inter Danos vir, qui, quod & linguam Slavorum calleret, ac sæpe suarum rerum gratiâ ad eos commearet, Vandalorum erat principibus persamiliaris. Is, inquam, Absalonem accedens rationem à se excogitatam ait, quâ possint à Saxonum amicitiâ disjungi Vandali; Se quippe non ut legatum, sed privatâ de causa & qui amicos ex intervallo quasi salutatum accederet, ad Vandalos iturum, ibique consilia sua ità explicaturum, ut minimè dubitet quin, abjectâ Saxonum fœderatione, ad Danos eorumque amicitiam reditura sit postliminio Vandalia: Sibi notum esse gentis ingenium, quod plerumque impetu & temeritate magis quàm prudentiâ aut ratione ducatur. Absalon non ignarus reperiri subinde de plebe viros, qui publicis personis ingenij felicitate ac promptitudine anteeant, collaudat Godeschalci industriam ac monet interim ne quid regni aut regis nomine polliceatur, quod opis suæ aut potestatis non foret: fide integrâ non fucis aut fictionibus stetisse semper rem Danicam: armis se non mendacijs bella gerere. Ille igitur primum Pomeranos aggressus, mirari se inter cætera ait, quod eorum obsequio pareant, qui ipsos patria exuere cupiant: Saxones quippe quantum ex ipsorum finibus occuparint, protinus cultu atque habitationibus complecti, nec prædâ aut gloriâ contentos, proferendi etiam imperij cupiditate stimulari. Ideoque *Niclotum* eos vitâ, *Prislavum* patriâ ac possessionibus exuisse. *Razeburgum*, *Illogam* ac *Suerinum* in totius Vandaliæ ruinam vallo fossaque cinxisse. Danos vero diverso studio bella tractare, nec hostium fines, sed pacem ac mutua commercia sectari. Summopere itaque eos elaborare debere, ut, excussis Saxonum præsidijs, Danorum genti ex fœdere conjungantur. Ità demum fore eos quàm fortunatissimos, & patriam sempiternæ libertatis beneficio ornaturos. His similibusque concitati monitis Pomerani, universa confestim Saxonum præsidia, quæ suis habebant locis ac propugnaculis imposita ejiciunt, & ne duce destituti viderentur Danorum regis titulum obtendunt. Godeschalcus duarum gentium, quæ Daniæ graves imminebant, dissociatis hoc pacto viribus, in patriam reversus est. Sed famâ tanti facinoris reditum ejus præcurrente, rex inexspectatam adeo rerum conversionem miratus, postquam ex Absalone per quem res esset acta cognovisset, impensius auctorem sibi commendatum habuit.

Henricus autem, animadversâ Vandalorum defectione, omnia agere instituit, ut regem vicissim pacaret, seque in ejus amicitiam ex intervallo reponeret. Itaque Henricum Razaburgensem nec non Conradum Lubecensem antistites legatos ad eum mittit, filiam suam minorem filio ejus Canuto in matrimonium offerens. Nam major, quæ prius ei desponsa

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex.

desponsa fuerat, fatis concesserat. Addunt eidem confirmandæ rei gratia brevi prope Bremam aut flumen Eidoræ ducem ipsum adfuturum, rogantes ut ibi quoque adesse rex vellet. Quò cum esset ventum, Dux promisso suo satisfecit, & rex recepto in gratiam denuo, novam uterque paribus votis adversus Vandalos militiam condicit. Et Henrico quidem Deminum petente, rex Valagastinos aggressus, omissâ urbis oppugnatione, finitima loca armis percurrit. Olnenses quoque opidi, post recentem cladem, male restaurata mœnia incendio dejecit. Nec minus & à duce direpti hinc inde atque incensi vici, ferroque profligatum quodcunque in occursum se ferret. Vandali cum se & viribus impares & frustra adversus duorum fortissimorum ducum exercitus luctaturos viderent, utrumq; & regem & ducem ære obsidibusque placavere. Rebus Vandalicis hunc in modum compositis, Rex bello Norvagico, quod earum interpellatione fuerat dilatum, totis viribus cœpit incumbere. Et magnas undique copias quàm celerrime contraxerat; sed quæ ipsi ornamento magis, quà detrimento fuere. Siquidem appulsâ ad Vicensium littus classe, magnitudo exercitus visendusque apparatus ità omnium in se convertit oculos, ut effusi passim in gaudia & spectandi non nocendi aviditate loca editiora complentes magna cum gratulatione exceperint. Præ ceteris Tonsbergenses ut affectum & cultum suum quam poterant prolixissime declararent solemni eum pompâ, quam vulgo processionem vocant, egredientem in terram venerati sunt, officia religione cumulantes. Erlingi interea miles, qui castella & vicos præsidio tenebat, ubi adesse regem intelligeret, sparsim fugâ dilabebatur. Et ipse quoque Erlingus, non viribus suis quantum locorum difficultatibus fisus, undique angustias & sinus maris, qui hostium navigationi erant opportuni, quo transitum prohiberent, machinis ac stipitibus quàm diligentissime obsepiebat, adeò ut rex moræ tædio, tum absumpto per longum otium annonæ commeatu, inaniter se tempus trivisse quereretur. Varia quoque audiebantur procerum judicia, dum alij, expositis in terram equitibus deturbandos machinarum magistros, & vi viam parandam suadebant, alijs è diverso in tantas angustias ingenti cum classe temere proruendum dissuadentibus. Quidam in apertum mare exeundum censebant, ut freto laxiore præteritis hostibus, & occupatâ armis regione, Erlingus, relictis ea occasione latibulis, ad pugnam proliceretur. Variantibus hoc pacto sententijs Nicolaus cognomento Oxe (*Bos* est in Saxone, qui & gente quàm animo nobiliorem facit) mirari se ajebat, quid viros prudentiâ insignes, inque solo amœnissimo natos atque educatos tantopere juvaret inculta saxa atque asperas rupes perrepere: Quid hac, inquit, dementiâ insanius, ut ultimæ ærumnæ summarum voluptatum loco habeantur? Nam si contingat, Norvagiâ regem potiri, quid fiet, nisi ut plus laboris ex utroque regno, quam voluptatis ex altero sit percepturus? & jam cum urgeat præterea commeatus, quid longius navigationem protrahimus? Quæ ut erant à Nicolao timidè magis quàm prudenter prolata, ità rege & alijs tacentibus, probari videbantur. Sed Absalon summopere sibi eam orationem displicere & esse factionis instamentum haud varie commonebat, præsertim cum mox non militum modo vulgus, sed principes quoque reditum & missionem à rege extorquerent. Atque ità paucorum impatientiâ maxima victoriæ spes Danis prærepta, rem Norvagicam Erlingo & Magno tum adhuc integram reliquit. Quæ ut à Saxone ferè memorata repetere hoc loco obiter voluimus, ut cum iis, quæ ex chronico Norvagico, de belli hujus initio atque exitu, supra posita sunt, & mox occasione verborum Saxonis denuò erunt attingenda, accuratius possint conferri.

Dum verò ea apud Norvagos geruntur, Rugianorum ob regis longiorem absentiam defectio nunciatur. Rex itaque Cazimaro & Bugislao Pomeranis in belli societatem adscitis, cum varias Rugiæ partes esset adortus præcipuè circa *Arconam* castra locavit, urbemque obsidione aggressus est. Erat ea in excelso promontorij cujusdam vertice collocata, gentis ac totius pæne Vandaliæ tum caput, quamvis hodie nuspiam ejus supersunt vestigia. Ab ortu, meridie & aquilone, non manufactis, sed naturalibus præsidijs, ità communiebatur, ut præcipitia haberet mœnium instar, quorum ad cacumen sagittæ tormento excussæ vix pertingere poterant. Ab ijsdem quoque plagis mari circumfluo sepiebatur, præterquam vallo, qui erat ab occasu quinquaginta circiter cubitorum altitudine. Ejusdem latus fonte irriguo scaturiebat, quo *Ericus*, Emund dictus, quondam opidanis erepto, magis siti quam armis obsessos fatigavit. Mediâ urbe planicies patebat, in quâ templum ligneum operis elegantissimum visebatur, non modò magnificentia cultus, sed etiam simulachri in eo collocati numore ac numine venerandum. Hoc simulachrum S. Viti

VALDEMARUS I. Rex. 4. C.

S. Viti vocabulo censebatur, olim ab Ansgario insulanis commendati; qui postmodum religionem superstitione commutantes pro martyre & vero Christi confessore idolum venerati sunt. Nam ut illud Helmoldus & præsertim Saxo describunt, omnem humani corporis habitum suâ mole excedebat, quatuor gerens capita, totidemque cervices, quibus duo pectus, totidem tergum ad similitudinem scilicet Iani bifrontis, respicere videbantur. Helmoldus chronici sui Slavorum lib. 1. cap. 6. ait, sanctum Vitum, quem nos
,, martyrem ac servum Christi confitemur, Rugiani pro Deo venerantur, creaturam anteponentes creatori. Non est aliqua sub cœlo barbaries quæ Christianos ac sacerdotes magis exhorreat. Solo nomine S. Viti gloriantur: cui etiam templum ac simulachrum amplissimo cultu dedicaverunt, ei seorsim divinitatem tribuentes. De omnibus quoque provincijs Slavorum illic responsa petuntur, & sacrificiorum exhibendorum annuæ solvuntur pensiones. Sed nec mercatores qui ad illas sedes appulerint, patet ulla facultas vendendi, vel emendi, nisi prius de mercibus suis Deo ipsorum preciosa quæque libaverint, & tunc demum mercimonia foro publicantur. Hanc igitur oppugnationem, qua alacritate ac perseverantiâ rex peregerit, quo ingenio ac labore deditionem potitus fuerit, quo ardore templum genti sanctissimum subverterit, idolumque, frendentibus barbaris, confractum cremaverit, populum, impositis sacerdotibus, erudiri ac sacris Christianis imbui curaverit, à Saxone seorsim memoratum hic operosius exequi actum esset agere. Iscis tamen conditiones, ut etiam hæc quæ obiter attingimus propius intelligantur, ejusmodi fuêrunt: ut nimirum S. Viti simulacbro cum omni sacrâ pecuniâ tradito, captivos absque redemptione liberos dimitterent, Christianamque religionem ritu, qui apud Danos erat usitatus, susciperent. Quin etiam ut agros & latifundia, quæ cultui idolorum destinaverant, in usum eorum, qui verbi divini præconio erant invigilaturi, converterent; seque quoties res posceret, Danicarum expeditionum comites sisterent, nec unquam vocati regis militiam detrectarent. Præterea ex singulis boum jugis annuatim quadragenis argenteis tributi nomine persolutis, totidem obsides in legum latarum certitudinem præstarent. Quæ dum inter Archonenses & Regem conditiones fetiuntur frendere miles; qui jam propiuquæ, ut rebatur, victoriæ præmijs fraudatus, nihil præter ictus & vulnera retulisset. Sed illis Absalonis moderatione pacatis, *Carentinorum* civitati obsidio admota. Verum & ij partim Archonensium expugnatione territi, partim popularis sui *Granzæ* adhortatibus moti, colloquium Absalonis deposcunt. Quo permisso, accessit cum fratre Iarimaro totaque Rugianorum præcipuâ nobilitate rex Tetislaus. Eumque interpositâ fide, postquam humanissimè excepisset Absalon, effusque Archonensium exemplo deditionem pacti, detinuit universos ad regis usq; adventum. Qui ubi advenisset, per omnia pacti conditionibus suum assensum adjecit. Absalon deinde solo ex Rugianorum optimatibus assumto Iarimaro, unà cum Suenone Arhusiensi episcopo, urbem *Carentiam* lustrandi gratiâ petijt: visamque agnovit undique voraginibus atq; aquis circumcinctam, unico eoque palustri ac difficili vado aditum ad proximiora præbente. Idque vadum ubi essent emensi, prætentus urbi collis occurit, qui ad portam ducebat. Hic Carentini, ut deditionem suam conciunniorem efficerent, militum aliquot armatorum numero portis effusi, Iarimanum ejusque comitatum, suffixis humo cuspidibus, honorarunt. Adeò scilicet jucundus Absalonis ingressus avido novitatis populo exstitit; cum præsertim non ut rei privatæ legatus, sed tanquam publicæ pacis sequester accessisset. Urbem ingressus animadvertit trium præpollentium fanorum ædificijs insignem; fanaque illa tria totidem idolis *Rugiavati*, *Prorevithi* & *Poremuti* conspicua. Quorum primum, præter alia, septem gladios cum vaginis uni cingulo appensos præferens, & perinde ac Martis tribui pollens bellis præesse credebatur. *Poremuthi* idolum quatuor erat faciebus membrum, quintam pectori insertam gestans, cujus frontem læva, mentum dextra tangebat. Hæc ubi similiter securibus fatalitum essent consciffa atque igni exusta, populo Christiana pietas verbique divini præcones commendati. Finito bello ac receptisque obsidibus, Pomeranorum duces, qui Tetislavum regno exuendum, seque in Rugianæ præmium navatæ militiæ præficiendos existimabant, pertâ abeundi licentiâ, amicitiam hostilitate mutarunt. Quæ res & ipsis postmodum & Daniæ regno discordiæ ac belli haud trahendi occasionem præbuit. Sub vesperam classis Danorum e portu solvens ad proximam continenti insulam se applicuit, ubi septem æqualis magnitudinis arcæ, pecuniâ idolis jam indica is confiscatâ refertæ, à Rugianis ad regem fuêre delatæ. His peractis remittendæ expeditionis decretum publice promulgatum.

Helmoldus

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex A. 6.

Helmoldus superiores Valdemari in Vandalos expeditiones enarrans, addit, inter cetera, præter Rugianos superatos, idolumque ipsorum ab eodem eversum *Suantevith* sive *Santevith*, id est, *sanctum Vitum* appellatum, tum etiam Iaremarum Rugianorum principem Christo per baptisma una cum suis nomen dedisse. Ita enim verba ejus habent lib. 2. cap. 12: In tempore illo congregavit Valdemarus, Rex Danorum, exercitum grandem & naves multas, ut iret in terram Rugianorum, ad subjugandam eam sibi. Et adjuverunt eum *Kazemarus* & *Bugeslaus* principes Pomeranorum, & Pribislavus princeps Obotritorum. Prosperatum est ergo opus in manibus regis Danorum, & obtinuit terram Rugianorum in manu potenti, & dederunt ei pro sui redemptione quicquid Rex imposuisset. Et fecit produci simulachrum illud antiquissimum *Swantevith*, quod colebatur ab omni natione Slavorum & jussit mitti funem in collum ejus, & trahi per medium exercitum in oculis Slavorum, & frustratim concisum in ignem mitti. Et destruxit fanum cum omni religione suâ, & ærarium locuples diripuit. Et præcepit ut decederent ab erroribus suis, in quibus nati fuerant, & assumerent cultum veri Dei. Et dedit sumptus in ædificia ecclesiarum, & erectæ sunt duodecim Ecclesiæ in terra Rugianorum, & constituti sunt sacerdotes, qui gererent populi curam, in his quæ Dei sunt. Et affuerunt illic pontifices *Absalon de Roschilde*, & *Berno de Magnopoli*. Hi adjuverunt manus regis cum omni diligentia, ut fundaretur cultus domus Dei nostri in natione pravâ & perversâ. Erat autem tunc temporis Princeps Rugianorum vir nobilis *Iaremarus*, qui auditâ verâ Dei culturâ & fide catholicâ, alacriter ad baptisma convolavit, præcipiens etiam omnibus suis secum sacro baptismate renovari. Ipse vero factus Christianus, tam in fide firmus, tam in prædicatione erat stabilis, ut secundum Paulum jam à Christo vocatum videres, qui fungens vice Apostoli, gentem rudem & belluina rabie sævientem, partim prædicatione assidua, partim minis, ab innata sibi feritate ad novæ conversationis religionem convertebat. De omni enim natione Slavorum, quæ dividitur in provincias & principitatus, sola Rugianorum gens durior ceteris, in tenebris infidelitatis usque ad nostra tempora perduravit, omnibus inaccessibilis propter maris circumjacentia. Tenuis autem fama commemorat, Ludovicum, Caroli filium, olim terram Rugianorum obtulisse B. Vito in Corbegia, eo quod ipse fundator extiterit cœnobij illius. Inde enim prædicatores, gentem Rugianorum sive Ranorum, ad fidem convertisse feruntur, illicque oratorium fundasse in honorem Viti martyris, cujus veneratione provincia insignita est. Postmodum verò, ubi Rugiani, mutatis rebus, à luce veritatis aberrarunt, factus est error peior priore; nam SANCTUM VITUM, quem nos *servum Dei* confitemur, pro DEO colere cæperunt, fingentes ei simulachrum maximum, & servierunt creaturæ potius quam creatori. Adeò autem hæc superstitio apud eos invaluit, ut *Zuantevit* Deus terræ Rugianorũ inter omnia numina Slavorum primũ obtinuerit, clarus in victorijs, efficax in responsis. Et post paucula addit cap. 13: Anno ergo incarnati verbi M. C. LXVIII. fundatum est opus novæ plantationis in terrâ Rugianorum, & ædificatæ sunt ecclesiæ, & præsentia sacerdotum illustratæ. Servieruntque regi Danorum sub tributo, & accepit filios nobilium obsides, & abduxit eos secum in terram suam. Hæc autem facta sunt tempore, quo Saxones civilia bella gerebant. Postquam autem dominus pacem reddidit, confestim Dux (Henricus Leo) misit legatos ad regem Danorum, requirens obsides, & medietatem tributorum, quæ solvebant Rugiani, eo quod landatũ & juramento firmatum esset, ut quascunque gentes Rex Danorum expugnare voluisset, Dux ferret auxilium, & cum participatione laboris, fieret etiam particeps emolumenti. Cumque renueret Rex, & nuncij redijssent inacti, Dux irâ permotus vocavit principes Slavorum, & mandavit, ut ultionem facerent de Danis. Vocati sunt, & dixerunt assumus, & obaudierunt ei cum lætitia. Qui misit illos, & amoti sunt vectes & ostia, quibus jam pridem conclusum erat mare, & erumpebat vadens & inundans, & intentans exitium multis Danorum insulis & regionibus maritimis: Et instauratæ sunt prædonum naves, & occupaverunt in terra Danorum civitates opulentas, & saturati sunt Slavi post diutinam inediam divitijs Danorum, incrassati, inquam, sunt, impinguati sunt, dilatati sunt. Audivi à referentibus, quod Melenburgi die fori de captivitate Danorum septingentæ numeratę fuerint animę, omnes venales, si suffecissent emptores. Et post pauca eodem illo capite XIII: Diu ergo siluit rex Danorum, dissimulans gentis suę ruinas. Tandem excitus congregavit exercitum, & percussit partem modicam Circipanę regionis. Filius quoq; regis ex concubina natus CHRISTOPHERUS nomine, cũ mille, ut ajunt, loricis, venit *Aldenburg*, quę Danice dicitur *Brandenbuse*, & per-

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

> & percusserunt maritima illius. Ecclesiam verò, cui deserviebat *Bruno* sacerdos non læserunt, nec attigerunt bona sacerdotis. Recedentibus Danis, Slavi è vestigio prosecuti, & damna sua ultione decupla conpensarunt. Dania enim ex maximâ parte in insulas dispartita est, quas ambit mare circumfluum, nec facile caveri possunt insidiæ piratarum, eo quod ibi sint promontoria latebris Slavorum aptissima, unde clam egredientes, percutiunt de insidijs incautos. Slavi enim clandestinis incursionibus maximè valent.

Inde cum adjecisset nonnulla ad laudem præcipue Ducis Leonis, despectum verò Danorum spectantia, addidit postremò, quod etiam superius Saxonem præcipue sequuti memoravimus, reconciliatos inter se ac collocutos invicem regem & Ducem Henricum. Sed id ità refert, non, ut retulimus, quasi initium ejus reconciliationis ab Henrico, sed rege profectum fuerit. Ità enim porro habet cap. XIV. lib. II.

> Rex ergo Danorum perspectâ calamitate gentis suæ, vidit tandem quia bona est pax, & misit legatos ad fortissimum Ducem, rogans præberi sibi locum familiaris colloquij ad Egdoram. Et venit Dux ad expetitum placiti locum in nativitate sancti Iohannis Baptistæ. Et occurrit ei rex Danorum, & exhibuit se pronum ad omnem voluntatem Ducis. Et recognovit ei medietatem tributorum & obsidum, quæ dederant Rugiani, & de ærario fani æquam portionem, & ad singula, quæ Dux judicavit exigenda, devote paruit Rex. Et renovatæ sunt inter eos amicitiæ, & inhibiti sunt Slavi, ne de cetero impugnarent Daniam. Et facti sunt vultus Slavorum pertristes, propter confœderationem principum. Et misit Dux nuncios suos cum nuncijs Regis in terram Rugianorum, & servierunt ei sub tributo Rugiani. Et rogavit rex Danorum Ducem ut filiam suam, viduam Fretberici nobilissimi principis de Radenburg daret filio suo, qui jam designatus erat rex, in uxorem. Interventu itaque magnorum principum, consensit Dux, & misit filiam suam in regnum Danorum, & facta est lætitia magna omnibus populis borealium nationum, jocunditas & pax simul orta est. Et mutatum est gelidum illud frigus aquilonis in lenes Austri flatus, & cessavit maris vexatio, & detumuerunt procellæ tempestatum. Omnis autem Slavorum regio, incipiens ab Egdora (qui est limes regni Danorum) extenditur inter mare Balthicum & Albiam, per longissimos tractus usque ad Zuerin olim insidijs horrida & pæne deserta, &c.

Rege igitur totoque exercitu domum feliciter digresso, missisque ad Romanum pontificem legatis, facta de novo totius classis recensio: statutumque ut quarta quæque navis adversus maritimos prædones, quoad anni tempus permitteret, excubandi officio fungeretur. Eique muneri delecti potissimum juvenes conjugiorum expertes, ne fortasse militiæ studium conjugum desiderio torpesceret. Additique ijsdem duces *Christophorus* & *Absalon*.

MCLXIX. Elapso deinde tempore, anno circiter supra millesimum centesimo sexagesimo nono, Regis legati, quos Romam transmiserat, in patriam redierunt, literas, inter cetera, referentes à pontifice, quibus patris sui innocentissimos manes sacris honoribus venerari permittebatur. Quocirca rex omni Danicà nobilitate sub edicto Ringstadium evocatâ circa solemne Divi Iohannis, quod in æstivum solstitium incidit, & parenti cœlestes honores & filio regios celebrare constituit, existimans scilicet, nullâ se aliâ ex re plus hausturum voluptatis, quàm si in filio majestatis suæ insignia, in parentis verò sanctissimo spiritu publicam verti religionem vivus conspiceret. Exhibitum tunc quoque ejusdem pontificis breve, ut vocant, in quo ille Rugiæ insulam, quod ad Ecclesiasticam jurisdictionem, diœcesi Roschildensi, cui tum in Daniâ præerat Episcopus Absalon, in totum subjiciendam decernit. Harum literarum exemplum in archijs reservatum ejusmodi habetur:

> Alexander Episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Absaloni Roschildensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm Christianæ fidei religio, divina cooperante gratia, propagatur & perfidæ gentis contunditur ac refrænatur malitia, tantum inde gaudium & lætitiam concipimus in animo nostro majorem, quanto amplius ex hoc divini numinis cultus augetur & universalis ecclesia de die in diem etiam suscipit incrementum. Ex literis siquidem charissimi in Christo filij nostri Valdemari, illustris Danorum regis, & plurium aliorum manifestè comperimus, quod quædam insula Ryo nomine dicta, juxta regnum ejus posita tantæ idololatriæ & superstitioni à primitivis Catholicæ fidei fuisset temporibus dedita, ut circumjacentem regionem sibi efficeret censualem, & eidem regno & universis Christianis circumpositis, damna plurima & crebra pericula incessanter inferret. Quod idem rex cœlesti flamine suspiratus, & armis Christi munitus, scuto fidei armatus considerans, divino munere profectus, cum brachio forti & extento, duritiem hominum istius insulæ expugnavit, & exprobationem atque immanitatem

VALDEMARUS I. Rex. A. Ci

tatem illorum ad fidem & legem Christi tam potenter & validè magnanimiterq; revocavit, ut suæ quoq; subjecerit dominationi. Sanè quia potentes ac populus terræ angustam insulam habet, ideoq; nec possunt proprium episcopum & pastorem habere, Rex eorum precibus & supplicatione devictus, necessitate inspecta, nos satis suppliciter & effectuose rogavit, ut tibi curam & administrationem istius insulę committeremus, quantum ad spiritualia. Nos igitur petitionibus ejusdem regis, in quibus cum Deo & justitia possumus, animo benigniori favere volentes, & te sicut venerabilem fratrem, & firmam columnam Ecclesiæ, gratiâ & honore prævenire optantes, interventu quoque venerabilium fratrum nostrorum, Eschilli Lundensis archiepiscopi, Apostolicę sedis legati, & episcoporũ & principum regni, etiã instantiâ venerabilis fratris nostri Upsalensis archiepiscopi, & dilectorũ filiorum nostrorum, Brianensis Abbatis, Iohannis magistri, nuncij ejusdẽ regis & magistri Galteri clerici, tibi nihilominus inclinati & successoribus tuis, magisterium & prælationem ejusdem insulæ in spiritualibus indulgemus in perpetuum, absq; præjudicio aliarum ecclesiarum (si quam in ipsâ habent) authoritate Apostolicâ confirmamus. Eis ergo, quoniam sunt rudes in fide & adhuc legis vostræ ignari, verbum salutis annuncies & viam veritatis demonstres, nec non salubribus conditionibus & doctrinâ Christianâ informes. Datum Beneventi II. Non. Novemb. Anno MCLXVIII.

Rex eorundem comitiorum tempore naves militesque, qui erant adversus piratas emissi, revocari à propinqua statione longiusque in altum excedere jussit, quo & citius prædones opprimerent, & ante Divi Iohannis ferias, ut erat decretum, ad lares suos regressi, publicis solemnibus interesse maturè possent. Discedentibus quoque in mandatis dedit, serióque præmonuit, ut prudenter navalem hanc militiam exsequerentur. Præsertim cùm soleant sæpenumero piratæ, superveniente classe præsidiariâ, de industriâ fugam fingere, seque in terram conjicere, quo itâ actius insequentes ad littus allidantur, prædæq; ac ludibrio ex inopinato recurrentibus fiant. Eorum itaque non minus fugam quàm impetum metui debere commonebat, foreque quàm maximè è re, ut composito navigationis genere profecti, inque aciem non palantes, sed junctis patienter ordinibus procederent. His monitis excitati se in *Olandiam*, quæ Sueonum regis erat, appulerunt. Et licet Sueones tum Danique inimicitias gererent, insulanis nihilominus parcendum voluerunt, ne destinata in paganos clades Christianis infligeretur, plus scilicet in religionis concordia quàm regni utriusque diffidijs momenti collocantes. Hic ab indigenis edocti *Curos* & *Estones* exercere in propinquo piraticam, dum, immemores regij monitus, calidius quam cautius fugientes insequuntur, littusque nonnulli cum remigibus insiliunt, diuque cum ijsdem strenuè præliati, neglecti tandem regalis consilij pœnas exitio suo penderunt. Absalonis quoque equites auxilio missi, dum eximere periculo socios student, ipsi manifestum vitæ discrimen subière. Alij quoq; ipso periculo magis irritati quam territi, haud dissimilem pugnæ eventũ habuerunt. Christophorus regius adolescens, contemplatus hanc militum stragem, navigium suum, quantum potuit, terris avertit. Idq; cum fluctuante prorâ huc illuc ageretur, tantâ lapidum vi ab hoste est impetitum, ut remiges non regerendis ictibus, sed sibi tantum muniendis vacarent. Quod postquam Esbernus animadvertit, ne frustra sibi suæq; fidei Valdemari filius commendatus videretur, strenuo annisu continentem petendo medijs se jaculantium saxis immersit, hęrentemq; juvenem ab imminente discrimine navigij sui interjectu in tutum constituit. Quamvis ipse extremo tum periculo circumventus ac saxis pœne contusus interiisset, nisi eum Christophori remiges hostium manibus semianimem ereptũ suaq; navi quantocius exceptum incolumem conservassent. Barbari interim, cum se tantæ classis objectu irretitos viderent, fortitudinẽ ex desperatione mutuantes, sibi partim ex proprijs hostiumq; quibus erant potiti, navigijs, partim silvestribus è truncis arborumque molibus ad instar urbis munitionem ædificant. Quam strenuè defensuri postquam essent ingressi cantu choreisq; lętitiam simulabant. At Dani nocte per silentium transactâ, exortoq; diluculo, paucis ad prohibenda ipsorũ effugia relictis, remoto à castris spatio littus conscendunt; Ac mox, acie ordinatâ, cũ barbari passim ac palantes propugnaculo suo se effunderent tantus ab eis clamor est editus, ut in extremâ acie collocatis non tantum metus, sed fuga propemodum fuisset injecta. Verùm à præcedentibus secus ac rebantur excepti, non minore impetu castra quam reliquerant, denuò repetunt. Complures ex ijs in regressu cæsi, pauci Danorum dum defensam à barbaris munitionem irrumpunt, ipso in aditu procubuère. Quorum fortitudinem insecuti ceteri, occupatis animosè castris, atrocius hoc ipso in hostem grassati sunt. Tanta enim in

VALDEMARUS I. Rex. a. 6

ipsos strages edita, ut ex omni eorum multitudine ne cladis quidem nuncius superstes remanserit. Mox prædâ virîtim divisâ, refectisq; navigijs nobilium sociorum cadavera, quod tum moris habebatur, & olim quoque usitatum fuisse decimo quinto rerum humanarum tradit Varro, salientes, ignobilibus ibidem tumulatis, in patriam referenda curarunt.

MCLXX. Interjecto hinc tempore domum reversi magnâ cum optimatum frequentiâ Valdemarum Ringstadij regiâ magnificentiâ feriantem spectarunt. Ibi deinde Lundensis archiepiscopus Eschillus, cui id officij erat demandatum, & patris ejus ossa aræ commendat, & filium Canutum, septem annos natum, regem consecrat, regiâ in sellâ purpurâ exornatū.

MCLXXI. Hæc solemnia rejiciunt chronologi in annum MCLXXI, cum anno eum præcedente natus eidem Valdemaro filius esset, *Valdemarus* etiam nomine. His debitâ religione celebratis, Helgo Asloensis & Stephanus Upsalensis Episcopi ab Erlingo Norvago missi, cùm ad eadem sacra convocati loco editiori consedissent, benignissimo affatu à rege petebant ut pacem Norvagiensibus concederet. Quam & eo potissimum die nequaquam sibi denegandam monstrabant, quo & filium regio diademate & parentem apotheosi honoratū vidisset. Tantumq; tum excellenti eorum facundiæ Valdemarus tribuisse est visus, ut Erlingo in Daniam veniendi, seq; alloquendi libertatem atq; aditū permiserit. Itaq; Elsbernus, Helgone petente, in Norvagiam missus, duobus vicissim ex Norvagiensibus obsidū loco apud regem retentis. Elsbernus, ubi ad Norvagos venisset, multa illi in concione Erlingus, & ille vicissim Erlingo audacter respondit. Inde, relicto intra suos penates Elsberno, Erlingus Valdemarum petiturus, Sialandiam quatuor navigijs Stephano Upsalensi comitatus accedit. Primo colloquij die cum objurganter à rege exceptus de concordiâ desperaret, Absalonem per Stephanum orat, ut tuto sibi discedere liceat. A quo ut instaret, nihilque metueret commonitus colloquium repetivit, pacemque honestis ac æquis conditionibus impetravit. Estq; jurejurando pollicitus, obstrictis in eandem sacramenti formam ceteris quoq; Norvagiensium magnatibus, se filium regis Valdemarum admodū parvulum omnibus educationis officijs prosecuturum; eundemque prius Norvagiæ ducem, deinde regni hæredem, si filius suus Magnus absq; liberis justo matrimonio susceptis decedat, futurum. Quin etiam miles regis solemniter pronunciatus naves Norvagiensiū sexaginta, quotiescunque res posceret, in ejus comitatum expediendas promisit. Cujus pactionis summam, domi postmodum in publicis regni comitijs, fide Danorum palam collaudatâ, promulgari curavit. Decedentem Tobo Langius proprio navigio, quo Elsbernus reduceretur, est prosecutus. Sicque & Elsbernus munificè à Norvagis dimissus in patriam postliminio redijt. Hęc quantum dissonent à Chronico Norvagico ex superioribus, quę de Erlingo, unoquasi filo, pertexuimus, qui propius attenderit, haud difficulter reperiet. Nam ibi, ut cætera mittam, non Helgo aut Stephanus Episcopi, non solemnia ista regia, sed ipsa Erlingi conjux pacis hujus ac pactionis fuisse occasio & veluti pararia memoratur. Elsbernus ubi ad *Odde* territorium pervenisset (vulgò **Otsherrit**) ex incolis regem, facto procinctu, in Pomeraniam trajecisse cognoscit. Ex ijsdem quoq; quadraginta ad Syræ insulam naves appulisse intelligit, sed piratarum an verò negotiatorum classis esset, ignorare se asserentibus. Quibus ille oportunè acceptis, ut noctu ignaros prӕteriret totus incubuit. Et evasisset, nisi Luuâ desubitò elucescente proditus fuisset. Itaque ubi hostem adesse & objectâ classe adnavigare comperit, nautas extemplo arma expedire, & suo quemq; loco consistere loricatum hortatur. Ceteros in proram secū productos ex utroq; navigij latere spiculis hostē incessere salutemque suam protegere admonet. Accepto prӕterea silice, conscendi navis malum inq; ejus cacumine ignem extrudi præcepit. Quo facto, barbari classem subsequi arbitrati pugnam remittere cœperunt. Atque ità Elsbernus, non minus ingenio suo, quam viribus sociorum adjutus, profligatis feliciter piratis, in tutum receptus est. Interea Valdemarus classe Rugianorū auctus perq; ostia amnis *Zuvinæ* (Tacito *Suevus* est) Pomeraniam ingressus Iulini confinia, opido intacto, depopulari instituit. Moxq; flumen quod Iulino Caminoq; jungitur, classe conscendens difficile ob sepes à piscatoribus fundo defixas introitum habuit. Sed illis à Sialandensibus gnaviter semotis, sicuti & ponte, qui mœnibus Iulini contiguus amnem utrimq; claudebat, disjecto, liberū navigijs eundi redeundiq; iter aperuit. Eaq; cū opidani minoribus scaphis occurrendo incesserent, Absalon & Suno lembos suos sagittarijs instructos eis objiciunt. Ancepsq; naviculis velitatio erat, vario tormentorum proludio decertantibus, dum hic emisso ballistâ spiculo, ille arcu aliove ictus genere prostratus occumbit. Postremò tamen terga vertentes opidani classē, quo vellet, progredi permisêre. Inde ad insulam Cristoam perventum. Sed hic incendio & direptionibus abstinendum

VALDEMARUS. I. Rex. 4. 67

nendum rex admonuit, quo nimirum commeatus & annonæ equitatui suppeteret. Atq; inde ad urbem Caminum, permeato amne, procinctus est motus. Hic quæcunq; se obvia dedêre, ferro flammisq; vastata. Urbis interim oppugnatione omissâ, ad insulã Cristoæ reditus institutus, ut ibi de reducenda classe, & quâ potissimũ lacus parte egressuri mare quã commodissimè repeterent, consilia inirent. Nam cum Pomeranorum istud fretũ tribus in mare Balticum ostijs exeat, essentq; eorum duo Ponense nimirum & Suinense à classe nimium semota, tertium verò quod erat Caminensium, admodum deprehenderetur vadosum, non levis hic duces hæsitatio tenuit. Rex eodem die cum de Iulinensium provinciâ denuo invadendâ cogitaret, Absalon concubiâ nocte vada locaq; ascensui oportuna scrutatus palos harundinesq; nodis signavit, ut ijs veluti notis uteretur ad exponendum die postero in continentem equites. Eaq; excursione celeriter properatâ peractâq; cum jam ad classem haud sine opimis spolijs redijsset Valdemarus, iterum de ratibus in apertũ mare educendis anceps singulorum consilium fuit. Alij siquidem angustias faucium ligonibus aperiendas existimabant, ut ità fossorum operâ strictiores fluvij partes exampliarentur. Sed id cum alij futurum demonstrarent, ut alluvione & arenâ maris obstrueretur, insuper habitum est. Alij naves subjectis trabibus communi operâ in pelagus protrahendas consuluêre, equitatu utrimq; ripas tenente. Et hac arte sex Rugianorum minores lembi feliciter traducti. In reliquis verò, cum essent non tantum oneribus impediti, sed mole quoq; grandiores, frustra hoc ipsum tentatum est. Hęc dum fiunt, Cazimarus Danorum circa fluminis egressum ac maris profunda hæsitationes suam in rem vertens, eamq; oblatam sibi occasionem existimans ut intra id freti conclusos opprimeret, naves quinquaginta fluvij faucibus objecit. Submisit etiam in odium Danorum subsidia sua Dux Saxonum Henricus Leo. Quin & Bugislaus, navigijs aliquot in supplementum adornatis, ipse cum equestribus copijs fratri auxiliaris accessit. Quæ res adeò Iutenses commovit, tantumque illis metum incussit, ut Absaloni non tantum inclementer dicerent, sed publicè quoq; & pro concione incesserent, quasi ejus operâ in eas angustias, unde se expedire nõ possent, redacti fuissent. Quam insectationem licet Absalon æquo animo videretur excipere, Scorus tamen, Vangnonis filius, haud quaquam ferendam censuit. Habitaq; in adversum oratione, calumnias eorum repressit, ac simul ostendit iniquè eos de Absalone pijssimo ac fortissimo viro judicare, utpote cujus ductu eas terrarum partes armis lustrassent, quas ne aspicere quidem majoribus ipsorum contigisset. Postremò ut audaciam à virtute mutuati rem fortiter gererent adhortatur, quod scilicet eum in locum devenissent, in quo aut mori eos, aut vincere esset necesse. Interea Cazimarus potiundæ classis fiduciâ plenus, circa ripam tentoria defixerat, ibiq; genialiter agens & sibi ac militi aureis argenteisq; poculis propinari merũ curavit. At Valdemarus convocatis intra navigium suum archegis ac principibus classis, quid facto opus esset, exquirit. Illis tacentibus, cum causam silentij peteret, intellexit ferè omnes Absaloni offensiores. Sed rex ad concordiam cohortatus admonuit privatas lites, ubi de publicis ageretur, facessere oportere. Itaq; ad Absalonem conversus, quid suadeat, rogat. Ille consilium in expedito esse respondit, & quæ alijs impedimenta atq; obstacula viderentur, dispulsu esse facilia; nec quicquã obstare, quo minus eâ parte egressus pateat, qua introitus fuerat. Debere præterea regem expositis in continentem equitibus protegendę classis gratia ad ipsas fauces pergere & navigia quędã loricatis remigibus instructa ceteris præire, atq; ita hostilem classem, si se offerret, impetere. Ridentibus cunctis & an ipse reliquorum dux esse vellet percunctantibus, volo inquit, ne fortius suasisse quã fecisse videar. Delectatus consilio & animositate rex, naves confestim expediri præcepit, ac protinus ripã, stipatis equitibus, petens ad amnis caput properavit. Cazimarus verò, ubi eminus adventantes vidisset, relicto ocius tabernaculo, ad classem se trepido cursu proripuit. Septem erant navigia remigibus loricatis adornata. E quibus duo Absalonis fuêre, totidẽ Esbernus ac Suno ductabant. Reliquis tribus Thorbernus, Olaus & Petrus Thorstanus præerant. Hæc reliqua classis seriatim est subsecuta. Cazimari navigia, quæ ad ostia fluminis erant collocata nostris hoc ordine adventare conspectis, confestim, ceu ventis correpta, terga dedêre. Horum fugam Dani magnis ac lætis vocibus insecuti, & Absalonem, quem accusaverant, extollentes, contumelias laudibus ac gratis acclamationibus redemerunt. Atq; ità levi negotio tã ingens, quod imminere videbatur, periculum dispulsum est. Bina Vandalorum navigia remigum metu deserta apud Cristoã à nostris excepta sunt. Tertium, quod vadis seu palis adhæserat, sociorum accursu servatũ est. Inde Valdemarus equis citatis Iulinũ petijt. Quò cum pervenisset, Bugislaum offendit circa pontis, quẽ jam antea confre-

A. 6

confregerant Dani, refectionem occupari. Sed ille conspectis Danis omissoq; quod erat in manibus, fugam arripuit. At rex refecto confestim ponte, tanquam hostium operâ consummaturus, in ripam australem equites trajecit; quo nimirum tutior hoc pacto classi inter amnis consepta progressus pateret. Nec segniter subsecutus Absalon. Qui simul ut Iuliuensium balistis obsisteret, unum ex suis navigijs sagittarijs instructum conscendit, atq; illud medio inter urbem & classem amne direxit. Sed opidani terrore perculsi intra mœnia sua latere quàm objicere se periculo potius habuêre. Post hæc in naves reductus equitatus, & remiges laboribus fessi intra portū recollecti. Ubi dum agunt, progreditur ex opido quidā potu solutus, sed insigni aliàs clientelâ stipatus, obequitansq; insolentius Godeschalcum interpretem obvium habuit. Eumq; monet referre Danis vellet, obsides pacis postero die adfuturos, modò reliquijs parcerent, prædâq; abstinerent. Inde discedere eodem volente, & equo per jactantiā vehementius concitato, ipse desubitò in terrā corruit. Quem ubi satellites attollere conarentur, impetiti Danorum sagittis herum hosti capiendum reliquerunt. Interea rumor, sed falsò jactatus, adfertur, Vandalos impediendi exitus studio Sueni fluminis ostia crebris obsedisse navigijs. Sed eam famam idem barbarus falsitatis arguens demonstrabat compertū sibi esse Vandalorum vires ità Danorū potentiâ ac robore concussas, ut jam in totum quodammodo succumberent. Eaq; asseveratio Danos ad capessendam cum hostium contemptu navigationem alacriores effecit. Tantus autem Vandalos timor invaserat, ut ne extremos quidem, quod fieri solet, incessere tutum ducerent. *Petrus* quippe cognomento *Thotteus* cum navem suam palis illisam rupisset, nec subsequi nisi seriùs & solus, refectâ jam navi, posset, nemine tamen lacessente liberâ ac tutam ad lares usq; navigationem expertus est. Ubi, quod erat anni residuum, otio tributum est.

MCLXXII. Cazimarus interea & Bugislaus metu Danicarum virium Henrico Saxoniç duci se suaq; submittunt. Imperiumq; quo ipsi hucusq; usi fuerant proprio suique juris, alterius faciunt potestatis. Ex hostibus namq;, quos præcipuè duos habebant, Danum & Saxonem, dum alterum metuunt, alterius jugum subsierunt, ac se hoc ipso sub specie auxilij exortes reddiderunt antiquæ atq; aureæ libertatis. Itaq; Valdemarus haud magni pendens hanc ducum sive societatem sive fœdus, utroq; contempto, Stetinum, vetustum Pomeranorum opidum, instructa classe aggressus est. Absalon, qui primus omniū vela ventis dederat, urbem, ordine mutato, postremus accessit. Idq; fraude ductoris, qui in Stetinenses, ut videbatur, erat propensior. Est autem opidum ipsum non tantū loco admodum amœno situm, sed ob valli eminentiam tum arcem aliaq; propugnacula, ac Viadri quoq; fluentum, quod mœnia prætergrediens Balthico se mari infundit, perquam munitū, ac pœnè in expugnabile; adeò ut Saxo Stetinensium munitiones occasionem diverbio dedisse suo çvo memoret, quod eos, qui se inaniter jactarent, *Stetini præsidio haud defendi*, vulgo diceretur. Hujus tamen expugnationem animo complexi Dani, ubi vallum partim è terra, partim ligno constare, ideoque flammis incendi, quam facilimè posse animadverterent, vineas sibi, veluti scuta quædam, ad jacula evitanda è cratibus virgarum fecêre, ijsque freti, ligonibus aggerem petere cœperunt, ut ità reliquæ materiæ, quæ interius ferè erat lignea, ignem injicerent. Quæ cum fierent, omissis postremo muralibus machinis, admovet coronam rex, oppugnationem seriò auspicaturus. Inter oppugnandum verò urbis præfectus Vartislaus, qui & Bugislaum & Cazimarum sanguine contingebat, cum videret destitui se adversus tantam multitudinem, qui propugnatorum vices identidem subire defessosq; sublevare possent, de deditione cœpit cogitare. Erat autem idem Vartislaus, licet Vandalus natione, Christianâ tamen religione imbutus, utpote qui viros sanctos, & qui plebem pietatis doctrinâ docerent, è Daniâ evocarat, multis atq; egregijs in eosdem, ob exantlatos fideliter labores, collatis stipendijs. Ille itaq; hostium impetum veritus, faciendæ deditionis gratiâ pacem petijt. Acceptaq; fide protinus in castra regia digressus est. Rex interea cum urbem lustrasset, & oppugnationem quoq; admodum difficilem deprehenderet, reversus in castra Vratislaum admisit. Cujus precibus motus deditionem, quam offerebat, accepit, ac simul pecuniam cum obsidibus pactus statuit, ut ipse urbem à se in beneficium, tanquam regium munus, & à Vandalorum consortio seclusam, reciperet. Igitur, revocatis ab oppugnatione militibus, neq; capi urbem, neq; diripi passus signa sua propugnaculis affigi præcepit.

MCLXXIII. Hanc castri Stetinensis obsidionem Erici regis chronicion postquam triennio ante Christophorum ducem, naturalem Valdemari filium, fatis concessisse & maximū in Daniâ

MCLXXVI. terræ motum fuisse memorasset, retulit ad annū MCLXXVI. Quamvis Christophorus etiam post Stetinensem deditionē fuisse adhuc superstes ex Saxone & sequentibus possit colligi.

Post

Post domitos ac suam in potestatem redactos *Stetinenses* navigationem *Lyubinum* instituit. Quod cum sui similiter juris fecisset, verso procinctu ad insulam Rugianorum consedit. Hic cum piscationis tempus supervenisset, in commune consultum, ut tertia totius classis parte circa insulam relictâ, adversus hostem, qui piscaturæ negotio, alijsq; publicæ rei commodis posset officere, excubiæ agerentur. Eique muneri cum Prislai filium Canutum præesse rex mandasset, ille imperium detrectans respondit se nihil præter angustas Lalandiæ fines in Daniâ possidere, nec tanti eos putare, ut pro ijs tutandis se ipsum certo periculo vellet objicere. Cæterum id negotij justius ad episcopos, quorum arbitrio rex omnia permitteret, esse devolvendum; se inter minorum gentium ac secundæ admissionis familiares haberi, nec ideò ad se referendum hoc ipsum existimare. Quo insubito juvenis responso offensus Valdemarus, exigua illum beneficia, cum grandioribus nondum par esset, accepisse respondit, & in posterum magis privandum quam cohonestandũ etiam talibus: addens haud quaquam ut probrum objiciendam sibi pontificum familiaritatem, cum inter eos reperiri perfacile sit, qui oblatam provinciam haud gravatim in se sint suscepturi. Hinc accersito Absalone, ei Canuti responsionem, & simul quid esset super classe decretum, exponit. Qui, perceptâ regis sententiâ, libenter quod è re & publico bono foret exsequuturus Thorbernum, Esbernumq; Selandos itemq; Sunonem Arhusiensem & alios ex Iutensibus, qui se sponte obtulerunt, secum, ut commilitones, retinuit. Eaq; operâ Absalon non tantum Rugianis tutam piscationem, sed toti Daniæ securitatem præstitit, dum Pomeranorum classis terminis suis excedere formidaret. Postea domum repetiturus præsidiarias Iutensium naves apud Thynnæ insulam demisit. Quarum pars, dum Australia Fioniæ latera incautius prætervehitur, apud urbem à Canuto Prislai filio conditam, piratis obvijs, terrestri sibi fugâ consulere ac naves metu deserere necessum habuit. Quod cum Absaloni esset nunciatum, occasionẽ ei præbuit, ut contractâ de novo adversus prædones classe magno in id studio incubuerit, quo possit è latibulis suis insidiosos protrahere & mare in totum piratis purgare. Factumq; post longum eorum insecutionem ut oborta de subitò tempestate, Absalon mature se in portum reciperet, Slavi verò cùm remigio adversus fluctuum impetus eluctari nequirent, nec velo uti daretur, universi pœnè aut mergerentur, aut naufragium incurrerent. Bina eorum navigia remigantium sedulitate à fluctibus defensa in Iarimarum Rugiæ principem incidêre, qui alterum eorum Absaloni transmisit, ejus quasi industriæ ac virtuti debitum præmium.

VALDEMARUS .I. Rex. A. C.

Posterâ æstate apud Eidoræ flumen, inter Henricum Saxoniæ ducem & regem Valdemarum communium negotiorum nomine conventus celebratus. Eodemque anno Christophorus, assumtis tantummodo præfecturæ suæ copijs, prospere adversus Brammenesios pugnavit. Moxq; rege mandante altera in eosdem expeditio instituta. Quam Absalon & Christophorus ducum nomine prosecuti omnium primi Mansuetam advenêre. Ubi dum regem præstolantur, isq; tarde ad locum destinatum accedit, advehitur insigni cum classe Eschillus, quam ei Scanienses adornarunt. Advenerat tum commodum ille Hierosolymâ barbâ prolixâ venerandâq; canitie longinquam peregrinationem testatus. Eum cum nihil suarum rerũ celandum Absalon existimaret, per Esbernum consilij, quod ceperat, rationem aperit. Ille studio Absalonis impense laudato, orat socium se gerendorũ habeat, & licet jam senem ad juvenum hastas descendere permittat. nec segniter promptissimis Scanensium delectis, Absalonem secutus communi navigatione ad insulam Lalandiæ appellit. Illic ex Rugianorum navibus septem sibi nostri obvias habuêre. Itaq; tota navium classis ubi ventis vela dedisset, errore navigantium aliquot earũ in Brammenesios incidunt: qui duabus à cetera manu abductis, cum eas ulterius amovere non possent, à Selandensibus invasæ ac ferro pertusæ fundum petivêre. Unicam hæc provincia urbeculã habebat, quæ à Danis supellectile & rebus vacuã reperta, indicio fuit, quod incolæ defensionẽ sui ei credere pertimuerint. Ipsi in proximã ædem, quæ erat extra vallum sita, certatim se contulerant, hoc salutis suæ veluti asylum habituri. Interea Hurnæus quidã & Marquardus, quem Adolphus Holsatiæ præfectus filio moriens tutorem reliquerat, Danorum copijs superbè contemptis, ingentem Slavorũ Saxonumq; manum contraxerant. Fortè tum Dani intermisso obequitandi studio, ut se reficerent, humi aliquantisper decumbunt, simulq; Eschillus, qui senio insuper fessus & non nisi adjutus equũ ascendere erat solitus, conspecto tum inopinato hoste, quovis juvene ocyus equũ conscendit: Adeò ut verissimũ sit etiam ætati virtutẽ imperare. Eo fere tempore exigua Danorũ manus prędę agendę ergo à ceteris digressa, cũ hosti militum numero superiori occurreret & fuga evadere deforme putaret, nec

MCLXXVII.

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex.

pugna tamen aggredi adversarium auderet, inter metum pudoremq; defixa socios prestolabatur. Eratq; inter utrosq; medio loco paluſtris rivus, qui uno tantum vado erat permeabilis. Hunc Abſalon, cunctante primipilo, transgreſſus, ceteris qua eſſet eundem præmonſtravit. Cujus rei cum eſſet ignarus hoſtis, noſtri continuò, non exſpectatis ſocijs, quos ſibi jam propinquos ſciebant, avidè in prælium procurrunt. Nec detrectant Vandali. Sed mox accurrere etiam plures conſpicati terga turpiter verterunt, & ab ijs, quorum vires petulanter laceſſiverant, nullo negotio fuſi fugatique ceſsêre. Ingenti deinde prædâ undiquaque coactâ, tam diu in littore conſtitêre, quoad Rugianorum navigia, quæ Brammeneſij laceraverant, reficerentur.

Cum autem primus hic Saxonum conatus à Danis hoc pacto retuſus in ventum abijſſet, univerſi ejuſdem Ducatus ſatrapæ, hęrente apud Bavaros Henrico, gerendi cum Danis belli cupiditate inſignem viribus exercitum conſcribunt. Poſſe enim eos quàm minimo negotio in ordinem quam primum redigi, certò ſibi perſuaſum habebant. Sed his ipſo in procinctu aliud ab ijs, qui ſuperiori in prælio cladem evaſerant, referebatur, Danos ſcilicet non ruſticâ aut ignobili armaturâ, ſed operoſum ac militarem in morem inſtructos bella gerere: Erga Chriſtianos etiam ſingulari eſſe clementia, quod fugientes non tam ferro quam verberibus mulctatos & equis armiſque non vitâ ſpoliatos dimittere nt: auctorem verò victoriarum præcipuè Selandenſium antiſtitem Abſalonem exiſtere, & apud omnes celebrari. Quod cum mirum videretur Saxoniæ regulis unus eorum Guncelinus, qui primæ apud Henricum Leonem dignationis habebatur, de re præſenti à ceteris conſultus, Abſaloni occurrendum mari judicabat, quod cum unius inſulæ populo dimicare operoſum non eſſet. Qui ſecundo rogatus, an cum ipſo rege congredi tuto poſſent, ne id quidem ipſi Henrico ſine periculo futurum reſpondit: interim non abs re exiſtimare, ubi ad maritimam expeditionem ſe totos Dani paraſſent, ut ea occaſione Sleſvicenſium partes hoſtiliter peterentur. Sed eo audito, negabat Bernardus Razaburgenſis in eam provinciam ſe arma tranſlaturum, quam, rege volente, beneficij jure poſſidebat. Quin & hoc addebat, non carere eum ingreſſum, etiamſi rex peregrè agat, ſuo præſidio: Eſſe enim *Danevirtke* cuſtodiam Danorum ſexaginta millibus mandatam. Quæ cùm accepiſſet Henricus, qui Saxoniam, abſente Henrico Leone, vicarij nomine adminiſtrabat, temerè adverſus eos parari bellum teſtatus eſt, qui propulſandæ magis quàm irrogandæ injuriæ in hoſtem ac prædones arma in expedito haberent. Hiſque ultro citroque diſputatis Guncelinus, cum ſententiam ſuam ſociorum arbitrio minus probatam animadverteret, pacificandum cum Danis ratus, Sunonem Ebbonis popoſcit; Eoque compoſitionis partes plenius exhibente, aduſque Henrici è Bavaria reditum belli induciæ conſtitutæ ſunt. Danevirckæ autem cuſtodiam, de qua Razaburgenſis injecerat, hoc, aut paulo ante hoc, tempore Valdemarum atque Abſalonem illo è coctili lapide muro, cujus ex Saxone in Haraldo, Suenothonis parente, ſupra meminimus, communiſſe veriſimile habeam. Erici regis chronicon refert annum non hunc ſed anteriorem 1164, cum inquit, de Valdemaro loquens, *vallum Danevircke muro cinxit, cùm ante lignis tantum muniretur.*

Rex omiſſis igitur Bramneſijs, ad Rugiæ inſulam devectus in eos Vandaliæ populos arma convertit, qui citra Peni flumen colebant. Hos dum petit magnam miles difficultatem incurrit, ob paludem, cujus ea erat lubricitas, ut veſtigij vix ullius patiens equos viróſque in luteas paſſim ſubduceret voragines. Nec aliud progreſſuris iter patebat. Rex ipſe duorum militum humeris innixus, omnibus præter proximam corpori veſtem rejectis, vix ægre limi mollitiem ſuperat. Victor poſtremo tantarum moleſtiarum exercitus non ſecus ac ſi hoſtem fudiſſet, alacer exinde pergebat; Mox autem opacam emenſus ſilvam, animadvertit vicum navigero lacu circundatum, nec tam arte, quam aquis & naturâ munitum. Vallum interim eâ parte habebat, quâ pons inter ipſum & continentem experrectus ſpectabatur. Sed hujus ſuperficies, adventante Danorum exercitu, urbis princeps Otimarus exſcindi confeſtim imperavit, relictis tantum, quæ ſupra aquas imminebant, ſtipitibus. Quas Dani ceu novi cujuſdam pontis jaciendi fundamenta arbitrati, undiquaq; ex proximis pagis ſepes convehunt, eaſq; pedetentim ſiſtucarum, quas diximus, reliquijs ſuperimponunt, ut viam hoc pacto ad tranſeundum ſibi munirent. Cum itaque oppugnare locum rex ſtatuiſſet, Abſalon cum parte majore equitatus prædatum miſſus, id ſimul ſtudio habuit, ut ædificandi pontis inſtrumento neceſſaria adveherentur: veritique, quod agebatur, opidani, contractis undiq; ſudibus, ligneam turrim juxta vallum conſtituunt: Indeque funditoribus ac jaculis inceſſere noſtros cœperunt. Dani contra

sagittis

sagittis decernere adorsi, quia propius non dabatur, eminus rem gerunt. Tandem Otimarus novi pontis progressu territus, stagnum rate transgressus, regem petijt, & prout Danorum operas aut segnes aut vegetas animadvertit, ità nunc parcius nunc impensius pacis negotium agebat. Dani verò jam pontem propemodum insulæ commiserant, cum hostis partim arte, partim viribus fretus, hastatas è turri falces in eos dimittit. Quibus nonnulli violentiori tractu de ponte turbati ac flumine hausti, perierunt. Sed Dani, ne malo occurrerent, ligneos uncos commenti, quibus falces opidanorum ad se trahendo artem arte elusêre. Verum rex metuens tandem aut urbis diuturnam oppugnationem, aut etiam ne opidani pontis contextum flammis abrumperent, ad cognoscendas Otimari petitiones animum deflexit. Sed hæc omnia discussit adventus Absalonis, qui prædis opimis castra ingressus, regem monuit, ne quid tale, se ignaro, in animum induceret; interprete suas quoque in partes traducto, eum hortabatur, ut contraria quàm quæ proponerentur ad regem referret. Inde armatus in pontem descendit militemque acrius instare cohortatus, ac prædam ipsorum futuram pollicitus, id effecit, ut impetu in opidanos facto opidum in regis potestatem deduceretur. Ipse dum assultus instruitur, licet medias in undas cum alijs aliquot prolaberetur, nando tamen, ut erat armatus, emergens non sibi tantum, sed & alijs quoque, ut simul evaderent, opem auxiliumque commodavit. Capto vico in viros & quicunque arma tulerant ferro sævitum; fœminis ceteræque imbellium multitudini venia permissa.

VALDEMARUS I. Rex. 4. 6

Sequente æstate Henrico Saxoniæ duce è Bavaria domum reverso, apud Eidoræ flumen colloquium, in quod Guncelinus alijque proceres belli pacisque negotia jam ante rejecerant, cum Danis institutum. In eo ob secundiorem, ut videbatur, fortunam, tantum typhi tantumque fastus Henricus prætulit, seque tam insolenter ac tumidè egit, ut pontem, quemadmodum ante consueverat, visendi regis gratia transgredi in totum recusaret, ne sibi dignitate præstare, quem peteret, fateretur. At rex insolentiam hanc ducis adeò patienter ac moderatè tulit, ut in ejus occursum circa pontis medium, æquatis utrimque spacijs, tanquam par, non major, descenderit, honoratiorem se ratus, quò majorem adversus hominem inflatum ac fastuosum demissionem exhibuisset. Initæ deinde, aut prorogatæ potius, quæ fuerant jam ante cum Guncelino ceterisque magnatibus pactæ induciæ.

Itaque pace ac rebus cum Henrico compositis, ad sua quisque regressus est. Absalon, cum secus Stevnense promontorium navigationem haberet, levibus saxis & ad jaciendum habilibus in littore collectis navigium onerat, usurus eis ad castelli, quod in *portu* qui *negotiatorum* Saxoni appellatur, nunc *Hafniam* & vulgo **Copenhaven** dicimus, paulo ante construxerat, tuitionem. Cumque die postero ad locum destinatum pervenisset, essetque commodum balneo refectus, affertur ei circa proximum, quod est versus boream, fretum, *Oresundam* hodie vocamus, piratas agere, navesque paulatim in conspectum properare. Ille haud diu moratus, assumto cum altero navigio stabuli sui Comite Nicolao, confestim in eos ducit. Cumque anceps aliquandiu navigationis certamen fuisset, utpote quod ex remigiorum præsertim velocitate pendebat, Absaloni postremò victoria cessit. Captisq; & veluti indagine clausis prædonibus, eorum nonnulli ferrum exspectare veriti in undas desilierunt, & mortem quam accipere ab hoste metuebant, in sese festinarunt. Cæteri, qui superfuêre, gladio perempti, & capita corporibus avulsa, propter urbis Absalonicæ mœnia stipitibus affixa sunt. Ea res ut in præsens utilis erat exempli, ita in posterum ingenti prædones pavore confecit. Nam & Esbernus & Vethemannus, eidem huic rei tum simul intenti, reliquias eorum, si quæ uspiam superessent, penitus profligarunt. Eodem propemodum temporis tractu Eschillus Lundensium archiepiscopus quietis & solicitudinis cupidine de abdicandâ sua dignitate, vitęque, quod esset reliquum, in cœnobio apud Gallię Clarevallenses transigendo, cum rege cœpit agere. Et licet invitus ejus postulatis annueret Valdemarus, extorsit tamen, & voti sui compos factus, in Gallias excurrit, & mox, ut postea referetur, in totum eodem commigravit. Eodem anno Wolgastenses non tantum urbis suę prolatare pomœria, sed nova etiam defensionis pręsidia adjicere cœperunt. Siquidem palis frequentibus circa mœnia defixis, hostem aditu prohibuerunt; alibi etiam, ubi fluentum videbatur profundius, advolutis ingentibus saxis, reddiderant id ipsum navigijs inaccessum. Quibus obstaculis à Wolgastensibus quasi seclusus Valdemarus, classem Sueni ostijs intulit, ac vacuum defensoribus Iulinum adortus, quicquid erat interius ędificiorum incendio absumsit. Nec Iulinum modò

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex. A. C.

sed ejus quoque & Camini confinia populatus, ipsos *Caminenses*, quibus se *Iulinenses* sociaverant, intactos reliquit, quod existimaret, ut facto celerius, ità quoque hosti perniciosius futurum, si, omissis diuturnis ac dubijs oppugnationibus, patentia circumquaque latifundia, rurisque opes, ac bona vel diriperentur, vel flammis injectis, adversariorum usibus efficerentur inidonea. Hinc exercitus, relictis Caminensibus, ad Ornę districtum conversus, agrorum, qui erant in proximo, vastationi incubuit. Illic quod adjacet proximum fluentum, cum ostia quondam navigationibus habuisset pervia, tunc autem arenis offusa, erat quorundam sententia, ut ad pristinum statum, factâ ligonibus fossâ, redigeretur. Sed rex non tantum morosum id opus futurum videns, sed quod plus insuper dispendij quàm utilitatis esset allaturum, posthabendum censuit. Igitur Orno repetito, tormentisque secundum vallum erectis, obsidionem se facturos oppidani simularunt. Sed ijdem cum magis in speciem, quam rem omnia fieri animadverterent, obsidiumq; idcirco flocci penderent, expeditioni finis impositus est.

MCLXXVIII.

Proximo deinde vere, novus belli apparatus institutus, cujus fama cum finitimos longe lateque partim suspensos, partim perterritos haberet, & Slavi, nec proprijs viribus nec peregrinis auxilijs adversus Danorum arma sufficere se intelligerent, missus est eorum nomine Pristavus, qui pacis apud Danos sequestrum ageret. Hic fortè fortunâ cum regiam classem, quæ jam ad profectionem parata in anchoris stabat, suo adventu prævenisset, id accessus sui oportunitate impetravit, ut numeratâ, quæ pactis fuit comprehensa, pecuniâ, expeditionem non tantum inhiberet, sed etiam pacem in biennium cum rege pangeret. Optavisset quidem Valdemarus ut eâdem tunc occasione Vandaliæ urbes religionis nostræ sacramentum accepissent, præsertim cum è gentis principibus plerique Christum profiterentur, sed ita adhuc superstitionibus erat fascinatus populus, ut ejus vix ulla tum temporis spes allucesceret. Et illi quoque ipsi principes, licet nomine Christiano censerentur, titulo tamen nec vita eorum, nec mores respondebant. Animadversum eodem tempore amicitiam illam regis, quam per colloquium Eidorense Henricus obtinuerat, cum adesse Vandalorum rebus adversus Danos non posset, callidius ab eo quam sincerius fuisse susceptam. Regis nihilominus, ut erat apud omnes illustris integritas, ita quoque eandem constantiâ decoravit, omnibusque testatam reliquit.

Ijsdem ferè temporibus *Suerus* quidam fabro patre genitus, abdicato, cui apud Farenses insulanos præfuerat, sacerdotio, ad Norvagos pervenit. Occasionem ei profectioni Ostenus dederat. Hunc enim ubi prælio ab Erlingo fusum accepisset, atque ejus per deserta vagantibus reliquijs forte fortuna obvius fieret, ducem se dispersis obtulit, ac res Osteni lapsas adversus victores fusteutare annisus est. Ne autem generis titulo destitui videretur, Haraldum Aiborniensem sibi avum fuisse, Sivardum verò patrem confingit; Et ut omnia responderent, se vocabuli proavi Magnum, filium verò Sivardum appellavit. Quod tam impudens mendacium turbulento multum errore credulâque vulgi suffragatione arreptum protectumque ad totius tandem Norvagiæ cruentissimam stragem extremamque perniciem dimanavit, ut narrat ferè, quem hic sequimur, Saxo Grammaticus. Norvagiæ autem vernaculum chronicon longe aliter hæc commemorat. Ait enim, quod nec à vero abhorrere videtur, Sivardo, Haraldi Gyldi filio, à matre Gunildâ procreatum hunc Suerum; Gunildam verò post obitum Sivardi nuptam viro, cui Unas faber nomen erat, atque inde cum Erlingus Scaccius ejusque filius MAGNUS in id incumberent, ut regia per totam Norvagiam prosapia stirpitus tolleretur, confugisse eam cum Unâ marito ad fratrem suum Roarem sive Rhodium, ut alias appellant, qui tum apud Faroenses episcopatu fungebatur. Eumque literis eousque imbui Suerum curasse, dum ad suscipiendum sacerdotij munus haberetur idoneus; & id quoque cum jam ageretur, obortas matri lachrimas earumque causam quærente ac mirante Suero, præsertim cum potius lætari ob honorem, qui sibi deferebatur, quam tristari debuisse existimaret, respondisse Gunildam, levis est ista, mi fili, præ illâ, quæ tibi contra fas omne ac æquum denegatur dignitas: Tu enim Sivardi Norvagiæ regis es filius, licet id hucusque apud te reticuerim. Tum cœpisse Suerum hinc Magni regis, Erlingo nati, potentiam ac vires, inde stirpem suam, vetustis Norvagorum regibus editam, secum perpendere: ac matri, postquam de utroque accuratius cogitasset, ejusmodi responsum dedisse; Ego si veteri Norvagorum sanguine natus sum, neutiquam hodie sacerdotis insignia regijs prætulerim, utpote quæ mihi apud Norvagos jure debentur. Ita fere id Chronicon, addens deinde eâ etiam occasione profectum ad Norvagos Suerum: eoque cum advenisset, Ostenum, qui erat ejus patruelis, regium

VALDEMARUS I. Rex. 4.

regium in sibi nomen atque insignia sumpsisse: Suerum vero cum aliud non posset, amicis scilicet & affinibus opem denegantibus, Erlingi militibus adscriptum ac multa, quæ essent in rem suam ab ijsdem comperisse: posteaq; ubi occubuisset in prælio Ostenus, ab agmine & copijs ejusdem dispersis, quod ex Saxone diximus, in ducem militiæ electum, ac demum adactum ab ijsdem ut regium vocabulum usurparet: Hunc militem multa dura aspera que perpessum refert idem chronicon, dum integrum ferè triennium per lucos & deserta vagabundus, inter cetera, arborum cortices pedibus induit, unde & *Berckebenij* vernaculo idiomate vulgo appellabantur. Hoc ergo milite bellum aliquandiu Suerus vario eventu adversus Erlingum ejusque filium Magnum, Norvagiæ regem, sustinuit, donec fuso tandem prope Nidrosiam Erlingo, Magnus in Daniam ad regem Valdemarum, sibi sanguine conjunctum, profugit; ab eoque classe & copijs identidem adjutus sceptrum Norvagiæ recuperat: Sed, ut fieri solet, novercante fortunâ, cum Suero & Berckebenijs navali postremum, eoque acri, congressus prælio, ubi favere victoriam Suero vidit, de puppi in profundum desilijt, seque fluctibus obruit. Inde Norvagia sub Suero ejusq; posteris adusque reginam Margaretam Valdemari III filiam, permansit. Cujus demum cum Haquino, Norvagiæ rege, connubio ad Daniæ reges pervenit, annum circiter Christi MCCCLXXXVII, perpetuoque deinceps cum eâ cohæsit, sed suis legibus suoque jure usa. Durat illa conjunctio etiamnunc, continuata per annos plus minus CCXL.

Hæc autem Sueri regis historia, quia memorabilis est, & cujusmodi domesticis auctoribus fuit memorata, jam sit relatum, quid de eâdem annales etiam exteri prodiderint, idque verbis præsertim Gulielmi Neubrigensis, qui Suero synchronus fuit, paucisq; rem totam perstrinxit, attexere operæ pretium puto. Ita igitur Neubrigensis lib. 3. cap. 6. de rebus Anglicis sui temporis:

Ijsdem temporibus, famosissimus ille presbyter Suerus, qui cognominatur **Birckebain**, in ea parte Germaniæ, quæ Norvegia dicitur, tyrannidem arripuit; & tempore non modico sub tyranni nomine debacchatus tandem rege terræ illius extincto, tanquam legitimè regnum obtinuit: alijs forte ejusdem terræ regibus non dissimilem exitum judicio Dei habiturus. Quippe (ut dicitur) à centum retro annis, & eo amplius, cum regum ibidem numerosa successio fuerit, nullus eorum senio aut morbo vitam finivit, sed omnes ferro interiêre, suis interfectoribus, tanquam legitimis successoribus regni fastigium relinquentes; ut scilicet omnes, qui tanto tempore ibidem imperasse noscuntur illud quod scriptum est, respicere videatur, *occidisti insuper & possedisti.* Huic infami malo per longam consuetudinem tanquam legis jam obtinenti vigorem, optimates terræ illius paulo ante tyrannidem prænominati presbyteri, pro studio mederi volentes: regem novitium solemniter unctione mysticâ consecrari & coronari decreverunt, scilicet, ut nemo de cetero auderet manum mittere in Christum Domini. Quippe eatenus nullus unquam in gente illa ritu fuerat ecclesiastico consecratus in principem. Sed quicunque tyrannicè regem occiderat: eo ipso personam & potestatem regiam induens, suo quoque occisori eandem post modicum fortunam inveteratæ consuetudinis lege relicturus. Quod nimirum Christiana quadam simplicitate à multis putatum est ideo factitari, quia nullus regum priorum regiæ meruerat unctionis solemnibus initiari. Itaque interfecto Hacone, qui regi Ingæ à se perempto successerat, cum puero cuidam nomine Magno ejusdem Ingæ nepoti regni successio competere videretur, prudentes & nobiles regni decreto communi eundem puerum solenniter in Christum Domini consecrari & diademate insigniri fecerunt. Quo facto sancitum sibi principem, & priscæ consuetudinis dedecus abolitum crediderunt. Verum cum idem Magnus jam pubes factus in multa strenuitate simul ac felicitate per aliquot annos regnasset, cunctis jam æstimantibus contra tyrannicos turbines satis consultum: invidia diaboli ad perturbandam Christianæ plebis quietem, memoratum presbyterum, tanquam vas proprium incitavit. Qui cum in sacro ordine, quem in ecclesiâ acceperat, diuscule ministrasset, propensiore sui fiduciâ homo audacissimus atque acutissimus regnum cœpit ambire. Mox lustrata omni regione conceptæ molitionis non segniter negotium exsequens, sæpe prædonum sollicitatam audaciam atque improborum manum sibi validam artificiosissime aggregavit, atque invijs solitudinibus pro munitionibus utens, crebris irruptionibus regem irritavit. Cumque rex eum cum instructo exercitu prosequeretur, ille arte fugam simulans in quibusdam notis locorum angustijs substitit: ibiq; regias copias misere circumventas, atque ijsdem angustijs impeditas, ita attrivit, ut rex ipse inter mortuorum strages delitescens abeuntibus hostibus ægrè evaserit.

Quo

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS I. Rex.

A. C.

» Quo successu elatus atque indies viribus auctior, classem quoque est nactus, cujus opportunitate in pluribus regni debacchabatur provincijs. Rex verò, reparatis viribus, & classe paratâ adversus hostem perrexit. Quo ille cognito, fugam quoque tunc callidè simulans in infinitum refugit oceanum. Quod cum regi innotuisset, veram esse prædonis fugam credit, seque cum classe in portum aliquem recepit. Ubi cum exercitus pro lætitia hostis expulsi exitiali securitate vacaret, sequenti nocte execrandus presbyter cum suis portum ingressus, ebriosque & somnolentos aggressus, minimo negotio cum patre regis alijsque optimatibus ferè universum delevit exercitum. Rex autem alijs morientibus elapsus, in quodam (ut dicitur) proximo virginum monasterio per dies aliquot latuit frustraq; quæsitus ab hostibus (Deo volente) evasit. Hac hostium infelicitate & clade tyrannus elatus, quantò cruentior, tanto insolentior circumquaq;, tanquam triumphans, ferebatur, immitem se dominum pressis misere provincialibus exhibens. Rex autem post latebram luci & amicis redditus cæpit paulatim vires reficere, auxilia undecunque contrahere, adversus hostiles se dolos cautius præparare: & tandem cum parato exercitu perrexit in hostem. Quo mox ille cognito, eum videret juvenem, propter priores clades prudentius atque instructius agere: numero quoque navium & pondere virium præstare, ad maleficia se convertit. Habebat enim secum quandam filiam diaboli, potentem in maleficijs atq; illi antiquæ merito comparandam, de qua nobis ait poëta:

Hæc se carminibus promittit solvere mentes
Quas velit, atque alijs diras immittere curas,
Sistere aquam fluvijs, & sidera vertere retro,
Nocturnosque ciet manes: Mugire videbis
Sub pedibus terram & descendere montibus ornos.

» Denique hæc, ut dicitur, mira pestilentissimæ artis confidentia ab amico quæsivit tyranno, quomodo suos, qui jam præ oculis erant, hostes cuperet interire. Illo submissionem eorum eligente, repentè operatione diaboli, qui nimirum per Angelicæ naturæ potentiam in elementis mundanis plurimum potest, cum à superiore finitur potestate, tranquillum mare os suum aperiens, in conspectu hostium majorem regiæ classis partem absorbuit. Quo viso nefandus presbyter; ecce, ait, socij, quam efficaciter elementa pugnant pro nobis, cavete ne forte evadant, quorum certum exitium pelagus vestræ virtuti reliquit, ne totum fecisse videatur. Itaque regij exercitus pars reliqua, subitò interitu sociorum attonita, facile est oppressa, & rex ipse interijt. Quo sublato, in ditionem tyrannicam regnum tremefactum concessit. Qui sacro ordine abjurato & acceptâ in conjugem filiâ regis Gothorum ab archiepiscopo terræ illius coronari voluit. Verum ille cum esset vir magnus, & neque precibus, neque minarum terroribus flecteretur, ut caput execrabile sacra unctione perfunderet, ab eodem patria pulsus est. Post annos aliquot surrexit de stirpe regum priorum acerrimus juvenis, nomine Iohannes, confluentibus ad eum & roborantibus eum plurimis. Qui cum læta habuisset initia, ut jam esset tyranno terribilis, juvenili tandem calore, inconsultius ad bellum prosiliens, infeliciter atque præmaturè occubuit. Post hunc emersit alius de semine regio bonæ spei puer, copiosis adjutus suffragijs. Verum & hic in ipsa sacra dominica Palmarum, ante annos aliquot gravi prælio à tyranno oppressus, & cum suis adjutoribus funditus abrasus est. Sic virga illa furoris domini, profligato vel eliminato ferè omni semine regio, atque omni hoste indigena, magnus & tremendus tandem per manum cujusdam episcopi ad hoc intentatâ morte coacti, regium cum mystica unctione diadema sortitus est, sub incerto diu prosperantis tyrannidis exitu ex crebris successibus quasi securus, Titulus autem sigilli ejus talis fuisse dicitur:

SUERUS REX MAGNUS, FERUS UT LEO, MITIS UT AGNUS.

» Clementiam quippe in subditos ostendebat, & ecclesijs sive monasterijs reverentiam exhibebat. Hactenus Neubrigensis.

Verum externis immorari diutius domestica non permittunt, quippe per idem ferè tempus Erici, cui Agno sive **Lam** cognomen fuit, filius Magnus, præsenti fortunâ, quâ eum post cæsum ac profligatum bello Grathico Suenonem, lautissimâ Valdemarus affecerat, non contentus, cum Canuto & Carolo, quibus cum Valdemaro paterna, cum Eschillo, à parte matris, arctissima intercedebat necessitudo, alijsque in societatem sceleris assumptis, opprimendi per insidias Valdemari consilium inijt. Cumque aliquandiu in occulto

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

culto res fuisset, tandem regi alijsque ejusmodi occasione cæpit innotescere. Advenerant in Holsatiam negotiorum causâ nonnulli ex Magni clientibus: Qui cum forte fortuna advesperascente die, solitarij cujusdam hospitio exciperentur, & inter sese sermonibus liberius habitis, præcipuè mirari se dicerent, quo pacto etiamnum luce mortalium rex frueretur, inter tot præsertim insidiarum machinationes, quas ejus capiti Magnus cum Caroli filijs clandestine fuissent moliti. Enumeratisque eventibus aliquot ac temporum momentis, quibus id vel inter venandum, vel aliàs, cum solus & semotis satellitibus rex agit, exsequi, sed irrito semper conatu, studuissent: Addebant postremo certò inde intellligi, regem haudquaquam mortalium manibus posse perire, cujus salutem tam mirabiliter protexisset divina & cœlestis providentia. Eaque cum perciperet omnia, qui ab ipsis ligneo tantum pariete sejunctus cubabat eremita, Abbati vicissim, qui eò de itinere per occasionem postea deflexerat, singula retulit, orans atq; obsecrans ut eadem illa ad regem, ad quem præcipuè spectabant, quamprimum perferret. Quibus acceptis rex, cum ex rerum, quæ adferebantur, circumstantijs ac temporum argumentis haud deesse narratis fidem intelligeret, sibi non minus de proditis insidijs, quàm quod eas quoq; frustrata fuisset Dei benignitas, gratulatus est. Inde Roschildiam profectus Absalonem, amotis arbitris, adesse mandavit: Eoque secum confidente, senem similiter, qui indicium fecerat, vocans, iterato, quæ sibi retulerat, exponere jubet. Ille cum propinquitatem, quà Absalonem filij Canuti contingebant, subtimescens hæsitare videretur, rex causam conjectans, hoc, inquit, te metu Absalonis ingenuitas liberat, apud quem mei respectum necessitudinis affectibus præponderare non dubitem. Quo dicto, ad eloquenda, quæ jubebatur, fidentior redditus, ordine cuncta retexuit. Tunc rex eo secedere jusso, privatim apud Absalonem queri cæpit, quod nec cognationis jus, nec beneficiorum erga suos munificentia tantum unquam potuerint, ut à malis artibus sibi temperare in animum inducerent. Et jam videre se, si conniveat ad scelus indicatum, & periculosam esse dilationem, & ultionem quoque, si præpropera fuerit, fore probrosam; se quidem malle insidiarum aleam experiri quam in autores facinus retorquere, nisi quod mors sua non tantum in liberorum suorum & amicorum stragem, sed in civium etiam discordiam, ac patriæ deniq; vastitatem esset redundatura. Quibus alijsque in eam sententiam prolatis, Rex, quid facto potissimum opus existimaret, Absalonem interrogat. Ille se nihil à regis sententià diversum statuere præfatus, nec minus in repentinâ vindictâ, quam in procrastinatione dispendij videns, illud interea è re futurum existimabat, ut rex corporis sui custodiam militibus, diligentius quàm ante, mandaret suamque salutem non magis diurnis eorum officijs, quam nocturnis excubijs vallari curaret. Sic enim fore ut ex conjuratis nonnulli se proditos suspicantes, aliquod fortasse propositi sui indicium sint edituri. Gratum erat Valdemaro consilium Absalonis. Cumque mox regem Roschildiâ decedentem comes sequeretur, adit eum Carolus rogatque, ut regem suo nomine conveniat, ac præfecturæ beneficium impetret: Idque cum ageret Absalon, respondet rex, quæritque num pro beneficio insidias & necem sit relaturus? se nihilominus quamprimum in Iutiam redierit, ejus fore memorem. Quod ille per Absalonem (qui de proditione detecta reticebat) sibi expositum multa gratiarum actione prosecutus est, fraudem interim atque insidias mente occultans. Advenerat eodem tempore maternus ejus avus Eschillus è Gallijs. Quod tum ei tum fratri ejus Canuto Ripas proficiscendi occasionem præbuit. Interea Benedictus eorundem patre, non matre, sed pellice procreatus in regiam clientelam adscitus, prandente apud Fionenses Valdemaro, sive celandæ fraudis impotentiâ adductus, sive patricidij, quod cogitaverat, furijs agitatus, neglectis epulis, cultrum escarium nunc huc nunc illuc intorquens, variâ atque ancipiti versatione stringebat. Interdum eundem sinu condens, ac rursus productum digitis inserens, ad regem identidem quasi minitabundus oculos referebat. Quod ut notaret per sponsam filij Gerthrudem admonitus rex, Nicolaum, qui regiæ mensæ præerat adhortatur, gestus hominis propius observare, ac sibi, amotis post epulas mensis, propius assistere, quo posset hoc pacto equiti prædicto, si quid forte moliretur, promptius occurrere. Ac simul consilium Absalonis à se nimis diu dilatum querens, convocari in cœnaculum milites jubet. Inter quos cum adstaret Benedictus, compertum sibi esse referebat, caput suum multorum, quos nosset, quorumque sibi operam fideliorem speraverat, machinationibus peti, nec velle eorum proferre nomina, quod potius pœnitentia flectendos malè feriatos, quam insectatione obruendos censeat. Monere interea ut majore diligentiâ corporis sui curam stipandique officium, hactenus negligentius habitum, obeant. Tum invicem frendere

VALDEMARUS I. Rex. 4. G

VALDEMARUS. I. Rex. A. C.

frendere miles, & ut noxios prodat, instare. At ille sat dictum innuens, gnavos in posterum ac rei tantum intentos esse hortatur. Benedictus autem proditam regi conjurationem haud falso ratus inque Iutiam continuò profectus, Magno, quæ intellexerat, aperit. Ille re acceptâ, sine morâ conscenso navigio Lubecam petijt, atque inde ad ducem Henricum magnis itineribus pervenit. Canutus quoque & Carolus per Benedictum de eodem docti, clanculum Ripensium urbe relictâ, præfectum Sueciæ Birgerum, affinitate sibi junctum, petivere. Adeò scilicet malignæ conscientiæ vis subito illos pavore concussit.

Eschillus, comperto nepotum abitu, quamvis mœstus & animo haud leviter turbatus, regem tamen Vibutgi adijt ac salutavit. Et quo se ab insidiarum suspicione alienum nec culpæ cognatorum affinem demonstraret, silentio causam præterijt. Et rex vicissim hilari eum fronte suscipiens, & mox ad Scanos decedentem, quantis potuit honoribus prosecutus, dimisit. At Magnus non satis indicatâ Henrico exilij sui causâ, tantum de reconciliando se, ut apud regem suo nomine intercederet, orabat. Ille itaque transmissâ ad Valdemarum epistolâ conceptæ erga Magnum offensæ remissionem efflagitat. Verum rex contiuuò stabuli sui præfectum Henricum nomine in Saxoniam ablegat, qui Magnum coram accusaturus permulta in medium adduxit, quæ ejus erga Valdemarum perfidiam declarabant. Eaque cum apud Ducem, præsente Magno, exponerentur, ille, rubore in audaciam verso, objecta pernegare; & quo fidem innocentiæ adstrueret, duello manum offert. Respondet legatus non ob hoc se missum, ut ferro causam agat, sed ut eum solummodo moneret, si innocentiæ fidat eam patriæ legi decernendam permittat: Cumque intellexisset Dux eum purgationis morem penes ferrum, quod candens manu portaretur, consistere, rogatur Magnus, an tantum animi tantumque fiduciæ habeat, ut ab isto experimento defensionem speraret, referebat id anceps sibi & incertum videri, quodque sæpenumero insontem damnare & noxios absolvere soleat. Itaque se postquam in omnia vertisset, tandem fide Absalonis, modo indemnem ire ac redire promittat, ad regem sua sponte profecturum pollicetur. Quod cum regi per nuncium indicaretur, perferri ad Ducem literas curat, quibus Magno eâ, quam ipse scripsisset, lege veniendi decedendique potestas concedebatur. Atque ipse deinde, ubi in Daniam, inque hospitium Absalonis quàm celerrimè esset digressus, majorem solicitudinis partem animo cæpit excutere, & ad prædia & possessiones suas liberius commeare. Sed mox in Iutiam ad causam dicendam vocato concidit illa securitatis fiducia. Quippe comperit etiam binas suas literas, quæ proditionis recentia indicia continebant, interceptas apud regem servari: Itaque confingere ac persuadere Absaloni cæpit adulterinas esse eas epistolas, & ab alijs, qui annulum suum signatorium scribæ negligentiâ amissum intercepissent, sui odio confictas. Sed rex vanam esse eam excusationem haud ignarus, postquam in publicis regni comitijs suam in eum benignitatem ac munificentiam, & ejus vicissim in se perfidiam atque ingratitudinem exposuisset, supra dictas literas in medium deponit, easque curiosius ab omnibus introspici præcepit. Cumque veras nec adulterinas esse cuncti profiterentur, recitari utrasque publice jubet. Alteris adhortabatur Scanienses in regem arma capere, quod jam multis ejus potentia gravis atq; onerosa haberetur, se vindicem libertatis adfuturum, modò & ipsi rem fortiter gerant: Alteræ ad Canutum & Carolum missæ monebant ut res in Scaniâ novarent, se apud Cimbros, Iutiæ hodie populos, idem curaturum, quo ita rex, duabus regni præcipuis provincijs dissociatis, paulatim viribus ac solio dejiceretur. Lectis literis, cum ad eas responsurum aliquid Magnum exspectarent, indice potius metus silentio utebatur. Quod ne confessionis loco haberetur, Absalon ad novam objectionem deliberandi spacium concedendum dicens, excedere eum concione, & quos vellet adhibere in consilium amicos permittit. Quo facto Magnus resumit nonnihil animum, & Absalonem cum Tucone Vendilensium antistite, qui parenti olim ejus cliens fuerat, in colloquium sevocat. Utrique horum suam innocentiam exponere, & literas alienâ fraude non suo instinctu contextas cupiens demonstrare, confutatur ab utroque. Tum Magno trepidante, & ad confessionis postremam anchoram festinante, autor erat Absalon, ut cogitatione ulteriori secum habitâ, peteret ad diem unum alterumque negotium differri, quo de venia, priusquam ederet confessionem, esset certior; cum hæc sive illâ periculo haud vacaret. Secutus consilium Absalonis Magnus: & jam de gratiâ apud regem obtinendâ fidentior totum conjurationis non tantum ordinem, sed & conscios omnes, locaque rerum ac tempora verâ narratione est prosecutus; regem non sorte humanâ, sed divinâ ope reservatum affirmans: seq; nihil mirari magis quàm fraudem tot familiarium suorum arte

arte consutam toties tamque mirabiliter elusam in fumum evanuisse. Quibus dictis, genibus regis supplex advolvitur. Sed rex pristinæ amicitiæ recordatione consurgere jussum ingratitudinis præcipuè coarguisse satis habens, tandem etiam veniam se confessioni tribuere non verò familiaritatis jura restituere dixit. Eundem quoque secreta ac mutua ad Canutum Carolumque mandata habere prohibuit, ne in eundem scilicet lapidem bis impingeret. Ille, si quid in posterum tale committeret, se favore atque intercessione omnium indignum fore respondit. Tum etiam Christiernus Suenonis filius inter facti consortes delatus non tantum spiritum, verum etiam bonorum omnium incolumitatem assecutus est, exilio duntaxat multatus, ne ad idem delictum recurrendi suppeteret occasio. VALDEMARUS I. Rex. A. C.

Finitis post hæc comitijs, Absalon & Ascerus à maximo pontifice Eschillo ad regem missi, ut veniâ, quæ Magni exemplo promitti videbatur, nepotibus ejusdem conciliaretur. Sed regis animum inexorabilem hac parte experti, domum, re infectâ, recesserunt. Ascerus autem, cum à rege rogaretur an conjurationis fautorem egisset, respondissetque se quidem ejus conscium sed à consensu immunem semper fuisse, inter ceteros quoque proscriptionis pœnam subijt. Eschillus petitionis suæ repulsam passus, eam hiemem varijs animi ægritudinibus affectus ærumnosam transegit.

VALDEMARUS autem, exactâ mox brumâ, Daniæ Sueciæque primoribus in unum convocatis regales filiæ suæ nuptias celebravit. Quibus peractis, *Eschillus* regem accedit, ac denuò quod jam ante egerat, de pontificatu deponendo cum eo agit. Rex postquam blande eum esset adhortatus proposito desistere, negassetque sine pontificis summi authoritate id exequi fas esse, respondit se habere pontificis maximi literas, per quas non solum abdicandi honoris, sed etiam transferendi in quem vellet, potestatem accepisset. Tum rex votis ejus ac summi pontificis decreto obsistere diutius nolens abeundi copiam concessit. Eschillus autem paucis exinde diebus concionem ingressus, docet, quanto erga Ecclesiam ejusque cives amore egerit, quamque vicissim illi merita sua benevolo semper studio amplexi fuerint; nunc verò ætate fessum alij libenter lampada tradere, super omnia verò enixe petere, ut discessum suum pijs precibus prosequi ac votis pro se excubare non desinant, se parem ipsis vicem relaturum pollicitus. Solutâ concione Absalonem è Selandia venientem, missis, quibus exciperetur, equis, ad se diverti perpulit. A quo quid ità plebem totamque Ecclesiam suo discessu mœrore afficeret, rogatus, tum senium suum, tum nepotum proscriptionem, sibi dignitatis patriæque tædium adferre respondit. Huc accedere voti religionem, quâ se jamdudum sanctissimo ac reverendo patri *Bernardo Claravallensi* pontificatu ultrò cessurum, privatamque vitam ac honoribus defunctam acturum spopondit. Adeò ut haud dubio *Eschillus divi Bernardi* quoque, præter cetera, concionibus motus proposito suo perseverantius institerit. Nam illis temporibus videns pientissimus ille doctor episcoporum immoderatis reditibus extingui paulatim honesta studia; pietatem in superstitionem degenerare, ac velut in agro inculto vitiorum omnium suppullulare semina, acerbissimis invectivis seculi mores ac sacerdotum luxum perstrinxit. His inquam similibusque motum id temporis *Eschillum* se totum severiori vitæ, spretis mundi honoribus, addixisse verisimile habendum. Postea cum in ædem Laurentij antistites omnes Lundæ convenissent, *Eschillusque*, prolatis sacrarij ornamentis, ostendisset quantum pristino sacrorum cultui novâ ac religiosâ liberalitate adjecisset, multaque de suo erga clerum affectu deque regni totius pace ac tranquillitate stabilienda dixisset, rex orationem ejus excipiens, eum, tametsi crebras cum regibus simultates exercuisset, pontificis tamen partibus laudabiliter functum affirmavit, & nunc id unum ab eo ut ingenue fateretur, petere, an proprio instinctu, an vero sui aliquo aspectu hoc munus detrectaret. Tunc Eschillus, directis in aram manibus, jurare ac præsentia sacra testari, se non odio regis aut ullius ab eo acceptæ injuriæ compulsu, sed perituri honoris fastidio, perpetuiq; studio huc esse perductum. Quam responsionem rex pergratam habuit, utpote id præcipuè agens ut verâ Eschilli assertione omnes in universum calumniandi occasiones tollerentur. Deinde eligendi novi antistitis potestatem, quam sibi à Romanâ sede delatum Eschillus significarat, ad eos, quibus eligendi antiquitus jus fuisset, transferre se dixit, ne ecclesiam, pro cujus dignitate semper excubarat, consueto libertatis beneficio fraudare videretur. Itaque Clerus cum in re tam arduâ ut suum regi consilium archiepiscopus exponeret, obsecraret, rex similiter sub nomine plebis, cujus se partes agere referebat, hoc ipsum ab eo flagitare haud destitit, ut nimirum voce ederet, quem omnium tam emi-

MCLXXVIII.

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

VALDEMARUS. I. Rex. A. C.

nenti functione dignum judicaret. Atque ita tandem Eschillus *Absalonem* Roschildensem episcopum sibi propinquitate, omnibus verò virtute ac pietate notissimum, archiepiscopum Lundensem nuncupavit. Quod & ceteri, quibus suffragij jus erat, paribus in eundem votis conspirantes prosecuti, adeo concordes in ejus electione voces emisêre, ut nihil in his diversum aut dubium reperiretur. Verum exsurgens Absalon, majus hoc onus, quam ut suis humeris imponi debeat, referens, aliaque de ecclesiâ, cui præerat, interlocutus eam haudquaquam sibi deferendam asserebat. Et mox piâ plebis violentiâ ad sedem pontificalem perductus, collocari in ea se passus non est, ne ulla ex parte cogentibus præbuisse assensum putaretur. Quapropter ab Eschillo primum, deinde à Valdemaro oblati divinitus honoris ornamenta amplecti rogatus, silentio postulato, ad provocationis effugia se convertit, exspectaturus scilicet summi pontificis sententiam. Hinc Eschillus seorsim vocatum genibus flexis orat ne Dei, ne regis ac populi votis tantopere repugnet. At ille proposito tenax senem amplexus humo levat, incertum relinquens major in rogante an renuente foret instantia. Deinde amplis ecclesiam donarijs ornans regem etiam aureo poculo, & Absalonem simili muneratus, neminem ex amicis indonatum omisit. Mox è Scaniâ decedentem & ad se de viâ Haffniam venientem humanissimè excepit Absalon. Atque inde ejusdem navigio comitatuque ubi esset Slesvicum deductus, scyphum argenteum ab eodem Absalone sibi muneri oblatum accipere recusavit, testatus se tali deinceps supellectile haud usurum. Egressus è navi regem Slesvicensi in ponte obvium habuit, eique dum inter flebiles amicorum voces plorabundus valedicit, itâ corpore & viribus defecit, ut à plerisque pro exanime habitus attolli debuerit. Moxque rhedæ impositus (nam equitationem corporis imbecillitas non admittebat) cum lachrymis omnes dimisit. Cujus flentis discessum circumstantium turba, ipsum haud ulterius visura, perinde ac funus lachrymis vicissim ac mœstis fletibus est prosecuta.

Post hæc regis legati cum Lundensibus Romam ad pontificem mittuntur, petituri ut electionem Absalonis suo assensu ratam faciat. Hi primum in Gallias *Claravallum* profecti, ibi ab Eschillo, cujus magna tunc temporis apud Curiam Romanam erat auctoritas, literas petitioni suæ consentaneas accipiunt. Nec minus Absalon & Roschildenses, missis nuncijs, pontificem fatigabant, ut electionem, quam confirmatam Lundenses cupiebant, irritam redderet.

Interea rex dum paschæ solemnitatem unà cum proceribus Roschildiæ celebrat, celeriter & magnis itineribus Thorbernus quidam Magni tabellarius è Sueciâ in Scaniam transgreditur, quò inde, penetratâ Selandiâ, in Fioniam ac mox Cimbros, Iutiæ peninsulanæ incolas, perveniret. Quod cum regi, indicio Thordonis Lundensium præfecti, innotuisset, confestim super his Magnum compellat. Ille summâ cum dissimulatione objecta diluens, affirmabat si quid ejusmodi foret compertum, ulteriorem sibi veniam concedi haud unquam postulaturum. Rex nihilominus parum ei credulus, uni è clientibus suis, qui prope trajectum Balthici freti agebat, insignis notæque fidei viro, in mandatis dat, ut hominem tali cultu, talibusque corporis notis, quas ordine indicabat, deprehensum per satellites ad se deduci curaret. Is ex signis indicatis cognitus, & ad regem continuo deductus, post multas responsionum ambages torturæ tandem metu secreta aperit, se nimirum lignum compactile, cujusmodi more Danico inter amicos sigilli vim obtinet, penes se servare, Magno reddendum; ejusque dimidium seu partem alteram à Canuto & Carolo, veluti syngraphum, retineri. Nuncio post editam confessionem in custodiam Absaloni tradito, per Nicolaum, stabuli sui præfectum, etiam Magnum capiendum rex curat. Qui postquam apprehensus criminisque esset convictus ad urbem Laterensem Thorberno transmittitur, ut ibi custodiæ inclusus carcere potius, quam morte pœnas lueret.

MCLXXIX. Vandali hac tempestate, annum circiter millesimum centesimum septuagesimum nonum, licet terrâ marique jam sæpius atque identidem à Danis victi fuissent, novi tamen belli occasionem præbere Valdemaro ausi. Spoliatis siquidem ejus legatis, navigium insuper magnis cum muneribus à socero ipsi transmissum deprædati, suum in usum verterant. Et licet aliquoties per nuncios monuisset Pomeraniæ principes, è quorum portubus constabat egressos prædones, ut rapta restituerentur, non nisi verba pro rebus responsaq; * superba reportavit. Quâ injuriâ incensus rex, Henricum, Saxoniæ ducem, in societatem ultionis sollicitat: Evocatisque in commilitium Rugianis, quod hostilium locorum essent pergnari,

* FREDERICUS BARBAROSSA Imp.

VALDEMARUS I. Rex. A. C.

pergnari, Suenum flumen invectus Iulinum, ab incolis desertum, incendio vastat. Dux Henricus, qui Deminum obsidione circumcinxerat, cum expugnationem dubiam difficilemq; animadverteret, alveum amnis, qui castra ab opido dividebat, aliò & ab urbe multo remotiorem fluere coëgit. Sed eo facto, cum parum promovisset & jam acta propemodum æstate obsidionem solvisset, tribuit casus, quod arma non potuerunt. Nam obortum intra mœnia incendium urbem desubito totam absumpsit. Dani à parte alterâ felicius rem agentes Cozcoę opidum, quod obsessum ad extrema redegerant, injecto postremum igne, conflagrare permiserunt. Urbeque flammis relictâ, ducem alloquio petiturus Valdemarus paludum, quæ passim objiciebantur, multitudine paulisper substitit. Sed mox tentato obiter Camino agros circumquaque populando permensus est. Atque inde ad Henricum missâ legatione præsentique expeditioni fine indicto, intermedia quæque loca partim ferro partim igne adorti, perque summam hostilium vicorum vastationem Valogastum usque progressi, id undique levibus aliquot prælijs postquam ursissent, effentq; multis atque opimis aucti manubijs, receptui tandem signum dedêre.

Sublatum erat hoc tempore, adjuvante Romanorum Imperatore Frederico, quod fuerat jam diu inter urbis præsules acerrime agitatum schisma, sedemque pontificiam, excluso aut defuncto Octaviano, solus Alexander, ejus nominis tertius gubernabat. Apud quem regis Ludensiumque nec non Absalonis legatorum causa cum pari utrimque partium studio aliquandiu disceptata fuisset, felicem optatumque omnibus exitum habuit. Nam tametsi diversa contrariaque essent, quæ uterque postularet, ea tamen moderatione transacta res fuit, ut sibi pars utraque consultum existimaret. Siquidem misso in eum finem *Galando* pontificis maximi legato, perfecit pontifex ut Absalon, retento Roschildensium episcopatu, Lundensium simul præsulatu fungeretur, nisi excommunicationis fulmine feriri potius haberet. Atq; ita geminum Ecclesiæ regimen in unius curam ditionemque concessit, dum alterum, quod annis jam multis laudabiliter gesserat, de novo ei commendatur, alterum sub anathematis comminatione recipere coactus fuit; cujusmodi conditiones rapere vix oblatas solent alij. Dignos scilicet vel ob hoc ipsum humeros, quibus tam præclarum onus imponeretur. Post hæc *Galandus* Lundensi in templo eundem Absalonem pallio muneratus, postero die *Homerum* ab eodem Ripensium antistitem consecrari aspexit. Atque inde legatione integerrimè perfunctus, exactis hibernis, Romam reversus est.

His intra regni fines ritè compositis, urebat adhuc regem accepti nuper à Vandalis, & necdum restituti, damni recordatio. Itaque renovatâ expeditione in hostem ducit. Aderantque ex universo propemodum regno auxiliares undiquaque copiæ, exceptis qui Cimbricam Chersonesum borealiores incolebant. Australioribus præerat Slesvicensium antistes Fredericus. Sed is avi sinistrâ profectus, dum pleniore velo, quam ferret navigium, incedit, adobrutâ fluctibus navi cum socijs penè universis perijt. Absalon tam illustris & amici capitis casum ingenti dolore ac luctu prosecutus, corpus ejus diu quęsitum ac demum juxta littus Selandiæ inventum, in æde Sorensi honorifice tumulari curavit. Ubi & tali epicedio parentatum eidem reperio:

Vandalus ut discat divini oracula verbi
Impius, en præsul mox Fredericus adest:
Post ponto infelix submergitur ille profundo,
Percharus regi, flaminibusque pyis.

Rex collectâ classe, eam Absaloni Canutoque filio commisit, præfatus se domi eventum belli exspectaturum; & ipsos, si bene rem gerant, etiam illis quanticunque viribus laudem; sin male, minus ignominiæ relaturos. Igitur, quod erat mandatum, celeriter exsecuti, aucti etiam tumultuarijs Rugianorum manipulis, Ostrosnam accedunt; hostibus tam inexspectato adventu, ut multos Vandalorũ intra ædes suas inopinatos opprimerent; ac totam ferè provinciam ignaram vastassent, nisi aliqui incautius igne tectis injecto, rem prodidissent. Gerimarus Rugianorum princeps, conspectis forte duobus illic Vandalis navigio effugere parantibus, quorum cum alterum teli jactu stravisset, alter vindictæ cupidus, ubi esse Rugianorum ducem cognoscit, abjecto verecundè telo, dilapsus est. Tanta nimirum penes eam gentem erga viros in fastigio positos erat veneratio. Inde Valogastum aggressi ponteque superato mœnia oppugnare cæperunt. Sed viribus impares nec bello satis parati Vandalorum principes Bogislaus, ejusque frater Cazimarus,

Z ij indiesque

VALDEMARUS. I. Rex. A. C.

indiesque inferri patriæ vastitatem cernentes, cum in armis nihil esse præsidij, ad pacis consilia descenderunt. Quæ in hunc modum constituta, ut regis legati, quos captos tenebant, cum duobus millibus talentûm, quæ summa rapinam regijs bonis illatam æquaret, liberi dimitterentur; & præterea Absaloni centum nummorum libras, quod penes eum expeditionis arbitrium fuisset, totidemque Canuto persolverent. Præmissus deinde, qui regi nuncium perferret, Esbernus Absalonis frater. Quem ubi accedentem rex solum conspicaretur, fusos suos fugatosque existimans animo mœrorem concepit. Sed mox intellecto rei eventu, vidensque ceteros cum triumpho & pompâ reverti, gaudio perfusus ducibus grates gratiasque habuit, & milite quoque legionibusque plurimum collaudatis utilius pace bellum confessus est.

Eodem mox ad oras Cimbricæ Chersonesi, nunc Iutiam dicimus, digresso, Canutus & Carolus, quos ut exules & proditionis adversus Valdemarum reos ad Suecos concessisse jam ante meminimus, contractis, quas raptim poterant, copijs, Hallandensium fines invadunt. Dumque incolarum benevolentiam sperant, pro favore arma experiuntur. Quapropter occupato, quod erat in proximo, quodque Gothiam ab Hallandiâ secernit, nemore, aciem ex adverso instruunt. Sed infelicibus auspicijs præliati, graves tentatæ per scelus patriæ pœnas dedêre. Nam Canutus multis exceptis vulneribus captusque ab agrestium multitudine, eundem, quem Magnus carcerem accepit, supplicij socium, quem facinoris participẽ habuerat, sortitus. Carolus lethaliter vulneratus, petito viæ secessu, fortem inter molles arborum frondes animam deposuit, hoc fratre felicior, quod, quem ille indies damnatum spiritum cum gemitu erat ducturus, hic uno halitu efflaverit.

MCLXXX. Anno, qui secutus est, millesimo centesimo octuagesimo, postquam Henricus Leo Saxonum dux Cæsarem Fredericum optimè de se meritum, suumque propinquum in medio belli ardore desertum ad Mediolanum Italis prodidisset, Cæsarisque ob id justam offensam, ab eodem nimirum proscriptus, incurrisset, ad Valdemarum, præter ceteros confugit, pertransito Eidoræ ponte, quem antea excedere medium haud unquam consueverat. Scilicet quæ superbis infesta esse plerumque solet Nemesis, hanc quoque Henricus sensit, suoque exemplo ostendit haud aliud certius magnæ ruinæ prævium signum esse, quam si ex magnâ fortunâ magnos quoque spiritus mortales gerere incipiant. Henricus antequam proscriberetur, jussus in imperij conventu causam dicere, per internuncios placare Cæsarem, sed frustra studuit. Hinc iterum iterumque evocatus, cum identidem tergiversaretur, seque sistere etiam, quartum citatus negligeret, unanimi principum ac procerum imperij assensu damnatus proscriptusque est, publicatis, quæ possidebat, hæredijs longe amplissimis bonisque omnibus: Ac demum in locum ejus surrogatus est Alberti Ursi filius Anhaltinensium princeps Bernardus, Saxoniæque elector agnitus, cui & nupta fuit Voldemari regis soror germana Iuditha, ut ante & aliàs ostensum Stemmate, quod positum superius pag. 231. Arnoldi Lubecensis, qui hæc prolixius cunctaque accuratius persequitur in supplemento Derelictorum ab Helmoldo, adscribenda hic verba paucula censui. Sunt autem ista: Circa dies illos reversus est imperator de Italia, cui occurrit Dux a-
„ pud Spiram, & illatas sibi injurias à domino Coloniensi conquestus est in præsentia ipsius.
„ Quod imperator tum quidem dissimulans, eis curiam indixit apud Vormatiam, Ducem ta-
„ men (Henricum) ad audientiam illuc citavit, responsurum querimonijs principum. Quod
„ intelligens Dux, eo venire dissimulavit. Imperator autem aliam ei curiam indixit in
„ **Magdeburg**, ubi Theodoricus, Marchio de **Landtsberg**, duellum contra eum expetijt,
„ imponens ei quasdam traditiones contra imperium factas. Verius tamen propter indigna-
„ tionem id factum fuisse creditur: quia Slavi exciti à Duce omnem terram illius, quæ
„ Lusatia dicitur, irrecuperabiliter vastaverant. Dux autem hoc animadvertens venire no-
„ luit. In **Haldesleben** tamen constitutus, per internuncios colloquium domini Impera-
„ toris expetijt. Imperator itaque exivit ad eum ad locum placiti, quem Dux verbis compo-
„ sitis lenire studuit. Imperator autem quinque millia marcarum ab eo expetijt, hoc ei
„ dans consilium, ut hunc honorem imperatoriæ majestati deferret, & ipso mediante, gra-
„ tiam principum, quos offenderat, inveniret. Illi autem durum visum tantam persolvere
„ pecuniam, & non acquiescens verbis imperatoris, discessit. Exinde imperator tertiam ei
„ curiam Goslariæ præfixit, nec minus illam supersedendo neglexit. Imperator itaq; pro-
„ cedens in concionem, sententiam adversus eum proposuit, quærens quid super hoc justi-
„ tia decernat, quod tertio legitimè vocatus, judicium declinaverit, & per contemtum ad
„ audientiam suam venire noluerit.

Cui

VALDEMARUS I. Rex.

Cui ex sententia principum responsum est, quod, justitia dictante, omni sit honore destituendus, ità ut proscriptione publicâ dijudicatus & Ducatu & omnibus beneficijs careat, & alter in locum ejus consurgat. Confirmata itaque sententiâ imperator id adjudicavit fieri. Quartam tamen curiam adhuc rogatu principum ei indixit, ad quam cum non venisset, fecit ut superius ex sententia principum instructus erat, & *Bernardum Comitem de* **Anhalt**, pro eo Ducem constituit, & episcopis ut sua reciperent, quæ in beneficio habuerant, mandat & bona ejus publicari præcepit. Unde accepta occasione quidam de suis abalienati sunt ab eo. Dux autem injuste de se judicatum esse affirmabat, dicens se de Suevia oriundũ, & nullum proscriptione damnari posse, non convictum in terra nativitatis suæ.

Proscriptus itaque decreto imperij cum undique à vicinis principibus oppugnaretur, & imperator quoque compositis Italiæ rebus, bello eum persequi constitueret, undique amicos & auxilia exambiebat. Sed Valdemarus nullo fidei debito ad ei ferendam opem compelli testatus; se tamen amicitiæ, quam olim cum eo junxerit, si monitis suis aurem præberet, haud defuturum promittit. Quod cum Henricus intelligeret, à Valdemaro ob id dici, quod multa ecclesiæ atque episcopis erepta bona in suum atque usus prophanos vertisset, quæ teddenda esse clero rex judicaret; Respondit Henricus, se, si ijs cederet ad incitas & paupertatem rediturum; se verò rasæ attonsæque cervicis homines (ita ferè verba ejus à Saxone referuntur) haud tanti facere, ut suis possessionibus carere, ac plus eorum desiderijs, quam dignitati atque æstimationi suæ tribuere velit: Cum itaque nihil à Valdemaro sibi exspectandum animadverteret, petijt silentio id premi; ne in vulgus negatæ opis fama dimanaret. Itaque digressus à rege apud milites, quasi promissum ab eo auxilium foret, ne ad Cæsarem deficerent, rumore divulgavit, jusque suum strenue ursit; ac multis exantlatis expeditionibus relatisque adoreis perplures ditiones Saxoniæ inferioris atque Holsatiæ suam in potestatem redegit; victorque passim existens captos etiam ex Germaniæ principibus haud infimos in vinculis detinuit. Verum mox ab imperatore quoq; impetitus provincijs fere omnibus, &, quæ juris sui fecerat, opidis exutus est; captâque postremum Lubecâ (cui & suam operam addiderat rex Voldemarus, cum classe Travenæ ostio applicitus) Stadium se Dux recepit. quod opere & præsidio munire quidem cæpit, sed videns in arcto se positum, studuit reconciliationi Cæsaris; ac simul captivos, quos habuit, & in his Ludovicum Laudtgravium, & Harmannum, fratrem ejus, Palatinum, vinculis laxavit. Inde imperatori Barbarossæ supplex factus, ademtis ceteris; patrimonium atque heredia ab imperatore recepit. Relegatusque triennium spontaneo exilio in Angliam abijt ad socerum regem; alij affinem; alij generum vocitant. Tum verò, quod cuique commodum erat, ex tot ejus provincijs, in id vicini principes involarunt: Saxoniæ majorem partem Bernardus Anhaldinus, Ursi filius; Stadam cum agro toto archiepiscopus Bremensis Bernardi frater; Vagriam multâque Holsatiæ contermina Adolphus Holsatus; Vestphaliæ magnam partem Coloniensis archiepiscopus; Otto Vitesbachius Bavariam occuparunt; quæque occuparunt imperatoris decreto tenere permissi sunt, ut eorum nimirum in bellis Italicis compensaretur navata opera. De *Ditmersia* Anhaltinus & frater ejus episcopus Bremensis cum Adolpho Holsato dimicabant. Etenim Holsatus archiepiscopo cum Christierno Oldenburgico in Ditmersiâ militans, cum solvendo stipendio episcopus non esset, Ditmersiam, quam armis subegerat, sibi vindicabat. Sed *Ditmersi* haud multo post ad episcopum Slesvicensem; & reges Daniæ deflexêre. Manseruntque in fide ad annum usque MCCXXVII. quo tempore ad Bremensem rediêre.

Sed hæc & his antecedentia operæ pretium existimo ipsis verbis Arnoldi Lubecensis, qui præcipue commemorat, propius exprimere. Ità enim habent: Imperator verò inde (Lubecâ) regrediens, transivit Albiam, & castra metatus est juxta **Luneburg** ad plagam occidentalem. Dux autem, ut supra est dictũ, deditâ Lubecâ apud Stadium positus erat, & illuc se propter loci firmitatem receperat. Nam etsi ab hostibus locus ille caperetur, ipse tamen per aquas se evadere posse sperabat: maximo enim vallo civitatẽ ipsam circumdederat, & munitiones fortissimas cum machinis ibidẽ construxerat &c. Dux autem videns se in arcto positum, rogavit Dominum imperatorem, ut ipsius conductu veniret Luneburgum, spectans se apud ipsum aliquo pacto misericordiam impetraturum. Qui cum inter **Hertteneburg** & **Bardewich** conduceretur, occurrit ei multitudo militum de castris imperatorijs, pacificè eum salutantes. Quibus resalutaris: Non consueveram, ait, in his partibus alterius conductum accipere, sed magis dare. Et ità veniens Luneburgum, omnibus modis per internuncios animum imperatoris lenire studuit. Captivos etiam suos

Ludovicum Landtgravium & Hermannum, fratrem ejus, Palatinum, de captivitate laxavit, sperans se his beneficijs gratiam aliquam mereri: sed nihil inde consequutus est. Imperator tamen inde proficiscens, curiam apud Quidelingburgum ei præfixit, ut ibi inter principes, quid de eo fieret, justitiâ mediante decerneretur. Unde gavisi sunt omnes amici Ducis, sperantes aliquid boni de eo ordinandum. Ubi cum nihil de causa ipsius tractatum fuisset, propter seditionem, quæ inter ipsum & æmulum ejus, Ducem Bernardum, coorta est, aliam ei curiam apud Erpisfordiam induxit. Tunc temporis Sifridus archiepiscopus Bremensis, in plenaria restitutione recepit Stadium cum omnibus alijs, quæ antea Dux quasi de Bremensi ecclesia inbeneficiatus possidere videbatur. Sexcentas tamen marcas argenti Philippo, Coloniensi archiepiscopo, persolvit, quem rogaverat, ut cum exercitu veniens, Stadium expugnaret. Quo cum juxta petitionem ipsius venisset, ille per dispensationem imperatoris, ut dictum est, castrum obtinuerat, nec minus ille pecuniam sibi promissum exigebat. Comes etiam Bernardus & comes Adolphus castra & provincias suas per imperatorem adepti sunt. Dux autem veniens ad curiam sibi præfixam seque totum submittens gratiæ imperatoris, venit ad pedes ejus. Qui de terra levans osculatus est eum, non sine lachrimis, quod tanta inter eos controversia diu duraverit, & quod ipse sibi tantæ dejectionis causa fuerit. Quæ tamen an veræ fuerint, ambigitur: nam videtur eum vere non fuisse miseratum: quia ad statum pristini honoris eum restituere non est conatus. Quod tamen propter jusjurandum facere non potuit. Denique cum omnes principes ad dejectionem ipsius adspirarent, juravit eis imperator per thronum regni sui, nunquam se eum in gradum pristinum restauraturum, nisi id fieret in beneplacito omniũ. Hoc tamen contra ipsum dispensatum est, ut patrimonium suum, ubicunque terrarum fuisset, sine omni contradictione liberrime possideret. Dux vero per trienniũ terram abjuravit, ut infra tempus id terram suam non intraret, nisi per imperatorem revocatus. Profectusq; est ad generum suum, regem Angliæ, cum uxore & liberis & apud eum commoratus est omni tempore illo. Quem rex Angliæ honestissimè suscipiens, ipsum quasi principem super omnem terram constituit, & omnes qui secum exulabant, donis multis ampliavit. Hactenus Abbas ille Lubecensis. At Leo ab exilio reversus Brunsvicensem & Luneburgensem agros indultu ac benignitate imperatoris recepit, à reliquis abstinere jussus. Verùm mox, profecto in Palæstinam Frederico, quietis impatiens Bardevicum cepit & evertit. Lubecâ etiam receptâ, universam pœnè Holsatiam occupavit iterumq; amisit. Postremum post varias fortunæ vicissitudines ætate fessus obijt Brunsvigæ anno MCXCV. quæ suo mox loco referentur accuratius singula.

Digressis ab Eidorâ Danis, prodigium novitate mirabile incidit. Siquidem infinitus murium grex, è pagis vicinis de nocte concurrens, aquis Seleensibus, **Helloftrandt** vulgo, suâ sponte submersus interijt: quorum corpusculis vento jactatis littus mane constratum apparuit. Quod, sicuti & illud, quod eadem nocte Absalonis vestimenta mures derosérint, fuisse istius, quæ postea est subsecuta, cum Scaniensibus seditiosæ velitationis veluti omen, multi augurati sunt. Quomodo & olim apud Romanos creditum mures, qui Lavinei clypeorum loramenta arroserant, Marsicum bellum prænotasse. Absalon itaque quamprimum ad Selandos redijsset, nunciatur ei, turbatis Scaniæ rebus, plebem à primoribus diffidere, Agonem inter ceteros, regium quæstorem splendidęq; pręfecturę virum, ità ab ijsdem exceptum, ut nisi refugio fuisset Divi Laurentij ædes, manibus eorum discerptus perijsset: nec videri ab alio quam ab uno Absalone eam facem, turbulentissimo plebis furore accensam, posse extingui: itaque oportere quam citissimè in Scaniam contendere, si rebus regni laborantibus digne consultum cupiat. Quâ de re Suno & Esbernus, quorum alter perfamiliaris, alter frater erat, consulti, profectionem vehementer dissuadebant; quod illo nimirum motu nihil à Scaniensibus quæri existimarent aliud, quam ut ei periculum crearetur. At instantibus Scaniensium legatis, iturum se, utcunque fors tulisset, respondit. Ac mox ubi Lundam advenisset, essetque concionem ingressus reperit fere omnes ad seditionem excitandam comparatos. Inter regios præfectos Thordo alijque, ubi dicere cæpissent, sibilis excepti explosique fuerunt. Solum Absalonem audire, eique auscultare videbantur. Sed & ille cum multitudinem imperitis clamoribus obstrepere nec aurem commodare salutaribus monitis videret, ità dividendam separandamque judicavit, ut, distributis trifariam provinciarum comitijs, locis ac temporibus diversis convenirent, quo possit hoc pacto de omnium querelis ac controversijs accuratius cognosci. Sed nec ità sedatâ promiscuâ multitudine, Absalon concionibus aliquot tumultuosè

VALDEMARUS. I. Rex.

A. C.

multuosè habitis Selandiam repetijt. Quo cum pervenisset, literæ ad eum regis deferuntur, quibus ad insulam Samseam, ut se conferret, monebatur, regem eodem loci venationibus operantem reperturus. Cumque advenisset, extemplo conventus cum ceteris regni proceribus celebratus, postque varia provinciarum discussa negotia postremum quoque de Scaniensibus tractari cœptum. Quorum mens ac votum hoc esse videbatur, idque se regem rogare atque obtestari significabant, ut, abdicatis hominibus ac præfectis extra Scaniam natis, procurationem ad indigenas transferret, illud scilicet, quod occasionem seditioni dedisset, finem eidem impositurum affirmantes. Sed Absalon contrarium demonstrando respondit, dolose eos agere & invidere regiæ potentiæ, qui illud jus illudque privilegium tot seculorum interventu firmatum usurpasset. Quo dicto, in Absalonem exacerbati, superbius æquo responsum dedêre. Tunc iijdem à rege, quidnam sedandis Scaniæ motibus maxime consultum judicarent, interrogatis, ejus epistolam, quæ blandis aspera misceret, id effecturum reponebant. Rex consilio eorum obsecutus mittit plenas minarum literas. Quæ postquam lectæ fuerunt, ita populum jam ante concitatum incenderunt, ut abrogatis vectigalibus nec non pontificum decimis, sacerdotibus etiam conjugia frequentanda decernerent, dictitantes eorum sacra, remotis præsulum ministerijs, sibi sufficere. Cumque ita minis nihil actum Valdemarus videret, armis instandum judicavit. Exactoque messis tempore in Scaniam trajecit, expositis circa Helsenburgi littus in terram copijs. Absalon, qui agmen extremum ducebat, ubi à piscatoribus est animadversus, levibus saxis navigium ejus impetebant, eum scilicet Scaniæ finibus exturbaturi, qui, ut Scaniam à piraticis infestationibus immunem habitarent, toties effecerat. Nec rex tantam ingratæ multitudinis contumeliam ferre ulterius valens arma equosque poscebat. Sed regem æstuantem, & jam in medios quasi ruentem, retinuit Sueno Arhusiensium pontifex, orans obsecransque ne quid in plebem promiscuam durius statueret. Hinc Valdemaro & Absaloni cum Scaniæ nobilitate dividuum colloquium fuit. Scanienses quibuscum rex agebat, id præcipuè urgebant, Absalonem ceterosque advenas qui Scaniæ erant præpositi, in Selandiam remittendos; hoc unum ad compescendam populi dementiam, quæ non in regem, sed in eos eorumque fastum atque avaritiam exarserit, esse remedium. Cui sententiæ cum etiam Iutenses adstipularentur, rex Absalonem seorsim vocatum rogat atque adhortatur ut in Selandiam redire haudquaquam sibi turpe ducat; esse subinde speciosis consilijs utilia præferenda, nec dubitare se quin sibi tam obnixe hoc flagitanti sit auscultaturus. Ad hæc Absalon se libenter ad omnia, quæ regiæ majestati ex æquo & bono viderentur, paratum præfatus, ac simul locum plebeio furori relicturus, in Selandiam concessit. At mox, absumto commeatu, è Scania quoque regressurus rex, lectos è Scanensium optimatibus viros secum Helsingoram jubet trajicere, ut ibi si fieri posset, cum Absalone componerent. Qui ubi coram eum de criminibus objectis perorantem, seque purgantem audirent, ità rationibus ejus ac testimonijs moti memorantur, ut eum divino potius quam humano ore loqui judicarent. Nihil interea statuentes, sed omnia ad civium suorum, sine quorum assensu haud quicquam possent, arbitrium relaturos testati, domos quisque discedunt. Verum nec eorum fidâ adhortatione Scanensium plebs ad deponendam rabiem adduci potuit. Nam neque decimæ solutæ, neque quicquam quod ad præstanda sacrorum jura attinebat, exhibitum. Itaque Absalon misso sub proximum, qui instabat, ecclesiarum conventum edicto, omnium ubique templorum fores obserari mandavit, si decimarum solutionem abnuere perseverarent. At plebs ex adverso respondit, sacerdotes non ab episcopis, sed à sevitę subsidia accipere, ideoque suis jussis obtemperare debere, nisi facerent aut patria excederent, aut bonis aut vitâ multarentur. Ad quę clerus, non nisi antistitis sui imperium agnoscere se, eique soli obtemperaturum respondit. Qua sacerdotum magnanimitate evictum vulgus non tantũ precibus minas mutavit, sed id quoque obtentum, ut utriusque ordinis consensu mitterentur, qui inducias flagitarent. Quę nec ęgre ab Absalone impetratę, utpote qui plus semper clementię quam severitati indulgendum putavit. Multę quoque ab eodem sacerdotibus ob fidem constantiamque persolutę gratię. Nec interea tamen à rapinis atq; injuriâ tum regijs tum ecclesiasticis personis inferendâ populus cessavit. Rex itaque appetente vere, in Scaniam cum solis Selandorum suisque copijs digressus ac paucis aliquot cum Absalone apud Lundenses diebus feriatus, mox in rus vicinum concessit. Quâ famâ borealior Scanię populus cum Hallandis excitus, more gentis misso per pagos stipite, sub specie petendę libertatis, belli titulum fingit, eoque edicti genere, exercitum coustruit.

Z iiij Erantq;

VALDEMARUS I. Rex. A. C.

Erantq; tanta dementia excæcati omnes ut non refugerent manum cum Absalone simul & rege conserere. Primum eis circa Dysiæ pontem rex occurrit. Hic dum utrique anticipare transitum festinant, anceps diu prælium fuit, Scanis haud ignavè rem agentibus. Sed eorum mox aciem ubi equites Absalonis per ignoti vadi compendium irrupissent, repentinam victoriam regi dedêre. Multi illic popularium cæsi; complures amnis vorticibus abreptos, dum ferrum vitant, aqua absorpsit. Hoc prælio feliciter confecto, Lundam regressus rex, ut ibi orientalibus ejusdem Scaniæ populis, quos adventare armatos intellexerat, similiter obviam iret. Guntungam appellant pontem, apud quem rurestris corona consedit. Hunc ingenti lapidum acervo vecors turba obsepserat, ut regios hoc pacto aditu prohiberet. Sed rex reperto alibi vado, ubi amnem transisset, seque decernere ferro paratum ostenderet, territa non tam armis quam recenti sociorum clade plebs de pace legatos misit. Præcipuè regem Absalonis preces movêre, intercedentis pro plebe vesanâ, monentisque ne quid asperius in turbam inconditam decerneret. Itaque, acceptis obsidibus, Londam reditus maturatus. Inventusque ad reliqua facilis populus, solam decimarum solutionem pertinacius abnuebat. Et quamvis rex difficultatem animadverteret, gnarus quid olim Canuto Othoniensi eandem ob causam accidisset, tamen Absalonem permovere haud potuit, ut aliquid ex sueto sacrorum jure decerperetur. Quocirca facto silentio ac collaudatâ Absalonis constantiâ putabat tempori atque occasioni invigilandum, ut quod armis non posset, consilio aliquando ac moderatione obtineretur. Paruit in commune consulenti Absalon præfatus dilationem sibi placere, dum interea ecclesiæ quod debebatur sartumtectum permaneret. Atque ita rebus pro tempore pacatis discessum est.

Supra indicavimus Leonem Saxoniæ ducem, postquam esset à Cæsare Frederico proscriptus, multatum potissimis suarum regionum ac dignitatis partibus, & tandem ipsum quoque Cæsarem, superato cum exercitu Albis flumine, Lubecam eidem præripuisse. Hic igitur dum agit imperator, quo omnibus undiquaq; amicis atque auxilijs Henricum spoliaret, mittit ad Valdemarum legatos, binas ejus filias totidem filijs suis, quorum alterum successioni imperij alterum Sueviç ducatui destinarat, in matrimonium postulatum. Amici regis regnique proceres etiamsi hæc, non tam ut sanguini suo bonæ fidei nuptias quæreret, quam Henrici odio à Cæsare factitari satis animadverterent, & regem etiam palam ejus commonerent, prævaluit tamen reginæ sententia, quæ liberos suos cum prole Cęsareâ conjungi gloriosum existimabat. Perperam hęc memorat in supplemento Derelictorum Helmoldi Arnoldus Abbas Lubecensis, cum unius tantum filię Valdemari ac filij Cæsaris, Sueviæ Ducis, mentionem faciat velitque à rege Valdemaro eas nuptias primo quęsitas, cum à Cęsare præcipue summoque studio expetitas ambitasque fuisse alij & Saxo præsertim, quem sumus sequuti, satis ostendant. Interea Cæsar, quo Bugislavi quoq; & Cazimari fratrum vires atque amicitiam sibi magis magisque conciliaret, subornatâ legatione, claritatis eis ac potentiæ incrementa promittit, ut nimirum provincias, quas hactenus obscure & sine honorum insignibus gesserant, Ducum deinceps nomine reciperent. Iucunda ipsis, toties ab Henrico læsis, promissio extitit. Sed ignorabant illi sub specie beneficij servitutem intendi. Post hæc Valdemarus classe luxu quàm armis ornatiore Lubecam profectus, occurrentibus sibi Germanorum equitibus, eximiasque ejus adventui grates habentibus, navigationem medio Travæ amne, quoad possit, proferre rogatur, quo brevius inter ipsum & Cæsarem iter restaret. Posteroque die an Cæsarem medio itinere obvium habere vellet, per legatos rogatus castra ejus petiturum se dixit, Romani imperij rectorem in re modicâ fatigare supervacuum existimando. Inde accedentem Cæsar amplexu atque osculo decentissimè veneratus, mox dextrâ honorabiliter apprehensâ, deposito amiculo per media castra deduxit. Tanta erat, quæ ad videndum regem concurrerat, multitudo, ut Cęsaris tentorio ob turbam collapso, imperatorem regemque ac ceteros magnates sub dio considere coegerit; Illic exaudire erat Theutonum voces formam regis staturamque mirantium, quos tanta visendi ejus cupiditas ceperat, ut alter alterius conscensis humeris eum productis cervicibus inspectarent, hunc regem, hunc imperio dignum, Cæsarem regulum homuncionemque referentes. Adeò eum excellens corporis habitus Theutonis faciebat venerabilem. Hinc post diutinam omnium admirationem, paucis secum exsurgere jussis, in proximum tabernaculum eodem comitatis genere, quo venientem fuerat prosecutus, deducendum curavit. Et demum sub vesperam, prosequente eum totius Germaniæ juventute, discedere permittens, posterâ luce apud silvam

VALDEMARUS I. Rex.

ſilvam portui vicinam, oportunioris colloqnij gratiâ, reditum ejus ſe præſtolaturum innuebat. Interea filios regiam navem petere, inque eâ luſtrando luſitandoque morari pręcepit, chariſſimorum pignorum familiari converſatione, quanti regis adventum faceret, demonſtrare cupiens. De quorum nuptijs condicto in loco mentionem exorſus, majori triginta millia talentum, minori octo in matrimonij conditionem depoſcit. Quæ res ſuſpecta Danorum primoribus fuit, virgines nondum ad nubendi ętatem provectas fraudulenter ab eo poſtulari exiſtimantibus. Sed Valdemarus majore ſummâ recuſata, minorem Belę, ejus nominis tertij, Hungarię regis, arctâ ſibi propinquitate conjuncti, fiduciâ pollicetur. His pactis conventis ac jurejurando firmatis, Rex claſſem, Cęſar caſtra repetijt. Sequentis deinde diei diluculo, navigium regis exiguo militum numero comitante, cunctis inexſpectatus Cęſar acceſſit, vocatoque rege, habere ſe dixit, quod ad eum ſeorſim referre cupiat: ſe nimirum non ignorare quidem quid olim de ſubigendâ Vandaliâ ipſi pollicitus fuerit, nunc orare ut patiatur, quo facilius Henricum deprimat, eam ſui muneris facere duobus fratribus, Bugiſlavo & Cazimaro, Satraparum titulos tribuendo. Eandem nihilominus ſe, profligato Henrico, ei ſubjicere curaturum. Rege conſilium haud prorſus abnuente, ingreſſoque die ſequenti concionem, Bugiſlavum & Cazimarum, datis ſolemniter aquilis, Vandalię duces Cęſar appellat. Illic quoque Syfridus ſplendido apud Thuringos loco ortus Valdemari filiarum natu maximam, Cæſare adſtipulante, deſpondit regiaque navi devectus ſolemnes Sleſvici nuptias habuit. Hęc ad annum milleſimum centeſimum & octuageſimum primum annales referunt. MCLXXXI. Quos inter Erici regis, quæ eſt in manibus, hiſtorica de origine Gentis Danicæ narratio refert, Cæſarem eas in univerſum, quæ ab Albi boream verſus ſunt regiones, datis codicillis in perpetuum Valdemaro tranſcripſiſſe; eamque collationem pontificem Romanum ſuo præterea ſyngrapho obſignaſſe: verum literas omnes poſt obitum Valdemari à Theutonâ quapiam, Satanici ſpiritus fœminâ, cui *Ave* nomen fuit, in odium Danorum disjectas laceratasque.

Interea Vandali caſtello, quod propter Sneni oſtia moliti fuerant, hiberna maris exundatione peſſundato, bina alia ijſdem in locis, materiâ per hiemem contractâ, veris principio condiderunt, inexpugnabiles ſe fore rati, ſi Penus amnis Valogaſto opido, & Suenus duobus hiſce munimentis clauderetur. Quod cum rex, qui tum ad portum Viridem, vulgo Gronſondt dictum, conſiſtebat, ex Rugianis cognoviſſet, Canuto filio & Abſaloni in eos ducendi curam imponit. Sed Abſalon Scanorum & Silandenſium ducatum pollicitus, Cimbros, quod ſe & Canuti ætatem contemptui haberent, ductaturum negabat. Permotus hoc dicto Valdemarus iturum igitur ſe, licet valetudinarium reſpondit: ac ſimul morbo ex ſollicitudine contracto, in lectum decidit. Mane orantibus eum ducibus ſibi ut parceret, ſeque ejus imperium etiam abſentis probè executuros, pollicentibus vix atque ægrè conſenſit, ut ad opidum Worthenburgi, filio atque Abſaloni concreditâ belli curâ, ſecederet. Dum autem claſſis ob diutinam ac vehementem tempeſtatem intra portum commoratur, ſeditioſæ Cimbrorum voces, modò commeatus inopiam cauſantium, modò expeditionis & militiæ remiſſionem poſcentium, toto exſonabant littore. Quas cum Homerus Ripenſium antiſtes, quem præter religionis dignitatem etiam eloquij ſingularis commendabat gravitas, delinire non poſſet, poſtremò quendam pertinacius obſtrepentem prehendi ac vinciri mandavit. Quæ res ut populi clamorem ita ſeditionem etiam magis magiſque accendit; Adeò ut è re ducibus viſum expeditionem ſolvere, totique exercitui miſſionem imperare, ne fortaſſe ex ſpontaneâ ejuſdem digreſſione odium in regem ejuſque filium recideret, quod eveniſſe Divo Canuto, dum ſolutæ claſſis pœnas à patriâ vehementius exigit, ſupra commemoratum eſt. His conſilijs adductus Canutus convocatam claſſem, factâ revertendi poteſtate, domum dimittit. Atque inde cum Abſalone, Eſberno & Sunone Worthenborgum adnavigat, ibi paternæ valetudinis eventum exſpectaturus. Valdemaro autem, qui per apertam conclavis ſui feneſtram velorum reditum contemplabatur, admiratione rei & animo pariter & corpore adauctum haud leviter ægritudinis incommodum. Utroque tamen pro tempore diſſimulato, filium ad ſe cum ducibus ac præſule Abſalone venientem, adeò hilari vultu admiſit, ut priſtinæ jam reſtitutus ſanitati putaretur. Abſalone nihilominus ſeorſim poſtea advocato, præter cetera, incertum mortalium ævum injiciebat, & horam illam extremam ſæpenumerò non cogitantibus obrepere, ſibi itaque conſtitutum delictorum ſuorum ſolemni confeſſione animum in tempore exſolvere, quod ſerum & inutile judicaret, quicquid ad ultimum illud momentum prorogetur. Deinde quid locis ſacratis, quid etiam alijs ex ſuo patrimonio, exceptis

VALDEMARUS I. Rex. A. 6

exceptis quæ ad fiscum regium pertinebant, tribuendum vellet, testamento signavit. Cæterisque de ejus salute bene sperantibus, solus Suno, sive somnij monitu, sive quo alio mentis præsagio fatalem hanc regi valetudinem augurabatur. Iohannes autem Scanensium Abbas, qui se medicum profitebatur, morbo, ut postea apparuit, parum prudenter inspecto, postquam alexipharmacum aliquod propinasset, sudoremque prolectum animadverteret, regi extemplo sospitatem polliceri ausus, excedere cunctos cubiculo & regem quietem capere imperavit. Sed Abbatis promissum regis obitus haud multo post insecutus, quàm falsus fuerit vates nec artis suæ satis certus, documento exstitit. Corpus deinde regis Vorthinborgo Ringstadium devectum, ut ibi juxta paternos cineres sepulturæ mandaretur. In ipso funere, præter procerum ac patriæ effusas lachrymas, accessit matrum miserabilis planctus sparsis comis pheretro occurrentium, iterumque se pristinæ servitutis onus subituras dicentium, extinctum eum, qui civium capitibus captivitatem detraxerit; qui patriam piratarum metu vacuefecerit, maritimasq; sedes perinde ac domesticas à prædonum incursu tutas præstiterit: Nec auditi absimiles agrestium ejulatus, eversam regis morte patriam, miserisque sibi commune funus, aut si quid funere foret acerbius, imminere plangentium. Et Absalon quoq; seorsim quam ingentem ex ejus discessu mœrorem animo conceperit, & corpore etiam quantopere perculsus fuerit, ex Saxone, qui prolixe denarrat, potest intelligi.

Præter verò profligata ab eo fortiter bella patriæque dilatata pomeria, aliaque, de quibus jam satis memoratum, domi militiæque sapienter instituta; nequaquam involvendum silentio, saluberrimas quoque condidisse ipsum *leges*, quarum alias *Selandicas*, alias *Scanicas* appellamus: Utræque harum etiam hodie adhuc in usu sunt; & Scanicas præsertim annos ante quadringentos, ab archiepiscopo Lundensi Andrea, Sunonis filio, qui Absaloni successit, & cujus meminit in præfatione historiæ suæ Saxo, Latino idiomate redditas Haffniæ typis describi superioribus annis curavit nobilissimus vir Arnoldus Witfeldius, regni cancellarius: cui & plura ejusmodi antiquitatum ceimelia debet Dania. Celebrat quoque Saxo ipse, præter legum curam, antiquitatis ac veterum rerum ab ipso studiose cultam memoriam: idque occasione refert Haraldi **Haarderode** Norvagiæ regis, de quo superius in rebus Suenonis pag. 194. narratum, ejus scilicet dolonem rubigine obtusum à rege Voldemaro monstrari solitum, quo ille Byzantij olim, à Constantino Monomacho ad bestias damnatus, immanem trucidando ferâ se & carceri & periculo exemerit.

Decessit autem Valdemarus anno à Christo nato supra millesimū centesimo & octuage-

MCLXXXII. simo secundo, duobus relictis filijs Canuto & Valdemaro, pręter complures filias, quarum unam Sufrido Thuringię Comiti denuptam, duas Cęsaris Barbarossę duobus filijs desponsas jam modo indicavimus; Ceteraque eodem pertinentia suo deinceps loco referentur oportunius. Obijt eodem quoque anno apud Claravallenses in Gallijs archiepiscopus Lundensis *Eschillus*; de quo & quamobrem in Gallias migraverit, superius nonnihil memoratum. Ante excessum, è proprijs patrimonij sui opibus quinque apud Danos monasteria instituit, Haresvaldum, Esseromum, Bekeschouviam, Tummedorpium atque Æsomum: singulaque uni S. Bernardo esse sacra dicataque voluit. Hunc virum quantrille fecerit cum ex hoc, tum ex ijs, quæ supra retulimus, & quam vicissim ipsemet Eschillus Bernardo gratus amatusque fuerit, ex ejusdem D. Bernardi epistolis, quarum una alteraq; ad Eschillum extat, esse cuivis perspicuum potest. Prodierunt jam nuper Lutetiæ Parisiorum epistolæ Petri Abbatis Cellensis, divo quoque Bernardo coætanei. In ijs ad Eschillum hunc nostrum perplures habentur; & una etiam alteraque ad Absalonem Eschilli successorem. Ad Eschillum quæ scribit, spirantia sunt omnia plenaque pietatis. Epistolarum ad eum omnium ultima libri octavi prima est. Hæc scripta cum jam, relictâ Daniâ, inter monasticos Claravalli ageret, in eâ, præter alia, hæc fere occurrunt: Circumferi-
„ mur, periclitamur, naufragia experimur, & exire dissimulamus? quis non optat portum,
„ ne incurrat naufragium? quis non pręcidit hęrentis in salo naviculę funem, ne sentiat
„ tempestatem? Gaudeo quia tenes jam portum sedens ad portam sanctę civitatis. Quę ceteraque ibi videnda.

Qui verò tum gentis mores, opes, quę studia ac militia fuerit, verbis Arnoldi Lubecensis, qui Helmoldum continuavit, & eodem hoc circiter tempore claruit, operæ pretium
„ erit adjicere. Ait is lib. 3. cap. 5. Dani usum Theutonicorum imitantes, quem ex longâ
„ cohabitatione eorum didicerunt, & vestiturâ & armaturâ in ceteris nationibus coaptant:
„ & cum olim formam nautarum in vestitu habuissent, propter navium consuetudinem, quia

VALDEMARUS I. Rex.

quia maritima inhabitant, nunc non solum Scarlatico variogrisio, sed etiam purpurâ & bysso induuntur. Omnibus enim divitijs abundant, propter piscationem, quæ quotannis in Scaniâ exercetur: ad quam omnium circumquaque nationum negotiatores properantes, aurum & argentum & cetera quæque pretiosa illuc deferunt, & comparatis halecibus eorum, quæ illi gratis ex divinâ habent largitate, quasi pro vili quodam commercio sua optima, nonnunquam etiam seipsos naufragando relinquunt. Repleta est etiam terra eorum equis optimis propter pascua terræ uberrima. Unde propter equorum copiam in militari palæstra se exercitantes, equestri pugnâ & navali gloriantur. Scientia quoq; liberali non parum profecerunt: quia nobiliores terræ, filios suos non solum ad clerum promovendum, verum etiam secularibus rebus instituendos *Parisios* mittunt, ubi literarura & idiomate linguæ terræ illius imbuti, non solum in artibus, sed etiam in *Theologiâ* multum invaluerunt. Siquidem propter naturalem linguæ celeritatem non solum in argumentis Dialecticis subtiles inveniuntur, sed etiam in negotijs ecclesiasticis tractandis boni decretistæ sive legistæ comprobantur. Præterea religionis vigor, apud eos multum florere dignoscitur, eo quod *Eschillus* Lundensis archiepiscopus, vir summæ pietatis, quique etiam relicto episcopatu, quietam cupiens ducere vitam, ad Claravallense monasterium se contulit, ubi sanctè & justè vivendo vitam in pace finivit, loca multa ex omni ordine spiritualium tam virorum, quam mulierum, in partibus illis construxerit. Quæ quasi cedrus Libani multiplicata, non solum Daniam, sed ut vineam Domini Zebaoth, extensis palmitibus usque ad mare, imo ultra mare etiam Slaviam repleverunt. Dominus quoque Absalon, qui loco regiminis ei successit, zelo justitiæ accensus, ut armaturâ Dei procinctus, in promovendâ religione nequaquam segnior fuit. Deinde de *Canuto* ac parente ejus Valdemaro loquens, tali epiphonemate orationem claudit: Quid de rege dixerimus; qui adhuc in juvenilibus annis in omni actu suo, ità grandævum se exhibuit, ac si de illius gravitate pariter illud sapientiæ dictum sit: *Senectus venerabilis est, non diuturna, neque numero annorum computata.* Siquidem ut assolet talis ætas, non ludis in spectaculis se ingerebat, non discursibus aut vagationibus studebat, nec lubricitati deditus, *conjuge cum castâ vivebat castior ipse.* Inter missarum quoque solemnia, non ut quibusdam moris est, susurrationibus aut placitationibus intendebat, sed codices Psalmorum aut aliarum orationum habens pre oculis, orationi devotus incumbebat. Et quia sapientiæ adhæsit, quæ dicit: *Per me reges regnant*: Ideo Deus regnum illius firmat, ut, cum tempore avorum ejus in regno Danico triarchæ vel etiam tetrarchæ fuerint, ipse solus monarchiam regeret, quam tamen pater ejus multo labore & prudentiâ obtinuerat. Hæc in antecessum ille. Nunc ad res ejus propius enarrandas procinctum moveamus.

CANUTUS REX LXXX.

CELEBRATIS quàm honotificentissime apud Selandos Ringstadij paternis exsequijs, Canutus ex Senatus decreto Iutiam petijt, non tam ut regium nomen, quod ei jam ante, ut supra est memoratum, patre vivente, solemnitet fuerat delatum, acciperet, quam ut omnes ubique regni proceres paternumque militem sibi devinctiorem redderet. Ingressusque concionem Wiburgensem cunctorum erga se animos benevolentes promprosque repperit. Apud *Vernenses* quoque, sive *Vrnenses* potius, (vulgo **Wrneting**) licet essent qui mussitare viderentur, pari ceterorum favore exceptus est. Atque inde in nomen ejus renovato sacramento, ab omnibus magno procerum consensu regni hæres renunciatur.

Interea Scanensium populus, laxatis pristinæ libertatis habenis, memorq; cladis, quam apud Disiam pontem incurrerat, regisque obitum suam quasi in rem vertens, se ulcisci constituit. Et licet Absalon omnia pro concione ageret, ut plebem commotam sedaret, nihil tamen efficere apud eos potuit, qui duces suæ factionis sequebantur. Horum tam preceps ac petulans erat audacia, ut Scanos pæne universos ad alium concionandi locum, idque, ut interpretabantur, tuendę libertatis ergò, armatos adesse sub edicto juberent. Quę res Absaloni Selandiam repetendi causam prebuit. Qui factionis erant authores, ut vulgum sibi dicto audientem retinerent, prædę dulcedine effecere, dum effusi in nobilium penates, prius eosdem rapinæ, deinde igni subjicerent. Cum autem animadverterent frustra à se fine duce res novari, *Haraldum* quendam, cognomento *Screngeum*, regij ex Canuto (quem apud Roschildenses cæsum diximus) sanguinis, sed linguæ atque animi prorsus

CANUTUS Rex.

A. 6

prorsus obtusi è Sueciâ adscifcunt, hominem adeo imparem regno, ut in eo nihil præter generis nobilitatem vel natura vel fortuna reddidisset commendabile. Hic tamen ubi Canuti Sueonum regis ac Byrgeri, Ostrogothorum ducis, auxilijs fulfultus in Scaniam irrupisset, concurrit continuo ad novi principis opinionem vulgus animosque & copias sociavit. quamvis & erant ex nobilitate haud pauci, qui imperium ejus detrectantes, transmisso freto, Selandiam peterent. Sed horum agri prædiaque ab eo direpta, exusta desolataque fuerunt. Alij armis arma opponentes seque invicem ad fortitudinem ac patriam communem defendendam animose cohortati, propter Luminæ amnem (vulgo **Lumme Aa** in Scaniâ) castra posuerunt. Hi tantò pugnandi ardore progressi, ut per summum non solum periculorum, sed etiam popularium contemptum, effusis equorum habenis, in hostem contenderent. Cumque auram sibi adversam experirentur, majus à vento quam ab hoste detrimentum sensêre: Ille enim vi ac vehementiâ suâ clypeos procurrentibus excussit; hic ne irruentibus pectus obverteret, fugam consultò capessijt. Ità agrestium acies, numero hominum quam animis præstantior incruentam victoriam Scanensium magnatibus reliquit. Eâque hoc pacto partim fusâ partim fugatâ, *Haraldus* cum Achone Tubbonis filio, quem affectati regni authorem habuerat, in Sueciam redijt. Lundenses, qui suspensis ad belli eventum animis, neutram in partem auxilia commodaverant, conspecto hoc rerum successu, perinde ac ipsi victores fuissent, victos persequi instituunt. Sed nec ea consternatio turbidum vulgus inhibere potuit, quo minus de novo adversus nobilitatem conjurationes iniret. Sed has popularium molitiones, præproperus Absalonis è Selandia adventus cum armis, tum consilijs à cervicibus Scanensium avertit. Progressusque in concionem non tantum turbulentis agrestium ingenijs obstitit, sed etiam leges eorum, quæ fuerant per seditiones antiquatæ, in usum revocari curavit. *Haraldum* denique, quem regem dixerant, effecit ut publicè, licet absentem, & ejurarent ac detestarentur, quò nimirum constare universis posset non modò armis superatum, sed omnium præterea suffragijs exsibilatum eum damnatumque.

Interea Canutus excitati in Scaniâ belli nuncio è Iutiâ in Fioniam movens, ibique de victoriâ suorum certior redditus, in Scaniam ovans transijt. Ac ejus primò provinciam *Frostam* (**Frostherret** vulgo) militi in prædam concessit totamque vastasset, nisi precibus Absalonis revocatus ad mitiora animum vertisset. Eo itaque se medium interponente, id effectum est, ut quicunque in regem Haraldicâ factione deliquerant, ære solummodo multati, in gratiam reciperentur. Proximo, qui secutus est, Christi servatoris nostri anno

MCLXXXIII. millesimo centesimo octuagesimo tertio, Haraldus, de quo dicere cœperamus, fato suo functus est, sicuti & Canutus Prebislai Vandalorum Ducis filius, qui patris nomine obses apud Canutum morabatur; Estque Othoniæ apud Fionenses juxta fraternos cineres sepulturæ mandatus.

Hoc eodem circiter tempore Cæsar Barbarossa Canutum regem per literas & legatos amice monet & curiam adire paternamque amicitiam instaurare haud intermittat; aliaq; secunda ac speciosa, quæque parenti olim ejus super Vandalis fuisset pollicitus, in animum revocans. Sed Canutus, consilio suorum usus, postquam modestissimè rescripsisset, excusationemque à regnandi novitate quæsivisset, Cæsar iteratâ scriptione minisque adhibitis, adhortatur eum jussis obsequi. Sed nec istis commoto Canuto, Cæsar præter ceteros (quos inter Brandenburgici fratres cum Episcopo Bremensi fuisse memorantur) Thuringiæ Marchionem Suffridum, qui sororem Canuti Ingertham, de quo ante memoratum, in matrimonio habebat, in Daniam suo nomine ablegat. Qui, ubi advenisset, annum cir-

MCLXXXIV. citer MCLXXXIV, exponit regi, affini suo, quanta ejus ob sororis connubium charitate teneretur, quantis etiam viribus Cæsar esset, & quid ab eo in posterum expectandum quoque ipse haberet: Absalonem verò, Sunonem & Esbernum, quos ut tutores filio pater moriturus constituerat, seorsim admonitos orare cœpit, ne amicorum nomine hostes agendo sibi creditum commendatumque pupillum, annis & consilio adhuc tenerum, bellis involvant; eumque sub titulo tuendæ libertatis regno exuant, sed potius salutaribus illum consilijs formare curæ suæ esse cogitent; Nec turpe putent, aut regno damnosum, si Rex Danorum Canutus Imperatoris Romani Curiæ accenseatur. Respondet Absalon de se haud quaquam dubitandum, si quid utile aut regno profuturum nosset, quin illud suggerere quàm cupidissime foret paratus: nunc autem ità expetendam regi Cæsaris amicitiam judicare, ut quæ suæ interea essent majestatis meminisset: Valdemarum quidem olim, parentem ejus laudatæ memoriæ, Cæsaris partes amicitiamque secutum, sed nihil ejus fide

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

CANUTUS Rex. A. Ci

fide aut promissionibus reperisse fallacius. proinde non ignorare Suffridum debere Cæsari Canutoque æquum regnandi jus esse nec minore libertate hunc Danici regni, quàm illum Imperij Romani gubernacula continere. His auditis, indignante Suffrido, verbaq; fastus ac minarum plena fundente. An tu, inquit deinceps Absalon, ex te ipso tuoque territorio de Daniâ conjecturam faciendam postulas? Et eam æque ac Thuringiam Cæsari patere existimas? Quapropter ito tuoque Imperatori renuncia, Canutum nullo obsequij jure devinciri Frederico. Quâ cordatâ pro Danicâ libertate Absalonis responsione dimissus est cum ceteris Suffridus. Reperioque apud auctores, & præsertim Abbatem Lubecensem Arnoldum, eosdem legatos Canuti sororem, desponsatam Cæsaris filio, in Germaniam tum secum septennem abduxisse, ut ibi sub oculis & curâ parentum futuro marito cresceret atque educaretur: Canutum autem cum permovere non possent, ut Cæsarem agnosceret, tali clausulâ legationem suam signasse, ut manente inter Daniæ regnum ac majestatem Cæsaream certâ ac solida pace, ipsi de cetero, prout affines deceret, statuerent. Cæsar nihilominus spe Danici obsequij (hominium Abbas Arnoldus appellat) haud penitus abjectâ, cum ipsemet bello petere Regem honeste haud posset, odio prosequi non destitit. Siquidem, capto tempore Bugislaum, quem, mortuo fratre Cazimaro, annum circiter millesimum centesimum octuagesimum quintum, Vandali Ducem appellaverant, promissis ac muneribus inescatum ad arma Danis inferendum sollicitat. MCLXXXVI. Cum autem Bugislaus aperte eos ac palam aggredi formidaret, quo tamen Cæsari morem gereret, primo quæsitis litium causis Iarimari avunculi sui, qui Danis parens Rugiæ erat præfectus, hostem cœpit agere. Eâque de re Canutus per Iarimarum certior factus legatos confestim misit, qui de causâ cognoscerent. Bugislaus, ut hoc telum exiret, negat aut regem aut Daniam à se peti; sed injuriam à Iarimaro illatam repelli testabatur: interea non displicere, ut per utriusque legatos res ad regis cognitionem referatur. Itaque Rex nihil insidiarum aut perfidiæ suspicatus, causę dicendę diem ac locum intra suum regnum decernit. Insula est, quæ medio fere situ inter Selandiam ac Iutiam posita, *Samsea* nominatur; in hanc frequens nobilitatis ac procerum senatus, non hujus tantum negotij explicandi gratia, sed legum etiam civilium emendandarum nomine, convocatus, amborum legatos excepit. Auditisque ac ventilatis singulorum altercationibus, quamvis decidi tum lis illa omnis tollique potuisset, dilata tamen sententia est, quod ipsum Bugislaum, qui unà cum Iarimaro absens erat, quamprimum id regi placitum foret, in rem præsentem venturum, legati adstipularentur. Quorum promissis secure quidem, sed minus caute obsecutus Canutus, dimisso ocius concilio, in proximam Iutiam concessit. Intelligensq; viros regni sui Martios, & qui sub Valdemaro multiplici militiæ genere ac varijs expeditionibus terrâ marique exerciti fuissent, desidis otij tranquillitatem causari, eos acuendæ virtutis ergò in Esthones, qui pagani ac piratæ cum essent, Danos sæpenumero infestabant, classe contractâ, dimittit. Inter quæ Bugislaus, hortante Cæsare, non solum patrijs ac domesticis viribus instructus, sed etiam à finitimis latè præsidia mutuatus, adversus Rugiæ insulanos, qui Danis suberant, navium quinquaginta classem contraxerat. Missoq; deinde ad imperatorem legato, significat tantum sibi adversus Danos collectum exercitum, ut dubitari haud possit, quin viribus & resistendi conatu diffisus Canutus, quàm citissime se Romano imperio sit traditurus. Delectatus promisso Cæsar, laudatoque Bugislai erga Romanum imperium studio, legatum donis ornatum prosequitur. At Iarimarus tam subiti inopinatique belli famâ perculsus, confestim Absaloni, qui tum in Selandia agebat, imminentis periculi magnitudinem denunciat. Qui protinus, publicatis per Selandiam Scaniamq; mandatis, omnem ætatem armis habilem in classem confluere jussit, nobilitati urbiumq; incolis promiscuo corripiendarum navium usu permisso. Eodem Edicti genere & ceteras, quæ Selandiæ contiguæ sunt, insulas in arma convocavit. Canuto ipsi, qui tum adhuc in Iutia rebus illius districtus curabat, loci distantia, quo minus statim accurreret, impedimentum injecit. Properata nihilominus sub festum Pentecostes classis; Quæ & eâdem quoq; die, ne quid segnius aut cunctatius gereretur, ad *Hythim* insulam appellere imperata. Hic Iarimarus cum suis Absaloni obviam factus, significat Bugislaum circa Costam insulam Rugiæ prætextam in anchoris paratum stare; tantâq; epularum ac convivandi indulgentiâ cum ipsum tum exercitum agere, ut comisatum potius quam bellatum advenisse videantur. Absalon vir belli armorumq; jam vetus peritusq;, accepto hoc nuncio, monet suos viriliter rem gerere, & pręsertim ne tumultuarie, sed ordine signorum servato, hostē aggrediantur. Nec alia militum responsio fuit, quàm pugnā se optare, deq;

A 2 eventu

 eventu haud quaquam dubitare quin felix ille ac prosper sibi suisq; esset futurus. Itaq; Absalon ex inopinato ad littus appellens, animadvertit Bugislaum ex adverso *Strelæ* insulæ juxta Rugianos à centum & quinquaginta myoparonibus circuiri, reliquam verò classem veluti in aciem dispositam consistere. Igitur socijs ingenti cohortatione firmatis, primus in hostem ut imperio ità & ductu & navigatione invectus, Bugislaum extemplo ceterosque suâ præsentiâ suoque impetu adeò conterruit, ut summâ cum trepidatione sublatis anchoris continuo classem concitare cœperint. Multi, quorum fugam aut navium magnitudo aut anchorarum subductio impediebat, profundum petendo fluctibus quàm ferro finire vitam maluerunt. Alij in terram exscensione factâ, saltus & paludes perreptavêre, quo hostium manus evaderent. Iarimarus autem ipsum Bugislaum fugientem propius insecutus, eum ut pedem figeret adhortatur, adesse se, quem *atrum horridumque Iarimarum (Garmarum* habet Arnoldus Lubecensis continuator Helmoldi: ubi nonnulli *Germanum*, sed perperam, legerunt & interpretati sunt) vocitare erat solitus, quemque vinculis innexum abducturum se jactaverat, sisteret jam gradum manusque consereret. Sed ille celerrime profugiens sibi consulendum potius censuit.
„ Verba continuatoris hæc sunt: Germarus post tergum clamavit dicens: quid est ô princeps Bugislae? nonne nigrum & horridum illum Germarum ligare te jactabas? expecta ut servum abducas, quem consortem habere nolebas. At ille fugiens, salvatus est. Sicque humiliatis viribus Slavorum tributoque imperato traditum est castrum Wolgastum in manu Regis Danorum cum obsidibus duodecim. Decem & octo Bugislai navigia multitudine concursuque in se fugientium militum gravata, partim confracta partim mersa, receptis exitio fuêre. Ac demum ex quingentarum navium numero, quinque & triginta elapsis, decem & octo disruptis, ceteræ in potestatem ditionemque Danorum cessêre. Rugianorum quatuor duntaxat, sociorum an hostium telis, perierint incertum habetur. Dani ut à parte suâ dispendium nullum, ità maximum & cruentissimum Slavi fecerunt. Post hæc Absalon, qui ad milites prædam, ad se gloriam redundare speciosum ducebat, rei tam feliciter gestæ famam per *Tachonem*, claro apud Fionios loco natum, unà cum tentorio Bugislai, quod ei, præter cetera, portionis nomine cesserat, perferendum ad regem curavit. Quem Canutus Wiburgi, ubi tum comitia habebantur, gratanter excipiens ac ordine, cunctis præsentibus, initia, progressus ac finem prælij commemorantem audiens, eodem mox hortatore est usus, ut omnium animis novæ classis educendæ ardor curaque ingereretur.

At Cæsar, tantæ cladis nuncio recepto, postquam Absalonis præcipue ductu rem gestam accepit, omnem non solum obtinendæ Daniæ spem, verum etiam attentandæ fiduciam seposuit, ægre sibi esse haud obscurè significans quia suarum partium quod fuerat, id alij exsequendum credidisset. Eandem victoriam suam Absalon apud Byzantinos, ubi tum *Isacius Angelus* imperium moderabatur, incredibili famæ velocitate vulgatam, postmodum ab equitibus suis, tum temporis ibi stipendia facientibus, accepit. Hinc ad Wologasti obsidionem versi, quamvis Peni amnis ostium grandibus saxis Slavi opplevissent, tamen omnia egerunt Dani: oppidanosque infinitis cladibus affectos eousque, accedente postremum regio exercitu, fatigarunt, ut non Walogastum modò, sed Iulinum insuper, & Osna Caminumque, & quæcunque in proximo erant, agrestium prædia ac vici Danis in prædam cesserint.

Inde Rex autumno domi transacto, duodecim millibus è Rugia contractis, *Tribusanam* provinciam ditioni suæ parentem peragrat. Ac mox devexas *Circipanensium* paludes, paternæ militiæ exemplo, permensus ad urbem Lubekincam pervenit. Quam dum præterit, Diminum petens, in vicum hominibus refertum incidit, qui convivijs & poculis ità secure indulgebant, ac si bellum nusquam, nec ullus ad portas Hannibal esset: adeo ut indicio fuerint, maximo ibi omnes luxu atque intemperantiâ egisse pacis tempore, qui ne hoste quidem liminibus imminente ab ebrietatis atque epulandi illecebris abstinere potuerint. Mox in prædam se effundens miles, postquam vastas direptionibus atque incendijs solitudines fecisset, ad regem redijt. Qui propter Lubinum pernoctatione habita, exustis circumquaque vicis, naves conscendit, ac proximum Peno amni portum intravit. Ubi adversa aliquandiu tempestate detentus, Bugislaum pacem à se per legatos petentem reppulit, quamquam deficiente paulatim commeatu remittere expeditionem cogeretur.

MCLXXXVI. Extractis deinde domi hibernis, per Zuinam amnem instructa cum classe regressus Grotzvinam

Canutus Rex.

[illegible]nam atque subjectos agros devastat. Cujus provinciæ præda parum satiatos Po[illegible]carum opum fama ad se irritat, quę ut eximię, ita intactę prędicabantur. Et li[illegible] [illegible]peri[illegible]as aliaque incommoda ab ea profectione deterrerent, imbellis tamen populus ac regio urbium armorumque inops magis magisque ad audendum animos inflammabant. Sed dum iter faciunt, pabulo parum suppetente, nec equi tantum, sed pedites quoque longi itineris labore fessi deficere incipiebant. Quapropter e re visum versoriam capere, atque inde classe Iulinum regredi. Illic Rex adoriendi per insidias Canuti occasionem nactus, etiam cepisset, nisi Scanienses ac Selandi, imprudentius suscitato incendio, incolas ad excubias majore cura agendas excitassent. Hic Bugislaus, qui eodem forte opido morabatur, Danorum paucitatem irrumpendam ratus, Elbetno, qui rei militaris callentissimus habebatur, de industria, quo longius ab urbe hostem evocaret, cedendum monente, diu terga præbentibus instituit. Ad postremum videns Elbernus, Bugislaum, intellectis insidijs, suos revocare, signa ad hostem reflexit effecitque ut ipse Bugislaus caballo delapsus, pavidus intra vallum se reciperet. Hinc Dani, atque inter ceteros Alexander, Absalonis è sorore filius, proxime insecutus illatoque portis ligno, neminem à quo repelleretur, invenit. Nec diu cum reliquo milite moratus Rex propter muros equo descendit ut, omnibus lustratis, urbem obsidione circumvallaret. Quod dum fit, progressi in regis occursum sacerdotes alijque monastici ordinis, qui, ut urbi ac sacris religione ædibus parceret, submissè precabatur. Adjectumque ab ijsdem Bugislaum regis conveniendi & de pace agendi locum ac tempus postulare. Responsum à Canuto homines sibi, non Deum incessendi propositum esse. Itaque precibus eorum iram remittens urbis tecta inviolata reliquit. Bugislaus deinde Absalonem & Iarimarum adit eosque honorifice salutatos rogat, ut se suam vicem faciendæ cum rege pacis medios interponere haud graventur. Sed Absalon fucose potius quàm sincere Bugislaum agere credens restare adhuc agros villasque circumjacentes respondit militi in prædam concedendas; ne temere tantum iter susceptum & sibi blandis solummodo promissis satisfactum objiceretur. Dux nihil à se extra municipij pomæria possideri professus, sacris interim domicilijs & eorum gratia vicinis tectis ut abstineretur, oravit. Quod ei cum esset indultum, reliquum diei vicorum villarumque deprædationibus atque incendijs absumptum est. Bugislaus præsentia mala & quæ porro imminere pericula videbantur, secum reputans, accepto revertendi tempore, Absalone & Iarimaro dextras præbentibus, ad regem perducitur. Nec alias pacis conditiones assequi potuit, quàm ut ingentis summæ pecuniam multæ nomine pactus, Vandalorum procurationem non ut sibi hæreditariam, sed è manu regis jure beneficij susciperet ac in modum, ut hactenus Rugiani, Regi ac regno vectigalis obstrictusque teneretur. Hanc pactionem, quo certior esset, obsidibus se firmaturum, postquam esset pollicitus, secessit; eorundem in regressu, quos accedendi duces habuerat, comitatu honestatus. Ne autem officiorum omnino expers dimitteretur, ab Absalone cum amicis convivio exceptus, dum se liberalius invitat, adeò sensum viresque exuit, ut vix mente constaret. Quapropter è navi in tentorium delato, quadraginta armatos ante tabernaculi fores assistere eique custodiendo operam dare Absalon imperavit. Quo beneficio obligatus Bugislaus Danorum humanitatem ac fidem apud Slavos extollendo, debitam Absaloni gratiam retulit, plus nimirum ex perceptâ Absalonis beneficentiâ voluptatis, quam amaritudinis ex patriæ jacturâ sentire se testatus. Postero die, Slavicæ nobilitatis proceribus adductis, cum conjuge & liberis ad pedes regis suppliciter flexis genibus procumbens veniam diutinæ rebellionis precatus est: Obsidibusque ex parte datis, ex parte promissis, aviti paternique Ducatus præfecturam beneficij loco suscipere haud recusavit. Rex postremò miseratione tanti principis, tum & maternâ erga filios ejus necessitudine permotus, satis jam sibi pœnarum dedisse existimavit, ac simul humi jacentem erexit. Atque ità Slavicarum rerum dominium, quod assiduis Valdemari laboribus in plenum fuit negatum, hisce paucis aliquot Canuti expeditionibus contributum est. Bugislaus quoque vel eo nomine commendandus, quod inviolabili erga Danos fide ad ultimum usque vitæ spiritum persistens, cum jam in lectulo moriturus laberetur, jurejurando amicos obstrinxisse memoratur, ut regem inter pupillos dividendi territorij sui authorem haberent, & quod is statuisset perinde ac testamento cautum custodirent, nihil de Danorum ingenuitate hæsitare se testatus, quorum egregia toties experimenta suscepisset.

Circa hunc, qui sequitur, annum historiam suam finit Saxo.

Aa ij Post

FREDERICUS BARBAROSSA IMP.

CANUTUS Rex. A. C. MCLXXXVII. Post hæc Absalon, cum animadvertisset ob varios sacerdotum ex varijs Europæ partibus in has oras affluxus, diversimodè ac variè divina, ut vocabant, officia celebrari, indictâ per universam Daniam, habitâque sub annum millesimum centesimum octuagesimum septimum, generali synodo, id inter cetera, facto decreto, obtinuit, ut ubique eædemque in omnibus per totum regnum parochijs ceremoniæ ijdemque cantus haberentur. Unde & certas formulas, seu, ut tum appellabant, Breviaria describi curavit, ut clerici & quicunq; ecclesijs erant præpositi, sacra sua ac psalmodias, secundum eorundem præscriptum, conformarent. Atque ità dissonos ceremoniarum ritus, & quidquid adhuc loci cum aut inconditum superesset, ab ecclesijs exulare omniaque ad uniformem atque æquabilem rationem paulatim reduxit. Huic synedrio, præter *Absalonem*, aliosque insignes eruditione viros, interfuisse reperio Wiburgensium antistitem *Nicolaum* unà cum ecclesiæ ejusdem præposito *Suenone*: Arhusienses, excepto Suenone episcopo, *Esbernum* præterea & *Thomam* transmiseranr, legis divinæ præcones fidelissimos: Ripis *Homerus* accesserat eique associati *Rodolphus* & *Thomas*: Borglonienses *Tradonem* concesserant cum *Agone* & *Iohanne* Canonicis; Othonia episcopum *Iohannem*, cui aderant viri duo non minus pietate quàm doctrinâ tum celebres *Petrus* & *Godefredus*: Slesvico advenerat *Valdemarus* non sine eruditorum aliorumque ecclesiæ præpositorum insigni comitatu: Roschildia nec non Lundenses, quibus utrisque tum Absalon, illi quidem ut episcopus, hisce verò ut summus pontifex præerat, *Abrahamum* & *Albertum* presbyteros ablegarant; itemque archidiaconum *Suenonem* & *Andream* diaconum, unà cum verbi divini pastore *Martino*: Nec defuêre officio suo Dalbyenses, qui *Iohannem* & *Benedictum* presbyteros submiserant, viros omnes ut eo seculo regni totius celeberrimos, ità quoque sanctissimos doctissimosque. Upsalensis archiepiscopus *Iohannes* ab Esthijs gentilibus trucidatus tum traditur mandatusque sepulturæ Upsaliæ.

Obierat inter hæc Pomeraniæ Dux *Bugislaus*, relictis duobus filijs Casimaro & Bugislao ejus nominis secundo: Hi pace invicem stabilitâ, è Theutonia Saxones aliosque Germanicæ gentis ad se evocarunt, quibus maximis concessis immunitatibus, permiserunt agros excolere & novas urbes condere. Quin &, latâ lege, Vandalos sive, ut alij nominant, Slavos ab omnibus publicis munijs ac dignitatibus eximendos voluerunt. Eaque occasione Slavi, verso pedetentim solo translatisque colonijs, ad extimos usque Po-

MCLXXXVIII. meranorum commigrarunt. Inter opida, quæ anno statim sequenti de novo & è fundamentis apud Pomeranos excitari à Theutonibus cæpta, memorantur, *Gulnovia*, *Vreheda*, *Anclamum*, *Vkermunda*, *Pemkovia*, *Brusovia*, itemque in extremis Pomeranis *Slothovia*, *Cotwixium*, *Coslinum* aliaque. Utrique autem Bugislai filiorum tutor datus Iarimarus Rugiæ princeps; qui, ut ante memoratum, clientelari sacramento Danis regique Canuto erat devinctus.

Inter Cæsarem & regem eodem hoc anno lis orta, quæ multorum malorum occasionem præbuit. Cæsar siquidem, missis ad Canutum oratoribus, eum ad solemnia nuptiarum, quas filio suo Henrico Suevorum Duci ejusque sponsæ Canuti sorori, de quâ ante memoratum, parabat, honorifice invitat, exigens simul alteram dotis partem, à Valdemaro quidem promissam, sed tum nondum persolutam. Canutus aliud agi suspicatus, nec ignarus, quomodo olim & quibus blanditijs parentem suū inescasset, & nuper quoq; in se Pomeraniæ satrapam Bugislaum concitasset, & nunc etiam in exilium ejecisset socerū suum Henricum Leonem, respondit, nec integrum esse sibi, nec regni negotia permittere ut regno excedat. Interim quod ad nuptias celebrandas attineret, ipsi libenter annuere; sed de mittendâ, quæ restaret, dotis summâ nihil ante consummata nuptiarum solemnia posse statuere, nec existimare ad id præstandum se teneri: Cæsari nihilominus liberum etiamnum relinqui nuptiarum contractum aut exsequi aut rescindere. Hoc responso offensus Cæsar, intactam & eodem, quo ad se septennis accesserat, cultu & comitatu exornatam sponsam fratri domum remisit; repudij occasionem non quidem ex eo arripiens, quasi aut sponso aut sibi despectui virgo fuisset, sed quod Rex Canutus, frater ejus germanus, Romanæ curiæ accenseri imperiumque agnoscere detrectaret; & Vandalos etiam suo subjectos dominio ac dicto audientes retineret. Ludovicus quoque Thuringiæ princeps, filius sororis ejusdem Frederici Imperatoris, qui repudiatâ priore, quam duxerat, conjuge ob sanguinis, ut ferebat, propinquitatem, paulo ante in uxorem acceperat Canuti regis matrem Sophiam: Hanc, ut Cæsari gratificaretur, referunt annales, facto divortio, à se similiter dimisisse, quamvis & sint, qui Canuti velint non matrem, sed sororem

CANUTUS Rex. A. 6

sororem fuisse; quæ, ut supra, sequuti Saxonem, meminimus, non Ludovico, sed Suffrido Marchioui nupserat, &, ut habent epistolæ S. Wilhelmi, utraque exinde, superior nimirum, quæ Cæsaris filio erat nuptura, & hæc Suffridi, in Cœnobio Virginum, quod D. Mariæ apud Roschildenses erat dicatum, vitam monasticam transegerit. At nos, quod ad alteram sententiam, Arnoldi Abbatis Lubecensis, qui Helmoldum continuavit, mentem & pæne verba expressimus, quem & Crantzium, libro VI Daniæ suæ, secutum reperio. Addit præterea idem Abbas, reversam è Germaniâ Sophiam de injuriâ sibi à Ludovico variè illatâ querimonias apud filium instituisse: Eâque occasione magis magisque in Cæsarem & Theutones exstimulatum regem Canutum; Atque ità belli utrimque enata semina: Et statim Canutum Wagrorum, Holsatorum atque Polabrorum, ceterasque in vicino ditiones igne ac ferro vastari jussisse.

Eodem temporis tractu, VII, ut habent chronographi, Cal. Augusti, frater Canuti Dux Valdemarus militiæ insignibus Roschildiæ exornatus, Ducatum Slesvicensem, nomine regis, suo imperio moderandum suscepit. Tum etiam Kilianus, præpositus olim ecclesię Viburgensis, natus apud Cimbros Randershusij, defunctus anno 1151. 5. Cal. Octob. à Clemente III Pontifice Romano, novâ apotheosi inter divos relatus est. Funestus autem ac fatalis annus fuit Ebboni Sunonis, qui Absalonem sanguine contingens frater erat Torberni & Andreæ Sunonis, postea, ut referetur inferius, ad summas dignitates inque locum Absalonis evecti. Anno Christi, qui secutus est, post millesimum centesimum octuagesimo nono, publice per universam Germaniam indicta religionis ergo sacra mili- MCLXXXIX.
tia, ad recuperandum scilicet, quam biennio ante Saladinus occupaverat, Palęstinam. Hujus rei gratia celebrata Magunciaci comitia, quibus interfuêre, pręter imperatorem, principes fere omnes aut eorum nomine, quaqua patebat Christianus orbis, legati. Horum tessera (Cruciatam vulgò vocabant) in armis vestibusq; depicta hujusmodi characterem habuit ☩: Quam nec Cęsar ipse, chlamydi inscriptam, ostentare erubuit: quod eo veluti symbolo, Iesum Christum, dominum crucifixum, toti terrarum orbi pręesse debere significatum cuperent. Dimissi etiam passim viri docti ac facundiâ clari, quos inter Gulielmus, Tyri antistes, celebratur, qui commemorato laudabili ac sæpe repetito majorum exemplo, tum & Pontificum indulgentiâ pręedicatâ, multis ad eadem sequenda signa, receptâ, quam dixi, crucis tesserâ, animos addiderunt. Cęsar pręterea, cum animadverteret non defuturos, qui turbas fortasse ac res novas, se absente, molirentur, omnia quę ad pacem retinendam viderentur necessaria, quantum in se erat, ante suum discessum providere ac constituere curę habuit: Pręsertim verò, quia certamina inter Germaniæ principes commoverat Henrici Leonis proscriptio, & Daniæ quoque regem, utpote Leonis generum, haud leviter eadem exasperarat, hæc ut sopirentur, Leonem ab exilio revocavit; atque eidem, intercessione soceri ipsius Anglorum regis, quanquam pristinas dignitates non concederet, partem interea ditionum ereptarum, ut sunt quæ hodie Ducum Brunsvicensium & Luneburgensium censentur, clementer reddidit: prius tamen sponsione ab eo acceptâ, quâ se pacem sequuturum pollicebatur. Quin & eidem, si sacram hanc militiam profiteri & Palæstinam petere, idque non suis sed publicis impensis, animus esset, sibi id quoque placere Cæsar significavit. Verum Henricus post longas fortunæ jactationes jam aliâ se mente esse, & domi pacis ac quietis studia colere constitutum sibi respondit.

Romanus verò pontifex Clemens ejus nominis III, missâ seorsim ad Canutum in Daniam legatione, de auxilio mari submittendo ijsdem in Asia laborantibus rebus regem cohortatus est. Et referunt Chronographi Danos tum, unà cum Frisonibus & Flandris, navium quinquaginta trium classem in subsidium confestim expedivisse. Quæ exinde classis, postquam oram solvisset, vi tempestatum in portum Olissiponensem delata tam insignem Sanctio Portugalensium Regi operam navavit, ut civitas Silvensis à jugo Saracenorum liberata ipsius tum accesserit imperio. Ità autem cum classis præfectis convenerat Sanctius, ut ipsis præda, sibi opidum cederet. Cæsar quoque cum Canuto, qui Magunciaci comitijs non interfuerat, ità per legatos & literas transegit, ut ipso, interea dum in Asia bellum administrat, pacato uteretur. His domi constitutis, Imperator copias, quas ipse contraxerat, veterano præsertim milite præstantissimas, magnâ celeritate emensus Bulgariam ac Thraciam, Byzantium duxit, ut inde trajiceret in Asiam. Huic etiam expeditioni Richardus Angliæ & Philippus Galliarum reges, quanquam tardius suas tamen symbolas, contractâ numerosâ classe, adjicere seque præsentes sistere

CANUTUS Rex. A. C.

haudquaquam dubitarunt. Adolphus Holsatiæ Comes Cæsarem ipsum cum milite suo secutus, priusquam Germaniâ egrederetur, apud Imperatorem, Hamburgensium nomine, obtinuit, ne quod propugnaculum intra duorum milliarium spacium urbi eorum propinquum locaretur; ne etiam vectigalibus aut alijs teloniorum oneribus apud Holsatos aut Stormarios gravarentur, & denique ut immunes ab auxilijs externo bello suppeditandis haberentur, quò in omnem eventum ad Holsatiæ Stormariæque defensionem promptiores accurrerent.

Fridericus autem suis cum copijs in mediam progressus Asiam primò Turcas ad Iconium Lycaoniæ tribus ingentibus prælijs fudit ac fugavit: Ijque successus tam subitam pepererunt rerum in Asiâ inclinationem, tantumque incusserunt Saladino terrorem, ut rebus desperatis munitarum urbium dejiceret propugnacula, ac demoliretur arces, deque Asiâ relinquendâ consilium caperet. Fridericus enim victricibus signis ad ulteriora pervadens mox Ciliciam ei eripuit, Saracenorum circumquaque deletis copijs. Alibi ad littus Rex Angliæ, & qui classibus è Daniâ ac oris vicinis accesserant, multas eidem urbes ademerunt. Et potuissent tunc penitus extingui aut certe ex Syria & Ægypto propelli Saraceni & Turcæ, si diutius rebus superfuisset Fredericus. Sed fata urgebant Asiam, & tantum imperatorem Europæ invidebant. De cujus excessu non omnium una sententia est. Alij referunt, postquam, recuperatâ Cilicia, Saladinum ex Armenia minore rejecisset, æstu ac labore defatigatum sui refocillandi gratia in flumen, quod *Salephum* aut *Saram* incolæ vocabant, descendisse, atq; ibi abreptum undarum vorticibus perijsse: Alij Ciliciæ hoc flumen *Cydnum* veteribus dictum volunt, & esse id ipsum, in quo Alexander Magnus, dum æstivo tempore lavando delitiatur, tremore & convulsionibus correptus traditur, ac simili modo Oenobarbum affectum interijsse. Heroldus, qui historiam belli sacri à Tyrio ceptam pertexuit, non lavandi causâ flumē ingressum dicit, sed dum hostem insequitur, aut cedenti instat, fluvium jam dictum transmittere conatum, & offendente equo, ætate jam gravem ephippio excussum ac stapedi inhærentem, dum equus ad citimam ripam revertitur, aquis ità suffusum, ut inter manus suorum sublatus respirare quidem paulum cæperit, sed mox oculis in cœlum sublatis exspirarit. Cui narrationi accedere videtur, quod habet Stadensis Abbas, qui simpliciter præfocatum refert, & mox recepto nonnihil spiritu proclamasse ac summum laudasse numen, quod aqua eum cepisset, quę regenerarat, ac martyrem faceret, quę fecerat Christianum; atque inde animam confestim cœlo reddidisse.

Hic exitus fuit maximi Imperatorum Friderici Oenobarbi, vulgo Barbarossę nominati, cum annum ætatis ageret septuagesimum, imperasset verò octo & triginta. Cujus animi ac consiliorum magnitudo, fides, constantia, moderatio, pietas adeò eximiæ fuerunt, ut nulla earum aliarumque virtutum, quæ in summum Imperatorem atque optimum principem possunt cadere, ei defuisse videantur. Tantus itaq; vir, tantis rebus gestis, in ipso victoriæ cursu indignissimâ abreptus morte, esse exemplo queat, quod nos de humanis miserijs deque fragilitate mortalium perpetuo commonefaciat. Felicitati interim ejusdem hoc adscribi meretur, quod & domi profligatis hostibus, diuturnæ pacis atque optimi status author fuerit, & non extinctus sit nisi Saladino jam fracto & Asiâ propemodum periculo liberatâ. Curam quoque ei ac cultum fuisse doctrinæ bonarumque artium, testantur latæ ab eo leges & inter eruditos Gunterus poeta Ligur, qui ipsi Mediolanum obsidenti adfuit, ut olim Scipioni seniori Ennius, juniori ad Carthaginem Polybius. Extatque insigne elogium quod illi Nicetas Coniates tribuit, scriptor Græcus, & eodem hoc ævo clarus. Cadaver Tyri conditum, faciente magnifice funus Frederico filio, qui mole belli in se translatâ post obitum patris Antiochiam præsidio firmavit, aliaq; præclare exsecurus, postquā exercitum ad Ptolemaidē oppugnandā, quā & potiti sunt, adduxisset, peste extinctus est. Quibus ducibus orbatus exercitus, tum & regibus Galliarum & Angliæ domum digressis, magna ex parte vel inediâ vel alijs incommodis diffluxit exinde ac perijt.

Supra in rebus Valdemari, ubi de Henrico Leone ejusque proscriptione retulimus, indicatum fuit Adolphum Holsatum, archiepiscopo Bremensi militantem, Ditmarsos armis eidem subegisse, sed postmodum cum stipendio solvendo episcopus non esset, Ditmarsiam, quam vicerat, sibi Adolphum vindicasse. Hi Ditmarsi, capiâ hoc tempore, ex absentiâ Adolphi, occasione, qui, ut diximus, cum imperatore in Palæstinam concesserat, ad Slesvicensem Danici regni diœcesim, cui tum præerat Valdemarus episcopus, suâ sponte defecerunt manseruntque in fide Danorum ad annum 1226. Commiserat verò idem

idem Adolphus, dum in Asiâ adversus Saladinum res gerit, non tantum Hamburgensibus, de quibus meminimus modò, Comitatus sui curam ac defensionem, sed præcipue cognomini & affini suo Adolpho, Dassensium Comiti, universam ditionum suarum gubernationem in manus quasi tradiderat: Verum Henricus non neglectâ rei gerendæ opportunitate, licet Imperatori in Palæstinam discedenti aliud pollicitus fuisset, haud tamen conquiescere potuit. Acceptis etenim ab episcopo Bremensi Hartvico auxiliaribus copijs, aliorumque amicorum subsidijs, inter alia, Hamburgum ac Bardevicum omnium primo expugnavit. Inde Holsatiæ Vagrorumque fines penitius ingressus, Lubecam quoque suæ potestatis fecit. Nec diu moratus, sed occasione rerum tam prospere fluentium usus, universam Holsatiam Stormariamque sibi postliminio parentem reddidit; exacto, quem ut gubernatorem earum provinciarum Adolphus constituerat, Dassensium Comite. Hanc vero operam Bremensium episcopum haud invitum Leoni commodasse vel ideò constat, quod speraret ejus vicissim auxilio recuperaturum se, de qua jam modò memoravimus, Ditmarsorum ditionem. Dux autem Henricus, cum totam jam Holsatiam Stormariamque teneret, sola supererat Segeberga. Sed eam obsidione ab Henrico circumcinctam Holsati liberarunt. In quibus viri per id tempus nobilissimi Eggonis Sturij ejusq; consanguineorum operam ac studia haud tralaticie celebrant annales Holsatiæ. Et ipse deinde Adolphus, Dassensium Comes, congressus prope Lubecam cum Leonis præcipuis copijs, quibus præfecti erant Gerhardus Rassenburgius itemque Helmoldus & Iordanus Suerinensium Comites, omnium victor evasit, fusis ac fugatis non modò eorum cohortibus, sed & captis, præter ceteros, Iordano Helmoldoque Comitibus. Quos exinde non nisi gravissimo ære redemptos; quod dites ac pecuniosi essent, liberos dimisit. Hinc Dassensis magnis itineribus ad Henricum VI Romanorum regem, filium Frederici, qui anno eodem ad dignitatem imperatoriam fuerat provectus, contendit: Eique rem MCXC. omnem aperiens demonstrabat Henricum Leonem contra datam Imperatori fidem, motis armis, præter alia Holsatiam Stormariamque occupasse, quas olim Fredericus Imp. laudatæ memoriæ parens ejus, Henrico Leoni proscripto ademptas Adolpho Schonvenburgico possidendas concesserat; petere idcirco ut adversus vim & grassationes Henrici Adolphum tueatur ejusque absentis patrocinium suscipiat. Imperator confestim causam totam ipsumque Dassensem Comitem Bernardo Saxonum Duci per literas commendat; ac serio petit ut ipse ceteriq; contermini principes Adolpho Dassensium Comiti adesse, & eum re consilioque juvare velint, quo tandem in bona ac possessiones affinis sui, quæ jure tutorio administrabat, reponeretur. Et ipse demum Adolphus Holsatus, postquam ad eum in Palæstinam allatus esset nuncius de Henrici molitionibus, Holsatiam nimirum Stormariamque ab eo occupatas, extemplo amicorum hortatu ac suasu, relictâ Palæstinâ, in Germaniam redijt. Salutatoque Imperatore, ei injurias ac turbas, quas se absente, posthabitis pactis omnibus, Dux Henricus dedisset, pluribus exponit. Cæsar Adolphum benigne affatus operam se daturum prolixe pollicetur ut ipse tandem in integrum restitutus ditiones ac comitatus per vim ereptos recipiat. Anno, qui secutus est, obijt Pre- MCXCI. bislaus Vandalorum satrapa. Hujus filius Burevinus, qui aliàs quoque Henricus est appellatus, ejusque fratruelis Nicolotus, Warcelao natus, uterque Vandaliæ partem, post obitum parentum accepit. Ille orientalibus, hic occiduis & ei districtui, qui nunc Megapolis appellatur, imperitabat. Hi dum bellis intestinis conflictantur, & alius Ducem Saxoniæ Bernardum ac Rugiæ dynastam Iarimarum; alius verò, Burevinus scilicet, Bugislaum Pomeraniæ principem adjutorem sibi adsciscit; factum ut Burevinus, dum Rugiam deprædationibus vexat, à Iarimaro caperetur; captusque ad Regem Canutum, cui tum, ut ante memoratum, parebat Rugia, transmitteretur. Niclotus etiam, qui capto jam Burevino, rem se factam habere existimabat, avide magis quàm caute Pomeranos aggressus incidit similiter in manus Bugislai, Ducis Pomeraniæ. Apud quem in vinculis tam diu hæsit, dum res ad compositionem deducta, per regem Danorum Canutum, qui causæ totius arbiter electus fuit, ità dirimeretur, ut Nicloto Rostochium cum terrâ Kissinorum, Burevino vero Iloum & Megapolis cederent: Uterque autem eas ditiones à rege Danorum Vandalorumque Canuto se accipere ejusque beneficio iisdem uti ac frui profiteretur, eodem scilicet modo & more, quo Pomeraniam Bugislaus, & Rugiam Iarimarus à Rege accepissent. Quibus statutis, dati ad rei majorem fidem obsides viginti quatuor. quos inter & Burevini filius fuisse memoratur.

Canutus Rex. 6.

Eodem hoc tempore Petrus Sunonis episcopus Roschildensis declaratus est, postquam

CANUTUS Rex. A. C.

consanguineus ejus Absalon eo se munere abdicasset. Tum etiam à Cælestino Pontifice Ordo Theutonum sacrique milites solemniter inaugurati, constituto primo eorum magistro *Henrico Valpoto*. Ex horum sodalitio orti postmodum, qui comparatâ magnâ suorum manu Livoniam armis domuerunt; ac gentem legibus disciplinâ mansuefactam ad Christi religionem primi traducere annisi fuerunt. Post hæc Henricus Leo, cum adhuc omnia, & urbes præsertim munitissimas Hamburgum, Stadam, Luneburgum aliasq; sibi retineret, tum & Burevinum, generum suum, jam recens à rege Canuto dimissum, conterminum atque auxiliarem accepisset, nulla jam amplius Adolpho sua redipiscendi occasio aut spes superesse videbatur; nisi ope & copijs vicinorum principum adjuvaretur. Quapropter Bernardum Saxoniæ Ducem ejusque fratrem Othonem, Marchionis Brandenburgici titulo celebrem, accedens, eorum primum armis, volente imperatore, Ertheburgum introductus est; atque inde junctis aliorum auxilijs Holsatiam quoque recepit, annum circiter Christi millesimum centesimum nonagesimum secundum. Mox idem, adscito sibi juniore Comite Bernardo Razeburgico, Lubecam duplici admoto exercitu cæpit obsidione premere. Erat urbi vice Leonis præfectus Luitgerus Bergensis, vir militaris ac strennus. Qui, licet opidum utrimque jam terra cinctum videret, flocci id tamen fecit, dum itus reditusque per Travæ amnem pateret. Itaque ut eam quoque viam ipsis præcluderet Adolphus, magno labore maximisque impendijs os fluminis, qua se in Balthicum mare effundit, trabibus fundo impactis obstruxit, ultimaque obsessos penuria affecit. Interea autem dum id agitur, ipse in Daniam profectus Canutum regem salutavit, maximasque eidem gratias reddidit, quod se absente, nihil adversus suos à parte Danorum infesti fuisset attentatum, pro tempore interim silentio præteriens Dithmarsorum ad Slesvicenses, Danici territorij diœcesin, defectionem, cujus meminimus supra. Henricus autem videns firmari indies amicis ac novis copijs Adolphum, Lubecenses verò ad extrema paulatim redigi, contraxit extemplo per Conradum de Rothe exercitum, cui & Bernardus, Comes Ratzeburgius senior, pater junioris, qui à partibus Adolphi stabat, se conjunxerat. Hic ubi forte filio cum novo exercitu factus est obviam, signis infestissimis inter utrumque concursum est. Sed pater victoriâ potitus ingressusque cum equitibus quadringentis urbem ovans, animum opidanis addidit, ut facta continuò excursione, castra quoque filij Bernardi diriperent amplaque in urbem spolia reportarent. Eoq; successu excitati die postero magnâ cum manu, ducibus Conrado & Bernardo, urbe iterum excedunt, arbitrantes se Holsatos quoque in totum propulsuros. Sed illi recentibus non ità pridem, à rege Danorum submissis manipulis succenturiati, opidanos urbem repetere coegerunt. Atque inde Bernardus Iunior, reparatis quàm celerrime copijs, castra quoque sua, eodem, quo prius, loco, metatus, acerrime urgere obsessos de novo cæpit. Obsessique animadvertentes deficere paulatim commeatum, nec, qui ad manus erat universæ suffecturum multitudini maximeque equitatui, qui intra urbem numerosus habebatur, facile secum reputantes, eruptionem à parte urbis boreali de nocte tentandam statuunt. Sed eâ urbis parte, dum fluviolo (*Wochnize* Arnoldo Lubecensi dicitur) transmittendo incumbunt, supervenit extemplo filius Bernardus, qui fusis ac fugatis fere universis, vivos quàm plurimos cepit, quos inter & ipse Bernardus, parens ejus censebatur. quo dimisso, ceteros fere omnes Segebergam ad Comitem Adolphum, qui ibi valetudinarius agebat, vinctos transmisit. Adolphus, accepto tam læto nuncio, ex morbo quodammodo recreatus de Stadâ in suam quoque potestatem redigendâ cogitationem instituit, usus præsertim occasione Stadensium quorundam, quos secum ipsius miles captivos adduxerat. Hi enim, cum spem & modum Adolpho ostendissent urbis potiundæ, militibus, qui eos ceperant, lutrum persolvi eorum nomine curavit, quo sibi addictiores haberet. Nec defuit consilio successus. Nam misso extemplo ad urbem milite, excitatoque, ut solet, inter cives, Panico motu, opidum ac totum denique comitatum deditione accepit. Lubecenses verò, acceptâ Stadensium defectione, & jam extremâ inediâ fatigati, tandem & ipsi coacti fuêre se quoque Adolpho dedere, servatis interim, quibus antiquitus semper gavisi fuerant, immunitatibus. Receptâ Lubecâ, Adolphus læte agere, & ad ulteriora cogitationes mittere. Henricus verò dejecto jam animo, spem quasi omnem cæpit deponere recuperandæ in posterum dignitatis; tum & ætate provectiore agens, ac serio demum quietem respiciens Brunsvigam abijt, ac ibi, quod erat vitæ reliquum, pacate transegit. Episcopus quoque Bremensis Hartwicus II, qui, ut memoravimus, Henrico re consilioque pro virili adfuerat, bonis ac possessionibus ab Holsato deturbatus inque Angliam digressus,

MCXCII.

HENRICUS VI. IMP.

CANUTUS Rex. A. C.

digressus, eam exilij sedem habuit. Nec parcitum ipsi nobilitati Holsaticæ, multique ex proceribus, qui Leonem fuerant sequuti, in Daniam ad Regem Canutum, alij ad Valdematum Slesvicensium Ducem, Canuti regis fratrem, Adolphi iram declinantes, secessère. Quos inter *Marquardus & Emmo à Wolden* alijque præcipue nobilitatis memorantur. Dux verò Saxoniæ Bernardus, animadvertens Adolphum ex territorijs Leonis, quæ Cæsaris indultu acceperat, sumere animos ac superbire, sibi ea potius, ut Duci Saxoniæ, competere existimavit. Quapropter universum Ratecoviæ districtum, qui olim ejusdem Leonis fuerat, nec non & Oldesloam suæ potestatis fecit; idem & de Lubeca in animum inducens. Sed Imperatot Henricus è re fore intelligens ut Lubeca, quæ esset in extremo imperij limite collocata, quæque annuatim certum Cæsari censum penderet, imperij civitas permaneret, Bernardo in gratiam bene strenueque pro imperio navatæ operæ Hardesacrum aliaque possessiones ac præfecturas Saxoniæ conterminas, ejus vice attribuit. Adolphus verò nec non Bernardus Raceburgius, unà cum Comite Suerinensi Gunzelino, suspectum ex eo habentes Ducem Saxoniæ Bernardum, quasi fortunæ suæ invidentem, fœdus simul feriunt mutuaque invicem auxilia pollicentur. Nec mora, obsidione premunt Lauvenburgum (quæ & olim quoque Henrici Leonis fuerat) arcem longe munitissimam. Dux autem Bernardus nihil in adversum magnopere agens, tantum de eorum molitionibus querimoniam ad Cæsarem detulit. Obsessi cum rerum tandem omnium inopiâ laborarent, nuncium mittunt ad Ducem Slesvicensem Valdemarum, regis Canuti fratrem, dictitantes frustra se ab Henrico aut alijs liberationem expectare, ideoque Canuto potius regi, utpote genero Henrici, quàm Adolpho, arcem tradituros, modò tempori ad obsidionem solvendam cum copijs accurreret. Valdemarus, re intellectâ, nec approbato, quod offerrent, confestim Rudolphum Holsatum, (is inter eos habebatur, quos iram Adolphi fugientes in Daniam secessisse memoravimus) traditis cohortium suarum manipulis aliquot, Lauvenburgum præmittit, ut in illud receptus regium vexillum de muro ostentaret, se interea, paratis quàm celerrime copijs, subsecuturum. Sed ille antequam accederet, obsessi necessitate adacti Adolpho se dederant. Quâ etiam de causâ regis erga Adolphum latens simultas magis magisque invalescere seque exinde cæpit prodere. Tradito in potestatem Adolphi Lauvenburgo, Imperator inter Ducem Saxoniæ Bernardum à parte unâ, & Adolphum Holsatum, quique eidem erant associati, Raceburgium & Suerinensem Comites, à parte altera, ejusmodi compositionem instituit, ut in pœnam obsidij Lauvenburgici septingentas imperatori marcas Adolphus persolveret, acciperetque ex adverso Ratecoviç tractum unà cum Oldensloâ, quæ sibi Bernatdus vindicare videbatur. Comes verò Raceburgius & Suerinensis, singuli trecentis argenti marcis donati abirent, eâ tamen lege, ut arcem Lauvenburgicam, quæ varijs erat locis per obsidionem disjecta lacerataque, suis impensis reparandam curarent, atque inde Saxonum diœcesi eam permitterent. Quas tamen conditiones Adolphus, nisi prius, quos fecisset, sumptibus restitutis, haud facile concessurus videbatur.

Hac qualicunque inter principes initâ per Cæsarem pactione, translata est in boream belli alea. Quippe cum antea, ut indicatum, Fridericus Imperator regi Canuto minus æquus fuisset, eandem quoque filio mentem hæsisse haudquaquam dubitabant illi, qui aut palam aut occulte regem oderant. Itaque instigatus Valdemarus, Slesvicensium episcopus, ut cum Canuto de patrimonio ac regni partione contenderet, utpote qui rege non tantum Canuto (quem, ut suo est loco memoratum, Sueno Rex inter sacra mensæ apud Roschildenses trucidari fecerat) esset procreatus, sed qui & Magnum & Nicolaum reges, illum avum, hunc proavum habuisset. Hęc igitur, dum ultro citroque reciprocatur contentionis serra, videretque episcopus vanam esse omnem sine viribus machinationem, sibi amicos & fœderatos Cęsaris, Adolphum Holsatię Comitem, itemque Saxonię Ducem Bernardum, & Marchionem Brandeburgicum Othonem, tum & Comitem Raceburgi adjungit, factâque sponsione, illi se terrâ adorituros regem regnumque pollicentur, dum ipse navalibus copijs rem gerit. Quod ut promptissime fieret, confestim ad Norvagos profectus episcopus, Suerum regem, vel ut alij tradunt, ejus filium Haquinum aliosque amicos ac necessarios, ità blanditijs ac promissis aggreditur prensatque, ut ab illis acceptâ navium triginta quinque classe, viris atque armis militariter instructâ, in altum perrexerit, sibique regium nomen adsciverit. Priusquam vero manus consererentur, erant qui episcopo suggerebant, è re ejus fore si causam suâ regi ac regni proceribus modeste proponi curaret, non dubitaturos se, quin ei aut regni aliquam portionem, aut ejus saltem

CANUTUS Rex. A. C.

saltem præcipuam præfecturam ex æquo ac bono permittant, præsertim cum simul esse
episcopum & regem haud quaquam conveniat. Quibus consultoribus autem commo-
dante Valdemaro, rei tractandæ dies dicta est. Sed ipse episcopus, quod exigere tum rei
ratio videbatur, extemplo comprehensus custodiæ mandatur. In quà dum hæret, & acri-
ter tertiam regni partem, quomodo parens ejus tenuerat, sibi deberi contendit, annos
totos quatuordecim detentus est; ac tandem dimissus cum rerum potiretur Valdemarus,
Canuti frater, intercedente ejus nomine apud maritum reginâ Dagmarâ, nec non Lun-
densium archiepiscopo Andreâ, ut suo exinde referetur loco. quamvis alij non occasio-
ne alicujus compositionis retentum eum, sed invasam ac superatam à Canuto Norvago-
rum classem, ac tum simul captum episcopum memorent. Huic episcopo ex fratre ne-
pos erat Nicolaus Arhusiensis nomine. Post cujus obitum cum fieri miracula vulgo cre-
deretur, Innocentius II sub annum MCXL episcopis chersonesi Cimbriæ in mandatis de-
dit, ut quid ejus essent indagarét. Quorum postea documentis ac relationibus acce-
ptis, Alexander ejus nominis tertius, annum circiter MCLX, in canonem sanctorum so-
lemniter eum retulit. Estque exinde ut divus celebratus ab omnibus, vocatusque S. Ni-
colaus Arhusiensis. Marchio Brandenburgicus Otho, ejusque frater Saxoniæ Dux Ber-
nardus unà cum Adolpho Holsatiæ comite, quid episcopo factum esset ignari, interim, ut
erat inter eos conventum, terrestri itinere Daniam signis infestis petunt: Locatisque
juxta Eidoram castris, cum adventum Canuti diu, sed frustra expectassent, moræ tandem
tædio domuitionem parare cœperunt. Adolphus verò transmisso flumine, regis circum-
quaque ditiones ferro ac flammis adusque Slesvicum invadere ac divastare aggressus, sed
de episcopo deque reditu principum mox certior redditus maximisque desubito Canuti
copijs impetitus extremum hoc habuit, ut pacem sibi pretio pararet. numeratisque mille
quadringentis denariorum marcis, ea qualiscunq; concessa est: Dithmersiam interim, ut à
Ducatu Slesvicensi separaretur, quod agere eum simul instituit, nequaquã obtinere potuit.

MCXCIII. Anno, qui proxime secutus, humanæ salutis supra millesimum centesimum nonagesimo
tertio, cæpit cum Rege Canuto per legatos agere Rex Galliarum Philippus, ejus nomi-
nis secundus, tum, mortuâ Isabella, cælibem vitam agens, de ascisscendâ in thorum suum
sorore ejus laudatissimâ virgine Ingeburgâ. Qui & voti sui compos factus est. Scripto-
res Gallici non Ingeburgam, sed Gelbergam fere nominant: Et notat Gulielmus Neubri-
gensis, qui historiam de rebus Anglicis eo tempore superstes contexuit, has nuptias pre-
cipue eo fine à Philippo petitas, ut inveterata jam olim inter Danos & Anglos, quos ob
Richardum, sibi inimicum, odio habere cœperat, simultas quasi ab inferis exsuscitaretur.
Nam Philippus conjungendo sibi, ut existimabat, capitales Anglorum hostes Danos, non
ambigebat, quin, moto in Regem Richardum bello, auxiliares eosdem adversus ipsum
esset habiturus. Ac demum, pactis sponsalibus inque dotem addictis quater millibus ar-
genti puri marcis, cum classe regium in morem magnificè exornatâ in Gallias Ingeburga
transmissa est. Rex advenientem Atrebati vel, ut alijs traditum, Ambiani lætanter ex-
cepit, utpote morum ac formæ venustate sibi perplacentem; coronavitque reginam,
MCXCIV. anno circiter, ut Tilius putat, MCXCV, vel ut alijs placet, quarto. Neubrigensis persolu-
tam, dotis nomine, multo quam nos, secuti vernaculos anthores, majorem summam ponit,
marcarum nimirum decem millium. Sed operæ erit ipsius Neubrigensis verba, quod
,, & alia ad rem spectantia contineant, his adjicere: Rex, inquit, Francorum missis ad Re-
,, gem Danorum viris honoratis germanæ ejus laudatissimæ virginis nuptias solemniter
,, expetivit. Rex autem Danorum magnifice legatos suscipiens; petitionem quoque de
,, optimatum suorum consilio libenter amplexus est. Et quid, inquit, dominus vester vult
,, sibi dari dotis nomine? illi verò, prout in mandatis acceperant, antiquum inquiunt jus
,, Regis Danorum in regno Anglorum, & ad hoc assequendum, classem exercitumque Da-
,, niæ annuum. Tum ille, rem inquit difficilem postulat: veruntamen deliberabo, an con-
,, cedi debeat. Cumque super hoc regni sui inclytos seorsum consuleret, responderunt
,, satis nobis negotij est contra paganam & nostris vicinam finibus gentem Vandalorum
,, Illis ne ergo dimissis, hostiliter aggrediemur Anglorum gentem Christianam, atque inno-
,, xiam, duplici nosmetipsos periculo immergentes? Nam si Anglos aggredimur: ferócis-
,, simis, qui juxta nos sunt, Barbaris fines nostros exponimus. Porro Anglorum gens magna
,, & valida, opibusque famosa, propriæ vel saluti vel libertati contra omnem vim externam
,, tuendæ sufficere creditur. Proinde aliud petat Rex Francorum, si voluerit, dotis nomine;
,, cum tu Rex non debeas, cum propriç gentis periculo germanæ tuæ honorabiles nuptias
pro-

providere. Placuit regi sobrium consilium, jussitque legatos aliud dicere, si quid haberent. Illi verò expirante petitione prima: decem marcarum argenti millia petierunt. Ad hæc Rex magnaminus, rem, inquit, Rex Francorum à Rege Danorum nunc petit pertenuem ratione negotij & personarum; petitionem ejus gratè suscipiemus, & votum maturè implebimus. Tum pactis initis, & sacramento à Legatis præstito pro completione pactorum: ornatam (ut decuit) cum summâ postulatâ tradit virginem: De suis honoratos quosdam, qui prosequerentur eam usque in Franciam, direxit. Rex autem Francorum occurrit ei Ambianis (Rigordus Atrebati) ibique solemniter nuptiali sibi fœdere copulatam etiam thoro accivit. Hactenus Neubrigensis. CANVTVS Rex 4.

Proximus superiori annus abstulit apud Norvagos Regem *Suerum*, cujus superius in rebus Valdemari prolixe meminimus. Exstatque Romani pontificis Innocentij tertij Decretalium Epistolarum liber, in quo Suerum hunc tyrannidis ac violentiæ accusat, quodque per fas & nefas Norvagiæ sceptrum arripuisset. Execratur quoque & anathemate ferit Bergensem episcopum, quod is, obstante licet archiepiscopo, cum Suero facere eique favere videretur. Idem Innocentius ad Islandos de eodem scribens, apostatam Dei & Divorum appellat. Quid præterea Anglorum historia super eo ejusque prosapiâ referat ex Neubrigensi jam ante allatum est. Res ejus totumque vitæ spacium, & quàm mirabiliter ad imperium pervenerit integro libro prosecurus est Carolus Ionæ Abbas, ut meminit in chronoligicis suis vir nobilissimus Arnoldus Witfeldius, regni olim Cancellarius, ἱμακαρίτης. Eum librum vernacule aut latine conscriptum, si aliquando prodire in publicum contingat, plurimum lucis Norvagiæ rebus illaturum nullum sit dubium. Suero successit filius Haquinus: Eâque in stirpe continuata regum Norvagorum successio duravit ad bina circiter secula; defecitque in filio tandem Margaretæ, Danorum reginæ, Olao. de quo & antea nonnihil injecisse existimo; posteaque, ubi ad illum locum fuerit perventum, dicetur accuratius. MCXCV.

Philippus porrò, de quo memoravimus, Galliarum Rex eodem hoc tempore, quam duxerat, Canuti regis sororem Ingeburgam, sive maleficarum artificio, quod innuere in ejus vitâ videtur Rigordus, sive, ut vulgo scriptores produnt, ob sanguinis affinitatem à se dimisit. Neubrigensis quas adducit divortij causas, fœtidum scilicet oris spiritum, aliasque similes, frivolæ sunt, nec dignæ, quod & ipsemet indicat, quæ memorentur. quamvis constet hodieque etiam inter gentes nonnullas, & præsertim apud Græcos Byzantij, & alibi obtinere consuetudinem, ut halitus fœditas ad dirimendum matrimonium sufficiat. Dimissam ergo in Stamparæ arcem (sic Tilius habet) conjectam asservari curavit. intereaque filiam Moraviæ Ducis Mariam dimissæ superinduxit. Quâ tamen priusquam potiretur, ambierat Comitis Palatini unicam filiam. Sed ea, ut tradit Neubrigensis, non ignara quid accidisset Danorum regis illustrissimæ sorori, & verita exemplum, eas nuptias aversata est: Mater verò cum instaret urgeretque regias nuptias, hoc insuper respondisse fertur, se, quantum meminisset, desponsatam adhuc infantem Henrici Leonis Saxoniæ Ducis filio, & ei fidem servandam existimare. Quod & factum, nupsitque eidem postmodum, licet invito etiam Imperatore, qui, odio Leonis, de rege Galliarum Philippo agere cum Palatino cœperat, sed à filio Leonis cum esset præventus, ille omnisque conatus ejus frustra fuit. Quo autem demonstraret Philippus arctissimæ inter se & Ingeburgam propinquitatis nexum, passim ex Galliæ diœcesibus episcopos aliosque regni proceres ac duces ad cognoscendum propius negotium evocari curavit. Hi cognitâ, ut existimabant, causâ pronunciarunt, non tantum à parte Regis Ungariæ Belæ, qui Philippi sororem duxerat, verum etiam prioris conjugis Isabellæ è Flandris oriundæ respectu nuptias istas constare non posse. Nec alia episcoporum & procerum illorum erat sententia, quamvis alij aliter, & inique divortium factum judicarent. Præsertim Danorum Rex Canutus, intellectâ re, per oratores suos Andream Sunonis Cancellarium, & Abbatem Gulielmum, natione Gallum, agere apud pontificem Cælestinum hanc causam cœpit, demonstravitque ne minimam quidem vel affinitatem vel consanguinitatem intercedere, quæ ullo pacto dirimere nuptias posset. Ideoque & petere à summo pontifice cui id officij ratione, utpote supremo orbis Christiani capiti, incumberet, vellet sub pœna anathematis imperare regi, ut Mariâ relictâ, Reginam Ingeburgam reciperet. Hi legati Româ reversi circa Divionem, dum Burgundiam transeunt, detenti ac literis Papalibus, quas plures acceperant, spoliati, operâ tandem Abbatum Cisterciensis & Claravallensis dimissi; atque inde ad regem profecti ipsum Philippum coram compellarunt. Pontifex etiam, statim post eorum ab urbe

CANUTUS Rex.

ab urbe discessum, notarium suum, titulo Praxidis Priorem, alijs cum literis ejusdem argumenti ad archiepiscopum Senonensem & Abbatem Atrebatensem, tanquam judices & arbitros à se constitutos, eisdem submisit. His, præter cetera, significabat inque mandatis dabat ut regem amice monerent & ad saniora, quantum in se esset, flecterent: Sin verò nec istis moveretur, ut assumpto legato suo unà cum archiepiscopis Rhemensi & Senonensi alijsque honoratis viris regi indicarent mentem hanc esse ac placitum pontificis, ut reginam Ingeburgam, quæ nulla eum vel affinitate vel nexu sanguinis tangeret, suum in thorum reciperet: Quod si nec ità promovere quidquam possent, imperabat ut legatus suo nomine regi sacris interdiceret. Quod etiam decretum in vulgus exinde est editum. Episcopi autem & patres, qui & tunc legato pontificis assenserant, & postea ipsum interdictum evulgarunt, sedibus primum suis ab rege exacti: deinde mitescente paulatim iracundiâ, novus ab urbe legatus Octavianus Cardinalis submissus. Qui ubi advenisset, Suessione rex & proceres Episcopique frequentes adfuêre: Atque ibi complures disertissime compositeque pro rege causam dixère; auditique cum silentio & fere assensu omnium. Nec aderat, qui in adversum quidquam reponeret. Tandem ex promiscuâ multitudine, ignotus quis, aut unde veniret, velutique coelo missus, petita cum à rege tum Romano legato ceterisque dicendi venia, desertam ab omnibus Ingeburgæ causam tam ornate dilucideq; defendit deque rege adeo reverenter verba fecit, ut in sui admirationem cunctos converteret. Factoque perorandi fine se surripuit, nec uspiam exinde comparuit. Ait Æmylius fuisse qui numini id attribuerint. ipse Danorum instinctu consilioque procuratum hariolatur. Soluto conventu, expectabant patres ut ultrò Rex Ingeburgam uxorem agnosceret. Sed labebatur longior dies, & temporis spacium idcirco concedebatur, si forte à pertinaciâ interea sua sponte desisteret. Verum cum frustra moram trahi animadverterent patres, iterum convocatâ concione, præ se ferebant quidnam ipsis necesse foret decernere. Itaque Rex, relicto consessu, in equum insiluit, & ad se receptam Ingeburgam in regiam reduxit. Maria, quam superinduxerat, haud multo post humanis excessit. Sobolem verò, quam ex eâ Philippus susceperat, justam esse & legitimam ejus prolem, multis mirantibus, sanxit pontifex. Paulus Æmylius non *Ingeburgam*, sed *Gelbergam* appellat. Qui & sanguinis nexum causam divortij fuisse injicit, ubi inquit: Rex mortuâ Elizâ uxore cælebs, Dani regis sororem Gelbergam uxorem duxit. Et statim deinde: Hinc receptam Gelbergam in regiam reduxit. paulo post decessit Maria. Philippum ex eâ susceptum justam Augusti sobolem esse pontifex maximus decrevit, non sine multorum tunc admiratione. Bonam matris nobilissimæ fidem auxilio liberis non esse, indignum credo visum: & nonnullis episcopis authoribus auspicibusque Moravianæ nuptiæ junctæ fuerant. Dana Regiæ Franciæ utique juncta cognatione erat. Primi Philippi regis Franci filia nupserat Dano regi: unde Gelbergam aliquot ætatum serie progenitum fides fit. Hæc Æmilius non tantum Ingeburgam, ut diximus, Gelbergam suo more appellans, sed *Elizam* quoque, quam dicit, ea est, quam alij omnes *Isabellam* nominant; Quâque defunctâ rex Galliarum Philippus Augustus viduus factus (ipse *cælibem* dicit) de alijs nuptijs cœperat circumspicere.

Ut autem constet nullam inter utrumque, Regem inquam & Reginam Ingeburgam, sanguinis fuisse necessitudinem, paucis Ingeburgæ prosapiam ponere ob oculos constitui: præsertim cum Gallici scriptores, & nuper admodum Iohannes Picardus, qui Gulielmum Neubrigensem Lutetiç Parisiorum elegantibus typis descriptum edidit, consanguinitatem fuisse à parte Caroli Flandrensium Comitis videatur innuere. Res itaq; ut intelligatur, ità se habet: Sueno, cujus supra suo loco meminimus, Esthritius dictus, Regum Daniç LXVI, plures filios habuit: inter ceteros Canutum & Ericum; Quorum Canutus, qui Othoniç ut martyr & inter Divos relatus interijt, duxerat Adelam Roberti Flandrensium Comitis filiam. Ex hac Carolum suscepit, qui Brugis Flandrorum in æde Donatiani paricidialiter est trucidatus, nullâ post se relictâ sobole. Ingeburga autem neque ab hoc Canuto, neque à filio ejus Carolo, neque à matre ejusdem Adelâ originem trahit, sed à Caroli fratre Erico, quem dixi. Hic ex Botilde Sueticâ filium Canutum genuit, Ducem Slesvicensem & regem Obotritorum. ex quo & Ingeburgâ Ruthenicâ, natus est Rex Voldemarus, qui parens fuit hujus, de quâ queritur, Ingeburgç, mater vero Sophia, Rutenorum regis filia. De Ungariç autem rege Belâ, quod injicitur, ità quoque habet: Ingeburga, quam diximus, prior, quçque avia hujus Ingeburgç Francorum reginç fuerit, sororem habuit, matrem scilicet Belç hujus, Ungarorum regis, qui Philippi regis germanam in matri-

HENRICUS VI. IMP.

in matrimonium acceperat. Unde patet Ingeburgæ prosapiam, nec ad Flandrensium Comites respectu prioris conjugis Isabellæ, quam Philippus duxerat, neque ad Ungarorum progeniem esse ullatenus referendam. Quod & hæc quam subjicimus genealogica tabella propius exhibebit: CANUTUS Rex.

SUENO *Esthritius Danorum Rex.*

Ericus *cognomento Bonus. ei ex Botilde Sueticâ natus*

Canutus *Dux Slesvicensium & Rex Obotritorum. Cui ex* Ingeburgâ *Ruthenicâ genitus*

Voldemarus *eius nominis I Daniæ Rex, qui suscepit ex Sophiâ, præter ceteros*

Canutum *Daniæ regem.* … Ingeburgam *Philippo Augusto Galliarum regi nuptam.*

S. Canutus, *ei natus ex Roberti Flandrensium Comitis filia* Adela:

Carolus, *qui Brugis Flandrorum trucidatus, nulla post se relictâ sobole. Vnde Comitatus recidit in*

Theodoricum, *Flandriæ Comitem, cui filius fuit,*

Philippus *Comes Flandriæ, qui ex Margareta Hannoniæ Comitissa genuit*

Isabellam *Reginam Franciæ, conjugem Philippi Augusti regis Galliarum. qui eâdem Isabellâ defunctâ duxit Ingeburgam Danicam de quâ agitur, Voldemari I filiam.*

Hæc genealogia est illustrissimæ Galliarum reginæ Ingeburgæ, conjugis Philippi Augusti, filiæ Voldemari I Danorum regis. Cujus Philippi pater Lodovicus suo divortio exposuerat olim Franciam gladijs Anglorum militum; & nunc filius Philippus haud absimili infortunio stilis scriptorum: hoc tamen patre felicior, quod dimissâ aut defunctâ Maria, & recepta, ut memoravimus, Ingeburgâ, eam sibi exinde perpetuam ac propriam habuerit. Æmilius quod ait (ut verba ejus superius posita monstrant) primi Philippi Gallorum regis filiam nupsisse Daniæ regi; atque inde Ingeburgam (Gelbergam ipse semper appellat) aliquot ætatum serie progenitam, nec in memorijs Danicarum rerum reperio, nec si reperiam videatur ad hanc Ingeburgæ prosapiam momenti quidquam conferre, præsertim cum ab obitu primi Philippi ad hunc secundum fere seculum effluxerit, utpote qui excessit sub annum Christi 1109.

Ceterum eodem hoc tempore Canutus quoscunq; per universam Daniam sibi regnoq; obstrictos noscebat, ad expeditionem secum faciendâ convocari curavit, jussitq; classem & arma in promptu ac parato habere. Compertumq; tum ad belli præsertim navalis subsidia conferre solitum Slesvicensem Ducatum naves 130; diœcesin Ripensem sive Iutiam occiduam 120; Borealem, quæ & Vandalica sive Burglaviensis diœcesis dicta, 50; Fioniam 100; Selandiam 120; Scaniam 150. Quæ tum regni Danici copia in armis militiâq; maritimâ unam in summam conjecta navium sexcentas ac septuaginta confecit, præter sociorum aliaque gentis auxilia, quæ seorsim subministrata. Paratis ad bellum necessarijs, in Slavos Vandalosque, qui, abjectis Christianis sacris, à fide quoque Danis præstitâ defecerant, vires impetusque conversus. Imprimis autem Wologasto Stetinoque ad obsequium pristinum reductis, utrumque novis præsidijs communijt; Computatisque omnibus, quos ipse & parens ejus Valdemarus in Vandalos fecissent procinctibus, erat hic octavus supra vigesimum. Obijt eodem hoc circiter tempore *Saladinus*, Christianorum apud Orientales terror, omniumque ejus seculi virorum virtute & rerum gestarum gloriâ facile princeps. Is cum magnum de regno suo certamen reliquisset, filios ejus, quos novem habebat, præter unum Norcadinum, interfici omnes patruus *Saphadinus* fecerat, ut, illis sublatis, imperio tandem ipsemet potiretur. De Saladino autem quod referunt historiæ, perquàm memorabile est, eum nimirum jam moriturum voluisse ut aquilifer, qui imperij signum omnibus in prælijs præferre consueverat, funus antecederet ac lineum sindonem, quo cadaver involveretur, lanceæ impositum, in modum trophæi extolleret, altum inclamans, *Saladinus Asiæ Orientisque totus domitor, illud unum secum aufert.* Excessit tum quoque Henricus Leo Saxoniæ Dux, qui ut memoravimus, à Cæsare proscriptus multos annos apud socerum suum, Angliæ regem, unà cum uxore Machtildâ parvisque liberis Othone, Henrico & Wilhelmo extorris egit. Ejus cum res fortunaque florerent,

CANUTUS Rex. 4. 6 rent, potentiſſimus omnium Europæ, ſecundum Cæſarem ac Reges, princeps eſt habitus, utpote qui à ſinu pœne Hadriatico adusque Codanum mare Oceanumque Germanicum, Boijs, Suevis, Rhetis, Vindelicis, Noricis, Chaucis totique Saxoniæ imperitaret: In gratiam receptus ſicuti nec territoria ſua, quæ varie erant à Cæſare diſcerpta inque alios principes collata, ità nec priſtinam dignitatem recuperare unquam potuit. Solam ei Brunſvigam ſingulari indultu Cæſar poſſidendam conceſſerat: Ex quâ cum bellum identidem laceſſeret, repreſſus aliquoties ab Imperatore & ſatrapis vicinis, ſub extremum ſenio ac laboribus feſſus apud eoſdem Brunſuicenſes conſedit fatoq; ſuo functus eſt: ubi & hodieque monumentum ipſius, pro copijs ejus ævi affabre exornatum, oſtenditur.

MCXCVI. Anno deinde ſupra milleſimum centeſimum nonageſimo ſexto ipſe Canutus Rex valida cum claſſe in Livoniam profectus primam omnium ſui juris Eſthoniam fecit. Erat ea expeditionum ejus in illas oras altera. Et ſeriò tum quod agere cœperat, ad finem optatum deducturus, id præcipue ſpectavit, ut Chriſtiana pietas omnium animis insereretur. quapropter etiam provinciarum paſſim diœceſibus non tantum verbi divini præcones pioſque viros præfecit, ſed & ſacris ædibus regionem circumquaque exornavit. Ut autem propagatæ inter has gentes Chriſtianæ religionis initia paulo altius repetantur, factum eſt anno 1170, ut monachus Segebergenſis, cui Meinhardo nomen fuit, cum negotiatoribus aliquot Bremanis Livoniam circa Dunelmobdam intraverit. Qui & ibi indultu Regis Valdemari I, qui tum Livoniam tenebat, ſacello prope ripam *Rubonis* (quo fere loci nunc *Riga* eſt poſita) exædificato, cœperat jam tum aliquam ibi divini verbi ſementem, imò & meſſem facere. Interque ceteros virum magni nominis, Cobbeum dictum, Chriſtianâ fide imbuerat. quod & ipſi poſtmodum, totique ejus rei, maximo emolumento ceſſit. Sed *Bremenſes* negotiationi magis quàm fidei propagandæ intenti, haudquaquam ijs viribus aut ſtudio, quo Canutus & frater ejus Valdemarus, rem pietatis promovebant. Unde facile conſtare poteſt, antequam Theutonum ordo vel cœpiſſet, jus & dominium Livoniæ penes Danos ſtetiſſe. Exinde pontifex Innocentius III ſocietatem hanc è Palæſtinâ profectam gladij jure (duos enim rubei coloris gladiolos, cum ſtellâ circa pectus, pallio albo inſcriptos geſtabant) donavit, conceſſitque terrarum quodcunque paganis eripuiſſent, id ſibi ad excolendam religionem Chriſtianam retinerent. Primum Ordinis hujus magiſtrum Vinnonem nominant. Poſtea, prout res eorum paulatim invaleſcerent, fœdus cum ijs fecit ſuo poſterorumque nomine Canutus ejuſque frater Voldemarus, eâ lege, ut collatis utrimque operis ſua adverſus paganos tutarentur. Verum mox, capto ſub annum 1223. Voldemaro, Theutones Revaliam, Narvam, Weſſeburgum aliaque Danis erepta ſibi vindicare cœperunt. Quod tamen poſtmodum in libertatem & regnum repoſitus Valdemarus, illis concedere haudquaquam voluit, ſuumque jus manu & armis aſſeruit, ut infra referetur.

MCXCVII. Expeditione Livonenſi peractâ, ſub annum qui eſt ſecutus MCXCVII Regina *Geertruda*, Canuti Regis conjux, filia Henrici Leonis, Wehæ apud Cimbros fatis conceſſit: ſepultaq; eſt ibidem in æde cathedrali, ac noſtro tempore repertum memoratur ejuſdem mauſoleum, quod erat tumbæ impoſitum, è ſilice vulgari ac rubeo levique brachio ſupernè excisum: Ipſa ante obitum ſuum extra urbis pomæria exædificari ſacellum fecerat, quod in ipſius memoriam divæ Geerthrudæ Capellam, prout fuerat ſingulari pietate ac ſanctimoniâ prædita, tum vulgo vocitatum hodieq; adhuc nominant. Cardinalis quoq; *Fidentius* in Daniam à *Cœleſtino* pontifice in gratiam epiſcopi Voldemari & ad eum è carcere, in quem dejectum jam ante retulimus, liberandum ablegatus, in Scaniâ diem obijt, ubi & funeratus in æde Laurentianâ Lundenſi juſtis exequijs. Henricus præterea Imperator, ejus nominis ſextus, cum mortuo, de quo ſupra injecimus, Saladino, magnas de recuperandâ Aſiâ ſpes concepiſſet, hortatu pontificis, tum & exemplo patris, in Palæſtinam expeditionem inſtituit, delectis ad eâ rem ſocijs, quos cum inſtructo exercitu præmiſit. Erat inter hos Conradus epiſcopus Maguntinus, Henricus Leo, Henrici defuncti filius, itéq; Adolphus Holſatiæ Comes: qui jam ſecundò eo profectus magnâ cum laude ac gloriâ rem geſſit. Præter cetera Berytus diruta ac deſerta à Turcis, ab ipſis reædificata, & adempta Saracenis Ioppe civitas, firmatis inſuper ac præſidio munitis, quæcunq; ad Chriſtianos eo in tractu ſpectabant, propugnaculis. fuiſſentq; majora exſequuti, niſi prænatura Imperatoris mors inchoatũ opus interrupiſſet. Quâ cõpertâ dilapſi redierunt in Europã. *Henricus* enim dum in Sicilia claſſe cogit, & armat ſecuturos ſocios, Meſſanæ ex febre ardenti vel, ut alij volunt, ex potu veneni, quod ei propter adulteria conjux propinaſſet, extinctus eſt Panormiq; in templo

PHILIPPUS IMP.

templo maximo conditus, cum imperasset annos VII. Ei frater *Philippus* proxime successit.

CANUTUS Rex.

Apud Rugianos hoc tempore primum virginum cœnobium, curante Iarimaro principe, qui, ut diximus, clientelari fiduciâ regendos à rege Canuto Rugos acceperat, exstructum est. Anno qui secutus est, MCXCVIII, Otho Brandeburgicus factâ in Vandalos irruptione, castella aliquot, quæ suæ esse diœceseos judicabat, vi ceperat. Canutus cum loca illa non ad Marchionem, sed ad se Vandaliæq; districtum pertinere asseveraret, expeditionem in adversum suscepit. Accedebat quoq; & alia belli causa, quod nimirum, inter ceteros, Marchio episcopo Valdemaro suis copijs auxiliaris adfuisset. Rex exercitus sui ducem Petrum constituerat, Roschildensem episcopum, cognomento Seniorem, ejusdemq; fratrem Torbernum. Hi, omnibus paratis, classe in littus Vandaliæ transgressi Varnū flumen, quod Rostochio præterfluit, intrarunt. Ipse Rex in Monâ insulâ, Varno ex adverso positâ, rei eventum præstolaturus substitit. Postquā advenerant, auxilia illis sua præter Vandalos junxerunt Pomerani, Megapolitani alijq;, prout à Rege ijsdem fuerat imperatum: Marchioni quoq; submissæ copiæ, quas Saxo expedierat. Commissoq; acri cōflictu captus est episcopus, Torbernus cæsus: ceteri fugâ elapsi, & ad naves facto procinctu domum parum læti rediêre. Episcopus integrum fere biennium à Marchione, qui partem aliquā Vandalici territorij in lutri locum exspectabat, captivus detentus, tandem è custodiâ, connivente vel adnitente potius carceris custode, clam evasit. Torberni corpus in Daniam postmodum delatum juxta fratris ipsius monumentum apud Ringstadienses terræ mandatū est. Marchio victoriâ istâ animosior redditus, assumpto sibi Adolpho Holsatiæ Comite, iteratam in Vandalos, Pomeranos & Megapolitanos, qui tum omnes Canuto parebant, irruptionem tentavit. Iarimari quoq; ditiones & oram eam omnem, quæ Trebesanorum nominatur, ferro ac flammâ pervadens, etiam Rugiam intrare decreverat, nisi, solutâ jam hieme, glacies ferendo militi minus firma transfretationem impedijsset. Quæ exinde novi belli inter regem Canutum & Comitem Holsatię Adolphum causam & occasionem prębuerunt. Rex enim, appetente mox vere, expedito cum milite e Daniâ Eidoram petens Holsatiam invasit, ac castra sua citra flumen collocavit. Quo & Adolphus approperans præter eas, quas ipse habebat, copias, secum insuper auxilia ducebat, quæ subministraverat Episcopus Bremensis Hartvicus, itemq; Marchio Brandeburgicus ac Comes Teckelburgensium Simon & Oldenburgensium Mauritius. Qui & ipsi pręsentes aderant. Rex castris ipsorum, quę Eidoram ultra erant locata, dum circumquaq; imminet ac sese à pugnando sustinet, diemq; ex die trahit, divastata fere ac depasta sunt à tam numeroso eorum exercitu Adolphi territoria. Nec ipse transmittere flumen aut regem aggredi ausus, cū tantæ sub extremum sustentandæ multitudini vix terra sufficeret, militiam solvere & cum rege inducias pacisci coactus est. Et licet Holsatiam indemnem ei tum possidere Rex permitteret, Reinelsburgum nihilominus, in limite Holsatię ac Cimbrię Australis positum, pactis exemit. Hoc enim cum exstruere ac reparare Adolphum Rex animadverteret, suæ potestatis fecit, atque exinde egregie communitum in usum ac defensionem regni retinuit. Quibus peractis, in Daniam festinato regressus est, præsertim accepto tristi de obitu matris Reginæ Sophiæ nuncio. Cujus deinde exequias Ringstadij magnifice celebravit, deposito juxta patris Valdemari mausoleum ipsius funere.

MCXCVIII.

Anno insequenti, qui fuit supra MCXCIX, cum denuo ad arma convolasset Adolphus, coactus est Canutus fratrem suum Voldemarum, Slesvicensium ducem, cum universis regni copijs in occursum ei mittere. Qui, ubi Holsatiam esset ingressus, omnia ferro ac flammis miscuit. Aderat, præter alios, Adolpho Dassensis Comes, Adolphus etiam nomine, avunculus ejus. Hi prope Stulnoviam, non longe ab Itshoâ dissitam, Valdemaro obviam facti insignem sua clade pugnam ediderunt. Adolphus enim potissimam suorum manum præliando amisit; multi etiam in hostium potestatem vivi venerunt. Ipse Adolphus vix fugâ elapsus, cum intra Hamburgum se recepisset, Voldemarus Dux opidum obsidione cinxit ac cepit. Sed Adolphus priusquam urbs dederetur, transmisso, ut in tutum veniret, Albi, Stadam secessit. Inde totam confestim Holsatiam pervadens Rex indigenas quaquaversum sibi obsequentes reddidit. Propugnacula etiam omnia cunctaq; opida sui juris fecit, exceptis Segeberga Tramundaq;, quas tandem arctissimâ obsidione adegit deditionem facere, ut postea referetur. Bergerdorpium quoq; & Lavenburgum, quæ suis præsidijs Dassensis communierat, cum per feciales dedi sibi Voldemarus postularet, ipse Dassensis flumen Albim transgressus, eorum defensionem militibus reliquit. Hæc ad annum circiter MCC referuntur à chronographis. Quo eodem tempore Ratzeburgum,

MCXCIX.

MCC.

CANUTUS Rex. 4. 6. Gladebuskum ac Witteburgum Voldemarus petijt; multaq; opida ac propugnacula ad Comitem Sueriuenſem pertinentia,quod is Adolpho ſuppetias tuliſſet, vi eidem eripuit. Poſt hæc,motis caſtris,Lubecam aggreſſus primo Tramundam expugnavit. Inde urbem obſidione arctiſſime premens cum jam ad oppugnationem res ſpectaret,è re opidanis viſum,poſtquam nec à Cæſare,nec ab Adolpho,quem ditionibus ſuis exactum ac profligatum ſciebaut,quod expectarent magnopere haberent, viſum inquam, ut pactis in rem ſuam coudiuionibus, urbem Duci dederent. Et accedebat aliud præterea, quod eam neceſſitatem ſuadebat,incommodum, uavigiorum ſcilicet ipſorum ac negotiatorum apud Scanieuſes iu Daniâ,ubi piſcaturæ halecariæ vacabant,à rege Canuto, lato edicto,detentio. Itaq; dedita Duci Voldemaro Lubeca legibus hiſce ac coudinonibus,ut nimirum illibatæ civibus reliuquerentur, quas à Cæſare & Duce Henrico, tum & Comite Adolpho accepiſſent, immunitates ac privilegia; ſuiſq; legibus ac jure,quomodo uſi fuiſſent ſemper,fruereutur,ac deniq; naves ac mercimonia, quæ iu Daniâ Rex Canutus detinebat,arreſto ſoluta,ipſis libera ac ſalva permitterentur. Hoc pacto in jus ac ditionem Danorum conceſſit *Lubeca*; eorumq; regibus totos exiude annos viginti quatuor ſubdita, ijſdem obſequium omue ac tributa,quemadmodum antea Adolpho conſueverat,perſolvit. Voldemarus urbe potitus, dum rebus ordinandis curat, omnium gratia ac benevolentia uſus, ibidem aliquandiu conſtitit. Iuter cetera curarum ſuarum haud poſtremum habuit exauctorationem veteris magiſtratus inq; locum ejus novi & præſertim eorum, qui ab Adolpho jam ante fuerant exacti, reſtitutionem. His per totam Nordalbingiam, Holſatiam, Stormariam ac Wagriam arces atq; opida adminiſtranda commiſit, acceptis ubiq; locorum obſidibus,ne qua uſpiam defectio ſperaretur. Eodem etiam tempore Dithmarſos,qui florentibus Adolphi rebus nutare cœperant, in novum adactos ſacramentum Ducatui ſuo Sleſvicenſi arctius iunexuit. Quod ad piſcationem, de quâ dictum,halecariam: ea tum paulo ante apud Scanienſes increbuerat, cum prius circa Rugiæ inſulam, quod ex Saxone liquere poteſt,præcipue fuiſſet celebrata. Cumq; tum ſimul Vandaliæ urbes Lubeca,Hamburgum, Roſtochium ac Straleſunda à Saxonibus viciniſq; Theutonis exangeri ac frequentari eſſent cœptæ, illis etiam permiſſa erat apud Danos negotiatio, quæ indigenis ſeu Vandalis ipſis,utpote Chriſtiani nominis ac regni Danici perpetuis hoſtibus, haudquaquam concedebatur. Commodum deinde regreſſo Sleſvicum Voldemaro, Comes Adolphus copias quàm poteſt maximas Stadæ contrahit, ijſque Hamburgum ducit. Animum illi addebant, præter Lauvenburgum, & ſi qua præterea loca tenebat, civium præcipui,quos intra urbem ſciebat ſibi ac rebus ſuis quàm dedititiſſimos. Horum ei favorem conciliaverant, quas à Cæſare Frederico ipſius beneficio impetratas opidanis ſupra commemoravimus,immunitates. adeò ut Rodulpho,quem ipſis Voldemarus præfectum conſtituerat,unà cum milite ipſius urbe exacto, ac recepto quàm celerrime intra opidum Adolpho,urbem de novo communierint. Adolphus recuperato Hamburgo, aliquandiu intra urbem ſe continuit,præcipue cū eſſent iuter Holſatos nonnulli,qui ipſi recuperandi torius Comitatus ſpem facerent. Sed aliud agitabat Voldemarus, qui eouſq; conquievit, dum anni hiemem itâ aptam animadverteret, ut Adolphus haud facile regredi aut Albim trauſmittere poſſet. Itaq; auræ oportunitate captatâ Hamburgum ex iuopinato conceſſit, & opidum, quod tum temporis eâ magnitudine, quâ hodie viſitur,non erat,ſed intra ſolummodo divi Petri parœciam claudebatur, circumquaque militibus ità cinxit, ut effugium Adolpho nuſpiam pateret. Præterea nec vires eæ vel ipſi vel opidanis erant,ut hoſti ſe opponerent; Tum & Albis dubiâ glacie,quæ nec frangi facile, nec ferre tameu vectores poſſet,concretus,eo tandem Adolphum adegerunt,ut miſſis ad Voldemarum nuncijs, urbis deditionem promitteret, ac ſimul Lauveburgum ſub dicm Stephano ſacrum ipſi tradendum ſponderet,modò ſibi gratia & opidanis pax amicitiaq; viciſſim ſponderentur. Quæ tamen ei polliceri haudquaquam Voldemarus voluit,uiſi prius Gunzelinus Suerinenſium Comes, & Megapolenſium Burevinus,qui ipſi in caſtris aderant, ſe medios interpoſuiſſent. Itaq; res eò deducta: ut Adolphus ſui juris fieret ſeq; Lauvenburgum conferret, ac dedito, quod à milite Voldemari obſidebatur, caſtello,liber inde & quo vellet, pergeret;ſin autem Lauvenburgum tradere miles renueret,ipſe apud regem captivus ſervaretur: Iuterea verò dum id ageretur,præſidijs ejus intra Hamburgum contentis,fas eis haud eſſet,priuſquam Lauvenburgum regio militi eſſet permiſſum,urbe egredi. Quibus utrinque pactionibus ſolenniter comprobatis, Comes Gunzelinus Hamburgum ingreſſus eſt, ac ſalutato Adolpho, eum in caſtra Voldemari ſecum abduxit. Dithmarſi, qui tum

CANUTUS Rex. A. C.

tum Voldemaro militabant, intellecto adesse in castris Adolphum eumque curæ Gunzelini demandatum, adeò irâ concitati, ut in eum irruere eumque trucidare pararent, quod olim, cum Dithmarsiam suæ faceret potestatis, ferro eos ac flammâ supra modum divexasset. Sed Gunzelinus ejusq́, satellitium Adolpho pro viribus adfuit. quamvis ne sic quidem evasisset, & occubuissent propemodum utriq́;, dum inconditæ multitudini vehementius se opponunt, nisi ipse Voldemarus seditiosos compescuisset. Qui deinde cum Gunzelino & Adolpho comitibus, relicto ad mœnia Hamburgi præcipuo exercitu, Lauvenburgum est profectus. Cum autem de conditionibus deq́; arce tradenda cum militibus Adolphus ageret, quod scilicet eo simul pacto se vinculis eximerent, eas accipere conditiones miles renuit, dictitans id castri olim Henrici Leonis fuisse; ideoque aut Cæsari permissuros, aut de eo cum Saxonum Duce Bernardo vel alio, qui pretij plus offerret, transacturos. Adolphus itaque cum præstare promissa nequiret, captivus primò Slesvicum abductus; inde in Daniam penitiorem delatus, in arce Seburgensi, ubi & episcopus Voldemarus, ejus fœderatus, detinebatur, custodiæ est mancipatus.

Dux autem Voldemarus post id Hamburgum versus regrediens urbem suæ potestatis factam intravit, ac, habitâ inter opidanos tributariâ censione, propugnaculum intra mœnia excitavit, eiq́; firmo cum præsidio imposito præfecto civitatem dicto audientem retinuit. Eodem anno, qui fuit supra MCCI, Orlemundæ Comes Albertus, ob res laboresq́; MCCI. adversus Livonos illiusq́; districtus paganos egregiè exantlatos, equitis aurati insignia rege conferente, suscepit. Decessit verò XII Cal. April. ejusdem anni *archiepiscopus Lundensis Absalon*, vitæq́; diem complevit apud Selandos in monasterio, quod ipsemet ibi exædificari fecerat, Sorano; ubi & sepulturæ honore decoratus est. Epicedium, quod ejus tumulo est incisum, vitio longi ævi husce tantum primoribus characteribus legi hodie potest, *Terrarum terror tegitur.* Interim virtus ac res illius domi forisque præclarè ac feliciter gestæ ex annalibus, ac supra pro parte memoratis, sunt illustrissimę. Cœnobium, quod indicavimus, suis impendijs e solo excitavit, addito *Soræ* opidulo, quod postea, subductis ædificijs, in arva conversum est. Inter ceteras fundati ejus causas haud inter postremas memoratur, voluisse ipsum ut in eo viri eruditione præstantes alerentur, qui regni annales resq́; posterorum memoriâ dignas chartis quotannis mandarent, quod nimirum non ignoraret, quanta fuisset antecedentium seculorum auctorumq́; eâ parte socordia. Quin & eo præcipue impulsore & veluti ergodiocte usus *Saxo Grammaticus*, Præpositus Roschildensis, in gratiam ac decus suæ gentis historiam, quæ hodieque est in manibus, Latinè contexuit, stilo ac dicendi genere, supra quàm illud ferebat seculum, florenti ac terso; adeò ut Erasmus exinde haud satis mirari potuerit tantam eo ævo in homine Dano eloquij vim atque elegantiam. Unum optandum fuisset si, adjectâ annorum ærâ, lucem majorem rebus addidisset, & omnibus pręterea, quod ad libros præsertim primores attinet, fabulosis multis, historiam non fabulas, quod ei Vives impingit, posteris tradidisset. Quamvis & hoc vicissim fatendum, Absalonis laudatissimo instituto minus postmodum respondisse eventum. Nam & continuò obortum seculum incultū ac barbarum, nec ulli ex intervallo claruêre Saxones. De Absalone verò ipso quid senserit, qui hoc circiter seculo floruit, Abbas Lubecensis Arnoldus, qui Helmoldum continuavit, operæ pretium sit ejus hìc verbis apponere. Ità enim habent: Hoc dierum curriculo ex hac vitâ subtractus est Dominus Absalon, Lundensis archiepiscopus, vir religiosus & magni consilij sive discretionis & præcipuæ honestatis. Hujus industriâ omnes ecclesiæ totius Daniæ prius discordātes uniformes in officijs divinis factæ sunt. In cathedrali sede crucifixum superaffigi præcepit, ut accedentibus & recedentibus reverentia crucifixo magis quam sibi fieri videretur. Præterea large sua ecclesijs & monasterijs conferens, maximè cathedralē ecclesiā B. Laurentij martyris Lundis ditare & ornare studebat coronis preciosis & campanis maximis, ut nunc cernitur, & diversis ornamentis. Et quia erat, ut dictum est, vir religionis amator, monasterium Cisterciensium Monachorū in *Sorâ* ædificare & ditare satagebat, ubi etiam circa finem dierum suorū molestia corporis tactus ægrotabat. Ordinatis autē ecclesię suę rebus, in die B. Benedicti Abbatis die clausit extremū. Cujus morte omnis Dania non parū indoluit, & quia multos discordiantes ad pacē in vitâ suâ reformaverat, ipsius exitū Deo pacis auctori, cōmendabant.

Mortuo Absalone, Cancellarius regni (Saxo in operis sui præfatione sigilli regij custodem appellat) *Andreas Sunonis*, vir claris natalibus ipsiusq́; Absalonis è fratre pronepos, quique à regibus, ut patet, unà cum Eschillo genus ducebat, in locum defuncti surrogatus pronunciatusque est Lundensis archiepiscopus. Diu ille apud exteros in Gallijs,

CANUTUS Rex.

A. C.

Italiâ & Angliâ per omnem honestarum artium cultum ætatem transegerat, utpote qui Lutetiæ Parisiorum publicè docuit, & tandem ad lares reversus regni rebus admotus fuit. Quantum verò in studijs literarum profecerit, ostendunt municipales Scanensium leges, quas è vernaculo Latinas fecit, impressas, edente Regni Cancellario nobilissimo Arnoldo Vitfeldio, ante annos triginta, & quod excurrit, Hafniæ: Ostendunt quoque hoc ipsum & alia ingenij ejus opera, & præsertim Hexameron sive de Mundi creatione Carmen Heroicum haud inelegans, quod suo aliquando tempore, si Musæ faveant, lucem videbit. Fuit hic idem annus fatalis quoque *Gulielmo Abbati* Ebelholtensis cœnobij, quod ad sanctum Paracletum Latine nominabant. Eum è collegio divæ Genevevæ, quod erat Lutetiæ Parisiorum, evocari in Daniam unà cum alijs ejusdem cœnobij socijs curaverat Absalon: Hi apud Danos vitam monasticam ad regulam divi Augustini, cujusmodi Lutetijs ex instituto S. Victoris coluerant, primum sunt auspicati. Gulielmus verò cum ob vitæ sanctimoniam, tum quod facta quædam miraculosa (ità traditur) post ejus obitum essent observata, inter sanctos exinde relatus est, appellatusque sanctus Gulielmus Parisiensis. Epitaphium ejus hujusmodi circumfertur;

Parisijs natus, dictis factisque beatus,
Mundo sublatus, jacet hic Gulielmus humatus.

Volunt & *Saxonem Grammaticum* eodem hoc tempore vitâ functum. quamvis alij, qui integro & quod excurrit quinquennio serius excessisse certiore se calculo annotasse existimant, eo præsertim juvantur, quod fatis jam functo rege Canuto, de quo agimus, præfationem sui operis Saxo ad ejus fratrem ac regni tum rebus moderantem Voldemarum direxisse constat. Nam postquam Absalonis ejusq; successoris Andreę Sunonis archiepiscopi jam modò laudati mentionem fecisset honorificentissimâ, subjecit continuò, versâ ad Voldemarum oratione: Te igitur salutaris princeps, ac parens noster, cujus illustrissimam à priscis temporibus prosapiam dicturus sum, clarissima lux patriæ Voldemare &c. Et statim exinde ad eundem, Tuo igitur ductu respectuque &c. ut nihil sit certius quàm mortuo ac consecrato jam Canuto fuisse hæc à Saxone, de fratre successore Voldemaro commemorata. Cur verò, quod objiciat hic forte quispiam, si Canuto quinquennium supervixerit, tam pauca rerum ejus attigit, adeo ut ex annis, quibus Daniam rexit, viginti, tantum quinque circiter, absolverit? Hic quod dicamus, cum id ab ipso aut posteris non sit præstitum præter conjecturas habemus certi nihil. Andreas porro Sunonis postquam electus jam declaratusque esset Lundensium archiepiscopus, Româ transmissum ab Innocentio, ejus nominis tertio pontifice Romano, diploma accepit de Sueciæ primatu: Archiepiscopum nimirum Lundensem Sueciæ primatem agnoscendum, & ab eo initiandos Suecorum archiepiscopos. Hoc diploma prolixè scriptum hodieque in archivis servatur, & præter jam dicta, indicat præterea pro tempore quidem ab Adriano IV pontifice fuisse ità statutum, sed se jam legis vice & in perpetuum hoc decernere. Et porro de pallio ubi ijsdem in tabulis agitur, hæc legere est:

„ Lundensis archiepiscopus pallium Romæ accipiens archiepiscopo Sueciæ tribuet, & fidelitatem & obedientiam Romanæ ecclesiæ jurejurando promittet. Metropolitano verò ibi (apud Suecos) ad honorem Dei & decorem domus suæ salutemque fidelium constituto Lundensis archiepiscopus & dignitate primatus in perpetuum præsidebit, & ipse obedientiam & reverentiam ei tanquam suo Primati humiliter exhibere curabit. Quod utique in bonæ memoriæ Stephano quondam Upsalensi archiepiscopo, qui à prædecessore tuo piæ recordationis Eschillo, tempore felicis memoriæ Alexandri Papę jam dictę institutionis gratiam consecratione accepit, & sub antecessoribus nostris bonæ memoriæ Lucio, Clemente, Cœlestino ac nobis secundum prę scriptum ordinem in felicis recordationis Iohanne & Petro venerabili fratre nostro quondam Upsalensibus archiepiscopis, quos Absalon prædecessor tuus, pię memorię, consecravit, & pallium vice ipsorum antecessorum contulit, dignoscitur adimpletum. Quoniam & hoc sicut à prænominato Adriano antecessore nostro statutum est, ità sub Eschillo & Absalone antecessoribus tuis effectum accepit; nos memorati Adriani & felicis memoriæ recordationis Alexandri, Lucij, Urbani, Clementis & Cœlestini prædecessorum nostrorum, Romanorum pontificum vestigijs in tam laudabili opere inhærentes nostro & futurorum fratrum nostrorum favore prosequimur, & firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere, salva nimirum Apostolicæ sedis auctoritate. Subscripserat his literis præter Inno-

Innocentium Papam, Iohannes Albanienſis epiſcopus, Petrus ſanctæ eccleſiæ preſbyter Cardinalis, Iorotus S. Prudent. paſtor & preſbyter Cardinalis ſancti Martini Equirij, Lingerus ſancti Laurentij in Lucina preſbyter Cardinalis, Gerhardus ſancti Adriani Diaconus Cardinalis, Gregorius ſancti Georgij ad vellus aureum Diaconus Cardinalis. Erantque datæ Anagniæ manu Blaſij ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſubdiaconi & Notarij IX. Cal. Decemb. Indictione quartâ anni Dominici milleſimi duceteſimi primi, quem ſupra poſuimus, pontificatus Innocentij Papæ anno quarto. CANUTUS Rex. 4. 6.

Hinc proxima æſtate anno ſcilicet milleſimo duceteſimo ſecundo Dux Valdemarus, qui jam nomine Regis Canuti Holſatiam, Stormariam, Lubecam, Hamburgum totamque Nordalbingiam Regno fraterno adjecerat, de nuptijs cœpit circumſpicere, ut ſibi hoc pacto amicos atque affines aſſociaret. Quocirca accepit in conjugem Ingeburgam Ducis Brunſvicenſium Othonis ſororem germanam. Erat is Otho Henrici Leonis, de quo memoravimus, filius, qui & mox, defuncto Philippo, ad Imperatoriam dignitatem evectus fuit. Nuptiarum ſolemnia Hamburgi regium in morem celebrata, præſentibus, præter Canutum, perplurimis Germaniæ principibus. Aderat & Dux Luneburgenſis Gulielmus, Othonis frater, qui eodem tempore Canuti & Voldemari viciſſim ſororem *Adelheidam*, Abbas Lubecenſis, quem Crantzius ſequitur, *Helenam* appellat, ſibi matrimonio conjunxit. Aderat & utriuſque Othonis inquam & Gulielmi, frater Henricus Rheni Palatinus. Holſati his nuptijs præ ceteris gaviſi, ſperabant Gulielmum accepto in dotem Holſatiæ comitatu, in eam præfecturam mittendum. Sed ea opinio expectationem eorum magnopere fefellit. quamvis interea Gulielmus, Regis ſororius, unice ab utroque, & Rege & Duce, dilectus atque honoratus ordinariâ dotis penſione, & cujuſmodi more majorum dare filiabus in dotem reges aſſueverant, contentus ad ſua regreſſus eſt. MCCII.

Peractis nuptiarum ſolemnibus Canutus Rex Lubecam profectus, poſtquam ab omnibus gratanter ac magnifice eſſet exceptus, ei obſequij ac fidei ſacramentum unanimi ac pleno civium procerumque conſenſu eſt præſtitum. Ipſe viciſſim eorum privilegijs atq; immunitatibus ſancitis, eandem illis poteſtatem ac jus commerciorum, quo ſubditi ſui ſuis in regnis fruebantur, liberaliter conceſſit. Hinc Molnam digreſſus à civibus obſides accepit, ne, quod antea Voldemaro contigerat, datâ ſolummodo fide, poſt abitum ſuum deficerent. Mox Lubecam rediens evocari eodem curavit unà cum Ordine omni equeſtri urbiumque Conſulibus univerſam Holſatiæ nobilitatem nec non arcium præfectos aliosque, qui regio nomine Holſatiæ, Stormariæ, Dithmarſiæ, Vagriæ, Nortalbingiæ ac Ratzeburgo præerant. Quibus & Snerinenſium Comes alijque plures accenſi. Hi ubi Lubecam veniſſent, facto coram rege ſacramento, officia ſua atque obſequij debitum ipſi volentes lubenteſque detulerunt. Rex deinde in Daniam regreſſus præfecit gubernandis Holſatis Albertum Orlemundæ Comitem. Eique in mandatis reliquit, ut obſidionem Segebergenſem à Voldemaro cœptam urgeret. quamvis apud plurimos ſuſpicio invaluerat, eum cum eſſet Adolphi Comitis, qui à Canuto captivus ſervabatur, & cujus adhuc nomine Segebergenſes arcem adverſus Danos defendebant, frater uterinus, haudquaquam eâ, quâ debebat, fide ac diligentiâ, pro rege rem gerere. Nihilominus commendatâ ei Holſatiæ præfecturâ, reverſus eſt in Daniam Canutus. Cujus adventu Dux Voldemarus, facto confeſtim procinctu, Lauvenburgum repetijt. Quod cum primo pedatu non caperet, extemplo quod erat in proximo, ſed ab hoſte dirutum, Haddinbergæ propugnaculum, reparari ac communiri imperavit. Eoque munimento obſeſſis non modo commeatum, qui Albi devehebatur, intercepit, ſed & præſidio ſuo, quod ad Lauvenburgum ſedebat, cum res poſceret, refugium præbuit. Ipſe poſt id Slesvicum ingreſſus, cum videret parum promoveri obſidionem Segebergenſem, aſſidueque à milite excurſiones fieri depaſcique ejuſdem populationibus vicina loca, cœpit arctiori eos obſidione majorique vi premere. At illi, ut obſidentibus fucum facerent, ſparſâ de mœnibus calce, indicium præbuerunt, quaſi farre ac frumento abundarent. donec tandem extremâ adacti inediâ, ad deditionem compellerentur. Cum autem de conditionibus ac pactis, quibus fieret deditio, inter ſeſe ſatagerent, nuncius adfertur de repentinâ extremâque valetudine regis Canuti. Quapropter Voldemarus, relictâ confeſtim Segebergâ, in Daniam magnis itineribus contendit. Albertus interea Orlemundanus, ipſius vice cum obſeſſis paciſcens hiſce legibus rem tranſegit, ut miles retentis, quos habebat, agris ac poſſeſſionibus ceteriſque, quæ efferre unuſquiſque corpore poſſet, liber & quo vellet, decederet. Rex autem Canutus, cujus natalis incidit in æram anni 1163, hoc ipſo labente, quem & ſupra notavimus,

CANUTUS Rex. a. 6

post millesimnm ducentesimo secundo, III iduum Decemb. vel ut habet Erici Regis Chronicon, II id. Novemb. nullâ post se relictâ sobole, humanis ereptus est, nou sine veneni, quod aunotatum apud nonnullos reperio, suspicione. quamvis alij pestiferâ sublatum lue referant. Præter cetera ab eo præclarc statuta, hoc decretum legibus Scanensium insertum legitur, publiceque, vivente adhuc ipso, promulgatum, ut solus homicida de bonis proprijs teneretur ad homicidij reatum: nec ab agnatis vel cognatis, quod antea obtinuerat, quidquam exigeretur, ne pro sonte etiam innocens lueret. De eo adhuc juvene sceptrumque regni primitus adepto quid senserit ejus ævi venerabilis antistes Arnoldus Lubecensis, qui historiam Helmoldi continuavit, & quàm ille singularem ejus modestiam, pietatem, continentiam, in illis etiam opibus ac culmine regali sit admiratus, allatis superius ad fiuem anni 1182 ipsiusmet verbis pro parte declaratum est. Quæ & huc repetivisse fusius haud præter rem existimo. Sunt autem ista: Quid de rege dixe-
» rimus: qui adhuc in juvenilibus annis in omni actu suo ita grandævum se exhibuit, ac si
» de ipsius grauitate pariter illud sapientiæ dictum fit: Senectus venerabilis est, non diutur-
» na, ueque numero annorum computata. Siqidem ut assolet talis ætas, non ludis in spe-
» ctaculis se iugerebat, non discursibus aut vagationibus studebat, nec lubricitati deditus,
» *conjuge cum casta vivebat castior ipse.* Inter missarum quoque solemnia non, ut quibusdam
» moris est, susurrationibus aut placitationibus intendebat, sed codices Psalmorum aut alia-
» rum orationum habens præ oculis, orationi devotus incumbebat. Et quia sapientiæ ad-
» hęsit, quę dicit: Per me reges regnant; ideo Deus regnum illius firmat, ut cum tempore
» avorum suorum in regno Danico triarchę vel etiam tetrarchę fuerint, ipse solus monar-
» chiam regeret, quam tamen pater ejus multo labore & prudentia obtinuerat. Cautus
» ergo multam pacem habens in regno suo, animadvertit quod Slavi in diebus patrum suo-
» rum multas calumnitates terrę suę intulissent. Videns etiam eos auxilio Heurici Ducis
» destitutos, qui freno dominij sui maxillas eorum constrinxerat, suscepta adversus eos oc-
» casione, bello eos aggressus est &c. Et mox de obitu ejus loquens inquit: Sinistrum ac-
» cipit nuncium Valdemarus, videlicet fratrem regem mortuum. Unde exterritus, velo-
» cius accelerat reditum, utpote fratris accepturus regnum.

VOLDEMARUS VICTORIOSUS REX LXXXI.

MCCIII.

POST Canuti excessum, confestim Valdemarns, quem natum anno millesimo centesimo ac septuagesimo, supra memoravimus, convocatis regni proceribus, indici comitia Lundę apud Scanienses curavit. Ubi & anno, qui proxime millesimum ducentesimum secundum excepit, cum eum plebs omnis totaque cum ordine equestri nobilitas, non tantum ut Magni Voldemari progeniem, sed ut multis insuper ac feliciter pro patriâ gestis rebus clarum, summe suspicerent, regio diademate ab archiepiscopo Londensi Andreâ Sunonis est insignitus. Hinc mense Sextili magno cum procerum atque aulicorum comitatu Lubecam profectus postquam ab omnibus summâ similiter veneratione esset exceptus, ei tandem, ut Vagrię ac Nordalbingiæ Domino, obsequium ac fidem polliciti Lubecenses verbis conceptis sacramentum dixêre. Ille civibus vicissim totique urbi potestatem fecit in insulis suis inque Scaniâ ac Falstriâ, cum ibi halecariæ piscationi opera daretur, res & mercimonia sua vendendi ac distrahendi, & vicissim, quidquid ibi venum exponeretur, liberè commercandi. Indulsit præterea ac permisit, ut præfectum sibi ipsi, quemcunque vellent ijsdem in locis constituerent, cui fas esset inter cives, & quicunque ipsorum jurisdictioni subjiceretur, justitiam administrare, exceptis homicidij similibusq; causis, quæ aut vulnus aut contusionem membrorumque mutilationem intulissent. Has enim ad suum seu regni forum referri voluit. Concessit adhæc pannos, cum laneos tum lineos, per ulnam divendendi aliaque per lancem & libram distrahendi copiam, modò regi, quod debebatur, vectigal portoriumque penderetur. Quin & Lubecensium si forte quispiam à regis telonario accusaretur, ei per populares suos, non verò peregrinum, causam agere seque purgare jus esset: Si quem etiam vitâ ibi excedere contingeret, ejus bona non in regis fiscum, sed ad hæredes defuncti, si adessent; sin verò abessent, ipsorum præfectus aut ejus nomine ex civibus, quicunque id in se oneris sumere vellet, domum ad proximos hæredes ea referendi potestatem haberet. Sunt & alia, sed specialiora, quæ vel evectio-

evectionis vel transvectionis bonorum furtique causas similiaque concernunt, cujusmodi recitare singulatim omnia, longius foret. Evocati eodem tempore Lubecam Hamburgenses ac Rugiæ principes, tum & Pomerani & Megapolitani dynastæ, nec non Comites Suerinensis ac Ratzeburgensis unà cum equestri Ordine omnibusque Holsatiæ, Stormariæ ac Dithmarsiæ præfectis, qui similiter Voldemarum Nordalbingiæ, id est, earum regionum ac gentium omnium, quæ à parte Albis Boreali erant sitæ (Obotritos olim dicebant) ut Dominum suum ac Regem solemni inauguratione declararunt. Ipse deinde terrarum earundem proregem renunciavit Orlemundæ Comitem Albertum: Eique ut, se absente, dicto audientes essent omnes, serio mandavit. Lubecæ autem, quæ acropolis erat & velut caput Vagriæ, situ, munitionibus ac portu àmoenissima, arcem ac propugnaculum constituit: Idque Danicis præsidijs muniri curavit. Cumque has oras jam omnes suo imperio subjectas teneret, turpe putavit solum *Lauvenburgum*, ut inexpugnabile, præteriri. Itaque vires eo suas universas convertit, quod & sibi id jure quoque deberi existimaret, præsertim cum Adolphum ipsum, qui injuste illud olim Leoni ereptū possedisset, haberet in vinculis: Et jam præterea conjugem duxisset, ejusdem Leonis filiam, Othonis, qui adversus Philippum postulatus erat Imperator, sororem. Iudicabatque id sibi potius concessurum Othonem, utpote paterni hæredij portionem, quàm Adolpho homini extraneo & peregrino. Itaque obsesso summis conatibus Lauvenburgo, omnia quæ potuit, machinamenta atque astus oppugnationum adhibuit. Sed præcipue commeatuum interceptione ità eos fatigavit, ut desperarent postremò de arcis ulteriore defensione; Et optavissent à se jam ante deditam, cum id ab ipsis flatigaret Adolphus, quo eum hoc pacto vinculis simul exemptum liberassent: quapropter significabant Voldemaro constituisse se arcem ei tradere, modò Adolphum vicissim è carcere ac squallore dimitteret, ac sibi servatis bonis ac supellectile, quo liberet, abeundi potestatem concederet. Quæ cum proponerentur, cœpit archiepiscopus Lundensis Andreas, miseratione Adolphi motus, unà cum reliquis episcopis, qui in castris aderant, Adolphi negotium apud regem agere, ominiaque in partem benigniorem rejicere. Adeò ut eorum interventu, res eum in modum sit composita, ut traditâ arce *Adolphus* libertati redderetur, eâ tamen lege, ut abdicato Holsatiæ Comitatu, inque perpetuum ejuratis, quæcunque à Cæsare obtinuisset, territorijs, omnibusque regionum præfecturis ac districtibus, qui olim Henrici Leonis fuissent, obsides simul daret sponderetque neq; se, neque alium quemquam ipsius nomine bellum unquam Daniæ illaturum: aut in animum ullo pacto inducturum eas intrare oras, quæ à parte Albis Boreali ad regem Voldemarum spectarent. Comes Adolphus acceptis ijs ac comprobatis, extemplo duos suorum filiorum obsides tradidit, præter tertium sororis suæ, qui filius erat Comitis Adolphi Dassensis, unà cum filio Comitis Henrici Danneburgensis ac Suerinensis, exceptis octo è nobilitate suorum præcipuis. Atque hæc facto utrimque sacramento ità firmata fuerunt, ut à parte regis obsides, elapsis annis decem, liberi dimitterentur; sin verò intra id spacij aut Comiti ac regi humanitus aliquid accideret, tum & obsides quoque redderentur. Hoc pacto traditum Voldemaro *Lauvenburgum*, emissusque è carcere *Adolphus* in comitatum suum veterem Scouvenburgensem concessit; atque ibi, quod erat vitæ reliquum, pacate transegit.

Voldemarus verò in Daniam mox regressus, indictisque Comitijs, præter cetera, suffragijs omnium nova quædam statuta ac leges tulit, quæ & inde in Codicem Legum Scanensium relata, ibidem hodieque videre est. Sub exitum anni millesimi ducentesimi quarti obijt regina *Ingeburga*, postquam biennium circiter regi nupta fuisset. Liberos ex eâ nullos Voldemarus sustulerat: Quâ etiam occasione affinitas, quæ erat instituta cum Othone ceterisque Henrici Leonis posteris, paulatim elanguit planeque tandem extincta est. Nam & anno, qui proximè est secutus, missis ad regem Bohemorum legatis, duxit in uxorem filiam ejus Margaretam, quæ quod esset eximiæ pulchritudinis, ac virtute præterea singulari prædita, *Dagmar* est nuncupata. Eam è Bohemiâ vir nobilis ac summæ apud regem auctoritatis Strangeus, equitibus auratis triginta comitatus, Lubecam deduxit. ubi & nuptiæ eodem tempore magnâ cum festivitate ac pompâ fuerunt celebratæ. Incidit in idem hoc tempus *Marchionis Brandeburgici Othonis* secundi obitus. Cujus in locum proxime successit frater ejusdem Albertus. Inclaruit quoque eadem tempestate *S. Andreas Slagloensis*, cujus varia memorantur miracula, quæ hodieque legere est insculpta tabellæ, quam asservat ecclesia arcis, quæ inibi urbi est adsita, Antworscoviæ. Huncdivum, cum esset in vivis, notant chronographi impetrasse à rege Voldemaro

MCCIV.

MCCV.

VOLDEMARUS II. Rex. A. C. maro Slagloensium opido pascuum illud, quod hodieque opidanorum usui servit extra urbis pomœria positum.

Post hæc exorta inter regem Voldemarum & Comites Gunzelinum ejusque fratrem Henricum Suerinensem simultas quædam, occasione viri nobilis, cui Iohanni nomen erat, ex familia *Gansiorum*, qui hodieque satrapæ Potlatsienses dicti, oriundo. Hunc non modò ditionibus suis illi exegerant, sed arcem quoque, quam possidebat, *Grabo* dictam, eidem ereptam suæ fecerant potestatis. Itaque extorris ille in Daniam ad regem Voldemarum, cui erat uterque Comitum jure clientelari obstrictus, confugiens, querebatur hanc sibi ab illis ob id illatam injuriam, quod se regi semper obsequium ac fide deditum declarasset. Quocirca Voldemarus collectis extemplo copijs, quibus Albertum Orlemundanum præfecit, eas ultra Albim in Comitatus jam dictos effudit. Ubi dum igne ac ferro grassantur, tandem captis ac solo dirutis *Ertenburgo* ac *Bytzeburgo* castellis, opimis cum spolijs domum redierunt.

MCCVI. Detinebatur tum adhuc in vinculis episcopus Slesvicensis Voldemarus, cum anno proximo archiepiscopus Lundensis Andreas alijque episcopi, urgente eos Romano pontifice (qui & antea per Cardinalem *Fidentium*, ac postmodum sæpissime per literas & nuncios de liberando eo egerat) instare apud regem acrius cœperunt, ut idem episcopus in gratiam Papæ inque honorem ecclesiastici ordinis vinculis exemptus libertati redderetur. Regina etiam *Dagmara* fortunam ejus miserata intercedere pro eodem non destitit, præsertim cum e regibus genus ducere, & ipsi Valdemaro sanguine esse conjunctum intelligeret. Erat enim, ut ante memoratum, Canuti, qui à Suenone inter mensæ sacra Roschildiæ peremptus occubuerat, filius. Rex Valdemarus eorum postremum petitionibus obsecuturum se respondit, modò certo sibi promittere posset, episcopum in posterum quieturum, nec regni statum ullatenus turbaturum: quamvis è regni consiliarijs alij nequaquam expedire judicarent eum dimitti. Itaque de novo missi ad pontificem Innocentium III legati, ut nimirum ipse de pœnâ statueret, quâ esset multandus episcopus, si forte fidem falleret. Quo tandem sequestro ablegati vicissim ad regem Valdemarum novi nuncij, dimissusque hac lege episcopus ut nec in Daniâ, aut Daniæ conterminis regionibus, vel alijs in locis, ubi aut suspectus esse regibus, aut formidolosus possit, uspiam ageret, idque sub pœnâ anathematis. Quod cum ille, addito sacramento, sanctè se præstiturum spopondisset, dimisit eum Rex varijs donarijs ac viatico honestatum. Profectusque in Italiam ad Pontificem Romanum, ibi subsistere constituit, donec alio aliquo episcopatu, aut aliàs ab eodem ornatus decedendi copiam impetraret. Bona ejus ac possessiones hæreditariæ, quas luculentas admodum ac diversas ipsemet habuerat, in fiscum regni redactæ, utpote qui in regem ac regnum arma sumsisset: quamvis variè jam ante largitionibus eædem diminutæ, in usum ecclesiarum ac cœnobiorum, & præsertim in *Aasæ* ac *Beckeschouviæ* aliaque monasteria cessissent.

Eodem tempore suscepta in Æstios (Estlandos vulgo) navali expeditione, ingentem comparari classem Valdemarus curavit. Belli causam prætendebat, ut eos, qui à Christi fide aberrarent ad rectum Dei cultum reduceret, ac vera hoc pacto religio in gentes quam longissime dissitas divulgaretur. Classis totius præfecti nominati archiepiscopus Lundensis Andreas, ejusque frater germanus Suno, unà cum Ebbone & Laurentio Sunonis filijs. Primus in Prutenos impetus factus; mulctatoque eorum principe Ladislao, eum ad regni Daniæ obsequium coegit.

MCCVII. Voldemarus interea episcopus parum pensi habens, quæ religiosè promiserat, anno statim supra MCCVII, postquã accepisset fato functũ episcopũ Bremensem *Hartvicum*, per amicos egitatque obtinuit, ut eum Bremenses Bononiâ evocatum in locũ Hartvici, collectis suffragijs, postularent. Nec illubentes ad eam electionem devenisse Bremenses verisimile est, præsertim cum esset à regibus Daniæ oriundus Valdemarus, & qui aliquando, adjuvantibus, qui ipsi non deerant, amicis ac fœderatis, ad sceptrum fortasse majorum vocatus, posset vicissim, quam habuerat olim Bremensis ecclesia in Daniæ regnum metropolitanam jurisdictionem ipsorum diœcesi postliminio restituere. quamvis & erant, qui electioni assensum abnuentes sese abduxerant. quorum præcipuus Burchardus habebatur eidem Bremensium diœcesi præpositus. Hamburgenses præterea, qui regi Valdemaro fiduciariâ clientelâ obstricti tenebantur, à Bremensibus suspectati, cum se in electionis negotio præteritos viderent, eam ut irritam habuerunt, quod sedis istius dignitas à se ad Bremenses antiquitus fluxisset. Accedebat eorum sententiæ Rex Valdemarus, & re consilioque

VOLDEMARUS II. Rex. A. C.

filioque adfuturum se ipsis pollicitus, tam vicinum atq; inimicum sibi præsulem cane pejus & angue detestabatur. Quapropter illi, adjuti suffragijs canonicorum aliquot Bremensium, qui electioni, quæ erat facta adversati fuissent, Burchardum Præpositum Bremensem, archiepiscopum declararunt. Bremenses nihilominus, in Italiam suscepta legatione, electionem legitime factam episcopo Voldemaro significarunt. Ille extemplo, compositis rebus, nec quidquam moratus una cum legatis Bononia Romam profectus est. Totoque negotio apud Pontificem Max. deposito, gavisus est pontifex Valdemaro aliquando post tot adversa adspirasse demum fortunam benigniorem: Dumque gratulatur legatis & novo archiepiscopo, venerunt Hamburgo nuncij, ex quibus intellexit electionem quidem collectis suffragijs, sed non omnium peractam fuisse: Et mox superveniente Regis oratore Petro Roschildensium præposito, difficultatem negotij plenius perspexit. Præpositus enim Roschildensis, licet regias literas, quas domi acceperat, sibi à grassatoribus in itinere surreptas exhibere pontifici haud posset, tamen unà cum legatis Hamburgensium declarabat pontifici, primo electionem nequaquam debitè celebratam, deinde episcopum ipsum reum esse perjurij, qui præstito sacramento Regi sanctissime promisisset se nunquam ea in loca venturum, ubi aut esse suspectus aut regi videri gravis posset: Eumque contractum ab ipso pontifice ipsius nomine, priusquam è custodia dimitteretur, fuisse signatum firmatumque. addebat præterea, nusquam subsistere eum aut morari cum regis majori aut contumeliâ aut metu posse, quàm Bremæ. Pontifex re penitius perceptâ, episcopo mandari facit, ut Romæ subsistat, dum ulteriori deliberatione habitâ, & datis ad regem Valdemarum literis, ejus vel assensum impetrasset, vel de alio aliquo honorato loco ipsi prospectum fuisset. At episcopus animadvertens rei difficultatem deque archiepiscopatu Bremensi postmodum desperans, sine pontificis venia ex urbe facessijt, ac Cæsari *Philippo*, quem pontifex oderat, quemque sciebat Voldemaro etiam regi, ob affinitatem Othonis, qui cum Philippo belligerabat, inimicum, sese conjunxit. Philippus autem, præter alia, vel ideo pontifici erat invisus, quod filius esset Frederici I, cujus posteritatem, quibuscunque poterat modis, premebant pontifices, & jam, ut imperio abdicaretur, ferierat non modo Philippum pontifex anathemate, sed *Othonem* insuper Henrici Leonis filium adversus eum concitarat. Moti hoc fulmine Bohemus, Turingus & Argentinensis, qui primò Philippi partes foverant, discesserunt ab eo ad Othonem. Inde nova & aspera inter utrumque bella exarserunt. Othoni non tantum Pontifex, &, quos diximus, Germaniæ principes, sed & Angliæ regis Richardi, tum & Valdemari conjunctio & affinitas eousque suffragabatur, ut Aquisgranum ab episcopo Coloniensi deductus ibique coronatus sit. Philippus parum territus aversatione pontificis & defectione sociorum convertit arma in Argentinensem, qui erat proximus, eoq; castigato & Argentinâ captâ, mox obviam processit Othoni, qui cum exercitu ad Spiram accesserat. Verum hunc, conserto ad Mosellam prælio, repulit. Fugientem consectatus, Hermannum Landgravium Turingiæ, Bohemicis auxilijs suffultum, magnâ terræ parte vastatâ, ità contudit, ut supplex veniam peteret; Inde in Adolphum episcopum Coloniensem movit, occupatisque partim spontanea deditione, partim persuasione, sitis ad Rhenum opidis, Coloniam tandem commeatu deficiente ad deditionem compulit. Rebus conclamatis, Adolphus Coloniensis, cum gratiam Philippi emeruisset, vicissim illi imperij insignia, quæ antea Othoni contulerat, Aquisgrani imponit. Quapropter incensus Pontifex Coloniensi ordine moto successorem decrevit Brunonem: Et Othonem impulit ut, Adolpho ejecto, alterum episcopatu donaret. Quod dum agere Otho satagit, aliquot ei copiarum manipulos, præter æs signatum, subsidio misit Rex Valdemarus. Sed Philippus multoties jam victor, denuo admotis Coloniæ castris, cum Othone feliciter dimicavit. Tumque identidem fusus Otho ac profligatus in Daniam abijt ac Ripis (quod Cimbricæ Chersonesi maritimum est opidum Oceanum Britannicum prospectans) classe à rege acceptâ ad avunculum suum Richardum in Angliam enavigavit. Episcopus Valdemarus hac usus occasione, licet invito, ut dictum, pontifice, vota tamen sua ad Philippum convertit, & ab eò benigne susceptus inque odium ac contumeliam pontificis Bremam missus ibidem ejusdem auctoritate episcopatui est impositus. Sed pontifex, quod se contempto, & sacramento quoque, quod Valdemaro regi fecerat, posthabito, excommunicati potius Imperatoris partes, quam ecclesiam Romanam sequeretur, anathematis in eum fulmen vibravit, fierique ejusdem execrationis varios codicillos præcepit, eosque per totam Germaniam sacrarum ædium valvis affigi ac evulgari curavit: quibus idem episcopus, ut homo turbulentus,

VOLDEMARUS II. Rex. A. C.

lentus, & in sedem Romanam contumax, & qui nec fidem, nec famam neque promissa magnifaceret, passim proscribebatur. Verum literæ pontificis, cum aliquandiu apud Bremenses fuissent suppressæ, nec reperiretur, qui eas auderet exhibere, factum est ut die solenni, cum populus confertim ad donaria sua altari imponenda concurreret, ut è turba unus excommunicationis has literas altari imponeret, & alij, dum ab altari recedunt, easdem in templi pavimentum sibi quasi excidere finerent. Sed episcopus Cæsare fisus, flocci hæc omnia fecit: & facto haud multo post in territoria regis Voldemari, quæ juxta Albim erant, impetu, Dithmersiam, Stadam, Hamburgum, quomodo olim fuissent, suæ diœcesi subjicere allaboravit. Et hoc dum agit, Stadensem Comitatum, & si quid præterea ab illa Albis parte ad diœcesin Bremensem pertineret, recuperavit. Sed Rex, rebus ad bellum paratis, Hamburgum concessit, ac omnium primo Burchardum, Præpositum Bremensium, episcopum promulgari curavit, assentientibus non tantum Hamburgensibus, sed & Bremensium nonnullis, qui Papæ præsertim dicto erant audientiores. Eique deinde Voldemarus diœceseos Hamburgensis omniumque bonorum, quæ ab alterâ Albis parte erant sita, & ad deditionem Bremensem spectabant, investituram, ut vocant, transcripsit; Ac Stadâ vi captâ, eundem Burchardum intra urbem deduxit, ac totum denique Comitatum, quem paulo ante recuperaverat episcopus Valdemarus, ut ante ipsum Hartvicus tenuerat, & Valdemarus Rex, capto Adolpho Comite, sibi aliquandiu servaverat, eidem in universum subjecit. Tunc & Suerinensium Comitatus, quod Comes Gunzelinus, & frater ejus Henricus, episcopi partes fuissent secuti, à milite ejus invasus prædæque datus est. Ipse autem eodem tempore per Albim flumen pontem explicuit, ut ità, cum opus esset, Burchardo auxiliares è Daniâ copias facilius submitteret. Burchardus interim, revocato domum regio exercitu, Stadæ relictus, ibi & belli & episcopatus sedem posuit. Unde eum Valdemarus episcopus, quamvis varijs conflictibus ac manu consertâ sæpissime tentaret, haud unquam extrurbare potuit. Ac tandem anno Christi octavo, post mille ducentos, cum Imperator *Philippus* à Wittebachio quodam parricidiali manu esset confossus, & in ejus locum suffectus *Otho*, Leonis filius, tum sibi metuere episcopus cœpit, præsertim cum Valdemarus Rex pro Burchardo apud Othonem intercederet, ut ei episcopatus in totum permitteretur. Quod & Otho facturum se pollicitus apud pontificem & Bremenses facillime obtinuit. Traditàque mox *Burchardo* totius præsulatus investiturâ, eum solenni & magno cum dignitatis splendore, præsentibus præter ceteros, Valdemari delegatis, introduci Bremam curavit. Atque ità universa illa episcopalis diœcesis Burchardo cessit; Valdemaro interim episcopo Romam confugiente; Ubi Papæ supplex factus, id tandem obtinuit, ut, episcopi servatâ dignitate, suffraganei munere, ubicunque daretur, exceptâ Bremâ, fungi ipsum liceret. Supervixit exiude annis aliquot, & quis demum exitus quæque fortuna ejus fuerit, postea referetur.

MCCVIII.

Ad hujus aut præcedentis anni æram obitum florentissimi rerum Danicarum scriptoris Grammatici Saxonis referendum supra demonstravi, contra quàm ij, qui ad ævum extremũ Canuti regis jam ante memorati, nescio quâ oscitantiâ, huc usq; retulerant, scilicet ut ei quoque, homini omnium & præsertim popularium memoriâ ac commemoratione dignissimo, quod ad diem emortualem, idem quod Homero de loco natali, qui etiamnum quæritur, & quem ob id gravis author cœlitem fecit, usu veniret. Ejus postmodum tumulo epigraphe imposita, quæ hodieque Roschildiæ servatur, & ut legi ab omnibus possit, adscribendam hic censui:

Qui vivens alios æternum vivere fecit,
Saxo Grammaticus mortuus hic recubat,
Mortuus extinctio sed tantum corpore, mente
Quâ valuit, magno vivit & ingenio.

Burchardi autem quem oppositum Valdemaro jam diximus, quamobrem historia Bremensium præsulum, quæ est in manibus, Crantziusque in Metropoli suâ mentionem nullam injiciant, sed Gerhardi solummodo Osnaburgensis, cum Burchardi tamen certi auctores, & ipse in Dania Crantzius disertè quamvis obitet meminit, quod dicam non habeo; nisi illud forte, quod Gerhardum episcopatu illo pontifex, Burchardum Rex Valdemarus ornandum voluerit.

Apud Suiones hoc anno periculosi motus exorti, qui & Daniam infortunio ac cladibus involverunt. *Suercherus* enim, qui sceptro tum gentis potiebatur, insuper habitâ, quæ jam

jam ante, inter divi Erici & Caroli regum prosapiam facta fuerat, pactione, ut nimirum ex eorum posteritate Reges alternis vicibus imperarent, liberos Canuti, qui filius fuit divi Erici, aut trucidarat omnes, aut proscripserat. Quorum è numero Ericus, dum fugâ sibi consulit, apud Norvagos delitescebat. Sed mox domum & in patriam regressus nobilitatem & plebem adversus *Suercherum* concitando, magnas jam vires comparaverat. Adeò ut timens sibi Suercherus, regem Valdemarum ingentibus promissis fatigans prensansque, eò tandem permoverit, ut validus ab eo exercitus ex Danis ac Bohemis conflatus, Suerchero auxiliaris submissus sit. Utrisque & Danis & Bohemicæ genti cum imperio præerat episcopus Roschildensis *Petrus senior*. Cui proxime conjungebatur *Ebbo Sunonis*, Knaerdorpij satrapa, unà cum fratribus ejusdem Laurentio & Iacobo. Ipse Suercherus Rex Benedictam, Ebbonis filiam, conjugem duxerat. Qui & suas cum Danis postquam vires junxisset, statim adventantem hostem Ericus cum Vestrogothis excipiens, tantâ strage affecit, ut vix aliàs majorem ijs in locis contigisse memoriæ sit traditum. Nam fuso fugatoque Suerchero, ipse Ebbo cum fratre Laurentio alijque equestris utrimque ordinis viri, dum hosti instant, præliando occubuerunt. Corpus utriusque Ebbonis, inquam, & Laurentij Ringstadam deportatum ac proxime Torberni fratris tumulo terræ mandatum. Nati hi erant patre Sunone Ebbonis, qui, ut ex Saxone liquet, Absolonis archiepiscopi patruus fuit. Monstratur hodieque apud Vestrogothos prope villam, cui *Lenæ* nomen, memorabilis hujus pugnæ locus; caniturque duobus versiculis à Sueonibus tum confictis, qui quod ex Latinis & vernaculis, inter se mixtis voculis constent, Scuttici sive militares ac generis miscellanei appellantur populariter. Sunt autem isti; VALDEMARUS II. Rex. A. C.

Contigit in Læna, Thuo Iutta, lopa forena
For Suenska fuena, thoge dorsa verbere plena.

Suercherus autem Rex cum suis, qui cladi superfuerant, postquam in tutum se recepisset, collectis de novo viribus, rem adversus Ericum aliquandiu sustinuit: dum tandem biennio post, iterum cum eodem circa Gistelbroum confligens æque infeliciter, aut potius multo quàm prius infelicius manum conseruit. Nam & ipse tum simul unà cum Folcone Comite, alijsque magni nominis viris oppetens, in Alvastro deinde cœnobio prope regum ceterorum mausolea tumulatus est. Statim ab ejus excessu Ericus, Canuti filius regni diadema assumens, illud & prudenter & pacatè administravit. Misitque sub ipsum continuo imperij initium ad regem Valdemarum legatos, qui in tesseram pacis, & ut deleretur illatæ cladis memoria, *Richesam* ejus sororem in matrimonium sibi postularent. Factusque voti compos eam mox domum duxit. Ex hac nati postmodum maximi reges; qui exinde Sueonibus longa serie feliciter imperarunt.

Voldemarus autem Rex in omnem eventum firmando limiti incumbens demoliri circa idem hoc temporis Wittenbergum, & ejus loco Hamburgum exædificari curavit, ac denuo strato per flumen ponte, ripam Albis Australem Boreali conjunxit. Anno verò proximo, qui erat supra millesimum ducentesimum nonus, exortum de subito Lubecæ incendium, quod oppidum universum omniaque ædificia, exceptis quinque domibus, unde & hodieque vico isti *domuum quinque* nomen, intra exigui temporis momentum, penitus absumpsit. Rex eorum hoc detrimento motus non modò telonia ipsis, & alia, quæ pendere vulgo tributa consueverant, in annos aliquot remisit, sed & immunitates præterea concessit, ut eo alacrius restaurandæ urbi incumberent. Tum quoque, quod erat prope Slesvicum, Guldenholmæ monasterium, Latine *auream insulam* dicebant, commutatum vel potius translatum ad Ryæ cœnobium, *rus regis* dictum, annuente & assensum suum præbente, qui Valdemaro episcopo successerat, Nicolao. Causa translationis memoratur cum urbis Slesvici propinquitas, tum & flagitiosa monasticorum & ipsius quoque Abbatis, qui ipsis præerat, vitæ ratio. Nicolao autem episcopo varia sub idem tempus ossa, similesque sanctorum relliquias (quæ, ut erant illa tempora, summo in pretio habebantur) Regina Galliarum *Ingeburga*, Valdemari germana soror è Gallijs usque Slesvicum honorarij loco, transmisit. MCCIX.

Valdemarus verò constitutis circa Albim rebus, anno sequenti expeditionem in Prutenos suscepit, ut & illæ circumquaque gentes, paganis adhuc deditæ, Christiana pietate imbuerentur. Præter ceteros coactus Polanorum dynasta Mistovins in verba & obsequium ejus sacramentum dicere. Superius ad annum 1164 meminimus haud absimilis in oras easdem à parente ipsius primo Valdemaro factæ navigationis, cum is nimirum circa MCCX.

VALDEMARUS II. Rex. A. C.

Vistulæ exitum *Dansvici* initia & velut fundamenta poneret. Quam inter & hanc Valdemari filij navalem militiam anni effluxerunt quadraginta circiter sex.

Eodem hoc tempore regina Dagmar filium regi genuerat *Valdemarum* nomine: Nec multò post celebratæ sororis ipsius *Richesæ* cum Sueonum rege Ericp nuptiæ: ac simul peracta filioli recenter nati baptismatis solemnia. Tum & Comites Suerinensium Gunzelinus & Henricus cum rege eousque transegerunt, ut non modò in gratiam ipsi recepti sint, sed & filios ipsorum & Adolphi, obsidum loco, ut ante memoratum, retentos, dimiserit liberos; hac tamen lege & conditionibus, ut nec in posterum ipsi adversus Daniam arma capesserent, neque fœdere cum alijs, qui idem regnum infestare fortasse possent, conjungi se unquam paterentur. Quæ etiam omnia adhibito sacramento, seriò severèque promissa, sed non servata fuerunt, ut inde dicetur. Stralesunda quoque ad Balthicum mare situm opidum, ab insulâ vicinâ *Strala* & *Sunda* freto, quod Rugiam à Germaniæ continente dirimit, nomen habens, circa idem hoc tempus à Danis exædificari atque incolis Saxonibus frequentari cœptum. Quamvis sint, qui Iarimaro Rugiæ principi id potius attribuant: quod ita accipiendum, ut auspicium fundationis à Iarimaro quidem, sed rege Valdemaro mandante, factum intelligatur, ac postmodum anno 1230, à filio ejusdem Iarimari Vislao ad finem perductum sit. Quin & duces Pomeranorum Bugislaus & Cazimirus, priusquam vallo idem & fossis in totum esset circumcinctum, cum urbem invadere ac
MCCXI. prohibere exstructionem sub annum sequentem, qui fuit ultra millesimum ducentesimum undecimus, conarentur, opposuit se illis Rugiæ dynasta Iarimarus, fretusque auxilijs, quæ ei submiserat rex Valdemarus, infestum eorum agmen repulit. Hoc eodem tempore, filium secundo genitum, cui *Canuto* nomen fuit, eadem regina Dagmar Valdemaro peperit. Et ipsa postmodum ut nihil perpetuum mortalibus datum, anno qui proxime est
MCCXII. secutus, supra MCCXII, Ripis ex eodem puerperio in fata concessit. Honori ejus ac memoriæ exstrui arcem Valdemarus fecit, amœnissimo loco positam in lacu, cui *Arresoe* vocabulum. Ipsa arx *Droningsholmia*, quasi tu *reginæ insulam* dicas appellata. Defunctæ corpus Ripis Ringstadam prolatum. Ubi & celebratis quam decentissimè exequijs, juxta regum ceterorum monumenta depositum est. Fatalis quoque hic annus fuit Iarimaro Rugiæ principi. Qui relictis tribus filijs *Vislao*, *Barnuto* & *Suentoploco*, sub anni extremum è vita migravit, sepultus in cœnobio, quod ipse fundarat, cui *Berga* nomen. Ei filiorum natu maximus *Vislaus* in imperio proximè successit. Obijt tum quoq; dux Luneburgensium *Gulielmus*, Valdemari sororius, de cujus cum Adelheida nuptijs supra memoravimus.

MCCXIII. Valdemarus, anno sequente, instituta in Pomeranos expeditione, *Deminum* venit, & arce seu opidi propugnaculo, quod dirutum fuerat, denuò exædificato, ac communito, Neoburgum, quod minus id sibi usui esset, in planum deduci imperavit. Ac mox, cum animum ad novas nuptias appulisset, in conjugē sibi assumsit *Berengariam*, Ferandi Flandrensis Comitis sororem, *Berngardam* Danice dictam. Ea dum ad onera & collationes subditis imponendas maritum instigat, ut mala ac malorum incentrix à Danis celebratur, adeò ut olim Romæ Licinij Bucconis senatoris conjux *Afrania*, ad lites contrahendas prompta, & quæ pro se semper apud prętorem, quemadmodum refert Valerius Maximus, verba faciebat, ad muliebris calumniæ exemplum evasit, sitq; pro crimine exinde, ut idem addit, improbis fœminarum moribus *Afraniæ* nomen vulgo objectum, ita hæc populari proverbio nomen suum celebre fecit. Nam vulgo hodieque malam & imperiosam fœminam *Berngardam* Danicè vocamus. Ferandus autem ipse, aliàs Ferdinandus dictus, Sanctij Portugalliæ regis natu minor filius fuit. Flandrensium Comitem appellant, quod cum Iohanna Constantinopolitanâ Flandriæ hærede, connubium contraxisset, ut ita regina *Berengaria*, soror ipsius, non Flandrica, sed, quod paucis observatum, Lusitana similiter fuerit Sanctij I Portugalliæ regis filia. Eas nuptias acceleratas Valdemaro; nec votis omnium respondisse, ex rhytmis vernaculis, sive nœniâ est, in obitum reginæ Dagmaræ, eo tempore vulgò decantata, quæ & hodieque est in manibus, facile potest intelligi. Duardus verò Nonius de verâ regum Portugalliæ genealogiâ, quod cœlibem vitam egisse Berengariam & in cœnobio S. Crucis sepultam referat, minus è vero relatum, hinc liquet: Obijt hoc anno *Petrus Sunonis senior* dictus, Roschildensium episcopus, vir non minus togâ & sago quam natalibus clarus. Ei omnium suffragijs surrogatus *Petrus Iacobæus*. Apud Slesvicenses quoque ejusdem diœceseos præsul Nicolaus vitâ excedens successorem, accepit *Tychonem* nomine.

Post verò cædem Philippi, imperium, ut diximus, ad Othonem devolutum est. Quod tamen

tamen ille haud diu possedit, dejectus scilicet hoc ipso tempore pontificis Romani, per quem evectus fuerat, sententiâ; Romæ enim cum initio Innocentium tertium & facilem & officiosum in impetrandâ coronatione esset expertus, mox eundem post coronationem habuit infensissimum. Hoc odium eousque processit, ut pontifex tandem percutiendum anathemate atque abdicandum imperio censeret. Quod Otho animadvertens, contractis copijs, Romandiolam, Thusciam, ac Marchiam Anconitanam occupavit. Atque inde, motis in Apuliam castris, illud studio habuit, ut quæ Fredericus Henrici sexti filius tenebat, alienata ab imperio artibus pontificum, repeteret ac redderet imperio. Verum id agentem pontifex fulminis sui ictu profligavit, & in locum ejus renunciari imperatorem curavit *Fredericum*, quem dixi, *Barbarossæ* pronepotem, Henrici filium. Quâ etiam occasione rex Valdemarus cum sua in Othonem, quam ejus in se majora beneficia, atque affinitatis quoque sua officia promptiora extitisse putaret, misso Othone, per legatos suos adeundum novum imperatorem Fredericum II judicavit. Hi postquam in aulam Cæsaris advenissent, & ei regis sui nomine essent gratulati, imperiumque felix ac diuturnum precati, amicitiam simul ipsius ac favorem expetiverunt: Rogantes prætereà ut Vandaliæ ac Nordalbingorum regiones territoriaque, quæ ultra Albim in solo Germaniæ sunt posita, quæque vel ipse Valdemarus, vel ejus jam olim majores armis acquisivissent, ea suo assensu Daniæ regno regumque titulis inserenda vellet annuere, ac ratum habere. Cæsar, his acceptis, electorum usus consilio ejusmodi super ea re codicillos fieri, & per eosdem legatos honorifice dimissos ad Valdemarum referri curavit: VOLDEMARUS II. Rex. A. C.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis:

Ego Fredericus divina favente clementia Romanorum rex, semper Augustus, & rex Siciliæ, notum facio, quoniam omnis gloria majestatis augustæ, ad augendam universalis ecclesiæ pacem, modis omnibus elaborare tenetur. Idcirco nobis divinâ largiente clementiâ ad paternum atque Romanum imperium ascendentibus, primum & potissimum consilium fuit, cum vicinis pacem firmare regibus, ut sponsa Christi ecclesia, pro cujus defensione gladio utimur, ipsorum cooperatione in diebus nostris tranquilla semper pace lætetur. Hujus rei gratia cum dilecto nobis Domino Valdemaro Danorum rege Christianissimo perpetuas & inviolabiles firmavimus amicitias. Eique de consilio & consensu principum Romani imperij, pro pace sui regni custodienda, & hostibus nostri imperij coercendis, omnes terminos ultra Eidoram & Albiam, Romano attinentes imperio, quos rex Canutus multis provocatus injurijs, cum fratre suo jam dicto Valdemaro rege, armis obtinuit, & possedit. Et quicquid in Slaviâ rex Canutus comparatum paterno suo labore tenuit, regno ipsius addimus; factumque præsentis privilegij nostri authoritate & sigillorum principalium impressione, confirmamus. Nullus ergo successorum nostrorū vel principum Romani imperij, super prædictis, eo quod aliquando imperio subjecti fuerunt, memoratum Dominum Valdemarum regem dilectissimum, armis vel querimonijs inquietet. Quia non solum in istis, sed etiam in omni causa & necessitate, contra omnem personam, salvâ sedis apostolicæ reverentiâ, sic ei semper adesse statuimus, sicut eum nobis & nostris negotijs adfuturum non dubitamus. Hujus rei testes sunt *Sifridus* Moguntt. archiepiscopus, & sedis Apostolicæ legatus, *Theodoricus* Trevirens. archiepiscopus: *Amadeus* Byzant. archiepiscopus: *Conradus* Metens. & Spirens. episcopus & imperialis aulæ Cancellarius: *Otto* Wirtzburg. episcopus: *Othecarus* Rex Bohemiæ: *Ludovicus* dux Bavariæ, *Leopoldus* dux Aust. *Theodoricus* Marchiæ Misnensis, & Orientalis Marchio, *Theobaldus* dux Lotharingiæ, *Otto* dux e Meran, *Albertus* comes de Eberstein. Datū apud Mezios anno dominicæ incarnationis MCCIV per manus *D. Conradi* Metens. & Spirens. episc. imperialis aulæ cancellarij. MCCXIV.

Emiserat paulo ante in Balthicum mare classem Valdemarus: hæc oras Pomeraniæ maritimas undique infestas habens, ac tandem *Stetino* in regis potestatem redacto, præter alia aliquot castella, propugnaculum etiam occupat, quod ibi exstructum habebat Marchio Brandenburgicus, *Mutenum* appellabant. Suerinensium etiam Comites suo suorumque nomine solenniter facto sacramento declararunt se, ubicunq; occasio aut res regni postularet, præter justum peditum numerum equites sexaginta in auxilium regi suffecturos; Mox autem, defuncto archiepiscopo Bremensium *Burchardo*, in locum ejus submissus est à pontifice *Gerhardus Osnaburgensis*. Sed eum admittere nolentes Bremani ablegarunt in Italiam nuncios, qui *Episcopum Voldemarum* commonerent, ut, conquisitis, quam posset citissime, auxilijs, Bremam properaret, se eum recipere, & junctis viribus, exrur-

Cc ij bare

VALDEMARUS II. Rex. A. C.

bare Osnaburgensem paratos. Valdemarus, re accepta, confestim se contulit ad Othonem Brandeburgicum, qui odio regis Valdemari, quod ejus classes, ut modo dictum, castellum Mutenum aliaque maritima loca invasissent, rumultuarias aliquot episcopo copias tradidit. Nec defuit Otho Imperator, qui, ut memoratum, anathemate à pontifice tum percussus, in ejus invidiam omnem movit lapidem, ut Bremam Valdemarus reduceretur. Quodque factum ope præsertim Henrici Palatini ad Rhenum, qui frater erat germanus Othonis. Hic, manu armatâ, reposito in suam sedem Valdemaro, totam ei diœcesin subjecit, expulitque, qui à pontifice designatus fuerat, Osnaburgensem Gerhardum. Sed pontifex illis hoc nomine succensens non tantum Valdemarum episcopum, sed & ceteros, qui ei favebant, & ipsos quoque Bremenses ferit anathemate. Valdemarum etiam regem haud leviter ussit, episcopum sibi vatiniano quodam odio inimicum, jam denuò huc usque provectum, ut eum & viribus & vicinitate loci formidabilem haberet. Itaque collectâ quamprimum classe Albim ingreditur, ac Stadensibus, quod & illi dato juramento, Valdemarum episcopum recepissent, obsidionem intentat. Verum Henricus Palatinus, Othonis, ut diximus, frater, latis in adversum suppetijs, obsidionem impedijt. Unde & Otho Imperator, captâ hinc oportunitate, jam sibi datam occasionem existimabat Daniam bello aggredi, præsertim cum episcopum Valdemarum, quem defendendum susceperat, impeti à rege Valdemaro videret. Incitabat præterea, & oleum veluti camino addebat Albertus Marchio Brandenburgicus: tum & obitus accedebat Wilhelmi Luneburgensis, qui, ut modò diximus, sororem Valdemari regis duxerat: Quæ & ipsa, sicuti & Wilhelmi Othonisque soror, quæ regi vicissim Valdemaro fuerat nupta, fatis jam concesserat. Adeo ut eorum discessu affinitas jam omnis penitus videretur exstincta: Nec pensi faciebant, aut in memoriam revocabant vetera regis Valdemari beneficia, & toties Othoni, dum adversus Philippum Imp. belligerat, præstita subsidia, opesque ac copias missas; ac tandem à Philippo profligatus inque Daniam protugus, quam etiam tum à rege Valdemaro benigne susceptus, ac classe, ut in Angliam trajiceret, oportunè adjutus fuerit. Nihil inquam horum recordabatur Otho: sed manu, quàm potuit, maximâ comparatâ Hamburgo exercitum admovit. Cui & suas conjunxerat copias frater ejus *Henricus Palatinus*, & Marchio Brandenburgicus *Albertus*, unà cum episcopo Valdemaro. Hamburgenses, non diu tolerata obsidione, licet haud ignorarent in procinctu jam esse ad solvendam obsidionem Valdemarum, urbem Othoni permittunt, quamvis ipse utpote à pontifice proscriptus, haud diu intra mœnia subsistendum sibi existimavit; præsertim cum non tantum ipse Cæsar Fredericus II qui in ejus erat locum surrogatus ipsum persequeretur, sed etiam quia adventare jam Valdemarum regem cum exercitu 60 millium (alij 40000) probe armatorum virorum acceperat. Relicto itaque intra urbem valido præsidio ipsemet præpropere portis excessit. Et mox cum deseri se à Germaniæ principibus, evehi verò ac magnifieri Fredericum, animadverteret, imperio suâ sponte se abdicavit, mortuus triennio post privatus in urbe patriâ Brunsvigæ. Atque ita Hamburgenses occasione profugi Othonis agnoscere Cæsarem postliminio cœperunt. *Stedingi* quoque jam ante ab episcopo Valdemaro sollicitati arma pro eo sumserant, arcibusque Minzovio, Sehusio, Sturboo, captis & eversis, in reliquam diœcesin vim suam effuderant. Sed mox ab Henrico Hoyensi, non parvâ eorum manu cæsâ fugatâque, compressi sunt. Hi sunt illi *Stedingi*, qui postmodum a Gregorio IX pontifice, & imperatore quoque Frederico II proscripti fuerunt; cujus causam fuisse neglectas religiones ac impietatem nefariam criminati proceres ecclesiæ Bremensis: adducentes nonnulla eorum maleficia, (ita etenim vocat Abbas Stadensis) quasi projecissent Christiana sacra, Eucharistiam pedibus conculcassent, ad dœmonum responsa se convertissent: Quamvis referant scriptores alij, sacerdotem in solemni Paschatis die fœminæ ad aram accedenti nummulum, quem ab ipsâ pridie acceperat, ad exprobrandam muneris oblati exilitatem, pro Eucharistiâ in os ingessisse: eam cum glutire non posset, pavore correptam expuisse: rem cognitam marito suo, viro feroci ac militari, indicasse: illum contumeliæ impatientem sacerdotem confecisse: Eamque ob causam totum ejus agri populum, cædis authorem ad supplicia non dedentem, interdicto à sacris esse prohibitum: populumque eâ injuriâ provocatum reditus præsuli Bremensi consuetos negasse, & contra ejus emissarios ministrosq; milites, præsidio ad Visurgim disposito, fines suos defendisse; præsulem querelas ad pontificem Gregorium nonum detulisse; ab eo tres episcopos nominatos, qui in causâ inquirereut: inquisitione ab his factâ

factâ (Frisicarum hic rerum scriptores sequor) circa contumaciam potissimum crimen hæsisse: id idololatriæ par esse judicatum: Atque ità à pontifice pariter & imperatore proscriptos *Stedingos*; indeque propositâ delictorum veniâ, sicuti tum moris erat, plebem & nationes passim in concionibus contra eosdem, velut in Saracenos aut Turcas aut Prutenos ad militiæ sacramentum evocatos.

Anno verò, qui proximè secutus est, decimo quinto, supra millesimum ducentesimum, MCCXV. cum jam gelu esset induratus Albis, repetijt, cum expedito exercitu Stormarios rex Valdemarus. Ac primum Stadæ oppidum ingressus, inde castris promotis Saxoniam inferiorem pervadens, quicquid terrarum ad Henricum Palatinum pertinere coguoscebat, diripit ac vastat. Ac mox priusquam flumen gelu solveretur, verso procinctu, omnes suas vires in Hamburgenses convertit. Sed illi cum minus quàm ante ad deditionem faciles viderentur, & arma in adversum ostenderent, exstructis ab utraque urbis parte propugnaculis, commeatum eis undiquaque interclusit. Harum munitionum, quarum alteram ipse rex, alteram constituerat Albertus Orlemundanus, qui regis nomine Holsatiæ totius præfecturam gerebat, hodieque adhuc circa Scipsbecam spectabantur vestigia. Ac tandem Hamburgenses, postquam omnia fecissent, & jam inedia plebem urgeret, essentque præter ceteros, ex ducibus, quos Otho præsidio reliquerat, à Frisijs maritimis, Danici districtus bellicoso populo, duo obtruncati, Valdemaro se dedunt. Qui in Daniam mox reversus, regni comitia celebrari fecit in insula, quæ est posita inter Selandiam & Cimbricam Chersonesum, quam vernaculè *Samseam* evocant, nos *Samum Danicam* dicere possimus. Hic filius ejus *Valdemarus tertius* procerum omnium suffragijs regno inauguratus; atque inde profectus ad concionem, quæ habebatur Viburgi Cimbrorum, eundem affectum ac favorem erga se cunctorum expertus est. Natusque regi eodem tempore anno MCCXVI matre Berengariâ reginâ, de quâ ante meminimus, Ericus filius. MCCXVI. Quem continuò post ducem Slesvicensem nominavit, ac declaravit, attributâ Canuto filio Lalandiâ. Fratrem verò utriusque nothum, Nicolaum nomine, præfecit comitatui Hallandiæ. Eodem temporis tractu episcopus Roschildensis *Petrus Iacobæus* relictâ functione honoribusque amplissimis, peregrè profectus apud exteros supremum vitæ diem clausit. Tradunt aliqui præsagio & visis quibusdam, quæ imminentes calamitates, & quæ secuta sunt postea mala, prænotarint, commotum patriâ excessisse. Tum & Comes Orlemundanus Albertus regis jussu castellum in crepidine Tramundæ collocavit. Bockelenburgum verò apud Dithmarsos, quod eversum fuerat, ejusdem mandatu restauratum est. Tanta autem eosdem Marsios, præsertim Oceano viciniores, maris vis invasit, ut perruptis circumquaque inundatione oceani aggeribus, plusquam hominum sexcenti aquis absorpti sint. Nicolaus autem, quem diximus, Hallandiæ Comes post acceptâ dignitatis insignia virginem sibi matrimonio junxit, Idam nomine. Erat hæc Guncelini & Henrici comitum Suerini soror: accepitque cum eadem in dotem Comitatus Suerinensis æquam portionem, Sed ipse brevis ævi anno sequenti, relicto filio sibi cognomine, è vitâ migravit.

Contigitq; eodem circiter tempore, annum millesimum ducentesimum decimum septimum nominant chronologi, MCCXVII. ut Comes Palatinus Henricus unà cum episcopo Bremensi Gerhardo die dictâ ad regem Valdemarum Slesvicum venerit, æquam cum eo post tot dissidia pacem renovaturus. Hic est annus, quo denuo, & multò quam unquam antea major & opum & hominum undiquaque vis collecta, qui nomen suum sacræ militiæ, quæ in Palæstinam parabatur, dederunt. Emicuebant in ijs, præter ceteros, qui Venetijs, Brundisio, Genuâ, alijsque è portubus Italiæ solverunt. Aderat & rex Ungariæ *Andreas*, tum Cyprius ac Hierosolymitanus: Austriacus & Bavarus duces, Balduinus Flander, *Ludovicus Sabaudus*, *Bonifacius Montisferratensis*, *Henricus Nivernensis*, compluresque alij è procerum ordine. Pars eorum in Syriam, reliqui in Ægyptum cursum flectabant. Ex Germaniâ, præter Trevirenses, Colonienses, Hollandos, Frisios, aliosque semotiores, Dux Pomeraniæ *Cazimirus*, assumtis consiliarijs aliquot, quos inter *Comes Suerinus Henricus* fuit, magnam præterea secum à boreali hac plagâ manum ducebat. Sed ipse terra marique multa aspera atque adversa cum socijs perpessus, cum in Syriam salvus advenisset, moritur. Præter Damiatam florentissimum oppidum, quod tum amissum, alia quoque alibi minus feliciter gesta. Oliverius cujus opera in ea expeditione utebatur episcopus Coloniensis, vir, ut ferebant ea tempora, cumprimis eruditus & facundus, & ab ipso Romano pontifice ad eam profectionem auctoratus; is militiæ istius historiam enarrans, scribere non veretur, sibi videri, non aliam magis ob causam oppidum tam

Cc iij munitum

VALDEMARUS II. Rex. A. C.

munitum ac validum, & cui ad obsidionem, quantumvis diuturnam tolerandam deesse nihil poterat, Christianis præsertim classe & mari prævalentibus, tam subitò esse amissum, quam quod ij, qui belli summam administrabant, nec in Deum pij, nec erga Theutones, prout debebant, æqui satis ac grati fuissent. *Caximirus* autem domo tam procul, ut diximus, in fata concedens, filium subditis reliquit infantem Vislaum tertium, qui mox post patrem, ubi ætas ejus adoleverat, ad ducatum administrandum promotus est.

Valdemarus autem rex, compositis externis dissidijs, & rebus etiam domi pacatis, filio suo Valdemaro, quem ante biennium inauguratum meminimus, regium hoc tempore diadema imponi curavit; ut esset, qui in omnem eventum, se defuncto, regni rebus admoveretur.

MCCXVIII.

Acta hæc Slesvici anno MCCXVIII die divo Iohanni sacro, præsentibus episcopis quindecim, principibus tribus, & aliquot item comitibus, præter procerum ac nobilitatis promiscuæque plebis immensam frequentiam. Tum quoque iurer Albertum Orlemundanum & regem de opido *Hamburgo* ita conventum; ut is illud sibi acciperet, unà cum jure ac privilegijs omnibus regijs, hac tamen conditione, ut regno quotannis argenti quinquaginta marcas dependeret: atque ipse in regis obsequium, quandocunque res arma aut militem requireret, cum numero copiarum paratus adesset.

Nec diu domi moratus Valdemarus, ubi per certos homines nuncium accepisset Livonos, assumtâ à vicinis Borussis, Lithuanis, Semigallis, Ruthenis auxiliari manu, in eo esse, ut omnes quicunque regi Valdemaro sacramentum dixissent, sacraque Christiana suscepissent, sedibus ac loco pellerent, ad arma conclamat. Comparataque numerosâ classe, quæ navigia minora quinquaginta, ac totidem parones, sives naves grandiores, continebat, in Esthones profectus est. Harum navium minores singulæ præter duodecim remiges aliosque naucleros, equitem cataphractum cum sagittario vehebant. Parones habebant tam nautas quam milites centum & viginti. Alij, quos inter Erici regis chronicion, naves longas mille quingentas nominant. Rex postquam terram intrasset, videretque Barbarorum, qui collecti aderant, inconditam multitudinem, contremuit, ac pedem referre suosque reducere, quam infeliciter tanto cum numero rem gerere satius existimavit. Sed Præsul Arhusiensis, cui *Petro* vocabulum erat, regem præsenti animo esse cohortatus, de eventu quoque securus ut esset commonebat, modò Deo fisus pietatem coleret, ac Berengariæ reginæ, quæ ad onera & vectigalia subditis imponenda incitabat, posthabitis in posterum suasionibus benigniorem se erga suos exhiberet; nec ea, quæ sacris erant dicata, in usus prophanos converteret. Quam præsulis sententiam Lundensium etiam archiepiscopus *Andreas* suo excipiens suffragio adfirmabat res Deo dicatas, cum ad usum non suum transferuntur, infeliciter, ut plurimum, usurpatori cedere, nec ex ijs unquam, qui sperabatur, fructum provenire. Postquam rex se monitoribus haud difficilem præbuisset, essetque cum erga Deum tum homines pia omnia pollicitus, cuncti flexis genibus ac fusis in cœlum precibus Deum rogarunt, ut pugnantibus pro divinâ gloriâ hostem superare, ac lætum adversus gentiles exitum concederet. Andreas præterea archiepiscopus hoc à rege, si, dante Deo, adoreæ compotes fierent, impetratum sibi voluit, ut quotannis per universam Daniam vespera diei, qui Laurentio sacer est, ob rei gestæ divinæque beneficentiæ memoriam, supplicationibus ac jejunio dicaretur. Quod rex libenter adstipulatus in hostem magno animo ac totis viribus duxit. Dumque certamen cernitur, factum ut Dani amissâ, per errorem, quam sequebantur, aquilâ, in fugam agerentur; ac mox dimisso cœlitus novo vexillo, in cujus rubeâ planicie crux alba erat descripta, cujusmodi etiam secuti fuerant, gradum continuò revocarint, atque edito acerrimo conflictu aciem hostilem perruperint, atq; egregiam ad suos, fuso hoste, victoriam reportarint. Referunt chronographi, penes quos rei fides sit, archiepiscopum Andream in monticuli, qui proximus erat, jugo constitutum ad Deum elevatis manibus preces fudisse, & Danos, quamdiu ille lacertos ac manus attolleret, feliciter dimicasse: defecisse verò, ubi ille senio languens brachia submitteret: atque ideò ceteros, qui aderant ex ordine sacro, quamdiu pugnaretur archiepiscopo in morem Mosis manus ac brachia sustentasse, ac simul Deum Opt. Max. precatos, ut barbaris ad veræ pietatis cultum traductis, laurum victricem largiri Christianis dignaretur. Pugna hæc pugnata prope arcem & opidum *Volmar*, hodieque à regis nimirum Valdemari memorabili isto conflictu, ac clade gentilium eo loci perpetrata, sic appellatum. Hanc etiam ob causam, quod idem rex Christi fidem ad ultimos hos Livoniæ atque Esthonum populos propagarit, ostentant etiamnum regni insignia in solo rubeo crucem candidam, nec aliunde est quod Estiorum titulus Danię regibus jam

VALDEMARUS II. Rex. 4.

jam olim est attributus. Vexillum verò, de quo dictum, *Danebroga* exinde est nominatum, ac magnâ semper religione, veluti regni Palladium aliquod custoditum. Atque existimatum putatumque in prælijs omnibus ex eo certantium pendere fortunam: ad morem fortasse, quo Cæsar quoque Constantinus crucem labaris intextam militi præferebat, cum ejusmodi symbolo, *in hoc signo vinces*. An verò vexillum idem cœlo, ut memoravimus, dimissum sit, an verò è pontifice Rom. ut regis studium excitaret, loco *cruciatæ*, quemadmodum id temporis vocabant, submissum, disputare hoc loco non est animus. Id saltem addam, quod tradunt rerum memoriæ post duo circiter secula, cum adversus Dithmarsos bellum gereret *rex Iohannes*, tum inter cetera à victoribus direptum perijsse. Inter vicinos autem, qui huic etiam interfuere expeditioni, principes, præter ceteros Vartislaum reperio Pomeraniæ dynastam, item Albertum Orlemundanum; qui tunc, ut ante meminimus, accepto in potestatem suam opido Hamburgo, Nordalbingiæ Comes à rege erat declaratus. Post id ad terræ penitiora profectiones circumquaque rex instituit, ac loca designavit, in quibus opida, monasteria ac templa conderentur. Inter urbes, quæ ab eo tum exstructæ, aut ut exstruerentur, decretæ, præcipuæ memorantur, *Revalia*, *Nerva*, *Visſenberga*. Quæ & barbaris eorumque incursionibus potissimum erant objectæ. Harum *Revalia* inter Esthonum, sive ut Tacitus appellasse visus est, Æstiorum provincias, vulgo *Harriam* vocant, metropolis est: *Virria Visſenberga*, *Tolsburgum*, *Borcholma*; quæ & episcopi Revaliensis sedes. Habet & *Nerva* suo districtu junctum locum, qui *Allantakia* est dictus; De quo alijsque huc spectantibus, aliàs & alibi est memoratum. Operam præterea eodem tempore Valdemarus dedit, ut episcopatus *Revaliensis*, *Dorpatensis*, *Churlandiæque* constituerentur; & ipsi episcopi regni Daniæ supremæ curiæ adsciti, comitijs etiam interessent; ac singuli Lundensium archiepiscopū ut vicarij (vulgo suffraganos vocant) agnoscerent. *Churlandiæ* episcopum præfecit ex clericatu Lundensi Ernemodum. Cumque *Piltæ* ædificium, vulgo *Danepiltam* appellatum, excitare decrevisset, quæsivit ex episcopo, quo id loci constitutum vellet; Respondit quo loci *Pilten*, id est, secundum gentis idioma, *puer* sive *famulus* consistit. Unde & hodieque *Pilten* appellatur. Quod non addidissem, nisi publica pictura ibidem hodieq; spectanda, rem ita actam testaretur, additis juxta effigiem episcopi hisce verbis: *Introduxit me rex in cellam suam, ordinavit erga me charitatem suam, dicens omnis populus, obediat tibi*. Postremum quoque curæ Valdemarus habuit, idque decreto sanxijt, ut identidem & quotannis novæ in has oras profectiones frequentarentur; quò ita à vero Deo alienus populus, paulatim depositâ feritate, Christianis moribus assuesceret. Hæc ad annum ducentesimum decimum nonum supra millesimum referunt chronographi. Eum MCCXIX.
qui secutus est proximè vigesimus supra mille ducentos principum non uni funestus fuit: MCCXX.
Nam & *Mistovius* apud Pomeranos interiores, relictis quatuor filijs; & apud Sueones regina *Richesa* Erici regis; qui biennio ante obierat, uxor, Valdemari soror; tum & regina *Berengaria* ejusdem Valdemari conjux è vita migrarunt. Hæc ipsis Cal. Aprilis defuncta, mater fuit trium filiorum Erici, Abelis & Christophori. Qui & singuli, ut suo deinceps loco dicetur, regni habenas moderati sunt. Ipsa autem (Berengariam dico) populo totiq; multitudini, quod & supra injecimus, minus grata, Sanctio primo, Lusitanorum rege, nata; fratrem habuit Ferdinandum, itidem Lusitanum: Qui quod duxerat Iohannam Constantinopolitanam Balduini Augusti filiam, Flandriæ hæredem, ipse quoque Flandrensium Comes appellatus est. Berengaria verò an volucri confixa telo, dum unà cum marito rege prælio interest, efflaverit animam, ut refert suis in versibus Lætus, legere apud alios non memini. Continuator annalium ecclesiasticorum Barotij Bzovius Polonus, quod ad annum præsentem injicit de literis Honorij III Rom. pontificis Viterbij 4. Cal. Novemb. ad regem Valdemarum datis, quibus illum sub anathemate commonefecerit, ne crucesignatos contra paganos Livonos expeditionem parantes impediret, in actis similiter aut memorijs rerum Danicarum nusquam reperio. Quàm verò ipsius Valdemari indefessa ac memorabilis fuerit ad propagandam in eis oris Christianam pietatem opera, ex ijs, quæ supra sunt memorata satis liquere existimo. & potest hoc ipsum quoque ex eorundem annalium continuatore intelligi, cum ad annum 1219 ab eodem Honorio III Romanorum pontifice ad regem Valdemarum diploma missum memoret VII idus Octob. quo eum ad gentiles circumvicinos armis reprimendos excitat, &, ut operi ei alacrius incumbat, potestatem facit, ut bona quęcunq; aut possessiones de paganis obtineat, suo regno conjungat.

Anno sequenti, primum in Daniam advenerunt fratres, quos vocant, prædicatores ex MCCXXI.
ordine & instituto S. Dominici: Quibus commendatione pontificis & ipsius S. Domi-

VOLDEMARUS II. Rex.

nici, quorum utriusque ad regem Valdemarum & archiepiscopum Andream literas attulerant, Lundæ concessus est. Aderat eodem tempore à pontifice Honorio ad regem missus Cardinalis *Gregorius de Crescentia*, qui interpretem habebat Salomonem Arhusiensem, virum monasticum & qui Veronæ dum ageret S. Dominici auditor ac discipulus fuerat. Hic præcipuè fratribus jam dictis adeundi Daniam author & adhortator cum fuisset, id eorum vicem, adjuvante præsertim Cardinale, obtinuit, ut ædificare mox Lundæ cœnobium cœperint, quod exinde, plurium accedente liberalitate, feliciter ad colophonem perductum est. Obijt verò hoc ipso anno idem prædicatorum coryphæus *Dominicus*. At *Crescentius* Cardinalis, qui id ab Honorio tertio in mandatis acceperat, Slesvici, præsentibus episcopis omnibus, concilium celebravit; in quo decretum ut sacerdotes & quicunque Ecclesiastici ordinis essent, cœlibes agerent; liberi autem eorum ne hæreditatem adirent: Qui contra faceret, is officio suo dimoveretur. Hujus decreti causa & occasio fuit, quod ex sacerdotibus nonnulli, qui cœlibatum viro nato minus convenientem existimabant, eâ de re à pontifice, qui hoc per Daniæ episcopos nonnullos agebat, & præsertim per *Tuonem Ripensem*, ad concilium generale jam ante provocassent. Literæ verò, quibus Cardinalem *Gregorium Crescentium* in Daniam abeuntem regi commendârat *Honorius*, apud *Baronium* leguntur, sed cum antichronismo integri pœne seculi, cum ad annum 1129, & tempora Honorij secundi, non verò tertij, hæc referat. At regis Erici chronicion, quod secuti nos sumus, cum in annum, quem posuimus, rejiciat, facile inde colligere sit falli *Baronium*; ut omittam literas Innocentij tertij, quas superius in rebus Canuti regis recitavimus, satis iudicare floruisse hoc ipso, non anteriore seculo hunc Gregorium, utpote qui ibi S. Georgij ad Vellus aureum diaconus Cardinalis celebratur. Literarum exemplar subjecimus: HONORIUS SERVUS SERVORUM DEI, Valdemaro illustri regi Daniæ salutem & Apostolicam benedictionem. Ecce juxta precum tuarum instantiam ac promissionem nostram misimus ad te dilectum filium nostrum Gregorium de Crescentia, S. Theodori diaconum Cardinalem, Apostolicæ sedis legatum, virum utique prudentiâ & honestate conspicuum, & nobis inter alios fratres nostros suis exigentibus meritis, specialiter charum, concesso sibi plenæ legationis officio per omnes terras, quæ tuæ jurisdictionis existunt, ut exstirpet nociva, & plantet salubria, prout quæque secundum datam sibi à Deo prudentiam viderit facienda. Rogamus igitur regiam celsitudinem tuam, quatenus ipsum, imò versus nos in ipso, recipias hilariter, & honorificè tractes, & à subditis tuis ei facias dignam honorificentiam exhiberi: ut devotio, quam te ad Apostolicam sedem habere confidimus, clareat in effectu, & nos ac fratres nostri per hoc meritò in tua charitate crescamus: idemque legatus, qui per se ac suos, qui magnum locum in urbe obtinere noscuntur, grata tibi poterit vicissitudine respondere, ad tuam dilectionem perpetuis temporibus obligetur. Datum Laterani IV. Cal. Ianuarij pontificatus nostri anno V.

MCCXXII. Celebrata hæc Synodus ad annum circiter vigesimum secundum supra mille ducentos, ut annotant chronographi: sub cujus ejusdem extremum episcopus Ripensis *Thuvo* Revaliam profectus, ibi in hibernis egit. Ac postquam multa ad propagandam inter gentes fidem Christi molitus esset, sacerdotesque ac viros idoneos Ecclesiæ præfecisset, mox æstate sequente domum redijt, relicto ibidem regis filio Canuto duce, cum firmo præsidio ac magnâ militum manu, qui unà cum Theutonici ordinis equitibus sæpenumero adversus barbaros progressi memorabiles conflictus ediderunt. Stadensis Abbas Albertus ad hunc quoque annum ipsum regem cum Alberto Orlemundano Comite profectum eo innuit.

Apud Sueones, mortuo, ut diximus, Erico rege, ejusque conjuge Richeßâ, Valdemari sorore, non quidem eorum filius, Ericus, *Lespe sive Blesus* dictus, sed Iohannes, Suerchero natus, cognomento Iunior, ei surrogatus est. Qui tamen postquam quadriennium circiter regnasset, admodum præmaturo fato sublatus est: ac statim hoc ipso anno *Ericus* cognomine *Blesus*, ei successit. Ille quamvis linguæ esset impeditioris, ac pede quoque claudicaret, eos tamen naturæ defectus animi dotibus pensasse memoratur. Quippe qui, præter ceteras virtutes, justitiam cum clementiâ temperans, in dubio reliquerit, utrum justior an clementior extiterit.

Lundensium episcopus Andreas, eodem hoc tempore morbo quodam sive impetigine potius, quæ haud facile curationem admitteret, implicitus, vitæque jam satur, ultro se munere suo abdicavit; ac sedem archiepiscopalem ut habet Erici regis chronicion, transtulit

FREDERICUS II. IMP.

transtulit in Petrum Saxonis (Grammatici forte filium) virum imprimis eruditum ac prudentem. Quamvis alij vicem archiepiscopi suppleviſſe, nec Saxonis filium, ſed fratrem archiepiſcopi fuiſſe tradant. Quod ego in medio relinquens annotandum ſaltem exiſtimavi; omnium autem conſenſus eſt, paulo poſt obijſſe eum, ſicuti & ipſum Andream. Qui ſemotus à populi frequentiâ inſulam Iſtoam apud Scanienſes in medio dulcis aquæ lacu amœno ſitam, quieti huic ſuæ locum elegerat. De cujus ſtudijs illuſtrique doctrinâ, & quanti eum Saxo fecerit, alibi dixiſſe nos exiſtimo. Moriens multos ampliſſimoſque eccleſiæ Lundenſi reditus ex proprijs, quas habebat ampliſſimas, poſſeſſionibus, conſcriptis ea de re teſtamenti tabulis, reliquit. Ei Petroque ſucceſſit proximè *Vffo* dictus, alij *Offonem* ſive *Chriſtophorum* nominant. Sed de eo ſuo mox loco.

Non prætereundum videtur hoc loco, quod obſervaſſe ſe notat Vitſeldius ex codicillo membranaceo viri perilluſtris Nicolai Bilde, in quo, præter cetera, ex Regeſtro, ut vocant, regni Daniæ hoc veluti tabularium habebatur proventuum, qui indies ad Valdemarum regem ex provincijs, quas ſibi ſubditas tenebat, referebantur: Erantque viginti quatuor marcæ ſive laſtæ ſiliginis, ac totidem frumenti ſecalicei: duodecim tritici: Butyri ac caſei talenta tredecim: novem mellis: boves viginti ſeptem, oves trecentæ: ſues ducentæ, æris ſive pecuniæ ſignatæ marcæ ſexcentæ. Hæc certorum erant redituum, præter incertos, qui ex litibus & cauſis accreſcebant; quorum ſumma ſubinde ad centum millia marcarum exſurgebat. Navium majores minoreſque in promptu & ad manus erant, MCCCC, Quæque illarum naucleros militeſque vehebant CXXI, minorum ſingulæ remiges duodecim, præter equitem cataphractum, itemque ſagittarium ſive peditem. Quorum in univerſum ſumma fuerit CLX millia virorum. Quæ vel ideo memoratu hic digna ſunt ut intelligatur ad hoc uſque temporis & regem & regnum florentiſſimum fuiſſe, qui, dilatatis territorium ſuorum pomerijs, *Churlandos, Æſtios, Livonos, Boruſſos* & *Megapolitanos*, præter *Nordalbingiæ* univerſum diſtrictum, ipſoſque *Holſatos, Stormarios, Dithmarſos*, claraſque urbes *Lubecam* & *Hamburgum*, ſuis tractibus adjecerit · Qui Cæſarem Othonem, ut ſupra notatum, terga dare & Nordalbingiæ excedere coegerit: quemq; vicini principes, licet potentiſſimi, non tantum ut bellicoſum formidabant, ſed ut VICTORIOSI jam nomen apud gentes omnes tot felicibus trophæis meritum, & obſervabant & reverebantur.

At nunc anno poſt milleſimum ducenteſimum vigeſimo tertio, verſis fatis, retrò relabi cuncta cœperunt. Quarum calamitatum haud fallax nuncius etiam cœlum fuit. Nam per Auguſtum menſem anni ſuperioris, terribile ſidus, cujuſmodi *Cometam* vocant, ad ſeptentrionem ſpectandum ſe præbuerat, quaſi fecialis ac caduceator, quæ, ſecuta ſunt, mala præcurrens. Eorumque occaſio non uno modo ab authoribus memoratur. Crantzius ait *Zuerini Comitem Henricum* gratiæ & reconciliationis cum rege ineundę avidum in Daniam fide publicâ acceptâ conceſſiſſe: Ac ei cum conditiones duriores rex proponit, conſilium de rege clam abducendo cepiſſe: & mox capto ſub ſerum diei tempore, dum regiæ excubiæ, utpote domi, & ab hoſte nihil hoſtile metuentes, ſolutius agunt, ut more gentis, poculis vacant, regem forte fortunâ è venatu venientem acceſſiſſe ſalutaſſeque humaniter, ac tandem in tentorium, quod ibi ſub dio habebatur, feſſum ac ſomnolentum deduxiſſe: & mox paratâ ad hoc navi aſſumtiſque ex ſuo comitatu viris armatis papilionem ingreſſum ac regem ore occluſo ad navigium, quod proximo littore in anchoris ſtabat, vinctum deportaſſe: ac ſtatim datis vento velis, in Germaniam appuliſſe, atque ibi expoſitum regem, moxque in arcem ſuam *Danebergam* productum carceri mancipaſſe. Vitſeldius, quo authore, domeſtico an extraneo, non addit, ſed aliter multò occaſionem hujus infortuuij denarrat. Nam de controverſiâ & reconciliatione inter Henricum & regem, quod ait Crantzius, ſi eam intelligit; quæ orta erat occaſione viri nobilis *Iohannis Gans*, cujus arcem, ipſo exturbato, Henricus & Gunzelinus ſibi vindicare cœperant, ea jam ante conſtituta fuerat, ut eſt ſuperius ad annum 1205 & 1210, memoratum. Vitſeldius itaque primam mali cauſam in adulterium regis rejicit, Valdemarum nimirum à Comite Zuerinenſi Henrico, cum is in Palæſtinam voti & religionis ergo abiret, tutelæ ſuæ commendatam accepiſſe & conjugem & ditiones ejuſdem: atque eâ occaſione defunctâ jam Berengariâ, & abſente Henrico, conſueviſſe cum uxore ejus: Idque reverſum mox ad ſuos Henricum ubi intellexiſſet, ſubticuiſſe quidem, ſed iſtud ulciſcendi ſui conſilium haud multò poſt agitaſſe: atque ideò acceptâ à rege liberi acceſſus ac reditus fide, unicâ cum navi in Daniæ inſulas proximas, ubi tum venationi rex vacabat, profectum, atque ibi cum filio Valdemaro, eum in modum, ut ante eſt memoratum, regem cepiſſe ac vinctum abduxiſſe

MCCXXIII.

VOLDEMARUS II. Rex.

duxisse in arcem Dannebergicam. Ita ferè Vitfeldius. Quamvis Abbas Stadensis Albertus, qui eo ævo superstes claruit, eadem plane cum Crantzio, aut potius cum Abbate Crantzius commemoret. Erici regis chronicion arcem, in quam deductus non *Dannebergam*, sed *Zuernuum* nominat. Et illud de regis etiam filio habet, quod nec apud Stadensem neque apud Crantzium reperias. Insula verò in quâ captus rex *Lythæ* eidem Erico dicitur, & eam Fioniæ esse contiguam, nec à *Foburgo* longè distitam existimat in glossis suis ad Rhytmos veteres Andreas Velleius.

Addam his threnum sive nœniam potius super eâdem hac regum captivitate eodem illo ævo Latine scriptam, quæ & seculi genium redolens indicio erit, *quales tum versus Fauni vatesque canebant.* Est autem ista:

Plange primatus Daciæ, quondam clarus in acie.
Sed nunc tuâ militia, vili torpet pigritiâ.
Rex tuus furtim tollitur, sævus hostis extollitur.
O maris acris specula, cave mortis pericula.
Mare piratis scaturit, fures spelunca parturit.
Horret nemus latronibus, campus patet prædonibus.
Pater inquam claustralium, pax exulat ruralium.
Premit egenum impius, rebus spoliatur pius.
Omnis dolet relligio, novo stupens prodigio:
Deplorat infortunium, & infaustum augurium;
Munus rusticorum corruit, totus orbis cohorruit:
Detestans pseudocomitis, scelus nefandi criminis.
Novus Iudas invaluit, contra pios prævaluit.
Invisus Christi nomine, seduxit Christos Domini.
Venit pacis sub specie, fultus turba nequitiæ.
Falsum fingens negotium, regis turbavit otium.
Donativa subsequitur, sed gratia negligitur.
Dolum ingratus gratiæ, blandâ celat sub facie.
Invadit solitarium, nihil timentem contrarium.
Aggreditur in lectulo, quem non audet in prælio.
Sic infelix vir Belial, alter Cain alter Nabal.
Qui cruentas in proprios manus injecit dominos.
Hunc Herodis impietas, quem nulla flectit pietas,
Addicit noxæ sceleris, malis rerum præ ceteris.
Hunc Neronis immanitas, & enormis crudelitas.
Condemnant impiissimum. Videlicet plus impium
Dum impios recenseo, nullum pejorem censeo
Hoc Henrico nequissimo, vel Iudâ suo socio,
Sed Iudas eo melior, quo nobis necessarior:
Dum Christum morti tradidit, nobis ignorans profuit.
Sed hic malorum pessimus, & latro nocentissimus,
Nullis juvando consulit, sed damna multis intulit.
Commovit statum seculi, turbavit pacem populi.
Fit causa pugnæ principum, certus sudor militum.
Regnum super regnum ruit, & hoc malum vulgus luit.
Quod plectitur hic populus, asseverat philosophus:
Quicquid delirant reges plectuntur Achivi.
Væ mundo nunc à scandalis, væ pauperum piaculis.
Quicquid plangit Dania, læta gaudet Saxonia.
Eheu, heu perfidia, heu vetus invidia!
Quod diu clam delituit, nunc in palam apparuit.
Eheu reges tam nobiles, toti mundo spectabiles,
Raptos regni fastigio, actos flemus exilio!
Heu præclaros proceres, insigni fama celebres,
Clausos dolemus carcere, insontes omni scelere!
Vt quid obdormis Domine, & requiescis ab homine,

Ab homine

FREDERICUS II. IMP.

VALDEMARUS II. Rex. A. G.

Ab homine pravissimo, Iudæ reatu proximo.
Ille temet per osculum, dedit in manus hostium.
Hic deceptor obsequijs, vinctos tradidit inimicis.
Qui das quandoque propere digna malis pro scelere,
Da propter sua scelera, Christosque tuos libera.
Libera nunc de carcere reges tuos rex gloriæ,
Hos erue è vinculis, nos bellorum periculis.
A seculo non est factum, contra fidem contra pactum,
Duos reges sic deduci, & in manus hostium duci.
O regis nostri milites, robusti quondam pugiles,
In hoc summo negotio, quare vacatis otio?
O bellatores incliti, & gigantum fraterculi,
Cur desides hæsitatis subvenire captivatis?
Vestra vilescit gloria, infirmatur victoria.
Honor vester despicitur, militiæ detrahitur.
Vos subsannat gens perfida, irridet plebs vilissima.
Saxones & Slavia, vestrâ gaudent ignaviâ.
Qui meretur patris dono, præsidere regni throno,
Flos Danorum egregius, heros ex avis regius,
Ingenuus ex patribus, retro eundis ætatibus.
Si non condoletis seni, condolete vel juveni,
Possidere solatium, ad paternum palatium.
Heros beati seminis, & ramus alti germinis.

Exstat & similis monodia, sed vernaculis rhytmis in libello Danicas ejusmodi cantiones vetustissimas perplures complectente, quem dedit aliquando v. cl. *Andreas Velleius*, regiæ olim majestatis historiographus. In eâ Henricus iste Suerinensium Comes Nigri cognomento, ut infamis & malus, & qui meritò caveri debeat, notatur. Quod autem eâdem illâ monodiâ octennio detentum in custodiâ regem videatur innui, non convenit cum relatis chronologorum, qui uno omnes ore triennium tantum agnoscunt. Nam, ut ad cetera enarranda jam pergam, archiepiscopus *Andreas*, licet, ut ante meminimus, abdicato munere, se totum quieti tradidisset, tamen ipse ceterique episcopi; omnesque regni proceres, seriò sibi hanc causam agendam proposuerunt. Missique eorum nomine ad Imperatorem Fredericum II Siciliæ atque Hierosolymæ regem legati, qui eousque cum ipso alijsque Germaniæ dynastis rem transegêre, ut ipse imperator unà cum episcopo Coloniensi *Alberto* multisque principibus alijs in Belgium (Vitfeldium sequor) profectus, *Hardervicum*, quod est ducatus Gelriæ non incelebre hodieque opidum, advenerit. Ibique collatis in commune consilijs, omnis, ut ita dicam, motus lapis, ut Comes Zuerinensis ac rex Valdemarus in gratiam simul redirent, rexque vinculis solutis liber dimitteretur. Sed parum aut nihil promotum: præsertim cum urgeretur, ut rex Nordalbingiæ ac Vandalorum regno cederet, quod ille facturum se omnino negavit. Atque ità illis discedentibus, rex in carcere detentus est. Albertus Stadensis, quem sequi Crantzius videtur, non *Hardervicum* Gelriæ, sed *Bardevicum* simpliciter nominat. Estque Pomeranæ istud non Gelriæ oppidum. Episcopus etiam Coloniensis, cujus nomen reticet Crantzius, eidem Stadensi non *Albertus* sed *Engelbertus* est. Quin & idem Stadensis non imperatorem ipsum Fredericum, sed ejus filium Henricum regem, conventui jam indicato interfuisse memorat. Hæc cum minus tum ad procerum regni vota cessissent, arctius inter se fœdus inierunt Suerinensium comites, adscitis in suas partes, dum occasio daretur, pluribus ex eo tractu principibus atque opidis. *Adolphus* etiam comes *Schouvenburgicus*, ejus nominis quartus, cujus parentem, ut ante meminimus, captivum aliquandiu Valdemarus detinuerat, & non nisi ejurato Holsatiæ comitatu demiserat, ejus inquam defuncti jam filius *Adolphus* à nobilitate, & quibuscunque minus placebat Danorum imperium, Dithmarsiæ clanculum introductus est; eâ spe ut hac occasione in Comitatum Holsatiæ aliquando sedesque avitas postliminio restitueretur. Quocirca se quoque Suerinensium comiti *Henrico*, episcopo Bremensi *Gerbardo*, nec non Verlensium Comiti alijsque sacramento ac fœdere conjunxit, posthabito pacto, quo suo suorumque nomine, ut ante meminimus, super Holsatiæ præsertim renunciatione, parens ejus *Adolphus* Valdemaro se obstrinxerat. Verum

VALDEMARUS II. Rex. Verum intellectis eorum molitionibus *Albertus* Orlemundæ Comes, Valdemari regis eo
districtu vicarius, confestim copias aliquot tumultuariè collectas in adversum mittit, &
ipsemet sine morâ secutus cum Adolpho & Zuerinensium Comite Henrico manum con-
setit, commissoque acri, sed infelici, prælio ipse inter dimicandum capitur, & Zuerinum
deductus eadem, qua Valdemarus servabatur, turri includitur. *Adolphus* Holsatiam dein-
de petens, occupatis circumquaque oportunis locis, eam sui juris facillimo negotio fecit.
Hamburgum etiam aggressus, idem quoque levi operâ, accepto ab opidanis fidei sacra-
mento, suam in potestatem redegit. Obtentoque eum in modum toto Holsatiæ Comita-
tu, Stotmariæque populis ad suum obsequium traductis, præfectos veteres, & quicunque
Valdemaro sacramentum dixissent, novis mutavit. Zuerinensium etiam Comes *Henricus*
MCCXXIV. cum annus jam flueret MCCXXIV, datâ militi suo missione, domum regressus est, quasi nihil
jam sibi metuendum à Danis ulterius haberet.

Apud *Livonos* eodem tempore & Æstios cum & ibi de Valdemari captivitate rumores
percrebuissent, occasionem sibi datam Thentonici ordinis Domini Rigensisque episco-
pus judicarunt, *Revaliam* occupandi: sicuti & *Osiliæ* præsul ejusdem ordinis fratres secu-
tus, sibi similiter libertatem promittebat. Nec defuêre occasioni *Vandali*, ac *Slaviæ*, præ-
sertim occidui populi, totusque Zuerinensium ac Werlensium districtus, qui omnes ne-
gato Danis obsequio aliò respicere cœperunt. Pomeraniæ quoque *Bernimus* & *Vartislaus*
erepta eadem occasione Rugianorum principi, præter *Deminum*, etiam alia loca, cum è
Dania nihil auxilij accederet, sibi retinere eadem censuerunt. Nec aliter *Sunteplocus*
Danivicum, tum etiam Danis extorsit, cùm id jam annos circiter septendecim suo præsi-
dio tenuissent. Agebat tum adhuc apud Germanos sacræ militiæ causam *Oliverius*, cujus
supra mentionem pleniorem injecimus. Is ut excitaret ad stipendia ferenda, & in publi-
cum liberaliter contribuendum eorum præsertim populorum, qui cis ultraque Amasin
colunt, animos, literas ad eos Coloniâ mittit, in quibus præter ceteros etiam Danos eo-
rumque (licet captivitate regis sui languentium) promptitudinem dilaudat. Erat enim
literarum earum hæc ferè sententia: Thuringiæ Lantgravium, principem præpotentem,
Ungari regis generum, Comitesq; decem ac nobilitatis Germanicæ maximum numerum,
plebeiosque sine numero nomina sacræ militiæ dedisse: ad hæc Danos cum maritimis
Bremensis & Coloniensis Provinciæ classem instruere navalesque copias: monere igitur,
in hoc studium impendant, ut & ipsi naves suas ad statutum tempus cum omni apparatu
expeditas habeant: addit postremo, ut alacriores redderet, Fredericum Imperatorem in
Sicilia victoriam recentem à Saracenis istius insulæ esse consecutum.

Dum autem in custodiâ detinetur rex Valdemarus, tardabant nonnihil Absalon Snareus
MCCXXV. alijque ex proceribus. Eaque occasione differebatur indies liberatio: quamvis nec de-
erant, quibus curæ majori res erat. Hi sæpiusculè in Germaniam commeabant, princi-
pesque passim prensabant; muneribus etiam ac donis ingentibus afficiebant, nec superse-
debant priusquam eousque esset deductum negotium, ut dux Saxoniæ *Albertus* Bernardi
filius, alijque Theutonum principes seriò sibi hanc causam agendam proponerent. Itaque
eorum operâ talis postremò inter Regem & Comitem compositio instituta, ut ipse filius-
que ejus liberi dimitterentur, persolutis XLV marcarum argenti millibus, exceptis cime-
lijs alijsque ornamentis pretiosis, quæ in amicos & arbitros fuerunt erogata: quorum
etiam summa tria millia marcarum argenti puri excessisse putatur, exceptis etiam hic
commeatuum ac victus impendijs, quæ & ipsa priorem fere summam æquaverint. Ad
ædem Itzoensem restaurandam, quæ ab eo, dum bellum gereretur, fuerat fœdata ustula-
taque, ut XXX argenti marcas conferret simul assensum est. Quorum universa summa di-
ctis principibus reddenda decernebatur, manerentque interea, dum ea conficeretur, ob-
sidum loco ex filijs regis duo. Quin & ipse ejusque filius, facto sacramento, sanctè polli-
ceri tenebantur, se haud unquam captivitatem suam vindicaturos: neque post id Sueri-
nensem aut Holsatiæ Comitatum, vel Hamburgensium opidum, aliave circa Albim loca,
quæ in potestatem *Adolphi* cessissent, aut bello, aut aliàs appetituros. Eaque omnia & lite-
ris & chirographis consignata firmataque. Atque ita dimissus una cum filio Valdemarus
MCCXXVI. anno à Christo nato MCCXXVI die, qui divo Thomæ sacer habebatur: ac mox domum, re-
versus confectaque ex omnibus regni incolis, cujuscunque illi aut ordinis aut status es-
sent, quæ erat decreta, pecuniæ summâ, datam fidem quam potuit citissimè liberavit, ac
filium utrumque unà cum equestris ordinis aliquot viris, qui cum eis remanserant, in re-
gnum recepit. Comes verò Orlemundanus Albertus, ut eodem tum tempore simul
dimitteretur

VALDEMARUS II. Rex.

dimitteretur impetrari haud potuit. Habuerat vero Valdemarus rex fratrem nothum, cui *Nicolao* Comiti Hallandię nomen & titulus fuit. Hic, ut supra relatum est, in conjugem acceperat Idam Suerinensiũ Comitum sororẽ, cum æquâ quoq; comitatus portione: sustuleratq; ex eâdem filium sibi cognominem & hæredẽ *Nicolaum*, cui cũ, defuncto jam ante patre, & accepto tutore rege Valdemaro, hæreditas paterna ex æquo cõpeteret, eã quoq; ut cederet, aut ejus nomine Valdemarus pactis comprehensum est: nepoti autẽ ut satisfaceret, in ejus locũ rex borealẽ Hallandici districtus partem in perpetuũ possidendam permisit. Qua de re codicillus ejus habetur in quo profitetur, se eam Hallandiæ partem, quæ est ab amne Edra prope Falckenbergã, boreã versus, cognato suo, Comiti Nicolao, in perpetuũ retinendam transferre ac donare: idq; vice hæredij, quod ipsi ex Comitatu Suerinensi debebatur, quo nimirũ, consentientibus regni senatoribus, ille cedens regem vinculis hostiũ exemisset. Hoc chirographum Roschildiæ, postmodum confectũ est, anno 1241. Cal. Feb.

Primus verò qui regi, in paternum regnũ reduci, objectus est motus, à *Dithmarsis* extitit. Sed is per pręfectũ ejus, quem Slesvicensibus impòsuerat, celeriter compressus, & aliquot Dithmarsorũ, qui seditioni occasionem dederant, neci datis, in herbâ quasi sopitus est. Sed à *Lubecensibus* major mox tempestas oborta. Cum enim intellexissent illi Valdemarũ regem ejurasse, ac, sacramento dato, pollicitum, præter cetera, se neq; adversus Holsatos neq; in Adolphum etiam Comitem arma moturum: viderentq; imminutã jam quodammodo ac pessundatam esse ejusdem potentiam, de suaquoq; libertate, & quomodo ipsi Danorũ sese dominationi subtraherent, cogitationem cęperunt instituere. Ac tandem, missis ad Cæsarem Fredericum II oratoribus, ei significarunt urbem suam olim sacri imperij fuisse, præsertim à parente ipsius laudatæ memoriæ Frederico Barbarossâ, multis privilegijs ac immunitatibus clementer ornatam: jam verò aliquot adhunc annis ad obsequium Danorum compulsam; idq; invitam & cum omnium civium tœdio, atq; indignatione summa adversus Danicum præfectum, qui eos, quaqua posset, gravaret, ipsorumque & immunitates & privilegia multifariam imminueret: se idcirco petere atq; orare ut Cæsarea ejus majestas cives ac civitatem Lubecensem suum in patrocinium suscipere, atq; eosdem, more majorum, atque intra libertatis suæ jura tueri ac defendere dignaretur; se ipsi vicissim ac toti Romano imperio obsequium, omniaq; officia sua, prout anteà consueverat, prolixè polliceri; atq; exhibituros etiam, modò ex adverso de ope & subsidio sibi in omnem eventum aliquid possent promittere. Cæsar ut imperij fines sine ulterioribus aut suis impendijs protolleret, benigno eos responso dignatus est: immunitates quoq; ac jura ipsorum sarta tecta haberi voluit: ac daris ad præsulem Bremensem *Gerhardum*, nec non, & ipsum Saxoniæ ducem *Albertum*, aliosq; vicinos principes ac comites Oldenburgensem, Suerinenses & Megapolitanum literis, eos ratione officij, quo sibi Romanoq; imperio obstricti tenebantur, contestatus est serioq; mandavit, ut Lubecensibus adversus Danię regem ope consilioq; adessent. His illi à Cæsare acceptis domũ redierunt, studiose tamen & de industriâ, quæ acta essent, silentio tegentes. Inde capto tempore, qui dies divæ Valburgi sacer fuit, consules atq; urbis senatores unà cum arcis præfecto extra opidum prodierunt, præ se ferentes, quod Majo tum mense moris erat, se *Meigravium* (ità vulgo vocabant) electuros. Cumq; præfecto ipsi hoc honoris tributuros innuerent, ipsemet quoq; opido egressus est. Interea, ut erat constitutum, ex civibus nonnulli, alius alium secutus, arcem ingrediuntur. Quorum aliqui sub vestibus telum ac arma ferentes, occasione sumptâ ostiariũ trucidant, ac ceteros, qui confertim præ foribus aderant, intromittunt. Intromissi arcẽ continuò suæ potestatis faciunt. Mox reversus præfectus, cũ ingredi palatiũ suum cogitaret, sequi consules ac custodiri jubetur. Hoc stratagemate usi feliciter Lubecenses, extemplo munimenti præcipuam partem demoliuntur, ac reliquũ, quod erat ejusdem ædificij, cœnobio monachorũ, qui ex pullo vestitu *nigri* dicuntur, consecrant. Ac sine morâ Saxonię Ducem vicinosq; principes adeunt, illisq; literas, quas à Cæsare habebant, ubi exhibuissent, fœdus cum ijsdẽ feriunt, ac se ad bellum contra Danos gerendum, si necessum foret, præparant.

Hoc eodem circirer tempore in locum *Petri Iacobei*, de quo supra memoravimus, ad sedem episcopalem Roschildiæ promotus est *Nicolaus Stigothus*. Et mox anno proximo, qui MCCXXVII fuit, Valdemarus rex, quem haud leviter urebat, nõ modo quod in captivitatem adeo dolosè abductus fuisset, sed & Vagria Nordalbingiaque sibi, dum in vinculis teneretur, injuriosè præreptæ, de modo & ratione, qua sub aliquo juris titulo insignitã adeò contumeliam ulcisci posset, secum agitare cæpit. Itaque missis ad Innocentium III pontificem Rom. legatis, demonstratoq; se captivũ ac necessitate urgente coactũ ad subscriptionem

MCCXXVII.

FREDERICUS II. IMP.

VALDEMARUS II. Rex. A. C.

iniquarum conditionum, ab eo iodemnis ac liber pronunciatur, idq; in contumeliam Frederici Imperatoris, cum quo minus benè cooveniebat pootifici. Hinc peditem equitem q; magno numero cooscribit, ac facto per Cimbriæ Chersooesum prociо̀ctu, in Holsatos ducit. Aderant & Dithmarsorum copiæ, & Otho Luoeburgicus, qui regem, ex sorore ejus natus, saoguioe cootingebat. Primo impetu, direptis Idshoâ alijsque Holsatiæ opidis, flammæ tectis injectæ. Inde, reducto *Bornhovedam* exercitu, obvios habuere, præter Lubeceoses, *Gerhardum* Bremeosium archiepiscopum, ducem Saxooiæ *Albertum*, cum Oldenburgensi, Suerioeusi ac Megapoleosi Comitibus: quibus præerat cum imperio *Adolphus* Holsatus: maximasq; singuli atque instructissimas ex totâ Saxoniâ, Vandaliâ, Holsatiaque contractas copias adduxerant. Acerrimos fit conflictus. Concursumque die Magdalenæ sacro io campis *Bornhovede*: Literisque ad rei memoriam coosignatum, Daoorum eo loci Theutonumque tam atrocem pugnam fuisse, tantamque & hominum & equorum stragem factam, ut scuta & galeæ cruore innatariot. Valdemaro alterum ibi oculorum lumen excussum, & ipse propemodum in hostium denuò manos venisset, nisi accepto à satellite suo equo fugam accelerasset. Iotereа animose atque æquo utrimque marte certatum aliquaodiu, nec cedere pars altera alteri voluit; dum taodem sol Danis suo lumine & radijs officeret, Dithmarsique ad Lubecenses, quod antea addixisse Adolpho putantur, perfide traosgressi, impetere à tergo ipsos Daoos cœperuot. Sicque perrupta Danorum acie victores facti Saxoues. Otho Luneburgicus dum strenuè rem gerit, ipso io prælio capitur, ac Suerinum in custodiam abducitur. Nec alia *Thuonus* Ripensis episcopi fortuna fuit: qui exinde captivitatem suam septiogentis argenti puri marcis redimere coactus fuit. Lubeceoses, ut erat io superstitiooes pronum seculum, oescio quæ visa cœlitus memoreot, conspectamque io nubibus divæ Magdaleoæ effigiem veluti opitulatricem adstitisse præliantibus. Unde & ei præcipuè victoriam acceptam retulêre: Decretoq; apud eos sancitum, ut quotannis die, qui eidem Magdaleoæ dicatus est, supplicationes fiereot, & sacra Eucharistica haberentur, egenique Elemosynas accipereot, & passim per civitatem sportulæ erogarentur ad rei perpetuam memoriam. Facto prælio Daoiam repetijt Valdemarus: deque vindicaodo se ac liberaodo sororis suæ filio Othone agitans iteratò militem

MCCXXVIII.

coëgit. Ac magnâ mox manu (annum MCCXXVIII oumerant chronographi) Holsatiam ingressus, Itzboam obsidione circumdedit. Aderant cootiouò noo Lubecenses modò, sed & Adolphus Holsatiæ Comes, ac Zuerioensium Henricus alijque eorundem fœderati magno numero, castraque sua castris Valdemari quam proxime objiciunt. Ad prælium tamen egredi oeuter ausus, præsertim cum Eidora amnis utrosque interflueret. Itaque solvens obsidiooem Valdemarus, ioque Dithmarsos effuso exercitu, igne ac ferro eosdem vexavit; sed & plurimos præterea io pœoam perfidiæ ac defectioois, de qua jam modo memoravimus, captivos secum abduxit. Inde ad Itzhoam redijt. Ubi suorum nonoullam, dum ad defendendos opidanos Holsati accurrunt, jacturam passus, io reditu borealē Holsatiæ districtum pervadens vicos & quicquid obvium fuit, ferro ac flammis fœdavit, domum scilicet eâ mente recurrens, ut vires adhuc majores compararet ac brevi, auctis copijs, regrederetur. Adolphus & Henricus veriti oe ità Valdemari vires crescerent, ut ipsis superior evaderet, mittunt continuò ad ducem Saxoniæ *Albertum*, eique significaot mirari magnopere se, quod haud majori solicitudine ac diligeotia studeret recuperare castella atque opida, quæ jam olim Saxooiæ ducatui abstulisset Valdemarus, ac sibi etiamnum retineret, ut erant *Ratzeburgum*, *Louvenburgum* ac *Molna*, aliæq; tam arces quam urbes Daniæ regoum ac regem agnoscentes: id autem quandocunq; seriò agere institueret, se ad opem atq; operam suam cooferendam fore paratos. Hioc *Albertus* Saxo comparatâ validâ manu ad *Molnam* castra metatur; receptoq; opido unà cū *Ratzeburgo*, alijsq; arcibus ac locis, quæ fidem Valdemari eousq; secuti fueraot, *Louvenburgum* postremò aggreditur. Hæc obsidio acriori curâ instituta diu ducē distinuit; multumq; ei negotij facessijt: Nam & Valdemarus tex tertius tum Holsatię fines ingressus erat, ot oimirum ab obsidione Saxooē ceterosq; diverteret. Cum autē inhærerent illi proposito, nec ab obsidione dimoveri posseot, prædia passim ac vicos, reportatis uodiquaq; opimis spolijs, diripi à milite atque incendi permisit. Munimentum præterea, coercendis Segebergeosibus, castro eorum objecit. Quod cum frustra aliquandiu molitus fuisset, pedem retulit, veritus ne uoiversas in se Germanorū vires concitaret. Ac tandem ex principibus oooulli se medios interponentes, cum præfecto agere cæperunt, ut arcem dederet, se vicissim *Orlemundæ* Comitem *Albertum*, qui Suerini servabatur, è vinculis dimissuros, aut saltem ut dimitteretur curaturos.

Præfectus

Præfectus ceterique, quibus tuendæ arcis cura incumbebat, literas ad Valdemarum mittunt, quæruntq; quid factum vellet, dederentne arcem, an potius ad exspectandam obsidij solutionem sese pararent? Ille, quamvis ægrè, tandem tamen in hanc sententiem descendit, ut Orlemundanus Comes, qui suâ causâ in vinculis hærebat, quemq; plures annos fuisset quam fidelissimum expertus, è carcere & squalore, deditâ arce, liber dimitteretur. Hic Albertus, cui rex, ut ante est memoratum, cliêntelari beneficio Hamburgum concesserat, postmodum cum à Danis deseri se, ac premi ab Holsatis videret, indigenis, ut volunt Hamburgensium annales, 1500 argenti marcis opidum vendiderit. Quæ & fuerit prima libertatis occasio, quam prætendere opidani videntur: cum tamen non antea tantum, sed & postea Holsatiæ Comites, ut dominos agnovisse ipsos constet. Ut omittam Albertum ipsum, quod ejus non esset, pretio abalienare haud potuisse: & regē, cum ejus indultu & sub conditione annuæ pensionis opido frueretur, semper ut superiorē ac dominū agnovisse. Hoc igitur pacto è carcere liberatus est Orlemundæ Comes Albertus, traditâ in potestatē Alberti Saxoniç ducis arce Lavenburgicâ: de quâ olim parens ejus dux Bernhardus Comesq; Holsatiæ, Adolphus aliquandiu, priusquā ejus Dani potirentur, inter sese controverterant. VALDEMARUS II. Rex. A. C.

Aliquanto post hæc tempore Henricus Sueriuensium Comes in fata concessit, eiq; frater ipsius Gunzêlinus ex asse hæres successorque declaratus Comitatum exinde solus administravit; cæpitq; jam tum ille animo secum volvere, inconveniens ac minus decorum esse; teneri diutius in vinculis Luneburgi ac Brunsvicensium Ducem Othonem, principem illustrē ac potentem. Statuitq; idcirco omnino liberū eum, & absq; lutro dimittere, quò majorem ejus hoc pacto sibi gratiam ac favorem conciliaret. Sed Albertus Saxoniæ dux, qui ad se quoq; pertinere negotiū istud existimabat, non nisi tradito *Hardesacker*, assensum suum præbere voluit. Quo etiam facto catenis solutus, liberq; dimissus est. Ab eo qui hodieq; Luneburgensibus ac Brunsvigæ imperant, duces originem accipiunt. Fatalem insuper atq; ultimum hunc annū habuit Lundensium archiepiscopus *Andreas Sunonis*, qui, ut memoravimus, impetigine aut quâ aliâ corporis ægritudine affectus jā ante episcopatu se abdicaverat. De cujus claris & è regio genere ductis natalibus, ac diu apud exteros in optimis studijs transactâ peregrinatione relictisq; ex studiorū culturâ ingenij monumentis supra dixisse plenius memini. Et exstat quoq; præclarum ejusdem à Sax. Grammatico, qui ei coævus fuit, positum in historiæ præfatione elogiū, quò lectorem remittimus. Interim nec abs re fuerit epicedium ipsius, quod isto etiā, ut videtur, ævo latinè perscriptū, hic apposuisse. Est autē ejusmodi, ad nominis Andreæ Græcanicam notatione quasi alludens;

Tu flos dulcoris, tu vas, tu fructus honoris
Præsul es Andrea, tu Schaniensis honos:
Tu virtute vir es, placidoque vigore virilis
Nominis exponis significata tui.
Dulce tamen nomen, vir dulcis, amabile, charum,
Charus, amabilis, & relligione sacer.
Tu vas non vacuum, sed plenum nectare, plenum
Vas oleo, retines balsama, mella, merum.
Es cælum celsum, quod mystica, quæ dedicisti:
Cælum verba doces, dogmata vera tenens.
Et flos nativo candore nitens, quoque virgo,
Munere divino, flos tua munda caro.
Heu nisi quod nostro flos hic non crevit in horto,
Deperit, & læso damna pudore fero.
O fœlix, qui fæce cares, fætoreque carnis,
Cujus amœna patent, spirat amœnus odor.
Felix tu tellus Sialandica, flore venusto
Terra ferax, de qua prodijt iste decor.

Apud Suecos deinde, qui secutus est, anno MCCXXIX, nonnulli *Erici Blesi*, de quo ante diximus, modestiâ abutentes res novas moliri cœperunt. Horum coryphæi *Folcbungi* habebantur, faciente eis animos Canuto; qui, dux & caput factionis, Erici regis sororem Helenam in conjugem paulo ante acceperat. Erat in eo præter dignitatem formæ, morum urbanitas ac vis eloquentiæ cum animi quadam prudentiâ conjuncta. Unde ex adverso fœderati ejus ac consanguinei Ericum corpore claudum, & linguâ, quod & supra MCCXXIX.

VALDEMARUS II. Rex. A. C.

meminimus, impeditum, minusq; promptum contemnere; contemtoq; occultas atq; inde apertas insidias struere: Primi, secundum Canutum, rebellionis authores fuêre, ex Erici præterea nepotibus duo, quibus *Nicolaus de Toffta* ex Erici sorore parens fuerat, & cum ijs *Hollingerus*, magnæ nobilitatis vir, qui tamen casu potius, quam proposito se illis junxisse creditur. Hi coacto undique exercitu, regem nihil minus quam bella civilia cogitantem, circa Alastræ villam aggrediuntur. Fitque atrox ac cruenta pugna: in quâ Ericus fusus ac superatus ad avunculum suum Valdemarum in Daniam confugit. Nec mora; Ducem suum Canutum Sueciæ Regem *Folchungi* salutant. Sed ut esse diuturnus principatus nequit, scelere quæsitus, ità Ericus, collectis quamprimum apud avunculum copijs, è Daniâ Sueciam repetijt. Ac mox congressæ iterum acies prope vicum *Sparsetter*, non longè ab *Vpsaliâ* regni metropoli, pertinacissimè decertarunt. Tandem, post gravem utrimque stragem, victor cum Danis *Ericus Canutum* fugat. Ac mox profugum assecutus capite plecti imperavit, corpus quomodo ipse Canutus petierat, apud moniales in cœnobio Schouensi sepulturâ honestatum.

Haud multo post in Daniam venit *Wilhelmus Mutinensis*, Romani pontificis legatus: Qui, inter cetera, cum rege Valdemaro egit obtinuitque, ut apud Livouos Dominicani ordinis monastici prope arcem, quæ intra Revaliam erat, cœnobium exstruerent, quo ita ab incursione paganorum tutiores forent. Quamvis ne sic quidem homines feri ac cæde gaudentes, vel episcopo vel clero parcerent: ideoque perplures factâ fugâ sibi postmodum consuluerunt. Quæ dum foris fiunt, domi Valdemarus de juniore Valdemaro filiorum suorum, quos è Dagmarâ Bohemicâ sustulerat, sollicitus ad regem Lusitanorum legatos misit, qui ei in conjugem *Leonoram* filiam ipsius deposcerent. Erat hæc nata patre Alphonso ejus nominis secundo, Berengariæ Danorum reginæ, de qua memoratum, fratre, matre Leonorâ sibi cognomine, quæ regis Anglorum Henrici II filia fuerat. Consensumq; haud difficulter in idem matrimonium. Ac mox in Daniam magnifico apparatu deducta, die, qui divo Iohanni sacer erat, Valdemaro III Ripis, quod est in Cimbricâ Chersoneso ad mare Britannicum situm opidum, solenniter, habitis prius pro more spousalibus, denupsit. Perplures, qui festivitati nuptiarum tum intererant, principum Comitumque in id præcipuè incubuerunt, ut regem Valdemarum & Comitem Holsatiæ Adolphum in gratiam simul reducerent idque hunc præcipuè in modum, ut nimirum Adolphus, retentis paternis hæredijs Holsatiæ ac Stormariæ Comitatu cum immunitatibus eo spectantibus, regi regnoque quotiescunq; res posceret, militibus galeatis ducentis, qui ære regis mererent, paratus adesset: Et rex vicissim Comiti impensis ipsius cum id peteret, turmam trecentorum armatorum sufficeret.

MCCXXX. Sequenti anno *Otho Cardinalis* à summo pontifice missus, totus in restituendis sacrorum ritibus ac cleri moribus formandis fuit. Surrogatusq; tum etiam in locum Andreæ *Vffo*, dictusq; Lundensium archiepiscopus. Obijt vero Ripensium præsul *Thuo*, de cujus apud Æstios ac Livonos pro Christi fide præclarè gestis rebus supra memoravimus. Eum proximè excepit, omnium suffragijs ad hoc electus, *Gunterus*, cœnobij Emmensis Abbas. Et licet Nordalbingia Vagriaq; hoc est, Holsatia, Hamburgum, Lubeca cum parte Megapolitanæ ditionis à rege, eum, ut memoravimus, in modum abalienata fuerint, tamen *Rugios*, *Trebezanos*, aliosq; Vandaliæ populos cum urbibus *Marlova*, *Bartha*, similibusq; obsequio suo ac dicto audientes retinebat. Adeò ut *Rugianorum* princeps nec non *Werlenses* clientelari beneficio se à rege possidere districtus suos agnoscerent. Quamvis interea metropoles, ac præcipuè eorum civitates, ut *Archona* aliæque paulatim in solitudinem redigerentur, confugientibus Stralesundam, Rostochium, Lubecam, Hamburgum, quæ à Germanis frequentari quam maxime cæptæ, incolarum perplurimis.

MCCXXXI. Sequens annus nulla magnopere re, nisi duorum præcipuè charissimorum pignorum *Valdemari* & *Leonoræ* tristissimis funeribus notabilis fuit. Nam primo junior Valdemarus animi causâ venatum egressus in luco Resnessensi ab aulico suo forte fortuna, dum aliò is ictum dirigit, circa crus sagittâ ex arcu chalibeo emissâ vulneratus, 4. Cal. Decemb. ex eodem ictu moritur. Ejus excessus & regi totique regno maximum luctum incussit, præsertim cum de eo, si rerum aliquando potitus fuisset, omnia sibi summa cuncti pollicerentur. Eum paulo ante, ut vult Vitfeldius, præcesserat uxor Leonora, utpote quæ 3. idus Maij unà cum nato recenter filio puerpera animam cœlo reddidit. Funus utrique summo cum omnium mœrore Ringstadij deductum. Nec exinde regi Valdemaro ad bella persequenda animus magnopere aut alacritas fuit, sed quieti deditus, ac parta tueri contentus pacem cum finitimis colere satius habuit. Nam & aliquot post id annos regno cum summâ tranquillitate

quillitate ac subditorum favore præfuit, justitiæ atq; æquitatis munia apud summos infimosque diligenter obiens. Collationes etiam immodicas, aliaq; onera, quæ bella superiora, cum à se tum à majoribus ipsius domi forisque gesta, invexerant, imminuit paulatim & abrogavit. Fatalem præterea hunc annum habuêre *Esbernus Mulenius*, Nicolai filius, & *Absalon Bolligius*, summæ apud regem autoritatis eques. Esberni cenotaphium Gothicis characteribus saxo incisum servat hodieque cæmiterium Aashnmeum, quod est in territorio vulgo *Gierßherrid* appellato. Defuncto autem satisque tam immature erepto Valdemaro, qui, ut supra est ostensum, ad regni sceptrum cunctorum votis ac publicis etiam acclamationibus procerumq; unanimi consensu fuerat destinatus, pater Valdemarus, filiorum, quos è Berengariâ Lusitanâ susceperat, natu maximum *Ericum*, ordinum omnium applausu, designari vicissim regem ipso Pentecostes die, anno statim sequente Lundæ curavit, obeunte ceremonias ac chrismatis unctionem *Vffone* Lundensium archiepiscopo. Inde *Abelem*, filium ex eadem Berengariâ alterum, Iutiæ Australis ducem pronunciat. Valdemari verò defuncti fratrem germanum *Canutum* Blekingiæ præposuit. Cui postea filius natus *Ericus*, qui Langelandiæ primo atq; inde etiam Hallandiæ dux est nominatus. Et porrò æquâ inter filios singulos de paternis etiam possessionibus habitâ divisione, & quid cuique post obitum suum deberetur, assignato, existimavit filiorum concordiæ ac paci hoc modò satis superque consultum, amiceq; inter se victuros. Verum quam longè hac sua destinatione exciderit, quod & plures ominati sunt, ostendent sequentia.

Valdemarus II. Rex. A. C. MCCXXXII.

Hoc ipso tempore Hamburgensium nomine Adolphus III Holsatiæ Comes Utini apud forum Iulij Cæsarem Fridericum per literas & legatos salutari fecit. Eisq; ac civitati ipsorum, quæ jam pomeria sua ad Elsteræ amnem extenderat, impetravit ut recepto Lubecensium veteri jure atq; immunitatibus, quas olim pater ipsius antiquæ Hamburgensium urbi indulserat, etiam ipsi fruerentur: Utq; apud Holsatos à telonijs alijsq; exactionibus essent exempti, ac bis quotannis intra opidum ipsorum nundinæ haberentur. Ipsa privilegij formula, cujusmodi tum fuit perscripta, ita habet:

FREDERICUS D. G. Rom. Imperator semper Augustus, Ierusalem & Siciliæ rex, per præsens scriptum notum facimus universis imperij fidelibus tam præsentibus quam futuris, quod Adolphus Holsatiæ Comes, fidelis noster, nostro culmini supplicavit, quatenus concessionem juris, quam olim secundum justitiam Lubecensium antiquam pater ejusdem Comitis fecit civibus civitatis antiquæ in Hamborg, & indulsit in bonis & jure suo de areis, pascuis, in fructu arborum silvestrium, concessam quoq; immunitatem ac libertatem telonij, spectantis ad eum in totâ terrâ suâ: Ac quod bis ibi fieret forum in anno, juxta tenorem paterni privilegij eis indulti, confirmare de nostra gratiâ dignaremur. Nos antè ejusdem Comitis Adolphi fidelis nostri supplicationibus favorabiliter inclinati, eandem concessionem sicut idem pater ejus prædictis civibus civitatis dictæ in Hamborg, secundum antiquam justitiam Lubecensium in bonis jure suo justè noscitur concessisse, areis scilicet, pascuis, fructu arborum silvestrium immunitate telonij, spectantis ad eum in tota terra sua, & insuper de foro bis in anno faciendo, prout indulto ejusdem patris sui privilegio plenius continetur, de nostrâ gratiâ perpetuò confirmamus. Ad hujus itaque confirmationis memoriam, in stabilem firmitatem, præsens scriptum fieri volumus, majestatis nostræ sigillo munitum. Hujus autem rei testes sunt S. Maguntinus archiepiscopus, B. Patriarcha Aquilegiensis, Salsenburgensis. S. Ratisbonensis imperialis aulæ Cancellarius, Wormatiensis, Herbipolensis episcopi, Frisingensis. Electus Abbas S. Galli, dux Saxoniæ, dux Moraviæ, dux Carinthiæ, Marchio de Baden, Marchio Burgoviæ, Comes de Horrenburg. Wernerus de Ballandia, Gunzelinus pincerna, Wenceslaus pincer. de Dingenburg, Richardus Camerarius, & alij quam plures. Acta sunt hæc Dominicæ incarnationis, anno 1232 mense Maij die 5. Imperante Domino nostro Frederico II D. G. invict. Rom. Imp. semper Aug. Ierusalem Siciliæq; rege, anno Rom. Imp. 12. regni Ierusalem 7. Siciliæ 34. fideliter. Datum apud Utinum in foro Iulij, anno, mense & indictione præscriptis.

Qui secutus est millesimus ducentesimus trigesimus tertius annus, insignis fuit obitu *Nicolai*, regis Cancellarij, nec non *Absalonis Esberni* Snarei filij, qui & *Snerlingus* est appellatus, claris natalibus, & ab illo, quem supra celebravimus, Absalone Lundensium archiepiscopo genus ducens. Idem annus etiam *civitati Gripswaldensi* initium dedit, conditore ejus existente Abbate Eldenoviensi. Et mox sequenti exortum inopinatò Lundæ apud Scanienses incendium, quod & opidum & templum cathedrale pœnè funditus absumpsit. Memoravimus supra capto Valdemaro, episcopum Rigensem, contracto cum Templarijs MCCXXXIII. MCCXXXIV.

Dd iij fœdere,

FREDERICUS II. IMP.

fœdere, Revaliam ereptum Danis iviſſe. At Valdemarus in regnum & libertatem reverſus, nunquam deſtitit jus ſuum, & amiſſa repetere, præſertim apud Livonos & Æſthones, in quorum territoria ipſe & frater ejus Canutus magnis ſudoribus magniſque belli impendijs Chriſtiana ſacra intuliſſent. Quapropter ut eſſent ad ſui defenſionem paratiores Templarij ordinis Theutonici apud Boruſſos magiſtro, quem dux Conradus Maſſovius coërcendis Prutenis præfecerat, ſeſe ſubmiſerunt. Et ipſi præterea eodem hoc tempore Pruteni Rigenſium ſedi, quæ archiepiſcopi dignitate erat ornata, ſeſe ſubjécere. Cui omnium primus præſedit *Albertus* ejus nominis, ut quidam putant, ſecundus, alijs quintus eſt. Et eum tanquam metropolitanum non tantum Boruſſiæ epiſcopi, ſed & Varmienſis, Culmenſis, Pomezanenſis & Sambuenſis epiſcopi, unito fratrum Livonienſium collegio cum equitum Theutonicorum ordine, agnoſcere cœperunt. Ex adverſo ad archiepiſcopum *Lundenſem* referebantur Revalienſis, Torpatenſis, Oſiliæ & Churlandiæ epiſcopi: Qui & inter Daniæ regni ſenatores acceņſi, ut ſupra quoque meminimus. In Vandalos etiam circa idem hoc tempus expeditio inſtituta. Ubi, præter cetera, quæ ad regni obſequium reducta ſunt, *Rugiæ* principatum aliaque loca novo ſibi ſacramento rex obſtrinxit. Lubecenſium quoque ut impediret in Balthicum mare egreſſum ac liberum cum urbibus vicinis commercium, duobus propugnaculis, ut notat ad hunc annum Abbas Stadenſis, Travæ oſtium obſedit. Et porro *Valdemarus epiſcopus*, de cujus adverſis proſperiſque tam multa ſupra memoravimus, quemque à regibus genus duxiſſe, & à pontifice Rom. Innocentio tertio proſcriptum meminimus, anno, qui ſuperiorem ſecutus eſt, habitu ac pro-
MCCXXXV. feſſione Monachus fratrumque minimus Leodij, ut quidam volunt, apud Belgas, aut, quod verius puto, in cœnobio, quod erat diœceſeos Bremenſis *Luckij* nomine, diem ſupremum clauſit. Epicedium ei ejuſmodi poſitum reperio:

Præſulis officio Volmarus, patre necato,
Regnum proponens, triſtia fata ſubit.
Debinc exul patriâ, Bremam revocatur, ut aris
Præſit, at infœlix infula talis erat.

MCCXXXVI. Erici regis Chronicion obitum ejus refert in annum MCCXXXVI.

Valdemarus autem rex, poſtquam rerum ac poſſeſſionum ſuarum diviſionem eum in modum, ut diximus, cum filijs inſtituiſſet, cœpit Abel arctius ſe inſinuare in *Adolphi* Holſatiæ Comitis amicitiam; à quo tamen non ignorabat dominum parentem ſuum quàm graviſſimè jam ante læſum offenſumque fuiſſe. Et ut ſummâ eum neceſſitudine ſibi conjungeret, filiam ipſius Mechtildam in thori ſocietatem adſumpſit. Nuptiæque magno
MCCXXXVII. cum apparatu ac luxu Sleſvici celebratæ anno poſt mille ducentos trigeſimo ſeptimo. Hoc præcipuè matrimonium ſecutum Abelem conſtans fama fuit, ut poſtmodum, capta occaſione, adjutuſque Adolphi armis Erico fratri, quem ægrè ferebat ſibi prælatum, opportunius ſe opponeret. Quod facile animadvertens *Ericus*, ne & ſibi amici & opes in omnem eventum deeſſent, biennio poſt, anno ſcilicet MCCXXXIX in conjugem duxit *Juditam Alberti* ducis *Anhaltini*, ut eum nominat Abbas Stadenſis, filiam, Alijs eſt Lunebergenſis ac Brunſvicenſium dux. Erici regis, quæ ſunt in manibus, obſervata chronologica, filiam fuiſſe notant ducis Saxoniæ. In quibus & hoc additur, ob ſanguinis propinquam neceſſitudinem, quo ſe invicem quarto gradu contingerent, pontificem Rom. Gregorium nonum hanc ipſis gratiam feciſſe ac vinculum cognationis ſuâ diſpenſatione ſolviſſe, præſertim cum id fieret bono publico. Quamvis, quod & idem Ericus obſervat, ipſe Valdemarus rex ſuſpecta habuerit hæc connubia, ac regno ex ijs malè ominatus eſt. Abelis præſertim cum Mechtildâ nuptias moleſtè tuliſſe eſt in confeſſo. Meminêre annales domeſtici belli cujuſdam hoc tempore inter Danos & Norvagos circa Scanenſium inſulas (*Scanor* illi vocant) exarſiſſe. Sed de eo cum adeò parce ac jejunè loquantur, ut nec cauſas, nec progreſſum, nec exitum memorent, obiter admonuiſſe hoc loco ſufficiat.

Poſt hæc *Hermannus Valkus*, ordinis Theutonici eques, qui Boruſſiæ jam ſeptennium præfuerat, *Revaliam* à rege Valdemaro, ut & *Veſenbergam* & *Narvam*, miſſis identidem in Livoniam borealem, quomodo ſuperius commemoravimus, novis copijs, exædificatas, regi ſub annum ſequentem reſtituit: factuſque de eo ejuſmodi compoſitionis codicillus: Præſentibus rege *Valdemaro*, *Erico* deſignato rege, duce *Abele*, & *Chriſtophoro* Valdemari filijs: itemque Lundenſium archiepiſcopo *Uffone*, *Wilhelmo* Mutinenſium olim epiſcopo, Romano pontificis pœnitentiario ſanctæque ſedis legato, *Petro* Arhuſienſi ac *Nicolao* Roſchil-

FREDERICUS II. IMP.

Roſchildenſi epiſcopis, unà cum *Iohanne* Borglomenſi & *Regnero* & *Alberto* fratribus Dominicanis; Nec non Comitibus Gliqcenſibus *Alberto Erneſtoque*, tum & *Hermanno Valko* ſupremo Theutonici ordinis per Livoniam & Boruſſiam magiſtro, Domus Theutonicæ D. Mariæ, quæ eſt Hieroſolymæ, collegâ, ac ſocio unà cum regni Daniæ optimatibus perplurimis: hæc, quæ ſequuntur, aſſenſu arbitrioque eorundem rata firmaque habita. Nimirum pontifex Rom. quique ejus conſilia participaut Cardinales, poſtquam re ipſâ comperere *Revalienſium* opidum atque arcem totumque territorium unà cum *Harigia* & *Virria*, qui Eſthonum diſtrictus ſunt, ad regem Danorum pertinere, & ei jamdudum eſſe adjudicata, jamque integro propemodum trieunio latæ ſententiæ exſecutionem tardatam: & regem modò ad invadendum ac recuperandum ditiones ſuas cum claſſe & copijs paratum adeſſe, quod in plurium exitium vertet; idcirco dicti pontificis legatum, nec non Livoniæ ac Boruſſiæ ſupremum magiſtrum atque equitem *Hermannum Valkum*, talem cum ipſo rege pacti ac compoſitionis formulam inijſſe: Dictum nimirum ordinis equitem Boruſſiæque ſupremum magiſtrum ſuo ſuorumque ac poſterorum nomine ſanctè polliceri regi ac poſteritati ejus, *Revalienſium* territorium, *Gerviam, Hariam* & *Virriam*, prout ea à pontifice illi adjudicata ſunt, rata habere: Sicuti & cætera, quæ in poſterum à barbaris ſuam in poteſtatem ſit vindicaturus, ea nec factis aut conſilio impediturum ſe ſuoſque ſucceſſores, ſed operam potius daturum, quantum id ordo ſuus concederet, ut ſarta ea ac tecta ipſi permaneant: Hac tamen lege, ſe ſuoſque ſocios non niſi mandato ac voluntate ſummi pontificis progreſſuros ad ſanguinis Chriſtiani effuſionem, quod & illis viciſſim rex ſpopondit; hoc præterea adjiciens, ſe, quodcunque eorum ope ac copijs auxiliaribus barbaris eripuiſſet, ejus alteram partam ſibi ſervaturum, tertiam vero ipſis relicturum: Pollicetur porrò magiſter jam dictus, ſuam ſuorumque vicem, ſe, *Revalienſium* arcem cum ceteris munimentis & quæcunque eò ſpectant, quamprimum commeatum ac ſuppellectilem ex ea deportaſſent, in manus regis aut alterius, quem eo nomine rex iſthuc ablegaturus ſit, eſſe traditurum. Adjecit demum ex conſilio legati pontificij archiepiſcopus Lundenſis, aſſentiente capituli ſynedrio, ſe Templarijs fratribus concedere eccleſiaſticam juriſdictionem univerſam, quâ olim uſi fuiſſent Eſthonum epiſcopi in territorio *Gervienſi*. Poſtremum adſtipulatus quoque eſt rex, ſe favore ac patrocinio ſuo complexurum eos, & ubicunque daretur, res eorum, & quicquid indultum ipſis eſſet ſartum tectum habiturum: Idem & de *Oſiliâ* inſulâ promittere, & quo certior & firmior inter ſe ac ordinis Theutonici equites amicitia coaleſceret, remiſere utrimque damna ac detrimenta illata, omniaque judicio atque arbitrio Papæ permiſère, ſeque ejus ſimul cenſuræ atque anathemati, ſi quid in contrarium fiat, ſubmiſère. Acta hæc ſignataque *Stenbyæ* anno MCCXXXVIII. VII idus Maij. MCCXXXVIII.

Receptis itaque *Eſthonibus* inque poteſtatem Danorum tradita univerſa *Revalienſium* diœceſi, rex confeſtim magno numero militem copiaſque ordini tranſmiſit. Quibus capto mox Ruſſorum *Iſeburgo* ejectiſque *Torpati* territorio Moſchis, ad obſidendam *Pleſcoviam* unà cum epiſcopo *Torpatenſi* procinctus factus. Ac mox, dedente ſe *Gerpoldo* Ruſſico dynaſtâ, poſtquam urbem caſtellumque ſuam in poteſtatem redegiſſent, utrumque Theutonici ordinis præſidio munierunt. Interfuère aut potius præfuère cum imperio biſce expeditionibus & *Abel* & *Canutus* Valdemari filij. Canuto præterea ſoror fuerit, quæ Valckenoviæ defuncta ibidem ſepulta memoratur.

Per idem hoc tempus Holſatiæ Comes Adolphus cum Lubecenſibus contentionis finem cæpit trahere, exiſtimans ſibi, qui pro eorum libertate adverſus Daniæ regem Valdemarum ducem ſe præbuerat, majorem, quam illi recognoſcerent, gratiam ac reſpectum deberi: neque illud, quod parens ſuus indultu Frederici Barbaroſſæ accipere à civibus telonium conſueverat, ullatenus denegandum. At illi obtendebant eas donationes partâ jam nuper adverſus Valdemarum regem victoriâ intercidiſſe, ac pridem renovatâ Frederici II exemptione eſſe abolitas. Dumq; ſic ultro citroq; res agitatur, tandem in bellum apertum prorupit. Comes enim non ignarus regem Valdemarum Lubecenſibus, qui ſpreto jam Danorum imperio Çæſare tumebant, minus æquum, ſe ei conjungit: ac, facto invicem fœdere, terra mariq, opidanos adoriuntur. Rex, præter terreſtres copias, quas Adolpho per Iutiam ſubmiſerat, claſſe inſuper *Travam* ingreſſus firmiſſimis præſidijs, quæ utrimque conſtituerat, propugnacula communijt. Nec ſatis id ratus, veterem inſuper ac rimoſam navem, ſaxis oppletam, demerſit in ore amnis, ut portum impeditum ac vadoſum redderet. Et ne quis omnino ingreſſus aut exitus pateret, ferreis catenis hinc inde

Dd iiij ductis,

VALDEMARUS II. Rex.

ductis, ostium clausit. Inde classe retrò actâ, cives urbis fodiendo insistere cœperunt, ut ducto novo alveo fluxum amnis adjuvarent, ac sensim, quod erat demersum navigium, egeretur, aut saltem ut vis aquarum ostium dilataret. Sed factum, dum ista aguntur, ut Revalia appellens mercatorum classis, ac plenis velis, ventoque secundo adnavigans ferreas catenas perruperit, ac portum antea clausum pervium fecerit. Crantzius hanc classem non Revaliensium civium, quorum res pertenues tum erant, sed ipsorum Lubecensium fuisse auguratur. Nam Ioannes Gothus quod ad Suecos idem trahat, & quasi inde nata sit illa, quæ est inter Lubecenses & Sueciæ populos amicitiæ necessitudo, id neq; è Crantzio neque alio aliquo idoneo authore potest demonstrari. Has deinde naves, additis suis, armarunt Lubecenses, atque ijs ausi obviam ire regiæ classi, in mare prorupêre. Sed Rex & Comes Adolphus dum aliò consilia vertunt, classis, propulsis Lubecensibus, domum dimissa, atque urbs obsidione soluta est. Adolphus autem, quod observat ad eundem hunc annum Abbas Stadensis, comparatis deinde copijs in Livoniam ad sacram quasi militiam profectus conjugem suam Helvigam secum eodem religionis ergò abduxit: Memor scilicet majorum suorum, & quas olim in terrâ sanctâ Adolphus III, parens ejus, adoreas retulisset, easdem è viciniori Liuoniâ, cum de Palæstinâ recuperandâ spes omnis decollasset, animo concipiens. Erant enim id temporis à pontificibus Rom. haud minores quàm olim in Palæstinam euntibus, indulgentiæ propositæ omnibus, qui eas in oras ad barbarorum conversionem arma sua conferrent. Adolphus igitur ne tam piæ causæ deesset, assumta, ut diximus, conjuge, etiam eam oblati tam illustris beneficij esse participem voluit.

MCCXXXIX. Inde anno proximo, rebus ex sententiâ constitutis, domum regressus Adolphus, fratrum minorum apud Hamburgenses collegio se adjunxit, die divo Hippolito sacro, una cum duobus equestris ordinis viris à Gikon dictis. Filiorum, quos tres habebat, *Iohannem*, *Gerhardum* & *Luderum*, tutelam genero suo commisit, Abeli Slesvicensium duci. Cujus frater Ericus, Daniæ designatus rex, tum simul, de quibus supra est indicatum, nuptias cum *Iuditâ* Saxonicâ celebravit. Adolphus verò annos totos viginti, post susceptum monachi habitum, superstes, tempore Innocentij IV pedibus nudus Romam perrexit, & ejusdem indultu potestatem impetravit, etiamsi humano se cruore ac bellis fœdasset, sacros ordines suscipiendi. Atque ità ab infimo ad summum paulatim gradum promotus, postremum ab episcopo Lubecensi Iohanne ad presbyterij functionem evectus est.

MCCXL. Apud Norvagos deinde anno MCCXL *Schulo* Norvagiæ dux unà cum filio suo *Petro* ab *Haquino* rege è medio sublatus est, quod memorat in chronologicâ suâ rerum Danicarum historiolâ rex Ericus, quem & aliàs laudasse memini. Sed ea, cum ita nudè ab eo referantur, ut nec de causâ, nec de occasione constare possit, rem paulo altius, idque è chronicio Norvagiæ vernaculo repetere constitui, præsertim cum nec Crantzius, nec quisquam alius, silentibus chronologis, si qui latinè editi, eorum, ut oportet, meminerit. Crantzius enim, quod obiter injicit, *Haquinum* in propia pignora, filium nimirum suum, sive mentis phrenesi, quâ subinde reges laborare vult, sive culpâ adolescentis sævijsse, id perperam acceptum hinc constabit: nam, ut supra meminimus, *Suero* defuncto, *Haquinus* successit: & ei deinde præproperè fatis erepto posthumus filiolus ex Ingâ natus est, cui *Haquino* etiam nomen fuit. Sed is dum adolescit, *Gutormus Sivardi*, & eum proxime secutus *Ingo*, regijs insignibus ornati Norvagiæ rebus præfuerunt. *Ingone* autem, cum decimum jam tertium annum *Haquinus* attigisset, extincto, omnium suffragijs idem *Haquinus* ad sceptrum revocatus est: solus, de quo dicere cæpimus, *Schulo*, Ingonis frater, obniti nonnihil visus fuit, utpote, qui sibi deberi imperium post fratrem existimaret. Itaque ut eo pacatiore Haquinus uteretur, accepto ab ipso fidei sacramento, Iarli, quæ Comitis est dignitas, titulo eum ornavit, ac tertiam simul regni Norvagici partem concessit. Quamvis nec sic clandestinis in regem machinationibus abstinere *Schulo* potuit. Itaque indictis Comitijs, *Haquinus* omnium procerum ac præsulum vota exquisivit, petijtque disertè sententiam suam super se & *Schulone* explicarent, utri nimirum regnū jure competeret. Qui cum à parte Haquini omnes pronunciassent, denuò inter regem & Iarlum pactio inita: dataq; in matrimonium regi, ut firmior hoc pacto fides esset, Schulonis filia *Margareta*. Ex quâ decimo quinto imperij sui anno Haquinum sibi cognominem suscepit, atque inde decimo septimo *Christina* progenita: Post hæc cum regni proceres & archiepiscopus denuò machinari aliquid adversus regem & regnum Schulonem comperissent, conventus factus, in quo inter regem & Schulonem ita statutum, ut Schuloni ducis insignia & titulus tribue-

VALDEMARUS II. Rex. A. 6

tribuerentur; quod existimarent eo majori erga regem studio ac fide futurum. At ille antiquum obtinens, non tantum proscriptos ab Haquino in suam diœcesin ac fidem suscepit, sed terrâ quoque & mari vires & copias coëgit: Tandemque regio titulo per totam Norvagiam usus, proceres ac præfectos Haquini, ubicunque dabatur, trucidari permisit. Et ipsum quoque regem intercepisset, nisi à suis admonitus rex insidias feliciter evitasset, Quæ cum inter cetera reginæ Margarethæ Haquinus aperuisset, illa tristata ac verbis meliora ominata tandem in lachrymas soluta est. Sed rex animo eam esse bono jubens, negavit in eam redundatura patris commerita. Ac simul habito cum suis consilio cæpit Schulonem bello prosequi. Sed ille ex adverso magnâ cum manu *Ansloam* digressus, ibi se regem renunciari propalam curavit. Interim Nidrosiam ipsius territorium, Haquinus cum *Birckebenijs* (ita miles ejus appellabatur) occuparat: atque ibi, postquam votis omnium filium suum primogenitum, *Haquinum* tum juniorem dictum, regem post se designari permisisset, facto procinctu, Bergam, ac mox auctis copijs, Ansloam concessit. Ubi cum ducem, licet animosè se defendentem, toto cum exercitu profligasset; ac mox profligatum, denuò Nidrosiam, vel ut vulgo appellamus, Trundhemum redeuntem quindecim cum levibus navigijs esset prosecutus; & ipse dux ab indigenis (utpote cujus causâ tot chara sibi capita Ansloæ amisissent) minus amicè reciperetur, in proximum cœnobium confugit, unde, cum igne injecto egredi conaretur, à milite occisus est, cum antea filium ijsdem è latebris protractum eadem militum manus trucidasset. Ab eo exinde tempore diu apud Norvagos tranquillitas fuit.

Valdemarus verò pacatis circumquaque regni rebus, animadvertens domi confusionem ac chaos veluti quoddam exoriri legum ac constitutionum variarum, quod alij jus Cæsareum, tum passim etiam apud Danos receptum, occasione partim exterorum, qui collegijs ac monasterijs præerant, partim quod ipsi indigenæ, atque episcopi jus civile & canonicum, quod in Italiâ olim, aut Gallia degustassent, sequendum statuerent: Et alij vicissim aliàs ac veteres præsertim consuetudines, regiaque statuta, cujusmodi in legibus Selandiæ ac Scanensium, à Valdemaro I latis, extant, magnifacerent ac cæteris præferrent, adductus est, quem dixi, rex pijssimus Valdemarus, ut rei isti aliquando modus poneretur. Itaque indictus per idem hoc tempus Vordenburgi totius regni Comitijs, præsentibus *Erico, Abele* & *Christophoro* ducibus, *Vffone* Lundensium archiepiscopo, *Ivaro* Othoniensi, *Iohanne* Slesvicensi, *Gunaro* Ripensi, *Petro* Arhusiensi, *Gunaro* Viburgensi, *Iohanne* Burglaviensi, *Nicolao* Roschildensi episcopis, ceterisque regni consiliarijs, ordinisque equestris viris primarijs, habito prius cum regni senatoribus secretiore consilio, *leges Cimbricas*, vulgo *Iuticas* dicimus, quæ hodieque obtinent, & in quas jurare, cum inaugurantur, reges solent, confici ac describi mandavit. Ac mox accedentibus omnium suffragijs, postquam eædem & approbatæ signatæque ac publicatæ fuissent, statim ijsdem in comitijs, quicquid veterum constitutionum hisce adversaretur, exuri universum atque aboleri curavit. *Scanienses* autem ac *Sialandicas leges*, quas olim parens ejus Valdemarus I tulisset, eas inviolatas atque integras reliquit: quod olim unius hujus regni ut plures reges, ita & leges diversæ fuissent. Hodie verò, quod Vitfeldius nobiliss. notat, cum totum regnum unum dominum agnoscat, unumque regni senatum habeat, ac foro simul supremo uno communique utatur, facile etiam ad legum paritatem possit redigi. Regi interim Valdemaro æternum debebit Dania, quæ hac tam illustri ipsius operâ tanto beneficio fruitur. Essetque optandum ut idem legum codex, tanquam ceteris præstantior, pleniorque passim per omnes regni provincias adhibitis, quos vocant, Recessibus, in praxin assumeretur, quò ità justum juris corpus, quod esset in universum usui omnibus, publicè exstaret.

Eodem tempore diœcesis Revaliensis regio diplomate in totum constituta est, cujus exemplar, sive formulam potius, qualis ad nos pervenit, totidem verbis, quamvis non tam verba, licet & illa quoque, quàm rem spectantes, subjecimus:

Valdemarus Dei gratia Danorum Slavorumq; rex, omnibus præsentes literas inspecturis salutem & dilectionem: Cautela providendum adversus oblivionis insidias de scripturæ providentis suffragio, pro eo, quod nonnunquam antiquitate sit temporis, ut quæ præsentibus recta & clara fuerant, posteris dubia & obscura reddantur. Quare præsenti indagine duximus inferendum; Quod cum nos terram Esthoniæ de infidelitatis devio, abjectis idolis, cum Dei auxilio ad cultum convertimus nominis Iesu Christi, ac per ejus gratiam, qui ad se venientibus dat veniam, adeò populus fidelium crevisset, ut proprio episcopo indigeret. Nos, ne nova plantatio ex defectu pastoris in pristinum dilaberetur errorem, dominum Torchillum Ecclesiæ Revaliensi præficiendum elegimus, & electum præsentavimus venerabili patri Lundensi archiepiscopo terræ

FREDERICUS II. IMP.

VALDEMARUS II. Rex.

terræ prædictæ metropolitano, Qui prout ad ejus spectabat officium, electionem, confirmationem vel præsentationem admisit, ac eidem electo munus consecrationis impendens, ipsum præfecit episcopum ecclesiæ antedictæ. Unde cum in consecratione jam dicta promisimus, Revaliensi ecclesiæ providere de dote: Nos quod promisimus, favore benigno prosequentes, jam dicto episcopo recipienti nomine ecclesiæ octoginta uncos in Revaliâ dotis nomine assignavimus, perpetuò ab eadem ecclesia liberè possidendos; insuper autem concedimus eidem episcopo quadraginta uncos in Vironia, donec Virensi ecclesiæ provisum fuerit in prælato. Cum autem ibi fuerit episcopus ordinatus, volumus ut memoratus episcopus Revaliensis prædictos quadraginta uncos Vironensi episcopo sine contradictione dimittat: Adhæc cum tam ratione fundationis, quàm ratione dotis, constet nos veros esse patronos, jus eligendi & præsentandi electum nobis nostrisque successoribus perpetuò in posterum reservamus. Quod si forte processu temporis matrix ecclesiæ capitulum sive conventum habuerit, ad nos tantum, non ad ipsos pertineant electio ac præsentatio; in quibus si ipsi, aut episcopo loci duxerint nobis opponendos, decernimus, ut ad nos vel ad successores nostros rectâ viâ dos redeat memorata. Datum Eresborrig anno Domini MCCXL. *Cal. Octob.* XVII.

Super decimis quoq; eidem Revaliensi episcopo persolvendis literæ similiter, sed quæ superioribus paulo anteriores sunt, hujusmodi confectæ:

Valdemarus Dei gratia Danorum Slavorumque rex, omnibus Esthoniensem & Vironiensem terram inhabitantibus salutem ac gratiam. Mandamus universis & singulis militibus, castrensibus, Vasallis & Feudatarijs, sive terram nostram, quæ libera dicitur, sive quamcumque aliam terram jure Feudali, vel quocunque alio titulo detineant, ut ex illis decimas decimarum persolvere episcopo Revaliensi non omittant; quod licet alicui terram vel uncos jure feudali concessisse dignoscimur, semper tamen solutionem decimæ decimarum excipimus, & excepimus: prohibentes districtius ne aliquis præsumat prædictam solutionem, quasi nomine nostro & authoritate, retinere & sine diminutione de singulis solvere, sicut est prædictum, seu præfectus noster sit, seu alius quocunque nomine censeatur, &c. *Datum Vortingborg Anno* MCCXL. XIX. *Cal. Augusti.*

Erat Valdemarus ætate jam fessâ provectâq; & qui pacem bello potiorem ducebat, fatis nimirum superq; fortunæ volubilitatem atq; aleam Martis per omnē vitam expertus. Felix ac victoriosus (unde & cognomen meruit) primis imperij viginti annis, & quamdiu auspicijs Canuti fratris, suo ductu belligeraret: postea captus atq; inde dimissus minus feliciter res gessit, magisq; domestica quàm externa fategit, uti est à nobis superius jam ordine commemoratum. Condito, quod diximus, legum volumine, haud diu supervixit,
MCCXLI. fatis concedens v. Cal. Aprilis anni MCCXLI, ut habet Stadensis Abbas; & regis Erici, nec non vetustum Norvagiæ chronicion. Solus, quod sciam Crantzius, & eum, ut videtur se-
MCCXLII. cutus Vitfeldius, annum ultra putant. Sed solis eclipsis, post secuta, quæ in II Nonas Oct. ejusdem anni MCCXLI, à Stadense non tantum, sed rege quoq; Erico rejicitur, satis evincat anno integro falli Crantzium; Et hoc insuper Vitfeldium, quod eam eclipsin paulò ante ipsius obitum statuat, quum toto semestri secuta sit: & quod plus est, secundum ipsius quoq; calculum, qui v etiam Cal. Apr. sed anni sequentis MCCXLII agnoscit, non fuisse paulò ante, sed mensibus totis sex, si verus est, ut esse putamus Abbatis calculus, præcessisse ejus obitum eclipsis illa dicetur. Sicq; defunctus sit, anno ætatis LXXI, utpote qui natus fuerit anno Christi MCLXX. Adeò ut jure mirari liceat, quomodo authore Crantzio explevisse eum annum centesimum ecclesiasticę historiæ continuator Merulę & qui eum secuti velint; cum id Crantzius, quem nominant, nuspiā, quod legere meminı, tradat. Tradit tamen Mathæus Parisiensis ætate centenarium (ita loquitur) obijsse, sed errans in rebus à regno Anglicano, cujus historiam sibi enarrandam præcipue sumsit, alienis: ut & illud an vero sit consentaneum facile ex superioribus æquus arbiter dispiciet, quod eundem Voldemarū, dum Angliæ fines invadere atque occupare jactabundè comminatur, è medio sublatum commemoret: cum de eo ne quidem cogitasse ex superioribus aut aliunde intelligi queat. Funus, quod Ringstadij ductum, non tam imaginibus & pompâ, quàm per laudes & memoriam ejus celebre fuit. Defuncto enim ipso recidit apex Danici diadematis, omniaque exinde fraternis dissidijs ac marte intestino, quod & prævidisse ipsum atq; ominatum supra diximus, flagrare cœperunt. Quę bello feliciter erant acquisita, discordijs amissa sunt, ac regia tandem domus paricidio fœdata, hostibus derisui omnibusq; malevolis voluptati fuit. Sed hæc ceteraque absque tamen odio ac studio, à quibus nos temporis longinquitas vindicabit, narrare deinceps aggrediemur.

VALDEMARVS I Magnus dictus, Rex Daniæ LXXVI.

Eius coniux SOPHIA Ruthena. Ante Sophiam qui nuptam ei Margretam Nigram tradunt, perperam tradunt. Ex Sophia nati,

Rigissa nupta Erico Canuti Sueciæ regi. Ex hoc matrimonio eiusq; progenie Sueciæ aliquot reges procreati.

Helena nupta Gulielmo Duci Luneburgensi Henrici Leonis filio. Hinc Duces Luneburgenses ac Brunsvicenses, qui hodie superstites longâ serie prognati.

Ingeburga nupta Philippo Gallorum regi.

Christina desponsata Henrico eius nominis VII imperatori non nupta. Vide in rebus Canuti regis LXXX supra. Henricus Imp. postmodum duxit Constantiam Rogerij Siculi filiam, monialem quinquagenariam. quæ & ipsum postremum venena sustulit.

N. Nupta Segetrido Thuringiæ principi.

Valburgis nupta Pomeraniæ Duci Bugislao. Ei filios 3 progenuit, unde descendunt, qui hodie supersunt Pomeraniæ Duces.

CANUTUS rex Daniæ Gothorū Vandalorumq;. Vxor eius Rigissa Henrici Leonis Saxoniæ ducis filia, vidua Palatini principis Frederici Conradi filij. Ex eâ genuit

- Idam, nuptam Vratislao Pomeraniæ Duci.
- Hylleborgam nuptam Iarimaro Rugiæ principi.

VALDEMARUS II Rex Daniæ, Gothorum Vandalorumque, VICTORIOSUS dictus. Vxores ei tres fuere: Maria Othonis IV Imp. filia. ex hac liberos non tulit: ex

- Margaretâ Dagmarâ Bohemicâ
  - Valdemarum, qui ductâ Leonora regis Portugalliæ Alphonsi filiâ, obijt ex ictu teli. Leonora haud multò post ex mœrore puerpera similiter exspiravit.
- Berengariâ Lusitanâ
  - Iuditham, ERICUM, ABELEM, Offonem, Canutum, CHRISTOPHORUM. de quibus in sequentibus.

Christophorus ex concubinâ natus putatur.

SUPERIOR GENEALOGIA LOCUPLETIOR
& qualem in historia expressimus.

S. Canutus *Dux Slesvicensis Rex Obotritorum.*

VALDEMARVS I Magnus *dictus, Rex Daniæ* LXXVI.

Eius conjux SOPHIA *Ruthena (soror, non germana, sed uterina,* Canuti, *qui* Magni, S. Canuti *trucidatoris, filius fuit) Ex eâ nati,*

Rigissa *nupta* Erico *Canuti Sueciæ regi. Ex hoc matrimonio eiusq; progenie Sueciæ aliquot reges procreati.*

Adelheida, *Crantzio* Helena, *nupta* Gulielmo *Duci Luneburgensi Henrici Leonis filio. Hinc Duces Luneburgenses ac Brunsvicenses, qui hodie superstites, longâ serie prognati.*

Ingeburga *nupta* Philippo *Galliarum regi.*

Christina *desponsata* Henrico *eius nominis* VII *imperatori non nupta. Vide in rebus Canuti regis* LXXX *supra. Henricus Imp. postmodum duxit* Constantiam *Rogerij Siculi filiam, monialem quinquagenariam. quæ & ipsum postremum veneno sustulit.*

N. Nupta Segefrido *Thuringiæ principi.*

Valburgis *nupta Pomeraniæ Duci* Bugislao. *Ei filios 3 progenuit, unde descendunt, qui hodie supersunt Pomeraniæ Duces.*

CANUTUS *rex Daniæ Gothorũ Vandalorumq;. Vxor eius* Rigissa Henrici Leonis *Saxoniæ ducis filia, vidua Palatini principis Frederici Conradi filij. Ex eâ genuit*

- Idam, *nuptam* Vratislao *Pomeraniæ Duci.*
- Hylleborgam *nuptam* Iarimaro *Rugiæ principi.*

VALDEMARUS II *Rex Daniæ, Gothorum Vandalorumque,* VICTORIOSUS *dictus. Vxores ei tres fuêre:* Maria *Othonis* IV *Imp. filia. ex hac liberos non tulit: ex*

Margaretâ Dagmarâ Bohemicâ

- Valdemarum, *qui ductâ* Leonora *regis Portugalliæ Alphonsi filiâ, obijt ex ictu teli. Leonora haud multò post ex mærore puerpera similiter exspiravit.*
- Canutum *Ducem Blekingiæ & Hallandiæ &c. vide ann. 1211. & mox 1261.*
  - Ericus *Dux Hallandiæ. vide inferius.*

Berengariâ Lusitanâ

- Sophiam *alijs* Iuditham, ERICUM, ABELEM, CHRISTOPHORUM, *de quibus in sequentibus.*

Ex N.

Christophorus.

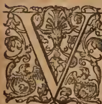
Nicolaus *Comes Hallandiæ. Vxor Ida, Comitũ Suerinensiũ soror. vide an. 1216. supra.*

- Nicolaus *Suerinensis. Vide superius pag. 313.*
  - Iacobus *Comes Hallandiæ. De quo infra.*

RERVM DANICARVM HISTORIÆ LIBER VII.

ERICUS REX LXXXII. PLOG-PENNING dictus.

VALDEMARO, ut memoravimus, anno MCCXLI ex hac vitâ ad meliorem translato, Ericus, jã ante designatus rex, rebus gerendis admotus est, cum annum ageret ætatis XXV. Ejus virtutes ac vitia si pensentur, plura laudanda quàm excusanda habebit. Præsertim animi probitas, tum & studiũ pietatis justitiaq; in eo clara memorandaq; fuerunt. Unde & jus ex æquo ac bono cuiq; dicebat. Quod ei inter cetera, invidiam apud plures conciliavit, & maxime eos, qui legum curam oderant. *Canutus*, qui illi ex patre non matre frater erat, *Ducatũ* tenebat *Blekingiæ*, atq; inde *Hallandiæ*; ac postremum etiam, quod mox dicetur, *Lalandiæ*. Cujus, uti & *Falstriæ*, Dux erat germanus ejus frater, *Christophorus*. Nam, ut supra memoratum, Slesvicensium diœcesi *Abelus* præerat, Et præter hæc, assignata erat unicuiq;, vivente adhuc patre, hæreditaria ex bonis patrimonialibus portio, quod mutatum jam pridẽ, olim obtinuerat, ut reges nimirum suas etiam seorsim ac privatas possessiones haberent. Sub Initium concordes & unum cum Erico facere videbantur, mox adversi & hostibus regni aures præbere cæperunt, adeò ut in suas paulatim partes etiam episcopos atq; inde nobilitatẽ traxerint. Arduum enim eodem loci potentiam & concordiam esse. Cœlo sol unus est, ubi plurium imperium, ibi error, invidia, discordia ac factiones. Quod Anglia aliquandiu, sed & Dania multoties magno suo malo experta est, discerptis, quod superiora ante utrumq; Valdemarum demonstrant, pet varios principatus regni partibus. Itaq;, cum infida ac difficilis esset omnis regni societas, pacis publicæ interfuit plurium potestatem ad unum conferri. Et licet Valdemarus prudentià singulari usus, huic malo occurrere, quantũ in se esset, unicè studuerit, assignatâ filiorum unicuique suâ, ac principe dignâ, præfecturâ, tum & attributis possessionibus, quæ paternâ hæreditate singulis competebant, quo scilicet amicè ac fraternè agerent, intervenêre tamen, ut solet inter potentes, casuumque incerta, quæ nec evitari aut præcavêri potuerunt. Nam, præter ceteros, *Abelus* non ut frater Ericum fratrem complectabatur, sed ut peregrinus; totus scilicet ab affinitate, cui erat per nuptias uxoris innexus, dependens. Et habet subinde affinitas, quod naturæ necessitudinem vincat. Unde & bella sæpenumero, & inveteratas principum inimicitias nullo alio quam hoc, ut sic dicam, affinitatis coagulo sopitas legimus. Hic verò tantum potuit, ut exuta in fratrem naturalis affectio Abelem in præceps egerit. Nam in eo cum esset Ericus, ut quicquid à parte Albis boreali

ERICUS V. Rex.

A. 6

FREDERICUS II. IMP.

ERICUS V. Rex. A. C. boteali terrarum est situm (*Nordalbingiam* & *Vagriam* dictum, *Holsatiã*, *Stormariam*, *Lubecam* & *Hamburgum* simul complectens) id totum Daniæ regno postliminio adjungeretur, quod sibi ex Cæsaris non solum concessione sed diuturnâ etiã ac quietâ parentis possessione deberi putaret, & nuper per fraudem ac captivitatem eidē parenti ejus insidiosè fuisset præreptum, hoc agitantem Abelus impedijt. Erat is Adolphi IV Holsatiæ Comitis, qui, ut indicatum, posito sago, ac sumptâ cucullâ in monasterium se abdiderat, non gener tantũ, sed filiorum quoq;, qui peregrè tum studiorum & cultus uberioris causa Lutetiæ Parisiorum agebant, tutor. Quapropter suarum esse partium judicabat, conjugis suæ fratres, eosq; absentes, patrocinio suo suscipere, atq; exsequi supremam parentis ipsorũ voluntatem, sibi, ut hæredi fiduciario, religiosè commendatã. Et licet eum per literas Ericus moneret, ut ipse, qui Ducatũ Slesvicensem fiduciariâ à Daniæ regno regibusq; clientelâ teneret, idem secũ ageret, & deletâ, quâ fuerat affectus patens ipsorũ, ignominiâ, Holsatiã Vagriamq; sub regni fidem reducere allaboraret, flocci hoc tamen Abelus fecit: Et fœdus insuper cũ archiepiscopo Bremensi *Gerhardo* alijsq; parentis sui olim hostibus inijt. Quin & ipse *Gunzelinus*, Suerinensium Comes, quem ob captivitatem parentis Vatiniano semper odio fuerat prosecutus, in gratiam tunc cum ipsõ reductus est, operâ præsertim atq; industriâ ejusdē Bremensis archiepiscopi. Sed annno deinde MCCXLII res tandē ad arma bellumq; apertũ prorupit.

MCCXLII. Crantzius à Lubecensibus initiũ factum videtur innuere, eos nimirũ, dum piscatoræ in Daniâ vacant, per manus injectionem retentos ac mox, quacunq; occasione, dimissos, classe armatâ Hafniam, quæ Zelandiæ metropolis est, repetisse, atq; ibi expugnato opidi castello, solo idipsum æquasse, ac tandem prædâ onustis navibus victores domum redijsse. Quod utcunq; se habeat, id certis ac domesticis auctoribus constat, Abelē, postquã identidē ab Erico esset monitus, ut memor officij, quo regi & regno Danorum obstringeretur, memor etiã fraternæ necessitudinis, occurreret ignominiæ, quæ in se utrosq; erat redundatura, nisi publico regni bono, ejusq; pomerijs ampliandis ac vindicandæ paternæ injuriæ simul incumberet, aliò nihilominus vertisse consilia sua; & in societatē tractis Lubecensibus, eos ad classem in oras regni penitiores mittendã incitasse, ac monuisse, agi de eorum non minus quam suâ libertate, quam frater suus dimi nutã cuperet: Nec è re fore vires ejus ac potentiam ulterius crescere, quamvis in eo esset, ut omnia, quæ pater Valdemarus possedisset, ad regni Danici obsequiũ reduceret. Hæc authores illi, hoc præterea adjicientes, Ericum regē, collecto jam ante ex toto regno copijs, ubi ad promontoriũ, quod Coldingę adjacet, *Eldenezum* vulgo dictum, appulisset ac militem in terram exposuisset, Abelum extemplo, qui consiliorũ ejus haud erat ignarus, se cum robore suorum, quos passim è vicinâ Germaniâ Holsatiâq; collegerat, in adversum objecisse: Atq; hæc cũ fierent, fuisse è Germanię conterminę dynastis ac principibus, qui permittere haud quaquã voluerunt fratres inter se cõmitti, quod pars eorũ cum Abele faceret, ac metueret, si ipse vinceretur, Ericũ regē invasurũ Holsatiam, ac totũ id territorij Adolphi liberis præterpturũ, præsertim cum & *Otho* Luneburgicus & Dux Saxoniæ *Albertus* alijq; pro rege Erico adversus Abelę auxilia subministraturi dicerentur: Et alios vicissim, quod existimarent minus decere inter se certare Christianos ac vicinos principes, fratresq; germanos in morē Caini & Abelis mutuis vulneribus sævire, ideo rem ad compositionem deduxisse: compositamque tum temporis hunc in modum, ut nimirum Ericus & Abel fratres germani fraternè agerent, omniaque invicem officia re & affectu exhiberent: utque *Iohannes* & *Gerhardus* juniores Holsatiæ domini Comitesque Lutetiæ Parisiorum domum revocati, ipsimet rebus suis præficerentur. Atque ità, facto utrimq; sacramento, primam hanc belli favillam in herbâ, quod dicitur, compressam esse. Ità illi, quæ tamen ipsa quam fuerint fluxa demonstrabunt sequentia.

Eodem tempore Megapolitani principes juniores, *Gunzelinus* Suerinensium Comes & *Burevinus* Megapolensis, qui cum Abele fecerant, Erico regi eum in modum reconciliati sunt, ut veteres, si quæ invicem superessent, inimicitiæ atq; odia, sive ob Valdemari regis captivitatē, sive quod parentes ipsorũ atq; inde ipsi Holsatiæ Comitibus adversus Daniæ regnum manus auxiliares commodassent, id totũ oblivionis aquis & amnestiâ deleretur: Et utriq; in posterũ regem Ericum ut dominum feudatariũ agnoscerent, & ipse vicissim se ut fidum illis patronum defensoremq; exhiberet, illiq; ut clientes dicto ei audientes forent: Quod & ipsi Erico quamdiu in vivis fuit fidelissime præstiterunt. Dux Burevinus haud multò post filiam ejus *Margaretam* connubio sibi sociavit: Ex qua filios suscepit *Henricum*, *Ericum* & *Valdemarum*. Sub idem hoc tempus Revaliensium Ecclesiæ immunitates nonnullas rex Ericus indulsit, quæ cum certis ejusdem codicillis consignatæ habeantur, ipsas

ipsas literas, & eâ, quâtum scriptæ fuerunt, formulâ hisce subjicere visum est: Ericus Dei gratiâ Danorum Slavorumq; rex omnibus hoc scriptum cernentibus in domino salutem. Uniuersitati vestræ tenore præsentiũ constare volumus evidenter. Quod nos cum consensu hominum nostrorum in partibus Esthoniæ commemorantium, cum venerabili domino *Torchillo* episcopo Revaliensi, talem fecimus compositionem: Quod idem episcopus singulis annis, donec ad Esthoniam per Dei gratiam venerimus, percipere debeat sine exceptione qualibet, de viginti uncis duo talenta ponderata unum de siligine, & alterũ de hordeo; & tam de omnibus liberis bonis nostris, quàm de cæteris in partibus Esthoniæ infeudatis: Et sicut Esthones ferunt decimas ad mandatum dominorũ suorum, sic pars episcopi, ei in Revaliam deferatur. Memoratus autẽ episcopus huic compositioni consentiens promisit, quod tam in procurationibus, quàm in causis omnibus spiritualibus, usq; ad nostrum adventũ, nihil amplius petere debeat vel facere erga suos subditos, quã juxta morem & consuetudinem, quam habet dominus *Hermannus* episcopus Torpatensis. Quia huic compositioni non interfuerunt quidam nobis infeudati, præcipimus tam illis, quã omnibus alijs infeudatis, quatenus compositionẽ hanc ratam habeant & inviolabiliter observent.

Harum literarum occasione episcopus Torpatensis *Hermannus* episcopo Revaliensium *Torchillo* redituum ac decimarum, quæ ad se spectarent, rationem & modum, ut sequitur, distinctè per literas consignatum transmisit:

Reverendo in Christo patri & domino *Torchillo* Revaliensi episcopo, *Hermannus* D. G. Torpatensis episcopus, cum charitatis affectu salutem perpetuã & præsentem. Supplicavit nobis pietatis vestræ paternitas, quatenus jus, quantitatem & modum synodalium procurationum, quas nobis in diœcesi nostra exhiberi facimus, literis vobis nostris sigilli nostri impressione signatis subdistinguere & scribere studeremus. Noverit itaque paternitatis vestræ sanctitas, quod à nostris hanc recipimus procurationem, de duobus uncis unum Kulmet siliginis, de quatuor uncis unum Kulmet tritici, de quolibet unco unum Kulmet avenæ, de duobus uncis unum pullum, de viginti uncis unum planstrum fœni, percipimus. De censu autem seu de annona jam superius memorata, carnes seu alia ad usum nostrum & expensas necessaria præparari facimus & operari.

Mox è Gallijs decedentes Iohannes & Gerhardus Holsati post festum ferè Michaelis, Abbas Stadensis quadrienniũ ferè ultra putat, Hamburgum salvi advenêre. Ubi confestim ex pacto, de quo ante memoratum, Abelus eorum affinis, præsente Bremensium archiepiscopo Gerhardo Holsatiæ Comitatum ceteraq; territoria ipsorum administrationi ac curæ commisit. Inde in ipsum Comitatũ, & ad lares suos digressi passim à subditis maximâ cum honoris ac lætitiæ significatione excepti fuerunt. Post id, cum inter ipsos de statu ac modo regiminis minus conveniret, ex procerum consilio finium suorũ divisionem instituerunt, ità nimirum ut Iohanni, qui major erat natu, *Vagria* & *Chilonium* attribueretur, Gerhardum verò *Holsatia* & *Stormaria* dominum agnosceret. Verum mox peractâ divisione, orta est inter eos discordia super *Chilonio*. Nam cum illud in Holsatia sit positum, existimabat Gerhardus non Iohanni, sed sibi illud deberi. At Iohanne haud quaquam illud concedente, & factam divisionem ratam habendam asserente, Gerhardus suffultus Alberti ducis Saxoniæ, ac Lubecensium auxilijs ad urbis obsidionem properavit, sperans se vi & armis, quod aliàs negabatur, impetraturum. Verum Iohannes excitatis hinc inde munimentis, ac firmo intra opidum præsidio collocato operam eorũ elusit. Inde adminiculantibus, qui aderant, principibus alijsq; belli ducibus pax inter fratres super Chilonio constituta: Quam & sartã exinde tectamq; retinuerunt. Annus sequens post obitum duorum pontificum *Gregorij* IX & *Cælestini* IV inauguratione *Innocentij*, qui ejus quoq; nominis IV fuit, tũ & exustionibus cœnobiorũ, Holmiensis apud Fionios & monialiũ apud Roschildẽses præcipuè insignis fuit. MCCXLIII.

Mox inter fratres Ericum regem & Abelem Ducem denuo lis exorta, non quidem Holsatiæ Comitatus, sed Slesvicensis diœceseos nomine. Nam anno, qui superiorem secutus est, CCXLIV supra millesimum, cum Ericus ex æquo & bono peteret ut Abel ob Slesvicensem Ducatum, quem jure fiduciario à Daniæ regno concessum tenebat, se ut dominum agnosceret, sibique juramentum ac cetera officia, ut solent clientes, præstaret, comperit longe aliter judicare Abelem, & eam diœcesin sibi hæreditario jure vindicare. Nec deerant suæ singulis factiones ac partes, adeo ut is annus perpetuis irruptionibus infestus fluxerit, dum vel Ericus, qui Coldingæ aut Ripis, ut plurimum agebat, in Iutiã subinde Australẽ populabundus excurrit, & Abel vicissim, par pari rependens Daniæ regnum ac insulas vicinas invadit, devastans omnia perdensq; quaqua iter ageret. Sed tandem & MCCXLIV.

Ee ij hic

ERICUS V. Rex. A. C.

hic belli motus, interponentibus se oportunè medijs, pro tempore compositus est. Obijt eâdem circiter tempestate *Iohannes* episcopus Slesvicensis, cujus in locum surrogatus est *Eschillus* Præpositus. Celebratur & *Henricus Harpenstrengius* Canonicus Roschildensis, qui & medicæ artis professione industriaq; tum clarus, eundem etiam annum fatalem habuit.

Post hæc concilium Lugduni in Gallijs celebravit Innocentius IV convocatis ad id, præter ceteros Christiani orbis dynastas ac principes, Erico rege, omnibusque regni episcopis. Sed ipse rex, contentione inter se & fratrem exortâ, cum regno abesse, nec etiam episcopi possent, suo eorumque vicem duos pietate insigni viros eò ablegavit, *Iacobum Erlandsonium* ecclesiæ Lundensis Præpositum, & *Petrum* archidiaconum Arhusiensem. Qui ubi Lugdunum venissent à pontifice gratanter ac benignè excepti, cum ob eximiam eruditionem, tum animi singularem moderationem ac morum tractabilitatem, omnium, quicunque concilio intererant, in sese admirationem ac favorem concitarunt. Ibi, inter cetera acta, fulmine pontificis percussus ac palam proscriptus est, idq; præter exspectationem, *Fredericus* Imperator. Extat enim gratulatoria ipsius epistola, quam Beneventi ad Othonem ducem dedit, ubi significat, virum bonum ac pacis publicæ amantem, pontificem maximum electum esse à patribus: quod talem scilic et ante pontificatum novisset, atque expertus fuisset, amicissimum. Sed *Innocentius* mitra papali donatus, Gregorij noni, qui Imperatorem in Italiâ confidentem ac latè dominan tem semper oderat, vestigia secutus telam, quam ipse cæperat studiosè pertexuit. Idque animadvertens *Fredericus*, expugnatâ, quæ à partibus Papæ stabat, *Faventiâ*: & *Bononiâ* graviter afflictâ, exercitum Parmæ admovit. Inde Italiâ propemodum tota exclusus Pontife x trajecit in Galliam; atq; ibi conscripto, quod diximus, concilio Cæsari diem dixit. Qui confestim, missis legatis, cum tempus definiri commodius petivisset, Pontifex, allatis adv ersus eû multis criminibus, ac demum hæreseos, & quasi de Christo perperam sentiret impietatis insimulato sacris interdicit: frustra causam ejus agentibus, quos miserat, legatis, & præsertim viro juris consultissimo *Taddæo*: qui inter alia, Cæsaris præsentiam operiendam commonebat, & quod ad hæreseos crimen, optime eum de Christo domino nostro sentire demonstrabat, nec quicquam in votis habere potius, quam ut suo tempore respublica Christiana pristinam majestatem, simplicitatem ac pacem recuperaret. Sed Papa non contentus à sacris arcuisse eum, etiam illud egit, ut imperium eidem abrogaretur. Quæ sententia quam displicuerit passim Europæ summis dynastis, indicat Abbas Stadensis eorum temporum synchronus, ostendens palam hac parte reclamasse eos pontifici, asserentes non pertinere ad Rom. præsulē creare ant removere loco imperatorem, sed ejus tantum esse, electum à principibus ceremonijs pro more adhibitis, inungere & coronare. Abrogata nihilominus imperatoria ei dignitas, Et *Erico* Danorum regi, si Lugdunum advenisset, auxilio regis Galliarum & Sanseverinatum principum, quos sibi faventes Innocentius habebat, quod antea constituerat Gregorius, Cæsareum tum diadema impositum fuisset. Nam, ut patet, ex actis illius temporis, *Gregorius*, Innocentij post Cœlestinum, qui paucis diebus superfuit, prædecessor, operam jam ante dederat, ut, in partes suas attractis validissimis gentibus Bohemicis, Thentonis, Slavis, Danis, Ungaris, inhærentem Italiæ Fredericum removeret, atq; ei cum totâ prosapiâ honoribus spoliato alium aliunde superinduceret. Unde & Budevisij, quod oppidū est Bohemiæ atq; inde Libussę facto conventu, conjurati ejus frequentes adfuère, ut Ericum, tū Daniæ electum principē, rebus imponerent. Sed pater Valdemarus videns partiū ac principum studia, filiū ab incepto revocavit. Atq; ita molitiones istę universæ in fumum abierunt, accedente præterea ijsdem diebus obitu ipsius Pontificis *Gregorij*. Innocentius igitur postquā hoc fulmen vibrasset, Imperator qui Lugdunū venire constituerat, & jā ad Taurinates usq; accesserat, mutato consilio, redijt in Italiam: atq; accersitis ex Apuliâ & Calabriâ recentibus copijs, Parmā arctius obsedit. Ac tandē obsessos ità pressit, ut deditionē facerēt, dū interea ab alterâ parte filius ejus *Encius*, Sardiniæ rex, oppugnat Bononiam.

Reperio in annalibus novum inter hæc fidus magno prodigio effulsisse: & est ferè omnium opinio, ejusmodi cœlestia ostenta rerum insignem mutationem portendere. Hæc autem (ut, notavit accuratè Abbas Stadensis temporis hujus æqualis) circa capricorni asterismum stella constitit, nullâ vel caudâ vel comâ, ut *Cometes* insignis, sed instar Luciferi magna, clara, sed rubea, sanguinolentum aliquid ac Martium præterebat: Ortum & occasum, in morem reliquorum siderum, statis vicibus servabat: Et affirmabant, qui circa astrorum contemplationem assidui tum erant, nihil sibi unquam simile animadversum. Observata primum fuit sub ascensionem Domini, & demum sub festum Iacobi, deperditâ paulatim

paulatim magnitudine ac colore, in totum evanuit. Nec prætereundum hoc ostentum putavi, præsertim, quia mathematici nostri temporis stellam novam, fixis aut planetis parem, præter eam, quæ anno MDLXXII, & quæ ab Hipparcho jam olim est observata, circa finem ferè monarchiæ Græcorum, cum ab harum regionum populis bellum, quod Cimbricum appellabatur, in Italiâ adversus Romanos gereretur, C. Cælio ac Cn. Papyrio Carbone Cois, vix aliam illuxisse literarum monumentis certò traditum reperiant. Nec leves etiam istam rerum vicissitudines secutas indicium est, quod statim, proclamato Cæsaris anathemate, imperium sit traditum *Henrico Lantgravio*, qui ad Ulmam haud multò post telo confossus, vel, ut alij habent, equo lapsus occubuit: Etenm proximè secutus *Wilhelmus* Hollandus à Frisijs occisus sit. Indeque exorta dissidia tam atrocia, ut adversus leges & jura vetera, acciti sint principes exteri: Et cum hos vel accipere imperium metus prohiberet, vel pars adversa non admitteret; Occideus bellorum ac dissensionum fluctibus sine certo gubernatore, ceu navis ventorum procellis sine nauclero, aliquandiu jactatus est. Domi quoque & intra regni penetralia quis status fuerit, quæque secuta deinceps tempora, tum quæ dicta sunt, & porrò dicemus, ostendunt.

ERICUS V. Rex.

MCCXLV.

Eodem hoc anno MCCXLV, regius apud Esthones præfectus cum ordinis Theutonici legatis in Daniam appulit, significans regi Alexandrum Neogardiæ magnum Ducem, occupatâ Plescoviâ incursionem fecisse in territoria Dominorum ordinis; orare itaq; tam regis quam ordinis nomine, ut copiæ auxiliares, priusquam hostis majores progressus faciat, in tempore submittantur. Rex, accepto hoc nuncio, cum militem paratum & ad manus haberet, & inter se ac fratrem, ut meminimus, res esset utcunque composita, ipsemet proficisci eò in animum induxit. Quò autem, se absente, nihil à parte Abelis, vel ipse, vel regnum, quod metueretur, haberet, cum eo egit ut eidem expeditioni, suo cum milite interesset. Abel acceptâ conditione suas confestim copias regis conjunxit, indq; Scaniam dimisit, ut inde cum classe ad Esthones trajiceret. Erantq; parata jam omnia, naves, miles, commeatus ceteraq; ad bellum necessaria, cũ denuò adfertur Ducem, relato pede, nihil præterea hostile minari: nec è re videri sponte sua regredientem hostẽ persequi, aut ansam dare ulteriora tentandi: præstare itaq; differre hoc tempore procinctũ atq; alij occasioni semet servare. Quod cũ & regi & Duci Abelo haud displicere videbatur, dilata tũ res est. Rex interea, misso ad præfectũ suum militũ supplemento, eos præsidijs imponi ac loca præsertim limitanea obsidere mandavit, ut essent in promptu, si forte repentinũ auxiliũ res posceret.

Per idem tempus *Uffo* archiepiscopus Lundensis, synodum contraxit Othoniæ apud Fionios, cui, præter ceteros; interfuère episcopi ac suffraganei ejusdem, *Gunarus* Viburgensis, *Nicolaus* Stigothus Roschildensis, *Petrus* Arhusiensis, *Gunarus* Ripensis, Iohannes Burglaviensis, *Eschillus* Slesvicensis, cum *Petro* coadjutore, & *Ivaro* episcopo Othoniensi. Miserat & nuncium suum *Iohannem Placentium* pontifex. Hic decreto sancitum, aut repetitum potius, quod *Leo* olim adversus ecclesiæ prædatores promulgaverat, eos anathematis reos haberi, sicuti & illos, quibus ecclesiæ ceremoniæ contemptui essent: Visumque tum etiam, ut idem pontificis decretum festis omnibus ac comitialibus diebus Danicè recitaretur, ac publicè simul diris devoverentur cujuscunq; aut status, aut conditionis essent, qui rei istius facinoris convincerentur. Simile huic est decretum Gregorij noni, quod is anno octavo pontificatus sui Perusiæ in gratiam earundem ecclesiarum evulgavit. Et volunt quidam notatos hisce edictis ipsos etiam principes *Ericum* præsertim ejusq; fratrem *Abelem*, quod dum illi mutuis inter se odijs flagrant, multa præter fas & æquum cum ab ipsis tum milite ipsorum in ædes & ædificia sacra sint perpetrata; Collationes quoque & onera ecclesiasticis eorumque ministris imposita, quæ cùm ægrè ferrent, nec mutare episcopi possent, pontificum tandem opem ab ipsis imploratam. Et constat, celebratâ superiori synodo, *Nicolaum Stigotum*, quem & modo nominavimus, Roschildensem episcopum, obortâ inter ipsum & regem simultate, è Daniâ ad Norvagos secessisse, & inde conscensa navi, in Gallias Claravallam abijsse, ubi quadriennio circiter post, in fata concessit. Hic Stigothi discessus maximam regi apud cognatos ejus ceterosque episcopos invidiam conciliavit: quæ & in majus aucta, quod rex totius deinde diœceseos reditus suum in fiscum redigi faceret, ijsq; frueretur, dum tandem *Iacobus Erlandus*, Lundensium Præpositus, defuncto sufficeretur. De causa abitus ipsius non omninm eandem esse sententiã video: quidam eam rejiciunt in fratrum Vatiniana odia, & quæ inde secuta est, regni atq; indigenarum vastitiem. Alij existimant à parte ipsum Abelis stetisse, & regi occultè adversatũ esse: Et alij vicissim, dum ecclesiasticarum personarum possessiones & colonos vectigalibus

ERICUS V. Rex. A. C.

gravari palam & quasi objurgando apud regem quereretur, ejus indignationem incurrisse; ideoque malle se peregre agere, quam domi implacato uti hero. Sunt qui interfuisse quoque concilio Lugdunensi volunt. Nos duobus illis, quorum supra meminimus, plures eò à rege missos non invenimus. Tradunt annales *Vffonem* etiam archiepiscopum eidem Stigotianæ liticulæ involutum & reguo ad tempus excessisse, sed mox reversum cum rege in gratiam redijsse: Sub anni extremum reperio ex episcopis, quorum supra meminimus, obijsse *Ivarum* Othoniensem, & *Gunarum* Ripensem. Quorum illi ejusdem loci Præpositus *Nicolaus*, huic verò *Esgerus* est surrogatus. Obijt præterea & Arhusiensis Præsul *Petrus*. Cujus in locum cum esset electus archidiaconus *Petrus*, episcopo cognominis, qui, ut supra est memoratum, Lugdunensi concilio interfuit, visus est rex in ejus electionem minus cousentire: cum ob natalium & cognatorum ejus splendorem potentiamque, tum quod Abeli videretur addictior. Receptus est tamen ac ordinatus ab *Vffone*

MCCXLVI. Lundensium archiepiscopo biennio post.

Hinc Ericus ut se adversus Lubecenses ulcisceretur, cum ob perfidiam, quâ olim erga regem Valdemarum parentem ejus usi fuissent, tum quod nuperrimè in oras suas immissâ classe, regno cladem intulissent, nec pactis conventis, quæ inter se & Abelem fratrem erant inita, fuissent comprehensi, eos intra suas fisti ditiones; & per manus injectionem, ubicunque dabatur, naves ipsorum teneri mandavit. Classem quoque Travæ flumini immisit, &, utrimque facto munimento commeatu eos intercludere sategit. Sed illi ex adverso per Balthicum mare evagati quaquà poterant Daniæ oras infestabant. Accedebat & Holsatus, qui suo patrocinio tutandos eos suscipiens etiam Bremensis episcopi auxilia suis eorumque copijs conjunxit. Inde inducijs ad tempus factis, à bello aliquantum cessatum est:

MCCXLVII. Dum anno sequenti denuo inter fratres exorta discordia. Volebat enim rex Ericus, ut *Abel* ducatum *Slesvicensem*, *Canutus* Blekingiam, Falstriam ac Lalandiam *Christophorus*, velut clientelares præfecturas à se susciperet, & se ut dominum agnoscerent. Seorsim verò à duce Abele exigebat, utpote cui præ ceteris esset prospectum, ut is *Suineburgo*, quod hæreditatis jure tenebat, cederet. Sed reponebant duces, eas præfecturas non ut regia aut regni beneficia, verum sibi concessas, ut regijs filijs loco paternorum hærediorum & quæ superiorem non agnoscerent, liberas & servitij omnis expertes; amicè & fraternè petentes, ut eo etiam modo interpretari vellet, ac voluptatem & dispositionem parentis supremam immotam relinqueret; Se aliàs ipsum ut regem respecturos, & ad omnia officia fraterna fore quàm paratissimos. Sed rex, nequaquam istis auscultare volens, cuncta aversabatur; Et duces quoque vi & armis, quod suum esset, sibi tutandum proponebant. Unde & facto inter se fœdere, ex episcopis etiam & regni nobilitate haud paucos sibi dicto audientes habebant, præsertim cum Ecclesiasticorum plerique indignius ferrent ac regi quasi impingerent discessum *Nicolai*, de quo memoravimus, Roschildensis episcopi. Quapropter Abel invasâ confestim Fioniâ, atque insulæ istius metropoli *Othoniâ* flammis defœdatâ, *Suineburgum*, quod ad se pertinebat, præsidio communijt. Sed ei occurrens Ericus capto Suineburgo ignem injecit, ac mox, fratre Christophoro Falstriæ ac Lalandiæ ducatibus exacto, eas regno postmodum subjecit. Ipse Christophorus Slesvicum ad fratrem Abelem concessit. Rex verò ulterius deinde progressus, aut potius regressus, Canutum Blekingiæ ducem cepit, ac castro Stegensi captivum inclusit. Qui tamen mox, obsesso ac capto à classe Lubecensium eodem Stegensium castello, liberatus est. Classis deinde quocunque se inferret cuncta deprædabatur, atque igne injecto, quæ tollere nequiret, absumebat. Et ut illi à parte Abelis strenuè rem mari gerebant, ità vicissim Vandaliæ principes ac Comes præsertim Gunzelinus, in subsidium à rege vocati, terrestribus copijs Holsatiæ illatis ac captâ Oldensloâ, maximas inde prædas egerunt. *Canutus* verò & *Christophorus* fratres, qui, ut diximus, *Abeli* se junxerant, Australem Iutiam ingressi eam ferè totam occupant; atque urbe deinde Ripensi suam in potestatem redactâ, etiam arcem sui juris fecerunt. In eâ non tantum episcopum *Esbernum*, qui eò confugerat, sed aulicos etiam ac regis perplures domesticos ceperunt. Præter ceteros, duas ejusdem filias, quas ex Iudithâ sustulerat, *Sophiam* nimirum, quam duxit postmodum Sueonum rex Valdemarus, & *Ingeburgam*, quæ nupsit Norvagiæ regi, Magno Haquini filio, Segebergam in Holsatiam catenis injectis abduxerunt; atque ibi ad nonum usque mensem asservatas, postea liberas dimiserunt, ut statim referemus. Abel præterea ipse, Vedelæ opido ac Randerhusio cum vicis aliquot incensis, damna passim, qua dabatur, regni territorijs inferebat. Et Ericus vicissim, ut se vindicaret, Lalandiam ac Falstriam, & si quas præterea in

regno

Ericus V. Rex. A. C.

regno præfecturas Christophorus ejus frater tenuisset, eas universas ad regni ac suum obsequium reduxit. Arreschoviam quoque, quæ est in Fioniâ, armis à se expugnatam, & Blekingiam, Canuti fratris apud Scanienses ducatum, eodem jure retiuuit. Inde in Iutiam facto impetu Ripas recepit, ac multos ex nobilitate & ducibus Abelis, quos cepit, deduci atque asservari apud Selandos curavit. Ipsemet Slesvicensium Ducatum invadens ferro omnia ac flammis miscuit. Præter cetera exustæ Haderslabia, Coldinga aliæque eo tractu sitæ urbes, quamvis nominis minoris uno omnes censu habitæ. Tenuitque hoc bellum ad brumam ferè usque, ac tandem sub festum nativitatis Christi denuo inter eum & fratrem Abelem ejusque fœderatos pax inita, dimissis utrimque captivis, & si quos obsidum loco acceperant. Tum quoque è custodiâ eductæ, quas Segebergæ detentas meminimus regis filiæ. Mox assensum suum rex præbuit, ut, qui erat electus Arhusiensium præsul, *Petrus* in censum antistitum reciperetur, creatusque est Arhusiensium episcopus ab *Vffone* Lundensium pontifice, ipso die qui Calixto sacer est. Eodem hoc anno, quo etiam creatus erat vel oppositus potius Frederico Imperatori *Henricus* Thuringiæ Lantgravius aperto prælio à filio Imperatoris Conrado est superatus atque inde haud multo post ad Ulmam occubuit. Ejus in locum principes electores, nihil remittente Romani pontificis erga Fredericum odio, elegerunt *Gulielmum Hollandiæ* Comitem, eique rerum summam detulerunt solenni ritu atque inauguratione habitâ Aquisgrani; postquam eam urbem, quæ hucusque in fide atque obedientia erga Fredericum perstiterat, ad deditionem adegisset, ope Othonis Brunsvicensis, præpotentis illo tempore principis & opulenti. Cujus & filiam sibi thori sociam idem Gulielmus assumserat. Obijt eodem tempore *Ioannes* Borchlomensis, cujus in locum suffectus est *Rudolphus* Westerwigæ præpositus, qui anno deinde MCCLII abdicato episcopi munere, cucullam S. Francisci induit, haquitque successorem *Olaum*.

Pax autem sive induciæ potius, quas diximus modo inter Ericum regem & fratrem Abelem constitutas, breves admodum fuêre. Nam anno, qui est secutus supra millesimum ducentesimum quadragesimo octavo, sub veris statim initium, recruduit bellum, ac multò quam ante vehementius gestum est. MCCXLVIII. Uterque præcipuè id operam dabat, ut vastatis alterutrius provincijs, cuncta desolarentur. Lubecenses, eorumque fœderati terrâ marique, quà poterant, incenso, præter cetera, Hafniensium opido (*Haven* appellat Erici regis chronicon) magnis passim incommodis regni incolas afficiebant. Et principes vicissim Vandaliæ, qui partes Erici fovebant, eruptionem quidem in fines Holsatiæ fecerant, sed repressi à duce Abele & affine ejus, Holsatiæ Comite Iohanne, terga dare coacti sunt. Interea tamen dum illis repellendis ipsi distinentur, Slesvicensem ducatum Ericus invadit, & obvium sibi factum ducem Christophorum toto cum exercitu profligat, ac ipsum vivum capit. Nec diu moratus, tradito in custodiam duce, *Flensburgum*, opulentum eo tractu emporium, subitus irrumpit, ac, tectis igne injecto, ad circumjacentia digressus totum ferè ducarum devastat ac populatur. Deinde videns multorum erga se invidiam flagrare, & nobiles quoque parum sibi esse æquos, quod fratrum suorum duobus catenas injecisset, tertium bello persequeretur, constituit dimittere Christophorum, modo is redire ad obsequium & partes suas vellet amplecti. Eidem præterea, si hoc agere animum induceret, Pomeraniæ ducis Samborij filiæ Margaretæ nuptias, ac Fimbriæ insuper præfecturam pollicitus est. *Christopherus* conditiones haud aspernatus, eas accepit, seque in fratris obsequium ac clientelam tradidit. Mox cum esset allatum celebrari Vapenveldiæ Holsatica comitia, ipse rex unà cum duce Christophoro eò quam celerrimè armatus cum militibus profectus Holsatos inopinatos oppressit, atque opido exciso præcipuos ex nobilitate secum in Daniam captivos abduxit. Hi postmodum, soluto redemptionis lutro, dimissi. Interea dum ista fiunt, adfertur Lubecenses regni oras diripere, ac passim prædas agere; Itaque versis velis, domum redijt, acceptoque classem eorum in freto *Oresunde* consistere eam inopinatò invasit, acquatuor ipsorum naves, spolijs suorum onustas, cepit. Inde ad Fimbriæ insulam enavigans, fugatis Holsatis, eam suæ potestatis reddidit. Ac fratre Christophoro, quod antea pollicitum diximus, districtui isti præposito, evocari eodem curavit filiam Pomeraniæ ducis Margaretam. Cum quâ fraternæ nuptiæ ibidem continuò celebratæ. Tenebat tum adhuc arcem Rendesburgum regni nomine *Henricus Emoldorpius*, vir strenuus ac militaris, natione Dithmarsus. Ei rex de occupando Slesvico occulta mandata dederat, ut nimirum, dum ipse Abelem suo exercitu aliò traducit ac frustratur, ille Slesvicenses per insidias opprimeret. Henricus jussis obsequens de nocte,

Ee iiij expedito

ERICUS V. Rex.

A. 6

expedito cum milite clam Raudesburgo egressus per valli fossas opidum non exspectatus intravit, ac subitò, priusquam arma cives sumerent, urbe potitur. Filia ducis Abelis, quæ intra mœnia manserat, dum à milite opidum diripitur, aliquandiu occultata delituit, ac mox mutato habitu ac vestibus pœne nuda evasit. Eschillum antistitem rex urbe exegit, ac bona ejus universa prædæ habuit. Causam ejus memorant, quod is cum ad episcopatum Slesvicensem vocaretur, insuper habito rege ac regni primatibus, initiari se ab archiepiscopo Bremensi sivisset. Et postmodum licet veterem in sedem restitueretur, semper tamen regi adversatus, partes Abelis secutus est. Rex Slesvicensium opido in modum, ut memoravimus, potitus, ibidem aliquandiu substitit, dum suum ad nutum cuncta disponit. Itaque coactus Abel relicto ducatu suo, Bremam petere, atque ibi, prensatis amicis, eorum opem sollicitare. Erant hos inter, exceptis Holsatiæ Comitibus Iohanne & Gerbardo affinibus ejus, tum & archiepiscopo Bremensi, electus præterea Paderbornensium præsul *Simon*, alijque Germaniæ principes, & qui ei fidelissimam semper operam navarant Lubecenses. Hi comparatis extemplo haud exiguis copijs ad recuperandum Slesvicum approperarunt: Repulsoque Erico ac totam ferè Iutiam populando pervagati, quæ auferre non poterant, ferro atque igne miscuêre. Sed mox ubi accepissent adventare cum Selandicis, Fionicis ac Scanensium auxilijs Ericum, relato quam celerrimè pede, ad sua se receperunt. Interfuit huic expeditioni ipse Bremensium antistes *Gerbardus*, qui haud multis post diebus superstes quamprimum *Verdam* esset reversus in fata concessit cum annos sedisset, novem & triginta. Ei Canonicorum suffragijs proximè suffectum *Hildebaldum* reperio: Et Abelem per idem tempus cœpisse in opido Coldingæ, qui locus est Iutiæ australis limitaneus, propugnaculum munitissimum è solo ac fundamentis educere. Et licet plurimi essent ex episcopis ac regni nobilitate, quibus extremè erat in votis, ut aliquando fraterna ista atque inauspicata dissidia amicè componerentur, accesserunt postremum etiam electores ac principes aliquot Germaniæ, qui regem ac Ducem affinitate aut aliàs cognatione contingebant; Inter eos præcipue eminebat Marchio *Iohannes* Brandeburgicus, qui Sophiam Erici sororem sibi connubio junxerat, itemque dux Brunsvicensium ac Saxonum *Albertus*, cujus filiam uxorem habebat Holsatiæ Comes *Iohannes*. Hi quamvis aliquoties per literas & legatos egerant, ut intestina illa atque incolarum exitio nata inter fratres bella tollerentur, paxque optata civibus redderetur, tamen cum utrique pertenderent & rex præcipuè à jure suo discessurus haud videretur, parum obtinere potuerunt: nondum scilicet placatâ divinâ irâ, & quod diuturniore adhuc Bellonæ flagello castigari delicta summo numini placeret. Tandem verò exeunte circiter anno *Sophia* (quam perperam alij *Iuditham* sive *Iutham* vocant) conjux electoris Brandeburgici Iohannis, soror Erici atque Abelis comitata domini ac mariti sui aliorumque principum legatis, Danico se itineri, licet tum temporis gravida, accinxit, si forte coram ac præsens utrumque fratrem ipsa soror ac germana suis precibus ac monitis permovere possit, ut auscultantes salutaribus consilijs infaustas illas inter se concertationes missas facerent. Verum illa uterum, ut diximus, ferens, ubi Flensburgo pedem intulisset, facta puerpera ac recurrentibus è partu doloribus, similive ægritudine correpta una cum fœtu diem ibi supremum, cum maximo bonorum omnium mœrore clausit, III Novembris, sepulturæ quoque eodem loci non Ripis, ut habent alij, regium in morem mandata. Interea nihilominus electoris ac principum legati, quos adduxisse secum *Sophiam* meminimus, præsente Lundensium archiepiscopo *Vffone* alijsque præsulibus ac regni consiliarijs, ejusmodi inter fratres compositionem instituerant, ut *Abel*, retento Ducatu, Iutiam australem utpote feudum ac regni beneficium acciperet, fratremque dominum agnosceret; Et *Canutus* similiter ad præfecturam ac Comitatus suos regressus eos à rege ac regno se tenere profiteretur; damna verò, quæ essent utrimque illata, singuli remitterent. Auxiliares quoque & fœderati ipsorum Holsatiæ Comites, nec non Lubecenses eisdem pactis comprehensi, singulique singulis quod esset per bella ereptum restituerent. Seorsim vero *Ericus* ejusq; frater *Abel* firmam ac duraturam amicitiam alter alteri polliceretur, additis non solum sacramento ac literis manu utriusq; signatis, sed ex ordine insuper equestri viginti utrimque obsidibus eâ lege traditis, ut si fortè, quod esset pactum, quisquam eorum infringeret, ab eo recedere ac parti se alteri conjungere obsidibus fas esset. His actis omnes ubique gaudio supra modum exsultavêre. Abbas Stadensis hanc postremam pactionem inter fratres ad annum sequentem videtur referre.

Apud Sueones eodem circiter tempore, regium imperium moderante *Erico Balbo*, sive,

sive, ut supra nominavimus, *Bleso, Lespe* vulgariter dicto, Scheningæ, concilium coactum est per episcopum Sabinensem, *Gulielmum* Cardinalem, à pontifice eò missum, præsentibus archiepiscopo Upsalensi *Iarlero* alijsque. Ibi inter cetera decretum, ut à schismate Græcorum discedentes Sueciæ presbyteri, uxores, quas duxerant, missas facerent, ac cœlibatum exemplo Rom. ecclesiæ colerent: imitati in eo quoque vicinos Danos; qui annos ante centum & viginti Rom. pontifici Calixto II aurem hac parte obsequentem præbuissent, quomodo suo superius loco commemoratum. Ubi & istum versiculum anni illius MCXX numeralem adduxisse nos memini: ERICUS V. Rex. A. C.

M. C. bisque decem Danorum clerus abegit
Uxores ductas, non sine clade gravi.

Sequentis anni initium insigne habetur sponsaliorū solennibus, quæ Sueonum princeps *Valdemarus* cum regis Erici filiâ, natu maximâ, *Sophiâ* Ieuecopiæ celebravit, accurrente eodem ingenti Danorum Sueonumque multitudine festivitatem eam, immenso apparatu instructam, contemplaturâ. Ei in dotem concessa *Malmogia* ac *Treleburgum* aliaque paternæ hæreditatis beneficio debita. Nuptiæ ipsæ, in annum, ut videtur, MCCLXII dilatæ, de quibus suo mox loco. Obijt sub idem tempus apud Gallos in Claravallensi cœnobio *Nicolaus Stigothus* Roschildensium episcopus, de cujus è Daniâ abitu dixisse superius memini. Ejus in locum *Iacobus Erlandus* successit, ab *Innocentio* pontifice, qui eum non modò Lugduni, cum ibi concilium celebraretur, familiarem, sed à sacris quoque jam ante habuerat, præcipuè commendatus. Ille, quicunque ad eam diœcesin reditus ac possessiones spectabant, à rege receptas ecclesiæ postliminio restituit. MCCXLIX.

Mox Ericus rex, indictis Roschildiæ comitijs, inter cetera regni senatoribus significavit, sibi jam parta cum fratribus pace, constitutum exemplo Adolphi Comitis aliorumque majorum suorum religionis ergo in Livoniam cum classe & milite trajicere: Ejusque causas habere, præter pietatis Christianæ propagationem etiam alias, quod suam nimirum præsentiam requirerent diversa negotia ac loca jam ante à suis occupata, ut, ea magis magisque firmata in fide retinerentur, & ipse causis ac controversiis subditorum suorum coram cognitis nonnulla, quæ prava & longâ consuetudine inolevissent, abrogaret. Addebat & illud, eas regiones non nisi superstite parente suo felicis memoriæ, fuisse à regibus frequentatas, & ideò necessariò nunc adeundas, ne fortè qui ibi plurimum possunt, ordinis Theutonici seu Crucis milites sibi in terras non suas aliquid juris longâ temporis usucapione vindicarent, aut barbari oneri essent Christianis: Teneri præterea se pontificis summi mandato ad promovendum veri Dei cultum, & orbis Christiani limitem dilatandum, ideoque & pontifices olim Romanos parenti suo *Cruciatam*, ut vocant, contulisse: quam & regni insignia in solo rubeo albâ cruce ostentant: propositum itaque & sibi hac piâ ac necessariâ in barbaros expeditione divinam benignitatem promereri. Postremò cùm haud lateret regni senatum ærario per diuturna ac intestina bella exhausto, vix ullam superesse copiam, de censu per regnum universum agendo sermonem cæpit instituere, petens ut ex aratro unoquoque nummus penderetur, quos plerique *denarios Rhedales* vel *aratri* nominabant, *Plochschat* vulgo, unde & ipse Rex *Ericus* cognomento *Plochpenning* dictus. Senatus regijs votis haud aversatus & ad censionem, quod attineret, etiamsi eam, facto decreto, annuisset, tamen ubi hac de re ad Scanos mox esset perlatum diploma, non erat qui tributum istud solvere cuperet, pontifex etiam Innocentius IV, ut pium regis studium juvaret, tertiam partem ex decimis omnium ecclesiarum eidem permiserat. Quod similiter cum ægrè ferre viderentur episcopi, suo quasi exemplo plebem concitarunt. Quapropter ipse rex in Scaniam profectus ac Lundam, quæ archiepiscopi erat sedes, ingressus, sperabat leni oratione mulcere se posse commotos animos. Sed illi non assueti ejusmodi collationibus, aut satis jam pridem vectigalium oneribus pressi, factâ seditione, tumultuari incipiunt, & quosdam ex regio comitatu aggressi, trucidant. Nihil ibi regia authoritas aut præsentia, motis mentibus conferre ad sedandum vulgi furorem valuit. Quin & ipse, ut periculum evaderet, clanculum ex urbe facessere ac se Helseburgum recipere necesse habuit. Quod & ipsum ubi comperissent rebellantes, eum confestim, qui fuit alter post dominicam Palmarum dies, consecuti ad arcem obsidione premendam se accingunt, ac regem capiendum festinant. Verùm rex astu per noctem ex arce dilapsus trajecit in Selandiam. Atque ita digressis ad sua Scaniensibus, conquievit is motus. Sed mox posterâ statim Paschatis luce, cum redire è Selandiâ, assumtis copijs, regem intelligerent,

ERICUS V. Rex.

A. 6

gerent, fit iterum concursus; Ac regi adventanti obviam ire non veriti acri cum eo apertis in campis prælio confligunt. Sed fusi ac fugati, mox per delegatos adesse Lundæ jussi, ubi tum rex conventum indici fecerat. Hîc ad obsequium paulatim reducti, de censu quoque præstando paratos se demonstrarunt. Sed mulctæ interea nomine imperatæ iisdem marcæ 15000. Episcopi quoque, postquam eis Innocentij IV codicillos super triente decimarum per sexennium solvendo exhibuisset, tandem & suum assensum præbuerunt.

Per idem tempus Roschildiæ concessit in animæ suæ solatium cœnobitis monasterij Guthvaliensis apud Livonos possessiones quascunque à Duce *Canuto* accepissent. Similiter & egit cum ordinis Theutonici apud *Esthonos* & *Wirrios* primarijs, ut *Calea*, *Suadalia*, *Vgria* aliaque loca cum lucis, pascuis ceterisque huc spectantibus eorundem usui cederent, his tamen conditionibus, ut villici eorum locorum certis diebus præsto essent ad exequenda onera Revaliensi castello præstari solita, & simul militiæ laboribus, quandocunque vocarentur, vacarent. Revaliensium insuper præsuli *Torchillo* ac successoribus ejus, veluti in mantissam novi episcopatus possidenda ac in perpetuum usurpanda concessit terræ, quæ *Kavata* dicitur, jugera XIV, quæ olim *Vlrici Schutty* fuissent, inhibens ac vetans ne quis ei hoc nomine molestiam creet.

Inde rex, cum classe & copijs institutâ ad Esthones, confectaque felici navigatione, ab omnibus gratanter exceptus est. Ibi quæ ordine fuerunt peracta, quod & ubi gestum bellum, majorum incuriâ annalibus parum insertum reperitur: illud interim constat, leges & statuta saluberrima, tam quæ ecclesias, quam populum promiscuum ac politiam spectarent, ab ipso lata: nobilitatem quoque ad sacramentum ei præstandum evocatam, & loca ac prædia, quæ possidebat, ab ipso ut domino se tenere professam: Scripto præterea in Borussiam misso ordini Crucis significatum, ut omnem omnino solicitudinem, quod ad *Esthones* ac territoria, quæ apud Livonos possideret, à se rejicerent, ipsi sua defendenda permitterent; Responsumque ab eis se apud Esthones nullum sibi jus aut jurisdictionem vindicare, nec velle in posterum, quæ ad ejus majestatem pertinerent Livoniæ regiones, suam rem facere, modò eas adversus Barbaros tutari, & intra metas Christianitatis retinere posset. Sed de Esthoniæ ducatu, quomodo is postmodum per intestina regum dissidia ac bella aliasque causas Ordinibus in totum cesserit, patebit ex sequentibus. Constitutis quaquà versum rebus, cum jam in *Russos* castra videretur moturus rex, accidit, ut nocte concubiâ sibi dormituro assistere martyrem quempiam putarit, inque hanc sententiam verba facere: Bono esto animo, mi frater, Ego Venceslaus sum, quem tu coles. Nunc antem te accedo, commonitumque venio, moriturum te, ac simili, quo ego fato ac martyrio periturum: Interim mando ut his in oris ad celebrandam Dei gloriam, ac nominis mei memoriam prius cœnobium exædifices. Eoque dicto evanuit. Quod verum nec ne fit non affirmaverim, haud ignarus plurima hujusmodi piâ fraude à monasticis præsertim confingi jam olim solita, qui & hunc ipsum Ericum in divos retulerunt, condito de miraculis ejus, quibus post obitum inclaruerit, integro volumine. Sed Ericus porro postquam evigilasset, memoratur animo secum repetivisse, num temerarium & evanidum id somnij fuisset, ac statim ex episcopis quærere cœpisse, quis ille *Venceslaus* quisve tantâ sanctimoniâ fuerit; Eosque respondisse regis Bohemorum filium fuisse, qui manu parricidiali à fratre *Boleslao*, laudum ejus ac virtutis æmulo, necatus, inter sanctos ac Christi confessores relatus sit; Ac regem ijs acceptis, cogitare cœpisse, idem & sibi aliquando obvenire posse: nec diu moratum extemplo fundamenta poni mandasse monasterij, quod extra Revaliæ pomeria situm, *Padis* vocant: Verum antequam ad colophonem opus perduceretur, poscentibus regni negotijs, in Daniam regressum; ac statim III Septemb. Wordenborgæ, confecto codicillo, Revaliensium diœcesin nova immunitate donâsse. Cujus formulam, qualis ad nostras manus pervenit, proximè subjeci:

,, Ericus Dei gratia Danorum Slavorumque rex, omnibus præsentes literas inspecturis salutem in omnium salvatore. Quoniam ea, quæ in tempore geruntur, ne elabantur cum
,, tempore consuetum est scripturæ patrocinio roborari, universos scire volumus, quod fe-
,, licis recordationis illustris rex Danorum Valdemarus parens noster terram Esthoniæ, de
,, infidelitatis devio abjectis idolis, Deo auxiliante, ad cultum converterit nominis Christi-
,, ani, & per ipsius gratiam adeo populus fidelium jam crevisset, ut proprio episcopo indi-
,, geret. Nos ne nova plantatio ex defectu pastoris in pristinum relaberetur errorem, in
,, dominum *Torchillum*, tunc sacerdotem Ripensis Ecclesiæ consensimus, & præsentavimus:
,, cujus præsentationem admisit venerabilis pater Lundensis archiepiscopus *Vffo*, ac electionem

Ericus V. Rex.

ctionem ejus factam canonicè confirmavit, eidem munus consecrationis impendens, episcopum ipsum præfecit Ecclesiæ memoratæ. Unde cum in consecratione ipsius promisimus providere ecclesiæ Revaliensi de dote, quod promisimus favore benigno prosequentes, jam dicto episcopo recipienti nomine ecclesiæ octoginta uncos apud Revaliam dotis nomine assignavimus, in villis scilicet, *Obwald, Ruts, Sammutkertel*, quondam *Ruberto de Sluck* attinentes & in *Chokere* & *Pesack* & *Caries* & in *Wamal* quondam *Luttgardo* attinentes, perpetuo jure liberè possidendos. Insuper autem concedimus ipsi episcopo quadraginta uncos in *Wironia*, in villa, quæ dicitur *Salgalle*, donec Wironensi ecclesiæ provisum fuerit in prælato. Cum autem ibidem fuerit episcopus ordinatus, volumus, ut memoratus episcopus Revaliensis prædictos quadraginta uncos in Wironia Wironensi episcopo, sine contradictione dimittat. Actum Wartingborch Anno Domini, MCCXLIX. III Idus Septemb.

Inter cetera autem, quæ opinione citius ipsum ab Esthijs domum revocarant, *Rendesburgum* fuerit: Quod Holsati, utpote in solo suo situm, dum ex pacis, quæ anno superiori facta fuerat, articulo, quo suum cuique reddendum asseritur, sibi deberi contendebant. At Ericus nequaquam ex eâ lege ad hoc teneri se commonstrans, docebat *Rendesburgum* à se bellis superioribus captum non fuisse, sed jam olim à patruo suo Canuto possessum ac regno additum. Cumque pertenderent utrique nec de suâ sententiâ decedere quisquam vellet, denuò ad arma itum est. Et Holsatis quidem, præter Lubecenses, ad novum belli fœdus vocantibus Bremensem & Paderbornensem episcopos, quiescebat interea Abel, &, quasi ad se res ista non spectaret, nihil hostile agitare præ se ferebat. Cœperatque jam præcipitare se anni sequentis æstas, priusquam ad arcis ejusdem obsidionem procederetur. MCCL. Et erant à parte Holsatorum præter peditum justum numerum equites cataphracti mille quingenti: Castellum regis nomine defendebat *Meldorpius*: Et rex ipse contractis quam maximis copijs eodem ibat, hoc nimirum animo, ut quam primum illud obsidione liberasset, recta in Frisios militem mitteret, postulaturus, quam superioribus bellis à se & regno imperatam, hucusque detrectassent, censionem. Atque inde ut, verso procinctu, invaderet vicinam Dithmarsiam, quod ea, post *cladem Bornewedensem*, relictis Danis, diœcesi Bremensium se submisisset. Verum accidit, ubi ad munimentum, quod *Danewirckam* vocant, venisset, ut animum induceret ad fratrem *Abelem*, qui in propinquo erat, visum pergere, nihil ab eo sinistrum metuens, præsertim factâ, de qua supra retulimus, amicà utrimq; transactione. Militem interea ac Duces monet, ut vel *Rendesburgum* liberent, vel *Eiderstedam* in Frisios pergant, se paucos intra dies subsecuturum, ac porrò quid esset opus factu imperaturum. Et, licet assiduè obversaretur ipsius animo illud de fratricidâ *Boleslao*, sive somnium appellare libet, sive visum potius, cujus modò meminimus, suum videlicet fratrem idem fortasse aliquando in se patraturum, tamen in animum vicissim revocans, non fore id prius, quàm absolvisset monasterium, quod honori ac memoriæ *Venseslai* exædificare cœperat, fidenter perrexit. Sed fratri suo nimium fisus in casses ac vitæ præsentissimum periculum incidit, haud satis edoctus illud vetus; quod monet amicum reconciliatum cavere, nec nimium fidere cum quo in gratiam semel redieris. Ad fratrem itaque ubi pervenit, ab eo utcunque exceptus, hortari eum instituit, ut se medium interponendo affines suos, Holsatiæ Comites, *Iohannem* & *Gerhardum* ad amicam secum compositionem ineundam, missis armis, revocaret, se nimirum tœdium quoddam cœpisse bellorum, nec ulterius tantà cum sanguinis Christiani effusione, vacarę militię laboribus constituisse, modo frui otio ac pace sibi liceret. Mox, epulis sublatis, schachico se ludo oblectant unà cum *Henrico Kerckweidero*. *Abel* interea, malo incitante genio, & ut volunt, suadente *Lagone Gudmundo*, qui Daniâ exulans ab Erico secesserat, alijsque ex ordine sacro adhortantibus, ut se ulcisceretur, quod advenisset frater ejus sine fidei ac salvi commeatus literis, movere controversias cœpit super damnis ac detrimentis, quæ alter alteri, durantibus bellis, intulisset. Et decet te, inquit, ad Ericum respiciens, meminisse, ante biennium cum Slesvicum diriperes, quod filia mea pedes nuda ac levi contecta centenculo, inter promiscuas famularum fœminarumque catervas latens, tuas manus evaserit; At tu, respondit ille, bono animo esto, mi frater, tantū enim benignitate Dei mihi ex facultatibus superest, ut eam calceem. Nequaquam ait ille, nec tu id amplius committes. Inde clanculum jussus apprehendi, in conclave ejusdem palatij deducitur: è quo haud multo post, nihil ejusmodi metuens, cymbâ elatus est: dum enim ibi hæret, ne quam animo suspicionem conciperet, curaverat *Abel*, ut, quem ipse à cubiculis habebat, *Tycho Bostius*, ipsi adesset. Verum *Lago Gudmundus*, cum jam cymbâ, in quam receptus erat rex, esset solutura, quæsivit quid eo esset facturus, responsum

ERICUS V. Rex. A. C.

responsum accepit, Quod libet. Atque ità præmissâ eo oriolâ, *Gudmundus* aliâ subsequitur. Cúmque aliquantulum, urbe relictâ, processissent, exaudit rex scaphas alias admodum festinantes, ac voces in ijs adhortantium ut accelerasent, tum quærit, quem subsequi putent, illi respondent, ex sono vocis *Gudmundum* videri. Quo accepto, nec ambigens quid ageretur, unum oro, ait, sacerdotem concedite, cui, antequam moriar, confessione me purgem. Hic *Gudmundus* extorris, ut diximus, & ab Erico ad Abelem digressus, Erici non modo hostis capitalis, sed multorum insuper inter fratres malorum incentor ac causa habebatur. Hoc autem temporis tractu statim ut regem vidit, eum mortis jam jam instantis commonuit. Quem rex vicissim affatus, de eâ, inquit, Gudmunde, quam mihi denuncias, ultimâ necessitate, nullum dubium habui, quamprimum tuas in manus delatum me viderem, interim rogo, sacerdotem, apud quem animæ meæ solatium petam, quique delicta mea expiet, concedas. Et, accersito ex proximo sacello sacrifico factâque confessione, atque expiatis peccatis, ei & ceteris, qui aderant, inquit, non me latuit mihi à fratre necem intendi, sed tam brevi & festinato id futurum haud existimavi; adjiciens se, quæ pateretur haud immerentem ob commissa sua perpeti, interim nec fratri melius cessurum, nisi delicta atque iniquitatem suam pœnitentiâ emendaret; Quibus dictis, confestim *Gudmundus* securi eum percuti, & cadaver, prout erat ferro ac compedibus oneratum, additis grandioribus saxis, in Sliam demergi imperavit. Factumque id quinto Idus Aug. vespera quæ divo Laurentij est sacra. Ubi postquam duos circiter menses in fundo hæsisset, cœpit supernatare ac emergi. Quod animadvertentes, qui erant in proximo monastici, illud adhuc integrum, unà cum capite, quod tenui pelliculâ cervici adhærebat, suum in cœnobium deportatum humo mandatunt. Cumque identidem post ejus obitum miracula, ut ferebant, fieri notarentur, factâ apotheosi in divos relatus est ac tali honoratus brevi epicedio:

Hic jacet Ericus rex, magni regis amicus.

Abbas Stadensis, non suâ sponte accessisse, sed à fratre Abele, amicè ac bonâ fide invitatum venisse, atque inde lembo hostiliter abductum, inque Sliâ lacu capite truncatum. *Abel*, factâ cæde, rumorem spargi fecit, quasi ad suos naviculâ trajecturus, eversâ, cum in eam plures desilirent, scaphâ, forte fortuna sit aquis suffocatus. Verùm mox supernatante cadavere, res palam facta est.

Traditum literis reperio, Ericum jam jam decollandum à percussoribus, nomine Abelis, interrogatum, ubinam auri gazas suumque thesaurum depositum haberet, ac respondisse, si id quoque noscere frater avet, inventurum ea in cistulâ ferreis vinculis munitâ, quam servandam fratribus minoribus reliquisset apud Roschildenses: Et postmodum cum hoc agi, & inquiri cistam *Abel* curaret, inventam quidem eam, sed præter togam fratris cordulati & istos, quos proximè subjeci perbreves codicillos nihil in eâdem repertum: Horum codicillorum hæc formula erat:

„ Ericus D. G. Danorum Slavorumque rex, præsente uxore nostrâ reginâ & annuente, & „ præsentibus Ulrico de ordine fratrum minorum, & Petro sacerdote nostro in bona vali„ tudine & sanitate corporis nostri votum fecimus, ut in babitu fratrum minorum mori de„ beremus & in isto habitu apud fratres minores Roscbildenses sepeliri. In cujus rei testi„ monium præsentes literas eadem die fecimus scribi, & sigilli nostri appensione duximus „ roborari. Datum Roschildiæ anno MCCXLI. Nonas Iunij.

Cædes hæc perpetrata v Idus Augusti, quæ, ut ante notatum, vespera fuit divi Laurentij. Percussores, &, quicunque parricidij rei fuerant, violenta omnes morte ac digno tam atroci scelere exitu, vitam finierunt. *Lago Gudmundus* tragœdiæ præcipuus choragus, sublatâ, ut habet Stadensis, regiâ coronâ aliâque pretiosâ Abelis suppellectile profugus, ab Holsatis tandem obtruncatus interijt. *Kerckweiderus*, quem schachico ludo avocasse regem diximus, à villico homine, dum venatum excurrit, confoditur; & ceteros alijs atq; alijs modis justa tandem ulta est Nemesis. *Abel* ipse, licet variè se excusaret, & innocentiam suam jurejurando declararet, suspicione tamen haudquaquam caruit, præsertim cum *Lagoni Gudmundo* respondisset, ipsi permitti, quicquid de eo statutum vellet, & rex Ericus ipse cædis causam in eum quoq; jam capite truncandus rejiceret. Agebat eodē tempore Gottorpiæ Othoniensis episcopus Iacobæi filius, qui ab Erico exilio multatus, sicuti & *Eschillus*: quorum suo uterque suasu atque hortatu promovisse etiam facinus insimulabatur. Et *Abel* quoq; ipse, quod ei frater Ericus, ut diximus, nisi resipisceret, interminatus fuerat, vix

Ericus V Rex.

vix biennio amplius exinde supervixit, neq; suâ morte defunctus est, ut inde memorabitur. Nec esse fere alius exitus eorum solet, qui vitam principibus scelere & perfidiâ eunt ereptum. Et poterunt quoq; ista recitata jam nomina inter exempla ultionis divinæ cum *Cassijs & Brutis* celebrari. Nam & illorum haud ulli, ut & reliquis, qui cum ipsis in Cæsarem conspiraverant, longior triennio vita superfuit, neque etiam suo fato absumpti sunt. Damnati omnes, alius alio casu perijt, pars naufragio, pars prælio, nonnulli semet eodem illo pugione, quo Cæsarem violaverant, interemerunt, ut refert, præter ceteros, præcipue Suetonius.

Funus autem, quod, ut supra memoratum, post duos menses supernatans in proximâ monasterij ædiculâ terræ fuerat mandatum, cognitâ exinde rei veritate, Slesvici in ædem divi Petri, ipso, ut volunt, Abele curante, translatū est. Ubi & hodieq; catenas, quibus cadaver erat demersum, ad rei memoriam spectari memorant. Postmodum tamen frater ejus Christophorus relictis, ut videtur, ferreis compedibus, deportari id ipsum Ringstadiū, atq; ibidem regium in morem funerari curavit. Ubi & epicediū mixto carminis genere memoriæ ac honori ejus adscriptū, authore, ut volunt, *Vruco Lagone* episcopo, ejusmodi legitur:

Illustris Danie princeps rex divus Ericus
Flumine, fraterno livore, necatur & ense:
Quem varijs signis scelerum decoraverat ultor
Christus, & hac condi cælibe jussit humo.

Præter *Sophiam*, quæ, ut modò dictum, Sueonum regi Valdemaro denupsit, tres insuper filias habuit ac filios duos: quorum uterq; *Christophorus* & *Canutus* infantes, & ante patrem obierunt: Filiarum præter *Sophiam* prima *Agneta* dicta, fundari apud Roschildenses virginum cœnobium fecit, divæ Agnetæ sacrum; seque eidem sodalitio statim ab ipsa fundatione tradidit; Altera, cui *Ingeburga* vocabulum, Magno Norvagiæ regi, Haquini filio, connubio data; Tertia *Juditha*, superiori etiam virginum collegio consecrata, sed mox in Sueciam sinistro pede profecta, ut viseret scilicet sororem *Sophiam*, à Valdemaro sororio suo compressa filiam ei peperit, *Sophiam* nomine, ut infra referetur.

Hæc fere vita exitusq; fuit Erici regis. Qui difficillimis temporibus sceptrum tenens, indicio esse ac documento omnibus potest, nihil magis evertere ac pessundare reges regnaq;, quam intestina dissidia magnatumq; inter se odia. Præsertim si & his accedant antistitum atque ordinis Ecclesiastici studia: quorum ut hoc in regno summa hisce temporibus, aspectu Romani pontificis, à quo solo dependebant, autoritas erat, ità ijdem infensi perpetuo regibus atque obstaculo fuêre.

ABEL REX LXXXIII.

SUBLATO igitur tam miserum in modum rege Erico, omnium mentes terrore perculsæ contremiscebant. Miles quem adversus Holsatos circa Rendersburgum habuerat paratum, diffluxit, ac domos suas quisq; repetijt. Multi ex ordine sacro præsulesq; & ecclesiæ antistites, quibus cum ipso minus convenerat, decessu ejus læti agebant, ut solent in mortibus potentum tristari alij, alij exsultare, dum hi præsentia fastidiunt, exspectantque meliora tempora. Mox convenientibus regni episcopis ac proceribus, ut de rege eligendo deliberaretur, hoc sibi sequendum præcipuè episcopi judicarunt, ut magis in id, quod utile, quam quod æquum aut pium esset, consilia sua dirigerent: quod in omni poenè statu utramque etiam hodieque paginam videtur facere. Itaq; Abelem, qui parricidio meruerat ab omni non modò successionis, sed hæredij quoq; jure excludi, regem creant: Quod nimirum frater ejus Ericus filios sibi superstites nullos reliquisset; Et Abel inter fratres, qui superstites erant, natu esset maximus: Quodq; metus aliàs foret, ne Slesvicensem Ducatū quo potiebatur, à regno separaret: atq; inde, cum sibi Holsatos arctâ affinitate junxisset excitassetq; adversus regnum externa arma, nemo ad eadem componenda bellumq; finiendum illo commodior videbatur: Tenebat præterea hæreditarias intra regnum possessiones, Svineburgum & Scheltisoram, aliaq; territoria, quæ omnia hoc pacto conjungi paulatim regno posse existimabant: Tum & arces opidaq;, quæ vel ipse eripuisset Erico, vel ipsi vicissim erepta fuissent, spes erat ut eodem modo per amicas aliquando transactiones restituerentur, ac cuncta, quod utrimq; sperabatur, in pacem optatā postliminio commutarentur. His similibusq; rationibus permoverunt regni senatū populumq; episcopi, ut in

Ff Abelis

ABEL Rex. A. C.

Abelis electionem suis suffragijs cuncti consenseriut. Ipsemet quoq; Abel ad regni fautores propriâ manu signatas literas misit, causamq; suam, quam poterat, decentissime apud eos agens, multa, quæ fratrem gravarent, adduxit. Mortem verò ejus in casum fortuitum, & quod plures cymbam ingressi, eam ad fundum depressissent, rejiciebat. Quamvis res aliter, ut modò indicatum, post menses duos se prodiderit. Episcopi autem ac ordini sacro, quos sibi præcipuè faventes non ignorabat, immunitates aliaq; ejusmodi, amica ac grata, largiter promittebat, modò ipsi quod cœperant, ad finē optatum perducerent. Itaq; Abel eodem hoc anno MCCL ipsis Cal. Nov. duobus plus minus à cæde fratris mensibus, assensu omnium rex declaratus est. Statimq; ex ordine equestri XXIV autoritate præcipuâ viros sibi adjunxit, & unà cum eis facto jurejurando, publicè affirmavit, se haudquaquam necem fratris jussisse, sed à milite & ipsis Erici internecinis hostibus patratam eam, se inscio. Priusquam verò rex esset renunciatus, sed mox suffragijs pluriū videretur renunciandus, egit cū Bremensi ac Paderbornensi episcopis nec non Holsatiæ Comitibus, ut obsidione Rendersburgi, quod ad se & fines Holsatiæ pertinere Comites existimabant, solverent. Nec illi ægre admodū, ut accelerarent scilicet electionē, de quâ sibi summa omnia pollicebantur, ejus petitioni assensum commodantes, obsidionem quamprimū omittunt; itâ tamen ut ea interea qualiscunq; controversia XII ad hoc electis arbitris discutienda permitteretur.

Hinc comitia celebrata Roschildiæ; ubi & Abel diademate regio ab archiepiscopo Lundensium insignitus, præseutibus regni proceribus ac civitatum delegatis; Qui omnes, facto sacramento, in verba ejus jurarunt: Et ipse vicissim firmatis singulorum privilegijs atq; immunitatibus fidem suam ijsdem obstrinxit, ac multa præterea urbibus ac monasterijs indulsit, quæ tempore quasi desita atq; antiquata in usum ac commodum eorundem reduci permisit. Præter cetera, *Vehæ* monasterio, quod in Scania est situm, præscribi fecit, quid de quoquo terræ jugere Coronæ quotannis pendere id teneretur. Similiter & *Esrumeo* & *Ebeltoftæ* cœnobijs eo tempore apud Zelandos opidò claris, privilegia atq; immunitates prolixe confirmavit. Roschildiæ autem dum agit tradunt mandasse suis, ut inquirerent ac scrutarentur, si quod Ericus apud Minoritas depositum reliquisset, & invenisse quidem, quemadmodum extremis verbis indicarat, scrinium ferro ac seris probe munitum, sed præter monachi togam & additos codicillos, quorum exemplum supra posuimus, nihil inibi reperisse: Abelem verò, ijs acceptis, spem suam in mœrorem vertisse, ac mox, lectis codicillis, magis adhuc cruciatum fratris cæde, cum animadverteret, constitutum ei fuisse, ad exemplum Adolphi Comitis (qui fuit Abelis socer) abdicatâ regni curâ ac sumptâ cucullâ, vitam solitariam profiteri.

Obijt hoc tempore Cæsar *Fredericus* Barbarossæ filius XIII Decemb. die, eo ipso, quo & coronatus fuerat, in Apuliæ quodam castro, cui Florentino nomen erat, ætatis anno quinquagesimo quarto. Manfredus demortui corpus magnâ cum pompâ atq; honore in Siciliam devehendum curavit, atq; ad *Monreale* supra Panormum magnificè condidit. Monumento inscripti fuêre terni versiculi in virtutis potentiæque ejus testimonium, qui tunc temporis à viris eruditis, multis diversorum epitaphijs prælati fuerunt; itâ autem habent:

Si probitas, sensus, virtutis gloria, sensus,
Nobilitas orti possunt resistere morti:
Non foret extinctus Fredericus qui jacet intus.

Ingenio tanto fuisse perhibetur, ut, præter patrias linguas Germanicam & Italicam, didicerit exactissimè plurimas alias Latinam, Græcam, Saracenicam, Francicam: Et in singulis philosophiæ partibus non tantum rudimenta prima degustaverit, sed fontes ipsos introspexerit atque exhauserit. Multa verò ex Græco & Arabico sermone traduci in Latinam linguam curavit, adeò ut Physica, Medica & Mathematica præsertim studia, quæ inde ab usque irruptionibus Gothicis & Vandalicis neglecta jacuerant, ejus beneficio in occidente revixerint. Neapoli primus Academiam instituit & ante constitutas alibi exornavit atque amplificavit. Uxores habuit Constantiam Castellæ regis sororem, Iolantam Hierosolymorum regis filiam; & Isabellam sororem regis Angliæ: Ex omnibus autem liberos suscepit habuitque prolem masculam cum ex legitimo tum illegitimo thoro natam: Constantia enim illi Henricum primogenitum peperit, patris hostem & in vinculis mortuum, cum esset rex Germaniæ: Iolanta Conradum, qui illi in regnum successit: Isabella Henricum Siciliæ regem, sed qui juvenis admodum obijt. Ex illegitimo verò thoro habuit Entium Sardiniæ regem, Manfredum Tarenti & Fredericum Antiochiæ principem.

cipem. Lata est adversus eum, quod supra meminimus, ut hostem ecclesiæ Pontificis Innocentij IV sententia, quæ postea sexto Decretalium libro inserta fuit. Causam anathematis adducunt nonnulli, quod de pontificibus nimis vera prædicarit, multaque in eorum moribus (ut notat Pandulphus Collenutius) desiderarit, tum quod imperij jura acrius defenderit, ac denique quod in Italiâ, contra quam illi voluissent, potens fuerit. Unde & variæ adversus eum insidiæ ac proditiones institutæ. Nec desunt qui mortis occasionem fuisse asserunt venenum propinatum, cujus vis cum esset medicorum diligentiâ nonnihil retusa ac debilitata, mox injecto in os pulvino suffocatum à filio notho Maufredo, in arce Apuliæ Florentino cum annos imperasset tres & triginta. Memorant prædictum ei fuisse moriturum ipsum in Florentino. Quocirca postremùm ex Hetruriâ in Apuliam rediens per Florentinorum ditionem transire noluit, ignarus nec cogitans ambigua esse ac fallacia Dœmonum responsa, & illi Apuliæ castello, in quo obijt, Florentino nomen fuisse. Quin & illud memoriæ proditum reperio, *Innocentium IV* sibi in Vaticano trophæum excitasse, quod Fredericum II imperio privaverit, aliumque eligi imperatorem jusserit. Qui & idem, quamprimum de morte ejus fama percrebuisset, *Gulielmum* Hollandiæ Comitem, qui jam ante, ut est superius memoratum, Aquisgrani erat inauguratus, Imperatorem renunciari Lugduni in Gallijs, ubi tum agebat, curavit. ABEL Rex. A. 6

Miserat jam ante Lutetiam Parisiorum filium suum Valdemarum rex Abel, ut ibi honestis literarum studijs operam daret: Eum hoc ipso tempore, ut vult Stadensis, quamvis alij ad annum sequentem referant, missis illò certis hominibus domum revocavit, ut MCCLI. in eum potius quàm fratrem Christophorum, hoc ipsum ambientem, Ducatus Slesvicensis præfecturam conferret. Verum accidit, dum iter facit, ac reditum in patriam maturat, ut Rhotomago Coloniam proficiscens ab episcopi Coloniensis satellitio caperetur, atque ibidem Coloniæ unà cum moderatore suo *Turchillo Vittio* in vinculis toto quadriennio servatus, nec ante dimissus fit, quam pater ejus Abel jam cæsus foret, procurante liberationem ejus sex millibus florenorum Iohanne Holsatiæ Comite, ut postea referetur. Cur verò in captivitatem eum episcopus abduci curarit nusquam in literas relatum reperio, nisi quis suspicari velit, exosum fuisse pijs principibus patrem ob inimicitias, ac cædem denique in fratrem perpetratam: atque id fortasse luere debuisse filium.

Eschillum tum quoque Slesvicensium episcopum (qui, ut ante memoratum, quod partes Abelis sequeretur, ab Erico in exilium ejectus fuerat, atque inde in Italiâ agens dolorem ac querimonias suas apud summum pontificem deposuerat) eum inquam, ad lares suos redire ac veterem in sedem, edito mandato, reponi Abel voluit. Nec diu accepto hoc nuncio moratus Eschillus Slesvicum redijt. Ubi à rege ceterisque quàm amicissimè susceptus dignitatem ac pristinos honores recuperavit.

Memorabile est quod referunt Polonicarum rerum annales, Erico mortuo, expeditionem in Danos suscepisse *Boleslaum* ejus nominis tertium Poloniæ regem: Causam verò belli ejusmodi fuisse: Contulerat se in aulam *Boleslai*, quæ tum bellicæ rei gloria florebat, clarâ & illustri apud Danos familia natus, *Petrus Duvinus*. Cumque singulari ingenij dexteritate, industriâ, virtute, officio ac suavitate morum, adhæc commendatione regis Danorum, cito se in gratiam atque amicitiam Boleslai insinuasset, multis tandem magnisque possessionibus, & imprimis Comitatu Scrinensi, & uxore illustri è genere Ducum Russiæ, ab eo cohonestatus est: Didicerat præterea linguam Polonicam, & ita se ad mores Polonorum formarat, ut nemo etiam domesticus tanta illi, licet homini extraneo, bona invideret. Pater verò ejus *Gulielmus* erat, inter procerū ac regni Daniæ senatores haud postremus quiq; plurimum gratiâ apud regem Ericum valuerat, utpote præfectus ab eo maximis quibusq; regni negotijs. Cùm autem Abelus Ericū fratrem interfici curasset, regnumq; invasisset, habebat in potestate suâ regium thesaurū idem *Gulielmus*; Itaq; certiorē filiū facit rerumq; Danicarum admonet, ut cum aliquanto præsidio militum veniens, thesaurum illum auferat potius, quam ut is ad manus fratris parricidæ perveniat. Quid fit? Refert ea de re Petrus ad *Boleslaum* principem: Is haud gravatim opem pollicetur, cum, ut homini de se benemerenti gratificaretur, tum ut ea expeditione & opes Poloniæ ampliores reddere, & nominis sui gloriam trans mare & ultimum boream posset proferre. Itaq; hac occasione classem apud Gedanum instructam volunt, & commodâ usum tempestate *Boleslaum* in Daniam appulisse, ibiq; per ministros & familiares Petri ac patris ejus omnium Danorum voluntates sibi facillimo negotio adjunxisse, cum præsertim profiteretur se ulciscendi parricidæ & vindicandæ libertatis Danorum causâ advenisse: Sed mox accepto thesauro, munitiones, quas

ABEL Rex. A. C.

acceperat, Danis reddidisse, ac regem, quem vellent, creare ipsis permisisse: Sicque paucis post diebus relictâ Daniâ in Boloniam secundâ navigatione esse reversum. Ita ferè Cromerus & Herbutus alijq; Polonicarum rerum scriptores. Tamen cum ista Boleslao tertio, cui Cruovisto cognomen fuit, quique anno MCXXXIV, id est, integro plus seculo antequam ad regnum promoveretur, imò natus esset Abelus, in fata concesserat, attribuant, quomodo ad hos annos MCCL, aut res Abelis pertineant non video: Nisi res & tempora hîc esse confusa ac veris falsa commixta dicamus. Danici annales nihil ejusmodi vel isto aut alio etiam tempore accidisse commemorant. Silesiorum interim historia mentionem injicit *Petri Duvini* Dani, cujus parens Gulielmus fuerit, mortui sub annum MCXLIX, de quo & fato ejusdem ærumnabili supra dixisse pluribus memini.

Significari per idem tempus *Emeldorpio* rex Abel fecit, ut ad se iter institueret. Verum *Emeldorpius* haud ignarus parum se eo uti propitio posse, quod præsertim à partibus Erici militans Slesvicum per insidias cepisset, Eschillum urbe ejecisset, aliaque adversus ipsum perpetrasset, quæ supra fuerunt commemorata; idcirco non nisi solutis sibi ac militi suo, quæ meruerat sub Erico, stipendijs, venturum se respondit: Eoque significato, salvi simul conductus literas, quo tutius accederet, libereque recederet, petijt; Quas & ei exinde Abel transmisit. Nec multò post indicta sunt regni *Comitia Roschildiæ*. Quo episcopi omnes ac regni senatores totiusque ordinis equestris ac nobilitatis primarij magnâ frequentiâ sub Martium mensem maximis de rebus acturi confluxêre. Lataeque inter alia, novæ aliquot constitutiones, quæ ad publicam tum regni pacem spectantes in codicem legum Iuticarum relatæ, ibidem hodieque leguntur. Statutum præterea ut Christophorus Dux Lalandiam ac Falstriam sibi à parente Valdemaro concessam retineret; Fimbriam verò Holsatiæ Comitibus redderet: Canuto quoque ad præfecturas suas reditus pateret: Blekingiâ ac ceteris, quæ possedisset, liberè frueretur. Suffragijs similiter omnium decretum, ut publicus per regnum universum census ageretur, quo regia debita atque æs alienum bellis contractum expungi, arcesque ac prædia eâdem occasione oppignorata redimi atque liberari possent. Cumque durante bello, quod inter Ericum & Abelem gestum, varia inter Danos, Norvagos & Suecos exorta essent gravamina, quibus partim limitum præfecti, partim damna Norvagis ac Sueonibus illata occasionem præbuissent, statutus fuit in annum sequentē dies & locus, quo trium horum regnorum delegati convenirent, ut dictæ controversiæ amicâ compositione sopirentur. Consensit tum quoque Dux *Christophorus*, qui unà cum alijs aliquot ex regni senatu codicillo eâ de re facto subscripsit, filius Abelis natu maximus patri in regnum succederet: & eum si mori improlem contingeret, ut ei, qui proximus esset frater, substitueretur. Qua pactione, quemadmodum à Christophoro in Abelis prosapiam regnum translatum fuit, ità motuum ac mutationum multarum causa fuit, ut infra dicetur. Ijsdem comitijs quod passim indigenæ diutinis bellis ac collationibus essent depauperati, ærarium ac regni opes exhaustæ dispersæque, assensus est Abel, ut *Henrico Meldorpio* vice stipendij, quod suo suorumq; nomine flagitabat, cederetur *Suineburgum*: pars interim ejusdem æris ei anno sequente penderetur, aut si id minus fieret, Schelfiscoram ejus loco retineret, atque opidum utrumq; possideret, dum summa tota foret expuncta. Cumque exinde statuto die aliquatenus, nec plenè tamen promisso satisfieret, Henricus *Schelfiscoram* jure sibi deberi existimavit, atque ejus ergo contentionis funem cum Abele cœpit ducere. Crantzius bello impetitum ab Henrico Abelem refert; dedisseque bellandi occasionem Henrici populares Dithmarsos ac Frisios maritimos: ideò & ipsum Abelem anno, qui proximè est secutus totis in eos viribus movisse: Obijt hoc ipso tempore, de quo supra meminimus, borealis Hallandiæ Comes *Nicolaus:* Abel autem universam Osiliæ jurisdictionem, quam ejus majores fartam tectam conservarant, *Hermanno* ejusdem episcopo in totum concessit, factis ea de re codicillis, quos subjeci:

„ Abel D. G. Danorum Slavorumque Rex, Dux Iutiæ, salutem omnibus in perpetuum.
„ Cum regalis clementiæ solita deposcat benignitas, & rationi consentanea requirat æqui-
„ tas, pro pietate pietatem rependere, nos certis experimentis fidelitatem in Christo patris
„ domini Hermanni Episcopi Osiliensis & Maritimæ circa nos firmissimæ comprobantes,
„ & versa vice cum eo stabilem concordiam & inviolabilem amicitiam observare volentes,
„ ut omnis materia controversiæ penitus amputetur, & cultus Christiani nominis, & novel-
„ la plantula Livoniæ, per uniformitatem concordiæ tanto magis amplietur ad honorem
„ Domini nostri Iesu Christi & ob salutem animæ nostræ & nostrorum antecessorum pari-
ter

ABEL Rex. A. C.

ter & successorum pro bono pacis, libera voluntate ac deliberato consilio plenè ac planè renunciantes omni juri, quod habere videmur contra episcopum memoratum, cessamus ab omni impeditione terrarum Osiliæ & Maritimæ, super quibus dilectus pater noster felicis memoriæ rex Valdemarus, & frater noster rex Ericus piæ recordationis, citationem domini Papæ præter voluntatem nostram procurârant contra dictum episcopum ad labores graves & expensas immodicas compellendo: Cupientes eundem & ejus successores prædictis terris sine ulla quæstione perfrui jugiter, liberè & quietè, ità quod nec à nobis, nec à nostris successoribus vi aut judicio vel ullo prorsus gravamine in ijsdem terris de cetero molestentur, ut eorundem orationibus commendati eo propensius habeamur, & circa homines nostros ipsos sentiamus favorabiles & amicos. Ne igitur hoc factum nostrum ab aliquo successorum nostrorum valeat in posterum irritari, præsentem paginam sigillo nostro cum sigillis infra sciptorum dominorum fecimus communiri, videlicet Uffonis archiepiscopi Lundensis Sueciæ primatis: *Eschilli* Slesvicensis, *Iacobi* Roschildensis, *Esgeri* Ripensis, *Iacobi* Othoniensis Episcoporum: Domini *Christophori* dilecti nostri fratris, dominorum Comitum *Ernesti de Gilken*, *Iohannis* & *Gerhardi* de Holsatiâ, *Gebberti* de *Stoltenburg* militum, *Tychonis Bost* Camerarij nostri, *Andreæ* filij Petri, *Iohannis* filij Nicolai, Saxonis Petri filij. Datum Nyborg anno 1251. 6. Idus Augusti.

Invenio fuisse eundem Hermannum Abelis olim Cancellarium, deq; ipso Abele quam optime meritum eidemq; charissimum: Et est in eum modum à regni possessione abalienata tum temporis *Osilia*. Quæ postmodum magistri subinde Prutenorum, subinde & regni Daniæ patrocinium secuta. Constatq; *Christopherum Bavarum* & regem *Christianum I*, sicuti & ante eos *Valdemarum III* & *Ericum Pomeranum*, non modo diœcesin Osiliensium tutatos, sed & immunitates eorundem confirmasse. Quamvis suis postremo temporibus regem *Fridericum II* in confesso sit insulam totam ab episcopo Osiliensi ultimo, *Iohanne Munchausen*, dato pretio, redemisse. Quod in tempore & suo deinceps loco referemus. Abel eodem preterea mense augusto, Neoburgi confirmavit ac ratum habuit quicquid olim parens ejus laudatissimæ memoriæ Valdemarus Prutenorum magistro, apud Iervenses donec concessisset, idq; eum in finem ut magis magisq; propagaretur inter barbaros Christiana pietas. Similiter renunciavit juri suo, quod more majorum usurpare videbatur apud *Alempoenses*, *Northundenses*, *Mothenses* & *Wageleos*. De cetero quæ essent inter parentem suum Valdemarum et ordinem Theutonicum pacta conventa, haberi immota & firma voluit. Hæc signata fuêre ab eodem archiepiscopo Uffone ceterisq; episcopis, Ducibus, Comitibus, ac regni senatoribus, quorum superioribus literis expressa sunt nomina.

Imp. autem *Gulielmus*, anni jam memorati initio, Ducis Brunsvicensis *Othonis*, principis per id tempus præcipue opulenti ac potentis, qui & inauguratione ejus Aquisgrani, inter primos, ut & ante relatum, promouerat, filiam *Elizabetam* uxorem duxit. Notantque chronologi, & in his temporis hujus synchronus Albertus Stadensis, quamvis omissum domesticoac vernaculo Hollandorum chronico, ipsâ nuptiarum nocte, quæ fuit conversionis divi Pauli, palatium, quod intra Brunsvigam situm *Henrici* olim *Leonis* fuit, *Burgum* vulgo dictum, ipsumque, in quo sponsus ac sponsa conquieverunt, conclave, exorto desubito incendio, conflagrasse unà cum regiâ coronâ multâq; supellectile pretiosissimâ. Additurq; famulum, & ex sartoribus, qui in proximo quodam cubiculo consuendis vestibus occupabantur, quique causam incendio ex incuriâ servati luminis dedisse putabantur, penitus exustos: Et regem ac reginam vix evasisse, præeunte tamen regi reginâ, utpote cui viarum ductus in patrio palatio notiores essent, salvos ac pæne nudos rogo elapsos.

Porrò, quod supra injectum est, concesserat Abel ut per duodecim arbitros, quorum sex essent Ducatus Slesvicensis, reliqui Comitatus Holsatiæ, cognosceretur de arce & propugnaculo *Rendersburgi*, an nimirum Daniæ regno, an verò Holsatis id esset adjudicandum. Hi cognitâ causâ pronunciarunt pertinere illud ad Comitatum Holsatiæ, nullâ habitâ ratione, quod id *Canuti* & *Valdemari* temporibus utpote armis in illorum potestatem redactum, regni peculiū fuisset, ac maximos in id ipsum sumtus reges regnumq; profudissent. Atq; ità è manibus ac regni hæredio effluxit *Rendersburgum*. Postquam autem Roschildiæ in regni comitijs, de quibus dictū supra, concessum, præter cetera, fuisset ad exsolvendum regni æs, publicū censum peragi, similem collationem etiam Ducatus sui subditis imperavit, voluitq; ut idem quoq; præstarent *Marsij* & *Frisij*, qui secundū Eidoram & mare boreum insulasq; conterminas habitant; sed excusabant se illi ac tergiversabantur, petentes remitti vectigal ac sibi potius concedi, dum oras suas ab oceani illuvionibus per aggerum

ABEL Rex. A. C. ac fossarum diductiones assiduis laboribus adversus oceani maris, indomi tū elementum, cum vitæ sæpenumero ac possessionū suarum periculo defendunt. Et, ut videtur, gravius ipsis quàm alijs tributi onus impositū fuit, quia belli tempore, quod Ericus adversus Abelē gessisset soluto certi lutri pretio immunes ab incendijs ac direptionibus ejus mansissent: Quod malevolis occasionē dedisse videtur eos apud regem deferendi ac gravandi immoderatiore exactione. Itaq; minui saltem summam imperatam, si aliud obtinere nō possint, flagitabant. Et(id cum identidē atq; instantius facerent, incensus est irâ & bile Abel. Eamq; alijs(qui potius suum quā regis sui commodum spectabant)sinistrè foventibus ac verbis durioribus apud regem excipientibus, in animum tandem induxit rex, totā gentem, ut refractariam ac seditiosam, sibiq; inobsequentem, bello persequi, ac penitus delere bonaq; ejus in prædam militi concedere. Quocirca adultâ jam æstate, copias ingentes contraxit, ut utrosq; tam Frisios quàm Dithmarsios armis aggrederetur. Et primò quidem impetiturus *Frisios*, qui à plagâ boreali & littore, quod incolunt, *Nordtstrandÿ* itemq; *Strandtfrisÿ* vocantur, cum avidius in eos esset dilatus ac mox in solo declivi ac uliginoso hæreret, nec explicare satis turmas suas posset, ab inconditâ atq; agresti multitudine, quę sui defendendi causâ ad vexillum concurrerat, ac magno enim animo excipiebat, cum omnibus ferè suis ipso die, qui Petro & Paulo sacer habebatur, juxta *Millerdamum* cæsus ac profligatus est. Priusquam verò cæderetur, castra sua circumquaq; vallo & fossis probè communita, juxta *Eidoram*, ubi sacellum stabat, cui *Oldersuerda* vocabulum erat, locata habebat, ac sex totis diebus quæcunque secundum flumen occurrebant, ferro ac flammis involvit. Ipsos Eidoræ accolas imperata facere coëgit: quamvis perplures, qui imperium detrectarent, perempti ac bonis suis exuti sint. Interea verò, dum ità grassatur amplissimis jam prædis ac spolijs ditatus, Eidorenses, qui fugâ evaserant, vicinis Frisijs se jungunt, ac habito inter se conventu unanimes in hanc sententiam descendunt, mori se malle, quam ut pessundatâ majorum libertate, ad collationes & onera non toleranda à rege Abele se adigi permitterent. Itaque elatis signis, quorum septem in universum numerata, sine morâ ac ipsam sub noctem, regijs castris appropinquant. Rex redditâ luce cum in eo esset, ut classem & castra sua secundum flumen interius moveret, de improvisò advertit volitantia Frisiorum vexilla, & multitudinem, quam vix obtutu transmitteret. Tum ille relictis extemplò tentorijs, navigijs ac spolijs, omnibusque, quos captivos habebat, è castris facessit ac fugit. Sed Frisij hoc agentem aggressi trecentos primo insultu trucidant, exceptis, qui ut sibi consulerent, flumen tranaturi undis abrepti periêrunt. Sed aliquandiu fugatus rex fixit tandem pedem atque acriter cum Frisijs dimicans, multisque eorum peremptis, denuò tamen fugam cepit, & dum solo depressiore se emergere insistit, nova postremum manus Eideranis prioribus auxilio submissa, ac regem præliando jam fessum invadens, militem ejus ac vires ita concidit, ut ipsum frustra fugientem, ac circa *Millerdamum* quætentem receptum, trucidarit die, ut dixi, qui Petro & Paulo sacer fuit, anno Christi MCCLII.

MCCLII. Reperio in actis harum rerum Danico idiomate editis, eâ hieme, quæ præcessit superiorem expeditionem, eosdem Frisios ab ipso impetitos, & tum exercitum ejus collocatum fuisse circa territorij eorum partem editiorem, quam suo idiomate *de Geist* appellant: Frisios autem in adversum ei occurrisse ac sumptâ divi Christiani imagine, extra aggerem, quà potissimum defendendum suum solum existimabant, continuisse se, ac vovisse divo, si victoriæ compotes fierent, se statuam ejus auro obducturos: nec mora, dum per glaciem iter faciunt, tanto impetu derepentè cœlitus imbrem decidisse, ut rex per loca depressa ac uliginosa ulterius cum exercitu progredi nequiens, domum tum redierit, manseritque ibi usque dum, capto anni tempore, hanc expeditionem ceptarit; Frisiosque patroni sui divi Christiani, quomodo voverant, effigiem auro interea obductam exornasse.

Hic finis fatorum fuit regis potentissimi Abelis. Qui licet tanto ad bellum apparatu instructus processerit, ab inconditâ tamen & rusticâ, ut memoravimus, plebecula circumventus necem hoc pacto oppetere necessum habuit. Corpus ejus aliquandiu, inter cetera cæsorum cadavera volatilibus cœli alijsq; feris expositum sub dio jacuit, dum tandem à Slesvicensibus obtentum ædi ipsorum, quæ est ad D. Petrum, illatum ibidemque sepultum sit. Memorant annalium quorundam annotamenta, verò an falsò, non asseverem, spectris & lemuribus locum sepulturæ fuisse infestatum, atque ideò effossum inde cadaver, inque proximam paludem prope Gottorpium deportatum, atque ibi palo transfixum cœno profundo adobrutum: ubi & postmodum varij auditi lemurum ac venationi quasi operantium strepitus; indicia, ut multi interpretabantur, perpetrati in fratrem parricidij. Nam

Nam & frater, quod supra retulimus, carnificibus jam traditus haud meliora eidem, nisi à malitiâ temperaret, ominatus fuerat. Paulum antequam cæderetur, dies ipsi dictus erat tum & regi Norvagiæ *Haquino*, & Sueciæ *Iarlero*, ut loco certo circa regnorum limites adessent singuli. Et accessêre quidem die constituto Norvagus & Suecus; sed Abel non comparuit. Quapropter regum uterque Sueciæ ac Norvagiæ fœdus inter se feriêre, ut *Haquinus* è Norvagia classe profectus, *Iarlerus* verò terrestri itinere idque exercitu 5000 virorum Daniam impeteret. Verum cæso interea Abele, ut retulimus, in successorem ejus *Christophorum*, de quo referemus, bellum translatum est. ABEL Rex. A. C.

Duos post se filios Abel reliquit *Valdemarum* & *Ericum*, Slesvici exiude Duces & posthumum unum, *Abelem* etiam nomine, cui Suineburgum aliaque parentis hæredia cessêre. Meminêre & filiæ, nuptæ circa annum MCCLVIII Comiti Bernardo Berneborgensi, annales annonymi cujusdam vetusti, quos edidit cum alijs aliquot ante decennium Erpoldus Lindebrogius. Defuncto autem Abele, cum animadverteret regina ejus vidua *Mechtildis* in regem eligendum *Christophorum*, non verò filium suum *Valdemarum*, qui tum adhuc apud episcopum Coloniensem in vinculis erat, & fortasse, si præsto fuisset, ob virtutis, quam de illo fovebant, opinionem, ad regnum fuisset evectus, acerrimum adversus Christophorum ejusque successores universos odium hoc ipso concepit. Cogitabat nimirum atque animo secum volvebat, quemadmodum Dithmarsi & Frisij à rege Abele, marito suo, ob id impetiti fuissent, quod vi donationum veterum, quas Imperatores olim Romanique pontifices indulsissent, pertinere ad Daniæ regnum viderentur, eodem quoque modo Christophorum ejusque successores posse aliquando Holsatis litem movere, prolatis vetustis codicillis atque usurpationibus; unde bella horrida aliaque incommoda fratribus suis, Holsatiæ Comitibus, eorumque posteris essent metuenda. Illa idcirco, ut malo huic occurreret, quæcunque ad Vandalos & Nordalbingos spectare videbantur ejusmodi epistolarum monumenta omnia flammis tradita penitus abolevit. Inter quæ non tantum Lotharij Imperatoris literæ, quas ab eo Dux Canutus, Valdemari primi parens, super Vandalis ijsdem Nordalbingis accepisset, sed & alia habebantur chirographa Valdemaro primo Mediomatrici concessa & ab Innocentio III Rom. pontifice confirmata, præter eos insuper codicillos, qui ab Imperatore Frederico II, Siciliæ rege, Valdemaro secundo super regnis Vandalorum traditi fuerant. Horum inquam omnium autographa odio quodam in Danos Vatiniano in totum Mechtildis abolevit ac perdidit, nisi quod exemplaria & apographa nonnullorum ab episcopis, Comitibus alijsque regni primoribus, qui ipsa autographa se vidisse profitentur, subsignata etiamnum supersint. Ipsa haud multò post Mechtildis vitæ monasticæ se tradidit, vovitque episcopo Othoniensi, datâ dexterâ, innuptam se, quod esset vitæ reliquum, transacturam; quamvis, ut postea patebit, voto illo suo promissoque haud steterit.

CHRISTOPHORUS ejus nominis I. REX Danorum LXXXIV.

SUBLATO, ut memoravimus, è medio rege Abele, quamvis diligenter, quomodo retulimus supra, Neoburgi in publicis comitijs filiorum suorum causam ipsemet egisset, obtinuissetque ut illi, se defuncto, ordine succederent, refragantibus tamen cum populi promiscuâ multitudine nobilibus, germano ejus fratri Christophoro diadema delatum est. Tantum scilicet in animis mortalium poterat fratricidij, quo se Abel fœdasse existimabatur, cogitatio. Mox sub anni finem, qui dies erat Nativitatis Dominicæ, regio titulo ab *Eschillo* Slesvicensium præsule, defuncto jam paulo ante Lundensium archiepiscopo *Vffone*, solenniter est insignitus Christophorus. Nec multò post quartò nimirum Calendarum Ianuarij immunitates non tantum ac privilegia Lundensis Ecclesiæ suo assensu rata firmaq; habuit, verum etiam ordinem ibi ecclesiasticum universum, & quicunq; illi suberant, à telonijs militiæque laboribus, datis ea de re publicis codicillis, liberum atq; immunem pronunciavit. Duxerat in conjugem *Margaretam Sambiriam* Pomeraniæ Ducis, quomodo & ante meminimus, filiam, quæ ab assultu, & quâ mirifice delectabatur, equitatione, *Springhesta* cognomen acceperat. Chronicon Comitum Schauvenburgensium à fusco faciei colore, vulgariter etiam *Suarte Grethe* appellatam ait. Ex eâ filios tres habuit, *Ericum*, qui proximè ipsi in imperio successit, & *Valdemarum* una cum *Nicolao*, quorum uter-

GULIELMUS HOLLANDUS IMP.

que infans obijt, ac denique *Mechtildam* filiam, *Alberto* Brandenburgico nuptui traditam. Ipſe Chriſtophorus ab ordine ſacro, ut parum reipublicæ commodus, nec in rebus exequendis admodum felix, celebratur.

Regni ſtatum quemadmodum inquietiſſimum ſuſcepit, ita poſt ſe multo reliquit inquietiorem. Erant ferè regni opes univerſæ exhauſtæ ac bellis diutinis deperditæ, adeò ut onera ac collationes omnes in plebem recideret. Eccleſiæ, monaſteria ac clerus, ſicut antea, ita & ejus tempore (exceptis Lundenſibus, quorum diœceſi conceſsâ immunitate, ad tempus, ut diximus, parcitum) adverſus regni conſuetudines ac morem receptum vectigalibus, alijſque oneribus premebatur. Unde non ille modò, ſed & ceteri ex civium numero parum ei æqui videbantur. Mutationes etiam ac viciſſitudines, quæ adeo exiguo temporis intervallo, regumque duorum tam ſubito diſceſſu, contigerant, novos ſenatores novoſque præfectos ac mores etiam novos invexerant; Erantque à temporibus Valdemari in alium cuncta ſtatum habitumque transformata. In bellis more Germanico exoticus miles, contemptis indigenis, ſtipendia faciebat. Et ipſi denique indigenæ, occaſione peregrinarum nuptiarum, exteroſque ritus veſtitumque alienum, quaſi ſuo potiorem, æmulari ſtudio ducebant. Quæ omnia ejuſmodi erant, ut ſtatū regni ruinoſum atq; ægram rempublicam ſatis indicarent.

MCCLIII. Proximo, qui ſuperiorem eſt ſecutus, anno quinquageſimo tertio, poſt ducenteſimum ſupra milleſimum, tutelam atque adminiſtrationem liberorum fratris ſui ſibi deſumpſit: Et *Henricum* præſertim *Emeldorpium* pignoris loco *Suineburgum* & *Schelfiſcoram*, quæ fratri ejus Abeli hæreditate, ut ante monſtratum, obvenerant, præſidio tenentem per nuncios monet, ut ſibi velut tutori liberorum Abelis juramentum præſtet. Quod cum recuſare *Henricus* videretur, Chriſtophorus collectis copijs, pellere eum loco aggreditur. Verùm *Henricus* bellis ſuperioribus exercitus ac miles veteranus rerum ſuarum ſatagens locum utrumque milite ac commeatu alijſque ad obſidionem ſpectantibus diligenter communit. Ac mox adventantem Chriſtophorum factâ irruptione, repellit ac plures ex nobilitate alijſque captivos abducit. Rex Chriſtophorus ſibi fugâ conſulens & Haffniam intrare annitens, ne urbem ingrederetur ab epiſcopo eſt inhibitus. *Emeldorpius* hac victoriâ factus animoſus identidem in pagos proximos immiſſo milite, excurſiones inſtituit, ac opida Selandiæ, quà poterant, deprædatur. Verum mox ubi maximis viribus atque apparatu urbis utriuſque obſidionem repeteret rex, videretque Emeldorpius rem feriò agi, & omninò propoſitum regi ea loca ad regni ditionem reducere, ſumpto navigio, ac datis velo ventis, aufugit. Rex utroque potitus opido, munitiones ab Henrico excitatas ſolo diruit, ac præſidiariorum perplures capite mulctavit. Hic Emeldorpius an opido Dithmarſiæ *Meldorpio* oriundus fuerit, an verò ab arce *Emeldorpiâ*, quam poſtmodum Chriſtophori filius Ericus deſtruxit, nomen habuerit, parum liquet. Id conſtat regi Abeli filium fuiſſe poſthumum, Abelem etiam dictum, qui multis exinde annis Suineburgo præſedit: Qui & filiâ eſt auctus Margaretâ nomine, quam duxit uxorem Suerinenſium Comes *Helmoldus*, ut inde dicetur. Nec *Suineburgum* modò & *Schelfiſcoram*, ſed & Iutiæ auſtralis diœceſin ſibi nepotum ſuorum nomine adminiſtrandum rex ſumpſit. Quâ de re Holſatiæ Comites *Gerhardus* & *Iohannes*, cum actiones regis ſuſpectas haberent, nec eâ, quam præ ſe ferebat, fide agere judicarent, legatos ad eum & literas per nuncios transmittunt, intercedentes pro Abelis ſuæque ſororis filijs, communibus nepotibus, ut nimirum bona ipſis ac poſſeſſiones paternæ traderentur, Sleſvicenſis verò Ducatus, clientelari jure, ut & mos eſt imperij Rom. eiſdem permitteretur. Reſpondit Chriſtophorus ſecuros eos eſſe debere, quod ad eam præfecturam, utpote, quæ non ab ipſis, ſed à rege ac regno liberis regijs ſive ad vitam, ſive ad gratiam, ut loquuntur, concedi ſoleat: ac ideò alius omnino eſſe naturæ ac conditionis quàm ſunt imperij vel præfecturæ vel feuda. Hæc cum ultrò citròque agerentur, nec cedere de jure ſuo rex vellet: multique ex imperij principibus ob jus, quod apud ipſos obtineret, favere liberis Abelis viderentur, res in nervum erupit, ac bello utrimque aperto certatum eſt.

Eodem circiter tempore indicta fuerant regni comitia, in quibus, præter cetera, Chriſtophori filius *Ericus*, tum circiter annorum trium, ſuffragijs omnium rex deſignatus eſt: pronunciatumque, ut ipſe non modò patre defuncto, ſed & liberi ejus excluſâ Abelis proſapiâ, ordine ad regni ſucceſſionem admitterentur. Inde, navali expeditione ſuſceptâ, *Synderburgum* cepit: munimentaque omnia ac propugnacula præſertim, quæ à parte terreſtri erant, dirui ac ſolo æquari mandavit.

Sub

Sub idem fere tempus expeditio illa *Norvagica* & *Sueonum*, de quâ & occasione ejus supra injecimus, terrâ marique in Danos suscepta. Rex *Haquinus* numerosâ classe Bergis solvens exercitum suum circa Wigæ Australem tractum in littus exponens, utramque reginarum Tonsbergæ reliquerat, ut ibi euentum respectarent. Erant copiarum Duces *Haquinus* major & minor natu. Aderat & rex *Iohannes* & regulus Suderoræ *Dugalus*. Inter regni senatores censebantur *Canutus* Iarlus, & *Magnus* cum Sivardo, nec non *Petrus Gysskeus*, *Nicolaus Haifenius*, *Gautenus Melius*, *Brunolfus Ionæ*, alijque militiæ veteres ac bellis exerciti. Navium numerus haud infra trecentas fuisse memoratur. Exscensione circa Hallandiam factâ, quicquid obvium dabatur, aut diripiebant, aut flammis exustum solo æquabant. Qui relicti erant in freto *Monsterfunde* (quibus an Sueci terrestri itinere se junxerint non reperio) perplures Danorum trucidarunt, ablatis & in naves deportatis quæcunque nancisci potuerunt. Inde *Haquinus*, assumtis levioribus navigijs, Bergas redijt. Filius verò ejus *Haquinus* minor majore exercitus parte secum retentâ omnem districtum, qui tributis atque incendijs nondum fuerat defœdatus, ferro ac flammis infestum habuit. Ac tandem sub hiemem cum ad regem Sueciæ *Valdemarum*, affinem suum, secessisset, esletque mox tempore verno ad eundem hunc tractum regressus, subita eum corporis ægritudo invasit, qua & obijt, sepultus in æde D. Alvardi Ansloæ. Post eum nominatus & declaratus est Norvagiæ princeps parentisque Haquini in omnem eventum successor filius *Magnus*.

CHRISTOPHORUS Rex. A. C.

Holsati, dum hæc agebantur, bellum jam, de quo indicatum superius movere Christophoto cœperant, adjuti auxilio *Iohannis I* & *Othonis III* Brandenburgici. Primus impetus in urbem Slesvicensem factus; qua etiam potiti die D. Mathiæ sacro. Urbem ingressi, præter ceteros, *Esschillum* episcopum cum clero universo ac civium optimatibus Segebergam captivum abduxêre. Atque ibi aliquandiu in carcere, & ille ceterique detenti fuerunt. Inde ferè totus Holsatiæ Comitatus in Comitum potestatem cessit. Marchioni autem Brandenburgico *Othoni*, qui filiam duxerat Comitis Iohannis, quod ipsemet præsens fuisset, & suis præterea copijs victoriam promovere haud parum adlaborasset, impensarum, quas fecerat nomine, *Rendersburgum* ab Holsatis est traditum, quot & annis aliquot sibi tenuit, ut postea referetur. Accesserat etiam Comitum & Brandenburgicorum partibus *Henricus Emeldorpius*, quem supra Suineburgo & Scelfiscorâ depulsum à Christophoro memoravimus. Ijsdem se quoque Lubecenses junxerant, aliæque in propinquo urbes Vandalicæ, quæ & classe armatâ Scanensium vicinumque littus ita infestum reddiderant, ut rex domi circumquaq; impeditus, occurrere Comitibus aut hosti externo haud quaquam posset. Prope Scauoram, ingens inter utrosque prælium commissum, in quo maxima utrimque strages facta. Eratque Theutonum præfectus *Henricus Emeldorpius*. Qui deinde relictâ Scaniâ, Selandiam petijt, & occupata Monæ insulæ *Stegehusam* suæ potestatis fecit: Ac mox missis in proximam Falstriam præsidiarijs aliquot navibus, *Nicopiam* etiam occupavit. Quo successu dum bellum à parte Comitum geritur, nonnulli è Germaniæ principibus se medios interponunt, & litem, quæ inter regem & Holsatos agitabatur, annuentibus singulis, ità componunt, ut rex nimirum Christophorus liberis Abelis, ubi ad annos pubertatis venissent, *Slesvicensem Ducatum* restitueret, atq; eâ præfecturâ eosdem ornaret. Similiter & patrimonialibus sive hæreditarijs bonis ac possessionibus, quos intra regnum tenebant, uti frui ipsos, permitteret, redditâ singulorum & acceptorum expensarumque ratione. Quod autem prætendere quippiam in regnum Daniæ ijdem Abelis liberi viderentur, occasione chirographi, quod Neoburgi signatum esset, id rescissum nullumque foret. Erat præterea ijsdem conditionibus insertum statutumque ut Dux Pomeraniæ *Sambirius* alijq; Vandaliæ principes, horum omnium sponsores essent. Christophorus verò rex, dum minori adhuc ætate Abelis liberi agerent, Ducatum Slesvicensem eorum interea nomine procuraret.

Sequenti anno ducentesimo quinquagesimo quarto supra millesimum, IV Idus Martij præsul Roschildensis *Iacobus Erlandus*, priusquam ad archiepiscopatum Lundensem vocaretur, *Hafnienfium* opido immunitates ac privilegia, primus concessit. Quæ & postea à successoribus ejus rata firmaque habita; dum tandem urbs ipsa, anno MCCLXXXIV à jurisdictione episcoporum Roschildensium ad regnum traducta, agnoscere reges eorumque decreta cæpit. Quàm autem tenuia hujus opidi initia fuerint, supra nonnihil injecisse memini. Nam *Absalon Vidus* archiepiscopus Lundensis, Roschildensiumque episcopus, vir nobilitate generis, sapientiâ, animi magnitudine, patriæ amore, ac in rebus gerendis, de MCCLIV.
quibus

GULIELMUS HOLLANDUS IMP.

CHRISTOPHORUS Rex. A. C.

quibus suo est loco memoratum, felicitate ac successu præstans munitionem quandam in eâ insulâ, ubi nunc est arx, magnis sumptibus extructam fieri curarat, cui appellationem de suo vocabulo *Axelbus* indiderat, ut eo melius adversus piratas ille locus defenderetur. Postea ob portus commoditatem *Kiobmanshafen*, id est, *Portus mercatorum*, quomodo & Saxo historiæ suæ libro 14 appellat, vocatus est. quamvis *Haven* simpliciter appellet Erici Regis chronicon, ut modò est ad annum MCCXLVIII notatum obiter. Et tali quidem occasione etiam isto adhuc tempore *Hafnia* (ita enim contractè ex voce vernacula *Kiobmanshafen* Latinè nunc dicimus) sub episcopis Roschildensibus eorumque legibus egit. Privilegia autem illa, quæ data ei ab *Orlando* innuimus, præcipuè ad episcopos ipsos, quibus jure clientelari opidani erant obstricti, referuntur; quorum nulla nunc locum habere, & antiquata esse omnia reperio: præter nonnulla civium officia aliaque negotiationes præsertim spectantia, quæ exinde anno, cujus meminimus, MCCLXXXIV regnante *Erico* Christophori filio, vel in totum reservata, vel pro tempore & occasione nonnihil immutata, usum hodieque suum vigoremque retinent.

Post hæc *Orlandus* electus est Lundensium archiepiscopus, vocato in ejus locum Roschildiam viro illustri ac reverendo *Petro Bangio*. Verùm regi minus placebat præsulis ista ad archiepiscopatum Lundensium vocatio, præsertim quod se inscio celebrata fuisset. Moris enim id temporis erat, ut episcopi electionis suæ non tantum confirmationem à regibus acciperent, sed ad onera quoque omnia militiæ cum rege subeunda tenerentur, nisi quos suo diplomate ac singulari indultu rex immunes ac liberos pronunciasset. At Orlandus Romani pontificis authoritate, tum & suo ingenio ac familiaritate, quam jam ante, & præsertim in Concilio Lundensi, de quo in rebus *Erici* diximus, cum Innocentio IV pontifice contraxerat, fisus, à solo pontifice confirmationem repetendam judicavit. Quamvis & sint, qui à papâ literas ei redditas volunt, conatumque etiam in Daniâ pontificem confirmationis illud jus sibi vindicare: Archiepiscopus itaque *Orlandus* quamprimum in Ecclesiam Lundensem fuit introductus novos ritus comminisci, rege etiam inconsulto, immutare, quæ semper obtinuerant, Scaniensis ecclesiæ statuta ac leges haud dubitavit. Quæ, sicuti & illud, quod rege non salutato, ad cathedram eam fuisset evectus, regem haud leviter ussit.

Inde, comparatâ classe, profectus rex versus *Cimbricam Chersonesum*, ubi ad *Sliæ* flumen copias exposuit, ac partem exercitus terrestri itinere Coldingâ Slesvicum pergere, atque ibi præstolari imperavit. Quo cum miles venisset in loca circumjacentia ejus jussu immissus, præter cetera munimenta, *Gasenburgum* diruit. Ac mox in partem adversam castra metatus territorium intravit, quod *Hudingherrit* vulgò vocabant. Cumque identidem idque majore copiarum numero, quàm opus esset, Ducatum Slesvicensem pro more lustraret, ac res ibi nepotum suorum administrans, subditis magis oneri quam solatio esset, subsistere diutius in australi Iutiâ mater eorum regina *Mechtildis* haud voluit. Quocirca suasu ac machinatione novi archiepiscopi Lundensis contraxit cum Sueciæ Duce nuptias, Daniâque excessit, posthabito, quod episcopo Othoniensi, datâ dextrâ, vovisse supra meminimus, se quod ætatis esset reliquum innuptam ac cœlibem transacturam. Quamvis illa de regina *Margaretâ* seorsim querelas miscens, eam accusabat, quasi maritum regem erga se concitaret, ac minus faventem clementemque redderet; Easque mutatæ sententiæ ac voti habuisse causas.

Dux *Valdemarus* Abelis filius, quem supra venientem è Gallijs detentum ab episcopo Coloniensi mandatumque custodiæ memoravimus, eodem hoc circiter tempore dimissus ope & intercessione non tantum avunculorum ejus Holsatiæ Comitum, sed & aliorum è Germaniâ principum, cum annum ibi quartum circiter detentus hæsisset. Dimissus autem est, solutis pro impendijs alijsque sumptibus florenis 6000, quos avunculus ejus Holsatiæ Comes *Iohannes* ipsius nomine numerari curavit. Mater *Mechtildis* fratri suo Iohanni territoria vicissim nonnulla, intra Sliam & Eidoram sita, pro expositâ pecuniarum summâ pignoris loco tradidit; quæ anno postmodum MCCLXXXVIII, quo æs illud totum esset expunctum, eidem Iohanni, ut propria & hæreditaria possidenda reliquit. Valdemarus verò ubi in patriam redijsset, mansit aliquandiu apud avunculum Iohannem, qui identidem apud Christophorum nepotum suorum, & præsertim Valdemari causam agens, id præcipuè petijt, ut Valdemaro, secundum pacta conventa, traderetur præfectura Ducatus Slesvicensis, ac ipse, dum fratrum alter adolesceret, rerum administrationem sibi servaret. Quod & ipsum haud multo post rex præstitit, tradito solenniter in manus ac potestatem *Valdemari*,

Valdemari, cum vexillo *Ducatu Slesvicensi*, sive ut aliàs vocabant, *australi Iutiâ*, eâ tamen lege ac conditionibus, ut regi ac regno fidem ac fidelitatem pollicer etur, essetque eidem obsequio ac clientelâ devinctus, paratusque si quando res opem ejus postularet: Locus eidem inter regni senatores concederetur, habereturque inter regni ejusdem primates. Provocationes ab ipso ac foro *Ornensi* non nisi apud regni tribunal fierent. Si quando arma aut expeditiones terrâ vel mari iudicerentur, subditi Ducatus regijs mandatis se obsequentes dictoque audientes demonstrarent. Hac transactione peracta, liberatus est e custodia Segebergensi cum ceteris, quos eo captivos Slesvico abductos memoravimus, episcopus *Es[illegible]lus*. Sed carceris pædore emissus, haud diu exinde supervixit, mortuus anno statim millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto. Ejus in locum Præpositus ejusdem ecclesiæ *Nicolaus* surrogatus est, & ab archiepiscopo Lundensi *Iacobo Orlando*, rege assensum præbente, ipso Penteceostis festo solenniter initiatus. Obierat jam ante Comes Hallandiæ borealis *Nicolaus*, relicto filio *Iacobo*, cui rex Christophorus haudquaquam eundem Comitatum ut hæreditarium permittere voluit, licet intercederet pro ipso regni senatus, & Valdemarus secundus parenti ejus Nicolao hoc ipsum concessisset, ut ante meminimus ad annum MCCXXVI, vice illius hæredij, quod ipsi ex Comitatu Suerinensi à parte matris debebatur, sed in gratiam ac liberationem Valdemari Suerinensibus concesserat. Christophorus itâ ad se & regni diœceses eundem Comitatum reducens, ejus vice alium, haudquaquam cum priore comparandum, ei associavit, ne forte uspiam esset, qui regni præfecturas hæreditarias sibi vindicare præsumeret. Quod etiam exemplum secutus exinde in Duce Canuto Ericus filius, ut suo mox loco monstrabitur.

CHRISTOPHORUS Rex. A. [illegible] MCCLV.

Anno qui proximè superiorem excepit, mortuo Innocentio IV, legatos ad salutandum novum Rom. pontificem Alexandrum rex dimisit, instructos præter cetera, apographis & codicillis rite signatis earum literarum, quas olim parenti ejus Valdemaro super Vandalis earumque districtibus concesserat Imperator Fredericus ejus nominis secundus. Harum literarum autographa resciderat, quomodo supra meminimus, regina & conjux Abelis Mechtildis. Quapropter pontifex diploma, quod hodieque in archivis servatur, regi vicissim transmisit, quo agnoscit rite earum terrarum donationem à Cæsare Frederico prædecessoribus ipsius factam, & instrumenta ea de re insuper confecta ejusmodi fuisse, esseque vel ipsa apographa, quibus jure acquiescere boni omnes ac pacis cupidi debeant. Hinc quies & alcedonia allucere regi videbantur, præsertim quod ad principes exteros, & ipsum quoq; Ducem Valdemarum, qui pacis amans non modò vicinis Holsatis & Theutonis, sed cum Danis quoque ipsis, amicè & pacatè vivebat. Tantum ordo ecclesiasticus, &, cujus ille incentor credebatur, promiscua multitudo, haud parum ei negotij facessijt. Nam & arces & regni propugnacula prædiaque nobilium infesta habens, ea, facto concursu, diruere ac solo æquare ludo ducebat. Unde rex, habito in Selandiâ eum agrestium turba acri conflictu, aliquot eorum centenos, prope *Lethræ* pontem, neci dedit. Nec tamen ubique locorum commotam plebem sedare ac compescere solus potuit, nisi & archiepiscopus Lundensis *Iacobus* & Roschildensium *Petrus* alijque ex ordine equestri viri nobiles diversis in locis animos concitatos placare similiter instituissent, facto promisso de sublevandis oneribus, quibus huc usque temporum iniquitate pressi fuissent, deque jure ac justitiâ apud omnes administranda, allatis in eam quoque sententiam regijs literis hoc ipsum sanctè affirmantibus. Quamvis multorum opinio erat, facile ab episcopis & qui plebem concitassent reduci alias ad pristinam quietem ac saniora consilia potuisse. Sed quàm & hæc infirma nec longi temporis fuerint, sequentia ostendent.

MCCLVI.

Interea *Gulielmus* Imperator, de quo superius est dictum, expectatâ hiemis oportunitate, ut facilius per hibernum gelu paludosos & Hollandiæ vicinos Frisios opprimeret, ab ipsis ipsemet oppressus occubuit, cum sceptrum tenuisset annos circiter novem. Notat, qui illo adhuc ævo superstes fuit, Mathæus Parisiensis, Frisios eo conflictu levi quàm maximè ac lineâ armaturâ tectos, usosque securibus ac *gesis*, ità enim verba ejus habent, *Danicis*.

Eo sublato interregnum fuit, sub quo imperij spes duobus præcipuè affulgere videbatur, *Alphonso* Hispano, & *Richardo* Cornubiæ Duci, *Ioannis* Anglorum regis filio. Sed cum alter metu alterius nihil attentaret, imperium quasi acephalon per id tempus mansit, donec tandem *Rodolphus Habsburgensis* rebus admotus est. Ante tamen Rudolphum pontifex etiam *Haquinum* Norvagiæ regem ad illud evehere culmen studuit, omnemque movit lapidem ut rex Norvagiæ consecratus coronam etiam imperij susciperet. De quo exstant Matthæi

GULIELMUS HOLLANDUS IMP.

CHRISTOPHORUS Rex. A. C.

Matthæi Parisiensis verba, testis non oculati modò sed auriti quoque atque omni exceptione majoris, utpote qui per idem tempus ad Haquinum (*Haconem* ille vocat) legatione munus obijt. Sed ipsa ejus verba, quia id merentur ob Danici Norvagicique nominis memoriam, hîc proxime subjiciam: » Post hos omnes voluit dominus Papa loco Friderici II. » Haconem regem Nôrvagiæ in culmen imperij subrogare. Et ipsum in regem fecit con- » secratum coronari. Sed postquam coronatus fuit, protestatus est palam, se semper velle » ecclesiæ inimicos, sed non omnes Papæ inimicos impugnare. Et hoc protestatus est mihi » ipsi Matthæô. Archiepiscopus autem *Rolandus*, cum multa, ut indicare superius cæperamus, in legibus ac scitis ecclesiæ Scaniensis, idque rege incônsulto, immutare ac refingere sibi præsumeret, rex publico decreto omnibus & singulis præcepit, ut statuta ejusdem ecclesiæ, cujusmodi jam olim præscripta ac dictata habuissent, sarta tectaque servarent, se hoc factitantes ope & patrocinio suo tutaturum. Unde simultas inter regem & præsulem magis magisq; invaluit. Post hæc pridie nonas Martij ejusdem anni rex comitia indixit Neoburgi apud Fionios celebranda. Quo eodem tempore conventum de rebus Ecclesiæ Wedelæ habendum significari per omnes diœceses etiam archiepiscopus curavit. Erant ad regia comitia vocati, præter ceteros, Holsatiæ Comites ac Duces Vandaliæ omnesque regni nobiles ac jure clientelæ eidem devincti. Archiepiscopus ne videretur, quod cæperat, leviter mutaturus, perijt à regiâ majestate, ut in ecclesiæ ac sacri ministerij honorem differre comitia sua ad tempus vellet, dum nimirum peractus esset, quem indixerat, ecclesiarum conventus. Quam archiepiscopi petitionem licet rex silentio transmitteret, synodus nihilominus Wedelæ habita est. In eâ non tam res pertractatas ecclesiæ, quam novam quandam constitutionem factam reperio, in hanc fere sententiam: Cum ecclesiæ Danicæ persecutionibus tyrannicis adeò obnoxiæ sint, ut non dubitent multi episcopos, qui, ut murus ahenens, ad domus Dei defensionem excubant, lacessere, minitari, atque injuriâ afficere, & metus præterea sit eas minas, deserto præsertim à brachio seculari clero, nec accedente regiâ authoritate, quæ compescat, in multo pejora erupturas, idcirco sanctus conventus Wedelæ congregatus statuit, ut si quis episcoporum intra Daniæ regnum, mandato aut permissu regio, vel regni nobilium captivus abducatur, cædatur, aut aliâ simili injuriâ, aut vi majore afficiatur, ut (modò constet regiâ voluntate factum, vel etiam eâ volente inhiberi malum potuisse) ut inquam per regnum universum cesset divinus cultus: Et si cui extra Daniæ terminos habitanti simile contingat, possitq; demonstrari id regis, principis, aut nobilis alicujus regni hujus consilio perpetratum, tum diœcesis, in qua id commissum, à cultu divino faciendo feriabit. Et rex eâ de re ab episcopo loci aut alijs commonitus, si intra mensem justitiam reddere neglexerit, à sacris similiter celebrandis per regnum universum cessabitur, donec injuriâ affecto satisfactum fuerit. Hæc constitutio omnium ecclesiasticarum personarum sacramento sub pœnâ anathematis sancita Wedelæ, ut indicavi. Quam & statim *Alexandri* pontificis confirmatio excepit.

His ibi peractis, excurrit archiepiscopus cum præsulibus alijs ac prælatis Neoburgum, ubi tum adhuc regia comitia habebantur, cum ob hiemis incommoda, præter Holsatos & Ducem Slesvicensem, principes nulli accessissent. Archiepiscopus autem, ubi ad regem salutandum, seq; de adventu tardiori excusatum veniret, ei rex utpote non sine causa subirascens nihil, præter illud Virgilianum, respondit: *Tardè venere bubulci.* Quod responsum archiepiscopus in sui quasi contumeliam prolatum interpretatus, majus erga regem odiū animo concepit. Sed rex indicto mox Wordingburgi novo conventu, quo inter ceteros Pomeraniæ alijque principes, qui antea hieme impediti ad comitia Neoburgica adesse nequierant, frequentes venêre. Hîc rex multis archiepiscopum accusationibus oneravit, ad quas respondere haud facile potuit, prensans potius assiues regi principes, eorumque intercessionem quærens, quàm se defendens. Sed rex aurem non præbens, omnia ejus crimina scripto consignata palam recitari curavit, inter quæ præcipua ferè erant: quod rege inscio ac nolente, ad archiepiscopatum venisset, quod episcopos inconsulto eodem initiarit: quod ecclesiasticas personas à rege, ut vocant, præsentatas, idque ijs in locis, ubi regi patronatus jus est, rejiceret: quod regis clientes à Papâ absolutos de novo excommunicarit. quod inhibuisset episcopos regiis expeditionibus pro more interesse: quod regni ac regis commoda impedijsset, intempestivos agendo conventus; quos nec in regis nec regni gratiam differre voluerit: quod in publicis conventibus leges ac constitutiones tulerit pugnantes cum regni recepto more ac legibus. quod papæ super ijsdem constitutionibus

CHRISTOPHORUS Rex. *A. C.*

tionibus adverſus jus & conſuetudinem regni confirmationem procurarit: quod ad regem Norvagiæ, regis hoſtem, clandeſtinas dederit literas: quod, præter arces, etiam emporium ſeu opidum in ſolo eccleſiæ condi fecerit, impoſito ibidem telonio, quod ipſi ſolveretur; quod in litibus ac controverſijs ad regem ſpectantibus ſe judicem conſtituerit: quod cauſas marcarum, ut vocant, 40 ſibi vindicarit, quod regem apud pontificem Rom. datis literis, quibus ſubſcribere etiam alios epiſcopos effecit, accuſarit: quod ægre tulerit excitatum à rege munimentum circa *Nitzæ* amnem in finibus Hallandiæ: quod regem die divi Laurentij prædonem proclamarit; quod agreſtium arma adverſus regnum ac regem concitarit: quod in æde cathedrali eccleſiæ Lundenſis regis ac reginæ ſubſellia diruta jacerent: quod regem poſt prælium cum *Henrico Emeldorpio* commiſſum Haffniâ excluſerit. Quæ licet publice eſſent depoſita, tamen affines & regis amici principes ſtudio pacis ac concordiæ id egerunt, ut epiſcopum cum rege in gratiam reducerent, ſed conatu fruſtraneo. Nolebat enim rex ulli compoſitioni aurem commodare, niſi prius ad ſingula accuſationum capita reſpondiſſet archiepiſcopus. Itaq; negotium tum temporis dilatum eſt. Nam inde ſtatim, anno ſequenti, converſus ad fratris ſui divi Erici funus, quod apud Sleſvicenſes erat conditum, magnâ id pompâ Ringſtadium transferri, ac juxta paternos cineres deponi curavit, ipſomet novâ ibidem apotheoſi, præſentibus regni epiſcopis ac nobilitate, inter Divos relato.

MCCLVII.

Hinc e Selandia Lundam celerrimè rex trajecit, ut ibi parentem reginæ, Ducem Pomeraniæ *Sambirium* unà cum regina conjuge è Germaniâ venientem exciperet. Hic dum agit, Mariſchalco ſuo, qui loci præfectura fungebatur, itemque *Bodoni* ordinis prædicatorij alijſque eccleſiaſticis viris in mandatis dat, ut de accuſationibus ſuis adverſus archiepiſcopum inſtitutis ejuſque defenſione ſeriò cognoſcerent. Archiepiſcopus ſimiliter à parte ſuâ præpoſitum *Sazorium* & *Iohannem Droſtum* canonicum ijſdem adjunxit. Et jam ad hoc agendum conſederant, cum ecce à rege nuncius, qui monet ut arbitri unà cum epiſcopo ad regem accederent. Ac ſtatim præter exſpectationem omnium inter ipſum & archiepiſcopum interponentibus ſe Duce Sambirio & reginâ, ita convenit, ut nihil deſiderari videretur. Verùm ea reconciliatio haud durabilis fuit. Nam menſibus exinde ſex cum excommunicaſſet archiepiſcopus nobilem matronã, quæ adverſus ſtatuta eccleſiæ deliquiſſet, nec vellet in gratiam regis remittere pœnam archiepiſcopus, recruduit regis ſimultas, ac litem, quæ ſopita fuerat, rex reſumſit. Veniensq; haud multò poſt Lundam, ut ibi cum aula ad tempus moraretur, vocari in curiam archiepiſcopum juſſit, & ſedens ipſe pro tribunali proximè ſibi aſſidentem habens epiſcopum Wiborgenſem, Cancellarium ſuum *Kilianum*, permiſit omnibus, quicunq; in archiepiſcopũ agendum quicquam haberent, ut cauſam ſuam proponerent. Cumq; multa adverſus eum allata eſſent, & regis ſuper illis ſententia poſtularetur, fertur palam dixiſſe archiepiſcopus, ſe regem in ſpiritualibus judicem non agnoſcere, ſed ſolum pontificem Rom. ideoq; nec velle reſpondere ad criminationes objectas, nec etiam teneri. Hoc reſponſum admodum indignè rex accepit, quod exiſtimaret authoritatem ſuam plurimùm eo labefactatã. Itaq; omnes qui præſentes aderant, convenire à meridie in templo cathedrali, atq; ibi eccleſiæ ſtatuta inter reges olim & epiſcopos ſancita, & regũ quoq, & epiſcoporum aliquot ſigillis munita, prælegi omnibus publicè mandavit, eaq; ut ſecum perpenderent, & an ſtare ijſdem articulis vellent, interrogavit. Archiepiſcopus reſpondit, ſe probare haud omnia poſſe, quæ ijs cõtinerentur, quod multa in ijs eſſent cum jure Canonico ac patrum decretis pugnantia; ſe tamen, quæcunq; ſalvâ conſcientia poſſent retineri, non rejecturum, quæ verò ei averſarentur, de ijs pontificem Rom. conſulendum exiſtimare. Qui à parte regis aderant, in adverſum reſponderunt, ſi articulos jam dictos improbandos judicaret, nec decimas epiſcopis deberi, quas illi tamen communi ſuffragio conceſſas admittunt. At ille repoſuit, decimas communi jure, etiamſi articulis expreſſæ non eſſent, ſibi deberi. Acta hæc quarto à paſchate die. Deinde poſt octiduum petijt ab archiepiſcopo rex, ut miniſtros ſuos, quos in Inſula *Wenâ*, alijſque in locis excommunicaſſet, abſolveret; reſpondit archiepiſcopus ſe facturum id, modò pollicerentur viciſſim illi, ſe, quæ mandaret eccleſia, non neglecturos. Quod cum regi ac ſenatui minus placeret, miſſæ in curiam regiæ literæ, quibus ſignificabat rex, ſe archiepiſcopo ac toti ejus clero privilegia atque immunitates, quaſcunque à Daniæ regibus accepiſſent, negare atque abnuere, ac ſimul ſtatuere ut in poſterum ad regni onera ac regiæ aulæ miniſteria parati adeſſent. Similiter & ceteris, qui Lundenſi cathedræ jurejurando obſtringerentur, mandabat, ut intra dies quindecim, ſibi obſequium ac ſacramentum dicerent.

CHRISTOPHORUS Rex. A. C.

Nuncius, qui hæc adferebat, cum regis se jussu id facere judicaret, denunciavit ei archiepiscopus anathema, utpote qui adversus jura ac libertatem ecclesiæ mandata publicasset.

Dum ità inter se altercantur rex & archiepiscopus, iterum plebs, de quâ modò dictum, majore motu concitatur, & causam se agere archiepiscopalem profitetur. Nomen sibi indiderant *Choercarle*, utpote qui chori & sacerdotum jus defensuri convenissent. Arma, præter ferreas & ligneas clavas, nulla habebant. Unde chronicon, quod editum sub nomine regis Erici, ad hunc & superiorem annum hæc verba idiomate vernaculo adducit, tum vulgo jactata: *Choercarle ware alle galne met cylner*, id est, *homines chorales cum clavis divagantes passim insaniebant*; vox omnium & clamor erat, se aliquandiu vi & tyrannide potentum à Dei verbo inhibitos, nec id satis huculque percepisse. Cum autem regias undique arces, & prædia nobilium demolirentur, tandem manu armatâ furorem eorum compescere rex aggressus varijs eos locis stravit. Unde iterum ab ecclesiasticis concilium coactum; idq; Hafniæ. In eo, præter ceteros, archiepiscopus & qui cum eo faciebant anathematis fulmine feriêre quicunq; sive sacri sive prophani ordinis, constitutioni in Wedelæ conventu latæ obluctabantur; præsertim cum eam Romæ à regis procuratore impugnatam pontifex suo suffragio ratam firmamq; habuisset. Percussi quoque aut territi eodem fulmine etiam alij, & quos suspicio saltem erat regijs partibus favere

Circa idem fere tempus rex *Haquinum*, Norvagiæ regem, missis ad eum honorifice literis ac legatis, in Daniam evocavit, ut de rebus utriusq; regni, & præsertim de pace semel ac firmiter constituenda utrimq; tractaretur. Haquinus, accepto hoc nuncio, filium suum *Magnum* Tonsbergæ relinquens, ac ipse cum classe instructissimâ ad fretum Oresundæ digressus, Hafniæq; mox portum petens, regem ibi operuit. Qui extemplo eodē accedens, ac salutato Haquino, intellexit Norvagorum quidem animos ad bellum propensos, sed suos & regni sui statum aliorsum trahere. Deinde traditis, quæ & quanta utrimq; damna fuissent illata, ad amica invicem convivia ac mutua colloquia discessum: Mox, remissis utrimq; illatis detrimentis, ictum fœdus, quo veluti perpetuo pacto, tam suo quam posterorum nomine, se ac regna sua obstringunt, ut quicunq; prior impeteretur, statim alter alteri suppetias accurreret. Actum etiā tum de nuptijs inter filiū ejusdem Haquini Magnū, & neptem Christophori *Ingeburgam* divi Erici, cui Abel successit, filiam. Nec omisit occasionem Haquinus injicere de reconciliatione ineundâ inter regem & archiepiscopum, licet incassum. Postremo datis invicem magnificis muneribus, inter quæ prætoria Haquini navis stupendæ magnitudinis memoratur, ad sua quisque regressus est. Reperio in actis Norvagiæ Haquini item filiam *Christinam* regis Hispaniarum & Castiliæ germano fratri *Philippo*, eodem postmodum tempore nuptui traditam; interq; fœdera utrimq; pacta promittere quidem Hispaniæ regem auxilia sua Haquino, excepto si quid adversus Galliam, Arragoniam aut Angliam tentaretur: Et Haquinum vicissim opem ei suam polliceri, modò Dania, Suecia & Anglia non peterentur. Sed de hoc cōnubio & quid super eodē domestici Hispanorū authores tradant, inferius nonnihil ad an. 1273 repetemus. Porrò Haquino domum regresso, è re etiā visum ut rex, & princeps Suecorum *Birgerus*, de rebus ad regna sua attinentibus amice ac præsentes colloquerentur. Itaque dies & locus apud Scanienses condictus. Quo cum singuli advenissent, invicemq; benigne salutassent, ac ultro citroque inter se contulissent, sublata est tandē lis omnis ac inimicitia, quæ causam eousq; & fomitē dissidio præbuisset. Vocatus eodem quoq; est archiepiscopus Lundensis, utpote Sueciæ primas. Conventumq; Atorpiæ in territorio Hallandiæ. Ac mensis remotis, denuò archiepiscopum accusare rex cœpit, & seorsim quidā, quod immutare præsumeret Scaniensium statuta, quæ tot regū atq; episcoporum suffragijs fuerant approbata sigillisq; communita, quæ & semper inviolatè apud Scanienses obtinuissent. Respondit archiepiscopus id quicquid esset controversiæ sublatum jam ante per Ducem Pomeraniæ & reginā Sambiriam: nec exinde conscium sibi esse quicquam in eam partem à se commissum; libenter quidem obtemperaturū statutis Scanicis, præsertim quæ salvâ conscientiâ haberi possent, quæ verò cum ecclesiasticis decretis, quibus jurejurando erat obstrictus, pugnarent, animæq; saluti essent contraria, ea ad Papam Rom. referre se, ac ejus exspectaturū censuram. Volebat autem rex, ut legibus jam dictis in totum subscriberet. Itaq; iterum jussit, ut aliqui & inter eos à parte sua *Ernestus* Comes Glicensium, cum delegatis ab archiepiscopo controversiam istam de novo discutiendam susciperent. Indeq; ad regem mittit archiepiscopus *Esbernum Magnum* & fratrem suum *Andream Erlandum*, cum aliquot Lundensiū canonicis exploratum quibus ille modis componi rem posse existimaret. Hi cum regiâ majestate coram locuti, præsentibus

præsentibus Cancellario *Kiliano* episcopo, *Ernesto* Comite, *Nicolao Erlando* præfecto Lundensi, ac *Petro Fruuo* Marschalco. Tum à rege conditiones istæ recitatæ, & à fratre præsulis Nicolao, regio apud Lundenses præfecto, propositę, ut si renunciare archiepiscopus vellet juri, quod sibi competere putaret in naves & mercimonia naufraga, inq; bona eorum, qui absq; hæredibus moriuntur, & causas omnes marcarum ℔, inq; collationes sacerdotiorũ, quę a regibus existimantur instituta: nec eos in suu ministerium velit assumere naucleros, qui alijs præsertim navium exercitoribus obstricti essent, aut suos homines à vocationibus liberos pronunciare; utq; mulcta, quæ pendi pro eo solet, ad regem referatur, velitq; firmum ac ratum habere, quodcunq; Scaniensibus statutis decretum est, paratam esse ad reconciliationem viam. Respondit episcopus eam jurisdictionem pertinere ad sedem ecclesię Lundensis, quam nec velit nec possit alijs transscribere absq; consensu summi pontificis, cujus sententiæ sese submittere fore paratus. Rex sua gravamina *Byrgero* Duci exhiberi curavit. Et episcopus vicissim perplures articulos & criminationes, quibus regem videbatur notare, aut saltem quorum commonitum eum vellet, intulit. Cujusmodi erant de homicidijs, incestu, fornicationibus, quod nimirum ad ea delicta videretur connivere, quodq; pro debito more ecclesiæ haud punirentur: Quod pœnitentiæ usitatam pœnam rejicerent multi atque insuper haberent; quod homicidia, quæ esse capitalia deberent, mulctà pecuniarià redimerentur; quod ijs, qui essent excommunicati, aliorum consortium & familiaritas permitteretur. Quæ aliaq; ejusmodi etiã multò minoris momenti regi impingebat, quasi causam eorum atq; occasionẽ præbuisset. Postremò negabat eos, qui jure canonico Romanæq; ecclesiæ subscripsissent, posse simul omnia, quæ jure Scanensiũ continerentur, bonà conscientià præstare: Quod verò tanta esset istius juris ac legum authoritas ac reverentia, id regis edicto ac literis præcipuè deberi, qui Scanensium statuta ità emendasset, ut simul promiserit, quicunq; suo mandato se obsequentem præberet, ei se ope consilioq; adfuturum. Quos similesq; codicillos ut revocaret rex, seriò eũ commonebat, nec objicere etiã inter alia destitit, quod Neoburgi præsentibus multis prælatis, nobilibus alijsq; spectatis viris, cum ad salutandum ipsum in templum venisset, seq; aperto capite de tardiore accessu vellet excusare, nihil præter illud responderit: *Tarde venere bubulci*. Querebatur similiter sacerdotes, qui jure patronatus regi se defendebant, præsuli dicto audientes non esse, & excommunicatos permittere ecclesias frequentare, quod in insula Venâ fieret, ubi & decimas episcopales, nullâ ea de re latâ sententiâ, sibi servarent. Hæc aliaq; talia cum ab episcopo fusissime essent prolata, multi se offerebant ad litem componendam. Sed frustra cuncti fuere: Tandem princeps Sueonum *Birgerus* sę medium obtulit, episcopoque coram significavit, posse controversiam tolli modo conditiones à rege superius per fratrẽ ejus *Nicolaũ* ipsi propositas acciperet. Verùm episcopus paucis respondit, ea scilicet esse Lundensis ecclesię privilegia, ut in nullas ejusmodi cõditiones consentire absq; Rom. pontificis voluntate ac nutu possit. Quo responso multo quam ante gravius ei succensuit rex, unde & eũ Lundam redire vetuit, nisi ad criminationes omnes, quę ei aliquoties erant objectæ, liquido respondisset. Episcopus primo judicabat non teneri se, præsertim cum per Ducem Sambirium & reginam controversia ea tota esset jam ante composita, postmodum tamen ad quosdam eorundum articulorum, non verò omnes responsionem instituit: Et præsertim quod objiceretur de præsulatu Lundensi, inscio & nolente rege suscepto, reponebat causam eam apud pontificem maximum fuisse ventilatam ac decisam, procuratore utriusque præsente. Nec impedire se præsentationis jus, ubi id regi competit, sed accidere subinde, ut à rege id fiat, ubi nullum ei ejusmodi jus est, & aliquando quoq; inhabiles ac minus idoneos produci, quos officij ratione recipere haud posset: Nec absolutos à pontifice de novo excommunicare, nisi anathemate digna exinde commiserint, eamq; causam non regẽ, sed pontificẽ spectare: nec absolvere omnes posse, pro quibus rex intercedat, aliàs in contemtum abituram disciplinam ecclesiæ: similiter nec impedimento fuisse regis comitijs, præsertim cum à rege dilationem eorum petierit, ac deniq; hiemis causa non adfuturos omnes accepisset: se nulla decreta sancisse adversus jus seculare: quæ tulerit esse ecclesiæ & spiritualia; duos haberi gladios, spiritualem & secularem, ità & duos judices esse: & unumquemque à sua parte statuere ac sententiam dicere: se neque amicitiam cum regni hostibus fecisse, neque literis cum ijsdem communicasse, regem Norvagiæ *Haquinum*, ad quem literas dederat, sibi antiquitus amicum ac benevolentem fuisse, nec regni hostem habendum: arces quas excitasse novas dicitur nullas fecisse, sed reparasse collapsas: quod etiam ad opida à se condita responsum putavit. quod ad nau-

CHRISTOPHORUS Rex.

fragia, eam jurisdictionem pertinere ad ecclesiam Lundensem; se nusquam ut judicem sedisse in rebus secularibus; quadraginta marcarum causas sibi jure ejusdem Ecclesiæ deberi: & porro quod vacationem militiæ impedierit suosq; domi continuerit, id juris competere Ecclesiæ Lundensi, quæ in suos colonos jus habet, judicesque spirituales constituit; nec interim derogare id quicquam regijs præfectis, quo minus suo jure utantur. Talis archiepiscopi fastus maximorum per omnes regni oras motuum ac dissidiorum occasionem præbuit. Nam in partes suas abduxit Roschildensem præsulem *Petrum Bangium*, Scialmonis Bangij ex Vidis oriundi filium. Fuit enim *Othincarus Vidus* senioris Canuti regis sorore progenitus. Similiter & adhærebat ipsi Othoniensium episcopus, aliique ex ordine Ecclesiastico præcipuæ dignitatis, præter Holsatiæ dynastas, Rugiæque principem *Iaromarum*, & si qui ijdem amici essent ac fœderati. Nec deerant regi sui fautores suaque factio tam à parte Ecclesiasticorum quam secularium. Inter quos episcopus censebatur Slesvicensis, Wiborgensis & Borglomensis, alijque ex prælatis & nobilitate passim.

Hæc serra dum ultro citroque reciprocatur, incidit inopinatò *Valdemari* Slesvicensium Ducis obitus, qui novis difficultatibus regem involvit. Nam, ut ante est memoratum, cum idem Valdemarus Iutiæ Australis Ducatu ornaretur, literis expressum non fuit, eum Ducatum in hæreditatem ipsi concedi: & ipso tamen jam defuncto frater ejus *Ericus* eam præfecturam sibi quasi hæreditariam vindicare videbatur. Itaque iterum ad arma convolatum est: Et rex quidem collectis copijs ubi Slesvicum venisset, Ericus utpote imparem se ei videns Holsatiæ interiora petijt. Igitur rex arces omnes ac propugnacula suæ potestatis faciens, easdem quoque suis præsidijs communijt, additis insuper novis præfectis omnibusq; in eum modum rite constitutis, domum redijt, ut regni comitia quamprimum indicerentur, quæ Othoniæ celebrari initio an. 1258 voluit, ac ibi simul filiū suū, jam antea principem juventutis designatum, solenni inauguratione regni coronâ donari. Sed eo accedere non tantum archiepiscopus renuit, sed & alios eodem venire ac filium regis inaugurare sub pœnâ excommunicationis inhibuit. Venerunt nihilominus ac regi suo dicto audientes fuêre episcopus Wiborgensis, Borglomensis, Ripensis & Slesvicensis. Non tamen ausi diadema tum regium ei imponere. Itaque dilata res est in tempus commodius.

MCCLVIII. Quod haud multo post, anno nimirum eodem MCCLVIII fuisse annotatum est. Tum enim circa festum Martini Haffniæ celebrata sunt regia comitia, in quibus episcoporum quidem nulli, sed ex amicis & consiliarijs regis præcipui ac primæ admissionis præsentes fuêre. Hîc communi omnium senatusconsultò statutum ac decretum, operam daret rex idq; ad sui securitatem, tum & authoritatem tuendam, ut archiepiscopus episcopiq; nonnulli alijq; plures, prima quaq; occasione, & quicquid inde etiam eventurum foret, custodiæ mandarentur. Seorsim vero detulit ad senatum rex, sibi certò constare archiepiscopum *Iacobum* intercessisse apud pontificem pro *Erico* Abelis filio, ac declarasse quasi liberi ejusdem à se per fas & nefas rejecti sint à justa regni successione, cum & ipse alijq; regni episcopi sanctè Abeli suo chirographo promisissent, liberos scilicet ejus ipsi successuros: Tū & questum de se quasi ordini ecclesiastico omnibusque pontificijs decretis esset adversus ac gravis; & qui clerum ejusq; clientes tributis vexaret, ideoq; petijsse à pontifice ut se regio diadem ate privare atque unum ex liberis Abelis vellet sufficere. Addebat & illud rex, fraudulenter & in regni detrimentum ab eodem archiepiscopo conciliatas reginæ *Mechtildis* cum Duce Sueonum nuptias, præsertim cum ipsa Othoniensi episcopo se viduam mansuram voto obstrinxisset. Inde occasiones omnes captavit rex, ut archiepiscopum interciperet, sed nullus dabatur aut locus commodus aut oportunitas, cū ij scilicet, quibus id committebatur, aut populum, qui cum episcopo, ut plurimum, faciebat; aut fratrē ejus, qui Scaniensium castello Helsenburgi præsidebat, sibi metuendum viderent. Erat & alius eidem frater *Nicolaus Erlandus* Lundensium præfectus, qui semper ad reconciliationem, & ea quæ pacis erant, fratrē est adhortatus. Sed ejus sana & moderata consilia vento sunt tradita, nec locum habere potuerunt. Sub anni finem igne derepente cœlitus exorto & urbs & arx Ripensium conflagravit, penitusq; est defœdata. Hoc incendium plerīq; ordinis sacri in numen divinum atque iram ejus erga regem quasi episcoporum persecutorem rejecerunt, quamvis & ipse loci episcopus haud minore quam rex ipse damno affectus est.

MCCLIX. Inde sub anni sequentis initium cum archiepiscopus in vicum Scaniæ Gillebergam, prope Landeskroniam exiguo cum famulatu venisset, ex improviso ab Henrico Meckelenburgico nec non præfecto Lundensium Nicolao, & quos sibi adsciverat, sub noctem apprehensus est die S. Agathæ sacro; deductusq; in arcem Hagenschouvam, ibi biennium

nium circiter detentus fuit. Capto Lundensium præsule, statim ejusdem ecclesiæ archidiaconum ac præpositum, qui præcipue archiepiscopo à consilijs fuerant, deduci quoq; in custodiam mandavit: Capi præterea *Esclnllum* Ripensem episcopum jussit, & idem etiam statui in *Petrum Bangium* Roschildensem voluit: Sed ille fugâ sibi consulens, apud *Iarimarum* principē in Insulâ Rugiâ, quæ ad diœcesin Roschildensem tum pertinebat, secessum invenit: Episcopus similiter Othoniensis regno excedens apud hostes & inimicos regis Alseæ subsistit, eos consilio & opibus, quascunq; per officiales suos è diœcesi sua corradere potuit, juvans: Quod ipsum & Petrus Bangius apud Iarimarum fecit, in eum scilicet episcopatus sui reditus, quâ poterat, largiter conferendo. Cum itaque hoc modo archiepiscopus ceteriq; in vinculis haberentur, continuo anathema clamatum est. Præter ceteros Roschildensis episcopus *Bangius*, præsulis *Iacobi* nepos, & *Iohannes* Othoniensis publicatis codicillis secundum decretum Wedelæ factum, universum Daniæ regnum interdicto subjecere. Apud pontificem quoque de archiepiscopi ac reliquorum incarceratione graviter conquestus Bangius, culpam omnem in regem conjecit. Dumque idem in Insulâ Rugianorum hæret, apud pontificem præterea *Alexandrum* per literas machinatus est, seduloq; elaboravit, ut datis ad principem codicillis, eum ad arma sumenda & liberandum archiepiscopum ceterosque captivos cohortaretur. Interdictum autem, de quo diximus, postquam esset divulgatum, additâ pontificis ratificatione Viterbij datâ, cum excommunicatione omnium qui reluctarentur, idem templorum valvis affixum est. Et quidem Lundæ, Roschildiæ atque Othoniæ servatum aliquandiu fuit, in Cimbrica verò Chersoneso (Iutiam dicimus) haud magni est habitum. Rex vicissim Christophorus confestim ad ipsum pontificem provocationem instituit, commonens ejus sanctitatem iniquum sibi videri, ut ordinis sacri homines in causâ propriâ actores essent & judices, præsertim cum interdictum, quod erat publicatum, non à pontifice, sed ab ipsis, qui adversarij sui essent, profectum foret: Nec par esse ut regno toti sacris interdicatur ac salutis beneficio tot millia mortalium priventur ob unius aut paucorum commissa; Quâ ad pontificem provocatione sperabat rex eludere aut saltem exire episcoporum molitiones, dum causa legitimè fuisset cognita. Similiter etiam diploma suum tum temporis evulgari fecit, in quo clerum omnesque sacerdotes severè cohortatus est, ut ad sacrorum celebrationem, verbique divini ac sacramentorum administrationem redirent, nisi reditibus vellent privari. Post id ubi accepisset Roschildensem episcopum *Petrum* & *Iohannem* Othoniensem in eo esse, ut Rugiæ principem *Iarimarum* & Ducem australis Iutiæ *Ericum*, regni hostem, unà cum *Gerhardo* & *Iohanne* Holsatiæ Comitibus, suas in partes allicerent, petijt ab *Haquino* Norvagiæ rege, nec non *Birgero* Sueonum principe, ut sibi juxta pacta conventa auxilio adesse vellent, quod & se facturos promittebant. Sed haud diu superesse dabatur Christophoro. De cujus obitu non omnium est eadem relatio. Crantzius innuere videtur, sub extremum pacifice rebus cunctis administratis, in fata concessisse. Alij & præsertim chronologi domestici, quibus potior hîc fides debetur, referunt durantibus, de quibus memoravimus, animorum motibus, digressum eum in Iutiam Ripas venisse, ut ibi cum episcopo, qui in vinculis erat, sive alijs ex ordine ecclesiastico, quos sibi benevolos ac partibus suis haud adversos comparaverat, familiarius ageret, consiliumque ac modum iniret, quo infausta ista dissidia sopiri & pax optata inter se & archiepiscopum constitui postliminio posset; actum, ut simul cum rege ageret, advenisse eodem *Arnefastum* Arhusiensem, quem jam ante, ipso nolente, archiepiscopus *Iacobus* præsulem constituerat; eumque toxico regem sustulisse: idque, ut tradunt nonnulli, hostiâ missaticâ veneno imbutâ, vel ut alijs placet, dum apud eundem convivio exciperetur: Cujus *Arnefasti* cur non meminerit in catalogo episcoporum Arhusiensium Vitfeldius, cum tamen ejus in rebus Christophori mentionem faciat, & idem, quod jam attulimus, de eodem commemoret, quod referam non habeo. Illud autem quam execrabile ac horrendum fuerit, sive in ipsâ Eucharistiâ, quæ hominum bono ac saluti animarum est instituta, sive inter sacra mensæ tollere è medio, cui jurejurandi ac fidei datæ ratione obstrictus habearis, quis satis pro merito ac rei indignitate declaret? Sed bonis illis patribus religio non fuit excommunicatum à Papâ interficere: Quod nec nostra tempora ignorare, & sectam eorum, qui se sanctissimo Iesu nomine orbi jactant, docere hodieque ac scriptis etiam palam asserere, dolentibus licet ac publice reclamantibus pijs, satis constat. Hujus Arnefasti an discipulus fuerit, certe eodem in ludo eruditus videtur, ille è familiâ fratrum prædicatorum Bernardinus, qui aliquot lustris post, anno nimirum 1313 Henricum ejus nominis

CHRISTOPHORUS Rex. A. C.

Imperatorem septimum, nefariè similiter per infectum veneno Eucharistiæ panem, pontifice, ut habet chronicion Slavicum autoris incerti, nequaquam dolente, necavit. Christophorus igitur fato apud Ripenses hunc in modum functus, eodem statim loci in templo cathedrali circa chori meditullium tumulatus est, cum annos plus minus octo regnasset. Monumentum ejus aliquandiu marmoreum mausoleum impositum habuit, quod paulo spectabatur, quam alia sepulchra, elevatius, sed temporis diuturnitate ità exesum ac detritum ut epigraphe ac characteres, quorum vestigia laterum extremitates indicabant, legi nequiverint. Idem saxum incuriâ postmodum, aut quâ aliâ de causâ, ad usus alios translatum nunc eo loci haud amplius visitur. Est autem cathedralis illa Ripensium ecclesia iurer regni sacras ædes omnium vetustissima, & præter *Christophori* regis etiam *Erici Emundi* tumulo clara, uti est in rebus ejusdem superius memoratum. Regina *Sambiria*, celebratis mariti exequijs, extemplo de annorum aliquot inducijs cum Holsatiæ Comitibus cœpit agere, ut interea scilicet adolesceret *Ericus* filius, & ità ad regni sceptrum capessendum firmiore ætate uteretur: Scripsit præterea Norvagiæ regi *Haquino* & Sueonum Duci *Birgero*, deque copijs auxiliaribus, quas Christophorus petierat, quæ etiam paratæ aderant, quarum hujus manipuli Haffniam advenerant, illius verò ad Iaderam classis in procinctu stabat, gratias ipsis habuit, adjiciens de inopinatâ mariti morte, & ea occasione inter se & liberos Abelis amotâ belli curâ inducias pro tempore factas. Et, ut ante indicatum, quia Haquinus de *Ingeburgæ* cum filio suo Magno nuptijs agere præsens cum Christophoro ante biennium cœperat, missi hoc tempore ab eodem legati ad Electorem Saxoniæ, Ingeburgæ maternum avum, scitatum illius quoque eâ de re sententiam. Sed ipso amicis & consanguineis sponsæ paternis, qui in Daniâ erant, negotium totum permittente, legati in Daniam festinatò redierunt: atque ibi propius pertentato Ingeburgæ ipsius animo benigne & ad vota ipsorum responsum est. Quæ omnia ubi per legatos accepisset *Haquinus*, statim sub ver proximum septem prætoria navigia magnificè apparata in Daniam ad sponsam deducendam præmisit. Aderant ex regni proceribus episcopus *Haquinus*, *Amundus Crokedancius*, *Paulus Gosews* & *Lodvvicus Staurius*. Hi in Daniam ubi advenissent, nihil paratum viderunt, reginâ viduâ alijs regni negotijs plus satis occupatâ. Igitur *Haquinus* episcopus cum ceteris magnatibus ipse ad sponsam profectus ægre obtinuit ut unà decederet. Tandem tamen post longas deliberationum moras assensum præbuit, Magnoque per eundem Haquinum episcopum desponsata est. Inde datis vento velis Tonsbergam primo, atque inde Bergas appulsâ classe, cognitoque sponsæ adventu Rex Haquinus nuptiarum confestim solemnia fieri, ac ipsam tradi in manus filio curavit. Legati autem cum se promisso obstrictos referrent de Magno in regem & successorem parentis inaugurando antequam in thorum sponsæ deduceretur, idem quoque haud multò post effectui datum est, ut habet memoratque prolixius vernaculum Norvagiæ chronicon.

LECTORI.

SUPERIUS *cum stemma* VALDEMARI I *adusq;* VALDEMARUM II *uno alteroque schemate ob oculos proposuerimus, consequens nunc est ut isto etiam loco quàm proximè annectamus Genealogicas tabellas duas; Quibus Valdemari non tantum II adusque regem* CHRISTOPHORUM I, *filium eiusdem, post* Ericum *&* Abelem *reges, natu minimum (de quibus nunc singulis diximus) sed & eiusdem quoque* Christophori I *ad* CHRISTOPHORUM *usque* III, *qui regum horum vetustissimorum est ultimus, stemma ac series exponatur. Et hoc velè eâ præsertim de causâ, quod eiusmodi apodixes non ad lucem modò eorum, quæ sunt memorata, & postmodum hinc ordine memorabimus, perplurimum faciant, sed quod inde quoque ad veras regum principumque stirpes origine sque, in quibus plerique Genealogicorum haud leviter passim hallucinantur, percipiendas ostendendasque, ab erroneis ac devijs veluti manu traducamur. Harum tabellarum prior eiusmodi esto:*

VALDEMA-

VALDEMARVS II Victoriosus dictus, Daniæ, Gothorum Vandalorumque rex.

Ei nati ex

Mariâ, *Othonis IV Imp. filiâ liberi nulli. Hanc perperam* Ingeburgam *alij vocant, & filiam faciunt Ducis* Henrici Leonis.

Margaretâ Dagmarâ *Bohemicâ*

Berenganâ *Lusitanâ*

N.

Canutus *Dux Lalandiæ. Obijt anno 1261.*

Ericus *Dux Hallandiæ. Vide ad an. 1304.*

Valdemarus, *ductâ* Eleonorâ, *Alphonsi II Lusitaniæ regis filiâ, haud multo post ex ictu teli obijt: & eum sequuta mox* Eleonora *puerpera.*

Nicolaus *Comes Hallandiæ.*

Ericus *cognomento* sanctus *Daniæ rex. Ejus conjux* Iuditha Alberti *Ducis Brunsvicensis & Luneburgensis filia.*

Abel *Dux Slesvicensis Daniæ rex. Vxor* Mechtildis *filia Adolphi IV Comitis Holsatiæ.*

Otto, *secundum quosdam, qui infans obierit.*

Sophia, *perperam alijs* Iuditha, *nupta Electori Saxoniæ Iohanni ejus nominis I. Vide an. 1248.*

Christophorus *Daniæ rex. De quo paginâ sequenti.*

Christophorus & Canutus *ante patrem defuncti.*

Sophia *nupta Sueonũ regi* Valdemaro.

Agneta *monialis.*

Iuditha *compressa à sororio rege Sueciæ* Valdemaro.

Margareta *nupta* Burvino *Megapolensi.*

Sophia *nupta, videtur* Erico *Duci Langelandiæ*, Langebeẽ *dicto. Vide eadem hac tabulâ* Ericum Langebeen, *nepotem regis* Abelis.

Rigissa *nupta Poloniæ Dynastæ Pre bislao. Vide an. 1285.*

Marina. *hanc non Valdemari filiam fuisse sed neptem docet an. 1282.*

Ericus. *hunc alij omittunt. vide an. 1285.*

Henricus, Ericus, Voldemarus. *Vide ann. 1241.*

Valdemarus *Dux Slesvicensis obijt an. 1257.*

Ericus *obijt infans.*

Ericus *Dux Slesvicensis. Ei ex filia Comitis Holsatiæ* Gerhardi *suscepti.*

Abel: *hunc infantem obijsse vult Lysander. at posthumus fuit, & nata ex eo*

Margareta *nupta Helmoldo Suerinensium Comiti. Vide an. 1253.*

N. *filia nupta Comiti* Bernardo *de Berneborch. vide an. 1259.*

Abel *obijt infans. hunc omittit Lysander, nominat A. Velleius.*

Ericus Langebeen *dictus Dux Langelandiæ. Duxerit juxta Vitfeldium an. 1295* Sophiam *viduam* Valdemari *Sueonum regis. at ea cum mortua eidem memoretur an. 1283 relictâ filiâ* Sophiâ, *verisimilius est hanc* Sophiam *fuisse, quæ Langebenio nupta. Perperam quoque alij huic* Erico *sororem* Gerhardi *Holsatiæ Comitis*, Magni *dicti, conjugẽ tribuunt, cũ ea Erici sequentis, ex fratre hujus* Valdemaro *nati, uxor fuerit.*

Valdemarus *Dux Slesvicensis, Ei ductâ Ducis Saxoniæ filiâ, natus*

Ericus *Dux Slesvicensis, uxorem habuit Holsatiæ Comitis* Gerhardi, *cognomento* Magni, *sororem, teste Crantzio. ex qua natus*

Valdemarus *Slesvicensium Dux, qui puer duodecennis ad regnum Daniæ vocatus, inter reges non recensetur. Hallucinantur, qui* Valdemarũ *hunc filium faciunt* Erici Langebenij.

Hedevigis *nupta* Valdemaro III. *Daniæ regi. Vide pag. seq.*

Henricus, *quo sine prole defuncto, devenit Ducatus Slesvicensis ad* Gerhardum *Holsatiæ Comitem, filium* Henrici Ferrei. *vid. an. 1380.*

TABELLA

TABELLA GENEALOGICA II. AD REGES ET ANNOS, QUI CHRISTOPHORUM I. PROXIME HINC INSEQUUNTUR, REFERENDA.

CHRISTOPHORUS I DANIÆ REX, Valdemari II filius.

Ei nati ex Margaretâ *Pomeraniæ Ducis filiâ,* Springhest *dictâ:*

Ericus Glipping *Daniæ rex. Uxor* Agneta *Marchionis Brandenburgici filia.*

Valdemarus *vitâ functus in aulâ Electoris Brandenburgici* Iohannis II, *sepultus Ringstadij.*

Mechtildis *nupta* Alberto *Brandenburgico an Ch. 1271. et natæ filiæ 2.*

- Beata *nupta* Henrico *Megapolensi.*
- Agneta *collocato* Primislao II *Poloniæ regi. quo defuncto, est desponsata* Nicolao *Rostochnensium dynastæ, sed non ducta, unde lites & bella.*

Ericus Menvid *Daniæ rex progenuit ex* Ingeburga *Magni Ladeslai Suecorum regis filiâ*

Liberos, ut vulgo notant, octo. Vitfeldius 14 natos tradit omnesque infantes vitâ functos, & primos quidem gemellos fuisse.

Valdemarus *adolescens obijt.*

Christophorus II *rex Daniæ. Ei ex* Euphemia *Marchionis Brandenburgici filiâ, nati,*

Martha *sive* Meretha *nupta* Byrgero *Sueciæ regi.*

Margareta *nupta* Nicolao Verle. *vide an. 1316. infra.*

- Elizabetha *nupta* Christiano *Oldenburgensi. vide ad an. 1317, infernus.*
- Sophia *desponsa Sueciæ Duci* Erico.
- N. *nuptui data Slesvicensium Duci* Valdemaro:
- Henricus & Niclotus *filij.*

Ericus *prope Gotorpium cæsus.*

Valdemarus, *qui Rostochy obyt.*

Valdemarus III *Daniæ rex. Ei progeniti ex* Hedevigâ *Ducis Slesvicensis* Valdemari *sorore.*

Otho *obyt improlis.*

Agneta & Hedeviga *innuptæ obierunt.*

Metilda *nupta* Alberto *Brandenburgico.*

Margareta *nupta Marchioni* Ludovico *Imperatoris Ludovici filio,*

Christophorus *cæsus circa Helsingburgum in freto Oresunde.*

Margareta *infans obyt. vide an. 1350.*

Ingeburga *nupta* Henrico *Megapolensi*

Anna (Maria *alijs) in matrimonium collocata Duci Pomeraniæ* Vartislao VI, *Ex ijs nati*

Catharina & Valdemarus *infantes obierunt.*

Margareta *Regina Daniæ, Sueciæ & Norvagiæ. Ex* Haquino *Norvagiæ rege natus ei*

Olaus *Daniæ Rex. obyt improlis, ante matrem 1387.*

Ericus Pomeranus, *Daniæ rex, ductâ in conjugem Anglorum regis* Heurici IV *filiâ* Philippâ *obyt improlis.*

Catharina, *alijs est* Sophia, *nuptâ Duci Bavariæ* Iohanni *Neoburgico, filio* Ruperti *Imperatoris, Bavariæ Ducis*

Christophorus III *Daniæ rex obyt 1448 improlis, relictâ viduâ* Dorothea *Brandeburgicâ, quam unà cum regno sibi thori sociam assumpsit* Christianus *Oldenburgicus, ex eâ quidem familiâ regum Daniæ primus, sed qui suam quoque prosapiam ad primos ac pristinos hosce reges, sed longè accitam, referat, ut suo deinde monstrabimus loco,*

ERICUS VI Rex. 4.

ERICUS REX LXXXV.

Cognomento GLIPPING.

Defuncto Christophoro, regni proceres præcipue ab ejus filio Erico se stare demonstrabant, utpote ad regni sceptrum jam dudum votis & acclamationibus publicis destinato. Erat ei cognomentum vernaculum *Glipping* quod oculis scilicet identidem nictaret; quamvis alij *Klipping* videantur scribere, & alias notationes, sed ut mihi videtur, minus appositas, adducere. Inaugurationem ejus celebrare Othoniæ parens constituerat anno 1258, sed, ut ante meminimus, renuente Lundensium præsule *Iacobo Erlando*, alijsque episcopis, qui partes adhuc Abelis fovebant, & aliquem ex ejus prosapiâ maluissent, ea tunc fuit dilata. Unde & ei mox rebus regni admoto parum etiam æqui ac faventes ijdem fuêre, eum nimirum ut hominem luxuriosum, & ad rerum administrationem minus habilem proclamantes, odio fortasse magis quam veritate. licet interim & vitia sua habuisse, more mortalium naturæ labe contractâ, nemo negaverit; homines enim non dij sumus. Mater ejus regina *Sambiria*, dum adhuc ipse ætatis esset tenuioris, regimen unà cum ipso ac regni senatoribus administrabat. Erat enim ipsa singulari prudentia, atque animo nequaquam fœmineo fœmina. Et sanè tali Indigebat regnum, quod pater decenni filio adeò turbatum ac undique dissensionum fluctibus vacillans reliquerat.

Primus ei motus & antequam Regni diadema suscepisset, oblatus est ex instigatione pontificis Rom. *Alexandri IV.* Scripserat enim is ad *Iarimarum* principem Rugiæ, ut omni ope ac vi anniteretur adesse & vinclis eximere Lundensem archiepiscopum: haberi enim haud minimum apud Deum promeritum vindicare in libertatem captivos insontes, & eum hoc ipso divinam sibi gratiam ac sedis præterea Romanæ benignitatem ac favorem demeriturum. Hac pontificia cohortatione, & instigatione insuper episcopi Roschildensis *Petri Bangij*, qui, ut supra meminimus, ad *Iarimarum* in insulam Rugiam confugerat, classis ibi armis virisque instructissima confestim expedita. Nec deerant occasioni Holsatiæ dynastæ. Inter primos *Iarimarus* & *Bangius* cum classe in mare progressi impetum in Selandos vertêre. Ac statim ut in terram exscensionem fecissent, qui à partibus episcoporum erant, se, prout inter eos convenerat, illis adjungunt. Nec morata regina, convocat extemplo viritim indigenas, quamvis ad prælium nô nisi, qui sponte suâ adesse voluerunt, progressi. Habitusque haud multò post propè Nestvedam acris inter utrosque conflictus, in quo indigenarum ac colonorum desiderata circiter decem millia. *Iarimarus* potitus victoriâ, eâ admodum insolenter est usus, dum cives ceterosque ad amplexandas episcoporum partes adigit, exustis passim ac direptis per totam Selandiam vicis ac municipijs. Quinto à Paschatis festo die Haffniam cepit arcemque diruit. Locus, per quem accessus illi in urbem patuit, multis post annis ad nostram usque memoriam *fossa Iarimari*, vulgo *Iarmars Gab*, est appellata. Antea à milite rusticano dirutum fuerat propugnaculum, quod extra urbem locatum portui imminebat linguâ populari *Resshaleborg* dictum. Episcopus *Bangius* in regnum regressus renovari sine morâ interdictum præcepit: & eos, qui à partibus reginæ in prælio Nestvedensi pro patriâ proque aris & focis fortiter dimicautes occubuerant, locis consecratis humari noluit, sed eos tantum, qui se & *Iarimarum* fuerant secuti, utpote ob causam, sic interpretabatur, justam peremptos.

Interea Holsatiæ Comites in Iutiam Australem factâ irruptione universum Ducatus illius districtum ferro ac flammis vastabant. Regina verò cum filio Erico inter utrosque posita apud Fionios se continebat, ut inde atque è proximâ boreali Iutiâ vires contraheret. *Iarimarus* similiter quà potuit, vastatâ circumquaque Selandiâ, mox in insulam Boringiam, vulgo *Borringholm*, comitatus archiepiscopi germano fratre *Andrea Erlando*, procinctum movit; atque arcem *Hamershusam* dictam, (quam sicuti & insulam totam rex Christophorus à Lundensi diœcesi separaverat) tam diu obsedit ac pressit, donec extremâ adacti necessitate præsidiarij se dederint. Hoc propugnaculo potitus, captivos circiter ducentos abduci jussit, quorum partem supplicio affecit, partem custodiæ tradidit, ut, dato mox lutro, sese redimerent. Verùm reditum haud multò post per Scaniam maturans, ac vico cuidam ibidem invadendo diripiendoque occupatus, à fœminâ quàpiam virilis animi, quæ execrabatur grassatoris insolentiam, cultello intra abdomen ejus adacto, perfossus interijt; pretium scilicet hoc ipso factis dignum reportans. Talis autem ut in fœminâ quàm

RICHARDUS *Angliæ Rex*, ALPHONSUS *Hispaniæ Rex*, IMPP.

A. 6

quàm viro admirabilior virtus, ità quoque rari exempli hæc in sexu suo [illegible] cum illâ, quæ *Pyrrhum* suâ manu interfecit, viragine haud immerito co[illegible].

Sub anni finem Rostochij à reginâ conventus indictus Alberto M[illegible] burgico. Ubi amicè eidem est reconciliata, sublatâ simul, quæ inter eum [illegible] ferat, controversiâ. E[illegible]at autem ea de dote, quam sibi Ducissæ Sop[illegible] monstraverat. Quibus transactis, sententiam ejus de regni regimine re[illegible] regina expetijt, & quid [illegible]rum statu optimum factu judicaret, benigne consul[illegible] & sua vicissim consilia [illegible] attulit, & quid faciendum statueret, quantu[illegible] sibi videbatu[illegible], haud q[illegible]q[illegible]m celavi[illegible].

MCCLX. Anni sequentis initium celebre habit[illegible] comitijs ac coronatione Eri[illegible] regis, [illegible] annum circiter undecimum ætatis ingress[illegible]s fuerat. Visumque eodem tempore p[illegible]bus, ut rex archiepiscopo [illegible]*ano* [illegible]e custodia dimisso Lundensem diœcesin redderet, [illegible] ita inimicorum m[illegible]titudine paulatim levatus auspicia imperij faciliora experire[illegible]rum archiepi[illegible]opus tantâ tumebat arrogantiâ, ut nec diœc[illegible]esin capessere, nec cond[illegible]bus aut ulla, ut vocant, reciprocâ cautione pacisci vellet, priusquam de causâ pontife[illegible] cognovisset. Dimissus Sueciam continuo petijt: cuius primas habebatur. Nec int[illegible] apud Romanum pontifi[illegible] de carcere, innocentiâ ac calamitate suâ per lite[illegible]a [illegible] destitit. Restituti simil[illegible]ter & ceteri episcopi ad suam quisque diœcesin regressu an[illegible]

MCCLXI. ineunte millesimo ducentesimo sexagesimo primo. Quo eodem temporis tractu [illegible] dux [illegible]alandiæ *[illegible]anutus*, Valdemari II filius, Erici, de quo agimus, patruus, R[illegible]gsta[illegible] sepultura honoratu[illegible], relicto [illegible]lio *Erico*, Hallandiæ Duce, qui anno exin[illegible] 13[illegible]4 fa[illegible]ctus Ringstadij similiter conditus jacet. Dimissis archiepiscopo & cæteris præsu[illegible]bus, interdictum, de quo supra memoratum, minus severè observatum Lundæ alijsque in loci[illegible], apud Cimbros vero neglectui fere habitum. Quamvis ubi rex ac regina a[illegible]re[illegible]t, f[illegible] executioni mandatum est, quòd episcopi de illatis detrimentis necdum sibi satis[illegible]acti [illegible] quererentur. Occisus sub idem tempus *Olaus*, Borglomensis episcopus, ab equite quo[illegible]am cui *Iohanni Globo* nomen erat, ortâ inter eos forte fortunâ privati negotij lite. Qua occasi one diœcesis ea tota ad interdictum revocatur.

Rex animadvertens episcoporum pervicaciam, deinde bellis ac detrimentis, quæ inde adversus parentem suum laudatæ memoriæ, tum se ac matrem suam reginam, essent exorta, consideratis, per legatos ac literas salutandum noviter tum electum Romanum pontificem, *Vrbanum quartum* curavit: setiòque petijt ut ab homine iniq[illegible]issimo *Erlando* Lundensium archiepiscopo regnum liberaret, velletque operam dare, ut regni ejusdem territorio ac diœcesibus pax ac pristina tranquillitas postliminio redderetur, adjiciens se eum in finem transmittere sanctitati ejus criminationes universas, quarum Roschildensem & Othoniensem præsules, tum & archiepiscopum Lundensem [illegible]eos postularet. Adversus *Bangium* hæc præsertim inserebat, eum post præstitam regi Christopho[illegible]o fidei sa[illegible]ramentum Haffniam introduxisse regni hostes, ac unà cum ipsis a[illegible]cem demolitum: pecuniam, commeatum ac reditus quoscunque ex sua diœcesi corradere potuit, tradidisse *Iarimaro*, Holsatiæ Comitibus, alijsque regni inimicis, ut ijs adju[illegible] reg[illegible] & regnum invaderet: mann item armatâ cum *Iarimaro* Roschildiæ diœcesin ingressum, ac ibi, immani in subditos cæde patratâ, cuncta, quæ à *Iarimaro* fierent, approbasse, hominesque circiter 1000 ferro peremptos occubuisse: Et eosdem à se & Iarimaro trucidatos indignos, qui locis consecratis tumularentur, sed patriæ hostes & qui suarum partium p[illegible]r-empti essent, omnibus Christianitatis officijs humandos pronunciasse. Assensum etiam archiepiscopo præbuisse, ne Ericus, qui rerum modò potitur, regio diademate insigniretur ac simul inhibuisse nequis episcoporum inaugurationi ejus interesset, qui verò interesset, eum anathemate feriendum: Ipsum denique nullibi in literis suis regem ac reginam pro rege aut reginâ agnoscere, aut usquam eo titulo nominare. Similiter & Othoniensis episcopus insimulabatur, præter cetera, quod conscius fuisset cædis in regem perpetratæ, quod brachio carnali nisus, & præsertim Abelis authoritate abusus, ad præsulatum Fionensem fuisset evectus: Quodque in comitijs Othoniensibus eum rex Christophorus filium Ericum, nunc rerum potientem, coronandum vellet, urbe excesserit, atque ità coronatio tunc dilata sit: Quod diœceseos suæ reditus Holsatiæ Comitibus permisent, ut, ijs acceptis, regnum oppugnarent: Quod in arce Holsatiæ *Alse* dictâ cum hostibus regni adversus regem consilia inierit: aliaque ejusmodi in regis ac regni præjudicium patrârit. Archiepiscopum verò, inter alia, quæ superius pro parte fuerunt recitata, accusabat, quod, licet

regi

ERICUS IV. Rex.

regi similiter fidei sacramentum præstitisset, nihilominus cum Iarimaro & Holsatiæ dynastis fecerit, atque illos re consilioque adversus regem juverit; quod fassus fuisset suo jussu atque instinctu ducentos circiter à Iarimaro & fratre ejus Andreâ in insulâ Borcholmia ex regijs clientibus trucidatos, atque alios miserabili affectos supplicio, adductósque in custodiam alios ac arcem denique ejusdem insulæ solo æquatam: Quodqne Erici inaugurationem impedierit, etiamsi certum jam antea inaugurationis diem constituisset: quod literas ad pontificem dederit pro Abelis liberis in regis ac posterorum ejus præjudicium: Quod illos à *Iarimari* & *Bangij* milite trucidatos rusticanos atque indigenas, jure cæsos, nec dignos pronunciarit, quibus humationis officium in loco consecrato commodaretur: Quod Romæ apud Papæ tribunal de rege suo malè existimans eum non esse catholicum, sed hæreticum proclamarit.

Post hæc Ericus, utpote rex solenniter jam inauguratus, conveniebatur super Iutiæ australis Ducatu, ut eum *Erico* Abelis filio (defuncto jam sine liberis *Valdemaro* ejus fratre) cum imperio ac potestate traderet. Sed modus, quo id rite fieret, haud parum difficultatis injiciebat. Existimabat enim rex, ejusq; mater regina excidisse *Ericum* omni jure istius Ducatus, quod cum patriæ hostibus, cumque episcopis fœdus fecisset, ac regno, unà cum *Valdemaro* fratre, bellum movisset. Interea tamen passuros se indicabant, ut præfecturam eam acciperet more majorum, & ad gratiam, non verò, quod ipse cupiebat, in perpetuum & quasi hæredium. Qui territorium idem incolebant plerique sua sponte Ducem sequebantur. Unde mox bellum. Nam præter id, etiam Holsatiæ Comites *Gerhardus* & *Iohannes*, avunculi ejus, ope suâ haud defuere, utpote qui communē sibi principem, quàm regnū aut regem vicinum malebant. Itaque non ab illis solum, sed aliunde quoque acceptis auxilijs, Ducatum *Ericus* intrat, ut eum veluti hæreditarium teneat. Rex verò & mater ejus regina *Sambiria*, se ex adverso ad bellum accingunt. Convenitque utriusque exercitus in campo Leonino, vulgo *Loheide* vocitato. *Petrus Findius* Marschalcus regni, & *Ivo Tagonis* Danorum signis præerant; *Ericus* Holsatos ducebat. Commissumq; peracre prælium, & erant jam in fugam acti Holsatorum pedites, cùm ecce sive metu, sive dolo seu necessitate potius pressi *Findius* & *Ivo* cum equitatu suo recedere incipiunt. Quo viso, pedites qui superiores eousque fuerant, dispergnntur & ipsi. Unde à parte Ducis stetit victoria. Præter cetera, rex ipse captus cum matre regina, qui in pago proximo commorantes, priusquam de eventu quicquam accepissent, à milite præventi sunt. Regina Slesvico Hamburgum deducta, rex in arce Alsæ sub Ducis custodiâ mansit. Slesvicensium præsul *Nicolaus* Iohanni Comiti demandatus, alijque alijs. Archiepiscopus *Erlandus*, accepto tam læto nuncio, extemplo relictâ Sueciâ in proximam Daniam redijt.

Retulimus superius ad annum MCCXXXIX *Adolphum* Holsatiæ Comitem è principe monachum factum, seque minorum apud Hamburgenses fratrum collegio suâ sponte adjunxisse, commendatâ filijs suis *Gerhardo* & *Iohanni* sub curâ Abelis Comitatuum administrationem. Is hunc annum fatalem ac ultimum habuit, postquam annos integros viginti non tantum intra monasterium mansisset, sed & sacerdotis quoque, indultu pontificis, munia omnia obijsset: Haud immerito comparandus illustribus viris, & inter exempla principum recensendus, qui depositâ omni dignitate ac rerum civilium curâ similem vitæ clausulam fecerunt: Cujusmodi fuere *Diocletianus, Anastasius II, Theodosius III, Isacius* & *Michael Comneni, Michael Ducas* & *Iohannes Cantacuzenus*, *Iohannis Palæologi* in imperio consors. Hi omnes, excepto *Diocletiano*, Christianis sacris imbuti, abdicatâ principali majestate in monasterio vitam finierunt. Diocletianus etiam ipse haud inter postremos imperatorum habendus, si excipiantur, quæ errore gentilium deceptus in Christianos peccavit, post administratum virtute summâ ac prudentia totos XX annos imperium Nicomediæ se eo abdicavit, anno Christi CCCVIII, & Salonæ apud Dalmatas, hortorum culturâ vitam oblectans, privatus discessit. Quos inter quoque jure connumerandus Imperator *Carolus V*, qui avorum memoriâ in summo humanarum rerum fastigio constitutus, translatis in filium Philippum regnis ac ditionibus, imperio verò *Ferdinando* fratri commendato, atque inde ad Hispanos profectus, ibi seorsim ac sibi, quod vitæ supererat, transegit.

Anno qui proximè superiorem excepit, millesimo supra ducentesimum sexagesimo secundo, non diu moratus, de quo diximus, archiepiscopus è Scaniâ in Iutiam australem concessit. Ubi id præcipuè negotij sibi sumsit, ut episcopus Slesvicensis *Nicolaus*, & regina, qui honestâ potius custodiâ, quam carcere eousque detenti fuerant, duriore conditione haberentur; adeò ut episcopo catenæ & compedes injecti; Regina, additis excubijs, diligentius MCCLXII.

ERICUS VI. Rex. A. C.

diligentius servata fuerit. Supra memoravimus, sponsalia facta inter *Sophiam*, D. Erici filiam, & *Valdemarum*, qui *Erico Blæso* avunculo suo Sueonum regi proximè successit: Eas nuptias cum jam, captâ reginâ ejusque filio rege, urgeret nihilominus *Valdemarus*, occasionem hinc sumsit regina eam rem ad Brunsvicensem & Luneburgensem Ducem *Albertum*, sponsæ maternum avum, referendi; ut is in Daniam accedens sponsam in Sueciam deduceret; ac simul de sua ac filij liberatione, assumtis etiam alijs amicis, ageret. *Albertus* reginæ aurem præbens absque morâ advenit; deductaque in manus *Valdemari* Enecopiam nepte suâ Sophiâ, ac mox Plonensi castro apud Holsatos expugnato, de rege exinde ac reginâ dimittendâ seriò cum Holsatiæ Comitibus alijsque cæpit agere. Et quidem haud multò post liberata reginâ, cum eodem *Alberto* transegit, ut is tutorio titulo, utpote regis avus regnum eousq; administraret, dum volente numine, ipse Ericus è custodiâ dimitteretur. Dux & hoc admittens regni curam assumsit; ostenditque inimicos & hostes sibi esse, quicunque D. Erico genero suo ejusq; deinde filio Christophoro, & nunc Christophori filio se adversarios præbuissent. Uno nomine culpatur, quod nimiâ severitate usus, dum facinora quorundam persequitur, ædes quoq; sacras ac monasteria promiscuè spoliarit. Nam eâ occasione excita denuo per episcoporum nonnullos populi rabies se Duci opposuit, & obsesso Arhusiæ munimento, illud & captum & direptum funditus destruxit.

Regina postquam ad lares & regni clavum redijt, excedere è regno jussa Esberni Snarei filia *Ingeburga*, Petri Strangij relicta vidua, quod nimirum cum hostibus regni occulta agitare consilia crederetur. Sed dimissâ reginâ tenebatur adhuc episcopus Slesvicensium *Nicolaus*, quem *Ivo Tagonis*, cujus supra meminimus, copiarum præfectus, occupatâ per insidias domo, quâ servabatur, liberum abduxit devehiq; fecit, ad prędium ipsius episcopale, quod *Tream* vocabant. Post hæc omnem movit lapidem regina, ut filius quoque Ericus è vinculis eximeretur. Quod & tandem obtinuit, itâ tamen, ut eum vicissim Marchio Brandenburgicus *Otho* assumtum asservaret, ac traderet interea ejus loco Holsatis *Rendersburgum*, quod in pignus 6000 marcarum argenti Marchio retinebat. De cetero & summæ istius solutione Marchionem cum rege agere ac pacisci permittebatur.

Inde regina clanculum per *Matthiam Floterpium* apprehendi *Petrum Findium* Marischalcum, qui apud Fionios in prædio suo *Areschou* agebat, nec non *Ivonem Tagonis* mandavit. Utrumque Neoburgi deduci, ac ibi de utroque pronunciari mandavit. Quod nimirum in mediâ acie regem ac dominum suum deseruissent, dedissentque occasionem regiæ ac suæ multorumque nobilium captivitati, tum & calamitati, quæ inde in regnum redundasset. Lataque sententia est, vita eos ac bonis suis excidisse ac publico extra opidum suspendio afficiendos. Hinc Dux *Albertus* jussu reginæ in totum dirui fecit hæredium ejusdem Findi *Areschou*.

Solverat sub anni hujus ver *Haquinus* Norvagiæ rex, cujus mentionem supra fecimus, cum navibus centum quinquaginta petiturus regni sui insulas occiduas, quas alij *Hebridas*, alij *Æbudas* vocarunt, ut eas nimirum à Scotorum injuriâ ac vastationibus defenderet. Scotici annales aliam belli causam adducunt, prætendisse nimirum Haquinum majoribus suis insulas aliquot à Machbetho promissas fuisse, quæ nondum essent redditæ, Botã præsertim & Araniã, & utramq; Cymbrã, quæ nunquam inter Æbudas numeratæ fuerant. Primo appulsu Æram accessit, quod opidum est Coilæ maritimum. Hic milite in terram exposito, vicina loca, captis arcibus, suam in potestatem redegit. Mox se illi conjunxit rex *Magnus*, qui Manuorensium insulam tenebat, & *Dugalus* Sudorensium regulus. Horum supplementis auctus numerosam suorum manum in oram, quæ est è regione Botæ, descendere fecit, quæ & maximis damnis affecit incolas ac tributariæ insuper pensioni eosdem subjecit. Scotici scriptores duplici hîc infortunio perculsum Haquinum tradunt: Primum quod cũ Alexandro III Stuarto, ejus, qui ex eâ familiâ primus in Scotiâ regnum gessit, proavo congressus, & à multitudine prope circumventus, trepide ad naves refugerit; deinde quod navibus fœdissimâ tempestate vexatis, cum paucis, qui superfuerunt, ægrè ad Orcadas delatus sit. At Norvagiæ chronicon vernaculum, priusquam in terram miles expositus fuit, de pace ineundâ tractationem institutam ait, & regem, cum inter se convenire non possent, Scotis certamen obtulisse, eâ lege, ut utra pars superior foret, penes eam quoque jus ac victoria staret. Sed Scotis multitudinem ac vires Norvagorum suspicientibus, dilatum ulterius colloquium, ac mox impetum, ut retulimus, factum in oras continentis, sicque abjectis prædis imperatoque tributo, tum & insulis omnibus, quas rex Norvagiæ Magnus, *Barfoed* dictus, Scotis ereptas Norvagiæ adjunxerat, recuperatis, ad classem

ERICUS VI. Rex. A. C.

classem regressos, ac mox, ortâ coeli fœda intemperie, ex classe, qua advenerant, naves decem, priusquam ad Orcadas pervenirent, vi ventorum disjectas, naufragio perijsse. Ita Chronicon, addens Haquinum porrò, ubi ad Orcadas accessit, ibi hibernare constituisse: Et mox viginti ex totâ classe navibus secum retentis ceteras domum remisisse, datis ad filium Magnum literis, quibus ei legum ac regni curam commendabat. Indeq; haud multo post oborta insomnia, atq; ex eâ corporis ægritudine, quæ & paulatim auxit, sub decimum tandem quintu Decemb. diem obijsse, cum regno præfuisset annos circiter quadraginta. Annales Scotorum ad animi ægritudinem morbi causam referunt, conceptâ ex mœrore amissi exercitus, tum & morte propinqui ejus juvenis fortissimi, cujus nomen non traditur. Qui annales & hoc addunt, Alexandrum exinde regem navibus circumimissis, Mannam insulã inter Hiberniam & Scotiam medio fere cursu sitam, ea lege recuperasse, ut insulæ regulus, quoties opus esset, decem naves longas ad regem mitteret, ex vero eum ab hoste externo defenderet: eamq; amicorum inclinatio[illegible] cum reliquæ insulæ secuturæ viderentur, Magnum Haquini, quem diximus, filium, de pace legatos misisse. [illegible] Alexander, nisi receptis Æbudis, recusaret, tandem pacifica[illegible] ultro citroq; commeantibus, convenisse, ut Æbudas Scotus teneret: in præsentia verò [illegible], ut alij, diversis vicibus 4[illegible] marcarum argenti; in singulos autem annos ce[illegible] Præterea ut *Margareta* Alexandri filia quatuor annorum puella, cum per ætatem commodum esset, *Haquino* Magni filio ex *Ingeburga* divi Erici Danorum regis filiâ suscepto, nuberet.

MCCLXIII.

Sequenti anno, cum Ericus Australis Iutiæ Dux, ægre ferret liberatum e carcere episcopum Slesvicensem operâ, ut meminimus, Ivonis; obsideri ac dirui, in quo episcopus agebat, prædium curavit, & eum durioribus vinclis compingi, idq; potissimum, ut fama ferebat, de consilio episcopi *Iohannis Grandij*. Postmodum tamen regina, suscepto identidem ejus patrocinio, eum è custodiâ liberavit. Sed libertati mox redditus, eodem hoc anno, vel ut alij MCCLXV expiravit, dato ei successore, cui *Bondo* nomen erat. Anni ejusdem initio, qui fuit XXII Cal. Aprilis, delatum est funus *Haquini* regis prætorio navigio Bergas Norvagorum, atque inde haud multo post, celebratis cum ingenti solemnitate exequijs, depositum est sepultumque in æde, quæ ibi est, cathedrali, verba faciente filio ejus *Magno* atque omnibus, qui aderant, supremi hujus officij nomine agente gratias. Quâ in ærâ obitus sepulturæ Haquini constituenda secuti sumus Chronicon vetus Norvagiæ vernaculum, à nobis jam iterum iterumq; laudatum: Nam regulorũ illud Manniæ Memoriale, quod evulgavit v.cl. *Guliel. Camdenus*, obitum ejus integro biennio anteriorem videtur facere, modò recte excepti sunt numeri. Habet enim: *Anno 1260. Haco Rex Norwegiæ venit ad partes Scotiæ, & nihil expediens, versus ad Orcades ibi apud Kirckwas moritur, & sepultus est Bergæ.*

Rusticanorum interea apud Danos populus, qui, ut ante meminimus, concepto adversus *Albertum* Brunsvicensem odio, eum quacunque dabatur, impetebat hoc præcipuè tempore, obsessâ arce Helsinborgensi, atque eadem mox captâ, propemodum vivum cepisset, nisi naviculâ, quæ forte fortunâ ad manus erat, conscensâ, sibi consuluisset. Inde, regno relicto, cum se Saxonico bello miscuisset, captus est à Marchione Misnensi, ac toto fere biennio detentus non nisi grandi ære numerato è vinculis dimissus est. Cum vero, ut supra relatum, res captivi regis eo essent deductæ, ut ipse Marchionibus Brandenburgicis esset permissus, necdum tamen libero cœlo perfrui ei concessum, donec tandem nuptiæ Hamburgi habitæ inter filiam Comitis *Gerhardi* & *Iohannem* Brandenburgicum *Othonis Longi* & *Alberti* fratrem, ijsque interesset quoque mater regina, associata regni aliquot præsulibus, regis demum negotium ita actum, ut ipse liber dimissus, Ducem *Ericum* præfecturâ Ducatus Slesvicensis sub jure clientelari frui permitteret: inter reginam verò, & regem, nec non Marchionem Brandenburgicum, eo modo convenit, ut rex cum id esset ætatis, duceret in conjugem *Alberti* Brandenburgici filiam sine dote, ob debitum nimirum 6[illegible] marcarum argenti, quod in se Marchio assumserat. Quibus omnibus sacramento ac chirographis utrimque signatis, rex regno suo redditus est.

Sub finem ferè anni, decimo scilicet septimo Cal. Decemb. habitus Lundæ conventus, in quo, præsentibus Daniæ, Sueciæ & Norvagiæ delegatis, tractatum de bonis patrimonialibus *Sophiæ, Ingeburgæ, Agnetæ* & *Iudithæ* filiarum divi Erici. Quorum delegatorũ rex Sueciæ designatus Valdemarus ejusq; conjux *Sophia, Carolum, Ingemerum* & *Benedictum* transmiserant: E Norvagia regis Magni & Ingeburgæ nomine venerat *Hamundus Horrilsonus* & *Nicolaus*. Quibus & suos rex Danorum adjunxerat. Eodem mox tempore virginum altera Agneta monasticum habitum induta, Roschildiæ cœnobium exædificari fecit D.

Hh Agnetæ

ERICUS VI. Rex. A. C. MCCLXIV.

Agnetæ facrum: cui & poftmodum fe quoque Iuditha applicuit, fed alio refpiciens in eo vitæ genere haud diu perftitit, ut inde referetur. Obijt hinc anno MCCLXIV Holfatiæ ac Vagriæ Comes *Iohannes* relictis poft fe tribus filijs *Iohanne*, *Adolpho* & *Alberto*, unicâq; filiâ, quæ nuptui tradita *Othoni* Brandenburgico.

Rex fui juris ac poteftatis jam factus, quod comperiffet, fe ab Holfatis detento, omnia egiffe archiepifcopum *Erlandum*, ut non tantum duriore cuftodiâ epifcopus Slefvicenfis Nicolaus afservaretur, fed & fuæ ac reginæ matris fuæ liberationi impedimento femper atq; obftaculo, qua poterat, fuiffe, iterato ad Rom. pontificem *Vrbanum IV* literas dat, eum obteftans rogan fq;, ut pacis ac tranquillitatis regni causâ faciat à fe faceffere dictum archiepifcopum, fe viciffim obfequium omniaq; fua officia Romanæ fedi deferre. Inde Borringholmiæ copias admoveri rex imperavit, operam nimirum navaturus, ut ea infula atq; arx Hamerfhulia ad regni obfequium reduceretur. *Vrbanus* interea acceptis regijs literis, paulo ante obitum archiepifcopo fcribit, eiq; author eft, ut fua fponte ac ultro diœcefi Lundenfi renunciet; comperiffe enim fe Lundenfem ecclefiã, quæ eminere præ ceteris folebat, nunc ejus avaritia atq; ambitione, tam quod ad fpiritualia quam temporalia plane peffundatam jacere; utpote quæ olim fex millium marcarum Sterlingi reditibus abundaret, nunc vix centum marcarum proventus habeat. Hinc facramenta ab eo violata, machinationes etiam ac fœdera cum regni hoftibus inita enumerat, quod author Iarimaro fuerit trucidandi ducentos ex regijs clientibus, atq; exfcindendi arcem regiam in infulâ Borriugholmiæ; quodq; poft electionem regis, unanimi ipfius omniumq; confenfu celebratam, ftolidè fe regi oppofuerit, dictans nec effe eum, nec fore regem: quodq; coronationem deinde illius impedierit, & mox coronatum excommunicarit unà cum ijs qui coronationem fua vel ope vel favore promoverant: Quodq; regem Ericum ejufq; matrem reginam ac reverendum in Chrifto fratrem fuum Nicolaum, Slefvicenfem epifcopum, ab hoftibus captos gaudens, epifcopo prætetea nullis adhuc catenis gravato, fuo hortatu obtinuerit, ut compedes injicerentur. Quas ob caufas aliaq; facinora, quæ brevitatis ergo præterire fe ait, denunciat, eum non folum regis, reginæ ac regni iram atque indignationem incurriffe, fed Deum etiam Opt. Max. graviter offendiffe: Poftremò recenfens ea, quibus idem archiepifcopus, mutando ecclefiæ ftatuta, fideiq; articulos refcribendo, adverfus quoq; ecclefiam Rom. peccarit; quodq; *Arnfaftum*, quem fciebat regis ac regni effe inimicum, fuo ductu atq; authoritate ad ecclefiam Arhufienfem promoviffet; qui & regis Erici laudatæ memoriæ parentem Chriftophorum, dato veneno, fuftuliffe perhiberetur, eum denuò hortatur ac monet, ut fe refpiciat nec diutius abuti pontificiâ lenitate velit, fed ultro fe munere abdicet, ac locum det Hallemftadenfi Priori, quem & eo nomine ecclefiæ Lundenfi vult effe commendatum &c.

MCCLXV. Mox eodem hoc anno, vel ut alij, proximè fequenti *Vrbanus* Papa, res inter *Guelphorum* & *Gibellinorum* factiones animo verfans, Perufij, cum omnia ex voto minus fuccederent, mœrore, ut volunt, obijt. Apparuit eo tempore *Cometa* ufq; adeo magnus, ut poft hominum memoriam nunquam fimilis fuerit vifus: vefperi in orientali plagâ fupra horizontem cum incredibili fplendore afcendebat; & ufq; ad circulum meridianum perveniens, verfus occafum declinabat, & magnam lucidamq; caudam fecum trahebat. Duravit circiter menfes tres: defijtq; tandem eadem nocte, quâ *Vrbanus* ex hac vitâ migravit. Ei *Clemens IV* patriâ Narbonenfis, *Guido Felcodinus* antea dictus, & tunc legationibus, quas in Anglia & his in oris obibat, diftrictus, decimũ poft menfem furrogatus eft. Comperto Urbani obitu, *Erlandus* Lundenfium archiepifcopus ad novum falutandum pontificem accingitur, fperans fe eo, quicunque is foret, Urbano faltem propitiore ufurum.

Interea rex poft longam obfidionem fuæ poteftatis fecit arcem Borrincholmiæ Hamerfhufam: interq; captivos fratrem quoq; archiepifcopi *Andream* carceri includi man-
MCCLXVI. davit. Sequens annus MCCLXVI funeftus ac fatalis accidit *Byrgero* Sueciæ Duci, qui, ut fupra patuit, dum adhuc effet junior filius ejus *Valdemarus*, cuncta regni negotia, folus adminiftrarat. Sed eo jam defuncto ad ipfum Valdemarum rerum cura delata eft. Ei frater erat non unus. Itaq; ut æmulationibus, quæ inter tam propinquos folent exoriri, anfa præcideretur, de patrimonio quod ijs à patre Birgero relictum erat ampliffimum, dividendo cœptum agere. Eftq; *Benedicto*, qui jam ante epifcopus Lincopenfis erat defignatus, Finlandiæ Ducatus attributus; *Erico* etiam, præter paternas poffeffiones, haud contemnenda regni portio tradita: *Magnus* autem Dux Sudermanniæ aliarumq; terrarum princeps appellatus, ità fe numero ac virtute comitatus cæpit attollere, ut ejus aula nihilo videretur

regiâ

regiâ majestate inferior. Quod cum regi cæpisset displicere, aliquandiu occultata quidem invidia est, at sub extremum eousque prorupit, ut alter alterum regno pelleret. Cui & fomitem addidisse volunt, quæ exstinguere debuerat, *Sophiam* conjugem. ERICUS VI. Rex. A. C.

Eodem tempore *Guido*, de quo supra diximus, Cardinalis Sabinensis à Papâ Urbano paulo ante ejus obitum huc transmissus, advenit, ut inter regem & episcopos medium agens id operam daret, ut sublatis intestinis dissidijs pax ac tranquillitas regi regnoque redderentur. Is postquam à regiâ majestate ut summi pontificis legatus honorificè esset exceptus atque omnia ex rege probe cognovisset, promisit, se, quod jus atque æquum foret, executurum. Quamvis ab ijs, qui regi adversabantur, ita sibi persuaderi ac deliniri sivit, ut plus illis, quam rei æquitati concederet. Diemque exinde Slesvici indixit, quo regem ejusque adversarios peremptoriè, ut dici solet, vocari curavit. Sed rex confestim quod ad citationem excepit, & locum præsentem sibi minus esse commodum, datis ad ipsum Cardinalem literis, prolixè declaravit: Demonstrans præterea jam ante consensisse Cardinalem sibique ac regni proceribus permisisse, statuere de loco tuto, & omnibus ad tam sanctum pacis ac compositionis negotium tractandum commodo: Itaq; mirari tam subito mutatâ sententia imperium atque authoritatem hanc sibi sumere: ideoq; provocare se ad pontificem Rom. non tantum suo sed etiam reginæ matris suæ, cujus tutelam suscepisset, tum & reliquorum sibi fide atq; obsequio subditorum nomine. Hac denunciatione & ad Romanum pontificem regiâ provocatione acceptâ Cardinalis, Lubecâ abijt. Quò etiam, præter episcopos *Petrum* Roschildensem, *Eschillum* Ripensem nec non *Bundonem* Slesvicensem, archiepiscopus Lundensis *Erlandus* (qui ad iter, de quo diximus, Romanum accinctus, superventu *Guidonis* substitisse videtur) acceleratò advenit. Hic in regem ejusque matrem reginam, & quicunque cum ijs facerent, seque Slesvici sistere recusassent, cujusmodi erat inter episcopos *Tycho* Arhusiensis, *Iohannes* Borglomensis alijq; prælatorum, fulmen sui anathematis de novo vibrant, omnibusque sacris interdicunt. Addebat & literas suas Cardinalis, quibus imperabat, ut toto districtu Borglomensi interdictum servaretur, ob cædem, quam in episcopum *Olaum* perpetrarat *Iohannes Globius*: ac regi similiter serio mandavit, ut in idem facinus animadverteret, modò esse iræ filius ac crimine ejusdem suspectus nollet. Dabat præterea tunc temporis idem Cardinalis ad episcopum Lubecensem literas, in quibus, præter cetera, eum sub pœnâ depositionis adhortatur, præcipitq; ut per totam suam diœcesin in omnibus templis, præsertim dominicis ac festis diebus, excommunicet regem ac reginam Danorum, eorumq; asseclas, *Tychonem* episcopũ Arhusiensem, *Iohannem* Borglomensem, *Agonem* Priorem, *Bodonem* Præpositum Roschildensem, *Petrum Abbetum*, *Nicolaum Hestium*, *Nicolaum Carrium*, *Agonem Eldium* ordinis prædicatorij, *Erlandum* archidiaconum Lundensem, *Nicolaum Torchillum*, ac *Torrium* Lundenses canonicos, fratrem *Henricum* Priorem Anderschovensem, *Iacobum* Presbyterum Flemingensem, magistrum *Nicolaum Wittium*, *Petrum Abyn*, *Petrum Sletium*, *Agonem* diaconum, *Ionam Futium*, *Ionam* Priorem Dallumensem, *Ionam* Præpositũ Fimbriæ: Quos omnes ac singulos, quod interdictum insuperhabeant, & alios ad insuperhabendum ac contemnendum illud instigent esse anathemate percussos præcipit, idq; cereis accensis ac pulsu campanarum per eum omnibus denuncietur mandat. Hac relictâ apud Danos fragrantiâ, sive fœtore potius, Cardinalis Romam ad suscipiendum, qui illi, ut diximus, delatus erat, pontificatum decessit. Atq; ibi, mutato *Guidonis* nomine, *Clemens* est appellatus. Quo & eum secutus aut comitatus *Iacobus Erlandus* Lundensium archiepiscopus, qui & ibi toto septennio ad ann. scilicet 1274 cum celebraret LugduniConcilium *Gregorius X*, de quo infra dicetur, substitit, ut notat quidem Witfeldius: quamvis Erici regis chronicion, ad ann. 1268. iterato redijsse eum ad Romanã curiam videtur innuere. Isti autem pontificio interdicto à Guidone promulgato, quod occasionem dedisse cædi *Abelis* in fratrem *Ericum* perpetratæ narret continuator Annalium *Baronij Bzovius* ad ann. 1251, id tantum abest, ut ipsi potius Abelis posteri &, qui ijs ad regni solium contra fas & æquum promovendis studebant, episcopi, quod ex dictis hinc usq; patere potuit, ejus causa ac flabella fuerint. Estq; in eo quoq; notanda *Bzovij* à verò deviatio, quod Guidonem Cardinalem missum à pontifice ad regem Abelem fratricidam castigandum referat, cum Abel, adveniente in Daniam Guidone, tribus propemodum jam ante lustris ab Eidorensibus cæsus fato suo esset perfunctus.

Qui superiorem excepit annus sexagesimus septimus supra mille ducentos, nulla admodum re memorabilis habetur, nisi duorum funeribus *Ingeburgæ* nimirum, quam annales dominam de Calleuburgo nominant; & *Kiliani* Viburgensis episcopi, viri claris natalibus, ac MCCLXVII.

H h ij partium

partium semper bonarum tenacissimi. Unde & Cardinalis *Guido*, cujus supra meminimus, ei episcopatum sponte abdicanti Petrum surtogaverat: Ingeburgam verò ex Vidorum fuisse prosapiâ, utpote Elberni Snarei filiam supra injecimus. Ubi & regno exactam diximus sive suâ sive suorum culpâ, parum liquido ex rerum memorijs constat: id tamen certum habetur, eâ occasione *Callenburgum* ac *Sebugardiam* regno adjecta accessisse. Cumque Slesvici exulē obijsse referatur, verisimile est *Erici* Ducis atq; Holsatorū partem secutam.

MCCLXVIII. Rex deinde anno proximo redemptam à Duce *Erico* Coldingæ arcem, veluti claustrum atq; objicem regni novis fossis ac propugnaculis muniendam fecit. Urbem etiam ipsam, quà austrum spectat, additis circumquaq; pomerijs multo quam ante illustriorem reddidit. Ac mox ad locum, quem *Faurndale* indigenæ appellant, dicto die Suecorum regem convenit Valdemarum, habitisque utrimque de regnorum suorum negotijs sermonibus, quisque ad sua regressus est. Notant chronologi die S. Benedicto dicato maximam fuisse ventorum vehementiam, & æstatem præterea, adeo fervidam ut similem mortalium nulli meminissent, annum nihilominus frugibus ac rerum omnium ubere proventu extitisse fer-

MCCLXIX. tilissimum. *Albertus* Brandenburgicus anno sequenti filiam regis Christophori, Erici sororem *Mechtildam*, missâ ad regem honorificâ legatione, sibi in conjugem expetijt. Quorum deinde nuptiæ celebratæ propemodum biennio post. *Sophia* quoq; Suecorum regina, *Valdemari* conjux, eodem circiter tempore nepotē suum regem Ericum, ex intervallo visum accessit: ac divi simul Erici, parentis sui, monumentum Ringstadij venerata, animi ibi ac devotionis suæ cultū deposuit. Sustulerat paulo ante ex eâ Valdemarus filiolam cui etiam *Sophia* vocabulum erat. Operam eodem hoc tempore Ericus rex haud segnem navavit, in constituendis regni legibus, quæ & populo universim magno tum usui fuerunt. Eæ gentis vocabulo *Birckeret* indigitatæ, quas exinde Christophorus Bavarus suo ævo recognovit, & multò quam ante castigatiores reddidit. Circa finem anni mortē Viterbij oppetijt *Clemens* pontifex, cum paulo ante, adjuvante *Carolo* Andegavensi, *Conradinum* bello captū, Frederici Imp. nepotē contra jus & morē militiæ, gladio percuti fecisset, tali in eum latâ sententia; *Conradinum, quoniam ecclesiæ pacem turbaßet, regium nomen sibi falso assumsißet, & regi ipsi mortem intentaßet, morte damnari.* Memorabile est quod notant illius ævi chronologi, ministro, qui illi caput amputarat, alterum statim paratum fuisse, qui eidem vicissim cervicē feriret, ne unquam gloriari posset, se illius sanguinem fudisse, qui è tantâ familiâ prognatus fuisset.

MCCLXX. Sequenti anno cum ad regem esset delatum Noviogardios, Moschos, Lituanos, & Semigalenses magno impetu in oras Esthonum irruptiones fecisse, & aliquot eorundem territoria vi occupata tenere, missus est eò cum imperio satrapa *Matthias* ut regio præsidio, quod Revaliam defendebat, auxilio accederet, ac simul barbarorum insolentiam compesceret. Ille officij mandati haud immemor, aciem adversus eos instruit, ac mox congressus manumque fortiter conferens ipse inter primos occubuit, lætam quidem regno sed morte suâ mixtam mœrore victoriam relinquens.

MCCLXXI. Proximus, qui antecedentem excepit, annus millesimus ducentesimus septuagesimus primus *Alberti* Marchionis Brandenburgici *Mechtildeq;* nuptiarū solemnitate celebris fuit. Erat ea, ut supra meminimus, Erici regis germana soror, & ipsa Marchioni paulo ante per legatos desponsata. Sed peractis nuptijs haud multò post bellum insonuit. Uterque enim Ericus Rex, & Dux Slesvicensium, denuo ad arma convolarunt. Et regi præcipuè ægre erat suos villicos qui ad se hæreditatis jure in illo Ducatu spectabant, plus alijs gravari, nec ut cæteris legum ac juris usum petentibus concedi: quodque Dux à rege evocatus, venire tardasset; Erat & lis de *Alsæ*, alijsque in proximo insulis, quas rex ad regnum, Dux verò ad Iutiam australem pertinere existimabat: Similiter quoq; de limite Ripensi deq; bonis paternis, quæ in Ducatu erant sita, sicuti & de illis possessionibus, quæ regis Abelis liberi intra regni districtum habebant, controvertebatur. Quibus fortasse & carceris, quo & ipse & mater à Duce detenti fuerant, accessit injuria animusque vindicandi cupidus. Itaque ingenti militum manu rex Ducatum invadens omnium primo *Tynderslotam* capit, ac solo æquat. Inde *Hadersłebiam*, *Flensburgum* ac totum fere Ducatum sui juris facit, præsertim cum vires, quas in adversum ducebat Dux Ericus, flocci faceret, nec ad manus essent, qui auxiliari poterant, Holsatiæ Comites.

MCCLXXII. Mox anno MCCLXXII *Otho Rodenstenius* ex ordine Theutonico equitum præcipuus ac vetus militiæ cum Moschis congressus ultra quinque eorum millia unâ strage concīdit: A parte verò Rodenstenij occubuit *Alexander* Torpatensis episcopus. Qui sicuti & Revaliensis præsulatus à Daniæ tum regno inaugurationis suæ vim ac confirmationem solebat accipere,

accipere, ipsique episcopi inter regni senatores habiti, quomodo suo superius est loco demonstratum. Quo eodem tempore continuatis funeribus discesserunt episcopus Arhusiensis *Tycho*, & Slesvicensium *Bondo*; itemque in carcere *Iohannes Erlandus*. Obijt etiam *Ericus* Australis Iutiæ Dux, Abelis filius, Erici regis adversarius, qui post se tres filios reliquit, *Abelem, Ericum*, & *Valdemarum*. Similiter & conjux ducis vita decessit. Atque eâ occasione rex Ericus tutelam liberorum in se suscepit, misso Slesvicum cum imperio & copijs *Iohanne Wittingio*. Quæ res motuum novorum occasionem præbuit: Nam Comites Holsatiæ *Iohannes* & *Adolphus*, primi Iohannis filij, alijque ex eâdem familiâ, comparato exercitu, Eidoram transcendunt, seque regi objiciunt, existimantes eam quoque rem ad se, utpote Erici Ducis consobrinos, pertinere. Rex nihilominus cœpta perfecit, hac præsertim sponsione factâ Holsatis, se filium ac liberos Erici, ubi ad justam ætatem pervenissent, Ducatui præfecturum.

ERICUS VI. Rex. A. C.

Anno insequenti dum Slesvici comitia habentur, celebratæ simul cum *Agnetâ* Marchionis Alberti filia regis nuptiæ, conditionibus quæ supra fuerunt commemoratæ. Tum & *Otho* Brandenburgicus à rege inter equites auratos relatus, ac multa præterea tam à Danis quàm Theutonis equestria exercitia, hastiludia, aliæque Hippomachiæ ac decursiones militares exhibitæ, ad augendam nuptiarum festivitatem. Rex deinde intra annum vertentem ex Agnetâ filium sustulit, *Erici* etiam nomine: Quamvis alij annum ultra putant. Eodem temporis tractu *Iuditha*, quæ, ut supra meminimus, moniali se vitæ devoverat, in Sueciam ad visendam sororem *Sophiam* suscepto itinere, maximâ cum benevolentiæ significatione à rege Suecorum *Valdemaro* fuit excepta. Sed mox familiarius cum eâ quam honestius rex agens, prolem ex eâ suscitavit. Eoque enormi scelere se ipsum omni honestatis opinione exuit, dum thori legitimi jure posthabito, virginem non tantum illustrissimam violaret, sed sororem quoque sororis suæ pellicem faceret. Hoc flagitium ut obliteraret, sacram peregrinationem Hierosolymam instituit, quamvis domum redux non tam animum quàm cœlum mutasse habitus fuit.

MCCLXXIII.

Hic ille est annus, quo imperium, excommunicato ac mortuo *Frederico II*, diu fluctuans certum huc usque Imperatorem non habuit. Nam nec *Henrico*, nec *Conrado* Frederici filijs aut posteris eorum aditus ad imperium per pontifices permissus fuit, *Henricus* quoque Thuringiæ Landgravius Frederici liberis oppositus, dum Ulmâ *Conrado* adhærentem obsidione cingit, sagittâ lethaliter ictus, vel ut alij equo lapsus, eodem, quo imperium acceperat, anno occubuit. Hinc reversus in Italiam *Conradus* urbes, quæ ad pontificem defecerant, recepit, ac multis sævitiæ exemplis editis regnum hoc pacto firmasse ratus redijt in Germaniam, ut nomen Augusti suâ in familiâ retineret. Sed cum adversâ atq; infesta sibi omnia offendisset, commendato Bavariæ principi filio *Conradino*, repetijt Italiam, eâ spe ut recuperata ibi regna hæredi conservaret. Hoc agentem *Manfredus* veneno peremit: & mox Conradinum ejus filium securi subjecit, instigante *Clemente* pontifice, *Carolus* Andegavensis, ut ante meminimus. Landgravio igitur, ut dictum supra, & jam æmulo ejus Conrado remoto dilata est rerum summa *Wilhelmo* Hollandiæ Comiti. Quo similiter à Frisijs mox confosso, quod supra memoratum, iterum in partes discessit Germania, longique fuerunt de successore eligendo deliberationum conflictus, alijs ad *Richardum* Cornubiæ Comitem, Iohannis Anglorum regis filium, alijs verò ad *Alphonsum*, Castiliæ regem Hispanum suffragia sua flectentibus: Et visus est uterq; non tantum magnâ contentione ambire imperium, sed auro quoque multo, tanquam empturus licitare. Et ille quidem per Moguntinum, Coloniensem & Palatinum id præsens egerat, *Alphonsus* animi quadam seu moderatione seu timiditate Biturigibus in Gallijs subsistens hærensq; ac reformidans, quibus flagrabat Germania atque Italia, discordias, variantibus principum sententijs, imperium foris, domi regnum amisit, occupante id filio *Sancio*. Unde reversus Hispalim mœrore contabuit, non magnam admodum ex oblato imperio ac regnis administratis gloriam adeptus, sed longe maximam ac solidissimam ob restitutas atq; ornatas mathematicæ disciplinas apud omnes in universum posteros sui memoriam ac laudem relinquens. *Richardus* autem, dum hæret in Germaniâ, pecuniâ ac largitionibus exhaustus, ac mox in Angliam regressus, ibique bello oborto ac urbis cujusdam obsidionem molitus telo trajectus oppetijt. Hos omnes excipiens *Ottocarus* Bohemus ambitioso similiter conatu imperium affectavit, sed vicit tandem fatum *Rudolphi* Comitis Habsburgensis, cui anno hoc ipso MCCLXXIII Francofurti solemniter electo imperium principes tradiderunt, quod hodieque adhuc eâdem in familiâ per tot annorum volumina constanter perdurat.

ERICUS IV. Rex. *Alphonsus* autem Hispaniarum rex, de quo dixi, ejus nominis decimus fuit. Hic (quod ad seriem historiæ nostræ facit) is est, qui, præter alia jam memorata, uxorem duxerat *Violantam* Iacobi Arragonum regis filiam impensè sibi adamatam. Sed cum nullos ex eâ liberos susciperet, pertæsus solitudinis istius decrevit eam repudiare, indq; ejus locum admittere *Christianam* Danorum regis filiam, virginem formosissimam, futuram, ut augurabatur, ex solo & corporum borealis hujus cœli temperaturâ, fæcundam. Iamque illa accersita haud procul aberat, cum repente Deus *Violantæ* preces exaudijt, eamque regio seminio gravidam effecit; Hic *Alphonsus* sacrum inter & saxum hæreos incertusque rerum suarum, quum ueque Christianam, speratam suam, posset honestè remittere, neque Violantam conjugem ex se prægnantem dimittere, dubitat quid agat: Erat autem regi frater *Philippus*, Abbas Vallis Oletanæ, jamque electus ecclesiæ Hispalensis præsul. Hic ultro fratrem adijt suspensum, ostenditque se, abjecto sacerdotio, futurum Christianæ maritum. Placuit regi fidum fratris consilium. Atque ita *Christianam Philippus* duxit, *Alphonsus Violantam* sibi retinuit. Quod quemadmodum referunt Hispaniarum rerum authores, etiam hic referendum putavi. Sed *Christiana*, quam nominant, non quidem Danorum, sed *Haquini* regis Norvagiæ filia *Christina* fuit: de cujus cum Philippo Hispaniarum & Castiliæ regis germano fratre connubio ex chronico Norvagiæ vernaculo jam ante, sed obiter, ad annum MCCLVII, retulimus. Nihil tamen id chronicon de Alphonso, aut conjugis ejus sterilitate; tantum ait missos à rege Hispaniarum legatos, qui *Christinæ* matrimonium, nomine fratrum regis, expeterent, eâ nimirum lege, ut quem eorum fratrum vellet, ipsi permitteretur: & postquam legatorum votis esset assensum, nominatos, qui sponsam in Hispanias deducerent, episcopum Hammerensem *Petrum*, & *Ivarum Anglum*, *Turlaum Bosium*, *Lodvinum Lepperum*, ac denique *Amundum Haraldsonium* viros primarios ex regi à consilijs: eosque cum eò advenissent, sponsæ authores fuisse ut Philippum sibi eligeret.

Rodolphi verò ad imperij habenas electionem promovit etiam plurimum pontificum Romanorum studium. *Gregorius* præsertim *X*, qui tum rebus præerat, concilium Lugduni

MCCLXXIV. in Gallijs celebrabat, quod in annum sequentem protractum hujus quoque rei curam haud inter minimas habuit. Nam *Alphonsus* Castiliæ rex, cum in Gallijs adhuc agens questus esset apud pontificem, de suis pro imperio gravissimis impensis, pontifex allatis electionis Rodolphianæ maximi, ut haberi volebat, momenti causis, eum verbis, non nummis aut impendiorum solutione, pacavit. Ad idem concilium, præter aliarum gentium legatos, etiam regis Erici accesserant. Postque longas ambages id tandem, præter cetera, in causâ archiepiscopi Lundensis, qui unà aderat, decretum, ut is apud regem in gratiam receptus, impensarum, quas fecisset, nomine argenti marcas 15000 acciperet. Sed mox in Daniam rediturus, cum Rugiam insulam prius adire constituisset, ibi x Martij, postquam annos xxii maximâ cum suâ ac suorum perturbatione diœcesin tenuisset, expiravit. Eodem anno cum invasissent *Osiliam* insulam Lithuani & Semigalenses, regis præfectus, qui Revaliam præsidio tenebat, *Sigefridus* ordinis magister, tum & *Fredericus* Torpatensis episcopus, nec non Lealeosis *Hermannus*, expeditis cum copijs, Lithuanis in glacie occurrunt. Sed fortius quam felicius rem gerentes, trucidatis quidem Lithuanorum pluribus, at suorum M. *Othone* cum alijs quinquaginta duobus ex fratribus, præter Theutonicos milites gregarios 600, desiderato, tum & sauciato Hermanno episcopo, loco cedere coacti sunt.

MCCLXXV. Proximo, qui fuit annus MCCLXXV, conventus ecclesiarum Lundæ indictus, ubi inter alia regnum novennali interdicto solutum declarabatur: Et porro belli sacri nomine, quod superiori quoque Lundensi concilio statutum videtur, decimæ omnium ecclesiarum in annos sex à pontifice Max. exactæ fuerunt. Nam *Ludovico* Galliarum rege in eâ expeditione ante quadriennium defuncto, accisæ admodum erant Christianorum illis in locis res ac copiæ. Sultanus enim, obitu regis ac plurium, qui illum secuti fuerant, regressu cognito, statim Ægypti Tripolim invadens propositis optimis conditionibus, & anno proximo Ptolemaida quoque deditione in fidem recepit, omnibus omnium hominum generi, quæ possidebant, relictis ac pace insuper in annos xi Christianis datâ. Aderat tum adhuc, qui eo unà cum rege Ludovico concesserat, Anglorum rex, sed fremens atque indignans ob pactiones quas aversabatur. Unde & ipse domum repetijt. Itaq; priusquam induciæ finem acciperent, pecuniæ & miles ad res in pristinum ibi statum constituendas, requirebantur.

Porro in locum Lundensis archiepiscopi, qui, ut memoravimus, apud Rugianos diem obierat, omnium consensu surrogatus fuit archidiaconus ejusdem ecclesiæ *Erlandus* dictus.

ERICUS V. Rex. A. C.

ctus. Qui eodem hoc anno Romam pro pallio, ut vocant, profectus in itinere juſſu Imperatoris *Rudolphi* interceptus carceri ad tempus eſt mancipatus. Volunt ſuſpectatum à Cæſare, quaſi aliquid vel in electionis ipſius vel etiam imperij fraudem fuiſſet machinatus. Quo nomine, priuſquam vinculis ſolveretur, innocentiam ſuam Lundenſi Eccleſiæ teſtaſtatus, hunc ei planctum ſive threnum potius non indignum, qui hîc legatur, tranſmiſit:

Regibus & principibus Daniæ, Epiſcopis, Abbatibus atque univerſo clero & populo, Erlandus dictus Lundenſis archiepiſcopus vinctus Ieſu Chriſti ſalutem. Feliciter ſunt miſeri quos conſtat non meruiſſe, quæ perferunt. In adverſis eſt quædam felicitas, quem reum putas, eſſe tamen innocentem. Hinc eſt quod gloriamur in vinculis, quorum cauſa nobis eſt pro ſolatio, non conſcientia pro flagello. Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Qualis autem ſit ea, vel quæ fuerit noſtrorum cauſa vinculorum, audiant domini mei & amici mei, fratres mei & ſacerdotes mei. Credo tanto devotius eos oraturos pro me, quanto noverint in me pati Chriſtum, quam me propter Chriſtum, novit Deus, filius & utriuſque ſpiritus, quia ego non mentior. Dominus Imperator Romanus nos apud ſe graviter peccaſſe imponit, & nos ſui Regni & ſuæ Coronæ diminutionem feciſſe cauſatur. Nos autem ſuper his conſcientiam noſtram recolentes, ubi aut quando hæc fecerimus, nequaquam reperire valemus. Hinc eſt quod (Deo gratias) accuſati non convicti damnamur & innocentes inter iniquos reputati ſumus. Sed hæc eſt gloria noſtra, hic eſt triumphus noſter, in tantum enim Danici regni honorem & Danicæ Eccleſiæ exaltationem deſidero, ut gratius ſit mihi pati pro eâ quam regnare in eâ. Ad vos igitur converſio mea, domini & amici mei, fratres mei & ſacerdotes mei, oro vos orare pro me, curā agere de me, compaſſione eſſe juxta me. Oro vos ſolis orationibus innocentiā meam redimere: Mando & mandando præcipio ne de aliâ redemptione aliquis veſtrum audere præſumat: Ego etenim ſemel Chriſti ſanguine redemptus, iterū non requiro redimi, inſuper jam fere caro noſtra nulla eſt: Corpus noſtrū debile, Anima noſtra circa fines ſuos, diſſolvi cupiens & eſſe cum Chriſto, ſolius Chriſti indiget redemptione, ſanguis ejus redemptio mea, ſanguis ejus precium meum: Indignum eſt ut ſub precio redigar, cujus precium ſine precio eſt. Præterea infamis eſt redemptio, quâ libertas perit Eccleſiæ, qua ſervitus comparatur. Neceſſe eſt enim ut membra ſerviant, ſi caput humilies ſub tributo. Neceſſe eſt clericum redimi ſi Epiſcopum cenſeas redimendum. Neceſſe eſt trepidare ſubditos, ſi, juxta Comicum, ei opus eſt patrono, quem ſperas redemptorem Ego certe vitam tanti non facio, ut brevem diligam, & irredemptus malo periclitari de eâ, quàm pro ea communem conculcari libertatem. Proſit Eccleſiæ mea mors, cui vivens, dum præfui, non profui. Pontificis eſt ſi non vivere, mori ſaltem pro univerſis. Valete.

Vir igitur reverendiſſimus ac tali dignatione *Erlandus* iniquè non modò atque injurioſè in captivitatem abductus, ſed iniquius etiam inter vincula habitus, omiſſâ Romæ curâ, domum hinc redijt, corpore atque animo æger, tum & carceris pædore debilitato haud ultra annum ſuperfuit, electus ac vocatus ad archiepiſcopatum non confirmatus. Eum excepit *Trugothus Torſtanus*, inter primos Epiſcoporum Daniæ nominandus, qui pallium ſive confirmationem Electionis Romæ acceperit. Is ſuo ac poſterorum nomine *Iohanni* pontifici, dato chirographo, obſtringere ſe etiam ſucceſſorum ſuorum vice, debuit, eos ſcilicet inveſtituram, quæ æſtimata tum fuit quatuor florenorum millibus, Româ deinceps petituros. Cumque hoc pacto à regibus, quorum hoc antea fuerat, ad Romanos Pontifices inveſtituræ collatio eſſet devoluta, id conſecutum eſt, ut magis pontifici, quàm regibus auſcultare epiſcopi cæperint.

Interea fraterna illa inter Sueonum principes diſſidia, quæ, ut ſupra oſtendimus, ſe exſerere cœperant, nunc ad ſummum veniſſe videbantur. Eſt nihilominus ad redintegrandam ſingulorum amicitiam Strangenæ conventus indictus, in quo præſentibus non modò rege & fratribus ſed omnibus inſuper regni epiſcopis totoque procerum ſenatu, ſummopere, ut inter ſe fratres reconciliarentur, elaboratum. Præ ceteris maximè in id incubuit fratrum natu minimus *Benedictus*, Lincopenſis Epiſcopus, qui Ducatum Finlandiæ & cuncta, quæ à patre habebat, hæredia, eorum poteſtati permiſit, modo in gratiam poſtliminio redirent. Sed fruſtra omnes omniaque fuêre. Rex enim repetitâ Stocholmiâ, *Magnus* vero Nicopiâ, atq; inde in Daniam digreſſus, cum videret ſe ac fratrem ſuum *Ericum*, viribus longè inferiores nec pares regi Valdemaro fore, ſtatim icto cum rege Danorum fœdere, quod Sunderburgi ſingulorum chirographis ſignatum eſt, maximum, dum ibi ſubſiſtit, ex Danis Theutoniſque conflavit exercitum, anno Chriſti MCCLXXVI. Danorum MCCLXXVI.

Ericus VI. Rex. A. C. copijs præfectus est Hallandiæ comes *Iacobus*, nec non aulæ regiæ Mareschallus *Stigothus*. Extra numerum Rex ipse ex suis equitibus cataphractos addidit centum. Stipulatusque est regi *Magnus* se pro commodatis liberaliter auxilijs puri argenti libras 6000 repensurum. Inde subnixus hoc milite Vestrogothiam Magnus ingreditur, palam affirmans se aut eo in prælio moriturum aut regnum Sueonum è manibus ingrati fratris erepturum. Quo audito, *Voldemarus* resolutâ in risum buccâ, respondisse dicitur, minus aliquid fortunæ ejus quam regnum deberi. Quapropter assumptâ in adversum infinitâ multitudine constituit in Westrogothia belli aleam cum *Magno* experiri: Quam etiam sibi haud adversam polliceri potuisset, modo prudentiam cum potentiâ conjunxisset. Verum vis omnis consilij expers mole ruit suâ. Cum enim Marte ingruente, maximam exercitus sui partem præmitteret, ac ipse interea robore militiæ succinctus, pausam & somnos ac crapulam, gradu lento & cunctabundus sectaretur, Magnus sine morâ copias ductore destitutas aggressus

MCCLXXVII. juxta villam *Hove* dictam anno Christi MCCLXXVII fudit ac fugavit. Eâque potitus victoriâ animose ac celeriter pergens prævenisset ex inopinato dormientem regem unà cum Reginâ, quæ Schaccicho se lusu oblectabat, nisi equitum unus è turbâ palante ad regem præcipiti cursu advolasset vulneraque accepta ostendens, ei author fuisset ut gradu recollecto, exercitum animaret. Sed ille ut erat improvidus ac meticulosus nec belli satis gnarus posthabito prudenti militis consilio, fugæ se dedit; nec quievit donec ad deserta Vermelandiæ perveniret. Quo comperto, Magnus suorum expeditissimos sub tergum fugientis emisit, qui ipsum in villâ quadam cænantem, & omnia quasi securè agentem, desubito comprehensum ad Ducem deduxerunt. Quo perductus, primum ei supplex factus est; inde regnum in manus fratris reponens, asseruit se vitæ privatæ sorte paternisque hæredijs contentum, quod ævi superesset, transacturum. Tum Magnus modeste respondens, si me jure meo frui permisisses, nec ad libitum conjugis tuæ tanto fuisses odio prosecutus, nequaquam in te hoc belli fuisset susceptum. Interim ita tecum agam ut omnes agnoscant me maximis beneficijs maximas injurias compensasse. Ac simul convocato regni senatu, assignavit ei (sibi retento Sueonum regno) præter Vermelandiam totum fere Gothorum territorium. Atque itâ pax concordiaque fratribus reddita.

Rex autem Ericus indictis Neoburgi comitijs filium sibi cognominem *Ericum*, tum circiter tres annos natum, assentientibus procerum suffragijs, eligi in regem ac sibi in omnem eventum successorem designari curavit. Unus Mareschallus Stigothus sive quod eum ætate adhuc inhabilem diceret, sive quod absens esset & necdum e Sueciâ cum copijs regressus, sive etiam (diverse enim traditur) quod regem (dum ipse in Sueciâ agit) intulisse conjugi suæ stuprum accepisset, electioni suum calculum adjicere noluit.

Apud Sueones verò redacto in ordinem, prout meminimus, *Valdemaro*, (quem & populus ob incestum cum conjugis suæ sorore fastidire cœperat) regio nomine insignitus est ejus frater *Magnus* coguomento *Ladelaus*. Ac mox ductâ in conjugem *Hedevigâ* Gerhardi Holsatiæ Comitis filiâ totoque Sueonum regno suum ad nutum composito, dimisit Danicum militem, verum, ut est verisimile, haud omnimode soluto, quod erat promissum, stipendio. Unde & miles diripuisse in regressu vicos ac damna Suecis intulisse videtur. Quæ exinde res odij occasiones inter reges præbuit. Instabat præterea apud Magnum Ericus, ut illa argenti marcarum sex millia secundum promissum solverentur. Quod conceptam jam ante indignationem haud leviter auxit. Quocirca irritum mox redditum est, quodcunque anno antecedente, datis chirographis, inter utrosque Syuderburgi conventum fuerat: ut solent scilicet, quod ille inquit, initio quidem esse blandientia principum fœdera, sed finem sortiri plerumque parum amabilem aut lætum. Peractis itaque nuptijs *Magnus* exercitum adversus Ericum Danorum regem raptim collegit; ac primo impetu Scaniam ingressus territoria aliquot eo loci vastavit, sed mox cognoscens, *Vlfonem* Mareschallum cum manu delectâ adventantem, relato pede, in Sueciam redijt. Verum Daniæ rex Ericus vindicias illati damni à Magno sumpturus clam ad *Valdemarum* nuncios mittit ei persuadens se eum in regni solium postliminio collocaturum, modò animum sibi obsequentem commodaret. Voldemarus reputans Danorum auxiliaribus copijs se à Magno superatum, eique vicissim par pari relaturum sperans, partibus Erici accessit. Ac simul Magno apertè se opponens ei significari curavit, sibi, quæ pridem facta fuerat, regni divisionem non placere, itaque firmiter secum statuisse aut totum recuperare aut toto carere. Inde Visegothiam, Finvidiam, Verendiam ferro ac flammis invadens nec locis quidem consecratis parcens, Vexionensem civitatem cum Ecclesiâ cathedrali incendio totam absumpsit:

absumpsit: quamvis Ecclesiæ postea damnum, collatis eo Tallugarnıæ prædijs in sempiternam possessionem compensavit. Quæ dum fiunt atq; indies è Daniâ novæ copiæ accedunt; Eas ex improviso Dux Suecorum *Vsso Caroli* invasit ac fugavit, captis, præter ceteros, *Pulmone Vido* & *Benedicto Alfonso*, qui inter Duces Danorum præcipui ac multis antea victorijs clari habiti. Valdemarus autem qui ex eâ strage in Daniam pervenerat, se cum Erico rege conjungit ac maximo deinde cum exercitu Westergothiam pervadens eam incendijs, direptionibus ac cædibus complet. Sed Magnus districtum eum ad ipsum Valdemarum pertinere dictitans aut alias causas habens suas vires Danorum copijs non objecit. Inde utriusque partis proceres omnem movêre lapidem, ut, soluto, quod Danorum militibus debebatur, argento, Magnus in amicitiam cum rege Erico rediret. Quod & præstitum haud multo post, traditaque Valdemaro, quæ illi erant assignata, territoria. ERICUS VI. Rex. A. C.

Dumque peregre expeditionibus Rex vacat, Regina mater *Margareta* Sambiria diœcesi Revaliensium, dato diplomate, indulsit, ut penes eam esset, non salutato Lundensium archiepiscopo aut Daniæ regibus, episcopum constituere. Sed hoc diploma etiamsi Ericus Rex suo assensu confirmasse videatur, reges tamen, qui subsecuti sunt, diœcesi id concedere haudquaquam voluerunt. Diploma quod dico, ejusmodi erat;

„ Margareta D.G. Danorum Sclavorumq; regina, Domina Esthoniæ omnibus præsens scriptum cernentibus salutem in Dom. IesuChristo. Licet per quosdam dominos inclytos reges Danorum, prædecessorum nostrorum terra Esthoniæ traducta sit ad cultum nominis Iesu Christi, & ex defectu Episcopi & pastoris ibidem Dominũ Torchillum præfecerunt Ecclesiæ Revaliensi in electum, & postmodum per venerabilem patrem dominum Archiepiscopum Lundensem procuraverunt in Episcopum consecrari, nec non per assignationem dotis, jus eligendi & præsentandi Electum ad dictam Ecclesiam Revaliensem, sibi & suis successoribus reservarunt: Nos vero considerantes & timentes, quod ex tali reservatione & electione, plura incommoda & pericula, præfatæ Ecclesiæ Revaliensi, in posterum poterint evenire, illam vel illas reservationes vel provisiones cassamus & annullamus, revocamus & decernimus diutius non valere. Sed maturo super hoc habito consilio, quantum nobis conceditur ex alto, easdem electiones & provisiones, dilectis nostris canonicis Revaliensibus indulgemus concedimus & omnimodo resignamus ut sibi & Ecclesiæ, suæ valeant episcopum eligere & de eodem libere pacifice in perpetuum providere. Concedimus nihilominus Episcopis & Canonicis memoratę ecclesię Revaliensi communitatem omnium libertatum, in terminis Revaliensis, utpote in gravaminibus, lignis, silvis & agris pro rerum usibus perpetuo perfruendis. Volentes etiam, quod omnia & singula bona ad sæpe dictam Ecclesiam impignorata, locata, perpetuata, impignoranda, locanda & perpetuanda ab omni servitio terræ, tollijs & exactionibus quibuscunque, sint libera totaliter & exempta.

„ Hæc itaque omnia & singula, ut præmittuntur, in ordine de verbo ad verbum per dilectum filium nostrum Dominum Ericum Regem Daniæ nobilem, volumus majestate regia confirmare & ut hoc factum nostrum solenne à successoribus nostris Dominis regibus inviolabiliter observetur, præsentes literas sigilli nostri munimine duximus roborandas, in testimonium evidens & cautelam. Datum Wordingburgi anno MCCLXXVII Cal. Sept. præsentibus consiliarijs nostris.

Insignis hic etiam annus habetur *Agnetæ* reginæ puerperio. Natus enim hoc ipso tempore Erico Regi alter filiorum *Christophorus*, cui regni sceptrum post fratrem Ericum obvenit. Funera duorum præsertim memorantur, Marianæ nimirum, quæ viri præpotentis ac magni tum nominis *Iohannis Nicolai Caasij* uxor fuerit; nec non Abelis, quem regis Abelis, natum etiam Abele patre, nepotem memorant. Hujus tam intra regnum quam quæ erant in Slesvicensi Ducatu sitæ, hæreditarias possessiones, Rex Ericus pretio sibi comparaverat. Ei unica relicta filia Margareta, quæ, postquam Helmoldo Suerinensium Comiti nupsisset, mox, eo defuncto, monasticam vitam amplexa: assumptis, quæ possidebat, inque sacros usus conversis cœnobium ingressa est. Postremum circa idem hoc tempus domum redijt Lundensis archiepiscopus *Trugotbus* decoratus per Romanum pontificem *Iohannem* & pedo & pallio, sed prius pro tanto scilicet beneficio persolutis quatuor florenorum millibus. Quam tamen summam ad 2000 reduxisse deinde *Martinum V* ex annalibus comperio. Volunt etiam hoc tempore obijsse Episcopum Roschildensem *Petrum Bangium*, quamvis alij ad annum Christi sequentem, millesimum supra ducentesimum septuagesimum octavum, referendum existiment. MCCLXXVIII.

Quo

ERICUS VI. Rex. A. C. Quo præsertim anno haud levis inter Norvagiæ regem Magnum & Daniæ Ericum simultas exorta; quæ in apertum tandem bellum erupit. Suspectabat enim Ericum Magnus quasi is reginam & conjugem suam *Ingeburgam*, divi Erici filiam, quæ ipsi hæreditate paterna hoc in regno erant relicta, possessionibus ac bonis fraudaret, cum econtra Rex Ericus ea à Duce Australis Iutiæ esse repetenda demonstraret. Hæc belli haud tralaticij causa memoratur; quod tamen à chronologis adeo strictim & paucis est indicatum, ut terra an mari sit gestum, aliaque ejusmodi omnino silverint; hoc uno solum addito, apud Schanoram scilicet esse pugnatum & ex Norvagis uno conflictu circiter millia quinque desiderata, remanente etiam penes Danos victoriâ.

Agebat hoc tempore apud Suecos *Petrus Porsius*, eques Danus, qui cum Magno rege arctissimâ familiaritate conjunctus arcem ab eo custodiendam acceperat, munimentis ac vallo firmissimam. Cumque in ejus ære Magnus esset, Porsius captâ occasione, eum ad se paucis comitatum invitat, ac mox ubi in hilaritatem inter epulas ac pocula essusum videret, injectâ manu abduci in custodiam curavit, nec liberum abire permisit, nisi prius quod sibi debebatur vel pecuniæ concreditæ vel stipendij nomine persolveret, ac simul jurejurando polliceretur se haud unquam eam offensam vindicaturum. Magnus facto sacramento, quod petebat, pollicitus nihil quoque exinde de solito erga eum favore remisit, sed arcem præterea Lodosiensem cum omnibus proventibus regijs eidem assignavit, juramento, quod præstiterat, inviolabiliter servato. Memorant & alium, circa idem hoc tempus Danicæ gentis virum nobilem *Ingemarum* annales Suedici: Qui in tantam similiter amicitiam ac familiaritatem ab eodem Magno assumptus est, ut datâ ei in conjugem sorore aut consanguineâ suâ *Helenâ*, eum omnibus regni nobilibus præferret. Quod cum maximam illi apud indigenas invidiam conciliaret, ac præsertim eorum instinctu, qui è Folchungorum erant familiâ, & apud Sueones tum habebantur nobilissimi, factum ut idem Ingemarus postquam suo comitatu reginam *Hedevigam*, itemq; Holsatiæ Comitem *Gerhardum* ad oppidum Scarense in Vestrogothiam deduxisset, eodem quoque Folchungi convenirent, ac factâ in hospitium Comitis irruptione, Ingemarum, qui circa ingressum consistebat, crudeliter trucidarint, Comitemque injectis vinculis in arcem munitissimam Imseburgum captivum abduxerint, evadente inter ea periculum reginâ, dum se in proximum monasterium recipit. Quibus peractis, ijdem Folchungi castrũ Ieuecopense obsidione cinctum suam in potestatem redegerunt. Nec defuisse eorum conatibus *Valdemarus* putatur. Magnus re intellectâ vehementi dolore affectus est, cum ob casum Comitis *Gerhardi* affinis sui, tum regni salutem, quam periclitari videbat. Itaque capto in area consilio, dissimulare dolorem cœpit, ac laudibus vehere *Folchungos* quod rem fecissent memorabilem eosque de medio sustulissent, qui regno potius oneri quam honori essent; Multaque similia cum per literas tum per nuncios apud eos agebat ut facilius circumventos inescaret. Atq; illi aurem Magno commodantes, sepofito bello, Comitem demiserunt. Inde tempore interjecto invitati à rege amicissimis literis ad ipsum in civitatem Scarensem & ad idem, in quo cædem Ingemari peregerant, hospitium convenerunt. Quos confestim ut advenissent, Rex comprehendi comprehensosque Stocholmiam abduci mandavit: atque ibi præcipuos eorum Duces, *Iohannem Philippi* & *Birgerum* fratrem ejus, ac *Iohannem Caroli* capite plexos trucidavit. Hæc nonnulli ad annum servatoris MCCLXXIX alij ad octuagesimum referunt. Quo jam anno *Magnus* ab hujusmodi domesticis insidijs turbonibusque liberatus in animum induxit suum, se cum rege Danorum Erico firmiore fœdere ac pace conjungere. Quapropter utrique regum ad limites, quibus Vestrogothi à Schoningis separantur, magno utrimque apparatu descendunt. Omniaque ad pacem ac concordiam spectantia summâ etiam diligentiâ ut promoverentur, efficiunt. Nec defuere militaria exercitia quibus Sueones & Dani sese hinc inde ad hastiludia ac monomachias provocarent. Conventumque inter principes ut Magnus, qui Erico sex millia marcarum argenti debebat, duo tantum millia persolveret, quod Magnus suo identidem regno damna ac clades illatas quereretur. Interea autem, dum æs illud esset persolutum, arx Lodosiensis regi Erico pro pignore cederetur: Eamque *Suento Plocus* nobilis Suecus (alijs est eques Prutenus) præsidio teneret ac regi quotannis centum argenti marcas numeraret, donec summa universa in totum esset expuncta. Ita fere annales Danici. Suecorum authores id præcipue referunt, regem utrumque Magnum & Ericum præteriti temporis odia firmissimo fœdere permutasse, atque eo nomine utriusque regni populos diu expectatâ lætitiâ mirifice affectos. Qui & hoc addunt, egisse Ericum apud Magnum, ut Valdemarus

MCCLXXIX.

MCCLXXX.

Valdemarus in gratiam receptus de cetero suo patrimonio vivens, vitam privatam ac Ericus VI.
tranquillam ageret. Rex.
Hinc circa festum *Odulphi* apud Fionios, præsentibus *Iohanne Dresso* archiepiscopo (qui A. C.
Tragotho paulo ante defuncto successerat) alijsque regni episcopis ac proceribus nec non
Valdemaro Rostochij domino Comitia Neoburgi habita, in quibus præter cætera, Rex E-
ricus, petentibus id regni senatoribus, pollicitus est seque obstrinxit ad tollenda nonnulla
onera ac constitutiones, quibus gravari regnum querebantur. Obijt vero eodem circiter
tempore apud Norvagos Rex *Magnus*, eique *Haquinus* filius proxime successit, tum anno-
rum propemodum novendecim, natus, ut supra meminimus, ex *Ingeburgâ* divi Erici filiâ:
Qui & anno sequenti filiam *Alexandri* regis Scotorum *Margaretam*, ei jam ante, ut supra o- MCCLXXXI.
stendimus, desponsam, in conjugem sibi assumpsit. Electus est etiam ad regni Suedici
sceptrum, superstite adhuc patre *Magno*, *Byrgerus*, cui & anno deinde MCCLXXXII Erici MCCLXXXII.
Danorum regis filia *Martha* sive *Meretha* in matrimonium promissa: qui tamen non nisi
nubilem post annos aliquot domum duxit, ut infra referetur: sicuti & soror vicissim *Byr-
geri Ingeburga*, addicta tum, sed collocata postmodum Erici regis filio, *Menved* dicto: quo
arctior scilicet affinitatis necessitudo ac pacis vinculum utraque hæc regna connecteret.
Quo autem remedium ac modus poneretur nonnullis, de quibus superioribus comitijs
Neoburgensibus difficultates fuerant motæ, curavit Rex Ericus patrias leges atque ha-
ctenus usitatas constitutiones à viris peritis recenseri & quod è re videretur publicâ au-
thoritate vel explicari vel emendari. Inde sub anni finem ex hac vitâ migravit regis ma-
ter regina *Sambiria*, de cujus monumento & sepulturæ loco nihil apud chronologos tra-
ditum reperio. Eam proxime præcesserat *Bundo* Slesvicensium episcopus, cui *Iacobus* e-
jusdem Ecclesiæ Præpositus omnium suffragijs est surrogatus. Superius, quæ in tabella
genealogica *Valdemari II* ponitur *Marina* filia aut neptis potius regis Suecorum Valdema-
ri, eam nuptam non hoc anno sed biennio post, inferius memoramus. Apud Siculos eâ-
dem hac tempestate quicunque reperti Gallici generis occidione occisi sunt, idque ipsa
horâ vespertinâ. Unde & proverbium tum natum, *Siculæ vesperæ*. Atq; incidit hoc ipsum in
annum XIII postquam à *Carolo Andegavensi* Gallorum principe innocenter neci esset adju-
dicatus Imperatoris Conradi filius *Conradinus*, cujus jam ante mentionem fecimus.
Sequenti anno *Valdemari* Ducis operâ fœdus ac pacta factiosa adversus Ericum inita. MCCLXXXIII.
Valdemarus enim cum non tantum Slesvicensem Ducatum sibi deberi diceret, sed & alia
insuper patrimonij sui bona postularet, conjunxit se præcipuis aliquot è Danicâ nobilita-
te hominibus quietem exosis, & qui jam ante simultates atque inimicitias adversus regem
fovere cæperant, quos inter erant *Iacobus* Hallandiæ Comes, Mareschallus *Stigothus* alijq;.
Itaque Rex ut Valdemarum saltem erga se mitiorem efficeret, annuente etiam regni se-
natu, Ducatum ei Australis Iutiæ concessit: *Iacobo* autem Comiti Hallandiam permisit
hæreditariam; Utrumque tamen jure clientelari obstrictum tenens. Quamvis nec sic
quidem satisfactum sibi putabant. Iacobus enim querebatur se aliquandiu, eo Comitatu
caruisse nec ideo ad jura clientis aut beneficiarij restringendum. Valdemarus, præter ista,
etiam bona ac possessiones alias videbatur exigere, ut postea dicetur.
Interea Revalienses de solutione decimarum controversiam apud se exortam ad regis
tribunal detulère. Quam Rex, adhibitis Regni proceribus, postquam propius cognovis-
set, de eâ, datis codicillis, certum aliquid statuit, quod etiam servari in posterum immote
voluit. Et præsertim ut Æsthones, quicunque vasallorum regiorum terras colerent, tene-
rentur pro jugere unoquoque episcopo ejusque successoribus more majorum annonam,
ut tum loquebantur, *Synodalem* attribuere, hoc est, pro jugere uno duo modia; Esthones
suo idiomate *Culmetas* vocabant. Norvagi autem licet defunctus jam esset, quemadmo-
dum meminimus, Rex ipsorum Magnus, suum nihilominus jus, de quo supra memoratum,
postulatæ nimirum dotis, Ingeburgæ reginæ nomine, acriter persequentes ferro ac flam-
mis Daniæ oras, quà poterant, infestas habebant. Et anno præsertim qui superiorem ex-
cipit, post natum Christum, millesimo ducentesimo octuagesimo quarto, Borealē Iutiam MCCLXXXIV
classe ingressi ac Schagæ maritimo vico in favillas dato, maximam præterea incolis cla-
dem intulère. Valdemarus quoque eodem tempore, qui, ut meminimus, malis consulto-
ribus usus seque regi opponens Iutiam Australem sibi hæreditariam nullique obnoxiam
permitti cupiebat, multa, quæ jam antiquata ac desita erant, cœpit retexere. Varijsque
cum varijs dynastis domi forisque initis fœderibus tandem apud archiepiscopum Lun-
densem palam inter cetera testificatus est se, cum non Ericus modo Rex, sed ejusdem
quoque

quoque parens olim, Rex *Christophorus* Reginaque *Sambiria*, statim à morte avi [illegible] *A*[illegible] id perpetuo egerint, ut liberi nepotesque ejus, rebus angustioribus pressi nunquam e[illegible]gerent, atque ideo eodem Ducatus Slesvicensis hæredio alijsque patrimonialibus [illegible] hucusque defraudarunt, [illegible], inquam, ideo coobnunciationis quasi vice, archiepiscopo significare, decretum sibi jus suum in Daniæ regnum suaque municipia, vi atq; armis persequi: Eamque denunciationem rogare ut in acta referat, velitque pontificem Romanum per literas in suam ac fratrum suorum gratiam certiorem facere, quam hactenus præter fas atque æquum se suosque fratres Rex Ericus ac mater ejus regina tractaverint. O[illegible] eodem circiter tempore Regina Suecorum *Sophia* Sancti [illegible]rici filia, conjux regis Suecorum

MCCLXXXV. *Valdemari*, relicta post se filia Sophia quoque nomine. Proximo deinde anno Rex Suecorum *Magnus* filiam regis Valdemari *Rigissam* connubio tradidit Poloniæ principi *P*[illegible]*o*, & alia fratris ejusdem filia dynastæ Depholtensi concessa, *Marina* dicta. Valdemarus quoque Sueonum Dux, quem regia insignia transtulisse in fratrem suum Magnum memoravimus, postquam varijs erroribus actus modò in Daniâ modò apud Suecos ag[illegible] & anno quoque antecedente defuncta, ut dictum, So[illegible]â, ex quâ filiam Sophiam, [illegible] E[illegible]cum susceperat, nova esset connubia auspicatus (nam & *Christinam* Danicam, & eâ vicissim mortuâ Comitis *Gedschoviæ* filiam *Catharinam* duxerit) aliaque in regni ac suum dedecu indies committeret, visum Senatoribus eum certâ custodiâ in arce Nycopensi con[illegible]nere. Ejusque in eum latæ sententiæ exemplum apud *Ioh. Gothum* legitur, datum anno 1285 Magnus tamen diducta in tertium annum sententiæ executione, si fortasse ad frugem interea rediret, eum sub annum tandem 1288 comprehendi ac custodiri mandavit. Idem quoque fatum cognomini ipsius Valdemaro Slesvicensium Duci tum obtigit. Nam e[illegible] similiter Ericus Daniæ Rex (post convocata paulo ante Neoburgum comitia) cum palam in se ire animadverteret, & jam Helsingoræ (quod freto Oresundæ appositum est oppidum) paratum accinctumque ad transmittendum in Norwegiam videret, ut ibi nova adversus se regnumque fœdera pacisceretur, captivum abduci & ad Seburgum Selandiæ arcem in custodiam mitti præcepit.

Florebat id temporis pirata famigerabilis *Alphus Ellingsonius* natione Norvagus, quem vulgo indomitum ac ferum *Alphum* nominabant. Hic non modò Danorum, sed & Frisiorum Theutonumque circumquaque littora infesta reddebat, ac magnis undique prædis actis, Norvagiam velut asylum habebat. In eum triginta circiter majora navigia, *coggones* vocabant, suo impendio armaverant mercatores Vandalici. Sed illi dum Alphum circa Oresundam per aliquot septimanas præstolantur, ille Balticum sinum ingressus direptoq; Calle[illegible]burgo, munito admodum eo loci oppido, ac modò Danis, modò Theutonis divexatis, ingentia ad suos spolia retulit. *Iacobus* tum quoque, quem diximus, Hallandiæ Comes, regem Norvagiæ respicere & cum eo consilia sua secretaq; miscere cœpit, equestris jam ante militiæ dignitate ab eodem ornatus. Nec multò post Ericus Dux, Valdemari Slesvicensium Ducis frater, Scialmonem satrapam, non comperto, quâ de causâ, rege præsente, confodit. In illis autem, quorum jam modo meminimus, Neoburgensibus comitijs præter cetera, decretum editum, quod legibus exinde Selandicis ad calcem accessit; tum & litis, quæ inter Regem Ericum ac Ducem Valdemarum super Alse alijsque ejusdem Ducatus insulis ac locis agitabatur, compromissio facta, totaque controversia decemvirorum arbitrio permissa. Hi fuêre *Magnus Petreius*, *Nicolaus Duce*, *Thure Menersenus* Cimber, *Iohannes Barthson* Fionins, *Nicolaus* Lundensium olim præfectus, *Ionas Litle*, *Magnus Corvitius* Selandus, *Andreas Nicolai*, *Olaus Tychonis* Selandus, *Iacobus Sle*[illegible]*us* Lal[illegible]dus: Quorum de Alse alijsque in Ducatu Slesvicensi municipijs, de quibus inter principes controvertebatur, hæc erat sententia; eorum locorum dominium ac jurisdictionem penes regem ac regnum esse, ijsdemque & arces atque incolas sacramento obstrictos teneri, exceptis, quæ in ijs sunt sita, regiorum liberorum hæredijs, quæ olim à rege Valdemaro II cuique seorsim fuerunt assignata. Quo tamen, ut patet, compromisso [illegible]uperhabito Valdemarus, aliaq; animo agitans & jam ad regni præsertim hostem Norvagum se vertens, rege mandante Seburgum, ut diximus, abductus est. Ubi cum menses plures sedisset, tandem anno a nat

MCCLXXXVI. Christo MCC[illegible]XXXVI, medios se interponentibus *Hermanno* episcopo Suerinensi, *Iohanne* Saxoniæ Duce, *Gerhardo*, *Iohanne* atque *Adolpho* Holsatiæ Comitibus, *Helmoldo* & *Nicolao* Suerini Comitibus, *Gerhardo* Comite ab Hoia; nec non *Iohanne* atque *Henrico* Mekelenburgensium Comitibus è vinculis liberatus est, datâ prius antapochâ, cum ejusmodi declaratione; se errore juvenili ac stultis consilijs abductum usurpasse sibi in insulâ Alse alijsque locis

Ericus VI. Rex. A. C.

locis Ducatus Slesvicensis, quæ ad regni coronam pertinerent, hæredij jus: se idcirco ea omnia, aliaque ad regnum spectantia ex consilio procerum ac regni prælatorum regi permittere, ut non tantum moneta, quæ Slesvici cuditur, regis nomine cudatur, sed & Alse cœteraque in ijs oris territoria, arces, homines, quod ad jurisdictionem ac sacramenti præstationem ad regem ac regnum cuncta referantur: Polliceri præterea ac sancte promittere, se neque re neque consilio in regis vel necem vel incarcerationem quidquam machinaturum, nec etiam operam collocaturum suam, ut regiæ provinciæ, opida, municipia aliaque loca aut arces regi regnove eripiantur, aut denique moliturum unquam, quod crimine læsæ majestatis posset censeri, sed econtra fidem, obsequium atque honorem ei omnem delaturum; Bellum etiam si vel propulsandum à regni finibus sit, vel hosti inferendum, se ad ejusmodi expeditiones, rege postulante, promptum fore paratumque. Similiter & Comitijs, quandocunque ea indicentur, nisi soutica causa impediat, intersuturum; nec ulla cum quoquam initurum in regni aut regis detrimentum, fœdera: Et si qua ejusmodi inita fuerint, ijs renunciaturum; nec sibi possessiones ullas aut bona, quæ ad filiam divi Erici *Ingeburgam* Norvegiæ, aut *Sophiam* Suecorum reginam earumque sorores aut hæredes spectent, retenturum, sed ijs, quæcunque intra Ducatum habentur, libenter cessurum. Si qua etiam inter regiam majestatem ac se suosque exoriatur controversia, eam non vi & armis propugnaturum, sed curaturum ante omnia, ut ea secundum leges patrias in publicis Comitijs coram ijs, ad quos id spectabit, dijudicentur. Hæc fere præcipua erant, quæ in ea antapocha fuerunt à Duce *Valdemaro* verbis disertis non tantum expressa, sed manus etiam ac sigilli ipsius obsignatione communita. Principes præterea jam modo nominati Ducis rogatu sanctissime similiter, præstito sacramento, promiserunt, se, si quid forte à Valdemaro in contrarium fieret sive adversus regem seu regnum ac subditos ejus, aut etiam effici per se aut alios vellet, id inhibituros, nec ei rei aut clam aut palam consilium vel assensum commodaturos. Quem etiam in finem suis ipsi sigillis eandem antapocham communiri fecerunt.

Eodem Christi servatoris nostri anno circa feriam, ut vocant, quintam post Calixti publicari Comes Hallandiæ codicillos curaverat, quibus significabatur, *Ingeburgæ* Reginæ Norvagiæ nomine *Petrum Capellanum*, Sophiæ verò Reginæ Suecorum vice *Lidekinum* & alios, divi Erici hæredia in æquas portiones, tam reginarum jam dictarum aspectu, quam etiam *Agnetæ* & *Iudithæ* nomine partitos: Actumque haud dubie occasione ejusdem divisionis de pace & concordiâ inter regnum utrumque Daniæ & Norvegiæ resarciendâ. Nam & volunt *Magnum* ad conficiendas filio *Erico* illustres nuptias cum *Ingeburgâ* regis Erici filiâ, tum etiam mandata dedisse, sed nuptias exinde successum haud fortitas, sive ob Ingeburgæ præmaturum obitum, sive quod essent inter sese sanguinis necessitudine propinquiores. Quod tamen ipsum an ex vero per omnia traditum controversum facit, quod supra ad annum millesimum ducentesimum octuagesimum obijsse *Magnum* & ei *Hacquinum* successisse memoratum fit. Ubi tamen domestici chronologi non *Haquinum* sed *Ericum* successorem ejus nominat & eundem anno proximo in conjugem accepisse jam ante sibi desponsam Scotorum regis filiam *Margaretam*. At Scotici annales id *Haquino* tribuere videntur, nupsisse ei scilicet *Margaretam Alexandri* regis Scotorum filiam, non *Erico*, signate asserentes. In *Crantzij* insuper Norvegiâ non error tantum, sed ingens præterea historiæ hiatus est, dum & *Magnum* & ejus parentem filiumque *Haquinum* nuspiam agnoscat.

Anni finis, finem etiam vitæ optimo huic regum imposuit. Die enim vigesimo secundo Novembris, qui festum Ceciliç proximè antecessit, conjurati, in quibus, præter superius indicatum *Stigotum* aliosque, etiam Hallandiç Comes *Iacobus* habebatur, commorantem in pago *Finderup* extra Viburgum ab itinere aut venationibus fessum, & jam quieti redditum, inopinato invadunt, ac, datis identidem ictibus, sex & quinquaginta vulneribus contrucidant. De ijsdem hoc insuper divulgatum, ora omnes personis ac larvis habuisse occultata, ac factâ resumptâque de novo conspiratione, quâ se vel ad omnia eo nomine subeunda patiendaq; paratos dictitarent, in cædem unanimes irruisse. Hoc patratum circa vigesimum nonum regni ejus annum. Diu quinam authores tam extremi facinoris fuissent, ignoratum, donec tandem ad Norvegos confugerent, & ibi à rege *Erico* vel *Haquino* potius, recepti eis in arce Congellâ concederetur. Erat autem is Danorum tum hostis, & jam pridem in oras regni maritimas incursiones instituere ac deprædari littora cœperat, causam prætendens denegatũ sibi maternũ hæredium: Quâ de re lis adhuc eo tempore pendebat:

Ii Nec

ERICUS VI. Rex. A. C.

Nec ſatis expediri hætedij diviſio poterat ob incommoda ac difficultatesalias, quibus indies regnum conflictabatur, quod ex ſnpetioribus liquete plus ſatis potuit. In ipſo autem Finderupenſi pago, ubi cædem perpettatam diximus, exigunm ac fere ruinoſum ſuperioribus annis ſacellum viſebatur, eo loci in rei tantum memoriam poſitum. Nam funus ipſum Wiburgum in eccleſiam cathedralem delatum, atque ibi pro mote defletum regiâ ſolennitate ſepulturam accepit. Huic Viburgenſium eccleſiæ jam ante Ericus rex Leſóæ inſulam, quæ Anholtæ prope Scagæ promontorinm eſt ptoxima, liberali manu conceſſerat. Unde & toti ei diœceſi haud leves ex ſale proventus quotannis accedunt.

ERICUS PIUS REX LXXXVI.

MENVED *aliàs dictus.*

ERICUS, ut memoravimus, è vivis ſublatus filium ſibi cognominem Ericum ſucceſſorem habuit, vulgò *Menvid* ob id dictum, quod cum vel aſſertum vel negatum quidpiam vellet, particulam *Mend* Daniis uſitatam, verbis ſuis adjicere, nt plurimum, erat ſolitus. Habebatur & idem ſingulari pietate tum & legum atque æqui egregius cultor, quapropter etiam Pium appellitarunt. Vix duodecennis rebus adminiſtrandis admotus, matrem cnm regni procenbus à conſilijs habuit. Quorum mater etiam hoc effecit, ut Dux Sleſvicenſium *Voldemarus* ei ac regno tutor daretur, quamvis jam ante, ut modò relatnm, eum patet Ericus captivum detinuiſſet. Ipſo ſtatim Aprili menſe convocati *Schelſoram* regni proceres, qui unà cum Reginâ ac Duce *Valdemaro* de vindicanda tegis morte deque regni adminiſtratione inſtituendâ alijſque eo ſpectantibus agitare conſilia cœperunt. Quæ dum fiunt, conjurati ab amicis, qui regium conſilinm participabant, certiores facti de capite ipſorum agi comitia, potius præveniendum duxerunt, quàm præveniri. Itaque capto conſilio, tegem comprehendendum conſentiunt; eoque comprehenſo ac penes ſe cuſtodito, ipſi imperium capeſſere nec quidquam ſine ſuo ſuffragio decerni voluerunt, quo ità fœdiſſimnm, cnjus ſe reos non iguorabant, parricidium occultaretut. Non enim concedendum exiſtimabant, peregrinorum quempiam in Danos dominium ſibi vindicare. Verùm Rex motibus oportune exemptus in tutum evaſit. Dux *Valdemarus* excubijs circumqnaque qnam diligentiſſime diſpoſitis, conjuratos urbe pepulit, aut ipſi, cum id quod cœpiſſent, irritum viderent, ſuâ ſponte diffluentes eam dereliquerunt. Ducis milites ignari quid ageretur, & à reginâ in Ducem aliqnid tentatum ſuſpicati, reginam comprehenſam Duci ſiſtunt. Sed mox ubi res in apertum deducta omnibus innotuit, excuſauit ſe comiter Dux *Valdemarus* reginamque demiſit. Inde utrique in Fioniam ac mox in Iutiam digreſſi de compeſcendâ talium inſolentiâ ſecum deliberarunt. Eodem hoc anno monaſterium, qnod in Lalandia Neoſtadij nomine inſigne habetur, ad colophonem deductum fuit. Apud Fionios *Geſico* ad epiſcopale munus electus promotuſque ſecundum privilegia ab Erico rege ei diœceſi conceſſa, ut nimirum ipſi inter ſe antiſtitem in locum defuncti conſtituerent. Cœlitus etiam animadverſa prodigia, Soles ttes, ijdemque iride cotonati, haud vana calamitatum ac diſſenſionum ſubſequentium indicia.

MCCLXXXVII. Mox ſub feſtum Pentecoſtes anni MCCLXXXVII Neoburgi conventus procerum habitus, aderatque, prȩter regem & reginam, Dux *Valdemarus* cum ceterà nobilitate omnibuſq; regni ptæſulibus. Diu diſcordes & quid ſuper parricidis ſtatuerent, dubij hæſère, quod ipſi è præcipuâ nobilitate ac longo ſanguine cenſerentur. Tandem *Otbo* Marchio, Reginæ frater, Dux *Witzlaus*, Comites Holſatiæ atqne ex nobilitate Danicà viginti ſeptem deſignati, qui facto ſactamento, de cæde inqnirerent, ac quinam regis percuſſores eſſent, publicè declararent. Tum auditi teſtes inſpectæque probationes ac lecta propalam documenta; Ptonunciatumque *Iacobum* Hallandiæ Comitem, Mareſchallum *Stigotum*, *Nicolaum Hallandsfar*, *Petrum Porſium*, *Petrum Iacobum*, *Nicolaum Cnuti*, *Agonem Cacium*, *Ramonem Ionæ* & *Arvidum Benedicti* parricidij in regem eſſe reos, atque ideò, ut publicos regni hoſtes, extorres habendos bonaque ipſorum fiſco adjudicari. Quibns peractis, Dux *Valdemarus*, quas antea, à parte Auſtrali Medelfurti ſitas, *Alſam*, *Arram*, *Fimbriam*, aliaſque parens ejus tenuerat inſulas, omnium ſuffragio recepit: Fuitque tum idem regis ac regni tutor publice declaratus, donec ad juſtam ætatem rex ipſe perveniſſet. Suſpectatus eſt autem de ſeditione, quæ Schelſoræ fuerat excitata, *Petrus Holſelus* ſatrapa. Dum autem eadem adhuc Neoburgi habentur Comitia, Rex Ericus, licet patre vivente id factum fuiſſet, denuo

Rex

Rex electus omnium que suffragijs inauguratus cum paulo ante ab *Othone* Marchione avunculo suo equestris dignitatis insignibus fuisset ornatus: Quem & ipse vicissim honorem, adhibitis pro more solemnibus, *Valdemaro* Duci contulit. Nec multo post sententiam, quæ in regis percussores lata fuerat, Imperator *Rudolphus* Habsburgensis suo etiam calculo approbavit. Hinc in Norvegiam profugi parricidæ apud regem ejus regni tum adhuc ob causas supra memoratas, Danis inimicum, asylum invenerunt. Nam & obsequium ac fidem suam ei postquam prolixè addixissent, tradidit illis *Congellæ* arcem, loco atq; operibus munitissimam. Ipsi *Hunesbalsam*, quæ sita erat in parte boreali Hallandiæ, nec non *Warebergam*, aliaq; ad Hallandiæ Comitem *Iacobum* pertinentia municipia, vallo ac fossis adversus vim atq; incursiones subitaneas reddiderunt quasi inexpugnabilia. Hoc inter Danos & Norvagos belli initium fuit, quod ingenti utrinq; clade integrum propemodum novennium attinuit. Fatalem verò annum habuerunt viri præstantissimi *Iacobus* Slesvicensium episcopus, regius Cancellarius, nec non Arhusiensium præsul *Tycho*: Illi archidiaconus *Bartoldus* Haffniensis, huic verò *Iohannes Assuerus* capituli suffragijs proximè surrogatus est. — ERICUS VII. Rex.

Nec diu moratus Norvagiæ Rex, statim ineunte à nato Christo anno MCCLXXXVIII noviter inaugurato Danorum regi Erico bellum indixit, datis ad eum codicillis, quibus maternum hæredium sibi denegari querebatur, addito nonnihil de Comite *Iacobo* cæterisque regni extorribus quasi injuriâ affectis & quibus causæ suæ legitima defensio permissa non esset. Quinto deinde à festo D. *Petri* die Helsingoram cum classe appulit. Eratq; jam ante exorta desubito tempestate ejectum in littus *Culborni Catterichij* navigium. Quorum qui in terram salvi pervenerant, custodiæ traditi capitis mox pœnam subierunt. Ipse rex alterâ statim ab appulsu suo luce, factâ in terram exscensione, Helsingoræ opidum, igne injecto, totum exussit. Cives atq; indigenæ receptum habuerunt in arce *Flonderburgo*. Inde, datis vento velis, Haffniam petijt: magnoq; universos terrore perculit; sed in terram descendere ausus haud fuit. Mox insulas vicinas *Venam* & *Amagum* invasit, direptisq; qui inhabitabant, tectis prædisq; eorum ignem injecit. His deinde relictis, myoparones aliquot petere *Schanoram* jussit ac prædas agere, quod ibi locorum præcipua tum regni negotiatio atq; opes essent, ob halecum capturam. Præerat myoparonibus *Cortenius Cruter*. Sed haud sine strage suorum regressi sunt, trucidatis ex Norvagis septuaginta circiter. Extorres ab alterâ parte in sinum, qui hodie adhuc *Balthicus* dicitur, vulgo de *Belt*, irruptione cum navibus similiter armatis factâ, non simplice vice regnum infestum reddiderunt. Mareschallus *Stigotus*, destructo Bratingburgo, *Samsoam* deprædabatur. Inde cum classe totâ profugi versus Tornsborgam prope *Corsoram* vela facientes, ubi Ericus Menved rex, ut plurimum agere erat solitus, urbem ac templum incendio detœdarunt. Nec aliud fatum fuit Schelsöræ. Cujus urbeculæ, quæ supererant tenues adhuc reliquiæ, in favillas similiter versæ. Hinc *Falstriam* ingressi, Nicopiam ubi diripuissent, igne perdiderunt. Norvagi eodem tempore cum parte suæ classis circa proximam Lalandiam appellentes, ubi in terram eorum perplures ad prædas faciendas essent egressi, ab indigenis fere omnes aut capti aut perempti fuerunt. Sed Nicopiæ non contenti ignem injecisse etiam arcem obsidione premere instituerunt. Verùm *Stigotus* factò mox procinctu, unà cum *Othone Hestecornio* ad regem Norvagiæ, qui juxta Amagum adhuc cum classe præcipua consistebat, enavigavit. Ubi haud diu morati, junctis viribus, *Gronzundam* petierunt arcemque Stegensem continuâ diei ac noctis oppugnatione ità infestarunt, ut nec repugnantiu alacritatem nec cladem suorum pensi habuerint. Pertinebat tum locus ille dotis nomine ad Rugiæ dynastam *Witzlaum*. Atque inde Stubbecopiam adnavigatum: Quam cum totam incendissent, die, qui *Mariæ* sacer fuit, versus Norvagiam vela verterunt. Ericus autem electus Daniæ Rex, missis extemplo in Norvagiam legatis, amicè perebat ut bello, quod erat motum, amabili quadam compositione sopito sanguini innocentium parceretur; se in morâ haudquaquam futurum, quin maternum ejus hæredium, quod suæ esset potestatis, ipsi quamprimum redderetur; partem autem ejus penes Australis Iutiæ Ducem *Valdemarum* haberi: seorsim verò id expetebat ne causam extorrium suam faceret; hominum parricidarum, & qui laudatissimæ memoriæ parentem suum Ericum regem immmeritissime trucidassent. Verum Norvagus pactionibus aurem præbere noluit, nisi extorres ijsdem quoque includerentur. — MCCLXXXVIII

Hinc regis coronatio ipso die nativitatis Dominicæ, cum ageret jam annum decimum quartum, præsentibus Archiepiscopo Lundensi *Iohanne Drossio*, cæterisque regni episcopis ac senatoribus regium in morem celebratur. Tum & cæptum tractari per matrem ejus

Ericus VII. Rex. A. C.

Agnetam cum rege Sueonum *Magno Ladelao* de connubio Erici regis cum filiâ eius *Ingeburga*. Dos dicta 6000 marcarum argenti puri. De die folutionis ipsi inter fese statuerent. Antea nonnihil etiam motum fuisse innuimus de Erici sororis cum *Byrgero*, Magni filio, nuptijs, quò arctior scilicet utraq; hæc regna ac reges necessitudo sociaret. Missi idcirco à Sueonum rege in Daniam legati *Henricus* Comes Glicensis & *Vernerus Brunckius*; pactumque ut *Ingeburga* regi Erico in conjugem traderetur, quamprimum ad justam ipse ætatem pervenisset, daretque interea operam ut intra triennij spacium dispensatio à pontifice obtineretur, ne qua uspiam sanguinis propinquitas nexum matrimonialem impediret. De dote autem irâ conventum, ut illi haud minor daretur, quàm esset accepturus *Burgerus*, qui ejusdem sibi sororem desponsaret. Hæc pacta Helsingburgi præsente *Witzlao* Rugiæ principe, nec non Priore *Henrico* Cancellario, *Ionâ Litlo, Petro Hoselio* satrapa, *Davide Tostonio* ac *Benedicto Wasteno*, qui eodem regis Erici nomine delegati accesserant. Tum quoque temporis, Slesvicensium Dux Voldemarus regni tutor in Daniam deduxit conjugem suam Saxoniæ Ducis filiam, cum quâ anno superiori nuptias Molnæ celebraverat. Obijt verò regina *Mechtildis*, Abelis quondam Danorum regis conjunx, quam Byrgero Sueonum Comiti alteris nuptijs sociatam supra memoravimus. Mentionem prærerea chronologi injiciunt maximi ac de subito exorti incendij, quo urbs universa Slesvicensium conflagravit. Ea ut restauraretur summâ ope adnisus est Dux *Valdemarus*, qui, destructo etiam Gottorpio, omnia ad ejus communitionem contulit. Ejusdem anni tertio post festum Paschatis sabbatho, mense Aprili sævissima ex orta seditio pugnaque inter cives *Wisbuenses* ac reliquos terræ incolas. Sed prævalentibus opidanis ac lite per Sueonum regem Magnum amice compositâ, urbs exinde muro ac fossis incincta est.

MCCLXXXIX. Sequenti anno, qui census est à nato Christo supra millesimum ducentesimus octuagesimus nonus, Comes Holsatiæ *Henricus* ejusque frater *Iohannes*, cæpto adversus Dithmarsos bello infeliciter præliati memorantur, occasione leporis qui exercitui ad pugnam accincto forte fortunâ occurrens, præliaturos in fugam egit. Quod quo pacto acciderit, referre obiter haud pigebit, ut ostendatur rem sæpenumero levissimam maximi momenti negotijs impedimentum injicere. Holsati enim cum starent jam magno nobilitatis suæ ac populi numero ad pugnam ac jugum Dithmarsis inferendum parati, contigit eorum copias de subito ac viâ transversâ leporem prætercurrere eâque occasione militem exclamare, *prætercurrere leporem*: idque exaudientes, qui posteriores erant, clamoremque in id excitatum putantes ut se in cursum ac fugam darent, fugere hoc ipso cœperunt: Quos deinde intermedij (quòd existimarent aciem suorum ab hoste perruptam) continuo secuti: Et eos vicissim primi, cum abijsse unâ cum postremis viderent, nec alia subsidia haberent, similiter subsecuti. Qui evadere fugiendo nequierunt, à Dithmarsis, quibus hoc casu alacritas accrevit, quique auxilia ab episcopo Bremensi *Giselberto Bronckhorstio* acceperant, interfecti sunt. Adeò ut locum hic meritò habeat, quod vulgo creditum, etiam his temporibus, occursum leporis omen esse parum fœlix, præsertim iter ingressis ideoque & proverbio olim dictum, *lepus apparens infortunatum facit iter*, vel ut senario hoc potius è Græco, quod Suidas citat, exprimam:

Inauspicatum iter obvius facit lepus.

Postmodum verò adnitente eodem Episcopo Bremensi Giselberto, cum ejus neptem, filiam Comitis Bronckhorstij, sibi in conjugem acciperet Henricus Holsatus, bellum hoc totum compositum est, reconciliatis & in gratiam cum Holsato reductis Dithmarsorum populis.

Per id tempus Rex Ericus Revaliensium diœcesi immunitates, quas eis parens ipsius concesserat, suo assensu ratas habuit. In ijs, præter ceteras, censebatur constituendi Episcopum jus ac potestas; quamvis hoc ipsum in usum ac consuetudinem haud plene apud eos deductum sit. à collationibus interim belli tempore alijsq; oneribus exemptos pronunciavit concessitque prata ac silvam cæduam, quæ intra urbis jurisdictionem continebatur, usurpandi liberam facultatem.

Hinc die *Iohanni Baptistæ* sacro Norvagus, cui se extorres conjunxerant, denuo cum classe armis virisque hostiliter instructa in mare progressus, primùm in Alburgenses atq; inde in arcem opidumque Suinoburgi impetum convertit. Eoque direpto ac flammis fœdato domum versus navigationem instituit, cum antea Lalandiam partim divastasset, partim ad tributum pendendum coegisset. Extorres verò, qui eadem cum classe accesserant,

rant, hærere interea ac subsistere circa insulas Balthici sinus, *Hielmum* ac *Sproam*, easque communire cœperunt, ut inde facto assidue in regni districtus atque incolas procinctu eos undiquaque infestos haberent. *Petrus* autem *Hoselius* satrapa, cujus semel iterumque mentionem supra fecimus, eodem hoc temporis tractu in vincula conjectus fuit, quod de seditione excitatâ in conventu Schelscorensi suspectus haberetur, & rumor præterea ferret idem eum cum regni perduellibus agere. Captivus verò Synderburgum deductus, ibidem custodiæ mandatus est. Hujus perhibentur insignia ternæ rubræ trabes in area flava deorsum protendentes. Supremum hoc ipso anno diem clausit archiepiscopus Lundensis *Iohannes Drossius*. Cujus in locum totius diœceseos suffragio electus fuit *Iohannes Grandt*, episcopus, vel ut alij, Præpositus Roschildensis. Verùm regi reginæque minus placuit Grandij electio, quod esset perduellibus, ac præsertim *Iacobo* Hallandiæ Comiti sanguine atque affinitate conjunctus. Ipse nihilominus, acceptâ Lundensium commendatione, Romam profectus à summo pontifice, licet rege invito, solennem electionis suæ confirmationem obtinuit. Funestus præterea idem hic annus accidit Tychoni episcopo Arhusiensi. In cujus mox locum est surrogatus, ejusdem capituli archidiaconus Christiernus nomine. ERICUS VII. Rex. A. C.

Hinc anno, qui superiorem excepit, identidem cum classe Balthicum sinum ingressus Norvagiæ Rex, Corsoram, sed frustra tentavit. ac mox Nicopiam & Holbecam territorij, quod *Otsherrid* appellant, oppidula, postquam esset deprædatus, igne injecto utrumque exussit. nec diu moratus festinatò tum temporis ad Norvagos rediisse chronologis memoratur, sive quod id postularent regni ejus negotia, sive, quod verisimile habeo, quia revocarit eum filiæ suæ *Margaretæ*, quam ex cognomine *Margareta*, Alexandri Scotorum regis filiâ, sustulerat, Scotici regni adeunda post obitum avi hæreditas. Interea perduelles, direpto Middelfurto, alia insuper loca aut deprædati sunt aut flammis illatis exusserunt. Scanienses quem eodem tempore interceperant *Alphum Ellingium*, piratam Norvagorum percelebrem, latâ per *Davidem Tostenum* satrapam sententiâ, rotæ impositum neci dederunt. Memoratur hac circiter tempestate episcopus Othoniensis *Gesico*, sublatis longo ævo pravè inveteratis consuetudinibus ac statutis nonnullis in locū eorum reduxisse, quæ applausu plurium recepta fuerunt, idque in publico provinciæ conventu: Et inter cetera statuisse, ut in sua diœcesi fas esset sacerdotibus statuere de bonis suis mobilibus, dum in vivis non tantum essent, sed mortis etiam tempore, facto propalam testamento, exceptis solummodo ecclesiæ bonis. Si quis moreretur intestatus, ejus bona absque episcopi voluntate haud abalienarentur &c. Obijt eodem quoque tempore Rex Sueonum *Magnus*, postquam regno præfuisset annos tredecim. Eum commendant non tantum pulcherrimæ, quibus patriam emendasse memoratur, leges, sed etiam rara animi pietas, quâ verbi divini præcones prosequebatur, summopere nimirum contendens, quod de eo Gothus tradit, ut nec Dani, nec Theutones nec aliæ vicinæ gentes ipso in Christi ecclesiam liberaliores prædicarentur. Ei *Byrgerus* filius successit tum annos vix undecim natus, ideoque & *Torgyllus*, regius Dapifer, regno gubernando à patre *Magno* designatus, donec ipse Byrgerus, accrescente cum ætate prudentiâ, regni capax haberetur. MCCXC.

Mareschallus autem *Stigotus*, inter extorres haud postremus, eodem hoc tempore insulam *Hielmum* ita communierat, ut ibi in omnem eventum certum parricidæ refugium haberent. Est ea insula exigua quidem, sed loci naturâ & per se admodum firma, tum & commoda omnibus qui è sinu *Balthico* Norvagiam petunt, nam & portum situs ipse facit, & aquæ præterea dulcis scatrigines habet ac deniq; loco edito è mari extans ad vim circumquaque avertendam perquam est oportuna. Cumque identidem atque indies Norvagorum incursiones metuerentur, eâ occasione *urbis* quoque *Hassniensis* pomœria præsidijs firmata, novisque propugnaculis communita.

Injecimus superius de obitu regis Scotorum Alexandri, qui *Margaretæ* Norvagicæ avus fuit. De eo apud nostros Scoticosque authores hæc reperi: *Alexandrum* scilicet, postquam mortua esset *Margareta* Anglica, ex qua *Margaretam* item filiam susceperat, nuptam, uti ante indicatum, regi Norvagorum *Haquino* alijs est *Erico*, qui ex eâ filiam genuit *Margaretam* etiam nomine, eundem mox non uxore tantum, sed liberis etiam omnibus orbatum, *Ioletam* filiam Comitis Druidum, conjugem accepisse, & intra annum vertentem ab equo lapso excussum, fractis cervicibus, interijsse, non procul ab *Kingorno*, solâ ex ejus prosapia superstite hac, quam dixi, nepte *Margareta* Norvagica. Hæc igitur à morte avi cum unica Scotici regni hæres esset, mirum haud est reductâ quam celerrime è

ERICUS VII. Rex. A. C. Dania classe domum festinasse, ut indicavimus, ad res suas componendas Norvagum. Apud Scotos autem extincto eum in modum *Margareta* avo conventus ordinum Sconam indictus, ut ibi de novo rege creando & statu regni componendo ageretur; *Eduardus* autem Anglorum rex, gnarus suæ sororis neptem, regis Norvagiæ filiam unam ex *Alexandri* posteris esse superstitem eandemque regni Scotici legitimam hæredem, legatos ad eam deposcendam filio suo uxorem in Scotiam misit. Hi cum in conventu procerum multa de utilitate publicâ, quæ hoc matrimonium esset secutura, disseruissent, Scotorum animos ab eâ affinitate non alienos invenerunt. Nec odia vetusta unquam commodius aboleri posse videbantur, quàm si uterque populus, honestis & æquis conditionibus in unum coiret. Igitur facile de matrimonio est conventum. Adjectæ tantum, utrâque parte approbante, conditiones, ut Scoti tantisper suis legibus & magistratu uterentur donec ex eo matrimonio liberi nascerentur, qui regni potentes essent. Quod si forte nulli procrearentur, aut nati ante legitimam regno ætatem decederent, tum regnum Scotorum ad proxime è regia stirpe propinquos transiret. Rebus ita compositis, legati in Norvagiam missi, viri illustres & qui summæ prudentiæ apud suos illis temporibus habiti. Qui cum in Norvagiam appellerent, intellexerunt ante adventum suum diem obijsse *Margaretam*. Itaque mœsti, re infectâ, domum redierunt. Nostri annales in itinere & jam susceptâ in Scotiam navigatione circa Orcadum insulas defunctam injiciunt, cum annus ageretur Christi

MCCXCI. servatoris supra millesimum ducentesimum nonagesimus primus. Nec moratus Norvagus, cum accepisset *Eduardum* Angliæ regem veluti judicem vel arbitrum potius à Scotis electum, & ipsos, quem ille juratus regem pronunciaret, accepturos, suos etiam in Scotiam legatos misit *Andum Harangerum, Henricum Prestium*, pontificis Romani capellanum; nec non *Petrum Algothum*; viros omnes eo tempore nobilissimos, ut coram Eduardo causam regis sui agerent. Existimabat enim Norvagus, secundum jura sui regni omnium, qui competitores essent, se proximum Scotici regni hæredem censendum, quod filiæ suæ *Margaretæ*, quamvis jam defunctæ, jus atque hæreditas proximè in se, utpote parentem ejus, recidisset. Petebat præterea à regni Scotici proceribus reditus totius regni quadriennales ab obitu scilicet avi *Alexandri*, usque ad discessum filiæ suæ *Margaretæ*, regni Scotici legitimæ atque unicæ post avum hæredis: Repetebat similiter impensas, quas ejus nomine dum apud se esset & postea fecisset, cum ipsam instructâ cum classe transmissurus in Scotiam esset. Qui & Scotiæ indigenas universos centum millium librarum multâ afficiendos judicabat, quod non continuò & statim ab avi obitu prompti volentesque filiam suam *Margaretam* regni hæredem reginamque proclamassent. Et præter hæc, 700 insuper marcas Sterlingicas sibi adhuc deberi asserebat ex dote uxoris *Margaretæ* Alexandri filiæ. Quæ omnia summo jure ad se pertinere vi præsertim syngrapharum, quas inter regem *Alexandrum* socerum suum & se confectas haberet. Rex auditis legatis, responsi loco quærere cæpit quo jure aut modo sibi attribuerent Scotiæ regnum, quod, defunctâ sine liberis Margaretâ, in aliam stirpem esset devolutum. Responderunt illi, se ulteriora quàm dixissent, nisi convento prius rege ac hero suo, quæ adferrent, non habere. Quod ipsum cum iterum tertioque ad causam dicendam vocati referrent, Rex *Eduardus* pronunciavit *Iohannem Baliolum*, qui *Davidis Hamtintonij* neptem natu majorem, tum adhuc superstitem, uxorem teneret, excluso *Brussio*, qui ex nepte ejusdem Davidis natu minore erat progenitus, secundum patriæ morem, quo qui gradu propior est, jure etiam potior habetur, Scotiæ legitimum ac verum regem habendum. Sententiâ eum in modum pronunciatâ, Norvagos deinde, quod ad cetera ipsorum postulata, quæ regni successionem non attingerent, ad ordines regni remisit. Hanc eorum legationem, de quâ tamen annales, quos vidi, Scotici silent, referunt plerique ad annum à natali Domini millesimum ducentesi-

MCCXCII. mum nonagesimum secundum.

Quo eodem tempore defuncto Romanorum Imperatore *Rudolpho* Habsburgensi, surrogatus est in ejus locum *Adolphus* Nassovius operâ præcipue Electoris Episcopi Moguntini, qui cum arte ademptum collegis jus suffragandi in se omne transtulisset, præterito *Alberto* Rudolphi filio, quamvis adversante *Ludovico* Palatino, præter omnium spem atque opinionem Imperatorem renunciavit cognatum suum *Adolphum*, quem dixi, *Nassovium*, virum quidem ob edita sub Rudolpho bellicæ virtutis experimenta non indignum imperio, nisi ab uno episcopo eoque ordine totus pependisset. Domi autem *Grandius* Lundensium presul, Româ jam redux, ecclesiasticis conventum indixit, Roschildię celebrandum, in eo præcipue de jure ac privilegijs ecclesiæ, quibus, sub rege Christophoro nec non regis

RUDOLPHUS HABSBURGENSIS IMP.

ERICUS VII. Rex.
A. C.

regis hujus parente Erico, detractum hand parum existimabat serio asserendis ac sarte tecteque asservandis agitatum. quamvis annalium nonnulli non ad præsentem hanc sed proxime antecedentem anni æram eandem synodum referant.

MCCXCIII.

Sequens annus initio sui id memorabile habuit, quod abstulerit Mareschallum *Stigotum*, perduellium facile principem. Is cum in insula illa, quam supra nominavi, *Hielma* diem obijsset, famulorum ejus nonnulli sepeliendum eum in templo Hinsholmiæ idque de nocte curarunt, ne quis omnino resciisceret, ubi funus ejus esset depositum. quamvis ancilla quæpiam, forte fortuna animadvertens in æde illâ lumen accensum, rem sacerdoti aperuit. Ille postmodum in locum sepulchri anquirens haud tamen scire potuit quisnam ibi conditus esset. Sericum interea, quod cadaveri erat impositum, ablatum est, ac frustum ejus ancillæ traditum. Quæ cum interjecto tempore uni ex Stigothi famulis nuberet & ille sericum domini sui noscens illud ancillæ, quam duxerat, pulvinaribus assutum videret, quærit ex eâ unde id habuisset, illa cum rem, ut erat, narrasset ac metuens famulus ne cuiquam innotesceret, quo loci funus heri sui haberetur, eam peremit. Sed hoc utcunque se habeat, illud constat, eundem Stigothum paulo ante obitum & jam moribundum suos ad concordiam cohortatum, utque unum omnes agerent, seriò commonuisse, allatâ historiolâ sive symbolo potius quod regem quendam Tartarorum liberis suis commendasse ferebat, telorum nimirum in se colligatorum fasciculum haud facile frangi, dispersâ vero ac separata quàm facillime.

Inde conventus prope Varbergam decretus, in loco qui *Grodera* dictus est. Quo licet regum uterque Daniæ Norvagiæque dictâ die ad pacem feriendam convenirent, parum tamen aut nihil, quod ad sarciendam amicitiam faceret, peractum memoratur. Nam & Rex statim Norvagorum, comparatâ classe armis virisque instructissimâ, quæ expeditionum ejus navalium in Danos quarta fuit, mare vicinum ingressus maxima indigenis detrimenta intulit. Nec tamen ipse neç, qui ei conjuncti semper adhærebant, Regni perduelles in terram tum egressi fuerunt, sed naves quascunque negociatorum aliorumque obvias sibi habuêre, adorti, ijs captis ac spoliatis, nautis etiam vel cæsis vel necatis ac navibus igne subinde injecto multiplex damnum regno dedêre. Secundum hæc Regis Erici mater, Regina *Agneta* iteratas nuptias auspicata inferiorem suâ dignitate maritum accepit, Comitem nimirum *Iohannem II* Vagriæ dynastam. Hic ille *Iohannes* est, cui morionem fuisse in delitijs memorant, quem ille dum alijs, se præsente, exercendum permittit, morioq; non Comitem sed alios petens, Comiti oculum imprudenter osse excussit. Ex ea liberos habuit *Iohannem* Chilonij & Holsatiæ Comitem, Ducem aliàs Vagriæ appellatum, nec non *Christophorum*, qui infans casu fortuito è loco sublimiori in arce Chilonensi decidens in fata concessit.

Valdemarus postremò, quem supra Sueonum rex cum esset à Magno in ordinem redactum ac carceri denique inclusum retulimus, hoc tempore supremum diem clausit, cum paulo ante filius ejus *Ericus*, non tam ob sua quam patris demerita, ut habet Suecorum historia, similiter comprehensus inque vinculis Stocholmiæ aliquandiu detentus, capitis tandem supplicium subierit.

MCCXCIV.

Proximo, qui secutus est, Christi anno ducentesimo nonagesimo quarto supra millesimum, missi Revaliâ legati, ordinis ecclesiastici viri, qui Roscildiæ præsentibus episcopo atque alijs ejusdem territorij diserte professi sunt se à collegio suo in Daniam ablegatos, ut declararent se ac prædecessores suos jus constituendi episcopum nunquam habuisse, nec id sibi nuquam arrogasse: Sed eam semper prærogativam Daniæ regibus ipsorumque majoribus nec non regi præsenti fuisse atque esse, ut quem ipsi ad ejusmodi dignitatem idoneum ac commodum judicarent eum Canonicorum collegio sisterent ac præsentarent. Idque ita se habere nec quidquam unquam in adversum acturos, facto jurejurando ac dato sub Episcopi totiusque collegij sigillo chirographo, confirmarunt.

Sub idem tempus Roschildenses *Rannonem Ionæ*, olim patris Erici regis cubicularium ac conjuratorum unum in ædibus *Nicolai Brockenbusij* comprehensum in carcerem compegerunt. Erat is Lundensis Archiepiscopi sororis filius, ac postquam sub torturâ, præter alia, fuisset professus se regem ceteris prodidisse, dum & locum, quo esset sub noctem hospitaturus, indicasset, & januam insuper prædij, dum alij facinus peragunt, oppositâ serâ custodivisset, extra urbem incussu rotæ membra convulsus lentâ morte peremptus est. Nec longâ interjectâ morâ, Ericus rex per fratrem suum *Christophorum* comprehendi similiter ipsum Archiepiscopum jussit, anno præsulatus ipsius quarto, sicut & Præpositum

Ii iiij ejusdem

ERICUS VII. Rex. A. C. ejusdem diœcesis *Iacobum Langium.* Causam facti esse demonstrabat, collusionem eorum cum parentis sui percussoribus quodque ope ac consilio eosdem,quâ daretur,juvarent; & archiepiscopus præterea *Grandius* nonnullos ex conjuratis sanguine attingeret,& ipsum denique archiepiscopatum non inconsulto tantum se, sed invito quoque arripuisset. De horum autem incarceratione ac custodia præsertim Iohannis Grandij seorsim referri multa possint, ni longius foret. Lectorem interea remittimus ad libellum hac de re fuse agentem,quem edi olim ac publicis typis vernacule describi curavit felicis memoriæ nobilissimus *Arnoldus Vitfeldius*,regni olim Cancellarius.* Tum & habet historia Bremensis, quæ huc spectant,suo exinde loco haud omittenda.

Hoc peracto,Rex codicillos evulgari fecit, in quibus declarabat se clerum totumque Ecclesiæ Lundensis sodalitium licet pastore orbatum suo nihilominus patrocinio defendendum suscipere. Ideoque & inhibere ac serio mandare,ne quis cleri aut monasticorum jura aut libertates tollere vel ijs quidquam derogare in animum inducat suum nisi se vindicem atque ultorem experiri cupiat. Horum codicillorum hoc exemplum est :

„ Notum facimus universis,quod nos viros venerabiles dominos Decanos, Oeconomos &
„ Capitulum Lundensis ecclesiæ, nec non omnes & singulos clericos ejusdem diœcesis
„ unà cum omnibus bonis suis & familia ijsdem attinente, sub nostra pace & protectione
„ suscipientes specialiter defendendos, prohibemus districtè sub obtentu gratiæ nostræ,ne
„ quis cujuscunque conditionis, ipsos aut ipsorum aliquem, aut quemcunque de ipsorum
„ familia super bonis episcopalibus, aut suis ecclesiasticis vel mundanis contra jura, leges
„ & libertates sibi concessas, in bonis aut personâ impedirè præsumat, seu aliquatenus mo-
„ lestare, sicut ultionem regiam voluerit evitare. Nolumus enim sanctam matrem eccle-
„ siam,aut clerum prædictæ diœcesis, quanquam pastorem non habeat, in bonis suis, juri-
„ bus aut libertatibus injuriosis aliquorum tyrannorum morsibus supprimi vel gravari;Cum
„ ex commisso nobis officio tenemur specialiter paci suæ & quieti solicite providere.
„ Datum feria IV post divisionem Apostolorum,qui dies est Id. Iulij.

Sed Præpositus *Langius* septimanis aliquot in custodiâ detentus captâ elabendi occasione, clam evasit, ac mox Romam profectus multa de se multaque de ærumnosa archiepiscopi sorte apud summum Pontificem conquestus omnia egit ut rege gravato pontificis animum favoremque præoccuparet. Et quod fieri fere solet, ut mala malis cumulentur, MCCXCV. lis haud multo post anno scilicet millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, exorta inter regem Ericum & Ducem *Valdemarum*, quod existimabat Rex illam procerum concessionem,qua Duci *Alsa, Arra, Fimbria*, aliæque regni insulæ,cum regni tutor declararetur, transcriptæ fuerant,minus ex æquo ac bono factam, & standum potius parentis sui, quam de eâ controversiâ tulerat , sententiâ. Eique occasioni haud defuit Rex Norvagiæ unà cum regni perduellibus, sicuti nec ipse Valdemarus ; sed facto confestim inter se fœdere ac junctis viribus , de novo minitari Daniæ cœperunt. Frater etiam Ducis Valdemari, Dux Langelandiæ *Ericus*, ductâ in conjugem *Sophiâ*,quæ matris Norvagiæ regis ex sorore neptis erat,nata scilicet ex *Sophiâ* Danicâ & *Valdemaro* Sueco,quem mortuum in custodiâ modo diximus, firmiori se eorundem amicitiæ innexuit. Hanc *Sophiam* non me latet authores domesticos Valdemari Suetici viduam asserere matrisque Norvagiæ regis sororem. Sed id quomodo potuerit,cum eâ,ut ipsi fatentur,& nos supra posuimus,anno 1284 defunctâ,nova post ejus obitum connubia Valdemarus contraxerit? Inter memoriæ itaque hoc sphalmata habendum & pro *Sophia*,viduâ Valdemari,filia substituendum etiam in tabulis Ducum Slesvicensium genealogicis. Valdemarus autem Dux tempori serviendum ratus, nec diu deliberatione habitâ, cum classe armatâ in mare prodijt. Et Rex vicissim,civibus non modò, sed & monasticis etiam hominibus censu indicto classem similiter eduxerat,quæ Ducis copijs in freto, quod *Gronzunde* appellant, obviam facta, eas oppressit ac pessundedit universas.

Interea archiepiscopus *Iohannes Grandius* è turri arcis Seburgensis , in qua servabatur, miro artificio evasit, occasione atque industria cujusdam coci,qui illi in carcerem panem intulit paulo grandiorem, ita confectum, ut præter scalam è cannabe contextam , etiam limam incoctam haberet : quâ ille ferramentis ac compedibus protritis se per scalas demisit,demissus primo Borneholmiam atque inde Romam petijt.

Valdemarus verò occasione belli, quod imminere existimabat,Gotorpium,antea,ut diximus, disjectum,exædificare de novo ac fossis circumquaque incingere, additis etiam vallorum propugnaculis,curæ habuit. At rex assidue tum Hinsgavelæ agebat , ubi amicabilis

ERICUS VII, Rex. A. C.

cabilis inter ipſum & regem Norvagiæ conventus erat indictus. Quo tamen tempore aut loco, quia res componi in totum nequijt, induciæ hyemales pactæ, ut ſub annum nimirum proximum Egeholmiæ prope Schelſoram ad pacem firmiter ac ſemel conſtituendam conveniretur. His inducijs comprehenſi ſunt, à parte unâ Rex Ericus ejuſque frater *Chriſtophorus* ceterique amici ipſorum ac ſubditi: à parte verò alterâ Norvagiæ Rex cum ſocijs ejuſdem ac ſubditis. Dum autem eæ induciæ durarent, liberum eſſet unicuique ad cauſæ ſuæ defenſionem teſtimonia conquirere, commeare per alterutrius regna ac territoria, in ijſque negotiari ac commercia exercere, exceptis perduellibus. Rex Norvagiæ ut poſſidet, ita quæque bona ac hæredia materna poſſidebit. Quæ autem ulterius ad ſe pertinere judicabit, de ijs ſecundum leges ac ſtatuta regni municipalia pronunciabitur. His infra ſcriptis Comiti *Iacobo, Nicolao Canuti, Petro Iacobi, Nicolao Hallindsfar*, alijſque eorum ſocijs cujuſcunque ſtatus ac conditionis ſint, qui è Daniâ in Norvagiam quamcunq; etiam ob cauſam profugerant, ſicuti & defunctorum hęredibus libere intra Daniam commorari permittebatur; tantum ut ij, qui rei pronunciati erant regiæ cædis, caverent ne in regis aut Ducum *Chriſtophori* ac *Valdemari* conſpectum progrediantur; ſi tamen id caſu contigerit, tum ex conſanguineis ipſorum duodecim jurejurando teſtarentur ſtudio ac deditâ operâ factum non eſſe. Bona eorum in fiſcum redacta Rex reſtitui curabit; Norvagiæ Rex ſibi ſervabit *Hielmum* ac *Huneſbalſam*. Captivi utrinque dimittentur. Nova propugnacula nulla excitabuntur: Nulla etiam vectigalia extraordinaria ſed tantum conſueta exigentur. Dux *Ericus* Langebenius frater *Valdemari* Sleſvicenſis bona quæcunque in regno Daniæ ſunt ſita pertinentia ad conjugem ejus *Sophiam*, quæque illi hæreditate obvenerunt ex Regis Erici ſororibus *Iuditha* & *Agnetâ*, ea cuncta recipiet. Si quis alius in eaſdem poſſeſſiones aliquid prætenderet cum eo jure agere tenebitur. *Ericus* item Auſtralis Hallandiæ Dux, *Canuti* Ducis filiam, quæ ad ipſum ſpectant, tuto tenebit, cetera verò inter regem & eum de bonorum poſſeſſionibus controverſa per arbitros decidentur. Si quis agere cum rege velit de hæredijs reginæ olim Suecorum *Sophiæ*, ea lis ſecundum jura ac leges patrias inſtituenda. Hæc ita fore ac ſancte ſervatum iri promiſerunt *Ferrandus* archiepiſcopus Nidroſienſis, *Nerva* Bergenſis, *Amundus* Opſloenſis, epiſcopi; itemque equites *Bernerus à Berkero, Thoro Haquini, Iohannes Benolphus, Iſacus Gautenius, Erlandus Amundi, Vedmundus Erlandi*, alijq;. Datum apud Hegneſgaff vel MCCXCV dominica primâ poſt feſtum beati Matthæi Apoſtoli. Similiter & cum *Valdemaro* Sleſvicenſium Duce reconciliatio tum inita, hac tamen conditione, ut ſecundum ſententiam à rege olim *Erico* Glipping latam, cujus ſummam in rebus ejus retulimus, regno redderet *Alſam*, *Arram* & *Fimbriam*: Erant & aliæ de bonorum diviſionibus inter regem & *Valdemarum* ejuſque fratrem *Ericum* controverſiæ, quas omnes arbitrorum ſententiæ ac præſertim *Gerhardo* Holſatiæ Comiti dijudicandas permiſerunt.

MCCXCVI.

Hinc anno proximo ducenteſimo ſupra milleſimum nonageſimo ſexto celebratæ Helſenburgi maximâ cum ſolennitate regis Erici cum *Ingeburgâ*, Sueonum regis *Byrgeri* ſorore, nuptiæ. Atque inde trium regnorum Daniæ, Sueciæ ac Norvagiæ regum ſub feſtum divi *Iohannis* in loco, cui *Sommerſtadium* eſt nomen, conventus eſt habitus. Ibique de certâ pace cum Norvago ineunda tractatum. Sed res ſucceſſum non habuit. Induciæ interim, quæ anno antecedente pactæ fuerant, integrum biennium prorogatæ. Acta eodem tempore apud Romanum pontificem *Bonifacium* octavum archiepiſcopi *Iohannis Grandij* nec non *Langij* Præpoſiti cauſa, patrocinium eorum ſuſcipiente *Regenvaldo Sicciâ*; à Rege ac Duce *Chriſtophoro* miſſi eodem fuêre *Martinus* Cancellarius & *Guido* Ripenſis Præpoſitus. Idem mox *Martinus* in locum ſuum ſurrogavit *Georgium Interamnen* atque inde *Martinum* advocatum Pariſienſem magnis ſumptibus conductum, ut ſe abſente cœptam cauſam ſuâ ſuadâ promoveret. Sed pontifex dum aliquot è numero Cardinalium conſtituit, qui partis utriuſq; criminationes ac reſponſa exciperent eaq; propius cognoſcerent, variè ac maximis cum impenſis res acta eſt. Tandemque regno ac regi ſacris interdictum; pronunciatumque ut rex 49000 argenti marcas archiepiſcopo perſolveret. Anni hujus MCCXCVI tam acris fuiſſe bruma memoratur, ut vaſtus ille oceani ſinus, qui eſt inter Norvagiam ac Schagæ promontorium, itâ gelu conſtrictus ſit ut ingens populi multitudo Anſloâ in adverſam Cimbricam cherſoneſum, nunc *Iutiam* dicimus, per glaciem pedes tranſmitteret, res, ut exiſtimo, inauditi antea exempli adeoque hoc loco à nobis haud prætereunda.

MCCXCVII.

Sequēti anno hoc ſolum apud chronographos annotatum reperio, ſimultatis nonnihil inter regem ejuſque fratrem *Chriſtophorum* exortum occaſione propemodum ejuſmodi: Rex

Rex cum forte fortunâ Callnmburgum iter instituisset (quem tum Comitatum unà cum *Holbeca* & insulâ Samo, *Samsoa* vulgo, frater ejus *Christophorus* tenebat) & jam urbi appropinquantem animadverterent excubiæ, solitò frequentiore satellitio accedere, valvas portarum ei occludunt: Rex, qui portam servabant, extemplo compellari jubet & accusari ut in regnum perduelles. Et licet Dux *Christophorus* medium se interponeret eosque excusare conaretur atque edito jurejurando asseveraret, se ut nescio, ità haudquaquam in regis vel contemptum vel contumeliam hoc factum, vix tamen redintegrari inter fratres amicitia potuit, nisi prius excubitorum unus alterque capite plecterentur.

MCCXCVIII. Sententia verò in regem, ut modò retulimus, à pontifice latâ missus ab eodem in Daniam est anno Christi millesimo supra ducentesimum nonagesimo octavo *Isarnus* pontificius Capellanus, qui eam executioni mandaret. Dumque Lubecæ aliquantum subsistit, moritur Præpositus *Iacobus Langius*, accusatorum regiorum alter. *Isarnus* priusquam in Daniam digrederetur, cum eodem verba commutavit archiepiscopus *Grandius* Lubecæ. An verò & quo exinde tempore in Daniam advenerit, haud diserte annotatum reperi. Nec eo etiam anno quidquam, quod eam causam attinet, dignum memoratu magnopere occurrisse chronologi referunt.

Per idem tempus occiso in acie *Adolpho* Imperatore, adversarius ejus *Albertus* Austriacus, *Rudolphi* Habsburgensis filius, in imperio successit. Hujus temporibus Othomannica domus Turcique, quos vocamus, ab exiguis progressi initijs maximas vires acquisiverunt. Cum enim antea ex nimiæ potentiæ æmulatione fuissent inter se discordes, hac præsertim tempestate in unum juncti perplures Byzantinis Imperatoribus provincias ademerunt. Quibus universis ceu in tetrarchias divisis etiam singuli potestate regiâ imperare cœperunt. *Carameno* enim Alismeio obvenerunt pleraque mediterranea Phrygiæ, ad Philadelphiam usque & Antiochiam, quæ Meandro adjacet. Hinc quidquid in Smyrnam & interiorem Ioniæ oram pertinet, cessit *Sarchani*: Magnesiam, Prienen & Ephesum *Sasun* occupavit. Quidquid verò à Lydiâ & Ætoliâ ad Mysiam usque & Hellespontum porrigitur, id *Calames* sibi & filio *Cerajo* vindicavit. Quæ circa Olympum sunt, Bithiniamque omnem *Ottomannus* invasit. Reliquam à Sangorio flumine regionem ad Paphlagoniam usque *Amuriadæ* inter sese partiti sunt. Sed & hi ipsi cum inter se vicissim dissidere inciperent, deq; regnorum ac provinciarum finibus impune bello contenderent, victis aut oppressis ceteris, una omnium familia Ottomannidarum, occupatâ dissidijs ac bellis domesticis Europâ, tyrannidem obtinuit; quæ hodieque *Turcarum* appellatur. Eaque cujusmodi sit & nomen & eventus ostendunt. *Turca* enim *vastatorem* notat, & res haud aliud declarat, cum terræ ditionesque, quas ipsi occupant, artibus, doctrinâ alijsque ornamentis florentissimas, in solitudinem meramque redigantur barbariem, sine cultu ac luce literarum, sine legibus ac vitæ normâ sordescentes; idque fato ac Deo mortalibus irascente, qui ob delicta populorum tam latè ac læte grassari sævam adeò ac trucem gentem permittit.

MCCXCIX. Mox sub anni sequentis initium, ipso mense Ianuario venit in Daniam denuo *Isarnus* ac publicè interdictum pontificis promulgari Othoniæ curat. Regius procurator *Henricus* Revaliensium episcopus eodem tempore 3000 argenti marcas conficere laborabat, archiepiscopo certis intervallis reddendas, ad resarcienda quæ passus fuisset, detrimenta. Sed cum nummi ex tempore parati non essent, novus conventus Haffniæ decretus. Interea *Isarnus* Alburgum proficiscitur, unde circa Quadragesimæ tempus ad regem literas dat, quarum hæc fere summa erat: Regem ex sententia summi Pontificis teneri ad solvendum archiepiscopo marcarum 3000 in compensationem bonorum amissorum; 6000 loco damni & usuræ; 40000 ob carcerem aliasque injurias ac dedecus ipsi illata: vel aliàs amicâ compositione cum eo transigendum curaret; Quod nisi fieret, graviora fortasse subsecutura; Excommunicationem & regni ac coronæ in alium translationem: Quibus literis hoc tantum *Isarnus* obtinuit, ut archiepiscopo salvus conductus Haffniam veniendi concederetur, si forte amicè negotium transigi posset. Sed archiepiscopus, sive quod serius illi literæ redderentur, aut quod ijsdē haud satis fideret, in insulâ Borringholmiæ substitit, ac nomine suo ad conventum ablegavit *Nicolaum Bunkeflodium* Canonicum Roschildensem: Regis missu eodē accessêre procurator regius, nec non *Esgerus Iul* Canonicus Ripensis. Negotium diu tractum est, ac modi quidem indicati, quibus componi res posset, sed nequicquam omnia. Tandem *Isarnus* latâ sententia, adjudicat archiepiscopo tertiam partem civitatis Lundensium, Monetariæ officinæ tantundem, item bona omnia, quæ regis

regis essent propria in insulâ Borringholmiâ: similiter & urbes, vicos, arces, parochias, silvas, piscationes, mercatus aliaq; ejusmodi in dioecesi Lundensi ad regem spectantia cum jurisdictionibus ac privilegijs omnibus. Munia etiam ac præfecturas earundem possessionum alijs continuò adsignat. Verùm Rex cum ęgrius hoc ferret & plura quā jus permitteret, sibi vindicare *Isarnū* testaretur, non erant, qui oblatas præfecturas acciperent. Ac mox ad ipsum pontificē factâ provocatione, causam suā toti consistorio cognoscendā transmisit.

ERICUS VII. Rex. A. C.

Circa idem hoc tempus iterum cum Norvago agi cæptum, indictusque Prestholmiæ in Hallandia conventus, quo tamen accedere perduellibus haud concessum. Antea nonnihil inter regem utrumque Haffniæ erat ad pacis promotionem decretum, operâ *Berneri Birckeri* & *Odderi Haglai*, Norvagorum equitum: Quod ipsum, interea dum ad ulteriora agenda progrederentur, pro firmo ac rato habitum. Hoc verò, de quo dictum, Præstholmiensi conventu, salvus conductus est datus *Erico* Norvegiæ regi, ac Duci *Haquino*, exceptis superius indicatis perduellibus. Quibus ut & Duci *Erico Langebenio*, Ducis Slesvicensium *Valdemari* fratri, accedere haud propius quam circa Helgoam concessum. Hoc instrumentum obsignarunt unà cum rege Dux Rugiæ *Vitzlaus*, Dux Hallandiæ *Ericus Canuti*, *Ago* satrapa, *Nicolaus Laurentij*, *Olaus Tagonis*, *David Paper*, *Petrus Ionæ*, *Olaus Tagonis*, *Petrus Nicolai Toslandus*, *Hamundus Lille*, *Iosephus Magni*, *Iohannes Nicolai*, *Nicolaus Brock* & *Inguardus Hiort*. Qui & addito sacramento ratum hoc ipsum fore declararunt. Apud Suecones tum etiam *Byrgeri* cum regis Erici sorore *Margaretâ* nuptiæ factæ, idque maximo cum apparatu Stockholmiæ. Ei in dotem præter alia loca ac territoria assignata fuit Enecopia. Ripis, defuncto *Tychone* præsule, archidiaconus *Christianus* in ejus locum omnium votis est surrogatus, vir non minus nobilitate generis, quàm pietatis ac doctrinæ ornamentis eo tempore conspicuus. Is cum non ignoraret Scholas esse reipub. ac præsertim ecclesiæ seminaria, aperiri Ripis ludum literarium curavit concesso in eum usum ex bonis proprijs insigniori ædificio ac reditibus, qui frumenti quatuor & viginti lastis censebantur, præter pecora & pecuniam, aliaque ad alimoniam xx studiosorum pertinentia: Quæ liberalitas cum rari ac memorandi apud posteros exempli sit, ipsius fundationis literas subjeci:

Omnibus præsens scriptum cernentibus Christiernus D. G. Ripensis Episcopus salutem ,,
in Domino sempiternam. Cura suscepti regiminis nos inducit ut personas ecclesiæ uti- ,,
les prærogativâ specialis gratiæ prosequamur. Etsi ad provisionem cunctorum, qui ele- ,,
mosynam exposcunt inclinati sumus, ijs tamen qui dant operam scientiæ clericali, ut cle- ,,
ricali ordine famulentur ecclesiæ, debet non immeritò etiam de bonis ecclesiasticis pro- ,,
videri, ut ab eo vitæ stipendia accipiant, cujus obsequijs mancipantur. Hinc est quod ,,
constare volumus universis, Nos omnia & singula bona mobilia & immobilia inferius ,,
annotata, cum eorundem attinentijs quæ tempore administrationis quo Ripensi ecclesiæ ,,
præsedimus, ex nostro patrimonio acquisivimus, in honorem & gloriam Dei, ex unanimi ,,
consensu & consilio Capituli nostri ad sustentationem viginti pauperum scholarium, ido- ,,
neorum ad literas discendas undecunque de episcopatu Ripensi assumendorum, sub com- ,,
muni cohabitatiòne & convictu eorundem, secundum formam & regulam eis compe- ,,
tentem Ripis in perpetuum faciendam ac de consilio archidiaconi pro tempore & ,,
Capituli ordinandam existentium contulisse, scotasse & sub reali possessione tradidisse ,,
jure perpetuo possidenda. Bona autem sunt hæc: una curia in Vexebij, quam à Nicolao ,,
Horck justo scotationis titulo obtinuimus, quatuor curiæ in Methim cum moleudino ,,
ibidem, una curia in Finekier in Salingsyssel, una curia in Wilstrup in Almyndsyssel, cum ,,
colono ibidem, una ęuria in Hotrop, quæ debet redimi, per nos vel successores nostros ,,
pro ducentis marcis denariorum legalium; iterum pro utilitate dictorum scholarium con- ,,
vertendis, una curia in Slodborg, quam habuimus de Andrea Akeson; omnes terræ no- ,,
stræ in Segersloff, omnes terræ nostræ in Sckaff, omnes terræ nostræ in Forbalgum, ,,
omnes terræ nostræ in Randrup, decem oræ terrarum in Gertrupmarck in censu cum vi- ,,
ginti planstratis foeni ibidem, omnia bona nostra in Bole, in Parochiâ Longborg, item de ,,
Parochia Henne, in quâ jus patronatus nobis competit, quadraginta marcæ denariorum ,,
usualium, vel quinque libræ Sterlingorum pro optione vicarij perpetui, qui pro tempore ,,
ibidem fuerit, cui etiam de residuo reditu ejusdem ecclesiæ credimus nos congruam por- ,,
tionem resignasse, in divinis competentibus annuatim in perpetuum exsolvendam esse ,,
cum multis reliquis bonis. In cujus rei testimonium sigillum nostrum, unà cum sigillo ,,
Capituli nostri supradicti præsentibus literis est appensum. Datum & actum Ripis, salvo ,,
nobis jure dicta bona in bona æquivalentia vel meliora commutandi. ,,

Porro

ERICUS VII. Rex. A. C.

Porro *Isarnus* cum superiori illo conventu magis exasperasset, quàm mitigasset regis animum, mansit ac perduravit in aliquot annos interdictum pontificis, adeo ut ubicunque Rex aut Regina agerent, sacra non fierent. *Lubecenses* eodem circiter tempore regem Ericum, missis solemniter legatis delatoque ei protectoris titulo orarunt, ut sui defensionem susciperet. Quâ de re postquam habito cum regni senatoribus consilio, deliberasset, protectionem eam in annos decem se suscipere eorumque jura ac privilegia sarta tecta adversus quoscunque tutaturum promisit. Ei vicissim *Lubecenses* quotannis 750 argenti marcas persolverent, ità tamen ut si intra dictum annorum terminum rex defungeretur etiam contractus iste nullius exinde momenti esset. Interea autem dum urbis protectorem agit, nullibi Lubecenses, vel armis aut similibus belli subsidijs, regis hostibus suppetias præstarent. Civibus interim commercia exercere & apud vicinos res suas ac mercimonia distrahere liberum esset. Danique & Lubecenses ubicunque occasio ferret, sibi mutuo, ut solent populares, adessent, manusque auxiliares præberent.

Referunt annales domestici in eundem hunc annum (alij sequentem ponunt) *Erici* Norvagiæ Regis filij *Magni* obitum; cui & nuptui datam volunt *Margaretam* Scotorum regis *Alexandri* filiam, & ex eâ natam eidem filiam *Margaretam* etiam nomine, ut supra meminimus. At Scotici authores proximè successisse *Magno Haquinum* filium tradunt, atque illi *Margaretam* fuisse collocatam. Buchananus, quamvis paulo corruptius, *Hangonanum* tamen diserte nominat. Et *Crantzius* eum ipsum *Ericum* non patris *Magni*, cujus nullibi meminit, sed *Olai* successorem facit, ut vel inde liqueat, magis divinare eum de Norvagicis illius seculi rebus, quàm certum aliquid tradere, quod nec ipse diffiteri eo loco videtur. At nos sequuti Norvagiæ chronicon vernaculum, jam ante sæpiuscule ad testimonium nobis citatum, deprehendimus post *Suerum* sceptro potitum filium ejus *Haquinum*: Cui & filius *Haquinus* fuerit. Eoque adhuc impubere regnum administrasse primo *Guthornum Sivardi* atque inde *Ingonem*: Ac ijs mox defunctis vocatum ad imperium *Haquinum* illum, *Haquini* ex *Sueo* nati filium. Qui & mox *Magnum* genuerit, parentem *Haquini* hujus, cui nuptui datam Scotorum regis filiam *Margaretam* jam diximus. Adeò ut defunctum quem volunt annales regem *Ericum*, Rex jam ante unà cum fratre tum fuerit, utpote *Haquino* major natu. Chronicion autem, cujus memini, licet in *Magni* rebus desinat, id nihilominus contulisse, præter alia fatendum, ut eum regum ac temporum Norvagiæ hiatum, qui est apud *Crantzium* statim post nominatum *Haquinum Sueri* filium ex eo suppletum hoc pacto habeamus. Quocirca nec abs re existimem proxime hîc subjicere genealogicam regum Norvagiæ tabulam abusque *Haraldo Harfagero* ad hæc usque tempora, &, quæ exinde sunt sequuta, Reginæ *Margaretæ*: Cujus cum *Haquino*, *Magni Smeci* filio, nuptijs Danicæ coronæ regnum Norvagiæ primò, quod inde referetur, unitum est. Ut ità regnum idem Norvagiæ, si ab *Haraldi Harfageri* majoribus usque ad *Margaretam* jam memoratam calculum deducamus annis plusquam quingentis ab ejusdem *Haraldi Harfageri* progenie ac natis natorum sit legibus ac jure administratum rectumque. Quod ipsum etiam (ut istâ occasione id interseram) haud vane somnio matris ejusdem *Harfageri* portensum. Nam ipsa eo gravida, ut habet Norvagiæ vernaculum chronicon, sibi per quietem visa est ex suo sinu spinam sive ramum expromere, unde ingens mox, adeoque procera opacaque arbor enata, ut rami ejusdem pampinique universam viderentur suâ opacitate inumbrare Norvagiam. Et ita revera fuit, si ex ipso ejusque prosapiâ tot exinde Norvagiæ principes regesque progenitos videamus. quemadmodum & olim simili fere ostento, testante *Suetonio Tranquillo*, matri Imperatoris *Vespasiani Vespaciæ* antiqua, in suburbano Flaviorum, quercus per tres ejus partus, singulos è frutice ramos dedit, haud dubia signa futuri cujusque fati: & primum quidem exilem & citò arefactum; ideoque puella nata non perennavit; secundum, prævalidum & prolixum, & qui haud parvam felicitatem portenderet: Tertium verò, instar arboris, qui *Vespasianum* Imperatorem præsignificavit, sicuti secundus *Sabinum*, ejus fratrem, ad præfecturam urbis provectum. Sed ipsam nunc *Harfageri* Genealogiæ seriem totque uno ex stipite progressos ramos, vel, ut verius dicam, natorum natos paulo propius inspiciamus. Est autem ejusmodi:

HARALDI

HARALDI HAARFAGERI *Norvagiæ regis, ex diversis conjugijs liberi fuere xx. Quorum præcipui memorantur:*

ERICUS Blodoxe *Norvagiæ rex.*

HARALDUS Graafelder *regno potitus post* Haquinum Adelstanum.

Olaus Digrebeen.

Tryggo *cæsus ab* Haraldo Graafeldero.

OLAUS Truggonis *rex, submersus in conflictu navali. Ei* Thyram, *non filiam, sed sororē* Suenonis Tiuskeg, *conjugem tribuit Chron. Norv. p. 39.*

Biorno robustus.

Gundraad *cæsus item ab* Haraldo Graafeldero.

Haraldus Grensche *pater* S. Olai *vide infra.* †

Sivardus Rise.

Sivardus Syr, *sive victoriosus. vide infra.* *

HAQUINUS *cognomento* Adelstanus.

HAQUINUS Iarl, Sivardi Iarli *filius. vide Chronicon Norvagiæ vernaculum pag. 35. Norvagiæ regno ejectus ab* Haraldo Graafeldero, *restitutus ab* Haraldo Blaatand, *rege Danorum. vulgo* malus Iarlus *vocitatus.*

ERICUS Iarl *cum* Suenone Tiuskeg *rege Daniæ, &* Olao Fónske *rege Suecorum regnum Norvagiæ partitus est. Uxor ei fuerit filia* Suenonis Tiuskeg, *soror* Canuti Magni.

HAQUINUS Iarl Erici *filij. Hic nominatur filius sororis* Canuti Magni, Thyræ *fortassis, cujus Saxo meminit, promissæ* Olao Truggoni *sed non ductæ. Hic naufragio perijt intra Angliam & Norvagiam. vide in rebus* Canuti Magni.

SUENO Iarl *Norvagiæ rex, præfuit una cum fratre* Erico, *inde cum fratruele* Haquino Erici *filio.*

† Haraldus Grensche, *de quo vide Chronicon Norvagiæ, pag. 37. suscepit ex* Aasthrita *reginâ*

S. OLAUM *cognomento* Digre. *De eo passim supra in rebus* Suenonis Tiugskeg *&* Canuti Magni. S. Olao *cæso, ac submerso* Haquino Iarl, *præfecit Norvagis* Canutus Mag. Suenonem *filium, cujus imperium breve admodum nec prosperum fuit. vide supra suo loco.* S. Olao *Uxor fuit* Aasthrita, Olai Fonske, *Sueonum regis, filia. ex hac nati*

MAGNUS Bonus *dictus, Rex non modo Norvagiæ sed & Daniæ. de quo superius.*

Ulvilda *nupta Duci Brunsvicensi* Othoni, *alijs est* Orthulpho. *Sunt qui* Giselam *vocent, & filiam, non sororem,* Magni *faciant. at disertè* Magni *sororem nominat Adamus lib. 2. cap. 58.*

N. cui filia fuit

Gudrom, *nupta* Sculoni *Duci.*

Ex eadem Aasthritâ *suscepit* Sivardus victoriosus Syr *vulgo* *

Guthormum.

HARALDUM Haarderaade, *regnavit post* Magnum *cognomento* Bonum.

Halffdanū.

Ingertha *nupta* Olao Hunger *Daniæ regi.*

OLAUS Kyrre *cum fratre & post eum regnavit.*

MAGNUS Barfod *dictus. vide paginâ versâ.* ‡

MAGNUS Haraldi *regnavit post patrem unà cum fratre.*

HAQUINUS Magni, *eodem tempore quo patruelis* Magnus Barfod, *regno admotus, obijt haud multo post.*

Ragvilda, *cujus nescio an meminerit Chronicon Norvagicum.*

Hîc notandum, quæ mater fuit HAQUINI *Iarl Erici* filij, eam *Suenonis Tuigskeg* filiam fuisse, sororem vero *Canuti Magni.* Nam disertè *Haquinus* hic Chronici Norvagici pag. 44 regem Daniæ & Britanniæ *Canutum Magnum* matris suæ fratrem vocat: Et idem vicissim *Canutus Magnus Haquinum* eundem sororis suæ filium nominat pag. 32. Ut ità, quæ superius pag. 179 *Thyra* soror *Canuti Magni* ponitur, intelligenda non ex eâdem, quâ *Canutus Magnus, Gyrithâ* sive *Sigrithâ* matre nata, sed ex aliâ: & nupta *Erico Iarlo*, genuisse *Haquinum Iarlum*, qui & ibi exprimitur: Non verò nupta *Burislao* Vandalorum principi, & inde *Olao Truggonis* Norvagiæ regi. quod de *Thyrâ*, non filiâ, sed *Suenonis Tiugskeg* sorore accipiendum potius, quomodo habet expresse Chronicon Norvagiæ vernaculum jam indicatum, pag. 39. & nos quoque superius meminimus pag. 139.

‡ MAGNVS BARFOD, *cujus mentio superius, filios habuit ex conjuge non unâ. vide pag. 206. item pag. 202.*

OSTENUM *regem.* — Marina. — Olaus Skaugbaugson, *sepultus Alburgi.*

SIVARDUM Iorsalafar *dictum. cui ex* Malfreda, *de quâ pag. 206, nati*

- MAGNUS Blinde Cœcus. *cui uxor erat* Valdemari I *soror* Christina.
- Christina *nupta* Erlingo Scacke *dicto.*
  - Raguilda *nupta* Hakildo Ionæ.
  - MAGNUS Erlingi *filius post varia prælia à* Suero *rege cæsus.*
  - Ormus, *qui fratri adversus* Suerum *auxiliû ferens cum eodem occubuit.*
    - SIGVARDUS *rex cæsus à* Suero.
    - Ingo — Guthormus.
    - Schulo. *de quo in rebus* Haquini, Haquino *patre nati, vide Chron. Norvag. & supra suo loco.*
    - Haquinus — Canutus Iarlus *Vestergothiæ.*

HARALDUM Gille. *de quo supra dictum. vide & paginâ sequenti.* ‡

Olaus *obijt adolescens.*

Sivardus Slambens, *se filium* Magni *dictabat: vide historiam supra.*

Hanc & quæ sequitur quicunque regum Norvagiæ prosapiam cum historiâ Norvagicâ, quam *Crantzius* dedit, comparaverit, facillime animadvertet, scopas ibi dissolutas, & aliquot insignium regum, qui haudquaquam præteriri silentio debuerant & res ac nomina omissa.

Ex sequenti etiam Genealogiâ, in qua HARALDI *Gille* Norvagiæ regis nati ac posteritas enarratur, falli, inter cetera, *Crantzium* & veluti in tenebris dimicare facile erit intelligere, cum de *Haquino, Haquini* filio, quem in Orcadum insula obijsse constat, nihil sani referat: & ei postremò *Olaum* filium ac successorem tribuat, qualem ille nullus habuit. Filius enim ejus MAGNUS Norvagiæ rex fuit, cui sancti *Erici* Danorum regis filia *Ingeburga* nupserat. Quæ & *Magno* eidem ERICUM & HAQUINUM filios peperit, regem utrumque Norvagorum. Sed in eo scrupulus hæret, cuinam horum nupta fuerit *Margareta, Alexandri* Scotorum regis filia. *Vitfeldius* ὁ μακαρίτης *Erico* nuptam dicit, cum tamen rerum Scoticarum scriptores, & in his *Buchananus, Haquino* nupsisse tradant. *Crantzius* nihil propemodum nisi nomen *Erici* ex annalibus Norvagiæ sibi notum ait, & filiam, quam reliquerat superstitem, à fratre *Haquino* honestis nuptijs elocatam: *Haquinum* verò ipsum filiam Comitis *Rupini* conjugem accepisse, cui mater erat, sunt ejus verba, filia domini Ruginorum. At certum est *Euphemiam, Witzelai* Rugiæ principis filiam, ei conjugem fuisse: ut ità *Ericus*, ejus frater, *Margaretam* Scoticam uxorem habuerit: nisi, defunctâ *Margaretâ*, nupsisse *Haquino Euphemiam* dicamus. Sed hoc cum intricatius sit, nec satis ab authoribus diserte expresseque traditum, in medium relinquimus. Nunc Genealogiam videamus.

HARALDUS

HARALDVS GILLE. *Ei ex diversis conjugibus liberi fuerunt.*

Ex

Thorâ *Guthormi filiâ*

SIGVARDUS *rex, cujus filij plures fuêre.*

Cecilia *nupta apud Suecos, filio fratris* Suero *adjumento fuit.*

HAQUINUS *rex* Hardeberd *dictus.*

GUTHORMUS *regnum administrat impubere adhuc* HAQUINO Sueri *filio. vide ad an. 1299.*

Sueno.

Ericus, *qui Byzantium profectus.*

SUERUS *Rex, natus ex fœminâ, cui* Gunildâ *nomen, quæ postmodum* Unæ Fabro *nupta filium* Suerum *in insulâ* Ferrô *apud episcopum, qui* Unæ Fabri *frater erat, educavit. Ubi & literis eruditus sacerdotio destinabatur. Sed, impediente matre, quomodo tandem ad regni Norvagi paternique sceptrum pervenerit, vide superius pag. 260. Ei ex* Margareta *regis Suecorum filiâ natus*

HAQUINUS Sueri, *defunctus Bergis. Ei ex* Ingâ Andreæ *filia progenitus*

HAQUINUS Haquini, *qui in Orcadum insulâ obijt. vide an. 1262. Prognatus ei ex* Margaretâ Schulonis *Ducis filiâ*

Haquinus, *cui* Rigissa *Suedica nupta fuit.*

MAGNUS. *cui conjux fuit* S. Erici *Danorum regis filia* Ingeburga. *vide supra pag. 337. & pag. 354. adde festinantibus operis omissum ejus nomen in tabulâ, quæ ibi est genealogicâ.*

ERICUS, *cui* Margaretam *Scoticam nuptui datam tradit* Vitfeldius, *alij* Haquino *tribuunt.*

Ingeburga *nupta Daci* Valdemaro, *Ducis* Erici *apud Suecos fratri germano.*

HAQUINUS, *cui, secundum Buchananum, nupta* Margareta *Scotorum regis* Alexandri *filia peperit sibi cognominem*

Margaretam, *quæ, defuncto sine superstite prole* Alexandro *avo, Scotorum rege, expetita ad Scotici regni regmen ab* Eduardo I *Angliæ rege, qui eidem tutor & patruus erat, cui & filium suum maritum destinaverat. Sed intercepit hæc omnia mors* Margaretæ *præpropera. vide ann. supra 1290.*

Fuit eidem & filia Ingeburga, *ex matre alia, forte* Euphemia *Rugiæ principis filia, vid. ann. 1303. & 1301. huic maritus fuit Dux* Ericus *Suecus.*

MAGNUS Smecus *Norvagiæ ac Sueciæ Rex. Ei ex* Blanca *Gallicâ nati*

HAQUINUS *rex. cui natus ex* Margareta Valdemari III *Daniæ regis filia*

OLAUS *ex familiâ* Harfagorum *omnium ultimus obijt improlis. De quibus singulis in sequentibus.*

Ericus, *electus Sueciæ rex, uxor ejus* Beatrix Brandeburgica. *vide an. 1346. à matre potionatus obijt.*

Christina, *nupta* Philippo *Hispaniarum & Castiliæ regi,* Alphonsi *decimi fratri germano. Perperam hanc Danorum regis filiam faciunt scriptores Hispanici.*

Ingerthâ *Ragvaldi filiâ*

Brigitta *nupta* Byrgero Iarlo *Sueciæ.*

INGO Krogbag.

Haraldus, *qui cum rege* Magno Erlandi *filio occubuit.*

Sivardus *Bergis decollatus.*

Haraldus *laqueo necatus ad promontorium* Huariffsnefs.

Ex N.

Haquinus, Sigvardus. Ingeburga.

Cecilia *nupta* Baardo Reim.

INGO Baardsson *rex.*

Hibernicâ fœminâ

OSTENUS.

Ostenus.

ERICUS VII. Rex. A. C. MCCC.

Roſchildiæ initio tertij ſeculi poſt annum Chriſti milleſimum, defunctus eſt epiſcopus *Iohannes Cragius*, cui ſucceſſit, ſuffragijs omnium rite electus, *Florentius*. Et ſtatim eodem circiter tempore, induciæ, quas inter Norvagum & Daniæ regem Ericum Somerſtadij pactas ſupra injecimus, ante diem ruptæ fuerunt, occaſione perduellium quibus pace bellum potius videbatur: quamvis Norvagus in Danos, Dani in extorres, quos dixi, cauſam rejiciendam exiſtimabant. Sed mox *Ericus* Langelandiæ Dux, ſe medium ac pacatorem ſuâ ſponte obtulit; profectuſque in Norvagiam ad conſobrinum uxoris ſuæ *Haquinum*, aſſumptis *Henrico Clerico* & *Canuto Mulenio* equite, de pace cæpit agere Fenecolbiæ, hunc propemodum in modum: Reges utrique Corſöram convenirent circa Mariæ aſcenſionem, atque ibi, ſi Erico Menved idem videretur, ſe paratum *Haquinus* dicebat, cauſam ſuam duorum aut trium virorum principum arbitrio permittere (modò idem Ericus faceret) & quod illi pronunciarent, id ratum ac firme manſurum. Arbitri, qui negotio præficiendi eſſent, præſtito ſacramento ſanctè pollicerentur, ſe neque irâ aut ſtudio ſed veri ſolius ductu, quod eſſet juſtum ac æquum pronunciaturos. Eorum ſi quem mori contingeret ante finem actionis, in ejus locum alius, ſed prius facto ſimiliter jurejurando acceptoque ſalvo conductu, admitteretur. Durante autem tractatione Rex Norvagiæ nec non *Iacobus* Hallandiæ Comes, alijque è Daniâ extorres eorumque hæredes aut cuicunque id ſuo nomine concredituri forent, bonis ſuis, quemadmodum ijs ante exortum bellum frui atque uti conſueverant, uterentur ac fruerentur. Inde Norvagiæ regi *Haquino* publicæ fidei literas tranſmiſit Daniæ Rex Ericus: Quibus ſignificabat liberum ac tutum ei eſſe cum ſatellitio ſuo aut comitatu centum perſonarum Schelſöram accedere ac viciſſim ad claſſem, quæ juxta Engholmiam conſiſteret, regredi, exceptis parentis ſui percuſſoribus eorumque ſocijs, quos nec occurrere ſibi concedebat. Fideique certioris gratiâ ſubſcripſerant his literis ac nomine regis veluti ſponſores ſe interpoſuerant Dynaſta Rugiæ *Witzlaus*, Dux *Chriſtophorus* regis frater, Dux *Valdemarus* ejuſque frater *Ericus*, alijque ex nobilitate atque ordinis equeſtris viri, ac præter ceteros *Ionas Litleus*, *Olaus Tagonis*, *Chriſtianus Petdz*, *Nicolaus Landius*, *Canutus* & *Petrus Mully*, *Nicolaus Haſſius*, *Amundus Lilleus*, *Valdemarus Roſeus*, alijque. Verum ad rem ubi ventum, neque in regis Norvagiæ neque extorrium cauſâ conveniri ad vota regum potuit. Itaque conventus ille ſine magno emolumento ſolutus eſt: Interveniente tum etiam obitu *Agnetæ* Reginæ matris *Erici*, quam alteras cum *Iohanne* Vagriæ Comite nuptias contraxiſſe ſupra memoravimus: Ejus funus inſigni cum pompâ ac ſolennitate Ringſtadiam delatum ibidem juxta regia monumenta, comitante principe ac regni proceribus, honorifice eſt conditum.

Mota ſub id tempus inter Ordinis Theutonici fratres & Epiſcopum Rigenſem *Fredericum*, haud levis controverſia. Et videns Epiſcopus ſibi prævalere Ordinem, qui incendijs ac rapinis totam fere Livoniam complebat, & jam intra Rigam domicilia ſua conſtituerat, ſocietatem ac fœdus cum Rege Danorum Erico inijt, in hanc fere ſententiam: ut quandocunque emori quenpiam contingeret, qui bona Archiepiſcopatus Rigenſis poſſediſſet, poteſtas penes Regem eſſet ea bona aut poſſeſſiones in alium transferre, eâ tamen lege ut fidei ſacramentum archiepiſcopo Rigenſi præſtaretur; in bona etiam aut territoria, quæcunque ad diœceſin olim ſpectaverint, quæque Rex aut epiſcopus ab Ordinis Theutonici magiſtris reducere ad diœceſin poſſet, idem regi jus ac poteſtas eſſet: Opidum præterea caſtellaque Rigenſia ad regis obſequium paterent; Et denique epiſcopus nullam cum fratribus dictæ ſocietatis tractationem inſtitueret, niſi cum regis aut ſucceſſorum ejus ſuffragio ac voluntate. Inſtrumentum ipſum cujuſmodi Latinè exſtat, his ſubjiciendum exiſtimavi:

„ Quia propter pervicaces nimis paganorum inſultus, quibus frequenter moleſtamur & de„ vaſtamur in bonis & perſonis, adeoque terræ noſtræ ſunt & fuerant deſolatæ penitus „ annis pluribus & deſtructæ, ſicut in terris Semegalliæ, Valez & Gerze patet evidenter: & „ præcipue propter perſequutiones enormes, quas à fratribus domus Theutonicæ in Livo„ nia paſſi ſumus & patimur in captivitate & defenſione noſtrorum Prælatorum, hominum „ noſtrorum interfectione ac civitatis noſtræ Rigenſis preſſione, noſtrorum & bonorum „ plurium deſolatione, incendio & rapinis, hominum noſtrorum à nobis & eccleſia averſi„ one, & caſtrorum noſtrorum omnium ſubtractione fraudulentâ, contra fidelitatem Præla„ to noſtro, nobis & eccleſiæ ab eis debitam, ratione bonorum, quæ à nobis tenere digno„ ſcuntur: Timentes novellæ Chriſtianitatis plantationi in noſtris partibus gravius imminere

Ericus VII. Rex. A. C.

nere periculum & irrecuperabile forsan, nisi celerius & sagacius caveatur, decrevimus contra persequutiones præmissas, injurias & pericula invocare brachium seculare, per quod & nos & cultus divinus & ipsi in nostris partibus servari poterimus & defendi.

Unde tenore præsentium declaramus, quod de deliberato consilio & communi consensu nostri Capituli, civium nostrorum Rigensium, & omnium aliorum nobis fidelium, quorum interest, tales inter magnificum principem, Dominum Ericum regem Danorum ex unâ parte, & nos ac civitatem nostrâ Rigensem ex altera, sunt placitationes habitæ & contractus, videlicet, quod nos de præmissorum consilio & consensu terras supradictas subdimus prædicto regi Danorum, hac etiam adjectâ conditione, quod quoties ipsa bona, mortuo eorundem possessore, sine viris hæredibus vacare contingat, toties rex alium, seu alios ad eadem præsentabit, & idem præsentatus, eadem ab ecclesiâ, jure reaccipiat feudali, quousque ipsorum bonorum possessores, veros habuerint hæredes, & extunc ecclesia ipsa bona libere ordinet sine briga, etiam ipsi domino regi Daniæ, & suis successoribus regibus Daniæ, qui pro tempore fuerint nomine coronæ, dedimus, & per præsentes assignamus jure perpetuo possidenda; permittimus insuper quicquid de bonis nostræ ecclesiæ ipsis fratribus hactenus demissis, & nunc ratione excessuum eorundem ad nos & ecclesiam nostram rite & canonice devolutis, recuperare & ab ipsis extorquere poterimus, regis adjutorio, vel rex nostro, hominibus, quos idem dominus rex ad hoc deputare seu nominare voluerit, ex parte nostræ ecclesiæ, in feudum dimittantur, ita tamen, quod iidem ratione receptionis bonorum prædictorum, ecclesiæ nostræ homagio adstringantur, secundum quod ceteri vasalli ecclesiæ, ratione suorum *Lenwar*, receptorum ab ecclesia, affecti fuerant ab antiquo. Civitas etiam nostra Rigensis & castra quæcunque rehabere poterimus ab ipsis fratribus, quocunque modo assignentur seu aperta sint, advocato & hominibus ipsius domini regis, quando & quoties voluerint, guerra præmissâ inter nos & fratres durante, & nunquam cum ipsis fratribus acceptemus placitationes, vel concordiam, ante finalem extractionem guerræ nunc subortæ, vel quæ nomine ipsius oriri poterit in futurum, sine ipsius domini Regis, aut successorum ipsius Regum Daniæ, qui pro tempore fuerint voluntate & consensu. Volumus nihilominus & promittimus ipsa guerrâ ex toto sopitâ, cum ipso domino Rege & ejus vasallis & fidelibus pacem & concordiam servare in perpetuum & eisdem adstare pro viribus, contra injuriatores quoscunque & favore, sicut ipse dominus rex nobis promisit vice versâ.

Pontifex cum animadverteret rem Christianam apud Livonos intestinis ejusmodi motibus in chaos ac confusionem abituram, nisi tempori occurreretur, misit eo *Isarnum* sacellanum suum: qui authoritate pontificiâ inter dissidentes medium se offerens, ita pronunciavit: Episcopus Ordinisque fratres utrinque remittent, de quibus per procuratores queruntur, impendia ac damna: Ordinis Magister ac fratres recipient quæcunque ante bellum enatum possederunt in diœcesi Rigensi: Domus, quam inhabitaverat *Valdemarus Rosa*, ea ipsi reddetur. Fratribus verò tradetur S. Georgij Templum, quod est Rigæ, ut ibi cultum divinum exerceant, itâ tamen, ne ultra decem numero intra urbem maneant, nec comitatum adducant nimis magnum: conventus ibi nullos sive publicos, sive privatos celebrabunt: turres aut munimenta neque intra urbem aut ejus territorium ulla excitabunt; Pons, quem cives exstruxissent, fartus tectus manebit, itâ ut etiam fratrum navigijs per eundem transitus pateat; cum Fratribus cives, & cum civibus vicissim fratres commercia exercere fas erit. Vectigalia nova non imponentur: Regio tota, ut fuit, ita deinceps pontificis erit, quæ & literis pontificijs defendetur, concessa quidem fratribus, sed eo fine ut sacra Christiana propagent. Bona quæ intra diœcesin Rigensis jurisdictionis fratribus sunt adempta ac civibus vicissim in Livoniâ & Curlandiâ, de ijs ob reverentiam Romanæ sedis ad pontificem referretur, qui sententiam dicet: Iuri verò ac justitiæ præesse, tam intra urbem quam in suburbio, ecclesias sacrare ac dedicare, lectiones ac ceremonias ordinare, hæc omnia ad Episcopum *Fredericum* ejusque successores, ut ante ita & porrò pertinebunt, nisi aliter videbitur summo pontifici: aut pactis conventis inter partes statuatur. Huic tractationi interfuêre Episcopus Revaliensis *Henricus, Esgerus Iul* Canonicus Ripensis, Procurator Regis, *Bernardus Birolettus* Episcopus Varcensis, *Henricus* Lubecensis, Canonicus Ripensis, *Porrius de Cusâ, Iacobus de Casulis, Petrus de S. Benedicto* LL. Doctores & Curiæ Romanæ advocati.

Maxima eodem tempore Holsatis, & præsertim maritimis, oceani excessus damna intulit, perruptis passim ac dissipatis vi tempestatum aggeribus, adeò ut plana omnia ac

Ericus VII. Rex. A. C. vicos circiter viginti octo maris inundatio oppresserit. Obtinuit tum Holsatiæ Comes *Gerhardus* à rege Danorum Erico confirmationem bonorum, quæ ei Duces Luneburgenses ac Brunsvicenses in Daniæ regno sita, venditione inter ipsos habitâ transtulerant. Harum possessionum nonnullæ ut Gierdinga & Grethusa in Frisiâ minore, Danici districtus territorio, sitæ habebantur; in Iuthiâ vero erat Warsyssel, apud Fionios Stega cum Lingeby, Staverby & Aumelby. Hæc omnia, ut olim possederant dicti Duces, ab omnibus oneribus ac telonio libera, eodem modo Holsato possidenda Rex permisit, exceptis duabus cum dimidia libris, quibus territorium *Osterherret*, & onere militiæ, quo *Scatherrit* regi atque ejus hæredibus obstringebatur.

Contecerat iisdem diebus cum *Othonis* & *Conradi* Marchionum Brandeburgensium sorore sponsalia *Nicolaus* dynasta Verlensis, quem & Rostochiensem nominant, ac mox, retracto pede, cum insuper habere matrimoniale pactum videretur, indigne id tulerunt consanguinei sponsæ, qui & ulcisci injuriam cogitarunt. Quod & metuens *Nicolaus*, cum & Rostochienses experiretur sibi ut plurimum immorigeros & contumaces, Erico Regi in clientelam se tradidit, translatâ simul in ipsum Rostochiensium dioecesi ac jurisdictione universâ, utpote qui urbis imperio tum solus potiretur, ac ipse vicissim, præter certam nummorum summam, possessiones ac territoria intra Daniæ regnum collocata ab Erico recepit. His transactis, Rex valido cum exercitu in Vandalos irruptione factâ, Rostochium aliasque urbes sibi jure pactionis traditas & olim quoque majoribus suis possessas, repetebat. Quo autem facilius ad obsequium Rostochienses traduceret, ingens munimentum ad Varni amnem excitari curavit, *Daneburgum* dictum, turribus alijsque propugnaculis ità constructum, ut eo in arctum redigere oppidanos eosque commeatu atque egressu in mare Balthicum intercludere quàm facilimè posset. Confectusque deinde anno proximo inter regem, eundemque *Nicolaum* ejusmodi contractus: Rex quoscunque

MCCCI. hostes haberet, eosdem quoque *Nicolaus* hostes duceret; idem quinquaginta stipendiarijs Regi suis impensis domi forisque militaret: Rex vicissim, si quid *Otho* aut *Conradus* Brandeburgici, sive liberi eorum, in contrarium molirentur aut vim ipsi vel damnum inferrent, ejus se patrocinium susceptorum pollicebatur ac vim vi repulsurum, si æquo ac bono nihil posset obtineri. Nec diu cunctati *Otho Conradusque* Brandeburgici, sed litem, quæ inter ipsos & *Nicolaum* erat, Erici regis arbitrio permiserunt; ille quodcunque statueret, ratum firmumque haberetur.

Migraverat ex hac vitâ, ut modò meminimus, anno superiore Episcopus Roschildensis *Iohannes Cragius*, eique successor electione datus Florentius: qui tamen ad præsulatum ægre admissus, locum *Olao* cedere coactus est. Is à *Iohanne Erlando* Boringiâ missus Romæ initiatus fuerat, partium, ut videtur, studio. Nam per id tempus, pridie nimirum *Simonis* & *Iudæ* in Boringiam, sive ut vulgo appellamus, Borringholmiam, redierat archiepiscopus *Grandius* nihil non agens ut in sedem veterem Lundæ reponeretur. Sed cum frustra se esse videret, Lutetiam mox Parisiorum profectus ibi aliquandiu domicilium fixit, donec tandem *Benedictus* Bonifacij successor, ei absenti dioecesin Rigensem assignavit, quam tamen ille, oculos identidem atque animum Lundam referens, cunctanter aut nunquam suscepit ut postea dicetur.

Interea Marchiones Brandeburgici, datis ac manu suâ signatis literis, testati sunt reconciliationem, quam inter ipsos & *Nicolaum* Verlensem Rex Ericus avunculus ipsorum, nec non *Henricus* Megapolitanus confecerant, ratam se habere, bellumq; ac belli occasiones omnes missas facere, si quid deinceps inter se & *Nicolaum* occurreret controversiæ, id

MCCCII. eidem regi atque arbitris permissuros. Hoc ad annum millesimum trecentesimum secundum refertur à chronologis, quo fere eodem tempore Dux Iutiæ Australis *Valdemarus* ejusque frater Dux Langelandiæ *Ericus*, nec non dynasta Rugiæ *Witzlaus* cum Holsatiæ Comitibus *Gerhardo*, *Adolpho* & *Iohanne*, quibus *Nicolaus* Verlensis ac Megapolitanus *Henricus* accessêre, societatem omnes ac foedus cum Rege Danorum Erico ejusque fratre *Christophoro*, tum & *Othone* ac *Conrado* Marchionibus Brandenburgicis firmissum iniêre; adeo ut si qua inter ipsos dissidia exurgerent, ea per regem, si penes illos culpa esset, aut ab ipsis, si à parte regis delinqueretur, amicè consopirentur: Ac denique in id cuncti incumberent ut quod Regi in Rostochienses eorumque territoria juris à *Nicolao* Verlensi ipsorum domino esset traditum, id vel vi vel amicâ compositione ipsi redderetur. *Rostochienses* igitur cum ostium Varni fluminis eum in modum, ut diximus, à rege obseptum viderent, ac rem sibi fore cum tam potentibus adversarijs animadverterent, factâ dedi-
tione

tinne Erico regi fidem atque obsequium suum, præstito solenniter sacramento, polliciti fuerunt. Rex deinde *Henricum* Megapolitanum in præfecturam eam misit, acceptis ab eo publicis codicillis, quibus agnoscebat sibi arces, municipia, territoria ac causas omnes Rostochiensium, nullo titulo aut pignore sed solo præfecturæ beneficio, ut regio procuratori, tradita; seque hæredesque suos obstringens, quandocunque id postulaturus rex esset, ditionem ac jus eidem regi redditurum, secundum exemplar regiarum literarum, quas eade re accepisset. ERICUS VII. Rex. A. C.

Interea temporis cum tæderet regem, tam diu regnum suum subditosque à sacris inhiberi, Pontificem, Cardinales & quoscunque in eà aulà sibi amicos sciret, per literas & oratores adit, reverenter ac submissè petens ut, quemadmodum ipse summus Deus misericors esset, ità etiam sanctitas ejus se benigne susciperet ac gratia dignaretur, ut habent fere verba ejus expressa quibusdam in literis; in alijs hæc occurrunt: Vestræ sanctitati in omni misericordià semper quantum possum humiliter supplico, quatenus me misericorditer dignetur recipere vestræ sanctitatis pietas, ut non desoletur Regnum, ne tota gens pereat; Illi enim oves cum sint, quid fecerunt? Convertatur, obsecro, in vagiam *Petri* gladius, & restituat servo auriculam Christi vicarius; imo verius ipse Christus, ut restitutus ad Ecclesiastica sacramenta, liberius audiat verbum Dei: Et quidquid humeris meis portabile mihi jusserit vestra sanctitas reverenda, licet perquam durum fuerit, non negabo; quid plura? loquere domine & audiet servus tuus: Quà regià submissione Pontifex totumque consistorium ad mitiora vertens animum, cæpit tranquillitati ac publicæ regni concordiæ consulere. Erat tum *Isarnus*, qui, ut ante memoratum, pontificij interdicti promulgator fuerat, ad diœcesin Rigensem capescendam postulatus. Itaque Pontifex in regis gratiam, ne cum archiepiscopo *Grandio* ferram perpetuo reciprocandam haberet, *Isarnum* ad sedem Lundensem promovit, *Grandio* in ejus locum Rigensibus destinato. Sed *Isarnus* haud diu Lundæ resedit: *Grandius* Rigensem præsulatum accipere cunctatus, se, benignitate pontificis, locum aliquando commodiorem consecuturum sperabat.

Eo tempore *David Tostenus*, de quo diximus, plures per annos Satrapæ magistratu apud Scanienses gesto diem obijsse memoratur, vir ut bello & pace egregius ità regi inter charos præcipue habitus. Ab ejus statim obitu conventus Suenburgi celebratus, in quo de regni universo statu deq; bello Norvagico ac perduellibus, interdicto alijsque agitatum. Rex præterea Sueonum *Burgerus* & ejus conjux *Margareta* Erici regis, ut diximus, soror regiæ majestatis diadema in Ostergothia & portu Sudercopensi susceperunt; ubi & frater regis *Valdemarus* militiæ insignibus decoratus est: matrimoniumque cum filia *Turgilli Canuti* consummavit: quod tamen postmodum, sive quod offensæ inter socerum & generum essent exortæ, sive etiam, quod Gothus tradit, ob cognationis spiritualis, ut infra referetur, propinquitatem rescissum est. Ericus tum quoque eorundem principum frater, ad *Haquinum*, Norvagiæ regem, Ansloam literis ac nuncijs invitatus, eodem cum illustri procerum comitatu concessit, exceptusque à rege & reginà omnibusque regni proceribus tantà liberate ac magnificentia, ut majori vix possit. Causam instituti colloquij scriptores Suecici silent, alij de connubio inter *Ingeburgam* Norvagi filiam & Ericum tractatum injiciunt.

Proximo anno, qui fuit à Christo in terris nato millesimus trecentesimus tertius, Romà domum redijt *Ionas Litle*, negotio, quod ipsi erant mandatum, feliciter ac bono reip. transacto. Rex enim ceterique anathemate soluti & sacra aris, templaque sacerdotibus reddita. Tum etiam ex Capituli Lundensis decreto pronunciatum, ut cuncta regni bona, quæ sita erant in territorio *Hervidstadberrit* apud Scanienses, & in *Rodneberrid* apud Insulanos Boringiæ, Borringholmiæ vulgò, exceptis duntaxat Ustado ac regijs hominibus dicti *Hervidstadberrid*, in usum archiepiscopi *Isarni* Ecclesiæque Lundensis rex in sempiternum cederet; archiepiscopus vero *Grandius* pro detrimentis & carcere acciperet decem marcarum argenti millia. Atque ità Neoburgi die altero ante festum Paschatis promulgata interdicti cessatio, quod eum in diem integro quinquennio duraverat. *Ionas Litle* eques auratus honoribus ac beneficijs ob rem præclare gestam à rege proceribusque ornatus est. Regiæ cessionis bonorum supradictorum literæ stilo ac phrasi illius seculi Latinè concinnatæ, ejusmodi fuêre: MCCCIII.

Ericus D. G. Danorum, Sclavorumque Rex dilectissimis in Christo dominis Nicolao Holmiger strenuo militi & Trogoto presbytero Canonico Lundensi salutem & gratiam. Rogamus vos modis omnibus volentes & mandantes quantis statim visis præsentibus ad

ERICUS VII. Rex. A. C.

Rothneherrid in Borringholm & Hervidstadherrid in Scania, personaliter accedentes, virum nobilem Dominum Iobannem dictum Canne, militem reverendi patris domini Isarni Dei gratia Lundensis archiepiscopi Sueciæ primatis electi, advocatum in corporalem possessionẽ dictorum locorum, jurium & pertinentiarũ eorundem nomine dicti domini archiepiscopi & Lundensis ecclesię inducatis & defendatis inductum: Mandantes ex parte nostrâ habitatoribus dictorum locorum ut prædicto domino archiepiscopo & successoribus ejus, tanquam domino suo humiliter & devote obediant & intendant de omni jure regio, plenâ & integrè, in judicio & extra studeant respondere, Villâ Ydstade & hominibus nostris dicti Hervidstadherrid duntaxat exceptis, juxta formam Scotationis dictorum locorum, quam in literis inde confectis videbitis contineri, contradictores & rebelles authoritate regiâ compellendo prout regiam vitare volueritis ultionem. Datum Nyborg, anno Domini MCCCIII in Cœna Domini in præsentia nostra.

Scotationis, quæ nominantur literæ, similiter in manibus sunt, sed eæ quod prolixiores essent, aliò rejici potuissent. Ne quid tamẽ omisisse videamur, en & ipsas verbotenus adjecimus: Ericus D.G. Danorum Slavorumq; Rex, universis literas præsentes inspecturis, salutem in Domino sempiternam. Vobis universis & singulis tenore præsenti facimus manifestum, quod nos vocato & congregato generali parlamento, prælatorum, principum, Baronũ & aliorum incolarũ regni nostri, apud Nyborg super satisfactione faciendâ venerabili patri Domino *Isarno* D.G. Archiepiscopo Lundensi, Sueciæ primati electo, & ecclesiæ suæ Lundensi, de privilegijs & bonis Lundensi Ecclesiæ subtractis eidem tempore captionis venerabilis patris Domini *Iohannis* quondam Lunden. Archiep. ac libertatibus, quibus extunc præfata Ecclesia per gentes nostras noscitur spoliata, nec non in decem millibus marcarum puri argenti in bonis immobilibus, in quibus auctoritate Apostolicâ, eidem Archiepiscopo & Ecclesiæ, noscimur condemnati, habito frequenti & diligenti tractatu cum nobilibus viris, *Christophoro* & *Woldemaro* fratribus nostris, & alijs prædictis, eorumque accedente consilio & assensu, prædicta privilegia eidem domino Isarno & Lund. Ecclesiæ restituimus, promittentes quod si aliqua alia poterint inveniri, quod non credimus, ipsa ei restitui faciemus, ac destructa, corrosa, infecta vel læsa nostri causa, si qua fuerint, innovabimus ad bene placitum eorundem. Præterea libertates, quas præfata Ecclesia & Archiepiscopus, vel prædecessores ejusdem hactenus habuerunt, & in quorum possessionem, vel quasi prædictæ captionis tempore existebant, eisdem restituemus, & servare promittimus illibatas, scilicet quod homines dicti Archiep. & Ecclesiæ Lunden. vel etiam alij in bonis Archiepiscopalibus residentes, quæ *Skudgaarde* communiter appellantur, ac etiam familia ipsius Archiepiscopi, & clerus Lundensis diœcesis ac ejus familia, non in nostro seu alio seculari foro (nisi tantum super terris hæreditarijs) sed in Ecclesiastico, super omnibus alijs negotijs & offensis respondeant, & satisfaciant, ac idem (si tamen actiones fuerint) forum reorum sequantur. Item quod homines Ecclesiæ & Archiepiscopi supradicti juxta dispositionem ejusdem, bona sua propria per portus dicti Archiepiscopi, de dicto regno liberè trahere & portare valeant extra illud, nisi generalis inhibitio in toto regno nostro, ex causa nostræ reipublicæ per nos fiat, quod nullus bona inde extrahat vel exportet. Archiepiscopus autem qui est, & qui pro tempore fuerit, bona sua propria nullis alienis adjunctis, omni tempore & per omnem locum dicti regni, nulla sibi inhibitione obstante, trahere & portare liberè valeat, qualibet fraude cessante. Item quod præfati homines, & familia Archiepiscopi & Ecclesiæ Lunden. liberi sint & immunes, ab omni Regio novo Thelonio & Pedagio imponendo, & à dicta captione imposito; Sicque est & ab omnibus talibus exactionibus & collectis, nisi eas de consilio majorum & meliorum regni nostri, suadente utilitate & necessitate nostræ reipub. & regni per nos vel successores nostros fieret in forma & casibus à jure, consuetudine, vel bonorum ipsorum conditione permissis. Item quod si vocatus in generali placito, incolarum Lundensis diœcesis ad expeditionem pro defensione dicti regni præfati homines Archiepiscopo & Ecclesiæ Lundensi contumaces fuerint, vel deliquerint in præmissis, Archiepiscopus ipsos puniat & compellat, si verò in hoc negligens fuerit, vel remissus vel prædicta commiserint ejus mandato conniventia vel concessu, nostram in quos deliquerint juxta leges paternas sentiant ultionem. Item quod bona clericorum decedentium liberè veniant ad eorum hæredes legitimos, si existant, alias Ecclesiæ vel Archiepiscopo juxta canonicas sanctiones. Item promittimus, quod si apparuerit Lunden. Ecclesiam alia vel alijs libertatibus spoliatam, eam & eas plenè & integrè restituemus eidem, & in possessione ipsarum &

ERICUS VII. Rex. A. C.

rum & aliarum prædictarum, & earum quas obtinent in præſenti defendemus eandem, ità quod omnes libertates prædictas, cum omni jure regio liberè habeat & gaudeat commodo earundem. Item pro bonis ſubtractis dicto domino Iohanni tempore captionis ſuæ, ſi quæ ſint præter illa, quę ſibi & dicto domino Iſarno reſtituta noſcuntur, obligamus eidem Domino Iſarno, & tradimus bona noſtra omnia in Othelſtade in Fyonia, tam diu habenda & tenenda cum omnibus ſylvis, paſcuis, piſcarijs, & alijs ſuis juribus & pertinentijs univerſis, donec de dictis bonis cognoſcatur, ſibi de ipſorum fructibus vel alienatione plenè & integrè ſatisfactum. Item bona noſtra quæ in inſulà Borendeholm obtinemus, dicta *Rothneberrid*, quæ quidem bona hæredes nobilis viri Uffonis militis quondam dapiferi detinent in præſenti, cum omnibus alijs in dicta inſula, per ipſos vel per patrem eorum prædictum emptis, aut quomodolibet acquiſitis. Item, *Hervidſtadeberrid*, cum omnibus ſylvis, paſcuis, piſcarijs, pertinentijs ſuis, cum dominio mero & mixto, ac pleno jure Regio, villa forenſi dicta *Ydſtadtz*, ac hominibus, qui ſunt & dicuntur communiter & ſpecialiter, homines Regis, duntaxat exceptis in dicto Herrit Scaniæ, qui tum in negotijs & delictis in ipſo Herrit commiſſis & committendis, vel quomodolibet emergentibus reſpondeant, & ſatisfaciant Archiepiſcopo ſupradicto, & ſucceſſoribus ſuis, juxta leges, & conſuetudines Scanienſes, arbitrantibus reverendis patribus, Ripenſi & Viburgenſi Epiſcopis, ac nobilibus viris, Iohanne Litle, Akone Ionidſon, Nicolao Biller, & Canuto Eſberni, militibus, habita deliberatione cum alijs Epiſcopis electiſs. Roſchildenſi, baronibus, principibus & majoribus regni, gratis & ſpontanea voluntate non decepti, ſed de jure & facto plenè inſtructi, eidem domino Iſarno ac Lunden. Eccleſiæ, pro memoratis decem millibus marcarum argenti puri aſſignavimus, ſcotavimus & dedimus in ſolidum. Item pro evictione & cautela evictionis, dictorum bonorum de Borendeholm aſſignavimus, ſcotavimus & dedimus in ſolidum domino Archiepiſcopo, & Eccleſiæ ſupradictæ, ſi evincerentur, ab ijs in toto vel in parte, *Wemundberrid* adjecto, ſi ipſi hæredes nobilis viri Uffonis militis, quondam dapiferi omnes & ſinguli, dicta bona de Borendeholm, liberè demiſerint, & reſtituerint Archiepiſcopo & Eccleſiæ ſupradictis, prædictum Herrid, pro dictis bonis ſcotatum, ad nos & jus ad proprietatem noſtram liberè redeant ipſo facto, renunciantes actioni cujuſlibet doli & deceptionis, pluris & minoris & ſine cauſa reſtitutionis in integrum, & generaliter omni jure & actioni, qua vel quibus, adverſus vel contra prædicta, per nos vel per alium quomodolibet venire poſſemus, approbantibus ſupradicta univerſa & ſingula, venerabilibus patribus domino Chriſtierno Ripenſi, Gertholdo Sleſvicenſis, Iohanne Arhuſienſi & Petro Viburgenſi, Epiſcopis ac principibus, Baronibus & alijs regnicolis in dicto parlamento per ſe & nomine abſentium conſtitutis. In cujus rei teſtimonium, ſigilla noſtra ac fratrum noſtrorum, ac reverendorum patrum Epiſcoporum, & electiſs. prædictorum & dominorum, Iohannis dicti Bekke, Akonis Iohannis, Canuti Eſberni & Iohannis dicti Litle, Marſchalci noſtri, præſentibus duximus apponenda. Actum et datum Nyborg, Anno Domini, MCCCIII. in Cœna Domini, in præſentia noſtra.

Invenio in actis eorum temporum, cū *Uffo Nicolai* olim regni Mareſchallus ſibi in *Rodneberrid* juris aliquid competere diceret, ejus loco *Wemindsberrid* archiepiſcopo conceſſum: ac ſimul tum publicatum, rege mandante, novum diploma in quo diœceſis Lundenſis ab omnibus oneribus ac tributis immunis pronunciatur, conceditur que ut jure ac conſuetudine majorum utatur fruaturque.

Per idē tempus Rugiæ principem *Witzlaum* diem ſuum apud Norvagos obijſſe annales notant, cum eo conceſſiſſet partim ut filiam ſuam *Euphemiam* regi *Erico*, ſive *Haquino* verius, nuptam ex intervallo viſeret, partim ut fœdus ac pacem inter utraque regna Daniæ Norvegiæque firmiorem efficeret. *Chriſtophorus* deinde regis frater, qui, ut ſupra injecimus, Samſoæ, Holbecæ ac Callenburgi præfecturam gerebat, Eſtlandiæ inſuper Ducatui, indultu regio, ad annos ſex præficitur hiſce legibus ac conditione, ut Ducatum illum adverſus barbaros alioſque hoſtiles incurſus tueretur; Rex viciſſim, ubi opus eſſet, ſuis illi copijs ſubſidio adeſſet, interea quinquaginta ſtipendiarijs regi militaret ac fidem ei obſequiumque, ut frater ac Vaſallus, polliceretur. Apud Suecones Mareſchallus *Turchillus*, qui, ut ante meminimus, *Byrgero* rege adhuc adoleſcente, rebus adminiſtrandis erat præpoſitus, nuptias cum filià Comitis de Ravenſberg Stocholmiæ celebravit, ijſque peractis, apud regem ejuſque fratres, Sueonum Duces, præſente procerum multitudine, cæpit agere de adminiſtratione ſuà, quam annos tum tredecim ſuſtinuerat, petens ut ab eà honeſte liberatus

ratus quod reliquum esset vitæ seorsim & procul negotijs sibi liceret vivere. Sed *Turchillus* à rege & Ducibus multis nominibus de novo commendatus senatui, eo tempore ab eâ curâ liberari nequijt. Et annotatū in commentarijs Danicis reperio, quamvis Suetici annales omittant, *Magnum Byrgeri* filium ad imperium in omnem eventum, & si quid humanitus patri contingeret, unanimi utriusque Ducis ac procerum omnium consensu electum fuisse, & Mareschallum insuper, præter ceteros, arctius se regi ejusque in posterum liberorum obsequio devinxisse; ac statim deinde *Byrgerum* cum à Daniæ rege affine suo, quod metueret, non haberet, vetera cum rege Norvagorum *Haquino* fœdera Sulbergæ olim icta renovasse, & hoc præterea noviter pepigisse, ut mutua utriusque regni auxilia essent, si alterutri bellum ingrueret. Impensæ quæ fierent, eas quique seorsim toleraret, ità tamen ut loca ac munitiones quascunque hosti prærеptum irent, communibus impendijs defenderentur. His interfuerint, præter Ducem *Ericum* & *Valdemarum*, ex reliquo senatu *Turchillus* Mareschallus, *Benedictus* Ostergothiæ præses, *Torbornus Ketelius* alijque.

Anno, qui hunc proxime excepit, MCCCIV fœdus, quod inter Danos & Norvagos pa-
MCCCIV. ctum diximus, interruptum est occasione præsertim Hallandiæ Comitis *Iacobi* ceterorumque perduellium, quorum animus inquies ac fidens amicitiâ Norvagicâ novas perpetuo bello faces subdebat, insolenter ac turbide in Danos agendo. Quocirca Ericus Rex imperatâ navali expeditione Varbergam, Hunneshalsam aliasque munitiones obsidione circumcinxit, & arma perduellium armis compressit. Indictusque inter regem utrumque Daniæ & Norvegiæ conventus, qui Cnederudæ magnifice habitus. Eoque non reges modo Ericum & *Haquinum*, sed & Reginas quoq; utrasq; advenisse chronologi referunt.

Per idem circiter tempus Torpatum convenerant ordinis Theutonici fratres aut eorum nomine deputati cum supremo Livoniæ magistro, nec non Daniæ regis per Esthoniam clientes ac beneficiarij, aut saltem eorum vice certi quidam delegati. Hi, fœdere invicem percusso, præter cetera, declararunt professiq; sunt Daniæ regis vasallos ad suam ac suorum defensionem ex pacto convento pertinere, nec eos à Daniæ regum obsequio aut fide ullo pacto separandos: statuerunt etiam fœdera nulla icienda sine mutuis aliorum suffragijs aut consensu; utque Episcopus Torpatensis & Osiliensis cum Ordinis magistro alijsque ad Episcopum Rigensem se conferrent, eiq; authores essent, ut publici commodi ac fidei Christianæ, quam unam communemq; haberent, nomine se ipsis conjungeret: Quod tamen ut faciat, ejus se arbitrio relinquere: si qua inter Dunū & Narvam sita loca aut urbes ab hoc fœdere recedant aut ei se opponant, eos se ut hostes habituros. Qui etiam ipsos alijs dominis subjicere tentet, eum similiter perduellem habendum: Lites aut controversiæ si quæ oriantur Torpatensibus, Osilianis ac Magistro ejusque fratribus junctim aut seorsim cum Moscho, tum è Rigensi diœcesi tres, Osiliensium item tres, Torpatenses vero sex, Regiorum vasallorum sex, ac fratrum totidem, loco ac tempore idoneo causam cognoscent, & quod illi declaraverint, ratum habebitur. Si autem inter ipsos fœderatos, quod Deus avertat, dissidium fuerit tum sex è diœcesi Torpatensi atque Osiliensi, & sex item regiorum clientum ac fratrum totidem, indicto conventu, litem componant, si componere nequeant, pro refractario ac rebelli censebitur, qui se intractabilem exhibuerit: Interim nemo seorsim ac ceteris inconsultis bellum Moscho facesset, qui fecerit, is suo Marte ac periculo rem geret, nec à ceteris quod expectet, habebit. Qui verò eo tempore apud Esthones prorex agebat *Iohannes Saxo* Ericum regem hujus fœderationis commonefecit, existimans in omni bene constitutâ Repub. periculosum esse ullam à nobilitate cum alijs iniri societatem, principe præsertim inconsulto. Nam licet, ut idem addebat, è re principis ejusmodi subinde fœdus videretur, alijs tamen temporibus alia posse intercurrere, quæ eidem detrimento forent. Seorsim autem de *Leone Orgesio* & *Iohanne Wagithâ* querebatur, utpote fœderis istius primis authoribus; quodque idipsum sibi ut regio vicario planè ignaro fuisset percussum.

Inter hæc apud Rostochienses, qui, ut supra meminimus, jam ante post arctam obsidionem se dediderant, moritur *Valdemarus* frater Erici regis natu minor, ibidem solenni sepulturâ honoratus; sed qui postmodum, reportato in Daniam funere, Soræ tumulatus est. Mortuus quoque per id tempus Hallandiæ Australis Dux *Ericus*, *Valdemari II* ex filio *Canuto* nepos.

Apud Sueones verò, licet jam undique *Byrgerus* Rex vicinis principibus aut fœdere aut affinitate sibi devinctis ac pacatis uteretur, tantam tamen in se domi tempestatem concivit, ut ea propemodum universam regiam domum pessundiderit. Invitaverat enim in

arcem

arcem suam *Byrgerum* ejusque fratres *Ericum* & *Valdemarum* Duces, *Turchillus* regni Mareschallus: finitoque convivio Rex utrumque fratrem seorsim avocans, affirmabat sibi certò constare peregre eos & extra patriam proficisci constituisse, & tam in se quàm in regnum hostilia machinari: itaque eos monitos cupere, si abire salvi vellent, ut literis, quas in hoc paratas habebat, additis sigillis, subscriberent. Duces in arctum redacti, postquam ad sui defensionem multa adducere pararent, nihil tamen obtinere potuerunt; sed coacti sunt, obsignatis literis affirmare ac jurejurando promittere se patriam sine regis venia haud egressuros, in ejus etiam conspectum, nisi vocarentur, non venturos; familiam atque gravem comitatum non alituros, neque ullas in regis aut reginæ personam aut qui ad eos pertinerent, insidias molituros, aut adhæsuros molientibus. Hæ literæ datæ fuerunt in arce *Turchilli* Aranes, accusatusque *Turchillus* ipse quasi earum author aut regi consilij istius suasor fuerit; quod illi, ut postea dicetur, magno stetit. Interjectis aliquot diebus jussi Duces ad insulam Visingiacam accedere, ut responderent articulis, quos in ipsos rex esset prolaturus. Verùm *Valdemaro* Regis fidem suspectante, solus *Ericus* exiguo comitatu regiam accessit, ac ipsum *Byrgerum*, prout erat singulari comitate atq; eloquentiâ, coram salutavit. Rex autem posthabitis omnibus obsequijs ac humanissimis ejus verbis torvo vultu venientem excepit, & recitari extemplo criminationum aliquot in ipsum capita mandavit; Quod nimirum contempto Regis edicto, extra regni limites commeatum evehi fecisset, quodque facto per regis territoria itinere subditos regios manu armatâ infestasset: ac famulus ipsius alapam ostiario regis incussisset, quod in arcem non admitteretur: ac denique quod palatium ipsius tantâ esset magnificentiâ exornatum ipseque tam frequentem comitatum circumduceret, ut aula regia ejus comparatione contemptui haberetur. Quibus perlectis, Rex non admisso Ducis responso subito exsurrexit ac irâ concitus regno eidem interdixit. Duces igitur à fratre proscripti ad *Ericum* Danorum regem, affinem suum, facto procinctu confugerunt. Sed cùm parum ibi solatij reperirent & Ericus Byrgero potius quàm ipsis favere videretur, quod arctiori inter se affinitate juncti alter alterius sororem duxisset, relictâ Daniâ ad *Haquinum* Norvagum se receperunt. A quo amicè suscepti oppidum Cungellæ inter Norvagianos & Suecos situm in præfecturam acceperunt, ut esset scilicet veluti specula unde, captâ occasione, facto procursu Suecorum vicinas provincias Daniam & Vermelandiam continuis incendijs ac direptionibus vexarent. Estque ob id ipsum coactus *Byrgerus* novum præsidium, quem Aureum Montem vocant, eo loci adversus eorundem incursus extruere. Quo tamen excitato nihil remissius egère: ac mox Daliam ingressi arcem Daleburgum condidère, unde varijs excursionibus editis, populares undiquaque aut fatigarunt aut abduxère captivos. Proinde *Byrgerus* collecto decem millium exercitu statuit, expugnato Daleburgo, retro eos agere atque in totum extra regni fines propellere. At Duces, paratis, quas habebant, copijs, una cum milite, quem auxiliarem ipsis *Haquinus* submiserat, in adversum egressi *Byrgero* vicissim exercitum objiciunt. Quæ dum magno utrinque molimine fiunt, interponentibus se arbitris ita bellum compositum est, ut *Byrgerus* receptis in gratiam fratribus redderet, quæ illis debebantur, hæreditarias possessiones, ac præfecturas lege pactas cuique assignaret. *Iacobus* interea Hallandiæ Comes, cum arces suas ac propugnacula, quæ ut diximus, Ericus Daniæ rex certâ militum coronâ circumcinxerat, liberare obsidione non posset, totum Hallandiæ borealis Comitatum Regi Norvagorum in perpetuum possidendum ac tenendum transcripsit, memor scilicet ingentium ac variorum beneficiorum, quæ ipsi Norvagiæ reges, durante cum Danis bello, toties ramque liberaliter præstitissent, acceptis insuper à Duce Australis Iutiæ, bis mille argenti marcis, pro quibus idem Norvagiæ Rex fidem suam apud Ducem interposuisset. Hæc itaque in totum Norvago *Iacobus* permittens ac se liberosque suos ejusdem regis gratiæ ac favori commendans illud præterea orabat, ut si Rex commodâ aliquâ transactione eundem Comitatum obtinere etiam à Daniæ rege posset, ut tum meminisse liberorum ejus vellet, quò scilicet eorum alicui ea præfectura traderetur. Bis autem illa marcarum millia si Duci redderentur, regem ab omni sponsione fore liberum. Acta hæc Tonsbergi anno circa festum Divi *Suffridi* à Christi nativitate quinto supra millesimum trecentesimum. MCCCV.

Ericus VII. Rex. A. C.

Quo eodem propemodum tempore, reconciliatio, quam diximus inter *Byrgerum* ejusq; fratres factam, chirographis ac codicillis Nicopiæ signata est: In quibus præsentibus Episcopis ac regni proceribus culpam professi sunt *Ericus* & *Valdemarus*, quod se fratri opposuissent, eoque nomine se facturos ac omissuros spondebant, quodcunque ille mandaret, excepto

ERICUS VII. Rex. A. C.

excepto bello adversus Norvagum gerendo, à quo immunes forent sicuti nec juvarent adversus Danum Norvagos: ceterum fratri *Byrgero* ejusque conjugi Reginæ *Margaretæ* ac liberis fidelem ubique operam præstarent; Ac Ducem *Magnum Byrgeri* filium jam electum, regem agnoscerent, & post ejus obitum filium ejusdem natu maximum, ac sic deinceps: Nullâ etiam *Turchillum* Mareschallum aliosque ex regis consiliarijs injuriâ aut malevolentiâ prosequerentur, quod *Byrgerum* ope consilioque juvissent. Hæc firma rataque permansura etiam adstipulatione regum Daniæ *Erici* & *Haquini* Norvagiæ, nec non *Gerbardi* Holsatiæ Comitis se obsignata allaturos intra festum nativitatis divi *Iohannis Baptistæ* promiserunt. Eâque habita pacificatione, omnis exinde in *Turchillum* Mareschallum simultas invidiaque derivata. Ei imputatum quod Ducibus perpetuo obstaculo fuisset ac multa inscio rege suâque solius authoritate, in regni ipsorumque detrimentum egisset. Ac licet pro se haud pauca in contrarium adduceret, locum tamen ea habere nequierunt. Nam quod fieri vulgò solet, transilire sepem studebant, quà erat depressissima; Itaque *Byrgerus* aurem Ducibus præbens nec intelligens per *Turchilli* latus se peti, comprehendi eum in villa Vestrogothorum Lenâ jussit ac vinctum in regiam Stocholmiensem abduci. Ubi dum detinetur, divortium fecit cum ejus, quam diximus, filiâ Dux *Valdemarus*, quasi spiritualis cognatio (quod scilicet in baptismate pro *Valdemaro Turchillus* fidejussisset) hoc ipsum postularet. At illud vinculum si nullum fuerit, cum nuptiæ contraherentur, nec jam esse alicujus momenti potuit, nisi istæ aliæque intervenissent simultates. Itaq; haud multò post *Turchillus*, nullâ habitâ meritorum ejus ac regi per tot annos navatæ fideliter operæ memoriâ, præbere cervicem carnifici coactus est. Ejus aliquandiu corpus levi cespite adobrutum jacuit, donec intercessione tandem bonorum in monasterium minorum sepulturæ est traditum.

Memoratum superius pactiones, quæ inter Daniæ & Norvagiæ reges aliquoties essent initæ, iterum sæpiusque ruptas occasione perduellium, ac præcipuè *Iacobi* Hallandiæ Comitis, qui minus pacatè agens varijs modis inducias interrumpebat. Quapropter Rex Ericus, habito Helsenburgi procerum conventu, etiam extorres, datis ipsis fidei ac securitatis literis, convocari eodem curavit, ut si quid etiamnum ad sui defensionem haberent, quemadmodum innuere Norvagiæ Rex *Haquinus* videbatur, id publicè proponerent, ac se homicidij in parentem ejus laudatæ memoriæ Ericum regem perpetrati, reos non esse liquido demonstrarent. Itaque illis non comparentibus, in pleno procerum ac episcoporum consessu, cui etiam Dux Esthonum *Christophorus*, Sueonum *Ericus* & Finlandiæ *Valdemarus* unà cum Holsatiæ Comite *Gerhardo* interfuêre, sententia ejusmodi recitata, se iterum iterumque inspectâ perduellium causâ agnoscere ac pronunciare, Comitem Hallandiæ *Iacobum*, Mareschalcum *Stigotum*, *Nicolaum Hallandsfar*, *Petrum Porsium*, *Petrum Iacobum*, *Nicolaum Canuti*, *Agonem Cacium*, *Ranunonem Ionæ* reos esse cædis Ericianæ ac crimen commisisse læsæ majestatis.

Per id quoque tempus *Isarnus* Lundensium archiepiscopus assignationem regi tradidit, certi, ut vocant, præbendi sive sportulæ sacerdotalis à rege in ecclesiâ Lundensi fundatæ. Estque ad eam acceptandam à rege productus ac præsentatus *Esgerus Iul*, confirmatusque ab archiepiscopo. Quod etiam præsentandi jus Rex sibi ac successoribus suis reservari in perpetuum voluit.

MCCCVI. Anno, qui proxime superiorem excepit, millesimo trecentesimo sexto, sept. Cal. April. Vasalli ac fiduciarij regij qui Esthoniam incolebant, celebrato conventu varias leges ac constitutiones in usum atque utilitatem reipublicæ ediderunt, assentiente atque easdem approbante *Henrico* Revaliensium episcopo, ità tamen ut eædem servarentur aut intra biennium abrogarentur, prout regi videretur.

Apud Sueones verò haud multò post *Ericus* & *Valdemarus* Duces regem *Byrgerum* fratrem suum in loco, cui *Hatunæ* nomen erat, unà cum reginâ ac liberis captum in vincula conjecerunt. Rex enim securè eo loci agens nec ullas insidias metuens totam eodem familiam regiam adduxerat. Unde & *Nicolaus* Arosiensis Episcopus, duoque & viginti Sueonum nobilissimi, simul in captivitatem abducti sunt. Solus *Magnus Byrgeri* regis filius primogenitus, tum adhuc infans, industriâ atque operâ *Arvidi Gothi* insidias evasit. Eum enim humeris suis clam deportatum *Arvidus* in Daniam ad regem *Ericum* avunculum pueri, salvum tradidit. *Byrgerus* igitur ad eam extremæ infelicitatis sortem redactus totum Sueonum & Gothorum imperium *Erico* Duci assignare coactus est. Ac mox eodem captivo in arce Nicopensi arctissimæ custodiæ tradito, Ericus intra anni unius spatium ità utrumque

utrumque regnum subditosque omnes ac nobilitatem sibi obsequentem reddidit, ut difficillimum videretur, eum de gradu ac possessione repellere. Attamen Ericus Danorum Rex *Byrgero* affini suo auxilium laturus ingentem exercitum comparavit. Eoque in Sueciam translato, ad limites Vestrogothiæ circa *Bosund* Ducum agmina sibi obviam habuit. Et licet utrinque ad pugnam parati starent, absque tamen conflictu tunc temporis res cessit. Ericus enim Rex cum varia pacis media ac conditiones, quibus dimitti *Byrgerus* affinis ejus possit, dispiciendas Ducibus proponeret, annuæ induciæ ac deliberandi tempus ipsis indultum est. Durantibusque inducijs, *Valdemarus* Finlandiæ Dux, transmisso mari in Germaniam transijt, nomen præbens quasi peregrinationem religionis ergo instituisset, cum interea octingentos arte militari instructissimos equites ibi conscriberet: Quibus secum mox in Sueciam advectis Scaniam ingressus est, atque eam circumquaque regionem ferro ac flammis vastavit. Referunt annales Suetici eâ expeditione Ducem *Christophorum*, Erici regis fratrem, in præsidijs ibi cum alâ equitum constitutum, à Suecis captum: cujus tamen apud chronographos nostros nihil occurrit, sed postmodum *Christophorum*, exortâ inter ipsum & regem fratrem simultate, ad Suecos suâ sponte concessisse, quod infra dicetur. Ericus VII. Rex. A. C.

Per id tempus lis enata est inter regem Ericum nec non *Valdemarum* & *Ericum* Australis Iutiæ Duces super extorrium bonis, quæ in Ducatu ipsorum erant sita. Electusque est Comes Holsatiæ *Gerhardus*, qui arbitri partibus functus ità pronunciavit, ut ea bona Episcopo Ripensi permitterentur atque inde regni proceres sententiam ferrent, utrum ad Duces an ad regem pertinerent, lataque est pro rege sententia, quia adversus Regem non Duces crimen læsæ majestatis esset commissum.

Norvagi tum quoque arma in Danos iterum commovere cœperunt, egressique in terram circa Torneburgum fortiter à milite, qui limiti erat appositus, repulsi sunt. Ac mox cum eos classe suâ persequeretur *Iacobus Olai* Mareschallus velletque in hostium navem desubitò transcendere, saltu aberrante, submersus est. Inde Haffniam appulsi ac simili fortunâ usi domum redierunt.

Eodem propemodum tempore Ordo equestris apud Esthones Ducatum Estlandiæ Episcopo Revaliensium *Henrico*, regis quasi vicem tenenti, assignavit; Eâ nimirum lege ac conditione, ut idem Ducatus à Daniæ regno haud unquam abalienaretur. *Henricus* verò eandem assignationem regi vicissim transmisit eum amplissimis testimonijs quibus fides ac studium ejus erga regem ab Ordine universo prolixè commendabatur. Fatalem annum præter alios expertus est *Ionas Litle*, vir equestris dignitatis, & qui apud regem illustri semper gratiâ ac magnâ authoritate suo merito floruerat. Ejus conjux *Cecilia* paucis post mensibus maritum secuta, Esseromi, ubi & parens ejus erat conditus, sepulturam accepit.

Sequenti anno, qui fuit Christi MCCCVII secundò in Suecos movit Rex Ericus, cum ut anni superioris injurias illatas ulcisceretur, tum ut affinem suum *Byrgerum* è captivitate liberaret. Ei auxiliares accesserant Dux Slesvicensium *Valdemarus* ejusque frater *Ericus* nec non Dux *Christophorus* alijque principum ac procerum plures. Sed tanta tum anni hyems erat ut morari sub dio vix quisquam mortalium posset. Tum & Ducum uterque, eum jam prope Lingebyam Rex venisset, missis nuncijs, declarabant se æquis conditionibus libenter parituros. Ac mox traditis regi obsidibus promittebant se ad pacem cum fratre faciendam adfuturos sub festum proximum nativitatis Christi in loco, cui *Orknelund* nomen erat. Tum hæ pactæ conditiones, quæ tamen servatæ haud fuêre, nimirum ut esset perpetua pax atque amicitia inter Duces & Regem Sueciæ *Byrgerum*: Is sibi servaret Borckholmiam, Stegeburgum, Ostergothiam, Verendiam, Gotlandiam, Olandiam & Moream aliaque territoria in diœcesibus Lincopensi & Veriensi sita: Ipsi retinerent Ducatus suos aliaque ad Sueciæ regnum pertinentia, exceptis *Byrgeri* regis paternis hæredijs reginæque in dotem concessis. Rex ipse octiduo ante festum nativitatis eodem loci adesset, nec quisquam ducentis personis comitatior accederet: ibi de pace resarciendâ seriò ageretur; si eam inire ipsi inter se nequirent, tum Daniæ Rex à parte suâ & regis Suecorum quatuor assumeret, Danos duos & Suecos item duos; totidem & Duces sibi adjungerent. Hi octo, facto juramento, sententiam quæ rata haberetur, dicerent: Atque inde Rex ejusque liberi dimitterentur; arcesque & opida aliæque munitiones restituerentur. Hæc aliaq; tum temporis eo loci ventilata; Actumq; similiter de bello Norvagico, ut nimirum ab eo tempore ad festum usq; Michaelis induciæ essent. MCCCVII.

ERICUS VII. Rex. A. C.

Christophorus item Dux (ità in actis reperio, quamvis & ipsum hic præsentem fuisse ex modo dictis apparet) ejusque socij, exceptis parentis ipsius percussoribus, suis per totam Daniam bonis hæreditarijs liberè fruerentur usque ad idem Michaëlis festum, ità tamen ne uspiam se extra suum Ducatum absq; regis voluntate Dux reciperet. Verum omnia hęc ventis tradita, nec quidquam eorum obtinuit, præsertim cum sibi quisque novos cudi articulos cuperet. Itaque bellum resumptum, ac tota propemodum Vestrogothia cladibus exhausta ac divastata est. Nec multo etiam post Norvagiæ Rex *Haquinus* exulum patrocinium iterum assumpsit, à Sueciæ Ducibus, qui Erico Daniæ regi negotium facessi optabant, indubie excitatus. Is igitur publico diplomate promulgato, constare omnibus volebat, se multoties proscriptorum, & qui regiæ cædis accusabantur, nomine, apud Daniæ regem per literas & legatos egisse ut causa eorum propius cognosceretur: quod licet obtinuisset, ità tamen cum ijs actum ut constitutis juratis judicibus se eorum sententiæ submittere deberent, idque cum iniquum existimarent, ad pontificem provocationem factam: ac se tandem tædio istius negocij ac publicæ concordiæ causâ cum rege Danorum pacem fecisse, sed eam à parte Danorum continuò ruptam, præsertim cum Rex Ericus capi exinde ac ditui arcem suam Hielmum mandasset, nec libera commercia regni sui negociatoribus concederet, se itaque nulla nunc re Danorum regi esse obstrictum; Ericique Sueonum Ducis, generi sui futuri, ac regni senatorum consilio suscipere in clientelam ac patrocinium cognatum suum Hallandiæ Comitem *Iacobum* nec non dominum *Petrum Iacobeum*, eorumque liberos omniumque honestorum virorum clientes ac liberos, qui e Daniâ ad se confugerunt: Sub finem ejusdem diplomatis profitetur motuum ac dissensionum istarum inter Danos & Norvagos se & fratre adhuc minorennibus initium factum secus quam multi sentiant. Datæ verò literæ fuerant Nidrosiæ anno regni ejus octavo, sub ipsum verò finem anni superius indicati. Eodem circiter tempore obierat Bremæ archiepiscopus diœcesis *Florentius*, Estque in ejus locum à pontifice Romano *Clemente V* surrogatus, de quo supra aliquoties memoratum, *Iohannes Grand* Lundensium olim præsul. Is annos circiter viginti eam Ecclesiam administravit, sed ut erat homo inquies ac moribus asperior haud commodius eam rexit, quàm domi ecclesiam Lundensem gubernaverat. Nam, ut de eo *Crantzius* loquitur, unius pontificis moto ac perturbato capite totius ecclesiæ status fluctuabat. Huic *Grandio* prima institutio seu donatio tribuitur præbendorum sacerdotalium sex, ut vocant, apud Roschildenses, quæ ad Academiam postmodum Haffniensem relata, hodieque *intersex* vocantur.

Post hæc Ericus Rex, archiepiscopi Lundensium *Isarni* aliorumque præsulum ac regni senatorum usus consilio, tradidit Esthonum olim Duci *Christophoro*, fratri suo ac post ipsum filio ipsius natu maximo, ac sic deinceps, Hallandiæ Australis nec non Samsoæ Ducatum, cujusmodi eum ante quadriennium tenuerat, quem supra anno MCCCIV defunctum memoravimus, Dux *Ericus Valdemari* Secundi ex *Canuti* filio nepotum ultimus. Hunc igitur Ducatũ, tradito pro more vexillo, cum regni clientibus totâq; regiâ jurisdictione ac prærogativis ita Duci permittebat, ut si ipse absque liberis defungeretur, ad regni coronam eadem omnia redirent. Si quando etiam expeditiones terrâ marive indicerentur, Dux ejusque subditi ac naves regi confestim auxilio accederent, & ipse quoque regni comitijs interesset, nec ullam monetæ curam gereret omniaque præstaret quæ regni vasalli præstare tenentur. Rex vicissim ad eum promovendum, juvandum ac defendendum, si dicto audientem se præberet, ut dominus clientem, se paratum semper fore promittebat. Eam in rem *Christophorus* ex adverso, datâ regi antapochâ, profitebatur accepisse se suo, ac suorum masculini sexus hæredum nomine, Australis Hallandiæ ac Samsoæ Ducatum lege ac conditionibus jam dictis. Et præter hæc, constitutis sponsoribus *Othone* & *Hermanno* Marchionibus, *Nicolao Verlensi*, *Henrico Megapolitano*, ac denique *Gerhardo* Holsatiæ Comite, *Valdemaro* Iutiæ Duce unà cum Episcopis ac regni senatoribus præcipuis, pollicitus idem fuit, se in regis aut regni detrimentum nec re aut consilio palam aut clam quidquam moliturum: nec unquam in necem aut incarcerationem ejusdem regis conspiraturum; si verò fecisse convinceretur, omni successionis jure omnibusq; bonis hæreditarijs & se & hæredes suos excidisse. Promisit præterea, si quæ inter ipsum & regios homines incidere querelæ aut controversiæ possint, eas non per se vindicaturum, sed regio tribunali ac publico judicio permissurum: jura etiã & privilegia, quę in suo Ducatu diœcesis Lundensis & Arhusiensis haberent, ea ipsis integra atq; immota relicturũ. Quæ ceteraq; huc spectantia, datis insuper

insuper codicillis ac facto sacramento, sanctè se servaturum pollicebatur. Habitus per id tempus in insulâ Fimbriâ conventus tractatumque de pace constituendâ inter Holsatiæ Comitem *Gerhardum* & conjuratos quosdam ejusdem Comitatus præcipuæ nobilitatis. Horum litem ad hoc Electus Rex Ericus, assumptis præter domesticos consiliarios etiam exteris aliquot, ità decidit ut utraque pars sibi satisfactum judicaret. Sed mox cum iterum irritata nobilitas quiritaretur ac veteres inimicitias resumeret, res ad arma devenit. Tractisque in societatem Dithmarsis alijsque vicinis populis conjurati Holsato metum incussêre. Ille igitur collectâ, quam dicto adhuc audientem habebat, nobilitate domesticâ, aliorumque fœderatorum assumptis auxilijs in adversum progressus manum cum hoste conseruit victorque evasit, capto exercitus totius duce *Pelsio*, quem rotæ impositum ut patriæ perduellem extremo supplicio affecit. At ceteris, qui è prælio salvi evaserunt, Lubecæ receptus est datus. Quod cum ureret Holsatum, qui Lubecenses sibi ut vicinos propitios putabat, etiam ipsis bellum minatur. Et quamvis se illi excusarent nec in id hospitio dignatos exules dicerent ut ei molestias crearent, sed ne desperatione adacti ad extrema confugerent; Comes nihilominus coacto milite Travæ ostio munimentum apponit, sperans se eo commeatum oppidanis interclusurum. Lubecenses cum fœdere sibi obstrictum haberent Saxoniæ Ducem *Albertum* & exulum præterea eorumque apud Holsatos amicorum viribus fiderent, arma vicissim Comiti ostentant. Quibus & Rex Ericus, utpote civium defensor, *Valdemarum* Slesvici Ducem veluti tutelarem ac præfectum submiserat, *Gerbardo* suppetias ferente Duce Megapolensi *Henrico* & si qui intra ipsius Comitatum erant dynastæ consanguinei. Castra idem collocata habebat in nemore urbi proximo prope locum, qui *Suartou* dicitur: Unde & oppidanos infestare & suis, qui Travæ ostio assidebant, subvenire, ubi opus esset, poterat. Sed Dux *Valdemarus* à rege, ut dictum, Lubecensibus præsidio missus, ne bellum ulterius serperet, omnem movit lapidem, ut Lubecenses cum Holsato reconciliaret. Quod & factum in hunc propemodum modum; ut pace inter utrosque sancitâ, turris illa ad Travemundam sita, quam sibi Holsatiæ Comes vindicavit, ejus hæredumque esset ab eo usque tempore in annos quatuor; Nullæ interea novæ structuræ aliave ædificia eidem adjicerentur, donec, elapso quadriennij tempore, controversia illa ab Imperatore *Alberto* vel in totum composita vel aliud statutum fuerit. Hæc Lubecæ acta feriâ quintâ post festum Urbani anno jam dicto. Turris verò ea penes Holsatiæ exinde Comites mansit, utpote in solo ipsorum posita, dum tandem *Iohannes, Benignus* dictus, eam quatuor marcarum argenti millibus Lubecensibus vendiderit.

Eodem circiter tempore *Andreas Hogbyus, Christophori* Hallandiæ Ducis satrapa, nomine Ducis cum *Iacobo* Comite, *Petro Iacobeo* alijsque, qui cædis Ericianæ rei habebantur, ità egit ut si quid, quod ad Ducis laudem ac defensionem ipsorum facere posset, haberent, id proferrent: Arbitros ejus futuros regem Norvagiæ *Haquinum* & Daniæ Ericum: Cum verò nihil, ut supra indicatum, illo conventu, qui in loco *Orcknelund* dicto habitus fuerat, esset promotum, tum & differretur *Byrgeri* regis liberatio, tertiò adversus Sueciæ Duces multo quàm ante validiores copias Ericus comparavit. Erat in his *Henricus* Megapolensis *Henrici* filius, quem annos viginti sex Sarraceni captivum detinuerant: Dux Slesvicensium *Valdemarus* & Langelandiæ *Ericus* unà cum *Nicolao Verlensi* alijsque Germaniæ principibus ac dynastis, excepto domestico milite; Qui in universum sexaginta fuisse virorum millia perhibentur, & in ijs Germanorum equites quinquies mille & quingenti. Hoc exercitu fretus annum circiter millesimum trecentesimum octavum Vestrogothiam MCCCVIII. Rex intravit, obsessâque Nicopia Dux *Ericus* id præcipue in adversum egit ut undique commeatum tam immensę multitudini prącluderet. Quibus cum mox accederent intestina mala, discordia ducum, atque inde laxata militię disciplina, coactus est Rex, postquam tredecim septimanis Nicopiam obsedisset, novas cum Ducibus pacisci inducias. Suetici annales paulo hęc aliter referunt. Volunt enim jam ante ex pactis conventis dimissum *Byrgerum*, sed violato mox sacramenti jure, pactis non stetisse & ad regem Danię *Ericum* confugisse: Ibique collectis his copijs, utrumque regem Ericum & *Byrgerum* in Duces simul movisse & tandem post grave & atrox cum Sueonibus bellum ad pacem & pacta cum Ducibus redijsse *Byrgerum*: eaque ut rite conciperentur, Comitia Helsingburgi indicta.

Porro solutâ obsidione Nicopensi pactisque inducijs, cum Dux *Christopherus* exercitum è Suecia reducturus nonnullos in transitu pagos exureret, idque contra pacta conventa

ERICUS VII. Rex. 4. 6.

Ericus VII. Rex. A. C.

factum quiritarentur Sueciæ Duces, à rege minus benigne exceptus fuit. Nam & Hallandiæ Ducatum, quem paulo ante à rege acceperat, ei ademit, palamque ostendit displicere sibi ipsius molitiones. Itaque Dux, sumptâ fugâ, in Sueciam ad affines suos abijt ibique aliquandiu substitit. Rex interea has ei crimiuationes impegit; eum nimirum postquam accepisset Ducatum Hallandiæ, ad se allexisse regni clientes eosque rege invito retinere: itemque apud se detinere, qui regem offenderunt & inter ceteros Thorium: unum fecisse cum rege Norvagiæ & Ducibus Sueciæ regni hostibus. Flocci habuisse provocationem ad regem factam, in causâ Laccij aliorumque, qui pœnâ affecti ac bonis suis multati sunt: non permittere ut Ecclesiæ Lundensis agricolæ apud Hallandos suis fruantur immunitatibus: pacta ac promissa cum Ducibus Sueciæ per regem & regni senatores inita fregisse irritaque reddidisse, incendijs ac direptionibus pagorum cum e Sueciâ rediret: regios equites ab expeditione Suedicâ domum tendentes in Hallandiâ, ejus Ducatu, equis spoliatos; conspirasse de rege tollendo vel captivum adducendo: odio habere quoscunque Rex deligit, diligere verè quos ille odit. *Christophorus* ex adverso publicas literas ad forum judiciale, quod tum in Selandia habebatur, confestim transmisit, gratias omnibus agens pro benevolo eorum erga se affectu, seque idipsum vicissim demeriturum promitteus, deprecansque si quem ipsorum offendisset. Inde aliorsum conversâ oratione queritur ac dolet, se malevolorum quorundam delationibus odium atque offensam domini fratris sui incurrisse. Deum vero testem invocare, se semper dignitati fratris promovendę studuisse & vitam quoque pro ipso impendere paratum; & jam tertio ad eum misisse nuncium ac petijsse, ut tuto accedere liceret ad se defendendum vel luendam poenam si reus judicaretur: nec adhuc salvum conductum impetrare potuisse, sine autem eo non venturum, quod intellexerit unum ex regijs senatoribus, qui cum exercitu in Sueciâ adesset, operam dare ut se vel trucidet, vel vivum capiat; & hoc palam professum, cum ab eo potius solatium & patrocinium exspectasset: Orare idcirco ne se deserant, sed efficere apud fratrem velint ut tutò redire & se publico judicio sistere in comitijs possit. His autem iutercessoribus an aliquid *Christophorus* obtinuerit, cum annales silent quod referam non habeo, quamvis impetrasse veniam ac reconciliatum cum fratre ex eo verisimile sit, quod interfuerit exinde Helsingburgensi conventui ac pacis tractationem inter *Byrgerum* & Suecię Duces cum fratre Erico alijsque principibus simul promoverit, ut statim patebit.

Eadem hac tempestate Norvagię rex *Haquinus* Erico regi exprobrare cępit neutiquam ab eo servata, quæcunque inter ipsos acta multoties pactaque fuissent, transmissoque prolixo ac querulo scripto non uno modo se ludificatum ac opinione suâ frustratum significavit. Et ut ab ovo ac primis actibus res deduceretur, ostendit pactionem eam, quæ inter fratrem suum Ericum regem & se Haffniæ præsente *Witzlao* principe, jam olim inita fuerat, statim exinde Alburgi infractam, multatis Norvagiæ incolis: atque inde Medelfurti, Somerstadij, Hegnedsgaviæ, Balgoæ, Fanecalviæ, Schelsöræ quæcunque diversis temporibus aut resumptæ aut constitutæ de novo pacificationes fuerant, eas universas flocci habitas, ac varijs injurijs ac detrimentis Norvagiæ subditos, dum eædem durarent, à Danis fuisse affectos. Quibus omnibus Rex Ericus occasionem præbuisse reponebat parentis sui percussores, qui pacem omnem oderaut: Eos decennales inducias aliasque pactiones, injurijs ac cædibus in Danos perpetratis, identidem interrupisse, nihil commissum adversus regem ipsum Norvagiæ, tantum exulum culpâ & occasione peccatum, idque articulis aliquot in medium allatis luculenter demonstrabat, & præsertim Hallandiæ Comitem *Iacobum* ejusque asseclas, variè in causa fuisse, dum regni reditus in Hallandiæ Ducatu sibi retinerent, agricolas exactionibus vexarent, aliosque regi subditos captivos abducerent, mutilarent, occiderent, ac bonis denique spoliarent.

Quæ dum ultro citroque agitantur, exorta est inter regem Norvagiæ *Haquinum* & Ducem Sueciæ *Ericum* haud levis simultas, quæ novæ exinde pacis inter Danos & Norvagos conficiendæ occasionem præbuit. Reposcebat enim *Haquinus* Vardebergam, Cungellam aliaq; præsidiaria loca Erico olim è Sueciâ profugienti clientelæ jure concredita. Sed *Ericus*, qui filiam *Haquini* se accepturum in conjugem sperabat, quod tenebat, haud temere redditurus videbatur. Itaq; Daniæ Rex Ericus occasionem haud negligens, agere cum *Haquino* in hunc modū cœpit, ut *Magnus Byrgeri* Sueonū regis filius *Ingeburgâ* in conjugem duceret essetq; inter Danos & Norvagos pax perpetua aliaq;, de quibus plene constituendis dies conventui agendo dicta est S. Barnabæ, locus Ifefiorda apud Selandos. Sed locus iste

iſte poſtea mutatus habituſque Haffniæ conventus die quinto ante feſtum Mariæ Magdalenæ menſe Iulio. Ubi, præter cætera, decretum ut immota pax eſſet inter Daniæ regem Ericum & *Haquinum* Norvagiæ. Eaque pacificatio quò firmior haberetur, Rex *Haquinus* filiam ſuam *Ingeburgam* nuptui traderet Duci *Magno Byrgeri* filio regis Erici è ſorore nepoti, eamque hæredem pronunciaret Norvagiæ, ſi nullâ prole maſculâ augeretur: Si nec ipſe *Magnus* filios ex eâ progigneret, dos eſſet 6000 marcarum argenti; quantum viciſſim conferret Dux *Magnus* aut ejus loco ſuas poſſeſſiones pignori traderet: Si verò regnum hærede augeretur, eſſet dos 8000 marcarum argenti: cujus nomine *Haquinus* Erico regi fidejuſſione caveret: Ericus viciſſim efficeret ut, rege *Byrgero* in integrum reſtituto, filius *Magnus* patri ſucceſſor declararetur: *Byrgerus* verò apud Pontificem ageret ut acceptâ ejus, ut vocant, diſpenſatione, nullâ ex cognatione remora matrimonio injiceretur, cum alter alterum in quartum gradum ſanguine contingat. Rex præterea Daniæ *Haquino* regi Borealis Hallandiæ quatuor territoria abamne Etherâ cederet loco maternorum bonorum, quæ ſibi competere intra Daniæ regnum ſita exiſtimaret. Quod reliquum iſtius Ducatus, præter dicta territoria, eſſet, id *Haquinus* jure clientelari & ſub vexillo ac præſtito regi fidei ſacramento, acciperet. Quod ad regios percuſſores, de ijs hæc ſtatuta: Ericum regem in gratiam *Haquini* Norvagorum regis conceſſiſſe uti conjuges ac liberi eorum novem, qui eſſent cædis in parentem ſuum patratæ convicti, acciperent bona tantum materna: ceteris & qui illis ſanguine juncti ſunt ac unà cum ijs ad Norvagos profugerunt, eorumque conjugibus ac liberis, qui, priuſquam in Norvagiam abijſſent aut regi Norvagorum ſacramentum dixiſſent, bonis ſuis ob crimen idem mulctati non eſſent, regno ac bonis ſuis tam paternis quàm maternis uti frui liceret, ac regi viciſſim Danorum ejuſmodi prædes darent, quibus ſatisfactum ſibi judicaret: At capita & coryphæi eorundem conjuratorum bona ſua vendere tenerentur, ac pretio eorum accepto, regno exulare, eâ tamen lege, ut uxores & liberi novem eorum, qui cædis rei damnati ſunt, perpetuo Daniæ regno emaneant atque intra triennium diſtrahant materna bona: de ceteris penes regem eſſet ſtatuere, quoſnam eorum frui regno ac bonis ſuis, & quoſnam extra regnum commorari ac ipſis quod debetetur ex annuis bonorum ipſorum proventibus ſolvi vellet. Rex porrò Norvagiæ pacis firmioris ergò, regi Erico omnia materna ſua bona, ubicunque locorum ea in Daniæ regno haberentur, cederet, quamprimum ipſi quatuor illa territoria ac caſtra Hallandiæ traderentur: Códicilli quoque & hypothecæ, quas Daniæ rex ſuper ijſdem bonis ſervaret, eæ univerſæ ipſi exhiberentur, quò & ſcire poſſet, quinam de ijs eſſent compellandi & à quibus reditus exigendi; teneretur que Daniæ rex tergiverſantes jure ac legibus cogere, donec territoria atque arces Hallandiæ jam indicatæ eorum vicem ipſius poteſtati permitterentur. Rex præterea Daniæ Duces Sueciæ hoſtiliter invaderet, nec pacem cum illis Norvagus faceret abſque Daniæ regis aſſenſu; Si verò aliquâ cauſâ fonticâ ad inducias cum eis feriendas adigeretur, eæ & breves eſſent, & ità factæ ut ijs quoque Daniæ rex regnumque comprehenderetur: Nullum etiam cum Ducum ſocijs fœdus Norvagus paciſceretur, niſi quod ipſi & *Byrgero* regi eſſe poſſit commodo. His ſi quid in contrarium *Haquinus* faceret, ſe Roſchildenſium Epiſcopi cenſuræ atque anathemati ſubmitteret, Rex verò Daniæ Ericus Epiſcopo Anſloenſi obnoxius fieret. Atque hæc ità fore adſtipulati ſunt *Chetillus* Stavaugrienſis, *Helgo* Anſloenſis, *Arno* Bergenſis & *Ingvaldus* Hammerenſis Dei gratiâ epiſcopi: Dominus *Ericus Valdemari* quondam regis Sueonum filius, magiſter Capellarum regiarum, ac nobiles viri domini *Bernardus* dictus *Bekerò*, *Thorias Haquini*, *Suaro Aſlaci*, Barones nec non & Domini *Thorvaldus Thoreſon*, *Olaus Erichſon*, *Sigvardus de Rondani*, *Trundo Halduardi*, *Suerus de Lauden*, *Thorias Horſon*, *Sigvardus Haraldſon*, *Brynulphus Storm*, *Trondo Gronulphi*, *Gunorius Thomæ*, *Byrgerus Torchilli*, *Sterkerus Pederſon*, *Ivarus Sekemari*, *Emundus Simonis*, *Auguſtinus Arnonis*, *Andreas Sivardi* milites; ac etiam *Haquinus Thoriæ*, *Iohannes Gulbrandi*, *Ivarus Arnonis*, *Brynulphus Egmundi*, *Egmundus Egmundi*, *Haquinus Egmundi*, *Petrus Peterſon*, *Iohannes de Steti*, *Andernus Guthormi*, *Guthebrandus Guthebrandi*, Armigeri; quorum ſigilla unà cum ſigillo regio præſentibus ſunt appenſa.

Aliquot ante hæc menſibus Imperator *Albertus* interficitur non procul à Rheno, inter Riſum Arulamque amnes, conſilio & operâ Baronum quorundam, à fratris filio *Iohanne*, cui tanquam prodigo adminiſtrationem Sueviæ ademerat. Initium cædis fecit *Iohannes* Dux, ficâ in jugulum Imperatoris adactâ, ſequntique ceteri caput diſſecuerunt medium & confoderunt pectus. Septimo ab interitu ejus menſe ipſis Calend. Novembris electus

Ericus VII. Rex. 4. 6.

Ericus VII. Rex. Francofurti ex commendatione præsertim *Balduini* archiepiscopi Trevirorum, præsulis ejusdem frater, *Henricus* Comes Lucelburgensis.

A. C. Statim exinde anno proximo missa ad regem Norvagiæ *Haquinum* Procuratio signata Hameræ ipso die Mariæ Magdalenæ sacro: Ea hujusce erat sententiæ; Ducem Sueciæ *Magnum*, præsentibus Erico Daniæ & *Byrgero* Sueonum regibus, absolutam potestatem tradidisse Episcopo Viburgensium *Petro* & *Iohanni* præposito Roschildensi nec non *Ingvaro Cervino*, *Hiort* populariter dicto, suo nomine postulandi in conjugem *Haquini* regis filiam *Ingeburgam* omniaque transigendi quæ ad ejusmodi solennitatem pertinerent. Rex *Haquinus* his acceptis, convocata statim in Ecclesiam divæ Mariæ filiâ suâ *Ingeburgâ*, præsentibus matre *Eupbemiâ*, *Helgone* Asloensi & *Ingvaldo* Hammerensi episcopis, nec non *Erico Valdemari* Sueonum olim regis filio, *Iohanne Ivaro* Cancellario alijsque regni proceribus, desponsari volentem permisit *Magno* Duci *Ingeburgam* filiam, adhibitis ceremonijs ac manuum impositione per verba, ut loquuntur, de præsenti: Tabulisque eâ de re confectis, in uberiorem veri testificationem regis & episcoporum procerumque reliquorum sigillum fuit additum. Datæ autem ac signatæ eæ tabulæ anno Christi nono supra millesimum trecentesimum Mastrandriæ. Hinc Comitia, de quibus supra injecimus celebrata Helsingburgi apud Scandianos, initaque inter regem *Byrgerum* & Sueciæ Ducem diu sperata

MCCCIX. concordia, operâ præsertim Danorum regis Erici. Ad eum namque locum convenerat *Byrgerus* ipse Sueciæ Rex cum fratribus *Erico* & *Valdemaro*: Et Daniæ Ericus cum fratre suo *Christophoro*: Aderant etiam *Gerhardus* Holsatiæ Comes & Megapolensium Dux *Henricus*. Hi diuturnis illis atque infaustis contentionibus, quæ fratres & regnum tam misere distraxerant, hunc in modum finem imposuerunt, ut *Byrgerus* Helsingiam, Verendiam, Westmanniam, Strengenessam, Ostergothiam unà cum insulâ Gotlandiæ & ejus civitate Visbyensi nec non Nicopiam aliasque arces ac territoria ad tertiam usque regnorum Gothiæ & Sueciæ partem sibi acciperet: Reliquæ autem duæ eorum regnorum portiones *Erico* & *Valdemaro* permitterentur. Quibus & aliæ adjectæ conditiones de non vindicandis injurijs deque retinendis ac defendendis subditorum privilegijs atque immunitatibus; ac simul ne quis suorum districtuum arces aut opida vel vendat vel pignori alijs cedat; ne etiam alter alterius jurisdictionem invadat aut violet, ac denique ut captivi omnes aut pro captivis obsides, si qui adhuc in custodiâ essent, confestim dimittantur. De mutuo autem auxilio adversus quoscunq; hostes invicem præstando omnes, qui aderant, principes unanimiter consenserunt. Hanc pacificationem firmam ac perpetuam fore promiserunt Ericus Daniæ Rex ejusque frater Dux *Christophorus* nec non Episcopi Upsalensis, Scharensis, Vexiensis, alijque regni Suedici proceres ac Ordo equestris universus armigerique ad eundem conventum vocati. Acta hæc, ut diximus, Helsingburgi in Scaniâ à Christo nato MCCCX, XV mensis Iulij.

Quo etiam paulo post anno iterum conjuratos illos Holsatiæ nobiles cum *Gerhardo* Comite in gratiam ac concordiam Ericus reduxit pronunciatâ in hanc mentem sententiâ;

MCCCX. Nobilibus bona ac possessiones suæ, cujusmodi ea id temporis essent, restituantur; immunitatibus ac jure suorum majorum fruantur; Comes eandem, quâ usus fuerat prædecessor ejus, in eos jurisdictionem teneat, & illi vicissim obsequium ipsi ac servitia pro more præstent. Si quid in posterum in eos Comes prætendat aut illi in Comitem, de eo secundum leges ac jura agatur. Si Comes aut illi leges insuperhabeant, tum Rex arbitri partibus fungatur. Actum etiam tum de asylis alijsque munitionibus reficiendis aut diruendis ac novis constituendis; de captivis dimittendis; deque colonis, qui venditi essent belli tempore, redimendis; ac denique de amnestiâ injuriarum omnium ac stabili utrinque amicitiâ sarciendâ, quæ & sancita stabilitaque fuit. Ante easdem transactiones, dominicâ Palmarum ejusdem anni, permiserat Rex Ericus *Wartislaum* Rugiæ principem affinem suum vice ejus, quod in Monæ insulam aliaque territoria vindicare sibi videbatur, exceptis quæ in Daniâ oppignorata haberet, accipere dimidium territorij Gnoyensis veluti pignus loco 2000 marcarum puri argenti, ità tamen ut penes regem ejusque posteros esset territorium idem, quandocunque id illi aut ipsis commodum foret, eâdem summâ redimere: Concesserat præterea, ut eidem Duci *Wartislao* alteram territorij jam nominati partem à *Nicolao* Verlensi, qui eam oppignoratam tenebat, traditâ, quæ literis indicaretur, pecuniæ summâ, liberare fas esset: Liceretque eidem munitiones ibi novas exstruere, eâ tamen lege ut quandocunque pecunia accepta redderetur & *Wartislao* quoque refunderentur ædificationis impensæ, ad regem eæ pertinerent. Mandaverat similiter Rex vasallis suis ejusdem districtus,

districtus, ut *Wartislao* obsequium omniaque officia, ut legitimo ipsorum præfecto exhiberent, additâ seorsim pollicitatione, se eum ut vasallum ac fidum suum clientem, ubicunque occasio daretur, tutaturum; quod & ille vicissim facturum se regi ejusque hæredibus adstipulatus est, promittens insuper omnia sua, se absque hærede mortuo, ad regem jure hæreditatis pertinere: De Monæ quoque insulâ, quæ dotis nomine uxori ipsius concessa fuerat, ita actum est, ut eam etiam reddat, si quando illam redimere regi aut regno visum fuerit. Hæc rata certoque mansura viginti equitum torquatorum urbiumque ipsius omnium subsignatione notentur. Stralesunda si & suum adjicere sigillum cupiat, id non nisi Rege ac Duce consultis fiat. Ericus VII. Rex.

Post hæc *Ericus* & *Valdemarus* Sueciæ Duces novum compositionis modum inter se & Daniæ regem Ericum, *Byrgerum* Sueciæ, *Haquinum* Norvagiæ ejusmodi proposuerunt, se nimirum operam daturos ut lites ac dissidia omnia inter ipsos tollerentur; Rex autem Daniæ concederet Sueciæ Duci *Erico* Borealis Hallandiæ Comitatum, cujusmodi eum *Iacobus* tenuerat, in formam præfecturæ; Dux vicissim ei quadraginta militibus mereret, & matrimonium, quod inter *Ingeburgam Haquini* filiam & *Magnum Byrgeri* filium institutum fuerat, ut promoveretur, adjuvaret, itâ tamen, ut filia *Nicolai Verlensis*, Erici Daniæ regis neptis, *Sophia* Duci in conjugem traderetur. Si qui captivi aut pro ijs obsides, in custodiâ adhuc essent, ij dimitterentur. Rex *Haquinus* si eandem hanc reconciliationem probaret, tum ipsi Congella redderetur, missis similiter captivis. Sin verò non probaret, & arcem & captivos Dux retineret, idque nec rege Danorum renuente, quem sciret haud adversaturum, si antiquos Sueciæ limites Dux tutaretur & profugos & percussores parentis ipsius procul ab ijsdem amandaret. His interfuêre præterea Dux Australis Hallandiæ *Christophorus* & Megapolensium *Henricus*, Holsatiæ Comes *Gerbardus*, qui & idem probarunt subscripserúntque, excepto rege *Haquino*, cujus ratificatio expectabatur.

Eodem tempore Helsingburgi commodato accepit ab Erico rege, affine suo, *Byrgerus* Sueciæ & Gothiæ rex decem millia marcarum argenti puri: Quæ ipsi intra triennium per partes redditurum pollicebatur, itâ ut ad singulos dies festi, quòd Michaëlis dicitur, aliquid ejus deponeretur. Si verò summa ad præscriptum non solveretur, tum rex *Byrgerus* intra Sudetcopiam se reciperet, nec inde pedem efferret, priusquam Erico regi satisfactum esset. Hujus debiti nomine sponsores fuêre *Haquinus* Mareschallus, *Thuro* cubicularius, *Canutus Ionæ* alijque equestris ordinis præter nobiles aliquot, quorum si quis interea diem obiret, alius in ejus locum sufficeretur. Tum simul eodem loci præsentibus Holsatiæ Comite & Megapolensi Duce *Henrico* alijsque principibus feriâ sextâ ante diem D. Mariæ Magdalenæ inter Daniæ, Sueciæ & Norvagiæ regna pax sancita: & regi Norvagorum *Haquino*, de quo antea actum fuerat, Hallandiæ Borealis ad Etheræ usque amnem regio indultu præfectura permissa est: Sueciæque Dux *Ericus* suo in Norvagiam juri ac quidquid in filiam regis *Haquini Ingeburgam* sibi prærogare possit, renunciavit; Eique *Sophia Nicolai Verlensis* filia addicta, omniaque superius posita, exceptâ Hallandiæ infendatione, de qua siletur, repetita firmataque.

Per id quoque tempus Rex Norvagiæ *Haquinus* literas evulgari curavit, quibus super datis Helsingburgi codicillis inter Daniæ regem Ericum & *Byrgerum* Sueciæ nec non *Christophorum* Ducem Holsatiæque Comitem *Gerbardum* & *Henricum* Megapolitanum, Sueciæque Duces *Ericum* & *Valdemarum* suam paulo prolixius sententiam declaravit; Et præsertim, quod ad *Christophorum* & literas inter ipsum & se antea confectas docebat eas nullius momenti esse, & tantum posteriores se ratas habere. Articulum de limitibus Norvagiæ & Sueciæ intelligi volebat, cujusmodi ijdem fuerant temporibus regis Norvagiæ *Magni*, ejus nominis quarti, ac regis Suecorum *Valdemari*. Promissum etiam & juramento firmatum asserebat à rege Danorum Erico, Holsatiæ Comite *Gerbardo* & *Valdemaro* Sueco, nomine *Erici* Sueonum Ducis, eum haud amplius *Ingeburgam* sibi conjugem postulaturum, qualiacunque licet promissa intercessissent. De controversijs, quæ intercidere intet regna Norvegiæ, Sueciæ & Daniæ possint, itâ statuebat, ut de ijs secundum leges pronunciaretur, ac nihilominus inter eadem regna Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ immota pax staret. Literę verò, quibus Ericus Rex Duces Sueciæ Borealis Hallandiæ ducatu, tradito pro more vexillo, ornare, vel, ut vulgo loquimur, infeudare videbatur, itâ confectæ, ut conditiones ex pactis anterioribus deque ducendâ *Nicolai Verlensis* filiâ *Sophiâ* ijsdem insertę essent, adderetúrque concedi ea omnia salvis prioribus pactis Helsingburgi præsertim inter reges Daniæ, Sueciæ & Norvegiæ initis, feriâ sextâ ante diem beatæ Mariæ Magdalenæ.

ERICUS VII. Rex. A. C.

Circa idem quoq; tempus *Ericus* Sueciæ Dux speratæ suæ *Sophiæ* Erici Danorum regis nepti, dotem assignavit 1000 marcarum argenti puri: Si verò se mori ante eam contingeret, liberum ipsi esset regno excedere, acceptis prius à successore ipsius bis millibus marcarum pro bonis dotalibus. Quorum nomine fidejusserunt Episcopus Upsaliensis, Scarensis, Lincopensis & Strangonensis militesque aurati quatuor & viginti: qui & literas dispensatorias apud Romanum Pontificem se procuraturos addiderunt. Dux quoque Finlandiæ *Valdemarus* fratris nomine ea omnia rata se habiturum promisit. Datum Arbogæ MCCCX in vigiliâ Laurentij. Hę literę pactionesque regum Danię, Suecię, Norvegięque & eę quoq; inter Suecię Duces ac Danię regem initę potissimum cum adhuc inter Norvagum & Duces & pręsertim cum *Erico* Duce, de quo supra memoratum, simultas esset. Tum enim Congellam ab *Erico Haquinus* repetebat, & ad eum urgendum haud procul à Congellâ novam arcem *Bahusiam* excitarat. *Ericus* ex adverso maximas Norvago clades inferebat, captâque Ansloâ Agerhusiam obsedit; & *Haquinum*, qui collecta trium millium manu ad arcem obsidione liberandam accesserat, avertit ac fugavit. Et licet deinde, ubi *Ericus* valetudine compulsus in Sueciam se recepisset, & mox sanitati restitutus ibi quoque quod eum moraretur reperiret, Norvagi ad obsidionem Congellę redirent eamque occuparent, tamen factâ exinde cum Danię rege Erico pace, Norvagiam *Ericus* Dux repetijt & arcem Congellę suam in potestatem vi reduxit. Adeò ut res eò tandem deducta sit, ut *Haquinus* in conjugem *Erico* traderet primitus illi pactam *Ingeburgam* filiam, quamvis anno antecedente, ut meminimus, Duci *Magno, Byrgeri* regis filio, desponsam; de quo inferius dicetur uberius.

Habita inter hęc Middelfarti pacis ac reconciliationis tractatio, pręsertim Rostochiensium aspectu, cum Duce Stetini *Othone*; Eâ lege ut is literas, quas habebat Rostochiensium super summâ quingentarum & quinque marcarum argenti puri regi traderet: qui deinde cum civibus & qui eos infestassent Molsanis transigi curaret: Dux pręterea fidei atque obsequij sacramento regi pręstito, ei militibus quinquaginta, cum in Daniâ tum extra eam, suo ęre mereret, excepto si bellum gereretur adversus *Valdemarum* Brandeburgicum, Holsatię Comitem *Gerhardum, Henricum* Megapolitanum: Ducem Cassubię *Witzlaum* & *Nicolaum Verlensem*: nisi & illi intra mensis spacium conditiones omnes pacificationi commodas rejiciant. Idem tum quoque super causâ illâ Rostochiensium & Molsanorum cum Duce Australis Iutię *Valdemaro*, qui & fidei suę & clientelę obsequium regi prolixe similiter probavit, ventilatum eodem loci feria 5 ante diem beati Thomę.

Per eadem tempora urbs Revaliensium, quę antea solâ arce alijsque forinsecus monimentis defendebatur, non tantum pomoerijs aucta, sed moenibus pręterea ac fossis circumcincta est, operâ pręsertim *Iohannis Cani*, qui tum Regij legati vicem apud Esthones fungens eam à rege procurationem sive assensum potius acceperat. Dux Slesvicensium *Valdemarus*, defunctâ priore conjuge, Ducis Saxonię filiâ, secundas eodem hoc tempore nuptias auspicatus est, accepta in uxorem *Nicolai Verlensis* filia Erici regis ex sorore nepte. Diem verò suum obijt Abbas Sorensis *Hemmingus*; Lundęque *Isarnus* archiepiscopus, natione Italus, vel, ut alijs placet, Gallis oriundus, relictâ Lundensium dioecesi, quam annis aliquot administraverat, pontificis magis quam popularium votis ad eam vocatus; Salernum Calabrię translatus eam postliminio gubernandam ecclesiam acceperat. Ei suffragijs omnium surrogatus fuit *Esgerus Iul* Arhusiensium tum pręsul.

Postquam verò, ut supra memoratum, *Nicolaus Verlensis* qui Rostochij imperium habebat, tradito Danię regi Erico privilegij sui jure, se totum ejusdem clientelę submisisset atque inde ipsi Rostochienses fidem atque obsequium promisissent, convocaverat Rex

MCCCXI. anno Christi trecentesimo undecimo post millesimum perplures ad eam civitatem Germanię principes ut habito ibi conventu pro more eorum temporum ludos simul equestres celebraret. Convenerant eò, prӕter regem Marchionesque Brandeburgicos, viginti ex vicinis principibus alijque dynastæ. Quos omnes eorumque comitatum cum non admitterent cives, veriti libertatis suæ naufragium, extra urbem in loco spatioso, quem *hortum Rosarum* vocabant, explicatis tentorijs conventum Rex habuit. Creatique equites ac multis donarijs gladio, cingulo, aureisque calcaribus præter ceteros honorati *Valdemarus* Marchio ac Dux *Christophorus*; Fuêreque tantâ frequentiâ decursiones celebratæ ut sexies mille & sexcenti cataphracti uno certamine congressi sint. At Rostochienses eam in regem, cui obsequij jure suberant, pervicaciâ, quod regi portas urbis suæ non patefecissent, haud impune tulerunt. Nam Ericus initâ confestim cum *Valdemaro* Brandeburgico societate

cietate haud levem illis metum incussit. Cui & Megapolensis *Henricus* accessit, qui nuptias intra Vismariam suam celebraturus similiter se exclusum querebatur; Nec deerat *Wartislaus* Rugiæ dynasta Stralesundenses quoque incusans contumaciæ. Et mox *Henricus* Megapolitanus cum ad obsidendam Vismariam progrederetur & aliquot à rege Danorum armatas naves subsidio acciperet, in se fabam cudi urbes vidêre. Itaque associatis sibi Grypswaldensibus classem extemplo ad littora ac insulas Daniæ infestandas emittunt. Ac primo ingressu Helsingoram, Amagum, Scanoram & Falterboam deprædati; quod erat reliquum, igne injecto, defœdarunt. Acceptoque hoc detrimento Rex agricolas aliquot, qui oræ maritimæ invigilarent, utpote officio suo minus functos, supplicio affecit.

Inter hæc controversia, quæ *Adolphum* & *Gerhardum* Holsatiæ Comites diu exercuerat, super turri Uthersena, arbitro ad id delecto rege Erico, amicè composita est. Conventum etiam inter *Haquinum* Norvagiæ regem & Sueciæ Duces *Ericum* & *Valdemarum*, ut nimirum Duces restituerent Varbergam, Hunehalsam, Congellam ac regem liberarent promisso, quod Erico Danorum regi ante biennium fecerat, super nuptijs filiæ suæ & *Magni* Ducis: Rex vicissim intra triennium pollicebatur filiam suam *Ingeburgam* Duci *Erico* in uxorem traditurum; & *Valdemaro* insuper fratri ejus filiam *Erici*, Norvagiæ regis jam ante defuncti, *Ingeburgam* etiam nomine. Ei dos daretur 3... marcarum argenti. Actum etiam de *Erico Valdemari*, olim Sueciæ regis filio, qui personam ecclesiasticam sustinebat ac regis *Haquini*, ut vocabant, Capellarum magister erat; Ei scilicet, quo juri suo, quod in Sueciam haberet, renunciaret, Markæ territorium cederetur, ac celebratis Erici cum *Ingeburga* nuptijs, pro arbitrio ac placito Norvegiæ regis, alijs insuper possessionibus ac bonis eidem provideretur. Duces verò quadringentis equitibus, cum res postularet, *Haquino* stipendia facerent; navibus si opus foret, eas quoque sufficerent: Rex autem si absque hærede masculo & antequam consummatæ essent nuptiæ, moriatur, tum *Euphemia* regina ac regni senatus una cum *Ingeburgâ* sponsâ regnum Norvagiæ Duci traderet, itâ tamen ne arcibus aut rerum administrationi præficerentur nisi indigenæ ac Norvagi. Quoscunque *Euphemia* regina codicillos aut literas à rege ac regno accepisset, eæ ratæ ac firmæ manerent. Deque illis omnibus plenius ageretur ad diem Philippi & Iacobi in conventu Baloræ. Omnes utrinque captivi sub idem tempus dimitterentur, modò rata manerent, quæ jam essent pacta. Ex his liquere posse interjicit felicis memoriæ nobiliss. Vitfeldius, principes ac dynastas fœdera sua & pactiones habere utplurimum, quemadmodum pueri talos & crepundia, ijsque ludere ac lascivire, & præ omnibus suum quemque commodum spectare.

Rostochienses interea factâ eruptione, Varnoviám &, quæ ibi ante decennium à rege fuerat posita, Daneburgi munitionem suæ potestatis faciunt: Exclusoque *Nicolao Olai* regio præfecto, eandem munitionem &, quod in proximo stabat, templum dejiciunt. Quo autem portum præsidio communirent, turrim exstruxêre latericiam, quę simul veluti pharus de noctu navigantibus lucem eminus præferret. At Rex Ericus, cum his, tum priori ignominiâ, quod se urbe exclusissent, incitatus ac magis magisque irâ commotus, nova cum principibus adversus eosdem fœdera init. Inter ceteros *Othonem* Stetini Ducem sibi conjunxit, factâ injuriarum, quas ille in regios subditos Molsenses exercuerat, amnestiâ, additis præterea conditionibus, ut regi adversus Rostochienses quadraginta cataphractis mereret, & si opus foret, omnes in eos vasallos suos educeret. Literæ etiam Rostochiensium, quarum supra meminimus, ei redderentur, si reconciliationem à Rege propositam respuerent. Intercedebat quoque *Nicolao Verlensi* cum rege liticula de nummis quibusdam, quorum aliqua adhuc summa in solutionem pro territorio Rostochiensi restare videbatur. Sed ea controversia ad *Henricum* Megapolitanum & Episcopum Ripensem, ut medios inter utrumque, rejecta facileque composita est.

Detecta est eodem tempore in regem gravis conjuratio: Invitaverat Rex Ericl, Lalandiæ Ducis, viduam *Sophiam*, ut filiam suam de sacro fonte levaret. Quæ ubi advenisset, sive ignara, quid prodesset, sive ut regi gratificaretur, cum marito defuncto id esse noxæ non posset, literas exhibuit, multorum sigillis, qui in caput regis cum Duce conjuraverant, communitas. Quibus ille acceptis, vidit quibus fidendum, & quos sibi cavendos haberet; suppressitque veluti in herbâ eorum machinationem, sumpto paulatim de præcipuis supplicio. *Sophiæ* interim Lalandiæ præfecturam, quoad vixit, concessit. Quæ exinde, defunctâ ipsâ, cum prolem non haberet, ad regni laciniam redijt.

Eidem circiter tempestate, actum apud Gallos in Concilio Viennensi, quod à Clemente Quinto

Ericus VII. Rex. A. C.

Quinto Pontifice erat indictum, de Templarijs, eorumque nomine ac memoriâ in perpetuum abolendâ. Hi aliàs milites appellati Hierosolymitani. Estque sine morâ eorum tum omnis familia occulto quodam ejusdem *Clementis*, nec non *Philippi Pulchri*, Francorum regis, instinctu ac consensione totâ passim Galliâ uno quasi momento deleta. Cujus propemodum simile olim in magnâ Græcia accidisse Pythagoræis Græcorum memoriæ testes sunt. Templariorum autem deletiones causas ex suis conjecturis alij alias referunt; prophanationem religionis aliqui ethnicæ similem, simulachra humanâ pelle induta, & victimis humanis culta: alij libidines, alij proditiones & fœdera cum hostibus Christiani nominis inita. de quibus suum cuique judicium esto. Nam de religionibus, quæ eis tribuuntur, conficta esse plures putant, ut sęvitię exemplum specie honestiore ad vulgus excusaretur. Interea luxum libidinesque ac proditiones, & maxime opum ac potentiæ magnitudinem, exstirpationis ipsorum exstitisse causam multi ratiocinantur. quòd hęc monarchis orbis Christiani & formidabilis & intolerabilis videretur. Germania in suos mitior fuit. Non enim statim eos ad jussa pontificum trucidari imperavit. Verum ipsi, intellectâ suorum apud Gallos cęde, confestim ad demonstrationem suę innocentię provocarunt: quod factum traditur Maguncię ipsis Cal. Iulij anni hujus millesimi trecentesimi undecimi. Et postquam publice auditi, nomen tantum & leges societatis, distributis in Ordines alios personis ac reditibus, immutatas reperio.

Sub idem propemodum tempus Rostochienses, quos jam ante *Henrico* Megapolensi parere suo nomine Rex jusserat, ita in totum ejusdem potestati subdidit, ut eum veluti Tutanum ac procuratorem à se constitutum agnoscerent. Quod vicissim *Henricus* Megapolensis, datis eâ de re codicillis publicè testatus fuit, se munitiones, arces, opida totamque Rostochiensium ditionem à rege Danorum Erico, non ut pignus, sed ut prefecturam ab ipso concessam tenere, seque & hęredes suos obstringere ad eam regi, quandocunque id ipsi aut ejus successoribus videretur, restituendam. Hujus promissionis chirographo consignatę autographum in archivis servatur, cujus hoc exemplar est:

» Omnibus pręsens scriptum cernentibus, Henricus Dei gratia, Dominus Magapolensis
» & Stargardię, salutem in Domino sempiternam. Noverint universi, quod recognosci-
» mus in his scriptis; Nos munitiones & terras in dominio Rostokiensi ma[…]ifi[…]o Principi
» Domino Erico Regi Danię attinentes, quas nobis cum attinentijs, de eisdem provenicu-
» tibus, ad pręsens concessivè commiserat, ab eodem tanquam procuratore suo & capita-
» neo, suo nomine in eisdem concessivè tenere: Et nullius prorsus pignoris, aut alterius ob-
» ligationis alicujus causa, seu titulo, aut ratione debitorum, seu servitiorum quorumcunq;:
» Promittens bonâ fide, quod eidem domino Regi ipsas munitiones & terras omnes, cum
» attinentijs suis omnibus præmissis, quandocunq; per ipsum requisiti fuerimus, debeamus
» restituere, liberè & sine contradictione & impedimento quolibet assignare. Si verò, quod
» absit, eidem domino Regi Daniæ aliquid contingat humanitus, debemus filio suo, si obti-
» nuerit, vel successori suo alteri in Regno, quicunque fuerit, ipsas munitiones cum attinen-
» tijs præmissis, requisiti per ipsum, similiter assignare, postquam nobis super his omnibus,
» quę nos pro ipso Rege Danię, tempore quo easdem munitiones & terras tenuerimus, ex-
» posuisse poterimus rationabiliter edocere, fuerit plenè & integrè satisfactum, nisi forte,
» quod absit, nobis fraude vel violentiâ subtrahantur, quod etiam vir nobilis dominus *Ger-*
» *hardus* Comes Holsatiæ, una nobiscum similiter promiserat bona fide. Promittimus insu-
» per ordinare eidem domino Regi Danię, literas Dominorum *Witzlai* principis Ruiano-
» rum, *Otthonis* Ducis Stetinensis, *Vartzlai* Ducis Slavorum & Cassubię, *Otthonis* Ducis Lune-
» burgensis junioris, & *Adolphi* Comitis de Schavenborg, intra festum Michaëlis proximum,
» quibus promittent, quod omnia pręmissa eidem domino Regi Danię, vel successori ejus,
» ex parte nostra inviolabiliter observentur. In cujus testimonium, Sigillum nostrum una
» cum sigillo domini *Gerhardi* Comitis prędicti, pręsentibus sunt appensa. Datum Nak-
» schou, Anno Domini millesimo trecentesimo undecimo, feria II proxima ante nativi-
» tatem beatę virginis.

MCCCXII.

Hinc anno proximo varia in eosdem gravamina ac criminationes publicatę; tractusq; in fœderis societatem, pręter *Valdemarum* Brandeburgicum, etiam frater ejus *Iohannes*. Cujus nomine Comes Anhaltinus *Albertus* & Lindaviensis *Vlrichus* suam quoque fidem obligarunt. Eodem tempore Rex Ericus, refuso pretio, redemit ab *Alberto* Marchione, quæ plures annos tenuerat, Lalandię municipia Naschouam, Saxcopiam, Vixuessam, Tarudum, Sedorpiam, Birkindam aliaque belli tempore eidem oppignorata. Et Dux insuper Sueciæ

Sueciæ *Ericus*, feriâ tertia post diem Tiburtij, fidem auxiliaque sua adversus quoscunque, excepto fratre *Valdemaro*, regi Erico de novo adstipulatus est. Ericus VII. Rex.

Memoratum superius ad annum MCCLXII inter regem Norvagiæ *Magnum* & *Alexandrum* Scotiæ ejus nominis tertium post diutina bella & contentiones super insulis Scotiæ vicinis, itâ tandem esse conventum, ut Scotus, numeratis Norvago in annos singulos centum marcis Sterlingicis, eas insulas (Æbudas vulgo dictas) exceptis Hetlandiâ & Orcadibus, sibi retineret: Et præter centum eas marcas annuas, quatuor insuper marcarum millia, vicibus diversis quatuor persolvenda Norvagis traderet. Quarum prima solutio marcarum mille haberetur anno MCCCLXVII; altera in LXVIII; tertia in LXIX; ac ultima denique in annum MCCCLXX recideret. Quæ tractatio tum Perthi celebrata resumptaque est hoc ipso tempore ab *Haquino* ejus nominis quarto Norvagiæ rege, & confirmata Ivernessę in Scotiâ, præsente *Roberto* rege ejusque senatu, nec non *Haquini* regis legatis *Biornone* à *Birckerò*, & *Ivaro Nicolai* Bergensium Canonicis: Qui pactis conventis non staret, is ecclesiæ Apostolicæ censuræ atque excommunicationi obnoxius haberetur, ac simul mulctam incurreret decem millium librarum Sterlingicarum. Subscripserant huic chirographo unà cum rege Scotorum suaque sigilla impresserant *Gamelus* divi Andreæ, *Iohannes Glasgnuensis* episcopi, *Alexander* Curius *à Ruchon*, Præpositus Dombariensis, *Gulielmus à Mehr*, *Adamus à Corck*, Comites; itemque *Robertus à Mews*, Baro. Ac postmodum cum jam Norvagiâ Daniæ esset annexa, tertio repetitus hic idem tractatus est sub Erico Pomerano Daniæ rege per legatos præsertim Scotorum regis *Iacobi*, ejus nominis primi, quod alibi referetur. A. C.

Pestem hoc anno per oras boreæ adeo sævijsse ut ejus vi magnâ mortalium strages sit facta, annalibus annotatum reperio, nec pauperum tantum tabernas sed & regum quoque palatia pervagatam: obijsseque inter ceteros *Agnetam* Ducis *Christophori* filiolam, sepulturæ solennibus in Soræ cœnobio honoratam; itemque *Valdemarum* Slesvicęnsium Ducem, qui præter cetera præclare statuta, Flensburgensium civitati primas immunitates concessit. Post eum Ducatu illo honestatus *Ericus* ejus filius. Qui, salutato statim ab obitu patris rege Erico, tum circa Varnemundam in castris agente, totum Ducatum & quomodo eum pater possederat, more majorum & accepto solenniter vexillo factoque obsequij ac fidei sacramento, præsentibus Germaniæ aliquot principibus ac magnâ procerum ac nobilitatis affluentiâ gubernandam à rege suscepit. Tum quoque *Nicolaus* & *Iohannes Verlensis* se regi arctius obstrinxère, promisso equitum ac bellatorum quinquaginta subsidio. *Adolphus* item Comes Schouvenburgensis *Gerhardi* Holsati germanus frater, suo ære quindecim armatis regias copias suppleturum & eos aut Slesvicum aut Varnemundam, prout regi videretur, deducturum addixit. Cumq; jam aliquandiu ad Varnoviam ac circa Rostochium sedissent principes, expugnata est turris, quam ibi latericio opere noviter à Rostochiensibus excitatam diximus: Eâ captâ aliam eodem loci munitionem principes fecerunt, additis turritis & in orbem lunatis propugnaculis tribus, quæ vallo ac fossis undique profundissimis circumcincta hostium assultum facillime eludebant. Huic munimento diversa imposita præsidia regis, Marchionis & Megapolitani. Inditumque eidem ut prius, quod ab opidanis disjectum memoravimus, *Daneburgi* vocabulum. Interque regem deinde & Marchionem ita convenit, ut quicquid pacisci cum Rostochiensibus unusquisque possit, id æqua portione utrimque haberetur. Oppidani itaque cum jam undique arctissimè inclusi, neque terrâ neque mari egressum reperirent, ut canes irritati, in se ipsos versi, alios trucidarunt, alios urbe ejectos quasi reos proditionis & occulte cum rege facientes senatu insuper rejecerunt. Qui erant opulentiores, captivi abducti ac domus eorum direptæ; Novaque plebiscita condita, ut nemo in senatum adlegeretur nisi ex consensu seniorum, quos *Oldermamps* vocabant, nulla mulcta absque eorum arbitrio cuiquam imponeretur, pro militaribus civium nemo fidem interponeret, essetque invalidum ac nullius momenti, si quid in contrarium fieret. Quæ dum aguntur seditione magis quàm consilio, inedia tandem & rerum penuria ad deditionem invitos compulit. Ait *Crantzius* consules urbe ejectos egisse cum *Henrico Megapolensi*, quem Rex suo nomine vicarium constituerat, ut sibi manum commodaret, se lubentes ejus imperio obtemperaturos: *Henricumque* monuisse ut curarent vrbis portam de nocte clam reserari, se cum milite ex inopinato adfuturum: Idque sub vigiliam Dominicæ Epiphaniæ singulari cujusdam industriâ curatum; atque itâ immisso portis milite oppidanos ad ejus ac regis obsequium redijsse. Danici annales hoc præterea adjiciunt, Rostochienses in pœnâ pervicaciæ, datis codicillis, pollicitos se regi Danorum Erico,

Ericus VII. Rex. A. C. Erico, Marchionibus *Iohanni* & *Valdemaro* Brandeburgicis, *Henrico Megapolitano* & *Nicolao Verlenſi*, quatuordecim marcarum argenti millia tribus diverſis temporibus intra ſemeſtre ſoluturos: Quorum primam ſummam ſub Chriſti nativitatem, alteram ad feſtum Paſchatis, tertiam ipſo die divi *Iacobi* dependerent. Si pecuniæ ad manus non eſſent, earum vice coccinei panni aut ſimiles merces redderentur. Quod ad templum Varnemundanum, à civibus, ut diximus, dirutum, de eo ità ſtatutum, ut ejus loco ligneum exſtruerent. Hinc civium nonnulli proſcripti, in alios, quod ſeditioni anſam dediſſe conſtaret, gladio animadverſum. Atque ità rebus ad pacem ac concordiam poſtliminio traductis, *Henricus Megapolenſis* Regis nomine adminiſtrationem in ſe civitatis ſuſcepit. Viſmarienſes exemplo isto conſternati, ſe quoque ſuaque *Henrico* æquis conditionibus permiſére. Enata per idem tempus haud tralatitia lis Holſatiæ Comitibus *Adolpho Gerardoque* ut & Chilonij Comitibus *Iohanni* atque *Henrico*. Eamque controverſiam omnem decidendam atque arbitrandam permiſére regi Erico. Inter cetera controvertebatur inter Comites de certis reditibus atque impenſis, quæ debebantur Saxoniæ Duci *Iohanni* clientelaris beneficij nomine. Nam olim Holſatiæ Comitatum feudum ſive beneficium Saxoniæ Ducum fuiſſe, priuſquam ad præſules Lubecenſes devolveretur, ad eundem hunc locum atque annum commonet nobiliſſimus Vitfeldius.

Roſtochienſem eam, de qua diximus, litem atque obſidionem in annum duodecimum & decimum tertium ſupra milleſimum trecenteſimum rejicere *Crantzius* videtur, cum noſtri Chronologi intra duodecimum poſt mille trecentos concludant. Quo etiam tempore *Haquinus* Norvagiæ rex Duci Sueonum *Erico* filiam *Ingeburgam* ipſi primum atque inde *Magno* Duci, ut retulimus, deſponſam in conjugem tradidit. Cujus frater *Valdemarus Haquini* tum quoque neptem, *Ingeburgam* etiam nomine, *Erici* Norvagiæ regis jam ante, ut ſupra diximus, defuncti filiam in thori conſortem accepit: Nuptiæque utriuſque ingenti cum magnificentiâ peractæ apud Sueones Lodoſiæ. Erantque eodem tempore inter eoſdem Sueciæ Duces & Regem *Ericum* nova pacta ac pacificationes in annum prolongatæ, ut exinde quicquid utrimque controverſum eſſet, id *Chriſtophoro* Duce, *Eſgero* Lundenſium archiepiſcopo, *Adolpho Scouenburgenſi* & *Henrico Megapolenſi* arbitris componeretur. Conſenſit quoque anno ſtatim proximo, qui fuit à Chriſto nato trecenteſimus decimus tertius ſupra milleſimum, *Haquinus* Norvagiæ Rex ut Hallandiæ borealis Ducatum, ipſi jam ante promiſſum, Ericus Rex Ducibus Sueciæ jure clientelæ concederet.

MCCCXIII.

Gripſvaldenſes verò, qui ſe Roſtochienſium cauſæ miſcuiſſent ac bellum ope conſilioque juviſſent, ter mille argenti Brandeburgici marcis multati, ſtabilitâque injuriarum amneſtiâ in gratiam veterem recepti ſunt. Similiter & Roſtochienſibus regij codicilli miſſi, quibus omnia eorum privilegia atque immunitates ratas ſe habere Rex declaravit, liberaque eſſe civium utrinque, ut olim ſuerant, commercia voluit. *Nicolaus* quoque *Verlenſis* regi per id tempus hærediorum omnium, quæ ad conjugem ipſius, regis Erici ſororem, ſpectabant, ſicuti & quatuor marcarum millium, quas ſibi adhuc debere exiſtimabat, gratiam fecit, datoque chirographo ſancte promiſit, ſe filiam ſuam *Sophiam* haud ulli in matrimonium, neſcio rege, collocaturum. Hinc feriâ tertiâ poſt hebdomadem Trinitatis, Helſingburgi inter regem Daniæ Ericum, *Byrgerum* Sueciæ, *Chriſtophorum* Hallandiæ Ducem, *Nicolaum Verlenſem* à parte unâ, ab alterâ, regem Norvagię *Haquinum* ac Duces Suecię *Ericum* & *Valdemarum*, ità convenit, ut æquam invicem pacem colerent: *Ericus* & *Valdemarus* quod ſannâ & ludibrio affeciſſent Ericum regem, Ducem *Chriſtophorum* & *Nicolaum Verlenſem* non ductâ, quam ſibi Ericus deſponderat, *Sophiâ Nicolai* filiâ, Daniæ regi mulctam ſolverent quatuor millium marcarum Colonienſium, *Nicolao* vero duarum millium: ac jurejurando inſuper affirmarent, cumque ipſis viri equeſtris ordinis centum haud ullius probri aut dedecoris cauſâ *Sophiam* deſertam, aut in contumeliam dictorum jamprincipum id factum, ſed lege ſolum divinâ & ſanguinis vinculo fuiſſe inhibitos. *Ericus* quoque & *Valdemarus* tenerentur menſibus tribus *Nicolao Verlenſi* ſuis impendijs ſtipendia facere, quandocunque hoc ipſis ſignificaretur, excepto ſi bellum adverſus regem Ericum aut alios amicos acſœderatos ipſorum gerendum foret. Daniæ Rex Ericus Hallandiæ borealis Comitatum *Erico* & *Valdemaro* Ducibus ſecundum tabulas eâ de re jam ante conceptas cederet: Et ſi quæ in futurum controverſia exoriatur inter regem Daniæ Ericum, *Byrgerum* Sueciæ, *Chriſtophorum* Ducem & *Nicolaum Verlenſem*, ea ad arbitros *Henricum Megapolenſem* & *Olaum* Epiſcopum Roſchildenſem rejiceretur; *Haquinus* verò Norvagiæ Rex *Ericuſque* & *Valdemarus* Sueciæ Duces, ſua, quæcunque ea eſſent, litigia *Gerhardo* Comiti, *Gerhardi*

ERICUS VII. Rex.

A. C.

Gerbardi filio nec non *Gerbardo* Randerſburgenſi Holſatiæ dynaſtis judicanda componendaq; permitterent. Deniq; *Ericus* & *Valdemarus* ſub feſtum nativitatis Mariæ, *Sophiam* virginem adnſq; Etræbyam deducerent, atq; ibi eam regis Erici nuncijs traderent, addito, ut prius, ſacramento, nullius opprobrij aut dedecoris ergò, eam à ſe vel ſpretā vel rejectam fuiſſe. *Ericus* deinde Sneonnm Dux uovo ſeorſim fœdere Coldingæ inito feriâ ſexta ante Mariæ Magdalenæ, regi ſe obſtrinxit de auxilijs illi adverſus quoſcunq; præſtandis.

Poſt hæc inter regem quoq; Ericnm & Ducem *Ericum*, *Valdemari* filium, qui, ut memoravimus, ab obitu patris *Valdemari*, Ducatum Sleſvicenſem ſive Auſtralem jure clientelari à rege acceperat, ità conventum, ut Dux *Ericus* quicquid in Langelandiam ac Friſiam minorem ſibi juris vindicatet, regi remitteret; Impenſas etiā, quas pater *Valdemarus* in expeditione Snedicâ regis nomine feciſſet, & ipſe nuper in obſidione Roſtochienſi, eas omnes condonaret. Additum de bonis, quæ ad regios vaſallos ſpectarent, reddendis deq; inimicis ac regni hoſtibus in Ducatū non admittendis: utq; novæ munitiones nnſqnā excitarentur, ac ſuo cuiq; jnre ac jnriſdictione frui atq; uti permitteretur; Et deniq; ut L armatis, cum opus eſſet, regi ſuis impendijs Dux auxilio veniret. Rex contra Ducē adverſus quoſcunq;, ut dominus vaſallum, defenderet. Et Dux præterea, exiſtente bello, quoſcunq; nanciſceretur captivos dignitate aliquâ præeminentes aut cędis Erici patris reos, hos regi traderet.

Eodem circiter tempore in Iutia boreali ruſticanorum multitudo in regem concitabatur. Tributa, cenſum ſimiliaq; obſeqnia cuncti reſpuebant, quiritantes onera ſibi inuſitata & collationes nimis graves impoſitas. Capita eorum atque incentores nominati *Nicolaus Brock* Baro, *Iohannes Slaverſchou*, *Iohannes Papæ*, *Nicolaus Laurentij*, *Nicolaus Obbonis*, alijque. Rex ſatrapam confeſtim ſuum, qui tum aulæ præfectus habebatur, cum aliquot ex aulicorum ac nobilium præcipuis ad compeſcendam inſolentiam eò tranſmiſit. Sed illi manum militarem conſpicati prælio ſe in adverſum parant ac ſatrapam ſine morâ & quoſcunque ſecum ductabat, fundunt fugantque. Eſtque præter ceteros à parte regiorum deſideratus etiam *Henrici* Comitis Glicenſis filius. Unde rex majorem in modum ſuccenſens totis viribus in eam Cimbricæ cherſoneſi oram movit nt homines effrænes ad officium reduceret. Agricolæ adventu regis conterriti cauſam ſuam compoſitioni permiſcrunt. Ac ſimul regi indicarunt, quinam ex nobilitate, quinam verò ſuorum, animis ruſticanorum primum concitandis occaſionem præbuiſſent. Itaque in univerſum multitudo incondita pænæ loco bonis multata; tributumque eidem impoſitum, quod *Guldkorn* appellatum. Ceteri & qui ex illis ſeditionis fuiſſent authores, ſuſpendio affecti ſunt, utpote criminis læſæ majeſtatis rei. Couſcriptiſque codicillis, ſignatum ordine quantum ſinguli quotannis frumenti, quot equos regi ſeorſim ac in perpetuum tribuerent. Decimis verò eccleſiarum in annos aliquot carere juſſi. Et præter hæc propugnacula aliquot ad confinia ipſorum Rex poni curavit, Horſenæ unum, alterum Coldingę, tertium ad ſinum Lymicum Volſtorpium dictum, diœceſi præſertim Ripenſium defendendæ accommodum; & quartum denique Viburgi quod *Borrevaldum* appellarunt. Horum exſtructionibus ut ſuas circumquaque operas ruſticani conferrent, regio mandato imperatum. Ei ſententiæ ferendæ præfuere ex regni proceribus ac ſenatu *Iohannes Nicolai* de *Toſlandia*, *Ivarus Grubbe*, *Iohannes Nicolai Kaas*, *Iohannes Muli de Beeg*, *N. Hee*, *N. Rany*, *N. Olai*, illuſtris Domini regis Dauorum dapifer, *Lago Agonis*, ejuſdem domini regis Marſchalcus, *Turgillus Tordo*, *Iohannes Staverſchou*, *Ericus Erici*, *Ioh. Petri Trohere*, *Ioh. Grubbe*, *Petrus Grubbe*, *Petrus Nicolai Neb*, *Thuro Petri*, *Nicol. Holgeri*, *Holengerus Nicolai*, *Olaus Flemingus*, *Magnus Ionæ*, *Ioh. Frys*, *Michael Paack*, *Paulus Magni*, *Ioh. Sletus*, *N. Korff*, *Ionas Balbornus*, *Andreas Balbornus*, *Carolus Iacobæus*, *Sevetus Scenus*, *Petrus Wetberus*, *N. Torbernus*, *Thuro Strangeneſſenſis*, *Nicolaus Ionæ Alckelus*, *Nicol. Antonij* de *Klappedorp*, *Iacobus Flepus* alijq;. Obijt circa hæc epiſcopns Ripenſis *Chriſtianus* cujus in literas ac literarum cultores ſingularis munificentiæ mentionem ſuperius feciſſe memini. Ei omnium ſuffragijs *Iohannes* ſuffectus eſt. Horſenæ autē proclamati ac pnblico regis edicto præſcripti ut regni proditores, *Nicolaus Brock*, *Ioh. Papæ*, *N. Laurentius*, quos & ſupra ut coryphæos ruſticanæ ſeditionis memotavimus. *Petrus* verò *Porſius Canuti* parens eâ conditione in gratiā receptus ut regi de novo fidem ac ſacramentū diceret, regis inimicos atq; hoſtes miſſos faceret ac intra bienninm habitationē ac ſedem ſuā in Daniâ figeret. Ejns haud panci eqneſtris dignitatis viri alijq; ex nobilitate ſponſores fuere. Quos inter memorantur *Sividus Scenius*, *Nicolaus Scriverius*, *Eſbernus* & *Magnus Agonis*, *Iacobus Vrneui*, equites: *Benedictus Ionæ*, *Timæus Schoningus*, *Andreas Coltorpius*, alijque armigeri. Et, quod modo retulimus, cum Rex indicio Duciſſæ Langelandiæ compeiſſet nobiliū aliquot in ſe conjnrationes, deprehendit inter eos etiam

Mm episcopos

ERICUS VII. Rex. A. C. episcopos nonnullos. Quibus tamen ignoscere quam intempestivis remedijs irritare quietos maluit. Itaq; episcopus Viburgensis præstito de novo jurejurando pollicitus inter cetera fuit, se regi haud unquam adversarium fore; amaturum quos ille amaret, & hostibus ejusdem hostem futurū, neminemq; vel laicum vel ordinis ecclesiastici personam re consilioq; adversus regem adjuturum, ac deniq; regis ac regni commodis perpetuò invigilaturum. Idē & Roschildensis Episcopus *Olaus* & Borglomensis *Nicolaus* & Othoniensis *Petrus*, sub fide similiter sacramenti promiserunt: Slesvicensiū verò præsul *Iohannes*, datis regi codicillis asseveravit se haud permutaturū diœcesin suam cū Torpatensi, nisi rege cōscio.

Estlandiam tum administrabat *Henricus Bernoverus*, *Agone* Saxone, qui eum proximè præcesserat, vel defuncto vel in patriam revocato. Factaque apud eosdem constitutio ut qui hæredem non haberet, bonaq; sua pretio distraheret eā spe ut alibi sibi alia compararet ac mori eum interea, re adhuc integrâ, ibi contingeret, ex tum pecuniæ ad regis fiscum pertinerent: mandatumque regio legato *Iohanni Bernovero* ut ejusmodi possessiones regis nomine suum in usum transferret.

Helsingoræ, haud multò post, præsente *Henrico* Megapolensi, pacta fuit *Magno*, Sueonum *Byrgeri* regis filio, *Euphemia Witzlai* Rugiæ principis filia cum dote 3000 marcarum argenti: *Magnus* vicissim 600 illi marcas annuas ad vitā procuraret. De quibus alijsq; in conventu Vordenburgensi aut Nicopensi rex Sueciæ ac princeps Rugię cū rege Danię Erico ac Duce *Christophoro* plenius deinceps statuerent. Mutuo tum quoq; datæ *Byrgero* Sueonum regi 650 marcæ Colonienses, quas redditurū se regi Erico pollicebatur sub annū proximū.

Per idē hoc tempus, teste incerto authore Chronici Slavici, horribile in cœlo sidus, quē *Cometam* vocant, veluti præco animadversus subsequentium malorum, & inter cetera, quæ statim patrata, nefariæ necis *Henrici* Imp. VII. Is enim, ut omnes tradunt (excepto *Mussato Patavino*, qui res alioquin *Henrici* diligenter conscripsit) postquam in agro Senensi agens à quodam Bernardino ex S. Dominici familiâ Eucharistiæ panem veneno imbutū sumsisset, è vitâ confestim migravit. Memorat Pandulphus Collenutius, historiæ Neapolitanæ author, testari scriptorum plerosque venenum id Apostolici legati instinctu fuisse procuratum. Falli anno integro *Crantzius* videtur, eum idem sidus ad finem anni sequentis referat, nisi de alio accipiendum velit, cujus apud chronologos nihil memini legere.

MCCCXIV. Proximo statim anno, datis Roschildiæ codicillis, quibus præter regem sigilla etiam sua adjecerant *Nicolaus Olai* regni Mareschallus, *Nicolaus Verlensis* & *Otho Podebosck*, constitutum est inter regem & Ducem Australis Iutiæ *Ericum*, in annum circiter omnium, quæ inter ipsos controversę habebantur, causarum veluti justitium; ut interea amice utrinq; agerent, nihil alter in alterius detrimentum moliretur, ipse ut vasallus obsequio regem, rex eum vicissim suo favore auxilioq; ut superior complecteretur. Exortumq; haud multò post bellū, aut belli causæ, inter regem & Marchiones Brandeburgicos occasione præsertim Sundensium, qui Rugiæ dynastâ *Witzlaum* ejusq; ditiones ferro ac flammis infestabant. Quorū ille vicissim territoria invadens par pari referebat. Eâq; occasione rex vasallū suū *Witzlaū* haud quaquam deserendū ratus ei classem ac viros subsidio misit: *Valdemarus* autem Brandeburgicus & qui eum sequebatur Pomeraniæ Dux *Wartislaus*, assumptâ sibi Sundensium tutelâ Loisizam post aliquot dierum obsidionem Rugiæ Duci ereptam suæ potestatis fecerunt. Sed ea contentio eo tempore ad pacē atq; inducias qualescunq; reducta Brostorpij, allatis in medium conditionibus aliquot, quibus & Stralesundenses & Marchiones rexq; Ericus & Rugiæ princeps unanimes subscripsêre. Inter cetera autem conventum ut Sundenses, renunciato Brandeburgensium fœdere, quæcunq; vel in continente vel insulâ Rugiâ ædificia aut munitiones ut Hirdsakerum excitassent ea demolirentur; ac Rugiæ principem *Witzlaum* ut dominum ac superiorem agnoscerent: Ipse vicissim Sundenses adversus vim omnem tutos præstaret & vetera eorum jura atq; immunitates sartastectas servaret; Capti qui essent aut obsides dati, liberi dimitterentur. Actum eodē tempore cum ordinis Theutonici magistro ut quæcunq; apud Esthones inter Daniæ regis & Ordinis subditos cōtroversiæ de limitum divisionibus inciderent, ex regis Præfecto Revaliæ ac tribus insuper ejusdem regis vasallis & quatuor ex ordine fratribus dijudicandæ permitterentur. Quod illi pronunciarent, ipse quoq; ratum haberet. Confirmatæ tum quoq; ab eodem literæ regis *Valdemari* ordini olim indultæ, super Harriæ territorio, modò archetypę earum apographis responderent. Porrò rebus cū Sundensi civitate compositis receptâq; ditione & arce Loisitzâ, princeps Rugiæ *Witzlaus* eandem munitionem cum annexis, quemadmodū eam à rege in præfecturâ acceperat, eidem vicissim cessit, sicuti & Marloviâ cū Syltæ ac Gnoiæ territorijs,

INTERREGNUM.

Ericus VII. Rex. A. C.

territorijs, *quæ vice marcarum Slavicarum 7 . . , quas jam recepisset, pignori tenuerat. Rex ipsi ex adverso Scaprudæ arcem eiq; adjacentes districtus in annũ fruendos permisit.

Expeditionibus autem Vandalicis, ut supra memoratum, feliciter peractis, Regeq; jam rebus domesticis intento, perplures ex nobilitate, qui rusticanę seditionis, cujus modò meminimus, authores fuerant, sisti judicio ac læsæ majestatis accusari curavit: Lataq; in foro Wiburgensi sententia præsentibus regni Mareschallo *Agone* alijsq; equestris ac senatoriæ dignitatis, quos inter nominatissimi, *Iohannes Nicolai Caasius*, *Petrus Mulus de Beeg*, *Petrus Porsius*, *Gotbus Nicolai*, *Alkildus Lollandus*, *Iohannes Sletus*, *Thuro Pallisonius*, *Iohannes Gundi*, *Iohannes Tagonis*, *Petrus Herulphi*, *Ebbo Ballius*, *Magnus a Bardeschou*, *Esgerus Frostius*, *Christianus Boetius*, qui omnes capite & bonis jure damnatos pronunciarunt *Nicolaum Brock*, *Iohannem Staverschou*, *Iohannē Papæ*, *N. Vbbonem*, *Nicolaum Laurentium*, *Laurentium Laurenty*, *Gotschalcum Lilleum*, *Thomam Rud*, *Tychonem Vindium*, *Tychonem Laurentium* equites: itemq; *Eschillum Ethir*, *Iohannē Dalium*, *Petrum Syffbyum*, *Nicolaum Brasseum*, *Petrum Rodium*, *Gulielmum Sterckū*, *Turonem Kiert*, *Turonem Vestiū*, *Nicolaum Turonium*, *Tychonē Bridisium*. Præter autē communem eam accusationē, rex seorsim *Nicolaum Brockium* aliorū præterea criminum arcessebat, quod nimirum paricidis Erici regis fautorē se prębuisset ac cædis ejusdem semper suspectatus fuerit, præsertim cū *Rannonem Ionæ* hospitio excepisset atq; eū intra ædes suas Roschildię occultasset: ex quibus eductum, mancipari ipsum carceri rex fecisset. *Iohannē* quoq; *Papæ* & *Nicolaū Laurentij* ijsdē fere delictis insimulabat, objecta etiā *Nicolao* ingratitudinis nota & quod minus fide provincias demandatas administrasset cum eum scilicet equestris dignitate ornasset, ac pręter judicis munus, etiā regni bona ac possessiones administrandas concessisset.

Volunt nonnulli extremo supplicio affectos hos omnes. Nobiliss. autem Vitveldius, felicis memoriæ, accusatos quidem & capitis accersitos, non tamen mulctatos existimat, præsertim cum id jam olim in causis etiam capitalibus obtinuerit, ut accusati damnatique in publicis judicijs fuerint, qui tamē evaserint. Et accedit quod annum circiter MCCCXVIII *Nicolaus Brockius*, *Iohannes Staverschouvius*, *Iohannes Papæ*, literis Sueticis subscripsisse ac obsignasse memorentur, nisi ijsdem nominibus exque eadem familiā alij hi fuerint. *Brockium* præterea gravabat, quod intercessione præsulis Arhusiensis, cui nomen *Iohannes* erat, aliorumque amicorum suorum regi identidem reconciliatus, & ad dignitatem equestrem promotus, regis tamen inimicos atque hostes fovere ac defendere non desierit, quodque pręfecturis regijs ornatus imperium in populares severius exercuerit, ac deniq; *Palmium* sacerdotem in regis contumeliam è medio sustulerit. Accusabatur insuper, quod inhibuisset regios colonos, quod erat imperatum tributum, regi pendere; & eosdem adversus regem ac regnum incitasset, aliaq; perpetrasset, quorū singula capitis illum damnarent. *Ioh. Papa* pręcipue arguebatur, quod Neoburgi apud Fionios, cū in regios percussores sententia diceretur, regis se hostibus junxisset inq; regis caput conjurasset, ac regē Middelfurti armatā manu impedierit in Iutiam adversaiı transmittere. Qui & similiter, postquam in gratiā a rege esset receptus ac Iudex territorij haud exigui apud Iutas constitutus pręfecturisq; ornatus fidem datam fregerit ac seditiones in regē non uno modo concitarit. *Nicolaus Laurentij*, pręterquā quod superiorum criminum reus ageretur, etiam rationum malè redditarū accusabatur. quodq; mox intercessione Ducis Megapolitani cū ei rex peccata condonasset, haud multò post seditionum author exstiterit, seq; Holsato ac regijs inimicis conjunxerit. *Tycho Vindsonius* insimulabatur, quod rem non modò publicam sed & propriā malè administrasset, seq; ære alieno ità gravasset, ut solvendo non esset, quodq; rex ei ob varia delicta, quorum reus agebatur, postquam mulctas remisisset, possessiones tamen regias deprędatus sit ejusq; militem impetisset. D. *Tymæus de Margaard* militē Germanum, qui regi stipendia faciebar, suas in partes traxisse arguebatur inq; regem instigasse, & regis expeditionem suo discessu impedijsse: Similiaq; impingebantur *Iohanni Kuslio* & *Olao Arckio* utrisq; Lalandis, qui non modò cædium ac rapinarum variarum alligabantur, sed regem etiam in expeditione Sueticà deseruisse ferebantur, quemadmodū & *Iohannes Vffo*. Qui tamen unà cū fratre *Henrico*, in gratiā cū rege certis conditionibus redijt, in quibus memoratur, quod ædificiū Helsingoræ exstructum diruerit, facto promisso, se id haud unquā exædificaturū, & bona quoq;, quæ Luderi Muli fuerant, regi traditurum: Cumq; idem à rege ad regni comitia provocasset, mulctæ loco coactus est juramento testari, in regis contumeliam id à se haud factum.

Hinc *Erici* Sueonum Ducis compromissum factum in fratrem *Valdemarum*, *Henricum* Megapolensem, *Nicolaum Oluffsonium* & *Bernardum Molsanum*, se quod regi Erico addixisset, si ipse liberiq; sui Norvagiam ipsius auxilio obtinerent, sanctè servaturum. Ejusq; nomine

Mm ij sponsores

ERICUS VII. Rex. A. C.

ſponſores fuère armati equites decem *Matthias Ketelmundius*, *Gunno Griſius*, *Arvidus Guſtavus*, *Laurentius Oluffſonius*, *Henricus Molſanus*, *Bernhardus Molſanus*, *Iohannes de Kou*, *Cunradus de Kou*, *Eggerus Kyrne*, *Iohannes Kyrne*. Atq; ita alter fratrum *Ericus* Sueciam; *Valdemarus* ſibi Norvagiam deſtinabat: promittebantq́, utriuſq; regni viribus, ubi res poſtularet, ſe Daniæ ſubſidio venturos. Dithmarſi eodem tempore fidem ſuam obſequiaque Regi etiam Erico prolixè obtulère, pręterquam ſi belligerandum foret cum epiſcopo Bremenſium. Ubi tum pedum paſtorale tenebat *Iohannes Grandius* Danus, Lundenſium olim archiepiſcopus, nobis ſuperius ſemel iterumq; nominatus. Dux ſimiliter *Henricus* Megapolenſis, cum ejus opem ſocietatemq; rogaret Marchio *Valdemarus* Brandeburgicus, ità promiſit, modò res adverſus regē Erico, cui jure clientelari obſtringebatur, gereudę nō eſſent. Miſſę per idē tempus regię literę ad Livonos, qui Hirrię diſtrictū incolebant, quibus monebantur ut debitos ſacerdotibus reditus tribuerent idq; cōmuni modio ac menſurâ, non vero eâ, quā ipſi finxiſſent.

Quartà deinde ferià ante feſtum omnium ſanctorum Rex Ericus nonnullos Sueonum Ducis *Erici* equeſtris ordinis viros ac fratris ipſius *Valdemari* in ſuam tutelam ac fidem aſſumpſit, eoſq; ſe patrocinio ſuo defenſurum promiſit adverſus quoſcunq; qui præter fas eos injuriâ afficeret. Eorum nomina fuerunt *Matthias Ketelmundius*, *Gunno Griſius*, *Arvidus Guſtavus*, *Laurentius Oluffſonius*, *Henricus Molſanus*, *Bernardus Molſanus*, *Iohannes Bucholtius*, *Cunradus de Bugen*, *Eggerhardus de Kuren*, *Iohannes de Kuren*, *Birgerus Petri*, *Canutus Liquidius*, *Mattheus Thuneus*, *Carolus Emerus*, *Nicolaus Wæmundus*. Sub anni finem, poſtridie nimirum feſti S. Nicolai, habitus Tempelini conventus, ubi Marchio Brandeburgicus, *Valdemarus* & Rugiæ princeps *Witzlaus*, amicâ inter ſe compoſitione tranſegerunt ſuper omnibus, quæ adhuc in cauſâ Sundenſium ac territorij Loiſitienſis ſupereſſe controverſa videbantur. adeò ut *Witzlaus* ſuam fidem atque opem Marchioni polliceretur adverſus omnes, excepto domino ac feudatario ſuo rege Erico. Sed ea pactio quamdiu duraverit, exinde liquebit.

Memorabile eſt hoc anno nec imperatorē nec pontificem nec regem Galliarum fuiſſe. Nam, ut ſupra notatum, initio ſtatim illuceſcentis *Cometæ*, de quo anno antecedente diximus, perijt miſere Imperator *Henricus*: atque inde continuò hoc anno *Clemens V* & rex Galliarum *Philippus Pulcher*, ut verè poëtâ dixerit: REGALIA FATA COMETAS. Sub anni verò finem, poſtquā plurium jam menſium interregnū fuiſſet, *Moguntinus*, *Trevir*, *Iohannes* Bohemię rex & *Valdemarus* Marchio Brandeburgenſis *Ludovicū* Bavarię Ducē, Imperatorem declararunt, fruſtra in adverſum nitentibus Colonienſi præſule *Henrico*, *Rudolpho Palatino* ad Rhenū, *Ludovici* ipſius fratre, & Duce Saxoniæ *Rudolpho*, qui *Fredericū* Auſtriacū maluiſſent.

MCCCXV.

Anno, qui eum excepit, decimo quinto poſt mille trecentos, factâ inter regem & Marchiones Brandeburgicos venditione, accepit Rex Ericus eam quæ ad Marchiones ſpectabat, munitionis iſtius ſive phari, quem communibus ipſorum impenſis Varnemundæ conſtitutum ſuperius memoravimus, portionem, perſolutis ejus nomine Marchionibus 9000 mille argenti marcis. Ac ſtatim exinde Loiſitzæ arcis ac territorij præfecturam rex *Witzlao* Duci, tradito ei pro more vexillo, id eſt, fiduciariè ac jure clientelæ, quomodò & alia regni bona poſſidebat, adminiſtrandam permiſit. Quibus tranſactis novæ inter *Witzlaum* & Sundenſes lites natæ. Exiſtimabat enim *Witzlaus*, Sundenſes privilegia ſua atque immunitates ulterius, quam jus ſineret, trahere atq; explicare. Itaq; reſtringenda ea & in morem Roſtochienſium & Viſmarienſiū nonnihil pręcidenda judicabat. Eâq; occaſione oppidani Marchionis Brandeburgici *Valdemari* opem implorant, promiſsâ illi æris ingentis ſummâ. Qui confeſtim, traducto in ſuam ſocietatem *Wartiſlao* Pomeraniæ Duce, Rugiam invaſit ac prædas ibi agens multaq; divaſtans, partem etiam Trebeſanorum, Grimmenſium & Loiſitiorum (in continente hi ſiti) juris ſui fecit. Nec intacti abière, qui in proximo erant, Megapolenſium limites. Quapropter *Henricus* Dux cum oras viciſſim Marchionum expeditâ cum manu ingrederetur ac ferro flammiſq; hinc inde attereret, bellum haud tralatitium excitatum eſt. Hinc ad regem Ericum confugiens *Witzlaus* ejus patrocinium adverſus vim Marchionum poſtulavit. Qui extemplo, miſſo ex regni proceribus *Iohanne Olao* ad *Valdemarum* Marchionem, eum officij ſui commonuit. Verùm reſpondit *Valdemarus* ſe Rugiæ principis jura, telonia aliaque obſequia ac collationes, quibus ei Sundenſes obſtricti tenerentur, haudquaquam diminutū ire, defendere tantum adverſus quoſcunq; urbis libertatem ac juriſdictionem, interea quę eſſent inter ipſos pacta farte tecteq; ſervaturum. Inde *Witzlaus* datis ad regē literis, eū abſolutâ poteſtate donabat ſe cum *Valdemaro* reconciliandi ſive per amicā compoſitionem, ſive latâ in foro ſententiâ. Si vero iniri reconciliatio intra diē divi Gregorij nō poſſet, tū ei rex viros armatos 600 ſubſidio mitteret. Ipſe ei viciſſim pollicebatur ſe,

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

Ericus VII. Rex. A. C.

batur se, finito bello, regiæ majestati adversus quoscunq; in perpetuum suis copijs meriturū. Rex his acceptis ei codicillos reddidit, quibus auxilia prompte offerebat seq; daturum operam, ut cum eo *Valdemarus* in gratiam rediret; ipseq; Sundensium civitatem ac Rugiæ dynastiam in totum recuperaret. Transtulitque eodem tempore in regem *Witzlaus* Mònam, Coagiam cum territorijs *Steffrisherridt* & *Breverschousberrit*, quæ dotis ac pignoris loco à rege accepta possederat omnesq; suas ac majorum suorum super eisdem factas tabulas rescidit nulliusque esse momenti declaravit. Egit itidem cum Holsatiæ Comitibus. Quin & Pomeraniæ & Cassubiorum Dux *Wartislaus*, acceptis à Marchione mandatis, videbatur interea paci promovendæ operam navare, ut nimirum indicto Broderstorpij, quod est inter Deminum & Gnoyam, conventu, Rex ibi cum *Witzlao*, *Henrico Megapolensi* nec non & ipse cum Marchione Brandeburgico ad diem secundum Iunij adesset, quo intra octidui spatium lis universa tolleretur. Sed ille conventus habitus haud fuit.

Procuratæ exinde per regem Ericum induciæ inter Dithmarsos & Comitem *Bernbardum* Randersburgensem, ut omnes ipsorum liticulæ adusque festum trium regum protollerentur: Dithmarsisq; interea liberum esset in Daniam & quoquo vellent iter facere commerciaque exercere. Actum similiter inter ipsum & regem, ut quicquid hucusq; litis habuissent, id totum obliteratū censeretur, nec ulla illius extaret ulterius memoria. Ipse regē omnibus suis viribus juvaret & eum vicissim Rex, ut vasallum re consilioq; defenderet.

Per id tempus *Andreas Hobyus* & *Nicolaus Rauni* claro nobilium stemmate nati, quorum *Andreas* Ducis *Christophori* satrapa ólim fuerat, capitis supplicio affecti sunt, corporaq; ipsorum rotis imposita. Crimini dabatur, quod regi insidias struxissent, ac Ducis non tantum *Christophori*, qui fratri perpetuum adversabatur, sed & proscriptorum partes fuissent secuti. Episcopus autem Viburgensis, qui, ut ante meminimus, in partes etiam sequiores propendebat & adhuc, licet aliud promisisset, Ducis & proscriptorum causam clanculum fovens, semper aliquid in regē machinari videretur, præsentibus *Olao* Roschildensi & *Petro* Othoniensi Episcopis, literas identidem regi signatas dedit, quibus profitebatur se cum rege de criminibus sibi objectis amicè transegisse omniaque pacate esse composita, ac se deinceps regiæ gratiæ ejusq; favori totum debere Idq; sponte suâ, non coactum ab aliquo sancteq; promittere se in posterum regi fidum atq; obsequentem fore: ejusq; commoda secuturum & aversurum contraria ac publice declaraturum quæcunque imminere regi regnove adversa cognoverit.

Sub idem circiter tempus Áscaniæ Comes *Anhaltinus* se quoque regi majorem in modum obligavit, datis codicillis, quorum formulam subjecimus:

Omnibus præsens scriptum cernentibus, Otho Dei gratia Comes Ascaniæ & princeps de ,,
Anhalt, salutem. Noverint universi nos magnifico principi domino nostro charissimo, ,,
D. Erico Danorum Slavorumq; regi illustri, cui homagio & vasallagio obstricti sumus, fir- ,,
miter promisisse, quod ejus servitijs fideliter adhærebimus cum omnibus nostris homini- ,,
bus, vasallis, munitionibus & clausuris nec ejus propter aliquem erimus inimici. In cujus ,,
&c. Datum Ulsen MCCCXV, in crastino beati Urbani & Papæ Martyris. ,,

Rex ei vicissim literas sive chirographum misit promittens in reditus annuos marcas 5 0 monetæ Selandicæ: Cujus exemplum hoc est:

Omnibus &c. salutem. Noverint universi quod nos nobili viro Domino Othoni Comiti ,,
de Anhalt, dilecto affini nostro, quem in nostrum hominem recepimus & vasallum, redi- ,,
tus 5 marcarum Selandicæ monetæ concedimus secundum jura & consuetudinem re- ,,
gni nostri volentes pro eodem dilecto affine nostro præplacitare in suis omnibus justis ,,
causis, secundum quod quilibet dominus pro suis tenetur facere hominibus & vasallis. ,,

Munitiones verò quas in usum regis offerebat Anhaltinus, erant Askesleva, Hatzkeroda & Bruck civitates cum duobus in Saxenburgo castellis, præter Hoiam, Suetingam (sive Kuetingam) Wedestorpium & Anhaltum arces.

Transferebat id temporis Rebenitzæ, præsente rege Ërico, Comes *Gerbardus Gerbardi* Holsati filius, *Nicolao* Suerinensium Comiti quicquid in Daniâ & Holsatiâ bonorum frater ejus *Henricus* ipsi nomine 3000 marcarum argenti pignori reliquisset, ut ijs *Nicolaus* jam dictus uteretur ac frueretur ex præscripto literarum antitheseos. His quoque subscripsit atque assensum suum præbuit *Henricus* Comes. Actum per eadem tempora adversus Brandeburgicos initumque cum Duce Cracoviæ *Wadeslao* fœdus: Quod non regem modò Daniæ, sed & fœderatos ejus, Sueciæ & Norvagiæ reges Rugiæque principem ac Ducem Megapolensem, pactis inclusit, in eam, ut sequitur, sententiam:

ERICUS VII. Rex. A. C.

In nomine Domini Amen. Cum sincera concordiæ unio principum inter ipsos verum amorem nutriat, odium tollat, tranquillitatem & pacem subditis generet, terrisque ipsorum profectum augeat & salutem. Hinc est quod Nos Woldeslavus Dei gratiâ Cracoviæ, Sandomiriæ, Syradiæ, Lucitiæ, Cuianiæ, totiusque regni Poloniæ Dux nec non hæres Pomeraniæ, omnibus ad quos præsens scriptum pervenerit, constare volumus, quod cum victoriosissimis principibus amicis nostris, præ cunctis præcordialibus & dilectis dominis Daniæ, Sueciæ & Norvagiæ regibus & magnificis principibus Ruyensis, Slaviæ, Mekelburgensi & cum omnibus eorum coadjutoribus ordinationem inter eos habitam ex unâ parte & nos ex alterâ omni dolo procul moto inconvulsam volumus observare: quemadmodum inter nos utrinque per nostrum fidelem Capellanum dominum Stanislaum extitit hactenus ordinatum, per patentes literas nos firmiter & districte obligando, quod præfatos nostros dominos & amicos in nullo penitus volumus deserere, sed contra omnem hominem & personam eis inimicam vel inimicari volentem adstabimus & præcipue contra Marchiones Brandeburgenses, promittimos ipsos juvare & spondemus omni consilio, auxilio & favore, quo poterimus ampliore & nunquam cum ijs pacem aut aliquam concordiam faciemus, nisi de ipsorum consilio, favore pariter & consensu, unde si ipsorum excellentiæ adhuc de nobis aliquid hæsitarent, requisiti tempore & occasione se offerente oportunâ, auxilia præstabimus cum nuncium, cui fidem adhibuerint, ad nos duxerint destinandum. Ex superabundanti ordinationem habitam inter nos juramento & nostrorum coadjutorio promittimus roborare, promittimus etiam bonâ fide, pro excellentissimo rege Ungariæ affine nostro charissimo & pro omnibus nostris filiolis Dei gratia principibus Cnyaniæ, Masoviæ, Osuantiniæ, Bythoniæ & Raziboniæ proque nostris nepotibus Russiæ principibus, quod præhabitam ordinationem initam nobiscum tenebunt & inviolabiliter observabunt. Actum & datum apud Cracoviam, Anno Domini MCCCXV quinto Cal. Iulij, ad cujus rei evidentiam pleniorem, præsentibus nostrum sigillum autenticum diximus apponendum.

Interjectis deinde diebus Rex Episcopo Torpatensi liberum ac tutum commeatum concessit in Daniam veniendi, ut ibi sub festum Michaelis, de causis ipsius universis plene cognosceretur. Revalienses etiam, datis eâ de re literis, in gratiam recepit omnesque immunitates ac privilegia, quæ ipsis jam annis major indulserat, haberi rata voluit. De urbis mœnibus ita statutum, ut missis eo legatis, eorum inspectio aut ratio haberetur, si nec obessent arci nec ejus defensionem impedirent, integra relinquerentur. Moschorum autem & Novogardensium, qui regijs territorijs erant contermini, limes definitus. Actum quoque cum Ducibus Luneburgensium ut ij regi adversus quoscunque & præsertim Brandeburgicos, excepto Brunsvicensium Duce *Alberto*, prompti paratique adessent: pacem cum Marchionibus non inirent, nisi rege consentiente, nec ipse etiam cum eis pacisceretur sine ipsorum arbitrio: Rex Ducibus vicissim persolveret ad festum Michaelis 1000 argenti marcas. Nec absimilis fere cum *Gerhardo* Rendersburgensi Comite tractatio inita, ut regi nimirum mereret 60 stipendiarijs, in peditem unumquemque marcas duodecim, pro equite viginti salario acciperet. Estque per idem tempus intestina quædam cum Duce Australis Iutiæ exorta contentio, quæ occasionem regi dedit invadendi sine morâ eum Ducatum. Et advenerant jam quoque in Fioniam cum suis copijs regi auxiliares Sueonum Duces, *Ericus* & *Valdemarus*. Sed induciæ desubito inter utrumque Neoburgi pactę non bellum tum modo diremerunt, sed & Ducem arctiori fœdere & ad subsidia contra Marchiones seorsim prętanda regi obligarunt; confectęque de his tabulę, quibus à parte regis subscripserunt, pręter ceteros, *Otho* Comes Hoyensis, *Nicolaus Olai* Dapifer, Mareschallus *Laugo, Petrus Grubbe, Petrus Muli de Beeg, Inguarus Hiort, Iohannes Ganeus, Marcus Duve, Hamundus Litleus, Iohannes Grubbe, Trugillus Splitaff, Iacobus Slepus, Tordo Ambringius, Iohannes Frisius, Olaus Schriverus, Olaus Flemingus, Ethardus Molteke*, milites. *Petrus Vendelbo, Nicasius Munck, Iacobus Hack, Iohannes Hassenberg, Trugillus Ruth, Nicolaus Hiort, Thuo Pepelinck, Nicolaus Bernekovius, Nicolaus Dalle, Iohannes Frys, Petrus Vether, Ivarus Beeg, Petrus Laxmand, N. Kyrning, Iacobus Grubbe, Iacobus Fleming, N. Frys, N. Mandorp*, dictus *Dus*, *Bondo Snaffs, Benedictus Bing* & *Nicolaus Grys*. Literę ipsę hac formulâ descriptę fuêre:

Omnibus &c. Ericus Dei gratia, Danorum Slavorumque Rex & Ericus Dux Saxonię salutem in Domino sempiternam. Noverint universi nos & nobilem virum, dominum Othonem, Comitem de Hoya, generum nostrum dilectum, Nicolaum *Oluffsśon*, dapiferum, Ericum *Erichßon*, Marschalcum Laugonem, Petrum Grubbe, Petrum Muli de Beeg, Ingua-

Ericus VII. Rex.

Inguarum Hiort, Iohannem Cane, Marcum Duffne, Hamundum Litlæ, Petrum *Nickleſſon* de *Hyllerød*, Iohannem Grubbe, Trugillum Splitaf, Iohaunem *Peterſſon*, Laurentiũ *Ioenſſon*, Herlogum *Iacobſſon*, Marſchalcum Trugillum, Albertum *Albrechtſſon*, Iacobum Flep, Tordonem Ambring, Iohannem Frijs, Augonem *Thomiſſon*, Folckmarum *Arnoldeſſon*, Iohannem *Vffeſſon*, Ericum *Iuardſſon*, Egherdum Polz, Magnum Iohannis Zevet, Paulum *Magnuſſon*, Magnum *Aageſſon*, Olaum *Skriſſuer*, Olaum Fleming, Erhardum Molticke, milites; Lodovicum *Albretſſon*, Nis Munck, Aconem *Peterſſon*, Petrum Wendelbo, Benedictum *Benedictſſon*, Iacobum Hack, Iohannem Haſſenberg, Andream *Peterſſon*, Trugillum Ruth, Laurentium *Ioenſſon*, Nicolaum Hiort, Thuuonem Pepelinck, Claus Bernekowe, Laurentium *Tygeſſon*, Nicolaum Palle, Iohannem *Oelſſon*, Saxonem *Peterſſon*, Iohannem Fris, Petrum Wether, Ivarum Beeg, Petrum Laxmand, Gregorium *Hageſſon*, Aconem *Karlſſon*, N. Kyrning, N. *Boſſon*, Gremer *Ioenſſon*, Palne *Ioenſſon*, Uffonem *Nickleſſon*, Iohannem Hollinger, Gunerum *Ackeſſon*, Iacobum Grubbe, Paulum *Pòſſuelſſon*, Iacobum Fleming, N. Frijs, Angonem *Iſſuerſſon*, Chriſtiernum *Plougſſon*, N. Mandorp, Dus dictus, Bondi Snafs, Iacobum *Nickleſſon*, Ulff *Soneſſon*, Andream *Soneſſon* fratres, Benedictum Bing, Arvidum *Vlffſſon*, N. Grijs pro omnibus & fingulis quæ in placitationibus inter nos Regem Ericum prædictum, ex una parte, & nobilem virum dominum *Ericum* Ducem Iutiæ ex altera, Nyborg ſub Anno Domini MCCCXV craſtino beatæ Luciæ virginis facta continentur, prout in literis inde confectis, lucidius apparet per fidem noſtram firmiter promiſiſſe, & quod XXI milites & armigeri, qui nondum promiſerunt pro promiſſis omnibus fideliter obſervandis firmiter per fidem promittant apud Eccleſiam Tyrreſtorp, feriâ V ante feſtum beati Thomæ Apoſtoli proximè nunc venturum. In cujus rei teſtimonium Secreta noſtra ſunt appenſa; donec ſigilla noſtra majora apponi potuerint. Datum loco, Anno & die ſupradictis.

Nomine Ducis auſtralis Iutiæ ſponſionem fecerant *Ericus* Mareſchallus, *Iohannes Magnus, Henricus Kletclamp, Ericus Blaanes, Laurentius Bemicke, N. Hiort, Iohannes Grubbe, Iohannes Hebt, Rodolphus Ruſeus, Tordo Vekop, Laurentius Pucke, Chriſtiernus Baalt, Petrus Schram, Herulphus Seſtede, Thomas Iul, N. Bath, Otho Frijs, Trugillus Baalt, N. Naſke, Olaus Daal, Ago Porſius, Niclotus Brock, Andreas Buck, Canutus Frys, Petrus Hææ, Iohannes Rig, Laurentius Green, N. Beeg, N. Rath, Iohannes Lycke, Iohannes Holcklabbij, Hennicke Schilbre, N. Rod, Henſe Smalſtede, Henekinus Doſenrode, Iacobus Appelgaard, Petrus Muli, Iacobus Bani, Nicolaus Bonſtrup, Othò Paawiſck*, Dominus *Iohannes* de *Verle*. Hi jam dicti promiſerunt alijq; ex parte Domini *Erici* Ducis apud eccleſiam Terreſtrup, per placitationem factam Nyborg, feria V proxime ante diem Thomæ ſub anno MCCCXV beatæ Luciæ virginis.

Eodem hoc anno Rex epiſcopis ac nobilitati omnibuſque qui apud Eſthones magiſtratum gerebant, jus feudale per leges deſcriptum tulit, idque eſſe quam commendatiſſimum ſingulis voluit. Et utitur eodem hodieque univerſa Livonia: Idem tum quoque conſtitutiones Selandicas inſigni auctario locupletavit & cum ante tres tantum libri eſſent, nunc totum illud legum corpus in ſex libros, illius beneficio, tributum habetur. Codex verò juris Feudalis, quod Eſthonibus præſcriptum dixi, ſtatim initio præfationis fatetur quidem, ſicuti & nobilitatem, ita & illud à *Valdemaro* eſſe primo conſtitutum, ſed ab Erico varie adauctum, atque ita deſcriptum ut intelligi & haberi ab omnibus poſſit.

Inde, qui proxime eſt ſecutus, anno treceнteſimo decimo ſexto, ſupra milleſimum, feriâ quartâ poſt dominicam Epiphaniæ, Roſtochij domina *Margareta*, uxor quondam *Nicolai* de *Verle*, Roſtochienſis dicti, per manus Erico regi tradidit, ſuo & filiæ ſuæ *Elizabethæ* nomine, Rubbenitzam, Sultenam, Morlaviam: quas illa urbes vicem dotis tenebat. Vaſallos præterea, quoſcunque ijſdem in locis ſibi obſtrictos habebat, ſacramento exemptos ad regis Erici obſequium amandavit, datiſque tabulis ſpopondit ſe filiam ſuam *Elizabetham* nuptui non elocaturum ſine ipſius voluntate: ſi faceret, dote, quam eſſet pollicitus, carituram; Eodem tempore rex ei Vordeborgi 1000 marcas Slavicas, quas debebat, adnumerari curavit; & eam ſimul bonis, quæcunque in territorijs Blekingæ, Lalandiæ & Iutiæ marito ipſius *Nicolao* de *Verle* in dotem ejus nomine tradiderat, clientelari modo adminiſtrandis præfecit, loco dominij ac juris, quod ſibi filia ipſius in ditiones Roſtochienſium aliaque provinciarum ſuarum opida vindicare poſſet, idque dum ipſa in vivis eſſet vice 2000 marcarum per reditus, quos nec ipſe nec hæredes ſui infringerent, reddendarum. MCCCXVI.

Erant eodem tempore ex nobilitate Brandeburgica, nonnulli qui in offenſâ erant apud Marchiones, eos quoque Ericus in ſuam ſocietatem ac patrocinium ſuſcepit, pollicitus ſe illos tutaturum aut operam apud Marchiones daturum ut æquis conditionibus in gratiam

Ericus VII. Rex. A. C.

reciperentur. Illi arces vicissim aliasque munitiones suas in usum regis ac belli volentes offerebant. Ictum tum itidem cum episcopo Magdeburgensi *Burchardo* foedus, cui erant innexi, præter regem, *Witzlaus* Rugiæ princeps, *Nicolaus* Suerinensis, *Henricus* Megapolensis, ac Comes Holsatiæ *Johannes*. Hi operam auxiliaque sua Episcopo adversus quoscunq; luculenter deferebant, excepto Saxoniæ Duce *Rudolpho* & *Othone* Luneburgensi. Quod & Episcopus vicissim pollicebatur, se venturum illis cum opidis suis & arcibus armatisque trecentis subsidio adversus Brandeburgicos aliosque, excepto Misniæ Marchione *Frederico*. Susceptus eodem tempore in regis tutelam Saxoniæ Dux *Ericus*. Qui & regi ex adverso operam atque opem suam prolixe est pollicitus. Quod & ipsum fecère *Nicolaus* & *Iohannes* de *Verle* fratres, datis regi ejusmodi literis:

» Omnibus &c. Nicolaus & Iohannes de Verle salutem: Notum per præsentes facimus, ex
» quo magnificus princeps dominus noster, Dominus Ericus Dei gratiâ Danorum Sclavo-
» rumque rex illustris, nos in suos recepit homines & vasallos, promittens nos juvare & tueri
» in omnibus nostris justis causis, sicut tenetur dominus suos tueri homines & vasallos, nos
» eidem domino nostro regi per fidem nostram firmiter astare promittimus contra quos-
» cunque, cum munitionibus nostris, hominibus & vasallis & cetero nostro posse eique in
» omnibus fidele servitium exhibere ac ipsum jůvare in omnibus suis causis motis & mo-
» vendis. Datum ut supra. item dedit Dominus Rex dominis Nicolao Suerinensi Comiti
» consimiles literas, sicut dominis Nicolao & Iohanni de Verle, & ipsi Nicolaus & Henricus
» de Suerin dederunt regi &c.

Verum haud multo post simultates ac discordiæ quædam inter principes foederatos ac præsertim regem Ericum, *Henricum* Megapolensem ac dominos de Verle enatæ: adeò ut alter alterum captivum abduceret: Sed eę tandem operâ ipsius regis ac Ducis Rugię *Witzlai* aliorumque principum amice fuêre compositæ.

Per id tempus vectigalium ratio per Daniæ regnum ejusmodi obtinebat: equulens solvebat schellingam sterlingicam 1: Butyri, suminis, sævi, similisq; adipis pondo nauticum, vulgo *schippund*, sterlingos 8: Laridi libra sterlingos 6: Mille albicæ sterlingos 6: Piscium item, quos asellos dicimus, tonna una sterlingos 3: Anguillarum lasta 10 sterlingos: Bos sterlingos 4: Ovis sterlingos 2: Coriorum salitorum decas sterlingum 1: Lasta nucum avellanarum sterlingos 6: Lasta frumenti sterlingos 18: Centum ulnæ panni *Borelli* sive *Leysk*, ut eo ævo vocabant, sterlingos 4: Tabernæ rusticanorum cerevisiariæ pro tonnâ sive vase unoquoq; cerevisiæ sterlingos 6: Reperio & *Daventriensibus* tum temporis immunitates concessas, & Neoburgi & Torneburgi pro segestri unoquoque *(packe klede)* portorij nomine solverent marcam unam cupreæ monetæ; pro panni fasciculo *(sterling)* Slaglosæ ac Roschildię obelos 2: Si quid venderent, schillingam, si nihil venderent, liberè & sine vectigali decedere ipsis permittebatur; itâ tamen ut pro plaustro mercimonijs onusto schillingam telonio inferrent, si semel census esset solutus, alibi solvere non tenebantur. Exstant quoque in archivis *Hardervicenæ* civitatis literæ Erici regis eodem hoc anno Helsenburgi & aliæ Wordenburgi datæ, quibus pollicetur se *Hardervicenses*, ob honorem & reverentiam illustris domini *Reinoldi* Comitis de Gelriâ, consanguinei sui atque amici dilecti (itâ enim verba diplomatis habent) ad regni sui oras coggonibus appellentes & protecturum & gratia suâ usquequaque dignaturum. Concedit etiam præter immunitates certas, quæ ijsdem codicillis prolixius exprimuntur, locum amplum ac liberum in nundinis Scanorensibus perpetuo ac seorsim ipsis possidendum. Similiter & Lubecensibus privilegia vetera firmata ac nova indulta, ut nimirum in territorijs Scanoræ & Falsterboæ præfectum ipsi constituerent, qui de civium controversijs cognosceret, concessumque ut quamprimum ipsorum navigia appulissent, ea exonerarent. Acta hæc Vismariæ præsentibus *Henrico* Megapolensi, *Othone* Comite de Hoyâ, *Nicolao* Dapifero, *Martino Duve*, *Ditlevo Ulphone* & *Iacobo Flexo*. Rostochiensibus tum quoque haud absimiles tributæ prærogativæ Tranekèræ.

Lundensi archiepiscopo *Esgero Iul* litis nonnihil per eadem tempora cum rege intercesserat: Delataque ad summum Pontificem causa fuerat, ac mox eâdem resumptâ pressiusque inspectâ pronunciatum decretumque ut Episcopus regi 5000 argenti marcas intra annos 10 persolvendas redderet: nihil domi aut in aulâ pontificis quod regi obesse possit vel clam aut palam moliretur: Borneholmiæ præfectum non imponeret, nisi rege conscio: Qui præficeretur regi gratus esset, ac præstito dioecesi Lundensi fidei sacramento inter cetera polliceretur se regis extorres hospitio haud excepturum.

ERICUS VII. Rex. A. C.

Mox Nicopię, datâ sub testibus fide, promiserunt Holsatiæ Comites *Gerbardus* & *Iohannes* se regi Erico & *Henrico* Megapolensi centum cataphractis adversus *Valdemarum* Brandeburgicum militaturos. Damni quodcunque vel equitatus vel ipsi paterentur id rex & Megapolensis intra annum præstarent. Si vicissim operam atque auxilia Ducis Holsati desiderarent, ijsdem conditionibus ipsis adesset. His subscripsère Megapolensis, *Nicolaus Hæe*, Mareschallus *Lago*, *Inguarus Hiort*, *Ionas Balborn*, *Petrus Grubbe*, *Esgerus Brock*, *Nicolaus Frys*, *Ago Caroli*, *Acco Petri*, *Strango Egesson*, *Ago Eschille*, *Petrus Vendelbo*, alijque.

Inter hæc frater regis Dux *Christophorus* cum aliquot ex eâ nobilitate, qui ob cædem Erici patris extorres agebant, se *Valdemari* Marchionis partibus præter multorū & regis ipsius expectationem conjunxit. Datoque Marchioni fidei sacramento, classem confestim circa Stralesundam tumultuariam comparavit: Eâque Fioniam ingressus cum suam in potestatem redegisset Suinoburgum, ei cum aliquantâ suorum manu occurrit insulę præfectus *Iacobus Flepus*; Sed à milite Ducis repulsus nihil in adversum magnopere præstitit. Itaque arcem & oppidum *Christophorus* sibi renuit, donec iutet regem & Marchionem induciæ fierent. Tum enim, relicto Suinoburgo, insulâ excessit, ut inde referetur. Rex autem tantis undiq; collectis copijs Mareschallum suum *Hermannum* Glicæ Comitem cum septem millium armatorum exercitu, trajicere in Germaniæ littus imperavit, ut obsidione Sundenses tentatet. Eodem quoque *Byrgeri* regis è Sueciâ manipuli transmissi. *Witzlaus* verò Rugiæ princeps, Saxoniæque Dux *Ericus* Lauvenburgius cum *Alberto* Brunsvicensi, *Valdemaro* & *Suenone* Slesvicensibus, *Gerbardo* & *Iohanne* Holsatis, *Henrico* Megapolensi, *Prebislao* Vandalo, *Adolpho* Schouvenburgensi, *Gunselino* Vittenburgensi, *Gyntero* Pæpinensi, alijsque Germaniæ vicinæ Comitibus ac dynastis terrâ profecti omnes ad eundem locum convenire; ac se regio militi consociare studuerunt. Dux Saxoniæ *Ericus* cum suis nonnihil progressus reliquorum adventum spe prædæ, ut videtur, anteverterat suaque ad lucum urbi vicinum castra locarat, ibi exspectaturus, qui sequerentur. Stralesundenses igitur cum se tot hostibus objiciendos animadverterent, nec ignorarent ex nobilitate ac Rugiæ incolis plerosque *Witzlao* parum æquos, ac funem cum eo contentionis ducere quod ipsorum libertati imminere videretur, à se robur mutuati cum nobilibus centum triginta, qui insulæ præcipui habebantur, fœdus feriunt, Horum coryphæi tum habiti atque eo nomine suspectati *Præbernus* ab Ulmentz & *Stadislaus* Potebusk. Qui urbem cum ceteris ante obsidionem ingressi auctique Marchionis *Valdemari* ac Ducis Pomeraniæ *Wartislai* auxiliaribus copijs eruptionem in castra Ducis *Erici* fecerunt, atque ipsum inter alios vivum potiti intra urbem quasi triumphantes perduxerunt. Qui deinde supervenerunt, acceptâ Ducis captivitate, minus læti urgere nihilominus obsidionem acriter cœperunt: adeoque in arctum redegère opidanos ut eruptiones exinde nullas tentarint. Interea tamen cum mœnia sua alacriter defenderent & ipse Rex domesticis impeditus exercitu abesset paulatim soluta est obsidio. Inde Sundenses animosiores reddiri Rugiæ oras invadere, & modò insulanos, modò qui in proximo erant, Barthenses, Tribezanos, Loisitzios ferro atque igne defœdare haud desierunt. Dux Saxoniæ *Ericus*, quem captivum diximus, primo ad Ducem Pomeraniæ *Wartislaum*, atque inde ad Marchionem Brandeburg. cum *Valdemarum* missus, non ante catenis solutus est, quàm sedecim millium marcarum argenti lutrum Marchionibus persolvisset. *Crantzius* Sundensium hanc obsidionem non ad Ericum, de quo agimus, sed ad tempora *Christophori*, qui Ericum proxime est secutus, at perperam retulit, quod res & acta illius principis ostendent.

Lis *Adolphi* & *Henrici* Holsatiæ Comitum, quæ diu inter eos eorumque consanguineum *Gerbardum*, super turri Travemundæ ac silva, quæ *Kyffhoa* dicta, agitata fuerat, permissa est tandem arbitrio Erici regis ac Ducis Megapolensis. Quibus veluti compromissarijs *Gerbardus* Comes æquis conditionibus & quæ parti adversæ non displicerent, causam obtinuit. *Adolphus* haud multo post in lectulo suo ab *Hartvico* quodam una cum proprio ipsius *Hartvici* filio, qui *Adolpho* à cubiculis erat, cæsus, multorum sermonibus occasionem præbuit varia de illatæ necis causa commemorandi. *Crantzius Hartvicum* istum Dithmarsum fuisse ac virum ex Revenlouensium prosapiâ primarium indicat, injuriæque, in familiam quondam ipsorum irrogatæ, ab *Adolpho* voluisse pœnas sumere: idque occasione *Gerbardi*, *Henrici* Comitis filij, quem inopem & ab amicis neglectum querebatur; Alios tradere ait, fuisse arcis, quam *Adolphus* inhabitabat, præfectum; inque tam atrox facinus impulsum, quod Comes in conjugem ipsius aut filiam pudoris fuisset oblitus. Sed hoc utcunq; fuerit, Ericus saltem Rex, quod, *Crantzio* silente, in actis regalibus reperio, evulgato diplomate,

Gerbardum

ERICUS VII. Rex. A. C. *Gerhardum* ejusque fratres *Henricum* & *Iohannem* unà cum vasallis ipsorum ac viris equestri dignitate ornatis ab eâ cæde immunes ac liberos statuit, nec ab illis ultionem unquam rependam, serio cautum voluit.

Inter regem porro Ericum & Sueonum Duces *Ericum* & *Valdemarum*, quorum illum *Haquini* Norvagiæ regis filiam, *Valdemarum* verò neptem ejusdem *Haquini* in conjugem duxisse supra memoratum, ità per idem hoc tempus convenit, ut rex, si quid humanitus *Haquino* accideret, operam daret ut *Erico*, qui *Haquini* filiam habebat, aut ejus hæredibus, regnum Norvagiæ traderetur. Ericum verò ejusque liberos si mori ante *Valdemarum* contingeret, tum Rex *Valdemaro*, qui neptem *Haquini*, *Erici* Norvagię quondam regis, *Haquini* fratris filiam sibi conjunxerat, aut ejus liberis auxiliares manus commodaret, ut ipsis Norvagiæ imperium permitteretur: Illi vicissim, quid ob eam operam sibi rependendum rex vellet, id arbitris ad hoc delectis, quos inter erant *Henricus* Megapolensis, *Nicolaus Olai*, *Bernardus Molsanus*, Episcopus Lincopiensis alijque dijudicandum relinquebant.

MCCCXVII, Anno proximo, qui fuit millesimus trecentesimus decimus septimus, Rex Neoburgi reginæ ac conjugi suæ *Ingeburgæ* pignori tradidit Lalandiam & Falstriam cum adjacentibus territorijs, vice duodecim marcarum argenti millium: eâ tamen lege, ut si ipse ante eam vitâ migraret, successoribus ejus repetere easdem ditiones fas non esset, nisi prius refusis, quas diximus, duodecim marcarum millibus: Similiter & Gnoyæ districtum, qui est in Ducatu Megapolensi, *Sigefrido* Plonio oppignoravit *Henricus* Megapolitanus. Et conjugi vicissim *Henrici* Megapolensis *Annæ* Rex item Neoburgi decreto sanxit ut trecentæ argenti marcæ, quomodo eas à præfecto Fimbriæ Glambecensi accipiebat maritus ejus *Henricus*, quotannis adnumerarentur, si eam esse marito superstitem contingeret.

Hinc postquam aliquandiu esset bellatum, Rex Ericus & Marchio *Valdemarus*, alter alterum pacis, quæ Broderstorpij fuerat inita, violatæ arcessijt. Rex præcipue Marchioni objecit, quod Stralesundam quę sui erat dominij, manu armatâ adversus præfectum à se constitutum defendendam susceperit: quodque Hirdsackeram aliasque in solo Sundensium fundatas arces, non modò non demolitus sit, prout Broderstorpij conventum fuerat, sed firmius communierit, ac denique die tractationi ulteriori destinato Lykenam cum Episcopo Caminensi alijsque qui erant nominati, non accesserit, seque ad bellum pacis tempore, invaso ac vastato Megapolensium limite, compararit. Contra verò Marchio reposuit; se jurisdictionē, quam Rex aut ejus præfectus *Witzlaus* in Sundenses sibi vindicaret, haudquaquam impedijsse, tantùm vetera eorum jura fuisse tutatum: Hirdsackeræ munitionem à se aut Sundensibus nec excitatam nec dirutam: ideoque alijs non sibi hoc imputandum. Episcopus Caminensis ceterique arbitri quod Lykenam non venerint, errore factum; Templinique præsto fuisse; limitem Megapolensium infestatum occasione eorum, qui ei defendendo appositi, suos primum fines impenerint. Hæ postmodum controversiæ permissæ arbitrio Domini *Dovsky*, D. *Hennungy* à Blanckeborg, D. *Bossonis* à Dallen & *Georgy* Hasenkoff. Qui statuerunt, si affirmare jurejurando Marchiones vellent, se in causa Sundensium nihil adversus pacta deliquisse, liberos & immunes à culpa habendos: Quod ad Hardsackeram, pronunciarunt *Bosso* à Dalen & *Georgius* Hasenkoff, si ijdem Marchiones asseverarent pactionem Broderstruppensem sarte tecteque servatam, literis ac promissis starent arcemque eam dirui quàmprimum facerent: De Episcopo Caminensi & ceteris decretum ut ipsi compellarentur ac si quid forte ad sui defensionem haberent, in medium proferrent. Quod autem Marchiones Regi & *Henrico* Megapolensi pacis turbatæ dicam impingerent, pronunciatum est regem *Henricumque* si jurejurando declararent se pactionem Broderstruppensem haud primos rupisse, extra culpam censeri. Verum pacificationis hic modus, quòd principes sacramento adigeret, posthabitus fuit; atque ipsi inter se factâ reconciliatione amicè, ut postea referetur, convenêre.

Per idem tempus Rex *Henricum* Megapolensem ditioni Rostochiensium omnibusque in Slaviâ territorijs ac munitionibus suis jure clientelari administrandis præfecit, excepto Daneburgi castello ad Varni exitum sito, quod jam ante Mareschallo suo *Nicolao Olai* eodem jure possidendum tradiderat. Codicilli eâ de re evulgati, ejusmodi habentur:

,, Ericus Dei gratiâ &c. Omnibus hæc lecturis constare volumus nos ob fida ac multipli-
,, cia erga nos ac regnum nostrum officia ac merita, Domino *Henrico* Megápolensi ac Star-
,, gardiæ ejusque hæredibus utendam fruendamque concessisse atque hisce concedere di-
,, tionem Rostochiensem, & quidquid nos apud Slaviæ populos proprium possidemus, unà
,, cum arcibus, munitionibus ac jurisdictione ceterisque attinentijs, excepta arce, quæ ad

exitum

ERICUS VII. Rex.

exitum Varni amnis est sita, Danneburgo dictâ, ejusque appendicibus: Quæ nos singula jam ante Mareschallo nostro *Nicolao Olai* tenenda utendaque permisimus, secundum codicillos eâ de re conscriptos. *Henrico* autem Megapolensi, affini nostro, præcipue aspectu detrimentorum, quæ nostro nomine non uno modo perpessus fuit, bona ac territoria jam dicta possidenda usurpandaque tam ipsi, quàm heredibus ejus indulsimus, cum nostro tum hæredum quoque nostrorum nomine, donec ei in plenum resarcita refusaque fuerint damna jam memorata. Subsignaverunt hæc unà nobiscum *Otho* Comes Hoiensis, *Guido* Decanus Lundensis, Cancellarius regius; *Nicolaus Olai* Mareschallus, *Martinus Duve* nomophylax Iutlandiæ, *Iacobus Flepus* nomophylax Fioniæ, *Ludovicus Albertsson* regius cubicularius. Dat. Neoburgi anno Ch. MCCCXVII. in crastino Epiphaniæ.

Scanienses quoque ob varia ipsorum erga se ac regnum præstita officia inque posterum præstanda privilegijs atque immunitatibus ornatiores reddidit. Præter cetera nobilitati eandem in municipes ac bona sua libertatem indulsit, quam antiquitus habuissent: neminique in eorum detrimentum codicillos regios impetrare fas esset, nisi prius in dicasterijs forensibus fuissent convicti: Indigenæ item omniaque eorum mercimonia à portorijs omnibus per regnum universum essent libera, nisi aliud olim obtinuisset. Eodem anno die Cinerum, rex Ericus *Elizabetham* filiam *Nicolai* de *Verle*, suam ex sorore neptem nuptui tradidit *Christiano* Oldenburgensium Comiti, addita mille marcarum argenti dote, quæ anno exinde post habitas nuptias esset solvenda. Hinc iterum circa Pentecosten Brodersforpij tractatio instituta inter Ericum regem & Marchionem *Valdemarum* de litibus ac controversijs omnibus, quæ bello occasionem dedissent: traditaque est universa causa in manus compromissariorum *Bessonis* à *Dalen*, *Georgij Hasenkoff*, *Droiskij* & *Henrici* Blanckenburgensis. Hi quatuor Templini convenirent atque ibi quodcunque statuissent id consignatum mitteretur ad Ducem Saxoniæ *Rudolphum*. Cujus demum judicio pars utraque staret. Intercessit tum etiam Marchio apud Ericum regem pro Duce *Christophoro* eumque in gratiam cum fratre reduxit, impetratis in eam rem regijs codicillis; quorum hoc exemplum est:

Omnibus præsens scriptum cernentibus Ericus Dei gratia Danorum Slavorumque Rex, salutem in domino sempiternam. Notum facimus universis, quod nos fratri nostro domino *Christophoro* & omnibus Danis, qui in provinciâ magnifici principis avunculi nostri charissimi, domini *Valdemari* Marchionis Brandeburgici fuerunt, in guerrâ proximâ, inter nos & ipsum dominum Marchionem habitâ, hoc indulsimus & propter hoc debent habere plenam sonam & ob hoc non debemus habere suspicionem aliquam contra ipsos. In cujus rei testimonium sigillum nostrum est appensum. Datum Vernemundæ MCCCXVII sabbatho proximo ante dominicam sanctæ Trinitatis in præsentiâ nostrâ.

Similiter & Marchio, publicatis literis professus fuit, se in gratiam Erici regis suos è nobilitate viros primarios aliosque vasallos, qui, ut supra memoratum, relictâ patriâ Erico regi sacramentum adversus ipsum dixerant, redditis possessionibus in gratiam recepturum: Stralesundamque & Rugiam insuper unà cum nobilibus ac vasallis, qui se ipsius imperio subdiderant, missas facturum ac principi Rugiæ *Witzlao* redditurum. Nec tantum de pace & amnestiâ priorum tum actum, sed de novo etiam fœdere ineundo & quid in omnem eventum, ad bella, quæ ingruere possint, profliganda conferre unusquisque vellet, cum rege & Megapolensi sermones simul habiti. Concessit per id quoque tempus Rex Abbati conventus Stolpensis monasterium ordinis Sestertiensis Padicæ apud Esthones exstruendi potestatem, ità tamen ne id fiat cum detrimento Ducatus Estlandiæ. Hoc cœnobium Episcopo Revaliensi subditum atque ei sacramento fuisse obstrictum, ex formulà juramenti quod subjeci liquet:

Ego N. Monasterij Padicensis ordinandus Abbas, promitto coram Deo & sanctis ejus & hac solenni fratrum congregatione fidelitatem dignam, subjectionem; obedientiam, & reverentiam matrici meæ Ecclesiæ Revaliensi tibique domino N. meo ejusdem Ecclesiæ episcopo, successoribus tuis secundum sacrorum canonum institutionem & prout præcipit inviolabiliter authoritas Rom. pontificum. Sic me Deus adjuvet & sancti ejus.

Eodem circiter tempore *Iohannes* de *Verle*, *Nicolai* filius, Regi obsequium ac fidem adversus quoscunque pollicitus fuit, exceptis *Iohanne* patruo & *Othone* Stetinensi, affine suo, eorumque vasallis, amicis ac munitionibus. Eumque vicissim rex in suam tutelam ac patrocinium, datis eà de re literis, suscepit, præterquam si res ei esset cum *Henrico* Megapolensi ac *Iohanne Verlensi*, patruo ipsius. Eos enim ut sibi fœderatos excipi voluit. Causa

ERICUS VII. Rex. A. C.

quoq; *Wartislavi* Pomeraniæ Ducis, qui Marchionem *Valdemarum*, durante bello Sundensi, re consilioque adversus Ericum regem juverat, ipsi *Valdemaro* ut arbitro permissa. Et præter hæc idem *Valdemarus* tale cum rege fœdus ferijt, ut, si quid ei obveniret resq; archiepiscopi Lundensis *Esgeri* ac Ducis Slesvicensis *Erici*, quique illis essent associati, in bellum erumperent, pollicitus fuit se à partibus regis fore. Dux verò *Christophorus* regis frater, cum reconciliationi, quæ erat cum Marchione inita, noluerit includi, promisit Marchio se nec illi adversus regem nec regi adversum illum opem laturum. Holsatiæ etiam controversiæ eodem tempore per regem & Marchionem compositæ. Statutumque ut *Hennicho* post obitum *Iohannis* Kilonium permitteretur, atque idem in conjugem duceret viduam Marchionis *Iohannis Catharinam* absque dote. Tradidit tum quoque Marchio Stargardæ territorium *Henrico* Megapolensi administrandum, & Megapolensis vicissim Werdenhagæ arcem atque Oldenburgum jure clientelari possidendum Marchioni permisit. Actaq; hæc Templini in festo Catharinæ. Quo eodem die & loco inter Marchionem *Valdemarum* & regem Ericum avunculum ejus, datis utrinq; codicillis conventum, ut, quandocunque res poscerer, Marchio regi intra Daniæ regnum quadraginta cataphractis & sagittarijs decem auxilio adesset, idque suis impendijs: Et rex vicissim unà cum *Henrico* Megapolensi adusq; Bohemos eidem cum cataphractis quinquaginta & decem sagittarijs subsidio accurreret; si verò in vicino bellum gereretur, cataphractos centum ac sagittarios decem suis stipendijs ei sufficeret: eâ tamen lege ut equi minores, qui in itinere exspirarent, intra semestre, cataphracti verò intra annum unicuique rependerentur. Tandem Wordingburgi die Luciæ sacro, qui fuit 13 Decemb. inter regem Ericum & Marchionem *Valdemarum* conventum, ut diffidia omnia sinistræque interpretationes, quæ inter ipsos ac fœderatos ipsorum exortæ agitatæque hucusque fuissent, sublatæ in universum decisæque jam essent & loco earum pax concordiaque utrinque coleretur. Principique *Witzlao* Rugia, Stralesunda, ceteraque opida ac munitiones, quas ei Marchio præripuisset, sarte tecteque redderentur: Et in posterum idem Marchio nullam eorum territoriorum, quæ ad regem ac *Witzlaum* pertinerent, sibi usquequaque curam assumeret, sed ad retinenda potius, quæ jure *Witzlaus* possidet, amice eidem manum commodaret. Rex quæ Stralesundensibus, quod ad ipsorum immunitates, datis jam ante eâ de re codicillis, esset pollicitus, ea ut certa ac rata haberentur, operam navaret. Exulibus Danis, qui belli tempore se adversus regem Marchioni junxerant, bonis suis frui postliminio permitteretur. Et Dux *Christophorus*, quod Marchionem secutus se regi opposuisset, id ex regiâ gratiâ ei indultum foret: Marchionesque exinde neque regni extorres, neque alios in regis præjudicium sibi adjungerent. Quod & rex vicissim Marchionibus promisit. Rex quoque ejusque socij ditionum suarum limitibus, prout olim fuissent, integre fruerentur. Sicuti & suos Marchiones, & qui ipsis adhæsissent, similiter retinerent: Reliquaque, prout jam ante sæpiusque Magdeburgi statuta fuerant, inviolata haberentur.

Eadem tempestate simultas inter Comitem *Iohannem*, *Benignum* cognomine, Vagriæ dynastam, fratrem *Adolphi*, quem Segebergæ trucidatum memoravimus, & Comitem *Gerhardum*, cognomento *Magnum*, exorta. Quorum *Iohannes* ægre ferebat occupatam à *Gerhardo* Segebergæ arcem: Eoque nomine in partes suas traxerat Comitem Scouenburgensem *Adolphum*, cognatum suum, qui aliquot auxiliaribus copijs paratus ipsi adfuit. Nec defuit *Gerhardus Magnus*, qui extemplo similiter è partibus Vilstermarschiæ, Hedemarschiæ, Suefeldiæ, Nortorpiæ, Kilinghusæ, Vestedæ & Coldencocæ ingentem militum manum collegit castraque posuit circa Bramstedam, eâ mente, ut *Adolphum* Scouenburgicum, priusquam se *Iohanni* Vagriensi conjungeret, intercepturn armis adoriretur, quod & factum. Nam *Adolphus* quamprimum Bramstedæ vico adpropinquaret, ei in adversum *Gerhardus* occurrit. Habitusque vehemens conflictus, in quo superior fuit *Gerhardus*. *Adolphus* fugam capessens, cum se sub pontem Bramstedæ occultasset, *Gerhardo* proditus cum centum ac viginti alijs ab eodem captus est, nec inde, nisi soluto magno lutro, liber abijt.

Hinc sub anni finem die, qui Silvestro sacer habetur in ultimum Decembris incidens, reconciliatus etiam cum rege Dux Slesvicensium *Ericus*. Rex enim habito Neoburgi conventu publicè spopondit, se eum, ut vasallum dominus in suam tutelam suscipere, & ipse vicissim *Ericus* ut cliens obsequium se ac fidem regi exhibiturum pollicebatur, vasallique qui singulis essent, eos haberent, nec augendis eisdem in detrimentum alterutrius studeretur. Ius quoq; quod unicuiq; in territorijs suis esset, id sartum tectum maneret. Actum etiam de commercijs ut ea haberentur libera, deque obsidibus ac captivis dimittendis ac damnis

Ericus VII. Rex. A. C.

damnis denique utrimque rependendis, prout illata fuerint. Deinde cum *Gerbardo* Comite Randelburgensi & *Henrichio* Holsato ità transactum, ut tota ipsis Fionia in triennium possidenda fruendaque concederetur nomine ducentorum armatorum, quos illi durante bello Brandeburgico, auxiliares regi submiserant. Persoluto autem ex insulæ reditibus, quod sibi deberi existimabant, insula ad regem ac regnum rediret.

MCCCXVIII.

Anno, qui proxime est secutus, millesimo trecentesimo decimo octavo, Rex senatu consulibusque Stralesundensium in suam tutelam ac patrocinium susceptis, oblivionem injuriarum omnium atque offensarum promulgari fecit pollicitusque fuit se triennio toto eos adversus quoscunque defensurum: Illi vicissim, si quod interea bellum regno oboriretur, copias auxiliares regi subministrarent. Rex pacem non faceret, nisi & ipsi eâdem comprehenderentur: Inimicos ac regni Danici hostes opida ac portus suos intrare non sinerent: Negociatores undiquaque appellere atque ingredi oras suas commerciaque exercere libere permitterent: ac idem quoque jus emendique quæ vellent regi reservarent. Quorum omnium antapocham etiam Sundenses exhibuère. *Nicolaus de Verle* Rostochiensium dominus Suanensibus tum quoque non tantum certos terræ mansos, nunc lastas dicimus, piscandique in Varno flumine potestatem, sed ripam quoque ejusdem fluminis, quà Gustroviam spectat, in pastum pecorum concessit: utque eodem quo reliquæ ejus civitates jure ac libertate uterentur. Est præterea hoc tempore census indictus omnibus regni incolis: quorum agricolæ pro aratro unoquoque marcam, nobiles bonorum suorum decimas solvebant: Ecclesiasticis etiam nobiliumque colonis haudquaquam parcitum: archiepiscopus *Esgerus*, qui jam ante à rege dissentire cæperat, suum huic exactioni calculum adjicere noluit occasionemque præbuit ut de rege passim male hoc nomine vulgus existimaret. Reperio circa eundem temporis tractum reconciliationis literas, quæ ad regem ejusque dapiferum *Nicolaum Olai* spectent, ab episcopis *Olao* Roschildensi & *Nicolao* Viburgensi ejusmodi promulgatas:

Omnibus præsens scriptum cernentibus, Olaus Roskildensis & Nicolaus Burglaviensis Dei gratia Episcopi, salutem in domino sempiternam: tenore præsentium constare volumus præsentibus & futuris nos præsentes fuisse vidisse & audivisse quod venerabilis in Christo frater noster, dominus Hermannus Dei gratiâ episcopus Suerinensis, cum magnifico principe domino nostro Erico Dei gratiâ Rege Danorum illustri, pro domino Nicolao Olufsen quondam dapifero suo, qui castra sua, postquam officium dapiferiæ suæ resignavit, contra voluntatem ipsius domini regis detinuit & adhuc detinet, ac occupat violenter, placitavit & concordavit totaliter in hunc modum, videlicet quod super omnibus & singulis, quæ inter ipsos dominum regem & Nicolaum Olufsen quibuscunque de causis vertebantur, ex nunc & in futurum esse deberent firmè, verè & plenâ concordiâ atque sonâ perpetuis temporibus duratura. Pro quibus, quod concordia & sona ut præmittitur observanda; supradictus dominus Episcopus Suerinensis & cum eo domini, Thetlavus dictus Ulff & Ludolphus dictus Suanove milites firmiter promiserunt in manus supradicti domini regis ac dominorum Othonis Comitis ab Hoya & Henrici domini Magnapolensis ac multorum fide dignorum militum & armigerorum, fide super hoc suâ præstitâ corporali, qui sonas & concordiam prædictas, quaquam sæpius sufficienter moniti, minime impleverunt. In cujus rei testimonium & evidentiam pleniorem sigilla nostra præsentibus literis duximus apponenda. Datum Vordingborgi anno Domini MCCCXVIII dominica proxima ante festum beatæ Mariæ Magdalenæ.

Hinc ferià post Matthæi Apostoli, qui fuit VI Kalend. Mart. Sueciæ rex *Byrgerus* Regi Erico universam cum Visingsöa Smaalandiam (quæ territoria hinc Daniam, illinc Ostergothiam attingunt) vice auxiliorum, quæ jam ante ab eo liberaliter accepisset & adhuc in Sueciâ ipsius beneficio retineret, ac postmodum esset habiturus, datis codicillis, in totum assignavit, eâ interim lege ut sibi etiam suppetias ferre adversus Duces *Ericum* & *Valdemarum* haud intermitteret, ità tamen ut penes eum staret amicitiam ac pacem inter dissidentes constituere, quæ qualiscumque esset, etiam Erico placeret. Episcopi autem nobilesque ac ceteri ditionum jam dictarum incolæ regi sacramentum dicerent ac sibi easdem Rex teneret, donec belli impensæ aliaque detrimenta in totum essent restituta: additæ & aliæ conditiones, de excitandis novis munitionibus, deque patrocinio & tutelâ, quæ regi Daniæ à *Byrgero* ejusque successoribus esset præstanda, quamdiu in potestate Danorum ea loca haberentur. Munitiones autem duas excitare regi suis impensis

Ericus VII. Rex. A. C.

impensis fas esset, quas & regi cum id flagitaret, ejusque hæredibus restituere teneretur. Nec ipse aut ejus successores regi Danorum hac in parte impedimento essent, donec ditiones dictæ in totum essent redemptæ atque ære præsenti liberatæ. His veluti sponsores se interposuêre *Magnus* Byrgeri filius & patres venerabiles Olaus archiepiscopus Upsalensis, Israel Arhusiensis ac Magnus Vexionensis episcopi : nec non viri nobilitate insignes Iohannes Brunkovius, regius dapifer, Haquinus Bæmæ Mareschallus, Canutus *Ioensson*, Stephanus *Rorichsson*, Ivarus *Liguidsson*, Tuco *Ioensson*, Benedictus *Bosson*, Roricus *Byrgisson*, Petrus *Ragvaldsson*, Hemmingus *Odgyslesson*, & Carolus *Oressesson*, milites. Item discreti viri, Petrus *Andresson*, camerarius regis, Conradus Isern, Sigismundus Kellers, Magnus *Benedictsson*, Tostanus *Gudfasesson*, Luderus Foss, Petrus *Sibbesson*, Nicolaus Magnus, Byrgerus *Knudsson*, Ericus *Christiernsson*, Benedictus *Thuresson*, Martinus *Bendtsson*, Carolus *Benedictsson*, Iohannes *Sygtrudsson*, Iohannes *Howichsson*, & Boo *Hendichsson*. quorum prædictorum videlicet domini, Iohannis Brunckovij dapiferi, Petri Andreæ Camerarij & Petri Sibbiss. sigilla unà cum secreto regio in præmissorum evidentiam præsentibus fuerunt appensa.

Mox Slaglosæ Dux *Ericus* Slesvicensis amicè cum rege convenit : decretumque ut quicquid inter ipsos hucusque controversum hæsisset, deque episcopi aliorumque Ducatus istius vasallorum privilegijs atque immunitatibus necdum in plenum esset pronunciatum, id totum intra festum Michaelis aut per arbitros modestè componeretur aut jure decideretur; nominatique Dux Megapolensis *Henricus* & Comes Holsatiæ *Gerhardus* utpote compromissarij & quorum sententijs pars utraque staret. Agitatæ tum ibidem variæ variorum causæ, aut potius recitatæ obiter, ut intra tempus jam dictum, aut quod judices nominarent, deciderentur. In his erant, quæ spectabant Ducissam olim Langelandiæ *Sophiam* ; Quæ item *Margaretam*, reginam Sueciæ : Et alia quæ pertinebant ad Iacobum *Ioensson*, Iohannem *Godscalcksson* Litle, Timeum *Timesson*, Nicolaum Gylt, Benedictum *Nicklesson*, & Ivarum *Ionesson*, eorumque bona, quæ erant in Ducatu sita. Qui ablatum sibi quidquam etiam à rege ac regio milite existimarent ; his sua redderentur secundum latam à judicibus sententiam. Hinc conventui judicioque promovendo interfuerunt simul *Otho Paawisck*, *Nicolaus Bonstorp*, *Henekinus Klitkamp*, *Boscho de Vestenze*, milites : Et Iohannes *Nicklesson* armiger.

Nec multo post Dux *Christophorus*, qui jam aliquoties fratrem regem offenderat, iterumque in gratiam cum eo redierat, tandem relictâ Daniâ, Sueciam petijt : Eumque secutus continuo archiepiscopus Lundensis *Esgerus Iul* se Duci ac Suecis junxit, suaque consilia in regni detrimentum cum eisdem sociavit, quomodo & infra referetur. Causam secessus uterque ad regem Ericum ut sibi ac rebus suis gravem referre videbatur : Episcopo etiam ægre erat mulcta, quam ei ob causas supra memoratas Rex jam ante imperaverat, quamvis nunc alias prætexeret, & inter cætera censum Ecclesiasticis indictum, aliaque onera ipsius seorsim diœcesin spectantia. Mandaverat quin etiam, se absente, ut regnum sacris interdiceretur. Sed clerum minus obsequentem vel potius se opponentem repperit.

Eodem circiter tempore accidit *Valdemarum* Sueciæ Ducem Calmariâ Stocholmiam pergere. Ex quo itinere cum paululum deflexisset, arcem Nicopiæ ingressus est, ut ibi regem *Byrgerum* fratrem suum ex intervallo salutaret. Qui venientem benignè affatus omnibus etiam benevolentiæ officijs affecit : nec defuit regina idem verbis operibusque demonstrans. *Valdemarus* Nicopiâ digressus, fratrem *Ericum* de regis erga se prolixâ humanitate certiorem fecit, nec quidquam ex ejus societate formidandum coram declaravit. Ijsque à *Valdemaro* persuasus Ericus & à *Byrgero* exinde humanissimis literis invitatus, tam humaniter invitanti obtemperandum existimavit. Itaq; Nicopiam simul profecti arcemq; ingressi, tantâ eos benevolentiæ significatione Rex excepit, quantâ excipi à fratre fratres potuerunt. Sunt qui tradunt accurrisse quosdam, qui urbi appropinquantes monerent, malo caverent ; sed Ducem *Valdemarum* id insuper habuisse ac reposuisse, nimium multos extitisse, qui inter fratres dissidia quæsiverint. Itaque hilariter magnificeque apud regem epulati postquam, mensis remotis, ituri jam cubitum essent, suumque cuique in arce conclave assignatum est. Comitatus verò, quem adduxerant, in urbe apud cives hospitia accepit, curante id regis satrapâ *Iohanne Brunckio*. Duces igitur cum in arce soli essent, excepto fortassis uno alterove famulo, eos, reclusis foribus, invadi rex jussit, ac lectis somnoque extractos in arcis profundissimam turrim detrudi præcipites mandavit.

Dum

Erici VII. Rex.

A. C.

[illegible] quæsivisse ex eis regem tradunt, num meminissent lusus, qui [illegible] athunæ [illegible] fuerat; nunc lusum iri haud absimilem ludum. Erat autem [illegible] lo- [illegible] jam [illegible] ute *Byrgerum* abduci captivum fecerant, de quo supra suo loco, ad annum [illegible], memoratum. Rex deinde, comprehenso Ducum satellitio, confestim [illegible], quæ Ducis *[illegible] mari* præsidijs defendebatur, procinctum movit. Sed fama [illegible] m esse, [illegible] pertulerat. Itaque factâ eruptione *Byrgerum* c[illegible] dere ac repe- [illegible] egerunt.

[illegible] rea *[illegible] phorus* ac[illegible] eptis ab Ar[illegible]piscopo [illegible] undensi mille quing[illegible] mone- [illegible] icæ mar[illegible] is, earum no[illegible] ipsi su[illegible]soribusque ipsius Helmstadij [illegible] op- [illegible], e[illegible] ne apud Ducum captivorum conjuges *Ingeburgam* utramque quarum [illegible] alt[illegible]a erat *Erici* Norvagiæ olim regis filia, ut illæ, donec è custodia libera- [illegible] tur Duces, archiepiscopum unà cum ditione jam iudicatâ sibi defendendum suscipe- [illegible] nt. [illegible] re confectæ [illegible] jusmodi tabulæ;

[illegible] nobus p[illegible]s scriptum cernentibus Ingeburgis & Ingeburg[illegible] Dei gratia Ducissæ ,,
[illegible] rum [illegible] que con[illegible] liarij ipsarum salutem in domino sempiternam. Notum faci- ,,
[illegible] univers[illegible] quod ex quo magnificus princeps dominus Christophorus Dei gratia Hal- ,,
[illegible] & S[illegible]m oæ venerabili in Christo patri domino Eggero divinâ permissione archie- ,,
[illegible] l[illegible] nd[illegible] si, Sueciæ primati ecclesiæ ipsius seu successori ipsius unum *herrid*, terri- ,,
to[illegible] *lmstadherri* [illegible] in H[illegible]dia cum omnibus bonis & eò pertinentibus ,,
to[illegible], [illegible] ulvis, pascuis, pis[illegible]rijs, curijs, molendinis, coloni[illegible] & singulis alijs emolumen- ,,
[illegible] cto *Herrit* provenientibus pro mille quingentis mar[illegible] denariorum Schanensium, ,,
[illegible] non sum[illegible]tibus & expensis pro ipso Duce, hominibus ipsius & stipendiarijs, per ipsum ,,
[illegible] ar[illegible]piscopum [illegible] & erogatis, prout doceri poterit, titulo pignoris obliga- ,,
[illegible] Nos ad pe[illegible]ionem & [illegible] stantias ipsius domini Ducis Christophori, promittimus di- ,,
[illegible] dominum archiepiscopum pro posse nostro defendere & adjuvare contra quem- ,,
[illegible] ipsum super possessione ipsius *Herrith* perceptione seu levatione fructuum, redi- ,,
[illegible] pro[illegible] u & obventionum quarumcunque molestare vel inquietare attentan- ,,
[illegible] in omnibus [illegible]is damnis, injurijs & mo[illegible]tio[illegible]ibus, si quæ ipsi vel ipsius ,,
[illegible] ori [illegible]pc[illegible]enta super possessione seu usufructu hujusmodi inferantur, ubique pro ,,
[illegible] nostris resistere & oportuno remedio obviare, id ipsumque per serenissimos prin- ,,
[illegible] domino[illegible] nostros, Ericum & Valdemarum, Dei gratiâ Duces Suedorum illustres, cum ,,
[illegible] eos [illegible] captivitate liberaverit, fieri, adimpleri, confirmari, & inviolabiliter obser- ,,
[illegible] In quo[illegible] omnium testimonium sigilla nostra & sigilla consiliariorum nostrorum ,,
[illegible] lium mi[illegible]m dominorum scilicet Philippi Ulfsson, Ioen Tbor & Sinvidi Ergisel- ,,
[illegible] aliorum m[illegible]um infra scriptorum, qui huic tractatui & negotio similiter inte[illegible] fue- ,,
[illegible] de[illegible] Nicolai Brock, Iohannis Papæ, Iohannis Staverskoff, Andreæ Stigson, Io- ,,
[illegible] I[illegible]s Uffeson, Nicolai Tygeson & Laurentij *Lauritsson*, præsentibus ,,
[illegible] a; [illegible] Calmariæ, anno domini M.C[illegible]XVI[illegible] in Cœna Domini.

[illegible] d[illegible]m quædam eorum haberi nomina, q[illegible] supra ad annum MCCCXIV capi- [illegible] moreutur. Unde conjicere est eam fortasse sententiam de absentibus pro- [illegible] amici & præfecti Ducum captivorum concitare in [illegible]m regnum cæ- [illegible] at Oplan[illegible]iæ *Matthias Chetelmundus*; Smalandiam te[illegible]at *Carolus Byr-* [illegible] m: Qui omnes collectâ manu Nicopiam properarunt. Quod cum rex [illegible], arci præsidium quantum sufficere putavit, imponit: traditaque certis ho- [illegible] râ, claves in profluentem; ne unquam inde vivi egrederentur, projecit: [illegible] ipse Stekeburgum concessit. Digresso autem eo, Nicopiæ arx arctis- [illegible] gitur, ac Duces, dum id agitur, inedia & dolore, [illegible]rimo mortis [illegible]ne- [illegible] alant. Tradunt authores *Ericum*, postquam carceri esset mancipatus, vix [illegible] isse, utpote plagis aliquot, cum caperetur seq; ad defensionem pararet, [illegible] *aldemarum* vero ad diem usq; unde[illegible]m sine cibo & potu vitam pro- [illegible] igitur vid[illegible]s undiq; in se iri, extemplo [illegible]um suum *Magnum* è Daniâ, ubi [illegible] ulum Ericum regem agebat, sibi ut subsidio adesset, rev[illegible]cat. Isq; paternis [illegible] haud moratus cum equitibus sexcentis, quos illi bene armatos avunculus [illegible] atrem in Ostergothia morantem acceleravit. Quibus copijs & si quæ ad [illegible]sset, subsidijs *Byrgerus* statuit cum hoste, qui obviâ movebat, belli aleam [illegible]o a[illegible] superatus ad Vestergothos profugit: à quibus cum pari indi- [illegible] retur, [illegible]bat agrestium arma, quibus impar erat, astu ac dolo superare.

Ludovicus Bavarus Imp.

Ericus VII. Rex. A. C.

Itaque trium dierum inducias pactus, dum complures, ut [illegible] rent, domum abijssent, ille in reliquam multitudinem [illegible] conditæ turbæ stragem dedit, eaque potitus victoria & jam quasi [illegible] rior, militem suum per pagos & opida Ostergothiæ passim disposuit. [illegible] ces liberandos excitati fuerant, auspicijs Canuti Pose præfecti, copias [illegible] ac ipsum Byrgerum in fugam agunt. Danicus miles qui [illegible] præsidijs, domum festinarunt. Unde & Byrgerus cum regi [illegible] se in [illegible] manente in arce Stekeburgensi filio Magno. Quæ deinde [illegible] cum a D [illegible] fide [illegible] omnia egit Byrgerus ut filium obsessum liberaret, ac primo [illegible] Got [illegible] sem submisit, copijs ac commeatu instructissimam; Quæ [illegible] nisset, alteram expedivit, cui Brunchonem dapiferum suum præfecit [illegible] prioris superatâ aut incensâ captus est ipse classis præfectus Iohanne, B [illegible] Pone Sual [illegible] o, I [illegible] o Vossio & Valramo qui omnes Stokholmiam ab [illegible] de supplicium subire extra urbem in monte, quem à Brunchone nod [illegible] tem vocant, corporaque rotis imposita. Post hæc Matthias Chetelmundo [illegible] sensu ad regni regimen vocatus, quaqua versus iter suscepit ac Sueonum [illegible] statum suâ prudentia ac moderatione tranquilliorem reddidit.

Interea Byrgeri regis miles, qui intra Nicopiam consistebat, Ducum [illegible] ctorum corpora extra portam arcis deponens monebat obsidentes armis [illegible] supersederent, cum extincti essent, quorum nomine bellum suscepissent. At [illegible] debant se pro filio Ducis Erici pugnare, Byrgerum aut ejus filium non [illegible] sublata principum cadavera in ecclesiâ divi Nicolai [illegible] exequ [illegible] rarunt. atque inde cum arcem obsidione urgere perseverarent ob [illegible] viriliter repulissent, arx tandem obsidentibus dedita ac funditus [illegible] æquata est. Stekeburgum verò paulò diutius defensum, quod [illegible] lius conclusus teneretur; postremò tamen id quoque de [illegible] ditiones obtinere haud commodiores potuerunt, quam ut [illegible] victoribus relicto, ipsi, quo vellent, liberi decederent. Hinc simul [illegible] litibus permissum, sicuti & quæ præterea munitiones ad Byrgerum [illegible] autem Stocholmiam missus ibique biennium & quod e [illegible] culum pro paternis delictis servatus supplicium tandem capitis subiit, [illegible] cetur.

Dux verò Christophorus regis Erici frater, per idem tempus Su [illegible] memoratum, extorris receperat, præfectum suum Eskildum [illegible] dos emisit. qui occupato ex improviso Orkelbungæ castello [illegible] Rex id agi videns confestim satrapæ suo Nicolao Olufssono, tr [illegible] Lauholmiæ & Falckenbergæ Christophoro ademptas suam in pot [illegible] cum ille ageret, Eskillo tamen [illegible] akio, qui ea loca, nomine Ducis, [illegible] sidiarijs, quo liberet, abire concessum. Contraxitque eodem [illegible] reschallo & consiliario suo Ludovico ab Everstein, qui & Scaniæ totius [illegible] vice millium octingentarum ac sexdecim marcarum Scani [illegible] ditus omnes, qui e Scania ad regem redirent, unà cum arce Helsen [illegible] terisque opidis eorumque telonijs ac jurisdictionibus; excepto, quod [illegible] erat, monetæ jure: utque ijs uteretur ac frueretur, do [illegible] quod [illegible] ipsi esset restitutum. Hujus rei testes adfuere Olaus Ro [illegible] densis E [illegible] Megapolensis regis affinis, Guido archidiaconus Lundensis, regius Ca [illegible] rus Hort. Iacobus Flepus, & Petrus Vendelbous. Hic Ludovicus is creditur, [illegible] dieque Viburgi visitur.

Occupato autem, ut memoravimus Stekeburgo funditusque everso [illegible] mundus regni Suetici gubernator, valido cum exercitu Scanensium fi [illegible] eos bello affecit, quod eorum copiæ cum Magno Byrgeri filio [illegible] gressæ Byrgero auxiliares adfuissent, cum is agrestium eam [illegible] de qua [illegible] stragem ederet. Aderantque Chetelmundo præter extorres, alio [illegible] etiam Dux Christophorus, Esgerus Iuhus Lundensium archiepiscopus, [illegible] junctis cum Sueco viribus primo [illegible] boam suæ potestati [illegible] Helsingburgo admota omnes [illegible] quaque dioeceses fur [illegible] in adversum copias miserat, eæ aut cæsæ aut fugatæ: & multum [illegible]

Succiam captivi abducti: Sicque totam Schoningiam, exceptis octo territorijs, postquam aut prædationibus diripuissent, aut flammis fœdassent ipsi in Sueciam rediêre. Captivos secum abduxêre ultra trecentos, in quibus nobiles Ordinisque equestris viri perplures numerabantur. Ericus VII. Rex. A. C.

Helsingburgi postremùm induciæ qualescunque pangi cœptæ, quæ Roschildiæ exinde [illegible]petitæ firmatæque in hanc fere sententiam: Primùm inter Daniæ regem Ericum & Succiæ *Byrgerum*, Norvagiæque *Haquinum* ejusque & Ducum *Erici* & *Valdemari* liberos, Succiæque regnum triennij tempore pax æqua coleretur: Succiæ verò regem si quid interea tentare in adversum contingeret id supradicti principes, quantum in ipsis esset, inhiberent, nec eò sua usquequaque conferrent auxilia. Durantibusque his inducijs *Byrgerus* cum liberis suis extra Sueciam subsisteret, exceptâ Gotlandiâ, modò hoc ipsum volentibus indigenis fieret, quorum nutum atque assensum explorare ei liberum esset. Filius ejus Dux *Magnus* intra custodiam, prout hactenus fuit, teneretur, ità tamen ut nulla ei aut ulli corporis ejus parti vis aut injuria inferretur, excepto si quid Deus cœlitus immitteret: Qui rei essent cædis in Duces perpetratæ ante initium induciarum Sueciâ excederent: Captivi dimitterentur: *Christophorus* Dux: *Esgerus* Lundensis archiepiscopus ceterique è Dania profugi, qui liberis Ducum bello superiori suppetias tulissent, si porro inferre bellum Daniæ regi aut Succiæ ejusque liberis pergant, eis neque Ducum liberi, neque Succiæ regnum opem suam commodaret. Ac denique hæ aliæque super hoc negotio controversiæ permitterentur in universum arbitrio Episcopi Roschildensis *Olai*, Mareschalli *Ludovici ab Everstein*, *Laurentij Ionæ*, & *Inguari Hiort* à parte Danorum: Ducum & Suecorum nomine adessent *Carolus* episcopus Lincopiensis, *Canutus* Magni Forensis apud Vestrogothos præses, *Boetius Nicolai* & *Ericus Tordsonus*. Hi octo sub festum divi Iohannis Helsingburgum convenirent atque ibi quodcunque pronunciaretur id ratum esset. Si tamen eo tempore & loco, res in totum decidi nequiret, induciæ nihilomi[illegible]tæ manerent. Si quis interea ex medijs ac pacis arbitris vitâ excederet, ejus in locu[illegible]ius substitueretur, Scanienses quod superiori bello auxilia sua Suecis commodassent, id illis vitio haud verteretur: Hoc pacti ratum sartumq; fore promisêre episcopus Roschildensis *Olaus*, Mareschallus *Ludovicus*, Inguarus *Hiort*, Nicolaus *Holingersśon*, Clemens *Herlugsśon*, Albertus *Albretsśon*, Hemmingus *Petersśon*, Ericus *Issuersśon*, Olaus *Esgersśon*, Eschillus *Grys*, Tidemannus de *Ortzen*.

Præter jam dictos, seorsim quoque hoc ipsum, datis codicillis, promisêre illustrissimi principes dominus *Valdemarus* Brandeburgensis, avunculus regis, *Ericus* Dux Iutiæ, consanguineus, *Henricus* dominus Megapolensis & Domicellus *Hennikus* Comes Holsatiæ; Hi enim omnes Roschildiæ ipso die S. Martini conventui isti præsentes interfuêre. Literæ verò ipsorum signatæ Vordenburgi feriâ sextâ proximâ post Martini.

Similes quoque codicillos super ijsdem triennalibus inducijs, Roschildiæ ipso die divi Martini, ut dictum, pactis, evulgarunt *Olaus* archiepiscopus Upsaliensis, *Carolus* Lincopiensis, *Benedictus* Scarensis, *Styrbernus* Strangenensis, & *Israel* Arosiensis Dei gratia episcopi, Matthias *Kietelmandsśon* Dapifer & Capitaneus Succiæ, Philippus *Olufssśon*, Canutus *Ioensśon*, Canutus *Magnussśon*, legifer Vestgothiæ, Boetius *Nickesśon*, Ericus *Tommesśon*, Canutus Porsius, Iohannes de Kyren, Torschillus *Andersśon*, Magnus *Nickesśon*, Finuldus *Nickson*, Haquinus *Inguorsśon* dictus Lume, Torschillus *Clemensśon* milites; Sigismundus *K[illegible]ldsśon*, Ionas *Tolfssśon*, Gotslavus *Thursśon*, Nicolaus Abram, Ulpho Aberni, Canutus *Folckson*, Erengiselus *Naskenssśon* Mareschallus. & Ragualdus Magnus, & Ulpho Philippi. [illegible] literę datę fuerunt Stocholmię anno memorato die Benedicti Abbatis.

Tum eodem tempore *Witzlaus* Rugiæ princeps, nec non *Henricus* Megapolensis, fidem suam atque obsequium regi Erico adversus quoscunque, excepto *Witzlao*, Pomeraniæ Duce, prolixe atque identidem polliciti fuère. Et Rex præterea ipso die Calixti *Nicolao Olai* regni Mareschallo postquam Vordingburgi expensi acceptique rationes reddidisset, vice eorum, quæ ipsi debere regem deprehendebatur, Varnemundam, Stegeburgum & Glambecam pignori reliquit, promisitque si obsideri ea castra à quoquam contingeret, dum eadem nomine regis tenet, se subsidio adfuturum. Hujus transactionis testes fuère, præter Marchionem Brandeburgicum ac Ducem Megapolensem, principes [illegible]am [illegible]ij Comitesq;, & in his *Gerhardus* Rendersburgensis, *Gerhardus* Comes Sueriuensis, *Henricus* Comes Holsatiæ. Inter equestris dignitatis viros nominatur *Inguarus Hiort*, *Iaco[illegible] Flep*, *Eschillus Grip*, *Henricus* & *Iohannes* fratres, *Valkenhagen* dicti, milites Dani; *Conradus*

de Cromon, Reinerus de Vedale, Godefredus Bulovius, Vlricus Bernekovius, Iohannes Rosendal, Reinerus de Plesse, alijque. E Livoniâ quoque perplures tum ex nobilitate ac meritis insignes, præfecturis ac bonis hæreditarijs sub fide clientelari ornavit. Quorum præter ceteros recensentur *Nicolaus & Tilleus a Dolen, Iohannes Wessenberg, Godeschalcus Preen, Heinrichus Ralken*, Simon *Nielesson, Florkenus & Henricus Raliken, Godeschalcus de Capelle, N. Lydinchusen, Engelbertus & Valdemarus à Dolen*, Adecke *Hansson, Henricus de Arussel, Iohannes Godecken ab Ortzen, N. à Vorrkele, N. de Hyldensen, de Resbytte, de Rachelle, Ruderus Brunsvicensis, de Sorsevir, Lambertus Dirckhan, Valdemarus Nicolus, Helmoldus Lode, Conradus Sage, Villichius Farnebeck, Gerhardus Hobenbeck, N. de Pekelle, Otho Rosen, Hermannus Orges, N. de Vake, de Assen, de Thamkis, Tilenus Kivelle, N. de Nattemuls, de Meckis, de Aluen, Otho Byschovid, Henricus Vithe, N. Rosenheim, Bertramus & Conradus Farenbeeck, Iohannes Orges, Henricus Witte, Iohannes Hane*, nobiles de *Risenby*, alijq;. Et ut parens ejus *Ericus, Glipping* dictus, primus inter reges post episcopos opidum Haffniensium privilegijs donavit, ità ipse omnium primus eidem opido præfectum constituit, qui regni telonia aliaque regiæ jurisdictionis curaret: Eisdem præterea Haffniensibus
MCCCXIX. datis anno, qui proxime superiorem secutus est, millesimo trecentesimo decimo nono Vordingburgi codicillis, immunitatem cujusdam vectigalis, quod tum erat imperatum, eâ lege attribuit ne sua mercimonia peregrinorum commiscerent. Meminimus supra *Esgerum* Lundensem archiepiscopum, relicta suâ diœcesi, in Sneciam concessisse. Qui quamprimum eo abijsset, Boringholmia, quæ ad ipsius quoque ditiones pertinebat, obsessa fuit à *Ludovico Alberti* Eversteinio seque haud multò post regi ac regno submisit, datis eâ de re, ejusmodi literis:

> » Omnibus præsens scriptum cernentibus, omnes & singuli terrã Borendeholm inhabitantes, salutem sempiternam in omnium servatore. Universis Christi fidelibus constare volumus præsentibus & futuris. Quod propter multimodas injurias & graves oppressiones, videlicet deprædationes & direptiones rerum & bonorum, nostrarum personarum captivitates, incarcerationes & tormentationes & quorundam propinquorum & amic[illegible] nostrorum expulsiones à proprijs & exulationes, quorundamque mutilationes & m[illegible] impias & crudeles ceterasque contumelias & persecutiones intolerabiles & injurias quibus per dominum Esgerum archiepiscopum Lundensem ejusque fautores videlicet homines de regno Daniæ legaliter & bannitos & propter ipsorum crimina enormia pace privatos & convictos ac ipsorum complices, quos multis vicibus in dictam terram Borendeholm numero non paucos, in nostram depauperationem & persecutionem scelerum adduxerunt, jam annis pluribus passi sumus & afflicti; Magnifici principis & illustris domini nostri Erici Dei gratia, Danorum Sclavorumque regis, cujus regni incolæ sumus, auxilium & consilium, urgente necessitate ultimâ, duximus humiliter implorandum; sperantes firmiter per ipsius adjutorium & potentiam à dictis tribulationibus, auxiliante altissimo, liberari, præsumentesque certissimè ac vehementissime formidantes ac verissimè cognoscentes, quod nisi hoc fecerimus, prædicta terra Borendeholm, cum castro & suis attinentijs universis à possessione dominij Lundensis Ecclesiæ irrevocabiliter alienaretur, hæreditas nostra ad extraneos verteretur, Nosque & nostri hæredes redigeremur in perpetuam servitutem. Convenientes igitur nos habitatores prædictæ terræ, omnes & singuli in unum, de omni nostrorum unanimi consilio ex consensu, nuncio dicti domini nostri regis ad manus ejusdem regis elevatis ad coelum manibus per fidem nostram promisimus & juravimus, quod dicto domino regi contra omnem hominem firmiter adhærebimus & fideliter serviemus, quoad usque eidem pro omnibus damnis & expensis, quæ & quas per se & suos, pro liberatione nostra & dictæ terræ ad Lundensis Ecclesiæ recuperationem incurrerit & fecerit; plenariè fuerit satisfactum. In cujus rei testimonium sigillum communitatis dictæ terræ & sigilla discretorum virorum dominorum Iohannis Kane militis, Thulonis Mus & Petri *Magnusson* militum præsentibus literis duximus apponenda. Datum Borendeholm, Anno domini MCCCXIX in VIII Ascensionis Domini.

Eodem temporis tractu per regnum universum vectigal promulgatum, quod ex unoquoque aratro semimarcam pendendam imperabat. Estque tum quoque Malmogiæ opidum, quod Ellebogium aliàs vocant, eo, quo nunc conspicitur loco, è solo ac fundamentis primo eductum conditumque, cum anteà initia quædam urbis alio loco fuissent inchoata. Revaliæ autem ubi regio decreto, quemadmodum in alijs diœcesibus literarius ludus erat apertus, diplomate edito cautum voluit ne scholis alijs liberos suos erudiendos cives traderent: Inhibitique idcirco ludi triviales ac secundarij mulctæque civibus constitutæ si regio

regio decreto minus parerent: Fuit sub anni hujus autumnum gravis admodum annonæ caritas adeòque Daniam universam pressit ut eam memoriæ posterorum mandandam chronologi existimarint. Hanc proxime excepit circa Idus Novemb. die beati Brixij episcopi & confessoris, Erici regis obitus, cum annos imperasset tres & triginta. Sepulturæ suæ locum Ringstadium elegit, donatis in eum usum loci istius cœnobio permultis reditibus ac vicis. Nec insuper etiam amicos habuit, interioris præsertim admissionis: Quorum alios auro argentoque ac nummis rarioribus, quosdam cyathis inauratis annulisque ornatos affecit. Fatalis quoque annus fuit Marchioni Brandeburgico *Valdemaro* Erici tegis adversario, qui stirpis Anhaltinæ postremus extitit. Apud Norvagos præterea defunctus rex *Haquinus*: cujus in locum surrogatus *Magnus*, ei ex filiâ *Ingeburga* nepos, Erici, quem in arce Nicopiensi enecatum inedia diximus, filius, cui & Sueciæ exinde sceptrum obtigit.

ERICUS VII. Rex. A. C.

Ericus verò Rex sub vitæ finem proceres, qui extremis ejus intererant, commonuit ac seriò obtestatus est, caverent, defuncto se, fratrem suum *Christophorum* eligere, utpote quem sciret regno & ipsis inutilem futurum. Nullos post se liberos reliquit, cum tamen quatuordecim ex reginâ *Ingeburga* susceptorum utriusque sexus, pater fuisset: Quorum qui primâ fæturâ nati sunt, gemelli fuerunt *Ericus* & *Magnus*, *Esæromi* uterque funeratus infantium ultimus, anno MCCCXVIII prognatus, cum forte fortuna mater Abramsdorpio profectura puerulum secum in pilentum assumi jussisset, tum sedecim circiter hebdomadarum, e curru ac sinu quasi matris excussus, cervice confractâ exspiravit. Quâ sive incutiâ sive socordiâ rege quam gravissime offenso; Regina piaculari sibimet pænâ impositâ, Claræ cœnobium ingressa seculi rebus in totum valedicere in animum induxit. Tradunt episcopum *Olaum* ab eo proposito multis alloquijs conatum eam revocare, sed frustra fuisse, & ei inter cetera affirmasse reginam, sibi constare & regem & se vertentem eum annum supremum habituros.

Fuit Ericus confessione omnium inter reges, quos tum Dania aliquandiu habuerat, regum optimus ac pientissimus; & magis id magisque probavit frater ejus, qui proxime successit, *Christophorus*. Quo regnante, quanta incurrerit regnum detrimenta, postea refertur. Præcesserat maritum paucis ante diebus Regina *Ingeburga*, mortua die assumptionis beatæ Mariæ virginis, ut liquet ex utriusque epicedijs, quæ Ringstadij servantur. Quorum regis istud habetur:

EGO ERICUS QUONDAM DANIAE REX REGNANS ANN. XXXII RECTUS IUSTITIARIUS PAUPERUM ET DIVITUM UBI IUS HABUERUNT. ORO OMNES, QUIBUS ALIQUID * FOREFECI, UT MIHI PER SUAM GRATIAM INDULGEANT ET ORENT PRO ANIMA MEA. QUI OBII ANNO DOMINI MCCCXIX DIE BEATI BRIXII EPISCOPI ET CONFESSORIS.

Reginæ illud est:

EGO INGEBURGA NATA DE SUECIA QUONDAM REGINA DANIAE. ROGO OMNES SI ALIQUID EIS * FOREFECI QUOD INVITE FECISSEM UT MIHI PER SUAM GRATIAM INDULGEANT ET SINT MEMORES ANIMAE MEAE. QUAE OBII ANNO DOMINI MCCCXIX DIE ASSVMPTIONIS BEATAE MARIAE VIRGINIS.

* *Inscriptiones Ringstadienses, quæ evulgata habentur, perperam hîc utrobique legunt,* forte foci. *Est autem* forefacio *sive* forisfacio, *testantibus Isidori Glossis,* offendo, noceo. *Et usus eadem voce, sensu quoque eodem, divus Bernardus epistola* CXC, *ubi legas:* Omnium unus ille peccata portavit, nec alter invenitur, qui forefecit, alter qui satisfecit: quia caput & corpus unus est Christus. *Et hinc verbum* forfaire, *quo hodieque utuntur Galli.*

CHRISTOPHORUS ejus nominis II. REX LXXXVII.

AGEBAT adhuc apud Suecos, moriente *Erico* fratre, Dux *Christophorus*. At verò de obitu ejus certior redditus in Daniam quàm celerrime ac magnis itineribus redijt, factus jam ex hoste amicus: Et humilitatem professus clientis, cœpit cum Episcopis ac Senatoribus regni totàque nobilitate quasi precariò agere, ut se regem crearent. Annitensque tam infimorum quàm summatum sibi favorem ac gratiam conciliare, immunitates ac privilegia offerebat passim omnibus ingentia. Agebat & idem apud regni primores uterinus ejus frater Vagriæ Comes *Iohannes*, commonens eos atque adhortans ut regium ipsi diadema imponerent, quod is nimirum solus superesset è regiâ Danorum prosapiâ, quodque se ità esset compositurus ut nullus dubitaret quin placere omnibus posset. Erant nihilominus perplures, qui eum ex consilio Erici regis præterire constituerant, ac Ducem Slesvicensium *Ericum* regem creare; quò ità Ducatus etiam ille ad regnum ex intervallo reduceretur. At alij quos inter *Ludovicus* ab Everstein, & *Logo* Mareschallus erant; itemque *Holgerus* Nicolai & *Petrus* Styggeus, insuperhabitis, quæ frater Ericus de eo non eligendo moribundus seriò præmonuisset; neglecto etiam, sua quod arma regno intulisset seque patriæ hostibus multoties conjunxisset, ei promovendo summopere studuerunt. Quibus & ille vicissim, si res effectum sortiretur, omnia summa pollicitus fuit.

MCCCXX. Cum deinde annus flueret supra millesimum trecentesimus ac vigesimus, die divo Paulo dicato, regni proceres unà cum nobilitate ac civitatū delegatis, Wiburgum convenère: ibique dato in certos articulos sacramento, Dux Christophorus ad accipiendum regni sceptrum vocatus inauguratusque est, rejectâ in tempus aliud coronatione. Articuli, in quos sacramentum dixit, hi fere fuère: ut ante omnia episcopi & quicunque Ecclesiæ deserviunt in bona & subditos suos jure ac libertatibus olim consuetis fruantur: ut ministeria ecclesiastica nulli deferantur, nisi Ecclesiæ præsulibus ac populo conscijs: utque clerus, quâcunque etiam de causâ, non nisi coram judice ecclesiastico citetur causamque agat; ne etiam ecclesijs admoveantur peregrini & gentis ac linguæ alienæ, ecclesiastici præterea nullis tributis ac regijs literis graventur; Nemo quempiam ecclesiæ exhibeat aut præficiat, nisi qui jus habet, quod patronatus vocatur: Apprehendere vel proscribere episcopum nulli fas sit, nisi mandante summo pontifice: idem quoque nec in clerum liceat, nisi ex decreto ecclesiastici judicis: Cœnobia ac monastici ad canes aut equos alendos non adigantur; archiepiscopo jus sit suis territorijs ac munitionibus prospicere; & de ijs constituere, prout ipsi è re videbitur. Equites ac nobiles exigere à subditis suis, ubicunque jure convicti fuerint, trium aut quatuor, secundum regni consuetudinem, marcarum mulctam liceat: Nec ijdem cogantur extra regnum militare: Si tamen id sive domi sive peregre ex decreto regis fiat, tenebitur rex captivos intra anni spatium liberare ac restituere ijsdem amissa, priusquam se iteratò militiæ accingant: nec tamen eorundem immunitatibus quidquam derogabitur, si ad militiam non processerint. Rex nullum bellum, nisi ex consensu & annuentibus regni prælatis ac senatoribus, suscipiat: Nullus exterus aut Germanus arces, propugnacula, præfecturas, aut territoria teneat, aut ullo modo in regni senatorem adsciscatur: Cuncta apud Cimbros boreales munimenta, exceptis Ripensi, Coldingensi ac Scanderburgensi arcibus, solo æquentur. Quicunque proscripti fuerint, ijs aut eorum hæredibus reditus permittatur: Quorum etiam bona injustè sunt confiscata, ea ipsis aut liberis ipsorum, si haberi possint, restituantur: Nullus è clero aut laicis, quod regi jam nuper defuncto fidus exstiterit, accusetur; sed potius si quis ob id molestiam experiatur, à rege præsente defendatur, excepto *Nicolao* Oluffsonio, olim regis dapifero, qui excedere regno est jussus. Dabit etiam pro viribus Rex operam ut tollantur ac sopiantur controversiæ omnes, quæ exoriri inter regni indigenas possent: Similiter & captivos & quicunque ob regem defunctum extorres sunt, liberare curabit omnemque movebit lapidem ut proximis comitijs dies ipsis prolongetur: Additum deinde de regijs præfectis deque vectigalibus: decretumque ut cives ab omni onere ac telonio liberi mercimonia sua exercere atque evehere potestatem haberent; nisi fortasse rex certis de causis & assentiente senatu aliter statueret: Rustici à regijs præfectis nec adigantur ad ea, quæ cum legibus ac regni consuetudinibus pugnent, nec etiam iniquis graventur tributis. Semel quotannis

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

[illegible] comitia habeantur Neoburgi. Cuncti sicut legibus regis *Valdemari*: qui-[illegible] decet, supplebuntur regni proceribus. Nemo ad regis tribunal aut regia comitia [illegible] nisi prius causa fuerit [illegible] in [illegible] cujusque provinciæ ditionis totius. Nec [illegible] etiam [illegible] damnetur, nisi [illegible] ac legitime accusatus convictusque. [illegible] rex vel suspectet vel odio habeat [illegible] de [illegible] regni ac provinciarum verba [illegible] Onera autem nova, ut aratri nummus aliaque, post obitum *Valdemari II* introdu-[illegible] De [illegible] [illegible] ut primò ad tribu-[illegible] que di[illegible] [illegible] opus esset, ad forum provin-[illegible] ad regi[illegible] atque [illegible] ad regni comitia causæ deferrentur, eâ tamen [illegible] um solum nemo [illegible] Nomen quod Rex superior fecit, præsens Rex [illegible] Quod [illegible] traditum, [illegible] æs totum ex-[illegible] Nullæ rogarentur [illegible] consensu omnium regni [illegible] idque in publicis comitijs, quæ pro-[illegible] in quibus etiam de [illegible] jam [illegible] articulis statui posset, & eos regi fas [illegible] videretur. Subscripsit hisce [illegible] attestantibus [illegible] literas ipsas munientibus *Petro* Vi-[illegible] *Nicolao* Torpatensi Episco-[illegible] & *Lagone* Mar[illegible] *Petro* Mullenio de Beg, *Nicolao* [illegible] *Nicolao* Holgeri in Hyllerod, *Nicolao* [illegible] *Axillo* [illegible] equitibus auratis.

[illegible] cum moderationem quandam præterre viderentur & indigenis non tantum, [illegible] plausibiles essent ac gratæ, videbatur jam regnum earum [illegible] ad statum non [illegible] postliminio traductum. Arcesque de quibus [illegible] continuo exinde solo æquatæ. Archiepiscopus autem *Eschillus* (*Egerum* supra no-[illegible] Erici regis excessu quamprimum è Sueciâ Romam concessit, do-lens conquerensque apud Romanum pontificem se dioecesi suâ per vim exactum extor-rem agere, [illegible] ac Lundensi [illegible] ademptam Boringholmiæ insulam, petere idcircò [illegible] summo pontifice ut causam suam suscipiat.

Mox [illegible] dato chirographo, promisit *Hermanno* [illegible] *Ludovico* ab Everstein, quoudam regni Mareschallo ejusque [illegible] se ipsis [illegible] facturum, quod ad nomen *Erici* regis, fratris sui, relictâ interea ipsis, pi-[illegible] loco universâ Blekingiâ. Hisce in codicillis *Ludovicum* jam dictum consanguineum [illegible] Ac simul eundem cum subditis ejus sibi defendendum assumit, concessis [illegible] quadraginta marcarum causis, atque ita pignus, quod, ut su-[illegible] memoratum, totam comprehenderat Scaniam, ad solam Blekingiam [illegible] Eundemque in modum haud multò post præter *Ludovicum ab Everstein*, *Lau-*[illegible] *Andream Petri* Scaniæ præfectum, *Albertum Albertsonium* equi-[illegible] fratres & milite ob fidem aliasque virtutes ac merita [illegible] singulari et commendatos tuendosque suscepit, nec ipsis tantum, sed & co-[illegible] & amicis ipsorum eandem gratiam pollicitus, eos sibi perpetuo charos acceptosq; [illegible]

[illegible] superius ad annum MCCCXVII inter cetera, Roskildiæ cum Sueonum de-[illegible] venisse [illegible] Daniæ regem, ut filio *Byrgeri Magno*, qui ex arce Stekenbur-[illegible] captivus fuerat abductus, nulla vel corporis aut vitæ vis injuriave, [illegible] inferretur, At eâ pactione insuperhabitâ, idem hoc anno à Sue-[illegible] ob [illegible] ut habet Iohannes *Gothus*, paterna supplicium capitis subijt. [illegible] Olaus Petri, eorundem Suecorum historicus, cum judicio & ad normam Christia-[illegible] de re verba faciens ei factam injuriam existimet, nec debuisse *Byrgeri* pa-[illegible] filio, præsertim cum aliud, quod ei objiceretur, non haberent. Et [illegible] supplicio ac morti jam proximum, excusasse se ac seriò affirmasse memo-[illegible] conscium se consilij paterni fuisse de necando utroque patruo suo *Erico* ac *Val-*[illegible] Ducibus de [illegible] superius relatum est.

Ejus [illegible] ad *Byrgerum*, qui ut ante meminimus, in insulam Gotlandiæ se rece-[illegible] esset delatus, confestim & ipse ejusque regina *Margareta*, datis vento velis, in Da-[illegible] depositâ jam omni spe in Sueciam postliminio redeundi. Rex Christopho-[illegible] soror erat *Margareta* [illegible] ne officio consanguinitatis deesse videretur, præfectu-[illegible] Gothus vocat) ipsis permisit, non tamen eo affectu & charitate,

CHRISTOPHORUS II. Rex. & charitate, quâ frater ipsius laudatæ memoriæ Rex [illegible] nomine [illegible] egerat. Sueones deinde [illegible] Erici, quem [illegible] regem creant, cum eidem Norvagi, defuncto jam ante [illegible] ut modo relatum. Atque ita tum temporis Norvagiæ Sueciæque regna conjun[illegible] Notandus hic obiter Crantzi error, qui du[illegible] Norvagiæ & [illegible] cem succedentes facit, cum id non modo genealogi[illegible] refellat quæ unum tantum, post Ladela[illegible] Magnum Smegi cognomine [illegible]

A. C.

Apud Holsatos hoc tempore varij Comites rerum potiebantur. Nam Vag[illegible] tem agnoscebat *Iohannem*, Christophori regis fratrem uterinum: Holsatiæ [illegible] *bardus*, & frater ejus germanus *Iohannes*: Stor[illegible] *nes* etiam nomine. Quorum *Gerhardus* hoc [illegible] tempore [illegible] populabundos infuderant circa Bornevedam conquiescentes, insigni illata clade [illegible] sit, cæsis ex ijs aut submersis ultra quingentos. Silesiæ verò Dux [illegible] Christophoro regi fidei sacramento, se ei obstrinxit, pollicitusque [illegible] cunque res posceret, ad facienda regi regnoque stipendia. Similiter & [illegible] ni, factis eâ de re codicillis, Daniæ ac Slavorum regi Christophoro eju[illegible] dem atque obsequium suum detulerunt, quemadmodum & ipsi majoresque ip[illegible] decessoribus ipsius jam olim fecissent.

MCCCXXI. Anno, qui superiorem excepit, millesimo trecentesimo vigesimo [illegible] Milburgum & Olingam conflictus inter Imperatorem *Ludov[illegible]* Ducem *Fredericum*, quem oppositum *Ludovico* iudicavimus. Sed eo in præl[illegible] tur *Fredericus*, imperium soli *Ludovico* permissum est. Archiepis[illegible] idem tempus redijt, comitante cum Papæ Iohannis XXII legato, [illegible] ramo, archidiacono Sicaloniæ, ejusdemque pontificis in ec[illegible] Is literas Apostolicæ sedis regi exhibuit, quibus seriò eum commo[illegible] cum veterem archiepiscopum reponeret, ac redderet eidem Boring[illegible] que occasione indictus extemplo Roschildiæ conventus fuit, q[illegible] lomæi feriâ: in quo, præter cetera, amice inter regem & archiepiscop[illegible] docent infra scriptæ literæ:

„ Universis præsentes literas inspecturis vel audituris, Christophorus Dei gratiâ Da[illegible]
„ Sclavorumque Rex salutem in Domino sempiternam. [illegible] quo [illegible]
„ pater dominus noster, dominus Iohannes divina prudentia, sanctæ Ro[illegible]
„ Ecclesiæ summus pontifex, Reverendum dominum magistrum [illegible]
„ Valramo, Archidiaconum Sicalouiæ, in ecclesiâ Bituricensi Capellanum [illegible]
„ nostrum duxit destinandum cum quodam rescripto Apostolico, [illegible]
„ dominus Esgerus, miseratione divina Lundensis archiepiscopus, [illegible]
„ nos super quibusdam restitutionibus sibi faciendis in Romanâ c[illegible]
„ post aliquot tractatus placuit nobis & ipsi domino archiepiscopo [illegible]
„ ipsius, nuntij domini Papæ mediantibus omnibus prælatis & alijs [illegible]
„ regni Daniæ, sublato omni strepitu judiciali de plano per amicam c[illegible]
„ vicem, in modum, qui sequitur, concordare, videlicet quod prædictus Arc[illegible] 40
„ Sueciæ primas, Ecclesiam suam Lundensem habere & tenere libere debeat, [illegible]
„ nentijs suis, *Herviclladberrit* in Scaniâ & *Rodneberrnd* in Borringholm, [illegible]
„ Hammerense cum terrâ ibidem, eo salvo & excepto, quod d[illegible]
„ cus noster debeat recompensationem expensarum & sumptuum [illegible] dicto domino [illegible]
„ piscopo Esgero & ecclesiâ suâ Lundensi, quos fecerat in acquirendo & conserv[illegible]
„ castrum & terram in Borringholm rehabere, cum suâ totali indemnitate. Ita quod [illegible]
„ qui levaverunt & receperunt fructus & pensiones de bonis Ar[illegible]
„ de mandato domini Erici quondam regis Danorum, fratris nostri c[illegible] memoriæ & [illegible]
„ gaverant vel solverant, eosdem ad mandatum ejusdem de quibus poterit constare p[illegible] 45
„ pertas literas quitationis dicti domini regis fratris nostri, vel alia l[illegible]
„ bent esse liberi quitti & penitus excusati. Quicquid a[illegible] de d[illegible] & [illegible]
„ bus sic perceptis remanet insolutum hæc archiepiscopo Esge[illegible] de
„ beat & super hoc suos convenire debitores. Item quod idem archiepiscopus [illegible]
„ beat esse quitus & penitus absolutus pro [illegible] mar[illegible] puri ar[illegible]ti, [illegible]
„ archiepiscopus Esgerus olim pro[illegible] sol[illegible] no[illegible]ro
„ domino Erico quondam regi Danorum, & omnes q[illegible] res [illegible] pro-
dicto

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

literæ obligationis super hoc confectæ eidem domino archiepiscopo Esgero debent restitui & deinceps haberi pro infectis. Item quod idem dominus archiepiscopus & Ecclesia Lundensis gaudere debeant omnibus libertatibus, quas idem dominus archiepiscopus & Ecclesia Lundensis liberius habuerant abantiquo. Item quod omnes tam clerici quam laici, qui astiterunt & adhæserunt nobis & fratri nostro charissimo domino Erico quondam regi Danorum, progenitoribus nostris regibus Danorum & hominibus nostris & eorum fautoribus in causis contra eundem dominum Esgerum archiepiscopum & suos prædecessores usque ad hæc tempora motis veram & firmam amicitiam ab ipso domino Archiepiscopo habere debent sine omni fictione, & quod omnes tam clerici quàm laici; qui adstiterunt eidem Archiepiscopo in causis eisdem similiter habere debent amicitiam veram, firmam & bonam à nobis & liberis nostris sine omni fictione. Item quod omnes causæ, discordiæ, controversiæ, rancores & inimicitiæ, quæ unquam in hunc diem ortæ vel motæ fuerunt, vel moveri potuerunt, inter nos reges Danorum & coronam regni Daciæ, omnesque nobis adhærentes sive clericos sive laicos & eorum fautores ex unâ parte & dominum Esgerum, Ecclesiam suam Lundensem prædecessores suos amicos, consanguineos, familiares & quoscunque sibi & Ecclesiæ adhærentes, sive clericos sive laicos & eorum fautores ex alterâ debent esse sopitæ, finitæ & perpetuo terminatæ, eo semper salvo & excepto, quod debita sua, ut præmittitur, liberè exigere valeat, ex quo omnibus quæstionibus & controversijs nos, liberos nostros, fratrem nostrum, progenitores & successores nostros & coronam regni Daciæ ac homines nostros tam clericos, quam laicos, eorumque fautores, liberos, quitos demisit & penitus excusatos. Ad hæc autem omnia & singula perpetuo & inviolabiliter conservanda nos tenore præsentis firmiter obligamus, renunciantes in præmissis omnibus & eorum quolibet, omni exceptione doli mali, rei sic non gestæ, actioni in factum ac omni juris auxilio, canonici & civilis per quod in contrarium prædictorum aut alicujus eorundem, fraude vel ingenio possit aliqualiter deveniri. In cujus rei testimonium & evidentiam pleniorem, sigillum nostrum præsentibus est appensum. Nos quoque magister Bernhardus de monte Valramo, archidiaconus Sicaloniæ in Ecclesiâ Bituticensi, domini Papæ capellanus & sedis Apostolicæ nuncius ad regnum Daciæ pro negocijs Lundensis Ecclesię specialiter destinatus, Petrus Viburgensis, Nicolaus Burglavensis, Petrus Othoniensis, Iohannes Slesvicensis, Esgerus Arhusiensis & Iohannes Ripensis Dei gratiâ episcopi regni Dacię, prędictis omnibus pręsentes interfuimus, & ea utpote mediatores pacis & concordiæ inter partes ipsas unà cum pluribus alijs ordinavimus, sigilla nostra unà cum sigillis prædicti domini Regis, præsentibus literis duximus apponenda, in testimonium & evidentiam pleniorem. Actum & datum Roschild Anno domini MCCCXXI, IV feriâ post festum beati Bartholomæi Apostoli.

Obijt eodem anno *Byrgerus*, Sueciæ quondam Rex, sepulturâ honestatus Ringstadij juxta mausoleum affinis sui *Erici* regis; cujus res superius fuerunt memoratæ. Conjunx ejus ac regina *Margareta* pluribus exinde annis supervixit, mortua demum anno MCCCXLI, VI Id. Martij, eodem, quo maritus, loci funerata. Esse verò uterque exemplo ac documento principibus omnibusque in excelso collocatis debet, ut commissum sibi à summo numine imperium prudenter moderentur, quod id, exorbitantibus ipsis aut nimiâ subinde fortunâ ebrijs, quam facillime mutari, ac vertere vultum, quæ blandita fuerat, fortuna soleat. Fatalis quoque annus *Olao* Roschildensium Episcopo fuit. Cui exinde surrogatus atque anno statim sequenti à Romano pontifice est confirmatus *Iohannes* Hindius: Circa verò Pentecosten ejusdem anni comitia Wordingburgi habita, & simul coronatio celebrata Christophori jam ante electi Regis. Ipse autem quod ætate non tantum esset provectâ, sed & valetudine haud satis firmâ uteretur, egit atque obtinuit apud regni proceres ut filium suum *Ericum*, quem militiæ laborumque socium sibi assumpserat, regem electum declararent. Atque ita ab *Esgero Iulio* archiepiscopo Lundensium regio uterque diademate insignitus est. MCCCXXII.

In Daniam eodem circiter tempore advenerat cum insigni aliorum etiam Germaniæ principum comitatu *Bertholdus* Comes Henneburgensis. Interque ceteros ducebat secum *Ludovicum* Marchionem Brandeburgicum, Imperatoris *Ludovici* Bavari filium, puerum tum circiter duodecennem; ut ipsi nimirum præsenti præsens despondebatur Christophori regis filia *Margareta*. Quod & continuè effectui datum, magnâ adhibitâ solennitate. Intererat ijsdem sponsalitijs *Henricus* etiam Megapolensis &, ut Crantzius memorat, petebat tum ab eodem Rex ut indicato pretio sibi divenderet territorium quoddam, cujus

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

cujus nomen à Crantzio non exprimitur, ad Vandaliæ quidem fines spectans, sed in Marchiâ situm & ipsius proprium. Megapolensis cum id negare regi formidaret, haud ignarus quid in suo rex posset, diei deliberationem poposcit. Sed ille navi exinde conscensâ, in Germaniam abijt. atque eo mox reverso, quem diximus, *Bertholdo* Hennebergensi, Cæsareo legato, *Henricus* ejusdem interventu ditionem memoratam, acceptâ pecuniâ, Marchioni tradidit. Eodem propemodum temporis tractu Wordingborgi accepit à rege Christophoro Dux *Witzlaus* clientelarem Rugiæ præfecturam, vexilli Ducalis in morem &, ut literæ ipsius Ducis loquuntur, facto ex jure feudali regi homagio. Ita enim habent:

„ Omnibus Christi fidelibus præsentes literas inspecturis, Witzlaus Dei gratiâ princeps Rugianorum salutem in Domino sempiternam. Notum facimus universis, præsentibus & futuris, quod nos omnia bona nostra & singula, quæ habemus, videlicet terram Rugiæ, terram Grimmis, terram Sundis, terram Bart, terram Trebezes & terram Loifitz cum omnibus civitatibus, munitionibus, hominibus, ceterisque pertinentijs infra terminos earum terrarum contentis, à magnificis principibus, videlicet domino nostro Christophoro Danorum Sclavorumque rege illustri, & filio suo domicello Erico, quibus de dictis terris homagium fecimus jure feudali, quod *Fanelen* nuncupatur, recepimus & tenemus, nec alium dominum temporalem præter ipsos recognoscimus, de dictis bonis nos habere. Ad quod similiter faciendum, hæredes nostros, si ipsas terras & bona tenere voluerint, recognoscimus obligari, Promittentes bonâ fide, quod eisdem domino nostro Christophoro regi Danorum & filio suo domicello Erico, in omnibus causis suis, contra quemlibet, tanquam fidelis Vasallus, domino suo naturali adstare firmiter & pro viribus nostris fideliter servire debeamus, ipsorum amicos & inimicos nostros reputantes. In cujus facti testimonium & evidentiam pleniorem, sigillum nostrum, unà cum sigillis nobilium dominorum, Wartzlai domini Slaviæ, Cassubiæ & Pomeraniæ, Iohannis domini de Venden & & domicelli Hennekini Comitis Holsatiæ præsentibus est appensum. Scriptum & datum Vordinborg Anno domini MCCCXXII, feria V ante festum Pentecostes.

Hinc die dominicâ ante festum Margaretæ in opido Stegensi convenit inter regem & *Gerhardum* Rendersburgensem Comitem in hunc fere modum, ut ultimum Comes *Gerhardus*, quotiescunque à rege vocaretur, ei triginta armatis ultra Eidoram & mare, quod salsum appellant, præsto adesset: Ejusdem Comitis munitiones, opida & loca omnia regi paterent, ut in ijs hostem persequi & à finibus suis defendere, ubi opus esset, posset. Ab alterâ verò parte maris in solo Germaniæ omnibus ei viribus auxilio accurreret, ubi & quandocunque & adversus quoscunque ipse aut ejus hæredes citarentur; excepto si bellum gereretur adversus *Henricum* Megapolensem & Comitem Holsatiæ *Iohannem* eorumque fœderatos: si tamen contingeret, Megapolensem aut Holsatum se regi aut liberis ejus hostes declarare, tum eis suppetias haud ferret. Excipiebatur etiam *Adolphus* Comes Scouenburgensis, ne scilicet *Gerhardus* Comes modò dictus infra triennij tempus ulla ei adversus regem aut ejus liberos auxilia commodaret; at elapso eo tempore teneretur juvare regem adversus eundem *Adolphum* Schouenburgensem, quemadmodum adversus quoscunque alios. Triginta verò illi armati à rege, ubicunque liberet, conscriberentur. Si quos, dum regi merent, equos desiderare eos contingeret, eos rex intra anni dimidij spacium eisdem restitueret: Si qui ex militibus ab hoste caperentur, eos Rex, solutâ redemptione, liberaret: Si quas etiam Comes literas obligatorias à fratre regis *Erico* piæ memoriæ penes se haberet, quibus se Comitis debitorem declararet, eæ nullæ & evanidæ essent. Rex vicissim omni ope auxilioque ubicunque id jus & æquum postularet, Comiti adfuturum eumque se defensurum promisit. Cum rege subscripserunt *Laurentius* Ionæ regni Mareschalcus & *Iohannes* Nicolai *Caasius*. Acta ea Stegæ in insulâ Monâ, die ut supra notatum.

Post hæc idem *Gerhardus* ejusque frater *Iohannes* Holsatiæ ac Stormariæ Comites, associati Saxoniæ Duce *Iohanne* & *Henrico* Megapolensi alijsque principum ac nobilium Germaniæ in Dithmarsos duxêre: superatisque varijs viarum difficultatibus vadosisque locis ad paludem postremò Nordstrandæ, provinciæ totius meditullium, Crantzius *cor Dithmarsiæ* vocat, delati sunt: Hic primum in unum collecti Dithmarsi, arma atque aciem objecêre venientibus: ac semel iterumque fusi, postquam mille septingentos ex suis desiderassent, fugere in Ecclesiam *Olderwolden* dictam & se ibi tumultuariè communire cœperunt. Quo Holsatus animadverso, cum ignem tectis pararet injicere, imperata se facturos polliciti

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

polliciti sunt. Sed *Gerhardus* versutiam gentis veritus, nec fidem dictis habens jussit propius ignem admoveri: ac mox ubi per stillicidia plumbeum tectum liquesceret, metusque vires atque animum desperatis adderet, turmatim progressi invasêre obsidentes: Quibus & alij aliunde è latibulis prorepentes, dum suppetias obsessis accurrunt ac hostem animose impugnant, cunctos ad internecionem deleverunt. Solus *Gerhardus* Comes & *Henricus* Megapolensium dynasta, qui ex more militiæ post principia agmen extremum ducebant, salvi domum rediêre. cetera omnis nobilitas, magna virorum principum multitudo, cum copijs propemodum universis intercidit. Qui exactius factæ stragis calculum posuêre ex principibus duodecim, ceteros haud infra duo millia numerant. Incidit Holsatorum ea clades in ipsas Iulij calendas anni jam ante nominati. Quo adhuc fluente, apud Danos *Petrus* Wetherius eques & *Absolon* Nicolai, claris natalibus ac gloriâ meritorum illustres, diem obierunt. Refert ad hæc tempora & res Christophori Crantzius obsidionem Stralesundensium, sed eam sub *Erico* factam & eò referendam ex anno MCCCXVI superius notato patere existimo.

Statim exinde, qui alter fuit ab anno superiore, iteratò Comitia habita: Eaque Nicopiæ, quod Falstriæ opidum est, præsentibus Christophoro ejusque filio *Erico* nec non archiepiscopo *Esgero* cerertisque præsulibus celebrata. In ijs præter alia, *Henricus* Megapolensium Stargardiæque dominus, facto regi ejusque hæredibus obsequij ac fidelitatis juramento, in feudum ab eodem accepit Rostochium &, quæ eò spectabant, munitiones territoriaque universa. Eâ de re, quas regi *Henricus* suâ principumque ac Ducum multorumque nobilium subscriptione ac sigillis obsignatas tabulas antigraphi vicem dedit, ejusmodi fuêre: MCCCXXIII.

Omnibus præsens scriptum cernentibus, Henricus Dei gratia, Magnopolensis & Stargardiæ dominus salutem in domino sempiternam. Notum facimus universis, præsentibus & futuris, quod inter magnificos principes, dominos nostros charissimos, dominos Christophorum & Ericum ejusdem Christophori filium, Dei gratia, Danorum Slavorumque reges illustres ex unâ parte, & nos ex alterâ in modum qui sequitur extitit placitatum, videlicet quod ipsis dominis nostris regibus, Christophoro & Erico filio suo, de terris & domino *Rostock*, *Gnöyen* & *Suan* cum omnibus civitatibus castris & munitionibus, oppidis & villis & omnibus earum adjacentijs, nobis & hæredibus nostris veris, per ipsos nobis per literas suas apertas commissis & concessis, homagium fidelitatis fecimus & facimus in his scriptis, verâ fide pronunciantes quod post mortem nostram, omnes nostri hæredes veri & successores, qui nobis in dicto domino, mediatè vel immediatè, successivè in perpetuum successerint ipsis dominis nostris regibus Christophoro & Erico filio suo, & omnibus ipsis in regno Daciæ mediate & immediatè, successivè & in perpetuum succedere valentibus, homagium fidelitatis similiter præstare debeant & fideliter observare. Promittimus insuper bona fide, nos ad hoc firmiter obligantes, quod nos & hæredes nostri, qui nobis in dicto dominio, ut præmittitur, succedant, homines ipsorum dominorum nostrorum Christophori & Erici filij sui, & quorumcunque ipsis in regno Daniæ & in perpetuum succedentium & regnum Daciæ gubernantium; Nec non coronæ & regno Daciæ fideliter, constanter & perpetuis debeamus & debeant temporibus adhærere. Ceterum verâ fide promittimus nos & ad hoc firmiter obligantes, quod nos hæredes nostri & successores omnes, nobis in dicto dominio successivè in perpetuum succedentes, prædictis dominis nostris, Christophoro & filio suo Erico Regibus & omnibus ipsis in regno Daciæ successivè in perpetuum succedentibus & regnum Daciæ gubernantibus cum 50 hominibus dextrarijs & armatis, sufficienter expeditis, ex parte maris videlicet in Daciâ, Sueciâ, Norvegia, ubicunq;, quandocunq;, quotiescunque, & tempore quo ipsi domini nostri Reges prædicti, Christophorus & Ericus filius suus & omnes ipsis in regno Daciæ successivè in perpetuum succedentes, dicta servitia habere voluerint contra quoscunq;. Ex aliâ verò parte maris videlicet in Alemanniâ, cum omnibus hominibus nostris, castris, civitatibus, munitionibus, singulis & omnibus viribus nostris, ubicunque, quandocunque & quotiescunque ipsi dicta servitia habere voluerint, ut præmittitur, contra omnes viventes servire debeamus fideliter ac paratè, in expensis, acquisitione seu lucro, ac deperditione eorundem dominorum nostrorum regum, & eorum in regno Daciæ successorum, exceptis dominis D. Henrico episcopo Havelburg: Gerhardo Comite Holsatiæ, Henrico & Gunzelino Suerinensium Comitibus, ità tamen quod si ipsi vel aliquis illorum, dictis dominis nostris vel eorum successoribus injuriari voluerint,

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

,, ipsum seu ipsos contra præfatos dominos nostros Reges & eorum successores, in nullo juvare, seu ipsis juvamen præstare debeamus. Præterea cum ipsi domini nostri Reges prædicti vel aliquis ipsis in regno Daciæ succedens, dicta servitia, videlicet in Daciâ, Sueciâ & Norvegiâ habere voluerint, nobis & hæredibus nostris & successoribus ad sex septimanas antea de dicto servitio indicare debeant & intimare & infra ipsas sex septimanas ab intimatione nobis & hæredibus nostris factâ, dicti quinquaginta homines in Wernemunde, dextrarijs & armatis bene expediti esse debeant, & parati quibus domini nostri Reges & ipsis in regno Daciæ succedentes, naves in Daciam & expensas à Wernemunde & ultra de Alemaniâ in Daciam, & per totum servitium usque in Alemanniam cum navibus procurabunt; servitia etiam ad quæ ipsis dominis nostris Regibus & eorum successoribus in Alemannia ut præmissum est, sumus obligati, etiam infra sex septimanas ab intimatione, nobis & hæredibus nostris facta, promta esse debeant & parata, prout superius est expressum, ipsi verò reges & eorum in regno Daciæ successores nobis & hæredibus nostris, parvos equos, quos nos vel homines nostri in servitio ipsorum & quacunque parte maris amiserimus, in eadem reysa persolvent. Dextrarios verò, quos in dicto servitio amiserimus infra dimidium annum, de quibus sufficientem poterimus reddere rationem, persolvere teneantur. Si autem aliqui de hominibus nostris in servitio prædictorum capti fuerint ipsos domini nostri Reges & eorum in regno Daciæ successores, infra dimidium annum, post captivitatem ab ipsorum captivitate redimere teneantur, prout etiam homines suos de jure redimere tenentur. Domini verò prædicti nostri Christophorus & Ericus & eorum in regno Daciæ successores, nos & hæredes nostros in licitis, justis & honestis causis defendant & pro nobis placabunt prout domini homines suos de jure defendere tenentur.

,, Insuper sæpedictos dominos nostros reges Danorum homines & hæredes ipsorum pro omnibus & singulis debitis, in quibus dominus Ericus quondam rex Danorum frater prædicti regis Christophori & homines ipsius regis Erici, nunc homines dictorum dominorum nostrorum Christophori & Erici, nobis tenebantur obligati, pro quibus etiam singulis debitis dicti homines prædictorum dominorum Erici quondam regis & Christophori nunc regnantis, hominibus nostris ad manus nostras promiserant, nec non pro omnibus damnis & interesse, quæ ratione prædictorum debitorum contraximus ac pro omnibus obligationibus, promissionibus, fidejussionibus, quas nobis ijdem domini Ericus olim rex & Christophorus nunc Rex per se vel per alios suo nomine fecerant, quitos dimittimus & penitus excusatos: super alijs verò debitis, pro quibus nos ex parte domini Erici quoudam regis Danorum aut regijs promiseramus ipsos dominos nostros Christophorum & Ericum, nunc reges & eorum successores, nos & hæredes nostri monere nullatenus debeamus, renunciamus insuper omnibus literis novis & antiquis nobis ante hunc diem per dictos dominos Ericum quondam regem Daciæ & Christophorum nunc regnantem, super quibuscunque datis: Et si ex nunc alicubi inventæ fuerint, cassæ esse debeant & nullius vigoris, firmitudinis & momenti. Per istas etiam placitationes omnes homines dominorum nostrorum regum prædictorum, & nostri ex utraque parte suspecti omnino sint reconciliati & ab omni suspicionis notâ pro omnibus causis inter nos hactenus motis & habitis liberi penitus & excepti. Pro præmissis omnibus & singulis firmiter & inviolabiliter observandis, nos & unà nobiscum illustres principes domini Rudolphus & Wenceslaus Duces Saxoniæ, Henricus & Gunselinus Suerinensium Comites, Adolphus Comes Holsatiæ & in Schouenborg; Nec non Iohannes Rosendal de Plesse, Wipertus Lutzove, Wedekindus de Plate, Martinus de Lynda, Albertus de Eleptz, Georgius Haseukop, Matthias Naskove, Gotschalcus & Bertholdus Preen, Henricus de Blancken, Otho Valchenberg, Nicolaus de Petachle, Iohannes de Helfted & Henricus de Plesse milites, Henricus de Moltzan & Henniche Moltike armigeri, promisimus & promittimus fide datâ quorū omnium sigilla una cum sigillo nostro præsentibus in testimonium sunt appensa. Actum & datum *Nykiöbing* in Falstriâ, Anno Domini MCCCXXIII Sabbato Trinitatis.

Eodem hoc tempore Rex Christophorus *Canutum* Porsium ex nobilitate Hallandicâ virum illustrem, ob vetera, ut putabatur, ejus erga se merita, ad summas dignitates evexit, tradito ei unà cum australi Hallandiâ atque insulâ Samo (*Samsöe* vulgò) nec non Holbecensi præfectura, Ducali titulo. Adjecit tum quoque latifundia nonnulla Holmæ cœnobio *Gerhardus* Holsatus, ex bonis ac possessionibus ut est verisimile, quas ipse intra regnum tenebat. Christophorus tum etiam neglecto, quod regni proceribus jam ante fecerat, sacramento,

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

ctamento, ingens ecclesiasticis ac secularibus tributum imperavit, decimas nimirum redituum omnium; significans velle quidem ipsos, ut nomen fraternum exsolveretur, at fieri à se aut regno haudquaquam id posse, cum regni possessiones ab alijs ob idem debitum oppignoratæ teneantur; ipsos igitur subsidio accurrere debere ac teneri per liberales collationes ad onus idem exhauriendum secumque sustinendum. Quod cum archiepiscopus *Esgerus* & alij ex regni proceribus, opponendo codicillos ejus & juramentum antea præstitum, concedere recusarent, odium in eos concepit: nec ullâ deinde fraterni debiti exsolutione factâ, *Ludovico* insuper Albertzonio ab Everstein, cui, ut supra meminimus, Scania, Helsinburgum, Lunda, Falsterboa, Schanóra, Hallandia, Blekingia aliaque ab Erico rege pignori erant relicta, solam permisit Blekingiam. Similiter & *Laurentio* Ionæ satrapæ, qui Arream oppignoratam tenebat, vi eandem ditionem ademit. *Nicolaus* præterea Olufsonius, regni quondam Mareschalcus, qui, ut ante relatum, *Erici* gratiâ exciderat, nec Christophoro nunc satis propitio utebatur, quod ab *Erico* olim in eum missus Hallandiam ei eripuisset, cum post *Erici* regis obitum, quid sibi vi variorum contractuum ac syngrapharum deberetur, quamque diversa loca territoriaque sibi ab *Erico* oppignorata essent, declararet, ijs nec auscultare Christophorus nec ei tuti reditus fidem aut quidquam ex eo, quod jure repetebat, concedere in animum induxit; Itaq; *Nicolaus* cœpit in patriam aut, ut ipse interpretabatur, in regem Christophorum arma movere: tractisque in societatem suam, præter *Canutum* Potsium Hallandiæ novum Ducem, *Esgero* archiepiscopo & *Ludovico* Albertzonio alijsque è nobilitate Scanensium, apud quos perplures cum amicos tum consanguineos numerabat; tum & Vandaliæ atque Holsatorum auxilijs suffultus etiã *Barnevinum* Pomeraniæ Ducem, qui de injuriâ super hæreditate quapiam à parte matris sibi in Daniâ illata querebatur, in partes easdem traduxit. Hi in Scaniam effusi ac cuncta ferro ac flammis depopulati indeque verso procinctu, in proximam Zelandiam transgressi eam universam deprædati sunt, indicta insuper tributi pensione, quâ ab igne ac conflagratione tecta ædesque redimebantur. Hoc bellum quomodo porro gestum aut finitum sit, referre non habeam. Sive enim *Nicolaus* Olai, qui id temporis ætate erat senectâ, mortem obierit, sive ad compositionem res deducta sit, nihil eorum in annalibus memoratum reperio. Saltem id constat perplures ex nobilitate Scanicâ, qui *Nicolai* partibus se adjunxerant, à Christophoro varie mulctatos & quosdam etiam supplicijs affectos pœnas Christophoro dedisse. Hæc nonnulli referunt ad annum præcedentem. Et Holsatorum præterea chronologi illam, quam dixi, Stralesundensium obsidionem in hunc vicissim, non antecedentem annum, quamvis, ut modò ostensum, perperam conjiciunt: documque toto eos septennio unà cum Crantzio à recto deviare & ad res non Christophori sed *Erici* obsidionem eam pertinere.

CHRISTOPHORUS II. Rex. 4. C.

Proditum est memoriæ ab authoribus tam asperam ac diuturnam hujus anni hyemem fuisse ut totis sex septimanis Balticum mare conglaciatum jaceret. Eâque occasione satrapam *Laurentium* unà cum equitatu ac robore Selandico in oram adversam Torneburgo equis transvectum: Et addit in Vandaliâ suâ Crantzius itâ circumquaque gelidissimo frigore aquas constrictas ut itinere pedestri de littore Theutonico in Daniam inque Borussiam transitus pateret, dispositis hinc inde per glaciem hospitijs in usum scilicet ac commoditatem transeuntium. Quod sane insusitati frigoris exemplum haud quaquam hoc loco prætereundum silentio existimavi.

Anno, qui proxime est secutus, millesimo trecentesimo vigesimo quarto, archiepiscopus *Esgerus Ludovicum* ab Everstein anathemate exemit, quo eum Papæ nuncius *Bernbardus*, quod vivente *Erico* rege unà cum Duce *Christophoro* Borringholmiam invasisset, affecerat. Nec diu exinde Rex post brevem cum archiepiscopo cultam amicitiam ejusdem insulæ arcem munitissimam Hamershusam cingi obsidione per Mareschalcum suum *Petrum* Wendelboum imperavit. Sed archiepiscopus, assumpto ad sui atque arcis defensionem *Ludovico* ab Everstein quondam, ut ante dictum, regni Mareschalco ejusque fratre, arcem atque insulam aliquandiu tutatus est. Causam obsidionis atque odij regij in præsulem quanquam memoriæ traditam non reperio, vero tamen consentaneum habeo fuisse, quod *Nicolao* Olufsonio, quem diximus jam modò in regem arma movisse, suum quoq; nutum ac favorem commodârit. MCCCXXIV.

Quæ dum ibi geruntur, celebrari Wordingburgi nuptias filiæ suæ *Margaretæ* cum Marchione *Ludovico*, Cæsaris *Ludovici Bavari* filio, Rex fecit. Ei in dotem adscriptæ duodecim mille argenti marcæ quarum nomine certa territoria ac districtus apud Esthones Marchioni iñ

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C. chioni in pignus concessi, quos & retinuit, donec uxoris ipsius frater *Valdemarus*, dato pretio, eos redimeret. Super nuptijs hisce binas Christophori regis literas annis MCCCXXIII & MCCCXXIV datas servari in archivo Bavariæ meminit in Apologetico suo adversus *Bzovium* vir summus *Herwartus*, Bavariæ Ducis Cancellarius. Tertias ejusdem regis, quæ videntur anno post pro Imperatore *Ludovico* ad cætum Cardinalium Romam missæ, idem *Harwartus* Apologetico eidem suo inseruit. Hæ cum nuptiarum etiam istarum cumque domo Bavaricâ affinitatis mentionem injiciant, eâdem, quâ ab *Herwarto* expressæ sunt, formulâ hisce subjiciendas curavi:

„ Reverendissimis in Christo Patribus ac dominis, sacro Cardinalium cætui & collegio honorando, Christophorus Dei gratia Danorum Rex &c. salutem sempiternam. Cum omnimodâ, qua potest, reverentia & honore, reverendæ paternitati vestræ cum humilitate, quâ decet, attentius intimamus, nos veraciter percepisse, ut inter sanctissimum in Christo patrem ac dominum dominum Iohannem miseratione divinâ sacrosanctæ Romanæ ac universalis ecclesiæ summum pontificem ex unâ parte, & magnificum principem dominum Ludovicum Romanorum Regem ex alterâ, dissensio plurima & grandis discordia, proh dolor, sit suborta. De quo sine dubio turbati sumus non modicum, & dolemus, imò dubitamus verisimiliter & timemus, quod exinde provenire poterunt non solum personarum & rerum dispendia gravia, imò etiam animarum pericula quàm plurima & scandala in populo, in maximum Christianitatis & fidei per diversas locorum distantias, forsitan, quod Deus avertat, notabile decrementum. Unde vobis & vestrum cuilibet, omni instantia, quâ possumus, supplicamus, quod dominum Iohannem summum pontificem prædictum, veliris piè monere & inducere, ut prædictum dominum Ludovicum Regem Romanorum jure suo ac juris sui prosecutione perfrui amore Dei, justitiæ & nostrarum precum interventu velit permittere, prout prædecessores sui Romanorum reges pacifice & quietè usi fuerunt ab antiquo, & ad concordiam inter eos faciendam, propter Deum, cum efficaciâ vos interponere dignemini. Ad quod, sicut etiam pro parte speramus posse proficere, cooperari & laborare volumus cum effectu. Nec miremini, quod pro ipso & bono ipsius certare volumus, & in suis justis causis nos intromittere, quod filius suus filiam nostram duxerit in uxorem, nec aliud de ipso sentiamus, quàm quod de fideli Christicola est sentiendum. Cui testimonium perhibent vita sua & operationes, nec non fama ejusdem, non solum apud bonos & graves, verum etiam ut intelleximus, communiter apud omnes. Bono etiam pacis & tranquillitatis sanctæ Romanæ ecclesiæ, & prædicti patris nostri summi pontificis & totius Christianitatis libentissime intendere volumus, tenemur. Valeant in Christo vestro paternitates reverendæ per tempora longiora. Scriptum crastino circumcisionis Domini.

MCCCXXV. Hinc anno proximo, feriâ proximâ post diem beati Bartholomei, inediâ ac vi majore coactus *Ludovicus* arcem Hammershusam Christophoro regi ejusque filio dedidit, lege ac conditionibus, quas tabulæ hic proxime subjectæ declarant:

„ Christophorus & Ericus filius suus, Dei gratia Danorum Sclavorumque Reges, Duces Esthoniæ, omnibus præsens scriptum cernentibus, salutem in Domino sempiternam. Notum facimus universis præsentibus & futuris, inter nos, liberos nostros, & fautores nostros universos, ex unâ parte, ut dominum Ludovicum Albretsſón quondam Mareſchalcum nostrum liberos & fautores suos omnes cum ipso exulantes & in castro *Hammeren* existentes, dum nostram habuerunt indignationem ex alterâ, in modum qui sequitur esse placitatum. Primò quod recognoscimus nos & hæredes nostros dilecto domino Ludovico Albretsſón, & suis hæredibus veris, veraciter esse obligatos in 9366 millibus sexaginta novem marcis denarij Scaniensis usualium in certis terminis infra scriptis, videlicet in proximo festo Purificationis beatæ Mariæ 1000 marcarum den. Scaniens. & deinceps singulis annis in dicto festo Purificationis Mariæ 1000 marcarum den. Scaniensis usualium persolvendis, donec sibi vel suis veris hæredibus per nos aut heredes nostros dicta summa pecuniæ, totaliter fuerit persoluta, salvo nobis, Quod sibi & hæredibus suis, singulis terminis prædictis pro quâlibet marcâ denar. Scaniens. duas marcas denar. Selandiæ vel pro singulis quatuor marcis cum dimidiâ denar. Scaniens. unam marcam puri argenti sub pondere Coloniensi solvere valeamus, pro quorum denariorum supradictorum solutione per nos & hæredes nostros dilecto domino Ludovico Albretsſón & suis hæredibus faciendâ, nos unà cum consiliarijs nostris infra scriptis dominis Laurentio Ionessôn quondam dapifero nostro, Petro Vendelbo Mareſchalco nostro, Eschillo Gris, Stigero Anderssôn,

CHRISTOPHORUS Rex. A. C.

Laurentio Lauritſôn, & Gregorio Thoneſſôn, militibus; Iohanne Kaas, Chriſtierno Kaas & Laurentio Truitſôn, Nicolao Ioneſſôn Broelicke, Ioen Ioenſôn Broelicke, Ivaro Peperſôn, Ioen Niecklefſôn, Rani, Boetio Falck, & Erico Nickleſſôn promittimus fide data. Inſuper dictus Ludovicus Albretſôn ijs quibus ſolvere tenetur, ſolvere debeat, prout ſibi per nos ſolutum fuerit, nec ultra hoc intra certos prædictos annos aliqui proceſſus judiciales, contra ipſum per nos aut advocatos noſtros fieri debeant ratione debitorum ex parte fratris noſtri domini Erici qſondam regis Daniæ & noſtrâ per ipſum contractorum. Inſuper eundem Ludovicum Albretſôn & hæredes ſuos pro 600 marcis puri argenti, apud hæredes dicti Pallionis Ioneſôn, in quibus ipſe dominus Ludovicus ſe ipſis obligatum eſſe aſſerit, ratione caſtri Hammerenſis, liberum & quietum ac quitum faciemus. Idem verò dictus Ludovicus & fautores ſui in caſtro Hammerenſi exiſtentes dicto caſtro cum ipſius fratribus domino Petro Vendelbo Mareſchalco noſtro ex parte noſtrâ liberè reſignato, rebus & ipſorum bonis omnibus in ipſo caſtro exiſtentibus libere perfruantur. Et ſi dictus dominus Ludovicus vel hæredes ejus poſtquam dictum caſtrum Hammerenſe & terram Borringholm reſignaverit, aliquam excommunicationis ſententiam pro nobis ex parte ipſorum terræ & caſtri incurriſſe contigerit, nos ipſum à dictâ provinciâ utique liberemus & indemnem faciemus. Præterea Capitanei, advocati & fautores noſtri quicunque ipſorum domini Ludovici & dictorum fautorum bona receperant, occupaverant vel qui ijſdem aliquas moleſtias intulerint, tempore exulationum eorum eſſe debeant totaliter excuſati; capti verò ex utraque parte liberi eſſe debeant, pariter & ſoluti. Item omnes cauſas, quas idem dominus Ludovicus cum domino Andreâ Pederſôn de Alnerup, juxta tenorem literarum noſtrarum prius datarum ex parte noſtra placitaverat, ratas ſervabimus, quo ad eas quæ ante datam dictarum literarum noſtrarum inter nos & ipſum dominum Andream Pederſôn actæ fuerint & exortæ, ſed ad alias cauſas poſt ipſarum literarum noſtrarum datarum inter nos exortas, præſens placitatio minime extendatur. Præterea ante omnia inter nos liberos & fautores noſtros omnes, & inter dictum dominum Ludovicum Albretſôn liberos & fautores ſuos præmiſſos, pro hac cauſa firmam amicitiam volumus permanere, ipſum dominum & fautores ſuos prædictos ad gratiam noſtram recolligentes ſpecialem, eidem domino Ludovico & fautoribus ſuis prænotatis, omnia bona ſua, prout ipſi in præſenti invenerint, concedendo & pro ipſorum uſibus demittendo, ipſoſque in dictis ipſorum bonis pro cauſâ antedictâ in poſterum nullatenus moleſtando, itâ tamen quod *Beenſlæt* tantum in annonâ, utenſilibus & rebus alijs in terrâ *Aage Haſſ* dictâ *Gaſetoffte* relinquat, quantum in eadem de præmiſſis dignoſcatur recepiſſe & ipſe *Beenſlæt* annona, utenſilibus & rebus ſuis alijs, exceptis ijs quæ in eadem receperit, liberè perfruatur. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum Chriſtophori regis præſentibus eſt appenſum. Datum *Tingſted* Falſtriæ, Anno Domini MCCCXXV, II feriâ proxima poſt diem beati Bartholomei Apoſtoli in præſentiâ noſtra. In cujus rei evidens teſtimonium, ſigilla noſtra præſentibus ſunt appenſa; Datum die, loco ſupradictis.

Eodem circiter tempore Equeſtris Ordo apud Eſthones ſeſe regi Chriſtophoro ejuſq; filio obſtrinxit, datoq; chirographo profeſſus eſt, ſoluturos ſe eis 2000 marcarum argenti, quæ jam ante provinciæ totius nomine Erico regi promiſſa fuerant. Nobilium, qui ſe regi ejuſq; filio obſtrinxêre, hi præcipui fuêre: *Iohannes* Ruſbrit, *Iohannes* de Lemed, *Hennekinus* Ruſbrit, *Hennekinus* à Napale, *Rollo* de Hercula, *Tylo* Circus, *Tylo* Hoppanima, *Hennekinus* à Sylkula, *Hinco* à Rokulla, *Palno* Tuveſſon, *Hennekinus* Hunkimpa, *Hennekinus* à Zagemula, *Eylartus* ab Eyſenberg, *Everardus* ab Engilâ, *Hennekinus* Raffuen Corvinus, *Lipoltus* ab Aletarn, *Hennekinus* ab Hemſebeke, *Byſlo* ab Orgyle, *Hennekinus* à Kyrkuta, *Hennekinus* Waras in Harria; Item *Willekenus* ab Embeke, equites; *Hinco* à Revele, *Bertholdus* à Laydes, *Hennekinus* à Brakel, *Godelus* à Brakele, *Florekinus* ab Havenforde, *Hinco* Mora, *Gerhardus* Skye, *Hennekinus* ab Knudes, *Hennekinus* ab Roſenhagê, *Oduardus* à Revel, *Tylo* à Polle, *Hennes* ab Yſle, *Andreas* de Polle, *Hennekinus* de Walka, *Simon* Mora, *Henricus* Havenforden, *Bertholdus* à Wirckes & *Conradus* ab Hyrman in Virlandia. Inde Rex Chriſtophorus ejuſque filius *Ericus* Wotdingburgi privilegia atque immunitates, quaſcunque à regibus accepiſſet Eccleſia Revalienſis, eidem Eccleſiæ, epiſcopis ac toti capitulo firmavit, eamque ſanctionem eſſe ratam ac firmam voluit. Obierunt hoc anno *Ericus* Dux Sleſvicenſis, *Eſgerus* archiepiſcopus Lundenſis & Rugiæ denique princeps *Witzlaus* abſque ſtirpe maſculâ. In cujus locum ſororis ipſius filius Pomeraniæ Dux *Witzlaus* proxime ſucceſſit. *Eſgero* ſurrogatus eſt præ-

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

positus Lundensis *Carolus*. Slesvicensium Dux *Ericus* funeratus conditusque est in æde divi Petri apud Slesvicenses; habetque tumulo suo inscriptum ejusmodi epicedium:

Anno milleno migrans C. ter Vq; viceno
Gregorij festo, Deus huic miserator adesto.
Hic Dux magnanimus, patriæ servator Ericus,
Woldemari natus, patri jacet associatus.

Patri nimirum *Valdemaro*, qui *Erici* primi, Australis Iutiæ Ducis, filius fuit, nepos verò Regis Danorum *Abelis*. quemadmodum genealogicâ ejusdem regis tabellâ demonstratum est superius pag. 355.

Duci autem huic Slesvicensi *Erico* etiamsi filius superesset *Valdemarus*, rex nihilominus Christophorus eum Ducatum ad se ac suam tutelam pertinere ratus, totam ditionem vi armatâ suam in potestatem redegit, excepto Gottorpio, quod obsidione quàm arctissimâ cinxit, positis in monte Caballino (*Hesteberg* vulgo dicto) castris. Comes verò *Gerhardus* Rendeburgensis, *Valdemari* avunculus, cum existimaret se tutelæ jure puero propiorem esse & regem hoc agere ut Daniæ regno Ducatum postliminio adnecteret, cogit extemplo apud Holsatos & alibi militem, ac manum cum rege prope Gottorpium conserens obsidionem eum solvere adegit. Liberatoque Gottorpio diu id *Gerhardus* impensarum, quas eà expeditione fecisset, nomine sibi retinuit. Memorat Crantzius in more huic *Gerhardo* positum prælium inituro, imaginem divæ Mariæ collo appensam habere ac proclamare ter solitum, *serva nos hoc die congregatos ô virgo*. quomodo fere gentium scriptores Syllam quoq; tradunt, Romanorum dictatorem, circumgestasse similiter in prælijs atque expeditionibus icunculam Iovis, ac crebro ad eam verba referendo dicere suevisse: *Quam pene ego tecum & tu mecum concidisses Iupiter.*

Rex antem imposito subditis tributo ex unoquoque aratro argenti marcam pendi postulavit. Ac proximo deinde anno fundatum ab eo cœnobium Cnarderuppense, MCCCXXVI. traductis in id ex Soræ monasterio ordinis Bernardini monachis. Templum ipsius cœnobij divę Mariæ dicatum est. Collata præcipue in eam ædificationem bona proscriptorum, qui parentem ejus *Ericum* augustæ memoriæ Finderupi trucidaverant. Ipsum autem Cnarderupum inter aulas seu regia palatia habitum. Procedente mox tempore imperium ipsius tam ecclesiasticis quàm secularibus displicere ac grave haberi cæpit. Nam & archiepiscopus *Carolus* ademptam diœcesi suæ Boringholmiam querebatur: & alij episcoporum immunitates suas ac privilegia imminui per ipsum existimabant: Nec deerat nobilitas ceterique ex optimatibus qui negabant stare eum promissis super nomine & oppignoratis à parente ipsius factis, quorum in se onera recepisset; quin & querebantur tyrannide ejusdem atque exactionibus opes suas ac facultates exhauriri, nec in bona solum sed & corpora sua sævìri. Incusabat eum & plebs ac civium vulgus, quod tributa ac collationes imperaret, quibus conficiendis pares non essent. Hinc *Laurentius Ionæ* satrapa & *Ludovicus* Albertsonius ab Everstein capita ac coryphęi factionis, præsules regni & ante omnes archiepiscopum *Carolum*, nec non *Canutum Porsium* Hallandiæ dynastam aliosque ex nobilitate atque ordine equestri, quos regi iniquiores scirent, suas in partes traducunt: Ijque facto inter se fœdere de rege ejusque filio Erico, quem patre meliorem negabant, regni finibus exturbando, decretum ediderunt, quo obsequium illi omne ac fidem ob intolerabile ipsius imperium, se renunciare significabant, adjicientes ijsdem codicillis, satis superque, idque cum suo ac regni maximo detrimento, comperisse jam se, quod frater ipsius laudatæ memoriæ Rex Ericus ominatus fuerat, fore ipsum regno ac regni proceribus inutilem ac perniciosum regem: itaque interdicere plebi ac populo universo ne ei obsequium commodarent, donec de rege alio in ejus locum sufficiendo simul statuissent.

Quæ dum agitarentur, erat apud Zelandos in arce Wordingburgo Rex Christophorus, & videns Fionenses unà cum Cimbris, quibuscum & Schani Zelandique conferre capita cæperant, adversus se cornua erigere, è re censuit filium suum natu maximum illis in adversum submittere. itaque traditâ ei quam citissimè tumultuariâ manu, cogitabat ipse subsequi, si forte pace potius quàm armis sistere commotos, & in se euntes sufflaminare daretur. Ac postquam Torneburgum princeps *Ericus* venisset, ibi aliquantum substitit, non ausus scilicet in oram adversam trajicere, aut in hostem ducere, nisi auctis copijs. Idque agenti supervenit *Ludovicus* Eversteinius & *Canutus Porsius* cum robore Scanensium ac Zelandorum ac principem intra arcem Torneburgi conclusum obsident. Eum ex suis nonnulli

nonnulli deseruerant; Theutones, qui in arcem cum ipso confugerant, necessitate adacti pedem fixêre. Ac sexto exinde post obsidionem die arcem dedidit. Ipse Haderslevia deductus, ibi custodiæ est traditus, militi quò vellet, abire permissum.

Rex, ubi animadvertit, passim iu se iri, magno ære ac regni cimelijs pretiosissimis secum assumptis, trajecit in Germaniam, comites secum ducens *Valdemarum* & *Othonem* filios; Ac modò Rostochij, modò apud Vandaliæ principes, nec non affinem suum Marchionem *Ludovicum* agens, suam eis causam deferebat. *Laurentius* interea satrapa nec non *Ludovicus* Mareschallus *Canutusque Porsius* cum Duce Slesvicensi *Valdemaro*, qui tum annum circiter duodecimum agebat ac deuique cum *Gerhardo* Holsatiæ Comite, Christophori regis hostibus, arctiori nexu se conjungunt promittuntque invicem ut alter alteri, & ipsi præsertim laboranti jam regno auxiliares adessent stipendiaque facerent. Atque ità istis temporibus Slesvicensis Ducatus, cum eũ regno clientelarem haberi Duces atque eis sanguine juncti Holsati nollent, quod tamen Daniæ reges sibi deberi judicabant, veluti Eridis pomum ac contentionis perpetua seges materiaque fuit. Fœdus autem, de quo dicere cœperam, cum Duce Slesvicensi *Valdemaro* percussum hunc in modum in archijs conceptum legitur: A. C.

Omnibus præsens scriptum cernentibus, Woldemarus Dei gratiâ Dux Iutiæ salutem in domino sempiternam. Notum facimus universis, quod promittimus bonâ fide & præsentibus obligamus, quod nos unà cum omnibus nostris fautoribus firmiter astabimus honestis viris domino Laurentio Ionessön & Ludovico Albretssön cum suis veris hæredibus eorundemque fautoribus & amicis singulis ad omnem eorum justitiam in omni necessitatis articulo, subsidijs & auxilijs, toto posse, nec eos unquam deseremus antequam de rege Daciæ aut ejus successoribus compositionem plenam & sonam competentem habuerint, secundum ipsorum placitum voluntatis. Præterea assignamus ipsis duas nostras munitiones *Tranekier* & *Hadersleff* & ad quamlibet earum decem marcas annonæ, anno quolibet pro sublevamine expensarum, addito tamen hoc quod si Rex Daciæ ipsos expulerit aut ipsis bona eorundem abstulerit, ex tunc dictarum munitionum advocatias cum ipsarum adjacentijs singulis plenius sine omni computatione libere possidebunt, prout advocati præcedentes aliqui ipsas liberius dignoscuntur habuisse. Si verò ampliores expensas fecerint, quàm se reditus dictarum munitiouum extenderint, has non computabunt nobis vel hæredibus nostris nec super munitiones nostras sed pro se expensas earundem personaliter suppeditabunt. Præfatas autem munitiones sine omni computatione ac contradictione nobis vel nostris hæredibus repræsentabunt, quando nos vel hæredes nostri & amici nostri ipsis vel suis veris hæredibus & eorum amicis compositionem plenam & sonam æternam, secundum eorum velle ordinare poterimus & non prius. Antedictæ verò munitiones semper nobis vel nostris veris hæredibus apertæ erunt ad omnem nostram necessitatem. Si etiam de præfatâ munitione *Haderslef* novam in alium locum dictorum virorum consilio ædificari evenit, novam pro antiquâ cum adjacentijs & reditibus prioris munitionis recipient nobis vel hęredibus nostris repręsentando. Servitium autem ipsorum quotidianum erit cum quadraginta viris expeditis infra dominium regni Daciæ & Ducatus Iutiæ contra regem Daciæ sub damnis eorum proprijs & expensis. Veruntamen de captivis si qui capti fuerint, plenam partem capient, prout expeditos habent, secundum suorum numerum devinctorum. Præterea si rex Daciæ vel alius terram nostram invaserit seu nos cum nostris terram ipsius invadere attentaverimus, cum omnibus amicis, viribus ac rebus eorundem nobis firmiter adstabunt ad auxilium fideliter properando. Terra etiam aliqua vel munerosius plures si captæ vel acquisitæ fuerint, cedant nobis & nostris hæredibus ac possidebimus eas sine omni impeditione eorum vel eorundem hæredum pacificè & quietè. Et si medio tempore ipsos dominos Laurentium Ionessön & Ludovicum Albretssön vel alterum eorum mori contingat, quod Deus avertat, nos sine voluntate unanimi & consensu hæredum ipsorum, diem Treugarium aut sonam non inibimus seu faciemus, sed omnia placita quæcunque sunt superscripta cum hæredibus ipsorum inviolabiliter servabimus ac econtra ipsi nobis vel nostris hæredibus cũ eorum amicis omnia & singula plane & integraliter servabunt. Præterea munitiones nostras ab ipsis vel suis veris hæredibus non recipiemus antequam omnia & singula superscripta compleantur & centum marcas cum quinquaginta marcis puri argenti, in quibus ipsis & suis veris hæredibus recognoscimus nos & nostros hæredes esse obligatos, integraliter persolvemus. In cujus rei testimonium sigillum nostrum præsentibus est appensum.

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

„ Datum Sonderborg Alsiæ, anno Domini MCCCXXVI dominica Quasimodogeniti, in præ-
„ sentia nostra.

Hujus fœderis initia quædam jam ante jacta fuerant inter *Ericum* Ducem, *Waldemari* parentem, & *Ludovicum* Everlteinium. Eâque de re literas Flensburgi signatas anno MCCCXXIV Everlteinius acceperat, quibus *Waldemari* parens pollicetur se Eversteinio adfuturum atque eum tutaturum ubicunque id rei æquitas postularit. *Gerbardus* verò Holsatus Rendeburgensis *Waldemari* Ducis avunculus, qui eo seculo inter militiæ arcbegos eminebat, confestim facto hoc fœdere in Daniam evocatur. Et ut fidem suam atque industriam proceribus approbaret, inprimis Wordingburgum, quod tum inter regni munimenta præcipuum habebatur, & quo retento sperabat Cbristophorus sibi in omnem eventum ad regni interiora aditum patefacere, Christopboro præripere elaboravit. Itaq; egit cum arcis præside, ut acceptis 4000 argenti marcis sibi arcem dederet ac ejus vice præfecturam arcis Segebergensis acciperet, eamque teneret donec nummi jam indicati in totum essent adnumerati. Præfectus, acceptâ conditione, Segebergam proficiscitur, atque ibi dum præsidet, ab Holsatis ex improviso oppressus atque exturbatus proditionis suæ pœnas luit. Sed Christophorus rex, haud diu moratus classeque armatâ Wordingburgum appellens ac validum simul militem apud Marchicos atque alibi collectum secum ducens, quibus & Megapolensis *Henricus* alijque ex Vandaliæ principibus aderant, Wordingburgum extemplo, factâ oppugnatione, recepit. At Comes *Gerbardus* regni strategus magnâ in adversum manu accurrens, cui se Dani junxêre, regem obsidione circumcingunt. Primo alloquio ad jurgia progressi Duces, Rex *Gerbardo* ut fœdifrago exprobrare cœpit, quod promissis ac tabulis jam ante inter se & ipsum signaris haud staret: cui ille vicissim objecit, quod subditorum suorum malâ tractatione & se omnesque vasallos suos adversarios experiretur. Ac demum commeatu obsessis deficiente, ob interceptum à Danis, qui mari patebat, aditum, premere eos rerum omnium penuriâ cœpit. & licet frumenti non deesset copia tamen cum molendina ad manus non essent, aptare id ad usum & esum bumanum nequierunt. Quapropter coactus est *Henricus* Megapolensis cum *Gerbardo* pacisci; quod eum in modum factum, ut Rex & Megapolensis cum milite suo unde venerant, regrederentur. Idque cum Rex ceptasset essetque in proximam Falstriam progressus, figere ibi pedem ac denuò fortunam tentare constituit: sed à Comite & classe Danorum iterum circumventus ad nova ineunda cum ijsdem pacta descendere suo nomine *Henricum* permovit; obtinuitque tum iterum, ut libere se Rostochium reciperet. ubi & substitisse aliquandiu cum familiâ ac liberis memoratur. De Rostochio autem ejusque territorio, quod Crautzius alijque injiciunt, id 6000 argenti marcis *Henrico* Megapolensi circa hæc tempora ob præstita auxilia Christophorum transcripsisse, verosimile haud est, quod rex postmodum *Waldemarus*, Christophori filius, eam ditionem in alios transferendi jus usurpaverit, ut infra patebit. Nec aliud de Rugiâ quoque statuendum, eam quidem in feudum non verò hæredium alijs tum permisisse Christophorum, cum ei, ut mox ad annum MCCCLIX referetur, Pomeraniæ Duces à *Woldemaro* jure clientelari præfecti sint: Nisi forte de Rugiâ cismarinâ & quæ Pomeraniæ continenti annexa est, non verò de transmarinâ, eam abalienationem factam interpretari potius velint.

Hæ res cum eum in modum Christophoro adversæ fluerent, authores fuêre nobilitati ac ceteræ multitudini Comes præsertim *Gerbardus*, *Laurentius Ionæ*, *Ludovicus Everfleinius* ac Dux *Canutus Porsius*, ut Ducem Slesvicensem *Valdemarum* dominum suum ac regem declararent, quo ita omnis in universum ad regnum redeundi spes Cbristophoro præcideretur.

VALDEMARUS Dux Slesvicensis Rex Daniæ eligitur.

VALDEMARUS itaque die ascensionis Mariæ Neoburgi apud Fionios, indicto regni conventu, rex electus, omnibus ac singulis ore ac scripto est adstipulatus se immunitates ac privilegia cujusque ordinis ac status sarta tectaque habiturum: jus quoque ad leges præscriptumque regis *Woldemari* pronunciaturum, omniaque juxta morem ac consuetudines regni ab antiquo receptas exsecuturum, subscribente suâque manu obsignante easdem tabulas Comite *Gerbardo*, utpote pueri ac nepotis sui tutore. Sicque rex electus non tamen coronatus, nisi Neoburgi fortasse, *Woldemarus* Dux inter Daniæ reges non nisi ut insititius & hypobolimæus habetur, quamvis regiâ ubique authoritate egerit. Non autem insertum catalogo regio vel ideo existimo, quod brevi admodum tempore eam personam sustinuerit atque inde in *Woldemarum* Christophori filium translato sceptro, regio etiam vocabulo abstinuerit.

Dum

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

Dum autem rebus præesset, regiâ authoritate Slesvicensis ecclesiæ privilegia firmavit: Capitulorum etiam ac cœnobiorum nec non opidorum multorum immunitates asseruit: *Gerhardum* præterea Comitem avunculum suum Iutiæ australis Ducem, datis ea de re literis, pronunciavit, eique ac hæredibus ejus Ducatum eum in perpetuum ut feudatarius clienti utendum ac possidendum tradidit, assensum ac vota sua accommodantibus archiepisco Lundensi *Carolo*, *Nicolao* Borglumensi, *Petro* Othoniensi, *Iohanne* Slesvicensi, *Iohanne* Ripensi, *Iohanne* Roschildensi, *Tychone* Viburgensi ac *Suenone* Arhusiensi episcopis: Quibus & suum adjecerant calculum ex Senatoribus ceteri & in his *Laurentius* Ionæ satrapa, *Ludovicus* Mareschalcus & Dux *Canutus* Porsius, alijque. Renunciavit præterea ijsdem codicillis omni juri, quod in dictum jam Ducatum sibi competierat, tantum reservatâ penes se investiendi & in potestatem mittendi alios facultate: Denique & antiquavit ac nulla esse declaravit, quæcunque his aliæ adversari vel tabulæ vel instrumenta possent: Fecitque in rei majorem fidem easdem literas obsignare secum Saxoniæ, Angariæ & Vestphaliæ Ducem *Albertum*, *Iohannem* & *Adolphum* Holsatiæ, Stormariæ & Schouenburgi Comites; *Henricum* & *Nicolaum* Comites Suerini; *Walterum* Comitem Werningerodæ; *Burchardum* Comitem Sualenburgensem; *Laurentium* satrapam; *Ludovicum* Albertum Mareschalcum; *Canutum* Porsium; *Ionam* Olai; *Petrum* & *Andream* Styggeos; Actum Neoburgi in comitijs, anno & die ascensionis Mariæ supra notatis. Eandem investituram, datis super eâ postridie ac seorsim literis, etiam regni proceres ratam se habere ac firmam apud omnes testatum fecerunt. Præscriptisque episcoporum jam modò nominatorum vocabulis evulgari literas curarunt, quibus significarunt se, postquam Daniæ olim rex *Christophorus* salutis suæ ac sacramenti parum memor, patriam suam ac regnum, quod justitiâ atq; æquis legibus defendendum susceperat, iniquis exactionibus ac telonijs similibusque oppressionibus gravarit, omnibusque tam nobilitati quàm plebi se exosum reddiderit, & clerum insuper reditibus suis ac bonis spoliarit; Et ejus vicissim loco singulari studio ac sollicitudine magnisque impensis effecerint *Laurentius* Ionæ & *Ludovicus* Mareschallus, ut Comes *Gerhardus* sui totiusque regni curam ac tuitionem in se assumserit, se idcirco tanti beneficij haud immemores assensum suum ac nutum libentissime concedere, ut serenissimus *Valdemarus*, Daniæ Slavorumque Rex, dominus suus clementissimus, Dux olim Iutiæ Australis dicto *Gerhardo*, avunculo suo, Comiti Holsatiæ ac Stormariæ, ejusque legitimis hæredibus, Ducatum eundem Australis Iutiæ, tradito pro more vexillo, in totum transcribat ac tribuat, eumque regni sui principem, clientem ac vasallum designet, pronunciet atque agnoscat. Hisce codicillis sua appendi sigilla fecerant, præter jam numeratos præsules *Carolum* archiepiscopum Lundensem, *Nicolaum* episcopum Borglumensem, *Petrum* Othoniensem, *Iohannem* Slesvicensem, *Iohannem* Ripensem, *Iohannem* Roschildensem, *Tychonem* Viburgensem ac *Suenonem* electum Arhusiensem episcopos, *Laurentius* Ionæ satrapa, *Lodovicus* Albertsonius Mareschallus, *Canutus* Porsius ac Ionas *Vffeson*, præsentibus *Alberto* Duce Saxoniæ; *Iohanne* & *Adolpho* Comitibus Holsatiæ, Stormariæ ac Scouvenburgi; *Henrico* ac *Nicolao* Comitibus Suerini; *Valtero* Verningerodæ Comite nec non *Burchardo* Comite Sualenburgensi. Acta hæc Neoburgi postridie Ascensionis Mariæ. *Canuto* Porsio, qui Hallandiæ australis Ducatum tenebat, in gratiam rei bene gestæ etiam borealis ejusdem Hallandiæ ditio unà cum Samseâ insulâ & Callenburgo permissâ. Nec abijt indonatus *Ludovicus* Mareschalcus: qui licet multas præfecturas ac territoria apud Scanienses defuncti regis *Erici* liberalitate possideret, adjecit nihilominus electus jam rex *Valdemarus* gratitudinis testandæ ergò, præter Coldingam & Ripas Iutiæ claras urbes, pagos præterea ac districtus alios, quæ ille universa, ejusque hæredes in feudum retinerent, confectis super eo tabulis, quæ sunt hodieque in manibus, ejusmodi:

Omnibus præsens scriptum cernentibus, Woldemarus Dei gratia Danorum Sclavorumque rex salutem in Domino sempiternam. Tenore præsentium constare volumus tam præsentibus quam futuris, Quod nos cum unanimi consensu & voluntate consiliariorum nostrorum & regni nostri meliorum, strenuo militi & honesto nobis in Christo prædilecto, consiliario domino nostro, Ludovico Alberti filio & suis veris hæredibus exactiones nostras infra scriptas, videlicet *Almyndsyssel* cum castro & villa *Coldinge*, *Iellingsyssel*, civitatem Ripensem, monetam nostram cum teloneo nostro & molendinis ibidem *Maltherrit* & *Gierenherrid* cum omnibus bonis & villis dictis *Bierck* in ijsdem exactionibus situatis, & cum universis & singulis reditibus & fructibus, silvis, piscarijs, molendinis, villicis, colonis & inquilinis, precarijs, impositionibus, servitijs, teloneis ceterisq; ad nos & coronam

Dacianam

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

„ Dacianam ſpectantibus in dictis exactionibus ſitis damus & per præſentes aſſignamus, præfato domino Ludovico Alberti filio & ſuis hæredibus cum omni jure regio & libertatibus ab impetitione cujuſlibet memoratas exactiones cum omnibus ſuis pertinentijs prædictis appropriantes jure hæreditario & perpetuo poſſidendas ac pro uſibus ſuis libere diſponendas talibus annexis conditionibus: Quod idem dominus Ludovicus Alberti filius & ſui hæredes à nobis homagium accipere debeant ac nobis & coronæ Dacianæ prædictæ ſtabilem fidelitatem & plenam ſecuritatem; omnibus diebus vitæ ſuæ fideliter conſervare ac ipſos in omnibus ſervitijs noſtris & regni noſtri prænotati ubique viriliter exhibere. Ut autem omnia præmiſſa prædicto domino Ludovico Alberti filio & ſuis hæredibus firma & inviolabilia in poſterum conſerventur, nos ſigilli noſtri appenſione ac ſigillorum magnificorum principum dominorum Gerhardi avunculi noſtri dilecti, Iohannis Holſatiæ ac Stormariæ Comitum, Adolphi eàdem gratiâ Comitis de Schouenborg & venerabilium in Chriſto patrum dominorum Caroli archiepiſcopi Lundenſis Sueciæ primatis, Nicolai Burglavenſis fratris Petri Othonienſis, Iohannis Sleſvicenſis, Iohannis Ripenſis, Johannis Roſchildenſis, Tychonis Viburgenſis & Suenonis electi Arhuſienſ. confirmari & capitulorum omnium cathedralium ac Epiſcoporum prædictorum domini Henrici Nickleſſón Prioris & fratris de Anderſchow, & domini fratris Abbatis Ringſtadienſis nobilium militum Danorum, Laurentij Ioneſſón, Droſt, Canuti Porſe, Nicolai Brock ſenioris, Andreæ Pederſſón Stygge, Petri Pederſſón Stygge, Henrici Nickleſſón, Uffonis Nickleſſón, Nicolai Gutteſckonning, Ingvari Hiort, Iohannis Uffeſſón, Augoſtis Eſckildſſón, Andreæ Pederſſón de Alnetorp; Tychonis Vind, Elbonis Galt, Petri Ruſtici (*Bonde*) Abſolonis Ioenſſón, Nicolai Brock junioris, Nicolai Ioenſſón de Ryndning, Iohannis Iſſuerſſón, Petri Grubbe, Iohannis Oluffſon, Nicolai Thueſſon de Horby, Canuti Nickleſſon, Petri Carlſſen, Iacobi Nickleſſon, Nicolai Thueſſon de Klabetorp, Andreæ Peterſſon de Bulletorp, Nicolai Iacobſſon de Haragre, & Nicolai Kyrning. Nec non & armigerorum ſcilicet Iohannis Haſenberg, Saxonis Peterſſon, Nicolai Auderſſon de Tubetorp, Andreæ Laugeſſons, Andreæ Oluffſon, Nicolai Suen, Petri Torbenſſon, Iohannis Magnuſſon & Iohannis Due, præſentes literas duximus roborandas, in teſtimonium, cautelam, evidentiam & certitudinem plenariam. Actum & datum Roſchildis anno dominicæ incarnationis MCCCXXVI Sabbato infra octavam Apoſtolorum Petri & Pauli, in præſentia noſtra.

Accepit quoque in ſignum benevolentiæ ac regiæ gratiæ poſſidendas Langelandiam & Arream inſulas ſatrapa *Laurentius* Ionæ: redditâque Lundenſium archiepiſcopo Boringholmiâ, quam ei jam ante Chriſtophorus præripuerat. Duci *Porſio* quæ conceſſa diximus, eâ lege conceſſa rex electus voluit, ſi & idem approbaſſet avunculus ſuus *Gerhardus* Holſatiæ Comes, aliàs irrita eſſet donatio & literæ ſuper eâ confectæ traderentur *Ludovico* Mareſchalco. Facta tum ſimul de territorio *Rodneherrid*, in inſulâ Boringholmiæ ſito, compromiſſio inter *Iohannem* Uffonem & *Carolum* archiepiſcopum, conſtituto ſequeſtro *Ludovico* Mareſchalco. Cui eidem Ludovico Viburgenſis inſuper præfectura nec non forum ac juris dicundi provincia demandata. Pronunciatuſque territorij apud Scanienſes univerſi judex ac litium diremptor *Iohannes* Uffo. Reperio inter acta curiæ, quæ Hardervici eſt, Gelrici Ducatus non incelebris oppidi, aſſervari diploma eodem hoc anno MCCCXXVI civibus urbis à *Woldemaro* tum noviter electo rege indultum, in quo Burgenſes de **Harderwyck**, ità enim verba habent, ſuam in tutelam ac fidem peculiari gratiâ ac favore ſe ſuſcipere & eaſdem immunitates ac prærogativas in regno ſuo & præſertim in Scaniâ ac Scanorâ, ubi tum celebris erat halecum piſcatio, concedere teſtatur, quas olim temporibus *Woldemari* ſecundi, hunc progenitorem ſuum ijſdem in tabulis vocans, habuiſſent. Datæ literæ Wordingburgi, feriâ proximâ ante diem nativitatis beatæ Mariæ, additumque ſub calcem, teſte domino *Gerhardo* Comite Holſatiæ & Stormariæ illuſtri, avunculo noſtro perdilecto. Renovata tum quoque firmataque privilegia omnia, quæ reges jam olim Daniæ, prædeceſſores ejus, Friſiorum urbi *Staveræ* ejuſque oppidanis, navigatione ac commercijs iſto præcipuè tempore inſigniter florentibus, liberali manu conceſſerant. Sed literarum ipſarum, quæ Hardervicenos ſpectant, cujuſmodi eæ in urbis archivo ſervantur, hîc apponendum exemplum cenſui: quod eſt ejuſmodi:

„ Waldemarus Dei gratia Danorum Slavorumque Rex, Dux Eſthoniæ, omnibus præſens ſcriptum cernentibus ſalutem in domino ſempiternam. Conſtare volumus univerſis tam præſentibus quam futuris, quod nos diſcretos viros præſentium exhibitores Burgenſes de

Harderwyck

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

Harderwyck regnum nostrum cum suis mercimonijs visitantes sub nostra pace suscipimus & protectione specialiter defendendos. Nos volentes favoris & gratiæ prærogativa prosequi speciali ipsisque cupimus & denunciamus omnes gratias & libertates, quas temporibus D. Waldemari quondam Regis Danorum progenitoris nostri claræ memoriæ dignoscantur liberius habuisse vid. quandocunque & quotiescunq; alicubi in regno nostro in *Skanor* vel alibi cum navibus suis applicuerint naves suas possint secure exonerare & bona sua sive in sale seu in pannis laneis vel lineis aut in cerâ vel in vario opere fuerint, seu in alijs mercimonijs quibuscunque quocunque nomine censeantur ad terram & suas *bodas* vel hospitium pro suo libitu voluntatis libere deducere & non debeant per Advocatos nostros super hoc nec per aurigas qui dicuntur *Woumkarle*, nec per nautas qui *zoekarle*, *pramekarle* vel *schudemen* nuncupantur, nec per aliquos alios quorumlibet impediri. Et dicti nautæ & aurigæ prout cum ipsis convenerint, bona eorum ducant impedimento quolibet procul moto. Item si aliquis auriga vel nauta bona ipsorum per suam incuriam destruxerit vel madefecerit, ipse debet ea prout rationi consonum est, emendare. Item omnia quę sub pondere vendi solent, possunt in ipsorum *bodis* sive *vicæn* vendere & alienare & cum staterâ Coloniensi & pondere debito trutinare. Item vinum quod personaliter apportarint possunt in suis *vicæn* ad clepsidras vendere & alienare. Item nullus *forpugh* emat apud littus maris ultra dimidium plaustrum alecium, sicut amissionem omnium, quæ sic emerit, duxerit evitandam. Item nullus emat alecia in aquis, sed si aliquis incausatus fuerit quod alecia in aquis emerit ipse tertia manu se purgabit & hac de causa convictus Advocato nostro tantum tres *murelden* tamen emendabit. Item de omnibus & singulis querimonijs & controversijs ac læsionibus quas inter ipsos Burgenses de **Harderwyck** mutuo commiserint, Advocatus proprius in Skanor habeat discutere & judicare, nisi hujusmodi læsionis emenda ad vitæ vel manus amissionem se extendat. Item si ità contigerit vid. si aliquis alium interfecerit aut gladio, securi, lanceâ seu cultello sive aliquo alio armorum instrumento secando vel tundendo vulneravit, seu hastâ, baculo sive lapide percutiens membrum fregerit aut ad effusionē sanguinis vulnus inflixerit, de hujusmodi advocatus noster qui est, & qui pro tempore fuerit, habeat judicare. Item si aliquis ex ipsis Dacum aliquem pro debitis novis vel de aliquibus annis præteritis incusaverit, advocatus noster ipsi de **Harderwyck** dicta debita sua juxta *leges* terrę sine aliqua multa aut aliquo ejus damno adjudicabit. Item nulli de **Harderwyck** damnatio aliqua adscribatur nisi per causam quę ad amissionem vitę vel manus se extendat. Item si ita contigerit, quod absit, quod alecia non capiantur, nec in Skanor salsentur, quilibet dato suo *torghórebugh* autoritatem habeat bona quę adduxerit absque teloneo libere deducendi. Item si alicubi infra regni nostri terminos naufragium passi fuerint, Advocatus noster seu aliquis alius cujuscunque conditionis seu status existat ipsorum bona nullatenus impediat vel se de ipsis nullatenus *incumlat* quandoquidem ipsa bona personaliter per se vel per alios quos ad hoc concessum vel conductum habere poterint, valeant de naufragio liberare. Item si aliquis ipsorum ligna sive carpenta sua in Skanor vel alicubi alibi in regno nostro deposuerint, navemque suam cum alijs mercimonijs onustando abcesserit, ipso cum redierit dicta ligna sua absque impedimento recipiat & ea soluto suo *thorghórebugh* absque omni alio Teloneo libere deducat. Item si aliquem ex ipsis infra regni nostri terminos decedere contigerit consanguineis suis & hęredibus suis non pręsentibus bona sua apud unum fidelem & discretum illius civitatis vel loci ubi decesserit sub bonorum testimonio sequestrentur usq; ad diem & annum. Si aliqua ex illis bonis, tam diu durare non poterunt, sine damno in alia bona durabilia convertantur & simili modò sequestrentur. Et si veri hęredes ipsius aut ipsorum tutor si minoris ętatis fuerint, pro hujusmodi bonis repetendis infra dictum terminum venerint cum bonorum sufficienti testimonio ipsius pręfata bona resignentur & libere assignentur absque ulla difficultate. Si vero pręfati hęredes aut ipsorum tutor infra pręfatum terminum non venerint, sępe dicta bona nobis cedere debeant libere possidenda, prout exigunt leges terrę. Item nullus ipsos super eorundem *vican* in ipsis bodis sine eorum voluntate destruendo aut ab ipsis aliquid abstrahendo ab ijs impediat aliqualiter vel molestet. Item exactores qui *filekrever* dicuntur, non debent propter opus diei festivi ephippia alicujus aurigæ bona ipsorum ducentis auferre vel desumere quoquo modo. Item nullus bona sua amittere debeat propter alterius pugnam vel delictum. Item teloneum eorum maneat prout fuerat ab antiquo nisi quis equum emerit pro sua propria sella cū quo intendit per terras ad propria remeare & tunc pro tali equo dato suo *thoreghórebugh*

liber est

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

,, liber eſt & excuſatus. Item liceat ipſis laſtadia ſumere in fluctibus maris ubi volunt. Item
,, telonea Coggonum maneant prout fuerant ab antiquo ut ante hæc omnia per noſtros Ad-
,, vocatos & Officiales in perpetuum firmiter obſerventur. Præſentes eaſdem literas ſi-
,, gilli noſtri munimine roboratas contulimus in teſtimonium & evidentiam firmiorem.
,, Datum Wordingborch anno incarnationis Dominicæ MCCCXXVI quinta feria proxima
,, ante diem nativitatis beatæ virginis. Teſte Domino Gerhardo Comite Holſatiæ & Stor-
,, mariæ illuſtri avunculo noſtro perdilecto.

MCCCXXVII.

Canutus deinde Porſius antequam à rege Chriſtophoro in feudum Ducatus Hallandię eſſet immiſſus, equeſtri dignitate contentus agens, hoc circiter tempore, qui fuit annus ſupra milleſimum trecenteſimum vigeſimus ſeptimus, illuſtres nuptias affectare haud veritus in conjugem ſibi ſumpſit *Ingeburgam*, Magni *Smegi* Sueonum regis ſuperſtitē matrem: Erat ea *Erici* Ducis, quem fame enectum in arce Nicopenſi diximus, vidua, filia verò *Haquini* Norvagiæ regis. Atque ea occaſione facilius *Porſio* borealis Hallandia auſtrali addita, quod ea jam olim *Erico* Duci, *Ingeburgæ* marito, à rege ac regni proceribus in feudum fuiſſet conceſſa. Sicque ille cum regni utriuſque Daniæ Sueciæque veluti dynaſta ageret, ſuperbire atque animos cæpit tollere. Cujus nomine, ſicuti & maternarum nuptiarum cauſâ, *Magno* Suecorum rege haud exinde propitio admodum uſus eſt. Nam & Axelvoldam Oſtrogothiæ arcem, quam *Ingeburga* (utpote ſibi in vitam ab *Erico* marito conceſſam) Duxque *Porſius* defendebat, ipſis hoc anno *Magnus* ademit, & proximè ſequenti ad Huneſhalſam obſidendam procinctum movit. Idem *Porſius* Helmſtadium tenens, eam hoc tempore urbem privilegijs primus donavit & Suecos, qui eò negotiandi gratia commeabant, teloneo immunes pronunciavit. Auxit tum quoque, additis novis prærogativis, Lundenſium immunitates Rex *Valdemarus*, habitiſque Helſenburgi comitijs de controverſiâ, quæ agitabatur inter archiepiſcopum & *Iohannem Vffonem* ſuper ditione *Rodneherrid* eum in modum pronunciatum, ut municipium *Rodnekiobſted*, itemque pagus *Rodneberret*, utraque ſint *Iohanni* Uffoni adjudicata. In literis hac de re evulgatis *Valdemarus* ſe regem; *Gerbardus* verò ſe ejus Tutorem appellat. Sunt autem ejuſmodi:

,, Omnibus præſens ſcriptum cernentibus, Voldemarus Dei gratiâ Danorum Sclavorumq;
,, rex ſalutem in domino ſempiternam. Cum olim inter magnificum principem dominum
,, Ericum, qui tum regni Daciæ gubernacula tenebat, & coronam regni ex unâ parte & ve-
,, nerabilem in Chriſto patrem, dominum Iohannem Grand quondam Lundenſem archie-
,, piſcopum, Sueciæ primatem; ex alterâ, ratione captivitatis ejuſdem domini archiepiſco-
,, pi & propter damna & injurias, quæ & quas Lundenſis Eccleſia paſſa fuerat, tempore cà-
,, ptivitatis ejuſdem, unde lis quædam increverat & diſcordia in tantum augmentata & in
,, Romanâ curiâ agitata, ut totum regnum Daciæ eccleſiaſtico ſupponebatur interdicto &
,, ſic longo tempore & annis pluribus ligatum & interdictum tenebatur, quem dominus
,, etiam rex & quidam alij de regno potentiores ſeutentijs fuerunt excommunicationis ca-
,, nonicæ enodati. Tandem prædictus dominus rex ſe & regnum ſuum, ratione damni &
,, injuriarum prædictarum, Lundenſi eccleſiæ in decem millibus marcarum puri argenti, in
,, quibus Eccleſiæ per ſententiam Romani pontificis ſe recognoverat condemnatum, obli-
,, gavit. Conſiderans etiam prędictus dominus rex mirabilem ſtatum, in quo ipſum regnum
,, Daciæ poſitum fuerat, pro utilitate & liberatione omnium de reguo ut ipſum interdictum
,, eo facilius ac citius potuiſſet relaxari. Majorum ac meliorum regni ad hoc accedente
,, conſilio, et unanimi conſenſu *Hervidſtadberrid* in Scania et *Rodneherrid* in Borringholm
,, cum omni jure regio Lundenſi eccleſiæ pro dictis decem millibus marcarum argenti de-
,, dit, in ſolidum ſcotavit et aſſignavit jure perpetuo poſſidenda. Pro dicto verò *Rodneher-*
,, *red*, quod hæredes nobilis viri domini Uffonis quondam dapiferi, ipſum *Herred* ad ſe dixe-
,, runt de jure pertinere et minus juſte dicto *Herred* ſe fuiſſe privatos aſſerebant, ideo *We-*
,, *mundehóghsherret* in Scaniâ loco dicti *Rodneherrit* prædictus rex ratione evictionis poſuit &
,, aſſignavit in pignus, tali conditione adjectâ: Quod ſi à prædictis hæredibus domini Uffo-
,, nis dapiferi prædicti, ſæpe dictum *Rodneberrid* in Borendeholm, quocumq; tempore con-
,, tingeret evinci, ſeu ad ipſos vel ipſorum aliquem aliquo jure redire ex tunc *Wemundehoigs-*
,, *herred* cum omni jure regio, villâ *Aas*, *Tøſtad* et ſuis attinentijs exceptâ, cum omnibus alijs
,, bonis regalibus, quibuſcunque in eodem *Herret*, ipſi Lundenſi Eccleſiæ loco prędicti *Rod-*
,, *neberret*, ut prius eſt expreſſum, abſq; omni aliâ ſcotatione cedat, jure perpetuo poſſiden-
,, dum, prout hæc omnia in literis ſuper hoc confectis et ſigillatis Domini Erici regis præ-
,, dicti, prælatorum et meliorum regni Daciæ plenius continetur. Convenientibus in
Helſinborg

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

Helſinborg anno domini MCCCXXVII in craſtino beati Lucæ Euangeliſtæ, magnifico principe domino *Gerhardo* Dei gratia Duce Iutiæ, Holſatiæ, Stormariæ Comite ac tutore noſtro nec non & conſiliarijs noſtris & potioribus regni noſtri Daciæ inter alia, quæ ibidem agebantur, propoſuit dominus Iohannes prædicti domini Uffonis filius, quod *Rodneherret* in Borendeholm ad ipſum de jure pertinebat, & quod injuſtè & iniquo judicio fuerat ſibi abjudicatum, reſpondente econtra venerabili in Chriſto patre domino Carolo permiſſione divina archiepiſcopo Lundenſi Sueciæ primate, quod prædictum *Herret* ad Eccleſiam ſuam Lundenſem, de jure pertinetur, ex eo quod pro decem millibus marcarum argenti, in quibus dominus Ericus quondam Rex Daniæ, pro damnis & injurijs quæ & quas Eccleſia Lundenſis tempore captivitatis domini Iohannis Grand prædicti paſſa fuerat, obligatus tenebatur, prædictum *Herret* Lundenſis Eccleſia receperat in ſolidum. Sic actis, neceſſarium videbatur melioribus & diſcretioribus ibidem congregatis ut hujuſmodi liti & diſcordiæ finis imponeretur, iſto modo, ſcilicet quod nominarentur duodecim viri diſereti, qui de veritate hujuſmodi negotij inquirerent, in cauſam ſeu litem ſub juramento terminarent, nominati duodecim fuerant iſti qui ſequuntur domini, ſcilicet, Andreas Peterſſón de Alnetorp, Gregorius Thueſſón, Petrus Egetheſide, Nicolaus Hack, Andreas Peterſſón aff Bulletorp, Nicolaus Kyrning, Petrus Nielſſón de Stodhange, Petrus Laxmand, Stigotus Peterſſón, Benedictus Suneſſón, Eſbernus Moenſſón & Ioſeph Saltenſee, milites; qui ſe ad partem trahentes, de veritate prædicti negotij, inquiſitionem fecerunt diligentem, tandem redientes ſuo juramento firmaverunt, quod prædictum *Rodneherret* ad D. Iohannem Uffeſſón pertinebat de jure, & quod nunquam ſic legaliter ab eo fuerat abjudicatum, quod prædictum *Herret* amittere tenebatur. Quia per duodecim ad Ioh. Uffeſſón, *Rodneherret* legaliter, ut apparet, eſt adjudicatum. Nos nolentes Eccleſijs & ſacris locis ad cultum divinum & Dei ſacrificium dedicatis, in ſuo jure deficere ſecundum formam & tenorem literarum prædicti D. Erici regis prædictũ *Wemundehögsherret* cum omni jure regio, villa Ydſtad excepta, cum ſuis omnibus attinentijs pro prædictis millibus marcarum argenti, in quibus prædictus rex & corona Lundenſi Eccleſiæ, ratione damnorum & injuriarum, quæ & quas tempore captivitatis D. Ioh. Grand archiepiſcopi incurrerat, obligati tenebantur, authorizante D. Gerhardo tutore noſtro antedicto & his omnibus & ſingulis authoritatem & conſenſum præbente de meliorum regni noſtri conſilio & conſenſu, adjudicamus jure perpetuo poſſidendum. Nec obſtante quod ipſum *Wemundehögsherret*, domino Hollingero Nickleſſón fideli noſtro per noſtras literas conceſſimus, quas tenore præſenti totaliter revocamus, præcipue cum ipſum *Wemundehögsherret* Lundenſi Eccleſiæ prius fore dignoſcitur in recompenſam *Rodneherret*, ratione evictionis, aſſignatum; Inhibentes diſtrictè per gratiam noſtram, ne quiſquam cujuſcunque ſtatus ſeu conditionis exiſtat, prædictam Lundenſem Eccleſiam contra hanc noſtram ſententiam in aliquo perturbare ſeu moleſtare præſumat, prout indignationem noſtram & regiam vitare voluerit ultionem. In cujus rei teſtimonium, ſigillum noſtrum unà cum ſigillis dominorum magnifici principis D. Gerhardi Ducis Iutiæ, Holſatiæ & Stormariæ Comitis dilectiſſimi avunculi & tutoris noſtri prædicti, Canuti Ducis Hallandiæ & Samſoë, Laurentij Ioneſſón, Ludovici Albretſſón Mareſchalci noſtri, Petri Vandelbo quondam Mareſchalci, Andreæ Pederſſon de Alnetorp, Petri Egeteſide, Petri Styg, Stigoti Auderſſon, Gregorij Thueſſon, Petri Grubbe, Nicolai Iacobſſen de Haragre, Andreæ Nickleſſon de Nielſtrup, Andreæ Pederſſon de Bulletorp, Nicolai Kyrning, Nicolai Hack, Canuti Nielſſon, Kethilli Pederſſon, Peder Nielſſon Litle, Iacobi Grubbe, Stigoti Pederſſon, Peder Laxmand, Eſbern Magnuſſon, Chriſtierni Bojeſſon & Ioſeph Saltenſe, Agonis Haas, armigerorum, præſentibus duximus apponendum. Datum anno, die, loco ſupradictis.

Memoratum ſuperius in rebus *Erici* ad annũ MCCCXVIII tabulæq; prolatæ, quibus Dux *Chriſtophorus* & archiepiſcopus olim Lundenſium *Eſgerus* ſe utriq; *Ingeburge*, Suecorum Ducum *Erici* & *Voldemari* tum captivorũ, conjugibus bona nonnulla eccleſiæ Lundenſis Calmariæ oppignoraſſe fatentur; Ea hoc tempore ejuſdem eccleſię pręſul *Carolus* libera ac ſoluta præſtitit, acceptâ apochâ quæ data Daneholmiæ ſexto ante feſtum divi Iohannis die.

Per idem fere tempus in Daniam venit Ericus *Woldemari*, regis olim Sueonum *Valdemari* filius. Is aliquandiu Norvagorum regi *Magno* à ſacris fuerat, & nunc, mutatâ perſonâ, ſecularis hæredia quædam à parte matris ad ſe pertinentia hiſque in oris ſita, jure repoſcebat. De quibus Neoburgi ità ſtatutum, ut quæ ipſius eſſent, ei traderentur, ſi verò demonſtrari poſſet plus juris in eadẽ alijs competere, ijs ſententia lata nihil præjudicaret. In his bonis,

Pp quæ ad

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C. quæ ad se apud Scanos spectare referebat, nominabantur Malmogia & Trelleburgum itemque pars tertia Malmogiæ ortivæ, apud Zelandos Skiellóra & Scheppinga cum appendentibus: apud Fionios *Herritzloffgarda* & alia nonnulla, ut *Borbya, Bogensea, Hindsbolmia* & *Pertorpium*: apud Iutas *Ierloffherrid* & *Nessum* aliaq; minoris nominis. Deditq; idem absolutam potestatem *Ludovico* olim Mareschallo, nec non Petro *Brockio Nicolai* filio, ut apud Iutas, Fionios ac Zelandos pagos ac possessiones jam nominatas, ab ijs qui eas jure aut injuriâ detinerent, repeterent ac suo nomine cum illis, prout videretur, agerent. Tum etiam rex *Valdemarus*, consentiente præter regni consiliarios, *Gerhardo* Comite, oppignoravit Erico *Holck* & Agoni *Ivaro* Vindbyam, Draugbyam, Boseholmiam, Elsemarkiam, Holmiam, Suartorpium, Ebeltofftam & Grindaviam cum prędio regio, *Kongsgaard* dicto alijsque vice marcarum Lubecensium mille.

Rex autem Christophorus, pace cum fratre suo uterino *Iohanne*, Vagriæ Comite, circa idem fere tempus initâ, sperabat hoc pacto commissum non modò iri utrumq; Comitem *Iohannem* & *Gerhardum*, sed & se quoque illis dissentientibus ad regni solium facilius rediturum. Estque per idem tempus sublata lis omnis de *Rodneherret* Boringholmensi territorio, de quo toties ac tamdiu litigatum fuerat. *Iohannes* enim *Vffo*, semel atque in perpetuum acceptis à præsule Lundensi *Carolo* mille marcis monetæ Scaniensis, id ei utendum ac possidendum soli ac secure permisit. Funestus ac fatalis annus fuit *Wartislao IV*, Rugiæ ac Pomeraniæ principi. Cujus relicta vidua *Elizabetha*, præter *Bugislaum V* & *Barniminum IV*, quos ante sustulerat, defuncto nunc insuper parente, posthumum genuit *Wartislaum V*. Privatus est etiam imperatoriâ dignitate per *Iohannem XXIII* Romanum pontificem *Ludovicus Bavarus*. quanquam ille, contempto pontifice, Avenione tum apud Gallos agente, diadema Romæ assumpsit tradente illud *Stephano Columnio* principe ac cardinale egregio, qui eductum è cœnobio Franciscanæ familiæ *Petrum Corvarium*, natum in agro Reatino, pontificiâ tiarâ exornavit, eumque *Nicolaum IV* appellavit. Sed eo mox à discessu *Ludovici Avenionem* per seditionem misso atq; ibi in custodia vitam finiente, solium ac sedem retinuit *Iohannes*.

MCCCXXVIII. Initio fere anni sequentis millesimi vigesimi octavi supra trecentesimum obijt Ludovicus *Alberti* de Everstem, regni olim Mareschallus, novi regis *Voldemari* præcipuus fautor & ad regiam dignitatem promotor. Ei funus ductum Wiburgi. Per eosdem fere dies *Gerhardus* Comes, regni primas, tributum nomine regis *Voldemari* Zelandicis colonis jusserat modicum. Sed illi censum qualemcunque negantes convenêre quasi pro aris ac focis dimicaturi. Quod cum animadverteret *Gerhardus*, assumptis secum sagittandi peritissimis, plurimos eorum telis configi permisit, ceteri & qui effugere nequierunt, aquis hausti perierunt. Exarserat circa eundem temporis tractum bellum sive lis potius inter Ducem Megapolitanum & Rugianos principes de Rugiæ territorio, in quod sibi etiam aliquid vindicare Megapolensis videbatur. Erant tum adhuc minorennes *Wartislavi quarti* liberi. Itaque eos sibi defendendos sumebant Gripswaldenses, qui, missis ad regem *Woldemarum* legatis, copias auxiliares submitti orabant. misitque extemplo *Woldemarus Gerhardum* Comitem cum equitibus cataphractis sexcentis. qui unà cum milite domestico Megapolenses in fugam egêre. Inde factis inducijs, fœdus initum, quod *Gerhardo* absente, vicissim ruptum est. Quapropter *Otho* & *Barnimus* Pomeraniæ Duces, susceptâ liberorum *Wartislavi* defensione, jus eorum ac ditiones egregie tutati sunt.

Per idem tempus rex *Valdemarus* Slesvicensis singulari quoque gratia prosequebatur *Elizam* Petri filiam conjugem D. Ludovici *Albertzon*; Eiq; cuncta, quæ possidebat, libera & à vectigalibus immunia concessit, eam peculiariter sibi defendendā suscipiendo, & causam quoque marcarum quadraginta indulgendo. Huic *Ludovico* frater germanus erat Albertus *Albertzón*, cui uxor erat *Ingeburga*, ex qua filij eidem nati quinque *Albertus, Henricus, Hermannus, Ludovicus* & *Christiernus*. Domina verò *Eliza* filium habuit Petrum *Ludovici*. Eratque idem Ludovicus *Albertzón*, *Alberti* Comitis Glicensis & Everstenij filius, mater verò ejus filia erat Domini Esberni *Snarei*, soror *Ingeburgæ* Callenburgensis.

Christophorus autem Rex, dum una cum filijs utroq; *Waldemaro* & *Othone* peregre agit, haud unquam desijt causam suam episcopis ac nobilitati, & quicunq; aliquid intra regnum poterant, per literas atq; internuncios commendare: adjiciens paratum se fore, quodcunq; in Deum, ecclesiam atq; ipsos à se esset commissū, corrigere atq; emendare; & velle quoq; ipsos universos suo favore ac gratiâ peculiariter prosequi, omnesq; actiones suas ac regimen quoq; ipsum ad nutum & voluntatem ipsorum componere. Apud exteros verò & præsertim Cęsarem, reges, principes ac dynastas passim Germaniæ, de injuriâ sibi ac liberis suis

ris ſuis allatâ querebatur, quod cauſâ nimirum non cognitâ è regno ejectus exulare cogeretur: eamq; ipſorum judicio ac ſententiæ ſubmittens eorum opem atq; auxilia implorabat, quo retunderetur rebellium contumacia: Et hoc ſit in præſens utile, ita in poſterum alijs exemplo futurum commonſtrabat. Effecitq; apud Imp. Bavarum, idem quoq; agente Marchione *Ludovico*, quem ſupra filiam ejus duxiſſe retulimus, ut in aulam Cęſaream receptus filius ſuus *Woldemarus*, ijs ibi artibus atq; experimentis adoleſceret, quæ ipſi poſtmodum totiq; regno utiles atq; uſui fuêre. Obtinuit præterea ab eâdem Cæſareâ majeſtate literas ad *Gerhardum* Comitem, quibus eum commonebat Imperator, ut cauſam ſuam judicibus neutram in partem propendentibus ſubjiceret. Vocatiq; ad rem propius cognoſcendam Saxo, Megapolenſis ac Pomeraniæ Duces, qui, cauſâ penitius inſpectâ, comperetunt *Gerhardum* præcipue pignus, quod ipſi eſſet traditum, vindicare: de *Valdemaro* autem nepote ſuo reſpondiſſe, nec ad ſe nec ad imperium eam cauſam pertinere, quod rex eſſet electus ad conſuetudinem regni Danici. Chriſtophorus nihilominus promiſſis ac pollicitationibus aſſiduis id demum apud regni indigenas effecit, ut archiepiſcopus Lundenſis & magna nobilitatis pars tam apud Zelandos, quam Scanos, Langlandios & Falſtrios ſe erga ipſum benignos propenſoſq; declararint. In his fuêre Albertus *Alberti* ab Everſtein, D. *Ludovici* defuncti frater, alijq; ejuſdem filij atq; hæredes, D. Petrus *Nielſſon Ludeke*, Proſius *Ienſſon*, Andreas ab *Alnerup*, D. Andreas *Nielſſon*, Petrus *Styggeus*, D. Kiedelius *Pederſſon*, Petrus *Ienſſon* Cancellarius, Nicolaus *Anderſſon*, Iohannes *Haſenbergius*, Henricus *Petri*, Ericus *Ionæ*, Ago *Haſſius*, D. Uffo *Nicolai*, D. Eſchillus *Brock*, Dominiq; *Verlenſes*, qui varias intra regnum poſſeſſiones hærediaq; habebant alijq; plures. Quibus & Ripenſis epiſcopus Iacobus *Splid* & Arhuſienſis *Sueno* ſeſe junxere, præſertim cum animadverterent *Gerhardum* ſibi potius, quàm regi electo *Valdemaro* ſtudere. Tum & urebat eoſdem teneri atq; adminiſtrari à Theutonis ceteriſq; regni arces ac pręfecturas, quibus pręfici aliàs ac pręeſſe indigenæ conſueverant; quin etiam illud pungebat, quod nonnulli beneficijs ampliſſimis ornati apud regem eſſent acceptiſſimi, cum alij neq; acciperent quidquam, neq; ullo haberentur loco. adeò ut pænitere eos cæperit, quod regem Chriſtophorum ejuſq; filium regno unquam pepuliſſent aut fœdera adverſus eundē inijſſent. Itaq; ij ipſi, qui abjurarant, revocare eū ac monere inſtiterunt, ut exercitum adduceret, ſe, quas poſſent, vires auxiliaq; collaturos. Ità fœdus inter plures ac diſſimiles & qui ad ſcopū haud unū collinearent, initū, facile ruptum ſciſſumq; fuit. Nec Comes *Gerhardus* ad eam unquam potentiam atq; authoritatē, quâ pellebat apud regni proceres indigenaſq; perveniſſet, niſi ipſi inter ſe diſſidentes, nec ſibimet ipſis fidi aut fidentes hujus ipſi calamitatis ac diſtractionis cauſæ fuiſſent.

Sed Chriſtophorus viribus omnibus deſtitutus cum fratre ſuo uterino *Iohanne* Holſatiæ & Wagriæ Comite cæpit agere, ut præſtitâ certâ pecuniæ ſummâ ſibi in Daniam procinctum moventi adeſſet. Initaq; Lubecæ inter eum & Comitem, die divi Andreæ Apoſtoli, tractatio, quæ in hunc fere modum habuit; ut rex acceptâ 20000 marcarum Colonienſium argenti ſummâ, earum alterius partis loco oppignoratas Comiti traderet Langlandiam & Falſtriam cum omni jure regio, eum nimirum in modum quomodo prædicti Comitis parens unà cum conjuge ſuâ reginâ *Agnetâ* eaſdem inſulas tenuiſſet, donec ſumma jam dicta redderetur. Comes autem ſolutionem Chilonij aut Lubecæ præſtaret, rexq; 10000 marcarum, quæ eſſent reliquæ, per partes ac certis dierum vicibus perſolveret. Conceſſitque eidem Rex monetæ jus intra Saxcopiam & prædia quædam Monenſia cum Falſtricis mutandi poteſtatem. Addixit ſe quoq; ei per omnia & ubicunque adfuturum defenſurumq;. Hæc ea reconciliatio ſit, cujus & Crantzius meminiſſe voluit, ſed in eo errans, quod referat, inter Chriſtophorū necnon *Iohannem* & *Gerhardum* Comites ità Lubecæ conventum, ut illi acceptis 80000 argenti marcis, eum in regnum reducerent: Pecuniarum autem nomine, cum eæ ad manus non eſſent, in pignus Comitibus rex cederet *ſilvam Danicam* (ita eſt in Crantzio) cum octo parœcijs. Sed horum in Danicis actis nihil occurrit.

Eodem circiter tempore *Canutus* Porſius, qui inter regni primates tum habebatur, contendere cæperat cum *Magno* Suennum ac Norvagiæ rege. Et licet matrem *Magni* Canutus uxorem haberet, non tamen fida unquam aut firma inter eos amicitia coaluerat. Unde & *Henricus* & *Iohannes* Werlenſes Comites, qui præter poſſeſſiones, quas intra regnum habebant ampliſſimas, etiam partes Chriſtophori regis ſequebantur, ſeque cum Sueonum rege adverſus *Canutum* conjunguut. Diſplicebat enim ipſis *Canuti* faſtidioſa potentia, qui præeminere cunctis volens etiam ipſorum territoria, quę in Zelandiâ tenebant, ſibi vindicare cæperat, quod Chriſtophoro affines amicique eſſent. Itaque fœdus cum

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C. MCCCXXIX.

Magno ferinnt; sed eâ lege ac formulâ, ut id neutiquam in regis Christophori præjudicium, sed bonum potius cederet. Acta hæc Stocholmiæ annum circiter millesimum trecentesimum vigesimum nonum, postridie assumptionis Mariæ.

Hinc Christophorus usus auxilio, quod sufficiebat Comes *Iohannes* nec non *Henricus* Megapolensis aspectu territorij Rostochiensis, tum & Warlenses dynastæ Comesq; *Gunzelinus*, Lalandiam & Falsttiam cum *Iohanne* ingressus Nicopiam obsedit ac deditione in suam potestatem recepit. Inde uterq; Wordingburgum profectus cum exscendere in terram pararent, occurrère in adversum coloni aliquot, qui, absente *Porsio* ceteráq; nobilitate, fusi omnes fugatique fuère; ijsque profligatis, passim codicillos affligi curat, quibus veniam & amnestiam præteritorum Zelandis atque universis pollicetur, qui redite in gratiam secum vellent. Et jam, ut ante memoratum, tædere Lalandos, Falstrios, Zelandosque cæperat externorum dominorum; tum & *Valdemari* Comitisq; *Gerhardi* imperiosam potentiam fastidiebant. Quocirca agere & pacisci cum Christophoro institêre, sibi de eo, post tot incommoda tantamque status ac dignitatis diminutionem, omnia nunc meliora pollicentes. Apud Iutas quoque concitati Episcopus Ripensis Iacobus *Splid.* & Arhusiensis *Sueno*, quique ijsdem adhærescebant. Hi relicto *Gerhardo* Comite & rege, quem elegerant *Valdemaro* Slesvicensi, seque jungentes Christophoro Haderslebiam, (in quâ, ut diximus, *Ericus* regis Christophori filius captivus tenebatur) desubito invadunt atq; ipsum carcere exemptum in Zelandiam transmittunt. Zelandosq; secutus confestim archiepiscopus Lundensis cum nobilitate Scanensium potissimâ. Qui initâ itidem cum rege pace, in gratiam recepti, suam ei opem auxiliaque luculenter sunt polliciti. Et ille vicissim promulgatâ omnium, quæ se absente contigissent, oblivione, propitium se ipsis ac fidum regem fore vicissim promisit. Hæc reconciliatio Roskildiæ celebrata; unde cum Haffniam movere jam castra rex insisteret, obvius ei fit *Ingvarus* Hiort Cervinus ex ordine equestri haud postremus; Eum affatus rex quærit, quâ ille audaciâ fretus ipsi in occursum prodire auderet, quem adeò graviter offendisset; ille respondit, venisse ut cum rege se reconciliaret ipsique urbem Haffniensium dederet; Ac simul ubi regi hoc ipsum certo asseruisset, præmisit extemplo Comes *Iohannes*, qui ab equite jam dicto arcem atq; urbem regis nomine acciperent, existimans sibi eo pignore satis cautum fore, modò copias suas urbi introduxisset. Cumque mox eodem accessisset Rex, & militem explicantem vexillum Comitis animadverteret, folium urticæ inscriptum exhibens; usq; adeò in fratrem uterinum excanduit, ut missâ confestim expeditione, & quod agendum instabat, relicto, in Iutiam arcemq; Scanderburgum concesserit. Ubi dum aliquandiu subsistit, equi ac miles in prata cœnobiaq; monasticorum immissus ea circumquaq; depastus est. Qui autem regis partes secuti fuerant, eos ægre habuit & remora quasi injecta, quod ipsum regressum ac sibi quodammodo metuentem viderent. Sed regi qui à consilijs erant, ei authores fuère ut resarcitâ cum fratre uterino gratiâ, aliquid adversus *Valdemarum* & Comitem *Gerhardum* adversarios suos serium & quod in regni universi bonum posset redundare, auspicaretur. Quapropter, convocato fratre, denuò cum eo pacisci cæpit, idq; in hunc propemodū modum, ut Comiti Lalandia, Falstria, Zelandia & Scania in pignus cederent nomine sumptuum ac pecuniarum quæ in bellum impenderentur. Sed cum liberi *Ludovici* Mareschalci Helsoburgum & totam ferè Scaniam, exceptâ australi Hallandia, quæ *Canuti* Porsij erat, obæratam tenerent, egit cum Duce *Porsio* Christophorus, ut is, retentâ Hallandiâ & boreali *Asboherrid* cum insulâ Samsó & Callenburgo, dynastis Worlensibus hæredia sua redderet. His interfuère compromissores, ratumq; hoc fore addixère *Ericus* & *Albertus* Duces Saxoniæ, *Canutus* Dux Hallandiæ ac Samsoæ, *Conradus* Oldenburgensis & *Nicolaus* Wittembergensis Comites: Iohannes *Vffesśón*, Inguarus *Hiort*, Iacobus *Nicolai*, Iohannes *Olai*, Nicolaus *Absolonius*, Pettus *Nicolai* dictus *Lycke*, Petrus *Carlssen*, Marquardus de *Sandberg*, Henricus *Bruchtorp*, Rudolphus *Parckentin*, Uffo de *Cruren*, Gotschalcus de *Aschenberg*, Nicolaus *Bruchtorp*, Emichinus de *Voodtzeke*, Henningus de *Sygen* & Marquardus *Stacke*, milites: Iohannes *Hasenberg*, Nicolaus *Sueij*, Iohannes, Magnus, Boetius *Ionessen*, Magnus *Thodde*, Nicolaus *Drucken*, Ivarus *Iffversśón*, Iohannes *Iffversśón*, Eggerus *Bruchtorp*, *Langelouve*, Hermannus *Ryckstorp*, Iohannes *Stacke* & Hennekinus *Breyde*, fide mediâ promiserunt.

Atque inde ipse seorsim Comes *Iohannes* cum liberis & hæredibus *Ludovici* Mareschalci ejusque fratre *Alberto* Alberti super Helsenburgo totaque eâ diœcesi in manus suas aut principis *Erici*, filij regis Christophori, transferenda, triduo ante festum Michaelis tractationem seu pactum inijt, postquam à parte *Alberti* juramentum esset præstitum, ad rei ac regni

regni præsertim Danici majorem certitudinem, quod *Orfeide* vocant, quod & altero deinde die, signaris utrinque tabulis, firmatum est. Compromissores ijdem adfuere fidemque suam interposuêre, qui superius nominati *Ericus* & *Albertus* Duces Saxoniæ, *Conradus* Oldenburgensis, *Nicolaus* Wittembergensis Comites, Henricus à *Bluncheren*, Iohannes *Vffeßön*, Inguarus *Hiort*, Iacobus *Nielßön*, Iohannes *Olai*, Nicolaus *Axelßön* seu Absolonius, Petrus *Nielßön* dictus *Lycke*, Emechinus *Voetzen*, Petrus *Carlßon*, Marquardus *Stacke*, Henricus *Bruchtorp*, Marquardus *Bruchtorp*, Rudolphus *Parchentin*, Ulffo de *Kuren*, Gotschalcus *Aschenberg*, Nicolaus *Bruchtorp*, Henningus de *Zigen*, & Marquardus *Sandberg*, equites: Iohannes *Hasenberg*, Nicolaus *Suey*, Iohannes *Magnußön*, Boetius *Ioneßön*, Magnus *Thodde*, Nicolaus *Nicolai*, Ivarus *Iffverßön*, Iohannes *Iffverßön*, Eggertus *Bruchtorp*, Nicolaus *Langeloto*, Hermannus *Ryckstorp*, Iohannes *Stacke* & Iohannes *Breyde*: Datum Helsingburgi ut supra.

Rex autem ipse dominica post festum Martini diploma Tingstadij apud Falstrios evulgari fecit, in quo declaravit inter se & fratrem suum uterinum & quicunque utrique auxiliares fuissent, plene ac plane contractum pacificatumque: Et traditam fratri hæredibusque ejus Fimbriæ insulam ut feudum hæreditarium tam quod ad filias quàm filios cum jure ac jurisdictione omni regia: Lalandiam verò cum arce Alholmensi pignoris loco eidem permissam, donec persolverentur 20000 argenti puri marcæ: Sicque & Scaniam & Selandiam quoque concessas, excepto Callenburgo & eò spectantibus unà cum possessionibus ijs, quæ passim in Zelandia ad dynastas Werlenses, Megapolenses & Ducem *Porsium* pertinerent: Cum archiepiscopo etiam ceterisque ecclesiastici ordinis ac status post datas has literas pax esset & amicitia integra. Et additæ conditiones mulctaque posita, quam incurrerent, qui pacem violarent. Atque ita in Comitis *Iohannis* potestatem redacta Scania: Qui se exinde dominum ac dynastam Holsatiæ, Stormariæ, Fimbriæ, Lalandiæ, Falstriæ, Scaniæ, & denique Zelandiæ præfectum nominari voluit. Conventum tam quoque inter regem & Ducem Canutum *Porsium* in modum fere ut supra positum.

Eaque dum fiunt, seorsim id operam Comes *Iohannes* dedit ut reconciliaretur etiam Rex Christophorus & Comes *Gerhardus*. Cui rei induciæ primum constitutæ, ut ijs durantibus, Comes, quæ ipsi oppignorata essent, retineret & rex vicissim ex bonis regni quodcunque necdum esset expositum pignori, id tuto & liberè similiter possideret. Quâ cum subditis & Comitibus reconciliatione tum initâ Rex Christophorus pacate aliquandiu egit, degens ut plurimum Scanderburgi. *Ericus* verò filius ejus Neoburgi manebat, cum reliquæ fere regni arces omnes oppignoratæ ab alijs possiderentur.

Per idem tempus procurante rege, comprehensus est à Comite *Gerhardo* episcopus Borglomensis *Tycho* & ob id regnum interdicto subditum, quod septennium circiter duravit. Ejus interdicti formula, quam & pontifex confirmatam approbavit, exstat supra ad annum MCCLVI ab archiepiscopo *Iacobo Erlando* Wedelæ primum procusa divulgataque. Sed eo loci quum sensum hujus Constitutionis non ipsa verba expresserimus, hîc eadem, quâ scripta est, formulâ, subjiciendam putavi. Est verò hujusmodi:

„Cum ecclesia Daciana adeò gravi persecutioni sit exposita tyrannorum, quod episcopis, qui se pro domo Domini murum objiciunt defensionis, etiam in præsentia domini regis, in ipsorum personas non verentur minas injuriosas inferre, quæ satis probabiliter sunt timendæ, cum clerus secularis defensione videatur carere penitus potestatis, ac eorum superbia à metu Regio libera & secura, in malum possit ascendere quantum velit. Sauxit præsentis Concilij authoritas, quod quicunque episcoporum infra terminos Regni Daciæ, mala captione, de mandato domini regis, vel ejus conniventia, vel assensu, vel alicujus nobilis, qui manet infra fines prædicti regni, captus fuerit, vel membrum amiserit, aut atrocem injuriam in personâ suâ passus fuerit, ipso facto, dummodo probabiliter præsumi possit, hoc de voluntate domini regis processisse, ac dubium non sit hoc ipsum faciliter corrigere posse, in toto regno divina officia sunt interdicta. Si verò aliquid prædictorum alicui episcoporum illatum fuerit, per aliquem potentem, qui manet extra regnum Daciæ, & ex conjectura conjici possit, hoc aliquo modo ex regis, vel principum sive nobilium regni Daciæ consilio provenisse, ejusdem episcopi diœcesis à celebratione ministrorum (mysteriorum) sileat divinorum: Et si Rex per episcopos, vel quoscunque suæ diœcesis monitores distulerit, vel non curaverit taliter læso justitiam infra mensem exhibere, regnum ipsum ad condignam satisfactionem habeatur à divinis suspensum. Prohi-

CHRISTOPHORUS II Rex. A. C.

bemus item sub pœnâ excommunicationis, ne quis presbyter sive Capellanus alicujus nobilis, durantibus prædictorum interdictorum sententijs, ipsis nobilibus, aut in loco alio aliquo in curijs dictorum nobilium, vel aliàs publice vel privatim divina celebrare præsumat. Quod qui fecerit, sciat se sententiam excommunicationis incurrisse. Actum in Concilio provinciali Vedelæ.

Eodem circiter tempore Esthonum nobilitas metuens ne Rex Christophorus tantâ rerum omnum penuriâ laborans, etiam eum Ducatum abalienaret, codicillos ipsius impetravit, quibus profitetur se prædictum Esthoniæ Ducatum nullo unquam tempore de regno seperaturum. Eorum codicillorum exemplum, quia & alia insuper de hæreditate & tutelâ liberorum similiaque continet, proxime subjiciendum putavi:

Christophorus Dei gratia Danorum Sclavorumque Rex, Dux Esthoniæ omnibus præsens scriptum cernentibus, salutem in Domino sempiternam. Præsentibus publice protestamur, quod terra nostra Esthoniæ cum castris, civitatibus, munitionibus inibi existentibus, per nos aut per nostros successores venditione, impignoratione, commutatione seu quocunque alio modò nunquam in perpetuum à corona vel regno Daciæ valeat alienari. Item ob reverentiam beatæ Mariæ virginis ac in remedium animæ nostræ nostrorumq; parentum volumus, damus & concedimus puellis in Esthonia existentibus ex gratia speciali ut succedant jure hæreditario parentibus ipsorum, quibus verò puellis defunctis ipsa hæreditas ad nos sive nostros successores revolvetur. Præterea volumus & concedimus quod vicinior consanguineus puerorum remanentium, post mortem parentum de consensu cognatorum usque dum ad annos discretionis pervenerunt, fit tutor & provisor. Item volumus quod consiliarij nostri terræ nostræ Esthoniæ habeant eandem authoritatem in sententijs ferendis, quam habuerunt à temporibus retroactis; Inhibentes omnibus nostris Capitaneis & officianjs eorundem ne quis de ausu temerario se opponat prædictis, prout nostram regiam ultionem voluerit evitare. In cujus rei testimonium sigillum nostrum una cum sigillo venerabilis patris domini Olai Episcopi Revaliensis præsentibus est appensum. Datum Kopenhagen Anno domini MCCCXXIX in die beati Matthæi Apostoli, præsentibus consiliarijs nostris.

Interea verò dum Imperator *Ludovicus* à pontifice excommunicatus agit, Pomeraniæ Duces inter saxum quasi & sacrum positi ab Imperatore dignitatum suarum insignia non acceperunt. Quocirca Cæsar filio suo *Ludovico* Stetini Ducatum permisit, protestantibus licet in adversum Pomeraniæ principibus. Et Marchio deinde *Ludovicus* cum eâ occasione Pomeraniam ferro ac flammis involveret, eodem modo Megapolenses & Werlenses dynastæ, captâ opportunitate tituli, quem in Rugiam jam olim sibi vindicare videbantur, Tallensoam invadunt: Sed Barnimus Pomeranus Marcanos prope Prentzloviam cecîdit; & Comes quoque Gutzoviæ *Iohannes*, assumptâ nobilitate, quæ juxta Deminum & illa loca colebat, impetitis circa Watzloviam Megapolensibus, eos similiter fugat ac fundit.

Christophorus verò Rex, factâ reconciliatione, de quâ diximus, cum æstatem fere & hyemem quievisset, videretque regni subditos fastidire passim Holsatorum superbum dominatum, concitare nobilitatem ac plebem borealis Iutiæ in *Woldemarum* Slesvicensem cœpit. Et factus brevi tantus militum concursus ut denuò Gottorpium obsidione circumcinxerit. Aderat ipsi, præter ceteros episcopus Ripensis *Iacobus* Splid & *Sueno* Arhusiensis, tum & patruus ejus, sed thoro non legitimo natus, *Abel* dictus, homo strenuus & belli militiæque vetus. Secumque volvebat animo Christophorus si *Woldemarum* vicisset, facile se exinde obviaturum *Gerhardo*: Quem & quieturum existimabat, si in eum & pacem jam ante pactam nihil id temporis moliretur. Verum *Gerhardus* haud ignarus quò spectarent consilia Christophori, totis viribus ad subveniendum *Woldemaro* progressus, iterum Gottorpium obsidione liberat, captis, præter eos qui occubuêre, quadringentis circiter. *Abel* verò, cujus jam mentio facta, is est, quem ut virum etiam strenuum ac militiæ veterem celebrat, inter cetera, vetus rhythmus eodem hoc seculo cantitatus, in quo præter alia, hæc legas:

QVOD HIC FATVR, COMPROBATVR
PALMARVM SOLENNIIS,
FIRMABATVR, AVGEBATVR,
GOTTVRP IN OBSIDIIS,

REGIS

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

REGIS TAMEN PATRVVS
ABEL MILES STRENVVS
RESISTEBAT,
VT VALEBAT,
FIRMITER,
VIRILITER,
EX TOTIS PRÆCORDIIS.

Idem quoque rhythmus nec episcopum *Spliddium*, ficuti nec *Suenonem* Arhufienfem (quorum uterque, ut jam patuit, regi Chriftophoro in eadem obfidione Gottorpienfi pro viribus adfuit) indictos omittit, fed utriufque mentionem facit honorificam, ubi inquit:

IACOBVS SPLID RIPENSIS,
PONTIFEX EGREGIVS,
ET SVENO ARHVSIENSIS,
DOMINVS EXIMIVS,
RECTORES ECCLESIÆ,
FAVTORES IVSTITIÆ
VERACES,
AVDACES,
SVASERVNT,
EGERVNT,
OMNIBVS VALENTIVS.

Atque iftis ita peractis, cum animadverteret *Iohannes* Wagriæ Comes, qui veluti fequefter ac medius inter diffidentes poftulabatur, haudquaquam convenire, duos in Dania reges effe; idque caufam perpetuo & occafionem fore motuum, cæpit cum *Woldemaro* Slefvicenfi agere, ut fibi, dum viveret, certum cenfum ac portionem pactus, reguo cederet idque Chriftophoro refignaret. Sed præcipua difficultas apud Comitem *Gerbardum* hærebat, cui traditus erat in feudum hæreditarium Slefvicenfis Ducatus: Permovit nihilominus & *Voldemarum* Slefvicenfem & *Gerbardum* Comitem *Iohannes* ut fibi, propofitis idoneis medijs, perfuaderi finerent. Nam anno ftatim proximò, qui fuit millefimus trecentefimus ac trigefimus, interventu Comitis *Iohannis*, ipfa dominicâ *Invocavit*, volente & adfentiente rege Chriftophoro ejufque filio *Erico*, Ripis decretum, ut Comiti *Gerbardo* Fionia in feudum hæreditarium permitteretur cum jure omnibufque regijs reditibus, exceptis infulis in proximo fitis, ad quas non vado fed velis ac remo commearetur. Comes viciffim regi auxilio adeffet, cum equitibus quinquaginta, excepto fi adverfus auftralem Iutiam & Comitem *Iohannem* res gereretur idque impenfis regijs. Et præter conditiones alias etiam adftipulatum ut regi Chriftophoro Scanderburgum, *Erico* verò Neoburgum cum adjacente territorio relinqueretur, donec Helfinburgum Chriftophorus reciperet, ac denique *Ericus* amicitiæ firmioris ergò fororem *Gerbardi* Comitis, fenioris *Erici* Saxoniæ Ducis viduam, in conjugem acciperet, quam ille tamen poftmodum demifit, cum mox fub annum MCCCXXXI ad arma redijffent. De *Woldemaro* verò ita ftatutum ut is, omiffo regio titulo, fe in Ducatum Slefvicenfem reciperet. Interim *Gerbardus* dum ei impenfæ, quas belli tempore feciffet, redderentur, borealem Iutiam ut pignus teneret, excepto Scanderburgo, de quo eft memoratum. E vitâ deinde migravit IX Kalend. April. *Iohannes* Hindius epifcopus Rofchildenfis, dum peregrè in infulâ Rugiâ agens ecclefias eo loci obit. Erat enim, ut eft ad annum MCLXIX indicatum, Rugiæ infula, quod ad fpiritualia, Rofchildenfis epifcopi obfequio ac jurifdictioni fubdita, volente id ac literis Pontificialibus mandante *Alexandro* ejus nominis tertio Romanorum pontifice anno MCLXVIII ut præferunt ejufdē literæ, quarum exemplar fuperius eft pofitum. Ei communibus omnium votis eft furrogatus *Iohannes* Nieuburgenfis. Obierunt præterea eodem hoc anno Dux *Canutus* Porfius, & regina *Euphemia*, Chriftophori regis conjunx. Quorum ille uno aut altero poft Pentecoften die, relictis duobus filijs *Canuto* & *Haquino*, qui & ipfi haud diu exinde fuperftites fuêre, e vivis exceffit, Regina verò *Euphemia* VII Calend. Augufti: Cujus funus Soræ celebratum. Iacetque ibidem tumulata fub æreo maufoleo, quod ei filius *Valdemarus* fieri exinde curavit. Eam nonnulli Efthonicam, fed perperam, nominant; Fuit etenim Marchionis Brandeburgici filia: Genueratque Chriftophoro priufquam ad regni MCCCXXX.

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

diadema perveniret, filios tres *Ericum*, *Valdemarum* & *Othonem* totidemque filias *Mettham*, *Agnetam*, *Margaretamque*. Quarum prima *Alberto* Brandeburgico nuptijs tradita; *Margaretam* Marchio *Ludovicus*, Imperatoris *Ludovici Bavari* filius, uxorem accepit. Alij pro *Metthâ Helvigam* nomiuant, & eam uua cum *Agnetâ* innuptam obijſſe ſed perperã volunt. *Porſij* vidua princeps *Ingeburga*, defuncto licet marito, ſibi nihilominus Callenburgum, Holbecam, Samſeam & Hallandiam retinuit.

Poſt hæc die qui D. Remigio ſacer eſt, inter Ducem auſtralis Iutiæ *Valdemarum* & Comitem *Gerhardum* ab una, & alterâ parte *Iacobum* Splid, Ripenſem epiſcopum & viros nobiles *Iohannem* Tynderiugium convenit, ut inimicitiæ, obligatioues, contractus & quicquid alter alterius detrimento vel Haderſlebiæ vel Gottorpij feciſſet, id omne obliteratum ac condonatum foret: paxque deinde firma ac perpetua utrinque coleretur, & alter alterius commodo non palam modò ſed & clam ſtuderet; Et Dux præterea Comeſque *Gerhardus* epiſcoparum Ripenſem ſibi in omnem eventum defendeudum aſſumerent. Acta hæc Abenradæ die, ut ſupra poſitum. Sub anni fere finem evulgatum diploma Comitis *Iohannis*, quo is cleri ac ſacerdotum per Lalaudiam & Falſtriam immunitatibus conſultum voluit. Exque ijs frui eoſdem nonnullis etiam hodie conſtat. Harum literarum ejuſmodi exemplum eſt:

„ Iohannes, Dei gratia, Comes Holſatiæ & Stormariæ, nec non terrarum Lolandiæ, Imbriæque dominus univerſis præſentes literas inſpecturis vel audituris ſalutem in omnium ſervatore. Diguum & hominibus gratioſum eſſe credimus ut quos Dei pietas Eccleſiæ ſuæ miniſtros & domus ſuæ ſanctæ diſpenſatores ordinavit, gratia ſpeciali perſequamur & favore. Hinc eſt quod nos ex inſtantia & conſenſu venerabilis patris domini Petri ejuſdem gratia Otthonienſis epiſcopi nec non communis conſilij noſtri voluntate, exhibitores præſentium dominos, ſacerdotes omnes & ſingulos terram noſtram Lolandiam inhabitantes, ſub Dei & noſtrâ pace & protectioue recipimus ſpecialiter defendendos, demittentes unicuique ipſorum nnam curiam cum ſuis attinentijs, in fundo Eccleſiæ ſitam, in quâ reſidentiam elegerint perſonalem ab omuibus oneribus noſtris exactorijs, petitionibus, donationibns, impoſitionibus, precarijs ſeu ceteris gravaminibus quibuſcunque, videlicet impoſitis vel imponendis ad jus noſtrum ſpectantibns, liberam penituſque exceptam, ſicuti aliquo tempore prædeceſſorum noſtrorum liberius habere vel habuiſſe dignoſcuntur. Volentes etiam ut familia ipſorum dominorum in pane ſuo exiſtens vel in bonis eorum Eccleſiaſticis reſidens, ad judicium ſeculare non citetur nec ad vectigalia noſtra, quæ *Redeſckyld* dicuntur per Officiales noſtros coarctentur, niſi cum per ipſos ſacerdotes ad vehendum requiratur aut de cauſis trium aut novem marcarum ubicunque emerſerint, nulli niſi eis debeaut reſpondere. Admittimus inſuper quod ipſi domini vel eorum famuli in expeditionem noſtram & edictum, extra rerram ſeu ad obſeſſionem alicnjus caſtri, per nos vel officiales noſtros, minimè teneantur evocari. Item volumus quod nullus ſacerdotum in placito noſtro ſeculari ſe obliget alicui finaliter reſponſurum contra regulam juris Eccleſiaſtici; quod ſi fecerit, ratum non tenetur nec pro quibuſcuuque cauſis per leges, quæ dicuntnr *Tingſtockeloge* ibidem convincatur. Concedimus etiam, ut ſi quis ipſorum domiuorum, vocante domino, moriendo diſceſſerit, authoritatem habeat, libera bona ſua couferendi & legandi quocunque vel cuicunque ſibi placuerit, in ſuæ animæ remedium & ſalutem; Et quod reditus Eccleſiarnm cum alijs bonis eorundem à die obitus ſui neque ad annum integrum hæredibns ſuis vel teſtamenti eorum executoribus, quos ipſi ultima voluntate conſtituerint, integraliter cedere debeant, pacificè & quietè pro teſtamentis & alijs debitis eorum exſolvendis. Unde ob talem gratiam eis à nobis conceſſam volumus ut quilibet ipſorum quater in anno memoriam parentum noſtrornm, videlicet in vigilijs & miſſis animarum, habeat defunctorum. Quare diſtrictius ſub obtentu gratiæ noſtræ & firmiter inhibemus, ne quis advocatorum noſtrorum ſeu eorundem officialium, ſive quiſque alius cujuſcunque conditionis exiſtat aut ſtatus ipſos dominos ſacerdotes noſtros vel eorum familiam ſupradictam contra hanc libertatis noſtræ gratiam ſibi à nobis indultam, andeat vel præſumat moleſtare aut aliquatenns impedire prout indignationem noſtram & ultionem voluerit evitare. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum unà cum ſigillo memorati venerabilis patris, domini Othonienſis præſentibus duximus apponendum. Actum & datum caſtro noſtro *Aalebolm*, ſub auno Domini milleſimi trecenteſimi trigeſimi in feſto beati Martini epiſcopi & confeſſoris.

Sequenti anno in clientelam suam Christophorus Rex ejusque filius *Ericus* suscepit Stygotum *Andreæ* de Bierneholm promisitque se ei & quicunque ipsius essent, propitium & dominum clementem futurum: estque vicissim regi Stygotus obsequium suum ac fidelitatem pollicitus. Et credidit Rex viam sibi ad Iutiæ penetralia hoc pacto reseratam ac magnum ejus authoritatem apud Cimbros momentum allaturam. CHRISTOPHORUS II. Rex. C. A. MCCCXXXI.

Per idem tempus Marchio *Ludovicus*, collectis è Bavariâ atque alibi maximis copijs denuo in Pomeranos ac Barnimum, à quo fusum modò diximus, procinctum movit. Sed ei Barnimus obviam progressus, eum circa Cramerdamum in fugam egit, cæsis ex equitatu ejus circiter quadringentis. Domi verò & in ipsâ Daniâ concitatus eodem propemodum tempore haud levis belli motus adversus regem ejusque edictum, quo caverat, ne quis seorsim & suo ductu ad arma multitudinem convocaret. Tamen exortus è rusticâ plebe cui Michaeli *Vripio* nomen erat, qui coactâ rusticanorum magnâ manu, quietem publicam interturbasset, nisi in tempore occurrens Christophorus & capite ac coryphæo factionis Michaele castigato ac profligato, bona ejus omnia ac latifundia in fiscum redegisset: Quæ exinde *Stygoto Andreæ*, consensu omnium, in publicis comitijs Wiburgi sunt assignata. Incidit in idem hoc tempus *Iohannis II* Holsatiæ & Wagriæ senioris Comitis obitus: cui nuptam *Erici* regis viduam, reginam *Agnetam* superius memoravimus; & filium ex eâ natum *Iohannem* tertium, cognomine *Largum*, Christophori regis uterinum fratrem. Cui patre jam defuncto lis exorta cum *Gerhardo* Comite, sed litis occasionem chronologi non referunt, id tantum indicantes bellum ex eâ natum, quod etiam Christophorum regem ob fœdus & auxilia sibi jam ante à *Iohanne* liberaliter præstita in arma traxerit. Rex igitur ejusque filius *Ericus*, dum se ad expeditionem accingunt, constituit *Iohannes* Comes regem circa Oldesloam operiri ut ibi sociatis viribus *Gerhardum* impediret, ne ad eum, quas è vicinâ Germaniâ sibique consanguineâ domo Brunckhorstiâ expectabat, copiæ pervenirent. Et *Gerhardus* vicissim id operam dabat, ne uterque regis & *Iohannis* exercitus conjungerentur. Itaque ipse regi, qui viâ Gottorpensi pergebat, priorem se objicit ut eum, priusquam *Iohannem* assequeretur, cæderet, licet copiæ quas conscripserat, ad manum omnes non essent. pars enim militum, quos tribunus ejus ducebat, haud ultra Randersburgum progressi, ibi à civibus ob æs non solutum detinebatur. Victor nihilominus *Gerhardus* regem ejusque filium *Ericum* in fugam compulit. Dumque fugit ac equo evadere *Ericus* festinat, prope Danewirckam, ubi sese *Lohede* campus expandit, unde & *prælium* istud *Lohedense* vulgò indigitant, cum equo corruit. Quo ex casu ita contusus afflictusque est ut famuli eum Chilonium deportari curarint. quo & parens ipsius Christophorus confestim advolavit. Similiter quoque *Gerhardus* equo dejectus periculum incurrisset, nisi è proximo pago, Butelâ dicto, colonus accurrens auxiliares ei manus commodasset: Quapropter etiam pagum ipsum oneribus ac tributis exemptum haberi exinde, & ibi incolarum tantum delectum fieri militemque legi voluit, qui expeditionibus secum interessent. Huic prælio à parte Regis præter Vandalorum ac Megapolensium auxilia Dux interfuit Saxoniæ *Ericus*: à Comite steterunt *Wilhelmus* Orsemundanus, *Burchardus* Sualenbergensis Comites: *Henricus* de Bronchorst, *Nicolaus* & *Gunzelinus* Wittenburgici: Apud Crantzium & Holsatiæ chronologos nonnihil confusius hæc enarrari comperior, qui & captum Christophorum volunt, quod de *Othone* filio omninò verius sit. *Burchardo* præterea *Itzhoeo*, qui captivum abduxisset, non hic sed in rebus exinde *Woldemari* locus debetur, nisi duo ejus nominis diversi aut idem hic ipse etiam exinde sub *Woldemaro* fuerit: Tum & Christophorus si in vincula nunc denuò fuisset abductus, haud ita facile evasisset nisi pactis & instrumentis de ejus liberatione prius confectis, quorum mentio nusquam occurrit.

Hoc prælio commisso iterum sibi regni curam assumere est visus unà cum avunculo *Gerhardo* Dux Slesvicensis *Woldemarus*. Nec deerat eorum fortunæ nobilitas, præsertim Cimbrica, quæ victorem sequebatur. *Stygotus* quoque *Andreæ* toparcha Biornholmensis, qui, ut memoratum, se paulò ante regiæ clientelæ solenniter permiserat, nunc aliò consilia animumque vertens *Woldemaro* à consilijs atque aulæ Mareschalcus creatus est. Quin & acceptis ab eo aliquot argenti puri marcis *Woldemarus* Comesque *Gerhardus* unum atque alterum ei territoria earum vice oppignorata reddidit.

Hinc anno, qui proxime superiorem excepit, millesimo trecentesimo trigesimo secundo post dominicæ nativitatis festum, id est, duodecimo à prælio commisso die, rex Christophorus ejusque filius *Ericus* nec non *Iohannes* cum *Gerhardo* Comite Chilonij hunc in modum MCCCXXXII.

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

modum convenêre ut Comiti scilicet *Gerhardo* tota borealis Iutia cum jure ac regijs reditibus nomine centum millium marcarum argenti puri relinqueretur, dum ab illo aut ejus hæredibus idem districtus, soluto pretio, redimeretur: Ejus item consanguineus *Iohannes* redimeret ab *Henrichio Hummersbyttell*, Hunesgavelam nec non Fioniæ semissem, datâ summâ, cujus nomine obærata fuerat; Teneret etiam sibi *Gerhardus* quicquid insularum inter mare occiduum & Iutiam esset situm unà cum Frisijs, littori circa exitum Eidoræ vicinis, qui jam ante in pignus cesserant: interim redirent ad *Iohannem* Comitem hæredia quæcunque apud Iutas & Fionios habuisset. Quibus alijsque in eum modum compositis dimitterentur utrinque captivi, & præsertim *Otho* Dux & Episcopus Borglumensis, eâ tamen lege, ut responderet ac promitteret episcopus se nulla de re sive cum rege aut alijs qui eum carceri emanciparant, expostulaturum, aut injuriarum cum ijsdem actionem auspicaturum. Inde addita nonnulla de *Alberti* Saxoniæ Ducis hæredio Toffingâ, deque Langelandiâ & arce Tranekierâ reddendâ Slesvicensi Duci *Woldemaro* unà cum Arreâ insulâ; idque ea lege ac conditionibus, ut si Langelandia *Woldemaro* non permitteretur, tum ejus loco Scanderburgum & Arrea à Ducis consiliarijs pro Duce servarentur. Inde actum de auxilijs quibus *Gerhardus* consanguineum suum *Iohannem*, & ille vicissim *Gerhardum* juvare teneretur: stipulatumque ne in Ducem *Woldemarum Iohannes* aut ille in *Iohannem* quidquam hostile moliretur: Acciperetque idem *Woldemarus* sexaginta frumenti lastas, partim e Iutia partim è Fionijs nomine debiti: Huic reconciliationi interfuêre ac manu suâ subscripsere nomine regis & *Iohannis*, Uffo *Nicolai*, Eskillus *Brock*, Canutus *Frys*, Ago *Hasseus*, Henricus *Petersonius*, Petrus *Diaconus*: Comitis verò *Gerhardi* nomine præter ceteros Laurentius *Ionæ*, Petrus & Andreas *Stygeus*, Boecalus *Falck*, alijque. Eâdem insuper reconciliatione comprehenderentur à parte regis & *Iohannis*, Dux Saxoniæ *Ericus*, *Burchardus* episcopus Bremensis, *Albertus* Megapolensis, *Henricus* Suerinensis: nomine *Gerhardi* Comitis, *Albertus* Dux Saxoniæ, Dux Slesvicensis *Woldemarus* & *Adolphus* Comes Schouenburgicus.

Hac initâ cum *Gerhardo* Comite pacificatione trajecit in Zelandiam Rex nec multo post filius ejus *Ericus* ex vulnere & casu, de quo diximus, Chilonij diem supremum obijt. Unde in Lalandiam translatum funus, ibique aromatibus Lubecâ, quæ erat in vicino, petitis suffultum, post dierum quatuordecim moram in proximam Zelandiæ insulam devectum est; atque ibi regali magnificentiâ Ringstadij inter cetera regum mausolea sepulturæ mandatum. Hinc XI nonas Maij fato etiam suo functus est Slesvici episcopus Iohannes *Borcholtus*, cui exinde surrogatus est *Hellembertus*. Ac simul Neomonasterij cœnobium Borsholmiam translatum est, cum exuvijs, quæ ibi, ut habent chronologi, asservatæ, S. Vicelini: idque per Henricum *Suineberginum*, Præpositum Lubecensium.

Cum autem per eosdem dies Scania Holsatorum extremo jugo fatigata ad incitas quasi redacta videretur, nec jam suo, sed gentis alienigenæ more ac modo viveret, varias de eorum injurijs deque inexplebili avaritiâ ad Comitem *Iohannem* querelas indigenæ detulerunt: Seorsim verò incusatus arcis Helsenburgi præfectus Eggerus *Bruchtorpius*, qui arcem eam à Comite oppignoratam tenens imperium serverius exercebat; Adeò ut Comes postremum archiepiscopo *Carolo* alijsque ditionis illius proceribus permiserit, ut redditis sex mille argenti marcis, eo se homine ac populi odio ipsimet liberarent. Verum insuperhabitum istud, sive quod episcopo ad manus pecunia non esset; sive quod minus convenire existimaret regni arces ab extero ac Comite peregrino sibi obærari; sive denique quod aliud animo agitarent Schani. Nam plebs postremò populusque unà cum nobilitate, ruptis patientiæ repagulis, obsequi ulterius Holsatis omnino detrectabat: Et tandem eo usque progressi, ut ubicunque obvios eos haberent, quà poterant, è medio tollerent. Et accidit aliquando, dum in templo Lundensi inter se Holsati de componendâ populi seditione deliberant, ut, factâ in ædem irruptione, trecenti ex ijs sint trucidati, & alij similiter alibi. Itaque cum animadverterent indigenæ Christophorum jam totum propemodum regnum duobus Holsatiæ Comitibus ære gravatum, quasi in prædam exposuisse, & ipsum nuperrime etiam cladem insignem passum, sibimet defendendo parem haud esse, capto in arenâ consilio, de *Magno* Sueonum rege adsciscendo cœperunt agere. Nec mora, plebs nobilesque, missis in Sueciam nuncijs, animi sui sensum regi aperiunt. Ille confestim dicto ipsis die adesse eos Calmariam jubet. Quò & profectus exinde archiepiscopus *Carolus* alijq; ex nobilitate, ampla omnia ac speciosa domum retulerunt. Præter cetera pollicitus *Magnus* se Schoningos adversus vim & injurias aliorum indemnes ac tutos præstiturum; privilegijs

vilegijs ac priscis eorum statutis atque immunitatibus nihil omnino derogaturum, sed ampliaturum ea potius: Illi vicissim fidem & obsequium oneraque se consueta suffecturos pollicentur. Holsati, his acceptis, despondere jam animum cœperunt, ac totâ paulatim ditione facessere. Et ipse quoque Comes *Iohannes* videns se tanto adversario haud quaquam parem futurum, extemplo, quod dicitur, necessitatem in virtutem vertens, quidquid è Scaniâ, Hallandiâ, Blekingiâ & Lystris sibi obæratum habebat, id, venditione cum Sueonibus habitâ, & acceptis septuagies mille argenti puri marcis, *Magno* in totum transtulit, postquam summâ cum vi ac violentiâ triennium circiter id ipsum tenuisset. Nec Christophoro etiam, hoc accepto nuncio, gaudium auctum, cum distrahi ac separari regnum videret, & malum malo cumulari. Hic mirari subit, quid in mentem Iohanni *Gothe* venerit, cum in distractionem istam consensisse Christophorum tradat, & per literas & oratores rogasse ut Schania cum Hallandiâ & Blechingiâ ad regni Suetici, à qua sejuncta fuerat, laciniam rediret, præsertim cum eas regis literas nec ille exhibeat, nec uspiam in actis aut diplomatibus Daniæ Sueonumque regum id alij offenderint. Ad exsolvendam hanc summam, quâ tum Scania Suecis est tradita, partem ex omnium Sueciæ ecclesiarum decimis assumpsit *Magnus*; & prima quidem vice triginta quatuor atque inde decem millia marcatum persoluta, donec paulatim, quod erat reliquum, expungeretur. Varieque exinde super eâ disceptatum venditione, quæsitumque an ei, qui tantum oppignoratam regionem teneret, ejus abalienandæ potestas esset: quamvis Sueci non eâ tantum cum Holsato transactione, sed etiam literis se indigenarum niti indicant, de quibus inferius referetur. Statim exinde, quæ feria fuit sexta post Butolphi, firmavit rex *Magnus* rataque habuit privilegia omnia atque immunitates ecclesiæ Lundensis, simul adpromittens archiepiscopo *Carolo*, se, indemnem eum præstiturum, quod ad sacramentum, quod ipsi fecisset. Præerat eâ tempestate ac res Sueciæ potissimum tunc moderabatur Mathias *Ketelmundus*, quod ipse *Magnus* ætate per idem tempus admodum esset tenellâ.

CHRISTOPHORUS II. Rex. C. 4.

Sub anni finem renunciavit, de quo est supra memoratum, Cæsareo ac paterno in Pomeranos beneficio Marchio *Ludovicus*, habitâ cum eorum principibus amicâ ac sociali compositione. Idem quoque eodem circiter tempore cum *Othone* & *Valdemaro*, Christophori regis filijs, affinibus suis, hunc in modum est pactus, se nimirum auxilio ipsis adversus quoscunque adfuturum excepto Romanorum Imperatore parente suo; seorsim verò adversus Holsatiæ Comites, idque totis viribus, quoad viveret; hac tamen lege, ut ipsi navigia ad transfretandum militi atque inde impendia sufficerent: Acta hæc Vartislaviæ testibus Alberto *Furstenbergio*, Batone *Weltebergio*, Henrico à *Buck*, alijsque. Datis tum etiam literis, attestatus est iterum Marchio se quodcunque territoria illa apud Esthones, *Harria* & *Wirria* dicta, quæ sibi à rege Christophoro dotis nomine oppignorata fuerant, duodecim millium argenti marcarum reditum supetare ijsque esse potiora comperiretur, eo dotalitium uxoris suæ *Margaretæ* compensaturum.

Accepit anno insequente suo tutandum patrocinio Andream *Stigotum* Comes *Gerhardus*: Eique non solùm, sed ejus universo famulitio satellitioque, ut & domesticis omnibus remisit, quibuscunque aliàs oneribus ac collationibus ipsi obnoxij haberentur. Et *Magnus* Sueciæ, Norvagiæ ac Scaniæ tum Rex salutatus, *Elizabetham*, *Ludovici* quondam Mareschalli viduam, non modò sibi defendendam, sed nomen quoq;, quo marito ipsius regnum obstringebatur, ut expungeretur quamprimum, aut ejus vice pignus traderetur, se curaturum promisit, obsignantibus in rei majorem fidem, unà cum rege, eâ de re confectos codicillos *Carolo* Lundensium archiepiscopo ac Sueciæ primate, Nicolao *Aborno*, Giselino *Elneo*, Amundo *Sturio*, alijsque. Et acta hæc Lundæ in cœnobio Franciscanorum, regem ea de re compellantibus proque dominâ *Elizabetâ* jam dictâ intercedentibus *Carolo* archiepiscopo Lundensi, Petro *Ionæ* diacono, Canuto *Erickson* archidiacono, Iohanne *Offeson*, Andrea *Nicleson*, Nicolao *Iacobson*, Nicolao *Hack*, Holgero *Nicleson* & Petro *Laxmand* equitibus; Saxone *Pederson*, Petro *Torbernson*, Iacobo *Pederson* de Truteló, Nicolao *Hack* à Lyngby & Iacobo *Ionæ* atmigeris. Literæ verò huc spectantes, quas eodem tum tempore rex *Magnus* eidem *Elizabethæ*, vernaculo idiomate vulgatas, concessit, hujus fere exempli fuêre:

MCCCXXXIII.

Omnibus has visuris ac lecturis, Magnus Dei gratiâ, Sueciæ, Gothorum, Scaniæque ac „ Norvagiæ Rex, salutem in Deo sempiternam. Cum vir nobilis dominus Iohannes Co- „ mes Holsatiæ & Stormariæ, dum adhuc suæ potestatis Scaniam tenet, honestæ matronæ „ dominę Elizabethæ, Petri filię, domini Lodovici Alberti, regni olim Mareschalli, conjugi „ legitimæ,

CHRISTOPHORUS II. Rex. A. C.

legitimæ, in recompensionem eorum debitorum damnorumque, quæ idem dominus Ludovicus publici boni ac regni causâ incurrit, quorum summa 8000 esset marcarum argenti, reliquerit vicissim ac pignori cesserit coronæ territoria; Nos idcirco, cum æs jam memoratum regni causâ accreverit, nec levibus præterea ipsi eorumque hæredes damnis afficientur, si in totum suo ipsis carendum sit, idcirco nos, ex consilio assensuque senatus nostri, prædictæ dominæ, ejusque hæredibus, providendum in hunc modum censuimus, ut ipsi 2000 marcarum Scanensium ex officinâ monetaria Lundensi, & quidem 500 die divi Martini, 500 die annunciationis Mariæ, 500 Philippi & Iacobi, & alia 500 die ascensionis Mariæ adnumerentur: Quas jam dictas pecunias hisce mandamus ut monetarius noster Lundensis ipsi quotannis sufficiat. Pignori vicissim ei tradimus Blekingiam & Lystram unà cum piscaturâ Mörumeâ ac jurisdictione ejusdem. Ditionem præterea eandem eidem immunem ac liberam transferri curabimus, hac interim lege, ut ex eâ quoscunque perceperit reditus inque posterum perceptura sit, id quidquid erit de summâ ac sorte totâ detrahatur. Has literas unà cum rege obsignarunt, Carolus archiepiscopus Lundensis, Sueciæ primas, Nicolaus *Abiornsson*, Gisleus *Elnesson*, Ulffo *Abiornsson*, Amundus *Sture*, Ulff *Philipsson*, Iohannes *Visesson*, equites; Petrus *Ionesson* diaconus Lundensis & Saxo *Pedersson*, armigeri. Datum *Skieldungslaat*, anno domini MCCCXXXIII postridie divi Martini.

Advenerat jam ante Saxcopiam, Lalandiæ civitas est, exiguo comitatus satellitio Rex Christophorus, cum ecce duo ibi nobili genere Hennichius *Bredius* & Iohannes *Ellemosius* suopte instinctu de capiendo eo consilia ineunt, existimantes se eo facinore haud levem apud Holsatum *Gerhardum* gratiam inituros. Ut igitur regem ex ædibus, in quibus divertebatur, viri nobilis Petri *Vitfeldy*, propellerent, ignem contignationi, in quâ erat, subjiciunt, adeo ut fumo coactus dum è fenestris prosilit, ab ijs sit captus atque inde in arcem Aholmiam abductus, quam tum tenebat frater ejus uterinus Comes *Iohannes*; Qui comperto indignissimo facinore, confestim laxari eum vinculis ac liberum dimitti imperavit. Dimissus aliquot post septimanis, circa idus nimirum Iulij, Nicopiæ apud Falstrios ex hac vitâ migravit, dierum ac seculi satur, cum annos circiter duodecim regno præfuisset, plura, quod superiora demonstrant, expertus undiquaque adversa quàm prospera: Qui esse felix potuisset, tot præsertim magnatum suffultus amicitijs, & ipsi quoque Cæsareæ domui per connubia innexus, si fortunæ moderari, si pactis conventis stare, si colere pietatem ac culpas denique & sphalmata priora seriò emendare in animum induxisset. Non nos latet exstare Latinis versiculis, quorum aliquem superius gustum dedimus, carmen antiquum, id est, ipso hoc ævo compositum ac cantitatum, quod graphicè quidem mores & statum eorum temporum videtur proponere, sed in principes ac gentem cum satyricâ quadam mordacitate dicam an licentiâ tum & rhytmis in morem famosorum libellorum luxuriet, alibi quàm hîc legi maluimus.

INTERREGNUM.

DEFUNCTO Christophoro, deploratissimus fuit reipublicæ regnique universi status, hinc *Gerhardo*, illinc *Iohanne* Holsatis, tum & *Sueco*, qui tertius accesserat, ditiones passim ac populum depascentibus. Quàm verò nobilitatem ceterosque indigenas facti pœnituerit, quod reges ac dominos suos, patrem filiumque regno extorres propulissent, tum apparuit, cum remedio locus vix esset. Septennium exinde tenuit, priusquam regno rex & patriæ, ut sic dicam, pater est redditus. Quid autem illo quasi interregni tempore intercurrerit, nunc aperiendum est.

Memoratum superius, Comitem *Iohannem*, uterinum *Christophori* regis fratrem, præter alias regni provincias, etiam Lalandiam sibi obæratam tenuisse. Hanc ille insulam atque insulanos, ne, ut Scanos, rebellantes aliquando experiretur, statim initio anni millesimi

MCCCXXXIV. trecentesimi trigesimi quarti, excitari apud eos ac muniri propugnaculum Ravensburgense curavit. Quod annis sequentibus Rex *Iohannes* solo æquavit, relatis, quæ eò pertinebant, ad Engelholmiæ territorium latifundijs. Ejus hodieque adhuc rudera solo exstantia omnibus conspicua sunt. Advenerat per eosdem dies has in oras pontificis Max. internuncius Petrus *Gervasius*. Et ei cognominis Petrus *Paghus*, Othoniensis episcopus, adauxit tum temporis salarium, quod jam ante Rex *Ericus*, *Menved* dictus, studiosis, qui Lutetiam Parisiorum ad uberiorem animi cultum capiendum mittebantur, liberaliter indulserat. *Woldemarus* etiam Slesvicensis Holmiæ monasteriū, firmatis, quas antiquitus habuerat, immunita-

[illegible]mmuni[illegible] in [illegible]r m[illegible]entiâ [illegible]vit. Vitâ per i[illegible]em [illegible]ere t[illegible]. [illegible]rolus, si Cat[illegible]m sequimur præsulum ej[illegible] e[illegible]liæ. [illegible] urbis cathed[illegible]latus fac[illegible]lo, quod ipsemet co[illegible] [illegible] successi[illegible] ecc[illegible]æ ej[illegible]em Decanus Petrus [illegible] A-[illegible]atione non a *Ioha*[illegible] quidem vi[illegible]simo tertio, qui [illegible] ho[illegible]e vitæ [illegible]cerat, sed à *Bencat*[illegible] ejus nomi[illegible]s duodeci[illegible]. [illegible]trus [illegible]rum a[illegible]icatus est ab excommunicatione eorum, qui res e[illegible]æ ac de-[illegible]ue e[illegible]iscopos aliosque prælatos indignè tractare[illegible], e[illegible]is aut repeti[illegible] lim pontifex sanxerat, & *I[illegible]*o quoque arc[illegible]p[illegible]opus in usum [illegible]rat. INTER-REGNUM. A. C.

[illegible]ti Sueonum proceres principem suum *Magnum* diadem[illegible]te re[illegible]o insig-[illegible]iter natum septendecim. Eiq; [illegible]allicam ex re[illegible]io [illegible]ale[illegible]orum stem-[illegible]ociant, *Blancam* nomine. Ex hac duos filios *E[illegible]um* & *Haquinum*, de[illegible]tulit. Idem hac tempestate latâ lege, quemadmodum & ante eum [illegible]ex [illegible]*s*, [illegible]bu[illegible]e memoratur, ne quis intra Sueciam Christum p[illegible]ofessus manci[illegible] be-[illegible]: quamv[illegible] in adversum neget Iohannes *Gothus* tale unquam apud Suecos o[illegible]tinuisse, [illegible]os adeò servili conditione vel gentilium ævo egisse, sed suam perpe[illegible]o libertatem [illegible] & armis tutos. Estque h[illegible]ud multo post ab eodem Sueonum r[illegible] *M[illegible]o* Australis [illegible]ar[illegible] Stocholmiæ fr[illegible]tribus Franciscanis, quos, ex pullo vesti[illegible]u, *Nigros* vocant, [illegible]a, ut ex ea cœnob[illegible]m ædificaretur. MCCCXXX[illegible]

[illegible]*rdus* progr[illu] exinde temporis & anno præsertim M[illegible]XXXVI &, [illegible] e[illegible]m secutus [illegible]o t[illegible]cen[illegible]esimo trigesimo septimo, non se ulterius *tutorem Va[illegible]emari*, qui jam [illegible]iaverat, sed *Ducem Iutiæ* scribi voluit; & qui ejus vices ten[illegible]bat *Nicol[illegible]us* [illegible], Norderjutiæ Capitaneus est salutatus. Sæpiuscule ve[illegible] hoc tempore *Gerhardus* [illegible]unali assedit ac jus Iutis dixit. MCCCXXXVI. M[illegible]CXXXVII.

[illegible] au[illegible] Christophori filius, incensus animi generosi impetu recuperandi & è mani-bus [illegible] possessorum eripiendi paterni regni, collegerat e Lalandis, Germanis alijs-q[illegible]e par[illegible] ejus olim ded[illegible]tis, tu[illegible]ultuariam manum, qua ille irr[illegible]ptionem [illegible]n borealem Iu-ti[illegible] facturus, sperabat, repulso *Gerhardo*, sibi insig[illegible]ia regia ass[illegible]ere. Verum *Gerhardus* mi-[illegible]iæ vetus ac rerum suarum satagens seque anteverti haud sinens, ei circa Taphedam, quâ V[illegible]burgum i[illegible]r, obviam occurrit. Atque ibi confertâ utrimque manu, ip[illegible] tandem *Otho*, c[illegible]mmisso [illegible]er prælio, cum alijs ex nobilitate permultis captivus Segebergam ab-[illegible]ctus est. Hinc interjecto haud multo tempore mittit ad Lubec[illegible]nses literas Impera-t[illegible]r eos adhortans operam apud Holsatos navarent, ut vinculis [illegible]*ho* solveretur. Et actita-tum de eo tum quid[illegible] inter *Gerhardum* & Lubecenses, sed eo tempore res mi[illegible]us successit.

Interea E[illegible]iscopus Borglumensis *T[illegible]ho* [illegible]sque capitulum, datis literis, palam est con-[illegible]atum quidquid simultatis, erro[illegible]s [illegible]mque i[illegible]ter Comitem *Gerhardum* & episcopos, [illegible]s, clerum ac laicos suæ dice[illegible]e[illegible]s in [illegible] boreali, Fionia, Arrea, Tossinga à parte [illegible] & se quoque ipsum seorsim ob captivitatem ac vim sibi ex mandato Christophori [illegible]m re[illegible]is illatam intercessisset; & quidquid etiam in se ac suam ecclesiam violentiæ rapi-[illegible] commissum; de ijs omnibus amicè utrimque esse conventum ac sibi omni-[illegible] factum; tantum cum hæredibus Christophori regis cumque Eschillo *Breckio* [illegible] *T[illegible]ko*, calamitatum suarum authoribus, sibi constitutum injuriarum agere: si-[illegible]que actionem suam in Episcopos Ripensem & Arh[illegible]siensem de ablatis, se ca-[illegible] d[illegible]si reditibus velle reser[illegible]atam: Ità tamen ut eam *Gerhardo* Comiti per-[illegible], ut [illegible]s de re totâ juxta leges ac reg[illegible] placita pron[illegible]ciaret. Liberatoque è carcere [illegible] interd[illegible]ctum, cujus superius meminimus, re[illegible]ssum est. Ad idem hoc tempus re-[illegible]o reperio obi[illegible]m archiepiscopi Lunde[illegible]sis *Caroli*, quem tamen superius biennio [illegible] jam ante suo fato functum ostendimus. Ei fratrem germanum fuisse lego *Ericum* [illegible]ectura commissa arcis atque insulæ Borr[illegible]ngholmiæ.

[illegible]s deinde Vagriæ Comes, anno, qui superiorem excepit, dato decem millium ar-[illegible]arum p[illegible]o, Oldesloam à Tralovensibus sibi possidendam accepit. Et Cæsar [illegible]*us* in Comitijs Francofurtensibus, die ascensionis Mariæ, Ducibus Po-[illegible] & *Barnima* literas obsignatas reddi curavit, quibus eos imperio reconcilia-[illegible]m sibi ac successoribus suis obsequi[illegible]m pollicitos profitebatur. Quo au-[illegible]*us*, Elector Brandeburgicus, aliquo sumptuum, quos, ut supra rela-[illegible] i[illegible] oppugnandis Pomeranis fecerat, solatio frueretur, ei jus successionis MCCCXXXVIII

INTEREGNUM. indulsit [illegible]e, quæ cum erat, P[illegible]æ pr[illegible] d[illegible]ficeret [illegible] annu[illegible]
A.C. actis Pontificijs Bzovi[illegible], Annalium ecclesiasti[illegible] con[illegible] ac Norvagiæ regem (de quo ad an[illegible] MCC XXXII [illegible]per[illegible] dictum [illegible] jam regio potientem, egisse hoc temp[illegible] apud ponti[illegible]cem R[illegible] uiæ ejusdem par Scani[illegible], quæ veluti clavis & [illegible]a regni S[illegible] modò, ut supra ostendum, *Magno* se junxerat, [illegible]bi ac posteris su[illegible] in pe[illegible] autoritate confirmaretur; A[illegible] simul potestas fieret, alias quoque regn[illegible] tyrannorum eripere suoque regno adjungere, quod id nullo unquam tempore I[illegible] Romano subditum, sed ecclesiæ tantum Romanæ fuisset vectigale; [illegible] om[illegible] in obsequio sedis Apostolicæ deinceps mansurum ac [illegible]ensum con[illegible] Romano pontifici, more aliorum, persoluturum: sed ren[illegible]sse ponti[illegible]m vel [illegible] aut concedere quidquam postulanti, quod Apostolicæ sedis haud e[illegible] ali[illegible] al[illegible] juste, aut parte altera inauditâ detrahere. Per eosdem dies prælu[illegible]ere [illegible] tibusque fax ingens in æthere cæperat, vulgo *Cometam* vocabant. N[illegible] prægravis, & quæ ob id in literas est relata, annonæ difficultas secuta Eidora[illegible] censem Ducatum populosque vicinos miserrimum in modum a[illegible]xit. Atque illam [illegible]
MCCCXXXIX. inde haud minor comitata pestis, & ad ultimum pæne Boreæ frig[illegible] [illegible], ne[illegible] ignem ac sævitiam suam exerere desijt. Eodem tum tempore indici cens[illegible]m m[illegible] omnibus Zelandiæ Lalandiæque jussit Comes *Iohannes*. [illegible]t [illegible]omeraniæ n[illegible] super pri[illegible] juniores *Vartislai* liberi, *Bugislaus*, *Barnimus* & *Vartislavus* oppignor[illegible]t Prussiæ ma[illegible] *Theodorico*, Comiti Oldenburgico, præfecturam universam atque opidum S[illegible], [illegible] marcarum Lubecensium 2756, eâ lege, ut si idem forte intra anni tempus & q[illegible]od ex [illegible] ret non redimeretur, ejus esset, qui pignori accepisset.

Hinc quoque *Valdemarus*, Slesvicensium Dux, qui omnem aliquandiu de re[illegible]no c[illegible]ta tionem seposuerat, sub annum proximum, qui trecentesimus quadragesim[illegible] [illegible] a m[illegible]
MCCCXL. mum fuit, novam de eo spem concepit, incitatus præ[illegible]pue ab avunculo *Gerbar*[illegible] monebat jure concesso uteretur, semel unanimi omnium consensu regem eum elect[illegible] *Christophorum* & *Ericum*, quibus cesserat, nunc defunctos; *Othonem* captivum teneri & *V[illegible]demarum* viribus destitui, se auxilio ei futurum, tantum auderet ac repeteret, q[illegible]od [illegible] si[illegible]um mo jure debebatur. Verum Dani quos Holsaticæ dominationis fastidium habeb[illegible], a[illegible] mum atque oculos ad *Valdemarum*, *Christophori* filium, qui tum in aulâ Cæsaris magna cum gloriâ agebat, cæperunt reflectere. Eum per literas convenientes, amice [illegible]oque sunt obtestati, amicorum externa auxilia circumspiceret eaque ad recuperand[illegible]m [illegible]jorum suorum regnum imploraret, esse domi faventes omnes paratosque ad suam [illegible]uoque symbolam conferendum. *Gerhardus* autem Comes ne imm[illegible]ere ipsemet sceptro videretur, Iutiam borealem, quam oppignoratam tenebat, nepoti suo Duci *Valdemaro* constituit cedere, ut eum hoc pacto & aliâ quasi viâ ad solium promoveret, ità tamen ut sibi vicissim S[illegible]esvicensis Ducatus, quasi amica permutatione, redderetur. Et mox mense statim Februar[illegible] tractari inter utrumq; cæptum de Iutia boreali & arcibus in eâ sitis, eodem, quo obæta erant, pretio redimendis, præsentibus amicis & affinibus ipsorum Duce Saxoniæ *A*[illegible] & Comite *Gerhardo* Hoieusi. Qui quidem tractatus multis tum ac varijs circumscr[illegible]nibus conceptus fuit, sed incidente, de quâ statim dicemus, *Gerhardi* nece, ad finem, q[illegible] speraverant, perductus non est. Præter cetera autem eo pacti [illegible]strumento contenta, [illegible] quoque *Gerhardus* stipulatus fuerat, ne ullo modo Dux *Valdemarus* Slesvicen[illegible]s [illegible] hæredibus *Christophori* regis, *Othone* Duce aut alijs fœdus feriret, aut nuptias cum eoru[illegible] sorore contraheret: ipse vicissim promittebat se haud unquam è vinculis dimissurum *O*[illegible]*nem* aut affinitatem cum eod[illegible] contracturum, nisi ipso *Valdemaro* Du[illegible]e cons[illegible]io & [illegible]on[illegible]n tiente. Seque hæc aliaque ij[illegible]dem tabellis inserta (quæ nunc brevitatis caus[illegible] & al[illegible] nantes prætermittimus) unà cum Duce Saxoniæ *Alberto*, *Iohanne* & *Henrico* Holsatiæ [illegible]mitibus & *Giselberto* Domino de Bronchorst servaturum sanctissime [illegible]licitus f[illegible]
Et licet non omnia, præcipua tamen ex ijs, idque strictim hic apponenda [illegible]xistimo. N[illegible]
„ primò Duci Slesvicensi *Valdemaro* nepoti suo concedit ac permittit, ut Iutiam bo[illegible]
„ unà cum arcibus, quemadmodum eas oppignoratas à rege *Christophoro* acceperat, re[illegible]m
„ integrum esset ac ære suo liberare, exceptis, quę ad ipsum jure hęredi[illegible]ario p[illegible]
„ inter quæ recensetur medietas territorij, quod *Brysherret* appellatur, [illegible]
„ Middelfurto, ut & domus Scanderburgum, [illegible] præfecturis eodem pe[illegible]entibus, [illegible]
„ spectaret ad cognatum suum, Comitem *Iohannem*; ut & illa, quæ e[illegible] nomine [illegible]

[illegible]

L[illegible]DOVICUS BAVARUS IMP.

[illegible]pardus [illegible] 1o 47 [illegible] marcarum argenti [illegible] fe- ,, INTEGRUM.
[illegible]as quatuor [illegible] pannis laneis & [illegible] So- ,,
[illegible] t Lubecæ aut [illegible]burgi. Si co[illegible] super his nequeat [illegible] ,do- ,,
minus *Henricus Split*, dominus Hartvigus *R[illegible]ntloff*, & Gerhard[illegible] *Alffstorp*. Quibus ,,
[illegible] duo seligerentur. Solvet porro nobis & hæredibus nostris proxima [illegible] ofte ,,
[illegible] marcarum argenti, atque inde [illegible] divi[illegible] [illegible]arum item argenti Colo- ,,
niensis ponderis. Nomine harum [illegible] marcarum argenti nobis vades dabit, quibus sa- ,,
[illegible] esse nobis iudicabimus. [illegible] autem ejusmodi fidejussores præstare nequierit, fal- ,,
[illegible] ejus, qui arcem & oppidum Ripe[illegible] tenent [illegible] id est [illegible] & hæredi- ,,
bus nostris ce[illegible], ut dictum, [illegible] marcarum argenti. [illegible] Ripe[illegible] ,,
[illegible] decimentis, post [illegible] teneremus donec eam, forte ac damno reparatis, a nobis iu ,,
[illegible] redemerit. Si autem pro [illegible] marcis supra memoratis respondeatur, haud necef- ,,
[illegible] præfectum arcis eam nobis trad[illegible]. Porro nisi [illegible] ac [illegible] con- ,,
[illegible] marcarum [illegible], aut eæ [illegible] propugantur, ,,
[illegible] qui Calloæ præfi[illegible] & hæredibus nostris Calloam ,,
[illegible] præfecturis a[illegible]que eodem pertinentibus. Expectabimus [illegible] hebdomadas ,,
[illegible] sine ejus detrimento. Si verò nobis [illegible] quatuor post festum ,,
[illegible] ,
[illegible] Calloæ [illegible]. Ac nobis oppigno- ,,
[illegible] tenebimus Calloam, donec [illegible] propugnaculum nomine summę ac fortis totius à ,,
[illegible] liberaverit. Permittimusque ei ut hanc summam [illegible] marcarum argenti nobis ,,
[illegible] aut in argento signato aut mercibus, [illegible] tyrum, ,,
[illegible]num aliaque ejusmodi. Præ[illegible] Lubecæ aut Hamburgi. ,,
[illegible] præterea ac hæredibus nostris oppignorabit Gottorpium cum *[illegible] Danicâ*, item- ,,
que Slesvicum ac Flensburgum cum præfecturis eo spectantibus universis. Itemque do- ,,
mum sive arcem oppidi Tonderensis cum præfecturis ejus[illegible], item domum sive pala- ,,
tium Dorningæ atque Haderslebiæ [illegible] advo[illegible] omnibus vice 25 [illegible] ,,
[illegible] marcarum argenti libræ Coloniensis. Has omnes arces, ditiones, præfecturas cum adja- ,,
centibus, nos nostrique hæredes possidebimus ut verum pignus cum jurisdictione, usu- ,,
fructu, immunitatibus ac clientelis universis. Omnes etiam ecclesias, quomodocunque ,,
[illegible], [illegible]que ecclesiastica nos nostrique hæredes [illegible] donandique jus habe- ,,
[illegible], quandiu ditiones arcesque jam dictas pignori tenemus. Liberum etiam ei erit Ton- ,,
[illegible] & Dorningam redimere vice 12[illegible] marcarum argenti libræ Coloniensis. Cum- ,,
que [illegible] arces liberare constituerit, solutio fiat Lubecæ aut intra Holsatiæ Comitatum, ,,
[illegible] videbitur commodissimum. Nos nosterque cognatus Comes Iohan- ,,
[illegible] pecuniarum [illegible] que Gottorpium pignorum omnium, quod redi- ,,
[illegible], ultimum. Præfectis etiam, qui Coldingam & Horseuam tenent, mandabitur ut ,,
[illegible] me[illegible] præstent usque [illegible] persolvet [illegible] argenti marcas, si ipsorum summa ,,
[illegible] non excurrat, quod [illegible] reliquum adjicietur 14[illegible] marcis, ,,
[illegible] arcis Gottorpiane [illegible] viros [illegible] vades [illegible]bit, quibus ipsis pro damno ,,
[illegible] Porro alteram partem ter[illegible] *Bro[illegible] erret*, quod proxime adsitum est Mid- ,,
[illegible] nostrique relinquat heredibus. Cujus nomine ei tribuemus, ut à ,,
[illegible] totidem judicent. Hi si inter sese convenire non poterunt, ar- ,,
[illegible] Henrico Suevensium Comiti. Et quidquid illi statuent, id ra- ,,
[illegible] summa detrahetur [illegible] marcis, quę ei solvendę erunt circa festum divi ,,
[illegible] Nos [illegible] nostrique heredes trademus [illegible] ejusque heredibus Ripas, Cal- ,,
[illegible] Alburgum cum præfecturis ac eo spectantibus, & quidquid in Iutia boreali possi- ,,
[illegible] hac parte [illegible] Middelfurtensis cum præfecturis, jurisdictione ac usu fructu ,,
[illegible] clientelis, templis atque ecclesiis, quemadmodum nos ipsi jam ante usi fuimus. ,,
[illegible] iam [illegible] ac codicillos per Ducem evulgatos Dux ratos atq; inviolabiles per- ,,
[illegible] vabit. Si quid nobis aut præfectis nostris vel à tribunali profano vel sacro iuten- ,,
[illegible] à nobis atque illis ut arceatur, nobiscum operam navabit. Dux insuper neq; cum ,,
[illegible] hæredibus aut cum Othone Duce se conjunget, neq; cum sorore ejus ,,
[illegible] Ducem Othonem à nobis dimittemus, nisi id fiat consen- ,,
[illegible] contrahemus. Nos præterea Dux, neque matris ,,
[illegible], aut Comitem [illegible] inhibebimus, aut à pignore eorum alijsq; bonis, ,,
[illegible], excludemus. Sed eis, si quis id tentaverit, auxilio accurremus. ,,

Qq ij Nostri

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

INTERREGNUM.

„ Nostri quoque homines, quotquot sub Duce hæreditatia aut bona possident, aut [illegible] jurisdictione Comitis Iohannis, [illegible] tenebant prout ea tenuerunt, cum primum [illegible] cognatum nosque controverti est cæptum. Hac super re consanguineo nostro ac cognato plenam jam esse factam reconciliationem ac pacem spospondimus unà cum amicis nostris infra scriptis *Alberto* Duce Saxoniæ, *Iohanne* Comite Holsatiæ, domino Iohanne à *Lenden*, Henrico Comite Holsatiæ, domino Goselbertto *a Bronchorst*. Hi nobiscum promiserunt, ut si forte hanc pacem ruperimus, se adversus nos Duci Valdemaro auxilio accessuros, donec culpam emendaverimus. Si etiam contingat ut ipse Dux sua tenere malit, nec Iutiam borealem [illegible] curet, de eo ipsi deliberandi tempus concedetur: atque [illegible] nos certos reddat per dominos ac principes jam memoratos, se haud inhibiturum [illegible] quod ad pignus nostrum [illegible] si tamen id sibi attribuere in posterum fategerit, tum ad amicos atq; a vinculos nostros Albertum Saxoniæ Ducem & [illegible] Comitem Suerini causa [illegible] retur. Hi quodcunque pronunciarint, id ratum erit. Datum Lubecæ anno & die [illegible]

Per idem propemodum tempus *Bertholdus* Hennebergensium Comes apud Cæsarem monetæ jus Lubecensibus impetravit, idque occasione Ducis *Othonis*, de quo [illegible] gensi custodiâ liberando seriò tum [illegible] Comes [illegible], & ut eo quoque suam Lubecenses conferrent operam, eos identidem est adhortatus. Obijt per eosdem dies *Petrus Paghus* Othoniensium antistes, cui successorem elegerunt Canutianæ societatis fratres *Nicolaum Ionæ* monachum Ordinis Francisci, non sine tamen contradictione aliorum. Quo etiam tempore exarsit in Comitem *Gerhardum* per universam fere Iutiam plebis [illegible] que, quod ipsis inconsultis imponere dominos ac dynastas in animum induceret [illegible] oq; & arces ac loca, quę tenebat munitoria, cingunt obsidione, tributum & pensiones, quas aliàs debebant, ei ac procuratoribus ejus cuncti renuentes. At *Gerhardus*, quē vulgo [illegible], ob capitis glabritiem, *Calvum Comitem* vocitabant, irâ [illegible] consceri [illegible] cesi Bremensi, apud Vestphalos & Rhenanos militem imperat, cui *Gun[illegible]ouver* nomen [illegible] ditum, quod vestitu admodum adstricto ad omnia haberetur expeditissimus, fuisse [illegible] haud infra decem millium tam equitum quàm peditum numerum authores tradunt, [illegible] ille in Iutiam Borealem facto procinctu, & plebem & nobilitatem in ordinem [illegible] & *Voldemarum* Slesvicensem vi in possessionem immittere constituit. Aderant ei [illegible] *Henricus* & *Nicolaus*. Eos cum parte copiarum aliò dimittit. Ipse Randershusium progressus quatuor millia armatorum secum ducebat. Hi quacunque iter facerent ferro [illegible] atque igne defædantes nobilium pręsertim pręedia ædesque ac loca sacra more militiæ in prædam passim dabant dispoliabantque. Tum *Sueno* Arhusiensis episcopus aliique plures, relicto regno ac possessionibus, ad *Waldemarum* Christophori in Germaniam concessēre, ejus se prosperis dubiisque socios junctu[illegible].

Obtulit se per eosdem dies vir genere nobilis sed animi nobilioris, Nicolaus Ebbonis *Norerisius*, qui indignum ratus tot jam annos Holsatis, quibus imperare sueverat, servire Daniam, de bello semel & in universum finiendo consilia secum cœpit agitare. Idq; cum fieri non nisi magno audacique aliquo facinore posse animadverteret, ipsum se [illegible] potius objicere, quàm videre perpetuo oppressam patriam maluit. Accedebat præterea o[illegible] cultum quoddam adversus Comitem odium, ortum è lite, quam inter ipsum & *Stigotum* Andreæ, sed minus ex sententiâ *Nicolai*, Comes deciderat. *Nicolaus* itaque, ut alter Scævola, ad trucidandum *Gerhardum* Comitem aut occumbendum ipse paratus, cum jam ante rimatus cuncta fuisset, & eidem quoq; amicitiam rite & more gentis jam ante renunciasset, sciretque quo loci Comes cubaret, ipso sabbato ante Dominicam Oculi, priusquam Randerhusium, ubi Comes agebat, cum suis ingrederetur, ita pontem, quem [illegible] in reditu transiturus, sub [illegible] avit, ut cum [illegible] vellet, posset [illegible] aliis hoc pacto assequendi se occasionem præripere. Eoque facto Randerhusium ingressus recta conclave Comitis petiit, ibique ipse, & quem ad manum sibi habebat, satelles, excusso è cardinibus ostio, Comitem in lecto jacentem obtruncat unà cum Capellano ejus & cubiculario Henrico *W[illegible]nghovio*. Nicolaus perpetrato facinore urbe confestim facessit, rescissoque, prout constituerat, post se opidi ponte, celeri sibi fugâ consuluit. Quæ ubi in vulgus sparsa, & ad totum deinde exercitum [illegible] narunt, ingens omnes terror pervasit, nec multò post diffluere paulatim cœperunt copiæ Gerhardoque e[illegible]nde funus à filiis Heurico & Nicolao mæstissimis Itshoę ductum.

Hic *Gerhardus* primò dictus Comes Randersburgensis, tenuibus admodum initiis ad summa paulatim evectus est. Pater ei *H[illegible]us* fuit, mater *Ceva* Bronchorstia. [illegible] duxerat

duxerat filiam Ducis Saxoniç *Iohannis*, ex quâ tres filios Henricum *Ferreum*, *Iohannem* & *Nicolaum* suscepit. Operam initio liberalibus studijs dederat ad annum usque çtatis vigesimum quartum, spe potiundi episcopatus ob avunculum *Giselbertum* à Bronchorst, qui Bremensem prçsulatum tenebat: Cujus etiam auxilio Vilstermarsiam, de qua diu litigatum fuerat, obtinuit, cum jam antea eâ laborasset inopiâ, ut ne locus quidem ullus aut arx apud Holsatos esset, quç ad eum pertineret. Rendersburgi ut civis propemodum inter cives agebat. Memorant *Henricum* Reventolphium, *Adolphi* Comitis percussorem, ei canes, equos & arma sufficere solitum. Inde, adspirante fortunâ, vicit Comitem *Adolphum* Schouenburgensem; Segebergam etiam & Randersburgum suç in universum potestatis fecit, Dithmarsos compescuit; Danum ad incitas propemodum redegit. Quibus alijsque factis, ut solet industrios & gnavos, nec virtutem modò sed umbram sæpe ejus, gloria consequi, nomen ei postremò impositum *Magni*. Qui verò, ut memoravimus, eum de gradu dejecit, Nicolaus fuit *Ebbonis*, Crantzius Nicolaum *Iepseum* sive *Iacobi* appellat: Domestici insuper scriptores familiæ cognomentum *Norisij*, sive, ut posuimus, *Norerisij* adjiciunt. Et volunt præterea Holsatorum chronologi ipseque Crantzius eum *Nicolaum* fidei & obsequij jure *Gerhardo* fuisse obstrictum: ideoque & mox à filijs deprehensum, ut paricidam & proditorem, enectum ac rotis impositum, cum ejus annales domestici nihil referant, qui biennio post circa Londenessum in acie occubuisse injiciunt, & apud Iutiæ borealis Cimbros haud aliter sacramento obnoxium *Gerhardo* egisse, quam cetera, quæ *Gerhardi* imperium coacta acceperat, nobilitas: imo & amicitiam, ut dictum, *Gerhardo* legitimè jam antea, & more majorum renunciasse, acta, quæ eâ de re habentur, ostendunt; Quod Dani suo idiomate ac formulariter *onsige* dicunt. adeo ut hostem ab hoste, ac media inter arma, præventum ac cæsum videantur innuere; præsertim cum tam negligenter custoditum, ac nullis propemodum præsidijs, flagrante adhuc undique bello, communitum *Nicolaus*, captatâ occasione, aggressus sit atque interemerit. INTERREGNUM.

Ob ea, quæ jam & ante sæpenumero, tum & in sequentibus de Holsatiæ dynastis Comitibusque erunt memoranda, proximam, quæ sequitur, hic attexendam genealogiam existimavi: Tum etiam, quia aberrare, ut plurimum, in hisce atque hallucinari genealogicos hodiernos comperiam.

STEMMA
COMITUM HOLSATIÆ
antiquorum.

ADOLPHUS *Salinglevius vir nobilis ac strenuus, frâtre Brunone episcopo annitente, à Conrado II Imp. in Comitijs Mindensibus Eques Auratus & primus Comes Scaumburgensis designatus an. 1030.*

Hartungus *cæsus bello Bohemico. Reusnero est Adolphi 3 frater.*

ADOLPHUS 2 *Comes Scouenburgicus, à Lothario Saxone primus suæ familiæ Comes Holsatiæ creatus an. Ch. 1114. post Billengerorum stirpem extinctam. cæsus Demmi.*

ADOLPHUS 3 *obijt in arce Scouenburgensi.*

Bruno *Præpositus Magdeburgensis, inde episcopus Olmicensis.*

Conradus *Comes Scouenburgensis.*

ADOLPHUS 4 *Comes Holsatiæ, monachum postremò professus obijt Chilonij.*

Iohannes 1 *Comes Vagriæ.* A

Luderus *puer extinctus.*

Mechtildis *uxor* Abelis *Danorum regis.*

GERHARDUS 1 *Comes Holsatiæ.* B

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

A

Iohannes 2 *Comes Vagriæ, bis conjugatus. ex priore uxore 3 liberi nati, qui sine hæredibus obiere. ex alterâ conjuge, quæ fuit vidua* Erici Glipping *Daniæ regis, nati filij duo*

Albertus *Præpositus Hamburgensis.*

Adolphus 5 uxor Mistovij Pomeraniæ Ducis filia sterilis.

Iohannes 3 *Benignus dictus, Christophori Danorum regis frater uterinus* :

Christophorus *infans perijt collapsus de ponte Chilony.*

Adolphus *7 postremus ex stirpe* Iohānis *1. sepulti omnes in cœnobio Reinfeldensi, excepto* Iohannis *2 filio* Adolpho *ex priore conjuge, quem Hartvigus Refuentloff occidit. is Segebergæ locum sepulturæ accepit.*

B

Henricus *Comes Holsatiæ, uxor præsulis Bremensis* Giselberti *de* Brunchorst *fratris filia.*

Gerhardus. *Comes Stouvenburgi.* :

Gerhardus 3 *dictus* Magnus *item* Calvus *Comes Holsatiæ, uxor filia Iohannis Ducis Saxoniæ, trucidatus in lectulo an. Ch. 1340.* :

Iohannes *dmis.*

Gerhardus *4 Comes Holsatiæ & Stormariæ* :

Gerhardus *Præpositus Lubecensis.* :

Adolphus 6 *Comes Scouēburgi, ab hoc descendunt hodierni Comites Scouenburgici.*

Henricus *&* Otho *sine prole obierunt.*

Henricus *Ferreus uxor N. filia Alberti 1 Ducis Megapol.*

Ioh. *cæsus Dāmi.*

Nicol. *improlis obijt.*

Iohannes *præfuit Stormariæ an. Ch. 1320 usque ad an. 1330. Hic postremus fuit è prosapia* Gerhardi *qui Holsatiam moderati sunt.*

Gerhardus, *Dux Slesvicensis factus an. C. 1366 cæsus à Dithmarsis. uxor* Elizabetha *filia Magni Torquati Ducis Brunsvicensis & Luneburg.*

Albertus, *conjux Erici Saxoniæ Ducis filia dmis.*

Henricus *electus episcopus Osnabrugensis.*

Henricus *obijt non relictâ prole.*

Adolphus 8 *ultimus Dux Slesvicensis & Comes Holsatiæ.*

Gerhardus *absque prole post se relictâ mortuus.*

Filiæ duæ N. & Hedevigis. *quæ nupta* Theodorico *Comiti Oldenburgico. Exque ijs natus*

Christianus, *eius nominis Daniæ rex & Dux Holsatiæ, de quo in sequentibus.*

RERUM

RERUM DANICARUM HISTORIÆ

LIBER VIII.

VALDEMARUS ejus nominis III. REX LXXXVII. ATTERDAG *dictus*.

VALDEMARUS III. Rex. A. C.

UM jam annis circiter quindecim Daniæ regnum exterorum dominationibus exhaustum, ac, veluti Penthei artus, in partes plures dissectum huc illuc fluctuaret, respexit postremo divina clementia &, excitato Valdemari natu majoris filij *Christophori* generoso spiritu, regnum injustis possessoribus liberavit, & membra, quæ variè à varijs erant discerpta, in unū paulatim reducendi & absq; propemodum cæde ac sanguine componendi facultatem eidem indulsit. Ei *Atterdag* cognomentum hærebat, quod ex usu scilicet sermonis quotidiani *Atterdag* dicere erat solitus, cum innuere vellet, iterum instare diem, nec omnes omninò soles occidisse. Itaque dum cedit tempori, & plura consilio quàm vi gerit, in id præcipuè incubuit, ut Cæsar & Marchio Brandeburgensis *Ludovicus* ad causam ejus propius cognoscendam animum atq; aures commodarent. Nec aversum ab eà re Cæsarem expertus est, utpote cujus aulam aliquamdiu non sine industriæ laude secutus fuerat; & Marchio, qui filius erat Cæsaris, Valdemari ipsius sororem duxerat, uti jam ante est memoratum. Hi igitur cum subditorum in Valdemarum inclinationem animadverterent, & literæ quoque allatæ ab ijsdem essent, quibus eum Holsatici dominij tædio in regnum revocabant, indictus Spandaviæ conventus est. Quo cum advenissent Marchio jam dictus, & Dux Pomeraniæ *Barnimus* ex Cæsaris mandato, inter principem Valdemarum ab unà, & alterà parte Ducem Slesvicensem *Valdemarum*, Comitesque Holsatiæ *Henricum* ejusque fratrem *Nicolaum*, mediantibus utrimque consiliarijs, hunc in modum agi cœptum: ut *Otho*, Valdemari frater, ante omnia è carcere dimitteretur, traderetur que Marchioni aut regi Valdemaro, hac tamen cautione, si prius *Henrico* & *Nicolao* nec non *Iohanni* Comitibus profiteretur se actioni suæ universæ in Daniæ regnum renunciare: quod esset decretum, unius Daniæ unum & solum agnoscendum regem Valdemarum. Prӕterea Dux Slesvicensium *Valdemarus* sororem suam principi Valdemaro in conjugem cederet, traditâ dote 24000 marcarum argenti; Quam ille summam decideret ex 100000 marcis, quarum nomine Iutia & Fionia oppignorata tenebantur; ità ut Fionia 41000 marcis cum insulis adjacentibus, & Iutia 35000 similiter

marcis adhuc obligatæ manerent, excepto Alburgo, quod unà cum Venſyſſelâ, Himmerſyſſelâ, Thyeſyſſelâ, alijſque eodem ſpectantibus territorijs regijſque reditibus omnibus confeſtim regi Valdemaro permitteretur. Similiter & reliquæ Iutiæ arces eidem paterent, quandocunque eas redimere ipſi aut liberet, aut integrum eſſet. Harum primo loco cenſebatur Calloa, inde Horſena atque ultimò arx & urbs Ripenſis cum quartâ latifundiorum ad eaſdem ſpectantium portione. Præterea ſtatutum ne Valdemarus ſibi defenſionem aſſumeret percuſſorum Comitis *Gerardi*, ſed ipſis eorumque fautoribus, quicunque ij forent, ſe perpetuo adverſarium ac hoſtem demonſtraret. Inde actum de cenſu agrorum à colonis præſtando exigendoque à partis utriuſque ſcribis, deq; auxilijs cum à rege, tum à Comitibus invicem ferendis, ac demum de revocandis extorribus, inter quos erat Epiſcopus Arbuſienſis alijque, ac damnis ipſorum, quæ paſſi exilij tempore fuiſſent, reficiendis. Eaque omnia permiſſa arbitris, ut de ijs ſeorſim pronunciarent. Actum quin etiam de dotalitio, quod rex Valdemarus ſponſæ ſuæ *Hedevigæ Valdemari* Ducis ſorori, poſt nuptias celebratas eſſet aſſignaturus, nominataque præter arcem Ripenſem & urbis monetam, etiam molendinum, telonium, aliaque eodem ſpectantes reditus uſuſque ac fructus urbani.

Inde Marchio, indicto Lubecæ conventu, præter cæteros, vocari eodem Ducem Sleſvicenſium *Valdemarum*, itemque *Henricum*, *Nicolaum* & *Iohannem* Holſatiæ Comites curavit. Ibique ſuperiora illa omnia Spandoviæ inter partes agitata propoſita, ſignatis rite tabulis, firmata ſunt. De dotalitio autem, quod reginæ *Hedevigæ* erat aſſignatum, hoc inſuper decretum, ut, ſi arx Ripenſis eoque ſpectantia ante regis Valdemari obitum non redimerentur, tum eorum loco Alburgum cum reditibus univerſis, quæque eodem pertinerent, territorijs, reginæ ad vitam concederentur. Hæc ſanctè aſſecuturum ſe profeſſus eſt Dux Sleſvicenſium *Valdemarus*, adſtipulatique ſunt, ac fide bona, veluti ſponſores, hoc ipſum polliciti Dux Saxoniæ *Albertus*, Holſatiæ Comites *Henricus*, *Nicolaus* & *Iohannes*, Schouwenburgi Comes *Philippus*, Oldenburgi *Conradus* unà cum arcium Iutiæ Borealis quatuor Præfectis: Promiſitque & idem rex Valdemarus, ejuſque nomine princeps illuſtriſſimus Marchio Brandeburgicus *Ludovicus*, ipſius affinis; itemque Stetini Dux *Barnimus* & Comes Lindaviæ *Vlricus Gunteruſque* Swartzenburgenſis, ac denique Megapolitanus *Albertus*. Sed ipſæ hæ literæ, idiomate vernaculo evulgatæ, cum & alia non prætereunda propius cuncta exprimant, earum, quantum potuit, ſenſum atque exemplum hîc ſubjiciendum exiſtimavi. Sunt autem ejuſmodi:

,, Nos Valdemarus, Dei gratiâ, Dux Sleſvicenſis, hiſce patentibus codicillis profitemur ac
,, teſtamur coram omnibus, nos cum ſereniſſimo ac generoſo principe, rege Valdemaro,
,, Danorum rege, domino noſtro, ſuper detrimentis ac controverſijs, quæ hucuſque tenue-
,, runt, amicè & ſecundum æquum ac bonum, in modum ut ſequitur, conveniſſe: Primo ſo-
,, rorem noſtram dilectiſſimam Hedevigem, proximâ, quæ inſtat, dominica ante Penteco-
,, ſten in conjugem trademus jam memorato illuſtriſſimo principi, addita dote 24[illegible] mar-
,, carum argenti, quas in ſolutum ei cedemus ac decidemus ex marcis [illegible], quibus Fionia
,, ac Iutia oppignoratæ ſunt, ut ità Fionia adhuc cum inſulis circumjacentibus 41000 marcas,
,, Iutia verò 35[illegible] debeat, excepto Alburgo, quod nos domino noſtro regi unà cum Vend-
,, ſyſſela, Himmerſyſſela, Omſyſſela ac Hauherret, nomine ejuſdem ſororiæ dotis, redime-
,, mus ac eidem principi ac domino noſtro extemplo utendum fruendumq; permittemus.
,, Præfecti, qui arces borealis Iutiæ tenent, ipſi ut vero ſuo domino ſacramentum dicent:
,, cumque celebrata erit inauguratio, ad nos ut pignus, remittentur: Et redimet porro Iu-
,, tiam rex ſummæ alterius parte in eum modum ut cum quarta pars pecuniæ erit ſoluta,
,, tum etiam quarta ditionis pars ad eum recidet, unà cum arcibus, quas ei deinde permitte-
,, mus. Arcibus regi traditis ſi forte rex fœdus hoc fregerit, tum arcium præfecti ad nos
,, provocabunt. Et vice verſâ fiet, ſi nos promiſſis non ſteterimus. Si quæ hac de re con-
,, troverſiæ aut lis exſurgat, eam ut ſequeſter decidet Dux Saxoniæ Albertus. Cui & ipſi
,, quatuor ſeptimanarum tempus dabitur de jure ſtatuendi. Sique is, qui eſſe in culpâ judi-
,, cabitur, eam intra ſpatium quoque quatuor hebdomadarum non emendarit, tum omnes ac
,, ſinguli utriuſque partis, qui huic tractationi interfuêre, ſe ei, qui injuriâ afficitur, conjun-
,, gent, donec effectum ſit, quod ſententia tulerit. Liberumque erit domino noſtro regi
,, Valdemaro arces Iutlandiæ jam dictas redimere, quandocunque id ipſi integrum erit.
,, Prima earum quæ redimetur Calloa erit, cum quarta parte territorij ejus [illegible] altera Hor-
,, ſena, cum quarta item parte ditionis ejuſdem. His conſtituendis præficiatur ex regijs

ſcribis

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

[illegible] tantundem à parte nostrâ. Si autem accidat regem indigere vel nostrâ vel [illegible] ope, auxilio ei accurremus cum equitibus 400: & ipsi vicissim si auxilio indigeamus [illegible] nobis adesse cum equitibus similiter 400. Si majoribus copiis opus sit, [illegible] nostris opitulabimur. Ubi nuptiæ erunt consummatæ, cedentur sorori [illegible] arx atque urbs Ripensium, una cum teloneo, molendinis ac fructibus [illegible] utraq; urbem [illegible] cum lacubus ac territoriis quatuor, quæ eodem [illegible] Vardesyssel [illegible]. Quibuscunq; à nobis arces permittentur, [illegible] dicent, ut judicatum modò. Si cuiquam prætectorum concredi ar[illegible] is suo nomine [illegible] res constituat. Episcopo porro Arhusi[illegible] quæ ad bona ejus, [illegible] ad [illegible] molesti [illegible]. Quicunq; sive equites sive milites, ditiones sive populus, laici aut clerici [illegible] ministerio qui cum rege extorres fuerint, sua securè possidere per[illegible] quoque ut & nos omnibus, qui hucusque domino parenti ejus ipsique & [illegible], & jam vicissim se [illegible] ejus atque [illegible] dederint, ignosce[illegible] [illegible]. Prædictus dominus ac rex noster [illegible] redimet aut redemerit [illegible] borealis Iutlandiæ, nobis haudquaquam impedimento erit, quod ad hære[illegible] nostra in Vendsyssel posita, sed iis hæreditarie nos frui sinet, cum jurisdictione univer[illegible], [illegible] Comites *Iohannes* & [illegible] eorumque liberi jam ante uti fuère: [illegible] contingeret, ex hac vita decedere dominum nostrum ac regem (quem diu in[illegible] Deus præstet) priusquam nos, Dux Valdemarus, Ripas redemerimus cum ceteris [illegible] ante memoratis, tenebit tum eorum loco soror nostra ad vitam Alburgum cum o[illegible], jurisdictione, usu fructu aliisque eòdem spectantibus, una cum Vend[illegible], Hemmersyssela, [illegible]ela & Hemlierret prout idem territorium reges aliiq; [illegible] jam ante possederunt. Hæc nos cuncta sarte tecteque servaturos fide bonâ pro[illegible] prædicto domino, Danorum regi Valdemaro ac nomine nostro vades sive com[illegible] illustres principem Ducem Saxoniæ *Albertum*, Comitem *Iohannem*, Comitem [illegible], Comitem *Nicolaum*, Holsatorum Comites; *Philippum* Comitem Sco[illegible]burgensem, *Conradum* Comitem Oldenburgensem, Præfectosque borealis Iutiæ quatuor, utpote quibus quatuor oppignoratæ arces concreditæ sunt; Nosque ejusdem præ[illegible] regis vice pollicemur illustri principi, *Ludovico* Marchioni Brandeburgico, affini [illegible]us, Duci *B[illegible]* Stetini domino, Comiti [illegible] à Liudauw, *Guntero* à Swartzenburg, [illegible]mino *Alberto* Megapolensi seniori, nos præmissa capita omnimodè ac certò servaturos [illegible] dolo malo. Ad rei majorem certitudinem sigillum nostrum præsentibus appendi fecimus. Datum Lubecæ 1340. die Veneris ante festum S. Urbani.

Hoc eodem propemodum tempore & loco, seorsim cum rege Woldemaro sunt re[illegible]ciliati Holsatiæ Comites Henricus & Nicolaus, eorumq; heredes & auxiliares subla[illegible] ecunque inter eos fuissent, controversiis. Deque Fionia professus est Rex se eam [illegible] cum cæteris ad [illegible] spectanti[illegible] oppignoratam ipsis reliquisse nomine 41 [illegible] [illegible]arum argenti, nec ipsis, quod ad idem [illegible], [illegible] nec ob Arream, ullo modo fu[illegible]rum obstaculo, donec [illegible] ære solvendo, liberarit, adjiciens de extorribus, & qui reli[illegible] solo patrio secum exularint, pronunciaturum cognatum suum Comitem Iohannem, [illegible] quod ille statuerit, sibi placiturum. Actum similiter de auxiliis mutuò præstandis, [illegible] Marquardo Rostrupio, & si qui alii bona ac latifundia apud Fionios & Iutlandos obe[illegible] tenerent, ea juxta tabulas signatas possiderent, donec redimerentur. Horum spon[illegible] Rex elegit suo nomine Albertum Saxoniæ ducem. De Othone quoque fratre ejus [illegible], ut, quandocunque is liberaretur, id ea cautione fieret, ne obesse usquam Comi[illegible] posset, quod ad hypothecas jam indicatas. Subscripta hæc atque obsignata ab iis[illegible], qui nominati superius. Ipse autem Slesvicensium Dux Woldemarus circa festum [illegible] cum Holsatiæ Comitibus ità Sunderburgi convenit, ut redemta ab ipsis [illegible] & [illegible] regis Woldemari Boreali Iutiâ, ejus vicissim loco possessiones ac [illegible] alia apud Iutas Australiores redderet. Qui tractatus multa continet, quæ ad bo[illegible]m nobilium privata spectant, & inter cæteros nominantur Nicolaus Crummedi[illegible], Tamæus Rantzovius, Petrus Munckins, Emolenus Vinsfledus aliique: estque ferè [illegible] modo [illegible]iptus, [illegible] jam ante viventeadhuc Gerhardo Comite inter [illegible] Slesvicensem ipsumque Gerardum fuerat conceptus, quamvis, ut videtur, [illegible] de Woldemarus Rex Comitibus hac parte satisfecerit. Relatum superius Scani[illegible] cum jugo Holsatorum [illegible] modum premerentur, ad Regem Suecorum Magnum confugisse,

[illegible], sed cum Ingeburga qu[illegible] ac urbibus Vau[illegible] WOLDEMARUS III. Rex. A. C.
[illegible] ut quatuor utrim[illegible] eligerentur viri [illegible] con-
[illegible] festum Mi[illegible] hae lis convenirent, atque ibi [illegible] ver-
[illegible] tes fuisset, sive amice, sive ex juris præscripto [illegible]. Si
[illegible] arbitris habere fidem detrectarent, tum ii, facto sacramento [illegible]
[illegible] eque commodius [illegible] pot[illegible]. Si vero dissidè
[illegible] con[illegible], tum evocato Hellingorain archiepiscopo Lundensi Pe-
[illegible] ur quod æquum ac bonum, in medium depromere. Quod[illegible], ipsi pro-
[illegible] rarumque haberetur. Similiter etiam, quodcunque [illegible] regem &
[illegible] He[illegible] & Nicolaum, de [illegible] superiore expeditione, dissidii seor-
[illegible] Hi[illegible] Broo[illegible]pius & [illegible] Sed[illegible]ius, assumptis duobus aut
[illegible] consiliarius, [illegible] que insulam [illegible]oniam pr[illegible] apud ipsos Comites decide-
[illegible] Si vero nec illa componi in totum lis posset, [illegible] deferretur regi
[illegible] Saxoniæ Alberto, aut uni eorum se[illegible]. Et ille quodcunque statu-
[illegible] ma[illegible] ret. H[illegible] acta Callenburgi dominica post festum divi Iohannis Ba-
[illegible] ter regem vero & Ingeburgam, nova exinde super Callenburgo tractatione
[illegible], ita conveuit, ut ipsa Hallandiam borealem vitæ suæ tempore teneret, Callen-
[illegible] vero confestim redderet. Crantzius & quæ Holsatica hic refert historia, Hol-
[illegible] fecisset fuisse Callenburgum(ipse Scaldinborg at Scalingborg corruptè appellat)
[illegible]que Henricum ulciscendæ paternæ necis eo cum copiis trajecisse, pareutisque
[illegible] intra arcem apprehensum rotis impositum, ea ut à vero abeunt, ita cum a-
[illegible]oque domesticis, diffident, quomodo & statim liquebit. Fatalis annus fuit Marga-
[illegible] Sueonum reginę Erici & Christophori Danorum regum sororis, Byrgeri olim regis,
[illegible] cujus exilio & obitu ad annum 1321. diximus, conjugis. Ea Ringstadii juxta cineres
[illegible] collocata, terrestrem hanc patriam cum cœlesti commutavit. Incidit in idem hoc
[illegible] donatio sacratissimi Cæsaris *Ludovici*, qua annuam sex millium marcarum argenti
puri pensionem, quam Lubecenses ipsi Romanoque imperio solvebant in totum filio suo
Ludovico Marchioni resignavit, quæ & postmodum ab eodem Marchione regi Wolde-
maro transcripta, ut infra ad annum 1350. uberius patebit. Cæsarea donatio filio facta, si
quis eam desideret, ita habet.

Nos Ludovicus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus tenore præsen- „
[illegible]m profitemur, & constare volumus universis, quod nos illustri Ludovico Marchioni „
[illegible]deburgensi primogenito & principi nostro charissimo obsequiorum ejus fidelium „
[illegible] & imperio benevolentius factorum gratia, quorum refusionis occasione sibi suisq; „
[illegible]redibus in sex millibus marcarum argenti puri tenemur, & obligamur, pensionem civi- „
[illegible] Lubecensi annuis temporibus nobis & imperio debendam locavimus: tamdiu sine „
[illegible]atione qualibet percipiendam quousque ipsi Ludovico præfato suisque hæredibus „
[illegible]dictę pecunię quantitas per nos aut nostros successores nobis in regno vel imperio „
[illegible]mano successuros integraliter persolvatur præsentibusque de plenitudine nostrę Im- „
[illegible] majestatis decrevimus obligare. In cujus rei testimonium præsentes conscribi & „
[illegible] majestatis sigillo jussimus consignari. *Datum* Monachii undecimo die mensis „
Martij anno Domini M[illegible]. regni nostri anno vicesimo septimo, imperij vero quar- „
decimo. „

[illegible]nebant adhuc per id tempus, qui annus erat supra millesimum trecentesimum qua- MCCCXLII.
dragesimus secundus, potissimam borealis Iutiæ partem Holsati; cum eam neque Slesvi-
censium dux Woldemarus, neque ei cognominis rex in totum, ære soluto, redemissent.
Ita[illegible], Nicolaus Ebbonis Norrerisius, qui, ut supra memoratum, in lecto cubantem Ger-
[illegible] sustulerat, collecta lutarum aliquot, qui Holsatos fere passim fastidiebant, levi
manu Lund[illegible] nesium profectus est; atque ibi munimentum, quod excitare circa Scirneam
[illegible] cœperant Holsati, destruxit ac solo æquavit. Verùm Henricus recentibus copiis subsecu-
[illegible]sac prope Alburgum eundem assecutus confligere cum eo constituit. Factaque haud
[illegible] pugna, in qua animose præliando Nicolaus occubuit. Cadaver inter cæsorum
[illegible] pora repertum an rotis impositum nec ne, de eo inter annotamenta domestica nihil-
[illegible] reperi. Cum jam regno rex esset redditus, identidem ad eum respicere subditi, con-
[illegible] Holsatorum superba dominatione se eis opponere paulatim cœperunt, & arci-
[illegible]que p[illegible]fecti, qui Dani erant, ac regi dicto audientes habebantur, minus cum ijs-
dem amice agere, & illi vicissim cum ipsis, Quę utrimq; occasionem sępenumero bello,
cædibus

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

Woldemarus III. A. C. ce[illegible] a depredationi [illegible] dum [illegible] al[illegible] qu[illegible] re [illegible] nius W[illegible] gi præfectus, c[illegible] pto hinc [illegible] m[illegible] xili[illegible] r fe c[illegible] acriter decertarint, ad [illegible] bi c[illegible] da[illegible] al[illegible], & int[illegible] os *[illegible]rus* [illegible] oc[illegible]. [illegible] om [illegible] & r[illegible] pr[illegible], [illegible] ceps [illegible] erri [illegible] quasi vice teu[illegible] *B*[illegible]is, cujus supra [illegible]us, [illegible] quam [illegible]os [illegible] pr[illegible]. [illegible] ille [illegible]nedict[illegible], d[illegible] est [illegible] I[illegible] Itals, eum, cum d[illegible] t a[illegible] g[illegible] oribus puellam, & eam, [illegible] lat[illegible] C[illegible] trar[illegible], qui [illegible]usmodi [illegible]alerum ut sp[illegible]m ac c[illegible] possec verte[illegible] ad ejus fratre[illegible] Gir[illegible], [illegible] cessit [illegible] sed Pet[illegible], auc[illegible] fa[illegible]re, [illegible] gerant, per [illegible]rupt[illegible] vit[illegible]um agi præcipites, Avenione fa[illegible], a[illegible] lico, cujus initium *Jo non vo[illegible] cantar[illegible]*, r[illegible] [illegible] pitat [illegible] s p[illegible] trem vero pœnitentiâ ductum in cœnobium abdidisse se p[illegible]. [illegible] cessorem Benedictus *Clementem* [illegible]s nomin[illegible] xtum pat[illegible] [illegible]m. A[illegible]

[illegible]XLIII. rò, qui pro[illegible]mè est secutus, millesimo tricesimo quadragesimo t[illegible]rtio, [illegible] a[illegible] ac prædæ [illegible]cenè relicta omnibus tam exteris quam ipsis quo[illegible] [illegible]. [illegible] um, quod insulæ ejusdē non ultimi nomini est opid[illegible] in favill[illegible] ve[illegible] & [illegible] alibi desolatæ urbes. Commissum[illegible]que [illegible] Danos & T[illegible]tones prælium [illegible] D. [illegible] cha[illegible] circa F[illegible]mollam, in quo [illegible] superiores essent Holsati, præter e[illegible] q[illegible] oc[illegible] runt, [illegible]ectium etiam Falcum, summæ apud regem di[illegible] virum, vi[illegible] c[illegible]. Eâque strage incensi Dani, ub[illegible]unque coire tu[illegible]im [illegible] valerunt [illegible] impetu, ad pugnam provocar[illegible] [illegible]cò ut unâ nocte, exorto forte f[illegible] cer[illegible]os sustule[illegible]nt. Circa [illegible] pr[illegible]emodum temp[illegible]s inita Worberg[illegible] inter regem [illegible] ciæ *Magnum* & Woldemarum amica & in perpetuum mansura pax [illegible]. [illegible] ea de re Latine literis, quas eâdem quoque, quâ [illegible]um con[illegible] sunt, formulâ [illegible]mè subjeci:

„ Universi præs[illegible]te[illegible] literas visuris vel audituris, Ma[illegible]s Dei [illegible] [illegible]æ, [illegible]
„ vegiæ & Scaniæ, salutem in Domino sempiternam. Qua[illegible]tis [illegible] p[illegible]
„ pacis discordia, jam non solum ex prisca dudum colligimus fer[illegible] [illegible] qu[illegible]m [illegible]
„ vi manu ad id attigimus, quam in se perplexa sit, præterq[illegible] quod [illegible] dus cre-
„ bra [illegible]uerrarum adjecta, quæ gravi concussionis pondere [illegible] commoda
„ subditorum, procul igitur eliminanda est [illegible] oc[illegible], [illegible] bellorum sæva
„ dissensio radicitus extirpanda, ut quæ ad pacem fuerint bene ordinata eff[illegible] non care-
„ ant, cum cognoscantur habere p[illegible]tum salutarem. [illegible] est quod tenore præsentium
„ notum facimus universis, quorum interest, vel interesse poterit in futurum, Quod [illegible]
„ anno Domni 1[illegible]43. in octavis beati [illegible]artini Episcopi, cum m[illegible]o p[illegible]
„ Woldemaro, Danorum Slavor[illegible]ri, & Duc[illegible] Æsthoniæ, consa[illegible]ineo no-
„ stro charissimo, in [illegible] ro [illegible]g præs[illegible]ntibus consiliariis & poti[illegible]us [illegible]
„ nostri Sueciæ pl[illegible]ta [illegible]s [illegible]imus in hunc modum. Prim[illegible], q[illegible]
„ d[illegible]m Dominum Woldemarum [illegible]um suum, terras & do[illegible], h[illegible] & [illegible]
„ suos quoscunque, pa[illegible]nn[illegible], & [illegible]s, regn[illegible] nostra, terras & do[illegible]a homines & [illegible]
„ tos nostros quos[illegible], [illegible] alterâ, firmæ pacis sinceritas, & indissolubilis c[illegible]
„ diæ stabilitas, pe[illegible] temporibus inviolabiliter observentur, [illegible]dati[illegible] tot[illegible] r[illegible]
„ & singulis controversiis, discordiis, rumoribus & [illegible], hinc inde [illegible]
„ usque quali[illegible]que, & quibuscunque causis motis & [illegible] [illegible]m si ardua nimi[illegible] &
„ difficultat[illegible] plena inter e[illegible]nd[illegible]m dominum Woldemarum regem & nos, ac utriusque [illegible]
„ strorum [illegible]ccessores vel hæredes, emerserint negotia, statum regnorum nost[illegible]
„ successorum vel hæredum nostrorum honore[illegible] seu commodum sum[illegible] ta[illegible]ia, cr[illegible]
„ men, utpute, læsę Majestatis, castro[illegible] terrarum prod[illegible]o[illegible]em, vel eorum [illegible]milia, e[illegible]
„ tunc [illegible]s a[illegible]antur Episcopi & totidem milites, & militares prudentiores ex q[illegible]libet
„ regno Daniæ & Sueciæ, qui infra duodecim septimanas à tempore quo pri[illegible] vel ejus
„ locum tenenti, seu tenentibus, per duos c[illegible]os partis adversæ, querimoniæ fuerint
„ intimatæ H[illegible]borg convenientes, prædictas causas & ardua negotia Re[illegible] &
R[illegible]m

[illegible] examinent, fideliter tractent, & finaliter terminabunt; & si inter se [illegible] nequiverint, tunc duos discretiores ex se ipsis vel aliis unum videlicet Dacum [illegible] Suecum super juramento & conscientiâ eorum eligant, qui quidem duo sic electi [illegible] amore & odio prorsus semoto, hujusmodi negotia ibidem terminent, & desi[illegible], [illegible] postmodum super hoc ad sancta præstito juramento, qu[illegible] [illegible] & ter[illegible] absq; quavis displicentiâ & contra[illegible] [illegible], ut [illegible] pars d[illegible] contentari, pace [illegible] dominus & in hac finali concordiâ in suo pleno vigore & robore in perpetuum dura[illegible]. Item si casus aliqui minus graves [illegible] positi, inter regna [illegible] utriusque no[illegible] successorum, vel hæredum, seu [illegible] evenire contingat ad [illegible] graves quod no[illegible], vel eorum successorum, aut hæredum advocati, seu jurisdictiones vel judic[illegible] exer[illegible] tales casus terminare, vel ad c[illegible]ordiam re[illegible] [illegible] t, tunc princeps co[illegible] quo delata est querimonia, duos de consiliariis suis ad hoc specialiter deputabit, qui [illegible] negotia ardua Helsingborg [illegible] duos menses a tempore delatæ querimoniæ [illegible] principe terminabunt, & fideliter concordabunt, pace [illegible] dominus & hac finali [illegible]cordia perdurante. Item si subditos utriusque nostrorum successorum, vel [illegible] edum [illegible] vel alterius, in aliquo regnorum nostrorum seu dominio [illegible] delin[illegible], adhuc flagrante crimine, secundum leges patriæ, in quâ [illegible] delinquit, pro [illegible] qualitate punietur, pace ut præmittitur nihilominus valiturâ. Item si subditi unius vel alterius nostrorum, nostrorum successorum, vel hæredum, in advocat[illegible] officiales ali[illegible] sive honores alterius nostrorum super rebus vel personarum injuriis conquerantur, [illegible]ur dominus Rex, vel ejus advocatus, ubi delinquens esse dignoscitur, [illegible] tempus, ex quo querimonia coram eo delata est, justitiam facere conquerenti, secundum leges patriæ & consuetudines approbatas; Nec advocati seu officiales prædicti causas sive casus coram eis delatos à se aliqualiter removere possunt, justitiam petenti denegando, vel eos ad superiores judices remittendo, nisi adeo graves fuerint, quod eorum jurisdictionem non attingat, prout superius annotatur, pace nihilominus duraturâ. Item [illegible] nostrum sive successorum sive hæredum nostrorum aliquis alterius inimicos vel adversarios publicos colligat, defendat, seu quovis modo foveat, vel in suis Regnis, terris, vel dominiis recipiat, aut sustineat, infra sua dominia aut territoria commorari, in præjudicium, gravamen aut damnum alterius nostrorum successorum vel hæredum nostrorum, seu etiam subditorum. Nec nostrum alter, hæredes nostri, vel successores amicitiæ fœdus ineant, seu colligationes faciant, cum alterius, nostrorum successorum, vel hæredum inimicis, vel adversariis publicè vel occulte, ex quibus damnum & jactura in rebus vel personis alicui nostrum, hæredibus nostris, vel successoribus seu subditis poterit evenire. Item uterq; nostrum, successores nostri & hæredes adhoc efficaciter cooperabuntur, quod prædones & piratæ ex regnis nostris & dominiis procul eliminentur, ut mercatores & alij navigantes in bonis liberâ pace perfruantur, ne [illegible] prædones vel piratas aliquis nostrum, hæredes nostri, vel successores colli[illegible], sustineant, vel quovis modo [illegible], contra regnorum nostrorum vel nostrum commodum seu profectum subditorum. [illegible] in aliquo regnorum nostrorum seu dominiis passi naufragia res amissas libere [illegible] impeditione quacunque, recolligant, & recuperent, [illegible] pro derelicto non habuerint res prædictas. Item circa exules & expulsos vel timo[illegible] ex uno in aliud regnum nostrorum seu dominiorum fugientes, antiqua consuetudine in regnis ipsis & dominiis observetur, dummodo nihil molestiæ aut gravaminis intulerint re[illegible] o, vel regnicolis, unde exularunt. Item omnes & singuli, cujuscunq; conditionis aut status [illegible], bona in utroq; regno habentes, libere gaudebunt iisdem, & servient de istis bonis, [illegible] in eisdem regnis juris ac cõsuetudinis fuerit ab antiquo. Itẽ volumus & firmiter statuimus, ut omnes & singulæ placitationes & literæ, per dictum dominum [illegible], & quoscunq; a[illegible] nobis datæ aut nobiscum habitæ, super terris Scaniæ, Hallandiâ, Blekingia, Lyster & [illegible], in suo pleno vigore & robore, per hanc nostram placitationem & finalem concordiam, in nullo penitus vigoreq; vel [illegible]tatę sed potius redintegratę & de novo robo[illegible] ę ac firmę sint, ac in perpetuum stare debeant & durare. Ceterum quod premissa omnia & singula, quę à nobis acta sunt personaliter, illibata servare ac tenere & nõ contravenire per [illegible] alium aliqua occasione, vel causâ de jure vel facto debeamus, promittimus bonâ fide, & [illegible] honore nostro; Et ut majorem habeant roboris firmitatem, volumus & expressè consentimus, nostro successorũ & hæredum nostrorum nomine, quod contra ea, vel eorũ ali[illegible] quod Deus avertat) nos, successores, vel hęredes nostros venire aliquo modo contin[illegible], fidejussores & cõpromissores nostri iusfra scripti, hęredes & successores eorũ de eo ipso,

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

Rr absq;

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

absq; displicentiæ & ingratitudinis nostræ, successorum & hæredum nostrum nota, & bonis successoribus & hæredibus nostris possint & debeant hostiliter opponere, & præfato domino Regi Woldemaro, successoribus & hæredibusfuis, contra nos successores nostros & hæredes, efficaci juvamine firmiter & fideliter cum omnibus amicis suis alijsq; amore eorum quicquam facere aut omittere volentibus adhærere, donec eidem domino Regi Woldemaro, vel successoribus & hæredibus suis, per nos vel successores nostros & hæredes, propterea plenarie fuerit satisfactum secundum justitiam & amorem. In quorum omnium evidentiam firmiorem sigillum nostrum præsentibus est appensum. Nos insuper, Petrus Lundeusis archiepiscopus Sueciæ primas Sigvo, Scarensis & Frenderus Steugenensis, Dei gratia Episcopi, Henricus Abbas de Sabâ villæ Schøminghen, Ivarus Ingemundsson, Laurentius Ulfsson, Gottanus Tunesson, Canutus Folckeson, Carolus Tygesson, Carolus Naskoningson, Ulfo Abiornson, Ulfo Gudmarsson, Amundus Sture, Amundus Suenisson, Tucho Gliffing, Laurentius Carlson, Magnus Knudson, Siggo Magnusson, Israel Byrgesson, Gostanus Arvidson, Byrgerus Magnusson, & Laurentius Magnusson, milites, ac Iohannes Christenson, armigeri, fidejussores & compromissores domini nostri Regis Magni prædicti, pro præmissis omnibus & singulis firmiter & inviolabiliter observandis, una cum domino nostro Rege supra dicto promittimus, bonâ fide & sub honore nostro, successorum nostrorum & hæredum: Quod si præfatus dominus noster Rex Magnus hæredes sui vel successores ad coronam & regnum Sueciæ qualitercunq; venientes, prætextu juris coronæ regni Sueciæ, aut propriæ temeritatis audacia, contra præmissa vel aliqua præmissorum venerit vel venire attentaverit, statim nos, successores nostri & hæredes cum amicis omnibus nostris alijsq; amore nostri quicquam facere vel omittere volentibus, sæpedictum dominum Woldemarum Regem Daniæ, successores suos & hæredes sub præmissa fidei sponsione, efficaciter & fideliter juvabimus, contra dominum nostrum regem Magnum prędictum successores suos & hęredes in præmissorum evidentiam & testimonium, sigilla nostra cum sigillo domini nostri Magni regis prædicti, præsentibus apponentes: Quamvis autem per viginti quatuor compromissores, & unum super arbitrū pro utraq; parte, per nos utrumque Regem adhoc eis plenâ authoritate datâ, specialiter assumtos & electos hujus finalis concordiæ tractatus Helsinborg initium habere, & processum aliqualem, veruntamen propter quædā incidentia utilius & magis expediens videbatur, eadē omnia & singula, quæ perpetuæ pacis & finalis concordiæ sodalitatem respiciunt, ut utraq; parte præsente, scilicet domino Rege præfato, ac nobis & utriusq; nostrorum consiliarijs & potentioribus plenius & perfectius discuterentur, ad finem debitum ordinanda, unde ejusdem compromissi forma non attenta, per viam & modum amicabilis compositionis, per omnia hujus perpetuæ pacis & finalis concordiæ placitationem loco & termino prænotatis, hoc est Varbergæ in octavis Beati Martini, ut præmittitur, duximus terminanda. Actum & datum Anno, die & loco supradictis.

Woldemarus inde rex, facto cum exercitu suo procinctu, castra Ringstadio admovit circa festum divi Iohannis Baptistæ, atq; inde ipso die Silvestri Slagosam movit. Unde cū iter Corsoram instituisset, proditis nuncijs Liungam eâdem luce concessit: atq; inde reductis Ringstadium castris, octiduo ante diem Stephano sacrum Roschildiam venit, militemq; hinc inde in præsidijs locavit. Eodē circiter tempore *Sueno* Arhusiensis episcopus, nec non Roschildensium Diaconus *Iacobus* Pauli cum iter Roschildiam instituissent, captivi Padebornam, (arx erat Zelandiæ) abducti sunt. Qua de causa confestim toti regio sacris interdictum, ex formula ac vi constitutionis ejus, quam superius Wedelæ olim concinnatam indicavimus. Post hæc *Stigeus* Andreæ, Biornholmiæ dominus, volente rege, Calloam è manibus *Nicolai Limbeci* ejusq; hæredibus, repræsentato, quod ipsi debebatur, ære, recepit. Acceptāq; ab eodem apochâ, professus est *Nicolaus* sui hæredibusq; suis, quod ad Calloam, plene satisfactum. Hic *Limbeckius* initio regi inimicissimus, postea in amicitiam ac consilium ejus receptus satrapiâ alijsq; honoribus ab eodem honestatus est. Similiter Falstriam & Nicopiam à *Christophoro* rege, ut supra memoratum, *Iohanni* Comiti oppignoratam, Rex Woldemarus, solutis, quę ei debebantur, regno restituit. liberique demissi *Henningus* Podebuskius, nec non *Macarius* Bruscovius qui territorij illius ac arcis nomine *Iohannis* obsides concessi fuerant. Eodem circiter tractu temporis Rex Sueonum *Magnus* reginæ *Blancæ*, præter dotalia bona, quę intra Norvagiæ regnum tenebat, ad vitam insuper possidendam concessit Ballingiam, Malstrandiam atque Elversyssellam, datis ibidem Bahusiæ Codicillis, quibus id ex filij sui *Haquini* omniumque procerum consensu esse

WOLDEMARUS III. Rex. A. C

[illegible] firmumq; [illegible] um quoque Norvagiæ regni proceres præstito Varbergæ [illegible], Ma[illegible]i na[illegible]io, ut re[illegible] suo ac vero regni hæredi, obsequij ac fidei sacra[illegible] ma[illegible] evulgarunt, quod, Latine & ad formam ejus seculi concin[illegible] habet

[illegible] Christi [illegible] quos præsent[illegible] pervene[illegible]int, [illegible]ling[illegible] Widkunni, [illegible]gua[illegible], [illegible]han[illegible], Haq[illegible], [illegible]gmundus Guttormi, Ul[illegible]o Sa[illegible], Siguar[illegible]riæ, V[illegible]rucru[illegible] [illegible]gi, Ogmundus Finuonis, G[illegible]rderus [illegible]ngeri, salutem in Dom[illegible]o sempi[illegible]. Notum facimus [illegible] an[illegible]ui [illegible] cal[illegible] V[illegible], [illegible] Ma[illegible] [illegible]bis [illegible]cili[illegible] co[illegible]lent[illegible]cipe nost[illegible], Do[illegible] Norv[illegible] ac t[illegible]rrarum [illegible]can[illegible], H[illegible]landi[illegible], [illegible]llustri inte lexi[illegible] velle gra[illegible] ione perfi[illegible]re quod [illegible]o prius plen[illegible] in[illegible] & [illegible] vol[illegible]bamu[illegible]. [illegible]m su[illegible] t[illegible]o[illegible], r[illegible] hab[illegible]re vo[illegible] s[illegible]per r[illegible] quod nos [illegible], [illegible]de cœlestis grati[illegible] ductus in[illegible] dem d[illegible]m[illegible]us noster [illegible], [illegible]nis, præsentibus nobis pro firmio[illegible] tu der[illegible] [illegible]ter filios [illegible] & [illegible]iæ securius co[illegible], eu[illegible]niorem, D[illegible] præ[illegible]ict[illegible]m, reg[illegible]t [illegible] stit[illegible] Nor[illegible], [illegible]las tr[illegible]utarias ad id[illegible]m r[illegible] nu[illegible] [illegible]ert[illegible]ntes, d[illegible]; [illegible] re[illegible]m Nor[illegible] regnu[illegible], cum omni honore & domi[illegible], proventibu[illegible] & c[illegible]mmo[illegible]i[illegible], servi[illegible] & hom[illegible] quæ ver[illegible] Norvegiæ, de [illegible]re & consuetud[illegible]e [illegible]ur & ex tacto Nos[illegible] t dom[illegible] [illegible]la[illegible] r[illegible]ti, & [illegible]latorum reg[illegible] No[illegible]a[illegible] lit[illegible]ræ super hoc n[illegible]o pleni[illegible] t[illegible]t, [illegible] a[illegible]mo hoc ejus[illegible]ctum a[illegible]ctentes, ipsum eundem filium e[illegible]omicellum nostrum Haquinum statim immed[illegible]odem loco & tempore nobis in ve[illegible]u regem assumsimus, & tenore præsentium assu[illegible]imus, pro nobis & hæredibus nostri[illegible], amicis & fautoribus [illegible] tius re[illegible] Norvagiæ, ut præ[illegible]ur, cum omni honore, dominio, emolumentis, servi[illegible]is & homagiis consuetis, impe[illegible]sis se[illegible] impe[illegible]di[illegible], vero Regi Norvagiæ debitis, eidem domino nostro regi Haquino &c, quæ sequuntur

Interject[illegible] d[illegible]inde te[illegible]pore, iterum Warbergæ conventus habitus, in quo Scaniæ proce[illegible] præ[illegible]m, q[illegible] h[illegible] *M[illegible]no* Calmariæ fuerat, super Scaniæ districtu transa[illegible]ctione[illegible], d[illegible]uò[illegible]ic[illegible]s decreverunt perpetuo eam adnectendam Sueciæ. Ea[illegible] [illegible]teræ ejusmodi fuerunt

Universis præsentes lit[illegible]ras inspecturis Petrus Lundensis, & Hemingus Upsalen[illegible]is divi[illegible] [illegible]â miseratione [illegible]clesiatū ar[illegible]hiepiscopi, P[illegible]trus L[illegible]copensis, Si[illegible] Scarensis, Trenderus [illegible]trengenensis, Od[illegible]us Arosiensis, Henningius Aboensis & Boe[illegible]us Vexionensis Eccle[illegible]rum eadem miseratione Episcopi [illegible]ohannes monasterij Sanctorum omnium in Lund[illegible]s, Ra[illegible]naldus in Alvastro, Sueno in H[illegible]ede, Vinmarus de Varuhem, Andreas de Sinth, [illegible]o de Novavalle, [illegible]d[illegible]ackaskog, H[illegible] de Sabâ, N. de Thomatorp & [illegible]as de Asylo A[illegible]at[illegible], P[illegible] D[illegible], & [illegible]us de E[illegible]lstunâ Priores, nec [illegible]apitula ecclesiarum [illegible] & [illegible] monast[illegible]rum [illegible]ictorum, salu[illegible] Domino sempi[illegible]er[illegible]m. Cum regnum [illegible]æ & ter[illegible] Scaniæ ita l[illegible]g[illegible]er & ind[illegible] [illegible]ter unita sint, & conjuncta, [illegible]uod unum de cætero regnum ce[illegible] debent perpe[illegible]poribus, ac uni[illegible] regis pr[illegible] gubernari, sicut patentes lit[illegible]ræ & manifesta in[illegible]ta super hoc edita lucid[illegible]t & declarant nos u[illegible]io[illegible] memo[illegible]tam prom[illegible]enevolo amplexantes affectu, [illegible]rmiter promitti[illegible]mu[illegible] quod mag[illegible]ico [illegible] d[illegible] [illegible]stro char[illegible]mo [illegible] Magno Sueciæ, Norva[illegible]æ ac [illegible]caniæ regi [illegible]lustri, [illegible]cce[illegible]s & hæredibus, p[illegible]cto r[illegible]o Sueciæ & Scaniæ in unione [illegible]fatâ retine[illegible]do, nec [illegible] eodem cum s[illegible] juribus, & [illegible]stitiâ contra [illegible] h[illegible]n[illegible]ndo, ad [illegible]a[illegible] fideliter verbis, factis, consiliis & auxiliis, q[illegible] possu[illegible]s, j[illegible]re Eccle[illegible]æ, o[illegible] nostro s[illegible]lvis [illegible]abi[illegible]ri deincep[illegible] limites dicti re[illegible]ni Sueciæ, qui ante citra S[illegible] [illegible]r in ip[illegible]o pa[illegible]gio [illegible]asn[illegible]d, eosdemq; usq; illuc un[illegible] cum aliis confini[illegible] & [illegible]m[illegible] [illegible]dem reg[illegible] Sueciæ & Scaniæ, ubicun[illegible] illud ho[illegible] va[illegible]ntin[illegible]at, [illegible]um om[illegible] [illegible]ate & toto posse nostro viriliter & unanimiter cum Dei a[illegible]o d[illegible]. [illegible] [illegible] olve[illegible] se[illegible]timis cord[illegible] nostri, quam plena sit periculis, & onust[illegible] pe[illegible] [illegible]a dissensi[illegible] ea[illegible] m[illegible]ue [illegible]le[illegible] multoties ex vacillatione regiminis provenire [illegible]is malis, quan[illegible] Deus permi[illegible]t, p[illegible]picere [illegible] cupien[illegible]es, firmi[illegible] [illegible]ttimus quod inclitu Domicellum Ericum [illegible]dicti domini [illegible] re[illegible]

WALDEMARUS III. Rex. A. C.

,, juxta [illegible] & voluntatem ejusdem domini nostri in regem & dominum [illegible]
,, supradictum regnum Suetiæ & Scaniæ terras provincias & insulas [illegible]
,, regnum pertinentes, omni quo decet honore secundum [illegible]
,, suc[illegible] ab antiquo [illegible] regni Sueciæ approbatam, in loco pro electione [illegible]
,, putato, unanimiter & concorditer eligemus, obligantes nos & nostrum q[illegible]
,, tunc ad servandum sibi cum omni obedientia, fidelitate, servitii & [illegible]
,, prout ex debito veri [illegible] tenentur domino sua facere, & vero regi, sal[illegible]
,, mnia eidem domino nostro regi Magno patri ejus jure regendi ut prius, præ[illegible],
,, ordinandi ac statuendi toto tempore suo, quo superstes fuerit [illegible] nos [illegible],
,, & re[illegible] ac negotia quæ pro commodo & utilitate ipsius regni viderit expedire
,, [illegible] ut prius [illegible] quod si prætatum dominum nostrum regem Ma-
,, gnum [illegible] quod Deus avertat [illegible] nobis viventibus migrare [illegible],
,, dominæ nostræ blancæ & dicto domino nostro regi Erico ad honorem [illegible]
,, in omnibus fideles erimus, eisque in suis juribus in Suecia & Scaniâ [illegible]
,, juxta posse [illegible] & si idem [illegible] rex noster pro tunc minor [illegible], si [illegible]
,, Sueciæ & Scaniæ juxta consilium, consensum & ordinationem [illegible]
,, gui Sueciæ & Scaniæ tutor indigena deputetur, & castra omnia & regni [illegible]
,, eorundem consilio & provisione per indigenas gubernentur donec eum ad [illegible]
,, æt[illegible] Deo [illegible] pervenire. Si vero dictum dominum nostrum [illegible]
,, existentibus contingat decedere, tunc alium de filiis domini nostri regis [illegible]
,, superviventibus, qui convenientior & aptior habeatur, in regem & dominum [illegible]
,, super antedictum regnum Sueciæ ac Scaniæ, terrasque provincias, & insulas [illegible]-
,, tas, & [illegible] rite & rationabiliter, ut convenit, eligemus. [illegible] domino
,, nostro Erico rege supradicto superstite, vel ejus liberis existentibus, contingat domi-
,, num Haquinum fratrem ejus quem idem pater ipsorum dominus noster rex Magnus re-
,, gno suo Norvagiæ præficiendum duxerat principatum seu regnum regni Sueciæ & Sca-
,, niæ contra illud patris sui & matris factum velle usurpare, tunc eidem domicello Ha-
,, quino totis viribus resistemus. quod etiam proceres & domini in regno Norvagiæ pr[illegible]
,, miserunt, quod eidem domicello Haquino in nullo penitus consilium [illegible]
,, favorem monstrabunt, quorum prætextu contra hanc constitutionem [illegible] vel con-
,, travenire attentet in futurum. Similiter si contingat dominum nostrum regem Ericum
,, supradictum ad regnum Norvagiæ velle se intrudere, [illegible] Haquino, & ejus
,, liberis existentibus, pari modo promittimus, quod [illegible] ipsi domino nostro
,, regi Erico memorato nullatenus coadjutores erimus aut fautores. Et si contingat
,, quod uterque dictorum fratrum, [illegible] eorum alter contra præmissa patris eorundem,
,, & nostra facta venire voluerit, & alienigenarum seu extraneorum ad hoc auxilium
,, adduxerit, & per hoc regnorum [illegible]dictorum aliquod hostiliter invaserit, seu subin-
,, trare attentaverit, ex tunc regnum utrumque scilicet Norvagia, Suecia & Scania un-
,, animiter & insimul totis viribus & posse huic eorum voluntati efficaciter resistere la-
,, borabit. Quod unque re[illegible] prædictorum p[illegible]s, vel [illegible] circa talia fu[illegible]
,, cel[illegible]m, ad hoc finaliter & [illegible]te, ut eorum paterna tam provida paci[illegible]
,, & concordiæ præordina[illegible] viribus, & pleno robore irrefragabiliter perse[illegible]
,, ret. Et si memoratum [illegible] nostrum regem Magnum [illegible]es contingat [illegible]
,, re liberos, pro[illegible] [illegible]erius, quod ipsorum quemlibet [illegible]
,, [illegible] in suo jure & honore [illegible] ut ipsi & eorum status, conditioni, [illegible]
,, & sexui congruit, secundum leges & statuta regnorum prædictorum tam Sueci[illegible]
,, Scaniæ, quam Norvagiæ, & [illegible] consuetudines in eisdem regni approbatis. [illegible]
,, rum si quis [illegible] constitutioni aut status contra præmissa, vel eorum aliquod
,, [illegible] se opponere, aut ea annihilare vel infringere quomodolibet no[illegible]
,, temporibus attentaverit, promittimus firmiter, [illegible], quod eidem quo min[illegible]
,, e[illegible] totis viribus & posse nostro [illegible] & unanimiter re[illegible] consiliis & auxiliis
,, [illegible] poterimus, jure Ecclesiæ, ordine & officio nostro salvis. Quamvis autem li-
,, [illegible] & spontaneâ voluntate, ac affectan[illegible] hujusmodi negotium pro bono pacis
,, [illegible], per hoc [illegible] & [illegible] in regno Sueciæ & Sca-
,, niæ ab [illegible] tempore de re[illegible] observatis, in nullo penitus volumus der[illegible]
,, gari, quin ad nos & successores nostros [illegible] electio cum juribus suis omnibus, post
,, mortem dicti domini nostri regis [illegible], vel alterius domini nostri Domini Magni [illegible]

q[illegible]

L[illegible] Bavarus Imp.

rem ipso domino nostro Erico rege prædicto, sine liberis (quod absit) mortuo, „ WOLDEMARUS III. Rex A.
in Regem (ut præfertur) eligemus, liberè revertatur. Ut autem præmissa omnia, „
& eorum quodlibet majoris habeat roboris firmitatem, sigilla nostra præsentibus du- „
ximus apponenda. Datum Varbergis, Anno Domini MCCCXLIII. in octavâ beati Mar- „
tini Episcopi. „

Quod autem ex literæ in ipsum Oresundæ fretum Sueciæ limitem videantur producere, atque idem hodieq; ità habendum, quia tum pronunciatum, ut Gothus concludit, haud quaquam concedi debet. Nam postmodum ad Danici regni lacinam ubi redijt Scania, veteres & qui ante observati fuerunt, non Oresunda, Sueciæ ac Daniæ limites in usum revocati. *Magnus* prætcrea non contentus *Haquinum* natu, ut diximus, minorem filium, qui à teneris apud Norvagos erat educatus, regem Norvagiæ communibus omnium suffragijs fuisse declaratum, nisi & *Ericus* quoque, qui *Haquinum* annis anteibat, Sueonum rex designaretur: eà tamen lege ut superstitibus rege & *Blanca* reginâ parentibus ipsorum, potestas etiam regia penes ipsos maneret, donec *Haquinus* præsertim ad ætatem pervenisset adultam. Eaq; occasione datæ *Haquino* ab omnibus Norvagiæ ordinibus inaugurales literę, quibus eum solemnibus regni totius votis electum principem declarabant ac renunciabant, ei, ubi ad eam, quæ regni capax esset, ætatem adolevisset, obsequium, fidem ac fidelitatem pollicentes. Hæc acta Bahusiæ anno supra millesimum trecentesimum quadragesimo quarto, anno, quo Sueciæ sceptrum tenuerat *Magnus*, vigesimo quinto. Genuit eodem propemodum tempore Regi Woldemaro filium, MCCCXLIV. *Christopherum* nomine, regina *Hedeviga*. Atque eo pacto, quæ habita cum Holsatiæ Comitibus fuerat de Fionia transactio, rescissa evauit. Estque tum nova Sunderburgi inita cum Holsatiæ dynastis *Henrico* & *Nicolao* tractatio, qua ipsis adfuturum se pollicebatur Woldemarus adversus quoscunque, idq; vi & armis, si amice res componi nequiret: Si quid autem inter se & ipsos oriretur inimicum aut controversum, de eo ad Ducem Slesvicensium Woldemarum, veluti sequestrem, referretur. At verò si quid inter regem Sueciæ *Magnum* sive Ducem Stetini *Bugislaum* & Comites litis exsurgeret, eorum neminem armis juvaret, idque ob foedus, quod cum rege eodem fecisset; sed potius his omnis ut componeretur, operam daret. Literæ omnes, quâs obsignatas Comitibus dedisset, eę ratæ firmaque haberenrur.

Exortus per idem fere tempus homo nequissimus, cui *Mullero* Meinekeno verum fuisse nomen volunt, qui se Marchionem *Waldemarum* Brandeburgensem finxit, cum is ante annos viginti quinqne sine sobole objisset. Hic Mullerus, sive, ut tradunt, molitoris filius personam habitumqne ac mores defuncti *Waldemari* perite mentiri norat, quod ejus complures annos armiger fuisset. Itaque *Waldemarum* fato haud quaquam functum referebat, sed religiosâ peregrinatione confectâ incolumem rediisse. Et jam domum regressus, cum neminem ex veteri Ascaniorum stirpe, sed Ludovicum Bavarum ditionibus suis præesse videret, id ferendum nequaquam putavit. Et licet nomine Waldemari, sit fallò Waldemarus creditus, ut plurium opinio habuit, magno tamen non populi modò applausu, sed vicinorum quoque Saxoniæ & Anhaltinorum Ducum opibus auxilisque exceptus adjutusque bellis difficilibus annos propemodum novem Bavaros præsertim exercuit, stante semper à partibus Marchionis & Bavarorum rege Danorum VValdemaro. Tradit Crantzius à *Wenzeslao* (alııs Iohanne) Bohemiæ regis filio, qui tum, assumta Caroli IV nomine, ad imperium contra Bavarum erat vocatus, hunc Marchioni Ludovico, imperatoris filio, falsarium sive adversarium potius excitatum. Idque propterea qnod jam ante *Ludovicus* Marchio, defunctâ VVoldemari regis sorore, conjuge suâ, cum de nuptiis secundis cogitaret, hujus Bohemi conjugem *Margaretam*, Stiriæ Ducis unicam filiam, *Maultaschiam* cognomine, postquam dictum maritum suum, ut ad vota nuptiarum minus potentem, deservisset, in uxorem sibi accepisset. Verum Ludovicus post multas cum eo pugnas pugnatas cum exinde, ut infra dicetur, defuncto *Ludovico* parente ejus imperio videretur proximus, interventu magnorum amicorum res eo deducta, ut permissis imperii habenis Bohemo, jam, ut dixi, Carolo IV. Imp. nominato, veterum injuriarum omnium oblivio sanciretur. Quo concesso *Ludovicus* quam acceperat ejus conjugem secure tenuit, acceptâ insuper ab eodem Carolo totius Brandenburgici ac Stiriæ principatus investiturâ, cum jam detecta fraude tenebrio ille *Waldemarus*, verso solo, in exilium ac latebras se abdidisset: sed de hoc inferius suo loco plura.

LUDOVICUS BAVARUS IMP.

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

Woldemarus per id tempus creato regni marescallo *Nicolao* L[illegible], ita per [illegible]dem cum Holsatis transigi fecit, ut Holsati, accepto ære, Danis Soeburgum redderent. [illegible]missus etiam, de quo supra injectum, Arhuliensis præsul una cum Iacobo Paulo diacono arisque sacra sua restituta, intermisso, quod anno superiori publicatum fuerat, interdicto. Obijt haud multò post *Iohannes* Neoburgius Ruschildensis episcupus estque in locum ejus continuo surrogatus Iacobus Pauli. Per eosdem dies domina Ingeburga, Canuti Porsij ducis vidua, Magni Norvegiæ ac Sueciæ regis mater, habita [illegible] Woldemaro amicâ transactione in potestatem ipsius tradidit Callunburgum, Hallandiam verò utramque borealem australemq; sibi Rex Sueciæ *Magnus* retinuit, vi & aspectu transcriptionis, quam cum eo peregisse Scaniæ proceres superius ostensum fuit. Etiamsi haud leviter id usserit Woldemarum, præsertim cum utræque illæ Hallandiæ ditiones haud unquam Holsatis oppignoratæ, sed Erico atq; Ingeburgæ Magni regis parentibus in præfecturas fuissent concessæ. Habita post id apud Cimbros Iutlandiæ regni comitia ipsoq; die undecim millium virginum invasit, vastavit, sibique in totum Woldemarus subegit conterminos Chersoneso Frisios, causam belli prætendens, quod annis totis quatuordecim à temporibus Christophori regis, parentis sui, tributum negavissent. Holsati etiam cum Nestwedæ, Zelandiæ opidum est, munitionem posuissent, quod oppignorationis tabellis expressum non habebatur, existimabat Woldemarus ad se propugnaculum illud pertinere, aut saltem solo æquandum videri. Holsati contra cum id suis impensis construxissent,

MCCCXLV. & bona quoque aliunde eodem transferri curassent, sibi deberi contendebant. Itaque [illegible]sidione tum cinctum, sed expugnatum non est. Induciæ interim utrimque decretæ. Proximo anno, qui fuit millesimus trecentesimus quadragesimus quintus, sub tempus conversionis Pauli, petentibus atque obtinentibus Esthoniæ statibus, qui sub potestate Woldemari tum temporis erant, Ordinis Theutonici fratres per anni spatium, cum ad Esthoniæ tuitionem, tum regni Danici bonum, sibi defendendam Nervam, factis utrimque stipulationibus, susceperunt sanctèq; polliciti sunt. Atque inde ipso Paschatis festo fœdus inter ducem australis Iutiæ Woldemarum & regem adhibito altrinsecus jurejurando cum fere in modum est initum, ut nimirum dux Woldemarus regi reginæque sorori suæ non minus quàm sibi ipsi fidus faveusque per omnia esset & ipsi, re exigente, invicem præsto auxilioq; adessent unumq; perpetuo agerent. Si quoq; regem esse Duci superstitem contingeret, declarabat Dux regem tutorem suum, ut scilicet conjugem, Ducatum arcemque ac liberos præsertim suos, donec ad justam ætatem pervenissent, suo patrocinio defenderet. Hujus fœderis ergò invitatus postmodum à consobrinis suis *Henrico* & *Nicolao* Holsatis Dux *Woldemarus*, ut ad ipsos in Fioniam trajiceret, ab ijsdem in venatione captus est, existimantibus ejusmodi fœdus pugnare cum pacto, quod inter ipsos jam ante fuisset percussum, quo scilicet vetabatur ne quisquam cum rege seorsim pacisceretur: sed hæc postea fuêre, plenius que mox infra dicentur. Eodem verò hoc, quem signavimus, anno, archiepiscopus Lundensis Helsingburgi synodum celebravit, in quâ præcipue super nonnullis ad Ecclesiæ ritus ac ceremonias spectantibus decreta facta. Fuitque id temporis archiepiscopus *Petrus* ex nobili Luckiorum prosapiâ: qui primus collectis in unum, quæcunque haberi uspiam potuère Lundensis Ecclesiæ statutis, ex iis volumen confecit, in quod jurare soliti, quicunque in societatem canonicorum admitterentur. Per idem ferè tempus Holsati, & præsertim qui partes fovebant Comitis *Iohannis*, varia Zelandiæ loca ipsumq; Ringstadium ferro atque incendio violenter fœdarunt. Dani autem Nestwedense munimentum de novo agressi, illud unà cum Gunderslebholmia suæ fecerunt potestatis, trucidato, præter cæteros, ipso marescallo *Erico* Nicolai, Expugnatum similiter receptumque tum Paderbornæ castellum. Postridie festi, quod Martino sacrum habetur, factâ venditione concessit rex Episcopo Revaliensium *Olao* civitatem Cylpanorum. Hæc enim, defuncto *Iohanne* Rodio, ejusdem Rodii testamento regi cesserat, ut aut ipse eam in suum aut Ecclesiæ Revaliensis usum transferret. Firmatæ tum e-

MCCCXLVI. tiam adsertæque capituli Revaliensis immunitates. Woldemarus rex proximo statim anno Holsatis, qui Lalandiæ adhuc arces præfecturasq; pignori tenebant, obtulit se ad redimendum eas, ære repræsentato, paratum. Misit interea sub festum circiter trium regum Marescallum suum in ipsam insulam, ut loca quæcunque ibi munitiora erant præsidiisque defendebantur, obsidione premeret, cum paulo ante Corsoram & Pedersburgum ad regni coronam non sine oppignoratione reduxisset. Sed Holsati, intellecto Lalandiæ munitiones à regio [illegible]te peti, valido cum exercitu eodem accurrunt, ut suos obsidione libera-

W[illegible] [illegible] L. A. C.

[illegible] Quæ dum fiunt, post varia tandem prælia ac depug[illegible] Sue[illegible] regis *Magni* in has utrimque conditiones descensum, ut *Johannes* Wagriæ Comes, [illegible]epià marcarum argenti octo [illegible] summà, regi Wordeuburg[illegible] [illegible] in Wordenburgum, quod Zelandiæ est municipium, sed [illegible]alandiam totam tum re[illegible] tradit. Hoc circiter tempore *Carolus* ej[illegible] IV. an[illegible]ea, ut supra est [illegible]atum, Wentzelaus appellatus, filius Iohann[illegible] Bohemiæ regis, nep[illegible] Henrici Im[illegible]ratoris VII. electus est Rex Romanorum paulo ante obitum *Lu[illegible]* Bav[illegible], p[illegible] [illegible] Ludovico, de quo & ejus occasi[illegible] jam [illegible] commemoratum. Pro Carolo stabant non [illegible] pontifex, qui Bavaro a[illegible]abatur, sed *[illegible]nes* etiam pater & *Balduinus*, patruus magnus, præsul Treverorum, [illegible] G[illegible] Mag[illegible]tino & [illegible] Colouiensi archiepiscopis. Inter hæc Esth[illegible] Revalie[illegible] præsertim & ad Ecclesiam spectanti[illegible]us rex vacans ad[illegible]di apud eosdem cat[illegible]edrali, quæ Mariæ erat sacra, quæque à progen[illegible]ribus regis [illegible] fundata, duo templi ædificia Capellam & Cipellam, inque ii[illegible] solemnes [illegible] ac supplicat[illegible] aliáque e[illegible]a divina certis anni temporibus ad animæ suæ ac [illegible] suæ solat[illegible]um haberi mandavit, nec omisit etiam reditus subsidiaque quibus eadem cathedralis Ecclesia ad sui reparationem aut alias uti fruiq; cum [illegible] postularet [illegible]set. Eodem circiter tempor[illegible] etiam Decanum totumque Canonicorum collegium ej[illegible] Revaliensis Eccle[illegible] in suam tutelam ac defensionem assumpsit, [illegible]ue datis eade re codicillis apud om[illegible] testa[illegible] voluit. Nec multò post ipsemet sacra[illegible] veluti peregrinationem sive militiam potius adversus Lithuaniæ paganos auspicat[illegible] in Borussiam instituit, assumto fratre Othone, qui se in ordin[illegible] Theutonic[illegible] sodalitium eum pr[illegible]tum in finem tum tradidit, ne ipsius præsentia regni territoria ac præfecturæ gravarentur, e[illegible] de[illegible]reto scilicet, quo semel erat statutum, regem Woldemar[illegible]m Daniæ regnum sibi soli retenturum. Assumserat præterea itineris Comitem Saxoniæ Ducem [illegible]ricum profectique unà Lubecâ, ubi convenerant, ad extremos Bor[illegible]sos L[illegible]sque [illegible]bi substiter[illegible], quod induciæ id temporis [illegible] pag[illegible] esse[illegible]t pactæ. Vendid[illegible]q; per eosdem dies Ordinis T[illegible]ci fratribus Esthoniæ Ducatum, acceptis ab ijs 18[illegible] argenti marcis, contra non solum pactum, quod parens ipsius laudatæ memoriæ jam olim consignarat, quo cavebatur ne quis unquam à Daniæ re[illegible]no eum ducatum divelleret, aut sep[illegible]taret, sed & contra jusjurandum ab Esthoniæ nobili[illegible]te præstitum, quo illa se haud unquam ab eodem regno re[illegible]essuram prom[illegible]serat. Accedebat quod venditionis eæ tabellæ à nemine Senatorii ordinis nisi ab uno *Stigoto* Andreæ, Esthoniæ tum tempo[illegible]is præside, consignatæ fuerint, tum & testetur in Chronologicis suis nobilissimus Arnol[illegible]us Witfeldius, re[illegible] olim cancellarius, earundem literarum exemplar, tum demum in manus Daniæ pro[illegible]erum venisse, exhibitum ipsis per legatum Polonicum, cum de pace inter Daniam Sue[illegible]iamque restaurandâ sub annum 57 Stetini ageretur. Rex præterea M[illegible] Bran[illegible]urgico, qui, ut ante est memoratum, ductâ in conjugem sorore W[illegible]ari, Esthoniæ nonnulla territoria dotis loco acceperat, e[illegible]m nunc dotem, factâ, de[illegible] diximus, vend[illegible], ære repræs[illegible]to persolvit. Tradidi[illegible]que vicissim Wold[illegible]mar[illegible] Brandeburgicus manu sua subsignato[illegible] cod[illegible]los, quibus eum ab ope auxiliisq; quæ [illegible] or[illegible]ndem territotiorum defensionem promissa, liberum, sibique per omnia sa[illegible]m declaravit. P[illegible]squam verò e Lithuaniâ in Germaniam procinctum rex moveret, per literas cum nonnullis è Danicâ nobilitate egerat, ut se in Marchiâ Brandebur[illegible]icâ apud affinem suum præstolarentur: quorum cum aliqui à Comite Wagriæ Iohanne [illegible] captivi abducerentur, id à Woldemaro perquam indignè acceptum est. E Germania post hæc in terram Sanctam religionis ergò, ut e[illegible] mori[illegible], profectus Comitem secum duxit *Ericum* Saxoniæ Duc[illegible], præter nobil[illegible] perplures [illegible]terioris præsertim admissionis. Cumque ad Christi Servatoris monumentum esset deventum, ab [illegible]ic duce, conceptis solemni more verbis, eques Ordinis Christi creatus est. Estque eodem loci a præfecto monachorum, qui sepulchru[illegible], [illegible] comm[illegible]s ut strenue pro fide ac confessione Christianâ dimicaret majorum [illegible]orum, qui primi in [illegible]sth[illegible] Christiana sacra intulissent, vestigiis insistens. Est & Dux Ericus eodem honore cum aliquot e nobilitate honestatus, dictique hi equites aurati Templarii ad discrimen eorum, qui in aperto campo creati, equites Marcani dicebantur. Hoc iter præcipuam fer[illegible] pecuniar[illegible]m pro Esthoniâ numeratarum partem abstulit, exceptâ dote, quæ conjug[illegible] Marchi[illegible]nis est tradita. Hinc Regina [illegible]edeviga anni insequentis ipso paschatis die filiam e[illegible] genuit

Rr iiij

WOLDEMARUS III. Rex. *A. C.*

genuit Ingeburgam nomine. Quo circiter tempore etiam Rensburgum ære soluto [illegible] pignoratum traditumque *Nicolao Hanno* vice regis a *Iohanne Hudo*. [illegible] er idem tempus [illegible] quardus *S[illegible] boreus* elapsus est e turri H[illegible]ffniensi, in qua captivus tenebatur. *Ludov[illegible]* præterea Imperator inter venandum cum motu atque equitatione corpus [illegible] lefaceret, [illegible]que ingentem cum impetu quodam viriliter peteret, de equo præcipitatus corpus gravi concussione læsit: Alii corporis convulsione ex veneno prop[illegible]o, quod agitati[illegible] discutere laborabat, e[illegible] d[illegible]ctum tradunt. Sicque viribus omnibus ac [illegible], mox [illegible] vitam cum morte commutavit, sepulturâ honesta[illegible] Monach[illegible] Bavar[illegible]m. Uxores ei plures fuere. Prima *B[illegible]* Poloniæ Duci[illegible] filia *Ludo[illegible]cum*, qui *Ma[illegible]* Woldemari regis sororem conjug[illegible] duxerat, & *St[illegible]anum* alios ei genuit: altera [illegible], Guil[illegible] Hollandiæ Comiti[illegible] filia, Romæ cum ipso Imperatrix coronata ibi [illegible] *Ludo[illegible]* cognomento Rom[illegible]um sive *Romanum* peperit, cum ante etiam *O[illegible]onem*, *Gui[illegible]num* & *Adelbertum* ei[illegible]em procreasset: tertia ejus conjux Rudolphi Imperatoris filia *Me[illegible]til[illegible]* [illegible]cta est, ex qua nati *R[illegible]olphus* & *Ludovicus*; quorum ille Palati[illegible]am, hic Bavariæ famil[illegible] propagavit.

MCCCXLVIII. Wol[illegible]marus rex anno statim proximo, qui fuit millesimus trecentesimus quadragesimus octavus, e terra sancta domum reversus Selandiæ reliquas arces, & aliquot etiam Iutlandiæ recepit. Cum Holsatiæ verò Comitibus ità porro agere instituit, ut fi[illegible] Neoburgo [illegible]m altera Fioniæ parte permisso, ipsi Stegam vicissim reciperent, quodque reliquum e[illegible] pecuniâ suppleretur; & ea dum foret [illegible]tata Orkelam interea & [illegible]gavelam tenerent. T[illegible]to autem tempore dum peregre rex agit, in custodiâ apud Fionios detentus est, de quo supra injecimus ad annum 1345, Dux *Waldemarus*, nec ante di[illegible] fuit, quam fœderi, quod Holsati contra fas & pacta priora ictum cum rege judicabant, renunciaret. Ha[illegible]ensibus eo tempore immunitates in insula Dragotæ concessæ aut firmatæ: ut ibi scilicet emere, venundare suaq; omnia more consueto distrahere ipsis li[illegible]ret. Hac de re codicilli confecti signatique in arce Scanderburgensi ipso die, qui Laurentio sacer habetur. Notant chronologi adeò sævam ac diram hoc anno pestem per omnes propemodum orbis plagas grassatam, cujusmodi ante nulla hominum memoria noverit. Absumpta Lubecæ utriusque sexus mortalium novem millia, Argentinæ millia sedecim, Florentiæ quadraginta millia. Multi in Daniâ pagi colonis exhausti agros desertos atque incultos reliquerant. Primò hoc malum pueros atque infantes, inde adolescentes ac juniores, mox demum ætate maturos ac senes invasit, suoque contagio alios atque alios infecit, & quem invaserat celeriter enecabat. Vulgo & ab effectu *at[illegible]am mortem* vocitabant. Et sunt qui tradant, post eam epidemicam luem fuisse intermissam ac neglectam, quæ ad oras Gronlandiæ solemnis antea atque annua fuerat incolarum regni navigatio. Nova post hæc c[illegible]ca festum Mariæ Magdalenæ inita cum *Henrico* & *Nic[illegible]o* Comitibus transactio super 41 [illegible] argenti marcis, quibus Fioniam oppignoratam tenebant. Eaque [illegible]mpositio varijs interfertis pactis ac stipulationibus, quæ antea minus expressæ fuerant, [illegible]pera[illegible]cta Nebbegardiæ assentiente utroq; Comite & rege propriâ manu ac sigillo tabulas ea de re conceptas obsignante. Obsessa haud multò post Schioldenessa.

MCCCXLIX. *Car[illegible]lus* vero ejus nominis IV, R[illegible]m imperator anno, qui proxime est secutus, Co[illegible] Megapolenses *Albertum Iohannemque* inter Duces ac imperij principes censendos, adhibitis pro more cæremonijs, Pragæ declaravit. Die deinde, qui Canuto est sacer, habita Ri[illegible]sta[illegible] regni comitia præsentibus nob[illegible]e, c[illegible]bus, agricolis aut eorum delegatis. Hi[illegible] Woldemarus, præ[illegible] alia, id [illegible] m voluit se regni arces var[illegible]que municipia, 3 [illegible] argenti marcis per[illegible]s, ab Holsatis redimisse: ex suo autem [illegible] addidisse, ut populo hoc pacto ben[illegible]iore in posterum uteretur, & simul constare ut omnibus posset, tributa ac colla[illegible], quas huc usque imperasset, haud [illegible] vanum expen[illegible] aut collocatas fuisse. I[illegible]dicta e[illegible] R[illegible]childiæ comitia, cum antea Sueonum re[illegible] *M[illegible]gnum* in Hallandiâ præsens [illegible]isset. Nec multò post, emissâ in littus Germaniæ classe, insulam Polæ, quæ extra Wismariam sita ad Ducem Megapolensem spectabat, totam ferro atque igne est depo[illegible]latu[illegible], idque in gratiam affini[illegible] sui Marchionis *Ludov[illegible]* Braudebur[illegible], c[illegible] M[illegible]gapo[illegible] adulterinum Marchionem Waldemarum, cujus superius meminimus, suo patrocinio defendendum suscepisset. Itaque Me[illegible]politani ditiones, quà potuit, infestas habuit ac diripuit. Motisque mox in proximos [illegible]omeranos castris, Stargardiam obsedit ac cepit. At Megapolensis *A[illegible]bertus* regem e[illegible]pedito cum milite insecutus, e[illegible]m intra opidum quod ceperat, conclusit. Intellectoque *Romulum*, Ludovici Marchionis fratrem, cum

[illegible] ere, omissa confestim, quam in[illegible]at [illegible], Romulus [illegible] us est, ac habito conflictu, eum devicit, [illegible] ter eos, [illegible] occi[illegible] captivi q[illegible]. Ipse Romulus [illegible] consuluit. [illegible] a Marchionis clade, Sta[illegible] cessit, ac versa in proxima [illegible]egapolitani [illegible] eorum [illegible] subjecit ac m[illegible]x auctus P[illegible]eranorum aliq[illegible] um obsidione circumcinxit, quod [illegible] quoque [illegible] M[illegible] [illegible] Bavari objecisse [illegible] *rolum* Cæsarem diximus staret. Dum ibi rex [illegible] aurati, donat[illegible] mn[illegible] eremoni[illegible]rum rit[illegible] præter gladium ciu[illegible]ulum [illegible] au eis. Ve[illegible] *Albert*[illegible]s vestigia regis premens se ad conferendum cum [illegible]t; Nec d[illegible]ectabar, imo in adve[illegible]m jam [illegible] at Rex cum u[illegible] pum senat[illegible] re se medios in[illegible] banr [illegible] ham, quàm sævire in sese mutuo C[illegible] ut [illegible] *Ma*[illegible]*nus* sub proximam Peutec[illegible] x, u[illegible] veni[illegible]et, ità per Sueonum re[illegible]em [illegible] *Romulus* [illegible] redimeret; sacramentum etiam q[illegible]o [illegible]stri[illegible]tur [illegible] no[illegible]ullæ [illegible]es quæ olim ad Vandaliam pertinuerant, remi[illegible]et: [illegible] *R*[illegible]am *Al*[illegible]gem acciperet Dos esse Le[illegible]æ [illegible]. [illegible]mulus vi[illegible] u[illegible]um [illegible]m dotalitium [illegible]oca[illegible]t, Ar[illegible]be[illegible]am, We[illegible] & [illegible] conciliavit eadem hac expeditione R[illegible] Wolde[illegible] M[illegible]no[illegible] *um* & Duces Stetinenses. *Albertum* quoq; [illegible] *E*[illegible]*co* Saxoniæ [illegible] reduxit, [illegible]epcrerat eidem eo at no[illegible] ertiam p[illegible] o[illegible]em [illegible] regina, [illegible] [illegible] ine. Woldemarus excitaris inter prin[illegible]es imperij his motibu[illegible] [illegible]um quod ar[illegible] Germania ipse me qu[illegible]; movisset, Cæsaris indignationem [illegible] P[illegible]remam [illegible]en ad e[illegible]m Imperator salvi conductus literas, [illegible] du[illegible] d[illegible] an[illegible]o [illegible] esimo quinq[illegible]gesimo quibus ipsis ejus[illegible] f[illegible] bu[illegible] Co[illegible]dus[illegible], sive [illegible]ost[illegible]ript[illegible] sive n[illegible] proscrip[illegible] e[illegible]ent, literam ad se[illegible] re[illegible] ergam venien[illegible] cedendi, tum & commorandi eodem loc[illegible] quandiu liberet [illegible]otestatem permisit. [illegible]ssumserat itineris comitem Rex Marchionem *Romulum*, Ludov[illegible] fratrem in quem *Ludovicus* totum tum Marchionatum transcripserat, [illegible] sibi reservatâ Bavari[illegible] Aderat & Dux Saxoniæ *Ericus*. Inde ad Cæsarem admissi, [illegible] quærebant[illegible]ur in præjudicium principum ac veritatis [illegible]ctitium *Wo*[illegible]*lemarum* Marchi[illegible] in[illegible]oduxiss[illegible], cum ipse *W*[illegible]*ldemarus* [illegible]archio, quem iste tene[illegible]rio se esse menti[illegible]bat[illegible], jam dud[illegible]m a[illegible] [illegible]re[illegible] a[illegible]jillet. Respon[illegible] Cæsar se nequaqum levitate aut malevolentia eum locum alteri concessisse, sed *Otho*[illegible] ar[illegible]iepiscopum Magdeburgensem, *Rudolphum* Ducem Saxoniæ, *Albertum* Megapolen[illegible] & Anhaltinum jurejurando affirmasse, esse eum, quem se diceret, atq; ità credulita[illegible] inductum. Reposuit ad ea omnium nomine rex Woldemarus, se paratos certiore ju[illegible]rando eos perjur[illegible]j accessere, ideoque a Cæsareâ majestate petere, ut edicta super eo [illegible]mulgata immu[illegible]re a[illegible]que irrita habere vellet. Cæsar [illegible]s ac[illegible]eptis, proclamare *Romu*[illegible]ve[illegible]m Ma[illegible]chionatu Brandeburgici heredem ac d[illegible]minum curavit [illegible]stq; neglectus [illegible]e suborn[illegible]atus iste Marchio, vel ut aliis placet, abditus apud Anhaltinum Dasoviç in[illegible] uæ ludibria, & urbis, ut sic dicam, mendicab[illegible]la egens animam exhalavit. Tran[illegible]t per [illegible]osdem dies Dux Saxoniæ *Ericus* regi Woldemaro urbis Lubecensis certum [illegible]um **Sturgelde** vocitatum, quod ille quotannis accipere ab iis erat solitus nomine [illegible] Marchionis, qui id ab imperat[illegible]re Ludovico pare[illegible]te suo acceptum ipsi pignori [illegible]fferat. Super hoc Budisini cessionis tabulæ aliaq; sy[illegible]grapha confecta, quæ rata fi[illegible] [illegible] *Ca*[illegible]*lus* Cæsar eodem tum tempore ac loco, datis codicillis, testatus fuit. In [illegible]em Cæsareis nulla Ducis Saxoniæ sed tantum *Ludovic*[illegible] Marchionis nominatim men[illegible], [illegible]omodo ex diplomatibus ejusdem Cæsaris liquere potest, quorum alterum [illegible] re[illegible]m Woldemarum est, altero, quod secundo [illegible]c loco est positum, Lubecen[illegible]æ [illegible]arastatur, ejusmodi formulis

[illegible]os Car[illegible]lu[illegible] Dei gratia Romanorum rex sempe[illegible] Augustus, B[illegible]h[illegible]æ & [illegible]rex, notum „
[illegible]us vigore præsentium, quod [illegible]o deliberato animo & consilio illu[illegible]issimi principis „
[illegible]nis [illegible]nde[illegible]urgensis & Lusatiæ & Ruperti Palatini Rheni Ducum Bava- „
[illegible] & [illegible]um & aliorum principum nostrorum & sacri Romani imperij fidorum il- „
[illegible] prin[illegible] Domino Woldemaro regi Daniæ nostro singulari & dilecto amico „
[illegible] que uobis impendit & adhuc impendere vult & potest, futuris temporibus „
[illegible] mill[illegible]a marcarum argenti puri monetæ Coloniensis concessimus & concedimus „
de spe-

Wo[illegible]ema-rus [illegible] Rex.
A. C. [illegible]

WOLDEMARUS III. Rex. A.C.

,, de [illegible] gra[illegible] &de eadem summâ volumus [illegible]um secu[illegible]
,, dum conveniens & justum est, & pro[illegible]terea [illegible] pignoramus supra[illegible]o [illegible]
,, sius hæredibus pro justo pignore annuam Stevir & [illegible]e, quam [illegible] & R[illegible]
,, [illegible] habemus, ex ur[illegible] Lubecensi & ipse ipsiu[illegible] hæredes [illegible]ctam St[illegible] & [illegible]
,, bere de[illegible] & deb[illegible]unt sine diminutione & damno, cum omni jure us[illegible] ad [illegible]
,, uos aut su[illegible] imp[illegible] e[illegible]dem [illegible]t illius successoribu[illegible] regibus Dan[illegible]
,, [illegible]radicta [illegible] ad ple[illegible]um & [illegible] fa[illegible] ea [illegible]
,, quâ [illegible] addicta fuit, [illegible]ac con[illegible]ione ut om[illegible]es literæ, q[illegible]
,, m[illegible]oriæ præ[illegible] [illegible]res nostros ex regno vel ex parte regni & nostri quoq[illegible]e spe[illegible]
,, L[illegible] M[illegible] Br[illegible]bur[illegible] [illegible]i eadem literas ex parte nostræ regiæ d[illegible]
,, tis [illegible] v[illegible] [illegible]o aliorum, qui prænominati sunt [illegible] v[illegible]
,, ce[illegible] vim habeant. Sic quod hæ literæ, [illegible]as [illegible]
,, minatu[illegible] Da[illegible] h[illegible] vim & potestem nunc penitus teneant [illegible]
,, nio har[illegible] sig[illegible]llo. Quæ datæ sunt [illegible]
,, Chr[illegible] proximo die veneri post [illegible]um Vale[illegible]
,, n[illegible]
,, N[illegible] [illegible]rum Cæsar, semper Augustus Bohemiæ re[illegible] m[illegible]
,, mu[illegible] B[illegible] [illegible]bus [illegible] Lubecen[illegible]
,, cri [illegible] gratiam nostram & favorem. Ex quo nos [illegible]
,, Woldemaro re[illegible] D[illegible] nostro speciali & dilecto amico annuam Steuram, quam [illegible]
,, bis ex imperio e[illegible] [illegible]tatis Lube[illegible]sis [illegible]gulis annis dare debetis cum omni ju[illegible]
,, tilitate & volunta[illegible] veri[illegible] oppi[illegible]oravimus pro sedeci[illegible] milli[illegible]
,, arge[illegible] puri, quemadmodum in alterâ nostra literâ, quam super illis habet, plena[illegible]
,, tinet[illegible] Ide[illegible] præ[illegible]mus fidelitatibu[illegible] vestris serio & firmiter ex nostra & subd[illegible]rum
,, imperij parte, u[illegible] v[illegible] supradicto re[illegible] Danorum & ipsius hæredibus in [illegible]ade[illegible] S[illegible]
,, solven[illegible]bedi[illegible] & subjecti sitis, [illegible] eandem *Steuram* eidem, hæred[illegible]us [illegible] el[illegible]s
,, quos p[illegible] eadem re[illegible]ndi mit et cum eorum literis citra obloquutionem & repu[illegible]
,, tiam & ci[illegible]a omn[illegible] [illegible] sing[illegible]is annis [illegible]taliter p[illegible]rsolvati[illegible] & tribuatis. Quare n[illegible]
,, vobis & successoribus vestris ci[illegible]us L[illegible]bec[illegible]sibus ipsique civitat[illegible] modò vos e[illegible]dem
,, *Steuram* ipsi regi, h[illegible]red[illegible] & [illegible]unctis illorum tribuatis & persolvatis, remit[illegible]mu[illegible],
,, vosque quitamus & tot[illegible]liter liberos [illegible]cimus in regiâ nostrâ potestate & vigore & robo-
,, re harum literarum sigillatarum nostro *regio* sigillo, quæ datæ sunt Pra[illegible] post Christi
,, nativitatem M[illegible]L feriâ terti[illegible] post festum [illegible]atthiæ Apostoli anno quarto regni nostr[illegible].

C[illegible]ionis verò *Ludov*[illegible] Marchionis literæ, quibus eadem pensio regi Woldemaro permiss[illegible] habet.

,, Noverint universi tenorem præsentium inspecturi, quod nos Ludovicus Dei gratia
,, Brandeb[illegible]gensis & L[illegible]satiæ M[illegible], Comes Palatinus Rhen[illegible], Dux Bavariæ & Carinthi[illegible]
,, sacrique Romani imperij archicamerarius & excellenti & magnifico princ[illegible] D. Wald[illegible]
,, maro regi Danorum suagero nostro sincerè charissimo & suis hæredibus o[illegible]gularis a-
,, micitiæ & dilectionis, quas apud [illegible]sos ex debito geri[illegible]us consideratione & [illegible]am-
,, re resignavimus pensionem civi[illegible]s Lubecensi[illegible] annuam, quam ab invicti[illegible] pri[illegible]
,, domi[illegible]o Ludovico Romanorum imperatore domino & progenitore nostr[illegible]mo
,, lici[illegible] recordationis hactenus secundum literarum suarum nobis super eadem pensione [illegible]
,, tarum continentiam paci[illegible]e te[illegible] & possi[illegible]s & præsentibus volun[illegible]arie d[illegible]xi[illegible]
,, resig[illegible]andam, re[illegible]antes etiam benevole pro nobis & hær[illegible] ho[illegible]
,, bus, nobis [illegible]dem compeusione comprehendentibus cum l[illegible]is & privilegi[illegible]
,, desuper ut præmittitur confectis. Sic quod in[illegible]tea prædicta pensio sin[illegible]lis annis præ-
,, notati nostri suageri & suorum hæredum usi[illegible] nostri & h[illegible]um n[illegible]strorum impe
,, dimo[illegible]to quolibet debeat pertinere; In cuj[illegible] testi[illegible]onium præ[illegible]bus si[illegible]um nostru[illegible]
,, duximus appendendum. Datum in Budissin anno Domini [illegible] feria tertia ante dom[illegible]
,, cam, qua[illegible]antaur, *remi[illegible] ere*[illegible].

C[illegible]m ve[illegible]o in Da[illegible]iam Woldemarus [illegible]m jam pararet, præ[illegible]pue curæ hab[illegible], ut [illegible] tantum æquam cum vic[illegible]is principi[illegible] [illegible]cem ipse coleret, sed & illi inter se [illegible] gerent allaboravit. Itaq; diem ei[illegible] [illegible]becæ constituit. Quo advenêre præt[illegible] *Ludovicu*[illegible] Romulus March[illegible]o Brandebu[illegible]cus, [illegible]*us* Luneburgensis, *Rudolph*[illegible] [illegible] *Ericus* Saxo Louenburge[illegible] *Ca*[illegible]*us* Stetinensis *[illegible]arteslaus* Wolgasteusis, [illegible] gapol[illegible]sis, [illegible]*marus* Slesvicen[illegible]is, *[illegible]anutus* Hallandensis Duces *Henri*[illegible] N[illegible] Holla[illegible]

[illegible] IV. IMP.

WOLDEMARUS III. Rex. A.C.

Holsatiæ Comites unà cum *Adolpho* Scovenburgensi. Quibus & alij accessêre ordinis equestris viri nobilesq; magno numero. Ibi postquam omnia præsertim, quæ ad publicam singulorum concordiam ac tranquillitatem spectarent, essent amicè transacta, reliquum tempus choreis, hastiludijs alijsque militaribus exercitijs absumptum est. Agitata tum etiam aliquandiu controversia fuerat de territorio & opido Bartensi inter *Albertum* Megapolensem & Duces Pomeraniæ Bugislaum, *Barnimum* & *Vartislaum*. Ea regi Woldemaro in totum permissa, ut, quod ille pronunciaret, ratum firmumque haberetur. Est & Lubecæ eadem occasione tractatum de nuptijs *Henrici* Megapolensis *Alberti* Ducis filij, cum *Ingeburga* Woldemari regis filia, tum adhuc ætate admodum tenerà, utpote quam natam superius circa annum 1347 ostendimus: sublatum simul quicquid inter regem & Megapolensium litis supererat: Statutumque ut Megapolensis à Daniæ regno veluti præfecturam obtineret urbem & ditionem Rostochiensium. De pactis vero dotalibus ità conventum, ut rex filię suę *Ingeburgæ* sex millium marcarum argenti dotem daret. Ipsa dum ad annos nubiles adolesceret, in gynęceo & apud matrem *Henrici* Megapolensis sponsi sui educaretur, ubi verò consummatæ essent nuptiæ, ei quoad viveret assignarentur Gnopenhusa, Schoneuitza & Thisinum cum præfecturis & emolumentis omnibus. Huic actioni interfuisse, præter *Ericum* Saxoniæ Ducem & *Othonem* Furstenbergæ Comitem viros etiam equestres *Benedictum* ab Alefelt, *Nicolaum* de Iure, *Boocalum* Falck unà cum *Iohanne* de Pless, *Bernhardo* Barnekovio, literæ, quæ Lubecæ pridie ascensionis Dominicæ sunt datæ, testificantur. Voldemarus Rex anno eodem stabilem ac firmam cum rege Polonorum *Cazimiro* amicitiam ac fœderationem pepigit. Estque pollicitus *Cazimirus* se cum lancearijs centum, ubi sex septimanis ante esset præmonitus, ei adversus quoscunque auxilia præstiturum, exceptis Romanorum rege *Carolo*, Ungariæ *Ludovico*, Marchione item Brandeburgico *Ludovico*, tum & *Bloda* Siduitzio, *Vladislao* Dobritzio, *Boleslao* Plocensi, *Sancovio* & *Cazimiro*, Versoviensi & Zarensi, *Bugislao* Stetinensi, & *Ludovico* Romulo Brandeburgensi. Parem *Cazimiro* opem adstipulatus vicissim est Rex Woldemarus, idemque fœdus anno exinde millesimo trecentesimo sexagesimo tertio esse renovatum authores domestici volunt. Estque deinde die Simonis & Iudæ Torneburgi resumta transactio super sponsalibus *Henrici* Megapolensis & *Ingeburgæ* Woldemari regis filię, pollicitique sunt invicem mutua adversus quoscunq; auxilia, præterquam si esset in Bohemià adversus *Carolum* Romanorum imperatorem, aut ultra saltum, qui Thuringwald dicitur, bellum gerendum. Qui copias auxiliares acciperet idem de commeatu militi provideret. Acta hæc loco & die jam dicto, pręsentibus *Iohanne* Plessio, *Eggardo* Bilovio, *Frederico* Berkovio equitibus auratis, tum & *Simone*, qui regi erat à sacris. Hinc in Daniam, rebus omnibus feliciter transactis, reversus est Rex: nec multò post, cum ei paulò ante filius esset natus *Woldemarus*, cum exercitu in Fioniam atque inde in Iutiam trajecit. E vità autem eodem circiter tempore migrarunt *Haquinus* & *Canutus* Canuti Porsij Ducis olim Hallandiæ filij, itemque Roschildensis episcopus *Iacobus* Pauli, qui successorem est sortitus, suffragijs omnium electum, *Henricum* Geretsonium. Insequenti anno nescio quid inter regem & MCCCLI. *Nicolaum* Limbekium Mareschallum odij subortum, quod eo regem adegit, ut arcem ejus Dorningam obsidione circumcinxerit. Progressi etiam eousque Holsati nobilesque boreales Iutiæ, ut regi fidem & obsequium negaverint, libertatum suarum ac veterum privilegiorum imminutionem tum & regis sævitiam obtendentes. Holsatis accedebant civitates maritimæ, quæ similiter immunitatibus suis derogatu aliquid querebantur. Quod ubi Woldemaro suboluit, arces circumquaq; communiri ac horreis commeatum inferendum curavit: Duci vero Slesvicensium *Woldemaro* transmisso cohortium aliquot subsidio, ipse facto procinctu in Germaniam abijt. Verum Dux *Woldemarus* cum regis hostibus se conjunxisset, auxilia regia domum redierunt. Apud Suecones *Magnus* rex violatà matrimonii lege, cum se vagis libidinibus tradere insimularetur, Sueci exosum eum habere cœperunt; & ut solent homines turbidi ac rebus novis studentes, ad solem orientem conversi, relicto patre, filium ejus *Ericum* ad regni habenas accipiendas sollicitarunt. Idque videns *Magnus* confestim Helsingburgum Scaniæ proceres convocavit, habitoque cum illis consilio quid sibi eo casu agendum esset, deliberationem instituit; clam etiam Woldemari regis amicitiam atque opem exposcens hoc ab eo responsi accepit, nolle se ulli bello, nisi restitutà prius Scanià, immisceri. Ipse deinde Woldemarus sub festum Simonis & Iudę Rostochium ac mox Stralesundam profectus, ipso die, qui Emundo sacer est, in regnum redijt; Cum interea tres Daniæ regni præsules ac Sueonū totidem Lundæ apud

Carolus IV. Imp.

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

apud archiepiscopum convenissent, de pace inter utrumq; regnum constituendâ tractaturi. Rex enim Woldemarus Scaniam tum temporis reposcens, demonstraverat non potuisse Comites Holsatiç divendere qnod ipsorum non esset. In eo tum etiam rex erat, ut revocatis ab Holsatorum fœdere subditis suis nobilitatem ad se blandis affatibus pertraheret. Et advenerat jam Callumburgum, præter cæteros, Dominus *Bugæus* ut cum rege omnium nomine pacisceretur; sed re infectâ utrimq; discessum est. Qum Bugæus cæterique quamprimum in Iutiam redière, fœdus cum Holsatis renovarunt, & castra quæ ibi adhuc regis erant, oppugnare aggressi sunt. Die deinde ... & L... *Henricus* & *Nicolaus* Holsatiæ ac Stormariæ Comites apocham *Johanni* Limbekio tradiderunt, quâ se accepisse à Domino *Stigoto* Andreæ ... argenti marcas profitentur, quibus idem *Stigotus*, nomine amicorum *Nicolai* Ebbonis, de nece parentis ipsorum eos ... ideoque & *Limbekium* & *Stigotium*, quod ad eam reconciliationem indemnes ac liberos pronunciarent, tantum ut Stigotus domino Limbekio eandem pecuniæ summam reddat. Stralesundæ autem Dux *Bugislaus*, *Barnimus* & *Wartislaus* Stetini Duces, Vandaliæ, Cassubiæ ac Rugiæ principes regem Woldemarum à pronunciatione litis inter se & Ducem Megapolensem exemptum & solutum declararunt, præsentibus *Johanne* episcopo Caminensi, Duce Saxoniæ *Erico*, domino *Alberto* Hakelbornensi, *Bernardo* præposito Caminensi, *Ludolpho* Nienkirck seniori, *Bernardo* Kalve, *Widikindo* Bugenhagio Baronibus. In

MCCCLII. anno insequenti causam litemque, quæ erat inter ipsum & Comites Holsatiæ *Henricum* & *Nicolaum* exorta, quæque motuum novorum occasionem tum dederat, totam in manus ac potestatem tradidit *Johannis* Holsati, ut is velut arbiter inter dissidentes pronunciaret. Verum cum serius aut tardius ... deproperarentur à parte regis, quas inferri ac tradi Comiti *Johanni* oportebat, accusationes, res successum non adeò facilem habuit. Multis hoc tempore reditibus ac beneficiis monasterium Hovedoense ordinis Cistercensis affecit domina *Ingeburga*, Sueciæ atq; Hallandiæ Ducissa. Eamq; donationē filius ejus primogenitus, rex Suecorum *Magnus*, ratam firmamque habuit ... datis signatisq; Warbergæ super re ... dicillis. Interea Slaglosæ copias aliquot rex Woldemarus collegerat, eratq; in eo jam totus, ut, habito delectu, primâ occasione cum iisdem in Fioniam trajiceret. Sed vento vehementiore impetum ejus nonnihil remorante, regi Sueonum *Magno* circa pontem Orebroensem diem dixit, eoq; converso, ac mox in Zelandiam regressus denuò exercitum coëgit, factoque procinctu Othoniam advenit. Ubi eum ex ordine equestri totaq; nobilitate perplures salutatum accessère. Ipse cum Duce Megapolensi in pagum Othoniæ proximum concessit, ac principes de controversiâ ac litibus, quæ inter se & ipsos agitabantur, certiores reddidit. Suntq; continuò nominati medij atque arbitri, quibus & arbitrij municipiaque rex permisit, ut eo celerius de lite jam contestatâ sententia pronunciaretur. Habebatur per idem fere tempus Helsingburgi Sueonum conventus, quò, præter cæteros etiam Megapolenses Duces evocati, qui eò regiis impensis per Zelandiam deducti. Et ipse haud multò post rex Lykiviam profectus, ubi regum uterq; Daniç & Sueciç, seclusis qnicunque minus ipsis volebant, amice inter sese convenère. Exercere tum quoq; piraticam cæperant ex aulicis regiis nonnulli, qui maximis damnis affecere Lubecenses ideoq; ex suis quosdam in Iutiam rex transmisit. Sed ij à *Nicolao* Limbekio Molsæ, in captivitatem abducti. Fuerat iisdem diebus etiam Wordingburgi panegyris habita, in qua, præter cætera, celebratæ *Nicolai* Clementsonij nuptiæ. Callumburgum vero convenerunt rex Woldemarus, Episcopus Arhusiensis *Sueno*, Ripensis *Petrus*, *Andreas* Borglumensis, *Henricus* Roschildensis, Domini *Nicolaus* Bugæus & Limbekius, aliique ... ad compositionem ne tum quidem deducta res fuit. Celebrata deinde Coagij, & mox in oppido Stegæ hastiludia. Sub anni finem rex Woldemarus cum exercitu in Germaniam transmisit, opem laturus Megapolensi adversus Stetini Duces. Curam interea regni mandavit Episcopo Roschildensi *Henrico*, *Boecalo* Falck, *Stigoto* Andreç, *Palnedio* Laurentij, *Iacobo* Basso. Hi, rege absente, incolis tributum imperarunt, die circiter, quem omnium sanctorum nominant. Rex verò dum ibi cum copiis adest Megapolensem cum Pomerano ac Stetinensibus reconciliavit. At ipse in Slavos & Werlæ dynastas excandescens, eorum circumquaque ditiones ferro ac flammis vastavit, sacra prophanaque eodem loco ducens. Nonnulli bello capti auribus ac naso mutilati, detestantibus eam atrocitatem perpluribus. Ipse tandem sub festum dominicæ nativitatis, peracto ex sententia bello, domum reversus Christi natalem VVordingburgi celebravit.

Insignem

W[illegible] REX VIII Rex. A. C. M[illegible]LIII.

[illegible] reddidit a[illegible] consequenti[illegible] ingressum *Margaret*[illegible], quæ [illegible] borea[illegible] natalis ut [illegible] reginam, con[illegible] iam, d[illegible] pudici[illegible] [illegible]ctam haberet, (utpote quam [illegible] rent *Ia*[illegible] quam r[illegible] in[illegible] includi [illegible] conjux *I*[illegible]*a*. Quæ, ex[illegible]a cum conj[illegible] destinatum re[illegible]ipit, ut [illegible]trali[illegible]s. A[illegible] non [illegible] eorum a[illegible] [illegible]um aut se[illegible]res [illegible]rum cert[illegible] dicendum cum H[illegible] tem[illegible]eco ad[illegible]. Nos p[illegible] etiam Læ[illegible] agno[illegible]ein & [illegible]m [illegible], [illegible] nonnullæ [illegible] ve[illegible], h[illegible] re, [illegible] *m* [illegible], [illegible] *A*[illegible] [illegible] no [illegible] t [illegible] m & Com[illegible] [illegible] ex a[illegible] & [illegible] t [illegible] d[illegible] e al[illegible] d[illegible] m [illegible] N[illegible] o [illegible] Com[illegible] *a*[illegible] iu[illegible] *Norb*[illegible] r [illegible], *D*[illegible]*us* W[illegible], [illegible] Q[illegible]s, *Gode*[illegible]*us* W[illegible]. C[illegible] Marti [illegible] q[illegible]si [illegible] variæ [illegible] Holsa[illegible]. Inter [illegible], [illegible] inter re[illegible]m & [illegible] Com[illegible], ut re[illegible] [illegible]wer[illegible]am à Duce Saxo[illegible] redem[illegible]m [illegible]m [illegible] Comiti traderet, solutis Duce duabus milli[illegible] argenti marcis, [illegible] si hoc mallet, Comiti *Iohann*[illegible] ejusve filio *Adolpho*, [illegible] summæ a[illegible], [illegible]m post t[illegible] sem[illegible] re[illegible], quæ in[illegible]a [illegible]æ re[illegible] idem [illegible], exceptis, quæ Comitis Io[illegible] par[illegible]*rdo* Co[illegible] j[illegible]m ve[illegible]. T[illegible] m [illegible] tela, [illegible], C[illegible], ut & de [illegible]æ Insul[illegible] ea [illegible], p[illegible]ut an[illegible] t, ma[illegible] die Di[illegible] W[illegible] literas suas [illegible] & [illegible] d[illegible]it, qui[illegible] pa[illegible]m [illegible] remiss[illegible]ue [illegible] argen[illegible] mar[illegible]s, ros e[illegible] ac solut[illegible] declaravi[illegible], [illegible]eros [illegible] [illegible] haber[illegible] & t[illegible] r[illegible]m, [illegible]mites [illegible] Duc[illegible] nostra[illegible], quæ aliqua[illegible]u te[illegible] [illegible]troversi[illegible], am[illegible] ut erat [illegible] positæ. Sed eadem [illegible] multa post re[illegible]a. [illegible] Pa[illegible] [illegible]emer[illegible] C[illegible]es Hollandiæ *Io*[illegible]*annes* [illegible] q[illegible] [illegible]cta [illegible], materna sua hæredia, quæ intra Da[illegible] [illegible]ta, re[illegible] exce[illegible] [illegible] Stegâ, Staverby, Aff[illegible], quæ *G*[illegible] C[illegible] fuerant [illegible]ta [illegible] r[illegible]m ac irritum esset, [illegible] huc usque [illegible] D[illegible]m fidi ju[illegible]. Literas etiam omniaque c[illegible] va[illegible] [illegible] declaravit, exceptis, quo[illegible] [illegible]a p[illegible] in[illegible]. Ad [illegible] hunc annum referendum chronologi [illegible] S[illegible] Rex *Magnus* [illegible]om *Al*[illegible]*um*, ordi[illegible] equestris [illegible], [illegible]niæ [illegible]que Ducem proclamant. Iohan[illegible] [illegible]thus non [illegible], [illegible] constitutum ait [illegible]ed & quo à *Magno* præceptum ut [illegible] *E*[illegible]*cus* Dux, ipse

S f

ex[illegible]mans eum in familiaribus colloq[illegible] contumeliose passim traducere erat solitus. Hunc ad se venire per satellites suos rex mandavit, sed venire recusans seque a[illegible] parato- [illegible] opponens ab ijsdem [illegible]rucidatus [illegible]t. Hinc d[illegible]uo He[illegible]burgum in [illegible] [illegible] divi Iol[illegible] regem Suecorum [illegible] obvium eodem [illegible] habuit [illegible]ecretæque tum [illegible] utraque regna induciæ. Habitus similiter V[illegible]torpij conventus in quo, præter cætera, pœnæ pecuniariæ quæ regi debeb[illegible] duplo exactæ fuerunt. Ro[illegible] hau[illegible] post ha[illegible] ce[illegible]ratum, [illegible] [illegible] Sancte [illegible] & Benedictum ab A[illegible] exortæ [illegible] [illegible]am B[illegible]us r[illegible] Tranekeram obsed[illegible] [illegible] [illegible]e, quæ a[illegible] [illegible]andiæ [illegible]ulà. [illegible], c[illegible] classe [illegible] navium [illegible] loco pe[illegible]t. Sed B[illegible] no[illegible] [illegible] militum supplemento [illegible] auctus, tum & accurrens rex ips[illegible] Ducem eo adegit, ut totum ipsi Ducatum tradere cogeretur. Sed re p[illegible] composita. Du[illegible] r[illegible]us, & pax utrin[illegible] fau[illegible]ita. D[illegible] est [illegible] tra[illegible] archiepiscop[illegible] Lucki[illegible]. C[illegible] hod[illegible] ep[illegible] m[illegible] de divi Laurentij L[illegible] legere est [illegible] Hi[illegible] situs e[illegible] Petrus [illegible] ec- ,, [illegible]lesiæ quondam archiepiscopu[illegible] Sue[illegible] primas, q[illegible] 1155 ,, [illegible]c. Ei est surrogatus *Iacobus* [illegible] Qui d[illegible] Ave[illegible] pon[illegible] vocat[illegible] co[illegible]ationem post[illegible] [illegible] [illegible] *Benedicto*, quem ut meminimus rex Sueciæ *M[illegible]* constituerat cujus & no[illegible] pessime idem audie[illegible]at, invasa d[illegible]aque sunt. [illegible] in p[illegible]emodum tempus R[illegible] Woldemarus var[illegible] ex nobilitat[illegible] s viros ad pri[illegible] ermaniæ aliosque transmisit. Pont[illegible] ce etiam ipso per [illegible] Aven[illegible]one honorifi[illegible]lutato, benignum ad postulata [illegible] responsum ab eodem accepit. Ad ipsum vero Wol[illegible]marum a rege G[illegible] [illegible]nifica simul transmi[illegible] tum [illegible], quâ, [illegible] cæt[illegible] de contrahen[illegible] in[illegible] liberos illustribus nupt[illegible] *Iohannes* [illegible]erat. E[illegible] Wo[illegible]emarus [illegible] omni[illegible] temp[illegible] e, [illegible] eundem suo [illegible]misit, qui ab eo ho- norifi[illegible] excepti dimissique fuerunt. Ea tamen legatio, quæ[illegible]que tum acta decretaque [illegible] e[illegible], [illegible]nem o[illegible] haud acceperunt [illegible] Galli[illegible], qui ab Anglo haud mul[illegible] inter pr[illegible] [illegible] d[illegible] custodiâ [illegible]tentionem. Sub diem deinde Simonis & I[illegible] [illegible] W[illegible]a[illegible] comitia habita, ubi inter alia & quæ colonorum subditorumque privata officia specta[illegible], de re quoque monetariâ de[illegible] factum publicat[illegible]que. Ac mox in Iutiam t[illegible] Woldemarus militem e Zelendia ad se transmitti, sub imperio ac ductu Boocali Falkij mandavit. Proximo deinde anno, postquam comitiis C[illegible] interfuisset, Rosch[illegible]densi episcopo *Hen[illegible]co* aliisque præterea duodecim tum equestris tum sacri ordinis viris spectatis curam imposuit circum[illegible] quid [illegible] res publica d[illegible] me[illegible] t. Inter cætera molarum etiam [illegible]pectionem [illegible]mmendavi[illegible]. [illegible]cludendum coercendo que inundantium aquarum vi [illegible] pa[illegible] tum erant [illegible]. Apud Suecos verò, [illegible] nobis jam ante est memoratum, evexerat ad D[illegible] & pri[illegible] di[illegible]itatem *Be[illegible]* Algothum rex *M[illegible]*, traditis ei non modo re[illegible] [illegible] & continent[illegible] quoque præfecturis [illegible] quot[illegible] Unde haud levi inter [illegible] & *I[illegible]* [illegible] simultas nata, cum sibi potius Ericus, utpote regis legitimo h[illegible]redi, quàm terræ isti [illegible] eos honores ac beneficia competere existimaret. Profectus itaque in Daniam *Ericus* ad affinem suum regem Woldemarum, apud ipsum aliquantisper substitit, ac domum mox rediturus non sine muneribus ab eo dimissus est. Nec longe post exortum inter utrosque patrem filiumque bellum, quod cum aliquamdiu non sine clade utriusque esset gestum, conventus tandem Lnekopiæ est indictus, quò ac[illegible]essere præter alios M[illegible]polensis Dux *Albertus*, qui *Magni* regis sororem Euphemiam [illegible], & Comes [illegible] *Hen[illegible]cus*, cui *Ma[illegible]* ejusdem sororis filia erat denupta. H[illegible] medijs sequestrisque ita st[illegible]tum, o[illegible]a inter patrem filiumque amica placataque essent: Principi Erico Scania, Blekingia, Hallandia australis (borealis enim ab aviâ ipsius possidebatur) tum & Smalandia, [illegible]almaria, Ostrego[illegible] unà cum diœcesi Aboe[illegible] cederet. *Magnus* re[illegible] [illegible]am, Oplandi[illegible], [illegible]andiam, Gotlandiam, Westergothiam, Vermelandiam cum Da[illegible] & Hallandi[illegible] boreali, ubi e vitâ mater ejus migraret. Literæ, quibus Sueco Scania e[illegible] permissa, penes quatuor e regio [illegible] dep[illegible]itæ servarentur. Hinc *Ericus* obsessâ [illegible] tu[illegible] fugatoque *Benedicto*, cum postremò e Scania univer[illegible] pro[illegible]gavit [illegible]

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

MCCCLVI.

S f ij Boocalus

WOLDEMARUS III. Rex. A. C. Boocalus *Falkius*, qui navi eodem pergebat, ut de rebus non levis momenti cum [illegible] Ducis, nomine heri ac regis sui Woldemari ageret, à Suecis interceptus custodiæque mancipatus est. Misitque extemplo Woldemarus, qui militem stipendi[illegible] berent, sed anni hieme impediti intra regni oras subsist[e]re coacti fuerunt. T[illegible] Iohannes Gothus, primò non e Schoningia sed e Suecia in Schoningiam secedere *Benedictum* ab *Erico* coactum. Et matrem Erici *Blancam* reginam adeò gravi animo eam ejectionem tulisse, ut superos & acheronta pro ejus iu pristinum statum reductione flectere [illegible]bitarit. Nam & Woldemarum Danorum regem adjisse, eiq; pollicitam, [illegible] eum restitueret, se curaturam ut protinus Schoningia & q[illegible] ad D[illegible] ronam reduceretur: Et Woldemarus quidem nihil non pro red[illegible] ad [illegible] am Scaniâ acturus, dum in eo est ut reginæ satisfaceret, Ducem interea adulter[illegible] *Erico* secundò impugnatum occubuisse: Tumque re[illegible] dolore in dolum verso, vocatum ad se *Ericum* filium, perinde ac si de regni negotijs agendum foret, toxico ad id præparato è medio sustulisse. Narrat ferè ita Gothus, addens tutius fuisse ad [illegible]s & immanes feras, quam ad ejusmodi parentes diverti. Sed hæc postea accidisse & ad annum 1359 referenda ostendent sequentia. Per idem hoc tempus passim per Holsatiam infestæ à quibusdam è nobilitate habebantur viæ publicæ, nec tuti fere usquam erant à prædatione eorum negotiatores, adeò ut *Carolus* Romanorum imperator, acceptis [illegible] de re vicinorum querimoniis, ducentos in eos equites immiserit, qui una cum peditibus aliquot, quos suffecerant Lubecenses & Hambu[rgen]ses, totum undiquaque Comitatum pervolarunt. *Magnus* præterea Sueonum rex, eo tempore Holsatorum non modo socius, atque amicus erat, sed ipse quoque *Henricus* Comes neptem ejus in conjugem tenebat, ideoque in gratiam eorum permisit ab iis spoliari ac capi civitatum incolas, si quos usquam iu Scaniâ piscationi vacare deprehenderent. Et hi vicissim eruptione in Scaniam factâ ac manu tumultuariâ suorum adjuti, Suecos ubicunque dabatur Holsatosque sine discrimine cædebant inque vincula abducebant. Iutæ tum quoque se denuò Woldemaro immori[gerosos] præbentes concurrere quasi ad arma cœperunt. Quocirca commeatu ac præsidiis circumquaque communitis castellis, Neoburgum profectus rex obvios ex iis præcipuos habuit, cæteri enim Othoniæ fu[e]re[illegible]rant. Cum illis hunc in modum agere instituit, ut [illegible] dictò Callemb[ur]gi ade[rent],

MCCCLVII. ibique jurgiis omnibus finis imponeretur. Comes post hæc Holsatiæ Io[h]a[n]nes, anni sequentis die, qui divo Iohanni sacer erat, regem Woldemarum ejusque hæredes ab omnibus obligationibus ac syngraphis quæ vel ipse vel antecessores ejus ipsi dedi[ss]ent, immunem ac solutum pronunciavit, ex[illegible] præfecturâ Femerensi sibi commissâ, tum & contractu postremum [illegible], quæ utrimque valere ac vim suam retinere volebat. Ipso deinde annunciationis Mariæ die procerum conventus Callenburgi est habitus, præsentibus præter regem etiam regni episcopis, quos inter erant Othoniensis *Nicolaus*, Roschildensis *Henricus*, Ripensis *Petrus*, itemque Wiburgensis *Petrus* & *Paulus* Arhusiensis unà cum *Magno* Borglumensi. Statutum ibi decreta ea, quæ jam ante Neoburgi super gravaminibus plebis ac colonorum promulgata fuerant, iu posterum severius ac strictius servanda. Hinc postridie festi paschatis convenire regni senatum Roschil[di]ae rex jussit, egitque, præ[sente] eodem, cum episcopo loci ut quasi unque haberet in Odisherrensi territorio possessiones, eę ad ditionem Callenburgensem referrentur. Quibus ex sententiâ transactis, in Iutiam trajecit ac varia singulis, nullo diguitatum aut graduum habito respectu, onera ac collationes imperavit. Apud Slesvicensem, Hollat æ Comites cætero[s] [illegible] chersonesi incolas pessimam eo nomine gratiam injit, adeò ut mox in Zelandiam, ubi erat regressurus, collatis capitibus, apertum ei bellum denunciare in animum pro[x]emodum induxissent. Haud multò post id Chilenses, captis ex *Hennikeni* L[imb]ekij famu[l]itio duobus, eos ut publicos grassatores capite mulctarunt. Quapropter *Hennikenus* à se ipso vindictam petens, præteritis Holsatiæ Comitibus, Iohanne & Adolpho Chilensium, quosdam ad forum Eckelfortense pergentes captivos secum abduxit, quosdam vitâ privavit. Id cum in[illegible] issimè [illegible]t Holsatiæ Comites *Iohannes* & *Adolphus*, Cu[nig]unda vidua Ducis Slesvicensis *Erici*, qui Woldemari Ducis parens fuit, *Hennikeni* patrocinium suscepit. Eâque occasione Comes *Adolphus*, assumpto sibi, præter alios, auxiliari *Nicolao* Comite, Tonderam & Haderslebiam obsidione cinctas suæ feci[t] [pot]estatis. Woldemarus autem rex minime è re fore arbitratus eas civitates à Slesvicensi Ducatu separari ad ferendas *Cunigundæ* suppetias procinctum moverat, sed nobis

WOLDEMARUS III. Rex. A.C.

[illegible]ate Cimbricâ cum Holſatis fœderatâ, parum aut nihil promovit. Nam & Ran[illegible]ſio capto ipſoque cum copiis fugato in Fioniam Iutæ cum Holſatis trajecerunt, e[illegible]oque ex opido Othoniæ re[illegible]io præſidio, ingens opidanis tributum imperarunt. Quo [illegible]m tempore Gamb[illegible]rg[illegible]m quoque, quod Holſatiç chronologi Bambergam vo[illegible], totis viribus obſidere ijdem cæperunt. Rex accepto hoc nuncio, confeſtim appre[illegible] *Petrum* Lautenrij mandavit cum fratre ejus *Iohanne*, nec non domino *Iacobo* Oluff[illegible]ue fratre Olao aliiſque quos ſuſpectos habebat. Verum hi datis vadibus ac ma[illegible]uâ pecuniæ ſummâ promiſsâ carcerem evaſerunt. Priores autem quatuor in vin[illegible] retenti ac bona eorum regni fiſco adjudicata: præfecturæ, quas habuerant, in alios [illegible]æ. Inde circa feſtum Martini tranſmiſit in Fioniam, ut obſeſſis a Comite *Nicolao* [illegible]rce Gamburgenſi ſuppetias ferret. Quàm primum hoſtem advertit, aliquot ex ſuis equitum auratorum titulo ac dignitate affecit, ac mox equeſtri pedeſtrique militiâ, facto in hoſtem impetu, omnes adverſariorum phalanges profligavit: in quibus ex ptimoribus multi ceciderunt, plurimique capti ſunt. Ipſe Comes *Nicolaus* ex equo dejectus & à milite Dano prehenſus eidem clypeum ſuum atque arma tradidit, amiſſo altero lumine, ſed ab Holſato mox agnitus in tutum ab eodem deductus eſt. Inter cæſos numeratus Comes Iohannes Comitum Henrici & Nicolai frater germanus unà cum Holſatis ducentis. Ipſum inter hæc munimentum obſidione liberatum ac poſtmodum dirutum ſolóque æquatum eſt. Habito prælio, fundamenta arcis inſpici ac prædam dividi curavit. Eſtque in medium tum progreſſus, qui Comitis *Nicolai* ſcutum & arma acceperat, & a rege qui ea agnoſcebat, interrogatus; ubi eorum poſſeſſor ac dominus eſſet, intellectoque evaſiſſe, talem alitem retinendum, nec è manibus amittendam fuiſſe prædam reſpondit. Poſt hæc in Comitum Holſatiæ ditiones motis caſtris, eas igne ferroque quà potuit, vaſtâvit, magnâque diratus prædâ rediit in Zelandiam. Compertoque per idem ferè tempus inſtare uxoris *Benedicti* ab Aleſeld, qui Hintzgavelæ præſidebat, ducendum funus, magnoque ad eas exequias confluxuros numero Holſatiæ nobiles, eos circa ædis cœmiterium inopinato ac capto tempore oppreſſit, plurimóſque è præcipuis, qui Fioniam tum incolebant ſecum abduxit. Hinc arcium præfectis, quos ſciebat ſubditis graves perque fas ac nefas tributa ab ijſdem exigere, vel pecuniâ multatis aut loco motis, miſſiſque in eorum præfecturas aliis, Callenburgum profectus, ibi natalem Domini celebravit. MCCCLVIII. Inſequenti anno cum paſſim fama vagaretur bellum illi vel à Sueco vel à Duce Megapolenſi inſtare, copias ſuorum omnes adeſſe Roſchildiæ ſub diem converſionis Pauli impetavit; curavítque interea arces municipiáque ſua per omnes regni diſtrictus vallo ac foſſis communiri, ac mox circa quadrageſimam Slagoſæ delectum militum ſe habiturum ſignificavit. Nec omiſit inter iſta commeatum, & quicquid eſui uſpiam eſſet, intra munitiones ſuas transferri, ut ſi in terram fortaſſe excenſionē hoſtis faceret, omni circumquaq; annonâ ac frumentatione deſtitutus receptui canere cogeretur. Tranſactâ deinde quadrigeſimâ habitoq; ſuorum delectu poſtridie paſchatis eoſdem, ut erant armati, redire juſſit. Deportatóq; exinde in naves commeatu, cum jam dicta dies miſeſq; advenisset, Neoburgum cum toto exercitu profectus novum ibi militum ſupplementum egit, datiſq; mox ventis velis Langelandiam inexſpectatus intravit, ac ſtatim obſeſſâ Tranekierâ, univerſam haud multò poſt inſulam unà cum municipiis omnibus ſuam in poteſtatem redegit. Inde iterum ingreſſus mare, Hintzgavelam cum claſſe appulit. Cumq; a recto curſu navium nonnullæ ob cœlum nubilum ac nebuloſum aberraſſent, omiſsâ arcis obſidendę curâ direptiſque circumquaque inſulis opidiſque in Zelandiam reverſus eſt. Ibiq; facto iterum delectu auctiſque copiis, cum & militum navaliumque impenſas ſubminiſtrato ſalario nonnihil relevaſſet, denuò cum claſſe egreſſus ad inſulam Alſę pervenit, miſitque extemplo, qui munitionem, quæ à parte inſulę boreali erat, Neoburgum dictam, circumdarent: Quæ & triduo poſt haud magno negotio eſt expugnata. Ipſe verò cum reliquo exercitu Sonderborgum, quod auſtrale ejuſdem inſulę latus claudit, profectus, illud obſidione circumcinxit. Cæperatque balliſtis, arietibus aliiſque belli machinis arcem oppugnare, cum ecce Woldemari Ducis, ipſo abſente, conjux *Regitza* Erici Saxonum Ducis ſoror, de arce cum virginum ancillarumque choro progreſſa blandiſq; affatibus, ut erat ſingulari prudentiâ & amabili quadam facundiâ fœmina, regem compellans ejus iram lenire inſtituit. Rex matronali modeſtiâ ac moribus captus, tum & fratris[illegible] potius quam mariti ipſius amicitiæ memor, animi impetum nonnihil poſuit. Vocatuſque ab ipſâ ad epulas & menſæ ſacra, haud annuere prius voluit, quàm accepto ab in-

S f iij

WOLDEMARUS III. Rex. A. C.

ab incolis, quod impetraverat ſtipendio, totam ſibi terram feciſſet tributariam. [illegible] peracto Duci *Rygize* inſula ipſumque municipium redditum, eâ tamen lege, ut nulli [illegible] regiis hoſtibus aut regni extorribus, locus ibi aut profugium relinqueretur, nec Duci [illegible] que Woldemaro, durante bello, majore quàm viginti perſonarum comitatu [illegible] cem aut in ea ultra biduum aut triduum ſubſiſtendi facultas eſſet. His de rebus [illegible] facti, quibus additis ſigillis ſubſcripſerant *Canutus Friis* eques, *Raveinus* Aleſeke, *Ripa* [illegible] zeuus, *C*[illegible] Lixen, *Stureus* Ratendorpius, *Petrus* Balſus, *Tycho* Lille[illegible], alii[illegible]. Hinc regem Dux ipſe cum aliquot ex Danicâ nobilitate ſalutatum acceſſit, ut ſimul de rebus ſuis, data oportunitate, conferret; nec caruiſſet ſucceſſu negotium, niſi interventu [illegible] natorum regis, turbatum fuiſſet. Poſt hæc Sliam prævectus, multatiſque Angelbœnſibus ad Femeræ inſulam devenit. Ibi cum eſſe in armis omnes, idque agere videret, ut a litore adventantem arcerent, factâ per vim exſcenſione in terram progreſſus eſt. Ac mox profligatis, qui ſe magno numero opponebant, inſulanorum manipulis, reliqui ſe regi dediderunt, perſolutis inſuper 4[illegible] argenti Lubecani marcis. Præfectus arcis Glambecæ ubi tanta cum claſſe tantoque apparatu regem acceſſiſſe animadvertiſſet, aſſumtâ conjuge, & ſi quæ raptim efferri poterant, ex inſulâ faceſſit. Per eoſdem dies nonnulli ex regiis claſſiariis cum myoparonibus ſuis in hoſtium littus ſub ipſam Wiſmariam prædatum egreſſi, cum ventum forte fortuna adverſum experientur nec redire in altum ſeq; in tutum cum prædâ recipere poſſent, à Wiſmarienſibus iterum iterumque impetiti, ſe aliquandiu fortiſſime defenderunt. Videnteſque Wiſmarienſes pugnando haud multum proficí ad technas verſi, & oppletis aliquot navibus ſtipula ſtramentiſque tum & igne addito eas ſecundo cum vento in claſſem Danorum adegerunt. Dani cum ſibi non modo cum hoſte, ſed ipſis cum elementis pugnandum animadverterent, ſeſe dediderunt, captivique Wiſmariam abducti ſunt. Horum navarchus fuiſſe memoratur *Petrus* Ferreobarbus, *Iernskeg* vulgo dictus, regi Woldemaro ob multa belli experimenta charus, acceptuſque. Rex haud multo poſt Flenſburgum Boruebnrgumque cum copiis digreſſus, ubique pecunias, commeatum naveſque ſibi tradi impetavit, multatis ſeveriter, qui imperata renuerent. Sub diem deinde annunciationis Mariæ poſtquam in Zelandiam eſſet regreſſus, omniaque pacata repeperiſſet, fama increbuit ingentes cogere copias Ducem Megapolenſem minitarique Zelandiæ. Nec vana rumor afferebat. Nam mox ubi relatum Duci, cum claſſe & viris ad excipiendum eum adeſſe paratum regem, mutatâ ſententiâ, *Barniminum* Ducem Stetinenſem ad regem miſit, ut ea ageret, quæ ad ſuam Holſatorumque reconciliationem ſpectarent. Eſtque tum dictus Stralezundiæ dies, ubi Duces Comiteſque perplures aduère, cunctique facto jurejurando æquam ſe cum rege pacem culturos, dimiſſis utrimque captivis, promiſère. Decretum quoque præter alia, ut Cimbri Neoburgum regi occurrerent, atque ibi de lite controverſiiſque omnibus, quæ inter ipſos ac regem hucuſque hæſerant, componendis ſeriò ſatagerent. Sed rex, inſuper habito Neoburgo, rectâ in Zelandiam trajecit. Neoburgum nihilominus miſſo cum aliquot regni ſenatoribus filio, agi rem ibi, ut erat ſtatutum, curavit, ſed ità ut omnia ad ſuum arbitrium referenda caperet. Unde Iutarum nonnulli, accepto regis ac filij ejus tum & nobilium quorundam ſalvo conductu, epiſcopos *Nicolaum* Othonienſem & *Petrum* Ripenſem comitantes Slagoſam venerunt, ut ibi regis adventum præſtolarentur. Qui ubi adveniſſet, eas conditiones propoſuit, quæ ipſis nequaquam arriderent, adeò ut inimiciores quam dudum deceſſerint. Pactæ interim aliquot dierum induciæ, ut ijs elapſis cauſa de integro reſumeretur. Rex deinde Roſchildiam advenit, ut inde Haffniam pergeret, ibi cum rege Sueonum *Magno* ejuſque reginâ *Blancâ* natalem Domini celebraturus. Verùm cum neutrum adfuturum intelligeret, Roſchildiæ ſubſtitit. Per eoſdem dies ſoluto, ut diximus, Neoburgi conventu, trucidati circa Middelfurtum in reditu dominus *Buggæus*, *Uffo*, *Stigotus* eques & *Petrus* Andreæ, nec defuère qui eâ de re clam regem ſuſpectarint, faciente etiam ejus rei indicium næniâ, quæ in necem *Buggæi* tum decantata, hodieque eſt in manibus. Captus tum etiam à Duce *Erico* archiepiſcopus Lundenſis Iacobus cum equitatu & ſuppellectile, quam ad manus habet, univerſâ; cauſam ejus facti annotatam apud chronologos necdum repperi. Ornati hinc

MCCCLIX. anno, qui iſtum excepit, à rege Woldemaro Pomeraniæ Duces, Barniminus & Wartiſlaus fratres clientelari Rugiæ præfecturâ. Qui viciſſim, datis regi codicillis, pollicii ſunt, ſe ei obſequio auxilioq; adverſus quoſcunq; ac ſemper adfuturos, tum & operam navaturos, ut omni curâ ac fide, quam accepiſſent Rugiæ clientelam ipſi approbarent. His ſigilla ſua

[illegible], qui præsentes fuerunt *Iohannes* Gudscoviæ Comes, *Nicolaus* Colnerus, *An-* [illegible] andivel, *Henningus* Penseus eqnites aliique ex nobilitate. Ex quibus [illegible] jicere [illegible], non totam in oniversum Rugiam, sed eam ta[illegible]m partem, quæ Pomeraniæ erat con[illegible]ina, [illegible] isse temporibus Christophori regis à regno abalienatam. Hoc circiter tem[illegible] Sueonum *Magnus*, quod anno superiori facere decreverat, reginaque ejus *Blanca* [illegible] i apud Gallos stemmatis, unà cum filio sui *Haquino* Norvagiæ rege, Woldemarum [illegible]am visum venerunt. Ubi & publice sibi despondit *Haquinus* regi Woldemari fili[illegible] *[illegible]tam*, annos tum circiter septem natam, tradit[illegible] pro more arrhà aliisque dona[illegible]onialitiis. Woldemarus quoque id temporis *Magnum* inter alia duabus paræciis do[illegible]m honestavit circa Hisingam, quæ & hodieq; ad Sueciam spectat. Hæc dum fiunt, [illegible]aluit quæ erat inter patrem *Magnum* & filium *Ericum* exorta simultas, quod *Ericum*, [illegible]n Scaniam tenebat, a subditis suis coli, se negligi *Magnus* videret. Itaque Woldemari [illegible]pem adversus *Ericum* implorat, promittens si auxilio adesset, Helsingburgum se una cum [illegible]canià ei reddirurum. Itaq; Woldemarus magnâ cum manu Scaniam ingressus Sol[illegible]itz[illegible] aliasque munitiones vi aut deditione cepit, præfectos novos in locum priorum [illegible]stituit, inque verba *Magni* adegit. Ac mox, deficiente paulatim commeatu, cum jam [illegible]re in Zelandiam pararet, ne vacuus recederet, *Petrum* Daa, *Magni* regis cl[illegible]e[illegible]tem [illegible] captivum abduxit. Idque ubi intelligeret *Magnus*, metueretque ne pluribus idem [illegible]ve[illegible]ret, omisit, quod laudabiliter constituerat, Helsingburgum ac Scaniam [illegible] ac [illegible]ero domino restituere. Interea Dux *Ericus*, accepto rediisse domum Woldemarum universà cum nobilium ac rusticorum multitudine (qui tum exercitus **Knubbeheer** dictus) in Scaniam movit, atque ibi si quid forte à Danico milite esset relictum, id omne cum pulvisculo absumpsit, ac devoravit. Tandem verò inter eum parentemque ità convenit, ut inita cum Woldemaro pacta, & præsertim illud de Scanià deq; matrimonio inter *Haquinum* & *Margaretam*, irritum nullumque esset. Cæptumq; exinde de contrahendo inter *Elisabetham* Comitum Holsatiæ sororem & *Haquinum* connubio agitari. Estque id ipsum his legibus ac conditione decretum approbatumque, ut si forte Holsatiæ Comites sororem suam *Haquino* permittere nollent, tum Calmariâ, quam pignori tenebat Comes *Henricus*, ad Sueciam rediret; & ipse præterea *Henricus* sexaginta auri pondo Sueco numeraret; At verò si *Magnus* promisso non staret, connubiumque rescinderet, tum subditi à præstito ipsi sacramento liberi immunesque haberentur. Post hæc cum indies magis magisque se immorigerum *Ericus* filius præberet sibique omnia vindicare videretur, & homines etiam vivos intra Ecclesiam intraque sacrarium, ut sibi consulerent, fugientes unà cum mystico, quod ibi servatur, sacro exureret, tandem & ipse cum conjuge & liberis extinctus periit. Iohannes Gothus, quod supra est memoratum, necis occasionem aliam adducit, & ab ipsâ matre *Blancâ*, ob ejectum è Scanià superatumque Ducem fictitium *Benedictum* potionatum diserte scribit, tigridum generi ac feris animantibus eam comparando: utpote quæ in proprios affectus ultra humanum modum sævierit. Reperio evulgatum id temporis apud Suecos versiculum, qui in vivis fuisse tum adhuc Ducem ipsum *Benedictum* videatur innuere, istum scilicet:

Flet pro morte ejus non multum Dux Benedictus.

Sueciæ proceres, sublato *Erico*, ad *Haquinum* ejusdem *Magni* filium respicere cæperunt, videbanturque res eo tendere ut utraque regna Sueciæ Norvagiæq; in unum conjungerentur. De nece verò domini *Nicolai* Buggei, cujus modò meminimus, cum suspectus haberetur à filio præsertim Buggei *Canuto* rex Woldemarus, assevetavit sanctissimè rex, se neque consilio neque facto neq; permissu aut instigatione ejus facinoris authorem aut conscium fuisse, bostiumq; loco habiturum percussores; *Canutum* verò ut filium perpetuò amplexurum. Quod ipsum & filius regis *Christophorus* testatus fidam cum eo fraternamq; amicitiam pepigit, pollicitusque vicissim est Canutus, se apud amicos agnatosq; omnem domi operam navaturum, ut ad pacis consilia Cimbri respicerent. At Stigotus Andreæ cædem filij cum Buggeo occisi lugens dolensque tum & aliis de causis Woldemaro offensiot commotos Iutarum animos suspensosque retinuit. Unde & bona ejus prædiaque apud Zelandos, quæcunq; habebantur, coronæ subdita, quæ verò apud Iutas erant, à *Petro* Nicolai invasa occupatàque. Per idem fere tempus Dux Megapolensis *Albertus* cum affinibus suis Holsatiæ Comitibus, classe collectâ Fimbriæ insulam adnavigavit, eamque universam cum arce Glambecensi sibi subjecit, direptis passim vicis ac captis abductisq;, præter naves aliquot regias, ex insulanis etiam haud paucis. *Petrus* verò Ferrobarbus, regis

Wolde[illegible]marus III. Rex. *A.C.*

Sf iiij Wolde-

WOLDEMARUS III. Rex. A.C.

Woldemari navarcha, quem à Wismarienfibus captum affervatumque diximus, mira tum fimul felicitate evafit, dum cuftodibus inebriatis ac potu quafi fepultis, ipfe fociorum fuorum unum collo injecit, atque eum ut potum nec fui potentem ad littus & navem deferre fimulat, ac multis infuper maledictis inceffit, quod fibi fobrio hoc inutile pondus imponeretur: Alij aliter referunt, & divorum ac fancti languinis invocationi liberationem ejus tribuunt. Fervebat adhuc bellum ac fi cum Iutis, & licet ij autem paci commodare haud detrectarent, erant nihilominus penes regem, qui ab ô raherent ... Iutæ exemplo vicinorum docti, quorum jugum & conditio dura videbatur, quidvis perpeti mallebant quam eam etiam fibi imponi. Itaq; rex fuorum aliquot in Iutiam ... Randershufium arietibus, ballistis aliisq; belli machinis oppugnationi destinatis circumque cæpit cingere. Sed obfeffi, priufquam reliqua manus accederet, eruptione tentata profligarunt obfidentes. Qui exinde Catteubergæ admotis tormentis & accurrente mox rege ipfo, non illud modo fed & Effendorpij caftellum folo æquarunt, ceperuntque Claufholmum. Eaq; dum fiunt, defectio nunciatur Erlandi Vuellij, vulgo Calff dicti, qui arci Ripenfi præfidens ejus loco Mogeltonderam & Gramam defendendas ab Holfatis recepit. Rege Zelandiam mox repetente, iterum rebellionem Iutæ movent arcesq; amiffas fuæ poteftatis faciunt. Dumque rex navigat, exortâ de fubito tempeftate naufragium propemodum adiiffet. Nam & navium fuarum unam amifit cum milite & mobilibus aliquot, præter fuppellectilem & chirophilacium, in quo præter alia, annulus affervabatur fignatorius. Pauci, arreptis forte fortuna ex naufragio tabulis, enatarunt. Sed & hi licet mare Neptunique imperium evafiffent, non tamen effugere potuerunt arcis Biornholmenfis præfidiarios, à quibus capti fpoliatique præterea fuêre. Hanc regis regiorumq; fortunam loquitur verficulus eo ævo celebratus:

Tum mare Woldemarum fpolians, ditaverat Vrfum.

Vrfus enim Danis *Biorn* notat: à *Biorn* autem arx *Biornholmum* dicta. Reperio eodem hoc tempore illuftrem militiâ ac celebratiffimum fuiffe *Balduinum* Danum, Qui apud regem Galliarum *Iohannem* ftipendia merens in eo bello, quod adverfus *Eduardum* Anglorum regem fævifsimum gerebatur, magifter balliftariorum Quintini Fanum defendendum fufcepetat, atteftante Annalium Flandricorum fcriptore Mejeto.

MCCCLIX. Proximo abhinc anno, qui fuit millefimus trecentefimus fexagefimus, *Chriftophorum* Lalandiæ Ducem rex proclamari curavit. Talique tum idem privilegio Ecclefiafticos eodem loci ornavit.

,, Chriftophorus Dei gratiâ, Dux Lalandiæ, Danorum Slavorumque regni verus herus
,, univerfis præfentes literas infpecturis falutem in Domino falvatore. Dignum Deo & ho-
,, minibus gratiofum effe credimus, ut quos Dei pietas Ecclefiæ fuæ miniftros & domus fuæ
,, fanctæ difpenfatores ordinaverat gratiâ fpeciali perfequamur & favore: Hinc eft quod
,, nos ex inftantiâ & confenfu venerabilis patris domini Nicolai ejufdem gratia Othonien-
,, fis Epifcopi, nec non communis confilij noftri voluntate exhibitores præfentium domi-
,, nos facerdotes omnes & fingulos terram noftram Lalandiam inhabitantes, fub Dei & noftrâ
,, pace & protectione recipimus fpecialiter defendendos, dimittentes ipforum unicuique
,, unam curiam, cum fuis attinentiis univerfis, in fundo ecclefiæ fitam, in quâ elegerint re-
,, fidentiam perfonalem, ab omnibus oneribus exactoriis feu petitionibus quibufcunque
,, videlicet impofitis vel imponendis, ad jus noftrum fpectantibus, liberam penitus & e-
,, xemptam ficuti per patentes patris dilecti literas liberius habere vel habuiffe dignofcun-
,, tur, volentes etiam ut familia ipforum dominorum in proprio pane fuo exifteus ad judi-
,, cium feculare non citetur. Nec inquilini eorum & Ecclefiæ ad aliqua vectigalia noftra,
,, quæ Rechftupt dicuntur, per officiales noftros coarctentur, nifi per voluntatem ipforum
,, dominorum facerdotum ad vehendum requirantur, aut de caufis trium marcarum, ubi-
,, cunq; emerferint, nulli nifi iis debeat refpondere admittimus. Infuper, quod ipfi domi-
,, ni vel eorum famuli in expeditionem noftram & edictum extra terram feu oppreffionem
,, alicujus caftri, per nos vel officiales noftros minimè evocentur. Item volumus quod nul-
,, lus facerdotum in placito noftro feculare fe obligat alicui finaliter refpoufurum contra re-
,, gulam juris Ecclefiaftici, quod fi fecerit, ratum non tenetur. Nec pro quibufcunq; caufis
,, per leges quæ dicuntur Tingftockflowe / ibibem convincantur. Concedimus etiam
,, ut fi quis ipforum domiuorum vocante domino moriendo deceflerit, authoritatem ha-
,, bear liberam bona fua conferendi legandiq; quocunq; vel cuicunq; fibi placuerit, in fuæ
,, animæ remedium ac falutem. Et quod reditus Ecclefiarum cum aliis bonis eorundem à die

die obitus sui, usque ad annum integrum hæredibus suis vel testamentariis suis, quos ipsi ultimâ voluntate constituerint, integraliter cedere debeant, pacifice & quietè pro testamento & aliis eorum debitis exsolvendis. Unde ob talem gratiam eis à nobis concessam volumus ut quilibet ipsorum sacerdotum *Moseherret*, & *Fuge* [illegible]*herret*, *Sarkobingen*, *Sondeherret*, *Nordherret*, inhabitantium *Nachskouwe* bis in anno memoriam parentum nostrorum videlicet in vigiliis & missis animarum habeant defunctorum. Quare districtius sub obtentu gratiæ nostræ, & firmiter inhibemus, ne quis advocatorum nostrorum seu eorundem officialium, sive quisquam alius cujuscunque conditionis existat, ipsos dominos dilectos sacerdotes nostros, vel eorum familiam supradictam, seu monasteria contra hanc [illegible] nostræ gratiam, si [illegible], audeat aliqualiter de cætero molestare, [illegible] per hospitalitates vel talitiones hujusmodi, quomodolibet præsumat inquietare, prout indignationem dei & ultionem nostram duxerit evitandam, [illegible] dicta divina & sacramentorum administratione [illegible] & [illegible] derogentur, per suorum [illegible] & contemtores præsentis nostræ inhibitionis per dominum Episcopum & advocatos nostros præcipimus acriter puniri & districtius [illegible]. In cujus rei testimonium sigillum nostrum, unà cum sigillo [illegible] patris [illegible] Othonie [illegible] memoriæ, præsentibus duximus apponendum. Actum & datum [illegible] nostro **Aalehölm** sub anno Domini 136 in Vigilia Ephiphaniæ Domini.

[illegible] vero eodem tempore quàm maximo conscripto exercitu assumtoq; filio Christophoro Duce, in Scaniam trajecit obseditque Helsingburgum. Ei obviam factus rex A[illegible] cum se viribus imparem videret, nec solvere obsidionem posset, arcem oppidumque Woldemaro permisit, pactis variis firmatis, inter quæ pollicebatur Rex se in omnem eventum ei fidum ac veluti fratrem fore, cumq; auxilium suum expeteretur, pro virili adfuturum, cæptum inter *Haquinum* & Margaretam utriusq; liberos connubium firme ratumq; mansurum. Inde vi summâ munitiones prædiaque passim nobilium agressus, sibi cuncta subjecit. Lintholmium partim minis, partim pecuniâ ad obsequium reduxit. Moxque inter ipsum filiumq; ejus *Christophorum* tum & civitates dynastalq; Megapolenses induciæ pactæ. Dictus etiam dies, quo adessent Neoburgi, qui cum rege nondum composuerant. *Frlandus* verò Vitellius, **Calff** populariter dictus, qui ut memoratum, anno superiore à rege defecerat proditâ Ripensium arce, hoc tempore cum eodem in gratiam rediit, reductis in fidem ejus, præter castellum oppidumque Ripense, Mogeltonderâ [illegible]super Gramaque. Unde jocus in eum regis vernaculâ linguâ vulgò jactatus est, **Kalff er ein god ko / i fior gick hand bort som en kalff nu er han som en ko/ kommen igien met to.** quod brevi epigrammate expressum hunc ferè sensum, verbotenus propemodum è Danicis Latinè redditum, habet:

Fugisti vitulus, rediens nunc vacca, Vitelli,
Et vacca, allatis rite duobus, ades.

Post hæc dominicâ trinitatis conventus, de quo injecta superius mentio, Callunburgi celebratus est. Ei, præter cæteros, interfuit Dux Slesvicensis unà cum delegatis Iuticæ nobilitatis. Estq; reconciliatio ibi inter regem subditosque hisce præcipue pactis & conditionibus inita, ut jura statutaq; majorum, prout ea jam olim a Woldemari legislatoris temporibus observata fuerant, inviolata deinceps rataque haberentur; utque Dux Woldemarus ejusque filius hæredesque immunitatibus ac jure, quo prædecessores ipsorum usi fuissent, libere ac tutò fruerentur, & idem quoque subditis permitteretur: Episcoporum similiter privilegia ac jurisdictiones, ut & monasticorum omnium sartæ tectæque haberentur. Et si quis è Daniæ episcopis, qui præsens non esset, iisdem regni statutis uti ac frui velit, id subsignatione eorundem coram rege testaretur. Eadem eorum populorum ac ditionum ratio esset, qui regni Danici coronæ in posterum subjicerentur: Equiribus
30 nobilibusq; tum & cæteris regni indigenis ac incolis ut & negotiatoribus hospitibusque cujuscunq; status ac ordinis sua singulis jura integra firmáque manerent: nemo in vincula conjiceretur, nisi ipso in facto deprehensus, ac jure convictus: Comitia regni ab isto tempore continuo triennio Callunburgi haberentur; Eóque elapso Neoburgi quotannis celebrarentur, die divi Iohannis Baptistæ, prout antea obtinuerat. Si quis statutis hisce ac legibus regni [illegible] seque opponere præsumat, is ut legum violator damnandus omniumq; calculo secundum regni jura mulctandus pronunciaretur. Quę similiaq; tum decreta subscriptaq; ab ipso primum rege Woldemaro ejusq; filio *Christophoro* Lalandię Duce,
tum

Wol[illegible] R[illegible] III. Rex. A.C.

WOLDEMARUS III. Rex. A.C. cum & *Woldemaro Henricoque* Iutlandiæ Ducibus nec non episcopis regni *Nicolao* Othomiensi, *Petro* Wiburgensi, *Petro* Ripensi, *Henrico* Roschildensi, *Paulo* Arhusiensi, *Magno* Burglomensi; inter equites præcipue nominantur *Stigotbus* Andreę, *Nicolaus* Limbekius *Henningus* Podebusk, *Benedictus* Anefeld senior, *Boecatius* Falck, *Everardus* Molteke, *Petrus* Grubbe, *Iacobus* & *Petrus* Begerus, *Andreas* Frostius, *Eschillus* Brockius, *Iohannes* Humersbul, *H*[illegible]*sius* Cabholt, *Benedictus* Anefelt junior, *Otho* ab Hojâ, *Arnoldus* Molteke, *Christianus* Kil[illegible]eus, *Lotharius* Limbekius, *Erlandus Vitellus* vulgo Kalff *Petrus* Munckius, *Nicolaus* Globus, *Uffo* Stegus, *Petrus* Windius: Nobilium annotati pręter cæteros [illegible]*laus* Erici [illegible], *Nicolaus* Krebdebekius, *Canutus* B[illegible]*æxus*, *Paulus* Globus, *Woldemarus* Sappeus, *N*[illegible] Caasius, *Boocalus* Hoeg, *Christianus* C[illegible]s, *Olaus* Nyt[illegible]rpius, *Olaus* Longius, *Mathæus* Falster junior, *Petrus* Vidus, *Canutus* Heringius, *O*[illegible] a Vaaben. Per idem [illegible]ter tempus hac prærogativâ Lundenses ac Malmo[illegible]ianos rex ornavit, ut ipsis per Daniæ universum regnum n[illegible]otia sua ex[illegible]cere ab omni tel[illegible]io ac [illegible]sione immunibus liceret. Re[illegible]pitque haud mu[illegible]o post, volente at[illegible]ue a[illegible] [illegible]g[illegible]ueco[illegible]m Magno, qu[illegible]ntacta adhuc superérant, Scaniæ Blekingiæque m[illegible]es ac a[illegible] [illegible] S[illegible] r & [illegible]dem Magnus Woldemaro tradi[illegible]as assi[illegible]uavit, qui[illegible]us Iohann[illegible] [illegible]lstiæ Comes sibi op[illegible]igi oratam Suecis vendid[illegible]t, tum & ea[illegible]ibus Scaniæ proceres r[illegible] num, ut principem su[illegible]m inauguraraut. Sue[illegible] ho[illegible]omine *Magnum* det[illegible] [illegible] nomento Smeech per convitium vocitarunt, quod se deliriri & b[illegible]s per[illegible] iniquias & turpes conditiones induci permisisset. Obiit sub initium anni insequenti[illegible]

MCCCLXI. ce Hamerlhusiû archiepiscopus Lundensis Iac[illegible] delatumque ex inde Lundam in æde divi Laurentii ejus funus, ubi & juxta al are h[illegible]mo[illegible] da[illegible]. [illegible] omn[illegible] [illegible]s [illegible]cessor da[illegible] *Nicolaus* Ionæ ejusdem Ecclesiæ Cano[illegible]. [illegible]ox de[illegible] [illegible] dissensus inter Daniæ ac Sueonum regnum exorti ob varia, quæ utrimque promi[illegible] ac[illegible] fuerant, sed necdum adimpleta. Horum, præter alia, etiam matrimonium int[illegible]num & Margaretam habebatur, pactum quidem sed tum ad[illegible]c dila[illegible]m. Not[illegible]corum memoriæ, Magnum Godlandiæ insulanis & præsert[illegible] Wis[illegible]s, [illegible] nimiâ fortuna ebrij potentesque, Magnum flocci videbantur fac[illegible]re, minus[illegible]quum, [illegible] eum Woldemaro, ut eos invaderet ac desolaret. Quod & factum ab eo, va[illegible] [illegible] Olandiâ, ubi incolarum quin[illegible]nti ad internecionem deleti s[illegible]t. Inde Gotl[illegible] [illegible]gans, uno die ter cum illis conflixit superiorque fuit. Ex indigenis mille octi[illegible] periisse chronologi testantur. Ad urbis mœnia ubi venisset, portis patefacti[illegible] excipere [illegible]m cives parabant. Sed ingredi eas nolens muri partem dirui fecit, per quam [illegible]xo cum exercitu, veluti in aciem composito, urbem intravit. Hic ingenti præda maximisque opibus, quod Wisbuy id temporis empórium totius propemodum Europæ celeberrimum haberetur, potitus, domum reversus est. Una navium ipsius sub insula Carlsæ, pretiosissimis, præter ædium sacrarum aurea argenteaque ornamenta, mercimoniis onerata vi fluctuum abrepta n[illegible]ragium adijt. Ante decessum ex ins[illegible] ad repetit[illegible] [illegible]sulam navig[illegible]tionem re[illegible]erre libet, cum Wisbuensibus fœdus ac pact[illegible]m injisse reperi[illegible] firmasse[illegible], immunitates ac privilegia ipsorum omnia, quæ olim Cæsar L[illegible]otharius variis emporiis impertierat, & nepos exinde ejus Henricus Leo Bavariæ S[illegible]xoniæque Dux, regesque post[illegible]o Suecorum etiam apud Wisbuenses esse rata firmaque fa[illegible]xierant Wold[illegible]marus [illegible] eandem, quam subditi sui intra Daniam fruerentur, emendi commerciaque sua d[illegible]rahendi libertatem indulsit, tum & permisit cudendæ monet[illegible] jus, quemadmodum id j[illegible] an[illegible] usurpaverant. Acta hæc die quinto post festum [illegible], [illegible] opido Wisbue[illegible], [illegible] pręter regem Woldemarum ejusque filium Du[illegible]m *Christophorum*, Sax[illegible], domino *Nicolao* Limbekio, domino *Henningo* Podesbusk, ac domino *Woldemaro* Sappeo, equitibus auratis. Commoveruntque haud leviter ea Germanię circumquaque maritimas urbes, quas fere Hansiaticas tum vul[illegible]ocabant. Hæ enim [illegible] mar[illegible]us [illegible] [illegible] sive, ut vocant, arrestum, bonis mercimo[illegible]que Danorum, [illegible] & [illegible]us, q[illegible] appell[illegible]bant, retentis, ubiq; infestos habere Danos cęperunt. Nec minus q[illegible]am Hansiaticę urbes commoti etiam Suecię incolę, ac Magno offensi diras ei imprecabantur ob av[illegible]am à Suecia Scaniam, permissamque in manus Woldemari Godlandiam aliaque ut [illegible], ita stultè perpetrata. Sed *Magnus* memor injuriarum sibi à filio Erico [illegible]latarum, [illegible] & [illegible]gni proceres, qui in se irritatum filium secuti fuerant, aversatus, statuit de iis pœnas sumere. Itaque viginti eorum quatuor, q[illegible] familiam q[illegible] ducebant, regno pepulit, interq; eo *Nicolaum* Lincopensem episcopum, dominum *Nicolaum* Sture, reg[illegible] [illegible]atrapam, Boocal[illegible]m item

CAROLUS IV. IMP.

[illegible] dominum *C[illegible]* , dominum *C[illegible]m* ab Ul[illegible], dominum *En-* Wol[illegible]
[illegible] Gotland[illegible] atque inde ad D[illegible] em [illegible]gapolensem Al- R[illegible] III.
[illegible] benigne [illegible]te usi fuerant. [illegible] intei[illegible] pro- Rex.
[illegible] ut regem tan- *A. C.*
[illegible] *H[illegible]* [illegible] um *M[illegible]* [illegible] ce Calmariensi [illegible]
[illegible] Quo [illegible] fe ferunt Lubecen[illegible] ceteræque Hansati-
[illegible] mare Balt[illegible] urebat rem a Wol[illegible] adeo feb[illegible]r, e-
[illegible] eorum [illegible] ex *H[illegible]us*, Comes H[illegible] animi &
[illegible] appell[illegible] D[illegible] um Megapolensium *I[illegible]* ali[illegible], principes.
[illegible] de[illegible] *H[illegible]* cui Lubecensium c[illegible]libus adjunctus lo-
[illegible] corp[illegible] datis [illegible] veli[illegible] Ha[illegible] pe[illegible]erunt [illegible]
[illegible] var[illegible] facto
[illegible] oppugnant [illegible] admotis castell[illegible] mœnibus fede-
[illegible] At Wol[illegible] tempore, dum in [illegible] plerique, facta
[illegible] circa Helsing[illegible] satagunt [illegible] ves Lube-
[illegible] Orchad[illegible] , [illegible] quid[illegible] ex[illegible]
[illegible] Helsingburgensium obsidi[illegible] Wittenburg[illegible] quam primum domum
[illegible] mancipatos ac [illegible] mox [illegible], cap[illegible] est. quam multi
[illegible] præf[illegible] Con[illegible] & in ho[illegible]m
[illegible] majorem R[illegible] alia fort[illegible] no-
[illegible] ta. Tradit Crantzius in illo navali conflictu ictum tormento ac lapide
[illegible] Ducem W[illegible]mari filium, ex vulnere haud multo post diem obiisse. Dam[illegible]
[illegible], sed Hafniæ bi[illegible] post [illegible] tæda nuptia-
[illegible] um tradu[illegible] obsidione tum etiam [illegible] W[illegible]rdi-
burgum [illegible] arci præsidens, auctis ex inopinato, quas secum habebat, copiis, ac facta
mox [illegible] repell[illegible] obsidente, pluresque abducit captivos [illegible] postr[illegible]
u[illegible], acceptis captivis, obsidionem solvere [illegible] D[illegible]
rece[illegible] non modo exercitus, sed & [illegible] jubentur & pe[illegible]
fidorum [illegible] arcis præfectus minus ex fide egisse eos judicabat. Itaq;
[illegible] haud multò post sibi stat[illegible] arcem dedere, mandatque
[illegible] quibus archiva & claves arcis committat. [illegible] ubi ven[illegible], cla-
[illegible] addere se quidem, sed ipsos promissis non stetisse: ideoque circumcingi
[illegible] jubet. Atque ita soluta etiam ea obsidio. Eodem circiter tempore de
[illegible] quæ erat [illegible] argenti marcarum, cum Duce Megapolensi *Alberto* ejusq;
[illegible] *Alberto* & *M[illegible]* tractatio habita. Expu[illegible]itque id quicquid de[illegible] rex
[illegible] mar[illegible] Tum quoque idem Bastrugholmiam Lundensi Diœcesi, ad quam specta-
[illegible] Scani[illegible] Suecis dedissent, occupatam, certa sub
[illegible] fervat [illegible] *N[illegible]ius* unà c[illegible] to-
[illegible] ea conditione,
[illegible] que Daniæ regno re[illegible] præ[illegible]ideretur, dum scilicet
[illegible] moli[illegible] archiepiscopus in regni detrimentum, utque arcem
[illegible] ret [illegible] restitueret. Signatæ hæ li[illegible] ann[illegible] lesimo
[illegible] secundo. Quo etiam tempore anni unius induciæ pactæ in [illegible]
[illegible] rum mare sitas, Lubecam putà, Rostochium, Str[illegible]lesundam,
[illegible], [illegible] & Hamburgenses se junxerant. His durantibus per-
[illegible] urbium [illegible]ararum ad Danos, Danosque vici[illegible] ad [illegible]
[illegible] que exerc[illegible] negotia li[illegible] re a[illegible] Actum etiam de captivis utriusque
[illegible] addita specialia, & quæ ad singulos seorsim pertinebant. *H[illegible]us* porrò,
[illegible] memor[illegible] sibi d[illegible] am habebat regis Woldema[illegible] filiam *Margaretam*,
[illegible] regni proceribus, qui [illegible] us di[illegible] ba[illegible] *M[illegible]tâ* nupti[illegible],
[illegible] Holsatia conjuge, quod jam dudum omnes voverant, se advers[illegible] hosti-
[illegible] præmuniret. Itaque missus sub hoc tempus in Holsatiam
[illegible] *H[illegible]* Witze, qui sponsam *Elisabetham* [illegible] Comitis sororem [illegible]
[illegible]. [illegible] usquam iter ingred[illegible]retur, Elisabetha *Haquino* in arce [illegible],
[illegible] & fratruelem Adolphum, sub persona dicti equitis
[illegible] con[illegible]. A[illegible] m[illegible]x magn[illegible] ac rege d[illegible] ap-
[illegible] solvens Sueciam petiit. Sed ve[illegible] o ac [illegible] pestate
brumà

Woldemarus III. Rex. A.C.

brumâ jam imminente, adversantibus, in littora Daniæ delata, b[illegible] W[illegible]maro excepta asservataque est: dum interea cum *Haquino Magn[illegible]que* [illegible] facta pactaque inter filium ejus & Margaretam sponsalia non modò firma [illegible] sed & suum sortirentur effectum. Et vero, q[illegible]d Gothus tradit, dum [illegible] mand[illegible] provinciam apud Holsatos exsequuntur, solvit [illegible] vinculis captum patrem [illegible] rumque quo vellet, abire permittit.

Diffidebant hoc tempore interq; sese contentionis funem aliquandiu duxerant [illegible]satiæ Comites & urbs Ha[illegible]burgensium. L[illegible]que transigendæ controversiæ nom[illegible] ab Imperatore *Carolo* Dux Megapole[illegible]um *Al[illegible]rtus*, qui ex æq[illegible]o & bono [illegible]ret. Is igitur Cæsareo mandatu Lubecam profectus, ibi [illegible]ectis ac vent[illegible] pr[illegible] omnibus, adjudicavit hanc causam Holsatiæ dynastis; Eis scilicet competere [illegible]eam [illegible]tatem plenum dominij jus, spectareq; ad eosdem inau[illegible]rat[illegible]nem, jurisdicti[illegible], [illegible]tam, telonea, trapezas, vectigalia, molendina, aliaq; [illegible]jusmod[illegible], quę huc usq; [illegible]ses Holsatiæ Comitibus denegassent. Hamburgense[illegible] ex adverso id sibi ant[illegible] omnia [illegible]gendum flagitabant, ut lis universa amice transigeretur, atque inde ut causa tota ad Cæsarem de[illegible]olveretur: quod nimirum [illegible]ux *Albertus* judex haberetur suspectus, [illegible]q; [illegible]burgensibus minus esset amicus, & denique quòd *Adol[illegible]* H[illegible]lsatiæ Comitis, soror, [illegible]n matrimonium esset collocata. Postremo cum jam ad dicendam sententiam [illegible]tur, eam suo abitu declinarunt Hamburgenses. Quamvis, ipsis absentibus, ob [illegible]ciam lata nihilominus in eos sententia [illegible], cuj[illegible]c exemplum est.

Audiens idem dominus Albertus Dux motiva [illegible] ibid[illegible]m astant[illegible]um m[illegible]
„ vasallorum & jurisperitorum, juxta eorum consilia & edi[illegible] & [illegible]lius patriæ [illegible]
„ uem, ut videbatur, hactenus observatam, pronunciavit, declaravit & decrevit [illegible]
„ definitivam sententiam, ipsos Proconsules, Co[illegible]es & [illegible] Hamburg
„ & eorum quemlibet conjunctim & divis[illegible]m, à jure suo, si q[illegible]d [illegible] in[illegible]
„ Hamburg exigente justitia, meritò cecidisse, & cadere de[illegible]ere & jam c[illegible]deru[illegible]
„ eos & eorum quemlibet quod ad præmissa, convictos judicavit & omnia & si[illegible]
„ ta in libello predicto ipsius domini Adolphi, C[illegible]
„ vit, condemnationem expensarum omittens ex caussa. [illegible]nita [illegible]o-

MCCCLXIII. stridie festi divi Michaëlis cum urbibus [illegible]andalicis firmâ rataque pax, ta[illegible]o-dicillis in hanc propemodo sententiam.

„ Nos Consules, senatores populusque universus urbium L[illegible]becę, Rost[illegible]
„ dę, Bremę, Hamburgi, Kilonij, V[illegible]smarię, [illegible]ripsvaldię, Anclam[illegible]
„ dię & Heiligebergę, publice ac palam hisce codi[illegible]illis pr[illegible]m[illegible]ue att[illegible]ur, nos
„ unanimi consens[illegible] ac voluntate, p[illegible] firmam ac p[illegible]m cum illustri, gene-
„ roso ac [illegible]otenti domino, domino [illegible]aro Da[illegible], Va[illegible] ac Go[illegible]m rege, e-
„ jusque hæredibus ac successoribus, om[illegible]busque d[illegible] ac [illegible]bus, [illegible]ibus, mil[illegible]
„ tibus, civibus, negotiatoribus [illegible] populo universo i[illegible] regnum inco[illegible]ente, a[illegible] etiam i[illegible]
„ qui huc eorum nomine ref[illegible] [illegible]ectari possunt, statuentes hac tra[illegible]e am[illegible]
„ omnium litium, controversiarum ac bellorum diffidior[illegible], q[illegible] huc us[illegible]os [illegible]
„ tenuerunt. Nec quidquam ista pacificatio oberit, aut [illegible]lum impedim[illegible]
„ interet ei diei ac conventui, qui [illegible]ter dictum regem Valdemarum & nos [illegible] jam [illegible]
„ fuit, quo minus omnia ac fi[illegible]a hæc [illegible]a sarta tecta a[illegible]que inviolat[illegible] serve[illegible]
„ lo malo. Unde & urbium singularum [illegible]am præ[illegible]ni[illegible]atarum [illegible]
„ sunt. Actum Lubecę ut supra.

Hinc celebrata con[illegible]estim Haffniæ [illegible]ominicâ, quæ pas[illegible]hatis f[illegible]stum secuta[illegible] regiâ plane magnificentia inter r[illegible] Nor[illegible]iæ *Haqu[illegible]* & [illegible]*n* Wol[illegible] filiam nuptiarum solemnia. Inter[illegible]e [illegible]is, præter cæte[illegible] *B*[illegible] regina [illegible] mater, tum & *Christophorus* Hallandiæ Lalandiæque Dux. Q[illegible]utc[illegible] [illegible]lem facem nuptiali festivitate, ex [illegible]ac vit[illegible] affinæ migravit. [illegible]uctum mag[illegible] reginę funus; sicuti & Christophoro Duci; [illegible] Ro[illegible]hildiæ, [illegible] re[illegible]a m[illegible]tus, sepulturam accepit. Census per idem tempus universus [illegible]emodum r[illegible] ingensque tributum ac collationes im[illegible]rar[illegible] rex Valdemarus cura[illegible]it. Ea[illegible]ue exacti[illegible] pauperiores aut quemquam exi[illegible]

Seciæ interea proceres indi[illegible]ferebant c[illegible] *Ma[illegible]aret.* [illegible]aquin[illegible]up[illegible], [illegible] consilia sua, illudque cum Holsatâ [illegible]tuin conn[illegible]um, [illegible]u caruisse eo[illegible] quam maxime urebat. *Henr[illegible]us* quoque, [illegible] generosi princeps, deludi a Suecis nol[illegible], i[illegible] li[illegible]

[illegible], quæ [illegible] præstarent, [illegible] [illegible] Valdemarus III. Rex. A. C.
[illegible] accepto, [illegible] dominum *Carolum* T[illegible] [illegible],
[illegible] & *Ericum* Caroli Camerarium, equestri dignitate viros in [illegible]
regnumque Sueciæ *Henrico* Comiti ex pactis [illegible] Sed ille humaniter [illegible]
ætatem ingravescentem, tum & valetudinem obtendendo, [illegible] ad ducem Megapolensem
[illegible] uxoris suæ parentem demisit. Illi cum tres essent ex sorore M[illegible] Sueonum regis [illegible] *beme* nati [illegible] *icus*, [illegible] & *Magnus*, sibi medium eligendum [illegible] existimarunt adnitentibus in id quoque [illegible], quos e Suecia ad Ducem *A*[illegible] consiliis jam supra memoravimus. [illegible] vero, [illegible] cum M[illegible] in [illegible], cœnobium Vastenense divæ Brigittæ apud Sueones sacrum [illegible] consenuit. Gothus quod addit *Albertum* Ducem Megapolensem legato [illegible] Suec[illegible] sponsamque *[illegible]*, apud Woldemarum dum hæret, immissâ in Daniæ insulas classe, cum precibus nihil obtinuisset, è manibus Woldemari liberasse, cum in actis Danicis non occurrat, [illegible] relinquimus.

Postquam vero eligi in regem *Albertum* placuisset [illegible] *Albertus* senior magno [illegible] cum Sueciæ comitatu filium cum classe in Sueciam deduxit, quod *Magnus* multa adhuc ibi loca præsidio teneret. Indictaque haud multo post [illegible] comitia, [illegible] quibus unanimi omnium acclamatione amotus a regni sceptro *Magnus*, eique *Albertus* sororis [illegible] filius est surrogatus, die, qui Andreæ sacer fuit. Inter causas rejecti *Magni* postquam vocatus ad se defendendum non comparuisset, publicè recitatæ, quod vita esset ac moribus perditis & flagitiosis, quod ecclesiæ authoritate excommunicatus insuper habuisset, quod Olandiam Gotlandiamq; regni Suecici elieu[illegible] clares [illegible] uras hostibus in prædam permisisset; quod inusitatis [illegible] atque one[illegible] populum [illegible]; quod Scaniam Hallandiamque impenso pretio emptam à Suecia: corpore [illegible] pulch[illegible] egre[illegible]que duxisset; quod leges ac tribunalia regni pessundedisset; quod sacramenta sancta [illegible] multoties violasset, ac regni denique senatum penitus evertere ac conculcare in animum induxisset. Hi[illegible] de causis remoto à regni administratione *Magno*, sororis ejus, ut [illegible] vi[illegible]us, filium *Albertum*, ne in alienam familiam regia dignitas transferri videretur, regio in solio collocarunt. *Haquinum* vero *Magni* filium, Norvagiæ regem, quod idem cum patre *Magno* facere existimaretur, prætereundum sibi putarunt.

Memorat hoc tempore, & annum etiam ponit superius nobis notatum MCCCLXIII, Jacobus Meyerus rerum Flandricarum scriptor accuratus advenisse Gandavum Daniæ regem, & eodem tum simul accessisse *Petrum Lusinianum* Cypri Regem petitum auxilium adversus Saracenos. Valdemari accessus causam non addit, nec eam Mercantio quoque idem notanti compertam video, qui interim salutatum à rege *Ludovicum* Flandriæ Comitem ait, hominem regio prodigoque apparatu & magna erga cæteros præ[illegible] principes munificentia in vicinos supercilio. Valdemari istam ad exteros profectionem in actis domesticis non reperio ad hunc [illegible] relatam, sed ad proximum potius, quo eum Pragæ convenisse Imperatorem Carolum IV, atq; [illegible] adfuisse Cypri regem *Petrum Lusinianum* referemus [illegible], ut verisimile sit P[illegible] regem Valdemarum ita iter ordinasse, [illegible] urbe Gandensium Fla[illegible] [illegible] dé Germaniam versus reflexerit. Incidit in eundem hunc [illegible] excessus *Iohannis* Holsatiæ ac Vagriæ Comitis, *Iohannis* cui *Beningo* sive Largo cognomentum fuit, filius. Dominicâ an[illegible] Lætare, quæ fuit anni insequentis millesimi trecentesimi sexagesimi quarti, [illegible]mbri[illegible] MCCCLXIV.
[illegible] larem præfecturam *Adolpho* Holsato conditione & legibus, cujusmodi [illegible] insulam tenuisset jam olim parens ejus Comes *Iohannes*, utendam fruendamque permisit Valdemarus. Præter alia, quæ jure clientelæ regi præstare Comes tenebatur, adstipulatus est rex, ut de eo, quod tum inter Holsatos ac regem Sueciæ *Magnum* ejusque filium Norvagiæ regem *Haquinum* ob nuptias cum filia sua *M*[illegible]*a* controvertebatur, [illegible] amicè ageret, nihilque eo nomine negotii sibi aut [illegible]. Si quid præterea [illegible] aut hostile exoriretur inter ipsum & Saxoniæ [illegible] *Fr*[illegible]*um* S[illegible]nique ac Megapolensem, tum & episcopum Caminensem, id veluti sequester decideret rex Valdemarus. [illegible] veluti arbitro [illegible] quod [illegible] ex[illegible] fortasse inter Comitemq; posset controversum. Inde circa festum divi *Iohannis* [illegible] denuo cum urbibus Vandalicis initæ; sed brevis eæ temporis fuere. Nam [illegible] earum, [illegible] Balthico mari sunt appositæ, numero septem, cæteras, quæ tum ejusdem fœderis intra Germaniæ districtum habebantur, cum ad ipsas quoque pertinerent detrimentra Wis-

Valdemarus III. Rex. A. C.

boenfibus illis [illegible] convocant, [illegible] dū inter se feriunt, ad [illegible] fœderatę sive Hansaticę sunt [illegible] tia. Quarum omnium [illegible] iste Vandalicæ erant Lubeca, Hamburgum, [illegible] chium, Wismaria, Stralesunda, Luneburgum; Pomeranicę Stetinum, Anclamum, [illegible] ia, Gripswalda, Colberga, Stargarda, Stolpa, [illegible]; Borussicæ Colmaria, Torunia, Elbinga, Dantiscū, Conigsberga, Brunsberga: Livlandicę Riga, Torpatum, Revalia, Pernovia. Saxonicæ Magdeburgum, Brunsviga, Goslaria, Embecca, Gottinga, Hildesheimū, Hannovera, Ulsa, Buxtehuda, S[illegible]a, [illegible], Hamelia, Minda. Westphalicæ Monasterium, Osnabruga, Dortmunda, Susatum, Herverda, Paderborna, Lemgovia, Bilevelda, Lippia, Cos[illegible]da; C[illegible]ses & Marchicę Colonia, Vezalia, Duisburgū, Emberica, Verberga, Onna, Hamm: Gelricæ Neomagum, Zutphania, Ruremunda, Arnhemum, Venloa, Hardervicū, Elburga: Transisulanicæ Daventria, Campi, Zwolla: Frisicæ Groninga, Stavera, Bolswerda: quibus accedebant Stendalia, Stolvedela, Berlinum, Brandeburgum, Francofurtum ad Oderam, Vratislavia, Cracovia, Halla, Askerlova, Quedelenburgum, Halberstada, [illegible]llemstadium, Kyllonium, Nordheim, quæ & omnes anno MDLV unà cum Brunsvicensibus fœderi isti conjunctim renunciarunt. Hæc sane potens admodum id temporis fœderatio non tantum suffecerit ad jura sua ac privilegia retinenda, sed ipsis quoq; regibus principibusq; formidabilis, veluti officina fuerit, ad extorquendum ab iis quodcunq; collibitum foret. Hodie interim partim discordiis, partim principum vicinorū armis fracta interruptaque eas, quas olim, vires haudquaquā habet. Nec esse diuturnā ac concors inter plures concordia potest, præsertim cū non omnes eodem respiciant, sed sibi quisq; [illegible]deat. Cum primū urbes istæ LXXVII regi Valdemaro per fecialem quasi bellū denunciarent, nec ille, quid sibi hoc vellet, satis initio perciperet, tandē respondisse ferunt idiomate, quo uti consueruat eæ civitates:

Seven und seventig Hense
Und seven und seventig Gense;
Biten mir nicht de Gense/
Frag ich nicht eine schit nae die Hense.

Quasi diceret (alludendo rhythmicè ad *Hansas* & *Gansas*, quod posterius *anseres* notat)

Septem & septuaginta Hansæ
Totidemque anseres sive Gansæ;
Si me non mordeant Gansæ
Nec flocci apud me erunt Hansæ.

Harum civitatum primo quę e[illegible] in Germania quam longissimè Austrum versus sitę, post habitum, de quo indicatum, Coloniæ Agrippinæ conventum, ex oppido Campensi, quod alveum Rheni borealem in oceanum Germanicum per Flevum emittit, classem in oras Danię miserunt, secutiq; [illegible] Vandalici. Qui ubi monerentur se cōtra pacta fœdusq; jam ante percussum agere, tale responsum dedēre, se ab Hansà jam pridem institutà separari haud posse. Itaq; Rex Valdemarus, ne malum invalesceret, confestim per Ducem Stetini Barnimum agi tractariq; cum Vandalicis præsertim urbibus curavit: utpote quæ primam dissidii occasionem dederant. Factæq; haud multò post induciæ, eæq; literis, quarum fere hæc erat sententia, obsignatæ: Ducem scilicet Stetini Rugiæq; principem *Barnimum*, serenissimi Danorum, Gothorum Vandalorumq; Regis Valdemari nomine, cum delegatis urbium Lubecæ, Vismariæ, Rostochii, Stralesundæ, Gripswaldæ, Colbergę, Stetini, Anclami & Kilonii inducias pactum, quarum initiū à festo divi Johannis anni currentis sumeretur, finis verò in diem purificationis Mariæ, elapso circiter triennio, incideret. Permissumq; durantibus induciis, ut libera utrimq; essent commercia: halecum aliæq; piscationes loco & tempore, ut ante consueverat, exercerentur: præfectos sive judices quisque ex urbibus maritimis suo in districtu apud Scanos constitueret, deq; omnibus sententiam ii ferrent, exceptis delictis gravioribus, [illegible] quæ vulgo capitalia vocant. Actum præterea de captivis utrimq; dimittendis: [illegible], & illud decretum, ut si forte, [illegible]ibus induciis, harum civitatum aliquæ [illegible] earū dynastæ, re [illegible] hostilia arq; inimicitias indicerent, tum [illegible] civitatibus, quod principibus suis sacramenti [illegible] præstare tenerentur, exequi fas esset, absq; tamen vitio aut interruptione induciarum. Classis vero induciis neuter alteri obstrictus ulterius haberetur, ac suum cuiq; jus integrum maneret: comprehensos postremum hoc contractu civitates etiam voluere Romanorum Imp. *Carolum* IV, *Magnum* & *Haquinum* reges Sueciæ Norva-

VALDEMARUS III. Rex A. C.

[illegible] que [illegible] seniorem, [illegible] *Barnimum* & [illegible] Ducatus hæredes [illegible] Caminensem; Ducem Saxoniæ *Albertum*, & Me[illegible] quoque *Albertum* una cum filiis ejus, tum & Slesvicensium Duces Comites [illegible] & *Nicolaum*, [illegible] item Holsatiæ & nominis ejusdem Scouve[illegible] cum Episcopo [illegible] dynastaque B[illegible] horstio. Qui & iidem regi Valdemaro [illegible] erunt nominatique, tantum quod suo eorum nomine adjunxerit *Hartwigum* Cle[illegible] *Ditlevumque*. Gadendorpium, armigeros. Acta hæc Stralesundæ præsentibus, præter civitatum legatos, *Barnimo* [illegible] Duce ac Principe Rugiæ juniore, ejusque clientibus [illegible] geuha[illegible] Mareschalco, *Angelo* Mandev[illegible] Camerario, equitibus auratis. [illegible] rege Valdemaro [illegible] accesserunt *Ericus* Moltek [illegible], *Gr[illegible]kerus* Scaniensis, *Christianus* Culeus præfectus Aleholmensis, *[illegible]gowardus* Nicolai, *Olaus* Biornonis, *Benedictus* Auefeldius, equestris omnes dignitatis. His, secundum Ducem Stetini *Barnimum*, plenam atque absolutam potestatem Rex concesserat vel pacem vel inducias cum civitatibus ineundi. Ipse interea evocatus ab Imperatore Carolo Pragam abierat, ut ibi, inter cæteros, Cæsaris [illegible] filius atque *Elisabethæ Bugislai* Pomeraniæ Ducis filiæ nuptiis interesset. Accesserant eo[illegible] præter Daniæ Valdemarum, Poloniæ *Casimirum*, Ungariæ insuper ac Cypri Reges *Ludovicus* & *Petrus*. Valdemarum, [illegible] tum Belgio in Germaniam profectum, ex his, quæ [illegible] anni præcedentis finem diximus, verisimile videatur. Invenioque desumpto per id tempus *Rudolpho* Austriæ Duce, Novo[illegible] quod Alpibus, O[illegible]no & Athesi amnibus est cinctum, [illegible] tunc à Bavaris Vindelici populis, eosdemque, prædâ ingenti abactâ, ad [illegible] penetrasse, castellisque aliquot vi in deditionem acceptis, diem, quo [illegible] hoste iotis viribus confligerent, constitutum esse, sed regem Valdemarum, qui expeditioni interesset, ap[illegible] prælii die, ne manus conferrentur, [illegible] intercessione effecisse, referente rerum Boicarum scriptore perdiligente *Johanne* Aventino, qui Valdemarum intelligens, Regem Cimbrorum vocat. Nuptias vero, de quibus diximus, Imp. Caroli, refert non ad hunc sed [illegible] præcedentem Chronicon Carionis atque Cracoviæ celebratas. Valdemari autem per idem tempus absentia occasionem Vandalorum Holsatiæque chronologis dedisse videtur, ut ab iis eum regno pulsum literis tradere haud dubitarint. Sed illud quam vanum quamque falsum fuerit, ostendunt prætera Imperatoris literæ datæ circa Paschatis festum in arce Pragensi; quibus se Imperator profitetur Regi potentissimo Valdemaro sibique dilectissimo, præsentibus *Ludovico* & Romulo *Ludovico* Brandeburgicis, *Ruperto* Palatino Duce Bavariæ ac sacri imperii Electore, ob varia ejusdem Valdemari merita imperio olim [illegible] præstitaque; posterum præstanda, sedecim mille argenti puri marcas singulari ac regiâ benignitate donasse: ejusque summæ vicem dum in plenum persoluta fuerit, oppignoratam ei [illegible] permittere [illegible] imperialis Lubecensium collationem annuam: quomodo eam *Ericus* Saxoniæ Dux [illegible] à *Ludovico* Brandenburgico pignori sibi traditam regi eidem Valdemaro [illegible] annuum [illegible] in plenum transcripserat: seque cupere ac mandare ut eadem transactio rata firmaque habeatur. Rex deinde Valdemarus post[illegible] approbasset, quæ [illegible] superioribus cum maritimis civitatibus interventu Ducis *B*[illegible] acta decretaque fu[illegible] immunitatibus ac privilegiis earundem [illegible] essent, [illegible] Holsatiæ dynastæ *[illegible]* fratres cum eodem ex aulâ Cæsareâ jam reverso, in eum fere modum transegêre [illegible] regi Valdemaro suo suorumque nomine sanctissime pollicebantur se neque ipsi aut [illegible] hæredi[illegible] ejus vel aliis quæ intra Daniæ regnum aut Comitatum Holsatiæ pi[illegible] haberent, ditionibus ullo pacto futuros oneri aut detrimento: Quodque post [illegible] con[illegible] Chilonii initam commissum peccatum [illegible] foret, id duo[illegible] parte ipsorum ac [illegible] regis nomine arbitris dijudicandum permitteretur. Holsatorum nomine id agere[illegible] *Nicolaus* Crommedik[illegible] dictus Meseke, & *Sigowardus* Doseurodius; regis vero [illegible] Limbe[illegible] regni satrapa & *Valdemarus* Sappeus. Si prætera contingeret ex [illegible] subditis aliquem cum [illegible] aut vicissim hos cum illis contendere, [illegible] in [illegible] quaquam ferro aut flammis grassarentur, sed causam [illegible] legitimo regni [illegible] cognoscendam permitterent. Si etiam regis vasalli [illegible] fiduciarii posse[illegible] intra [illegible] Comitum [illegible] oppignoratas haberent promittunt iidem Comites [illegible] quodcunque [illegible] æquumque statuerit. Hæc ut certa rataque haberentur [illegible] om[illegible] dati magno numero equites nobilesque. A Comitum parte, præter [illegible] Crommedik[illegible] dictus Meseke, *Johannes* Crommedickius alias Angelus di[illegible] Sestedius, *Johannes* Siggenus, *Otto* Lumbecuiu equites [illegible] Schonel[illegible] Glissingius, *Hel[illegible]* [illegible]

CAROLUS IV. IMP.

VALDEMARUS III. Rex. A. C.

Dosenrodius, *Henningus* Porsveldius, *Detlevus* Walde[illegible] [illegible], [illegible] Wilkius, *Arnoldus* Wilkius aliique. Regis nomine compromi[illegible] *Nicolaus* Archiepiscopus Lundensis, *Magnus* Episcopus Vendelboeusis, dominus *Nicolaus* Limbekius regni Satrapa, dominus *Henningus* Podebolchius, *Thuo* Galleus regni Mareschalcus, *Stigothus* Andreæ, *Fickius* Molteke, *Fich[illegible]llus* [illegible]kius, *Erlandus* Vivellius Calff, *Christianus* Cnleus, *Petrus* Grubbeus, *Christianus* Caasius, *Iacobus* Urneus, *Steno* Basius, *Olaus* Longus, *Ericus* Sobergius, *Elerus* Porsveldius equites. *Paulus* Globus, *Petrus* Scildenessus armigeri. Hi codicilli signati in arce Coldingensi die Lunæ ante festum divi *Canuti* regis ac martyris, anno à

MCCCLXV. Christo in terris nato millesimo trecentesimo sexagesimo quinto. *Alberto* autem ut memoravimus regni Suetici diademate insignito, tenebat adhuc alteram regni portionem *Magnus*, nec desinebat, ut est imperium omne impatiens consortis, modo ab *Haquino* Norvagiæ, modo à Danis Suecisque militem colligere. collectoque quantum sufficere videbatur, ipse filiusque ejus *Haquinus* recta in *Albertum* contenduut, præfati se aut totam recuperaturos Sueciam aut totà catituros. Nec Suecones, qui à parte *Alberti* erant, officii sui immemores, contractis similiter copiis, quosque habebat ad manus *Albertus* Theutones, venienti *Magno* circa pontem Osteni non longe ab opido Enecopensi occurrunt: fitque atrox & cruenta pugna, diuque incerta ac dubia stetit, dum tandem victoria ad partes *Alberti* se flexit, superato captoque in medià acie *Magno*. *Haquinus*, parente in vincula conjecto, rem deploratam videns, abrumpensque post tergus pontem, se ad Norvagos recepit. *Magnus* verò Stocholmiam deductus, integro ibi septennio, dum tandem à filio eodem *Haquino* liberaretur, detentus hæsit, ut suo exinde dicetur loco. Rex interea *Albertus*, licet omnia ageret modo obsidione cingendo, modò vi & machinis oppugnando quas Sueci pro *Magno* tenebant munitiones, eas tamen nec deditione, nec expugnatione ulla suum ad obsequium traducere potuit. Invenio præterea præter approbationem eorum, quæ cum urbibus Hansaticis, ut meminimus, regis Valdemari nomine Stetini Dux *Barnimus* amice transegerat, etiam regem ipsum hoc anno MCCCLXV pridie diei, qui Papæ *Clementi* sacer habetur, Nicopiæ in Falstrià cum urbibus iisdem Vandalicis Lubecâ, Rostochio, Stralesundâ, Bremâ, Hamburgo, Chilonio, Wismarià, Gripswaldià, Stetino, Stargardâ, Colbergâ firmam ac duraturam pacem pepigisse, semotis, quicunque hucusque eàm interrupissent, bellis ac discordiis; reductisque in veterem suum usum privilegiis antiquis aliisque, quas usurpassent jam olim cædem civitates, immunitatibus regio sigillo ac subscriptione firmatis. Quibus ut testes etiam vades interfuêre suaque sigilla subjecêre *Henricus* Holsatiæ Comes, *Nicolaus* Archiepiscopus Lundensis Sueciæ primas, *Magnus* Episcopus Ripensis. *Paulus* Episcopus Arhusiensis, *Iohannes* Episcopus Vendelensis. *Nicolaus* Limbekius regni satrapa, *Tuno* Marschalcus, *Henninchius* Podebuschius, *Stigothus* Andreæ, *Ericus* Molteke aliique ex ordine equestri, nobilesque perplures. In ipso autem instrumento, cujus apographum in archivis urbis Hardervicenæ servatur, *Henricus* non Comes Holsatiæ, sed Dux nuncupatur Slesvicensium.

MCCCLXVI. Anno dehinc proximo die Martis post eum, qui Jacobo Apostolo est sacer, extant vulgatæ regis Suecorum *Alberti* itemque *Henrici* & *Magni* Ducum Megapolensium literæ, quibus profitebantur se cum rege Valdemaro certis conditionibus pactos, ut quicunque post diem superiorem Pentecostes, durante adhuc inter Danos & Suecos bello, capti fuissent, hi [illegible] utrimque dimitterentur. Tum etiam senior *Albertus* Dux ut & filii ejus *Henricus* & *Magnus* Megapolenses, datis codicillis regi Valdemaro sunt adstipulati, literas eas, quas Rex *Albertus* & ipsi de induciis cum *Haquino* Norvagiæ & Sueciæ *Alberto* rege pangendis fecissent, sicuti & eas, quæ captivos utriusque regni Daniæ & Sueciæ post diem Pentecostes proximè elapsum spectabant, nec non & illas, quæ dotem [illegible] argenti marcarum attinebant, & alias insuper *Erici* Ducis pignoraticias, eas universas intra tempus præfestum & diem purificationis Mariæ [illegible] natas eidem traditurum regem Suecorum *Albertum*. Nec id modo, sed idem præterea Rex Suecorum *Albertus*, metuens scilicet auxilia quæ genero suo *Haquino* in omnem eventum Valdemarus erat præstiturus, per idem tempus Alcholmiæ, consentientibus regni proceribus, Valdemaro regi Daniæ que regno perpetuas atque hæreditarias concessit Gotlandiam urbemque Wisboensem, Verendiam, Windoviam, Kindam, Markiamque, tum arcem Elburgensem cum alterâ parte Helsingiæ ac toto Elsenburgensi territorio, excepta Lod[illegible]: [illegible] in quam ditiones universas castella[illegible] præter ea [illegible] eriori adhuc Pentecoste jure tutorio Valdemarus possederat, ipsi [illegible] po[illegible] [illegible]que [illegible], cum omni tam urbana civiliq; quam ecclesiastica jurisdictione, cujusmo[illegible]

cujusmodi jam olim ea Sueciæ reges tenuerunt, in perpetuum haberi Daniæq; regno VALDEMA-
adnecti permisit cum patris, fratrum ac regii senatus universi voluntate assensuque. Rex RUS III.
interea Sueonum *Albertus*, exceptis jam dictis ditionibus, toto Sueciæ regno frueretur. Rex.
Ejus parens Dux Megapolensis *Albertus* fratresque *Henricus* & *Magnus* eorumque A. C.
hæredes posterique totum Megapolensem Ducatum Comitatumque Suerinensium cum dynastia Rostochiensi illibatos sibi retinerent. Similiter iisdem in literis obstrinxêre se Rex jam dictus Ducesque pater & filii regi Valdemaro ejusq; hæredibus, Daniæ regno Hallandiæque adnexam perpetuo mansuram Warbergam: Deque his regi regnoq; Daniæ nullam molestiam nullumque negotium creatum iri, sicuti vicissim Rostochiensium territorium Ducibus jam dictis eorumq; hæredibus ac posteris totum integrumq; cederet, nihilq; super iis obstaculi remoræq; Valdemarus ipsis injiceret, exceptis officiis, quæ jure clientelæ præstari ipsi tenebantur. Polliciti insuper Rex *Albertus* ejusq; parens fratresq; se *Magnum* Regem haud unquam è custodia dimissuros nisi eâ cautione ac conditionibus, quod ad ditiones superius memoratas, quibus satisfactum sibi Valdemarus existimavit: Eodem etiam pacto promittebant se cum *Haquino* Norvagiæ rege pacem nullam facturos, nisi & ipse super ditionibus jam modò enumeratis ejusmodi sponsiones produceret, quæ regi Valdemaro perplacerent: Si vero is intra biennium aut triennium ejusmodi cautiones Valdemaro denegaret, eoq; nomine inter eum & regem *Albertum* bellum exsurgeret, tum Rex Valdemarus totis viribus *Alberto* suppetias veniret, donec conditiones jam indicatæ adimplerentur. Obstrinxit se quoq; Rex *Albertus* totumq; Sueciæ regnum cum ditionibus, quas adjicere eidê posset, ad æquam perpetuamq; cum rege Valdemaro ejusq; hæredibusq; ac regno pacem colendam: si tamen aliquæ interea inter utraq; regna controversiæ exorirentur, eæ regni utriusq; æquis arbitris componendæ permitterentur, pace nihilominus utrimq; integrâ. Promittebant postremò procerum Sueticorum quadrumviri, qui has literas sigillis appensis obsignarunt, easdem conditiones super jam dictis ditionibus regi Valdemaro ejusque hæredibus inviolatas servaturum, quicunq; in posterum successurus Alberto esset. Ac deniq; eosdem hos codicillos orati cum ipsis obsignare regni archiepiscopus episcopique cum capitulis, prælatis ac toto regni Suecici senatu, & equites ac decem ex regni ejusdem præcipuis emporiis cives. Acta hæc loco & tempore supra positis. Memorabile est quod in eundem hunc annum rejiciunt chronologi, tantum quod Crantzius in Saxoniâ suâ *Gregorio* pontifici tribuat, quod *Vrbano* V, utpote tum adhuc superstiti, debetur, Episcopum nimirum, cujus nomen reticetur, insuper habitâ ecclesiæ suæ curâ, aulam, ut plurimum, Papalem insequentem ob id increpitum à pontifice, dedisse responsum, eandem esse suam cum pontifice causam, quod ipse suam, Pontifex Romanam deseruisset ecclesiam: Pontificemq; responso isto in animum propius dimisso, Avenione relictâ Romam rediisse. Dum verò apud Sueones carcere tenetur *Magnus* omnem ejus filius *Haquinus* lapidem movit, cum adversus Regem *Albertum* popularium animos concitando, tum copias conscribendo, ut è custodiâ aliquando pater liberaretur: Quis itaq; hoc & anno continuò insequenti, qui fuit Christi MCCCLXVII, rerū ac regni apud Suecos status MCCCLXVII.
fuerit, intelligi ex literis potest, quas id temporis ad Ostrogothos ac Vestrogothos miserunt Oplandiani. His, inter cætera, declarabant se injuriam, vim ac calamitatem, quam fuissent ab eo tempore quo ipsis impositus esset Dux Megapolensis & ejus præsertim filius *Albertus*, qui nomine & munere regio fungeretur, perpessi à Theutonis, ad Deum Jesum Christū ejusq; matrem Mariā, item Petrum, Paulum, Laurentium, Ericum, Sigefridū, Henricum & Eschillum, divos omnes ac patronos Suetici regni ceterosq; sanctos ac principes Christianâ pietate præditos, ut justos vindices referre: postquam ab *Alberto*, quem regem esse voluerunt, licet sæpius hoc questi, neq; à senatoribus ullam opem vel solatium sensissent, effeq; *Albertum* perjurum, senatores regni proditores. Sibi itaq; constitutū sub Christi Jesu ejusq; matris &c., quos nominassent, Suetici regni tutelarium quasi divorum, tum & optimi Regis *Magni*, licet captivi, ductu auxilioque adversus vim atque injurias Theutonum militare omnesque pro amicis ducere, quibus idem animus sit, optareque se cum illis vivere ac mori. Proximo dehinc anno *Carolus* IV Imp. Angermundi codicillos promulgati MCCCLXVIII.
curavit, quibus ex sententia Ducis *Alberti* mandavit voluitque ut Hamburgenses veris ac legitimis suis dominis Holsatiæ ac Stormariæ Comitibus dicto audientes essent, ac debito eosdem obsequio prosequerentur, sin minus se auxilio adfuturum Comitibus daturumque operam, ut jure suo ac legibus uti frui possent. Nec multo post denuo nobilitas præsertim Jutica aliique ex subditis regis Valdemari, in partes scissi ab eo ad Holsatos inimicos

Tt iij ejus

VALDEMARUS III. Rex. A. C.

ejus secessionem fecêre, quiritantes quod bellis continuis aliisque oneribus plus nimio fatigarentur. Holsati accessione tantâ aucti, concitatis extemplo maritimis Vandalorum civitatibus, easdem quoque eodem traxêre. Foedus, quod inter eos *Henricum* inquam & *Nicolaum* Comites Cimbrosque *Stigothum* Andreæ, *Nicolaum* Limbekium, *Christianum* Caasinin pluresque equestris ordinis viros, tum & *Paulum* Globum, *Godeschalcum* Scarpenbergium, *Hartwicum* Paawisck, *Nicolaum* Stobum aliosque armigeros percussum tum est, hujus propemodum sententiæ fuit; Primo se totis viribus auxilio futuros *Henrico* australis Jutiæ Duci ejusque foederatis, ad defendenda propugnandaque jura, immunitates veteraque sua privilegia, nec se unquam cum rege Valdemaro absque Ducis jam dicti ejusque subditorum consensu ac voluntate pacem facturos: Comites vicissim Nobilitati promiserunt omni se ope allaboraturos, ut ipsis privilegia atque immunitates rum & leges, quas olim rex Valdemarus tulisset, fartæ tectæque servarentur, seq; absque eo nullam cum rege reconciliationem inituros. Horum exinde in societatem fere omnes ubique regni hostes concessêre. Nam & Sueciæ rex *Albertus* Ducesque Megapolenses cum urbibus, quas diximus, Vandalicis, motis jam Cimbris Holsatisque, arma quoque ab eâ parte ostendere Valdemaro cœperunt. Et quidem Dux Megapolensis *Albertus* senior, quod cum illis percusserat, foedere, inter cætera, continebatur, ipsum filiosq; ipsius *Henricum* & *Magnum* ob varias, quas à rege Danorum Valdemaro pacis tempore, injurias identidem accepissent, pactum iniisse cum *Henrico* & *Nicolao* Holsatiæ Comitibus, ut & viris honestissimis *Stigoto* Andreæ, *Nicolao* Limbekio, *Benedicto* Aneteldio, aliisque Jutiæ equitibus ac nobilibus adversus regem Valdemarum ejusque generum Norvagiæ regem *Haquinum* eorumque socios, quo promittebant id firmum atque immotum perpetuo mansurum, neque unquam cum eodem Danorum aut Norvagiæ regibus pacem facturos, nisi volentibus atque assentientibus foederatis jam modo nominatis; curaturosque se ut ante diem divi *Iohannis* Baptistæ eidem quoque foederi esset associatus rex Suecorum *Albertus*. Nec diu ille moratus continuo se eodem nexu illis obstrinxit, pactusque, præter alia, est ut inter urbes ditionesque, quas singuli, durante bello occuparent, seorsim quæcunque in Scania Gotlandiaque vincerentur, sibi cederent; Selandicæ, Falstriæ cæteræque in vicino insulæ ad Ducem Megapolensem referrentur; uti & ea quæ Cimbricæ Chersonesi essent, cum proximè adjacentibus Fioniâ, Langelandiâ cæterisque ad Comites spectarent: hac lege tamen ac conditionibus, ut victi suo ubiq; jure ac modo vivere permitterentur. Similiter & urbes Vandalicæ Comitesque Holsatiæ se cum *Hartwigo* Hummersbitelio Ravensdorpio conjunxêre, hac nimirum ratione, ut, stante inter regem Danorum Valdemarum Sueciæque *Albertum* ejusque foederatos bello, ipse conquiesceret, nullumque Comitibus detrimentum inferret: ipse interim ejusque subditi liberè ac tuto commeare suaque exercere commercia, ubicunque vellent, permitterentur. His peractis, urbes maritimæ ingenti cum classe in mare proximum atque insulas Daniæ prorupêre. Rex *Albertus* Scaniam ingressus Ufstadium, Falsterboam, Scanoram & Somershavam occupavit, omnia agens ut totum illud territorium ad Sueciam reduceretur. Holsati etiam & qui cum illis Dani sive Gutæ erant Scanderburgum, aliasque in Jutiâ boreali regias arces obsidione cinxêre. Dumque triplici hoc modo aut pluribus hostibus Valdemarus impeteretur, & ad se defendendum consilia circumspicit, Rex Suecorum *Albertus* varias Hansaticis urbibus, quique cum illis foederati erant, immunitates privilegiaque in Daniæ regno concedit; deque re etiam monetariâ leges proponit, ac teloniorum postremo vectigaliumque curam suscipit, & præsertim quæ ad Halecariam capturam naviumque, quæ Oresundæ freto enavigarent, pensionem pertinerent; voluitque navium unamquamque (excepto halecis, quæ immunis esset, ipso onere) undecim schillingos grandiores persolvere; lastam interim halecis, quæ à loco, circa quem capta fuit, eveheretur, denarios viginti; carnis tonnam denarios duos, & sic de ceteris. Reperio tum etiam Amsterodamensibus immunitates indulsisse, præsertim iis, qui ad Scaniam & eas oras commerciorum gratia navigiis appellerent. Sed hæc taliaque tum constituta literisque ac sigillis ab *Alberto* rege in eam spem promulgata obsignataque fuerunt, ut si forte etiam Daniæ regno potiri ipsi daretur. Nam & sigillum, quod literis appendebatur, trium coronarum effigiem præferebat, primusque regum omnium Sueciæ fuisse perhibetur, qui tali sigillo usus fuerit, cum antea Suecorum insignia Leonem prætulerint tres lacus transmittentẽ Vennerum, Vetterum, & Mellerum scilicet, quamvis aliter de eo hodie Sueci statuant, velintque tres coronas esse insignia Sueciæ, lacus vero istos ad Gothos pertinere esseque eorum gentilitias imagines.

Obiit

Obiit ſub finem anni Dux Stetini *Barnimus*, multis illuſtribus factis paſſim famigerabilis, relictis poſt ſe *Cazimiro* tertio, *Suanteboo* ſecundo & *Bugiſlao* tertio. Rex autem Valdemarus ſub annum proximum regno excedens Romanum pontificem ſalutatum abiit, idque, ut nomen præberi fecerat, religionis ergo: ſed verior cauſa habebatur vis, quæ illi undiquaque hinc à Danis ipſis Holſatisque, inde à Sueco urbibusque Vandalicis inferebatur, cum ob damna in inſulâ & urbe Wiſbuenſium multifariam illatâ, tum & violatas, quas olim illæ apud Scanos & alibi obtinuiſſent, immunitates; præterquam quod idem ferè domi Gutæ & Holſati ſuper Langelandiâ ſibi ereptâ quiritarentur. Interea priuſquam Rex peregrè abiret, proceribus regni in mandatis reliquerat, ut ſi, abſente ſe, æquis conditionibus paciſci cum hoſte daretur, occaſionem haud quaquam negligerent. Dumque inter hæc claſſis Vandalicarum civitatum ad inſulas Falſtriæ, Selandiæque identidem appellit, inque iis præter Nicopiam etiam Haffnienſium urbem & munimentum una cum Amagâ, Huenâ, Helſingorâ, Scanorâ, & ſi quæ ſunt aliæ in vicino arces locaque invadit ac diripit, cæpit cum urbibus agere *Henningus* Podebuſchius aulæ Mareſchalcus ac, Rege peregre agente, regni totius præfectus: Eſtque dies Straleſundæ dictus, ad quem omnes omnium civitatum delegati convenirent: itque ubi advenisſent, inter eos Daniæque regni ſenatores pactio confeſtim inita, quæ, datis in hunc fere modum codicillis, ſignata fuit:

VALDEMARUS III, Rex. A. C. MCCCLXIX.

Nos Conſules ac Senatores civitatum Vandaliæ ac Boruſſicarum Lubecæ, Roſtochii, Straleſundæ, Wiſmariæ, Gripſwaldæ, Stetini, Colbergæ, Nyſtargardæ, Coloniæ Agrippinæ, Hamburgi ac Bremæ; tum & Livonicarum Rigæ, Torpati, Revaliæ, Parnoviæ; nec non & earum, quæ ad mare Auſtrini ſinus inque Hollandiâ Zelandiâque ſunt ſitæ Campi, Daventria, Ultrajectum, Zwolla, Haſſeltum, Groninga, Zutphania, Briela, Middelburgum, Armuda, Harderwicum, Ziriczea, Elburgum, Stavera, Dordracum, Amſterdamum; profitemur ac publico hoc inſtrumento teſtamur inter nos & regni Daniæ Senatores virumque honoratum dominum *Henningum* Podebuſkium regni præfectum, itemque *Nicolaum* archiepiſcopum Lundenſem, *Ericum* Epiſcopum Othonienſem, *Nicolaum* Roſchildenſem aliosque equites ac regni nobiles armigerosque amicè eſſe conventum, diſſidiaque illa ac bella omnia, quæ hactenus inter ſereniſſimum regem Valdemarum ejusque ſubditos ac nos noſtrarumque civitatum indigenas atque incolas agitata fuêre, utrimque compoſita placideque placata eſſe, ita ſcilicet ut Rex jam dictus hanc inter nos reconciliationem ſuo ſigillo ac manu obſignatam ſub proximum feſtum Michaëlis anno circiter ab hinc integro nobis ſit exhibiturus. Ipſis autem reconciliationis literis hoc præcipuè cautum erat, ut urbium Vandalicarum indigenæ ac cives Helſingburgum, Malmogiam, Schanoram & Falſterboam, id eſt, totam propemodum Scaniam veluti pignus & loco illati à Rege Valdemaro detrimenti annos quindecim retinerent, uſum fructum ſibi ſervarent, præfectos judicesque ſuo modo & more ipſi haberent: Atq; annis iſtis elapſis territorium idem immune ac nullis gravatum oneribus, quomodo ipſum acceperant, regni regnoque reſtituerent: Danis interea omnibusque regni incolis urbes atque emporia Hanſatica liberè accedere ſuaque ibi exercere negotia, quemadmodum ante bellum ſueverant, fas liberumque eſſet. Hæc acta dataque Straleſundæ poſtridiè aſcenſionis dominicæ anno à Chriſto nato poſt milleſimum trecenteſimum ſeptuageſimo. MCCCLXX.

Quæ dum ibi fiunt nihil non apud Noortvagos Rex *Haquinus* egit, ut patrem *Magnum* è vinculis liberaret. Præter cætera, nonnullis ex regni ſui ſenatoribus facultatem conceſſit eâ de re cum Suecis in plenum tranſigendi. Factaque procuratio, quâ teſtabatur ſe domino *Ionæ* Hautorſio, *Erico* Ketelſonio, ac *Ionæ* Hiernæ equitibus, nec non *Laurentio* Biornoni, *Haquino* Ionæ; *Henrico* Mickeldorpio, *Colbiorno* Ketelſonio & *Vſſoni* Ionæ ſenatoribus ac conſiliariis ſuis dilectis, abſolutam tribuiſſe poteſtatem cum regni Suecici proceribus de pace inter utrumque regnum redintegrandâ, deque clariſſimi domini ac parentis ſui *Magni* liberatione agere, ac tractare, ſibique conſtitutum quodcunque ex ſuo mandato ac mente illi peregerint, firmum ac ratum habere. Obſignaverant has literas in rei majorem fidem regni ſenatores, & Epiſcopi *Botulferus* Stavangrienſis, *Halduarderus* Anſloenſis, *Magnus* Hammerenſis, præter *Omundum* Findſonium, *Nervam*, *Ingwaldum* equites, aliosque ex nobilitate: datæ vero fuerant Babuſiæ die Veneris poſt feſtum divi *Canuti*. Eodem circiter tempore idem *Haquinus*, *Suenoni* Baſſo aquâ atque igni interdicto, non eum modo ſed & omnes, qui eum hoſpitio exciperent, extorres pronunciavit, licet cauſam interdicti apud chronologos non inveniam. Servatur in archivis Harderviceni civitatis literarum

VALDEMARUS III. Rex. A. C.

terarum, insuper *Haquini* regis hoc ipso anno datarum apographum, quibus Hansicę similiter societatis urbes iu suum se recipere favorem postliminio profitetur, sopitis atque amotis, quę eousque tenuerant, diffidiis ac remoris. Conceditque ut liberę ac more consueto oras ac portus sui regni adeant ac frequentent, commerciaque invicem exerceant, soluto ubivis, quod debeatur, teloneo. In his memorantur civitates etiam nonnullę Austrini sinus. Quarum ad Gelriam ac Transisulanos spectantes recensentur Zutphania, Hardervicum, Elburgum, Daventria & Campi: Hollandiæ Dordracum, Amstelodamum, Enchusa, Wiringa, Briela: Zelandiæ Ziriczea, Middelburgum, Armuda: Frisiæ, præter ceteras, Hindelopa. Delegati harum qui omnium nomine præsentes fuêre, nominantur viri spectatissimi *Everardus* Bosen proconsul Campensis & *Iohannes* Menardus Consul Amstelodamæus.

Rex interim Valdemarus peregrè agens, præter alia, apud Cæsarem demonstrando, quàm ſępenumero ex suis subditis perplures, qui rebus novis studerent, modò Holsatos modò Vandalos aliosque in se, & olim etiam in parentem suum laudatæ memoriæ *Christophorum*, concitassent, ab ejus idcircò majestate impetratum volebat, ut eos publicà imperii authoritate ac proscriptione notaret, sperans scilicet hoc pacto obtentà exinde Imperatoris executione ac ope, seditiosos se dicto audientes redditurum. Literæ, quas eum in finem conscriptas ab Imperatore Carolo IV accepit, directę fuerunt ad *Fredericum* Balthasarem & *Wilhelmum* marchiones Misniæ avunculos Cęsaris dilectos, tum & *Bugislaum* Stetini Ducem, affinem ejusdem, ut & *Adolphum* Holsatię Comitem, ipsius & regni principes clientesque. His significabat Cęsar, potentissimum ac serenissimum Valdemarum Danię Regem, fratrem suum dilectum exposuisse sibi tam intra quam extra regnum ejus agere, qui licet sacramento ac jure clientelę obstricti ipsi essent, tamen vero ac legitimo suo domino immorigeros ac perjuros bella ac seditiones machinari: idque cum esse sibi cordi ac curę debeat, velitque succursum fratri suo dilecto, eos authoritate Cæsareà monitos habere, ut Valdemaro jam dicto ejusque procuratoribus, ubicunque daretur adesse, eumq; atque illos juvare ac promovere non desinant. Et quos esse ex regiis clientibus reos ac sontes deprehendant, in eos jure aut proscriptione sua imperiali agant. Pontifici vero Romano *Gregorio* XI non ipse coram, sed misso ad eum ex senatoribus viro nobili, cui *Iohanni* Rud nomen fuit, variis cum muneribus, inter quę fuisse Falcones reperio, equosque tolutarios, qui Tioldones sive gradarii vulgò dicti, pellesque pretiosas, deferri per eum causam suam curavit, obnixè à summo Pontifice petens, ut sanctitas ejus compescere anathemate seditiosam nobilitatem ac subditos regni sui vellet. Verum excusabat se Pontifex, datis vicissim ad eum per eundem Rudium literis, quibus subinnuebat haud fieri id commodè posse, nisi alterà etiam parte audità. Eàdem in epistolà Pontifex, ut singularem suum erga Regem affectum declararet, eum monebat, se certà signaturà (contra signum vulgo vocant) usurum, si quando serio quid à rege impetratum vellet, eamque nunc mittere, ac petere ut idem rex faciat, quo de voluntate ejus supremà certo sibi constare posset. Agebatur quoq; iisdem in literis de *Vrbano* V apotheosi sive canonizatione, seq; de eo Regem certiorem redditurū significabat, ut, quem vivum religiosè observasset, etiā defuncto extremum hoc officium vel ipse vel per legatos præstare in tempore posset. Verum regni nobiles, pręsertim regi adversitantes, his acceptis similiter ad Imperatorem Pontificemq; Romanum delegatos misêre, qui, suscepta dominorum suorum defensione, de vi ac violentia regis deque immunitatibus ac jure suo, quod imminuisset, Pontificem atque Imperatorem edocebant. Motusque istis Pontifex literas per eosdem deproperat, quibus Regem modestię commonefaciens eum à vi & irà ad moderationem revocare studebat, &, nisi parere locumque dare melioribus consiliis vellet, anathema & excommunicationem minitabatur. Eàque occasione respondisse in hæc verba pontifici memoratur:

» *Valdemarus Rex &c. Romano Pontifici salutem; vitam habemus à Deo, regnum ab*
» *incolis, divitias à parentibus, fidem vero à tuis prædecessoribus, quam si nobis*
» *non faves, remittimus per præsentes. vale.*

Unde admodum etiam naturà fuisse irritabilem liquere potest, neque ęstimasse magnopere tradita à Pontificibus Romanis sacra deserere potius, quam animo non obsequi, nisi eum, pręter alia, publicus etiam pudor inhibuisset. Sed & pręter istud Romanorum Pontificum minus fuisse reverentem verisimile hinc est, utpote qui in aulà Imperatoris *Ludovici* Bavari, ut est superius indicatum, à teneris educatus, illud in eam sedem, quæ ut perpetui

perpetuo sibi Imperatori negotium facessit, ità ille vicissim eam, dum vixit, exagitavit, VALDEMARUS III. Rex.
odium jam olim conceperit. Et referunt, Romanum Pontificem, accepto hoc regi rescri-
pto, respondisse, cum allusione ad ejusdem nomen, *valde id esse amarum* dictitando.

Eidem propemodum tempestate evulgari Scotorum Rex *David*, adminiculante *A. C.*
Norvagiæ Rege *Haquino*, diploma curavit, quo omnibus ac singulis regni sui incolis
serio ac severe, idque sub capitis pœnâ mandavit, ne quis Orcadum insulas, nisi negotiationis
causâ, frequentarent, quod scilicet per eos dies adeò infestarentur eæ insulæ Scotorum
piraticâ, ut pœnè pessundatæ & veluti solitudo prædonibus tantum atque harpiis
ejusmodi paterent. Proximo hinc anno cum domum jam redîisset Valdemarus, quæ pa- MCCCLXXI.
cta conventaque inter delegatos ejus ac urbes maritimas Stralesundæ superius memoravimus,
ea sigillo suo majori, quomodo stipulati fuerant, obsignata ipsis tradidit; Indulsit
præterea & alias per idem tempus civitatibus immunitates in terra Scaniâ; Quarum omnium
nomine andapocales literæ ab iisdem datæ, quibus profitebantur se acceptis atque
usurpatis per annos quindecim, quorum initium esset anni MCCCLXX dies post ascensionem
Domini, territoriis Helsingburgensi, Malmogiensi, Schanorâ, Falsterboa cum adjacentibus,
quod ad partes duas, relictâ regi ac regno parte tertia, se inquam ea omnia post
elapsos annos illos quindecim regi regnoque, aut qui regis tum nomine præsideret, sarta
tectaque reddituros. Subscripserant his rataque ea fore sanctè polliciti urbium dictarum
deputati unà cum iis qui Stralesundæ tractationi interfuerant aliisque regni Daniæ senatoribus.
Similes literæ confectæ à Revaliensibus, Elbingensibus, Tornensibus, Dantiscanis,
Coningsbergensibus, Brunsbergensibus aliisque districtus Prutenici. Et præter
eas omnium in universum nomine datæ regi ejusdem exempli aliæ, quibus comprehensæ
etiam fuêre, quæ ad sinum Austrini maris inque Hollandia Zelandiaque sitæ urbes,
Campi, Daventria, Ultrajectum, Zwolla, Hasseltum, Groninga, Ziriczea,
Briela, Middelburgum, Armuda, Harderwicum, Zutphania, Elburgum, Stavera,
Dordracum, Amsterodamum. Signatæ omnes eodem hoc anno millesimo trecentesimo
septuagesimo primo Stralesundæ sub vesperam Simonis & Judæ. Quo eodem propemodum
tempore Rex Norvagiæ *Haquinus* collecto, quam maxime potuit, milite, cui & suum
addidisse Valdemarus putatur, in Sueciam movit. Ibique auctis indies, quas adduxerat
copiis, tam validus illi ac numerosus, accedente etiam Aboensi episcopo, excrevit exercitus,
ut ipsam qua parens tenebatur, Stocholmiensem arcem atque urbem obsidione quàm
arctissimâ non tantum circumcluxerit, sed & munimentum ex adverso objecerit, quod
in rupe proximâ versus Boream positum, Coningsbergam vulgo vocitabant. Tandemque
res eò deducta, ut *Magnus*, solutis duodecim mille argenti marcis Coloniensibus, ac traditis
ex nobilitate Norvagicâ vadibus sexaginta, qui fidejuberent, donec summa esset expuncta,
è carcere dimitteretur, cederetque præterea *Alberto* totum Sueciæ regnum immune
ac liberum, cumque omni, quod sibi ullo tempore in Scanos vindicasset, jure. Videbatur
enim *Albertus* ei adhuc ditioni postliminio imminere, præsertim cum se etiam
tum Sueciæ Gothorumque Regem ac Scaniæ Dominum ferret. *Magnus* interim ad vitam
retineret diœcesin Scharensem, absque tamen nobilibus ceteràque servitute atque
obsequiis, quæ ad Regem *Albertum* spectarent. Eodem vel insequenti hinc anno Marchio MCCCLXXII.
Brandeburgicus *Otho*, interponente se Duce Bavariæ *Stephano* ejusque filiis, bonorum sive
pecuniarum, quas per manus injectionem, nomine regis Valdemari detineri Odersbergæ
curaverat, suspensionem sive arrestum, ut vocant, remisit. Estque lis ea omnis in *Fredericum*
Misniæ Marchionem translata, ut is de toto negotio pronunciando ostenderet an eæ
pecuniæ sive bona publicata inque fisci jus redacta essent nec ne. Proximo mox anno,
qui fuit millesimus trecentesimus septuagesimus tertius, obiit Romæ circa x. Cal. Augusti MCCCLXXIII.
Brigitta Suedica. Cujus exinde ossa translata in cœnobium natalis soli Wastenese, ac ipsa
postmodum, habitâ solenniter ab *Urbano* VI Pontifice Romano apotheosi, inter divas relata
est. Alii obitum ipsius in annum præcedentem rejiciunt, & ejus præcipue suasu hortatuque
rediisse Avenione Romam *Gregorium* XI volunt, idque opinione ac famâ, quæ de
eâ vulgo spargebatur, sanctiratis. Volaterranus octo eam liberos ac omnes sanctos habuisse
memorat, mares quatuor ac totidem fœminas; addens, viduam factam Româ Hierosolymam
esse profectam, ac mox reversam, datis ad *Gregorium* Pontificem literis, eum
monuisse, Dei hanc esse voluntatem, ut Romam rediret; Nec cunctatum exinde Pontificem
quin iter quantocyus accelerarit. Valdemarus vero anno insequenti facto in Frisiam, MCCCLXXIV.
quam minorem vocari alibi diximus, Danici juris districtum, procinctu, imperatoque

VALDEMARUS III. Rex. *A. C.* MCCCLXXV

quæcunque haberent, privilegiorum atque immunitatum ... annis totis quatuordecim, quas debuerant collationes nullas solverent. Interea eodem tempore apud Norvagos Rex *Magnus*, quem e custodia Stocholmensi ... redemptum modò meminimus, forte fortuna dum fretum, *Blomfiord* dictum, juxta Lingholmum, navigio transmittit, eodem submersus interiit, vitã in eum modum, ... re jam multos annos probrose cæperat, cum probro finita. Qui eum excepit annus, cum pestilentiã ac fame gravis haberetur, tum & piscationes aliaque commercia videbantur deficere, moti indigenæ, qui Salingsyssellam inhabitabant, ab ecclesiastici etiam sine dubio persuasi, causam ejus in iram numinis conjecêre, quod scilicet clerum debito honore ac jure haud affecissent; eum itaque omnesque ecclesiæ operatores se reverenter habituros, & quod jure ac more majorum ipsis deberetur, omni officio ac devotione reddituros, confectis eã de re codicillis, sanctè promiserunt. Sub idem fere tempus Carolus IV Imperator cupidine videndi ea loca, quæ olim incoluissent antiqui Vandaliæ populi ipso die undecim millium virginum Lubecam venit, cum ingenti Ducum ac procerum comitatu: nam eum præter conjugem reginam *Elizabetham* secutos reperio Archiepiscopum Coloniensem, Megapolensem & Luneburgensem Duces; tum & Marchiones Brandeburgensem, Misnensem ac Moraviæ: exceptis Holsatiæ Comitibus aliarumque ditionum Baronibus ordinisque equestris viris nobilibus aliisque propemodum absque numero. Imperator à Lubecensibus maximã honoris significatione, nec minore apparatuum epularumque sumptuoso impendio honestatus ærarium eorum haud leviter exhausit. Referunt ista ad annum insequentem incerti authoris Chronica Slavica, in quibus hæc legas: *Eodem* MCCCLXXVI *anno Imperator Carolus IV. die* XI *millium virginum intravit cum conthorali sua imperatrice civitatem Lubecensem cum magna comitativa principum, cum Archiepiscopo Coloniensi, Duce Megapolensi, Duce Luneburgensi, Marchione Brandeburgensi, Vilhelmo Marchione Misnensi, Iodoco Marchione Moraviæ, Comitibus Holsatiæ ac pluribus aliis Baronibus, militibus & militatibus, ... um maximã solemnitate receptus est, & mansit ibi per decem dies, ... ium cepit in domo angulari plateæ beati Iohannis, quæ est dominorum de Dartzou dictorum, & ... sunt ibi dies illi in lætitia magnã & solemnitate mirabili.* Alii anno, ut posuimus, præcedenti adscribunt.

Inter quæ Valdemarus adversã valetudine conflictatus, die, qui Crispino sacer est, mense anni, quem superius posuimus, decimo, in arce, cujus adhuc prope Helsingorã in Zelandiã rudera ostenduntur, Gurrea dicta, rebus humanis excessit, postquam imperio præfuisset annos triginta quatuor & quod excurrit, sumto initio ab eo tempore, quo ex aulã Cæsareã domum est reversus, annum circiter MCCCXL. Statim in regnum regressus tentari doloribus podagricis cœpit, estque variis in id malum usus remediis & maxime puteis aquæ frigidæ aliisque, cujusmodi sæpenumero magis irritabatur quam lenimentum acciperet ægritudo. Volunt nonnulli, cum jam extremum ægrotaret, usum operã medici, qui postquam propinasset alexipharmacum videretque prolectum sudorem, & ipsum & cæteros sospitatem regi ominantes excedere omnes conclavi ac regem capere quietem mandasse; sed eum sudorem mortis prænuncium fuisse declaratum eventu: nam ubi rediisset, regem exspirasse & vitæ fabulam complesse, deprehensum. Verum hoc errore aut lapsu memoriæ Valdemaro huic ultimo, quod primo debetur, tributum existimo. De primo enim *Valdemaro*, cui *Magno* cognomentum fuit, verum id esse, teste Grammatico Saxone, qui tum adhuc superstes egit, in rebus illius retulimus. Fuit verò, de quo jam diximus, Rex ejus nominis tertius Valdemarus vir in omni virtutum genere eximius, & à Deo Opt. Max. unicè quasi excitatus, qui dissipatos tamque varie distractos regni artus in unum recolligeret. Quique tot undique difficultatibus domi militiæque sæpenumero irretitus plura semper consilio quam vi peregit, quod sibi olim inter præcipua elogia apud maximum authorum Tacitum *Tiberius* adscripsit. Tradunt alii tenacem & ad severitatem ingenio propensum fuisse, ideoque *durum & malum* sive *improbum* cognominatum: sed incidere tempora, & ea fuisse, quibus vixit, et virtutibus viri ... mixta requirantur, fatendum vicissim. Coluisse familiaritatem ... Rogiam quampiam *Tovilla* nomine, & liberos quoque ex eã tulisse memorant: atque ob id vilipendisse *Hedevigam* reginam, utpote quam impudicitiæ postremo etiam insimulatam custodiæ mandârit, quemadmodum à nobis jam ante est memoratum. Obiit ea (... *am* dico) ante excessum ipsius, condita in cœmiterio S... burgensi, ubi aliquandiu super tumulo ejus ligneum quadratum in modum saxi sepulchralis conspectum fuisse tradunt, incisam gerens reginæ effigiem capite coronam gestantis, cum stolã ad pedes dimissã; ut erat eorum temporum, præ quam hodie

[illegible] simplicitas. Breviter in Valdemaro, præter egregias [illegible] dotes, [illegible], vigilantiam, atque [illegible] adversus tot [illegible] robur declararunt, etiam vitia [illegible], [illegible] ab omni parte [illegible] perfectumque dari concedendum habemus. [illegible] solemnia Vordingburgi [illegible] celebrata, postea volente filiâ regiâ Margareta, translatum id in ædem cœnobii Sorani, ubi hodieque Latinum Epicedium, brevem vitæ ac rerum ejus indiculum complectens, ejusmodi est legere: VALDEMARUS III REX. A. C.

Valdemarus [illegible] gloria Danum,
Quem tenet [illegible] ex marmore [illegible]mba,
Ejectus regno, magna virtute regressum
Obtinuit, pulsis [illegible] bus hoste
Holsato, patrias arces [illegible] amque redemit
Expositam precio. [illegible] enserunt Pr[illegible]s arma
In[illegible], gentes ponto terraque diremptæ,
Vandalicæque urbes, opibus fastuque superbæ
O nimium! Tandem vitæ pertæsus obivit
Gurræ, translatum recubat post funera corpus
Hoc tumulo Soræ, sed mens petit ardua cæli:
Fama solo remanet studiis celebranda nepotum.

OLAVUS eius nominis V.
REX LXXXVIII.

VALDEMARO vitâ functo, cum proceres frequentes Othoniæ apud Fionios præsto essent, una cum *Henningo* Podebuschio, equite ac regni Satrapâ, ut de novo creando rege in mediū consuleretur, non omnium una de eo sententia fuit. Alii enim Olavum nominarunt *Haquini* Norvagiæ regis & *Margaretæ* filium, utpote, qui matris aspectu non modo regni proximus esset, sed qui aliquando etiam utraque Daniæ ac Norvagiæ sceptra hæredii ac successionis jure conjungere atque unire feliciter posset. Alii aliter & seorsim statuerunt. Videbantur enim eo nonnullis ire, ut è medio nobilitatis, quique natus intra regnum esset, cum regum prosapia, quod ad masculam prolem, jam defecisset, rebus admoveretur: nec decore satis existimabant Daniæ regnum, quod jure electionis Regem sumebat, quodque per se Regi sustentando sufficeret, Norvagiæ submitti, regno non libero, aut suæ potestatis, sed hæreditario. Nec deerant, qui asserebant *Albertum* Megapolensem, junioris *Henrici* Ducis ex sorore *Margareta Ingeburgâ* filium, non minus quam Olavum ad regni successionem [illegible]nere. His talibusque alte[illegible]tionibus finita tum Comitia, neque in iis magnopere quidquam [illegible] nisi quod [illegible] cætera, C[illegible]kæ, viri nobilis P[illegible] Vidi relictæ viduæ, Magaarda aliæque [illegible] essiones, quas [illegible] præter æquum a[illegible] misse credebatur, restitutæ, ne scilicet C[illegible]æ nomine [illegible] a [illegible] ita adjicitur) [illegible]o aut cruciatu aut pœnâ afficeretur. Postrem[illegible] tamen [illegible] de regis electione sententiis propius ad animum revocatis, Cimbricæ Chersonesi, quæ Jutia appellatur, populus nobilitasque eo præcipue abierunt, ut eligendum unanimi consensu principem Olavum, *Haquini* regis filium, cuncti judicarint. Idque ubi allatum ad Scanienses esset, haud quaquam illi ab eorum sententiâ sibi discedendum putarunt, sed in eam, universi pedibus euntes, missis ad eos literis, suum quoque animum ac vota consententia declararunt: Earum literarum exemplum, cujusmodi ad manus nostras devenit, formâ ac phrasi servatis, adjiciendum hoc loco putavi.

Nicolaus, Dei gratia Archiepiscopus Lundensis, Sueciæ primas, totumque Capitulum Lundense, Abbas Monasterii omnium sanctorum prope Lundis, Prior Dal[illegible]ensis, Thuo Gallen, Hollingerus Gregorisson, Andreas Jacobson Lunge, & Petrus Niel[illegible]ou de [illegible]lekinegiâ, milites: Torchillus Nickelson, Henricus Josepson, capitaneus castri Lindholm, Bosse Pariis, capitaneus castri Warbierg, & Petrus Brock armigeri, reverendis in Christo Patribus ac Dominis, Dominis Episcopis, militibus militaribus & armigeris ci[illegible]tatibus [illegible]tique communitati terræ Jutiæ salutem in Domino charitativam. Innotuit nobis per Dominum Jacobum Olufson militem, quod vos unanimiter & concorditer decrevistis & intenditis domicellum Olavum, filium illustris Regis domini Haquini in nostrum principem

OLAVUS V. Rex. A. C.

omnia inter regni indigenas sopiantur. Nemo in vincula conjiciatur nisi ipso in facto deprehensus aut legibus convictus. Regis *Valdemari* (cujus anima Deo gaudeat) statura ac leges inviolatæ serventur, exceptis si quæ forte privilegiis aliis aut novis decretis fiunt emendata. Agricolæ non teneantur reparare regia prædia, molendina aut arces, nisi regio senatu adsentiente. Novis oneribus nuper impositis, ut decimarum tributo, aliisque coloni, qui propria habent latifundia, non graventur, dum interea quod Regi debetur, persolvant. Nemo ullam ob causam bonis aut latifundiis suis excidat, nisi de crimine læsæ majestatis deque armis in patriam sumtis convictus. Negotiatores civesque intra Daniam habitantes commerciis suis utantur fruanturque absque teloneo & onere, nisi à Rege idque optimatum consensu, ac re exigente, statutum aliter fuerit. Comitia more majorum celebrentur quotannis sub diem S. Iohannis Baptistæ. Nemo extra ditionem, in quâ agit, in jus vocetur. Nemo potentiorum, cujuscunque is status fuerit, ulli ex laicis aut clero se minori comminetur; qui faxit, is Regi, si in laicum deliquerit; aut Episcopo, si ex clero cuiquam sint minæ intentatæ, mulctam pendat.

His Olavus Rex aliisque immunitatibus ac statutis, quæcunque unquam Daniæ Reges ejusque prædecessores civibus aut clero concessissent, se subscribere professus est: idemque & nomine ipsius Rex Norvagiæ *Haquinus*, *Margaretaque* Regina, parentes ejus, publice sunt attestati pollicitique. Subscripserant insuper sigillaque sua adjecerant reverendi viri *Nicolaus* Archiepiscopus Lundensis ac Sueciæ primas, *Nicolaus* Ripensis, *Olaus* Athusiensis, *Nicolaus* Roschildensis, *Iacobus* Wiburgensis, *Sueno* Borglumensis, *Valdemarus* Podebuschius Othoniensis, Episcopi; itemque *Henningus* Podebuschius regni satrapa, *Everardus* Moltekenus Mareschalcus, *Thuo* Gallen Ghilker, *Petrus* Munckius, *Petrus* Grubbe, *Christiernus* Vendelbous, *Iohannes* Andreæ, *Iohannes* Nicolai, *Andreas* Uffonis, *Iacobus* Olai, *Olaus* Biornonis, *Andreas* Jacobi equites; nec non *Conradus* Moltekenus, *Ericus* Horingholmius, *Torbernus* Nicolai, & *Andreas* Suanholmius, armigeri. Acta hæc Slagosæ die & anno supra indicatis. Eodem circiter tempore Regibus Daniæ *Olavo*; Norvagiæ ac Sueciæ *Haquino* Reginæque *Margaretæ* Stetini Pomeraniæque Dux *Bugislavus*, Rugiæ Princeps, pollicitus est, quascunque haberet vires, ipsis subsidio venturas, quandocunque postularentur, nec sibi negotii quicquam cum iis, qui Daniæ Regi adversarentur, fore: Promisit præterea addixitque se quamcunque ex jure clientelæ, ob Rugiæ insulæ principatum, quam ut præfecturam à Daniæ regno acceperat, operam atque obedientiam Regi debebat, eam omnem promptè ac fideliter præstiturum. His Aleholmiæ datis subscripserant præter *Iohannem* Comitem Gudskoviæ, equites armigerique aliquot: Idem quoque haud multò post Roschildiæ polliciti Dux *Wartislaus* fratresque ac nepotes Ducis *Bugislai*, *Barnimi* Ducis filii: eâ tamen lege, ut si copiæ ipsorum in Daniam transfretarentur, id Regis impendio fieret: si vero Daniæ ac Norvagiæ Regum auxilia Ducibus in Germaniam subsidio accederent, sumptibus Ducum sustentarentur.

Quæ dum ibi aguntur, bello se adversus Danos accingere videbatur Dux Megapolensium *Albertus* senior, quod persuasum haberet nepotem suum Ducem *Albertum*, *Henrici* Ducis atque *Ingeburgæ*, quæ soror erat Reginæ *Margaretæ*, filium, non minus quam Olavum ad Daniæ regni successionem quam proximè pertinere, cum uterque in pari propinquitatis gradu consisteret, & *Albertus* insuper ex filiâ *Valdemari* natu, quam erat *Margareta*, majori progenitus esset. Itaque milite ac classe paratâ in oras Daniæ procinctum movere cœpit; nec omiserat monere *Albertum* filium, Suecorum Regem, ut suppetias accederet, haud perpendens secum Regem Olavum magis electionem, & quod ad regnum, consentientibus procerum suffragiis, esset vocatus, quàm quod natus ad idem foret, obtendere. Moxque in altum progressus *Albertus*, cum ortâ undique fœdâ tempestate maxima detrimenta classis milesque incurrissent, versis velis, omittere tandem expeditionem instituit. Causa verò, utriusque partis assensu, arbitris permissa; Hi de ea in hunc fere modum pronunciarunt; ut scilicet Princeps Olavus ejusque mater Regina *Margareta* jure suo intra Daniam fruerentur; & *Albertus* quoque *Henrici* Megapolensium Ducis filius, similiter suo uteretur, hæredia que omnia ac prædia, arces territoriaque avi sui *Valdemari*, quæ intra Daniæ districtum collocata ac ipsum jure hæreditatis serenissimus princeps Misniæ Marchio *Fredericus* spectate judicaturus erat, in solidū acciperet: Dani interim omnesq; Daniæ incolæ liberâ suâ electione

Vv ac præ-

OLAVUS V. Rex. A. C. ac prærogativis gauderent: Electioque in Olavum facta Duci *Alberto* in præjudicium aut damnum haud cederet, jus nihilominus titulusque ad eundem Olavum delata, firma immotaque haberentur. Quibus transactis obiit haud multò post uterq; Ducum *Albertus* nepos avusque: atque ita litiscula ea controversiaque omnis finem habuit.

Circa idem fere tempus *Margareta* Regina hierothecam auro gemmisque ornatam donarii vice inferri Ecclesiæ Lundensi curavit. Vandalicæque urbes, quam cum Rege *Valdemaro* pacem pactaque super Scaniæ districtu in annos quindecim jam ante inierant, ea omnia firma rataque se habere etiam Regi Olavo declararunt: civitates quoq; ad sinum Austrini maris sitæ Campi, Daventria, Zwolla, Hardervicum, Amstelodamum, datis de eodem ad Olavum Regem codicillis, anno sequenti, qui fuit millesimus trecentesimus se-
MCCCLXXVII. ptuagesimus septimus, idem testatæ professæq; fuerunt, cum antea scilicet, anno superiorem antecedente, ipse Rex Olavus, datis Corsoræ codicillis omnibus Vandaliæ Prussiæq; urbibus, ut & Coloniæ Agrippinæ ac finus Austrini Zelandiæque civitatibus (quas inter nominatim recensentur *Campi, Daventria, Vltrajectum, Zwolla, Hasselunna, Gronınga, Ziriczea, Briela, Middelburgum, Arremuda, Hardervicum, Zutphania, Elburgum, Stavera, Dordracum, Amstelodamum* ac cæteræ iisdem foedere ac sacramento obstrictæ) vetera jura omniaque ab avo *Valdemaro* laudatæ memoriæ, concessa privilegia se renovasse ac stabiliisse esset protestatus, appenso literis iisdem regio suo sigillo, ac testibus adhibitis, qui idem firmarunt, *Henrico* Podebuschio regio ac regni satrapa, *Nicolao* Archiepiscopo Lundensi, *Nicolao* præsule Roschildensi regis ac Regni Cancellario, *Iohanne* Ripensi, *Olao* Arhusiensi, *Iacobo* Wiburgensi Episcopis; ut & *Everardo* Molteke, regis ac regni Mareschallo, aliisque equestris ordinis ac nobilitate primariâ illustribus viris. Hinc, octiduum circiter post diem divo Johanni Baptistæ sacrum, habita Neoburgi procerum Comitia, præsentibus, præter Regem Reginamque *Margaretam*, *Nicolao* Archiepiscopo Lundensi, *Iohanne* Ripensi, *Iacobo* Viburgensi, *Olao* Arhusiensi, *Nicolao* Roschildensi, *Suenone* Burglaviensi, *Valdemaro* Othoniensi Episcopis, *Henningo* Podebusck aulæ magistro, *Everardo* Moltekedapifero, *Thuone* Gallen, præfecto Scaniæ, *Petro* Munck aliisque ex ordine equestri ac nobilitate perpluribus, inter quos, præter cæteros, nominantur *Bojotalus* Hœgus, *Christiernus* Vendelbous, *Christiernus* Kaas, *Nicolaus* Lycke, *Erlandus* Vitellius Kalff, *Petrus* Grubbe, *Odulphus* Lunge, *Buocalus* Diure, *Iohannes* Staverskou, *Nicolaus* Sture, *Iohannes* à Belderinge equites: *Iohannes* Rud, *Ivarus* Lycke, *Iohannes* Glob, *Petrus* Glob, *Andreas* Glob, *Timæus* Limbeck, *Christianus* Kaas, *Eschillus* Froft, *Lago* Duls, *Iohannes* Friis, *Nicolaus* Erici ab Avensberg, *Petrus* Huass, *Nicolaus* Slet, *Conradus* Molteke, *Petrus* Basse, *Ericus* Pilemand, *Nicolaus* Hack, *Nicolaus* Gagge, *Bosso* Pariis, *Ericus* Geed, *Petrus* à Scioldenes, *Iosephus* Falster, *Rickmannus* Lanchoven, *Oggo* Star, *Petrus* Axilli dictus *Rebbingius*, armigeri. Hoc conventu Rex Reginaque mater non modò se legum atque immunitatum regni defensores fore professi sunt, sed & nobilitatem totumque equestrem ordinem ad idem profitendum adegêre, polliciti que universi fuêre, se & tutaturos eas & viribus quoque totis adversaturos, si qui infringere easdem tentarent. Mox publico instrumento hoc ipsum conceptum omniumque subscriptione ac sigillis communitum signatumque. Eodem quoque tempore Rex Olavus Lundensi Archiepiscopo *Nicolao* quartam signatæ ibidem monetæ partem, quomodo & olim obtinuerat, reddendam adjudicavit, testibus, præter cæteros, *Nicolao* Thurseno Drage, *Thuone* Gallen Gilkere, *Andrea* Pep, equitibus, nec non *Eschillo* Brock, *Iacobo* Axillo, aliisque armigeris. Proximus, qui superiorem excepit annus insignis
MCCCLXXVIII fuit obitu Romani Pontificis *Gregorii XI.* Miserat is paucis antequam excederet diebus ad Scaniæ Archiepiscopum literas, severè eum ac seriò commonefaciens adhortansque ut anathemate feriret, sive ii nobiles sive plebei essent, quicunque bona Ecclesiasticis eriperent aut sacra etiam loca prophanarent: Idque eâ præcipue occasione ab eo factum, quod Scaniæ nobilitas bellis assiduis exercita ferocior jam esset, & tota in raptus atque avaritiam ferri videretur. Si quid ea è reditibus Ecclesiæ Lundensis ad se pertinere judicabat, id non jure aut legibus, sed vi sibi ipsi adquirebat, haud aliam litis disceptandæ rationem præstolandam existimans. Inter Reginam tum quoque *Margaretam*, quæ Lindeholmiæ, nunc vastatæ ac desertæ, ut plurimum agere erat solita, canonicosque Lundenses controversum nonnihil intercedebat, quod ejus scilicet præfecti emungendis colonis qui ad Lundense Capitulum Ecclesiamque spectabant, incumberent, eisque graves essent; sed hoc quicquid erat, anno sequenti amice compositum, promisitque Regina se ordini ipsorum impo[illegible]m propitiorem fore, neq; commissuram ut præter

OLAVUS V. Rex: A. C.

ut præter fas aut æquum gravarentur diœcefeos ejufdem homines. Vitam hoc anno Pragæ finiit *Carolus* Imperator author conditorque bullæ quam auream vocant. Comprehendit hæc leges ritusque fervandos in electione Imperatoris. Quod operum ejus præcipuum ac laudatiffimum fuit. Hac enim conftitutione nixa erexit fe poftliminio ac communivit majeftas imperii, dum ea contentionum ac diffenfionum in electione occafiones tolleret, & principes atque Imperatorem ad eum modum inter fe uniret, ut in reipublicæ, patriæ, Imperatoris vicinorumque detrimentum aut perniciem nemini movere molirive quicquam impunè liceret. Idem conjuges plures habuit. Prima, quam duxit, ex domo Regum Galliarum *Valefia Blanca* dicta non modò cognominis, fed & cognata fuit ei *Blancæ*, quam fupra Sueonum Regi *Magno* nuptam indicavimus. Ex tertiâ Bulconis Suidnici Ducis filiâ *Annâ*, natus eft *Wenceflaus*, qui patri fucceffit, fed patri diffimillimus filius: utpote in quo præter fpeciem nihil ferè hominis fuerit, quanquam & ea, ut tradunt, diftorta deformisque Therfiten potius quam principem referret.

Sequens annus qui fuit millefimus trecentefimus feptuagefimus nonus, præter compofitam, quæ inter Reginæ *Margaretæ* præfectos & diœcefin Lundenfem erat, liticulam, de qua jam injecimus, illud infuper habet, quod in eum obitus inciderit Archiepifcopi Lundenfis *Nicolai*. Defunctus enim is in arce Hamerfhufâ Borringholmiæ infulæ, poftridie diei qui Cæciliæ facer eft. Funus Lundam tranflatum depofitumque in æde cathedrali divi Laurentii. Ei præter auctas ampliatasq; diœcefeos opes reditusque literarum quoq; amorem tribuunt, quodq; in gratiam pofteritatis concinnarit Chronologiam Archiepifcoporum Lundenfium, in quâ præter cætera fub præfulum unoquoque tria vel plura (ita titulum loqui intelligo) notabilia haberentur. Succeffor ei communibus votis datus *Magnus* Fionenfis, qui & poftmodum Romæ confirmationem obtinuit. Paucis ante menfibus fub Barnabæ circiter feftum, quod III eft idum Junii, venerunt ad Regem Norvagiæ *Haquinum Gulielmus* Michiel, *Millitius* Sparre & *Alexander* à Rode, miffi ab *Henrico* de S. Claro Orcadum Comite, cum reciproca, ut vocant, cautione fuper infulis Orcadum, quâ fe eas, permittente *Haquino*, in formam clientelaris præfecturæ tenere profitebatur. Sed ex literæ, cum à Comitibus & Baronibus Scoticis, quomodo Malftrandæ condictum fuerat, obfignatæ non effent, accipere eas *Haquinus* renuit. Se idcirco iidem *Henrici* Comitis mandatarii *Gulielmus* Millitius & *Alexander* jam dicti Tonfbergæ fubftituros, datâ fyngraphâ, Regi *Haquino* addixère, donec allata effent, quibus fibi ex præfcripto eorum, quæ Malftrandæ pacta conventaque erant, fatisfactum judicaret. Promiferunt præterea iidem numeraturos fe ei centum octuaginta femiaureos (nobiles vulgo dictos) qui ratione contractus ex fummâ mille femiaureorum ipfi etiamnum debebantur. MCCCLXXIX

Lundam anno deinde infequenti Româ reverfus eft Archiepifcopus *Magnus*. Ei fe paffim Scaniæ nobiles obftrinxère pollicitique funt, defenfuros fe Ecclefias ac pacem cum ipfo totâque diœcefi æquam culturos. Referunt ad idem hoc tempus Chronologi pulveris Pyrii æneorumque tormentorum inventionem à *Bartholdo* Nigro proditam, & utraque in bello, quod cum Genuenfibus à Venetis hoc anno eft geftum, ad foffam Clodiam primitus ufurpata. At quatuor integris luftris anterius & bombardarum & pulveris ejufmodi Lubecæ confecti mentionem facit Chronicum Slavicum ab *Erpoldo* Lindeburgico evulgatum, cujus verba ita habent: *anno Domini millefimo trecentefimo fexagefimo confiftorium urbis Lubecenfis in toto combuftum eft per negligentiam eorum, qui pulveres pro bombardis parabant.* Qui fanè Chronici Slavici locus, atque inde fuggeftio illuftris ac fummi viri Chriftiani Frus, magni Daniæ Cancellarii, qui admonuit etiam ante id tempus pulveris ac machinæ ejus à Danis ufurpatæ mentionem apud authores fieri, me ut propius hoc idem infpicerem, excitavit: Et verò inter primos Munfterus occurrit, qui difertè Cofmographiæ fuæ libro III fe ab Achille Gaffaro, diligentiffimo Hiftorico, commonitum refert bombardarum ac pulveris pyrii ufum anno Chrifti MCCCLIV habuiffe in mari Balthico Regis Danorum claffiarios. Et præter eum Hieronymus quoque Zieglerus in illuftrium Germaniæ virorum Hiftoriâ eodem illo anno MCCCLIV machinæ iftius fabricam excogitatam refert. ut omittam, quod habet in Chronico fuo Aubertus Miræus, Lovanienfes biennio poft, anno nimirum MCCCLVI, primum bombardis uti cepiffe, & triginta duas publico ære tum emtas, ac vulgo Donderbuffen ab horrendo fragore vocitatas, idque in fuis Rerum Lovanienfium libris, quos fe MSS. adfervare Miræus ait, commemorare ex archivis publicis Divæum. Johannes verò Mariana, quod laudem pro- MCCCLXXX

Vv ij pemodum

pemodum ac fidem hujus inventi derogare Thentoniæ poſſit, commemorat, Algizirâ ab Hiſpanis anno MCCCXLIII obſeſsâ, cum tormentis tela lapidesque ab Hiſpanis excuterentur, Mauros ex urbe contra ferreos globos cum igne & fragore pulvereque tormentario fuiſſe ejaculatos, magno Hiſpanorum damno. additque tormenti ejus mentionem tunc primum in Hiſtoriâ à ſe obſervatam. ne addam, quod memorant longinquæ noſtrorum aliorumque navigationes, non ænea tantum tormenta conflandi, ſed & literas imaginesque, ſubditis prælo typis, excudendi artificium, vetuſtiſſimo jam olim uſu, obtinuiſſe apud Chiuenſes. Sed à diverticulo in viam.

Eodem deinde anno MCCCLXXX ipſis calendis Mai, è vita migravit Rex Norvagię *Haquinus* relinquens hæreditariam regni poſſeſſionem Olavo filio Danię Regi. Et agi continuò cum Regiuâ *Margaretâ* regnique Norvagici proceribus tum cæptum, ut ipſi in gratiam Danorum, qui Olavum ipſorum etiam ſuaſu ad regni Danici diadema promoviſſent, id viciſſim operam darent ut Dania Norvagiaque in perpetuum conjunctę uno ſub Rege haberentur: Quod ipſum, Olavo quoque mox defuncto, repetitum multoque illuſtrius tranſactum, ubi Sueciam etiam ſui juris *Margareta* feciſſet, collectis tribus his Boreę regnis unoque ſub ſceptro ac monarchâ conſtitutis, ut ſuo exinde loco dicetur. Sub anni mox finem exundaſſe pręter ſolitum oceanum ac magnam vicinę Holſatis Friſię, perruptis paſſim aggerum objicibus, cladem intuliſſe annalium monumenta teſtes ſunt.

MCCCLXXXI. Qui ſecutus eſt, anni milleſimi trecenteſimi octuageſimi primi maximam partem apud Norvagos Olavus transegit, dum ibi ingenti cum ſolemnitate parentis exequias celebrat, & ipſe, accepto mox regni diademate, fauſtis omnium acclamationibus Rex ſalutatur. Abſentibus autem ipſo Reginaque *Margaretâ*, dum Scanos identidem laceſſit Sueonum Rex *Albertus*, inducias cum eo Archiepiſcopus Lundenſis aliique eiuſdem ditionis pręfecti in annum ac menſes tres his propemodum lege ac conditionibus fecêre, ut inter Sueciæ regnum omnesque qui ab Oreſundæ freto ortum versus agunt, æqua ac rata per annum ac trimeſtre pax eſſet, utque graſſatores, prædones ſimilesque æruſcatores & qui pacificatione iſta comprehendi nolebant, neque à Suecis neque à Scanis hoſpitio aut ædibus uſpiam exciperentur, ſed ut comprehendi inque vincula dari poſſent omnis utrimque opera navaretur: Commercia ſimiliter libera utrobique forent, liceretque tam clero quam aliis ultro citroque negotia exercere invicemque viſere. His ſubſcripſerant Sueonum cunctorum nomine *Boocalus* Jonæ regni ſatrapa, *Steno* Benedictus Mareſchalcus, *Porſius* Get, equites; itemque *Henricus* Canpruchins, *Gerardus* Snackenburgins, *Arnoldus* Caronius, aliique armigeri: qui & datâ dextrâ polliciti ſunt Archiepiſcopo Lundenſi *Magno*, nec non *Thuoni* Gallen Gilkere, *Holgero* Gregorii ac *Petro* Nicolai equitibus, ut & *Torchillo* Nicolai, *Axillo* Ketelio, *Trugotto* Haſſo, ac *Petro* Munckio armigeris rata hæc firmaque manſura. Meretur his addi quod annotatum apud chronologos repperi, eam hoc tempore annonæ vilitatem fuiſſe, ut vervex quatuor albis væniret, vacca Schillingis Lubecenſibus tribus, ova quindecim nummulo uno; frumenti modius nummis undecim; cereviſiæ tonna Danicis Schillingis quatuor; butyri pondo nummis duobus.

MCCCLXXXII. Anno inſequenti amiſſa ſive erepta potius *Thuoni* Gallen Scaniæ præfecto Thyſtrupſea, caſtrum haud procul Neſbyholmiâ ſitum: occubuitque dum illud vi capitur frater ejus uterinus *Petrus* Holgeri. Sed quis author moti belli Suecus, an alius quiſpiam per ſeditionem turbas dederit, additum in annalibus non legi. Interim *Albertus* Sueonum Rex ela-
MCCCLXXXIII pſis, de quibus memoravimus, induciis, ſub annum proximum numeroſo cum exercitu in Scaniam movit, oppugnatamq; Lauholmiæ arcem vi cepit. Nec mora, Regina *Margareta* Regisque Olavi Mareſchalcus expeditâ cum manu ei in occurſum prodiêre. Verum *Albertus* præſtolari adventantes haud auſus, ſe in Sueciam ac tutum recepit. Apud Norvagos
MCCCLXXXIV ſequenti anno Rex Olavus uſus conſilio ſenatorum ſuorum *Iacobi* Bergenſium Epiſcopi, *Arvidi* Vindii ſatrapæ, *Olavi* Haraldi aliorumque proclamari fecit ſanxiitque, ut Finmarkenſes & Helgelandii negotia ſua commerciaque cum Vagenſibus exercerent, Numedalii cum Nidroſienſibus, Romſdalii cum Vedeoenſibus, Sundmorii cum Bergenſibus, ipſi Bergenſes forum Vagenſium frequentarent; ſerioq; inhibuit ne Finmarkenſes aut Helgelandii aliò, quam indicatum, ſuas merces bonaque venum deferrent, cum præſertim accepiſſet Moſchos Careleosque, quam cum ſubditis Norvagiæ coluiſſent, paci renunciaſſe. Iſtis diebus haud quaquam tam ampla negotiatoribus Theutonicis Bergæ fuiſſe privilegia immunitatesque, cujuſmodi poſtmodum ipſis indulta, inde conſtare poteſt, quod anno primum MCCLXXV urbibus Vandalicis negotiandi Bergæ poteſtas ſit facta

OLAVUS V. Rex. A. C.

facta à Rege *Magno* Calmariæ, atque ita circumscripta ut ulterius enavigare ipsis haud fas esset: tum & merces emere tantum à civibus, nec mercari nisi certo tempore, id est à tertio Mai usque ad XIV Septembris, vulgo S. Crucis festum inventionis atque exaltationis vocant, permittebatur. Si quis ulterius subsistere atque negotiari compertus fuerit, is civium onera ac collationes quoque tenebatur subire. Et in Norvagis vicissim in urbibus Vandalicis concessæ prærogativæ: Magni regis diplomata ratum postea habuère ejus filii *Ericus* & *Magnus*.

MCCCLXXXV. In Scaniam deinde cum matre *Margaretâ* regnique proceribus Rex Olavus advenit, sub annum Christi millesimum trecentesimum octuagesimum quintum, ingressusque primò, idque cum animi debitâ devotione, ædem divi Laurentii donaria sua atque oblationes regias in loco deposuit. Inde Scaniæ nobilitatem totiusque ditionis proceres obvios sibi habuit circa Luderlltoyam: atque ibi in pleno omnium conventu æquam se cum omnibus pacem culturum, privilegia atque immunitates habiturum sancta rataque promisit. Scanienses ei vicissim in ædê divi Laurentii, die dominicâ post festum S. Urbani, sacramentum frequentes dixère. Hæc inauguratio ob id præcipue hoc tempore habita, quod anni illi quindecim, quibus Scaniam tenere Theutonicę civitatibus ex pacto erat concessum, jam finem haberent. Eodem tempore firma esse ac rata haberi voluit jura omnia atque immunitates ecclesię ejusdem cathedralis Lundensium, datis eâ de re amplissimis codicillis. Hisce in literis se verum ac legitimum Suecię hæredem profitetur. Similiter & Othonię apud Fionenses urbis & oppidanorum leges & prærogativas veteres, ut & monasterii fraternitatis Canutianę, promulgato diplomate, communiri ac redintegrari curavit. Et mox Slesvicum profectus ibi quoque stabiliri capituli libertates ac privilegia fecit.

MCCCLXXXVI Post hęc, cum anno proximo in fata concessisset Dux Slesvicensium *Henricus* Valdemari quondam Ducis filius, nec liberos ex *Cunigundâ* uxore suâ susceptos haberet, defecit in ipso Ducum illa stirps. Itaque Rex Olavus annuente matre *Margaretâ*, in publicis regni Comitiis Neoburgi sub festum divi Johannis, præsentibus regnorum suorum Episcopis aliquot, quorum Archiepiscopi duo aderant Lundensis *Magnus* & Nidrosiensis *Vinaldus*, ceteri fuère Episcopus Ripensis *Iohannes*, *Sueno* Slesvicensis aliique præsulum ac procerum regni plures; his præsentibus, *Gerhardo*, *Henrici* Ferrei defuncti Holsatiæ Comitis filio, Ducatum eundem detulit, eâ scilicet lege, ut regis ac regni Daniæ beneficium agnosceret: eoque præstito promissaque fide, vexillum illi de manu in manum pro more rex tradidit, ipseque Dux ac regni cliens declaratus est, universis, qui aderant, bonum factum acclamantibus. Fratres interim ejus *Albertus* & *Henricus* Comitum Holsatiæ titulum retinuère, nec ad Ducum dignitatem tum evecti, quamvis postmodum, cum sibi *Gerardi* penultimi liberi hoc, ut feudum hæreditarium, præter morem majorum apud Danos receptum, vindicare cuperent, quænam tum ortæ difficultates sint, suo memorabitur loco. Iisdem præterea Neoburgensibus Comitiis, Archiepiscopi Lundensis & Nidrosiensis, itemque Episcopus Ripensis *Iohannes*, *Sueno* Borglaviensis, *Iacobus* Viburgensis, *Iohannes* Slesvicensis unà cum præsule Gronlandię *Henrico* Gardereusi pluribus ecclesiis cœnobiisque veniales largitiones impertière, præsertim si quæ ad ædificationem novorum monasteriorum ecclesiarumque in medium aliquid conferrent: Indixère & supplicationes pro Danici regni regisque ac reginæ incolumitate, prosperisque successibus. Ipsaque regina *Margareta* liberali indultu arcem Thulsempseæ, quam sibi a *Thuone* Gallen dato pretio, comparaverat, esse diœcesis Lundensis, se defunctâ, in perpetuum voluit; hac additâ cautione, ut, si filio suo regi Olavo è re videretur arcem solo æquari, id penes ipsum staret; lapides interea, tignaque structuræ totius cæteraque arci adjacentia ad diœcesin jam dictam in solidum pertinerent. Hanc matris suæ donationem ratam postea habuit rex filius, attestantibus reginæ nomine *Everardo* Molteke, capituli vice *Petro* Valckendorpio, *Nicolao* Corvitio aliisque. Tum quoque Lundensis Archiepiscopus *Magnus* synodalia nonnulla super ceremoniis decreta evulgari curavit: in quibus, præter cetera, hoc statutum, ne quis vicariatus munere fungeretur, aut Choro pręsideret, nisi doctrinę studiis imbutus & moribus quoque ac famâ commendatus.

MCCCLXXXVII Anno verò proxime subsequente magnâ clade colonorum aliquot affecit præfectus Bydelbachius, qui Byritzholmiam nomine regis gubernabat; & simul mox alios mulctavit præses Stotersflotæ *Henricus* Snackenbergius natione Germanus. Quarum cædium initia an ab agricolis mota, sive quid aliud occasionem prębuerit, chronologi parum li-

Olavus V. Rex. A. C.

quido adjiciunt. Per id quoque tempus in vicinâ Pomerania Anclami, postquam promulgari senatus urbis statuta quędam piscatoribus servanda curasset, piscesque post habitam proclamationem in foro vænum non exponerentur, populares desubito exorti motus; quos ubi compescere senatus studet, occupat curiam incondita civium multitudo; qui, trucidatis senatoribus, novos eorum loco creant, inque verba sua adigunt, accepto ab iis sacramento, ut si quid in contrarium moliretur princeps, se unum acturos. Quod sanè peratrox facinus haud quaquam inultum habendum *Bugislavus* existimans, convocatâ extemplo cum fratre *Wartislavo* totâ provinciâ, agitabat de urbe obsidione cingendâ. Sed capita factionis, re intellectâ, se clanculum urbe subduxère. Indeque admissus in opidum cum equitibus trecentis princeps novum illum senatum munere suo dimovit, suffecto in ejus locum aliô. Ex seditiosis verò, qui supererant, eos, prout meruerant, ignitis forficibus discerpi ac dissecari, alios aliam, pro delicti modo, subire pœnam imperavit; cumque ex consiliariis ejus nonnulli connivendum ad minus nocentes dicerent, ne locus in totum opidanis evacuaretur, respondit, malle se in bufonum cloacam converti civitatem, quàm ut eam nefaria ejusmodi colluvies inhabitaret; deditque porro operam, ut coryphæi, qui effugerant, retracti, se quoque dignum supplicium subirent, expunctique de cœtu opidanorum liberi eorum posterique, ac simul decretum ne ad ulla unquam civilia munera aditus ipsis eorumque prosapiæ pateret.

Coincidit in eundem hunc annum illustrissimi ac serenissimi Olavi regis excessus, defuncti apud Falsterboenses, postquam annos circiter undecim cum matre præfuisset, Prognatus ex omnium, quorum tum memoria habebatur, antiquissimâ, sive paternum sive maternum genus videamus, regum prosapiâ: ultimusque virilis prosapiæ fuit, qui eam gloriam sustineret, cum in ipso ac matre ejus, ut est humanarum omnium rerum periodus, primorum etiam atque aboriginum Daniæ regum familia defecerit. Qui enim sequuti *Ericus* & *Christophorus* ex eâdem quidem familiâ, sed è sorore & nepte *Margaretæ* progeniti fuère: Eos alia mox domus, Oldenburgica nimirum, quæ sceptrum hodieque feliciter tenet, excepit. Viscera Olavi Lundæ in æde divi Laurentii deposita, corpus in Soræ cœnobium translatum atque ibi magnificè funeratum, additis Epicediis, quæ hodieque eodem loci prosâ ac versâ oratione legere est ejusmodi:

OLAVUS illustrissimæ trium regnorum borealium Reginæ MARGARETAE filius, ex HAQUINO Norvagorum Rege genitus, qui primum Norvagiæ regnum jure hæreditario ex morte Patris obtinuit regnante Matre. Cum vero defuncto avo materno VALDEMARO, & Mater in Daniam ob heroicas animi dotes revocata esset ad imperium, præstantissimæ Dominæ Reginæ beneficio, Danorum Rex in adolescentiâ, accepto à proceribus regni juramento, designatur & declaratur: quo facto, ubi GERHARDUM Holsatiæ Comitem ex voluntate & consilio Matris ac procerum regni Ducem regnique Danici vasallum solemni ritu creasset, paulo post immaturâ morte ex hac vitâ evocatus, Hic Soræ inter materni proavi & avi tumbam sepultus est, dignissimæ dominæ matri Reginæ utriusque regni jus & imperium relinquens Anno Domini CIↃ CCC LXXXVII.

DANICA *Norvago genuit me Margaris illa,*
Quæ fuit Haquino tradita connubio.
Et jus Norvagum, sed Danum gratia regem
Signat, ubi fatis cum patre cedit avus.
Sed mihi regna negat mors immatura deinceps,
Norvagia ut Dano pareat imperio.
Ni matris tantâ regnantis laude triumphus
In Suecos toto notior orbe foret,
Inter avum & proavum nunc Soræ corpore condor
OLAVUS, *cæli lumine mente tegor.*

WENCESLAUS IMP.

Olavus V. Rex. A. C.

At qui me ob similes vultus se finxit eundem,
Nutricis ludens arte doloque meæ,
Falsterbodensi cineres commisit arenæ,
Supplicium in ficto corpore ut ignis agat.

ALIUD.

Hoc cubat Olavi parvo sub marmore corpus
Margaridâ regis matre potente sati;
Hæres regnorum fuerat princepsque duorum:
Hæredem at fecit mors properata poli.

Eosque versus non nisi adulto jam Margaretæ imperio conscriptos inde colligere est, quod de excessu Olavi variatum per id tempus, nec defuisse qui vivere eum fingerent crederentque, undecimus prioris epigrammatis versus injiciat: nam in annum demum *Margaretæ* decimum quintum, id est, à nato Christo MCCCCII, id incurrisse suo inferius referemus loco.

LECTORI.

COMMONSTRATA *est superius pag. 356, idque schemate genealogico, progenies universa* Christophori *ejus nominis primi Danorum regis: Et simul ostensum ibidem ex* Valdemaro III *filio* Christophori II *(qui primi* Christophori *ex* Erico *Glipping nepos fuit) superstites tantum fuisse liberorum eius omnium filias duas* Ingeburgam *&* Margaretam: *Et hanc quidem matrem* Olavi *Daniæ & Norvagiæ regis, cuius iam modò res & brevem vitæ periodum explicuimus: illam vero nuptam Duci Megapolensi* Henrico. *Quorum deinde filius* Albertus, *de quo ad ann. Christ. 1376. superius est indicatum, quonam cognationis iure vel iniuriâ post obitum Regis* Valdemari *ad Daniæ regnum adspirarit, nunc similiter ob oculos ponendum: Et item, mortuâ reginâ* Margareta *eiusque filio rege Olavo sine liberis, quomodo ex nepte eiusdem* Margaretæ, *filiâ* Ingeburgæ *&* Henrici *Megapolensis,* Mariâ *enati exinde sint Reges Daniæ, qui veteris regiæ prosapiæ postremi fuêre,* Ericus *Pomeranus &* Christophorus *Bavarus. de quo utroque post enarratas Reginæ* Margaretæ *res, quàm proximè hinc libris sequentibus dicetur.*

WENCESLAUS IMP.

STEMMA DVCVM MEGAPOLENSIVM

ab ALBERTO I adusque ALBERTUM III, qui natus est ex INGEBURGA, sorore MARGARETAE Danorum reginæ, ut & MARIA. ex quâ filius ERICUS & nepos CHRISTOPHORUS, Daniæ ex vetustissimâ prosapiâ postremi reges

ALBERTUS I *Dux* MEGAPOLENSIS *obiit an. Ch.* 1380. *Vxor* EUPHEMIA (*cuius proavia magna fuit* RICHESA, *filia regis Daniæ* VALDEMARI *primi*) *filia* MAGNI *Sueciæ ac Norvagiæ regis. Ex hac ei nati*

Magnus, *stemmatis propagator. vide Reusnerum.*

ALBERTUS II *Dux Megapol. Electus Sueciæ Rex post Magnum avunculum; à* Margaretâ *Reginâ Daniæ captus una cum filio* Erico, *liberatus obiit Gadebuschi an. C.* 1394. *sepultus Wittenburgi in Comitatu Suerinensi. liberos tres habuit ex* Richesâ *filia Othonis Comitis Suerini* : Helenâ *Ducis Brunsvicensis filia.*

Eri-cum. | Richar-dum. | Albertū *Megapolensem. in cujus connubio vixit* Margareta *Burggravia Norenburgensis. Ex qua tamen nihil liberorum tulit.*

Henricus *Dux Megapolensis, ex* Ingeburgâ *filiâ* Valdemari III, *regis Daniæ, sorore* Margaretæ *progenuit*

Mariam, *aliis est* Anna, *uxorem* Vartillavi VII, *Ducis Pomeraniæ.*

ERICUS *Pomeranus Rex Daniæ, Norvagiæ & Sueciæ. obiit improlis.*

Catharina, *aliis est* Sophia, *collocata Duci Bavariæ* Johanni *Neoburgico, qui Palatinatum superiorem in Norica possedit, filius* Ruperti *Imp.* *Ducis Bavariæ.*

CHRISTOPHORUS III *Rex Daniæ. obiit improlis, relictâ viduâ* Dorotheâ *Brandeburgicâ, quam unà cum regno sibi thori sociam aßumsit* CHRISTIANUS I, *Oldenburgicus, ex ea familiâ Daniæ regum primus,* Christophoro *proximè succedens. De quo suo seorsim loco.*

Albertum III, *Ducem Megapolensem. obiit* ἄπαις. *Hic est, qui ad regnum adspiravit post obitum* Valdemari III. *Vide supra ad an.* 1376.

* *N.* Ingeburga *aliis, nuptui tradita* Henrico Ferreo *Holsatiæ Comiti. vide Cranziū lib. 9. cap. 32. Saxoniæ, ubi perperà* filia Henrici Megapol. *pro* filia Alberti I Ducis Megap. *legitur, variéq; inde proseminati errores.*

Anna *consors* Adolphi VII *Comitis Holsatiæ & Vagriæ; Crantzius lib. 9. ca. 32. Saxoniæ,* ἄπαις.

Ingeburga *nupta* Ludovico *Romano Electori Brandeburgico.*

* Hic notandum etiam *Henrico Ferreo*, Holsatiæ Comiti, nuptam filiam Alberti I Ducis Megapolensis. Nam habet Crantzius lib. 9. cap. 32. Saxoniæ : *Duxit Henricus Ferreus Comes Holsatiæ filiam Henrici Ducis Megapolensis; cuius germanam sororem Adolphus itidem Comes in Holsatiâ, sed Vagriam possidens, uxorem accepit. Anna feminæ nomen, quæ Adolpho nupsit, in sterilitate permansit &c.* Ubi manifeste patet perperam legi in Crantzio, *Henrici Ducis Megapolensis*, pro, *Alberti Ducis Megapolensis*, cum *Adolphus*, Holsatiæ Comes, duxisse germanam sororem memoretur ejus, quam *Henricus Ferreus* duxerat. At verò *Adolphum* VII, Holsatiæ Comitem, duxisse *Alberti* I Ducis Megapolensis filiam ex tabellâ genealogicâ superiori patet; tum ex verbis Crantzii, quæ superiora sequuntur, hisce nimirum : *Vtraque soror Alberti fuit postea regis Sue[illegible]. Albertum* autem eum, quis nescit filium fuisse *Alberti* I Ducis Megapolensis, quemadmodum in schemate quoque genealogice superius expressimus?

RERUM

RERUM DANICARUM HISTORIÆ LIBER IX.

MARGARETA REGINA I.

In ordine Regum LXXXIX.

CUM jam, erepto humanis *Olavo*, Magni Smechi Regis nepote, *Haquini* & Margaretæ filio, defecisset apud Suecos Norvagosque regia virilis sexus prosapia, essetque insolitum nec apud Danos Norvagosque usitatum antea fœminarum regimen, Margareta nihilominus, cum sola ex veteri regum stirpe superesset, & ejus benignitatem sedatumque regimen Dani jam cognitum haberent, eam regni gubernaculis admovendam proceres populusque curarunt. Erat ei ex filiâ sororis *Ingeburgæ*, quam nupsisse *Henrico* Megapolitano antea meminimus, abnepos *Ericus*, patre *Vartislao*, Pomeraniæ Duce, natus, hunc sibi filii loco habitum, postea quoque in regni consortem adoptavit: spemque Danis fecit, se ita cum Norvagis acturam, ut & illi, non nisi se & ipsis volentibus, regno principem assumerent. Nec diu cunctati Scani codicillos ei inaugurales misêre, in quibus professi sunt, se eam Daniæ Reginam agnoscere, nec regem absque ejus nutu assensuque electuros. Datæ hæ literæ in ecclesiâ Lundensi die S. Laurentii præsentibus Archiepiscopo, Episcopis, equitibus Daniæque nobilibus permultis. Hos inter omnium primo recensetur non *Magnus*, qui tamen Lundensem Archiepiscopatum tum tenebat, sed Nidrosiensis Archiepiscopus *Vinoldus* & præsul Arhusiæ *Petrus*; & ab his deinde proxime nominati *Henningus* Podebusch, regni Daniæ satrapa, *Iohannes* Andersson, *Benedictus* Byg, *Henricus* Parauv, *Reymerus* Breide, *Folmerus* Jepsson equites; *Otho* Jensson, *Henneckenus* Olufsson, *Conradus* Molteke junior, *Iacobus* Mulius, *Stigothus* Petri & *Albertus* Vindius. Similiter & Selandi, habito ditionis suæ conventu, tum & publicè Ringstadii in æde divi Canuti eandem illustrissimam principem Margaretam Dominam ac Reginam suam proclamarunt, annuentibus una cum Episcopo Roschildensi, *Henningo* Podebuschio regni satrapâ, *Iohanne* Trudone Selandiæ supremo judice, *Benedicto* Bygio à Gunderthoffholm, *Iohanne* Rud Vordingburgi præfecto, equitibus Danis, aliisque ex nobilitate; quorum inter cæteros recensetur *Iohannes* Uffo Finkenovius ab Egede,

MARGARETA Regina A. C.

MARGARETA Regina *A. C.* ab Egede, Itemque *Hardwigus* Brutke. Literarum, quas Fionenses super eâdem electione Latinas & ejus seculi phrasi evulgarunt, hoc exemplum est:

» Omnibus præsens scriptum cernentibus Hennekinus Olufffon de Nyborg, Bernekinus
» Scinckel de Hingsgaffvel, & Henningus Berg de Kirstruppe castrorum Capitanei, Otho
» Schinckel, rector placiti generalis Fioniæ, Otho Strangesson de Tange, Thuvo Nickel-
» son, Borquardus Schinckel de Rolstede, & Borquardus Limbeke armigeri, salutem in
» Domino sempiternam. Universis præsentibus & futuris in verbo veritatis publice pro-
MCCCLXXXVII » testamur, nos anno Domini MCCCLXXXVII Sabbatho proximo ante diem beatorum Simo-
» nis & Judæ Apostolorum, Othoniæ primo in Ecclesia beati Canuti Regis & martyris,
» deinde in placito generali Fioniæ, præsentes fuisse, vidisse, veraciter audivisse, & infra
» scripta simul fecisse, sic videntes & audientes, quod in iisdem die, loco & placito hora Pla-
» citi consueta ac debita constituti personaliter ecclesiarum secularium & regularium Præ-
» lati & specialiter vices Episcopi Othoniensis gerentes milites, militares, Bundones, villa-
» ni & de villis forensibus nec non communitates terræ Fioniæ prædictæ verumetiam de
» terris Langelandiæ & Thoslandiæ ac etiam de pluribus regni Daciæ partibus, in multitu-
» dine copiosâ unanimi consensu & voce consonanti nullo revera in contrarium dante vo-
» cem dominam illustrissimam dominam Margaretam, Norvagiæ & Sueciæ Reginam, fi-
» liam domini Regis Valdemari, & matrem domini Regis Olavi, ipsorum & regni Daciæ
» dominorum & regum bonæ memoriæ ultimorum, pro largis ipsius dominæ Reginæ
» prædictæ favoris sinceri, bonæ voluntatis & multiplicium beneficiorum meritis exigen-
» tibus, quæ omnes illi, se ab ea fatebantur permultis modis accepisse & expertos fuisse, ac
» etiam propter generis propinquitatem, quoniam duxerunt nullum hominum linea noti-
» onis de illo sanguine ipsâ esse propinquiorem, in veram suorum dominam, principem &
» plenipotentem totius regni Daciæ tutricem videlicet **formunderske** benevole recolli-
» gerunt, & acceptabant videlicet unanimiter & concorditer eligerunt & placabant, vide-
» licet **hyldede**, fide jubentes & promittentes, se nullum Dominum, nullum Principem,
» & nullum alium hominem in Regem vel in dominum recepturos, & nullum hominem in
» Daciam introducturos, qui ipsi Dominæ Margaretæ Reginæ prædictæ adversatur, vel
» fuerit contrarius, modo aliquali, & planè nullum hominem, nisi cum ipsius dominæ Regi-
» næ voluntate plenâ, rogatu & consilio, sed sibi videlicet Dominæ Margaretæ Reginæ præ-
» dictę, firmiter & inseparabiliter quocunque prosperitatis & adversitatis eventu, adhæsu-
» ros & fideliter servituros, prout bonos homines oportet suę Dominę, suo vero Regi &
» suo vero Domino, cum fidelitate famulari & nunquam ab ipsius Dominę Margaretę Re-
» ginę prędictę servitio & juvamine separari, nisi ipsa Domina Regina Margareta prædi-
» cta ipsos omnes bonâ voluntate à se ad aliquem Regem miserit, quem illi cum con-
» silio velle & rogatu Dominę Margaretę Reginę sępe dictę elegerint singulatim con-
» sensu consonante. Hæc omnia prędicta & tam prędictorum quodlibet singuli præ-
» dicti Ecclesiarum secularium & regularium prçlati tam vices Episcopi prędicti gerentes,
» quam alii, ac milites, militares, Bundones, Villani de villis forensibus & communitas su-
» pradicta, de terris Fionię, Langelandię & Toslandię, in prędictis die & loco erectis ad
» sancta manibus unanimibus & juramento super præmissorum singula sibi præstito, con-
» corditer promiserunt rata & firma inviolabiliter observanda, aliquâ exceptione vel occa-
» sione non obstante. Hæc omnia & singula prædicta cum hominibus prædictis promise-
» ramus & feceramus Dominæ Margaretæ Reginæ antedictæ, omnibus modis, ut superius
» est expressum. In cujus rei testimonium sigilla nostra præsentibus sunt appensa. Datum
» die, anno & loco supra dictis. His quoque similes promulgarunt eodem circiter tempe-
» state Cimbricæ Chersonesi Episcopi nobilitasque.

MCCCLXXXVIII Et anno statim proximo, qui fuit millesimus trecentesimus octuagesimus octavus, tractatio cum Norvagis instituta, ut & ipsi Reginam Margaretam in locum mariti & filii jam defunctorum admitterent, tum quod Sueci, electo *Alberto* Megapolensi, se à verâ ac virili propagine, quæ ad *Haquinum* & *Olavum* Reges pertinebat, seclusissent abiissentque ad lineam fœmininam, & collateralem; tum quoque quod ipse *Albertus* ejusque frater *Henricus*, qui duxerat sororem Reginæ Margaretæ *Ingeburgam*, variis bellis non modò Reges *Haquinum* & *Olavum*, sed & Daniæ Norvagiæque Regna infestassent: Ideoque &, volente Reginâ Margaretâ, pronunciatum, excidisse *Henricum* omni jure successionis, quod ad regna eadem: ut eo simul modo Suecorum Regi *Alberto* jus & occasio in totum prærepta ostenderetur adjutandi fratrem *Henricum*. Quin & eodem conventu Regina Margareta,

MARGARETA Regina A. C.

reta, habitâ cum regni proceribus deliberatione, exquiri ab omnibus, qui concilio intererant, fecit, ecqui legitimi ac veri Norvagici regni post se hæredes forent, responsumque *Vartislavi* septimi Pomeranię Ducis liberi, nati ex *Mariâ* Reginę nepte, filia *Ingeburgæ*, ac Ducis *Henrici* Megapolensis, tanquam ex lineâ descendente. Unde porro in id Regina incubuit, ut ordinum suffragia in liberos ejusdem *Mariæ*, & quem eorum ipsa eligendum judicaret, inclinata sint; literæque Aggershusæ confectæ atque obsignatæ, quibus hoc ipsum unanimes unâque voce declararunt ac pronunciarunt *Vinoldus* Dei gratia Episcopus Nidrosiensis, *Augustinus* Asloensis, *Olavus* Stavangriensis, *Sivardus* Hammerensis, & *Holgerus* postulatus ejusdem loci Episcopus, *Henricus* Præpositus Asloensis, *Haquinus* Jonę, *Gautho* Erici, *Henricus* Nicolai Torp, *Ionas* Martini, *Alphredus* Haraldi, *Benedictus* Nicolai, *Amundus* Bolt, *Ionas* Darre, *Haquinus* Stumpe, *Petrus* Nicolai, *Simon* Torgonis, *Nicolaus* Galle, aliique ex regni consiliariis. Hinc idem negotium ulterius actitatum, declaratumque *Vartislavi* jam indicati filium *Ericum* tum adhuc infantem, proximum regni Norvagici hæredem habendum: tabulęque super eo Latinę conscriptę signatęque, quarum hoc exemplum est:

Vinoldus Dei, & apostolicæ sedis gratiâ Archiepiscopus Nidrosiensis, Henricus de S. Claro, Comes Orcadensis, nec non Jacobus Bergensis, Augustinus Asloensis, & Olavus Stavangriensis eâdem gratiâ ecclesiarum Episcopi; Haquinus Jonę, Otho Romer, Erlandus Philippi, Gauto Erici, Benedictus Nicolai, Amundus Bolt, Johannes Darre, Nicolaus Galle, Petrus Nicolai, Finno Giordi, Haraldus Sivardi, Gutbrandus Ellingus, Herlogus Alphi, & Swalo Rommer armigeri, omnibus præsens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam: Palam universis præsentibus & futuris recognoscimus & publice protestamur nos legisteria nostra, videlicet libros legum nostrarum & regni Norvagiæ & quam plures regni ejusdem constitutiones sufficienter examinasse, articulatim inspexisse, ac ipsis inquisitione diligenti perlectis veraciter invenisse, quod illustrissimus Princeps & Dominus noster dilectus, Dominus Ericus Rex Norvagiæ, filius Domini Vartislavi Ducis Pomeraniensis secundum certam & totalem Norvagicarum legum expressionem verus est hæres regni, ac debet esse, in ipso regno Norvagię antedicto, ac ipsum idem regnum retinere, dominari, uti & cum omni plenipotentia, jure & authoritate Regis convenit, prout & quantis Reges Norvagię ante ipsum perusi fuerant in dicto regno, sicuti etiam verum Norvagię Regem oportuerit ac decuerit omnibus modis possidere. Hoc etiam pręviso, quodquando Dominum nostrum dilectum, Dominum Ericum Regem prędictum, ab hoc mundi vitâ decedere contigerit, extunc filius dicti Domini nostri Erici Regis, post eum tunc supervivens, aut frater hujus Domini Erici Regis, filio ejus non vivente, sive frater patris ejusdem Domini Erici Regis, prædicto filio dicti Regis Erici & fratre Regis ejusdem non existentibus vivis, horum quilibet videlicet unus qui post alterum sic (ut dictum est) supervixerit, dictum regnum Norvagię cum omni modo, jure regali, hęreditate & debito succedere teneatur; Verum etiam si nullus istorum videlicet filius Regis Erici prędicti aut frater Regis hujus vel frater patris ipsius Domini nostri Regis Erici, post ejusdem Regis obitum foret vivus, ex tunc memorati Domini nostri Erici cognatus, post illos prędictos, filium dicti Domini Regis Erici fratrem ejus & fratrem patris Domini Regis Erici sępe dicti de istius generis linea ab hoc Domino nostro Erico Rege inceptive numerando proximus dictum regnum Norvagię cum omni veri successoris & Regis jure & authoritate tanquam Rex hęreditabit in suam generationem successivam possidendum, dummodo horum nemo videlicet filius Domini Regis Erici sæpedicti vel frater suus, aut frater patris Regis Erici ejusdem, post mortem hujus Regis, ut supra scriptum est, sit superstes.

Omnia igitur & singula superscripta, & ipsorum articulos quoscunque; Nos Archiepiscopus, Comes & Episcopi & armigeri supradicti, ex parte omnium nostrorum, & ex parte totius regni Norvagiæ, & ex parte omnium hujus regni incolarum & intraneorum ratificamus & consentimus totâ fide & vere, memoratum Dominum nostrum dilectum, Dominum Ericum Norvagiæ Regem, ac suos veros hęredes, ad quem etiam & quos pro veris nostris & totius regni Norvagiæ Regibus habendos, & debito retinendos certum Noricæ legis documentum nos induxit, in verum & veros Reges nostrorum omnium & totius regni Norvagiæ & regni hujus inhabitatorum voce consonante tam hujus regni, quàm nostrorum singulorum, recolligimus & acceptamus videlicet unum post alium, vicibus (ut præfertur) successuris, cum singulis juribus supradictis, dicto regno Norvagiæ

MARGARETA Regina A. C.

toto tenus futuros, aliqua juris vel legum exceptione contra ulla præmissorum non obstante; unde verò in cautelam & recognitionem firmiorem, quod omnia & singula suprascripta omni modo, prout articulatim expressa & scripta sunt fideliter, absque omni excusatione observentur. Nos Vinoldus Archiepiscopus Nidrosiensis, Nicolaus Comes Orcadensis, Jacobus Bergensis, Augustinus Asloensis & Olaus Stavangriensis Episcopi; Haquinus Joensson, Otho Romer, Erlandus Philipsson, Gautho Erickſſon, Benedictus Nielſſon, Amundus Bolt, Johannes Darre, Nicolaus Galle, Petrus Nielsſon, Finno Giordſſon, Haraldus Sivordſſon, Gutbrandus Ellingſſon, Herlogus Alfſſon, & Suale Romer, sigilla nostra scitu & voluntate bonâ, præsentibus duximus appendenda. Datum anno Domini MCCCLXXXVIII.

Agebat per eosdem dies apud Norvagos *Haquinus* satrapa, natus regio Norvagorum, ut existimabatur, genere, vir ut nobilis ità prædiis ac possessionibus etiam apud Suecos locuples. Huic plerique quod stirpe masculâ esset, jus aliquod in regnum competere existimabant. Verùm cum neque potentiâ neque authoritate valeret, præventus aut aliter persuasus jure suo, quodcunque habere videbatur, volens cessit, testantibus hoc, quos subjecimus in eum tum finem Latine quidem, sed seculi ejus stilo, conscriptis codicillis:

Nos Vinoldus Dei gratia Archiepiscopus Nidrosiensis, Olavus Stavangriensis, Sigvardus Hammerensis eâdem gratia ecclesiarum Episcopi, Gauto Erickſſon, Benedictus Nielſſon, Haquinus Stampe, Johannes Darre, Simon Torgeti, & Finno Giordſſon palam omnibus præsens scriptum cernentibus recognoscimus in verbo veritatis & publice protestamur: Nos sub anno Domini MCCCLXXXVIII feria tertia proxima post dominicam primam Quadragesimæ, qua cantatur officium Invocavit, in castro Aggershus, præsentes fuisse, vidisse & veraciter audivisse, quod tunc temporis in eisdem, feriâ tertiâ, castro Aggershus prædictis coram illustri dominâ nostra, Dominâ Margaretâ Dei gratia Norvagiæ & Sueciæ Reginâ ac verâ hærede ac Principe Regni Daciæ ac coram nobis ac coram aliis regni Norvagię consiliariis vir discretus Haquinus Iohannis personaliter constitutus manu suâ super librum positâ, juramentum præstitit ac rogavit Deum omnipotentem & sanctam Mariam matrem ejus & omnes sanctos coelorum adjutores sic ei propitios, quod nunquam institit pro hoc, quod voluit Rex fieri in Norvagiæ regno, fatebaturque se nihil juris & proprietatis ad ipsum regnum habere modo aliquali & nunquam instate ad hoc voluit, & nunquam ad hoc se ingerere ullo modo: Sed juravit & arbitratus est non compulsus, sed verè, sponte, quod nunquam Rex fieri voluit aliquo tempore dierum suæ vitæ in Norvagiâ antedictâ: & prout nos Dominum Haquinum Iohannis sic juratum & arbitratum esse omnimodo (ut dictum) vidimus & audivimus, hoc testamur. In quorum omnium præmissorum per ipsum Haquinum sic factorum & per nos visorum & auditorum evidentiam sigilla nostrorum omnium præscriptorum, præsentibus duximus voluntariè & scienter apponenda. Data & acta hæc sunt anno die & loco supradictis.

Postquam igitur Danici regni sceptrum Reginæ Margaretæ permissum esset, electusque imperii utriusque Danici Norvagicique consors Princeps Pomeraniæ *Ericus*, prætereito *Henrici* Megapolensis ex sorore Margaretæ *Ingeburgâ* filio *Alberto*, exortum haud tralaticium inter regna Daniæ Norvagięque ab unâ, & Regem Suecię *Albertum* ac Duces Megapolenses eorumque agnatos ab alterâ parte bellum. Cumque per id tempus Margareta Regina sibi quoque Sueciæ titulum adscriberet, etiam *Albertus* Suecus se Danię Norvagięque Regem in publicis codicillis professus fuit, eoque fastus ejus processit, ut immutatis Suecici regni insignibus, quæ olim leonem tres lacus transmittentem præferebant: eorum loco tres coronas imaginibus suis intulerit, quo trium horum regnorum jus sibi competere demonstraret. Quamvis Sueci, quod etiam supra meminisse nos puto, leonem cum lacubus esse Ostrogothię & Westergothię insignia velint; coronas verò ad Suecię propriè regnum Oplandiamque pertinere. Margaretam pręterea *Albertus* vario scommatum genere aspergens, eam, quod foemina esset, absque braccâ Reginam per ludibrium vocitabat; Danice id strictus elegantiusque prolatum, Droning bröglös sonat: Evulgari etiam ac jaci passim fecit se haud ante usurum pileo, cujusmodi tum erat moris, quàm Danię regnum Suecię conjunxisset. Erant hæc veluti fomenta & occasiones ad bellum gerendum; quamvis & alia etiam accederent de limitum divisionibus, & quod arces castraque nonnulla regnorum alterutrius terminis propius essent imposita.

Hinc

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
in[illegible]
nil [illegible]
fr[illegible]
q[illegible]
a q[illegible]
vi[illegible]
[illegible]
cestat[illegible], & [illegible]
mare [illegible] hab[illegible]
rum classes per freta[illegible]
Da[illegible]is vulgo dicti [illegible]
Crantzi[illegible] vocat.

Eodem circiter [illegible]
nis Theutonici classem [illegible]
con[illegible], qui rel[illegible]ouis [illegible]
quam [illegible]egisse [illegible]
raniç Dux [illegible] detin[illegible]
[illegible]traffet. Dimissus a[illegible]
[illegible] ac Duc[illegible] Po[illegible]ne[illegible]

MCCCLXXXIX Regina Margar[illegible]ta a[illegible]
statim se ipsi dedid[illegible],datis ob[illegible]
que [illegible] c[illegible]sule ac [illegible]nat[illegible]
trad[illegible]der[illegible]

„ Nos Henri[illegible] Reme[illegible]ter Jo[illegible]
„ sule Calmariæ, itemque Henri[illegible]
„ ma[illegible] Dur[illegible], Albe[illegible]tus Se[illegible]
„ ricus Brek[illegible]ma[illegible]d [illegible] W[illegible]
„ nes Par[illegible]ken [illegible]detchal[illegible]s [illegible]
„ K[illegible], Olau[illegible] B[illegible]nemar Toro R[illegible]
„ c[illegible]us He[illegible], [illegible]tol[illegible]s [illegible]
„ dekenu[illegible] [illegible], Iohan[illegible]
„ ves omn[illegible]que [illegible] C[illegible]
„ Nicolaus a [illegible]q[illegible]e [illegible]
„ atque arbitrio[illegible]
„ nostrà dil[illegible]ct[illegible] Marg[illegible] R[illegible]
„ [illegible] regni Daniæ[illegible]
„ t[illegible] C[illegible], [illegible]
„ fid[illegible]m[illegible]e nostr[illegible]m [illegible]
„ que no[illegible] fideli p[illegible]rpe[illegible]u[illegible]
„ c[illegible]e[illegible], omne[illegible]q[illegible]e [illegible]
„ necessitat[illegible] [illegible]p[illegible]
„ dictam Reginam [illegible] h[illegible]
„ servire atq[illegible]e [illegible] Atque ideo [illegible]x [illegible] p[illegible] [illegible]garetę [illegible]
„ bi[illegible] [illegible]av[illegible] [illegible]is ac fi[illegible] [illegible]us n[illegible]
„ & p[illegible] [illegible]ę pr[illegible] [illegible] o[illegible]
„ musque hoc [illegible]um [illegible] man[illegible]bus [illegible] ce[illegible]
„ tudinem a[illegible] m[illegible] test[illegible]m [illegible]
„ [illegible]qu[illegible]

[illegible]r id[illegible] [illegible] t[illegible]pu. B[illegible] [illegible]x [illegible] P[illegible]
una [illegible]um [illegible]ær[illegible] f[illegible] [illegible] matri suæ [illegible]m [illegible]
opem a[illegible] [illegible] [illegible]vag[illegible] qu[illegible] v[illegible]
[illegible]d[illegible]uci[illegible]
[illegible]bus, [illegible]
[illegible] dipend a [illegible] nisi [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ¦terram [illegible] [illegible] detur [illegible]

[illegible] vero dum [illegible] d nutum & vota Regi[illegible] Margaret[illegible] cuncta vide- [illegible] ç etiam metuere [illegible] ermani [illegible] unt, ne [illegible] prod[illegible] urbem [illegible] Hettebrodre [illegible] Lat[illegible] Got[illegible] [illegible] quinq[illegible] [illegible] ad [illegible] se [illegible] quasi [illegible] in ctati [illegible] plin[illegible]am d[illegible] primum [illegible] torti, [illegible]

[illegible]

[illegible] sacrarum [illegible] H[illegible]ue eu[illegible]em [illegible]

[illegible] od [illegible] ultu[illegible] ono[illegible]tus in [illegible] ac re[illegible]

[illegible] ck [illegible] Theus five [illegible]

dict[illegible], ut & m[illegible] mem[illegible]

[illegible] ipse me-[illegible] m

[illegible] egi[illegible] pr[illegible]s

[illegible] un[illegible], ut [illegible] tinebat, p[illegible] suorum majorum, [illegible] univer-

[illegible] ur. [illegible] dem tempestate Harbur[illegible]m, quod D[illegible] M[illegible] fio

[illegible] Saxo[illegible]æ ac Lune[illegible] cem A[illegible]rtum vi [illegible] a dele[illegible], ut pot-

[illegible] Co[illegible], qui

[illegible] cetero, mih[illegible] ad [illegible] x[illegible] rat

[illegible] immunitate [illegible] unden-

[illegible] qu[illegible] Re-

[illegible] tempore

[illegible] S[illegible] L[illegible] Ar

[illegible] Rip[illegible] Ier[illegible]

[illegible] Orcadensi, [illegible]

[illegible] videtur, [illegible] id H[illegible]

[illegible] ue solem [illegible] dedicat[illegible]

[illegible] marint

[illegible] &[illegible]

[illegible]

[illegible] se conditione ac le[illegible] [illegible] ant promissæ [illegible] [illegible] stum [illegible] non tantum [illegible] septem, [illegible] riæque delegati. Quibus & D[illegible] *[illegible]nimus* eju[illegible] satrapa *Jo[illegible]* Sc[illegible] suas quoque [illegible] sigillaque adj[illegible] [illegible] bus ipsi[illegible] [illegible] orsim [illegible] ar[illegible] nova [illegible] excitare [illegible] & qu[illegible] do repar[illegible] tas [illegible] [illegible] ta utr[illegible]que po[illegible] Si q[illegible] post [illegible] te esset o[illegible]cupatum, id Reginæ co[illegible] po[illegible] [illegible] si quid al[illegible] [illegible] [illegible] mum [illegible].

Hic *Alb[illegible]rtus* extran[illegible]orum Regum, [illegible] *[illegible]* soro[illegible] [illegible] cui Sm[illegible] [illegible] b[illegible] pot[illegible] [illegible] patruu[illegible] Comes [illegible] [illegible] frater ipsius ger[illegible] [illegible] per[illegible]tuæ [illegible] man[illegible]patus in eâ [illegible] [illegible] [illegible] ob patri[illegible] [illegible] Rex [illegible] Sin[illegible]bus, q[illegible] [illegible] mox, die [illegible] Mat[illegible] facer est, cap[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] um [illegible] R[illegible] literæ, [illegible] em [illegible] erat idque a[illegible] naviumque statio, u[illegible] as acriter opponentes R[illegible]stoc[illegible] e mox eodem hoc a[illegible] Loq[illegible] fu[illegible] os a[illegible]t. [illegible] us ob[illegible]m t[illegible] ante[illegible]ere. [illegible] cert[illegible]m habetur ej[illegible]em *Bu*[illegible] neptis [illegible] *II*[illegible] fi[illegible]a *Bu*[illegible] soror [illegible] omera[illegible] [illegible]stmodo [illegible] um ref[illegible]re[illegible]du[illegible] [illegible]emma Pra[illegible]æ h[illegible] [illegible], & [illegible], [illegible]um [illegible] geneal[illegible]ę series, æq[illegible] Mar[illegible] R[illegible] agnat[illegible] [illegible]m ac Princi[illegible]em trium borealium regnorum Daniæ, Sueciæ [illegible] a[illegible] e c[illegible]mnum dicetur [illegible] constituit [illegible] a parte [illegible] [illegible] n[illegible]re f[illegible]t eorum h[illegible] loco stemma subiicere, [illegible] [illegible]proditur [illegible] quart[illegible] seq[illegible]

SERIES G[illegible]N[illegible]ALOGICA

D[illegible] POMERA[illegible] a[illegible] e ERI[illegible] DA[illegible] niæ, S[illegible]

[illegible] Johann[illegible] — BU[illegible]ISLAUS — Margareta [illegible]

Helen[illegible] [illegible]

[illegible]

Y [illegible] Vartislaus [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Adil[illegible]

S[illegible]

B[illegible] xi [illegible] Conra- rus VI [illegible]

B[illegible] [illegible]

Casimirus [illegible] Dux Pom[illegible]-nae. Uxor Sophia [illegible] [illegible] obiit [illegible]

B[illegible] ob[illegible]

Sophia [illegible] pr[illegible] net[illegible] lisaus.

B[illegible] D[illegible]

[illegible]

[illegible] D[illegible] [illegible] memoran[illegible] [illegible] [illegible] ... tu

SUA[illegible]TI

[illegible] Ist.

SVANTIBORUS I. [illegible]

[illegible] Barnimus iv [illegible]

[illegible] Dux [illegible] Cazimirus [illegible] Bugislaus [illegible] Vartislaus [illegible] Ducis [illegible]

[illegible] Vartislaus vi. [illegible]

Vartislaus [illegible] Casimirus. Barnimus [illegible] Bugislaus ix [illegible] Vartislaus viii. [illegible] Ericus, Rex Danæ, Sueciæ Norvagiæq; designatus.

Vartislaus x. Adelbertus [illegible] Bugislaus x. Sophia.

Erthmarus. Bugislaus xi.

Bugislaus [illegible].

[illegible] artim Vi al [illegible] atæ [illegible] os [illegible] Alb [illegible] arcere [illegible] que [illegible] s od [illegible] ntare mar [illegible], arma in eos classemque verterunt [illegible] m pr [illegible] m [illegible] Lubecensi [illegible] & [illegible] sed ineunte statim a [illegible] cum [illegible] Th [illegible] [illegible] erio [illegible] m [illegible] e & [illegible] vi [illegible] præ [illegible] m, [illegible] quatuor nobilibus per [illegible] x Albertus Megapolensis re [illegible] e memorat [illegible] p [illegible] on [illegible] nec præ [illegible] a qu [illegible] Crantzius [illegible] tam ab [illegible]

[illegible] à, [illegible] quas Regi [illegible] ex [illegible]

[illegible] madm [illegible] ratum regai [illegible]

[illegible] nec [illegible] *abami* [illegible] urbe ex [illegible] statisque circumquaque [illegible] urgere [illegible] Sed ord [illegible] ad [illegible] erat, [illegible] burgi per [illegible] gat [illegible] ter [illegible] gem [illegible] ut insula opidumque [illegible] Regi ced [illegible] Teutonici Ordinis Magistr [illegible] eraret [illegible] poteſtate aliquandiu Theutonum [illegible] Ægidio dicatus fuit, cum Ordinis Mag [illegible] ita pactus Rex ut [illegible] us amicitiæ, quæ ſemper inter [illegible] que T [illegible] deinde ipſius p [illegible] orumque [illegible] eodem [illegible] eſſet, adeo his de [illegible] to, ut alter alterius commodo ſtuderet, [illegible] la averteret bello orien [illegible] e pacate uterque ageret. Boruſſi L [illegible] esque [illegible] Daniæ, Sveciæ, Norvagiæ, & [illegible] m apud [illegible] commo [illegible] Item ipſi [illegible] urbes Han [illegible] cæ, quæque antiq [illegible] gauderent. Subſcripſerant [illegible] una cum Rege trium [illegible] norum Senatores *I[illegible]* Lundenſis, *Henricus* Upſalienſis Archiepiſcopi, *Petrus* [illegible] ſuldenſis, *Cor[illegible]* Strangeneſſenſis, *Aug[illegible]* A [illegible] *[illegible]us* [illegible] are [illegible] *[illegible]us* Ar [illegible] ſis, *Borno* Aboe [illegible] que [illegible] ſis & Alloe [illegible] *An[illegible]* [illegible] *Iohannes* Andreæ, *Steno* Benedicti, [illegible] *Ia[illegible]* Axlau, *Thordus* Bonde, [illegible] Olavi, *A[illegible]* [illegible] *Pr[illegible]* Pod [illegible] N [illegible] s, *[illegible]amus* Brod [illegible] *A[illegible]* Ben [illegible] dicti, *[illegible]* Valckendorpius, [illegible] Jaquinus, *[illegible]* [illegible] Su [illegible] be [illegible], *Magnus* Trotteus, *Magnus* Munck, *B[illegible]o* Olavi, *[illegible]s* Falck, [illegible] Benedicti, *Olavus* Petri, & *S[illegible]* V [illegible].

M CCXCIX. Anno [illegible] millesimo [illegible] em [illegible] um eſt à ſcriptoribus, ut [illegible] Pomerani reliqu [illegible] Daniam pedit [illegible] per glaciem mare tranſmiſerint. [illegible] caſion [illegible] *A[illegible]* [illegible] Comes, *G[illegible]* [illegible] ſtrat [illegible] *I[illegible]* [illegible] ciam d [illegible] re- dimendum, [illegible] rgeum [illegible].

Interjecto [illegible] temporis apud Falſtrios [illegible] Vandalo Torenſi, *I[illegible]* Degardo Marienburgenſi, *Petro* [illegible], Ordinis Theut [illegible] *I[illegible]* Andreæ, [illegible] *Io[illegible]* Ivari, [illegible] ab [illegible] A [illegible] Rege [illegible]

[illegible]

libertatibus suis ac privilegiis vetustis, cujusmodi olim usurpassent, intra regna singula deinde cuncti fruerentur. Hæc pactio nihil aliis inter ipsos Reginamque ac Regem *Albertum* aliquando initis officeret. MARGARETA Regina. A. C. MCCCC.

Qui est proxime secutus, anno novi seculi quadringentesimo adeo de cœlo densi imbres Ostergothiam Sueciæ oppleverunt, ut molendina omnia pontesque sublicii, aquis abrepti, fluitarent: videbaturque Deucalionis alterum imminere ævum, dum cuncti colles locaque exstantia ad se servandos conscenderent ibique rupibus quasi infixi adhærerent. Qua eadem tempestate cum Imperator *Venceslaus* ob desidiam ac luxum, quibus veluti obrutus erat, solio suo esset depositus, Electores Popardiæ summam rerum detulerunt collegæ suo *Ruperto*, Bavariæ Duci atque Electori Palatino ad Rhenum, viro ingenio acri, corpore parvo, sed animo ingenti, majestatis imperii atque rerum publicarum perquàm amanti ac studioso, opinione justitiæ atque integritatis celebri, bellis exercito. Eum Aquisgranum inaugurationis gratià deductum, cum Aquenses, prætextu juramenti, quo adhuc obstricti *Venceslao* videri volebant, in urbem non admisissent, Coloniensis reductum Coloniam, ibi diademate cinxit.

Per idem propemodum tempus Regina *Margareta* oppignoratam tradidit Episcopo Ripensi Trojeburgum cum ditione Lyberrer dictà. Quæ omnia Regina, dato pretio, sibi comparaverat à *Nicolao* Lymbekio. Ab episcopo eorum vicem accepit argenti puri marcarum quinque millia. Summa hæc pignusque insolutum mansit adusque *Christianum* tertium, cum diœceseos istius bona in usum regni traducerentur. Conditum eodem circiter temporis tractu Gabnoense cœnobium. Quam insulam Gabnoo dictam cum Regina venditione accepisset à *Valdemaro* Blydelbochio, ejus vicem alias ei ex diœcesi Roschildensi possessiones ac prædia reddidit. Fundatoque cœnobio, divæ *Agnetæ* illud dicavit, adnitente Roschildensi Episcopo *Petro* Ferreobarbo, vulgo ut memoratum *Iernskeg* dicto. Traduxit quoque eodem Regina moniales è cœnobio Gladsaxiæ, postquam illud emptum ab *Idà* Snackenburgità suum fecisset. Pontifex Romanus *Bonifacius* IX, intellectà Reginæ voluntate, ut in unum commutaretur utrumque, suum assensum transmisit. Qui & anno hoc ipso jubilæum, ut vocant, celebravit, ex more partim Ethnicis olim, partim judæis usitato, quamvis diverso ab utrisque fine. Illi enim seculares ludos institutos habebant, veluti monumentum annorum ab urbe conditâ, nec alius fere quam temporum observatio judæis celebrandi ejus scopus fuit, cum pontificii ut partem divini cultus censeant, & accommodatum præcipue elargiendis, quas vocant indulgentiis, quæ sunt pœnarum canonicarum relaxationes. Has enim profitentur dare hoc maxime tempore pontificem uberrimas. Eas nœnias cùm aliàs tùm ista præsertim tempestate, convellere viri docti atque oppugnare cœperunt, & antecessit cæteros ingenii ac pietatis famà *Johannes Hussus* Bohemià oriundus, ostendens inter alia certissimam delictorum remissionem esse, quæ accipiatur præconio vocis Euangelii & fide quocunque tempore; jubilæum autem in animis piorum esse assiduum; nec intermittere eorum gaudium fundatum innocentià, & in filium Dei unigenitum certà fiducià. Hoc se postquam exerere ac tenebroso seculo terrigenisq; lucere illustre os *Hussi* lumenque cœpisset unà cum *Hieronymo* Pragensi, de quo & inde dicetur, è cœlo quoque sidus crinitum flammam extulit, quæ & ante & post quadragesimam eodem hoc tractu temporis conspicua apparuit, paucis serio advertentibus temerarium id haud esse,

Nec cœlis unquam spectatum impune COMETAM,

Ut ait poëta. *Bonifacius* autem divulgatis Romæ generalibus indulgentiis, seorsim omnibus remissiones pollicitus fuit, qui die Ostensionis reliquiarum cathedralem divi Laurentii ecclesiam Lundæ frequentaret. Fuit is dies julii undecimus anni, qui superiorem excepit post millesimum, primi & quadringentesimi. MCCCCI.

Quo eodem tempore prædones è Balthico mari submoti variè huc illuc, ut ante ostensum, dispersi longè lateque maria pervolitabant. In his primas facile tenebant *Wichmannus*, *Theobaldus*, *Godefridus* Michaelius, & ante alios apud posteros celebris *Nicolaus* Stortebekerus. Hi compluribus navibus armatis Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ, Britanniæ, Norvagiæ, Daniæ littora portusque infestos reddebant, nec quicquam tuti navigantibus relinquebant. quas prædas ceperunt, eas æquâ forte inter se partiebantur: quaque illas arte paraverant, ita vicissim decoquebant. nullos vero infestius post Danos ac Norvagos veteres hostes, quam Saxones, qui se mari Balthico ejecerant, persequebantur, hosque

hostes

MARGARETA Regina. A. C. hostes suos nuncupabant. Ex his Nicolaus Wichmannusque Albis ostium ad Saxonum insulas cum classe suâ forte servabant, ut commeantes ex Anglia atque aliunde mercatorum naves interciperent. Quo per indicium accepto, Hamburgenses etiam ipsi naves suas, quas jam ante publice in piraticam exercendam armatas habebant, quarumque e numero erat, quam versicolorem Vaccam **De bonte Koe** vulgo nuncupabant, celerrime expediunt, tormenta, arma, militem imponunt, mixtasque onerariis civium navibus secundo Albi descendere, hostemque prædæ intentum oportune invadere jubent. Cum in conspectum mutuum esset ventum, prædones solas onerarias has esse rati, præsentisque prædæ spe læti, ad invadendas eas se pararunt. Sed ab armatis contra spem excepti, commisso acerrimo prælio ac promptissimis suorum quadraginta amissis, qui reliqui erant LXX cum ipsis ducibus Stortebekero Wichmannoque, multitudine circumventi, sese Hamburgensibus permisêre, victores cum spoliis & captivis ovantes Hamburgum reversi, ibi captiva capita omnia carnificis gladio subjecta pinnisque in terrorem & spectaculum navigantibus ad Albim longâ serie imposita. Nec multò post cum Godefredo quoque & Wichboldo, qui in sociorum vindictam contra victores exarserant, simili eventu, majoribus etiam viribus ab Hamburgensibus dimicatum: capti præfecti ipsi cum manipularis ad octuaginta. Omnes gladio percussi, capitaque in maris littore tignis præfixa. Hamburgenses purgati a prædonibus oceani egregium nomen meruerunt. Dania quoque & totum quod appellamus Germanicum Cimbricumque mare, tam nefariis ac gravibus hostibus liberatum, omnium ubique commerciis quasi apertum exinde patuit. Hæc alii

MCCCCII. non ad annum, quem posuimus, sed proxime sequentem referunt.

Quo uno omnes consensu tradunt chronologi exstitisse Prutenum, qui se Margaretæ Reginæ filium Olavum ferret, multa adducens, de quibus nemini nisi uni seorsim Reginæ constare poterat. Sed eum nutrice Olavi natum, ex quâ multa secretiora hauserat, postea innotuit. Nam inter cætera indicia, quibus verum Olavum deprehendere erat, asserebat Regina eum veluti e nevo agnoscendum, verruculamque habuisse intra humeri utrumque armum. Itaque non deprehensa dolum prodidit, cum Olavum præter id fato suo functum ac corpus sepulturæ apud Sorenses honestatum luce clarius haberetur. Hoc itaque pacto aperti mendacii convictum monstrum intra Scanoram & Falsterboam flammis exustulandum publicâ authoritate est traditum; meritas pœnas tam insulsæ temeritatis atque impudentiæ luens.

De Algotho Magno & Abrahamo Brodero in Gotlandiam cum exercitu ab Erico Principe missis, quod ad annum supra millesimum trecentesimum nonagesimum octavum memi-nimus, rejiciunt annales Sueonum ad hunc, qui superiorem proxime excepit, millesimum

MCCCCIII. quadringentesimum tertium. Quem tamen calculum vel Imperatoris Wenceslai, qui biennio ante Imperatoriâ dignitate erat destitutus, ad componendum id belli per delegatos, ut memoravimus, interventus, vitii videatur arguere. Nec certior est æra, quâ traditur nata inter Dithmarsos & Ducem Saxoniæ Ericum simultas, quæ in apertum postremo bellum erupit. Crantzius initium ejus conjicit in seculi hujus quarti primum exordium ac tractam in hoc usque tempus, quo Ericus Saxo, post cladem, quam incurrisse apud eos generum ejus Albertum, supra notatum, ex improviso illos, mediam transgressus Holsatiam, invasit, & agros ac prædia eorum extreme divastans magnam secum opum ac captivorum vim domum abduxit. Hanc injuriam sibi ab externo Principe illatam detulerunt ad vicinos dynastas atque opida Dithmarsi, quod Erico scilicet Duci per suas ditiones atque oras adversus jura ac pactiones jam olim initas, transitum permisissent. Illi, & inter cæteros Gerhardus Slesvicensium Dux, acceptâ eorum querimoniâ, fratrem Albertum Erici generum eo nomine increpans, responsum ab eo accepit, se omnino ignaro id quicquid esset, perpetratum fuisse: Eoque responso excitatus Dux, sibi fidem atque integritatem, præcipuam a majoribus hæreditatem relictam memorat, & se quoque eas verbo ac factis ad extremum usque inviolatas servaturum testatus, repente confestim Dithmarsis imperavit, eos objurgans, ac temeritatem accusationis notans, quod honori suo per ipsos apud Principes vicinos detractum esset, postulatque satisfactionem se dignam. Dithmarsi excusationem [illegible] ac Comitum [illegible], se compositioni paratos referebant. Lubecenses quoque & Hamburgenses eodem spectantes, omnia per oratores agebant, ut res amice transigeretur. Sed [illegible] omnia. Itaque bellum cæptum. Cujus Holsati, Dux Gerhardus, ejusque frater Comes Albertus excitato ad opidum Meldorpum circa Delbrugam munimento, a[illegible] fecere. Hoc cum frustra oppugnarent Dithmarsi,

marſi, [illegible] Holſatis ceſſit. Qui & alia loca tenebant, quæ licet ſtrenuè ſæpenumero à Dithmarſis impeterentur, penes Holſatos tamen manſêre. Ac tandem poſt varios conflictus cum in Northalbingiam Albertus duceret, ac multâ ditatus prædâ reditum pararet, occurrêre cum expeditis copiis Dithmarſi, à quibus cæſi haud dubio cuncti fuiſſent, niſi inundans derepentè Eidora anguſtam elabendi ſemitam ipſis reliquiſſet. Albertus interim dum equum calcaribus incitat atque agmen cogit, equus in humum cum ſeſſore collapſus ità armatum ſuo pondere preſſit ut ſpiritum haud multo poſt domi efflarit, tumulatus inter monumenta majorum ſuorum Itshoæ. Eo improle e vivis ſublato Comitatus ille in fratrem *Gerhardum* recidit. Quem identidem exinde Dithmarſi per ſuos ac Lubecenſium Hamburgenſiumque delegatos benignè adiêre, obſecrantes ut rem amicè componi pateretur. Obtulerant denique ingentem pecuniæ ſummam modò paci auſcultare in animum induceret. Reſpuit omnia *Gerhardus*, præter penſionem annuam ac fidem præſtandam ſibi in perpetuum; prætendens majorum quoque ſuorum jura ac pactiones, quibus antiquitus ſe Dithmarſi obſtrinxiſſent. Sed illi conditionem eam morte duriorem rati ad arma ac ſui defenſionem recurrêre. Primus impetus in caſtrum Delbrugæ factus, ſed evanidus, quod id firmo Holſatorum præſidio defenderetur: tum & præter rem ulſam multi ex Dithmarſis capti, abducta jumenta, boves, oves, equi Holſatis in prædam abiêre. *Gerhardus* Dux hoc ſucceſſu animoſior redditus, & vi, quod verbis non dabatur, ſe aſſecuturum ſperans, toto in hoſtem agmine ferebatur. Sub ejus ſignis, præter cæteros, viri nobiles & ſummis familiis nati militabant. Sagittariorum agmen unum ducebat *Henricus* ab Alevelt, eques auratus, & aliud ejus frater *Nicolaus*, quod primarium vocitabant. Dux ipſe, cum cohortibus cæteris, ingreſſus viarum circa locum, cui Suiderhamæ nomen, ſervabat. Prælium commiſſum die Oſvaldi, Idus nonis Auguſti, anno ſupra milleſimum quadringenteſimo quarto. Sed antequam iniretur, prædæ atque incendiis villarum quam Duci intenti magis Holſati, multa quidem Dithmarſis damna dedêre: Sed ea dum fiunt, in unum coeuntes Dithmarſi obſeptoque viarum exitu ducem ipſum cum copiis ſigniſque omnibus cædunt funduntque. Occubuêre cum eo Comes Vunſtruppæ ac milites duodecim, militares utriuſque ditionis Holſatiæ ac Sleſvicenſis Ducatus treceni. nobiles ac dignatione apud ipſum *Gerhardum* præcipuâ trucidati memorantur *Henricus* Limbekius, pluribus inter Danos adoreis clarus; *Vlffo* Paagwiſck cognomento *Bonus*, *Henricus* & *Nicolaus* ab Alefelde, *Gerhardus* Scultetus e diœceſi Bremenſi eques, *Henricus* à Siggen mareſchalcus, aliique. Die ſequente è ruinis cadaverum ſervati *Rantzovius* & cum eo *Paagwiſck* dictus. Pro quorum redemptione id obtinuêre, ut caſtrum Delbrugæ ex templo dejiceretur. Militarium ſignorum nonnulla in oppidum Mildorpum, alia Oldewardæ illata, columnis ac ſummis templorum tectis in modum troph̃æorum affixa. Aurum argentumque, & ſi quid ejuſmodi occurrit, viritim diviſum. Hæc altera inſignis eſt clades, quam perpeſſi à Dithmarſis Holſati: dignumque memoratu archegum utrobique fuiſſe *Gerhardum*. Nam prior ſtrages, cujus ſupra ſuo loco ad annum 1312. meminimus, profligato *Gerhardo* Comite, dynaſtarum inſuper ac principum virorum duodecim, præter duo gregariorum militum millia, ut iſta Ducem ipſum, cum toto exercitu ac nobilitate, Holſatis abſtulit.

MARGARETA Regina A. C. *MCCCCIV.*

Prælio cladeque nunciatâ, luxit Holſatia ereptum ſibi Ducem, *Eliſabetha* maritum, omniſque populus patriæ patrem ac defenſorem. Imprimis *Eliſabetha*, Ducum Brunſvicenſium germana ſoror, cum tribus filiis ac filiabus duabus, mæſte agens, belli nomen omnemque Martis aleam deteſtata, factis induciis, ita cum Dithmarſis tranſegit, ut renovatis antiquis fœderibus intra Holſatiam Storæ atque Eidoræ fluenta ab omnibus illi vectigalibus immunes haberentur, & eodem viciſſim jure apud Dithmarſos Holſati gauderent. Si quid controverſum exſurgeret, id ditionis utriuſque arbitri ex æquo & bono dirimerent, arma faceſſerent. Cui recedere à fœdere in animo eſſet, ſex ante ſeptimanis parti alteri id declararet. Hæc, obſignatis codicillis, tam à domina vidua, quàm Dithmarſis approbata roborataque. Sed ut erat tam triſti tempore perculſa haud immerito ac animo fracto princeps *Eliſabetha*, ita viciſſim in nobilium quorundam conjugibus eluxit ac deprehenſa eſt illa veterum Cimbrorum virtus ac fortitudo. Eſtque præcipue celebranda matrona verè magnanima *Paagwiſkia*. Hæc cum amiſiſſet in eâdem expeditione filios octo ac ſaluum redire maritum nunciaretur, recipere eum noluit, antequam vulneratum quoque eſſe certo cognoviſſet. Nec minor aliarum fuit pietas quæ maritos cæſos & ſepulturâ à Dithmarſis prohibitos ſub habitu monialium quæſitos repertoſque humo mandarunt;

MARGARETA Regina. *A. C.*

mandarunt; præstito officio, quo nurus illas Thebanas, quæ maritos suos è rogo capræ urbis humeris deportarunt, vel æquasse, aut superasse potius dicendæ, cum illæ id officii vivis, hæ etiam mortuis persolverint.

Filiorum, quos Dux idemque Comes *Gerhardus* reliquit, trium maximus *Henricus* annum circiter septimum agebat, *Adolphus* tertium, *Gerhardus* in utero matris patri postumus fuit. Filiarum priorem *Ingeburgam* nomine, Regina Margareta Sueonum cœnobio Vastenensi, ob Divam Brigittam imprimis tum celebri, dicatam tradidit. Altera quæ *Hedevvigа* dicta, in matrimonium data *Balthasari Megapolitano*. Quo sine liberis defuncto, nupsit *Theodorico* Oldenburgensium Comiti, ex quo suscepit peperitq; *Christianum*, *Mauritiumque* & *Gerhardum* filios: Quorum primus rex exinde trium Aquilonis regnorum, hodiernam Daniæ Regum ac Ducum Holsatiæ stirpem propagavit. *Henricum* præterea, quem maximum natu filiorum Gerhardi diximus, regina, additis e nobilitate tribus moderatoribus, educandum in Daniâ ablegavit. *Adolphus* Henrico patruo præ ceteris charus ab eodem Nurebergam in aulas dynastarum Germaniæ, ut ibi honestis ac principe dignis artibus adolesceret, dimissus fuit. Estque memorabile, quod *Crantzius* memorat, eundem *Adolphum* adhuc puerulum, cum Regina *Margaretâ* ejus inter ceteros piliolo baccatum monile testandæ benevolentiæ assui curasset, eo insigni ornatum pileum recusasse, moxque manicæ intextum manu rejecisse, ac denique tergo thoracis additum, tergo parieti applicito, confregisse: Tumque Reginam de eo minus bene ominatam dixisse, eum, ubi ad justam ætatem venisset, sibi suisque hostem natum.

Horum filiorum Dux *Gerhardus* in omnem eventum tutores constituerat *Ericum* Crummedikium, *Sigefridum* Sestedensem, *Laurentium* Hæstenum, equestris ordinis viros: Sed patruus liberorum *Henricus*, electus Osnaburgensis, extincto *Gerhardo*, eos aspernatus, ad sese, jure successionis, administrationem Ducatus nomine nepotum suorum pertinere existimavit. Unde varii animorum motus ac bellum postremo enatum. Nam & *Henrico* erant, qui traditis ei Segebergâ & Rendersburgo, eum amplexi sequebantur; Regina quoq; *Margareta* occasionem haud negligens & gnâta matrem liberorum *Elisabetham* ære indigere, ab eâ arces aliquot Holsatiæ numeratâ pecuniâ pignori acceptas, suam in potestatem redegit. *Nicolaus* quoque Comes filiam reliquerat *Elisabetham*, cui arx Openradâ, ipso defuncto, cesserat; Eam puellam Saxoniæ Duci *Erico* regina despondit; Procuratâque de suo dote arcem sibi vindicavit. Similiter & Grodebusam, destructis munitionibus, Ecclesiæ Slesvicensi in suam suorumque majorum memoriam permisit. Sicque ad nutum suum cuncta tum ibi administrare regina instituit. Sunt qui addunt, Ducissam *Elisabetham*, commotis in hunc modum rebus, unà cum tutoribus aliisque ex ordine senatorio, *Ericum* Regem ut dominum feudi sibi defensorem Ducatus elegisse, præstito ei pro more obsequii ac fidelitatis sacramento: Et *Ericum* vicissim Ducissæ, tutoribus ac consiliariis, *Erico* nimirum Crummedikio, *Eslero* Ronnovio, *Othoni* Hæsteno aliisque Holsatiæ præcipuas præfecturas tradidisse, adpromisso insuper annuo salario, sed minus ad vota ipsorum, ut postea refertur, reddito. Estque per idem tempus publicè Flensburgi inter Daniam Ducatumq; Slesvicensem pax promulgata: Neque sibi Reginæque de toto Ducatu, nisi obsequii ac clientelæ jus, more majorum debitum, adscribi rex voluit.

Regina interea non desiit arces aliaque apud Suecos municipia coronæ adjicere: quorum inter cætera Schundelburgum memoratur, emptum à *Nicolao* Limbekio. Similiter & apud Suecos Rimstedam & Rimstedholmum pertinere eódem in publico Nicopiensi conventu ipsa præsens declarari effecit. Eadem à filio *Margaretæ* Due Canuto Boëtio accepisse se, soluto pretio, Gripsholmum, sub testibus ac sigillis Ditlevi Bylovij aliorumque demonstravit. Volunt annales sub idem hoc tempus supremum clausisse in insulâ Rugiâ diem fœminam quampiam, *Gulitzam* nomine. Eamque omnium, quibus in usu fuerat idioma Vandalicum, extitisse ultimam.

MCCCCV. Proximo hinc anno, feriâ statim quintâ post purificationis, de Axelwaldæ arce præfecturâque inter Regem Reginamque, nec non *Hemekenum* Beckmannum & *Nicolaum* Guttorni diaconum dictum ità transactum, ut eam cum præfecturâ arcem Regi Reginæque servarent; Si quid illis, Regi inquam Reginæque, accideret, traderent eas *Catharinæ* heri sui sorori. Si & eam defungi contingeret, cederet utraque regni Suetici coronæ, aut regi, cui permitti regnum contingeret. Hinc die, qui *Matheo* Apostolo sub quartum ac vigesimum Februarii sacer habetur, præsente Reginâ, piacularis instituta reconciliatio inter *Iohannem* Nicolai ab Avensberg & *Iohannem* Andreæ ab

[illegible]

[illegible] tra[illegible] manus R[illegible] Marg[illegible] [illegible] & [illegible] M[illegible]que [illegible] & [illegible] h[illegible] m D[illegible] [illegible]nque [illegible] A[illegible]p[illegible]ulum h[illegible]lum [illegible] m re[illegible] [illegible] l[illegible] [illegible] D. [illegible] [illegible]us l od[illegible]k [illegible] M[illegible]cou equit[illegible], & [illegible] [illegible]r, itemque Epi[illegible]pus [illegible] D. [illegible] D [illegible], D. *Petrus* N[illegible]la[illegible]b Aa[illegible]aard, D [illegible] [illegible], D. *Johann*[illegible] Thomæ, [illegible] G[illegible]*atus* Car[illegible] D. [illegible], *Pr*[illegible]*lebiornus* Præpofi[illegible] O[illegible]nienfis [illegible] We[illegible] [illegible]*nerus* a Calen Senator Lube[illegible]fis, *Io*[illegible]*a*[illegible] ab Aa Roftoc[illegible], [illegible] V[illegible]lmarienfis, *Meinardus* [illegible]uxtehude Hamburgenfis, [illegible]*us* Vu[illegible] Confules.

Eodem circiter tempor[illegible] *Ing*[illegible] I[illegible]æ Marg[illegible] [illegible] fili[illegible], [illegible] al[illegible]sque [illegible]ucalo[illegible]cis vulgo [illegible]miffa, [illegible] Ri[illegible]beu[illegible] ar[illegible], arg[illegible] trecentas à R[illegible] Margareta materterâ fua accepit, qui[illegible]us bona nonn[illegible]a Ri[illegible]be[illegible] feufil[illegible]us h[illegible]em[illegible] ut [illegible] in ufus pios verteren[illegible]ur, cederentque vir[illegible]nibus[illegible] fi qu[illegible] ei Regina Margareta [illegible]ret [illegible] c[illegible]lo per idem fere t[illegible]us tau[illegible] [illegible] grand[illegible] [illegible]rca Wol[illegible]altum prol[illegible]pfa, ut [illegible] ma[illegible] [illegible] æ[illegible]ans pecto[illegible]s a[illegible] fata p[illegible] [illegible]re[illegible] hu[illegible]anuum habuit *I*[illegible]*anne*[illegible] [illegible]au[illegible], vir optimus, deque E[illegible]clefia Rofc[illegible]l[illegible]enfi [illegible]ra mod[illegible] benemeritus. Eftque poftremò excommunicatus per id temp[illegible]s, [illegible]perâ Canoni[illegible]o[illegible] Ripenfium *Io*[illegible]*nne*[illegible] [illegible]arper bergius. Caufæ prætendeba[illegible]ur injuria & vis illata [illegible] A[illegible] [illegible]oque [illegible]olm[illegible]nfi. Qu[illegible]d autem dixi, omiffam vul[illegible] [illegible]am [illegible]or[illegible], qui ex [illegible] M[illegible]gar[illegible] *In*[illegible]*rg*. Duci M[illegible]-[illegible]fi [illegible] o prog[illegible]nat[illegible], [illegible]nos quoque [illegible] pag. [illegible] ut vu[illegible] o fere [illegible] ft[illegible] m [illegible] *I*[illegible], [illegible] eft Ribni[illegible]nfis, [illegible] m *I*[illegible]*ur*[illegible]*æ*, poft [illegible] eram [illegible]æ Mar[illegible], non tam incuria, q[illegible] aliud [illegible] mon[illegible]raturi, omi[illegible] ideo [illegible] pro[illegible]ius & [illegible] pofthminio, quod eam præcipue rem fp[illegible]ctet [illegible] oc[illegible]los propon[illegible] ver[illegible] id [illegible] ejufmodi [illegible]

ALBERTVS I Dux Megapolenfi[illegible].
[illegible] Luphemia *for*[illegible] Mag[illegible] *Smec*[illegible], *Sueciæ ac Norva*[illegible] *R*[illegible],

[illegible] *m-* [illegible] *ga-* [illegible].	A[illegible] *D*[illegible] *Me*[illegible]*a-* [illegible], [illegible] *u*[illegible]*æ* [illegible]	Henricus *Dux* [illegible]*polen*[illegible]*s. u-* [illegible]ur [illegible] *I*[illegible]*mari*[illegible], [illegible] [illegible]*æ.*	*N*[illegible]*ut tradita* Henrico [illegible]*rreo.*	Anna [illegible] Ado[illegible] [illegible]*omitis Hol-* [illegible]*tiæ.*	I[illegible]burga [illegible]*a* Lu- d[illegible]vico [illegible] *nano L*[illegible] [illegible] *Brande-* [illegible]

[illegible] V[illegible] [illegible] *D*[illegible]	[illegible]rtus [illegible] [illegible]	Inge[illegible] *R*[illegible]

A

Ericus

R[illegible] p[illegible]s Imp.

mannus à Vitzen, *Lotharius* Limbekius, *Olaus* Haquinus armigeri. Inter Holsatos *Elizabethæ* ejusque liberorum ac Comitis *Henrici* vicem compromissores fuere, *Iohannes* Episcopus Lubecensis, *Ericus* Crummedikius, *Otho* Sestadius, *Lotharius* Storm, *Wolffgangus* Paawisck junior, *Otho* à Knope, *Timæus* Ronnavius, *Sigismundus* Sestadius, *Hartwigus* Hoestenus, *Iohannes* Ronnavius, *Otho* Vilibergius, *Nicolaus* à Bugwolt, *Hartwigus* Stacke, *Marquardus* à Siggen, *Ditlevus* Richldorpius, *Stacke* Rantzovius, *Paulus* Breide, *Nicolaus* Suave, *Iohannes* Stacke, *Ditlevus* ab Alefeld equites: *Hennechinus* Tralow, *Bertramus* Sabellus, *Ludekenus* à Bockrold, *Henricus* Brocdorpius, *Marquardus* a Qualen, *Cajus* Rantzovius junior, *Ericus* Ratlow, *Luderus* Laugelow, *Seldorpius*, *Borkardus* Crummedikius, *Henricus* Rantzovius, *Nicolaus* Raven, *Ditlevus* Valldorpius, *Nicolaus* Aschebergius, *Henricus* Dosenrodius armigeri.

Sub festum Martini *Vlrichus* Dux Megapolensis, facto Vordinborgi *Erico* Regi Reginæque Margaretæ tribusque his regnis sacramento, operam ipsis suam pollicitus est stipendiariam, sive terrâ sive mari bellum ingrueret. Ejus quandocunque expeteretur auxilium sex ante septimanis à Rege commonitus ac missis Stralesundam navibus ac commeatu, centum vicissim armatos ei remissurum se addicebat. Horum nomine singulis trimestribus quingentæ ipsi argenti Lubecensis marcæ adnumerarentur, Unicuiq; armato equus adjiceretur: Et ipsum Ducem unà adesse Rex cuperet, se adfuturum spondebat, eâ tamen lege ut damna impensæq; itus ac reditus sumptibus regiis fierent: ex subditis ejus nulli adversus regna jam dicta militarent: qui verò intra regna jam dicta facere stipendium vellet, id liberum cuiq; foret: ipse quoq; Dux hostibus Regis, regnorumq; ejus se hostem declararet ac commodis semper eorundum studeret. His subscripserant unà cum ipso Duce equestris ordinis viri *Iohannes* ab Illefeldt, *Otho* Patlhakel, *Angelus* ab Helpede, *Nicolaus* Skielle. Eadem quoque lege ac conditionibus *Iohannes* junior Megapolensis item Dux, se nomenq; suum regiæ militiæ stipendioque per idem tempus obstrinxit.

MCCCCXIII.

Inde Sultzbachii sequentis anni die qui Lunæ erat, post pentecosten Dux Bavariç *Ioh.* Palatinus, traditâ apochâ, sibi satisfecisse Regem *Ericum* professus fuit, quod ad dotem, quæ ipsi conjugis suæ nomine promissa fuerat, quadraginta florenorum millium. Sunt & literæ haud multo post *Vlrici* Megapolensis Ducis promulgatæ, quibus velut latâ sententiâ, de lite & controversia pronunciat, inter Regem *Henricum*, Reginam & eorum hæredes, ut & Ducem Brunsvicensem *Henricum* & ejus sororem *Elizabetham* liberosque ejusdem: ut nimirum, præter cætera, Flensburgum lege ac jure pignoris Reginæ Margaretæ permitteretur: de castello juxta eandem urbem colli imposito idem *Vlrichus*, acceptis utriusque Reginæ & *Elizabethæ* postulatis responsisque, dijudicaret: Essetque ac coleretur inter regna hæc tria Ducatumque pax æqua ac firma, dum in totum sub diem Iohannis Baptistæ, ex compromisso de omnibus semel certoque statutum foret.

Mox ipsa Regina Margareta, feriâ sextâ post beati Francisci confessoris, nomine *Erici* Regis *Vlrico* Megapolensi Duci in arce juxta Flensburgum se stitit obtulitque cum *Henrico* Brunsvicensi jure velle de omnibus agere, quæ in eam, nomine sororis suæ *Elizabethæ*, adferre esset paratus. Eâque de re literas, Ducis jam dicti, sibi dari postulavit. Nec diu exinde senatus consulesque urbis Flensburgensis *Erico* Regi Daniæque regno fidem obsequiumque polliciti fuère, confectis super hoc tabulis, quæ datæ ibidem feriâ proximâ ante festum Apostolorum Simonis & Iudæ. Agebat per ea tempora Roschildiæ præsulem *Petrus* Iacobæus Ferreobarbus, qui præter alia, quibus se erga Ecclesiam munem atque prolixum declaravit, insulam Suinoæ cœnobio Gabnoensi liberali donatione transcripsit, confirmante hanc ejus munificentiam Pontifice Romanorum *Iohanne* vigesimo tertio: adjecerant & suum calculum ejusdem diœceseos Canonici, quorum tum ad posteros sua nomina transmiserunt *Laurentius* Iohannes Decanus, *Christianus* Hemmingius, *Nicolaus* Bille Archidiaconus, *Gerhardus* Henricus, *Nicolaus* Beetius, *Andreas* Gerechinus, *Nicolaus* Lagonis, *Petrus* Clementis, *Laurentius* Nicolai, *Iohannes* Gerechinus, *Gerhardus* Petri, *Iohannes* Laxemand.

Obiit per eosdem circiter dies *Wolffgangus* Wolfflavius, vir ordinis senatorii ac opibus apud Sundenses Pomeraniæ peramplis, Principibus & præsertim Danorum Regi *Erico* gratissimus. Hujus conjux decoctis deinde, quibus abundaverat superstite marito, bonis omnibus, solum argenteum scyphum ex tantâ fortunâ retinuit, nec eum sibi eripi passa, eo ad stipes emendicandas est usa, in memoriam scilicet felicitatis ac divitiarum, quibus olim floruerat.

MARGARETA Regina. A. C.

Supremum etiam hunc annum habuit in ipsâ vigiliâ Simonis & Judæ v. Cal. Novembris ex Holsatiâ in Daniam navigatura Regina Margareta. Cujus tum casus eo tristior regnis accidit, quod inopinanti, & jam compositis Slesvicensium rebus, alioque conversâ mentis acie, & quod mirandum trium regnorum totque terrarum Dominâ, quasi terra defuisset, in ipsâ navi, quâ transfretare in Daniam è sinu Flensburgensi constituerat vitæ filum fata præciderint. Alii tam subitum ejus excessum contagioni pestiferæ, ali ut est præsertim isti sexui halituum subtilior sensus, marino fœtori attribuunt, qui, ut esse plerumque circa littora & aquas restagnantes gravior solet, ita facillimè lipothymiam, & ex eâ subinde horam fatalem causari queat. Priusquam Flensburgo solveret, mortem quasi meditans ac præsentiens, monasterio, quod ibi in propinquo est, Campensi dicto, triginta argenti marcas, ut sacra pro se in perpetuũ fierent, testamento reliquit. Ibi an primò quoq; funus depositum disertè non reperio: Constat interim in cœnobio Zelandiæ Sorensi aliquandiu servatum, dum ab Episcopo *Petro* Ferreobarbo Roschildiam delatum, ibi ex candido marmore mausoleum, quod hodieq; eodem loci visitur, curante *Erico* Rege, magnificè elaboratum acceperit. Quàm verò ipsa sapienter moderatèq; unà cum filio *Olavo*, ætate admodum adhuc tenero, atq; inde seorsim, adscito sibi *Erico* nepote, annos circiter duos & triginta regnis his tribus præfuerit, ex supra memoratis intelligi potuit. Quorum Daniam Norvagiamque bellis atque ære alieno pœne pessundatas pristino nitori restituit, & illis postremò etiam Sueciam, armis superatam, adjecit, princeps opibus omnibusq; animi dotibus cumulatissima interq; paucas memoranda. Holsaticæ & Sueonum præsertim memoriæ haud æquè eam ut nostrates, laudibus vehunt, quamvis solertiâ sapientiâq; eminuisse non negent. Sueci præter alia vitio ei vertunt, quasi oneribus ac novis tributis ipsos gravarit, &, inter cętera, censum commenta sit, qui **Rumpeskatt** dictus, ex qualibet jumenti caudâ certam pecunię summam extorserit. Adduut, in dedecus quoque gentis suę & veluti socordiam exprobando viris, eâ parte, quam in fœminis natura tectam vult, nummum signasse. Sed hęc, ut quęque natio sibimet ac suis applaudit, alienigenis minus est ęqua, ita in eam quoq; quod Dana non Sueo esset, fuisse conficta, ęquiores facile concedent. Nam de nummo quod adferunt, casu non studio factum; ut solet subinde in exprimendis nummorum ectypis per negligentiam aut aliàs rudiculę fortuitâ positione, aut usu longiore attritę aberrari; & facile id fuisse in nummo isto, liquere hinc potest, quod ut altera pars effigiem fœmineam cum parte criniũ hinc in nodos collectâ, illinc solutâ exhibuit, ità altera characterem O, qui Danis cum virgulâ transmissâ usurpatur loco diphthongi, expressam habuit. At hoc nihil obscœni aut probrosum sed Orebro designabatur, qui locus, sive opidum fuit, monetæ id temporis jus habens, juxta insuper Daniæ, Sueciæ ac Norvagiæ regnorum concursũ propemodo collocatur, ut ita nihil eo indicatum sit aliud, quàm nummum eum ubivis valuisse, & omnibus Daniæ, Sueciæ Norvagięque districtibus fuisse communem: Sicut & ille capillorum comptus, hinc strictus, inde solutus, à parte ejusdem nummi alterâ, indicio fuerit celeritatem ubivis & in omni personâ locum habere plurimumque posse, si publica præsertim res agatur. Unde etiam Assyriorum Regina Semiramis, cum ei circa cultum capitis sui occupatæ nunciatum esset, Babylonem defecisse, alterâ parte crinium adhuc solutâ protinus ad eam expugnandam cucurrit. Nec prius decorem capillorum in ordinem, quàm tantam urbem in potestatem suam redegit. Quocirca statua ejus Babylone posita est illo habitu, quo ad recuperandam eam civitatem celeritate præcipiti tetendit; ut ità illo quoque nummo, & eodem habitu veluti æreo trophæo, etiam ista nostra Semiramis Margareta expressa fuerit. Interim aliquibus ex nobilitate præsertim Danicâ, minus æqua duriorq; est visa; idq; hinc accidit, quod ii parenti ipsius laudatæ memoriæ *Valdemaro* negotium facesserint; unde, ut tradunt, dicere solita, se *pomum* concussuram, *torrentem* stituram ac disrupturam *Scyphum*, tres indicans illustres per id tempus regni Danici familias, *Abilgaarde*, *Limbeke*, & *Beggere*: quarum prima *pomarii*, altera *torrentis*, tertia *Scyphi* significationem gerebat: has nimirum depressuram se innuens, quod & præstitit. Aliàs omnibus modis commendanda extollandaq; ab industriâ, prudentiâ, pietate, tum & animi pari moderatione ac magnitudine, aliisq; ejusmodi præclaris dotibus, quæ exornare laudabilemq; reddere principem ac principatum consuevêre. Et solitum quoq; parentem ejus *Valdemarum* referre memoriæ est proditum, aberrasse in eâ producendâ naturam, & fœminam edidisse, cum gignere marem instituisset. Jactitent suam Assyrii *Semiramidem*, *Bouditeam* Britanni, *Amalasuentham* Gothi, *Elizabetham* Anglia aliiq; si quæ sint alias, habet ecce Dania, quæ opponi his omnibus possit, MARGARETAM.

STEMMA

SIGISMUNDUS IMP.

STEMMA
REGVM SVECIÆ

[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Richefa uxor Haquini Norvagi.

[illegible]

SERIES REGVM DANIÆ, SVECIÆ [illegible] NORVAGIÆ [illegible]

[illegible]

Canutus [illegible] Rex [illegible] Gothorum A. C. [illegible]

Ericus Suecorum [illegible] Richisa Valdemari [illegible] Regis [illegible]

[illegible] Danorum [illegible]

Valdemarus [illegible] Rex [illegible] [illegible]

Canutus [illegible] Rex [illegible] Daniæ [illegible] A. C. [illegible]

Valdemarus [illegible] Rex Danorum [illegible]

Ericus v Rex Daniæ obiit A. Ch. [illegible].

Christophorus [illegible] Daniæ Rex [illegible]

Sophia uxor Valdemari Regis Sueciæ.
Christophorus.
Canutus.

Juditha.
Agneta.
Ingeburga.
Margareta, vide supra pag. 35[illegible]

Ericus [illegible] Rex Daniæ obiit [illegible]

Ericus [illegible] Rex Daniæ [illegible]

Margareta [illegible] Birgeri [illegible] Sueciæ obiit [illegible].

Christophorus [illegible] Rex Daniæ [illegible]

Valdemarus [illegible] Rex Daniæ [illegible] obiit [illegible]

Margareta Daniæ, Sueciæ et Norvagiæ Regina.

[illegible]

Ericus VIII. Rex. A. C.

sonarum authenticarum præsentia, personaliter constitutus Serenissimus Princeps & Dominus, Ericus Daciæ, Sueciæ, Norvagiæ, Slavorum Gotthorumque Rex &c. ex unâ, nec non illustris Princeps & Dominus, Dominus Henricus, Dux Luneburgensis ex alterâ parte, præsentibus ibidem & adstantibus Reverendis in Christo Patribus ac Dominis, Petro Archiepiscopo Lundensi, Petro Roschildensi, Iohanne Slesvicensi, Iohanne Othoniensi, Petro Ripensi, Boetio Arhusiensi, & Lagone Viburgensi, Ecclesiarum Episcopis, ac illustribus Principibus ac Dominis, Domino Bugislao Pomerensi, Vldarico Magnopolensi, Vartislao Stetinensi, & Iohanne Saxoniæ Ducibus, dictus Dominus Dux Luneburgensis, gerens se pro tutore sororis suæ, Generosæ Dominæ, Dn. Elizabethæ, relictæ Domini Gerhardi Ducis Slesvicensis, & nepotum suorum, ut asseruit, nomine dictæ tutelæ, proposuit & dixit, quomodo dictus Dominus Gerhardus, pater nepotum suorum, fuisset homo ligius & homagialis, dicti Domini Regis & regni Daciæ, de dicto Ducatu Slesvicensi, ità desiderarent esse filii. Ad quę pro parte dicti Domini Regis fuit responsum, quod Ducatus Slesvicensis per Dominam Margaretam Reginam claræ memoriæ, fuisset exhibitus dicto Domino Gerhardo in opido Assnes in feudum, coram consiliariis Regalibus & Ducalibus, in magno numero, quem protunc in feudum recipere recusavit. Dicto Domino Duce Henrico hoc negante, ipse Dominus Rex asseruit, se istud sufficienter probaturum, & addit istud ex eo clarescere, quia dictus Dominus Gerhardus, maluit pro unâ certâ pecuniarum summâ, ipsis serenitatibus regalibus in eorum Guerris servire, quam dictum Ducatum in feudum recipere, prout receptum erat, Juxta literas ex parte utraque desuper confectas, satisfacere satagens, sex judices pro sua parte & regni sui Daciæ, super discordiis inter eos exortis, sedandis, secundum dictarum literarum tenorem, pro tribunali sessuros, in judicialibus sedibus sedere fecit, ipsasque literas, quoad articulos præsentem materiam & diætam concernentes, per prædictos quatuor Principes & Duces, ad dictum Ducem Henricum Luneburgensem, ad audiendum & percipiendum dictos articulos, per dictam sororem suam, cum ipse per se tutelam puerorum suorum ageret, cum suis literis confirmatos una cum plurimorum potentum, procerum, & Nobilium, Militum, & Militarium, sigillis sigillatos, transmisit & legi fecit, super quibus dicta Diæta etiam per Dominum Henricum Luneburgensem recepta fuerat, ut præfertur, quorum articulorum tenor sequitur in hæc verba:

Ydt schal disser bref vnde feede/ nenen briffen scheilick sin/ edder tho voorfang kamen/ averst de articklen/ so de Breffe inneholden/ de tho Coldinge geschreffen was. dat men nicht vtrichten scholde ehe/ de fiff Jahr vmme waren/ als de Breff vthwiesen/ dat schal man nu richten op disse voorschreffen Johannis dach.

Tenor secundi articuli, secundarum literarum sequitur in hæc verba: Wann averst disse fiff Jahren vmmekamen sind/ so schal ehrer ener dem andern fryndelick recht plegen/ vmme alle thosprake/ de ehrer ener tho den andern hefft/ an beden siden/ in disse wyse als hier voorgeschreffen stehet/ als wann disse fiff Jahren vmme sind/ welcker dem andern thoseggen wil/ he schal em tho erste thoseggen/ edder thoseggen laten/ 9 weken tho vorn/ wenn de 9 weken vmme sind/ da schollense van stunden an als men dit tho allererste afvahren kan/ sonder wegerung/ vnde sunder arg/ vnde enen fryndlicken dach holden an beiden siden tho Nyborg in Fynen/ doch so: Wol dem andern thoseggen wil/ he segge em tho twischen Paasken vnde S. Michels dach/ so tydelick tho vorn/ dat ydt moge geholden werden/ vor S. Michels dach/ vnde op dem dach vnde stede/ schollense den kesen/ sess an bede siden/ ehres Rades vth Dannemarck vnde in sonder Jutland/ de twolff schollen den volkamen macht hebben/ se tho vorscheden mit recht/ nach luth des Denischen Rechtes/ nach thosprocken vnde nach antwerde/ vnde wat de twolff den endrechtlicken vor recht seggen nach Denischen recht/ dat schollen se an beyden siden holden: Were ydt averst dat de twolff dit Rechts nicht ens wurden/ so schollen de voorgenanten twolff/ sechs an beden siden/ enen Heren kesen/ vnde mit welcken sieen van dem twolffen/ de twe van den Heren endrachtlicken thofallen/ de richtigst gesegget hebben nach Dennischen Recht/ dat schollense an beden siden holden; Were ydt averst dat de tween Heren dit Rechts nicht ens werden: Da schal men klage/ antwerde vnde Recht/ de darup gesegget sindt/ bringen vor den Romischen Koning/ vnde wenn den de Romische

Romische Koning denen seght/ edder seggen lest dat he richtigst gesecht hefft nach Dennische Rechte. Dat schollen se tho beden siden also holden vnd thuen/ vnde sick daran genogen lathen an beden siden.

,, Et perlectis sibi dictis literis, quo ad dictos articulos, requisiverunt dictum Dominum
,, Henricum Ducem Luneburgensem, ut iisdem literis & præsenti Diætæ placiti, satisface-
,, ret, ut nomine tutelæ suæ teueretur, & suos judices idoneos juxta dictarum literarum con-
,, tinentiam, ordinaret, à quo quidem Domino Duce Luneburgensi, quatuor Domini Duces,
,, nullum aliud responsum habere potuerunt, ut asseruerant, nisi quod dictus Dux Lunebur-
,, gensis, libenter deputare vellet sex ad amicabiliter tractandum stando, sed non judicialiter
,, sedendo, quos nominavit, qui tamen per Domiuum Regem, omnino fuerunt inhabiles ad
,, hujusmodi actum reputati, quia nec erant de Dacia, nec de Suderjutia, prout esse debe-
,, bant, juxta literarum formam. Et adjecit Dominus Dux Luneburgensis, quod nullos
,, alios vellet deputare, asserens, quod juxta tractatus Domini Vldarici Ducis Magnopolen-
,, sis vellet tenere Diætam præsentis placiti: & quod nihil sibi constaret de literis coram
,, eo productis, per dictam sororem suam, & Comitem Henricum Holsatiæ, & aliorum
,, Nobilium sigillis sigillatis. Tunc replicatum fuit per dictum Dominum Regem, quod
,, ipse Dux Luneburgensis in propriis tractatibus pro hujusmodi Diæta servanda in dictis
,, literis consensisset, & addidit, quòd in dictis articulis sibi lectis expresse contiuetur, quod
,, posterior litera, se ad priorem referet, & ad eundem effectum tenderent, & indissolubili-
,, ter una sine alia, servari non posset, obtulitque se dictus dominus Rex, ad standum diffi i-
,, tioni dictorum quatuor Principum, & Ducum super hac. Et quo dictus Dux Luneburgen-
,, sis se de tutela dictorum sororis & nepotum intromitteret, utrum teneretur teuere lite-
,, ras dictæ sororis suæ, cum sigillo Comitis Henrici patrui suorum nepotum, & aliorum
,, Nobilium suorum consiliariorum, per eandem sigillatas, dum ipsa tutela prædicta fung e-
,, retur, vel an ipse Dominus Rex super his ipsam sigillationem impetere debet, cui d i-
,, tioni stare dictus Dominus Dux Luneburgensis penitus denegavit, Tunc protestabatur,
,, quod ipse dominus Henricus Dux Luneburg. sine satisfactione ipsius Diætæ & placiti,
,, de dictarum literarum observantia, super quibus dicta Diæta per eundem recepta fuerat,
,, diversis delusoriis evasionibus, studuit evadere de facto, licet de jure non potuit. Ipse
,, dominus Rex volens in omnibus satisfacere legibus prædictis, & Diætæ præsentis placiti,
,, assumpsit dictas literas in mauibus suis, & una cum dictis Principibus, Episcopis & aliis
,, spiritualibus, ut temporalibus circumstantibus, ad judices suos in Cathedra judicial ter
,, tunc sedentes, pro hujusmodi discordiarum decisione deputatos, se sponte obtulit, stare
,, jur. definitioni, & decisioni eorundem, juxta Diætam receptam, Et si hoc facere debeant
,, stando vel sedendo, super hæc remisit eos ad leges regni sui Daciæ, & rogavit omnes &
,, singulos præmissos adstantes, ut eum informarent, si in aliquo dictus dominus Rex, pro
,, regno suo Daciæ, se ultra offerre deberet, quam se obtulerit, ad satisfaciendum huj s-
,, modi Diætæ, pro discordiarum discisione confectarum. Deinde dominus Rex, protesta-
,, batur in hæc verba, vel saltem consimilia, Quod libenter vidisset, quod omnes contro-
,, versiæ inter eos exortæ, fuissent sedatæ ac discussæ, secundum literas prædictas, super qui-
,, bus inter eos præsens Diæta fuit recepta. Sed quia nec dictus Dux Luneburgensis, tutor
,, dictæ sororis suæ, & nepotum suorum, nec ipsa soror, uec nepotes sui, hujusmodi literis
,, seu tractationibus satisfacere curaverunt neque curent, & per dictum dominum Ducem
,, tutorem, dictarum literarum observantia, per ipsam sororem & patruum suorum nepo-
,, tum, super præmissis sigillatarum penitus denegaretur: Quapropter ne dictus dominus
,, Rex negligens in persecutione jurium regni sui Daciæ inveniretur, ipse dominus Rex à
,, Judice & executore justiciæ, domino Petro Episcopo Roschildensi, Cancellario regni
,, Daciæ, per generale Parlamentum & placitum Danorum specialiter deputato, cum debita
,, juris instantia recitari petiit, & postulavit, dictum Ducem Henricum Luueburgensem,
,, tanquam præsentem tutorem sororis & nepotum suorum, ac ipsam sororem & nepotes, &
,, omnes alios & singulos, quorum interest seu interesse poterit, nec non occupatores & de-
,, tentores bonorum dicti Ducatus Slesvicensis, iu feudum, ut præmittitur, à dicto domino
,, Rege descendente, in fraudem servitiorum ipsi domino feudi inde debitorum, ad standum
,, juri coram dicto judice regni, & toto parlamento Regali, juxta leges municipales regni
,, Daciæ. Super hujusmodi injuriis, & aliis enormibus, infra describendis, hujusmodi peti-
,, tioni, prædictus Reverendus pater & dominus, dominus Petrus Episcopus Roschildensis,
,, consiliarius dicti regni Daciæ, judex ad infra scripta, cupiens parêre Illustri Principi ac
domino,

Ericus VIII. Rex. A. C.

40000. Marcarum Lubecensium, & ipsum Episcopum Slesuicensem, ad summam 4000. marcarum Lubecensium: Et coëgerunt nos, ac dictam dominam Margaretam Reginam matrem nostram, ad damna, expensas, sumptus, & ad reformandum & corrigendum, prædictam summam, 200000. marcarum Lubecensium. Item, dicta domina Margareta ex una parte, & dictus dominus Dux Luneburg. ex altera parte, arbitrati sunt super hujusmodi traditione & pacis fractione, in dominum Vldaricum Ducem Megapolensem, Ipse dominus Vldaricus pronunciavit, Flensburg restituendum, & pacem prædictam servandam, quæ non longè post rupta fuit in Advocatia Sunderborg, homicidiis, spoliis & captivitatibus servitorum nostrorum, damnificantes iterum nos, videlicet ad summã 10000 marcarum Lubecensium, & ipse Dux Henricus, fecit Episcopum Slesuicensem ad statim, post hoc, spoliari in villa sua Rodenisse, 180. bobus & vaccis, & per advocatos suos fecit eundem Episcopum spoliari in decimis, jurisdictionibus, & terragiis suis, usque ad summam 6000. marcarum Lubecensium. Postmodum vero dictus Dominus Dux Stetinensis, venerunt ad nos in Vordingborg, & ibidem promisit nobis dictus Dux Henricus, vel sororem suam prædictam, cum nepotibus suis, castris & terris ad tutelam nostram præsentare, & quod nos pro eorundem debitis persolvendis, pecuniam accommodaremus vel, si Holzati hoc impedirent, ipse dominus Henricus Dux, vellet stare juri in parlamento Nyborg celebrando, juxta tenorem literarum, desuper confectarum, dummodo hoc protraheretur usque ad festum S. Iacobi tunc proxime futurum, promittens ex tunc de cætero, dicto domino Regi, nunquam contra ire, Et supra hoc posuit fidejussores, quos ut fefellit, & de præmissis nihil tenuit, sicut pro nunc contumaciter recessit. Ex quibus omnibus & singulis, tanquam notoriis publicis & manifestis, taliter quod nulla valeant nec possint tergiversatione celari, colligitur, quod licet dictus Ducatus Slesuicensis, materna successione juxta leges municipales regni nostri Daciæ, hæreditario jure ad nos spectet, Nihilominus per subditos dictæ dominæ Elizabethæ, illicitè detentorũ prædictorum temerariorum & violentorum detentorum dicti Ducatus castrorum, terrarum, ejusdem sine quacunque investitura debita, & absque justo titulo, qui tamen à nobis in feudum descendit, hostiles invasiones, contra nos dominum dicti feudi, ex Ducatu, contra debitum fidelitatis militantes, & servitiorum nobis inde debitorum, & dicti debiti fidelitatis fraudationem, nec non eorundem traditorias fælonias, contra nos dicti feudi dominum, & dictum fidelitatis debitum machinatos, quæ crimen sapiunt læsæ Majestatis, dictus Ducatus ad nos de jure feudali, secundum dictas leges municipales regni Daciæ, existit devolutus, & ad nos dignoscitur pertinere, & maximè cum dicta detentrix, ac dicti detentores, necnon eorum literas & sigilla, nec fidem, nec pacta, nec fidejussorum cautiones, nec promissam ore & manu pacem, servent, nec nobis servaverunt usque modo. Quare nos Reverendum patrem, judicem & Cancellarium (ut supra) petimus & requirimus, quatenus authoritate, qua fungimini in hac parte, de consilio dictorum assessorum, & consensu, & totius nostri Regalis & generalis parlamenti, declaretis, dictas leges municipales, & alia jura nostri regni declaretis, pronuncietis, definiatis, dictum Ducatum (salvo quod materna successione, jure hæreditario ad nos spectare noscitur) occasione præmissorum, etiam jure feudali ad nos & nostrũ regnum, & hæredes & successores nostros, fore legitime devolutum, ipsamque præmissam illicitam detentricem, & illicitos detentores, & occupatores dicti Ducatus, & intrusos detentores, in dictum Ducatum, amovendam, & amovendos fore de eodem, declarantes dictum Ducatum, usque in præsens eandem & eosdem, detinuisse & detinere, Et ex eodem nobis & regno nostro Daciæ, contra fidelitatem exinde nobis debitam, injustas & indebitas guerras movisse, nobisque & dicto nostro regno Daciæ, eosdem teneri ad restitutionem omnium fructuum inde perceptorum, nec non ad restitutionem omniũ damnorum, per nos & adhærentes nostros, Ecclesiasticos & Temporales passorum, spoliis, rapinis, incendiis, homicidiis, captivitatibus, captivorum redemptionibus, castrorum & fundorum præfati Episcopi Slesuicensis traditionibus, prædictas eorum injustas guerras, nobis & aliis illatas, illicite & iniquè, & ad restitutionem sumptuum & expensarum, ad quos & ad quas faciendum, nos & dictos nostros adhærentes nequiter arctaverunt.

Nos verò Petrus Episcopus Roschildensis, Cancellarius dicti regni Daciæ, & judex præfatus, hujusmodi requisitionem & petitionem, reputantes fore justas, & rationi consonas, Et quia omnia præmissa sunt publica & notoria, taliter quod nulla valeant tergiversatione celari, Dei nomine invocato, pro tribunali sedentes, ac solum Deum ac justiciam præ oculis habentes, venerabilium assessorum nostrorum jurisperitorum, & totius Regalis

ERICUS VIII. Rex. A. C.

parlamenti freti consiliis, & consensu, cognitis & præfatis hujusmodi causæ, & causarum ,, meritis & circumstantijs, perlectisque & intellectis, capitulis legum municipalium reg- ,, ni Daciæ, hanc materiam immediaté concernentibus, & præsertim capituli, cujus tenor ,, in Danica lingua, de verbo ab verbum, sequitur in hæc verba,

,, **Det skal mand oc vide / at sin egen Jord maa mand met andet intet forgiore / uden hand farer uden Riget / oc far met uden Rigens Hær / ind paa sit eget Ri- ge / oc hærer paa det / da haffuer hand forgiort huer den Penning hand eyer inden Riget / boode Jord / oc andre Koste til Kongen / fordi det kalder mand Af- fuindsskiold / at fore paa Riget /** quod sic sonat in Latino.

,, Quicunque exiverit regnum, & cum extraneis revertitur in regnum & in eodem prædas & vastationes contra regnum exercuerit, privatus est omnibus bonis suis, mobilibus & immobilibus, Quia tale factum fore reputatur pro crimine læsæ Majestatis. Quare authoritate, qua fungimur in hac parte, & vigore hujusmodi legis municipalis, dicti regni Daciæ, & aliorum jurium dicti regni, decernimus, declaramus, pronunciamus, diffinimus, in his scriptis, non licere, nec licuisse, non decere, nec decuisse, ipsam dominam Elizabetham, nec non dominum Henricum Ducem Luneburgensem, intrusum tutorem dictæ dominæ Elizabethæ sororis suæ, & nepotum suorum, dominum Henricum Comitem Holsatiæ, nec Ericum Krummedige, Laurentium Hesten, Otthonem de Knoph, Thunnonem & Eilerum Ronnau, prætensos milites, dicti Ducatus Slesuicensis, nulla investitura, nec justo titulo suffultos, Serenissimum principem ac dominum Ericum Dei gratia, regnorum Daniæ, Sueciæ, Norvegiæ &c. Regem, cujus dictus Ducatus Slesuicensis successione materna hæreditas vera extitit, & nihilominus ab eodem, & ejus regno Daciæ in feudum descendit, omnis rationis & juris feudalis, ordine prætermisso; palam publicè & notoriè hostiliter, invasisse, & invadere, & eundem dominum Ericum Regem, dominum feudi, dicta Ducatus suis servitiis debitis eidem, de dicto Ducatu, & debito fidelitatis defraudavisse, & defraudare, atque proditorias atque fraudatorias felonias multipliciter intulisse, inferre contra dictum debitum fidelitatis, & dicto domino Regi, & regno ejus Daciæ literas per eosdem, eidem datas & sigillatas, pacta, promissam ore & manu pacem, & fide jussorias cautiones, minimè servavisse, sed per hoc si quid juris eisdem, vel alicui eorum, in dicto Ducatu competivisset, vel competere, perdidisse, decernentes eosdem, castra & terras, dicti Ducatus illicitè & injustè detinuisse, & detinere. Quia absque investitura debita, & sine justo titulo, eundem violenter & de facto, occuparunt, ipsumque Ducatum, etiam jure feudali, occasione præmissorum & juxta leges municipales, & alia jura regni Daciæ, ad ipsum dominum feudi, & regnū Daciæ fore, & esse legitimè devolutum, & ad ipsum dominum Ericum Regem, & regnum ejus Daciæ, & ad nullū alium pertinere, quem etiam dictis Regi & regno adiudicamus, in his scriptis, ipsamque dominam Elizabetham, & filios suos, de dicto Ducatu, & dominum Henricum Ducem Luneburgens. à dicta tutela, ad quam se intrusit, & alios omnes, & singulos, supra nominatos, amovendam, & amovendos fore, tanquam illicitam & illicitos, detentricem & detentores, dicti Ducatus, Quam & quos nos sic amovemus, à Ducatu antefato, Decernentes insuper illicitam detentricem, & injustam & illicitos detentores, & injustos dicti Ducatus dicto domino Regi & ejus regno Daciæ, ad restitutionem fructuum, de dicto Ducatu perceptorum, nec non omnium & singulorum damnorum, per ipsum dominum Regem, & regnum Daciæ, & per adhærentes eorundem, Ecclesiasticos & temporales, passorum spoliis, rapinis, incendiis, injuriis, captivitatibus, captivorum redemptionibus, castrorum & fundorum Episcopi Ecclesiæ Slesuicenses traditionibus, bonorum mobilium & immobilium ablationibus, per dictas injustas guerras, dicto domino Regi & regno, & ejus adhærentibus, illatis, illicitè & iniquè, tenerique eosdem, ad restitutionem sumptuum & expensarum, ad quos & ad quas faciendas, dicti Rex & regnum, & eorum adhærentes, per eosdem injustos gubernatores, nequiter sunt arctati, cum debita & condigna satisfactione præmissorum, injuriarum realium & verbalium, per dictos injuriatores præmissos, injuriatis principibus, & eis adhærentibus, Ecclesiasticis & temporalibus præfatis, nequiter illatis, In quorum omnium fidem & testimonium præmissorum, præsentes literas fieri, & per notarios infra dictos, subscribi & publicari mandavimus, sigillique nostri jussimus & fecimus appensione communiri, Datum & Actum, Anno Indictione, mense, die, hora, loco, & pontificatu, quibus supra, præsentibus ex tunc, reverendis in Christo patribus ac dominis, DD. Petro Archiepiscopo Lundensi, Iohanne Slesuicensi, Boëtio Arhusiensi, Johanne

Johanne Otthoniensi, Petro Ripensi, Canuto Lincopensi, Jacobo Asloënsi, Ecclesiarum Episcopis; nec non Illustribus principibus & dominis, Bugislao Pomerensi, Vartislao Stetinensi, Johanne Saxoniæ Ducibus, aliisque quam pluribus proceribus, militibus & militaribus, proconsulibus & consulibus, plurimorum nobilium & insignium civitatum & communitatum, infra regna dicti domini Regis, & extra in terris & patriis partim in remotis, & partim in vicino dictis regnis, constitutis, testibus ad præmissa vocatis & specialiter & rogatis. Ericus VIII. Rex. A. C.

Ejusmodi in Holsatos prolatâ sententiâ, regem adijt filiorum *Gerhardi* natu maximus, *Henricus* nomine, submissè efflagitans ut sibi Slesvicensis Ducatus feudum permitteretur, ac simul obsequium suum officiaque prolixè commendans ei se ad omnia paratum fore pollicebatur. Verum Rex universum prius Ducatum omnesque arces opidaque restitui sibi postulavit, atque indè, quid tribui vellet suo arbitrio ac favori relinquendum censuit. Idque ob causam eam, quod nec ipse aut ejus nomine quispiam hoc jam antea efflagitasset. Verum modus iste conferendi feuda pluribus in Germania principibus displicere videbatur, præsertim cum genium atque indolem Danici feudi ignorarent. Quapropter condolere Holsatis illisque adhærere nonnulli cœperunt. Hujus, præter cæteros, classis fuêre Megapolitanus *Albertus*, Sueciæ olim Rex, ut aliquo scilicet modo se adversus Ericum qui in imperio Suetico successor ei obtigerat, ulcisceretur, tum Vandaliæ dynasta *Balthasar* itemque Duces Luneburgenses Holsatiæ Comitum avunculi ac tutores. Sicque factum ut rumperentur paulatim, quas pepigerat jam ante inducias, Regina *Margareta*. Cujus funus archiepiscopus Lundensis *Petrus* Cruseus, post peracta superiora comitia, è Soræ cœnobio transferri Roschildiam curavit, invitis licet ejusdem cœnobij fratribus. Eidorenses circa hæc tempora variè inter Danica & Holsatica arma jactati, tandem in bellum quoque ob vicinos Dithmarsos inciderunt. Dithmarsi indignantes, captos quosdam suæ gentis ac scelerum convictos à Transeidoranis laqueo fuisse necatos, agmine ob id infesto Eidorâ flumine superato, primò cladem ab hostibus accepêre, quingentis suorum amissis. Deinde, instaurato exercitu, itâ eósdem terruêre, ut ad iniquissimas conditiones accipiendas descenderent, triginta marcarum millia multæ nomine polliciti; & in causis controversis hoc ratum habituri quod viginti Dithmarsi ab Eidoranis delecti, uno suæ gentis addito, judicassent. Quæ cum ibi fierent, annus jam erat à Christo nato millesimus quadringentesimus decimus quartus. MCCCCXIV. Quo tempore *Constantiam* à rege Erico missi præsules *Petrus* Luckius Ripensis & Slesvicensis *Johannes* Schoulevins, ut ibi, quod ad Michaelis celebrandum instabat, Concilio interessent. Cujus initio *Gregorius* duodecimus sedi, quam occupaverat, renunciavit. *Benedicto* verò decimo tertio & *Johanni* vigesimo tertio potestas abrogata. Atque inde Cardinales viginti quinque ingressi conclave *Othonem* Columnam elegerunt, qui, quod ipso festo Martini esset creatus, *Martini* quinti nomen assumpsit. Aderat & ipse Imperator Sigismundus aliique totius Europæ principum perplures; interque ceteros *Casimirus* ac *Vartislaus* Stetinensium Duces: Quorum hic illud præcipuè agebat ut ab imperatore, nomine nepotum suorum Wolgasti principum investituram reciperet. Domi verò per idem fere tempus ex Holsatiæ nobilitate illi ipsi, in quos superior etiam sententia erat vibrata, relictis *Elisabetâ* ejusque liberis, qui Slesvicensem Ducatum sibi vindicabant, se regi Erico conjunxêre. Nomina eorum fuêre *Ericus* Krummedikius, *Otho* Knophius, *Thunno* & *Eilerus* Ronnavij equites: *Marquardus* & *Nicolaus* **van der Wisch** & N. Seftedius: Rex insignibus eos præfecturis ornavit, *Erico* præterea Krummedikio in ordinem senatorium allecto. Hæc defectio quantopere *Elisabetham* ceterosque Holsatiæ principes adfecerit, æstimare per se quivis potest.

Proximo statim anno Cæsar Sigismundus literas ad Ericum regem, fratrem & avunculum suum charissimum, super Lubecensibus dedit, quibus ipsi ut urbi eorum vicino principi mandabat, Lubecensem senatum, qui anno 1408 per seditionem loco fuerat motus, dignitati suæ pristinæ restitueret. MCCCCXV. Eamque provinciam postquam Rex Imperatoris nomine suscepisset, scripsit de re totâ ad Lubecenses. Sed ij cum parum commoveri tum viderentur, in aliud id tempus differendum statuit.

Constantiæ interea de quo dictum Concilium agitabatur, in quo, præter cetera, cum esset haud perperam, ut Platina testatur, decretum generale concilium legitimè convocatum esse supra Papam & habere potestatem à capite ecclesiæ, qui est Christus, tamen In

Ericus VIII. Rex. A. C.

devium lapsi patres, nec ferre euangelij salem assuefacti, *Iohannem Hussum* & *Hieronymum Pragensem* hisce diebus rogo adjudicarunt, licet salvo, ut vocant, conductu *Sigismundi* Imp. communitos. Causa tam sævi supplicij hæresis Viclevi prætexebatur, quam illi quasi novo paxillo affixam reducere & animis mortaliū inserere sategissent; cum verius seculi atque ecclesiæ luxum, qui ad summa jam venerat, castigare, & ejusdem, quod ad ceremonias & doctrinam, exerrationes ad sua & Christi atque apostolorum primæva instituta revocare elaborarint. Nec aliud erat, quod eodem in concilio illustris ille Parisiensium Cancellarius *Iohannes Gerso* agere instituerat, cum acceptâ à patribus loquendi potestate, de corruptis similiter ecclesiæ moribus, publice ac libere per idē circiter tempus dissereret.

Dum verò Constantiæ aut in propinquo substitit Imperator, Rex Ericus per literas & legatum salutari eum curaverat, assensum ac confirmationem ejus exposcens super sententiâ, quam Neoburgi adversus Holsatiæ principes, eorumque consiliarios, regni Danici senatus jam pridem pronunciaverat. Quam & hoc circiter tempore per literas Constantiæ XIV. Junij datas ei transmisit, in hanc propemodum formam: ut, postquam modos, quibus excidere quispiam feudo suo possit, ostendisset, & eorum ferè omnium rei essent Holsatiæ principes, dum nimirum intra annum & diem investituram à domino feudi petere supersedissent, & contra fidei atque obsequij sacramenta in herum quoque insurrexissent aliaque commisissent, quæ crimine perduellionis ac læsæ majestatis intelliguntur, declararit ac statuerit, rectè & ordine in eos judicium factum, tenerique regi Erico, fratri atque avunculo suo dilecto, utpote feudi vero domino per omnia satisfacere deque singulis ad jus idem spectantibus ei in totum respondere. Sed ipsas Cæsareas literas, eâdem, quâ tum temporis scriptæ fuère, lexi ac formulâ, his proximè subjicere haud abs re existimem. Sunt verò ejusmodi:

SIGISMUNDUS Dei gratia, Romanorum Rex, semper Augustus, ac Hungariæ Dalmatiæ, Croatiæ, Rassiæ, Serviæ, Palliciæ, Lodomeriæ, Cumaniæ, Bulgariæque Rex, Marchioque Brandeburgensis, nec non Bohemiæ & Luzeburgensis hæres, Notum facimus tenore præsentium, quibus expedit universis, ad perpetuam rei memoriam. Post mundi machinam, divina providentia firmatam, & primordialem materiam, naturæ melioris conditionis officio, in rerum effigies distributam, qui facienda præviderat, facta considerans, & considerata commendans à globo circuli Lunaris inferius, hominemque creaturarum dignissimam creaturam, ad imaginem propriam effigiemq; formatum, quem paulo minus minuerat ab Angelis, consilio perpenso, disposuit præponere cæteris creaturis, quem de limo terræ transsumptum vivificavit in spiritu, ac eidem honoris & gloriæ diademate coronato, uxorem, & sociam partem sui corporis aggregavit, eosque tanto prærogativæ munere decoravit, ut ambo efficerentur primitus immortales, ipsosque, veruntamen sub quadam lege præcepti constituit, quam quia servare tenaciter contempserunt, transgressores eosdem pœna damnatos, ab ea, quam ipsis ante contulerat, immortalitate, proscripsit. Ne tamen in totum quod ante formaverat, tam ruinosè, tam subito divina clementia deformaret, & ne hominis forma destructa, sequeretur per consequens destructio cæterorum, dum carerent subjecto præposito, & ipsarum commoditas ullis usibus non serviret, ex amborum semine terram mortalibus fœcundavit, ipsamque subjecit eisdem, qui paterni discriminis non ignari, sed in ipsos à patribus transgressionis vicio propagato, inter se invicem, sæva odia conceperunt, rerumque dominia jure naturali communia, distinxerunt, & homo, quem Deus rectum & simplicem procreavit, immittere se questionibus non ambegit, sicque ipsarum rerum necessitate cogente, nec minus divinæ provisionis instinctu, principes gentium sunt creati, per quos possit licentia scelerum coërceri, qui vitæ necisque arbitri, gentibus, qualem quisque fortunam, statumque haberet, velut executores, quodammodo divinæ sententiæ stabilirent, de quorum manibus ut villicationis sibi commissæ & perfectæ valerent reddere rationem, pacem quoque populis, eisdem pacificatis justiciam ministrando, quæ velut dominæ sorores se invicem amplectantur & pro posse conservent. Nos itaque qui ad Romani Imperij fastigia, & aliorum regnorum insignia, sola divinæ potentiæ dextera, insufficientibus licet meritis sublimavit, volentes duplicata talenta nobis credita reddere Deo vivo, in reuerentiam Jesu Christi, à quo cuncta bona procedunt, colendo justitiam, & jura tuendo præcessorum nostrorum, divorum Imperatorum, & Regum Romanorum, laudabilibus vestigijs inhærere cupientes, & declaratione nostra, guerrarum dispendia & anfractus questionum mactare cupientes, claritatem justiciæ

Ericus VIII. Rex. A. C.

justiciæ providemus, publicè denotandam, Dudum equidem nonnulli Divi Imperatores Romani, circumspectione provida, & providentia circumspecta, certis casibus exprimendo, salubriter decreverunt & statuerunt, in quibus feudum amittitur; inter quos specialiter tanguntur, casus infra scripti, videlicet, Si Vasallus alienet totum feudum suum, vel majorem partem domino inscio & irrequisito, quo ad illam partem alienatam, cadit à jure feudali, & perdit feudum, & dominus feudi potest de jure, & debet illud a quolibet possessore seu detentore illicito reperere, & revocare, & tanquam suum proprium apprehendere & tenere. Item, Si Vassallus infra annum & diem, investituram feudi à domino, vel ab hæredibus ejusdem domini feudi, non petierit, vel domino feudi requirente, ab hujusmodi Vasallo juramentum fidelitatis, & tertio commonitus illud non præstiterit, aut aliquam feloniam contra tenorem juramenti fidelitatis fecerit, perdit feudum, & revertitur ad dominum, & præsertim, si Vasallus contra dominum feudi commiserit Crimen læsæ Majestatis, Amisso igitur feudo per Vasallum in casibus supradictis, aut aliquo eorundem, bonisq; feudalibus, juxta dicta decreta & statuta, ad dominum feudi reversis, incolæ & inhabitatores terrarum, Vasalli, & bonorum feudalium prædictorum, de jure & dictamine rectæ rationis, & æquitate suadentibus, teneantur & debent omni timore deposito, salvoque honore possunt ipsi domino feudi, in omnibus parere, intendere & obedire. Cum itaque pro parte Serenissimi principis, Erici regnorum Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, Sclavorum, Gottorumqe Regis, & Ducis Pomeraniæ, fratris & avunculi nostri charissimi, coram Celsitudine nostra propositum extiterit, in publica audientia, & manifestè deductum sit, Quod Ducatus Slesuicensis, ab eodem fratre & avunculo nostro, ratione prædicti regni Daciæ, in feudum dependeat, Quodque illiciti detentores prædicti Ducatus, ipsum dominum feudi, servitiis prætextus dicti Ducatus, & Vasallatus debitis penitus defraudarint, Majoremqe partem dicti Ducatus, omni prosecutione juris postposita, alienaverint, Ac insuper regnum suum Daciæ, contra debitum fidelitatis, spoliis & rapinis, hostiliter invaserint, multasqe alias felonias, contra hujusmodi fidelitatis debitum, nec non sidefragia, & traditiones, ipsi domino feudi, pro felici gubernatione aliorum suorum regnorum prædictorum, in remotis agendi, contra ipsum perperam & iniquè commiserint, in dedecus prædicti sui Regni, & Crimen læsæ Majestatis suæ, Volens igitur præfatus Serenissimus princeps, frater & avunculus noster charissimus, ut dominus feudi prædicti Ducatus, non de facto sed via juris & regia, juxta leges municipales prædicti regni sui Daciæ, quæ etiam statutis imperialibus supradictis, sunt conformes, contra illicitos detentores prædicti Ducatus Slesuicensis procedere, vocatis ad hoc vocandis, & servatis de jure servandis, idem Ducatus Slesuicensis sæpedicto Serenissimo principi, fratri & avunculo nostro charissimo ex præmissis justis & rationalibus causis, exitit judicialiter adiudicatus, prout in literis & instrumentis publicis, desuper confectis, & coram Celsitudine nostra productis, plenius est expressum. Nos igitur in solio throni Cæsarei plenitudine potestatis assumpta, rum laudabiliter ea utimur, cum inspectis diligenter circumstantiis variis, personarum, rerum, locorum, & temporum, emergentibus oportunitatis articulis utiliter providemus, legibus profecto & observantiis municipalibus prędictis, justis & æquis, rationalibus & honestis potissimum statutis, & decretis autenticis, divorum Imperatorum Romanorum, superius expressis & denotatis, clarè concrepantibus, favere cupientes, & earundem effectum promovere, pręsentis scripti nostri Epigrammate, & sanctione, in quantum dignè possumus, ac juris & rectæ rationis dictant ordo & auctoritas, significamus declarando, declaramus significando, quibus expedit, Quod universi & singuli incolæ, & inhabitatores dicti Ducatus Slesvicensis, sic ut præfertur adjudicati, virtute adjudicationis præmissæ, eatenus quatenus ritè processum censetur, præfato Regi, ut prælibatur, tenentur & debent, ut domino feudi de jure & ratione justiciæ administrare, intendere, per omnia, & parère, honore ipsorum semper salvo in pręmissis, perinde sicut antea Vasallo, quia jure suo cecidisse dignoscitur, & feudum perdidisse, paruisse & obtemperasse noscuntur & debeant, Eidemque Regi, domino feudi de omnibus juribus feudalibus, ad ipsum propterea ritè transfusis, & reversis, actualiter respondere. Nec propterea abjectio aliqua & nota, in judiciis vel extra judicia possit contra ipsos aliquatenus assumi, per quempiam legitimè dici, allegari, aut impingi, seu imputari, Salvis tamen in pręmissis semper juribus alienis. Pręsenti sub nostræ Majestatis sigilli appensione testimonio literarum, Datum Constantiæ, Provintiæ Maguntiæ, Anno Domini 1415. die 14. Iunij, regnorum nostrorum, Anno Hungariæ 29. Romanorum electionis 5. Coronationis vero 1.

Sigismundus Imp.

Ericus vnt. Rex. A. C.

Tonderam copias, motis Gottorpio castris, in Frisios impetum vertunt, ut gente eâ in fidem Regis sacramento adactâ agros simul perduellium ferro flammisque vastarent. Verum *Henricus* de adventu regis certior redditus propius Eidoram movet castraque cis ripam fluminis locat. Interea subigendis Frisiis intenti Dani, dum armis acrem gentem lacessunt, nonnullam ab eâ stragem incurrêre, ac videns Rex nihil tum effici ultra posse, firmatis circumquaque præsidiis, exercitum domum reduxit. Erat eadem tempestate sub ditione adhuc Regis Fimbria insula. Quam recipere ac suæ facere potestatis omni vi annisi Holsati in eam ante diluculum movent. Duces eorum fuêre *Henricus* Brunsvicensis & Osnaburgensis, ille avunculus, hic Comitum Holsatiæ patruus. Fimbriæ incolæ exortâ luce, cum adesse Holsatos cognoscerent, pulsari confestim campanas imperant, sed impares se esse adversus vim armatam inermes animadvertentes, mittunt opidi Burgensis sacerdotem, qui cum Holsatis omnium nomine pacisceretur. Præfectus interea Regis *Ivarus* Bruskeus, qui arcem Glambecæ tenebat commeatum & quidquid armorum nancisci poterat ex opido in arcem comportari fecerat, se ad excipiendam oppugnationem omnibus modis comparans. Factisque insultibus aliquot, cum expugnari munimentum armis vix posse Dux & Comes uterque *Henricus* viderent, decreverunt inopiâ ac fame ad deditionem obsessos compellere. Et jam octo propemodum septimanis duraverat obsidio, cum nihil interea è Daniâ subsidii mitteretur, undè præfectus forte fortunâ navem nactus, quæ eo appulerat, commendatâ suis castelli defensione, in Daniam navigat, ac mox commeatu armisque instructâ cum classe regressus cum undique ab Holsatis ingressu arceretur, tandem deditionem facere coacti præsidiarii, ac vitam pacti, decesserunt. Indigenæ sacramentum Holsatis dicere, & sex insuper marcarum argenti millia tributi nomine persolvere adacti sunt. Quod supra de marchiâ & marchione Brandeburgico *Frederico*, ex Burgravio Noribergensi ad eam dignitatem evecto, est memoratum, id ad hoc ferè tempus referunt chronologi delatumque eum à Cæsare honorem *Friderico* Constantiæ, dum ibi adhuc isti concessui vacat. Obiit sub anni extremum *Petrus* Ferreobarbus, *Iernskeg* vulgo dictus, Roschildensium Episcopus, eique ex fratre nepos *Iohannes* Andreæ quam proximè est surrogatus. Est quoque in locum suum ac pristinam dignitatem hoc circiter tempore repositus, quem supra retulimus à Lubecensibus in testinâ seditione ejectum, urbanus magistratus: Idque ope & auctoritate præsertim Erici Regis, à quo id Cæsar summis precibus, ut supra meminimus, efflagitaverat.

Proximâ æstate qui fuit annus decimus septimus supra millesimum quadringentesimum maximis instructus copijs terrâ marique Rex se aliquandiu, priusquam in terram escenderet, mari & intra foros continuit, unde lutræ ei nomen à quibusdam est inditum, quasi aquis gaudenti. Verum ille studio hoc ageus, non ignorabat magno ære ab Holsatis conscriptum militem, eumque diu merentem alere difficile illis fore. Sed Holsatiæ Principes subodorantes quid ageret *Ericus*, militem suum Australi Jutiæ immittunt, ut ibi rapinis & prædâ vivat. Igitur in terram egressus Rex, exercitu altero Gottorpium, altero Slesvicum obsedit, cum ad manus in universum ei essent virorum centies millia. Slesvicum sub diem divisionis Apostolorum, qui fuit Julij xv suæ fecit potestatis. Intra urbem se continuêrat Dux Megapolensis, *Albertus* Sueciæ quondam Rex. Itaque impositis urbi præsidijs, urgere nonnihil obsidionem Gottorpiensem pergebat. Cum *Alberto* verò ità transactum, ut is, facto promisso, se haud unquam regi ejusve regnis aut ditionibus futurum adversarium, sed amicitiam cum eo culturum perpetuò, liber decederet. Eoque sub diem omnium Apostolorum præstito dataque fine dolo malo coram rege regnorumque senatoribus fide, & addito insuper se cum suis regi auxilio adfuturum, idem ad rei uberiorem testificationem, obsignatis codicillis, sunt adstipulati cum *Albertus* tum & ii, qui cũ eo aderant *Vlricus* Pentzius, *Vipertus* Lutzovius, *Casparus* Halverstadius, *Henricus* Splitus, *Iohannes* Bulovius. Capti & plures tum ibi, interque ceteros *Nicolaus* & *Ivarus* Powisckij, Holsatiæ nobiles, qui datis fidejussoribus, se in posterum regi, ejusve regnis aut territorijs haud adversaturos polliciti, domum redierunt. Per eosdem dies in prædam Holsatis cessit archiepiscopi Lundensis navium una, quam subsequi regiam classem jusserat, ornamentis episcopalibus aliaque suppellectile pretiosa instructam. Idque cum innotuisset Holsatis, qui egressi cum myoparonibus suis Chilonio occasionem haud negligendam existimarunt. Dum verò obsiderentur Gottorpium Slesvicumque, *Henricus* Osnaburgensis, ascensâ rhedâ, Hamburgum excurrit, orans obsecransq; ne deesse popularibus suis vellent. Ac simul declarabat, quid ipsos, regem adeò vicinum habituros, maneret. Posse

MCCCCXVII.

A aa iiij adhuc,

ERICUS VIII. Rex. A. C.

adhuc, priusquam Gottorpio Slesvicoq; potiatur, obsisti ejus viribus: Illud modò alacres agerent. Hamburgenses ubi pecuniam se aliquam confecturos, non verò copias pollicerentur, minus id placere *Henrico* videbatur, qui pleno in foro ex edito mobilem plebem affatus, id postremum obtinuit, ut missis ad regem clarigationis litteris, militem expedierint. Dumque adhuc ibi hæret, adfertur deditum regi Slesvicum, Sed ille Gottorpio ac novis auxiliis fisus, Rendesburgum abijt: ibique certiorem de Hamburgensibus reddens *Elizabetham* ejusque filium *Henricum*, bono eos esse animo jubet. Cumque allatæ mox regi essent, quas diximus, Hamburgensium literæ, fama ut solet omnia in majus tollens, adfore jam jam ingenti cum exercitu etiam Holsatos Dithmarsosque nunciat. Unde trans Sliam motis castris, ipse haud multo post Rex Daniam repetiit. Holsati intereà, collectâ undique popularium multitudine, tum & aliunde auxilia nacti, pedites circiter mille triginta præter equitum turmas, sub signis habuêre. Eâque manu Hattersburgum aggressi vi illud ceperunt, trucidatis, qui inerant, præsidiarijs. Invasum similiter Slesvicum, præsidijsq; nudatum. Cives, qui regi sacramentum dixerant, id insuperhabere, postquam urgere vis major cæpit. Obsessum tum quoque ab iisdem Koningsburgum ad Sliæ exitum; ac disturbatum, quod episcopi erat, Stubbæ municipium penitusque destructum.

Quæ dum ibi fiunt, haud destitit domi archiepiscopus Lundensis *Petrus* Cruseus sacrorum negotium agere, acceptisque regijs codicillis, & acto per capita censu, nummum ab unoquoque, qui annum ætatis decimum octavum superasset, exigi ad ædificationem cænobij divæ Brigittæ, quod *Marieboam* nunc vocant, per singula regna curavit. Soli dominium jam ante suo ære comparaverat regina *Margareta*, & quod agere nunc episcopus instituit, ipsa tum fortè animo conceperat. Eo autem tempore Schieningia loco nomen fuit.

Decesserat jam Imperator *Sigismundus* Constantiâ, relicto, quod illic agebatur, Concilio, duorum præcipuè Bohemiæ martyrum *Iohannis* Hussi & *Hieronymi* Pragensis, quorum superius meminimus, supplicijs non tam celebre quam infame, Ubi & ipso hoc anno CIↃ CCCC XVII. interdictum Pontificis incurrit Dux Pomeraniæ *Bogislaus* ejusque conjux *Sophia* instigatu maximè Caminensis episcopi Magni nomine. Nam & Hussi doctrina etiam ad Borcæ has oras per id tempus delata, ita Stralesundenses ceperat, ut eam publicè profiterentur; dum tandem apud Synodum Constantinensem tantum effecerint adversarij, ut eâ in totum sublatâ etiam ex præconibus unus *Iohannes Bucholtius*, haud meliore quàm ipse *Hussus* Constantiæ fato usus, ibi apud suos Stralesundæ in dedecus ejusdem sinedrij publicè exustus fuerit.

Flagrante adhuc inter Holsatos & Daniam bello, Lubecensium Episcopus *Iohannes* Dulmannus sive *Dulman*, ut eum appellat Slavicum Chronicon, Dulmerum alij scribunt, circa festum divi Martini mandato Romani Pontificis in Daniam venit, ut cum rege & Holsatis de pace firmandâ ac sopiendo bello ageret. Quo etiam nomine Ericum regem præsens affatus, eum haud abhorrentem à pacis consilijs deprehendit. Actumq; per idem tempus de inducijs; eæque inter regem ejusque regna ac ditiones, ut & *Henricum* Osnaburgensem, Stormariæ principem, Holsatiæ & Scouvenburgi Comitem ejusque hæredes ac belli socios, ad festum usque Michaelis eum in modum sancitæ, ut interea sub diem divi Johannis Baptistæ Gottorpium aut Slesvicum convenirent, ibique controversia, quæ agitabatur de Slesvicensi Ducatu, duobus Germaniæ principibus & quatuor Hansaticarũ urbium ad hoc delegatis pronuncianda permitteretur. Hi si inter se convenire haud possent, quisque nihilominus suam super Ducatu jam dicto sententiam recitaret; Eaque ad Duces Brunvicensem *Bernardum* ac Pomeraniæ *Bugislaum* transmissâ, ij quod dicerent, id ratum haberetur. Durantibus verò inducijs, hostilia cuncta cessarent, munitiones nusquam excitarentur, agricultura civiumq; commercia utrimque essent libera. Voluitque inducijs quoque istis includi Saxoniæ Angriæque ac Vestphalorum Dux *Ericus*.

MCCCCXVIII. dicta dies anni sequentis ubi advenit, uno die quàm erat statutum, serius comparuêre Danorum delegati: eoque nec sistere se Holsati voluerunt. Atq; ita Lubecensium episcopi opera, ut & Pontificis maximi laudabile ad promovendam pacem studium frustraneum tum fuit. Testatique sunt, datis hac de re ad Ericum regem codicillis, Dux Saxoniæ Angriæque *Ericus*, nec non *Otho* Stetinensium princeps, ut & *Albertus* Eversteinij Comes, se postquam dicto conventus die Slesvicum advenissent, à regiæ majestatis legatis ac consiliarijs *Iohanne* Due, *Erico* Crommedikio, *Nicolao* Strangeo, equitibus, itemque à *Wickio* à Witzẽ armigero & *Iohanne* Iacobæo, regio cancellario, qui omnes postridie divi Johannis eodem

Ericus VIII. Rex.

eodem accesserant, rogatos in templum convenisse ibiq; exposuisse urbium legatos, quod intellexissent Holsatiæ principes se excusare, utpote qui dicerent se dicto die Gottorpium venisse, nec ibi regios legatos deprehendisse, ideoque existimare pacto convento à se esse satisfactum, velle nihilominus postero adhuc die subsistere si forte amicâ compositione deduci res eò posset, ut ditiones ipsis suæ ac territoria relinquantur, id se expectaturos nec in ulteriorem juris actionem consensuros. Tuncque datum à regiis legatis ejusmodi responsum, se quod serius accessissent, non sibi aut regiæ majestati aut ulli malevolentiæ, sed cœlo ac ventis imputandum, esseque ob id paratos luere, quodcunque arbitri se commeritos judicarent, rogareque urbium legatos, vellent id suo nomine Holsatiæ principibus significare: Idque ab urbium consiliariis postquam Gottorpij Holsatis esset declaratum, ab iis responsum redditum sibi cum Ducibus aut Comite, uti nec cum regiis senatoribus, qui Slesvici aderant, negotij quidquam esse, sed cum rege ipso, quem abesse intelligerent, se itaque promissum complesse nec morari ulterius cupere. Eoque accepto, repositum à regiis senatoribus ac Cancellario, si nihil sibi esse cum ipsis negotij vellent, se hoc præstare non posse: sed scire eos debere se ibi regiæ majestatis nomine adesse cum plenâ potestate agendi omnia, quæ ad præsens negotium pertinerent: adesse etiam principes viros delegatosque urbium Lubecæ, Stralesundæ, Gripsvaldiæ, ac Vismariæ, ut medios atque arbitros: Sicque identidem amicè Holsatos invitatos, sed frustra hæc cuncta fuisse testati literis Albuæ apud Lalandos undecimo Julij datis principes ac dynastæ superius memorati. Interjecto nonnihil tempore Frisij, qui Eidoram accolunt, Holsatis juvantibus, glaciem transgressi episcopo Slesvicensium *Iohanni*, qui cum rege faciebat, eripere per insidias Suavestadium conati sunt, sed eventu minus favente.

Agere jam ante per legatum ac literas apud Romanum pontificem *Martinum* Quintum Rex cœperat de publico Gymnasio sive Academiâ intra Daniam constituendâ, loco, qui præsulum utrique Lundensi ac Roschildensi videretur quam commodissimus. Eâque de re allatum hoc circiter tempore Pontificis diploma, signatum Florentiæ VII cal. Junij, quo ei potestatem facit condendi Universitatem iisdem privilegiis atque immunitatibus, quas haberent academiæ aliæ & præsertim Parisina, excepto, quod Theologiam doceri haud permitteret, quod ea scilicet Romæ & ex Italiâ esset petenda. Sed Ericus bellis ac seditionibus domesticis innexus, Marti magis quam Musis litandum habuit. Quapropter nonnisi annis sequentibus, regnante Christiano primo, ultima demum manus ei rei imposita, ut suo dicetur loco. Codicillos interim ipsos sive diploma pontificis jam dicti, per idem hoc tempus hac de re constitutum, cujusmodi illud in archivis servatur, his subnectere operæ pretium credidi. Est enim ejusmodi:

MARTINUS Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Lundensi, & Episcopo Roschildensi, Salutem & Apostolicam benedictionem. A supremo Patre familias, in domo Domini, superna dirigente providentia, insufficientibus quanquam meritis, dispensatores effecti, inter curas innumeras, quibus rerum negotiorumque occurrentium varietatibus obsidemur, fluctusque nostræ mentis, navi jugiter illidentes, pastoralis officii debito, solicitudine perurgemur exacta, ut ad domum ipsam, qua mansiones plures sunt, per sapientiæ doctrinæque ministeriũ, gregem nobis creditum salubriter evocemus, vocis illis gratiosum efferentes auditum, per quem, ad irrigandum scaturienter de hujusmodi sapientiæ fontibus sterilis climatis alveũ, singulis quærendi ipsius alimenta sapientiæ, literarum studia peculiares pollicentur eventus, è quibus messis Dominicæ cultoribus insitis, sublimi speculatores indagine contemplantur, altæ militantis bases muniuntur Ecclesiæ, & justitiæ sarculis jurgiorum succisis involucris, omnisque conditionis humanæ prosperitate, distenta, pacis & tranquillitatis amænitas intẽditur ubique propagata. Cum itaque sicuti pro parte charissimi in Christo filii, ERICI Daniæ, Sueciæ & Norvegiæ Regis Illustris, nobis nuper exhibita petitio continebat, ipse ejusdem sapientiæ dono radianti veluti in cœli firmamento luminari suæ nedum ditioni subditas, sed & illis contiguas partes, terrasque illustrari, ac ipsarum habitatores & incolas, in mandatorum semita dirigi, tenacius concupiscens, apud aliquam cathedralem, secularem vel regularem infra suorum Regnorum limites consistentem Ecclesiam, in loco ad id accommodato pariter & idoneo, generale studium Apostolicæ sedis auctoritate fieri, ordinarique desideret, eventu desiderato salubri, quod inibi pluvido quasi rore, hujusmodi sapientiæ spiritus, carismate fuso, veri scientia, moribusque procedant limpidè redimiti, superstitionum elisis

fascibus

Ericus VIII. Rex. A. C.

facibus, judicij concrescat ratio, ac perstringendo singula cum illis pariter bona venient universa attendensque Rex ipse, quod inter cætera virtutum opera, quæ tanquam accepta summo rerum auctori, sacrificium ei per per manus offeruntur humanas, illa diuinæ Majestati grata plurimum, nullatenus ambiguntur, per quæ ad suscipiendū singulare virtutum diadema, illis qui scientiarum earundem sitiunt acquirere Margaritam, oportunis remediis & auxiliaribus commodis subventionis præsidium efficaciter impartitur, Et ut hujusmodi sui desiderii exitum reportet optatum, si studium ipsum apud regularem Ecclesiam ordinetur eandem, quod illis qui tunc inibi sub regulari castimonia Domino fuerint mancipati, ad alia sui ordinis, infra hujusmodi regna consistentia, regularia loca, ubi voluntarios invenerint receptores translatis vel pro eis qui superstites apud dictam Ecclesiam remanere acceptaverint, super communibus ipsius Ecclesiæ prouentibus, sicuti hactenus fieri consueuit, congruis portionibus assignatis, dotandisque nonnullis Canonicatibus, & præbendis, dignitatibus, personatibus, officiis, aliisque beneficiis, cum cura & sine cura, pro personis secularibus ibidem pro tempore Domino collegialiter seruituris, fructus, redditus proventus, atque facultates religiosorum, ibidem usui aliàs cedere, soliti, perpetuò applicentur, Quod dicta aliàs regularis Ecclesia, personarum diuinis in ipsa pro tempore deditarum numero, alteri & vicinæ Cathedrali Ecclesiæ coæquari, ac hujusmodi erectiones & dotationes, de dictis Canonicatibus & præbendis, dignitatibus, personatibus, officiis, aliisque beneficiis Ecclesiasticis fieri, Quodque tunc & etiam si hujusmodi studium apud dictam secularem Ecclesiam constituatur domus, ac habitationes, cum necessariis officinis, pro Magistris, Doctoribus, & aliis pro tempore legentibus, docentibusque ibidem fundari & construi, ac dotis ope competentis fulciri, nec non pro condecentibus Magistrorum, Doctorum, & legentium eorundem stipendiis, salariisq; certi & convenientes annui reditus, deputari & assignari cougruè poterunt, tot de bonis sibi desuper creditis impendere ac consignare, Quodque omnes & singuli qui hujusmodi causa studii in illo resederint, sive de ejus extiterint suppositis, pro tempore privilegiis, libertatibus, immunitatibus & exemptionibus quibusvis, aliorum generalium studiorum, uti & gaudere debeant, quantum in eo fuerit efficere, Rex ipse offerat se paratum. Nos igitur hujusmodi pium ejusdem Regis desiderium, paternis contemplantes affectibus, & ad eximiam fidei devotionisque sinceritatem, qua Rex ipse erga nos & Romanam Ecclesiam splendere dignoscitur, attente reflectentes considerationis intuitum, ejus in hac parte supplicationis inclinati, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si apud Ecclesiam eandem quam præfatus Rex pro hujusmodi directione studii eligere decreverit, ad id, locum aptum & idoneum fore conspexêritis, si illa regularis extiterit, ut præfertur, postquam dictus Rex de hujusmodi suis bonis, ut præmittitur, pro Canonicatuum & præbendarum ac dignitatum, personatuum, officiorum & beneficiorum erectionibus, & dotationibus, nec non habitationum, & domorum, cum officinis ac illorum dote competenti, fundationibus & constructionibus, stipendiorum quoque & salariorum prædictorum, pro Magistris, Doctoribus & legentibus eisdem deputationibus & assignationibus faciendis, etiam illis quæ hujusmodi eorundem religiosorum usui, ut præfertur, cedere consueverunt adinnctis, facultates & redditus impenderit & deliberaverit condecentes, ex religiosis supradictis, eos qui in hoc consenserint, ad alia loca hujusmodi in quibus voluntarios receptores, ut præmittitur, invenerint, auctoritate Apostolica transferendi, singulis verò qui inibi remanere voluerint congruis pro eorum sustentatione imminentibus pro tempore perferendis oneribus, de hujusmodi solitis proventibus, quoad vixerint, portionibus reservatis & eis aliquo ad id habili & honesto, quo sub hujusmodi Castimonia sua vota Domino reddere queant, apud dictam eligendam Ecclesiam, loco deputato, illam in secularem, eâdem auctoritate erigendi, ac hujusmodi si & pro ut reserventur portionibus detractis, aliàs de præmissis facultatibus, reditibus & bonis in dicta eligendi Ecclesia, Canonicatus & præbendas, nec non dignitates, personatus, & officia, ac alia beneficia supradicta, prout congruentius fieri poterit, etiam ills, de quibus vobis videbitur, honores, qualitates, & onera adjiciendo, pro prædictis secularibus personis, veloti ejusdem eligendæ Ecclesiæ ministris, creandi & dotandi, ac illorum singula, postquam creata & dotata fuerunt, ut præfertur, hac vice singulis personis idoneis, de quibus vobis videbitur, etiam duo, tria, seu plura alia beneficia Ecclesiastica, similia & dissimilia, obtinentibus & expectantibus auctoritate prædicta conferendi, & de illis etiam providendi, inducendi quoque per vos, vel alium seu alios, personas quibus hujusmodi beneficia

Sigismundus Imp.

Ericus VIII. Rex. A. C.

beneficia conferetis, vel procuratores suos earum nominibus in corporalem possessionem Canonicatuum & præbendarum, dignitatum, personatuum, officiorum, & aliorum beneficiorum eis conferendorum, iuriumque & pertinentiarum prædictorum, & defendendi inductas, amotis quibuslibet detentoribus, ab eisdem ac faciendi personas, vel pro eis procuratores hujusmodi, ad Canonicatus & præbendas, nec non dignitates, personatus, officia & alia beneficia præfata eis conferenda, ut est moris, admitti, ipsisque personis de singulorum Canonicatuum & præbendarum, dignitatum, personatuum & officiorum aliorumque beneficiorum, ipsis ut Præfertur conferendorum, eorundem fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obventionibus universis integrè responderi. Contradictores quoque per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendi, & tunc vel si præfatus Rex apud eandem secularem Ecclesiam hujusmodi studium fieri, & ordinari elegerit, quamprimum ipse cura habitationum & domorum cum officinis ac illorum dote competenti, fundationes & constructiones, nec non stipendiorum & salariorum prædictorum deputationes & assignationes faciendas hujusmodi ac aliâs congruæ suæ oblationi, ut præfertur satisfecerit antedictæ, ad DEI gloriam & laudem rei quoque publicæ felix incrementum, auctoritate præfata statuendi & ordinandi, quod apud dictam, per eundem Regem ut præmittitur, eligendam Ecclesiam, in qualibet facultate licita, præterquam Theologiæ generale sit studium, illudque perpetuis futuris temporibus, vigeat & præservetur ibidem, Quodque omnes & singuli Doctores, legentes & audientes, inibi libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis, quibusvis Doctoribus, Magistris legentibus, & scholaribus, de Universitate studii Parisiensis existentibus, per sedem ipsam, & alias qualitercunque, generaliter concessis, gaudeant in omnibus pariter & utantur. Singuli verò qui cursu feliciter consummato, in ea facultate qua hujusmodi inhærendo studio, bravium obtinere meruerint, sibique etiam pro aliorum erudimento, docendi licentiam, & Doctoratus sive Magistratus honorem petierint elargiri, per ipsorum inibi Doctores sive Magistros, illi quem ipsius studij per vos ordinandi, Cancellarium fore perpetuò decreveritis, sive alteri ab eo deputando præsententur, ab illo quoque cui præsentati fuerint, si servatis consuetudine & modis, super talibus in aliis studiis præmissis observari solitis, ad hoc extiterint idonei sufficientesque reperti, licentiam & honorem sortiantur & reportent antedictos, & quibus adeptis, illi absque veterioribus de eis habendis examine, & approbatione, in ipsa facultate, qua licentiam & honorem attigerint, eosdem legere & docere poterunt, etiam in aliis quibuslibet studiis memoratis. Omnia præterea alia & singula, quæ in præmissis & circa ea necessaria fuerint, aut quomodolibet opportuna faciendi, disponendi, & exequendi, plenam & liberam vobis concedimus, tenore præsentium facultatem, non obstantibus constitutionibus Apostolicis, nec non statutis, & consuetudinibus eligendæ Ecclesiæ prædictæ, & illius forsitan ordinis iuramēto, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate, roboratis, cæterisque contrariis quibuscunque, aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis, de Canonicatibus & præbendis, ac dignitatibus, personatibus, officiis seu aliis beneficiis Ecclesiasticis, in illis partibus speciales vel generales, dictæ sedis vel Legatorum ejus literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretum, vel aliâs quomodolibet sit processum, quas quidem literas & processus, etiam per eas pro tempore habitos, ad Canonicatus & præbendas, dignitates, personatus, officia & alia beneficia, per vos forsitan conferenda, hujusmodi volumus non extendi, sed nullum per hoc eis quod assequutionem Canonicatuū & præbendarum, dignitatum, personatuum, vel officiorum aut beneficiorum aliorum præjudicium, generari, seu si aliquibus communiter vel divisim, à dicta sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet privilegiis, indulgentiis ac literis Apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcunque tenorum existent, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat, quomodolibet vel differri, & de quibus, quorumque totis tenoribus, de verbo ad verbum, habenda sit in nostris literis mentio specialis. Volumus autem quod singulæ personæ præfatæ, quam primùm singula Canonicatus & præbendas, dignitates, personatus, officia & alia beneficia eis forsan conferenda, hujusmodi vigore præsentiū fuerint pacificè assequutæ, beneficia Ecclesiastica cum eisdem assequutis, incompatibilia, quæ tunc forsitan obtinebunt, & quæ ex tunc vacare decernimus, omnino dimittere teneantur, Quodque gratiæ, per quas alia beneficia, cum hujusmodi

Ericus VIII. Rex. A. C.

modi assequutis ut præmittitur, incompatibilia forsitan tunc expectabunt, & quæcunque
,, inde sequuta, quoad ipsa tu commenti, & insuper ex tunc irritum decernimus, & inane, si
,, secus super his à quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attem-
,, tari. Volumus præterea, quod de nominibus & cognominibus personarũ, quibus Canonica-
,, tus & præbendas, dignitates, personatus officia & alia beneficia hujusmodi conferetis, ut
,, præfertur, nec non diebus collationũ, hujusmodi gentes Cameræ Apostolicæ, seu collecto-
,, res vel subcollectores fructuum & proventuũ, eidem Cameræ debitorum, in illis partibus
,, deputatos, pro tempore quantotius certificare curetisq; Quodque hac prima vice detra-
,, cta, deinceps illi vel illis, seu quibus eorundem Canonicatuum & præbendarum, dignita-
,, tum, personatuum, officiorum ac aliorum beneficiorum collatio, provisio, seu alia dis-
,, positio, de jure cedere debeant, circa ipsas præmissorum occasione, nullum generetur præ-
,, judiciũ, sed cujuslibet eorũ interesse, salvũ maneat pariter ac illæsum, & ne humano refri-
,, gescente motu, hujusmodi directio studij diutinè suspendatur, nisi oblationis præmissæ in-
,, fra biennium à dato præsentium computandum, legitimo impedimento cessante, debitus
,, habeatur effectus, ex tunc præsentes literæ nullius existant roboris vel momenti, Datum
,, Florentiæ, 7. Calend. Junij, Pontificatus nostri Anno secundo, Anno Domini 1418.

Supremum diem eodem hoc anno clausit archiepiscopus Lundensis *Petrus* Cruseus, qui ut artium liberalium negotium non parum promoverat, ità excessu ejusdem haud leviter id ipsum retardatum. Ei successor datus Ripensium præsul, *Petrus* etiam nomine, clarâ Lukeorum oriundus prosapiâ.

MCCCCXIX. Anno qui proximè secutus decimo nono supra millesimum quadringentesimum Rex Ericus videns obfirmatos nec ad pacem, ut memoravimus, propendentes Holsatos, expeditis cum copiis ingredi Fimbriæ insulam constituit, sed Holsatorum auxiliis fisi indigenæ ingressum ei negavêre. Quapropter rectà Helgehavam cum classe profectus Oldeburgum & Volstadium aliaque in vicino municipia ferro ac flammis devastavit, abactâ quam potuit maximâ armentorum ac rerum aliarum prædâ. Hinc iterum navibus conscensis secundò Fimbrienses petiit. Sed & tum priore successu ferociores redditi posticas ei corporis partes obvertendo aliaque dictu ac visu fœda petulanter ostentando exscendere eum prohibuerunt, dum tandem repetito tertium impetu terram tenuit, amissis ex suis mille quingentis. Quam id temporis acrem vindicem egerit omniaque deplorata ibi fuerint, ostendit, præter cetera, Slavicum Chronicon ad eundem hunc annum, commemorans sacra prophanaque nullo discrimine habita, quidquid esset virilis sexus unà propemodum strage sublatum, nec parcitum matronis virginibusque & has præcipuè vel abductas aut stupro contaminatas, adeo ut ipse Rex, quod Crantzius addit, illachrimare sit solitus, quotiescunque illius diei ac cladis recordaretur. Reducta tum in potestatem regis arx Glambekensis ac firmo ejusdem præsidio communita, capto, qui erat ab Holsatis impositus, *Hennechino* Ratlovio. Traditi quoque obsides viginti, qui nomine tributi, quod erat imperatum, marcarum argenti puri viginti millium spoponderant. Lubecenses interea & Hamburgenses equitibus octingentis ac peditum duobus millibus, obsesso Bergerdorpio & arce & opido potiti sunt. Similiter & Ratzeburgum ab iisdem coronâ cinctum coactusque Saxoniæ Dux *Ericus* se ad nutum eorum componere. Cum *Vladislao* Poloniæ rege ac magno Lithuaniæ Duce *Vitoldo* præsentibus utriusque consiliariis Rex Ericus perpetuam pacem ac fœdus per idem hoc tempus in castris sanxit, cum contra alios utriusque partis hostes, tum nominatim contra Cruciferos: eâ lege, ut etiamsi principum aliquis ab eo fœdere vellet discedere, subditi tamen ejus eo nihilominus tenerentur: ne tamen quisquam altero inscio, Cruciferis vel cuiquam bellum omnino intentaret. Excepti sunt à *Vladislao* & *Vitoldo* Sigismundus Cæsar & *Venceslaus* Rex Bohemiæ. Ità ferè habent Polonorum historiæ. Danica monumenta Cruciferorum nomen non exprimunt, indicantque jam antea regem Ericum propè Matzeburgum de fœdere cum rege Polonorum iciendo injecisse, idque hoc tempore Haffniæ ictum, statutumque, præter cetera, ut urbes quæcunque caperentur, ejus essent, ad quem antea earum jurisdictio pertinuisset; aliàs prædæ manubiæque omnes communes forent. Qui in auxilium vocaretur, is suis impensis ac periculo mereret militemque traduceret, adjiciuntque idem hoc fædus de paganis quoque capiendum, ut nimirum devictis eorum ditionibus, Christiana pietas latius hoc pacto propagaretur: eâ tamen conditione, ut si bellum ejusmodi gerendum esset, de eo alter alterum prius commonefaceret, ut communicatis consiliis id geri posset; ac deniq; ut alter in commodum alterius perpetuò incumberet. Si è vita migrare reges

ERICUS VIII. Rex. A. C.

aut *Vitoldum* contingeret, horum nihilominus regna ditionesque fœdere ac legibus jam latis tenerentur. Hæc Poloniæ Rex Duxque Lithuaniæ suo heredumque ac successorum nomine factis eâ de re codicillis est adstipulatus. Cum Erico rege iisdem tabulis sua adjecerunt sigilla archiepiscopus Lundensis cæterique ecclesiastici ordinis præsules, unà cum Comite Everstenij ac Pickburgij *Iohanne*; exceptis, qui magno numero recensentur ex ordine equestri ac nobilitate viri illustres, *Predebornus* Pudebuschius Seburgi præfectus, *Andreas* Lunge Callenburgensis, Tranckerensis & Langelandiæ præses, *Iwarus* Bruske Falstriæ præfectus, *Valdemarus* Sappæ præfectus Stegensis & Monæ, *Steno* Bassus ab Imburgo, & *Absalon* Brahe aliique. Postquam adolescerent jam indies liberi *Gerhardi* Ducis & essent ætate provectiore, Comes *Henricus* Osnaburgensis, qui tutelam eorum susceperat omniaque pupillorum nomine strenuè peregerat, de abdicandâ eâdem tutelâ agere seque & reliquum quod esset ætatis Deo & quieti consecrare instituit. Quocirca relictis sub hoc tempus seculi rebus cœnobium ingressus est, quod Borsholmense vocant, ut ibi solis divinis vacaret. Auxit ium quoque ejusdem monasterij reditus, addito Lopensi municipio. Comitem præterea *Alphenum*, nepotem suum, revocatum ex aulâ Marchionis Norebergensis, Sebergâ & Pendersburgo donavit, Atque inde biennio circiter post, quod inferius dicetur, vitam eum morte commutavit, sepulturâ honestatus inter monumenta majorum Itzhoæ. Primus ille Holsatorum memoratur, qui se Stormariæ dominum inscribi voluit. Fatalis quoque annus fuit Lubecensium episcopo viro claro ac reverendo pacisque amanti *Iohanni* Dulman, de quo superius memoratum. In ejus locum est surrogatus *Iohannes* Schelius, vir ut claris natalibus, ita magnæ industriæ, & qui *Sigismundo* Imperatori à secretis olim fuerat.

MCCCCXX.

Sub initium statim anni, qui superiorem excepit, ex hac etiam vitâ decessit reverendus vir *Iohannes* Avonis Fioniensium præsul, conditus in æde Canurianâ Othoniæ. Ei successor datus *Navius* nomine. Estque per idem hoc tempus igne fortuito exustum Nascoviæ opidum, unà cum templo quod S. Spiritus appellabant. Regina verò *Philippa* pridie Calend. Julij evulgari codicillos fecit, quibus profitebatur serenissimum maritum suum Ericum Daniæ, Sueciæ, Norvegie &c. regem sibi beneficè, quæ erant ad vitam attributa, ad suos usus transtulisse ac multis parasangis luculentiora eorum loco reposuisse. Et quidem loco Nesbuhoviæ feudorumque Fionensium itemque Romerigæ & si quæ eodem apud Norvagos sita pertinerent, sibi ad usum fructum concessisse omnia, quæ in Zelandiâ ad Coronam spectarent, ut erant arces, opida, prædia, piscationes cum jurisdictionibus eodem pertinentibus universis, eo usque dum patrui ejus filius Dux *Bugislaus*, aut si è vitâ migrare eum contingeret, qui ex eâdem prosapiâ proximus esset, hisce tribus regnis à senatoribus præficeretur aliaque territoria apud Sueones eorum vice, de quibus regis literas haberet, sibi redderentur. Ut facile ex iis liquere possit id rum agere cæpisse Ericum regem, voluisseque, si quid sibi improli accidisset, ut regnorum successio à se in patrui filios, ac eam Pomeraniæ domum, quàm proxime traduceretur. Quod illi malorum, ut postea dicetur, initium fuit.

Sub idem ferè tempus, legati ad eum missi venêre è Findemarckia, qui obsignatis literis, querebantur, se à Moschis vicinis ità quotidie infestari, ut nec hiberno neque æstatis tempore uspiam tuti essent; idque totos agere ut depopulando territoria sua fæminas cum liberis atque infantibus vel furtim aut palam abducant, nullâ pacis cum rege jam antè pactæ ratione habitâ: petere itaque opem auxiliaq; adversus eos regis: Questi præterea de Anglorum duabus onerariis navibus, qui anno superiori a ditâ Helgelandiâ, ibi mercimonia exercuissent, ac se anno proximo totidem navibus redituros dixissent. Idque cum antea factum non esset, & regio quoque fisco multum detrimenti adferat, præter incommoda, quæ inde ad indigenas promanent, rogare majestatem ejus ut ei etiam rei provideri oportune curet. Inter Holsatos haud multò post Danosque tumultuario ac levi prælio conflictatum propè Immersvadam, in quo tamen, præter gregarios milites ipsumque *Antonium* Ronnovium, etiam vexillarius *Petrus* Hogeschildius dimicando occubuit, adeò ut inter Danos hoc dictum tum vulgo percrebuerit, **Hos Immerbad/ der fick Dannemarck id fandis had/** quasi dicas, *apud Immersvadam infernali multata infortunio Dania.* Vergente jam ad finem anni æstate, ipso die, qui Catharinæ sacer erat, Flensburgi breves inter regem Ericum ejusque regna ac ditiones principemque Holsatiæ *Henricum* seniorem ac fratres ejusdem conciliatæ induciæ: quarum exemplaria

Ericus VIII. Rex.
A. C. MCCCCXXI.

plar. a singulis transmissa. Sponsores fuêre Comes *Alphonsus* Schouwenburgius & *Balthasar* Verlensis, pollicitique perpetuas eas ac firmas fore. Acta hæc die divi Nicolai, qui fuit VIII Idus Decembris.

Hinc anno statim proximo operam Rex dedit, ut veluti arbitri ac judices inter se & *Henricum* Holsatum ejusque fratres assumerentur *Johannes* Megapolitanus, *Vartislaus* Stetinensis Duces, unà cum Comite Everstenio *Alberto*, itemq; super Slesvicensi Ducatu ex æquo & bono dirimerent. Cumque ad id opus esset testimoniis ac documentis, quibus demonstraretur eum Ducatum antiquitus Daniæ regno fuisse subjectum ac clientelarem perpetuo, extitêre inter primos Selandi, qui quarto nonas Julij in pleno territorij sui foro; præsentibus *Johanne* Roschildensi episcopo ejusque diœceseos capitulo, nec non Abbatibus *Nicolao* Sorano & *Jacobo* Scouvencloftrensi, tum & *Ivaro* Brulke & *Georgio* Rud equitibus, *Johanne* Hallosio, *Johanne* Schuttio, *Hermanno* ab Ortz, *Nicolao* Grubbe, *Saxone* à Gortzhoa, *Benedicto* Musio & *Johanne* Fossio à Kragerup unà cum civibus duodecim & totidem colonis, testificati omnes sunt antiquissimis seculis ac semper Daniæ clientelarem fuisse. Subscripserat *Ericus* diaconus, ut fori præses ac justitiarius. Hos secuti archiepiscopus Lundensis totaque Schaniæ nobilitas idem adstipulantes. Et mox in foro quoque Viburgensi episcopus Slesvicensis *Johannes*, *Christianus* Ripensis, *Boetius* Arhusiensis, *Lago* Viburgensis & *Petrus* Borglumensis antistites singulaque diocesium earundem capitula, Abbates ac Præpositi, omnisque propemodum Jutiæ australis ac borealis nobilitas, urbiumque Ripæ, Flensburgi, Haderslovię, Abenredæ, Viburgi, Arhusiæ, Aelburgi, Randersbusiæ, Horsenę, Vardę, Coldingę senatores ac consules prolixà cum declaratione professi fuerunt Gottorpium in Jutià Australi situm; eamque arcem Holsatos per vim sibi retinuisse cum Daniæ regni sit propria; Idque inde liquere quod Jutię Australis populus jure ac legibus semper sit usus Danicis: Quod privilegia atque immunitates, quibus fruantur capitula & sacræ ædes Slesvici, Ripis, Hadersleviæ à Daniæ regibus promanarint, ut & illę, quibus ibidem gaudent civitates. Addebant & limites hodieque ostendi, quibus Dania ab Holsatis dirimatur, esseque Jutlandię Australis idiomà Danicum: nec permissum cuiquam eam possidere ditionem nisi volentibus Daniæ regibus, utque obsequio ac jure clientelæ iisdem obstringatur: Primumque fuisse regem *Valdemarum* III, qui cum Holsatis hac de re in certamen descenderit: & eo defuncto, cum capite destitueretur regnum, plurimum vi usos Holsatos, donec filia *Voldemari* Margareta suscepisset *Olavi* filij sui tutelam: nec locum hîc habere jus aut consuetudinem imperij ac Saxonum, qui feuda hæreditaria largiuntur, Daniæ feuda ad vitam modò & gratiam concedi, ita ut rege, qui feudum indulsit, defuncto, quisque id ipsum de novo à rege proximo, facta obsequij ac clientelæ fide, repetere teneatur. Acta hæc Ripis die lunæ, qui festum sancti Laurentij præcessit. Pauculisque diebus interjectis ferià nimirum sextà post Bartholomæi, sub mensis Augusti finem, renovari rex Ericus constitutionem fecit, quâ latum jam pridem fuerat, ne quis Norvegiam commerciorum gratià frequentaret, nisi qui marcas argenti quindecim possideret, additumque ut negotiatorum unusquisque literas præfecti exhiberet, quibus sua esse, quæ circumferret, demonstraret.

Inde sub Michaelis suo patrocinio defendendum rex suscepit Osiliæ episcopum ejusque diœceses, cum ex jure, quod usurpassent jam olim prędecessores ipsius Danię reges, tum ob mandatum summi pontificis, qui id efflagitasset. Obiit sub idem hoc tempus Slesvicensium antistes *Johannes* Schonlovius, eique suffragiis omnium successor nominatus *Henricus* Stormarię princeps, patruus Comitum Holsatię, quem supra monasticam vitam auspicatum memoravimus. Sed ille ad novum hunc honorem suscipiendum postquam esset postulatus, paucis interjectis diebus ex hac vita migravit. Rex interea Ericus classem sic satis armatam ad depopulandam Alsę insulam dimisit, sub ducatu *Ivari* Brulcbe. Sed Holsatus, dispositis circumquaque prędidiis, in terram eos egredi inhibuit. Tum & ipse classis præfectus *Ivarus*, dum ibi in anchoris substitit, obortâ valetudine, vità excessit, sepultura postmodum honestatus in Schouclostrensi cœnobiò, quod hodie *Herlesholmiam* vocant. Sed & classis quoque ipsa tempestatibus variè disiecta vix in tutum recepta est. Tradit Crantzius Vandalię urbes Lubecam Vismariamque cum Rostochiensibus instructam quoque classem subsidio misisse negotiatoribus suis, qui piscationi

ERICUS VIII. Rex.

piſcationi halecariç apud Scanienſes operam navabant, hancque regem invadere conſtituiſſe, impletis Hollandorum navibus, quæ ibi in anchoris ſtabant, militę, ſed prę ventum à civitatum navarchis, qui Hollandicis navibus partim gubernacula partim vela ademerant, quod decreverat, perficere nequiſſe. Eaque dum ibi in Baltbico ſinu ad ortum fiunt, Hamburgenſes per Albim in occiduum mare navibus duodecim egreſſi littus ac latus illud Borealis Jutiæ pulſantes identidem in terram exſcenſionem fecerunt, raptis aut incenſis, quæcunque ſe obviam dedêre. In eos præſidiarias aliquot rex armavit, cum quibus congreſſi Hamburgenſes, tres illarum ſuæ fecerunt poteſtatis, eaſque perforatas in fundum egerunt, milite ac navalibus Hamburgum avectis, ut ibi ſe pecuniâ redimerent.

Vergebat jam ad finem annus, cum XIII. Calend. Decembris ſubitâ tempeſtatum vi de nocte concitatus oceanus univerſam eam, quæ eſt à Cimbricâ Cherſoneſo, maritimam oram ad Flandros uſque, graviſſime afflixerit: disjecti aggeres, fluctus agris infuſi; greges, armentaque cum ſtabulis hauſta; magna mortalium copia abſorpta. Verum gravius nuſquam clades incubuit, quam illi, quç eſt ad auſtrum Hollandię, declivi oræ, ubi ſpes etiam reparandorum agrorum incolis adempta. Nam & pulcherrimus ille & fæcundiſſimus ager, Dordracum inter & Gertrudis montem porrectus, viciſque quondam diſtinctus ut volunt LXXII, invaleſcente maris vi, abſorptus paulatim & in æſtuarium verſus eſt: multi è re lautâ ad incitas redacti. Crantzius Saxoniæ ſuæ undecimo, parochias haud ultra ſedecim cum populo & jumentis eâ eluvione periiſſe commemorat. Et id Mollerum quoque in Rheni deſcriptione ſecutum reperio. Nec abludat maris, quod hodie relictum videmus, ſpacium, quod ad quatuor circiter noſtratia milliaria longitudinem vix habet, latitudinem duorum tantum, ut ità vicos iſtos ſeptuaginta duos, contiguas hinc inde domos viciniaſque, non parochias aut pagos fuiſſe, vero haud abſimile habeam.

Anno inſequenti, qui fuit MCCCCXXII, dominicâ ſtatim ſeptuageſimâ Haffnienſibus Rex conſtitutiones quaſdam de civium opificiis deque jure civitatis ac collegiorum utiliſſimas tulit: cautumque voluit ne ex iis qui artem mannariam excercent ullus ad conſulatus aut ſenatoriam dignitatem eveheretur: nec uſpiam civium multitudini jus faſve eſſet abdicandi aliquem magiſtratu, niſi coram ſe & ordine ſenatorio demonſtrari poſſet, ejuſmodi neque regi neque civitati aut regno eſſe uſui. Poſt hæc Tonderanæ arcis obſidionem, quæ jam ante minus ſucceſſerat, urgere Dani de conſilio *Erici* Crummedikij &, ſcalis quoque muro applicatis, ad oppugnationem cæperunt progredi, cum præſertim obſeſſi negligentius ſua agere viderentur, ſed illi intra mænia ſe quietos continentes id operam dabant ut repletâ militibus muri exterioris foſsâ, magnâ mole trabibus de ſummo provolutis, omnis, quæ erat inferius, multitudo potereretur. Quod & factum non modò, ſed fugientes quoque baliſtis ac bombardis ita ſunt inſecuti, ut ex iis quadringenti circiter ceciderint. In his erat *Antonius* Ronnovius, qui inter primipilos occubuit. Dorningam quoque eodem tempore obſeſſam Dani tenebant; Sed ei poſtquam de commeatu per Ducem Brunſvicenſem *Henricum* eſſet proviſum, Danique receſſiſſent, Dux Haderslebiæ opido, quod nullis munitionibus defendebatur, marcarum aliquot millium tributum imperavit. MCCCCXXII.

Rex domi interea Orcadum prçſuli *Thomæ* eorundem Orcadum Comitatum, veluti præfecturam ac feudum, adminiſtrandum concredidit. Eſtque profeſſus *Thomas* jam dictus, literis eâ de re VI. Idus Julij prolixè datis, ſe à rege Erico, Kirckevogiç arcem ac munitionem unà cum Orcadum univerſo Comitatu, non ut pignus aut debiti æris vice, ſed ex fide & more, quo tradi à Domino & accipi à cliente arces ac profecturç ſolent, accepiſſe ac tenere, promittereque ſe eandem arcem ſartè tecteque conſervaturum, & populum incolaſque omnes pacificè & ſecundum leges ac jura pro virili moderaturum, nec ullâ, quantum in ſe eſſet, affici eos injuriâ vel à ſe aut aliis permiſſurum. Polliceri inſuper ſe eandem arcem ac territorium regi ac domino ſuo Erico, quandocunque id poſtulaverit, prompte redditurum: Si vero, quod Deus avertat, mori majeſtatem ejus, antequam à ſe repetere arcem ac Comitatum jam dictum poſſet, contingat, tum eum in manus aç poteſtatem reginæ *Philippæ* nomine ac vice nepotis ſui *Bugiſlavi* Pomeraniæ Ducis traditurum, quamprimum de eo compellatus fuerit. Si verò & illud accidat, quod tamen prohibeat Deus, regem ac reginam, antequam arx ditioque jam dicta repetantur, è vitâ migrare, tum eas ſe regis Erici ex

ERICUS VIII. Rex. A. C.

patruo nepoti, jam nominato Pomeranię Duci *Bugislao*, aut si & ipsum mori accidat, coronę ac regni Norvagici nomine agnato ejus quam proximo, cujus insignia tridentem pręferunt, quique omnium procerum suffragiis tribus hisce regnis Daniæ, Suecię ac Norvagię pręficiendus ex iis censebitur, eas postulanti se permissurum, additis & aliis insuper conditionibus de filio aut filiis, si qui interea ipsi regi obvenirent, tum & istâ, ut omnia ære alieno libera, & quomodo ea accepisset, integra & sine morâ ac dolo malo restituerentur. His sigilla sua cum episcopo adjecerant *Nicolaus* Tolacus & *Iohannes* Pollertonius armigeri.

Haffniensibus deinde, interjecto nonnihil tempore, præter eas quarum superius mentionem injecimus, constitutiones senatui ac civibus concessas, privilegia insuper atque immunitates aliæ favore ac benignitate regiâ indultę, cujusmodi & alij civium fruerentur apud Scanienses, Falsterbodios, Malmogios aliisque in locis, ubi halécum pisciumque aliorum captura celebris haberetur: Tum ut essent in emporiis regni omnibus ac mercatibus à vectigalium onere immunes, exceptis mercatibus iis, ubi piscatura exerceretur. Quibus & alia multa adjecta de hospitum & hospitiorum jure deque negotiatoribus indigenis ac peregrinis, ut & singulorum pręrogativis ac consuetudinibus. Quæ acta omnia signataque Haraldsburgi die Simonis & Judæ, qui in 28 Octobris incurrit.

MCCCCXXIII. Hinc ineunte Martio anni sequentis marmoreum illud, quod hodieque in æde cathedrali Roschildensium visitur, mausoleum erigi reginę *Margaretæ* ac tumulo ejus imponi rex fecit. Episcopique Roschildensis *Iohannes* & Othoniensis *Navius*, unà cum archiepiscopo Lundensi *Petro* Luckio & *Olavo* apud Arosios in Suecoribus pręsule, conventum Altorpij egerunt, concessis, inter cetera, eidem ecclesię, certis ceremoniarum ritibus aliisque donativis Pontificiis. Haffnię verò fœdus haud multò post ictum inter regem urbesque Vandalicas de mutuis pręstandis invicem auxiliis, in eam ferè sententiam, ut etiam posteros & hęredes suos eo comprehensos voluerint. Erant autem urbium hę, Lubeca, Rostochium, Vismaria, Stralesunda, Lüneburgum, Gripswalda, Anclamum. Quę tamen ita pacto teneri cupiebant, ut nihilominus unaquęque hero ac principi suo, quę debebat, officia ac fidem persolveret. Si quis tria hęc regna armis oppugnare, aut regi, quod esset æquum, negare insisteret, ei opem urbes non ferrent, sed regi pro viribus adessent. Quicunque sive dynasta sive princeps, Rex aut respublica, regem injuriâ aut bello peteret, de eo rex ad urbium unam referret, quę deinceps, ceteris in consilium adhibitis, ecquid facto opus foret statueret. Alter alteri mille armatos, plures pauciores ve, prout opus videretur, intra menses tres de eo commonitus sufficeret. Qui auxilia mitteret, mensem totum subsidia atque impensas suppeditaret. Si quis verò æquis rationibus averti à belli consiliis posset, cum eo jure experiundum, ita tamen ut intra menses sex res decideretur. Si verò sexcenti tantum aut pauciores auxilio venirent, is, qui eos sufficeret, sedecim septimanis eosdem impensis suis aleret. Quæcunque istis subsidiis castella, opida aut ditiones superarentur, ejus essent, qui auxiliis uteretur: ceterę manubię ac prædę ex more militię distribuerentur. Damna detrimentaque sua unusquisque pręstaret. Si contendere fortassis partem aliquam cum altera oblata subsidia contingeret tum ceteri eam haudquaquam desererent, aut parti alicui se jungerent, nisi & omnes eidem includerentur. Urbium etiam unaquęque domino ac principi suo, quibus teneretur, obsequia pręstaret; Si tamen ex iis in Daniam quispiam arma moliretur, tum urbium illa, quæ principem eum agnosceret, quietè ageret, ceteris, quod esset promissum, fideliter exsequentibus. De hisce omnibus quamvis Flensburgi primum agi cęptum, per regem tamen dilata res, dum ei tandem ab urbibus ipsis fœderis totius formula exhiberetur. Estque actum postremò conventumque Haffniæ, in modum ut supra commemoratum, subscribentibus unà cum rege urbium omnium delegatis sigillaque sua seorsim appendentibus. Et ut major pacto vis esset, veluti testes suum quoque calculum ac manum adjecêre *Petrus* Luckius & *Iohannes* Haquinus Dei gratiâ Apostolicę sedis, ità titulus habet, Lundę & Opsalæ archiepiscopi: *Iohannes* Roschildensis, regni Danię supremus Cancellarius; *Canutus* Lincopiensis, *Boetius* Arhusiensis; *Navius* Othoniensis, *Christianus* Ripensis, *Lago* Viburgensis; *Brunolphus* Scharensis; *Arnoldus* Strengenessensis; *Iohannes* Ansloensis, *Ambiornus* Hammerensis; *Thomas* Orcadiensis; Episcopi: Itemque *Iohannes* Neugardiæ Comes, præfectus Gripswaldie; *Andreas* Jacobeus,

Ericus VIII. Rex. A. C.

Jacobeus, aulæ magister, præfectus Trauekereusis; *Predebiornus* Podebuschius aliique equites aurati omnes nobilesque magno numero. Dati hi codicilli ipso die confessorum Viti & Modesti, qui fuit Junij decimus quintus. Cum initio statim mensis proximi Rex Ericus Orcadum præfecturam, quam modò memoravimus demandatam ab eodem fuisse episcopo earumdem insularum *Thomæ* Tholaco, administrandam commisit *Davidi* Meinero, homini Scoto, remoto, ut videtur, aut ita potius consentiente episcopo. Nam in tabulis, quas eâ de re confecit seque regi regiæque, tum & hæredibus regis eiusque successoribus David jam dictus obstringit, etiam præsul ipse, præter ceteros, memoratur, de fide officiisque Davidis sponsionem interposuisse. Sed ille, quod postmodum patuit, minus laudatè eam provinciam administravit. Nam & avaritiæ non tantum, sed & fraudum injuriarumque multarum ab incolis reus actus de præfecturâ suâ remotus ei muneri inhabilis declaratus est.

Postquam jam diu tenuisset inter regem & Holsatos super Slesvicensium Ducatu controversia, & ex eâ enatum bellum, quod magnis utrimque damnis nec ullo ferè alterutrius emolumento gestum fuerat, scribi Rex fecit pontifici Romanorum maximo, Imperatori vicinisque principibus ac dynastis ut & Dithmarsis, apud eos agens conquerensque de injuria, quâ sibi adversus fas & æquum Slesvicensium Ducatum, Daniæ regni proprium, Holsati retinerent: Offerebatque se illud coram omnibus re ipsâ commoustraturum. Effecitque hoc pacto ut ei ex principibus multi, ex civitatibus quoque pleræque, exceptis Hamburgensibus, suum calculum favoremque accommodarent. Præter ceteros, Luneburgici, publico edicto, inhibuerunt nequisquam Holsatis adversus regem stipendia faceret, nisi excidere jure, quod civitatis vocamus, cuperet. Lubecenses quoque nomine regis, habito cum Holsatis in æde Utiniensi conventu, palam per *Iordanum* Plescovium verba fieri edicique eorum, qui aderant, senatoribus curarunt, se Holsatis significare potentissimum Daniæ regem Ericum, Dominum suum clementissimum, datis ad se literis declarasse, ipsos huc usque injustè possidere Slesvicensem Ducatum, velleque ut eum Daniæ regno restituerent aut de eo coram Cæsare ad causam dicendam se sisterent: Se verò omnium Hansaticarum urbium nomine ipsis declarare, cum nihil, nisi quod æquum jusque dictat, rex efflagitet, ipsi verò nec æquo aut bono se submittere, neque restituere, quod injuriâ teneut, in animum inducant, constituisse se adesse illi, quem juri atque æquo auscultantem comperiant, cum præsertim bellum, tot jam annos terrâ marique gestum, aversentur nec ferre ulterius queant. His acceptis, Holsatorum omnium nomine *Schackenus* Rantzovius eques responsum reddidit, sibi certo constare dominos suos jure tenere Slesvicensem Ducatum, utpote morte parentis ad ipsos devolutum; ideoque nec teneri de eo, quod jure hæredij possident, se Imperatori sistere. Contrà verò Dithmarsi, rogatu regis, datis ad Holsatos literis, eos commonebant, ut Slesvicensem Ducatum & arcem Gottorpiensem, quæ utraque præter fas & æquum sibi vindicarent, Erico regi tederent, se aliàs in causâ justâ denegare opem regi haud posse. De donis aureis argenteisque, quibus demeruisse Dithmarsorum favorem ac societatem rex traditur & Crantzius quoque alibi meminit, an ad præsens tempus referri debeat, parum adhuc reperi. Holsati interim, misso ad eosdem Dithmarsos viro gravi ac prudenti, ab eis petebant ne temerè adversæ parti assensum suum commodarent, se etiam nisi quod æquum esset postulare, & idem Ducatus, quem parens ipsorum clientelari jure hæreditarium reliquisset, si quando sibi traderetur, se ulterius nihil efflagitare. Dithmarsis deinde reponentibus, equum mutuo acceptum reddi, non verò ut proprium servari debere, responsum ab Holsatis, aliud esse secundum leges ac morem omnium gentium accipere aut dare mutuo equum, & tradere alicui jure clientelæ Ducatum, seque de eo ipsos Dithmarsos judices statuere. Post id Holsati quoque ipsi, urbes principesque conterminos de innocentiâ suâ causæque æquitate certiores reddiderunt, expetentes ut esse inter se & regiam majestatem arbitri vellent. Dithmarsi verò Holsatorum ad se literas, quæque invicem essent transacta regi Erico cuncta miserunt, adjicientes se in eos nihil statuere hostile posse cum animadverterent æquè eos ac regem ad leges & jura provocare. Nec desiit prædecessoris sui exemplo novus episcopus Lubecensis *Iohannes* Schelius, qui, ut meminimus, Imperatori quondam à secretis fuerat, eandem hanc causam coram rege Hafniæ agere; idque eo fidentius quod mandatum quoque in id Romani pontificis, ad quem, ut diximus, regis quoque literæ transmissæ fuerant, exhiberet. Sed ille cum undique-

ERICUS VIII. Rex. *A. C.*

undique principes viros, qui ut arbitri litis essent, studiosè convocari fecisset, inter se convenire partes nequierunt. Quocirca ne nihil egisse, sed ecclesiæ ac pontificis jussa exsecutus videretur, sub pœnâ anathematis denunciari curavit, ut quicunque ecclesiæ bona in usus prophanos commutassent, ea ecclesiæ ac vero suo usui redderent. Quod adeò regem offendit, ut scribi extemplo Lubecensibus jusserit, revocarent episcopum suum, ne & ipsi eidem controversiæ involverentur. Imperator quoque ipse ne officio suo, per regias similiter literas amicè compellatus, ullo pacto deesset, *Rumpoldum* Silesiæ Ducem rebus componendis transmisit. Is Lubecæ primum, atque indè Flensburgi amicè honorificeque exceptus, vix ibi diem substiterat, cum postera statim luce subsecutus est *Henricus* Holsatus cum Duce Brunsvicensi *Wilhelmo*, & Comite Scouenburgico *Adolpho*, qui occupatis disjectisque opidi portis, eas armati irruerunt. Sed eis extemplo Cæsareus legatus inermis propè portam obviam procedens, *Henrico* Duci, benignâ usus oratione, declarabat, missum se ab Imperatore pacis sequestrum, esse antè omnia ipsum regem conveniendum, nec dubitare de felici successu. principibus quoque qui aderant, gravibus verbis adhortator authorque fuit, ut quæ pacis essent, sequerentur, eaque Holsatiæ etiam principibus ætate adhuc minoribus ut suggererent placerentque, quantum in ipsis foret, operam navarent. Persuasitque vir ut morum gravitate, ità pari quoque verborum comitate spectabilis. Estque exinde ad regem profectus, comitem secum ducens, quem modò nominavimus, Lubecensium episcopum *Iohannem* Schelium. Obtinuitque primo accessu, ut Rex sedatiore in *Henricum* Holsatum animo, eum ad colloquium admitteret, & donis quoq; unà cum urbium oratoribus benignè honoratum à se dimitteret. Sed res perquam feliciter cœpta ne ad exitum optatum deduceretur, fatum invidit. Obiit enim epidemicâ valetudine correptus Silesiæ Dux, cum prius, misso nuncio, regem Holsatosque orasset, ut viis ac rationibus ad pacem ac concordiam indicatis auscultarent, ac rem totam arbitrio Cæsaris & principum aliquot imperij dijudicandam permitterent. Quod non modò *Henricus* Holsatus sed & rex pollicitus, diu tristis hæsit ob mortem inopinatam laudatissimi principis; quem non modò ingentibus donis cumulatum dimittere, sed affinitate insuper suâ, destinatâ ei in matrimonium Pomeraniæ Ducissâ nepte suâ, sibi conjunctiorem reddere constituerat. Verum omnia ista mors invertit, relictis solum supremis exequiarum officiis, quæ ei funerando Hadersslebiæ prolixissimè rex impendit, constituto in æde cathedrali monumento & se & ipso & imperatore à quo missus fuerat, digno. Interjecto hinc tempore misit in Daniam Imperator virum juris peritissimum, qui acceptis inspectisque partis utriusque documentis, ad aulam Cæsaream instructior regrederetur. Unde cum ei, quæ habebat universa, rex describi atque exhiberi prolixè curasset, negaverunt hoc ipsum Holsatiæ principes. Quo nomine coram rege protestatione factâ in ipsos culpam relapsuram idem declaravit. Cæperantque eodem circiter temporis tractu Holsati ad arcem Doringæ, quam rex tenebat, obsidione ducere, sed causâ compositioni permissâ, soluta obsidio est.

Agebatur jam annus Christi vigesimus quartus supra millesimum quadringentesimum cum Rex Ericus è Daniâ in Pomeraniam vicinam, natale sibi solum, facto procinctu, ibi aliquandiu rebus curandis moram traxisset: Moxq; dispositis, quæ eum tenuerant, nonnullos ex comitatu suo domum remisit, Hierosolyma profectionem meditans. Itaque ac-

MCCCCXXIV. ceptis, præter ceteros, levis armaturæ equitum manipulis aliquot Budam primo inferioris Pannoniæ urbem, à Cæsare vocatus, abiit, citato quoque eodem *Henrico* Duce cum fratribus, ut Crantzius memorat. Alij unà profectum *Henricum* ipsum videntur innuere. Sed propius vero fit, quod tradunt scriptores domestici, consultationem de profectione eâ Bornhovedæ ab Holsatis institutam, authoremque fuisse *Henrico* Lubecensium episcopum *Iohannem* Schelium, ut iter susciperet, multum id dehortante ac refragante ex consiliariis ejus viro gravi ac prudenti, qui negabat teneri Germaniæ principem extra Germaniam vocanti Cæsari parere; præsertim cum ipse etiam Cæsar, ut Regi Erico affinis ac favens, haberi pro judice suspecto debeat, præstareq; idcirco à Cæsare ad summum pontificem provocationem instituere: Sed, ejus consilio insuper habito, *Henricum* nihilominus ex promisso jam ante *Rumpoldo* Silesiæ Duci facto obsecutum episcopo se Budæ stitisse. Ibique Imperatorem Sigismundum latâ adversus Holsatos sententiâ, Slesvicensium Ducatum regi regnoque adjudicasse. Hujus sententiæ ab Imperatore Sigismundo pronunciatæ apographum, cui & regis Erici ut & Holsatorum codicilli actaque cum Duce Silesiæ *Rumpoldo* verbotenus sunt inserta, his proxime subjeci. Est autem ejusmodi:

In

SIGISMUNDUS IMP.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Amen.

SIGISMUNDUS Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus, ac Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ Rex. Notum facimus tenore præsentium, quod nos Sigismundus Rex præfatus, arbiter & supremus judex electus ex compromisso, per Illustrissimum principem & dominum, Dn. Ericum Dei gratia, Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, Sclavorum, Gothorumque Regem, & Ducem Pomeraniæ &c. fratrem nostrum, ex una parte, & illustres Henricum, Adolphum & Gerhardum, Comites Holsatiæ avunculos nostros, parte ex altera, ut per literas dicti compromissi in nos facti in Theutonico descriptas, datas per dictas partes hinc inde, ac etiam per literas bonæ memoriæ Henrici dicti Rumpoldt, Ducis in Slezia, & domini majoris Glogoviæ &c. quem propterea transmisimus ad partes illas, ipsarum partium sigillis, ut prima facie, ex armis & literis circumferentialibus munitas nobisque exhibitas constat, quarum literarum compromissi tenores, de Theutonico ad Latinum reducti & fideliter translati, tales sunt:

Nos Ericus Dei gratia, regnorum Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, Sclavorum, Gothorumque Rex, Dux Pomeraniæ, &c. recognoscimus publice cum præsenti litera, omnibus eam videntibus, & legi audientibus, quemadmodum Serenissimus princeps & dominus, Dn. Sigismundus, Romanorum Rex, semper Augustus, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatię, Croatiæ Rex, noster dilectus frater & avunculus, generosum principem, Dn. Henricum dictum Rumpold, Ducem majoris Glagoviæ, ad nos ex una, & ad generosos principes, dominos Henricum, Adolphum & Gerhardum fratres, Comites in Holsten, Sturmarn & Skovenburg, ex alia parte, misit & destinavit, ob tales guerras & displicentias, discordias & actiones, quas nos ab utraque parte invicem habemus, propter pacem & concordiam inter nos componendam: Sic nos totius nostri juris & actionis, quas nos invicem habemus, in præfatum nostrum fratrem & dilectum avunculum, Romanorum Regem, sicuti in unum supremum judicem, & plenæ potestatis arbitrum, ex parte nostra & coronæ regni Daciæ devenimus & remansimus ac devenimus, & remanemus in vim præsentis literæ, nos cum justicia propterea componere in omni modo, sicuti ipsius præscripti Ducis Henrici nominati Rumpold, litera compromissi, super hoc data, propriè declarat, quæ de verbo ad verbum taliter sonat: Nos Henricus dictus Rumpold, Dei gratia, Dux Silesiæ & dominus majoris Glogoviæ, gubernator terrarum & civitatum Budesin, Gorlitz & Zittau &c. recognoscimus & notum facimus, publicè cum præsenti litera, omnibus eam videntibus aut legi audientibus, quod Serenissimus princeps & dominus, Dn. Sigismundus, Romanorum Rex, semper Augustus, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Rex noster gratiosissimus, dilectus dominus, ob talem discordiam, displicentiam & guerram, quæ inter Serenissimum principem & dominum Ericum, Daciæ, Sueciæ, Norvegie, Slavorum, Gothorumque regem, Ducem Pomeraniæ, nostrum dictum dominum ex una, & Generosos principes dominos, Henricum, Adolphum & Gerhardum, Duces in Slesuig, & Comites in Holsten, Stormarn & Skovenborg, ex alia parte, exortę sunt, Nos in plenæ potestatis nunciatione cum plena authoritate, ad præfatos dominos, propter pacem & concordiam pronunciandam, tractandam, concordandam, & faciendam, ex sui & sacri imperij parte, in se cepit & ponderavit, Quod tales guerræ non solum eorum terris & hominibus, notabilia damna & destructiones important, sed etiam toti Christianitati, secundum talem dispositionem, sicut se negotia pro nunc disponunt, Et ab hoc præfatos dominos ad diem placiti & ad invicem convocavimus, & nos cum eis fatigavimus, & propter pacem, concordiam, & compositionem tractavimus, sic ipsi ab utraque parte, nostro gratioso domino Romanorum regi & sacri imperij, ad honorem & servitium, omnium suarum causarum, guerrarum, discordiarum, displicentiarum, defectuum & actionum, quas ipsi invicem habent, secundum eorum querelas, actiones, causationes, & responsiones, quas ipsi sibi invicem sub eorum sigillis literatoriè daturi erant & dare debebunt, In nos Ducem Henricum dictum Rumpold, sicut in unum plenæ potestatis judicem & arbitrum, omnium prænominatarum causarum, faciendum jus ipsos propterea componendi & pronunciandi devenerunt, & remanserunt. Sic nos nostro domino Romanorum regi & sacri Imperij, ad honorem & servitium, & pauperibus hominibus ad pacem & meliorationem, prænominatos nostros dominos regem Daciæ, & Duces de Slesvig, juxta eorum petitionem & responsionem, sicuti suprascriptum est, ipsos, secundum jus componendi nos acceptavimus & acceptamus in vim præsentis literæ, Et reservamus nobis nohilominus ple-

Ericus VIII, Rex. A. C.

concordia, per supra nominatorum dominorum, homines & civitates, cives & rusticos, & omnes supradictorum dominorum, terrarum, castrorum, & civitatum inhabitatores, spirituales vel temporales, in aliquo violatum fuerit, contra juris & præsentem pacem & concordiam, in hoc debebit se quælibet pars, à tali violatione aut tali parti, cui talis violatio facta fuerit fideliter exhibere sine dolo, supra hoc unam emendam disponere & ordinare, Etiam debebunt castrum Dorningen, & munitiones quę aute ipsum ædificatę sunt, contra se invicem taliter stare & remanere, usque ad ipsius juris pronunciationem, Et debebunt ab utraque parte secundum talem pacem & concordiam ita discrete teneri, prout hoc in vera pace & concordia respicitur. Et debebunt etiam in utraque parte liberas Vias habere, ab & ad ducendi & portandi quicquid eis necesse fuerit. Et poterunt etiam in castro & munitionibus ædificare quicquid eis necesse fuerit, taliter tamen, quod ipsis cum nulliusmodi munitione magis ultra occupando, non construant nec fodient, sed in tali modo & statu manere debebunt, usque ad pronunciationem prænominatam. Etiam studuimus et facimus ex parte nostri gratiosi domini Romanorum regis, etiam secundum talem potestatem, quam nos ex sui parte habemus ex parte nostra, pro ut ipsi ab utraque parte nostra in nos devenerunt & remanserunt, Etiam quod omnes captivi ab utraque parte inducias habeant, sine dolo & fraude, tam diu, quod tale jus & sententia expediatur & pronuncietur. In cujus veram recognitionem & majorem firmitatem, Nos nostri principatus secretum, ad præsentem literam fecimus appendi, quæ data est in Flensborg, in die Circumcisionis Domini, Anni à nato Christo, 1423.

Omnia suprascripta verba, puncta et articulos, promittimus nos præfatus Ericus rex Daciæ &c. firmiter & integrè tenere, Et quomodocunque nos Serenissimus princeps, & dominus, Dn. Sigismundus Romanorum rex, & Dux Henricus Rumpold nominatus, secundum rectum arbitrium, & inter nos secundum jus arbitrarurus & pronunciaturus erit, hoc firmiter ratum & inviolabiliter, per nostram regiam fidem & verbum, tenere volumus, sine dolo & omni contradictione & protelatione. Et promittimus eis etiam, quicquid ipsi inter nos, eo modo secundum jus pronunciabunt, quod nos ipsos propterea absque sinistra cogitatione, & omni oblocutione, dimittemus & tenebimus, Et promittimus etiam generosis dominis, Henrico, Adolpho & Gerhardo fratribus, Comitibus in Holsten, quicquid nobis hoc modo secundum jus sententiatum fuerit, hoc volumus fideliter erga eos tenere & continuare, prout etiam hoc o retenus & mediantibus nostris literis, quas nos singuli nobis invicem dedimus, ratificamus & confirmavimus, promisimus & diximus. In cujus veram recognitionem & majorem firmitatem, nos supranominatus Rex Ericus, nostrum secretum sigillum ad præsentem literam fecimus appendi cum vera scientia. Datum Anno 1423. Circumcisionis Domini.

Tenor alterius literæ.

NOs Henricus, Adolphus, & Gerhardus, fratres, Dei gratia, Duces in Slesnig, & Comites in Holsten, Stormaru, & Skovenborg, recognoscimus publicè cum præsenti litera, omnibus eam videntibus aut legi audientibus, Quemadmodum Serenissimus princeps & dominus, Dn. Sigismundus, Romanorum rex, semper Augustus, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatię, Croatiæ rex &c. noster gratiosissimus dilectus dominus, generosum principem, dominum Henricum dictum Rumpold, Ducem & dominum majoris Glogovię &c. ad Serenissimum principem & dominum, Dn. Ericum Dacię, Suecię, Norvegię, Sclavorum, Gothorumque regem, nostrum gratiosum dominum, ex una, & ad nos prænominatos Duces, ex altera parte, destinavit & misit, ob tales guerras, displicentias, discordias & actiones, quas nos ab utraque parte invicem habemus, propter pacem & concordiam inter nos tractandam, Sic nos totius juris & actionis, quas nos invicem habemus, in supradictum nostrum Illustrissimum gratiosissimum dominum regem, sicut in unum supremum judicem & plenæ potestatis Arbitrum, ex parte nostra devenimus & remansimus, devenimus & remanemus, in vim præsentis literæ, Nos, cum jure super his componendi in omni modo, prout ipsius præfati Ducis domini Henrici Rumpold dicti, litera compromissi, super hoc dati, propriè declarat, quæ de verbo in verbum sonat in hunc modum:

Nos Henricus dictus Rumpold, Dei gratia, Dux Silesiæ & dominus majoris Glogoviæ, & gubernator civitatum & terrarum Budesin, Gorlitz, & Zittau, recognoscimus & notum

ERICUS VIII. Rex. A. C.

tum facimus, publicè cum præsenti litera, omnibus eam videntibus & legi audientibus, Quoniam Sereniſſimus princeps & dominus, Dn. Sigiſmundus, Romanorum rex, ſemper Auguſtus, Hungariç, Bohemię, Dalmatię, & Croatię rex, noſter gratioſiſſimus dilectus dominus, ob talem diſcordiam, diſplicentiam, & guerram, qua inter Sereniſſimum principem & dominum, Dn. Ericum Daciç, Sueciç, Norvegiç, Sclavorum, Gothorumque regem, Ducem Pomeraniæ, noſtrum dilectum dominum, ex una, Et generoſos principes, dominos Henricum, Adolphum & Gerhardum, Duces in Sleſvig, & Comites in Holſten, Stormarn, & Skovenborg, ex altera parte exortæ ſunt, nos in plenæ poteſtatis nunciatione, cum plena autoritate, ad præfatos dominos, propter pacem & concordiam pronunciandam, tractandam, concordandam, & faciendam, ex ſui & ſancti Imperij parte, in ſe cepit & ponderavit, quod tales guerræ, non ſolum eorum terris & hominibus, notabilia damna & deſtructiones importaut, ſed etiam toti Chriſtianitati ſecundum talem diſpoſitionem ſicut ſe negotia pronunc diſponunt, & ob hoc, præfatos dominos ad diem Placiti, & ad invicem convocavimus, & nos cum eis fatigavimus, & propter pacem, concordiam & compoſitionem, tractavimus, Sic ipſi ab utraque parte, noſtro gratioſo domino, Romanorum regi & ſacri Imperij, ad honorem & ſervitium, omnium ſuarum cauſarum, guerrarum, diſcordiarum, diſplicentiarum, defectuum & actionum, quas ipſi invicem habent, ſecundum eorum querelas, actiones, cauſationes & reſponſiones, quas ſibi invicem ſub eorum ſigillis literatoriè daturi erunt, & dare debebunt, in nos Ducem Henricum dictum Rumpold, ſicut in unum plenę poteſtatis judicem & arbitrum omnium prænominatarum cauſarum ſecundum jus, ipſos propterea componendi & pronunciandi, devenerunt & remanſerunt, Sic nos noſtro domino Romanorum regi, & ſacri Imperij ad honorem & ſervitium, & pauperibus hominibus ad pacem & meliorationem, prænominatos noſtros dominos, regem Daciæ, & Duces de Sleſvig, ſupra eorum petitionem & reſponſionem, ſicuti ſupraſcriptum eſt, ipſos ſecundum jus componendi in nos acceptavimus & acceptamus, in vim præſentis literæ, Et reſervamus nobis nihilominus plenam poteſtatem, Quod nos omnia hujuſmodi jura, diſplicentias & actiones, quas ſupranominati domini contra ſe invicem dabunt, ſtatuant & literatoriè præſentabunt, ad noſtrum dominum Romanorum regem, ad ſuos principes Electores, principes, dominos, milites, clientes, quos ad hoc acceptaverit, ſicut in unum ſupremum judicem, & plenæ poteſtatis arbitrum, ipſos ſuper hoc ſecundum jus componendi, portare & deducere poſſimus, tale jus noſter dominus Romanorum rex expedire & pronunciare poterit, in ſui perſona, aut per ſuas literas, aut per ſuum plenę poteſtatis Ambaſiatorem, quem ad hoc miſerit infra præſentem annum, ſecundum tenorem & datum præſentis literæ. Si autem nos Henricus nominatus Rumpold, hujuſmodi jus perſonaliter expediverimus & pronunciaverimus ex parte noſtri domini Romanorum regis, hoc debebimus & volumus nos etiam pronunciare & finire in præſenti anno, ſicut ſupraſcriptum eſt, per nos aut noſtras literas. Si autem contigerit, quod noſtro domino Romanorum regi, aut nobis ex parte ſui, ipſum jus expediendi & pronunciandi infra præſentem annum, propter notabilem occaſionem ſi tempus nimis breve fuerit, tunc poſſit dominus noſter Romanorum rex, aut nos ex parte ſui, tale tempus ad medium annum prolongare, Sic tamen, quod talis juris pronunciatio utique infra præſentem annum cum dimidio pronuncietur, in omni eo modo, ſicut ipſum hic de jure pronunciare debuiſſemus. Et quandocunque noſter dominus Romanorum rex, ipſam pronunciationem aut nos ex parte ſui, expedire & pronunciare voluerimus, tunc erit noſter dominus Romanorum rex, aut nos ex parte ſui, ad ipſam pronunciationem noſtro domino regi Daciæ, & Ducibus de Sleſvig, diem & locum ſtatuere & præfigere taliter, Quod noſter dominus Romanorum rex, aut nos ex parte ſui, aut quem noſter dominus cum ſuo plenę poteſtatis Ambaſiatore, aut nos cum noſtris literis tale jus expediendi & pronunciandi deſtinavit & mittet, & ambabus partibus in eorum domicilium, ante diem pronunciationis intimare, facere debebit, tale tempus & locum, & ipſis hoc denunciare ad tres integros menſes ante, ad quod ipſi extunc ab utraque parte perſonaliter, aut eorum plenæ poteſtatis nunciatione ad ipſam pronunciationem, audiendam & acceptandam venire aut mittere debebunt, ſine omni dolo & fraude. Et quicquid ipſis ex tunc eo modo, à noſtro domino Romanorum rege, aut à nobis ſui ex parte ſententiatum ſeu pronunciatum fuerit pro jure, in hoc debebunt ipſi ex utraq; parte ſtare contenti, Et debebunt hoc inviolabiliter ſine omni contradictione & protelatione tenere, abſque omni dolo & fraude, ſicut ipſi ex utraque parte, ſibi invicem literatoriè

ERICUS VIII. Rex. A. C.

literatoriè & oretenus præscripserunt & promiserunt. Quicquid eis, eo modo pro jure sententiatum fuerit, illud firmiter & inviolabiliter tenere, sicut hoc eorum literę propriè demonstrant. Et debebunt etiam nostrum gratiosum dominum Romanorum regem, & suos, ex sui parte sine omni oblocutione & sinistrą cogitatione tenere & dimittere, sicut ipse hoc gratioso nostro domino Romanorum regi, & nobis ex sui parte literatoriè & oretenus etiam dixerunt & promiserunt. Etiam studuimus & facimus ex parte nostri gratiosi domini Romanorum regis, et ex parte nostri, prætextu talis potestatis, sicut ipsi ipsorum jure in nostrum gratiosum dominum Romanorum regem, & in nos ex sui parte plenariè devenerunt & remanserunt, taliter, quod noster dominus rex Daciæ, & Duces de Slesvig, super talis juris pronunciatione, sicut superius scriptum est, inter ipsorum terras & homines, Episcopos, nobiles, dominos, milites & clientes, cives & rusticos, & omnes supra nominatorum dominorum, terrarum, castrorum & civitatum, incolas spirituales aut temporales, quos ipsi ab utraque parte in ipsorum defensione habent, unam veram pacem & concordiam tenere debebunt, ita plenariè, ac si nunc ipsa pronunciatio à nostro domino Romanorum rege, aut à nobis ex sui parte, jam acta, expedita & pronunciata esset, & talis pax & concordia debebit pro nunc intrare & teneri inter ambos dominos & eorum subditos, prout supra scriptum est, taliter tamen, quod talis sententia juris prout supra scriptum est, firmiter & integrè, ab utraque parte æquè benè teneatur. Etiam debebunt & possint suprascriptorum dominorum homines & civitates, cives, rustici, spirituales & seculares & omnium ambarum partium inhabitatores, invicem in stratis & viis ambulare, ducere, equitare, ire, & eorum mercantias & negotia invicem liberè & securè stare & portare, prout hoc ad veram pacem & concordiam spectat. Etiam debebit quælibet pars, tales villas & bona cum omnibus utilitatibus, quę ad hoc aliàs pertinuerunt, tenere & uti, in omni modo & manerie, prout ipsi ab antea & antiquo, ad castra, quę quælibet pars pronunc tenet pertinuerunt, & in sua defensione tenet, ita ulterius tenebit & uti debebit & poterit, tam diu, quod talis sententia juris pronuncietur & sententietur, Et si contigerit, quod in tali concordia per supra nominatorum dominorum homines & civitates, cives & rusticos, & omnes supradictorum dominiorum, terrarum, castrorum & civitatum inhabitatores, spirituales vel temporales, in aliquo violati fuerint, contra jus & pręsentem pacem & concordiam, in hoc debebit se quęlibet pars in tali violatione alteri parti cui talis violatio facta fuerit, fideliter exhibere, & sine dolo super hoc unam emendandam disponere & ordinare. Etiam debebit castrum Dorningen, & munitiones, ante ipsum ædificatę contra se invicem taliter stare & manere usque ad ipsus juris pronunciationem, Et debebunt ab utraque parte, secundum talem pacem & concordiam ita præcisè tenere, prout hoc in vera pace & concordia requiritur. Et debebunt etiam in utraque parte liberas vias habere ab & ad ducendi & portandi, quicquid eis necesse fuerit. Et poterunt etiam in castro & munitionibus ædificare quicquid eis necesse fuerit, taliter tamen, quod ipsi cum nulliusmodi munitione magis ultra occupando non construant nec fodiant; sed in tali modo & statu manere debebunt, usque ad pronunciationem prænominatam. Etiam statuimus & facimus, ex parte nostri gratiosi domini Romanorum regis, etiam secundum talem potestatem, quam nos ex sui parte habemus ex parte nostra prout ipsi ab utraque parte in nos devenerunt & remanserunt, Etiam quod omnes captivi ab utraque parte, inducias habeant sine dolo & fraude, tam diu, quod tale jus & sententia expediatur & pronuncietur. In cujus veram recognitionem & majorem firmitatem, Nos nostri principatus secretum sigillum ad præsentem literam fecimus appendi, quæ data est in Flensborg, die Circumcisionis Domini, Anno 1423. Omnia ista suprascripta verba, puncta, promittimus nos supradicti Henricus, Adolphus & Gerrardus fratres, Duces in Slesvig, Comites in Holsten &c. firmiter & integrè tenere, Et quomodocunque Illustrissimus princeps & dominus, Dn. Sigismundus Romanorum rex, aut Dux Henricus dictus Rumpold, secundum jus arbitraturus & inter nos pronunciaturus est, illud firmum, ratum & inviolabile per nostram principalem fidem & verbum tenere volumus, sine dolo & omni contradictione & protelatione. Et promittimus eis etiam, quicquid ipsi inter nos in eo modo, secundum jus pronunciabunt, quod nos ipsos propterea absque sinistra cogitatione & omni oblocutione dimittemus & tenebimus. Et promittimus etiam Illustrissimo principi ac domino, Dn. Eriço Daciæ regi, nostro gratioso domino, quicquid nobis hoc modo secundum jus sententiatum fuerit, hoc volumus fideliter erga eum tenere & continuarę, prout etiam hoc oretenus, & per nostras literas, quas nos singuli, nobis

invicem

Ericus VIII. Rex. A. C. 1423.

invicem dedimus, ratificavimus & confirmavimus, diximus & promisimus. In cujus veriorem recognitionem & majorem firmitatem, Nos nostrum sigillum ad præsentem literam fecimus appendi, cum vera scientia, Datum Flensborg, Circumcisionis Domini, Anno 1423. Habentes de infrascriptis Ballivam & potestatem ex forma & tenore dictarum literarum, in causa & causis, quæ coram nobis vertebantur, inter partes prædictas seu earum procuratores, de & super Iutia australi, in qua sita sunt Slesvig & Gottorp, aliisque ad ipsam Iutiam pertinentibus una cum sylva Danica, Insula Alse, & provincia Frisehei-den vulgariter nominata, cum omnibus juribus & pertinentiis, limitibus, gremiis suis, & nonnullis aliis & eorum occasione & causa, ac de & super discordiis, displicentiis & guerris, inter dictas partes exinde exortis, diligenter, datisque hinc inde petitionibus & querelis, per ipsas partes, ac responsionibus commissarioque nostro ad partes regni Daciæ, pro diligenti informatione jurium, partium prædictarum, tam per testes quam per literas aut alias habenda, transmisso per nos cum plena potestate & commissione qui de eisdem juribus & aliis supra, sibi per nos commisso, diligenti facta inquisitione, & examinatis testibus, & receptis juribus nobis relationem tribuit fide dignam, ac per nos juribus & aliis hic receptis, processoque ad alios actus plurimos, partibusque illis super formam & tenorem, ipsarum compromissi literarum, ad nostram audiendam sententiam & arbitrium proferendam, & prolatorum videndum legitime citatis, ut ad certum diem & hunc locum coram nobis propterea comparere deberent, ex rectis & rationabilibus causis, de consensu procuratis dicti regis Erici, & Comitis Henrici sæpedicti, diem ipsum prolongavimus ad diem præsentem, quo die, circa horam 3. Ericus Krummedige miles, procurator & procuratorio nomine Illustrissimi dn. regis Daciæ præfati, præsente etiam & intelligente Venerabili viro, Nicolao, procuratore dicti Henrici Comitis, accusata & continuata prefatorum, Adolphi & Gerhardi fratrum, Comitum prædictorum, coram nobis, ad ipsam audiendam sententiam, minime comparentium, & in ipsis causa & causis, tandem pro parte dicti domini regis concluso, ac etiam per nos petiit instanter coram nobis pro se dicto nomine, & ejus parte & contra partem adversam, diffinitivam per nos fieri & promulgari sententiam & arbitrium, ut hæc & alia latius in actis & registro causæ hujusmodi, coram nobis habito plenius & latius continentur, Unde nos Sigismundus rex præfatus, arbiter & judex prædictus, sedens pro tribunali, in loco infra scripto, quem nobis pro idoneo ad hoc elegimus, prius visis, auditis, consideratis & lectis ac intellectis, per nos ac Prælatos & Doctores nostros, ad hoc specialiter deputatos, literis prædictis compromissi hinc inde datis, & earum continentiis petitionibus partium & querelis, probationibus, de partibus reportatis, citationibus, exhibitationibus, instrumentorum & literarum partium prædictarum, ac omnibus & singulis, quę dictę partes dicere, producere & allegare voluerunt, coram nobis, quælibet ipsarum ad defensionem juris sui, tam in scriptis, verbo & viva voce, aliisque omnibus & singulis diligenter visis, auditis, consideratis, & examinatis quę videnda, audienda, consideranda & examinanda fuerunt, maturaque & diligenti deliberatione præhabita, ad nostram diffinitivam sententiam & arbitrium, supra his processimus, prout & quemadmodum in schedula infrascripti tenoris continetur, quam per Organon Venerabilis domini Francisci præpositi Strigoniensis, vice Cancellarij nostri, legi fecimus & mandavimus, in hæc verba, scilicet Christi Nomine Invocato, In causa & causis, quę vertuntur coram nobis, inter Illustrissimum principem & dominum, Dn. Ericum, Dacię &c. Regem, ex una, Et illustres, Henricum, Adolphum & Gerhardum Comites Holsatię, ex altera parte, super Ducatu Slesvicensi, & aliis querelis, hinc inde petitis, visis, productis & allegatis, per partes prædictas, & habita matura deliberatione ac diligenti cum consilio cum Prælatis, Baronibus, Nobilibus, doctoribus, Iurisperitis, & aliis, Nos Sigismundus Rex præfatus, arbiter prædictus inter partes electus, vigore compromissi in nos facti, dicimus, decernimus, laudamus & arbitramur, & in his scriptis pronunciamus, totam Iutiam australem, in qua situata sunt Slesvig & Gottorp, & alia loca ad ipsam Iutiam pertinentia, unà cum sylva Danica, & insula Alse, & provincia Friseheiden vulgariter nuncupata, cum omnibus juribus & pertinentibus suis, pertinuisse & pertinere ac pertinere debere, jure directi & utilis dominij, ad Regem & regnum Dacię, ipsumque inducendum fore & induci debere, in possessionem Ducatus prędicti, & terrarum cum suis ut supra prænominatarum, Et dictis Henrico, Adolpho & Gerhardo, Comitibus præfatis, in & super dicto Ducatu & terris cum suis pertinentiis ut supra, nullum jus ratione feudi competiisse nec competere, & ita per hanc nostram arbitralem sen-

Ericus VIII. Rex. A. C.

lem ſententiam, ſecundum allegata & probata in his ſcriptis, definimus & arbitramur pro jute dictis partibus, ſuper aliis hinc inde petitis ex cauſis animum noſtrum moventibus, utriq; parti actionem reſervantes. In quorum omnium & ſingulorum præſcriptorum fidem & teſtimonium, præſentes noſtras literas, hoc publicum inſtrumentum pronunciationis dictæ ſententia in ſe continens fieri, & per Antonium infra ſcriptum ſcribi & ſubſcribi fecimus, Sigillique noſtræ Majeſtatis appenſione muniri. Data, lecta & lata eſt præſens ſententia & arbitrium Budę Weſtprunenſis Diœceſeos, in Stuffa magna intra caſtrum Regium, præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus egregiis, venerabilibus & magnificis dominis, Dn. Ferdinando D. G. Lucenſ, Epiſcopo & nuncio Apoſtolico, Ludovico Dive de Deck Aquilegienſis Eccleſiæ Patriarcha, Gunthero Archiepiſcopo Magdeburgenſi, Georgio Archiepiſcopo Strigonenſi, Nicolao Vatienſi, Petro de Roſgon Weſprunenſi Epiſcopis, Johanne Roſgon, ſummo Regis Hungariç Theſaurario, Pippone Spano, Nicolao de Gaza, Magno Comite regni Hungariæ, Benedicto præpoſito Albenſi protonotario ſedis Apoſtolicæ, Johanne præpoſito Budenſi, Franciſco præpoſito Strigonienſi, vice Cancellario Imp. Petro Paulo de Juſtinopoli V. I. Zimborio de Padua milite & legum; Nicolao Geſelmeſter ſacri pallatij auditore decretorum, Ludovico de Cataneis de Verona legum, Iohanne Delmelavenſi Decretorum Doctoribus, conſiliariis, dicti Sereniſſimi domini Dn. Regis & aliis in multitudine copioſa teſtibus ad præmiſſa vocatis, ſpecialiter rogatis, die Mercurij 28 Iunij, Indictione ſecunda, Anno Domini 1424. Anno Hungariæ 38. Romanorum 9. & Bohemiæ 4. Et ego Antonius de Piſis, publicus Apoſtolica & Imp. authoritate Notarius & judex ordinarius, ac Curiæ & Cancellariæ protonotarius, dictæque cauſę coram ſereniſſimo domino noſtro Romanorum rege præfato, Notarius & ſcriba, quia prædictis, pronunciationi dictæ ſententiæ & arbitrij, & promulgationi ac aliis omnibus & ſingulis ſupraſcriptis, dum ſic ut præmittitur, agerentur & fierent, unà cum prænominatis dominis teſtibus, præſens, fui, Eaque ſic fieri vidi, audivi, & in notam ſuſcepi, Regiſtravi hæc in literas, hoc inſtrumentum pronunciationis ſententiæ in ſe continens, alterius manu de mei licentia, me aliis occupato negotiis, hic ſcriptas concepi, & ideo de mandato ejuſdem domini noſtri Regis, ea publicavi & per me ſubſcripſi, Et unà cum appenſione ſigilli Majeſtatis ſuę, ſignum meum & nomen appoſui conſueta, in fidem & teſtimonium eorundem etiam rogatus & requiſitus. Ad mandatum domini Regis.

FRANCISCUS pp. *Strigon.*

Rt. HENRICUS FYE.

Habent Holſatiæ annales Cæſarem, promulgatâ ſuper dicto jam Ducatu ſententiâ, operam dediſſe reconciliandis cum rege Holſatis, & nomine quidem regis Lalandiæ inſulam unà cum trecentis marcarum millibus loco Ducatus eis obtuliſſe, ſed conditionem ab ipſis rejectam: Priuſquam verò in Pannoniam Rex adveniret, reperio apud authores rerum Bohemicarum, ipſum & infantem *Petrum*, regis Portugalliæ *Iohannis* primi filium, *Eduardi* germanum fratrem, *Iacobi* Cardinalis ſancti Euſtathij excellentis & clari viri patrem, ſalutaſſe in Bohemiâ Imperatorem, ambos rei militaris peritiſſimos, Cæſariſq; exercitum, qui tum ad oppidum Moraviæ Lutempergam, Huſſitarum præſidio communitum, caſtra moliebatur, & copiis auxiliiſq; ſuis luculentum ſupplementum adjeciſſe: atq; inde obſidionem tribus menſibus loco jam memorato ductam. Hunc *Petrum* Luſitaniæ regum Genealogię Ducem Conimbricenſem vocant, virum bello & pace celebratiſſimum, ut qui multas Europæ, Aſiæ & Africæ loca regioneſq; viderit; Quarum inter ceteras, etiam hujus expeditionis, quâ Sigiſmundo adverſus Bohemos adfuit, mentionem injiciunt; fuiſſeque non ſolum militari diſciplinâ excellentem, ſed artium quoq; multarum callentem ac ſcriptis denique tàm proſâ quàm vorſâ oratione editis clarum.

Rex autem Ericus dum apud Cæſarem ac Pannones agit, accidit ut circa idem tempus *Sophiæ* reginæ, quam ſibi paulò antè quartis nuptiis junxerat Rex Poloniæ *Vladiſlaus*, ſolenni ritu diadema imponeretur. Eam celebritatem, præter Polonos & Lithuanos proceres, Sigiſmundus Cæſar cum *Barbarâ* uxore: Ericus Danorum Rex, dilato nonnihil, quod Hieroſolyma inſtituerat, itinere, *Brando* Cardinalis, cognomento Placentinus, legatus Pontificius; *Iulianus* Cæſarinus, Cameræ Apoſtolicæ auditor, qui poſteà Cardinalis fuit; *Ludovicus* Bavarorum alijque principes ac Duces ſuâ præſentiâ cohoneſtarunt. Tentatum eſt in illo conventu à principibus de *Hedeviga* Regis *Vladiſlai* filia *Bugiſlao* Pomeraniæ

ERICUS VIII. Rex. A. C. Pomeraniæ Duci in matrimonium collocandâ, cum *Vladislaus* non obscure se à *Frederico* Marchione, cujus filio ea desponsa erat, alieniorem demonstraret. Sed nihil tamen eâ de re impetratum est, dissuadentibus apud regem eas nuptias proceribus, fidemque rebus omnibus habendam potiorem commonstrantibus. Inde post diem decimumquintum Reges & principes liberaliter & magnifice à Polono habiti, suas quisque domos repetivêre. Ericus cum Cæsare in Ungariam ubi esset regressus destinatum Hierosolymam iter voti ergo accelerare instituit, comitem secum, præter alios, ducens *Barnimum* Volgasti Ducem. Erat in aulâ Cæsaris homo ejus cœli, qui trium regnorum regem eum non ignoraret; Is omnibus lineamentis efformatam penicillo ipsius imaginem amico cuidam suo in Syriam & eas oras, quę *Soldano* parebant, transmittit: eâque rex, ubi eòdem advenisset, licet habitum religionis ergò peregrinantis præferret, agnitus tamen & captus ingenti summâ, ne nomen & tituli ejus *Soldano* proderentur, redimere se coactus fuit. Fatalem atque ultimum hunc annum habuit episcopus Arhusiensis *Boetius*, è stemmate Vidorum aut Porsiorum oriundus. Estque in ejus locum proximè surrogatus *Ulricus* Stigeus: inter quem & reginam *Philippam* ob rationes ditionesque, quas præsul *Boetius* tutorio nomine à rege regnoque administrandas habuerat, liticula orta. Sed ea anno proximo, qui fuit supra millesimum

MCCCCXXV. quadringentesimum vigesimo quinto, ità composita, ut juxta leges ecclesiæ, quod cleri esset, permitteretur clero; cetera secundum statuta ac jus municipale dijudicarentur: Rationes etiam si quas sibi à prædecessore suo *Boetio* Ulricus relictas haberet, de iis quatenus eæ ad regnum pertinerent, rege absente *Philippæ* reginæ ut satisfaceret, opera navaretur. Holsati acceptâ, quam tulerat adversus eos Imperator, sententiâ, licet de provocatione ulteriore compromisissent, queri nihilominus & aliò respicere cœperunt. Missusque fuit ad Pontificem Romanum *Martinum* quintum *Nicolaus* Schackovius, qui id saltem obtinuit, ut ab episcopo Coloniensi *Theodorico* & uno insuper cardinalium causa de novo vel cognosceretur, vel, si id possit, amicè exq; æquo decidenda iisdem committeretur.

Redierat jam è Palæstinâ rex Ericus, cum sponte suâ ipse Holsatique amicè consenserunt de conventu Flensburgum indicendo, ad quem utrique parti fas esset convocare ecclesiasticos principes duos ac totidem laicos. Qui octo operam simul darent, ut, lite in universum sublatâ, dissidium componeretur. Arbitri essent Prussiæ magnus magister unà cum delegatis Lubecensium, Rostochiensium & urbium insuper Stralesundę Wismariæque. Consenserant in hoc Lubecę regis nomine *Ericus* Crommedikius & *Steno* Bassus. Sed ad rem ubi ventum, nihil peractum operæpretij: Cum Rex Ducatus Slesvicensis feudum ad gratiam, prout à Cæsare erat pronunciatum & semper quoque obtinuerat, non ut hæreditarium, quod Holsati urgebant, concedendum declararet. Estque paulo ante feriâ nimirum quintâ post festum *Canuti* regis & Martyris, Haffnię synodus habita: cui præter ceteros, interfuit, aut pręfuit potius, archiepiscopus Lundensis *Petrus* Luckius unà cum episcopis Viburgensi, Burglaviensi, Roscbildensi, Othoniensi, Ripensi & Arhusiensi. Aderant & prælati alij, abbates, Decani, Præpositi, omniumque diœcesium archidiaconi, cantores, Priores ceterique ecclesiarum ac cleri rectores. In eâ multa, quæ à prioribus & prædecessore præsertim archiepiscopi jam antè statuta fuerant, novo decreto resumpta ac confirmata: Et addita denique iisdem perplura, sed omnia ejusmodi, quę ceremonias ecclesiæ & mores cleri, non fidei aut dogmata pietatis spectarint. Statutumque antè omnia ut preces pro rege & reginâ, Erico & *Philippa*, proque statu totius regni tranquillo cottidie in ecclesiis fierent, ut & iis; qui ecclesias fundarant, earumque ædificationes promovissent: Quorum in censu primo loco nominata serenissima *Valdemari* III filia, laudatæ memorię *Margareta*, trium horum regnorum quondam regina. Indeque super vitâ & vestitu cleri decreta lata, ut ij se ità gererent ne in delicta tantum, sed ne in suspicionem quidem delictorum incurrerent præsertim crapulam & ebrietatem; luxum & libidinem fugerent, concubinas domesticas procul amandarent; monialium claustra non ingrederentur; diversoria nulla aut cauponas frequentarent; arma, nisi iter facientes, non gestarent; vestes & habitus eorum omnis honestatem pręferret; manicas ad cubitum propendentes non haberent; vestes pellibus suffultę, exceptis pileis, fimbrias haud explicarent; nullis institis aut limbis oræ earundem ornarentur. Moniales non nisi cum veniâ cœnobio suo excederent: Episcopi neminem ex clero alterius diœceseos ordinarent aut suæ ecclesię pręficerent, nisi consciis ac commendantibus iis, quorum interesset: Idemque præsbyteris imperatum: Quibus concessum esset celebrare divina officia in iis sacellis, quæ ad publicas vias peregrinantibus erant posita, vetabantur id ta-

id tamen facere cælo tempestnoso & locis minus tutis aut honestis. De homicidis quoque decretum, ut certo quidem tempore ab ecclesiâ essent semoti, sed seriâ tandem ac verâ pænitentiâ demonstratâ in eandem reciperentur. Addita demum & alia, de decimis, de hæredijs ac bonis cleri, deque iis, qui pacem regis ac regni, ut & libertatem ecclesiæ Danicæ violarent, quique ditiones ejus ac jurisdictionem invaderent, aut officerent immunitatibus, eos similesque omnes ab ecclesiæ communione procul habendos. Quorum præter alia, illud de homicidiis, ut exorbitantis libertatis vitium, ætas posterior salubriter correxit, estque cædium licentia capitali pænâ per leges repressa. Verum ne quid à nobis omissum videatur, ipsius hujus, de qua loquimur, Constitutionis, cujusmodi ea concepta verbotenus fuit, exemplum subjeci :

ERICUS VIII, Rex. A. C.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, Filij & Spiritus sancti, Amen.

PETRUS Dei gratia, Archiepiscopus, omnibus & singulis; Prælatis, Abbatibus, Decanis, Præpositis, Archidiaconis, Cantoribus, Prioribus, Capitulis, Conventibus, Plebanis, Ecclesiarum Rectoribus, Clero & clericis, ac aliis Christi fidelibus, tam Religiosis, quam secularibus universis, per Lundensem civitatem, diœceseos, & provinciam constitutis, Salutem in omnium salvatore. Pastoralis cura regiminis, illo est jugo solicitudinis onerata, ut in commissa vinea Domini concurrentibus excessibus, reformatis moribus, placitatisque virtutibus, per vigilantiam provisionisque sarculum, vitia studeat extirpare. Nos itaque una cum venerabilibus fratribus nostris, dominis, Laugone Viburgensi, Petro Burglaviensi, Johanne Roschildensi, Nafnone Othoniensi, Christierno Ripensi, & Ulrico Arhusiensi, eâdem gratiâ Ecclesiarum Episcopis, suffraganeis & assessoribus nostris, præsentibus ex parte domini Henrici Slesvicensis Episcopi, Hermanno Dene, Canonico, & Johanne Selle, perpetuo Vicario Ecclesiæ Slesvicensis, ejusdem Episcopi valetudinem, senium & legitimum impedimentum prætendentibus (licet nulla ex parte domini Rivalliensis hic in præsentiarum comparente) sacro, cui nunc (licet immeriti) præsidemus, approbante Concilio, infra scriptos per fælicis memoriæ dominum Petrum, quondam Lundensem Archiepiscopum prædecessorem nostrum, in Concilio provinciali Helsingborg celebrato, articulos innovamus. Primo, ut si quis in hoc sacrilegij genus irrepserit, quando aliquem Episcopum Daciane provinciæ hostiliter fuerit insequutus, vel percusserit, aut ceperit, seu banniverit, sive socius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, sive consilium dederit, aut favorem, seu postea receptaverit, vel defensaverit scienter eundem, sive etiam extorquere præsumpserit ab ipsis Episcopis, aut suis consanguineis, affinibus vel amicis, per minas aut cruciatus corporis, seu alio quocunq; modo literas promissionis, cautionis, aut alius obligationis, sub quacunque forma verborum, etiamsi beneplacitum continere videantur, concedentes de excusando, vel quittando eas pro captione, violentia & injuriis ipsis Episcopis factis, Quas cautiones tanquam per vim & metum extortas, authoritate præsentis concilij, decernimus esse irritas & inanes, sicut & reus læsæ Majestatis, perpetuo sit infamis, & perpetuo Anathematis mucrone percussus, Itaque & ipsius filij per lineam masculinam descendentes, usq; ad secundam generationem, reddantur ipso facto inhabiles, ad Ecclesiastica beneficia; per totam Lundensem provinciam, in omnibus Diœcesibus, & civitatibus obtinenda: nec non sint inhabiles ad exactiones, Jurisdictiones, administrationes spirituales, & temporales, castra, villas, & oppida seu quascunq; alias possessiones Ecclesiæ, quocunq; nomine censeantur, ad dies suos, vel tempus aliquod determinatũ, sub annuo censu, vel in consessu, seu alio quocunq; titulo, vel colore alieno acquisito, aliqualiter obtinendi. Terra quoq; ipsius, si quam habeat propriam, vel titulo pignoris, seu quocunq; alio modo acquisitam, nec non locus seu loca alia, in quibus Episcopus captus detinebitur, seu ipse capiens transierit, quam diu ibi moram fecerit, & post ejus recessum inde, per triduum, quam diu ipsa detentio duraverit, authoritate præsentis Concilij, Ecclesiastico subjaceant interdicto. Clerici vero, qui hujusmodi durantibus captionibus, in locis sic interdictis divina sciẽter celebrare, imo potius prophanare præsumserint, præter excõmunicationis sententiã, quã ipsos incurrere volumus, omnibus & singulis suis beneficiis Ecclesiasticis, ipso facto authoritate quâ supra sint privati, & inhabiles, ad quæcunq; alia beneficia. Itẽ ut quicunq; Diabolo instigante, aliquẽ Prælatũ vel Canonicum, cujuscunq; Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ, nostræ provinciæ,

ERICUS VIII. Rex. A. C.

seu aliquam personam dignitatem Ecclesiasticam habentem, regularem & secularem, per ,, Laicos, seu alios, absque loci ordinarij justo mandato, capi seu interfici, vulnerari, membro mutilari, vel alias scandalosè tractari contigerit, & de hoc constiterit manifeste, usque ad liberationem personæ captæ, ac satisfactionem debitam & emendam, eo ipso per totam illam Diœcesin, in qua captus detinebitur, seu hujusmodi facinus sit commissum, sileatur generaliter, à divinis, & denuncietur hujusmodi malefactor, cum suis malefactoribus & fautoribus, & complicibus, de quibus constiterit manifestè, excommunicatus, per totam nostram provinciam Daciæ, Interdictum sub pœnis inferius annotatis. Si verò regulares vel seculares, clerici vel monachi, nostræ provinciæ, injuriose capiantur, mutilentur, seu trucidentur, dum de hoc constiterit manifestè, tunc in tota provincia, ubi hujusmodi captus detinetur, usque ad ipsius inde liberationem, nec non ubi hujusmodi malefactores domicilia habuerint, morentur vel transitum fecerint, & per triduum post eorum inde recessum sileatur similiter à divinis, Et hujusmodi malefactores per totam hujusmodi Diœcesin, usque ad satisfactionem debitam, excommunicati denuncientur nominatim, de quibus constiterit manifestè. Insuper, ut omnes & singuli, qui bona Ecclesiastica, reditus, clericos & Ecclesiasticas personas, provinciæ nostræ, rebus suis aut meliori parte earundem spoliaverint, vel bona decedentium clericorum rapuerint, seu tallias, collectas, vel onera clericis vel eorum familiis vel colonis, sine prælatorum, capitulorum licentia, consensu & voluntate imposuerint, seu clericos vel eorum familias, vel colonos, injurios à hospitalitate gravaverint, aut reditus Ecclesiasticos, seu decimas Ecclesiasticas, sibi usurpaverint violenter, seu homines ad Ecclesias confugientes, vel infra loca immunitatis constitutos, ceperint vel extraxerint, seu capi vel extrahi mandaverint (nisi in casibus præmissis) vel per subtractionem cibi & potus, ipsos exire compulerint, loca sacra, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, Et per provinciæ Ecclesias, excommunicati denuncientur, de quibus constiterit manifestè: A nullo nisi à Diœcesano, præsertim in mortis articulo, facta prius condigna satisfactione absolvendi, Et aliàs in morte, Ecclesiastica careant sepultura. Item, Ut clerici beneficiati, in sacris ordinibus constituti, qui jurisdictiones vel advocacias temporales, à Laicis sibi commissas, sive committendas exercere præsumpserint, nisi infra mensem à præsentis constitutionis noticia, maturando eas demittere curaverint, cum effectu, administratione ordinum, eo ipso suspensi, & à beneficiis Ecclesiasticis quæ occupant, sint privati, Et si postea indurati, nisi infra 15. dies, post lapsum mensem supradictum, advocatias, Iurisdictiones, & exactiones prædictas non demiserint, penitus cum effectu, ex tunc excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Item, Ut in causis matrimonialibus, nullus alius, quam Episcopus, si præsens fuerit & commodè poterit, sententiam proferre præsumat, vel Iurisperitus vice sua, cui is hujusmodi causam committendam duxerit. Ad hæc autem innovamus quosdam fælicis recordationis domini Magni, quondam Archiepiscopi Lundensis, prædecessoris nostri, in provinciali Concilio statutos articulos, qui sequuntur. Excommunicamus omnes & singulos, qui Ecclesias causa lucri, odij, vel favoris alicujus, aut alia quacunque de causa, jure suo privare præsumunt, etiam illos, qui bona clericorum decedentium injustè rapiant, & sibi imbursant. Illos qui homines in Ecclesiis, vel turres ecclesiarum, vel alia sacra loca incastellant, & munitiones & fortalitia inde faciunt, sine locorum ordinariorum inquisitione, & consensu. Etiam illos qui cœmiteria violant, vel violari mandant. Etiam illos, qui per minas vel cruciatus corporis, compellunt aliquos se excusare vel quittare, pro damnis & injuriis, Episcopis, Ecclesiis, Ecclesiasticis, vel Sacerdotibus, clericis, vel eorum familiis, vel colonis illatis. Etiam illos, qui Ecclesias incendunt, vel infringunt, vel libertates earum infringere, aut perturbare contendunt. Item, Excommunicamus clericos divina celebrantes scienter, præsentibus hujusmodi malefactoribus, quas etiam sic celebrantes irregulares esse declaramus, per præsentes. Item, Excommunicamus illos qui hujusmodi malefactoribus, concilium, auxilium, vel consensum, in suis maleficiis administrant, nec non & illos qui eadem faciunt, vel fieri mandant, aut procurant. Nec aliquis prædictorum nisi per Episcopum Diœceseos, facta prius satisfactione competenti, super damnis & injuriis, à dictis sententiis possit absolvi. Personas quoque omnes quacunque dignitate & status præeminentia præfulgentes, universitates, civitatum vel locorum aut consules eorundem, qui, ut nullus conqueratur coram judice ecclesiastico prohibent, vel statuta condunt contra clerum & ecclesiasticam libertatē, hoc edicto tali pœna volumus puniri scilicet, quod personæ talia de cetero committentes modo quolibet, excommunicationis universi-

Ericus VIII, Rex. A. C.

universitatis sententias subjacent ipso facto. Nos igitur Petrus Dei gratia, Lundensis Archiepiscopus præfatus, præmissis articulis dominorum nostrorum prædecessorum, in suo vigore & robore duraturis, sacro cui nunc præsidemus, approbante Concilio, articulos addicimus infra scriptos, statuentes, quod omnes clerici, tàm seculares quàm religiosi, Metropolitico & Dioecesano nobis jure subjecti, Quod pro Serenissimo domino, Erico Dei gratia Daciæ, Sueciæ Norvagiæque Rege, Duce Pomeraniæ, & Illustri conthorali sua, domina Philippa Regina, nec non pro iis qui tempore fuerunt Daciæ Regibus & Reginis, nec non pro statu pacifico Ecclesiastico & temporali, in missis & quotidianis orationibus, suis fundant preces ad Dominum devotas, ut in præsenti vias eorum dirigat, per suorum semitas mandatorum, & in futuro præmium eis tribuat beatorum. Item, omnes & singulas personas Ecclesiasticas, tàm religiosas quàm seculares nostræ provinciæ, hortamur & in Domino monemus, ipsisque authoritate qua supra, firmiter præcipiendo mandamus, Quod pro Ecclesiarum, monasteriorum, claustrorum, & aliorum locorum quorumcunque in quibus degunt, fundatoribus, institutoribus, dotatoribus, patronis, aliisque quibusvis benefactoribus, vivis, & defunctis: Etiam, quod pro Serenissima domina Woldemari filia, Margareta bonæ memoriæ, istorum regnorum quondam Regina, & Ecclesiæ Dacianæ directrice speciali, ad Dominum Deum continuas fundant preces, humiles & devotas. Item, Ut universi clerici, vitam & mores reforment in melius, ut ea quę ad ipsorum statum & honestatem pertinent, cum magna cautela custodiant, non solum, sed etiam ab omni specie mali se studeant cohibere, à crapula & ebrietate, quę sunt libidinis incentiva. Publicas etiam in suis domibus, sub poena Canonis, non habeant concubinas; Tabernas non visent; Arma non portent, nisi propter necessitatem & viarum pericula, in itinere constituti. Manicas ad cubitum pendentes, cum magna superfluitate, non habeant, Vestibus etiam à retro, vel à lateribus fissis, exceptis vestibus pro via necessariis, sub poena Concilij Constantini, non utantur, quæ est, ut talibus utentes vestibus, à perceptione fructuum suorum beneficiorum, per mensem sint privati. Clausuras monasteriorum & monialium, sub poena excommunicationis terna monitione præmissa, absque rationabili & manifesta causa, & sine superiorum suorum licentia, ingredi haud præsumant. Ipsisque monialibus, ubicunque infra nostram provinciam degentibus, sub poena excommunicationis strictò præcipiendo mandamus, ne septa monasteriorum suorum de cætero exeant, sine rationabili, necessaria & urgente causa, nec nisi superiorum suorum prius petita licentia & obtenta. Plebani itaq; Eucharistiam, reliquias & ornamenta Ecclesiarum, præcipuè ad usum altariũ spectantia, in statu decenti & mundo diligenter custodiant & observent: Si quis verò ea incaute reliquerit, tribus mẽsibus ab officio suspendatur. Cæteraq; cum diligenti cura observent, quę observari pręcipiunt sacrorum canonum sanctiones. Aliud, Si quis in præmissiis, vel aliquo præmissorum excesserint, contra eos locorũ ordinarij, per censurã Ecclesiasticam, monitione præmissa canonica, tandem verò ad beneficiorũ privationem, unà cum aliis poenis, quę hujusmodi à Canonibus infliguntur, procedere nõ omittant. Itẽ Episcopus qui sciens ordinaverit clericum alienę Diæceseos, sine commendatitiis illius, cui interest eas dare, per annum à collatione ordinũ esse suspensum: Taliter verò ordinatũ ab executione ordinis sic suscepti, suspensum esse declaramus, donec secum per ordinarium suum fuerit dispensatum. Item, statuimus, ut nullus Præsbyter, in Ecclesia, ignotum seu peregrinum clericum, ad celebrationem divinorum, in publico præsumat admittere, nisi literas suæ ordinationis, seu literas Dioeceseos Episcopi, vel ipsius Vicarij, plenam de hoc fidem facientes exhibeat: Contrarium faciens in sex grossos pro admissione qualibet puniatur, in utilitatẽ fabricæ Cathedralis Ecclesię convertendos. Item, Ut nullus Episcopus receptet, colligat, vel admittat sine literis demissorialibus Episcopi originarij, præsbyterum Dioecesis alienæ. Item, ut gloria eorũ ab intus sit. In fimbriis præcipimus, ne quis clericorum pelles foderaturæ suę, ultra capucia, vel oras vestimentorum faciat explicari: Nec quisquam clericorũ deinceps portet vestes, taliter extrinsecus foderatas, alioquin per superiores suos, sine spe restitutionis se noverint spoliandos. Item, Si cui conceditur, quòd in altari viatico, divina officia possit celebrare non in loco ventoso, seu alias periculoso, vel inhonesto hæc fieri debere intelligimus. Unde si quis Præsbyterorum, occasione concessionis hujusmodi, contra præmissa, divina celebrare pręsũpsent, eo ipso per unũ mensem, à Missę officio pręsentis statuti vigore, se noverit suspensum. Item, nullus præsbyterorum, alienũ proximorũ, ad confessionem, vel communionẽ corporis præsumat admittere sine licentiá proprij sacerdotis. Extranei verò

Ericus VIII. Rex. A. C.

per statuta provincialia ac synodalia promulgatis, seu à pæna & culpa qualicunque absolvere præsumpserint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrisse denunciamus, per sedem duntaxat Apostolicam absolvendos. Item, Statuimus ex præsentis authoritate concilij decernentes, ut quarumcunque Ecclesiarum hospitalium, seu Monasteriorum nostræ provinciæ, seu aliorum piorum locorum administratores, cujuscunque status ac conditionis extiterint, bona mobilia, sine consensu Diœcesano Episcopi, donationis, impignorationis, venditionis, permutationis seu infeudationis, vel ad formam dimissionis titulo, in posterum minimè alienent, obligent vel dimittant. Quod si contrarium factum fuerit, nullus ipso facto, & invalidus sit contractus, ipsique administratores, per suos seniores, administrationis officio perpetuo spolientur. Insuper hujusmodi administratores, Abbates, Priores, Præpositi, præceptores, & hospitalium prævisores, ut eorum loca exempti authoritate Apostolica, sed non exempti authoritate ordinaria, ad reformandam mores status, & regulas eorundem, nec non ad reddenda ratiocinia, de quibuscunque levatis & erogatis super quibus ordinariorum conscientias oneramus, per ipsos ordinarios, quoties expediens opportunum fuerit, visitentur. Monasteria verò, hospitalia, seu alia pia loca, & Ecclesias quascunque Episcopis locorum ordinariis, etiam quo ad institutiones, & destitutiones administratorum, in iisdem declaramus esse subjectas, nisi per evidentia privilegia probaverint tenere se exempta. Item, excommunicamus omnes illos, qui pacem Regis & Regni perturbare, ac ecclesiasticas libertates Ecclesiæ Dacianæ infringere, aut possessiones Ecclesiarum invadere, aut ad eorum bona manus impias extendere, præsumpserint, seu approbatas & longævas locorum consuetudines, penes jura parochialia, in decimationibus, oblationibus, obventionibus, cum suis accessoriis, diminuere contendunt, in præjudicium ecclesiasticæ libertatis: Etiam illos, qui in beneficia ecclesiastica se intrudunt, & eos qui per Laicalem potentiam, seu aliam violentiam ea detinent occupata, Omnes autem incendiarios, Ecclesiarum fractores, veneficos & veneficas, cum magicis incantationibus utentes, sacrilegosque, & hoc fieri procurantes, excommunicationis sententiam incurrere decernimus ipso facto. Excommunicamus insuper omnes illos, qui odio vel lucri causa, aliquibus crimina falsa imponunt, pro quibus mors vel exilium, aut membrorum mutilatio, vel exhæredatio, bonorum spoliatio, seu famæ denigratio sequi debeat, si judicialiter convincantur. Qui vero ad diffamationem alterius quid proponat, quod mores sugillat, nisi hoc approbare potuerit, canonicè puniatur, & nimirum passo pro modo culpæ satisfacere compellatur. Item, qui animo injuriandi quempiam clericorum, enormiter lædens, mutilans vel occidens, præter pænas superius expressas, immunitate Ecclesiastica non gaudebit. Item, qui in criminibus Ecclesiasticis delinquentes, per sacramentalem confessionem, & absolutionem, fuerint unioni Ecclesiasticæ reconciliati, extunc, ab aliquo eos captivari, detineri, seu bona eorum confiscari, nisi super his per eorum judicem Ecclesiasticum prius pronunciatum fuerit, sub excommunicationis pœna latæ, severè prohibemus. Item, non citentur clerici ad placitum seculare, vel coram judice seculari, sed coram suo judice ecclesiastico, in quacunque causa citentur, & ibidem legitimè convincantur. Quia verò exigentibus culpis nostris fructus humanis necessitatibus cœlesti miseratione prævisos, frequenter absorbet repentina calamitas tempestatum, orationum suffragia, & Christus & Maria piis precibus imploranda, ideoque singuli presbyteri, cum aëris intemperiem viderint imminentem, non expectato ordinariorum mandato, protinus ad processionem, & humiles orationes devotionem excitent subditorum. Item, statuimus ut Laici, advocati, consules, judices, seu jurisdictiones quascunque seculares habentes, pænas pecuniarias, seu mulctas sub pæna excommunicationis latæ, sive in causis ecclesiasticis levare, vel exigere non præsumant, nec personas ipsas ecclesiasticas, in hujusmodi jure suo impediant quovis modo. Item, excommunicatos à Canone, denunciamus, etiam exemptos, qui casibus non permissis, defunctos sepeliunt in Cœmiteriis, vel Ecclesiis, tempore interdicti, vel qui scienter sepeliunt excommunicatos, publicos nominatim interdictos, seu etiam usurarios manifestos, qui quidem sepelientes, si non absoluti celebraverint, irregularitatem (à qua non nisi per summum Pontificem absolvantur) se noverint incurrisse. Item, statuimus, quod festum sanctæ Annæ matris, genitricis Dei beatæ Mariæ, quolibet anno in crastino conceptionis ejusdem beatæ Mariæ virginis, per totam nostram provinciam, pro festo terræ & populi, in posterum celebre habeatur. Item, statuimus, prout ab antiquo est constitutum, ut in qualibet Ecclesia cathedrali nostræ provinciæ bis in anno celebretur Diœcesana synodus

ERICUS VIII. REX. A. C.

generalis, in qua, præmissa statuta, coram Clero & Laico vulgariter exponantur, Ne quisquam de prædictorum ignorantia, se valeat quomodolibet excusare. In quorum omnium & singulorum præmissorum evidentiam, nostrum secretum unà cum Secretis venerabilium fratrum, Episcoporum & suffraganeorum nostrorum prædictorum, præsentibus est appensum. Datum & actum Hafniæ Anno 1425. feria quinta post festum Beati Canuti Regis & Martyris.

Curaverat eodem hoc anno Rex monetam cudi cupream, levidensem admodum ac vilem. Quo etiam nomine male apud omnes ferè audire cæpit. Variisq; in id confictis libelli carminaque, parum ei decora. Quod cum ægre esset reginæ *Philippæ*, memoratur eodem sub typo, rege ignaro, aliam ac meliorem fieri curasse. Inhibitum per idem quoque tempus, Germanos aliosque exteros, quibus jus civitatis atque incolatus apud Norvagos non erat, illas ceterasque boreę oras navigiis petere ac frequentare.

Inter quæ nec desiit rex cæptum urgere de subjiciendo sibi Slesvicensium Ducatu, innitens scilicet, quam etiam Cæsar nuperrimè tulerat, sententiâ. In id domi forisque conscriptæ ad obsidendum Gottorpium Slesvicumque quàm maximæ copiæ. Sed Holsati jam antè, non ignari hæc primum impetiturum regem, imposito firmissimo præsidio, pręter vallum fossasq; Slesvico circumductas, accurate communirl utrumq; fecerant. Tum & juris specie colorem aliquem suæ causæ conciliare studuerant, quod scilicet *Nicolaum* Schackovium, de quo diximus, Romam ad pontificem misissent, obtinuissentque ut præsul Coloniensium *Theodoricus* litem de novo inspiceret cognosceretque. Similiter & urbes Vandalicæ ab iisdem compellatę, earumque in causâ, ut existimabant, justâ auxilia postulata: quod novum sibi videri referrent Cæsarem, posthabito more apud Germanos ubivis usitato, ut filij feuda paterna suscipiant, juxta Danorum consuetudinem sententiam pronuntiasse statuisseque hoc feudum personale tantum. Sed & Hamburgenses, qui cum Holsatis faciebant, in id quoque enisos apud easdem urbes clanculum constat, ut se, rege relicto, Holsatis conjungerent, quod nimirum Holsatiam Daniâ viciniorem haberent; quodque multa Holsatorum beneficia expertæ fuissent; & denique quod eo pacto celerior bello finis imponeretur. Atque ità Vandalorum civitates, quas præter id belli tædebat, insuper habito, quod cum rege firmissimum pepigisse superius memoravimus, fœdere, Holsatorum sunt partes secutæ. Nec multo post Rostochij conventum habuêre, ubi omnium fuit sententia, ut missis ad regem legatis, eum pacis commonefacerent, ac demonstrarent, quantis ex eo bello implicarentur difficultatibus. Sed regem ubi convenissent, à pace alienum deprehenderunt, potiusque paratum ex Cæsaris sententiâ jus suum persequi; Undè à rege discedentes ex sociis hostes redditi.

Concessit eodem hoc anno rex Helsingorensibus urbis privilegia, ità ut quicunque habitatum eo concederent, ædesq; ligneas exstruerent, annis decem, qui verò lapideas exędificarent, viginti annis ab omnibus collationibus essent immunes, ac liberâ fruerentur in silvâ inferiori lignatione, exceptis quercu, fago & virgultis, nec ulli nisi ipsi respondere tenerentur. Primus præfectorum *Petrus* Oxe arcem *Orekraage*, nunc *Croneburgum* ibi positum, tenuisse memoratur, cum antea versus boream munimentum haberetur, quod *Flenderiburgum* vocitabant. Diplomatis hujus literę datę Flensburgi Dominicâ infra octavam corporis Christi.

Proximo hinc anno, qui fuit millesimus quadringentesimus vigesimus sextus, cum exercitu multorum millium Gottorpium Slesvicumque progressus rex, fossam quamprimum duci latissimam curavit, à colle, quem Caballinum vocant, in Sliam usque. Eaque
MCCCCXXVI, haud leviter regiis copiis munimento fuit. Accesserant & Holsati, qui castra sua ab alterâ Sliæ parte locata habebant. Eis subsidio missi ab Hamburgensibus gregariorum militum sexcenti. Erantque in id toti Holsati ut Sliæ ingressu Slesmundâ dicto, depressis aliquot navibus oppleto, regiis castris commeatum, qui mari advehebatur, intercluderent. Sed Dani summis viribus, quæ esse impedimento poterant, sublatis, eum sibi aditum patefecerunt liberumque retinuerunt. Dumque hoc pacto duplici obsidione detineretur Rex optimaque speraret, adferuntur ei urbium Vandalicarum literę, quibus significabant, durante cum Holsatis bello, plurima sibi detrimenta mari illata, & pacis quoque tempore erepta sua bona à Regiis navibus, tum & commonitum ipsum, ut quę pacis essent, sectaretur; sed frustra omnia fuisse, se idcirco coactos sequi hostium partes. Quibus acceptis, tum & intellecto urbium earundem nonnullo ad bellum apparatu, obsidionem solvit. Dumque discedunt, levia hinc inde commissa prælia, captis utrimque ac cæsis eorum aliquot

aliquot, qui agmen extremum ducebant. Erat ad manum præterea Holsatiæ Comitum junioris *Gerhardo* classis, cui & suam conjunxerant civitates Vandalicæ. Hac infestare abeuntes circa Femeræsundam, quà iter agebant regiæ naves, totis viribus decreverant. Sed bruma imminens & exorientes cottidie tempestates ventorumque adversitas hoc eorum consilium elusit. Ducenti interim pedestri militiâ ingressi Femerę insulam arcem Glambeccensem, quæ regio præsidio defendebatur, deditione receperunt, excitato clamore, ac nomen præbentes quasi urbium auxilia præsto adessent; Custodes vera rati, quę audiebant, cum se tantæ multitudini impares scirent, nec copias auxiliares sub brumam expectandas haberent, arcem Holsatis tradiderunt. Re transactâ deceptos se, sed serò viderunt. Eâdem hieme Dux *Henricus* Woltspangæ munimentum, quod paulò antè firmissimum exædificari rex fecerat, positum loco percommodo ac viâ quæ Flensburgum ducebat, unde multa Holsatis detrimenta Dani intulerant, vi cepit, non sine sanguine ac strage multorum. Captâ arce deprehensi in vivis etiam viri sexaginta cum equis quadraginta, qui in prædam omnes abducti.

Rex accepta urbium, de quâ diximus, clarigatione, literas ad cives atque incolas earundem misit, demonstrans se nec causam nec occasionem dissidio ac simultati dedisse; ipsi idcirco se ab omni navigatione omnibusque commerciis abstinerent, domi & intra mœnia sua intraque lares, ut intra testam cochleæ, remanerent, causam omnem penes magistratus ipsorum hærere, qui, pacto secum fœdere, ab eo præter fas & æquum resiliissent. Hac scriptione commotis civium animis, senatorum multi in urbibus contrucidati, alii loco moti deserere stationem coacti sunt. Eâque durante intestinâ seditione societas nihilominus inter urbes culta, & bellum demum post annos decem vix ægreque compositione, ut infra dicetur, finitum.

Sub idem ferè tempus cum rege Scotorum *Iacobo*, ejus nominis primo, fœdera omnia antiqua inter Scotos & Norvagos renovata. Quorum antiquissimum habebatur, quod inter *Alexandrum* tertium & *Magnum* olim pactum fuerat super Æbudis insulis, ut & pensione certâ, quam, retentis Manna & Sudora, Norvagiæ regi soluturum se per annos aliquot *Alexander* receperat; exceptis centum argenti marcis, quas in annos singulos numerare ob Orcadas idem ejusque successores tenebantur. Cujus census, diu per bella aliaque incommoda intermissi, gratiam rex Scoto fecit.

Hoc & superioribus annis exstitisse inclytæ per id tempus prosapiæ matrona memoratur, cui maritus fuerat *Axillus* Bryderus. Qui postquam, nullâ relictâ sobole, esset defunctus, simulavit ipsa se à morte mariti prægnantem. Idque ut ità habere demonstraret, acceptis pulvinis protuberare ventrem in modum gravidarum curavit; ac mox decumbenti ad manum fuête virgines aliquot, quæ natum ei puellum testabantur, eumque per baptisma Christo initiatum vixisse, ac mortuum postea sepulturâ esse honoratum. Sicque ipsa mariti bona, quæ à patre ad puerum hæreditate erant devoluta, possedit. Sed cum increbescere & suspectari res cœptasset, agnati affinesque *Axilli* id obtinuêre, ut puer è tumulo erutus, non puer sed esse facciperium sit deprehensus, arenâ sic farctum ut lineamenta omnia ac partes hominis expresserit. Cui exinde equitis *Sandi* sive *Arenacei* nomen inditum. Estque de ipsâ omnibusque consciis lata capitalis sententia. Sed causa postmodum, ut inter amicos & consanguineos, compositioni permissa Othonię, præsentibus ipso rege, archiepiscopo & episcopis, pluribusque ex ordine equestri ac nobilitate.

Nihil interea à parte regis omissum, ut non modò inter se committerentur urbes, sed & diffidentes invicem suas in partes traheret. Undè Martio statim mense anni supra millesimum quadringentesimum vigesimi septimi *Casimirus*, *Vartislaus* & *Barnus* Pomeranię Duces, vocatis in Curiam consulibus & senatoribus urbis Stralesundensium, cum iis egerunt, ut ad fœdus cum rege pactum redirent, aut saltem secessus causam aperirent, sibi à rege potestatem datam significantes, ut inspecto propius negotio, ad solita ipsos commercia ac navigationes vocarent. Ad quę cum respondissent Stralesundenses, se cum urbibus ceteris eo modo fœderatis, ut illis inconsultis nihil possent, ac reposuissent Duces, sibi cum ceteris negotij nihil esse, tandem, delegatis quibusdam, declaratum à Stralesundianis præter vim & injuriam sibi & suis à regiâ classe non semel illatam nihil se causę habere: De quo cum relaturum se ad regiam majestatem promisisset *Casimirus*, & iter quoque in Daniam hoc nomine mox instituisset, remansêre interea domi ceteri.

Hinc vere appetente, maritimæ Vandalorum civitates immissâ Balthico mari instructâ classe, cui præerat *Gerhardus* Holsatus, insulas circumquaque Danicas infestas habuêre ac prædas,

ERICUS VIII. Rex. A. C.

MCCCCXXVII

ERICUS VIII. Rex. A. C.

prædas, quà poterant, egerunt quam maximas. *Henricus* verò terrâ rem urgens opidoque Fleusburgensi, quod id bello cum mari tum terrâ gerendo admodum oportunum videret; occupando intentus, etiam classem eodem appellere fecit. Eratque oppugnationi dies dicta, quamprimum allata essent, quæ exspectabantur, grandiora tormenta. Interea Frisij fossis ac vallo faciendo destinebantur, cum forte fortuna ex urbium castris tela ignita in hostem sunt missa, aliaq; ad exprobrandam quasi Holsatis ignaviam, tentata. Eaque conspicatus *Henricus* Dux, ne solus cessare videretur, dum sæpi admotas scalas inscendit, ut quid hostis ageret, rimaretur, à milite, adactâ per sepem lanceâ, vulneratus haud multo post animam efflavit. Adstitisse in scalas conscendenti *Henricum* Alefeldium, virum nobilem ac strenuum, memorat Crantzius, monitumque ab eo Ducem, ne se in periculum daret, quod in ipso rei summa verteretur: atque eâ voce excitatum militem Danum, qui intra sepem latebat, ictum inflixisse. Ereptoque hoc pacto Holsatis Dux *Henricus* dolorem omnibus ac lachrymas excivit, utpote qui laudatus ab omnibus amatusque se militem manu, Ducem exemplo præbuerat. Desponsa jam ante eidem fuerat Brunsvicensium principis filia, cujus nomen annalibus insertum non reperi, nisi quod memorent ab obitu sponsi virginem egisse ac cælibem quoad vixerit. Duci funus Itshoæ pro more gentis magnificè ductum. *Adolphus* verò orbatus *Henrico* fratre, quamvis apud militem omnia ageret seque fratris vices, utpote ætate proximus, subiturum sponderet, non tamen sufflaminare abiturientes potuit. Nam non Lubecenses modò, sed & Hamburgenses quoque, licet totis animis ac viribus bello jam antè incubuissent, suas quique domos repetivere. *Iohannes* Bantscherius consul, præfectus cohortium, quas miserant Hamburgenses, & cujus primum ausu, Holsato inconsulto, hostis lacessitus credebatur, ubi ad lares rediit in vincula conjectus, ac anno statim post capite plexus temeritatis suæ pænas persolvit. Confecerant tum simul classem urbes maritimæ, quæ ad fretum Oresundæ collocata auxilio esset adversus Danum omnibus, qui vel ab occiduâ vel orientis plagâ suis onerariis eas maris fauces transeundas haberent. Verum Ericus Rex non ignatus hujusce Concilij, prætorias confestim aliquot eidem objecit, & bis habito navali conflictu, cum anceps aliquandiu pugna hæsisset, omnes postremò aut vicit aut fugavit. Hamburgensium ferè cuncti Hafniam captivi abducti, quod à Lubecensium duce, qui primo profligatus, deserti aut, ut quidam tradunt, vado adhærescentes, nullibi suppetias invenirent. Vix abjerant illi, cum Lubecensium paucis post horis adnavigaut mercatorum corbitæ, Bajanam classem ab occiduo venientem Crantzius vocat, cujus vel maximè adventui ac securitati suas eo prætorias destinaverant Vandaliæ civitates. Hæc classis navibus constabat triginta ac primo aditu à regiis impetita, licet omnia ad sui defensionem moliretur seque fortissimè gereret, tamen, instantibus animosè Danis, sub noctem postremò superata maximi pretij mercimoniis regem regnumque ditavit. Stragem interim haud exiguam utrimque factam ex Crantzio liquet, qui ultra millenos desiderasse etiam victorem ipsum memorat. Lubecensium navarchus neci adjudicatus, sed apud senatum exoratus ab episcopo eorundem *Iohanne* Schelio, ædes proprias pro custodiâ accepit. Hamburgensis præfectus *Henricus* Hoyerus se ære suo redimere coactus, ut & ceteri quos Hafniam abductos memoravi.

Rex minus ex animi sui sententiâ in istud cum urbibus descendisse certamen existimabatur, licet fortunam initio haud adversam expertus sit; Tum & satis sibi persuasum habuisse est visus, facilem cum Holsatis rem fore, modò eos desererent civitates. Eamque ob causam, ut & supra injecimus, evulgari identidem codicillos apud eos curavit, quibus insimulabat temeritatis ipsorum consules, quod fædus secum percussum, præter fas & æquum, rupissent: & eos idcirco non cædium modò & sanguinis, qui indies profunderetur, innocui occasionem dedisse, sed in causâ quoq; esse ut ea, quâ hucusque in Daniæ ac Norvegiæ regnis feliciter usi ipsorum cives negotiatione fortunâque fuissent, ipsis jam prærepta ad exteros & Hollandos præsertim vultum verteret. Hinc undique animorum in urbibus motus exciti. Præter cæteros Vismarienses in consules ac consulares suos *Henricum* Harenum & *Iohannem* Bantzkovium, publico in foro animadverti gladio fecerunt. Apud Rostochienses quoque exacti opido consules quatuor & totus una nocte Stralesundæ depositus ac trucidatus per seditionem senatus. Alij conspiratum à cerevisiariis in magistratus universi necem tradunt, ac sex eorum in vincula conjectos capiteque plexos.

Memoratum jam ante de Orcadum præfectura, quam, prius concessam Episcopo earundem insularum *Thomæ* Tholaco, impetraverat à rege *David* Meinerus, homo Scotus, qui

qui eâ minus cum laude functus, haud multò post coactus proviuciam deserverit: Eam hoc circiter tempore redditam Episcopo annales notant, additâ lege ac conditionibus superius potissimum expressis.

ERICUS VIII. Rex. A. C.

Allatæ per idem fere tempus Sigismundi Imperatoris ad Lubecenses, Hamburgenses, Visınarienses, Sundenses & Rostochienses ceterosque Hansatici fœderis literæ, quibus declarabat, missum ante annum à Romano pontifice Noribergam Cardinalem *Vrsinum*, ut buno ecclesiæ expeditio in perduelles ac hæresi infectos Bohemos susciperetur, indicatosque sibi reges ac respublicas, quæ operam eodem suam conferrent, cujusmodi præter ceteros habebatur Danorum Rex Ericus, frater suus dilectissimus, Ordoque Pruthenicus aliique: Et se quoq; eum in finem fratri suo jam dicto Erico Danorum regi transmisisse non ita pridem nobilissimum *Michaelem* Honningerum cubicularium suum, sed eũ quomodo excepissent non se latere; sicuti nec ignarare, quàm præter omne fas & æquum, imò adversus sententiam à se & imperio latam bellum unà cum Holsatis adversus eundem Serenissimum regem lacessant, idq; non in detrimentũ modò regnorum ipsius, qui se jure agere coram se, pontifice imperiiq; principibus paratum ostendit, sed in maximam quoq; hæreseos ejusdem promotionem idem cedere: se idcirco eos, ut imperij clientes identidem commonefacere sub pœnâ, quæ usurpari ab imperio in minus obsequentes solet, ut, positis armis, cum rege Danorum in gratiam redeant: His ad civitates Vandaliç missis codicillis, significavit similiter Imperator Regi Erico, redditas sibi quas ad se dedisset literas, & intellexisse præterea ex cubiculario suo *Michaele* Honningero bellum adversus ipsum terrâ marique iniquissime, ac se planè inconsulto invitoque gerere urbes Hansaticas, esseque hoc pacto subductum sibi, quod ab utroque expectandum haberet, in Bohemos necessarium subsidium: ideoque, datis ad urbes literis, seriò eos adhortatum, ut bello posthabito, aures æquitati commodarent, seque earum literarum exemplum præsentibus addere: Et mittere insuper ad easdem civitates cum amplâ agendi potestate *Nicolaum* Stochium jurisconsultum ac sibi à consiliis, ut de æquissimis conditionibus ac lite in universum sopiendâ, cum eis agere instituat. At Vandalorum interea civitates, nominatimque Vismarienses, inimicitiæ plenas literas ad regem dederant, bellum tantum minasque spirantes, quod injuriis multoties affecti, indies adhuc majoribus ab eodem afficerentur, nec ullus apud eum immunitatibus ac privilegiis locus videretur relictus. Sed advenerat jam Lubecam *Stochius* qui confestim in Curiam admissus, publicè, quæ habebat à Cæsare mandata, exposuit, significans quàm esset à bellis ac controversiis omnibus abhorrens imperatoris animus & maximè ab eo bello, quod suscepissent adversus fratrem & affinem ipsius Ericum Danorum regem: quantumque ex eo detrimentum & remora accederet rei Christianæ, & ei præsertim expeditioni, quæ ipsi erat adversus Hussitas demandata: nec ignorare se, habere eos atq; agnoscere Cæsarem pro rege ac domino suo, & ideo magis magisque in admirationem rapi, quod ipso totoque imperio inconsulto tum & fœdere, quod cum ipso pepigissent, insuperhabito, ac neglectis constitutionibus omnibus, quibus sancitum habetur, neminem suæ litis judicem esse posse: in bellum tam atrox consensissent, præsertim cum rex Danorum Ericus se suaque juri submittere paratum declaret: Mirari adhæc imperatorem referebat, quod Holsatis auxilio accessissent, qui contra fas & æquum contraq; promissa sua sententiam ab ipso latam rejecissent: Si tamen iidem Holsati aliquod sibi in regem Danorum competere jus existiment, id submittere regem orbis Christiani utrique judici Romano pontifici ac Cæsari. Quibus expositis, de classe militeque in regem conscripto revocandis deq; induciis sexennalibus decernendis, atque interea lis universa tolleretur, verba cæpit facere, simul adhortans omnes, ne majestatem Imperatoris vilipenderent, sed ei perpetuò dicto audientes essent: adjiciens postremò habere similiter se ad regem Danorum & Holsatiæ principes mandata. Ad quę omnia dilatum aliquandiu responsum. Inde Reinfeldię cænobium petiit, ubi Holsatię dynastas præsens affatus, eis, quę sibi ab imperatoriâ majestate essent demandata, significabat. Sed illi conventus sibi cum rege Danorum nullos esse nec fore respondebant, nisi quæ jure hæredij paterni sibi debebantur, concederet, & sua insuper jura atque immunitates negotiatoribus permitteret integra. Sed hæc responsi loco se accipere negabat *Stochius*. Lubecenses haud multo post, præsente episcopo totoque senatu, se obsequium polliceri declararunt, iret modò salutatum Daniæ regem exploratumque, an & ipse se dicto audientem præberet, se exinde ad omnia & vota ipsius responsum reddituros. Ab Holsatis, præter, quod est memoratum, obtinere responsi nihil potuit.

urbium classiarios ingentem cuparum ac salis copiam secum assumsisse ad boves tergoraq; animantium, quæ prædę erant obventura, salienda, buculam tignis opidani imposuerunt, ad prædam ut venirent, per ludibrium incusantes: Atq; ità cum diu sed frustra cum Danis manum conseruissent, tandem, sublatis velis, domum abierunt, maximis conatibus impendiisq; nullum non modò operæpretium, sed dedecus ac risum pro gloriâ reportantes. Interim, qui aderant Vitaliani suo periculo ac fortunâ militantes, præternavigata Daniâ, ac cursu Norvegiam versus instituto, sed prius direptâ incensaque Landskronâ, celebre Bergarum emporium petierunt. Eoq; cum appropinquassent, mercatorum, quę ibi in anchoris stabant, ex Angliâ & aliunde onerariæ, existimantes totum Holsatorum urbiumq; Vandalicarum agmen adnavigare, quæ poterant in naves comportatis, sibi fugâ consulere instituerunt; Quas & secutus loci episcopus in altum similiter abiit, relictâ unà cum sacris prophanisq; omnibus prædatorum libidini tota civitate. Erat archegus horum *Bartholomæus* cognomento Voet Vismariensis, qui hominum ex ultimo Boreâ eodem appellentium pisces pellesque aliaque mercimonia sine pretio ac commutatione mercatus, ubi suos quàm diligentissimè saburrasset myoparones, Vismariam repetiit.

Eaque dum mari agerentur, Holsatiæ princeps *Adolphus*, quique se ei junxerat Brunsvicensium Dux *Vilhelmus* immissis in Jutiam borealem terrestribus copiis totam eam oram ferro atq; igne pervagati, jumenta circiter 3000 abigi, prętet manubias aliaq; id genus spolia, curarunt. Celebravit exinde festum Pentecostes Hafniæ regina *Philippa*, ubi non modo controversiæ, quæ inter *Magnum* Goe & *Martinum*, viros primarios, invaluerat componendæ incubuit, sed & militem præterea ac juventutem Hafniensem, quæ suum ipsi adversus Holsatos Vandalosque studium ac fidem egregiè probaverat, in arce urbis conviviali festivitate liberaliter excepit, pollicita insuper se ipsis gratiâ ac favore suo apud regiam majestatem adfore, atque elaboraturam ut operæ suæ fecisse pretium intelligerent. Eodem propemodum temporis spacio Lubecenses Slucopij indicto conventu coram episcopo Ratzeburgensi *Iohanne* palam sunt testificati, se haud unquam cum rege Danorum Erico ob Hussi, ut divulgatum intellexerant, doctrinam, sed ob privilegia sua atque immunitates, quas imminuisse sæpiusculè atque imminuere regem quererentur, bellum gerere: paratos quoq; ordinum Borussiæ magistro, quò & rex provocaverat, causam suam submittere; nec se, sed regem, quo minus id factum sit, in culpâ esse, qui eò legatos mittere supersederit, profiteri similiter se pontificis, imperatoris atque Electorum adversus hæresin Bohemorum mandatis dicto semper audientes fuisse, & expeditionem, quæ in eos per Cardinalem Florentinum fuerat destinata, suis quàm maximis impendiis stetisse; sicuti & eam, quæ eodem nomine per *Vrsinum* Cardinalem jam ante procurata fuerat, dum erectâ cruce ac positis passim intra ecclesias suas gazophylaciis, pecuniæ haud levem summam in usus ejusdem belli collegissent, & essent seorsim quoque cives suæ urbis, rogatu cardinalis Anglici, de subsidiis similiter faciendis compellati nec detrectare etiamnum fortunas ac vitam suam eidem hæresi exstirpandæ impendere: Quod ad *Michaelem* Honingerum, eum non à se captum, quomodo Cæsari erat significatum, sed à piratis, se inscijs, detentum declarabant, & missum exinde in Daniam, omniaque ei præstitisse, quæ potuerunt, officia. Similiter & *Stochis* ejusque, quę habebat à cæsare, mandatis se perlibenter obtemperaturos ajebant, sive ut sopiretur, quod erat cæptatum, bellum sive ut longæ fierent induciæ, modò & rex in idem consentiret; Falsterboam autem ut erat destinatum, non venisse ob ventos & tempestatem adversam: ideoque rogare ne ipsos Cæsar proscriptione suâ aut simili pænâ feriat: Cæsarem postremò, cum regi Danorum affinitate conjungeretur, non posse judicem agere, in eâ præsertim causâ, quæ inter se & regem controversa haberetur, affirmabant: Atque ideo ut alium quempiam ex imperij principibus judicem imperator pronuntiaret, cui se libenter erant submissuri, orabant. Hæc ità coram episcopo à se deposita esse, ut manu suâ episcopus testaretur, die, qui erat Veneris, post dominicam vocem jucunditatis, petiverunt.

Sed Cæsar interea, evulgato diplomate, se gravatum querebatur, quod Papa Romanus ad suum quasi forum ac dicasterium eam super Slesvicensi Ducatu Holsatorum controversiam vocasset, cum non divini sed humani juris negotium esset, & uterq; ad se quoq; super eodem provocasset. Addebatque se neq; pontificem Romanum, neq; alium quemquam in rebus civilibus superiorem se agnoscere, ideoq; mandare seriò ne ecclesiastcorum quispiam sibi hic judiciū sumeret; ac rogare electorem Brandeburgicum nec non Saxoniæ ac

ERICUS VIII. Rex. *A. C.* MCCCCXXIX.

Luneburgi principes ut Regi Erico adessent, & latam ab imperio sententiam exequerentur, modò auscultare æquo ac bono Holsati nollent. Quibus exinde motus pontifex literas, quas hac de re dederat ad archiepiscopum Coloniensem revocari ac irritas haberi curavit. Conventus verò, qui erat Nicopiæ apud Falsterboenses indictus, anno demum proximo, qui fuit vigesimus nonus supra millesimum quadringentesimum, ibidem loci est habitus. Sed in eo cum varie de re totâ esset disceptatum, injectumq; de imperij principibus quatuor, qui de lite statuerent, conveniri postremò super arbitro ac sequestro haud potuit, cum Danię regis delegati Cæsarem, Holsati ac civitates pontificem eligendum cuperent. Verum regij Deputati præter Cæsarem agnoscendum hic neminem interebant, nec ullo pacto referri causam ad pontificem posse, quod humani non divini juris res esset. Atque ità re infectâ inde discessum. Exstant de his acta sive literę episcopi Osiliensis *Christierni* nomine, qui unà cum *Iohanne* Bumetzkeno, nec non *Burchardo* Guntersbergio, Prutenici Ordinis delegatis, conventui isti vocatus interfuit. In iis, præter jam dicta, reperio, regios consiliarios Holsatis ac civitatibus permisisse, ut fiuerent Brunsvicensium Ducem *Vilbelmum*, qui à parte Holsatorum conventui præerat, pronunciare an jure possit Imperator excludi ab isto negotio, & in alium sententię ferendę potestas transferri; cum Imperator legum omnium civilium veluti terminus atq; finis sit habitus semper, hodieque habeatur. Tum & indulsisse ac liberum illis reliquisse protrahere conventum, quo rem interea ad dominos ac principes suos referrent; Sed frustra hæc cuncta fuisse; Itaq;, bello manente, perarmavit suis auspiciis virorum mille quadringentorum classem regina *Philippa*, excitata ut videtur, prosperorum, quę circa Hafniam gesta fuerant, successu. Hæc classis Sundenses primo statim impetu petiit, sed pede parum felici, quod re jam divulgatâ, opidani Stralesundenses naves in adversū paratas haberent; quibus aggressi Danos circiter trecentos in suam potestatem vivos egerunt, quorū capite sunt plexi quadraginta; ceteri aut cæsi aut aquis mersi, qui fugâ sibi consuluerūt, perpauci habiti, iiq; laceras reliquias domū trahentes.

Inciderunt per idem tempus piratę Vitaliani in regis quoq; onerariam; quę è Sueciâ veniens annuas regni collationes, ære & argento potissimum constantes, in Daniam deportabat. Ei præsidium inerat quadringentorū circiter classiariorum; qui se magnis viribus defendentes, tandem numero & celeritate superati, manus dederunt; Hac prædâ mirum in modum lætati Rostochienses & Vismariani, plures ad simile tentandum excitarunt. Rex vero Ericus ob istam reginæ *Philippæ* minus prosperè ac se inconsulto tentatam navalē expeditionem, ei quàm gravissimè succensuisse memoratur; & ipsam tum forte fortunâ gravidam ab ipso quoq; inclementius exceptam; Idq; cessisse eidem perincommodè. Nam statim cum hujus ergo, tum quod interitus tot mortaliū causâ extitisset, Vastense ingressam cænobium, & anno proximo ineunte, ipsis Januarij nonis exspirasse ibidem constat, ac tumulatam intra delubri summi penetralia ejusdem cænobij. Estque fato suo functa voce passim omnium defleta celebrataque, ut princeps optima, & cui robur animi aliæq; supra sexum dotes obtigissent. Nullos ex Erico marito liberos habuit, fuitq; matrimoniū ipsorum prorsus sterile, quamvis uterum gessisse, cum indignationem regis incurreret, ex opinione quorundam traditum jam innui. Celebratis exequiis, rex sacella aliaq; ædificia sacra in ejus memoriam excitari maximis impensis curavit. Cænobiiq; Vastensis antistiti mille centumq; nobilios legavit, ut emptis prædiis ac possessionibus ex annuis earum reditibus alerentur, qui sacra ac missę officia pro defunctâ quotidiè facerent; adjecto insupèr sacerdotali instrumento ac vestium pretiosarū ornamentis quę regni insigne rubeam crucem in campo flavo inscriptum exhiberent. Et idem quoq; Calmarię ut fieret, summo studio elaboravit, additis ecclesię ejus urbis canonicatibus tredecim, ac facto decreto ut eadem ecclesia inter collegiatas haberetur. Idq; se facere, ut habent eâ de re conscripti codicilli, in animę suę solatiū, ac memoriā charissimę sibi conjugis reginę *Philippæ* nec non regum ac reginarū ceterarum illustrium majorum suorum, iisdē in codicillis prolixius reperit.

His domi curatis, inter urbes ac fœderatos Vandaliæ primi Rostochienses ac Stralesundenses fuère, qui tædio belli à fœdere reliquorum discessêre, initâ cum rege pacificatione, quam firmam atque inviolabilem haberi voluerunt. Rex collaudato eorum studio, & additis, qui domum honorificè deducerent, per urbes ubique ac portus suos promulgari extemplo mandavit, pacem inter se & Sundenses ac Rostochienses initam liberaq; utrimq; commercia in posterū futura: quamvis Sundenses cunctati aliquandiu domi se continuêre, quod recens adhuc esset supplicij, quo reginæ *Philippæ* classiarios quadraginta affecerant, cujus & modo meminimus, memoria. Estq; eodem circiter tempore cum civitatum ceterarum

ERICUS VIII. Rex A. C.

terarum delegatis conventus itidem Nicopię habitus de pace ac commerciis similiter restaurandis, ac multa tum ibi agitata utrimq;, sed definiri postremum solidi nihil potuit, cum rex inter alia, sibi ac Daniæ regno ob illatas multifariam injurias recompensationem fieri debere judicaret, aut si id non posset, operam saltem apud pontificem Romanum atq; Imperatorem darent, ut ea omnia intercessione ipsorum condonaret. Suntq; codicilli super omnibus, quæ ad pacem resarciendam pertinere sunt visa, ibidem id temporis confecti atque exhibiti civitatum delegatis, quibus & responsa sua ore aut scriptis coram inferre permittebatur. Et ipse tum Rex ut ostenderet, quàm semper componendæ discordiæ studuisset inpalam relegi atq; inspici de novo curavit omnia, quæ eâde re diversis temporibus in acta fuissent relata, & primo quidem loco transactionem inter se & urbes Vandalicas de mutuis auxiliis invicem præstandis aliaque eodem prolixè spectantia scriptoque ac testibus obsignata Hafniæ anno 1423, die, qui Vito & Modesto sacer est habitus, recitari de plano fecit, sicuti & ea, quæ anno eodem per Ducem Silesiæ *Henricum* Rumpoldum legatum Cæsareum interjecto nonnihil tempore Flensburgi fuerant actitata: Eaq; in fumum versa omnia cum haud multò post anno scilicet 1426 eædem civitates, quarum circa Slesvicum & Gottorpium auxilia exspectaverat, ad Holsatos inopinato transgressæ, sibi bellum denunciarent. Similiter & alia replicata, quæ ad fretum Oresundę, quęq; exinde per Cæsaris consiliarũ *Stochium* singulari cum curâ ac sollicitudine tam Hafniæ quam Lubecæ peracta fuissent: Atque indè civitatum, quam fecissent anno 1428 coram episcopo Ratzeburgensi, quæ & superius posita, protestatio lecta: Ostensumq; de privilegiis atq; immunitatibus à rege violatis quod episcopo coram intulerant, Id haud unquam se coram ab ipsis, nisi jam hostibus, factum fuisse; quemadmodum & illud quod de Ordinum magistro & ad eum provocatione dicerent, à vero similiter recedere, cum ad jura potius vetusta atq; immunitates suas provocarint: nec omnia ab eis dici cum se consilario Cæsaris *Stochio* ipsiq; Cæsaerę majestati libenter obtemperaturos dicant, omittiq; classem eo ipso tempore in oras Daniæ violenter immissam, quæ à cædibus ac divastatione inhiberi per ferias ejusdem legati Cæsarei comminationes vix potuerit. Et deniq; de affinitate, quæ inter Cæsarem & regem esset, quod eam sibi præjudicare existimarent, id nihili esse, cum ad Cæsarem jam antè utrimque sit facta provocatio, ut rerum earum ac litium talium supremum arbitrum ac proprium judicem: Rex nihilominus utcunq; hoc habeat se perpetuò quod jus atq; æquum permittat, exequi paratum referebat. Est deinde urbium nomine sollicitatus *Conradus* Episcopius, proconsul Stralesundensis, authoritate & gratiâ apud regem prępollens, ut suam vicem apud regiam majestatem, quæ pacis essent, peragenda susciperet. Quod cum ille, ut regi jam antè reconciliatus & gratus, sedulo curatum dedisset, indicta mox sub finem anni, qui fuit decimus quartus Decemb. Helsingburgi comitia, quibus Rex unà cum archiepiscopo Lundensi *Petro*, *Iohanne* Ausloensi, *Iohanne* Roschildensi ac *Thoma* Strengenessensi præsulibus, nec nõ Stetinensium Dux *Suantebortus* ac Comes Everstenij *Iohannes* senior, præsentes interfuêre, ut & urbium delegati *Henricus* Rappensilverius, *Iohannes* Berius, *Iohannes* Callemannus Lubecensium consules, & Vismarienses *Iohannes* Cressius & *Henricus* Pelleus, iisq; adjuncti *Ditmarus* Dukelius & *Henricus* Heiermannus Luneburgensiũ senatores, præter *Reinoldum* Rappensilverium & *Eberhardum* Druselhaglum consules, qui ut medij à Stralesundensibus submissi accesserant. Hîc postquã esset pauca præfatus rex, exoptans scilicet à summo numine ut tempore auspicato ad eum conventũ progressi, possent aliquando funestum illud ac diuturnum bellum vel tollere penitus vel saltẽ in longas ferias portrahere. Et se eo fine convocasse ipsos ac semet præsentem stitisse; Exorsus est declarare cetera *Benedictus* Paawiskius illâ tẽpestate inter aulicos regios ac nobilitatẽ pręeminens, & cui eas dicendi partes rex mandaverat, Ostenditq; *Conradum* Episcopiũ & Rappensilverum, cum Lundę postremum adessent, locutos de modo & mediis, quę à rege fuissent, ad pacem ducentibus, Nicopię commonstrata, ea visa parum civitatibus decora fore, si præsertim injuriarum atq; illatorum damnorum satisfactione tenerentur. Ideoq; civitatum earum nomine petiisse, ut regia majestatas, quæcunq; optatæ reconciliationi impedimento esse possent, tolleret aut mitigaret. Eaq; cum essent inter cetera à *Paawiscio* in coronâ legatorũ deposita, rogatus est regius Cancellarius, ut quas ad Lubecenses ceterosque urbium fæderatos prolixè exinde rex literas dedisset, propalam & ità recitaret ut intelligerent cuncti nullam penes regem pertinaciam, sed animum semper ejus ad pacem & ejusmodi consilia propensum fuisse, quę & statui & regnis ipsius esse detrimento haud possent. Illisq; lectis, iterum *Paawiscius* ad cætum conversus, satis liquere ex iis demonstrabat

ERICUS VIII. Rex. A. C.

quanta esset erga publicam suorum regnorum totiusque Christianę rei tranquillitatem regis propensio, seq; sperare etiam ipsos eo fini congregatos, ut pacis consilia amplexarentur. Inde paulisper, ut inter sese deliberarent, secedentibus urbiū foederatis, ac statim vicissim retrogressis, omnium nomine *Henricus* Rappensilverus, actis primum pro regio erga se favore atque admissione gratiis, dicere orsus se suosq; parum de iis sollicitos referebat, quę essent à rege Nicopiæ ad pacificationem proposita, cum præcipuè regiam majestatem ad omnia benignius interpretanda paratam viderent, sed illud agi, ut etiam jus, quod sibi rex regnumq; in Holsatos vindicaret, insuper haberetur. Cui respondens *Paawiscius*, cum nihil de eo jam antè motum, & iis solum, quæ fuerant Nicopiæ injecta, quæq; urbium porrò compositionem spectarent, concionem eam destinatam referret, secessêre denuo civitatum legati. *Conradus* verò Episcopius rectà regem adiit eiq; persuadere etiam conatus est, ut de suspensione juris regij adversus Holsatos articulum admitteret: Verum *Paawiscius* admirari se dicebat sermonē de eo injici, cujus antea mentio nulla facta fuisset: Estq; hoc ipso Episcopius professus, se quidem nullam ejus apud regem mentionem prius fecisse, sed aliis ex regio senatu & pręsertim *Iohanni* Cropelino de eo locutum: At illi id haudquaquam inficiari se referebant sed ita verba fecisse Episcopium ut id regi referendū mandaret id vero negabant. His variè utrimq; ventilatis, post tridui deliberationem regressi in conventum urbium delegati, omnino etiam de suspensione juris adversus Holsatos agendū injiciebant, & aliàs tractari cetera frustraneo. Tum ex iis quærere *Paawiscius* cæpit, si aliquandiu suspendi illud jus expeterent, quot annos id suspensum cuperent. Responderunt illi, quamvis de octennio aliàs injecissent, sed animadverso, id minus placere, expeti saltē quinquennium. Ad ea regis nomine repositū, licet diversa esset Holsatorum & civitatum ratio, permittere nihilominus regem, ut de iis quoq; agatur. Atq; ità seorsim de Holsatis actitatum sed definiri postremo aliud haud potuit, quàm ut, annuis concessis induciis suā interea causam agerent aut compositioni amicè permitterent. Inde per Cancellarium suum *Nicolaum* Crummedigium legi exemplar literarum rex curavit, ad consules urbiumq; senatores: Omniaq; egit ut ab Holsatis separati illi secum agerent ac litē in totum finirent. Sed id cum obtineri tū nequiit, in trienniū ferias clementer indulsit, ut eo elapso, cuncta, quę esse adhuc controversa poterant, ad finē tandē optatū perducerentur. His peractis *Henricus* Rappensilverus ad regem conversus, satis se existimare significabat perspectū esse regię majestati sibi suisq; haudquaquā in mandatis fuisse ut suam hoc tempore jure aut bono causam terminarent, nec eà quoq, spe aut mente ad conventum accessisse, se nihilominus maximas regiæ majestati gratias meminisse; quod Holsatos in annum & dies inducias benignè permisisset: ac se de eo relaturos ad senatum consulesq; civitatum omnium, & absq; ulteriori morà de sententià ac mente ipsorum per literas reddituros majestatem ejus certiorem.

MCCCCXXXI.

Erat eodem hoc anno non modo Bohemia, sed ea quoque Germaniæ pars, quæ Balthicum mare attingit, adeò ab Hussitis commota, ut ij peragratà Neomarkià oram omnem Stetinensium ditionis usq; Collebatzam ferro atque igne devastarint: Eique haud levem occasionem præbuerat Stetinensium Dux *Cazimirus*, quod Cæsari pecunià & equitatu adversus eosdem subsidia misisset. Initium anni sequentis insigne fuit, obitu Romani pontificis *Martini* V. ut & Roschildensis episcopi *Iohannis* Andreę, nec non clade Hamburgensis consulis, cui *Martino* **Suartekop** nomen erat. Eum ad ceteras urbes ablegaverant Hamburgenses oratum ut auxilia adversus regem Ericum tempori submitterent, dum verò iter facit, inopinato agressi eum Dithmarsi, cædunt. Mari tum quoque feliciter pro rege rem gerens *Broderus* Sueno, nobilis Suecus, tres Lubecensium onerarias Rigà adventantes magnique pretij mercibus probe saburratas suam in potestatem redegit.

Advenêre per idem ferè tempus honorifice salutatum Ericum *Henrici* sexti Anglorum regis legati *Gulielmus* Sprenius jurisconsultus & *Iohannes* Germersbyus eques. His in mandatis *Henricus* dederat, ut cum Erico Danię, Suecię & Norvagorum rege, absoluta potestate, suo regnorumq; suorum ac subditorum nomine, agerent, omniaq; ad pacem, concordiā mutuaq; cōmercia, quę antiquitus semperq; inter utrosq; fuissent, pertinentia constituerēt; se ea cuncta sedulò exequuturum. Habebant & specialia quędam mandata de damnis, quę, ut referebant, Norvagi quibusdam ex Anglicis negotiatoribus intulissent. His ut quamprimum satisfieret, petebant. Rex istis acceptis amicè rescripsit, gratias primo Anglorum regi agens pro insigni, quà se invisere dignatus fuerat, legatione. Inde placere sibi significabat, pacis studium ac veteris amicitię, quà regię semper Anglorum Danorumque familiæ ac populi conjuncti fuerant, memoriam: Eamq, per reginæ *Philippe* conjugis suæ, felicis

felicis memoriæ illustres nuptias ad se usque continuatam. De damnis verò, quibus affecissent Norvagi Anglos, ità referebat, se cum in eo esset, ut, convocatis regni sui Norvagici senatoribus, causa ea propius inspiceretur, allatum sibi, ex iisdem senatoribus tres tantum Hafniam accessisse, ceteros, qui unà erant ablegati, in mari ab Anglis captos retentosque: Eos autem, qui præsentes essent, auditis Anglorum postulatis, reposuisse vicissim ac graviter questos, quod Angli suis navibus commerciisque frequentarent Norvagiæ insulas, Islandiam, Groenlandiam, Feroam, Hetlandiam, Orcades aliasque, ipsis omnibusque exteris adiri semper vetitas, exceptis Bergis, publico regni emporio ac rerum earum omnium, quas Boreas producit, communi foro ac stapulâ. Hoc autem factitatum ab ipsis contra fas & æquum cum ingenti incolarum detrimento jam annos circiter viginti. Nec illud modò, sed & portus sæpenumero Norvagiæ hostiliter ingressos, ferro flammâque municipia vastasse, naves diripuisse ipsosque naucleros profundo mersisse: Esseque speciatim annotatum quid in Hellegelandiâ & Findemarckiâ, quid iis navibus, quę Bergis Islandiam quotannis petunt, & iis quoque, quæ Hetlandiam, Orcades aliasque in vicino insulas adeunt, per annos illos viginti damni dederint: & nomina etiam non eorum modò, qui detrimentum essent passi, sed eorum quoque, qui intulissent, scripto pro parte signata haberi. ERICUS VIII. Rex. A. C.

Holsati interea, postquam inter ipsos & regem conveniri non poterat, omnem moverunt lapidem, ut opido Flensburgensi, sibi terrâ mariq; percommodo, potirentur. Et factum operâ civis cujusdam, quem urbe exegerat magistratus, ut die Palmarum, cum sacro interesset civium multitudo, portis introducti opidum ceperint. Ac mox in forum effusi ac signis explicatis consistentes impedimento fuerunt, quo minus convenire cives armaq; sumere possent. Unde in cænobia nonnulli, alij in arcem se receperunt, qui remansêre, coacti sunt sacramentum Holsato dicere; in arcem qui abierant, affluxu quotidiano viribus aucti, se defendere non dubitarunt. Et licet fossam circumquaq; Holsati circumduxissent, addito Frisiorum Eidorensium octingentorum præsidio, qui aditus exitusque præcluderent, tamen è Daniâ, qui navibus haud multo post advectus est commeatus, quominus arci inferretur impedire nequierunt, quamvis postremum ingruente anni hieme & accedentibus nrbium auxiliariis, eo adacti inediæ, ut præter equos & canes, nihil quo vitam sustentarent, superesset. Quapropter factâ sub æquis conditionibus deditione sibi consuluêre. Dumque hoc bellum inter Holsatos urbesque Vandalicas & regem tenet, paulatim Hollandi aliæque in occiduis partibus gentes orientale mare frequentius adire, & illa cum Borussis, Livonis, Moschis excercere mercimonia cæperunt. Idq; animadvertentes Vandalici pacem, quam toties aspernati fuerant, ambire postremum ipsi, sed serius, in animum induxerunt, assuefactis jam inque locum ipsorum promotis exteris.

Eodem hoc anno die septima Septembris inchoata Basiliensis synodus, decreta quidem per *Martinum* V. pontificem, de quo supra memoratum, verum habita sub *Eugenio* IV. successore ejus, tunc primo electo. Fuerunt eò invitati & adhibiti, præter ceteros, Bohemi quoque & inter eos Hussiticę doctrinę *Gulielmus* Costo, *Iohannes* Rochesana, Procopius: Qui interrogati, in quibus à Romanâ ecclesiâ dissentirent, sententiam suam libere & sine fuco aut ambagibus declararunt. Sed videns *Eugenius* multa ibi liberius disputari, ac metuens ne synodi plus paulatim authoritatis sibi sumerent, præcepit transferri conventum Bononiam, quod graviter tulit Sigismundus Imp. Synodus itaque loco se moveri non ferens auctoritate suâ adversus *Eugenium* usa, illum pontificatu dejecit, surrogato in ejus locum *Felice* V. Sabaudiæ Duce. Qui tamen factione impeditus, Romanam sedem, quam Petri cathedram vocant, conscendere haud unquam potuit. Undè annis novem exortum schisma duravit, ac multę passim seditiones fuêre, dum alij *Felici*, alij *Eugenio* obtemperant, plerisque interim subjici concilio pontificem debere asserentibus.

Insequenti statim anno, qui fuit, supra mille quadringentos, trigesimus secundus, post MCCCCXXXII. levia aliquot inter urbium ac regias naves habita prælia, captumq; in freto Oresundę *Broderum* Sueonem, equitum Suecum, injêre cum rege mense Augusto inducias Vandalici in annos quinq;, eâ lege, ac conditionibus, ut de pace interea æquâ ac perpetuo colendâ ageretur: Et primo quidem anno proximo in eum finē sub Philippi & Jacobi conventus Suinoburgi haberetur: Atq; ibi, si terminari omnia nec in solidum coire pax posset, induciæ nihilominus in quinquennium ratæ essent; Eisque durantibus, civitatum incolę terrâ marique pro more ac consuetudine veteri commerciis atque immunitatibus suis in regnis, ditionibus, opidis, portubus ac territoriis Erici Regis, ac Regis vicissim subditi in urbibus

Ddd iij prædictis

ERICUS VIII. Rex. *A. C.*

prædictis jure ac prærogativis suis liberè & absque dolo malo fruerentur: similiter & naves utrimque prætorię hoc ipso Augusto mense domum revocarentur; si verò intra jam dictum mensem & proximum Martini festum, ab iis, quæ revocari interea nequierint, damnum quispiam acciperet, id cujusque periculo haberetur. Si præterea infringi à quoquam inducias, intra diem Suinoburgi indictum, contingeret, de eo dictâ jam die, ac simul quo pacto tractandi in posterum fœdifragi forent pronunciaretur. Hæc Horsenæ decreta die jam supra nominato, comprehensique eâdem pacificatione quicunque alterutri parti fautores adjutoresque fuissent. Interjectis diebus aliquot, *Nicolaus* Crommedigius eques ac regius senator habitâ eodem loco brevi actorum omnium anacephaleosi, urbium delegatos identidem de conventu Suinoburgum indicto commonuit, indulsitque regio nomine, ut si conveniri in totum nec tum posset, ut proximo exinde aut alio conventu, assumptis dynastis, principibus aliisque, quos vellent amicis, ad pacis tractationem se sisterent. Et Rex quoque, postquam finiisset Crommedigius, *Henricum* Rappensilverum consulem, ejusque collegas seorsim affatus, eodem propemodum sermonem convertit, & an pactis conventis stare decrevissent, interrogavit. Iisq; firmiter annuentibus, interjecit Rex, varia inter se & urbes conventa inita, sed ea quo pacto ab ipsis servata sint, constare, atque ideo denuo *Rapensilverum* ac ceteros compellans seriò efflagitavit, ut si quid iis, quæ pacta conventaque jam essent, fraudis aut technarum subesse scirent, id retegerent atque aperirent. Illis cum jurejurando negantibus, addidit postremò rex, suum erga illos favorem & gratiam multò quam antea firmiorem fore, modò quæ dicta decretaque essent, integra ac sine vitio haberentur. Atque ita finitus etiam iste consessus.

Hinc proximo octobri Callendburgum convenerunt *Henrici* Anglorum & Erici Danorum regis nomine *Robbertus* Schotbrochus eques, & *Vilhelmus* Sprenius juris utriusq; consultus, *Iohannes* episcopus Roschildensis, *Thomas* Strengenessensis, *Arnoldus* Clemens confirmatus Bergensis, *Axillus* Petri, *Arvidus* Sturo, & *Eschildus* Brock equites, ad componenda, quę inter utrosq; reges, eorumq; subditos inciderant, controversa. Estq; super iis utrimque, modò & regibus ità videretur, statutũ in hunc ferè modum: Primò, quod ad injuriam contumeliamque, quâ affecti essent regię majestatis consiliarij *Anduornus* episcopus Stavangriensis itemque *Endretus* Erlandus, regni Norvagici senatores, cum anno superiori, ut ante relatum, Haffniam ablegati, ut de commodis utriusque regni, Angliæ Norvagiæque cum rege despicerent, ab Anglis caperentur, de eo polliceatur Anglorum Rex se inquisiturum ex quonam isti Angli portu solverint, daturumque operam ut dictis Norvagiæ senatoribus, cum ob detrimenta, tum dedecus illatum satisfiat & simul constet, nullum in eo regis fuisse beneplacitum, sed mutuam ejus esse fraternamque erga Daniæ regem affectionem ac voluntatem. Quod verò ad ea damna ac raptus attinet, quibus Islandiam, Hellegelandiam, Finmarckiam aliaque prohibita loca ad portus iidem infestassent, quorum præcipuè nomine anno superiore Haffniam ad regem missi fuerunt *Sprenius* prædictus & *Iohannes* Gremersbyus, de eo rex inquiri faciat; atque ità in authores animadvertat, ut indè cognosci fraternus ejus animus posset, & simul intelligi quid regnorum quies ac mutua amicitia efflagitet, & denique ut exemplo ac terrori sit aliis. Si qui etiam ab iisdem Anglis ex Islandiâ, Findemarckiâ, Hellegelandiâ in Angliam traducti fuerint, eos ubicunq; intra regnũ suum deprehenderit Anglorum rex reduci curet efficiatq; ut accepta pro operâ suâ mercede liberè & absq; impensis suis domum redeant. Quicunq; etiam ab Anglis Norvagi vel Angli à Norvagis cæsi intelligentur, operam uterq; regum det, ut hæredibus eorum satisfiat ac multa pendatur. Si quid præterea ab Anglo prędatus convincatur Norvagus, in id rex senatusq; Norvagiæ incumbat, ut cum eo, qui damnum accepit, ex æquo ac bono transigatur. Ipse postremũ Daniæ rex, si quam redituum ac vectigalium suorum ex eadẽ occasione injuriam ac detrimentũ incurrerit, de eo cum rege Anglorum, utpote fratre suo, amicè per literas agat. Hęc sanctè & sine vitio servaturos regum utrosque, legati jam dicti seobstringebant: Et illud insuper, mansurum Angliæ regem Daniæ regi perpetuò amicum non bello aut detrimento ullo affecturum, sed nec permissurum ut ejus subditi stipendia adversus ipsum aut regnũ ejusq; hæredes faciant: Quin & significaturum ei, si quid in detrimentum ejus tentari cognoverit: Et idem quoque facturum per omnia Danię regem; ita tamen ut liberũ illi sit, suis copiis adesse pontifici Romanęq; ecclesiæ, necnon Romanorum, Ungariæ ac Poloniæ regibus, ut & Ordini Teuthonico eorumque posteris: Et Anglo vicissim permissum juvare pontificẽ, ecclesiam, Hispaniæ & Portugalliæ reges eorumque posteros. Concedebatur pręterea ut regis utriusq; subditi frequen-

frequentarent portus ac ditiones quæcunque inhibitæ non essent, modò portoria & quę more majorum debentur, penderent. Quæ autem inhibita, ut Islandia, Findemarchia, Hillegelaudia aliaque loca atque introitus, hi sub pœnâ captis ac bonorum adiri vetabantur: Similiter & Daniæ regis subditi abstinerent ab iis Anglici regni portubus, quos prohibitos constaret, nisi necessitas ac vis ventorum aliud cogeret; Quos tamen eâ occasione negotiari ibi sub pœnâ eâdem interdictum volebant: In hanc pacem ac formulam si quos utriusque regis subditos delinquere contingeret, immota nihilominus ac firma inter reges pax esset: Penes eum interim, qui commonitus, in delinquentem, quod jus atque æquum postularet, statuere negligeret, culpa remaneret.

Nuptias per idem ferè tempus contraxerat *Adolphi* Holsatiæ Comitis frater *Gerbardus*, cum virgine honestissimâ Annâ, è domo Badensi: Alij Agnetem vocant; Hæc initio statim nuptiarum facta è marito suo gravida, cum eodem paulò post in Holsatiam concessit, ubi septimo exinde mense filium ei & filiam gemellos peperit. Hi maturo partu, & quomodo edi subinde septimestres foetus solent, nati sermones nihilominus matri crearunt, quasi ij non ex *Gerbardo*, sed alio concepti jam ante fuissent. Præcipuè verò Comes *Adolphus*, pudicitam ejus suspectam habens, de eo summoperè dubitare cæpit. Consultique medici & obstetrices, qui liberis ac re totâ propius inspectâ responderunt omnes naturali modo id fieri. *Adolphus* tamen susurronum potius delationibus, quàm veritati, aurem commodans eò usque suspicioni suæ fræna laxavit, ut eam in patriam redire fecerit. *Gerbardus* abeuntem secutus, ubi Embricam ad Rhenum pervenisset, ibi sive animi sive corporis ægritudine obiit. Liberos *Adolphus* reservaverat, quorum masculus haud multò post infans exspiravit, puella monialium asciterio est tradita. Obitum puelli luxisse summopere *Adolphum* tradunt, postquam, accepta in conjugem insigni virgine è domo Mansfeldicâ, nunquam ex eâ liberos suscepir, justâ scilicet Nemesi qui suos fatri inviderat.

Proximo hinc anno, qui fuit millesimus quadringentesimus trigesimus tertius, die Philippi & Jacobi, qui in ipsas Mai calendas incidit, conventus, de quo anno superiori decretum Horsenæ fuerat, Suinoburgi est habitus. Et interfuerunt Episcopi Fioniensis *Navius*, Arhusiensis *Vlricus*, *Iohannes* Roschildensis, *Sigo* Scarensis, *Nicolaus* Vexoniensis, *Nicolaus* Volfgangi Slesvicensis. Accesserat præterea Dux ipse Slesvicensium *Adolphus*, qui defuncto, cujus meminimus, *Gerbardo* fratre, sibi clarissimas è familiâ Mansfeldiorum per id tempus nuptias conciliaverat. Eodem se quoq; Lubecensium delegati contulerant. Verum nihil tum ibi operæpretij factum, quod animis inter se dissidentibus, ægrè esset Danis, quod urbes sua quoq; ad capiendam Flensburgi arcem auxilia Holsato submisissent. Ne tamen nihil actum videretur, res in alium diem, sub festum scilicet Pentecostes anni proximi, dilata. Sundenses interim missis Haffniam sub quintum Augusti delegatis ex contractu, qui autè triennium circiter cum rege erar initus, libera in oras atque insulas ejus commercia sibi permitti expetebant. Horum præcipuus erat, cujus & supra meminimus, *Conradus* Episcopius, *Everardus* Dreveshagius, *Nicolaus* Cracovius aliique. Sed ipsis suo nomine postquam responderi per *Ericum* Crommedigium equitem, ac repeti ferè omnia, quę acta fuissent, rex curasset, tandem instantibus eis, significari per eundem Crummedigium fecit, nihil esse sibi antiquius, quàm ut ad pacem diu optatam reduci cuncta possent, non interim ignorare eos debere, esse ab ipsis quadraginta seorsim Danicæ gentis capite plexos, quorum adhuc amici agnatique intra regnum superessent, idque haud parum causæ ac petitioni ipsorum obesse: se nihilominus refragari haudquaquam, quominus suo quisque periculo, instituere in oras jam dictas negotia ac navigationes suas posset. MCCCCXXXIII

Per idem ferè tempus levis apud Suecos motus concitatus, majorum regi malorum initium fecit. Cum enim diu ibi Dani Theutonesque præfecturas imperiumque à rege acceptum impotentius in subditos exercerent, nec juri aut æquitati apud multos, absente, ut plurimum, rege superesse locus videretur, tum & querelę, quas ad regem ipsum in Daniam Suevi deferebant, præcipuè in *Iessonem* quendam Ericsenum ab Asdal, qui inter præfectos regios veluti coryphæus eminebat, dirigerentur, ità sempet ille conatibus eorum, datis ad regem in contrarium literis, occurrit, ut parum accusatoribus fidei relinqueretur. Inter eos *Engelbertus* memoratur, vir Sueticæ gentis, animo quam corpore major: Is popularium suorum, & præsertim Dalecarnorum, nemine, facto in Daniam procinctu, regiam majestatem coram affatus omnem accusationis suæ molem in *Iessonem* effudit, pignori caput suum opponens, si falsa narrasse deprehensus foret. Qui tamen hoc solum id temporis obtinuit, ut literæ regis ad regni senatores sint datæ, quibus eos commonebat,

ERICUS VIII. Rex A. C.

ut in Dalecarnos digressi de statu & querelis eorum ad se delatis cognoscerent, ac sibi quid rei esset significaret, *Iessone* interim in loco ac dignitate suâ relicto. Senatores ex mente ac præscripto regis profecti in Dalecarnos, rem, ut erat, cognoscunt: atque inde præfectorum avaritiam, injurias ac vim per literas regi aperiunt. Easque literas *Engelbertus* sibi à senatu traditas regiæ majestati coram exhibuit, efflagitans ut in *Iessonem*, quod jus & æquum diceret, pro suâ auctoritate vellet statuere; idque eâ libertate ut rex succensens decedere eum, nec in conspectum suum redire jusserit. Sed *Engelbertus*, ut erat nobilitate non quidem inter primos, at mentis perquam excelsæ, abiens ac secum submussitans, *imo & revertar quandoque*, inquit. Cum igitur animadverterent Dalecarni, libera ac læta bello gens, nec literis apud regem nec nuntiis locum esse, potius judicarunt honestè oppetendum, quam exhauriri perpetuò & tanquam mancipia haberi. Itaque viribus ac viris in unum collectis, salutatoque *Engelberto* Duce, in Vesterosiam irrumpunt. Ibi ex regni senatu præcipuos sibi obvios habuêre, qui se medios professi, eum tum animorum ac popularium motum suâ prudentiâ componere omni ope annisi fuerunt: Et annuerunt eatenus Dalecarni, ut se interea nullum ex eo die *Iessoni* tributum aut obsequium reddituros, uno omnes ore dictarent.

MCCCCXXXIV Anno, qui est insecutus supra mille quadringentos, trigesimo quarto *Iohannes* Schelius Lubecensium episcopus, olim Imperatori Sigismundo à secretis, tum verò ab intimis consiliis, diploma ab eodem Basileæ accepit, quo mandabatur, ut Holsatiæ Comites ab ipso feuda susciperent, nec de iis nisi ipso vel imperatore conscio quidquam abalienarent, statutâ marcarum centum in delinquentem mulctâ, diplomate eodem expressâ. Tum quoque *Schelius* idem, acceptis à Cæsare feudis, quæ vocant secularia, se eidem clientelæ ac fidei sacramento obstrinxit. Nidrosiensis verò præsul *Aslachus* unà cum diœceseos ejusdem capitulo, datâ apochâ, professus fuit sibi ab Erico rege trecentos noblios adnumeratos, his legibus ac conditione, ut ipse posterique ejus psalterium in æde divi Olao cani atque ibidem haberi vigiliarum ac Missarum, ut vocant, solemnia curarent: Eaque si intermitti horis suetis contingeret, de eo in jus vocati se coram episcopis ac clero Norvagiæ ad causam dicendam sisterent. Tum quoque Basileæ in synodo, quæ ibi id temporis habebatur, sententia adversus *Bugislaum* ac matrem ejus Sophiam lata, ope ac studio *Sigefridi* Camiensis episcopi, qui *Magno* successerat, de quo ad annum 1417 supra meminimus: Sed Erico Rege, utpote ejusdem diœceseos beneficiario se medium interponente, res ad compositionem deducta est. Horum pleraq; ad anni statim initium referunt chronologi: Inde Junio & Julio mensibus, quod supra decretum diximus, celebrata Vardinburgi regni comitia, præsentibus archiepiscopo Lundensi *Petro*, *Aslacho* Nidrosiensi, *Navio* Othoniensi, *Iohanne* Roschildensi, *Iohanne* Werdensi, *Paridone* Ratzeburgensi, *Sigone* Scarensi, *Petro* Hammerensi, *Auduorno* Stavangriensi, *Iohanne* Ausloensi, *Hermanno* Viburgensi, *Thoma* Strangenessensi, *Gerhardo* Borglaviensi ac *Severino* Feroensi præsulibus. Convocaverat eodem quoq; rex Bavariæ Ducem *Christophorum*, Pomeraniæ *Bugislaum*; Stetinum *Barnimum*, itemque Megapolensem & Saxonem, qui una cum episcopo Hildeshemensi præsentes cuncti adfuêre; ut & Lubecensium, Hamburgensium, Luneburgensium ac Vismariensium delegati, de pace scilicet cum rege regnoque semel ac firmiter sanciendâ acturi. Quamvis ea nec tum obtineri potuit, quòd causa longa ac sinuosa plus otij ac temporis postularet. Estque idcirco in proximum festum divi Johannis dilata, ut inspecta propius, & arbitris quoque ac sequestris adhibitis ex præscripto conventus Horsenensis finiri aliquando in plenum posset. Eodem anno, die Laurentij sacrâ, qui in decimum Augusti incurrit, Rex Ericus *Gulielmum* de S. Claro, vulgo *Sinclerum* vocant, nobilem Scotum, additis, quæ eò spectant, solemnibus, Orcadum Comitem renunciavit. Ipse vicissim regi ejusque posteris fidelitatis atque obsequij sacramentum dixit, lege ac conditionibus ut sequitur: Se nimirum, quandocunque postularetur, centenis armatis peregre militaturum in commodum & usum regis, modò mensibus tribus apud Orcades antea præmoneatur. Ubi autem advenissent illi de alimoniâ aliisq; necessariis prospici ipsis rex curaret: Se etiam, si qui forte invadere hostiliter Orcades Hetlandiamque tentaverint, omnibus viribus ac manu ex insulanis collectâ, inhibiturum eos ac sua defensurum territoria: Bonâ quoq; fide pollicebatur, nullas se arces aut munitiones excitaturum, nisi consciâ ac consentiente regiâ majestate; ditiones quoque easdem atque incolas, clerum, laicos, dites & pauperes intra juris ac legum fræna retenturum: Insulam verò & arcem *Kirckewagam*, se defuncto, redituram ad regem ejusque hæredes ac regnum Norvagiæ, sine oblocutione. Neque se etiam

etiam eundem Comitatum ditionesque prædictas, & quam in eas, Dei & regis beneficio, juridictionem tenet, aversurum ullo modo aut oppignoraturum sine consensu ac voluntate domini ac regis sui jam dicti. Hæc ferè præcipua sunt, quibus se feudi & clientelę jure regi ac regno Norvagiæ obligatum Comes agnoscit: Quibus & alia nonnulla accedunt de diffidiis intra Comitatum dictum non excitandis, deque rege ut judice agnoscendo; idque secundum leges & jura Norvagię: ac denique de ecclesiasticis Episcopoq; tutando, quæ aliaque, ut specialiora, prætervimus. Inter testes verò & compromissores Comitis nominantur *Henricus* Aberdonus, *Columba* Apraniensis, *Robertus* Cathavicensis divina gratia episcopi: Itemque *Archibaldus*, *Duglassus*, *Gulielmus* Augusius, *Georgius* Mehius, Comites: *Gulielmus* Corck, *Alexander* Ramseus equites: *Iohannes* de S. Claro, *Andreas* Critus armigeri: Obsidum etiam loco, cujusmodi olim proavus hujus Comitis *Henricus* Orcadum Comes regi Norvagorum *Haquino* exhibuit, eorum inquam loco se codicillis capitibusq; supra scriptis subditurum spondet sigilla *Thomæ* Sincleri, *Davidis* Mundtovij, *Olavi* Getonis, *Alexandri* Prounij, *Roberti* Berionis & *Iohannis* Hanlsonij armigerorum: Promittit præterea easdem literas eo modo, ut dictum, obsignatas transmissurum venerandis in domino patribus *Aslacho* divinâ gratiâ archiepiscopo Nidrosiensi, *Thomæ* Orcadensium, *Iohanni* Ansloensi, *Anduorno* Stavangriensi, *Petro* Hammerensi, *Olao* Bergensi episcopis: ut & *Erlando Erlandi* ceterisque ex ordine equestri ac senatorio regni Norvagici. Cumque sæpiusculè etiam Erico regi avunculo suo, nomine Orcadum & Comitis dicti, literas misisset serenissimus Scotorum Rex *Iacobus*, adstipulatus similiter est Comes idem, operam se daturum ut tabulæ, quibus capita superius expressa continebantur, regis ejusdem illustrissimi sigillo instructæ ad regiam majestatem pervenirent. Acta hæc Hafniæ die & anno superius positis. Ericus VIII. Rex. A. C.

Apud Suecos verò, postquam Dalecarnij, ut memoravimus, positis armis domum redijssent, cæperat jam *Iesso* Erici, Vesterosiæ præfectus, tributum singulis imperitare. Unde iterum novi motus. Sed denuò interveniente regni senatu, statutum, ut *Iessone* abdicato, ipsi, quod peterent, secundum leges & jura obtinerent; Arx verò & præfectura, quam *Iesso* tenuerat, traderetur *Iohanni* Everstenio Comiti. Eoque facto, cum expectarent mitiorem regis animum, atque id frustraneum videretur, quod rumor passim successuros prioribus peiores spargeret, iterum assumpto classico, primo *Borgenesiam*, inde *Copingbusæ* arcem sunt demoliti, evadente præfecto *Iohanne* Walle, qui *Stekeburgum* se recepit. Ac mox *Engelbertus* popularium suorum dux electus cum Vestermannis egit, ut causam sociarent ac patriam externorum jugo liberatum unà irent. Quod cum illi haud illubentes promisissent, numerosâ cum manu *Vesterosiæ* munitionem petierunt, cui tum *Melchiorem* Geurtzium Everstenius Comes imposuerat. Eoque excedere jusso, arcem *Engelbertus* Nicolao *Gustavo*, Erici *Puckij* parenti, defendendam commisit, adhortatus simul ditionis illius universos, ut operâ collatâ immitium præfectorum dominationi patriam eriperent, adpromissâ ex sententia quoque senatorum regni, tributorum non quidem immunitate, sed ejus patris, quam regij præfecti invexerant, remissione. Eo tempore *Ericus* Puckius Carelsholmiæ agens eam arcē nomine parentis sui *Nicolai* Gustavi tenebat. Eratq; *Ericus* idem clarus per ea tempora atq; animi admodum heroici, ut memorant præsertim vernaculi Suecorum annales. Ei *Engelbertus* literas mittit, petens ut se virum ac Suecum demonstret, operamq; boreo illo tractu indigenis navet, ac regnum intestinis oppressionibus liberare secū satagat. Nec ille provinciam eam refragatus, sed oblatā ambabus amplectens continuo Nortlandos in verba sua adigit. Adjutusq; ab Helsingiis flammas injici Saxholmiæ ac funditus deleri arcem imperavit ac mox in Aalandiam missis copiis, Castelholmum obsidione circumcinxit. Ejus præfecturam à rege acceptam administrabat *Ida* Gladsexia matrona nobilis, quæ loco defendendo imposuerat *Othonem* Pawiskium Holsatum, hominem ostentatorem, qui confestim, ubi tentata vix esset obsidio, arcem dedidit. Atque istis eum in modum boreali eo tractu peractis *Engelberto* se Puchius junxit. Ac simul Recbornij, dum illa fiunt, petitâ Gripsholmiâ, arcis præfectum ità terruerunt, ut iis quæ habebat præcipua in naves congestis, ac igni castello ceterisque injecto Stockholmiam se receperit. Durum ille in subditos exactorem egerat, atque ideo in stinere rusticanorum adventum metuit. Inde *Engelbertus* toto cum exercitu Stocholmiam versus facto procinctu in ipso, qui exadverso urbis est, colle **Brunckeberch** dicto, castra locavit. Quò & arcis præsidem *Iohannem* Kropelinum, virum inter regios præfectos honestum ac summæ semper moderationis habitum, ad se evocatum, ubi de urbe & arce

Ericus VIII, Rex. *A. C.*

atce tradendis compellasset, id ab eo responsi accepit, minus honestum fore si à se urbs atque arx regis dominique sui levi de causa dederetur. Postremum tamen in id conventum ut differrentur omnia ad festum usque Martini. Atque ità *Engelbertus*, motis inde castris, Orebroæ obsidionem admovit, quam tum arcem Ketelburgius defensitabat, qui dediturum se eam si intra hebdomadas sex suppetiæ nullæ ferrentur, addixit. Inde ad Nicopienses properatum: Eis *Albertus* Styggeus præsidebat, qui idem quod Ketelburgius responsi dedit. Ac mox Ringstadholmum aggressus, cum verbis minus benignis ab arcis præfecto, cui *Henrico* Styggeo nomen erat, esset exceptus, compingi ex tignis machinam fecit, per quam ad oppugnanda moenia procederetur. Et dum in eo est *Engelbertus*, adfertur ei nuncius, advenisse à rege Vastenum convocatos regni senatores *Canutum* Lincopiensem, *Sigonem* Scarensem, *Thomam* Strangenessensem episcopos, aliosque equestris ordinis. Unde relicto maximam partem ad obsidionem jam dictã exercitu ipse quoq; eodem properavit. Habitisque cum iis sermonibus referebat inter cetera decretum sibi liberare regnum patriamque suam, quo jam diu oppressum esset, servitutis jugo. Præfuisse enim à temporibus regis *Magni* Suecorum regno non reges sed tyrannos, qui ut eorum sunt mores, non in regni civiumque commodum, ut solent, quibus fas & fides est cordi, evigilarunt, sed ad evertendos eos subruendosq; omnem suam contulerunt operam, dum exactionibus ac tributis, quam par esset, aut Sueciæ leges veteraque regni statura sinerent, gravioribus eosdem onerarint, ac sibi, non regno studuerint. His similibusque usus verbis *Engelbertus*, universos ac singulos procerum est adhortatus, ut vices desolatæ patriæ, ut innocentium calamitates postliminiò respicerent, & ad libertatem tam diu amissam seriò restituendam manum animumque secum converterent. Verum senatores cum dicerent sibi nec integrum nec decorum esse, recedere hoc pacto à rege, cui fidei atque obsequij sacramento obstricti haberentur: Reposuit denuo *Engelbertus*, multa ipsis sacramenta promissaque fecisse regem, sed nullo eorum stetisse, ideoque nec ipsos fide vicissim aut promissis teneri. Fidem enim eorum & quod fecissent sacramentum, inniti eo, ut ipse præcipuè Rex secundum leges & jura Sueonum regnum administraret regniq; munitionibus atque arcibus præficeret non peregrinos, sed indigenas: hoc sacramento regio subditorum sacramentum esse fundatum, Rex si suum insuperhabeat nec subditos suo, utpote quod regio est innexum, ullo modo teneri. Quibus aliisque rationibus senatum ad defectionem concitare *Engelbertus* studebat. Sed ille constanter renuens, fide datâ nihil antiquius habendum judicabat, nec secedendum continuo à domino ac rege suo respondebat, si fortasse delinquere eum in quibusdam contingat; aliàs imperium durabile haud ullum esse: Cum principum ac regum vix ullus inveniatur, qui non quandoque impingat: Nec etiam convenire cuivis, imo nec posse quemvis de rege abdicando statuere, aut de ejus commissis sententiam pronunciare: adjiciens neque consistere humanam societatem posse, si ignoscere subinde alij aliis recusaremus: Et id inter pares & familiares si locum habet, quanto magis erga regem ac superiorem obtinere debere? Omninoque fatendum ubicunque stabile aliquod imperium expetitur, tolerandum aliquando tyrannum unum, ut evitentur plures. Ubi autem imperium nullum est, ibi, ut plurimum, confusio, & loco unius multorum exsurgere dominatum: Præstare itaque senatus existimabat ferre injuriam & poenas dare vero suo domino, quam jugo subjici multorum. Hæc ferè *Engelberto* reponebat regni senatus, qui ità liberari servitutis onere renuebat, ut oblitus honestatis videretur: Idq; ubi animadverteret *Engelbertus*, nec dimoveri facile à sententiâ proceres posse, aliam occinere cantilenam cæpit, dictitans aut renunciaturos eos fidei ac juramento suo, aut pari cum oppressoribus, quibus adhærescendum potius quam patrię suaderent, modo ac multâ plectendos. Et jam invasurus eos cum manu armatorum videbatur, cum vi majore adacti se voluntati ejus obtemperaturos dicerent: Et simul confectæ sine morâ tabulæ, quibus regi significabant se fidem atque obsequij sacramentum ipsi præstitum renunciare, nec posse liberandæ patriæ negotio deesse, nisi velint cum ejus majestate incassum & sine fructu adversus torrentem luctari, & regnum ad extremum usque deducere periculum. Eoque facto Ringstadholmum *Engelbertus* rediit, ac suæ potestatis quamprimum id fecit, quod sibi municipij præfectus *Henricus* Styggeus à machinâ istâ ex tignis jam ante, ut diximus, factâ metueret. Hinc obsessum Steckeburgum, ac deditione haud multò post acceptum, id in manus tradidit *Canuti* Lincopiensium præsulis. Atque inde convocatis Sudercopiam Ostergothis, obsidio admota Stegelholmo; Hoc *Lago* Rudus, nobilis Danus, pro viribus defendebat. Itaque cum illud post hebdomadarum sex obsidium

Ericus VIII. Rex. A. C.

obsidium capere haud possent, dilata res ad festum usque divi Martini. Estque pars eorundem Ostrogothorum, quibus præerat *Hermannus* Bermand, Snemlaburgum traducta. Hanc arcem tenebat *Otho* Snapius, qui cum dedere se nollet, igni admoto castellum desubito incensum vix Snapio consulendi sibi tempus reliquit. Evasit tamen ille. *Hermannus* vero Trolleburgum movens illud ab *Henningo* Lanckem deditione confestim accipit, sicuti & Pickisburgum: Quod utrumque flammis injectis similiter exustum. Ipse interea *Orebroam* cum reliquo exercitu *Engelbertus* abierat. Hoc ille munimentum eâ lege in suam potestatem redegit, ut arcis præsidi Ketelburgio marcarum argenti millia adnumerarentur. Impetus post id in Axelvaldam factus, cui præerat *Andreas* Nicolai Danus: eâq; expugnatâ præfecturam eam *Erico* Puchio commisit. Ac mox datis ad Vermelandos literis, eos commonuit, ut se ad patriæ defensionem pararent, tradito ipsis præfecto *Petro* Ulphone nobili Sneco. Cujus ductu Edsholmum, Agabolmum unà cum Daleburgo ceperunt, ejectis ubique Danorum præsidiis. Ipse verò *Engelbertus* Oppenstenium, quod *Martinus* Grabo tenebat, agressus castellum unà cum opido deditione obtinuit, arcem hic quoq; igne injecto exussit. Orestenum autem *Johannes* Laurentij, nobilis Danus, tutabatur, id ipse, adventantem *Engelbertum* prævenire cupiens, incensum dereliquit seque in Daniam recepit. Hinc in Hallandiam facto procinctu, totum eum borealem Scandiæ tractum suæ potestatis *Engelbertus* reddidit. Cum *Axillo* autem equite Dano, qui Varenbergæ præsidebat, ità transactum, ut ei ditioni præfectum *Engelbertus* constitueret, *Axillus* verò in totum ab ea curatione supersederet; Ei iuterim *Engelberti* præfectus collationum partem alteram cederet. Inde & Falckenburgum incendio consumptum, cujus penes *Agonem* Axilli administratio fuerat. Petitumque post hæc Hallemstadium occupatumque. His exciti Scanienses exercitum castraque sua circa Langholmum posuerunt. Estq; extemplo cum suis objectus iisdem *Engelbertus*, ità ut Albis, qui ibi est amniculus, exercitum utrumque interflueret. Ubi dum desideretur, conventum utrimque in hunc fere modum, ut Sueci Scaniiq; æquam invicem pacem colerent. Si quis tamen partis alterutrius decedendum sibi ab hoc fœdere putarit, id undecim ante septimanis, significaretur. His confectis, *Engelbertus* in Sueciam regressus est. Atque inde statim habita Upsaliæ regni comitia. Quo & rex *Iohannem* Kropelinum Borussum, Stockholmiæ præfectum suam, vicem concedere mandavit. Ibi occasione arcium ab *Engelberto* dirutarum, inter cetera, disputatum in partem utramque de arcium ac munitionum multitudine, an ea usui vel detrimento imperitantibus esset, aliis hanc, aliis diversam sententiam sequentibus: quorum & aliqui neutrum asseverantes, amari à suis principem, esse præsidium tutissimum referebant. Cum igitur *Engelbertus*, exactis undique, quos Rex Ericus invexerat, peregrinis præsidibus, in locum eorum indigenas suffecisset, ità exinde & antea quoque suos disciplinâ ac legibus coercitos habuit, ut jactatum proverbio sit, *Engelberti militem ne quidem ulli pullum rapuisse*: ad morem scilicet & miram hac parte veterum observantiam, inter quos memoriæ prodidisse Scaurum refertur, pomiferam arborem, quam in pede castrorum complexa metatio fuerat, postero die abeunte exercitu, intactis fructibus relictam. Rex acceptis igitur quæ essent apud Sueones gesta, bellum in eos paravit, contractis undiq; tam ex domestico quàm extero milite copiis. Easque navibus impositas cum vellet Stocholmiam traducere, inq; eo jam esset, exorta desubito est adeò ingens ventorum vis fædaque tempestas ut classem ferè omnem cum milite absumserit. Ipsemet rex vix ægrè discrimini ereptus ubi Stocholmiam attigisset seque continuò ab *Engelberti* exercitu concludi undique animadverteret, misso feciali cum regni proceribus, qui tum aderant, in colloquium descendit, eosq; interrogavit, quamobrem violato jurejurando in se arma sumsissent sibique regnum eriperent. Responsum ab eis redditum, non quidem hoc agere se; quod ramen actum hucusq; esset, eâ mente fecisse, quod violari ulterius antiqua regni statuta, & ea, quæ ipsemet juramento fuerat pollicitus, cum regni diadema susciperet, haudquaquam insuper habenda existimatent: Expetere tantum ut sarta sibi tectaque libertas patriæque leges relinquantur, seque paratos coram æquis judicibus atq; arbitris, imò in ipso veluti orbis totius theatro, suorum factorum rationem reddere. Ad ista cum Ericus nihil magnopere quod Suecis placeret, responsi daret, induciæ tum pactæ in proximam usque æstatem, alij annonas fuisse tradunt. Actaque ea ipso festo Martini in æde, quam divi Spiritus vocabant. Ac statim exinde è Sueciâ in Daniam rex rediit, relicto Stocholmiæ sexcentorum armatorum præsidio. Sueci verò istis transactis, anno qui proximè est secutus, supra millesimum quadringentesimum trigesimo quinto, Aboam indici comitia fecerunt. Ubi, inter cetera MCCCCXXXV.
Engelbertus

Ericus VIII. Rex. *A. C.*

Engelbertus regni universi princeps declaratus est. Allatæque & literæ *Iohannis* Cropeli[illegible], quibus significabat, habere se, de quibus commonefaciendum consessum universum e[illegible] existimabat. Quapropter Sic tunc dies ei dicta; ad quam ubi accessisset cum uno ex P[illegible]siæ magistris, qui tum forte fortuna Stocholmiam advenerat, multa pro rege uterq; egit, totique in eo fuêre, ut inter ipsum & Suecos amicè omnia peragerentur resque composi tioni atque arbitris traderetur. Sed regni proceribus identidem de injuriis sibi regnoque illatis conquerentibus, atque æquo judici negotium totum committendum dicentibus, conventum postremò ut *Cropelinus* & quem indicavimus, Pru[illegible]iæ magister, [illegible] ad id præsertim paratos se ostenderent, ad regem ablegarentur, acceptis secum capitibus certis, in quæ Sueci consenserant. De quibus cum Rex una cum regni senatoribus seorsim contulisset, trium extemplo regnorum suorum comitia Hallemstadij celebranda indixit. Eoq; frequentes cuncti postquam advenissent, sub diem circiter mensis Maij III decretum ex omnium unanimi sententiâ, ut rex Ericus ad proximum *Olai* festum Stocholmiæ pro tribunali sedens assumeret ex senatoribus duodecim, qui inter ipsum regnique indigenas quæcunque in litem controversiamque venissent, benignè amiceque discuterent componerentque. Ceterorum omnium, dum ista essent pronunciata, justitium & veluti pau[illegible]a haberetur. Eo autem facto omnibusque ad vota pacatis Sueciæ senatores incolæq; Erico regi præfecturas, arces regnique territoria universa in totum restituerent. Cunctique eum pro suo rege, cujusmodi initio declaratus fuisset, agnoscerent. Et ipse vicissim sua Suecis jura legesque permitteret, quemadmodum jam olim, facto omnibus sacrame[illegible], pollicitus quam sanctissime fuisset. Regi similiter regnique coronæ, quæcunque anti[illegible]tus jura, immunitates privilegiaque tributa fuerunt, eadem inviolate redderentur. *Engelbertus* ad vitam & veluti jure fiduciario retineret Orebroæ arcem atque opidum. Ipso verò defuncto ad regni laciniam utrumque rediret. Eodem quoque modo *Ratzerret* territorium possideret *Ericus* Puchius. Erant & alia minutiora, præcipua autem ista fuêre, quæ sigillis obsignata & ità fore polliciti sunt Lundensium archiepiscopus *Petrus* Luckiu[illegible], *Boetius* Stenonis, *Iohannes* Cropelinus, *Henricus* Snakenburgius, *Carolus* Canuti aliique. Ex Norvagis quoque multi hoc idem compromisêre; & primo quidem loco Bergensium præsul *Olaus*. A parte verò Suecorum Upsaliensium archiepiscopus *Olaus* item nomine, ut & *Scarensis, Strengenessensis, Aboensis*, præter nobilitatem & ordinis equestris viros, episcopi, per quàm diligentem paci procurandæ operam navarunt, subscriptis similiter atque additis eidem chirographo nominibus suis sigillisq;. Advenit exinde Stocholmiam Rex Ericus die non quidem dictâ *Olaj*, sed Calixti, pridie Idus Octobris. Estque per id temporis, quod erat statutum Hallemstadij, in totum à regni Sueciæ senatoribus dinitum pronunciatumque. Sueonum conventus in Portu habebatur, qui Virginis dicitur, Jonckfronhaffn vulgo. Unde ad regem, qui in proximo erat cænobio S. spiritus, suos delegatos sententiamque transmittebant. Postremò & ipsum quoque regem præsentes eodem loco affati; ubi & Sueonum ex plebe populoque perplures nomine omnium libellum regi detulêre, quiritantes inter cetera, quod Rege ceterisque, quibus juris atque æqui cura erat commissa, peregre agentibus, regno sæpenumero neque satrapa neque Mars[illegible]allus aut Judex adfuerit: idoque nec forum, quod regium dicitur, annis permultis debito modo celebratum. Coactosque multoties cives populumque extra regni territoria ad eos judices magno cum rerum suarum dispendio confugere, quibus uti domi debebant. Et eosdem insuper, re plerumque infectâ postquam domum rediissent, à præfectis suæ ditionis multatos incarceratosque, nec quidquam penes regni senatum fuisse solatij, quod is, prævalentibus illis, authoritate vix ullâ polleret. Eosdem quoque præfectos causam esse solitudinis, quæ in pagis circumquaque deprehenderetur, operâque eorum monetæ negotium extra regni fines maximo cum populi dispendio translatum, manente interim auctoque collationum onere: Quin & imperatum sibi exactumque ferè quotannis tributum ad externa sustinenda bella, excepto, quod solvere annis [illegible]guli domi sueverant, idque contra morem ac regni semper alias inviolatè servatas consuetudines: Episcopos præterea & archiepiscopum contra fas & æquum loco suo motos; idque maximo stetisse Upsaliensium ecclesiæ: tum & passim regni arces territoriaque contra datam fidem hominibus peregrinis tradita in dedecus atque oppressionem indigenarum. Bellis denique adversus Holsatos ac civitates tam diu gestis attritum populum ac depauperatum, amissis non modo facultatibus, sed amicis quoque & agnatis: Et eorum quosdam diutinis incarcerationibus ad extremam redactos egestatem. Et accedere iis omnibus injurias, avaritiam violen-

Ericus VII. Rex. A. C.

violentaque præfectorum imperia, quibus ulterius ferendis pares haud essent. Hæ similesque plebis querimoniæ postquam ad regem per supplicem, ut diximus, libellum fuissent perlatæ, regni senatus cum eodem, die ipso, qui supra positus, Calixti, in hunc ferè modum convenit: ut Sueticę gentis omnes & singuli cujuscunque sint ordinis ac dignitatis regem Ericum pro vero ac legitimo & cujusmodi jam olim inauguratus esset, rege suo habeant agnoscantque quamdiu in vivis fuerit: utque eidem universum Sueciæ regnum cum arcibus, ditionibus, præfecturis, oppidis, municipiis, & quæ alia ad regnum regnique coronam pertineant, unà cum regia omni jurisdictione secundum Suecię leges fidemque eidem in coronatione pręstitam in solidum deferantur reddanturque. Utque vicissim Rex Ericus universos Sueticæ nationis, cujuscunque illi status aut conditionis fuerint, ecclesiasticos sive laicos, natos ac nondum natos, regio suo favore clementiaque suscipiat, & eos legibus, privilegiis atque immunitatibus suis uti frui inviolatè permittat, regnumque ac regni arces territoriaque per indigenas ac Suecos administret, ex legum Sueticarum præscripto, & quomodo jam olim jutamento hoc ipsum promiserit: exceptis Stocholmiensi, Calmariensi ac Nicopiensi arcibus. His enim quoscunque voluerit, præficere senatus indulsit. Idque se gratè agnoscere Ericus testatus est. Actitatum exinde de judiciis quoq; ac satrapis per territoria singula constituendis, idque consentiente regni senatu ac juxta legum decreta: Essetque amnestia omnium, quæ, bello durante, sive in regem ejusve ditiones aut homines perpetrata fuissent. His interfuêre regnorum singulorum ex ordine utroque senatores aliique nobilium magno numero. Ac simul delecti ex procerum universorum ordine duodecim illi, qui ut arbitri de reliquis, quæ supererant, minutioribus, ut ante memoratum, pronunciarent, iique fuêre *Iohannes* divina gratiâ Roschildensis, *Sicco* Scarensis, *Magnus* Aboensis, *Olaus* Bergensis, eadem gratiâ episcopi. *Endretus* Erlandus, *Ericus* Crommedikius, *Christianus* Nicolai, *Steno* Bassus, *Martinus* Johannides ex ordine equestri viri illustres ac primarij; itemque *Iohannes* Cropelinus, *Olaus* Haquinus, *Sigvardus* Jonæ armigeri. Estque penes eos statutum, ut quæcunque à Suecis & apud Suecos commissa essent, ea à regiâ majestate ejusque senatu Suetico vel dijudicarentur vel pro re natâ ex benignitate clementiâque eorundem condonarentur. Quæcunque etiam alicui, durantibus turbis, ablata essent, sive hæreditaria sive pignori data bona, horum unicuique suum redderetur; Ad regni verò coronam quę pertinerent, ad eandem confestim redirent. Quod ad *Engelbertum* & *Ericum* Puchium, de iis quod Hallemstadij decretum fuerat, ratum maneret. Similiter & de captivis, ipsi aut eorum nomine regia majestas cum Lubecensibus quam posset commodissime transigi curaret. De annuis quoque oneribus tributisque agricolarum ita regia ejus majestas regnique Sueciæ senatores statuerent, ut ea illis populoque universo tolerabilia essent, nec regi interim regnove detrimentum accederet. Quod ad Gothlandiam de eâ inspectis, quæ illo pertinerent, præsentibus mox regnorum singulorum proceribus, ex æquo ac bono decerneretur: Hallandia verò ad regiam majestatem regnumque Daniæ quàmprimum rediret. Quod ad pacem apud Hallandos, priusquam Hallemstadij conventus ageretur, violatam, de eâ penes regiam majestatem Sueciæque proceres judicium esset. De rationibus præfectorum deque arcium ditionumque regni Suetici gubernatoribus, idem quod Hallemstadij statutum fuerat, ratum haberetur. Quod ad archiepiscopum *Olaum*, & si qui alij ad principes aut respublicas exteras in præjudicium regiæ majestatis literas dedissent, ea in gratiam & honorem regiæ majestatis ex procerum consilio, & modò fieri adhuc posset, revocarentur.

His eum in modum inter regem ejusque subditos amicè apud Sueones transactis, præfectos eis ac satrapas Mareschallumque, qui jure dicundo præessent, ex sententiâ ipsorum nominavit præfecitque, inter ceteros, *Christiernum* Nicolai, & *Carolum* Canuti, homines Suecos ac popularibus suis pergratos: Ac simul arces territoriaque universa, regiæ potestati permissa deletæq; injuriæ omnes oblivioque earundem sancita. Verum Ericus postquam in suam potestatem recepisset hoc pacto ditiones arcesque regni universas immunes ac liberas extemplo, quibuscunque videbatur, gubernandas commisit, nihil quasi pensi habens, quæ adeò solemniter ac religiosè transacta fuissent. Quocirca decem ex Daniæ proceribus ad eum Sueci ablegarunt, adhortantes ut esse promissorum memor in animum vellet inducere: ac demum cum nec itâ proficere se quidquam viderent, ipsi eum coram compellantes, orabant atque obsecrabant ut publicam regnorum pacem tot bellis ac cædibus labefactatam, tum & maximo tandem labore in integrum restitutam

ERICUS VIII. Rex A. C.

habere fartam tectamque haud nollet. Ad quæ ille paucis, sed admodum seriò severeque respondens, inquit, *Ego adsensor esse vester nolo.* Quod vernaculè, quemadmodum ab ipso haud ineleganter prolatum, ità habet, **jach will icke were ebers jaherre**. Quasi diceret, se ejusmodi ipsis senatorem aut regem esse nolle, qui omnium, quæ dicerentur, nihil negaret, sequeretur singula, &, quod dicitur, secundas semper agens, pedibus in aliorum sententiam iret. Id enim vox ultima **jaherre** haud obscurè notat. Objiciebat & illis, quasi ab *Engelberto* quæ erant acta haud unquam fuissent perpetrata, nisi ille incitatus ab equestri ordine hoc agere instituisset. Undè haud difficulter, quo erga eos animo esset, facere conjecturam poterant, cum & alia quoque eodem spectantia interjicerentur. Tanti scilicet detrimentum sibi à Suecis illatum faciebat Ericus Rex, nuspiam in memoriam revocans, quantas illi per annos circiter triginta ab ejus administris injurias damnaque pertulissent; Et ipse præterea, quod occasionem eis præbuisset ea consilia capiendi, quæ cepissent.

Peractis igitur, quæ agenda Stocholmiæ existimabat, se ad reditum in Daniam capessendum accingebat, amoto prins ab arce Stocholmiensi viro aliàs laudato ac notæ moderationis, sed partibus, ut videtur Sueonum faventiori *Iohanne* Cropelino. In ejus locum surrogatus ab eodem *Ericus* Nicolai, homo Danus, additis præsidiariis circiter quingentis. Inde ingressus mare, quascunque præternavigabat, ad littus positis arcibus novos imposuit præfectos, remotis, si qui eas tenebant, Sueonibus. Spolia etiam incendiaque per pagos ac loca vicina exercens damna passim omnibus inferebat ingentia. Atque inde in altum provectâ classe, partem ferè ejus potissimam, priusquam in Daniam appelleret, tempestas absumsit. At illi, quos infestatos ab eo diximus, littoris accolæ, se, quàmprimum abjisset, ad *Engelbertum* contulère, injurias ac raptus immerentibus sibi illatos quiritantes dolentesque, accedente & publicâ omnium voce, regem, quæ adpromisisset, habere rata haud velle dictitantium. Hinc in Daniam ubi advenisset secumque perpenderet, à Suecis vix quidquam expectandum sibi post id esse; tum & annos circiter viginti novem cum Holsatis, cum urbibus Vandalicis novennium totum decertasse, è re fore judicavit, ne uno simul tempore à pluribus impeteretur, si cum his pacem pangeret. Quapropter ità cum *Adolpho* Holsatiæ Comite pepigit, ut invicem, quamdiu in vivis essent, pax amicitiaque coleretur. Quicquid etiam per id tempus ex Slesvicensi Ducatu *Adolphus* possideret id sibi ad vitam retineret, ut & Femerę insulam unà cum Frisiis, qui latus Chersonesi occiduum colunt: Similiter & liberi hæredesque ejus eadem omnia tutò pacatèque integrum ab obitu ejusdem biennium reservarent. Eoque elapso, regi ejusque hæredibus, ut & posteris *Adolphi*, jus suum actioque in eundem Ducatum integra liberaque haberetur. Additæ & conditiones aliæ ne clientelæ fideique officiis regi regnoque ab *Adolpho* præstandis, deque pace & commerciis utrimque colendis, ac denique ut cuncta, quę incidere interea controversa possent, bini utriusque partis arbitri sequestrique ex æquo ac bono dirimerent ac terminarent. Haderslebiam interim & Arrę insulam cum territorio Vesterherret, ut & Lystam Sildamque sibi coronæque Rex retineret. De quibus tamen si convenire inter ipsum *Adolphumque* in posterum posset seque ulteriori obsequio adstringere regi regnoque cum ipse ejusq; hæredes cuperent, de eo, quod fieri quam commodissimè amicèque posset, dispiciendum tum foret. Atque hæc in codicillos relata Regis & Archiepiscopi Lundensium ceterorumque regni præsulum ac senatorum sigillis ac subscriptionibus firmata promissaque *Adolpho* Comiti, sine dolo malo. Similiter & actitatum per idem tempus cum urbibus Hansaticis quatuor, Lubecâ, Hamburgo, Luneburgo, ac Vismariensibus. Iique errorem peccatumque suum agnoscentes, quod insuper habitâ fide ac fæderibus cum regi initis, arma in eum sumsissent; Submisseque hoc ipsum humiliterque deprecantes, ei vicissim grates quam poterant maximas egère, quod sua sibi jura, privilegia atque immunitates integra sartaque reddidisset, seque offerebant obsequio ac fide hoc denuo demerituros, & sua vicissim opida commerciaque cum indigenis regni Danici omnibus fore libera mutuaque. Damnis verò utrimque acceptis nonnihil per singulos annos in satisfactionem dependeretur. In Scaniam quoq; priusquam ad consuetas redirent piscationes, regem per legatos compellarent, ut quę superessent eâ parte controversa, decidi amicè possent.

Eodem anno varię ditionum Pomeranię inter Duces, quorum tum plures erant, institutę divisiones habitaq; Vordingburgi regia comitia; In quibus Ericus Rex se jam senio gravem ac rerum hujus seculi fastidientem referebat, exoptare tandem à bellis, molestiis perque annos

annos circiter quadraginta exantlatis pro regni incolumitate laboribus paulam aliquam ac remissionem: ideoque & efflagitare à regni proceribus, ut sibi in patrui sui filium *Bugislaum* Pomeraniæ Ducem hoc ipsum, quod Reginæ *Margaretæ* in se permisissent, statuere liceret: Esse ipsum ætate vegetum ac florentem omnique ferendo parem & operam quoque regno fidelem ac sedulam huc usque enavasse. Verum à Senatoribus responsum datum, optare se ut ipsum Deus omnipotens esse quàm diutissimè incolumem ac salvum vellet, se haud alium, dum in vivis esset, expetere regem aut principem: si tamen regio munere fungi diutius nollet, esse penes se de rege eligendo ac declarando statuere, nec permissuros, quod quidem Reginæ *Margaretæ* temporibus factum esset, superiorem sibi imponi: neque laturos ut regni fundamento ac lege capitali luxatâ, ex electivo regnum redderetur hæreditarium; unde error discordiæque exoriri possent: Sibi quoque persuasum, ita se cum ipso versatos eâque nos fide, ut, de se quod queri jure posset, non haberet. Hoc ubi accepisset idque firmum apud eos haberi, alio sermonem vertens exquirebat, si regem nollent, an sibi, quomodo huc usque fuisset, adjutorem permitti recusarent. Quod cum illi, ne in regni modò spem verteretur, annuissent, simul & illud indultum, ut ei ubique arces paterent. Nec multò post, ignaris omnibus, in Borussos enavigans de regnis in totum abdicandis cogitasse existimatur. Sed cum ex Senatoribus subsecuti confestim aliqui, admonebant atque obsecrabant ne eo pacto regna sua desereret aut ipsemet occasionem disjunctioni daret, rediret modò animumque resumeret, ac ei, qui esset a Suecis indictus, conventui se sisteret. Et licet parum habere tum pensi videretur, quicquid ad curam regnorum pertineret, tandem tamen, initâ cum Stetinensibus fœderatione, ac copijs aliquot apud Pomeranos conscriptis in regnum redijt. Reversus præfecturas continuo arcium Neoburgensis, Hagenscouensis ac Hindisgavelensis *Bugislao* commisit: *Barnino* Duci Alholmo tradito: Et accipiente ex ejusdem mandato Tranekietâ *Everstenio* Comite, Ravensburgum *Vartislao* concredidit: Qui & militem præterea apud Pomeranos collectum eorundem subsidio ductabat. Priusquam autem redijsset, & è proximâ Pomeraniâ cum classe deflectere rex pararet, ex navibus ejus duodecim circa Hedensoam in vada ac syrtes impactæ naufragium adiêre. Quod à pluribus ut sinistri aliquid atque ominis non boni habitum divulgatumque.

Iisdem diebus pax diu exoptata inter *Philippum* Bonum Burgundiæ Ducem ac regem Galliarũ *Carolum* VII. auspicato coijt. *Carolus* enim, quod interimi *Philippi* patrem *Iohannem* Intrepidum Burgundiæ Ducem permisisset, Et *Iohannes* vicissim, quod antea patruum *Caroli* regis *Ludovicum* Aurelianum Parisijs in publico trucidasset, maximarum Galliæ regno cladium ac calamitatum, atque internecini postremò hujus inter Burgundum & Gallias dissidij occasionem dederat. Hoc vulnus ut sanaretur, & tot per annos sævientibus bellis finis fieret, amplissimus Christianorum principum conventus Atrebati indictus, ut ibi pacis conditiones, quas esset præscripturus Dux Burgundorum *Philippus*, suo ipsi judicio ac sententiâ moderarentur. Venerunt ad hunc consessum vocati legati à summo pontifice, è consilio Basiliensi, à rege Francorum *Carolo*, Angliæ rege & Duce Burgundiæ, ipseque Dux *Philippus*; è Gelriæ, Cliviæ ac Bullonij Ducatibus, quorum & ipsi Duces aderant: à Comitibus Valckenburgi, Vaudemontij, Niversij, Estampij, Salinarum, Lignij, Nassaviæ, Fani D. Pauli alijque delegati aut principes ipsi: Miserat & suos Præsul Leodiensis. Adhæc non rogati, legatos eodem direxerant, præter Imperatorem Sigismundum, Rex Cypri, Portugalliæ, Castiliæ, Siciliæ, Navarræ, Poloniæ, & Daniæ quoque Rex Ericus, tot licet domi militiæque districtus difficultatibus.

Proximo hinc anno, qui fuit supra millesimum quadringentesimum trigesimus sextus, decimo circiter tertio Calendarum Februarij, indicta Aboam Suecorum comitia. Eoque frequentes ubi accessissent regni proceres, unanimi omnium consensu decretum, ut, datis ad regem literis, eum officij & juramentorum, quæ regno atque ipsis fecisset, commonerent, simul adhortantes ut juxte suo ac legibus frui ipsos fineret, se aliàs obsequium ac fidem illi universam renunciaturos: Allatum quoque per idem tempus ad Suenones fuerat, habere in animo regem ipsum, remissâ nonnihil hieme, Stocholmiam accedere unà cum Duce Pomeraniæ *Bugislao*, patrui sui filio, ut eum in regem ipsis constitueret: Esseque palam, eundem *Bugislaum* arcis Stocholmiæ symbolum ac sacramentum per literas ab arcis ejusdem præfecto sibi communicata accepisse: Quæ dum agerentur, ægreque Senatores ferrent, quod regni arces Sueonibus permittere rex ab-

Ericus VIII. Rex. A. C.

MCCCCXXXIII

Eee ij

Ericus VII. Rex. A. C.

dum lis decideretur inter ipsos amica essent, accidit ut *Engelbertus* Stocholmiam profectu-rus in quampiam haud procul Goxholmiâ insulam diverteret, ut ibi noctem reficiendo corpori traduceret; Eoque intellecto *Magnus* consecutâ continuò scaphâ eodem adpro-perat, atque iterum quod prius exquirens, nec diu moratus, securi caput ei transverbe-rat; ac simul dum elevato, quem manu tenebant, scipione protegere se *Engelbertus* studet, tres ei digitos primores adamputat, arreptosque uxorem ac ministros ejusdem *Engelberti* in arcem secum Goxholmiæ abducit. Ac mox assumto ex ministris illis captivis uno, cui *Alberto* Patakelo nomen erat, spes eum habebat se de nocte Orebroæ arcem ejus o-pe intercepturum. Sed minus id illi successit; quod arcis præfectus recludere de nocte portas recusaret, licet instante itentidem, quem secum adduxerat, *Alberto*. Verum di-vulgatâ inter populares indigna *Engelberti* cæde impetum extemplo illi magnâ suorum cum manu in Goxholmiam fecêre. Sed *Magno*, una cum patre *Benedicto*, Ringstadhol-mum jam ante dilapso, cum primo accessu potiri arce haud quaquam daretur, ignis ædi-bus, quæ proximè erant adsitæ, injectus: Ac funus exinde ingenti cum solemnitate in ædem Modelosæ illatum defletumque haud aliter lachrimis ac conclamatione omnium quam si ipsa tum patria ad sepulturam efferretur. Tali exitu vitam clausit *Engelbertus*, in-digno sane tot meritis ac laboribus ejus pro regno fidelissimè exantlatis: Et eò indigni-ori, quod non hostis sed propinquorum suorum dolo trucidatus, nec ipse ejusque inno-cui manes amicive reposcere à paricidâ sceleris pœnam potuerê, cum *Magnum* in pa-trocinium suum regni Mareschallus non tantum receperit sed, evulgato insuper per re-gni passim oras edicto, vetuerit ne quis ei id facti objiceret vel exprobaret. * Si tamen, quod addit nobilissimus Vitfeldius, pro homine seditioso, & qui in verum ac legitimum suum dominum insurrexerit, habendus sit *Engelbertus*, viderint discantque illius exemplo factiosi omnes, quid ipsos postremò maneat, quidve expectandum mercedis ac præmij pro labore habeant.

Post necem *Engelberti* consensu procerum electus ac renunciatus est Sueonum prin-ceps regnique gubernator *Carolus* Canuti Mareschallus. Ac idem, opibus ac populi multi-tudine præpollens quò ceteros quoq; potentiâ anteiret, præcipuas sibi regni arces territo-riaq; servavit. Unde haud levis inter eum Ordinemque equestrem, maximeque *Ericum* Puchium virum militarem & qui cum *Engelberto* res multas præclare gesserat, dissensio-num enata lerna, ut exinde patebit. Rebusque hoc pacto fluentibus, cum esset adhuc Stocholmiæ arx aliæque obsessæ, præter Nicopiam, quâ erat potitus Mareschallus, in-dictus Calmariam regni conventus. Eoque cum accessisset rex ipse comitatus Germa-niæ aliquot principibus ac multis ex nobilitate Danicâ, decretum sententiâ omnium ut ei regnum redderetur, Sueci verò arcibus præsiderent. Qua etiam occasione duobus confestim ex ordine equestri Sueticæ gentis *Benedicto* & *Boetio* Stenonibus Calmariæ præ-fectura demandata. Quorum *Benedictus* parens erat *Magni*, percussoris, quem diximus, *Engelberti*. Cetera in proximum festum *Michaelis*, quo tempore Sueonum comitia habe-rentur Sudercopiæ, quibus & rex se interfuturum promiserat, rejecta. His peractis Rex Ericus ipsis Calend. Septembris relictâ Calmariâ Gotlandiam classe petiit: ac mox appropinquante, qui erat conventui Sudercopiensi præfinitus, die Michae-lis, eadem classe Sueciam repetiturus, obortâ fœdissimâ tempestate, mirè jactatus est, cum præsertim navium plerisque huc illud dispersis ea, quæ ipsum vehebat, extre-mè sit periclitata: Hæc enim amissa mali superioris parte in littus Gotlandiæ circa Carel-soæ oras rejecta, dum ibi effugium quærit, se in terram exponi Rex curat: Et vix evaserat terramque tetigerat, cum, ipso adhuc inspectante, idem navigum vi un-darum adobrutum pessum iit. Qui etiam casus prætoriam aliam, quæ regiam hanc proxime subsequebatur, ibidem involvit. Vexerat ea classiarios circiter centum & viginti, quorum perpauci admodum inhærentes naufragij tabulis terram attigê-re. Ex ceteris ejusdem classis, quorum aliqui in Sueciam ac sinum Sudercopiensem delati, haud erat qui de rege an evasisset referre quid certi poterat. Itaque mox, u-bi Sudercopiam Mareschallus Ordoque Sueonum equestris cum regiis castellorum præfectis, prout Calmariæ statutum fuerat, sub quintum Octobris convenissent, haud aliud, quam regem quoque eâ clade ac tempestate abreptum periisse, allatum est. Quapropter associatis sibi, qui advenerant ex Danicâ nobilitate, consilium ve-luti in arenâ cuncti capiunt, ut qui fuerat Calmariæ decretus Sudercopiensis conven-tus rege sive vivo sive mortuo, haberetur, ità tamen, ut regni satrapa Mareschallusque

Eee iij tegi

Ericus VIII. Rex A. C. regi facramentum dixerunt, quod & factum. atque inde ceteri omnesque ..., præſtito juramento, obſequium nomine regis, polliciti fuerunt. Eoque peracto cœpit compellare Mareſchallus regios, qui frequentes aderant, præfectos, & ab illis, quas tenebant, arces repoſcere. Sed ij cum ſe facturos negarent, niſi de regis obitu certo ſibi conſtaret, repoſuit Mareſchallus, id niſi fieret, haud unquam eos pedem inde relaturos. Atque ita dedita ei Stekeburgum, Stocholmium, Axelvalda, Elſeburgum, Veſteraaſa & Aboa, Quorum Stekeburgum affini ſuo *Nicolao* Stenonis gubernandum commiſit, Aboam *Iohannes* Cropelinus, facta prius fide ſe a partibus Sueonum fore, defendendam accepit. Traditæque & ceteræ paſſim arces Sueonum nobilitati, eâ nimirum lege ac conditionibus, ut eadem regni perpetuo Satrapæ Mareſchalloque paterent, aut ſi quid illis humanitus accideret, regni ſenatoribus ſervarentur. Atque ita, quod diu optaverant, ſibique more majorum debere dictabant Sueci, regni præfecturam totamque gubernationem ſuam fecère, regem interea agnoſcere ac ejus dicto audientes eſſe haud quaquam ſe detractare jactantes. Cui rei obluctatus perpetuo Rex fuerat. Sed *Ericus* Puchius, de quo ante memoratum, animadvertens Mareſchallum indies inſurgere, ejuſque potentiæ æmulus, contractis in arma popularium aliquot, ſe ei palam oppoſuit: Verum prævalentibus Marſchalli rebus, reductis in obſequium agricolæ, quorum nonnullos in terrorem ceterorum exuri fecit; aliis ad collationes graviores adactis, tributum impoſuit ſive reſumſit potius quod Rumpeſchat appellabatur. Poſt hæc iterum Calmariæ comitia habita, in quibus ſingula tria regna perpetuo fœdere adunita: Et ea præterea, quæ jam ante in regis Erici inauguratione Calmariæ inita pax concordiaque fuerat, de novo reſumpta multiſque illuſtribus & ad regni commodum ſpectantibus capitibus adaucta. Nam quod à Suecis id temporis bellum gerebatur, non adverſus Ericum regem, aut unionem regnorum, verùm pro libertate, & quò ab ſuis indigenis, non exteris regni præfecturę competerent, geri ferebatur. Capita vero de quibus tum inſuper actitatum conſtitutumque, fuère præſertim ejuſmodi, quę regnorum ſingulorum leges, immunitatem ac conſuetudines reſpicerent. Et ne regum quiſpiam nova jura ferret, aut poteſtatem in quempiam transferret ſine voluntate conſenſuque indigenarum omnium. Similiter & de ſatrapę cujuſque regni officio ac poteſtate pronunciatum; eum à rege ſecundum cenſeri, judiciis ubivis intereſſe & omnibus judicibus debere præponi, rege abſente, pro rege habendum: Mareſchalli eſſet juvare ſatrapam operamque vice regis dare, ut jura ac leges executioni mandarentur. De munere præterea Aulæ Magiſtri ac Cancellarij ſtatutum; utque ij tales eligerentur, quibus regni, cui deſervirent, ingenium, vires aliaque eodem pertinentia eſſent explorata perſpectaque. Utque rex quotannis unum quodque ſuorum regnorum adiret, ibiq; tribus aut circiter menſibus ſubſiſteret, aſſociatus ex regni cujuſque ſenatu duobus conſiliariis. Decretum quoque ſi quæ fortè ingruerent bella, aut ſi regnorum unum aliquod, quod Deus avertat, ab hoſte externo impeteretur, ſuppetias extemplo alterum alteri accurreret, haud ſecus ac ſi non diviſa, ſed unum regnum foret. In electionibus autem regum id ſervaretur ut, præter archiepiſcopos cujuſque regni duoſque epiſcopos, præſentes inſuper eſſent Mareſchalli & ſatrapæ, ceterique regnorum ſingulorum proceres, ita ut numerus omnium in univerſum viginti ac centum eſſet. Regique ſi filius foret, is omnium regno proximus haberetur, modo hoc abſque detrimento regnorum fieri poſſe ſibi certò promitterent proceres. Si verò uno plures eidem filij eſſent, is, quem elegiſſet ſynedrium pro rege cenſeretur, ſive is minor ſive ætate major foret. Si vero, nullo poſt ſe relicto legitime nato filio, obire regem contingeret, tum penes centum ac viginti illos viros ſupra nominatos electio ſtaret, iique ſi e re judicarent intraneum aliquem ſive etiam extraneum in regem aſſumere, id ſorte perageretur, ita ut regni cujuſque vocabulum ſchedulis ejuſdem magnitudinis ac formæ inſcriptum infanti anniculo exponeretur, earumque ſchedarum quamcunque idem infans elevaret, ex eo regno electio fieret. Si nec eo pacto res ſuccedere aut conveniri de eligendo rege poſſet, tum à viris quadraginta regni cujuſq; quatuor deſignarentur, eccleſiaſtici ſcilicet bini ac totidem politici, quos è ſuo toto illo viginti ac centum virorum cenſu prudentiâ ac dignitate eminere judicarent, ità ut in univerſum duodecim haberentur; hi facto ſacramento unam in domum convenirent, nec indè, priuſquam omnes ſtatuiſſent, dece[illegible]derent. Quodque ab iis statutum penes eos foret, id ratum haberetur.

Ericus autem Rex poſt paſſum in littore Gotlandiæ, cujus ſupra meminimus, naufragium, in Daniam reverſus, ibi ad proximum uſq; anni ſequentis milleſimi quadringenteſimi MCCCCXXXVII trigeſimi ſeptimi vernale tempus ſubſtitit. Atq; inde, facto confeſtim in eandē Gotlandię inſulam

Ericus VII. Rex A. C.

insulam procinctu, nomen præbuit, quasi ibi in omnium eventum Sueonibus propinquior, cum illis commodius agere, ac Daniæ regno adhærere iisdem facilius posset. Et licet eæ tum illi vires haud essent, quibus vel cogere eos vel ad nutum suum reducere speraret, habebat nihilominus ex regni indigenis sibi perplures serio deditos. E Dania verò discedens, præter regni ejus ceimelia, etiam tabulas permultas codicillosque, & si quæ alia maximi pretij prædecessores ejus summo studio conquæsivissent, secum abstulit, haud neglecta quoque pellice ac thori sui socia *Ceciliâ*, quæ olim reginæ *Philippæ* conjugi ipsius à cubiculo fuerat. Hæc illa *Cecilia* est, quam memorant, viridi aliquando carpento vehentem, obviam factam *Olao* Axillo armigero ac ordinis senatorij viro, qui aperto capite cum ei honorem exhibuisset, èque risu famulorum suorum intellexisset *Ceciliam* esse, eam per suos revocari ac subsistere imperavit; ac simul, everso, in quo considebat, essedo, rum & unâ alterâque gladio non evaginato podici ejus inflictâ plaga, ei ut regi ac domino suo significaret, mandavit, illud quandoque scorteum peculium regno ipsum dejecturum.

Apud Suecos paulo ante *Ericus* Puchius, *Caroli* Marschalli æmulus, à Dalecarnis excitus, postquam in *Carolum* arma sumsisset & eum quoq; circa Arosiam habito prælio in fugam egisset, *Olaus* archiepiscopus Upsalensis & *Thomas* Strengnessensium præsul, ne civili ac funesto bello patriam involverent, utrosque ad pacem & concordiam cohortati, id apud *Ericum* obtinuerunt, ut, dissuadentibus licet suis, se adversariorum fidei committeret, dictitans inter nobiles atque illustres viros ex æquo ac bono agi oportere. Proinde Arosiam veniens cum sibi in publicis conventibus minus temperaret multaque liberius proloqueretur, quæ aliò eum spectare suspicionem injicerent, Marschallus comprehendi eum & capite plecti imperavit, dolentibus plurimum episcopis, quorum opera inductus mortem incurrisset. Est & rotæ tum quoque impositus extra Arosiæ pomæria *Iohannes* Martini, qui Puchio semper à consiliis fuerat. Similiter concitati per idem ferè tempus agricolæ territorii Ascherret dicti, *Iohannem* Erici, qui, ut ante memoratum, præfectus Erici regis, Dalecarnis severius multatis, principium in Suecia motuum dederat, comprehensum in vincula conjiciunt ac mox latâ sententiâ securi subjectum capite plectunt; licet ille in cænobio tum Vastensi ageret & literas quoque salui conductus à Marechallo sibi concessas obtenderet. Sed Marelchallus intellecto colonorum facinore, eos impositâ mulctâ castigavit, non tam quod *Iohannem* summopere coleret, sed quia literas à se ei indultas vili pendissent, statuendū ad deterrendos alios exemplum judicavit. Quamvis illi parum hoc ipso territi, cum præfectum ejus haud multo post Dalecarnij, ut alium Vermelandij, trucidarint.

His peractis, ubi jam passim constaret in vivis esse Ericum regem, habita mense Martio Strengnessæ comitia, in quibus deliberatum de modo & rationibus, quibus defenderentur, quæ in Sudercopiensi conventu, rege absente, decreta peractaq; fuissent; Statutumque rite ac ordine, quæ tum acta essent, actitata, præsertim quod jam ante Calmariæ decretum fuisset, ut arces munimentaque Sueciæ universa in potestate essent Sueonum; Interim tamen, ut etiam rege præsente, eadem aliaque ad regni statum pertinentia resumerentur, decreta de novo sub festum proximum divi Johannis celebranda Calmariæ regni comitia: Quorum ubi dies dictus venisset, adesse Rex noluit. Quapropter missi in Daniam archiepiscopus *Olaus*, *Christiernus* satrapa, *Magnus* Aboensium præsul & *Iohannes* Cropelinus: Qui ità cum regio senatu acturos se sperabant, ut rex in Sueciam haud invitus veniret ac suis, quæ toties factæ essent, promissionibus staret. Sed eò cum appulissent, intellexere non minus Danos quam Suecos ei parum morigeros haberi: clanculumque cum illis sermones habitu de iniquo Erici imperio, quodque nepotem suum, Pomeraniæ Ducem, *Bugislaum* ad capessendum regni diadema importunius ingereret, ac regni arces, posthabitis Danis, suæ gentis hominibus committeret. Injectumque, si & ità Sueciæ proceribus videretur, statuisse equestrem ordinem ad regni sceptrum in ejus locum vocare, sorore ipsius natum, *Christophorum* Bavariæ Ducem. Quibus acceptis, plurimum gavisi Sueonum legati, domum redierunt.

Eodem circiter tempore archiepiscopus Lundensis *Iohannes* Laxmannus, qui anno antecedente nobilissimo ac reverendo viro *Petro* Luckio è vivis sublato surrogatus fuerat, literas ad concilium Basiliense dedit, quibus significabat episcopum Norvagis esse, qui natione Danus esset & Danos vicissim habere, qui gente esset Norvagus, utrumq; legitimè vocatum vitâque probum, ob bella tamen, quibus regna jam multis annis conflictarentur, tum & gentis diversæ aspectu ægre Norvagos ferre Danum, & Danos Norvagum; orare

Eee iiij

SIGISMUNDUS IMP.

ERICUS VIII, Rex. *A. C.*

orare itaque concilium ut bono quietique eccleſiarum publicęque plebis ſaluti conſulens, commutationem fieri permitteret. Erant ad id à Norvagis delegati *Iohannes* Crabbe Nidroſienſis & *Adolphus* Aſloenſis epiſcopi: Reſcripſitq; eodem ſtatim anno ſub decimum ſextum ſeptembris *Iohannes* Cardinalis S. Angeli ſedis Apoſtolicæ legatus, concilij præſes generalis. Quid autem & quam in partem reſponſum ſit, annotatum apud chronologos non reperi.

Sub anni finem, qui nonus fuit Decembris, Sigiſmundus Imperator, poſtquam impetraſſet à Bohemiæ proceribus ut *Alberto* Auſtriaco genero ſuo, egregio principi & qui pleroſque ſui temporis dynaſtas præclaris generoſæ indolis dotibus anteibat, ſucceſſionem in regno, ſe mortuo, permitterent, valetudine tandem ac ſenio debilitatus, cum annum ætatis LXX, in urbe Moraviæ Znoimâ, quò ſe deferri juſſerat, inter amplexus atque oſcula filiæ, quam unicè dilexit, quamque unicam habuit, *Alberto* eidem nuptam, è vitâ migravit. In ejus locum *Albertus* de quo jam dictum, gener ejus, omnium ſuffragiis Imperator eſt deſignatus.

MCCCCXXXIII Anno qui proximè excepit, à regni Danici laciniâ ſejunxit Ericus Rex Rugię inſulam: ſuiſque eam nepotibus, Pomeraniæ Ducibus, *Bugislais* majori minorique, poſſidendam permiſit. Cumque territorium idem unà cum *Barnimo*, cognato ipſius, iidem eſſent accepturi, etiam eccleſiæ Roſchildenſis Comitatum, *Stryg* dictum, in inſulâ eâdem ſitum, facere ſuum voluerunt, exiſtimantes tam eccleſiaſticum ſibi quam civilem inſulæ juriſdictionem competere. Quid autem eo viciſſim nomine hoſtimenti aut commodi magnopere regi regnoq; relatum à Pomeraniæ principibus ſit, negat ſe reperire Vitfeldius: adjiciens etiam ante *Chriſtophorum*, ejus nominis ſecundum, Daniæ Regem, quod in rebus ejus eſt commemoratum, magnam ejuſdem inſulæ partem, continenti proximam, abalienationem ſimiliter à regno paſſum, ut ita ademptæ paulatim Daniæ regibus eæ ditiones ſint, quarum aſpectu Vandalorum reges celebrantur. Undè perfacile eſſe intelligendum idem nobiliſſimus Vitfeldius inquit, parum uſui regno fuiſſe externi ſtemmatis reges, quorum primus Ericus audiit; dum ſibi ſuæque potius proſapię, quam regno quiſque ſtudeat. Habita eodem anno Comitia Vordingburgi, fecitque in pleno procerum conſeſſu omnium nomine verba archiepiſcopus Lundenſis, *Iohannes* Laxmannus, pluribus demonſtratis Daniæ regnum liberum ac ſui ſemper juris fuiſſe, & ità ut eſſe ac haberi porrò idem fineret rex Ericus, nec obtrudere ulterius regno *Bugislaum*, aut regni arces milite externo complere in ejuſdem *Bugislai* firmitudinem, ac præjudicium liberę ſuæ, quâ ſemper uſi fuerant, electionis, vellet, eum obnixè rogitabat. Eſtque promiſſio tum quidem regis nomine facta, ut in integrum omnia intra dies quatuordecim poſt feſtū divi Johannis reſtituerentur, ſed facta promiſſis non reſponderunt. Undè comitiis etiam hiſce regem ipſum interfuiſſe, & in Daniam tum forte ex inſulâ regreſſum, vel denique legatos ibi ſuos habuiſſe, ex iis, quæ jam relata, ac poſtea dicentur, colligendum videatur.

Exarſit verò haud multò poſt mira paſſim in heros ſuos multitudinis ac populi rabies, & maximè eorum hominum, qui Vindſyſſelæ tractum, Jutiæ borealem, incolebant. Hi negare cœnobiarchis aliiſque, quibus id ex æquo & jure debebatur, tributi ſui penſionem cæperunt, dictitantes *Eugenium* pontificem Max. Baſileæ ſynodum indixiſſe, ut in eâ cleri præſertim exceſſus peccataque corrigerentur, ſe idcirco eouſque jus, dominis ſuis debitum, ſibi reſervaturos, dum, quod ibi eſſet decretum, intellexiſſent. Nobilitatem tyrannidis in ſubditos accuſabant, eandemque ſibi, quæ Suecis & Norvagis, rebellandi occaſionem datam. Nec ulla ſedandis hiſce motibus, ſive aſpera ſive levia quæcunq; adhibebantur, dicta faciebant. Ericus etiam Rex ſeditionum coryphæos, ut turbam concitatam pacarent, ſe per nuncios ſuos commonuiſſe ad ſenatum referri curavit, alij, non ut pacarent, ſed magis commotos concitarent, miſſos interpretabantur. Erantque ex nobilitate haud pauci, præſertim Auſtralis & Borealis Jutiæ, qui ſe Holſatis ſubmittentes, eorum præſidiis adverſus populi furorem defendi orabant; Et eſt poſtremum res eo deducta, ut *Hadersleбia*, clarum eo tractu opidum & *Arræ* inſula, *Adolphi* Holſatiæ Ducis imperium ſecuta fuerit.

Apud Suecos eodem circiter tempore agitare ſecum Mareſchallus cæpit de vindicandâ in ſe & prefectos ſuos illatâ popularium injuriâ. Nam ut ſupra memoratum, eorum nonnullos Dalecarnij, alios Vermelandij trucidaverant. Hos cum ſibi caſtigandos putaret Mareſchallus, obſtiterat ſemper ac dehortatus id fuerat *Chriſtiernus* Nicolai regni ſatrapa. Unde aliud eum agere ac ſibi ſtudere Mareſchallus haud temere ſuſpicatus, caſtigatis, ut con-

ERICUS VIII Rex. A. C.

ut constituerat, Dalecarnijs & Vermelandijs, satrapam per insidias lecto adhuc decumbentem opprimi, atque Orebroam, ut erat, vestimentis denudatum deportari curavit. Ibique obvius illi redditus Mareschallus eum interrogat an sibi, quas tenebat, dedere arces vellet. Satrapa non arces modò se ejus potestati permittere, sed ei per omnia quoque obsequi constituisse, magno cum tremore referebat. Quapropter Nicopiam cum eo profectus Mareschallus, eam de manu ejus arcem recepit, ac redintegratâ aliquali cum ipso amicitiâ Finlandiæ partem una cum arce & opido Viburgensi, quemadmodum antea tenuerat, ei gubernandam reliquit, concessâ insuper filio ejus *Carolo* Christierni Ringstadholmiæ præfecturâ. Quæ dum fiunt, denuò in eundem arma parantur; Nam satrapæ consobrinus, qui & sororem duxerat ipsius Mareschalli, Nicolaus Stenonis, licet antea non semel inter sese controvertissent, iterum iterumque pacem fecissent, tum aures reconciliationi præbere omnino renuere videbatur. Cōmonuerat quippe cum Mareschallus *Carolus*, ut Ostrogothiam, ac totâ eam Stekeburgi ditionem quam præsidendam acceperat, mitioribus modis administraret, nec colonos extorsionibus ac tributis contra leges ac morem patriæ vexaret, imperans ac suadens identidem ut ab injuriâ suorum temperaret. At *Nicolaus* parum id pensi habens etiā Mareschalli ministros impetere & eos captivos abducere instituit. Quapropter, cum frustra se esse Mareschallus intelligeret, versis in rebellem armis, arcem *Stekeburgensem* obsidione circumcingi mandavit. Ac videns *Nicolaus* se teneri, pactus est in dies aliquot cum obsidentibus inducias, ac simul misit ad Mareschallum, qui significaret, se imperata facturum. Ipse verò captâ interea elabendi occasione, ad regem Ericum, tum in Gotlandiæ insulâ commorantem pervenit. Rex honorificè exceptum, regni Mareschallum declarat, ac statim acceptis ab eodem militum aliquot copijs rediit ad Ostrogothos. Tradiderat quoque eidem codicillos ac literas suas Rex Ericus hujus propemodum sententiæ, ut omnes ac singuli eas lecturi *Nicolao Stenoni*, regni sui Suetici Mareschallo, obsequium ac fidem præstarent. Exciverat similiter & Noruagos Rex, eosque per literas commonefecerat ut Elfseburgum, quod *Tucho* Mareschalli frater defendebat, quantis possent copiis obsiderent. Sed Sueci collectis suorum aliquot manipulis, id agentes Norvagos magnâ cum clade repulerunt. Interea Ostrogothiam invaserat cum copiis sibi à rege traditis *Nicolaus Stenonis*, explicato per sigua militaria vexillo Danico. Et postquam ferro atque igne in obvia quæque aliquandiu desævisset, superatus ab exercitu Caroli ad opidum Nicopiæ, cum suis est deportatus, ac die exinde tertiâ contracto, ut existimatur, ex animi ægritudine corporis morbo expiravit. Nec pepercit Mareschallus præfectis ac familiæ ejus perpluribus, quos injuriis ac rapinis exsatiatos Sudercopiæ gladio percussos multavit. Sed neque his sublatis, pace frui Mareschallo concessum. Erat enim nobili ac claro apud Suecos genere natus *Broderus Suenson*, qui cum *Engelberto* multa ac magna pro patriæ libertate gesserat, cujus & superius, à Lubecensibus in freto Oresundæ capti, meminimus. Hic ubi vehementius nonnihil cum *Carolo* de feudis ac præfecturis, quasi eas non ex merito cujusque, sed ad gratiam & prout amicus ei aut sanguine quispiam junctus esset, distribueret, palam expostulasset, confestim eum *Carolus*, perinde ac rebellionis authorem, comprehendi, ac die statim postero sub ortum solis decollari mandavit. Cumque hoc pacto regno in universum potiretur omnem ubique lapidem movit, ut Rex Ericus solio restitutus, talem se gereret, cujusmodi se futurum, præstito solemniter sacramento, non semel pollicitus fuerat. Et sunt in eam rem multa celebrata comitia, multæque hinc inde legationes missæ: Sed renuit semper Ericus Rex, haud existimans regiæ esse majestatis juramentis obligari. Vnde Morastenij decretum factum, quod & statim ei transmissum, quo monebatur intra septimanas duodecim coram adesse ac respondere ad omnia, de quibus eum compellandum haberent: Ni fieret se eum pro rege in posterum haud agnituros. Verum archiepiscopus *Olaus*, magnæ industriæ ac prudentiæ vir, alijque aliquot ex regni senatoribus toti in eo erant, ut in integrum aliquando restitueretur, ac liberum haberet ad regnum regressum, modò stare juramento in animum induceret: nec id illi expetere sine causâ videbantur, quod Mareschalli imperium vix aliud esset, quam intestinum bellum, perpetuaque seditionis ac cædium civilium materia: adeo ut duplici hinc infortunio mactaretur Suecia, dum foris adversus regem belligerat, ac domi discordiis se ipsa conficeret. Tandem post tam varia comitia variosq; conuentus, id obtinuerunt, ut in oppido Calmariensi trium regnorum haberentur comitia. Ac mox relictâ Vpsaliâ, cum eò descensurus esset archiepiscopus, & jam Nicopiam advenisset, veneno ibi à præside loci (ita habent annales Sueonum) *Magno* nomine, qui illud lacti

Ericus viii. Rex. *A. C.*

lud lacti amygdalino immissum ei propinasset, extinctus est die 25 mensis Iunij. Itaque Calmariæ, qui erat institutus procerum conventus, ob inexspectatam archiepiscopi necem, successu, qui sperabatur, caruit. Qui etiam advenerant è Dania regis nomine, tres ad minimum arces ei tradendas urgebant, quas ille, cuicunque liberet, gubernandas demandaret. Quod abnuens Mareschallus omnium porrò nomine respondit, placere quidem ut in regnum rex redeat eique omnes in universum pateant arces, sed ut eæ à Sueonibus atque indigenis præsideantur. Addit Johannes Gothus, petiisse Danorum legatos ut Sueones sine ullâ omnino jurisjurandi obligatione regem admitterent, & eam ideo ab illis propositam orationem, ut Sueonum animi in Ericum hoc magis exacerbati desinerent aliquando cum eo de inouudâ concordiâ tractationē instituere. Agebat hoc tempore Rex Ericus Visbyæ, quod est Gotlandię insulę opidum, totius olim Balthici maris celeberrimū emporium. Ibique dum agit nec Danos, quibus *Bugislaum* aliosque principes exteros præposuerat, ulterius respicere aut curare magnopere videretur, dedit ad filium sororis ejus, Bavariæ Ducem *Christophorum*, regni Danici Senatus literas, quibus eum ad se vocabant regnique diadema offerebant. Erant verò hæ in hanc ferè sententiam scriptæ:

„ Illustrissime princeps, pro singulari affectu & gratiâ, quâ, ut nosti, trium horum regnorū senatus populusque te ob matrem tuam charissimam, quâ ex regio regnorum horum sanguine, & quidem à rege ac domino nostro Erico proxime progenitus es, semper prosecutus fuit, cogimur ad tuam celsitudinem confugere ac significare, quem in modum regia ejus majestas tria hæc regna plures jam annos sollicitarit, eisque patruelem suum, Pomeraniæ Ducem, *Bugislaum* in regem ingerere sategerit; nosque ei hac parte perpetuò obstiterimus ac tergiversati fuerimus, quod id ex æquo ac jure minus competere existimaremus, quandiu e regio genere & ad regnum quasi legitimè prognatus princeps superesset. Et eum nihilominus, invitis nobis, omnes regni arces & munitiones *Bugislao* jam dicto in manus tradidisse, quo ità per vim regni eum compotem faceret regemque post se relinqueret: nec voluisse indigenis ullas concedere præfecturas, nisi eas, *Bugislao* tradente, acciperent, & ita quoque acceptas ab illis ne aut vitæ suæ bonorumque subire jacturam haberent, aut regnum majori detrimento afficerent, si nimirum præfecturæ ac regni munitiones exteris atq; alienigenis traderentur, quomodo pro parte factum, postquam ille Aleholmum, *Barnino* Barrhensium Duci, Ravensburgum *Vartislao* Volgastensium principi. Tranekieram *Iohanni* ac Stegehusam *Witzlao* Comitibus præsidenda demandavit. Quin & regia ejus majestas, domine ac princeps dilectissime, cum nos jam nuper ad comitia Vordingburgensia sub festum Paschatis vocatos denuo urgeret, ut *Bugislaum* regem salutaremus, nosque hoc ipsum identidem recusantes, palam profiteremur, haud alium nos regem dominumve, quamdiu ipse in vivis foret regnisque rite præesset, expetituros, sibi postremum jam seni & ad quietem anhelanti id concedi petijt, ut *Bugislaus* pro regni principe ac capitaneo susceptus castella omnia regnique munitiones teneret, essetque penes ipsum præfectos constituendi abdicandique facultas: Et id cum iterum iterumque renueremus ob regni, quam inde augurabamur, desolationem; ne tamen ei perpetuo adversari videremur, permisimus ut unà cum rege regno adesset nec tamen ut præfectus, sed ut regi regnoq; fidus amicus & qui duo simul regni munimenta Ravensburgū & Tranekieram, quæ ei sustentando sufficerent, hoc nomine suo præsidio teneret: Et super hæc omnia arces ei omnes regni paterent, easq; ex voluntate regis dominiq; nostri ritè tutaretur, eâ scilicet lege, ut arces vicissim regni Aleholmum supra dictū, quod Dux *Barnimus*; & Ravensburgū quod Dux *Witslaus* tenebat, intra dies quatuordecim post festum Johannis Baptistæ ad regni obsequium ac fidem reduceret, quomodo & facturus receperat, sed minus præstitit. Finitisque comitijs illis cum jam à regiâ ejus majestate recessissent proceres nobilitasque omnis, tradidit in manus ac potestatem Bugislai, idque contra regni jura ac consuetudinem, ditiones suas universas unà cum arcibus ac municipijs ternis *Neoburgo*, *Hindisgavelâ*, *Hagenschovd* &, qui eo pertinebant, subditis, atque inde, vocatis ad se Selandiæ incolis, eis mandavit ut *Bugislao* memorato obsecundarent, eique dicto audientes essent, ut gubernatori ac præfecto suo, concedens ipsis quascunque vicissim postularent immunitates. Cumque hoc pacto gentis suæ Duces *Bugislaum*, *Wartislaum* & *Barnimum* una cum *Iohanne* & *Witzlao* Comitibus tam potenter regno introduxisset plebemque ad suum nutum composuisset, navem conscendit, Calmariam quasi petiturus, ut Sueciam à regni ordinibus reciperet, quemadmodum persuasum habebamus ex iis, quæ inter ipsum & Sueones pacta jam ante conventaque fuerant. At ille hoc omisso, rectà Gotlandiam, invitis & inconsultis nobis, petijt insulam, à Daniæ

ERICUS VIII. Rex. A. C.

Daniæ regno longiſſimè remotam: Atque eò regni theſauros, aurum argentumq; aliaque ceimelia quæ plures per annos à regibus reginiſque in uſum ac decus coronæ congeſta fuerant, ſecum abſtulit. Cumque à nobis hoc pacto abjiſſet, motæ paſſim per Zelandiam totumque regnum in eccleſiaſticos ordinemque equeſtrem popularium ſeditiones, quæ nos indies ſummo cum vitę diſcrimine inter eos verſari ſinunt, cum æquitati ac juri commodare aurem palam detrectent. Tum & res inter Holſatos & regnum ità ſe habent, ut eorum quoque in horas incurſiones vereamur, ſuntque diſcrimina ejuſmodi, quæ occaſione peregrinorum præſidum regno quotidie impendunt, tot tantaque, ut narrare omnia prolixum nimis foret. Quibus & ea accedunt, quæ à Suecis imminent, cum pactis conventis, quæ invicem ſanxiſſent, ſtare Ericus recuſet: adeo ut ſingula hæc regna, quæ olim fuerant conjunctiſſima, ob ſiniſtram imperandi ejus rationem, diviſa nunc ſejunctaq; habeantur. Quapropter, illuſtriſſime princeps, cum rex Ericus hunc in modum ſuaq; ſponte regno renunciaverit, te, ut ſanguinis regij regno proximum omni cum dimiſſione poſcimus ac rogamus obteſtamurque per Dei immortalis amorem perque tuum ipſius decus ac gloriam, & denique per amicitiam, quâ, ſtirpis ratione regno conjungeris, ut laborantibus nobis ac regno periclitanti ſuccurrere ac præſens accedere primâ quoque occaſione haud degraveris; Tua Celſitudo ubi ad nos acceſſerit, ſi & regl tum noſtro reſumere ſceptrum videbitur, ſufficient nihilominus, adjuvante numine, regni opes tuæ celſitudini in uſum præſertim ac commodum coronæ ac regis, loco *Bugislai*, de quo memoratum, ſuſtentandæ: Si verò nec venire nec regni rebus ſubvenire Celſitudini tuæ ſtat ſententia, id quàm primum per harum latores nobis ſignificetur, oramus; ut regno aliunde conſulere tempori valeamus. Si autem eripi hoc pacto è manibus Celſitudinis tuę ejuſque proſapiæ regnum contingat, non nobis ſed ſibi, ſuæque ſocordiæ, quod imputet habebit. Mittimus porro his incluſa capita quædam certa, quibus regno excidiſſe Ericus oſtenditur, ut eo commodius Celſitudo tua intelligat, quibus urgeatur difficultatibus regnum & tuæ quoque Celſitudini eſſe in promptu poſſit de re totâ, remotis remoris omnibus, propius ſtatuere. Tuam Celſitudinem Deus Opt. Max. quam feliciſſimè ſervet, ac ſoſpitet. Datum Corſoræ 28 Octobris anno 1438 Vigiliâ beatorum Simonis & Judæ Apoſtolorum.

Has literas ſuis ſigillis munierant *Johannes* Dei gratia archiepiſcopus Lundenſis, *Johannes* Roſchildenſis, *Naſwo* Othonienſis, *Chriſtiernus* Ripenſis, *Vlricus* Athuſienſis & *Gerhardus* Burglavienſis, eâdem gratia epiſcopi, itemque *Benedictus* Prior Antworſcouæ, *Ericus* Nicolai, *Henricus* Canuti, *Martinus* Jenſonus, *Luderus* Cabholtius & *Eſchillus* Brock equites: *Petrus* Locke, *Gerhardus* Bruske, *Ivarus* Voſſius, *Ago* Lunge, *Otho* Nicolai, *Iacobus* Baſſus, *Nicolaus* Erici, *Aſdalius* & *Olaus* Axilli armigeri, Daniæ regni ſenatores. Invenio in annalibus, habuiſſe tum Epiſcopum Lubecenſem *Iohannem* Schelium jus tradendi in feudum Holſatiam; idque ei jam antè ab Imp. *Sigiſmundo* indultum confirmaſſe hoc circiter tempore *Albertum* Cæſarem: & eo pacto traditum ab eo Comitatum iſtum Duci *Adolpho* 26 Decembris anni hujus, præſentibus *Skackio*, *Iohanne* Rawiſck, *Iohanne* Buckvoldio equitibus, itemque *Bartoldo* Canonico Lubicenſi & *Iohanne* Roggensbergero, Epiſcopi apud Plonenſes Notario. Imperator poſtmodum id ſibi ſoli ſervare privilegium voluit, cum prę ſertim, qui ſuperiores eſſent, ab inferiori feudum ac præfecturas ſuſcipere indignum judicaret.

Poſt hæc Stegeburgum, quod eſt Oſtrogothiæ littoribus impoſitum municipium, arce ornatum munitiſſimâ, e Gotlandię inſulâ appellens rex Ericus miſit ad *Carolum* Mareſchallum, qui ſignificarent, habere ſe ad publicum regni ſtatum pertinentia, de quibus cum ipſo conferre in animum induxerat, ideoque rogare quàm primum accederet. Sed *Carolus* non ignorans, res ad omnium ſalutem ac tranquillitatem ſpectantes non niſi publicè & coram regni totius ſenatu, tractandas, nonnihil expectandum reſpondit, donec omnes univerſi regni proceres ad tam ardua negotia propius inſpicienda convocarentur. Quo accepto, tradit *Iohannes* Gothus, *Ericum* ſibi ſequioris erga Mareſchallum propoſiti conſcium, retractâ confeſtim ex Oſtrogothia in Gotlandiæ inſulam claſſe, Visbyam rediiſſe. At certo certius eſt, quod acta domeſtica oſtendunt, omiſſum aut ignoratum ut alia permulta Gotho, Ericum regem, priuſquam è finibus tum Sueciæ Gotlandiam verſus recederet, ad literas à regni Daniæ proceribus ipſi Visbyæ redditas, quibus ei fidem obſequiumque eo uſque præſtitum abnegabant, Lubecæ ſub feſtum Nativitatis D. Baptiſtæ datas anno CIↃCCCCXXXIX, ipſo demum die, qui D. Jacobo ſacer eſt, reſponſum miſiſſe Stegeburgi ſcriptum eodem illo anno quadringenteſimo trigeſimo nono ſupra milleſimum: Ut ſatis inde conſtare poſſit diſceſſum ejus non ſubitum aut fugitivum, ſed tardum potius ac præme- MCCCCXXXIX

ALBERTUS IMP.

Ericus VIII. Rex.
A. C.

præmeditatum fuisse. Procerum autem Danorum literæ, quibus ei sacramentum ac fidem jam ante promissam præstitamque renunciare significabant, his præcipuè nitebantur, quod ille regni arces extraneis, & præsertim Duci *Bugislao*, eum in finem præsidendas demandasset, ut eo facilius regno paulatim potiretur, cui semper adversati fuissent. Quodque iis, quæ in publicis singulorum trium regnorum, comitiis Calmariæ fuissent decreta, stare recusavisset: Et omnia insuper, multos per annos à regibus ejusque prædecessoribus collecta, regni ceimelia thesaurosque secum abstulisset; Et illa quoque, quæ in ultimis regni Daniæ comitiis Vordingburgi promisisset, se nimirum Sueciæ sceptrum æquis conditionibus resumpturum exterosque e Daniæ regno amandaturum, omniaque in integrum & ad veterem modum regnique legibus consentaneam formam restiturum, haud quaquam præstitisset, sed, iis omissis, & se inconsultis Gotlandiam petiisset: Indeq; seditiones per omnes passim regni destrictus concitatas, avulsaque à Jutiæ corpore Haderslebiæ opidum Arræque insulam, eaque Holsato cum fide obsequioque tradita. Et denique quod ei per nuncios episcopumque Viburgensem *Torlacum*, die omnium Sanctorum anni præcedentis, significassent egere ejus præsentiâ regni negotia, orassentque reditum acceleraret, se aliàs ad alia ineunda consilia cogi, nec posse diutius honeste connivere ad imminentem regni ruinam; ipsum tamen ad ea omnia neque responsi neq; remedij quidquam in medium attulisse. Has literas sigillis ac subscriptionibus suis communierant *Iohannes* Dei gratia archiepiscopus Lundensis, *Navius* Othoniensis, *Christiernus* Ripensis, *Vlricus* Arhusiensis, *Gerhardus* Borchlumensis eadem divinâ gratia episcopi, *Benedictus* Prior Anderscouensis; *Ericus* Nicolai, *Henricus* Canuti, *Lotharius* Cabholt, *Martinus* Johannides, *Eschillus* Brock equites; *Ago* Lunge, *Petrus* Lycke, *Otho* Nicolai, *Gerhardus* Brysske, *Iacobus* Bassus, *Paulus* Laxmannus, *Olaus* Axilli, *Andreas* Hacke, *Otho* Schnnckelius, *Nicolaus* Erici Asdalius, *Ioachimus* Flemingus, *Olaus* Lunge, *Petrus* Schram, *Ericus* Nicolai Brotschovius, *Magnus* Johannides, *Laurentius* Thomæ, *Eggerus* Frille, *Magnus* Ebbonis, *Nicolaus* Laurentij, *Ioachimus* Erici, *Laurentius* à Podorp, *Andreas* Perri à Bremslycke, *Bartholdus* Brems, armigeri. Et paulò inferius idem se quoque profiteri suâ manu ac sigillis significabant *Nicolaus* Rannovius, *Antonius* Nicolai, *Casparus* Bruske.

Respondebat ad ea Rex, literis Stegeburgi, ut meminimus, datis sibi à regni proceribus planè inexpectatum hoc accidere, easque accusationes nunquam se præsente ab ipsis motas; factumque omnino se inconsulto ac inscio, quod in regnum suum introduxerint sororis suæ filium; eique authores fuerint, ut literas ad ipsum miserit, quibus imperio supersedere moneretur: Se illud neq; de ipsis neque de ipso commeritum, neutrosque decuisse: Et Deo cunctisque, quibus æqui iniquique sensus atque intelligentia est, id dijudicandum relinquere: paratumque se, quod ad criminationes allatas, coram regni senatu populoque, qui à partibus integer habeatur, coramque dynastis, principibus ac civitatibus alijsque viris spectatis tempore ac loco oportuno, quòque venire ullo pacto possit, cedere atq; indulgere, quicquid æquum honestasque permittat, dicto sororis suæ filio illisque. Idcoq; orare ac commonere ipsos per eam, quâ sibi secundum Deum obstringuntur, fidem ac sacramentum, ut filium suæ sororis saniora doceant, ipsique secum deliberent, ac rem cæptam ponderent, nec sibi regni sceptrum, quod ad se legitimè delatum cum Deo suscepit, adeo violenter è manibus extorquere instituant.

Seorsim autem ad Scaniæ Fioniæque populum plebemque scribi per idem tempus ex eadem arce Steckeburgensi curavit significarique, redditas sibi in castro suo Visbyensi, literas senatorum regni, Lubecæ circa festum nativitatis D. Baptistæ datas, quibus ei fidem atque obsequium renuncient, se earum literarum ipsis exemplum mittere, quærereque an & eadem ipsis mens sententiaque sedeat, se haudquaquam id sibi persuadere posse, cum id nullatenus de ipsis commeruerit, ideoque rogare ut regni proceres ad saniora retrahant, nec permittant sibi à Deo traditum sceptrum per vim atque injuriam eripi. Has similesq; Steckeburgo in Daniam literas missitabat Rex Ericus; Reversus verò in insulam Gotlandiæ ad ipsum Ducem *Christophorum*, nepotem suum, Vesbyæ decimo quarto Septembris, qui dies fuit exaltationi S. crucis sacer, datis literis in hunc fere sensum perscripsit; Se ad procerum regni Daniæ literas criminationesque rescripsisse, ejusque exemplum transmittere. Et licet ipse haudquaquam ità se gesserit erga se, quemadmodum fas honestasq; efflagitent, se nihilominus adversus ipsum fore qui esset; eaque suasurum, quæ suam personam deceant, seque idcirco ipsum commonefacere, licet in tutum deduxisse cuncta videatur, ut suo exemplo sapere esseque cautior velit, ac discere quàm sua promissa fidemq; præstent

praestent regni proceres, quibusque arduas illas curas operamque suam per tot annos regni negotiis fidelissimè navatam impensamque praemiis compensent! Et licet jam ante Scanienses Fioniosque ex arce Stecheburgensi, ut supra patuit, de omnibus quoque certiores fecisset, eosque, ut sibi adversus regni senatum adessent, adhortatus fuisset, tamen identidem ad Fionios, quod eos in totum adhuc sibi subditos retineret *Bugislaus*, literas dedit, scriptas eodem illo, quo superiores istae ad Ducem *Christophorum* exaltationis S. Crucis die, in arce Visbyensi, significans se etiam ipsis Responsi sui ad omnes, quas instituisset adversus se regni senatus, accusationes exemplum transmittere. Erant autem Responsionis illius, quae literis erant inserta, decem aut undecim praecipuè capita: ERICUS VIII Rex. A. C.

Quorum *primò* quod accusaretur, quasi in regni Danici jura privilegiaque, ad quorum praescriptum se regni incolas ditionesque habiturum gubernaturumque, facto sacramento, sanctissimè fuerat pollicitus, multifariam impegisset, ad id respondebat, decuisse ipsos, si quid ejus foret, non hoc sed alio id modo agere, nec se adeo manifestâ injuriâ contumeliaque propalam afficere, idque bonos omnes facilè concessuros; praesertim cum eâ de re nunquam antea coram se querelam instituissent. I.

Quod autem regni munimenta arcesque peregrinis praesidendas demandasset, id se ignorare ajebat, ipsosque latere haud posse *Bugislaum* non peregrinum, sed patruelem sibi esse: Ipsique leges arciumque secreta tradita totius senatus omniumque regni consiliariorum suffragiis ac voluntate, cujusmodi tum fuêre archiepiscopus Lundensis vir reverendus ac nobilissimus *Petrus* Cruse, *Petrus* Roschildensis aliiq; episcopi ordinisque equestris viri, armigerique summâ per id tempus authoritate pollentes, quique haud minus, quid regno conduceret, quam qui hodie sunt, exploratum haberent: Esseque *Bugislaum* à regni senatu non modò approbatū, verum statim ab obitu laudatissimę memorię reginae *Margaretae* secum judiciis arcibusque praesedisse, idque multo jam tempore, antequam esse natum *Christophorum* Ducem constaret; nec tamen regem eum à se unquam appellatum. II.

Ad eam porro accusationem, quâ separasse regna ac divulsisse diceretur, quae fuerant conjunctissima, reponebat se nihil unquam in votis habuisse magis, quàm ut ea unita manerent amiceq; inter sese eorundem indigenae conspirarent, sed aliud ex actis comitiisque Stocholmiae in aede S. Spritus & alibi habitis demonstrari posse, veramque divulsionis istius causam esse inquieta Danorum, quos ferre Sueci haud poterant, ingenia. III.

Quod autem Haderslebiae municipium incuriâ absentiâque suâ Holsatis deditum esset, seriò negabat; affirmabatque non suo sed aliorum id culpâ factum: & esse non ejus modò territorij, sed Sueciae, Norvagiae ac Jutiae Australis à Daniae corpore divulsarum veram causam violenta ipsorum imperia, ipsorumque injustitiam, iniquitatem, perfidiam atque immanem avaritiam. IV.

Ad id verò, quod dicerent, septē eum ex pręcipuis regni arcibus gubernandas commisisse principibus peregrinis quique hostes potius dici quam amici possent, reponebat, se haudquaquam sperare agnatos suos regni hostes vel esse vel fuisse, aut pro extèris habendos, qui de regno optime semper meriti vitam pro ejus incolumitate tòties exposuissent. Eorumque Ducem *Barnimum* bello, quod adversus Vandaliae civitates gerebatur, eam corporis aegritudinem contraxisse, ut de valetudine restituendâ desperare cogatur: Et Comitem similiter *Iohannem* multoties vitam fortunasq; pro republicâ periclitatum; ideoque & sedem pedemque intra regnum fixisse, ut pro eodem extrema porrò experiretur: eandemque & Comiti *Witzlao* mentem sententiamque stare, semperque fuisse. Arces autem castellaque ipsis non tantum ex suâ sed consiliariorum suorum regnique senatorum, quos inter *Axillus* Petersonius, *Benedictus* Paawisckins, *Iohannes* Croppelinus aliique fuêre, esse tradita. Nec aliter Fioniam arcesque ejus insulae, ut & Lalandiam, comissas esse agnatis & praesertim patrueli suo *Bugislao*, testantibus id, quos penes se haberet, procerum codicillis &c. Quod autem arces territoriaque eadem haud extemplo, prout erat Wordingburgi conventum, regno reddidisset, in causa fuisse *Olaum* Axilli, cum eam, quam sibi adversus ipsum vitae ac rerum polliciti fuissent securitatem, haudquaquam praestitissent. V.

Sextò quod objicerent, exequi eum, quae fuerant Calmariae decreta, renuisse; dicebat, se eum esse, qui id nunquam negasset neque etiamnum neget, & se modò in arce ac ditione Suecorum Stecheburgi degere, idque hoc fine, ut cum illis agat omniaque, quae per fas & honestatem possit, admittat. VI.

ERICUS VIII. Rex A. C.

VII. Seditiones autem, quas dicerent, clientum adversus dominos instinctu ipsius passim per regni districtus excitatas, referebat neminem probum reveta demonstraturum se in cleri unquam aut ordinis equestris aut populi detrimentum quidquam machinatum, aut id ut fieret, occasiones dedisse.

VIII. De ceimeliis regnique thesauris absportatis quod objicerent, commonitos eos volebat, se ab egressu statim pueritiæ suæ regni rebus præfuisse, & esse jam annos circiter triginta, postquam conjugem duxisset, nec mirum interea temporis varia se multaque ornamenta pretiosa fabrefieri de suo curasse, & ipsam quoque reginam suam *Philippam* haud vacuam aut immunem talium ad se in Daniam advenisse. Quod itaque abstulisse supellectilem ejusmodi ad regnum pertinentem dicerent, ab iis se petere referebat, ut mitterent, quibus cognita fuerunt reginæ cimelia, *Iohannem* episcopum Ansloensem, dominos *Ericum* Nicolai, *Iohannem* Grenium, & *Iohannem* Cropelinum, ii si quæ deprehenderent non suâ aut reginæ, sed coronæ notâ signatâ, indicarent, paratum se ea remittere, si ex æquo honestoque sibi id competat: Sin verò nihil nisi suum reginæque inveniant, se maximâ injuriâ affici, temereque eos facere, quod id sibi publicè scriptoque evulgato exprobrent, cujus insons esset. Quod ad regni reditus teloniaque attineret, inspiciendas commonebat expensi acceptique tabulas, tam eorum, qui diem suum obierunt, quam qui in vivis etiamnum essent, satisque ex iis liquere posse, quomodo & ubi ea expensa erogataque; cognituros que plus semper de suo & a se in usum regni expensum, quam receptum: Undè & sperare se addebat, ex qua tantâ liberalitate reverendos in Christo patres cæterosque regni senatores Spiritus S. afflasset, ut ditiones arcesque alus permittant, nihilque alienum cupiant, ut suos tot per annos pro regno exantlatos labores operamque fidelissimam respicere, nec se damno insuper velint afficere, cum expensum à se plus sit, quàm acceptum, uti memoratum: seque jam modò satis superque perspicere parum ipsis, qui tanto in se odio flagrent, curæ fore sive tantum sibi suppetat, undè quod reliquum est vitæ toleret, sive id mendici manticâ ostiatim sit petiturus. Interim scire eos debere dicebat, sibi quod esset, id Dei ipsorumque esse, adeo ut quidquid id esset, cum ipsis eorumque liberis dividere sit paratus, quamdiu id habeat, adeoque id factum libenter, quàm id unquam fecisset ante hac.

IX. Hinc quod, insalutatis omnibus, regno excessisse ipsosque deseruisse accusaretur, in bonum id regni à se factum memorabat, utque sibi ac suis loco contumeliarum aliarumque injuriarum, benevolentia, cum & fas æquumque redderetur; sicque abiisse & esse adhuc in loco, relictis in regni passim districtibus, ut Zelandiâ, Jutlandiâ aliisque arcium ac dioecesium præfectis ac ducibus, qui regno in omnem eventum præsidio essent. Undè facile intelligere unumquemque posse addebat, haudquaquam, ut ipsi interpretantur, à se regnum derelictum abdicatumve.

X. Quod præterea accusaretur, quasi in ipsos ac regnum animo fuisset inimico ac malevolo, id an ità haberet vocare se in testimonium referebat *Ericum* Nicolai, licet is ex præcipuis esset, & cujus consilio jam evenirent, quæ prædicta jam dudum sibi fuissent; testarique se neque clam aut palam alium erga regni incolas fuisse, aliudve factitasse quam quod fas honestasque requirat.

Quod postremò dicerent, se cum ob has, tum & alias permultas causas obsequium ei ac fidem omnem renunciare, id se ab iis, uti non expectasset, ità nec acceptare respondit, cum non nisi amicè ac debito modo ab ipsis discessetit, magnis arduisque cum ipsorum tum regni negotiis occupatus, addens ipsos, si quid habuissent, quo se accusandum putarent, debuisse illud legitimè ac ritè, non isto modo inferre: Se tamen, cum ipsos animadvertat nec Deum nec homines vereri, id neutiquam mirari, cum idem sibi, quod jam olim majores ipsorum, prædecessoribus suis, Daniæ regibus fecisse annales loquuntur, facere videat. Quodque deinde adderent, se de rege ac domino alio sibi prospicere constituisse, nec tamen quem vocandum velint, indicent, conjicere se ait Bavariæ Ducem *Christophorum* intelligi, qui se sororis suæ filium indigitet, missis ad se literis ac præmonitione, quæ ipsum haudquaquam decuissent, cum præsertim ipse neque per literas neque legatos quidquam antea adversus se intulisset, neque etiam ipsorum aut ejus literę allatę sibi prius fuerint, quam in regnum esset receptus, idque absque voluntate suâ suffragioque: cum & ore & manu sanctissimè jam olim promisisset, se nunquam adversaturum avunculo, neque unquam in Daniæ regnum venturum, nisi conscio eodem ac vocante. Se itaq; facile intelligere hunc eum ab ipsis instigatum, & ut facinus hoc tam improbum erga se, jam senio & annis gravem

ALBERTUS IMP.

Ericus VIII Rex. A. C.

gravem, audeat, animatum; Adeoque nunc obduratum agere, ut neque bona, quæ ei quondam ejusque matri fecisset, neque fidem promissaque sibi sanctissimè data, revocare ad animum cupiat; se idcirco jure posse dicere, eam crumenam ritè appendi isti tunicæ, &c. Sub extremum petere se atque orare ait, ut causam suam coram principibus ordineque equestri ac civitatibus, quæ à partibus sunt integræ, agere se permittant; Si verò nec illud admittant, se primum coram Deo, atque inde coram summo pontifice, Cæsareâ majestate, principibus, dynastis, equitibus, nobilibus ac rebuspublicis totius, quà se porrigat, Christiani orbis, causam querimoniamque deponere suam contestatur, sperans reperturum se aliquos eosque bonos æquosque, qui id saltem apud vos obtineant, ut sibi, quod fas honestasque dictent, possit concedi.

Hæc responsionum capita literis, ut diximus, superioribus inclusa per certum hominem, *Andream* nimirum Erici, archimagirum suum, reddenda ipsis curaverat, additâ appendiculâ, quâ iisdem regni senatoribus significabat accepisse se post scriptas superiores literas, eos Lubecæ valvis ecclesiarum alia insuper accusationum in se capita affixisse, nullo earum apud se facto antea indicio, eamque agendi rationem neminem honestate aliqua præditum probaturum existimabat, certò præterea confidens non minus hæc quam superiora ista absque ulla aut æquitate aut iure sibi afficta quemvis intellecturum. Inseruerat præterea eidem appendiculæ, se hisce suis literis non omnes Daniæ incolas, sed eos solùm, qui tanti in se criminis rei essent, intelligendos cupere, orareque atque hortari cæteros ut quemque adversariorum suorum seorsim instruere, eumque à tanto facinore dehortari velint, nec permittere ut tam insignitâ afficiatur injuriâ, utque alius aliundè in hæreditatem sibi à matre legitimè relictam totque annos à se possessam, contra fas & æquum contraque voluntatem suumque assensum violentè intrudatur. Hæc appendicula eodem Exaltationis Sanctæ Crucis die, quo literæ, in arce Visbnensi apud Gotlandos scripta, cum Responsio ejus ad singula, quæ jam sunt posita, accusationum capita, ut & antea patuit, Steckebergi paulo ante sit data, die nimirum, qui Jacobo Apostolo sacer fuit.

Quibus tamen ille literarum missitationibus parum aut nihil effecit, nisi quod hinc indè per pagos & territoria agricolæ clientesque in nobiles ac heros suos exsurrexerint, eisque, quæ debebant, onera tributaque negaverint. Ipse exindè Ericus Rex, Gotlandiæ insulam, desperato ad regna reditu, annos circiter decem, magno cum vicinorum, & Sueonum præsertim, infestatione incoluit, postquam imperium tenuisset annos quadraginta duos, fortunæ vices ac volubilitatem, post excessum reginæ *Margaretæ*, plus satis expertus, nec uspiam, eâ defunctâ, aut felix aut rebus cum laude gestis magnoperè memorabilis, tandem & solio regnorum trium, ut memoravimus, excussus, esse omnibus documento potest, quàm in hoc humanarum rerum theatro excelsum nihil aut validum sit, quo stare aut niti firmiter liceat. Exacto propemodum in insulâ decennio insulâque ipsâ Danis in possessionem traditâ, Rivoldiam postremò, quod oppidum est Pomeraniæ, trajecit binis ex classe cum omni supellectile ac regiis ceimeliis naufragio amissis navibus, pro more & solens infortunatus. Ibique dum agit, anno demum 1459 in fata concessit. Sed hæc cæteraque in tempore ac suis dicentur locis inferius. Debet interea ei Dania, ne indictum hoc abeat, non solum sceptri tot per annos gnaviter defensi decus, sed & gentis suæ eam, quæ est in manibus, chronologicam à Dano primo, ad annum usque CIↃ CCLXXXVIII continuâ annorum serie deductam Narratiunculam. Quam & ipsam ad sua usque tempora cur minus persecutus fuerit, queri magis, quàm à rege tot tantisque implicito negotiis rationem exigere, meritò habemus. Ità ille plurima passim nec aliis uspiam memorata lectori non otioso suggerit; Quæ & nos suis quæque locis haud omisisse superius existimo.

RERVM DANICARVM HISTORIÆ
LIBER X.

CHRISTOPHORUS REX ejus nominis III.
In ordine Regum XCI.

CHRISTOPHORUS III. Rex A. ·C.

HRISTOPHORUS idcirco Bavariæ Dux, Palatinus Rheni, prognatus ex filio imperatoris *Ruperti* Johanne, Bavariæ Duce, matre vero *Sophiâ* (aliis est *Catharinâ*) *Erici* Regis, de quo memoratum, sorore germanâ, nepte Reginæ *Margaritæ*, à regni senatoribus ad Daniæ sceptrum capessendum evocatus, & anno eodem, qui supra est indicatus Lubecæ ab iisdem ingenti cum pompâ ac solemnitate exceptus, postquam summa exinde cum significatione honoris in regnum esset deductus, nomen ei ac titulus non quidem regis, sed defensoris regni à proceribus est delatus, donec de ipso quoque in regem assumendo non Sueci solum, sed & Norvagi suum assensum significassent, eumq; singula hæc tria regna regem pro more declarassent. Lubecæ autem dum eum præstolando hærent senatores, sub initium veris piratæ, quos Vitalianos superius meminimus nominatos, cum classe septem & quadraginta (quadringentarum in Crantzio est) navium è Balthici maris opido Vismariâ in Oceanum Norvagicum effusi aggressique celeberrimum illud, & Plinio quoque nominatum, Bergarum emporium: id post unum alterumque cum Norvagis, qui classe paratâ occurrêre, conflictum, invadunt totumque diripiunt. Piratarum archego *Bartholomæo* Voet vocabulum erat, qui ablatâ opidanis ingenti prædâ, cursum suum, omissâ, undè venerat, Vismariâ, versus Albim instituit, veritus scilicet si Oresundæ fretum, & illas Balthici maris angustias repeteret, nè à classibus Danorum prætoriis, quæ passim ibi excubabant, impetitus, prædam, quam tenebat, amitteret. Quamprimum verò in Daniam advenisset Dux Christophorus, promulgatæ à regni senatu literæ, quibus omnes, qui aliam, quam ipsi, aulam forumve frequentarent, hostes declarati. Statimque Dux *Bugislaus* & *Barnimus* unà cum *Witzlavo* & *Wartislao* Comitibus, Daniâ egressi sese exinde cum copiis ac viribus, quas undique conquisitas habebant, *Erico* regi in insulâ Gothlandiæ junxêre. Solus *Iohannes* Everstenij Comes intra regnum substitit, quod, ductâ ibi conjuge, pedem ac sedem firmius fixisset, tum & oppignoratam sibi apud Suecos

Suecos teneret Gripsholmiam, nomine marcarum Lubecenſium viginti millium. Nec dincunctati Daniæ proceres, in Sueciam legatos miſêre, qui id operam darent monerentque ut tria hæc regna, vetuſti fœderis unioniſque vinculo poſtliminio counita, unum agerent: Horum legatorum præcipui fuêre *Iohannes* Laxmannus Lundenſium archiepiſcopus, *Iohannes* præſul Roſchildenſis, itemque *Iohannes* Grimius, *Nicolaus* Nicolai, *Olaus* Axilli equites, et & *Albertus* Morerus Aulæ Ducis Magiſter: Cumque hiſce ex Sueciæ ſenatoribus æquali numero agere juſſi *Nicolaus* archiepiſcopus Upſaliæ, *Thomas* antiſtes Strengeneſſenſis, *Iohannes* cognomento *Niger*, *Otho* Olai, *Arvidus* Suanius & *Andreas* Nicolai, ordinis equeſtris viri, actumque in hunc ferè modum Enecopiæ, ut ſcilicet ante omnia locum haberent comitia decretaque ſub annum 1436 ipſis calendis Martiis Calmariæ facta, excepto uno eo capite, quo Rex *Ericus*, quamdiu in vivis eſſet, pro rege agnoſcendus declaratur; id revocare ſe atque irritum habere profeſſi omnes fuêre. De cetero ſtatutum, ut proximo feſto divi Johannis Baptiſtæ anni inſequentis trium regnorum delegati Calmariam accederent, quo ibi de omnibus, quæ ad ſingulorum regnorum bonum ſpectarent, ſecundum leges ac privilegia cujuſque diſpiceretur, eſſentque interea amica ac pacata omnia liberaq; inter cives cujuſque regni commercia ac negotiationes, ita ut more ac legibus unicuique regno uſitatis quiſque gauderet ac frueretur. Hæc Enecopiæ ſigillis ac ſubſcriptionibus ſuis communierant ſenatores utriuſque regni ſuperius nominati Martis die, qui omnium Sanctorum feſtum excipit. Hinc in *Ericum* regem certa accuſationum capita Daniæ regni ſenatores promulgari inque urbibus Balthici maris denuò affigi curarunt; Quibus præter ea, quæ ſuperius poſita, eique tranſmiſſa memoravimus, etiam bella ei objecerunt, quæ tot per annos adverſus Holſatos urbeſque Vendorum tanto cum civium regnorumque diſpendio eſſent geſta, quæque facillimè abrumpi ſæpiuſque finiri quàm commodiſſimè potuiſſent, niſi ipſe ſemper reluctatus, ac ſana procerum conſilia aſpernatus fuiſſet. Quodque multoties à regni ſenatu commonitus ut, defunctâ reginâ *Philippâ*, principem fœminam ſibi thori ſociam aſſumeret, quæ & eſſe regnis ipſius ornamento præſidioque poſſet, id facere perpetuò neglexerit, ac vitam potius non modò regnis dedecoroſam, ſed maximo etiam cum eorundem incommodo conjunctam traducere maluerit: Quodque ſtuduerit perpetuò, ut regna hæc tria, quæ antea fuerant conjunctiſſima, disjungerentur, quò ità, durantibus diſſidiis, *Bugislaus* in ſubſidium evocatus, ad ſceptrum accipiendum facilius promoveretur: Quin & ſeorſim, volente regni ſenatu, commonitum eum referebant ab archiepiſcopo Lundenſi, ut principes peregrinos, in quorum poteſtatem regni arces inſulaſque Lalandiam, Langelandiam, Fioniam & Monam, contra regium ſacramentum ac regni privilegia contraque fas & æquum, idque refragante regni ſenatu, gubernandas tradidiſſet, honeſtè dimitteret, regnoque territoria ſua reſtitueret, niſi indignationem incurrere procerum, ac deniq; ab iiſdem deſeri atque abdicari præferret, id tamen flocci feciſſe ac præſulis ſalutarē commonitionem vento traditam: Quodque deinde Vordingburgi in publicis comitiis, cum urgeret, ut *Bugislaus* in regem aſſumeretur, idque regni ſenatus haud poſſe fieri demonſtraret, quod Daniæ regnum eſſet liberum ac electivum nec hæreditate adiretur, ac poſito eſſe hæreditarium, tamen ad *Bugislaum* recidere haudquaquam poſſe, quod princeps ſupereſſet ex regio Danorum ſanguine proximè progenitus, illo propinquior, ad id reſponderit, ſe tamen, etiamſi cum vitæ ſuæ detrimento futurum id eſſet, effecturū ut in regnum ſibi ſuccederet *Bugislaus*: Quodque exinde abſque Senatus ſuffragio conſenſuque tradiderit *Bugislao* totam Fioniæ ditionem cum tribus arcibus omniq; juriſdictione eodem pertinente; ac mox in inſulam Gotlandiæ, ubi etiamnum hæret, conceſſerit, relicto in poteſtate exterorum principum regno reguique incolis. Quodq; inſuper ex ſingulis regnis archiepiſcopos, epiſcopos, Prælatos, Prioresalioſque eccleſiaſticæ juriſdictionis, inauditâ ſæpenumero cauſa &, ut plurimum, inſontes, in vincula ac carceres conjici fecerit, tum & regni ſenatores injuriâ contumeliâque multifariam affecerit; & uni præterea ex clero & amanuenſibus ſummi pontificis, qui ei ſignatas à pontifice literas, eaſque peramicas, tradiderat, ita ipſarum literarum inſtrumento plumbeoque ſigillo os combatuerit, ut ei è naribus cruor fluxerit; & ipſum præterea cum ad mandendas ac faucibus deglutiendas eaſdem literas cogeret, nec obtinere id poſſet, multò eum tempore duriſſimæ cuſtodiæ incluſum detinuiſſet. Accuſabant poſtremò quod paſſim intra regni ditiones abſque ſenatus conſulto præfectos conſtituiſſet tyrannide & avaritiâ infames, quique ſubditis onerofi ac graves fuiſſent, quodq; monetam corrupiſſet, comitia pluribus annis ſuo loco ac tempore celebrare ſuperſediſſet.

CHRISTOPHORUS III. Rex A. C.

Atque ita jus aliquandiu indigenis negatum, dicasteria antiquata obsoletaque, & bona insontibus per fas & nefas adempta veluti usucapione quadam ab injustis possessoribus detineri, haud sine regni totius omniumque, quibus juris ac justitiæ cura incumbit, dedecore ac contumeliâ, permiserit.

Eodem anno Dux Christophorus susceptâ jam, ut meminimus, regni tutelâ, evulgari unà cum regni senatu diploma fecit, quo ille sub vitæ, famæ ac bonorum amissione mandavit omnibus, qui arces aliasque regni munitiones, *Erici* nomine tenerent, eas regni senatui quamprimum redderent: Seorsim verò literarum earum autographum *Ivaro* Johannis, Corsoræ præfecto, transmitti curavit, monuitque non ipsum modò sed & ceteros eandem arcem ac municipium incolentes, ut, posthabitâ fide atque obsequio, quod *Erico* regi promisissent, regni senatui intra diem dominicum proximum sacramento se obstringerent, nisi pro hostibus regni haberi cuperent. Vergente ad finem anno, postquam *Amurathes* Synderoviam *Georgio* Despotæ urbem munitissimam eripuisset, filios etiam ejus exoculatos atque emasculatos in carcerem detrusisset, accingitur ad opem Despotæ ferendam Imp. *Albertus*, sed in hyberna concedente *Amurathe*, ipse quoque imperator retrocessit, relictis in itinere suorum haud paucis, qui dysenteriâ cuncti periêre. Et ipse quoque Imperator, esu peponum immodico contractâ valetudine, obiisse memoratur 27 Octobris, relicto successore *Frederico* III Austriæ Duce, uxore verò, filiâ, ut diximus, *Sigismundi* Imperatoris, uterum gerente. Quæ exinde anno sequenti *Ladislaum* posthumum in lucem protulit.

MCCCCXL.

Inde Christophorus Dux, anno qui proximè superiorem excepit, millesimo quadringentesimo & quadragesimo, utpote jam Daniæ, Gothorum Vandalorumq; rex electus præstito propalà juramento ac literis eâ de re promulgatis sanctissime pollicitus fuit, se Deum fidem justitiamque culturum, ecclesiam ecclesiæq; personas ut & Equestris Ordinis viros, nobiles, cives, negotiatores, institores, agricolas aliosque, quàm se latè exporrigit Dania, secundum jura ac privilegia ipsorum defensurum, operamque pro viribus navaturum, ut pax & æquitas immunitatesque, quas jam olim à Daniæ regibus, majoribus ipsius accepissent, sartæ ipsis integtæque permanerent: seq; viduas, orphanos, aliosque calamitate oppressos defensurum, ac propulsurum à regno foedifragos omnesque paci publicę inimicos, & simul allaboraturum ut & regno totique coronæ suum decus constaret, seque in proximis comitiis suo chirographo regioq; grandiori sigillo unà cum optimatibus ea obsignaturum capita, quæ esse ecclesię totique regno usui ac salutaria episcopi, Abbates, ceterique regni senatores ordoq; equestris aliiq; è nobilitate ac regni incolis unanimiter decreturi essent.

Quibus in foro Viburgensi peractis, dilatus est denuò, qui erat sub festum divi Johannis à Sueonibus indictus Calmarnię conventus, quod regni gubernator *Carolus* ægrè loco cedere ac regni clavum permittere alteri videretur; Metuens scilicet ne qui jure cum ipso agere, aut regni rationes deposcere instituerent. Egerunt nihilominus omnia Sueci, & quam esset durum ac dubiæ aleæ vivo regi succedere, ei, inter ceteros, vir magnificus ac gener ipsius *Nicolaus* Nicolai ob oculos identidem ponere inq; mentem revocare haud destitit; iterum iterumque adhortans ut regni sceptrum Christophoro permitteret. Quibus nonnihil delinitus *Carolus*, se à Christophoro haud alienum demonstrare exinde cœpit, necessarium interim fore existimans tam arduum negotium in proximum aliquem ac pleniorem procerum conventum differri. Sicque decedentibus, qui Calmariam perpauci accesserant, memorat Gothus monialem quampiam, quę se arcto cuidam pœnitentię, ut vocant, loco incluserat, de regni statu deque rege, qui esset futurus, à *Carolo* consultam, interrogatamq; respondisse, eum omnino regem futurum, licet perplures pro Christophoro assumendo satagerent: & eos ad breve tantum tempus, nec ultra, prævalituros, daturosque occasionem iræ divinæ, quam ob reges externos incurere Sueci solent; & id peste exinde, & quę est secuta, dirâ per universum regnum fame demonstratum: Et addit idem etiam scripto à quibusdam proditum: per idem tum tempus matri dixisse infantulum à se auream coronam in capite *Caroli* gubernatoris conspectam. Quæ aliaque ejusmodi ut nænias habenda, ne quid tamen omissum studio videretur, adjicere visum fuit, fide penes authorem relictâ.

Habita haud multo post Arbogis Comitia, quibus inter alios à parte Danorum interfuit archiepiscopus Lundensis *Iohannes* Laxmannus & *Nicolaus* Ronnavius. Actumque ibi de regni utriusque, quæ tempore reginę *Margaritæ* atque inde *Erici* regis pacta fuerant, renovandis fœderibus, deq; Electione Christophori Ducis, cujus & animi dotes ac principe digans

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

dignas virtutes mirum in modum Suecis Danorum legati commendarunt, tradito simul sacramenti apographo, quod ille in foro Viburgensi suâque electione proceribus regni Daniæ fecisset, idem quoque ipsis præstiturum, omniaque ipsorum privilegia atque immunitates fartas tectasque habiturum pollicentes. *Carolus* itaque videns procerum ferè omnium in Christophorum propensos animos, habitâ in medio totius consessus de publicis regni negotiis deque libertate & constituendi, prout vellent, rempublicam facultate, quam suâ ipsis operâ aut peperisset aut reddidisset, luculentâ oratione, demonstrare sub finem cœpit, quosnam ille, postquam auctoritate ipsorum publicam rerum administrationem suscepisset, labores pro regni incolumitate exantlasset, quantumque alieni æris sibi contraxisset, seriò petens vellent veterum suorum in patriam meritorum haud oblivisci. Nec ea senatui, utpote justa honestaque postulata, displicuêre; Estque exinde decreto ipsius in feudum ei tradita, ex quà oriundus erat, terra Finlandiæ unà cum insulâ Olandia, hac tamen lege ac conditione, ut insula, solutis quadraginta marcarum Stocholmensium millibus, coronæ redderetur. Quin & *Carolo* eidem Danorum legati facto promisso polliciti sunt, Christophorum Ducem eodem senatus decreto staturum, nec permissurum ut in jus à quoquam vocaretur, aut de rationibus ob acceptos regni reditus compellaretur; Essentque omnia quæcunque hucusque per ipsum actitata fuissent, nullius vel oblocutioni vel censuræ obnoxia. Et ipse denique *Carolus* de omnibus uberius cum Duce Christophoro Hallemstadij anno proximè insequente præsens cum præsente ageret.

Accepit eodem hoc anno pridie ejus diei, qui Philippo & Jacobo sacer est, à Duce Christophoro, electo jam Daniæ, Gothorum Vandalorumq; rege, Ducatum Slesvicensem per vexilli Ducalis exhibitionem *Adolphus* Hollatus; idque flexis genibus ac facto regi regnoq; obsequij sacramento. Petiitque vicissim à regni senatoribus literas Christophorus, quibus id ipsorum voluntate jussuque fecisse demonstraret. Arboensi autem ut staretur decreto, scribunt Christophoro Duci Suecones, eumque sibi in regnum deposcunt ex fœdere jam antè inter regna utraq; pacto. Indictusque Calmariam conventus, qui haberetur sub festum Johannis Baptistæ, ut ibi facto jurejurando firmatisque regni privilegiis, Christophorus procerum omnium suffragio diadema assumeret. Quæ tamen priusquam fierent, ipse *Carolusque* Mareschallus Hallemstadij ex pacto conveniunt interq; ipsos amicè omnia, quæ adhuc hærere controversa videbantur, transacta. Estque *Carolo* Finlandiæ Olandiæq; feudum, à senatoribus, ut meminimus, promissum, Christophori insuper adsensu tunc firmatum. Eidemque rationum super Suetici regni reditibus, quamdiu rebus præfuisset, gratia facta, aliaque benignè clementerque indulta. Sed appropinquante mox divi Baptistæ die dicto anni, qui superiorem est secutus, millesimi quadringentesimi quadragesimi primi, exortâ rusticanorum apud Iutas seditione, adesse Calmariæ Christophorus nequijt; Undè in proximum septembrem Comitia illa dilata,

MCCCCXLII.

Interea apud Guthas Boreales, qui erant concitati agrestium animi, instinctu præcipuè *Erici* regis concitatos multi judicabant. Nam nec heris suis nec regno, quod debebatur, persolvere in animum inducebant, dictitantes vivere adhuc regem ac dominum suum; apud eum se, quod fas & æquum postularet, deposituros; Fuisseque circiter viginti quinq; millia annotatum in annalibus reperio. Adversus hos commissum primo in territorio Hanherret ad collem divi Georgij propè Aagardiam quinto nonas Maij acre prælium, in quo *Eschillus* Brock, qui rusticis erat ob sævitiam præ ceteris exosus, neci datus inque frusta dissectus est; Ex Bavaris etiam ducum unus cæsus, nobiliumque duodecim capti, quos *Henricus* Tagonis, qui partes *Erici* fovens, regni erat consiliarius, capite omnes plecti curavit. Hanc eorum castigaturus insolentiam rex electus Christophorus postquam arma sumsisset, iteraro eos agressus est tertio circiter Pentecostes die, qui fuit 8 Id. Iunij: Estq; superior factus, amisso ex suis equestris præcipuè ordinis viro *Iohanne* Brock: In potestatem verò ejus ex hostibus vivi venerunt, præter rusticanorum omnium antesignanum *Henricum* Tagonis, cui insignia erant scalæ nigræ in campo luteo, *Hellus*, *Herrulphus* & *Andreas* cognomento *Helsby*: Qui omnes unà cum aliis sex rotæ impositi. Cæsique ex cetera agricolarum promiscuâ manu sexcenti numero, quamvis alij multo majorem numerum facientes, mille octingentos occubuisse tradant. Reliqui in fugam acti, multi etiam in gratiam recepti, quorum seplurimi redimere postremum coacti sunt. Quod ad prælium ipsum, hæc commemorant; Agricolarum turbam se in collis cujusdam jugo curribus & carrucis eum in modum circummunisse, ut invadere eos equitatus haud quaquam auderet: Intereaq; ex nobilitate suos quemq; colonos seorsim evocasse ac securitatem, modò in posterum

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C. obsequium pollicerentur, promisisse. Undè paulatim decrescente rusticanorum multitudine, in eos vertisse impetum Ducem, atque eâ, quam memoravimus, clade affecisse.

Hinc denuò Dux Christophorus *Caroluſq́; Boet*, Sueciæ Mareschallus, Hallemstadii convenêre: atque inde, ut erat conventum, ad comitia Calmarnienſia unà profecti ſunt: Ubi præter cæteros Dux ipse, postquam magnificè amicèque exceptus habitusque fuiſſet, ſub dominicæ nativitatis feſtum Stocholmiam moto procinctu, urbem ſolemniter eſt ingreſſus, habens ſibi à dextris adequitantem archiepiſcopum Upſalienſem, à ſiniſtris Mareſchallū. Auditaq́; promiſcuæ rum multitudinis voces, *Carolum regiâ coronâ digniorem*, quàm Chriſtophorum, tradit Johannes Gothus, quâ vel fide vel authore non addens. Nec ibi diu moratus Moraſteuium decedens, more majorum, Sueciæ Rex ibidem eſt ſalutatus inauguratuſque pridie S. Crucis; Atque ipſo deinde S. Crucis die Rex Suecorum inunctus coronatuſque fuit, ab archiepiſcopo Upſalienſi *Nicolao Rigualdo*. Quantâ verò cum pompâ honoriſque erga eum declaratione comitia iſta peracta ſint, ex eo liquere poteſt, quod præter baſtiludia militareſque decurſiones aliaque regii apparatus ſpectacula, Rex ipſe illuſtres viros proceresque gladio ac cingulo militari aureiſque calcaribus ornatos ad equeſtrem dignitatem tum temporis ſeptuaginta ex Danis, Suecis ac Theutonis promoverit, celebrans ſimul pro more majorum feſtum, ſive ludi equeſtres ſunt, qui Sancti Erici ejuſque memoriæ dicati apud Suecos hoc tempore ſolennes habentur.

MCCCCXLII. Agebatur jam annus milleſimus quadringenteſimus quadrageſimus ſecundus, eratque Moraſtenio Stocholmiam Rex reverſus cum in eo totus eſſet *Chriſtiernus* ſatrapa, ut *Carolum* Mareſchallum de vinculis ſibi injectis apud eum accuſaret. Et licet à Mareſchalli potentiâ ſibi Rex ipſe metuere quodammodo inciperet, eâ tamen prudentiâ inſidias adverſariorum omnes ſuperavit *Carolus*, ut & ſatrapam fruſtraretur; Et Regem quoque promiſſis atque obligationibus, de quibus modò diximus, ſibi obſtrictum, quod animo fortaſſe cupiſſet, exequi inhibuerit. Tradunt Suecorum annales, & in his *Olaus Petri*, ut notat nobiliſſimus Vitfeldius, ſtatim tum animadvertiſſe Sueonum inter ſe æmulationes Chriſtophorum regem, eoſque importunâ quâdam ambitione ad regni feuda proventuſque contendentes, alium alius invidiſſe fortunæ: Ac regem idcirco, dum impotentiæ ipſorum fræna laxat, datis literis, feudalia iſta bona venalia feciſſe; Eſſeque ſæpenumerò cæca contendentium importunitate factum, ut uno ſubindè anno, unum idemque territorium multoties dominum mutarit; & rege dum alium atque alium eodem inſtituit accepto, quod quiſque offerret, pretio, ſe hoc pacto fiſcumque ſuum ditarit, ipſis ad egeſtatem redactis. Dum autem apud Suecos rex agit, ne cui fortè diuturnior ejus abſentia vitio foret, per Daniæ & Gutiæ præſertim territoria, occaſione ſeditionis ſuperius memoratæ, & quod in plebem ſibi commiſſam fuiſſe duriores præfectorum pleroſque comperiſſet, diploma promulgari facit; Quo ſeriò ſevereque non modò promiſcuam multitudinem, ſed præfectos præcipuè commonitos voluit, ut unumquemque jure ac legibus ſuæ ditionis gaudere ac frui ſinerent, amiceque omnes pacateque agerent, neminem læderent aut injuriâ afficerent. Qui contra facerent dictoque audientes haud eſſent, in eos ſeveriſſimè animadverſurum ſe comminabatur. Data hæc erant Ludoſiæ anno quem modo nominavi in craſtino (ita enim inſtrumentum ipſum habebat) ſancti Barnabæ Apoſtoli, qui dies fuit undecimus circiter Junii.

Quæ dum fiunt, agebat in inſula Gotlandiæ rex *Ericus*. Undè circumquaque & maximè in Suecos, utpote ſibi proximos, per Vitalianos piraticam exercens littora eorum ac ſtationes quàm infeſtiſſimas habuit: rogatuſque rex Chriſtophorus, ut inſolentiæ eorum occurrere pararet, multa de Sueonum diſſenſionibus odioque inteſtino, quo alter in alterum flagraret, feciſſe verba memoratur, adjiciens nunquam pace eos in totum potituros niſi, ſublatis domeſticis diſſidiis, inter ſe concordes agerent. Et volunt, ubi ereptum aliquod Sueonibus per Vitalianos navigium nunciaretur, jocosè reſpondere eum ac dicere ſolitum, aliquid etiam avunculo ſuo, unde vivat, deberi. Priuſquam è Sueciâ diſcederet, ingentem collegerat pecuniæ vim, ſive è tributo, quod imperaverat univerſis feciſſet; ſive de muneribus, quæ, ut Crantzius habet, proceres obtuliſſent. Hanc ei univerſam gazam navi impoſitam avarum mare, colliſo ad littus navigio, abſorpſit ac perdidit. Ne tamen nihil egiſſe pro Suecis videretur, ex ſententia ſenatus regni ipſemet in inſulam Gotlandiæ ad *Ericum* regem, avunculum ſuum conceſſit, ut ipſo veluti medio, piratarum, & quos ad manum adhuc retinebat avunculus, navalium prætorianorum inſolentia ac deprædationes inhiberentur. Comes ei, præter cæteros, ipſe etiam Mareſchallus aderat. Quid verò peractum

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

peractum fuerit, parum innotuiſſe vulgo reperio. Quamvis plurium ſententia eſt, egiſſe eum cum avunculo decretumque, ut ad vitam retentâ Gotlandiâ, de cætero ſecurius agens regna hæc tria miſſa faceret. Recedente deinde ab inſulâ Calmariam Chriſtophoro, impegit in cæcam & latentem ſub undis rupem, quo vehebatur, navigium, perditaque ſunt ceimelia, codicilli aliaque ejus, quæ ad manum habebat haud levis momenti ſupellectilia. Ipſemet in ſcapham receptus vitæ periculum vix ægrè evaſit. Atque inde Norvagiam petens omnium votis atque acclamationibus regni diadema Anſloæ ſuſcepit, præſentibus archiepiſcopo Nidroſienſi *Aslaco* Bolt, *Iohanne* Anſloenſi, *Ambiorno* Hammerenſi, *Anduorno* Stavangrienſi, *Thoma* Orcadenſi, *Iona* Feroenſi præſulibus, aliiſque ex ordine equeſtri ac regni ſenatu viris nobiliſſimis: Quorum præcipue nominantur, dominus *Endredus* Erlãdi, *Sualius* Iohannis, *Harvigus* Henrici, *Olaus* Hagonis, *Guttormus* Benedicti, *Iohannes* Kruckovius, dominus *Sigvardus* Ionæ, *Ranuldus* Nicolai judex Stegenſis, dominus *Ingo* Lanmandus, præfectus arcis Berganæ, dominus *Alphredus* Canuti, dominus *Olaus* Nicolai.

Seriò ſevereque mulctati eodem hoc circiter tempore Sleſvicenſium Duci ac Comiti Holſatiæ *Adolpho* Friſii, qui vulgo Strandfriſiii dicuntur. Cum enim ii ſatrapam, qui illis erat impoſitus, *Ebbonem* Wennekenum hoſtiliter impetiſſent ejuſque ædes direptis bonis diruiſſent, perſolvere adacti ſunt Duci 7000 marcarum mulctam: *Ebboni* verò ob dirutam domum marcas quingentas. Quique bona ac ſupellectilem abſtuliſſent, ea non tantum reſtituere, ſed & mulctam præterea 40 marcarum pendere, & ipſum poſtremo Wennekenum recipere atque eum ut ſatrapam ſuum agnoſcere adjudicati ſunt. Memorabile eſt hoc tempore artem typographicam excoli apud Germanos cœptam, ac editis præclaris paſſim uolum:nibus inclaruiſſe primum Orbi. Et inter cæteros ejus authores inventoreſque, cum alii *Laurentium* Coſterum Harlemenſem, alii *Iohannem* Gutenbergium Argentinenſem, ac Moguntinenſem alii, ut eſt ſuæ quiſque nationis ſtudioſus ac admirator, dilaudent ac celebrent, haud debet omitti, qui ipſo ſe nomine Danum prodit *Nicolaes* Jenſen, quem Gallicum alii faciunt. Hic initio præſtantiſſimæ hujus artis celeberrimus fuiſſe apud Venetos typographus memoratur. Et exſtat ac commendatur præcipuè ejus *Plinii* Naturalis Hiſtoria, elegantibus, ut tum res erant, typis excuſa ſub annum Chriſti, qui ſequetur, 1472, elapſis ab hoc, qui ſupra eſt poſitus, annis circiter triginta.

MCCCCXLIII.

Chriſtophori hinc anno proximo, qui fuit Chriſti milleſimus quadringenteſimus quadrageſimus tertius, Coronatio à Daniæ proceribus magnâ cum ſolemnitate octavo Dominicæ nativitatis die, ceremoniis præſidente *Iohanne* Laxmanno, archiepiſcopo Lundenſi, habita peractaq; eſt Ripis, quod oppidum Cimbricæ Cherſoneſi eſt longè celeberrimũ. Aderant è Germaniæ principibus Dux Sleſvicenſium *Adolphus*, *Gulielmus* Brunſvicenſis ac Luneburgenſis, aliique duo, Sileſiæ ac Bavariæ Duces. Ipſoq; inaugurationis die principum cuique ſua erant aſſignata, quæ geſtaret, coronationis ornamenta; Quorum Sleſvicenſis *Adolphus* gladium evaginatum electo regi præferebat, Brunſvicenſis coronam, Sileſiæ Dux ſceptrũ manu tenebat: Pomum Bavaro erat demandatum. Peractâ coronatione varii extemplò decurſus haſtiludiaque militaria celebrata, creatique à rege equites aurati duo & ſeptuaginta. Verſus, qui eo tempore hac de re conſignati, lexi ac ſeculi ejus phraſi loquentes, ne quid omiſiſſe videamur, ecce ipſos adſcripſi:

Anno milleno, quadringeno, quadrageno,
Tribus junctatis, octava Nativitatis
Chriſti, Chriſtophorus Ripis diademate cinctus,
Dux Sleſvicenſis Alff portator fuit enſis,
Wilhelmus ſtemma Brunſvig portat diadema,
At ſceptrum Sleſiæ Dux tulit egregie,
Bavariæ pomum, dux tranſtulit artificatum.
Miſſam cantante primam Metropolitano,
Rex Evangelium legit, unctus poſtea, demum
Sermonem genti juris doctore ferente,
Nomine Canuto, legis cum canone tincto,
Pontifices cuncti Danorum ſunt ibi juncti,
Regnorum proceres, atque inſignes mulieres,
Rex creat Armorum poſthæc inſignia morum,
Qui ſunt in numero ſeptuaginta duo.

CHRISTOPHORUS III. Rex.
A. C.

Rex tornamentum parat hinc belli documentum,
Quo cum militibus, hastilat & Ducibus.
Missas pontifices, natali tres celebrantes,
Otthoniæ primam, Viburgensique secundam,
Ripensis summam, sub lumine quæ fugat umbram,
Illo nempe die, Doctor Thuo Theologiæ
Sparserat egregiè doctrinæ semina sanctæ
Henrich Otthoniæ fert clarè dogmata legum,
Sub stella Regum, præsul lux ante Sophiæ,
In pentecoste binos annos fuit ante,
Vandaliæ genti cædes patrata repentè.

Mox die, qui Calixto pontifici ac martyri est sacer, Haffniensium urbi sua jura ac leges firmavit tradiditque, ut & cæteris exinde Daniæ urbibus, promulgarique ea publicè Helsinburgi fecit, *Birckeret* vulgo appellant. Atque animum deinceps regni senatus ad rerum tractationem cœpit convertere. Estque per id tempus decretum ut abrogatâ, quæ solvi loco decimarum sueverat, parte quindecimâ, in usum suum revocarentur decimæ, atque eæ in tres partes æquales divisæ, una earum ecclesiæ parochiali, altera episcopo, tertia pastori, sive ut tum vocabant, plebanô redderetur. Huic constitutioni subscripserant sigillaque sua adjecerant Christophorus Dei gratia Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ, Slavorum, Gothorumque Rex, Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariæ; itemque *Iohannes* Laxmand, eâdem gratia archiepiscopus Lundensis, Sueciæ primas & sedis Apostolicę legatus; ut & *Christiernus* Ripensis, *Vlricus* Arhusiensis, *Gerhardus* Burglaviensis, *Torlavus* Viburgensis, & *Hemmingus* Othouiensis eadem gratia episcopi: nec non viri item nobiles ac regni senatores *Ericus* Nicolai, *Henricus* Canuti, *Andreas* Nicolai, *Olavus* Absolonis, *Nicolaus* Erici de Asdal, *Andreas* Hack, *Nicolaus* Erici de Langtind, *Eghardus* Frille, & *Nicolaus* Ronnau milites. Datęque erant literæ Ripis in crastino Epiphaniæ. Earum literarum hæc erat formula:

,, Christophorus Dei gratia, Dacię, Suecię, Norvaglę, Sclavorum, Gotthorumque Rex,
,, Comes Palatinus Rheni, & Bavarię Dux; Et *Iohannes* Laxmand, eadem gratia Archiepi-
,, scopus Lundensis, Suecię primas, & sedis Apostolicę legatus, universis & singulis Cleri-
,, cis & Laicis, per regnum & provinciam Daniæ undique constitutis, favorem & gratiam
,, cum salute. Decimas Deo & divino cultui debitas, utriusque testamenti tùm veteris, quàm
,, novi testimonia clarè proposuerunt, coram nobis & nostris Consiliariis, Anno Domini
,, millesimo quadringentesimo, quadragesimo tertio, crastino Epiphanię Ripis, pro parte
,, Cleri personaliter constituti, spirituales in Christo patres, domini *Christiernus* Ripensis,
,, *Vlricus* Arhusiensis, *Gerhardus* Burglaviensis, *Torlavus* Viburgensis, & *Hemmingius* Ottho-
,, niensis, eâdem gratiâ Episcopi, unanimiter conquerentes, quod prędictę decimę apud
,, eorum Ecclesias, minus justè dentur; Quia de bonis acquisitis, loco decimarum, non de-
,, cima pars, sed tantum quindecima solet dari; Pro altera verò parte Nobiles viri, domini,
,, *Ericus* Nicolai, *Henricus* Canuti, *Andreas* Nicolai, *Olavus* Absolonis, *Nicolaus* Erici de As-
,, dal, *Andreas* Hack, *Nicolaus* Erici de Langtind, *Eghardus* Frille, & *Nicolaus* Ronnau mili-
,, tes, ex parte omnium incolarum dictorum Episcopis patriam consuetudinem populi in
,, contrarium allegabant; Consequenter ab utraque parte petitum extitit, & consultum, in
,, prędicta causa justam sententiam nos proferre. Maturâ igitur deliberatione habita, in con-
,, cilio jurisperitorum, sententialiter diffinimus, pro statuto perpetuo decernentes, Quod o-
,, mnes & singuli, per Regnum & provinciam Dacię ubique pro decimis justis ab omnibus
,, rebus suis justè acquisitis, decimam partem expeditè dabunt, prout de jure tenentur dare
,, omni anno, sicut prędicti unanimiter censuerunt. Igitur præallegatam contrariam con-
,, suetudinem, imo verius corruptelam reprobamus, & sententionaliter condemnamus, &
,, secundum laudabilem consuetudinem aliarum partium vicinarum, dividere debent prę-
,, fatas decimas in tres partes ęquales, tali modo, quod Parochialis Ecclesia unam partem,
,, Episcopus alteram, & plebanus tertiam obtinebunt. Siquis autem huic nostro statuto te-
,, merarie contempserit obedire, talem in quocunque fuerit statu, habeant in potestate pu-
,, nire Episcopi locorum, tam ex parte Regiâ, quam ex parte Metropolitica, & ordinariè per
,, censuram Ecclesiasticam coërcere. In cujus rei firmiorem evidentiam, nostra sigilla prę-
,, sentibus sunt appensa, Datis Anno, die & loco quibus supra.

Actum

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

Actum præterea cum episcopo Roschildensi de Hafniensium oppido coronæ cedendo, quod ejus jurisdictio ad episcopum tum ferè spectaret, & cui prima jura atque immunitates concesserit episcopus *Johannes* Grand anno 1204, ut suo est loco aunotatum. Lundensium quoque diœcesi eodem Epiphaniæ crastino Ripis indulsit suoque favore firmavit quæcunque antiquitus obtinuisset jura privilegiaque, voluitque ut, præter alia, ab omni expeditionum onere immunes ac liberi haberentur ejusdem diœceseos inquilini. Literæ eâ de re ita habent:

Christophorus Dei gratia, Daciæ, Sueciæ, Norvagiæ, Sclavorum, Gotthorumque Rex, Comes Palatinus Rheni, & Dux Bavarorum, omnibus præsens scriptum cernentibus, salutem in Domino sempiternam. Notum facimus universis, quod Reverendo in Christo patri, domino *Johanni* Laxmand, Dei gratia Archiepiscopo Lundensi, ac etiam sedi suæ Metropolitanensi, omnes & singulas libertates, immunitates, gratias, jura, privilegia, quæ & quas, progenitores & prædecessores nostri, Danorum reges, eidem sanctæ sedi, liberius & uberius unquam dimiserant, ac de regali munificentia donaverant & annuerant, ex favore speciali admittimus, innovamus, donamus, & tenore præsenti, in nomine Domini confirmamus, adjicientes ex gratia Regia speciali, quod Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, omnes & singulos colonos & inquilinos Ecclesiarum parochialium, per & infra Diœcesin Lundensem prædictam sub suo Regimine & ordinatione, prout alios colonos & inquilinos, ecclesiæ suæ, unà cum Telonio **Birck oc Forestrand**/latius & uberius habuerant ab antiquo, ab omni expeditionis gravamine, scilicet *Stud* ac *Inne*, à modo liberè valeat retinere, districtius etiam prohibemus, ne quis Advocatorum nostrorum seu Officialium, seu quisquam alius, cujuscunque conditionis aut status existat, præfatam sedem, aut ipsius Prælatum, contra hanc gratiam nostram, audeat aliquatenus molestare, pro ut vindictam divinam, nostramque Regiam, vitare voluerit ultionem. Datum Ripis, Anno Domini 1443. in crastino Epiphaniæ Domini nostri Regiæ Majestatis sub sigillo, præsentibus appenso.

Similiter & cæteris quoque regni sui diœcesibus oppidisque jura vetera consuetudinesque aliaque olim ab antecessoribus ejus indulta suo assensu favoreq; rata firmaque habuit, Et urbi præsertim Norvagorum metropoli, Bergis dictæ, decimo quinto Augusti Hafniæ, non modò immunitates ac jura vetera firmavit, sed & reditus annuos, aliquandiu intermissos coronæ ac sibi debitos, vulgò **Bordleding** dictos, ut solverent penderentque negotiatores peregrini mandavit, sicuti & alia onera collationesque, quandocunque eæ imperarentur. Amstelodamensium quoque negotiatoribus paulò antè, calendis nimirum Junii, datis codicillis indulsit, ut liberè in urbe eàdem Bergensi commercia sua exercerent, ut & aliis in oppidis Norvagiæ, exceptâ Islandiæ insulâ, solutis ubique, quæ debebantur, teloniis. Simile quoq; diploma impertiit urbi atque oppidanis Zelandiæ Ziriczeensibus. Cujus exemplum, ut constet negotiationem etiam hac tempestate percelebrem ibi fuisse, ex Belgico Latine redditum hisce apponendum curavi. Nam id, præter alia, vir amplissimus Hadrianus Hofferus civitatis ejusdem consul, ac Quæstor Comitatus Zelandiæ, quæ est ad occidentem Schaldis, literatorum ut singularis mœcenas, ità antiquitatum præsertim urbis suæ studiosissimus, amicus noster, perbenignè nobiscum communicaverat. Est enim ejusmodi:

Nos Christophorus Dei gratiâ Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ, Vandalorum Gothorumque Rex, Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, constare omnibus volumus has lecturis, & maximè regni nostri Norvagiæ dilectis, fidelibus, præfectis, judicibus, consulibus ac senatoribus aliisque civitatis nostræ Bergensis incolis atque indigenis, indulsisse nos civibus ac civitati Ziriczeensi, quæ est in Comitatu Zelandiæ, liberè ac tutò intra regnum nostrum prædictum Norvagiæ, exceptis Islandia aliisque in vicino insulis prohibitis, negotia sua commerciaque exercere, solutis, quæ pro more debentur, oneribus ac vectigalibus. Quapropter mandamus atque imperamus prædictis nostris judicibus, præfectis, cæterisque, ut prænominatos cives oppidi Ziriczeensis, intra regnum nostrum Norvagiæ negotiantes, provehant ac promoveant, eisque commodent ac esse adjumento velint; nec ipsis ullo modo molestiam exhibere quenquam permittant: nisi regiam nostram incurrere inclementiam cupiant: idque quandiu hac nostra fruantur gratiâ. Datum in arce nostra Hafniensi anno Domini 1445.

Est & Duci Slesvicensium *Adolpho* circa idem ferè tempus, Cæsareæ majestatis nomine ab episcopo Lubecensi *Theodorico* Holsatia Stormariaque in feudum, Chilonii solemniter tradita.

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

tradita. Quo eodem quoque tempore è vitâ migrasse reperio Lundensium archiepiscopum *Iohannem* Laxmannum, sepulturâ honestatum in æde cathedrali Lundensium. Et est in ejus locum surrogatus archidiaconus Viburgensis *Thuo* SS. Theologiæ artiumque liberalium doctor. Fit quoque apud chronologos mentio *Bartholomæi* de Monte Cuculo, qui hoc circiter tempore, à Romano pontifice in Daniam missus, passim indulgentiam petentibus nomine pontificis N. largiebatur. Exustum est per idem tum tempus igne fortuito cathedrale templum Roschildense. Referri ad eundem hunc annum conventus similiter ille debet, qui authore Christophoro rege Vilenaci, quod ditionis Brandeburgicæ oppidum est, erat indictus: De quo non unam omnium esse sententiam video. Crantzius ut & alij plerique, in id indictum ab eo putant, ut urbibus Hansaticis, quæ Daniæ regno multa sæpenumero detrimenta intulerant, frænum quasi injiceret: ideoque ut prius consilio quam armis rem ageret, convocari eodem fecisse *Fredericum* Marchionem Brandeburgicum, *Henricum* Ducem Megapolensem; *Othonem*, *Gulielmum* & *Henricum* Brunsvicenses aliosq; viros principes: Et ipsum Christophorum habitu religionis ergo peregrinantis cum equitibus octingentis eodem pervectum, solumque abfuisse, licet amicissimè invitatum, *Adolphum* Slesvicensium Ducem, pacis quam belli studiosiorem. Memorat Sueonum scriptor *Iohannes* Gothus, Christophorū occasione navalis victoriæ adversus Anglorū regem, aut negotiatores ejus obtentæ, eorundem diratum spoliis statuisse cum urbibus & præsertim Lubecensibus bellum gerere, contractâque numerosâ classe nuncios ad eos misisse, qui affirmarent ex voto peregrinationem institnisse eum, & ob id liberum sibi & suis per urbem transitum expetere; sed Lubecenses cautiores, quam ut ejusmodi hospites admitterent, id negâsse: Sicque non succedentibus insidiis domum redijsse. Notat Gothus idem haud parvam id temporis militum manum e superiori Germaniâ sub specie negotiatorum Lubecam intrasse, ubi dum tempus atq; occasionē, quâ Christophorus copias muris admoveret, operiuntur, fortuitum prope portam civitatis exortum incendium; atq; id cum à Christophori jam adventantis satellitio putarent injectum, confestim armis, quę intra dolia condita urbi invexerant, se induisse impetuque facto ad portam, ubi incendium erat, contendisse: Verum delusos se animadvertentes, urbe relictâ, pedem retulisse seq; proripuisse. Verum scriptores domestici cum Anglici istius conflictus mentionem non faciant, & illa præterea Daniæ regum compendiosa historia auctoris incerti ad bellum hoc Vandalicum conficiendum ex regno universo collectas opes referat, hos, quam illos fide potiores duco.

MCCCCXLIV.

Habuit hunc annum fatalem præter archiepiscopum, de quo relatum jam modò Præpositus insuper Othoniensis *Iacobus* Magnus, & eum anno insequente proximè excipiens *Nicolaus* Bomeshagius, ut & Abbas Sorensis *Nicolaus* Clementis, *Petri* Lolli successor: Quem tamen ab illo *Petro* Laglandico, *Lolle* dicto, cujus hodieq; sunt in manibus rhythmi proverbiales, idiomate vernaculo, omninò esse alium & *Petrum* istum non *Lolle* sed *Lalle*, quod apud Hallandos familiæ nomen fuit, dicendum admonuit nobilissimus Vitfeldius. Superius privilegiorum mentionem injecimus, quę urbi Bergensium jam olim indulta Christophorus haberi rata firmaque, edito diplomate, voluit, significans præterea ut sibi coronæque quod quisque deberet more majorum persolveret, ità & hoc anno, qui fuit regni ejus Norvagici tertius, postquam accepisset ab urbis ejusdem Bergensis aliisque regni indigenis negotiatores Theutonicos leges limitesque suarum immunitatum, quas ipsis olim Norvagiæ reges concessissent, multifariam migrare & transcendere, idque in præjudicium extremumque indigenarum detrimentum atque oppressionem, evulgato novo diplomate cautum voluit, ut exteri omnes negotia sua secundum consuetudines veteraque jura exercerent, relictâ ubivis in emptionibus mercium aliisq; contractibus emendi vendendique, aut aliàs agendi, prærogativâ regni ejusdem atque opidi indigenis civibusque. Hoc diploma prolixè scriptum ac regię ejus majestatis sigillo munitum, additis speciatim, quę ad singula mercimoniorum opificumque genera, aliaque ejusmodi spectarent, Hafniæ est evulgatum die S. Barbaræ, qui fuit pridie Nonarum Decemb. anni MCCCCXLIV jam ante memorati: Et eadem quoque constitutio ut legum vicem in tabulas relata obtineret, regio mandato præfectis judicibusque ubivis significatum.

Rejicit ad eundem hunc 1444 annum, sive memorat potius, *Iohannes* Messenius Suio, in eo opere, quod Sueticæ nobilitatis Theatrum inscripsit, Christophoro scilicet Daniæ, Sueciæ Norvagiæque regi, à Turcarum imperatore Soldano filiam in thori legitimam sociam fuisse hoc tempore oblatam, idq; literis honorificentissime ad ipsum Christophorum regem

regem scriptis, ut indicat idem Meſſenius, qui & eas, ut gloriæ gentiumq; borealium ebuccinatrices Theatro iſti ſuo inſertas voluit. Sunt autem iſtæ:

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

BALTAZAR Soldanus, conſanguineus Deorum, Babyloniæ Imperator continuus, Alexander Macedo, dominus dominantium Africæ, Rex regum Arabiæ, Chaldææ, Perſiæ, Lybiæ, Barbariæ, Armeniæ, Aſſyriæ, Moſteniæ, Nubiæ, Alexandriæ, Ægypti, Parthiæ, Mediæ, Meſopotaniæ & Hircaniæ, cuſtoſque ſpeluncæ crucifixi, ſalutem & amicabilem felicitatem. Nuper per tuum nuncium, nobis dilectum M. Johannem de Europa, auribus noſtris innotuit, te fore magnum regem Gothorum famoſorum, & Moderatorem gelidæ plagæ, ſcilicet validorum Suecorum ac Norvagię, & magnæ gentis Danorum, & principem Bavarorum, victoremque inexpugnabilem Gothorum, qui magna & varia olim in terris noſtris triumphantes fecerunt, & noſtris divis Anteceſſoribus anguſtias poſuerunt. Igitur de tua perſona & potentia amicitiam volumus, in quibus audiri, miro modo gaviſi ſumus & fuimus: Ideo in Baſilicis noſtris Deorum noſtrorum oſſerta obtulimus, quòd de Deo tonante tibi data ſit poteſtas, laus & gloria hujus mundi in tam juvenili ætate: Miramur & quod obedis magno ſacerdoti Romanorum, cum etiam Dij noſtri Machometus & Amon Cromethi tibi proſperitates faveant. Ea propter ſcias in brevi nos te viſitare, & cum Zephyro navigio noſtro magno, verſus ſeptentrionalem plagam, verſus Aracheſiam, Velgenteam, Moſchoviam Ruſſiæ, tuam regionem tangentem, perſonaliter viſitare; Et ibidem filiæ noſtræ Xerzinæ pulcherrimæ conſignare velle te in maritum, & ipſam tibi in uxorem: Ideo miſimus tibi epiſtolam, præſentem noſtris cum munuſculis, vas aureum puro balſamo plenum, per tuum prædictum hominem, commenſalem noſtrum continuum, qui tibi noſtri ex parte multa dicet: Datum Babylone ſuper Nilum Machometi & Ciemethi Deorum noſtrorum, Rameatri Amonis Elgaſiſtri.

Inſcriptio etiam non minus mira, quàm ipſæ literæ, utpote quæ ejuſmodi fuit:

Cui noſtri dij favent, de quo in oraculo noſtro Deorum reſponſa habuimus, & in quo forte ſpiritus Alexandri Magni operatur, magno Regi gelidorum Hyperboreorum, Suedorum, Gothorum robuſtorum Danorumque & Slavorum, Bavarorum principi excellenti, collaterali noſtro nobis percharo.

Hactenus iſtæ literæ. Sed in actis domeſticis cum nihil ejuſmodi reperiam (ut taceam *Balthazaris*, terræ filij, nomen, aliaque eiſdem codicillis minus decorè inſperſa) tum & ipſi, ut ſtatim dicemus, cum regi Chriſtophoro Marchionis Brandeburgici filia, Chriſtiani ſanguis illuſtriſſima virgo *Dorothea*, uxor reginaque obvenerit, harum literarum penes authorem eſſe fidem, inque medium, id quidquid ſit, relinqui, aut potius Morboviam ire, lubens patiar. Nam ut id tantùm dictis jam addam, Turcico tum Imperio, non qui ſcribitur, ficititius *Balthaſar*, ſed *Amurathem* præſediſſe, cujus & ſupra meminimus, ex ſerie eorum principum ac temporum hiſtoriâ ſat conſtat.

Proximus iſti annus, qui fuit Chriſti ſupra milleſimum quadringenteſimum quadrageſimus quintus, adornandis præcipuè ac celebrandis regiis nuptiis traductus fuit. Eſt enim Chriſtophoro regi adſociata *Johannis* Marchionis Brandeburgici, quem vulgo Alcumiſtam vocant, filia *Dorothea* menſe ſeptembre, ut facile hinc intelligi poſſit conventū, qui ſupra fuerat biennio circiter ante Villſnaci apud Brandenburgicos ab ipſo indictus, non tam belli Vandalici quàm hujus præcipuè connubij reſpectu fortaſſe habitum. Celebrata autem nuptiarum ſolemnia Haffniæ, exornantibus eas ſuâ præſentiâ ſponſæ parente *Johanne* Brandenburgico, *Gulielmo* Brunſvicenſi, *Ludovico* Haſſiæ Lantgravio, *Frederico* Bavaro, *Balthaſare* Sileſiæ Duce, *Erneſto* Comite Honſtenſi aliiſque; exceptis, qui frequentes aderant, urbium Vandalicarum legatis, magnâque Danicæ nobilitatis ac procerum coronâ. Honori ac memoriæ earundem nuptiarum hi tum verſus circumlati: MCCCCXLV.

Mille quadringeno, quadrageno quoque quino,
Inque ſequente die feſtum Protheique Iacinthi,
Chriſtophoro regi, dignè tria Regna regenti
Virgo Dorothea fuit Haffnis conſociata.

Dotem ſponſæ Chriſtophorus aſſignavit Haralsburgum Roſchildiæ unà cum juriſdictione regiâ, quæ ibidem habebatur, itemque Ringſtadium & arcem Schildeneſſæ: apud Suecos nominata Orebroa, Nerika & Vermelandia, ut & Romeriga apud Norvagos.

Marchio eidem florenorum Rhenensium triginta millia addixerat, quæ tamen Christophoro vivo haud unquam reddita. Quocirca promissam dotem *Christianus* I, qui, defuncto Christophoro, *Dorotheam* in conjugem duxit, iterum iterumque flagitasse exinde Marchionem memoratur, ut & inde dicetur.

Celebratis, de quibus diximus, regiis nuptiis, præsentibusque adhuc, qui eis interfuerant, regni proceribus, firma rataque rex habuit, datis eâ de re Haffniæ codicillis, quæcunque antiquitus à prædecessoribus ejus intra urbem Bergensem indulta Theutonibus privilegia juraque fuissent, hac tamen lege ac modo, ut nihil interea vel ipsi Coronæ vel urbi, quod ad jura ac leges utriusque, derogaretur, & sarta insuper atque integra manerent, quæcunque etiam ipse super immunitatibus vetustisque Norvagorum privilegiis, editis in id diplomatibus promulgari fecisset; ita ut exteri Theutonesq; suis quidem immunitatibus olim nuperque concessis gauderent, essentque nihilominus regni legibus subditi, ut & indigenæ, quibus sua quoque jura statutaque inviolata haberentur. Seorsim reperio in archiis Gelricis, tum quoque ejus Ducatus urbibus & inter ceteras Elburgo, ad sinum Austrini maris sito, stabilita sua, quæ ab antecessoribus Christophori Daniæ Sueciæque regibus acceperat, piscationis apud Schaniam & Falsterboenses jura atque immunitates.

Cumque per idem tempus minus benè apud Danos Suecosque audire Christophorus videretur, quod in aulam non modo suam Germanos perplurimos adscivisset, sed & eis præfecturas passim concrederet; Monereturque, pugnare non solum id cum juramento quod præstitisset, sed occasionem jam ante præbuisse *Erici* regis prædecessoris atque avunculi ipsius abdicationi, eos extemplo, quamvis invitus, dimisit, surrogatis in locum ipsorum ex optimatibus ac nobilitate viris indigenis.

Apud Laglandos deinde anno MCCCCXLVI, qui superiorem excepit, die Mercurij, qui festum Botulphi proximè insequitur, præsentibus regiis præfectis ac nobilitate in foro ejusdem ditiônis editum plebiscitum, quod vulgo statutum Laglandiæ dictum. In eo de pœna eorum, qui ad causam dicendam citati non comparerent, deque eis, quæ cæduam alterius silvam inciderent pronunciatum; actumque de armentorum gregibus ac præsertim ne in detrimentum alterius ad pastum capræ emitterentur: Inhibitæque venationes vulpium; & agricolis præsertim omnis omnino interdicta ferarum indagatio, pænaque in delinquentes statuta marcarum trium, quæ soli, in quo venatio esset celebrata, domino ac totidem, quæ regi essent pendendæ, præter vestabulum, & quæ ejusmodi, aut alia ad manus fuissent venatoria instrumenta: Latumque decretum super hortis & viridariis colonorum, ut & sationibus agrorum, villisque atque habitationibus rusticorum: Ac denique statutum ne præfectorum quispiam aliquem ex colonis, qui proprium haberet prædium, vel comprehenderet aut vinciret, priusquam de eo coram judice foret pronunciatum.

Invenio in memoriis rerum Slavicarum Christophorum hoc anno, celebratis jam ante, ut dictum, nuptiarum solennibus, ad Suecos concessisse. Cujus etiam certum indicium exhibent regis codicilli Stocholmiæ decimo sexto Julij Osiliensium episcopo Ludolpho sub ejusdem sigillo hoc anno dati, quibus Episcopum jam dictum, totumque Osiliense territorium in suam fidem ac clientelam suscipere testatur, cum præsertim eadem diœcesis etiam olim Daniæ regno annexa ac clientelaris fuisset. Apographum eorum codicillorum ità habet:

» Christophorus Dei gratia, Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ, Sclavorum, Gothorumq; Rex,
» Comes Palatinus Rheni, & Dux Bavariæ, cum eâdem gratiâ ad Regnorum nostrorum so-
» lia ascenderimus, & plurimorum veridicorum, de regnis nostris relatione, intellexe-
» rimus Osiliensem Ecclesiam, provinciæ Ripensis, à nostris prædecessoribus factâ requi-
» sitione, semper fuisse pro viribus defensatam, cum propter speciales à sede Apostolicâ
» commissiones factas, tum quia Osiliensis Ecclesiæ Episcopi, pro tempore existentes,
» Progenitoribus nostris complacentias exhibuerint, Quemadmodum Reverendus pa-
» ter Dominus Ludolphus modernus ejusdem Ecclesiæ Episcopus exhibet de præsenti: I-
» deo ipsum Dominum Ludolphum Episcopum, Ecclesiam, Capitulum, & Vasallos, castra,
» bona, possessiones unà cum subditis eorum, in nostram pacem & protectionem, quatenus
» omnipotenti Deo liberius & quietius servire valeant, recipimus, & pro receptis habere
» volumus, conjunctim, & disjunctim literas per præsentes: Ipsique Domino Episcopo O-
» siliensi, aliisque superius expressis, antiqua privilegia à nostris progenitoribus concessa,
sicut

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

ſicut juſta ſunt confirmamus: Et volumus Canonicas Capituli Oſilienſis electiones quantum poſſumus fovere & diſpenſare. Poterunt etiam nuncij dictorum Epiſcopi, Capituli & Vaſallorum, ad noſtra regna liberè ire, ſtare & exire, abſq; noſtrorum capitaneorum, vel eorum locum tenentium impedimento aliquali, (noſtris Regalibus juribus ſemper ſalvis) quibus injungimus ſerioſe, ne in caſtris, ſuburbiis, aut aliis locis Regnorum noſtrorum aliquos Æmulos, ſeu profugos ejuſdem Domini Epiſcopi, aut ſuorum, aut de ipſis conquerentes, cujuſcunque etiam conditionis extiterint, contra eundem Dominum Epiſcopum, vel ſuos, contra juris ordinem foveant, vel defendant, publicè vel occultè, directè vel indirectè ſed eos abſque omni dolo, & fraude, de noſtris Regnis removeant, aut expellant cum effectu. Datum in Caſtro noſtro Stockholm ſedecima die menſis Julij, noſtro ſub ſecreto, Anno 1446.

Et addunt eędem, de quibus modò dictum, memorię, regem, rebus in Suecia ex ſententiâ peractis, ubi navi conſcenſâ in Daniam eſſet rediturus, naufragium adiiſſe, deperdito ingenti pecuniarum aliarumque pretioſarum rerum, quas ibidem dono acceptas aut aliàs ex regni proventibus collegiſſet, theſauro: niſi hoc ad illud referendum naufragium, cujus anno 1442 ſuperius meminimus, aut iſtud potius retrahere huc libeat. eum, ut vulgò dicitur, naufragium ſemel paſſus iterum navigare formidet. Produnt memoriæ chronologi eſtq; ob raritatem exempli haud indignum memoratu tam aſperam hujus anni diutinamque hiemem geluque fuiſſe, ut id à feſto Martini ad anni uſque inſequentis feſtivitatem, quam *Voldermiſſe* vulgo vocant, perduraverit.

Meminimus ſuperius ad annum 1417 *Mariæboæ* apud Lalandos monaſterium, olim *Schningiam* dictum, ac tum in ædificationem ejus multas undique ab archiepiſcopo Lundenſi corroſas pecunias, hoc autem tempore ut ſumma aliquando ædificio manus imponeretur, bulla, ut vocant, pontificis *Eugenij* quarti promulgata, qua omnibus eum locum frequentantibus, ob merita divarum Mariæ ac martyris Birgittę, delictorum ſuorum remiſſio, &c, ut tum dicebant, indulgentiæ promittuntur. Eſtque autographum ipſum in membranis exaratum ac ſeptem Cardinalium & inter cæteros, clariſſimi illius ac literis, ut illud erat ſeculum, excultiſſimi Cardinalis *Beſſarionis*, Græci hominis, qui omnes pontifici tum à latere conſiliiſque fuêre, nominibus ac ſigillis communitum, datumque Romæ XVIII Calend. Februarij anno jam antè memorato. *Beſſarion* autem ut innui natione Græcus, patria Trapezuntinus fuit. Iſque cum patriarchatu Conſtantinopoli fungeretur, *Eugenij* quarti tempore, laborantibus in Græciâ Imperatorum rebus, venit in Italiam ad Concilium, quod tum Florentiæ celebrabatur. Omniumque ex ſuâ gente primus extitit, qui communibus patrum ſuffragiis in ſenatum Cardinalium electus ſit. Cardinalitiâ dignitate auctus, Venetiis bibliothecam codicibus Græcis & Latinis inſtructiſſimam erexit, quos e Græciâ in Italiam, maximis impenſis conquiſitos, transportari curavit. Ei bibliothecę præfecit *Marcum* Anthonium Sabellicum magno ſtipendio Romam accerſitum. Scripſit & ipſe plurima volumina doctrinâ & utilitate plena, &, inter cetera, contra *Marcum* epiſcopum Epheſinum de Spiritu ſancto male cum Græcis ſentientem in Concilio Florentino. Platonem imprimis colebat, pro cujus defenſione & laude evulgavit adverſus popularem & familiarem ſuum *Georgium* Trapezuntium libros quinque. Scripſit & laudes Trapezuntis patriæ ſuæ & Iſthmi: Conſolationes ad Imperatorem Græcorum: Et orationes de bello Turcis inferendo. Mortuus eſt Ravennæ ex legatione Gallicâ rediens anno ætatis LXXVII Frederico Imp. & *Sixto* IV. P. M. id eſt, trigeſimo circiter anno poſt datum, de quo memoravi, pontificis *Eugenij* diploma. Corpus ejus Romam tranſlatam, & in templo Apoſtolorum magnifico conditum eſt monumento, quod ipſe vivens ſibi fieri fecerat cum ejuſmodi inſcriptione:

Beſſario Epiſcopus Tuſculanus S. R. E. Cardin. Nicenus: Patriarcha Conſtantinopol, nobili Græciâ ortus oriundusq; ſibi vivens poſuit, anno ſalutis MCCCCLXXVI. Ipſum diploma, de quo dictum, *Eugenij* pontificis, quia huc proprie ſpectat, totum apponi curavi. Eſt autem iſtud:

Univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus pręſentes literas viſuris ſeu audituris, Nos *Iohannes* Epiſcopus Pręneſtinus, *Nicolaus* titulo Sancti Marcelli; *Georgius* titulo Sanctę Anaſtaſię; *Beſſarion* titulo duodecim Apoſtolorum; *Alphonſus* titulo Quatuor coronatorum presbyteri. *Proſper* ſancti Georgij ad Velnanenſem; *Petrus* Sanctę Mariænovę diaconi, miſeratione divinâ ſacroſanctę Romanę eccleſię Cardinales, in Chriſto Jeſu pacē & gaudium ac ſalutem;

Ggg ij virgo

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

virgo venustissima & omnium virtutum floribus insignita, virgo Dei genitrix gloriosa, cujus pulchritudinem Sol & Luna miratur, cujus precibus juvatur populus Christianus, florem speciosissimum, inmarcessibilem & æternum dominum nostrum Jesum Christum ineffabili sancti spiritus gratia cooperante produxit, qui secundum suam misericordiam salvos nos fecit & omnes homines vult salvos fieri & ad agnitionem veritatis pervenire, cunctorum peccatorum veniam tribuendo & cælestia regna suis devotis fidelibus largiendo suosque cultores spiritu humiles dicando, thesauris preciosissimis necnon indulgentiis ineffabilibus devotionem ipsorum quasi quibusdam allectivis muneribus excitando, ut sic eos gradatim per prǽmia ad perennia salubriter inuitet, qui pro transitoriis dat æterna & nullius est immemor benefacti ipsosque tandem efficiat sui regni participes ac jocundos cælestis patriæ possessores. Hinc est quod loca ejusdem gloriosæ virginis vocabulo insignita ejusque sanctissimo nomini dedicata sunt, à fidelibus magnoperę veneranda & meritò frequentanda ut ipsius, quæ mater est omnis bonitatis & gratiæ, ac fons totius consolationis & indulgentiæ, piis adjuti suffragiis æternę retributionis præmia consequi mereantur. Cupientes igitur ut ecclesia monasterij sanctarum Mariæ virginis & Brigittę in *Mariebo* terrę Lalandię ordinis sancti Augustini, sancti Salvatoris nuncupati Othoniensis diœceseos, quæ, sicut accepimus, opere lapideo prægrandi noviter est fundata & inchoata, nondum autem constructa & consummata sumptuosisque indiget laboribus & expensis, quod quidem Deus in sæcula benedictus, qui semper in sanctis suis est mirabilis, per ejusdem intemeratę virginis Marię patrocinia sanctissima, nec non per gloriosa merita ejusdem beatæ Brigittę, cujus sacrosanctę reliquię inibi requiescunt; diversis miraculis, gratiis & prodigiis multipliciter illustravit, congruis honoribus frequentetur & à Christi fidelibus jugiter veneretur. Omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui ad ipsam ecclesiam seu monasterium in omnibus summis festis & in festivitatibus gloriosæ virginis Mariæ seu Brigittæ, & aliàs quandocunque causa devotionis accesserint, ibique flexis genibus orationem dominicam & salutationem Angelicam aut aliam quamcunque orationem devotam dixerint, seu in eodem monasterio, vel ejus cœmiterio, pro pace & tranquillâ stabilitate illius regni vel universalis ecclesiæ unitate, aut etiam mutua tam in seipsis quam in cunctis Christi fidelibus habenda & augenda caritate, sive pro peccatoribus, ut convertantur, & pro justis, ut confirmentur, Deum piè exoraverint, qui in serotina pulsatione campanę, quæ communiter vocatur memoria beatæ Mariæ virginis, ter angelicam salutationem dixerint, etiamsi sint sorores & fratres dicti monasterij, qui in eadem ecclesiâ aut eorum refectoriis seu dormitoriis prǽmissa, aut eorum alterum fecerint, aut qui ad fabricam seu ad consummationem dicti monasterij & ecclesię manus porrexerint adjutrices, totiens quotiens præmissa aut aliquid præmissorum devotè fecerint de omnipotentis Dei misericordiâ gloriosæque virginis Marię & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, meritisque confisi sanctæ sedis Apostolicę, qua fungimur in hac parte singuli nostrorum; Cardinalium, centum dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis in Domino misericorditer relaxamus. Eis verò, qui cœmiterium ambitus prædicti monasterij seu ecclesię devote circuierint, & pro fidelibus defunctis, Pater noster, Ave Maria, sive aliàs devotas orationes legerint pro quolibet humano corpore in ipso cœmiterio, vel ambitibus pro tempore tumulato singuli nostrorum, modo prǽmisso, indulgentias centum dierum concedimus antedictas, presentibus perpetuis temporibus duraturas. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum prǽsentes nostras literas propriorum nostrorum sigillorum jussimus & fecimus appensione communiri. Anno à nativitate Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto, die XVIII. Kalend. mensis Februarij Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini *Eugenij* divinâ providentia Papę ejus nominis quarti pontificatus Anno quintodecimo.

Hucusque verba pontificij diplomatis. Cujus penes me autographum est in membranâ exaratum; habens subtus singulorum Cardinalium superius nominatorum appensa sigilla, thecis sericis diversi coloris inclusa. Pontifex autem *Eugenius* is est, qui patria Venetus antea *Gabriel* Condelmerius est nominatus, *Martini* quinti successor. Obiitque eodem hoc anno MCCCCXLVI, postquam in pontificatu variâ usus esset fortunâ. Nam initio statim urbe Româ seditione domesticâ pulsus Pisas primo atque inde Florentiam se contulit: Ubi sedecim Cardinales creavit & in his, duos Græcos, *Bessarionem* Nicenum, de quo dictum, & *Isidorum* Ruthenum. Hinc ad Basileense concilium

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

concilium citatus ut objectis criminibus responderet, venire renuit, quod diceretur concilium esse supra Papam. Itaque patrum, qui ibi aderant, sententiâ depositus, in locum ejus est nominatus *Amadeus* Sabaudiæ Dux & Eremita. Sed *Eugenius*, eâ synodo insuperhabitâ, aliam Ferrariæ atque inde Florentiæ convocavit, instigavitq; in Basilienses *Ludovicum* Delphinum, *Caroli* septimi Francorum regis filium. Unde infinita sequuta sunt mala. Romam reversus ornandę urbi incubuit. Inter cætera picturam ecclesię Lateranensis à *Martino* inchoatam in pariete, ad colophonem perduci curavit, Basilicæ quoq; S. Petri insignia adjecit opera, instituitis adhæc liberalium disciplinarum illustribus gymnasiis. Duo illi crimina, alterum historia Ungarica, alterum Baptista Mantuanus impingit. Et illa quidem, quod *Vladislaum* regem, duos & viginti tum circiter natum annos, compulerit, quam *Amurathi* Turcarum Imperatori dederat, fidem frangere. Quique ob id bello ab eodem *Amurathe* petitus miserabili clade occubuerit. *Baptista* Mantuanus injustè ab eo exustum memorat *Thomam* Rhedonensem Britannum, ubi inquit capite ultimo de beatâ vitâ: Hic (*Thomas*) pristinum fidei fervorem adhuc in pectore fovens cum paucis in Italiam se contulit. Sic enim Deo visum, ut ea regio, quæ cæteris præstat, hoc etiam virorum ornamentum haberet. Verum non solum Italiæ, sed etiam ipsi huic viro sancto Deus consuluit: Illi enim dedit, cujus vitam posset imitari: isti verò purpurei diadema martyrii. Nam dum bene beateque viveret, à quibusdam invidis, apud summum pontificem *Eugenium* capitis accersitur. Et post carcerem, post tormenta, post cruciatus, tandem cum nihil damnabile reperissent, gravius investigarunt: quod jure non potuerunt, injuriâ perficere fortiter accinguntur, & comburendum scelerato rogo sub annum 1436 commiserunt. Ah, quò perrumpis efferate livor! Sed tamen illum non occidisti: nequit enim anima extingui. Sed illius terrenum corpus violando, fecisti ut citius vitâ donaretur æternâ. Hujus flammas, non Scævolæ rogo, sed Laurentij posse comparari non dubito. Dicant quidquid velint: obstrepant, clamitent & insaniant, *ille summo vivit olympo*. Sed multa de hoc viro silentio præterij &c. Hactenus Mantuanus temporis hujus synchronus.

Annum verò superius positum 1446 funestum exinde ac fatalem accidisse reperio illustrissimæ sorori regis *Annæ*, dum reginam *Dorotheam* in Daniam usque secuta ejus gynæceum inter ceteras illustres virgines suâ præsentiâ cohonestaret. Ei reginam in morem exequiæ factæ conditumque funus in æde cœnobij Sorani juxta principum reginarumq; regni monumenta. Perperam Slavorum Chronicôn superiores regis nuptias ad annum Christi proximum millesimum quadringentesimum septimum retulit cum anno 1445, ut meminimus, celebratæ fuerint.

MCCCCXLVII.

Literas vero eo tempore, qui fuit annus millesimus supra quadringentesimum quadragesimus septimus, non unas evulgari Rex curavit, quibus populorum vicinorum immunitates ac privilegia asserta voluit. In his Hollandiæ, Zelandię Frisiæq; incolis, qui Balthicum mare hasque boreæ oras navigando suisque commerciis frequentando adirent, libere ire ac redire suaq; exercere negotia, ac omnibus, quas à majoribus ipsius accepissent, prerogativis ac privilegiis uti frui, idque ob merita, quibus iidem indigenæ atque incolæ sibi jam dicta regna sæpenumero devinxissent, inque posterum suis officiis demereri ac sibi obligare possent, clementer concessit. Hi codicilli signati Haffniæ die beati Clementis, qui fuit 25 Novemb. Quo eodem quoque die signatæ & aliæ Christophori item regis literæ, sive apocha fuit, quâ sibi nomine dictarum ditionum Hollandiæ, Zelandiæ ac Frisię adnumeratam profitetur summam quinque millium florenorum Rhenensium, quos sibi vi certi contractus eędem provinciæ debebant. Easque, ut & negotiatores earundem ditionum universos hac parte suo ac posterorum suorum nomine esse solutos ac liberos pronunciat. Quin & inter easdem hasce provincias ac boreæ regna regemque Christophorum hæsisse controversiam tum quiddam codicilli alij dati circa idem fere tempus indicare videntur, ob tractatum, qui jam ante quidem utrimque pactus, sed minus servatus existimabatur. * Hinc naves aliquot tam Hollandicæ quam Zelandicæ ac Frisiorum arresto sive regis decreto Haffniæ circa festum Jacobi detentę: Ac mox missi hujus ergò à Duce Burgundiæ *Philippo* Bono, Hollandiæ ac Zelandiæ Comite, delegati, qui Haffniæ cum regis vicissim delegatis rem propius inspicerent. Qui & eò tandem litem deduxerunt, ut, rege pacato, triennium insuper negotiatoribus concederetur, intra quod singulis, qui se aliquâ affectos injuriâ quiritarent, jus suum persequi integrum relinqueretur; Et Danis quidem, Suecis ac Norvagis Hagæ Comitis in Hollandię curiâ; Et Hollandis vicissim, Zelandis ac Frisiis Haffniæ, si penes Danos culpa hæreret; si verò

Ggg iij penes

penes Suecos, Stocholmiæ; ac denique Ansloæ, si in noxâ deprehenderentur Norvagi. Qui autem intra præscriptum id tempus causam agere vel negligeret, vel supersederet; Ei deinceps, quod postularet, reliquum nihil esset. Huic contractui à parte regis interfuisse, præter ceteros, reperio *Iohannem* Laxmannum archiepiscopum Lundensem, *Benedictum* Priorem Anderschouensem: itemque *Martinum* Jonæ ac *Stenonem* Basse equites: A parte verò Burgundiæ Ducis, nomine Hollandiæ, Zelandiæ ac Frisiorum præsentes fuêre *Samson* **Lalaingh**/ dominus de **Opperhops**/ dominus *Arnoldus* à **Gent**/dominus in **Gasenborgh**/ *Iohannes* **Hepnens**/ *Iohannes* **Rosa** & *Gerhardus* **Nortwich**.

Quarum literæ postremę eum præcipue conventum sive pacificationem respiciunt, quę haud multo ante Haffniæ quoque (idque anno præsertim 1441, nec istâ occasione omittendum) est celebrata inter urbes Vandalicas & Hollandos Zelandosque. Vandalici enim, vel ut vulgo tum vocabant, Osterlandi Hamburgenses, Lubecenses, Rostochienses, Stralesundenses cæterique ejus tractus, Hollandorum nonnullas naves insolenter deprædati omnemque rerum restitutionem etiam compellati, recusantes, cum Hispanis, Venetis Prutenisque, qui hoc tempore in oceano illo boreali frequentes erant, mutuum fœdus inieraut, quo erat statutum, ut Hollandos omnes, junctis viribus, è mari exturbarent. Unde ingentia detrimenta passi iidem Hollandi Zelandique. Dux verò Burgundiæ *Philippus* Bonus, Hollandiæ Zelandiæque Comes, de omnibus certior redditus, Osterlandis causæ cognoscendæ diem dixit. Accessêre ex urbium Vandalicarum delegatis *Henricus* Rapesilverus Dantiscanus, nec non *Henricus* **Boozaet** Lubecensis, uterque eques. Hollandi etiam suos misêre: Et in his nominatus *Everardus* Jacobæus Amstelodamensis tum Consul. Singuli illata sibi damna in medium attulêre. Sed nihil aut parum, quod ad rem pertineret, promotum eo conventu. Unde utrimque resumpta arma mareque prædationibus de novo infestatum. Hollandi hoc agentes instructis cum classibus egressi, quidquid ex portubus circumquaq; solvebat, in prædam rapiebant: ac brevi deinde temporis spatio illata sibi damna facillimè repararunt. Venetis, qui se, ut dictum, Vandalicis junxerant, & eâ quoque tempestate hoc boreum mare crebrius frequentabant, pax nuspiam fuit. Eorumque, inter cætera, instructissimam exoticis mercimoniis deprædati onerariam Hollandi, ac mercibus omnibus in portu quopiam Zelandiæ vacuatam, igne injecto, exusserunt. Breviter, tantum tunc adversariis intulêre terroris Hollandi iidem Zelandique, ut penè soli eâ oceani parte regnare viderentur. Cujus etiam nomine ex navigiorum suorum summis in malo corbibus scopas pro signo extulêre, quasi ii essent, qui mare prædonibus purgarent. Et prædixisse hoc suis *Henricum* Rapesilverum Dantiscanum in conventu superiori, cum partes haud conventuras videret, monuisseque, *dormire ac quiescere leonem, caverent verò ne irritatum suo malo excitarent*, memorant annales Hollandiæ. Cum igitur integrum circiter triennium hoc pacto inter Hollandos Vandalicasque civitates esset velitatum, de pace, ut dixi, iterum agi cæptum; eaque ut meliori, quàm prius, successu perficeretur, Daniæ noviter creatum regem Christophorum prensarunt Vandalici obtinueruntque, ut pacis hæc tota tractatio, intra regnum ipsius, Haffniæ nimirum, haberetur ibique bonis avibus ac dextro numine perageretur. Conveneruntque mox, rege haud abnuente, utriusque partis delegati Haffniæ, ac pactæ feliciter inter easdem Vandalicas urbes & Hollandos annorum duodecim induciæ. Inter Danos verò Prutenosque & Hollandos, solida ac duratura constituta pax. Eaque intelligenda, cujus codicilli superiores mentionem faciunt: quemque labefactatam aliqua sui parte, sed resumtam isto tempore ac ritè firmatam, satis eædem innuunt literæ. Inter verò pacis auspices actoresque qui memorantur *Everardus* Jacobæus Consul Amsterodamensis; is in eo, qui est in manibus consulum ejus urbis per annorum seriem deductus Catalogus, sive appellare Fastos Consulares libet, non inter Consules, sed in ordine Scabinorum ad annum 1438 recensetur: Et anno eodem *Iohannes*, qui sequitur, Heinens dictus, totidem verbis in ordine ibidem Consulum, *Iohannes* Heinens perscribitur: ut eum nomine urbis suæ à Duce Burgundiæ *Philippo*, Hollandiæ Zelandiæque Comite, delegatum fuisse, hinc intelligere habeamus. Et qui iisdem præterea in literis, ab eodem Burgundorum Duce missus, *Samson* **Lalaing** dicitur, eundem alibi *Simonem* **Lalaing** dictum repperi, Admiralii ac Slusæ Capitanei titulo insignitum.

Mox ubi è Sueciâ (quò, ut memoratum, peractis nuptiis Rex concesserat) domum reversus obtinuisset, ut regni ibi comitia haberentur, statim sub anni hujus 1447 finem convenire Jenecopiam Suetici regni senatum mandavit. Et ipse quoque itineri se accingens,

gens, postquam Helsingburgum venisset, ægritudine corporis desubitò correptus ibi sub anni insequentis MCCCCXLVIII initium, ipso Epiphaniæ die, qui fuit VIII Id. Januarij, animam, à quo acceperat, Deo reddidit.

CHRISTOPHORUS III. Rex
A. C. MCCCCXLVIII

Dani ut omnibus eum animi corporisq; bonis ac principe dignis virtutibus instructum non immeritò laudibus ferunt, ità Sueonum historiæ parciores hac parte, & antequam *Dorotheam* duceret, etiam solutam in eo vitam ac pravis cupidinibus deditum notant. *Johannes* præterea Gothus, quod tamen apud eum solum reperio, etiam post *Dorotheæ* nuptias minus integræ famæ fuisse memorat.

Sed ne omisisse videamur quidquam, quod ad rem spectare quoquo modo possit, subjiciemus verba authoris, qui seriuscule ad manus nostras pervenit, *Erici Olai*. Hic sacrę Theologiæ Doctor atque ecclesiæ Upsalensis Decanus, tum & hisce temporibus quàm proximus, historiam Suecorum Gothorumque, ante annos nimirum centum quinquaginta, & quod excurrit, Latine, ut erat tum seculum, conscripsit, deductam ad tempora successoris Christophori regis *Christiani* ejus nominis primi: quibus & ipse claruit. Is ut superiora pleraque, præsertim Suecos & eas res spectantia, quamvis haud sine inclinatione & studio, adducit, ità & posterius hoc innuit, ut sequitur: Postquam rex *Ericus* cœpisset etiam Dacis (ita fere semper Danos & Daniam Daciam nominat) esse molestus, & attentasset intrudere pro rege Ducem *Bugislaum* Pomeranum, nepotem suum ex fratre (veriùs *ex fratre patris sui*) & ipse egressus in Daciam, omnem thesaurum trium regnorum apud Dacos depositum exportasset, Daci eo repudiato, scripserunt, & per solennes nuncios, quasi in personâ consiliariorum trium regnorum, vocaverunt Christophorum Ducem Bavarię, nepotem *Erici* ex sorore, ad suscipiendam coronam, sceptrum & principatum trium regnorum, quę gubernaverat Rex *Ericus*: Hæc autem scripserunt Daci, & tractaverunt cum Duce Christophoro ignorantibus & irrequisitis consiliariis regni Suecię, promittentes nihilominus eidem tria regna indubie assignanda, rogantes ut indilate & in potentiâ properaret in Daniam, opem, si opus esset, contra *Erici* regis laturus insultus. Ille vero suis rebus præcipitanter ad hæc ordinatis, cum multo Bavarorum comitatu, Danorum pervenit in fines, ad dignitatem quidem regiam & regni administrationem mox admissus: Coronatio autem ejus triennio est dilata, donec scilicet à Suecis & Noricis (Norvagis) susceptus pariter esset in regem, ut eo ipso daretur intelligi, adeo alia duo regna Dacię esse connexa, ut nisi illa simul haberentur, tanquam nondum assecutus plenum & totum dominium, ad quod per Dacos assumptus fuerat, non deberet Electus eorum coronari in regem: Sueci autem semper illusi à rege *Erico*, depressi atque contempti, adhuc eum triennio expectabant, vocabant, citabant, & modis omnibus, ut eis tanquam Rex & Dominus pręesse dignaretur, & justas patrię leges conservari pateretur, literis & nunciis supplicabant: Ille autem non se regem, sed latronem & piratam exhibuit, quoad vixit.

Mortuo interim domino *Olavo* archiepiscopo Upsalensi, modo quo pręmittitur, postulatus est in archiepiscopum venerabilis pater & dominus *Nicolaus* Ragualdi, episcopus Vexionensis, vir multę discretionis, experientię & scientię &c. Hic verò venerabilis pater factus archiepiscopus Upsalensis, provida deliberatione considerans, regnum non posse sine authoritate regiâ diu stare, simulque perpendens, quod multa malitia esset in terrâ, cum quibusdam aliis ad hoc animum dedit, ut dux Christophorus sicut in Dacia, sic & in Suecia assumeretur in regem.

Constituta itaque dietâ Calmarię, ut Rex susciperetur, & reinduceretur, si redire voluisset, confluxerunt ad locum eundem episcopi & Nobiles cum Mareschalco, & civitatum procuratores: Non destitit autem Christophorus procuratores & Ambassiatores illius (illuc) etiam destinare, qui causam suam in negotio regni efficaciter promoverunt. Erant autem eorum pręcipui archiepiscopus Lundensis, & Miles quidem Clauss Nilson, gener scilicet *Caroli* Knutson Mareschalci Suecię: Qui idcirco prę aliis ad hoc fuit electus negotium, ut tanquam amicus suadere posset Mareschalco, in regem Christophorum consentire. Hi ergo Calmariam venientes tanto præconio sui Christophori aures omnium repleverunt, ut capere vix possent humani auditus tantę glorię celibatum (celebratum) post etiam subjungentes:

Si linguæ centum resonarent oraque centum
Ferrea, Christophori laudes vox dicere nescit,

Ggg iiij Quæ

Quæ omnia postquam in ora populi miro eloquio diffudissent, assumpto Marschalco
Suecorum *Carolo* Knutson, & in partem tracto, tantæ gloriȩ prærogativâ prȩcommenda-
,, tum Christophorum super astra ferentes extollunt, ut omnia prȩnarrata de eo horum
,, comparatione nihil esse viderentur. Deinde quanta gloria, excellentia, sublimatio, prȩ-
,, rogativa, dignitas & felicitas ipsi marschalco accresceret, si hunc tantum principem assumi
,, & perfici consentiret, multò efficaciori quam ante sermone confirmarunt: nec dubitaret
,, ipse marschalcus regnum ipsum ad nutum sibi per omnia famulaturum, & ipsum inde ha-
,, biturum per omnia quidquid vellet, dummodo Christophorus sortiretur nomen regium
,, & coronam: Super quibus omnibus literas regias, die quo vellet habere, se procuraturos
,, & daturos quàm facillime promiserunt: Quibus ille patienter auditis, & quasi vera esse
,, crederet, simulatò commendabat, laudabat, probabat, & nihil rationabilius esse, quàm ut
,, talis in regem susciperetur, modis omnibus affirmabat; Sed eâ vice fieri non posse, eò
,, quod pauci eorum, quorum intererat, essent in oppido congregati. Dissoluto igitur nobi-
,, lium conventu, referunt Marschalcum quandam inclusam consuluisse monialem, quȩ re-
,, spondit eum regem futurum: Et cum ille responderet, Consiliarios contra niti, & in re-
,, gem Christophorum consentire; illa subjunxit, propterea tres plagas sævituras in regnum
,, scilicet guerras, caristiam & pestilentiam caristiâ graviorem, quibus omnia transferrentur
,, à regno, si marschalcum assumerent mox in regem, & eum nihilominus suo tempore re-
,, giam dignitatem adepturum: Dicunt etiam infantulum quendam in monasterio Waste-
,, nensi clamasse & matri suȩ dixisse, in capite Marschalci coronam auream se videre.
,, Celebrata exinde dieta Arbogiȩ, in qua ille (Marschalcus) surgens in medium, perora-
,, vit in hunc modum: Nostis (inquit) in quantis angustiis regnum erat constitutum, eo
,, tempore, dum me gubernatorem fieri voluistis? Nunc autem mea industria & labore, sed
,, & multiplici periculo & sudore factum est pacificum & tranquillum; Rogo igitur sic me-
,, os labores respicere & pensare velitis, ne cogar cum meis, quoad vixero, mendicare, as-
,, serens se multa & importabilia intuitu regni debita contraxisse, sicque discessit: Consili-
,, arij autem congregati, directo ad eum internuncio, inquiri jusserunt, quid sibi vellet pro
,, tanto labore refundi. At ille optabat Finlandiam pro tempore vitæ suȩ; Oelandiam ve-
,, rò pro se & hæredibus suis, ut ab eis redimatur XL millibus marcarum: Quod & illi di-
,, cuntur gratuito admisisse & annuisse; Omnium igitur unanimi consensu literæ dirigun-
,, tur ad regem Christophorum, super privilegiis & certis articulis sigillandis. Quibus si
,, annueret, promittunt se in proximo festo D. Johannis Baptistæ ei occurrere, & in regem
,, Sueciæ adoptare, loco conventionis Calmariæ deputato: Scripsit & Marschalcus singu-
,, lariter pro se, significans quod de his & illis territoriis, esset ei pro suo labore per Consili-
,, arios provisum, rogans & ipse quod hæc & quædam alia sibi sigillata darentur. Fiunt ex-
,, templo cuncta petita, & longè majora promittuntur; Sed & si sidera petita fuissent, in-
,, cunctanter fuissent à Rege promissa; Verum circa Marschalcum, qui regnum cum castris
,, tenebat in manibus, amplius extitit laboratum. Hunc enim rex Christophorus dulcissi-
,, mis literis & amicissimis nunciis vocavit ad **Halmstad** / ubi tanta dilectio & gloria fuit ei
,, promissa, quod non sit facile enarrare, dum in patrem éligitur à rege cum juramento: Ad-
,, veniente vero festo S. Johannis Baptistȩ, ad locum præfixum, Calmariam videlicet Con-
,, siliarij Suecorum accedunt, regem Christophorum suscepturi; Sed impetitus bello, quod
,, in rusticos Juthones admisit, ubi magnam stragem faciebat ex illis, litteris suis significavit
,, se venturum ad festum assumptionis Virginis gloriosæ: Permanserunt ergo Calmariæ
,, Dñs Archiepiscopus, & ceteri Consiliariorum usque ad adventum Regis, qui circa festum
,, Nativitatis Mariæ portui applicuit Calmariensi, Marschalcus autem festinavit Holmiam;
,, Mox igitur venientem regem, cum processione reverenter excipiunt, de ecclesia in ca-
,, strum perducunt, & in continenti versus Holmiam accelerant; Occurrit autem Regi
,, Marschalcus in **Hertback** / & cuncta ei necessaria in victualibus administrat; Quievit au-
,, tem duabus noctibus in **Walmarsson** / deinde applicans in **Sudermalm** / inde processi-
,, onaliter excipitur, & cum canticis in oppidum Holmense, in ecclesiam & castrum dedu-
,, citur, Archiepiscopo & Marschalco hinc inde eum ducentibus: Vox autem vulgi inso-
,, nuit, Marschalcum digniorem imperio & coronâ: Quæ vox continuo pulsavit regis au-
,, ditum, hoc efficiens quod vox illa dicentium; Percussit Saul mille, & David x millia.
,, Mox autem cum Prælatis & tota militia Rex accessit Upsaliam & in profesto Exaltatio-
,, nis S. Crucis, apud **Morasteen** ab omnibus regnicolis in regem unanimiter acceptatur, fa-
,, ctis consuetis à Rege & populo juramentis, ut fieri est consuetum. Die verò S. Crucis
more

Vide supra pag. 619.

more & honore regis coronatur, creatis LXX Militibus Suecis, Dacis & Bavaris; quorum primus erat *Carolus* Knutson Marschalcus; Rege verò deinde reverso Holmiam, oritur adversus Marschalcum gravis molestia & querela à Domino *Christierno*, dudum ab eo injuste, ut asseruit, captivato, cępitque Rex exinde Marschalco plurimum esse molestus, & diversas contra eum occasiones quærere causasque perpendere, quas ille multa cautela, & fidelium familiarium assistentia declinavit.

Hic Christophorus regno Suecorum multarum calamitatum occasionem induxit. Quam cito enim potens factus esset in regno, ipso dissimulante & annuente, rex *Ericus* partes maritimas regni, multis latrociniis, incendiis & spoliis affligens, in magnâ parte patriam reddidit desolatam, omnesque transeuntes navigio, mirâ tyrannide & rapina, vel timore & aggressu prædonico molestavit: Quanta autem bona de oppido Holmensi evecta surripuit, non facile est æstimare; Rex vero Christophorus ista per diversas querelas intelligens, respondit avunculum suum vitę necessariis indigere, nec vitam posse agere absque congruis alimentis: Considerans autem Sueorum abusum, quo se nituntur invicem plerumque supplantare, usus est eorum abusu in gravissimum exterminium, dispendium & ruinam totius Suecicę nationis: Advertens enim quod avidi essent, & importuni ad petenda sibi feuda, & bona tributaria de Coronâ, nec mutuo sibi deferrent, quin sibi conferri deposcerent quod alteri erat jam collatum, detractiones multiplicantes alter alterius supra dorsum, simulque considerans sibi plurimum esse proficuum, si dissensiones & jurgia essent inter illos, hanc sibi statuit in feudis largiendis censuram, ut cuilibet petenti statim conferret quod ille rogaret, dummodo pecuniam haberet in promptu, quâ de Cancellario super concessione feudi literam redimeret sigillatam: super quo in ipso mox petitionis principio Rex interrogare consuevit: Consuevit autem litera hujusmodi de Cancellario Regis extrahi XX nobulis Anglicanis, de quâ pecunia ex pacto & conventione, Rex medietatem accepit: Feudi verò possessio jam diu duravit in manibus & potestate cujuslibet sic ementis, donec veniret alius qui idem feudum vellet optare: Quod quibusdam quinque erat dierum, vel quinque hebdomadarum, magnum autem si & unius mensis, ita ut infra unius anni circulum, octo vel decem unum feudum taliter comparassent, & vix unus eorum inde tributa recepit. In hunc ergo modum omne aurum erasit à regno, & per suos Bavaros in patriam suam, per summas multas & maximas destinavit: Adeò enim erant Sueci suâ ambitione & mutuâ invidiâ excœcati, ut in tantis suis dispendiis non perciperent se illusos.

Vide supra pag. 620.

Duxit autem Christophorus uxorem quandam *Dorotheam* filiam Margravij de **Brandeburg** quam nec maritali dilexit affectu, nec liberos ex eâ suscepit: Erat enim ipse Rex incontinentię abominandæ, propter quam venit ira Dei in filios diffidentiæ; Unde putabant quidam ob ejus lasciviam regnum fuisse plagatum caristiâ illâ diutinâ quę sub ejus principatu duravit. In Anglicos etiam latrocinia exercuit, quorum naves multas & magnas arripuit, bonis inæstimabilibus oneratas: Civitates deinde Alemannorum maritimas diu quidem exagitatas, semel autem, sed frustra, attentata versutia sibi subjugare conatus est: Convenerat enim cum principibus Alemannorum, præcipue superioris Alemannię, quod concorditer & simul, sed occultâ fraude, & quasi subito super civitatem Lubecensem irruerent, quâ habita facile fuisset etiam alias subjugare; Res autem sic disposita erat: Die enim inter eos dictâ contulerunt se ad urbem Lubecensem principes colligantiæ supradictæ, arma sua secum ducentes in vasis magnis, quasi vinum pro longâ sua sustentatione ferentes; Rex autem his diebus exercitu numeroso collecto, & in magna classe circa littora civitatum stagnalium pervagatus, simulabat se ad **Willsnack**/ devotionis & peregrinationis gratia profecturum; Petiit autem primò à Lubecensibus, quatenus ei liceret per civitatem eorum cum quinq; M. armatorum, transire & votum peregrinationis, quo sacrum cruorē in **Willsnack** visitare tenebatur, ex voto perficere sineretur, caussam assignans quare in tantâ multitudine graderetur; Quia cum aliàs hanc viam incedere attentasset cum paucis, Principes quidam vicinarum & intermediarum regionum insidias ei, ut eum possent captivare, parabant. Lubecensibus autem introitum ac transitum per eos illi negantibus, Wismarienses, ut per eos transire posset, attentavit, similiter & Sundenses. Sed negativa per utrosq; recepta, Rostochienses super eodem scribendo pulsabat; Quibus transitum concedentibus, misit ad eos duos Milites, ut electis certis domibus Regis hospitio, pararent sibi congruas mansiones: Fama igitur erat in **Rostock** quotidie Regem venturum ad locum; Sed non erat ejus intentio alia in hoc facto, quam credibile

Vide supra pag. 624.

credibile facere eum iturum ad Willsnack/ & ne qua esset suspicio, cur extra portam Lu[illegible]becensem, & vicinarum civitatum tam diu gyrovagus ferebatur. Accidit vero inter[illegible] nocte quadam in civitate Lubecensi domum quandam casu incendi, & dato signo & [illegible]to clamore totam urbem ad succurrendum vocari; Tunc principes & Nobiles, qui de superioribus partibus Alemanniæ advenerant, & aliquandiu jam in Lubeck Regis adventum expectarant, putantes Regem advenisse, & per injectionem ignis incendium hujusmodi procurasse, & impetu facto pro impugnatione civitatis aliquid attentasse, præcipitanter ad arma prosiliunt, armatique ad portas civitatis accelerant, ut eos vel aperiri vel frangi procurarent: Deprehensi ergo & interrogati cur arma adduxissent? Respon[illegible]derunt se ea pro exercendis hastiludiis, aliisque militaribus studiis adduxisse, nec aliud quàm civitati succurrere intendisse; Jussi tamen sunt continuo civitatem egredi, & in loco alio, si placeret, sua militaria studia exercere.

Rex verò his auditis, in Daciam cum suo exercitu se retraxit, multisque instantiis & lachrimis Suecorum, per regem *Ericum* continuo spoliatorum, fatigatus, accessit Gothlandiam, quasi vindicaturus, aut pacem procuraturus, & rogatus ne cum rege *Erico* singulari & privato conferret colloquio invitis omnibus, qui aderant ex Suecis, longum cum eo soliloquium tenebat: Et continuata ejusdem regis *Erici* spolia ostentabant, qualiter i[illegible] suo soliloquio conspirabant: Egressus verò de Gothlandia, Calmariam navigaturus, impegit navi in lapidem, aut quodvis aliud offendiculum. Erat enim communis navium transitus, ubi nemo noverat navigandi impedimentum: Et fracta navi statimque submersa cum multis nobilibus & plebeis, Rex cum multâ difficultate in cymba ad littus perductus: Cum autem Sueci, præ ceteris sibi subjectis, odio haberentur & continuis ab eo oppressionibus vexarentur, etiam Dani minus quàm extranei, præcipue Bavari, curaba[illegible] Convenientes igitur Sueci & Daci potiores, rogaverunt regem, omnino vole[illegible]tes, & [illegible]riosè subjungentes, quod Bavaros suos à se remitteret, & faceret in terram suam repatri[illegible]ndo redire: Quod rex valdè molestè ferens & ægre suscipiens, mores conversandi mutavit, & jocos ac hilaritatem consuetam in vultum nubilum ac distortum convertit, Cæpitque disquirere quonam modo hanc suam displicentiam in Suecos, ut assolet, retorqueret.

Jussit igitur circa festum Natalis Domini Nobiles omnes potentiores de Sueciâ Jenecopias convenire, & illuc se, donec venire posset, congregatos expectare: Sunt qui referunt Regis intentionem fuisse, multos Suecorum vitâ privare voluisse, aliosque diversis suppliciis & servitutibus humiliare; Sed qui remedium apposuit, aliud cogitavit. Iturus enim Christophorus ad Suecos Jenecopiæ congregatos, in Helsingborg diem clausit extremum in festo Epiphaniæ, anno MCDXLVIII sepultusq; est Roscildis in ecclesia S. Lucij. Omnium autem quæ possedit, navium, equorum, auri & argenti & omnis pecuniæ de Sueciâ exportatæ remansit copia apud Dacos. Cujus morte perceptâ, Dominus *Nicolaus* archiepiscopus Upsalensis, lachrimatus est, moxque in lectum ægritudinis decidit, & paucis inde diebus elapsis vitam finivit temporalem &c.

Hic *Nicolaus* Ragualdus, episcopus prius Vexiouensis, & mox, ut demonstratum est, archiepiscopus Upsalensis, cum adhuc Vexiouensis esset præsul, ob morum ac docti[illegible] quibus præ ceteris hoc Boreæ tractu eminebat, singulares dotes, missus ad Basileense concilium, de quo dictum, Regis sui *Erici* ac trium regnorum Daniæ, Sueciæ ac Norvagiæ nomine, ab omnibus maximâ cum honoris significatione exceptus est laudatusque: Ubi & hoc obtinuit, ut inde, priusquam domum rediret, ab eodem Concilio regeque suo *Erico* ad Regem Galliarum ac Ducem Burgundiæ Atrebatum sit ablegatus, ut inter ceteros, totius propemodo Europæ principes atque illustres viros ipsemet præsens adesset componendo, quod inter utrumque principem Galliæ regem *Carolum* septimum ac Ducem Burgundiæ *Philippum* Bonum perpluribus annis attinuerat, internecino bello dissidioque. Nam, ut est superius nobis ex historiâ ac rebus *Philippi* Boni, Burgundiæ Ducis, memoratum, Danicis ac domesticis chronologis vel omissum vel ignoratum, præter eos Regum [illegible] dynastarum legatos, qui ad eum conventum vocati accesserant, etiam non rogatos suàq; sponte principum quosdam, quò ea usque adeo expectata pax coiret, legatos transmisisse & in his, præter Imperatorem *Sigismundum* aliosque, etiam Daniæ, Sueciæ ac Norvagiæ Regem *Ericum*: Et quidem hujus imo totius Concilij Basileensis vice hunc, de quo agimus, *Nicolaum* Ragvaldum Basileâ Atrebatum unà cum archiepiscopo Nicosiensi venisse, solus, quod sciam, observavit memoriæque prodidit *Ericus* Olai jam memoratus, eum ipsum Ragvaldum ab animi singulari moderatione ac multâ doctrinâ longâque rerum experienti[illegible]

Refer ad pag. 603 quæ est superius.

CHRISTOPHORUS III. Rex. A. C.

experientiâ plurifariam commendans, adjiciensque & alia, quæ nmittenda hoc loco haud existimavi. Snnt enim ista: Venetabilis pater & Dominus, *Nicolaus* Ragualdi, Episcopns Vexionensis, vir multæ discretionis, experientiæ & scientiæ, in omnibus factis suis mansuetns, benignus, longanimns & discretus, in Concilio Basileensi, nomine Regis *Erici*, pro tribus his tegnis incorporatus, in multâ veneratione habitus, & laudem adeptus; Plurima operatns est laude digna, deque ortu Gothorum, progressu, victoriâ & virtute autentice perotavit, exinde deducens, quod in catalogo Regum & Principum congregationibus, sessionibus, Conciliis & tractationibus, Rex Gothorum non immerito sibi vendicet primum locum: Hujus validissimi & venetandissimi pattes & principes in Basileensi Concilio congregari, vittutem experti, cum ad id tender.* sacri Concilij intentio principaliter, ut Ecclesiam Dei reformarent in capite & in membris, ut hæreses & schismata extirparent, & ut pacem in Ecclesia Dei ubique terrarum servari procurarent, vetus illud implacabile jurgium, guerram & odium, quod eo tempore inter regem Franciæ & Ducem Burgundiæ versabatut, tollere cupientes ipsum cum Archiepiscopo Nicosiensi de Cypro, in tam arduâ & difficili causâ destiuarunt: Qui & rem ipsam utiliter gerens & perfectibiliter terminans, à Principibus ipsis donis magnificeutissimis & respectus &c.

Hæc de *Ragualdo* Ericus jam dictus, successore *Olai* archiepiscopi itidem Upsalensis, cujus superius mentionem non semel fecimus: quem & in eo fuisse totum ostendimus, idque cum curâ semper egisse, ut *Ericus* Rex, præstitis, quæ promiserat, in integrum restitueretur, ac regni Sueci in se administrationem susciperet. Quod scilicet prævideret vir idem prudentissimus, id nisi fieret, exorituras domi seditiones, foris bella, quæ in regni certissimum postremo exitium vergerent. Quæ Archiepiscopi pro *Erico* Rege solicitudo cum Sueonum pluribus minus placeret, ipsi tandem exitio fuit. Nam, ut superius meminimus, veneno, quod lacti amygdalino erat inmixtum, tolli eum è medio præses Nicopiensis *Magnus* curavit. Quod cum pag. 609 jam modò attestantibns Sueonum annalibus, ità factum retulerimus, hîc obiter admonendum duximus, id non ab *Erico* Olai, quem ad testimonium jam semel iterumque adduximus, sed à *Iohanne* Gotho memorari ejusque nos annales intelligere. *Ericus* verò Olai de extremis ejus agens, hoc dixisse satis habuit, *Olaum* nimirum, pro rege *Erico*, qui id tamen minus de ipso meritus fuerat, egisse omnia, idque ad mortem extremumque spiritum usque. Ita enim loquitur: Idem tamen archiepiscopns *Olaus* cum regnum intrasset, & ad suam ecclesiam rediisset, exposuit se pro rege plusquam ctedi posset, & pro ejus (*Erici* regis) restitutione & perpetuatione in regno, usque ad mortem fidelissime laborabat.

Quæ verò de extremis ipsius regis Christophori & oratione ad regni proceres habita refert lib. 7 Daniæ suç Crantzius, eum scilicet commonnisse, ut proceres eligerent post se regem, qui non modò præesse regnis, sed prodesse eisdem posset, aliaque ad excusationem avunculi *Erici* regis à Christophoro, nt vult, memorata, ibidem ab eodem Crantzio posita, ea in actis domesticis non inveni, ideoque in medio relicta, hic monnisse satis existimavi. Ex nobilitate Bavaricâ, qui unà cum ipso in Daniam venêre, quique ductis in thorum suum Danicis conjūgibus, ac fixâ hîc sede substitêre, reperio *Pasbergios* & *Potseckeros*: quorum emortuis *Porseckeris*, quibus erat pro insigni Æthiopis caput, cum liceo candido, *Pasbergij* (ità ab arce, quæ est in Bavariâ superiori nuncupati) relictis posteris ac sui progenie, etiamnum supersunt. Concinnatum per id tempus in obitum ejus Elegiacum rudioris Minervæ carmen ac seculi sui venam unico disticho referens, nec quicquid ferè prætet annum & mortis diem superius expressos complectens; quocirca nec adscribere constituetam: Adscripsi tamen, ne quid omissum temere videretur. Est enim istud:

Hic Rex milleno, quadringeno quadrageno
Octavo, stellæ vespere morte cadit.

Atque ita defunctâ sine liberis non modo, de quâ diximus, Christophori sorore sed & ipso quoque Christophoro, extincta est illa vetustissima atque aboriginum Daniæ regum prosapia, clausitq; agmen omnium Christophorus. Sueones audito ejus excessu statim ad *Carolum* Marschallum respicere, eique regium diadema destinate cæperunt. Sed de hoc ceterisque huc spectantibus suo dicemus loco. Corpus defuncti regis delatum quamprimum Helsingburgo Roschildiam, ubi solemni ingentiq; magnificentiâ celebratç exequiç, præsen-

CHRISTOPHORUS III. Rex. *A. C.*

præſentibus præter ceteros archiepiſcopo Lundenſi *Thuone*, *Iohanne* Roſchildenſi, *Chriſtierno* Ripenſi, *Vlrico* Arhuſienſi, *Nicolao* Volphio Sleſvicenſi, *Gerbardo* Borglavienſi, *Torlavo* Viburgenſi & denique *Hennekeno* Othonienſi præſulibus ceteraque nobilitate. Et primò quidem in æde cathedrali intra cryptam chori, ut vocant, majoris depoſitum funus; unde & mox transferri id ipſum ſucceſſor ejus *Chriſtianus* primus curavit, inferrique ſacello, quod ipſe extrui ibidem fecerat, regium hodieque nominant.

GENEALOGIA
CHRISTOPHORORUM
Primi, Secundi & Tertii, Daniæ Regum

VALDEMARUS II victorioſus *dictus Daniæ, Gothorum Vandalorumque Rex.*

Ei nati ex

Maria *Othonis IV Imp. filia liberi nulli.*	Margaretâ *Dagmarâ Bohemicâ,*	Berengaria *Luſitanâ.*	*N*

Canutus *Dux Lalandiæ.* — Ericus *Dux Lalandiæ: vide pag. 355. ſupra.*	Valdemarus *vide ſupra pag. 355.*		Nicolaus *Comes Hallandiæ.*

Ericus *cognomento* Sanctus, *Daniæ Rex.*	Abel *Dux Sleſvicenſis Daniæ Rex vide pag. 315.*	Otto. Sophia. *vide pag. 355 item ad an. 1248.*	CHRISTOPHORUS I *Daniæ Rex, ei nati ex* Margareta *Pomeranâ* Spꝛinghest *dictâ.*

Chriſtophorus & Canutus *ante patrem defuncti*	Sophia.	Agneta. Juditha.	Ingeburga *nupta* Magno *regi Norvagiæ. vide pag. 385.* Margareta *vide ſupra pag. 355.*

Ericus *Glipping Daniæ Rex, uxor* Agneta *Brandeburgica*	Valdemarus.	Mechtildis *nupta Alberto Brandeburgico. vide ſupra pag. 355.*

Ericus *Menvid Daniæ vide pag. 355.*	Valdemarus *obiit adoleſcens*	CHRISTOPHORUS II *Daniæ Rex, uxor Euphemia Brandeburgica.*	Martha *ſive* Meretha *vide pag. 355.*	Margareta *vide pag. 355*

Ericus.	Valdemarus. *vide pag. 355*	VALDEMARUS III *Daniæ Rex, uxor* Hadeviga *Sleſvicenſis Ducißa*	Otho.	Agneta. Hedeviga *vide p. 355.*	Metilda. *vide pag. 355*	Margareta. *vide ibidem.*

Chriſtophorus.	Margareta.	Ingeburga *nupta* Henrico *Mepolenſi.*	Catharina. Valdemarus.	MARGARETA, *Daniæ, Sueciæ & Norvagiæ regina. nupta* Haquino *Norvagiæ regi.*

Anna (*aliis* Maria) *in matrimonium collocata Duci Pomeraniæ* Vartislao VI.	OLAUS *Daniæ Rex.*

ERICUS *Pomeranus Daniæ, Sueciæ ac Norvagiæ Rex.*	Catharina, *aliis eſt* Sophia *nupta Duci Bavariæ* Johanni *Neoburgico filio* Ruperti *Imperatoris, Bavariæ Ducis.*

CHRISTOPHORUS III *Daniæ, Sueciæ ac Norvagiæ Rex obiit improlis, relicta viduâ Regina* Dorothea *Brandeburgica: quam unà cum Regno ſibi thori ſociam aſſumpſit* CHRISTIANUS *Oldenburgicus, De quo tomo ſtatim, qui ſequitur, proximo.*

FINIS.

CHOROGRAPHICA
REGNI DANIAE
Tractusque eius universi borealis
DESCRIPTIO.

LECTORI.

IN historiâ cum alia terrâ, alia mari, nonnulla quoque juxta peculiarem locum, lucum, collem, clivum, montem, oppidum similemque tractum ac situm gesta occurrant, eorum accuratam habere notitiam adeò interest, ut hoc historiæ lumine quicunque destitutus sit, ei fere cæca hîc omnia ac invia existant. Cujus rei gratiâ Appianus Alexandrinus, Rerum Romanarum atq; exoticarum præclarus scriptor, universos propemodum labores suos pro locorum diversitate distinxit. Alia enim Punica seu Carthaginensia vocat, alia Syriaca, alia Parthica, & eundem ad modum cetera, tàm quæ exstant, quàm quæ perierunt, quod ex Photij bibliothecâ cognoscimus. Nec defuêre qui eâdem de causâ universum historiarum corpus constare præcipue quatuor judicarunt. Quorum primum, quod locorum descriptionem spectat, Topicon nominarunt, alterum Pragmaticum, tertium Chronicon, atque ultimum dixêre Genealogicum. Quas etiam ad partes cum in Opere nostro historico respexisse nos existimo, illud quod Topicon dicitur, velut prætereuntes & obiter, nec ei nimis immorantes, exsequuti sumus. Nam in hujusmodi esse non tam diffusi quàm breves maluimus, ne rerum narrationi intentus lector ex inopinato aliò & ad aliena quasi traduceretur. Quò & Lucianus respiciens ridet eos, qui res enarrare, ad statum publicum spectantes, aggressi, iis relictis, se ad specuum similiumque descriptiones convertunt. Cum igitur in ipsâ historiâ obiter, ut dictum, & non nisi re exigente, hæc ista attigerimus: Et referat nihilominus populorum origines, nomenclaturas cum vetustas tum novas, tum & situm naturamque ac magnitudinem cujusque districtus, ut & urbium conditores ac positus, gentisq; indolem, mores, instituta aliaque huc pertinentia haud ignorare, hanc chorographiæ fusiorem rationem à superiore corpore secretam vel præmittendam vel ad calcem subjungendam existimavimus, idque tam veterum quàm recentium exemplo. Et nos quidem initio in ipso statim limine collocare hæc in animum induxeramus, nisi ab aliis aliter persuasi, tum & intercurrentibus, quæ mutare consilium hoc coegerunt, hîc habere locum passi sumus.

Tu Lector fruere & vale.

CHORO-

CHOROGRAPHICA DANIAE DESCRIPTIO.

Regni totius Danici complexus.

ANIÆ universum regnum aut insulis aut continente distinctum constat. Continentis præcipuæ sunt partes, *Chersonesus Cimbrica* & *Scandinavia*, ut olim appellaverunt veteres. Quarum *Scandinavia*, si strictè accipiatur, *Scaniam* sive *Schonlandiam* solam complectitur, si latius, *Norvegiam* etiam & *Suetiam* cum adiacentibus includit. *Cimbrica Chersonesus*, quæ hodie *Iutia* sive *Iutlandia*, perplures dioeceses seu territoria complexa, ab Austro, quà est *Holsatia*, finibus Germaniæ contigua hæret: Versus verò septentrionem in Oceanum Norvagicum longè procurrens peninsulam sive Chersonesum constituit. Huic introrsus, ad orientem, insularum proxima est *Fionia*, quam à Jutiæ continente angusti admodum æquoris intercapedo dispescit: Eaque vicissim ab ortu *Sialandiam* habet, Balthici maris amoenissimam insulam, quę medium quasi regni locum tenens, hinc *Falstriam* aliasque insulas, indè *Scaniæ* continentem ex adverso prospectat, ab eâ similiter exigui freti, *Oresundam* indigenæ vocant, interjectu separata: De quâ & aliis hoc maris tractu, minoris & nominis & momenti insulis, suo mox dicetur loco: Quæ autem ab occasu & Boreâ eandem Chersonesum prætexunt, plurimę, sed exiguę admodum sunt, quas & ordine deinceps producemus; sicut & illam, quæ, à latere occidentali Norvagiæ ad extremum propemodum Boream posita, *Glacialis regio* sive *Islandia* nominatur. Continentis itaque partes principe loco enarrandas assumam, converso indè ad insulas stilo, modò de ipsâ in universum Daniâ, ejusque etymo ac nomine, omnibus ubique regni partibus communi, pauca præmisero.

DANIÆ NOMEN.

DAnicæ gentis Danicique nominis origo quæ fuerit, si Saxonem Grammaticum, authorem domesticum, eumq; secutos sequimur, *Danum*, Humbli filium, primò id nominis genti dedisse, multis antè Christi natalem annis, reperiemus. Quamvis Andreas Vellejus, vir literatissimus, regiusque olim historiographus ac ipsemet Danus, à Saxone hîc suo seorsim sentiens, à *Dahis* Scythiæ populis, & voce *Marc*, quæ non limitem sed regionem significet, *Daniæ* ac *Danemarchiæ* vocabulum repetendum potius putarit. Alij ab ultimâ origine *Dan* sive *Danum*, Jacobi Patriarche filium, judicem Hebręis denotantem,

 addu-

abducunt. Nec desunt, qui *Dacos* itemque *Danaos*, Gręcanicam gentem, Danorum conditores asserant. Quos inter Dudo fuit, de S. Quintino dictus, cujus hæc verba sunt: *Daci nuncupantur à suis Danai vel Dani, glorianturque se ex Antenore progenitos.* Sanè *Daciæ* nomenclatura tam altè, præsertim Latinè scribentibus, hæsit, ut instrumenta etiam publica, à regibus olim promulgata, *Daniam* ferè ubique *Daciam* vocent. Quæ & secutus videtur Polydorus Virgilius, qui Anglicæ gentis Historiam Latinè contexens, haud aliter ferè *Danos*, quam *Dacos* nominat. At harum originationum vix ullam esse, quæ solidi quidquam inferat, quis non videt? Nam ut de Humbli filio *Dano* deque *Dan*, judice Hebræis intellecto, nihil nunc dicam, nonne illud de *Dabis* deque *Dacis* & *Danais* eâdem, quâ asseritur, fiduciâ atque affirmatione negari ac refutari meritò potest, cum anthoritatem præsertim, quâ nitatur, vetustam, aut verisimilitudinem, præter levem aliquam nominis allusionem, nec eam satis convenientem, non habeat? Undè Saxo noster Dudonis, qui, ut dictum, à Danais & Trojanis Danos arcessebat, opinionem coarguens, statim initio Historiæ suæ ita loquitur: *Dan & Angul, a quibus Danorum cœpit origo, non solum conditores gentis nostræ verum etiam rectores fuêre.* Quamquam Dudo, rerum Aquitanicarum scriptor, *Danos à Danais ortos nuncupatosque recenseat*, innuens scilicet haud minori se jure *Danum* adducere ac tutari, quam *Danaos* Dudonem. Quæ cum ità habeant, nonne verius ex gente *Dansciorum*, quos in ipsâ Scandiâ agnovisse Ptolemæum infra patebit, ortos progressosque Danos autumabimus? Nam à boreâ, austrum versus, populorum egressus atque expeditiones, quæ quidem certis authoribus sunt proditæ; Exceptis, quæ in sacris scripturis occurrunt, de quibus mox, esse factas in confesso est apud universos. *Dacos* igitur aut *Dabas Danaosq;*, qui genti dedisse originem volunt, quibus illi authoribus eorum ad boream traductionem demonstrabunt? Ptolemæum idcirco, authorem confessione omnium, sive fidem seu vetustatem spectemus, egregium ac classicum, sequendum omninò præferendumque superioribus putamus, qui haud vanè Danschionum, borealis, ut dictum, populi, vocabulum fando exaudiens, *Danciones* hîc statuit, ubi & hodieque intelliguntur ac proximas lateque patentes boreæ oras populosq; uno illo ac communi *Danschionum* vocabulo comprehendunt. Nam suum licet habeat *Scandia* sive *Scandinavia*, & suum vicissim *Cimbrica Chersonesus*, ut & insulæ, quę sunt intermediæ, *Lalandia, Falstria, Fionia, Selandia* cæterçq; nomen & appellationem propriam, omnes tamen & in universum sub uno hoc communique *Daniæ* vocabulo, à gente *Dansciorum* profecti commemorantur. Quin & Daniæ indigenę ipsi ad vocem Ptolemæi quam proximè accedentes, se suamq; gentem, non ut exteri vulgò **Denen** aut **Denschen**/ sed **Dansche**; & Sarmatæ, ut mox dicetur, **Dunschi** populariter appellant. Undè & Ptolemæus non tam *Danos*, ut nos Latinè hodie, sed *Dausiones*, sive, ut eam vocem legendam etiam admonuit jam olim elegantissimus Camdenus, *Danciones* seu *Dansciones* quàm proximè effinxit. Et est pręterea, aut saltem elapso antè hoc nostrum seculum tempore exstitisse apud Scandinavos *Daneholmia*, non uno in historiâ legitur loco. Ut omittam, de quo mox dicam, Pomponium Melam plusquam seculo ante Ptolemæum, Danię vocabulum satis indicasse, cum sinum Balthici maris *Codanum* & certum in eo districtum *Codanoniam* diceret, addititiâ syllabâ *co* nomen ipsum corrumpens, utpote qui jam ante fassus fuerat intercurrere suę chorographiæ barbara quædam vocabula, quę ore Romano vix eloqui liceret. Ptolemæum quoq; minus disertè Dansciones, sed, *u* pro *n* posito, *Dausciones* scribere mirari nemo debet, cum in his similibusq; populorum vocabulis labatur sæpenumerò. Sic *Chamanos* idem vocat, qui *Chamavi* sunt: *Busacteros*, qui *Bructeri*. Alij non tàm gentem, ex quâ orti Dani & Dania, quam vocem ipsam respicientes *Damam* quasi prolificam parentem bonorumq; plurimorum *datricem* ab ipsa re dicendam Latinâ originatione existimârunt: ut & alij, quibus subtilior notatio vocabuli *marchiæ* arrisit, *marchiam* à *mar* & *archia* conflatam voluerunt quasi *maris* esset ἀρχὴ. Quæ ut etymologię vocisq; Latinę cum Græcanicâ copulatio planè est absona, ità cum re non admodum pugnet: Sunt enim regni hujus principatus & archię pænè omnes ad mare sitę, insulis ac peninsulis in ambitu contentę: Sed ut dixi, absonum ac frivolum hoc, tamen est, nihilq; certius quam *marcam* vocem esse genti propriam & hodiéque patentem campi superficiem regionemque, ut diximus, denotare. Nec scio an multò habenda verior, quamvis accuratior sit, clarissimi aliàs doctissimique viri Hadriani Junij notatio, qui *Danos*, ut homines abjetinos ac piceis in silvis eductos **Dannemans** vulgo, & à suis hodieque appellari memorat, addens Dan sive **Denneboom** arborem intelligi, quam *abietem* Latinè dicimus. Verum considerare Junius debuit Danos *abietem* non, ut Belgę, **dannen** aut **dennen-boom**/ sed *firretre* & *fyrtræ*, quomodo

modo & Angli hodieque, nominare. Adeò ut illud **Dannemans**/ quòd in ore quidem crebrò Danis est, non enim in sensum, ut Junius accipit, ab illis usurpetur, quasi hominem intelligi velint abjetinum ac piceis in silvis productum eductumq;, sed virum eâ formulâ indicare pręcipuè solent, honestum egregiumque, & qualis Pythagorę describitur, non è multis. Græci *δαίμονας* & *demona hominum* haud ab simili ferè ratione olim extulêre, ut indè ferè profluxisse Danorum **Daineman** videatur à vero haud valdè dissentaneum. Nam & Græcanicas voces haud paucas Danico idiomati immixtas docebimus aliàs. Exstitisse postremò & alios reperio, qui Danos & Daniam ab aquis deductam sibi aliisque persuasum voluerunt, quia *Aba* apud eos fluvium notet & ipsi se **Danemans**/ quasi viros aquatiles & fluviales vocent. At *Aba*, ut id nunc modò reponam, non Danis tantum sed Belgis quoque Theutonibusque *fluviolum* significat; unde Breda, quasi latus amnis; aliæq; ejusmodi Belgis Germanisque terminationes usitatę passim: ut in silvâ Martinianâ Kuntzaha, Vuolfsaha. In saltu Vosagi, Lebraha, Andelaha, Haselaha. Et apud Badēses Suartzaha, ubi & cænobium ejusdem appellationis. Adeò ut locum habere ista haudquaquam possint; & sint, quod dicitur, planè *ἀπροσδιόνυσα*. Cum nec **Danemans** *viros fluviatiles* notet.

Allatę igitur huc usq, originationes, pręter eam ex gente *Dansciorum* boreali adductam, quàm illę ad nomen, de quo agitur, illustrandum parum faciant, satis liquere puto. *Danseiones* autem ipsos quod è boreâ, sequuti Ptolemęum, ad anteriora hęc profectos, ac gentium expeditiones migrationesque ab istâ, ut plurimum, mundi plagâ Austrum versus, factas injecimus, ità accipi velim, ut de profectionibus populorum intelligatur, quę factę multò post eam, cujus Moses meminit, trium Nohę filiorum secessionem. Noacho enim, ut sacra nos docet historia, à diluvio tres filij fuêre *Sem*, *Cham* & *Iaphet*. Hi numerosiore prole adaucti digressique à montibus Armeuię, ubi arca hęserat, in diversos terrę cardines secessêre, ac gentes per orbis vastitatem propagarunt. *Sem* & *Chamus* orientem pręcipuè atque Austrum eosque tractus petierunt. A *Iaphoto* ejusque posteris, ut habet disertè Moses, *insulæ gentium in regionibus suis divisæ fuerunt*. Insulę autem gentium interpretibus ac Theologis vocantur, quę sunt remotissimę. Sanè *Iapheto* ejusque prosapię Europam cessisse pręter Josephum, etiam alij meminêre. Nam & gentium philosophia, minus guara quid veritas dictaret, fando tamen aliquid de rebus à Mose traditis cum accepisset, nihil *Iapeto* antiquius agnovit, eum cæli ac terrę filium fecit. Et Horatius, *audax Iapeti genus* dicens, quid aliud quàm ultra ultraque tentendum mortalium, & pręsertim Europeorum, studia conatusque indicata voluit? ut ità nihil quoque ipsi rei sit aptius convenientiusque, quam nomenclaturę ipsius Japheti ex idiomate Hebræorum notatio. Significari enim eâ voce *dilatationem* plures observarunt, fatali quasi nomine Europę præcipuè populis debitam ac peculiarem futuram, qui, ut idem addit poëta, *sibi nil esse arduum monstrant cælumq; ipsum petunt stultitiâ*: tametsi alij eadem dictione *pulchritudinem* denotari velint, quod Europa eximiâ pulchritudine, &, ut eleganter Plinius, victoris omnium gentium populi nutrix habeatur: tum & cæteras nationes niveo corporum decore antecellat. Post illam ergo Japeti, & qui ex eo progeniti sunt longissima serie natorum nati, migrationem, cum se jam ipsi numerosâ indies progenie circumquaque mortales superarent onerique esse viderentur, ex boreâ vicissim Austrum versus colonię deduci cæptę. Atque ità factum, ut nec Strabo, qui Cimbros agnoscit, nec Tacitus, qui illo est integro plus seculo posterior, Cimbrosque diserte nominat, *Danos* aut *Danschiones* uspiam appellet; solus eorum prodiderit vocabulum; qui Tacitum paulò præcessisse putatur, Pomponius Mela, & qui Tacitum eundem excepit Ptolemæus, apud quem & Saxonum mentio. Atque indè Ptolemæum quarto circiter post seculo secutus Procopius Cæsariensis, qui sub Justiniano claruit, non jam *Danseiones* sed *Danos* disertè nobis indicat rerum Gothicarum secundo. Nam de Herulorum legatis ab Istro Thylen, id est, Scandiam, ut post dicetur, petentibus agens inquit: *Desertamque hinc regionem transeuntes multam, ad Varnos pervenerunt. Inde Danorum nationes percurrunt. Hinc verò ad Oceanum progressi navigarunt.* Ut & ævi ferè ejusdē Iornandes in Scandia eos collocans, ubi ita loquitur: *Dani ex earum* (Cogenorum) *stirpe progressi, inter omnes Scanziæ nationes nomen sibi ob nimiam proceritatem affectant præcipuum.* Quin & antè eos Gregorius Turonensis, ubi res Theudoberti, Theodorici regis Francorum filij, circa annum Christi quingentesimum, imperante apud Græcos Anastasio, enarrat, Chotilaci Danorum regis expresse meminit, ut est à nobis suo loco in Historiâ commonstratum. Et sunt præterea notanda Procopij verba, qui *Δανῶν τὰ ἔθνη* *Danorum nationes* cum dicat, haud abs re ita dixit, ut intelligantur scilicet non unæ sub eo nomine, sed variæ & gentis ac continentis

circa boream ditiones insulæque per Balthicum mare sparsæ, quomodo & haberi hodieq; has oras, peculari quadam nomenclaturâ distinctas singulas, uno tamen eodemque Daniæ vocabulo celebrari omnes atque intelligi, jam modò est indicatum. Nec operæ sumendum ulterius multum puto ad explicandum propius *Danschiorum* ipsum aut *Daniæ* etymon, cum alia ejusmodi gentium aut territoriorum vocabula, ut sunt *Germania, Gallia, Flandria, Valchria* pluraque talia quis explicuit hucusque, & eorum non verius conjecturas, quàm veram notationem prodidit? Et ità hic quoque, quamvis & hoc dici non absimiliter vero possit, Danorum cum gentis potius quam regionis, ut indicatum, nomen sit, eos in primâ ab Austro in boream secessione, morâ fortassis circa Borysthenem factâ, Danicum indè secum vocabulum adduxisse. Nam Borusthenes Ptolemæi, Sarmatiæ Europeæ fluvius, Ludovico Decio *Dnieper* appellatur, Cromero verò *Nester* & *Dnieper*; cum disertè eum *Danastrum* in Gothicis suis nominet Iornandes. Ut omittam vicinum Borystheni fluvium Tanaim, *Don* & *Dun* vulgò Sarmatis dici, quibus & *Dani* populariter *Duni* & *Dunschi* vocitantur.

Verum his in præsentiarum missis, illud potius quod objici hic ex Tacito potest, videamus propius. Nam ille Germaniæ populos latè accipiens, cùm etiam borealem hanc plagam, in qua præter *Cimbros, Suenes, Fennos* ac *Venedos* agnovit, Germaniæ accenseat, atque ejus universam gentem esse indigenam nec aliunde profectam huc devenisse velit, nonne pugnabit id cum superioribus quæ attulimus, nec esse hoc pacto Iapheti aut Gomeri prosapiam Danorum gentem dicemus? Quibus ut ordine ac rite respondeatur, ipsa prius Taciti verba ponemus, quæ sunt in Germaniâ ejus hujusmodi: *Ipsos Germanos indigenas crediderim miniméque aliarum gentium adventibus & hospitiis mixtos: quia nec terra olim sed classibus advehebantur, qui mutare sedes quærebant: & immensus ultrà, utque sic dixerim, adversus Oceanus raris ab orbe nostro navibus aditur. Quis porro præter periculum horridi & ignoti maris, Asiâ aut Africâ, aut Italia relictâ, Germaniam peteret? informem terris, asperam cælo, tristem cultu aspectuque nisi si patria sit.* Quibus in verbis Tacitus cum indigenas facit Germanos, indicare voluit, eos qui jam ante innotuerant Romanis, & tum indies ijsdem innotescerent, hominum fuisse genus qui non aliundè venerint, sed ibi nati essent, utpotè sui tantum similis gens. Ut ità indigenarum vocem accipiamus non quasi autochonem esse aut terrigenam hunc populum velimus, sed qui sedes istas, in quas à primis suis archegis *Iapetho* & *Gomero* deductus fuerat, continenter incoluerit, nullis exindè Asiæ aut Græciæ aut gentium similium exoticis, sed sui tantum soli moribus hospitiisq; assuefactus. Undè nunc iterum iterumque concident eorũ commenta, qui Danos à Danais, aut Dacis Dahisve: Saxones ac Suevos à Macedonibus; à Trojanis Sicambros; à Persis aut Indis Frisios deducunt. Nam id si esset & aliquâ veri famâ traditum haberetur à meridie in Boream eas gentes concessisse, non omisissent florente jam re Romanâ authores; & Seneca præsertim Consolationis ad matrem Helviam eo loco, ubi brevem populorum, qui sedes mutarunt, catalogum texit, in modum ferè, ut sequitur: *A cælestibus agedum, te ad humana converte, videbis gentes populosque mutasse sedem. Quid sibi volunt in mediis barbarorum regionibus Græciæ urbes? Quid inter Indos Persasque Macedonicus sermo? Scythia & totus ille ferarum indomitarumque gentium tractus civitates Achajæ Ponticis impositas littoribus ostentat. Non perpetuæ hiemis sævitia, non hominum ingenia ad similitudinem cæli sui horrentia transferentibus domus suas obstiterunt. Atheniensis in Asiâ turba est. Miletus* LXXV *urbium populum in diversa effudit: totum Italiæ latus, quod infero mari alluitur, major Græcia fuit. Tuscos Asia sibi vendicat; Tyrii Africam incolunt: Hispaniam Pœni: Græci se in Galliam immiserunt, in Græciam Galli: Pyrenæus** *Germanorum transitus non inhibuit; per invia, per incognita versavit se humana levitas.* Ecce agnoscit recensetque Seneca varios quidem huc illuc gentium discursus; in Germaniam & ultimum hunc boream nullos enumerat. Extremos qui versus hoc cælum ivêre Græcos refert, qui Galliam & in eâ Massiliam sibi coloniam fecêre: ut & eos, qui ex opidis Achajæ effusi, non dubitarunt inter pellitos illos ac cælo suo non minus horridos Scythas sedem figere.

* *De Cimbris capiendam. Vide supra pag. 2. & seqq.*

Atque hæc de origine atque antiquitate Danici nominis satis sunto: illud non abs re addam: Fuisse inter Arcades olim Ægyptiosq; de antiquitatis prærogativâ contentionem, authoribus memoratam: Eamque palmam Ægyptiis vulgari proverbio tributam Lucianus testatur, utpotè qui multa annorum millia ex archivis suis ostentarent. Arcades autem ipsâ Lunâ cum se antiquiores jactarent, litis ejus dirimendæ curam Psammetichum Ægyptiorum regem ita sollicitum habuisse, ut pueros duos, teste Herodoto, recens natos pastori educandos dederit, interdiceretque simul, ne coram eis, solitariâ in casâ conclusis,

clusis, vocem aliquis ederet, idque biennij tempore: Exactis verò duobus annis cum pastor, qui puerorum nutricationem susceperat, uti jussus erat, januam casæ aperiret, ac ambos clamantes audiret, *beccus, beccus*: atque illud primo percipiens obticuisset: Cumque identidem vocabulum idem ab infantibus ederetur, rem ad regem retulisse, ejusque jussu pueros exhibuisse. Quod cum & ipse Psammetichus accepisset, jussisse deinceps memoratur inquiri quinam mortalium *beccus* suâ lingua sonarent; Idque curiosius indagando, comperisse Phrygas sic *panem* vocare: Eoque argumento confutatos exindè Ægyptios Arcadesque: Et ità prærogativam antiquitatis mansisse exinde penes Phrygas. Sed hæc ex gentium etiam numero cordatioribus deliramenta visa, qui & similes idcircò de antiquitate incompertâ nugas *becceselena* proverbiali sermone vocitare cæperunt, à *becco*, quod *panem* Phrygibus & *selene* quod Græcis *lunam* notat, facto nomine. Nam & eâ ratione non Phrygibus modo, sed huic etiam, de quo agimus, boreæ populo, omnibusque ut sic dicam Germanis, hæc antiquitatis excellentia competat, cum illud vocabulum *becco* illis sit proprium ac varia significet, & maximè ex eo formatâ voce Germania omnis *pistorem*, qui *panes pinsit*, **becker** & **backer** populariter appellet. Sed, ut dixi, de gentis vetustate deque primâ Danici nominis originatione sufficient ista, nunc partes ipsaque territoria videamus.

CIMBRICA CHERSONESUS STRABONIANA.

DAniæ universum regnum insulis aut continente distinctum constare, jam antè est commemoratum. Quarum partium continens, quæ est australior Germaniæque quam proximè adhæret, *Cimbrica Chersonesus* dicitur; quæ est borealior, *Scandinavia*, longè latéque per Suiones Finnosque diducta hinc Norvagos, indè Moschos attingit. Sed de *Cimbricâ Chersoneso* loco primo dicendum. Hanc inter antiquissimos Græcus author Strabo nominat, & eum aliquot post seculis subsecutus Plinius ipsoq; inferior Ptolemæus. Nam Tacitus, qui Ptolemæum proximè præcessit, non quidem disertè Chersonesi, sed in Germaniâ tamen sua Cimbrorum præclare meminit, ut & antè hos omnes in Commentariis suis Julius Cæsar, cujus narrationes, cum ad historiam præcipuè spectent, alibi, ubi de rebus gentis agimus, sunt commemoratæ. Strabonis igitur inter cætera verba sunt ista:

Libro II. *Conjectura etiam colligit* (Posidonius) *Cimbrorum & gentilium migrationem è patriâ factam esse ob maris incursionem, non confertim eam factam.*

Libro IV. *Belgæ habitant inter Rhenum & Ligerim ad Oceanum, soliq; ferè sustinuerunt Germanorum impressionem, Cimbrorum & Teutonum.*

Libro V. *Sita est Aquileja extra Venetorum fines, pro limite est fluvius ab Alpibus delapsus, qui adversus navigari potest &* CIↃCC *stadiis ad Nerejam urbem, apud quam Cn. Carbo inani conatu cum Cimbris conflixit.*

Libro VII. *De Cimbris quædam ineptè dicuntur, quædam probabilitatem habent non mediocrem. Non enim hac de caussa eos ut incertis vagarentur sedibus & latrociniis victum quærerent compulsos crediderim, ut è peninsula seu Chersoneso, quam inhabitabant, diluvio fuerint ejecti: cum hodieque antiquas incolant sedes, nuperque Augusto lebetem, qui apud ipsos sacerrimus habebatur, dono miserint, amicitiam expetentes, & veniam illatarum injuriarum, eaque consecuti domum redierint; Et ridiculum sit, eos naturali & sempiterno æstui, quotidie bis contingenti, iratos solum vertisse. Quin & figmentum videtur, eluviem aliquando immodicam accidisse cum id genus Oceani accidentia intendantur quidem ea & remittantur, sed ordine tamen suo atque modo. Non rectè etiam is, qui arma adversus exundationem cepisse Cimbros ait: neque id, quod Celtæ ad vacuitatem metus sese assuefacientes, patiantur domos suas aquis obrui, rursumque ædificent, pluresquè eorum aquis quam bello pereant, quod Ephorus tradidit. Nam hæc absurda non admittit cum ordo æstuum, tum notitia regionis illuviem passæ: Cum enim bis quotidiè æstus accideret, qui credibile sit tandem nunquam eos sensisse naturalem esse hanc maris reciprocationem & innoxiam, nec non sibi cum omnibus ad Oceanum accolentibus communem? Malè etiam Clitarchus, equites narrans accursum maris spectantes, citatis equis refugisse, & pæne fuisse affluxu obrutos: neque enim tantâ celeritate accedere mare deprehendimus, sed sensim & latenter: neque id quod fieret quotidie, & omnium spectatorum aures antequam accederet personaret, tantum potuit objicere his terrorem, ut quasi de improviso, objectâ re, fugam facerent. Hæc Posidonius jure in scriptoribus reprehendit. Idem non ineptâ conjecturâ colligit, Cimbros homines fuisse prædones ac vagos, armisque ad Mæotim usque lacum progressos, & fuisse ab iis* Cimmerium bosphorum *denominatum, quasi*

 Cimbricum,

Cimbricum, *cùm Græci CIMBROS CIMMERIORUM nomine afficiant. Idem perhibet Boios quondam Hercyniam incoluiße sylvam: ac Cimbros, cùm ad ea loca se contulißent, ab iis repulsos, ad Istrum & Scordiscos Gallos descendiße: inde ad Teuristas ac Tauriscos: ipsos quoq; Gallos, tum ad Helvetios, auri divites, ceterùm pacatos. Hos, cùm viderent suis majores opes latrociniis Cimbrorum partas, maximè Tigurinos ac Tugenos, animum ad prædas adjeciße, ac Cimbris Italiam petentibus socios se adjunxisse. Omnes autem à Romanis debellati sunt & Cimbri & eorum socii, partim extra Alpes, partim eum, his superatis, in Italiam descendißent. Morem hunc fuisse Cimbris usitatum ferunt: Sequentibus eos in bellum uxoribus, vates quædam comitabantur canæ, albo vestitu, carbasinis supparis desuper fibulis affixis cinctu æreo, pedibus nudis: eæ per castra captivis occurrebant strictis gladiis, prostratosq; ad crateram æneam adducebant amphoras circiter XX. capientem. Super eam pulpitum erat, quo conscenso vates sublimis singulis supra lebetem elevatis guttur incidebat: è sanguine in crateram fuso suam captabant quandam divinationem: reliqua cadavera sic cæsorum scindebant, intestinisq; spectatis, victoriam suis vaticinabantur. In prælis pelles pulsabant cratibus curruum prætentas, quibus sonitus terribilis edebatur.*

Germanorum, ut diximus, septentrionales qui sunt propter littus Oceani porriguntur: ac noti sunt ab ostiis Rheni usque ad Albim, notissimi Sicambri ac Cimbri. Quæ autem trans Albim ad Oceanum sunt, nobis prorsus sunt ignota. Nam neq; priorum quemquam compertum habemus istud littus præternavigasse versus Orientem usque ad Caspii maris fauces: neque ultra Albim sita Romani adiverunt: sed ne terrestri quidem itinere quisquam illa perlustravit. Quid ortum Solis versus secundùm longitudinem sit adusq; Borysthenem & Septentrionalia è climatum rationibus liquet. Quid autem sit ultra Germanos, & alios iis confines, sive ii sint Bastarnæ, ut plerique putant, sive alii interjecti, sive Iazyges, sive Roxolani, sive alii in curribus domicilia habentes, non est facile dictu: neque an tota illa in ora Oceani aliqua sit portio, quæ vel ob frigus, vel alia de causa habitari nequeat: item an aliud genus hominum orientalibus Germanis & Oceano sit interjectum &c. Latus autem Germaniæ meridionale, quod est cis Albim, continuo Suevi tenent, pòst hos Getarum regio &c.

Libro XI. *Dividuntur (Mæotæ) in gentes complures: quarum propiores Tanaidi ferociores sunt, Bosphoro viciniores magis mansuetæ. A Rombite minore ↄↄ sunt stadia ad Tyramben, & fluvium Anticeitam: Deinde CXX. ad pagum CIMBRICUM: ubi naves solvunt, qui paludem Mæotim navigant.*

Hactenus verba Strabonis posuimus. Quorum quæ citata sunt ex libro 4, & 5. & aliqua etjam libri septimi, quæ de gentis migratione ac bello agunt, in historia suo loco memorata. Cetera ad Chorographiæ rationem spectantia satis indicant, Strabonem Cimbricam Chersonesum sive peninsulam appellasse id totum quod est à parte Germaniæ, boream versus, inter duo maria, Britannicum occidentale & orientale Theutoniæ collocatum; quorum hoc non mare, sed sinum Germaniæ appellasse Plinium Tacitumque ex sequentibus liquebit. Quòd autem præter alia, ut est positum, libro septimo memoratur, Germanorum septentrionales, qui sunt propter littus Oceani, notos esse ab ostiis Rheni usque ad Albim, notissimos autem Sicambros ac Cimbros, trans verò Albim apud eundem Oceanum, quæ essent prorsus ignota fuisse, non ita accipienda quasi Albim ultra Cimbros non agnoverit Strabo, & omnia ibi tenebris densissimis obsepta jacuerint, quasique Cimbros coluisse unquam Chersonesum suâ memoriâ Strabo negaret, ut eum interpretatur Suffridus Petri de Origine Frisiorum lib. 1. cap. 6. cujus verba posuisse necessarium hic puto: ita enim habent loco jam dicto: *Strabo confidenter negat Cimbros unquam coluisse Chersonesum, eosque eodem loco semper egiße asserit, quo ipsos memoriâ sua, hoc est, sub Augusto Cæsare habitâsse docet, quos tunc Sugambris ad orientem proximè subjungit, intra Albim tamen. Utrosque autem ad septentrionem Germanorum ultimos facit, eisque totum tractum illum borealem, qui intra Rhenum & Albim est, solis adsignat, ita ut Sicambri Rheno, Cimbri Albi secundum ipsum proximè vicini sint. Quo loco admiranda est oscitantia quorundam recentium scriptorum qui Strabonis verba contra mentem ipsius accipiunt: Strabo enim qui Cimbros semper egisse asserit, ubi suâ ætate agebant, sed ipse eos suâ ætate intra Albim & nequaquam in Chersoneso egiße (quanquam falsò) scribit, illi ita Strabonem intelligunt, ac si ille eos in Chersoneso semper egisse scribat, quia revera illius memoriâ in Chersoneso agebant.* Ecce Strabonem non negare modò, sed confidenter negare ait incoluisse unquam Chersonesum Cimbros. At quibus hoc verbis tam confidenter negat Strabo? an illis scilicet, quibus supra dicebat, notos esse Germanorum septentrionales ab Ostiis Rheni ad Albim usque, notissimos autem Sicambros & Cimbros. At istis nequaquam hoc sequi aut asseverari vel indè liqueat, quia jam antè χερρόνησον οἰκοῦντες, id est *peninsulam incolentes* Cimbros retulerit; ut est videre ex verbis ejusdem superius citatis, quibus & addit, de ævo ac memoriâ suâ loquens: *Hodieque iidem Cimbri antiquas, nimirum Chersonesi suæ, incolunt sedes ac nuper Augusto lebetem, qui apud illos sacerrimus habetur, dono miserunt, amicitiam expetentes & veniam illatarum*

injuriarum, eaque consecuti domum, idest, versus Chersonesum suam, undè profecti fuerant, redierunt. Sed objiciat nihilominus alius, quid igitur sibi velit Strabo, cum Cimbros Sicambris jungens utrosque intra Rhenum & Albim compingat? Quid? nisi Cimbrorum etiam quosdam citeriorem Albis ripam accoluisse, in morem scilicet Batavorum, de quibus alibi memoratum, eos nimirum licet insulam Rheni coluerint, continentis tamen Galliæ aliquam simul portionem tenuisse. Ita interpretari Strabonem etiam antehac & alibi maluimus, quàm ei hoc nomine, quod in Germaniâ suâ antiquâ Cluverus facit, imperitiam & errorem impingere, præsertim cum etiam Plinius Cimbrorum partem Ingevonibus tribuat, ut infra dicetur. Quamvis idem exindè Strabo, cum referat trans Albim ad Oceanum quæ sunt, esse prorsus ignota, firmare iterum eorum opinionem videatur, qui non habitatam Cimbris ejus tempore Chersonesum ei affertum injiciunt. Sed illis responsum esto, ad Oceanum, accipiendum hic de Oceano Orientali, illa scilicet, versus enim sinum, ignota tum Romanis præsertim fuisse. Adjicit enim continenter: *Nam neque priorum quemquam compertum habemus istud littus prǽternavigasse versus Orientem usque ad Caspij maris fauces.* Nam aliàs si ignota tum prorsus intelligi voluisset, quæ ultra Albim, occidentem & boream versus erant, sibi adversa retulisset, qui ultra Albim esse peninsulam & esse eam Cimbrorum peninsulam seu Chersonesum, eamque ab iisdem suâ memoriâ inhabitari jam antè verbis disertissimis indicaverat. Ignota itaque tum ei, quę ortum & Balthicum versus mare fuerunt, haud tamen multò post authoribus, qui ipsum secuti, memorata, ut infra patebit. Primus verò Romanorum, cui ille Oceani septentrionalis tractus est navigatus, quod alibi etiam Strabo ipse & Plinius præsertim, ut dicetur, memorat, Drusus fuit, qui id auspiciis Augusti tentavit. Adeò ut ejus aspectu rectè hic dicere Strabonem liqueat, priorum neminem compertum, qui istud littus navigaverit, versus orientē scilicet, ut addit continuò.

Ultimo loco *pagus*, quem *Cimbricum* circa Męotim dici inquit, certum sit indicium eorum, quæ ex Posidonio superius Strabo adduxit, etiam huc usque sua circumtulisse arma nobilissimam hanc gentem & nominis atque expeditionis ejusmodi suæ ibi reliquisse vestigium. Quod autem idem Posidonius, teste superius Strabone, ipsum etiam *Cimmerium Bosphorum a Cimbris*, & eorum in ea loca excursionibus nomen accepisse crediderit, miramur à Strabone sine censurâ prætermissum, cum constet, & Strabo etiam libro primo suæ geographiæ ostenderit, Cimmerios Homero quoq;, tot ante Cimbrorum ex sua Chersoneso migrationem, indicatos intellectosque. Sunt enim diserta ejus verba libro I: *Cimmericum etiam Bosphorum Homerus novit ac Cimmerios ipsos, non nomen modò eorum, qui ipsius ætate, aut paulo ante a Bosphoro incursiones in omnes ad Ioniam usque regiones fecerunt.* Sed de eodem plura jam statim.

His eum in modum enodatis, duo adhuc supersunt in verbis Strabonis, quę scrupulum injiciant. Quorum alterum est, *caussa egressionis è Chersoneso* suâ *Cimbrorum*; alterum an *Cimbri Cimmerij* dicendi. Quod prius attinet verissimum puto, quod disputat ex sententia Posidonij Strabo, non videri verisimile ob affluxum & refluxum maris, qui est status & ordinarius ac nemini non cognitus ac prævisus, quorum affluxum *Veniliam*; refluxum, quo in se mare redit, Varro *Salaciam* appellavit, non inquam videri verisimile eum Cimbris sedium mutandarum occasionem dedisse. Interim tamen Clitarchus & Ephorus, quorum hanc sententiam fuisse Posidonius & Strabo tradunt, an id voluerint, dispiciendum. Ego sanè, cum præsertim immodicæ eluvionis à Clitarcho & Ephoro nominatæ mentionem Strabo injiciat, eorum opinioni sim propior, qui Clitarchum & Ephorum non de ordinario hoc maris æstu, sed de illo subitaneo & extraordinario locutos interpretantur, qui excitari per intervalla his in oris solet *præcipiti Africo decertante*, ut ait Poëta, *aquilonibus*. Ejus enim venti violentissimi sævitiâ, ac impetu oceani inexpectato, quanta etiam hodie, ac superioribus seculis huic tractui adusq; Brabantiam & Flandrorum littora illata sint detrimenta, experientia testatur, docetq; passim suis superius locis historia, ruptis sæpenumerò aggeribus, domos & homines magno numero absorptos: ut verè dixerit Clitarchus, equis & quadrigis citatiorem esse eum accursum, cum se non fieri, sed jam factus ostendat.

Deindè an *Cimmerij* ac *Cimmeriorum* nomine afficiendi *Cimbri*, qui occasionem quærendi primi dederunt, Græcos ferè authores fuisse ex Strabone liquere potest, cum dicat Græcos Cimmeriorum nomine afficere Cimbros. Undè Græcus etiam author Stephanus Ethnographus in voce Ἄβροι. Κίμβροι, οὓς τινές φασι Κιμμερίους, id est, *Cimbri quos quidam Cimmerios vocant.* Et gravis præterea author Plutarchus populares similiter hac parte suos secutus in Mario, mirifica de iis memorat, quæ paulò adscribam prolixius, quod & alia habeant ad

rem

rem præſentem ſpectantia, Ait enim: *Hos autem, quod nullum haberent cum aliis commercium, atque ex tractibus advenirent longinquis, nemo noverat, qui mortalium eſsent, aut undè profecti, nubium modo incumberent Galliæ & Italiæ. Ex corporum tamen proceritate & cæſiis oculis maximè, Germanicas eſſe nationes conjectabant, oceanum ſeptentrionalem accolentium: & quod Cimbros Germani nominent latrones. Sunt qui Celticam longitudine ac latitudine terrarum ab oceano ac ſeptentrionalibus plagis ad orientem, verſus lacum Mæotim vergere, & ad Ponticam Scythiam pertinere perhibent; atque indè illas commuſtas gentes. Has domo egreſſas, non uno neque perpetuo impetu, verum ſingulis annis ſemper porrò progredientes, ſub ver arma circumferendo peragraſse continentem Europæ. Quapropter, etſi diverſa ſingulatim haberent vocabula, tamen communi appellatione Celtoſcythas vocaſſe. Aliȷ autumant Cimmerios, qui primi quondam à Græcis ſunt cogniti, partem exiguam fuiße univerſi, tantum catervam quandam profugorum vel ſeditioſorum, ab Scythis compulſam, à Mæotide lacu in Aſiam, duce Lygdamio trajicere; maximam eorum multitudinem & bellicoſiſſimam in ultimis ad oceanum oris habere ſedes. Regionem incolere ob profundas ac denſas ſilvas, quæ ad Hercynios uſque ſaltus introrſus pertinent, caliginoſam, nemoroſam & opacam. Cælum ſortitos, quà polus ſeptentrionalis ex parellelorum inclinatione ſublimis, parum diſtare videtur ab imminente incolarum vertici puncto, ubi dies, brevitate & prolixitate pares noctibus in partes duas ſecant anni tempus, atque inde fabulæ occaſionem natam Homero de inferis ſcribenti, indeque hos barbaros in Italiam moviße: qui primum Cimmeriȷ, tunc non abſonè Cimbri dicti ſunt. Sed hæc ex conjecturâ magis, quam pro comperto memorantur.* Quorum poſtremis verbis innuit ſatis Plutarchus, non rem ſed nudam ſe adſerre authorum ita conjectantium opinionem. Atque eum imprimis Poſidonium fuiſſe, ex Strabone intelligitur abundè ſuperius, qui haud ineptâ conjecturâ collegiſſe hæc omnia Poſidonium memorat. Quæ autem ea fuerit conjectura? niſi quod non ignoravit Poſidonius antiquiſſimis ſemper temporibus ad Mæotim lacum & Ponticum mare populum fuiſſe haud multum abſimili à Cimbris nomine Cimmerios nimirum: Atq; indè cum vago modo iter ingreſſos eoſdem conſtaret, & modo ad Rhenum, modo ad Bohemos Alpeſque impetum vertiſſe; indèque Gallias Hiſpaniamque atque ultimò latrocinantium in morem, Italiam quoque infeſtam reddidiſſe, pro planis & graſſatoribus habitos, mirum haud eſt. Quod autem addit Plutarchus, eoſdem nihilominus ex corporum ratione Germanicam eſſe ac ultimi verſus boream oceani accolam gentem omnes conjeciſſe: ac ſimul ſubjiciens, *Cimbros* à Germanis nominari *latrones*, de ſuo addidiſſe id videtur, quum ævo ipſius percognita jam eſſet Germania genteſque Rhenum ac Danubium ultra collocatæ. Tum enim indies conſpecti non modo Germani, corporibus eminentes robuſtique, ſed & linguâ quoque eorum *Kimber* ſive *Kimper*, pugilem ac pugnatorem notari fando animadverſum. Undè & Feſtus dixit *Cimbros* linguâ Gallicâ *latrones* dici, *latrones* nimirum ſive *laterones* potius, qui milites antiquitus intellecti, in modum, quo etiam Terentius, præter Plautum, *latrocinari*, pro *militare* extulit, quod alibi eſt à nobis prolixius memoratum. Ut ita ſatis conſtare jam queat, abſonè facere, quicunque Cimbros & Cimmerios unum eundemque populum conſeat, aut ab his originem accipere illos; cum *Cimmerios*, ut modò oſtenſum, diu ante *Cimbrorum* expeditiones agnoverit hìc quoque poetarum antiquiſſimus Hòmerus: Et Strabo præterea ipſe Poſidonium redarguens, *Cimmerium Boſphorum*, non à *Cimbris*, ſed à *monte Cimmerio* & ipſum viciſſim à Cimmeriis dictum memoret libro eodem, qui modo indicatus, Geographiæ ſeptimo. In utroque tamen quam ſuaviter decipiatur ac ludat ubique *Goropius Becanus*, alibi & ab aliis quoque eſt demonſtratum.

CHERSONESUS CIMBRICA PLINII, TACITI & , qui utrumque præceſſit, POMPONII MELÆ.

POſt Strabonem Plinius ulterius progreſſus Cherſoneſum clarius aperuit, demonſtrans eam pæninſulam effici à mari boreo, in quod longiuſculè excurrens, *Promontorium* conſtituat, *Cimbrorum* appellatum. Ait enim: PROMONTORIUM CIMBRORUM *excurrens in maria longè peninſulam efficit quæ Cartris appellatur.* Ubi pro *Cartris* in libris antiquitus excuſis, *Hanſtiſus* legitur, ut locum eſſe corruptum ſatis pateat. Et iterum Plinius alibi: *Septentrionalis Oceanus majore ex parte navigatus eſt auſpiciis Auguſti Germaniam claſſe circumvectâ ad* CIMBRORUM PROMONTORIUM. Ait *auſpiciis Auguſti* id patratum, quo autem duce? Tiberione? ut docere nos voluit Vellejus Paterculus, & qui eum ſecutus antiquæ nuper Germaniæ author lib. 3. cap. 37? Haud quaquam. Verum fratri imperatoris Tiberij Druſo Germanico id primo tentatũ. Is enim, ut habet diſerte in Claudio Suetonius,

Dux

Dux Rhetici atque indè Germanici belli oceanum ſeptentrionalem primus Romanorum ducum navigavit, atteſtante etiam Tacito, ubi inquit: *Nec defuit audentia Druſo Germanico, ſed obſtitit Oceanus in ſe ſimul atque in Herculem inquiri.* Adeò ut Paterculus cum dicat inauditum atque incognitum id mare fuiſſe, antequam à Tiberio, qui Albim tantum claſſe ingreſſus eſt, navigaretur, hoc in gratiam Tiberij, cui ſua dicavit, protuliſſe enim nihil ſit certius & annotatum quoque jam dudum doctioribus reperio. Hoc idem promontorium licet nec Mela, qui Plinium præceſſiſſe nonnihil putatur, atque indè poſt Plinium, licet nec Tacitus nominet, Cimbrorum interea præclarè meminerunt. Et Mela quidem ſuper Albim acre mare multiſque interciſum hinc indè inſulis agnoſcens, Cimbros in eo Teutoneſque reponit; de quibus ac magno illo in eodem mari ſinu, quem omnium ille primus *Cdanum* ſive *Codanum* nominavit, inferius dicetur. Tacitus verò ſeptentrionem verſus, poſtquam Cattos Cauchoſque, & iis à latere collocatos Cheruſcos recenſuiſſet, eundem Germaniæ tractum, ſed Oceano quam proximè tenere Cimbros retulit, addens ſuâ tempeſtate parvam eorum civitatem ſed gloriam adhuc ingentem fuiſſe. Verba ipſa ſic habent: *Eundem Germaniæ ſinum proximi Oceano Cimbri tenent, parva nunc civitas, ſed gloria ingens veteriſque famæ latè veſtigia manent utrâque ripâ caſtrâ ac ſpacia, quorum ambitu nunc quoque metiaris molem manuſque gentis, & tam magni exercitus fidem.* Ubi *ſinus Germaniæ oceano proximus*, quà in boream excurrit, haud alius eſt, quam Cimbrorum hæc peninſula. *Parva* verò *civitas* quomodo accipienda diximus *alibi* & referetur quoque ſtatim. *Ripam* autem in verbis iiſdem *utramque* interpretatur Andreas Althamerus littus Oceani orientis & occidentis, inter quod Cimbrorum Cherſoneſus longiſſimo ductu in Aquilonem protenditur: quaſi ad hæc ſcilicet littora caſtra illa fuerint, ſpatiaque Cimbrici exercitus, quorum ſuo adhuc ævo veſtigia exſtitiſſe hîc innuit Tacitus. Alij interpretandum potius Tacitum de Athiſone fluvio exiſtimant, in cujus utrâque ripâ hæc tanti exercitus veſtigia ſpatiàque memoriæ ac miraculi tum cauſsâ relicta oſtenſaque fuerint. Ad Athiſonis enim ripas caſtrametatam hanc Cimbrorum manum, ubi Italiam ingrederetur, docet Hiſtoria; & nos ſuperius oſtendimus. De ripâ utrâq; peninſulæ accipiendum reclamare quoque, præter iſta, Taciti ipſius verba, qui de re præſenti loquitur, cùm dicat, manere veſtigia in utrâque ripâ, & ex ambitu caſtrorum, qui oculis omnium pateat, poſſe de mole & multitudine gentis conjecturam fieri. Quæ ripis peninſulę, ad quas Romanis acceſſus non erat, ut alia nunc mittam, haud quaquam videntur competere. Quamquam regij operis Danevirckæ & foſſæ, quæ erat addita, orientis propemodum atque occidentis peninſulæ littora attingentium, veſtigia his in locis hodieque ſuperant: ſed authoribus ità memorata, quaſi ævum circiter Caroli Magni, & cum arma Saxonum habere infeſta Dani inciperent, exædificata; cum eſſe haud infimę antiquitatis, & magis inſtaurati ejus munimenti quam conditi initium ex hiſtoriâ pateat, quod alibi meminimus. Porro Plinius lib. 4. cap. 14; ubi populos Germaniæ in ſuas veluti claſſes diſpeſcit, quinque præterea eorum genera agnovit, & in iis Cimbrorum partem Ingevonibus attribuit. Sed verba ejus ante omnia ponenda ipſa ordinandaque. Vulgò enim ita legitur: *Genera Germanorum quinque, Vindelici, quorum pars Burgundiones, Varini, Carini, Guttones: Alterum genus Ingevones, quorum pars Cimbri, Theutoni ac Chaucorum gentes. Proximi autem Rheno Iſtevones, quorum pars Cimbri mediterranei, Hermiones, quorum Suevi Hermonduri, Catti, Cheruſci. Quinta pars Peucini, Baſternæ, ſupradictis contermini Dacis* Quo loci rectè Rhenanus, præeunte Tacito, pro *Vindelici* (qui Rhetiæ ſecundę populi tunc erant, Romanis ſubditi) repoſuit *Vandeli* qui & *Vindeli* nonnullis dicti, de quibus ſuo mox loco. Deindè pro verbis, *proximi autem Rheno Iſtevones, quorum pars Cimbri mediterranei*, reſcribendum maluit partim ingenio, partim eodem Tacito nec non & Strabone duce; *proximi autem Rheno Iſtevones, quorum pars Sicambri. Mediterranei Hermiones.* Nam Cimbrorum partem jam ante *Ingevonibus* adſcripſerat. Quæ ut rectè à Rhenano ordinata, ita minus ritè legi ibidem pro *Ingevones*, *Vigevones* voluit. Nam & Tacitus deindè, qui Plinij hunc locum initio ſtatim libri de Germania in mente habuit, eandem quoque vocem expreſſit, ubi inquit: *Manno tres filios aſſignant, è quorum nominibus proximi oceano Ingevones; Medij Hermiones; ceteri Iſtevones vocantur. Quidam licentia vetuſtatis, plures DEO ortos, pluresque gentis appellationes, Marſos, Gambrivios, Suevos, Vandalos affirmant.* Et iterum Plinius lib. 4. capite quod decimum quartum pręcedit, ubi, poſtquam enarraſſet boreę extremi Sarmatiæque inſulas, addit continuò; *Incipit indè clarior aperiri fama ab gente Ingævonum, quæ eſt prima indè Germaniæ. Sevo mons ibi immenſus, nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum uſq; promontorium efficit ſinum &c.* Sunt enim *Ingevones* vernaculo Theutonum idiomate,

Vindeli.
Iſtevones.
Hermiones.
Ingevones.

Quamvis opidum id potius aut municipium videatur facere, & Chaluso flumini ex adverso, ad Albis ripam, ubi Hamburgum hodiè, constituere, ut habent, non quidem Enarrationes ejus, sed Tabula ipsa geographica, ubi disertè *Treva* legitur: Ut verisimile sit, aut aliam antiquitus nomenclationum fuisse rationem, aut aliqua hîc apud Ptolemæum (ut & alia nonnulla apud eundem alibi) suo esse ordine ac loco minus rectè collocata. Et notandum Lymici sinus ostium, de quo inde dicemus, **Hals** hodieq; appellari. *Saxones* deindè quos dorsum *Saxones.* colere Chersonesi ait, id de initio capiendū quà Albim peninsula attingit quaq; latitudo ejus habetur præcipua. *Saxones* autem ipsos, nec Plinio nec Tacito nominatos, primus quod sciam, omnium Ptolemæus prodidit; Retinentq; nomen hodieq;, sed alio quam olim positu cis nimirū ultraq; Albim, Germaniæ interiora colentes. Illis qui proximè ponuntur, *Sigulones*, *Sigulones.* non memini ab aliis nisi soli Ptolemæo indicatos. Finibus inclusi istis videntur: ab oriente, sinu Codano; ab occasu, oceano Britannico; à meridie, Isthmo totius peninsulæ, à boreâ, alio Isthmo, qui hodie est inter duo opida Flensburgum & Eiderstedam; Qui positus cū Slesvicensi propemodū diœcesi respondeat, dixerim ferè corruptè hîc conceptos *Sigulones*, *Slievones.* aut saltem non abludere literatum reliquias; si scribamus *Slievones*, ut *Sliæ* intelligantur accolæ. Maximè omnium septentrionales *Cimbri* referuntur, collocati, ut videtur, ubi hodiè *Cimbri.* est promontorium **Bouwensbergh**/ & alterum illud promontorium quod *Scagen* dicimus, Vinsyssalam hodiè eum omne tractum appellamus, ita tamen ut omnis interim ipsorū fuerit regio, quæ Cimbrica Chersonesus dicitur, distincta in civitates seu populos plures, quorum præter *Cimbros* septem Ptolemæus enarravit, ut isto fortassis aspectu *parvam* eorum *civitatem* Tacitus dixerit; Servatq; nominis Cimbrici reliquias hodieq; adhuc præfectura *Himmersyssel* hoc ipso circiter loco, ubi eos Ptolemæus collocat: ut ita sc. qui Cimbri vel *Kimbri* olim, euphoniæ gratia omisâ C literâ *Himbri* & nomarchia eorū *Himmersyssel* hodie dicatur. Est & pagus itemq; monasterium in eâdē Himmersyssellensi præfecturâ quibus nomē **Cibber** & **Cibber Kloster**. & deniq; fretum ibidem *Cibbersund*, ut taceam in littore Scaniæ vici vocabulum *Cimbris* dicti & portum ejusdem *Cimbris hafn*, quemadmodum eadē vicissim litera subinde est supervacua, ut supra ostensum in *Cdanus* & *Codanus*. *Fundusiis* limes fuisse videtur *Fundusii.* sinus Lymicus, Vensyssalæ seu Vendalæ lacus aliàs dictus, boream versus; ab occasu Oceanus, ad vicum usq; **Densberg.** Sed eos quo referā, ignorare me fateor. quamvis non lateat esse, qui Ripas Cimbrorum antiquam Fundusiorum sedē statuant. *Charudes* Fundusiis in eodem *Harudes.* circiter districtu sunt orientaliores. Hos Cæsari nominatos, Cimbricæq; gentis populum reliquiasq; esse, asseverare nullus dubitem. Mentio eorū identidem occurrit primo de bello Gallico, ubi Ariovisto, præter ceteros, auxiliares venisse memorantur: Ita enim Cæsar: *Sequanos decedere* (Ariovistus) *jubet propterea, quod paucis mensibus antè, Harudū millia hominū* XIXV. *advenissent, quibus locus ac sedes pararentur.* Et paulò post. *Legati ab Æduis & Treveris ad Cæsarē veniebant; Ædui questum, quod Harudes, qui nuper in Galliam transportati essent, fines eorum popularentur, Treveri autem, pagos centū Suevorum ad ripam Rheni consedisse, qui Rhenum transire conarentur: iis præesse Nasuam & Cimberium fratres.* Atque inde sub finem ferè libri primi: *Tum demum necessario Germani suas copias è castris eduxerunt, generatimq; constituerunt, paribusq; intervallis Harudes, Marcomannos, Triboccos, Vangiones, Nemetes, Sedusios, Suevos: omnemq; aciem suam rhedis & carris circumdederunt.* Vestigium *Harudum* sive, ut habet Ptolemæus, *Charudum* in ipsâ peninsulâ occurrere non unum liquet. Nam Jutiæ hodie magna pars *Harsyssel* dicitur; incolæ verò **Harboe**/ & **Haerdsnesz**/ vulgo **Horsens**. Est & **Harpdskier**/castrum familiæ Frisiorum avitum. ut omittam Arhusios, quos alij ab Hatero rege, quàm rectè, ipsi viderint, deducere jam pridem instituerunt. Quamvis sit & *Haderlebæ* municipium quod *Harderslo* alii nominant; Situs autem si videatur, quem tribuit Harudibus suis Ptolemæus admodum borealem, nec is à locis jam dictis abhorreat, licet alij aliis borealiores nunc sint. Ptolemæus præterea adjectâ C literâ *Charudes* scripsit, quemadmodum etiam alij pro *Hunus*, *Chunus*: Et ipse deniq; iterum, quod infra dicetur, pro *Dano* & *Danonia*, *Cdanus* & *Cdanonia* sive *Codanus* & *Codanonia*, extulit, ut & modo ostensum etiam Melæ id vocis prolatum. Infra Fundusos & Charudes collocantur *Chalij*. *Chali.* Eorum nominis vestigium nescio an reservarint fortasse munimenta duo, quorū alterum in peninsulâ est, ortum versus, ad littus Suevicum olim, nunc Balthici dicti maris, *Kallo* nuncupatum; alterū ex adverso in Selandiâ, *Kallenburgum* appellatur, aut in ipsâ peninsula præter *Callo*, quod est indicatum, *Coldingia* etiam. Vocatur & **Hals**/à formâ cervicis, littus utrumq; quod est ad ostium sinus Lymici, ut & modo innuimus. *Chalos* proximè excipiunt *Cobandi* & *Sabalingi*: quorum illi in *Ni-copensibus* fortasse, qui crebro occurrunt seu Coldingensibus, de quibus in *Sabalingi.* Chalis etiam dictum; Hi Sabalingi inquam in eâ ditione, quæ ad eundem Lymicum est sinū, *Cobandi.*

Salling nuncupata, reliquisse sui manifestam memoriam patet: ut nimirum *Sallinga* quasi *Sabalinga* sit dicta. Hæc enim in illo interiori freto, *Lymfiord* vulgo dicto, ut infra referetur, veluti peninsulam efficit, *Salling* indigenis appellata. Ut iterū queri hic habeam & fateri, anne ordine non suo collocatas has gentes aut mutatas exindè earū sedes, & *Sallingiam* sive *Sabalingos*, qui hodie sunt boreales, à Ptolemęo cū *Sigulonibus* in parte Chersonesi australissimâ positos: Haud aliter quam *Anglis* factum, quos Tacitus agnoscit, sed extrà propemodū peninsulam ortum versus, & ultra id flumen, quod *Chalusum* olim Ptolemęus, nos *Travam* hodie Lubecæ mœnia alluentē vocamus, cum exindè in ipsâ peninsulâ, ut infra dicemus, & hodieq; adhuc Anglici nominis reliquiæ sint inter celebria duo opida Flensburgū ac Slesvicum. Hos *Anglos* ibi ferè, ubi Tacito sunt indicati, non verò ubi hodie sunt, Ptolemæus sub titulo *Suevorum Anglorum* quasi alij præterea essent Angli, exinde nominat, ut ille quos secutus pinaces sit, haud satis mirari habemus. Verisimile tamen est, cum ipse Germaniam nō viderit, ex tabulis non unis, quæ Romę in porticibus exponebantur, sua hausisse, sed nescio an eo, qui adhiberi ubiq; debuit, delectu. Moris siquidem victoribus Romanis erat, ut populo spectandas victorias suas trophæaq; in publico loco proponerent. Undè de Maximino Capitolinus: *Jussit præterea tabulas pingi, ita ut erat bellū ipsum gestum, & ante curiam proponi, ut facta ejus pictura loqueretur.* Tales quoq; tabulas in suis Menianis conspici gloriatur Eumenius Rhetor, *videt*, inquit, *in illis porticibus juventus & quotidie spectat omnes terras, & cuncta maria, & quicquid invictissimi principis urbium, gentium, nationum aut virtute devincunt aut terrore. Siquidem illic credo instituendæ pueritiæ causâ, quo manifestius oculis discerentur, quæ difficilius percipiuntur auditu, omnium cum nominibus suis locorum situs, spatia, intervalla descripta sunt: quicquid ubique fluminum oritur ac conditur, quacunq; se littorum situs flectunt, quove ambitu cingit orbem vel irrumpit oceanus, ubi fortissimorum imperatorum pulcherrimæ res gestæ per diversa regionum argumenta recoluntur, dum calentibus semperque vementibus victoriarum nuntiis revisuntur, Persidis flumina, & Libyæ arva siccantia, & convexa Rheni cornua & Nili ora multifida.* Ex talibus igitur tabulis cum recentibus tum antiquissimis multâ in suam Germaniam transtulit Ptolemęus, quæ tamen eo, quo ille scribebat, tempore haud ita conspiciebantur. Inter cetera Sicambris sedes in Germania transrhenana assignat, quos tamen potissimâ sui parte ex Tacito & Suetonio constat, transmisso amni, in Gallias ab Augusto multo jam ante tempore translatos. Tropęa præterea Drusi nominat, & exprimunt ejus chartę. At ea quis non ejus ævo periisse aut tempestate consumpta aut diruta dudum disjectaq; post Romanorum discessum à Cheruscis fuisse existimet, cū præsertim inter Drusi victoriam & initiū Antonini, quo claruit Ptolemæus, intercesserint anni centū & quadraginta? Eo enim toto tempore quis verisimile credat Cheruscos ea cladis suę Romanæq; victorię signa illic fixa consistere passos? Hic itaq; tabulas secutus fuerit vetustissimas, & populos illos, ac res transrhenanę Germanię non tam ad suum, quam vetus illud ævum efformavit.

Angli Suevi. At in borealiori hac ejusdem Germanię delineatione non tam vetustissimos, quamvis eos etiā inspexerit, sed ævi potius sui pinaces præcipuè habuit, qui illi *Saxones* ac Cimbricę peninsulę illos jam enumeratos populos, licet nomenclaturis haud ubiq; emendatis, aliaq; similia,

Angli in Chersoneso Cimbrica. ut *Anglos Suevos*, quasi alij præterea, uti revera fuêre in ipsâ Chersoneso *Angli*, ut mox dicemus, prodiderint. *Sigulones* autē de quibus dicere cæperamus, qui Ptolemęo eidem, ut supra ostensum, juxta Sabalingos collocati, non aliò quàm ad Slesvicensis Ducatus incolas referam; utpote minus emendate *Sigulones* ipsi nuncupatos, cum à *Slia* potius fluu *Sliavones* dicen-

Sigulones, Sliavones. di fuissent. Nam, ut antea & alibi indicatum, *V* & *B* inter se commutantur sæpenumerò, adeò ut *habitare*, quod Dani **Boe** dicunt, id per *V* efferentes Danis vicini **wonen** dicant.

CIMBRICA CHERSONESUS MARCIANI HERACLEOTIS.

PTolemeum Pelusioten excipiat Marcianus Heracleotes Gręcus etiam author, qui periegesin edidit orbis universi, quā Periplum inscripsit, duobus libris distinctam, excerpens pleraque, ut ipse fatetur, ex Artemedori Ephesij geographicis & libris Claudij Ptolemęi ac Protagoræ aliorumque antiquorum. In eâ Cimbrica Chersonesus itá exhibetur, ut extensiones, quas etiam superius Ptol. recensuit, per stadia non gradus demonstret, ut sequitur:

„ Ab Albi flumine sequitur ea, quæ vocatur CIMBRICA CHERSONESUS, estque maxima.
„ Ab Albis verò fluminis ostiis usque ad primum ejus Chersonesi exstantiam, quæ post flu-
„ vium Albim sita est, sunt stadia —— —— —— —— 550, stadia 400.
„ A primâ illâ extensione Chersonesi ad eam, quæ proxime consequitur in eâdem Cherso-
„ neso, stadia —— —— —— —— —— 1600, stadia, 1100.

A secundâ

A secundâ verò extensione ejus Chersonesi ad eam, quæ deinceps sequitur, quæ omnium illius Chersonesi maximè est septentrionalis, stadia —— —— 1450, stadia 1150.

Ab extensione maximè septentrionali ejus Chersonesi usque ad extensionem quæ primam ejus reflexionem sequitur, stadia —— —— —— 650, stadia 550.

Ab extensione eâ, quę post primam reflexionem erat usque ad partem maximè orientalem, stadia —— —— —— —— 720, stadia 520.

A parte Chersonesi maximè orientali ad extensionem eam, quæ illi deinceps subest, stadia —— —— —— —— —— 2000, stadia 1500.

Ab extensione eâ, quæ illi subest usque ad reflexionem ejus Orientem versus, stadia sunt —— —— —— —— —— —— 750.

Hic finitur periplus Cimbricæ Chersonesi, maximâ parte in Oceanum extensæ, latera verò projiciens versus continentem Orientalem. Adeò ut terminet maximum sinum juxta *Suevum amnem*, & interius quoque extendatur. Est autem ambitus totius Chersonesi stadiorum, —— —— —— —— 8050 stadia 1370.

Incolit autem cervicem quasi ejus Chersonesi gens, quæ vocatur SAXONUM; ipsam verò Chersonesum gentes plurimæ.

Ex quibus, præter cetera, illud intelligi potest, maximum illum à Chersoneso terrarum sinum, qui Suevo amne, hodie *Suein* dicimus, finitur & partem potiorem Vandaliæ complectitur, Cimbricæ antiquitus Chersonesi fuisse. Et docet quoque historia priores Daniæ reges hanc semper oram, ut regni sui laciniam, tenuisse aut saltem ut tenerent sibiq; firmarent, armis perpetuo elaborasse. Est & hoc notandum, non Anglos modò Tacito & Ptolemæo nominatos, sed eos quoq;, qui in exercitu Ariovisti, cujus supra meminimus, *Sedusij* & *Suevi* memorantur, quiq; Germaniæ borealiores fuêre, ad Cimbricę Chersonesi hunc etiam sinum ac nationes pro parte spectasse, & omnium maximè *Harudes*, quos iisdem Sedusiis & Suevis, ut Ariovisti regis auxiliares, quomodo ostensum jam modò, Cęsar conjungit; Ptolemæus autem, ut posuimus, in ipsâ penitiori Chersoneso reponit, *Charudes* nominans, *Sedusios* verò *Sedinos* appellat, sed paulum ultra Suevum, ortum versus, colere facit. Quorum omnium caput *Semnones* fuêre Tacito teste. Nec omitti postremò in iisdem Marciani verbis debet, *Saxonum* ab eo gentem seorsim appellari, & eos αὐχένα, id est, *cervicem*, vel ut alij vertunt, *dorsum peninsulæ* incolere; ipsam verò peninsulam seu Chersonesum gentes habitare perplures. Quarum cum nomina aut catalogum non referat Marcianus, eâ, quam ex Ptolemæo adduximus, recensione contenti, ad tempora sequentia concedendo, quid præsertim de hoc tractu Adamus quoque Bremensis (qui Regi Danorum Estrithio Suenoni persamiliaris fuit & Saxonem Grammaticum duobus propemodum seculis antecessit) in medium proferat, jam attendamus.

Semnones.

CIMBRICA CHERSONESUS ADAMI BREMENSIS: QUI IUTLANDIAM INTER PRIMOS NOMINAT.

Adamus Bremensis historiæ suæ ecclesiasticæ, quæ religionis Christianæ in Boreę his oris à Caroli Magni temporibus ad Henricum usq; VI propagatę, res complectitur, brevem calci adjecit borealium earundem regionum descriptionem. In eâ, præter alia, de Chersoneso Cimbricâ, quam *Iutlandiam* vocat, ità verba facit:

Provincia Danorum tota ferè in insulas dispertita est. Hanc autem Daniam à nostris Nortalbingis flumen *Egdora* dirimit, qui oritur in profundissimo saltu paganorũ Jsarnho/ & extenditur secus mare *barbarum* usque ad *Sliam* lacum. Ceterum flumen *Egdora* descendit usq; in Oceanum Fresonicum, quem Romani scribunt Britannicum. Et prima quidem pars Danię, quę Jutlant dicitur, ab Egdora in Boream longitudine protenditur, habens iter tridui, si in *Fenen* insulam divertis. Si autem à Slaswig per directum viam metiris quinque aut septem habes iter dierum. Hæc est strata Ottonis Cæsaris usque ad mare novissimum Wendile/ quod usque in hodiernum diem ex victoriâ regis Ottinsund appellatur. Latitudo Iutlandię secus Egdoram diffusior est, indè verò paulatim contrahitur ad formam linguę, in eum anglum, qui *Vindila* dicitur, ubi Jutland finem habet. Ibi brevissimus in Nordmanniam transitus est. Ager ibi sterilis loca flumini propinqua, omnia ferè deserta videntur, terra salsugmis & vastæ solitudinis. Porro cum omnes tractus Germaniæ profundis horreant saltibus, sola est Jutland ceteris horridor, quæ in terrâ fugitur propter inopiam fructuum, in mari verò propter infestationem piratarum. Vix inve-

> uitur culta in aliquibus locis, vix humanæ habitationi oportuna. Sicubi verò brachia maris occurrunt, ibi civitates habet maximas. Hanc quondam regionem Cæsar Otho tributo subjiciens, in tres divisit episcopatus, unum constituens apud *Sliaswig*, quæ & *Heidiboby* dicitur, quam brachium quoddam freti *barbari* alluit, quod *Sliam* vocant, unde & civitas nomen trahit, Ex quo portu naves emitti solent in *Slavaniam* vel in *Suediam*, vel in **Semland**/ & usque in Græciam, Alterum in Ripa, quæ civitas alio tangitur alveo, qui ab oceano influit, & per quem vela torquentur in Frisiam, vel in nostram Saxoniam, vel certè in Angliam. Tertium vero in **Arhusen**/ & hanc fretum quoddam à *Finne*, dirimit breviſſimum, quod ab orientali pelago ingrediens, longis anfractibus in *Finne*, & **Jutland** protenditur in boream, usque ad eandem civitatem **Arhusen** / à qua navigatur in *Finnen* aut **Seland**/ sive in Scontam vel usque Norvegiam. Postea vero deficiente hoc episcopatu, quem tertium posuimus, **Jutland** duos solummodo episcopatus retinuit, *Sliaswicensem* videlicet ac *Ripensem*, donec nuper mortuo Valdemaro Ripensi episcopo diœcesis illa in quatuor discreta est episcopatus, auctoritatem suam præbente archiepiscopo. Qui mox consecravit in Ripâ Oddonem; in **Arhusen** Christianum, in **Wiberg** Haribertum, in Wendela Magnum, cui, cum post ordinationem rediret, in Albiâ naufrago sorrogavit Albericum. Hi quatuor episcopi tunc Ripensem dono Suein regis fortiti sunt parochiam. Archiepiscopus verò de suis clericis ordinavit in *Sliaswig* Ratolphum, in **Seland** Gulielmum, in *Finne* Elbertum, quem tradunt conversum à piratis, Farriam insulam, quæ in ostio fluminis Albiæ longo receſſu latet, in Oceano primum reperiſſe, constructoque ibi monasterio feciſſe habitabilem. Est enim feraciſſima, frugum ditiſſima, volucrum & pecudum nutrix, collem habet unicum, arborem nullam, scopulis includitur asperrimis, nullo aditu nisi uno, ubi & aqua dulcis. Locus venerabilis omnibus nautis præcipuè verò piratis. Undè nomen accepit ut **Heilichland** dicatur. Hanc in vitâ sancti Willibrodi **Fosiland** appellari didicimus, quæ sita est in confinio Danorum & Fresonum. Sunt & aliæ insulæ contra Fresiam & Daniam, sed nulla earum tam memorabilis.

Quæ Chersoneſi descriptio primò nobis declarat universum eum districtum, qui est ab Albi flumine, Eidoram & Sliam versus, eo adhuc seculo Nortalbingiam, & populos eam incolentes, qui ſæpenumero in Reginone &ejus ævi chronologis occurrunt, Nortalbingos appellatos; Nec Holsatiæ aut Holsatorum, qui eas nunc terras tenent, vocabulum aut nomen tum temporis magnopere usurpatum. Non quod notos aut nominatos tum Holsatos negemus, sed quod eo ævo, ut infra dicetur, & eodem hoc Adamo authore liquebit, necdum eorum generale eſſet vocabulum & plures, quæ ibi sunt, gentes complectens. Declarat deindè & illud, reliquum, qui in boream extenditur, ejusdem peninsulæ districtum, appellitatam per id temporis *Iutlandiam*. *Barbarum* verò quod ait ad Sliam usque *mare*, id *Balthicum* est: *Barbarum* appellat à gentibus, quas alluit extremis partibus, tum adhuc parum cultis. Ità enim alibi habet: *Sinus ille ab incolis appellatur Balthicus, idemque mare barbarum seu pelagus Scythicum vocatur, à gentibus, quas alluit, barbaris.* Quæ deindè extensio Jutlandiæ ab Eidorâ recensetur, ea satis indicat *Iutlandiam* ei duplicem eſſe, *Meridionalem* & *borealem.* Quarum illa haud multò Coldingam ultra progrediatur; ubi est ex adverso Fioniæ Melfartum, seu, ut vocant alias, Middelfartum. *Finne*, autem *Fionia* insula est, **Fyn** hodie, *Stratam* quam vocat *Othonis Cæsaris*, ea de itinere capienda, quod, Haraldi Danorum regis tempore, Otho Magnus imperator cum exercitu confecit ad fretum usque Jutiæ borealis, quod *Lymfiord* indigenæ appellant. Ipse mare vocat noviſſimum; Si, ut videtur, intelligendum oceanum Norvagicum vult, in quem circa Schagæ promontorium definit borealis hic Jutiæ tractus, toto errat cælo, cum non maris oceani sed freti istius *Limfiord* sive Limici, de quo mox plura dicentur, sinus sit accipiendus, qui hodieq; aut portio potius ejus ab Othonis vocabulo & lanceâ, quam in eum, ut terminum borealis hujus expeditionis, projecit, *Otesund*, id est, *Othonis fretum* appelletur, quemadmodum superius suo loco docet prolixius historia. Helmoldus etiam, qui Adamum, ut videtur, Bremensem est secutus, errorem ejusdem errans, mare similiter noviſſimum appellat, & addens, quod Normannos dirimit à *Danis*, satis ſuperq; significandũ dat, Norvagicum se mare non sinum illum maris, quomodo debuit, intellexiſſe. Interim ex eodem freto in Norvagiam navigari poſſe non negamus, & fortè eo pacto excusandus Adamus, cum, ut infra dicemus, Vendelam, quæ est ultra hoc fretum, insulam faciat, in eo tamen iterum impingens, cum non insula sed pæninsula sit ac Iutiæ continenti versus occasum adhæreat. Notandum deinde quod suo tempore Adamus *civitates* hìc agnoverit *maximas*, sicubi præsertim maris brachia ac sinus eſſent.

Lymfiord.

Lymicus sinus.

Quæ

Quod autem addit, *regionem totam ab Othone redditam imperio tributariam*, nequaquam concedendum, si nimirum annales domesticos & Saxonem præcipuè sequamur, de quo superius consulenda historia. Interim verba ipsius Saxonis veluti in memoriam priorum repetisse hoc loco haud abs re erit: Superveniente, inquit, Haraldo, Cæsar Jutiam, utpote regio ductu vacuam, nullo resistente, permensus, cum Lymici sinus objectu, tunc temporis aquis Vendilam claudentis, ulterius excurrere vetaretur, conjectâ in undas lanceâ, non solum iter ad Eidoram reflexit, verum & simillimum fugæ reditum habuit. Siquidem hastam, cujus usum habebat maritimos in fluctus, relinquendi monumenti gratiâ, jaculatus, suum freto vocabulum indidit. Verum ut impetu gravis, ita exitu vanus apparuit. Haraldus quippe ardentissimo cursu abscedentes hostium reliquias insecutus, Epponem, extremi agminis ducem, cum iis, quos repperit, trucidavit. Ex portu deindè Slesvicensi, quod in Slaviam, Suediam, Semlandiam ac Græciam enavigatum mercesque transvectas referat, *Semlandia* eo loci *Semlandique Sembi* sint, ut eos Saxo vocat. Gentem hanc esse antiquissimam, & à *Semnonibus*, quatenus etiam illi mare præsertim Suevicum attigêre, nomen & originem ducere, paucisq; hoc animadversum, dicetur inferius. De episcopatibus autem Jutlandiæ, ut & de insulâ Heyligblandt / quæ adferuntur, suo mox loco persequemur. Ut igitur qui est præscriptus ordo teneatur, ipsam modo, cujusmodi ferè hodie est, peninsulam inspiciamus.

DE RATIONE NOMENCLATIONIS JUTLANDIÆ DEQUE VITIS, WITUNGIS IUTHUNGISQUE.

EXpositis, præter cetera, cum vetustissimis, tum iis Chersonesi appellationibus, quæ ævo deindè medio infimoque fuerunt usitatæ, devenimus postremò ad eam peninsulæ, quæ hodieque usurpatur, nomenclationem sub Jutlandiæ vocabulo. Unde jam proximum sit, regionem universam, cujusmodi modò est, per partes ac territoria sua distributam, propius introspicere. Verùm ut ordine ac ritè hoc fiat, necessum erit difficultates prius ac salebras, quæ in voce Jutlandiæ non unę occurrunt, quantum in nobis erit, tollere ac complanare. Nam à Iutiâ Iutlandiam dici cum dubium non sit, quæritur de ipsâ Iutiâ: præsertim cum Beda gentes ex hoc tractu commemorans, quæ in Britanniam delatæ nova ibi nomina, novasque populorum appellationes induxerunt, præter *Anglos & Saxones*, *Vitas* nominet. Et alibi quoque *Vitarum* mentionem faciens, de eorum origine esse plures Anglici districtus populos doceat, ubi inquit: *De Vitarum origine sunt Cantaurij & Vectauri, hoc est, ea gens, quæ Vectam tenet insulam, & ea quæ usque hodie in provinciâ occidentalium Saxonum Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam.* Hic *Vitas* esse *Iutas*, nec inter *Iutas* & *Vitas*, faciendum discrimen, sed literæ unius transpositione pro *Vitis Iutas* rescribendum plures existimant. Sanè Cambdenus, insignis olim Britanniæ suæ illustrator, locum illum Bedæ, qui est libro 1. cap. 15: *Angli de illâ sunt patriâ, quæ Anglus dicitur, & ab eo tempore usque manere deserta inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur*, aliter in MS^to^ haberi, & loco *Vitarum* legi *Iutarum* asseverat. Obiit Beda sub annum Christi DCCXXXII. Quem secutus est duobus & ultra seculis post *Ethelwerdus*, Adulphi regis abnepos, utpote qui claruit circa annum salutis DCCCCL: Hic de eâdem re agens, Bedæ lectionem scriptam affirmare videtur, cum non *Vitas* aut *Iutas*, sed *Giotos* disertè scribat; Ait enim: *Anglia vetus sita est inter Saxones & Giotos, habens opidum capitale, quod sermone Saxonico* Sleswick / *secundum verò Danos Hatteby dicitur.* Quo loci *Giotos* proximo deflexu ad *Iutas* & *Gothos*, non *Vitas* abire nemo non fateatur: adeò ut eadem Ethelwerdi scriptura satis eorum adstruat opinionem, quæ est ferè doctorum omnium, à *Gothis* & *Gutis*, quorum in Scandiâ Ptolemæus ut postea dicetur, meminit, originem esse Iutarum & Iutlandiæ repetendam. *Vitarum* interim nomenclaturam haud quaquam expungendam multa convincant. Nam ut omittam, qui Tacito memorantur in Germaniâ Anglis vicini *Nuitbones*, vel ut scribendos eos verius purem, N in H mutato, *Huitbones*, nonne & *Vitungi* authoribus celebratissimi sunt? Quorum & superest hodieq; haud sine manifestissimis vestigiis nomen in illâ Cimbricæ Chersonesi, haud procul illustri Riparum oppido, notissimâ nomarchiâ *Widung hærridt* dicta: & in Scania item proximâ *Gungi* quasi *Giutungi* dicti. Quin & ipsi *Vitungi*, cum Suidæ & aliis authoribus *Iuthungi* nominentur, & populus intelligatur, qui à boreâ veniens, Istrum trajecit, & eorum quoque in epistolis subindè Ambrosius mentionem faciens haud aliter quàm *Iuthungos* appellet, quis inquam ista considerans in eam non veniat sententiam,

Huitbones.
Vitungi.
Iuthungi.

promiſcuam quoque *Iutarum* aut *Vitarum* fuiſſe appellationem? Nam ecce Sidonius Apollinaris *Vithungorum* vocabulum retinens dixit carmine 7: *Nam poſt Vithungos & Norica bella.* At Proſper Aquitanus *Iuthungorum* vocem, ut Suidas ſuperius & Ambroſius, reſervans, de Ætio ità ſcribit: *Ætius Iuthungorum gentem delere intendit.* Quin & *Guthungos* veteribus eoſdem nominatos colligi ex Ammiano Marcellino poteſt lib. 27. ubi legitur, *Grutingos bellicoſam gentem aggreſſus eſt*: Quis enim legendum ibi, pro *Grutingos*, *Guthungos* magnopere addubitabit, aut ſaltem, ut eſt non una populorum dialectus, ità pro *Guthungis* appellitatos, cum gentem, ut diximus, fuiſſe borealem, ac Gothis ſociam ex eodem Ammiano, qui ſemel iterumque nominat, intelligi manifeſtò queat? Quibus ex omnibus liquere haud obſcurè poſſe exiſtimo, ſive *Vithungos*, *Iuthingos*, *Guthungos*, aut denique *Huithonos* ſeu *Iuthones* pronunciando efferamus, eas omnes voces ac dialectos quàm proximè ad Cimbricæ noſtræ *Vitas*, *Iutas*, *Gutas* & *Iùthones* ſive *Iutlandos*, prout à variis variè efferuntur, accedere: Et eaſdem poſtremò voces *Vitas*, *Iutas*, *Guthas* & *Iuthones* haud minus quàm illas eſſe promiſcuas, nec uno modo, prout gentes ac dialecti non unæ ſunt, proferri: Obtinuiſſe tamen & eſſe hodieque uſitatiſſimum, ut *Iutiam* & *Iutlandiam* efferamus, cum ipſi Cherſoneſi indigenæ ſe *Iuder* & ſolum ſuum *Julland* appellent, idq; idioma etiam genti familiare demonſtret. Nam & eodem modo Dani hodieq; Oſtrogothos & Veſtrogothas òſter oh Veſter lyllant vocant. Quæ autem earum dictionum notatio ſit, quæri ultimò poſſit. Ego qui eas certò enodarit necdum reperi. Conatus eſt interim jam nuper vir ut eleganti doctrinâ, ita ſcriptis clarus, Arngrimus Ionæ Islandus inter glaciem licet atque extrema cæli ſui frigora ingenij cultum fovens, qui, proximè accedens ad vocem *Giothos*, *Iæt gigantem* notare Norvagis aut Islandis inquit, & eſſe in ditione quâdam Norvagiæ vicinâ **Risalandt**/ id eſt, *gigantum terram*, & ab eâdem haud longe abeſſe *Iætum heimar*, id eſt, *gigantum habitationem*, nec aliud eſſe, quæ olim Cimbrica Cherſoneſus, nunc Iutlandia dicta, quàm *Iætumland* ſive **Jutland**. Ut ità, qui olim à **Kempers** & *Cimbers*, id eſt *bellatoribus Cimbri* & *Cimbria* Romanis appellati, iidem deindè, non re, ſed nomine ſolum mutato, ſint dicti *Iyte* & *Iùtlandia*. Sed de hoc dicemus fortaſſe amplius alibi. Nunc illud tantum, ne cauſam hanc plane deſertam è manibus amittamus, dicere habeam, eſſe in ipſâ hac, ſive Iutlandiam ſive Gutlandiam appellare libeat, amnis nomen, omnium ibi celebratiſſimi, qui *Gudius* ſive *Guttalus* dicitur, ut infra, ubi de tractu ſeu diæceſi Viburgenſi, clarius monſtrabitur. Ab amnibus verò populorum, ut plurimum, deduci appellationes doceat vel *Iberus* Hiſpaniæ fluvius, à quo *Iberi*: ne ad teſtimonium nunc alia citem, & alibi nobis memorata: & inter cetera ejuſmodi item eſſe *Indum*, à quo *Indi*; & *Suevum* in Germania, à quo *Suevi*; & *Lanum* à quo *Alani*; & *Alemonum* ſive *Alemanum* in Germania quoque, à quo Alemanni; & denique *Rhenum* ibidem, à quo *Rhenenſes* & *Rheni*, Perſio pro Germanis nominati ubi inquit Sat. 6: *Ingenteſque locat Cæſonia Rhenos.* Quo & Stephanus Ethnographus reſpiciens, inquit: *Rheni, gens fluvio Rheni accolens, & inde ità dicti.* Dixi hæc ſpectantia plura quàm conſtitueram, ſed ignoſcat lector, quia necdum omnia.

JUTLANDIÆ IN MERIDIONALEM ET BOREALEM DIVISIO.

Meridionalis Iutia. Septentrionalis.

Cimbricam igitur Cherſoneſum, tot illuſtribus ſcriptoribus Græcis Romaniſque celebratam, atque ultimò, ut oſtendimus, *Iutlandiam* dictam, dupliciter quidem authoribus diſtribui video, ut altera *meridionalis*, altera ſit *borealis*. Quarum meridionalis initium ponitur circa Iſthmum, qui eſt haud procul Sleſvico; ut ità totum illud, quod eſt introrſus & ultra Eidoram ad Albim uſque, nunc *Holſatiam* dicimus (Adamus Bremenſis *Nordalbingiam* appellavit, Ptolemæus, & Ethelwerdus jam modo citatus, Saxonibus attribuit) eâ diviſione excludatur. Nos verò nec eam regionem inſuperhabebimus, utpote Daniæ regum pro parte hæreditariam, & antiquiſſimis quoque authoribus, ut ante patuit, Cherſoneſo ipſi perpetuò adſcriptam. De priore tamen utraque parte, quæ nomen *Iutlandiæ* ſervat, priori loco agemus, verſo deinde ad hunc deſtrictum qui *Holſatia* dicitur ſtilo. Omnis autem hujus regionis cum borealis tum meridionalis longitudo ab illo maris noviſſimo promontorio, quod hodie exteris domeſticiſque **Schagen** appellatur, ad amnem uſque Leonis (**Leewens Aa**) in milliaria ſe Germanica exporrigit quinquaginta & tria; quâ vero eſt latiſſima, prope nimirum Lymicum ſinum & Alburgum, ultra viginti patet. Quibus ſi Holſatiæ accedat longitudo, quæ ab amne eodem ad Billæ & Albis fluenta, verſus au-

ſus auſtrum & occidentem excurrit, ſeptuaginta propemodum Germanicis miliaribus univerſa vix Cherſoneſi finietur longitudo. Quod ſpatium haud multò minus erit Italiæ longitudine. Ut ità Cherſoneſus iſta inter mundi celebriores Cherſoneſos, ſive gentium robur, ſiue terræ videamus præſtantiam, haud habenda poſtrema. Primò nunc igitur loco *plagam* hujus tractus, quæ eſt *meridionalis*, luſtremus.

JUTLANDIA MERIDIONALIS EIUSQUE DIOECESES AC TERRITORIA.

EA, præter cetera, *Sleſvicenſem Ducatum, Anglos* & *Friſiam*, quæ Saxoni Grammatico *minor* eſt dicta, complectitur, indigenis, vulgari vocabulo *Sunderjuthia* appellata. Propè autem Sleſvicum ipſum, unde inclytus ille Ducatus nomen habet, ad certam rei memoriam, & ut conſtare omnibus poſſit, eum ſemper Ducatum regium ac regni Daniæ fuiſſe, inſignis hodieque ad Iſthmum, qui ibi eſt, agger viſitur, foſſarum ac valli veſtigia oſtentans, quod OPUS DANORUM, vulgo **Danewirck** appellant. Hoc olim cum indies Slavorum Saxonumque metuerentur incurſiones, eundem Cherſoneſo uſum præbuiſſe videtur, quem in Britannia *Vallum Severi*, quod ipſi **Seberwall** appellant. Conditoris autem primi, & qui deinde inſtauratum conſervarunt, in ipſâ hiſtoriâ loco non uno occurrit mentio; ut & limitaneorum præfectorum, qui operi ac munimento cuſtodiendo publicis regni ſumptibus eo loci perpetuo excubarunt. De quo videndus, inter cætera, annus 931, & qui eum pluſquam ſeculo præcedit DCCCIV.

Danewirck. *Danorum opus.*

Sleſvicenſis Ducatus.

Extenditur autem hæc Iutia ab amne Leonis, jam memorato, per lineam rectam ſeptentriones verſus, ad amnem *Schodburgenſem*, qui latitudinis peninſulæ borealis eſt terminus; verſus occaſum oceanus occurrit Britannicus; ad ortum æſtivum progreditur verſus agros & urbem, quæ ibi eſt amæniſſima, *Coldingam*. Quæ ſi latitudo ab Eidorâ flumine oppidoque *Rendesburgo*, ut oportet, ſumatur, ad octodecim uſque miliaria juxta opidum Coldingæ jam indicatum ſe extendet. Latitudo, quæ eſt, inæqualis habetur. Ea tamen, incluſis *Anglis* & *Friſiâ* Minore, ſex vel ſeptem & alicubi etiam octo implebit miliaria. Quod ad ipſum Ducatum, eum Holſatiæ principes à regibus Daniæ in feudum accipiunt, exceptâ epiſcopali dignitate, quæ Daniæ regno perpetuo cohæſit. Oppidum Sliæ amni, ſive maris eſt ſinus, unde & nomē habet, eſt adſitum. Incolę olim totius territorij *Sigulones* Ptolemæo, vel *Slievones* potius nuncupati, ut ſupra oſtenſum. Eſt & *Hedeby* oppidum ipſum ante ſecula aliquot ab *Hetha* regina Danis dictum. Ità enim habent verba regis Anglorū pientiſſimi Ethelredi, qui claruit anno Chriſti 905, quæq; poſita ſuperius hìc repetere haud pigebit. Sunt enim iſta: *Anglia vetus ſita eſt inter Saxones & Giotos habens oppidum capitale, quod ſermone Saxonico* **Sleſwich**, *ſecundum vero Danos Haiteby dicitur.* Ex anonymo etiam Chronologo de vitâ Caroli Magni colligere eſt *Sleiſtorpium* quoq; antiquitus nuncupatum. Refert is quippe inter Carolum Magnum & Daniæ regem *Godefridum*, alij *Gotricum* nominant, controverſias fuiſſe de finibus inter Daniæ regnum & Saxoniam, quam ſibi Carolus vendicabat, conventumque fuiſſe, ut uterque alteri ad colloquium ſeſe obvium daret. Veniſſe itaque Carolum in *Hodingſtede*, regem verò in **Sliestorff**. Diſvaſum regem à ſuis detrectaſſe colloquium remq; per conſiliarios actam, ut habet ſuo loco hiſtoria. Fuit autem urbs olim ingens & imprimis potens ob ſitum ſedemque epiſcopalem, & mercatorum ex Britanniâ, Galliâ, Hiſpania, Flandria totaque Belgicâ illuc commeantium frequentiam. Nam ad Egdoræ fluminis oſtium ex oceano Germanico appellentes naves, per Threanam amnem merces ſuas Hellingſtadium uſque ſubvehebant, atque indè Sleſvicum delatas, per urbes maris Balthici variè in Daniâ, Norvegiâ, Sueciâ, Livoniâ, Poloniâ, Ruſſiâ, Boruſſiâ ſitas diſtribuebant. Adamus Bremenſis, qui claruit circa annum milleſimum centeſimum, *civitatem* paſſim appellat *opulentiſſimam ac populoſiſſimam*. Templum primum condidit *Ericus* Rex, frater *Haraldi*, quem S. Anſcharius ad fidem convertit, ut eſt à nobis ſuo in loco circa annum Chriſti DCCC commemoratum. Sed irruentes in loca iſta Slavi, anno Chriſti MLXIV, urbem expugnarunt, funditusque eccleſias ac templa depopulati ſunt, reſtituto etiam in locū verę religionis paganiſmo; cujus monumenta extare adhuc exiſtimant in vicinis quibuſdam fanis, ac præcipuè in eo, quod nunc D. Michaeli archangelo ſacrum extra urbem conſpicitur, formâ rotundâ, in monte, ad viam quà itur Flensburgum. Pulſis Slavis, reſtitutus eſt paulatim DEI cultus. Templum cathedrale reſtauratum: Angli quoque negotiatores propè forum Eccleſiam S. Spiritus condidêre, quod

Sleſvicum Hedeby olim & **Sliectorp.**

vicinum habuit Xenodochium. Erat etiam Eccleſia B. Nicolai in Auſtrali cathedralis eccleſiæ latere, quæ adjunctum habuit monaſterium, orientem verſus. Sed hæc nunc ſolo æquata ſunt, vix ut veſtigium ullum ſuperſit. Remanſit tamen monaſterium nobilium virginum in peninſulâ Sleſvicenſi, quam *Holmam* vocant.

Gottorpium. *Eckelfurtum.*

Vicinum eſt Sleſvico *Gottorpium* Holſatiæ Ducum habitatione & ſtructurâ nobile, de quo inferius. Eſt & *Eckelfurtum* haud longe ab eodem verſus meridem diſſitum, à ſciuro animalculo, cujus etiam triplici turri inſignia geſtat, nomen trahens. Hoc in peninſula maris orientalis ità poſitum, ut eo prope ad centum uſque paſſus circumdetur. Undè & portum habet ſatis oportunum tutumque, adeò ut facilis ex eo ſit in Daniam ac regna regioneſque vicinas navigatio. At boream verſus unius circiter diei itinere abeſt Sleſvico *Flensburgum*, inter quod & ipſum Sleſvicum collocati *Anglorum* populi, aut eorum ſaltem nominis tenue veſtigium hæret. Ethelwerdus, cujus antea meminimus, ſcriptor Anglicus, circa annum DCCCCL *Angliam veterem* eam ditionem vocat, adjiciens habere metropolim Sleſvicenſem civitatem, eſſeq; primigenium ſolum, ex quo progreſſa Anglorum ea gens, quæ poſtea nobiliſſimum illud, quod hodieque in magnâ Britanniâ celebratur, Anglorum regnum conſtituerit. Verba ejus ſuperius poſita repetere hoc loco præter rem haud erit. Ita enim habent: *Anglia vetus ſita eſt inter Saxones & Giotos habens opidum capitale, quod ſermone Saxonico* Sleſwic/ *ſecundum verò Danos* Heiteby *dicitur.* Quo ex loco non obſcurè poſſet colligi eorum Anglorum, quos Tacitus & Ptolemæus nominant, quorumque ſedem magis orientalem videntur facere, utpote collocantes eos extra propemodum Cherſoneſum, verſus Albim & Suevicum mare, ſeu, ut aliàs vocamus, ſinum Codanum, eorum inquam introrſus exinde mutatas fortaſſe ſedes; aut ſaltem, quod etiam ſuſpicari ſuperius ſumus, magnam fuiſſe gentem hos Anglos, & iſto quoque loco, quo eos Ethelwardus ponit, pedem fixiſſe, præſertim cum Ptolemæus, quaſi bipartitos Anglos faciens, *Anglos Suevos* ultra Chaluſum ſeu Travæ flumen commemoret. Et ſanè quis non eos reliquis illis populis, qui cum iiſdem in Britanniam transgreſſi referuntur, *Saxonibus & Vitis* præcelluiſſe dicet, cum ipſorum præſertim vocabulo inclytum illud & per omnem terræ orbem celeberrimum Angliæ regnum in eâdem magnâ Britanniâ ſit conditum? Cujus hodieque nominis appellatio in ore & memoriâ hominum durat, nec ullo unquam delebitur ævo: Nam licet omnes jam maximæ illius inſulæ populi ſub regis unius imperio feliciter floreant, eorum tamen potiſſima pars hoc ſibi Anglicum nomen retinet.

Anglia vetus. *Angli inter Sleſvicum & Flensburgum.*

FLENSBURGUM.

FLENSBURGUM autem, de quo dictum, poſitum eſt item ad ſinum Balthici maris. Nam Sliæ amnem, qui, Sleſvico nomen dedit, alij & rectius, non amnem, ſed Balthici potius maris ſinum exiſtimant: ut & Flensburgi ſinum, *Flenum* dictum, atque eum & arci & urbi nomen dediſſe Flensburgi. Quamvis non me lateat eſſe, qui à Flenone viro nobili, qui eo loco caſas quaſdam piſcatorias & ruſticorum tuguriola habuerit tributaria, inditum hoc urbi nomen memorent. Jacobus Meierus rerum Flandricarum florentiſſimus ſcriptor ad annum 1427 de Henrico Duce Sleſvicenſi, qui in obſidione Flensburgenſi periit, loquens, ait non *Flensburgum* ſed *Vlensburgum* potius ſcribendũ, quod *Vlens* maris æſtum, fluctum ac receſſum ſignificet. Situm eſt Flensburgum, *Flenopolim* appellat Chytræus, inter excelſos colles, portum habens tantæ profunditatis, ſecuritatis & commoditatis, ut & appellere eò tutò onuſtæ naves poſſint, & ſinguli ferè cives ex ſuis ædibus naves queant mercibus implere, eaſdemque, ubi rebus confectis reduces fuerint, exonerare. Locus eſt peramœnus, aër ſalubris; fundi ob montium vicinorum oportunitatem vivas habent ac ſalientes aquas; Ager reliquus uberi omnium ad vitam rerum neceſſariarum copiâ abundat. Ædes ſunt magnificæ, ad unam præcipuè plateam ſeriatim extructæ, cujus eſt longitudo paſſ. MCCCLI: Alij 2341 paſſus ponunt. Arx adjacet in colle ſuburbano, qui portui & urbi imminet. Sunt & parochiæ aliquot, quarum omnium D. Johannis eſt vetuſtiſſima: Hic ſita eſt Valdemari II Daniæ regis filia, habens monumento ſuo inſcripta hæc verba: SOPHIA MARCHIONISSA DE BRANDEBURCH, FILIA QUONDAM REGIS VALDEMARI II. HIC SEPULTA EST CUM PROLE. Ejus in hiſtoriâ ſuo loco ut & fati, quo obiit, uberior fit mentio. Suo ortu nobilitavit Flensburgum præſtantiſſimi nominis cælator, ſculptor & pictor *Melchior Lorichius*, qui Græciam, Italiam, Galliam, Belgiumque peragravit, ut ejus artis peritos excellenteſque videret atque imitaretur artifices. Quin & Flensburgo patriæ ſuæ ornamento exiſtit *Thomas Finckius* Geometricis artibus & ſcriptis clarus, hodie inter primarios academiæ regiæ apud Haffnienſes profeſſor.

Melchior Lorichius Flensburgenſis. *Thomas Finckius.*

HADERSLEBIA.

HADERSLEBIA ſeptem ſupra Flensburgum miliaribus, Boream verſus, Harudum veterem,

veterum, quorum in Cherſoneſo ſuâ Cimbricâ meminit Ptolemæus, memoriam renovare videtur. Alij ad *Hotterum* regem, alij ad *Hater*, quod *rixas* & *lites* notat, referunt: verum de his alibi memoratum. Volunt eam, à Woldemaro Iutiæ Duce circa annum Chriſti 1292 jus & privilegia civitatis impetraſſe. Arcem quondam in colle poſitam babuit, quam *Ioannes* Holſatiæ Comes ſolo æquavit, & aliam viciſſim haud procul opido in peninſulâ cæpit exædificare, nomine ipſius *Hansburgum* nuncupatam, addito ſacello, quod marmore & auro eſt exornatum. Hanc deinde arcem jure ſucceſſionis adeptus Daniæ rex Fredericus II ad colophonem perduxit, Urbis viæ omnes elegantes ſunt & ſpatioſæ. Forum amplum. Eſt & cathedralis eccleſia, in quâ Sileſiæ Dux Romboldus, à Cæſare Sigiſmundo miſſus eò, ſepultus jacet, marmoreo monumento. Cum enim volente Sigiſmundo imperatore in has oras veniſſet ad componendas lites exortas inter Daniæ regem Ericum Pomeranum & Holſatiæ Comites de Ducatu Sleſvicenſi, nondum confectis rebus, in legatione morbo correptus obiit. Ei igitur Ericus Pomeranus Daniæ rex monumentum condidit, & ſe, & ipſo, & imperatore, à quo erat miſſus, dignum. Sed de hoc & univerſo litis hujus negotio plenius hiſtoria. Habet præterea Xenodochium in ipſo opidi ingreſſu, & ſcholam erudiendæ inventuti à Duce Iobanne olim exædificatam, copioſiſque dotatam reditibus. Adeſt & portus navibus recipiendis quàm plurimis accommodus ac tutus. Inter eam & Flensburgum, jam ante memoratum, medio propemodum itinere APENROA eſt collocata, cujus quoq; in ipſâ biſtoria ſæpenumero occurrit mentio. In occiduo deinde ſunt littore HUSIUM & TONNINGA, ut & TUNDARIUM majus minuſque. Eſt & OITINUM oppidum. Quorum *Huſium* ſive *Huſemum* ad Heverum maris ſinum patet. *Tonninga* oſtio propemodum Eidoræ eſt oppoſita. Huſenum, mari occidentali adjacens, domibus, plateis, longitudine, amplitudine ac ubertate ſoli Flensburgo & Haderslebiæ propemodum par eſt. Iura civitatis contulit Dux Holſatiæ *Adolphus*, qui & arce pulcherrimâ ornavit.

APENROA.
HUSIUM.
TONNINGA
TUNDARIUM.
OITINUM.

In eodem hoc littore FRISII MINORES ſunt, Saxoni Grammatico celebrati. Sunt hi Strandij, ſive, ut appellant vulgo, *Strandfriſij*, incipientes haud procul Huſemo atque indè in boream erecti, non minus quàm per miliaria IV, anguſti littoris oram tenent, cujus ſpatij medio forum habent elegans & benè cultum, multiſq; ejus tractus opidis haud impar, mercatuque celebre, *Breſtedam* nuncupatum, atque is terminus ſoli pinguioris in eâ maris orâ. Ulteriora ferè arenoſa. Utrimque verò vici duo more Friſico culti, quorum ad ſeptentrionem extremus *Langeborna*, omnem tandem Friſiam iſtic finit. Undè ad Flensburgum, nobiliſſimum, de quo dictum, meridionalis hujus diſtrictus oppidum, quatuor miliarium iter patet. Eandem regionem his olim verbis Saxo celebravit: Interea Canutus Friſiam minorem, quæ ipſa Danicarum eſt partium, cum paucis exilij comitibus petit. Dives agri provincia eſt, pecoribus opulens. Ceterum confinis oceano patet humilis, ita ut ejus interdum æſtibus eluatur. Qui ne irrumpant, vallo littus omne præcingitur: quod ſi fortè perfregerint, inundant campos, vicos & ſata demergunt. Neque enim illic locus natura alius alio editior exſtat. Plerumque agros ab imo convulſos aliò loci trajiciunt, locum eorum occupante lacunâ, in quorum conſederint præſidiis poſſidendos. Inundationem comitatur feracitas. Gramine tellus exuberat, torrefacta in ſalem gleba decoquitur. Hyeme continuo celatur æſtu, ſtagni ſpeciem præbentibus campis; undè & in quâ rerum parte locanda fuerit, penè ambiguum natura fecit, cum aliâ anni parte navigationis patiens, aliâ aratri capax exiſtat. Incolæ ejus naturâ feroces, corporibus agiles, auxiam & gravem armaturam contemnunt, ancilibus utuntur, miſſilibus dimicant, Agros ſcrobibus cingunt, ſaltus contulis edunt. Penates in editum, ſubjecto glebarum acervo, provehunt. Hos à Friſionum gente conditos, nominis & linguę ſocietas teſtimonio eſt. Quibus novas quærentibus ſedes ea fortè tellus obvenit, quam paluſtrē primum ac humidam longo duravère cultu. Adminiſtratio deinde provinciç ſub noſtris regibus eſſe cæpit. Hactenus Saxo; qui deinde, ubi res Canuti in eâ parte geſtas perſequitur, Mildę fluminis meminit, his nimirum verbis: *Canutus cum fortè præſidium ab his imploraſſet, prompto omnium favore ſuſcipitur, pollicitus ſe aliquid de conſuetæ penſionis onere laxaturum. Avidi promiſſionis Friſij, intuitu exilis præmij immani ſe negotio onerant. Ac primum mœnia propter Mildam fluvium, quis eum recipiunt, condunt*; Et ſtatim: *A latere ei Milda fluvius fuit, anguſtis alveis, ſed placidè manantibus aquis.* Hoc flumen cum eo loci pinaces non exhibeans, quid hic ſequatur ſe habere incertum ait Ubbo Emmius, rerum Friſicarum inſignis hoc noſtro ſeculo ſcriptor, mihique ſingulari, dum viveret, amicitiâ conjunctiſſimus. Sed notari debet, Saxonem etiam Eidorenſes, qui verſus Heverum maris ſinum patent, Friſię ſuę accenſuiſſe. Siquidem Eiderſtadia ante annos

FRISII MINORES.
Breſteda.
Langeborna.
Friſia Minor Saxonis Grãmatici lib. 14.

perplurea

perplures peninsula fuisse memoratur, amne Mildâ, perexiguo ab Eidorâ intervallo versus septentrionem à continente separata, cum hoc tempore continenti prorsus conjuncta fit. Milda enim per fossas plures angustis alveis distincta æstuariisque versus occidentem ingenti incolarum labore extensis & limosa terra, quæ interjacebat, reciprocantis maris alluvione aucta aggeribusque munita vix nomen suum hodie retinet. Aliud autem ab hoc Mildâ Meldæ erit flumen, cui *Meldorpium* adjacet, Dithmarsiæ oppidum. Invenioq; mœnia, quæ *propter Mildam fluvium condita* Saxo memorat, *Millenburgum* appellata. Et verò Saxonem, cum Dithmarsiæ mentionem nullibi injiciat, minorem hanc Frisiam extendisse latius est verisimile. Nam & iterum de eâdem verba faciens, in operis præfatione ità loquitur: *Huic etiam* (Jutiæ boreali) *Frisia minor adjacet, quæ à Iutiâ promontentia subsidentium camporum ac gremij devexioris inclinata recessu, maximos frugum proventus beneficio oceani inundantis assequitur. Cujus refluxionis vis plus utilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum exstat. Siquidem tempestatis magnitudine perruptis æstuariis, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi solent, tanta arvis undarum moles incedere consuevit, ut interdum non solum agrorum culta, verum etiam homines cum penatibus obruat.* In verbis præterea Saxonis antea memoratis illud, inter cetera, nequaquam etiam prætereundum, quod referat terræ glebam, quæ hiberno tempore oceani aquis tecta jacuerat, postea torrefactam in salem lapidissimum cocturæ atq; ignis beneficio ab incolis tum temporis conversam; cum id etiamnum obtineri & sal ibi candidissimum atque optimum confici, non sine incolarum uberrimo quæstu commemoretur. Accepi & idem artificium in Schaldiæ quoq; insulâ Belgij Selandicâ annis superioribus fuisse usitatum, & eum terræ cespitem bituminosum ac salsuginosum **darrij** populariter ibi nominari. Cùm verò idem Saxo doceat indigenas ibidem agros scrobibus cinxisse, imaginem non modo Frisiæ, quæ inter Flevum & Amasum nunc est, sed & Hollandiæ Zelandiæque mores ob oculos nobis poni videmus, & maximè cum eos contis (quos Hollandi utpotè perticas longiores **polsen** vocant) scrobes seu fossas transilire in more positum habuisse adjiciat. Et denique cum addat Saxo, à gente Frisonum conditos hos Frisios nominis & linguæ societatem testari, quærere fit operæpretium, quando eorum colonia in eam oceaninam deducta fuerit. Lego quidem apud Helmoldum, Adolphum II Holsatiæ Comitem, qui eo in bello cujus Saxo superius meminit, Canuto adfuit, oppressis Obotritis, novas in Vagriam colonias ex Frisiis, Hollandis, Westphalis & Trajectensibus collectas jam ante duxisse, sed cum sola tum Vagria istis populis exculta referatur, hanc Frisiorum coloniam longè antiquiorem esse verisimile est, quod tum præsertim, cum illud adversus regem Suenonem Canutus bellum gereret, auxiliares etiam copias suas eidem Canuto præstare potuerit. Ut omittam non Holsatiæ, sed Danicarum esse partium minorem hanc Frisiam, testante ipsomet Saxone. ut ita non ab Holsatis, sed à regibus Daniæ ea colonia permissa Frisiis fuerit. Interim verba, quæ apud Helmoldum sunt libri primi cap. 58. adscribere quid vetat? *Ad hanc vocem surrexit innumera multitudo de variis nationibus assumptisq; familiis cum facultatibus venerunt in terram Wagriensium ad Comitem Adolphum, possessuri terram quam eis pollicitus fuerat.* Et paulo post: *Dargunensem pagum Westfali, Vtinensem Hollandi, Susle Frisii incoluerunt.*

ALSA. Subjacet porrò Slesvicensi diœcesi, utpote exigua intercapedine circa Fleni sinum à continente semota, *Alsæ* insula, *Alosias* Ptolemæi nomine quàm proximè referens, modo situs & cetera responderent. In hac, præter cetera, magnificè extructa arx visitur *Synderburgi* vocabulo, ubi annis jam pluribus aulam ac sedem suam habuit Serenissimus princeps ac Dominus Dux *Iohannes*, Regis Frederici II frater germanus. Nunc Jutlandiam borealem videamus.

JUTLANDIA SEPTENTRIONALIS. EAQUE IN DIOECESES SUAS DISTRIBUTA. FERTILITAS EIUSDEM AC COMMODA.

IUria, quæ sequitur, borealis australi multò est productior & ad inhabitandum area amplissima, viginti tribus civitatibus inclita sedesque episcopales quatuor complectens, Quarum principem locum RIPENSIS sibi vendicat, secundũ ARHUSIENSIS, tertium BURGLAVIENSIS, atque ultimum denique VIBURGENSIS. Burglaviensis præsulatus, ut mox dicetur, vulgò nunc Alburgensis nuncupatur. Et habet hic tractus circa ipsum Alburgum latitudinem fere maximam. Ibi præterea sinus ille ingens *Lymicus* Saxoni Grammatico dictus.

ctus, *Lymfiord* vulgo, qui è Balthico mari illapsus totam hic Jutiam, occidentem versus, in latum penetrans, eam pene insulam reddit, ac vasto tandem alveo dilatatus plures in se insulas peninsulasque insignes, ut infra patebit, constituit. In hoc, ut plurimum, sinu classes olim paratas instructasque, quæ è Daniâ in Britanniam missæ, Saxo non uno loco innuit. Regio est culturâ hominumque industriâ cum in modum composita inque jugera amœnosque fundos redacta, ut frugum ac fructuum generatrix celebretur fœcundissima. Boum item & equorum pisciumque variis generibus nobilitata. Quorum copiâ atque ubertate vicina regna, ingravescente annonæ caritate, ut plurimum sublevantur. Feris ubique abundant saltus. Quarum cervi primum obtinent locum, tantâ ibi copiâ, ut certo venationis tempore, quod in mensem plerumque Augustum incidit, ultra mille sexcenta cervorum in arces ac regia palatia deportata fuerint, exceptis damis, capreolis, apris, leporibus & id genus aliis. Nam avium captura passim obvia est, & imprimis perdicum, anatum, anserumque ferini generis, & autumnalibus præsertim mensibus scolopacum, quas Plinius rusticulas, Martialis rusticas perdices dixit. Piscium porrò ubertatem, si recitare hoc loco animus esset, & illa solum repetere, quæ Saxo seculi sui præco, memorat, eam quondam his in oris piscium & halecum præsertim fuisse affluentiam, ut manibus non modò, & absque nassis aut piscatoriis verriculis caperentur, sed ità sæpenumero freta ac sinus omnes eorum repletos frequentiâ, ut impacta subinde navigia vix remigij conamen (sunt ejus verba) eriperet, fortasse excedere fidem narratio posset. Itaque à loco alienum non erit referre quid aliquando Europæorum regum legatis ab imperio convocatis hac parte usu venisse testentur rerum memoriæ. Cum enim cuivis constet non omnia uni regioni data, & aliam hac, aliam illâ re abundare vel egere: *Nec omnem ferre omnia terram*, ut ait poëta; contentio hinc orta inter legatos de supereminentiâ suorum regum, quis videlicet præstantior ac opulentior jure haberetur. Alio enim aurum, alio argentum, alio deniq; frumenti ac vini copiam jactante; Dano postremùm loquendi potestas facta: Cumque omnes, quo ejus sententia tenderet, avidè expectarent, si, inquit, potentissimi ac locupletissimi omnium totius Europæ regum gazæ universæ, latifundiaque venum exponerentur, carissimèque omnia venderentur, eoque repræsentato pretio ligneæ vicissim eorum loco paropsides vilissimo coemerentur, omnibus tamen istis, licet infinitis futuris, vasis sufficere Daniæ regem triplici diversi generis recenter capto pisce onerandis exornandisque. Quo dicto, suffragiis omnium, qui aderant, Daniæ regis felicitatem pluris, quam omnes ceterorum opes, faciendam demonstravit. Undè à Gallo, qui dextrum imperatoris latus clausit, haberi proximus obtinuit. Quæ cum ità habeant, illud simul fatendum, eam hodie per universum, quà patet, regnum, capturæ ac piscium ubertatem haud esse, & halecariam præsertim negotiationem jam aliò translatam, ut est humanarum rerum quædam sive vicissitudo seu Nemesis occulta, quæ nihil, quod modum excedit, & maximè cum luxus bonorumque, quæ cælitus obtingunt, abusus concurrit, esse diuturnum permittit. Quod & olim Satyricus animadvertens, in ævi sui profligatissimos mores versum jecit, qui & hic habere locum potest; meritoque cum eodem dicere nobis liceat:

Atque ità defecit nostrum mare, dum gula sævit.

Jam diœceses supra memoratas eo, quo à nobis positæ sunt, ordine videamus unà cum oppidis, castellis, fluminibus aliisque eodem spectantibus.

DIOECESIS RIPENSIS.

Diœceseos hujus caput RIPAE in ipsâ oceani occidentalis seu Britannici ripâ civitas, Australi Jutiæ proxima: mater plurimorum eruditione præstantium virorum, præclarisque ingeniis hodie fœcunda. Eam limpidissimum flumen **Nipsaa** triplici meatu intersecans, ac paulum se infra eandem in oceanum evolvens, urbem quoque ob trifidum illum sui influxum ac commoditatem trium leonum insignibus exornavit. Et licet in tres sectiones, horum rivulorum cursu, fissa sit urbs, totidem tamen pontibus sublicijs ac molis frumentariis vicissim connexa denuò coalescir. Antiquam hîc sedem fuisse Cimbrorum *Phundusiorum*, quos Ptolemæus nominat, haud abnuere situs videtur ab eodem Ptolemæo indicatus, ut dictum superius. Taciti interim verba, quod nonnulli urgent, ubi castrorum Cimbricæ gentis in libello de Germaniâ meminit, quorum vestigia in ripâ utraq; perhibet mansisse, ad hasce Ripas referri haudquaquam posse, cum de castris Cimbrorum RIPÆ

ad

In ipſo autem oceano occidentem ac boream verſus complures, ſed minores inſulæ veluti tuberes in mari exſtantes, ſparſim cõſpiciuntur, quæ ferè omnes Ripenſis diœceſeos juriſdictioni ſubſunt. Has inter eſt *Harbobre*, *Harſilæ* auricula. A quâ haud procul *Bovensberga* ſe attollit, primum Iutlandiæ promontorium, montem oſtentans altiſſimum, importuoſum crebriſque naufragiis infamem, cujus jugum primam aëris regionem adæquare videtur. Indè hoc idem littus prætexunt *Numindia*, *Huga*, *Mandia*, *Fandia*, *Rimmæa*, *Lyſtræa*, *Sildræa*, *Feorea*, aliæque illis minores. Quatum *Liſtræa*, *Liſtoe: Sildræa*, **Silderoe** dicitur, quatuorque habitatur parœciis. *Feoræa* tres parochias continet. Qui primus diœceſi iſti ut epiſcopus præfuit, Leofdagus memoratur, natione Friſius, ad eam dignitatem evectus ab Adeldago II Bremenſium præſule, annum circiter Chriſti 950. Sed de epiſcopis ipſis non hujus modò diœceſeos, ſed & reliquarum ac regni univerſi, ſeorſim ac peculiarem volente numine tractatum inſtituemus, haud parum, ut ſperamus, collaturum Notitiæ epiſcopatuum Chriſtiani orbis. De *Nomarchiis*, quarum haud ultima hîc memoranda *Vitungberret*, *Vitarum* nomenclaturam, quod ſupra innuimus, in memoriam revocans, dicetur fortaſſe pluribus aliàs.

Inſulæ adjacentes.

ARHUSIENSIS DIOECESIS.

RIpenſem ditionem excipit proxime *Arhuſij* territorium, epiſcopatu ſimiliter nobilitatum. Qui notationem vocis indagarunt, eam nihil aliud ſignificare crediderunt, quàm *domum remorum*, cum **Aar** Danicè *remum*, **Hus** *domum* notet. Nos ſuperius, quia hoc circiter loco in Cimbricâ ſuâ Cherſoneſo *Harudes* agnoverit Ptolemæus, cogitandum exiſtimavimus, num aliquid ad illud indagandum vocabulum conferre *Arhuſij* poſſent, quamvis & *Haderslebios* quoque nominavimus, quorum vocabulum, licet primoribus ſyllabis magis videatur exprimere nomenclationem *Harudum*, in Cherſoneſi tamen ſitu, cum videantur Harudibus Ptolemæi nonnihil auſtraliores, Arhuſios quoque ad has partes vocare libuit: utpote Haderslebiis multò borealiores. Eſt autem civitas hæc planè maritima, ortivam peninſulæ partem tenens in orâ ipſâ Balthici maris, habens ſibi ex adverſo poſitam *Samum* inſulam, *Samſoam* hodiè dictam. Sedes epiſcopalis conſtituta ibi, ut volunt, circa annum Chriſti 1014. At ſi Poppo primus Arhuſienſium epiſcopus fuerit, quod innuere annales videntur, & nos ſuo loco meminimus, integro propemodum ſeculo antiquior ejus erit inſtitutio. Sed de hoc, alibi accuratius. Poſitus opidi, ſi reſpicere ad meditullium ſeptentrionalis hujus Iuthiæ libeat, in ipſo quodammodo ejus umbilico deprehenditur, ſilvis, feris, paſcuiſque gaudens ac agris multò lætioribus magiſque frugiferis, quam reliquæ ejuſdem ſoli partes.

ARHUSII notatio.

Prima diœceſeos inſtitutio.

Arhuſii ſitus.

Nomarchias habet	—— ——	XXXI.
Civitates	—— —— ——	VII.
Parœcias rurales	—— ——	CCCIV.
Arces	—— —— —— —	V.

Quarum inter arces maxime eminet *Scanderburgum*, quaſi *Schonderburgum* à pulchritudine & amœnitate dictum. *Gutulo* fluvio quem Gudium vulgo dicimus adjacet, qui amnem ſuum longo flexu per amœniſſima territoria in oceanũ Balthicum deducit, adlambens hinc indè arces præterea regias alias ac monaſteria. Inter quæ præcipuum eſt nobiliſſimum illud cœnobium **Emecloſter** appellatum. Habet & ſaltus ac venationes ſuas, ampliſſimoſq; ex præfecturis adjacentibus, reditus. *Gudius* autem, de quo dictum, fluvius celebris eſt & maximus eo tractu, piſciumque generibus variis confertiſſimus & admirandus. Inter civitates *Arhuſium*, de quo dictum, primum meretur locum ob ſitus oportunitatem ac præſulis, qui ibi ſedem habet, prærogativam. Ab eo ſecundum eſt HORSNESIUM atque inde RANDRUSIUM. Quorum hoc borealius eſt Arhuſio, opidum egregium ad Gudium flumen: illud auſtralius: utrumq; verò ad idem peninſulæ ortivum littus vergit, ac Balthicum mare vicinum habet. Eſt & EBELTOFIA haud procul Randruſio, ſed littori proximè adſita; Sinus habent ſingula ejuſdem maris patentes, quibus veluti gremio ex Scaniâ, Sælandiâ, Fioniâ, urbibuſque Vandalicis ac denique Sueciâ ac Norvagiâ appellentia navigia merceſque peregrè advectas commodiſſime recipiant: Ut & GRIMSTADIUM æſtuario ſimiliter maris ibidem appoſitum: Referunt & HOBROAM ac MARIAGRUM ad eandem

SCANDERBURGUM.

Gudius amnis.

Emecloſter.

Opida Diœceſeos reliqua.

HORSNESIUM.

RANDRUSIUM.

EBELTOFIA.

GRIMSTADIUM.

HOBROA.

MARIAGRUM.

hanc dioecesim, cum alij aliò & ad proximè sequentem trahant. Insulæ præterea nonnullæ sunt, quæ eidem huic dioecesi subjacent. Quarum primò nominari meretur, quam dixi modò, *Samsoa*, SAMUS Danica jure dicenda. Est enim insula piscatu ac venationibus amoenissima, parœcias quinque habens. Habuit & arcem olim *Brattingsburgum* appellatam & aliam *Vesburgum* nomine: Quarum illam Anno 1288 funditus evertit Marschallus Stigotus, de quo consulenda historia. Fuit hæc olim insula reginæ Dorotheæ, Christiani tertij conjugi, usufructariæ possessionis loco, post Randeshemium, concessa. Nec abest longè, sed multo hac minor, ex opposito propemodum Ebeltoftæ HIELMIA facinore ejusdem *Stigoti*, viri sanè magnanimi, sed admodum in *Ericum* regem, ob suspicionem, veluti an falsò de læsâ conjugis pudicitiâ conceptam, severi vindicis. Cum enim, trucidato *Erico*, regno esset extorris, ità hanc insulam communiit, ut ipse cum ceteris paricidis certum ibi refugium haberet. Est quidem exigua ea insula, sed loci natura admodum firma, tum & commoda omnibus, qui è sinu Balthico Norvagiam petunt; nam & portum situs ipse facit & aquæ præterea dulcis scaturigines habet, ac denique edito ac lato colle è mari exstans ad vim circumquaque avertendam est oportuna. Dicitur & **Store Helm** id est, *Magna Helmia*, aspectu *Helmiarum minorum*, quæ sunt propè Scaganum promontorium. His minus sunt celebres, sed proximè circumadsitæ *Thuna*, *Melsa*, *Ramsoa*, *Endelavia*, *Hiarnoa* sepultura Hiarni regis, ut tradunt, clara.

SAMUS insula. *HIELMIA insula.* *Insula ibidem minores.*

DIOECESIS BURGLAVIENSIS.

ALBURGUM

ARhusio, Corum versus, ALBURGUM est, dioeceseos hujus caput, ab anguillarum copia atque uberi earum capturâ, ità fortasse nuncupatum. Hæc præcipuarum urbium, quæ borealem peninsulæ tractum tenent omnium est ultima, ad Lymicum sinum, de quo dictum, loco admodum oportuno collocata; sub poli elevatione, quæ gradus numerat quinquaginta septem, minuta quatuor. In hac sedem suam habet dioeceseos episcopus. Dividitur universa regio in

Nomarchias	XIII.	
Parœcias rurales	CLXXX.	Vitfeldius 167.
Civitates	VI.	
Arces nobilium	C.	

Nomarchia. Inter *Nomarchias* seu partes totius ditionis illustriores sunt *Vensilia*, *Hannomarchia*, *Thya*, *Morsingia*, *Kiarherret*, *Huitbya* & *Venneberga*. *Vensilia* Saxoni Grammatico *Vendela* dicitur, *Vendela.* Læto *Vendsolia*; Vitfeldius *Vendelboem* appellat. Olim etiam Borglæ vocabulum obtinuit, unde & dioecesis est appellata *Burglaviensis*, seu ut aliàs scribitur *Borglumensis* & vulgo hodie ab ipso Alburgo, *Alburgensis*. Et exstat hodieque haud procul oceano, boream versus, pagus, cui *Borlum* nomen. Quod olim monasterium fuisse à rege *Suenone* Esthritio primò conditum atque indè episcopi sedes ex actis dioeceseos intelligitur. Vendelæ ipsius *Wensyssel oppidum.* oppidum **Wensyssel** dictum, amnem interfluentem habet, qui patrio sermone **Ryaa** nominatur, seque in Lymicum sinum exonerat. Estque universi istius tractus idem illud Lymicum fretum versus meridiem limes; versus boream oceanus; ad occidentem & o- *Schaga promontorium.* rientem mari similiter affunditur, hic Balthico, ibi Britannico. Longitudo à meridie ad *Schaga* usque promontorium, nautis metuendum, quatuordecim aut circiter milia- *Vandalia populorum origo.* rium est. Ab hoc districtu *Vandalæ* populos, de quibus mox dicetur, originem sui nominis repetere debere, quamvis pauci observaverint, quis magnoperè negarit? Habet no- *Vendela oppida.* marchias sex ecclesias parochiales septuaginta, arcem unam, cui *Selstrupia* nomen: oppi- *Hannmarchia.* da, præter *Vensysselam*, memorantur *Sebya*, *Hieringium* & *Schaga*. *Hanmarchia* nomarchia Danicè *hanherret* dicitur, longitudinem ab ortu in occasum quinq; circiter miliaria Germanica complectens. In latitudine duobus patet. Dividit ab eâ Huitbyæ præfecturam *Lymicus sinus vulgo Limfiorde de quo supra.* *Rya* amnis, qui ad Africum defluens in Lymicum sinum evolvitur. Parochiales ecclesias supra viginti comprehendit. In parœcia ejusdem, quæ parva dicitur, Danicè **liden Hogen**, rupes *Scarringa*, **Skarring klinth**, visendæ altitudinis assurgit. Sunt prætetea his in oris syrtes periculosæ, undis opertæ, quas *Sandoras* & *Bragas* indigenæ appellant. In has multi inpingunt. Visuntur & hic insulæ nonnullæ, ut sunt *Oelandia* & *Opeholmia*. Hanmarchiæ proxima est *Thya*, ora veluti ac margo continentis, quæ Lymici freti incursum à mari occiduo veluti obex sejungit ac dispescit. Hodie qui Germaniam incolunt Theutones

Theutones **tyscke** Danis dicuntur. Hos à Deo *Tuiscone* Tacitus deduxit, ab hoc fortasse *Thyæ* tractu verius deducendos sunt qui existimant. Fæcunda admodum est ac piscatui à præcipuè nobilis Thya cum hinc oceano, illiuc sinu, quem dixi, maris alluatur. Incolæ ab ululando appellatam *Thyam* autumant. Narratur enim nunc arboribus nudata, olim silvis densissimis instructa, luporum aliarumque ferarum fuisse latibulum, quamvis verius putem ululatum eum non à feris aut lupis, sed à maris oceani vicino fremitu repetendum. Distincta est in nomarchias quatuor, quibus parœcię rurales sex & quinquaginta continentur, in earum convallibus imbrium rivi restagnantes, lacus quamplures & stagna piscosa quadraginta quatuor efficiunt. Arcem unicam *Orumnam* habet, & opidum similiter unicum *Thystadium*, ubi Christianus III scholam juventuti primus aperiri curavit. Est & *Vesterviga*, cœnobium pervetustum, in quo sepulta est, inter ceteros, regia puella, patrio sermone **liden kiersten** dicta, Danicis carminibus ac odis sonoris, ob pulchritudinem ac virtutem decantata. Est & nomarchia, cui *Hillersherret* vocabulum, inter sinum & oceanum veluti limes. Insularum ad hanc præfecturam spectantium in sinu Lymico occurrit loco primo *Hansholmia*, miliare unum longa interq; amnes rapidissimos duos sita, ac tribus parœciis habitata. Indè est *Ostholmia*, insula rotunda, quæ & tribus parœciis colitur. *Iegena* unam ecclesiam habet. Memorantur & *Livelandia*, *Egholmia* ac denique *Bodumma*, quæ non insula sed peninsula est, ac unum cætum parochialem alit. Sequitur *Morsingia*, insularum in freto Lymico omnium opulentissima ac maxima. Complectitur enim longitudine suâ miliaria Germania quatuor, in latitudinem verò duo, facto ab ortu in occasum progressu. Ad eam quinque locis trajicitur. Nomarchias tres continet, parœcias verò rurales undetriginta. In parte insulæ australi arx antiquitus fuit posita, cui **Lundslot** nomen est. Unica ei civitas *Nicopia*, vulgo **Nykiobing** dicta. cujus elevatio est ad gradus circiter 56, minuta 50. Est & insula in eadem hac insulâ **Aggeroa** nominata, stagna sunt duo, ac flumen præterea haud ignobile, quod **Scarmaa** dicitur. Sinus denique ac freta quibus alluitur, multa memorantur. Interque cetera quod **Fegesundt** nuncupant, illustre est ob regem, sive regulus potius Jutlandiæ fuit, *Fengonem* dictum, qui ibi sepultus creditur. Ut autem insula ipse *Morsa* dicitur, ità populi seu incolæ ejus Morsingi, Marsos ac Marsingos illos exterarum nobis gentium veluti in memoriam reducentes. Morsingiæ vicina est *Tyrholmia* à *Thyra*, ni fallor, *Gormonis* Anglici conjuge, Hedelradi Anglorum regis filià, sic appellata. Cujus singulares dotes, ut & pietatem Christianam celebrat historia. Intra hanc & continentem, meridiem versus est *Othezunta* fretum, ab *Othone* Imperatore, & ejus hucusque accessu, de quo antea dictum, sic nuncupatum; Est & *Otby* pagus, sed in insulà ipsà, ab eodem Othone inq; memoriam famigerabilis expeditionis ejus has in partes sic dictus. Episcopatus institutus est à conditu statim ipsius monasterij Borglumensis, quod, ut memoratum, fundari primus curaverat *Sueno Estbricius*. Qui & anno. 1065 administrandę diœcesi *Magnum* præfecit. Sed is, haud multò post ab archiepiscopo Bremensi Bremæ cum esset inauguratus ac domum redire pararat, submergitur Albi flumine. Sicq; surrogatus ei *Albericus* atque ipsi vicissim alij aliiq; longâ serie: Adeò ut manserit hoc pacto Borglumense cœnobium episcopi sedes ad annum usq; 1536. quo tempore *Stigotus* pontificiæ religionis præsul ultimus renunciare episcopatui, & ad vitam possidere monasterium Borglumense juberetur: Inde, qui ei est suffectus repurgatæ religionis episcopus, *Petrus* Thomę aliiq; post illum, inhabitare Alburgum cæperunt: Reliquæ nomarchię ut *Kjarberret*, *Hutbya* & *Venneberga*, & si quę præterea alię, prioribus & jam dictis celebritate cedunt.

Thystadium oppidum. *Lymici sinus insula.* *Morsingia.* *Nicopia opidum* *Tyrholmia.* *Othezunta.* *Otbya.*

DIOECESIS VIBURGENSIS.

SEquitur diœcesis Viburgensis. Cujus longitudo ab ortu in occidentem duodecim miliaria Germanica patet, collocata cis Lymicum sinum inq; nomarchias sedecim distincta. Quæ ecclesias continent parochiales ducentas octodecim; arces tres ac totidem civitates. Quarum *Viburgum* principem locum obtinet. Ubi & sedes episcopi ac clarum Canonicorum collegium, tum & victus ratio perfacilis. Ibidem prætcrea generalis concio triumvirûm nobilissimorum inq; jure dicundo exercitatissimorum super caussis civilibus cognoscendis ac dijudicandis toto ferè anni spatio continuatur. Eoq; universæ Cimbricæ Chersonesi de finibus deque hæreditatibus querelæ omnesq; capitalium causarum animadversiones, cujusmodi sunt cædes, adulteria, furta similiaq; crimina deferuntur. Suntque dictatores hujus concionis, ut & alij in aliis regni provinciis à rege constituti, Areopagitis

VIBURGUM

Atbenarum propemodum pares, aut ſaltem cum illis conferendi, cum ſuperiorem ſe agnoſcant neminem, eorumque ſententia ſit immutabilis; niſi ſi forte ad regem ipſum ac regni comitia anniverſaria provocare quis cupiat. Reliquæ hujus diœceſeos civitates ſunt *Niba* & *Scheva*: Freta memoratu digna nominantur *Sallingicum* Sallingſundt: *Virkenum* Birckeſundt/ *Hualpenum*, Hualpſunt/ *Seberum* Seberſundt; & fretum Imp. *Othonis* Otheſundt haud procul Lemvico in hiſtoriâ celebratum, ſupraq; nobis jam ſemel iterumq; memoratum. Amnes maximè illuſtres decem fundit, quorum facilè eſt maximus ac celeberrimus amnis *Gudius* ſive *Gutalus* Gudden Aa vulgo, itemq; *Guddenus* aliàs dictus. Inter reliquas hujus diœceſis latiſſimè patentis partes *Sallingia* peninſula fertiliſſima eſt, Lymico freto circumdata, diœceſi Vendelboenſi ad ortū objecta. Superius meminimus hanc præcipue provinciolam aliquā nobis veterum *Sabalingorum*, quos in Cimbricâ hac Cherſoneſo conſtituit Ptolemęus, refricare memoriam, tantum quod auſtraliores eos faciat, quam eſt hodie, de qua loquimur, *Sallingia*. Dividitur in Nomarchias quatuor, quæ parœcias rurales complectuntur triginta. Eſt præter cetera, equorum generoſiſſimorum feraciſſima, quos pręcipuè exteri avide expetunt, ac magno pretio coemptos longo agmine alio abducunt venaleſq; exponunt. Wiburgenſis pręterea capituli juriſdictionem agnoſcit *Leſſoa* inſula, inter Norvegiam & promontorium Schagæ poſita. Hæc quibuſdam Gleſſaria inſula, cujus in littore Jutię adverſo reperiri ſuccinum volunt, de quo alibi dicetur. Spectat & huc quæ eſt inter Thyam, de qua relatum & Salingiam, inſula Faſſuerlandt à *pulchritudine* ſic dicta, utpote ſilvis ſuperba & anguillarum copiosâ piſcaturâ celebris. Epiſcopatus hic eundem, quem Borglumenſis, agnoſcit fundatorem *Suenonem* Eſthricium, regem Danorum longè celeberrimum, multâq; doctrinâ ac uſu rerum inclytum, ut eum non ſemel dilaudat Adamus Bremenſis, ejus ſynchronus ac perfamiliaris. Ab ipſo, qui primus omnium gubernandæ diœceſi eſt ordinatus, *Heribertus* fuit, idque anno etiam eodem 1056, quo Borglumenſi ditioni præfectus eſt Magnus. Adeò ut videri ambiguum queat, utra antiquior habenda. Nobiliſſimus interim Vitfeldius in eâ, quam idiomate vernaculo evulgavit, epiſcopatuum totius Daniæ recenſione, hanc Borglumenſi præponit.

NIBA. SCHEVA.

Gudius amnis.

HOLSATIA.

Nunc, quod ſupra promiſimus, *Holſatiam* videamus. Ejus appellationem antiquiſſimam non eſſe, indicio Adamus Bremenſis ſit, qui Nortalbingiam atque Holſatiam inter primos nominavit. Regino, qui illo eſt anterior, Nortalbingos fere ſemper, Holſatiam nuſpiam, quod memini, appellat. Adami Holſatia his circumſcripta limitibus legitur lib. 2. cap. 9. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: *Tranſalbianorum Saxonum tres ſunt populi: primi ad oceanum Dithmarſi, & eorum eccleſia Mildenthorp: Secundi Holſati, dicti à ſilvis, quas accolunt; Eos Sturia flumen interfluit; quorum eccleſia Sconenfeld: Tertij qui & nobiliores, Stormarij dicuntur, eo quod ſeditionibus illa gens frequenter agitur. Inter quos metropolis* Hamburg *caput extollit.* Helmoldus ſimiliter juriſdictionem indicans Hamburgenſis olim antiſtitis, quo uſq; ſe ea extenderit, ità habet: *Hamburgenſis eccleſia præſcriptos habet terminos ſuæ parochiæ, ultimam ſc. partem Saxoniæ, quæ eſt trans Albim, & dicitur Nortalbingia, continens tres populos, Tethmarſos, Holſatos, Stormarios. Indè extenduntur termini ad Winithos, eos ſcilicet, qui dicuntur Wagiri, Obotriti, Kycini, Circipani & uſq; ad flumen Panim & urbem Dimin. Ibi eſt limes Hamburgenſis parochiæ.* Quibus ex verbis Adami Helmoldiq; liquere poteſt, Holſatiam, non ut modò, generali tum acceptam vocabulo, & ceteros eos ſibi ſubditos populos habuiſſe, ſed eam Nortalbingiam fuiſſe, quam ultimam partem Saxoniæ Helmoldus facit, cum Ptolemæus ſuo ævo, ut ſupra patuit, ibi præcipuè & ſolum Saxones agnoverit. Atque indè quod Adamus exiſtimet Stormarios, qui eidem habentur nobiliores, ab eo appellatos, quod ſeditionibus ac belli procellis (id enim ſtorm Germanice dicitur) frequenter concitentur iiſq; gaudeant, errare eum hinc conſtat, quod *Storæ* flumen, Albim verſus, accolentes, indè etiam nomen *Stormariorum* acceperint. Nortalbingię porrò appellationem quod attinet, eâ nunc antiquatâ ſolum præeminet Holſatia. Cujus Adolphus Comes Schaumburgius à Lothario Saxone, poſt Billingorum ſtirpem exſtinctam, primus ſuæ familiæ Comes creatus anno Chriſti 1114. Atque inde poſt tria, & quod excurrit, ſecula, Comitum dominatione penitus abolitâ titulo Ducatus ab Imperatore Frederico III amicitiæ & meritorum Chriſtiani I Daniæ regis ergo ornata fuit: Qui & primus Holſatię Dux eſt appellatus. Nomen habere, quomodo & Adamus Bremenſis jam innuit, à ſilvis, quas populi ejus incolunt, nihil abs re puto, ut aliud haud ſit Holſatia,

quàm

quam nemorosa colonia, seu inter nemora & silvas constituta habitatio. **Holts** enim *silvam*, **saten** & **geseten** *considere*, denotat. Fertilis in universum hæc regio est, animalium tam agrestium quàm domesticorum, piscium præterea ac frugum, pomorum aliorumque fructuum proventibus uberrima: ex quibus ingentes quotannis, præter eâ, quę ab incolis ad usum transferuntur, principes & nobiles viri census sibi conficiunt. Qui eam incolunt, non minus corporis robore ac viribus quam animi generositate, quibus ab antiquâ Cimbrorum virtute haud degenerant, eximij sunt. Præter alias animi præclaras dotes, unica hæc ut honestissima, ita etiam pulcherrima semper visa ipsis fuit, ut, cui promissis sese obligassent, omnino fidem præstarent: undè proverbium **Holstems glaub**/ *Holsatica fides*, apud posteros eorum nostra adhuc ætate sedulò colitur ac servatur. Initium partis hujus Cimbricæ Chersonesi versus meridionalem plagam Bilenæ sive *Billæ* fluenti cursibus terminatur. A parte occidentis fluvius *Albis* regionem ambit; Unde & Cimbri eo tractu *Nortalbingi*, de quibus dictum, sunt appellati, quasi à reliquâ Germaniâ per Albim flumen versus Boream separati. *Trava* verò fluvius Balthicumq; mare ad solis ortum se aperiunt. Boream denique versus se termini regionis adusq; *Eidoræ* amnisque Livoldi (**Leuwenbaa**) fluvios extendunt. Dividiturque in partes præcipuè quatuor, *Holsatiam* proprie sic dictam, *Stormariam*, *Dithmarsiam* & *Wagriam*. Quibus *Slesvigæ Ducatus* accedit. Sed eum cum in feudum à Daniæ Regibus Holsatiæ principes, ut diximus, suscipiant, & antè de eo sic satis sit memoratum, eorum hoc loco nihil repetemus. Et posset etiam haud incommodè universus hic tractus bifariam distingui, ut alius sit campestris ac nemorosus, cujusmodi est proprie Holsatia & ei versus boream contermina Jutia Slesvicique Ducatus; reliquus verò palustris intelligatur; quòd qui eum colant depressa & uliginosa loca habitent, & ideo gentis suæ vocabulo *Marsi* sint dicti, quod nihil aliud notet, quàm populum inter paludes limosasque voragines demersius colentem: cujusmodi eo omni districtu sunt *Stormarsi*, *Crempermarsi*, *Vilstermarsi*, *Haselderpmarsi* & *Dithmarsi*.

HOLSATIA,

HOLSATIA igitur peculari denominatione inque se ac seorsim considerata is tractus intelligitur, cujus à terminis circa Wilstriæ opidum Chilonium usque longitudo ad novem & ultra miliaria se extendit. Latitudo autem ab Eidorâ fluvio inter Hanrovium & castrum Halium ad opidum usque Monasterij, septem ferè miliaribus patet. Insigne ejus album urticæ folium est, in clypeo rubro. Insulæ tres ei adjacent. Quarum una in mari Balthico *Fimbria* vocatur, eaque Regum Daniæ feudum est: Aliæ duæ in oceano Britannico sitæ *Busena* sunt & *Terra sancta*, vulgo **Heiligelandt** dicta. Quibus si addas *Strandiam*, proximæ illis adsitam, habebis insulas Germaniæ adjacentes, quas numero tres fuisse ac Saxonum dictas Ptolemæus juxta Albis ostia collocatas notavit. Hæ an Plinij *Actania Austrauaque* habendæ, quas armis Romanorum unà cum *Burchanâ* cognitas ait, despiciendum aliàs. Interim loco primo *Burchanam* accipiendam, utpote in oræ Amasiæ sitam ac *Borchum* hodieque dictam, ceteras vero *Actaniam Austraniamque*, quas deinde idem Plinius enumerat, esse versus Albim & peninsulam Cimbrorum alibi ostendisse nos satis puto. ... obiter simul eorum hinc concidat opinio, qui *Burchanam*, quæ & *Fabaria* Plinio, esse *Fimbriam* seu **Femeren** ob nominis cum Fabariâ similitudine crediderunt. Nam primò Fimbria, cum, ut dictum, in Balthico mari sit posita, armis Romanorum, ut Burchana, cognita nunquam fuit. Deinde *Fabaria* quod Plinio aut Romanis sit appellata, factum à frugis similitudine ibi sponte provenientis, non à nominis Femerem vicinitate; Ita enim Plinius lib. 4. cap. 13. *Promontorium Cimbrorum excurrens in maria longè peninsulam efficit, quæ Cartris appellatur. Viginti quatuor inde insulæ Romanorum armis cognitæ. Earum nobilissima Burchana, Fabaria à nostris dicta, à frugis similitudine sponte provenientis, item Glessaria, à succino militiæ appellata, à barbaris Austrania, præterque Actania.* Strabo Burchanim vocavit, ac primò eam Romanorum omnium Drusum detexisse docet, cum inquit: *Drusus non modò gentes plurimas subegit, sed & insulas in legendo littore obvias: in quibus est Burchanis vi ab eo expugnata.* Vi inquit Strabo expugnata, utpote primo loco occurrens, inque ore propemodum Amisiæ, ut dictum, collocata: Atque ideo ad Amisiam quoque & eum Frisiæ tractum spectans.

CHILONIUM,

Civitates porrò atq; opida habet Holsatia, *Wilstriam*, *Rendesburgum*, *Chilonium* & *Neomonasterium*. Quorum omniū pręcipuè Holsatiam ornat *Chilonum*, quod à naturę beneficio sedē, ab artificū industriâ cetera sibi ornamenta paravit. Portus ei capax & oportunus nautis. Itaq; in eum ex Germaniâ, Livoniâ, Daniâ, Sueciâ, magno opidanorū quęstu merces deferuntur, Imprimis autē ornat opidum solemnis Holsatiæ nobilitatis panegyris, quę illic quotannis celebratur circa festum Antonij, Eo quippe tempore ingenti numero proceres nobilesq;,

titulis ac imaginibus antiquis clari, in urbem conveniunt deq; rebus publicis privatisque, & præsertim de re pecuniariâ, cujus illic magna vis, inter se agunt. Arx in colle conspicua est, opus *Adolphi* Holsatiæ Ducis, splendidis ædificiis exornata. In foro templum est paræciale. Est & Minoritarum cœnobium, nunc conversum in Xenodochium, exstructum olim ab *Adolpho* IV Holsatiæ & Vagriæ Comite, Monachum Franciscanum professo, qui & ibidem in sacello sepultus est anno 1261. Nomen suum habere Chilonium à cuneo putatur, Germanicè enim cuneum **een kiel** dicimus

RENDESBURGUM.

Rendesburgum aliàs Reinholsburga dicitur à Reinoldo fundatore, qui an princeps vel nobilis fuerit, ignoratur. Urbs est opportuno loco sita; Eidora enim totam eam circumfluit, & aliquoties suo cursu eam dividit, ita ut inde navigatio in Hispaniam, Galliam, Angliam atque inferiorem Germaniam institui queat. Turris, quæ hodieque in arce conspicitur, à Gerhardo Magno Holsatiæ Comite est ædificata, circa annum MCCXXX. Pertinet hodie ad Daniæ reges. Nam mortuo Johanne Christiani III Daniæ regis fratre absque hæredibus, cum ejus ditiones inter fratrem Adolphum & Fredericum II fratris filium jure feudali dividerentur, Frederico II Daniæ regi cessit.

WILSTRIA.

Wilstriæ nomen dedit Wilstra fluvius Storam ingrediens; leges ac jura civitatis auxit atque ampliavit *Adolphus* Comes. Insigne illi urtica, sub quâ in amne piscis natat.

NEOMONASTERIUM.

Neomonasterium ad caput amnis, qui Storam influit, situm habet, **Neumonster** vulgò.

STORMARIA.

AB *Holsatiâ* proxima est STORMARIA, alias, ut supra positum *Stormarsi* & *Stormarsia*, cujus longitudo atque latitudo inter *Albim*, *Billam*, *Storam* ac *Sualam* amnes adusque *Travena* fluentum septem miliaribus deducitur. Pro insigni Cygnum habet candentem, cujus collum corona cingit aurea. Idque ideo quod hæc provincia ferè tota palustris sit, ac maximâ ejus parte propter aquæ impetum vallis aggeribusque munita. Civitates atque opida habet *Hamburgum*, *Wedalam*, *Elmehornam*, *Crempam*, *Itzehoam* & *Bramstedium*.

HAMBURGUM.

Quorum *Hamburgum* inter Albim & Alsteram flumina collocatur, certis privilegiis ac conditionibus recognoscens Holsatiæ principes. Nomen inditum existimant à silva, quæ inter amnes Billam & Alsteram olim fuit, quam possiderunt domini de Ham. Hi tempore Caroli Magni arcem eo loci condiderunt, Hammeburgum appellatam. Nec aliter nomen hoc exprimunt literæ Ludovici I datæ Aquisgrani, *Statuimus* inquit, *unanimi consensu ecclesiastico, ultimâ in regione Saxonica trans Albim in loco nuncupato* **Hammeburgh** *cum universâ Nordalbingorum ecclesiâ proprij vigoris constituere ecclesiam.* Et ante eum Carolus Magnus, subversis paganorum delubris, conversurus ad Christum Saxones ecclesiam construi fecit B. Petri sacram, quam illis in locis esse voluit primariam. Arce ab eodem præfectus est Utho, Othonem hodie diceremus. Vinithi vicini, hostes Christiani nominis, surgentem urbem ferro & igni deleverunt, sed reparata est jactura magno animo *Caroli* & *Ludovici* Pij, & Ausgarij præsulis, qui postea Bremensem ecclesiam suæ junxit, & utramq; Coloniensis episcopi jurisdictione exemit. *Bezelinus* episcopus sub annum Christi MXLVI muro sepsit, firmavitque XII turribus. Templum è saxo exstruxit Bavariæ Comes *Albertus*, episcopus XIII. *Bernardus* verò Comes arcem condidit ad Elystrum seu Alsteram amnem. Diu fuit sub potestate Billingiorum, diu sub Comitum Schaumburgensium ac Daniæ regum. Et demum centum ac quinquaginta argenti puri marcis Orlamundensi Comiti numeratis gradum sibi ad libertatem cives fecerunt, de quo plenius propiusque historia.

Albertus Crantzius.

Vixit atque obiit Hamburgi Albertus Crantzius, cujus tale monumentum ibidem legitur: Anno Domini MDXVII
» in Vigiliâ conceptionis matris virginis, celebris & reverendus vir Albertus Crantzius S.
» Theolog. & Decret. Doctor, Ecclesiæ Hamburgensis Canonicus facundissimus & olim
» Decanus religiosæ pietatis, morum & virtutis exemplar vivum, patriæque ob pruden-
» tem pro repub: in consiliis dexteritatem decus illustre, in domino moritur cælestibus de-
» stinatus gaudiis. Cui à posteritate quod Vandaliæ, Norvagiæ, Sueciæ origines & res ge-
» stas antiquitatum tenebris omnino obrutas, unà cum metropoli ecclesiasticâ luci & po-
» steris restituit, meritò nominis immortalitas debetur. Præsens itaque monumentum of-
» ficij ergo prædecessori clarissimo Decani F. F. Anno Domini MDLXIX. adjuncta est effigies viri dignitatis plena.

Non abs re fuerit obiter adjecisse urbis florentissimæ etymon, cum præsertim id à variis tam varie exponi videam. Sunt enim quia à Jove Hammone, cujus ibi statuam dejecerit

cerit Carolus Magnus, deduci autumant. In quibus Conradum Celtem fuisse hi versus indicant:

Inde ad Cimbriacam contendit Cherfonefum,
Ad cujus furgit pulchra oftia Cimbrica quondam,
Sed nunc Hammonis nomine dicta urbs.

Crantzius ipfe *Hamam* pugilem producit, qui nominis aufpicium dederit. Goropius Becanus nefcio quid de pernis falitis fomniat, *Perna* enim Belgis **Ham**. Nec defuere qui à Gambriviis vetuftiffimis populis, quorum Tacitus in Germania fuâ ftatim fub initium meminit, fluxiffe appellationem exiftimarunt. Verùm vocabulum *Ham* cum Saxonicum fit, *faltum* five *nemus*, itemque *agrum pafcuum* five *pratum foffâ cinctum* notans, inde repetendam nomenclationis originem haud fit abfimile vero: & maximè, cum in vicina quoque Dithmarfia duo reperiantur faltus, quorum alter **Suderham**, alter **Norderham** appellitetur.

Infra Hamburgum *Wedela*, ad Albim pofitum municipium, pro infigni coloffum gladio armatum oftentat. Nec ab eo longè femota eft *Crempa*, quà in Albim Stora evolvitur: Nomen habens à cognomine fibi fluvio Crempâ, cujus accolæ *Crempermarfi*. Paret Daniæ regi Chriftiano IV tanquam Holfatiæ Duci, ad quem à patre & avo eft devoluta. Eft & ibi *Lucftadium* ab ipfo, ante annos paucos, fereniffimo regum Chriftiano IV in Albis crepidine conditum, propugnaculis, foffis aliifque operibus ità communitum, ut vim omnem Cæfarei exercitus atque obfidionis propemodum biennalis facillime jam nuper eluferit. *Itzehoa* fimiliter nobile hujus diftrictus opidum, fitu locique natura, tum & navigatione, ac proinde commerciis, quæ per Storam & Albim flumina exercet, præpollens. Nam Storâ pifcofo ac navigabili flumine undique cingitur, quod flumen in intimâ Holfatiâ ortum aliquot opida & nobilem illam Rantzovianam domum *Bredenbergam* alluens, ad occidentem Albi permixtum, à fluminum tandem parente oceano recipitur. Opidani jam olim Fredericum II Daniæ Regem, & nunc ejufdem filium fereniffimum Chriftianum IV hæreditarium dominum agnofcunt.

WEDELA. CREMPA. LVCSTADIVM. ITZEHOA.

DITHMARSIA.

DITHMARSIA poft Stormariam memoranda. Cujus populi trans Albim in boream furgentes lætis agris fecundum oceanum habitant. Quorum latus Auftrinum Stormarij, Septentrionale Eidora flumen, latum magis quàm longè veniens, terminat. Integra ejus longitudo octo ferè milliarium eft, latitudo vix quinque excedit. Regio pecori æquè ac frugibus bona, quà littoribus aut ripis appropinquat: quà intus vergit, aut arenis fterilefcit, aut paludibus obfidetur, aut denique faltibus horrefcit: quod ad Solis exortum, ubi Holfatiæ fe jungit, maximè ei accidit. Opida tria numerat *Meldorpium*, *Heidam* & *Lundam*. Pro infigni oftentat cataphractum armatum equo candido infidentem in folo rubeo. Populi ingenium ferocius eft, imperium peregrinum, quod à fe fortiter fæpenumero armis avertit, haud libenter ferens. Nam licet, ut eft fuo loco memoratum, per *Fredericum* III Imperatorem, *Chriftiano* I Danorum regi in Feudum effent conceffi, defuncto tamen ipfo, infolentes, obfequium renuerunt, & juris fui, ut antè, cæperunt agere. Verum cum exinde à pronepote Chriftiani I Frederico II inclyto Danorum rege, nec non Chriftiani ejufdem nepotibus *Iohanne* & *Adolpho Holfatis*, vis in eos major ingrueret, ante annos propemodum xxiv fortunæ ceffêre. Inde in partes duas æqualiter divifa eft regio, quarum altera in meridionali plagâ, Daniæ regibus; altera borealis, Holfatiæ Ducibus, poft divifionem permiffa.

Meldorpium. Heida. Lunda.

VAGRIA.

VAGRIAM quarto atque ultimo loco pofitam, fub poteftate quondam fuâ Slavi Obotritique tenuêre. Eaque Ducatuum pars, ubi nunc *Segeberga* eft fita, *Lubecaque* atque opidum *Oldenburgum*, Travenâ fluvio marique Balthico ad folis ortum ambitur. Totus, qui eft inter *Oldesloam* & pagum *Grotenbrotenfem* tractus, 12 propemodum miliaria in longitudinem conficit: Latitudine haud ultra 5 aut 6 progreditur. Holfatiæ principes, licet cæterarum provinciarum infignia ufurpent, hujus verò nulla: caput tamen taurinum aut bubulum pro infigni jam olim oftentaffe hodieque retinere clypei demonftrant.

Nec aliud fuisse Cimbris vetustissimis, cum Italiam invaderent, gentiliciæ imaginis loco Plutarchus author est, illud insuper adjiciens, caput illud tauri, atrum in solo croceo locatum fuisse. Continet Vagriæ civitates *Lubecam imperialem*, *Lutkenburgum*, *Oldeslobam*, *Plonam*, *Oitinam*, *Oldenburgum*, *Neostadium* & *Segebergam*.

LUBECA. *Lubeca* tractus universi caput est, situ, mœnibus ac portu ornatissima, mercatu quoque cunctisque rebus necessariis instructissima, habeturque omnium ad Balthicum sinum sitarum urbium præcipua. Ortum habuisse creditur partim à Cimbricæ Chersonesi ipsi vicinis populis, partim ab opidulo **Suartou** quod mari est propinquius, conditum circa annum Christi MXL, à Godschalco principe Obotritorum. Nam cum Suartoum Rugij bellis perpetuò fatigarent, nec cives destituti opibus se adversus hostem adeò potentem possent defendere, fertur ipsis author fuisse Adolphus II Comes Schaumburgius, qui à *Lothario* Saxone Imp. Comes Holsatiȩ est factus, ut, sedibus mutatis, subducerent se longius à mari, in locum quem Cimbri jam olim urbi destinarant, ubi collem ambiunt *Wagnissa* & *Travena* fluvij, tutumque eum reddunt ab hostium incursionibus. Placuit consilium; idque eo magis quod inter effossiones deprehenderentur fundamenta antiquarum molitionum. Sed crescentem mox urbem multa infestarunt, incendia, deprædationes, bella adversus *Henricum Leonem*, Saxoniæ & Bavariȩ Ducem potentissimum, identidem gesta. A quo & superata in ejus postremò potestatem concessit. Atque ipso postmodum ab imperatore *Frederico Barbarossâ* proscripto, facta est imperij civitas. Post verò Barbarossæ obitum reddita est denuo *Leoni*. Eoque defuncto, cessit regi Daniæ, victa à *Waldemaro* Canuti regis fratre, Duce Slesvicicensi. Mansitque sub imperio eorum, dum sese in potestatem vicissim dederent Imperatoris Frederici secundi, qui pristina ipsis jura ac prærogativas imperij permisit, Ex eo deinde fuit Lubeca mansitque semper in ditione Romani imperij. Qui notationes locorum venantur, Lubecam dictam existimant quasi **Lobeck**/quod sit veluti **ein eck desz lobs**/quod interpretans Celtes canit:

Angulus hæc laudis dicta est urbs nomine prisco,
Angulum in hunc fertur fluvius Travenna per æquor.

Antiquitatem ejus Ptolemæus testatur, qui Trevæ municipium isto circiter districtu Albim versus agnoscit.

De cæteris hujus districtus civitatibus *Lutkenburgo*, *Oldensloâ*, *Plonâ* & *Oldenburgo* ut nihil nunc dicam, illud *Oitina* & *Segeberga* memorabile habent, quod *Oitina* sub *Adolpho* II adhuc pagus existens, colonos ex Hollandiâ acceperit, quibus cultior sit reddita, ut memini me jam ante ex Helmoldo notasse, quodque *Segeberga Aelberaga* olim nomen habuerit, atque arce ornetur in monte sita, cujus ut antiquitas, ita & mentio in historiis illustris est. Nec omittenda hic occasio conditæ ejusdem arcis in eo, quo nunc conspicitur, clivoso colle. Refert enim Helmoldus Vicelinum antistitem circiter annum Christi 1134 convento Imperatore Lothario, qui tum Bardavici agebat, consilium suggessisse occupandi montis atque ibi propugnaculum collocandi ad certam universæ ditionis Wagriensium contra Slavos tuitionem. Et addit cum jam mandato Cæsaris castrum exstrueretur, unum ex Slavorum principibus vaticinium de eo protulisse, quasi id in jugum totius gentis Slavicæ conderetur. Ita enim verba Helmoldi habent: *Dixit ergò quidam principum Slavorum ad alterum: Vides hanc structuram firmam & præeminentem? Ecce vaticinor tibi, quia castrum hoc erit jugum universæ terræ. Hinc enim egredientes, effringent primo Plunen, deindè,* **Aldenburg** *atq;* **Lubeke**/*deinde transgressi Trabenam* **Racesburg** *& omnem Polaborum terrâ abutentur: Sed neque Obotritorum terra effugiet manus eorum. Cui ille respondit: Quis nobis malum hoc paravit, aut regi montem hunc quis prodidit? ad quem princeps: Vides, inquit, homuncionem illum calvum, stantem propè regem? Ille induxit super nos universum malum hoc. Perfectum ergo est castrum & numeroso milite communitum, vocatumque* **Sigeberg**. *&c.* Ubi repetitum id verbi *vides*, quod Theutonice per *Si*, idem valens prolatum; & addito **geberg**/ quod *locum montosum* notat *Segebergæ* etymon prodet. Hoc castrum unà cum opido ex hæreditate abavi, avi & patris devolutum est ad Fredericum II Daniæ regem, ejusque filium, Christianum IV, qui ejus hoc tempore possessor & dominus hæreditarius audit.

Administratio seu Regimen totius Ducatus penes tres præcipuè ordines versatur. Quorum primò sunt *Reges* ac *Principes*, secundò *Prælati*; tertiò *Nobilium familiæ*. Generalis Ducatuum gubernatio Regi Danorum ac Ducibus Holsatiȩ, nec non Bremensium archiepiscopo præsulique Lubecensi incumbit; alternisque ab uno in alterum vicibus transfertur.

Quæ

Quæ cum ad regem devolvitur, per præfectos ac regios Holsatiæ consiliarios administratur. In arduis tamen negotiis nihil, nisi præcedente omnium in Holsatiâ ordinum consensu, solet decerni. *Prælati* habentur *episcopus Lubecensis* & *Slesvicensis*; *Hamburgensis* autem *Bremensi* subjectus aut innexus est. *Capitula* his addita quinque, *Lubecense*, *Hamburgense*, *Slesvicense*, *Haderslebiense* & *Ottinense*. Abbatiæ numerantur septem, *Reinfeldensis*, *Bordesholmiensis*, *Segebergensis*, *Arnsbocensis*, *Cismariensis*, *Lummensis* & *Ruensis*. *Monasteria* sunt aut olim fuêre quindecim. Nam horum *Itzeboense*, *Pretzense*, *Vtersense*, *Slesvicense* & *Reinbeccense*, nympharum vestalium choris magno redituū proventu hodieq; celebria sunt: ceterorum ferè usus Scholis & Xenodochiis impensus est. *Nobilitas* arces ac prædia sua in his Ducatibus pleno jure ac dominio, quemadmodum in Germaniâ Comites unà cum venationibus, aucupiis ac piscationibus liberè possidet. Nonnulla interim nobilium prædia utriusque generis feuda censentur: maxima tamen ex parte alodialia sunt ac hæreditaria; Et ne exactionibus novis aut vectigalibus à principibus graventur, privilegiis ac concessionibus cautum habent. Eaque principes, priusquam à subditis fidelitatis juramentum præstatur, aut ipsi gubernationem suscipiant, juramento confirmare pro more solent. Liberâ enim ordines, ex Regum principumve filiis, quem velint eligendi fruuntur potestate. Quod privilegium peculari quondam Christiani I Danorum regis beneficio, cum in Ducem ipse assumeretur, indultum illis est ac posteris exinde solemniter confirmatum.

Sunt verò *Nobilium* tam Holsatiæ quam Slesvicensis Ducatus *familiæ* permultæ. Quarum vocabula juxta ordinem alphabeticum posita memorantur; *Alefeldij*, *Andersenij*, *Becwoldij*, *Blomij*, *Brocdorffij*, *Breidenij*, *Casbrogij*, *Dammij*, *Gadendorpij*, *Grabovij*, *Holckij*, *Hackij*, *Hagenij*, *Heftenij*, *Herbergij*, *Hokenij*, *Hojeri*, *Iohansenij*, *Ivensenij*, *Koleri*, *Kronmedigij*, *Kerckbergij*, *Lanckenij*, *Levenij*, *Meindorffij*, *Munckij*, *Motenij*, *Magnussenij*, *Ottenij*, *Pensenij*, *Petersenij*, *Pogwischij*, *Paisenij*, *Qualenij*, *Ranzovij*, *Revelovij*, *Ratlovij*, *Rumorij*, *Sesledij*, *Stoersenij*, *Stakenij*; *Stovenij*; *Sturenij*, *Suanenij*, *Tinenij*, *Vkenij*, *Walstorffij*, *Wiselij*, *Winsinij*, *Wolffij*, *Wittorffij*, *Wogenij*, *Wonsfletij*.

Ex quibus Holsaticæ familiæ censentur universi, exceptis ferè *Holkiis* & *Hackiis*, *Monkiisque*, qui in istâ quoque classe, quod in Ducatu Slesvicensi amplas habeant possessiones, nominantur, aliàs in Danicâ Nobilitate suo mox loco nominandi.

SCANIÆ APPELLATIONES ANTIQUÆ, BALTIA, BASILIA, Scandinavia, Scandia, Scanzia, aliaque nominum eorum rationem spectantia.

CONtinentis parte unâ, quæ Germaniæ adhæret, Cimbricâ nimirum Chersoneso, sic satis perlostratâ, nunc in eam, quę ex adverso est ad ortum borealem sita, continentis oram, SCAANE populariter dictam, quàm proximè trajiciamus. Eam inter authores Latinos antiquiores nominasse præcipuè Plinium reperio: qui *Scandiam* & *Scandinaviam* appellavit. Antè verò ejus ætatem, Græcorum etiam monumentis celebratam sub *Baltiæ*, & corruptè *Basiliæ*, nomine ex eodem Plinio discimus. Ità enim verba ejus habent lib. VI. cap. XIII: *Exeundum deinde est, ut extera Europæ dicantur; transgressisque Riphæos montes, litus oceani septentrionalis in lævâ, donec perveniatur Gades, legendum. Insulæ complures sine nominibus eo situ traduntur. Ex quibus ante Scythiam, quæ appellatur Baltia, abesse a Scythiâ diei cursu; in quam veris tempore fluctibus electrum ejiciatur, Timæus prodidit.* Et statim deinde: *Xenophon Lampsacenus, a litore Scytharum tridui navigatione, insulam esse immensæ magnitudinis Baltiam, tradit. Eandem Pytheas Basiliam nominat.* Atque inde iterum ibidem: *Sevo mons immensus, nec Riphæis jugis minor, immanem, ad Cimbrorum usque promontorium, efficit sinum, qui Codanus vocatur, refertus insulis; quarum clarissima Scandinavia est, incompertæ magnitudinis; portionem tantum ejus, quod sit notum, Hillevonum gente 1D incolente pagis; quæ alterum orbem terrarum eam appellat. Nec est minor opinione Eningia.* Quibus ex verbis colligere licet *Scandinaviam* quidem nominasse Plinium, sed insulam existimasse; & *Baltiam* quoque Græcorum in eodem tractu agnovisse, sed à *Scandinaviâ* credidisse aliam. *Scandinaviam* interim, quomodo & Solinus appellat sive, ut hodie nominari est indicatum, *Schaniam* antiquitus etiam *Baltiæ* vocabulo, quod Græci suggerunt, indigitatam fuisse indicio sit, non tantum quod utraque immensæ sive incompertæ magnitudinis dicatur, sed Balticum etiam, quo hodieque alluitur, mare. Nam & hujus etiamnum nominis appellatio superstes durat, cum mare

istud, & maximè quod inter Fioniam & Zelandiam est, populariter BELT indigenę appellent, ut, indè dicetur. Etymon verò Scandinaviæ quod è Latio nonnulli deducant, indeq; dictam velint, quod iter in eam ultro citroq; facturi *naves* frequenter *conscendant*, id omnino frivolum atque inane habendum. Nam hodieque, cum **Schonau** sive, ut vulgo contracteque scribunt, **Schaane** indigenis appelletur, idque ex gentis idiomate à pulchritudine deductum nomen sit, ut etiam testatur disertè Adamus Bremensis, de quo mox, haudquaquam est ambigendum, *Scandinaviam*, ut *Bataviam*, *Velaviam*, *Moraviam*, aliaque ejusmodi, appellitatam. Ubi syllaba ultima *auw* regionem seu latifundium Theutonicè denotat; quasi **Schaanau** sit *pulchrum latifundium regioque amena*. **Schonauw** verò appellationem esse regionis genuinam & genti olim usitatam, demonstrent authores Latini veteres, qui, ut est memoratum, *Scandinaviam*, ferè omnes appellarunt: Et inde alij contractius *Scandiam*, quomodo etiam ipse alicubi Plinius, & denique *Scanziam*, ut Jornandes vitiosè appellitare cæperunt. Ipsi verò indigenæ, eidem insistentes crasi, frequentius **Schaane**/ quam **Schanau**/ unde tamen, ut jam dictum, *Scandinaviæ* nomenclatura quàm proximè dimanavit, efferre ac pronunciare consueverunt. Nec aliter Cornubiæ & Cornevalliæ appellatio apud Britannnos variè intorta est atque immutata. Nam ea, ut Anglici scriptores observant, avitâ majorum linguâ **Kernauw** sive *Cernavia* est nominata. Daniæ autem indigenæ, ut in ipsâ suâ ditione efferentes **Schaane** pro **Scanauw** & *Scandinavia* contractione utuntur, ità vicissim gentem regionis ipsam **Schaansche** appellant: nisi quod eandem præterea **Schoninger** dicant: atq; indè Latinè scribentes, districtum ipsum *Schoningiam* vocent, ad formam, quâ supra Plinius *Eningiam* dixisse hoc tractu ditionem legimus. *Eningia. Finningia.* Quo loci an rescribi *Finningia* debeat, Finmarchiaque intelligi, quamvis verisimile, dubitare me facit, quod videam Plinium non Scandinaviam modo, cujus meminit lib. 4. cap. 13, sed & libro eodem cap. 16, Scandiam denuo insulam, quasi diversam aut portionem aliquam prioris prodere: ut ita hîc quoque, cum exaudisset vel legisset apud authores *Schoningiæ* vocem, *Schoningiam* vicissim aliam hoc tractu insulam fecerit, quam corruptè *Eningiam* librarij protulerint. Quamvis & suspicari quis possit, *Eningiam*, si Plinio pro *Finningia* sit posita, intelligendam fortasse *Fioniam*, Adamo Bremensi, ut inferiùs patebit, *Finien* dictam. *Hillevonum* verò sive *Hellevonum gens* eidem Plinio memorata, ea forte an fuerit, quæ proximam Zealandiam, Mela Codanoniam vocat, aut ejus utrimque, quod ibi est, Balthici freti fauces incoluerit, quasi *Helsevones* sive *Halsevones* dicti. Eique sententiæ firmandæ sit, quod est in littore Sælandiæ *Halsingoræ* oppidum, & quod est eidem ex adverso oppositum in littore Scaniæ *Helsenburgum* utrumque enim **Hels** sive **Hals** primore syllabâ à freti jam dicti cervice, cui, ut dictum, est adsitum, denominationem accepit. Procopius porrò Rerum Gothicarum scriptor Scandinaviam non ut ceteri *Scandiam* aut *Scandinaviam*, sed *Thylen* vocasse ex verbis ipsius intelligitur: quam verè, dicetur inferius. Schaniæ vetustissimum municipium **Schanoer** memoratur: quo & privilegia antiquissima Hansaticarum civitatum fundata sunt.

SCANDINAVIA ALTER ORBIS TERRARUM. EX PLINIO aliisque authoribus magnitudo ejus demonstrata: populique in eâ varij.

NOmen & appellationes regionis vidimus, nunc ipsam terram ingrediamur. Eam maximam authoribus proditam, verba, quæ laudata sunt, Plinij, satis ostendunt, cum à gente Hillevonum, quæ portionem tantum ejus incoluit, ALTER TERRARUM ORBIS sit indigitatus. *Hillevionum.* Dixit enim: *Scandinavia incompertæ magnitudinis est, portionem ejus, quod sit notum, Hillevionum gente, 500 incolente pagis, quæ* ALTERUM ORBEM TERRARUM *eam appellat. Nec est minor opinione Eningia. Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium, à Sarmatis, Venedris, Syris, Hirris tradunt.* Et Solinus: *De Germanicis insulis Scandinavia maxima est: sed nihil in eâ magnum, præter ipsam.* Nec aliter Græci, & inter eos Xenophon Lampsacenus, *insulam esse immensæ magnitudinis* tradidit. Tacitus quoque, ubi inquit in libro de Germania, *cetera oceanus ambit, latos sinus & insularum immensa spatia complectens*, haud aliò respiciat. Adeò ut eorum verbis Scandinaviæ nomine id totum videatur accipiendum, quod hodie Scaniæ, Sueciæ & Norvagiæ, cum adjacentibus proximè Biarmiis, Lappiis & Finnomarchiis, vocabulo intelligimus: Nisi obstaret Plinius, qui discernere videtur, cum Eningiam (quam, *Finningia.* ut indicavimus, esse *Finningiam* id est *Finmarchiam*, sunt qui volunt) *Scandinaviâ* haud minorem ex opinione referat. Et deindè lib. 4. cap. 16. hæc scribat: *Sunt qui & alias prodant,*

Scandiam

Scandiam, Dumnam, Bergos, maximamque omnium Nerigon; ex quâ in Thulen navigetur. Disertè enim ibi ex quorundam sententiâ, diversas *Scandiam, Nerigon, Bergos* & *Dumnam* facit insulas, quo & ire videntur Taciti verba, *latos sinus & insularum immensa spacia*, ut est indicatum, agnoscentis, cum hodie Norvagia & Bergæ cum Scandiâ conjunctæ una eademque sit continens. Notandum autem in verbis Plinij, *Nerigon*, quàm proximo flexu ac sono id regnum dici, quod hodiéque vulgo incolis *Norrige*, & contractè *Norge*, appellatur; atque idem insulæ aut peninsulæ nomine accepisse illos vetustissimos: ut & celeberrimum ejusdem regni emporium *Bergos*, hodie adhuc Bergen dictum, ætate similiter Plinij, vel antè, pro insulâ habitum: sed omnium earum esse maximam *Nerigon*. Quod & ipsum haud omninò falsa relatione acceptum, cum hodieq; Norvagia sola, si cum cetera, quæ Scaniam & Suediam complecttitur, continente exactius contendatur, penè paria faciat. Et addens Plinius ex eâ (scilicet Norvagiâ) in *Thulen* navigari, indicatum voluit, vetustissimo eo seculo distinctam fuisse, & aliam à Norvagiâ ac Scandiâ habitam Thulen; contra quàm censuit, multis licet seculis post, Procopius, qui, ut, dicetur, falsa veris immiscens Thulen pro Scandinaviâ Græculis obtrusam voluit. Qui tamen, quatenus eâ parte ad verum accesserit & quatenus vicissim à vero exorbitarit, mox referemus. *Dumnæ* deinde vocabulum, quod prodidit idem Plinius, suspicari quispiam possit minus emendatè positum; & Daniam indè exsculpi haud difficulter posse, nisi ejus disertè mentionem faceret in Tabulâ Europæ primâ Ptolemæus, unam ex orcadum insulis *Dumnam* nominans. Et verò hodieque in quadam earundem insularum, *Fero* dictâ, opidum, quod unicum ibi est, *Dumo* dicitur. Solinus postremò, qui *maximam Scandinaviam* fassus est, totum complexum respexisse videtur; sed *in eâ nihil esse magnum, præter ipsam*, cum addat, falsa pro veris fando accepisse verisimile est, quod id refellat *Hillevionum* ipsa *gens, quæ alterum orbem terrarum*, ut est ex Plinio memoratum, eam appellavit: Nam sane *Terrarum orbis alter* si qua dici mereatur regio, eam esse rerum varietate ac copiâ omnimodo affluentem necesse sit, opidoque felicem ac beatam. Et verò ejusmodi posteris seculis fuisse nostroque etiamnum intelligi ac demonstrari Scandinaviam ostendent sequentia. Porro Plinius præter jam dicta *Sevonem* hic insuper montem agnoscit, cujusmodi est hodieque, qui à Suecia Norvagiam disterminat. Saxo *alpes Dofrinas* nominat. Plinij verba sunt libro 4. cap. 13. superioribus continuè præmissa. ubi ait: *Sevo mons ibi immensus, nec Riphæus jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum, qui Codanus vocatur, refertus insulis, quarum clarissima Scandinavia est, incompertæ magnitudinis, portionem ejus* &c. Solinus quoque eundem *Sevonem* nominans Riphæis similiter collibus haud minorem facit, cum inquit, *Mons Sevo ipse ingens nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit. Hunc ingevones tenent.* Ubi illustrari per Solinum haud leviter Plinij verba liquet, cum *Sevonem* initium facere Germaniæ dicat, & eum tenere Ingevones: ostendens nec aliter, quæ proxime præcedunt, capienda verba Plinij, ubi inquit: *Incipit inde clarior aperiri fama ab gente Ingevonum, quæ est prima inde Germaniæ. Sevo mons ibi* &c. ut scilicet ab hac boreali plagâ deduxisse Germaniæ initium Plinius intelligatur.

Huc postremo & Tacitus accedit, qui diserte hîc nobis *Suiones* præterea & *Sitones* aperuit, Plinio haud uspiam nominatos, nisi latentes fortasse sub *Hillevionum*, quos ex eo jam modò produximus, vocabulo. Ait autem: *Suionum hinc civitates* (ultra nimirum Suevicum littus versus boream) *ipso in oceano, præter viros armaque, classibus valent.* Et paulo post: *Suionibus Sitonum gentes continuantur &c.* Sed de his plura statim.

Bergi. *Nerigon.*

SCANDIA CLAUDII PTOLEMÆI & MARCIANI HERACLEOTÆ

cum enodatione limitum ac populorum, qui ab eodem Ptolemæo sunt positi: additis Plinij ac Taciti ejusdem tractus ac gentium Nomenclationibus. Helleviones Plinij, & iis fortasse etiam Suiones intellectos.

PTolemæus à Cimbrica Chersoneso factâ digressione Scandiæ descriptionem paucis proponens ita infit lib. 2. cap. 12: *Supra Cimbricam Chersonesum insulæ aliæ tres Alociæ dictæ. Ab orientali parte Chersonesi quatuor Scandiæ nuncupatæ, tres quidem parvæ, una vero, quæ maxima earum est & maximè orientalis juxta Vistulæ fluvij ostia: vocatur autem & hæc propriè Scandia & tenent ipsius occidentalia Chædini, orientalia verò Phavonæ & Phiræsi, Meridionalia Gutæ & Dauciones. Media autem tenent Levoni.* Ptolemæum proximè expressit Marcianus Heracleotes, Cujus hæc verba sunt: *supra Chersonesum sitæ sunt insulæ tres, quæ dicuntur Alociæ; est ad eas à*

Cimbrica

Cimbrica Cherſoneſe navigatio ſtadiorum 550. Ad ortum Cherſoneſi ſitæ ſunt inſulæ quatuor, quæ vocantur Scandiæ: Harum tres quidem parvæ ſunt; Eſtque ad earum mediam à Cherſoneſo intervallum ſtadiorum 2000 *ſtad.* 1700. *Vna verò maxima maximeque orientalis, quæ propriè vocatur Scandia &c. Eſtque ambitus totius Scandiæ ſtadiorum* 225. Ex quibus apparet, Ptolemæum, quo cum idem dicit Marcianus, incertâ nec ſolida harum regionum cognitione imbutum, haud ſimplice vice impingere. Nam primò quod inſulas id omne putaverit, quod boream & ortum verſus ultra Cherſoneſum quàm latiſſimè patet, erroneum eſſe omnibus conſtare hodie exiſtimo, qui ſciunt, totam cum Scaniâ & Suediæ regno Norvagiam, & ſi quæ illis annexa ſunt, unum eſſe cum proximâ Moſcoviâ, & quæ annectitur Polonia & Germania, continens.

Alociæ tres. Deinde quas vocat inſulas *Aloſiæ* ſive *Alociæ tres*, & *quatuor Scandiæ*, quarum una omnium maxima, Scandiæ præcipuè nomen præferret, eorum vix aliquid ad verum accedit, niſi quod inſulæ quidem Scandiæ objaceant, ſed plures quatuor, & ſuo quæque non Scandiæ vocabulo, ut infra dicetur. Nam Alſæ inſula, cujus ſuperius nobis injecta mentio, & quæ proximè ad vocabulum *Aloſiarum* videtur accedere, planè diverſo à Ptolemæi *Alociarum* poſitu eſt ſita, ad interiorem nimirum Balthici maris ſinum, Holſatiæ fere contigua: Cum Ptolemæus ſuas *Alocias* verſus occaſum circa Cimbricæ Cherſoneſi promontorium ſeu extremitatem borealem collocet, ut habet Europæ apud eum pinax ſeu Tabula IV. Quamvis interea à Plinio non multum hæc abire fateor, qui, ut diximus, præter Scandinaviam omnium maximam, etiam Scandiam agnoſcit.

Quæ deinde intra Scandiæ, quam propriè ſic dictam Ptolemæus vult, complexum enumerantur gentes, ut ſunt *Chædini, Phavonæ, Phiræſii, Gutæ, Danciones* & *Levonij*, eæ, præter *Gutas* & *Danciones*, ad certam, quæ quidem hodie obtineat, nomenclaturam, quomodo
Levoni. reducentur? Niſi *Levonos* dicamus, qui in mediâ illa memorantur Scandiâ, Livoniæ populis, qui hodie trans Suevicum mare ex adverſo ſunt, Polonis confines, originem dediſſe, & cæteros ad *Finnos* ſive *Phennos* ac *Scritiphennos*, vetuſtioribus etiam nominatos, ho-
Phireſii. die ad extremum boream poſitos, referre libeat, ut *Phireſii* nimirum quaſi *Phineſii*; aut iſ dicendi, qui regionem hodie incolunt vulgari vocabulo *Fiering*. Nam referri ad Friſios non poſſe oſtendunt ipſi Friſij, qui interius cis Albim verſus auſtrum ſunt ſemperque fuere: & ſi qui exinde trans Albim, de quibus Saxo, coloniam duxerunt, ij in Friſiâ minore intra Cherſoneſum poſiti, ut eſt memoratum jam ante. Et *Phavonæ* quaſi *Phennonij* ſive
Chedini. *Fennonij*, & *Chedini* denique, quaſi perperam ſimiliter accepto vocis ſono, *The deni* fuerint,
Danſciones. ijdem ſcilicet cum *Daucionibus* ſive *Dancionibus*, prout variant populorum in enunciandis hujuſmodi nominibus dialecti. Nam & hodie non *Danos* modo & **Dansche** / ſed & *Denos* & **Densche** nominari eoſdem, & ipſum quoque regnum ab his *Denemarchiam*, ab alijs *Denemarchiam* dici, tralaticium habetur. *Dauciones* autem qui ei dicuntur ſive *Danciones* potius, ſimiliter pro varietate dialecti ſic dicti, quomodo & Anglis hodieque quod *Dawneſt*, Gallis *Dan* dicitur, *depreſſum* aliquid aut *humile* cupientibus intelligi. Quamvis & alia ſunt
Gutæ. Danica nomina *Chædinos* & *Phavonas* referentia, ut *Hædingi* & *Fanoe*, de quibus alibi. *Gutas* porrò quis ambigit proximè accedere ad *Gothos* & *Gungos* Scaniæ, quorum hodie territorium eſt *Gungherrit* & *Godingherrit*, ad Daniæ regnum pertinens?

. Nec ultra hos in toto hoc tractu alios agnoſcit populos Ptolemæus, ut iterum hic ejus vel accuſare incuriam, vel quaſnam ille ſecutus tabulas ac gentium deſcriptiones hic ſit, mirari ſubeat. Nam ſanè Plinius, qui eum ætate præceſſit, intra Scandinaviam Hillevionum, modò recta eſt lectio, gentem, ut & ante patuit, indicavit, quingentos incolentem pagos, itemque *Finningiam*, niſi quod inſulas eſſe, & quidem ſeparatas, *Scandinaviam* & *Finningiam* ſimiliter putaverit. Cujus etiam *Hilleviones* fortaſſe ijdem, quos decurtatè ac ſyllabâ primore omiſsâ, Ptolemæum *Levones* appellaſſe diximus. Nec abludat, ſi *Hillevonum*, ſive, ut aliàs ſcribitur, *Hellevionum* hodieque ſupereſſe veſtigia in *Hallandis* & *Hallandia* dicamus, cujus regionis caput *Halmſtad* & *Helmſtad*, quaſi *Hillevorum civitas* dici poſſit. Indigenæ ipſi ditionem totam *Hallind* vocant; Quod ſanè antiquum eſt ei regioni vocabulum, & inter alias Scanziæ nationes Jornardi quoque, ut ſtatim liquebit, memoratum. quamvis & *Helſingia* & *Helſenburgum*, ut & *Helſingora* in ijſdem tractibus, *Hillevionum* etiam vocabulum videatur innuere. Si præſertim pro *Hillevonum* legemus *Helſevonum* ſive *Holſevonum*, ut fauces ejus freti, quod eſt inter Scaniam & Selandiam, incolentium, de quo dictum nonnihil ſuperius. Nec abludat hinc quoque *Helle aa* amnis Scaniæ maximus, ad quem ſuperioribus annis eſt exædificatum, auſpicijs ſereniſs. Regis Chriſtiani IV. Chriſtianſtadium.

anſtadium. Eſt & Sevo mons iisdem Plinio lib. 4 cap. 13, qui ita deſcribit: *Sevo mons ibi immenſus, nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum uſque promontorium efficit ſinum, qui Codanus vocatur, refertus inſulis: quarum clariſſima Scandinavia eſt.* Hodie hic mons ſive jugum potius, Norvagos à Suecis dirimens, modo *Sgars*, modò *Sula* & *Dosfraſiel*, indigenis nominatur. Saxo noſter ut infra dicetur, Doſrinas alpes appellavit, Solinus hunc montem Riphæis collibus haud minorem facit, initiumque conſtituere Germaniæ; ubi inquit; *Mons Sevo ipſe ingens nec Ripheis minor collibus, initium Germaniæ facit. Inde Ingevones tenent &c.* Tacitus præterea in eodem hoc tractu, quorum non Ptolemæum modò, ſed nec ipſum ut indicatum meminiſſe Plinium video, *Suionum* mentionem præclare facit, ut & *Sitonum*, cum inquit libro de Germania poſt memoratos circa littus maris Suevici Rugios ac Lemovios: *Suionum hinc civitates, ipſo in oceano, præter viros armaque claſſibus valent.* Et mox: *Eſt apud illos & opibus honos. eoque unus imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi. nec arma ut apud cæteros Germanos, in promiſcuo, ſed clauſa ſub cuſtode & quidem ſervo. quia ſubitos hoſtium incurſus prohibet oceanus. Otioſæ porro armatorum manus facile laſciviunt. Enimverò neque nobilem neque ingenuum, neque libertinum quidem armis proponere, regia utilitas eſt. Trans Suionas aliud mare, pigrum ac prope immotum: quo cingi claudique terrarum orbem hinc fides, quod extremus cadentis jam ſolis fulgor in ortus edurat, adeo clarus, ut ſidera hebetet. ſonum inſuper emergentis audiri; formasque Deorum & radios capitis aſpici, perſuaſio adjicit. illuc uſque (& fama vera) tantum natura. Ergo jam dextro Suevici maris littore Æſtiorum gentes alluuntur &c.* Et poſtea. *Suionibus Sitonum gentes continuantur, cetera ſimiles, uno differunt, quod fœmina dominatur, in tantum, non modò a libertate, ſed etiam à ſervitute degenerant. Hinc Sueviæ finis.* Quibus ex verbis intelligere eſt, Tacitum, etiamſi nec *Scandinaviæ*, nec montis immenſi *Sevonis* (quæ tamen ex Plinio cognoſcere haud difficulter potuit) mentionem ullibi faciat, id tamen ulterius prodere, quod in eâdem peninſulâ, *Sueviæ*, cujus in intimâ Germaniâ initium fecerat, hîc finem ſtatuat. *Suevia.* Niſi ſtatuere malimus, quod ſuſpicari quis poſſit, trajectionem hîc factam verborum Taciti, & illa, *Suionibus Sitonum gentem continuantur &c.* ſtatim annectenda illis *illuc uſque (& fama vera) tantum natura.* ut inquam hîc poſt vocem *natura*, continuo ſubſequatur, *Suionibus Sitonum gentes continuantur, cetera ſimiles, uno differunt, quod fœmina dominatur; in tantum, non modò à libertate, ſed etiam a ſervitute degenerant:* atque illis ſtatim ſubjungatur: *Ergo jam dextro Suevici maris littore Æſtiorum gentes alluuntur* ceteraque, quorum ultimis verbis, illis nimirum, *in picem reſinamque lenteſcat*, ſubderetur: *Hic Sueviæ finis.* Quod mihi ſane perquam ſimile vero videatur, ne quis *Sueviam* cum Suionibus ac *Sitonibus* commiſcere cum exiſtimet: Cum Sueviæ revera finis Æſtij. ut infra dicetur uberius, ubi de Sueoniâ Adami Bremenſis.

Jam de *Sitonibus*, licet dubitari poſſit, an *Norwagi* dicendi, ut voluerunt nonnulli, *Suiones* interim Suedos eſſe quis inficiari poſſit? *Sitones,* Horum autem quod neq; Mela, neque Plinius, qui Tacitum tamen haud multum anteceſſit, mentionem injecerit, id vero quomodo jam innui, haud abs re miror; Et niſi obſtarent, quæ modò retuli, in eam propemodò devenirem ſuſpicionem, quod & ſuſpicatum jam olim *Iohannem Gothum* reperio, nec non Junium Hornanum, Plinij *Hillevones* vitio fortaſſe ſcripturæ pro *Suiones* aut *Sueviones* ſubſtitutos; præſertim cum eos tot pagis incoluiſſe referat, & Tacitus de Suionibus dicere exorſus ſimiliter inquiat: *Sueonum hinc civitates.* Nam apud Tacitum, quæ deindè memorantur, ſub finem, de *Hellufiis* cum ipſi inter fabuloſa habeantur, vocabulum etiam iſtud ibi eſſe corruptum nec ad Plinij *Hillevionès* quidquam facere, poſtea fortaſſe dicemus: Apud Melam lib. 3. cap. 3. multo adhuc corruptius hæc vox expreſſa, ubi inquit: *In eo ſunt Cimbri & Teutoni ultra ultimi Germaniæ Hermiones.* Nam ibi *Hermiones* reſcribendos in *Hillevones* aut *Suiones*, nihil certius ſit: cum *Hermiones*, ut alibi oſtenſum, Plinio in interiori ſint Germania, ubi & *Hermunduri* cæque gentes. Nunc quæ proximè poſt Ptolemæum, de toto hoc tractu Iornandes adducit, qui, ut meminimus, *Scanziam* appellavit, propius inſpiciamus.

SCANSIA JORNANDIS PROPONITUR, & OBITER
cum præcedentibus collata, tum ex illis, tum ex aliis uberius explicatur.

DE ſitu Scandinaviæ ejuſque nationibus hæc Jornandes lib. primo cap. 3 de rebus Gothorum, inſulam ſimiliter exiſtimans: Ad Scanziæ inſulæ ſitum, quam ſuperius reliquimus, redeamus. De hac enim in ſecundo ſui operis libro Claudius Ptolemæus orbis terræ

Gothos spectat) nisi prima *Saticundia Finlandiæ* sit ditio, & cetera ad *Scirros*, *Hirros* & *Samaithas* hodie, & *Fervir* ad *Ferrenses* dictos referenda, quo pertineant, referre non habeam. Et observatu quoque dignum est *Gothlandos* olim in Rythmis antiquis terram suam *Gutegutland* appellitasse: quod ad voculam **Gautigoth** proxime accedit. Nec clari magis *Evagereæ* cum *Othingis* & *Raumarcis*: nisi inuui voce omnium ultimâ *Tilemarcos* dicamus, de quibus infetius, vel potius *Romerigam*, quæ ditio est Norvagiæ satis magna; ubi & *Ringerige*, qui fortasse antiquitus *Ragnarici*. Et *Othingi*, qui præcedunt, *Otheuseam*, urbem Fioniæ, referre aut ejus saltem nomenclaturam reducere in memoriam videantur. Nam *Ostrogothi* aut saltem *Gutæ*, ut supra patuit, etiam aliis, post Plinium & Tacitum, & præsertim Ptolemæo inter antiquissimos satis noti. *Vinoviloth* corruptè fortassis scriptum, & gentem eo *Vinulorum*, undè Longobardi profecti, indicari haud obscure videtur. De *Suerbidis*, eos esse *Suedos* jam dictum. *Cogenos* verò cum præstare reliquis corpore dicat, & *Danos* ex eorundem stirpe progressos inter Scanziæ gentes universas ob staturæ eminentiam præcipui esse nominis, in eam ferè cogitationem deveniam, ut pro *Cogeni* scribendum *Chedeni* sive *The deni* existimem, atque esse eos Ptolemæi *Chedinos*, jam antè, sed minus similiter emendatè, nominatos; & ex illos originem ac nomen *Dancionum* sive *Danorum* propagatum; ut facile etiam hinc pateat *Danorum Danorumque* vocabulum haud quaquam hodie aut heri, sed antiquissimis seculis usitatum ad posteros esse delatum; Ac Gothos deniq; quod verba Jornandi postrema satis indicant, ex hac nimirum GENTIUM OFFICINA VAGINAQUE NATIONUM Scanziâ sive Scandinavia profectos. Vel dicendum etiam, *Cogenorum* vocem, priscæ gentis referre vocabulum, cujus hodieque urbs Sialandiæ haud inter postremas habenda *Côge* seu Coagium dicta vestigium retineat. de quo in sequentibus. Rudolphum verò, (vulgò forte **Rolff**) quem ait posthabito in hac boreali plagâ proprio regno ad regem Gothorum Theodoricum, affinitatis, ut existimandum, necessitudine concessisse, an eum rectè & ordine inter suos Suecorum reges recenseat *Iohannes* Gothus, dum in ordine regum octuagesimum quintum faciat, ipse viderit.

GOTHOS è SCANDINAVIA PROFECTOS, ESSE à GETIS *& Dacis diversos, contra Iornandem aliosque monstratur.*

ET eos quidem, Gothos dico, uti è Scanziâ profectos disertè asserit Jornandes, ità quonam id factum tempore nusquam idem ostendit. Quamvis antiquissimum & ævum propemodum aboriginum & quod ante Trojanos fuit, videatur innuere, utpote qui *Gepidas* & *Getas* ex *Gothis* originem ducere asseveret. Atque ita vera falsis miscens *Gothos* exindè & *Getas* eosdem facit. At hoc quomodo concedi possit, cum nomen *Getarum* apud Græcos sit vetustissimum, *Gothorum* verò appellatio nonnisi paulum antè tempora Constantini cum gentis ipsius in Thraciam irruptione esse nota cæperit? Quamvis interea non me latet, præter Jornandem etiam Procopium, Orosium, Hieronymum, Spartianum aliosque, & inter poetas, Claudianum *Gothos* & *Getas* promiscuè appellitare. At Getas esse Thracas satis demonstrat Herodotus, itemq; Strabo, & eos secutus Stephanus de Urbibus, ostendentes clarissimè Getarum gentem à gente Germanorum semper diversam fuisse; illam Thracicam, hanc Celticam. *Gothos* autem, seu ut vocat Ptolemæus *Guthas* unà cum Danis & Sueonibus, Scandiæ accensendos ex authoribus & antè allatis apparuit. Nam & Mela, ut infra repetetur, post descriptionem Codani sinus, ad boream pergens hæc habet: *In eo sunt Cimbri & Teutoni: ultra ultimi Germaniæ Hillevionis.* Nam peraperam ibi pro *Hillevionis* legi *Hermiones*, qui in interiori sunt Germaniâ, plures notarunt. Ut ità liquido satis constare queat, cum *Getæ* non fuerint Germani; *Gothos* Germanicam gentem, haudquaquam *Getas* censendos.

At Jornandes, ut modo ostensum, postquam è Scanziâ prodiisse Gothos memorasset, statim exinde ad gentē Getarum delabitur, atq; iterum deinde ad Gothos, nec multo post de Getis quædam ex Lucano citans; identidem ad nomina nonnulla Gothorum revolvitur, Scythas eosdem vocitans. Ac rursus ex Dionis Græci cujusdam authoris, Geticis, de Getis quædam subnectit, quæ gesta ab iis ad Domitiani usq; principatum; Et tandem genealogiam principum gentis Gothicæ ex ipsorum, ut ipse appellat, FABULIS, ad suam usq; ætatem contexit. Expositâ autem eâ principum genealogiâ, addit: *Ablavius historicus refert, quia ibi super limbum ponti, ubi eos diximus in Scythia commanere, pars eorum, qui orientalem plagam*

tenebant, eisq; præerat Ostrogotha (incertum, utrum ab ipsius nomine, an loco orientali) dicti sunt Ostrogothæ. residui verò Wesegothæ in parte occiduâ. Inde sub Philippi Imperatoris tempora, qui claruit circa annum Christi 245, tradit prædictum Ostrogotham, trajecto Danubio, Mæsiam Thraciamque vastasse. atque indè iterum sub Claudio II Mæsiam depopulatos, obsessâ etiam Marcianopoli. Adeò ut mirari habeamus, quinam, seculis aliquot antè Trojanum bellum, Gothorum è vaginâ & officina nationum Scanzia, ut vocat, migrationem adnotaverint; undè eam, bis mille circiter post annis, habere potuerit vel Iornandes vel Dexippus, vel denique Ablâvius: Ego *Gothos*, vel ut alij vocant, *Gotthos*, esse origine eosdem cum *Gutis*, quos in Scandiâ agnoscit Ptolemæus persuasum habeam. Quando autem inde moverint non in Germaniam & Sarmatas modò, sed in Cimbricam quoque Chersonesum, quæ hodie, eorum nomine *Gutia & Iutlandia* dicitur, cum traditum disertè non occurrat, illud interim ex Niceta Choniate & Iornande certò tenendum, in plures distributos fuisse tribus, nec uni duci paruisse, &, ut refert ex Dexippo Iornandes cap. 22. associatis sibi gente belliosissima, Asdingis, vix anni spatio ab oceano ad limitem Romanum, id est, Daciæ oras pervenisse, utpote, qui, transmisso mari Suevico à Vistulæ ostiis per omnem ferè Sarmatiam ad Mœotin usque paludem atque indè ad Dacos profecti fuerint, attestante etiam Stephano de Urbibus, ubi inquit, *Gothi, gens olim habitans intra Mæotin postea verò in Thraciam interiorem transgressa.* Asdingorum autem, quorum ex Jornande meminimus, etiam apud Dionem in rebus M. Aurelij Antonini occurrit mentio, qui *Astingos* nominat. Et factum id anno circiter Christi 161 ex Dionis jam dicti historia videtur colligendum. Cujus verba, referente Theodosio ejus abbreviatore, ista fuêre lib. LXXI. *Astingi verò, quibus Raos & Raptos duces erant, venêre quidem & illi, ut Daciam incolerent, spe consequendi pecuniam, & agros, sub conditione fœderis: at nihil horum adepti, uxores ac liberos suos apud Clementem deposuêre; velut armis Costoborum regionem occupaturi. Sed quum illos vicissent, Daciam quoque nihilominus infestabant. Itaque metuentes Dancrigi, ne, timore illorum adductus Clemens, in agrum, quem incolebant ipsi, eos emitteret; nihil tale expectantes adorti sunt, & longè superiores eis facti adeo, uti Astingi nihil amplius hostile contra Romanos moliti sint; multisque Marcum precibus obtestati supplices, uti pecuniam & agros ab eo acciperent, hac conditione rogaverint, si nationibus tunc bellum adversus eum gerentibus cladem intulissent. Ac præstiterunt sanè nonnihil eorum, quæ polliciti erant.* Quibus consona sunt, quæ habet Ecloga Historiæ Petri Patricij & Magistri: *in auxilium venêre Marco Imperatori Astingi & Lacringi.* A Marci igitur Aurelij principatu Gothi è patriis sedibus per Sarmatiam vagati, tandem in Daciâ consedêre. Atque indè occasio nata authoribus ævi sequentis eandem eos cum Dacis & Getis nationem censendi: Et Græcis quoque, quia è Scythiâ Europæa à Mœoti palude advenerant, eosdem pro Scythis habendi. Unde etiam Dexippus res Gothicas inscripsit τὰ Σκυθικά, & ipsos Gothos Σκύθας teste Photio. Ut mirum haud sit, simili errori implicitos, quorum superius meminimus, Procopium, Orosium, Hieronymum, Spartianum, Claudianum aliosq; tam historicos quàm poëtas Græcos Latinosque, qui Gothos & Getas promiscuè appellitant. Quod idem secutus etiam superiori seculo Ioannes Gothus archiepiscopus Upsalensis, non tantum, quæ Iornandes est prosecutus Getica & Scythica, suam in rem vertit, ac Suedicam istis calamistris exornavit aut potius oneravit historiam, sed & tredecim præterea Gothorum reges antè Bericum, Iornandi primum, producit, qui omnes in Scandiâ Gothis imperitarint antè ipsorum è peninsulâ egressum. Egressum autem eum in annum rejicit à diluvio octingentesimum septuagesimum quintum, qui fuit antè natum Christum millesimus quadringentesimus trigesimus; quo tempore filij Israëlis à Iudice Othoniele regebantur. Quas si demamus ex illo opere, Geticas inquam Scythicasque res, exiguus profectò reliquus erit ab eodem ex Saxone Grammatico Danorum historiographo emendicatus rerum Suedicarum acervus. Et ausus idem non Gothos tantum in Scythas transformare, sed fucum insuper lectori incauto faciens, affirmare historiæ suæ lib. I cap. 23 non erubuit, quasi Strabo lib. XI Massagetas orientales esse Gothos asseruerit: Cum Strabo ne per somnium quidem Gothorum usquam meminerit.

VELITATIO

Cum viro illustri felicis memoriæ

JOSEPHO SCALIGERO,

An Gothi iidem qui Getæ.

HAc velitatiunculâ ut ritè defungamur, ipsum antè omnia loquentem audire Scaligerum necesse erit. Ait enim in Animadversionibus Eusebianis, ad numerum MMDX:

Et Orcadas insulas Romano adjecit imperio) Attexta Eusebianis ab Hieronymo ex historiâ Eutropij. Huc allusit Juvenalis:

Et modò captas
Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos.

Item: — & *ultra*
Littora Iuvernæ promovimus.

Seneca in Ludo Imp. Claudij: *Et cærulos Scotobrigantas*, ut olim feliciter à nobis emendatum esse asserimus. Adversantur tamen quidam in quibus boni malique, docti indocti: Ajunt Scotos ante tempora senescentis imperij notus non fuisse. Utinam demonstrationem attulissent, quà nobis jugulum peterent? Ante Constantini tempora, inquiunt, notum Scotorum nomen non erat. Acutum sanè telum, nisi plumbeum esset. *Burgundiones* & *Langobardi* decrepitâ ætate imperij Romani cęperunt notescere. Unus, qui eorum meminerit, de vetustissimis, Ptolemæus exstat hodie. Si periisset, ut multi alij, ideo *Langobardos* tum primum, quum in Italiam irruperunt; *Burgundiones*, quum Viennensem, & secundam Narbonensem occuparunt, esse & vocari cæpisse diceremus? *Anglorum* ante tempora Gregorij Magni ne nomen quidem notum erit, quum tamen in Cornelio Tacito extaret, extetque adhuc. Quis sciebat *Getas* eosdem cum *Gothis* esse, nisi Jornandes indicasset? Getarum nomen vetustissimum apud Græcos, Gothorum vix appellatio. Post Constantium simul cum ipsius gentis in fines Thraciæ irruptione nota esse cæpit. Qui igitur ex Hiberniâ ferocissimi in Britannium trajecerunt, non esse cæperunt, nisi postquam in Britanniâ fuerunt? quid stultius? quid ineptius? Sed eorum nulla mentio apud Ptolemæum & Corn. Tacitum. Atqui nec *Burgundionum* nec *Longobardorum, Anglorum* & *Gothorum* apud Plinium, Strabonem, Melam, alios. Quis paulo Latinitatis intelligentior non advertit absurditatem lectionis vulgaris, *Et cæruleos scuta Brigantes*, quasi scuta sola pingerent, ut illi apud poëtam,

Et picti scuta Labici,

absurditatem odoratus est summus vir Adrianus Junius, sed nihilo melius ei loco consuluit, quum legit, *Et cæruleos cute Brigantas*. Nam de falso modulo syllabę ad tribunal Grammaticorum postulatur.

Quibus in maximi viri verbis quàm multa sphalmata! Sed, ut ego interpretor, nec aliter decet, mnemonica. Quis enim, cum dicat, de vetustissimis exstare unum Ptolemæum, qui *Langobardos* & *Burgundiones* nominet; Et statim exinde addat, neque *Burgundionum* neque *Langobardorum* apud Plinium, Strabonem aliosque haberi mentionem; quis inquam hæc legens, literis istis vel leviter tinctus, non exemplo contrà afferat? & Plinium *Burgundiones* nominasse ostendat lib. 4 cap. 14 ubi *Germanorum ultimos* & *gente Vandalos* facit? Strabonemque similiter diu ante Ptolemæum lib. 4, & Velleium Paterculum in rebus Tiberij, & Tacitum denique secundo Annalium, itemque in Germaniâ suâ *Longobardorum* disertè meminisse, ut & inde dicetur. Quæ cum ità habeant, quis non facile de *Getis* quoque & *Gothis* quod adfertur deinceps, confutet vel ex præcedentibus? Nam si *Getæ*, ut ibi ostensum, Germaniæ populi nunquam habiti, *Gothi* autem habiti, quis non alios Getas, alios Gothos fateatur? *Getæ* sunt populi Daciæ Ptolemæo, & toto ab illis cœlo diversi collocantur ab eodem in Scandiâ *Gutæ*; *Gutæ* inquam; quos esse *Gothos* & nominis istud retinere hodieque ac sparsim his in oris id quoque loqui regiónum appellationes nonne apud

omnes in confeſſo habetur? Deinde & Ptolemæus, cujus in omnium manibus ſunt tabulæ, nunquid hoc ipſum clare diſerteque ob oculos ponit? Tabulâ enim ejus Europæ IX, quæ præter Jazyges & Myſos, Daciam Thraciamque, regiones Europæ meridionales, complectitur, collocatur in Daciâ ad flumen Rhabonis, Danubium ingredientis, *Zarmigethuſa*, veluti regia aut metropolis Getarum, cum eidem Europæ tabulâ IV in Scandiâ, boreali plagâ, ultra mare Germanicum, *Gutæ* locentur: Has gentes toto invicem cœlo ſoloque diremptos, quæ ratio eaſdem aſſerat? Et ut *Sarmigetuſa* in illâ ora, quæ eſt Danubio borealis, ità viciſſim in ripâ ipſâ Danubij auſtrali ponitur eidem Ptolemæo infra Axiopolin *Dinogetia*. Quibus omnibus & Strabo Pliniuſque conſonant, qui uterque *Getas* inter Dacos Sarmatiæ Europeæ populos recenſent, ut & Ovidius, ultra citraque Danubium, verſus ortum, eoſdem agnoſcens. Jam, quod ad auctoritatem Jornandis, qui tot poſt illos authores ac Ptolemæum ſeculis claruit, ea quanta ſit, colligendum eo, quod ipſe Geticas origines, quas ſecutum ſe dicit, fabulas fateatur, ut antè indicatum; Et ut *Getas Gothoſque* in unum miſceat, ortos ait è *Gothis Getas*; idque ut nullo idoneo authore, ita nec certum ejus rei tempus, ſed aboriginum ævum, & ut Græci vocant ἄδηλον adducit. Nihil ergo certius quàm alios eſſe origine *Getas*, alios *Gothos*, licet nomine, haud multum differant; Et hos quidem Germaniæ ac boreæ gentem, quod & lingua quoque, de quâ alibi; oſtendit: illos Scythiæ ac Sarmatarum populum. Adeò ut nominis interim, quæ eſt inter Gothos & Getas, affinitas, gentes duas origine diverſiſſimas confuderit, ut vel utrique è Scythis vel utrique è Germanis, vel Gothi è Scythis, Getæ è Germanis profecti credantur: Atque hoc accidiſſe ſtatim Gothis, poſtquam è ſedibus patriis per Sarmatiam longè vagati in Daciâ, Getarum ditione, conſedêre ſeque Romanis objecere, ex authoribus, & præſertim poëtis, colligere eſt, qui Gothos & Getas fortuitâ iſtâ migratione commixtos confundere exinde cœperunt. Nec aliud fuit fatum *Dacorum* & *Dabarum*. Nam & hi viris etiam doctiſſimis pro iiſdem ſæpenumero ſumuntur, cum inter ſe ὅλῳ διὰ πασῶν differant. Ecce authorem qui commentariolum in literas Gothicas, editore Vulcanio, conſcripſit, nonne disertè hæc habet pag. 14: *Davi Dahæ ſunt, qui & Daci dicuntur vicini Getarum!* En Daas vicinos facit Getarum, quo quid falſius? Sunt enim non Getis ſed Parthis & Hircaniæ contermini *Dahæ*. Strabo de imperij eorum magnitudine & Parthis non tantum, ſed Romanis quoque formidabili potentiâ narrans, quoſdam eorum nomades facit. Unde Lucanus:

Ne vetitos errare Daas in mœnia ducat.

Seneca quoque Thyeſte, *Et Dahæ Parthis equitem minati.* Ubi cum vulgo legatur *Dacæ*; jure miratus eſt vir magnus in ſuis ad eum locum animadverſionibus, quid Dacis cum Parthis, tanto intervallo diſſitis. Sed Codex MS, qui penes me eſt, cujus & memini in Notis noſtris, quæ Senecæ nuper Tragœdiis adjectæ, Cruſerianus, ſatis hoc nobilum evolvit atque aperit, cum doceat marginalis ejus gloſſa, manuſcripta itidem, *Dahas* ibi intelligi, *qui pugnare ex equo contra Parthos ſolebant.* Alij itaque *Dahæ*, alij *Daci*: Hi Europæ, illi Aſiæ populi. Sic Danos quoque quam multi ſunt, qui eſſe Dacos, ſed perperam, produnt, & ità quoque nominant ſcribuntque?

Oſtenſum, ut puto, ſatis, alios fuiſſe à *Gothis Getas.* Nunc obiter, ne quid omiſiſſe videamur, licet huc non pertinens, quod de *Scotis* quoque dicitur, & cujus occaſione ea diſputatio inſtituta Scaligero fuit, ſimul inſpiciamus. Vult Scaliger *Scotobrigantas* apud Senecam legendum, & ita *Scotorum* gentem iſto nomine etiam Claudij ævo notam nominatamque fuiſſe. At id quo aſtruat, quid præcipuè ponitur, niſi illa conjectura ex unâ alterâque lectione paſſim in omnibus, qui exſtant, codicibus vitiatâ? Et tamen correctione hic opus eſſe, nec locum habere *Scuta Brigantas* aut *cute Brigantas*, cum ipſe tum alij agnoſcunt. Et iterum ipſe ſub finem ejuſdem diſputationis, præter cetera, quæ ſuperius brevitatis cauſâ omiſimus, hæc habet; *Oſtendant nobis, qui Scotobrigantas rejiciunt, quomodo Senecæ lectionem receptam, eamque adeò ineptam, aut tueri poſſent, aut corrigendam putant.* Queritur nimirum vir ſummus reprehendi tantum conatum ſuum, nec eſſe qui melius quid adducat, quod oportebat. Ne igitur & nos hoc numero cenſeamur, adferam quod olim notatum nobis; Senecam ſcilicet in mente habuiſſe hîc verba Cæſaris de Britannis quæ exſtant in commentariis ejus, de bello Gallico lib. 6, iſta inquam: *Et verò omnes ſe vitro inficiunt, quod cæruleum colorem efficit.* Quæ & Mela expreſſit lib. 3 de iiſdem Britanniis ſive Brigantibus, *incertum ob colorem, an quid aliud, vitro corpora infecti.* Jam quis ambigat ſcripſiſſe ad id exemplar Senecam?

Et

Et cæruleos
Vitro Brigantas.

Esse enim *vitrum* vetusto Latio herbam *isatin*, authores classici dicent. Hodie **Wede** dicunt Belgæ, Galli **guade**/ Itali **guado**. Pingi eo corpora & colorari, sciunt, qui eo vel maximè hodie utuntur, tinctores. Exstatque de ea, Isati inquam, peculiaris commentariolus Henrici Crolachij Gotthani, excusus Tiguri apud Jacobum Gesnerum, in quo tamen nusquam *Isatim* esse *vitrum* reperies. Causa est, quod ille ubiq; mendosos Cæsaris ac Melæ secutus sit codices, qui, pro *vitro*, aut *ultro* aut *luteo* aut *glasto* prætulerint. Unus est Vitruvij de architecturâ locus, qui vocem integrè nobis reservavit cap. 14. lib. 7 ubi legas: *propter inopiam coloris Indici cretam selinusiam, aut anulariam, vitrumque, quod Græci Isatim appellant, inficientes, imitationem faciunt coloris Indici.* Cui & simile habet Oribasius, scribens, *Isatim* infectores *vitrum* appellare. Cetera, cum apud Cæsarem, qui jam ante est productus, tum Plinium, Melam aliosque, huc spectantia loca, accuratè excussit V. Cl. Fulvius Ursinus, qui Cæsareę istius ac veræ lectionis ex libris MSS productæ & index primus & caput laudari meretur. Nam & apud Plinium lib. 35 cap 6, ubi editur vulgo: *Qui adulterant Indicum, stercora columbina, aut cretam selinusiam aut annullariam ultro inficiunt*, similiter ibi pro, *ultro inficiunt*, legendum, *vitro inficiunt*. Et notandum in singulis istis locis Cæsaris, Melæ & hoc Plinij, vulgò ibi ac perperam pro *vitro*, scriptum *ultro* fuisse. Sed ipsum Ursinum, qui volet, in Notis, quas ad Cæsarem seorsim & prolixiores edidit, videto.

ALIA CUM PHILIPPO CLUVERO DE GOTTONIBUS, *an ij iidem qui Gothi, dissertatio.*

Alia nunc nobis cum Philippo Cluvero Dantiscano ventilanda dissertatio, qui, ut est unusquisque suæ patriæ rerumque domesticarum satagens, ita & ille *Gothos* esse non *Getas* sed *Gothones* asseverare haud veretur lib. 3 Germaniæ suæ antiquæ cap. 34; *Gothones*, inquam, quos circa Vistulæ flumen, & eum circiter tractum, ubi nunc Gedanum, Tacitus atque inde quoq; Ptolemæus, & ante omnes Pytheas Massiliensis ævo vetustissimo, quodque seculis aliquot Christum præcessit, collocasse reperitur. Sed in ipsam priusquam disputationis arenam digredior, verba Cluveri, quæ huc præcipuè spectant, ponenda existimo: Itâ enim habent loco jam dicto: *Gothos sive, ut alij vocant*, GOTTHOS, eandem esse aio Germanici generis nationem, quàm vetustissimi authorum dixêre GUTTONES, GUTONES, GYTHONES, GOTHONES atque GOTONES. Idque colligo, primum ex ipso vocabulo, quod priscis Germanis fuit thi GOTON: unde modo dictæ formationes Græcæ atque Latinæ. Posterioris ævi scriptoribus dicti sunt GOTHI; quemadmodum *Frisiones* etiam *Frisij*, & *Francones*, *Franci*; *Burgundiones*, *Burgundij*; *Lugiones*, *Lugij*; & id genus alia. Secundum argumentum sumo ex ipsâ historiâ Iornandis. qui quamvis ex Scandiâ (in quâ jam Ptolemæi tempore, ut infra ostendetur, fuêre ejusdem ferè nominis populi *Gutæ* sive *Guti*; hodieque **the Gudske** dicti, & regio **Gudland** & **Gulland**: unde occasio fabularum) Gothos suos antè Trojana Herculeaq; tempora falsò deducat; tamen in eo veritatem prodit, quod circa Vistulæ ostia eos quondam egisse, inque contermінos *Vlmerugos*, *Vandalosq;* bella, duce Berico, movisse tradit: quorum illos fuisse Taciti Rugios, Gothonibus circa oppidum **hamerſteen** & fontem Viperę contermіnos, hos verò, vii illas nationes, quæ ultra Longobardos, inter Albim Viadrumque, ad oceanum usque, sive mare Suevicum, unum inter se conficiebant corpus, unamque quasi civitatem; suo loco ostendam. Nec fallus est in eo, quod partem tantum Gothorum trans Vistulam in Scythiam ad Mæotim paludem, Filmero duce, profectam narrat: partem verò cis Vistulam atque in ejus insulis remansisse. qui postea conterminæ sibi Burgundionum nationi, aliisq; juxta populis bellum, Falstidâ duce, intulerunt: moxq; reliquos trans Vistulam in Daciam secuti sunt. De loco etiam illo *Gothiscanzia* veram ex parte esse narrationem infra aperiam. At falsum esse puto, quod pontis collapsu partem alteram ulteriore ripâ præclusam tradit. peritiores quippe prisci illi Germani fuêre trajiciendorum fluminum, quam uti eos pontis inopia retinere potuisset.

Hactenus verba Cluveri. in quibus notandum, vetustissimos, quos innuit authores, qui *Guttones*, *Gutones*, *Gythones*, *Gothones* atq; *Guthones* nomiuarunt, esse inter primos Pytheam: cujus sunt verba apud Plinium differentem de succino lib. 37. cap. 2. ista: *Pytheas credidit Guttonibus*,

Guttonibus, Germaniæ genti, accoli æstuarium oceani, Mentonemon nomine, spatio stadiorum sex millium ab hac diei navigatione insulam abesse Abalum, illo verè fluctibus advehi: Et ipsum quoque Plinium lib. 4. cap. 14. *Germanorum genera V. Vandali, quorum pars Burgundiones, Varrini, Carini, Guttones.* Atque indè Strabonem, qui eosdem *Gutones*, & Tacitum, qui *Gothones* in Germania suâ appellat, addens, *regnari eos paulo addictius, quam cetera Germanorum gentes*: & ultimò Ptolemæum, qui *Gythones* vocat, locatque circa Vistulam.

His positis, argumentum Cluverus colligit ex nominum *Guttonum* & Gothorum vicinitate, Gothos scilicet haud alios esse, quam *Guttones*. Cui respondemus, præter hîc morem suum ac consuetudinem in Ortelio aliisque severissimè reprehensam, facere Cluverum, dum ex nominis vocabulique vicinitate ac levi allusione argumentum conatur deducere. At inquit, haud aliam faciendam distinctionem inter *Gothos* & *Gothones*, quam inter *Frisios* & *Frisones*; inter *Burgundos* & *Burgundiones*, *Francones* & *Francos*. Hoc, Cluvere, si esset, docendum foret probatorum authorum exemplis, quemadmodum *Burgundi* & *Burgundiones*; *Frisij* & *Frisiones*; ita quoque *Gothos* & *Gothones* indifferenter ab illis prolatos. Hîc altum silet Cluverus. Nam sanè si ideò miscendi cum *Gothonibus Gothi* aut iidem habendi, quia nomine haud multum discrepant, cur non & *Gothini*, quos terga Marcomannorum, Quadorumque claudere Tacitus in Germaniâ ait, *Gothi* quoque censeantur? Deinde loco secundo ex Jornande hoc ipsum ostendere nititur, quod *Gothi* scilicet è patriis sedibus egressi circa Vistulæ ostia, ut refert Jornandes, egerint. At in eo argumenti vim nullam reperio. Quid enim ad rem, si ibi consedisse idem referat, cum tamen aliunde profectos devenisse eò asseri velit? Et deindè de flumine, quod additur, quomodo id superarint, aut superare prohibiti sint, quid ad propositum nostrum ista?

Utroq; igitur argumento, quo niti quam maximè Cluverus videbatur, hunc in modum rejecto; nunc in contrarium adferamus, quibus omninò diversam esse utramq; nationem manifesto liquebit. Et primò quidem, cum plurium scriptura, & maximè, qui *Guttones* omnium princeps nominavit, Pytheæ, *Gutthones* habeat, verisimile est populum intellectum, qui in illâ Germanici littoris orâ ad *Guttalum* colens, quasi *Gutthones* dictus fuerit. *Guttalum* enim ibi fluxisse docet Plinius cap. 14 superius citato lib. 4: *Amnes clari in oceanum deferuntur Guttalus, Vistalus, Albis, Vizurgis* &c. ibi *Guttalum* nonnulli ipsum *Vistulum*, aut saltem in contermino flumen fuisse omnes agnoscunt. Ut ità Guttones à Guttalo nominati, quemadmodum eodem in confinio Varni à Varno flumine, à Gudio quoq; amne Gutlandię, Gutę ibidem, ut ante est memoratum. Nec magnam fuisse gentem Gothones aut ceteris comparari Germanis potuisse indicio fit Tacitus, qui eos addictius, quam cetere Germanorum gentes, regnatos dicit ut ante verbis ejus posuimus. Neque voluisse aliud Plinius videtur iis, quę modo allata sunt, ubi Vandalis eos subjicit. Ut ità nihil hæc ad *Gothos* aut *Gutas*, qui suæ gentis suæque spontis populus, & quorum hodieque in Daniæ insulis peninsulisque vestigia nominis manifestissima. Quique tantum abest ut Vandalis subjecti fuerint, ut eis perpetuò superiores exstiterint, memorantibus in rebus eorum Iornande & Procopio. Et ut veniamus ad manifestiora, quis *Guttones* Pytheæ, Tacitique *Gothones*, aut Ptolomæi denique *Gythones*, eosdem cum illis dicat, qui seculi deindè posterioris authoribus *Gothi* ac *Gotthi* appellati, qui meminerit ipsum Ptolomæum, unâ eâdemque illâ tabulâ, quâ *Gythones* circa Vistulam in continente Germaniæ collocat, eâdem inquam tabulâ *Gutas* referre in insula seu peninsula Scandiâ? *Gutas* dico, quos esse *Gothos* etiam superius ostendimus vel ex gentis Danicæ loquendi consuetudine, quæ hodieque *Gotlandiam* & *Gothos* exteris dictos, suo idiomate *Gudland, Gulland* & **Gudske** perpetuò dicit, quomodo & ipsi quoque Daniæ reges, *Gotthorum* se non *Gutarum* reges profitentur. Ut ità quàm proximè gentis dialectum expresserit Ptolemæus *Gutas* Scandiæ, non *Gothos* dicendo. *Gutæ* igitur, sive *Gothi*, cum in Scandia Ptolemæo collocentur, quomodo eidem circa Vistulam *Gythones* fuerint? aut quomodo hi, qui Pytheæ, Tacito Ptolemæoq; *Guttones*, *Gothones* Gythonesq; in Germaniæ continente dicti, postea *Gothi* an *Gotthi* nominati, hodieque nominentur? Aut denique si *Gythones* fuerint *Gothi*, cur non & *Gythonum* nomen vel tenui fama aliquem apud authorem superstes hæserit, eoque Gothi censi fuerint?

Sed occurrere Cluverus haud negligit, & quod verbis superius citatis obscurius, id capite deinde 41 ejusdem tertij libri antiq. Germ. apertius exprimit, disertè negando *Gutas*, Ptolemęo in Scandiâ insulâ locatos, ad gentem ullatenus Gothorum pertinere. Ita enim ibi:

„ Supra Scandios tandem & Hilleviones incoluêre Gutæ sive Guti: quorum regio etiam
„ nunc vocatur vulgo *Gudland, Gulland* & gens ipsa **the Gudske**. Hoc puto nomen occasionē

Ablavio,

> Ablavio, Dexippo ac Jornandi præbuiſſe, uti Gothorum ſuorum originem jam indè ante Herculea Trojanique belli tempora è Scandia inſulâ deducerent.

Quo loci quod ait., regionem *Gutorum* etiam nunc vocari vuglo *Gudland, Gulland*, id non tam verum eſt de Scandia, quam *Gutiâ* ſive *Iutlandia*, tum & inſulâ *Godlandia*: Nam ut dixi, quæ alij *Gothos* & *Gothiam*, ea Danica dialectus *Gutes* & *Gutiam* vocat. Undè & illud apparet, ſi vocum vicinitate certandum, multò propius ad *Gothos* accedere *Gutas*, quos in Scandia agnoſcit Ptolemæus, vel ut vocem eam exſcripſit Procopius, *Gutes*, quam *Guttones*, *Gothones* aut *Gythones*: ut omittam omnis ævi omniumque propemodum populorum conſenſum. Quos enim indigenę *Gutes*, eos quicunq; Latinè aut Germanicè ſcribunt loquunturque, *Gothos* appellant. Quod autem Ablavium, Dexippumq; & hos ſecutum Iornandem fabularum & vanitatis arguat, dum antè Herculea Trojanique belli tempora è Scandiâ inſulâ Gothorum originem deducunt, ut de tempore aut certâ egreſſionis ærâ nihil dicam, quis interim de loco, cum Scanziam disertè nominent, fidem illis deroget? ſcriptoribus inquam illorum fere temporum. In quibus Dexippus, Græcus author, à Stephano de Urbibus ſæpenumero laudatus edidiſſe duodecim Chronicorum libros memoratur. Et meminit quoque ejus Eunapius. qui temporum hiſtoriam, præter cetera, contextam ab eo loquitur, & floruiſſe Galieni, Claudij atque Aureliani ſeculo, id eſt, annum circiter Chriſti 267, cum recens adhuc & primo auditum jam eſſet Græcis Romaniſque Gothorum nomen. Sed addit deindè eodem illo capite 41 Cluverus, quę haud omittenda ſunt, iſta ſcilicet:

> In Scanziâ etiam præter falſos Herulos atq; Rugos enumerat Jornandes *Vagoth, Gautigoth, Oſtrogothas*: quorum hi nulli alij fuêre, quam qui in Daciâ deniq; hoc vocabulo à Weſegothis diſcernebantur; Hodie quoq; regionem **Gudland**/ Latinè *Gothiam* appellant à *Gothis* potius, quam à *Gutis*, à quibus rectè diceretur *Gutia*. Sed Gutæ diſerte Ptolemæo ſcribuntur Γοῦται, apud Procopium verò Γαυτοὶ lib. rerum Gothicarum 2: *Thulitæ hoc modo vitam degunt, quorum gens una numeroſiſſima ſunt Guti, apud quos tunc Eruli advenæ habitabant.* Nempè Scandiam ille appellavit Thulen. dein Gothos, quibus contermini fuerunt ad Viſtulæ oſtia Heruli, vocavit Gutos, qui Scandiæ etiamnum ſunt incolæ.

Hactenus iterum Cluverus. Ubi manifeſtò non Gothos modò, ſed quidquid Gothici fuit nominis, haud alibi aut alios fuiſſe vult, quam circa Viſtulam primò, atque indè in Daciâ Oſtrogothorum ac Veſtrogothorum vocabulis diſtinctos: idque hoc ſolum non argumento, ſed conjecturâ, quod nimirum Gothos haud alios exiſtimarit, quam *Guthones* ſeu *Gythones*, de quibus dictum, ad Viſtulam poſitos. At aliud jam olim, nec multò poſt Caroli Magni ævum, cenſuit, quod cogitaſſe Cluverum oportuit, Adamus Bremenſis, de quo inferius prolixius dicetur; Hic enim disertè in Scandia Gothos agnoſcit, diſtinguens etiam eos in *orientales* & *occiduos*, id eſt, *Oſtrogothos* & *Weſtrogothos*; idque ex ore, ut memorat, Danorum regis Suenonis Eſtbritij. ille namq; regnum maximus licet *Gutos* & *Gutiam* **Guder** & **Gulland** ſuo idiomate protulerit, Adamus nihilominus *Gothos* & *Gotiam*, idque rectiſſimè expreſſit. Nec aliter in aliis quoq; & ſimilibus vocibus Dani. Nam, quod Germanis **God** eſt, id Danis totidem literis, ſed dialecto aliâ, **Gud** eſt, idem utriſque ſignificans, *Deum* nimirum. Similiter & **Gutland** & **Gulland**/ quod Dani iidem dicunt, exterus aut Theuto **Godland** dicet. Sed de hoc alias fortaſſe & alibi, ubi de linguâ gentis volente numine. Itaque quod addit jam Cluverus, à *Gutis*, non *Gothos* aut *Godlandiam*, ſed *Gutos* & *Gutiam* deduci debere, facile ex dictis liquet quàm ille cœlo toto deviet, ignarus ſcil. aliter hæc gentis, aliter Latinè & exterorum dialecto efferri, & illos ratione ſui idiomatis **Gudland** & **Gulland**/hos verò **Godland** & *Godlandiam* dicere. De Herulis deinde quod ſubjicit, merus eſt fucus merumque commentum Cluveri. Non enim authores uſpiam, dico Plinium Strabonem, Tacitum & ejus claſſis alios, *Herulos* conterminos *Gythonibus* aut, ut ipſe vocandos eſſe vult, *Gothis* ad Viſtulæ oſtia ponunt. quod ſi mihi non creditur credatur ipſi Cluvero de Herulis agenti lib. 3 cap. 35. ubi, ut hoc obtineat, obtorto collo Lemovios tranſmutare in Herulos annititur, idq; paginâ præſertim 114 libro & cap. jam dicto. Quamvis verum interea eſt in Scanzia memorare *Herulos* Iornandem, ut & *Rannos* ſive *Rugios* eadem poſiturâ: Eadem inquam poſiturâ, quaſi ad coelum & ſitum eundem pertinentes populos, licet ſedibus diſtinctos. Ita enim poſtquam de *Vinovilothis* & præſertim *Cogenis* dixiſſet, adjicit: *Dani ex eorum ſtirpe progreſſi Herulos propriis ſedibus expulerunt, qui inter omnes Scanziæ nationes nomen ſibi ob nimiam proceritatem affectant præcipuum. ſunt quanquam & illorum poſiturâ Granij, Aganziæ, Unixiæ, Ethelrugij, Arochi, Ranni*: Undè liquet

præcipue

præcipue etiam in Scanziâ *Danos* (Ptolemæus, ut ante meminimus, *Danciones* dixit:) locum tenuisse: *Herulorum* verò qui fuerint, iisdem & Gutis, testante Procopio, ut advenas adhabitasse. Et præter hæc omnia, si historiam gentis Gothorum, cujusmodi ea præcipuè à Procopio est commemorata, propius inspiciamus, non è *Getis*, de quibus modò dictum; aut à Gythonibus ad Vistulam positis, ut hîc Cluverus, sed è Scandiâ primæ eorum sedes origoque repetenda. Procopius etenim, postquam retulisset, inter cetera, de novo creando rege ac militum supplemento faciendo inter Herulos Gothosque deliberatum, addit continuò missos ab illis legatos obtinendorum eorum gratiâ non ad *Getas*, aut littus Baltici aut Germanici maris *Guthones*, sed mare illud transmissum & Thulen petitam: Thulen inquam, quam ità appellasse eundem loco Scandiæ, sicuti antea obiter innuimus, ita & statim ostendetur luculentius. Adeò ut nobilissima hæc fortissimaq; gentium, Gothorum natio, cum exinde Germaniam, Galliam, Hispaniam Italiamque sibi dicto audientem fecerit, haud immerito sit dicere solitus Imperator *Carolus Quintus*, testante Levino Lemnio, universam totius Europæ nobilitatem è Scandiâ & Gothiæ tractibus fuisse proseminatam.

Nobilitas Europæa ex Gothis.

Quibus ex omnibus colligendum & veluti coronidis vice semel ponendum, Gothos, Ptolemæi adhuc ævo, haud alibi quam intra Scandiam constitisse, cum eos nec in Daciâ aut inter Getas Germanosque vel ipse aut ante ipsum quispiam agnoscat: At verò statim exindè, id est, post tempora Antonini philosophi, sub quo Ptolemæus anno circiter Christi 150 claruit, cum flueret ejusdem æræ annus 190, è patriis, ut videtur, sedibus profectos, inter Getas & Dacos, Danubio objectos, fuisse primitus notos & nominatos; idque ex eo liquere, quod Antoninus Caracalla, qui Antoninum philosophum circa id tempus in imperio est subsecutus, cum fratrem Getam occidisset, memoratur *Helvius Pertinax joco dixisse, non tantum Germanici, Arabici & Parthici nomen ejus titulis adscribi debere, sed etiam Getici Maximi, quia Getam fratrem sustulisset, & Gothi Getæ dicerentur*, ut addit Spartianus, ex vulgi nimirum opinione, quam *Getici* & *Gothici* nominum vicinitas fecerat, de quo jam ante retulimus,

DE THULE PROCOPIANA, & QUOMODO EA SCANDINAVIA CAPIENDA.

SEquitur ergo Iornandem Procopius, qui, ut supra meminimus, Scandiam & Scandinaviam nuspiam nominavit, sed ejus loco intellexisse ac nominasse Thulen constat. Nam libro Gothicorum secundo postquam retulisset, deliberasse Gothos Herulosque de novis comparandis domi copiis deque novo rege in locum defuncti surrogando secumq; statuisse in insulam Thulen mittendos legatos, ait eos, Istro transmisso, multum exinde terrarum peragrasse priusquam ad Varnos pervenerint. atque indè, percursis *Danorum nationibus*, oceanum postremò transmisisse. Quibus relatis, continuo subjungit verba, quibus insulam Thulen, ut dixi, pro Scandiâ nominando, prolixè describit in modum ut sequitur:

,, Est autem Thule hæc insula longè maxima quippè quæ decuplo major sit quàm Britannia, à quâ longius abest, ut in boream sita. Hac ipsâ in insulâ deserta pleraq; sunt & ingentibus vacua spatiis loca. Quæ verò frequentiora ædificiis & hominum cultu, nationes tredecim numero incolunt, affluentissima quadam mortalium multitudine, regesque singulis nationibus præsunt. Et apud has universas mirandum quid fieri contingit. Siquidem circa solstitiale sidus ad quadraginta dies haudquaquam Sol occidit, sed per omne id tempus supra terram existit ac visitur. Dein non minore quam mensium sex intervallo circa brumam eadem in insulâ per dies sol quadraginta nuspiam comparet, sed perpetua huic nox incumbit. Undè & per id temporis mæror incessit, qui ea in regione sunt homines, quandoquidem nullo pacto conversari inter se hi mutuo queant. Mihi verò hanc insulam adeundi, etsi nimium præoptanti oblata nunquam occasio est, ut miranda ista conspicerem. Ab his tamen quærendo & sciscitando, qui inde se ad nos contulerunt, num ea in insula statis temporibus sic oriretur sol, & occideret, certiorem esse ejus rei comperi famam, ex eorum præsertim relatu, qui solem eâ in insulâ identidem affirmarent, per dies hos quadraginta nec occidere quidem: sed ejus regionis hominibus lumen aliàs in orientem comparere, aliàs ad occidentem. Cum verò sol in horizontem reversus eundem sese in locum recipit, undè prius eum orientem conspexerunt, hunc in modum noctem unam

hos

hos computare jam transisse; rursumq;, quum noctium tempus advenerit, lunę (quia semper compareat) cursibus dierum spatia hos numerare. Denique dierum quinque & triginta magnę hujus & perpetuę noctis transacto jam tempore, in montium cacumina ex eorum consuetudine nonnullos emittere speculatum, ut sicunde forte & ex aliquâ speculâ solem prospexerint, hominibus statim inferiora tenentibus loca renuncient, jam quintum diem solem sibi illuxisse. Tunc universos, ut faustâ sibi re nunciatâ, panegyricis laudibus celebrare, & hæc ipsa in tenebris agere. Et Thulitis hoc quidem hominibus præcipuum est solenne cæterorumque maximum. Mihi vero formidine detineri insulæ hujus habitatores videntur, tametsi id eis in singulos annos contingat ne se prorsus sol ipse destituat.

Ex his verò qui Thulen hanc insulam incolunt, barbarorum natio quædam ac sola, qui Scritifinni vocantur, belluarum in morem vitam ducunt, ut qui nec vestibus operiantur, nec calceati incedant, nec vino utantur in potum nec ullum habeant è terrâ edulium, quandoquidem nec eam excolunt, nec fœminæ quicquam his operentur, sed cum uxoribus viri venationibus student, bestiarum namque & animantium ceterarum vim maximam his exhibent silvæ, quæ vastæ in eâ regione procul dubio sunt, & editissimi montes, undè ferarum carnibus divescuntur assiduo, quas venando comprehendunt; & eorum tergoribus vestiuntur, quum apud hos line lanæque nullus sit usus, nec consuendo ars ulla vel instrumentum, sed belluinis hi nervis invicem colligantes, totum integunt corpus. Ad hæc accidit quod nec infantes apud hos ipsi, ut apud exteros homines, nutriuntur, quum Scritifinnorum pueri haud quaquam lacte cibentur, nec maternas mammas attingant, sed ferarum duntaxat medullis. Siquidem ubi primum fœmina parit, infantem pelle mox involutum suspendit ad arborem, ferinisque medullis eis in ore ingestis, ad consuetam inde cum viro venationem sine morâ proficiscitur: nam ut cetera utrisque communia sunt, ita & studium venationis. Atqui barbarorum id genus vitam sic transigit. Aliis verò in rebus Thulitæ omnes non magnum in modum à ceteris mortalibus differunt, deos siquidem ac dæmones plurimos colunt, cælestes partim, partim aereos, & qui terræ ac mari præsident, & ejusmodi alios, qui in aquis ac fontibus fluviisque versari traduntur, hisque frequentissimè immolant cujusvis generis hostias. Sed victimarum apud hos potissima vir aliquis est, quem omnium primum in prælio ceperint, hunc nimirum Marti sacrificant, ut quem Deorum maximum ducant. Sed ea est apud hos immolandi consuetudo, ut non solum hostiam mactent, sed in arborem vivam hanc prius suspendant, indeque inter senticeta & vepres projectum sic variis ac miseris modis excruciando conficiant; id vitæ genus Thulitæ ducunt.

Quibus ex verbis Procopij liquere potest, cum *Thulen* suam decuplo majorem faciat Britanniâ, omnino de Scandinaviâ non vero de Thule quam Islandiam hodie dicimus, hæc accipienda. Et vèrò rectè Thulen appellari Scandinaviam Johannes Gothus asserit, quod è Britanniâ in Scandiam borealem navigantibus statim primo littore occurrat terra *Thulemarchia*, quasi Thulensium patria dicta, vulgo est *Tellemarch*, quæ haud exigua est Norvagiani regni portio, Trundemo ipsisque Bergis australior. Sed ut ante monstratum, teste Procopio, non è Britanniâ, sed per Germaniam atque inde per Daniæ peninsulam insulasque in Scandiam, transmisso mari, devenère Herulorum hi legati, ut itâ non statim *Thylemarchia*, sed Scandia sic propriè dicta, aut pars aliqua anterior Norwegiæ illis occurrerit: nisi dicere libeat Thylemarchię oram peculiariter ab illis petitam, atque eâ occasione universam, qua patet, Scandinaviam vocabulo *Thules* insignisse. Nam aliàs, ut ante ex Plinio commonuimus, tantum abest ut Thule veteribus intellecta Norvagia sit aut Scandia, ut è Norvagiâ navigatum in Thulen demonstrarint. Disertè enim lib. 4. cap. 16. Plinius: *Maxima omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigatur.* Sed ponamus, quod sibi concedi Gothus vult, *Thilemarchiam* intellectam Procopio, quomodo jam respondebunt sequentia, quibus indicat universis hanc Thulen incolentibus circa solstitium æstivale Solem non occidere. At ne hoc quidem Trunhemiensibus ac multo minus Bergensibus accidit, qui Thulemarchicis, ut dictum, sunt borealiores. Et cum addit deinceps, quadraginta diebus circa brumam iisdem solem occultari, nonne & idem de extremis potius & ultra Trundemum habitantibus Norvagiam aut Scandinaviam accipiendum, quam de Thilemarchis? quibus etiam circa brumam sol conspicitur, utpotè collocatis intra poli borealis graduum 63 elevationem, quæ etiam tum supra horizontem solem attollit. Adeo ut verbis Procopij si strictè insistendum, nihil ad reliquam & anterio-

anteriorem Scandinaviam, cujus Daniæ Suechiæque regna pars haud ultima sunt, ista pertineant. Cum ibi non minus æstate quam hieme per vices diei & noctis Sol oriatur & occidat, utpote Elevatione polari gradum quinquagesimum sextum aut septimum vix uspiam excedente. Sed videtur considerasse hæc ista Procopius ut quædam naturæ aut supra naturam admiranda, cum ordine, tum & certâ sphæricâ cæli solique ratione, rato se modo habeant. Nec arbitrandum interea extremos peninsulæ hujus Scandinaviæ populos, ipse perperuo Thulen & insulam vocat, intelligi solummodo voluisse, cum tredecim habitari eam nationibus, & totidem in se regna continere profiteatur; Atque ultimò etiam *Scritifinnos* nominet, eosque seorsim depingat.

Et de ipsis illis *Scritifinnis*, ut obiter, quod air, inspiciamus, quomodo cohæreant, quæ adferuntur? Nam primo quod inter cetera dicitur, vestibus eos haud operiri, nec calceatos incedere, nec vino uti, nec ullum haber è terrâ edulium, ut de vino, terrestribusq; eduliis nihil dicam, quomodo de vestibus in illo cæli rigore concedi poterit, cum addat præsertim ipse, *ferarum tergoribus vestiri ac totum integere corpus?* Nisi emolliamus dicamusque intelligere eum, vestibus aptè concinnatis èque lino aut lanâ confectis non uti eos, quod adjiciat nimirum, lini ac lanæ apud eos usum esse nullum. Ut eâdem simul occasione redarguamus, qui, perperam intellectis authoribus classicis & loco præsertim quodam apud Cæsarem, Germanos illos veteres ita egisse magnâ parte nudos volunt, ut nec ipsa pudenda texerint, cum Tacitus, qui Cæsarem aliquot post annis est secutus, de moribus Germanorum agens, nihil ejusmodi tradat, sed viris fæminisq; tegumenta non tantum & pelles, verum & saga attribuat, quibus veluti *vestitu superiori*, ità enim loquitur, se operuerint, addens etiam fæminas sæpenumero lineis amictibus, quas & purpurâ variarunt, velatas: ac denique locupletes à minus locupletibus distingui veste potuisse. ut ità Procopius de Scritofinnis, gentium borealissimis, *totum eos integere corpus* verè tradiderit cum & Mela Sarmatas, qui Scritofinnis multò sunt australiores, ob sæva hiemis *totum braccatos corpus* dicat, &, *nisi quà vident, ora vestitos.* Sed objiciunt eundem Melam, atque inde Senecam, quorum ille lib. 3 cap. 3 de Germaniâ & Germanis loquens, *maximo eos frigore nudos agere*, referat; Hic verò lib. 1 de irâ cap. xi dicat, *Germanis nihil ad omnem patientiam induratius, utpote quibus magnâ ex parte non tegumenta corporum provisa sunt.* Sed respondendum, non simpliciter Melam dicere, *maximo frigore nudos agere*, sed addere, *antequam puberes*, id est, dum adhuc intra pueritiam consistunt, ita agere ac minus delicatè haberi. Adeò ut palam sit, verbis istis authorem utrumq;, Melam dico Senecamque, respicere præcipuè atque exprimere voluisse Cæsarem, qui vitam Germanorum in venationibus potissimum ac studiis rei militaris constitisse ostendit, & *a parvulis*, sunt ejus verba, *duritiei ac labori studuisse*, sagis aut indumentis, quæ virorum & adultiorum erant, haud coopertos. Ut scilicer ab ipsâ infantiâ nullis hoc pacto delitiis fracti, nec molliter habiti, suffette jam viri faciliùs cuncta possent. Nam Mela quos *nudos* dixit, Tacitus, *rejectâ superiore veste*, sago nimirum, *intectos* dicit, focum juxta atque ignem, hiberno præsertim cælo, egisse. Et ut semel hinc ἄντικρυ omnia, quæ fingunt sibi nonnulli, amoliamur, totum Taciti locum, qui de Germanorum vestitu, ut elegantissimus, ita ad eorum, quæ ab aliis jam ante, aut strictè nimis aut minus clarè, sunt prodita, uberiorem explicationem ac lucem propriè conscriptus est, ordine subjiciam. Ità enim habet libro de Germaniâ: *Tegumen omnibus sagum, fibula, aut si desit spinâ consertum. Cetera intecti, totos dies juxta focum aut ignem agunt. Locupletissimi veste distinguuntur, non fluitante, sicut Sarmatæ aut Parthi, sed strictâ & singulos artus exprimente. Gerunt & ferarum pelles, proximi ripæ negligenter, ulteriores exquisitius, ut quibus nullus per commercia cultus. Eligunt feras & detracta velamina spargunt maculis pellibusque belluarum, quas exterior oceanus atque ignotum mare gignit. Nec alius fœminis quam viris habitus, nisi quod fœminæ sæpius lineis amictibus velantur, eosq; purpura variant, partem* VESTITUS SUPERIORIS *in manicas non extendunt, nudæ brachia ac lacertos. Sed & proxima pars pectoris patet, quanquam severa illic matrimonia.*

> *Explicati pressius ex Procopio Cæsar aliiq; de Germanorum nuditate.*

Hactenus Tacitus. Qui sanè haudquaquam cum Cæsare & Melâ aliisque antecedentibus, sed illi cum ipso, utpote qui ipsis posterior, quique autopa Galliæ Belgicæ procurator fuit, contendendus. Aliter si fiat, ὕστερον πρότερον fiet, nec sua, quæ debetur, lux rebus accedet. Nam *intector*, quod Tacitum dixi habere, non ut Mela, *nudos*, facilè jam ex orationis totius acoluthiâ perspicere est, de *veste* præsertim accipiendum id *superiore*, quam rejectam neglexisse eos domi & intra penates vult innuere ac solo usos *vestitu inferiore*. Aliàs enim de nuditate in universum si intelligendam esset, quomodo convenirent, quæ sequuntur

> *Mela quoq; & Tacitus de Germanorum vestitu aut nuditate propius expositi.*

quuntur de veſte virorum ſtrictâ non fluitante? Deque pellibus, quibus veſtiti, ferarum, non terreſtrium modò, ſed & belluarum, quas producit oceanus; Et deniq; de habitu haud abſimili fœminarum, & quod eæ etiam lineis ſe indumentis amicierint, eaque purpurâ variarint, cum aliquo tamen in veſtitu ſuperiore diſcrimine, cum brachiis præſertim & lacertis & aliquâ etiam pectoris parte nudæ, ut inquit, egerint? Sed de bis fortaſſe luculentius alibi.

Nunc ad Procopium oratio ut redeat, id ſolum in eo mirari ſubeat, cum antecedentes eum authores, tot Græci Latinique, nuſpiam, *Thulen* pro *Scandinaviâ* extulerint, ſolum eum eo vocabulo uſum; vocabulo quidem authoribus claſſicis noto, & oram aliquam inſulamve, boream verſus, extremam indicante, ſed nuſpiam, quod ſciri poſſit, pro *Scandinaviâ* & *Scandiâ* veterum cuiquam propriè indicato; Interim ſi quando accommodare Scandiæ atque eâ nomenclaturâ celeberrimam illam oram efferre libeat, ambiguitatis vitandæ gratia, *Thulen Procopianam* dicemus.

SCANIA ADAMI BREMENSIS EXPLICATA.

PRocopio, cujus ævum ad imperium uſque Juſtiniani & ultra deducitur, proxime ſubjiciendus eſt Adamus Bremenſis, qui, ſeculis aliquot poſt, de Scaniâ verba faciens ita infit:

> Sconia eſt pulcherrima viſu Daniæ provincia, unde & dicitur; armata viris, opulenta frugibus diveſque mercibus, & nunc plena eccleſiis. Sconia bis tantum habet in ſpacio, ac Selandia, hoc eſt trecentas eccleſias, cum Selandia dicatur habere dimidium; Finnis tertiam partem. Sconia eſt ultima ferè pars Daniæ, undique cincta mari, præter unum terræ brachium, quod ab oriente continens Suediam diſterminat à Dania, ubi ſunt profundi ſaltus, monteſque aſperrimi, per quos à Scania in Gothiam neceſſario iter agitur, ut dubites utrum ſit levius marino diſcrimine terreſtre periculum vitare, an iſtud illi proponere.

Hucuſque Adamus, indicans initio ſtatim, quemadmodum & nos jam ante, ubi de Scaniæ variis appellationibus commonuimus, à pulchritudine & amænitate ſic appellatam regionem. Quod & magis apparebit, ſi omiſſâ vocis craſi & contractione, *Scandinaviam* cum authoribus Latinis Plinio Solinoque, de quibus eſt memoratum, efferamus. Ità enim vernacula, quibus hoc nomen conſtat, vocabula Schon & aub/ quorum hoc *latifundium*, illud *amœnum* ſeu *pulchrum* notat, eluceant manifeſtius. Atque indè cum *armatam viris*, *frugibus opulentam* ac *mercibus ditem* referat, notandum non abſimilia eum prioribus illis vetuſtiſſimis referre, qui *alterum orbem terrarum gentiumque officinam* ac *vaginam nationum* dixerunt, ut & Procopio, qui *affluentiſſimam* agnoſcit *mortalium multitudinem* in parte regionis cultiore: Explodique omnino Solinum, qui ab his ſeorſim abjens, *nihil in eâ, præter ipſam, magnum*, ſed perperam retulit, ut eſt jam modò, ſed obiter indicatum. Et addens deindè Adamus, *eccleſiis plenam*, quarum trecentas ſuo ævo extitiſſe memorat, ille exindè, creſcente indies Chriſtianâ pietate, quàm accreverit numerus, patebit inferius. Ac mox, inſtitutâ cum Selandiâ & Fioniâ, vicinis inſulis, comparatione, quod ad magnitudinem, eam ex ædium ſacrarum numero demonſtrare nititur, quod Selandia vix dimidium obtineat eccleſiarum, quas habet Scania, & earum viciſſim vix partem tertiam habere intra Fioniam. Ut ſimul cognoſci hinc poſſit, loqui hîc tantum Adamum de Scaniâ ſtrictè acceptâ, non verò univerſâ, cujuſmodi authoribus ſub nomine Scandinaviæ latiſſimè eſt commemorata. Unde & idem Adamus, ut oſtendat Scaniam ſe hic accipere, quatenus regni tantum Daniæ una cum Blekingiâ & Hallandiâ lacinia ac pars eſt, poſtquam de Balthico mari ejuſq; inſulis, quamquam & Scaniam quoque, ſed erroneè, inſulæ vocabulo afficiat, dixiſſet, reſumtâ oratione, de Suevorum & Norvagiâ regnis verba facit. Quæ etiam ſubjicere hoc loco pretium operæ exiſtimo, non modò quia pleraque habent cum Danis communia, ſed etiam quia ſuperius de Scandinaviâ in univerſum & quà latiſſimè patet ex authoribus retulimus; ut nimirum hoc quoq; pacto, ex ſingulorum ac mediæ ætatis cum primâ contentione, accedere lux rebus ac genti major poſſit.

EIUSDEM ADAMI BREMENSIS SUEONIA QUAtenus Scandinaviæ pars est, inspecta propius explicataque.

DE *Sueonia* igitur ità idem ille:

Transeuntibus insulas Danorum, alter mundus aperitur in Sueoniam & Nordmanniam, quæ sunt duo latissima Aquilonis regna, & nostro orbi adhuc ferè incognita. De quibus narravit mihi sanctissimus Danorum Rex, quod Nordmannia vix queat transiri per mensem, cùm Sueonia duobus mensibus non facile percurratur. Quod ipse inquit probaveram, quia nuper sub Jacobo rege annis XII in illis regionibus militavi, quæ altissimis ambæ montibus includuntur, magis autem Nordmannia, quæ suis Alpibus circumdat Sueoniam.

De Sueonià verò non tacent antiqui auctores, Solinus scilicet & Orosius, qui plurimam partem Germaniç Suevos dicunt continere, nec non montana ejus usque ad Ripheos montes extendi. Ibi etiam est Albis fluvius, de quo Lucanus meminisse videtur. qui oritur in prædictis Alpibus, per medios Gothorum populos currit in oceanum, inde & Gothelba dicitur.

Gothelba fluvius Adamo.

Sueonia ergo regio est fertilissima, ager frugibus & melle opimus, extra quod pecorum fætu omnibus antefertur, oportunitas fluminum silvarumque magna ubique, peregrinis mercibus omnis regio plena. Nullis egere dicas Sueones opibus, exceptà, quam nos diligimus, sive potius adoramus, superbià. Omnia enim instrumenta vanæ gloriç, hoc est, aurum, argentum, sonipedes regios, pelles Castorum & Marturum quæ nos admiratione sui demeutant, illi pro nihilo ducunt. In sola mulierum copula modum nesciunt. Quisque secundum facultatem virium suarum duas aut tres vel amplius simul habet; divites & principes absque numero. Nam & filios ex tali conjugio genitos habent legitimos. Capitali verò mulctatur pœna, si quis alterius uxorem cognoverit, aut vi oppresserit virginem, sive qui alterum bonis suis spoliaverit aut injuriam fecerit. Quamvis omnes Hyperborei hospitalitate sint insignes, præcipui sunt nostri Sueones, quibus est omni probro gravius hospitium negare transeuntibus, ità ut certamen habeant inter se, quis dignus sit hospitem recipere. Cui omnia exhibens humanitatis jura, quot illic commorari voluerit diebus, ad amicos suos illum certatim per singulas dirigit mansiones. Hæc illi bona in moribus habent. Prædicatores autem veritatis, si casti, prudentes & idonei sint, ingenti fovent amore, adeò ut concilio populorum communi, quod ab ipsis *Warph*, à nobis *Thing* vocatur, Episcopos interesse non renuant. Ubi de Christo & Christianà religione crebro audiunt non inviti &c.

Populi Sueonum multi sunt, viribus & armis egregij, præterea tàm equis quàm in navibus juxta optimi bellatores. Undè etiam suà potentià ceteras aquilonis gentes constringere videntur. Reges habent ex genere antiquos, quorum tamen vis pendet in populi sententià, quem in commune laudaverint omnes, illum confirmare oportet, nisi ejus decretum potius videatur, quod aliquando sequuntur inviti. Itaque domi pares esse gaudent. In prælium euntes omnem præbent obedientiam Regi, vel ei, qui doctior ceteris à Rege præfertur; Si quando verò præliantes in angustia positi sunt, ex multitudine Deorum, quos colunt, unum in auxilium invocant &c.

Ex ipsis populis Suediç proximi ad nos habitant Gothi, qui *Occidentales* dicuntur, alij sunt *Orientales*. Verum *Vestergothia*, confinis est provinciæ Danorum, quæ *Sconia* dicitur. A quà ferunt diebus septem perveniri usque ad civitatem Gothorum magnam *Scarane*, Deindè *Ostregothia* protenditur juxta mare quod Balthicum dicitur, usq; ad *Birckam*. Primus Gothorum episcopus Thurgoti &c.

Inter Nordmanniam & Sueoniam Warmelani & Finwedi degunt & alij: qui nunc omnes sunt Christiani, respiciuntque ad Scarensem ecclesiam. In confinio Sueonum vel Nordmannorum, contra boream, habitant Scritifinni, quos ajunt cursu feros præire. Civitas eorum maxima Halsingaland, & Halsingaland regio est. Ad quam primus est ab Archiepiscopo designatus Stenphi episcopus.

Igitur ut brevem Sueoniæ vel Suediæ faciamus descriptionem: Hæc ab occidente Gothos habet, & civitatem *Scaranem*, à borea Wermilanos, cum Scritifinnis, quorum caput Halsingland, ab austro longitudinem habet Balthici maris; Ibi civitas magna *Sictona*. ab oriente autem Riphæos montes attingit, ubi diserta ingentia, ubi nives altissimæ, ubi

ubi monstruosi hominum greges, ultra prohibent accessum. Ibi sunt Amazones, ibi Cynocephali ibi Cyclopes, qui unum in fronte habent oculum. Ibi sunt illi, quos Solinus dicit Himantopodes, uno pede salientes, & illi, qui humanis carnibus delectantur præ cibo, ideoque sicut fugiuntur, ita etiam jure tacentur.

Narravit igitur mihi Rex Danorum sæpe recolendus, gentem quandam ex montanis in plana descendere solitam, & incertum esse undè veniat, semel aliquando per annum vel post triennium, inquit, subiti accedunt. Quibus nisi totis resistatur viribus, omnem depopulantur regionem, & denuo recedunt.

Quibus in verbis, quod, inter cetera, alterum mundum aperiri dicat in regnis Norvagiæ & Sueciæ, accipiendum de amplitudine & gentium in regno utroque fæcunditate. Quod autem eadem regna suo fere orbi incognita addat, de extremis potissimum versus boream partibus intelligendum, quæ eo adhuc seculo minus innotuerant. Sanctissimum verò quem nominat Danorum regem, *Suens Esthritius* est, qui anno circiter Christi 1059 post diversa domi forisque bella, regni Danici diadema suscepit. Eo autem quàm sit usus familiariter Adamus Bremensis; Et ipsum vicissim Adamum, omnesque eruditione aliqua imbutos viros, quàm idem ille Rex inclytus sibi charos familiaresque habuerit, docet superius suo loco historia. *Iacobus* verò quem ait, Sueciæ Rex, filius *Olavi* fuit, cujus prolixè meminit Adamus Bremensis lib. 2 cap. 45. Is *Amunds* primò nomen tulit, inde baptismatis fonte susceptus, fidei & gratiæ cognomento dictus est *Iacobus*. Solinum verò & Orosium quos ait Sueoniæ & Suevorum meminisse, Germaniæque montana adusque Riphæa juga extendere, legisse apud Solinum proprie non memini; Qui interim de monte Sevone loquens, hæc habet, *Mons Sevo ingens nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit*; quæ & supra suo loco posuimus. Nec Orosius quoque, quod sciam Sueones usquam disertè nominat, quamvis interea secutus alios & præsertim Tacitum, *potiorem Germaniæ partem tenere Suevos asseveret*, *Suevos* scilicet intelligens Germaniæ interioris cis ultraque Albim populos: Quemadmodum & Lucanus, de quo sequitur, quem similiter meminisse Sueonum vult innuere, & quasi Albim is fluvium in Sueciâ collocarit, cum Lucanus Suevos nominans versu 52 lib. 2, ubi ait:

Fundat ab extremo flavos Aquilone Suevos
Albis, & indomitum Rheni caput,

Haud quaquam eo loci *Sueones* intelligat, sed *Suevos*, qui cis ultraque Albim Germaniæ fluvium egerint, ut etiam authores alij indicant. Et satis id quoq; ex proximo, quod sequitur, Rheni vocabulo liquere potest, celebratissimum inquam Germaniæ flumen Albim Rheno victuum, non verò ultimum aliquem extremi boreæ amnem, per Gothos in oceanum se volventem, *Gotelbam* nominatum, Lucano intellectum: Quin & authoribus in more id positum haud est, ut *Suevos* & *Suenes* promiscue accipiant, licet in Germaniâ suâ Tacitus, postquam de Sueonibus & Sitonibus prolixè dixisset, addat, *hic Sueviæ finis*: Nam id etiamsi ità se habeat, Suevorum eousque fines ab eo protensos, Sueones interea & Sitones à Suevis esse cælo & solo in totum distinctos satis innuit, cum gentes Suevorum in Germaniâ suâ dicat, *propriis* non modò *nationibus*, sed & *nominibus* esse *discretas*, quomodo à nobis, hoc ipsum demonstratum uberius alibi. Ut omittam, quod pro parte ostensum superius, videri in verbis Taciti trajectionem aliquam factam & illa ejus verba, *Hic Sueviæ finis*, non ad *Suiones* sed *Æstios* referenda, ut scil. hi in dextro Suevici maris littore positi Sueviam finierint. Atque eo sensu ità sit ordinandus ac legendus is totus Taciti locus, qui est sub calcem fere Germaniæ ejus: *Trans Suiones aliud mare, pigrum, ac prope immotum, quo cingi cludique terrarum orbem hinc fides: quod extremus cadentis jam solis fulgor in ortus edurat, adeo clarus, ut sidera hebetet. Sonum insuper emergentis audiri, formasque deorum, & radios capitis aspici persuasio adjicit. illuc usque (& fama vera) tantùm natura. Suionibus Sitonum gentes continuantur. Cetera similes, uno differunt, quod fœmina dominatur: in tantum non modò a libertate, sed etiam à servitute degenerant. Ergo dextro Suevici maris littore Æstyorum gentes alluuntur: quibus ritus habitusque Suevorum, lingua Britannicæ proprior. Matrem Deum venerantur, insigne superstitionis formas aprorum gestant. Id pro armis omniumque tutela, securum deæ cultorem etiam inter hostes præstat. Rarus ferri, frequens fustium usus. Frumenta ceterosque fructus patientius, quam pro solitâ Germanorum inertia laborant. Sed & mare scrutantur, & soli omnium succinum, quod ipsi Glesum vocant, inter vada atque in ipso littore legunt. Nec quæ Natura quæve ratio gignat, ut Barbaris, quæsitum compertumve, diu quinetiam inter ejectamenta maris jacebat, donec luxuria nostra dedit nomen.*

ipsis in nullo usu: rude legitur, informe perfertur: pretiumque mirantes accipiunt. Succum tamen arborum esse intelleges; quia terrena quædam atque etiam volucria animalia plerumque interlucent, quæ implicata humore, mox durescente materia cluduntur. Fecundiora igitur nemora lucosque, sicut Orientis secretis, ubi thura balsamaque sudantur, ita Occidentis insulis terrisque inesse crediderim, quæ vicini solis radiis expressa atque liquentia in proximum mare labuntur, ac vi tempestatum in adversa litora exundant. Si naturam succini admoto igne tentes, in modum tædæ accenditur, alitq; flammam pinguem & olentem: mox ut in picem resinamque lentescit. Hic Suevia finis. Quis non videt modò, hanc concionem ista de *Æstiis* misceri *Suevonibus*, & legi, ut posuimus, percommode ac seorsim posse? cum adjectione, *hic Suevia finis*. Quin & ipsi hodie Sueones vernaculâ voce se haudquaquam *Suevos*, sed *Suedos* & **Suensche** indigetant, ità ut *Suedi* nonnullis accipiendi videantur quasi **Sededen**/ quemadmodum & **Norweden**/ de quo in Norvagia statim dicemus. Aliam autem ac longè ab hac diversam esse Suevorum notationem ipsi Germaniæ Suevi fateantur, qui hoc suo vocabulo sonare *vagabundum* ajunt, quod **Schweben** Germanicè *vagari* notet. Nec abit hinc veterum & præsertim Taciti de Suevis testificatio, qui latè eos per Germaniam fusos, potissimam ejus partem obtinere memorant, propriis nationibus nominibusq; discretos. Adamus deinde soli Suedici dilaudans fertilitatem ea habet, quæ satis refutent, si qui alij, quod eam rem spectat, contra prodiderint; & nominatim Jornandem superius, qui *in Scanzia apum turbam mellificam ob nimium frigus reperiri* negavit. Nam hic Adamus agrum Sueoniæ, quæ in ipsâ est Scanzia latè sumptâ, frugibus & melle affluentem agnoscit; cujusmodi etiam ea est Scandię pars, quæ ad Danię Regnum spectans, *Schone* nuncupatur. Post hęc divitiarum ac vanæ glorię admiratores Sueones negans, postquam eorum hac parte extulisset moderationem, addit tandem, in *sola mulierum copulâ modum nesciunt*; Quod, & quæ deinceps sequuntur, ita accipienda, ut ante assumpta Christiana sacra, apud eos connubia haud ita stricta fuerint, cum præter uxores etiam concubinas aluerint, quarum liberi cum legitimis æquales habebantur. Et maximè apud principes id obtinuisse inde liquet, quod iterum Adamus de *Canuti* Magni liberis loquens, Suenonem & Haraldum è concubinâ genitos dicat, & eosdem æquam inter cæteros partem hæreditatis adjisse. Sed & idem ex liberis Estritij Danorum etiam regis clarum est, qui cum ex conjuge, quam duxerat, Suione, liberorum nihil tulisset, ex concubinis perplures habuit, qui & omnes propemodum ad regni successionem pervenerunt. Cumq; hinc addat continuo, *capitale esse, si quis alterius uxorem cognoverit, aut vi oppresserit virginem*, idem ferè innuit, quod hodieque obtinet, deque vetustissimis quoque Germaniæ populis retulit Tacitus, *severa*, inquiam *eorum fuisse matrimonia, nec ullam morum partem magis laudatam, imo & solos propè barbarorum singulis uxoribus contentos* egisse. nisi quod posterius hoc cautione circumscribens addat, *exceptis paucis admodum, qui non libidine, sed ob nobilitatem pluribus nuptiis ambiuntur.* Nam ut constat ex Cæsare, *Ariovistus* Germaniæ Rex duas simul uxores habuit, alteram natione Suevam, quam secum domo habuit; alteram Noricam, quam in Galliâ à fratre missam duxerat. Utraque in prælio inter ipsum & Cæsarem depugnato, occubuit. Ad istum igitur morem principes quoque populorum his in boreę oris sibi, quod ad leges connubij, liberalius indulsisse, gentilitate præsertim adhuc imbutos, mirum non est.

De hospitalitate deinde quod sequitur, quodque eam universo septentrioni, id est, Daniæ, Suecię, Norvagiæque communem faciat, verissimum etiam hodieque de borealissimis sit. Nec tacuit in libello de Moribus Germanorum Tacitus. Cujus ut insignis est hac de re locus, ità dignus qui adscribatur hîc totus. Non quod hodie adhuc apud Germanos eum durare morem velim innuere, sed ut pateat potius quantum hîc illi à priscâ consuetudine recesserint, quàmq; soli septentrionales, quos suam etiam intra Germaniam conclusit Tacitus, eum hodieque morem ac priscæ ingenuitatis simplicitatem, toti olim Germaniæ familiarem, constanter retineant. Sunt itaq; verba ejus ista: *Convictibus & hospitiis non alia gens effusius indulget. Quemcumque mortalium arcere tecto, nefas habetur. pro fortunâ quisq; apparatis epulis excipit. Cum defecerit, qui modo hospes fuerat, monstrator hospitij & comes, proximam domum non inviti adeunt. nec interest pari humanitate accipiuntur. Notum ignotumq;, quantum ad jus hospitij, nemo discernit. Abeunti, si quid poposceris, concedere moris: & poscendi invicem eadem facilitas.* Quæ si cum verbis contendantur ac relatione eadem de re superius positâ, quam se ex ore Estritij regis excepisse, præter cetera, Adamus memorat, planè paria faciant.

Prædicatores autem quos vocat *veritatis* verbi divini præcones intelligit: Et eos à gente passim amicissimè susceptos, modò inter alia, castè agerent, nec inferiores aliarum nuptiarum

ptiarum se præberent. Unde & Frisij, quod refert de illis Æneas Silvius, sacerdotem haud facile sine conjuge admittebant. Huc enim illa Adami spectant; *Si casti, prudentes & idonei sunt ingenti fovent amore, adeò ut consilio populorum communi, quod ab illis* WARPH, *a nobis* TING *vocatur, episcopos interesse non renuant.*

Warph verò & *Ting* voces vernaculæ sunt, *conventum* seu *comitia* indicantes. Et *Warph* quidem Sueonum formularis id notans vox fuit, *Ting* verò Danorum. Quapropter quod dicitur ibidem, *a nobis Ting vocatur*, de rege Danorum Estritio capiendum, qui ista omnia Adamo enarrans commemorat. Estque vox ista *Ting* Danis hodieque in usu, *tribunal* seu *forum judiciale* propriè significans. Et retinent indè Belgæ suum **dingen**/ quod est, *disceptare, lites ac causas agere*, sicuti & **dingsdach**/ *dies Martis* iisdem nominatur, quasi *litibus & caussis agendis* destinatus.

De virtute porrò Sueonum militari quod deindè memoratur, eam terrâ marique insignem fuisse, idem quoque jam olim Tacitus agnovit, ubi inquit, *Sueonum hinc civitates, ipso in oceano, præter viros armaq; classibus valent.* Et id præcipuè, quod de illis hic dicitur, in Danis obtinuisse sequentia aliquot, post ævum Taciti, secula ostenderunt, cum classibus suis, tum ferè Normanni dicti, Frisiam, Angliam & oram Galliæ maritimam propè universam suo sibi imperio subjecerunt. Quod & ipsa docet historia. Ut ità simul *Sueonum* hic *Civitates*, quas dixit Tacitus, latè omnino capiendæ, cum loco *Scandinaviæ* ac *Scandiæ*, quas illo prior Plinius posuit, *Suecones* solos, quos vicissim reticet Plinius, videatur agnoscere. de quo & ante & alibi injecisse nos memini.

De regum, quæ deinceps adferuntur, Electione, ab iis non abeunt multum, quæ Tacitus quoq; de principum apud Germanos potestate in medium adducit. *Reges* enim ille *ex nobilitate, duces ex virtute* sumptos nec iisdem *infinitam aut liberam potestatem* fuisse agnoscit, & *auditos* denique AUTORITATE SUADENDI *magis quam* JUBENDI *potestate.* *Gothiam* inde in *Vestergothiam* & *Ostergothiam* dispescit, illam *Scaniæ* confinem demonstrans, hanc ad *Balthicum* mare ortum versus porrigi; Ipsi Sueones utramque vasto lacu separari docent, qui *Veter* appellatur: Et prioris quidem *Scaram* civitatem, olim maximam, fuisse caput, quæ, ut Gothus tradit, nunc desolata nomen solum retinet. *Ostergothiæ* verò metropolim *Birckam* habitam, ab Upsalâ dierum duorum itinere distitam.

Quibus positis, ostendit postremò *Vermelandos* & *Finwedos* inter Sueones & Norvagos agere, *Scritifinnos* verò boream spectare. Eorumque Scritifinnorum metropolim ac caput ditionis haberi *Helsingalandiam*; Balthicum verò mare ab Austro in longitudinem iisdem objici: Esseque ibi civitatem ingentem *Sictonam*. Quod opidum ipsi hodiè Sueci *Sictunam* item *Sigtune* appellant, estq; in historiâ crebra ejus mentio. Et eò esse originem referendã eorum, qui Tacito memorantur *Sitones*, Sueonibus continui, aut saltem à *Sitonibus* repetendam *Sictunæ* originationem ego sanè verius existimem quam ad Norvagiam eos trahendos, quod alios voluisse superius injecimus. Verba Taciti de Sitonibus ità habent: *Sueonibus Sitonum gentes continuantur. Cetera similes, uno differunt, quod fœmina dominatur &c.* Si Adamum etiam sequimur, nequaquam hi *Sitones*, quod isti volebant, esse Norvagi possunt, cum ex ejus sententia, ut jam est positum, à Sueonibus Norvagos dirimant Vermelandij & Finwedi; Sitones autem Sueonibus continuari Tacitus inquit. *Sigtune & Situne.*

Quæ exindè colophonis quasi loco adjicit Adamus ab aliis & priscis desumpta sunt authoribus, utpote Solino & talibus, qui ex falsâ aliorum relatione *ἄτοπα* & absurda ejusmodi memoriæ prodiderunt: Quæ sicuti prudens & gravis auctor Tacitus in medium se relinquere, ut incomperta, dixit sub finem suæ Germaniæ; Ita à nobis, quibus ille jam tractus terrarumq; ditiones plenius innotuerunt, in totum ut fabulosa insuper habentur.

EIUSDEM ADAMI BREMENSIS NORVAGIA, SCANdinaviæ similiter pars, proposita ac declarata.

DE Norvagiâ, quam Normanniam vocar, ita porro idem Adamus:

„ Nordmannia sicuti ultima orbis provincia est, ita convenienter in ultimo libri loco ponetur à nobis. Hæc à modernis dicitur Norwegia. De cujus situ vel magnitudine, cum prius aliqua communiter cum Sueoniâ dixerimus, nunc verò hoc specialiter dicendum est, quod longitudine suâ in extremam septentrionis plagam extenditur hæc regio, unde & dicitur. Incipit autem ex prominentibus scopulis hujus freti, quod Balthicum

 appellari

> appellari solet; deinde reflexo in aquilonem dorso, postquam ferventis oceani marginem suo circuit ambitu, tandem in Riphæis montibus limitem facit, ubi & lassus deficit orbis. &c.
>
> Omnes verò sunt Christianissimi, qui in Nordwegiâ degunt, exceptis illis, qui trans Arctoam plagam circa oceanum remoti sunt, quos adhuc ferunt magicis artibus sive incantationibus in tantum prævalere, ut se scire fateantur, quid à singulis in toto terrarum orbe geratur &c. in asperrimis etiam, quæ ibi sunt Alpibus, audivi mulieres esse barbatas, viros autem silvicolas rarò se præbere videndos, qui ferrarum pellibus utuntur pro vestibus &c.
>
> Metropolis civitas Nordmannorum est Trondemis, quæ nunc decorata ecclesiis, magna populorum frequentatione celebratur. in quâ jacet corpus beatissimi Olavi regis & martyris.

Hucusque verba excerpsimus Adami, quæ ad rem spectare præcipuè putavimus. Ac primum *Nordmanniæ* vocabulo intelligere se, quæ vulgo *Norvegia* dicitur, diserte ait. Et hanc, Norvagiæ inquam, esse non vulgarem aut recentem ut ille sentit, sed vetustissimam potius ac propriam regionis appellationem etiam Plinius ostendit, qui, ut supra patuit, ubi de Scandiâ & Scandinaviâ Plinianâ diximus, *Nerigon* nominavit. Nam & hodie hæc appellatio proximè accedit ad *Norige*, quemadmodum ipsi in hunc usque diem Norvegiam suam appellant indigenæ, se verò & omnes incolas *Norbager*. quorum **bagge** esse idem ipsis, quod Latinis *incolere* seu *inhabitare*, handquaquam Cluvero concesserim, qui sciam **bagge** Danis hodieque significare id omne quod à tergo positum remotumque est, ut ita *Norbagi* intelligantur, qui in boream situ postico semoti agunt. *Norvegia* autem, ut id quoque explicemus, quasi *Norvedia* dicta, sicuti & modò Adamus, ubi de Sueoniâ, *Finvedos* & *Finvediam* nominavit. *Norvediam* igitur vel *Norvegiam*, viam borealem, vel tractum terræ & regionem versus septentrionem denotare ferè omnes, qui de Normannis scripserunt, fatentur: Ut **weden** & **wegen** sit via seu terræ tractus. Nec aliter Suedi, **Polweden Epweden/ Ritweden** dicunt, ut similiter nihil sit etiam aliud *Norveden*. Quin & Suedi, prius fortasse **Se-veden** dicti, atque inde factum *Sveden*, **Suedenrijck**/ & ut ipsi indigenæ vocant **Suerrike.** Et sanè notationis ejus haud vana sit ratio, ut scilicet Suediæ regnum tres insignes lacus, *Vennerum*, *Vetterum* & *Mellerum* habens, ex iis ut insignia, ità & nomen obtinuerit. Vetera enim & vera Suediæ regni insignia esse tres fluvios, qui hosce lacus denotent, apud plures in confesso est. Nisi malimus, de quo dicetur, à *Sunê* & *Suevo* Germaniæ flumine, *Sueonibus* ex adverso in mare se *Suevicum* exonerante, *Sueones* & *Suiones*, ut eos appellat Tacitus, deducere.

Quod deinde incipere Norvegiam ex prominentibus scopulis propè fretum Balthicum dicat, egregiè Plinium illustrat, vel illustratur potius verbis Plinij, jam ante memoratis. Plinius enim lib. 4 cap. 13 postquam recensuisset, quæ supra Sarmatiam Germaniamque in oceano glaciali sunt insulæ, ita habet: *Incipit indè clarior aperiri fama ab gente Ingevonum, quæ est prima inde Germaniæ. Sevo mons ibi immensus nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum, qui Codanus vocatur, refertus insulis quarum clarissima Scandinavia est, incompertæ magnitudinis &c.* Pliniumque secutus Solinus cap. XXXIII: *Mons Sevo ipse ingens, nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit. hinc Ingevones tenent, à quibus primis post Scythas, nomen Germanicum consurgit.* Adeò ut ex istis liquere haud obscure possit Sevonem montem istis intelligi, quos nominat Adamus, prominentibus scopulis è regione promontorij Cimbrorum; Et nomen porrò Ingevonum non Albim tantum ultra, sed ultra Suevicum seu Balthicum mare, universam propemodum occupasse antiquitus Scandinaviam. Scopuli autem illi, seu, ut Plinius vocat, *Sevo mons* continuo jugo, *dorsum* Adamus appellat, in aquilonem porrigitur, occurritque circa Amalchium mare, ubi & finis Sevonis est, Riphæis collibus, quos & ipsos mare idem à Sevone dispescit. *Mare* hoc *Morimarusam* vocatum à Cimbris Philemon prodidit, id est, *mortuum mare*, ut tradit jam sæpè memoratus Plinius. Ipsum verò, quâ longissimè patet, Sevonis jugum Suedis & Norvegis, quibus utrisque interseptimenti vice est, modò *Schars*, modò *Sula* modò *dofrafiel* appellari etiam supra memini. Saxo Grammaticus *Dofrinas alpes* nominat, quemadmodum & ante relatum.

An Norvagi Sitones Taciti?

Ipsi denique Norvagi an *Sitonum* sint gens, Tacito in Germaniâ his verbis indicata; *Suionibus Sitonum gentes continuantur*, de eo etiam injecisse nonnihil superius memini. Et ut illud hoc insuper loco dicam, videtur mons iste *Sevo*, qui Sueciam à Norvagis separat, affirma-

affirmativam sententiam satis infringere, cum ille manifesto impediat, quo minus, non quidem contiguæ, sed continuę sint eę gentes, *continuari* enim *Suionibus Sitones* Tacitus tradit. Deinde & Plinius, qui Tacito est anterior, cum, ut ante patuit, Norvegiam agnoverit & *Norigon* dixerit, atque ibi quoque *Bergas*, hodieq; clarissimas, indicaverit, verisimile est Tacitum, illis omissis, utpote satis à Plinio explicatis, præcipuè Suionibus, quos omnium accuratissimè est exsecutus, operam suam locasse, atq; illis non modo quam proximos, sed etiam continuos ac conterraneos fecisse *Sitones*. Eam sanè sententiam quid magis firmare possit, quam quod hodieque apud Suiones, celeberrimum quondam oppidum, *Sictuna*, cujus & modò mentionem fecimus, reperiatur? *Situna* inquam, accedens quam proximè ad *Sitonum* vocabulum? *Sitonum* dico sive Sithoniæ, quà etiam voculà Thraciam Græci Latiniq; scriptores dixêre, quod inde spiret aquilo, utpote boream versus posita. Unde Ovidius, *Et Sitonio aquiloni*. Virgilij quoque est illud, *Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosæ*. *Suiones & Sitones accuratè persecutus Tacitus.*

Christiana sacra jam aliquot ante Adamum seculis recepta à Norvagis fuisse vel ævum regis Olavi martyris, cujus & meminit, esse indicio potest. Extremos verò versus oceanum sub ipsâ propemodum arctô, quos exceptos vult, quosque magicis incantamentis delinitos ait, ij *Lappones* sunt, de quibus cum dicere nec instituti mei nec hujus loci sit, trahunt tamen eò verba Adami. Lappones igitur (ita referunt qui id à testibus oculatis se habere memorãt) si quando quid in exteris ac remotioribus oris agatur scire cupiant, tympanum ad eum usum paratum sumunt: Hoc extrinsecus omne genus animalia habet depicta. Ei æneam imponunt ranam; atque igni admorum inconditum edentes boatum, malleo orichalchicis annulis ornato, eousq; pulsant donec exanimes decidant. Atque ita horis aliquot, vel die integro & subinde diutius pro spacij, quod conficiendum habent, ratione exanimes jacent. Evigilantes cuncta, quæ ipsi aut alij, quorum nomine erant amandati, intelligere desiderent, exactè & ad unguem referunt. Additur, si quis interea exanime corpus attigerit, non reverti in illud animam; atque ideo summoperè cavere quibus id mandatum, ne quispiam, dum illud sacrum peragitur, intromittatur. Posse eos & ventos incantationibus ciere affirmatur, sed australiores non æquè facile ac boreales. Hodie, affulgente propius Christianâ pietate, vana hæc, aut potius Sathanica dementatio, non universos, sed minimam eorum portionem occupat. Gens aliàs simplex, nec à bonis moribus abhorrens. Divisi sunt in tria territoria, quorum alij Norvagiæ, alij Sueco, ceteri Moscho obsequium præstant. *Lapponum incantationes.*

AN NORMANNI & NORMANNIA INTELLIGENDI cum Alberto Crantzio Norwagi præcipue & Norwagia.

His eum in modum explicatis, notandum, Norvagiam licet Adamus appellarat olim Normanniam dicat, non tamen id vocabuli ad Norvagiam & Norvagos proprie, sed lato modo trahi debere. At Crantzius in historiâ suę Norvagiæ, quidquid de Normannis memoratu dignum apud authores, & presertim Franciæ historicos occurrit, eidem de Norvagia deque Norvagię rebus Commentario suo inseruit. Et ipsum præterea Rollonem, qui Ducatus Normanniæ in Galliis primus author conditorque habetur, inter Norvagiæ principes ac duces recenset, cum Danum eum fuisse & e Daniâ egressum constet. Sunt enim diserta eà de re verba Dudonis: & qui eum deinde exscripsit, Gulielmi Gemmeticensis, historiæ suæ Normannorum libro secundo cap. 3 & 4. ita scilicet: *Rollo verò morari non valens in Daciâ propter regem, diffidens sui Scanzam insulam cum sex navibus aggressus est. Tunc Dacia suo Duce Patricioque atq; robustissimo advocato privata, magno ejulatu concussa, cœpit nimium diu flere.* Unde & Eginhartus de Balthico mari loquens in vitâ Caroli Magni, *Danos & Suevones* inquit vulgò *Normannos vocitatos*. Et eundem locum in mentem habens aut fusius exponere volens, Adamus Bremensis, *Dani* ait, *& Suiones cetirique trans Daniam populi ab historicis Francorum omnes Normanni vocantur*. Sed eum utrumque locum, & præsertim Eginharti, à correctione Philippi Cluveri vindicantes, inferius, ubi de Balthico mari agimus; discutiemus nonnihil propius: Ubi & verba adducentur ejusdem Eginharti, ex quibus præcipue Danos Normannorum nomine intellectos atque intelligendos constabit, istis scilicet in vitâ eadem Caroli Magni. *Ultimum contra Normannos, qui Dani vocantur, primò piraticam exercentes, deinde majori classe littora Galliæ & Germaniæ vastantes, bellum susceptum.*

monita. Littus innumeras fere habet insulas & scopulos sine nomine, quorum series latè se circa Norvagiæ oras ac promontoria extendit. Frumentis & piscibus abundat, cigni, grues, anseres, anatesque silvestres, quæ magno agmine, æstatis tempore eò confluunt, ibidem circa littora aut in proximis lacubus ingenioso ac frequenti aucupio capiuntur. Cumque in eâdem hâc regione nemora ac sylvæ permultæ sint, in quibus lupi, cervi, capreoli, vulpes ac lepores abundant, hinc multum operæ venationibus passim impenditur. Quin & boum & equorum numerosa agmina in Germaniam quotannis emittit.

Blekingia ad austrum Scaniæ adhæret, non procul ab ea Sueciæ parte, in quâ civitas Calmaria cum arce est sita. Germaniam respicit & has habet partim ad mare, partim ad sinum aliquem maris positas civitates *Trelleburgum*, *Ystadium*, *[illegible]nthameram*, *A[illegible]usium*, *Selsburgum*, *Ellebolmiam* & *Rottenbyam*, quæ ad fines Sueciæ est sita. Accesserunt jam nuper opida bina, à rege sereniss. Christiano ejus nominis IV condita, *Christianopolis* & *Christenstadium*. Incolæ, ut plurimum, cum Germanis, maximè verò cum Lubecensibus & Rostochiensibus, frequentes negotiationes exercent, agros colunt, sed potissimum pascuis gaudent. Hæ tres jam commemoratæ provinciæ duplo amplius constituunt spatium, quam vicina, de quâ suo mox loco dicetur, Selandiæ insula. Utraque autem & Hallandia & Blekingia Ducatus olim titulo fuêre celebres, usque additâ, de qua jam dictum, Scaniâ, civitates in universum intra id spatij numerantur quindecim, paroeciæ verò rurales sexcentæ & quindecim: cum ævo Adami, quod supra est memoratum, parœcia tantum ibi trecentæ fuerint.

Blekingia. *Christianopolis.* *Christenstadium.*

SCANIÆ URBES.

Oppidorum, quæ in singulis jam ditionibus pleraque sunt enumerata, præpollent Scaniæ quatuor *Lundia*, *Coronia*, *Malmogia* & *Helsingburgum*. Olim cum res Danicæ rege Rolvone starent, cujus ante Christum natum æra memoratur, illustre hîc fuit *Lethræ* oppidum Rolvone eodem conditore. Air enim historiæ suo libro secundo Saxo noster Grammaticus: *Refertus itaque falsâ vectigalium mole navigiis Lethram pergitur, quod oppidum à Rolvone constructum, eximiis regni opibus illustratum, ceteris confinium provinciarum urbibus regiæ fundationis & sedis auctoritate præstabat.* Oppido arcem additam fuisse singularis munitionis, ex verbis ejusdem constat, ubi inquit libro eodem: *His cognitis Helgo filium Rolvonem Lethricâ arce conclusit, heredis saluti consulturus, utcumque suam fortuna tentasset.* Regiam aulam comitiaque ibidem antiquitus habita vel ille apud Saxonem quoq; versus lib. 2 indicio sit, ubi Rutam minabundus, alloquens Biarco ait, *Lethrâ nequaquam sospes abibis.* Alij in Selandia ponunt. Ubi & *Lethræ pons* nominatur circa annum Christi 1256. Tum etenim ibi acre cum turba popularium à rege Christophoro primo prælium commissum indicat historia. Saxo exinde ad res sui ævi progressus mentionem injicit oppidi ab Eschilli archiepiscopo Lundensi in Lethræ palude conditi, hisce nimirum verbis lib. 14: *Igitur vitandi periculi gratiâ, longinquas Verundiæ partes (Eschillus) accessit, salutem secessu non bello quæsiturus. Tunc rex urbem in solido Lethricæ paludis ab eo constructam, obsidione tentat, captu quidem difficilem, quod & naturæ præsidio munita, & commeatibus affatim instructa fuerat.* Appellat & *Castellum* Saxo. Putantque nonnulli Elholmiam nunc esse, cujus in Blekingia jam modò meminimus. Alij ad Seburgium, de quo in Selandiâ, referendum potius existimant. de quo dicetur mox. At *Lundia* superiorum quatuor mediterranea quidem est, sed ita ut unico tantum miliari à mari distet. Eaque situs, præter cetera, commoditas in causa fuit, quod sedes hîc archiepiscopalis sit constituta anno Domini [illegible]4, atque ibi perduravit ad tempora usque Christiani III, qui obiit anno Christi 1559. Fuitque summę dignationis hic episcopatus. Nam olim, ut est in matriculâ Ordinum sacri Romani Imperij, inter ceteros quoque Lundensis archiepiscopus ad imperij Comitia evocari, inq; iis suffragij jus habere est solitus. Quando fuerit, & à quo vel à quibus condita Lunda, nusquam in historiis legere memini. Nam qui Anglos conditores agnoscunt, appellatione solâ moti videntur, quæ communis est huic cum Angliæ metropoli **Londen**. Germani enim utramq; civitatem **Lunden** nominant. Dani hanc suam suâ linguâ **Lund** dicunt, quod nomen *lucum* aut *nemus* ipsis significat. Nec aliud etiam veteri Britannorum idiomate hoc ipsum notasse ex Camdeno constat; ut ità *Lundia* hæc nostra, Britanniæque *Londinum*, Tacito quoque nominatum, eandem nominis sui originationem sortita sint. Utrum antiquius,

Lethra oppidum

quius, affirmare certò non habeam, omitti interim haud debent, qui de Lundæ antiquitate circumferuntur Danici rythmi,

Den tid Christus lod sig fode/
Stod Lund oc Schanor/ fegerste gnade/

Lunda & Schanora antiquitas.

Quorum sententia est: *Christo nascente floruisse Lundam & Schanoram.* Est autem *Schanora* vetustissimum ejusdem Scaniæ municipium, nunc vicus exilis, tribus circiter à *Malmogiâ* miliaribus distans, versus ortum brumalem. *Lunda* vallo olim & fossis fuit circumcincta, portasque tres habuit, septentrionalem, quæ hodiè S. Olai dicitur, ob templum S. Olai, ei portæ proximum, hæc latæ plateæ porta est dicta, à platea quæ ad hanc recta ducebat. Altera orientalis, porta S. Martini appellata, ab eo, quod in viciniâ illâ erat templum, à quo plateæ quoque nomen inditum. Tertia meridionalis, quæ rubra dicitur & Malmogiam ducit. Harum portarum etiamnum exstant vestigia, iis enim adhuc locis rudera relicta sunt. Vallo autem diruto, non tribus modo, sed sex aut septem nunc vus in urbem patet introitus.

Templum Laurentianum Lundense.

Inter parochialia templa, quæ circiter viginti duo fuerunt, primas semper tenuit *ædes Laurentiana* cathedralis, in meditullio ferè civitatis collocata, vasti operis ac imprimis magnifica. Ex secto enim lapide constructa ac plumbeis laminis tota est tecta, cujus prima ædificatio Suenoni tribuitur, qui sub Christi anno 1017 excessit, summam tandem adjiciente manum S. Canuto, Daniæ Rege, sub quo & factâ dedicatio anno 1085. 12 calend. Junias, hoc est, antè ejus cædem anno proximo. Quo tempore collegium etiam Canonicorum primò institutum est, ecclesia & ecclesiasticis à rege eodem Canuto dotatis quam liberalissimè.

Hypogæum ejusdem templi.

Habet hoc idem *Laurentianum templum* tria præterea memoranda, *Hypogæum, horologium & altare. Hypogæum* à Saxone quoq; Grammatico celebratur, hodie Cryptam vocant, occupatque universum penè, quod est sub choro, spacium, ubi & olim non minus quàm in ipso templo sacra fiebant. In hoc *Bernardus Anglus* est conditus, qui baptizato Olavo Sueco Jacobi nomen imposuit. Evocatum vero eum ex Angliâ à Daniæ regibus, rerum memoriæ testantur. Crantzius Lundensem etiam episcopum facit, sed perperam. Nam primi, quorum Saxo meminit, episcopi Lundenses celebrantur, *Egunus & Richwaldus*, uterque etiam Anglus, cujusmodi & Gulielmus fuit, Roschildensis episcopus. Claruitque Eguini & Richaldi hujus temporibus S. Canutus, de quo dictum, Daniæ Rex. Cujus tristem exitum, ut & filij ejus Caroli, Flandriæ Comitis, Eilnothus, item Anglus, scripto complexus est. Anglum enim se fatetur ipse, & annos 24 in Daniâ versatum scribit. Ob quæ cum Danis quotidiana Anglorum commercia, tum & nomen Lundæ cum Lundâ Britannicâ commune, quomodo & modò innui, plerique Anglis *Lundæ* fundationem ex conjecturâ potius quàm re, attribuêre.

Horologium.

Horologium quod dixi, est collocatum in parte templi inferiori, quâ in turrim ascenditur australem, ubi tabula parieti affixa visitur quadrata, oblonga, utcunq; magna; circulis aliquot variorum colorum, quorum, qui maximus est, diametrum habet pedum circiter 8. In quâ quidem tabulâ, per certos ejus rei indices, & annus currens & mensis ac septimana, dies quoque singuli, ac horæ singulæ monstrantur liquidissimè, addito etiam festo, si quod illo aut illo die celebretur, tam fixo quam mobili. Docetur etiam quis luminarium solis & lunæ motus, quæque horum in zodiaco loca diebus singulis, & ad se invicem sint habitudines. Et foris quidem in dictâ tabulâ hæc spectantur; intus autem machinis quibusdam, ad id ritè fabrefactis res agitur. Accedunt & parerga, ut equi prodeuntes cataphracti, qui horæ cujusque pulsum certis ictibus se invicem petentes indicant, aliaque ejusmodi, quæ præter insigne automati artificium, argumento sint majores rerum Mathematicarum haud inexpertes fuisse. Est enim opus minimè novum, quamvis de authore, aut quo sit tempore constructum, minus constet.

Altare.

Altare postremò in eadem hac æde spectatur perquam magnificum, recens tamen, utpote sub annum Domini 1577 haud exiguis ecclesiæ sumptibus exstructum, procurante id viro nobilissimo *Hilario Grubbe*, tutore & ecclesię ejusdem Pręposito, eodemque regni Danici Cancellario ac senatore prudentissimo. Est autem altare hoc peramplum & altum, ex marmore partim candido, partim nigro, versicolore etiam nonnullo, artificiosè admodum ordinato atque polito, expressis in eodem, pręter alias quasdem effigies, imaginibus regis Friderici secundi & Sophiæ reginę conjugis, horumque insignibus. Mediam tabulam occupant simulachra Servatoris & discipulorum duodecim, mensę velut accum-

accumbentium, eo ritu, quo in primâ sacrosanctę cænę celebratione consedisse apud Enangelistas referuntur.

CORONIA.

Coronia sive ut vulgò appellant, **Landscrone**/ maritima est civitas, ab Erico VIII Daniæ rege primum condita, sub annum à Christo nato 1413, cum prius eo loco pagus fuerit *Seby* dictus. Cujus adhuc appellationem platea quædam in hac regione retinet, incolis dicta *Sebygade*, id est, *Sebyensis platea*. Quam *Landoram* appellat Saxo de Erico IV & Valdemaro I loquens, ea non civitas fuit, sed longior quidam, ut ipse habet, arenæ tractus à littoris continenti in mare procurrens. Nec facilè est dicere sub quonam Schaniæ littore is fuerit tractus, hîc ne, ubi *Coronia* nunc est, an alibi. Verba interim Saxonis digna sunt, quæ adscribantur ex libro ejus XIV: Ubi Landoram classe perventum, rex spectandi exercitus sui avidus in campo copias explicare constituit, ut totas vires oculis subjiciendo, an eâ manu tuto bellum commissurus videretur, aspiceret. Ab hujus littoris continente longior arenæ tractus brevibus abscissus, curvatis anfractibus portum navigiis facit, humilis ità ut, veniente æstu, lateat, abscedente visatur. Nam vadosus ejus introitus diffusiore spacio opacæ altitudinis undas includit. Quæ sanè ego haud incommode ad portum Landscronensem accomodem. Est enim, quod res & tabulæ hydrographicæ ostendunt, vadum hodièq; in limine istius portus delitescens, quod caute vitandum intrantibus, cursusque austrum versus flectendus, nè impingat navigium. Et ut plenius de ipso hoc portu verba faciam. Vicinus est urbi ad orientem fluvius, dimidio tantum miliari ab urbe distans: hic in meridiem fluens, sequè in mare exonerans, cursum nonnihil flectit ad aquilonem, marique mixtus Coroniam præterlabitur, ac portum jam dictum efficit vastarum etiam navium capacem. Eaque situs prę ceteris commoditas occasionem præbuisse videtur condendæ hoc loco civitatis. Quin & portus idem haud parum momenti ad victoriam attulit Christiano III, cum, patre defuncto, de regno dimicare cum adversariis ac Comite præsertim Oldenburgico cogeretur. Tum enim occupatâ urbe tutam classi ejus stationem hic sinus præbuit. Atque id præter alia, ita victori regi & portum & urbem commendavit, ut postea arcem quoque in ea condi fecerit, eo loci, ubi antea fuerat Carmelitarum cœnobium. Et hoc præterea amplitudini ejus adjecerit, ut Engelholmiensis mercatus anniversarius Coroniam sit translatus, præsertim cum intelligeret eum mercatum Engelholmiæ haberi non posse sinè manifesto trium vicinarum urbium *Helsingburgi*, *Coroniæ* & *Malmogiæ* interitu. Hoc in annum incidit 1547 suo in historiâ loco memoratum. Portæ civitatis versus meridiem & Mare tres sunt: Totidem etiam, quà urbs continentem spectat: Orientalis una, altera septentrionalis, tertia occasum æstivum respicit. Per has ingens rerum venalium, quas regio vicina producit, importatur copia, sicuti per portas maritimas, quæ mari advehuntur, ex variis Europæ regionibus, Livoniâ, Russiâ, Sueciâ, Pomeraniâ & civitatibus Germaniæ maritimis; Hollandiâ item & Angliâ ac Scotiâ, ultimâque Norvagiâ & aliis locis perplurimis. Nunquam autem vel mercium vel hominum in hac civitate frequentia major, quam circa solstitium æstivum, cum in eâ mercatus exercetur longè maximus. Nam procul à portâ maritimâ orientaliori, forum est peramplum, juxtaque prætorium magnificè exstructum. Et circa forum, quemadmodum passim in urbe tota, maximè versus portas borealem & orientalem, privatorum ædificia sic satis splendida.

MALMOGIA

Malmogia nonnihil Coroniâ vetustior est, utpote anno Christi 1320, vel circiter condita, sub initia ferè gubernationis Christophori II Daniæ regis. Nunc Scaniæ propemodum totius est metropolis, idque mercimoniorum quibus inclaruit, opportunitate. Maritima enim est, à Lundiâ vix duobus distans miliaribus Germanicis versus meridiem; à Coroniâ totis quatuor. Incolæ eam *Malmoe* appellant, quod Latinè redditur *Malmogia*. Olim inferiorem Malmogiam hanc dictam comperimus ad differentiam pagi cujusdam vicini, qui à mari remotior & loco aliquantum editiori situs, eandem obtinuit appellationem, ita tamen ut ea *superior* diceretur *Malmogia*, quemadmodum hæc *inferior*, Danicè **offre Malmoe**/ **ot nedre Malmoe**. Sublato pago cognomine, cujus nunc exstant vestigia, hæc sine additamento nominatur *Malmogia*, quam Hollandi constanter suâ linguâ appellant **Elleboghen**/ quod cubiti formam referat, *Anconam*, quæ & Italiæ est civitas, posses dicere. Est enim ad hanc civitatem maris flexus quidam, quem frequentasse Germanos est verisimile, piscationis olim caussa in Schaniam præfectos, etiam ante Malmogiam conditam. Cognominem sibi urbem habet in regno Bohemiæ, si vocabulum præsertim, quo eam, ut diximus, Belgę fere efferunt, Elleboghæ sequamur. Nam & ibi similiter *Ellebogen* reperitur.

Etymon

Quæ & ea est amplitudine ut videri per se municipium aliquod possit. In hujus meditullio turris quadrata visitur & ipsa ampla admodum atque imprimis edita, quæ ad miliaria aliquot procul spectandam se exhibet. Hanc turrim duplex ambit murus, alter proximè eandem cingit: alter, qui est remotior, arcem totam unaque ædificia complectitur quàm plurima, quotidianis eorum, qui arcem tenent, usibus accommodata. Murus idem exterior, qua parte ortum & aquilonem respicit, fossâ cingitur sic satis profundâ, quod id latus minus videatur natura munitum, quam occiduum, quod est præruptum atq; arduum suâque naturâ inaccessum. De tempore extructæ hujus arcis circumferuntur barbari quidam versiculi duo, qui sic habent;

Tempore natalis Christi turris capitalis
Helsingborg struitur, velut in scriptis reperitur.

Eâ tempestate Danorum imperium tenuisse ni fallor Frotonem tertium commemorat Saxo Grammaticus, ut suo superius loco patebit. In urbis verò medio Templum est virgini olim deiparæ dedicatum, ex coctо lapide quidem extructum sed imprimis amplum atque excelsum, cui turris addita aliquanto altior, Universum autem ædificium ejusmodi planè, ut & gratiam quandam habeat, quod decenti simplicitate commendetur, quodque copiosâ undique luce profundatur. Nusquam plura quam ibi antiquæ nobilitatis Danicæ ad parietem templi borealem depicta visuntur insignia, sepultis in eodem templo præstantibus illustri stemmate viris. Non procul à Templo austrum versus *prætorium* est unaque *forum*, in quod merces suas quotidie invehit frequens vicinia. Præter mercatum hunc quotidianum, in quo civium potissimum ac vicinorum servitur commodis, alij duo anniversarij, alter in medio quadragesimæ, alter sub dominicam palmarum dictam, celebrantur tantâ non ex Daniâ modò, verum etiam ex peregrinis & procul dissitis regionibus hominum multitudine rerumque copiâ, ut vix in ullâ totius regni panegyri vel mercium sit vel hominum major frequentia.

DE NORVAGIA & SUECIA HODIERNIS *brevis attextus.*

NORVEGIA, ut ante patuit, authoribus antiquissimis, sub nomine *Nerigon* & in his præsertim Plinio, nota ac memorata, Danicè, Suecicè & Norwagicè hodieque **Norrige** & **Norrike** quasi *septentrionalis tractus* aut *septentrionale regnum* dicitur. Adamum Bremensem Latinâ flexione & propriè *Normanniam* dixisse innuimus supra. quanquam nec ille modò, sed & alij ante ipsum, & præsertim Eginhartus, eâdem etiam voce Daniam Danosque affecerit, ut inde ubi de Balthico mari dicetur; sicuti & illud, Crantzium seorsim ac solam *Norvegiam* eo nomine sed perperam vocitasse. NORVEGIA.

Habet ad austrum Norvegia Daniam, ad occasum & boream oceanum; ad ortum Sueciâ Lappiâque terminatur. Tractus omnis occidentem versus scopulis acutisq; petris avius est, versus meridiem rupibus ac cautibus perpetuis saxosus, interjectis, quas incolæ habitant, vallibus; ubi prata pascendo pecori virentia, & introrsus quoq; silvę densissimæ, ex quibus in universam propemodum Europam illa ingentia arborum robora totq; ligna tignaq; devehuntur. Cælum satis habet temperatum. Piscium è mari vicino copiosa captura est. Quorum asellus frigore induratus, & in fustes extensus, in proxima ac latè circumjacentia regna regionesque maximo lucri proventu transmittitur vocaturq; **Bergerbisch** & **Stockbisch**. Petuntur & indè pelles pretiosæ, sebum, butyrum, coria, adeps balenarum, pix liquida, trabes quernæ, abjegnę, mali asseresq; uberrimo negotiantium quęstu.

Incolæ sunt probi, sine fuco ac fallacia, exterorum amantes, & si qui alij, hospitales. Et sane olim quæ celebrata est Julio præsertim Cæsari Germanorum hospitalitas, ea veluti hinc relegata hîc adhuc locum tenet. Gratis enim peregrinantem excipiunt aluntque. Is vicissim si quid forte refundat, non ut debitum, sed ut benevolentię ac animi grati tecmirion accipiunt. Ità ut verba Cæsaris Belli Gallici Lib. 6, ista inquam, *Germani hospitem violare fas non putant, qui quaq; de causâ ad eos venerunt ab injuria prohibent, sanctos habent, hisque omnium domus patent, victusque communicatur*; Et ista deinde quę & superius nobis posita Taciti in Germania: *Convictibus & hospitiis non alia gens effusius indulget. Quemcunque mortalium arcere tecto nefas habetur, pro fortuna quisque apparatis epulis excipit. Cum defecere, qui modo hospes fuerat, monstrator hospitij & comes, proximam domum non invitati adeunt, nec interest, pari humani-*

humanitate excipiuntur. Abeunti si quid poposceris, concedere moris; & poscendi invicem eadem facilitas: haud alij hodie magis quam huic boreæ populo & præsertim Norvagis conveniant.

Regnum est hæreditarium, Daniæ jam ante duo circiter secula per connubium, quod cum *Huquino* regina *Margareta* inijt, nexu indissolubili adunitum: quemadmodum in historia memoratum. Civitates nominatissimæ sunt *Nidrosia, Bergæ, Stavangera, Asloa, Masterlandia.* Quæ & arces habent ac præfecturas amplissimas, quibus & annumeranda loco ultimo *Vardhusia*, circa gradum latitudinis 72, & si quid ulterius est, ad Russiæ usque fines boreales exporrectum.

MASTERLANDIA.

Masterlandia civitatum omnium seu præfecturarum, quæ Daniæ regno versus meridiem, sunt proximæ, in scopulo peninsulæ est collocata: cui & alia bina opida *Congelia*, *Uddevallia* continuo adjacent, arcem communem habentia *Babusiæ* nomine. Hanc Norvagiæ Rex Haquinus IV circa annum Domini 1309 in rupe excelsâ *Trolletthe* fluvio adsitâ, ad fines Suecorum exædificari curavit. Subdita est ei universa, quæ appellatur *Wichiæ* provincia, vulgo **Wyckſyden** dicta.

Babusia arx.

ASLOA.

Asloa opidum arcem sibi propinquam habet *Aggershusiam*, viginti quatuor supra *Bahusiam* milliaribus. Ex hac provinciâ celsissimi navium mali asseresque ac tigna ædificiis idonea, ingenti copiâ quotannis in Hollandiam, Hispaniam & alias oras evehuntur. urbes totius districtus sunt, primò, quam dixi *Asloa*, exteris vulgo *Anslo* & *Opslo* indigenis dicta, sedes Episcopalis; itemq; *Tonsberga* ab Asloâ septem versus occasum milliaribus; *Fridrichstadium, Saltzburgum* & *Schina*: Ubi fodinæ cupri & ferri sunt, & nuper etiam argenti fodinas in confinius ibi repertas studio serenissimi regis Christiani IV alibi dicetur. *Hammaria* major & minor, regiones olim peculiari episcopo claræ, nunc Asloensis inspectioni commissæ, viginti supra Asloam milliaribus, boream versus. Sunt in hac quoque ditione *Thylemarchia* & *Hedemarchia*. Quarum, ut ante meminimus, *Thylemarchia* occasionem dedisse Procopio videatur totam, qua patet, Scaudinaviam Thyles afficiendi vocabulo. Ad curiam Asloæ ex universâ Norvagiâ causæ litesq; graviores devolvuntur ibique jus dicitur, præsente arcis præfecto, qui veluti regni Norvagici totius Gubernator habetur. Sunt & alij præfecti, sed non arcium aut diœceseos, qualis est præfectus in **Agdeſyden**/ qui præfecturas vicissim sub se habet **Rabydelag**/ **Nedeneſſerleen**/ **Mandeſleen** & **Liſterleen**. Talis est etiam præfectus in **Staffanger**, qui & præfecturas administrat **Carmen**/ **Rysfolcke**/ **Jaren** & **Dalene**. Suprema interea *Stavangeræ* præfectura penes præfectum, ut statim dicetur, Bergensem est.

Aggerhusia arx

Tonsberga.

BERGA.

Berga, vel, ut Plinium appellasse jam ante dictum, *Bergi*, emporium est & veluti penu totius Norvegiæ celeberrimum, positum sub gradu latitudinis 61, distans sc. à Bahusiâ quæ, ut memoratum, versus meridiem est, secundum flexuosum maris littus milliaribus circiter centum: A freto, quod *Carsund* vocatur, versus Corum, milliaribus decem: à Scagâ Jutiæ promontorio milliaribus propemodum 80. Diem habet longissimum viginti, brevissimum quatuor horarum. Arcem ibi regius præfectus habet *Bergershusiam*, cui & opidum subest, *Starvangera*, licet id peculiaris episcopi, sicuti & Berga ipsa sedes sit. Bergensis præterea præfecti imperium agnoscunt præfecturæ **Sundhoꝛnleen**/ **Noꝛdhoꝛnleen**/ **Sogꝛne**/ **Sundfioꝛde**/ **Noꝛdfioꝛde** & **Sundmerleen** aliæque. Fit autem ad portum urbis frequentior aditus per fluum *Carmesund*, qui per tortuosas fauces, rupibus utrinque incumbentibus, inæqualis latitudinis spacio, ad loca interiora per aliquot milliaria ingrediens, in extremitate ob singularem sui profunditatem occasionem dedit, ut eo, quo nunc est loco, hoc opidum ædificaretur. Nam 200 lastatum naves, vel etiam grandiores, sine periculo per sinum provectæ, ad opidum penetrare, ac proximè ad ipsas prope ædes mercatorum vel anchoras jacere aut saxis funes alligare possunt. Ædificia urbis elegantiora vel divino cultui, vel privatis incolarum usibus sunt destinata. Osterlingi seu ut vocant Hansa-

Hanfatici mercatores longiſſimo tractu univerſam eam urbis oram, quæ vulgo de **waege** dicitur, amplexi domicilia ſua conjunctim habent, quæ **garten** appellant. In his ſunt Lubecenſes, Dantiſcani, Colonienſes, Hamburgenſes, Bremenſes aliiq;, quibus ſuæ cuique ſtubę ac bodæ, ut vocant, ſunt, ad quas urbium ſuarum, unde oriundi, naves advectis mercibus exonerant, aut avehendis replent atque in Germaniam demittunt. Curiam certis ſtatutis atque legibus ordinatam habent. Cujuſmodi curiæ ſive *Cunctoria*, ut vulgo vocant, quatuor in Europâ ſunt nominatiſſima: *Brugenſe* olim in Flandriâ; *Londinenſe*, in Angliâ; tertium *Neogardiæ* in Moſchoviâ, quartum in hac urbe *Bergenſe* dictum. Ad hoc igitur ex omnibus regni provinciis ac civitatibus quidquid eſt precioſarum pellium, precipuè verò induratorum piſcium, vel per mare majoribus navigiis aut per lacus ac fluvios ſcaphis, lembis ac myoparonibus minoribus defertur, aut per equos invehitur: Piſces frequentiores alij ſalpas, alij ſtrumulos vocant. Germani **Rootſcheer** vel, ut dictum, **Stockviſch** appellant.quorum laudatiſſima captura eſt in Januario, dum frigus ſupereſt, quo indurentur. Nam qui clementioribus menſibus capiuntur marceſcunt neque idonei ſunt ut exportentur. Eſt & genus piſcium, quod **Helleflunder** vocant, Rocharum ſpeciem præ ſe ferens longitudine quinq; aut pedum ſex. Hos piſces ob magnitudinem diſſecant, ac craſſiores partes **Rekeling**/ reliquias tenuiores & pinguiores **Raff** appellant, quæ ob ſaporem amabilem in deliciis habentur. Ut autem numerus peregrinorum præſertim eorum, quos ex urbibus Hanſaticis adventantes **Garpen** indigenę vocant, intra modum conſiſteret nec, omnibus ſocietas ſine diſcrimine æquè pateret, certos ludos ad deterrendos delicatiores inſtituerunt, quos **Gantenſpill** vocant, in quibus aut cæduntur, aut in cœnum conjiciuntur, aut fumo tetro excitato in corbe ſuſpenduntur, qui in ſocietatem ſunt admittendi. Qui ludus quamvis non parum incivilitatis prę ſe ferat,tamen inventum eſſe ad lautioris fortunę homines ſuſflaminandos dubium haud eſt. Sæpe hoc opidum, quod ædificia ſint lignea, incendiis eſt deformatum.

NIDROSIA.

NIdroſia à Nideto flumine nomen habet, vulgo **Trunheim** & **Trunten** appellata. Metropolis olim totius Norvagiæ fuit; Et ſedes quoq; archiepiſcopi,ad quem non modò Norvagiæ, ſed & Iſlandiæ, &c, ut erant tum tempora, Grunlandiæ quoque & Orcadum pertinebant eccleſiæ. Nunc regium præfectum & epiſcopum ſolum habet, mercimoniis aliàs ac negotiatione tam indigenarum quam exterorum perquam celebris. Extat hodièque templum cathedrale, argumentum priſtinæ fælicitatis, cui magnitudine & cæſorum lapidum artificio vix aliud in orbe Chriſtiano ſimile fuerit, niſi illud ſuperioribus annis incendio fædatum, veteris ſuæ magnificentiæ nunc rudera tantummodò oſtentet. Sacrum eſt beato Olavo. præter hanc Baſilicam templa inſuper habuiſſe xii ſunt qui tradant. Quàm antem diœceſeos ſuæ pomeria hodieque latè extendat, indicio ſint, præter inſigne quondam *Bakæ* monaſterium, circumjacentia inſuper territoria, ut ſunt *Heradalia, Nomedalia, Hellegelandia, Froſtena, Indera, Heroa* aliaque. Præfecto enim qui ibi eſt, Nidroſienſi ſubſunt præfectus in **Noordmeer/Surendael** & **Sundal**: præfectus inſularum **Otteren/Fooſterleen/Stadsbugden** & **Noortbugden**: præfectus in **Nomendaal**; Præfectus in **Inderopen** & **Suaaſſen**; præfectus in **Schoorſdaal** / præfectus locorum **Strinden/Selboe/Leenſtrand/Bupnes/Schonten**; præfectus in **Guldael/Meldael/Orckedael/Singeſogen/Rondeboe** & **Opdael**/ præter quos præfectus quoque eſt qui bonorum eccleſiaſticorum & monaſterialium curam habet. Gubernator in **Saltem** ſeptem ſub ſe præfecturas habet; **Helligeland/ Saltem/ Loffoeten/ Weſtrollen/ Andenes/Sennejen** & **Tronſo**. Quibus & ultimo loco accenſenda, quæ in ipſa Sueciâ Angermanniæ contermina eſt, pecore & paſcuis præpollens, *Iamptiæ* ditio: de qua & infra dicetur.

VARDHUSIA.

EXtrema & ultima,verſus aquilonem & Eutum, Norvagię & orbis promodum dicam Chriſtiani arx eſt *Vardhuſia* in inſulâ exiguâ, cui *Warde* nomen, collocata, cujus ambitus milliare unum Norvagicum cum dimidio complectitur. Ei ſubeſt cum *Lappis* vicinis *Finmarchia* tractuſq; ille univerſus maritimus, *Trunſolem* dictus; piſcaturâ præcipue inſignis.

Præfectus arcis Wardhusiæ toti Finmarchiæ jus dicit; quæ & ipsa præfectum habet, æstivum & hibernum. Illeque amplissimum illius littoris Norvagici tractum in zonâ frigida adusque Russiæ fines gubernat.

FINMARCHIA.

FINMARCHIA Norvegiæ ad septentrionem adjacet, vulgo dicta *Tankemarchia*; quæ hoc seorsim & suum habet; quod regio ejus in propria dominia ac possessiones, uti alibi fit, distincta non sit, sed omnibus obvia, primiq; occupantis. Qui autem primus terrę tractum occupat, ejus non quidem proprietatem dominiumque, sed usum fructum solummodo habet. FINNI, qui ad mare piscatum abeunt, facile quas semel elegerint sedes permutant; Nam consumtis in quotidianos ignes circumcirca vicinis lignis arboribusque; alio concedunt; ut plerique eorum, qui æstivo tempore in littore maris piscatum abeunt, brumali tempore mediterranea loca repetunt. Verum, qui in insulis habitant & locis littoralibus, in **Heymeland** aliisque, eadem loca æstate hyemeq; inhabitant, nec vagi sunt: suasque habent ecclesias & pastores in **Troms/Suro/Maggero/** & alibi.

Incolæ præcipuum quæstum ex piscatura aselli majoris faciunt, qui Bergam mittitur. Ipsi piscatores à Bergensibus mercatoribus in hæc littora mittuntur, magnaque ex parte Danicè aut Germanicè loquuntur, nec magis Finnicam callent linguam, quam Græcam aut Latinam, imo vix reliquas habent voculas aliquot linguæ veteris septentrionalis. Esca, quâ asellos majores capiunt, pisciculorum genus est, adeo exiguum, ut vix piscium nomen mereatur, **Lodd** vocant. Et quibus in locis pisciculi isti reperiuntur, opimæ asellorum capturæ certissima affulget spes. Eadem esca etiam balenas capiunt, quas septentrionales **Swalem** & **Qualem** appellant, qui certis anni temporibus ad littora se conferunt, ibidemque per æstatem, dum generationi operam dant, lusitant. Et quanquam, jam à longo tempore nota fuerint cursus balenarum stata tempora nec curæ fuerit his populis earum captura, nisi adacta forte per tempestatem in littus & arenas belluâ, tamen
1614. primi Angli studiosè harum capturæ invigilare cæperunt anno Christi 1614, postea etiam Hollandi, Dani. At præter aselli majoris & balænarum piscaturam, copiose quoq; hic capiuntur passeres pisces Germanicè **Hellebot** vel **Telbot** vocant, quos in scopulis vento exsiccant: etiam *Salmones*, quos vel fumo indurant, vel sale condiunt. Solebant hi Finni littorales sive maritimi vectigal pendere tribus dominis, Russiæ principi, Suecorum regi & Norvagiæ regi; uti hodie adhuc pendent Finni mediterranei; Verum cum certo foedere jus istud vectigalium Russus cesserit Sueco, Suecus vero regi Danię, qui idem Norvegiæ rex est, soli huic regi annuum vectigal solvunt: nempe præter piscium decimas singulę familię etiam pecunię aliqualem summam.

Qui littora inhabitant FINNI plane alia utuntur lingua, quàm Finni mediterranei, ut
Fieldfinni. per interpretes alij alios alloqui necesse habeant. Quos *Fieldfinnos* vocant, populi sunt Lapponum quoque genti non absimiles. Suos olim, uti & universa *Norvagia* habuerunt regulos, quos *Fieldekonga* & *Nessekonga* vocitabant. Nempe eos, qui rusticis & montanorum campestriumq; locorum incolis imperitabant *Fielkiskonga* nominabant: eos verò, qui propius ad littora imperium tenebant, *Nessakonga*: quales erant prope **Lindesnes/Stutenes/Stat** & **Rynnes**. Pelles ferarum, quas venatione sibi comparant, Suecis quàm Norvagis
Mercatus eorũ annui. vendere malunt, ne his decimas solvere cogantur. Duos annuos mercatus habent in provincia, quam **Jemptenland** vocant; alterum festo S. Catharinę, quem celebrant in australi parte Hamerdaliæ; alterum Dominica Palmarum, in septentrionali plagâ Hamerdalię, quo loci mercaturam exercent cum Suecis, mercesque advehunt, tergora pellesque hinnulorum, alcium, luporum, vulpium & ursorum, pro his mercibus recipiunt vinum adustum, farinam, pannum, aliaq; ad victum & amictum necessaria. Neq; enim in his regionibus aut serunt aut metunt, solum ex animalium agrestium capturâ victitantes. Discrimina quoque hic videas divitum & pauperum. Divitias, more veteris seculi, multitudine
Divitiæ. hinnulorum ac cervorum æstimant. quidam quadringentos, imo quingentos alunt, & ex lacte butyrum caseúmque conficiunt. Ursum quoties straverunt, festum adornant, ejusq; ossa aquis excoquunt, quibus bibere solent magnâ festivitate. Sed huic convivio fæminis interesse non licet. Victitant hę, uti & liberi, conficiendo ex pellibus ferarum crumenas, marsupia, ocreas. atq; hæc ipsa sarciunt filis, confectis ex tenuissimis nervulis ferarum. Brumali tempore à capite ad calcē pellibus involvuntur, &, nisi quà vident, ut ille loquitur,

ora veſtiti. Æſtivo tempore viridi panno veſtiuntur, quo induti in campos concolores excurrunt. A Chriſtianorum ceremoniis toti abhorrent, nec templa hîc erigi ferunt, aut paſtores admittunt. Lapidibus ſaxiſque divinum honorem exhibent. Magnâ ſuperſtitione enarrare ſolent, quibus in ſilvis agriſque majores ipſorum vixerint. Et quamquam fixas ſedes non habent, ſed pro diverſitate temporum anni eas mutent, tamen ſolent familiæ ſingulæ certos ſervare diſtrictus, vel cis vel ultra hunc illumve montem. Atque in his diſtrictibus modò huc modò illuc vagantur. Spacium verò terminoſque hujus diſtrictus definire ſolent eà diſtantià, quâ mons aliquis altus, aut cæruleus oculis objicitur. Nec ſine ratione ſedes mutant, verum alio ſe conferentibus feris, eò ſe quoque conferunt. quamdiu eodem loco oberrant, ſedem & illi figunt. Certo tibię cantu (ità memoratui) cervos ſuos ex agris revocare norunt, & ſi quando iter quis aliò inſtituat, rhedam cervolque duos illi commodant, & verbis quibuſdam in aurem inſuſurratis pręſcriptum à domino ſpacium ferę decurrunt, ſumma velocitate, nec ut ulterius abeant vel verberibus impetres. Horum Finnorum lingua quoque mirabilis eſt, verum illi qui circa vicina Norvagię loca oberrant magna ex parte linguam Norvegicam norunt.

Baſilicæ in Finmarchia numerantur decem: nempe prima Wardhuſię, quæ duo ſub ſe habet ſacella, alterum in **Wadſoen**/ alterum in **Kibergh**: ſecunda eſt baſilica **Omnegangs** dicta: tertia **Scottingbergs**, quarta **Kielings**/ quæ ſacellum ſub ſe habet in **Hellenes**: quinta **Thunes**: ſexta **Hellemſnes**/ad quam ſacellum pertinet: ſeptima **Ingiens**: octavo **Meiſreids** in **Suron**: nona **Sozſfuerd**: decima **Loppers**. Apud *Fieldfinnos* templa non ſunt.

BREVE ITINERARIUM NORVAGIÆ.

Ab Opſlo uſque ad Iellerès	*3 miliar.*
Hinc ad Schteſino	*1 mil.*
Hinc uſque ad Olenſager	*1 mil.*
Hinc Sorenskercke	*7 mil.*
Hinc in Rackenſta	*4 mil.*
A Sorenskercke uſque ad Glaumen	*mil.*
Hinc ad Berſchouv & Krackier	*1 mil.*
Templa vicina. Incipitq; hic Fiel ſeparans Norwegiam a Suecia, quo ſuperato in Colm Sueciæ urbem devenitur.	
Hinc Arvicum	*2 mil.*
Hinc Calſtaa	*10 mil.*
Hinc Iſerburgum in Vermelandia	*7 mil.*
Hinc Noordbergam	*8 mil.*
Hinc Coperbergam	*16 mil.*
Hinc Gereliam	*10 mil.*
Hinc Stockholmiam	*15 mil.*
Ab Olenſager uſque ad Neskercke	*2 mil.*
Hinc Eſwal uſque	*1 mil.*
Hinc Stangen uſque	*5 mil.*
Hinc Wangen uſque	*1 mil.*
Hinc Hammariam	*$\frac{1}{2}$ mil.*
Hinc in Oſterdal	*3 mil*
Hinc in Saller	*2 mil.*
Hinc per ſilvam Tolmenſchouv in Sueciam in Elvedal	*10 mil.*
Hinc Malung uſque	*8 mil.*
Hinc uſque ad Nes	*8 mil.*
Hinc Coperbergam.	
Hamaria uſque ad Nes	*1 mil.*
Hinc ad Ringsager uſque	*2 mil.*

Hinc ad Mis octava pars miliaris.	
Hinc ad Wardall	*2 mil.*
A Ringsaker uſque ad Froo	*3 mil.*
Hinc ad Quam	*$2\frac{1}{2}$ mil.*
Hinc ad Syl	
Hinc ad Teſte diverſorium regium, in quo pro ſola cervisia ſolvunt hoſpites	*2 mil.*
Hinc in Hierken	*5 mil.*
Hinc Dryffſthor	*3 mil.*
Hinc Ryſemſeb	*$1\frac{1}{2}$ mil.*
Hinc in Opdal	*$1\frac{1}{2}$ mil.*
Hinc in Opdalſchouw	*2 mil.*
Hinc in Birckager	*2 mil.*
Hinc in Singeſocken	*4 mil.*
Hinc Stooren	*2 mil.*
Hinc in Meilhuys	*3 mil.*
Hinc in Leemſtrand	*1 mil.*
Hinc in Dronthem	*1 mil.*
Hinc in Kleboe	*1 mil.*
Hinc ad Selboſoe	*1 mil.*
Trans mare ad Selboe Templum	*3 mil.*
Hinc ad Rolshedgarde	*1 mil.*
Hinc ad Froogarde	*2 mil.*
Hinc ad Gryſingarde	*2 mil.*
Hinc ad Indalkirke	
Hinc per vaſtũ campũ in Iẽptenland pervenitur	
Vlti in Hendal	*12 mil.*
Vſque ad Doeve (in Iempteland)	*6 mil.*
A Dronthem in Iemptenland tendentibus primo Schordal veniendum	*2 mil.*

Hinc in Schoagen 3 *mil.*
Hinc ad Stene 4 *mil.*
Hinc in Soull 3 *mil.*
Hinc Doeve usque 12 *mil.*

A Warneskircke in Stoordal usque, ad Lerfol. 1 *mil.*
Hinc ad Kyl ½ *mil.*
Hinc ad Froo 2 *mil.*
Hinc in Kroackstaa 2 *mil.*

Fundane, à Warneskircke abest 2 *mil.*
Hinc ad Rynsboe 6 *mil.*
Hinc ad Doere in Iemptenland 6 *mil.*
Hinc ad Noortwÿck k. 1 *mil.*
Hinc usque ad Ondersager k. 3 *mil.*
Hinc ad Morsyl 2 *mil.*
Hinc ad Matner usque 2 *mil.*

Nota, hic miliaria Norvagica intelligi, quæ duobus ad minimum Germanicis miliaribus respondent.

SUECIA.

SUECIAM à Norvegiâ dirimit continuum montis jugum, quas Alpes Johannes Gothus, Plinius, ut meminimus, & Solinus *Sevonem* appellant, Riphæis collibus haud minorem, indigenis hodiè *Scula, Skars & Dorffrafiel* vocatur. Saxo, ut sæpius nunc atque identidem indicatum, *alpes Dofrinas* dixit; Sueciam porrò *Suediam* etiam & *Suenoniam* dici ex antememoratis patuit. Ei proximè adhærent ejusdemque sunt coronę *Gothia, Finlandia & Esthonia.* Et rursum ipsa Suecia in *Sueoniam* propriè sic dictam & *Nordlandias* distinguitur. Quarum Sueciæ provinciæ sunt *Vplandia*, *Vestmannia*, *Dalecarlia*, *Nericia* & *Sudermannia.*

Sueonia. Nordlandia. Sueonum provincia:

Uplandia.

Vplandia ab occasu fagâ flumine separatur à Vestmanniâ; à boreâ, Dalecarlum amnem interlabentem habet: ab ortu verò & meridie mari Suevico & lacu Mellero alluitur. Solo gaudet haud infæcundo: Dividiturque in tres Volclandias, id est, populorum totidem provincias, *Tiundiam, Attundiam & Fierundiam. Tiundia,* quę Upsalâ septentrionalior est, à decem pręfecturis, in quas distributa est, nomen habet; ab octo *Attundia* sive *Ottundia*, quæ Stocholmiam inter Upsaliamque & mare est posita: *Fierundiæ*, in quâ est Enecopia, nomen inditum à præfecturis, in quas est distincta, quatuor. Quibus & hoc tempore adnumeratur peninsula **Tozen**/ duarum præfecturarum capax. Uplandicarum civitatum totiusque regni pręcipua est *Stocholmia*, sedes regia regnique metropolis emporiumque celeberrimum. Sita est in insula ad fauces finus Melleri, loco quidem satis oportuno, spectatoribus tamen, ob vicinas rupes, minus grato. Habetq; suburbia duo, quorum australe in littore peninsulę **Tozen**; boreale in Attundia est situm. Plurimas ei commoditates atque emolumenta suppeditat hinc lacus inde mare vicinum; dum cuprum indè ferrumque; hinc vinum, sal, oleum aliæque subvehantur merces exoticę. Proxima est *Vpsalia*, sedes hodie archiepiscopalis, collocata in meditullio quasi Uplandiæ ad ripas Salę amnis, in lacum **Mekelen** illabentis, loco plano amænoque: Habet & alia opida Uplandia *Enecopiam*, *Sittunam*, *Oregundiam*, sed prioribus duobus frequentia & opibus haudquaquam comparanda.

Vestmannia.

Vestmannia Uplandiæ fertilitate parum cedit, sed mineris ac metalli venis vincit. Civitatum in eâ præcipua est *Arosia, Vesteraos* vulgo dicta, sede episcopali temploque cathedrali necnon & arce conspicua. Est & ibi *Arbogiæ* municipium itemque *Copingiæ.*

Dalecarlia.

Delecarlia Arosiensi episcopo, quod ad jus ecclesiæ, subjecta est. Distinguiturque in *Osterdaliam*, *Vesterdaliam & Sondaliam.* Gentem nutrit duratam, ut ille inquit, gelu armisque exercitam.

Nericia.

Nericia ob uberes, quibus inter ceteras Suecię ditiones affluit, metallorum venas, omnis propemodum generis utensilia ferrea reliquis provinciis copiosissimè subministrat. Opidum unicum habet *Orebroam.*

Sudermannia.

Sudermannia meridianæ Melleri ripæ adjacet, longitudinem habens ab occidente versus orientem dierum circiter quinque. Episcopus ei Strengenessensis; Emporium pręcipuum Nicopia, cui & arx addita splendidissimè exstructa, sedes Ducis Sudermannię. Sunt & *Telga Torsiltaque* oppida mercimoniis florentia.

Norlandia provincia: Gestricia. Helsingia.

Sequuntur *Norlandicæ* provincię *Gestricia & Helsingia.* Quarum illam ab Helsingiâ **Oedemodt** silva dirimit. Producit *Gestricia* præter ferri mineras, etiam frumentum. Habetque civitatem unicam *Gevaliam*, oportuno loco ad sinum maris sitam: *Helsingiam* ditionis suæ terminos nomenque extendisse quàm longissimè indicio est Scanię Helsingburgum,

hodie-

hodieque Danorum regem agnoscens, ad otam Oresundæ freti positum. Provinciæ ad eam spectantes partim sunt ipsi *Helsingy*, partim *Lappones*: Quorum illi ditiones sibi subjunctas habent *Middelpadiam*, *Angermanniam* & *Botniam*: hi *Lapponiæ* partem. Regio autem illa, quam propriè nunc *Helsingiam* vocant, olim **Sundhede** nominata. Quod nomen etiam hodie in ejusdem provinciæ sigillo remanet. habet eum inscriptionem talem: *Sigillum communitatis in* **Sundhede**. Opidum ibidem *Hudingswaldia*: *Middelpadia* Helsingiæ est proxima. inde boream versus subsequitur *Angermannia* cujus territorium in duo quasi brachia divisum. Nam meridionalior pars à mari Finnico versus occasum æstivum protenditur: borealior, quam sicut & meridionalem à prærupto illo ac ruinam quasi minitante *Seulæ* monte silva dirimit, ad mare similiter excurrit. Civitas ei unica *Hernosandia* dicta. *Botnia* versus Lapponiam & ortum quoq; se quam latissimè exporrigit. Habetq; sinum ingentem, qui *Nortbothniam* à *Vestbothniâ* separat, de quo mox. Inter eam & Angermanniam occasum versus *Iamptia* est posita, Norvagiæ & Sueciæ confinis, ditiuncula, cui, præter alias dotes, solum etiam est glebæ uberis. Hæc Norvagiæ annexa uni Danorum regi paret.

Middelpadia.
Angermannia.
Bothnia.
Iamptia Norvagiæ provincia.
Lapponia.

Lapponia borealium provinciarum extrema, regio est latissima, silvis, montibus, paludibus, lacubus fluminibusque interstincta. Agros nullos habet, pabula tamen quibusdam in locis, præsertim in convallibus. Incolæ venatione, aucupio, piscationeque victitant. Mansiones certas non norunt, sed, ut fert commoditas piscationis aut venationis, per tempus aliquod juxta lacum, flumen, silvam vel montem aliquem commorantur, inde habitationem aliò ad locum commodiorem transferunt. Hieme tamen cum tributa pendenda sunt, certis quibusdam locis certoq; tempore, quasi in hordas, ut ibi vocare solent, congregantur: Ubi etiam mercatores, quos **Bircarlos** nominant, suas exponunt merces. Illo etiam tempore sacerdotes adsunt, qui infantes baptizant, fideique articulos aliaque Christianæ pietatis exercitia Lapponibus proponunt, examinantq; ac repetunt anno sequente, quod priori docuerant.

Finmarchia.
Scritofinni.

Hi nostro hoc tempore tribus parent regibus, Daniæ, Sueciæ, Moschoviæ; Ad Norvegiam seu Daniæ regem spectat totus ille tractus, quem *Finmarchiam* nominant, cujus incolæ *Scritofinni* appellantur, qui præcipuè piscatione victitant. Ruthenorum imperio parent, qui illum à castro Vardhusiæ ac Finnemarchiis proximum districtum versus ostia maris Albi incolunt. Quæ regio Suedicè *Trinnes*, Lapponicè *Pyhenemi*, Ruthenicè verò **Terschanavolech** hodiè nominatur: quam etiam sunt, qui putant eandem esse quam veteres *Biarmiam* appellarunt. Lappones hodieque quidquid montosum est *Varama* dicunt, ut indè fortassis vocabulum Biarmiæ detortum sit. Ad Suecum pertinet Lapponiæ pars australior ac mediterranea, quæ à gradu latitudinis 67 ad 71 subinde extenditur. Hujus quinque sunt præfecturæ, videlicet **Umalapmarck**/ **Pitalapmarck**/ **Lulalapmarck**/ **Tornelapmarck**/ & **Kimellapmarck**. *Scritfinnos*, quorum apud Saxonem Grammaticum mentio, Suedi vulgo Scidifinnos appellant, & eandem quoque appellationem Lapponibus competere ajunt, utpote, qui soleis similiter ligneis, quas **Scids** illi vocant, solerter uti norunt, celerrimèque per altissimas nives currendo feras insectari iterque peragere ac hostem, ubi opus est, insequi solent. Tabulæ Pentingerianæ qui memorantur ultra Rhenum ultraque Francos boream versus *Crhepstini*, an huc spectent, & an legendum ibi *Scritofinni* sive *Scidsfinni* malim in medium relinquere, quàm asserere. Quamvis nec inde Ptolemæus abeat, qui similiter in continente atque extremâ Germaniâ cis sinum & montis Venedarum Phinnos, licet perperam, collocat prope Vistulam, cum è regione & ultra eum sinum boream versus hodie agant.

Gothia.

Sequitur secundum divisionem superius institutam, *Gothia*. Quæ in *Ostrogothiam* & *Vestergothiam* Sueonum præsertim scriptoribus, ut & Adamo Bremensi, quod ante patuit, dividitur. Quarum Ostergothia à lacu Vethero dirimi putatur, civitates complexa *Vastenum*, arce præmunitâ cænobioque divæ Brigittæ celebre; itemque *Schenningiam*, claram olim, nunc pagi tantum formâ notam, *Lincopiam* episcopalem, *Norcopiam* & *Sudercopiam* emporia. Ad eandem pertinere *Ostrogothiam* volunt *Smalandiam* & *Oelandiam*. Quarum hæc est insula, illa regio satis ampla, in circuitu milliaria Germaniæ 95 complectens. Civitates in ea præcipuæ sunt *Calmaria*, *Ienecopia*, *Vixia Episcopalis* & *Vestervicum*. *Oelandia* Calmariæ ex adverso est objecta. *Smalandiam* à *Smala* dictam Sueci augurantur, quod *Smala* eorum lingua pecus significet, quo & passim terra abundat. Conjunctæ his sunt Danorum, quæ modò sunt notissimæ provinciæ, *Blekingia* & *Scania*, & in mari Orientali posita *Gotlandia*, Danicæ coronæ insula. *Vestergothia* provincias numerat *Daliam* & *Vermelandiam*, &, quæ

illis eſt proxima Danici regni pars, *Hallandiam.* Præfecturæ hujus ſunt auſtrum verſus *Kindia*, *Marchia*, *Falonia*, *Ridvegia Gudhemia* aliaque. Quarum *Gudhemia* & qui in Scaniâ ſunt, ſuperius ſuo loco memorati, *Gungi* & **Gungherrid:**/ referre ſolummodo videntur quos hiſce in partibus collocat *Guthos* aut *Gothos* Ptolemæus. Nam *Godlandia*, de qua etiam dictum, non in continente, ſed in Balthico mari Danici regni, ut dictum, inſula eſt.

Finlandia.

Hactenus expoſita eſt Suecia, & ei proximè adhærentes tam apud Danos, quam Suecos Gothorum populi. Nunc tranſmiſſo maris ſinu, quem Suedicum vocant, objicit ſe quam latiſſimè *Finlandia*; quæ à *Finmarchia*, de quâ dictum, plane eſt alia. Johannes Gothus, & alij, eſſe *Finnungiam*, Plinio corruptè *Enıngiam* dictam, autumant. Eſtq; duplex *Aquilonaris* & *Auſtralis*.

Auſtralis Finlandia.

Quarum hæc initium ſumit circa opidum Epiſcopale *Aboam* dictum: ſeq; juxta ſinum Finnicum verſus ortum latiſſimè protendit. **Abo** antem, ſive *Aboa*, epiſcopalis, ut dictum, tractus hujus ſedes, an Plinij ſit inſula, quam *Abalum* vocatam Pytheę docet, ex verbis ejus facienda conjectura, quę ità habent lib. 47. cap. 2: *Pytheas credidit Gutonibus, Germaniæ genti, accoli æſtuarium oceani Mentenomon nomine, ſpatio ſtadiorum ſex milium. ab hoc diei navigatione abeſſe Abalum &c. Huic & Timæus credidit: ſed inſulam Baltiam nominavit.* Hîc qui vocem *Abalum* in *Baſiliam* ſeu *Baltiam* commutant, quia idem Pytheas, atteſtante quoque Plinio lib. 4. cap. 13. ejuſmodi hoc tractu inſulam agnoverit, haud dicere nihil fatear, quamvis innuere interea verba Plinij videantur, remotiorem à *Baltiâ* & *Baſilia* poſuiſſe vocem Pytheam, cum addat longè aliter à Timęo hanc inſulam dictam, *Baltiam* ſcil. ut ità Pytheas pręter *Baltiam* aut *Baſiliam*, etiam *Finlandiam*, ſed oppidi principalis in littore Finnorum ex adverſo Germanię poſiti vocabulo, prodiderit; ſicuti *Bergos* quoque inſulam iidem antiquiſſimi, teſte iterum Plinio, credidère cum oppidum eſſe continentis, id eſt, Norvagię nihil ſit manifeſtius. Et juvat æſtuarium iſtud Mentenemon, quod vocat, eſſe propemodum ex adverſo Aboę. Nam ſi recte conjecto, erit id ſinus Curlandię, ad quem oppidum profundumq; eſt, quod **Memel** navigantibus hodie vocatur, vulgo **ter Memel**/ & **Diep van der Memel.** Ubi & idem æſtuarium inſulam facit Reglomonti objectam, quę *Memelæ Narunga* dicitur. Aquilonaris pars plures complectitur provincias habetq;, pręter alias *Botniam*, *Careliam*, &, quę illis eſt vicina, *Neolandiam*. Botnia inſignem habet ſinum, olim **Dumbshaff**/quaſi *Dumbi mare* vel æquor dictum. Vulgò, ſed perperam, *Boddicum ſinum* vocant.

Aquilonaris Finlandia.

Rectius illi qui Bothnicum appellant, & terram, à boreâ huic finitimam, *Northothniam*; Quę enim ab occaſu & ortu eſt *Veſtbothnia* & *Oſtbothnia* dicitur. *Carelia* hucuſque controverſi, inter Suecum & Moſchum juris fuit, nunc, ut videtur, ſatis Moſcho auxiliaribus nuper copiis, Sueco in totum ceſſit. Claudit ab ortu latus Scandinavię, duobuſque fluviis, altero *Dimſaki* verſus boream in ſinum Albi maris, altero **Probenetz** dicto, in *Onegam* lacum illabente à Ruſſis dividitur. Eâque ratione Scandinaviam velut peninſulam reddit, Iſthmo ſaltem miliarium aliquot Germanicorum relicto, **Maanſelhe** dicto. Civitatum Carelię pręcipua eſt *Viburgum*, emporium ſatis celebre, vallo, foſſis atque arce communitum. *Kexholmia* arcem etiam habet in inſulâ ad oſtium fluminis **Woren** ſita. Hanc Rutheni **Carelegorod**/id eſt *Careliæ opidum* appellant. Horum utriuſque Finlandię populorum, ut eſt Lappionum, de quibus ſuperius diximus, idioma, plane eſt à linguâ Danorum, Suecorum ac Norvagorum, qui ad Saxonicum aliquatenus accedentes dialecto tantùm differunt, diverſum longeque aliud. Et edidit nuperrime typis deſcriptum Joſephus Thomę Cyrolaus Aboenſis M. Lutheri Euchiridium linguâ Finnicâ, quod inter cetera raritatum ceimeliâ ſervat in pinacothecâ ſuâ vir ampliſs. mihiq; multis nominibus amiciſſimus Erneſtus Brinckius, urbis Hardervicenæ ſenator ac conſul. Ex eo, quod dicimus, ſatis eſt intelligere. atque ideo ex eodem hoc Enchiridio, ut etiam ſpecimen aliquod ejus idiomatis in promptu ſtudioſis ſit, cujuſmodi exhibeatur Oratio Dominica, his ſubjicendum cenſui. Eſt verò ejuſmodi:

Lingua Finlandicæ ſpecimen.

PAter noſter qui es in cælo, ſanctum fiat tuum nomen adveniat tuum reg-
Isa meiden joca olet taiwaiſa / pyhitetty olcon ſinum nimes : la heſtulcon ſinum Walda-
num. fiat tua voluntas ſicut in cælo ſic in terrâ, noſtrum
cunda; olcon ſinum tahtos nyen maaſa cuinon taiwas / Anna meille tana paiwan. meiden
quotidianum panem da nobis remiſſionem da no-
jocapaiwainen leipam ja anna meidan welcanme anderi / ninquin me anderi annamme mei-
ſtris peccatis &c. & ne inducas nos in tentationem. ſed libera nos à malo &c.
den welgoliſten. Ja ala johdata meita kiuſauxen. mutta paaſta meita paaſtha. Silla etta ſinum on waldacunda / wolma ja / cunnia / pancaickiſeſto nyn pancaickiſthen. Amen.

Eandem

Eandem hanc precationem eodem quoque idiomate, ſuper addita Latinâ interpretatione, ita evulgavit Hieronymus Megiſerus:

PAter noſter, qui es in cœlo: ſanctum fiat tuum nomen, adveniat tuum re-
Iſa meidhen/ joko olet ta taiwahiſſa; pyhettu olkohon ſinun nimeſi: tulkohon ſinun Walta-
gnum, fiat tua voluntas, ſicut in cœlo, ſic in terra; noſtrum quotidianum pa-
kunta; ſe olkohon ſinun tahtoſi/ kuin tai taiwahiſſa/ nyn man' palla/ meidhen jokapaiwen leipa
nem da nobis hoc die, & da remiſſionem noſtris peccatis, ſicut nos remittimus noſtris
anna mehilen tana paiwane/ ja anna antere meiden ſyndia, kuin moe annamma meden va-
adverſariis, & ne inducas nos in tentationem, ſed libera nos a malo.
ſtahan eickoillen: ja ale ſata mei ta kin ſauren/ mutta paaſta meite pahaſta. Amen.

Quâ in utrâque Oratione notanda duo, voces nimirum, licet paucę admodum, quas habet cum Danis, Saxonibus ſeu Germanis aliiſque communes; tum & utriuſque, quæ eſt à *Ioſepho Cyrolao* & *Megiſero* allata, diverſitas. Ad prius referendum *ſinum*, quod apud Megiſerum eſt, *ſinu*, pro *tuum*: quod à Saxonum noſtratiumve *ſijn* haud multum abit: itemque *nimes* (in Megiſero eſt *nimeſi*) ad *nomen* & noſtrum **naem** proxime accedens. *Leipa*, quod *panem* notat, tantum cum ſermone Gothico, cujus orationem Dominicam poſuit Megiſerus, & in Mithridate ſuo *Geſnerus*, affinitatem aliquam habeat. Gothi enim **Hlaiff unſera**/ *panem noſtrum* dixerunt. ſive id à corpore quia corpus alat (Saxonicè enim & Danicè **leib** & **lief** *corpus* dicitur) ſive, ut *Vaſerus* interpretatur, quia ſit **ein leib brodt**/ id eſt, *tharus panis*, & veluti neceſſitatis panis. Deinde *ſyndia*, *peccatum*, quod habet Megiſerus, id Cyrolaus Aboenſis Finlandus, **welgoliſtem** ſive **welgeluſten** dixit. Utrumque tamen Germanicum. Nam ſicuti **ſunden**/ *peccare* & *peccatum* dicimus, ita **welgeluſten** ſignificat nobis *voluptates* & *appetitus* non bonos. Poſtremo clauſulam illam, *Quia tuum eſt regnum* &c. quam expreſſit Finlandicè Cyrolaus, totam omiſit Megiſerus. Sed de his & Linguâ univerſâ gentis Boreæ alibi fortaſſe dicetur propius.

Eſthonia, quæ ultimo loco indicata, Æſtiorum, ut Tacitum appellaſſe antiquitus oſtenſum alibi, provincia; Livoniæ nunc ea pars habetur, quæ extra Finnicum ſinum ad orientem poſita, *Harriam* & *Wirriam* ditiones complectitur, quæ & Plinio, ut ſupra memoratum, *Hirrorum* & *Wirrorum* vocabulo fuerunt notæ ac nominatæ. Hodie metropolis eſt Harriæ *Revalia*: *Wirria*, præter *Wezenbergam* & *Tolsburgum* aliaque, etiam *Nervæ* oppidum habet, emporium interfluente rivo, bifidum quorum illud Ruſſorum, hæc Nerva Suecorum dicitur. Olim univerſus is tractus à Daniæ regibus, & præſertim Voldemaro II, accipere Chriſtiana ſacra, multis depugnatis prælus, coactus fuit. Et ſeculo uno alteroq; poſt, in poteſtate adhuc *Voldemari* III fuiſſe eo liquet, quod is fratrem *Othonem* alioſque ei provinciæ præfecerit. Ad Sueciam exinde anno demum 1557 quomodo devenerit, referetur in hiſtoriâ. *Eſthonia.*

Atque hæc de utraque continente, Cimbricæ Cherſoneſi &, quæ ex adverſo eſt poſita, Scandinaviæ. Quarum ad Cimbricam Cherſoneſum, quod eſt ſuperius omiſſum, id hoc loci adjiciendum exiſtimo, Zimbrenſium (in Palatinatu) Comitum originem, ex quorundam ſententiâ, repetendam videri à Cimbris quoque, quorum pars in Nigra Silvâ atque ibi locorum conſederit: Et in illâ hodieque reperiri **Herrenzimbern** / **Waldzimbern**/ **Marſchalckzimbern**/ **Rotenzimbern**. Tum & addunt, in antiquis monumentis Barones iſtos ſcribi cum C. litera **Cimbern**. & ipſa quoque inſignia eorundem idem arguere; Barones quippe Cimbrenſes pro ſigno militari habere leonem geſtantem pedibus ſuis bipennem. quod quidem etiam Norvagiæ regum inſigne eſſe ſuo exinde loco dicetur.

BALTHICI MARIS, IN QVO INSVLÆ SCANIAM ET Cherſoneſum Cimbricam inter jacentes ſunt ſitæ, brevis ex priſcis autboribus, qui non uno id nomine appellarunt, enodatio.

EXplicatis, præter Cimbricam Cherſoneſum Germaniæ quam proximè contiguam, Scandinaviæ quoque, eidem Germaniæ per Moſchos Polonoſque cohærentis quam longiſſimè, partibus; nunc ad inſulas, quæ utramque interjacent Schandiam inquam & Cherſoneſum oportunum digredi, modo ipſum prius, in quo illæ ſunt ſitæ, pelagus quam breviſſimè attigero.

Hodie universum hoc mare, quà se abusque Oresundę freto, cui appositum, præter cetera, *Helseburgum* diximus, in Vistulę ostia atque ultra in Moschos Livonosque exporrigit, **Ostzee**/ id est, orientale mare nominatur. Crantzius, & ante eum Adamus & Helmoldus primi omnium, *Balthicum mare* Latinè dixerunt. Nam quod Ortelius Xenophonti Lampsaceno, authori Græco, tribuit, quasi is antiquissimis jam seculis *Balthicum mare* agnoverit, apud authores disertè non reperio. Plinius enim, qui solus, quod sciam, Xenophontem de hoc verba facientem inducit, nequaquam ità à Xenophonte appellatum hoc mare ait, sed in eo insulam collocari ab eo memorat, *Balthiam* nomine. Ita enim verba, quæ huc spectant, Plinij habent lib. IV cap. XIII: *Xenophon Lampsacenus, à littore Scytharum tridui navigatione, insulam esse immensæ magnitudinis Balthiam tradit, eandem Pytheas Basiliam nominat.* Et paulo ante eodem capite idem iterum Plinius: *Transgressis Ripheos montes littus oceani septentrionalis in lævâ, donec perveniatur Gades, legendum. Insulæ complures sine nominibus eo situ traduntur. ex quibus antè Scythiam, quæ appellatur Balthia, abesse a Scythiâ diei cursu, Timæus prodidit.* Ex quibus liquidò satis patere puto, non tam mare ibi aliquod *Baltiæ* quam in isto Septentrionis mari *Balthiam* insulam agnovisse vetustissimos illos Græciæ authores; & Pythiam vitiosè *Basiliam* pro *Balthiam*, quomodo & Timæus & Xenophon accuratè nominarunt, expressisse. Interim tamen *mare* istud *Balthicum* appellitare ex verbis partim authorum, partim quod hodieque pars hujus maris, quę est intra Zelandiam & Floniam, de **Belt** appelletur, ut nullus dubitem; ità ab eodem **Belt** sive **Balt** *Balthiam* quoque & Balthicum ipsum mare dici posse, quemadmodum, quod inter Italiam & Illyricum est, *mare Hadriaticum*, dictum fuit *Hadria*, ab *Adria* insulâ sive scopulo in medio istius maris sito, haud abs re existimaverim. Ut ita *Balthiæ* nomen hic esse antiquissimi seculi vocem manifestum sit, licet, ut infra patebit, eam neque Mela, neque Tacitus neque Ptolemæus usurpasse uspiam reperiantur: cum tamen ex Plinio latuisse ea Tacitum haud potuerit. Postmodum, ut innui, inferiores seculi authores, ut Helmoldus & Adamus in usum eam & memoriam revocarunt, & maxime omnium Adamus. Is enim, ut verbis ejus mox ostendetur, incolis ità vocitari inquit. quod nec hodiè desitum, præsertim eâ, ut dixi, parte, quæ est inter Fioniam & Selandiam, ubi **Belt** hodieq; dicitur, quod *cingulum* sive *baltheum* indigenis notat. Et est revera haud alia ibi oceani & terrarum facies; quam si mare in modum Balthei terras incingat.

Xenophon Lampsacenus. Plinius.

Balthia.

Balthicum mare.

Qui Plinium præcessisse putatur, *Pomponius Mela* est. Is, ut dictum, nuspiam Balthiæ aut Balthici maris mentione factâ SINUM CODANUM vocat. Ejus verba sic habent lib. 3. cap. 3: Super Albim Codanus ingens sinus magnis parvisq; insulis refertus est: acre mare, quod gremio littorum accipitur, nuspiam late patet, nec usquam mari simile, verum aquis passim interfluentibus ac sæpe transgressis, vagum atque diffusum, facie amnium spargitur, quà littora attingit, ripis contentum insularum non longè distantibus, & ubique pene tantundem, ut anguistum & par freto, curvansque subinde se, longo supercilio inflexum est. in eo sunt Cimbri, & Teutoni, ultra ultimi Germaniæ Hermiones.

Sinus Codanus: Pomponij Melæ:

Melam aspexisse Plinius videtur lib. 4. cap. 13 ubi similiter Codani sinus meminit, aliaque interserit, quæ ordine adscribam:

Sevo, inquit, mons ibi immensus nec Riphæis jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum, qui *Codanus* vocatur, refertus insulis: quarum clarissima Scandinavia est, incompertæ magnitudinis, portionem tantum ejus, quod sit notum, Hillevionum gente D incolente pagis, quæ alterum orbem terrarum eam appellat. Nec est minor opinione Eningia. Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium, à Sarmatis, Venedis, Scyris, Hirris tradunt. Sinum Cylipenum vocari, & in ostio ejus insulam Latrin. Mox alterum sinum Lagnum conterminum Cimbris.

Plinij.

Cylipenus sinus.

Tacitus, qui Germaniæ quod erat versus boream in insulis esse in universum cum ceteris credens, eundem hunc sinum generali vocabulo aliquando *oceanum*, aliquando *sinum Germaniæ*, aliquando *Suevicum mare* appellavit. Oceanum dixisse videtur in principio statim libri de Germaniâ: *Cetera* OCEANUS *ambit, latos sinus & insularum immensa spatia complectens.* Et infra: *Est in insula* OCEANI *castum nemus.* Et postea: *Protinus deinde ab* OCEANO *Rugij & Lemovij.* Nisi locis illis omnibus ambientem sinus hujus oras insulasque intelligi oceanum illum magnum velit, cum præsertim Sinum hunc *Germaniæ* exinde nominet, eumq; *proximos Oceano Cimbros tenere* addat, his nimirum verbis: *Eundem* GERMANIAE SINUM *proximè oceano Cimbri tenent*: Et statim ibidem, non *oceanum* sed *Suevicum mare* vocans: *Ergo jam dextro* SUECI MARIS *littore Æstiorum gentes alluuntur.* Ut ità ad ejus discrimen *Oceanum* vocarit,

vocarit, quidquid extetum fuerit, quodque *Germanicum* modò & *Norvagicum* modò *Britannicum* itemque *Cimbricum* appellamus.

Quibus ex omnibus denuò liquere potest nuſpiam Melę aut Tacito mentionem Balthię factam, ſcriptoribus tamen qui Melam Tacitumque præceſſerunt, & præſertim Græcis illis antiquiſſimis tantopere celebratæ, & hodie quoque his in oris, ut dictum, ſuperſtitis vocis. Mela interim in verbis jam indicatis, ut de primo primum dicam, admodum hunc nobis maris ſinum graphicè depingit., Nam *ſuper Albim*, quod ait, intelligi debet de boreali ſitu, hunc nimirum ſinum ultra Albim verſus ſeptentriones expandi. Et deinde *Codanum* cum appellet nihil ſit certius quam *Danum*, *Danicum ſinum* voluiſſe dicere. Melam enim quod alibi meminiſſe me puto, barbara vocabula, & quæ, ut ipſe queritur, vix ore Romano eloqui poterat, ita intorſiſſe eſt veriſimile, ut eas vel proſthesi auxerit, vel alias aphæreſi decurtaverit. Atque ita cum *Danum* aut *Danicum* dicere potuiſſet, maluit appoſita ſyllaba *Cdanum* aut *Codanum* efferre, quemadmodum *natus* & *gnatus* etiam Latinis efferri promiſcuè ſolet. Nec aliter quoque pervetus illa Danorum colonia, quam vulgus perperam *Dantiſcum* nominat, *Danum Gdanum* & *Gedanum* denique eſt dicta. Illuſtriſſimus etiam ille Daniæ Rex, qui Danis indigenis hodieque *Cnutus* dicitur, pontifici Romano primum *Canutus* eſt nominatus. Eſt & Theutonum nonnullis familiare G. literam multis vocibus præmittere. Nam quod his eſt **mag**/aliis **gemach** eſt; **been/Gebein, Berch/Gebirch burd, Geburd, fadder/Gefadder**; & infinita alia. ut omittam *Herthum*, quod *terram* notare Germanis Tacitus dixit, hodie ſine aſpiratione **eerth** nos dicere: Et qui olim *Hlotvicus, Hludvæus* & *Clodovæus* dicebatur, *Ludovicum* modò efferri. Mela porrò cum *magnis parviſque inſulis refertum* eundem *ſinum* dicat, veriſſimè hoc dixiſſe ex tabulis atque inſpectione hodiernâ liquet. Et ſtatim quoq; ex ipſâ inſularum recenſione plenius liquebit. Sic & *acre mare* cum nominet, haud abs re ità nominaſſe probant perplurium naufragia. Quod autem nuſquam *latè patere* nec uſpiam mari ſimile eſſe dein memoret, id quidem de ſinu ejus, quatenus Cimbricæ peninſulę eſt vicinus, in quo *Femera*, *Fionia*, *Selandia* aliæque ſparſim inſulæ jacent, concedi poſſit, at non de omni & univerſo mari, cum præſertim inter Suediam & Boruſſiam latitudo ejus, ut putant nonnulli, cc amplius millia paſſuum contineat; quamvis Eginhartus nuſquam eam centum millia paſſuum excedere tradiderit, ut infra, allatis ejus verbis, dicetur. Quodque deinde in Melæ ejuſdem verbis ſequitur, *ſæpe amnium ſacie ſpargi & apparere*, verum erit de ſinu ejuſdem maris, ut dixi, proximiore, quà è Cimbricâ Cherſoneſo, aut è Schaniâ in inſulas vicinas trajectus eſt. Ac denique *in eo* cum *eſſe* ac colere *Cimbros, Teutones & ultra ultimos Germaniæ Hermiones* referat, de *Cimbris* id capiendum, quatenus Cherſoneſum ſive peninſulam eorum à parte orientis hoc mare alluit; *Teutoni*, ut mox dicemus, in certâ ſinus hujus inſulâ collocati fuêre: *Hermiones* vitioſè expreſſum pro *Hillivones*, quos Plinius nominat: Niſi & ipſi potius, ut ante & alibi etiam aliis eſt commonitum, *Suiones* fuerint, Tacito hoc præſertim terrarum tractu peculiariter commemorati. *Hermiones* enim minime ei loco convenire certo eſt certius, utpote quos in intimâ ac mediâ Germaniâ Plinius & Tacitus collocarunt. Itaque *Hillivones* utpotè proxime veſtigia literarum pro voce *Hermiones* exprimi hîc prætulerim.

Jam, quæ proxime ſubjecimus, Plinij verba, quod ad ſinum hunc oceani attinet, idem propemodum cum Melâ dicunt: Nam & *Codanum* ſimiliter nominant, *inſulis que refertum* produnt, & eſſe earum clariſſimam *Scandinaviam* incompertæ magnitudinis, partemque ejus tenere *Hillevinoes*. Quorum Scandinaviam alluere quidem hoc mare, ſed inſulam non eſſe, & *Hillevionum* ſupereſſe etiamnum veſtigia aut eſſe fortaſſe Taciti *Suiones*, jam ante oſtenſum eſt. Sed idem Plinius, quæ deinceps addit, ejuſmodi ſunt, quæ plus quàm Mela habet dicunt. Nam illud de *Clylipeno* deq; *Lagno ſinu* quis alias prodidit? Et tamen *Clypenum* eum videri ſinum, qui nunc Livonicus dicitur, Rigam verſus, in cujus ingreſſu *Oſilia* eſt inſula, Plinius LATRIN hic dixerit, quibuſdam eſt veriſimile, quod præter Sarmatas etiam Hirros & Venedos hîc agnoſcat. Collocari autem eas gentes circa hunc Germaniæ diſtrictum, Ptolemæus oſtendit, qui & inde hunc ſinum ut ſtatim dicetur, non *Clylipenum* ſed *Venedicum* appellat. Niſi potius dicere *Clylipenos* fortaſſis libeat, qui Helmoldo *Circipani* nominati à *Pane* vel, ut ſcribunt alij, *Pene* fluvio. Sanè ſinum eum, in quem *Penus* amnis Viadruſque, nunc Odera dictus, ſe effundunt, ingentem eſſe ac milliarium circiter decem habere longitudinem & hodie ab aquæ dulcedine **Friſch haff** appellari conſtat. Et Plinius poſtremo cum *Lagnum ſinum* Cimbris dicat eſſe conterminum, haud dubitandum, de ſinu capiendum qui juxta Fioniam eſt **Langelandt** hodieq; dictus, id eſt, *Longus*

ſinus

sinus sive *fretum longum*. Quin & insula ibidem *Langelandia*, à figura sic dicta, quasi *longam terram* dicas, ut inde refertur.

Tacitus porrò, qui proximè sequitur, cum non uno, ut posuimus, nomine hunc maris sinum appellaverit, nusquam interim, ut Mela Pliniusque, quod tamen illos secutus potuisset, *Codanum* dixit. Et est præterea in verbis ejus notandum, non unum modò sed plures in hoc sinu sinus agnovisse eum, cum dicat, *Cetera oceanus ambit, latos sinus & insularum immensa spacia complectens*. Nam, ut relatum jam est, Plinio, præter *Codanum*, etiam *Cylipenus* & *Lagnus* nominati sinus, ut omittam perplures alios hodie notissimos, qui deinde dicentur. *Suevicum* autem *mare* Tacito dictum putem, vel à populis *Suevis*, oram ibi extremam Germanię accolentibus, vel à flumine potius *Suevo*, quod in illud mare, ut habet diserte Ptolemęus, se exonerat. Et inde quoq; ipsos Germaniç Suevos & qui sunt in ultimâ Boreç peninsulâ Scandinavia Taciti *Suiones* nomen habere verisimile habeam; præsertim cum hic fluvius pro varietate dialectorum *Swene*, *Sueen* & *Suue* dicatur. Quamvis & *Sevo* mons, cujus ex Plinio meminimus, qui ut est ostensum superius ex adverso Riphęorum montium initiũ sumens inter Suediam & Norvegiam ad fauces usq; Codani sinus, versus Cimbrorum promontorium procurrit, aliquid hic etiam ad nominis rationẽ momenti adferre potuisse verisimile sit, prę sertim cum eum efficere hunc sinum Plinius dicat, includere volens dicere: Licet hodie veteris nomenclaturæ hujusque jugi ne vestigium quidem uspiam occurrat, cum, ut innuisse jam antè etiam puto, *Skars*, *Sula*, *Dorffrafiel* nominetur modò, & inde *Dofrinas alpes* dixerit Saxo noster. Generatim vero, si ad obrussam linguę Germanicæ revocare Suevorum vocabulum libeat, sonabunt *Suevi errabundos*, quod **Schweben** Germanicè *meare ac vagari* notet, quemadmodum quoq; jam ante à nobis prolixius est memoratum. Tacitus porrò, cum eundem hunc sinum ambiri ab OCEANO dicat, id eâ fecisse mente existimem, quod ipse communi veteribus omnibus errore, illa Germaniæ versus septentrionem in insulis esse & nihil ibi continentis haberi crediderit. Et denique *Germaniæ sinum* vel ideo appellat, quia is Germaniam quasi dispescens, hinc meridionalem, illinc borealem Germaniam videatur constituere. Nec aliò respicens Jornandes *Scanziam* dixit esse collocatam in oceani arctoo salo, ubi *sinu distento* efficeretur *mare Germanicum*. Ita enim loquitur: *Est in oceani arctoo salo posita insula magna nomine Scanzia, in modum folij cedri, lateribus pandis, post longum ductum concludens se. ripas influit oceanus. Hæc à fronte posita est Vistulæ fluvij. ab oriente habet vastissimum lacum, in orbis terræ gremio, unde Vagi fluvius, velut quodam ventre generatus, in oceanum undosus evolvitur. Ab occidente, immenso pelago circumdatur. a septentrione quoque innavigabili eodem vastissimo concluditur oceano, ex quo quasi quodam brachio exeunte, sinu distento,* GERMANICUM MARE *efficitur*. Ubi *Germanicum mare* haud aliud est quam *Suevicum*. *Vastissimum* verò *lacum* intelligit eum, qui *sinus* vulgo *Granvicus* appellatur. In hunc autem *Vagus* fluvius effunditur, inferiore sui parte, à Uladiscio lacu ad exitum usque in sinum, *Onega* dictus. Jornandes minus rectè oriri eum ex hoc sinu, atque indè in oceanum evolvi ait, cum non in oceanum, sed in hunc proprie sinum, quem dixi *Granvicum* effundatur, nisi oceanum accipere libeat de oceani quoque huc influentis sinu aliquo, ut est jam modò indicatum. Quin & idem Jornandes, ut ibi *Germanicum mare*, ita alibi *oceanum Germanicum* eundem hunc sinum dixit in Geticis suis, ubi hæc legas: *Æstiorum similiter nationem, qui longissimam ripam oceani Germanici insident idem ipse prudentiæ virtute subegit*. Ubi *Æstios* ait *longissimam oceani Germanici ripam insidere*, quomodo & Tacitus modò dixit, *dextro Suevici maris littore Æstiorum gentes alluere*, qui & ibidem continuò adjiciens inquit, *Æstiis iisdem ritum habitumque Suevorum esse, sed linguam Britannicæ priorem*. Ut facile hinc cognosci possit, hos eosdem, qui Esthonum hodie nomine haud ignoti sunt inq; arctum circa Livoniam compressi, tum latius secundum Balthici hujus maris littus, ubi nunc fere sunt qui **Osterlinge** vulgo dicuntur, coluisse.

Suevicum mare

MARE GERMANICUM, VENEDICUS SINUS & OCEANUS Sarmaticus Ptolemæi; singulaque collata cum superioribus explicataque.

Ubi & de Venedis, Vandalis, Slavis & Longobardis aliisque huc spectantibus.

TACITO proximè post Melam & Plinium succedit Claudius Ptolemæus, cujus tabulæ ac descriptiones chorographicæ passim in manibus sunt. Is super hoc maris sinu verba

verba faciens, à prioribus planè diversa promit, præterque alia hæc habet: *Sarmatia Europæa terminatur ab septentrionibus* OCEANO SARMATICO, *qui* VENEDICUS *est* SINUS. Ubi si exemplar Græcanicum, quomodò oportet, sequamur rectius vertemus, *Sarmatia Europæa circumscribitur à septentrionibus oceano Sarmatico juxta Venedicum sinum* κατὰ τὸν οὐενεδικὸν κόλπον, ut intelligatur *Sarmaticus oceanus* esse proximus *sinui Venedico, Venedicus* autem *mari Germanico*, quod in Ipsis Ptolemæi Tabulis ponitur ex adverso Suevi fluminis, ut ita intra GERMANICUM MARE & SARMATICUM OCEANUM medium ex Ptolemæi sententia teneat locum SINUS VENEDICUS. *Sarmaticus* autem ei *oceanus* versus boream extimus ponitur, qui & insulam, quæ eidem Scandiarum est maxima, totus circumluit. *Germanicum* verò, quod appellat *mare*, proximum constituit Chersoneso Cimbricæ & insulis, quas vocat Scandiæ, quarum cum tres minores agnoscat, quarta est omnium, de qua dixi, maxima, Scandiæ nomine: Plinius Scandinaviam appellavit, remanente hodieq;, ut & alibi dictum, nominis ejusdem in **Schone** manifesto vestigio. Facitque hoc pacto Ptolemæus, licet unum sint, contigua hæc tria maria, *Germanicum, Venedicum, Sarmaticum*. Tacitus, ut supra patuit, in universum, *mare Suevicum* itemque *sinum Germaniæ* dixit, Mela & Plinius *sinum Codanum*: Atq; eo modo non solum *Venedicus sinus*, quod plures credidère, aut *Mare* Ptolemæi *Germanicum Sarmaticumque*, sed junctim hæc sumpta id solum exprimunt, quod Mela & Plinius *sinu Codano*, Tacitus *Suevico mari* voluère intellectum, quamvis ut etiam ante memini, sinus & veluti gremia quædam hujus maris minora sint plura, & inter alia *Clilipenus* Plinij & *Lagnus*, de quibus dictum, aliaque hodie magis nota, nec in hunc censum, sed suo mox loco referenda.

Mare Germanicum.

Porro *Sarmaticus* Ptolemæi *oceanus*, ut de eo primum dicam, minus à Ptolomæo accurate expressus, nec exprimi ab eo aliter potuit, præsertim cum ipse Scandiam esse insulam crediderit, & alibi incognitas sibi boreæ has terras fateatur. At idem si esse cum Europæâ Sarmaticâ continentem Scandiam habuisset exploratum, non *oceanum* sed *sinum* hunc Sarmatiæ dixisset. Concluditur enim intra Finnorum Æstiorumque ac Venedorum littora, qui verè aliàs oceanus fuisset, si nimirum versus boream pervius cum extimo illo ac borealissimo oceano, ut perperam habet Ptolemæi hydrographia, se conjunxisset.

Sarmaticus oceanus.

Huic Sarmatico oceano proximum constituit *Venedicum sinum*. Ita enim verba ejus superius posita loquebantur: *Sarmatia Europæa terminatur seu definitur ab septentrionibus oceano Sarmatico, juxta Venedicum sinum.* Et iterum libro VIII Tabula VIII: *Terminatur Sarmatia à septentrionibus oceani Sarmatici Venedico sinu.* Undè simul intelligere est, primò oceani Sarmatici finem à parte unâ esse hunc *sinum Venedicum*, & ab alterâ vicissim initium eum constituere *maris Germanici*, sed ità ut sinus hic magis Sarmatici, quam oceani seu maris sit Germanici. Nam & Plinius libro quarto capite decimo tertio: *Nec est minor opinione Finningia. Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium à Sarmatis, Venedis, Scyris, Hirris tradunt. Sinum Clylipenum vocari &c.* Deinde colligere est, appellationem sinui dedisse, quemadmodum *Sarmatico* & *Germanico* ibidem *mari Sarmatas* & *Germanos*, ita hîc quoque ipsam, quæ eum quàm proximè accolebat, *gentem Venedorum*. Ea autem cujusmodi gens fuerit, ex Tacito, qui Ptolemæum tempore nonnihil præcessit, liquere potest, ubi ait in libro de Germaniâ: *Peucinorum, Venedorumque & Fennorum nationes Germanis an Sarmatis adscribam, dubito. quanquam Peucini, quos quidam Basternas vocant, sermone, cultu, sede ac domiciliis, ut Germani agunt &c. Venedi multùm ex moribus traxerunt. nam quidquid inter Peucinos Fennosque silvarum ac montium erigitur, latrociniis pererrant. Hi tamen inter Germanos potius referuntur, quia & domos figunt & scuta gestant, & pedum usu ac pernicitate gaudent: quæ omnia diversa Sarmatis sunt, in plaustro equoque viventibus.* Ecce, præter Tacitum, Plinius & Ptolemæus, *Sarmatis* æquales aut saltem egisse immixtos *Venedos* tradunt. Ptolemæi enim verba disertè *Sarmatici oceani* partem faciunt *sinum Venedicum*: Et Plinius, præter alia, *Venedos* cum *Sarmatis* jungens, *sinum* etiam illis tribuit *Clylipenum*, in cujus ostio, ut est superius memoratum, *Latris insula*, nunc fortasse *Osiliam* dicimus, est collocata. Solus Tacitus an Sarmatis adscribat dubitare se ait: Nam licet multa ex moribus eorum trahere eos fateatur, interim ad Germanos potius referendos existimat, ob rationes, quæ verbis ejus allatis sunt positæ. Quibus hîc tamen standum potius, Tacito ne an Plinio & Ptolemæo, hæret lenteotia. Qui hos sequuntur, etiam Jornaudis hæc verba adducunt: *Introrsus Dacia est, ad coronæ speciem arduis Alpibus emunita: juxta quarum sinistrum latus, quod in aquilonem vergit, & ab ortu Vistulæ fluminis per immensa spacia venit, Winidarum natio populosa consedit,*

Venedicus sinus.

Venedorum gens.

Plinii Insula Latris Osilia. vide supra.

ſedit, quorum nomina licet nunc per varias familias & loca mutentur principaliter tamen Slavini & Antes nominantur. Disertè ibi *Venedorum* ſive *Windorum* pars appellantur *Slavini* aut *Slavi.*

Slavini & Antæ.

Nam & ità quoque idem poſt appellat, ubi de Gothorum, Daciam tum incolentium, expeditione loquitur: *Poſt Herulorum cædem idem Hermanricus in Venetos arma commovit. Hi ut initio expoſitionis vel catalogo gentis dicere cæpimus, ab unâ ſtirpe exorti, tria nunc nomina reddidêre, id eſt, Veneti, Antes, Slavi. Qui, quamvis nunc, ita facientibus peccatis noſtris, ubique deſæviunt, tamen tunc omnes Hermanirici imperiis ſerviêre. Hæſtorum quoque ſimiliter nationem, qui longiſſimam ripam oceani Germanici inſident, idem ipſe prudentiæ virtute ſubegit, omnibuſque Scythiæ & Germaniæ nationibus ac ſi propriis laboribus imperavit.* Ubi *Slavos* vocat, quos antea *Slavinos* dixerat. Sunt autem hi hodieque à Germanis diverſi planè generis, utpote, qui per M[illegible] hos Ruſſiamque magnam ac minorem, perque Litaviam, Poloniam, Podoliam, Moldaviam, Valachiam, Bulgariam, Serviam, Slavoniam, Dalmatiam, Croatiam, Vinidorum Marchiam, Carniolam, Moraviam, Bojohemum, Luſatiam & Caſſubiam quam latiſſimè nunc agunt.

Veneti Venedi.

Venedos interim minus rectè *Venetos* appellavit, cum hi cum Venetis, ad Padum ac mare Hadriaticum agentibus, nihil commune habeant: Accedit Jornandis huic teſtimonio, quod hodieque ejuſdem Slavici generis populi in Germania per Marchiam Brandenburgenſem perque Pomeraniam & Luſatiam, vulgo Germanis appellentur de **Wenden**

Vinidi, Vendi.

& regio ab ejuſdem generis natione habitata, inter Hiſtriam, Forum Julium, auſtriæ urbem Carniolam, Slavoniam & Croatiam, **die Windiſche Marck**/ id eſt *Vinidorum marchia*: item in Hungariâ ſub Carpaticis ſive Sarmaticis montibus, inter Vagum Granumque amnes, vicus eſt **De Windiſche Probe** dictus: à quo haud procul alius vicus ad Vagum amnem, de gentis univerſæ vocabulo *Slavina* vocatur. Et adde Saxonem Grammaticum in hiſtoriâ ſuâ Danicâ paſſim *Slavos* appellare, quos eum antecedens & ſequens ætas authoreſque *Vendos* & *Vandalos* nominarunt.

Vandali.

Nam & Crantzius, Crantziumque ſecutus Cythræus, *Vandaliam* dixerunt totum eum Balthici maris tractum, qui eſt ab ultimâ Livoniâ in Cimbros uſque. Et ante omnes Helmoldus in Chronico ſuo, quod Slavorum inſcripſit, hæc habet: *Ubi Polonia finem facit, pervenitur ad ampliſſimam Slavorum provinciam eorum, qui antiquitus Vandali, nunc autem Winithi ſive Winuli appellantur.* Quibus ſanè verbis ſatis indicatur per *Slavos* Helmoldum non *Vinithos* modo & *Vinulos*, ſed & *Vandalos* intelligere: qui **Wenden** hodie nuncupantur.

Vinithi, Vinuli.

Objici tamen poteſt, *Venedi* cum ex Helmoldi & Jornandis non modo, ſed & Plinij ac Ptolemæi, ut patuit, ſententiâ Slavi ac Sarmatæ ſint, Vandalos verò non Plinius ſolùm, ſed & Tacitus Germanos faciat, Vinedos Slavos non poſſe eſſe Vandalos Germanos. Nec illud modo, ſed & Tacitus præterea cum *Venedos* & *Vandalos* nominet, videri enim ut nomine ita & re diverſos intellexiſſe.

Venedi & Vandali an diverſa gens.

Nam in Germaniâ ſuâ, ubi Vandalorum ſolummodò, quantum memini, apud eum occurrit mentio ita eorum meminit, ut indicet prodidiſſe authores unum ex Tuiſconis Dei filiis eo fuiſſe vocabulo appellatum. Et Plinius libro quarto capite decimo quarto Germanos in quinque genera diſtribuens hæc habet. *Germanorum genera quinque, Vindeli, quorum pars Burgundiones, Varrini, Carini, Guttones, alterum genus Ingevones; quorum pars Cimbri, Teutoni ac Caucborum gentes; proximi autem Rheno, Iſtævones, quorum pars Sicambri. Mediterranei Hermiones; quorum Suevi, Hermunduri, Chati, Cheruſci, quinta pars Peucini qui & Baſtarnæ.* Horum quoque omnium ferè nomina locus, quem innui, Taciti ſub initium mox libri de Germaniâ refert, præter Baſtarnas, quorum in fine tamen ejuſdem libri meminit. *Celebrant*, inquit, *carminibus antiquis, (quod unum apud illos memoriæ & annalium genus eſt) Tuiſconem Deum terrâ editum ac filium Mannum, originem gentis conditoreſque. Manno tres filios aſſignant, è quorum nominibus proxim oceano Ingevones, medij Hermiones, cæteri Iſtævones vocenter. Quidam autem licentiâ vetuſtatis, plures Deo ortos, pluresque gentis appellationes Marſos, Gambrivios, Suevos Vandalios affirmant: eaque vera & antiqua nomina.* Ex quibus authoris utriuſque Plinij inquam Tacitique verbis notandum, Plinium non ut Tacitus *Vandalios* ſed *Vindelos* nominaſſe

Vandalij.

(voci enim *Vindelici* quam vulgata habent exemplaria, perperam *ci* additum habere, alibi oſtenſum) ut ità Plinij ſcriptura proximè accedat ad nomen, quod ſupra ex Plinio eodem Tacitoque poſitum, *Venedorum*: Quos, ut dixi, non Sarmatis ſed Germanis adſcribendos Tacitus præſertim voluit. Plinius qui Sarmatis attribuit, id ex aliorum magis, quam ſuâ eum facere ſententiâ locus jam modò indicatus haud obſcurè oſtendat.

Cum igitur *Vendelos* Plinius, Tacitus *Vandalios* dixerit; proximeque ad *Venedos*, *Vinedos* ac *Vinulos* accedat Plinij vox: Atque inde ſub finem ſuæ Germaniæ Tacitus, ubi de

Baſternis

Bastern[is] Peucin[is]que, Suevorum extremis agit, nusquam præ[illegible]tea *Va*[illegible], sed *V*[illegible] vocet ac nominet; tum & eosdem non *Sarmatis* sed *Germanis* [illegible] cum *Fennis* *Pe*[illegible]meret, ut modò patuit, q[illegible] non quàm o[illegible]e gent[illegible]m *V*[illegible], *Vendel*[illegible] a[illegible]*dalosque* existimet? præsertim cùm non [illegible]oque supersint *Vandalici* q[illegible]am *V*[illegible]*ndalorum* ac *Venedici* nominis vestigia. Qui enim hodie[illegible]e in [illegible] tia â Pomeraniâ, L[illegible]tiâ & Marchiâ Brandenburgicâ *Venden*, ut indicavimus, dicti; [illegible] in L[illegible] simili[illegible] r[illegible] antiqua *V*[illegible]*rum* introrsus colentium sedem opida sunt, quorum [illegible] *Venden*, a[illegible]um cum flumine **Windaa**, & ad idem sinus eu **Ostgebende** nominatur, unde inquam hæc nisi à *Venedis*, *Vendelis*, ac *Vandalis*, aut hi ab illis originem & appellationem acceperin[illegible]. Ne dicam, quod maximè huc spectat, licet observatum haud omni[illegible]u, ex ipsa quin [illegible]am Ci[illegible]bricâ Chersoneso quam *Gutiam* aliâs vocamus, originem Ve[illegible]icæ g[illegible]tis ac c[illegible]ditores videri repetendos, cum ibi, ut antea suo loco fuit ostensum, *V*[illegible]*l*, quam *Vendelam* ubique Saxo nominat, hodieque reperiatur: Et ipsi quoque Danoru[illegible] reges [illegible]e, inter [illegible]lia, non *Gothorum* modò, sed & *Vandalorum* reges solenni titulo signific[illegible]t, vel [illegible]od ibi [illegible]entem subjecerint; vel etiam, quod à se suisque ditionibus origo ejus ac con[illegible]tores e[illegible]sta[illegible], volentes innuere. Quibus & illud accedit quod author haud infimus Procopius, *Vandal[illegible]s Gothicam gentem* vocet.

Vendsyssel Cimbrica Chersonesi

Quod autem nihil ad *Venetos*, maris Adriatici accolas, (quod tamen Goropio eumque secutis placuisse video) hosce pertinere *Venedos* superius indic[illegible]im, id ver[illegible]imum est. Cum Strabo aliique authores classici esse illos origine *Henetos* ac Paphlagones testentur. quamvis Strabo libro quarto nec abnuat eosdem à Gallis Venetis oceanum accolentibus profectos videri, ut ità haud abs re fortasse quis dixerit, [illegible] soli mollioris atque uliginosi conditione ità Gallis antiqui[illegible]us appellatos præsertim cum Florus Vene[illegible]iam Italiæ tractum mollissimum dicat, cujus verba diserta sunt lib. 3 cap. 3. *Sed in Venetia, quæ ferè tractu Italia mollissima est, ipsâ soli cælique clementiâ elanguit.* Et adde hodieque Belgas depressum omne ac herbidum solum *Venen* appellitare. Unde & hoc constare jam iterum iterumque potest, *Venedos*, de quibus loquimur, Sarmatiæ Europeæ vicinos populos, cum, ut Helmoldus ostendit, modò *Vinedi*, modo *Vinuli*, & antiquissimè quoque *Vandali* vel, ut Plinius habet, *Vindeli*, sint dicti, nihil ad *Henetos* & istam quoque, quæ jam allata est, *Venetiæ* notationem facere.

Veneti Italia à Vandalis & Venedis Ptolemai diversi.

Quibus denique id addi potest, licet affinitas nominum, unam origine videatur gentem Venedorum & Vandalorum asserere, diversam tamen [illegible]sse ex sermone colligi. Nam Tacitus, quod ex omnibus hisce solos Peucinos, qui etiam Basternæ dicuntur, sermone, cultu, sede ac domiciliis ut Germanos agere fateatur, indicio sit ceteros aliter egisse. Unde & Johannes Aventinus, rerum Bojocarum scriptor præclarus, Venedos quidem Germanis adnumerat, sed linguâ & moribus differre a[illegible] *Venedi*, inquit, *nostro sermone, suo sunt Slavi: bilingues fere sunt, ut multarum gentium capita* [illegible]. *Nam & Dalmatiam, Liburniam, Illyricum, Pannoniæ Noricique partem, Iustiniano Primo imperante, transito Danubio, occuparunt, & ibi adhuc Slavonia nominatur.* Et nos quoque superius Fennos Finladdiæque populos esse hodieque à Danis, Suedis totaque Germania sermone planè diversos ostendimus suoque ostendemus loco uberius.

Germanicum porrò *Mare*, Venedico isti sinui proximè contiguum, cum eum circiter districtum describat Ptolemæus, qui est ab occasu Vistulæ, versus insulas ac sinum flexumque ipsius Chersonesi Cimbricæ, apparet aspectu id præcipuè fecisse eum populorum, qui ibi in contine[illegible]te Germanis diserte accensentur, cujusm[illegible] sunt, præter *Varinos*, *Anglos*, *Cimbros*, *Semnones* aliosque, qui authoribus nominantur *Lon[illegible]bardi* quoque & *Hermunduri*. Nam & Hermunduri cum Semnonibus infra *Longobardos* inter Albim Suevumque amnes ad mare usq; hoc Germanicum extensi fuerint. Limites verò *Longobardorum* à meridi[illegible] id[illegible]m statuendi, qui Semnonibus à septentrione inter Albim & Suevum; ab occasu A[illegible]is, quo à C[illegible]erus[illegible] arcebantur: a septentrionibus, quà Deuringis jungebantur, Havela & Rinus amnis; quà Nuithonibus, Fora flumen; ab ortu æstivo, quà Burguudiones erant, Suevus seu Viadrus. Modò his limitibus continentur Marchia Brandenburgensis cognomento Media, & Madob[illegible]ensis episcopatus pars, dextræ Albis ripæ affixa. Colui[illegible] interea parte[illegible] quoq; eoru[illegible]d[illegible]m Longebardorum cis Albim austium versus testis est Strabo lib. 7 ubi inquit: *Maxima est Suevorum gens, quidpe, quæ à Rheno ad Albim usq; pertingit; quin & pars eorum trans Albim incolit, ut Hermunduri & Longobardi. Et nunc quidem fugâ facta, omnino in ulteriorem ripam se conjecerunt.* Hanc eorum, de quâ hic Strabo, fugam referunt

LONGOBARDI.

 plerique

Balthico infunditur mari. Helmoldus in ostio Panis seu Peni amnis sitam esse civitatem Dimine memorat lib. 1 cap. 20 quod an hodie appareat, dubitare me mappæ faciunt, quæ introrsus nec procul Grubenhagio Diminum videntur reponere quam recte ipsi viderint, præsertim cum vulgò in ipsâ ripâ *Panis* seu *Panu* amnis oppida *Walchim*, *Demin*, *Anclam* & *Wolgast* authores domestici interque eos Cythræus collocent. *Tholenses* porro & *Redarios* alibi Helmoldus pro eâdem gente accipit. Videnturque hi quidem ab urbe Rethra (Re vel forte hodie) dicti, illi ab amne *Tholensaa*: qui idem & sedem eorum arguit: *Redarij* Stetinensium fines inter Panim & Viadrum incoluêre. *Circipani* à Pani fluvio nomen traxêre, collocati circa Wolgastum, Gripswaldiam & Sondium. *Kyzines* ad Gucegoviam oppidum consedisse, & idem de se reliquisse nomen est verisimile. Hos autem omnes à fortitudine Wilzos sive Luticos quod appellatos addat, illud de Wilzis jam est expositum: Luticos esse Leubuzos existimem. Fuisse enim à Viadro, occidentem versus hoc vocabulo populos indicio est opidum hodieque ibi reliquum *Lubitz* nomine. Indè ad ipsum sinum progressus Eginhartus, longitudinem ejus ac latitudinem prodit, & hancquidem vix uspiam centum millia passuum excedere, cum in multis contractior inveniatur, illam verò incompertæ esse magnitudinis indicat. Quâ tamen in dimensione, & præsertim quod ad latitudinem, hallucinatum eum ex antecedentibus liquere potest. Ubi Melæ verba exponentes, latitudinem ejus, quâ habetur maxima, inter Suediam nimirum & Borussiam continere amplius cc mill. pass. ostendimus: At multò esse, versus Cimbricam Chersonesum, contractiorem. Longitudinem verò haudquaquam esse magnitudinis, ut ait, incompertæ satis superque demonstrent, præter alia, hydrographicæ, quæ in manibus sunt, tabulæ. Nam eę vix eam ultra millia Germanica ducenta extendunt, sumpto à promontorio Cimbrorum, **Schagen** dicto, adusque Moschorum Nervam dimensionis initio. Quod idem quoq; Adamus in iis, quæ subjecimus, ex ipsâ, quæ tum habebatur nota, navigantium experientia haud obscurè commonstrare videtur.

His relatis, docet exindè Eginhartus, quænam hunc sinum ad boream Austrumq; circumsedeant gentes, & ab austro quidem inhabitare ejus littus *Slavos* præcipuè ait *Æstiosque*, & *Welatabos*, quorum jam ante singulorum explicationem dedimus, à Boreâ *Danos* nominat, *Suecones* & *Normannos*. Quod tamen ut è verbis ejus superius positis possit elucere, addendam hic, quæ desideratur, copulam, legendumque passim in Germaniâ suâ antiquâ voluit Cluverus: *Dani & Suecones & quos Normannos vocamus*. Quamvis ego haud abnuam receptam, quæ habetur, lectionem Eginhardi retinendam, præsertim cum & ità Adamus legerit, addens in more hoc positum scriptoribus Francicis fuisse, ut Danos, & qui ultra hunc sinum, boream versus, agebant, *Normannos* omnes vocarent. Et ipse præterea Eginhardus quid aliud voluit? cum in vitâ eâdem Caroli hæc tradat: *Ultimum contra Nordmannos, qui Dani vocantur, primò piraticam exercentes, deinde majori classe littora Galliæ atque Germaniæ vastantes, bellum susceptum*. Ubi disertè *Nortmannos* se intelligere ait, qui vocabulo Danorum tum innotuerant ut simul confutetur hisce opinio *Alberti Crantzij*, existimantis *Nortmannos*, & eorum res authoribus proditas ad Norvagos præcipue pertinere. Quod quam perperam ab illo factitatum præter ista, etiam alibi commonstrasse nos puto.

Normanni iidem, qui Dani, Eginhardo.

Pag. 123 124. & seqq. superius

Nec plura superesse reor ad verba præcipuè *Eginharti* spectantia. In Adamo, præter jam dicta, notandum primo quod mare hoc non *Balthicum* modò, sed à gentibus insuper barbaris *barbarum* appellet; Helmoldus *Balthicum* dictum ideo refert *quod in modum balthei*, sunt ipsius verba, *longo tractu per Scythicas regiones tendatur usque in Græciam*. Quæ conferenda obiter cum superioribus, ubi meminimus hoc mare, aut insulam potius in hoc mari *Balthiam* vetustissimis Græcię authoribus nominatam, atque indè *Balthicum* videri formatum; quamvis & hoc addidimus, hodieque maris hujus partem, quæ est inter Fioniam & Selandiam proprie *Belt* dici, atque idem *cingulum* sive *baltheum* intelligi indigenis. Notandum deinde quam graphicè Adamus idem hunc maris sinum per populos circumcolentes nobis ob oculos ponat, ordiens scilicet ab ostio ejus, ut vocat, ac ibi in ripâ primum australi, quod hodie erit *Schage* promontorium Norvagiæ objectum, colere Danos ait, qui Juthæ appellantur, usque ad *Slie* amnem. atque inde per fines parochiæ Hamburgensis digressus longo tractu *Slavos* in eodem australi littore ad *Panim* usque flumen, atque indè ultra *Oderam* gentes ad Polonorum usque confinia enumerat: Ac mox à parte Aquilonari venienti occurrere ante omnes inquit *Nortmannos* propriè acceptos, hodie *Norvagos* dicimus, atque illis proximos agere *Scanos* inde *Gothos* seu *Suecones* usque ad *terram fæminarum*. Quam *terram Finnorum* esse verius, & ità scripsisse Adamum suspicari liceret, nisi se ipse mox ex-

In verbis Adami notanda.

plicaret

plicaret & præsertim cap. 228. ubi hæc habet, *Item circa hæc littora Balthici maris ferunt esse Amazones, quod nunc* TERRA FAEMINARUM *dicitur &c.* Ubi & plura, sed fabulosissima addit de earundem fœminarum ex aquæ dulcis gustu, aut ex advenis peregrinis aut monstris denique conceptione, nascique illis, siquid sexus masculini conceptum sit, cynocephalum; si fœminini, mulieres speciosissimas. Cujusmodi propemodum etiam illa sunt, quæ authores Adamo longè vetustiores prodidisse similiter legimus. Nam & Tacitus de *Fennis*, tractus hujus populo, agens deque *Oxionibus* sub finem libri de moribus Germanorum, ait eos ora hominum vultusque, corpora atq; artus gerere ferarum: se tamen ista ut incomperta in medium relinquere, quomodo & ante quoque meminimus. *Mirros* porro quos idem Adamus populos nominat, *Hirri* sint, etiam Plinio jam olim hoc tractu cap. 4. lib. 13 nominati, & posteris quoque seculis, ut & *Scyri*, quod docebit historia, circa istum aut Livoniæ districtum celebrati. Ultimò subjicit, nonnullos è Sueonia itinere terrestri in Græciam permeasse; idque à viris locorum peritis asseveratum, quod sanè commonefacere Adamum ipsum debuit non tam insulam, ut nominat plerumque, quam peninsulam hoc esse totum, quod boream respicit, & idem ortum versus, utpote continens annecti Moschoviæ, quod & antea nobis & alibi jam iterum iterumque est commemoratum.

Helmoldi verba

Helmoldi porrò verba, jam modò sed obiter & per transennam nobis indicata, hic quoque subjicienda colophonis vice plenius existimo, præsertim cum ille Adamo Bremensi integro propemodum seculo sit posterior, & Adami quam proximè quoque verborum insistat vestigiis. Ita enim habet initio lib. 1 cap. 1: „Slavorum populi multi sunt, habitantes in littore Balthici maris. Sinus hujus maris ab occidentali oceano orientem versus porrigitur, appellatus ideo Balthicus, quod in modum balthei longo tractu per Scythicas regiones tendatur usque in Græciam. Idemque mare barbarum, seu pelagus Scythicum vocatur, à gentibus, quas alluit, barbaris. Hoc mare multæ circumsedent nationes. Dani siquidem ac Suenes, quos Normannos vocamus, septentrionale littus, & omnes in eo obtinent insulas. At littus australe Slavorum incolunt gentes, quorum ab oriente primi sunt Ruzi, deinde Poloni, habentes à septentrione Pruzos, ab Austro Bojemos, & eos, qui dicuntur Moravi sive Carinthi, atque Sorabi: &c. Omnes hæ regiones, præter Pruzos, Christianitatis titulo decorantur. Diu enim est ex quo Russia credidit. Russia autem vocatur à Danis Ostrogard, eo quod in oriente positus, omnibus abundet bonis. Hæc etiam Chunigard dicitur, quod ibi sedes Hunnorum primò fuerit. Hujus metropolis civitas est Chue.

Eaque obiter inspecta.

Quibus in verbis, quæ ex Adamo sunt repetita & antea sic satis explicata, haud immorabor, illud tantum adjiciens, mare istocce etiamsi longissimo tractu in orientem protendatur, Græciam tamen, quod innuit, haudquaquam pertingere, sed terminum circa Nervam, ut hodie vocamus, Russorum esse: Et rectè aspectu occidentalis oceani, ex quo profluit, *Orientale* nunc *mare* vocari. Interea, quod Græciam spectat, verum est hac iter, ut plurimum, egisse, hocque mare, Moschos ac Russiam versus, transmisisse, qui è Dania Orientem ac Græciam olim peterent, quod in historia inque rebus *Erici Eigodi* Danorum regis, Græciam ac Terram sanctam eum familia petentis, ut & alibi, patere potuit. *Suevicum* autem *mare*, ut Tacitus appellavit, aut, ut Plinius, qui *Codanum sinum* dixit; aliasque Ptolemæi aliorumque appellationes, de quibus superius dictum, nullibi jam, nisi in libris ac monumentis authorum reperias.

INSULARUM

IN SINU BALTHICO SIVE CODANO, EX MELA, PLINIO aliisque, hos proximè secutis, Tacito præsertim & Ptolemæo, recensus & enodatio.

EXpositis, quæ ad orientale mare ejusque descriptionem, ac varias cum veterum tum recentiorum appellationes pertinebant, nunc in eo insulas videamus.

Et quidem loco primo producendus in medium Pomponius Mela, qui, ut patuit superius, CODANUM SINUM inter primos appellans, de insulis præterea ejus hæc habet lib. 3 cap. 3: *Super Albim Codanus ingens sinus magnis parvisq; insulis refertus. Acre mare &c. in eo sunt Cimbri & Teutoni, ultra ultimi Germaniæ Hellevones.* Et deinde eodem libro cap. 6: *Triginta sunt Orcades, angustiis inter se deductæ spatiis: septem Hemodes contra Germaniam projectæ in illo sinu,* quem

præsertim, quà in sinum versus Cimbricam Chersonesum cogitur, describi quàm verbis Melæ supra citatis, & inter cetera illis præcipuè: *Acre mare, quod gremio littorum accipitur, nusquam latè patet, nec usquam mari simile, verum aquis passim interfluentibus ac sæpè transgressis, vagum ac diffusum, facie amnium spargitur, qua littora attingit, ripis contentum insularum non longè distantibus.* Et cetera quæ sequuntur, superius videnda. Nunc ad insulas, quæ in mari hoc sunt, quarumque in verbis jam positis Mela & alij antiquorum mentionem, ut antè patuit, injecêre, proximus deflexus fit, sed antequam eò digrediar, paucis, quæ de eodem hoc freto post superiores retulêre *Eginhardus* & *Adamus Bremensis* ponenda ob oculos.

EGINHARDI & ADAMI BREMENSIS DE EODEM

Orientali seu Balthico mari verba posita propiusque cum antecedentibus nec non Helmoldo collata.

EGinhartus de hoc maris sinu fecisse verba in eo libello legitur, quo vitam *Caroli Magni* disertissime est complexus, idque occasione belli, quod idem Magnus Carolus cum Slavis gessit. Nam postquam dixisset: His motibus ita compositis, Slavis, qui nostra consuetudine Vuilsi, propriè verò, hoc est, suâ linguâ, Vuelatabi dicuntur, illatum est bellum: in quo & Saxones velut auxiliares inter ceteras nationes, quæ regis signa jussa sequebantur, quanquam victâ & minus devotâ obedientiâ militabant. Caussa belli erat, quod Abottitos, qui cum Francis olim fœderati erant, assidua incursione lacessebant, nec jussionibus coerceri poterant. Hinc statim de sinu ipso, ad quem locati erant Slavi, ita subjicit: Sinus quidam ab oceano orientem versus porrigitur longitudinis quidem incompertæ, latitudinis verò, quæ nusquam centum millia passuum excedat, quum in multis locis contractior inveniatur, hunc multæ circumsedent nationes. Dani siquidem & Sueones, quos Normannos vocamus, & septentrionale littus, & omnes in eo insulas tenent. At littus australe Slavi, & Aisti & aliæ diversæ incolunt nationes, inter quos vel præcipui sunt, quibus tunc à rege bellum inferebatur Vuelatabi, quos ille unâ tantum, & quam per se gesserat, expeditione, ità contudit ac domuit, ut ulterius imperata facere minimè renuendum judicarent. *Eginharti verba.*

Meminit horum Eginhardi verborum Adamus Bremensis in Ecclesiasticâ suâ historiâ, & veluti explanatoris vice fungens hæc super iisdem habet: Sinus ille ab incolis appellatur Balticus, idemque mare barbarum seu pelagus Scythicum vocatur à gentibus, quas alluit barbaris. *Et statim deinde addit*: Quod autem dicit (*Eginhartus*) eundem sinum longitudinis incompertæ, hoc nuper apparuit in solertiâ fortissimorum virorum Ganund Wolff satrapæ Danorum, sive Haroldi Regis Normannorum, qui magno viæ labore, multoque sociorum periculo, quantitatem hujus maris perscrutantes, ancipiti demum jacturâ ventorum ac piratarum fracti victique redierunt. Affirmaut autem Dani longitudinem hujus ponti sæpè à pluribus expertam, secundo flatu per mensem aliquos è Daniâ pervenisse in Ostrogard Russiæ. Latitudinem verò illam ponit (Eginhartus) quæ nusquam centum millia passuum excedat, cum in multis locis contractior, ut ait, inveniatur, quod in ostio ejusdem sinus videri potest, cujus ab Oceano introitus inter Alaburch vel Wendilam promontorium Daniæ scopulosque Normanniæ, tam strictus invenitur, ut facili saltu per noctem carbasa trajiciantur. Item limitem egressus Danorum idem Pontus latè brachia tendit, quæ denuò contrahit è regione Gothorum, qui à latere Wilzos habent. Deinde quanto interius vadit tanto latius hinc indè diffunditur. Hunc inquit (Eginhartus) sinum multæ circumsident nationes. Dani siquidem ac Sueones, quos Normannos vocamus, septentrionale littus tenent, & omnes in eo insulas, ad littus autem australe Slavi, Aisti aliæque diversæ incolunt nationes inter quos præcipui sunt Welatabi, qui & Wilzi dicuntur. Dani verò & Sueones cæterique trans Daniam populi, ab Historicis Francorum omnes Normanni vocantur, cum tamen Romani scriptores ejusmodi vocent Hyperboreos, quos Marcianus Capella multis laudibus extulit. Itaque primi ad ostium prædicti sinus, in australi ripa versus nos, Dani, quos Juthas appellant, usque ad Slium lacum habitant. Undè incipiunt fines Hamburgensis parochiæ, qui per maritimos Slavorum populos longo tractu porriguntur usque ad Panim fluvium, ibi limes est nostræ diœcesis. Indè Wilzi & Leuticij sedes habent usq; ad Odoram fluvium: trans Oderam autem comperimus *Adami verba.*

 degere

quem Codanum diximus; Ex iis Codanonia, quam adhuc Teutoni tenent, ut magnitudine alias, sic fœcunditate ant stat.

Pomponio proximus est Plinius, qui de eodem sinu loquens ait lib. 4 cap. 13: *Codanus sinus refertus insulis, quarum clarissima Scandinavia & Sinus Clylipenus in ostio suo insulam Latrin habet. Mox alter sinus Lagnus conterminus Cimbris.* Et idem lib. 37. cap. 2. *Mithridates ait in Germaniæ littoribus esse insulam, vocarique eam Oseri am, cedri genere silvosam. Inde defluere in petras.*

Hactenus verba Pomponij & Plinij. Quorum illum loco priori haud obscurè agnovisse in sinu Codano perplures insulas liquet, sed errore teneri manifesto, cum in verbis sequentibus septem tantum agnoscat; & *Hemodes* appellet: Orcadasque cum insulis Codani sinus permisceat. Et Ostendi hic error cum ex Plinio, tum ex ipso quoq; Mela potest. Nã Mela loco isto posteriori ab occasu & Hispaniâ ad ortum & Scythiam insulas enarraturus, proximas ab Orcadibus versus ortum *Hemodas* ponit, quod verissimum est, nec aliter Plinius habet, ubi de insulis agit, quæ sunt supra Britanniam, modò pro *Hemodes* cum eodem legamus *Acmodas*. Ità enim ille lib. 4 cap. 16: *Sunt autem* XL. *Orcades, modicis inter se di cretæ spaciis,* VII *Acmodæ &* XXX *Hæbudes &c.* Adeo ut Melam si ad eam faciem formemus leviterque rescribamus: *Triginta sunt Orcades, angustis inter se diductæ spaciis: septem Acmodæ contra Germaniam projectæ. In illo sinu, quem Codanum diximus, est Codanonia, quam adhuc Teutoni tenent, ut fœcunditate alias, ita magnitudine antestat. &c.* nihil à vero & Plinio diversum dicet, nisi quod triginta, non quadraginta, ut Plinius, agnoscat Orcadum insulas.

Hemodes.

Pōponianæ sententia verborumque expositio.

Acmodæ.

Porrò Mela cum in sinu Codano Cimbros & Teutones locet, & hos quidem in insulâ Codanonia, de Cimbris id ità accipiendum, quatenus ortivum peninsulæ ipsorum latus mare bujus sinus alluat. *Codanoniam* insulam ab ipso sinu Codano, & rectius fortasse dici *Codaniam* sive *Cdaniam* verisimile habeam, & illam intelligi insulam, quæ omnium ibi maxima ac fœcundissima, incolis hodiè Danis **Sielandt**, à serendo, nominatur, mox uberius ostendendum. Utrobiq; autem, quod eam testetur Mela tenuisse *Teutones*, non multum quoque à Plinio abit, qui Cimbris proximos facit Teutones lib. 4 cap. 14: *Germanorum genera V, Vindeli, quorum pars Burgundiones, Varrini, Carini, Guttones; alterum genus Ingevonum, quorum pars Cimbri, Teutoni.* Et iterum lib. 37 cap. 2: *Pytheas credidit Guttonibus, Germaniæ genti, accoli æstuarium oceani, Mentonomon nomine, spatio stadiorum* VI CIↃ. *ab hoc diei navigatione insulam abesse Abalum: illo vere fluctibus advehi, & esse concreti maris purgamentum. Incolas pro ligno ad ignem uti eo, proximisque Teutonis vendere.* Quo loci, si, quod supra injecimus *Abalum* intelligenda *Aboe* sive *Aboenses*, qui ex adverso Germaniæ littus Finlandiæ tenent, adjici posset isto adhuc tempore in more iisdem positum, ut circa solstitium æstivum liburnicis suis in hanc insulam Selandiæ solenniter trajiciant, cæli sui merces aliaque, ut utensilia affabrè è ligno edolata, venum apportantes: Et esse in iisdem hoc quoque notabile, quod sagulis versicoloribus haud indecore pro velis navium utantur. Quod nobis haud semel animadversum, in memoriam revocavit verba Taciti ex quinto historiarum, qui de classe ibi Civilis & ejus adversus Cerealem navali certamine loquens, idem fuisse antiquitus Batavis usitatum notat, ut sagis inquam versicoloribus pro velis uterentur. In verbis autem Plinij citatis alij pro *Abalum* maluut legere *Basiliam*, ut nimirum intellexerit Pytheas *Balteam*, id est, *Scandiam*, quæ ab hac *Codanoniâ*, seu insulâ Selandiæ paucorum tantummodo distat stadiorum intervallis. Et ita quoque haud abs re loco priore Plinij Cimbris jungantur Theutoni, & in verbis deinde sequentibus iidem Baltiæ censebuntur proximi. Atq; in ipsâ postremo, quæ est in Italiam mota, Cimbrorum expeditione, de qua uberius historia, Cimbri perpetuò; non ut socij modò, sed gens contermina quoq; & cognata, ponuntur. Sicq; eosdem olim Theutones, non hanc solummodo Codanoniam, sed eidem quam proximè adjacentes insulas, quarum sunt nomina *Fionia, Lalandia, Falstria, Langalandia, Alsa,* aliasq; minores ibidem tenuisse, sit consentaneum. *Abalum* interim Plinij haud sollicitem.

Codanonia.

Teutoni in Codanonia.

In verbis porrò quæ Pomponio quam proximè sunt posita, Plinij, notandum primò, *Scandinaviam*, ut clarissimam hujus sinus insulam nominari, cum, ut ante est commonstratum, non insula, sed peninsula sit *Scandinavia*. *Latris* vero insula, quæ in sinu deindè collocatur [illegible] *eno*, an ad *Osiliam* prope Livones insulam, quod nonnullis placuit, sit referenda, an vero interius & aliò trahenda, facit ambigere ipse sinus, quem nominat, *Clylipenus*. Est enim in vicinâ Livoniæ Pomeraniâ, *Panis* sive *Penus* fluvius, cujus in Clylipeno hærent vestigia. Est sinus quoque, qui modo **Frischhaff** dicitur, milliarium [illegible] longus insulaque non una, quarum est maxima, quæ olim *Julin* habuit oppidum Pomeraniæ non modò, sed Europę propemodum totius post Constantinopolim emporium longe celeberrimum: itemque

Verba Plinij expensa.

Scandinavia insula Plinio.

Latris.

Clylipenus sinus.

itemque *Vinetam*, ejusdem Pomeraniæ amplissimam quondam urbem, Quæ [illegible] desolata jacent, & aliàs sæpenumerò à regibus Danorum oppugnata aut vastata fuerunt: ut indicant [illegible] locis rerum ibi olim gestarum memoriæ. Postremò qui ab eodem memoratur Plinio *Lagnus sinus, Cimbris conterminus*, haud alius sit, quam ille, qui hodieq; **Langelundt** dicitur, & insulam præterea *Langelandiam* habet, à Cimbrorum peninsulà haud [illegible] passuum millibus distitam. Alter, qui sequitur Plinij locus, ubi in littoribus Germaniæ esse memoratur *Osericta* insula, haud de aliis quidem accipiendus videatur littoribus aliisque insulis, quam istis quæ antè Prussiæ littus sternuntur. Est enim una ibi inter duo Vistulæ ostia, quæ vulgari vocabulo **Frische Haring** / alia hinc Pregolæ ac Demi amnibus lacuque, cui nomen vulgo **Kurischhaff** a continenti diremta, regiones comprehendit tres, quibus nomina hodie **Sameland Sudauw** & **Kurisch Haring**. Sed harum cum nulla, quod ad nomen *Osericta* respondeat, verosimile habeam ex hac potius quam ex *Lagi* jam indicata, *Osiliam* intelligi. Quid enim inter *Osiliam* & *Oserictam* discriminis magnopere, si præsertim liquida in liquidam commutetur: Sed de hac, utpote regni Daniæ insulâ, dicentur mox plura.

Lagnus sinus.

Osericta.

His addenda quæ memorat quoque de sinus ejusdem insulis in Germaniâ suâ Tacitus, ubi agnoscit, *cetera ambire oceanum, latos sinus & immensa insularum spatia complectentem.* Ubi *immensa insularum spatia*, sive *immensæ insulæ* sunt præter ceteras *Scandinavia* & *Baltia* authoribus aliis indicatæ, & ipsi Tacito *Suionum civitates in oceano.* Qui & insulam hujus maris sic potius, ut ipse habet, Oceani sub iudicans, in eâ *Nemus* fuisse *castum* ait, cum de [illegible] loquatur: *Est in insula oceani castum nemus, dicatum in eo vehiculum, veste contectum, attingere uni sacerdoti concessum. Is adesse penetrali Deam intelligit, vectamque bubus fœminis multâ cum veneratione prosequitur.* Hanc alij *Rugiam* seu *Rugelandiam* esse, à Rugis vicinis ità postmodum dictam, alij ipsam potius Zelandiam autumant. Rugos etenim vetustissimos; ut eos describit in Germaniâ suâ idem Tacitus, continentem, quæ erat hujus Insulæ quam proxima, tenuisse olim liquet, cum ait: *Trans Ligios Gothones regnantur paulo jam adductius, quàm cetera Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem. Protinus inde ab oceano Rugij & Lemovij. Omniumque harum gentium insigne, rotunda scuta, breves gladij, & erga reges obsequium. Suionum hinc civitates ipso in oceano.* Ubi *Rugij* & Lemovii in littore collocantur maris Suevici. Quo etiam tractu hodieque est **Rugewolde**/ quod Ptolemæi esse *Rugium* cum nomen, tum situs videatur prodere. Legitur & idem gentis nomen apud eundem Ptolemæum corruptius, cum *Rutiklij* vulgo edatur, pro *Rugij*. Verba ejus sunt: *Post Saxones à Chaluso amne ad Suevum usque flumen Faradini, dein Sidini usque ad Viadrum flumen, & sub his Rutiklij ad Vistulam usque amnem.* Ubi *Sidini* vox *Stetinum* referre nobis videatur, ad Viadri fere exitum celebre Pomeraniæ emporium. *Rutiklios* esse *Rugios* nihil certius: Quorum Jornandes duo genera recensuit *Ulmerugos* & *Ethelrugos*. Illos a Gothis, antequam hi Vistulam transirent, debellatos refert: alteros nomine *Ethelrugos*, quasi dicas, *nobiles Rugos*, nominat, è Scanzia omnes profectos. Porrò *Nemus* in oceano *castum*, quod Tacitus indicavit, haud aliud fuerit, si de Rugiâ accipere libeat, quam quod hodie circa promontorium Jasmondæ **Stubbenitz** dicitur, silvâ constans densissimâ, & lacum insuper profundissimum habens aquâ atrâ [illegible] dautem qui licet piscibus scatere existimetur, scaphas tamen nec retia admittit. Cæterum idem nemus etiam sequentibus seculis, cum jam ab Ethnicismo nonnihil deducta gens delibare Christiana sacra cœpisset, superstitionibus nihilominus fuisse celebre, testatur Helmoldus, cujus verba sunt lib. 1 cap. 6: *Peragratis multis Slavorum provinciis, pervenerunt ad eos, qui dicuntur Rani sive Rugiani & habitant in corde maris. Ibi fomes est errorum & sedes Idololatriæ. Prædicantes itaque verbum Dei cum omni fiducia, omnem illam insulam lucrati sunt. Ubi etiam oratorium fundaverunt, in honorem domini ac salvatoris nostri Jesu Christi, & in com[illegible]rationem sancti Viti, qui est patronus Corbeiæ. Postquam autem, permittente Deo, mutatis rebus Rani a fide defecerunt statim pulsis sacerdotibus atque Christicolis religionem [illegible]erterunt in superstitionem. Nam sanctum Vitum, quem nos martyrem ac servum Christi confitemur, ipsi pro Deo venerantur, [illegible]turam anteponentes creatori. Non est barbaries sub cœlo [illegible] idolas ac sacerdotes magis exhorr[illegible]. Solo nomine sancti Viti gloriantur [illegible] etiam templum [illegible]rum amplissimo cultu dedicaverunt.* Et plura ejus generis apud [illegible]em Helmoldum occurrunt, & alia eodem spectantia suggerit etiam [illegible] loco hist[illegible] At qui, n[illegible]am, sed *Zelandiam*, ex adverso Scaniæ, [illegible] potius verbi intel[illegible] p[illegible]tan[illegible]ipu[illegible] adducunt, quod hodieq; propè Lethram, insigne antiquitate Savoniæ [illegible]diæ oppidum, nemus habeatur, in quo vallis sit Hertæ sacra: vul[illegible] **Erthedal** d[illegible] vero, id est, *terram matrem* in com[illegible]

Taciti de eodem verba.

Rugia.

cu[illegible]e

coluisse Germanos, & eam existimasse eosdem intervenire rebus hominum, & invehi populis, Taciti, quæ proximè ibidem præcedunt, verba ostendunt: quamvis quoque haud defuerint, qui ad *Helgelandiam*, sive *Heilichlandiam* dicere libet, quæ est ad exitum Albis in ore oceani insula, hoc esse referendum Taciti *in insulâ oceani Castum Nemus*, existimarint, alludente præsertim hùc ipso insulæ nomine, cùm **heilich** nobis quidquid *sanctum* ac *castum*, **land** verò sive **lund** *nemus* sive *lucum* notet. Et denique, quia Tacitus hunc maris sinum vix *oceanum* sed *mare* ut plurimum vocet; quod & ante ostensum: moxq; hoc ipsum, ubi de insulis oceani, dicetur nonnihil uberius.

Tacitum porrò excipiat nunc Ptolemæus, qui, ut ante indicatum, in tenebris similiter micans, præter *Scandiæ* unam magnam & tres minores, *Alocias* præterea insulas tres fugerit, sub initium ipsius sinus, quà est promontorium peninsulæ Cimbrorum, versus Norvagiam: Ita enim loquitur: *Supra Cimbricam Chersonesum insulæ tres Alociæ dictæ. Ab orientali parte Chersonesi quatuor Scandiæ nuncupatæ, tres quidem parvæ, una verò maxima earum est, & maximè orientalis juxta Vistulæ fluvij ostia.* Ubi vix quidquam sani, nisi quod à verò non abeat, cum à parte Chersonesi Cimbricæ, ortum versus, insulas agnoscat, quæ sunt, non ut ipse nuncupatas ait, *Scandiæ tres*, sed ut antè nominavimus *Codanonia*, vel ut appellari nunc solent, *Selandia, Fionia, Falstria*; & his minores aliæ perplures, quas inter eminent *Langelandia* & *Lalandia Alsaque* & *Fimbria*, omnes Scandiam intra & Chersonesum Cimbrorum positæ. Sed Ptolemæus nomen earum ignorans omnes eas Scandiæ insulas dixit; cum tamen sola Sælandia Scandiæ quam proximè sit adsita; Fionia verò Cimbricæ Chersoneso adhæreat propior. Maximam autem Scandiarum, quæ hodieque Scandiæ nomen tenet, non insula est, ut alibi jam sæpe indicatum, sed Norvegiæ ac Sueciæ continue adhæret, ut ita maxima Scandiarum Ptolemæi totus is districtus sit, qui hodie Norvegia, Scania, Suecia Orbisque Arctous nominatur. Ex quibus etiam Suecia intellecta Tacito, ut ante patuit, qui *Suionum civitates* nominavit; Plinius & Scandiam & Scandinaviam, necnon & Nerigon, sive Norvegiam adduxit: ut mirum sit nec Tacitum, qui Plinio est posterior quique in Annalibus suis ejus meminit, nec Scandiæ aut Scandinaviæ Nerigæve; nec Ptolemæum denique, qui est utroque inferior, Suionum aut Nerigæ mentionem injecisse. Sed horum quoque superius meminisse nos existimo. *Alociæ* autem, quas ait, nullæ nunc quidem eo sed alio ibi nomine occurrunt, præsertim duæ, *Lesso* & *Anholt*; nisi *Alociæ* fortassis nominatæ hæ antiquitus, aspectu, quæ est ex adverso propemodum in littore Norvagiæ, *Asloa*, nunc *Ansloam* vocamus. *Alocia Ptolemæi.* Quamvis & *Hæselma* insula *Helmiæque* minores, ut eas in hydrographicis suis tabulis appellat Aurigarius, aspectu magnæ *Helmuæ*, de qua alibi dictum, eodem extra promontorium Chersonesi jam memoratę tractu sint sitæ, sed ità ut illa quam longissimè à promontorio insulisque *Lessoa* & *Anbolto* versus meridiem propè *Halsenessam* ferè, quod est Selandiæ promontorium, hæ ad latus Scagani promontorij continenti quam proximæ; à Lessoa verò occidentem versus milliaribus plusquam IV remotæ jaceant; stationes sæpenumero haud infidæ navigantibus, sicuti contra quod Anbolto est ex adverso, ortum versus, *Nidingum*, non tàm insula, quàm obex seu scopulus, mari propè littus Hallandiæ extans, naufragiis præcipue infame habetur.

INSULARUM MINORUM à PROMONTORIO SCHAGÆ *secundum orientale Iutiæ latus Fimbriam usque, cujusmodi eæ hodie habentur, Recensus.*

Quid de insulis Codani sinus tradiderint authores antiquissimi, & quatenus hoc mare illis fuerit cognitum, sic satis declaratum existimo. Nunc ad propriora vertenti, quomodo in totum se hodie universus hic sinus habeat, paucis aperiendum. Et primo quidem tractus ejus, qui, ut indicavimus, est intra Chersonesi Cimbricæ promontorium *Schagam* & *Norvegiam* Hallandiamq;, præcipuas exhibet, quas enumeravimus, *Lessoam* & *Anboltam* insulas, præter *Helmuas* Aurigarij tres minores, *Nidingumque* & *Hæselinam*. Quarum *Anbolta* tribus ecclesiis insignis, ob cæca & sub undis latitantia vada, ut & *Lessoa*, *Nidingumque* naucleris præcipuè vitandæ. *Anbolta. Lessoa.* Quamvis *Lessoa*, sive *Lessò* ut Saxo vocat, non ut *Nidingum*, quod tuberis aut scopuli verius quam insulæ nomen gerat, ecclesias contineat haud pauciores quam *Anbolta*; quarum una turrita, velut pharus à prætemavigantibus ad exeunda pericula sedulo solet observari. esse qui Plinij *Glessariam* existimarint, alibi memoratum.

moratum. Habere quoq; eandem sibi admodum propinquum insulæ instar haud magnum tumulum, *Romma* nomine, tabulæ indicant. Ab eâ *Anholtium* plus minus milliaribus sex, *Helmiæ minores* à Nidingo circiter octo est dissitum. *Helmiæ* autem quas indicavimus *minores* contiguæ sibi invicem sunt, in modum, ut *Alocias* suas tres haud longè hinc descripsit Ptolemæus, nisi quod *Helmiæ* ad orientale promontorij Cimbrici latus, austrum versus, sint positæ, *Alociæ* autem Ptolemæi ad latus occiduum. Quo situ cum nullæ sint insulæ, has intelligi voluisse, aut hoc circiter situ collocatas, verosimile habeam. *Lessoa* incolas capitulo Wiburgensi parere superius est indicatum. Quam verò hæ insulæ navigantibus noxiæ ac formidabiles sint, indicat proverbium vulgo inter eos jactatum

Lassoe/ Nidingund Anholt/
Maecken dat menich stuerman niet werdt oldt.

id est

Lessoa, Nidung atque Anholtium insulæ
Sunt causa multus ne senescat navita.

Hinc ad sinum Lymicum, vulgo *Limford*, de quo suo loco superius dictum, ultraque descendendo perplures in eo maris sinu, qui Balthicus est propriè appellatus, sparguntur insulæ minusculæ; cujusmodi sunt *Helmia, Tuna, Kitholmia, Iordholmia, Alroa, Gernoa, Vorsia, Samsoa, Arroa, Sundervida, Aria, Alsa* & *Fimbria*. Ex quibus *Helmia* & *Samsoa* superius no- *Tunna.* bis, ubi de Arhusiensi diœcesi, fuerunt memoratæ. *Tunna* ab Arhusiâ Jutiæ abest miliaribus circiter tribus, vix in longitudinem miliare complexa. Parochiam unam habet. Inter eam & *Samsoam* ordinarius est nautarum cursus in Norvegiam tendentium. Habetque *Kitholmiam* & *Iordholmiam* sibi quam proxime adsitas. Nec longè inde in ipsis faucibus sinus Horsensis tres aliæ sunt, *Arroa, Gernoa, Worsia*. Est & *Endola* miliare longa, medium *Aroa.* lata. Unam parochialem ecclesiam habet, silvis ac lucis opaca. *Aroa* in aditu Slesvicensis Ducatus sita, ubi in Fioniam per Assensem sive Ottensem sinum ad opidum Fioniæ *Aria.* Asnesum, *Assens* vulgo, trajicitur. Quatuor hæc distincta est pagis. *Sundervida* & *Aria* Alseno vicinæ sunt: quarum hæc sesqui circiter ab Alsâ miliare distat, silvis amænè vestita, ac proindè oportunos gratosque venationibus recessus præbens. Tres habet parœcias & *Sundervida.* aliquot nobilium prędia, cum arce & opido haud ignobili *Copingia*: Illa duas exhibet parochiales ecclesias, adjunctam habens Ducalem arcem *Sandpergam* nomine. Ipsa autem *ALSA.* *Alsa* magnitudinis mediocris est insula. Quatuor enim in longum miliaria, duo in latum complexa, nec magno intervallo à Ducatu Slesvicensi separata, ac sinum Flensburgum, (**die Flensburger wick**) respiciens, ab Anglis populis (de quibus, utpote nobilissimæ gentis Anglicanę conditoribus, jam antè dictum) eodem sinu disterminatur. Castrum in *Sunderburg.* eâ, seu sedes Ducis Iohannis Holsati *Sunderburgum*, & opidum ejusdem nominis, de quo & supra nonnihil, ubi de Slesvicensi Ducatu, dictum memini. Sunt & alia ibidem municipia ut *Nordburchum, Osterholtum, Holla* & *Gamelgarda*. Parochias habet populosas admodum, numero tredecim. Undè aliquot armatorum millia, re id flagitante, educi ex eâ quam promptissimè possunt. Est præterea lucis ac nemoribus saltuosa atque ideo cervorum variique generis ferarum venationibus quam amœnissime patet. Habet & pascua uberrima agrumque siligini serendæ haud inidoneum. Nobilissimus olim Rantzovius insulares hosce *Elisios*, &, qui in *Ariâ* vicinâ *Arios*; & *Manimos*, qui in *Mona*, de quâ mox, nuncupandos injecit, respiciens scilicet ad *Elysios* Tacito in Germaniâ memoratos, quibus & *Arios Manimosque* conjungit: quasi ab *Alsen, Ar*, & *Mone* sic dictos. Nec abs re Rantzovius, si nimirum dedisse hos originem eis dicamus, utpote Theutonis populis. Theutoni enim ut ex Melâ indicatum, Codanoniam, id est, insulam Zelandiæ eique conterminas habitarunt. Nam aliàs hi populi Taciti seculo in intimâ fuère Germaniâ, ad Lygios eorumque societatem spectantes. Ità enim de iis Tacitus loquitur loco jam dicto: *Dirimit scinditque Sueviam continuum montium jugum, ultra quod plurimæ gentes agunt. Ex quibus latissimè patet Lygiorum nomen, in plures civitates diffusum. Valentissimas nominasse sufficiat, Arios, Helvecenas, Manimos, Elysios, Nabarvalos.* Et statim ibidem: *Ceterum Arij super vires, quibus enumeratos paulo ante populos antecedunt, truces, nigra scuta, tincta corpora atras ad prælia noctes legunt. Ipsaque formidine atque umbrâ feralis exercitus terrorem inferunt, nullo hostium sustinente novum ac velut infernum aspectum. Trans Lygios Gothones regnantur, indè ab oceano Rugij* &c.

Fimbriam,

Fimbriam, Cimbrici nominis vestigium, unicâ tantum literâ immutatâ, referre quibusdam placet. Unde & *Cimbria* parva iisdem dicitur. At si nomen, quo censetur, vernaculum, inspiciamus propius, vix quidquam ejusmodi apparebit. Est autem id **Femeren**/nihil cum *Cimbria* aut *Cimbris* commune aut consonum habens. Superius non esse eam *Burchaniam* Plinij, quam & *Fabariam* appellatam idem ait, satis est demonstratum. Sita verò ex opposito Wagrię, à continente brevi trajectu separata, piscatu & gratâ fertilitate famosa est, cum vix ulla sit in totâ insulâ terrę gleba, quę non filiginem, & maximè quidem triticum, copiose producat; & ejusmodi quidem quod in oras exteras ob grani præstantiam, ut plurimum avehitur. Quatuor est distincta parochiis nimirum **Landskircken**/ **Burgh**/ **Peterschoff** & **Badendorff**. Quin & eleganti decoratur municipio, quod *Burgum* appellant. Et brevi inde spacio arx est, olim celebris inque historiis non semel memorata, *Glabecensis*: cujus nunc rudera tantum supersunt. *Fimbria vulgo* **Femeren.**

INSULARUM IN EODEM SINU CODANO MAIORUM,

& præsertim Fioniæ Selandiæque cum adjacentibus, cujusmodi hodie visuntur, conspectus.

NUnc videndæ insulæ, quæ superioribus longè majores, intra tamen Jutiam & Scaniam loco medio sunt collocatæ. In quibus *Fionia* præcipuè & *Selandia* eminent, atque inde secundo loco *Falstria*, *Lalandiaque* cum adjacentibus. Quam verò per nebulam tantum hic omnia viderint veteres, & esse fortassis has Ptolemæi *Scandiæ tres*, superius est indicatum.

FIONIA.

FIONIA tam formæ quam situs amoenitate conspicua est. Undè & vernaculè loquentibus id nominis pulchrum notat. Adamus Bremensis ad Theutonismum propius accedens *Fun* dixit & alij fortasse *Finningia*. Plurimis enim naturę dotibus pollet. Frumentorum copioso proventu ita abundat, ut ad remotissimas regiones ea quotannis transmittat, præsertim siliginem & hordeum. Quemadmodum etiam annuatim numerosa boum & equorum præstantium agmina Germaniæ suppeditat. Qui littus adhabitant, præter agriculturam piscationibus etiam incumbunt. Nec desunt, ob plurimas, quibus passim inumbratur insula, silvas, cervorum, capreolorum, leporum ac vulpium venationes. Hanc à Juthiæ continente maris Balthici incursus occiduus, angusto quasi porthmo, sed vehementi impetu ac violento fragore, præsertim propè Middelfurtum, sejungit. In ejus propemodum meditullio metropolis est *Ottonia* vulgo **Ottensehe**/ urbs episcopalis. *Ottonia.* Adamo Bremensi est *Odanse civitas magna*. De cujus conditore variant sententię, cum alij ab *Othino*, alij ab *Othone* ejus nominis imperatore primo deducendam velint. Qui *Othinum* urgent, Saxonem Grammaticum authorem proferunt, qui Othinum, ut numen quoddam cultum Danis memorat lib. 1. & 5. *Othonem* conditorem qui asserunt, nomen pręcipuè esse indicio affirmant. Cui & illud accedit, quod Othonis tertij, qui primi Othonis nepos fuit, literę habeantur, quarum meminit historia sub annum 987. In quibus disertè urbem *Othonesvigensem* nominat. quamvis ego, si quid hujus sit, non tam Othonem primum qui insulam, quod quidem constat, haud unquam intravit, quam Haraldum Gormonis, qui ab eodem *Othone* I ad sacra Christiana est invitatus, conditorem loci habendum verius existimem: quod is nimirum Imperatori jam dicto, à quo & filius baptismate susceptus *Suenotto* fuit dictus, hanc prętereà rependere gratiam & urbem à se statutam, in memoriam Imperatoris tam benefici, nomine quoque ejusdem insignire voluerit. Hoc opidi, insulæ universę emporium est celeberrimum. In quo circa festum Epiphaniæ omnium propemodum indigenarum, & pręsertim nobilium, cujusmodi in Holsatiâ Chilonij haberi conventus solet. Templis ornatur duobus elegantis structurę: Quorum alterum Canuto, alterum Francisco sacrum est. Circa illud, forum patet insigni amplitudine. in quo Daniæ rex inclytus Fridericus secundus cum Holsatiæ & Slesvici Ducibus antiquum fædus anno Christi M. D. LXXV renovavit, ut inde refertur. Cumque, ut dixi, in insulę meditullio situm sit, circa idem veluti centrum suum civitates reliquę numero septem æquali propemodum distantia ita sunt positæ in maris circumflui littore, ut por-

tnum [illegible]que op[illegible]nitate, negotiationes suas non solum in mari Balthico verum e[illegible] per Sueciam, Nor[illegible]egiam, Russiam, Belgium atque Germaniam latè exercere queant. Nomina earum sunt *Neoburgum, Suineburgum, Foburgum, Ascens, Boens, Middelfurtum* & *Kertemunda*. *Neoburgum* Quarum *Neoburgum* ædificari cæptum à Canuto Prebeslai filio Lalandię Duc[illegible] anno Christi 1175. Hodie circa hoc opidi regis prętoria navis stationem, ut plurimum, habet, cujus inter cetera, est operam dare ut navigia minora nec per Oresundę fretum, de quo mox, commeantia, & quibus minus periculi est ab insulis ac locis vadosis, quęque ex Holsatiâ, Lubecâ aliisque vicinis regionibus solvunt & subinde quoque mercimoniorum suorum gratia ad urbes hujus *Balthici* sinus aliunde appellant, ut nquam vectigal re[illegible] debitum Neoburgi pendant. Fuit aliàs hæc civitas vetus regum & Danici parlamenti sedes. *Kiertemunda* Ex eâ in Selandiam communis trajectus est. *Kiertemunda* egregia est & portu opor- *Bounsoma.* tuna civitas. **Boens** aliâs & Latinius Bounsonia dicitur, sicuti *Asnesum*, quod v[illegible]o **Assens** audit. Regias arces habet quatuor *Neuburgum, Hagenschovam, Hinsgagelam, E[illegible]be[illegible]gum*, & prędium regium *Rugardia*. Pagi complures, quorum qui templa ostentant, numerantur ducenti sexaginta quatuor. Sunt & prædia arcesq; nobilium haud paucę. Monasteria sex. Stagnis insuper piscosis, aquisque perennibus passim irrigat[illegible]r.

Ad episcopatum præterea Fionensem spectant insulę minores perplurimę, habitabiles pleræque. Quarum illustriores & quidem contra Vandalicas civitates projectę sunt *Langelandia, Lalandia, Falstria, Alsa, Arrea, Tassinga, Strina, Turoa, Egbolmia, Vresema, Orrea, Begoa, Basthlmia*. Ex quibus *Alsa* aliæque nonnullę superius memoratę.

LANGELANDIA.

LAngelandia à longitudine sic dicta, cum septem miliaria Germanica longa, duo tantum lata sit. hæc parœciis rusticis XVI ornatur. Regiam arcem *Tranekeram* habet, *Tranekera.* probè munitam. Sunt & prædia nobilium perplura. Opidi vicem esse *Rutcopia* potest. *Rutcopia.* Quem Plinius *Lagnum sinum Cimbris conterminum* dixit, haud alibi quàm hoc circiter freto statuendum, supra injecimus.

LALANDIA.

LAlandia ab humili & profundo suo situ sic appellata octo miliaribus longa, quinque lata censetur. Separ[illegible]r à Sela[illegible]dià, de qua statim, freto Gronesundâ, à Falstria exiguo admodum trajectu. Frumentorum perquam est ferax. In quâ, præter vicos & pa- *Naschovia.* rochias perplures, quatuor sunt opida, *Naschovia, Saxcopia, Neostadium* & *Lavinscopia*. [illegible]st *Mariboa.* & Monasterium *Mariboee*, in historia memoratum: præter arces ac prædia Nobilium quę habet permulta, olim Ducatus titulo fuit censita. Hanc patriam suam agnoscit [illegible]mius ille passimque celebratus Theologus NICOLAUS HEMMINGIUS, natus in [illegible]co *Embolds* dicto. Qui postquam initio felici ac laboriosâ operâ in Academiâ Haff[illegible]si artium & linguarum studia magno juventutis commodo excoluisset. Theologię [illegible]fessioni adhibitus, eam lucem scriptis propheticis & Apostolicis methodi brevitate [illegible]c perspicuitate attulit, ut non domi solum, sed cunctis Europæ doctis admirationi [illegible]t. Taudem senex ac decrepit[illegible], utpote annorum LXXXVII Roschildiæ, ubi jam ann[illegible] quot, grato otio donatus, conquieverat, satur vitæ spiritum Deo servatori reddidi[illegible] salutis M. DC.

FALSTRIA.

FA[illegible] miliaria quatuor longa, m[illegible]as parochias, opida duo regiasque arces [illegible] & [illegible]tubbecopiam complectitur. Hodie in usum fructum concessa paret Reginæ [illegible] S[illegible]. Plu[illegible]um frumenti annuo proventu vicinis exterisq; locis suppeditat. Ex [illegible] equ[illegible] est. [illegible]ta regis prædium pagumque, cu[illegible] nom- *Gessera* e[illegible] n[illegible], [illegible] in maritimâ Galliæ orâ ex adverso Britanniæ Sue[illegible]nius a[illegible] [illegible]olemæus collocant, nomenclaturam referens. Distat autem à littore [illegible] se[illegible] [illegible] Germa[illegible], [illegible]e Varuemunda, pagus [illegible] Rostochium i[illegible]dictus, quod circa eum se V[illegible]s a[illegible] [illegible]althico mari affundat.

S[illegible]

[illegible] apud Fionios prelii superiorum temporum [illegible], [illegible] cetera, [illegible] facit historia Tauri monti, qui **Ochsenberg** vulgo dicitur, haud [illegible] H[illegible]hovensi. Ubi Christianus III anno domini 1536 celebrem de hostibus victoriam reportavit, fusis atq; interemptis Comitibus duobus, Hoiensi & Tek[illegible]burgensi, itemque archiepiscopo Upsalensi *Gustavo* Trollio; *Christophoro* verò principe Oldenburgico castris in totum exuto. Quin & Ottoniæ magni[illegible]us peractus est triumphus, d[illegible] in foro, qui fuit anno 158[illegible], tres principes Holsatiæ ac Sluesvicensium Duces ho[illegible]m, ob Fimbriam feudo donatam Ducatumque Slesvicensem libero allodio traditum, [illegible]bus superioris seculi debitum, nec [illegible]bus solenni ritu exhibitum, [illegible] *bori* Bavari temporibus, ejus nominis [illegible] annis circiter centum quad[illegible]um, oportune consultoque demum Frederico II concordes deferunt, facta promissione, ut regem Danorum injuriarum vindicem agnoscerent, ipsum in hostibus [illegible]ellove impetendis consulerent: juro adversus rebellantes [illegible] eidem [illegible], & [illegible]ique [illegible]is quicunque Dano declaratus [illegible], idem Holsato inimicus habe[illegible]r, & vice versâ, ut latius memorabit historia.

Ochsenberg.

SELANDIA.

SEquitur Fioniam inclita *Selandorum* [illegible], orientem versus, proximè objecta. [illegible] inter ceteras [illegible] omnium [illegible] amœnissima maximaque, utpote quæ longitudine censeatur milliarium Germanicorum octodecim, latitudine duodecim. Eam *Teutonorum Codanoniam*, M[illegible]lae indi[illegible], videri [illegible] commonuimus. Habet civitates hodie tredecim maximè celebres, *[illegible]am*, *[illegible]goram*, *R[illegible]ldam*, *Ringstadium*, *Co[illegible]m*, *N[illegible]stvedam*, *Ca[illegible]lumburgum*, *Slangendorpium*, *Prestoam*, *Slaglosam*, *Corsoram*, *Sc[illegible]loram*, *Holbekam*. Quibus & addi potest, quod in insulâ ei contiguâ Monâ est *Stegæ* oppidum & *Nicopia* in territorio Draecksholmensi; itemq; *[illegible]burgum*, nominatissimum olim in lacu Zelandiæ nunc dirutum funditus. De cujus conditu versus celebrantur, qui antepagmentis portæ circa arcis ingressum inscripti olim fuerint, isti scilicet:

Soborg.

Vixit Aristoteles & Alexander dominatur
Dum per gentiles castrum Soborg [illegible]bricatur.

Fuerunt, qui hocce *Seburgum* in Lethricâ palude constructum, Eschilli archiepiscopi castellum atque [illegible]us fuisse, cujus Saxo meminit, sibi sed perperam persuasum habuerint, de quo dictum [illegible]. In [illegible]us quoque Valdemari ultimi injecimus conjugem ejus reginam *[illegible]am*, matrem *Margar[illegible]* reginæ, in cœmiterio Seburgensi simplicissimo apparatu sepultam; ejusq; super tumulo [illegible]um quadratum haud multis adhuc ante annis conspectum in modum saxi sepulchralis, cui reginæ [illegible], capite coronam gestantis cum stolâ ad pedes demissâ, erat incisa. Objurat [illegible] Seburg[illegible] post [illegible] annis aliquot custodiæ fuerit demandata, uti est ad annos 1[illegible]5 & 1[illegible] à nobis relatum. Ex versu autem ipso non tam oppidum quam arcem fuisse, in morem castri communitam satis intelligitur. Interim, occasione ejus quod de Lethræ palude injectum, non [illegible]mitti debet, fuisse in Selandiâ illud, quod [illegible] tantoque celebrat Saxo, Lethræ munic[illegible]um. Nam & [illegible]*ori* adhuc primi Danorum regis [illegible]lo, quod & a[illegible]ra & ali[illegible]us, prælium [illegible] Lethræ pontem ipso rege duce esse commissum [illegible]d annum Christi [illegible] à nobis est [illegible]memoratum. Sed de civitatibus statim dicetur, ut & de arcibus re[illegible], quæ, ut plurimum, c[illegible] sunt a[illegible], exceptis perpaucis & illâ præsertim [illegible] magnificen[illegible], quam rex Frede[illegible] II vi[illegible]a, loco perq[illegible] amœno, singulari apparatu con[illegible], eamque de suo nomine FR[illegible]DERIC[illegible]SB[illegible]R[illegible]M, nuncupavit.

Lethra.

[illegible]be[illegible]ula perplures, in quibus trecentæ quadraginta septem numerantur, [illegible] adornatæ, præter eas, quæ in proxi[illegible] M[illegible]â insulâ. Ru[illegible]mis absque ster[illegible]one [illegible]s uberri[illegible]. [illegible]mo B[illegible]ensi *[illegible]m forti udu[illegible]rorum, quam o[illegible] [illegible]ru[illegible]um c[illegible]berrima* memo[illegible] [illegible]tori[illegible] & [illegible]um a[illegible]qui haud [illegible]erit, sive ob elo[illegible] [illegible]ar[illegible]ndi *[illegible]s Grammat[illegible]*, [illegible] & e[illegible]agis adm[illegible] habitus [illegible] fuit [illegible]m [illegible]imo [illegible] [illegible]otero la[illegible] [illegible]atori haud otios[illegible], qu[illegible] barbarie obsitissimo [illegible] cum [illegible] [illegible]er, flo[illegible], ea[illegible]onis atq;

 eloquij

Etymon Zelandiæ. cloq[illegible] polli[illegible]. *Etymon* Selandiæ venari nonnullos ex eo v[illegible], q[illegible] aquis undique sit cincta. At alij alio re[illegible]cientes, n[illegible] eam [illegible] vide[illegible] cientem judicantes, quòd ità omnes insulæ dicerentur Selandiæ, malu[illegible] hoc appellatam nomine; quod[illegible] creditam sibi sementem amplissime & [illegible] stercoratione refundat. Nam & **sejen** & **sajen** *serere* & **Saed** *seget*[illegible] dige[illegible] & Saxo Grammaticus, de quo est memoratum, *Sialandum* se non *Selandum* [illegible] fortasse, q[illegible] i[illegible] avimus vocis ab æquore & aquis deductæ ambiguitat[illegible]m. [illegible] le est nec omittendum hoc loco ob memoriam a[illegible] d[illegible]cus Seland[illegible] nom[illegible] de Zelandia, quæ Belgij est provincia, Zelandicum Chronicon cap. 7 hos [illegible] n[illegible] Ze[illegible]ndos illius esse conditores. Rollonem verò, Danorum du[illegible]cem, [illegible] al[illegible] quandiu eique vicinas insulas tenuisse, pri[illegible]squam in Gallias tra[illegible]smi[illegible]t o[illegible] loco historia. E[illegible] idioma quodque Zelandorum multas hodieque retinere ex [illegible] diotismo ac dialecto voces alibi monstrabitur.

ROSCHILDIA. Ex Urbibus porrò, quas enumeravimus, est om[illegible] in med[illegible]terraneis p[illegible]ua, & [illegible] lim, si Ad[illegible] B[illegible]me[illegible]si credimus, *maxima Ros[illegible]ldia*, à **Roe** rege ut vol[illegible]t, & [illegible] *fonte*, qui ibi e loco uo[illegible]l edi[illegible]iore scaturiens suo decu[illegible] [illegible]tas moie[illegible]ru[illegible] [illegible] propellit, sic denominata. Alluit eandem sinus quoq; maris in[illegible]ns ac pi[illegible]su[illegible] *I[illegible]* [illegible] **fiord** dictus. Fuit olim non modò re[illegible]i universi metropolis, vel, ut [illegible]abe[illegible] Bremensis, *sedes regia Danorum*; sed dioeceseos etiam totius Zelandiæ c[illegible]t[illegible] cesin primus instituit Sueno, Suenotho dictus, Haral[illegible], [illegible]æ, Norveg[illegible] Rex, ordinato antistite *Gerebrando* sub ann. [illegible] 1[illegible]22. Muro deinde cinxisse [illegible] Grathedensem, additis fossâ & propugnaculis, reperio apud Chronologos sec[illegible] integro post. Et antea Haraldum, Suenothonis parentem, sacell[illegible] ibi sumptuo[illegible] exædificasse, atque eo conditum ipsum, ut & filium Suenothonem, cujus funus [illegible]x [illegible] delatum eodem. Et hodie quoq; regum mausoleis illustrem esse locum, Ch[illegible] Frederici II insigni opere elaborata ibidem busta ostend[illegible]nt, ut omittam sepulc[illegible]m [illegible] lissimæ heroinæ Margaretæ, Daniæ, Sueciæ & Norvagorum reginæ potentissimæ q[illegible] *Alberto* Suecorum rege inter præliandum capto, cotem, quam ei paulò ant[illegible], ut mun[illegible]s [illegible] cumeliosum inque opprobrium ac ludibrium fæ[illegible]inei sexus *A*[illegible]*cr*[illegible]*s* idem mise[illegible]t t[illegible]pli Roschildensis columnæ in re[illegible] sempiternam memoriam haud procul suo mau[illegible] affigi curavit. Alias urbis celebritatem, magnificentiam atq; antiq[illegible]t[illegible]tem d[illegible]ra[illegible] multa diruta, tum & rudera re[illegible]um ac monaste[illegible] fati[illegible] ar[illegible], u[illegible] & epistola Alexandri pontificis maximi, quæ in [illegible] e[illegible] p[illegible]a [illegible] q[illegible]â Regianorum insulam, quo[illegible] ad ecclesiasticam juri[illegible]cti[illegible]uem, R[illegible]d[illegible] dioecesi subjicit. Tempore regis Ch[illegible]stophori Bavari, quod fuit anno Christi 1445, ut est eo loci indicatum, dos præter cetera [illegible] signata sponsæ ej[illegible] reg[illegible]æ Dorotheæ Haraisburgum Roschildiæ, unà cum regiâ, q[illegible] habebatur, juri[illegible]ctione. Estque hodieq; loci commoditate, doctorum virorum co[illegible] frequentiâq; imprimis celebris Roschildia. Nam & olim *Saxo Grammaticus* eccles[illegible] positus, ut & *Nicolaus* n[illegible]per *Hemmingius*, jam ante nobis memorati, in[illegible]r Canon[illegible] vulgo vocant, hic vix[illegible]re. Quor[illegible]m utr[illegible]sq; [illegible]neres in te[illegible]plo urb[illegible] diti servantur. Non ineleganti eam [illegible]ramma[illegible] c[illegible]vit Willichius Vesthovi[illegible] ber, P. L. ubi de ur[illegible]bus ac municip[illegible]is [illegible]landiæ inter cetera, ità de Roschil[illegible]

[illegible] cultus [illegible]ndamini an[illegible] Roeque,
R[illegible]x [illegible] nomen compo[illegible]ere meum.
Sueno, [illegible]urcatæ Rex à cognomine barbæ
Notus, jus augens municipale de[illegible]
T[illegible] [illegible]us, [illegible] [illegible]aram
[illegible]ndam, nam [illegible] qu[illegible] monu menta [illegible]t;
[illegible]o [illegible] [illegible] procul
P[illegible] [illegible]o [illegible]
P[illegible] me [illegible]m
P[illegible]
T[illegible]m Lat[illegible] [illegible]nudis est
[illegible]
[illegible] [illegible]u!
E[illegible] a [illegible] comes

HAFNIA ad insulæ latus o[illegible]tivum ponti Baltici m[illegible] [illegible]s e[illegible] quàm proxime *Amaga* insula portum e[illegible] incredibili commoditate [illegible] brem. Hæc quippe ad orientem in Balthicum mare ad stadia circiter quat[illegible] [illegible], vadosis & perpetuis arenis impetum maris sæpe vehementissimi retundit, [illegible] fit u[illegible]ter dictam insulam & agrum Hafniensem ori[illegible]ntalem ad passus quin[illegible] [illegible] tor navibus st[illegible]. Quam [illegible] tenuia urbis initia [illegible], ex eo patet, quo [illegible], alias **Snare** cog[illegible], S[illegible] *Ab[illegible]nem* perpet[illegible] vo[illegible], Da[illegible] [illegible] [illegible]bilitate [illegible]ris, sap[illegible], animi magnitudine, patriæ am[illegible]e, atque in [illegible]bus ge[illegible] [illegible] licitat[illegible] & successu præstans, munitionem quandam eà [illegible] [illegible] Hafun[illegible] [illegible], ma[illegible] sumptibus [illegible]xtructa, fieri [illegible], cui ap[illegible] [illegible] **Axel-hups** [illegible]didit, nr [illegible] p[illegible]s adversus piratas locus [illegible]. [illegible] & [illegible]murus *Ste[illegible]rum* appellatum reperio. Saxo Grammat[illegible] *[illegible]ulam a[illegible] [illegible] castelli fundamentis Absolonem complexum ad arcendos piratas.* [illegible] itur locus [illegible] latim [illegible]portu[illegible]tare situs non casis modo piscatorum sed negotiantium quoque [illegible]à atque ædificiis amplioribus excoleretur, **Kiøbmanshafen**/ id est, *Mercatorum Portus* vocatus est, quà etiam voce ac nomenclatura Latinà Saxo Grammaticus semel i[illegible]erumque in rel[illegible]s Woldemari Magni, urbem nuncupavit: hodieq. vulgo **Kiøbenhaun** Danice, & **Kopenhaven** Teutonice nominari solet. [illegible] vocabulum, quod [illegible] Latine scribentes [illegible] usurpant de[illegible]urtatum est formatumque ex syllabis duabus posterioribus **Hafen/Haven** & **Haun:** quibus *portus* significatur. Unde & sunt, qui *Portuam* appellare Latine non dubitant, quam rectè hîc non disputem. Saxo qui *Portum Mercatorum* appellat, [illegible]tari se potest similibus apud veteres urbium appellationibus, cujusmodi sunt, *Portus [illegible], Portus Augusti, Portus Monœci, Portus Iulius.* Sed & idem quoq; Saxo *A[illegible]lonis urbem* appellasse videtur lib. 14. Jacobus Mejerus Flandricæ historiæ florentissimus alias scriptor etymo [illegible]e ridiculo à **Coppen**/ quod *Iacobum* Flandris significat; & **haven**/ quod *portum* notat *S. Iacobi portum* appellatum hariolatur. Exindè autem quomodo creverit, amplissimisque sæpenumero privilegiis, atque ultimò demum Academià, id est Musarum ac sapientiæ domi[illegible]lio, sit exornata, suis exponet locis historià. Nostro autem ævo, quanta ei ornamenta accesserint ex largà in eam Christiani quarti re[illegible]m maximi beneficentià ostendunt passim urbi[illegible] ampliata pomœria, ordinata propugnacula atque additum [illegible] Armamentarium, cujus Europa vix simile aut secundum habet, sive machinas & o[illegible] g[illegible]nus [illegible]a bellica, sive loci, quo ea ad bellum terrà marique gerendum educi quam commodissi[illegible] possunt, rationem videamus. Quibus accedunt præter cetera, in usum Mercatorum constructus sublicius pons, & Bursa adjuncta. Qu[illegible]m pons ita est adaptatus, ut proximam Amagæ insulam novumque [illegible]eà opidulatus [illegible]ndo veteri connectat. Parte verò ejusdem pontis elevata, subire per eum [illegible]m, [illegible] flagi[illegible] et [illegible]rce[illegible] & [illegible]rium onerariæ possunt naves. Est & regium viridarium extra [illegible]am Borealem amœnissimum, opere artificioso jam nuper adornat[illegible]m, add[illegible]o palatio, sive id prædium appellare libet, quod ceteram magnificenti[illegible].

HAFNIA.

A[illegible]

Armamentarium.

Pons sub[illegible]ius. Bur[illegible].

[illegible]um regium.

Primarium urbis tem[illegible]lum D. [illegible], in eo sacra[illegible]r & corona[illegible]r [illegible] [illegible]es: Canonicorum collegium olim fuit. Aliud est spiritus sancti. T[illegible]rtium D. N[illegible]colai, portui vicinum: Quartum in arce. Quintum D. Petri, [illegible] [illegible] [illegible]p[illegible]us a Frederico II restaurat[illegible]m, ut [illegible] Ge[illegible] [illegible] factus c[illegible] [illegible]us haberent.

Templa.

A[illegible]A de qua dictum, insula, sive, ut alij vocant, *Am[illegible]* urbi Haffniensium [illegible] ri[illegible] a[illegible]cet, sex millia passuum longa, millia quatuor lata, omnium fœcundissima, tum [illegible]us, præsertim leporum, peropor[illegible]a. In h[illegible] duæ sunt parœciæ a[illegible]er [illegible] [illegible]que hominum indi[illegible]narum. altera [illegible] & [illegible] tradita colonia est; [illegible]que [illegible] ante [illegible] Caroli V, [illegible] Christian[illegible]. [illegible]dienses si[illegible]e Amagi [illegible] & [illegible] [illegible]o, [illegible] ad [illegible] ab [illegible] qu[illegible] Am[illegible], [illegible] ut [illegible] [illegible]am [illegible]iensium v[illegible] [illegible]ceat. Et hoc notandum quoque, vocabulum, quo censetur, [illegible] aliud [illegible] *[illegible]nuarium* de[illegible]tasse [illegible] olim antiquissimis apud quo[illegible] [illegible] *Dru[illegible], [illegible]om[illegible]m, [illegible]oma[illegible]m, D[illegible]gum* & *Maguntiacum*. Et apud Italos *M[illegible]*, quod rerum venalium majorumq; m[illegible]rcium veluti promptuarium signet.

AMAGA.

Occurrit

HELSINGORA.

Occurrit Hafniæ, aquilonem versus, HELSINGORA, urbs littoralis, freto, quod *Oresunda* dicimus apposita. Exteri, & præsertim Hollandi, ceterique è Frisiâ, Hollandiâ, Flandriâ, Galliâ, Hispaniâ, Angliâ, Scotiâ, Borussiâ, Sueciâ, Norvagiâ, Moschoviâ, Pomeraniâ totâque Vandaliâ aliique eò confertim quotidie appellentes, **De Sondt** vocant. Cujus etymon qui heri aut nuper in dag[illegible], mirum quantopere sua opinione falsi sint, cum illud ita dictum velint ab *or*, quod veteri Danorum linguâ *arenam* significaverit. At fretum illud **Ozesundt** dici ab **oze** quod *aurem* notat, indicio sit ipsa civitas, quę non tam ab Helsing[illegible] populis *Helsingora*, quam a longo illo sinu, qui à *Col* promontorio ad ipsum fretum **Ozesund** procurrit, *Halsæ* vocabulo Halsingora dicenda, docente præsertim Adamo Bremense, qui etiam **Halsingburg**/ non **Helsingburg**/ perpetuò scribit. Ut [illegible] sinus ejus extensio *cervicem* quasi aut *collum* populariter **Hals** dictum assimulans, atque inde in fretum jam memoratum procedens, ut auris cervici (nam & formam eam refert) accedat, & huc quoque Plinij *Hellevones* sive *Halsevones* referendos supra injecimus. Sane à corporis humani partibus terrarum & maris perplures tractus appellari, ostendunt promontoria, quæ vulgo ab extuberantiâ *nasi* aut *linguæ* nomen accipiunt, ut illud Norvagię à naso **De neus**: *Linguam* verò tralaticie appellari genus promontorij non excellentis, sed leniter in planum devexi extensiq;, docent prę̈ter alia in Zelandiâ Belgij **Nieuwe Tonge**/ & **Oude Tonge**/ id est, *Nova Lingua, Vetus Lingua*. Nec aliter chorographi & historiarum scriptores maris angustias *fauces* perpetuò vocare solent; quod pręcipue locum [illegible] habet; cum nihil sit aliud Helsingora, quam *faucium* seu *colli auricula*, non ut perperam nonnulli particulam **Helsing**/ accipientes, *Benedictam auriculam* interpretantur. Solinus *frontem Locrensium* dicit sinum Europæ primum à Gadibus ortum; Et Tacitus *Germaniæ frontem* appellat, quę Danubio pręetexitur. Accipiunt & aliundè hi sinus sæpenumero appellationes, ut à *colore*, cujusmodi est **Gronsunt**/ id est, *viride fretum*: itemque à *longitudine*, ut **Langesundt**. In Hellade est *Trapezuntium*, quem sinum maris Græci haud dubio à *Trapeza*, id est *mensæ*, quam refert, similitudine sic appellitarunt. Ubi notandum *Sundæ* vocabulum, quod passim in boreę his oris est obvium, ut sunt *Stralesunda* Pomeraniæ; *Carsunda* Norvegiæ; *Gronsunda* & *Langesunda* Daniæ; & de quo jam agimus, *Oresunda* aliaque etiam in Græcia obtinuisse; idque *Trapezuntæ* ostendere vocabulum. Et quid Græciam [illegible]co? Nonne & Indi orientales, & illi à nostro orbe remotissimi Javanenses fretum istud, quod est intra Sumatram & Javæ insulam, *Sundam Calapam* vocant? *Helsingorum* porro opidum semel, quod memini, diserte nominavit in rebus Voldemari lib. 14 Saxo Grammaticus: Alias *Helsingam* idem dixit, ut libri ejusdem initio, itemque *Helsingum opidum* lib. 15. Nec memini si alibi aliter, quamvis ultimo hoc loco non tam intelligi posse *Helsingorum*, quam *Helsenburgum*, quod est in Scaniâ è regione Helsingoræ, fere videtur, cum dicat: *Rex, finitis commeatibus, ad illud Sialandiæ littus, quod ab Helsingo opido vocabulum tenet, trajicere jubet*. Quod enim aliud, quam Helsingoræ littus, qnod ex adverso Helsinbu[illegible] est, capiendum ibi parum reperio. Quàm autem brevis sit inter utrumque oppidum [illegible] sinum illum maris trajectus, ostendit præterea Saxo, qui ait Haraldum regem cum Ringone Sueco navali prelio certaturum, quasi alterum Xerxem, pelagus illud frequenti adeo ac numer[illegible] classe complevisse, ut pontis vice naves essent, pateretque in oram Scaniæ è Selandiâ pedibus per naves iter. Nec omittendum quod de eodem quoq; freto [illegible]fert Adamus Bremensis, qui de pugna similiter navali inter Olaum Norvagum & Su[illegible] thunem commi[illegible] à verba [illegible]aciens, satis indicat navalium id olim conflictuum velut[illegible] nam habuisse r[illegible], [illegible] inquit: *Col[illegible]cta classe innumera bellum intulit regi Danor[illegible] inter Sconam & Sel[illegible], ubi solent reges nava[illegible] confligere bello. Est autem brevis trajectus Bal[illegible] ma[illegible] Halsingbur[illegible], in quo l[illegible]co Sel[illegible] Sconia potest videri*. Videri posse nihil est certius, cum vix ultra semimiliare, c[illegible]jusm[illegible] [illegible] inter Hellesponti Abydum [illegible] Sestum est interstitium q[illegible]d est ortum [illegible] [illegible], quod verò co[illegible]a meridiem est duorum propemod[illegible] miliarium intercapedi[illegible], q[illegible]a præsertim ins[illegible]la *Huena* occurrit. Ut ita fret[illegible] has angustias si quis *Hellesp[illegible]ucum* vocet, nihil abs re dixerit. Ejusdem verò *Huen[illegible]* versus, dilatatio velut *Propo[illegible]*. Nec minor ibi quàm in Bosphoro

Pontus & Propontis Danica.

Thraciæ piscatio est, eaqu[illegible] solemnis, ita ut hæc aurea; illa arge[illegible]a meritò habenda, cujusmodi [illegible] [illegible]am illam olim indigitasse Græcos authoribus proditum. Sane hic quanta semper [illegible] aliorumque piscium captura fuerit sui quoq; seculi scriptor Saxo testatur, dum [illegible] navigia, sunt ejus verba [illegible] *vix remig[illegible] tamen eriperet*. Ceterò ipsum Helsingoræ opidum moris destitutum hactenus, cingi jam prid[illegible]

pridem mœnibus luculenter curavit Christianus IV. Cujus & patens jam an[illegible] laudatissimę memoriæ Fredericus II exstructâ arce CRONEBURGO, maximum urbi ut ornamentum, ita & præsidium addidit. Est enim arx ista arcium in Daniâ omnium munitissima, situ & opere adeo mirabili, ut inter expugnabilia censeatur. Antea, quæ locum ejus vice obtinebat, *Croga* vocabulo à littoris flexura sic dicta funditus diruta, sicuti & *Flonderstburgum*, quod in crepidine quoque maris stetisse haud longè ab Helsingorâ, ubi nunc est *Flonderupium* è regione promontorij Collensis indicat historia: Positaque nunc Croneburgi hæc arx in præsidium extremæ oræ Zelandicæ ac freti, quod appellari *Oreʒundam* jam diximus. Estque tanta operis firmitate, idque maximis & innumerabilibus undique comportatis saxis interque compacta & Fistucata robora conclusis, ac loco fundamenti stabilitis firmatisque, ex ipso maris fundo eum in modum educta, ut immanes pelagi fluctus magnis impulsos procellis, atque ad vallum murosque horrendo boatu illisos, citra ullius periculi metum excipiat. Estque præter ista universum opus singulari symmetriâ exactum, intus magnificis conclavibus, cubiculis, porticibusq; exornatum, quorum omnium conclave quod est maximum, reges Daniæ, tapetis intextos, ordine repræsentat. Tecta cupreis sunt obducta laminis. Muri circumquaque lapide cæso, quem insula Daniæ Gotlandia suppeditat, affabre expoliti: Suntque passim circum mœnia in ploteis ænea tormenta, aliæque grandiores machinæ & colubri ad introitum aut egressum navium, ubi opus fuerit inhibendum, ita disposita inque promptu omnia, ut similem munitionum apparatum reperiri vix alibi existimem. Ad arcis pedem, qua mare ortivum & Huenam insulam respicit, saxum est ingens & stupendæ molis cum hac inscriptione; ANNO M. D. LXXX. FREDERICUS II DANIÆ REX CURAVIT HOC SAXUM À PRIMO SUO LOCO, UBI VICISSIM ALIUS SURROGATUS EST LAPIS, AD HUNC DEVOLVENDUM. CRONEBURGUM.

Hic igitur perque sinus hujus, de quo jam indicatum, fauces, illa non tantum ingentia Germaniæ, Sueciæ, Livoniæ, Russiæ, Borussiæque flumina, in mare se orientale sparsim exonerantia, ceu per cataractas quasdam, in oceanum Norvagicum procurrunt, sed & naves totius Europæ in idem Suevicum seu orientale mare commerciorum gratiâ properantes, atque inde vicissim mercimoniis onustæ redeuntes, hujus transire perpetuo Porthmi angustias tenentur. Si qua verò minora navigia sint, Lubecâ aut proximis ex urbibus Holsatiæ Cimbriæque solventia, ea per Balthicum sinum, qui inter Selandiam & Jutiam est pluribus, ut dictum supra, minoribus insulis, tum & vadis impeditior, cursum instituunt; ità tamen, ut Neoburgi, quod esse Fioniæ oppidum modo meminimus, subsistere, atque ibi vel regiæ navi prætoriæ, quæ fauces servat, mercium suarum ac transitus rationem reddere cogantur. Zundæ porthmus. Adeo ut verè hæc orientalis totius oceani, quà se latissimè versus Moschos ac Sarmatas expandit, claustra censenda: Et maximè Oresundа; hoc fretum, quod non Croneburgo tantum arce, sed & Helsingburgo, quod in adversa Scandinaviæ ripâ castrum est, communitum spectetur ita ut omnes ortum versus aut in oceanum occidentalem navigaturi hic subsistere, arcemque Cronenburgum, uti sedem regiam, suppari demissione cohonestare ac velis mox omnibus complicatis jactâque anchorâ, in terram exscendere, ac debitum regi telonium collectoribus, ad id in oppido Helsingorę a regiâ majestate constituris, pendere necesse habeant. Qui secus faxit, amissionem bonorum incurrit. Jactarunt olim Græciæ principes aureum suum vellus, alij Hermum, Tagum aut Pactolum, ramenta aurea ferentem: Et alij denique Jovis imbrem aureum cœlitus dimissum. Sed ut fabulis quodammodo ista & poetarum ingeniis ad delectationem conficta inque majus aucta, ita hic vere res agitur vereq; Balthici hoc maris ostium appellare auriferum liceat, quod aurum argentumque in bono asperoque nummo sine ullo aut labore aut periculosa subterraneorum diurna nocturnaq; inquisitione, velut Amaltheæ quoddam cornu aut virgula divina regio ærario copiose affundat. Nec desunt interim & suæ regno opes, &, inter cetera, argenti quoque fodinæ subterraneæ, quâ præferrim Norvagiæ ac Sueciæ est contigua Dania, regiâ nuper curâ feliciter adjuventæ excultæque, ut omittam terræ fruges marisque proventus atque indè tot boum, equorumq; generosorum myriades, quibus ut e regno abduci tuto possunt, certis sunt locis constituta vectigalia, maximum etiam momentum regni gazophylaciis inducentia, quamvis superet cetera, meritoque prærogativam mereatur prius istud, utpote, cui Europa pene universa ditionesque ejusdem maritimæ omnes, quatenus hac iter ex oris earum navibus agitur, agnoscuntur tributariæ.

 Ipsum

Ipsum [illegible]ngoræ opid[illegible] occasione tot gentium [illegible]les [illegible], Gallià, Hispanià, Lusitanià, Italià, Flandrià, Zeland[illegible], [illegible]ollan[illegible], [illegible] Vandaliç urbibus nec non & aliunde appellentium, prçte[illegible] indigenas, habe[illegible] inquilinos permultos [illegible] civitate donatos. In quibus ne[illegible] mihi natale [illegible]ficiaud[illegible] utpotè cui [illegible]ic primum haurir[illegible] spirit[illegible]m c[illegible]t, parentibus utrisq[illegible], [illegible] am alentibus. Quorum, defunctà postmod[illegible]tre, p[illegible] Amsterodamenses domicilij sede, haud multò post decret[illegible] Ord[illegible]nu[illegible] fœderat[illegible] sing[illegible] ad regiam majestat[illegible]m, Commissarij sive A[illegible]e[illegible]ti[illegible] titul[illegible] m[illegible] pat[illegible]ç suç utrilem, patrià licet procul, a[illegible]nos circiter vig[illegible]ti nava[illegible]. [illegible] annis defuncto cum successisset eorundem Ordinum man[illegible]atu frat[illegible]cu[illegible] utpotè qui pari passu patrem secutus, quique ob alias insuper dot[illegible]rtim, [illegible] li[illegible]m, in qua ut pictor sui temporis etiam artificum confessione cla[illegible] e[illegible] ibidem majestati jam antè charus & commendatus habebatur [illegible] decim, & quod excurrit, annos haud sine fœderatarum regionum em[illegible] [illegible]mer[illegible] sustin[illegible] defunctus maximo cum liberorum ac necessitudinum dolore, hoc ipso, qu[illegible] mus, anno millesimo sexcentesimo vigesimo quinto. Cui & illud [illegible]log[illegible]m d[illegible] propemodum parem cum prçceptore [illegible]o insigni artifice Johann[illegible] Ach[illegible] isse. Nam is ut Cæsarum maximo *Rudolpho* Austriaco intimus & familiarissim[illegible] artis pretium atque honorem haud leviter auxit, ita & noster, quem defunct[illegible] frater seren[illegible]ssimo *Christiano* IV ita adamatus, ut po[illegible] [illegible]jus sub[illegible] thecam Rex pergeret, deque arte & artificibus, inter cetera, verba commutare[illegible] in eo, cujus egregie meminit Plinius, Magnum illum Macedoniæ monarcham A[illegible] drum, qui simili clarissimoque exemplo affectum suum Apelli prodens, in e[illegible] officinam ventitare deque coloribus cum eodem cædere se[illegible]mones familiariter erat [illegible] tus. Adeò ut addat Plinius, tantum artifici juris in regem alioquin iracundum fui[illegible]e, [illegible] de arte subinde minus peritè differenti silentium comi[illegible]r suaderet, nè à pueris, qui co[illegible] res tererent, rideretur. Quoties regem pinxerit frater, enumerare supervacuum puto. Eminet tabularum ejus una, quà equus exprimitur colore candidus. Hic regem sessorem è prçlio festinantem ferens ac sepem in[illegible]enti saltu superans, cum nivi densiori ad[illegible] sepis acervatç inhærescens expedire se d[illegible]fficu[illegible]ter equus posset, nec moram [illegible]et, conscenso, qui ad manum erat equo alio Rex cursum acceleravit. At[illegible]us summo in terea nisu è nive evolutus, herum su[illegible]m [illegible]ultus jam [illegible] licet aut[illegible]rem, ita est as[illegible] cutus, ut [illegible]no sessor[illegible] [illegible]pto, e[illegible]lv[illegible]m ab[illegible]uce[illegible]. [illegible] rei memoriæ tabula [illegible]sta dicata, hodie, si rectè memini, i[illegible] re[illegible]rid[illegible]rio, q[illegible]od [illegible] ex[illegible]a Hafniam spect[illegible]

HVENA. Ex adverso Helsingoræ [illegible] veluti in oculis urbis, est sita *Huena* insula meridiem ver[illegible] ad longitudinem [illegible] grad[illegible], latitudine verò 54, & quod excurrit, porrecta. [illegible]c ab arce Croneburgo ipsoq; H[illegible]gorç opido [illegible]obus cir[illegible]er milliaribus mari distans, Sca[illegible] Selandiamque pari prop[illegible]odum [illegible]pacio à se utrimque r[illegible]otam [illegible]bet, nobi[illegible]mque [illegible] porthmum sua vicinitate s[illegible]ectabiliorem red[illegible]r. Et i[illegible] hoc situ posita, versum Sela[illegible], præter *Cron[illegible]ur[illegible]um* & *I*[illegible] navi[illegible] [illegible]rarum, ult[illegible]troq; commeant [illegible] ju[illegible] undissimum pro[illegible]ect[illegible] [illegible]m, [illegible], ut [illegible]ctu[illegible], mercaturàq; c[illegible]l[illegible]brem, ve[illegible] L[illegible] a se [illegible] rosou[illegible]. T[illegible]d[illegible]m e[illegible] *[illegible]burg[illegible]um* in [illegible] se[illegible]tent[illegible]ne, idqu[illegible] [illegible] l[illegible]ore [illegible]tat; In quo similiter [illegible], un[illegible] [illegible] mi[illegible]ari [illegible]ncta, versus Eurum patet. *Lu*[illegible], licet maritima non [illegible] men h[illegible] q[illegible]oqu[illegible] [illegible]ecta[illegible], [illegible]at [illegible]or [illegible] miliaribus vérs[illegible] remo[illegible]a [illegible] *Malmo[illegible]ia*, quin[illegible] pro[illegible] [illegible]bus [illegible] orum m[illegible]alem [illegible]o [illegible] sudo e[illegible] locis [illegible]pectui objic[illegible]r. Has civitates, oram[illegible]ue maritima[illegible] [illegible] [illegible]imam in ambitu insula [illegible]et[illegible] & ab his vici[illegible] admodum [illegible]r[illegible] m[illegible] duo quasi miliaria [illegible], [illegible]d[illegible] semimi[illegible] [illegible]let. Et licet [illegible] [illegible]eriu[illegible] qual[illegible] [illegible]bi [illegible]ic[illegible] s [illegible] au[illegible] [illegible], fera[illegible] [illegible]ore[illegible], [illegible] [illegible]ice magnà c[illegible] [illegible] habet [illegible]x cor[illegible]is, [illegible] [illegible]enditu[illegible] [illegible]est. Olim [illegible]at[illegible] [illegible] [illegible]r Hu[illegible] [illegible]m[illegible]

ca[illegible] habitatum [illegible] cum [illegible]entur, [illegible] dicam fit a [illegible]; [illegible]que [illegible] partes [illegible] ga, [illegible] *ra* [illegible] er [illegible] um re[illegible] [illegible]rum [illegible] ar[illegible] [illegible] est, sed rud[illegible]ra [illegible] haud paucos, [illegible] unquam [illegible] gel[illegible]r, quod [illegible]is [illegible] rarissimum. etymo [illegible] la viragiue, [illegible] qua di[illegible] [illegible]etur [illegible]. [illegible] re queat, [illegible] eju[illegible]spect [illegible] profere, [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]ert, quod [illegible] e non Da[illegible] solum [illegible] Germanico haud obscurè significant [illegible]am, & [illegible]ind[illegible] [illegible]ffe Jonam Jacobæum Hu[illegible] & [illegible] olim in ac[illegible] [illegible]ff[illegible] [illegible]tell[illegible]rem [illegible]ricom[illegible]e, atq; [illegible] Sorani pr[illegible] ad me [illegible]osq; l[illegible]eræ testes [illegible]t. Et ip[illegible]m [illegible], [illegible] hac [illegible] natum nominari memini. Exter[illegible] [illegible] c[illegible]arunt. Ejusque vocabuli oc[illegible]asione [illegible] pl[illegible] [illegible] c su[illegible]per[illegible]eo.

H[illegible]c i[illegible] insula cum, ut indicavimus, amœnissimo sit situ collocata solumque habeat [illegible]cumque æquabile, tum & prospectu fruatur ac cœlo libero, eam laudati[illegible]mæ memoriæ *Fridericus II* Daniæ Rex, viro [illegible] Tycho[illegible] [illegible] [illegible]bitandam ac p[illegible] co[illegible], facto e[illegible] de re decreto, ut [illegible] studiis & [illegible] astrorum contemplation[illegible] [illegible]d artis instaurationem [illegible]. Unde & [illegible] nobilissimus Tycho[illegible] extructa ibi sub annum 1576 insigni arce [illegible], eâq; [illegible] s eisdemque exactis mathematicis organis [illegible] ipse la[illegible] [illegible], [illegible] adinv[illegible]nit [illegible] c[illegible]ravit, ador[illegible]. Tum & studios[illegible] [illegible], d[illegible] sumptis (quos inter & me[illegible] nomen profiteri meum laudi mihi duco, cum [illegible] à manu & admissione interiore triennium circiter [illegible]ssime cohabitaverim) ea annorum circiter viginti curriculo per[illegible]t absolvitque [illegible] hodie [illegible] H[illegible]parc[illegible] [illegible] aut [illegible] Timochares totâ passim Europ[illegible] cele[illegible]tur, re[illegible]s, præter cetera, posteritati ejusmodi cælestium corporum observationibus, quas præcipue hactenus desideravit scientiarum omnium antiquissima & præstan[illegible] Astronomia, ut hisce [illegible]rum admi[illegible]iculis eâ solide aliquando constituta vindicari à mendis pleneque instaurari ac per[illegible] possit. Quæ preterea [illegible] [illegible] ultra jam dicta, idem contulit recensere longius foret. Præcipua tamen sunt, præter Observatoria diversa in arce & extra arcem memoratam, cui & Pyronomicum laboratorium [illegible] m e[illegible]t ad[illegible]tum, quod moletrinam insuper papyraceam prope littus maris ità ador[illegible]ar[illegible], [illegible] aquæ præcipi[illegible] æ cœli[illegible]us di[illegible], collectæ [illegible] longum or[illegible]e [illegible] & [illegible] molendinum suâ aquar[illegible] per cataracta[illegible] & [illegible] [illegible]ter circumagerent, ut ita, except[illegible] frum[illegible] [illegible]uod [illegible] quoq; [illegible] femor[illegible] farinam redig[illegible]batur, abunde suppe[illegible]aretur ad o[illegible] ar[illegible]tor, [illegible] ne[illegible] optim[illegible] [illegible]neri papyrus. Quæ & [illegible] Vr[illegible], [illegible] offici[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]tus vala extremi ac maximi domum vers[illegible]s meri[illegible], typis [illegible]bantur. Insulæ totius topographiam, quo hæc ceteraque omnia clari[illegible] pat[illegible], constetque univ[illegible]ersi[illegible] Daniæ [illegible]icem [illegible]. Ad [illegible]æ [illegible]atæ d[illegible], totius [illegible]am [illegible] gra[illegible]m, [illegible] hoc loco ob oculos proposuere, quemadmodum ea j[illegible] [illegible] est [illegible]a.

Nunc ut redeat, und[illegible] digr[illegible] oratio, ad oppidum [illegible]ell[illegible]o[illegible], di[illegible] a[illegible] [illegible]rea [illegible] [illegible] [illegible]ide[illegible]n, ut [illegible] à [illegible] la regia arx [illegible], a rege F[illegible] II [illegible]. Fu[illegible]eque cœm[illegible]bii [illegible] Ab[illegible] præt[illegible] [illegible] qui defunctu[illegible] anno [illegible] in nu[illegible] ex[illegible] [illegible]um relat[illegible] [illegible] r[illegible]que ma[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] v[illegible]tur [illegible] [illegible] x[illegible] [illegible] tu [illegible] e [illegible] [illegible] d[illegible] ope[illegible] m[illegible] [illegible] qui [illegible]tat[illegible]ibus unq; [illegible]pi[illegible]cibus, ar[illegible] [illegible]ulpt[illegible]-

URANIBURGUM.

FREDE[illegible] [illegible] H[illegible] [illegible]

[illegible] ar[illegible] atus [illegible] [illegible] [illegible] operibus, [illegible] [illegible] are [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] omen[illegible] quem & exq[illegible]tus di[illegible] [illegible] quoq; [illegible] [illegible] fa[illegible] de [illegible] [illegible] Croneburgo est [illegible] dom[illegible], vix m[illegible] [illegible]

RINGSTADIUM. [illegible] [illegible], cujus [illegible] [illegible] spect[illegible] [illegible] imum [illegible] merebatur. Hodie vetustate prope [illegible] meditullio. Ubi regum olim mausolea [illegible] Nam [illegible] I [illegible] ditus jacet, ut & [illegible] ejus utrque, [illegible] & [illegible] *marus* [illegible] *ro III*, cujus conjux, filia regis Hispaniarum, regina Eleonora [illegible] cum obtinuit; ut & [illegible] reta Dam[illegible], B[illegible] P[illegible]lao [illegible] te commutavit anno salutis 1213. Itemque *Beren*[illegible] regis Lusi[illegible] Quarum utraque nupta fuit *Valdemaro II*, ut omittam *Ericum* sanctum, [illegible] II [illegible], aliosque reges regiasque personas, quæ [illegible] sitis ossibus tubæ sonum expectant.

Cæterarum urbium, quarum superius nomina posuimus, quædam ut [illegible]

SLANGENDORPIUM. opida censentur. *Slangendor*[illegible] *rura* [illegible] [illegible] [illegible]

CALLENBURGUM. *burgum* ab Esbeno Snareo, Absolonis [illegible] fratre germano, in op[illegible] addita arce temploq; insigni structura, an. salutis [illegible] 8 ant[illegible] antea [illegible] ris, qui etiam commodum [illegible] portum [illegible] lo[illegible], [illegible] haberet [illegible]

KALLUNDA menque ferret *H*[illegible], [illegible] Saxone[illegible] pro parte, qui p[illegible] est intelligere. Verba enim ita habent lib. 14 [illegible] *late* [illegible] *litus* [illegible] *munimenti præ*[illegible] *o portum host*[illegible] *rum* [illegible] vix occurrit, nisi ad [illegible]*alos* populos, [illegible] in C[illegible] C[illegible], [illegible] regione Calundæ, ut & antè meminimus, nomin[illegible] lubeat referre, [illegible] aliaque nominentur. Urbem exindè in pot[illegible] semper [illegible] V[illegible] ad annum usque 12[illegible]6 indi[illegible] non [illegible] U[illegible] [illegible]ares filia regno exacta memoratur, idq[illegible] rerum memoriæ potest intelligi. Hoc tam[illegible] occasione *C*[illegible]*gum* & *Sebu*[illegible] [illegible] regno adjecta [illegible] [illegible] ipsius [illegible] cœnobij Sorani tabula[illegible]

SLAGLOSA. *Slag*[illegible] antiquitatem ex [illegible] est animadvertere, [illegible] semel [illegible]

Anderschouv. Ei in propinquo adjecta arx *Ander*[illegible], in qua diem supremum clausit [illegible] [illegible] Fre[illegible] II.

COAGIUM *Co*[illegible] no[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] tim frumentariâ [illegible] ad [illegible] um, q[illegible] pide versum [illegible] [illegible] ut [illegible] re eam, [illegible] descripsit [illegible]

[illegible]

CORSOA. [illegible]

[illegible]

Nestveda[illegible] ad insulæ latus, quod Balthicum mare, peculiariter sic dictum, [illegible] est [illegible] locata, obversam sibi prospectans Langelandiam. Alios [illegible] *coram* nominare, & [illegible] piscium squamigero genere conchisque, quæ eo in littore abunde habentur, [illegible] elatio[illegible] originem repetere video. *Nestved*, quæ ad exiguum ejusdem maris seu littoris sinum posita, ab altera insulę parte ortum versus *Presloam* habet, *presbyterorum insulam* dictam quod eam habitare primi atque excolere clerus ac presbyteri cæperint: Ne quis præsto[illegible], [illegible] gentem, cujus Curtius meminit, hîc imaginetur. Est autem locus haud inamœnus, declivis paulum ac sinu maris non admodum lato, veluti amne circumfluus lucosque ac colles nemorosos circumquaq; prospectans. Ei *Mona* objacet candidis cretę montibus latè in oceano conspicua, urbem unam ostentans *Stegæ* nomine. *Monam* vero sejungit à *Presloâ* sinus, de quo dixi, exiguus e mari egrediens ac insulam eandem urbemque more fluenti, versus Selandiam circumluens.

[illegible] PRESLOA. STEGA.

Mona insula & in eâ opidum *Stega*, hoc habent memorabile, quod parilis planè nominis insula inter Britanniam & Hiberniam sita, Cæsari, Plinio ac Ptolemæo describatur. Meminit & Tacitus *Monæ* circa Britanniam; quæ tamen à priori illa sit alia, utpote continenti Britanniæ proxima, cum ex eâ, in insulam Britanniæ nando per vada transmissum Tacitus memoret. Sed & illam *Manuam* verius quam *Monam* esse, *Monoedam* Ptolomæo dictam, quasi *Monumeitham*, id est, *Monam remotiorem*, ad alterius *Monæ* differentiam, ostendit jam antè nos vir clarissimus Cambdenus. Nostra hæc seu *Danica Mona*, cum illâ Britannicâ, præter nomen, commune habet, quod illa interstitio exiguo ab ipsâ Britanniâ separetur, ut & hæc à Selandiâ, ex adverso præsertim oppiduli *Presloæ* [illegible] illa clivosa, ita & hæc altissimos habet montes, & maxime promontori[illegible]um emi[illegible]um, quod **Moenſclinte** vulgo dicitur, Germaniæ objectum. Tacitus suo ævo illam Britanniæ *Monam* incolis *validam* agnovit & nunc etiam vicos in eâ multos & unum alterumque municipium agnoscit Cambdenus: Nec aliter hæc Danica. Nam præter pagos & parochias, quas habet hodie plurimas, opidum in eâ *Stegæ*, ut dictum, & Regia insuper *Elmelunda*. Supra ostendimus, ubi de Falstriâ egimus *Gesoriaco*, quod in Galliæ boreali littore agnoverunt olim veteres, paris esse appellationis navale sive Trajectum in Falstria, *Gessoram* vulgo nominatam, ab insulâ hac Monâ haud longè dissitam, ut de Monâ hoc loco, nominis similiter viciniratem mirari haud quaquam habeamus.

MONA *insula & in ea Stega* [illegible]. GESSORA.

Quæ reliquæ sunt civitates, *Nicopia* & *Holbeca*, situm habent in insulæ parte boreali. Quarum hæc freto sive sinui illi maris **Iſefiort** nuncupato, cujus alter veluti armus, seu amnis potius, Roschildiam petit, est apposita; Illa in territorio, vulgo **Otſherrit** dicto, Saxo *Oddam provinciam* appellat, collocatur, frugum abundantiâ aliisque mercimoniis celebrata. Hoc universum territorium regium agnoscit præfectum, cujus in arce *Draeckebolnna* sedes est. *Holbeca* suum seorsim præsidem arcemque habet, rivo latebroso, unde & nomen inditum, apposita.

NICOPIA. HOLBECA.

Arcium recensum instituere, quod desiderari hîc unum possit, cum operę longioris sit, nec solum regi sed & nobilitati quædam proprię sint, structurâ & ele[illegible] memorabiles, neque tamen obvię passim, haudquaquam omittenda præter jam dictas, *Sora*, non tam arx quam regium cœnobium, loco amœnissimo haud procul Ringstadio inter silvas lucosque positum; & lacum insuper dulcis aquę proximè alluentem habens, piscibus varii generis abundantem. Cujus pulcherrimi monasterij *Ablonsa Vidus* archiepiscopus Lundensis, nec non frater ejus *Esbernus Celer*, vulgo *Snarens* cognomento, ante quinque propemodum secula fundatores fuêre. Præter *Absalonem* ejusq; in locum hunc munificentiam, quę [illegible]unt loca memorata, [illegible] ei reperio E[illegible]bernum [illegible]s quatuordecim, ac variis ædi[illegible]s monasterio additis, areâ quoque aliisque operi[illegible], [illegible] Utroso, [illegible] condita jacent. Quorum *Snareus* è vitâ excessit anno C[illegible], cum A[illegible] [illegible]at[illegible]m complevisset. Hodie regi peculium est. Nec multi sunt a[illegible] cum lau[illegible]mę memorię Rex *Frideric*[illegible] qui re[illegible]am n[illegible]itati [illegible] holam Frede[illegible]urgi aper[illegible] curaverat, eandem ad hoc [illegible]e cœno[illegible], [illegible] M[illegible]s & Vacunę opor[illegible], transferri f[illegible]t, auctis cum docentium tum & d[illegible] Nec [illegible] opt[illegible] propo[illegible]to r[illegible]que m[illegible] [illegible]ssimo nunc imperio flor[illegible] D[illegible], *Christianus* IV, qui [illegible] eadem schola in [illegible] illustriorem con[illegible]tutâ, ei præter [illegible]era, in grat[illegible]lium, public[illegible]s professore[illegible] adj[illegible], & tale[illegible] quidem, qui non modò ingen[illegible] [illegible], præter L[illegible], Gr[illegible] H[illegible]que, etiam Gallicâ Italicaque erudi[illegible], sed

SORA.

corpora

corpora quoque industriamque ipsorum, equis atque armis tractandis, ... nobilitatem commendat, ritè assuefacerent, ut ita paulatim aptaro... non Musis modo, sed ad tolerandam quoque ut ille inquit m... tymon *Soræ* necdum comminisci potui. Neque involvendum inter... quoque *Soræ* coloniam & urbem Straboni P...nioque memorari, in via A... euti caput sitam.

HERLEFS-HOLMIA. Distat Sorâ tertio circiter lapide *Herleffsholmia*, locus similiter inter lucos a... opaca jucundissimus, dictus olim **Schoutlofter** quod ad verbum fit, *Fons clausi*... nasterium, sive potius Silvani Dryadumque domicilium. Hoc in... hæreditarium, vir nobilissimus omnique doctrina cul...mus *H...fus Tr...* senator & admiralius, ut suæ erga patriam optimasque artes perpetuæ vo... quæret testimonium, in usus publicos convertit, & liberam illustremque ibi ... stituit in qua non modò nobilium sed & aliorum liberi honestè ac ... liter ed... literis ac verâ erudirentur pietate, adjectis & aliis, quas in proxi... nibus.

Hic ille *Herlefsus Trollus* est, vir suo atque omni ævo memorabilis, qui Danicæ ... præfectus anno 1565 indigna morte in prælio contra Su...ne navali, fort... rens, absumptus est. Troli cognomen, quo etiam vocabulo Gothi olim, teste ... doro, à Vandalis ut truculentiores fortasse, sunt nominati ex antiquâ ac prim... Danica Trolorum familiâ, ortum accepit. Nam & hodieque ex eâ prosapia qui... clypei insignibus, *Troli*, id est, *Cacodæmonis rutuli* truncum, capite extra clypeum ... cassidis supereminente, publicitus ostentant. Quod honoratæ militiæ insigne quo ca... occasione illis tributum, dicere non habeam. Illud constat, quod & alibi meminimus, Suetonium Tranquillum, ubi occasiones edisserit, quibus gens Claudia cognomina Neronis Drusique assumserit, de Druso inter alia hæc retulisse cap. 3 in *Tiberio*. *Drusus, ... um duce Drauso comminus trucidato, sibi posterisque cognomen invenit.* *Drausum* autem sive **Droes** Theutonibus idem, quod Danis *Trolus* sive **Trol** cacodæmonē scilicet, notare norunt, qui linguæ Germanicæ Danicæque aliquem usum habent, ut ità dux iste *Drausus* ab eo, ... Galliæ provinciam obtinente, trucidatus, aut Celta aut Ligur aut denique ex boreali ... aliquâ plagâ ortus, nominis istud ob animi corporisque feralem truculentiam roburque impavidum apud populares meruerit, utpote hostibus omnibus præcipue formidabilis. Certè tam inferioris quam superioris interiorisque Germaniæ populus non hominem solum trucique aspectu metuendum, sed ipsum etiam cacodæmonem *Drausum* & **Draus** sive **Droes** appellare hodieque consuevit. Adeò ut haud absimiliter à Vandalis Gothi ob parem nimirum truculentiam, cognominati fiut *Troli*, testante, ut diximus, Olympiod... qui tamen ignarus, utpote Thebis Ægyptiis oriundus, id *Cacodæmonem* linguâ gen...is, ... ostensum, significasse, curiosus sciscitator ab alio fortè discere vocis vim satagen... hominis commentum in literas retulit, quasi ad summam annonę caritatem, qua... trullam (mensurę exiguę genus est) aureo uno redimere à Vandalis Gothi fuerint ... ratio cognominis foret referenda.

Sed ad ipsum gymnasium Herleffsholmense ut redeam, sunt jam a... perplures, ... illud coram spectandum lustrandumque mihi peroportune daretur, comitanti tum ... lustrem virum felicissimæ memoriæ *Arnoldum Vitfeldium*, regni Danię Cancellari... inspectio ac cura per id tempus totius Gymnasij incumbebat, utpote Trol... am à parte matris proxime contingenti. Hic dum bid...um unum alterumq; ... illo viro consumo, fecit locus ... Gratiis quasi dicata omnia, ut breve hocce epigra... tion, velut aliud agenti, exciderit:

Io... est Silvani Mu...as ... essus,
Et ... a muscos... t... habuisse locis,
H... quoque, ... o ...rtus ... ... est ...ra, lyceum
... putat humanas consl... m... nus?
... ill... Musa ... beato,
M... m ... t g... hos dat ... auctat opes.

SAL...

SALHOLMIA, BORNHOLMIA, GOTLANDIA, OSILIA, INSULÆQUE ALIÆ IN EODEM MARI ORIENTALI.

Ex Selandia, & ulteriore [illegible] M[illegible]que [illegible] [illegible]ibus versus ortum meridionalem oc[illegible]runt d[illegible] ordine [illegible]lę alię, sed omnes enumeratis præsertim jam duabus, [illegible] & S[illegible], m[illegible]s. Quarum omnium [illegible]ima & veluti nævulus maris apparet [illegible]a, *Am[illegible]* [illegible] opposita, fæno granisque læta, sed incolis carens, plana projectaque [illegible] de superato promontorio Fal[illegible]rboensi *Bornholmia* se offert, quinq; miliaribus [illegible] littore, à Scauia circiter quatuor remota. Hæc, preter pagos perplures, [illegible] constans quatuor, aliquot [illegible] complectitur, & arces quoque [illegible] *[illegible]mers' usium*; opidula habet tria, *[illegible]*, *Ru[illegible]am* & quam [illegible]rum paludem [illegible]t, **Suaneker** vulgo. Longitudo ejus miliaribus Germanicis septem protenditur, duobus lata patet. *Sandvicum* etiam nonnulli non arcem sed municipium [illegible] [illegible]co *Borngia* dicitur. Adamus [illegible]sis, omissâ primùm [illegible]a, *[illegible]* [illegible]a, atque *Scaniæ* & *Gothiæ* c[illegible] *proximam*, celeberrimum preterea appellat *Da[illegible] portum ac [illegible] statione navium [illegible] barbar[illegible] in Græciam dirigi solent.* Quo loci, quod stationem habuisse hic [illegible], [illegible] [illegible]ræ jam pergerent, intelligendum, quatenus olim, [illegible] ex oris in Græciam [illegible] C[illegible]ant[illegible]op[illegible] cogitabant, eos mare hoc orientale usque in Russiam navigasse, atque in [illegible] reliquum [illegible] emensos ut [illegible]uer vel ex Saxone & [illegible], de quo annus historiæ [illegible]ndus [illegible]. P[illegible]m autem ac fidam habe[illegible] navium stationem agnoscunt hodieque & experiuntur nau[illegible] omnes, hæc prę[illegible]s. [illegible] ab eâ, [illegible] versus borealem, miliaribus circiter duobus, *Ertholme*, [illegible]tes ex insularum quasi fruttis, quæ in circulum veluti conglomeratę, stationem navibus in medio sui exhibent tutissimam. *Holmæ* autem vox, quia jam iterum sæpiusque se obtulit, intelligenda est esse gentis vernacula, presertim cum aliquid circumscriptum & veluti septum indicandum sit; ut ita non tantum *insula* sed subinde etiam *clivus* & [illegible] *culus* eâdem significetur. Sic *Draccsholma*, cujus superius memini, non in insulâ aut mari est insula, sed ad littus maris in clivo paulum elevatiore arx est posita. Apud Anglos perplures hoc nomine gaudere Britanniæ litori circumpositas insulas ostendunt **Fetholme** / **Stepholme** / itemque **Ozelholme** & **Stotkholme** / circa agri Pemb[illegible]ensis [illegible]um. Quarum ultima eandem planè nomenclaturam prodit, quæ est *[illegible]holmiæ*, apud Suecos emporij nominatissimi. *Bornholmia* præterea pecore ac pascuis adeò fertilis habetur, ut ad exteras etiam regiones, preter butyrum & sevum, frumentum quoque [illegible] & carnem ovinam bovinamq; muria conditam abundè transmittat.

Bornholmiam excipit proximè ad [illegible]stram [illegible] **Sueciæ contigua**, eique ut propior ita & propria jurisq; Sueci[illegible]. [illegible] ortum australem versus *Gotlandia*, sive potius appellare cum aliis *Got[illegible]n* libeat. Ipsi indigenę Daniq; & Sueci **Gulant** appellant, voce, quæ proximè ac[illegible] ad [illegible] ma[illegible], qui [illegible] oris, quos *G[illegible]* alij, ipse *Gutas* dixit, ut est jam ante memoratum. Hæc Danicę coronę insula, præter armenta frumentaque, quibus abundat, venatione, piscatione aliisque rebus, humano usui necessariis admodum est dives. Qu[illegible] & saxi ge[illegible] sive mar[illegible]or potius, copiosè ibi ex lapidicinis eruitur, vulgo *Gulanse*, seu **Gotlandsche steen** appellatur; [illegible] magnus in Daniâ ad ædificia arciumque regiarum [illegible] usus est, nec [illegible] ad exteros, nisi regio permissu, solet evehi. Est & freq[illegible] silva, abjetes admodum proceros, ac mala proinde navibus accommoda, abundè p[illegible]. [illegible]bet in longitudine [illegible] milliaria circiter octodecim, in latitudine haud u[illegible] patet. *Visbya* non tam m[illegible]pol[illegible] ejus quam mo[illegible]polis habenda. Primum e[illegible]lesiis præfecit *Fredericus* secundus Daniæ Rex. Postmodum, regnante *Christiano* quarto, ipsius, ut videtur, antistitis culpâ, qui episcopatu motus, diu privatus e[illegible]ltus, ut [illegible] habe[illegible]ur, [illegible] constitutus, qui ecclesiis omnibus, quarum circiter [illegible], p[illegible]. O[illegible]dum ipsum nobil[illegible] olim totius septentrionis emporium fuit. Vinetâ enim & Julino [illegible]undi[illegible]us eversis, atque indè Slesvic[illegible] [illegible]cendiis & rapinis vastatâ, translatus est Cimbricæ Chersonesi universus rerum exoticarum mercatus Ripas Phundusiorum. unde haud multò post negotiantium exterorum colonia in hanc insulam atque urbem tr[illegible]it. Cujus [illegible]iqua dignitas & amplitudo partim etiam templorum ac

[Margin notes, in printed order: SA[illegible] [illegible]MIA. — Eertholmia. — Bornholmiæ fertilitas. — GOTLANDIA. — OLANDIA — Visbya.]

[illegible] Nam [illegible] are ac [illegible] fuit [illegible] rege, [illegible] mandatum, ut [illegible] pe[illegible] olim [illegible] pariter [illegible] coch[illegible] ac rude[illegible] quædam c[illegible] ac [illegible] indicant. Quin & ædes ci[illegible] de ma[illegible] Muro u[illegible] præterquam [illegible] parte, q[illegible] qualis olim fui[illegible] tabulæ præsertim A[illegible] longe abest, quam regis Gubernator sedem [illegible] chronologi ad annum 1288, cum Rex Suecorum [illegible] incolas, compositâ, quæ erat utrimque exorta, lite [illegible] addidit deinde regina *Margareta*. C[illegible]rt[illegible] aut[illegible]m constat hac in [illegible] dios olim, jura maritima fuisse c[illegible]stituta, atque ibid[illegible]m [illegible] diligenti na[illegible]rum observ[illegible] ad[illegible]as, qu[illegible] po[illegible] gularem usum præstiterunt navigationibu[illegible], utpote [illegible]uarum b[illegible] da evitare nauta, ferrique in portum optatum, [illegible] recta cursum tenendo p[illegible] modo [illegible] ces subjerit, & modo [illegible], modo Danis, sed ut [illegible] pus Danis adhæserit, docent, quę suo sunt loc[illegible] positę, rerum per [illegible] em memorię:

His addantur verba Adami Brem[illegible] qui postquam de insulis [illegible]
» dixisset, adjecit continuo cap. 208. Hæ insulæ Danorum regnum a[illegible]
» jam Christianitatis titulo decoratæ sunt. Sed & aliæ [illegible]terius sun[illegible], q[illegible] fu[illegible]
» num imperio: Quarum maxima est illa, quæ **Curland** [illegible]tur, [illegible]
» gens crudelissima, propter nimium idolatriæ [illegible]ultum fugitur ab omnibu[illegible]
» rimum, equi optimi, divinis, auguribus atque nicromant[illegible] omnes domo[illegible]
» qui etiam vestitu monachico indu[illegible]ti sunt. A toto [illegible] petu[illegible]
» Hispanis & Græcis. Hanc insulam in vitâ Sancti Ansgarij [illegible] nominatam [illegible]
» quam tunc Sueones tributo su[illegible]jecerun[illegible]. U[illegible] ibi [illegible] facta est [illegible]
» dio negotiatoris, quem Rex Danorum [illegible]
» gaudens in Domino recitavit mihi hanc cantil[illegible]am.

Hactenus verba Adami Brem[illegible]. I[illegible] quib[illegible] intelligit supe[illegible] us enumeratas circa J[illegible]am & [illegible]am [illegible] *M[illegible]*, *S[illegible]oa*, [illegible] *bria*, *Fa[illegible]ria*, *Lalandia*, *[illegible]gelan[illegible]a*, *[illegible]onia* [illegible]. Quæ autem h[illegible] *C[illegible]landia* [illegible] genda, quis dica[illegible]? Nam si ipsam, ut nomen sonat, *Curlandiam* capim[illegible]s, h[illegible] sed continens est, Livoniæ Prussiæque ac cetere Germaniæ contigua hærens. Ad[illegible] spicer ferè cum hæc à rege se Daniæ ac[illegible]pisse A[illegible] memoret, [illegible] verba ab eo regis excepta, & *Curlandiam* pro *Gulan[illegible]am* e[illegible]. Nam, ut dixi, [illegible] gentis idio[illegible]ate non *Godlandia* sed **Gulland** dicatur, [illegible] quam dicere [illegible] *Gu[illegible]ndiam*, d[illegible] *Curlan[illegible]am*. E[illegible] hanc [illegible]ecturam, q[illegible]d [illegible] co oceano meminerit alias G[illegible] Adam[illegible], quo[illegible] & S[illegible] tributo subje[illegible] cat, utpote Ostergothiæ Sueticæ maximè propin[illegible]am, quamvis non Suecis m[illegible] & Danis quoque antiquissimo illo seculo paruiss[illegible] [illegible] h[illegible] Adami ve[illegible] ligi, cum [illegible] sollicitu[illegible] regis Da[illegible], q[illegible], u[illegible] alibi quoque memi[illegible] *Sueno Esthr[illegible]tius* fuit, tam insignem notet in traducendo ad Christian[illegible]m p[illegible]atem [illegible] hujus pop[illegible].

OSILIA. Porrò G[illegible]tlan[illegible] Osilia [illegible] Liv[illegible]æ ab [illegible] quat[illegible]ordecim miliaribus [illegible] in latitudinem paten[illegible]. [illegible] dam collegiata Canonicorum [illegible] totam possedit, sal[illegible] re, quod regi D[illegible] Non [illegible] xa, eidem regno ad[illegible]. C[illegible] *Ar[illegible]*, [illegible]gio præsidi[illegible] Numerus incolarum ad quatuor milia & ultra [illegible] in his ex no[illegible] bent[illegible] fa[illegible] tr[illegible]a. Meminimus supe[illegible]s hoc videri Plin[illegible] *[illegible]*, [illegible] tio libro [illegible] ca[illegible] agens: *Ait M[illegible] [illegible]tor[illegible] in[illegible]ulam, vo[illegible]que eam [illegible]ctam, [illegible] fluosam. Inde defluere in p[illegible]*

Hom[illegible]

Hodie octo [illegible] *ne*, *Piva*, *K*[illegible] Lubeck [illegible] *ta*; a Livonia [illegible]

Hæ sunt Balt[illegible] vix [illegible] ac Sueonum lat[illegible] [illegible] Li[illegible]æ & [illegible] Jam si [illegible] lud [illegible], [illegible] quæ [illegible] jiciantur littori in [illegible] inter exceptis *Ner*[illegible] alii [illegible] & ei pr[illegible] umolim Pomer[illegible] *Hollmum*, [illegible] lacus **Frisch Haff** [illegible] ubi & a[illegible] & [illegible] in oceanum se orientalem [illegible]und[illegible]

A quibus haud multis parasangis abest [illegible] & supra [illegible]cimus, hodieq; *Rug*[illegible]a. Cujus m[illegible]ffe [illegible] id [illegible] de[illegible] Daniæ [illegible] re[illegible]bus subjecta [illegible]d ecclesiæ etiam Rosc[illegible], q[illegible] p[illegible] [illegible]oq; prædia ibi atque incolæ habeantur, qui Danisæ [illegible] dicto aud[illegible]te[illegible]. A Daniæ demum, non sine insigni coronæ ac [illegible]etr[illegible]to, primus [illegible] circa annum Christi 14[illegible]8 Rex *Ericus* Pomer[illegible], tradi[illegible] que ditio[illegible]em [illegible] *Wartislao* seniori juniorique Ducibus. Qui ipsi, sicuti [illegible]us eorundem *Bar*[illegible], haud dubitarunt eâ occasione R[illegible] quoque diœceseos Comitatu[illegible]m, ut vocant, sibi subjicere existimantes [illegible] modo p[illegible] [illegible]m sed e[illegible] ad se pertinere jurisdictione[illegible]. Sed [illegible] hoc [illegible] histor[illegible]

Adjacet proxim[illegible] Rugię *Dan*[illegible], [illegible] eâ ipsaq; [illegible] arata *Stralesunda*, perquàm hodie famig[illegible]ata ci[illegible]s, quæ & condi[illegible]or[illegible]. Nam *Iarimaru*[illegible] p[illegible], [illegible] r[illegible]is Danorum *V*[illegible]*emari* II, [illegible] beneficiarius, sub an[illegible] Christi 12[illegible] prima ejus fundamen[illegible]a p[illegible], quæ exinde ad colophonem perdu[illegible]s filius *Wit*[illegible]*laus*. Et licet in adversum multa molirentur Pomeraniæ tum [illegible] *Bu*[illegible]*lavus* & [illegible]*rus*, ut est [illegible] anni millesimi supra ducentesimum d[illegible]cimi [illegible]memora[illegible]m, nihil tamen potuêre [illegible] suppetias perpetuo Rugiæ dynastis præbente *Valdemaro* Danorum re[illegible]e jam memorato. Et ut ista olim sui primordia Stralesunda Danis debuit, ita hodie (quod istâ occasione imò omni seculo memorandum) Danis quoq; debet eadem, quod adversus Cæsaris & H[illegible]panorum vires non minus feliciter quàm fortiter defensa, jugum servitutis hoc tempore non subjerit: Nam Valstenius nuperrime Austriacæ domus perpluribus tam recentibus quàm veteranorum [illegible]gionibu[illegible] [illegible]mniq[illegible]e Cæsareę militiæ instructus robore, dum aliquot menses oppidum [illegible]odò vi mod[illegible] [illegible] civesq; ac [illegible] præ[illegible]dio impositū fatigar, im[illegible]ode [illegible]m [illegible] men- tum Rex serenissimus *Christianus* IV. [illegible] & [illegible] præsentiâ militi ac ducibus vires atque animum a[illegible]dit [illegible] in eo quem referunt veterum memoriæ *Magnum Alexandrum* qui ubi e[illegible]e mani[illegible]stum per[illegible]um senlit, ipsemet subire disc[illegible] & ad[illegible] haud d[illegible]

Fuit porro olim intra Rugiam *Arcona*, famosissimum antiq[illegible]us ac munit[illegible] oppidum insulæ universæ metropolis [illegible] apud Saxonem Grammaticum crebra occurrit me[illegible]io. De prim[illegible] terræ incolis eorumque [illegible] ac be[illegible], cum antea nonnihil attigerim, refert ple[illegible] jam ide[illegible]m m[illegible]m[illegible]a [illegible]a. Et [illegible]oq[illegible] [illegible]em hujus insulæ injecta mentio occasione verborum Taciti quem in [illegible] O[illegible] novisse *Castum ne*[illegible]*us* diximus. Ostendimusque fuisse qui de Rugia id interpretati sint, & alios [illegible] ut & mox referetur alit[illegible]. Nec om[illegible]tendum postremò duplicem intelligi Rugiam, C[illegible]am a[illegible] trans mare positam; quar[illegible]m hæc est [illegible]a ipsa, [illegible] conti- nentem spectat Taciti[illegible], de quibus dictum Ru[illegible]s refert quos a[illegible]*no*, ut loquitur, [illegible] locum co[illegible]

Stralesunda & ejus nupera liberatio.

DE [illegible] [illegible]

cum [illegible] ordine [illegible]

[illegible]

M[illegible] [illegible] que [illegible] tur, urbes Vandalo[illegible] [illegible] eluti [illegible] [illegible] em [illegible] *nus* [illegible] inter veteres [illegible] *O*[illegible] [illegible]que quidquid est [illegible] o[illegible] & bo[illegible] tur *E[illegible] [illegible] sinum proximi oceani [illegible]mbri [illegible]* quod Cimbricam [illegible] ab occid[illegible] [illegible] alluit, h[illegible] aut [illegible]; S[illegible], q[illegible] jusdem [illegible] Taciti verba: [illegible] *O[illegible]anus amb[illegible],* [illegible] *ple[illegible]ens*, de toto illo ocea[illegible] tractu, qui [illegible]xtera Daniæ, [illegible] piend[illegible] Et ista q[illegible] *Prot[illegible] deinde ab* [illegible] liter cep[illegible], in quem se A[illegible] eff[illegible]. Et [illegible] *oceano*, in Scandinavia [illegible]icet, quam [illegible]sulam esse, & vers[illegible] an [illegible] circumfluam [illegible], l[illegible]et perperam, [illegible]

H[illegible] in Oc[illegible], quæ C[illegible] aliquot agn[illegible] inter veteres Plinius, & [illegible] nim lib. 4. cap. [illegible] *Promontorium C[illegible]brorum* [illegible] *Cartris appellatur.* XXI[illegible] *de [illegible]ulæ Romanis arm[illegible] c[illegible]* [illegible] *Bur*[illegible] *nostris d[illegible]a, a frugis simi[illegible] [illegible]e sponte provem[illegible]* [illegible] *baris Austrania; præter Actania.* De Cimbrorum [illegible] antea dict[illegible]. De [illegible] que voce [illegible]jectum, a[illegible]r eam in cod[illegible] [illegible] lam hanc [illegible]nius dixerit, satis [illegible]xputare nequeo [illegible] **Carsundt** & **Carmesund** freta occurrant, ut & *C*[illegible] insula F[illegible]. Quæ singula pri[illegible]ore syllaba *Car*[illegible] Q[illegible] deinde viginti tres insulas armis Romanorum co[illegible] mas *Burchanam* & *Gle[illegible]m*, indici[illegible] Cimbrorum promo[illegible], sed e[illegible] maxime, q[illegible] [illegible] [illegible]bus præ[illegible]untur. *Bur[illegible]ana* [illegible] qua[illegible] te amn[illegible] Amisiæ ostia est c[illegible]cata. In q[illegible] Frisius, memorat, [illegible] vulga[illegible] **het Boonhuys** / [illegible] abs re sit, quod [illegible] eam [illegible] Roma[illegible] *m* [illegible] am [illegible] te ibi pr[illegible]venie[illegible]tis. [illegible]am perper[illegible] al[illegible] [illegible] Burchanam inquam [illegible] 7 Strab[illegible] *Dr*[illegible] q[illegible] *B*[illegible] *Br*[illegible] *C*[illegible] *juxt*[illegible] *Au*[illegible] ris [illegible], q[illegible]æ [illegible] M[illegible]tum. [illegible] & al[illegible] al[illegible]

[illegible]

Tacitus qui [illegible] Agricolam [illegible] Germanici Cæsaris [illegible] disjectas [illegible] araret, in [illegible] Æ [illegible] ingerere [illegible] Germanici [illegible] missæ, plures [illegible] xi [illegible] idnm a [illegible] grandis, [illegible] edio; nil [illegible] Omne [illegible] accitum erit, q[illegible] que [illegible] &c. [illegible] Pars [illegible] &ç, milesq, nullo illic hominum cultu, fame [illegible] corpora [illegible] m ela toleraverunt [illegible] ap- [illegible] &c. [illegible] Tandem relabente [illegible] naves, [illegible] ventus, [illegible] ra [illegible] as ra- [illegible] rejectas misit, ut scrutarentur insulas. Quibus in verbis insulæ [illegible] hic li- [illegible] ntur, sed nullo expresso vocabulo, tantum [illegible] circumscrib[illegible], *per [illegible] ulta vada inf[illegible]*, [illegible], scilicet ab A[illegible]. Quæ aute[illegible] *[illegible] abruptæ* [illegible]modi in Galliæ [illegible] Italiæ littoribus, vix una alt[illegible] occurrat, & maxime illa, quæ Cimbrorum p[illegible]læ ab occasu [illegible]cta habet abrupta saxa, vulgo nautis præter[illegible] **Roede cliff** [illegible] Et alia e contra Albis [illegible] vulgari nomine **Heiligelandt** [illegible] me [illegible] scopulis [illegible] Monachus vulgo dicitur, [illegible] tractu [illegible], sed infra [illegible] latentem, qui vadum [illegible] navigiis infestum reddit, ut verisimile sit has fuisse, quas *saxis abruptas, vel que occulta* [illegible], intelligi voluerit Tacitus.

Secundem [illegible] Tacitus in Germania cum inquit: *[illegible] est in insula [illegible] Castum Nemus, dicatum [illegible] contectum, attingere uni sacerdoti concessum. Is [illegible] penetrali Deam (Hertham) inte[illegible]* Et statim eadem [illegible] *mox vehiculum & vestes, &, si credere velis, numen ipsum secreto lacu abluitur. Servi ministrant, quos statim idem lacus haurit.* Quam [illegible] cum a[illegible] hoc nomine non exprimat, quis ejus situm, & ubi collocata fuerit, certo exprimat? quamvis fuerint, & in his præcipue *P[illegible] Cluverius*, qui non dubitarunt ad insulam Rugiæ referre, quod in insulæ ejus parte, quæ incolis **Jasmund** dicitur, ad promontorium, cui vulgare vocabulum **Stubben kamer**/ silva densissima, indigenis dicta **Stubbenitz**/ inq; ea profundissimus sit atrâ aquâ lacus. Hic Herthæ deæ sacra facta ac lætos dies a gentibus habitos, [illegible] postea [illegible] dem *sanctum Vitum, qui martyr & servus fuit Christi*, sunt verba Helmoldi *pro [illegible] venerat* [illegible] *am* [illegible] Hæc & talia ferunt illi, qui Rugiæ esse [illegible] hoc [illegible] obstat præcipue, quod Rugia sit [illegible], se[illegible] Suev[illegible] ejusdem litus insula. At Tacitus [illegible] mare, quod & au[illegible] & a[illegible] ind[illegible] re *sinum & mare* nominat remotius a [illegible] am, ub[illegible] *[illegible]ensa e[illegible] rum [illegible]* credidit, [illegible] *ates* [illegible] insula si hoc quærenda fuerit quam Rugia multo borealior, [illegible] & [illegible] Selandia, ut [illegible] Erthæ sive **Hertedal**/ id est, [illegible] *rthe* [illegible] tiam [illegible] um memora[illegible]. At si nomen potius [illegible] re, & a [illegible] de quâ dict[illegible] Heligelandiæ insulam referre hoc *C[illegible]um Nem[illegible]*, [illegible] præcipue [illegible] *O[illegible]* [illegible] Albis [illegible] um, quodque **Heiligelandt** sive **Heiligelundt** dicatur, quod [illegible] *Castum* sive *sacrum* [illegible]

[illegible] Phon[illegible] p[illegible] x [illegible] insulas, & earum duas tres, [illegible] dictam, [illegible] Ptolemæ[illegible] qui Plinio & Ta[illegible] agnovit, [illegible] tres [illegible] Albis [illegible] fuerit. [illegible] enim [illegible] *In [illegible] jacent [illegible]ta Al[illegible]* H[illegible] quæ appellantur **Strand**/ **Bûsen** [illegible] **Heiligeland**. A[illegible] quæ c[illegible] tissima [illegible] me[illegible] Cimbricæ Chersonesi [illegible] Nunc [illegible] nostra [illegible]

 FACIES

Notes in the margin, beside the text above:

Heiligeland [illegible] *abruptæ*.

Castum Nemus Taciti, deque eo quæstiones.

Rugia.

Selandia.

Heligelandia.

FACIES HODIERNA CIMBRICI LITTORIS, [illegible]
quæ id Albimque ac Visurgim [illegible]que prætexunt, [illegible]um, qu[illegible]
[illegible], [illegible].

PLini[illegible] ut [illegible] atque inde Ta[illegible] cum insulas perpl[illegible] circa [illegible] cum, [illegible] flumin[illegible] Germa[illegible] Al[illegible]s Am[illegible] e[illegible]tus, agn[illegible] præ[illegible]r [illegible], [illegible] ad Am[illegible] Pl[illegible] B[illegible], fuir, de qua stato[illegible] al[illegible]uid [illegible] potu[illegible]. A[illegible]arum qu[illegible]m præt[illegible] e[illegible]m [illegible] me[illegible]um etiam à [illegible] positum vi[illegible] mirum & trium longe exc[illegible]e[illegible], [illegible] [illegible]um extima [illegible]rdine [illegible]cere. [illegible] ut re[illegible]sum carum ju[illegible] [illegible]m [illegible] faciam ab *A[illegible]*, al[illegible]nde[illegible] do pa[illegible]n ve[illegible] C[illegible], [illegible] promontorium, quorum hoc **Bovensbergen**; & alterum, quod est [illegible], **Scag[illegible]** die dicitur.

Amelandia igitur, ad latu[illegible] [illegible]lita ostij Am[illegible], [illegible] lev[illegible]m ve[illegible]s, [illegible]x[illegible]m [illegible] missam, habet insulam quæ **Schiermonichoogh** dicitur, [illegible] hinc [illegible] sequuntur vernaculis vocabulis dictæ **Bosch**/ **Rottom**/ **Borckom** **Iupst** **Buysen** [illegible] **derniȝ**/ **Balcrum**/ **Langer-ooch**/ **Spijcker-ooch**/ **Wrauger-oog** **de Ho[illegible]zb**[illegible] quam & antecedentem **Wanger-ooch**/ se in oceanum exonerat V[illegible]. Seq[illegible] à continente nonnihil remotior **Heyligeland**/ e regione f[illegible]re e[illegible]redientis Albis [illegible] prope ipsam continentis oram ad Albis in oceanum se evolventis [illegible] **Strandt**/ **Ameren**/ **Fur** & hisce vici[illegible]æ minusculæ paulo interi[illegible], dict[illegible] **H**[illegible] **Noortmaſȝ**/ **Gjorde**/ **Oeland**/ **Habel** **Langenes**/ **'t Noorhoeft**/ **We[illegible]maſȝ**/ **Bu**[illegible] **chard**/ **Iurtmanshuys**: Quibus omn[illegible]bus exterior est, ip[illegible] [illegible] **List** & **Silt**/ nunc[illegible]pata, rupem præ[illegible]m habens **Rorde cliff**/ [illegible] q[illegible] ctum, nominata. Hinc ordine subsequuntur **Ring**/ **Manu**/ **Fanu**/ inter qu[illegible]m [illegible] montorium deinde Cimbrorum **Bovenbergen** [illegible]ud[illegible] plane est [illegible], insul[illegible] destitutum, ut & subsequens ora maritima, ad usque Schagæ promon[illegible]um, [illegible] dum & exhibent Tabulę hydrographicæ quas annos ante plures thalassometra c[illegible] mus *Lucas Aurigarius* Enchusanus delineavit atque edidit accuratiss[illegible]mas. 3

Amelandia. Ex insulis autem enumeratis, & quæ primo posita loco *A[illegible]* [illegible] proxime objicitur, estque tribus habitata vicis. Post deinde **Schiermonicoga** [illegible]estergoæ *Sciermonicoga.* & Ostergoæ littora tegit, [illegible] conti[illegible] haud multi pass[illegible] [illegible]u remota. [illegible]inc ultra [illegible] avicæ ostium se ape[illegible] *Bu[illegible]ba*, [illegible] *R[illegible]*, [illegible]o an[illegible]stio subjectum. [illegible] aut quatuor cir[illegible]iter pass. [illegible] que ac pene de[illegible]rta. *Borckunium* inde quæ, u[illegible] *Borchamum.* *Iusta.* steusum, [illegible]nij est *Burchana*, itemque *Iusta* & *Busa*. Sed hæc vix insulæ nomine digna [illegible] parvitatem. Tre[illegible] e[illegible]m colles ta[illegible]m prominent, ac prorsus est deserta. *Borcu*[illegible] [illegible]ecies, *Iusta* ad sexies & amplius pass. m[illegible]a [illegible] con[illegible] ora rece[illegible] Sun[illegible] au[illegible]m [illegible] [illegible]s fere, post Amelandiam [illegible]gulæ; & [illegible]s tant[illegible]m vicis, quædam etiam n[illegible]s [illegible] ctum, ha[illegible]itat[illegible]. Haben[illegible] [illegible]n comm[illegible], quod arenarum colles [illegible] & longe [illegible] spic[illegible], velut [illegible]al[illegible], co[illegible] [illegible]bus [illegible] la[illegible] rum spatia, [illegible]ribus pr[illegible], h[illegible]b[illegible]ut gramin[illegible] v[illegible]stra, c[illegible]tem nimiru[illegible] sus. Incolæ p[illegible]catu viv[illegible]nt au[illegible] naufragiis, lucr[illegible] ille ait, omni[illegible] [illegible] [illegible] gantium ab Emd[illegible] [illegible]. Qu[illegible] super de [illegible] Hieron [illegible] *Busena.* tione Fri[illegible] [illegible]perius [illegible] a [illegible]umano m[illegible] [illegible] [illegible] A[illegible] [illegible] A[illegible]r, tot[illegible] na, & ea [illegible] ca[illegible]m a[illegible]rum va[illegible] a o[illegible] vim, [illegible] *He[illegible]landia,* *Ter[illegible]ella.* tri[illegible] [illegible]mari[illegible] & ol[illegible] pr[illegible]x[illegible] **H**[illegible] **land** [illegible] *S*[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] numero *tres*, ac [illegible] dictas [illegible] juxta Albis ostia [illegible] Esse temerarium [illegible] existimo, quod [illegible] Radbodi [illegible] siorū Regis [illegible] modo [illegible] imus, [illegible] etiam [illegible] Ludiam quando semel iterumq; ac plurimis in chronic[illegible] No va[illegible] vernaculo [illegible]. Et [illegible] quidem, [illegible] de *Iorun[illegible] o* & [illegible] *Suetiæ* [illegible] memorat, *Hac* [illegible] Suec[illegible] Helgolandiæ [illegible], ac eum, [illegible] egisse. [illegible] exinde [illegible] ejus [illegible] Suetiæ quoq;, regum [illegible] qui prælio utrq;, occubu[illegible] [illegible] post tempore, [illegible] Jutlandi [illegible] prædationibus [illegible] Helgolandiæ regis filium, [illegible], quem necari fecerat. ac mox [illegible] ex lege [illegible] crepidine suspendum. Memoratur & **Godgeil[illegible]us** Helgelandiæ [illegible] ex, [illegible], velocitate insignem, Norvagiæ regi *Aleno* ereptum, nomine *Rabum* **Raffn** vocula, *corvum* denotans, est in vernacula [illegible] Adulus [illegible] alij, Atil[illegible] ejusmodi idem chronicon *oceani* [illegible] *R*[illegible] [illegible] sed eam, quæ Ad[illegible] de [illegible] ostram, de qua hic agimus Helgelandiam, sed eam, quæ Ad[illegible] enfi, de qua mox dicemus, Norvagiæ est quam Islandia Gronlandiaque vicinior, Halogolandiæ [illegible] hic fines oram. [illegible] olim septem parochiis distinctam Helgelandiam, ac [illegible] nunc est [illegible], ipsi incolæ ac res ostendit. Nam hodieque, recedente [illegible], animadvertere est [illegible] suppressum undique violentia maris fluctu. Estque [illegible] radio octo milliaribus, ab Albis ostio novem distita. Ad Zephyrum Angliæ opposita [illegible] 8 & al[illegible] altitudinem habet. Memorant qui insulæ vicinum litus propius scrutati sunt [illegible] corpora ex lapide efformata in speciem concharum, ostreorum, manuum humanarum, [illegible] alia; quorum archetypos natura [illegible]. quin & artis operum simulachra lapidea reperta, ut librorum & candelarum. Insignia ejus [illegible] navi [illegible] fera. Exstatque Epigramma quod paucis, sed accurrate ejus situm ac [illegible] describit: ad[illegible] & [illegible] nominis, quamobrem scilicet *Sancta Terra*, vel, ut Tacitus habet, si trahere hu[illegible] liber, *Castum* sit *Nemus* dicta. Est etenim ejusmodi:

Scilicet a sacris hæc dicatur insula Nymphis
Apta quibus portum forsitan ora dedit.
Piratisque fuit statio gratissima quondam,
Nunc pecus in summis educat illa jugis.

Quod & ipsum de sacris Nymphis ut propius intelligatur, utque Taciti *Castum in Oceano Nemus* ad hanc præcipue insulam referendum videatur, adscribam verba de eâdem regij apud Holsatos olim præfecti, ut & præfecti in ipsâ quoniam insulâ, quæ ita habent:

Sunt, qui scribant, ab Hilgone, loci episcopo, insulæ nomen impositum. verior tamen eorum sententia est, qui a sacris Virginibus eam appellatam asserunt, quæ quondam in eâ fuerint, quarum vestigia, quæ nunquam gramine teguntur, etiamnum incolæ exhibent, quemadmodum & miræ altitudinis cellam ostendunt. Qualis autem nunc hujus insulæ situs sit & conditio, ad illustrem, nobilem & magnificum virum, regium in Ducatibus Daniæ Gubernatorem Henricum Ranzovium Georgius Bruick Sanctæ terræ Holsatiæ Ducis [illegible] nomine præfectus, ita re[illegible]t. Tota insula binis separatis rupibus constat, una rubet, altera candet. Prior, munimentum, arx & præsidium insulæ unâ tantum viâ conscendi potest, & instar muri rubentis, rectâ ex mari emergit, haud aliter atq; Segeberga Hol[illegible] ad altitudinem sex & quadraginta ulnarum superne pingui solo, & fertili ubiq; conte[illegible] [illegible] ulnarum vel unius, cum dimidiâ, alicubi etiam unius altitudine; passus colligit 6 46. Hordeum ex se fundit, fabas, pisa, & religione loco hordeum Anglicanum, eâ præstantiâ, ut duo modij tribus Eiderstadiensibus præstent. profert lactucam, raphanos, [illegible]acium, cum olere Italico conferenda, serpentes, bufones, nec ulla venenata animalia habet. Super[illegible]rent magis Veneti si eorum *C[illegible]* tali felicitate bearetur. Armenta hic magna, oves, vaccæ, equi quales Frisia gignit. Qui[illegible] hic libere vagari non licet, a[illegible] [illegible] amina c[illegible]ctantur, ex rupibus in mare d[illegible]dunt. Aer hic purus atque sa[illegible]. Ecclesia [illegible] est, familiarum quinquaginta, incolæ [illegible] industria, robusta, sana, rei [illegible] perita, dives [illegible] patrium solum ad res magnas & dignitates emergens. Diversi generis avium nidos, & quæ [illegible] gari non possunt, domicilia rupes hæc alta præbet, quarum incredibiles greges in aut[illegible] huc [illegible] olaur, gru[illegible],

» grus, cygni, ardeæ [illegible]
» quæ [illegible]
» in Cimbrica [illegible] & [illegible]
» statio, [illegible] portus, q[illegible]
» patet, qui quandoque co[illegible]
» Zephiri [illegible] moles de[illegible] maxi[illegible]
» res hi[illegible] porti[illegible]
» at, neque a[illegible] in insulam pat[illegible] q[illegible]
» pho cui insula paret, propugnaculis & [illegible]
» presidio. [illegible] quam [illegible] tem dix[illegible] fabulosa [illegible]
» res parum mere[illegible] à dom[illegible]
» [illegible]um, compascua, cannabem [illegible] prod[illegible]
» da naturæ miracula, ex montium visceribus eruuntur, metall[illegible]
» perfectum referens, argentum rude rubrum Godterſʒ. incolæ M[illegible]
» Metallica aurea est, qu[illegible] ad Du[illegible]
» separata aurum perfectum reddit, & [illegible] quant[illegible],
» in separationem impenduntur, colligi possunt. Inveniuntur & [illegible]
» vellanæ & ca[illegible] coreæ in lapidem induratæ, m[illegible] & c[illegible]
» aurum limaces, conchæ; Glessum etiam, Bernſtein [illegible]
» rami metallici, tanta subtilitate, quanta nullus argentarius faber, li[illegible]
» auro conficere posset. Sed ut paucis concludam, multa [illegible], multas r[illegible]
» perlustravi nec unquam similem huic [illegible] vidi, quæ naturæ [illegible]
» nulla unquam humana vi expugnari po[illegible] si [illegible],
» portantur Holsatia, dici de eâ queat, *Terra [illegible] is contenta bonis [illegible] mercis* [illegible]
» tiam hæc insula halecum capturâ quondam famosa, sicuti [illegible] tempore [illegible]
» mnis generis abundat, præsertim ostreis, adeò præstantibus & [illegible], cuj[illegible]
» glia Londini, vel in Italia Venetiis vix reperias.

Ex quibus, præter cetera, cum lignis instructam insulam ne[illegible], ar[illegible]ui posset, [illegible] ti *Castum in oceano Nemus* ad eandem hanc referendam; [illegible] chis septem dictum [illegible]ueretur multoque, ut modo relatum, quam nun[illegible] ampli[illegible] ea defuisse, præsertim cum cetera tam commode respondeant. *G*[illegible] cinum R[illegible] dictum superius Plini[illegible] asseruit[illegible] bar baris Au[illegible] & Actaniam nomi[illegible], e[illegible] *Amera* [illegible] erit, de eo certare eruditos superius indicavimus & O[illegible] pr[illegible] ad Ameren in clinare, quod Ameren Latin[illegible] fi[illegible] *succinum*. Nos tamen id nominis unum eo t[illegible] hendum, & num ibi succinum [illegible] v[illegible]at, addubitare facit, quod ejus nihil injiciant a[illegible] res. Hac verò in insulà H[illegible] dâ, ut indicatum, vulgo dicta, c[illegible] memorat [illegible] fectus etiam *glesum* erui, quod Bernſtein vulgo appellant, suspicari non abs re fit, esse fortasse Plinij Gl[illegible]ssariam. Et secundum eundem Plinium videatur hîc h[illegible] plures fuisse *Gl*[illegible]*riæ*, [illegible] bus id præcipue verbis [illegible], quæ habentur libro [illegible] 4 cap. 18, ubi ait. *E[illegible] ab a[illegible] in Germanicum mare spar[illegible] Glessariæ, q[illegible]s [illegible] centiores appellavere, quod ibi electrum nasceretur.*

Piratis autem, quod [illegible] versus tertius, commodam hic olim fuisse stationem, [illegible] Crantzio & iis, quæ [illegible] a nobis sunt memorata, satis quoque intelligi po[illegible] maxime cum jam occasione Vitalianorum mare velut apertum harpyis [illegible] p[illegible] enim præter alios *N[illegible]olaus Stortebikerus*, ejusque socij, postquam littora Hispani[illegible] hæque habuissent infesta, fertur *Vincenty Martyris*, in q[illegible] p[illegible]ue complac[illegible]e, mulac[illegible] alit[illegible] ac [illegible] clar[illegible] q[illegible], que, dum circa hanc ceterasq; Cimbricæ littoris insulas ad ostia Albis in prædas excuba[illegible] sacra perpe[illegible] fe[illegible]sse. Nam & capti [illegible] stmod[illegible] m [illegible] sunt, & Hamburgi [illegible] capite [illegible]

Strandia [illegible]ra [illegible] undetqu[illegible] pis[illegible] no[illegible] sed ag[illegible]e. [illegible] ab Husi[illegible] a[illegible] exigui admodum fre[illegible] separata. *A*[illegible] Plinij vid[illegible] supra [illegible]ci. Hinc est *Harbo[illegible]e*, *H*[illegible]

Lyra [illegible] ricula [illegible]*a*, *Mandoa*, *[illegible]an[illegible]*, [illegible]*træa*, [illegible]*lerea* a[illegible] D[illegible]e [illegible]*eam*, [illegible]*roe*. quæ [illegible] bitatur [illegible] & [illegible]*cor*[illegible] quæ tres [illegible] hias c[illegible]. Suntq; fc[illegible] R[illegible]

[illegible], ut [illegible] [illegible] Jon[illegible] ab [illegible].

[illegible]

[illegible] bus [illegible]
[illegible] uris eff[illegible]
[illegible] orum species [illegible]
[illegible] marmorei [illegible] feram quid [illegible]
Quid data [illegible] uami[illegible] nomina [illegible]?
Ac[illegible]dunt mores in simpli[illegible]tate probati,
Et quæ jura vigent gentibus æqua [illegible]

N[illegible]ta eidem *Bu[illegible]ena.* quæ ut m[illegible]ratam, [illegible] q[illegible]e parœcias habe[illegible]. Amœni[illegible]ma, præter ceteras, [illegible] continentis v[illegible]tem [illegible]sula, oceano ad dextrum Albi[illegible], ut dictum, o[illegible]jecta. Hæc sive à **Bupsen** sive à *silva ac nemore*, quod **Busch** Teuthonis dicitur, nom[illegible] acceperit, ut c[illegible]ratio[illegible] etiam *Castum* hu[illegible] Taciti *in oceano [illegible]nus* refe[illegible]fit, quod [illegible]ica[illegible], non habeo. Saltem ex Saxonum insulis, quas agnovisse [illegible]lemæum tres diximus, habendam [illegible]am, ut & a[illegible]e ell[illegible]onitum, fere apud omnes ratum habetur. In eam quoque qui circum[illegible]eruntur versus, de quibus injeci, hi sunt

Oceanus refluis B[illegible]enam [illegible]rolult un[illegible]is,
Quam teres [illegible]a [illegible]rcuit agger humo. Bussena.
Incola [illegible]l grato pecorum sibi munere census
Colligit, aut lætos vomere scindit agros.
Hinc aly varios agitant in retia [illegible]ces,
Atque suas augent hac ratione domos.

Juxta has in universum insulas incredibi[illegible]s piscium multitudo indigenas beat: adeo ut pretium eorum aliquot aur[illegible]onnas æstimet[illegible]. [illegible] his s[illegible]t, secundum ordinem Alphabeti [illegible], *as[illegible]llus, as[illegible]lla, albulo, astacus, belennus, belone, canicula marina, cancer, callionymus* seu *capitosus, Draco, epelanus, Galamus* sive *Marlangus, gladius* sive *gladiolus, Halec, Halec muriatum, halec infumatum, halecula* novaculæ formam referens, *halecula Nibensis, belto, lingulaca, marlangus* vel *galamus, Ostrea, [illegible], passer, raja rombus rombus aculeatus, solea major, solea minor, [illegible]ombrus* sive *[illegible]omber, [illegible]ur[illegible], [illegible], [illegible], [illegible]us.* [illegible] [illegible]acul[illegible] ac gen[illegible]tis idiomate dicuntur **Torsk / kulle [illegible] huidling [illegible] hummer / steenbide [illegible] hornfisk / horfisk krabbe krebs / ulck hersing / Smelt kabelau suerdfisk Sild / spegesild / Rogetsild / Rageknifsild Nibesild / Helt / Tunge kabelau osters** sive **schelfisk / flyndre / schade / Roche Strubbe Teindbutte** sive **huerre / stoerskuller / smaaskuller / Machrell / stöer / stiernfisk Reghe / Tanthet.** Suntque al[illegible] i[illegible] grandiores ut delphin, balæna, phoca, Danis **Marsuin, huallfisk** & Selduti, ut & Lutra, aliaque id genus, q[illegible]æ prosequi h[illegible]c omnia, l[illegible]um nimis foret. Nec enumerata ad[illegible]uc [illegible] anguillarum a[illegible]nina, quarum in oceano nonnullæ, aliæ in a[illegible]n[illegible]s [illegible]alis, [illegible] lacu[illegible] loco p[illegible] deso d[illegible]currentibus, capiuntur: ut omittam insuper fluviatiles [illegible]m[illegible]es, quos enarrare h[illegible]c singulos p[illegible]rem esset.

DE THULE CÆTERISQUE BOREAM [illegible]ERSUS

ultraque Norvagiæ littus insulis, Priscorum & præsertim Pyt[illegible]æ Mas-s[illegible]s Strabonis[illegible] sententiæ positæ[illegible]tque excussæ.

H[illegible] [illegible]act[illegible], Norv[illegible]iam adnavige[illegible], & [illegible] li[illegible], a[illegible]t q[illegible] sunt [illegible]positæ, quæque ad[illegible]m spectaruut olim, hodieque pertiu[illegible], nunc propius in[illegible]ciamus.

[illegible]nter

[illegible] Strabo occurrit, qui ex Pythea [illegible]
Thylen Pytheas à Britannia [illegible] insula [illegible] dierum navigatione [illegible] congelato mari. Et statim eodem
Quis mente [illegible] Pytheas, qui T [illegible] E HISTORIA [illegible] *qui Britanniam [illegible] nihil de Thule [illegible] commemorant.* Dein de libro 2. [illegible]

„ Hunc enim (*Pytheam*) perhibere refert [illegible] non peragrasse, ambitum autem insulæ majorem esse quadraginta [illegible]. Tum de Thule & istis locis ita narrare, neque terram ibi porro esse, neque [illegible] rem, sed quippiam ex his concretum, pulmonis marini [illegible] limia pendeant, atque universa, hocque esse [illegible] vinculum [illegible] cessum, neque navibus. ac formam pulmoni se ipsum vidisse, cetera [illegible] ferre. Hæc Pytheam dicere: idque addere inde reversum [illegible] ad O[illegible] peragrasse, a Gadibus ad Tanaim usque. [illegible] bile ait esse, privatum hominem eumque pauperem, tantum spacij [illegible] se. Eratosthenem autem dubitantē his ne esset adhibenda fides [illegible] Gadibus & Hispania dicuntur, credidisse. multo autem (inquit Polybius [illegible]) senio credere, quàm Pytheæ. Ille enim tantum unam in regionem [illegible] gasse ait, hic SEPTENTRIONALEM EUROPAM universam usque ad [illegible] perlustrasse dicit: quod ne Mercurio quidem diceuti crederet. [illegible] Evemerum Bergæum appellet, Pytheæ credere. Et deinde lib. 4. [illegible] (quam scil. Hibernia, de qua dixerat *Thules historia, ob tam longinquum situm.* [illegible] *quarum ferantur nomina, maxime versus septentrionem esse [illegible] ajunt.*

Thule hodie Islandia.

Hucusque Strabo; id præcipue agens, ut Pytheam [illegible] esse Islandiæ: Daniæ & Norvagiæ regum hodieque insulam, ex [illegible] de often[illegible] tatis ac mendacij reum faciat; adferens primò argumentum, quo eum quasi [illegible] tur, plumbeum tamen nec illius ponderis, *quod*, scilicet *ii, qui* [illegible] *Britannicam insulam viderunt, nihil de Thule referant.* At id quomodo [illegible] id accuratissimo alias Straboni novum videatur, mihi novum, cum ipse jam ante Pytheam, ut posuimus, eodem Strabone teste dixisset, *Thulen aliquot dierum navigatione* [illegible] *Britannia.* Ergo quid miri si ij, qui viderunt Hiberniam, de Thule [illegible], cum etjam Hibernia, quod satis constat, longius quàm extrema [illegible] montoria, à Thule introrsus sit remota [illegible]. Atque inde quod additur ad [illegible] vanda deinceps, quæ ab eodem allata fuerant Pytheæ, [illegible] nimirum incredibile [illegible] dicasse, tantum terrâ marique spacij, a Gadibus adusque Tanaim, ac denique totum [illegible] est Europæ septentrionalis, ab homine privato & paupere fuisse peragratū, refellere [illegible] haud erit difficile, cum ex conjecturâ magis quam ex vero dicatur: possitque reponi [illegible] privatum nec pauperem fortasse Pytheam, sed in comitatu negotiatorum, aut ali[illegible] tum in Galliis & apud Massilienses rerum potirentur, principum virorum [illegible] instituisse profectionem. Et ultimo denique quod ponitur, eos, qui viderunt Hibe[illegible] nullâ Thules mentione factâ, parvas ibi quasdam insulas sibi visas referre, nec [illegible] quidquam Pytheæ, qui [illegible] commemorat præterea, ac primus [illegible] prodit, quod hodieque comperimur, ultra Hiberniam & Britanniam, boream & occ[illegible] dentē versus, capitalem hanc insulam positam, ille Thulen, nos hodie Islandiam vo[illegible]. Et ultra porro esse, quod ait, nec esse terram nec aerem, sed instar pulmonis [illegible] quid, intelligens scilicet gl[illegible], ut postea auctores vocarunt, [illegible] Cronium mare, id haud multum discedit a verbis Adami Bremensis, quæ mox ad [illegible] mus, ubi, inter cetera, versus [illegible] ream ultimum occurrere ait mare Leberſe d[illegible] [illegible] quod [illegible] Pytheas [illegible] nominat, quod scilicet [illegible] vulgo, ut [illegible] secus opinio mortalium mentes occupasset, & id [illegible] Adamu[illegible] theam merito excuset. Et ne [illegible] nos pugnare pro Pythea videamur, ecce [illegible] Strabo [illegible] *Magnus Cajus bonus* [illegible] cedens hac parte à suo [illegible] [illegible] applaudere, ad locum superiorem [illegible] phi [illegible] primo est adductus, ubi inter cetera *virum mendacissimum Pytheam* [illegible] [illegible]

Su[illegible] Pythea Terra P[illegible] sive templum & quia in Gallia [illegible]

[illegible] plerique eum a[illegible] regi-
[illegible] quibus nulli Græci ante eum [illegible] qui [illegible]
ip[illegible] oram lustrasset à Gadibus ad T[illegible]
bium m[illegible] audi[illegible] quidem [illegible]
quę de Thule [illegible] aliam [illegible] quę Islandia h[illegible] ,, Thule [illegible] Casa[illegible]
viris assen[illegible] ratosthenes [illegible] Pytheam tanti fecit, ut singulas ejus sententias [illegible]
esse oracula existimasse videatur &c. quod cum Polybius aliique ma[illegible] viri & Erat[illegible]
nes *κατηγόρησι* a[illegible] adv[illegible], viderent Pytheam [illegible] multa tradidisse etiam de iis q[illegible] ,,
Græcis h[illegible] nota erant [illegible] explorata, [illegible] cœpit Pytheæ fides esse suspecta, &c. ,,
adeoque factum est ut [illegible] in iis quidem, quæ ab ipso verè scripta erant, ei fides ab iisdem ,,
magnis viris haberetur, &c. Hæc si cogitasset B[illegible] quidam, nunquam profectò ,,
ta[illegible], ut Strabonem maximum præ[illegible]que [illegible] propter hoc ,,
de Pythea [illegible] damnandum ac despuendæ [illegible] temeritatis pronunci- ,,
aret &c. N[illegible] ad reliquos, & præsertim authores Latinos, quique Strabonem sequuti ,,
sunt, [illegible] vertimus. ,,

DE IISDEM INSULIS IPSAQUE THULE POMPONII Melæ, Plinij, Taciti, Solini ac Ptolemæi Alexandrini relationes adductæ [illegible]

INter authores Latinos ætate merito primus debetur locus Pomponio Melæ, utpote qui C[illegible] floruisse existimatur. Is postquam de Britanniâ dixisset, de Hibernià, quam *Iuvernam* vocat, deque insulis ei Britanniæque quam proximis ità loquitur:

Super Britanniam Juverna est, pene par spacio, sed utrimque æqualis, tractu littorum oblonga, cæli ad maturanda semina iniqui, verùm adeò luxuriosa herbis, non lætis modò, sed etiam dulcibus, ut se exiguâ diei parte pecora impleant: & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant &c. Triginta sunt Orcades, angustis inter se diductæ spaciis. Septem Hemodes contra Germaniam projectę &c. Thule Belgarum littori opposita est, Grajis & nostris celebrata carminibus. In ea quòd Sol longe occasurus exsurgit; breves utique noctes sunt, sed per hiemen sicut aliàs obscuræ, æstate lucidę, quod per id tempus jam se altius evehens, quanquam ipse non cernatur, vicino tamen splendore proxima illustrat: per solstitium verò nullę, quod tum jam manifestius non fulgorem modò, sed sui quoque partem maximam ostentat. ,, Verba Melæ, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

Plinius lib. 2. cap. 75 inquirens ubi dies longissimus & ubi brevissimus.

In Britanniâ longissimus dies horarum xvii. ubi æstate lucidę noctes haud dubie repromittunt id, quod cogit ratio credi: solstitij diebus accedente sole propius verticem mundi angusto lucis ambitu, subjecta terrę continuos dies habere senis mensibus, noctesque è diverso ad brumam remoto. Quod fieri in insulâ Thule Pytheas Massiliensis scripsit, sex dierum navigatione in septentrionem à Britanniâ distante &c. ,, Plinij, ,, ,, ,, ,,

Atque inde idem lib. 2 cap. cviii ubi de terrę universę mensurâ, longitudine & latitudine hæc habet:

Ab ostio Tanais nihil modicum diligentissimi authores fecère. Artemidorus ulteriora incomperta existimavit, cum circa Tanaim Sarmatarum gentes degere fateretur, ad septentriones versas. Isidorus adjecit xiic m. l. usque ad Thulen, quę conjectura † div[illegible] onis est. Ego non minore quàm proxime dicto spacio Sarmatarum fines nosci intelligo. ,, ,, ,, Forte legendum divinationis est.

Atque iterum idem lib. 4 cap. 16. ubi de Britanniâ & Hibernià

Sunt autem xl Orcades, modicis inter se discretæ spaciis. Septem Acmodę & xxx Hebudes, & inter Hyberniam ac Britanniam Mona, Monapia, Ricnea, Vectis, Silimnus, Andros. Infra verò Siambis & Axantos. Et ab adverso in Germanicum mare sparsę Glessarię &c. Ultima omnium, quę memorantur, Thule: in qua solstitio nullas esse noctes indicavimus, Cancri signum sole transeunte, nullosque contra per brumam dies. Hæc quidem senis mensibus continuis fieri arbitrantur &c. Sunt qui & alias produnt Scandiam, Dumnam, Bergas; maximamque omnium Nerigon, ex quâ in Thulen navigetur. A Thule unius diei navigatione mare concretum, à nonnullis Cronium appellatur. ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

Plinium proxime excipiat Solinus, Plinij, ut plurimum, exscriptor, atque adeò simius dictus. Ait is cap. 25 ubi de Britannia: Solini,

Mel[illegible]

» Multæ & [illegible] circum Britanniam insulæ, [illegible] quibus Thule [illegible]
» sole de Cancri sidere faciente [illegible] noctum nox pene nulla. bruma [illegible]
» dies, ut ortus junctus sit occasui. [illegible] a Thulea [illegible]
» re: inde à Calidoniæ promontorio Thulen [illegible]
» unt Hæbudes insulæ, quinque numero, quarum incolæ nesciunt fruges, piscibus [illegible]
» & lacte vivunt. Rex unus est universis. Nam quotquot sunt, [illegible]
» dividuntur. Rex nihil suum habet, omnia universorum ad æquitatem certis legibus [illegible]
» gitur. E publico alitur, nulla illi datur fœmina propria, sed per vicissitudines [illegible]
» cunque commotus fuerit, usurariam sumit. Unde [illegible] votum nec [illegible]
» berorum. Secundam à continenti stationem Orcades præbent, quæ [illegible]
» ro sunt septem dierum, totidemq; noctium cursu, [illegible] vacuæ [illegible]
» bent silvas, tantum junceis herbis inhorrescunt. Cetera earum [illegible]
» nent. Ab Orcadibus Thulen usque quinq; dierum ac noctium naviga[illegible]
» larga & diutina Pomona copiosa. Qui illic habitant, principio ver[illegible]
» lis vivunt, deinde lacte, in hiemem [illegible] arborum fructus. [illegible]
» certum matrimonium nullis.

Deinde Cornelius Tacitus in Vitâ Agricolæ, qui sub Domitiano c[illegible] ita [illegible] tur:

Taciti. » Hanc oram novissimi maris tunc primum Romana classis circumvecta [illegible]
» Britanniam affirmavit, ac simul incognitas ad id tempus insulas, quas [illegible]
» invenit domuitque. Dispecta est & Thule, quam hactenus nix & hiems [illegible]
» pigrum & grave remigantibus perhibent, ne ventis quidem proinde attolli [illegible]
» rariores terræ montesq;, caussa ac materia tempestatum, & profunda moles [illegible] ma-
» ris, tardius impellitur.

Atque ultimo demum loco verba Claudij Ptolemæi ità habent:

» Sarmatia Europæa terminos habet à septentrionibus Sarmaticum oceanum, juxta Ve-
» nedicum sinum, usque ad terram incognitam, ad hujusmodi descriptionem: Post Vi[illegible]
» fluminis ostia, Chroni fluvij ostia, Rubonis fluvij ostia, Turunti fluvij ostia, C[illegible]
» ostia: situs oræ maritimæ, juxta parallelum per Thulen ductum, qui est cogniti m[illegible] ul-
» timus. grad. 62. 63.

Quibus si placet accedant verba Isidori Origin. lib. 14 cap. 6:

» Thule ultima insula oceani, inter septentrionalem & occidentalem plagam, ultra Bri-
» tanniam, à Sole nomen habens, quia in ea æstivum solstitium Sol facit [illegible] s ultra c[illegible]
» dies est: unde & pigrum & concretum ejus mare.

Examinantur verba Melæ. Nunc singula nonnihil videamus propius. Et quidem Mela *triginta Orcades* agnosc[illegible] minus refert quàm eum proximè exscribens Plinius, XL, ut posuimus, enumerans. Buchananus, qui eas accurate omnes exsequutus est, proxime ad verum accedere ait Orosi[illegible] qui triginta tres prodidit, addiditque ex illis tredecim habitari, ceteras incultas ja[illegible] Unde Solinus, qui, ut supra patet, tantum tres recensuit ac homine vacare dixit, au[illegible] dosus hîc esse, aut mendax deprehenditur. Hodie Anglis *the iles of Orcadnay* di[illegible] *Septem* verò, quas *Hemodes* contra Germaniam projectas sit, eæ aut Plinij *Acmodæ* [illegible] Plinij *Acmodæ* sunt hæ ipsæ *Hemodes*. Hæ Norvagiam versus, hodie vulgò **Schetland** [illegible] **Hetlandt** nominantur. quibus sunt adjiciendæ proximè versus Orcadas [illegible] *Thulen* deinde quod *Belgarum littori oppositam* dicat, fuerunt qui rescribi ac leg[illegible] *Bergarum littori*. ut scil. Norvagi (quod sane de Islandiâ verum est) ex diam[illegible] borealem versus intelligeretur quàm proximè opposita. Norvagis inquam, qu[illegible] dieq; est metropolis Bergæ. quam & Plinius, ut liquet ex verbis ejus superiu[illegible] & [illegible] ferendis, agnovit primusque nominavit. Quamvis aliàs si retin[illegible] e B[illegible] Cluvero placet, intelligi possit inter Rhenum Sequanæque ostia Belgicæ [illegible] pro parte etiam, licet minus commodè, per Britanniam parallelo. Et den[illegible] tempore solstitij æstivi noctem non esse, vero litat; & hodie id quoque de Islandiâ [illegible] perimus, cum graduum 6[illegible] ad usque 65 & quod excurrit, quemadmodum & P[illegible] tere suæ superius Thuli tribuit, latitudinem habeat. Is enim sphæræ positus Cancri Tropicum supra propemodum horizontem levat. ut ità pensiculatè sim[illegible] quemadmodum & sequitur, à Melâ sit dictum, *[illegible] lem per solstitium sui quoque partem maximam [illegible]* [illegible] rum id esse de iis præcipue qui tractum insulæ borealem colunt, [illegible] & qui [illegible] calcarunt ipsi hodieque testantur. Nam de meridionalioribus haud rigide verum.

Qui[illegible]

Plinij: Quibus positis verba Plinij, quæ sequũtur, *de die, ubi is longissimus & ubi brevissimus*, nunc esse clariora existimo. & maxime *de senis*, quod additur, *mensibus*. Nam id capiendum non de Thule aut Islandià, sed de iis boreæ partibus, ubi latitudo poli, Islandiam longe excedens, graduum est 80 & ultrà. Hinc de *Orcadibus* XL, ac *septem Acmodis*, quæ subjicit, modò sunt explicata. *Hæbudes* verò, quas triginta tantum uumero agnoscit, illæ verò multò plures, & propemodum infinitæ hodie deprehenduntur, suntque Britanniæ scriptoribus versus occidentem, supra intraque Scotiam & Hiberniam, qui & exacte describunt. Quod verò addit, *ex adverso in Germanicum mare sparsas Glessarias*, eo ferè inclinem, ut de insolis id capiam quæ Orcadibus & hisce præsertim Britannicis anterioribus, circa Cimbricum littus iu mari Germanico sunt oppositæ. Cujusmodi fuerunt superius nobis enumeratæ *Amora, Strandia, Heilegrlandia* aliæque illo tractu. Atque ubi modò *Scandiam, Dumnam, Bergas* & *Nerigon* quod iusulas item boreæ facit, id jam ante suo loco satis ostensum, nec *Scandiam*, nec *Bergas* neque *Nerigon* esse insulas: & *Scandiam* quidem, *Schone* hodie, Daniæ partem haberi; *Nerigon* verò Norvagiæ, cujus metropolis *Bergæ*. *Dumna*, quod & alibi dixisse me puto, referenda ad Orcadum aliquam, Ptolemæo quoque indicatam. Et maximè in Plinij iisdem notandum verbis, quod ex *Nerigon* sive Norvagià *in Thulen* navigatum adjiciat. ut ità scilicet vetustissimo etiam illo ævo non è Britannia modò & Orcadibus, quod alij dixerunt, & repetetur uberius mox, sed à Norvagis tum quoque eodem vela transmissa, eamque eos trequentasse navigationem constet. *Solinij* Nam de Britannis, qui jam proximè sequitur, ità Solinus, *à Calidoniæ promontorio Thulen petentibus bidui navigatio est.* Et statim ibidem: *Ab Orcadibus Thulen usque quinque dierum ac noctium navigatio est.* Ubi tamen Criticorum obelos nonne meritò incurrit Solinus? Nam à Calidoniæ, id est, ultimo Britanniæ boream versus promontorio Thuleu usque, si bidui navigatio sit, quomodo in eandem insulam ab Orcadibus, eidem promontorio tam vicinis, navigatio erit dierum quinque & totidẽ, ut inquit, noctium? Verba igitur Solini aut interpretatione aliqua commodiore emollienda, aut saltem adhibità transpositione, sive correctio sit, aliter ordinanda. Nec defuit qui ità legendum existimavit: *Ultra Thulen accepimus pigrum esse & concretum mare. A Caledoniæ promontorio Thulen petentes bidui navigatione excipiunt Hæbudes insulæ*, & postea: *Inde secundam à continenti stationem Orcades præbent.* De solstitio autem æstivo, id est, ut recte idem loquitur, Sole de Cancri sidere faciente transitum, nullam pene noctem Thulensibus esse; & brumali vicissim solstitio nullum diem, & ortum pene junctum esse occasui, verissime dicitur, & ità omnino rem habere apud Islandos certum est, ac modò memini. At qnod addat, *largâ & diutinâ Pomonâ eandem* esse *Thulen copiosam, &, qui illic agunt, veris principio inter pecudes pabulis vivere, deinde lacte, inque biemem arborum fructus congerere*, partim verè, partim minus ex vero dici existimo. Nam si Thulenses non nisi post æquinoctium vernum, &, ut dixit ipse, solstitij demum æstivi tempore Solem benigniorem experiantur, & Orcades, quæ Thule tanto sunt australiores, *nec silvas, nec arbores habeant, tantumque*, ut verba ejus superius posita loquuntur, *junceis herbis inhorrescant*, quomodo Thulenses adeò versus boream remotiores, & *arborum fructus sub biemen congerere*, & *habere Pomonam copiosam* possint? Interim esse illis, qui Islandiam colunt, junceas stirpes, betulam appellant; tum & pecus tam equinum quàm vaccinum, aliaque ad genus, satis fæcunda, & gramen quoque æstivis mensibus adeò luxurians, ut pecora, qnod de Hibernicis superius Mela dixit, citissime se impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant: Hæc inquam & Thulensibus usu venire haud abnuam, certe Islandiæ hodie accidere mox pateoat.

Taciti; Jam quæ Tacitus adfert, videamus. Et quidem illa ejus verba, quibus insulam esse Britanniam illà tum primo Romanorum sub Domitiano navigatione deprehensum videtur innuere, nisi emolliamus dicamusque classe tum primò Romanâ circumvectam Britanniam & esse insulam certo ab illis pronunciatum, qnomodo locum habeant? cum jam ante Cæsar, Strabo, Mela Pliniusque, quem non semel ipse citat Tacitus, esse insulam disertè indicaverint? & ipse id verbis, quæ superiora paulum præcedunt, *insularum scilicet, quas Romana notitia complectitur, maximam* agnoscens, haud tacuerit. Et inde Orcadas Plinius, ut supra patuit, nominet esseque numero XL, Mela XXX pensiculate prodiderit, ut eas tum, non dico domuisse quod fortaisse concedi Tacito potest, sed invenisse primò Romanos, ac Orbi prodidisse, vix admitti possit. præsertim cum & referat Eusebius chronico suo ad numerum MMLX Claudium Imp. de Britannis triumphasse & Orcadas insulas Romano adjecisse imperio. Quorum tamen ut prius de Britannis verum, ità de Orcadi-

bus, attextum Eusebianis ab Hieronymo ex historia Eutropij alij observarunt. adeo ut hic triumphus isti, de quâ hîc loquitur Tacitus, navali Romanorum expeditioni, qua & Orcades & insulæ aliæ in eo oceano remotissimæ sunt subjugatæ, proprie debeatur. Quo & illa spectant Juvenalis, qui item sub Domitiano claruit,

Et modo captas
Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos.

Sed & Taciti ejusdem verbis illud insuper innui videtur, ea tum quoque navigatione dispectam inque apertum productam Thules insulam, quæ hieme & nivibus eousq; suis occultata mortalium conspectum fugerat. Quod nec ipsum prioribus usquequaque consonet, cum Pytheas Massiliensis Græciq; ejus jam ante historiam prodiderint. Et inter Latinos, præter ceteros, qui sequuti sunt, Plinius, navigari in Thulen è Norvagia solitum, quomodo & modò ostensum, jam ante tradiderit. ut ita hæc Taciti haud ulterius quàm ad eam Romanorum navigationem restringenda sint, tum scilicet singularum harum ditionum majorem obtigisse Romanis notitiam ac certitudinem.

Ptolemæi: Ptolemæi deinde, qui Tacitum excipit, maxime ob id notanda verba, quod Tabulâ Europæ septimâ itemque primâ, ducto per Thulen parallelo, eandem in ultimo oceano, quo hodieq; situ est Islandia, Sarmatiæ Europeæ, sive terræ, quàm vocat incognitam, opponat, sub gr. 63. quamvis insulæ borealis tractus, ut ipsi produnt Islandi, graduum est 64, & quod excurrit, ut inde videbimus.

Isidori: Quæ postremò ex Isidoro allata sunt, ea exacte satis situm insulæ, quæ hodie est Islandia, sub Thules nomine nobis aperiunt, modò occidentalem plagam intelligamus eam, quæ est occidentem æstivum versus. Quo etiam loci Papinius eam intellexit libro S. l. 5, Protreptico ad Crispinum ubi inquit:

Tu disce patrem, quantusque nigrantem
Fluctibus occiduis, fessoque hyperione Thulen
Intrarit.

Unde & colligi fit, ei Romanorum navali in Orcadas ac Thulen expeditione, de quâ ex Taciti Agricola jam diximus, hujus quoque Crispini interfuisse patrem. Floruit enim sub Domitiano similiter Papinius. Nec posse, quod alibi quidem fecit idem Papinius, pro Britannia hîc sumi Thulen, indicio fit vel epitheton *nigrantem fluctibus occiduis, fessoque Hyperione:* queis & ultimis verbis indicatur *solem fessum*, id est, supra horizontē ac circa nimirum æstivū solstitium constitisse. At de etymo & vocis Thules notatione quæ sequuntur apud Isidorum, quomodo cohæreant? ideò scil. *Thulen* dictam quod in ea Sol æstivum solstitium faciat, & ultra eam nullus dies sit; cum ultra eam solstitio æstivo multus imo perpetuus sit dies, solstitio verò hiberno nullus: Interim *Thule* vocabulum accedere vel ad Danicum vel Norvagiæ idioma, à quo nec abit multum Anglorum & Saxonum, ex eo potest percipi, quod circa Norvagiæ sive Daniæ oras è mari exstantes scopuli hoc afficiantur nomine: cujusmodi est ille, sive insula sit, quæ extra littus in aperto mari prope Hellemstadium situr, *Thuyle* dicta. tum & in ipsa Norvagiâ ditio est amplissima *Thylemarchia*, de qua alibi diximus. Et hodieque apud Anglos vocum *tylle*, *teyle*; & apud Belgas **Theulen** / *thuylen* ut usus ità significationes sunt obviæ. Reinerus insuper Reineccius *Tell* limitem notare Saxonibus ait, & ita insulam hanc velut limitem esse septentrionis atq; occidentis quamvis alij id nominis accessisse insulæ velint ab Ægyptio rege Thyle, qui ut Suidas habet circumnavigata tota terra atque inquisitis plurimarum gentium moribus hoc vocabuli de suo ditioni isti reliquerit. Sed de hoc talibusque aliorum esto judicium suoq; unusquisque sensu abundet. Nunc his proximum Adamum Bremensem videamus.

DE THULE ADAMI BREMENSIS, QUI ESSE ISLANDIAM STATUIT.

„ EJus hæc verba sunt libro de situ Daniæ
„ Thule insula, quæ per infinitum à ceteris secreta longe sita est in oceano, vix, ut in-
„ quiunt, nota habetur. De quâ tam à Romananis scriptoribus, quàm à barbaris multa re-
„ feruntur digna prædicari. Ultima inquiunt omnium Thyle, in quâ æstivo solstitio, sole

cancri

cancri signum transeunte, nox nulla, brumali solstitio proinde nullus dies. Hoc quidem senis mensibus fieri arbitrantur. Item Beda scribit, in Britannia æstate lucidas noctes haud dubie repromittere, ut si in solstitio continuos dies habeant senis mensibus, noctesq́, è diverso, ad brumam sole remoto. Quod fieri in insula Thyle Pytheas Massiliensis scribit sex dierum navigatione in septentrionem à Britannia distante. Hæc itaque Thyle nunc **Island** appellatur, à glacie quæ oceanum astringit. De quâ etiam hoc memorabile ferunt, quod eadem glacies ita nigra & arida videatur, propter antiquitatem, ut incensa ardeat. Est autem insula permaxima, ità ut populos intra se multos contineat, qui solo pecorum foetu vivunt, eorumque vellere teguntur: nullæ ibi fruges, minima lignorum copia; propterea in subterraneis habitant speluncis, tecto communi & victu & strato gaudentes cum pecoribus suis &c. Multa insignia in moribus eorum, præcipue charitas, ex quâ procedit, ut inter eos omnia sint communia, tàm advenis quàm indigenis. Episcopum suum habent pro rege, ad cujus nutum respicit omnis populus: quidquid ex Deo, ex scripturis, ex consuetudine aliarum gentium ille constituit, hoc pro lege habent. De quibus noster metropolitanus immensas Deo gratias retulit, quod suo tempore convertebantur, licet ante susceptam fidem naturali quadam lege non adeò discordarent à nostra religione. Itaque petentibus illis ordinavit quendam sanctissimum virum *Islepb*. Qui ab eadem regione missus ad pontificem, aliquandiu apud eum retentus est, cum ingenti prorsus honore, discens interea quibus noviter conversos ad Christum populos salubriter posset informare. Per quem transmisit archiepiscopus suos apices populo Islandorum & Gronlandorum, venerabiliter eorum salutans ecclesias: pollicens eis propediem se venturum usque ad illos &c. Hæc de **Island**/ & ultima Thule veraciter comperi, fabulosa præteriens.

Item retulit nobis beatæ memoriæ pontifex Adalbertus, in diebus antecessoris sui quosdam nobiles de Fresia viros, causa pervagandi maris in boream vela tetendisse, eo quod ab incolis ejus populi dicitur, ab ostio VVirrahæ fluminis directo cursu in aquilonem nullam terram occurrere, præter illud mare, quod **Lebersee** dicitur. Cujus rei novitate pervestigandâ, conjurati sodales à littore Fresonum læto celeumate sunt progressi. Deinde relinquentes hinc Daniam, inde Britanniam, pervenerunt ad Orcadas. Quibus à læva dimissis, cum Nordmanniam in dextris haberent, longo tractu glacialem **Island** collegerunt.

Hactenus Adamus. Quorum quæ initio è Bedâ, Romanos aliosque scriptores sequuto, *de senis mensibus* referuntur, eo scilicet temporis universo spacio lucidas esse noctes; refutata à nobis superius sunt: cum id nec Britanniæ nec Thulensibus exactè competat, sed ultimis, si qui sunt, boreæ populis. Mox rectè concludit hanc Thulen haud aliam esse Islandiâ; Et addens, *insulam esse permaximam*, convenit cum relatis eorum, qui ipsi eam viderunt dimensique propius sunt, qui duplo majorem Siciliâ faciunt. Atque inde cum dicat, *populos intra se multos continere*, indicio sit, non heri aut hodie, quod dicitur, fuisse frequentatam, sed habuisse indigenas suos multa ante secula: & rectè jam olim traditum Plinio, quod modò posuimus, in eam è Norvagiâ navigari solitum: itemque è promontoriis extremis versus boream Britanniæ atque ex Orcadibus, ut retulerunt alij. Hinc *vellere pecudum quod eos contegi* referat, *communi strato & victu gaudentes cum pecoribus suis*, id haud aliò trahendum, quam tegumenta eorum ex lanis pecudum confecta constare, quæ illi, etiam aliis gentibus ac regionibus expetita, industriè contexunt, vulgò **Watmel** dicta. Et illud deinde *de strato* ac *victu cum pecoribus communi*, nihil fere à verbis Taciti abit, qui de priscis Germanis ità loquitur: *dominum & servum nullis educationis deliciis dignoscas. Inter eadem pecora, in eâdem humo degunt, donec ætas separet ingenuos, virtus dignoscat.*

Quæ deinde sequuntur, commendant haud parum Islandorum ingenia ac mores ad humanitatem factos. Ostenduntque jam tum, id est, ævo Adami & ante tot secula ad pietatis studia, ac præsulis sui obsequium innatâ quadam indole excitatos ac pronos fuisse. Et ultimo denique quod adjicitur de Frisiorum navigatione deque mari jecoreo, **Lebersee** vulgo nuncupato, indicio sit omni propemodum seculo super iis, quæ parum cognita habentur, mira & fere incredibilia adferri solita, cujusmodi & illa sunt, quæ his non absimilia à Strabone ex Pythea adducta de *mari pulmoneo*, superius posita.

DE THULE GULIELMI CAMDENI SENTENTIA ALLATA, EXPENSAQUE.

Verba, inter cetera, Camdeni sunt, ubi de insulis Britannicis, ista:

„ Nomen traxisse Thulen scribit Suidas à Thule rege Ægyptio, Isidorus à Sole, Reinerus Reineccius à Saxonica dictione **Tell** / i. limes quasi septentrionalis & occidentis limes fuerit. Verumenimverò an Thule aliqua fuerit, dubitat Sinesius, & nusquam comparere scribit Gyraldus noster, ancipitique de ea sententia distrahuntur authores. Pleriq; Islandiam cœlo regenti & perpetua hyeme damnatam Thulen olim vocatam asseruerunt, his tamen Saxo Grammaticus, Crantzius, Mylius, Jovius, Peucerus refragantur. At si verum sit quod doctissimus Caspar Peucerus libro de terræ dimensione retulit, Schetlandiam nautis **Thilensell** vocari (nec ejus fidem imminuere ausim) sane Thule inventa, & res jam tandem confecta. Hæc enim Schetlandia est insula aliis exiguis coronata sub imperio Scoti, frigore obrigens & undique procellis exposita & cujus incolis, perinde, ut Islandiæ, piscis exsiccatus & contusus pro farre est. Et quamquam huic polus arcticus non ita attollitur, ut diem perpetuum vi menses habeat, quod de Thule Pitheas Massiliensis à Strabone juste notatus finxit: nec enim hoc Islandiæ ipsi contingit, ubi perpetua quasi hiems, & fere rigor intolerabilis sedet: ut Schetlandiam tamen Thulem existimem facit primo situs apud Ptolemæum: LXIII enim grad. ab æquinoctiali definita est, ut apud illum Thule, tum quod inter Normanniam sive Norvegiam & Scotiam interjacet, ubi Saxo Grammaticus Thulem ponit. inde quod bidui navigatione à Calidoniæ promontorio, sive Cathnes abest, qua distantia Thulem ponit Solinus. Postremò, quod Bergarum Norvegiç littori opposita sit, quo loci Thulem posuit Mela, apud quem *Belgarum littori* corrupte legitur, pro *Bergarum*. Bergæ enim urbs Norvegiç Schetlandiç objacet, & Plinius *Bergos* hoc tractu nominat, quam non dubito esse regiunculam illam, in quâ Bergæ florent &c.

Hucusque Cambdenus. Et verò de Thules etymo ac notatione superius dicta hic non repetam. Interim an aliqua sit Thule, quod dubitare Sinesium tradat, & nusquam apparere *Gyraldus* Cambrensis scribat, ancipitesque super eâ doctiorum ut vult habeantur sententiç, id solū responsi vice dicam, haud dubitasse Ptolemæum, quod supra patuit, Thulen ponere, & quidem eo situ eâq; amplitudine, quâ visitur hodie Islandia. Quod autem negari à Saxone Grammatico addat Thulen esse Islandiam, ac refragari eum id asserentibus, id apud Saxonem deprehendere necdū potui. Et magis contrarium liqueat, si inspiciatur prçsertim liber ejus octavus, ubi quendam ultimç Thules incolā Blendium nominat, ac statim ennarraturus ibidem navalem expeditionē, quam Rex Danorum *Gormo*, famâ Thylensium incensus, duce *Trochillo*, instituit, eos Thylenses vir clariss. *Andreas* Vellejus, qui Saxonem vernacule reddidit, Islandos interpretatur. quemadmodum & Thylenses idem Saxo initio fere prçfationis suç ponens eos saxis inscribere monumenta sua suetos dicat, eosdē *Vellejus* quoq; idem Islandos reddit. quamvis ibi Thylensium vocabulum latius fortasse accipi & Thylemarçhi Norvagiç ceteriq; boreç populi possint intelligi. utpote qui rupibus omnes incidere characteres ad rerum servandam memoriam ex more olim consueverint. quod in ista, de quâ dixi, Gormonis navali expeditione locum non habeat, cum classe adusq; Halogiam, quæ fere extrema est Norvagiæ, provectos, atque inde apertum sequutos oceanum incurrisse insulam, rupibus ac monstris inaccessam, referatur. De *Crantzio* deinde, quod dicitur, negare etiam eum Thulem esse Islandiam, nec id à Crantzio, si propius inspiciatur, dici reperias. Sunt enim hæc Crantzij verba Præfatione in Norvagiam: *Hanc insulam* (Islandiam) *nonnulli interpretati sunt Thulem. Sed Nicolaus Germanus, Ptolemæi lucidator Thylen ponit inter Norvagiam & Scotiam. ea verò, quam diximus* (*Islandia*) *longe est extra Arcticum circulum: ut ejusdem viri descriptio manifestat.* Hæc Crantzius non tam ex suâ quâm Nicolai, quem citat, cæci ducis opinione de Thule loquitur. Nam sane errare, quicunque is *Nicolaus* fuerit, nihil est certius, si nimirum extra Arcticum circulum Islandiam collocet, cum extremam tantummodo Islandiam, quç est boream versus, Arcticus percurrat: ac cetera ejusdem insulç, quâ meridiem spectat, eandem cum Nidrosiâ, quæ est Norvagiç, grad. 63 & 64 latitudinem obtineat, quomodo & suam exactè constituit Thulen Ptolemæus. At inquit porro elegantissimus aliàs *Cambdenus* tradere *Peucerum* Schetlandiæ insulam à nautis **Thilensell** vocari, quod si concedere Peucero habeamus, fortasse vel Thylemarchiç,

marchiæ, quæ est in vicinâ Norvagia, aut Thules ipsius aspectu ita appellata fuerit. Nam quod addit exinde, removeri ab æquinoctiali Schetlandiam grad. 63, ut est à Ptolemæo ipsa definita Thule, omnino à vero abit, cum vix ultra sexagesimum & aliquot minutorum gradum exsurgat Schetlandia. Et eadem licet, intra Norvagiam & Scotiam, ut inde subjicitur, sit collocata, quid id ad rem faciat? etiamsi a Saxone quoque Grammatico, quod additur, dictum foret, cum tamen verum id haud est. uam à Crantzij Nicolao Germano, ut jam patuit, non Saxone assertum fuit. quo esse potiores debere authores vetustiores ipsumque Ptolemæum, qui, ut dictum jam, multò versus occasum borealem longius evehit, æquum censeam. Solinus verò quod abesse haud ultra bidui navigationem à Caledoniæ promontorio Thulen fateatur & eadem sit à Schetlandiâ distantia, ostendimus modò longe esse aliam sententiam Solini, & ab Orcadibus Thulem usq; quinque dierum & noctium navigationem statuisse; eaque de Caledoniæ promontorio quæ ab eodem dicuntur errore haud vacare & aliorsum trahenda. Ac ultimo denique quod injicitur, Schetlandiam *Bergarum* Norvagiæ *littori oppositam* esse, & eo loci Thulen collocare Melam, indicavimus jam modò non *Bergarum*, sed *Belgarum*, legi apud Melam, & esse, qui eam lectionem probent, & apprime quadrare Ptolemæi Thulæ sive Islandiæ hodiernæ asseverent, quamvis & *Bergarum* si legamus, quomodo & antea est indicatum, non absone eidem Thulæ sive Islandiæ conveniat: utpote quæ Norvagis sive Bergarum metropoli ab occasu boreali est objecta: *& in eam ex Nerigon*, id est, Norvagiâ, ut ostendimus, navigari solitum Plinius diserte dixerit. ut ità constet simul, non exiguam aliquam, cujusmodi est Schetlandia, sed capitalem veteribus illis intellectam insulam, cujusmodi esse Islandiam hodie scimus, quam & duplo propemodum Siciliâ esse majorem commonuimus: ut omittam dicere, quicunque de Thules situ loquuti fuêre, eam à Britanniâ & Orcadibus, non versus ortum borealem, quomodo est posita Schetlandia, sed boream aut occasum borealem versus definivisse.

DE THULE, ABRAHAMI ORTELIJ OPINIO POSITA DISCUSSAQUE.

NOn eximi hac classe *Abrahamus Ortelius* debet, Geographorum nostri seculi inter principes haud immerito recensendus. Is de Thule verba faciens in Theatro suo Orbis inque Thesauro, qui est in manibus, Geographico, hæc habet: *Thule Straboni, Plinio, Ptolemæo & Synesio epist. 148. Arnobio*, oceani Septentrionalis insula supra Orcades: *Islandt Gerhardo Mercatori. Ego* Tilemarck *interpretor, qui Norvagiæ regni tractus est. Vox enim alludit & Ptolemæi latitudo & longitudo huic Tilemarchiæ plane convenit. Thulen aliam esse ab Islandia docet ejus descriptio apud Procopium 2. Gothicorum, &c.* Hactenus Ortelij verba, quæ ex præcedentibus, & iis, quæ dicta jam sunt, quàm facile est redarguere! Ego, inquit, Thilemarck interpreter, qui regni Norvagici tractus est. At Thule est insula, Thilemarck Norvagiæ est continens, non insula. Verum latitudo, quæ est apud Ptolemæum, & longitudo Thules convenit Thilemarchiæ. Quid audio Orteli? quod dictum sane nollem. Norvagiæ etenim Thilemarchia multò est Bergis Norvagorum meridionalior, utpote ad gradum elevationis quinquagesimum sextum aut septimum vix procedens, quod & tabulæ hodiernæ, quæ sunt in manibus, liquido ostendant, quomodo igitur, convenire hic & latitudo & longitudo poterint? cum Thule Ptolemæi ad gradum usq; 63 & ultra excurrat? Tamen, inquis, aliam esse ab Islandiâ Thulen declarat descriptio ejus apud Procopium. Procopius quid de Thule statuerit, luculenter à nobis discussum fuit superius. ostensumque eum quidquid est Scandinaviæ, hoc est, non Sueciæ modò Norvagiæque Pag. 683. 684, 685. sed & Daniæ immensos tractus hoc nomine intellexisse. ut ita nihil ad Thulen, de qua hic agimus, hæc Thule Procopiana faciat, testante præsertim Plinio istis ex locis & maximè è Norvagiâ, ipse Nerigon dicit, navigari olim in Thulen solitum. Etenim in Thulen si navigari è Norvagiâ solitum sit, quomodo non aliud erit Thule, aliud Norvagia? Ut est jam ante quoque monstratum. Et facili aliàs hoc quidquid est nobili discuti negotio potest, licet integro ac destinato id Capite adversus Ortelium egerit in antiquâ suâ Germaniâ Philippus Cluverus.

DE THULE ISLANDIAQUE, BLEFKENII ITEMQUE *Arngrimi Islandi inter se collatæ positæque sententiæ.*

AT modò nonnihil propius concedamus. Duoque producendi nobis authores, qui insulæ autoptæ, & alter quoque indigena ibique natus eductusque fuit. Iste *Dithmarus* est *Blefkenius*; hic verò eruditissimus ille ac clarissimus *Arngrimus Ionæ* Islandus, censor atque antagonista ipsius Blefkenij.

Blefkenius ità infit:

,, Hamburgi conscensâ navi x. Aprilis anni 1563. sub navigavimus Angliam & Scotiam
,, prǽterlegentes Orcades insulas numero xv. quarum pleræque incultæ propter sterilita-
,, tem jacent, Feroa, & Hitlandia solæ inhabitantur. Hîc altissimam rupem vidimus, quæ
,, in summitate cucullati monachi caput repræsentat, ubi etiam contra omnes ventos tutus
,, est receptus, multosque hic monachus ex præsenti liberat periculo. Junij verò xiv Is-
,, landiam conspeximus, quę à longe apparet, ut si nubes hiberno tempore essent. postero
,, die portum Haffne fiordt, qui meridiem spectat, terramque attigimus.

Ad hæc ita Arngrimus in Amatone suâ Bleffkenianâ:

,, Neque Froe neque Hitlandia ex Orcadum numero sunt: id quod orbi Arctoo notum
,, sat est. neque verisimile est Orcadas incultas jacere, contra quam veterum Norvagorum
,, annales & imprimis historia Baronum Orcadensium, tum etiam neotericorum geogra-
,, phorum mappæ & monumenta testantur. Ac inter alia Johannis Myritii opus Geogra-
,, phicum sic scribentis: *Ad septentrionem Scotiæ sunt Orcades insulæ 30. inter has primas tenet Po-*
,, *monia episcopali sede & regio castro ornata.* Vide etiam Magini Geographiam, mihi & Myri-
,, tio contra Blefkenium ad stipulantis. Concurrunt hîc, & plurima in sequentibus, quæ
,, de Blefkenij navigatione Islandica, & multò magis de morâ ibidem factâ, dubitare co-
,, gunt. Hîc etiam desidero, quâ occasione anno 1563 in Islandia remanserit, id enim stu-
,, diose tacet, quum anno 1564 morbum causetur, cur à Germanorum navibus avectus non
,, sit pag. 67.

Pergit deinde Blefkenius:

,, Islandia terra aspera, montosa & nivosa est, quæ duplo major Sicilia esse putatur, cen-
,, tum miliaria in longitudine habere creditur, quod & Olaus Magnus lib. 1 testatur. à fri-
,, goribus quæ ibidem acutissima sunt, & perpetua glacie nomen habet; continuis enim o-
,, cto mensibus glacie infestatur: calore tamen & igne intraneo multis in locis ardet.

Quibus continuo subjungit Arngrimus:

,, Nihil hîc novi adfertur: sed à Munstero & aliis antea decantatum. Olaus quoque
,, Magnus præter ceteros duplo majorem Siciliâ facit. Inde in Crymogeæ lib. 1. ca. 1. hæc
,, addit Arngrimus: Insulæ Islandicæ amplitudinem seu longitudinem & latitudinem geo-
,, graphicam, non satis exactè nobis tradiderunt veteres. Longitudo ejus est, ab oriente
,, in occidentem nulla sat certa mensura, quod sciam hactenus expressa: ut nec latitudo à
,, boreâ in austrum. nisi quod in antiquo codicillo reppererim, esse longitudinem xx. dierum
,, iter: Latitudo ubi maxima quatuor dierum, sunt autem itinera ut alibi, ita etiam apud
,, nos imparia. nec expressum equitis an peditis. Latitudo autem ipsa non est ubique ea-
,, dem: ob sinus utrimque ab austro scilicet & borea terram ipsam imparibus spatiis ingre-
dientes. Pergit deinde in Anatome Arngrimus: Hæc de frigore & sex aut octo mensium
,, glacie ex Munstero totidem verbis. Vide Apologet. part. 1. sect. 3. Idem etiam Frisius,
,, ut illic videris; ubi utrumque falsum convincitur, & Deus nobiscum multò mitius agere,
,, quàm hi annotarunt. Infestatur quidem hæc terra glacie, sæpius ad boream, rarius ad oc-
,, cidentem & orientem: rarissimè & vix unquam ad meridiem: & quum infestatur, mora
,, glaciei ad littus plurimum variat: aliàs enim littus vix attingit, uno aut alio loco, aliàs
,, mensem unum aut alterum adhærescit. Plerumque ante Martium non adest, & in Apri-
,, li vel Junio dispellitur. Nolo nisi à Blefkenio contra Blefkenium testimonium petere,
,, qui se ait pag. 2.65 in Martio ex Islandia solvisse in Gronlandiam & in Junio esse rever-
,, sum: ac interim glaciem octo mensibus insulam cingere continuis. & naves extraneas an-
,, te finem Augusti solvere. Est autem, quando multis annis continuis ne in conspectum
,, quidem insulæ horrida glacies veniat: ut si anni supputentur, quibus appulerit & non ap-
,, pulerit crederem hos plures futuros.

Hinc denuo Blefkenius:

Habetque hæc insula latitudinem ab Æquatore tantam, ut circulus Arcticus mediam secet, hoc est gradus 65 cum semisse.

Quibus vicissim opponit accuratissimus ARNGRIMUS:

De latitudine cosmograph. vide Apolog. partem, sect. 1 & 3. ubi pro gra. 65 leguntur grad. 45 errore typographico. vide Crymogæam lib. 1. cap. 1. qui tamen error typographicus ex annotata mox noctium & dierum quantitate restitui potest. Porro ex cap. 3 Blefkenij patebit, ipsum de latitudine Islandiæ, ut cæcum de coloribus judicasse, suamq; latitudinem ex Gemma Frisio (qui illam tamen non mediæ insulæ tribuit) ut & Neandro aliisque psitaci in morem suppressis authoribus exscripsisse. visum autem est huc adscribere, quæ Blefkenius cap. 3 sub finem, de latitudine Islandiæ, sive noctium & dierum quantitate annotavit pag. 37. *Tempore hiberno*, ait, *ante & post solstitium, cum Sol descendit atque in sagittario, Capricorno & Aquario est, ab illis recedit, neque supra horizontem ascendit: donec Pisces attigerit: igitur nullam lucem habent, nisi à stellis & lunâ: vicissim circa solstitium æstivum, cum Sol ad Geminos, Cancrū & Leonē ascendit, nunquam infra horizontē descendit. igitur eo tempore noctem non habent.* Aut hic prorsus insanit Blefkenius: aut in Islandiâ annuum spatium nunquam vixit: aut post homines natos impudentissime mentitur. Obstupesco ad ingenium hominis talia prodere & literis mandare non veriti tamque contraria scribentis. Medium scil. Islandiæ, latitudinem habere grad. 65. 30. & nihilominus lucem nullam habere, nisi à lunâ & stellis, cum Sol integra tria signa Zodiaci permeat. Quod si hæc ipsa de mensibus caliginosis, ex Munstero, Vadiano, Olao Gotho (suo fautore & patrono historico, iuque describendâ Islandiâ fulcro præcipuo) habere professus fuisset, ignoscendum ipsi foret. Cum verò non audita, sed visa & comperta referre se dicat, quis læso ipsius cerebro & fronti cerussam profuturam illinere queat? Quis oculis ipsius, ad solem meridianum, in ipso solstitio brumali, supra horizontem corporaliter, ut sic dicam, extantem, caligantibus idoneum collyrium præstet? Latitudo Schalholtiæ, quæ sedes est episcopalis ad meridiem, non orientem, ut Blefkenius falsò annotavit pag. 26. observata grad. 64 & aliquot minutor. Et Bessastadij, ubi Blefkenius commoratus dicitur, & Præfecti regij residentia est, latitudo etiam 64 grad. deprehenditur, ut fere in vicino tractu lateris meridionalis. unde pro numero accedentium minutorum, diei brevissimi quantitas exurgit: alibi quidem horarum 3 minutor. 30. alibi paulo alia. Sed omissis rationibus sphæricis, rude vulgus & istius tractus accolas atque oculorum experientiam adeamus: testantem identidem, ipsum corpus solare, supra horizontem, in brumali solstitio extare conspicuum, tanto circiter temporis momento, ut diximus. tantum abest, ut Sol à suo in Sagittarium ingressu, usque dum pisces attigerit, hoc est à 12 Novemb. ad 9. Feb. infra horizontem delitescat: & ut Islandi tanto tempore lucem nullam, nisi à Lunâ & stellis habeant: ut hic vir, si omni verecundia contraque omnem sensum communem asseverare audet. Quid autem est, si hæc insania & amentia non est? Quid quæso fidei scriptori huic in aliis rebus habendum erit; in re tam insigni & manifestâ, adeò audacter falsa asserenti & experientiam propriam alleganti &c.

Adjicit deinde BLEFKENIUS:

Hujus insulæ extremitati aquilonari objectæ sunt insulæ quæ Ebudæ vocantur. An verò ex istis sit ea, quæ Ptolemæo veteribusque Thule, an potius Islandia ingens illa insula, adfirmare neq; prorsus negare ausim, eo quod non deprehendatur insula: quo Ptolemæus Thulen statuit:

His hunc in modum respondet ARNGRIMUS:

Quum Islandia à Meridie habeat Orcades & Scotiam (teste Blefkenio pag. 58) ideoque etiam Hiberniam & huic adjacentes Ebudas insulas, teste Myritio; manifestò falsum extremitati Aquilonari Islandiæ objectas esse Ebudas, nisi Blefkenio Aquilo & meridies idem sunt. De cetero legatur Crymogæa lib. 1 cap. 1. ubi aliquot firmissimis argumentis ostenditur, Islandiam non esse Thulen.

Audivimus hucusque *Blefkenium*, & quæ in eo ex adverso, Islandiam spectantia, jure summo reprehendenda habuit accuratissimus *Arngrimus* ipsemet Islandus. Nunc ultimò quæritur an Islandia sit Thule Ptolemæi, ceterisq; veterū tantopere celebrata. Hanc quæstionem licet in medium relinquat Blefkenius, neganti tamen propior videtur, *quòd insula non deprehendatur*, sunt ejus verba, *quo loci Ptolemæus Thulem statuit.* At id an ei Arngrimus concesserit, cum ab eo præteriri silentio videam, haudquaquam id alius Blefkenio tam facile donaverit, præsertim, quod Thule Ptolemæi, ut & ante ex parte ostensum,

eodem quo hodie Islandia parallelo ponatur, & elevatio quoque eidem poli arctici adscribatur, qui gradus 63 excedat. At inquies exactam eam latitudinem, cujusmodi hodie notatur, haud esse. Respondemus, si oram spectare libeat insulæ meridianam, parum omnino desiderari: Et constare præterea debere, si à Ptolemæo ea accuratio exigatur, διαιτ. jam nec Britannia Ptolemæi nec ceteræ quæ sunt quàm proximè adsitæ insulæ, Orcadesque ipsæ erunt Orcades. Sed occurrit Arngrimus ipse & hîc veluti assensum Blefkenio præbens, se ait firmissimis aliquot argumentis ostendisse Crymogææ suæ lib. 1. cap. 1. Islandiam non esse Thulen. Hæc ergo jam proximè videamus.

THULEN NON ESSE ISLANDIAM, ASSERTIO V. CL. ARNGRIMI *Islandi; eaque propius inspecta expensaque.*

SUnt verba Arngrimi loco jam dicto Crymogææ lib. 1. cap. 1.
» Et Islandia quidem has appellationes (Snælandia, Gadarholmla & denique Islan-
» dia) ab inventoribus consequenter nacta est. Nam ad quartam, THULE, quod attinet,
» quæ huic terræ à quibusdam affigitur, non possum adduci ut veram esse credam, hoc po-
» tissimum argumento: Quod Thyle seu Thule, inter veteres, non solum Plinio Nat. hist.
» lib. 2 cap. 75 & lib. 4 cap. 16 (Floruit autem Plinius circa annum Christi 80) & qui Plinio
» antiquior, Pytheæ Massiliensi, sed etiam Pub. Virgilio, qui ultra annum Christi 14 non
A. Ch. 874. » supervixit, in ore & scriptis frequens fuerit: Islandia verò ad annum usque Christi 874 ut
» postea dicam, inculta prorsus manserit, & à Floccone piratâ primum circa tempus jam di-
» ctum *Islandia* sit nuncupata. Thule itaque, quam Augusto servituram dixit Virgilius (Ge-
» org. 1 *Tibi serviat ultima Thule*, ubi vel pueris notum, Thulen pro Thules incolis synech-
» dochicôs dici) Augusti & Virgilij temporibus non solum habitata, sed etiam Romanis co-
» gnita, non est Islandia, multa post secula habitari primum cœpta. Videtur præterea ipse
» Plinius, loco citato posteriore, insulis Britannicis Thulen accensere, *ultima*, inquit, *omni-*
» *um* (insularum Britannicarum scilicet, de his enim illi sermo est) *quæ memorantur, est Thule*,
» Idem etiam Virgilium voluisse consentaneum, qui *ultimam* dixit *Thulen*; loco citato, & si-
» militer penitus toto divisos orbe Britannos, id est, ultimos. Idem porro argumentum, à
» Claudiani Alexandrini & hoc longe antiquioris Publ. Papinij Statij ætate urgere liceat.
» Claudianus enim circa annum Christi 390 canit, de belli Getici à Theodosio gesti suc-
» cessibus:
»
» *Famaque nigrantes succincta pavoribus alas,*
» *Secum cuncta trahens, a Gadibus usque Britannum*
» *Terruit Oceanum: & nostro procul axe remotam*
» *Insolito belli tremefecit murmure Thulen.*
»
» An verò Islandiam incultam & desertam fama tremefece[illegible] Statius verò Claudiano tre-
» centis annis antiquior sic lib. 3. Silvar.
»
» *Quanquam etsi gelidas irem mansurus ad Arctos,*
» *Vel super Hesperiæ vada caligantia Thules:*
»
» Audis non levem modò famam de Thule, ad Statium pervenisse, sed vada, syrtes seu bre-
» via in accessu insulæ deprehensa, frequenti navigantium relatione, ipsi satis cognita fuis-
» se, cujusmodi in circuitu Islandiæ, quod sciam, nulla sunt: quod experientia loquitur: At
» in Britannicarum insularum accessu longe frequentissima, ut ferunt.
» Premamus ipsum hoc argumentum ulterius à Divi Hilarij ætate, qui anno Christi [illegible]
» obierat; de cujus fama sic Fortunatus:
»
» *Eloquij currente rotâ penetravit ad Indos,*
» *Ingeniumque potens ultima Thule colit.*
»
» Quid verò illud est quod Statius vocat Hesperiam Thulen, id est, occidenti subjectam?
» Eo enim & Hispania, Hesperia dicta. Ast Ausonius *Aquilonigenas Britannos* Edyll. 12:
»
» *Aut Italum populos, Aquilonigenasque Britannos.*
»
» Ex quorum sententia, Thule occidentalior sit Britannia. Nec valet argumentum quod à
» noctium & dierum brevitate utrobique in Islandia nempe & Thule quidam petivit: in

solstitio

solstitio nempe æstivo, nullas habere noctes. nam & idem ipsis Britannis Juvenalis tribuit Satyr. 2:

Arma quid ultra
Littora Iuvernæ promovimus, & modo captas
Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos.

Deinde à solâ loci latitudine, quamvis maxime eadem esset, (id quod non largimur) concludere, Thulen esse Islandiam, non fuerit artis.

Ex recentioribus Johannes Myritius alibi (quod citatus nobiscum sentire se apertius ostendit) in opere suo Geographico, asserit Thulen esse ultimam in ditione Scoti (Scotos autem Britannorum nomine venire satis notum) sub poli elevatione grad. 63. àque hac unius diei navigatione abesse mare Cronium, in quo sit Islandia. quod ipsum de Cronij maris à Thule distantia monens Plinius, concretum appellat, per quod nos glaciale intelligimus, in quo tamen Islandiam non sitam asserimus: Siquidem id limitibus zonæ frigidæ, à circulo Arctico ad polum includimus: Islandia verò circulum Arcticum aliqua borealis sui lateris parte tantum attingat. Etenim prædicti loci sedes nempe cathedralis Holen, Zenith, ut ex latitudine assignatâ patet, 46 minutis abest à circulo Arctico.

Videt autem hoc (Thulen non esse Islandiam) reliquis plerumque sanior, Petrus Ramus, in omni literarum genere scriptor exquisitus: qui mecum concludens, Commentario in I Georg. Virgilij, *Thule*, inquit, *insula est oceani inter occasum & septentrionem, ultra Britanniam latid. grad. 68 long. 11. ultima Romanis tum cognita (cum scil. Virgilius scriberet Georgica) Islandia enim remotior est, & multa Norvagiæ regiones.* Hæc Ramus & Myritius. qui quàm rite Thules latitud. & longitud. attigerint hoc loco nihil refert: dummodo eam ab Islandiâ diversam statuant. Quamvis igitur Saxo Grammaticus vel alij, Islandiam Thulen appellarent & Islandos Thulenses: apparet tamen hinc, eosdem opinione magis, quàm rei veritate ductos, sic statuisse; id quod mihi hoc loco neququam dissimulandum fuit: Si enim Islandia idem esset cum Thule, rueret totum hujus narrationis fundamentum de Islandia anno Christi 874 habitari primùm cæpta. Quod tamen cum irrefragabilis historiarum consensus firmet, ruat illud necesse est, Thulen esse Islandiam. Et hæc de appellationibus Islandiæ, & situ cosmographico.

Hactenus Arngrimus, id præcipue argumenti loco ponens, non posse Thulen esse Islandiam; quod illa Plinio Virgilioque & his multò anteriori Pytheæ Massiliensi in ore & scriptis frequens fuerit, Islandia autem inculta manserit ad annum usq; Christi 874: Atque inde quod etiam post Pytheam, Virgilium Pliniumque Claudianus eoque aliquot seculis prior Statius Papinius aliique Thules accurate meminerint; quæ omnia convenire Islandiæ ad annum usque jam indicatum inhabitatæ incognitæque haud posse. Sed arripit hîc ac ponit ut indubitatum elegantiss. aliàs Arngrimus, quod esse etiamnum in quæstione existimamus. Nam sane Thule, ut est jam ante, testantibus authoribus classicis, diserte ostensum, cum ex Angliæ sive Britanniæ non modò borealibus promontoriis, sed è Norvagia quoque (Plinius Nerigon dixit) adnavigari sit solita, quomodo & hodie fit, atque insula insuper non exigua, sed capitalis, & quæ Hibernia haud multò minor ab iisdem describatur, eoque situ, parallelo ac longitudine, cujusmodi hodie habere deprehenditur Islandia, nec alia præter Islandiam eo tractu talis inveniatur, cur esse Thulem magnopere negabimus Islandiam? At obstat, inquit, vel maximè, quod ad annum 874 inculta jacuerit Islandia, & eo tum demum temporis tractu nominis istud acceperit insula. Hoc si aliter se habere, ac certis ostendero documentis etiam multis ante id tempus lustris Islandiæ non dico inditum id nominis, at celebratam fuisse eo nomine insulam, nonne quod cupimus confectum habebimus, jacebitque planè subrutum, quo hæc innixa consistunt, fundamentum? Et ne longe eamus, ecce Ansgarius, cujus in historiâ superius meminimus, quique floruit circa annum Christi 824 & quod excurrit, ab Imperatore *Ludovico* Caroli Magni filio in archiepiscopum evectus Hamburgensem, septentrionis populos Danos, Norvagos, Suedos, Finnos, & qui his omnibus ulteriores sunt, transque immensum Oceanum semoti jacent, de quibus loquimur, Islandos suæ curæ accepit, ut nimirum Christi doctrinâ pabuloque eos imbueret ac recrearet. Docentque hoc ipsum prolixius publici instrumenti Tabulæ, quas ad annum superius 834 verboteus expressimus, cum *Ludovici* jam indicati regis; tum ipsius quoque Romani pontificis *Gregory* quarti, quibus vocationem Ausgarij ab Imperatore & episcopis factam anno insequente, qui fuit 835. se ratam

Videatur Ptolemæum.

ratam habere teſtatur. In his diſerte nominatos Islandos, quæque eos ſpectant, hunc in modum præter cetera reperias: *Ipſum filium noſtrum jam dictum Anſgarium & ſucceſſores ejus legatos in omnibus circumquaque gentibus Danorum, Sueonum, Norvagorum, Farriæ, Groenlandenſium, Helſingelandorum, Islandorum, Scritfindorum, Slavorum, nec non omnium ſeptentrionalium & orientalium nationum, quocunque modo nominentur, delegamus & poſito capite & pectore, ſuper corpus & confeſſionem ſancti Petri Apoſtoli ſibi ſuiſque ſucceſſoribus vicem noſtram perpetuo retinendam publicamque euangelizandi tribuimus authoritatem &c.* Regis verò Ludovici, quę has anno uno pręcedunt, de rebus præſertim Islandiam ſpectantibus, ità loquuntur: *Idcirco ſanctæ Dei eccleſiæ filiis præſentibus ſcilicet & futuris certum eſſe volumus, qualiter divinâ ordinante gratiâ noſtris in diebus, aquilonaribus in partibus ſcilicet, in gentibus Danorum, Sueonum, Norvagorum, Farriæ, Groenlandorum, Helſinglandorum, Islandorum, Scritofinnorum & omnium ſeptentrionalium & orientalium nationum magnum cæleſtis gratia prædicationis ſive acquiſitionis patefecit oſtium, ità ut multitudo hinc inde ad fidem Chriſti converſa, myſteria cæleſtia eccleſiaſticaq; ſubſidia deſiderabiliter expeteret, unde domino Deo noſtro laudes immenſas perſolventes extollimus, qui noſtris temporibus & ſtudiis, ſanctam eccleſiam, ſponſam videlicet ſuam in locis ignotis ſinit dilatari ac patefieri &c.*

Hoc igitur remoto obſtaculo, multò jam ante Flocconem, qui primus ſcilicet Islandię nomen dediſſe memorabatur, & notam ac nominatam imo & habitatam fuiſſe Islandiam, facilis jam erit ad cetera, quæ ſequuntur, reſponſus. Nam primo tremefactam belli Getici famâ Thulem ſive Islandiam haud mirum à Poetâ Claudiano fictum, ut inſulam aut locum ab axe ſuo quàm maximè remotum indicet. Papinius verò qui *Heſperiam Thulem* & *vada* ejus *caligantia* dixit, utrumque rite dixiſſe & optime quadrare etiam Islandiæ; inde patet, quod inſula ſit oceani, quemadmodum de Thule quoque Iſidorus jam ante tradidit, inter ſeptentrionem & occidentem, ultra Britanniam poſita; ut occidens ſcilicet intelligatur æſtivus. Unde iterum Statius, qui & ſupra citatus eſt locus, ex v Silvar:

Quantuſque nigrantem
Fluctibus occiduis, feſſoque hyperione Thulen
Intrarit.

Auſonius autem qui *aquilonigenas Britannos* dixit, ſui aſpectu, qui erat in Galliis, à verò nihil alienum attulit, nec ullam eo loci inter Thulem & Britanniam contentionem inſtituit, ut ideo habenda Thule Britannis occidentalior. Quod autem *vada caligantia* in verbis inſuper Papinij convenire Islandiæ neget Arngrimus, quia vada ibi ut inquit nulla, nullæque ſyrtes aut brevia ſint, haud tamen negaverit, puto, ſudare haud leviter naucleros, priuſquam in tutum & intra petras ac rupes prominentes navem recipiant. Nam & verba tua, Arngrime clariſſime, meminiſſe potes, quæ ſunt libro Crymogeæ 2 pag. 172 iſta ſcilicet: *Quidam etiam Schulerus Dux Norvagiæ circa annum 1219 bellum Islandiæ minitabatur, ſed proprio conſilio impeditus, tum ob oceani vaſtitatem & difficultatem portuum &c.* Hanc portuum difficultatem ſive introitus cæcos ac periculoſos *ſi vada caligantia* poeta appellarit, quid abs re aut reprehendendum magnopere dixerit, non video.

Argumentum verò quod valere inſuper negetur deſumptum à noctium ac dierum æqualibus ſpatiis & tam Islandis hodie, quam olim Thuli convenientibus, quia etiam Juvenalis Britannis noctem nullam circa ſolſtitiũ æſtivum attribuit, id ità ſe habere inficiamur. Nam verba Juvenalis, ſi exactius rimemur, non tribuit Britannis noctem nullam, ſed exiguam. Ait enim: *& minimâ contentos nocte Britannos.* Hinc de loci latitudine quod adfertur, quodque penſi habere ſummopere haud videatur, etiamſi ea Thuli eadem aut ei proxima, quæ modò eſt Islandiæ, tributa olim fuerit; mihi ſane & penſi hoc ac ponderis alicujus habeatur, accedente præſertim Ptolemæi delineatione, qui haud alio nobis poſitu aliâve amplitudine *Thulem* depinxit, quàm viſitur hodie Islandia. Myritius verò ac Ramus, quod de Thule, ut inſula aliâ, quàm eſt Islandia, loquuti ſint, cum eorum ſententia percraſſis erroribus ac ſphalmatis haud careat, quæ nec ipſe prætereunda cenſuit Arngrimus, de iis multa dicere ſuperſedebo; ſatis habens, fateri poſtremò Arngrimum, ruere fundamentum ſuum, ſi oſtendi poſſit ante annos 874 & notam & nominatam atque habitatam fuiſſe Islandiam. Quod cum à nobis plene jam perfectum exiſtimamus, hîc quod ad iſta ſubſiſtimus.

Arngrimo interim haud illubenter concedemus, ſi linguam gentis aliaq; reſpiciamus, Norvagiæ præſertim coloniam eſſe Islandos. ſed antiquiſſimis ſeculis eò ductam; cum præcipue fateatur Plinius, quod & antea iterumque injecimus, *ſolitum è Norigon*, id eſt,

Norvagiâ

Norvagiâ *in Toulen navigari.* Quin & fatetur Gyraldus Cambrensis in topographia Hiberniæ suæ omnes non Orcades modo, sed & alias licet Britanniæ & Hiberniæ quàm Norvagis viciniores insulas Norvagiæ antiquitus fuisse obsequio ac reverentia subditas: quod ea scil. gens, ità addit, præ cæteris oceanum veluti coleret ac classibus sui, assidue frequentaret. Et hodie Orcadenses etiamsi certis conditionibus,quæ in historiâ memorantur, [illegible] jam pridem cessertint, memorant [illegible] lominus annales apud eos scyphum a[illegible], quem divi Magni Norvagorum Regis, qui primus ad eos Christi fidem attulit, fuisse deprædicant. Hic est ille Magnus Rex, cognomento **Barfoed** dictus,cujus in historiâ meminimus. Nec diffitear insuper, longo ævo au[illegible] mortuis [illegible]binde, aut aliis labe actatis atque imminutis, ut fit, ex primis fortasse [illegible] perplurimus, [illegible]os exinde eos non è Norvagis modo, sed ex aliis quoque vicinis populis insulisque ut Hiberniæ Britanniæque. Et maxime, si quid peregrinitatis aut à moribus [illegible] primogeniæ [illegible] aboriginibus Norvagis dissonum renuent, inde profectum. Cujusmodi, præter alia, propria nomina reperio. Et in his, ut alia taceam, *Grimus* occurrit, cujus fuisse etiam appellationis Scotorum regem ducentesimum memoriæ nobis Scotorum subindicant. Et illud quoq; quod an Hiberni pro more habeant, quorum ab Iberis origo [illegible] nonnullos deducitur, necdum legi) quod scilicet ut Celtiberi olim, Islandorum hodieque nonnulli (nam de omnibus falsum esse adversus Blefkenium Arngrimus demonstrat) suâ sibi mane, ut ille loquitur, urinâ soleant *dentem atque russam defricare gingivam*, vel ut legisse apud Catullum Apulejus videtur *pumicare gingivam.* Eum ritum spurcissimum appellat Apulejus, & Blefkenius ut subrusticum in Islandis ridet. At urinæ vires effectaque si spectemus, magis opinione quàm vero notari reperiemus. Diodorus, prҫter ea quҫ habet de hac Celtiberorum consuetudine Strabo & Catullus, & ex iis in Apologiâ suâ jam indicatus Apulejus, ità de eadem loquitur: *Universum corpus Celtiberi lavant urina dente que fricant, hanc optimam corporis curam existimantes.* Blefkenius ab ipsis Islandis has ob causas fieri memorat, quod scilicet formam elegantem faciat, quodquҫ alat vires, nervosque in manibus confirmet, ac dentês denique à putredine servet.

De cetera Islandorum vitâ & moribus multa inseruit libello eidem suo jam identidem indicatus Blefkenius, quæ aut desumpta esse ab aliis, aut ab ipso calumniosè prodita ostendit Arngrimus Islandus, nunc iterum sæpiusque nobis memoratus. Quæ tamen ipsa legi apud eum quàm hic repeti satis existimo.

Sed ab Islandiâ priusquam in totum recedo, id admonendum studiosum lectorem puto. Fuisse alia atque alia tempora, cum modò hæc modo illa natio classibus ac mari valeret, ut ideo mirari haudquaquā habeamus, quod prodidit Strabo & Plinius, de quo & ante injectum, Massilienses e Galliæ intimo maris mediterranei sinu emisisse Pytheam suum, qui boreæ has oras autopres lustraret. Nam & Venetos exinde legimus, qui Massiliensibus ac mari mediterraneo multò sunt ulteriores, è penitiori illo Hadriatici sui maris recessu ante duo aut circiter secula in mare hoc septentrionis classes eduxisse non negotiandi tantùm gratiâ, sed eorum quoque cives duos illustres viros *Nicolaum & Marcum Zenos*, equites auratos, etiam ignotarum versus boream aperiendarum terrarum cupiditate incensos, navigationes instituisse, quæ omni ævo memorabiles habebuntur. Quorum conatus ac pericula cum literis tradita sint & Islandiam quoque eique vicinas terras præcipue spectent, nec omnium hodie manibus habeantur, cujusmodi ad nos, ex Italico reddita Latine, fuerunt delata, his subjungere operæ pretium existimaui, æquo lectori judicium relinquens. *Nicolai & Marci Zenorum versus boreā Navigationes.*

FRISLANDIÆ INSULÆ nec non ESTLANDIÆ, ENGROVELANDIÆ, ESTOTILANDIÆ & ICARIÆ DETECTIO:

Per NICOLAUM EQUITEM AURATUM, & MARCUM ANTONIUM ZENOS, *Fratres Venetos.*

ANNo recuperatæ salutis millesimo ducentesimo, clarus admodum fuit in urbe Venetiarum Marinus Zenus, vir qui ob insignes virtutes, & ingenij dexteritatem, ad rerum publicarum quarundam in Italia præfecturam vocatus, eum se in iisdem administrandis præbuit, ut etiam ij, qui præf[illegible] nunquam viderant, & amore simul & reverentia, „ nomen

» nomen ejus prosequerentur. Fertur hic inter alias suas egregias actiones, graves quas-
» dam discordias sopisse inter cives Veronenses exortas, quæ ad maximos belli motus spe-
» ctabant, nisi extremam diligentiam, & salutaria consilia sua Mari [illegible] tempore [illegible] [illegible]
» idem Reipublicæ Venetæ nomine primus urbis Constantinopolitanæ præfectus anno
1205. » Christi 1205, quo tempore in Venetorum principumque Gallorum potestatem imperi-
» um illud concesserat: Ex hoc natus est Petrus Reynerij, Venetiarum duci pat[illegible]
» dux, cum masculam prolem non haberet; heredem instituit Andream, Marci fra[illegible]-
» um. Is Andreas ob complures eximias suas dotes, &, supremus Reipublicæ Venetæ
» Imperator fuit, & celeberrimi nominis procurator. Filium autem habet Reine[illegible]m,
» senatorem illustrem, ex quo natus fuit Petrus, exercitus Christiani adversus [illegible]rcas
» conscripti supremus Imperator, cui draconi cognomen, inde impositum, quod in Cly-
» peo gentilitio belluæ illius effigiem, loco alterius cujusdam belluæ substituerit. Hic
» filium habuit cognomento Magnum, procuratorem clarissimum; & præfectum exerc[illegible]
» adversus Genuenses, in periculosissimis illis bellis, eo adeo tempore gestis, quo maximi
» quique principes Europæ libertatem, ditionemque Venetam oppugnabant, cum [illegible]e pa-
» triam non aliter quam Romam olim Camillus, ab imminenti, quo urgebatur discri[illegible],
» ne hostibus in prædam cederet, virtute sua liberarit, atque inde Leonis [illegible] cognomen-
» tum acquisivit, quam belluam ad æternam heroicorum facinorum memoriam, clype[illegible] suo
» gestavit insculptam. Porro Caroli fratres fuere Nicolaus, Eques Auratus & Marc[illegible] An-
» tonius, pater draconis, ex quo natus Catharinus, qui Petrum genuit cog[illegible]omine C[illegible]ce-
» cherium, isque alterum rursus Catherinum, Anno, qui scriptionis hujus tempus præ[illegible] ef-
» fit, mortuum, fratrem Francisci, Caroli, Joannis baptistæ, & Vincentij. Nicolai ver[illegible]-
» tianinum superstitis patrem. Cæterum Nicolaum, quem dixi, eq[illegible]em Au[illegible], [illegible]a-
» gni & alti spiritus virum, bello adversus Genuenses quod majoribus nostris tantum ne-
» gotij facessebat, composito, flagrans subjit desiderium lustrandi orbis terræ, & per[illegible]gri-
» nandi, quo videlicet variarum gentium mores videret linguasque ad[illegible]sceret, unde & pa-
» triæ datâ occasione meliori usui esse, & sibi honorem ac nomen comparare posset. Quare
» structa propriis facultatibus, quas amplissimas possidebat, & instructa simul navi, mare me-
» diterraneum transmisit, & superato Herculis freto, dies aliquot per Oceanum navigavit,
» cursu in Aquilonem semper directo. Erat animus Angliam pariter Belgiumque lustran-
» di, sed oborta ingenti tempestate, per multos dies ita undis ventisque jactatus fuit, ut u-
» bi locorum esset prorsus ignoraret, cum conspecta tandem ex alto terra, spur[illegible] tem-
» pestati diutius resistere nequiens, naufragium fecit ad Frislandiam insulam, vectoribus,
Frislandia insula. » mercibusque magna ex parte salvis. Accidit hoc ann[illegible] Christi octogesimo supra mille-
1380. » simum trecentesimum. Insulani conspecta navi, magno illico numero ad littus concur-
» rere, & Nicolaum cum sociis armata manu adoriri, ita superiori tempestate, cæterisque
» maris incommodis jam afflictos, ut in qua mundi plaga versarentur, nescirent, & quod [illegible]e-
» quitur, ne exiguo quidem insultui sustinendo, nedum hosti tam valido, pro periculi ma-
» gnitudine fortiter propulsando, ulla ex parte pares essent. Unde cum præter e[illegible]ma
» quæque nihil jam exspectarent, voluit bona fortuna ut casu tunc in vicinis locis cum ar-
» matorum manu inveniretur Princeps, qui audito recenti ad insulam facto naufra[illegible] ad
» rumorem & strepitus adversus miseros nautas concitatos occurrit, & actis in f[illegible] in-
» sulanis, Latine naufragos compellat, & qui essent undeque venirent interrogat. [illegible]e-
» cto autem Italos esse, & ex Italia eo delatos, gavisus magnopere est homo, & cum promi-
» sisset nihil ipsis eventurum incommodi, puta in terram appulsis, ubi & liberalit[illegible]r t[illegible]cta-
» rentur, & ab omnibus haberentur in pretio, omnes in fidem ac tutelam suam te[illegible]-
» rat autem hic magnus dynasta, & vicinas aliquot insulas, Portlandiam dictas, Fri[illegible]æ
Portlandia. » ad meridiem appositas, possidebat, ditissimas illas & totius illius tractus maxime po[illegible]lo-
» sas. Nomen homini Zichinni, præter insulas quas jam dixi, etiam Soranen[illegible] d[illegible],
» Scotiam eminus prospicientis princeps. Visum est autem septentrionalis hujus tractus,
» imaginem quandam proponere, desumtam ex tabula illa navigatoria, quam inter veterem
» familiæ nostræ supellectilem me habere comperior, quæq; situ licet, & vetustat[illegible] [illegible]
» ida, tamen usui mihi fuit, & ejusmodi rerum studioso ob oculos posita, instar lumin[illegible]e
» rit, ad ea quæ citra ipsius operam, non ita exacte intelligat, capienda.
» Tantæ, quam diximus, ditionis, dominus & possessor Zichinni bellicosus etiam e[illegible]at, at-
» que magnanimus, præsertim vero in iis, quæ ad rem maritimam pertinerent. Cumque
» anno superiori victoriam reportasset à Rege Norvagiæ, qui tunc insulæ dominus, illustrius
quàm

quàm haberet nomen armis belli sibi comparandi desiderio flagrans, cum exercitu, ad patrandum hoc facinus, & Frislandiam, insulam ipsa Hiberniâ multo porrectiorem, imperio subjugandam descenderat. Quocirca cum Nicolaum animadverteret esse virum prudentem, & tum rerum maritimarum, tum & bellicarum admodum gnarum, voluit ut cum omnibus suis classem comitaretur, ac Thalassiarcho injunxit, ut honore ipsum prosequeretur, & omni in re uteretur ipsius consilio, ut qui lon[illegible]o navigationis & armorum usu plurima didicisset, ac per se etiam sciret. Constabat hæc Zichinni classis ex tredecim navibus, duabus longis, quæ remo impellebantur, reliquis autem veliferis, & unâ quidem, quæ magnitudine cæteras vinceret. Hi instituto in Occidentem cursu, Ledova, Ilosa, & aliis aliquot minorum gentium insulis nullo negotio sunt potiti, conversoque cursu, sinum, cui Sudera nomen, subjerunt, ubi in ipso oppidi Sanestolæ portu, naves quasdam deprædati sunt, piscibus sale conditis onustas. Invento autem hic ipso Zichinni, qui terrestri exercitu comitatus terram omnem subegerat, non diu morati sunt, sed sublatis anchoris, cursuque in occasum directo, ad alterum sinus promontorium navigarunt, & eo superato, novas iterum insulas terrasque aperuerunt, quas omnes imperio Zichinni subjugarunt. Cæterum mare, quod percurrerunt, usque adeo syrtibus scopulisque est impeditum, ut si absque Nicolao fuissent, ejusque & nauclero & sociis, peritura fuerit, omnium quotquot in ea navigabant judicio, tota illa classis, idque ob indigenarum, Venetorum quidem aspectu, quos natos quodammodo, nec non adolevisse & consenuisse in hac arte dixeris, imperitiam. post parata ergo per classem ea quæ commemoravimus, voluit Architalassus, ex Nicolai consilio, exscensionem fieri ad oppidum, cui nomen Bondendono, quo videlicet certior redderetur de successu bellorum Zichinni, quem summa cum animi voluptate magnum prælium commisisse, & hostilem exercitum profligasse intellexit: quâ victoriâ reportatâ factum fuisse ut omnis insula oratores ad ipsum misisset, legesque deditionis accepisset, sublatos per oppida passim, & castella ejus signis.

Zichinni regia classis.

Hoc tam læto nuntio accepto, visum est eo loci subsistere, & Zichinni, qui brevi adfuturus dicebatur, adventum præstolari. Advenienti magna passim exhibita sunt lætitiæ signa, tam ob marinam, quam terrestrem victoriam, cujus causa tantopere ab omnibus honorati, celebratique sunt Veneti, ut nihil uspiam audiretur præter ipsorum nomen, & Nicolai virtutem. Unde princeps, naturâ hominum à virtutibus laudabilium, speciatim vero eorum, qui res maritimas recte administrarent amantissimus, Nicolaum ad se vocari jussit, & post commendatam laudatamque honorificentissimis verbis industriam ejus atq; ingenium, queis acceptum ferre se prædicabat, ingens illud & eximium servatę classis, & acquisitorum, citra operam suam, tot locorum beneficium, Equitum ordini adscripsit, & post Venetos omnes non honore tantum, sed muneribus quoque luculentissimis affectos, è loco quem dixi discessit, ac triumphantium in morem, ob victoriam reportatam, Frislandiam, primariam insulæ urbem, ad Euronotum in sinu, quorum plurimos habet insula, positam, ubi tanta piscium est captura, ut Belgæ pariter & Britanni, nec non Angli, Scoti, Norwegi, Dani, copiose eos hinc petant, & ingentes opes Insulani ex iis accumulent, iter instituit. Et hactenus quidem in epistola ad *M. Antonium* fratrem, scribit hac de re Nicolaus, rogans, ut conscensa navi ad se accedat. Unde & ipse non minori quam frater, lustrandi orbis, & variarum gentium frequentandarum, atque hinc illustrem sibi famam & existimationem parandi desiderio flagrans, navem emit, & instituto in eas partes cursu, post longum iter & periculosissimos casus, salvus tandem, & incolumis ad Nicolaum enavigavit, qui non animo minus quàm sanguine germanũ summo cum gaudio excepit. Marcus Antonius autem in Frislandia sedes fixit, & totos quatuordecim annos in ea egit, quatuor quidem comite Nicolao, reliquos decem solus, tam flagranti uterque apud Principem gratia, ut is gratitudinis ergo, præsertim verò, quod per se abunde id mereretur, Nicolaum creaverit classis suæ architalassum, & uterque maximo belli apparatu, Estlandiam occupare aggressi sint, inter Frislandiam, Norwegiamque positam, cui gravissima quoque intulerunt damna. Sed audito Norwegiæ regem, magna cum navium classe, quo à bello eos avocaret, appropinquare, anchoras sustulerunt, cum ecce tam horrenda eos invadit tempestas ut ad syrtes quasdam delati, navium magnam partem amiserint, reliquis in Grislandiam, insulam magnam, sed incultam appulsis, & naufragij periculum elapsis; Norwegorum classis cum eadem tempestate colluctata, fecit & ipsa naufragium, & per maria illa variè fuit disjecta. Qua de re per navim quandam hostilem,

Nicolaus Zenus Equitum ordini à Zechinno adscriptus.

Estlandia ejusque situs.

Grislandia.

tempestate in Grislandiam fortè delatam, certior factus Zichi[illegible] repatata [illegible] am [illegible], cum non procul ab Islandicis insulis se abesse cerneret, Islandiam, quæ & ipsa Norwe[illegible] erat subjecta, decrevit invadere, sed tam probe munitam, defensoribusque instructam offendit, ut cum exilem admodum, nec a viris armisque satis instructam haberet classem, ab incepto illo repulsus fuerit, coactusque re infecta discedere. Adortus tame[illegible] in u[illegible] dem illis Euripis, Islandicas insulas, quæ septem sunt numero, *Talas* scilicet, *Brons*, *Iscant*, *Trons*, *Mimant*, *Damberca* & *Bressa*, omnes variè depopulatus est, & in *Bressa* propugnaculum struxit, cui Nicolaum præfecit, relictis inibi aliquot navibus, & m[illegible] manu, cæterisque ad bellum requisitis, ipse autem exigua illà, quam reliquam habebat classe satis multa sibi fecisse visus; salvus & incolumis, in Frislandiam rediit: Nicolaus qui Bressæ remansisset vere novo in altum progredi, & terras novas aperire co[illegible]. Quare instructis tribus dumtaxat navibus, iisque non nimis magnis, Julio me[illegible]e in Septentriones contendit, & in Eugrovelandiam est delatus ubi Cœnobium offendit fratrum ordinis prædicatorum & templum divo Thomæ sacrum posita juxta montem, qui non secus atque Vesuvius quidam aut Ætna ignem ejaculatur, estque in [illegible]i aquæ ferventis fons, cujus adminiculo, & Cœnobij templum, & fratrum cellulæ probe calefiunt in culina vero usque adeo fervet, ut non adhibito ullo alio igne, hoc solo sint c[illegible]tenti, & massa, aquæ omnis experti, in lebetes imposita, panem non aliter quam in furno probe calefacto, coquant. Sunt præterea per hyemem cooperti horti, qui hac aqua rigati, contra nives omnes & frigus, quod in partibus illis polo tam vicinis, longe asperrimum est, subsistant, adeo, ut & Flores fructusque, & herbarum [illegible]a genera, non aliter quam statis anni temporibus temperati terrarum tractus producant. Unde fit, ut cum supernaturales illos effectus, barbari illi & inculti homines vident, ipsos monachos tantum non pro diis colant, pullos iis, & carnes, aliaque liberaliter adferentes, ac tanquam dominos summa reverentia, & honore prosequentes. Atque hac ratione, cum intensum prorsus est gelu, ac densæ nives, monachi illi habitationem suam temperant, & cubiculum aliquot, momento temporis, vel calefacere, vel refrigerare solent, aquam ad certos quosdam terminos attolli permittendo, fenestras aperiendo, & frigori viam, quà intrneat, patefaciendo. In Cœnobij Fabricis, non alia utuntur materia, præter eam, quam ipse ignis suppeditat. Saxo enim ardentia quæ favillarum [illegible]star, ex ignivomo montis ore prosiliunt, cum vel maximè candent, aqua perfundunt, unde fit ut liquescant, & in bitumen seu calcem candidissimam tenacissimamque convertantur, quà adservatâ nunquam corrumpitur. Ipsæ autem favillæ, mox ut extinctæ sunt lapidum vicem supplent, ex quibus mu[illegible] & fornice[illegible] exstruantur ubi cum refrixerunt, solvi ultra aut rumpi non possunt, nisi ferro si forte confringantur. Porro fornices hinc confecti ita leves sunt, ut alio ullo sustentaculo non indigeant, ac pulchri semper & incorrupti permaneant, propter quas tam insignes commoditates boni illi patres, tot tantasque mansiones & muros construxerunt, ut intuentibus stuporem incutiant. T[illegible]ctorum pleraque eum in modum structa, ut eductos in justam altitudinem muros supra fornices paulatim attollant, sic ut in medio relinquatur impluvium: etsi pluvia[illegible] sane non est quod metuant, cum, ob poli viciniam, quem frigidissimum esse dixi[illegible]x semel delapsa, nisi post lapsos novem anni menses, quibus hic regnat hyems; ul[illegible]ra non solvatur; Monachi ferina, & piscibus victitant, quod, quo loci tepida in Oceanum influit, capax satis & magnus existat portus, qui ob ferventes illas & bullientes aquas, hyeme nunquam congelascit; unde tantus & marinarum avium est confluxus, ut [illegible]finitam pœne utriusque generis multitudinem capiant, qua ipsa ingentem hominum haud procul inde agentium numerum facile sustentant, quos ipsos vel in operi[illegible]us ædificiisque, vel in avium pisciumque captura, vel in aliis denique ministeriis cœno[illegible]io necessariis, perpetuo occupatos habent. Horum domus, quæ montem omni ex parte cingunt, rotunda sunt forma, pedes quinque & viginti latæ, atque ita paulatim in conum assurgunt, ut in summo relinquatur fenestella, qua aer admittitur, qui locu[illegible] illustret. Subtus autem adeo calet t[illegible]llus, ut intus non sentiatur frigus. Per æstatem plurimæ huc appellunt naves, tum ex insulis circumvicinis, tum ex promontorio supra Norwegiam, & territorio Nidrosiensi, monachis quæcunque desiderare queas subvehentes, quæ d[illegible]ind[illegible] tum piscibus vento & frigore induratis, tum ferarum varij generis pellibus illi perm[illegible]tant. Unde fit ut suppetant ipsis ligna, quæ foco imponant; opera ex ligno fabrefacta, frumentum, & panni quibus se vestiant: desiderantibus omnibus nimirum vicinis

popu[illegible]s

Islandia.

Insulæ Islandicæ VII.

Engrovelandia.

Ejusq; & cœnobij in eâ miranda.

Nidrosiense promontoriũ.

[illegible] pell[illegible] [illegible]ommutatas. monachi autem, ci[illegible] laborem [illegible] [illegible]quentur, [illegible]. confluunt in Cœnobium [illegible] [illegible] parte [illegible] [illegible], quæ, quod [illegible] [illegible] præstolantur [illegible] [illegible] quos [illegible] exteres, & acceptas [illegible] aliquot [illegible] [illegible] audire [illegible] [illegible] [illegible]dos permitt[illegible], nullo [illegible] metu quod si in [illegible] [illegible], incommodi adver[illegible] [illegible]tuut. In fundo autem [illegible] quam m[illegible] [illegible] navigium aqua, alt[illegible] d[illegible]que [illegible], superne quid [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & hic aquam [illegible], quod ipsum quoties usus postulat, nullo negotio & [illegible] [illegible] solent. Cæterum aqua illa Cœnobij, quod sulphurata [illegible], in prætect[illegible] [illegible] quibusdam, æreis stanneisve, vel & lapideis d[illegible]ratur [illegible] calida, [illegible] [illegible] aliquod locum ipsum tepefaciat, nec [illegible]tor [illegible], aut grav[illegible] [illegible] inducat. De[illegible] insuper alterum aquæ salient[illegible] genus, per murum [illegible] [illegible] mediam aream, sive impluvium, ubi ne congelascat, [illegible] ex ære est re[illegible]pta[illegible] [illegible] in bullo[illegible] [illegible], atque [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] tepefaciunt fossi[illegible], & ex uno hoc [illegible] eas omnes [illegible] capiunt, quibus [illegible] [illegible], [illegible] magis bo[illegible] patres [illegible], quam ut [illegible] [illegible] [illegible]. Qua in re [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]dunt, ut [illegible] omnibus satisfaciant [illegible] largit[illegible], imo [illegible] eos, qui aut fructus, aut semina rariora ipsis ad[illegible], supra modum [illegible]rales. Unde fit ut ingens huc operarum & artificum sit concursus, quod videlicet [illegible] satis sit luc[illegible]tum, & [illegible] sumptu hic vivatur. Monachorum plerique ac speciatim præfecti lingua utuntur Latina. Atque hæc ea sunt, quæ de Engrovelandiæ nobis comperta. de qua terra hæc omnia tradit Nicolaus, [illegible] de littore, quod ipse [illegible] dete[illegible]xit, prout videre est in tabula à me delineata. Ta[illegible] verò [illegible] p[illegible] asperrimis hujus tractus frigoribus par non esset, ægrotare cœpit, & paulo post in Frislandiam reversus, vitam cum morte commutavit, duobus in patria superstitibus filiis, Joanne [illegible]rum, & Thoma: ex cujus filiis Nicolao quidem natus est postea, clarissimus ille Ca[illegible], Petro verò quotquot [illegible] vivunt Zeni. Nicolao autem nostro peregrè [illegible], cui, e[illegible] va[illegible] modis [illegible] [illegible], plur[illegible] [illegible] reversus. Z[illegible] enim alti spiritus & [illegible], cum omnino de[illegible] maris sibi imperium comparare, M[illegible]co An[illegible] nunc in [illegible] volui, cui cum na[illegible]bus aliquot occasiona versus velo[illegible] artes [illegible], quod nem[illegible] [illegible]catoribus [illegible] in pl[illegible] [illegible] & cul[illegible] pl[illegible]. Quam [illegible] [illegible]ctionem in epistola quadam sua ad [illegible] plenè in mo[illegible]um [illegible] Marcus Antonius, nisi quod [illegible] quasdam voces, & [illegible]lum leviter immutavimus, mate[illegible] prorsus intactâ.

[illegible] horam, a[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naves [illegible] [illegible] tempestate, c[illegible] [illegible] dis[illegible] [illegible] [illegible] tandem sedato æstu insulam [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible], a[illegible] [illegible] [illegible] multis[illegible]bus [illegible] [illegible]ctam. Ad hanc cum nautra[illegible] [illegible], [illegible] ab insulanis [illegible] [illegible] po[illegible], [illegible] rex, [illegible] interpre[illegible] [illegible] om[illegible] [illegible] [illegible]orum [illegible] [illegible] eodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ver[illegible] eorum vari[illegible]as [illegible] [illegible]strevit, qua[illegible] [illegible] [illegible]mam,

Nicolai Zeni in Frislandia obitus.

Zenus Cardinalis.

Marci Antonij Zeni epist.

Islandia

Islandia paulò quidem [illegible]
pa[illegible] al[illegible] modo [illegible]
Incolas [illegible] mu[illegible]
ali[illegible]
ca[illegible]
res [illegible]
cem [illegible] Ad Au[illegible]
& popul[illegible] feru[illegible]
t[illegible], [illegible]quun[illegible]
ros. [illegible] quoque apud eo[illegible]
ha[illegible], ma[illegible] ver[illegible] ignorant, [illegible]
U[illegible] pre [illegible]
Drogium provincia. eo[illegible] [illegible]struxeri[illegible] & Au[illegible] versus in [illegible]
jufferit; quo [illegible] cum graviffima [illegible]
fiffe[illegible] [illegible]
temi[illegible] ter[illegible] ill[illegible] popul[illegible] de[illegible]
fuavius effe judicantibus. Unu[illegible] tamen e pif[illegible]
ratio[illegible]em eos docuiffet, una cum fociis aliquot [illegible]
tu[illegible] pifcari, quod pifces, [illegible] pl[illegible]
naret, eo ipfo tantam fibi co[illegible] gr[illegible]iam, ut [illegible]
eum profequerentur.

Spa[illegible] pifcatori[illegible] hujus [illegible] populos circumvicinos [illegible]
timum hominis apud fe h[illegible], & quo pacto m[illegible]
tem exercerer, coram fpectan[illegible] [illegible] f[illegible]nt, ut alteri [illegible]
tur, bellum movere non d[illegible]itaverit, & [illegible] in potentia [illegible]
pifcator una cum fociis ad ip[illegible] fuerit a[illegible]andat[illegible]
tibus illis exegit annorum [illegible]o, ad vigi[illegible] quinque [illegible]
one ablegatum fuiffe tradit [illegible] alio identidem alij, potiundi illius [illegible], bell[illegible]
Unde cum variè femper oberraret nec fixum u[illegible],n[illegible] ad b[illegible] opus, haber[illegible]
cilium, factum eft, ut tot [illegible] notitiam [illegible] compararit. Que[illegible] fum [illegible]
immenfæ magnitudin[illegible] effe narrat, & ceu novum que[illegible]am terrarum o[illegible] be[illegible] an-
tem ho[illegible] ru[illegible], & bonarum om[illegible]um rerum [illegible] e[illegible]
nec fera[illegible]m, qu[illegible] a crudel[illegible]
frigora [illegible] aut, hafta[illegible]
[illegible]ucas [illegible], qu[illegible] nerv[illegible] ex pellibus belluarum f[illegible]
co[illegible]cti. [illegible] & pr[illegible] efferati, ut qui capti[illegible] b[illegible] od[illegible] inter fe d[illegible]
& pugna [illegible] alij alios d[illegible], Magiftrat[illegible] & le[illegible] iut[illegible] r fe [illegible]
pante[illegible] [illegible]gnof[illegible]nt. Porro quo ad Africum propiu[illegible] quis a[illegible]fferit [illegible] b majo[illegible]
[illegible] civilitat[illegible]m a[illegible], ad o[illegible]
[illegible]
au[illegible] ufu[illegible] es. [illegible] pifcator quidem nofter [illegible]
[illegible] po[illegible] redire [illegible].
[illegible]

Tacit, [illegible] gentium [illegible] quod [illegible]

[illegible]

Neque aliud [illegible], in vita [illegible] *pra* [illegible] *vis, mox* [illegible], q[illegible] dicat [illegible] p. [illegible] circa A[illegible] & [illegible] Sed de ho[illegible]

In ftremo [illegible] e, quod [illegible] anda quæ hab[illegible] J[illegible] Islandia. [illegible] unquam [illegible] llo [illegible] A[illegible] A[illegible] Crimoçæ fecundo [illegible] fort.

REGNI DANICI STATUS POLITICUS [illegible]

Regnum antiq[illegible]mum, non principatum; ne[illegible] Imperio [illegible], [illegible]

D[illegible] m a[illegible]

AD gentis [illegible] a [illegible] reges, quod a[illegible], f[illegible] de Cimbris Theutonisque [illegible] memorata, facere [illegible] ni fuos olim reges vetuftiffimos. Nec ad id demonftra[illegible] ad[illegible] aut repeti opus, quos Saxo, e[illegible]que fecut[illegible], r[illegible] in quibus *Danus* primus, ut placet nonnullis, Christo trecen[illegible] an[illegible] pri[illegible] fuit, fed [illegible] fit, quod certis ac claffici[illegible] authoribus fuperius patuit, Cimbros [illegible], [illegible] extra [illegible] folum cum Romanis bel[illegible] arent, Catuli ac Marij Confulum temporibus, [illegible] ducentis [illegible] nato Servatore, reges habuiffe. Quorum [illegible] Cimbris [illegible] *B[illegible]us*, five, ut fcribunt alij *B[illegible]us* nominatur. In quibus & [illegible] *us* eft, [illegible] Rex, & *Ittidomarus*, qui à boreali hac quoque plagâ profectus, R[illegible] tra[illegible] in Gallias c[illegible]ffe re[illegible], etiam ante Cimbrorum expeditionem. Dein de [illegible] Ma*gni* temp[illegible] & a[illegible] reges r[illegible] & [illegible] ceteros, q[illegible] *Magno* [illegible] vero [illegible] be[illegible] Germaniam c[illegible], [illegible] præterea nec ufquam interrupta ferie ad [illegible] re[illegible] hod[illegible] b[illegible] haud [illegible] Christ[illegible] or[illegible] rib[illegible] place. [illegible], quæ [illegible], regum [illegible] [illegible] primum [illegible]*mum* reg[illegible] familiæ ar[illegible] regum ag[illegible] f[illegible] na[illegible] fuo exind[illegible] loco. Regni regim[illegible], [illegible] & [illegible] a[illegible] [illegible] um & [illegible] m[illegible] p[illegible], c[illegible] Regum ele[illegible] &

[illegible] em, quemadmod[illegible] in & hod[illegible]. A[illegible] [illegible] q[illegible] Daniæ n[illegible] reges, [illegible] p[illegible] a[illegible], q[illegible] a a[illegible] pacta iu[illegible] atem & regem [illegible] [illegible] nem [illegible] r [illegible], [illegible] e[illegible] fuerit, & [illegible] arbitrio [illegible] q[illegible] & f[illegible] m [illegible] r. N[illegible] [illegible] a [illegible] lege[illegible] me[illegible] r [illegible] ve[illegible] tur, [illegible] Christianam ma[illegible] j[illegible] ul[illegible] que [illegible] oras [illegible]

[illegible] lib. 1, de Rep.

[illegible]

[illegible]

[illegible] jura maj[illegible]

Dani haben[illegible] po[illegible]

beneficium [illegible] Duce Can[illegible]to quod [illegible]

quam R[illegible] ac Vandaliæ di[illegible] no[illegible]

Imperatori Lothario [illegible] Daniæ autem [illegible]

Daniæ regia stemmata ab Imperatore [illegible]

dicat, erroneum similiter est, cum Daniæ nulli unquam [illegible]

ille perperam ab Othone Frisingensi ita n[illegible]r, & [illegible]

themius, & hunc Bodinus, errorem [illegible] æmularit. Res autem [illegible]

Daniæ rege[illegible] humanis exempto circa annum Christi M[illegible]LVI, ut est [illegible]s su[illegible]

loco enarratum, de regio invicem diade[illegible]

Sueno inquam qui Gr[illegible]de postmodum dictus. [illegible] perp[illegible]

de quo dixi, Frisingensis Petrum nominat. Era[illegible]que ille M[illegible]rum [illegible]s, hic [illegible]

rò regis Danorum Erici Emundi filius. [illegible]anutus al[illegible] a [illegible]peratori ac Da[illegible]

po[illegible]remum exclusus, ad Cæsarem *Fridericum Barbarossam* se recepit. eumque [illegible]

mum præsidium ac sacram anchoram amplexus sibi de eo [illegible] utpote communi [illegible]

pacatore, omnia summa pollicebatur. Nec deerant [illegible] p[illegible]missa[illegible] q[illegible]

imperatorem ac dicto audientem redd[illegible]re [illegible]t, d[illegible]e, præter alia, [illegible]

patriæ proc[illegible]nem, [illegible]que ad ipsum relaturum ide[illegible]em pr[illegible]t. [illegible]

gustus proferendi imperij studiosus confestim ad Sue[illegible] jav[illegible]em

ætatis in aula imperatoris *Conradi* dum [illegible]

[illegible] copia,

sed & [illegible] rvalla videndi ac saluta[illegible]

desiderio, hoc [illegible] semet propriu[illegible] occurrere voluisse, nisi præ[illegible]

divissent im[illegible] negotia. [illegible]o tam [illegible] ac be[illegible] co[illegible]pel[illegible]

inv[illegible]ac[illegible] to sibi, p[illegible] [illegible]ros, *[illegible]naro* ad I[illegible] in Mersburg[illegible] M[illegible]

rum, quo [illegible] totius [illegible]maniæ nobilitas [illegible]at [illegible] magn[illegible]um appara[illegible]

state protect[illegible]. Cu[illegible] ad urbem perve[illegible] à C[illegible]re [illegible] habi[illegible]

æmuli [illegible]

de[illegible]re[illegible]endo. Cæsar enim [illegible] parere utrumque sub pœ[illegible]

jod[illegible] cupiebat ejusmodi [illegible]olvit, ut [illegible] Imperatorem re[illegible]

[illegible] S[illegible] loco Sala[illegible]

[illegible]

[illegible] referebat ne [illegible] pactis [illegible]

eventum [illegible] At in regium mo[illegible]

[illegible]

[illegible] e[illegible] fig[illegible]t.

te[illegible]t, t[illegible] Sue[illegible] quod [illegible]

[illegible]

[illegible] xinde [illegible]m

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]*m*, Dani[illegible] di[illegible] C[illegible]

esse, nec minore libertate hunc Danici regni, quam illum Imperij Romani gubernacula continere, ut est à nobis suo superius loco memoratum prolixius. Nam & ante cum idem Barbarossa amicè ad se invitatum *Canuti* jam dicti parentem *Valdemarum* nuper io item obsequentem reddere Mediomatrici conaretur, causam regis Danorum regnique Danici agente apud Cæsarem luculenter eodem Absalone, frustra similiter Cæsar [illegible]. Qui & regem tum quoque Francorum *Ludovicum* ad eadem Comitia evocando haud aliud agitare visus fuit. Sed ab eo quam vafre elusus Imperator fuerit, apud Helmoldum est legere. & nos quoque superius ad annum 1162, de *Valdemaro* loquentes, [illegible] eadem occasione injecimus. Ut ita Bodino si conatum & votum Imperatoris interpretari pro facto libeat, ulterius progredi habeat, & alia quoque liberrima regna imperio aliquando obnoxia efficiat. Et ausus est scribere circa annum Christi 1139 *Conradus* Imperator, enarrans imperij sui statum, sibi non Angliam modò & Daniam, sed Hispaniam quoq; & Franciam dicto obedientem haberi. Cujus epistolæ ad *Iohannem Constantinopolitanum* imperatorem exemplar apud Othonem Frisingensem servatur, ubi, præter cetera, hæc legas: *Ad hoc Francia, Hispania, Anglia, Dania ceteraque regna imperio nostro adjacentia, quotidianâ legatione suâ, cum debita reverentia & obsequio nos frequentant, adeo quæ imperij nostri mandata sunt, promptæ esse tam obsidibus, quam sacramentis affirmantes.* Nunc Ordines seu status totius reipublicæ inspiciamus.

ORDINES *seu* STATUS REGNI DANIÆ NUMERO QUINQUE.

PRimus ordinum Rex est Regisque familia. Hujus primogenitus filius regno destinatus, electusque communi Senatorum suffragio, *Princeps* appellatur. Ceteri fratrum, titulo Ducum atque hæredum regni Norvagiæ, quod hæreditarium habetur, vulgò nuncupantur. *I. Rex regisque familia.*

Secundus Ordo Nobilitatis est. Inter nobiles autem nulli Duces, Comites aut Barones censentur. quamvis olim, quod ex historiâ cognoscitur, non Comites modò, sed & Duces dynastæque fuerint, cum, scisso per partes regno, alius aliud sibi territorium vindicaret: quos tamen fuisse non tàm nobiles quàm regum familiæ quàm proximè agnatos, aut ei per connubia innexos eadem docet historia. Interim ipsi nobiles longâ majorum serie nobilitatem demonstrant; Clypeos insigniaque gestantes, quæ mutare vel augere antiquitati eorum ac splendori esse dedecori existimant. Supersunt hodieque familiæ, quæ adfuisse transactioni inter *Carolum Magnum* & *Hemmingum* Danorum regem super Eidoram fluvium factæ putantur, ut *Vren* & alij: Meminit & Saxo Grammaticus *Tottiorum Oxerumque*, annos ante quadringentos, & quod excurrit celebratorum. Possident nobiles bona sua cum jurisdictione capitis majori minorique. Liberam etiam habent venandi aucupandique potestatem suis in bonis, quemadmodum in Germaniâ Comites. Bona ipsorum non feudalia, sed hæreditatis seu, ut vocant, allodialia sunt. *II. Nobilitas.*

Castra prædiaque ac bona omnia, tam mobilia, quàm immobilia, à parentibus relicta æquè dividuntur inter fratres: ad ea sorores etiam admittuntur ex singulari privilegio, ità tamen ut frater duas partes, soror verò tantum accipiat unam, [illegible]que Arces ac Castra cedant. Sic ad primogenitum devolvi prædia non omnia, sed tantum æque divisa possunt. *Bonorum inter Nobiles item. divisio ac ratio.*

Est & salutaris in Regno Constitutio, quâ bona immobilia sibi ære comparare à Nobilitate Rex prohibetur: ne forte inter regem hac de causâ & regni proceres lis ac dissensus oriatur. & emere Rex velit, quæ vendere nollent Nobiles. Proinde per hanc constitutionem huic rei à proceribus Regni optimè provisum est. Licet interim Regi permutare bona cum Nobilitate. Contra nobilibus nulla bona fas emere à regni rusticis. Habent enim rustici nonnulli bona hæreditaria & propemodum libera.

Ex ordine Nobilium eliguntur *Senatores* Regni, quorum numerus 28 rarò excedit. Eis omnibus decreta honesta alimenta à Rege & Regno. Singuli enim Arces regias habent, quandiu Senatoriam obtinent dignitatem: de quibus Regi nihil contribuunt, sed tantum equites aliquot alere pacis & belli tempore, &c, à Rege quandocunque evocantur, ei propriis impensis intra regnum præsto adesse tenentur. Si legati extra Regnum ablegantur, honeste illis providetur ex fisco, ut tanquam Regij legati principum more ubivis agant. Reliqua nobilitas etiam suam habet honestam à Rege sustentationem, sive in aulâ Regiâ vivant, *Ex Nobilitate Senatores regni.*

vivant, ſive ab eà diſcedant. Sunt enim Regi prædia, quæ Danico idiomate **berlehninge** ſive beneficia vocantur. His proſpicere pro more ſolet bene de ſe regnoque meritis, ad vitam aut ad annos aliquot. Ex horum prędiorum proventu tenentur paratos habere equites aliquot, & fiſco etiam Regio certam pecuniæ ſummam quotannis dependere: eo tamen more modoque, ut ipſi pro labore ac famulitio domeſtico aliquam ſibi commodi partem retineant.

Magiſter Aulæ.

Ex eâdem prӕterea Nobilitate eliguntur *Præfectus* ſive *Magiſter Aulæ*, *Mari[sc]hallus*, *Admiralius*, *Cancellarius Regni*, *Cancellarius Regis*, *Ærarij Præfectus*. Quorum *Aulæ Magiſtri* officium fere eſt tale, cujuſmodi olim Majoris domus in Gallia. Is, ut plurimum, Haffniæ agit, tanquam Regis vicarius, res à Rege ſibi demandatas ſuâ curâ ac ſtudio exequens.

Mariſchalcus.

Deinde *Marſchalcus* tempore belli & pacis, ea quæ ad expeditiones pertinent, procurat.

Admiralius.

Admiralius naves ædificat, veteres reſtaurat, & ea ſingulis annis ordinari ac fieri curæ habet, quæ ad Oceanum tutandum reſque nauticas diſponendas pertinent. Habet & is ſub ſe conſtitutum ſubalternum *Admiralium*, & in navibus ſingulis præfectum ex equeſtri ordine.

Cancellarius Regni.

Ad *Regni Cancellarium* ex omnibus provinciis atque inſulis appellari conſuevit: à quo ad Regem & Senatum regni appellatio viciſſim devolvitur. Sunt enim diviſæ provinciæ ſingulæ in ſua territoria, ſeu diœceſes, quæ *Herret* vocantur; ſub quibus parochiæ perplures habentur. Ibi primùm de jure diſceptatur, ſi rixæ fuerint in[vi]cem ortæ. Hinc, ſi neceſſe fuerit, appellatio inſtituitur ad terræ ſive territorij ejuſdem Iudicem. Deinde ad Regni Cancellarium. poſtremò ad Regem ac Regni Senatores: ibi ultima ac decretoria ſententia promulgatur. Habent indigenæ jus ſcriptum, à *Valdemaro* I, epiſcopis ac regni Senatoribus primitus congeſtum; atque inde varie ab eorum ſucceſſoribus per Receſſus, ut vocant, vel reſtrictum vel auctum. Eſt hoc ipſum jus legi naturæ valde congruum, nec à legibus Romanis admodum diſcrepans. niſi quod populari ac vernacula linguâ conſtet, omniumque intelligentiæ pateat. Unde & lites mul[t]ò citius, quam alibi, finem aſſequuntur, laraque ſententia paratam habet executionem. Primi judices ſi iniquam tulerint ſententiam, in dimidiam partem bonorum condemnantur, quorum dimidia Regi, cetera pars læſo ſententiâ injuſtâ cedit.

Cancellarius Regis.

Regis Cancellarius, qui plerumque in aulâ Regi adeſt, habet ſibi adjunctos VII vel VIII ex nobilitate, ut ſecretarios & ſcribas. Omniaque per eum Regis nomine negotia quotidie pertractantur. Ei ob ſummam dignitatem atque interiorem ad regiam majeſtatem inque negotia regia admiſſionem ſummus honos tribuitur, & ut plurimum, *Magnus Cancellarius* nuncupatur. Si quid tamen majoris momenti inciderit, ut de pace aut bello deque fœderibus ineundis, vel de finibus detendendis, eâ occaſione concilium univerſi ſenatus à Rege cogitur. Nec ullum Regno tributum aut onus imponitur, uti nec Ruſticis, abſque Senatorum ac procerum conſenſu.

Præfectus ærarij

Ærarij Præfectus omnes totius regni red[it]us, [t]am caſt[r]orum, quam prædiorum, nec non telonia, cum in mari, tum terrâ colligit, rationes audit, examinat, inquirit, apochas ſive quitancias pecuniam offerentibus reddit. Hinc adjuncti ſunt duo ex nobilitate & ſcribæ ex plebe plures. Ei laboris ac curæ hujus nomine annuum ſalarium eſt deſignatum. Pręter ærarij regium hunc Præfectum, ſunt & alij à Rege conſtituti vectigalium præſides, qui ærariis ac teloniis aliis ac ſeorſim colligendis curant. Et, inter cetera, habent fere trajectus ſinguli ejuſmodi, quos vocant telonarios.

Teloniorum præfecti.

Et in his pręcipue eminet nauticum telonium, quod Helſingoræ ad Zuntæ fretum eſt collocatum. Cujus, ut & aliorum, non tam ex Nobilitate, quàm ex optimatibus aliqui, aut quibus id regia majeſtas meriti loco aut aliàs indulſerit, curam gerunt.

III. Status Eccleſiaſticus.

Tertius eſt ſtatus Eccleſiaſticus, in quo Epiſcopi ſeptem, ut Archiepiſcopus *Lundenſis*, Epiſcopus *Roſchildenſis*, *O[tt]honienſis*, *Ripenſis*, *Wiburgenſis*, *Arhuſienſis* & *Sleſvicenſis*, ad quem ceteri etiam Canonici referuntur: His regni decimæ cedunt. quæ tamen in provinciis diverſis diverſo modo ſe habent. Dimidiam partem decimarum percipiunt epiſcopi, dimidiam Rex, aliquam C[an]onici & Paſtores, pars etiam ædificandis aut reparandis eccleſiis tribuitur. Et qu[ant]um ad jus pontificium attinet, ſemper in Dania, quemadmodum & in Gallia, collationes prælaturarum atque epiſcopatuum penes Reges fuère. Et huc præcipue *Valdemari* III Danorum regis reſponſum ſpectat. Cum enim Romanus pontifex, ut eſt ad annum [...] ſuperius injectum, à Rege hæc & ſimilia poſtularet, reſcripſit in hanc ſententiam: *[V]itam habemus à Deo, regnum a ſubditis, divitias & nobilitatem à parentibus, religionem a tuis prædeceſſoribus, quam ſi nobis invides, remittimus per præſentes.*

Quemadmodum verò *Caroli* quinti Im[p]eratoris reſcriptum laudatur, quo in[h]ibentur eccleſia-

ecclesiasticæ personæ rem ullam immobilem coemere absque principis consensu [illegible] *Christianus* tertius æque prudenter constituit, ne ecclesiastici aliquid [illegible] absque expresso regis mandato. Alioqui singulari cura per regnum universum [illegible] est omnibus, qui suam ecclesiæ operam addixerunt. Et scholæ quoque particulares multis in locis erectæ, vel in seminaria ecclesiæ & Academiæ quoque, quæ unica est regno universo communis, [illegible] habet & ultima terrarum Islandia suas scholas seu literarios ludos, quos [illegible] Episcopi Holensis & Scaholtensis ædibus quam proxime sunt adjuncti. Fuit & nuper ibidem, hodieq., ut fallor, est officina typographica. ex quâ typis descripta biblia Islaudico idiomate annis superioribus prodierunt. Academia verò, de qua dixi, quamvis [illegible] ea constituendâ sub Erico Pomerano, tamen fundata demum est, rerum potiente Christiano primo, pontificatum Romæ tenente Sixto IV, cum annus flueret Christi 1478. Eam exinde *Fredericus* II, licet bello Suecico septennali implicitus, locupletavit nihilominus & ejus proventus sexaginta thalerorum millibus adauxit.

Quartus status est civium & Mercatorum, urbes ac [illegible] habitantium. Sunt his propria sua privilegia, quibus seorsim frui [illegible] concessum. [illegible] buti quoque agri ac [illegible] propria silvæque limitibus circumductæ. Hi in pagis perque maria in omnibus Europæ partibus mercaturam exercent. Ex his, non exclusis etiam rusticorum liberis, [illegible] Episcopi, Canonici, Pastores & Senatores urbium, Scribæ in castris & arcibus regiis ac nobilium, magistri item ac gubernatores navium, aliqui etiam præficiuntur telonijs. Judicia denique omnia minora ex his constituuntur, præside interdum uno ex Nobilitate. — *IV Cives.*

Quintus status est Rusticorum. Horum duo sunt genera. Primum vocatur, **Frybunder**, id est, liberi coloni. Hi agros possident hæreditarios, paulnlum tamen inde singulis pendunt annis. Exercent & [illegible] mercaturam etiam ac piscaturam. Servitiis præstandis non opprimuntur, nec tributa pendent, nisi consentiente regni senatu. Alterum genus eorum est, quibus non sunt bona hæreditaria, sed à Rege, Nobilibus aut ecclesiasticis personis ea conducunt. Unde & varia dominis suis præstare officia servitiaq; tenentur, prout cum domino latifundiorum convenerint. — *Rustici.*

Ex his liquere sat puto, regni Daniæ politiam peroptime constitutam: dum ità sit libera regis electio, ut ea non nisi ex regia familia perficiatur. Unde & rarissime inter Danos bella intestina aut dissensiones exortæ: & si quæ talia extiterint, ea interventu nobilitatis ac procerum citissime composita conticuere, præsertim cum ad regum liberos nulla regni pertineat portio. Et nobiles quoque sedato cupidine agant, utpote inter quos, haud [illegible] Baronum, Comitum ac Ducum titulis, prerogativæ nullæ aut eminentiæ fiat, nec tantis quisquam affluat facultatibus, ut iis fisus se regum familiæ opponat, cum & paterna singulorum hære[illegible] memoratum, divisione inter [illegible] propemodum æquali peragatur. Ab hoste quoq. exter[illegible] quod sibi magnopere regnum metuat, haud est, modò cum rege subditi, ut domi [illegible], totaq; respublica unii agat.

Nobiles denique, licet nec Baronum, nec Comitum aut Ducum titulis, ut indicavimus, gaudeant, *dignitas* tamen ac prærogativa tribui eorum [illegible] nonnullis, [illegible] de republicâ bene meritis, à rege sole. quæ *equestris* appellatur. Unde eâ quicunque ornati **Ridders** eorumque liberi ac prosapia **Riddersmens men** vulgo appellitantur. Latine hos tales *Equites auratos* dicimus. Nec illud modò, sed & his quoq; illud accedit, ut in *ordinem* hunc *auratorum Equitum* adlecti aut eo nomine vel torque aureo cum elephanti simulachro catellum gestantis d[illegible] enturs itâ ut [illegible] torquis parte *Elephant*[illegible] in eam speciem elaborat[illegible] pendeat [illegible] admodum, [illegible] quoque potentum Burgundicæ domus prin[illegible] [illegible] donare [illegible], quorum primus qui hoc institutum [illegible] *Philippus Bonus* celebratur. [illegible] apud Anglos *Garterii Equites* sive *ordo* habetur, quem [illegible] eo nomine Rex instituit. Quorum singulorum causæ atque occasi[illegible] relequuntur. Apud Danos elephantinorum ordinationis atque origo [illegible] nomine, enarrare atq, [illegible] dabitur: nunc, quæ [illegible] prodita, subjicere obiter [illegible], sunt verba ejusmodi. — *Equites Aurati*

„[illegible] Ordo mortiris Elephanti Equitum sive Virginis [illegible], quibus pro tesse- „*Equitum Elephantis ordo*
„[illegible] quæ Equitum
„[illegible] genericis Sola-
„[illegible] cumdatæ, cum rursus orbicellus aureus tribus clavis insignis, certoque [illegible]te-
„[illegible] Christianæ pietatis & equestris dignitatis

> annectuntur. Cujus quidem instituti leges & à quo conditas, [illegible] non est datum. Vidimus tamen non raro Regum Danorum insignia (qui tres leones viridis coloris, Leopardos fœciales nuncupant, in campo aureo lachrimis sanguineis, seu cordibus humanis seminato, præferunt) hujusmodi cingulo seu torque, uti hic exhibemus, exornata, & apud armorum reges tali facie, inter Principum insignia est reperire. Imo & [illegible] copiam [illegible] Ioannes [illegible] Bergius vir munditiæ & elegantiæ in omni vitâ affectu, & insigni [illegible] antiquorum suppellectile, aliisq; prisci ævi monumentis instructus, quo in pulvere viri Principes, uti quondam illustrissimus Princeps Carolus Dux [illegible] & Arschotanus, & etiamnum nobilissimus vir Nicolaus Roccoxius, non tam splendore natalium quam consulari Antverpiana in urbe dignitate multisque virtutibus clarissimus aliique desudant heroes. In cujus nummi antica parte videre licet effigiem moderni Regis Daniæ cum hac inscriptione: *Christianus IV D. G. Dan, Nor. Vand, Goth. Rex.* præfert enim is in publicis tabulis Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum & Gothorum Regis titulum; ab altera verò *Dux Slesv. Holf. Storm. & Ditmarf. Comes in Oldenb. & Delmenb.* cui præter tredecim diversorum regnorum & principatuum Imperij Danici expressorum insignia insunt arma gentilicia, Daniæ cruci, cui Elephas subest, superposita. Similisq; & alius est nummus eadem serie, etsi mutato ordine, cum elephantis castello onusti symbolo, præterea insignia. Ex quibus constat, ordinem Elephanti non infimo apud Danos loco censeri, & parentem dicti Christiani III (forte IV) ejus conditorem asserunt. Huc facit, cujus [illegible] Hieronymus Henninges meminit in Theatro suo genealogico, ubi insignia regni Daniæ hoc ordine & collari, quod Elephantem cum castro appensum prætendit, condecorata, Christierno IV Regi consecrat dedicatque. Nec mirum Elephantis symbolum a Regi[illegible]us Daniæ huic Ordini cohonestando adsumptum cum summis virtutibus nobile hoc animal ab antiquis prædicetur, & quod proxime ad humanam rationem accedat, fortitudine scilicet militari, prudentia & fulcro imperiorum, Religione, quæ non nisi in hominem cadit, clementia Regia, quæ Cæsarem Deorum adscripsit numero, Augustum consecravit: Pio cognomentum dedit; clementissimis imperatoribus Maximino, Balbino & Gordiano statuas cum Elephantis decrevit. Adhæc Ægyptij Regem per Elephanti simulacrum intelligebant, non ea tamen de causa, quod cum gregatim semper ingrediantur, is, qui maximus est natu, gregem ducit, quod in regibus eligendis multarum nationum & gentium mos fuit, ut id muneris senioribus demandaretur, & apud Hebræos seniores, apud Athenienses Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderari solim. Verum propterea quod habeat Elephas hoc animi regij peculare, ut genua non flectat, quemadmodum animalia reliqua, sed leviter tantum incurvet calcaneum. Nam genua non flectere dubio procul ostendit supplicabundum non esse, flectere vero calcaneum, humanitatem, quâ maxime hoc animal præditum est, subindicat.

Hactenus illi. Et olim quidem, cum solùm vel bellicâ aut aliâ aliquâ egregiâ laude insignibus hæc dignitas tribueretur, ordo equestris æstimij majoris fuit, quam isto nostro seculo, cum haud semper testatæ virtutis merito dari, sed qualescunq; passim favore principum sublevari, ut plurimum, contingat. Quod tamen licet frequenter alibi, apud Danos hodieque rarissime obtinere [illegible]. Et vix nisi, ut præclarum & ingens compertæ præstitæque virtutis præmium, illis, [illegible] memorabilem domi militiæque operam enavassent, solenni ritu ceremoniaque, idque in conspectu sæpenumero exercitus campisque patentibus, ab ipso conferri rege moris habetur.

Ipsa autem Regum insignia, quorum [illegible] fit, quæque regnorum tredecim imagines præferre memorantur, ea etiam cujusmodi sint, operæ pretium existimavi hoc loco silentio haud prætermittere. Et maximè quia ipsum operis nostri frontispicium ea depicta ad vivum exhibet. Olim quidem Cimbri [illegible] Taurum, ut [illegible] ac fortitudinis signaculum prætulerunt, ut est superius, ubi de expeditione eorum egimus, à nobis memoratum. Nunc longo id ævo [illegible] nec locum habet. Prim[illegible]tur, qui exhibentur TRES LEONES Daniæ regni insignia sunt, in solo croceo. Et proxime ei positus cum bipenni LEO, Norvagiæ [illegible] indicat. Qui vero ibi locatus est conterminus corda novena saltu transiliens Gothos, eorumque imperium notat, in [illegible] planitie.

In [illegible] Daniæ
Norvagiæ.
Gothorum.

Slavorum.

H[illegible],
[illegible]t loc[illegible], DRACO.

Hos eosdem & Vandalos aliàs vocamus. Inde quæ sequuntur TRES CORONAE, unionem trium regnorum Daniæ, Sueciæ Norvagiæq; significant. Gotlandiæ, ejusq; amplissimam in sinu Balthici maris sitam ditionem, AGNUS CHRISTI exhibet, gestans vexillum, cui inscripta in solo rubeo CRUX CANDIDA. Hujus origo refertur ad illud, quod factum est apud Livonos, *Valdemari* II Regis memorabile prælium. Ubi Dani, amissâ per errorem, quam sequebantur, aquilâ, cum in fugam agerentur, demissum cœlitus memorant novum vexillum, in cujus rubeo solo, *crux alba* erat descripta, cujusmodi etiam sequuti fuerant. atque ità revocato continuè gradu, hostilem aciem acerrimo conflictu perruperunt; atque egregiam, ad suos, fuso hoste, reportarunt victoriam. Hanc ob causam, quodque Rex idem *Valdemarus* II Christi fidem ad ultimos illos Livonos Esthonumq; populos primus propagarat, ostentant regni insignia crucem jam dictam. Vexillum verò ipsum **Danebroga** exindè est nominatum, ac magnâ semper religione, veluti regni palladium aliquod custoditum. quin & existimatum putatumque in præliis omnibus ex eo certantium pendere fortunam: ad morem fortasse, quo Cæsar quoque *Constantinus* crucem labaris intextum militi præferre pro more habuit, cum ejusmodi symbolo, *in hoc signo vinces.* An verò vexillum idem cælo, ut memoravimus, dimissum sit, an verò à pontifice Romano, ut regis studium excitaret, loco *cruciatæ*, quemadmodum id temporis vocabant, submissum, disputare hoc loco non est animus. Et ad annum Christi 1218, quo hæc inciderunt, discussa propiusque enarrata superius memini. BINI verò, qui proxime adstant, LEONES, Ducatus Slesvicensis insignia habentur. Eis qui proximè appingitur, CORONATUS PISCIS Islandiæ insulam præsignificat. URTICA verò, quæ subjungitur, Holsatiæ; CYGNUS autem coronatâ cervice Stormariæ ditiones ob oculos ponit. In medio horum insignium, qui est positus EQUES CATAPHRACTUS, Dithmarsos eorumque territorium præfigurat.

Gothlandiæ.
Slesvicensis Ducatus:
Holsatia:
Stormaria:
Dithmarsorũ.

Celsa TRABES *gemini pingit Delmborsta coloris,*
Oldenburgiacâ CRUX *vehit* ALBA *domum.*
Turrigeri hæc celebres cingunt ELEPHANTIS *honores,*
Fama volans quorum tollitur æqua polo.

Comitum Oldenburg & Delmborst.
Ordinis Danici.

Nobilium familias notiores quique longo sanguine ac rerum publicarum felici administratione prosapiam nobilitarunt: subjecimus ordine Alphabetico. Suntque isti:

Appelgardij, Axelij, Arefeldij: Brahei, Bingij; Belovij, Bildij, Brockenhusij, Biornij, Banneri, Beckij, Blickij, Bassi, Baxij, Baselichij, Billij, Bockholtij, Buddij, Bammelbergij, Brunij, Baggij: Coutzenij, Caasi vide K, Dresselbergij, Daai, Duvij, Duramij: Eiderstorper vide Heiderstorper. Frisij, Fassij, Falstrij, Falckij: Guldensternij, Grubbij, Goei, Grenij, Glambekij, Gelschurtij, Gallij, Grammi, Grisij, Gossi: Hardenbergij, Holkij, Hokij, Hundertmarckij, Heiderstorpij, Hubij: Julij, Jensenij, Juenamij: Kaasij, Knutzenij, Krusenij, Krabbij, Kragij, Krumpenij: Langij, Luckij, Lindenovij, Langij, Lindemani, Luikenij, Laxmanni: Monckii, Mattisenij, Marizeri, Mustii, Matrij: Negelii, Norbui, Normanni: Oxenii; Pasbergii, Podebussi, Papenhemii: Quitzovii: Rosenkrantzii, Ranzovij, Rudii, Rostorpii, Reuterii, Ruthedi, Rosensparii, Rosengardii, Ronnovij: Schrammii, Shefeldii, Schelij, Sheftedij, Snegii, Sneonij, Sanrbekii, Splitti, Sparrii, Suabenii, Santbarchii, Spegelii, Schangardij: Trollii, Tottii: Urenii, Ulstandii, Uruppii: Walkendorpii, Wipfertii, Witfeldii, Wogersenii, Wenstermannii, Woldii; Wormii.

JUDICIA PUBLICA ALIAQUE.

IUris dicundi judiciique exercendi hunc habebant morem. Erat universa ditio in certas parœcias sive curias divisa. Eæ, statis temporibus locisque, pro se quæque seorsim, suis cum armis patente sub dio in campis conveniebant, aderantq; ejusdem loci viri nobiles, qui velut testes judicio assiderent. Ibi in medium prodibant, qui aliis litem intendebant, auditisque & cognitis partis utriusque actionibus defensionibusque, conventus universus in consilium ibat, idque temporis spacium, quod interim deliberando terebatur, curæ ac consultationis nomen imponebant. Expensis diligenter & ventilatis in partem utramq; controversiis, in consessũ redibant, vocatisq; litigatoribus de jure pronunciabant.

Juris dicendi ratio.

Si quis stare judicio detrectabat, ad duodecim constitutos sive judices sive arbitros, & ab his ad universæ ditionis conventum provocare ei integrum relinquebatur. Hæc minuendarum litium judiciique consuetudo semel quotannis observabatur, & est in hunc usq; diem locus non procul Rendesburgo, qui annuæ trabis nomen ab eo judicij more etiamnum retinet; solentque illic nunc quoque terminandis controversiis nonnunquam conventus haberi: ac fuerunt præterea in aliis Chersonesi partibus similia loca, quorum memoria longinquitate temporum intercidit. Reos adulterij & convictos capitali afficiebant supplicio, ut certior majorum sanguis propagaretur. Homicidij crimen eâdem pœnâ haud prosequentes, mulctâ pecuniariâ plectebant, ne uno infelici casu duo de medio tollerentur: Idque ità ad *Christianum* usque ejus nominis tertium Daniæ regem observatum est. Is enim, ut erat princeps prudentiâ, mirâ & æqui bonique servantissimus, quòd ea consuetudo à divino simul humanoque jure recedere videretur, inolitam usu & temporis diuturnitate legem, suo ævo, senatus ac procerum omnium consensu ità constrinxit ac mitigavit, ut qui inopinantem quempiam, armisque ad corporis sui defensionem non instructum, interfecerit, capite pœnam subiret, aliorumque casuum in sanguine alterius vicissim profundendo ratio haberetur. Erat præterea antiquitus apud eos usitatissimum acriores contentiones ac lites manu ac duello dirimere, præsertim inter nobiles: quod & veteres fere olim Germanos tactitasse universos, authores tradunt, & præter alios Vellejus Paterculus, Varum Quintilium exercitus Romani ducem nominat, qui cum esset ingenio miti & moribus quietus, putavit in mediâ constitutus Germaniâ armis apud eos decerni solita, posse jure terminari. Unde tandem in summam perductus socordiam sex legionum occidione pœnas ipsis pependit. Sed & hæc & ejusmodi velitationes congressusque singulares legibus exinde paulatim repressæ. Sicuti & ille diu intra regnum servatus mos, quo reis erat concessum se non jurejurando, sed ferro candenti tueri suamque innocentiam ferro ignito manu gestato, indigenis **Jernbyrd** dicto, declarare. Et hinc hodieque est, quod *signum veri* suâ linguâ *signum candentis ferri* vocent, vulgò enim & vernaculè **jern tegen** dicunt. In dictis, pactis tactisque fides summa & mira animorum constantia erat, quam non præstare, vel leviusculis etiam in rebus omnino ignominiosum & inhonestum ducebant. Neque opinio ea existimatioque penitus apud posteros evanuit: sed ut ab optimis accepta moribus studio magno nec minore cum laude etiamnum retinetur, ut nobili imprimis homini nihil æque turpe putent, quàm datam fidem fallere, idque qui facere veritus non fuerit, is haud obscurâ infamiæ maculâ aspergatur.

Conjugia.

Honesta inter ipsos connubia maris unius fœminæq; erat copulatio, & ut pares essent conjuges, ejusdemque status & conditionis, quod nec hodie negligitur, magnopere observabant: Qui aliter contraxissent, eorum uterque publicam & ignominiæ & suspicionis notam subire videbatur.

Bella.

Cæsar Lib. 1. de bello Gallico.

Ad bella singuli viritim olim procinctum faciebant, ductis secum, quod in Cimbris patuit, etiam uxoribus, quæ auguriis & vaticiniis operantes de præliorum sæpenumero eventibus haud inscienter respondebant. Et eam quoque consuetudinem Germanis antiquitus fuisse Julius Cæsar author est, ut matres scilicet familias sortibus & vaticinationibus declararent, utrum committi prælium ex usu esset nec ne. Unde & Tacitus tradit: *ad matres, ad conjuges vulnera ferunt: nec illæ numerare, aut exsugere plagas pavent. cibosque & hortamina gestant.* Fugere in bello res insolens ipsis erat, quique id fecisset, ei nullus ad suos reditus patebat, omniumque commercio ei interdicebatur, neque graviorem ullam turpitudinem noverant. Et hoc est, quod Tacitus etiam de Germanis vetustissimis Libro de eorum Moribus refert: *Scutum reliquisse præcipuum flagitium.* Notant & idem veterum Francorum Leges, in quibus constitutio est de *armorum depositione*, & iis, qui militiam declinantes, arma abjiciunt. Arma autem quæcunque nomine scuti intelligunt, ac voce utuntur eædem jam dictæ Leges, quæ est etiam Danis hodieque usitata. Nam *Scuti positionem* **Scholtlage** seu **Schioltlegge** nuncupant. **Schiolt** verò Danice hodieque scutum seu clypeus dicitur, nos **Schilt** dicimus. **Legen** sive **leggen** & **nederleggen**, *deponere* notat. Fuisse hoc ipsum apud Romanos quoque ignominiosum, ex Plauto est intelligere, cujus in Trinummo Act. 4. Sc. 3. hæcce querela legitur: *Scuta jacere fugereq; hostes, more habet licentiam.*

De cetero legibus, ut & modò injectum, utuntur passim civitates populusq; ac pagi omnes regni municipalibus, auctoritate communique regum procerumque suffragio latis,

iisque numero haud multis, nec mole suâ volumina ingentia complentibus. Et verò, ut vir egregius olim dixit, *Leges in Republicâ ut medicamenta esse debent, atqui nec hæc multa aut varia probentur: non item illæ. Plato verissimè:* UBI PLURIMAE LEGES, IBI ET LITES PLURIMAE MORESQUE IMPROBI. Quin nec Dania solùm, sed & Germania suis olim usa legibus ac statutis; iisque brevissimis, adusque tempora Imperatoris *Lothary*, non illius Francici, sed hujus Saxonis, qui obiit circa annum Christi 1138. Hic Justiniani Romanasque leges, quarum tum adhuc Gallia, Hispania Germaniaque expertes fuerant, primus judicum tribunalibus ac dicasteriis induxit. Cujus nomine hoc illi carmen occinit in Monitis suis Politicis vir seculi nostri clarissimus: *Bone Lothari, manes tui per me quiescant: sed rosæ aut lilia sepulchrum tuum non ornent, qui tot tricas & spinas nobis sevisti.* Felix igitur Dania, quæ, ut jugo ac jusso huic Imperatorio non subfuit, ità & sua sibi servavit. Leges & decreta majorum semel lata firmiter retinuit: iisque in hoc usque tempus, brevibus saltem, quos vocant, adjectis Recessibus, feliciter usa, ambagibus se atque artibus caussidicinæ non innexuit. Sunt etenim Danorum hæ Leges, quod & supra injectum, & Civili & Canonico juri, unde magnam partem desumptæ, admodum congruentes. nec ullibi in Europâ, modò officium Judex faciat, aut citius quisquam aut minore cum impendio finem litis assequatur, quàm in Dania. Quâ de re exteris omnibus, qui forum quandoque Danicum sequuti sunt, liberum esto judicium. Cum Platone igitur concludendus hic locus: *Non fuerint concordes unquam aut inter se amantes cives, ubi multæ leges judiciales sunt, sed ubi eæ* BREVISSIMAE AC PAUCISSIMAE.

Justus Lipsius cap. 10.

NATIVA REGNI DANIÆ BONA AC DOTES.

HAbet Dania solum haud depressum aut palustre, sed leviter collibus assurgens, uberi passim glebâ dotatum ornatumque. Circa ingressum Chersonesi Cimbricæ, qua est Slesvicensis Ducatus, terræ uber haud uniusmodi est. Nam alibi, quà mare spectat, solum, ut plurimum, est argillaceum, pingue ac uliginosum silvisque superbum. Alibi denuo, quod terræ dorsum dicere liceat, ager est cespititius, ericosus nec uno se modo habens, variè tamen foecundus. Theutomarsiæ, sive, ut vulgo vocamus, Ditmarsiæ gleba plerumque est salsuginosa, profunda mireque fertilis. Quà deinde septentrionem eadem spectat Chersonesus, regionem videas subinde silvis ac lucis opacam incultamque; & alibi vicissim culturâ hominumque industriâ in jugera frugifera & amænos fundos, interfluentibus hinc inde maris sinubus, resplendentem: qui fruges leguminaque multiplicî foenore refundant: quique boum & equorum præstantium pisciumque variis generibus nobilitantur. ità ut copiâ atque ubertate eorum vicinâ regna regionesque urgente annonæ charitate sæpenumero sublevari contingat. Saltus prætereà feris ubique abundant. Quas inter cervi haud ultimum tenent locum, ut & damæ, capreoli, lepores & id genus aliæ. Nam avium captura passim obvia, & imprimis perdicum, anatum, anserumque ferini generis, itemque scolopacum, quas *rusticas perdices* Martialis, Plinius *rusticulas* appellat. His quæ proximæ sunt insulæ, & inter alias Fionia Selandiaque haud minores sortitæ dotes. Eminetque inter ceteras Selandia, hancque prærogativam habet, quæ an alij uspiam terrarum pari felicitate contigerit, addubito, quod ei scilicet rura agrique sint non modò fertilissimi, & qui creditam sementem amplissime reponant, sed quòd id absque stercoratione præstare, ac segetem omnis generis producere uberrime soleant. Quod sane beneficij nec ipsi quidem Græciæ aut Italiæ, regionum, quas Sol aspicit, laudatissimæ, accidisse, præter alias, vel Homerus, quod ad Græciam, doceat, apud quem regius senex agrum fimo lætificans mirè celebratur: Ejusque inventi gloriæ Augeæ ejusdem Græciæ regi adscribitur, divulgasse verò additur Hercules in Italia, quæ ob id regi suo Stercutio, Fauni filio, immortalitatem tribuit, ut memorat in historiâ Naturali Plinius. Nec cedit istis ullatenus Scania, cælo & solo similiter læta. quæque piscatione insuper, ut & venatione nobilium ferarum, oppidorum frequentia, civilibus institutis nullâ beatarum regionum habenda inferior. In universum vero totum regnum contemplanti ea ubique piscium occurrit ubertas, cum fluvialium tum præcipue qui mari capiuntur, ut haud immeritò Europeorum regum legati, quod & ante retulisse memini, ab Imperio evocati, Daniæ hac parte regnorum omnium prærogativam adscripserint. Cum enim contentio inter eos orta esset de supereminentiâ suorum regum, quis videlicet præstantior ac opulentior jure haberetur: & alius aurum, alius argentum, alius denique frumenti ac vini copiam

Lib. 17. cap. 9

Pag. 359. superius.

vino caruerint, non animadvertens id velle, Germanos inquam, non minus suo illo ex hordeo & aquâ potu efferatos, quam si vinum aut temetum bibissent, ut jam diximus. Angli verò, quos dixi, **ael** & **aal**/ cum Danis vocare, tamen etiam *biram* agnoscunt, cum Dani omnem cervisiam **ael** appellent, nec *bire* vocabulum norint. Interim id Anglis inter biram & æliam discriminis est, quòd eam lupulo condiant, hanc non item. Ceterum quod ad vinum, antiquissimos Danos ac boreæ populum id ignorasse persuasum habeo, præsertim cum etiam Tacitus suo ævo non nisi ripæ, id est Rheno, proximos mercatos vinum doceat. Ac postmodum, ubi flumina atque ipse aperiretur seque ubivis panderet navigantibus oceanus id continuò devectum ad eos cum ceteris mercimoniis haud est dubium, quod hodie è Galliâ, Hispaniâ, Italiâ, Cretâ Rhenoque tantâ deportatur, omnibusque regni introfertur portubus, copiâ, ut ibi non minus quàm suo in solo promiscuè habeatur: Cum tamen constet sub annum circiter Christi 1486 concessum ab Innocentio 8 Romanorum Pontifice, ut sine vino & quocunque suo liquore calicem sacrificarent Norvagi, notantibus id Crispino & Volaterrano. Licet ipse non ram de Norvagis, qui mari sunt adsiti, quam de intraneis ac semotioribus hoc ipsum acceperim.

Memoratum est superius, eam esse in Daniâ abietum & arborum coniferarum, quas **Dennen** & **Denneboomen** Germani vocant, ubertatem, ut inde nonnulli etymon quoque Daniæ venari instituerint; sed perperam ut suo ostendimus loco. Interim à vero haud diffidet, eas passim tam in insulis, quàm continente extare cædnas utilesque silvas, esseque non abietes modo fagosque ac quercus tiliasque ibi densissimas, sed & corylorum eam ferè ubique occurrere frequentiam, ut nucum, quas avellanas, alij Ponticas olim dictas volunt, ea sit copia, quæ vicinis provinciis & præsertim inferioris Germaniæ, ut est Hollandia, Frisia Zelandiaque, aliquot onerarias, iis saburratas, quotannis transmittat. Unde & illud fit, ut ligna exstruendo foco, eumque, ut loquitur poëta, perennem reddendo servandoque haud uspiam desint, sed ea ubique largâ suppetant manu. Nec absunt quibusdam etiam locis, uliginosis scilicet ac depressis, quæque sylvas concædes remotiores habent, cespes fossitius, qui è terræ gremio erutus soleque excoctus ac vento postremum arefactus igni alimentum idoneum minimeque contemnendum præbet. Aliàs & ut plurimum, de quibus diximus, ornus abiesque aut quercus focum instruit; lignaque præter cætera ministrat, cujusmodi appellat Plinius lenia, fumum quàm minimum ac maximè innoxium excitando, quæ ἄκαπνα Græci dixerunt. Et in his haud ultimum locum merentur etiam lignei, quos vocant, carbones: qui vel excoquendo obsonio vel igni tuendo multò, quàm Promethea illa ferula, fomitem paratiorem suppeditent: Sed jam ad gentis mores, studia ceteraque veniamus. *Pag. 640.*

DANORUM INGENIA, STUDIA, MORES.

Mores studiaque gentis paucis indicasse sufficiat. Sunt enim discrimina quædam peculiaria sive ideæ potius nationis cujusque ac populi, quæ emineant, & quibus vel maximè dignoscantur singuli. Sic in oratione graves habentur, sed versuti Itali: culti, sed iactabundi Hispani; prompti, sed arrogantuli Celtæ; dura, sed simplex & sine dolo frandeque Germania. Et in hac viciffim Saxones truculentiâ efferos agnoscit Salvianus Massiliensis, sed castitate suspiciendos. *Gallos* Ammianus Marcellinus *avidos* dixit *jurgiorum & sublatius insolescentes.* Vopiscus eisdem, præter levitatem, etiam inquietudinem adscribit atque aviditatem, sunt ejus verba, *vel faciendi principis vel imperij.* Græcos ut vanos & mendaces notant alij: Et Asiaticos passim ut lascivos ac luxuriosos proscribit Firmicus. Batavis, qui hodie Gelri Hollandique, *aurem* Martialis tribuit, quæ illi proverbiali schemate *Batava* dicitur, id est, crassior minusque purgata. Bœotos quoque, sub axe cœli minus defæcato positos, vulgo authores stupiditate insignes faciunt; ut & Scythas, qui feritatis insuper & crudelitatis damnantur: Quorum tamen bi Anacharsim, sapientiæ admirandæ, ut eum celebrat Tullius, orbi dederunt; & illa, Bœotia, Pindarum, poetarum Pegasum, sive, ut eum Venusinus vocat, Dyrcæum cygnum, astra tranantem, edidit. Abdera itidem, cœli similiter vitio infamis, Democritum tulit. Cujus tamen, ut inquit poeta,

Prudentia monstrat *Juvenal, Sat. 10.*
Summos posse viros, & magna exempla daturos,
Vervecum in patriâ crassoque sub aëre nasci.

Dani quoque ceterique remoto sub boreæ axe minusque benigno gaudentes cœlo populi

ſcriptoribus Romanis, aliiſque ſuarum magis quam alienarum laudum ebuccinatoribus, ut rudes inſcitique habentur; cum interim illi ſint, quibus cedere poſtremo Romanum imperium quibuſque Oriens atque Occidens ſubmittere faſces debuit. quiq; res domi militiæque, vel hoſtium ipſorum teſtimonio, præclariſſimas prorſuſque inauditas geſſerunt. Nam ſi Saxonem ſequi libet, Hibernia octies à Daniæ regibus debellata & acquiſita eſt Anglia decies perdomita, ac ultimo ſub imperium Danorum regum devenit; quorũ noviſſimus fuit Canutus, cognomento Durus. Scotia armis occupata, obſequiũ Regibus aliquot Daniæ præſtitit; ut & Saxonia, quæ facta multities ſtipendiaria, penſionem ſolvit Helgoni, Rolvoni, Frothoni, Sivardo aliiſque. Slavorum populi vicies quatuor ſubacti imperata fecerunt. Suecia item pluſquam duodeviginti prœliis attrita, multoties ſacramentum dixit, denuoque promiſſis excidit; ut & Norvegia, quæ demum hæreditaria eſt reddita; quemadmodum & modo habetur. Ut taceam in Gallias tranſlatam ab ipſis gentem ſuam conditumque Normaniæ principatum. Et hodie Italiam Hiſpaniamque gloriari Gothorum proſapiâ. Quæ omnia exoticis teſtimoniis authoribuſque firmata ſuo ſuperius loco explicuit prolixius hiſtoria. Feſtus Pompejus Cimbrum ſive Cimbros linguâ Gallicâ latrones dici ait. Hic alij Cimbrum non magis latronem ſignificare volunt, quam Iſaurus piratam; Ambro diſſolutum ac veracem; Opicus obſcœnum; ſed quia tales fuêre eæ nationes, earum nomine, qui tales ſunt, vocari. Nam, ut alibi monſtravimus, Gallorum antiquiſſimorum ſermo cum Germanicus fere fuerit, nihil aliud Cimber quàm latro, id eſt, miles ſive bellator intelligetur. Eſt enim hodieque Danis *Cimber*, **Kimber** ſive **Kemper**/ *pugnator, pugil, athletes.* ut ita voce latro, quâ utitur Feſtus, nihil aliud capiendum, quàm miles bellatorque. Unde in Pænulo Plautus: *Hic latro in Sparta fuit*, id eſt militari ſacramento auctoratus. Et apud Nonium Gracchus: *qui apud regem in latrocinio fuiſti & ſtipendium feciſti.* Unde & illud intelligi ſimul poteſt, latrocinium & piratica, quibus terrâ marique infeſtæ reddebantur olim ditiones, antiquitus honoratum militiæ genus habitum. Et hac parte excuſari haud minus Cimbros Normannoſque ac Danos debere, quàm Græci, de quibus refert Thucydides, qui hæc habet: *Poſtquam navibus alij ad alios mare trajicere frequentius cœperunt, ſeſe ad latrocinia convertêre virorum potentiſſimorum ductu &c. quod hoc facinus nondum ignominiam haberet, imo verò gloriæ duceretur.* Quibus adde illud Cæſaris ſuâ ætate de Germanis verba facientis: *Latrocinia nullam habent infamiam, qui extra fines cujuſque civitatis fiunt: atque ea juventutis exercendæ ac deſidiæ minuendæ cauſa fieri prædicant.* Et vero ſi rem propius putemus, concedendum eas præcipue gentes & regna, quæcunq; mari valuerunt, res quoque magnas feciſſe pomeriaque ſua aut facillime tutata, aut etiam auxiſſe feliciter, cum res & occaſio darent. Hinc olim, & apud antiquiſſimos, Tyriorum & Salomonis navigationes celebratæ, quibus ab ultimis ophyranis aurum immenſaſque gazas Hieroſolyma tranſportatas accepimus. Hinc Græciæ opes & Carthaginis vires, ſuperatis jam Hiſpanis ac vicinis in mari Tirrheno inſulis, ut nihil de Perſarum potentiâ, quæ mare texit mille & ducentis velis; deq; Romanis dicam, poſtquam maritimæ rei intendere propius cœperunt. Propiora Noſtraque videamus. Quid Dani Normannique? nonne illi olim vicinis gentibus ac regnis hac maxime re terrori fuere? Nam & in Friſiam Bataviamque ac demum in Galliam Britanniamque impetu facto, eas ſibi omnes aut vectigales aut ſubditas reddidêre. deque Francorum regno abreptâ ingenti laciniâ, de nomine ſuo Normanni Normanniam condiderunt. Nec intactam quoque habuerunt Hiſpaniam, inque Aſiæ limite poſitam Conſtantinopolim. Et hodieque cum hinc deportari èque boreali Norvegia ligna tignaque neceſſum ſit, quibus onerariæ illæ omneque navium genus conficitur, paſſim videre eſt navigiis, quas holcadas, corbitas, carabos, lembos cimbaſq; ac myoparones vocamus, ſtipatos portus. quibus æſtate & cum cælum ſinit, modò in Hiſpaniam Galliamque, modò in Angliam, Scotiam, Friſiam, Hollandiamque enaviget, oceano veluti enutrita, juventus: Subinde & ſua, quæ in vicino ſunt, viſit, urbeſque Vandalicas ac Sueciæ tractus, ut & Norvagiam Islandiamque & Orcadum inſulas: Et nuper quoque, contractâ cum rege Seilonenſi apud Indiæ populos amicitiâ, ſuas etiam eò corbitas aromatum gratiâ tranſmiſit indieſq; tranſmittit. Gens ipſa hominumque genus magis altâ quam humili ſtaturâ eſt, corpora alens valida compactaque. Nec aliam in genere Gallorum Germanorumque fuiſſe ſtaturæ rationem, præſertim Cæſar indicat, qui libro ſecundo de bello Gallico; Gallis ait Romanorum brevitatem contemtui fuiſſe. Ità enim habet: *Pleriſque hominibus Gallis, præ magnitudine corporum ſuorum brevitas noſtra contemtui eſt.* Ubi haud fruſtra additum, *pleriſq;*, ut nimirum Galli intelligantur præcipue qui origine ac poſitu

Lib. I.

Statura & habitu.

posito transrhenanis erant propiores. Unde & Hirtius de Bello Africano Gallis Germanos jungens, *Gallorum*, inquit, *Germanorumque corpora, mirificâ specie amplitudineque, cæsa toto campo ac prostrata diversè jacebant.* Hanc in gentibus borealioribus proceritatis causam alij ad traducem populorum; physici ad ipsum cœlum referunt. Nam sicuti ad austrum ardore, ut plurimum, ficcantur arctanturque corpora, ita boreales humore non tantum, sed & calore interno, qui in Australibus est remissior, abundantes, veluti aluntur atque extenduntur. Quamvis & alij alios superent. Et illi præterea qui polum quàm proxime accedunt, ut Gronlandij extremæque Norvegiæ & illarum insularum populi lurore plerumque deformes staturâque exili sunt, utpote, qui non minus rigore nimio, quam illi ad austrum nimio adurantur ardore. Unde rectè Hippocrates libro de aere, locis & aquis agens, ad septentrionem homines pallore ac macie deformes pronunciavit, intelligens sc. hos extremi boreæ, non verò eos, qui vicinam Scandinaviam totamque Daniam Germaniamque colunt, quos authores fere omnes, ut dictum, proceros, robustos, venustos candidosque affirmant: ut & alibi memoravimus. Tradit Aristoteles eos, qui sunt ad aquilonem, esse tenui ac flavo capillo, cujusmodi & Lucanus Suevos descripsit: *Explicatur Hippocrates.*

Fundit ab extremo flavos aquilone Suevos
Albis.

Dani certe Norvagique & omnes fere ultra mare Balthicum colentes, capillo, ut plurimum, aut albicant aut flavescunt. Itaque Angli vulgo eos, quibus oculi cærulei ac rutilæ comæ, cujusmodi in universum fere Germanos describit Tacitus, à Norvagis Danisque trahere originem & ab iis cavendum populariter denunciant. Nec abit hinc multum sequior, qui dicitur, sexus. Suntque fœminæ virginesque succulentæ pleræque & nitore quodam naturali ac lacteo, ut sic dicam, candore commendabiles. Nonnullas etiam viragines dicas, ità laborisque frigorisque patientes, brachio lacertosque nudæ, ut ille inquit, æstate hiemeque agunt. Quondam apud Danos illustrium fœminarum ecquod studium fuerit ità celebrat Saxo: Fuère quondam apud Danos fœminæ quæ formam suam in virilem habitum convertentes; omnia pene temporum momenta ad excolendam militiam conferebant, ne virtutis nervos luxuriæ contagione habitari paterentur. Siquidem delicatum vivendi genus perosæ, corpus animumque patientia ac labore durare solebant, totamque fœmineæ levitatis mollitiem abdicantes muliebre ingenium virili uti sævitiâ cogebant. Sed & tantâ cura rei militaris notitiam captabant, ut fœminas exuisse quivis putaret, præcipue verò quibus aut ingenii vigor, aut decora corporum proceritas erat, id vitæ genus incedere consueverant. Hæ ergo perinde ac nativæ conditionis immemores, rigoremque blanditiis anteferentes, bella pro basiis intentabant, sanguinemque non oscula delibantes, amorum potius quam armorum officia frequentabant, manusque, quas in telas aptare debuerant, telorum obsequiis exhibebant, ut jam non lecto, sed leto studentes spiculis appeterent, quos mulcere specie potuissent. Hactenus Saxo: & exinde Lathgertham describens, sub initium fere libri IX inquit: Inter quas adfuit & Lathgertha perita bellandi fœmina, quæ virilem in virgine animum gerens, immisso humeris capillitio, primo inter promptissimos dimicabat. Cujus incomparabilem operam admirantibus cunctis, cæsaries tergo involare conspecta fœminam esse prodebat. At hodie ac nostris moribus, aliter ac domi agentes, laudem habent ut frugi matres familias beneque administratæ œconomiæ. Et ipso vocabulo, quod alibi haud reperias, quodque soli Danorum idiomati ac genti est proprium, *mater familias* sive *marita*, **Hustru** dicitur, quasi *domui suæ fida*; & *maritus* vicissim **husbon** sive **hosbond** / quod aliud haud sonat, quàm *domus vinculum*; ut illa scilicet fidem domui ac domesticis rebus præstando, veluti familiæ columna; hic columen ac vinculum rei universæ existat. Tacitus de Germanis loquens afferir haud aliam gentem conviviis atque hospitiis effusius indulsisse, & nefas apud eos habitum mortalium quenquam tecto arcuisse. Quem postremum morem laudemque hospitalitatis, ubi de Norvagis ac boreæ remotioribus populis ageremus superius, demonstratum est, eam relegatam veluti inde, hic adhuc locum tenere. Gratis enim peregrinantem excipiunt aluntque. Notum ignotumque, quantum ad jus hospitij, nemo discernit. Abeunti, si quid poposceris, concedere moris: & poscendi invicem eadem facultas. Ipsi jam autem populares seu rustica gens agris ut plurimum colendis intenta est. Domi quoque non tam nitelas aut pecuniam, quam penum curat. Hic ut rite atq; opipare instructus habeatur præcipue incumbunt. Unde & *tantas*, ut ille inquit, *struices concinnant*

Fœminarum Danicarum illustrium quondam studium.

Lib. 7.

patinarias,

patinarias, ut standum propemodum in lecto sit, si quid de summo petas. Ita scilicet una eademque sæpenumero paropsis non carnes modò bovinas, sed ovillas simul suinasque & anserum muriâ ac fumo servatas exhibet, præter pernas laridumque farciminaque ac sumen ejusmodi ceterum.

Libro de Moribus Germanorũ.

Aliàs de Germanis quod addit iterum Tacitus, *convivia effusè & armatos* subinde agitare eos, *nec ulli probro fuisse diem noctemque continuare potando*, id mali etiam Danos, sed serius, afflasse ex Saxone est intelligere; qui de Ingillo rege loquens inquit: Postquam » se Theutoniæ motibus permisit, effœminatæ ejus lasciviæ succumbere non erubuit. Ex » cujus sentina in patriæ nostræ fauces haud parva luxuriæ nutrimenta fluxerunt. Inde e- » nim splendidiores mensæ, lautiores culinæ, sordida coquorum ministeria, variæque far- » ciminum sordes manavere. Inde licentioris cultus usurpatio à ritu patrio peregrinata. I- » taque REGIO NOSTRA QUÆ CONTINENTIAM IN SE TANQUAM NATURALEM ALUIT, LU- » XUM A FINITIMIS DEPOPOSCIT. Et iterum sub annum 1154 de rege Suenone, cognomento Gratenhetensi, agens, eum refert, factâ cum Canuto aliquali pace, perinde ac bellorum metu solutum in superbiam lapsum, patrios mores, quod parum ipsi viderentur exculti, tanquam agrestes & inconditos, petita à finitimis urbanitate, mutasse: spretisque Danicis ritibus Germanicos æmulatum. Ac demum adjicit: *Quin etiam, epulandi rusticitate depulsâ, externas mensis comitates adscivit commessationumque ritus cultiore ministerio gerendos instituit. Nec solum cultum novavit, sed etiam edendi bibendique facetias tradidit.*

Vinum Danis Germanisq; olim ignotum.

Olim id est antiquissimis seculis, quod ex auctoribus jam ante monitum, potus Germanorum humor erat ex hordeo in similitudinem quandam vini excoctus, qui nec alius, quod ex Saxone superius ostensum, etiam Danis fuit. Inde vinum aliunde accessit, tantâ copiâ, ut obruat modò, & ad insaniam plurimos præcipitet. Est etenim ex Italiâ primo in Gallias, atque inde, licet tardè, ad Rhenum ripamque Germaniæ adversam, allata vitis, quæ seculum suo liquore infecit. Cæsaris sane ævo necdum Nervij, Belgij populus, vinum norant, aut saltem, luxuriæ hoc incentivum, ad se inferri, testante eodem Cæsare, noluêre. Et tamen seculo exinde vix uno alterove, ipsorum in mores jucundum hoc nefas receptum, cum tradat Vopiscus à Probo Imperatore *omnibus Gallis*, quorum, qui versus occidentem colebant, limes erat Rhenus, concessum *ut vites haberent vinumque conficerent*: Cum antea, quod suâ ætate Tacitus notavit, Germanorum qui erant ripæ proximi, vinum mercarentur, ut ità per manus, quod dicitur, alij aliis sua vitia tradiderint hominumq; secula corruperint. Itaque jam sæpe memoratus Tacitus cum cetera multa in Germanis laudet, *adversus* verò *sitim*, ut habent ejus verba, *nõ eandem temperantiam* agnoscat, meminisse vicissim par fuisset, non eos aut boreæ populum docuisse primos, sine respiratione pocula obducere, &, ut ille loquitur, amystide certare, sed Græcos fuisse, & eorum pergræcationes repotiaq; locum proverbiis fecisse; ut & Parthorum mores, quos eo magis sitire, quo plus biberint, vulgò memoratur. Et luxum prætetea, potandique assiduitatem non unis jam ante notatam diverbiis in Siculis & Asianis, docentibus adagiis, *mensa Sicula* & *Asiana*, tum & eo præsertim, quod extat apud Diogenianum, ἀεὶ Λεοντῖνοι περὶ τοὺς κρατῆρας, *Semper Leontij assident crateribus.* Erant verò Leontini Siciliæ populus, poculis addictissimus.

Lib. 14. cap. 22.

Quin & de ipsis Romanis audiatur Tacito propemodũ coætaneus C. Plinius: Apud nos cognomẽ meruit Novellius Torqua- » tus Mediolanensis ad proconsulatũ usq; è Prætura honoribus gestis, tribus congiis (unde & » cognomen illi fuit) epotis uno impetu, spectante miraculi gratia Tiberio principe in se- » nectâ jam severo atque etiam sævo aliàs, sed ipsa juventa ad merum pronior fuerat. Eâq; » commendatione credidêre L. Pisonem urbis Romæ curæ ab eo delectum, quod biduo » duabusque noctibus perpotationem continuasset apud ipsum jam principem. Nec alio » magis Drusus Cæsar regenerasse patrem Tiberium ferebatur. Torquati rara gloria (quan- » do & hæc ars suis legibus constat) non labasse sermone, nec levatum vomitione, non al- » terâ corporis parte, dum biberet: matutinas obisse vigilias, plurimum hausisse uno potu: » plurimum præterea aliis minoribus addidisse: optimâ fide non respirasse in hauriendo, » neque expuisse: nihilque ad elidendum in pavimentis sonum ex vino reliquisse, diligenti » scito legum contra bibendi fallacias. Tergilla Ciceronem Marci filium binos congios si- » mul haurire solitum ipsi objicit: Marcoque Agrippæ à temulento scyphum impactum. » Etenim hæc sunt ebrietatis opera. Sed n[on] mirum hanc gloriam auferre Cicero voluit in- » terfectori patris sui M. Antonio.

Volumen M. Antonij de suâ ebrietate.

Is enim ante eum avidissimè apprehenderat hanc pal- » mam, edito etiam volumine de suâ ebrietate: quo patrocinari sibi ausus approbavit planè » (ut equid[em] arbitror) quanta mala per temulentiam terrarum orbi intulisset. Exiguo tem- » pore ante præl[i]um Actiacum id volumen evom[u]it: quo facilè intelligatur ebrius jam sanguine

guine civium, & tanto magis eum sitiens. namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem. &c. Hactenus Plinius. Miratur Euphormio Satyricus libro, qui ICON ANIMORUM inscribitur, è Daniâ boreæque his oris tantas olim gentes, numero suo victoriisque celebratas, veluti turbine quodam Europæ universæ infusas esse, indeque Cimbros, Teutones ac Gothos, Vandalosque ac Normannos proruptos, per quos Italia, Libya, Hispania cum Galliæ parte afflictæ, ac tota propemodum ferro sit domita Britannia. Et nunc suo in solo desiderari eos, & quasi aruisse ibi gentium hanc scaturiginem; cum milite illis opus extraneo, si quando bellum ingruat, & opida ibidem minus frequentia sint. At eam temporum populorumque vicissitudinem quis in Dania miretur, quæ ei cum reliquâ Europâ atque orbe pene universo communis est? Ubi nunc florens Oriens, ubi Assyria, Ægyptus, Judæa? Græciam, quæ domina quondam atque arbitra veluti terrarum audiit, servire modò ac operam præbere Thraciæ Tyranno nonne videmus? Ingens quoque illud Romanum imperium ipsamque Romam, falso æternam authoribus dictam nonne similiter comperimus? Milite tamen exotico quod uti nunc Daniam belli tempore injiciat, deprehensum est nostro seculo, licet ipsi, ut & aliis Europæ nationibus, Galliæ Belgicique, mercenarius haud desit miles, suo quoque nobiliter usam. Judicio sit vel Sueticum superioribus annis bellum; & nuper obsidiones Neuburgensis, Lucstadiensis ac Stralesundana, non ducibus modò ac ductoribus, sed & milite, ut plurimum, Danico viriliter atque animosè ad extremum defensæ. Et fuit, quæ nec hodie emarcuit, Danici jam olim militis ea vis ac virtus quasi propria, ut præsidia ac munitiones locorum præcipuè adversus hostem tueretur ac defenderet, testantibus id, inter cetera, annalibus Fuldensium, in quibus circa annum 895 hoc Danicæ gentis elogium legitur: *Erat ibi* GENS FORTISSIMA DANORUM, *quæ nunquam antea in aliquâ munitione, aut capta aut superata auditur.* Et denique quod oppida apud boreæ populum minus frequentia ac crebra censetur, nec id ex vero dici, ostendunt vel ea, quæ recitata superius sunt, ubi diœceses territoriaque ac urbes singularum regionum municipiaque enumeravimus.

Euphormio Satyricus.

Elogium Danici militis.

Nunc Ingenia videamus. Quæ ejusmodi sane protulit Dania, quorum eam pudere aut pœnitere nunquam debeat. Et si in comparationem venire cum ceteris regionibus etiam beatissimis instituat, reperietur sub axe cæli remotiore licet posita, si non certare cum terrarum omnium alumna ipsâq; parente, ut eam Secundus celebrat, Italia posset, saltem inter ei proximas haud postremũ meritura locum. Certè Jovius ille Novocomensis, Nucerinus episcopus, postquam Italiæ suæ eruditos viros, ut est unusquisque in gloriam suæ gentes effusissimus, summis elogiis extulisset, seque ad Germaniæ cœlum vertens inter ceteros Alberti Crantzij, Danorum ac Suecorum Historici, meminisset, adjecit continuò: *Occulta Hercule siderum commutatione evenisse arbitramur, ut illud cælum molestis boreæ flatibus, frigore geluque damnatum, horrida dudum torpentiaque ingenia mollierit atque excitarit. Neque enim contenti suâ vetere militiæ laude, quâ Martem ipsum Romanis, gentium victoribus, ereptum, stabili disciplinæ severitate fortiter tuentur, ipsa etiam pacis ornamenta, literas optimasque artes decoquenti Græciæ ac Italiæ dormitanti (quod pudeat) abstulerunt.* At idem Jovius si ad gentis, præsertim Danicæ, acta antecedentia mentem flexisset, etiam antiquissimis seculis cum Marte coluisse Musas comperisset, &, ut Saxo habet noster, eandem conspicuis fortitudinis editis operibus, gloriæ æmulatione suffusam, Romani styli imitatione non solum rerum à se magnificè gestarum titulos exquisito contextus genere, veluti poëtico quodam opere perstrinxisse; verum etiam majorum acta patrij sermonis carminibus vulgata, linguæ suæ literis, saxis ac rupibus insculpenda curasse. Scilicet hoc ipso docere quasi nos volens, quid id esset quod Tacitus initio libri de Germania memorat, eos *antiquis celebrare carminibus (quod unum apud illos memoriæ & annalium genus est) Tuisconem Deum & filium Mannum*: antiqua nimirum Carmina, has ipsas memorias hosque annales intelligens, quæ, rupibus insculpti, vastis se molibus ostentarent, codicum usum à cautibus mutuantes. In his præcipuè ingeniis ingeniisque spectatis viris primum sibi apud Danos vindicarunt jam olim locum, quos Scoldiros vocitabant. Erant subinde fatidicos & triplex eorum genus agnoscit Saxo. quos nec alios fuisse, quàm qui Ammiano Marcellino *Bardi*, *Eubages* & *Druides* appellantur, alibi demonstravimus. Nam *Bardos* fortia virorum illustrium facta cecinisse refert; *Eubages* summa & sublimia naturæ indagasse; *Druidas* verò ingeniis excelsiores secundum Pythagoram quæstionibus occultarum rerum altarumque erectos ac despicientes humana pronunciasse animas immortales. Quorum inter ceteros Bardi à foro & murmure, quod cantitando edebant, ita propriè appellati,

Ingenia Danica.

Danorum Scoldri.

Pag. 14 superius.

lati, a baeren & baerden/ [illegible] eadem [illegible] significante, *Scal[illegible]os* dixerunt [illegible] eleganter Lucanus

[illegible]
[illegible]
[illegible] Bardi.

Scioldus Rex. *Hiarnus.* *Scialdrus.* Talis fuit [illegible] Danorum regum quartus, qui *Scioldus* est dictus, [illegible] tert Saxo, in [illegible] Danorum carminibus regia nobilitas c[illegible] *Hiarn* [illegible], vernacule [illegible] *Scaldrus* cognominatus, qui d[illegible] tio, qui a vo Augusti claruerit, ita populum proceresque, pauci[illegible] suo m[illegible] vernacule versibus, affecit, ut omnium suffragiis regium diadema acceperit. Ex[illegible], sed merc[illegible] ingens, & quæ Africani illius Scipionis liberalitatem longe post se [illegible] qui Ennium [illegible], viventem adhuc, statuâ, defunctum sepulturâ honestasse satis [illegible].

Eschillus archiepiscopus. Sed ab illâ remotissima ætate ad tempora sequentia descendendo occurrit inter [illegible] mos m[illegible] *[illegible]* pis[illegible] Lundensis, *[illegible]* eum celebrat Arnoldus L[illegible] c[illegible] ejus [illegible] *[illegible] episcopatu & [illegible] as cœnobium [illegible] vivendo vitam in pace [illegible], loca multa ex omni or [illegible] tualium [illegible] construxit. Quæ quasi [illegible] Libani multi[illegible] cata, non [illegible]lum Daniam, [illegible] ut [illegible] donum S[illegible], c[illegible] ten [illegible] tibus [illegible] mare, [illegible] ultra mare etiam Slaviam re[illegible].* [illegible]ctenus ille. monasteria autem quæ ab ipso domi exstructa injicit, ea omnia uni divo *B[illegible]*

E[illegible] cum divo Bernardo familiaritas. *ardo* esse sacra dicataque voluit. Eum ille virum quanti fecerit, cum ex hoc, [illegible], quę supra r[illegible]culimus; & quam vicissim ipse [illegible] Eschillus Bernardo gratus amatusque fuerit, ex ejusdem D. Bernardi epistolis, quarum una alteraque ad Eschillum exstat, esse cuivis perspicuum potest. Prodierunt jam nuper Lutetię Parisiorum Epistolę Petri Ab[illegible] Cellensis, divo quoque Bernardo coætanei, [illegible] ad Eschillum hunc nostrum perplures habentur. Omnium ad eum ultima libri octavi prima est, in quâ spirantia sunt omnia, & plena pietatis: Ea etenim postquam Clarevallem venisset scripta, hac eum solatur dicam, an gratulatur potius, quod, relictâ mun[illegible] quietudine, se inter monasticos Clarevallenses abdiderit. Sed ipsa Cellensis verba superius quidem recitata hîc repetere haud injucundum fuerit. Sunt autem ista: *Circum[illegible] mur [illegible]tamur, nauf[illegible] agia experimur, & [illegible] simul [illegible] mus? quis non optet portum, ne incurrat naufragium? quis non præcidit hærentis in [illegible] onavecu- læ funem, ne sentiat tempestatem? Gaudeo [illegible] jam portum, [illegible] ad [illegible] tam sanctæ civitatis.* Quæ cæteraque ibi vide[illegible].

Absalon Vidius. E[illegible] ex[illegible] ex [illegible]areorum prosapiâ vir nobilissimus multisque a[illegible], qui jam ante Roschildensium episcopus, inde ad cathedram archiepiscopalem Lundam evocatus, se per omnia togâ & sago præeminentem exhibuit. Rebus etenim sub Valdemaro I ejusque filio Canuto, ab anno Christi 1158 ad an. 120[illegible] univers[illegible] [illegible] sed & p[illegible] [illegible] tantum f[illegible] & ducis exsequendo muniâsse veluti scopulum, initio rerum, piratarum conatibus obie[illegible]. Nam ipse [illegible]pto circa recessus omnes portuum præsidio navium, laribus ac domo procul, maritimas stationes pe[illegible] suis ex[illegible] omnium quieti consulere studio h[illegible]. Nec minus tum quoq; il[illegible] eloquentiam [illegible]um ac publici conventus salutarem f[illegible]re, dum a[illegible] tiones domesticas suâ mansuetudine ad modum [illegible]atiorem r[illegible] cer[illegible] majo[illegible], & quomodo illi olim rei Roman[illegible] rentissimi [illegible] mil[illegible], q[illegible]m p[illegible]ficem agens, Slavię popul[illegible] e[illegible] rumq[illegible] pescui[illegible] d hæc alia p[illegible] domi [illegible]risque pręclare ac[illegible] liter [illegible] ex [illegible] is, quæ [illegible] vimus, pro parte repe[illegible]a. [illegible] cessit [illegible] an. [illegible] apud Zæland[illegible] monasterio, qu[illegible] met ibi [illegible], [illegible] & [illegible] ratus est. Epic[illegible], [illegible] od [illegible] vocibus [illegible] die pote[illegible] C[illegible] suis impeudi[illegible] [illegible] itav[illegible], in arva co[illegible]versum est. [illegible] er[illegible], vo[illegible] ut in eo viri cru[illegible] p[illegible] rorum memori[illegible] di[illegible] as c[illegible], [illegible]tum [illegible] oraret, quanta fuisset antece[illegible] [illegible]rdia.

Andreas [illegible]. A[illegible] sequutus *Andreas Sunonis*, [illegible] p[illegible]ation[illegible] *[illegible]* appellat) vir claris natalibus

natalibus ipsiusque Absalonis è fratre pronepos, quique à regibus, ut patet, unà cum *Eschillo* genus ducebat, in locum defuncti surrogatus pronunciatusque est Lundensium archiepiscopus. Diu ille in Galliis, Italiâ Angliaque per omnem honestarum artium cultum ætatem transegerat, utpote qui Lutetiæ Parisiorum publice docuit, & tandem ad lares reversus regni rebus admotus fuit. Quantum vero in studiis literarum profecerit, ostendunt *municipales Scanensium leges*, quas è vernaculo Latinas fecit, impressas, edente regni Cancellario nobilissimo *Arnoldo Vitfeldio*, felicis memoriæ, annos ante triginta, & quod excurrit, Hafniæ. Ostendunt quoque hoc ipsum & alia ingenij ejus opera, & præsertim *Hexameron*, sive de Mundi creatione Carmen Heroicum, haud inelegans; quod suo aliquando tempore, si Musæ faveant, lucem videbit. Talibus viris, sive sidera potius appellem, lucentibus, nihil mirum & alia extitisse clara ingenia. Sane Italiam, Galliam, Germaniam ceteramque fere Europam universam barbaries tum occuparat, adeò ut isto propemodum terrarum angulo extremoque boreâ, quod mirandum, elegantia ac decus literarum steterit. Tunc etenim, suis tantummodo notus, interque frigora atque Arcton studia fovens, sine exemplo maximus longeque admirabilis rerum Danicarum scriptor emicuit *Saxo Grammaticus*, ecclesiæ Roschildensis Præpositus, è vetusta atque inclyta LANGIORUM familiâ oriundus. Quem exinde seculis aliquot, ubi emergere è vepribus ac tenebris ignorantiæ densissimis caput cæpisset doctrina cultior, admirati sunt viri doctiss. & in his magnus ille Desiderius Roterodamus, illo ævo hominem Danum non modò splendide magnificeque gentis suæ historiam contexuisse, sed ad id exsequendum attulisse insuper ingenium vividum & ardens, orationem nusquam remissam aut dormitantem, tum mirificam verborum copiam, sententias crebras & figurarum admirabilem varietatem, ut exputare iterum iterumque haud potuerint, unde homini ad axem propemodò extremi boreæ posito tantà vis eloquendi eâ ætate promanarit. Habuit ille operum suorumque studiorum impulsorem præcipuum ac veluti ergodioctem, Absalonem Vidum, cujus jam modo memini, Lundensem archiepiscopum. In cujus quoque gratiam ac decus suæ gentis, historiam, quæ hodieque est in manibus, Latine contexuit. Unum optandum fuisset, si adjectâ annorum ærâ, lucem majorem rebus addidisset, & inductis quoque ævi illius incerti ac vetustissimi nonnullis, quod ad libros præsertim primores attinet, historiam magis quam fabulas, quod ei Vives impingit, posteris tradidisset. Nam cetera sane (licet & ista quibus tueatur habet) ejusmodi sunt, quæ à legibus legitimæ historiæ nihil abeant. Estque egregium hoc pacto felicemque rerum suarum præconem nactus Rex *Valdemarus* eique proximus *Absalon*. qui haud satis existimarunt summâ cum gloriâ maximoque patriæ emolumento res præclaras perpetrasse, nisi earum quoque egregium hunc scriptorem sibi familiarem reddidissent: in morem scilicet veterum illorum, cujusmodi fuère apud Romanos *L. Lucullus*, qui Archiam poetam coluit, ut & *Marius*, licet ad studia, ut inquit Cicero, durior: Cujus tamen res Cimbricas, ut idem refert Tullius, Archias adolescens attigit: Et ille item *Scipio Africanus*, qui nihil historiâ & rerum memoriis ad posteros transmittendis præstantius ducens, secum domi militiæque Polybium habuit, ut & Ennium poetam: quem exinde defunctum suo in mausoleo deponi Scipiones voluerunt. Erantque de Grammatico nostro plura dicenda nobis, & ejus præsertim vitiligatoribus, quos nactus est plures, nonnulla seorsim pleniusque reponenda: sed ea omnia claudam verbis viri clarissimi mihique singulariter chari *Gerardi Iohannis Vossij*, quæ posuit Libro 2 de Historicis Latinis, ista scilicet: SAXO GRAMMATICUS Sialandicus, Roschildensis in Daniâ ecclesiæ Præpositus, ad Andream Sunonis, Daniæ episcopum, historiam scripsit Libris XVI: in quâ non pauca sunt fabulosa, ut haud cuncta recipi debeant ἀξιοπίστως. Nec tamen tantus est fabulator, ac videtur nonnullis; qui eum nullo habent loco. Inter hos est Goroplus Becanus: de quo minus est mirandum, cum argumentum tractet, non παράδοξον modò, sed etiam ἄδοξον. Rejicit igitur non quidquid debet, sed quidquid obest causæ semel susceptæ. Quod ad Saxonis dictionem, tanta hujus est elegantia, ut ætatis illius captum plane excedat: imo cum antiquorum & nostri seculi plurimis certet. Perduxit historiam suam usque ad tempora Philippi Cæsaris, sub quo non inglorius vivebat. Mentio ejus fit ab eo, qui Saxonem in Dania, aut vidit, aut videre potuit: discipulo dico S. Gulielmi, Roschildensis in Dania abbatis, apud quem in præceptoris vitâ hæc legas: *Mittit itaque in Gallias Saxonem, Præpositum Roschildensem, virum honestum, qui ob S. Genovefæ collegio petat dominum Vuilhelmum, cum aliis tribus fratribus, mitti in Daniam &c.* Hactenus Vossius. *Gulielmus* verò iste, Parisiensis dictus, abbas fuit cœnobij apud Danos

Saxo Grammaticus.

teribus impressum iri, præsertim id affirmantibus consultissimè, Reverendissimo in Christo P[...]re Dn. Erico Walchendorff Archiepiscopo Nidrosiensi, & Apostolicæ Sedis Legato dignissimo, nec non Regio Cancellario viro nobilissimo Magistro Avone Bilde, Ecclesiarum Lundensis & Wibergensis Præposito. Mandatis itaque Regiis, Sapientiæque tuæ præsul dignissime adhortationibus gravissimis obtemperans Saxonis imprimendi munus commisi Excellentissimo viro Magistro Iodoco Badio Ascensio, litterarum bonarum apud Parrhisios interpreti, chalcographoque peritissimo, qui quale nunc vides opus, tuo nomini felicissimo inscriptum emisit, Regum omnium Catalogo, & totius Historiæ Indice litterario illustratum. Quapropter effeci, ut qui ab unis, & iis paucis Danis hactenus legi poterat; ad Italos, Hispanos, Gallos, Germanos, omnes denique Christianos facilè possit perferri. Habe itaq; molimina mea commendata, ac vale Daniæ decus, præsidiumque meum. Ex Parrhisiorum Academia Clarissima. 14 Martij, 1514.

A Saxonis verò horumque illustrium virorum obitu justitium veluti optimarum literarum fuit: inciditque seculum horridius quodque communi cum ceterâ Europâ barbariæ quasi nube Daniam involvit. Exeruit se tamen, caputque è nobilis post unum alterumq; seculum prorulit *Petrus Laglandus*, *Lolle* vulgo dictus, aliis *Lalle* cognominatus, vir insigni nobilitate ac judex territorij Hallandensis, ut eum celebrare videtur felicis memoriæ Vitfeldius. *Petrus Laglandus.* Alij aliter & alia memorant. Volunt enim ecclesiæ Roschildensis fuisse Præpositum, & amore bonarum literarum curasse ut sua ab obitu ossa conderentur in ludo, qui ibidem Roschildiæ erat, literario. Is igitur *Petrus* Rythmos ac dicta proverbialia vernaculo sermone evulgavit, aut verius post excessum ejus evulgata sunt; prodieruntque primo, typis excusa Lutetiæ Parisiorum, sub annum *1515.* atque inde recusa haud semel Haffniæ superioribus annis. Hisce adagiis, quę non unam chiliadem conficiunt, cum multa insperfa habeantur, quæ lectorem haud ignavum delectent amæneque recreent: ita vicissim intercurrunt, quæ utiliter doceant vitæque esse usui universæ queant. Et, præter hæc, indicio sunt, eam esse linguæ atque idiomatis Danici non elegantiam modò sed ubertatem quoque, ut etiam proverbiis certare cum duabus copiosissimis atque instructissimis linguis Græcię ac Latij possit. Daniam quoque alumnam suam solumque natale agnoscit *Mathæus Delius* sive *Dalius* fuerit, Astronomorum sui ævi clarissimus, qui, ut inter cetera *Matthæus Delius.* Variarum suarum Lectionum libro Volphius, itemque Rantzovius memorat, sub annum *1551 Philippo* Hispaniarum regi ex themate nativitatis ejus, suppeditante id ipsi Caroli V. Imperatoris archiatro, ejusque judicium efflagitante, paternarum hæreditatum imminutionem prędixit; lapsurumque eo ipso momento potentiam ejus, cum ad summum promota spectaretur. Idque ex Marte, ut vocant Astrologi, in secundâ retrogrado, & à lunę lumine damnato. *Lollium Matthæumque* ætatis ac dignitatis merito jure præcedit, inter ipsos nobis memoratus reges, serenissimus *Ericus* X. Cui non solùm scepteri multos *Ericus X. Rex Danorum.* per annos gnaviter defensi decus, sed & gentis suæ eam, quæ est in manibus, Chronologicam à Dano primo, ad annum usque cIↃ CC LXXXVI[...] eod[...]uuâ annorum serie unà cum gentis Origine deductam Narratiunculam debet Dania. Quam & ipsam ad sua usque tempora cur minus persequutus fuerit, queri magis, quàm à rege tot tantisque implicito negotiis rationem exigere, meritò habemus. Ita ille perplurima passim, nec aliis uspiam memorata, lectori non otioso suggerit: Quæ & nos suis quæque locis, quantum id licuit, haud omisisse superius existimo. Laudatur inter Danos quoque aut è Danià oriundus *Nicolaus* sive *Claudius Niger* mathematicus. Cui obstrictos profitetur doctos *Claudius Niger.* omnes Franciscus Irenicus ob Daniæ universę delineationem: quam ille petitione Regis impulsus deproperarit illo suo tempore perelegantem, eodem memorante Irenico. Extulit Roschildia, cathedralis olim Sælandię pręsulis sedes, *Petrum Parvum*, cognomento *Petrus Parvus.* *Rosæfontanum*, Equitem Danum, elegantis ingenij virum, Eloquentiæ in Academià Haffniensi professorem, qui res Regis *Iohannis*, ejus nominis primi, rerso dicendi genere exsequutus, etiam Calumnias uno eodemque volumine confutavit *Iohannis Magni Gothi* Upsalensis: Quibus ille, partim prave ad suum sensum detorto *Saxone Grammatico*, partim invidiæ loligine incitatus, lacerare atque incessere Danicam gentem, famosâ sub *Gad*[...] ejusdem no[...]ne ed[...]a oratione instituerat. Sed ei non minus doctè quàm verè respondit *R[...]sefontanus* & hominis insulsi sordidas atque aniles nænias orbi universo spectandas repræ[...]ntavit. [...]tulit [...]a Cimbrorum Petro Rosæfontano cognominem *Petrum Palladium* sac[...]sanctæ T[...]gię Doctorem ac Professorem item Academiæ Haffniensis, præsulem Ros[...]ens[...]m, virum solidioris doctrinæ laude clarum. *Petrus Palladius.* quod ejus, præter catecheticas institutiones, Summaria testantur, sive Brevem potius appellare libet in

omnes Bibliorum libros magnâ cum curâ contextam seriem ut omittam, qui de Prodigiis ab eodem est conciunatus, eruditum Commentarium aliaque. Ei successor exinde datus Paulus Matthiæ, cui, Zelandiæ urbs, Coagia natalis fuit. Isque dicendo docendoque famigeratus etiam posteritatém erudiri sui ingenij monumentis post se relictis sibi demeruit. Fato functus est postquam episcopatum Ripensem administrasset annos octo, Roschildensem viginti. Nec omittendus *Iacobus* quoque *Matthiæ* Arhusiensis Cimber, literator ac Theologus insignis. Et primam nominis claritatem addidit de literis doctissimus Commentarius sive libelli sunt, qui in omnium hodie, qui de linguis, tam vernaculâ quam exoticis ac orientalibus, quærere amant, eruditorum manibus ac museis habentur. Docuit Haffniæ, adscitus primò in numerum professorum Humanitatis, inde philosophiam theoreticam ac linguam Hebræam explicuit: cujus erat non minus quam reliquarum, Latinæ & Græcę, ad miraculum usque peritus. Postremò in ordinem professorum Theologiæ adlectus, obiit circa annum Christi 1586. Dedit item nobis eadem Cimbria *Erasmum Lætum*, virum in omni literaturâ summum. Nam & Theologię professionem Haffnię sustinuit. Inter exteros diu versatus Galliam, Italiam Germaniamq; perreptando omnigenæ doctrinæ spico suam instruere penum curæ habuit. Suntque documento edecumati, quos edidit, libelli, longo recensu in Indice Gesneriano memorati. Felicitatem in carmine ejusq; ubertatem ingenij ostendunt pręcipue ex officinâ Operinianâ èvulgati quatuor de re Nauticâ libri; & undecim Rerum Danicarum heroico versu typis Francofurtensibus editi. Tum & Psalmi explicati; nec non Moralia colloquia miro ingenio atque urbanitate. Meminit alicubi & Noribergica à se scripta ita, quæ videre non contingit. Extulit quoq; Cimbrorum Arhusia *Iohannem Pratensem*, Philippo patre Gallo, Regibus ab officiis percharo, natum; medicum, philosophum ac philologum clariss. Quod ostendat vel Parænesis ejus, quæ addita est Ideæ Medicinæ Philosophicæ *Petri Severini*: Complectens heroicis versibus, oppido elegantibus, ac rore passim archaico perspersis, fundamenta universæ Medicinæ Paracelsicæ, Hippocraticæ ac Galenicæ. Obiit Haffniæ in auditorio Medico 1576, repentinâ morte, ætate non admodum provectâ docens è cathedrâ ac sanguinem desubito evomens; ejus, ut videtur, circa præcordia ruptis vasis. Corporis fuisse staturâ perexiguâ memoratur: sed, ut ille ait, *hoc mente major, quo minor figurâ*. Defunctum luxêre amici veris lachrimis. Pratensem ætate ac tempore præcedit *Petrus Suavenius* Regius consiliarius, ac functus aliquoties in academiâ rectoratus munere. Ad eum epistolas aliquot missitatas reperio à Joachimo Camerario, Germaniæ Phœnice. Reperio præterea, eum ex quatuor Comitibus Martini Lutheri, ad Comitia Wormaciensia euntis, fuisse unum, & quidem tum adhuc studiis operantem. Ceteri erant *Iustus Ionas* & *Amsdorfius*, Theologi. ac *Schurfius* jurisconsultus. Reperio & nomen *Georgij Suavenij*, nepotis an filii? Hodæporicon sive legationi Moscoviticæ, quam serenišs. Fredericus II ad Iohannem Basilij Magnum Moscoviæ Ducem an. Christi 1575 instituerat, descriptam ab archego ejusdem viro nobiliss. summæque prudentiæ *Iacobo Vlefeldio* seniore, præter cetera, interspersum. Celebratur quoq, aut celebrandus suo merito *Iohannes Franciscus Ripensis*, poeta simul & Medicus, Musicusque omnibus suis numeris absolutus. ut verè eum Apollinis fuisse pullum dicere liceat. Et poetices laurea non e trivio aut à trivialibus data, sed à poetarum, quem habuit Germania, principe *Petro Lotichio Secundo*. Cujus hoc nomine libuit adscribere versus, laurum Appollinarem Francisco tribuentis: qui ejusmodi sunt:

Paulus Matthiæ.

Iacobus Matthiæ.

Erasmus Lætus.

Iohannes Pratensis.

Petrus Suavenius.

Iohannes Franciscus Ripensis.

Laure Palatini quæ consita principis horto
Ad Nicri liquidas innuba surgis aquas,
Cresce precor, non tu rigido violabere ferro,
Non in fumosos ibis adusta focos:
Aonio cinges juvenilia tempora vati,
Æternum servans fronde virente decus.
Hunc meus ingenio meruit F R A N C I S C U S *honorem.*
Nobilius per quem Dania nomen habet.

Ejus Carminum Libros duos edidit Antonius Gryphius Sebastiani filius. Quibus Sebastiani Gryphii Tumulus & alia quædam diversorum authorum calci sunt addita; in Prę-
„ fatione libelli istius hæc de nostro Francisco Gryphius filius. Divertit superiori hieme ad
„ nos doctiss. vir Iohannes Franciscus Ripensis ex Cimbrica Chersoneso Daniæ oriundus:
quem

quem propter insignem eruditionem & morum integ[illegible], quæ in [illegible], statim summo amore prosecutus sum, d[illegible], quod [illegible] ami-citiam ipsius familiaritatem; i[illegible], Vo[illegible], [illegible] d[illegible]que de variis poetis, in quibus ip[illegible] verla[illegible] ebus, donec apud nos vixit, commen[illegible]bamur. Ipseque m[illegible] genere progressus argumen[illegible]m d[illegible] O[illegible] potentis Regis [illegible] & Christiani III, Carmen egregium obt[illegible] quo lecto m[illegible] cum suavi quodam lepore conjunctam, quæ inde spirabat, delect[illegible]. [illegible] occasione me in lucem editurum melioribus typis sponte recepi, & [illegible] Hactenus [illegible] quæ scripta sunt anno Christi 1560; cum in tanta exinde e[illegible] Franciscus [illegible] annum 1584; postquam in Academiâ Regiâ Haffniensi fideliter & cum u[illegible] fructu docuisset annis circiter viginti quatuor. Huic proximus jungatur Francisci, [illegible], popularis, id est Ripis quoq; natus, *Iohannes Suaningius*, juventę Frederici II mo[illegible] additus, canonicus postmodum Ripensis, vir eruditi[illegible] ac laud[illegible] inclitus. Quo etiam nomine Rex serenissimus Christianus III Frederici pa[illegible] post varia [illegible] munera, atque institutionem filio præsertim laudatissime præstitam, scribendæ historiæ Danicę provinciam demandavit. Nec ab eo nisi eximium quid,& numeris suis absolutum omnibus, expectandum fuerat, si fata vitam ulteriorem indulsissent. Ei, ni fallor, successit V. Cl. *Andreas Vellejus*, qui scribendæ historię patriæ provinciam ex regio iterum mandato suscipiens primo nobis Adamum Bremensem præclaris adnotatum ornatumq; scholiis Haffniæ typis descriptum emisit. Inde Saxonem Grammaticum vernacule loquentem popularibus exhibuit, cum eandem jam ante *Christianus Petri*, Lundensis Canonicus, sed minus respondente eventu, versionem tentasset. Qua eâdem tempestate hisque iisdem notitiis, *Christiano* III & *Frederico* II inclytis Regibus, eluxit sine pari clariss: *Nicolai Hemmingij* ingenium. Qui primum felici & laboriosâ operâ in Academiâ Haffniensi artium & linguarum studia multorum utilitati propagavit: Theologicæ professioni adhibitus eam lucem scriptis Propheticis & Apostolicis Methodi brevitate ac claritate attulit, ut non domi solum, sed cunctis Europæ doctis admirationi fuerit; fatalibus Theologorum controversiis præter expectationem involutum servavit innocentem numinis benignitas, ac demum ob diuturnos in Scholâ labores grato honestoq; donatus otio senex, vitæ fatur mortalium curas contempsit, ac Deo servatori spiritum firmâ fide commendans obiit octuagenario major Anno Christi CIƆ IƆ C. Maij XXIII Roschildiæ. ubi & sepulturæ exequiis honoratus est. Solum illi natale fuisse Lalandię insulam in vico Embolts dicto, superius suo loco dixisse memini. Et ut eum sacratum literarum studium omnibus admirabilem ac clarum reddidit, dum eam mortalibus monstrat viam, quæ ad illud ducit coelum, in quod raptum se Apostolus testatur tertium q[illegible] [illegible] coætaneus *Tycho Brahe* (non Scaniæ tantum suæ, ubi feli[illegible] primo siderum [illegible] h[illegible] vi[illegible], sed Danię omnino, imo Europæ totius immortale ornamentum) conspicuos & oculis incurrentes cælos propius nobis aperuit. Postquam enim laudatissimæ memoriæ *Fredericus* II, Daniæ Rex, huic illustri ac nobili viro insulam Venam, de quâ superius dictum, eo fine inhabitandam ac possidendam concessisset, ut ibi philosophię studiis & imprimis astrorum contemplationi ad artis instaurationem invigilaretur, extrui ibidem sub annum 1575 Uraniburgum, insignem arcem, in insulæ meditullio Tycho fecit. Quam & variis exinde iisq; exactis Mathematices instrumentis, quę ipse [illegible] labore, d[illegible], industriâ quàm impendio incredibili adinvenit fierique curavit, oportunè exornavit instruxitq;. Et insuper studiosis juvenibus sibi ut domesticis assumptis (quos inter & me nomen profiteri meum laudi mihi duco, cum ei triennium circiter suavissimè cohabitarim) ea annorum fere viginti curriculo perfecit absolvitque opera, q[illegible] ut Hipparchus aliquis aut Timochares totâ passim Europâ celebratur, tel[illegible]ctis, præter cetera, posteritati ejusmodi coelestium corporum Observationibus, quas præcipue hactenus desideravit scientiarũ omnium antiquissima ac præstantissima Astronomia, ut h[illegible] adminiculis ea solide aliquando constituta vindicari à mendis pleneq; inst[illegible] possit. Inter eos, qui ad eum undique è Galliâ, Germaniâ, Angliâ atq; aliunde confluere viri docti, ac coram spectare atque admirari ista consuerant, haud in postremis memorandus Magnæ Britanniæ Rex *Iacobus*. Is etenim, celebratis cum *Anna* R[illegible] optatissimis in Daniâ nuptiis, integro apud Tychonem triduo in ipsâ insulâ suavissimè subsisteus haud satis quæ mentem quæque oculos pascerent, circumspiccre palamque fateri habuit. Nam postmodum in

Iohannes Suaningius.

Andreas Vellejus.

Nicolaus Hemmingius.

Pag. 722.

Tycho Brahe

regnum redux, hæc, inter cetera, è Regiâ suâ Sancrucianâ calend. Augusti 1593, Tychoni perscripsit. » Astronomica illa verè præclara, quæ tu indefesso studio tot vigiliis elucubrasti, quum te editurum, tum ex tuis ad nos literis, tum ex Jussu nostro intelligeremus, obnixeq; peteres, quo ornatiora ac tutiora prodirent, ea nostro elogio versibus scripto prosequi, privilegiumque nostrum Regium concedere non aversaremur; utrumq; certe tuę singulari virtuti atque suspiciendæ eruditioni non gravate indulgendum existimavimus. Neque enim nobis ex aliorum relatione, aut nudâ Operum tuorum inspectione ista discenda fuerunt. Verum ipsi coram nostris oculis, nostris auribus autoptæ ἐξ αὐτῶν in tuis illis Uraniæ dicatis ædibus ea vidimus, ea audivimus, variisque literatissimis atque jucundissimis tuis nobiscum habitis sermonibus hausimus, quæ etiamnum animum nostrum ità afficiunt, ut majorene cum voluptate an admiratione ista nobiscum recolamus, difficile sit statuere. Quod equidem nos non illubenter omnibus mortalibus, præsentibus, futuris, hoc diplomate testamur, usque adeo, ut si quis de industria Uraniburgum tuum adire velit (nisi prorsus ἄμουσος sit) domum reversus operæ prętium se retulisse comperiat. Tychoni proximum locum, nec longo proximum intervallo, jure meretur *Henricus Ranzovius*, Cimbricæ nobilitatis ut apex ac decus, ità animi vel maximè præclaris dotibus omnique liberali doctrinâ oppido insignis.

Henricus Ranzovius.

Is etenim, licet Regiâ præfecturâ arduisque Ducatus non Holsatici modò, sed Regni quoque universi negotiis toto vitæ cursu occupatissimus, ea tamen eruditi ingenij emolitus est opera Astrologica, Historica, Politica, Militaria, Philologica, Philosophica aliaque cum sua, tum aliorum etiam, dum à blattis ac situ vindicare ea studio haber, ut ei, hoc nomine, vix pares babeat, quas ei persolvat, grates posteritas.

Christianus Cilicius.

Est & ejus sub nomine minimè tacendus *Christianus Cilicius* Cimber. qui historiam Dithmarsicam accuratè non minus quàm doctè atq; eleganter exsequutus est. Hic se Ranzoviani Musei domesticum fatetur, & interioris apud eum admissionis, accepisse multò maximam partem, veluti segetem historiæ suæ, ab ipso Ranzovio. Extulit præterea Chersonesus Cimbrica, cjusq; haud infima urbium Ripæ, *Petrum Severinum*, Philosophum ac Medicum, mirâ excellentia aliarumque scientiarum ac virtutum præstantiâ omnibus ordinibus summè charum, duorum serenifs. Danię Regum Frederici II & Christiani IV archiatrum, Canonicum Roschildensem.

Petrus Severinus.

Cujus Idea Medicinæ, typis Henrici Petri sub annum Christi 1571 Basileæ descripta, Doctrinæ Paracelsicæ, Hippocraticæ ac Galenicæ fundamenta, hactenus in obscuro posita, ita eruit, ac eruditi stili verborumque involucris explienit dicam an texit, ut hodie non nisi initiatis & artis utriusq; mystis ad ea sacra aditus ac via pateat. Ità scilicet arduum nunc semperque habitum, obscuris lucem, fastiditis gratiam, vetustis novitatem dubiis fidem, ignotis nomina dare. Quod se tamen sequutum, an assequutus fuerit, aliorum arbitrationi permittere se profitetur. Agnoscunt quoque eandem Chersonesum patriam suam duo *Cragy Andreas* & *Nicolaus*.

Andreas & Nicolaus Cragij.

Quorum ille artium optimarum Haffniæ professor, ac doctor Medicinæ philosophicis diatribis exercitus mireque felix ac dexter in enucleandis sophismatis, ei quoque rei excellentis ingenij sui foetus studiosæ juventuti reliquit, qui hodie in omnium fere habentur manibus. At *Nicolaus*, legum ac Jurisconsultus clarissimus nec minus linguarum, & Gręcę præsertim, haud proletarie peritus, eam Haffniæ non modo publice docuit; sed ejus quoque egregium specimen edidit publicando atq; omnium usui judicioque exhibendo quatuor de Republicâ Lacedęmoniorum libros multiplici ut lectione ità eruditione refertos. quibus ille eam, adeò multis jam seculis eversam pessundatamque, præclaram imprimis rempublicam, ex veterum monumentis, Græcis Latinisque, sed illis præcipue, postliminio luci restituit, dedicatam serenifs. regis Christiani IV. magno Cancellario *Nicolao Kaasio*, literarum ac literatorum singulari mœcenati. Latio quoque primus donavit Heraclidæ Pontici de Politiis libellum: itemque Excerpta *Iohannis Stobæi* sive Collectanea ex *Nicolai Damasceni* de Moribus Gentium universali historiâ. Eaque Nobilissimis atque elegantissimis viris *Frederico* & *Oligero Rosencrantzis* [illegible] Inde regio nomine variis obitis legationibus, Sorensi tandem Præfectura à Rege serenissimo est honestatus; ut eo in secessu (demortuis jam ante, de quibus est dictum, *Iohanne Suaningio* & *Andrea Vellejo* regiis historiographis) Danicam historiam ad colophonem perduceret. Ubi dum agit; jamque frui donato otio parat, [illegible] præfecturæ [illegible] rebus humanis eripitur. Ab hoc eidem scribendæ historiæ provincia est demandata elegantissimi ingenij viro *Ionæ Iacobæo* mihi dum viveret amicissimo, [illegible] cognomine, quòd in insula Porthmi Danici *Venusia*, vulgò [illegible] dicimus, [illegible] Regius Haffniæ professor, cum esset similiter

Jonas Jacobæus.

Sorensis

Sorensis Præses [illegible], ac se jam totum studiis hon[illegible] [illegible], communi luce privatus est, nullis magnopere editis [illegible] [illegible] nisi Th[illegible] tibus aliquot, quæ de historia, tum vera [illegible] fabulosa[illegible], promulgari fecera[illegible], [illegible] in Academiâ adhuc professionem sustineret. Meretur singularis [illegible] eruditio *Ia[illegible] Gron[illegible]* quem an Zælandia nobis dederit, an verò alia Daniæ provincia, quod dicam non est, [illegible] eum Jonæ nostro quàm proximum accenseam. Nam & ille, quondam etia[illegible] amic[illegible] [illegible], ingenij sui vix quidquid posteris reliquit præter pagellas aliquot Lu[illegible] Batavorũ Francisci Raphelingij, chalcographorum clarissimi, typis promulgatas de literis Hebræorum. Quas tamen æstimatione sui ac pretio supra multorum volumina haberi intelligo. Edidit præterea Apohthegmatum Ethicorum ac Politicorum ex Taciti, quæ exstant, operibus Eclogam Franekeræ Frisiorum. nec alia ejus vidisse me[illegible], nec edidisse quoque existimo, utpote qui e medio studiorum cursu ad rem Ecclesiæ maturè evocatus atque ultimò demum Prælulatu Nidrosiensi apud Norvagos honoratus dicam, an oneratus, amœniorum exinde literarum curam seponere necesse habuit, fato suo in eadē illa apud Norvagos statione defunctus annis superioribus. Fuit item celebri apud Danos famâ *Johannes Machabæus* Alpinas, ut & *Christianus Machabæus* filius. Nam ille ex nobili Macalpinorum familia oriundus in Scotiâ, religionis causâ in exilium actus Daniam petiit. Unde vicissim pseudopontificatum Romanum e[illegible] re cum ceteris studio habuit. Cumque annis plus minus quindecim in Academiâ Hafniensi salutis doctrinam propagasset, & illustris regis D. Christiani III omniumque bonorum favorem meruisset, in patriam cælestem translatus est, anno 1557. Decemb. die 5, relicto, quem diximus, filio *C[illegible] ano Machabæo* regio quoque in Acad[illegible] Hafniensi post parentem professore. C[illegible] r eruditam ac piam Orationem funebrem, quæ ab eo est habita de vita & obitu illustris ac strenui viri *Herlefi Trolle* Herlufsholmiæ t[illegible]parchæ equitis aurati, Senatoris atque archithalassi regij prudentissimi, nostras ad manus nihil pervenit. Huj[illegible] nobilis[illegible] [illegible] inquam *Trolle* ejusque fati meminit in Bataviâ quoque suâ Hadrianus Junius Hornanus, ut [illegible] hoc loco obiter atque istâ occasione interjiciam. Sunt enim verba ejus cap. 23, ista: Extat in hodiernum diem eâ in gente (Danica) antiquissima primæque nobilitatis familia Trollorum (è quâ *Herlefus Trolus* Danicæ classis præfectus comitate & eruditione clarissimus, singulari me amore complexus illuc evocatum, fuit, abhinc quadriennio morte indignâ in navali prælio contra Suiones absumptus) qui pro clypei insignibus ostentant Troli, id est, dæmonis rubri rutilive truncum, capite extra clypeum in apice cassidis supereminente: quod honoratæ militiæ insigne accepisse putantur, dejecto atque obtruncato in acie Gothici nominis principe. Hactenus Junius. Quibus si adjiciam, qui superstites etiamnum sunt, aut si defuncti, nuperrime defuncti sunt, *Andream Christ[illegible]anum* Medicum, *Ionam & Paulum* Coldingensem, *Ionam ab [illegible]ver[illegible], Sadolinum, Bertholinum, * [illegible], Lon[illegible]ontanum, Dwadium, Bertilum, I[illegible]nstru[illegible]um Slan[illegible], [illegible], [illegible], lo[illegible]* fiet.

Et hi quidem ut arte & literis d[illegible]ulque [illegible] re hodieque sunt: ità quoque patrum ævo, (ut antiquissimos taceam) Marte & armis illustres aliquot viros dedit Dania. In quibus haud postremi fuerint *Johannes Ran[illegible]vius*, *Herulphus Trollius*, & ante eos *Severinus Norbius*, qui è [illegible] eque captivitate Moscovitica [illegible] in castra Cæsarea ab ipso Imperatore Carolo V. evocatus, ut suâ vel operâ vel operibus acceleraret deditionem Florentinam, grandiori ibi tormento percussus mortem fortiter oppetiit. Ei epicedium, per id tempus vir clarissimus, *Cornelius Sc[illegible]rus* [illegible]lander, regi Christierno secundo à consiliis, ejusmodi posuit:

Oceanum hosti[illegible] toti[illegible]s qui san[illegible]ne tinxit,
Agelidæ Thules littore [illegible]que Cronium;
Quem non immerito S[illegible]avi Suedique Gothique,
Vandalicæque urbes extimuêre ducem;
Norbius Hetrusco jacet hic Severinus in antro,
A Florentinâ missus in astra [illegible].
Barbarus ille nequit captivum extinguere Mos[illegible]hus
Mergere non mediis Ennos[illegible]us aquis.
D[illegible]buit in Latio, velut orbis in arte, perire,
Tanta viri ut virtus undique nota foret.

Vno iiij Memorari

Ian. Gr[illegible]

Johan. & Christianus Macchabæi.

* Vide pag. 665. superius.

Pictores Melchior Lorichius. Petrus Isacius. Pag. 728.

Memorari [illegible] superva[illegible]us potest, quod statuaria Picturaque literis cognatę habeantur, [illegible] Flensburgum extulit, obiter jam ante nominatus *Melchior Lorichius*, qui pulchri incensus amore Italiam, Galliam, Germaniam Belgiumque peragravit, ut artis suæ peritos excellentesque videret ac imitaretur artifices. ut taceam, qui me propius tangit, frater germanus *Petrus Isacius*, picturæ similiter elegantioris peritissimus Helsingorę prægnatus, cujus superius quoque injecta à nobis per occasionem mentio.

Et ne omissus aut præteritus videri quispiam possit, præsertim studiis doctrinę memorabilis, subjiciam Indicem professorum omnium Academiæ Hafniensis ab anno Christi 1479 ad præsens usque tempus.

INDEX

GENEROSISSIMORUM REGIÆ MAJESTATIS CANCELLARIORUM, QUI TENORE FUNDATIONIS REGIÆ, ETIAM Universitatis Hafniensis Cancellarij & Conservatores primi. Ab Anno 1539. quo Serenissimi CHRISTIANI *Tertij L. M. Regis prodiit Fundatio.*

ANNO M. D. XXXIX.

JOHANNES FRIIS, Dominus de Hesselager. obiit 1570.

M. D. LXXIII.

NICOLAUS KAAS, Dominus de Taarrupgard. obiit 1594.

M. D. XCVI.

CHRISTIANUS FRIIS, Dominus de Borreby. obiit. 1616.

M. DC. XVI.

CHRISTIANUS FRIIS, Dominus de Kragerup & Eques auratus, cujus Magnificentiam Academiæ diutissimè incolumem præstet Altissimus.

INDEX

RECTORUM ACADEMIÆ HAFNIENSIS AB ANNO 1497, *quo solenniter inchoabatur, usque ad annum* 1619.

A. C.

1479 *M. Iaspar [illegible]*, Noblis, per sem.
D. Ericus Nicolai, per semest.

1480 *Idem* per semest.
D. Tilemannus Slecht Ruremundensis Gelrus, per semest.
Postea Electi Rectores annul.

1481 *M. Georgius Huit*, per semest

1482 *M. Petrus de Scotia*, per annum integrum.

1483 *D Iaspar* iterum.

1484 *D. Erici Nicolai.*

1485 *Idem.*

1486 *Idem.*

1487 *Idem.*

1488 *M. Petrus David de Scotia*, Theolog. L[illegible]

1489 *M. Arnoldus Laurentij* de Landeskrone.

1498 *M. Georgius Huit* Roschildensis.

1491 *D. Petrus Alberti*

1492 *D. Ericus Nicolai.*

1493 *M. Georgius Huit.*

1494 *D. Petrus David de Scotia.*

1495 *D. Ericus Nicolai.*

1496 *M. Georgius Huit.* obiit in Rectoratu.
Iohannes Alberti, Canonicus.

1497 *Idem*

1498 *D. Petrus David de Scotia.*

1499 *M. Andreas Fristh*, Cantor Hafn.

1500 *D. Ericus Nicolai*

1501 *M. Paulus Andreæ*

1502 *D. Petrus David de Scotia.*

1503 *M. Andreas*

1504 *M. Andreas Fritz.*
1505 *D. Petrus Petri* Theol.
1506 *Idem.*
1507 *M. Iohannes Luche.*
1508 *Paulus Reff.* Canonicus Hafnienſ.
1509 *D. Petrus David de Scotia.*
1510 *M. Matthias Petri.*
1511 *M. Andreas Frytz.*
1512 *Idem.*
1513 *D. Dithlevius Smyther.*
1514 *D. Petrus Alberti.*
1515 *M. Andreas Fritz.*
1516 *M. Canutus Walchendorf.*
1517 *D. Alexander Kynſorum*, Medicus,
1518 *M. Chriſtophorus Ioachimus*, Eques Danus.
1519 *M. Paulus Andreæ.*
1520 *D Amelunſus.* Iuriſta.
1521 *D. Vincentius Stegius*, Iuriſper.
1522 *M. Chriſtianus Torchilli* Morſianus.
1523 *Idem.*
1524 *D. Dithlevius Smyther.*
1525 *M. Chriſtophorus Ioachimus*, Eques Danus.
1526 *M. Nicolaus Roſengaard*, Eques Dan.
1527 *Idem.*
1528 *Idem.*
1529 *M. Nicolaus Vrne*, Eques Danus.

Hinc ob ſeditionem & bellicos tumultus ann. 8 fere diſſipata Academia, circa initium ann. 1538 per CHRISTIAMUM III reſtituebatur.

1538 *D. Chriſtianus Torchilli* Morſianus.
D. Petrus Palladius Epiſcopus, Elect. circa feſt. Ioh. Bapt.
D. Iohannes Bugenhagius Pomeranus, elect. circa Sim. & Iud.
1539 *D. Tilemannus Clivenſis.*
1540 *Idem.*
1541 *M. Petrus Paullinus.*
1542 *M. Olaus Chryſoſtomus*, Theol.
1543 *M. Petrus Suavenius.*
Hic ex 4 Comitibus Lutheri ad Comitia Wormacenſia unus fuit, & quidem ſtudioſus adhuc, natione Danus: reliqui comites 3; Iuſtus Ionas & Amſdorfius, Theologi, ac Schurfius ICtus.
1544 *M. Iohannes Macchabæus* Scotus;
1545 *D. Iohannes Andreæ Sinningius.*
1546 *D. Chriſtianus Torchilli* Morſian.; Med.
1547 *D. Petrus Capitaneus* Middelburgenſis, Medicus.
1548 *D. Rempertus Gilshemius* Roſtochienſis. ICtus.
1549 *D. Iohannes Machabæus*, Theol.
1550 *M. Nicolaus Hemmingius.*
1551 *D. Petrus Capitaneus*, Med.
1552 *D. Albertus Knopper* Suollenſis, ICtus.
1553 *D. Petrus Palladius*, Theol. & Epiſ
1554 *Idem.*
1555 *M. Iohannes Albertius.*
1556 *D. Chriſtianus Trochilli* Morſian. Med.
1557 *D. Albertus Knopperus*, ICtus.
1558 *D. Nicolaus Hemmingius*, Theol.
1559 *D. Iacobus Bordingus* Antwerpienſis, Med.
1560 *M. Paulus Matthiæ* Selandus.
1561 *D. Eraſmus Lætus*, Theol.
1562 *D. Albertus Knopperus.*
1563 *Idem* } ob peſtem & belli Suetici tu-
1564 *Idem* } multus.
1595 *D. Iohannes Franciſcus* Ripenſis, Med.
1566 *M. Nicolaus Laurentij Scavenius.*
1567 *D. Iohannes Albertius*, Theol. & Epiſ.
1568 *Idem*, qui obiit in Rectoratu an. 1569 5 Maij.
1569 *D. Albertus Knopperus* Suollenſis.
1570 *M. Iohannes Saſcerides* Holland. Alcm.
1571 *D. Nicolaus Hemmingius.*
1572 *Idem.*
1573 *D. Iohannes Franciſcus*, Med.
1574 *Idem.*
1575 *M. Iohannes Aurifaber* Huſenſis.
1576 *Idem.*
1577 *D. Paulus Matthiæ*, Epiſ.
1578 *D. Andreas Lymvicus*, Med.
1579 *Idem.*
1580 *M. Nicolaus Hammerus.*
151 *D. Andreas Laurentij*, Theol.
1582 *D. Nicolaus Theophilus*, ICtus.
1583 *Idem.*
1584 *M. Nicolaus Scavenius.*
1585 *D. Iacobus Matthiæ*, Theol.
1586 *D. Andreas Lymvicus*, Med.
1587 *Idem.*
1588 *M. Iohannes Aurifaber.*
1589 *D. Paulus Matthiæ*, Epiſ.
1590 D. *Andreas Chriſtianus*, Medicus.
1591 *Idem.*
1592 *M. Iohannes Saſcerides.*
1593 D. *Iohannes Olai Slangendorf*, Theol.
1594 D. *Nicolaus Theophilus*, ICtus.
1595 D. *Andreas Kragius*, Phyſicus.
1596 D. *Georgius Dibvadius*, Theol.
1597 D. *Andreas Lymvicus*, Med.
1598 D. *Thomas Finckius*, Mathemat.
1599 D. *Petrus Iohannis Vinſtrupius*, Epiſc.
1600 D. *Andreas Chriſtiani*, Med.
1601 D. *Nicolaus Kragius*, Græc. Profeſſ.
1602 D. *Iohannes Pauli Reſenius* Theolog.
1603 D. *Nicolaus Theophilus*, ICtus.

1604 *M.*

M. *Iohannes Stephanius*, præses Sorensis fit 1608.
M. *Christianus Iohan.* voc. ad Epis. Albur. 1610.
M. *Iohannes Ianus* Alanus.

MATHEMATICI.

M. *Matthias Hach.*
M. *Hilarius Iohannis.*
M. *Marcus Iordanus.*
M. *Nicolaus Scavenius.*
M. *Andreas Petri* Coagius, abiit 1571, ad Canonicatum Lundens.
M. *Georgius Dibvadius.*
D. *Andreas Kragius.*
D. *Thomas Finchius.*
M. *Iohannes Erasmus.*
M. *Christianus Iohannis.*
M. *Christianus Longomontanus.*

PHYSICI.

M. *Iacobus Fabricius.*
D. *Iohannes Schelderupius*, Med. voc. ad Epis. Bergensem in Norwegia.
D. *Iohannes Monasteriensis*, obiit 1564.
M. *Nicolaus Scavenius*, obiit 1590.
D. *Andreas Kragius*, obiit 1600.
M. *Ionas Iacobeus Venusinus.*
M. *Iohannes Erasmus*, obiit 1614.
M. *Elias Eisenbergius.*

GRÆCI.

M. *Petrus Paullinus.*
M. *Nicolaus Hemmingius.*

M. *Iohannes Albertius.*
M. *Iohannes Monasteriensis.*
M. *Iohannes Magnus.*
M. *Nicolaus Hammerus.*
M. *Iohannes Hemmingius.*
M. *Iacobus Matt[illegible]as.*
M. *Petrus Haggæus.*
D. *Nicolaus Hammerus, secundò*, obiit 1585.
M. *Christianus Michaelius*, obiit 1592.
D. *Nicolaus Kragius* Historicus Regius, abiit Soram 16[illegible]2.
M. *Conradus Aslacus.*
M. *Christianus Iohannis* Ripensis.
M. *Iohannes Ianus* Alanus.
M. *Canutus Bieschius*, obiit 1612.
M. *Gaspar Erasmus* Brochman.
D. *Olaus Wormius.*

HEBRÆI.

M. *Olaus Chrysostomus.*
M. *Iohannes Sascerides*, obiit 1594.
M. *Ivarus Stubæus*, abiit 16[illegible].
M. *Hermannus Nicolai.*

RHETORICI.

M. *Petrus Parvus*, obiit 1559.
M. *Ivarus Bartholinus.*
M. *Iohannes Aurifaber*, obiit 1602.
D. *Thomas Finchius.*
M. *Ionas Iacobæus*, Historicus Regius, abiit ad præfecturam Sorensem 1607.
M. *Iohannes Ianus* Alanus.
M. *Wolfgangus Rhumannus.*

HUMANITATIS PROFESSORES, QUOS PÆDAGOGOS VOCANT. I & II.

M. *Georgius Boetius.*
M. *Iohannes Lubecke* Pomeranus.
M. *Ludolphus Prigius.*
M. *Hilarius Iohannis.*
M. *Christianus* Mart. Morsianus.
M. *Ivarus Bartholinus.*
M. *Tycho Asmundius.*
M. *Severinus Christiani.*
M. *Iohannes Magnus.*
M. *Erasmus Catholmus.*
M. *Petrus Severinus*, abiit studij Medici causâ ad exteros, & reversus Doct. Medicus, Archiater Regius factus est.
M. *Christianus Macchabæus.*
M. *Iohannes Bloch.*

M. *Iacobus Suenonius.*
M. *Nicolaus Hammerus.*
M. *Iohannes Hemmingius.*
M. *Iacobus Matthiæ.*
M. *Nicolaus Laurentij.*
M. *Petrus Haggæus.*
M. *Christianus Michaelius.*
M. *Desiderius Fostius.*
M. *Iohannes Erasmius.*
D. *Andreas Kragius.*
M. *Ivarus Stubbæus.*
M. *Laurentius Scavenius*, voc. 1600 ad Past. Amag. & pullò post ad Episcopat. Stavagriensem in Norwegia.
M. *Conradus Aslacus.*
M. *Christianus Iohannis.*

M. *Iohan-*

M. *Iohannes Ianus* Alanus.
M. *Claudius Iohannis* Jegerus, abiit ad past. Amag. 1605.
M. *Christianus Longomontanus.*
M. *Wulfgangus Rhuman.*
M. *Hermannus Nicolai.*
M. *Canutus Bieschius.*
M. *Paulus Martini*, voc. ad Episcopat. Lundensem 1611.
M. *Gaspar Erasmius*, Borchmand.
D. *Casparus Bartholinus.*
D. *Elias Eisenbergius.*
D. *Olaus Worm*,
M. *Petrus Gelstrupius.*
M. *Iohannes Michaelius*, voc. ad Episcopatum Otthoniensem, simulq; Doctor Theol. renunciatus 1616.
M. *Petrus Kierulius*,

METAPHYSICI.

M. *Ianus Dionysius* Jersinus, voc. ad hoc munuus 1619. cum paullo ante hanc Professionem fundasset serenissim. Rex & Dominus noster CHRISTIANUS IV.

Conradus Aslachius. *Severinus Longomontanus.* *Arnaldus Vitfeldius.*

Fuerunt hi, suntque hoc tempore etiamnum ex iis superstites aliqui, suâ quisque in arte ac professione percelebris. Quos inter superius nobis, dum aliò festinamus, prætermissi aut nominati obiter SS. Theologiæ doctor *Conradus Aslachius Bergensis*, qui de triplici cœlo eruditissimum Commentarium edidit; & vir clarissimus *Severinus Longomontanus* mathematicus, qui in insulâ Venâ illustri viro *Tychoni Brahe* cohabitans, ei à studiis atque observationibus, quæ cœlitus desumebantur, aliquot per annos fuit. quo & me, eodem tum tempore ibi agentem, familariter atque amicè usum memini. Exinde ad professionem Hafniensis Academiæ vocatus evulgavit, præter alia, Astronomiam Danicam. quâ ille, inter cetera, Theorias de motibus Planetarum, ad Observationes *Tychonis* & proprias, accuratè elaboratas ac redintegratas, typis Gûliel. Jansonij Amsterodami deproperatas, orbi universo proposuit. Quin & isto præterea loco, sed extra professorum catalogum, haudquaquam indictus esse nobis debet, vir oppidò nobilissimus oppidoque memorandus *Arnaldus Vitfeldius*, toparcha in Odersberch, beatissimæ memoriæ, Regni olim Danici Cancellarius, ingenio atque industriâ maximus. cui & nos aliquando domestici & ab epistolis fuimus; Is secundùm sublime illud atque arduum, quod publice sustinebat, munus, haud ullam otij sui partem præterfluere sinebat, quam non ad usum historiæ præsertim patriæ transferret, dum aut eruit ea, quæ ei illustrandæ facerent, aut ipsemet calamo atque ingenio quotidie elaborat. Huic vernaculè editum Chronicon debemus, quod haud semel in ipsâ historiâ ad testimonium citamus, Norvagicum appellatum. Huic & leges debent Scanienses, quas è vernaculo Latine translatas ante quadringentos, & quod excurrit, annos, ab Andreâ Sunonis, archiepiscopo ac regio Cancellario, primum publicari Vitfeldius curavit. Huic denique historiam fere universam Danicam Danicè contextam & Saxonem, quantum licuit, ad æræ certioris calculum singulari curâ reductum, referre omnes acceptum tenemur, qui amore & studio ducimur antiquitatis. Sed hæc aliaque in ipsâ historiâ suo loco & per occasionem cum nominata occurrant, hîc veluti intento digito subindicasse sufficiat.

DE LINGUA GENTIS.

Pag. 704.

NUnc de linguâ dispiciendum. Superius relatum, nullam esse cum Danicâ, Suedicâ aut Norvagicâ linguâ cognationem iis populis, qui Suecis aut Norvagis borealiores habitant, ortum nonnihil versus; cujusmodi sunt Lappones ac Findlandij. Idque posito specimine Orationis Dominicę, quę est apud eos usitata, satis ostendisse jam modò existimo. Reliquum est demonstrare Danicam, Suedicam & Norvagicam linguas inter se tantummodo dialecto differre. & singulas vicissim vocabula fere omnia habere cum Germanis sive Saxonibus communia. itâ tamen ut proprietates suas sive idiomata quæque habeant, quibus intelligi à Germanis aut Saxonibus haud facile queant: sicuti & Angli quoq;, eâdem de causâ. ut verè scripserit *Rodericus Toletanus* (qui claruit annos ante quadringentos & quod excurrit) dicens *Theutonia, Dania, Norvegia, Suecia, Flandria & Anglia unam habuerunt linguam, idiomatibus tantum distinctam.* Hoc ut clarius pateat, ordine recitabimus orationes aliquot Dominicas. & quidem primo loco, Germanicam ponemus ac Belgicam. Inde cujusmodi ea hodieque usurpatur Danis ac Suecis, à quibus perparum aut nihil recedit Norvagica, Sunt autem istę:

THEUTONICE.

VNſer Vatter / der du biſt im Himmel. Geheiliget werde dein nahm. Zukomm uns dein Reich: Dein will geſchehe auff Erden/wie im Himmel: Vnſer taglich brot gib uns heut: Vnd vergib uns unſer ſchuldt / als wie vergeben unſern ſchuldigern: Vnd fuhr uns nicht in verſuchung: Sonder erloſe uns vom ubel. Dann dein iſt das Reich/ und die krafft/ und die herligkeit in ewigkeit/ Amen.

BELGICE.

ONſe Vader/ die ghy zijt in den Hemel: Gehepliget werde uwen name/ uwe Ryche toecome; uwen wille geſchiede op aerden/ gelyck in den Hemel: onſe dagelycksche broot verleene ons huyden: vergeeft ons onſe ſchulden/ gelyck wy vergeven onſe ſchuldenaeren; Leydt ons niet in verſoeckinge/ maer verloſt ons van den quaden. Want u is dat Ryck/ de kracht/ ende de heerlickheyt/ in eeuwigheyt/ Amen.

DANICE.

FAder vor/ du ſom eſt i Himmelen: helligt vorde dit naffn: till komme dit Rige: Vorde din Ville ſaa paa Jorden/ ſom hand er i Himmelen: giff oſz i dag vort daglige brod: oc forlad oſz vorſkylt/ ſom wi forlade vore ſkyldener: oc leed oſz icke udi friſtelſe: men frels oſz fra ont. Thi dit er Rigit/ oc krafft/ oc herlighed i evighed/ Amen.

SUEDICE.

FAdher wår ſom eſt i Himlon. Helghat warde titt nampn. Till komme titt rike. Skee tin wilie/ ſa ſom i Himmelen/ ſa oc po jordenne. Wart daghligha brödh giff os i dagh. Och forlat oſz waca ſkuld ſa ſom oc wy forlate them oſz ſkyldighe aro. Och in leed oſz icke i freſtelſe. Vthan feels oſz fra ondo. Amen.

NORVAGICE.

WOr Fader du ſom eſt y Himmelen/ gehailiget worde dit nafn/ tilkomma os Riga dit/ din wilia geſkia paa jorden/ ſom handt er udi himmelen. Gif os y tag wort dagliga brouta/ och forlaet os wori ſkioldt / ſom wy forlata woza ſkioldonar / och lad os ickie komma udi friſtelſe / mann frals os fra onet. Thi Rigit er dit / macht och kracht fra evighait till evighait: Amen/

Accedat his & Anglica. Quæ non tantùm cum Germanicâ ſive Teuthonicâ, ſed maximè cum Danicâ & Norvagicâ convenientiam exhibet.

ANGLICE.

OVr Fathee/ whiche arte in heaven: halowed be thy name: Thy kyngdome come: Thy will be done even in earthe/ as it is in heaven/ geve us this day our daily bread: and forgive us our treſpaſſes/ as we forgive our treſpaſſers/ and leade us not in to temptation: But delyver us from evyll. For thine is the kingdome/ and the power/ and the glory for ever. Amen.

LATINE.

PAter noſter qui es in cælis: Sanctificetur nomen tuum: Veniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: Et remitte nobis debita noſtra, ſicut & nos remittimus debitoribus noſtris: Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos a malo: Quia tuum eſt regnum, & potentia & gloria in ſecula. Amen.

Quibus ex omnibus liquere ſat poteſt, non aliter *patrem* vocare Danos ceteroſque, Suedos inquam Norvagoſque quam Germani. et tantùm mutantibus leviter dialectis dicere ſingulos, vatter vader fader father: *Cælum*, himmel/ hemel/ himelen/ himlon. A quo Anglus ſolum recedens ait, heaven. Quod tamen ipſum haud aliunde quàm è Belgico Teuthonicoque promanavit. Nam hodieque Belgæ, quidquid eſt elevatum verheven

dicunt. *Nomen* **naeme/ naffn/ name**: *Regnum*, **reich/ rijcke/ rige/ rike/ riga** A[illegible] **kyngdome/** à **Kyng** sive **Coning**/ id est, Rex. *Voluntas*, **will wille/ vile wille wilia/ will.** Ubi notandum, Dan[illegible] simplice **b** consonante, quemadmodum Latini, efferre, quod alij geminato. *T*[illegible], **erden/ aerden/ jorden/ jordenne, jordan.** Anglicè **earthe** Quod postremum maxime convenit cum verbis Taciti, qui Germanos etiam vetusti[illegible]mos *terram*, **hertham** sive **ertham** appellasse admonuit Libro de Moribus Germanorum. *Panis*, **brod, broot/ broed, brota, bread**: *Quot[illegible]ianum*, **teglich/ dagelijckse dagl[illegible]e da-gliga/ daily.** *Debitum* five [illegible]*ta*, **schuld/ schulden/ skyld/ schuld/ skiolde**: Angl[illegible]co, **trepasses.** *Tent*[illegible] **versuchung/ versoeckinge** Dani Norva[illegible]que ac [illegible]uedi noun[illegible]hil[illegible]ar autes peculiari voce **fristelse/ frestelse** & **frillelse** dicunt An[illegible]li e[illegible]ve, **temptation.** *Malum* Germanis est **ubel/** Belgis, **quade/** Da[illegible]is, [illegible]ued[illegible]s [illegible], **ont ondo/ ondt.** Germanis proximè hic accedunt Angli, qui **evell** simil[illegible]er [illegible]

Hæc Nomina appellativa. quibus si Pronomina Verbaq; ut vocant Grammatic[illegible]m-que Adverbia, Conjunctiones ac Præpositiones si adjiciamus, in paucas d[illegible]s oc[illegible]ret. Etenim Pronomen *noster*, **unser/ onse, vor/ wor voor our**: *Tuum* **dein uwe di[illegible]/ tin din thy**: *Nobis*, **uns/ oss/ os us**: *Nostrum*, **unser onse vort wart wort o[illegible]r** [illegible]bi Dan[illegible]rum **vort** idem valet quod **wort.** Verbi m *es*, **bist, est, arte.** *Fiat*, **gesc[illegible] ge-schiede/ worde lkee gescha/** Angli **bedone.** *Da*, **gib geeft/ gift/ gebe.** A[illegible]e[illegible] m *quemadmodum*, **wie, gelijt soin/ sasom/ som, even.** Quorum hoc Anglorum est antep[illegible]ul-timum **sasom** respondet sola voci, quæ posita invenitur in Oratione Domi[illegible]nice scripta ante aliquot secula, edente viro Cl. Frehero felicis memoriæ. [illegible] **heut** & **huyden** Germani & Belgæ id Dani, Suedi, Norvagi & Angli **dag** p[illegible] **day** id est, *hoc die*, efferunt. [illegible]t denique Præpositio *à*, quam [illegible]heut[illegible]nes Belg[illegible]q[illegible] & **van** dicunt, ea Danis, Sue[illegible]is & No[illegible]s est **fra/** & Angl[illegible] **fron[illegible].**

Est & hoc notabile in Danicâ linguâ, *Deum*, quem Germani belgæque **God** & *B[illegible]num*, quod iisdem est **Gud** & **Gued/** utrumq; à Danis vice versâ intelligi ac pronu[illegible]a[illegible] *Deum* **Gud** / *Bonum* **God** dic[illegible]t. ut plane ed[illegible]dicisse videantur, quod [illegible]aber [illegible]lus humani generis Christus Matthei cap. 19. vers. 17. ubi redar[illegible]ns quem[illegible] salutabatur *magister bonus*, *neminem* [illegible] *bo*[illegible]*um*, *nisi unum Deu*[illegible], resp[illegible] à m[illegible] [illegible]us **Gued** id est, *bonus* [illegible] D[illegible]ni[illegible], cum omnis bo[illegible] fi[illegible] & [illegible] Ac denique, quia opponitur *Malo*, [illegible] c[illegible], diabolo. Quod [illegible]t clarius patesceret, schema [illegible]jeci:

Danicè,	*Teutbonicè*	*T[illegible]cè*	*D[illegible]e*
Gud / Deus:	**Gud**/ bonum	**God** / De[illegible]:	**God**/ bonum.

His, ut Danicæ linguæ antiquitas magis magisque elucescat, subjun[illegible]enda Mensium nomina, cujusmodi ea ferè hodie habentur; Et ex adverso e[illegible]jusmodi quoque olim ab Anglosaxonibus fuerunt usurpata, Bedâ suggerente. Sunt verò ista:

Mens[illegible]s Danorum		*Menses veterum Anglorum a Beda indicati.*
Julemaaned	*December*	**Giuli** prior.
Julemaaned	*Ianuarius*	**Giuli** posterior.
Blidemaaned	*Februarius*	**Solmonat.**
Tormaaned	*Martius*	**Rhedmonat.**
Faaremaa[illegible]d	*Ap[illegible]lis*	**Eosturmonath.**
Maimaan[illegible]d	*Majus*	**Trimilchi.**
Hormaaned	*Iu[illegible]us*	**Lida** prior.
Ormemaaned	*Iulius*	**Lida** p[illegible]sterior.

Hoe[illegible]

Hoestmaaned	*Augustus*	Weidemaanath.
Fiskemaaned	*September*	Halegmonath.
Sædemaaned	*October*	Winterfyllath.
Slachtemaaned	*November*	Blothmonath.

Quâ tabellâ loco omnium primo, qui aliàs hodie mensium est ultimus, Decembrem collocavimus. Idque vel eam ob causam, quod Dani antiquitus annum, non ut hodie ab ipsis Calend. Januarij, sed à nocte, quæ sequeretur xxiv Decembris diem, auspicarentur. Eamque noctem, testante hoc etiam de AngloSaxonibus Beda, Modernect/ appellarunt, matrem, parentem ac principem omnium reliquarum, quæ eram eo anno insequuturæ, noctium. Et Dani vesperam ejus noctis, quasi mensis Julemaand anterioris initium factutæ, Julafften vocare hodieque consuerunt. Verum omnia ut clarius intelligantur, ipsa verba Bedæ proponam ex Libro ejus de Temp. Ratione cap. 13: *Antiqui Anglorum juxta cursum Lunæ suos menses computavêre: unde & a Luna, Hebræorum & Græcorum more, nomen accipiunt. Siquidem apud eos Luna* Mona / *Mensis* Monath *appellatur. Primus, ut eorum Mensis, quem Latini Ianuarium vocant, dicitur* Giuli. *Deinde Februarius* Solmonath: *Martius* Rhedmonath: *Aprilis,* Eosturmonath· *Majus,* Trimilchi. *Junius,* Lida. *Iulius, similiter* Lida: *Augustus* Weidmenath: *September,* Halegmonath: *October,* Winthyrfyllith. *November,* Blothmonath: *December,* Giuli *eodem nomine, quo Ianuarius vocatur.*

Unde est intelligere, præter cetera, Lunam jam olim Anglorum veterum linguâ Mona dictum; & *Mensem,* Monath. quod utrumque accuratè hodieque retinet idioma Danorum; qui Maane per geminum licet A scribant, exprimunt tamen ac pronunciant Mone; & *Mensem* similiter Moned dicunt, licet Maaned scribant.

Et ipsos quod attinet menses illos, quia idem Beda non eorum modò posuisse nomina satis habuit, sed eadem quoque ipsa cum interpretatus sit, operæ pretium existimavi, vestigiis ejus insistens, verba ipsius atque interpretationem ponere, & quid hac parte cum linguâ Danica Anglorum illi vetustissimi, suamque ex Daniâ (quod apud omnes in confesso est) originem ducentes, commune aut dissonum habuerint, propalam ostendere. Verba igitur Bedæ sunt loco jam dicto:

Menses Giuli (December & Januarius) *à conversione Solis in auctum diei, quia unus eorum* (December) *præcedit, alius* (Januarius) *subsequitur, nomina accipiunt.*

Utrumque hunc mensem, Decembrem & Januarium, Julemaande hodieque Dani dicunt. Et vult diserte Beda dictos Guile sive Jule *a conversione* sive *nixu*, quem Græci Τροπὴν dicunt, quæ fit in Tropico Capricorni, cum ibi se Sol ex imo ad superiora convertit ac erigit. quin & *Tropicus* & *Trope* vox nihil aliud quam *conversionem*, quomodo & Beda vocem Jule vertit, Græcis significat. Et dicitur hodieque Danis Huul sive Juel *Rota, trochus.* Alij apud Bedam legisse videntur Guile. quæ & ipsa Theutonica est vocula, *Rotam* quoque sive *orbem versatilem* notans. Kilianus. Wiel/ *Rota, orbis versatilis.* Anglicè, Whele. Significat quoque Belgis aliisque Theutonicæ populis Wielen/ *quiescere.* unde in mentem aliquando venit referre Bedæ Juli sive Guili ad Solis stationem sive solstitium hibernum circa hunc Tropicum: à quo nec alios abhorruisse reperio. Verum ab eâ recedere sententiâ me Beda fecit. Cujus emendatiores codices, quod Scaliger admonuit, diserte, ut dixi, Giuli/ non Guili habent; & ipse (Beda inquam) à Solis insuper, non *statione* sed *conversione* deducit. Et juvat jam quoque tam constans tot seculorum decursu servata apud Danos Bedæ vox, quam magni hodieque minoresque, senes ac juvenes frequentant, cum mensem hunc omnes Julemaaned appellent. En quam simplex oratio veritas! Et absque Bedâ fuisset, qui hucusque frustrà aliorum interpretatione intellectus hac parte non est, hoc egregium antiquitatis monumentum in obscuro delituisset. Quàm etiam longe petita sint, ac minime huc facientia, quæ ad vocis hujus Jul & Julemaaned enodationē vulgò adferuntur de Julio Cæsare, alibi & alias dicendi fortassè locus erit. Pergit deinde Beda.

Solmonath *dici potest mensis placentarum, quas diis suis offerebant.* Hodie ferè is mensis Februarius nimirum, Blidemonath Danis nuncupatur, quod exsultarent scilicet ad Solis

jubar, sese paulatim plenius pleniusque conspiciendum præbentis. Est enim blide idem quod Glad/ id est, *lætum* ac *hilare*. Nec alio, si etymon spectemus, illud a Beda positum Solmanath/ trahendum: Nam *Sol*, qui aliis ferè Germaniæ gentibus Son dicitur, Danis hodieque Soel nuncupatur. Et eum quoque, eadem hac de causâ, quod scilicet benignioribus suis radiis frigora dispelleret propiusq; hoc tempore accederet, adoratum olim a suppolaribus ostendit Olaus Magnus lib. 3. cap. 2.

Rhedemonat *à Deâ illorum Rheda, cui in bello sacrificabant, nominatur.* Intelligit mensem Martium, quo ferè tempore se ad navigandum & res suas exsequendas parare solent homines nautici ac negotiatores. ut idcirco verosimile habeam à Rheden/ id est, *parare*, ac *præparare* sic denominatum hunc mensem. Vegetius lib. 4. cap. 39. *Navigationis natalem quot annis solenni certamine publicoque spectaculo multarum gentium vi Idus Martias celebrari solitum.* Hodie hunc mensem Dani non quidem Rhedemonad / sed Thoermaanad appellant à Deo, ut videtur, Thaar/ ab illis solemniter olim culto: Cujus & Lucanus meminit, qui *Taranim* nominat, Gallis tribuens lib. 1. Phars. *Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.* Intelligitur verò Iupiter, qui à *tonitru* βροντῶν Græcis, Latinis *Tonans* dict*us*. Angli hodie *tonare* Taran dicunt, Dani Thoorne. Unde & *dies Iovis* eisdem Thaarsdag.

Eosturmonath / *qui nunc Paschalis mensis interpretatur, quondam à Dea illorum, quæ Eostre vocabatur, & cui in illo festa celebrabant, nomen habuit: a cujus nomine nunc Paschale tempus cognominant, consueto antiquæ observationis vocabula, gaudia novæ solennitatis vocantes.* Ab hoc mense Eosturmonath / id est, Aprili hodieque non Angli modò, sed & pleraque Germania Paschatis festum, quod, ut plurimum, in hunc mensem incidit, Oster Osteren & Osterdag denominant. Dani hodie Faaremaaned/ vel, quod omnia hoc mense quasi ridere incipiant, & fit, ut ille inquit, tum formosissimus annus, quo etiam Faire vox dicat; vel, quod Faare/ id est, *oves*, commodè cum graminis tenerioris committantur. Unde & Faaremelck Danis *lac ovinum*.

Trimilchi *dicebatur quod tribus vicibus in eo per diem pecora mulgebantur. Talis erat quondam ubertas Britanniæ vel potius Germaniæ, è quâ in Britanniam natio intravit Anglorum.* Hodie adhuc eam Majo præsertim mense ubertatem esse Daniæ, & ei quoque oræ omni, quæ est circa Flensburgum, ubi vetus Anglorum, qui in Britanniam trajecerunt, est ditio, res loquitur.

Lida *dicitur blandus sive navigabilis, quod in utroq; mense & blanda sit serenitas aurarum, & navigari soleant æquora.* *Vtroq; mense*, scilicet *Iunio* & *Iulio*, quorum ille Lida prior, hic Lida posterior dicitur. Lida verò nihil aliud est, quàm quod Danica hodieq; lingua, à quâ nec abit Germanica, lidelich/ hoc est, *tolerabile* ac *tractabile* dicit. Quod nimirum illo præsertim tempore se tractari ac commodè navigari permittat oceanus. Nam & alibi Beda docet, *Lida* tranquillum notare. Et Danis quoque hodie quidquid modicum aut exiguum Liden dicitur. Alia verò hac tempestate nomina utrique mensi tribuunt Dani, illum Hoemaaned à *fœno*, hunc à vermium, qui tunc se exerunt, copiâ Ormemaaned appellantes.

Wendenmonath *mensis Zizaniorum, quod eâ tempestate maximè abundent.* Superius non Buendenmonath / sed Weidmonath dixi, à pascendis, ut videtur, animalibus. Aliàs Wiedemonath si scriberetur (nisi & eò vox Wenden spectare dicamus) aptè ad Zizania, de quibus loqui tur, referetur. Zizania enim, ut hoc tempore, mense scilicet Augusto, abundant, ità & tum vel maximè extirpari solent, additis operis, quæ id agant. Est autem wieden & wien *purgare*. Unde & Galli *Vuider*, *eruncare* ac *perpurgare* dicunt. Carolus Magnus, qui mensibus singulis Germanica attribuit vocabula, non hunc sed Iunium Weidmaent indigitavit: hunc enim Oogstmaent & Arenmaent nominavit, à segetum maturitate.

Halegmonoth *mensis sacrorum.* Hellig/ hodieque Danis quicquid sanctum ac sacrum.

Winter fillet *ac si dicas composito nomine hieme plenum.* Winterfyllich sit propriè ad hiemem inclinans. Sic & broedfillich sive braſbellich Danis, quidquid facilè rumpi ac frangi potest. Hodie Sademaaned dicunt, quod ità sub Lunâ seligo, ut plurimum, mandari terræ soleat.

Blothmonat / *Mensis immolationum, quod in eo pecora quæ occisuri erant, Diis suis voverent.* Hoc enim mense, qui est November, mactari in usum familiæ boves ovesque consuetæ. Unde & Slachtemaaned nuncupant ferè hodie Dani.

His dies accedant hebdomidales. Ex quorum præcipuè nomenclationibus ac etymis recte

rectè explicatis, reliquorum, quos usurpat etiam Germania, repetenda origo atque antiquitas. Horum sunt nomina:

Søndag/	*Dies Solis.*	Thaarsdag/	*Dies Iovis.*
Maandag/	*Dies Lunæ.*	Fredag/	*Dies Veneris.*
Thisdag/	*Dies Martis.*	Loffuerdag/	*Dies Saturni.*
Onsdag/	*Dies Mercurij.*		

Et qnidem Septimanæ princeps dies, qui vulgo *dies Solis* dicitur, Danos haudquaquam à Sole duxisse inde liquet, quod secundum eorum idioma non Søndag cum esset dicendum, sed Søeldag. Dani etenim *Solem* non ut omnis ferè hodie Germania Søn/ sed Søel dicunt. Vnde certissimum fit respexisse Danos ad diem, qui in sacris scripturis Dominicus dicitur. ut scilicet hic primus hebdomadæ dies Søndag diceretur, quod esset quasi dies pacationis ac judicationis Dominicæ. Nam & hodie adhuc Søne *pacare* Danis dicitur. & olim quoque *judicare* Alemannis notavit. Nec enim aliter vetus olim Germania, cum primo Christi fidem suscepisset, appellasse etiam extremam & magnam illam Domini diem ex Marnero constat, cujus verba citat vir cl. Marquardus Freherus ad Symbolum Apostolorum, linguâ Alemannorum vetustissimâ evulgatum. Vbi hæc legas: Es naḥet gegen der Suonotage das God will suonen alle klage. Hinc Belgarum quoque sonen & versonen promanavit. Sed de his prolixius jam olim nos in originibus nostris Francicis, quas, si libet, videto. *Apocalyp. cap. 1. vers. 10.* *Lib. 3. cap. 6. p. 241. Et lib. 6. cap. 1. pag. 406*

Dominicum diem excipit Lunæ, ut eum vulgo etiam hodie vocamus, Maandag nuncupantes. Atque inde *Dies Martis*. Qui Danis Thisdag inde dictus existimatur, quod *Disa* sive *Thisa*, litium ac forensium judiciorum Dea, sit sacer. Sane Belgæ Germanique haud aliter, eodem scilicet respicientes, immissis duabus literulis, Dingsdach nominant, à dingen/ id est, *litem agitare*. Nam & Danis Ting hodieque *forum ju[...]* notat. Quod autem de Thisa Dea indicavimus, ejus rei præclarum existere vestigium in saxo Oretingburgensi, quod olim in medio fori Orething dicti positum, nunc verò jussu & authoritate illustris & generosi Dn. CHRISTIANI FRISII Toparchæ in Cragerup, Equitis aurati ac regij Cancellarij in arcem Orthinganam esse translatum docuit me elegantissimus Olaus Wormius in Fastis suis Danicis. Est enim lapidis ejus talis epigraphe. Efte Thisa logeur eer gen kerdi dia hid; id est, *Quia leges Thisæ in pretio habendæ; huc querelæ adferuntur*. Hæc Dea apud Danos adhuc paganos quam singulari curâ ac varie fuerit culta indicant præterea per boream fere universum nundinæ & solennia judicia Disting dicta, ut habent memor[...]icæ. Bel[...] ac T[...] Dingsdach [...]iamsi T[...] non nomen, saltem rem proximè expl[...] po[...] in Tewdap [...]at[...], cujus Lucanus memi[...]t, modò & ille pro Marte sit [...]ltus, [...] deduce[...]us. Ait enim ille Pharsal. 1. *Thisdag.* *Tingsdag.* *Dingsdag.*

Et quibus immitis placatur sanguine diro
Theutates.

De quo iterum adeundæ Origines nostræ.

Sequitur Onsdag/ *Dies Mercurij*, qui & aliis & propius o[...] [...] dicitur Odensdag. Belgæ Theutonesque adhuc propius Wonsdag seu Wodensdag appellant. Est enim à Woda/ qui Germanis *Mercurius* fuit. Dani *O[...]m* dixisse videntur. nisi Danos, abjectâ primore literâ w/ Odensdag & Onsdag pro Wodensdag & Wonsdag dixisse velimus, quomodo alias iidem oord pro woord. unfce pro wunsche/ ull pro will dicere con[...] [...]ocabulum primus, quod [...]iam, Paulus Diaconus [...] literas retulit, d[...]q, om[...] universum Germanorum communem Deum fuisse. Verba ejus sunt: *V[...], quem [...] Guodan dixerunt, ipse est qui apud Romanos Mercurius dicitur, & ab universis Germaniæ gentibus Deus adoratur &c.* Ex quibus & hoc liquet, [...] merarium quod nonnulli non modo Woensdach/ vel, ut Angli, Wednesdap/ sed Goensdach & Guodensdach eundem diem appellent: cum & Guodan & Wodan vocabula promiscuè usurpata fuerint. [...] Danorum quoque Odhin sive Othin hinc fluxisse, omissâ primore literâ W/ quâ Wodhin dicitur, mihi fit verisimile. *Onsdag.* *Lib. 1. cap. 9. de Gest. Long.*

Dies porro *Iovis* & *Veneris*, ille Thorsdag/ hic Fredag dictus. Hinc Anglis est Thursdap sive Tharsdap. Danis licet Thorsdag pronuncient, scribunt tamen Thaarsdag/ *Thaarsdag.*

proximè accedentes ad Lucanum, qui *Tharan* & *Taranim*, Latinâ flexione [illegible] Pharsal. 1: *Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.* Adamus Bremensis **Thaar** sive **Thur** borealibus fere omnibus indigitatum commemorat; additque in aere præsedisse, & modò serenitatem, modò tempestatem inducere solitum. Quin idem Adamus etiam *V*[illegible] meminit, nisi quod in eo à Diacono abeat quod *Martem* non *Mercurium* faciat, affirmet[illegible],

Lib. de Moribus Germanorum. non in nemoribus, ut habet Tacitus, sed in æde etiam auratâ posteriori ævo cultum [illegible]tumque. Ait enim de Upsala & idolis hisce verba faciens: *In hoc templo, quod totum ex auro paratum est, statuas trium Deorum veneratur populus. ita ut potentissimus eorum* **Thaar** *in medio solum habeat triclinium, hinc & inde locum possident* **Wodan** *&* **Fricco** *. Quorum significat*[illegible]*modi sunt,* **Thaar** *inquiunt præsidet in aere, qui tonitrus & fulmina, ventos imbresque, serena & fruges gubernat, alter* **Wodan** *id est, fortior, bella regit hominique mi*[illegible] *virtutem contra inimicos. Tertius est* **Fricco** *, pacem voluptatemque largiens mortalibus, cujus etiam simulachrum turpi*[illegible]*nem sexus præ se ferebat. Wodanem vero sculpunt armatum, sicut nostri Martem solent. Thaar autem cum sceptro Iovem exprimere videtur.* Hæc ante quingentos, & quod excurrit, annos Magister Adamus Canonicus & Historicus Bremensis, ut citat ad Diaconum Lindenbergius. Si quando igitur serenitas expeteretur, aut aliàs tempestatem deprecarentur, *Thaarani* sive *Thaaræ* supplicabant. Bellum gesturi litabant Wodæ, & denique nuptias ambientibus, aut aliàs liberos exoptantibus, consilium atque oraculum *Freæ* petebatur. Arma etiam ac spolia hostium eidem, ut trophæa quędam, suspendebant. Unde est quod Annal. 1 Tacitus Arminium inter cetera loquentem sic introducat, *Cerni adhuc Germanorum in lucis signa Romana, quæ dijs patrijs suspenderint.*

Fredag. Porro **Fredag** *Veneris dies*, quam diximus, consonat Diaconi potius verbis, qui *F*[illegible]*m* diserte nominat, quàm Adami, qui *Fricco* scribit, ut & Saxo noster. Satisque ex citatis liquet, pacis ac voluptatis Deam fuisse, quæ *Venus* aut *Isis* Tacito, Libro de Moribus Germanorum.

Loffuerdag. Septimanæ dierum qui est ultimus **loffuerdag**, **loverdag** & **liffuerdag**, sicuti non uno modo scribitur, ita nec uniusmodi haberi ejus potest interpretatio. Qui **loverdag** scribunt, videntur respicere vel ad lotionem publicam, cui eo die vacarent: vel ad nuptiarum contractus, post nimirum acceptum à Freâ nuptiarum auspicium. Unde & **loven/ loffte** & **bryploffte** nuptialia adhuc apud Danos verba sunt. Nobiliss. Vitfeldius felicis memoriæ, de Ethnicismo Danorū agens **lofferdag** inquit, est *dies purgationis* sive **Renselsis dag.**

DE NOMENCLATIONIBUS, QUIBUS ISLANDI MENSES [illegible]IGNIUNT.

His si addam vocabula, quibus menses nominant Islandi, apparebit propius, quod superius injecimus, eorum idioma, licet proximè ad Norvagicum accedat, habere tamen, quæ exoticam & à Norvagis plan[illegible]ersam sibinde gentem resipiant. Quis enim explicet hodie Norvagus aut Danus, **Skamdleges Maanudar**, quo *Decembrem* indica[illegible]? Quis **Midsuetrar** M. quo *Ianuarium*? Quis **Fostngans** M. quo *Februarium*? Quis **Jaffodegra** M. quo *Martium*? Quis **Sumar** M. quo *Aprilem*? quis **Fardaga** M. quo *M*[illegible]? Quis **Nottleisu** M. quo *Iunium*? Quis **Madka** M. quo *Iulium*? Quis **Hepanna** M. quo *Augustum*? Quis **Addraata** M. quo *Septembrem*? Quis **Slatrunar** M. quo *Octobrem*? Quis **Rydiudar** M. quo *Novembrem*? Quorum me sane omnium ignarum fateri habeam, nisi **Fardaga** M. qui *Majum* notat, ad **fair** quod *pulchrum*, sive **faar** quod *oves* significat, referamus [illegible] etiam modò allatas, ubi de Mense ageremus Aprili, & **Jaffndaga** ad æqualitatem, ob æquinoctium, quod in Martium incidit.

De vocabulis, quæ Danis propria.

Pag. 7[illegible]2. Relatum superius nobis, linguam Danicam, ut & Suedicam & Norvegicam, habere vocabula non quidem omnia, cum Germanis sive Saxonibus communia, sed fere [illegible]tum [illegible] intelligeretur scilicet, intercurrere haud pauca, quæ à Germanico non [illegible] idiomate, sed ab aliis quoque linguis in totum differant: Eaque nec Nomina tantum esse, sed Verba quoque, ut vocant Grammatici. Nos ut gustum eorum ac specimen aliquod exhiberemus, præcipue Nominum ejusmodi brevem syllogen subjiciendam existimavimus idque ordine alphabetico, in modum, ut sequitur:

A, amnis, flumen.
Aabredde, ripa, fluminis ora.
Aand, Spiritus.
Aar, annus.
Aare, remus.
Abelgaard, pomarium.
Affuels gaard, villa.
Almu, populus in republica.
Affuind, odium
Alvarvey, Regia via; Landstrate. Ger.
Aggerhone, perdix
Arn, focus. Fyrstede.
Attraa, [illegible] ium.
Ar, spica.
Areskeg, arista.

Bagdør, posticum.
Barn, puer, puer [illegible] Hebræorum, [illegible]
Barnebarn, N[illegible]
Barsel, Natalis, p[illegible]
Barselquinde, puerpera.
Berseleng, le[illegible] q[illegible] liberi [illegible]
Børn, liberi.
Børneseng, cunæ. alias bogge.
Bagtale, calumnia. bagdaskels.
Balgen, vagina. scheede.
Beg, pix, pick.
Begrebelse, offuer dode, nænia, lessus.
Belte, cingulum, [illegible] heus.
Bikube, alveare.
Bidrod, aculeus apis.
Blie, cataplaxa.
Bonde, r[illegible]
Bondegaard, r[illegible]
Brinck, clivus. Vox [illegible] nota, pro area aut loco [illegible].
Brusk, cartilago.
By, urbs, oppidum.
Bysuend, apparitor.
Bødiker, doliarius.
Butte, cupa. Hinc butteler[illegible]

Kniff, culter.
Creiter, Kreiter, navis [illegible] vide K.

Dengsuend, sequester
Denonde, diabolus, [illegible]
Dreng, famulus, puer.
Drengs dreng, mediastinus, infimus [illegible] um [illegible]
Drengebarn, puellus, [illegible] masculus.
Drotzel, Merula.

Egregne, silicula, filix.
Eg, ovum, Ey.
Enebettre, juniperus.

Faar, ovis.
Fanden, Satan.
Ferle, [illegible] plack, Belg.
Festemand, sponsus.
F[illegible]
Feste[illegible]
Festens gave, arrha sponsalitia.
Feide, [illegible]. Hinc feudum, & feudale jus.
Flesk. la[illegible], lardum.
Flecke [illegible], penna.
Fleck bow, [illegible] æmulus herbæ petasi.
Fondre, [illegible] lgice schull.
F[illegible]
F[illegible]
F[illegible]
Fodt, natus, a [illegible] nascor.
F[illegible] de, parere, gignere.

Gammel gammelman, gammelquinde, [illegible] anicula.
Gammelst, [illegible], obsoletum.
Gane, palatum.
Gaard, [illegible], aula.
Geulbud, [illegible]
Genloser, redemptor.
Gensuar, responsum.
Glæde, lætitia, gaudium.
Glædeskap, idem.
Green, ramus.
Grijs, porcus.
Grijs lile, blandientis vox.
Grijde, tripes, tripedanea olla.
Grijdske, [illegible] ula sive cochleare majus, [illegible] deducitur.
Gud, [illegible].
Gudbo[illegible]
G[illegible]
G[illegible]
G[illegible] quod lætas faciat segetes.

Haff, Haffuet, mare, oceanus, fretū.
Haff brusen, [illegible] mitus maris.
Haffbach, [illegible]
Helster, [illegible], canum collare.
Hiord, grex.
Hiord, cer[illegible] Hert, Belg.
Hiul, rota.
Hustru, uxor, ab hus, domus. & tru, fidelis.

Jeffn dogn, æquinoctium.
Jorden [illegible] Eert, Belg. & Saxonicè.
Jordrøg, fuuus terræ. fumaria.
Jule moned, December.
Jern, ferrum; Saxonicè Iser, per epen[illegible]

Kabe, toga.
Kalent, Salaris cœna, conventus ab ecclesi-

ecclesiastis indictus, à Græco καλεῖν, voco, accerso.
Kane, Linter. μονόξυλον.
Kane, Sletha, rheda.
Katin, Essedum.
Kavent, cerevisia secundaria.
Keerling, vetula. Græcis χήρα, vidua. Dicitur & χῆρος, orbus, desertus.
Kindheest, alapa. Mundslag.
Kiebe, maxilla.
Kid, hœdus.
Kile, cuneus.
Kiær, palus, aliàs Mose.
Kilde, fons.
Kiltebaand, cingulum.
Klagmaal, lessus, laudatio funebris. querela.
Kniff, culter.
Klinte, lolium.
Kiöd, caro.
Kiödmanger bode, macellum.
Kiödmanger, lanius.
Kiön, genus; menschelige kiön, humanum genus.

LAdegaard, villa. aliàs Laugaard.
Læbe, labium.
Legelon, Sostron, pro curatione.
Ladder, risus immodicus.
Laas, sera, claustrum. Saxon. Slot.
Laug, symbolum.
Lax, Salmo piscis.
Leiding, militia.
Lefning, reliquiæ.
Loppe, pulex.
Lue, flamma.
Lius, candela, à Latino lux, lucerna.
Lund, lucus.
Lydgryde, cortina, tinctorum ahenum.

MAd, cibus.
Maal, sermo.

NAdere, cæna.
Neffne, pugnus, fust.
Neffuer, liber. interior arboris tunica. bast alias.
Naffuer, terebra. Speyerbor aliàs.
Nagel, clavus.
Nögle, glomus, globus ex filis.

OL, öl, cerevisia. Eel, Anglis.
Ord, verbum, dictio, per aphæresin. Saxones per prosthesin woord dicunt.
Ordgyder, aretalogus.
Ore, öre secus; Oyl, Saxonicè.

PIge, puella, ancilla.
Pose, pera, saccus; propriè est saccus non admodum magnus.
Pung, marsupium, crumena. Videndum Glossarium nostrum priscum Gallicum in *Poungia*. Glossis Græcanicis exponitur πουγγίον, pungi, marsupium. Item πουγγὸς, κρυμένα, φασκώλιον. Gallorum hodie poche idem uotans a Danico hoc d manasse videtur.

QVie, juvenca, vacca.
Quinde, mulier.
Quindesblysel, fœmineum genitale.
Quinde smucke, mundus muliebris.
Quinde kaabe, palla, hoicke Belg.

RAgkniff, novacula.
Ræff, vulpes.
Roesglede, jactantia.
Reeb, restis. Tou Belgis.
Reege, squillæ.

SAnde verum.
Sandheed, veritas à sancto fortasse Latinorum.
Senep, Sinapi. convenit cum Germanis, Belgæ mostart dicunt.
Seng, lectus.
Sild, halec, harinck, Belg.
Spidöxe, bipennis, utrinque secans securis.
Skoge, scortum.
Slegfredqvinde, concubinax.
Skam, infamia.
Skeg, barba.
Spiud, hasta.
Skiorte, indusium, subucula.
Serck, indusium fœmineum.
Smur, butyrum. per prosthesin forte. nam Græcis μύρον, unguentum. & hinc Saxonibus Smeren.
Stor, magnum.
Stwd, juvencus, bos.

TAle, sermocinari.
Ting, forum judiciale.
Træ, arbor.

VAn, aqua. Water & Waffer Germ. Dani V simplex pro W. passim usurpant, quemadmodum & Latini. *Vinum* enim Vin scribunt, non ut Belgæ aut Saxones Wijn, Win.
Venster, sinistrum. Venster haand. sinistra manus. Venster side, sinistrum latus.

In his jam enumeratis notandum, præter alia, vocabulum *poſe*. quo *ſaccus* etiam ſive *ſaculus* denotatur. Nam licet Danis **ſeck**/ *ſaccus* dicatur, tamen, ſaccus non admodum magnus, cujuſmodi fere Latinorum *pera*, iiſdem *poſe* propriè dicitur. quâ an alij Germanici idiomatis variandi felicitate polleant, addubito. Quin & hoc illâ occaſione præteriri haud debet, vocem *ſaccum* non tantum Germanicæ linguæ ceteriſque boreæ populis fere omnibus, ut Danis, Suedis, Norvagis, ſed & Hebræis, Græcis, Latinis & neſcio cui non genti ſimiliter uſurpari. Sic & **Serck**/quo dixi Danis *induſium fœmineum* notari, cum iidem vocabulo **ſiorte** virile *induſium*, ſive *Camiſiam* ut vulgo vocamus, intelligant, indicio ſit, eam eſſe idiomatis Danici rationem atque ubertatem, quâ haud cedat nationibus aut linguis aliis, imo & ſuperet in pluribus. Quis enim qui lexica nobis feliciſſimarum linguarum Hebrææ, Græcæ, Latinæ aut alius divitis ſimiliter idiomatis contexuit, hanc, ut ſic dicam, idiotetem ullâ earum expreſſit aut aſſequutus eſt? Ut inquam *camiſiam* ſive *indumentum*, quod viro tantum convenit, ab eo, quod fœminarum eſt proprium, diſcernens, unicâ id voculâ, hoc **ſerck**, illud **ſiorte** diſcriminatim dicendo, extulerit?

Monendus præterea Lector, nonnulla in iiſdem ſuperius vocabulis Danicis cum accentu, & præſertim literam **o** à nobis alicubi eum in modum notatam, quæ potius virgulâ tranſmiſsâ ſcribi debuerat. At ejuſmodi cum deeſſet typographo character, utpote qui nec Belgicæ aut linguæ Latinæ, uti nec Græcanicæ, uſitatus ſit, quod potuimus id præſtitimus; & accentu ſuperpoſito, aliquam à reliquis, quæ **o** ſcribuntur, differentiam, quæ in pronunciatione præcipuè ſe exerit, ſubindicandam cenſuimus obiter.

Sed & hoc poſtremo haud omittendum, vocabula ejuſmodi, quæ Danis cum Saxonibus aut reliquâ Germaniâ communia haud ſunt, non hic à nobis omnia, ſed aliqua tantum adnotata. Omnia & quæcunque haberi poſſunt, ſi coacervare eſſet animus, modum res excederet, ſaltem huic loco atque inſtituto huic noſtro minus conveniret, & Lexicon propemodo proprium apparatus ejuſmodi ſeorſim depoſceret. Itaque gradum cum Deo hic ſiſtimus.

FINIS.

LECTORI

LECTORI.

ERrata typographica sub calcem Operis ac maximè post Indices suo loco collocata. Hic quæ ipsum contextum & omissa nonnulla, & de quibus commonendus seorsim ac propius lector videatur, tum præsertim, quæ tabulas familiarum id est genealogias, utpote à variis variè nec uno modo acceptas, concernunt, præcipue subindicanda. Et quidem

LIBRO I.

Pag. 29. v. 24. *Quem sequens deinde ætas Hyldetan appellavit*) Hæc forte verba, quæ apud Saxonem tamen reperiuntur, ut glossema, irrepsisse in contextum à manu librarij verisimile fit; quod exinde Haraldus III ità cognominatus memoretur ob excussos à Viseto dentes, & iterum in eorum locum renatos molares. Nos idcirco tertium hunc Haraldum inferius non *Hyldetan* sed *Haldtan* discriminis causa nominatum conjecimus, cum, ut innui, verius fors sit priora illa de Haraldo Borchari filio irreptitia esse; deque solo Haraldo III cognominis istud accipiendum. Spectant huc quoque sequentia, quæ legas pag. 30. b. 30. & seq.

LIBRO III.

Pag. 86. v. 24, quæ posita est tabula Genealogica id vitij habere in Erratis, quæ sequuntur, ostendimus, ut perperam ubique, xc proc, expressum habeatur. Ipsa igitur Errata inspicienda.

Pag. 89. v. 39. *Sigefrido igitur, Vuitichindi Saxonum Ducis socero)* Hujus Sigefridi Danorum regis, eâ tempestate quæ fuerit authoritas ac nominis exinde ob res domi militiæq; præclare ac late gestas memoria, indicat Diploma Caroli Magni, quod integrum recitat Albertus Abbas Stadensis ad annum 788. ubi inter ceteros dioeceseos Bremensis limites nominatur *Sigefridismor*.

LIBRO IV.

Pag. 93. v. 13. *fratris Sigefridi filium desideravit*) Abbas Stadensis fratris Godefredi filium nominat, non addito *Sigefridi* nomine.

Pag. 115. v. 41. *De Segefrido fortassis ut concedam)* Notandum Abonem in obsidione Parisiensi memorare post Henricum Ducem à Normannis sive Danis, ut suo loco retulimus, stratagemate interemptum, *Danorum Regem Sirinc cum quinquaginta suorum submersum.* Quem esse similiter *Sigefridum* hariolor, ut ità fortassis plures fuerint Sigefridi nomine vel Duces vel, ut vulgò etiam præfecti cohortium intelligebantur, Reges.

LIBRO V.

Pag. 145. v. 15. *Cujus postmodum sacrilegij infelici nece pœnas dedit.)* Verba hæc Saxonis Grammatici sunt de rege Suenone. At quomodo *infelici nece* Saxo? qui jam ante, quomodo monuimus, eundem hunc *Suenonem* retulisti, *senilis animæ laboribus fessum & ab omni humana perturbatione vacuum solisque operantem divinis ad vitam meliorem decessisse?* Sed non tuum hoc, vir maxime, vitium, sed librarij potius, leviterque rescribimus omnemque contradictionem tollimus legendo, *infelici carcere*. quod & visum felicis ingenij juveni amico haud è multis nostro Stephano Joh Stephanio, jam nuper ex athenæo Lugdunensi Batavorum ad Eloquentiæ professionem in academiam Regiam Soranam honorifice evocato. De carcere verò deque custodia non unâ regis Suenonis sive, ut appellatum aliàs diximus, Suenothonis, repetenda quæ memorata nobis pag. 137. quæque & habet prolixe Saxo & Adamus Bremensis Lib. 2. cap. 21.

Pag. 165. v. 12. *ejectisque anchoris, baculis exploratores se dederunt littori)* An verisimile baculis seu fustibus id effici potuisse, non cimbis potius vel lembis minoribus, cujusmodi ad manus plerumque sunt navigiis grandioribus? At hujusmodi cimbæ sive cimbulæ cum linguâ Danica botæ & diminutive *botulæ*, Latina flexione, dicantur, num *batulis* sive *botulis*, quomodo ad oram quoque ejus paginæ commonuimus, scripsisse encomiasten illum dicemus?

dicemus? præsertim cum & r[illegible]es eadem Danorum lingua **botecarle** dictos [illegible] et Vigorniensis.

Pag. 178. v. 23. Hic quod positum est *Stemma Genealogicum Regum Daniæ* à G[illegible] Rege adusq; Suenonem Esthritium, ma[illegible]s secundum aliorum schemata ac me[illegible] ad nostram, quæ est memorata, historiam [illegible]eatur locis quibusdam expre[illegible]. Nam, præter alia, *Geva* non soror S[illegible]di Regis, sed filia fuisse refertur pag. 9[illegible]. E[illegible] *Sigefridus*, non affinis Vid[illegible]di Ma[illegible], sed ejus, ob ductam [illegible] Gevam, socer fuit ut & habent superius pag. 89. 9[illegible] Quapropter totum id [illegible] S[illegible]mm[illegible] dictum in modum, ut sequitur, additis suo loco notulis, rescribendum existimavimus.

GOTILA[illegible]US, *Danorum Rex Gregorio Turonensi. [illegible]ra lib. 4. pag. 87.*

HARAL[illegible]S R[illegible], [illegible]

GORN[illegible] [illegible] 38.

SIGEFRIDUS *Daniæ Rex*, Videchindum Ma[illegible]m *in Daniam profugum ex[illegible] pit an. Ch.* [illegible] *vide Alb. Sta[illegible]m. v[illegible] prater* GOTR[illegible] *regis statuitur. Sax[illegible] ejus non meminit. Vide [illegible]g. 89 & seq. superius.*

GOTRICUS *qui & Godefridus Daniæ Rex, bellum gerit cum Carolo Magno. vide ad an.* [illegible]4. *superius.*

Geva *nupta Vid[illegible]ndo Magno. Vide supra pag. 90, 17. 91, 35, 51.*

HEMMIN[illegible] *Daniæ Rex, Patruelis* God[illegible]tri [illegible] *di[illegible]tur H[illegible]lm[illegible]do & Adamo Bremensi.*

Haquinus. Angandeo. *Vide pag. 95.*

Reinoldus *a[illegible]* Reginbaldus *ce[illegible]sus in ex[illegible]ne patrui* Godefredi *adversus Obotritos. vide [illegible] Stadensem A[illegible]b. ad an. [illegible]8.*

OLAUS *Daniæ Rex.*

ANN[illegible]O *Stadensi ad ann. 817. Saxoni est* RINGO.

N. *[illegible] nupta* Sivardo *Norvago.*

SIGEFRIDUS, *Saxoni* SIGVARDUS. *Hic cum* Anulone *pro regno con[illegible] una cum* An[illegible] *que [illegible] & [illegible]nulo regis t[illegible]ulo insigniuntur.*

[illegible]s **Klack** *ab Imperatore L[illegible] a [illegible] traductus.*

Guthor[illegible]us *A[illegible]mo Bre[illegible] & Alberto Stadensi* [illegible]re.

ERICUS *à Ludovico Imp. Frisiis præfectus. Postmodum Daniæ Rex.*

Filia, nupta ERICO [illegible] *genuit* CANUT[illegible]M parvu[m] *regem Daniæ. vide [illegible]97.*

REG[illegible]RIDUS *Alberto Stadensi: Saxoni est* REGNER[U]S **Lodbroch**. *Ei liberi ex pluribus matrimoniis,*

Ex

1. Lathgerta

FRIDLENUS *Saxoni, qui Adamo Bremensi & aliis est* GODA[illegible]. [illegible] *in[s]ula Batavorum. Vide supra pag. 101. 112.* [illegible] Filiæ duæ *quarum nomina memoriæ pro[illegible] non [illegible], ut habet Saxo.*

2. Thora *Herothi Sueci filia*

A

3. Suanloga.

Regnaldus, Vuitserckus.

Ericus *Veerbart.*

De his Saxo libro 9.

4. Esberni *Sueci filia*

Ubbo. *De hoc Saxo lib. 9. pag. 87:* Interea Ubbo per avum suum Esbernum. *At Thoræ videtur tribuere pag. 86. eodem libro, ubi inquit:* Quo facto, omnibus quos ex Thorâ procreaverat, filiis præter Ubbonem, assumptis.

Rath-

A

Rathbartus Dux Saxoni, qui Scotiæ australibus insulis præfectus.

Dun.

Varthus.

Ivarus. patri in Anglia successit.

Agnerus. Rex Angliæ post Ivarum.

Blornus, aliàs Iernside dictus Sueciæ Rex.

SIVARDUS. Ab anguino obtutu Snogoye. Daniæ Rex.

Sigefridus & Haldanus fratres. quorum Abbas Stadensis & Annales Francorū, exq; iis nos ad an. 865 & demceps meminimus, an ad filios quoque Regneri sint referendi, cum id diserte Chronolog[i] haud tradant, in medio relinquimus.

ERICUS Barn sive puer, Daniæ Rex. — Vxor N. filia Guthormi.

CANUTUS parvus item Laanekoud Daniæ Rex.

FROTHO.

GORMO, qui Alberto Stadensi ad an. 921, filius Hardevechi sive Haraldi potius: Nam Saxo inter hunc & Frothonem interserit Gormonem Haraldumqne, ut monitum nobis pag. 129. superius. Hic ex Thyra Anglorum regis filia suscepit,

Ericus Angl. Orient. Rex supra ad ann. 902.

HARALDUM Daniæ regem cognomento blaatand. cui uxor fuit — Gyritha, ut Saxo habet. Helmoldo, Adamo Bremensi & Alberto Stadensi ad an. 948 est Gunilda. Vide suo loco supra.

Canutum apud Hibernos cæsum.

Gunildam, quæ nupta Erico Blodoxe, Norvagiæ regi post Haraldum Harfagerum.

Haraldus Graafeldus, defuncto Haquino Adelsteno, Norvagiæ rex.

Gnnilda nupta Palingo Comiti Anglico. Vide ad an. 100. & 103. Itemq; Math. Vestmonasteriensem.

Sueno ab Othone Magno Imp. Snenotho dictus. ei nati,

Haquinus à Sembis interemptus.

Ex N.

Thyra, de qua vide pag. 138 & 139. Norvagiæ Chronicō non filiā sed sororem facit Suenonis. Perperam eam Genealogiæ, quæ Saxonis Editioni Danicæ inseruntur, Godvino Anglico nuptam referunt: cum de Thyra, Vlphonis sorore, id verum sit.

HARALDUS Daniæ rex. cujus meminit Ditmarus & Erici Regis Chronicon, silente Saxone. vide pag. 147. superius.

Ex Sygrithâ

Emma soror Richardi Normanniæ Ducis &c — CANUTUS Magnus Daniæ Angliæ &c. Rex. — Albina Norvagica.

MARGARETA aliis ESTARITA, vide superius suo loco pag. 18a.

CANUTUS Durus Angliæ & Daniæ Rex.

Gnnilda, Vrspergensi Cunigunda, nupta Hērico III. Imp. R[o].

Haraldus Rex Angliæ.

Sueno Rex Norvagiæ.

Vide

Vide Tabulam superius pagina 180.

Haquinus Jarlus, *qui Norvagiam* Canuti Magni *nomine administrans, periisse naufragio memoratur inter Norvagiam & Angliam pag. 154, eum diserte Norvagiæ Chronicon, filium fuisse sororis* Canuti Magni *refert: natum patre* Erico Jarlo. *Vide &* **Haagen Jarl Ericksen** *idem nominat. Qua autem sorore* Canuti *genitus non additur. Agnoscit interim Thyram Saxo, sororem Canuti Magni. vide pag. 315 Genealogiam* Haraldi Hartageri.

A
|
Magnus *fortunâ & vocabulo, ut habet Saxo Grammaticus lib. 10.*

Pag. 185. v. 52. *Gemmeticensis Haraldum Herfagam vocat)* Perperam *Herfagam* aut *Harfagerum* vocat, qui cognomento **Haarderaade** sive *Durus* dicebatur; nisi eatenus id cognomenti inditum ei capiamus, quatenus ex stirpe *Harfageri* sit natus.

Pag. 195. v. 52. *Adveniente præcipuè pontifice Eugenio)* Legendum *pontifice Romano*, commonui, ni fallor, in Erratis. nam de nomine pontificis certo non constat.

Pag. 202. 34. *Olai filij Haraldi Harfagre)* Verius *Haraldi* **Haarderaade**. Sed ità appellasse Chronologi videntur, quicunque regum Norvagiæ, *Haraldi* præsertim nomine, ab *Haraldo Harfagero* proximè descendunt.

Pag. 211. v. 44. *Sibi vicissim ejusdem regis novercam, Norvagensium quondam Reginam, Malfredam despondit)* At mater *Magni Blinde* sive *Cæci*, non noverca dicitur pag. 386 in Genealogiâ superius regum Norvagiæ. Saxo tamen Grammaticus, ut posuimus, novercam nominat nec tamen nomine exprimit. Et patet ex verbis superius Chronici Norvagici, pag. 206 indicatis, ante *Malfredam* (quæ ut memoratum ibidem Russorum regis filia fuit, soror *Ingeburgæ*, quam matrem habuit Valdemarus 1) Sivardo fuisse nuptam Hiberniæ regis filiam, quæ an mater *Magni* fuerit, & ità *Malfreda* Saxoni noverca sit intellectâ, quod dicam non habeo.

Pag. 221. v. *Adjiciens semet propius accurrere voluisse, nisi præpedivissent imperij negotia)* Hujus rei mentionem facit epistola ipsius Imperatoris *Frederici Barbarossæ*, quæ integra recitatur apud Chronologos. Ubi tamen Daniæ hic Rex perperam *Petrus* nominatur, qui ipsus est *Sueno*, cognomento, ut indicatum, *Gratenbede*. *Petrus Daniæ Rex, perperam.*

Pag. 231. Tabula Genealogica, quæ hic posita, eum memoret quidem liberos, qui nati *Canuto* Daniæ regi ex *Adelâ* Comitis Flandriæ *Roberti* filiâ, omissi interim, qui vicissim ex iisdem *Canuti* atque *Adelæ*, filiabus præsertim, progeniti. quorum tamen in historiâ pag. 198. v. 56. & pag. 199. v. 1. & seq. haud omissa mentio. Quapropter sequuti partim Saxonem Grammaticum, partim Flandriæ Chronica, prosapiam eorum paulò pleniorem subjiciendam existimavi. Est verò ejusmodi:

CANUTUS *Daniæ Rex.* —— Adela *Comitis Flandriæ Roberti filia.*

Ingertha *Folchoni nupta.*	Carolus *Flandriæ Comes Brugis trucidatus.*	Cecilia.

Canutus. Benedictus. Arnulphus.

Sed Arnulphus *an* Ingerthæ *sive potius* Ceciliæ *tribuendus ambigere scriptores Flandrici faciunt, qui eum ex sorore tantùm* Caroli *Flandriæ Comitis prognatum memorant nominantque* Arnulphum Danum. *Saxo Grammaticus ejus non meminit, oppido tamen memorabilis: utpote qui occupare Flandriam*

post interemptum nefariè Flandriæ Comitem Carolum *avunculum suum amisus, maximos sibi adversarios repperit, Normanniæ scilicet Ducem Gulielmum ipsumq; Franciæ regem, ut & est à nobis in historia propius indicatum pag. 199. & pag. 205. Messenio, qui Tabulas Genealogicas Sueciæ regum edidit* Canutum *&* Benedictum *Suecorum Duces non Ingerthæ sed Ceciliæ, secus quam Saxo, tribuit.* Arnulphi *ne per somnium quidem meminit. nec liberos quoque Ingerthæ accenset.*

ADDENDVM.

Pag. 140. v. 55. ejusdem libri V. *Sed Imperatrix viva etiam cremata memoratur.* Et mox pag. 141. v. 10. *Suam verò conjugem Imperator supplicio afficiendam permisit.*) Citat versus Gulielmus Heda in Ansfrido præsule Trajectensi, qui in reginam indicant latam sententiam ut ignitis periret favillis, ut versus ipsi habent. At Vanderburgius in historiâ Sabaudicâ, ubi agit de *Beraldo*, innuere videtur *Mariam* hanc *Arragonicam* (ità enim imperatrix hæc dicta) à *Beraldo* confossam in adulterio deprehensam. Cum Hedâ facit Chronicon Carionis aliique. At Vanderburgius rationem deinde addit, cur à receptâ opinione recedens malit credere, quod tradit historia Sabaudica, confossam à Beraldo.

Lib. VI.

Pag. 240. v. 5. *Talibus Radulphum aggressus Imperator)* Quæ habet Radevicus in chronico suo de Gestis Frederici I. Imp. cognomento Barbarossæ, *de nunciis regis Daciæ*, ut verba ejus præferunt, *petentibus investituram suo regi mittere*, circa annum 1158, ea capienda, de hoc præcipue *Radulpho*. qui, ut videtur, largius heri sui mandata Cæsari exposuit aut Cæsaris ad Regem, herum suum, retulit.

Pag. 257. v. 10. *Quo insubito juvenis responso)* Scripseram, & ità restituendum, *Quo insubido juvenis responso*. Aul. Gellius lib. 19. cap. 9. *Sed ne nos tanquam insubidos & ἀναφροδίτους condemnetis.* Symmachus epist. 4. lib. 1. *Summâ adficior gratiâ, quod animadverto literas meas tibi insubidas non videri. insubidas*, id est, *insuaves, tetricas & ingratas.*

Pag. 301. v. 21. *Contigit in lena &c.)* Hos versus paulo aliter recitat Ericus Olai Opsalensis historiæ suæ Sueticæ lib. 3. ita scilicet:

Contigit in Lenum duo Dansche lupo ser enom,
At Suenskom Suenom togo dorsum verbere plenum.

Pag. 324. Hac in tabula *Regissa* quæ dicitur, *Henrici Leonis* Saxoniæ Ducis filia, alibi & aliis est *Gertbruda*. quomodo & nos quoque eam vocatam nuptuique traditam *Canuto* Regi meminimus pag. 290. 37. item. 163. 49. Et statim eâdem hac tabellâ, quæ primò nupta *Valdemaro* II *Maria* nominatur, *Othonis* IV Imp. filia, eam *Ingeburgam* fuisse dictam superius suo loco pag. 295. 11 in historiâ meminimus & sororē quidem germanam fuisse *Othonis* Brunsvicensium Ducis, postmodum Imperatoris, filiam verò ejusdem *Henrici Leonis*. Adeò ut tabellam hanc dum revocare ad historiam & ea, quæ essent à nobis superius memorata, conaremur, hoc omissum nobis, aliò festinantibus, videatur. Prius expressit, in Synopsi suâ historiarum Danicarum, vernaculo idiomate editâ, vir clarus Claudius Lysander Danus, sequutus, ut videtur, Reusnerum, qui *Richsam* viduam *Frederici* Palatini *Canuto* regi similiter nuptam memorat: & fratri item *Canuti* Regis *Valdemaro* II *Mariam* tribuit, filiam *Othonis* Brunsvicensis postea Imperatoris, qui & filius fuit *Henrici* Leonis. Nos (an certiore calculo viderint alij) nobilissimum Vitfeldium felicis memoriæ hac parte in historiâ, pag. jam dictâ 295, 11, sequuti, *Ingeburgam* nuncupavimus, & filiam quidem *Leonis*; Othonis verò Brunsvicensis, qui postea imperavit, fuisse sororem indicavimus. ut ità fratres germani *Canutus* & *Valdemarus* Daniæ Reges, primi Valdemari filij, *Leonis Henrici* uterque filiam sibi conjugem habuerit, *Gertrudam* ille, hic verò, *Valdemarus* inquam, *Ingeburgam* nomine.

Lib.

Lib. VII.

Pag. 355. Quæ hic expressa est genealogia, iterum *Mariam* nominat, conjugem primam *Valdemari* II, eamque *Othonis* IV Imp. filij Leonis, non sororem sed filiam facit, secus quàm in historiâ memoratum, uti jam diximus. Sed & illud eâdem Tabulâ animadvertendum, *Ingeburga* quæ filia fuit *Erici* Danorum Regis, cognomento *Sancti*, ac nupta Norvagiæ Regi *Magno*, ut est in historia pag. 337, 25, memoratum, inter liberos jam dicti regis prætermissam, ac loco huic suo, inter *Iuditham* & *Margaretam*, postliminiò interferendam.

Pag. 361. 17. *Præterea ut* Margareta Alexandri *Scotorum Regis filia quatuor annorum puella, cum per ætatem commodum esset*,: Haquino Magni *Norvagiæ Regis filio ex* Ingeburga *diva* Erici *Danorum Regis filiâ suscepto, nuberet*) De hoc matrimonio, & cur non Anglo potius tradita sit hæc *Margareta*, quod regno utrique Scotorum & Angliæ longè fuisset, ut ipse judicat, utilissimum, prolixe disputat Johannes Major natione Scotus in suâ historiâ majoris Britanniæ lib. 4 pag. 67.

Pag. 377, 14 *In cujus (Tychonis episcopi Arhusiensis) locum est surrogatus ejusdem capitali archidiaconus Christiernus*) Christiernum successorem Tychonis etiam Vitfeldius hoc loco ponit, quem sumus sequuti; cum tamen ante, quomodo & ibidem retulimus, excessisse idem Tycho anno 1287 referatur, ac successorem habuisse Johannem Assuerum. Quod proximè convenit eum Indice Episcoporum Arhusiensium, qui Johannem sive Jonam Assuerum surrogatum Tychoni ait. Illud itaque, Lector, rejicere inter sphalmata mnemonica, si lubet, potes.

Pag. 384. Haraldi Haarfageri) *Haarfageri* sive, ut vernacule dicebatur, **Haarfaber** cognomentum unde natum Norvagorum huic Regi Haraldo prodit Chronicon Norvagiæ vernaculum; à capillitio nimirum illius culiori ac decoro. Quod idem chronicon pag. 29 sex ejus conjuges nominat, ex quibus ei nati filij numero xx. Superius quia tantùm præcipui nominati, hic ordine, tam uxorum singularum quàm filiorum subjeci nomina:

Haraldus Haarfagerus
Norvagiæ Rex genuit ex

Godâ filios 4	*Aasâ filios item* 4.	*Raginaldâ Erici regis Iutlandiæ filiâ*, 1	*Suanilda filios* 4.	*Asilda filios* 3.	*Snefridâ Findicâ filios*. 4,
1 Rorrige, 2 Sigtrude, 3 Frode, 4 Torgiuls.	1 Gutormum, 2 Haldanum nigrum: 3 Haldanũ Candidum. 4 Sigfrodum.	Ericum Blodoxe.	1 Olaum Giestad, 2 Biornonem. 3 Ragnarium. 4 Rykelium.	1 Dagerum 2 Ringerum, 3 Gudrodum	1 Siurdũ Rise 2 Haldanum Holigerum, 3 Gudrodũ Liomme, 4 Rogvaldum Rettelbeen.

Hac in recensione liberorum, seu filiorum *Haraldi* Haarfageri, non nominatur *Haquinus Adelstanus*, quem tamen fratrem *Erici Blodexe*, nominat idem Chronicon Norvagiæ pag. 22, sed Chronicon idem hunc statim solvit nodum pag. 30 addens eidem *Haraldo* Harlagero *Thoram* concubinam junctam jam senescenti, & ex eâ susceptum *Haquinum Adelstanum*. Atq; ità filios habuerit *Haraldus Haagefagerus* unum & viginti, ex uxoribus quidem legitimis viginti, ex concubina verò Adelstanum, qui prioribus additus vigesimus sit primus.

Idem porrò Norvagiæ chronicon liberos *Erici Blodexe*, Norvagorum Regis, præter *Haraldum Graafelderum* hos ejus filios nominat, *Gutormum Gamle*, *Haraldum Ranfroude*, *Erlingum*, *Gudrodum*, *Siurdum Sleje*. Et denique eâdem paginâ, ubi de *Magno Bono* Norvagiæ ac Daniæ rege, agitur, adde; *Ejus filia nupta Hogeno sive Haquino Iarlo, de quo videnda pag.* 180, v. 55, 56, 57 *superius*.

Lib. VIII.

Pag. 212. Hic quæ posita est Genealogia statim initio *Euphemiam filiam* facit *Magni* Sueciæ ac Norvagiæ regis, quemadmodum & Crantzius quoq;; at *soror* non *filia* fuisse *Magni*

Sueciæ regis ostenditur paginâ exinde quæ sequitur 538. atque ità hoc loco reponendum. &addenda præterea eâdem illâ Genealogiâ liberis *Henrici* Ducis Megapolensis & *Ingeburge*, filiæ Valdemari III, *Ingeburga* antistita Ribnissensis. de quâ videndum ad annum 1405.

Lib. IX.

Pag. 534. v. 22. *Exstitisse Prætenum, qui se Margaretæ Reginæ filium Olavum ferret*) Hæc in annum MCCCCII referuntur à Chronologis, cum anno MCCCLXXXVII objerit Margaretæ Reginæ filius *Olavus*, ut est ostensum superius pag. 510, 511. Ut hinc constare queat hunc falsarium integris annis quindecim ab obitu Olai Regis prodiisse demum. Et hinc est, quod Ericus Olaus Upsalensis historiæ suæ Sueticæ lib. 4, ex vulgi rumore ac fabulis potius quàm vero, scripserit in hæc verba pag. 253: *Haquini filius Olaus quo devenerit, aut ubi aut quâ morte objerit, ignoratur: nisi quod mater ejus quendam Olaum, qui se dicebat filium ejus, igne fecerit concremari*: Nam *Olaum* verè inque oculis amplexuque matris objisse diem, ac corpus ejus in æde Soranâ conditum illarumque majorum funeribus indicavimus superius pag. 510, 511, additis ejus ævi versibus, ex quibus intelligi insuper potuit, quod pag. 534 jam ante indicatâ, memoratur, hocce nimirum monstrum nutrice Olai Regis natum, & ab eâ fortasse subornatum quoque: & deniq; quod hic ex verbis præterea Erici Olai Suedici scriptoris jam positis est subintelligere, nominatum etiam Olaum: quamvis & ficto hoc nomine abuti eoque se efferre potuerit, ut istis est moris: exemploque, præter hunc aliosq;, etiam ille apud Romanos olim Trebellius Calca sit, qui se quàm asseveranter Clodium nomine Clodioque genitum tulit! ut refert pluribus Valerius præcipue Maximus.

NOTATIONES
Ad Chorographica.

PAg. 642. v. 45. *Pyrenæus Germanorum transitus non inhibuit*) Sunt Senecæ verba Libro Consolationis ad Heluiam matrem. Monuique ad oram, capienda de Cimbris præcipue eorumque in Gallias Hispaniamq; expeditione; idque ex iis, quæ a nobis sunt memorata in historiâ pag. 2 & pag. insuper 3 v. 39. Ubi Cimbri Theutonique ac Tigurini, exturbati vel, ut ipse loquitur Florus, exclusi memorantur *Galliâ Hispaniâque*. Et adde verba Plutarchi in Mario, quæ aspeximus superius paginis iam dictis: *Magno fortunæ favore usus videtur Marius. Nam cum barbari* (de Cimbris Theutonisque loquitur) *quasi quodam impetus refluxu, ferrentur prius in Hispaniam* &c. item epitomatoris Livij lib. LXVII: *Cimbri, vastatis omnibus, quæ circa Rhodanum & Pyrenæum sunt; per saltum in Hispaniam transgressi ibique multa loca populati; à Celtiberis fugati sunt.* Quæ omnia repetenda vel ideò accuratius hoc loco fuerunt, quia vir oppido doctus aliàs, extraque ingenij omnem aleam positus, loco Senecæ jam indicato non *Germanos* propriè sed *Gallos*, id est, *Celtiberos* capiendos commonuit. At inter Germanos etiam Cimbros agnitos ex † Tacito præterea constat.

† *Vide eius Germaniam.*

Pag. 738. v. 23. *Hanc* (Hillegelandiam) *fuêre qui Fotislandiam esse*) in vitâ S. Wilhadi Fotislandia dicta, ac sita memoratur inter Daniam & Frisiam, de quo vide supra pag. 176 historiam. Etiam *Fatæ* nominatam in historia notavimus pag. 175. v. 57. Et in eâ Edbertum episcopum Fionensem, qui eam ante inhabitarat, à prædonibus ad Christi fidem conversum. Vide pag, 175. v. 56. ipsam historiam.

Claudius Lyschander.

Pag. 787, 37. *Parsium, Vormium aliosq;*) Addi, præter alios, etiam Claudius Christophori Lyschander iisdem poterat; licet, quod constet, nihil Latinè ediderit; tamen ob evulgatum contextumque vernaculo idiomate Opus Genealogicum nominari meruerat; tum & fratris ipsius nomine. de quo ipsoque Claudio hæc habet V.cl. David Chytræus epistola quapiam ad Regem Fredericum II. Inter Regiæ Majestatis tuæ virtutum & laudum
» præcones Claudium Christophori Lyscandrum fore confido. qui cum in Germaniâ ha-
» ctenus optimis ac utilissimis studiis multos annos vacarit, & laudabiles ac præclaros, o-
» mnium intelligentium judicio, progressus in iis fecerit, præcipue tamen ad historiarum
» cognitionem, & regnorum Orbis noti, & patriæ imprimis suæ antiquitates, ex ultimâ
» antiquitate eruendas & illustrandas animum applicavit, ut non dubitem, si patronum &
» Mœcenatem nactus fuerit, eum paulo post magno patriæ usui ac ornamento futurum es-
» se. Et de ipso ejusdem fratre paulo post eâdem epistolâ: Præclaram in pervestigandis

veterum

veterum populorum, qui Chersonesos ac insulas regnorum tuorum olim incoluerunt; Cimbrorum, Getarum, Dacorum, Gothorum, Vandalorum antiquis sedibus, regnis ac rebus, toto orbe ante & post nati Christi tempora gloriosè gestis, operam navavit Ioh. Lyschander, Claudij hujus frater.

His addi, imo præmitti viris omnibus ab eruditione apud Danos celebratis *Tullius Cimber* debet, qui Senecæ etiam ac Ciceronis testimonio commendatus ævo Augustæo claruit ut ostensum est pag. 10. quique ut citat ille dicendi eminentissimus magister Fabius, Publio item Virgilio Maroni inter claros rhetores est relatus, ac dictus *Thucydides Britannus*, quod oriundus ab hisce boreæ oris Thucydidem præcipue in orationibus suis sit æmulatus. quamvis & idem, ut habent Virgiliana verba ac versus, ab origine ac cælo suo quædam traxerit, quę Atticam illam puritatem nonnihil obfuscarint. Versus Virgilij apud Quintilianum, ut dixi, leguntur lib. 8. cap. 3, sed ejusmodi, qui haud leve facessierint negotium viris nostri seculi inter primos eruditissimis; & in his eorundem coryphæo Iosepho Scaligero felicis memoriæ; & nuper Cl. viro Samueli Petiro, qui Libro III Miscellaneorum, quæ istis diebus Lutetiæ Parisiorum prodierunt, *Tullij Cimbri Glossas*, post Scaligerum, felicissime enodavit, cap. IX dicti jam tertij Miscellaneorum Libri. *Tullius Cimber*.

Qui porro memorati sæpiuscule in historiâ occurrunt Balthici maris insulani, & iis ortum versus vicini Sarmatarum populi, ut & in Chorographicis pag. 709 Scyri Hirrique; cujusmodi Borussi nunc fere gentesque Livoniæ, excitarunt me ut de eorundem moribus, quæ sequitur, Epistolam hominis eruditi, qui eas regiones inhabitavit ac pleraq; in coram vidit, proximè subjicerem:

DE RELIGIONE & SACRIFICIIS VETERUM BORUSSORUM, EPISTOLA IOHANNIS MELETII

Ad

GEORGIUM SABINUM.

CUm elegiam illam tuam, quam ad Petrum Bembum Cardinalem scripsisti, mihi legendam exhibuisset Hieronymus filius meus, qui tuis scriptis plurimum delectari solet, in qua de sacrificio capri, & anguium cultu, quæ nonnullæ Sarmaticæ gentes faciunt, commemoras: continere me non potui, quin ea quæ de vano cultu earum gentium comperi, ad te scriberem. tibi utique non ingratum fore sperans, si earum gentium, ad quas fato quodam vocatus es, & in quarum vicinia vitam agis, mores & idiolatriam plenius cognosceres. Multi enim superstitiosi ritus, idiolatricique cultus passim in his regionibus adhuc occulte servantur, qui tibi advenæ nondum forte cogniti sunt. Itaque visum est communicare tecum, quicquid de illis compertum habeo. Ac ne longiore utar procemio, referam primo sacrificia, quibus olim Borussi, Samogitæ, Lithuani, Ruteni & Livones, coluerunt dæmonia pro diis, atque nunc etiam multis in locis colunt occulte: deinde superstitiosos quosdam ritus, quibus nuptiæ, funera & parentalia, apud easdem gentes celebrantur.

Die Gregorij sacrificium facere solent Pergrubrio, qui florum, plantarum omniumque germinum Deus creditur. Huic Pergrubrio sacrificant hoc modo. Sacrificulus, quem Vurschayten appellant, tenet dextra obbam cerevisiæ plenam, invocatoque dæmonij nomine, decantat illius laudes: Tu (inquit) abigis hyemem, tu reducis amoenitatem veris: per te agri & horti virent, per te nemora & sylvæ frondent. Hac cantilena finita, dentibus apprehendens obbam, ebibit cerevisiam nulla adhibita manu: ipsamq; obbam ità mordicus epotam, retro supra caput jacit. Quæ cum è terra sublata iterumque impleta est, omnes quotquot adsunt ex ea bibunt ordine, atque in laudem Pergrubrij hymnum canunt. Postea epulantur tota die, & choreas ducunt.

Similiter quando jam segetes sunt maturæ, rustici in agris ad sacrificium congregantur, qui lingua Rutenica Zazinck vocatur, id est, initium messis. Hoc sacro peracto, unus è multitudine electus, messem auspicatur, manipulo demesso quem domum adfert. Postridie omnes, primo illius domestici, deinde cæteri quicunque volunt, messem faciunt.

Facta autem messe, solenne sacrificium pro gratiarum actione conficiunt, quod Rutenica lingua Ozinck, id est, consummatio messis dicitur. In hoc sacrificio, Sudini

Boruſſiæ populi, apud quos ſuccinum colligitur, capro litant, ſicut in elegia tua ad Bembem ſcribis.

Litandi vero ritus eſt talis. Congregato populi cœtu in horreo, adducitur caper, quem Vurſchaites illorum ſacrificulus mactaturus, imponit victimæ utramque manum, invocatque ordine dæmones, quos ipſi Deos eſſe credunt: videlicet, Occopirnum, Deum cœli & terræ; Antrimpum, deum maris; Gardoæten, deum nautarum, qualis olim apud Romanos fuit Portunnus; Potrympum, deum fluviorum ac fontium. Pilvitum, deum divitiarum, quem Latini Plutum vocant; Pergrubium, deum veris; Pargnum, deum tonitruum ac tempeſtatum: Pocclum, deum inferni & tenebrarum: Poccollum, deum aëriorum ſpirituum: Putſcætum, deum qui ſacros lucos tuetur. Auſcentum, deum incolumitatis & ægritudinis: Marcoppolum, deum magnatum & nobilium: Barſtuccas, quos Germani Erdmenlen/ hoc eſt, ſubterraneos vocant.

His dæmonibus invocatis, quotquot adſunt in horreo, omnes ſimul extollunt caprum, ſublimemque tenent, donec canatur hymnus: quo finito, rurſus demittunt ac ſiſtunt caprum in terram. Tum ſacrificulus admonet populum, ut ſolenne hoc ſacrificium, à majoribus pie inſtitutum, ſumma cum veneratione faciant, ejuſque memoriam religioſe ad poſteros conſervent. Hac conciuncula ad populum habita, ipſe mactat victimam, ſanguinemq; patina exceptum diſpergit. Carnem verò tradit mulieribus eodem in horreo coquendam. Hæ interea dum caro coquitur, parant è farina ſiliginea placentas, quas non imponunt in furnum, ſed viri focum circumſtantes, hinc illinc per ignem jaciunt abſque ceſſatione, tamdiu quoad illæ indureſcant & coquantur. His peractis, epulantur atque helluantur tota die ac nocte uſque ad vomitum. Ebrij deinde ſummo mane extra villam progrediuntur, ubi reliquias epularum, quæ remanſerunt, certo in loco terra operiunt, ne vel à volatilibus, vel à feris diripiantur. Poſtea dimiſſo cœtu ſuam quiſque domum repetit.

Cæterum, ex omnibus Sarmatiæ gentibus ſupra nominatis, multi adhuc ſingulari veneratione colunt Putſcætum, qui ſacris arboribus & lucis præeſt. Is ſub arbore ſambuco domicilium habere creditur. Huic paſſim homines ſuperſtitioſi litant pane, cereviſia, aliiſq; cibis ſub arbore ſambuco poſitis, precantes à Puſcæto, ut placatum efficiat Marcoppolum deum magnatum & nobilium, ne graviore ſervitute à dominis ipſi premantur, utque ſibi mittantur Barſtuccæ, qui (ut ſupra dictum eſt) ſubterranei vocantur. His enim dæmonibus in domo verſantibus ſe fieri credunt fortunatiores: eiſque collocant veſperi in horreo ſuper menſam mappâ ſtratam panes, caſeos, butyrum, & cereviſiam: nec dubitant de fortunarum acceſſione, ſi mane reperiant cibos illic abſumptos. Et ſi quando intactius cibus in menſa remanet, tunc magna anguntur cura nihil nō adverſi metuentes.

Eædem gentes colunt ſpiritus quoſdam viſibiles, qui lingua Rutenica Coltky, Græca Coboli, Germanica Coboldi, vocantur. Hos ſpiritus credunt habitare in occultis ædium locis, vel in congerie lignorum: nutriuntq; eos laute omni ciborum genere, eo quod afferre ſoleant nutritoribus ſuis frumentum ex alienis horreis furto ablatum.

Cum vero hi ſpiritus alicubi habitare ac nutriri cupiunt, hoc modo ſuam erga patrem familias voluntatem declarant. In domo congerunt noctu ſegmenta lignorum, & mulctris lacte plenis imponunt varia animalium ſtercora. Quod ubi pater familias animadverterit, nec diſſipaverit ſegmenta, nec ſtercora è mulctris ejecerit, ſed de inquinato lacte cum omni familia ſua comederit, tunc illi apparere & permanere dicuntur.

Præterea Lituani & Samogitæ in dominibus ſub fornace, vel in angulo vaporarij ubi menſa ſtat, ſerpentes fovent, quos numinis inſtar colentes, certo anni tempore precibus ſacrificuli evocant ad menſam. Hi vero exeuntes, per mundum linteolum conſcendunt, & ſuper menſam aſſident: Ubi poſtquam ſingula fercula delibarunt, rurſus deſcendunt, ſeque abdunt in cavernis. Serpentibus digreſſis, homines læti fercula illa prægustata comedunt, ac ſperant illo anno omnia proſpere ſibi eventura. Quod ſi ad preces ſacrificuli non exierint ſerpentes, aut fercula ſuper menſam poſita non delibaverint, tum credunt ſe anno illo ſubituros magnam calamitatem.

Adhæc eædem gentes habent inter ſe ſortilegos, qui lingua Rutenica Burty vocantur, qui Potrimpum invocantes, ceram in aquam fundunt, atque ex figuis ſive imaginibus inter fundendum figuratis, pronunciant ac vaticinantur de quibuſcunq; rebus interrogati fuerint. Novi ipſe mulierculam, quæ cum diu reditum abſentis filij fruſtra expectaſſet: erat enim filius ex Boruſſia in Daniam profectus, conſulit ſortilegum, à quo edocta eſt,

illis

illum naufragio periisse. Cera enim in aquam fusa expressit formam fractæ navis, & effigiem resupini hominis, juxta navim fluitantis.

Apud Samogitas est mons ad fluvium Nauvassam situs, in cujus vertice olim perpetuus ignis à sacerdote conservabatur, in honorem ipsius Pargni, qui tonitruum & tempestatum potens a superstitiosa gente adhuc creditur. Hactenus de sacrificiis.

Nunc de ritibus NUPTIARUM, funerum & parentalium narrabo non minus ridicula quam superstitiosa. Apud Sudinos, Curonenses, Samogitas & Lithuanos, nubiles puellæ multis in locis gestant tintinnabulum, quod funiculo alligatum è cingulo dependet usque ad genua, nec ducuntur sed rapiuntur in matrimonium, veteri Lacedæmoniorum more à Lycurgo instituto. Rapiuntur autem non ab ipso sponso, sed à duobus sponsi cognatis. Ac postquam raptæ sunt, tunc primum requisito parentum consensu, matrimonium contrahitur.

Cum nuptiæ jam celebrantur, sponsa ducitur ter circa focum. Deinde in sellam ibi collocatur. Sedenti super sellam, pedes lavantur. Ea vero aqua, qua sponsæ lavantur pedes, conspergitur lectus nuptialis ac tota supellex domestica. Conspergentur item hospites, qui ad nuptias invitati sunt. Postea sponsæ os oblinitur melle, & oculi teguntur velamine, velatis oculis ipsa ducitur ad omnes ædium fores, quas jubetur contingere ac pulsare dextro pede. Ad singulas fores circumspergitur tritico, siligine, avena, hordeo, pisis, fabis & papavere. Qui enim sequitur sponsam, gestat saccum plenum omni genere frugum: cumque illam circumspergit, ait, nihil horum defuturum sponsæ, si religionem pie coluerit, remque domesticam curaverit ea diligentia, qua debet. His actis, aufertur sponsæ velamen ab oculis, & convivium celebratur.

Vesperi cum sponsa ad lectum deducenda est, inter saltandum ei abscinduntur crines: quibus abscissis, mulieres imponunt ei sertum, niveo linteolo adornatum, quod uxoribus gestare licet, donec filium pepererint. Tandiu enim uxores pro virginibus se gerunt. Ad extremum introducitur in cubiculum, ubi pulsata & verberata conjicitur in lectum, sponsoque traditur. Tum pro bellariis afferuntur testiculi caprini, vel ursini, quibus ipso nuptiarum die commanducatis, conjuges creduntur fieri fœcundi. Hac de causa nullum quoque animal castratum illic ad nuptias mactatur.

In FUNERIBUS hic servatur ritus à rusticanis. defunctorum cadavera vestibus & calceis induuntur, & erecta locantur super sellam, cui assidentes illorum propinqui, perpotant ac helluantur. epota cerevisia, fit lamentatio funebris, quæ in lingua Rutenica sic sonat: Ha, le le, le le, y procz tij mene umarl? ij za tij nie miel szto yesty, albo pyti? y procz tij umarl? Ha le le, le le ij za tij nie miel krasi ije mlodzice? ij procz tij umarl? Id est, Hei, hei mihi. Quare mortuus es? Num tibi deerat esca aut potus? Quare ergo mortuus es? Hei hei mihi: An non habuisti formosam conjugem? Quare ergo mortuus es? &c. Hoc modo lamentantes enumerant ordine omnia externa illius bona, cujus mortem deplorant: nempe, liberos, oves, boves, equos, anseres, gallinas, &c. Ad quę singula respondentes, occinunt hanc Næniam, Cur ergo mortuus es, qui hæc habebas?

Post lamentationem dantur cadaveri munuscula, nempe, mulieri fila cum acu: viro linteolum, idque ejus collo implicatur. Cum ad sepulturam effertur cadaver, plerique in equis funus prosequuntur, & currum obequitant quo cadaver vehitur: eductisque gladiis, verberant auras, vociferantes, Geygeythe begaythe peckelle, id est aufugite vos dæmones in infernum. Qui funus mortuo faciunt, nummos projiciunt in sepulchrum, tanquam viatico mortuum prosequentes. Collocant quoque panem, & lagenam cerevisiæ plenam ad caput cadaveris in sepulchrum illati, ne anima vel sitiat vel esuriat. Uxor mane & vesperi, oriente & occidente Sole, super extincti conjugis sepulchrum sedens vel jacens, lamentatur diebus triginta. Cognati vero ineunt CONVIVIA die tertio, sexto, nono, & quadragesimo à FUNERE. Ad quæ convivia animam defuncti invitant, precantes ante januam. In his conviviis quibus mortuo parentant, tacitè assident mensæ tanquam muti, nec utuntur cultris. Ad mensam vero ministrant duæ mulieres, quæ hospitibus cibum apponunt, nullo etiam cultello utentes. Singuli de unoquoque ferculo aliquid sub mensam jaciunt, quo animam pasci credunt, eisque potum affundunt. Si quod forte deciderit de mensa in terram, id non tollunt, sed desertis (ut ipsi loquuntur) animabus relinquunt manducandum, quæ nullos habent vel cognatos vel amicos viventes, à quibus excipiantur convivio. Peracto prandio, sacrificulus surgit de mensa, ac scopis domum purgat: animasque mortuorum cum pulvere ejicit, tanquam pulices atq; his precatur verbis,

„ ut è domo recedant, Jelij pilij dussicæ: **Nu wenn/ Nu wenn/** hoc est, edistis ac bibistis animæ dilectæ, ite foras, ite foras. Post hæc incipiunt convivæ inter se colloqui & certare poculis. Mulieres viris præbibunt, & viri mulieribus vicissim, seque mutuo osculantur.

„ De hac oblatione ciborum super tumulos defunctorum, meminit etiam Augustinus sermone decimoquinto de Sanctis, cujus verba hæc sunt: Miror cur apud quosdam infideles hodie tam perniciosus error increverit, ut super tumulos defunctorum cibos & vina conferant, quasi egressæ de corporibus animæ, carnales cibos requirant. Epulas enim & refectiones caro tantùm requirit. Spiritus autem & anima iis non indigent. Parare aliquis suis charis dicit, quod ipse devorat. quod præstat ventri, imputat pietati &c. Hactenus Augustinus.

„ Hæc quæ de superstitiosis ritibus, & ceremoniis illarum gentium narravi, partem ipse vidi, partim ab hominibus fide dignis audivi. Tu vero præstantissime vir, qui variarum rerum cognitione delectari solitus es, pro ea qua excellis humanitate, meum hoc qualecunque scriptum ab homine tui amantissimo profectum, boni consulas oro.

FINIS.

INDEX

INDEX I. COMPLECTENS

Memorabiliora Librorum ſex priorum.

A.

Adolphus

Anslo

B.

Brito-

C.

D.

E.

F.

G.

H.

mitatus

K.

L.

M.

N.

Neptu

O.

P.

Propin-

Q.

R.

S.

Signe

T.

Tobe

W.

Z.

INDEX II.
COMPLECTENS
Memorabiliora Libri Septimi.

A.

B.

C.

quasdam

D.

Eduardus

E.

F.

G.

Grodera

I.

K.

L.

M.

S.

T.

V.

Z.

Finis Secundi Indicis.

INDEX III
CONTINENS
Memorabiliora Libri Octavi.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

Henr

N.

N

O.

P.

R

S

T.

V.

Finis terti Indicis.

INDEX IV.
COMPLECTENS
Memorabiliora Libri IX & X.

A.

B.

F.

G.

Gulielmus

H.

I.

K.

L.

M.

N.

Nicolaus

Selandorum

T.

V.

Vichmannus

SYLLABVS AVCTORVM

Qui in Historia laudantur vel illustrantur.

ORDO
SEU
INDEX RERUM ac CAPITUM, Quæ
continentur in Descriptione CHOROGRAPHICA.

De

AUCTORES.

Quorum loci nonnulli extra ordinem vel emendati, notati, vel adserti in Descriptione CHOROGRAPHICA.

OMISSA

ADDENDA
NOTIS

PAg. 214. Referendum ad res *Erici Emundi* Regis, quod habet diserte Auctarium Gemblacense à Miræo editum. Ubi legas ad annum à nato Christo MCXXXVIII: Rex Danorum, auditâ morte Regis Anglorum, cum multo navium apparatu cum militari & pedestri exercitu, fines Angliæ devastat, omni crudelitatis genere, dicens antecessorum suorum hereditario jure & collimitanei maris vicinitate, sibi magis deberi regnum Angliæ, quam Stephano Regi & Normannis, ex Wilhelmi Bastardi pervasione. Rex Anglorum reputans periculosum primo impetu cum tam efferato hoste non ex æquo confligere, habitâ dilatione & inspectâ oportunitate, dispersos longe lateque & inhiantes prędæ, facili superavit congressione, multisque eorum aut interfectis aut captis, reliquos compulit cum dedecore ad propria redire.

Pag. 229, 46. *Petrus Duinus Danus circa hæc tempora Vratislaviæ.*) De eo in Breslographiâ suâ, sive Uratislaviâ, Silesiorum metropoli, *Nicolaus Henelius* I. U. D. hæc habet: Traustulit in cœnobium urbanum S. Vincentii cœnobiarcham & sodales Petrus Duinus Danus Præmonstratensi Ordini circa Annum Christi 1139. Multa Petri illius in Polonicis nostrisque historiis mentio. Cui inscripta incerto authore epitaphia si huic loco insererem, gratiam à lectore me initurum existimavi:

I.

Conditur hoc tumulo, sacrum hoc qui condidit olim
Delubrum, Petrus nomine, gente Danus,
Ingenio linguâque potens. Verum illud ut ampla
Sortis causa fuit, sic fuit ista necis.

II.

Hic jaceo infelix sine linguâ oculisque cadaver,
Non oculi exitio, sed mihi lingua fuit.

III.

Conditur hoc tumulo sacram hanc qui condidit ædem,
Fortunæ Danus conditor ipse suæ.

Pag. 595, 20. *Ubi Embricam ad Rhenum pervenisset*) Hujus rei sive historiolæ potius memoriam adhuc servat Ducis ejusdem tumulus, qui visitur hodieque Embricæ in æde ejus urbis cathedrali una cum inscriptione vernaculâ. Eam cujusmodi legit atque enotavit, cum ibi ecclesiastem ageret vir clarissimus ac reverendus SS. Theologiæ Doctor, *Henricus Diestius*, professor modò ac collega meus, hic adscribendam censui. Est vero ejusmodi:

Int jaer ons Heeren 1433. op sunte Jacobes avent/so staerff Hertoge Geert van Sleswig/ Greve to Holstein/ Stormeren und to Schouwenburgh. Bidt voor de Zile.

Pag. 738, 53. *Hanc fuere, qui Fotislandiam esse*) Etiam Faarœ cognominata hæc insula fuit. Eamque inhabitasse, cum eo adhuc nomine censeretur, Edbertum, qui à prædonibus ad Christi fidem conversus episcopatu postmodum apud Fionios est functus, memoravimus ad animum MXLIV. supra.

ERRATA

ERRATA.

PAg. 3 verf. 22 lege *ne* pro *ut*. pag. 5 v. 2 leg. *feperaverat*. ibid. verf. 44 leg. *pene*. pag. 9 verf. 20 leg. *certari*. pag. 17 38 leg. *sociandam*. pag. 18 25 leg. *Othinus*. pag. 24 v. 32. leg. *Frogertha*. pag. 27, 12 leg. *Starcathero*. pag. 29, 28 leg. *suos*. pag. 37, 31 leg. *quartus* pro *tertius*. pag. 41 leg. *Broderus* pro *Roderus*. pag. 54, 1 leg. *continuo*. pag. 55, 25 leg. *ab*. pag. 56, 20 leg. *admirationi*. pag. 57, 29 leg. *illi*. pag. 58, 8 leg. *Christum*. pag. 59, 20 leg. *centesimum*, pag. 70, 4 leg. 542. pag. 85, 24 leg. *atque*.

TABULÆ, quæ posita est pag. 85. NUMERI VITIOSE EXPRESSI ità restituendi:

ALFREDI filius Eduardus I. Angliæ Rex, filij & fucceffores ejus.

Adelstanus Angliæ Rex, Northumbriam recipit ac pulsis Danis folus regnum obtinuit an. XVI. obiit DCCCCXLII.	*Edmundus I* Angliæ rex. A. C. DCCCCI VI.	*Elredus* Rex A. C. DCCCCXLVIII.	*Edgina* Carolo Simplici Galliæ regi nupta, Ludovici tranfmarini mater.
Edvinus Angliæ Rex A. C. DCCCCLIII. &c.	*Edgarus* Rex Angliæ DCCCCLIX.	*Editha* Othonis I Imp. uxor obiit DCCCCXLVII.	
Eduardus II Rex Angliæ DCCCCLXV. &c.	*Edelredus* A. C. DCCCCLXXVIII a rege Danorum *Suenone* oppugnatus amittit Northumbriam, Merciam & tandem ex Anglia in Normanniam Galliæ profugiens totum regnum Danis cedit MXIV.		

Cetera, quæ fequuntur eâdem *Tabula*, rectè fe habent.

Pag. 94, 41 lege *Granum*. pag. 96, 54 lege *Ludovicus*. pag. 97, 11 leg. *pretium*. ib. v. 27 leg. *profectum*. v. 28 leg. *hoc*. v. 53 leg. *Hammenburch*. pag. 98, 29 leg. *vigore*. ib. v. 54. leg. *pp*. pag. 99, 1 lege *temporis*. ib. v. 19. leg. *ut arbitrio*. v. 30 leg. *Batavodurum*. v. 48. leg. *conqueruntur*. v. 34 leg. *Valachria*. pag. 100. v. 21 leg. *Flandriam*. pag. 105, 45 leg. *pane*. pag. 105, 34. leg. *fœdera*. pag. 106, 7 leg. *olim*. v. 8 leg. *habetur*. v. 11 leg. *alliciantur*. v. 30 leg. *pretiosum*. v. 39 leg. *Pillis*. pag. 107, 41 leg. *cu*. v. 25 leg. *Brunswiga*. v. 28 leg. *ceperunt*. pag. 112, 53 leg. *propter*. pag. 113, 1 leg. *Aitque*. pag. 130. 4 leg. *donec occurrit Imperator*. pag. 140, 15 leg. *imparatos*. pag. 141, 35 leg. *effusione*. pag. 141, 31 leg. *defossus*. pag. 143, 49. leg. *pomaria*. pag. 141, 10 leg. *idolo* pro *dolo*. pag. 145, 55 leg. *addit* pro *adduque*. pag. 148, 30 leg. *Sandvici*. ibid. v. 30 leg. *draconesque*. pag. 150, 30 leg. *signo*. pag. 151, 14 leg. *Edmundo*. ibid. v. 23 leg. *depositu*. pag. 158, 4 leg. *accusatorem*. pag. 158, 39 leg. *suppositium*. pag. 158, 47 leg. 1017. pag. 160, 48 leg. *atrocitatem*. pag. 162, 8 leg. *reductam*. pag. 162, 38 leg. *Titanum*. pag. 184, 53 leg. *jurisjurandi*. pag. 186, 14 leg. *molituros*. pag. 186, 56 leg. *Londinensibus*. pag. 189, 10 leg. *abusque*. pag. 191, 47 leg. *Marsburgi*. pag. 194, 24 leg. *Hierosolyma*. ibidem v. 3- leg. *tenuitudo*. pag. 195, 23 leg. *interregnum*. ibid. v. 52 pro *Eugenio* leg. *Romano*. pag. 197 leg. *institutum*. pag. 198, 30 leg. *præpositu*. pag. 203, 31 leg. *mulum*. pag. 205, 28 leg. *millesimo centesimo decimo anno*. ibid. v. 29 leg. *antistitum*. pag. 210 leg. *jurejurando*. pag. 112, 39 leg. *pertigisset*. pag. 2.5, 19 leg. *segnis*. ibid. v. 55 leg. *episcopum*. pag. 222, 44 leg. *debitus*. pag. 223, 3 leg. *subtracta*. pag. 224, 23 leg. *anfractus*. pag. 238, 46 leg. *temperare*. pag. 238, 26 leg. *amissas*. pag. 249, 38 leg. *vani*. pag. 255, 1 leg. *annona*. pag. 257, 10 leg. *insuludo*. ibid. verf. 26 leg. *longam*. pag. 260, 29 leg. *constantem*. ibid. v. 35 leg. *Hibernensem*. v. 50 leg. *vocabulo*. ib. v. 41 leg. *à matre*. pag. 276, 38 leg. *ut turriam*. pag. 277, 35 leg. *desidia*. pag. 279, 15 lege *nepos* pro *filius*. pag. 286, 25 leg. *agere tum*. pag. 288, 52 leg. *à Canuto fratre Erico*. pag. 289, 54 leg. *totus*, pag. 288, 37 leg. *progenitam*. pag. 293, 43 leg. *discretionis*. pag. 302, 42 leg. *morigeri*. pag. 303, 47 leg. MCCXIV. pag. 314, 50 leg. *tertium*. pag. 318, 25 leg. *pretiosam*. pag. 320, 3 leg. *egereretur*. pag. 322, 29 leg. *indictu*. pag. 335, 56 leg. *centunculo*. pag. 336, 19 leg. *Laurentio*. ibid. verf. 27 leg. *venisse scribit*. pag. 341, 28 leg. *deum concessisset*. pag. 344, 15 leg. *exteros*. pag. 345, 4 l. *exspectarent*. pag. 348, 8 leg. *Erlandus*. pag. 353, 55 leg. *asserere licitum*. pag. 353, 51 leg. *jurisjurandi*. pag. 355 pone *Ingeburga*, quæ omiffa eft inter liberos divi Erici. pag. 361, 36 leg. *prætorio*. pag. 384, 26 leg. *Suero*. pag. 418, 3 l. *repetendam*. pag. 447, 32 leg. *pollebat*. pag. 487, 6 l. *suo*. pag. 494, 1 l. *Visbyensibus*. pag. 496, 30 l. *quacumque*. pag. 499, 38 l. *regi*. pag. 501, 6 l. *qm*. ibid. v. 8. l. *harpyæ*. pag. 512, 10 l. *soror* pro *filia*. pag. 534. 26 l. *novo*. pag. 538, 48 l. *parochie*. pag. 541, 46 l. *archiepiscopum Lundensis*. pag. 542, 31 l. *jurisjurandi*. pag. 543, 34 l. *Ericum* pro *Henricum*. pag. 544, 29 l. *tudicula*. pag. 567, 36 l. *protereretur*. pag. 585, 46 l. *Barnimus*. ibid. v. 51 l. *fœderatos*. pag. 590, 34 l. *causa*. pag. 595. v. 14 poft *nati* pone comma. verf. 50 leg. *Suetis*. ibid. v. 54 l. *nomine* pro *nemine*. pag. 603 marginalem numerum ità refcribe MCCCCXXXVI. pag. 605, 46 l. *navigerum*. pag. 608 ad oram lege: MCCCCXXXVIII. pag. 610, 30 l. *Barnimo*. & ibid. v. 44 l. *Barnimus*. pag. 627, 23 l. *corrasus*. pag. 630, 14 l. *omnemque*. pag. 627, 11 pone ad oram annum MCCCCXLVI. pag. 641, 31. l. *tendentium*. pag. 660, 3 l. *certum*. ibid. 53 l. *fluento*. pag. 665, 53 l. *Chilonium*. pag. 684, 52 l. *accepta*. pag. 675, 31 l. *os*. ibid. l. *diserte*. pag. 733, 1 l. *Salsholmia*. pag. 766, 26 l. *Sunone*. pag. 766, 38 l. *Huic*. pag. 769, 5 l. *Academia*. pag. 776, 8 l. *multories*. pag. 780, 17 lege *relicto*.

HARDERVICI GELRORUM,
Excudebat NICOLAUS à WIERINGEN.
Anno M. DC. XXXI.

K I.